Jú^{1} chú^{32} quioh^{21} Jesús tsá^{2} lin^{3} Cristo

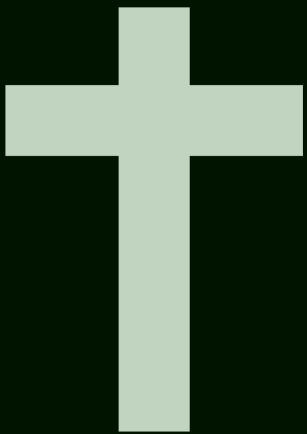

New Testament in Chinantec, Sochiapam (MX:cso:Chinantec, Sochiapam)

Jú[1] chú[32] quioh[21] Jesús tsá[2] lɨn[3] Cristo

New Testament in Chinantec, Sochiapam (MX:cso:Chinantec, Sochiapam)

copyright © 1986 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chinantec, Sochiapam

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chinanteco, Sochiapan [cso], Mexico

Copyright Information

© 1986, Wycliffe Bible Translators, Inc.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.
You do not sell this work for a profit.
You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Chinantec, Sochiapam

© 1986, Wycliffe Bible Translators, Inc.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 29 Jan 2022
6f949189-17f1-57a8-bc53-e209204aa59c

Contents

MATEO 1
MARCOS 82
LUCAS 133
JUAN 218
LOS HECHOS DE LOS APÓSTOLES 284
ROMANOS 360
1 CORINTIOS 394
2 CORINTIOS 428
GÁLATAS 449
EFESIOS 462
FILIPENSES 474
COLOSENSES 483
1 TESALONICENSES 491
2 TESALONICENSES 498
1 TIMOTEO 502
2 TIMOTEO 511
TITO 517
FILEMÓN 521
HEBREOS 523
SANTIAGO 548
1 PEDRO 557
2 PEDRO 567
1 JUAN 573
2 JUAN 582
3 JUAN 584
JUDAS 586
APOCALIPSIS 589

Jú¹ Chú³² Hi³ Ca³jmú³ Má²téh³

Tsá²haun³² jméi² dí¹hio³ ñú¹deh³ Jesús
(Lucas 3:23-38)

1 Hi³ lá² bíh¹ cáun² sí² hi³ cha³² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo, jan²
Tsá² jón²zíh¹ jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹ quionh³ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹. Jáun² né³, ñí¹
lá² má²ja³toh³ hi³ jmáɨ² tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ tsú².
2 Há²bran²¹ hí³ jmí¹ lín³ jméi² Isaac, tsá² lɨn³ jméi² Jacob, tsá² lɨn³ jméi² Judá
la³ má²quionh³ jɨ³ tsá¹ raɨnh²¹ ní² siáh³.
3 Judá hí³ quionh³ Tamar ñí²cuo² jmí¹ lín³ jméi² mí¹ziú¹³ Fares quionh³
Zara. Jáun² Fares hí³ lɨn³ jméi² Esrom tsá² lɨn³ jméi² Aram.
4 Aram hí³ lɨn³ jméi² Aminadab tsá² lɨn³ jméi² Naasón, tsá² lɨn³ siáh³ jméi²
Salmón.
5 Salmón hí³ quionh³ Rahab ñí²cuo² jmí¹ lín³ jméi² mí¹ziú¹³ Booz, hi³ jáun²
Booz hí³ né³ quionh³ Rut ñí²cuo² jmí¹ lín³ jméi² mí¹ziú¹³ Obed. Obed hí³ né³
lɨn³ jméi² Isaí.
6 Isaí hí³ lɨn³ jméi² hla¹ re²¹ Dá²vi²¹, jáun² re²¹ Dá²vi²¹ la³ má²quionh³ tsá²mɨ³
tsá² jmí¹ ñí²cuo² Urías lɨn³ jméi² mí¹ziú¹³ Salomón.
7 Salomón hí³ lɨn³ jméi² Roboam tsá² lɨn³ hí³ jméi² Abías, hi³ hí³ né³ lɨn³ jméi²
Asa.
8 Jáun² Asa hí³ né³ lɨn³ jméi² Josafat tsá² lɨn³ jméi² Joram, tsá² lɨn³ hí³ jméi²
Uzías.
9 Jáun² Uzías lɨn³ jméi² Jotam tsá² lɨn³ jméi² Acaz, Acaz hí³ né³ lɨn³ jméi²
Ezequías.
10 Jáun² Ezequías lɨn³ jméi² Manasés tsá² lɨn³ hí³ jméi² Amón; Amón hí³ né³
lɨn³ jméi² Josías.
11 Hi³ jáun² Josías lɨn³ jméi² Jeconías la³ má²quionh³ tsá¹ raɨnh²¹, jmáɨ¹ hi³
ca³ja³taunh²¹ jáun² tsá² *Israel hi³ tson³ tɨ³ hué³² Babilonia.
12 Jmí¹ má²lɨ³² jáun² né³, Jeconías hí³ siáh³ ca³lɨ³zian² Salatiel jon², tsá² lɨn³
hí³ jméi² Zorobabel.
13 Jáun² Zorobabel lɨn³ jméi² Abiud tsá² lɨn³ hí³ jméi² Eliaquim, tsá² lɨn³
jméi² Azor.
14 Hi³ Azor hí³ né³ lɨn³ jméi² Sadoc tsá² lɨn³ jméi² Aquim, tsá² lɨn³ hí³ jméi²
Eliud.
15 Jáun² Eliud lɨn³ jméi² Eleazar tsá² lɨn³ hí³ jméi² Matán, tsá² lɨn³ jméi²
Jacob.
16 Jáun² né³, Jacob lɨn³ jméi² Sé³² ñí²cuo² Má²réi³; Má²réi³ né³ lɨn³ mí¹ziú¹³
Jesús Tsá² ca³lɨn³ Cristo.
17 Hi³ jáun² la³ ní² bíh¹ lí³ hi³ quia³quiún³ nió³ jón²zíh¹ jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹
tín³ ca³la³ tɨ³ jmáɨ¹ hi³ zian² hla¹ Dá²vi²¹, hi³ hla¹ Dá²vi²¹ ca³la³ tɨ³ ñí¹ cá¹chó²¹
jmáɨ¹ hi³ ca³huén² tsá² Israel hi³ ja³taunh²¹ hi³ tson³ tɨ³ Babilonia tín³ siáh³
quia³quiún³ nió³ jón²zíh¹ jón²cho¹ tsú², hi³ cónh³í¹ quia³quiún³ nió³ jón²zíh¹
jón²cho¹ tsú² tín³ la³ tɨ³ jmí¹ ca³lɨ³zian² jáun² Cristo.

Jmáɨ¹ hi³ ca³lɨ³zian² Jesús Tsá² lín³ Cristo
(Lucas 1:26-38, 2:1-7; Juan 1:14)

18 La³ lá² bíh¹ lɨ³ hi³ ca³lɨ³zian² Jesús Tsá² lín³ Cristo: Má²réi³ jmí¹ má²ná¹lí³
jáɨ¹³ hi³ jenh¹³ cuo² quionh³ Sé³²; tɨ³la³ ñeh² bíh¹ hi³ jenh¹³ cuo² tsú² má¹ná¹,
ca³lɨ³ lin¹ Má²réi³ hi³ quian² jon², cáun² hi³ lɨ³ cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Jmí²chí³
Chun¹.
19 Jáun² Sé³² tsá² nióh³² tsú² hí³ jáɨ¹³ quionh³ né³, ca³lɨ³hnió³ tsunh³ jáɨ¹³
quionh³ Má²réi³. Ca³lín¹³ tsú² hi³ jmu³ la³ jáun² ta³ tiá² hin² ñi³², quí¹hliá² tsá²
hí³ jan² tsá² chun¹ bíh¹ hi³ jáun² tiá² jmí¹ hnió³ yáh³ tsú² chin¹³ hua³heih²¹
Má²réi³.
20 Tɨ³la³ tá¹la³ lín²³ tsú² jáun² la³ ní² né³, jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Juo¹³ dí² ca³jnia³
jéinh³² tsú² juɨ³² qui³ ziú³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Hnú² Sé³², tsá² jón²zíh¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹, ha³ lí² jmú² juénh² nú² hi³
hen¹³ nú² Má²réi³ hi³ lín¹³ ñí²cuoh² nú², quí¹ dáɨn² hi³ quian² tsú² ca³can³ tsú²
cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹ bíh¹.
21 Hi³ jáun² ní¹ má¹ca³lɨ³zian² dáɨn² hí³, hniáuh³² teh¹ nú² Jesús. La³ ní² bíh¹
lɨ³ jmáɨ² tsú², quí¹hliá² lión³² tsú² tsá² joh¹ hi³ ca³tɨ²¹ tso³.
22 La³ ní² bíh¹ ca³lɨ³ hi³ jáun² ca³lɨ³tí³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ Juo¹³ dí²
cun³quionh³ jan² *tɨ³² jë¹ Dió³², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
23 Jan² tsá¹máɨ¹³, tsá² tiá² hin² má²ca³cáuh³², can³ jon²,
hi³ jáun² ní¹ má¹ca³lɨ³zian² dáɨn² hí³,
lɨ³ jmáɨ² Emanuel,
(hi³ hnió³ juáh³ “Dió³² zenh² quiúnh¹ jnoh¹”).
24 Jmí¹ ñi²¹ jáun² hi³ rá²cuóun¹ Sé³², ca³jmú³ bíh¹ la³ cun³ hi³ má²lí²juáh³ jáun²
tsá²cuú² tsá²ta³ Juo¹³ dí², hi³ ca³hen³ Má²réi³ hi³ lí¹³ ñí²cuo².
25 Tɨ³la³ cun³ tiá² ca³tiánh³ bíh¹ tsú² cu³tsa³² ta³ ñeh² bí¹ hi³ lɨ³zian² jon²; jáun²
Sé³² né³ ca³teh³ Jesús dáɨn² hí³.

2

Tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³ tsá²jɨen³ Jesús

1 Jáun² né³, Jesús hí³ ca³lɨ³zian² já¹ juú² Belén, hué¹³ Judea, jmáɨ¹ hi³ jmí¹
cuá¹lín³ Herodes re²¹ hué³² jáun². Jmí¹ lí¹cáɨn² jáun² né³, ca³cha³táunh¹ ma³
jan² tsá²ñuh² já¹ juú² Jerusalén, tsá² já²taunh²¹ tɨ³ juɨ³² ñí¹ hia³² hiú², tsá²
quia³lín³ jmí¹ tsí³ hi³ chú² ñih²³ chí¹jmaɨ²¹.
2 Hi³ jáun² tsá² hí³ né³ ca³ngáɨ³:
—¿Ha³ jinh¹ rón³² Tsá² má²ca³lɨ³zian², Tsá² lín³ Re²¹ Juo¹³ tsá² *judíos? Quí¹
tɨ³ ñí¹ hia³² hiú² má²ca³neh²¹ jnoh¹ chí¹jmaɨ²¹ hi³ ca³tɨn¹ tsú², hi³ jáun² jau³
jnoh¹ ñí¹ lá² hi³ ja³ma³tsú¹ ma³jonh²¹ jnoh¹ tsú².
3 Jmí¹ ca³lɨ³ ñi³² re²¹ Herodes jáɨ¹³ ní² né³, ca³la³ lí¹ tiá² ñi³² he³ jmu³ bíh¹ lɨ³,
jɨ³ la³jín³² tsá² zian² já¹ juú² Jerusalén ní² siáh³.
4 Jmí¹jáun² ca³teh³ re²¹ hí³ la³jín³² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ jɨ³ tsá² ná¹lín³ tɨ³²
liei²¹ ní², jáun² ca³ngáɨh³ dí² tsá² hí³ ha³ jinh¹ ca³tɨ²¹ hi³ lɨ³zian² Tsá² lín¹³ Cristo.
5 Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³:
—Já¹ juú² Belén hín¹³ tɨ³ hué¹³ Judea bíh¹ lɨ³zian²; quí¹ jan² hla¹ *tɨ³² jë¹ Dió³²
ca³juáh³ la³ lá²:

6 Hnú² juú² Belén hḯn¹³ tɨ³ hué¹³ Judá,
tiá² huen³ yáh³ hnú² ja¹ tsá² ná¹ho² ta²¹ hué³² nḯ²;
quí¹ ñí¹con² hnú² bíh¹ cua³haɨn³² jan² Tsá² chín¹,
Tsá² jmu³ hua³hí¹³ tsá² *Israel tionh² jo³uón³² jná¹³.
7 Jáun² ta³máɨh³ bíh¹ ca³teh³ Herodes tsá² quia³lín³ jmḯ¹ tsɨ́³ hí³, hi³ jáun² ca³ngáɨh³ dí² hi³ hín² jmáɨh¹ ti³tsóh³ ca³jnia³ chí¹jmaɨ²¹ jáun².
8 Jáun² ca³zen³ dí² tsú² tɨ³ já¹ juú² Belén hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Cuá²táunh¹ náh² ñí¹ zio¹, hi³ cuá²hniah³² náh² re² lḯn³² dáɨn² hí³; hi³ jáun² nḯ¹ má¹ca³chanh²¹ náh², ñá²juah²¹ náh² ñí¹con² jná¹³, hi³ jáun² ja³bí¹ jná¹³ siáh³ uá²jaɨ³² ñe¹ hi³ ñí¹ma³tsú¹ ma³jonh²¹.
9 Jmḯ¹ má²lḯ²zéih³² jáun² re²¹ tsá² hí³ jáɨ¹³ nḯ² né³, ja³taunh²¹ bíh¹ tsá² hí³ juɨ³² hi³ tiáunh¹; hi³ jáun² chí¹jmaɨ²¹ hi³ ca³jḯe³ tsú² jáun² tɨ³ ñí¹ hia³² hiú² cuá¹tsau³² chí¹ján³ ta³ ñí¹ tsú² ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ ca³háɨ³² tie³ tá²chi²¹ ñí¹ rón²¹ dáɨn².
10 Hi³ jáun² jmḯ¹ ca³jḯe³ tsá² quia³lín³ hí³ jmḯ¹ tsɨ́³ hi³ má²he² tie³, jáun² jlánh¹ ca³lɨ³ hiún² lḯn³² tsɨ́³;
11 hi³ jáun² jmḯ¹ taunh²¹ tsú² jáun² ñéih³ né³, ca³jḯen³² dáɨn² quionh³ Má²réi³ mí¹ziú¹³. Jmḯ¹jáun² ca³di³jñí³² dí² tiáunh¹ hi³ ca³ma³tsu³ ma³jónh³² dáɨn² hí³. Jmḯ¹ lɨ²¹ jáun² ca³nia³ tsú² cuó² quioh²¹, hi³ ca³huéh³ cú¹mí¹niau²¹, ziún², jɨ³ no¹ hi³ lḯ³ quionh³ há² má²ró³² jmáɨ² mirra nḯ² siáh³, hi³ lḯ¹ ca³cuéh³ dí² dáɨn².
12 Jmḯ¹ má²lḯ²niéi³² tsú² jáun² juɨ³² qui³ ziú³ hi³ tiú²uú² hniáuh³² tsa³tánh¹ tɨ³ juɨ³² ñí¹ cuá³ Herodes, hi³ jáun² juɨ³² siáh³ bíh¹ ja³tanh²¹ tsú² cú²jueh³² tɨ³ juú²co¹.

Jmḯ¹ ca³cuóun³ tsú² tɨ³ hué³² Egipto

13 Jmḯ¹ má²já²tanh²¹ jáun² tsá² quia³lín³ hí³ jmḯ¹ tsɨ́³ né³, jáun² jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² Juo¹³ dí² ca³jnia³ jéinh³² Sé³² juɨ³² qui³ ziú³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Náu², jan³² dáɨn² nḯ² quionh³ mí¹ziú¹³, cuóun³ tɨ³ hué³² Egipto, ca³la³ ñí¹ cá¹juáh²¹ jná¹³ hi³ cuá¹han² nú² siáh³ hué³² jáun²; quí¹ né³bí¹ ja³hniah² Herodes dáɨn² hi³ jngɨh³.
14 Jmḯ¹jáun² ca³náu² Sé³² hi³ ca³jan³ dáɨn² quionh³ mí¹ziú¹³ hi³ ja³taunh²¹ ta³ já¹niéi² tɨ³ hué³² Egipto;
15 jáun² ñí¹ jáun² bíh¹ ca³tiánh³ tsú² ca³la³ tɨ³ ñí¹ jun¹ Herodes. La³ nḯ² ca³lɨ³ hi³ jáun² ca³lɨ³tí³ la³ cun³ hi³ má²ca³juáh³ Juo¹³ dí² jmḯ¹tin² cun³quionh³ jan² hla¹ tɨ³² jë¹ Dió³²: “Tɨ³ hué³² Egipto bíh¹ ca³teh³ jná¹³ Jón³²”.

Herodes jmu² héih³² hi³ jngɨh³ tsú² tsá¹míh¹

16 Jmḯ¹ ca³lɨ³tsɨn² jáun² Herodes hi³ tsá² quia³lín³ hí³ jmḯ¹ tsɨ́³ lḯ¹ má²lḯ²cáuh³² cú²nga¹ bíh¹, jáun² ca³míh³ lḯn³² tsɨ́³ tsú²; hi³ jáun² ca³jmú³ dí² héih³² hi³ ma³tsan² tsú² la³jḯn³² tsá¹míh¹ tsá² jmḯ¹ má²tiáunh¹ tun³ mieh² tɨ³ la³ hué³² jmḯ¹ zian² já¹ juú² Belén jɨ³ juú² la³ cu³ la³ jéin³ jáun² nḯ², la³ cun³ tí³ jmáɨ¹ hi³ ca³hḯe³ jáun² tsá² quia³lín³ hí³ jmḯ¹ tsɨ́³.
17 La³ jáun² bíh¹ ca³lɨ³tí³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ jáun² hla¹ Jeremías tɨ³² jë¹ Dió³²:
18 Ñí¹ja²¹ cáun² mah¹ tɨ³ juú² Ramá,
hi³ ñí¹ho¹ lḯn²¹ tsú² hi³ hú¹ quí² hú¹ jngɨh³² tsɨ́³;
Raquel bíh¹ hí³ tsá² cuá¹ho² hi³ ca³tɨn¹ jón²zḯh¹.

Cun³ tiá² ca³lɨ³hnió³ bíh¹ tsú² hi³ niau²¹ re² tsɨ́³,
quí¹ cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ má²ca³hiá² cá²tsan³ jón²zɨ́h¹.
19 Hi³ jáun² né³, jmɨ́¹ má²jún¹ jáun² Herodes ca³jnia³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³
Dió³² Juo¹³ dí² jéinh³² Sé³² juɨ³² qui³ ziú³ tá¹la³ cuá³ jáun² hué³² Egipto, hi³
ca³juáh³ la³ lá²:
20 —Náu², jon¹ dáɨn² quionh³ mí¹ziú¹³ hi³ cuánh² tɨ³ hué³² Israel, quí¹
má²cá²tsan³ bíh¹ tsá² jmɨ́¹ hnió³ jngɨh³ dáɨn².
21 Jáun² Sé³² ca³náu² hi³ ca³jón³² dáɨn² la³ má²quionh³ mí¹ziú¹³ hi³ jaunh³ tɨ³
hué³² Israel.
22 Tɨ³la³ jmɨ́¹ ca³lɨ³ ñɨ³² Sé³² hi³ Arquelao má²cuá¹ho² siáh³ ta²¹ tɨ³ Judea
cha¹³ hla¹ Herodes jméɨ², jáun² ca³lɨ³ cóh³² tsú² hi³ tsánh³² tɨ³ jáun²; tɨ³la³ jmɨ́¹
má²lɨ́²héɨ³ tsú² jáun² héɨh³² juɨ³² qui³ ziú³ né³, jaunh³ bíh¹ tɨ³ hué¹³ Galilea.
23 Jmɨ́¹ cá¹chánh²¹ tsú² hué³² jáun² né³, ngau³ hi³ ca³ñí¹cuá² já¹ juú² Nazaret.
La³ nɨ́² ca³lɨ³ hi³ jáun² ca³lɨ³tí³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ jáun² tsá² jmɨ́¹ ná¹lɨ́n³ hí³
tɨ³² jë¹ Dió³² jmɨ́¹tin² hi³ Jesús téh³ tsú² hná¹ tsá² Nazaret.

3

Juan² tsá² ziau² jmáɨ² hleh³² jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² hué³² quiéɨn²
(Marcos 1:1-8; Lucas 3:1-20; Juan 1:6-8,15-34)

1 Jmɨ́¹jáun² cuan³ Juan² tsá² ziau² jmáɨ² tɨ³ hué³² quiéɨn² lɨ́³ tɨ³ hué¹³ Judea,
hi³ hleh³² jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³²,
2 hi³ juáh³ la³ lá²:
—¡Za¹ náh² jmɨ́¹ honh², quí¹ má²ja³quián³ ma³jnia² bíh¹ Dió³² Tsá²
má²cuá¹hiáun¹ hi³ lɨ́n¹³ Re²¹!
3 Hi³ ca³tɨn¹ Juan² nɨ́² bíh¹ jáɨ¹³ hi³ ca³hléh³ jáun² hla¹ Isaías *tɨ³² jë¹ Dió³²,
jmɨ́¹ ca³juáh³ jáun² la³ lá²:
Tɨ³ hué³² quiéɨn² niéɨh³ cáun² ho³ tsáu², hi³ ñí¹juah²¹:
Jmu³ náh² hua³jan²¹ juɨ³² ñí¹ já²¹ Juo¹³ dí²;
jmu³ náh² cáun² juɨ³² cú²tso².
4 Jáun² ha¹ Juan² hí³ né³ jmɨ́¹ lɨ́³ jñú¹³ jáh³ cánh¹ téh²³ tsú² camello, lá²
hñéɨh¹ tsú² jmɨ́¹ lɨ́³ láu², hi³ má³² quioh²¹ tsú² né³ jmɨ́¹ lɨ́n³ náɨh² la³ má²quionh³
jmɨ́²toh¹ hi³ zia³² ja¹ náɨ².
5 Hi³ jáun² tsá² zian² Jerusalén jmɨ́¹ ja³táunh¹ hi³ náɨ³² jë¹ tsú², la³ má²quionh³
la³jɨ́n³² tsá² hɨ́n¹³ tɨ³ Judea jɨ³ tsá² zian² hué³² can³² cua³ Jordán nɨ́² siáh³;
6 hi³ jáun² nɨ́¹juáh³ nɨ́¹ má¹lɨ́²ton³ tsú² tso³ quioh²¹, má¹lɨ³² jáun² tɨ́² ziau²
Juan² jmáɨ² cua³ Jordán jáun².
7 Jáun² ca³chó³² cáun² jmáɨ¹ hi³ cua³taunh²¹ tsá² téh²³ tsú² tsá² *fariseos jɨ³
tsá² *saduceos, [tsá² tun³ nió³ hɨ́n¹³ cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos]. Jáun² né³,
jmɨ́¹ ca³jɨ́e³ Juan² hi³ juóun³² lɨ́n³² bíh¹ tsá² hí³ ja³to¹ ja³lɨn²³ hi³ hnió³ zón³²
jmáɨ², jáun² ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—¡Hnoh² dá² jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ jáh³ hláɨnh¹ bíh¹! ¿Hin² dá² tsánh² ca³záɨ³
hnoh² hi³ hniáuh³² cuóunh¹³ náh² ca³tɨ²¹ uu³mí²tsɨ³² hi³ má²ja³² má²janh²?
8 Jmu³ náh² lin¹ hi³ tson² má²ca³za² jmɨ́¹ honh² náh²,

9 ha³ lɨ́²uú² lɨ́¹ cuɨ́¹ lín¹³ náh² hi³ lɨ́¹³ liáun³ náh² cun³ñí¹ hi³hliá² hnoh²
jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹; quí¹ jná¹³ juanh³² hi³ hí¹ ca³la³ tɨ³ quɨ́n¹ lá²
yáh³ lɨ́¹³ jmu³ Dió³² hi³ láɨn¹ jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹.
10 Quí¹ má²rá¹lɨ́³ bíh¹ hua³jan²¹ mí¹chí¹ hi³ quiúh³² tsú² la³jɨ́³² hmá² tiá² máɨ³
chu²¹ háɨ³², hi³ jáun² tsa³toh³ ja¹ sɨ́².
11 Quí¹ tson² bíh¹ jná¹³ ziau² jmáɨ² hnoh² cun³quionh³ jmɨ́² jma³, cáun² li²¹
hi³ lin¹ hi³ tson² má²lɨ́²záɨ³² tsú² jmɨ́¹ tsɨ́³; tɨ³la³ né³bí¹ já²¹ yáh³ jan² Tsá² tɨ³
jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cun³ bí¹ jná¹³, quí¹ cun³ tiá² cu³ tiá² ren³ bíh¹ jná¹³
quiúnh¹ ná¹ Tsá² hí³, ca³la³ hí¹juáh³ tiá² ca³tɨn¹ yáh³ jná¹³ hi³ má¹con²¹ ná¹ tsú²
hi³ cue¹ ná¹ chí² láu² tsɨ³² ta³. Jáun² Tsá² hí³ bíh¹ ziau³ hnoh² jmáɨ² cun³quionh³
Jmɨ́²chí³ Chun¹ jɨ³ cun³quionh³ sɨ́² nɨ́² siáh³.
12 Má²zianh³² bíh¹ Tsá² hí³ cuah²¹ quioh²¹ hi³ chí³² cuú²miih²¹, hi³ jáun²
tsa³cuɨ́³² má¹quɨ³². Chá³² tsú² cu³lɨ²¹ cuú²miih²¹ má²jɨ² jáun² ñéih³ hñu³cuɨ́³
quioh²¹; hi³ jáun² má¹quɨ³² jáun² né³, tsa³toh³ ja¹ sɨ́² bíh¹, cáun² sɨ́² hi³ tiá² tón³²
jmáɨ¹ yéi³².

Jmɨ́¹ cáun³ Jesús jmáɨ²
(Marcos 1:9-11; Lucas 3:21-22)

13 Jmɨ́¹jáun² cua³han³ Jesús tɨ³ Galilea, hi³ ca³chó³² can³² cua³ Jordán ñí¹ jmɨ́¹
dí¹zion² Juan² tsáu² jmáɨ², hi³ hnió³ ziau³ Juan² jmáɨ².
14 Tɨ³la³ tiá² jmɨ́¹ hei³² yáh³ Juan², hi³ jáun² ca³záɨh³ dí² Jesús:
—Jná¹³ bíh¹ tɨ³ hniáuh³² zón³² jmáɨ² hi³ ziau¹³ hnú²; ¿he³ lɨ³ sa³ hnú² bíh¹ tɨ³
ñeih³² ñí¹con² jná¹³?
15 Tɨ³la³ Jesús né³ ca³juáh³:
—Cuɨ́¹ lɨ́¹³ tín² la³ nɨ́² ta³né³²; quí¹ ca³ta¹ bíh¹ dí² jmú¹³ la³jɨ́³² la³ cun³ hi³
hnió³ Dió³².
Jmɨ́¹jáun² né³, ca³ma³tí³² Juan² hi³ ca³zion³ jmáɨ² Jesús.
16 Jmɨ́¹ cáun³ jáun² Jesús jmáɨ² né³, cua³han³ chu³ jmáɨ². Jmɨ́¹jáun² né³ ca³niá³
hñu³mɨ³cuú², hi³ jáun² ca³jɨ́en³² tsú² Jmɨ́²chí³ Chun¹ joh¹ Dió³² hi³ má²cuá¹son²
ñí¹ quioh²¹ dí², hi³ jniá³ la³jmɨ́¹ jniá³ jan² jáɨ².
17 Jmɨ́¹jáun² ja³ cáun² mah¹ tɨ³ hñu³mɨ³cuú² hi³ ñí¹juah²¹ la³ lá²:
—Tsá² nɨ́² bíh¹ Jón³² jná¹³, Tsá² hno³ lɨ́n³² ná¹, Tsá² jlánh¹ lɨ́²hiún² tsɨn³² jná¹³
hi³ ca³tɨn¹.

4

Satanás cá² lan²³ Jesús
(Marcos 1:12-13; Lucas 4:1-13)

1 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³jan³ Jmɨ́²chí³ Chun¹ Jesús tɨ³ hué³² quiéin², hi³ jáun² ñí¹
jáun² lɨ́¹³ ca³ lau³ tsá² hláɨnh¹ quioh²¹ tsú².
2 Ñí¹ jáun² ca³ma³hɨen²¹ tsú² tun³ló³² jmáɨ¹ jɨ³ tun³ló³² nie³, jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³
lɨ³ ñí¹cuóunh²¹.
3 Jáun² tsá² cá² lau²³ hí³ ca³ma³janh³² ñí¹con² Jesús hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Nɨ́¹juáh³ tson² bíh¹ hnú² Jon² Dió³², jmu³ neh²¹ hi³ quɨ́n¹ lá² jeinh²¹ *hí³
cuú²miih²¹.
4 Tɨ³la³ Jesús ca³ngáɨ³:

—Ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³: “Jun³juáh¹³ jmáh³la³ cun³quionh³ hí³ yáh³
lɨ́¹³ zian² tsá²mɨ³cuóun², quí¹ ja³bí¹ cun³quionh³ ca³la³ jɨ́³² jáɨ¹³ hi³ hleh³² Dió³²
bíh¹ siáh³”.
5 Hi³ jáun² tsá² hláɨnh¹ hí³ ca³jau³ tɨ³ Jerusalén juú² hɨ́en¹, jáun² ca³di³chin³
dí² Jesús tsáɨh³ cuáh³² chín¹,
6 hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Nɨ́¹juáh³ tson² cu³tí³ hi³ hnú² Jon² Dió³², tanh² la³ tɨ³ hué³² ó³² neh²¹; quí¹
ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³:
Dió³² zen³ tsá²cuú² tsá²ta³ hi³ jmu³ hua³hí¹³ hnú²;
hi³ ziau³ tsú² hnú² cun³quionh³ cuo² hmóu³²,
quí¹ nɨ́² lɨ́¹ ca³cuɨ́h³ tanh¹ hnú² cun³quionh³ quɨ́n¹.
7 Tɨ³la³ Jesús né³ ca³ngáɨ³:
—Ja³bí¹ ñí¹ Sí² jáun² siáh³ rá¹juáh³: “Ha³ lɨ́² cá² lɨ́² lan³ hnú² Dió³² Juóuh³²”.
8 Siáh³ siáh³ cu³ jéin³² ca³ñí¹jau² tsá² hláɨnh¹ cáun² tsɨ³ máh³ ñe¹ lɨ́n²¹, hi³
jáun² ñí¹ jáun² ca³hɨ́eh³ dí² Jesús la³jɨ́³² juú² ñí¹ ná¹hu²¹ cuo² tsá² ná¹ho² ta²¹
tá¹ cáun² hngá¹máh³ jɨ³ la³jɨ́³² hi³ zia³² quioh²¹ tsá² hí³ nɨ́² siáh³;
9 hi³ jáun² ca³záɨh³ dí² siáh³ la³ lá²:
—Jná¹³ chá¹³ la³jɨ́³² hi³ jniá³ nɨ́² jo³cuonh² hnú² nɨ́¹juáh³ hi³ dí¹jñih²¹ hnú² ta³
ñi³² jná¹³, jɨ³ hi³ má¹tsú¹ má¹jauh²¹ nú² jná¹³.
10 Jmɨ́¹jáun² ca³záɨh³ Jesús tsá² hláɨnh¹ la³ lá²:
—Cuánh² quián¹³ *Satanás, quí¹ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³: “Ma³tsú¹
ma³jonh²¹ Dió³² Juóuh³², hi³ ñí¹ jɨ́²¹la³ jan² tán¹ hí³ bíh¹ má¹cú¹ má¹haɨn²¹ nú²”.
11 Jmɨ́¹jáun² ca³náu² tsá² hláɨnh¹ tɨ³ có³² ñí¹con² Jesús, hi³ jáun² cua³taunh²¹
tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ cua³ma³cón³² Jesús.

Jesús má²liáu³² tá¹³ hué¹³ Galilea
(Marcos 1:14-15; Lucas 4:14-15)

12 Jmɨ́¹ ca³náɨ³² Jesús hi³ Juan² tsá² ziau² jmáɨ² má²cuá¹hún¹ hñu³mí¹ñí²,
jáun² ngah³ dí² tɨ³ hué¹³ Galilea.
13 Tɨ³la³ tiú²uú² ca³cuá³ yáh³ tsú² já¹ juú² Nazaret má¹ná¹, quí¹ já¹ juú²
Capernaum bíh¹ ngau³ tsú² cú²jueh³² hi³ ca³ñí¹cuá², cáun² juú² nio² can³²
jmáɨ² lɨ́¹ ná¹ho³, ñí¹ má²can³² hué¹³ juú² Zabulón quionh³ juú² Neftalí.
14 Hi³ jáun² ca³lɨ³tí³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ hla¹ Isaías *tɨ³² jë¹ Dió³² jmɨ́¹
ca³juáh³ jáun² la³ lá²:
15 Tsá² hué³² Zabulón quionh³ tsá² hué³² Neftalí,
tsá² zian² hué³² nio² hú¹ juɨ³² tɨ³ can³² jmɨ́²miih²¹,
tsá² zian² jo²¹ cua³ Jordán, juɨ³² ñí¹ hia³² hiú²,
la³ má²quionh³ tsá² zian² hué¹³ Galilea ñí¹ má²tionh² *tsá²cá²jo²¹,
16 la³jɨ́n³² tsá² nɨ́², tsá² qui³ tionh² nɨ́² ñí¹ já¹niéi² ca³jɨ́e³ cáun² joh¹ zɨ́n³ lɨ́n³²;
hi³ jáun² tsá² nɨ́², tsá² tionh² ñí¹ quian² heinh²¹ quioh²¹ hmú³²,
má²ca³táɨn³ cáun² joh¹ hi³ lɨ́³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ joh¹ quioh²¹ cáun² jmáɨ¹ hmaɨ²¹ hi³
ca³jniá³² siáh³.
17 Hi³ jáun² né³, la³ cun³ jmáɨ¹ jáun² bíh¹ ca³ma³liáu³² Jesús hi³ hleh³² jáɨ¹³
quioh²¹ Dió³² hi³ juáh³:
—Za¹ náh² jmɨ́¹ honh², quí¹ má²ca³ma³jnia² bíh¹ Dió³² Tsá² má²cuá¹hiáun¹
hi³ lɨ́n¹³ Re²¹.

Jesús téh²³ quiun³ tsá² zanh²³ jáh³ jmáɨ²
(Marcos 1:16-20; Lucas 5:1-11)

18 Jáun² jmɨ́¹jáun² jmɨ́¹ cuá¹ngɨ³² Jesús can³² jmáɨ² lɨ́¹ ná¹ho³ hué¹³ Galilea;
ñí¹ jáun² né³ ca³jɨ́en³² gon³ tsá² má²tún² raɨnh²¹, jan² tsá² jmɨ́¹ jmáɨ² Sí¹mu²¹
tsá² ca³lɨ³ jmáɨ² siáh³ Pé¹, hi³ tsá² jan² né³ jmáɨ² Tre²¹. Tsá² hí³ jmɨ́¹ lɨ́n³ tsá²
zanh²³ juo¹³, hi³ jáun² jmɨ́¹ ná¹tón³² hmá³ quioh²¹ chu³ jmáɨ².
19 Hi³ jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³ la³ lá²:
—Ñá²táunh¹ náh² cu³hna³² jná¹³, hi³ jáun² la³jmɨ́¹ jáun²³ náh² nɨ́² juo¹³ janh²¹
náh² siáh³ tsá²mɨ³cuóun² hi³ tónh³² jo³uón³² jná¹³.
20 Hi³ jáun² la³ cun³ jmɨ́¹jáun² bíh¹ ca³chá³ tsá² hí³ tɨ³ có³² hmá³ jáun² quioh²¹
hi³ ja³taunh²¹ cu³hna²¹ hí³ dí².
21 Tɨ³ chí¹ján³ jáun² ca³lá² ca³jɨ́en³² siáh³ Jesús cónh³í¹ gon³ tsá² má²tún²
raɨnh²¹: Jacobo jon² Zebedeo quionh³ Juan² dá¹jon²¹. Tsá² hí³ jmɨ́¹ tiáunh¹
hñu³ mu² quionh³ jméi², hi³ ná¹rauh³² hmá³ quioh²¹. Hi³ jáun² Jesús ca³teh³
siáh³ tsá² hí³,
22 hi³ jáun² la³ cun³ jmɨ́¹jáun² bíh¹ ca³quiú² tsú² mu² quioh²¹ hi³ ca³chan³ tsú²
siáh³ jméi², hi³ jáun² ja³taunh²¹ cu³hna²¹ Jesús.

Jmah²³ Jesús juóun³² tsá² tsáun¹
(Marcos 3:7-12; Lucas 6:17-19)

23 Hi³ jáun² jmɨ́¹jáun² jmɨ́¹ cuá¹tɨ² cuá¹ngɨ³² Jesús tá¹ cáun² hué¹³ Galilea hi³
má²tɨn² tsáu² hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos hi³ táun³ ma³ quin³² ma³ caun³²
juú², hi³ hleh³² jú¹ chú³² ca³tɨ²¹ hi³ Dió³² má²cuá¹hinh²³ tsáu² jo³cuo², jɨ³ hi³
jmɨ́¹ jmah²³ siáh³ tsáu² ca³la³ jáh³ dú¹ ñí¹ mɨ́¹uɨ́³ hi³ ná¹zian² tsú².
24 Ca³lɨ³ ñi³² bíh¹ tsáu² tá¹ cáun² hué³² Siria la³ cun³ ta²¹ hi³ jmu² Jesús, hi³
jáun² ca³cua³jan² tsú² la³jɨ́n³² tsá² jmɨ́¹ ná¹má²tso² tsɨ́³ la³jáh³ dúh¹ ñí¹ hi³ hlah³,
mɨ́¹uɨ́³, hi³ cúh² hi³ uóu³²; tsá² tiáunh¹ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³, tsá² ná¹jau²
mɨ́¹uɨ́³ tsá¹ lɨ́¹ jún²³ jɨ³ tsá² hma² nɨ́² siáh³. Hi³ jáun² la³jɨ́n³² bíh¹ tsá² hí³ ca³jmah³
Jesús.
25 Hi³ jáun² juóun³² lɨ́n³² bíh¹ tsáu² ja³taunh²¹ cu³hna²¹ tsú², tsá² zian²
Galilea, tsá² zian² la³cáun² ñí¹ tioh³ jáun² tá¹ quia³ juú² míh¹ tiá² cu³tsa³², tsá²
Jerusalén, jɨ³ tsá² hɨ́n¹³ tɨ³ Judea nɨ́², jɨ³ tsá² zian² tɨ³ jo²¹ cua³ Jordán tɨ³ juɨ³² ñí¹
hia³² hiú² nɨ́² siáh³.

5

Jáɨ¹³ hi³ ca³ma³ta² Jesús tsɨ³ máh³

1 Jmɨ́¹ ca³jɨ́en³² jáun² Jesús la³jɨ́n³² tsá² hí³ né³, ca³uú³ tsɨ³ máh³ hi³ jáun²
ca³cuá³ ñí¹ jáun². Jáun² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² ca³tiánh³ la³ cu³ la³ jéin³
ñí¹ cuá³;
2 hi³ jáun² Jesús ca³ma³liáu³² hi³ má²tɨn² tsá² hí³ jáɨ¹³ lá²:

Tsá² lɨ¹³ zian² re² tɨn²
(Lucas 6:20-23)

3 —Jlánh¹ jmɨ́¹ ren² tsá² má²ca³lɨ³tsɨn² hi³ tia³mii² jmɨ́²chí³ quioh²¹ ñí¹con²
Dió³², quí¹ tsá² la³ hí³ bíh¹ tónh³² jo³cuo² tsú².
4 ”Jlánh¹ jmɨ́¹ ren² tsá² nio² hlah³ tsɨ́³, quí¹ Dió³² bíh¹ Tsá² chá³² re² tsɨ́³ tsú².

5 ”Jlánh¹ jmɨ́¹ ren² tsá² tsɨ́¹juí³, quí¹ hí³ bíh¹ tsa³tiánh² cáun² mɨ³cuú² ñí¹
má²ca³jmú³ Dió³² jáɨ¹³ hi³ cué³².
6 ”Jlánh¹ jmɨ́¹ ren² tsá² dí¹quian¹ hi³ ma³zian² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsɨ́³ Dió³²,
la³juah²¹ dúh¹ hi³ ñí¹cuóunh²¹ jɨ³ hi³ hí¹quiéin² tsɨ́³, quí¹ Dió³² bíh¹ jmu³ hi³
conh²¹ hñu³ jmɨ́¹ hñu³ tsɨ́³ tsú².
7 ”Jlánh¹ jmɨ́¹ ren² nɨ́¹juáh³ tsá² ja³² mií³ tsɨ́³ ñí¹con² tsá² siánh³, quí¹ ja³bí¹
Dió³² já³² siáh³ mií³ tsɨ́³ ñí¹con² tsá² la³ hí³.
8 ”Jlánh¹ jmɨ́¹ ren² nɨ́¹juáh³ tsá² jɨ² hñu³ tsɨ́³, quí¹ tsá² la³ hí³ bíh¹ lɨ́¹³ jɨ́en³²
Dió³².
9 ”Jlánh¹ jmɨ́¹ ren² tsá² jmu² hi³ niau²¹ tie³ ja¹ quioh²¹ tsáu², quí¹ tsá² la³ hí³
bíh¹ lɨ́¹³ juáh³ Dió³² hi³ jon².
10 ”Jlánh¹ jmɨ́¹ ren² tsá² má²tso² tsɨ́³ la³ cun³ hi³ jmoh²³ tsáu² cun³ñí¹ hi³
hnió³ jmu³ la³ cun³ hi³ hnió³ Dió³², quí¹ tsá² la³ hí³ bíh¹ tónh³² jo³cuo² Dió³².
11 ”Jlánh¹ jmɨ́¹ ren² hnoh² nɨ́¹juáh³ jmɨ́¹ quiú² jmɨ́¹ je²³ tsáu², hi³ ca³la³ hi³ hɨ́¹
tsa¹ tsú² hnoh², jɨ³ nɨ́¹juáh³ jmɨ́¹ hleh³² tsú² la³jáh³ dúh¹ ñí¹ jú¹ tɨ́¹jáɨ² quián¹³
hnoh² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³.
12 Ma³hiún¹³ náh² honh², tsɨnh¹ náh² jmu³, quí¹ hñu³mɨ³cuú² hián¹³ náh²
cáun² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien²; quí¹ la³ nɨ́² bíh¹ ca³jmúh³² tsú² uá²jaɨ³² tsá² lɨn³
hí³ *tɨ³² jë¹ Dió³², tsá² ca³lɨ³zian² jmɨ́¹tin² la³ cónh³ bíh¹ hnoh².

Ñí¹, jɨ³ joh¹ sɨ́² hi³ ca³tɨn¹ hngá¹máh³
(Marcos 4:21-23; 9:50; Lucas 8:16-17; 14:34-35)

13 ”Hnoh² bíh¹ lɨ́n³ ñí¹ ñí¹con² tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá². Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ la³ ca³lɨ³
máɨh³ bíh¹ ñí¹ né³, ¿lánh³ yáh³ rón³² lɨ́¹³ jmóuh³² tsú² hi³ jáun² lɨ³ ñeh¹ siáh³?
Tiú²uú² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹ hí¹ cáun² yáh³; cáun² má²cuɨ́³ bíh¹ tsú², hi³ jáun² ñí¹
jáun² ha³ zóh³² tsáu².
14 ”Hnoh² bíh¹ lɨ́n³ joh¹ sɨ́² ñí¹con² tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá². Jáun² né³, jmú¹³
jáɨ¹³: Cáun² juú² nio² ñí¹ lɨ́³ tsáɨh³ máh³, tiá² lɨ́¹³ yáh³ hính³².
15 Sa³jun³ héinh²³ yáh³ tsú² cáun² sɨ́² hi³ jáun² zih³² tɨ³ ñeh² cáun² tsɨ́¹ cuó²;
tɨ³la³ ñí¹ ñe¹ bíh¹ dí²chí³ tsú², hi³ jáun² taɨn²¹ joh¹ la³jɨ́n³² tsá² tionh² ñéih³.
16 Ja³bí¹ la³ jáun² hnoh² uá²jaɨ³², jmu³ náh² hi³ taɨ²¹ joh¹ quián¹³ náh² ñí¹con²
tsáu², hi³ jáun² nɨ́¹ má¹ca³jɨ́e³ tsáu² la³jɨ́³² hi³ chu²¹ hi³ jmuh³² hnoh² jáun², hi³
jáun² ma³quien² tsú² Ñeh² hnoh² Tsá² cuá³ hñu³mɨ³cuú².

Jesús má²ta² lánh³ Ɩɨ³ héih³² quioh²¹ hla¹ Moisés

17 ”Ha³ lɨ́² cuɨ́¹ lɨ́n¹³ hnoh² hi³ jná¹³ cuan³ hi³ má¹tauh²¹ ná¹ héih³² quioh²¹
hla¹ Moisés, sa³jun³ hi³ ja³ma³tauh²¹ jná¹³ jáɨ¹³ hi³ ca³ma³ta² jáun² tsá² ca³lɨn³
hí³ *tɨ³² jë¹ Dió³² yáh³; quí¹ jun³juáh¹³ hi³ ja³ma³tauh²¹ yáh³ jná¹³ jáɨ¹³ jáun²,
quí¹ tɨ³ ja³ma³tson¹³ jná¹³ la³ cun³ hi³ hnió³ juáh³ bíh¹.
18 Quí¹ jú¹ tson² juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh², hi³ uá¹ cun³ má²já²hín³ la³jɨ́³²
hi³ jniá³ chi³cuú² la³ má²quionh³ hngá¹máh³ lá², tiá² lɨ́¹³ yáh³ tsa³hín³ hí¹ cáun²
huéh³ quioh²¹ liei²¹, sa³jun³ hí¹ cáun² máɨ³ pih²¹ quioh²¹ huéh³ jáun², ca³la³ tɨ³
ñí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ lɨ³tí³ la³ cun³ hi³ ca³tɨ²¹ lɨ́¹³.
19 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹, nɨ́¹juáh³ tsá² tiá² ta²¹ haɨh²¹ lɨ³ua³ cáun² héih³² hi³
rá¹lɨ́³ jáun², uá¹jinh¹ cáun² hi³ tiá² lin¹ nga³ quien², hi³ záɨh³² tsú² siáh³ tsáu²

hi³ tiá² hniáuh³² tónh³² ta²¹, hi³ jáun² má²lɨ́n³ bíh¹ tsú² jan² tsá² tiá² lin¹ ñí¹ quien² ja¹ quioh²¹ la³jɨ́n³² tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³².
20 Quí¹ juah³² jná¹³ ñí¹con² hnoh², hi³ nɨ́¹juáh³ tiá² tɨ³ jlánh¹ bí¹ re² jmúh¹³ náh² hi³ tɨ³² tsɨ́³ Dió³² la³ cónh³ bíh¹ tɨ³² liei²¹ jɨ³ tsá² *fariseos, hi³ jáun² jmɨ́¹lɨ́h³ bíh¹ tiá² lɨ́¹³ tonh²¹ náh² jo³cuo² Dió³².

Jesús hɨe³² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² míh²³ tsɨ́³
(Lucas 12:57-59)

21 ”Hnoh² má²ca³niéih² hi³ hiauh³ tsá² haun³² dí¹hio³ ñú²deh³ dí² héih³² hi³ lɨ́³ la³ lá²: “Ha³ lɨ́² jngɨh³ tsáu², quí¹ lɨ³ua³ jan² tsá² jngɨh² tsáu² ca³tɨn¹ tá¹tsɨn¹ héih³²”.
22 Tɨ³la³ jná¹³ juah³², hi³ lɨ³ua³ jan² tsá² jmu² hian² ñí¹con² raɨnh²¹, cun³ tá¹tsɨn¹ bíh¹ tsá² la³ hí³ héih³². Nɨ́¹juáh³ tsá² tú² hión³² raɨnh²¹, jáun² ñí¹con² tsá² ná¹ho² ta²¹ hi³ chín¹ bíh¹ tá¹tsɨn¹ tsú² héih³²; hi³ nɨ́¹juáh³ tsá² zaɨh³² raɨnh²¹ tsá² lín¹ ja³ juón¹, háɨnh¹³ tsó³² ja¹ sɨ́² quiu³juóu³² bíh¹ tsú².
23 ”Hi³ jáun² né³, nɨ́¹juáh³ jmɨ́¹ zia³² hi³ cuá¹cánh¹ hnú² ñí¹hiú¹³ hi³ cuá¹cuéh³ nú² Dió³², hi³ tá¹la³ má²zenh² nú² ñí¹ jáun² né³ tsau³ honh² hnú² hi³ zian² jan² renh² hnú² hi³ hau² nú²,
24 chá¹ tín² hi³ quiánh¹ jáun² có³² ñí¹hiú¹³ jáun², hi³ cuánh² tín² hi³ cuá¹jmuh³ nú² hi³ niau²¹ tie³ ja¹ quián¹³ nú² quiúnh¹ renh². Má¹jáun² má²ñeih²¹ hnú² siáh³ ñí¹hiú¹³ hi³ ñá¹ma³jnia¹³ nú² hi³ quiánh¹ jáun².
25 ”Nɨ́¹juáh³ zian² tsá² ca³hna³ hnú² ñí¹ta²¹, hi³ jáun² jau³ tsú² hnú² ta³ ñí¹ tsá²tan²¹, ma³ré¹³ náh² jáɨ¹³ tá¹la³ hí¹cua³táunh¹ náh² jáun² hú¹ juɨ³² quiúnh¹ tsú², hi³ jáun² tiá² tsa³jau² tsú² ta³ ñí¹ tsá² lɨ́n³ jue²¹; quí¹ nɨ́² lɨ́¹ ca³cue³ hnú² jue²¹ hí³ tsá² tú²jáɨ¹³ hi³ tsa³tiaunh² tsú² hnú² hñu³mí¹ñí².
26 Juanh³² jná¹³ hi³ tiá² cáun² lɨ́¹ liáun³ yáh³ hnú², ca³la³ tɨ³ nɨ́¹ má¹ca³ma³hmah²¹ hnú² jɨ³lɨ³² máh³.

Jesús hɨe³² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² juón¹

27 ”Hnoh² má²ca³niéih² hi³ ca³juáh³ tsú² la³ lá²: “Ha³ lɨ́² lɨ́¹ jmú² lɨ́¹ cuó³”.
28 Tɨ³la³ jná¹³ juanh³² hi³ lɨ³ua³ jan² tsá² jɨ́en³² tsá²mɨ³ hi³ hu²¹ hlah³ tsɨ́³, má²lɨ́²jmú³ bíh¹ tsú² tso³ hñu³ tsɨ́³ quionh³ tsá²mɨ³ hí³.
29 ”Nɨ́¹juáh³ mɨ́¹máh¹ tɨ³ cuá² chu²¹ nú² má²lɨ́²jmú³ hi³ ca³tánh³ nú² tso³, chí³ cú²jueh³² hi³ jáun² tiáun² ñí¹ uóunh³; quí¹ tɨ³ re² bíh¹ hi³ tsa³hín³ cá² máɨ³ mɨ́¹máh¹ nú² la³ cónh³ bíh¹ hi³ tsa³háɨn³ nú² tá¹ jan² quiu³juóu³².
30 Hi³ nɨ́¹juáh³ cuá² chu²¹ quián¹³ nú² jmu² siáh³ hi³ tanh³² hnú² tso³, hná¹ cú²jueh³², hi³ jáun² tiáun² ñí¹ uóunh³; quí¹ tɨ³ re² bíh¹ hi³ tsa³háɨ³ cáun² cuonh² hnú² la³ cónh³ bíh¹ hi³ cuóh¹³ hnú² tá¹ jan² quiu³juóu³².

Jesús hɨe³² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² hnió³ tun³ ñí²cuo²
(Mateo 19:3-11; Marcos 10:2-12; Lucas 16:18; 1 Corintios 7:10-16)

31 ”Ja³bí¹ jáɨ¹³ lá² siáh³ juáh²³ tsáu² la³ cun³ jmɨ́¹tin²: “Lɨ³ua³ jan² tsá² hnió³ tsáun³ quionh³ tsá²mɨ³ ñí²cuo², hniáuh³² bíh¹ cuéh³² tsú² ñí²cuo² cáun² sí² hi³ lin¹ hi³ ca³tsáun³ tsú²”.

32 Tɨ^{3}la^{3} jná^{13} juanh^{32} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2} hi^{3} lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} hnió^{3} tun^{3} tsá^{2}mɨ^{3}
ñí^{2}cuo^{2} ta^{3} tiá^{2} lin^{1} zia^{32} jáɨ^{13} he^{3} tso^{3} lí^{2}jmú^{3} quionh^{3} tsá^{2}ñuh^{2} siánh^{3},
cun^{3}quionh^{3} la^{3} jáun^{2} má^{2}cueh^{32} tsú^{2} tsú^{2} jáɨ^{13} hi^{3} jmu^{3} juón^{1} bíh^{1}; hi^{3} ní^{1}juáh^{3}
tsá^{2} jéinh^{32} cuo^{2} quionh^{3} tsá^{2}mɨ^{3} tsá^{2} má^{2}ca^{3}tsáun^{3} quionh^{3} ñí^{2}cuo^{2} né^{3}, jáun^{2}
tsá^{2} la^{3} hí^{3} má^{2}lɨ́n^{3} jan^{2} tsá^{2} juón^{1} bíh^{1} siáh^{3}.

Jesús hɨe^{32} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} lɨ́^{1} hɨen^{2} Dió^{32}

33 ”Ja^{3}bí^{1} má^{2}ca^{3}niéih^{2} hnoh^{2} hi^{3} tsá^{2}haun^{32} hiauh^{3} héih^{32} lá^{2} jmɨ́^{1}tin^{2}: “Ha^{3}
lɨ́^{2} tsunh^{21} jáɨ^{13} hi^{3} má^{2}lɨ́^{2}jmuh^{3} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}, la^{3} cun^{3} jáɨ^{13} hi^{3} má^{2}lɨ́^{2}ma^{3}tson^{13}
nú^{2} jáun^{2} ñí^{1}con^{2} tsú^{2}”.
34 Tɨ^{3}la^{3} jná^{13} juanh^{32} hi^{3} hí^{1} cáun^{2} bíh^{1} hi^{3} tiá^{2} hniáuh^{32} hɨ́eh^{1} náh^{2}. Ha^{3} lɨ́^{2} lɨ́^{1}
ma^{3}tson^{13} jáɨ^{13} quián^{13} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} hɨeh^{32} náh^{2} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}, quí^{1} ñí^{1} jáun^{2}
bíh^{1} ñí^{1} cuá^{1}quien^{2} Dió^{32};
35 sa^{3}jun^{3} hniáuh^{32} má^{1}tson^{13} náh^{2} jáɨ^{13} quián^{13} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} hɨeh^{32} náh^{2}
hngá^{1}máh^{3} lá^{2}, quí^{1} ñí^{1} hué^{21} lá^{2} dá^{2} lɨ́^{3} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́^{3} cáun^{2} ñí^{1} ná^{1}tsɨn^{1} ta^{3} bíh^{1}
Dió^{32}; hi^{3} sa^{3}jun^{3} hniáuh^{32} má^{1}tson^{13} náh^{2} jáɨ^{13} quián^{13} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} hɨeh^{32}
náh^{2} juú^{2} Jerusalén, quí^{1} ñí^{1} jáun^{2} dá^{2} ca^{3}tɨn^{1} Re^{21} Tsá^{2} chín^{1} bíh^{1}.
36 Ha^{3} lɨ́^{2} lɨ́^{1} ma^{3}tson^{13} jáɨ^{13} quián^{13} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} hɨeh^{32} hnú^{2} chinh^{32}, quí^{1}
hí^{1} cá^{2} máɨh^{32} yáh^{3} jñú^{2} chinh^{32} hnú^{2} tiá^{2} lɨ́^{13} tiáu^{2} ho^{3} liáh^{2} hi^{3} jmúh^{13} nú^{2}
huen^{2}.
37 Ñí^{1} jɨ́^{21}la^{3} ti^{3} hniáuh^{32} juáh^{13} hnú^{2}: “Ján^{3}”, ho^{3}lá^{2}dá^{2}: “Já^{1}han^{21}” bíh^{1}; quí^{1}
la^{3}jɨ́^{32} jáɨ^{13} hi^{3} lɨ́^{1} má^{2}ná^{2}tsɨn^{3} tsú^{2} ñí^{1} jáɨ^{13} nɨ́^{2} ja^{32} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hláɨnh^{1} bíh^{1}.

Jesús hɨe^{32} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} jeinh^{32} tsú^{2}
(Lucas 6:29-30)

38 ”Hnoh^{2} má^{2}ca^{3}niéih^{2} náh^{2} jáɨ^{13} hi^{3} qui^{3} juáh^{23} tsú^{2} jáun^{2} la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1}tin^{2}:
“Hniáuh^{32} jéinh^{32} tsú^{2} la^{3} cun^{3} rón^{32} lɨ́^{3} hi^{3} ca^{3}quiúnh^{32}, uá^{1}la^{3} cun^{3} mɨ́^{1}ñí^{1}
tsú^{2}, nɨ́^{1}juáh^{3} ca^{3}hliah^{3} tsú^{2} mɨ́^{1}ñí^{1} raɨnh^{21}, ja^{3}bí^{1} la^{3} jáun^{2} hi^{3} ca^{3}tɨ^{21} ján^{1} tsú^{2}
uá^{2}jaɨ^{32}”.
39 Tɨ^{3}la^{3} jná^{13} juanh^{32} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}: Ha^{3} lɨ́^{2} jéinh^{1} náh^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hian^{2}
tsɨ́^{3}; tɨ^{3}la^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} zian^{2} tsá^{2} pá^{23} cá^{2} jo^{21} máh^{1} náh^{2}, tɨ^{3} cuéh^{3} tsú^{2} siáh^{3} tɨ^{3} cá^{2}
jo^{21} cáun^{2} cuɨ́^{1} pá^{13}.
40 Nɨ́^{1}juáh^{3} zian^{2} tsá^{2} hnió^{3} hna^{3} hnú^{2} ñí^{1}ta^{21}, hi^{3} hnió^{3} tsú^{2} quin^{3} hanh^{2} nú^{2},
cuéh^{3} tsú^{2} la^{3} jɨ^{3} hmɨh^{32} cháu^{3} quián^{13}.
41 Nɨ́^{1}juáh^{3} zian^{2} tsá^{2} dí^{2}quiaun^{3} hnú^{2} jmáɨ^{1} hi^{3} cánh^{1} hnú^{2} lio^{21} ñí^{1} tí^{3} cú^{2}
mei^{21} quin^{2} ta^{3} tsú^{2}, tɨ^{3} re^{2} quián^{2} ñí^{1} tí^{3} tenh^{3} cu^{3} jáun^{2}.
42 Lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} zia^{32} hi^{3} mɨ^{32} ñí^{1}con^{2} hnú^{2}, cuéh^{3} tsú^{2}, hi^{3} ha^{3} lɨ́^{2} ma^{3}zian^{13}
siáh^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} zia^{32} hi^{3} chí^{2} ñí^{1}con^{2} nú^{2}.

Hniáuh^{32} hnio^{3} tsú^{2} tsá^{2} hau^{2}
(Lucas 6:27-36)

43 ”Ja^{3}bí^{1} má^{2}ca^{3}niéih^{2} hnoh^{2} hi^{3} juáh^{23} tsú^{2} la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1}tin^{2}: “Ma^{3}hno^{1} tsá^{2}
re^{2} juónh^{32} quiúnh^{1}, tɨ^{3}la^{3} hon^{2} nú^{2} jmu^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} hau^{2} nú^{2}”.
44 Tɨ^{3}la^{3} jná^{13} juah^{32}: Ma^{3}hno^{1} náh^{2} tsá^{2} jmu^{2} hian^{2} tsɨ́^{3} ñí^{1}con^{2} náh^{2}, [hi^{3}
chu^{21} jéinh^{1} náh^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} chú^{2} juóu^{32}, jmu^{3} náh^{2} hi^{3} chú^{32} ñí^{1}con^{2} tsá^{2}
hau^{2},] Dió^{32} lienh^{1} quioh^{21} [tsá^{2} quiú^{2} je^{23} jɨ^{3}] tsá^{2} jmu^{2} hian^{2} tsɨ́^{3} ñí^{1}con^{2} nú^{2}.

45 Jáun² la³ nɨ́² bíh¹ lɨ³ lin¹ hi³ tson² lɨ́n³ hnoh² jon² Dió³² Ñeh² náh², Tsá² cuá³
hñu³mɨ³cuú²; quí¹ hí³ dá² jmu² hi³ taɨn³² hiú² tsá² chun¹ la³ jɨ³ tsá² hláɨh¹ nɨ́²
siáh³, hi³ zen² tsú² siáh³ jmɨ́³ ñí¹con² tsá² zian² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsɨ́³ dí², la³ jɨ³
ñí¹con² tsá² zian² cun³ tɨn² tsɨ́³ hmóu³² nɨ́² siáh³.
46 Su³uú² lɨ́¹ lɨ́n²³ náh² hi³ zia³² hi³ hián¹³ cun³ñí¹ hi³ hno³ náh² jmáh³la³ tsá²
hniau³ náh² hmóu³². Quí¹ hí¹ la³ tɨ³ *tsá² chi² hmah²¹ yáh³ jmu² la³ jáun².
47 Hi³ nɨ́¹juáh³ cuen²³ hnoh² Dió³² jmáh³la³ tsá² juónh³² náh² re² quiúnh¹,
¿he³ dá² hi³ chu²¹ jmuh³² náh² nɨ́¹juáh³ la³ jáun²? Quí¹ hí¹ la³ tɨ³ tsá² tiá²
cuóun³² Dió³² yáh³ ná¹jmu² la³ jáun².
48 Jmu³ náh² chun¹ la³jmɨ́¹ chun¹ Ñeh² náh² Tsá² cuá³ hñu³mɨ³cuú².

6

Jesús hɨe³² he³ lánh³ lɨ́³ ta²¹ chu²¹

1 ”Ha³ lɨ́² lɨ́¹ ma³ti²¹ náh² cuáh³² jmáh³la³ ñí¹ jɨ́e²³ tsáu² cun³ñí¹ hi³ hniá¹ náh²
hi³ jɨ́e³ tsáu² lánh³ jmuh³² náh². Quí¹ hí¹ cáun² yáh³ tiú²uú² hi³ hián¹³ náh²
ñí¹con² Ñeh² Tsá² cuá³ hñu³mɨ³cuú², nɨ́¹juáh³ la³ jáun² la³ jmuh³² náh².
2 ”Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹, nɨ́¹juáh³ jmɨ́¹ ma³hon¹ hnú² tsá² lɨ³hniauh²³ ñí¹con²,
ha³ lɨ́² jmu² hnú² chú¹ja²¹ ñí¹con² ca³la³ jánh³ dú¹ tsáu², tsá² zian² ja¹ hñú³ jɨ³
tsá² tiáunh¹ hñu³ cuáh³² nɨ́² la³jmɨ́¹ jmu² tsá² lɨ́n³ la³ cá¹ la³ jéinh¹, cun³ñí¹ hi³
hnió³ hi³ hléh³² tsáu² re² quioh²¹. Jú¹ tson² juanh³² jná¹³, hi³ jɨ́³²la³ jú¹ chu²¹
hi³ hléh³² jáun² tsáu² bíh¹ jéi³²í¹ hiáuh³ tsú², ha³ tiú²uú² hi³ siáh³ zia³² yáh³.
3 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ nɨ́¹ má¹ca³ma³hon¹ hnú² tsá² lɨ³hniauh²³ ñí¹con², jmu³ la³ cun³
lɨ³ lɨ́¹³ hi³ hí¹ jan² tiá² hin² lɨ³ ñi³², uá¹jinh¹ tsá² jlánh¹ re² juónh³² náh² quiúnh¹.
4 Ta³máɨh³ bíh¹ hniáuh³² jmúh¹³ hnú², hi³ jáun² hián¹³ nú² la³ cun³ hi³ cué³²
Ñeh² nú², Tsá² jɨ́e²³ la³ cun³ hi³ jmuh³² nú² jáun².

Jesús má²ta² he³ lánh³ liéinh³² tsú² Dió³²
(Mateo 7:7-11; Lucas 11:2-4)

5 ”Nɨ́¹juáh³ nɨ́¹ má¹ca³lienh¹ hnoh² Dió³², ha³ lɨ́² jmú² náh² la³jmɨ́¹ jmu² tsá²
lɨ́n³ la³ cá¹ la³ jéinh¹, hi³ zaɨn³² liéinh³² Dió³² ta³ ná¹táun³ ñí¹ lɨ́³ hñu³ cuáh³²
quiú¹³ dí² jɨ³ ñí¹ lɨ́³ cuoh¹ ja¹ hñú³ nɨ́² siáh³, hi³ jáun² jɨ́e³ tsáu². Jú¹ tson²
juanh³² jná¹³ hi³ jɨ́³²la³ jú¹ chu²¹ hi³ hléh³² jáun² tsáu² bíh¹ jéi³²í¹ hiáuh³ tsú²,
ha³ tiú²uú² hi³ siáh³ zia³² yáh³.
6 Tɨ³la³ nɨ́¹ má¹ca³lienh¹ hnú² Dió³² né³, hen² ñéih³ quián¹³ hi³ jnáɨ¹ ho³hñú¹³,
hi³ jáun² ñí¹ zenh² nú² jáun² huen² lienh¹ Ñeh². Hi³ jáun² la³ jáun² zia³² hi³
hián¹³ nú² ñí¹con² Ñeh², Tsá² jɨ́e²³ hi³ jmuh³² hnú² jáun² ta³ conh¹.
7 ”Nɨ́¹ má¹ca³lienh¹ nú² Dió³², ha³ lɨ́² hléh² cú²hiú² cú²cuóh³² jáɨ¹³ tiá² lin¹
ñí¹ jmu³ ta²¹ la³jmɨ́¹ jmu² tsá² tiá² Dió³² má²cuóun³², quí¹ tsá² hí³ lɨ́¹ lɨ́n²³ hi³
cun³quionh³ hi³ hleh³² jáun² hliáun³ jáɨ¹³ lɨ́¹³ ne³ Dió³².
8 Lɨ́² jmú² náh² la³jmɨ́¹ jmu² tsá² hí³; quí¹ ñeh² bí¹ hi³ mɨ́h¹³ náh² má²ñi³² bíh¹
Ñeh² náh² nɨ́¹juáh³ he³ lɨ³hniauh²³ ñí¹con² náh².
9 Hi³ jáun² né³, lienh¹ náh² Dió³² la³ lá²:
Hnú² Tia²¹, Tsá² ñíh³ nú² hñu³mɨ³cuú²,
cá² ñí¹ hi³ chu²¹ cuɨ́¹ ná¹chan¹ hi³ jmáɨ² hnú².
10 Cuɨ́¹ chau²¹ bíh¹ jmáɨ¹ hi³ la³jɨ́n³² tsáu² tónh³² jo³cuonh² hnú².

Cuí^{1} lɨ^{13} bíh^{1} ñí^{1} hué^{21} lá^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} hnáuh^{2} hnú^{2} jmúh^{13},
la^{3}jmí^{1} lɨ^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}.
11 Cué^{1} tiá^{3} má^{32} hi^{3} hniáuh^{32} ñí^{1}con^{2} jnoh^{1} né^{32},
la^{3} cun^{3} hi^{3} qui^{3} hniáuh^{32} quiú^{13} jnoh^{1} cun^{3} jmá^{2} cun^{3} jnia^{32}.
12 Chin^{32} tiá^{3} honh^{2} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} má^{2}ca^{3}hliáuh^{2} jnoh^{1},
la^{3}jmí^{1} chin^{23} jnoh^{1} tsí^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}ca^{3}hliánh^{2} tsáu^{2} ñí^{1}con^{2} jnoh^{1}.
13 Ma^{3}hau^{1} tiá^{3} jnoh^{1} hi^{3} tiá^{2} ca^{3} tiá^{2} lau^{3} jnoh^{1} tsá^{2} hláɨnh^{1},
liau^{1} tiá^{3} jnoh^{1} ñí^{1}con^{2} pí^{3} quioh^{21} tsú^{2}.
[Quí^{1} hnú^{2} bíh^{1} Tsá^{2} hauh^{32} nú^{2} jáɨ^{13} ñí^{1}con^{2} ca^{3}la^{3} jɨ^{3}lɨ^{32},
Tsá^{2} pin^{3} cun^{3} tán^{1} cun^{3} hián^{2},
Tsá^{2} cuá^{1}quien^{2} la^{3} cun^{3} jmí^{1}hi^{3}nio^{2}.
Tson^{2} bíh^{1} la^{3} jáun^{2}].
14 ”Jáun^{2} né^{3}, ní^{1}juáh^{3} hnoh^{2} chíh^{1} honh^{2} tsáu^{13} tsá^{2} jmu^{2} hlah^{3} ñí^{1}con^{2} náh^{2},
jáun^{2} Ñeh^{2} náh^{2} Tsá^{2} cuá^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2} chí^{13} uá^{2}jaɨ^{32} tsí^{3} tsáuh^{3} hnoh^{2};
15 tɨ^{3}la^{3} ní^{1}juáh^{3} tiá^{2} chin^{23} yáh^{3} hnoh^{2} honh^{2} tsáu^{13} tsáu^{2}, jáun^{2} sa^{3}jun^{3} Ñeh^{2}
yáh^{3} hnoh^{2} chin^{13} tsí^{3} tsáuh^{3} hnoh^{2}.

Jesús hɨe^{32} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} má^{2}hɨen^{21} tsú^{2}

16 ”Ní^{1} má^{1}ca^{3}ma^{3}hɨen^{21} hnoh^{2}, ha^{3} lí^{2} háɨ^{2} náh^{2} hlah^{3} máh^{1} la^{3}jmí^{1} jmu^{2} tsá^{2}
lín^{3} la^{3} cá^{1} la^{3} jéinh^{1}; quí^{1} tsá^{2} jmu^{2} hí^{3} la^{3} jáun^{2} dá^{2} hnió^{3} jíe^{3} tsáu^{2} hi^{3} hí^{3} dí^{2}
ná^{1}má^{2}hɨen^{21}. Jú^{1} tson^{2} juanh^{32} jná^{13} hi^{3} cun^{3} ní^{2} bíh^{1} má^{2}ca^{3}táuh^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3}
hiáuh^{3} tsá^{2} la^{3} hí^{3} ní^{1}juáh^{3} la^{3} jáun^{2}.
17 Tɨ^{3}la^{3} hnú^{2} má^{1}na^{21}, ní^{1} má^{1}ca^{3}ma^{3}hɨen^{21} nú^{2}, ráɨn^{2} máh^{1} hi^{3} siáu^{1} siáh^{3}
re^{2} chinh^{32},
18 hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} lɨ^{3}lieih^{21} tsáu^{2} hi^{3} hnú^{2} ñɨ^{3}ma^{3}hɨen^{21} nú^{2}. Jí^{32}la^{3} Ñeh^{2} hnú^{2},
Tsá^{2} zenh^{2} quiúnh^{1} hnú^{2} ta^{3} tiá^{2} jniá^{3} jáun^{2} bíh^{1} lɨ^{3} ñɨ^{32}; hi^{3} jáun^{2} hí^{3} bíh^{1} zia^{32}
hi^{3} cué^{32} ca^{3}tɨ^{21} la^{3} cun^{3} hi^{3} jmuh^{32} hnú^{2} jáun^{2} ta^{3}máɨh^{3}.

Tsá^{2} má^{2}nióh^{32} hi^{3} quioh^{21} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}
(Lucas 12:33-34)

19 ”Ha^{3} lí^{2} jmú^{2} dí^{1}quiaunh^{21} honh^{2} hi^{3} lɨ^{3} zian^{2} náh^{2} hliáun^{3} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}, ñí^{1}
lí^{13} tsa^{3}hín^{3} hi^{3} quián^{13} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} cuh^{3} mí^{1}cháu^{2} jɨ^{3} hi^{3} hiá^{32} juóuh^{32} ní^{2},
jɨ^{3} ñí^{1} lí^{13} hí^{3} háɨn^{2} hi^{3} han^{3}.
20 Tɨ^{3} re^{2} jmu^{3} náh^{2} pí^{3} hi^{3} lɨ^{3} zian^{2} náh^{2} hliáun^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}, ñí^{1} tiá^{2} lí^{13} hí^{3}
mí^{1}cháu^{2} hi^{3} cuh^{3}, sa^{3}jun^{3} hiá^{32} juóuh^{32} siáh^{3}, hi^{3} sa^{3}jun^{3} háɨn^{2} lí^{13} tónh^{32} siáh^{3}
hi^{3} han^{3}.
21 Quí^{1} ní^{1}juáh^{3} ñí^{1} nio^{1} hi^{3} quián^{13} náh^{2}, ñí^{1} jáun^{2} bíh^{1} uá^{2}jaɨ^{32} cua^{3} jmí^{2}chí^{3}
quián^{13} náh^{2}.

Mí^{1}ñí^{1} tsú^{2} cue^{32} joh^{1} quioh^{21} tá^{1} jan^{2}
(Lucas 11:34-36)

22 ”Mí^{1}ñí^{1} tsú^{2} lí^{3} la^{3}jmí^{1} lɨ^{3} cáun^{2} sí^{2} quioh^{21} tá^{1} jan^{2} tsú^{2}; jáun^{2} né^{3} ní^{1}juáh^{3}
chu^{21} mí^{1}máh^{1} hnú^{2}, jáun^{2} ñí^{1}con^{2} tá^{1} jan^{2} bíh^{1} nú^{2} zia^{32} joh^{1};
23 tɨ^{3}la^{3} ní^{1}juáh^{3} jlánh^{1} la^{3} hláɨh^{1} mí^{1}máh^{1} nú^{2} né^{3}, jáun^{2} tá^{1} jan^{2} bíh^{1} nú^{2}
zenh^{2} já^{1}niéi^{2}. Hi^{3} ní^{1}juáh^{3} cha^{3} jmí^{1} lí^{3} joh^{1} quián^{13} nú^{2} cáun^{2} já^{1}niéi^{2} bíh^{1} la^{3}
lí^{3}, ¡cónh^{3} bíh^{1} tiá^{2} la^{3} lí^{3} cáun^{2} já^{1}niéi^{2} hmíh^{2} ní^{1}juáh^{3} la^{3} jáun^{2}!

Dió^{32} jɨ^{3} quɨe^{3} nɨ́^{2}
(Lucas 16:13)

24 ”Hí^{1} jan^{2} tsáu^{2} tiá^{2} lɨ́^{13} ma^{3}tí^{32} ñí^{1}con^{2} gon^{3} juo^{13}, quí^{1} tiá^{2} tɨ^{21} yáh^{3} tsɨ́^{3} tsú^{2} tsá^{2} jan^{2}, hi^{3} tsá^{2} jan^{2} né^{3}, tɨ́^{32} lɨ́n^{32} bíh^{1} tsɨ́^{3} tsú^{2}; re^{2} lɨ́n^{32} bíh^{1} ma^{3}tí^{32} tsú^{2} héih^{32} quioh^{21} jan^{2}, hi^{3} tsá^{2} jan^{2} né^{3}, tiá^{2} ta^{21} tanh^{2} yáh^{3} tsú^{2}. Jáun^{2} né^{3}, cónh^{3} tiá^{2} lɨ́^{13} bíh^{1} hno^{3} náh^{2} Dió^{32} cu^{3}tsa^{32} quionh^{3} hi^{3} hniá^{1} náh^{2} hi^{3} zia^{32} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}.

Dió^{32} nióh^{32} hua^{3}hí^{13} tsá^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} jon^{2}
(Lucas 12:22-31)

25 ”Juo^{3} jná^{13} hnoh^{2}: Ha^{3} lɨ́^{2} cuɨ́^{1} hi^{21} honh^{2} náh^{2} ha^{3} lánh^{3} rón^{32} lɨ́^{13} zian^{2} náh^{2}, ca^{3}tɨ^{21} ha^{3} jinh^{1} já^{32} má^{32} hi^{3} cúh^{13} náh^{2} ho^{3} jmáɨ^{2} hi^{3} húh^{13} náh^{2}, jɨ^{3} ha^{3} jinh^{1} já^{32} hmɨh^{32} hi^{3} quɨ́h^{13} náh^{2} siáh^{3}. ¿Há^{1} jun^{3}juáh^{13} jmɨ́^{2}chí^{3} quioh^{21} bíh^{1} tsú^{2} tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} quien^{2} la^{3} cónh^{3} bí^{1} má^{32} dúh^{1}; hi^{3} ngú^{3} quioh^{21} bíh^{1} tsú^{2} siáh^{3} tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} quien^{2} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} ha^{1} tsú^{2}?

26 Sá^{1}nɨ́^{2} jɨe^{3} ha^{3} lánh^{3} zian^{2} quiuh^{21} tan^{32}, jáh^{3} tiá^{2} lin^{1} hi^{3} jñi^{32} hí^{1} cáun^{2}, sa^{3}jun^{3} zia^{32} bíh^{1} cáun^{2} hi^{3} lau^{32} quioh^{21} jáh^{3}, hi^{3} sa^{3}jun^{3} zeh^{2} bíh^{1} siáh^{3} hñu^{3}cuɨ́^{3} quioh^{21}, tɨ^{3}la^{3} cun^{3} jáun^{2} zia^{32} bíh^{1} má^{32} hi^{3} cue^{32} Ñeh^{2} náh^{2} hi^{3} cúh^{2} jáh^{3}. ¡Tɨ^{3}la^{3} hnoh^{2} má^{1}ná^{1}, tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} quien^{2} náh^{2} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} tan^{32}!

27 ¿Hin^{2} yáh^{3} hnoh^{2} tɨn^{2} jmúh^{13} hi^{3} cuóun^{13} cónh^{3}í^{1} cá^{2} lɨ́^{2}, uá^{1}jinh^{1} hen^{2} lɨ́n^{32} honh^{2} náh^{2} hi^{3} cuóun^{13} náh^{2}?

28 ”Hi^{3} ¿he^{3} láɨh^{32} hɨ^{32} honh^{2} náh^{2} ca^{3}tɨ^{21} hmɨh^{32} hi^{3} quɨ́h^{13} náh^{2}? Sá^{1}nɨ́^{2} jɨe^{3} náh^{2} ha^{3} lánh^{3} rón^{32} cuóun^{2} lí^{13} hi^{3} tsɨ^{21} ñí^{1} náɨ^{2}, lí^{13} jáun^{2} tiá^{2} lin^{1} jáu^{2} zeh^{32} yáh^{3}, hi^{3} sa^{3}jun^{3} ta^{32} siáh^{3} tá^{3};

29 tɨ^{3}la^{3} cun^{3} jáun^{2} ta^{3} bíh^{1} hla^{1} re^{21} Salomón yáh^{3} tiá^{2} chú^{32} jmɨ́^{1} jniá^{3} la^{3}jmɨ́^{1} jniá^{3} lí^{13} nɨ́^{2}, uá^{1}jinh^{1} jmɨ́^{1} zioh^{2} lɨ́n^{32} tsú^{2}.

30 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, nɨ́^{1}juáh^{3} Dió^{32} jmu^{2} hi^{3} ca^{3}la^{3} chú^{32} lɨ́n^{32} jniá^{3} náɨ^{2}, cáun^{2} hi^{3} tsɨ^{21} ñí^{1} náɨ^{2} né^{32}, hi^{3} jáun^{2} tsa^{3}háu^{2} má^{2}jɨ́n^{32} bíh^{1} tsú^{2} tɨ^{3} ñeh^{2} cáun^{2} pɨeh^{1} nɨ́^{1} má^{1}ca^{3}lɨ^{3} quiéin^{2}, jáun^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} ta^{3} bí^{1} náɨ^{2} yáh^{3} jmu^{2} Dió^{32} hi^{3} chú^{32} jniá^{3}, ¡cónh^{3} bíh^{1} tiá^{2} jmu^{3} Dió^{32} hi^{3} zia^{32} hanh^{2} hnoh^{2}, hnoh^{2} tsá^{2} cáun^{2} lɨ́^{1} hɨ^{32} honh^{2} náh^{2}!

31 Hi^{3} jáun^{2} ha^{3} lɨ́^{2} cuɨ́^{1} hi^{21} honh^{2} náh^{2}, hi^{3} juáh^{13} náh^{2}: “¿He^{3} dá^{2} cúh^{13} dí^{2}?”, hi^{3}: “¿He^{3} dá^{2} hnáɨh^{13} dí^{2}?” ho^{3} hi^{3}: “¿He^{3} dá^{2} quɨ́h^{13} dí^{2}?”

32 Quí^{1} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} tiá^{2} Dió^{32} má^{2}cuóun^{32} ná^{1}hɨ^{32} tsɨ́^{3} ca^{3}tɨ^{21} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} nɨ́^{2}; tɨ^{3}la^{3} hnoh^{2} má^{1}ná^{1}, zian^{2} bíh^{1} jan^{2} Ñeh^{2} hnoh^{2}, Tsá^{2} cuá^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}, Tsá^{2} cuá^{1}ñi^{32} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} lɨ^{3}hniauh^{23} quián^{13} náh^{2}.

33 Ñí^{1} jɨ́^{21}la^{3} ti^{3} chan^{13} náh^{2} hmóu^{32} jo^{3}cuo^{2} Dió^{32} bíh^{1} hi^{3} má^{1}tih^{21} náh^{2} re^{2} ñí^{1}con^{2} tsú^{2}, jɨ^{3} hi^{3} má^{1}zián^{13} náh^{2} re^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} tɨ^{32} tsɨ́^{3} tsú^{2}, hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} hián^{13} náh^{2} ca^{3}la^{3} jɨ^{3}lɨ^{32} hi^{3} jáun^{2}.

34 Ha^{3} lɨ́^{2} jmú^{2} náh^{2} hɨ^{32} honh^{2} ca^{3}tɨ^{21} he^{3} lɨ́^{13} tsa^{3}háu^{2}, quí^{1} zia^{32} bíh^{1} jmáɨ^{1} tsa^{3}háu^{2} hi^{3} lɨ́^{13} hɨ^{32} honh^{2} hnoh^{2} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} quioh^{21} tsa^{3}háu^{2}. Quí^{1} ma^{3} quin^{32} ma^{3} cú^{2} jmáɨ^{1} bíh^{1} má^{2}zia^{32} uu^{3}mí^{2}tsɨ^{32} quioh^{21}.

7

Ha^{3} lɨ́^{2} chú^{1} lɨ́^{2} ñih^{21} náh^{2} tsáu^{2}
(Lucas 6:37-42)

1 ”Ha^{3} lɨ́^{2} chú^{1} lɨ́^{2} ñih^{21} náh^{2} tsáu^{2} hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} ra^{3}tsa^{2} náh^{2} Dió^{32} héih^{32} la^{3} jáun^{2}.
2 Quí^{1} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} ra^{3}tsɨ^{32} tsú^{2} héih^{32} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}, la^{3}jmɨ́^{1} rá^{2}tsɨh^{32} hnoh^{2} jáun^{2} héih^{32} ñí^{1}con^{2} tsáu^{2} bíh^{1}. La^{3} cun^{3} rón^{32} lɨ́^{3} héih^{32} hi^{3} chah^{32} náh^{2} hi^{3} cueh^{32} náh^{2} ñí^{1}con^{2} tsáu^{2}, héih^{32} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} siáh^{3} chá^{32} Dió^{32} hi^{3} cué^{32} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}.
3 ¿Ha^{3} bí^{1} lánh^{3} rón^{32} lɨ́^{13} jɨeh^{21} hnú^{2} má^{1}quɨ^{32} pih^{21} hi^{3} hu^{21} mɨ́^{1}ñí^{1} renh^{2}, nɨ́^{1}juáh^{3} tiá^{2} lɨ́^{2}tsɨn^{2} yáh^{3} hnú^{2} hi^{3} hu^{21} cáun^{2} pa^{21} hná^{1} hmá^{2} mɨ́^{1}máh^{1} huen^{2}?
4 ¿Ha^{3} lánh^{3} rón^{32} hó^{32} honh^{1} hnú^{2} hi^{3} juoh^{1} nú^{2} renh^{2}: “¡Cuɨ́^{1} chí^{13} ná^{3} má^{1}quɨ^{32} hu^{21} mɨ́^{1}máh^{1} hnú^{2}!”, hi^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} cáun^{2} pa^{21} hná^{1} hmá^{2} bíh^{1} la^{3} hu^{21} quián^{13} hnú^{2} huen^{2} má^{1}lɨ^{32} jáun^{2}?
5 ¡Hnú^{2} tsá^{2} lɨ́n^{3} nú^{2} la^{3} cá^{1} la^{3} jéinh^{1}!, la^{3}ñí^{1} tín^{2} chí^{3} hná^{1} hmá^{2} pa^{21} hi^{3} hu^{21} mɨ́^{1}máh^{1} huen^{2}, hi^{3} jáun^{2} má^{1}jáun^{2} lɨ́^{13} jɨeh^{21} hnú^{2} re^{2} hi^{3} chíh^{1} nú^{2} má^{1}quɨ^{32} pih^{21} hi^{3} hu^{21} mɨ́^{1}ñí^{1} renh^{2}.
6 ”Ha^{3} lɨ́^{2} lɨ́^{1} cué^{2} hi^{3} hɨ́en^{1} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} zian^{2} la^{3}jmɨ́^{1} zian^{2} tsáɨ^{2}, quí^{1} nɨ́^{2} lɨ́^{1} ca^{3}qui^{3} ca^{3}jme^{3} tsú^{2} hi^{3} chau^{3} náh^{2} tsú^{2} cú^{2}tiú^{2} cú^{2}jóh^{32} hó^{32}. Ha^{3} lɨ́^{2} lɨ́^{1} ma^{3}jnia^{13} hi^{3} quien^{2} quián^{13} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} zian^{2} la^{3}jmɨ́^{1} zian^{2} mí^{2}ñí^{3}, quí^{1} nɨ́^{2} lɨ́^{1} ca^{3}ha^{3} ca^{3}zauh^{3} tsú^{2}.

Mɨ́^{1} náh^{2}, hniauh^{2}, hi^{3} hléh^{1} siáh^{3} ho^{3}hñú^{13}
(Lucas 11:9-13)

7 ”Mɨ́^{1} náh^{2} ñí^{1}con^{2} Dió^{32} hi^{3} jáun^{2} hian^{3} náh^{2}, hniauh^{2} náh^{2} hi^{3} jáun^{2} chanh^{1} náh^{2}, hléh^{1} náh^{2} ho^{3}hñú^{13} hi^{3} jáun^{2} niá^{32} tsú^{2}.
8 Quí^{1} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} mɨ^{32} ñí^{1}con^{2} tsú^{2}, hiáuh^{13} bíh^{1} tsú^{2}; nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} hnauh^{2}, choh^{13} bíh^{1}; hi^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} hleh^{32} ho^{3}hñú^{13} né^{3}, niá^{3} bíh^{1}.
9 ”Quí^{1} ¿hin^{2} yáh^{3} tsánh^{2} hnoh^{2} tiá^{3} honh^{2} hi^{3} cueh^{1} cá^{2} máɨ^{3} quɨ́n^{1} jónh^{32} nɨ́^{1}juáh^{3} hí^{1}miih^{21} bíh^{1} la^{3} cuá^{1}mɨ^{32}?
10 Ho^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} cuá^{1}mɨ^{2} jan^{2} juo^{13}, ¿hí^{1} tiá^{3} honh^{2} náh^{2} hi^{3} cuen^{13} jan^{2} jáh^{3} hláɨnh^{1}?
11 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, nɨ́^{1}juáh^{3} tu^{3} bí^{1} hnoh^{2} yáh^{3} tsá^{2} tiá^{2} chun^{1} náh^{2}, tɨn^{2} bíh^{1} náh^{2} cuéh^{1} hi^{3} chu^{21} ñí^{1}con^{2} jónh^{32}, ¡tiá^{13} bíh^{1} tiá^{3} Ñeh^{2} náh^{2} Tsá^{2} cuá^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2} tiá^{2} cué^{32} hi^{3} chu^{21} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hiú^{2} mɨ^{32}!
12 ”Jáun^{2} jmu^{3} náh^{2} la^{3}jɨ́^{32} jmáɨ^{1} ñí^{1}con^{2} tsáu^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} he^{3} lánh^{3} hnáuh^{2} náh^{2} jmu^{3} tsú^{2} ñí^{1}con^{2} náh^{2} hmóu^{32}; quí^{1} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} lɨ́^{3} héih^{32} hi^{3} jmu^{2} jáun^{2} liei^{21} quioh^{21} hla^{1} Moisés jɨ^{3} ñí^{1} Sí^{2} quioh^{21} tsá^{2} ca^{3}lɨn^{3} hí^{3} *tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32} nɨ́^{2} uá^{2}jaɨ^{32}.

Ho^{3}jnɨ́^{13} jáɨ^{32}
(Lucas 13:24)

13 ”Tiónh^{32} náh^{2} tɨ^{3} juɨ^{32} ho^{3}jnɨ́^{13} tsáɨ^{2}. Hú^{3} bíh^{1} ho^{3}jnɨ́^{13}, hi^{3} ca^{3}la^{3} hi^{3} jáu^{2} lɨ́n^{32} bíh^{1} juɨ^{32} hi^{3} chau^{21} ñí^{1} lɨ́^{13} tsa^{3}hín^{3} tsú^{2}, hi^{3} juóun^{32} lɨ́n^{32} bíh^{1} tsáu^{2} tsá^{2}táunh^{1} juɨ^{32} jaun^{32};
14 tɨ^{3}la^{3} ho^{3}jnɨ́^{13} jɨ^{3} juɨ^{32} hi^{3} chau^{21} ñí^{1} lɨ́^{13} zian^{2} tsú^{2} né^{3}, jáɨ^{32} lɨ́n^{32} bíh^{1} hi^{3} tiá^{2} lɨ^{3} tɨ́^{1} lɨ^{3} jenh^{1}, hi^{3} jáun^{2} cú^{1}pih^{21} tsáu^{2} bíh^{1} tsá^{2} choh^{23} juɨ^{32} jaun^{32}.

Lin^{1} bíh^{1} he^{3} ñí^{1} hmá^{2} cun^{3}quionh^{3} máɨ^{3} hi^{3} háɨ^{32}
(Mateo 12:34-35; Lucas 6:43-45)

15 ”Hua^{3}hín^{13} náh^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} lɨ́^{1} juáh^{23} hi^{3} lɨ́n^{3} tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32}. Tsá^{2} hí^{3} dá^{2}
ja^{3}táunh^{1} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2} hi^{3} ná^{1}lɨ́n^{3} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́n^{3} *já^{1}ziáh^{2}, tɨ^{3}la^{3} tɨ^{3} ñeh^{2} má^{1}ná^{1}
ná^{1}lɨ́n^{3} tsú^{2} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́n^{3} tsɨ́^{2} náɨ^{1} jính^{1}.
16 Hnoh^{2} lɨ́^{13} lɨ^{3} cuóun^{32} náh^{2} tsú^{2} cun^{3}quionh^{3} ha^{3} lánh^{3} jmu^{2} bíh^{1} tsú^{2}; quí^{1}
tiá^{2} cun^{32} yáh^{3} tsú^{2} mɨ^{3} uóun^{2}jɨeh^{13} ja^{1} tan^{3} mɨ^{3}juɨ́h^{2}, hi^{3} sa^{3}jun^{3} cun^{32} yáh^{3} tsú^{2}
mɨ^{3} sí^{2} co^{2} tsɨ^{3} hmá^{2} ton^{2}.
17 La^{3} nɨ́^{2} bíh^{1} lɨ́^{3} hi^{3} la^{3}jɨ́^{32} hmá^{2} chu^{21} háɨ^{32} máɨ^{3} chu^{21}, hi^{3} la^{3}jɨ́^{32} hmá^{2} hlah^{3}
né^{3}, háɨ^{32} mɨ^{3} hlah^{3}.
18 Nɨ́^{1}juáh^{3} hmá^{2} chu^{21}, tiá^{2} lɨ́^{13} yáh^{3} hi^{3} ha^{3} máɨ^{3} hlah^{3}, sa^{3}jun^{3} hmá^{2} hlah^{3}
lɨ́^{13} ha^{3} máɨ^{3} chu^{21}.
19 La^{3}jɨ́^{32} hmá^{2} tiá^{2} máɨ^{3} chu^{21} háɨ^{32}, quiéih^{32} bíh^{1} tsú^{2} hmá^{2} jáun^{2}, hi^{3} jáun^{2}
jɨ́n^{32} tsú^{2}.
20 Hi^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} lɨ^{3} cuóun^{32} hnoh^{2} tsáu^{2} cun^{3}quionh^{3} lánh^{3} jmu^{2} tsú^{2}.

Tiá^{2} la^{3}jɨ́n^{32} tsáu^{2} lɨ́^{13} yáh^{3} tónh^{32} jo^{3}cuo^{2} Dió^{32}
(Lucas 13:25-27)

21 ”Jun^{3}juáh^{13} la^{3}jɨ́n^{32} yáh^{3} tsá^{2} záɨ^{32} jná^{13}: “¡Hnú^{2} bíh^{1} lɨ́n^{3} Juóu^{32} jná^{13}!” lɨ́^{13}
tónh^{32} jo^{3}cuo^{2} Dió^{32}; tɨ^{3}la^{3} jɨ́^{32}la^{3} tsá^{2} jmu^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} tɨ^{32} tsɨ́^{3} Ñuh^{32} jná^{13} Tsá^{2}
cuá^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2} bíh^{1} lɨ́^{13} tónh^{32}.
22 Nɨ́^{1} má^{1}cá^{2}chó^{32} jmáɨ^{1} jáun^{2}, juóun^{32} lɨ́n^{32} tsáu^{2} záɨ^{32} jná^{13}: “Hnú^{2} Juo^{13}
jnoh^{1}, jnoh^{1} ca^{3}hléh^{13} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnú^{2} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}hi^{3} hñu^{3} tsɨ́^{3} jnoh^{1},
hi^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnú^{2} bíh^{1} ca^{3}huen^{13} jnoh^{1} jmɨ́^{2}chí^{3} hláɨnh^{1} hñu^{3} tsɨ́^{3}
tsáu^{2}, hi^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnú^{2} siáh^{3} ca^{3}jmú^{13} jnoh^{1} hliáun^{3} hua^{3}jueh^{32}”.
23 Tɨ^{3}la^{3} jná^{13} né^{3} nga^{1} la^{3} lá^{2} má^{1}jáun^{2}, hi^{3} juo^{13} ná^{1}: “Hí^{1} cónh^{3} yáh^{3} tiá^{2}
ca^{3}lɨ^{3} cuóu^{32} jná^{13} hnoh^{2}. ¡Tɨ^{3} có^{32} quin^{32} náh^{2} ñí^{1}con^{2} jná^{13}, hnoh^{2} tsá^{2} jmuh^{32}
náh^{2} hi^{3} hlah^{3} hi^{3} hó^{32}!”

Jmɨ́h^{1} hiah^{32} pin^{3}, jɨ^{3} hi^{3} tiá^{2} pin^{3}
(Marcos 1:22; Lucas 6:47-49)

24 ”Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} má^{2}tí^{32} la^{3} cun^{3} jáɨ^{13} hi^{3} juah^{32} jná^{13}, tsá^{2}
la^{3} hí^{3} lɨ́n^{3} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́n^{3} jan^{2} tsá^{2} quia^{3}lín^{3} jmɨ́^{1} tsɨ́^{3}, tsá^{2} ca^{3}zíh^{3} hñú^{13} cáun^{2} tsɨ^{3}
hláu^{2}.
25 Hi^{3} jáun^{2} uá^{1}jinh^{1} tsau^{3} jmɨ́^{3}, hi^{3} ca^{3}lɨ^{3} hliáun^{3} bíh^{1} siáh^{3} cua^{3}, hi^{3} ja^{3} bíh^{1}
siáh^{3} chí^{3} tiá^{3} hi^{3} jmɨ́^{1} hnió^{3} quɨ́h^{3} hñú^{3} jáun^{2}, tɨ^{3}la^{3} tiá^{2} cá^{2}quɨ́h^{32} yáh^{3}, quí^{1} ñí^{1}
hláu^{2} bíh^{1} jmɨ́^{1} chí^{1}hliaun^{32} jmɨ́h^{1} hiah^{32}.
26 Tɨ^{3}la^{3} lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} tiá^{2} má^{2}tí^{32} la^{3} cun^{3} jáɨ^{13} hi^{3} juah^{32} jná^{13} má^{1}ná^{1}, tsá^{2}
la^{3} hí^{3} lɨ́n^{3} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́n^{3} jan^{2} tsá^{2}ñuh^{2} cáun^{1} bíh^{1}, tsá^{2} ca^{3}zíh^{3} hñú^{13} ñí^{1} záɨ^{1} táh^{1}.
27 Hi^{3} jáun^{2} jmɨ́^{1} tsau^{21} jmɨ́^{3}, hi^{3} ca^{3}lɨ^{3} hliáun^{3} bíh^{1} jmɨ́^{2} cua^{3}, hi^{3} ja^{3} bíh^{1} siáh^{3}
chí^{3} hi^{3} hnió^{3} quɨ́h^{3} hñú^{3} jáun^{2}, jáun^{2} hñú^{3} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}quɨ́^{2} cá^{2}cuon^{3} bíh^{1}.
28 Jmɨ́^{1} má^{2}ca^{3}táuh^{3} hi^{3} hleh^{32} jáun^{2} Jesús, lɨ́^{1} ca^{3}ja^{3}cáun^{2} tsɨ́^{3} bíh^{1} tsá^{2} jmɨ́^{1}
ná^{1}náɨ^{32} hí^{3} ca^{3}tɨ^{21} jáɨ^{13} hi^{3} má^{2}ta^{2} tsú^{2} jáun^{2};
29 quí^{1}hliá^{2} jmɨ́^{1} cuá^{1}hɨeh^{32} tsú^{2} tsáu^{2} la^{3}juah^{21} dúh^{1} jan^{2} tsá^{2} ho^{2} jáɨ^{13},
jun^{3}juáh^{13} la^{3}jmɨ́^{1} jmu^{2} tsá^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} tɨ^{32} liei^{21} yáh^{3}.

8

Jesús jmah^{23} jan^{2} tsá^{2} lɨ́n^{3} mɨ^{3}ho^{21} péin^{3}
(Marcos 1:40-45; Lucas 5:12-16)

1 Jmɨ́1 ca3son2 jáun2 Jesús tsɨ3 máh3, juóun32 lɨ́n32 tsáu2 ja3taunh21 cu3hna21.
2 Hi3 jáun2 cuan3 jan2 tsá2ñuh2 lɨ́n3 mɨ́1uɨ́3 *mɨ3ho21 péin3, hi3 ca3di3jñí32 ta3
ñí1 Jesús, hi3 ca3juáh3:
—Hnú2 Tɨ32, nɨ́1juáh3 hnáuh2 hnú2, tɨn2 bíh1 hnú2 jmúh13 hi3 lɨ3 jɨn2 jná13.
3 Jáun2 né3, Jesús ca3tí3 cuo2 ñí1 quioh21 tsá2 hí3, hi3 ca3juáh3 la3 lá2:
—Hnó32 jná13. Hi3 jáun2 ¡cuɨ́1 lan2 hnú2!
Jmɨ́1 má2lɨ́2juáh3 tsú2 jáun2 la3 nɨ́2 né3, la3juɨ32 ca3hin3 bíh1 mɨ́1uɨ́3 jáun2
quioh21 tsá2 hí3.
4 Hi3 jáun2 ca3juáh3 Jesús hi3 ca3záɨh3 tsá2 hí3:
—Sá1nɨ́2 jɨe3, ha3 lɨ́2 hin2 juouh32 hí1 jan2 ha3 lánh3 rón32 lɨ3 hi3 má2laɨn32 nú2;
jɨ32la3 ti3 cuánh2 hi3 cuá2ma3jnia13 ñí1con2 mí2tsáu2 bíh1, hi3 cuá2cuen21 siáh3
jáh3 ñí1con2 Dió32 la3 cun3 hi3 qui3 ca3juáh3 jáun2 hla1 Moisés, hi3 jáun2 la3 jáun2
lɨ3 ñi32 tsáu2 hi3 má2laɨn32 nú2.

Jesús jmah23 tsá2 quian21 hliáu3 tsá2 chín1
(Lucas 7:1-10)

5 Jmɨ́1 lɨ21 jáun2 né3, ngah3 siáh3 Jesús já1 juú2 Capernaum. Jáun2 jan2 hliáu3
tsá2 chín1 tsá2 *romano ja3 ñí1con2 tsú2 hi3 ca3hiu3 ca3mɨ́3,
6 hi3 juáh3 la3 lá2:
—Tɨ32, tsá2 lɨ́n3 quian21 jná13 rón32 rá2tsáun1 hi3 hma2, jɨ3 hi3 má2tso2 tsɨ́3 hi3
cú2 uóu32.
7 Jáun2 Jesús ca3juáh3:
—Ñe1 bíh1 jná13 hi3 ñí1jmah21 ná1 tsú2.
8 Tɨ3la3 hliáu3 tsá2 chín1 hí3 né3 ca3ngáɨ3:
—Tɨ32, jun3 lin1 tsáu2 yáh3 jná13 hi3 juáh13 hi3 hnú2 cuóh13 hñu32 ná1; ñí1
jɨ21la3 ti3 jmúh13 hnú2 héih32 bíh1 hi3 jáun2 tsá2 quian21 jná13 lan13.
9 Quí1 ja3bí1 jná13 siáh3 zian2 juóu32, hi3 ja3bí1 lɨ́n3 jná13 siáh3 hi3 chín1 ñí1con2
hliáu3. Jáun2 nɨ́1 má1cá2jmú32 jná13 héih32 ñí1con2 lɨ3ua3 jan2 tsá2 hí3 hi3 tsó32,
jáun2 tsau32 bíh1; hi3 nɨ́1juáh3 juo13 jná13 jan2: “¡Ña32!” jáun2 ja32; hi3 nɨ́1juáh3
juo13 jná13 tsá2 lɨ́n3 quian21 ná1: “¡Jmu3 hi3 lá2!” jáun2 jmu2 bíh1 tsú2.
10 Jmɨ́1 má2lɨ́2niéi32 Jesús jáɨ13 nɨ́2 né3, lɨ́1 ca3ja3cáun2 bíh1 tsɨ́3, hi3 jáun2
ca3záɨh3 tsá2 jmɨ́1 hí1já2táunh1 hí3 cu3hna21 la3 lá2:
—Jú1 tson2 juo3 jná13 hnoh2, hi3 hí1 jan2 yáh3 tsáu2 tiá2 má2ca3chanh21 jná13
ja1 tsá2 *Israel lá2, tsá2 nio2 cáun2 tán1 tsɨ́3 la3jmɨ́1 nio2 cáun2 tsɨ́3 tsá2ñuh2
*tsá2cá2jo21 lá2.
11 Jná13 juanh32 ñí1con2 hnoh2, hi3 juóun32 lɨ́n32 tsáu2 ja3táunh1 tɨ3 juɨ32 ñí1
hia32 hiú2 jɨ3 tɨ3 juɨ32 ñí1 tá2tsɨ21 hiú2 nɨ́2 siáh3, hi3 tsa3cuú2 tsa3hính2 cu3lɨ21
quionh3 hla1 Há2bran21, hla1 Isaac jɨ3 hla1 Jacob nɨ́2 hñu3mɨ3cuú2 ñí1 cuá1quien2
Dió32;
12 tɨ3la3 tsá2 jmɨ́1 ca3tɨn1 hi3 tsa3tiánh2 ñí1 cuá1quien2 Dió32 né3, tsá2 hí3 dá2
chu3 huen3 bíh1 tsú2 hi3 ziu3 cuɨn3 tsú2 ñí1 lɨ́3 já1niéi2 tɨ3 cheih32, ñí1 jáun2 tsa3tɨ́2
tsa3hoh32 hi3 má2zian2 hi3 chéi3 hi3 uóu32.
13 Jmɨ́1jáun2 ca3juáh3 Jesús ñí1con2 hliáu3 tsá2 chín1 hí3:
—Cuánh2 hñuh32, cuɨ́1 lɨ́13 la3 cun3 hi3 táunh23 hnú2 nɨ́2 ta21.
Hi3 jáun2 la3 cun3 jmɨ́1jáun2 bíh1 lan3 tsá2 quian21 tsú2.

Jesús jmah²³ mɨ³ziú¹³ Pé¹
(Marcos 1:29-31; Lucas 4:38-39)

14 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ngau³ Jesús hñú¹³ Pé¹, hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³jɨ́en³² tsú²
mɨ³ziú¹³ Pé¹ hi³ rá¹tsɨn² ñí¹ jen³ hi³ rá²tsáun¹ hi³ chéin³.
15 Jáun² ca³tí³ dí² cuo² cuo² tsá²mɨ³ hí³, jáun² la³juɨ³² ca³quin³ hi³ jmɨ́¹ chéin³
tsú²; jmɨ́¹jáun² ca³náu² tsá²mɨ³ hí³, hi³ ca³jmú³ má³² hi³ cuh³ tsú².

Jesús jmah²³ juóun³² tsá² tsáun¹
(Marcos 1:32-34; Lucas 4:40-41)

16 Jmɨ́¹ ca³niéi² jáun² né³, cua³jan² tsú² juóun³² lɨ́n³² tsá² tiáunh¹ jmɨ́²chí³
hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³ ñí¹con² Jesús; jáun² cun³quionh³ cá² jon¹ jáɨ¹³ bíh¹ ca³huen³
tsú² la³jɨ́n³² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³ tsáu², ja³bí¹ ca³jmah³ tsú² siáh³ tsá² jmɨ́¹
ná¹tsáun¹ mɨ́¹uɨ́³ siáh³ siáh³.
17 Cun³quionh³ la³ jáun² ca³lɨ³tí³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ hla¹ Isaías *tɨ³² jë¹ Dió³²,
jmɨ́¹ ca³juáh³ jáun² la³ lá²: “Hí³ bíh¹ ca³caun² hi³ jmɨ́¹ lɨ́n³ jnoh¹ jáun², jɨ³ hi³
ca³caun² tsú² siáh³ mɨ́¹uɨ́³ quiú¹³ dí²”.

Tsá² jmɨ́¹ hnió³ tsa³táunh¹ quionh³ Jesús
(Lucas 9:57-62)

18 Jmɨ́¹ ca³jɨ́e³ jáun² Jesús hi³ juóun³² lɨ́n³² bíh¹ tsáu² tionh² cu³ jéin³ quioh²¹,
jáun² ca³jmú³ dí² héih³² hi³ hán³² tsú² cú²jueh³² tɨ³ jo²¹ jmáɨ¹ lɨ́¹ ná¹ho³ jáun².
19 Jmɨ́¹jáun² jan² tsá² lɨ́n³ tɨ³² liei²¹ ja³ hi³ cua³lienh³ Jesús, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Hnú² Tɨ³², ñe¹ bíh¹ jná¹³ quiúnh¹ hnú² lɨ³ua³ cáun² ñí¹ cuóh¹³ hnú².
20 Jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³ la³ lá²:
—Jáh³ zia³² tá² hláu² quioh²¹ bíh¹ cuo², hi³ zia³² bíh¹ siáh³ záɨ² quioh²¹ tan³²;
tɨ³la³ Jon² tsá²mɨ³cuóun² má¹ná¹, tiá² zia³² yáh³ ñí¹ lɨ́¹³ jnioh¹³.
21 Siáh³ siáh³ jan² tsá² má²hen² tɨ³ con² tsú² ca³juáh³:
—Tɨ³², cué¹ tín² jáɨ¹³ hi³ ñí¹hón²¹ jná¹³ ñuh³² [nɨ́¹ má¹jun²].
22 Tɨ³la³ Jesús né³, ca³záɨh³ tsá² hí³:
—Ña³² cu³hna³² jná¹³, hi³ jáun² tsá² ná¹jún¹ [ñí¹con² Dió³²] cuɨ́¹ cha³hón³²
hla¹ raɨnh²¹.

Jesús jmu² hi³ niau²¹ tie³ jmáɨ² jɨ³ chí³
(Marcos 4:35-41; Lucas 8:22-25)

23 Jmɨ́¹jáun² ca³hi³ Jesús cáun² mu², hi³ jáun² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú²
já¹taunh²¹ siáh³ quionh³.
24 Hi³ jáun² hú¹ juɨ³² jáun² né³, cu³diá²jan² ca³ja³ cáun² chí³ tiá³ lɨ́n³² hi³ hí¹
ca³la³ tɨ³ jmɨ́¹ má²hí¹conh³² yáh³ jmáɨ² hñu³ mu², hi³ jmɨ́¹ má²jláɨ²³ siáh³ mu²
ma³ quin³² ma³ cu³ tsɨn¹ jmɨ́²miih²¹. Tɨ³la³ Jesús má¹ná¹, jmɨ́¹ má²rá²cuóun¹
bíh¹.
25 Jáun² ca³ñí¹ñi¹³ tsú² Jesús, hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—¡Tɨ³², liau¹ jnoh¹! ¡Hénh³ máh³ má²tsá²hanh³² dí² hñu³ jmáɨ²!
26 Jáun² hí³ né³ ca³ngáɨ³:
—¿He³ láɨh³² ja³²lɨ³ ná¹juenh²¹ náh²? ¡Jlánh¹ tiá² cáun² la³ nio² honh² náh²!
Hi³ jáun² ca³náu² Jesús hi³ ca³jin³ chí³ jɨ³ jmɨ́²miih²¹ nɨ́²; hi³ jáun² jmɨ́¹jáun²
ca³hná³ chí³ hi³ ca³ta³no¹ tie³ pih²¹.
27 Hi³ jáun² tsá² jmɨ́¹ tiáunh¹ hí³ hñu³ mu² quionh³ Jesús né³, lɨ́¹ ca³ja³cáun²
tsɨ́³ bíh¹, hi³ ca³juánh³ la³ lá²:

—¿Hin^{2} dá^{2} tsánh^{2} tsá^{2} nɨ́^{2} hi^{3} hí^{1} la^{3} tɨ^{3} chí^{3} jɨ^{3} jmɨ́^{2}miih^{21} máh^{3} taunh^{2} ta^{21}?

Tsá^{2}ñuh^{2} tiáunh^{1} juóun^{32} lɨ́n^{32} jmɨ́^{2}chí^{3} hláɨnh^{1} hñu^{3} tsɨ́^{3}
(Marcos 5:1-20; Lucas 8:26-39)

28 Jmɨ́^{1} cá^{1}chó^{21} jáun^{2} Jesús jo^{21} jmáɨ^{2} lɨ́^{1} ná^{1}ho^{3} né^{3}, ñí^{1} má^{2}lɨ́^{3} hué^{32} quioh^{21} tsá^{2} Gadara, jáun^{2} ca^{3}huén^{2} gon^{3} tsá^{2}ñuh^{2} ñí^{1} táun^{3} jéin^{3} lo^{1} ñí^{1} ná^{1}hón^{21} hla^{1}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}ja^{3}taunh^{21} ñí^{1} zenh^{1} Jesús. Tá^{1} gon^{3} bíh^{1} tsú^{2} jmɨ́^{1} tiáunh^{1} jmɨ́^{2}chí^{3} hláɨnh^{1} hñu^{3} tsɨ́^{3}; tsá^{2} hí^{3} jmɨ́^{1} hian^{2} lɨ́n^{32} tsɨ́^{3} hi^{3} ca^{3}la^{3} hí^{1} jan^{2} tiá^{2} hin^{2} jmɨ́^{1} lɨ^{3} ngá^{13} hú^{1} juɨ^{32} jáun^{2}.

29 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}ma^{3}liáu^{32} hóh^{32} tiá^{3} lɨ́n^{32} hi^{3} juáh^{3}:

—¿He^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnú^{2} quiúnh^{1} jnoh^{1}, hnú^{2} Jesús Jon^{2} Dió^{32}? ¿Hí^{1} ñeh^{3} hnú^{2} ñí^{1} lá^{2} hi^{3} ña^{3}jmuh^{3} nú^{2} hi^{3} má^{1}tso^{1} jnoh^{1} tsɨ́^{3} ta^{3} ñeh^{2} bíh^{1} hi^{3} chau^{21} jmáɨ^{1}?

30 Ñí^{1} má^{2}janh^{2} jáun^{2} jmɨ́^{1} ñi^{3}táunh^{1} juóun^{32} mí^{2}ñí^{3} hi^{3} ñi^{3}cúh^{13} háu^{2};

31 hi^{3} jáun^{2} jmɨ́^{2}chí^{3} hláɨnh^{1} hí^{3} né^{3}, ca^{3}hiu^{3} ca^{3}mɨ́^{3} ñí^{1}con^{2} Jesús, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—Nɨ́^{1}juáh^{3} hi^{3} hue^{13} nú^{2} jnoh^{1}, cué^{1} tiá^{3} jáɨ^{13} hi^{3} tsá^{1}tauh^{21} jnoh^{1} hñu^{3} tsɨ́^{3} mí^{2}ñí^{3} ó^{32}.

32 Jáun^{2} Jesús ca^{3}juáh^{3}:

—¡Huen^{3} náh^{2}! ¡Cuá^{2}tiónh^{32} náh^{2}!

Hi^{3} jáun^{2} ca^{3}huén^{2} jmɨ́^{2}chí^{3} hláɨnh^{1} hñu^{3} tsɨ́^{3} tsá^{2}ñuh^{2} hí^{3} hi^{3} ca^{3}ñí^{1}tiónh^{21} hñu^{3} tsɨ́^{3} mí^{2}ñí^{3}; la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1}jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}cuóun^{3} mí^{2}ñí^{3} hí^{3} tɨ^{3} juɨ^{32} dí^{1}jɨ^{23} ñí^{1} hlah^{3}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}sunh^{3} chu^{3} jmáɨ^{2} lɨ́^{1} ná^{1}ho^{3} jáun^{2}, hi^{3} ca^{3}tsan^{3}.

33 Tsá^{2} jmɨ́^{1} ná^{1}jmu^{2} hua^{3}hí^{13} mí^{2}ñí^{3} hí^{3} né^{3}, ca^{3}cuóun^{3} bíh^{1} hi^{3} ca^{3}ñí^{1}chá^{2} já^{1} juú^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}lɨ^{32}, jɨ^{3} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} má^{2}lɨ^{32} jáun^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2}ñuh^{2} tsá^{2} jmɨ́^{1} tiáunh^{1} hí^{3} jmɨ́^{2}chí^{3} hláɨnh^{1} hñu^{3} tsɨ́^{3} nɨ́^{2} siáh^{3}.

34 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}huén^{2} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} juú^{2} hi^{3} ca^{3}ñí^{1}ma^{3}jéinh^{3} Jesús; jmɨ́^{1} ca^{3}jɨ́en^{32} dí^{2} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}hiu^{3} ca^{3}mɨ́^{3} dí^{2} ñí^{1}con^{2} tsú^{2} hi^{3} cua^{3}han^{2} tsú^{2} hué^{32} jáun^{2} quioh^{21} dí^{2}.

9

Jesús jmah^{23} jan^{2} tsá^{2} hma^{2}
(Marcos 2:1-12; Lucas 5:17-26)

1 Jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3} ca^{3}hi^{3} Jesús hñu^{3} mu^{2}, hi^{3} ca^{3}han^{3} tɨ^{3} jo^{21} jmáɨ^{2} lɨ́^{1} ná^{1}ho^{3} jáun^{2} hi^{3} ca^{3}chánh^{32} tɨ^{3} juú^{2}co^{1}.

2 Ñí^{1} jáun^{2} ca^{3}ñí^{1}jan^{2} tsáu^{2} jan^{2} tsá^{2}ñuh^{2} tsá^{2} hma^{2}, hi^{3} rá^{1}tsɨn^{2} cáun^{2} ñí^{1} jmu^{2}. Jmɨ́^{1} ca^{3}lɨ^{3}tsɨn^{2} jáun^{2} Jesús hi^{3} cáun^{2} tán^{1} bíh^{1} ná^{1}tioh^{3} tsɨ́^{3} tsá^{2} ca^{3}cha^{3}táunh^{1} hí^{3}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} tsá^{2} tsáun^{1} hí^{3} la^{3} lá^{2}:

—Hnú^{2} jón^{3}, tiá^{3} chá^{1} honh^{2}; má^{2}cá^{2}hin^{3} bíh^{1} tso^{3} quián^{13} hnú^{2}.

3 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ma^{3} jan^{2} tsá^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} tɨ^{32} liei^{21} ca^{3}lɨ́n^{13} la^{3} lá^{2} hñu^{3} tsɨ́^{3}: “Tsá^{2}ñuh^{2} nɨ́^{2} cáun^{2} lɨ́^{1} chú^{2} lɨ́^{1} lén^{32} Dió^{32} cun^{3}quionh^{3} jáɨ^{13} quioh^{21}”.

4 Tɨ^{3}la^{3} Jesús jmɨ́^{1} ñi^{32} bíh^{1} he^{3} lánh^{3} ná^{1}lɨ́n^{23} tsá^{2} hí^{3}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2}:

—¿He^{3} láɨh^{32} hlaɨh^{3} lɨ́n^{21} ná^{1}tioh^{3} honh^{2} hnoh^{2}?

5 ¿Hín^{2} jáɨ^{13} hi^{3} tun^{3} lá^{2} hi^{3} jlánh^{1} huán^{1} tsɨ́^{3} lɨ^{3} lin^{1} hi^{3} zia^{32} pí^{3} quioh^{21} tsá^{2} hleh^{32}, hí^{1} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} juáh^{3} tsú^{2}: “¡Tso^{3} quián^{13} hnú^{2} má^{2}cá^{2}hin^{3}!” ho^{3} hi^{3} juáh^{3} tsú^{2}: “¡Náu^{2}, ngɨ́^{1}!”?

6 Re^{2} bíh^{1}, cuí^{1} má^{1}jnia^{13} jná^{13} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2} hi^{3} jná^{13} Jon^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} ho^{2}
ná^{1} jáɨ^{13} ñí^{1} hué^{21} lá^{2} hi^{3} hin^{13} ná^{1} tsáu^{13} tsáu^{2}.
Hi^{3} jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} siáh^{3} tsá^{2} hma^{2} hí^{3}:
—¡Náu^{2}, quiaun^{2} jmu^{2} quián^{13}, cuánh^{2} hñuh^{32}!
7 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}náu^{2} tsá^{2} jmí^{1} hma^{2} hí^{3} hi^{3} ngah^{3} hñú^{13}.
8 Jmí^{1} má^{2}lí^{2}jíe^{3} tsáu^{2} hi^{3} lɨ^{3} la^{3} jáun^{2}, lí^{1} ca^{3}ja^{3}cáun^{2} bíh^{1} tsí^{3}, hi^{3} jáun^{2}
ca^{3}ma^{3}quien^{2} tsú^{2} Dió^{32} Tsá^{2} ca^{3}cué^{3} pí^{3} la^{3} jáun^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2}.

Jesús téh^{23} Má^{2}téh^{3}
(Marcos 2:13-17; Lucas 5:27-32)

9 Jmí^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3}, cua^{3}han^{3} Jesús ñí^{1} jáun^{2} hi^{3} ngau^{3} ñí^{1} siáh^{3}, jáun^{2}
ca^{3}jíen^{32} tsú^{2} jan^{2} tsá^{2}ñuh^{2} jmáɨ^{2} Má^{2}téh^{3}, hi^{3} jmí^{1} cuá^{1}tón^{21} ñí^{1} cuá^{1}caɨ^{32}
hmah^{21} [cha^{13} tsá^{2} *romanos], hi^{3} jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2}:
—Ña^{32} cu^{3}hna^{32} jná^{13}.
Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}náu^{2} Má^{2}téh^{3} hi^{3} ngau^{3} cu^{3}hna^{21} Jesús.
10 Jmí^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3}, Jesús jmí^{1} cuá^{1}jmu^{2} má^{32} hñú^{13} Má^{2}téh^{3} hí^{3}, la^{3}
má^{2}quionh^{3} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2}. Ja^{3}bí^{1} ca^{3}tiánh^{3} siáh^{3} juóun^{32} lí̈n^{32} *tsá^{2} caɨ^{32}
hmah^{21} ñí^{1} mesa jáun^{2} quionh^{3} tsú^{2}, la^{3} má^{2}quionh^{3} tsá^{2} juáh^{23} tsáu^{2} hi^{3} tiá^{2}
chun^{1}.
11 Jáun^{2} jmí^{1} ca^{3}jíe^{3} tsá^{2} cu^{3} nió^{3} téh^{23} tsú^{2} *fariseos hi^{3} jáun^{2} né^{3}, jáun^{2}
ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2} tsú^{2}:
—¿Ha^{3} bí^{1} lánh^{3} rón^{32} sa^{3} tɨ^{32} juóuh^{32} hnoh^{2} cáun^{2} cuú^{2} hính^{23} cu^{3}lɨ^{21} quionh^{3}
tsá^{2} caɨ^{32} hmah^{21} jɨ^{3} tsá^{2} ren^{2} tso^{3} ní^{2}?
12 Jmí^{1} ca^{3}náɨ^{32} Jesús jáɨ^{13} ní^{2} né^{3}, ca^{3}juáh^{3}:
—Ha^{3} tiá^{2} tɨ^{32} mí^{3} hniah^{3} yáh^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} chun^{1}, tɨ^{3}la^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} tsáun^{1}
bíh^{1} hniah^{3}.
13 Cuá^{2}tánh^{1} náh^{2}, hi^{3} cuá^{2}ma^{3}tɨn^{13} náh^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} hnió^{3} juáh^{3} Sí^{2} tioh^{3}
jáɨ^{13} quioh^{21} Dió^{32}, ñí^{1} rá^{1}juáh^{3} la^{3} lá^{2}: “Jná^{13} hnó^{32} hi^{3} já^{32} mií^{3} honh^{2} bíh^{1}
náh^{2}, jun^{3}juáh^{13} hi^{3} hnó^{32} jná^{13} hi^{3} jngɨh^{13} náh^{2} jáh^{3} yáh^{3} ñí^{1}con^{2} jná^{13}”. La^{3}
ní^{2} bíh^{1} rá^{1}juáh^{3}, quí^{1} tiá^{2} ja^{3} yáh^{3} jná^{13} hi^{3} ja^{3}te^{3} ná^{1} tsá^{2} chun^{1}, quí^{1} hi^{3} ja^{3}te^{3}
tsá^{2} ná^{1}ren^{2} tso^{3} bíh^{1} jná^{13} ja^{3}.

Nga^{2} tsáu^{2} ñí^{1}con^{2} Jesús ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} má^{2}hɨen^{21} tsú^{2}
(Marcos 2:18-22; Lucas 5:33-39)

14 Jmí^{1}jáun^{2} cua^{3}taunh^{21} tsá^{2} haɨn^{21} tɨ^{3} con^{2} Juan^{2} tsá^{2} ziau^{2} hí^{3} jmáɨ^{2} ñí^{1}
zenh^{1} Jesús, hi^{3} ca^{3}ngáɨ^{3}:
—¿He^{3} láɨh^{32} ma^{3}hɨen^{21} lí̈n^{21} jnoh^{1}, jɨ^{3} tsá^{2} fariseos ní^{2} siáh^{3}, tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} haɨn^{21}
ní^{2} tɨ^{3} con^{2} hnú^{2} né^{3}, sa^{3} tiá^{2} má^{2}hɨen^{21} yáh^{3}?
15 Jáun^{2} Jesús ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
—¿Hí^{1} lí^{13} hi^{3} tsá^{2} ná^{1}tén^{1} ñí^{1} jmu^{2} tsú^{2} jmáɨ^{1} hi^{3} jenh^{2} cuo^{2} tsáu^{2} tiánh^{3} hi^{3}
ná^{1}haɨ^{21} hlah^{3} tsí^{3} tá^{1}la^{3} má^{2}ná^{1}má^{2}hiún^{2} tsú^{2} tsí^{3} quionh^{3} tsá^{2}ñuh^{2} tsá^{2} jenh^{13}
hí^{3} cuo^{2} dúh^{1}? Tɨ^{3}la^{3} chau^{21} bíh^{1} jmáɨ^{1} hi^{3} quin^{3} tɨ^{3} có^{32} tsá^{2}ñuh^{2} jenh^{13} hí^{3}
cuo^{2}; hi^{3} jáun^{2} má^{1}jáun^{2} máh^{3} má^{2}ma^{3}hɨen^{21} tsá^{2} hí^{3}.
16 ”Hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tiá^{2} hin^{2} taun^{32} cáun^{2} hmɨh^{32} tseh^{1} quionh^{3} cá^{2} cuonh^{21}
hmɨh^{32} hmaɨ^{21}; quí^{1} tsáuh^{32} bíh^{1} hná^{1} hmɨh^{32} hmaɨ^{21} jáun^{2}, hi^{3} jáun^{2} cáɨ^{32} bíh^{1}
hmɨh^{32} má^{2}tseh^{1}, hi^{3} jáun^{2} tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} ñí^{1} jueh^{32} má^{2}cáɨ^{32} má^{1}lɨ^{32} jáun^{2}.

17 Hi³ sa³jun³ tah³² tsú² siáh³ mu² ráu³ cun³ ñí¹ dí¹jaun³² hñu³ chí² láu² má²tseh¹; quí¹ ní¹juáh³ hi³ jmu³ tsú² la³ jáun², má²cáɨ³² bíh¹ chí² láu² tseh¹ jáun² lí¹³, hi³ jáun² tsa³hín³ bíh¹ mu² ráu³ la³ má²quionh³ chí² láu² tseh¹ jáun². Hi³ jáun² bíh¹ hniáuh³² táh³² tsú² mu² ráu³ cun³ ñí¹ dí¹jaun³² hñu³ chí² láu² hmaɨ²¹, hi³ jáun² tiá² hi³ láɨh¹³ tá¹ tun³ hi³ jáun².

Jesús ja³jmah¹ jon² Jairo; hi³ hú¹ juɨ³² jáun² né³, lan² siáh³ jan² tsá²mɨ³ tsáun¹ (Marcos 5:21-43; Lucas 8:40-56)

18 Tá¹la³ jmí¹ cuá¹juáh²³ Jesús jáɨ¹³ ní² né³, jan² tsá² chín¹ ñí¹con² tsá² *judíos cuan³, hi³ jáun² ca³di³jñí³² hi³ ca³jmú³ cuá¹hin³ la³ tɨ³ hué³² ta³ ñí¹ dí², hi³ ca³juáh³:

—Mí¹míh¹ jón³² jná¹³ cun³ jun³; tɨ³la³ ní¹juáh³ hnú² ñeih²¹ hi³ ñá¹ra³tsɨh³² cuonh² ñí¹ quioh²¹ tsú², jenh¹³ bíh¹ tsú².

19 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² tsá² hí³ la³ ní², ca³náu² Jesús hi³ ngau³ quionh³ tsá² hí³, la³ má²quionh³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con².

20 Hi³ jáun² hú¹ juɨ³² jáun² né³ ja³ jan² tsá²mɨ³ tsáun¹ má²janh² cu³hna²¹ Jesús hi³ ca³tí³ cuo² zéi¹ ha¹ tsú². Tsá²mɨ³ hí³ né³ má²tí³ cun³ quia³tún³ mii² hi³ jmí¹ má²tso² tsí³ hi³ zian² jmí²hán¹.

21 Jáun² tsá²mɨ³ hí³ né³ ca³lín¹³ hñu³ tsí³ la³ lá²: “Ní¹juáh³ jí³²la³ ti³ tí¹³ jná¹³ uón³² zéi¹ ha¹ bíh¹ tsú², cun³ jáun² bíh¹ má²lan¹³ jná¹³”.

22 Tɨ³la³ Jesús ca³jinh³ tɨ³ cu³hna²¹ hi³ ca³jíe³ tɨ³ ñí¹ cuá¹ja³² tsá²mɨ³ hí³, hi³ jáun² ca³záɨh³ dí²:

—Jón³, tiá³ chá¹ honh²; má²laɨn³² nú² quí¹hliá² lí²cháh¹ cáun² honh².

Hi³ jáun² dá² la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ lan³ tsú².

23 Jmí¹ cá¹chó²¹ Jesús hñú¹³ tsá² chín¹ hí³ né³, ca³jíe³ hi³ má²tionh² tɨ³² tsá² haɨnh³² [hi³ má²tiáunh¹ hua³jan²¹ hi³ tsa³hón³² hla¹], hi³ tsáu² né³ má²tiáunh¹ tiá³ siaun³² ca³la³ cú²tiú² cú²jan³² nio².

24 Jáun² ca³záɨh³ dí² tsá² hí³ la³ lá²:

—¡Huen³ náh² ñí¹ lá²! Quí¹ mí¹míh¹ lá² tiá² rá²jún¹ yáh³, quí¹ rá²cuóun¹ bíh¹ tsú².

Tɨ³la³ tsá² hí³ né³, lí¹ ca³ju³ ca³ngáɨ³ bíh¹ quioh²¹ Jesús.

25 Jmí¹ má²lí²huen³ Jesús tsá² hí³ né³, ca³hi³ ñéih³ ñí¹ rón²¹ mí¹míh¹ hí³ hi³ ca³zanh³ dí² cuo² hla¹ mí¹míh¹ hí³, hi³ jáun² ca³náu².

26 Hi³ jáun² la³ tán¹ la³ cu³ la³ jéin³ jáun² ca³lɨ³ ñi³² tsáu² la³ cun³ hi³ lɨ³ jáun².

Jesús jmah²³ gon³ tsá² ten³

27 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³ cua³han³ Jesús ñí¹ jáun², jáun² hú¹ juɨ³² ja³taunh²¹ gon³ tsá² ten³ cu³hna²¹ tsú² hi³ hí¹hóh³², hi³ hí¹juáh²³:

—Hnú² Tsá² jón²zíh¹ jon²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹, ¡cuí¹ já² mií³ honh² hnú² quiú¹³ jnoh¹!

28 Jmí¹ hi²¹ jáun² Jesús ñéih³, jáun² tsá² ten³ hí³ taunh³ siáh³ ñéih³, jáun² ca³záɨh³ Jesús tsá² hí³:

—¿Nió¹ cáun² honh² hnoh² hi³ lí¹³ jmu¹ jná¹³ la³ cun³ hi³ mɨh³² náh² ní²?

Jáun² tsá² hí³ ca³ngáɨ³:

—Ján³, Tɨ³².

29 Jmí¹jáun² ca³tí³ Jesús cuo² mí¹ñí¹ tsá² hí³, hi³ ca³záɨh³ dí²:

—La³ cun³ hi³ táunh²³ hnoh² nɨ́² ta²¹ cuɨ́¹ lɨ́¹³ ñí¹con² náh².
30 Jáun² la³ cun³ jmɨ́¹jáun² ca³niá³ mɨ́¹ñí¹ tsá² hí³. Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, jlánh¹
ca³jmú³ Jesús héih³² ñí¹con² tsá² hí³ hi³ ca³juáh³:
—Jmu³ náh² tion³ hi³ hí¹ jan² tsáu² lɨ́² cuɨ́¹ lɨ³ ñi³² hi³ nɨ́².
31 Tɨ³la³ cun³ rón³² ná¹huen³² bíh¹ tsú² ñí¹ jáun², la³juɨ³ ca³chá³ bíh¹ tsú²
ñí¹con² tsá² juú² la³ tán¹ la³ cu³ la³ jéin³ jáun² la³ cun³ hi³ má²lɨ́²jmú³ jáun²
Jesús.

Jesús jmah²³ jan² tsá² tiá² hleh³²

32 Tá¹la³ hí¹huen³² jáun² tsá² hí³ cua³taunh²¹ ma³ jan² tsáu² ñí¹con² Jesús hi³
ná¹ján² jan² tsá²ñuh² tsá² tiá² hleh³² hi³ jmɨ́¹ hún¹ jan² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³
tsɨ́³.
33 La³ cun³ jmɨ́¹ ca³chin² jáun² Jesús jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³ tsú²,
ca³ma³liáu³² hleh³². Jáun² tsáu² né³, lɨ́¹ ca³ja³cáun² tsɨ́³ bíh¹, hi³ jáun² ca³juáh³
la³ lá²:
—Hí¹ cónh³ yáh³ tiá² má²ca³neh²¹ dí² hué³² *Israel lá² la³ cun³ hi³ má²lɨ³²
nɨ́².
34 Tɨ³la³ tsá² fariseos má¹ná¹, jmɨ́¹ ná¹juáh²³:
—Tsá²ñuh² nɨ́² dá² huen² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³ tsáu² cun³quionh³ héih³²
quioh²¹ tsá² hláɨnh¹ juo¹³ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ bíh¹.

Jesús ja³² mií³ tsɨ́³ ñí¹con² tsáu²

35 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³tɨ³ ca³ngɨ́³ Jesús la³jɨ́³² juú², jɨ³ juú² míh¹ juú² siún¹ hi³
má²tɨn² tsáu² hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² judíos hi³ táun³ ma³ quin³² ma³ caun³²
juú², hi³ ñi³hleh²¹ jú¹ chú³² ca³tɨ²¹ ha³ lánh³ rón³² lɨ́¹³ tónh³² tsáu² jo³cuo² Dió³²,
jɨ³ hi³ jmah²³ tsáu² jɨ³lɨ³² ñí¹ mɨ́¹uɨ́³ hi³ zian² tsú², jɨ³ hi³ cú² hi³ uóu³² nɨ́² siáh³.
36 Jmɨ́¹ ca³jɨ́en³² tsú² tsá² juóun³² lɨ́n³² hí³ né³, ca³ja³ mií³ tsɨ́³ quioh²¹ tsá² hí³,
quí¹hliá² jmɨ́¹ ná¹haɨ²¹ hlah³ tsɨ́³ tsú² jɨ³ hi³ ná¹lɨ́n³ tsú² tsá² tiá² hin² zian² hi³
lɨ́¹³ ma³hau³, la³jmɨ́¹ ñi³táunh¹ *já¹ziáh² tiá² juo¹³ zian².
37 Jmɨ́¹jáun² ca³záɨh³ dí² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² la³ lá²:
—¡Hliáun³ cu³tí³ bíh¹ hi³ má²ca³láu², tɨ³la³ pih²¹ lɨ́n²¹ bíh¹ tsá² jmu² ta²¹ zian²!
38 Hi³ jáun² né³, hiú¹ mɨ́¹ náh² ñí¹con² Tsá² quioh²¹ hi³ má²ca³láu² jáun², hi³
cuɨ́¹ zen¹ tsú² tsá² ja³quiaun² hi³ má²ca³láu² jáun² quioh²¹.

10

Jesús téh²³ tsá² quian³tun³ hi³ tsa³hléh² jú¹ chú³²
(Marcos 3:13-19; Lucas 6:12-16)

1 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³teh³ Jesús tán¹ quian³tun³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con², hi³
ca³cuéh³ dí² pí³ hi³ lɨ́¹³ huen³ tsú² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³ tsáu², jɨ³ hi³ jmah³
tsú² tsá² ná¹tsáun¹ la³jɨ́³² ñí¹ mɨ́¹uɨ́³ jɨ³ hi³ cú² hi³ uóu³² nɨ́² siáh³.
2 Hi³ lá² bíh¹ hi³ jmáɨ² tán¹ quian³tun³ *tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Dió³²: la³ñí¹
Sí¹mu²¹ tsá² ca³lɨ³ jmáɨ² siáh³ Pé¹, jɨ³ Tre²¹ dá¹jon²¹ tsú² nɨ́²; Jacobo jon²
Zebedeo la³ má²quionh³ Juan² dá¹jon²¹;
3 Pí²liéi¹, Bartolomé, Tú¹ma²¹ jɨ³ Má²téh³ nɨ́², tsá² jmɨ́¹ lɨ́n³ hí³ *tsá² caɨ³²
hmah²¹; Jacobo jon² Alfeo; jɨ³ Tadeo;

4 Sí¹mu²¹ tsá² ca³lɨ³ quionh³ tsá² cu³ nió³ *Cananista ní², jɨ³ Judas tsá² zian²
juú² Queriot, tsá² ca³ñí¹jɨenh¹³ hí³ Jesús.

Jesús zen² tsá² quian³tun³ hi³ tsa³hléh² jú¹ chú³²
(Marcos 6:7-13; Lucas 9:1-6)

5 Jesús ca³zen³ tsá² quian³tun³ hí³ cun³quionh³ héih³² lá²:
—Ha³ lɨ² cua³táunh¹ náh² hué¹³ *tsá²cá²jo²¹, sa³jun³ cuá¹tiónh³² náh² juú²
hɨn¹³ tɨ³ Samaria;
6 tɨ³la³ hniáuh³² cuá¹táunh¹ náh² ñí¹con² tsá² *Israel lá² bíh¹, tsá² ná¹lɨn³
la³jmɨ¹ lɨn³ *já¹ziáh² má²já²cuɨn³.
7 Cuá²táunh¹ náh², cuá²zéih³ náh² tsú² hi³ Dió³² má²cuá¹hinh²³ tsáu² jo³cuo².
8 Jmah²¹ náh² tsá² ná¹lɨn³ mɨ¹uɨ³ *mɨ³ho²¹ péin³ jɨ³ tsá² ná¹lɨn³ mɨ¹uɨ³ siáh³
siáh³; jmu³ náh² hi³ jenh¹³ tsá² má²jún¹; huen³ náh² siáh³ jmɨ²chí³ hláɨnh¹ hñu³
tsɨ³ tsáu². Quí¹ hnoh² lɨ¹ má²hian² bí¹ náh² pí³ nɨ² ta³ tiá² hmah²¹ quien², jáun²
jmuh²¹ náh² ta²¹, tɨ³la³ ha³ lɨ² cán² náh² hmah²¹ má¹ná¹.
9 ”Ha³ lɨ² ñi³quián¹ náh² hí¹ cú¹pih²¹ quɨe³, uá¹ hi³ cú¹mí¹niau²¹, uá¹ hi³
*cú¹tiáu², hí¹ cáun² cú¹dáɨn³ yáh³.
10 Sa³jun³ hniáuh³² cánh¹ náh² tuh³² hi³ tioh³ hi³ hniáuh³² hú¹ juɨ³². Ha³ lɨ²
cán² náh² tun³ hanh², sa³jun³ tuh³² tioh³ tanh¹, hi³ sa³jun³ cánh¹ náh² siáh³
hmá²hu²¹; quí¹ tsá² jmu² ta²¹ cun³ ca³tɨn¹ bíh¹ hiáuh³ la³jɨ³² la³ cun³ hi³ lɨ³
hniáuh³² quioh²¹.
11 ”Nɨ¹ má¹ca³cha³táunh¹ náh² cáun² juú² ho³lá²dá² lɨ³ua³ cáun² ñí¹náɨ²,
hniah³² náh² jan² tsá² chú³² tsɨ³ ñí¹ jáun² hi³ jáun² tianh³ náh² hñú¹³ tsá² hí³
ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ huen¹³ náh² ñí¹ jáun².
12 Nɨ¹ má¹ca³tiónh³² náh² hñú³ jáun², zéih³ tsá² tionh² ñí¹ jáun² hi³ cuɨ¹ tionh²
tsú² cáun² hi³ re² hi³ tɨn².
13 Nɨ¹juáh³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² hí³ hi³ tiánh³ cáun² hi³ re² hi³ tɨn², lɨ³ quien² bíh¹
hi³ má²lɨ²zéih³ náh² tsá² hí³, tɨ³la³ nɨ¹juáh³ tiá² ca³tɨn¹ tsá² hí³ hi³ tiánh³ cáun²
hi³ re² hi³ tɨn², jáun² jáɨ¹³ hi³ má²lɨ²zéih³ náh² tsú² jáun² jáuh³ bíh¹ siáh³ ñí¹con²
náh² hmóu³².
14 Hi³ nɨ¹juáh³ lɨ³ua³ cáun² hñú³ ho³ juú² ñí¹ ca³cha³táunh¹ náh² tiá² ca³he³
náh² tsú², hi³ sa³jun³ hnió³ tsú² ne³ jáɨ¹³ quián¹³ náh², hi³ jáun² né³, súh³ náh²
hliáu² quian²¹ tanh¹ nɨ¹ má¹tɨ³ ñí¹ huen¹³ náh² hñú³ jáun² ho³ juú² jáun².
15 Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ nɨ¹ má¹cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ ra³tsɨ³² Dió³²
héih³², tɨ³ jlánh¹ bíh¹ huáh² tsɨ³ hi³ ma³tson¹³ Dió³² tsá² juú² la³ hí³ la³ cónh³
bíh¹ hi³ ca³quiúnh³² jáun² tsá² jmɨ¹ zian² juú² Sodoma jɨ³ Gomorra.

Tsá² tanh² ta²¹ Dió³² zian² ja¹ hniéɨ²

16 ”¡Sá¹nɨ² jɨe³! Jná¹³ zei²¹ hnoh² hi³ ná¹lɨn³ náh² la³jmɨ¹ lɨn³ *já¹ziáh² tionh²
ja¹ tsɨ² náɨ¹. Tɨ³la³ jmu³ náh² jan²¹ lɨn²¹ la³jmɨ¹ lɨn³ jáh³ hláɨnh¹; tɨ³la³ tá¹la³ jáun²
né³, jmu³ náh² hi³ chú³² honh² náh² má¹ná¹ la³jmɨ¹ lɨn³ chi³ jáɨ².
17 Hua³hín¹³ náh², quí¹ hnoh² jɨenh³ tsú² jo³cuo² tsá²tan²¹, jɨ³ hi³ quiu³ po³
tsú² hnoh² la³ tɨ³ hñu³ cuáh³² quiú¹³ dí².
18 Hi³ hí¹ ca³la³ tɨ³ ñí¹con² tsá² ná¹ho² ta²¹ jɨ³ tsá² ná¹lɨn³ re²¹ yáh³ tsa³jau² tsú²
hnoh² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³; má¹jáun² bíh¹ má²lɨ¹³ cuéh¹ hnoh² jú¹ tson² hi³
ca³tɨn¹ jná¹³ ñí¹con² tsá² hí³ jɨ³ ñí¹con² tsá²cá²jo²¹ nɨ² siáh³.

19 Tɨ3la3 nɨ́1 má1ca3zeh3 tsú2 hnoh2 ñí1 ta3 ñí1 tsá2tan21 né3, ha3 lɨ́2 jmú2 náh2
hɨ32 honh2 nɨ́1juáh3 he3 juáh13 náh2 ho3 nɨ́1juáh3 he3 lánh3 rón32 hléh13 náh2;
quí1 nɨ́1juáh3 nɨ́1 má1ca3tɨ3 ñí1 hléh13 náh2, Dió32 bíh1 cué32 jáɨ13 hi3 cuá1hléh1
náh2.
20 Quí1 jun3juáh13 hnoh2 yáh3 tsá2 cuá1hléh1 náh2, quí1 Jmɨ́2chí3 joh1 Ñeh2
bíh1 náh2 Tsá2 hléh32 cun3quionh3 honh1 náh2.
21 ”Hí1 la3 tɨ3 tsá2 jan2 jméɨ2 mí1ziú13 quionh3 yáh3 tsú2 jɨenh3 hi3 jngah3
tsáu2, jɨ3 tsá2 má2lieih21 siáh3 jɨenh3 jon2; jon2 tsáu2 jmu3 hniéɨ2 quionh3 jméɨ2
mí1ziú13, hi3 hí1 ca3la3 tɨ3 jɨenh3 yáh3 tsú2 tsá2 má2lieih21 hi3 jngah3 tsáu2.
22 Tsá2 zian2 tá1 cáun2 hngá1máh3 bíh1 lɨ3 hau2 hnoh2 cun3ñí1 hi3 ca3tɨn1
jná13; tɨ3la3 nɨ́1juáh3 tsá2 ca3tion3 tsɨ́3 ca3la3 tɨ3 ñí1 cá1táuh3 jmáɨ1 quioh21 hi3
zian2 ñí1 hué21 lá2 né3, tsá2 la3 hí3 bíh1 liáun3.
23 Nɨ́1juáh3 ca3hɨ́1 ca3tsa1 tsú2 hnoh2 cáun2 juú2, huen3 náh2 ñí1 jáun2 hi3
cuá1táunh1 náh2 cáun2 juú2 siáh3; quí1 jú1 tson2 juah32 jná13 hi3 jná13 Jon2
tsá2mɨ3cuóun2 jáunh13 ná1 ñeh2 bíh1 hi3 táunh3 hnoh2 la3jɨ́32 juú2co1 juú2hñú13
tsá2 Israel.
24 ”Hí1 jan2 yáh3 tsá2 má2tɨn32 tiá2 lɨ́13 lɨ3tɨn2 tɨ3 hliáun3 la3 cónh3 bíh1 tɨ32 joh1,
hi3 hí1 jan2 yáh3 tsá2 lɨ́n3 quian21 tiá2 tɨ3 jlánh1 bíh1 quien2 la3 cónh3 bíh1 tsá2
lɨ́n3 juo13 tsú2.
25 Tsá2 cuá1má2tɨn32 hí3 dá2 ca3tɨn1 ma3hiún2 tsɨ́3 cun3 jɨ́32la3 ti3 hi3 chau21
jmáɨ1 hi3 lɨ́n13 la3jmɨ́1 lɨ́n3 tɨ32 joh1 bíh1, hi3 tsá2 lɨ́n3 quian21 né3 ca3tɨn1 ma3hiún2
tsɨ́3 hi3 lɨ́n13 la3jmɨ́1 lɨ́n3 juo13. Quí1 nɨ́1juáh3 ta3bí1 tsá2 chín1 cáun2 hñú3 yáh3
ca3juáh3 tsáu2 hi3 lɨ́n3 Beelzebú [tsá2 chín1 juo13 jmɨ́2chí3 hláɨnh1], ¡cónh3 bíh1
tiá2 tu3 hión32 tsú2 tsá2 hñú13 tsú2 ñí1 hná1 nɨ́2!

Hin2 ñí1con2 hniáuh32 jmú13 dí2 juénh2
(Lucas 12:4-7)

26 ”Hi3 jáun2 né3, tiá2 hniáuh32 yáh3 jmúh13 náh2 juénh2 ñí1con2 tsáu2. Quí1
lɨ3ua3 cáun2 hi3 jlɨ́23 tsú2, chau32 bíh1 jmáɨ1 hi3 jñéih23, hi3 lɨ3ua3 cáun2 hi3
ná1hmá1 né3, chau32 bíh1 jmáɨ1 hi3 lɨ́2jnia2 siáh3.
27 La3jɨ́32 hi3 juo3 jná13 hnoh2 ta3 hñu3 niéɨ2, ma3jnia13 náh2 jáɨ13 jáun2 ta3
jma2; hi3 lɨ3ua3 cáun2 hi3 juah32 jná13 ñí1con2 hnoh2 ñí1 ná1conh1 né3, cuá2tɨ́1
cuá2hoh3 náh2 ca3la3 tɨ3 tsáɨh3 hñú3 hi3 cháh13 náh2 hi3 jáun2.
28 Ha3 lɨ́2 juenh3 náh2 tsá2 jngɨh2 jmáh3la3 ngú3, hi3 má1lɨ32 jáun2 né3, tiá2
tɨn2 yáh3 tsú2 jngɨh3 jmɨ́2chí3 quián13 náh2; tɨ3 re2 juenh3 náh2 ñí1con2 Tsá2
lɨ́13 jngah3 náh2, hi3 má1lɨ32 jáun2 né3 lɨ́13 zen3 tsú2 jmɨ́2chí3 quián13 náh2
quiu3juóu32.
29 ”¿Há1 tiá2 cuen2 tsú2 gon3 tan32 pih21 la3 cun3 cá2 héih32 quɨe3 dúh1? Tɨ3la3
cun3 jáun2 hí1 jan2 yáh3 jáh3 pih21 la3 hí3 tiá2 jún23 tá1la3 tiá2 má2lɨ́2cué32 Ñeh2
náh2 jáɨ13.
30 Hi3 hí1 ca3la3 tɨ3 jñú2 chinh32 yáh3 hnoh2 ná1hɨ13 siáh3 ma3 quin32 ma3 cá2
máɨh32.
31 Jáun2 né3, ha3 lɨ́2 juenh3 náh2, quí1 tɨ3 jlánh1 bíh1 quien2 hnoh2 la3 cónh3
bíh1 tan32 ná1juóun21.

Tsá2 ton2 hi3 haɨn21 tɨ3 con2 Jesús
(Lucas 12:8-9)

32 ”Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} má^{2}quien^{2} jná^{13} ñí^{1} ta^{3} ñí^{1} tsáu^{2}, ja^{3}bí^{1} jná^{13} siáh^{3} má^{1}quien^{13} tsá^{2} la^{3} hí^{3} ñí^{1} ta^{3} ñí^{1} Ñuh^{32} ná^{1}, Tsá^{2} cuá^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2};
33 tɨ^{3}la^{3} lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} tiá^{2} hnió^{3} má^{2}quien^{2} jná^{13} ñí^{1}con^{2} tsáu^{2} né^{3}, ja^{3}bí^{1} jná^{13} siáh^{3} tiá^{2} má^{1}quien^{13} tsá^{2} la^{3} hí^{3} ñí^{1}con^{2} Ñuh^{32} Tsá^{2} cuá^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}.

Jesús jmu^{2} hi^{3} tiú^{2}uú^{2} tiáunh^{1} tsáu^{2} cá^{2}hon^{3}
(Lucas 12:51-53)

34 ”Su^{3}uú^{2} lɨ́^{1} cuí^{1} lɨ́n^{13} hnoh^{2} hi^{3} jná^{13} ja^{3}jmú^{32} hi^{3} niau^{21} tie^{3} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}; quí^{1} jun^{3}juáh^{13} hi^{3} ja^{3}chá^{3} jná^{13} tie^{3} yáh^{3}, tɨ^{3}la^{3} jná^{13} dá^{2} ja^{3} hi^{3} chá^{13} ná^{1} hniéi^{2} quɨ^{32} bíh^{1}.
35 Ja^{3} jná^{13} hi^{3} ja^{3}jmú^{32} hi^{3} tsá^{2}ñuh^{2} ná^{1}háun^{3} quionh^{3} jméi^{2}, tsá^{2}mɨ^{3} ná^{1}háun^{3} quionh^{3} mí^{1}ziú^{13}, hi^{3} ló^{32} tsú^{2} ná^{1}háun^{3} siáh^{3} quionh^{3} mɨ^{3}ziú^{13};
36 jáun^{2} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} lɨ́^{13} hi^{3} ma^{3} quin^{32} ma^{3} jan^{32} tsú^{2} ná^{1}hniei^{21} quionh^{3} má^{2}tún^{2} tsá^{2} hñú^{13}.
37 ”Nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} ja^{32}lɨ^{3} hnio^{3} jméi^{2} jɨ^{3} mí^{1}ziú^{13} cha^{3} jmɨ́^{1} ma^{3}hniau^{3} tsú^{2} jná^{13}, tsá^{2} la^{3} hí^{3} tiá^{2} ca^{3}tɨn^{1} hen^{2} tɨ^{3} con^{2} jná^{13}. Hi^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} ja^{32}lɨ^{3} hnio^{3} tsá^{2}mɨ^{3} tsá^{2}ñuh^{2} jon^{2} cha^{3} jmɨ́^{1} ma^{3}hniau^{3} tsú^{2} jná^{13}, tsá^{2} la^{3} hí^{3} siáh^{3} tiá^{2} ca^{3}tɨn^{1} yáh^{3} hen^{2} tɨ^{3} con^{2} jná^{13}.
38 Ja^{3}bí^{1} tiá^{2} lɨ́^{13} han^{3} tsú^{2} tɨ^{3} con^{2} jná^{13} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} tiá^{2} hnió^{3} cán^{3} crei^{21} hi^{3} ma^{3}zian^{2} tsú^{2} la^{3}jmɨ́^{1} zian^{2} jná^{13} lá^{2}.
39 Nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} hnió^{3} liáu^{3} jmɨ́^{2}chí^{3} quioh^{21}, tsá^{2} la^{3} hí^{3} tɨ^{3} tsa^{3}hín^{3} bíh^{1}; tɨ^{3}la^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} tsa^{3}hín^{3} jmɨ́^{2}chí^{3} quioh^{21} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} jná^{13} né^{3}, tsá^{2} la^{3} hí^{3} bíh^{1} tɨ^{3} liáun^{3}.

La^{3} cun^{3} hi^{3} joh^{13} tsú^{2} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}
(Marcos 9:41)

40 ”Lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} he^{3} hnoh^{2}, ja^{3}bí^{1} má^{2}lɨ́^{2}he^{3} jɨ^{3} jná^{13} bíh^{1} tsú^{2} jaun^{32}; hi^{3} lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} ca^{3}he^{3} jná^{13} né^{3}, ja^{3}bí^{1} la^{3} jáun^{2} má^{2}lɨ́^{2}hen^{3} tsú^{2} la^{3} jɨ^{3} Tsá^{2} ca^{3}ze^{3} bí^{1} jná^{13}.
41 Lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} hen^{2} jan^{2} *tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32} quí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ja^{3} tsú^{2} hi^{3} ja^{3}hléh^{2} jë^{1} Dió^{32}, ja^{3}bí^{1} tsá^{2} hí^{3} hiáuh^{13} la^{3} cun^{3} hi^{3} hiáuh^{3} jan^{2} tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32}; hi^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} hen^{2} jan^{2} tsá^{2} zian^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} tɨ^{32} tsɨ́^{3} Dió^{32} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} zian^{2} tsú^{2} la^{3} jáun^{2}, ja^{3}bí^{1} hí^{3} dí^{2} hiáuh^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} hiáuh^{13} tsá^{2} zian^{2} hí^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} tɨ^{32} tsɨ́^{3} Dió^{32}.
42 Lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} cué^{32} uá^{1}jinh^{1} cáun^{2} vaso jmɨ́^{2} jma^{3} cuóuh^{3} ñí^{1}con^{2} lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} haɨn^{21} tɨ^{3} con^{2} jná^{13}, uá^{1}jinh^{1} jan^{2} tsá^{2} tsɨ́^{1}juɨ́^{3}, tɨ^{3}la^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} hen^{2} tsú^{2} tɨ^{3} con^{2} jná^{13} bíh^{1}, ja^{3}bí^{1} tsá^{2} hí^{3} uá^{2}jaɨ^{32} hiáuh^{3} cáun^{2} hi^{3} chu^{21} la^{3} cun^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hiáuh^{3}.

11

Juan^{2} tsá^{2} jmɨ́^{1} zion^{2} tsáu^{2} jmáɨ^{2} zen^{2} tsáu^{2} ñí^{1}con^{2} Jesús
(Lucas 7:18-35)

1 Jmɨ́^{1} cá^{1}tsan^{3} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}záɨh^{3} jáun^{2} Jesús tán^{1} quian^{3}tun^{3} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2} né^{3}, cua^{3}han^{3} ñí^{1} jáun^{2} hi^{3} ca^{3}ñí^{1}hɨeh^{1} dí^{2} tsá^{2} tiáunh^{1} juú^{2} la^{3} cu^{3} la^{3} jéin^{3} jáun^{2}, hi^{3} ca^{3}ñí^{1}hléh^{2} jú^{1} chú^{32}.

2 Tá¹la³ jmí¹ cuá¹hún¹ jáun² Juan² tsá² ziau² hí³ jmáɨ² hñu³mí¹ñí² ca³lɨ³ ñi³²
la³ cun³ hi³ jmu² Cristo. Jáun² ca³zen³ dí² gon³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² hi³
tsa³jɨen³ Jesús,
3 hi³ tsa³ngáɨ³ tsú² la³ lá²:
—¿Hí¹ hnú² uá¹ Tsá² ca³tɨn¹ já³², ho³ hniáuh³² uá¹ jan¹³ jnoh¹ jan² tsá²
siánh³?
4 Jáun² Jesús ca³ngáɨ³:
—Cuá²tánh¹ náh², cuá²zéih³ náh² Juan² la³ cun³ hi³ ná¹jí̈eh³² náh² jɨ³ hi³
ná¹naɨh³² náh².
5 Cuá²zéih³ náh² tsú² hi³ tsá² ten³ má²jniá³ ñí¹, tsá² hma² má²ñɨ³táunh¹, hi³
má²laɨn³² siáh³ tsá² jmí¹ ná¹lí̈n³ mí¹uí³ *mɨ³ho²¹ péin³, hi³ tsá² jmí¹ te³ cuá¹
né³ má²náɨ³² bíh¹, má²ca³jenh¹³ bíh¹ tsá² jmí¹ má²ná¹jún¹, hi³ tsá² tia³mii² né³,
má²ná¹náɨ³² bíh¹ jú¹ chú³² ca³tɨ²¹ ha³ lánh³ rón³² lí̈¹³ liáun³.
6 ¡Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² tiá² lí̈¹ cha³² hliáun³ ñéih³ tsí̈³ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³!
7 Jmí¹ já¹tanh²¹ jáun² tsá² hí³ ca³ma³liáu³² Jesús hleh³² ñí¹con² tsá² tionh² hí³
la³ cu³ la³ jéin³ ñí¹ zenh¹ hi³ ca³tɨn¹ Juan² tsá² ziau² hí³ jmáɨ², hi³ juáh³ la³ lá²:
—¿He³ dá² jaun³² ca³ñí¹jɨeh¹³ hnoh² ñí¹ lí̈³ hué³² quiéin²? ¿Hí¹ ca³ñí¹jɨeh¹³
hnoh² cáun² hmá² tá² náɨ² hi³ lí̈¹ quí² lí̈¹ jí̈eh²³ cun³quionh³ chí³ juáh¹³?
8 Hi³ ní̈¹juáh³ tiá² la³ jáun² né³, ¿he³ bíh¹ ca³ñí¹jɨeh¹³ náh²? ¿Hí¹ ca³ñí¹jɨen¹
náh² jan² tsá²ñuh² quih³² hmɨh³² jlánh¹ bí¹ huá¹? Sá¹ní̈² dú¹ jɨe³ náh², tsá²
ná¹quih³² hmɨh³² hi³ jlánh¹ bí¹ huá¹ tionh² re² tɨn² ñéih³ hñú¹³ tsá² ná¹lí̈n³ re²¹
bíh¹.
9 Hi³ jáun² né³, ¿he³ bíh¹ ca³ñí¹jɨeh¹³ náh²? ¿Hí¹ ca³ñí¹jɨen¹ náh² jan² *tɨ³²
jë¹ Dió³²? Quí¹ tson² bíh¹ cu³tí³, tɨ³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, tɨ³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³
cónh³ bíh¹ lɨ³ua³ jan² tɨ³² jë¹ Dió³².
10 Quí¹ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹ja³² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ Juan² tsá² ziau² hí³ jmáɨ²,
hi³ juáh³ la³ lá²:
Sá¹ní̈² jɨe³, jná¹³ zein²¹ jan² tsá² tsa³can³² jáɨ¹³ ta³ tin² la³ cun³ bíh¹ hnú²,
tsá² hí³ bíh¹ jmu³ hua³jan²¹ juɨ³² ñí¹ cuóh¹³ hnú².
11 Jmí¹ má²lí̈²chá³² Jesús jáɨ¹³ ní̈² né³, ca³záɨh³ siáh³ tsá² hí³ la³ lá²:
—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ tiá² hin² zian² hí¹ jan² yáh³ tsá² jlánh¹ bíh¹
quien² ja¹ la³jí̈n³² tsá² ca³lɨ³zian² ñí¹ hué²¹ lá² la³ cónh³ bíh¹ Juan² tsá² ziau²
hí³ jmáɨ²; tɨ³la³ cun³ jáun² tsá² tiá² lin¹ ñí¹ quien² ja¹ quioh²¹ tsá² má²tionh²
jo³cuo² Dió³², tsá² la³ hí³ bíh¹ tɨ³ jlánh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ Juan².
12 ”Hi³ jáun² ca³la³ cun³ jmí¹ cuan¹ Juan² tsá² ziau² hí³ jmáɨ² hi³ la³ tɨ³
ta³né³², héih³² quioh²¹ Dió³² cáun² cuá²zá² cuá²tsó³ bíh¹ ja¹ hniéɨ² hi³ tɨ³ lɨ³mí¹
tsá²lɨ³quien², hi³ tsá² jlánh¹ ná¹cueh³² pí³ né³, má²ná¹cah²³ bíh¹ jmáɨ¹ hi³ lí̈¹³
tónh³² jo³cuo² Dió³².
13 Jmí¹ tí̈² quien² bíh¹ la³jí̈³² hi³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ tsá² lɨn³ hí³ tɨ³² jë¹
Dió³², jɨ³ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés siáh³, ca³la³ tɨ³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ cuan³
Juan² tsá² ziau² hí³ jmáɨ²;
14 jáun² Juan² hí³ bíh¹ lí̈n³ Líh³, tsá² jmí¹ lí̈n³ hí³ tɨ³² jë¹ Dió³², tsá² ca³tɨn¹ hi³
já³² ní̈¹juáh³ hi³ hnáuh² hnoh² táunh¹³ ta²¹.
15 Ní̈¹juáh³ tsá² tsɨ²¹ cuá¹, cuí̈¹ nie¹³.

16 ”¿He^{3} ñí^{1} tsáu^{2} lɨ́^{13} cunh^{21} jná^{13} quionh^{3} tsá^{2} zian^{2} jmáɨ^{1} hi^{3} ziáun^{2} dí^{2} lá^{2}? Lɨ́^{13} juáh^{13} la^{3} lá^{2}: Jmu^{2} tsú^{2} la^{3}jmɨ́^{1} jmu^{2} tsá^{1}míh^{1} ñi^{3}co^{1} ja^{1} hmah^{21}. Ná^{1}hóh^{32} tsú^{2} hi^{3} jéinh^{32} hlah^{3}, hi^{3} zaɨh^{32} raɨnh^{21} la^{3} lá^{2}:

17 “Sa^{3} tiá^{2} ca^{3}lɨ^{3} hnáuh^{2} yáh^{3} hnoh^{2} tsan^{13} jmɨ́^{1} lɨ́^{1}jiéi^{13} jnoh^{1} jáun^{2} hmá^{2} tá^{2} le^{2}; hi^{3} sa^{3}jun^{3} lɨ́^{2}uoh^{3} yáh^{3} hnoh^{2} jmɨ́^{1} lɨ́^{1}jmú^{13} jnoh^{1} siáh^{3} sun^{1} ca^{3}tɨ^{21} jmáɨ^{1} hi^{3} nio^{2} hlah^{3} tsɨ́^{3} tsú^{2}”.

18 Juanh^{32} jná^{13} la^{3} nɨ́^{2}, quí^{1} cuan^{3} Juan^{2} tsá^{2} tiá^{2} cú^{2} tiá^{2} hɨ́nh^{23}, hi^{3} jáun^{2} tsáu^{2} né^{3} juáh^{3}: “Tsá^{2} hún^{1} jmɨ́^{2}chí^{3} hláɨnh^{1} hñu^{3} tsɨ́^{3} bíh^{1} hí^{3}”.

19 Jáun^{2} né^{3}, cuan^{3} siáh^{3} jná^{13} Jon^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2}, tsá^{2} cú^{2} tsá^{2} aɨh^{32} ná^{1}, tɨ^{3}la^{3} má^{1}lɨ^{32} jáun^{2} né^{3} juáh^{23} siáh^{3} tsáu^{2}: “¡Tsá^{2} jlién^{3} bíh^{1} nɨ^{32}, hi^{3} hɨ́nh^{23} siáh^{3} jmáɨ^{2}, tsá^{2} juónh^{23} re^{2} quionh^{3} tsá^{2} ren^{2} tso^{3} jɨ^{3} *tsá^{2} chi^{2} hmah^{21} nɨ́^{2} siáh^{3}!” Tɨ^{3}la^{3} cun^{3}quionh^{3} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} ná^{1}lɨ́^{23} bíh^{1} lɨ́^{2} lin^{1} hi^{3} Dió^{32} jan^{2} Tsá^{2} quia^{3}lín^{3} jmɨ́^{1} tsɨ́^{3}.

Tsá^{2} juú^{2} tiá^{2} nieh^{3}
(Lucas 10:13-15)

20 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}ma^{3}liáu^{32} Jesús jí^{23} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} juú^{2} ñí^{1} má^{2}ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} hliáun^{3} hua^{3}jueh^{32}, quí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} tsá^{2} hí^{3} tiá^{2} má^{2}ca^{3}za^{3} yáh^{3} jmɨ́^{1} tsɨ́^{3}. Hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

21 —¡Jlánh^{1} juon^{23} hnoh^{2} tsá^{2} juú^{2} Corazín! ¡Jlánh^{1} juon^{23} siáh^{3} hnoh^{2} tsá^{2} juú^{2} Betsaida! Quí^{1} sá^{1}jmɨ́^{1} hi^{3} ca^{3}lɨ^{3} la^{3}jɨ́^{32} hua^{3}jueh^{32} já^{1} tsá^{2} jmɨ́^{1} zian^{2} juú^{2} Tiro jɨ^{3} juú^{2} Sidón dúh^{1}, la^{3}jmɨ́^{1} má^{2}lɨ^{32} nɨ́^{2} ja^{1} quián^{13} hnoh^{2}, hi^{3} jáun^{2} má^{2}hia^{3} jáun^{13} máh^{3} jmɨ́^{1} má^{2}ca^{3}za^{3} tsú^{2} jmɨ́^{1} tsɨ́^{3}, hi^{3} jmɨ́^{1} má^{2}ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} lin^{1} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} jmɨ́^{1} quɨ́h^{21} tsú^{2} jáun^{2} tú^{2}cho^{1}, jɨ^{3} hi^{3} jmɨ́^{1} sén^{21} tsú^{2} siáh^{3} juá^{2} hmóu^{32}.

22 Hi^{3} jáun^{2} tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} huáh^{2} tsɨ́^{3} hi^{3} má^{1}tsoh^{1} hnoh^{2} honh^{2} má^{1}tɨ^{3} ñí^{1} ra^{3}tsɨ^{32} Dió^{32} héih^{32}, la^{3} cónh^{3} bíh^{1} tsá^{2} jmɨ́^{1} zian^{2} jáun^{2} jmɨ́^{1}tin^{2} já^{1} juú^{2} Tiro quionh^{3} juú^{2} Sidón.

23 Hi^{3} hnoh^{2} siáh^{3} tsá^{2} juú^{2} Capernaum, ¿hí^{1} ná^{1}lɨ́n^{23} hnoh^{2} hi^{3} cuá^{1}tánh^{1} náh^{2} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}? Hnoh^{2} dá^{2} cuá^{1}tánh^{1} la^{3} tɨ^{3} quiu^{3}juóu^{32} bíh^{1}. Quí^{1} sá^{1}jmɨ́^{1} hi^{3} ca^{3}lɨ^{3} hua^{3}jueh^{32} la^{3} nɨ́^{2} já^{1} juú^{2} Sodoma jmɨ́^{1}tin^{2} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ^{21} nɨ́^{2} ja^{1} quián^{13} hnoh^{2}, hi^{3} jáun^{2} jmɨ́^{1} nio^{2} bíh^{1} juú^{2} jáun^{2} la^{3} tɨ^{3} ta^{3}né^{32} dúh^{1} sá^{1}jmɨ́^{1} hi^{3} lɨ^{3} la^{3} jáun^{2}.

24 Hi^{3} jáun^{2} jná^{13} né^{3} juanh^{32}, hi^{3} tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} huáh^{2} tsɨ́^{3} hi^{3} má^{1}tsoh^{1} hnoh^{2} honh^{2} jmáɨ^{1} hi^{3} ra^{3}tsɨ^{32} Dió^{32} héih^{32} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} tsá^{2} jmɨ́^{1} zian^{2} jáun^{2} juú^{2} Sodoma jmɨ́^{1}tin^{2}.

Ñá^{2}táunh^{1} náh^{2} ñí^{1}con^{2} jná^{13}, jáun^{2} tianh^{13} náh^{2} tie^{3}
(Lucas 10:21-22)

25 Jmáɨ^{1} jáun^{2} ca^{3}juáh^{3} Jesús la^{3} lá^{2}:

—Hnú^{2} Tia^{21}, Tsá^{2} lɨ́n^{3} nú^{2} Juo^{13} tsá^{2} zian^{2} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2} jɨ^{3} tsá^{2} zian^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2} nɨ́^{2} siáh^{3}, cué^{23} jná^{13} tiá^{1}hmah^{1} quí^{1}hliá^{2} ca^{3}hmáh^{1} hnú^{2} jú^{1} tson^{2} hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} lɨ́^{13} há^{1} ngɨ^{13} tsá^{2} quia^{3}lín^{3} jmɨ́^{1} tsɨ́^{3}, jɨ^{3} tsá^{2} ñí^{2} tsá^{2} lieih^{21} nɨ́^{2} siáh^{3}; tɨ^{3}la^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} tsɨ́^{1} tsá^{2} juɨ́^{3} bíh^{1} ca^{3}niah^{21} hnú^{2} jú^{1} tson^{2} jáun^{2}.

26 Ján^{3}, quí^{1} la^{3} jáun^{2} jlánh^{1} re^{2} tɨ́^{3} honh^{2} hnú^{2} Tia^{21}.

27 ”Sá^{1}nɨ́^{2} jɨe^{3} náh^{2}, jo^{3}uón^{32} jná^{13} má^{2}ca^{3}chá^{3} Ñuh^{32} jná^{13} ca^{3}la^{3} jɨ^{3}lɨ^{32}. Hnga^{2} bíh^{1} Dió^{32} cuóun^{32} re^{2} Jon^{2}, hi^{3} hnga^{2} bíh^{1} siáh^{3} Jon^{2} Dió^{32} cuóun^{32} re^{2} Jméi^{2};

hi³ lɨ³ua³ jan² tsá² hnió³ dí² ma³jnia² Jméi² ñí¹con² siáh³, lɨ³ cuóun³² bíh¹ tsú² Jméi² dí².
28 Ñá²táunh¹ náh² ñí¹con² jná¹³, la³jín³² náh² tsá² má²cá²huon³ náh² hi³ ná¹jmuh³² náh² ta²¹ jɨ³ hi³ ná¹quiánh¹ náh² lio²¹, hi³ jáun² jná¹³ chau²¹ tie³.
29 Hen³ náh² hi³ ñí¹táunh¹ náh² ná¹cunh² quiúnh¹ jná¹³ la³jmí¹ ñɨ³táunh¹ cuá¹juí² quiáh² hué³², hi³ jáun² cuí¹ lɨ³ tɨn² náh² la³ cun³ hi³ tɨn² jná¹³, quí¹ jná¹³ jan² tsá² juenh² tsí³ bíh¹, jan² tsá² tiá² jmu² quien² hnga², hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³ niau²¹ tie³ jmí¹ honh² náh².
30 Quí¹ la³ cun³ ta²¹ hi³ jmúh¹³ náh² ta³ ná¹cunh² náh² quiúnh¹ jná¹³ lí³ cáun² ta²¹ huá¹ bíh¹, hi³ sa³jun³ héi² yáh³ lio²¹ hi³ cué¹³ jná¹³ siáh³.

12

Tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² Jesús cun³² cuú²miih²¹ jmáɨ¹ nio² tie³
(Marcos 2:23-28; Lucas 6:1-5)

1 Jmí¹jáun² né³ jmí¹ cuá¹ngɨ³² Jesús ja¹ ñí¹ zia³² hi³ jná¹ quioh²¹ tsáu² cáun² *jmáɨ¹ nio² tie³. Jáun² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² ca³lɨ³ ñí¹cuóunh²¹, hi³ jáun² ca³ma³liáu³² tsú² hi³ caɨ³² chí² hieh² cuú²miih²¹ hi³ jná¹ ñí¹ jáun², hi³ jáun² hí¹cúh² dí² máɨ³ jáun².
2 Jmí¹ ca³jíe³ tsá² *fariseos hi³ jáun² né³, jáun² ca³záɨh³ tsú² Jesús la³ lá²:
—Sá¹ní² jɨe³, tsá² haɨn²¹ ní² tɨ³ con² hnú² jmu² ta²¹ hi³ tiá² ca³tɨ²¹ jmu³ tsú² jmáɨ¹ nio² tie³.
3 Tɨ³la³ hí³ má¹ná¹, ca³juáh³:
—¿Tiá¹ má²ca³híh³ hnoh² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³², ñí¹ rá¹juáh³ hi³ he³ ca³jmú³ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹ cu³ jéin³² jmí¹ lɨ²¹ ñí¹cuóunh²¹ quionh³ tsá² quionh³?
4 Tsá² hí³ dá² ca³ñí¹hi³² ñéih³ hñu³ cuáh³² lí³ hmɨh³² hi³ ca³ñí¹cúh² *hí³ cuú²miih²¹ híen¹ quionh³ tsá² quionh³, cáun² hi³ tiá² jmí¹ ca³tɨn¹ cuh³, quí¹ hí³ jáun² dá² jmí¹ ná¹chan¹ hi³ cuh³ jmáh³la³ tsá² ná¹lín³ mí²tsáu² bíh¹.
5 Ho³ ¿tiá¹ má²ca³híh³ hnoh² liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés ñí¹ rá¹juáh³ hi³ mí²tsáu² tsá² jmu² ta²¹ hñu³ cuáh³² chín¹ tiá² tianh³² yáh³ tie³ ní¹juáh³ jmáɨ¹ nio² tie³, tɨ³la³ cun³ jáun² tiá² tso³ yáh³ hi³ jáun²?
6 Tɨ³la³ jná¹³ juanh³² hi³ ñí¹ lá² zia³² cáun² hi³ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ cuáh³² chín¹.
7 Tiá² la³ má²ca³ngɨ¹³ máh³ hnoh² la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³², hi³ juáh³ jáun² la³ lá²: “Jná¹³ dá² hnó³² hi³ já³² miɨ³ honh² bíh¹ hnoh², jun³juáh¹³ hi³ jngɨh¹³ náh² jáh³ ñí¹con² jná¹³ yáh³”. Sá¹jmí¹ hi³ má²ca³ngɨ¹³ náh² jáɨ¹³ ní² dúh¹, jáun² tiá² cáun² lí¹ jmí¹ cueh¹ yáh³ náh² tso³ tsá² tiá² hi³ lí²jmú³ hí¹ cáun².
8 Quí¹ uá¹ hi³ jmáɨ¹ nio² tie³, cun³ jáun² cáun² ho² bíh¹ Jon² tsá²mɨ³cuóun² jáɨ¹³.

Jesús jmah²³ jan² tsá² má²ca³náɨ³ cáun² cuo²
(Marcos 3:1-6; Lucas 6:6-11)

9 Jmí¹jáun² cua³han³ Jesús ñí¹ jáun², hi³ jáun² ca³ñí¹hi³² hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos zeh² já¹ juú² jáun².

10 Ñí¹ jáun² jmɨ́¹ cuá³ jan² tsá²ñuh² jmɨ́¹ má²ca³náɨ³ cáun² cuo²; tɨ³la³ tsá²
tionh² ñí¹ jáun² má¹ná¹, jmɨ́¹ hnió³ choh¹³ ha³ lánh³ rón³² lɨ́¹³ chá³² dí² tsáu¹³
tsú², hi³ jáun² ca³ngáɨh³ dí²:
—¿Hí¹ lɨ́¹³ jmah³ tsú² jan² tsá² tsáun¹ nɨ́¹juáh³ jmáɨ¹ nio² tie³ juáh¹³?
11 Jáun² Jesús ca³ngáɨ³ ñí¹con² tsá² hí³:
—¿Hin² dá² lɨ³ua³ jan² hnoh², nɨ́¹juáh³ hi³ ca³tánh³ jan² *já¹ziáh² joh² náh²
cáun² ñí¹ hlah³, há¹ tiá² cuá¹chin³² náh² jáh³ hí³ joh² uá¹jinh¹ jmáɨ¹ nio² tie³?
12 Tɨ³la³ ¡tɨ³ jlánh¹ bíh¹ quien² jan² tsáu² la³ cónh³ bíh¹ jan² já¹ziáh²! Jáun²
né³, zia³² bíh¹ jáɨ¹³ hi³ jmu³ tsú² hi³ chu²¹ jmáɨ¹ nio² tie³.
13 Jmɨ́¹jáun² ca³záɨh³ dí² tsá² lɨ³ hí³ cuo² la³ lá²:
—Ñéih¹ cuonh².
Jmɨ́¹ jáun² ca³ñeh³ tsá² hí³ cuo², hi³ jáun² la³ bíh¹ la³ cun³ rón³² lɨ́³ cuá² cáun².
14 Jmɨ́¹jáun² ca³huén² tsá² fariseos tɨ³ cheih³², hi³ ca³juu³ ca³hlénh³ ha³ lánh³
rón³² lɨ́¹³ jngɨh³ dí² Jesús.

Jáɨ¹³ hi³ ca³juáh³ jan² tɨ³² jë¹ Dió³² jmɨ́¹tin² hi³ ca³tɨn¹ Jesús

15 Jmɨ́¹ ca³lɨ³ ñi³² Jesús jáɨ¹³ jáun² né³, cua³han³ bíh¹ cú²jueh³² ñí¹ jáun²;
jmɨ́¹jáun² ja³taunh²¹ juóun³² lɨ́n³² tsáu² cu³hna²¹ tsú². Jesús ca³jmah³ la³jɨ́n³² tsá²
jmɨ́¹ ná¹tsáun¹,
16 hi³ jáun² jmu² dí² héih³² hi³ hí¹ jan² tiá² hin² záɨh³² tsáu² hi³ hin² tsánh²
hí³ dí².
17 La³ nɨ́² lɨ³, hi³ jáun² ca³lɨ³tí³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ hla¹ Isaías *tɨ³² jë¹ Dió³²,
jmɨ́¹ ca³juáh³ jáun² la³ lá²:
18 Tsá² lá² bíh¹ Tsá² lɨ́n³ quian²¹ jná¹³,
Tsá² má²cá²quiánh³² jná¹³,
Tsá² jlánh¹ hno³ jná¹³
jɨ³ hi³ jlánh¹ tsah¹ jná¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsú².
Cuen²¹ jná¹³ Jmɨ́²chí³ joh² ñí¹con² tsú²,
jáun² ngáɨ³² tsú² ñí¹con² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ jáɨ¹³ he³ lánh³ rón³²
rá¹tsɨ³² jná¹³ héih³².
19 Tiá² hniéi² jmu³ yáh³ tsú²,
sa³jun³ tɨ³ hóh³² tsú²,
hi³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² ne³ hi³ jmu² tsú² tiá³ siaun³² ja¹ hñú³.
20 Hí¹juáh³ cáun² hmá² tá² má²ca³jñáh³ yáh³ tiá² jau³ tsú²,
sa³jun³ ye³ tsú² cáun² sɨ́² jmɨ́²cau³² pih²¹ hi³ tion³ chí¹hún¹,
ca³la³ tɨ³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ jmu³ tsú² hi³ jú¹ tson² cah¹³ jmáɨ¹ la³ tán¹.
21 Hi³ jáun² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ ha³ tsɨ́³ ñí¹con² Tsá² hí³.

Juáh³ tsáu² hi³ Jesús quian³² pí³ quioh²¹ tsá² hláɨnh¹
(Marcos 3:20-30; Lucas 11:14-23; 12:10)

22 Jmɨ́¹jáun² ca³ñí¹jan² tsú² ñí¹con² Jesús jan² tsá²ñuh² ten³ jɨ³ hi³ tiá² hleh³²
siáh³, hi³ jmɨ́¹ hún¹ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³. Jáun² Jesús ca³jmah³ tsá² hí³, hi³
jáun² tsá²ñuh² hí³ ca³jnia³ ñí¹ jɨ³ hi³ ca³lɨ³ siáh³ hléh³².
23 Jáun² la³jɨ́n³² tsáu² ca³ja³cáun² tsɨ́³, hi³ jáun² ca³juáh³:
—¿Hí¹ hí³ dá² jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹ tsá² nɨ́² juáh¹³, [tsá² qui³ ná¹jan²³
dí² hí³]?

24 Tɨ3la3 jmɨ́1 má2lɨ́2niéi32 jáun2 tsá2 fariseos jáɨ13 jáun2 né3, ca3juáh3 la3 lá2:
—Tsá2ñuh2 nɨ́2 dá2 huen2 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 hñu3 tsɨ́3 tsáu2 cun3quionh3 pí3
quioh21 Beelzebú tsá2 hláɨnh1 tsá2 chín1 bíh1.
25 Tɨ3la3 Jesús jmɨ́1 dí1ñi32 bíh1 ha3 lánh3 jmɨ́1 ná1lɨ́n23 tsá2 hí3, hi3 jáun2
ca3záɨh3 dí2 la3 lá2:
—Nɨ́1juáh3 zia32 hniéi2 ja1 cu3 nió3 má2tún2 hmóu32 tsá2 ná1lɨ́n3 ta21, jáun2
la3jɨ́n32 bíh1 tsú2 tsa3hín3; ja3bí1 la3 jáun2 nɨ́1juáh3 cáun2 juú2, ho3lá2dá2 tsá2
má2tún2 cáun2 hñú3 ñí1 tionh1 lɨ́3 ná1tsoh3 ja1 má2tún2 hmóu32 hi3 ná1quiú2
ná1tɨ́n23, ha3 tiá2 lɨ3 uén3 yáh3 tsá2 la3 hí3.
26 Jáun2 ja3bí1 la3 jáun2 bíh1 siáh3 lɨ́3 uá2jaɨ32 nɨ́1juáh3 *Satanás la3 chin2
cheih32 hnga2, jáun2 ñí1con2 hnga2 bíh1 tsú2 má2jmu2 hniéi2; jáun2 né3 ¿ha3 ya3
lánh3 rón32 lɨ́13 ma3hɨ́e2 pí3 quioh21 tsú2?
27 Hnoh2 juánh3 náh2 hi3 jná13 huen2 ná1 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 cun3quionh3 pí3
quioh21 Beelzebú; jáun2 nɨ́1juáh3 la3 nɨ́2 né3, ¿hin2 cun3quionh3 pí3 quioh21
huen2 tsá2 haɨn21 tɨ3 con2 hnoh2 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 tiáunh1 hñu3 tsɨ́3 tsáu2? Hi3
jáun2 né3, cun3quionh3 ta21 hi3 jmu2 nɨ́2 tsá2 haɨn21 nɨ́2 tɨ3 con2 bí1 náh2 má2lɨ́2lin1
hi3 lɨ́1 ná1tsá2con2 bí1 náh2.
28 Tɨ3la3 jná13 má1ná1, huen2 ná1 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 cun3quionh3 Jmɨ́2chí3 joh1
Dió32 bíh1; hi3 jáun2 la3 nɨ́2 né3 má2lɨ́2lin1 hi3 jná13 bíh1 tsá2 ca3hiáu32 Dió32 hi3
lɨ́n13 ná1 Re21, Tsá2 qui3 ná1jan23 hnoh2 hí3.
29 ”Né32 né3, ¿lánh3 bíh1 rón32 lɨ́13 hí3 jan2 tsáu2 hñú13 jan2 tsá2 pin3 lɨ́n32 hi3
quin3 tsú2 la3jɨ́32 hi3 nio2 hñú13 tsú2, nɨ́1juáh3 tiá2 la3 hñe3 yáh3 tsú2 tín2 tsá2
hñú13 hí3? Quí1 jɨ́32la3 la3 jáun2 bíh1 lɨ́13 quin3 tsú2 hi3 quioh21 tsú2.
30 ”Hi3 jáun2 né3, lɨ3ua3 jan2 tsá2 tiá2 hen2 tɨ3 con2 jná13, tsá2 la3 hí3 tiá2 hún1
yáh3 cá2hon3 quiúnh1 jná13; hi3 lɨ3ua3 jan2 tsá2 tiá2 cha32 cu3lɨ21 quiúnh1 jná13,
tsá2 la3 hí3 tɨ3 toh2 tiú2 jóh32 bíh1.
31 ”Hi3 jáun2 bíh1 juanh32 jná13 hi3 zia32 bíh1 uu3i3tso3 quioh21 la3jɨ́32 tso3 hi3
jmu2 tsá2mɨ3cuóun2, jɨ3 la3jɨ́32 jú1 hlah3 hi3 hleh32 tsú2 nɨ́2 siáh3; tɨ3la3 nɨ́1juáh3
tsá2 tú2 hión32 Jmɨ́2chí3 Chun1 má1ná1, ha3 tiú2uú2 uu3i3tso3 zia32 yáh3 quioh21.
32 Lɨ3ua3 jan2 tsá2 tú2 hiáu32 jná13 Jon2 tsá2mɨ3cuóun2, zia32 bíh1 uu3i3tso3
quioh21 tsú2; tɨ3la3 nɨ́1juáh3 tsá2 ca3tu3 ca3hión32 Jmɨ́2chí3 Chun1 né3, tiú2uú2
uu3i3tso3 zia32 yáh3 quioh21 tsá2 la3 hí3, sa3jun3 mɨ3cuú2 lá2 hi3 sa3jun3 mɨ3cuú2
cáun2.

Cun3quionh3 máɨ3 hi3 háɨ32 bíh1 hmá2 lɨ́2lin1
(Mateo 7:17-20; Lucas 6:43-45)

33 ”Né32 né3, máɨ3 chu21 bíh1 háɨ32 nɨ́1juáh3 hmá2 chu21; jáun2 nɨ́1juáh3 hmá2
hlah3 né3, mɨ3 hlah3 bíh1 háɨ32. Quí1 cun3quionh3 máɨ3 hi3 háɨ32 bíh1 hmá2 lɨ́13
lɨ3 cuoh2 tsú2.
34 ¡Hnoh2 dá2 jón2zɨ́h1 jón2cho1 jáh3 hláɨnh1 bíh1! ¿Ha3 bíh1 lánh3 rón32 lɨ́13
hléh13 hnoh2 jáɨ13 chu21 nɨ́1juáh3 chín1dí1 hmóu32 bíh1 hnoh2 tiá2 chun1 náh2?
Quí1 lɨ3ua3 cáun2 hi3 ná1canh2 hñu3 jmɨ́1 hñu3 tsɨ́3 tsú2, hi3 jáun2 bíh1 hue32 ho3
tsú2.
35 Tsá2 chun1 hleh32 jú1 chu21 quí1hliá2 hi3 chu21 zia32 hñu3 tsɨ́3; tɨ3la3 tsá2
hláɨh1 tsá2 hon2 má1ná1, hleh32 hi3 hlah3 quí1hliá2 hi3 jáun2 bíh1 zia32 hñu3 tsɨ́3
tsú2.

36 Hi^{3} jáun^{2} jná^{13} juanh^{32} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2} hi^{3} nɨ́^{1} má^{1}cá^{2}chó^{32} jmáɨ^{1} hi^{3} ra^{3}tsɨ^{32}
Dió^{32} héih^{32}, la^{3}jɨ́n^{32} tsáu^{2} bíh^{1} tsa^{3}jɨ́enh^{1} jú^{1} tson^{2} quioh^{21} ca^{3}tɨ^{21} la^{3}jɨ́^{32} jáɨ^{13}
tiá^{2} tsú^{2}ta^{21} hi^{3} má^{2}lɨ́^{2}tá^{2} lɨ́^{2}hí^{32} tsú^{2}.
37 Quí^{1} la^{3} cun^{3} lɨ́^{3} jáɨ^{13} quián^{13} bíh^{1} nú^{2} tá^{1}tsɨn^{1} nú^{2} héih^{32}, má^{1}jáun^{2} lɨ^{3} lin^{1}
nɨ́^{1}juáh^{3} tá^{1}can^{1} nú^{2} tso^{3} ho^{3} tiá^{2} tso^{3} hauh^{32} nú^{2}.

Tsá^{2} hláɨh^{1} mɨ^{32} cáun^{2} li^{21} hi^{3} lɨ́^{3} hua^{3}jueh^{32}
(Marcos 8:12; Lucas 11:29-32)

38 Jáun^{2} né^{3}, ma^{3} jan^{2} tsá^{2} fariseos quionh^{3} tsá^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} tɨ^{32} liei^{21} ca^{3}juáh^{3}
ñí^{1}con^{2} Jesús la^{3} lá^{2}:
—Tɨ^{32}, hnáu^{2} jnoh^{1} neh^{21} hi^{3} jmúh^{13} hnú^{2} cáun^{2} li^{21} hi^{3} lɨ́^{3} hua^{3}jueh^{32}.
39 Tɨ^{3}la^{3} Jesús né^{3} ca^{3}ngáɨ^{3}:
—Tsá^{2} hláɨh^{1} hon^{2}, tsá^{2} tiá^{2} má^{2}tí^{32} jë^{1} mɨ^{32} cáun^{2} li^{21} hi^{3} lɨ́^{3} hua^{3}jueh^{32}; tɨ^{3}la^{3}
tiú^{2}uú^{2} li^{21} siáh^{3} hiáuh^{3} yáh^{3} tsú^{2}, jɨ́^{32}la^{3} li^{21} hi^{3} ca^{3}jɨ́e^{3} jáun^{2} tsáu^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1}
hla^{1} Jonás bíh^{1}, tsá^{2} jmɨ́^{1} lɨ́n^{3} hí^{3} *tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32}.
40 Quí^{1} la^{3}jmɨ́^{1} ca^{3}hi^{3} jáun^{2} hla^{1} Jonás hnɨ^{32} jmáɨ^{1} hnɨ^{32} nie^{3} hñu^{3} héin^{1} jan^{2}
jáh^{3} jmáɨ^{2} pan^{1} lɨ́n^{21}, ja^{3}bí^{1} la^{3} jáun^{2} hniáuh^{32} tsa^{3}hi^{32} siáh^{3} Jon^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2}
hnɨ^{32} jmáɨ^{1} hnɨ^{32} nie^{3} hñu^{3} hué^{32}.
41 Jáun^{2} nɨ́^{1} má^{1}cá^{2}chó^{32} jmáɨ^{1} hi^{3} cán^{3} Dió^{32} jú^{1} tson^{2} ñí^{1}con^{2} la^{3}jɨ́n^{32} tsáu^{2},
má^{1}jáun^{2} nu^{3} tiánh^{3} tsá^{2} jmɨ́^{1} zian^{2} juú^{2} Nínive hi^{3} chá^{32} tso^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2}
zian^{2} né^{32}, quí^{1} hí^{3} dí^{2} ca^{3}ja^{3}conh^{2} bíh^{1} tsɨ́^{3} tso^{3} quioh^{21} jmɨ́^{1} ca^{3}náɨ^{32} jáɨ^{13}
quioh^{21} hla^{1} Jonás. Ján^{3}, chá^{32} tsá^{2} hí^{3} tsáu^{13} tsá^{2} zian^{2} né^{32}, quí^{1} ñí^{1} lá^{2} zenh^{2}
jan^{2} tsá^{2} tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} quien^{2} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} hla^{1} Jonás hí^{3}.
42 Ja^{3}bí^{1} hla^{1} tsá^{2}mɨ^{3} tsá^{2} jmɨ́^{1} chín^{1} hué^{32} tɨ^{3} la^{3} quián^{3} nó^{32} nɨ́^{1} má^{1}cá^{2}chó^{32}
jmáɨ^{1} hi^{3} cán^{3} Dió^{32} jú^{1} tson^{2}, hi^{3} jáun^{2} tsá^{2}mɨ^{3} hí^{3} chá^{32} tsáu^{13} tsá^{2} zian^{2} né^{32};
quí^{1} hla^{1} tsá^{2}mɨ^{3} hí^{3} ja^{3} cáun^{2} hué^{32} ñí^{1} jlánh^{1} bíh^{1} uóunh^{3} hi^{3} cua^{3}niéi^{3} jáɨ^{13}
quioh^{21} hla^{1} re^{21} Salomón tsá^{2} jlánh^{1} jmɨ́^{1} quia^{3}lín^{3} hí^{3} jmɨ́^{1} tsɨ́^{3}. Ján^{3}, tsá^{2}mɨ^{3}
hí^{3} chá^{32} tsáu^{13} tsá^{2} zian^{2} né^{32}, quí^{1} ñí^{1} lá^{2} zenh^{2} jan^{2} tsá^{2} tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} quien^{2}
la^{3} cónh^{3} bíh^{1} hla^{1} re^{21} Salomón hí^{3}.

Jmɨ́^{2}chí^{3} hláɨnh^{1} jáunh^{23} siáh^{3} hñu^{3} tsɨ́^{3} tsáu^{2}
(Lucas 11:24-26)

43 ”Nɨ́^{1}juáh^{3} má^{1}cuá^{2}han^{3} jmɨ́^{2}chí^{3} hláɨnh^{1} hñu^{3} tsɨ́^{3} tsáu^{2}, jáun^{2} tsá^{2}ngɨ́^{2} ñí^{1}
quiéin^{2}, hi^{3} tsá^{2}hniauh^{2} ñí^{1} lɨ́^{13} cuá^{32} tie^{3}; hi^{3} jáun^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} tiá^{2} ca^{3}choh^{13} né^{3},
jáun^{2} lín^{23} la^{3} lá^{2}:
44 “Cuɨ́^{1} ñih^{21} jná^{13} cú^{2}jueh^{32} hñu^{32} ñí^{1} cuá^{1}han^{3} ná^{1}”. Jáun^{2} nɨ́^{1} má^{1}cá^{2}chánh^{32}
tsú^{2} jáun^{2} né^{3}, chanh^{21} tsú^{2} tsá^{2} hí^{3} hi^{3} má^{2}lɨ́n^{3} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́^{3} cáun^{2} hñú^{3} má^{2}jáu^{2},
hi^{3} má^{2}rá^{2}hiah^{13} jɨ^{3} hi^{3} má^{2}dí^{1}lɨ́^{3} re^{2} tɨn^{2} lɨ́n^{32} ñéih^{3}.
45 Má^{1}jáun^{2} tsau^{32} hi^{3} tsá^{2}quian^{3} cónh^{3}í^{1} quiaun^{3} jmɨ́^{2}chí^{3} hi^{3} tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1}
hláɨnh^{1} la^{3} cónh^{3} bí^{1} hnga^{2}, hi^{3} jáun^{2} la^{3}jɨ́n^{32} jáun^{2} bíh^{1} taunh^{32} hñu^{3} tsɨ́^{3} tsá^{2}
hí^{3}, hi^{3} jáun^{2} tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} hlaɨh^{3} má^{2}lɨ́^{23} quioh^{21} tsá^{2} hí^{3} nɨ́^{1} má^{1}lɨ^{32} jáun^{2} la^{3}
cónh^{3} bíh^{1} jmɨ́^{1}tin^{2}. La^{3} nɨ́^{2} bíh^{1} lɨ́^{13} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hláɨh^{1} tsá^{2} hon^{2} zian^{2} jmáɨ^{1} hi^{3}
ziáun^{2} dí^{2} lá^{2}.

Mí^{1}ziú^{13} Jesús má^{2}já^{2}jɨe^{3} quionh^{3} tsá^{1} raɨnh^{21}
(Marcos 3:31-35; Lucas 8:19-21)

46 Tá¹la³ dí¹liéinh³² jáun² tsá² hí³ bíh¹ Jesús, cuan³ mí¹ziú¹³ la³ má²quionh³
tsá¹ raɨnh²¹ dí². Jáun² ca³ta³tonh¹ tsú² cheih³² hi³ jmɨ́¹ hnió³ liéinh³² Jesús.
47 Jmɨ́¹jáun² ca³juáh³ tsáu² ñí¹con² Jesús la³ lá²:
—Mí²ziúh² hnú² quionh³ tsá¹ renh² nú² tionh² cheih³² nɨ́² hi³ hnió³ liéih³²
hnú².
48 Jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² má²lɨ́²ngáɨ³² hí³ jáɨ¹³:
—¿Hin² dá² tsánh² hí³ mí²zia³² jná¹³ dúh¹, hi³ hin² dá² tsánh² hí³ renh² jná¹³?
49 Jáun² né³ ca³hɨen³ dí² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Tsá² lá² bíh¹ ná¹lɨ́n³ mí²zia³² jná¹³ jɨ³ jon³ renh² jná¹³ nɨ́² siáh³.
50 Quí¹ lɨ³ua³ jan² tsá² jmu² la³ cun³ hi³ hnió³ Ñuh³² jná¹³ Tsá² cuá³
hñu³mɨ³cuú², tsá² la³ hí³ bíh¹ lɨ́n³ tsá²mɨ³ tsá²ñuh² renh² jná¹³, jɨ³ mí²zia³² jná¹³
nɨ́² siáh³.

13

Jesús jmu² cáun² jáɨ¹³ ca³tɨn¹ jan² tsá² súh²³ jún²
(Marcos 4:1-9; Lucas 8:4-8)

1 Jmáɨ¹ jáun² cua³han³ Jesús hñú³ jáun² hi³ ca³ñí¹cuá² can³² jmáɨ² lɨ́¹ ná¹ho³.
2 Tɨ³la³ juóun³² lɨ́n³² bíh¹ tsáu² ca³cuú² ca³ngɨh³² la³ cu³ la³ jéin³ ñí¹ cuá³ Jesús,
hi³ jáun² ca³hi³ tsú² cú²jueh³² cáun² hñu³ mu², hi³ jáun² ca³cuá³ tsú² tɨ³ ñeh²
jáun², hi³ jáun² la³jɨ́n³² tsá² hí³ ca³ta³tonh¹ can³² jmáɨ².
3 Jmɨ́¹jáun² ca³ma³tɨn² dí² tsáu² hliáun³ ñí¹ lɨ́n²¹ jáɨ¹³ cun³quionh³ jáɨ¹³ hi³
jmu² dí², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Jmɨ́¹ zian² jan² tsá² ca³ñí¹suh³² jún² ñí¹náɨ² quioh²¹.
4 Tá¹la³ jmɨ́¹ hí¹súh²³ tsú² jáun² jún² né³, la³ ca³súh³² ca³lá² hú¹ juɨ³², hi³ jáun²
cua³taunh²¹ quiuh²¹ tan³² hi³ ca³cúh².
5 Ja³bí¹ ca³súh³² siáh³ ca³lá² ñí¹ lɨ́³ ja¹ quɨ́n¹, ñí¹ tiá² hliáun³ cuáh¹ jmɨ́¹ tón²¹;
hi³ jáun² tia³juɨ³² lɨ́n³² bíh¹ ca³hiá² jún² jáun² quí¹ cun³ñí¹ hi³ tiá² hliáun³ cuáh¹
jmɨ́¹ zia³².
6 Tɨ³la³ jmɨ́¹ cá¹chéi²¹ hiú² né³, ca³lɨ³ quiéin² bíh¹ quí¹ cun³ñí¹ hi³ tiá² ñí¹ ñe¹
jmɨ́¹ tioh³ chí² jmu² quioh²¹.
7 Ja³bí¹ ca³súh³² siáh³ ca³lá² ñí¹ la³ hiau² ton², tia³juɨ³² lɨ́n³² bíh¹ ca³quí²
cá²cuon³ ton² jáun², hi³ jáun² lɨ́¹ ca³juón³ bíh¹ jún² jáun² jmɨ́¹ ca³hiá².
8 Tɨ³la³ la³jɨ́³² jún² ñí¹ hná¹ jáun² né³ ca³súh³² ñí¹ chu²¹ hué³², hi³ jáun² re²
lɨ́n³² bíh¹ ca³láu²; ma³ cá² máɨ³ jún² jáun² ca³cué³ ma³ hña³láu³ máɨ³, ma³ cá²
máɨ³ ca³cué³ ma³ hnaɨh³² nio² quiú³ máɨ³, hi³ zia³² ma³ cá² máɨ³ né³, ca³cué³
ma³ quiu³quia³ máɨ³.
9 Nɨ́¹juáh³ tson² tsɨ²¹ cuáh³ náh², jáun² niéɨ² náh².

Jesús jmu² na²¹ he³ láɨh³² hleh³² dí² cun³quionh³ hi³ jmu² dí² jáɨ¹³
(Marcos 4:10-12; Lucas 8:9-10)

10 Jmɨ́¹jáun² ca³ma³janh³² tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² Jesús ñí¹ cuá³ jáun², hi³
ca³ngáɨh³ dí² la³ lá²:
—¿He³ lɨ³ sa³ cá² ñí¹ jmuh³² jáɨ¹³ bíh¹ hnú² nɨ́¹ má¹tɨ³ ñí¹ lienh¹ hnú² tsáu²?
11 Jáun² hí³ né³ ca³ngáɨ³ la³ lá²:

—Hnoh² bíh¹ tsá² ca³tɨn¹ náh² hi³ lɨ³ ñíh¹³ jáɨ¹³ hi³ jmɨ́¹ ná¹hmá¹ ná¹jnɨ́¹ hi³
ca³tɨ²¹ ha³ lánh³ rón³² lɨ́¹³ tónh³² tsáu² jo³cuo² Dió³²; tɨ³la³ tsá² ñí¹ hná¹ nɨ́² né³,
tiá² lɨ́¹³ yáh³ hi³ há¹ ngɨ¹³.
12 Jáun² né³, nɨ́¹juáh³ tsá² zia³² quioh²¹, tɨ³ hiáuh³ bíh¹ tsú² hná¹ jáun²; hi³
jáun² lɨ³ zia³² hliáun³ quioh²¹ ca³la³ hi³ lɨ́¹ má²tú² má²ziáun²³. Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³
tsá² tiá² zia³² quioh²¹ né³, tɨ³ quin³ bíh¹ la³ cun³ cú¹pih²¹ hi³ zia³² quioh²¹ tsú².
13 Hi³ jáun² bíh¹ lienh¹ jná¹³ tsáu² cun³quionh³ jáɨ¹³ hi³ jmu² ná¹. Quí¹ tsá²
nɨ́² dá² jɨ́e²³ bíh¹, hi³ má¹lɨ³² jáun² tá²tonh¹ la³jmɨ́¹ lɨ́³ tiá² hi³ lɨ́²jɨ́e³ bíh¹; náɨ³²
bíh¹ tsú², tɨ³la³ tiá² ngɨ²³ yáh³, la³jmɨ́¹ lɨ́³ tiá² lɨ́²niéi³² bíh¹ tsú² lɨ́²³.
14 La³ cun³ hi³ ná¹lɨ́²³ ñí¹con² tsá² nɨ́² má²lɨ³tí²³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ hla¹
Isaías *tɨ³² jë¹ Dió³², jmɨ́¹ ca³juáh³ jáun² la³ lá²:
Lɨ³ dá² náɨh¹ náh² re² lɨ́n³², tɨ³la³ tiá² ngɨ¹³ yáh³ náh²;
Lɨ³ dá² jɨeh²¹ náh² siáh³, tɨ³la³ tiá² lɨ³tsɨn² yáh³ náh² he³ jaun³² ná¹jɨ́eh³².
15 Cún¹tio¹ bíh¹ má²cá²jéinh³² tsɨ́³ tsá² lá², hi³ jáun² tiá² ngɨ¹³ tsú²;
má²ca³jnɨ́³ bíh¹ tsú² cuá¹, hi³ jáun² tiú²uú² ne³;
má²ca³jnɨ́³ bíh¹ tsú² siáh³ ñí¹, hi³ jáun² tiá² lɨ́¹³ jɨ́e³;
Cónh³ tiá² jeinh³² bíh¹ tsú² jmɨ́¹ tsɨ́³ hi³ jmɨ́¹ lɨ³ jmah²¹ jná¹³.
16 ”Tɨ³la³ hi³ ca³tɨn¹ hnoh² má¹ná¹, jlánh¹ jmɨ́¹ ren² hnoh², quí¹hliá² jɨ́eh³²
hnoh² cun³quionh³ mɨ́¹máh¹, jɨ³ hi³ naɨh³² hnoh² siáh³ cun³quionh³ cuáh³.
17 Quí¹ jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ juóun³² tsá² ca³lɨn³ *tɨ³² jë¹ Dió³² jɨ³
tsá² jmɨ́¹ ná¹zian² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsɨ́³ Dió³² nɨ́² siáh³ jmɨ́¹ hniá¹ jɨ́e³ la³ cun³ hi³
jɨ́eh³² hnoh² lá², tɨ³la³ tiá² ca³lɨ³ yáh³ jɨ́e³ tsú², hi³ jmɨ́¹ hniá¹ siáh³ ne³ la³ cun³
hi³ naɨh³² hnoh² la³, tɨ³la³ tiá² ca³lɨ³ yáh³ ne³ tsú².

Jesús jmu² na²¹ jáɨ¹³ ca³tɨn¹ tsá² súh²³ hí³ jún²
(Marcos 4:13-20; Lucas 8:11-15)

18 ”Sá¹nɨ́² niéi² hnoh² he³ hnió³ juáh³ jáɨ¹³ hi³ má²lɨ́²jmú³² jná¹³ hi³ ca³tɨn¹
tsá² súh²³ jún².
19 Nɨ́¹juáh³ tsá² náɨ³² jáɨ¹³ ca³tɨ²¹ ha³ lánh³ rón³² lɨ́¹³ tónh³² tsú² jo³cuo² Dió³²,
hi³ nɨ́¹juáh³ tiá² ngɨ²³ yáh³ tsú² má¹lɨ³² jáun², jáun² tsá² la³ hí³ lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́³
hú¹ juɨ³² ñí¹ ca³súh³² jáun² jún²; jáun² ja³² tsá² hláɨnh¹ hi³ quin²³ jú¹ chú³² hi³
má²jná¹ jáun² hñu³ tsɨ́³ tsú².
20 Jáun² tsá² he² jáɨ¹³ tia³juɨ³² lɨ́n³² né³, hi³ ca³la³ hi³ hiún² lɨ́n³² tsɨ́³ jmu², tsá²
la³ hí³ dá² lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ ja¹ quɨ́n¹ ñí¹ cá¹súh²¹ jáun² jún²; tia³juɨ³² lɨ́n³² bíh¹
ca³hiá² jmɨ́¹ ca³hiá²,
21 tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ tiá² hliáun³ chí² jmu² chá²³ yáh³, hi³ jáun² tiá² lɨ³ uén²³.
Hi³ jáun² nɨ́¹ má¹ca³lɨ³ zia³² uu³mí²tsɨ³², ho³ zian² tsá² hnió³ jmoh³ hian² tsɨ́³,
jáun² tɨ³ có³² bíh¹ nau³² tsú² cú²jueh³².
22 Ja³bí¹ zian² tsá² náɨ³² jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ hué³² ñí¹ ca³hiau²
ton² ñí¹ cá¹súh²¹ jáun² jún². Quí¹ cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ lɨ́¹ quí² lɨ́¹ cha³² tsú² hliáun³
ñéih³ tsɨ́³ ca³tɨ²¹ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá², jɨ³ hi³ lɨ́¹ lɨ́²can² tsú² siáh³ hi³ lɨ́²hniá¹ hi³
lɨ³ zioh² hliáun³, hi³ jáun² tiú²uú² lɨ́²quien² yáh³ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² hñu³ tsɨ́³ tsú²,
hi³ jáun² tiú²uú² hi³ lau³² yáh³ ñí¹con² tsá² la³ hí³.

23 Tɨ3la3 tsá2 ngɨ23 jáɨ13 quioh21 Dió32 má1ca3náɨ32 né3, lín3 la3jmɨ́1 lɨ́3 hué32
chu21 ñí1 cá1súh21 jáun2 jún2, hi3 jáun2 ca3láu2 bíh1 re2. Ma3 jan2 tsáu2 lín3
la3jmɨ́1 lɨ́3 ñí1 ca3cué3 ma3 hña3láu3 máɨ3 máɨ3 la3 cun3 cá2 máɨ3, ma3 jan2 lín3
la3jmɨ́1 lɨ́3 ñí1 ca3cué3 ma3 hnaɨh32 nio2 quiú3 máɨ3 máɨ3, hi3 ma3 jan2 né3 lín3
la3jmɨ́1 lɨ́3 ñí1 ca3cué3 ma3 quiu3quia3 máɨ3 máɨ3 la3 cun3 cá2 máɨ3 jún2.

Jáɨ13 hi3 ca3tɨn1 náɨ2 hlah3 hi3 tsɨ21 ja1 cuú2miih21

24 Jmɨ́1jáun2 ca3jmú3 siáh3 Jesús cónh3í1 cáun2 jáɨ13 hi3 lɨ́3 la3 lá2:
—Jmáɨ1 hi3 cán3 Dió32 jú1 tson2 quioh21 tsáu2 lɨ́13 la3jmɨ́1 lɨ21 jmáɨ1 hi3 ca3jñí3
jan2 tsá2ñuh2 jún2 chu21 hué32 quioh21,
25 tɨ3la3 tá1la3 má2ná1cuóun1 tsú2 la3jín32 né3, ca3ñí1hi32 jan2 tsáu2 ñí1náɨ2
jáun2, tsá2 hau2 tsá2 quioh21 ñí1náɨ2 jáun2, hi3 ca3jñí3 náɨ2 hlah3 ja1 cuú2miih21,
hi3 jáun2 jmɨ́1 lɨ21 jáun2 ngah3.
26 Ca3cuon3 bíh1 cuú2miih21 jmɨ́1 cá1cuon3, hi3 jáun2 ca3hiá2 mɨ́h3, ja3bí1 la3
jáun2 ca3cuon3 siáh3 náɨ2 hlah3 ja1 jáun2.
27 Jmɨ́1jáun2 né3, tsá2 quian21 ca3ñí1zeh1 tsá2 quioh21 ñí1náɨ2: “Tɨ32, já2 jún2
chu21 bíh1 ca3jñíh3 hnú2 ñí1náɨ2 quián13, ¿ha3 yáh3 jinh1 ja3 náɨ2 hlah3 hi3
má2tsɨ21 ja1 jáun2?”
28 Jáun2 tsá2 quioh21 ñí1náɨ2 ca3juáh3: “Cun3 zian2 tsá2 hian2 tsɨ́3 ca3jñí3 bíh1
náɨ2 hlah3 jáun2”. Jáun2 tsá2 quian21 hí3 ca3ngáɨ3: “¿Hnáuh1 hnú2 hi3 tsá1cáɨ13
jnoh1 náɨ2 hlah3 jáun2?”
29 Tɨ3la3 tsá2 quioh21 ñí1náɨ2 ca3juáh3: “Tiá2 jáun2 yáh3, quí1 nɨ́2 lɨ́1 ca3quiéih2
yáh3 náh2 cu3diá2jan2 cuú2miih21 nɨ́1 má1ca3quiéih2 náh2 náɨ2 hlah3 jáun2.
30 Tɨ3 re2 cáun2 nɨ́2 cuɨ́1 cuóun2 tín2 cu3tsa32 ca3la3 tɨ3 ñí1 ca3láu2 máɨ3; má1jáun2
zein21 jná13 tsá2 jmu2 ta21 hi3 tsa3quiéɨ3 tín2 náɨ2 hlah3 jáun2, hi3 jáun2 hñe3 tsú2
ma3 cá2 tsu21, hi3 jáun2 tsa3toh3 ja1 sɨ́2 hi3 có32, hi3 jáun2 má1lɨ32 jáun2 né3 tiú32
tsú2 cuú2miih21, jáun2 caun13 tsú2 hi3 tóh32 ñéih3 hñu3cuɨ́3 quion21 jná13”.

Tsá2 tónh32 jo3cuo2 Dió32 lín13 la3jmɨ́1 lɨ́3 jún2 mostaza
(Marcos 4:30-32; Lucas 13:18-19)

31 Jesús ca3jmú3 siáh3 cáun2 jáɨ13 lá2:
—Tsá2 tónh32 jo3cuo2 Dió32 lín13 la3jmɨ́1 lɨ́3 cá2 máɨ3 jún2 mostaza hi3 ca3jñí3
jan2 tsáu2 ñí1náɨ2 quioh21.
32 Máɨ3 jáun2 bíh1 máɨ3 hi3 jlánh1 bíh1 pih21 la3 cónh3 bíh1 ñí1 jɨ3lɨ32 jún2; tɨ3la3
nɨ́1 má1cá2cuon3 né3, lɨ́23 cáun2 náɨ2 má2ró32 tɨ3 jlánh1 bíh1 pa21, hi3 lɨ́2tɨ́3 la3 cun3
jmɨ́1 tɨ́3 cáun2 hmá2, hi3 hí1 ca3la3 tɨ3 quiuh21 tan32 yáh3 ja3táunh1 hi3 ná2tsɨ́3 za3
ja1 chí2 cuoh2 hmá2 jáun2.

Tsá2 tónh32 jo3cuo2 Dió32 lín13 la3jmɨ́1 lɨ́3 tie3
(Lucas 13:20-21)

33 Ja3bí1 ca3jmú3 tsú2 siáh3 cáun2 jáɨ13 la3 lá2:
—Tsá2 tónh32 jo3cuo2 Dió32 lín13 la3jmɨ́1 lɨ́3 tie3 hi3 ca3jan3 jan2 tsá2mɨ3 quia3
hmá2 juɨ21 cuú2miih21, hi3 jáun2 tá1 cá2 pɨenh1 bíh1 cán1 cáu3.

He3 ca3tɨ21 jmúh32 Jesús ta21 jáɨ13 hi3 jmu2
(Marcos 4:33-34)

34 Jáun^{2} né^{3}, Jesús ca^{3}ma^{3}tɨn^{2} tsáu^{2} jmáh^{3}la^{3} cun^{3}quionh^{3} jáɨ^{13} hi^{3} jmu^{2}, hí^{1}
cáun^{2} yáh^{3} tiá^{2} hi^{3} jmɨ́^{1} zaɨh^{32} tsú^{2} tsáu^{2} ta^{3} tiá^{2} quionh^{3} cáun^{2} jáɨ^{13} hi^{3} jmu^{2}
tsú^{2}.
35 La^{3}jɨ́^{32} hi^{3} nɨ́^{2} ca^{3}lɨ^{3}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}lɨ^{3}tí^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} ca^{3}juáh^{3} hla^{1} tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32}
jmɨ́^{1} ca^{3}juáh^{3} jáun^{2} la^{3} lá^{2}:
Cun^{3}quionh^{3} hi^{3} jmu^{1} jáɨ^{13} bíh^{1} jná^{13} hléh^{13} nɨ́^{1} má^{1}tɨ^{3} ñí^{1} hléh^{13};
juo^{13} jná^{13} tsáu^{2} la^{3}jɨ́^{32} la^{3} cun^{3} hi^{3} jmɨ́^{1} ná^{1}hmá^{1} ca^{3}la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1}tin^{2},
jmɨ́^{1} ca^{3}jmú^{3} Dió^{32} hngá^{1}máh^{3} lá^{2}.

Jesús jmu^{2} na^{21} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} náɨ^{2} hlah^{3} hi^{3} tsɨ^{21} ja^{1} cuú^{2}miih^{21}

36 Jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} ca^{3}hah^{2} Jesús jáɨ^{13} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hí^{3}, hi^{3} jáun^{2} ngau^{3} siáh^{3} ñéih^{3},
hi^{3} jáun^{2} ñí^{1} jáun^{2} ja^{3}taunh^{21} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2} tsú^{2} hi^{3} ca^{3}ñí^{1}zeh^{1} dí^{2} la^{3}
lá^{2}:
—Jmu^{3} tiá^{3} na^{21} ñí^{1}con^{2} jnoh^{1} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} náɨ^{2} hlah^{3} hi^{3} hia^{32} jáun^{2}
ñí^{1}náɨ^{2}.
37 Jáun^{2} Jesús ca^{3}záɨh^{3} tsá^{2} hí^{3} la^{3} lá^{2}:
—Jná^{13} Jon^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} bíh^{1} lɨ́n^{3} tsá^{2} jñi^{32} jún^{2} chu^{21} jáun^{2},
38 hngá^{1}máh^{3} lá^{2} bíh^{1} dá^{2} jaun^{32} niéih^{1} jáɨ^{13} hi^{3} lɨ́^{3} ñí^{1}náɨ^{2}. Tsá^{2} tionh^{2} jo^{3}cuo^{2}
Dió^{32} bíh^{1} hí^{3} hi^{3} niéih^{1} jáɨ^{13} jún^{2} chu^{21}, náɨ^{2} hlah^{3} jáun^{2} né^{3} niéih^{1} jáɨ^{13} tsá^{2} joh^{1}
tsá^{2} hláɨnh^{1} bíh^{1}.
39 Hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} hian^{2} tsɨ́^{3} hi^{3} ca^{3}jñí^{3} náɨ^{2} hlah^{3} jáun^{2} né^{3}, hnga^{2} bíh^{1}
tsá^{2} hláɨnh^{1} hí^{3}. Jmáɨ^{1} hi^{3} ló^{32} jáun^{2} máɨ^{3} né^{3} niéih^{1} jáɨ^{13} jmáɨ^{1} hi^{3} tsa^{3}hín^{3}
hngá^{1}máh^{3} lá^{2} bíh^{1}, hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} caun^{13} máɨ^{3} hi^{3} ló^{32} jáun^{2} né^{3}, tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3}
Dió^{32} bíh^{1} hí^{3}.
40 Jáun^{2} la^{3}jmɨ́^{1} caun^{2} tsú^{2} náɨ^{2} hlah^{3} jáun^{2} hi^{3} tóh^{32} ja^{1} sɨ́^{2} hi^{3} jáun^{2} có^{32}, la^{3}
jáun^{2} bíh^{1} lɨ^{13} nɨ́^{1} má^{1}tɨ^{3} ñí^{1} tsa^{3}hín^{3} hngá^{1}máh^{3} lá^{2}.
41 Jná^{13} Jon^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} zein^{21} ná^{1} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}tán^{2} tá^{1} cáun^{2} ñí^{1} hu^{21}
uón^{32} ná^{1} hi^{3} quianh^{3} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} jmu^{2} hi^{3} tsá^{2} siánh^{3} jmu^{3} tso^{3}, jɨ^{3} tsá^{2} jmu^{2}
hi^{3} hlah^{3} hi^{3} hó^{32}.
42 Jáun^{2} tsa^{3}tionh^{3} dí^{2} ñí^{1} nio^{2} sɨ́^{2} chéi^{3} lɨ́n^{32}, ñí^{1} jáun^{2} tsa^{3}tɨ́^{2} tsa^{3}hoh^{32} hi^{3}
tsa^{3}ma^{3}zian^{2} cáun^{2} hi^{3} chéi^{3} hi^{3} uóu^{32}.
43 Tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} zian^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} tɨ^{32} tsɨ́^{3} Dió^{32} má^{1}na^{21}, tsá^{2} la^{3} hí^{3} bíh^{1} lɨ^{13}
jnia^{3} la^{3}jmɨ́^{1} jniá^{3} joh^{1} hiú^{2} ca^{3}la^{3} cú^{2}tú^{1} cú^{2}lí^{13} ñí^{1} cuá^{1}quien^{2} Dió^{32} Jméi^{2} tsú^{2}.
Nɨ́^{1}juáh^{3} hnoh^{2} chi^{21} cuáh^{3}, jáun^{2} niéi^{2} náh^{2}.

Jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} cú^{1}mí^{1}niau^{21} hi^{3} jmɨ́^{1} ná^{1}hmá^{1}

44 ”Hi^{3} taunh^{32} tsú^{2} jo^{3}cuo^{2} Dió^{32} lɨ́^{3} cáun^{2} hi^{3} quien^{2} lɨ́n^{32} bíh^{1}, la^{3}jmɨ́^{1} lɨ^{21}
ñí^{1}con^{2} jan^{2} tsá^{2} ca^{3}choh^{13} cú^{1}mí^{1}niau^{21} hi^{3} tioh^{3} hñu^{3} hué^{32} ñí^{1} lɨ́^{3} ñí^{1}náɨ^{2}
quioh^{21} tsáu^{2}; hi^{3} jáun^{2} tɨ^{3} ca^{3}jla^{2} bíh^{1} tsú^{2} siáh^{3} ñí^{1} tioh^{3} jáun^{2}. Ca^{3}la^{3} má^{2}hiún^{2}
lɨ́n^{32} tsɨ́^{3} tsú^{2} ngah^{3} hi^{3} ca^{3}ñí^{1}hnáɨh^{1} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} jmɨ́^{1} zia^{32} quioh^{21}, hi^{3} jáun^{2}
ca^{3}lau^{2} hué^{32} jáun^{2}.

Jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} máɨ^{3} zɨ́n^{3} hu^{21} hñu^{3} cuáh^{1} jáh^{3} jmáɨ^{2}

45 ”Ja^{3}bí^{1} hi^{3} taunh^{32} tsú^{2} jo^{3}cuo^{2} Dió^{32} lɨ́^{3} cáun^{2} hi^{3} quien^{2} lɨ́n^{32}, la^{3}jmɨ́^{1} lɨ^{21}
ñí^{1}con^{2} jan^{2} tsá^{2}ñuh^{2} tsá^{2} ca^{3}tɨ^{3} ca^{3}ngɨ́^{3} tɨ^{3} hlá^{2} tɨ^{3} nɨ́^{2} hi^{3} hnauh^{2} máɨ^{3} zɨ́n^{3} hi^{3}
téh^{23} tsú^{2} jáun^{2} perla, máɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} chu^{21}, nɨ́^{1}juáh^{3} hin^{2} zia^{32} quioh^{21};

46 jáun² jmɨ́¹ ca³choh¹³ tsú² jáun² hi³ jlánh¹ bíh¹ hmuh²¹ né³, ngah³ hñú¹³ hi³
ca³ñí¹hnáɨh¹ la³jɨ́³² hi³ zia³² quioh²¹, hi³ jáun² ca³lau² máɨ³ zɨ́n³ jáun².

Jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ hmá³

47 ”Ja³bí¹ jmáɨ¹ hi³ cán³ Dió³² jú¹ tson² quioh²¹ tsáu² lɨ́¹³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ jmáɨ¹ hi³
ñeih³² tsú² hmá³ hñu³ jmɨ́²miih²¹, hi³ jáun² jáun²³ la³jáh³ dúh¹ ñí¹ jáh³ jmáɨ².

48 Jáun² nɨ́¹ má¹ca³canh² jáh³ hmá³ jáun² né³, tsá² zanh²³ jáh³ jmáɨ² chí² hmá³
tɨ³ can³² jmáɨ² hi³ jáun² tiánh²³ hi³ quianh²³ jáh³; jáun² jáh³ chun¹ tónh³² tsú²
mɨ́²tá², hi³ jáun² cuɨn²³ bíh¹ tsú² jáh³ tiá² chun¹.

49 La³ nɨ́² bíh¹ lɨ́¹³ ñí¹ táuh³ jmáɨ¹ ñí¹ hué²¹ lá²; hi³ ja³táunh¹ tsá²cuú² tsá²ta³
Dió³² hi³ ja³quianh³ ja¹ tsá² hláɨh¹ tsá² chun¹,

50 hi³ jáun² tsá² hláɨh¹ tónh³² tsú² ja¹ sɨ́² chéɨ³ lɨ́n³², hi³ jáun² ñí¹ jáun² ho³
jngɨh³ jɨ³ hi³ lɨ́¹³ zian² cáun² hi³ chéɨ³ hi³ uóu³².

Cun³ quien² bíh¹ jú¹ tson² uá¹ hi³ yeh³ uá¹ hi³ hmaɨ²¹

51 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³ngáɨ³ Jesús ñí¹con² tsá² hí³:
—¿Má¹ca³ngɨ¹³ hnoh² la³jɨ́³² jáɨ¹³ hi³ má²lɨ́²jmú³² jná¹³ nɨ́²?
Jáun² tsá² hí³ ca³ngáɨ³:
—Ján³ Tɨ³².

52 Jmɨ́¹jáun² né³ ca³záɨh³ dí² siáh³ tsú² la³ lá²:
—Lɨ³ua³ jan² tɨ³² liei²¹, tsá² má²lɨ́²hí³ jo³cuo² Dió³², tsá² hí³ lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́n³
jan² tsá² hánh³, hi³ tɨn² huéh³ hi³ quien² ja¹ hi³ quioh²¹, uá¹ hi³ yeh³ uá¹ hi³
hmaɨ²¹.

Jesús tsánh³² siáh³ juú² Nazaret ñí¹ cá¹cuon³
(Marcos 6:1-6; Lucas 4:16-30)

53 Jmɨ́¹ má²ca³táuh³ hi³ jmu² Jesús la³jɨ́³² jáɨ¹³ nɨ́² né³, cua³han³ ñí¹ jáun²
54 hi³ jáun² ca³chánh³² juú²co¹. Ñí¹ jáun² né³ ca³ma³liáu³² tsú² hi³ hɨeh³² tsáu²
hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos hi³ zeh² juú² jáun², hi³ jáun² tsáu² né³ jmɨ́¹
ná¹tsá²cáun² tsɨ́³ hi³ juáh³ la³ lá²:
—¿Ha³ dá² jinh¹ ca³ñí¹ma³tɨn³² tsá²ñuh² nɨ́², hi³ jáun² sa³ jlánh¹ yáh³ quiáh¹
jmɨ́¹ tsɨ́³? ¿Ha³ bí¹ lánh³ rón³² tɨn² tsú² siáh³ jmu² hua³jueh³²?
55 Já² jon² hla¹ tɨ³² hmá² bíh¹ nɨ³², hi³ Má²réi³ bíh¹ mí¹ziú¹³ tsú². ¿Há¹
jun³juáh¹³ raɨnh²¹ Jacobo bíh¹ nɨ³² quionh³ Sé³², Sí¹mu²¹ nɨ́², jɨ³ Judas nɨ́² siáh³
dúh¹?
56 Ja³bí¹ tsá²mɨ³ raɨnh²¹ tsú² siáh³ tionh² já¹ juú² lá². Jáun² né³ ¿jinh¹ dá²
ca³ñí¹ziú¹ ñí¹liáuh¹ tsá² nɨ́² jáɨ¹³ hi³ jlánh¹ ñi³² nɨ́²?
57 Jáun² cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ tiá² ca³quiú¹ ca³jéin¹³ dí² tsú². Tɨ³la³ Jesús né³
ca³záɨh³ tsá² hí³:
—Jɨ́³²la³ ja¹ quioh²¹ tsá²co¹ jɨ³ ja¹ quioh²¹ tsá² jún¹ tsá² raɨnh²¹ bíh¹ jan² *tɨ³²
jë¹ Dió³² tiá² lɨ³ quien².
58 Hi³ jáun² tiá² hliáun³ hua³jueh³² ca³jmú³ yáh³ Jesús ñí¹ jáun², quí¹ tiá² ta²¹
jmɨ́¹ taunh² yáh³ tsá² hí³ quioh²¹ tsú².

14

Jmɨ́¹ jun¹ Juan² tsá² ziau² jmáɨ²
(Marcos 6:14-29; Lucas 9:7-9)

1 Jmái¹ jáun², Herodes tsá² cuá¹lín³ ta²¹ hué¹³ Galilea ca³lɨ³ ñi³² hi³ ca³tɨn¹ Jesús,
2 hi³ jáun² ca³záɨh³ tsú² tsá²cuú² tsá²ta³ la³ lá²:
—Juan² tsá² tí² zion² tsáu² jmáɨ² bíh¹ nɨ³², hi³ má²ca³jenh¹³ ja¹ hla¹. Hi³ jáun² bíh¹ zia³² pí³ jáun² quioh²¹ tsú² hi³ jmu² hua³jueh³².
3 Quí¹hliá² Herodes jmí¹ má²ca³tanh² Juan² hñu³mí¹ñí² hi³ cuá¹tson³, hi³ cuá¹hñei²¹ quionh³ cá²den¹ná¹ cun³ñí¹ hi³ tsáu¹³ tsá²mɨ³ Herodías, tsá² jmí¹ ñí²cuo² Pí²liéi¹ raɨnh²¹ tsá² lín³ ta²¹ hí³.
4 Ca³tanh² tsú² Juan² hñu³mí¹ñí² quí¹ cun³ñí¹ hi³ Juan² hí³ jlánh¹ chí¹ñi¹ ca³juáh³ la³ lá²:
—Tiá² ca³tɨn¹ yáh³ hnú² hi³ ján³ nú² tsá²mɨ³ ní².
5 Herodes jmɨ¹ hnió³ jngɨh³ Juan², tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ la³jín³² tsáu² bíh¹ jmɨ¹ ná¹juáh²³ hi³ Juan² lɨn³ jan² *tɨ³² jë¹ Dió³², jáun² jmɨ¹ juénh² tsú² ñí¹con² la³jín³² tsá² hí³.
6 Tɨ³la³ jmɨ¹ ca³jmú³ Herodes jmáɨ¹ hi³ ca³tsɨn¹³ mieh² né³, ñéi¹ tsá¹máɨ¹³ jon² tsá²mɨ³ Herodías hí³ hi³ ca³ñí¹tsan³² ñí¹ ta³ ñí¹ jɨ³lɨn² tsá² ná¹tén¹ jmáɨ¹ jáun², hi³ jáun² Herodes né³ jlánh¹ ca³tí³ lɨn³² tsɨ³.
7 Jmí¹jáun² ca³jmú³ dí² jáɨ¹³ ca³la³ hi³ hɨen² Dió³² hi³ cuéh³² dí² mɨ¹ hí³ lɨ³ua³ cáun² hi³ mɨ³².
8 Jáun² mɨ¹ hí³ né³, cun³ñí¹ hi³ ca³ma³cau² tín² mí¹ziú¹³, hi³ jáun² ca³ñí¹zeh¹ Herodes la³ lá²:
—Mɨ³ chí¹ Juan² tsá² ziau² hí³ jmáɨ² bíh¹ hnó³² jná¹³ cuéh¹ nú², hi³ ná¹hu²¹ cáun² hñu³ uon².
9 Hlah³ lín²¹ bíh¹ ca³ta³no¹ tsí³ re²¹ jmɨ¹jáun²; tɨ³la³ Dió³² yáh³ má²lí²hɨen³ tsú², hi³ hí¹ ca³la³ tɨ³ tsá² ná¹tén¹ yáh³ má²lí²niéi³² jáɨ¹³ jáun².
10 Jáun² ca³jmú³ dí² héih³² hi³ tsa³quiéih³ tsú² láɨ¹ Juan² hñu³mí¹ñí².
11 Jáun² quiaun² bíh¹ tsú² mɨ³ chí¹ Juan² hi³ ná¹hu²¹ cáun² uon² hi³ ca³cuéh³ dí² mɨ¹ hí³, hi³ jáun² ca³ñí¹jɨenh¹³ tsú² mí¹ziú¹³.
12 Jáun² cua³taunh²¹ tsá² jmɨ¹ haɨn²¹ tɨ³ con² Juan² hi³ cua³quión³² hla¹, hi³ jáun² ca³ñí¹hón²¹ dí²; jmí¹ lɨ²¹ jáun² ja³taunh²¹ dí² hi³ ca³ñí¹zeh¹ dí² Jesús.

Jesús cue³² hi³ cuh³ hñá³ mei²¹ tsáu²
(Marcos 6:30-44; Lucas 9:10-17; Juan 6:1-14)

13 Jmí¹ ca³lɨ³ ñi³² Jesús hi³ lɨ³ la³ jáun², jáun² cua³han³ ñí¹ jáun² hi³ hi³ cáun² mu² hi³ ngau³ ñí¹ tɨ³ có³² ñí¹ lí¹³ cuá³ hnga². Tɨ³la³ ca³lɨ³ ñi³² bíh¹ tsáu² hín² juɨh³² ngau³ tsú², hi³ jáun² tsá² zian² juú² la³ cu³ la³ jéin³ jáun² ca³huén² hi³ já¹taunh²¹ juɨ³² ta³ tɨ³ ñí¹ ngau²¹ tsú².
14 Cua³han³ bíh¹ Jesús hñu³ mu² jmí¹ cuá¹han³, tɨ³la³ jmí¹ ca³jíe³ tsú² hi³ sa³ juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² má²tionh² ñí¹ jáun², hi³ jáun² ca³ja³ mií³ tsí³ dí² ñí¹con² tsá² hí³ hi³ ca³jmah³ dí² tsá² tsáun¹ hi³ jmí¹ ná¹jan² tsú².
15 Tɨ³la³ jmí¹ má²ca³hláu³ bíh¹, hi³ jáun² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² Jesús ca³ma³janh³² ñí¹ zenh¹ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Já² má²ca³hláu³ bíh¹ la³², hi³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² zian² ñí¹ má²janh² lá². Jáun² chú³² juoh¹ nú² tsá² ní² hi³ tsa³tánh¹, hi³ jáun² cuí¹ cha³lia³² má³² cuh³ ñí¹ táun³ hñú³.
16 Tɨ³la³ Jesús ca³juáh³:

—Tiá² lin¹ lɨ³ hniáuh³² yáh³ tsa³tánh¹ tsú²; hnoh² bíh¹ hniáuh³² cueh¹ tsú² hi³ cuh³.
17 Jáun² tsá² hí³ né³ ca³juáh³:
—Tiá² hi³ zia³² yáh³ quiú¹³ jnoh¹, jɨ́³²la³ hñá³ *hí³ cuú²miih²¹ quionh³ gon³ hma²¹ bíh¹ zia³².
18 Jáun² Jesús ca³juáh³:
—Ñá²cán¹ ñí¹ lá².
19 Jmɨ́¹jáun² ca³jmú³ dí² héih³² hi³ chan³ tsú² tsáu² hué³² ja¹ mí¹ñéi². Jmɨ́¹jáun² ca³zanh³ dí² tá¹ hñá³ hí³ jáun² quionh³ tá¹ gon³ hma²¹, hi³ jáun² ca³jɨ́e³ tsú² tɨ³ hñu³mɨ³cuú² hi³ ca³cuéh³ tiá¹hmah¹ Dió³², jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³ca³ tsú² hí³ cuú²miih²¹ jáun², hi³ jáun² ca³cuéh³ dí² tsá² haɨn²¹ tɨ³ con², hi³ jáun² tsá² hí³ sɨáh³ ca³tsóh³ ñí¹con² tsá² tionh² hí³.
20 La³jɨ́n³² bíh¹ tsáu² ca³cúh² ca³la³ lah³ má³² re²; jmɨ́¹ má²lɨ³² jáun² né³ ca³cónh³² quia³tún³ mɨ́²tá² chí² juoh¹ hi³ ca³ziaun³.
21 La³ cun³ tsá² ca³cúh² má³² jáun² né³ jmɨ́¹ tín³ hñá³ mei²¹ jmáh³la³ tsá²ñuh², tɨ³la³ tiá² ná¹hɨ́n¹³ yáh³ tsá²mɨ³ quionh³ tsá¹míh¹.

Jesús cuá¹ngɨ³² ñí¹ jmáɨ²
(Marcos 6:45-52; Juan 6:16-21)

22 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³jmú³ Jesús héih³² hi³ tónh³² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² hñu³ mu² hi³ hán³² tɨ³ jo²¹ jmáɨ² lɨ́¹ ná¹ho³ ta³ tin² tá¹la³ dí¹hah² dí² jáɨ¹³ ñí¹con² tsá² ná¹ngɨh³² hí³.
23 Jmɨ́¹ má²lɨ²heh² tsú² jáun² jáɨ¹³ quionh³ tsá² tionh² hí³ né³, ca³uú³ tsɨ³ máh³ hi³ ca³ñí¹lienh¹³ Dió³² hnga² tán¹; jáun² ñí¹ jáun² bíh¹ jmɨ́¹ cuá³ tsú² cú² hnga² pih²¹ la³ ñí¹ ca³niéi².
24 Tá¹la³ jáun² né³ má²hí¹tsau³² mu² ñí¹ chu³ jo² jmáɨ² lɨ́¹ ná¹ho³ jáun². Jmáɨ² hi³ ja³² ma³ cu³ tsɨn¹ jáun² jmɨ́¹ má²hí¹hlia³² mu² tɨ³ hlá² tɨ³ nɨ́² quí¹hliá² jmɨ́¹ ja³² chí³ tɨ³ juɨ³² ñí¹ hí¹tsá²táunh¹ tsú² jáun².
25 Jmɨ́¹ má²já²jnia² jáun² né³ ngau³ Jesús juɨ³² ñí¹ hí¹tsá²táunh¹ tsú² jáun², hi³ chí¹ngɨ³² ñí¹ jmáɨ².
26 Jmɨ́¹ ca³jɨ́e³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² hi³ cuá¹ngɨ³² dí² ñí¹ jmáɨ², jáun² ca³hiá²han¹ lɨ́n²¹ bíh¹ tsú², hi³ jáun² ta³ juénh² jáun² bíh¹ tsú² ca³hóh³² hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—¡Jan² tsá² le¹ bíh¹ ó³²!
27 Tɨ³la³ Jesús ca³liéinh³² tsá² hí³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—¡Tiá³ chá¹ náh² honh²; ha³ lɨ́² juenh³ náh², quí¹ jná¹³ bíh¹ la³²!
28 Hi³ jáun² Pé¹ né³ ca³záɨh³ Jesús la³ lá²:
—Tɨ³², nɨ́¹juáh³ hnú² bí¹ nɨ³², jmu³ héih³² hi³ lɨ́¹³ ngɨ́¹³ jná¹³ uá²jaɨ³² ñí¹ jmáɨ² hi³ ñe¹ ná¹ la³ tɨ³ ñí¹ hí¹ñeih³² hnú² nɨ́².
29 Jáun² Jesús ca³juáh³:
—Ña³² jaun³².
Jáun² Pé¹ cua³han³ hñu³ mu² hi³ ca³ma³liáu³² hi³ ca³ngɨ́³ ñí¹ jmáɨ² hi³ ngau³ tɨ³ juɨ³² ñí¹ cuá¹ja³² Jesús.
30 Tɨ³la³ jmɨ́¹ ca³lɨ³lieih²¹ tsú² hi³ tiá³ lɨ́n³² bíh¹ he² chí³, jmɨ́¹jáun² ca³juénh²; hi³ jáun² ca³ja³hanh³² bíh¹ tsú² hñu³ jmáɨ². Tá¹la³ má²hí¹tsá²hanh³² tsú² jáun² né³, ca³hóh³² hi³ ca³juáh³:

—¡Liau[1] tiá[3] Tɨ[32]!
31 La[3] cun[3] jmɨ́[1]jáun[2] bíh[1] ca[3]zanh[3] Jesús cuo[2] tsú[2], hi[3] ca[3]juáh[3]:
—¡Jlánh[1] tiá[2] re[2] la[3] nio[2] cáun[2] honh[2] hnú[2]! ¿He[3] láɨh[32] lɨ́[2]cháh[1] hnú[2] tun[3] honh[2]?
32 Jmɨ́[1] taunh[21] tsú[2] jáun[2] hñu[3] mu[2] né[3], ca[3]hná[3] bíh[1] chí[3].
33 Hi[3] jáun[2] tsá[2] ñí[1] hná[1] jmɨ́[1] tiáunh[1] hí[3] hñu[3] mu[2] né[3], ca[3]ma[3]tsu[3] ma[3]jáuh[32] dí[2], hi[3] ca[3]juáh[3] la[3] lá[2]:
—¡Tson[2] bíh[1] cu[3]tí[3], hi[3] la[3] Jon[2] Dió[32] bíh[1] hnú[2]!

Jesús jmah[23] tsá[2] ná[1]tsáun[1] hué[32] Genesaret
(Marcos 6:53-56)

34 Jmɨ́[1] lɨ[21] jáun[2] né[3], ca[3]hán[2] bíh[1] tsú[2] tɨ[3] jo[21] jmáɨ[2] lɨ́[1] ná[1]ho[3] jáun[2], hi[3] ca[3]cha[3]táunh[1] hué[32] Genesaret.
35 Jmɨ́[1] ca[3]lɨ[3] cuóun[32] tsá[2] zian[2] hué[32] jáun[2] Jesús, ca[3]nga[3] tsú[2] jáɨ[13] la[3] tá[1] cáun[2] hué[32] jáun[2], hi[3] jáun[2] ca[3]cua[3]jan[2] tsú[2] la[3]jɨ́n[32] tsá[2] ná[1]tsáun[1] ñí[1] jmɨ́[1] zenh[1] Jesús.
36 Hi[3] jáun[2] ca[3]hiu[3] ca[3]mɨ́[3] tsú[2] ñí[1]con[2] dí[2] hi[3] cué[32] dí[2] jáɨ[13] hi[3] hliéih[3] tsá[2] tsáun[1] cuo[2] uá[1]jinh[1] jmáh[3]la[3] zéi[1] ha[1] bíh[1] dí[2]; hi[3] jáun[2] la[3]jɨ́n[32] tsá[2] ca[3]tí[3] hí[3] cuo[2] ha[1] tsú[2] né[3], lan[3] bíh[1].

15

Hi[3] jmu[2] hi[3] tiá[2] jɨn[2] tsá[2]mɨ[3]cuóun[2]
(Marcos 7:1-23)

1 Jmɨ́[1]jáun[2] cua[3]taunh[21] ma[3] jan[2] tsá[2] *fariseos ñí[1]con[2] Jesús quionh[3] tsá[2] ná[1]lɨ́n[3] tɨ[32] liei[21]; tsá[2] hí[3] má[2]já[2]taunh[21] já[1] juú[2] Jerusalén, hi[3] jáun[2] ca[3]ngáɨh[3] dí[2] Jesús:
2 —¿He[3] láɨh[32] tiá[2] má[2]tí[32] tsá[2] haɨn[21] nɨ́[2] tɨ[3] con[2] hnú[2] la[3] cun[3] hi[3] ná[1]ngɨ[23] tsá[2]daun[32]? Quí[1] tiá[2] má[2]tí[32] yáh[3] tsú[2] ca[3]tɨ[21] ha[3] lánh[3] rón[32] hniáuh[32] sɨ[3] ren[3] tsú[2] cuo[2] la[3] cun[3] ca[3]tɨ[21] nɨ́[1] má[1]tɨ[3] ñí[1] jmu[3] tsú[2] má[32].
3 Tɨ[3]la[3] Jesús né[3] ca[3]záɨh[3] tsá[2] hí[3]:
—¿Hi[3] he[3] láɨh[32] sa[3] tiá[2] ma[3]tih[21] siáh[3] hnoh[2] uá[2]jaɨ[32] héih[32] quioh[21] Dió[32]? Já[2] ma[3]tih[21] bí[1] náh[2] cáun[2] hi[3] ná[1]hëh[3] chinh[32] náh[2] hmóu[32].
4 Quí[1] Dió[32] ca[3]juáh[3] la[3] lá[2]: “Tianh[32] náh[2] ta[21] ñeh[2] mí[2]ziúh[2]”. Hi[3] juáh[3] siáh[3]: “Lɨ[3]ua[3] jan[2] tsá[2] chú[2] juóun[32] jméi[2] mí[1]ziú[13], tsá[2] la[3] hí[3] ca[3]tɨn[1] jún[3] bíh[1]”.
5 Tɨ[3]la[3] hnoh[2] né[3] juánh[3] hi[3] lɨ́[13] bí[1] néh[1] hi[3] záɨh[32] tsáu[2] jméi[2] mí[1]ziú[13] la[3] lá[2]: “Tiú[2]uú[2] lɨ́[13] yáh[3] má[1]hau[1] jná[13] hnú[2], quí[1] ñí[1]con[2] Dió[32] bíh[1] má[2]ná[1]chan[1] la[3]jɨ́[32] hi[3] zia[32] quion[21] jná[13]”.
6 Hi[3] jáun[2] nɨ́[1]juáh[3] lɨ[3]ua[3] jan[2] tsá[2] má[2]lɨ́[2]juáh[3] la[3] nɨ́[2] néh[1], tiú[2]uú[2] tion[3] hniáuh[32] yáh[3] ma[3]hon[3] tsú[2] jméi[2] mí[1]ziú[13]. Jáun[2] cun[3]quionh[3] la[3] nɨ́[2] bíh[1] má[2]ná[1]jmuh[32] hnoh[2] hi[3] tiá[2] quien[2] cu[3]tí[13] héih[32] quioh[21] Dió[32], cun[3]quionh[3] hi[3] ná[1]jmuh[32] náh[2] quien[2] la[3] cun[3] hi[3] jlánh[1] ná[1]hëh[3] chinh[32] náh[2] hmóu[32].
7 ¡Hnoh[2] tsá[2] lɨ́n[3] náh[2] la[3] cá[1] la[3] jéinh[1]! Jú[1] tson[2] cu[3]tí[3] bíh[1] ca[3]juáh[3] hla[1] Isaías *tɨ[32] jë[1] Dió[32] hi[3] ca[3]tɨn[1] hnoh[2] jmɨ́[1] ca[3]juáh[3] jáun[2] la[3] lá[2]:
8 Tsá[2] nɨ́[2] dá[2] má[2]quien[2] jná[13] cun[3]quionh[3] jmáh[3]la[3] ho[3] bíh[1],
tɨ[3]la[3] jun[3]juáh[13] la[3] jonh[3] jmɨ́[1] tsɨ́[3] yáh[3] tsú[2] hniau[3] jná[13].
9 Hí[1] cáun[2] tiá[2] lin[1] ñí[1] quien[2] yáh[3] hi[3] má[2]tsú[2] má[2]jáuh[32] tsú[2] jáun[2] jná[13],

quí¹ héih³² quioh²¹ tsá²mɨ³cuóun² bíh¹ jaun³² hɨeh³² tsú² tsáu² la³juah²¹ dúh¹
héih³² quion²¹ jná¹³.

10 Jmɨ́¹jáun² ca³teh³ tsú² tsá² tionh² hí³ hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Niéi² náh² jáɨ¹³ lá², jɨ³ hi³ cuɨ́¹ ngɨ¹³ náh² nɨ́² siáh³:
11 Jun³juáh¹³ hi³ tsá²toh³ ho³ yáh³ tsú² jmu² hi³ tiá² jɨn² tsú². Quí¹ la³jɨ́³² hi³
hue³² hñu³ tsɨ́³ bíh¹ tsú² jmu² hi³ hliánh².
12 Jmɨ́¹jáun² ca³ma³janh³² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² Jesús ñí¹ zenh¹ hi³ ca³juáh³
la³ lá²:
—¿Cá¹lɨ³tsɨn² hnú² hi³ jlánh¹ ca³míh³ tsɨ́³ tsá² fariseos jmɨ́¹ lɨ́¹niéi²¹ jáɨ¹³ hi³
lɨ́²juah²¹ hnú² jáun²?
13 Tɨ³la³ hí³ dí² né³ ca³juáh³:
—Lɨ³ua³ cáun² hmá² hi³ tiá² lɨ́²jñí³² Ñuh³² jná¹³, hniáuh³² tsa³ca³ bíh¹ ca³la³
tɨ³ chí² jmu².
14 Ha³ lɨ́² hí¹³ cán² he³ jmu² tsá² nɨ́²; quí¹ tsá² ten³ bíh¹ nɨ³² hi³ lɨ́n³ tsá²
quian³² ñí¹ juɨ³² ñí¹con² te³ raɨnh²¹. Quí¹ nɨ́¹juáh³ jan² tsá² ten³ la³ hɨ́eh³² juɨ³²
jan² tsá² ten³ raɨnh²¹, jáun² né³, chau²¹ jmáɨ¹ hi³ tán¹ gon³ bíh¹ tsú² sunh³
cu³tsa³² nɨ́¹juáh³ ñí¹ hó²¹ táu².
15 Jáun² Pé¹ ca³záɨh³ Jesús:
—Hnú² Tɨ³², jmu³ tiá³ na²¹ jáɨ¹³ jáun² ñí¹con² jnoh¹.
16 Jesús ca³juáh³:
—¿Hí¹ chín¹dí¹ hnoh² uá¹ tiá² la³ ngɨ²³ náh² siáh³?
17 ¿Tiá¹ má²ñíh¹ hnoh² hi³ la³jɨ́³² hi³ tsá²toh³ ho³ tsú² chau³² hñu³ héin¹ bíh¹
tsú², nɨ́¹ má¹lɨ³² jáun² né³ hue³² tɨ³ cheih³²?
18 Tɨ³la³ hi³ hue³² ho³ tsú² má¹ná¹, ja³² la³ tɨ³ hñu³ tsɨ́³ bíh¹ tsú²; hi³ jáun² bíh¹
ján¹ tson² jmu² hi³ hliáh² jmɨ́¹ tsɨ́³ tsú².
19 Quí¹ hñu³ tsɨ́³ bíh¹ tsú² ja³² la³jɨ́³² hi³ hlah³, uá¹la³ cun³ hi³ lɨ́¹ chin² tsú²
chí¹, hi³ jngɨh² tsú² tsáu², hi³ lɨ́¹ jmu² tsú² juón¹ quionh³ tsá² hlá² tsá² nɨ́², hi³
jmu² hi³ hlah³ hi³ hó³², hi³ lɨ́n³ tsú² tsá² háɨn² siáh³, hi³ jmu² tsú² jú¹ tɨ́¹jáɨ², jɨ³
hi³ lɨ́¹ tú² lɨ́¹ hión³² tsú² tsáu² nɨ́² siáh³.
20 Hi³ nɨ́² bíh¹ jmu² hi³ tiá² jɨn² tsú² ta³ ñí¹ Dió³². Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ tsá²
ca³cúh² ta³ tiá² má²lɨ́²ma³tí³² hi³ ma³jɨ² tín² cuo² la³ cun³ hi³ ná¹ngɨ²³ tsáu² né³,
jun³juáh¹³ hi³ jáun² yáh³ jmu² hi³ hliánh² tsú².

Jan² tsá²mɨ³ tsá²cá²jo²¹ tanh² ta²¹ Jesús
(Marcos 7:24-30)

21 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ cua³han³ Jesús ñí¹ jáun² hi³ ngau³ la³cáun² juú² Tiro jɨ³
juú² Sidón.
22 Jáun² hué³² jáun² né³ jmɨ́¹ cuá³ jan² tsá²mɨ³ tsá² hué³² Canaán. Tsá² hí³
né³, ja³ ñí¹con² Jesús hi³ hí¹hóh³² hi³ juáh³ la³ lá²:
—¡Hnú² Tɨ³², jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹, cuɨ́¹ já² mií³ honh² hnú² ñí¹con²
jná¹³! Mɨ́¹míh¹ jón³² jná¹³ hún¹ jan² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³, hi³ jáun² má²tso²
lɨ́n³² tsɨ́³.
23 Tɨ³la³ Jesús tiá² hi³ ca³ngáɨ³ hí¹ cáun² yáh³. Hi³ jáun² tsá² haɨn²¹ tɨ³ con²
tsú² cua³taunh²¹ hi³ ca³hiu³ ca³mɨ́³ hi³ ca³juáh³:
—Chanh²¹ tsá² ó³², quí¹ jlánh¹ tiú² jan³² hí¹jmu² cu³hna²¹ dí².

24 Hi³ jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá²mɨ³ hí³ la³ lá²:
—Dió³² ca³ze³ jná¹³ jmáh³la³ ñí¹con² tsá² *Israel bíh¹, tsá² ná¹lín³ la³jmí¹ lín³
*já¹ziáh² má²já²cuɨn³.
25 Tɨ³la³ tsá²mɨ³ hí³ má¹ná¹, ja³ la³ tɨ³ ta³ ñí¹ tsú² hi³ ca³di³jñí³² hi³ juáh³ la³
lá²:
—¡Tɨ³², ma³hau¹ tiá³ jná¹³!
26 Tɨ³la³ Jesús ca³juáh³:
—Tiá² re² jniá³ yáh³ hi³ quin¹³ dí² má³² quioh²¹ tsá¹míh¹ hi³ cue¹³ dí² tsáɨ².
27 Tɨ³la³ tsá²mɨ³ hí³ né³, ca³juáh³:
—Tson² bíh¹ la³ jáun² Tɨ³²; tɨ³la³ cun³ jáun² cúh² bíh¹ tsáɨ² chí² juoh¹ má³² hi³
suh³² ñí¹ mesa quioh²¹ juo¹³.
28 Jáun² Jesús ca³juáh³:
—¡Tsá²mɨ³, jlánh¹ cáun² la³ nio² honh² hnú²! ¡Cuí¹ lí¹³ la³ cun³ hi³ hnáuh²
hnú²!
Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ lan³ mí¹míh¹ jon² tsú².

Jesús jmah²³ juóun³² líin³² tsá² tsáun¹

29 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³ cua³han³ siáh³ Jesús ñí¹ jáun², hi³ jáun² ca³nga² can³²
jmáɨ² lí¹ ná¹ho³ hi³ téh²³ tsú² Galilea; hi³ jáun² ca³uú³ cáun² tsɨ³ máh³, ñí¹ jáun²
né³ ca³cuá³.
30 Jáun² juóun³² líin³² bíh¹ tsáu² ca³cha³táunh¹ ñí¹ cuá³ tsú² jáun², hi³ ná¹jan²
tsá² hma², tsá² ten³, tsá² cáun¹, tsá² hliánh² ní² siáh³, hi³ juóun³² líin³² siáh³ tsá²
ná¹jau² mí¹uɨ³ siáh³ ñí¹ hná¹ ní². Jáun² ca³chan³ tsú² ñí¹ hó²¹ñí¹ Jesús, hi³ jáun²
hí³ né³ ca³jmah³ tsá² hí³.
31 Hi³ jáun² lí¹ ca³lɨn³ bíh¹ tsáu² jmí¹ ca³jɨe³ hi³ tsá² jmí¹ cáun¹ hí³ má²hleh³²
bíh¹, hi³ tsá² hliánh² má²laɨn³², tsá² hma² má²ñi³táunh¹, hi³ jáun² tsá² ten³ né³
má²lí²³ jɨe³. Hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³ma³quien² tsú² Dió³² Juo¹³ tsá² Israel.

Jesús cue³² hi³ cuh³ quiún³ mei²¹ tsáu²
(Marcos 8:1-10)

32 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³teh³ Jesús tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² hi³ ca³záɨh³ dí² la³
lá²:
—Jlánh¹ ja³² mií³ tsɨn³² jná¹³ ñí¹con² tsá² lá², quí¹hliá² hnɨ³² jmáɨ¹ máh³
má²tí³ hi³ tionh² tsú² ñí¹ lá² quiúnh¹ jná¹³, hi³ hí¹ cú¹pih²¹ yáh³ hi³ cuh³ tsú²
tiú²uú² zia³². Tiá² hnó³² yáh³ jná¹³ chanh²¹ tsú² hñú¹³ ta³ tiá² hi³ má²lí²cuh³,
quí¹ ní² lí¹ ca³huán³ tsú² hú¹ juɨ³².
33 Jáun² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² ca³juáh³:
—Tɨ³la³ ¿ha³ bíh¹ jinh¹ tsá¹cán¹³ jnoh¹ má³² hi³ cuh³ tsá² juóun³² líin³² lá²?
Já² hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² zian² ñí¹ lá².
34 Jáun² hí³ né³ ca³ngáɨh³ tsá² hí³:
—¿Cónh³ bíh¹ *hí³ cuú²miih²¹ zia³² quián¹³ hnoh² dúh¹?
Jáun² tsá² hí³ né³ ca³juáh³:
—Quiau³ hí³ quionh³ gon³ gáun³ juo¹³ pih²¹ bíh¹ zia³².
35 Jmí¹jáun² ca³jmú³ dí² héih³² hi³ tiánh³² tsá² hí³ hué³²,
36 jáun² ca³zanh³ dí² tá¹ quiau³ hí³ jáun² la³ má²quionh³ juo¹³ pih²¹ hí³, hi³
ca³cuéh³ dí² tiá¹hmah¹ Dió³². Jmí¹ lɨ²¹ jáun² ca³ca³ tsú² hí³ cuú²miih²¹ jáun² hi³

ca³cuéh³ dí² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con², hi³ jáun² tsá² hí³ né³ ca³tsóh³ ñí¹con² tsá² má²tionh² hí³.
37 Jáun² la³jɨ́n³² bíh¹ tsáu² ca³cúh² ca³la³ lah³ má³² re² lɨ́n³². Ca³lɨ³í¹ máh³ ca³cónh³² quiau³ mɨ́²tá² chí² juoh¹ hi³ ziau³.
38 Tsá² ca³jmú³ hí³ má³² né³ jmɨ́¹ tín³ quiún³ mei²¹ jmáh³la³ tsá²ñuh², ha³ tiá² ná¹hɨ́n¹³ yáh³ tsá²mɨ³ quionh³ tsá¹míh¹.
39 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³hah² Jesús jáɨ¹³ ñí¹con² tsá² jmɨ́¹ tionh² hí³, hi³ hi³ hñu³ mu² hi³ ngau³ tɨ³ hué¹³ juú² Magadán.

16

Tsá² fariseos quionh³ tsá² saduceos mɨ³² cáun² li²¹ hi³ lɨ́³ hua³jueh³²
(Marcos 8:11-13; Lucas 12:54-56)

1 Hi³ jáun² né³, ca³chó³² siáh³ cáun² jmáɨ¹ hi³ ñí¹táunh¹ tsá² *fariseos quionh³ tsá² *saduceos hi³ ca³ñí¹jɨen¹³ Jesús; hi³ cun³ñí¹ hi³ hnió³ dí² ca³ lan³ tsú² né³, jáun² ca³mɨ́³ dí² hi³ hɨ́e³² Jesús cáun² li²¹ hi³ lɨ́³ hua³jueh³² hi³ já³² tɨ³ hñu³mɨ³cuú².
2 Tɨ³la³ hí³ má¹ná¹ ca³ngáɨ³:
—Ñɨ́¹ má¹ca³hláu³ juánh³ hnoh² la³ lá²: “Jlánh¹ re² jniau¹³ hiú², hi³ jáun² bíh¹ dáɨn³ chi³cuú²”.
3 Hi³ jáun² tɨ³ hú²niɨi² né³ juánh³ hnoh² la³ lá²: “Né³² chau¹³ jmɨ́³, quí¹ jlánh¹ dáɨn³ jnie²”. [¡Hnoh² tsá² lɨ́n³ náh² la³ cá¹ la³ jɨinh¹!] Já² tɨn² bíh¹ hnoh² chú¹ ñih²¹ ha³ lánh³ jniá³ chi³cuú², tɨ³la³ tiá² la³ tɨn² yáh³ hnoh² chú¹ ñih²¹ jmáɨ¹ hi³ ziáun² dí² lá² ta³né³².
4 Tsá² hláɨh¹ hon², tsá² tiá² má²tí³² jë¹ mɨ³² cáun² li²¹; tɨ³la³ tiá² li²¹ siáh³ hiáuh³ yáh³ tsú², jɨ́³²la³ li²¹ hi³ ca³jɨ́e³ jáun² tsáu² hi³ ca³tɨn¹ hla¹ Jonás bíh¹.
Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ ngah³ dí²; hi³ tsá² hí³ né³, lɨ́¹ ca³ta³tonh¹ bíh¹ ñí¹ jáun².

Tie³ quioh²¹ tsá² fariseos
(Marcos 8:14-21)

5 Jmɨ́¹ ca³hán² tsú² jáun² tɨ³ jo²¹ jmáɨ² lɨ́¹ ná¹ho³ jáun² né³, sa³ la³ ca³ja³có³ bíh¹ tsɨ́³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² hi³ jmɨ́¹ cán³ ca³lá² má³².
6 Jmɨ́¹jáun² ca³záɨh³ Jesús tsá² hí³:
—Sá¹nɨ́² jɨe³, hua³hín¹³ náh² jmu³ ca³tɨ²¹ tie³ quioh²¹ tsá² fariseos jɨ³ tsá² saduceos nɨ́² siáh³.
7 Jáun² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² ca³ma³liáu³² hi³ juónh²³ la³ lá² ja¹ hmóu³²:
—Cun³ñí¹ hi³hliá² tiá² quián¹ má³² bíh¹ dí² nɨ³², hi³ jáun² la³ nɨ́² ñí¹juah²¹ tsú².
8 Tɨ³la³ Jesús ca³lɨ³tsɨn² bíh¹ hi³ jáun², hi³ jáun² ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:
—¿He³ láɨh³² ná¹juónh³² náh² hi³ tiá² quiánh¹ má³²? ¡Jlánh¹ tiá² re² la³ nio² cáun² honh² náh²!
9 ¿Tiá¹ má²ngɨ²³ máh³ hnoh², hi³ sa³jun³ chau² siáh³ honh² náh² ca³tɨ²¹ hñá³ *hí³ cuú²miih²¹ hi³ ca³tsóh³² jná¹³ jáun² ñí¹con² hñá³ mei²¹ tsáu², hi³ ha³ cónh³ mɨ́²tá² ca³ziau³ siáh³?
10 ¿Hí¹ sa³jun³ chau² siáh³ honh² náh² ca³tɨ²¹ quiau³ hí³ cuú²miih²¹ jáun² hi³ ca³tsóh³² jná¹³ jáun² ñí¹con² quiún³ mei²¹ tsáu², jɨ³ hi³ cónh³ mɨ́²tá² ca³ziau³ siáh³ jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun²?

11 ¿Lánh^{3} bíh^{1} rón^{32} hi^{3} tiá^{2} ca^{3}lɨ^{3}tsɨn^{2} hnoh^{2} hi^{3} jun^{3}juáh^{13} ca^{3}tɨ^{21} quioh^{21}
má^{32} yáh^{3} dí^{1}hléh^{23} jná^{13} jmɨ́^{1} lɨ́^{1}juáh^{21} jná^{13} hi^{3} jmúh^{13} náh^{2} hua^{3}hín^{13} ca^{3}tɨ^{21}
tie^{3} quioh^{21} tsá^{2} fariseos quionh^{3} tsá^{2} saduceos?
12 Jmɨ́^{1}jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}lɨ^{3}tsɨn^{2} tsú^{2} hi^{3} tiá^{2} la^{3} ca^{3}juáh^{3} yáh^{3} Jesús hi^{3} jmu^{3} tsú^{2}
hua^{3}hín^{13} ca^{3}tɨ^{21} tie^{3} quioh^{21} cán^{1} hí^{1}miih^{21}, tɨ^{3}la^{3} la^{3} ca^{3}juáh^{3} tsú^{2} hi^{3} jmu^{3} dí^{2}
hua^{3}hín^{13} ca^{3}tɨ^{21} jáɨ^{13} hi^{3} hɨe^{32} bíh^{1} tsá^{2} fariseos quionh^{3} tsá^{2} saduceos.

Pé^{1} juáh^{3} hi^{3} Jesús bíh^{1} Tsá^{2} lɨ́n^{3} Cristo
(Marcos 8:27-30; Lucas 9:18-21)

13 Jáun^{2} jmɨ́^{1} cá^{1}chó^{21} Jesús cu^{3} jéin^{3} juú^{2} Cesarea quioh^{21} Pí^{2}liéi^{1}, jáun^{2} ñí^{1}
jáun^{2} ca^{3}ngáɨh^{3} dí^{2} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2} hi^{3} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2}:
—¿Hin^{2} tsánh^{2} jná^{13} Jon^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} juáh^{3} tsáu^{2}?
14 Jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} ca^{3}ngáɨ^{3}:
—Zian^{2} tsá^{2} juáh^{3} hi^{3} hnú^{2} bíh^{1} néh^{1} hla^{1} Juan^{2} tsá^{2} tɨ́^{2} ziau^{2} hí^{3} jmáɨ^{2}; zian^{2}
tsá^{2} juáh^{3} siáh^{3} hi^{3} hnú^{2} bí^{1} néh^{1} Líh^{3} tsá^{2} jmɨ́^{1} lɨ́n^{3} hí^{3} *tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32} jmɨ́^{1}tin^{2},
hi^{3} zian^{2} siáh^{3} tsá^{2} juáh^{3} hi^{3} hnú^{2} bíh^{1} hla^{1} tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32} Jeremías, ho^{3}lá^{2}dá^{2}
lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} jmɨ́^{1} lɨ́n^{3} tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32} jmɨ́^{1}tin^{2} ñí^{1} hná^{1} hí^{3}.
15 Jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} siáh^{3}:
—Hi^{3} hnoh^{2} né^{3}, ¿hin^{2} tsánh^{2} jná^{13} juánh^{3} hnoh^{2}?
16 Jáun^{2} Sí^{1}mu^{21} Pé^{1} né^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
—Hnú^{2} bíh^{1} Tsá^{2} lɨ́n^{3} Cristo Jon^{2} Dió^{32} Tsá^{2} juú^{2}tsáun^{2}.
17 Jáun^{2} Jesús ca^{3}juáh^{3}:
—Jlánh^{1} jmɨ́^{1} ren^{2} hnú^{2} Sí^{1}mu^{21}, jon^{2} Jonás, quí^{1} hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tsáu^{2}
tiá^{2} má^{2}ca^{3}hɨ́e^{3} hnú^{2} jáɨ^{13} nɨ́^{2}, quí^{1} Ñuh^{32} jná^{13} Tsá^{2} cuá^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2} bíh^{1}
má^{2}ca^{3}hɨ́e^{3} hi^{3} nɨ́^{2}.
18 Hnú^{2} bíh^{1} jmáɨ^{2} nú^{2} Pé^{1} (hi^{3} hnió^{3} juáh^{3} “Quɨn^{1}”). Jná^{13} né^{3} juanh^{32} hi^{3} ñí^{1}
quɨn^{1} lá^{2} bíh^{1} chan^{21} jná^{13} tsá^{2} cu^{3} nió^{3} joh^{2} ná^{1}; hi^{3} ca^{3}la^{3} hí^{1}juáh^{3} pí^{3} quioh^{21}
hmú^{32} yáh^{3} tiá^{2} cah^{13} jmáɨ^{1} quionh^{3} tsá^{2} hí^{3}.
19 Jáun^{2} jná^{13} cué^{13} llaves, hi^{3} hauh^{32} hnú^{2} jáɨ^{13} hi^{3} tonh^{1} hnú^{2} tsáu^{2} jo^{3}cuo^{2}
Dió^{32}; lɨ^{3}ua^{3} cáun^{2} hi^{3} hñeih^{21} hnú^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}, má^{2}chí^{1}hñéih^{23} bíh^{1} siáh^{3}
hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}, hi^{3} lɨ^{3}ua^{3} cáun^{2} hi^{3} zaɨh^{21} hnú^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2} né^{3}, má^{2}záɨh^{3} bíh^{1}
siáh^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}.
20 Jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3} ca^{3}jmú^{3} Jesús héih^{32} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hí^{3} hi^{3} hí^{1} jan^{2} tiá^{2} hin^{2}
záɨh^{32} tsú^{2} hi^{3} hí^{3} bíh^{1} dí^{2} Tsá^{2} lɨ́n^{3} Cristo.

Jesús juáh^{3} hi^{3} jún^{3}
(Marcos 8:31-9:1; Lucas 9:22-27)

21 La^{3} cun^{3} jmáɨ^{1} jáun^{2} máh^{3} ca^{3}ma^{3}liáu^{32} Jesús hi^{3} hɨeh^{32} jú^{1} tá^{2}na^{21} tsá^{2}
haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2}, hi^{3} hniáuh^{32} tsó^{32} dí^{2} tɨ^{3} Jerusalén; hi^{3} ñí^{1} jáun^{2} né^{3},
tsá^{2}daun^{32} tsá^{2} ná^{1}ñí^{1} juú^{2}, jɨ^{3} tsá^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} mi^{3}jmú^{3} quionh^{3} tsá^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} tɨ^{32}
liei^{21} nɨ́^{2} jmu^{3} hi^{3} ma^{3}tso^{2} lɨ́n^{32} dí^{2} tsɨ́^{3}. Ca^{3}juáh^{3} dí^{2} siáh^{3} hi^{3} hí^{1} ca^{3}la^{3} tɨ^{3} jngah^{3}
yáh^{3} tsá^{2} hí^{3}, tɨ^{3}la^{3} ñí^{1} má^{2}cá^{2}hnɨ́^{2} jmáɨ^{1} má^{1}ná^{1}, jenh^{13} bíh^{1} dí^{2}.
22 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}ñí^{1}jau^{2} Pé^{1} ñí^{1} tɨ^{3} có^{32}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}ma^{3}liáu^{32} dí^{2} hi^{3} quiú^{2} jin^{23}
Jesús, hi^{3} juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
—¡Len^{3} jná^{13} ca^{3}la^{3} hí^{1}juáh^{3} tiá^{2} hnió^{3} yáh^{3} Dió^{32} hi^{3} lɨ́^{13} la^{3} nɨ́^{2} Tɨ^{32}! ¡Tiá^{2}
ca^{3}tɨn^{1} yáh^{3} hnú^{2} hi^{3} quiunh^{21} la^{3} nɨ́^{2}!
23 Tɨ^{3}la^{3} Jesús ca^{3}jinh^{3} tɨ^{3} ñí^{1} zenh^{1} Pé^{1}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2}:

—¡Tɨ³ có³² quin³² ñí¹con² jná¹³ *Satanás! Hnú² dá² lí¹ chí¹cuú² chí¹jnaɨ³² bíh¹
ñí¹con² jná¹³. Tiá² lín²³ yáh³ hnú² la³jmí¹ lín²³ Dió³², hnú² dá² lín²³ la³ cun³ qui³
lín²³ tsá²mɨ³cuóun² bíh¹.
24 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² ca³záɨh³ Jesús tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² la³ lá²:
—Ní¹juáh³ zian² tsá² hnió³ já³² cu³hna³² jná¹³, hniáuh³² chá³² tsú² tɨ³ có³²
la³jí³² hi³ dí¹quiaunh²¹ tsí³ hnga², hi³ jáun² cuí¹ quián¹³ tsú² crei²¹ quioh²¹, [la³
cun³ hi³ cuéh³² tsú² jáun² tsí³ uá¹jinh¹ ca³la³ ñí¹ ca³cáɨn³ jmí²chí³ quioh²¹,] hi³
jáun² cuí¹ já² cu³hna³² jná¹³.
25 Quí¹ ní¹juáh³ tsá² hnió³ lión³² hnga², tsá² la³ hí³ tɨ³ tsa³hín³ bíh¹; tɨ³la³
ní¹juáh³ tsá² tsa³hín³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³ má¹ná¹, jáun² tsá² la³ hí³ bíh¹
tɨ³ liáun¹.
26 Quí¹ ¿ha³ dá² jinh¹ quien² ní¹juáh³ ca³láɨh¹³ tsú² la³jí³² hi³ zia³² ñí¹ hué²¹
lá², ní¹juáh³ la³ ja³hín³ bíh¹ jmí²chí³ quioh²¹ tsú² má¹lɨ³² jáun²? Quí¹ ¿he³ yáh³
cun³quionh³ lí¹³ joh¹³ tsú² siáh³ jmí²chí³ quioh²¹?
27 Quí¹ Jon² tsá²mɨ³cuóun² dá² jáunh³ hi³ lin¹ hi³ quien² la³jmí¹ quien² Jméi²,
la³ má²quionh³ tsá²cuú² tsá²ta³, hi³ jáun² má¹jáun² cué³² hmah²¹ ñí¹con² ma³
quin³² ma³ jan³² tsáu² la³ cun³ rón³² lí³ ta²¹ hi³ lí²jmú³.
28 Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ zian² tsá² ja¹ ñí¹ tiauh¹ dí² lá² tiá² má²jún³
yáh³ ta³ tiá² má²lí²jíe³ hi³ jná¹³ Jon² tsá²mɨ³cuóun² má²cuá¹ho² ná¹ jáɨ¹³.

17

Dió³² jmu² hi³ zan² Jesús
(Marcos 9:2-13; Lucas 9:28-36)

1 Jmí¹ la³ má²jñéi³ jmáɨ¹ jáun² né³, Jesús ca³jan³ Pé¹, Jacobo jɨ³ Juan² dá¹jon²¹
Jacobo ní² siáh³, hi³ ja³taunh²¹ cáun² tsɨ³ máh³ ñe¹ ñí¹ lí¹³ tiánh³ hmóu³²;
2 hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³za² ho¹ñí¹ tsú² ñí¹ ta³ ñí¹ tsá² hí³. La³jmí¹ jniá³ joh¹
hiú² jniá³ ñí¹ tsú² lɨ³, hi³ jáun² ha¹ tsú² né³ lɨ³ tiáu² lín³² la³jmí¹ jniá³ joh¹.
3 Hi³ jáun² cu³diá²jan² jmí¹ ca³jíen³² tsá² hí³ Moisés quionh³ Líh³, hi³
ná¹juónh²³ quionh³ Jesús.
4 Jmí¹jáun² ca³juáh³ Pé¹ hi³ ca³záɨh³ Jesús:
—Hnú² Tɨ³², ¡hénh³ ma³ chú³² má²tiauh² dí² ñí¹ lá²! Ní¹juáh³ hnáuh² hnú²,
jmu¹ jná¹³ hnɨ³² hñú³reh³; cáun² quián¹³ hnú², cáun² quioh²¹ Moisés hi³ cáun²
siáh³ quioh²¹ Líh³.
5 Tá¹la³ jmí¹ dí¹hleh³² jáun² bíh¹ Pé¹ ja³ cáun² jnie² zín³ lín³² hi³ ca³tsáɨnh³²
tsú² jɨ³lɨn²; hi³ jáun² ja¹ jnie² jáun² ñí¹ca³hléh³ jan² tsáu² hi³ ñí¹juah²¹:
—Tsá² lá² bíh¹ Jón³² jná¹³, jan² Tsá² hno³ lín³² ná¹, Tsá² jlánh¹ lí²hiún² tsɨn³²
jná¹³ hi³ ca³tɨn¹. Niéi² náh² la³ cun³ hi³ juáh³ tsú².
6 Jmí¹ má²lí²niéi³² jáun² tsá² hí³ jáɨ¹³ ní² né³, ca³juénh² lín³² bíh¹, hi³ jáun²
ca³di³jñí³² ca³la³ hi³ ca³jmú³ rá¹hin³.
7 Hi³ jáun² Jesús ca³ja³janh³² ñí¹ tionh¹ tsú², hi³ ca³tí³ cuo² quioh²¹ tsú², hi³
ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Nú¹ tianh³ náh²; ha³ lí² juenh³.
8 Hi³ jáun² jmí¹ ca³jíe³ tsú² né³, tiú²uú² hin² zian² hí¹ jan² yáh³, jí³²la³ hnga²
bíh¹ jéi³²í¹ Jesús zenh².
9 Tá¹la³ ná¹son² tsú² jáun² tsɨ³ máh³ né³, ca³jmú³ Jesús héih³² hi³ ca³juáh³:

—Ha^{3} lɨ́^{2} hin^{2} juoh^{2} náh^{2} hí^{1} jan^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}lɨ́^{2}jɨeh^{3}, ca^{3}la^{3} tɨ^{3} nɨ́^{1} má^{1}ca^{3}jenh^{13} jná^{13} Jon^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} ja^{1} hla^{1} máh^{3}.

10 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}ngáɨ^{3} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2} Jesús hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—¿He^{3} láɨh^{32} sa^{3} juáh^{3} tsá^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} tɨ^{32} liei^{21} hi^{3} Líh^{3} tsá^{2} jmɨ́^{1} lɨ́n^{3} hí^{3} tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32} bí^{1} néh^{1} tín^{2} jáunh^{3} la^{3}ñí^{1}?

11 Jáun^{2} hí^{3} né^{3} ca^{3}ngáɨ^{3}:

—Tson^{2} bíh^{1} cu^{3}tí^{3} hi^{3} Líh^{3} bíh^{1} tín^{2} jáunh^{3}, hi^{3} ja^{3}ma^{3}re^{2} jɨ^{3}lɨ^{32}.

12 Tɨ^{3}la^{3} jná^{13} juanh^{32} hi^{3} má^{2}cuán^{2} bíh^{1} Líh^{3}, tɨ^{3}la^{3} tiá^{2} hin^{2} ca^{3}lɨ^{3} cuóu^{32} yáh^{3}, hi^{3} jáun^{2} dá^{2} ca^{3}jmúh^{32} bíh^{1} tsú^{2} tsú^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} hnió^{3} jmu^{3}. La^{3} jáun^{2} bíh^{1} siáh^{3} ma^{3}tso^{2} Jon^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} tsɨ́^{3} hi^{3} jmu^{3} tsá^{2} hí^{3}.

13 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}lɨ^{3}tsɨn^{2} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2} tsú^{2} hi^{3} hla^{1} Juan^{2} tsá^{2} tɨ́^{2} ziau^{2} jmáɨ^{2} bíh^{1} la^{3} hí^{1}hɨen^{2} tsú^{2}.

Jesús jmah^{23} jan^{2} ñú^{2}míh^{1} zian^{2} tsá^{1} lɨ́^{1} jún^{23}
(Marcos 9:14-29; Lucas 9:37-43)

14 Jmɨ́^{1} ca^{3}cha^{3}tánh^{1} tsú^{2} siáh^{3} ñí^{1} tionh^{1} jáun^{2} tsá^{2} juóun^{32} lɨ́n^{32} hí^{3} né^{3}, ja^{3} jan^{2} tsá^{2}ñuh^{2} ñí^{1}con^{2} Jesús hi^{3} ca^{3}di^{3}jñí^{32} ñí^{1} hó^{21}ñí^{1} tsú^{2} hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

15 —Tɨ^{32}, cuɨ́^{1} já^{2} miɨ^{3} honh^{2} nú^{2} quioh^{21} jón^{32} jná^{13}, quí^{1}hliá^{2} zian^{2} tsú^{2} tsá^{1} lɨ́^{1} jún^{23} hi^{3} jáun^{2} má^{2}tso^{2} lɨ́n^{32} tsú^{2} tsɨ́^{3}; quí^{1} hiú^{2} cuóh^{32} bíh^{1} quɨnh^{2} tsú^{2} chu^{3} sɨ́^{2} ho^{3}lá^{2}dá^{2} chu^{3} jmáɨ^{2} siáh^{3}.

16 Cua^{3}jan^{32} jná^{13} tsú^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} haɨn^{21} lá^{2} tɨ^{3} con^{2} hnú^{2}, tɨ^{3}la^{3} tiá^{2} ca^{3}tioh^{21} yáh^{3} tsú^{2} hi^{3} jmah^{3}.

17 Jáun^{2} Jesús ca^{3}ngáɨ^{3}:

—¡Hnoh^{2} tsá^{2} tiá^{2} ta^{21} táunh^{23} náh^{2}, tsá^{2} cáun^{2} lɨ́^{1} cháunh^{23} chinh^{32} la^{3} siáh^{3}! ¿Jáh^{3} jmáɨ^{1} máh^{3} hniáuh^{32} hi^{3} ngɨ́^{13} jná^{13} quiúnh^{1} hnoh^{2} dúh^{1}? ¿Jáh^{3} jmáɨ^{1} máh^{3} hniáuh^{32} hi^{3} tion^{1} jná^{13} tsɨn^{32} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnoh^{2}? Ñá^{2}jan^{32} ñú^{2}míh^{1} tɨ^{3} lá^{2}.

18 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}jin^{3} Jesús jmɨ́^{2}chí^{3} hláɨnh^{1}, hi^{3} ca^{3}jmú^{3} dí^{2} héih^{32} hi^{3} cua^{3}haɨn^{32} hñu^{3} tsɨ́^{3} ñú^{2}míh^{1} hí^{3}, hi^{3} jáun^{2} la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1}jáun^{2} lan^{3} tsú^{2}.

19 Jmɨ́^{1} má^{2}lɨ^{32} jáun^{2} ca^{3}liéih^{32} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2} Jesús cáun^{2} ñí^{1} tɨ^{3} có^{32}, hi^{3} ca^{3}ngáɨ^{3} jáɨ^{13} lá^{2}:

—¿He^{3} láɨh^{32} sa^{3} tiá^{2} ca^{3}tiau^{13} yáh^{3} jnoh^{1} hi^{3} chin^{13} jmɨ́^{2}chí^{3} hláɨnh^{1} hí^{3}?

20 Jáun^{2} Jesús ca^{3}juáh^{3}:

—Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} tiá^{2} re^{2} má^{2}nio^{2} cáun^{2} honh^{2} bíh^{1} hnoh^{2}. Quí^{1} jú^{1} tson^{2} juanh^{32} jná^{13} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}, sá^{1}jmɨ́^{1} hi^{3} ná^{1}tioh^{3} cáun^{2} honh^{2} náh^{2} uá^{1}jinh^{1} ma^{3} pih^{21} lɨ́n^{21} la^{3} cun^{3} tí^{3} cá^{2} máɨ^{3} mɨ^{3} mostaza, jmɨ́^{1} lɨ́^{13} bíh^{1} juoh^{1} náh^{2} máh^{3} zeh^{2} nɨ́^{2} la^{3} lá^{2}: “¡Quin^{32} ñí^{1} lá^{2}, tɨ^{3} ó^{32} cua^{32}!”, hi^{3} jáun^{2} máh^{3} nɨ́^{2} jmɨ́^{1} lɨ́^{13} quin^{3}. Hí^{1} cáun^{2} yáh^{3} tiá^{2} hi^{3} juóuh^{32} lɨ́^{13} nɨ́^{1}juáh^{3} hi^{3} tson^{2} nio^{2} cáun^{2} honh^{2} náh^{2}.

21 [Tɨ^{3}la^{3} jmɨ́^{2}chí^{3} hláɨnh^{1} la^{3} nɨ́^{2} má^{1}ná^{1}, jɨ́^{32}la^{3} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} liéinh^{32} tsú^{2} Dió^{32} jɨ^{3} hi^{3} má^{2}hɨen^{21} bíh^{1} tsú^{2} lɨ́^{13} tioh^{21} hi^{3} chin^{13}.]

Jesús juáh^{3} siáh^{3} cónh^{3} hi^{3} né^{3}bí^{1} jún^{3}
(Marcos 9:30-32; Lucas 9:43-45)

22 Jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3}, tá^{1}la^{3} jmɨ́^{1} ñi^{3}táunh^{1} tsú^{2} cu^{3}lɨ^{21} hué^{13} Galilea, Jesús ca^{3}záɨh^{3} siáh^{3} tsá^{2} hí^{3} la^{3} lá^{2}:

—Jná^{13}, Jon^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} jɨenh^{3} tsú^{2} jo^{3}cuo^{2} tsáu^{2},

23 hi^{3} jáun^{2} jngah^{3} tsú^{2}, tɨ^{3}la^{3} ñí^{1} má^{2}cá^{2}hnɨ́^{2} jmáɨ^{1} jáun^{2} né^{3}, jenh^{13} bíh^{1} jná^{13}.

Hlaɨh³ lɨ́n²¹ bíh¹ ca³ta³no¹ tsɨ́³ tsá² hí³ cun³quionh³ jáɨ¹³ nɨ́².

Má²hmah¹ tsú² hmah²¹ hi³ chi² tsú² quioh²¹ cuáh³² chín¹

24 Jmɨ́¹ cá¹chánh²¹ Jesús já¹ juú² Capernaum quionh³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² né³, jáun² *tsá² chi² hmah²¹ tiáunh¹ cuáh³² chín¹ ca³cha³táunh¹ hi³ mɨ³² tun³ *cú¹tiáu², hi³ ca³záɨh³ Pé¹ la³ lá²:

—¿Tiá¹ ma³hmah¹ tɨ³² juóuh³² hnoh² hmah²¹ hi³ ca³tɨn¹ cuáh³² chín¹?

25 Jáun² Pé¹ ca³juáh³:

—Ján³.

Hi³ jáun² né³, jmɨ́¹ hein²¹ Pé¹ ñéih³ né³, Jesús tín² ca³hléh³ la³ñí¹ hi³ ca³juáh³:

—¿He³ lánh³ lɨ́n²³ hnú² Sí¹mu²¹? ¿Hin² ñí¹con² caɨ³² tsá² ná¹lɨ́n³ re²¹ ñí¹ hué²¹ lá² hmah²¹ jɨ³ la³jɨ́³² quɨe³ hi³ lɨ³ hniáuh³²: hí¹ tsá²co¹ tsú², ho³ tsá² siánh³ uá¹?

26 Jáun² Pé¹ ca³juáh³:

—Tsá² siánh³ bíh¹.

Hi³ jáun² Jesús ca³juáh³:

—Hi³ jáun² tiá² la³ má²hmah¹ yáh³ tsá²co¹ tsú².

27 Tɨ³la³ hí¹ jan² yáh³ tsáu² tiá² hniáuh³² jmú¹³ dí² hi³ míh³ tsɨ́³, jáun² cua³² tɨ³ ñí¹ nio¹ jmáɨ² lɨ́¹ ná¹ho³, hi³ cuá²héi³ mɨ³quɨe³; hi³ jáun² ho³ juo¹³ la³ñí¹ hi³ janh²¹ nú² hí³ bíh¹ hu²¹ cáun² quɨe³ hu²¹ quiún³ cú¹tiáu² hi³ la³ cun³ má²tsɨn¹³ hi³ má¹hmah²¹ nú² quioh²¹ hmah²¹ hi³ chi² tsú² quion²¹ jná¹³ jɨ³ hi³ quián¹³ nú² huen² nɨ́² siáh³; hi³ jáun² cuá²ma³hmah²¹ nɨ́¹ má¹lɨ³² jáun².

18

¿Hin² bíh¹ tsánh² jlánh¹ quien²?
(Marcos 9:33-37; Lucas 9:46-48)

1 Jmáɨ¹ jáun² ca³ja³janh³² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² Jesús ñí¹ zenh¹ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿Hin² bíh¹ tsánh² tsá² má²tionh² jo³cuo² Dió³² jlánh¹ lɨ³ quien²?

2 Jmɨ́¹jáun² ca³teh³ Jesús jan² tsá¹míh¹, hi³ ca³zinh³ dí² ja¹ quioh²¹ tsá² hí³,

3 hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:

—Jú¹ tson² juanh³² jná¹³ hi³ nɨ́¹juáh³ tiá² zan¹³ náh² hi³ lɨ́n¹³ náh² la³jmɨ́¹ lɨ́n³ jan² tsá¹míh¹, tiá² lɨ́¹³ yáh³ háuh¹ hnoh² jáɨ¹³ quiúnh¹ jná¹³.

4 Hi³ jáun² la³ nɨ́² bíh¹ lɨ́³, hi³ lɨ³ua³ jan² tsá² jmu² hi³ tiá² lin¹ quien² hnga², hi³ jmu² tsú² la³jmɨ́¹ lɨ́n³ jan² tsá¹míh¹ lá², tsá² la³ hí³ bíh¹ tsá² jlánh¹ lɨ³ quien² ja¹ quioh²¹ la³jɨ́n³² tsá² má²tionh² jo³cuo² Dió³².

5 Hi³ lɨ³ua³ jan² tsá² hen³ jan² tsá¹míh¹ la³ lá² chá³² jná¹³, má²lɨ́²he³ jɨ³ jná¹³ bíh¹ tsú² jaun³².

Jesús hɨe³² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² jmu² hi³ tanh³² tsáu² tso³
(Marcos 9:42-48; Lucas 17:1-2)

6 ”Jáun² né³, lɨ³ua³ jan² tsá² jmu³ hi³ tánh³² tso³ tsá¹míh¹ tsá² taunh² jná¹³ lá² ta²¹, tɨ³ jlánh¹ bíh¹ re² sá¹jmɨ́¹ hi³ tónh³² tsú² zié³ láɨ¹ tsá² la³ hí³ hi³ chí¹hñéih²³ cáun² tá² quín¹ pa²¹ lɨ́n²¹, hi³ jáun² jmɨ́¹ taun³ tsú² ca³la³ tɨ³ ñeh² jmɨ́²miih²¹.

7 ¡Jlánh¹ hlah³ quioh²¹ tsá² zian² hngá¹máh³ lá² cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ hliáun³ ñí¹ hi³ zia³² hi³ lɨ́¹³ jmu³ hi³ tánh³² tsú² tso³! Tiú² nio² bíh¹ lɨ³ zia³², tɨ³la³ ¡jlánh¹ bíh¹ juo²³ tsá² jmu³ hi³ tánh³² tsáu² tso³!

8 ”Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} bíh^{1}, nɨ́^{1}juáh^{3} cuonh^{2} hnú^{2} ho^{3}lá^{2}dá^{2} tanh^{1} nú^{2} jmu^{2} hi^{3}
tanh^{32} hnú^{2} tso^{3}, tɨ^{3} re^{2} hná^{1} hi^{3} jáun^{2} tiáun^{2} ñí^{1} uóunh^{3}; quí^{1} tɨ^{3} re^{2} bíh^{1} hi^{3}
cuánh^{13} nú^{2} ta^{3} tiúnh^{1} cáun^{2} cuonh^{2} ho^{3} hi^{3} tiúnh^{1} cáun^{2} tanh^{1} ñí^{1} lɨ́^{13} zian^{2} nú^{2}
cun^{3} jmɨ́^{1}hi^{3}nio^{2} la^{3} cónh^{3} bí^{1} hi^{3} cuóh^{13} nú^{2} ja^{1} sɨ́^{2} cun^{3} jmɨ́^{1}hi^{3}nio^{2} quionh^{3} tá^{1}
tun^{3} cuonh^{2} ho^{3} tá^{1} tun^{3} tanh^{1}.

9 Hi^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} mɨ́^{1}máh^{1} nú^{2} jmu^{2} siáh^{3} hi^{3} tanh^{32} nú^{2} tso^{3}, chí^{3} cú^{2}jueh^{32} hi^{3}
jáun^{2} tiáun^{2} ñí^{1} uóunh^{3}; quí^{1} tɨ^{3} re^{2} bíh^{1} cuánh^{13} nú^{2} cun^{3}quionh^{3} cá^{2} máɨ^{3}
mɨ́^{1}máh^{1} ñí^{1} lɨ́^{13} zian^{2} nú^{2} cun^{3} jmɨ́^{1}hi^{3}nio^{2}, la^{3} cónh^{3} bíh^{1} hi^{3} cuóh^{13} nú^{2}
quiu^{3}juóu^{32} quionh^{3} tá^{1} tun^{3} máɨ^{3} mɨ́^{1}máh^{1}.

Jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} já^{1}ziáh^{2} má^{2}já^{2}háɨn^{3}
(Lucas 15:3-7)

10 ”Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, ha^{3} lɨ́^{2} jmú^{2} náh^{2} hi^{3} tiá^{2} jéin^{23} náh^{2} lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} tiá^{2}
má^{2}hún^{1} tsɨ́^{3} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́n^{3} tsá^{1}míh^{1} lá^{2}. Quí^{1} jná^{13} juanh^{32} hi^{3} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3}
Ñuh^{32} jná^{13}, la^{3} cun^{3} tsá^{2} tanh^{2} hó^{1}ñí^{1} tsá^{2} la^{3} nɨ́^{2}, tsá^{2} hí^{3} bíh^{1} tionh^{2} ñí^{1}
hó^{21}ñí^{1} Ñuh^{32} jná^{13} jmáɨ^{1} ca^{3}la^{3} jɨ́^{32} tɨ^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}.

11 [Quí^{1} jná^{13} dá^{2} Jon^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} ja^{3} ná^{1} hi^{3} ja^{3}hnáh^{32} tsá^{2} ná^{1}cuɨn^{2} bíh^{1}.]

12 ”¿Ha^{3} lánh^{3} lɨ́n^{23} hnoh^{2}? Nɨ́^{1}juáh^{3} jan^{2} tsáu^{2} tiónh^{32} hña^{3}láun^{3} *já^{1}ziáh^{2}, hi^{3}
nɨ́^{1}juáh^{3} la^{3} ja^{3}háɨn^{3} jan^{2} jáh^{3} hí^{3} né^{3}, ¿há^{1} tiá^{2} chan^{3} tsú^{2} jáh^{3} quiéinh^{3} nio^{2}
quiú^{3} tsɨ^{21} quia^{3}ñu^{3} hí^{3} ñí^{1} má^{2}zenh^{2} jáun^{2}, hi^{3} jáun^{2} tsa^{3}tɨ́^{2} tsa^{3}ngɨ́^{2} hi^{3} hnah^{2}
jáh^{3} ja^{3}háɨn^{3} hí^{3}?

13 Hi^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} ca^{3}chanh^{21} tsú^{2} né^{3}, tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} tsah^{3} tsú^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3}
tsanh^{21} jáh^{3} jan^{2} hí^{3} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} jáh^{3} quiéinh^{3} nio^{2} quiú^{3} tsɨ^{21}
quia^{3}ñu^{3} hi^{3} tiá^{2} já^{2}cuɨn^{3} hí^{3}.

14 Ja^{3}bí^{1} la^{3} jáun^{2} Ñeh^{2} hnoh^{2} Tsá^{2} cuá^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2} tiá^{2} hnió^{3} yáh^{3} hi^{3} lɨ́^{1}
tsa^{3}hín^{3} lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} lɨ́n^{3} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́n^{3} tsá^{1}míh^{1} lá^{2}.

Ca^{3}ta^{1} dí^{2} chí^{13} tsɨ́^{3} tsáu^{13} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} raɨnh^{21} dí^{2}
(Lucas 17:3-4)

15 ”Nɨ́^{1}juáh^{3} jan^{2} renh^{2} nú^{2} jmu^{2} cáun^{2} hi^{3} hlah^{3} ñí^{1}con^{2} nú^{2}, cuá^{2}lienh^{1} tín^{2}
ñí^{1} hnga^{2} hi^{3} cuá^{2}zéih^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} lɨ́^{2}jmú^{3}. Nɨ́^{1}juáh^{3} ca^{3}ngɨ^{13} tsú^{2} jáɨ^{13}, jáun^{2}
má^{2}ca^{3}janh^{21} bíh^{1} nú^{2} tsú^{2}.

16 Tɨ^{3}la^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} tiá^{2} jáɨ^{13} ngɨ^{23} yáh^{3} tsú^{2}, jáun^{2} né^{3}, tiéh^{3} conh^{3}í^{1} jan^{2} ho^{3} gon^{3}
tsáu^{2}, hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} lɨ́n^{3} tsá^{2} nau^{32} jáɨ^{13} nɨ́^{1}juáh^{3} ha^{3} lánh^{3} ca^{3}juáh^{3} tsú^{2}.

17 Hi^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} cun^{3} jáun^{2} bíh^{1} tiá^{2} jáɨ^{13} ca^{3}ngɨ^{13} tsú^{2}, hi^{3} jáun^{2} zéih^{3} cú^{2}jueh^{32}
la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} cuáh^{32}. Hi^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} cun^{3} jáun^{2} bíh^{1} tiá^{2} jáɨ^{13} ca^{3}ngɨ^{13} tsú^{2} ñí^{1}con^{2}
tsá^{2} lɨ́n^{3} cuáh^{32}, jáun^{2} jɨen^{1} tsú^{2} cú^{2}jueh^{32} la^{3}jmɨ́^{1} jɨen^{1} nú^{2} jan^{2} tsá^{2} tiá^{2} Dió^{32}
má^{2}cuóun^{32}, ho^{3} la^{3}jmɨ́^{1} jɨen^{1} nú^{2} jan^{2} *tsá^{2} chi^{2} hmah^{21}.

18 ”Jú^{1} tson^{2} juo^{3} jná^{13} hnoh^{2}, hi^{3} lɨ^{3}ua^{3} cáun^{2} hi^{3} hñeih^{21} hnoh^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2},
má^{2}chí^{1}hñéih^{23} bíh^{1} siáh^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}, hi^{3} jáun^{2} lɨ^{3}ua^{3} cáun^{2} hi^{3} zaɨh^{21} hnoh^{2}
ñí^{1} hué^{21} lá^{2} né^{3}, ja^{3}bí^{1} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2} siáh^{3} má^{2}záɨh^{3} bíh^{1}.

19 ”Ja^{3}bí^{1} juanh^{32} jná^{13} siáh^{3}, nɨ́^{1}juáh^{3} gon^{3} náh^{2} jmúh^{13} náh^{2} cá^{2}honh^{1} ñí^{1}
hué^{21} lá^{2} hi^{3} lienh^{1} náh^{2} Dió^{32} ca^{3}tɨ^{21} cáun^{2} hi^{3} hnáuh^{2} náh^{2} mɨ́h^{1}, jáun^{2} cué^{32}
bíh^{1} Ñuh^{32} jná^{13} Tsá^{2} cuá^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}.

20 Quí^{1} nɨ́^{1}juáh^{3} ñí^{1} ná^{1}ngɨh^{32} tsú^{2} gon^{3} gáun^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} jná^{13}, jáun^{2}
ja^{1} quioh^{21} tsá^{2} hí^{3} bíh^{1} zenh^{2} jná^{13}.

21 Jáun² Pé¹ ngau³ hi³ ca³ñí¹ngah¹ Jesús:

—Tɨ³², ¿jáh³ jéin³² lɨ́¹³ chin²¹ jná¹³ tsɨn³² hi³ ca³tɨ²¹ hi³ hlah³ hi³ jmu² renh²
jná¹³ ñí¹con² ná¹? ¿Hí¹ la³ tɨ³ quiau³ jéin³²?

22 Jmɨ́¹jáun² ca³záɨh³ Jesús Pé¹ la³ lá²:

—Tiá² juanh³² yáh³ jná¹³ quiau³ jéin³², tɨ³la³ la³ tɨ³ hnaɨh³² nio² quiú³ tsɨ²¹
quia³ nio² ma³ quiau³ máh³.

Jáɨ¹³ hi³ ca³tɨ²¹ hi³ hniáuh³² jmu³ tsú² juenh² tsɨ́³

23 ”Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ juanh³² jná¹³, hi³ Dió³² bíh¹ jan² Tsá² juenh²
lɨ́n³² tsɨ́³ ñí¹con² tsá² má²tionh² jo³cuo²; la³jmɨ́¹ ca³jmú³ jan² re²¹ hi³ ca³lɨ³hnió³
caun¹³ quɨe³ hi³ jmɨ́¹ nio² jo³cuo² ma³ quin³² ma³ jan³² tsá² joh¹.

24 Tá¹la³ má²cuá¹jɨ́e²³ tsú² nɨ́¹juáh³ hin² tsánh² ca³dánh² hi³ hin² tsánh² tiá²
ca³dánh², jmɨ́¹jáun² cua³jan² tsú² jan² tsá² jmɨ́¹ la³ ca³dánh² hliáun³ mí²yaun²¹
cu³tí¹³ héih³² quɨe³.

25 Tɨ³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, tiá² jmɨ́¹ zia³² yáh³ he³ lánh³ rón³² cháu³² quɨe³ jáun²,
jáun² re²¹ hí³ né³ ca³jmú³ héih³² hi³ hna³ tsú² cú²jueh³² tsá² hí³ hi³ lín¹³ *tsá²
dí¹hlánh¹ la³ má²quionh³ la³jín³² tsá² hñú¹³, jɨ³ la³jɨ́³² la³ cun³ hi³ zioh² tsú² nɨ́²
siáh³, hi³ jáun² lɨ³hmáh¹ la³jɨ́³² hi³ ca³lɨ³ren² tsú² jáun².

26 Jmɨ́¹jáun² ca³di³jñí³² tsá² hí³ ta³ ñí¹ re²¹ hí³, hi³ jáun² ca³hiu³ ca³mɨ́³ hi³
juáh³: “Hnú² juóu³² jná¹³, juenh² lín³² jmu³ honh² hi³ ca³tɨn¹ jná¹³, má¹hmah²¹
bíh¹ jná¹³ jɨ³lɨ³²”.

27 Jáun² re²¹ hí³ né³ ca³ja³ miɨ³ tsɨ́³, hi³ jáun² ca³chin² dí² cú²jueh³² tsɨ́³ ca³tɨ²¹
la³jɨ́³² hi³ ca³dánh² tsá² hí³, hi³ jáun² ca³lión³² bíh¹ dí² cú²jueh³².

28 ”Tɨ³la³ tsá² hí³ né³, la³ cun³ jmɨ́¹ cuá¹han³ jáun² bíh¹ ca³jenh² jan² tsá²
quian²¹ raɨnh²¹, tsá² jmɨ́¹ la³ ren² hña³láu³ *cú¹tiáu² quioh²¹. Jáun² ca³cuɨ́h³ dí²
láɨ¹ tsá² hí³ hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²: “¡Ma³hmah²¹ la³ cun³ hi³ ren² nú² quion²¹
ná¹!”

29 Jáun² tsá² hí³ siáh³ ca³di³jñí³² ñí¹ hó²¹ñí¹ dí² hi³ ca³hiu³ ca³mɨ́³ ñí¹con² tsú²,
hi³ juáh³ la³ lá²: “Juenh² jmu³ honh² ñí¹con² jná¹³, má¹hmah²¹ bíh¹ jná¹³ la³jɨ́³²
hi³ quián¹³ hnú²”.

30 Tɨ³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, tiá² ca³jmú³ yáh³ juenh² tsɨ́³, hñu³mí¹ñí² bíh¹
ca³tanh² dí² ca³la³ ñí¹ ca³ma³hmah¹ jɨ³lɨ³² hi³ jmɨ́¹ ren².

31 Jmɨ́¹ ca³jɨ́e³ tsá² quian²¹ ñí¹ hná¹ jáun² hi³ ca³jmú³ tsá² hí³ la³ jáun², jáun²
hlah³ lín²¹ bíh¹ ca³jeinh²¹, hi³ jáun² já¹tanh²¹ hi³ ca³ñí¹zeh¹ juo¹³ la³jɨ́³² la³ cun³
hi³ má²lɨ³² jáun².

32 Jmɨ́¹jáun² ca³jmú³ juo¹³ tsú² héih³² hi³ ca³ñí¹tieh¹ tsú² tsá² hí³, hi³ ca³záɨh³
dí²: “¡Hnú² tsá² quian²¹ hláɨh¹! Jná¹³ lɨ²chín³² tsɨn³² la³jɨ́³² hi³ jmɨ́¹ ren² nú²
jáun², quí¹hliá² lɨ²hiú¹ lɨ²mɨ́h¹ hnú²;

33 ja³bí¹ hnú² siáh³ jmɨ́¹ hniáuh²¹ jmúh¹³ juenh² honh² hi³ ca³tɨn¹ renh² nú²
la³jmɨ́¹ lɨ¹jmú²¹ jná¹³ juenh² tsɨn³² ñí¹con² hnú²”.

34 Jáun² juo¹³ tsú² hí³ ca³míh³ lín³² bíh¹ tsɨ́³, hi³ jáun² ca³jmú³ tsú² héih³² hi³
ma³tson¹³ tsú² tsá² quian²¹ hí³ ca³la³ ñí¹ ca³ma³hmah¹ tsú² la³jɨ́³² hi³ ren².

35 Jmɨ́¹jáun² ca³ma³táuh³² Jesús jáɨ¹³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Ja3bí1 la3 ní2 siáh3 jmu3 Ñuh32 jná13 Tsá2 cuá3 hñu3mɨ3cuú2 ñí1con2 ma3 quin32 ma3 jan32 hnoh2 ní1juáh3 tiá2 chin13 náh2 honh2 ca3la3 jonh3 jmí1 honh2 náh2 tsáu13 renh2 náh2.

19

Jesús hɨe32 jáɨ13 hi3 ca3tɨn1 tsá2 hnió3 tsáun3 quionh3 ñí2cuo2
(Mateo 5:31-32; Marcos 10:1-12; Lucas 16:18; 1 Corintios 7:10-16)

1 Jmí1 má2lí2juáh3 jáun2 Jesús la3jí32 jáɨ13 ní2 né3, cua3han3 hué13 Galilea hi3 ngau3 tɨ3 hué13 Judea nio2 jo21 cua3 Jordán juɨ32 ñí1 hia32 hiú2.

2 Juóun32 lɨ́n32 bíh1 tsáu2 ja3taunh21 cu3hna21 tsú2, hi3 jáun2 ñí1 jáun2 ca3jmah3 tsú2 juóun32 lɨ́n32 tsá2 tsáun1.

3 Jáun2 ma3 jan2 tsá2 *fariseos ca3ma3janh32 ñí1 zenh1 Jesús hi3 ca3ca3 ca3lan3 dí2 tsú2; hi3 ca3juáh3 la3 lá2:

—¿Hí1 lɨ13 tun3 tsú2 ñí2cuo2 cun3ñí1 hi3 ca3tɨ21 lɨ3ua3 cáun2 uu3mí2tsɨ32 pih21 hi3 zia32?

4 Jáun2 hí3 dí2 né3 ca3ngáɨ3 la3 lá2:

—¿Tiá1 má2ca3híh3 hnoh2 ñí1 Sí2 quioh21 Dió32?, ñí1 rá1juáh3 jáun2 hi3 Tsá2 ca3jmú3 la3 cu3 la3 juéh3 mɨ3cuú2: “Tsá2mɨ3 tsá2ñuh2 bíh1 ca3jmú3 tsú2”.

5 Ja3bí1 ca3juáh3 tsú2 siáh3 la3 lá2: “Cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1 chan3 tsá2ñuh2 jméi2 mí1ziú13 tɨ3 có32, hi3 jáun2 ma3zian2 cu3lɨ21 quionh3 tsá2mɨ3 ñí2cuo2, hi3 jáun2 la3juah21 dúh1 jan2 tsáu2 bíh1 má2lɨ́n13 tsú2 tá1 gon3”.

6 Hi3 jáun2 né3, tiú2uú2 lɨ́3 yáh3 gon3 tsú2, quí1 jan2 tsáu2 bíh1 má2lɨ́n3 tsú2. Cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1 tiá2 ca3tɨn1 tsá2mɨ3cuóun2 tson3 cáun2 hi3 má2lí2cunh3 Dió32.

7 Jáun2 jmí1jáun2 ca3ngáɨh3 tsú2 Jesús:

—¿Ní1juáh3 la3 ní2 né3, jáun2 he3 láɨh32 ca3jmú3 hla1 Moisés héih32 hi3 hniáuh32 hiáuh3 tsá2mɨ3 cáun2 sí2 hi3 ca3tɨ21 hi3 tsáun3 quionh3 ñí2cuo2, hi3 jáun2 má1jáun2 má2lí13 tún3 tsú2?

8 Jáun2 Jesús ca3juáh3 siáh3:

—Cun3ñí1 hi3 jlánh1 tiá2 jáɨ13 ngɨ23 hnoh2 bíh1 jaun32, hi3 jáun2 bí1 ca3cué3 hla1 Moisés jáɨ13 hi3 lí13 tsáun3 tsú2 quionh3 tsá2mɨ3 ñí2cuo2; tɨ3la3 tiá2 la3 ní2 jmí1 lí3 yáh3 jmí1 ca3jmú3 Dió32 la3 cu3 la3 juéh3 mɨ3cuú2.

9 Jná13 juanh32 hi3 lɨ3ua3 jan2 tsá2 tun23 tsá2mɨ3 ñí2cuo2, hi3 jáun2 jéinh32 siáh3 cuo2 quionh3 tsá2mɨ3 siánh3, cun3quionh3 la3 jáun2 má2lí2jmú3 tsú2 tso3 juón1 bíh1. Jí32la3 ti3 ní1juáh3 hnga2 bíh1 tsá2mɨ3 ñí2cuo2 tsú2 tín2 ca3liéinh32 tsá2ñuh2 siánh3, jáun2 bíh1 zia32 jáɨ13 tun3 tsú2 tsá2mɨ3. [Ja3bí1 má2lɨ́n3 jan2 tsá2 lí1 jmú2 lí1 tsau32 bíh1 tsú2 ní1juáh3 hi3 ca3jéinh32 cuo2 quionh3 jan2 tsá2mɨ3 tsá2 má2lí2te3 tsáu2.]

10 Jáun2 jmí1jáun2 ca3juáh3 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 tsú2:

—Ní1juáh3 la3 ní2 bíh1 la3 lí3 hi3 ca3tɨn1 tsá2ñuh2 quionh3 tsá2mɨ3 ñí2cuo2, tiá2 lin1 ñí1 quien2 yáh3 hi3 la3 jéinh32 tsú2 cuo2.

11 Jáun2 Jesús ca3juáh3:

—Tiá2 la3jɨ́n32 tsáu2 ngɨ23 yáh3 hi3 ní2, jí32la3 tsá2 hí3 bíh1 ngɨ23 tsá2 má2ca3hiauh3 jáɨ13 hi3 ngɨ13 bíh1.

12 Zia32 bíh1 hliáun3 ñí1 ca3tɨ21 he3 láɨh32 tiá2 lɨ́13 jéinh32 tsáu2 cuo2: quí1 zian2
tsá2ñuh2 tsá2 má2tiéh3 la3 cun3 nɨ́1 má1ca3lɨ3zian2 máh3, zian2 né3 *tsá2 tiéh3 hi3
ca3jmú3 tsá2mɨ3cuóun2 bíh1, hi3 zian2 né3 tsá2 jmu2 hnga2 hi3 lín3 la3juah21 dúh1
tsá2 tiéh3 cun3ñí1 hi3 hnió3 hi3 ma3zian2 tán1 hián2 cu3tí13 ñí1con2 Dió32. Jáun2
lɨ3ua3 jan2 tsá2 lɨ́13 ngɨ13 jáɨ13 nɨ́2, cuɨ́1 ngɨ13 tsú2 re2.

Jesús má2miih2 tsá1míh1
(Marcos 10:13-16; Lucas 18:15-17)

13 Jáun2 né3, jmɨ́1jáun2 cua3jan2 tsáu2 ma3 jan2 tsá1míh1 ñí1con2 Jesús, hi3
hnió3 tsú2 hi3 ra3tsɨ32 Jesús cuo2 ñí1 quioh21 tsá1míh1 jɨ3 hi3 liéinh32 dí2 siáh3
Dió32; tɨ3la3 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 tsú2 né3, ca3jin3 bíh1 tsá2 ná1jan2 hí3 tsá1míh1.
14 Tɨ3la3 Jesús né3 ca3záɨh3 tsá2 hí3:
—Cuéh3 náh2 tsá1míh1 nɨ́2 jáɨ13, cuɨ́1 ja3táunh1 ñí1con2 jná13, ha3 lɨ́2 jnɨ́2 náh2
juɨ32 quioh21; quí1 tsá2 lɨ́n3 la3jmɨ́1 lɨ́n3 tsá1míh1 nɨ́2 bíh1 lɨ́13 tónh32 jo3cuo2 Dió32.
15 Jáun2 ca3ra3tsɨ32 tsú2 cuo2 ñí1 quioh21 tsá1míh1; jmɨ́1 lɨ21 jáun2 né3, cua3han3
tsú2 ñí1 jáun2 hi3 ngah3.

Jan2 tsá1ñú1 hánh3 liéinh32 Jesús
(Marcos 10:17-31; Lucas 18:18-30)

16 Jáun2 né3, ca3chó32 cáun2 jmáɨ1 hi3 ñéɨ1 jan2 tsá2 tsá1ñú1 hi3 ca3ñí1jɨen13
Jesús, hi3 ca3ngáɨ3 hi3 juáh3 la3 lá2:
—Hnú2 Tɨ32, ¿he3 ñí1 hi3 chu21 hniáuh32 jmu1 jná13 hi3 jáun2 lɨ́13 lɨ3 zian2 jná13
la3 cun3 jmɨ́1hi3nio2?
17 Jáun2 Jesús ca3ngáɨ3 hi3 ca3juáh3:
—¿He3 láɨh32 hngaɨh32 hnú2 ca3tɨ21 hi3 chu21? Quí1 jɨ́32la3 jan2 tán1 bíh1
Tsá2 chun1 zian2. Tɨ3la3 nɨ́1juáh3 hi3 hnáuh2 hnú2 hi3 lɨ́13 zian2 nú2 la3 cun3
jmɨ́1hi3nio2, ma3ti21 ca3la3 jɨ́32 héih32 quioh21 Dió32.
18 Jáun2 ca3juáh3 tsá1ñú1 hí3 la3 lá2:
—¿La3 cun3 he3 jaun32 né3?
Hi3 jáun2 Jesús ca3juáh3:
—Ha3 lɨ́2 jngɨh3 náh2 tsáu2, ha3 lɨ́2 jmu2 náh2 juón1, ha3 lɨ́2 háɨn2, ha3 lɨ́2 lɨ́1
ma3tson13 cáun2 jú1 tɨ́1jáɨ2,
19 tianh32 ta21 ñeh2 mí2ziúh2, hi3 ma3hno1 siáh3 tsá2mɨ3cuóun2 renh2 nú2
la3jmɨ́1 hno3 nú2 huen2.
20 Jáun2 tsá2 tsá1ñú1 hí3 ca3juáh3:
—La3jɨ́32 bíh1 hi3 nɨ́2 má2ca3ma3ti21 jná13; ¿zia21 siáh3 cáun2 hi3 lɨ3hniauh23 ñí1
hná1 nɨ́2?
21 Jmɨ́1jáun2 ca3juáh3 Jesús:
—Nɨ́1juáh3 hi3 hnáuh2 hnú2 hi3 lɨ́n13 nú2 jan2 tsá2 chun1 cun3 tán1 cun3 hián2,
jáun2 cuánh2, cuá2hnáɨ1 la3jɨ́32 hi3 zia32 quián13, hi3 jáun2 tsoh3 quɨe3 jáun2
ñí1con2 tsá2 tia3mii2, hi3 jáun2 la3 jáun2 bíh1 lɨ́13 lɨ3 hánh3 nú2 hñu3mɨ3cuú2; nɨ́1
má1lɨ32 jáun2 né3, ña32 cu3hna32 jná13.
22 Tɨ3la3 jmɨ́1 má2lɨ́2niéi32 jáun2 tsá2 tsá1ñú1 hí3 jáɨ13 nɨ́2 né3, jmɨ́1jáun2 ngah3
hi3 má2hí1uɨ́n3 lɨ́n32 tsɨ́3, quí1hliá2 jlánh1 jmɨ́1 hánh3 tsú2.
23 Hi3 jáun2 Jesús né3 ca3juáh3 hi3 ca3záɨh3 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2:
—Jú1 tson2 juo3 jná13 hnoh2, hi3 jlánh1 bíh1 juóuh32 hi3 hí3 jan2 tsá2 hánh3
jo3cuo2 Dió32.

24 Juanh32 jná13 siáh3 ñí1con2 hnoh2, hi3 tɨ3 jlánh1 bíh1 huán1 tsɨ́3 hi3 ngá13
jáh3 cánh1 téh23 tsú2 camello chí2 léh13 mɨ3quɨe3 la3 cónh3 bíh1 hi3 hí13 jan2 tsá2
hánh3 jo3cuo2 Dió32.
25 Jmɨ́1 má2lɨ́2niéi32 tsú2 jáɨ13 nɨ́2 né3, ca3ja3cáun2 lín32 bíh1 tsɨ́3 tsú2, hi3 jáun2
ca3ngáɨh3 raɨnh21 tsá2ján2 tsá2ján2 hi3 ca3juáh3 la3 lá2:
—¿Hi3 jáun2 né3, hin2 bí1 dá2 tsánh2 la3 lɨ́13 liáun3 jaun32?
26 Jáun2 Jesús ca3jɨ́e3 ñí1 tionh1 tsú2, hi3 ca3záɨh3 dí2 la3 lá2:
—Tiá2 tɨn2 yáh3 tsá2mɨ3cuóun2 jmu3 hi3 nɨ́2, tɨ3la3 ñí1con2 Dió32 má1ná1, hí1
cáun2 yáh3 hi3 juóuh32 tiá2 zia32.
27 Jáun2 jmɨ́1jáun2 ca3juáh3 Pé1 la3 lá2:
—Sa1nɨ́2 jɨe3, jnoh1 má2ca3chá13 tɨ3 có32 la3jɨ́32 hi3 jmɨ́1 zia32 quiú13, hi3 jáun2
má2ngɨ́1 jnoh1 quiúnh1 hnú2. Jáun2 né3 ¿he3 dá2 lɨ3 zia32 quiú13 jnoh1?
28 Jáun2 jmɨ́1jáun2 ca3záɨh3 siáh3 Jesús tsá2 hí3 la3 lá2:
—Jú1 tson2 juo3 jná13 hnoh2, hi3 jmáɨ1 hi3 la13 jáun2 hmaɨ21 ca3la3 jɨ́32 hi3 zia32,
jmáɨ1 hi3 tá1cuón1 jáun2 Jon2 tsá2mɨ3cuóun2 ñí1 hmá2sɨ1 quien2 quioh21, ja3bí1
hnoh2 uá2jaɨ32 lɨ3 zia32 quia3tún3 hmá2sɨ1 ñí1 cuá1tianh3 náh2, hi3 cuá1quiánh2
náh2 jú1 tson2 quioh21 tá1 quia3tún3 tsoh3 tsá2 *Israel.
29 Hi3 jáun2 la3jɨ́n32 tsá2 má2ca3chan3 jméi2 mí1ziú13, jɨ3 tsá2mɨ3 tsá2ñuh2
raɨnh21, jɨ3 jón2zɨ́h1, jɨ3 hi3 má2ca3tú3 siáh3 hñú13, jɨ3 hué32 quioh21 nɨ́2 siáh3
cun3ñí1 hi3 ca3tɨn1 jná13, tsá2 la3 hí3 bíh1 hiáuh3 hña3láu3 nió3 tɨ3 hliáun3 la3
cónh3 bíh1 hi3 lɨ́2chá32 jáun2 tɨ3 có32; ja3bí1 hiáuh3 tsú2 siáh3 jáɨ13 hi3 lɨ́13 zian2 la3
cun3 jmɨ́1hi3nio2.
30 Tɨ3la3 juóun32 tsá2 ná1lɨ́n3 tsá2 la3ñí1 ta3né32, tsá2 la3 hí3 dá2 lɨ́n13 tsá2 ñí1
ca3táuh3 bíh1 má1jáun2, hi3 jáun2 juóun32 tsá2 ná1lɨ́n3 tsá2 ñí1 cá1táuh3 ta3né32
né3, tsá2 la3 hí3 dá2 tɨ3 lɨ́n13 tsá2 la3ñí1 bíh1 má1jáun2.

20

Jáɨ13 hi3 ca3tɨn1 tsá2 jmu2 ta21

1 ”Quí1 sá1nɨ́2 jɨe3: Nɨ́1 má1tɨ3 ñí1 hiáuh13 tsá2 tionh2 jo3cuo2 Dió32 la3 cun3 hi3
hnió3 Dió32 cué32, lɨ́13 la3jmɨ́1 ca3jmú3 jan2 tsá2 zia32 cáun2 ñí1náɨ2 quioh21. Jmɨ́1
ca3juú2 mɨ3 uóun2jɨeh13 ñí1náɨ2 quioh21 tsú2, ngau3 tsú2 hú2niéi2 hi3 já1tieh1 tsá2
jmu3 ta21 ñí1náɨ2 quioh21.
2 Jáun2 ca3ma3ren21 tsú2 jáɨ13 quionh3 tsá2 jmu3 ta21 hi3 ma3hmah1 dí2 cáun2
*cú1tiáu2, la3 cun3 tí3 quɨe3 hi3 hlánh1 tsú2 cú2 jmáɨ1 ta21 ñí1náɨ2, jmɨ́1jáun2
ca3zen3 dí2 tsá2 hí3 hi3 ja3jmú3 ta21 ñí1náɨ2 jáun2 quioh21 dí2.
3 Má2cu3lé3 jáun2 cua3han3 tsú2 siáh3 cun3 la3 nió1 ñu3 tɨ3 hú2niéi2, hi3 jáun2
ja1 hmah21 né3 ca3jenh2 tsú2 tsá2 lɨ́1 ñi3táunh1.
4 Jáun2 ca3záɨh3 dí2 tsá2 hí3: “Cuá2jmu3 uá2jaɨ32 hnoh2 ta21 ñí1náɨ2 quion21
jná13, hi3 jáun2 má1hmah21 jná13 quián13 hnoh2 la3 cun3 hi3 ca3tɨ21”. Hi3 jáun2
tsá2 hí3 ja3taunh21 bíh1.
5 Tsá2 quioh21 ñí1náɨ2 cua3han3 siáh3 la3 cun3 chi3hiú2, jáun2 siáh3 siáh3
cua3han3 cun3 la3 nio1 hnɨ32 tɨ3 ca3hláu3, hi3 la3 má2jmu2 jáun2 bíh1 hi3 zen2 tsáu2
ñí1náɨ2 quioh21.
6 Hi3 siáh3 siáh3 cua3han3 tsú2 cun3 la3 nio1 hñá3 tɨ3 ca3hláu3 hi3 ngau3 siáh3
tɨ3 ja1 hmah21, jáun2 ñí1 jáun2 ca3jenh2 tsú2 siáh3 ma3 jan2 tsá2 lɨ́1 ñi3táunh1,

hi³ jáun² ca³záɨh³ dí² la³ lá²: “¿He³ láɨh³² lɨ́¹ tionh¹ hnoh² ñí¹ lá², hi³ tiá² ta²¹
ná¹jmuh³² náh²?”
7 Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³: “Quí¹ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² má²lɨ́²tié³ jnoh¹ hi³
jmú¹³ ta²¹”. Jáun² jmɨ́¹jáun² ca³záɨh³ dí² la³ lá²: “Jáun² cuá²táunh¹ hnoh²
uá²jaɨ³² hi³ cuá¹jmuh³ ta²¹ ñí¹náɨ² quion²¹ jná¹³”.
8 ”Tɨ³la³ jmɨ́¹ ca³niéi² jáun² né³, tsá² quioh²¹ ñí¹náɨ² jáun² ca³záɨh³ tsá² nio²
ta²¹ jo³cuo² la³ lá²: “Cuá²tieh³ tsá² ná¹jmu² ta²¹, hi³ jáun² ma³hmah²¹ la³ cun³
hmah²¹ quioh²¹ tsú², hi³ má¹liauh²¹ nú² má¹hmah²¹ tín² ñí¹con² tsá² taunh³
chí¹cáɨn², hi³ jáun² táuh³ ñí¹con² tsá² taunh³ la³ñí¹”.
9 Jmɨ́¹jáun² cua³tanh²¹ tsá² ca³taunh³ hná¹ ta²¹ cun³ la³ nio¹ hñá³, hi³ jáun²
ma³ quin³² ma³ jan³² ca³héi³ cáun² cú¹tiáu² quioh²¹ jmɨ́¹ cuá¹tanh²¹, la³ cun³
hmah²¹ quioh²¹ cú² jmáɨ¹ ta²¹.
10 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ tɨn³ tsá² taunh³ ta²¹ hú²niéi²; tsá² hí³ jmɨ́¹ ná¹lɨ́n²³ hi³ he³
hmah²¹ chí¹lɨ́³ la³ cónh³ bí¹ tsá² taunh³ cáɨn²; tɨ³la³ cun³ jáun² cáun² cú¹tiáu²
bíh¹ ca³héi³ tsú² ma³ quin³² ma³ jan³².
11 Jmɨ́¹ tɨ³ ñí¹ he³ tsú² jáun² hmah²¹ quioh²¹ né³, ca³ma³liáu³² jmu² liúnh¹
ñí¹con² tsá² quioh²¹ ta²¹,
12 hi³ juáh³ la³ lá²: “Já² cáun² o¹rá¹ tán¹ bíh¹ ta²¹ lɨ́²jmú³ tsá² taunh³ nɨ́²
chí¹cáɨn², hi³ cá²ren² bíh¹ má²lɨ́²ma³hmah²¹ hnú² quioh²¹ tsú² quiúnh¹ jnoh¹,
tsá² má²lɨ́²má¹tso¹ jnoh¹ tsɨ́³ hná¹ ta²¹ tán¹ jmáɨ¹ jɨ³ hi³ chéɨ³ hiú² nɨ́²”.
13 Tɨ³la³ tsá² quioh²¹ ta²¹ ca³juáh³ la³ lá² hi³ ca³záɨh³ jan² tsá² hí³: “Sá¹nɨ́²
jɨe³ dúh¹, ha³ tiá² cuá¹jmu² yáh³ jná¹³ hí¹ cáun² hi³ tiá² ca³tɨ²¹. ¿Há¹ jun³juáh¹³
lɨ́²jmuh³ hnú² jáɨ¹³ quiúnh¹ jná¹³ hi³ má¹hmah²¹ jná¹³ cáun² cú¹tiáu² la³ cun³ tí³
quioh²¹ cú² jmáɨ¹ ta²¹ bíh¹ dúh¹?
14 Jánh³² hmah²¹ quián¹³ jáun² cuánh². Quí¹ jná¹³ dá² hnó³² má¹hmah²¹
ñí¹con² tsá² taunh³ nɨ́² chí¹cáɨn² cá²ren² la³ cun³ hi³ má¹hmah²¹ jná¹³ quián¹³
hnú² bíh¹.
15 ¿Hí¹ tiá² ca³tɨn¹ jná¹³ hi³ jmuh²¹ ta²¹ quɨe³ quion²¹ la³ cun³ tɨ³² tsɨn³²
huen² dúh¹? ¿Ho³ hi³ uóu³² honh² uá¹ hnú² cun³ñí¹ hi³ jná¹³ chú³² tsɨn³²?”
16 ”La³ nɨ́² bíh¹ lɨ́³, hi³ tsá² ñí¹ ca³táuh³ lɨ́n¹³ tsá² la³ñí¹, hi³ jáun² tsá² la³ñí¹ né³
lɨ́n¹³ tsá² ñí¹ ca³táuh³ bíh¹. [Quí¹ juóun³² lɨ́n³² bíh¹ tsá² ná¹tén¹, tɨ³la³ cú¹pih²¹
tsáu² bíh¹ tsá² quiánh³ —ca³juáh³ Jesús.]

Jesús juáh³ siáh³ ñí¹ má²hnaɨh³² jéin³² hi³ jún³
(Marcos 10:32-34; Lucas 18:31-34)

17 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, tá¹la³ má²hí¹hún¹ jáun² Jesús juɨ³² hi³ hí¹uú²³ tɨ³ juú²
Jerusalén, jáun² ca³teh³ dí² ñí¹ tɨ³ có³² tsá² quian³tun³ hí³ hi³ ca³záɨh³ dí² la³
lá²:
18 —Sá¹nɨ́² jɨe³, ta³né³² má²hí¹uú²³ dí² tɨ³ já¹ juú² Jerusalén, ñí¹ jɨenh³ tsú²
jáun² jná¹³ Jon² tsá²mɨ³cuóun² ñí¹con² tsá² ná¹lɨ́n³ mi³jmú³ jɨ³ tsá² ná¹lɨ́n³ tɨ³²
liei²¹ nɨ́² siáh³, hi³ jáun² tsá² hí³ jmu³ héih³² hi³ ma³nga² tsú² jná¹³.
19 Jɨenh³ tsú² jná¹³ ñí¹con² *tsá²cá²jo²¹ hi³ jáun² qui³ cáuh³² tsú² cú²nga¹ jɨ³
hi³ quiu³ po³ dí², hi³ má¹lɨ³² jáun² né³ taun³ tsú² jná¹³ ñí¹ crei²¹; tɨ³la³ ñí¹
má²cá²hnɨ́² jmáɨ¹ jáun² má¹ná¹ jenh¹³ bíh¹ jná¹³ ja¹ hla¹.

La³ cun³ hi³ ca³mɨ́³ mí¹ziú¹³ Jacobo quionh³ Juan²
(Marcos 10:35-45)

20 Jmɨ́¹jáun² ca³ma³janh³² ñí²cuo² Zebedeo ñí¹con² Jesús quionh³ tá¹ gon³
jon²; tsá²mɨ³ hí³ né³ ca³di³jñí³² ta³ ñí¹ Jesús hi³ ca³mɨ́³ cáun² hi³ chú³².
21 Hi³ jáun² Jesús ca³ngáɨ³:
—¿He³ jmɨ́¹ hnáuh² hnú²?
Jáun² tsá²mɨ³ hí³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Jmu³ tiá³ hi³ chú³², hi³ nɨ́¹ má¹tɨ³ ñí¹ má²ñi³quien² hnú², tá¹ gon³ jón³²
jná¹³ lá² tiánh³² cu³henh¹ hnú², jan² tɨ³ cuá² chu²¹ hi³ jan² tɨ³ cuá² cáun¹.
22 Tɨ³la³ Jesús né³ ca³ngáɨ³:
—Hnoh² dá² hí¹juáh³ tiá² ñíh¹ bíh¹ náh² he³ ná¹mɨh³². ¿Hí¹ quɨnh¹ náh² jmáɨ¹
hi³ há¹ ngá¹³ náh² la³ cun³ hi³ há¹ ngá¹³ jná¹³, [jɨ³ hi³ zón³² náh² siáh³ jmáɨ² hi³
má¹tsoh¹ honh² la³jmɨ́¹ zón²¹ jná¹³]?
Jáun² tsá² hí³ né³ ca³juáh³:
—Lɨ́¹³ bíh¹.
23 Jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús:
—Tson² bíh¹ cu³tí³ hi³ hnoh² ha¹ ngá¹³ náh² la³ cun³ hi³ há¹ ngá¹³ jná¹³, [jɨ³
hi³ zón³² náh² siáh³ jmáɨ² la³jmɨ́¹ zón²¹ jná¹³;] tɨ³la³ hi³ ca³tɨ²¹ hi³ cuá¹tianh³
náh² cu³hén² jná¹³, jan² cuá² chu²¹ hi³ jan² tɨ³ cuá² cáun¹ má¹ná¹, tiá²
ca³tɨn¹ yáh³ jná¹³ cué¹³, quí¹ ñí¹ jáun² má²lɨ́³ hua³jan²¹ hi³ tsa³tiánh² tsá²
má²ca³quianh³ hnga² bíh¹ Ñuh³² jná¹³.
24 Jmɨ́¹ ca³náɨ³² tsá² quian³ ñí¹ hná¹ jáun² jáɨ¹³ jáun² né³, ca³míh³ tsɨ́³ ñí¹con²
tsá² gon³ má²tún² raɨnh²¹ hí³.
25 Tɨ³la³ Jesús má¹ná¹, ca³teh³ jɨ³lɨn² tsá² hí³ hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Hnoh² ná¹ñíh¹ hi³ tsá² ná¹ho² ta²¹ ma³ quin³² ma³ caun³² hué³² jmu²
quien² ñí¹con² tsá² zian² hué³² jáun², hi³ jáun² tsá² ná¹quien² hí³ né³ cáun² jmu²
héih³² ñí¹con² tsá² tionh² hí³ jo³cuo².
26 Tɨ³la³ tiá² ca³tɨ²¹ yáh³ hi³ lɨ́¹³ la³ jáun² ja¹ quián¹³ hnoh². Quí¹ nɨ́¹juáh³
tsá² hnió³ lɨ³ quien² ja¹ quián¹³ hnoh², hniáuh³² lɨ́n³ tsú² jan² tsá² quian²¹ bíh¹
ñí¹con² tsá² ñí¹ hná¹ jáun²;
27 hi³ lɨ³ua³ jan² hnoh² tsá² hnáuh² náh² lɨ́n¹³ tsá² la³ñí¹, hniáuh³² jmúh¹³
náh² hi³ lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́n³ jan² *tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ tsá² ñí¹ hná¹ jáun² bíh¹.
28 Hniáuh³² jmu³ tsú² la³jmɨ́¹ jmu² jná¹³ bíh¹ Jon² tsá²mɨ³cuóun². Quí¹ jná¹³
dá² cuan³ ná¹ hi³ ja³ma³con²¹ bí¹ ná¹ tsáu², jun³juáh¹³ hi³ tɨ³ ma³cáu³² yáh³
tsáu² jná¹³; jɨ³ hi³ cuan³ ná¹ siáh³ hi³ jɨenh²¹ ná¹ huen² hi³ jun³, hi³ lɨ́³ cáun²
hmah²¹ ca³tɨ²¹ hi³ lɨ́¹³ liáun³ juóun³² lɨ́n³² tsáu².

Jesús jmah²³ gon³ tsá² ten³
(Marcos 10:46-52; Lucas 18:35-43)

29 Jáun² né³, tá¹la³ jmɨ́¹ má²hí¹huen³² tsú² jáun² já¹ juú² Jericó, juóun³² lɨ́n³²
bíh¹ tsáu² jmɨ́¹ hí¹já²táunh¹ cu³hna²¹ Jesús.
30 Can³² hú¹ juɨ³² ñí¹ jmɨ́¹ hí¹ja³tánh¹ tsú² jáun² jmɨ́¹ tionh¹ gon³ tsá² ten³; hi³
jáun² jmɨ́¹ ca³náɨ³² tsú² hi³ cuá¹ja³² Jesús, jáun² ca³hóh³² tiá³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—¡Hnú² Tɨ³², jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹, cuɨ́¹ já² miɨ́³ honh² hnú² quiú¹³
jnoh¹!

31 Jáun² tsá² jmí¹ hí¹já²táunh¹ hí³ né³ ca³jin³ tsá² ten³ hí³, hi³ jmɨ¹ hnió³ tsú²
hi³ tiánh³ tsú² ta³máɨh³; tɨ³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, tɨ³ lɨ³mí¹ tiá³ ca³hóh³² bíh¹, hi³
ca³juáh³:
—¡Hnú² Tɨ³², jón²zíh¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹, cuí¹ já² mií³ honh² hnú² quiú¹³
jnoh¹!
32 Jáun² Jesús ca³náu², hi³ ca³teh³ dí² tsá² hí³, hi³ jáun² ca³ngáɨh³ dí²:
—¿He³ jmí¹ hnáuh² hnoh² hi³ jmu¹ jná¹³ ñí¹con² náh²?
33 Jáun² tsá² ten³ hí³ né³ ca³juáh³:
—Tɨ³², hnáu² jnoh¹ hi³ jnia³ siáh³ mɨ¹ñí¹.
34 Jmɨ¹jáun² ca³ja³ mií³ tsɨ³ Jesús ñí¹con² tsá² hí³, hi³ jáun² ca³tí³ dí² cuo²
mɨ¹ñí¹ tsú². Hi³ jáun² la³ cun³ jmɨ¹jáun² bíh¹ ca³jnia³ siáh³ mɨ¹ñí¹ tsá² hí³, hi³
jáun² ja³taunh²¹ cu³chin¹ cu³hna²¹ Jesús.

21

Jesús má²hí³ já¹ juú² Jerusalén
(Marcos 11:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19)

1 Jmɨ¹ má²ja³quián³ chá¹táunh¹ tsú² juú² Jerusalén, ca³cha³táunh¹ tsú² có³²
juú² Betfagé can³² máh³ míh¹ Olivos; jmɨ¹jáun² ca³zen³ Jesús gon³ tsá² haɨn²¹
hí³ tɨ³ con²,
2 hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Cuá²táunh¹ náh² juú² míh¹ nio² tɨ³ chí¹ján³ nɨ²². Jáun² ñí¹ nɨ² la³juɨ³²
chanh²¹ náh² jan² lo¹ búh¹ quionh³ jáh³ míh¹ jon², hi³ cuá¹hñéih¹. Cuá²zanh¹
náh² jáh³, hi³ jáun² ñá²jan³² ñí¹ lá².
3 Hi³ jáun² nɨ¹juáh³ zian² tsá² zia³² hi³ ca³juáh³ ñí¹con² hnoh², jáun² juoh¹
náh² tsú²: “Hliá² má²hniah³ ñí¹con² Tɨ³² Juo¹³ bíh¹ jnoh¹ jáh³, hi³ jáun² la³juɨ³
já¹jon¹ jnoh¹ siáh³ ñí¹ tionh¹ lá²”.
4 La³ nɨ² ca³lɨ³ hi³ jáun² ca³lɨ³tí³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ hla¹ *tɨ³² jë¹ Dió³², jmɨ¹
ca³juáh³ jáun² la³ lá²:
5 Zéih³ náh² tsá² zian² tɨ³ ñí¹ zeh¹ máh³ Sión la³ lá²:
Sá¹nɨ² jɨe³, Re²¹ Juóuh³² hnoh² cuá¹ja³² ñí¹con² náh²;
jan² Tsá² tsɨ¹juɨ³ bíh¹ hí³,
hi³ cuá¹tsɨn¹ jan² lo¹ búh¹ míh¹,
la³ cun³ lo¹ pih²¹ jon² jan² jáh³ qui³ cán²³ lio²¹.
6 Jáun² ja³taunh²¹ bíh¹ tsá² gon³ haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² hi³ ca³jmú³ la³ cun³
hi³ má²lɨ²juáh³ tsú² jáun².
7 Ná¹jón²¹ bíh¹ tsú² ló¹ búh¹ la³ má²quionh³ jon² jmɨ¹ ca³cha³tánh¹, hi³ jáun²
ca³na³tsɨ³ tsú² ha¹ cu³hna²¹ jáh³, hi³ jáun² ca³cua³tsɨn¹ Jesús.
8 Jmɨ¹ lɨ²¹ jáun² né³, juóun³² lɨn³² bíh¹ tsáu² ca³qui³ ca³ja³ ha¹ hú¹ juɨ³²; hi³
ma³ jan² né³ ca³quieh³ cuú² ñeh¹ hmá² hi³ ca³ja³ siáh³ hú¹ juɨ³².
9 Tsá² jmɨ¹ hí¹tsá²táunh¹ chí¹ján³, jɨ³ tsá² jmɨ¹ hí¹ja³táunh¹ chí¹cáɨn² nɨ²
ca³ma³liáu³² hi³ tɨ³ hóh³² tiá³ hi³ juáh³ la³ lá²:
—¡Cuɨ¹ lɨ³quien² bíh¹ jón²zíh¹ jón²cho¹ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹! ¡Cuɨ¹ lɨ³quien² bíh¹
Tsá² cuá¹ja³² cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Dió³² Juo¹³ dí²! ¡Hénh³ ma³ chun¹
Dió³² Tsá² cuá³ hñu³mɨ³cuú²!
10 Hi³ jáun² jmɨ¹ hi²¹ Jesús já¹ juú² Jerusalén, la³jɨn³² bíh¹ tsá² juú²
ca³ja³cáun² tsɨ³ hi³ quí² ngaɨh³² raɨnh²¹ hi³ juáh³:

—¿Hin^{2} dá^{2} tsánh^{2} tsá^{2} ó^{32}?
11 Hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} hí^{1}ja^{3}tú^{2} ja^{3}lɨn^{23} hí^{3} cu^{3}chin^{1} cu^{3}hna^{21} Jesús né^{3} ca^{3}juáh^{3}:
—Jesús Tsá^{2} lɨ́n^{3} tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32} bíh^{1} ó^{32}, Tsá^{2} juú^{2} Nazaret hɨ́n^{13} tɨ^{3} Galilea.

Jesús má^{2}jɨ^{2} cuáh^{32} chín^{1}
(Marcos 11:15-19; Lucas 19:45-48; Juan 2:13-22)

12 Jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} hi^{3} Jesús hñu^{3} cuáh^{32} chín^{1}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}huen^{3} dí^{2} tɨ^{3} cheih^{32} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} jmɨ́^{1} ná^{1}hna^{2} jɨ^{3} tsá^{2} jmɨ́^{1} ná^{1}la^{32} ñí^{1} jáun^{2}. Ca^{3}ziu^{3} ca^{3}cuɨ́^{3} tsú^{2} mesa quioh^{21} tsá^{2} jmɨ́^{1} ná^{1}zaɨ^{32} quɨe^{3} quioh^{21} hué^{32} siáh^{3} jɨ^{3} hmá^{2}sɨ^{1} quioh^{21} tsá^{2} jmɨ́^{1} ná^{1}hna^{2} chi^{3} jáɨ^{2} nɨ́^{2} siáh^{3};
13 hi^{3} jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2}:
—Ñí^{1} Sí^{2} quioh^{21} Dió^{32} rá^{1}juáh^{3} la^{3} lá^{2}: “Hñu^{32} jná^{13} dá^{2} jmáɨ^{2}: hñú^{3} ñí^{1} liéinh^{32} tsú^{2} Dió^{32}” bíh^{1}. ¡Tɨ^{3}la^{3} hnoh^{2} né^{3}, tá^{2} hláu^{2} quioh^{21} háɨn^{2} bíh^{1} má^{2}ca^{3}jmuh^{3} náh^{2}!
14 Hñu^{3} cuáh^{32} jáun^{2} né^{3}, cua^{3}taunh^{21} ma^{3} jan^{2} tsá^{2} ten^{3} jɨ^{3} tsá^{2} hma^{2} nɨ́^{2} siáh^{3} ñí^{1} zenh^{1} Jesús, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}jmah^{3} dí^{2}.
15 Tɨ^{3}la^{3} jmɨ́^{1} ca^{3}jɨ́e^{3} tsá^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} mi^{3}jmú^{3} quionh^{3} tsá^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} tɨ^{32} liei^{21} hua^{3}jueh^{32} hi^{3} jmu^{2} jáun^{2} Jesús, jɨ^{3} hi^{3} ca^{3}náɨ^{32} tsú^{2} siáh^{3} hi^{3} jlánh^{1} ná^{1}tɨ́^{2} ná^{1}hóh^{32} tsá^{1}míh^{1} hñu^{3} cuáh^{32} hi^{3} juáh^{3} la^{3} lá^{2}: “¡Cuɨ́^{1} lɨ^{3}quien^{2} bíh^{1} jón^{2}zɨ́h^{1} jón^{2}cho^{1} hla^{1} re^{21} Dá^{2}vi^{21}!”, ca^{3}míh^{3} lɨ́n^{32} bíh^{1} tsɨ́^{3} tsú^{2}.
16 Hi^{3} jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} Jesús la^{3} lá^{2}:
—¿Naɨh^{21} hnú^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} ñí^{1}juah^{21} tsú^{2} nɨ́^{2}?
Hi^{3} jáun^{2} Jesús ca^{3}juáh^{3}:
—Ján^{3}, tɨ^{3}la^{3} ¿tiá^{1} má^{2}ca^{3}híh^{3} hnoh^{2} ñí^{1} Sí^{2} quioh^{21} Dió^{32} ñí^{1} rá^{1}juáh^{3} la^{3} lá^{2} dúh^{1}?:
Má^{2}ca^{3}jmuh^{3} hnú^{2} hi^{3} tsá^{1}míh^{1} pih^{21},
jɨ^{3} dáɨn^{2} tiúh^{23} nɨ́^{2} siáh^{3},
ná^{1}má^{2}quí^{2} ma^{3}quien^{2} hnú^{2}.
17 Jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}ta^{3}tonh^{1} bíh^{1} tsá^{2} hí^{3}, quí^{1} cua^{3}han^{3} bíh^{1} Jesús já^{1} juú^{2} Jerusalén, hi^{3} ngau^{3} juú^{2} Betania, hi^{3} jáun^{2} ñí^{1} jáun^{2} ca^{3}jnioh^{2}.

Jesús jin^{23} hmá^{2} sí^{2} co^{2} tiá^{2} máɨ^{3} haɨ^{21}
(Marcos 11:12-14, 20-26)

18 Hú^{2}niéi^{2} jmɨ́^{1} cá^{1}jniá^{21} jáun^{2} má^{2}cuá^{1}tsau^{32} siáh^{3} Jesús tɨ^{3} já^{1} juú^{2} Jerusalén, jáun^{2} tá^{1}la^{3} hí^{1}hún^{1} jáun^{2} juɨ^{32} ca^{3}ráun^{3} ñí^{1}cuóunh^{21}.
19 Can^{32} juɨ^{32} jáun^{2} jmɨ́^{1} chi^{21} cáun^{2} hmá^{2} sí^{2} co^{2}, jáun^{2} ngau^{3} tsú^{2} jmɨ́h^{1} hmá^{2} hi^{3} ca^{3}ñí^{1}jɨ́e^{13} nɨ́^{1}juáh^{3} haɨ^{21} máɨ^{3}, tɨ^{3}la^{3} hí^{1} cá^{2} máɨ^{3} yáh^{3} máɨ^{3} tiá^{2} tsoh^{3} tsú^{2}, jɨ́^{32}la^{3} mu^{21} bíh^{1} hmá^{2} jmɨ́^{1} tsɨ^{21}. Jáun^{2} Jesús ca^{3}záɨh^{3} hmá^{2} sí^{2} jáun^{2} la^{3} lá^{2}:
—¡Hí^{1} cónh^{3} yáh^{3} tiú^{2}uú^{2} chau^{21} jmáɨ^{1} hi^{3} ha^{3} hnú^{2} máɨ^{3}!
Jáun^{2} la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1}jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}lɨ^{3} quiéin^{2} hmá^{2} sí^{2} jáun^{2}.
20 Jmɨ́^{1} ca^{3}jɨ́e^{3} jáun^{2} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2} tsú^{2} hi^{3} lɨ^{3} la^{3} jáun^{2}, jáun^{2} jlánh^{1} ca^{3}ja^{3}cáun^{2} tsɨ́^{3}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}ngáɨh^{3} dí^{2} Jesús:
—¿Ha^{3} bíh^{1} lánh^{3} rón^{32} sa^{3} cu^{3}tiá^{3} pih^{21} la^{3} lá^{2} máh^{3} la^{3} ca^{3}lɨ^{3} quiéin^{2} hmá^{2} sí^{2} nɨ́^{2}?
21 Jáun^{2} Jesús ca^{3}ngáɨ^{3} la^{3} lá^{2}:

—Jú¹ tson² juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh², hi³ nɨ́¹juáh³ cáun² nio² honh² náh²,
hi³ tiá² tioh³ hliáun³ ñéih³, jun³juáh¹³ jɨ́³²la³ la³ cun³ hi³ lɨ́²jmú³² jná¹³ ñí¹con²
hmá² sí² nɨ́² yáh³ lɨ́¹³ jmúh¹³ hnoh², quí¹ hí¹ la³ tɨ³ lɨ́¹³ bíh¹ hi³ juoh¹ hnoh² máh³
nɨ́² la³ lá²: “¡Quin² hnú² ñí¹ nɨ́², hñu³ jmɨ́²miih²¹ cuá²hú³²!” hú¹tá¹ lɨ³tí³ bíh¹ la³
jáun².

22 Quí¹ la³jɨ́³² hi³ mɨ́h¹³ bíh¹ náh² ñí¹con² Dió³², cun³ héih¹ bíh¹ náh² nɨ́¹juáh³
hi³ cu³tí³ nio² cáun² honh² náh².

Nga² tsáu² ñí¹con² Jesús hi³ ha³ jinh¹ hiauh³ dí² jáɨ¹³ hi³ ho²
(Marcos 11:27-33; Lucas 20:1-8)

23 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ hi³ Jesús cuáh³² chín¹, hi³ jáun² tá¹la³ jmɨ́¹ dí¹hɨeh³² tsú²
tsáu² ñí¹ jáun² né³ cua³taunh²¹ tsá² ná¹lɨ́n³ mi³jmú³ jɨ³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹
juú² nɨ́² siáh³, hi³ ca³ngáɨh³ Jesús la³ lá²:

—¿Hin² ca³cué³ héih³² hi³ jmuh³² nú² ta²¹ nɨ́²? ¿Hin² tsánh² ca³cué³ jáɨ¹³ hi³
hauh³² hnú² nɨ́²?

24 Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Ja³bí¹ jná¹³ siáh³ nga¹ cáun² jáɨ¹³ ñí¹con² hnoh²; nɨ́¹juáh³ hi³ ngáɨh¹ hnoh²
jáɨ¹³ hi³ nga¹ jná¹³ lá², jáun² má¹jáun² juanh²¹ jná¹³ hi³ hin² ca³cué³ jná¹³ jáɨ¹³
hi³ jmu² la³jɨ́³² hi³ lá².

25 ¿Hin² tsánh² ca³ze³ hla¹ Juan² hi³ cua³zion³ tsáu² jmáɨ²? ¿Hí¹ Dió³², ho³
tsá²mɨ³cuóun² uá¹?

Tɨ³la³ tsá² hí³ né³ cáun² lɨ́¹ ca³juu³ ca³hlénh³ ja¹ má²tún² hmóu³² bíh¹ hi³
ca³juónh³ la³ lá²:

—Nɨ́¹juáh³ hi³ juáh¹³ dí² hi³ Dió³² bíh¹ ca³ze³ tsú², hi³ jáun² tsá² nɨ́² né³ lɨ́¹³
nga³: “Hi³ jáun² né³, ¿he³ láɨh³² sa³ tiá² ta²¹ ca³tianh³² yáh³ náh² tsú²?”

26 Hi³ nɨ́¹juáh³ hi³ juáh¹³ dí² siáh³ hi³ tsá²mɨ³cuóun² bíh¹ ca³ze³ tsú², já² cáu²
bíh¹ he² quiú¹³ dí² ñí¹con² tsáu²; quí¹ la³jɨ́n³² bíh¹ tsáu² ná¹lɨ́n²³ hi³ hla¹ Juan²
jmɨ́¹ lɨ́n³ jan² tɨ³² jë¹ Dió³².

27 Hi³ jáun² cu³tsa³² ca³záɨh³ tsú² cú²jueh³² Jesús:

—Tiá² né¹ yáh³ jnoh¹.

Jáun² Jesús né³ ca³juáh³ siáh³:

—Hi³ jáun² sa³jun³ jná¹³ yáh³ juanh²¹ siáh³ hi³ hin² tsánh² ca³cué³ jáɨ¹³ hi³
jmu² jná¹³ la³jɨ́³² ta²¹ lá².

Jáɨ¹³ hi³ jmu² tsú² ca³tɨn¹ gon³ jon² jan² tsáu²

28 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús la³ lá²:

—¿He³ lánh³ lɨ́n²³ hnoh² ca³tɨ²¹ jáɨ¹³ hi³ jmu¹ jná¹³ lá²? Jan² tsá²ñuh² jmɨ́¹
zian² gon³ jon²; jáun² ca³záɨh³ dí² tsá² má²ján³ la³ lá²: “Jón³, cua³², cuá²jmu³
ta²¹ ñí¹ jná¹ mɨ³ uóun²jɨeh¹³ quiú¹³ né³²”.

29 Jáun² jon² tsú² ca³ngáɨ³: “¡Tiá² hnó³² nia²¹ ñe¹!” Tɨ³la³ jmɨ́¹ má²cu³lé³ jáun²
né³, ca³za² bíh¹ tsɨ́³ tsú², hi³ jáun² ngau³ hi³ ñí¹jmú¹³ ta²¹.

30 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ ngau³ tsá² má²lieih²¹ hí³ hi³ ca³ñí¹lienh¹³ siáh³ tsá² cáɨn²
hi³ ca³ñí¹zeh¹ dí² siáh³ la³ jáun²; hi³ jáun² tsá² hí³ né³ ca³ngáɨ³: “Re² bíh¹ tia²¹,
ñe¹ jná¹³”. Tɨ³la³ tiá² ñéi¹ yáh³ tsú² jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun².

31 ¿Hin² bíh¹ tsánh² tsá² gon³ hí³ ca³jmú³ la³ cun³ hi³ hnió³ jméi²?

Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³:

—Tsá² má²ján³ hí³ bíh¹.
Hi³ jáun² Jesús ca³záɨh³ siáh³ tsá² hí³:
—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ *tsá² caɨ³² hmah²¹ jɨ³ tsá²mɨ³ juón¹ bíh¹ tín² má²ná¹taunh³² jo³cuo² Dió³² la³ cónh³ bíh¹ hnoh².
32 Quí¹ hla¹ Juan² tsá² tɨ́² ziau² jmáɨ² cuan³ hi³ cua³ma³ta² hnoh² ha³ lánh³ rón³² má¹zián¹³ náh² la³ cun³ tɨ³² tsɨ́³ Dió³², tɨ³la³ tiá² ca³tianh³² yáh³ hnoh² tsú² ta²¹; tɨ³la³ tsá² caɨ³² hmah²¹ quionh³ tsá²mɨ³ tsá² lɨ́¹ jmú² lɨ́¹ tsau³² má¹na²¹, ca³tanh² bíh¹ ta²¹ tsá² hí³. Tɨ³la³ hnoh² né³, uá¹jinh¹ ca³jɨeh³ náh² hi³ jáun², cun³ jáun² bíh¹ tiá² ca³zah¹ hnoh² jmɨ́¹ honh² hi³ juáh¹³ hi³ jmɨ́¹ lɨ³ tanh¹³ náh² ta²¹ tsá² hí³.

Jáɨ¹³ hi³ jmu² Jesús ca³tɨn¹ tsá² hláɨh¹
(Marcos 12:1-12; Lucas 20:9-19)

33 ”Niéi² náh² siáh³ jáɨ¹³ hi³ jmu¹ jná¹³ lá²: Jan² tsáu² ca³jñí³ mɨ³ uóun²jɨeh¹³ ñí¹náɨ² quioh²¹; hi³ jáun² ca³jmú³ jnɨ́¹³ la³ cu³ la³ jéin³ jáun², hi³ ca³zíh³ siáh³ cáun² ñí¹ lɨ́¹³ quiáuh³² jmaɨh²¹ mɨ³ uóun²jɨeh¹³, jɨ³ hi³ ca³jmú³ tsú² siáh³ cáun² hñú³ ñe¹ lɨ́n²¹ ñí¹ lɨ́¹³ di³chín³² tsá² jmu³ hua³hí¹³ ñí¹náɨ² jáun². Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³quiú² tsú² ñí¹náɨ² jáun² jo³cuo² tsá² lɨ́¹³ jmu³ ta²¹, hi³ jáun² tsá² jmu² hí³ ta²¹ né³ jmɨ́¹ ma³hmah¹ ca³lá² quioh²¹ hué³² jáun² cun³quionh³ hi³ jɨ́enh³² cú¹pih²¹ la³ cun³ hi³ ló³² jáun². Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ngau³ ñí¹ uóunh³.
34 Jmɨ́¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ ca³láu² mɨ³ uóun²jɨeh¹³ né³, ca³zen³ tsú² ma³ jan² *tsá² má²ná¹hlánh¹ joh¹ hi³ ca³ñí¹máɨ¹ ñí¹con² tsá² jmu² ta²¹ la³ cun³ hi³ ca³tɨn¹ dí².
35 Tɨ³la³ tsá² jmu² hí³ ta²¹ né³ ca³zanh³ bíh¹ tsá² ca³zen³ hí³ tsá² quioh²¹ ñí¹náɨ², hi³ ca³qui³ ca³quiunh³ dí², ma³ jan² ca³jngɨh³ dí² hi³ ma³ jan² né³ ca³qui³ ca³jláɨn³² dí² quɨ́n¹.
36 Jáun² tsá² quioh²¹ ñí¹náɨ² jáun² ca³zen³ siáh³ juóun³² tsá² quian²¹ la³ cónh³ bíh¹ jmɨ́¹tin²; tɨ³la³ tsá² jmu² ta²¹ hí³ má¹ná¹, siáh³ bíh¹ siáh³ ca³jmúh³² tsú² tsá² hí³.
37 ”Ñí¹ cá¹táuh³ né³ cu³tsa³² ca³zen³ tsú² cú²jueh³² jon², quí¹ ca³lɨ́n¹³ tsú² la³ lá²: “Cun³ tanh¹³ bíh¹ tsú² ta²¹ jón³² jná¹³”.
38 Tɨ³la³ jmɨ́¹ ca³jɨ́en³² tsá² ná¹jmu² hí³ ta²¹ jon² tsá² quioh²¹ ñí¹náɨ² né³, ca³juónh³ ja¹ hmóu³² hi³ ca³juáh³ la³ lá²: “Já² tsá² nɨ́² bíh¹ lɨ³quioh²¹ ñí¹náɨ² lá² nɨ́¹ má¹jun² jméi²; chú³² cuɨ́¹ jngɨh¹³ dí² tsú² hi³ jáun² lɨ³ quiú¹³ dí² ñí¹náɨ² lá²”.
39 Hi³ jáun² ca³chin² tsú² tsá² hí³ tɨ³ cheih³² hi³ jáun² ca³jngɨh³ dí² tiáunh¹.
40 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³ngáɨ³ Jesús ñí¹con² tsá² hí³:
—Nɨ́¹ má¹cuanh³² tsá² quioh²¹ hí³ ñí¹náɨ² jáun² né³, ¿he³ lɨ́n²³ hnoh² jmu³ tsú² ñí¹con² tsá² jmu² hí³ ta²¹?
41 Tsá² hí³ ca³juáh³:
—Tsá² hláɨh¹ hí³ dá² jngɨh³ bíh¹ tsú², ca³la³ hí¹ cú¹pih²¹ miɨ³ tiá² já³² tsɨ́³; hi³ jáun² ñí¹náɨ² jáun² cuéh³² tsú² tsá² siánh³ bíh¹ hi³ jmu³ siáh³ ta²¹, la³ cun³ tsá² lɨ³ jɨ́enh³² la³ cun³ hi³ ca³tɨn¹ tsú² caun¹³ nɨ́¹ má¹ca³láu².
42 Jmɨ́¹jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús la³ lá²:
—¿Tiá¹ má²ca³híh³ hnoh² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³², ñí¹ rá¹juáh³ jáun² la³ lá²?:
Quɨ́n¹ hi³ tiá² ca³jeih²¹ jáun² tsá² ná¹lɨ́n³ tɨ³² hiah³²,
ta³né³² má²lɨ́³ cá² máɨ³ quɨ́n¹ hi³ jlánh¹ bíh¹ quien²,

quɨ́n[1] hi[3] hu[21] cuoh[1] hiah[32].
Hi[3] nɨ́[2] dá[2] ca[3]jmú[3] Juo[13] bíh[1] dí[2],
cáun[2] hi[3] lɨ́[13] lɨ[3] tsa[3]cáun[2] tsɨ́[3] dí[2].
43 Hi[3] jáun[2] bíh[1] juanh[32] jná[13] ñí[1]con[2] hnoh[2], hi[3] tiú[2]uú[2] lɨ́[13] yáh[3] hián[13] hnoh[2]
jáɨ[13] hi[3] tonh[21] náh[2] jo[3]cuo[2] Dió[32], la[3] cun[3] hi[3] jmɨ́[1] ca[3]tɨn[1] náh[2] hián[13]; hi[3] jáun[2]
tsá[2] hué[32] siáh[3] bíh[1] má[2]hiáuh[13], tsá[2] jmu[2] la[3] cun[3] hi[3] tɨ[32] Tsɨ́[3] Dió[32].
44 [Tɨ[3]la[3] hi[3] ca[3]tɨn[1] quɨ́n[1] jáun[2] né[3], lɨ[3]ua[3] jan[2] tsá[2] cá[2]hính[32] quionh[3] quɨ́n[1]
jáun[2], ca[3]la[3] juoh[1] mí[1] siún[1] nio[2] bíh[1] tsú[2] lɨ́[13]; hi[3] nɨ́[1]juáh[3] quɨ́n[1] jáun[2] la[3]
ca[3]táh[3] ñí[1] quioh[21] lɨ[3]ua[3] jan[2] tsáu[2] né[3], jáun[2] ca[3]la[3] juɨ[21] nio[2] bíh[1] tsú[2] lɨ́[13].]
45 Jmɨ́[1] ca[3]náɨ[32] tsá[2] ná[1]lɨ́n[3] mi[3]jmú[3] jɨ[3] tsá[2] *fariseos jáɨ[13] hi[3] jmu[2] jáun[2]
Jesús, jmɨ́[1]jáun[2] ca[3]lɨ[3]tsɨn[2] tsú[2] hi[3] ca[3]tɨn[1] hí[3] bíh[1] dí[2] jáɨ[13] hi[3] má[2]lɨ́[2]hléh[32] tsú[2]
jáun[2].
46 Jmɨ́[1]jáun[2] jmɨ́[1] má[2]hnió[3] dí[2] zanh[3] Jesús, tɨ[3]la[3] jmɨ́[1] juénh[2] bíh[1] tsú[2] ñí[1]con[2]
tsá[2] ná[1]ngɨh[32] hí[3], quí[1] jmɨ́[1] ná[1]juáh[23] bíh[1] tsá[2] hí[3] hi[3] Jesús lɨ́n[3] jan[2] tɨ[32] jë[1]
Dió[32].

22

*Jáɨ[13] hi[3] jmu[2] Jesús ca[3]tɨn[1] tsá[2] ná[1]tén[1] ñí[1] jmu[3] tsú[2] jmáɨ[1] hi[3] jenh[13] cuo[2]
tsáu[2]*
(Lucas 14:15-24)
1 Jesús ca[3]ma[3]liáu[32] hi[3] liéinh[32] siáh[3] tsá[2] hí[3] cun[3]quionh[3] jáɨ[13] hi[3] jmu[2], hi[3]
ca[3]záɨh[3] dí[2] la[3] lá[2]:
2 —Jmáɨ[1] hi[3] téh[3] Dió[32] tsá[2] lɨ́[13] tónh[32] jo[3]cuo[2] lɨ́[13] la[3]jmɨ́[1] lɨ[21] jmɨ́[1] ca[3]jmú[3] jan[2]
re[21] jmáɨ[1] hi[3] ca[3]jenh[2] cuo[2] jon[2].
3 Ca[3]zen[3] tsú[2] *tsá[2] má[2]ná[1]hlánh[1] joh[1] hi[3] tsa[3]tieh[1] tsú[2] tsá[2] má[2]ná[1]tén[1], tɨ[3]la[3]
tsá[2] ná[1]tén[1] hí[3] né[3] tiá[2] ca[3]he[3] yáh[3] hi[3] ja[3]táunh[1].
4 Jáun[2] ca[3]zen[3] tsú[2] siáh[3] tsá[2] má[2]ná[1]hlánh[1] joh[1] ñí[1] hná[1] jáun[2] hi[3] ca[3]záɨh[3]
dí[2] la[3] lá[2]: “Cuá[2]zéih[3] náh[2] tsá[2] ná[1]tén[1] hi[3] má[2]ná[1]lɨ́[3] bíh[1] hua[3]jan[21] má[32]
quion[21] jná[13]. Má[2]lɨ́[2]jmú[32] jná[13] héih[32] hi[3] jngɨh[3] tsú[2] cuá[1]juɨ́[2] jɨ[3] la[3]jɨ́n[32] jáh[3]
húnh[1] nɨ́[2] siáh[3], hi[3] jáun[2] la[3]jɨ́[32] bíh[1] má[2]ná[1]lɨ́[3] hua[3]jan[21]; cuɨ́[1] ja[3]táunh[1] tsú[2]
jmáɨ[1] ñí[1] jenh[13] cuo[2] jón[32] jná[13]”.
5 Tɨ[3]la[3] tsá[2] ná[1]tén[1] hí[3] má[1]ná[1], ca[3]la[3] uá[1] tiá[2] náɨ[32] bíh[1] ca[3]jmú[3]. Ma[3]
jan[2] tsá[2] hí[3], ta[21] bíh[1] ca[3]ñí[1]jmú[13] ñí[1]náɨ[2] quioh[21], ma[3] jan[2] né[3] ca[3]ñí[1]jmú[1]
ñí[1]hnáɨh[1],
6 hi[3] ma[3] jan[2] né[3], ca[3]zanh[3] bíh[1] tsá[2] hí[3] joh[1] re[21], hi[3] ca[3]quiu[3] ca[3]pan[3] dí[2]
ca[3]la[3] ñí[1] ca[3]jngɨh[3] dí[2] tiáunh[1].
7 Jmɨ́[1]jáun[2] ca[3]míh[3] lɨ́n[32] bíh[1] tsɨ́[3] re[21] hí[3], hi[3] jáun[2] ca[3]zen[3] hliáu[3] joh[1] hi[3]
ca[3]ñí[1]ma[3]tsan[2] tsá[2] hláɨh[1] tsá[2] hon[2] hí[3], jɨ[3] hi[3] ca[3]ñí[1]jín[2] tsú[2] juú[2]co[1] tsá[2] hí[3].
8 Jmɨ́[1] lɨ[21] jáun[2] ca[3]záɨh[3] dí[2] tsá[2] hí[3] joh[1]: “La[3]jɨ́[32] bíh[1] má[2]ná[1]lɨ́[3] hua[3]jan[21]
quioh[21] hi[3] jenh[13] cuo[2] jón[32] jná[13], tɨ[3]la[3] tsá[2] jmɨ́[1] ná[1]tén[1] hí[3] né[3], tiá[2] jmɨ́[1] la[3]
ca[3]tɨ[21] yáh[3] hi[3] te[1] jná[13] tsá[2] hí[3].
9 Hi[3] jáun[2] cuá[2]táunh[1] náh[2] cú[2]jueh[32] la[3] tán[1] ja[1] hñú[3], hi[3] cuá[2]tiéh[3] náh[2] ñí[1]
lá[2] la[3]jín[32] tsá[2] jenh[13] náh[2] ñí[1] jáun[2]”.
10 Hi[3] jáun[2] tsá[2] hí[3] né[3], ca[3]huén[2] bíh[1] hi[3] ja[3]taunh[21] ja[1] hñú[3] hi[3] ca[3]ñí[1]tieh[1]
la[3]jɨ́n[32] lɨ[3]ua[3] jan[2] tsá[2] ca[3]jenh[2], cuɨ́[1] tsá[2] chun[1] cuɨ́[1] tsá[2] hláɨh[1]; hi[3] jáun[2]
ca[3]cónh[32] bíh[1] tsáu[2] ñéih[3].

11 ”Jmɨ́¹jáun² hi³ re²¹ ñéih³ hi³ ca³ñí¹jɨen¹³ tsá² má²ca³lɨ³tén¹ hí³, hi³ jáun² ca³jɨ́en³² tsú² jan² tsá²ñuh² hi³ jmɨ́¹ cuá¹tón²¹ ñí¹ jáun², tɨ³la³ tiá² jmɨ́¹ cuá¹quih³² yáh³ tsú² hmɨh³² la³ cun³ hi³ qui³ quɨh³² tsú² ñí¹ jenh² cuo² tsáu².

12 Hi³ jáun² ca³záɨh³ dí² la³ lá²: “Hnú² tsá²ñuh², ¿ha³ lánh³ rón³² lɨ́²húh³² hnú² ñí¹ lá² ta³ tiá² quíh¹ nú² hmɨh³² hi³ ca³tɨ²¹ quɨh³² tsú² jmáɨ¹ hi³ jenh² cuo² tsáu²?” Tɨ³la³ tsá² hí³ má¹na²¹, cáun² lɨ́¹ ca³cuá³ tie³ bíh¹.

13 Jáun² re²¹ hí³ ca³záɨh³ tsá² ná¹ná²tsɨ́³ má³² ñí¹ mesa, hi³ ca³juáh³ la³ lá²: “Hñéi³ náh² cuá² ta³ tsá² lá², hi³ jáun² cuá²tion³ tɨ³ cheih³² ñí¹ já¹niéi², hi³ jáun² ñí¹ jáun² tsa³tɨ́² tsa³hoh³², hi³ tsa³qui³ tsa³hon³²”.

14 Jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús la³ lá²:

—Quí¹ juóun³² lɨ́n³² bíh¹ tsáu² má²ná¹tén¹, tɨ³la³ cú¹pih²¹ bíh¹ tsá² quiánh³.

Jesús juáh³ hi³ ca³ta¹ dí² má¹hmah²¹ ñí¹con² tsá² chi² hmah²¹
(Marcos 12:13-17; Lucas 20:20-26)

15 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ja³tanh²¹ tsá² *fariseos hi³ ca³ñí¹jmú¹³ cá²hon³ ha³ lánh³ tsa³ca³ tsa³lian³ dí² Jesús, hi³ jáun² zia³² lánh³ rón³² tánh³² tsú² tso³ cun³quionh³ jáɨ¹³ hi³ hléh³².

16 Hi³ jáun² ca³zen³ dí² ma³ jan² tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² la³ má²quionh³ ma³ jan² tsá² cu³ nió³ joh¹ Herodes, hi³ ca³ñí¹zeh¹ Jesús la³ lá²:

—Hnú² Tɨ³², né¹ jnoh¹ hi³ jmáh³la³ jú¹ tson² bíh¹ hɨeh³² hnú², hnú² bíh¹ hɨeh³² jú¹ tson² ca³tɨ²¹ juɨ³² quioh²¹ Dió³²; hi³ né¹ jnoh¹ siáh³ hi³ tiá² jmuh³² yáh³ hnú² jan² quien² hi³ jan² tiá² quien².

17 Jáun² hnáu² jnoh¹ hi³ hnú² juáh¹³ la³ cun³ hi³ lɨ́n²³ hnú²: ¿Hí¹ ca³tɨ²¹ má¹hmah²¹ jnoh¹ quɨe³ hi³ mɨ³² *tsá² cuá¹lɨ́n³ mɨ³chí¹ juú² Roma, ho³ tiá² hniáuh³²?

18 Tɨ³la³ Jesús má¹ná¹, ca³lɨ³tsɨn² bíh¹ la³ cun³ hi³ hlah³ hi³ hó³² hi³ jmɨ́¹ ná¹tioh³ jáun² tsɨ́³ tsá² hí³, hi³ jáun² ca³záɨh³ dí² la³ lá²:

—¡Hnoh² tsá² lɨ́n³ náh² la³ cá¹ la³ jéinh¹! ¿He³ láɨh³² cá² lau²³ hnoh² jná¹³?

19 Hɨ́e¹ náh² cáun² quɨe³ hi³ qui³ ma³hmah²¹ náh² jáun² neh²¹.

Hi³ jáun² tsá² hí³ ca³cué³ cáun² *cú¹tiáu².

20 Jmɨ́¹ jáun² ca³ngáɨh³ Jesús tsá² hí³:

—¿Hin² mɨ³ ñí¹ tá²láɨ¹ ñí¹ lá², hi³ hin² hi³ jmáɨ² tón³² lá² siáh³?

21 Jáun² tsá² hí³ ca³ngáɨ³:

—Quioh²¹ *tsá² cuá¹lɨ́n³ mɨ³chí¹ bíh¹ nɨ³².

Jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Jáun² cuéh³ náh² tsá² cuá¹lɨ́n³ mɨ³chí¹ la³ cun³ hi³ ca³tɨn¹ hiáuh³, hi³ cuéh³ náh² siáh³ Dió³² la³ cun³ hi³ ca³tɨn¹.

22 Jmɨ́¹ má²lɨ́²niéi³² tsú² jáɨ¹³ jáun² né³, lɨ́¹ ca³ta³ná¹jɨ́e³² bíh¹, hi³ jáun² ja³tanh²¹ bíh¹, jáun² hnga² bíh¹ Jesús jéɨ³²ɨ́¹ ca³ta³zanh¹.

Nga² tsáu² ca³tɨ²¹ hi³ jenh¹³ tsú²
(Marcos 12:18-27; Lucas 20:27-40)

23 Jmáɨ¹ jáun² siáh³ cua³taunh²¹ ma³ jan² tsá² *saduceos hi³ cua³jɨen³ Jesús. Tsá² cu³ nió³ tsá² saduceos hí³ tiá² ta²¹ haɨh²¹ yáh³ hi³ jenh¹³ tsá² má²cá²tsan³; hi³ jáun² bí¹ jlánh¹ ca³ñí¹ngah¹ dí² Jesús jáɨ¹³ lá²:

24 —Tɨ32, hla1 Moisés ca3juáh3 hi3 nɨ́1juáh3 jan2 tsá2ñuh2 ca3jéinh32 cuo2, hi3
jun3 bíh1 ta3 tiá2 jon2 ca3lɨ3zian2 quionh3 tsá2mɨ3 hí3, jáun2 dá1jon21 tsú2 ca3tɨn1
jéinh32 cuo2 quionh3 tsá2mɨ3 hnáɨ3 hí3 hi3 jáun2 lɨ3zian2 jon2 ca3tɨn1 hla1 raɨnh21.
25 Jáun2 né3, ja1 quiú13 jnoh1 jmɨ́1 zian2 cá2 mí1zionh2 tsá2ñuh2 hi3 jmɨ́1 ná1lín3
quiaun3 má2tún2 raɨnh21 jan2 jméi2 mí1ziú13. Tsá2 má2ján3 né3 ca3jéinh32
cuo2 quionh3 tsá2mɨ3, tɨ3la3 jun3 bíh1 ta3 tiá2 jon2 ca3lɨ3zian2 hí1 jan2, hi3 jáun2
dá1jon21 bíh1 hla1 hí3 ca3jéinh32 siáh3 cuo2 quionh3 tsá2mɨ3 hnáɨ3 hí3.
26 La3 jáun2 bíh1 siáh3 lɨ3 ñí1con2 tsá2 ñí1 má2gon3 hí3 ca3la3 ñí1 jun1; jáun2 tsá2
ñí1 má2gáun3 siáh3 ca3jan3 tsá2mɨ3 hí3. La3 jáun2 bíh1 lɨ3 quioh21 tán1 quiaun3
tsá2ñuh2 hí3.
27 Jáun2 ñí1 ca3táuh3 né3, jun3 bíh1 siáh3 tsá2mɨ3 hí3 hnga2.
28 Hi3 jáun2 né3, nɨ́1 má1tɨ3 ñí1 ca3jenh13 tsú2, ¿hin2 dá2 tsánh2 tsá2 quiaun3
hí3 lɨ́13 ñí2cuo2 tsá2mɨ3 hí3, quí1 tán1 quiaun3 bíh1 tsú2 ca3jéinh32 cuo2 quionh3
tsá2mɨ3 hí3?
29 Jáun2 Jesús ca3ngáɨ3, hi3 ca3juáh3 la3 lá2:
—Hnoh2 dá2 lɨ́1 ná1tsá2con2 bíh1 náh2, quí1 cun3ñí1 hi3 tiá2 cuɨn2 náh2 Sí2
quioh21 Dió32, hi3 sa3jun3 pí3 quioh21 Dió32.
30 Quí1 nɨ́1 má1ca3jenh13 tsú2 ja1 hla1, tiá2 hin2 jéinh32 yáh3 cuo2, hi3 sa3jun3
cuen3 yáh3 tsú2 jon2 hi3 jéinh32 cuo2, quí1 má1jáun2 dá2 má2lín13 tsú2 la3jmɨ́1
lɨ́n3 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32 bíh1, tsá2 tionh2 hí3 hñu3mɨ3cuú2.
31 Tɨ3la3 hi3 ca3tɨ21 jáɨ13 nɨ́1juáh3 hi3 tson2 jenh13 tsá2 má2cá2tsan3 né3, ¿tiá1
má2ca3híh3 hnoh2 la3 cun3 jáɨ13 hi3 ca3juáh3 jáun2 Dió32 hnga2 dúh1?, jmɨ́1
ca3juáh3 jáun2 la3 lá2:
32 “¡Jná13 bíh1 la32 Dió32 Juo13 Há2bran21, Isaac jɨ3 Jacob nɨ́2 siáh3!” Quí1
Dió32 dá2 lín3 Dió32 Juo13 tsá2 zian2 bíh1, tiá2 lɨ́13 yáh3 lín3 tsú2 Dió32 Juo13 tsá2
má2jún1.
33 Jmɨ́1 má2lɨ́2niéi32 tsá2 tionh2 la3 cu3 la3 jéin3 hí3 jáɨ13 nɨ́2 né3, lɨ́1 ca3ja3cáun2
bíh1 tsɨ́3 tsú2 ca3tɨ21 jáɨ13 hi3 hleh32 jáun2 Jesús.

Héih32 hi3 jlánh1 bíh1 quien2
(Marcos 12:28-34; Lucas 10:25-28)

34 Jmɨ́1 ca3lɨ3 ñi32 tsá2 fariseos hi3 Jesús ca3jmú3 hi3 tsá2 saduceos lɨ́1 tiá2 ñi32
he3 nga3, hi3 jáun2 ca3ngɨh32 dí2 tiáunh1.
35 Hi3 jáun2 jan2 tsá2 hí3, tsá2 lín3 tɨ32 liei21, jmɨ́1 hnió3 ca3 lan3 Jesús, hi3
ca3ngáɨh3 dí2 la3 lá2:
36 —Hnú2 Tɨ32, ñí1 ca3la3 jɨ́32 héih32 zia32 ñí1 liei21, ¿hín2 bíh1 héih32 hi3 jlánh1
bíh1 quien2?
37 Jáun2 Jesús ca3záɨh3 tsá2 hí3 la3 lá2:
—“Ma3hno1 Dió32 Juóuh32 ca3la3 jonh3 jmɨ́1 honh2, la3jɨ́32 jmɨ́2chí3 quián13 jɨ3
la3jɨ́32 hi3 lɨ́n23 nú2 nɨ́2 siáh3”.
38 Hi3 nɨ́2 bíh1 héih32 la3ñí1, héih32 hi3 jlánh1 bí1 quien2 ñí1 ca3la3 jɨ́32 héih32.
39 Hi3 héih32 ñí1 má2tun3 né3 míh1 tiá2 cá2ren2 bíh1, hi3 juáh3 la3 lá2: “Ma3hno1
tsá2mɨ3cuóun2 renh2 la3jmɨ́1 hno3 nú2 huen2”.
40 Tá1 tun3 héih32 nɨ́2 bíh1 lɨ́3 mí1zioh21 quioh21 tá1 cáun2 liei21 quioh21 hla1
Moisés jɨ3 la3jɨ́32 la3 cun3 hi3 ca3hɨ́e3 tsá2 ca3lɨn3 hí3 *tɨ32 jë1 Dió32 nɨ́2 siáh3.

¿Hin² bíh¹ jón²zíh¹ jón²cho¹ Tsá² lín¹³ Cristo?
(Marcos 12:35-37; Lucas 20:41-44)

41 Tá¹la³ jmí¹ ná¹ngɨh³² jáun² tsá² fariseos hí³,
42 jáun² Jesús ca³ngáɨ³:
—¿He³ lánh³ lín²³ hnoh² hi³ ca³tɨn¹ Tsá² lín¹³ Cristo? ¿Hin² jón²zíh¹ jón²cho¹ hí³?
Tsá² hí³ né³ ca³juáh³:
—Jón²zíh¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹ bíh¹ hí³.
43 Jmí¹jáun² ca³juáh³ Jesús la³ lá²:
—Ní¹juáh³ la³ ní² né³, ¿he³ bí¹ lánh³ rón³² sa³ ca³juáh³ yáh³ hla¹ Dá²vi²¹ hnga² cun³quionh³ Jmí²chí³ Chun¹, hi³ Juo¹³ bíh¹ dí² Tsá² lín³ Cristo? Quí¹ hla¹ Dá²vi²¹ ca³juáh³ la³ lá²:
44 Dió³² Juóu³² jná¹³ ca³záɨh³ Tɨ³² Juóu³² jná¹³:
Tɨ³ cuá² chu²¹ quion²¹ jná¹³ ñí³,
ca³la³ tɨ³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ jmu¹ jná¹³ hi³ tsá² hau² hnú² lín¹³ la³jmí¹ lí³ cáun² jlɨ²¹ hi³ hí¹ cú¹pih²¹ tiá² quien²,
hi³ ná¹tsɨn²¹ hnú² tanh¹.
45 Jáun² né³, ¿ha³ bí¹ lánh³ rón³² lí¹³ hi³ Tsá² lín¹³ Cristo lín³ jan² tsá² jón²zíh¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹, ní¹juáh³ ta³bí¹ hnga² yáh³ hla¹ Dá²vi²¹ la³ ca³juáh³ hi³ Juo¹³ bíh¹ tsú² Tsá² lín¹³ hí³ Cristo?
46 Hi³ jáun² hí¹ jan² yáh³ tsá² hí³ tiú²uú² ca³lɨ³ nga³ hí¹ cáun² jáɨ¹³; hi³ jáun² la³ cun³ jmáɨ¹ jáun² né³, hí¹ jan² yáh³ tiú²uú² hin² ca³tia³ tsí³ hi³ nga³ hí¹ cáun² jáɨ¹³ ñí¹con² tsú².

23

Jesús jñéih²³ tsáu¹³ tsá² fariseos jɨ³ tɨ³² liei²¹
(Marcos 12:38-40; Lucas 11:37-54; 20:45-47)

1 Jmí¹jáun² ca³juáh³ Jesús ñí¹con² tsá² ñi³tú¹ ñi³lɨn¹³ chí¹cá¹ chí¹tón²¹ cu³héin¹ tsú², jɨ³ ñí¹con² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² dí², hi³ juáh³ dí² la³ lá²:
2 —Tsá² ná¹lín³ tɨ³² liei²¹ jɨ³ tsá² *fariseos ní² ná¹ho² jáɨ¹³ hi³ tɨn² niá³² jáɨ¹³ hi³ rá¹tioh³ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés.
3 Hi³ jáun² né³, tionh² náh² ta²¹ la³ cun³ la³jí³² jáɨ¹³ hi³ juáh³ tsú² jáun²; tɨ³la³ ha³ lí² cán² náh² nóh³² quioh²¹ tsú² má¹ná¹, quí¹ tsá² hí³ dá² hɨe³² cáun² jú¹ tson², tɨ³la³ má¹lɨ³² jáun² né³, la³ siáh³ bíh¹ jmu² tsú² hmóu³².
4 Quí¹ tsá² hí³ dá² jlánh¹ jmu² héih³² huáh² tsí³ ñí¹con² tsáu², héih³² hi³ hí¹juáh³ hmóu³² tsú² tiá² hnió³ ma³tí³².
5 La³jí³² hi³ jmu² tsú² jáun², jmu² tsú² cun³ñí¹ hi³ hnió³ tsú² jíe³ tsáu² bíh¹. Tsá² hí³ jlánh¹ zaɨn³² pɨ³ tsáɨh³ hná¹ hmɨh³² hú³ má²ná¹tón²¹ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² la³cáun² chí¹quie¹³ jɨ³ cuo² tsú² ní² siáh³, hi³ zaɨn³² tsú² quíh³² siáh³ hmɨh³² hi³ haɨ²¹ láuh¹³ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ cuo² la³ cónh³ bí¹ hi³ quɨh³² lɨ³ua³ jan² tsáu².
6 Tsá² hí³ siáh³ jlánh¹ hniá¹ tiánh³ ñí¹ chu²¹ ní¹ má¹ca³cha³táunh¹ lɨ³ua³ cáun² ñí¹ nio² jmáɨ¹, hi³ hniá¹ siáh³ tiánh³ ñí¹ jlánh¹ bí¹ quien² hñu³ cuáh³² quioh²¹,
7 hi³ jlánh¹ hniá¹ tsú² siáh³ hi³ tsáu² cuen³ Dió³² ní¹ má¹ca³jenh² dí² tsáu² ja¹ hmah²¹, hi³ hniá¹ tsú² siáh³ hi³ té³ tsáu²: “¡Tɨ³²!”

8 ”Tɨ^{3}la^{3} hnoh^{2} má^{1}ná^{1}, tiá^{2} hniáuh^{32} yáh^{3} jmúh^{13} hnoh^{2} hniá^{1} hi^{3} tsáu^{2} té^{3}
“Tɨ^{32}”. Quí^{1} má^{2}tún^{2} renh^{2} bíh^{1} hnoh^{2} la^{3}jín^{32} náh^{2}, hi^{3} jɨ́^{32}la^{3} jan^{2} tán^{1} bíh^{1} Tɨ^{32}
Juóuh^{32} náh^{2} zian^{2}.

9 Ha^{3} lɨ́^{2} lɨ́^{1} teh^{2} náh^{2} “Tia^{21}” lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} zian^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}, quí^{1} jɨ́^{32}la^{3} jan^{2}
tán^{1} bíh^{1} Ñeh^{2} náh^{2} zian^{2}, Tsá^{2} cuá^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}.

10 Sa^{3}jun^{3} jmúh^{13} náh^{2} hi^{3} té^{3} tsáu^{2} hnoh^{2} tsá^{2} chín^{1}, quí^{1} jɨ́^{32}la^{3} jan^{2} tán^{1} Tsá^{2}
lɨ́n^{3} Cristo bíh^{1} lɨ́n^{3} Tsá^{2} chín^{1} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}.

11 Quí^{1} nɨ́^{1}juáh^{3} jan^{2} tsá^{2} má^{2}cón^{32} tsá^{2} ñí^{1} hná^{1} nɨ́^{2}, tsá^{2} hí^{3} bíh^{1} tsá^{2} tɨ^{3} jlánh^{1}
quien^{2} ja^{1} quián^{13} hnoh^{2}.

12 Lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} jmu^{2} quien^{2}, tɨ^{3} méih^{3} bíh^{1} hi^{3} quien^{2} tsú^{2}, hi^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2}
tiá^{2} jmu^{2} quien^{2} né^{3}, tsá^{2} la^{3} hí^{3} tɨ^{3} lɨ^{3} quien^{2} bíh^{1}.

13 ”¡Jlánh^{1} juon^{23} hnoh^{2} tɨ^{32} liei^{21} jɨ^{3} hnoh^{2} tsá^{2} fariseos tsá^{2} lɨ́n^{3} náh^{2} la^{3} cá^{1}
la^{3} jéinh^{1}!, quí^{1} hnoh^{2} dá^{2} quí^{2} jna^{23} bíh^{1} ñí^{1}con^{2} tsáu^{2}, hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} lɨ́^{13} tónh^{32}
tsú^{2} jo^{3}cuo^{2} Dió^{32}. Tiá^{2} hnáuh^{2} yáh^{3} hnoh^{2} tonh^{21} hmóu^{32}, hi^{3} sa^{3}jun^{3} cueh^{32}
yáh^{3} hnoh^{2} jáɨ^{13} hi^{3} tónh^{32} tsá^{2} hnió^{3} tónh^{32}.

14 [”¡Jlánh^{1} juon^{23} hnoh^{2} tɨ^{32} liei^{21} jɨ^{3} hnoh^{2} tsá^{2} fariseos, tsá^{2} lɨ́n^{3} náh^{2} la^{3}
cá^{1} la^{3} jéinh^{1}!, quí^{1} hnoh^{2} dá^{2} quin^{32} náh^{2} la^{3} jɨ^{3} sɨ́^{1} hñú^{13} tsá^{2}mɨ^{3} hnáɨ^{3}, má^{1}lɨ^{32}
jáun^{2} né^{3} má^{2}raɨnh^{32} náh^{2} máh^{1} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} lienh^{1} náh^{2} Dió^{32} ué^{3} lɨ́n^{32}.
Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2}, tɨ^{3} jlánh^{1} bí^{1} huáh^{2} tsí^{3} héih^{32} hi^{3} tá^{1}tsɨn^{1} hnoh^{2} nɨ́^{1} má^{1}jáun^{2}.]

15 ”¡Jlánh^{1} juon^{23} hnoh^{2} tɨ^{32} liei^{21} jɨ^{3} hnoh^{2} tsá^{2} fariseos, tsá^{2} lɨ́n^{3} náh^{2} la^{3} cá^{1}
la^{3} jéinh^{1}! Hnoh^{2} jlánh^{1} ñi^{3}táunh^{1} náh^{2} tá^{1} cáun^{2} cuá^{1} hué^{21} hi^{3} jmuh^{32} náh^{2} pí^{3}
lɨ́n^{32} hi^{3} janh^{21} náh^{2} uá^{1}jinh^{1} jan^{2} tsáu^{2} bíh^{1}, hi^{3} jáun^{2} nɨ́^{1} má^{1}ca^{3}janh^{21} náh^{2} tsú^{2}
né^{3}, jmuh^{32} náh^{2} hi^{3} tsá^{2} hí^{3} tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} má^{2}ca^{3}tɨn^{1} tsa^{3}táunh^{1} quiu^{3}juóu^{32} la^{3}
cónh^{3} bíh^{1} hmóu^{32} náh^{2}.

16 ”¡Jlánh^{1} juon^{23} hnoh^{2}, hnoh^{2} tsá^{2} ten^{3} tsá^{2} ná^{1}quiánh^{1} náh^{2} ñí^{1} juɨ^{32}!
Quí^{1} hnoh^{2} juánh^{3}: “Nɨ́^{1}juáh^{3} jan^{2} tsá^{2} jmu^{2} jáɨ^{13} hi^{3} hɨe^{32} cuáh^{32} chín^{1}, jáun^{2}
tiá^{2} lin^{1} tion^{3} hniáuh^{32} ma^{3}tí^{32} yáh^{3} tsú^{2} jáɨ^{13} jáun^{2}; tɨ^{3}la^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} hi^{3} hɨ́e^{32}
tsú^{2} cú^{1}mí^{1}niau^{21} hi^{3} tioh^{3} hñu^{3} cuáh^{32} né^{3}, hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} hú^{1}tá^{1} má^{2}hniáuh^{32}
ma^{3}tí^{32} tsú^{2}”.

17 ¡Tsá^{2} cáun^{1} te^{3}! ¿He^{3} dá^{2} tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} quien^{2}: hí^{1} cú^{1}mí^{1}niau^{21}, ho^{3} cuáh^{32}
hi^{3} ca^{3}ma^{3}hɨen^{21} uá^{1} cú^{1}mí^{1}niau^{21}?

18 Ja^{3}bí^{1} juánh^{3} siáh^{3} hnoh^{2} la^{3} lá^{2}: “Lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} jmu^{2} jáɨ^{13} hi^{3} hɨe^{32}
ñí^{1}hiú^{13} nɨ́^{1} má^{1}ca^{3}jmú^{3} jáɨ^{13}, tiá^{2} lin^{1} tion^{3} hniáuh^{32} ma^{3}tí^{32} tsú^{2} jáɨ^{13} jáun^{2};
tɨ^{3}la^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} hɨe^{32} la^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}lɨ́^{2}cuéh^{32} tsú^{2} Dió^{32} né^{3}, hi^{3} ná^{1}tsɨ^{21}
ñí^{1}hiú^{13}, jáun^{2} jáɨ^{13} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} hú^{1}tá^{1} hniáuh^{32} ma^{3}tí^{32} tsú^{2}”.

19 ¡Tsá^{2} cáun^{1} te^{3}! ¿He^{3} bíh^{1} tɨ^{3} jlánh^{1} quien^{2}: hí^{1} hi^{3} ná^{1}tsɨ^{21} ñí^{1}hiú^{13}, ho^{3}
hnga^{2} uá^{1} ñí^{1}hiú^{13}, ñí^{1} jmu^{2} hi^{3} lɨ́^{2}hɨ́en^{1} hi^{3} lɨ́^{1} cue^{32} tsú^{2} jáun^{2}?

20 Quí^{1} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} hɨe^{32} ñí^{1}hiú^{13} nɨ́^{1} má^{1}ca^{3}jmú^{3} jáɨ^{13}, jun^{3}juáh^{13} má^{2}lɨ́^{2}hɨ́e^{32}
jmáh^{3}la^{3} ñí^{1}hiú^{13} yáh^{3} tsú^{2}, quí^{1} jɨ^{3} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} ná^{1}tsɨ^{21} bíh^{1} ñí^{1} jáun^{2} má^{2}lɨ́^{2}hɨ́e^{32}
tsú^{2};

21 hi^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} hɨe^{32} cuáh^{32} chín^{1} nɨ́^{1} má^{1}ca^{3}ma^{3}tson^{2} jáɨ^{13} quioh^{21} né^{3},
jun^{3}juáh^{13} má^{2}lɨ́^{2}hɨ́e^{32} jmáh^{3}la^{3} cuáh^{32} yáh^{3} tsú^{2}, quí^{1} hi^{3} má^{2}lɨ́^{2}hɨen^{3} tsú^{2} jɨ^{3}
Dió^{32} bíh^{1}, Tsá^{2} cuá^{3} ñí^{1} jáun^{2}.

22 Ja3bí1 nɨ́1juáh3 tsá2 hɨe32 hñu3mɨ3cuú2 nɨ́1 má1ca3ma3tson2 jáɨ13 quioh21,
jáun2 má2hɨe32 tsú2 siáh3 la3 jɨ3 hmá2sɨ1 quioh21 bíh1 Dió32, jɨ3 hnga2 Dió32 Tsá2
cuá1tsɨ21 siáh3 hmá2sɨ1 jáun2.
23 ”¡Jlánh1 juon23 hnoh2 tsá2 ná1lɨ́n3 tɨ32 liei21 jɨ3 hnoh2 siáh3 tsá2 fariseos,
hnoh2 tsá2 lɨ́n3 náh2 la3 cá1 la3 jéinh1! Re2 bíh1 má2ná1cueh32 hnoh2 cáun2 la3
cun3 quia3 ñí1con2 Dió32 la3jɨ́32 ñí1 hi3 zia32 quián13, hí1 la3 tɨ3 zié2 yáh3 cueh32
náh2 la3 jáun2, jɨ3 má2hna3 eneldo jɨ3 má2hna3 comino nɨ́2 siáh3. Tɨ3la3 má1lɨ32
jáun2 né3 tiá2 ma3quien13 yáh3 náh2 héih32 hi3 jlánh1 bíh1 quien2 hi3 rá1tioh3 ñí1
liei21, la3 cun3 hi3 jmɨ́1 lɨ3 rá1tsɨh32 náh2 héih32 cú2tso2, hi3 ja32 mií3 honh2 náh2,
jɨ3 hi3 lɨ́n3 náh2 tsá2 ma3tí32 jë1 nɨ́2 siáh3. Tɨ3la3 jun3juáh13 hi3 cháh1 tɨ3 có32 la3
cun3 hi3 má2ná1jmuh32 jáun2 yáh3 náh2 hi3 jmúh13 náh2 hi3 nɨ́2.
24 ¡Hnoh2 tsá2 ten3 tsá2 quián1 náh2 ñí1 juɨ32, hnoh2 jlánh1 ma3jíh13 má32 hi3
cuɨn23 náh2 lú13, tɨ3la3 jáh3 cánh1 jáh3 la3 camello né3 cáun2 nah1 bíh1 náh2!
25 ”¡Jlánh1 juon23 hnoh2 tɨ32 liei21 jɨ3 hnoh2 tsá2 fariseos, tsá2 lɨ́n3 náh2 la3
cá1 la3 jéinh1!, quí1 hnoh2 dá2 jlánh1 sɨ́2 raɨnh32 náh2 cuá1uon2 jmáh3la3 tɨ3 coh3
bíh1, tɨ3la3 hñu3 honh2 náh2 né3, jmáh3la3 hi3 hlah3 hi3 hó32 bíh1 tiu3 canh2, hi3
tsɨ́nh2 náh2 hi3 quioh21 tsáu2, jɨ3 hi3 dí1quian1 náh2 má1zián13 siáh3 cun3 tɨn2
honh2 hmóu32.
26 Hnoh2 tsá2 fariseos te3; la3ñí1 tín2 ma3jɨ́13 náh2 tɨ3 ñeh2 cuá1uon2, hi3 jáun2
má1jáun2 lɨ3 jɨ2 bíh1 siáh3 tɨ3 coh3.
27 ”¡Jlánh1 juon23 hnoh2 tɨ32 liei21 jɨ3 tsá2 fariseos nɨ́2, tsá2 lɨ́n3 náh2 la3 cá1 la3
jéinh1!, quí1 hnoh2 dá2 ná1lɨ́n3 náh2 la3jmɨ́1 lɨ́3 jéin3 lo1 quioh21 hla1 hi3 lɨ́3 tiáu2
jmáh3la3 tɨ3 coh3 hi3 jáun2 jlánh1 re2 jniá3, tɨ3la3 tɨ3 ñeh2 né3 ná1cónh21 hná1 mú21
jɨ3 la3jɨ́32 hi3 hlah3 hi3 hó32 quioh21 hla1.
28 La3 jáun2 bíh1 lɨ́n3 hnoh2; ñí1 ta3 ñí1 tsáu2 jniá3 hnoh2 chun1 lɨ́n21, tɨ3la3
hñu3 honh2 náh2 né3, jmáh3la3 tɨ́1jáɨ2 bíh1 ná1cónh21 jɨ3 la3jɨ́32 hi3 hlah3 hi3
dí1quiaunh21 honh2 náh2 nɨ́2 siáh3.
29 ”¡Jlánh1 ma3 juon23 hnoh2 tɨ32 liei21 jɨ3 hnoh2 tsá2 fariseos, tsá2 lɨ́n3 náh2
la3 cá1 la3 jéinh1! Hnoh2 ná1jmóuh1 náh2 tá2hón32 quioh21 tsá2 ca3lɨn3 hí3 *tɨ32
jë1 Dió32, jɨ3 hi3 jmuh32 náh2 siáh3 re2 jniá3 jéin3 lo1 ná1táun3 ñí1 ná1hú1hón21
tsá2 chun1 hí3,
30 hi3 má1lɨ32 jáun2 né3, juánh3 náh2: “Sá1jmɨ́1 jnoh1 bíh1 má2ziáun2 jmáɨ1 hi3
jmɨ́1 zian2 tsá2haun32 dí1hio3 ñú1deh3 dí2 jmɨ́1tin2, ha3 tiá2 jmɨ́1 jmú13 yáh3 dí2
cá2hon3 quiúnh1 tsú2 jmɨ́1 ca3ma3tsan2 tsú2 jáun2 tsá2 jmɨ́1 ná1lɨ́n3 hí3 tɨ32 jë1
Dió32”.
31 Cun3quionh3 jáɨ13 nɨ́2 má2ná1má2lih21 hnoh2 hi3 hnoh2 bíh1 jón2zɨ́h1
jón2cho1 tsá2 ca3ma3tsan2 hí3 *tɨ32 jë1 Dió32.
32 Jáun2 né3, ¡ma3tauh21 náh2 hná1 ta21 hi3 ca3ma3liáu32 jáun2 dí2hioh3 ñú2deh3
náh2 jmɨ́1tin2!
33 ”¡Tsá2 ná1lɨ́n3 jáh3 hláɨnh1 bíh1 hnoh2, jón2zɨ́h1 jón2cho1 jáh3 hláɨh1 jáh3
hon2! ¿Ha3 bí1 lánh3 rón32 liáun3 hnoh2 ca3tɨ21 hi3 cuá1ma3tsoh1 náh2 honh2
quiu3juóu32?
34 Cun3ñí1 hi3 ca3tɨ21 hi3 jáun2 bíh1 zein21 jná13 ñí1con2 hnoh2 tsá2 ná1lɨ́n3
tɨ32 jë1 Dió32, tsá2 quia3lín3 jmɨ́1 tsɨ́3, jɨ3 tsá2 ná1lɨ́n3 tɨ32 nɨ́2 siáh3. Tɨ3la3 hnoh2
má1ná1, jngɨh13 bíh1 náh2 tsá2 hí3, hi3 ma3 jan2 tsá2 hí3 ton13 náh2 crei21,

ma³ jan² quiú¹ pan¹³ náh² ca³la³ tɨ³ hñu³ cuáh³² quián¹³ náh², jɨ³ hi³ cuá¹hɨ́¹
cuá¹tsɨn²¹ náh² tsú² siáh³ ma³ quin³² ma³ caun³² juú².
35 Hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lɨ́¹³ hi³ tá¹can¹ hnoh² ca³tɨ²¹ jmɨ² hi³ ca³táɨn²
quioh²¹ tsá² chun¹ tsá² ca³ma³tsau² hí³ tsáu², ca³la³ cun³ jmáɨ¹ hi³ ca³táɨn²
jáun² jmɨ́²hán¹ hla¹ Abel tsá² chun¹ hi³ la³ tɨ³ jmáɨ¹ hi³ ca³táɨn² jáun² jmɨ́²hán¹
hla¹ Zacarías jon² hla¹ Barachías tsá² ca³jngɨh³² hnoh² hí³ ja¹ quioh²¹ ñí¹hiú¹³
quionh³ ñí¹ jlánh¹ bíh¹ hɨ́en¹ quioh²¹ cuáh³² chín¹ nɨ́² siáh³.
36 Jú¹ tson² bíh¹ juo³ jná¹³ hnoh², hi³ tsá² zian² né³² bíh¹ tá¹can¹ jmɨ́²hán¹
la³jɨ́n³² tsá² ca³ma³tsan² tsú² hí³.

Jesús jéinh³² hlah³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² zian² Jerusalén
(Lucas 13:34-35; 19:41-44)

37 ”¡Hnú² juú² Jerusalén, hnú² bíh¹ tsá² jngɨh²³ nú² tɨ³² jë¹ Dió³², tsá² zen²
Dió³² ñí¹con² nú², hi³ quí¹ jlan¹ nú² quɨ́n¹! ¡Hliáun³ jéin³² bíh¹ jmɨ́¹ hnó²¹ jná¹³
hi³ chan²¹ jon³zɨ́h¹ hnú² la³jmɨ́¹ chan² cá¹hio³ cu³lɨ²¹ jon² ñeh² chí¹pí¹³; tɨ³la³
hnú² má¹ná¹, tiá² ca³lɨ³hnáuh² yáh³ la³ jáun²!
38 Sá¹nɨ́² jɨe³, tiú²uú² taunh²¹ yáh³ jná¹³ hó¹ñi³², [jáun² má²ca³ta³huen¹³ bíh¹
hnú²].
39 Hi³ juanh³² jná¹³ siáh³, tiú²uú² jɨe¹ yáh³ hnú² jná¹³ ca³la³ tɨ³ nɨ́¹
má¹cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ juáh¹³ nú²: “¡Hénh³ ma³ chun¹ Tsá² cuá¹jáunh²³
cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Dió³² Juo¹³ dí²!”

24

Jesús juáh³ hi³ chau²¹ jmáɨ¹ tsúnh¹³ cuáh³² chín¹
(Marcos 13:1-2; Lucas 21:5-6)

1 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, Jesús cua³han³ hñu³ cuáh³² chín¹, hi³ tá¹la³
má²cuá¹tsanh³² tsú² jáun² né³ ca³ma³janh³² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² ñí¹con²,
hi³ ca³ma³liáu³² hi³ hɨe³² hná¹ hiah³² cuáh³² ñí¹con² dí².
2 Tɨ³la³ Jesús né³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿Jɨ́eh²¹ hnoh² la³jɨ́³² hi³ lá²? Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ ñí¹ lá² chau²¹
jmáɨ¹ lɨ́¹³ hi³ hí¹ cá² máɨ³ quɨ́n¹ tiú²uú² ná¹juɨn¹ ñí¹ quɨ́n¹ raɨnh²¹; la³jɨ́³² bíh¹
juú¹ tsúnh¹³.

Ha³ lánh³ rón³² lɨ³ lin¹ ñí¹ táuh³ jmáɨ¹
(Marcos 13:3-23; Lucas 21:7-24; 17:22-24)

3 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ngau³ siáh³ Jesús tsɨ³ máh³ Olivos; hi³ tá¹la³ jmɨ́¹
má²cuá¹tón²¹ tsú² tsɨ³ máh³ jáun² né³, tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² ja³taunh²¹
ñí¹ cuá³ tsú² hi³ ca³ñí¹zeh¹ dí¹ la³ lá² tá¹la³ tiá² hin² zian²:

—Hnáu² jnoh¹ hi³ juáh¹³ hnú² ha³ lɨ́h³ lɨ́¹³ hi³ má²lɨ́²juah²¹ hnú² jáun². ¿He³
dá² li²¹ lɨ³ zia³² nɨ́¹ má¹tɨ³ ñí¹ ñeih²¹ hnú², jɨ³ jmáɨ¹ hi³ táuh³ tá¹ cáun² ñí¹ hué²¹
lá²?
4 Jmɨ́¹jáun² ca³juáh³ Jesús la³ lá²:

—Hua³hín¹³ lɨ́n³² náh² jmu³, hí¹ jan² lɨ́² hin² cuɨ́¹ má¹cau² náh².
5 Quí¹ juóun³² lɨ́n³² tsáu² ja³táunh¹ hi³ ja³jmú³ hi³ lɨ́n³ la³juah²¹ dú¹ jná¹³, hi³
ja³juah²¹: “¡Jná¹³ bíh¹ lɨ́n³ Cristo!”, jáun² juóun³² lɨ́n³² bíh¹ tsáu² ma³can² tsú².

6 Hnoh^{2} náɨh^{1} náh^{2} hi^{3} má^{2}zia^{32} hniéi^{2} tɨ^{3} hlá^{2} tɨ^{3} nɨ́^{2}; tɨ^{3}la^{3} ha^{3} lɨ́^{2} juenh^{3} náh^{2}
má^{1}ná^{1}, quí^{1} la^{3} jáun^{2} ca^{3}tɨ^{21} lɨ́^{13} bíh^{1} tín^{2}; tɨ^{3}la^{3} jun^{3}juáh^{13} hi^{3} má^{2}tsa^{3}hín^{3} yáh^{3}
jaun^{32}.
7 Quí^{1} tsá^{2} zian^{2} cáun^{2} hué^{32} jmu^{3} hniéi^{2} quionh^{3} tsá^{2} zian^{2} hué^{32} siáh^{3}, jɨ^{3}
tsá^{2} hɨ́n^{13} hué^{32} ñí^{1} hliáun^{3} siáh^{3} quiu^{3} tɨ́n^{3} quionh^{3} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2}; hi^{3} ñí^{1}
hliáun^{3} siáh^{3} lɨ^{3} zia^{32} ho^{3}cuóun^{3} jɨ^{3} hi^{3} qui^{3} jɨ́eh^{3} hué^{32} tiá^{3} lɨ́n^{32}.
8 Tɨ^{3}la^{3} jɨ^{3}lɨ^{32} hi^{3} nɨ́^{2} má^{1}ná^{1}, cu^{3} ja^{1} má^{2}ca^{3}lɨ^{3}liau^{3} bíh^{1} hi^{3} ma^{3}tso^{2} tsáu^{2} tsɨ́^{3},
jun^{3}juáh^{13} má^{2}hnáu^{2} yáh^{3}.
9 ”Má^{1}jáun^{2} jɨenh^{3} tsú^{2} hnoh^{2} ñí^{1} cuá^{1}ma^{3}tsoh^{1} náh^{2} honh^{2}, jɨ^{3} hi^{3} jngah^{3} tsú^{2}
nɨ́^{2} siáh^{3}; hi^{3} tá^{1} cáun^{2} hngá^{1}máh^{3} bíh^{1} lɨ^{3}hau^{2} tsú^{2} hnoh^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1}
jná^{13}.
10 Jmáɨ^{1} jáun^{2} né^{3} juóun^{32} lɨ́n^{32} tsáu^{2} tiánh^{3} tɨ^{3} có^{32} ca^{3}tɨ^{21} la^{3} cun^{3} hi^{3} taunh^{32}
ta^{21}, hi^{3} lɨ^{3}hó^{2} lɨ^{3}uon^{2} tsú^{2} raɨnh^{21}, jɨ^{3} hi^{3} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2} bíh^{1} tsú^{2} tu^{3} hna^{3}
raɨnh^{21}.
11 Má^{1}jáun^{2} ma^{3}jnia^{32} juóun^{32} lɨ́n^{32} tsá^{2} tɨ́^{1} jáɨn^{2}, hi^{3} juáh^{3} hi^{3} lɨ́n^{3} *tɨ^{32} jë^{1}
Dió^{32}, hi^{3} jáun^{2} juóun^{32} lɨ́n^{32} bíh^{1} tsáu^{2} lɨ^{3}can^{2}.
12 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} cun^{3} jmá^{2} cun^{3} jnia^{32} tɨ^{3} lɨ^{3}mí^{1} tsá^{2}lɨ́^{2}hliáun^{23} hi^{3} hlah^{3} hi^{3} hó^{32},
jáun^{2} juóun^{32} bíh^{1} tsáu^{2} tiú^{2}uú^{2} lɨ^{3} hnáu^{3} lɨ́^{13}.
13 Tɨ^{3}la^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} nio^{2} cáun^{2} tsɨ́^{3} la^{3} má^{2}nio^{2} jáun^{2} ca^{3}la^{3} tɨ^{3} ñí^{1} cá^{1}táuh^{3}
jmáɨ^{1} né^{3}, tsá^{2} hí^{3} bíh^{1} liáun^{3}.
14 Hi^{3} jú^{1} chú^{32} ca^{3}tɨ^{21} ha^{3} lánh^{3} rón^{32} lɨ́^{13} tónh^{32} tsú^{2} jo^{3}cuo^{2} Dió^{32} né^{3}, há^{1}
ngá^{13} tá^{1} cáun^{2} hngá^{1}máh^{3}, hi^{3} jáun^{2} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} zian^{2} tá^{1} cáun^{2} hngá^{1}máh^{3}
lɨ́^{13} lɨ^{3} cuoh^{2}; hi^{3} jáun^{2} má^{1}jáun^{2} máh^{3} má^{2}lɨ^{3}liau^{3} hi^{3} táuh^{3} jmáɨ^{1}.
15 ”Hla^{1} Daniel tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32} ca^{3}hléh^{3} hi^{3} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} hlah^{3} hi^{3} hó^{32}, hi^{3} jmu^{2}
jáun^{2} hi^{3} hliáh^{13} ñí^{1} hɨ́en^{1}. Jáun^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} má^{2}jɨ́eh^{32} hnoh^{2} hi^{3} hi^{3} jáun^{2} má^{2}nio^{2}
ñí^{1} hɨ́en^{1} né^{3}, —nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} hɨ^{32} jáɨ^{13} lá^{2}, cuɨ́^{1} ngɨ^{13} tsú^{2}—,
16 hi^{3} jáun^{2} jmáɨ^{1} jáun^{2} má^{2}hniáuh^{32} cuon^{3} tsá^{2} hɨ́n^{13} tɨ^{3} Judea ñí^{1} lɨ́^{3} máh^{3}.
17 Jáun^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} cuá^{1}tsɨ^{21} tsáɨh^{3} hñú^{3} máɨ^{2} tsáɨh^{3} quioh^{21}, ha^{3} lɨ́^{2} cuɨ́^{1}
son^{2} tsú^{2} hi^{3} tsa^{3}quián^{3} hi^{3} nio^{2} ñéih^{3} quioh^{21}, hniáuh^{32} la^{3}juɨ^{32} cuon^{3} bíh^{1} tsú^{2};
18 hi^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} cuá^{1}hún^{1} ñí^{1}náɨ^{2} né^{3}, tiá^{2} hniáuh^{32} yáh^{3} tsánh^{32} tsú^{2} hi^{3}
tsa^{3}quián^{3} ha^{1}.
19 Tɨ^{3}la^{3} ¡jlánh^{1} juo^{23} tsá^{2}mɨ^{3} tsá^{2} ná^{1}quian^{2} jon^{2} jmáɨ^{1} jáun^{2}, jɨ^{3} tsá^{2} ná^{1}jan^{2}
dáɨn^{2} tɨúh^{23} nɨ́^{2} siáh^{3}!
20 Mɨ́^{1} náh^{2} ñí^{1}con^{2} Dió^{32} hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} lɨ^{3} hniáuh^{32} cuóunh^{1} náh^{2} jmɨ́^{1} ñí^{2}cuóu^{3},
hi^{3} sa^{3}jun^{3} *jmáɨ^{1} hi^{3} tionh^{2} tsú^{2} tie^{3};
21 quí^{1} jmáɨ^{1} jáun^{2} lɨ^{3}zia^{32} cáun^{2} uu^{3}mí^{2}tsɨ^{32} huáh^{2} tsɨ́^{3} cu^{3}tí^{13}, cáun^{2} hi^{3} hí^{1}
cónh^{3} tiá^{2} má^{2}lɨ^{32} la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1} lɨ^{21} hngá^{1}máh^{3} lá^{2}, hi^{3} sa^{3}jun^{3} lɨ^{3}zia^{32} bíh^{1} siáh^{3}
tɨ^{3} chí^{1}cáɨn^{2} jáun^{2}.
22 Sá^{1}jmɨ́^{1} hi^{3} Dió^{32} tiá^{2} hná^{32} jmáɨ^{1} jáun^{2} dúh^{1}, jáun^{2} ca^{3}la^{3} jɨ́n^{32} bíh^{1} tsáu^{2}
jmɨ́^{1} hiá^{1} jmɨ́^{1} tsán^{13}; tɨ^{3}la^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} má^{2}ná^{1}quiánh^{1} bíh^{1}, hi^{3} jáun^{2}
bíh^{1} má^{2}ca^{3}hná^{3} Dió^{32} jmáɨ^{1} jáun^{2}.
23 ”Jáun^{2} né^{3}, nɨ́^{1}juáh^{3} má^{1}jáun^{2} má^{2}zian^{2} tsá^{2} juáh^{3} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}: “¡Sá^{1}nɨ́^{2}
jɨe^{3}, ñí^{1} lá^{2} má^{2}cuá^{3} Tsá^{2} lɨ́n^{3} Cristo!”, ho^{3}: “¡Sá^{1}nɨ́^{2} jɨe^{3}, ñí^{1} zio^{1} má^{2}cuá^{3}!”, ha^{3}
lɨ́^{2} lɨ́^{1} táunh^{3} náh^{2} ta^{21}.

24 Quí¹ juóun³² bíh¹ tsáu² ja³táunh¹ hi³ ja³ma³cau² hi³ juáh³ hi³ lɨ́n³ Cristo,
jɨ³ tsá² juáh³ siáh³ hi³ ná¹lɨ́n³ tɨ³² jë¹ Dió³²; hi³ jmu³ siáh³ li²¹ hi³ cáu² hi³
jueh³² lɨ́n³² jɨ³ hua³jueh³² nɨ́² siáh³ hi³ jáun² lɨ³can² tsáu², hi³ hí¹ la³ tɨ³ tsá²
má²ca³quianh³ hnga² yáh³ Dió³² ma³can² tsú² siáh³ nɨ́¹juáh³ hi³ lɨ́¹³.
25 Sá¹nɨ́² jɨe³ né³, ta³ ñeh³ bíh¹ má²lɨ́²juo³ jná¹³ hnoh² jáɨ¹³ nɨ́².
26 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, nɨ́¹juáh³ zian² tsá² juáh³: “¡Sá¹nɨ́² jɨe³, ó³² má²zenh²
ñí¹ lɨ́³ cuá¹ quiéin²!”, ha³ lɨ́² cua³táunh¹ náh² ñí¹ jáun². Ho³ nɨ́¹juáh³ hi³ juáh³
tsú²: “¡Sá¹nɨ́² jɨe³, lá² má²cuá³ tsú² ñéih³ lá²!”, ha³ lɨ́² ta²¹ táunh³ náh².
27 Quí¹ la³jmɨ́¹ hia³² sɨ́² quioh²¹ miíh³² tɨ³ máɨ² hi³ jáun² taɨ³² ca³la³ tɨ³ ñí¹
tá²tsɨ²¹ hiú², la³ jáun² bíh¹ lɨ́¹³ nɨ́¹ má¹jaunh³² jná¹³, Jon² tsá²mɨ³cuóun².
28 Lɨ³ lin¹ bíh¹ jmáɨ¹ jáun² la³jmɨ́¹ lɨ́²lin¹ ñí¹ rá²jún¹ jáh³ cun³quionh³ hi³ jlánh¹
cuú² ngɨh³² tú²jue³².

Jmáɨ¹ hi³ jáunh³ Jon² tsá²mɨ³cuóun²
(Marcos 13:24-37; Lucas 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

29 ”Jáun² la³ cun³ nɨ́¹ má¹ca³táuh³ uu³mí²tsɨ³² huáh² tsɨ́³ nɨ́² né³, má¹jáun²
má²nieh¹³ hiú², hi³ zɨ́h² siáh³ tiú²uú² joh¹ cué³², jɨ³ hi³ ziu³ súh³² siáh³ chí¹jmaɨ²¹
haɨ²¹ chi³cuú², hi³ hí¹ ca³la³ tɨ³ pí³ hi³ jniá³ chi³cuú² yáh³ ru³ juá³ siáh³.
30 Má¹jáun² jɨ́e³ tsú² li²¹ hñu³mɨ³cuú² hi³ lin¹ hi³ má²cuá¹jáunh²³ Jon²
tsá²mɨ³cuóun², hi³ jáun² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ bíh¹ ho³ jngɨh³
má¹jáun², quí¹ hi³ jɨ́en³² tsú² Jon² tsá²mɨ³cuóun² hi³ cuá¹jáunh²³ juɨ³² ja¹ jnie²
chi³cuú² quionh³ pí³ hi³ cáu² hi³ jueh³² hi³ lin¹ hi³ quien² lɨ́n³² tsú².
31 Má¹jáun² zen³ tsú² tsá²cuú² tsá²ta³ hi³ jiéɨ³² tiá³ lɨ́n³² mí¹ñí², hi³ chan³
cu³lɨ²¹ tsá² má²ná¹quiánh¹ hí³ joh¹ tsú², tsá² zian² tá¹ quiún³ cuoh¹ mɨ³cuú²,
la³ tɨ³ jo²¹ cá² táun² cá² táun².
32 ”Cuí¹ ngɨ¹³ náh² jáɨ¹³ hi³ jmu¹ jná¹³ lá² cun³quionh³ hmá² sí² co²: Jɨ́eh³²
hnoh² nɨ́¹juáh³ jmɨ́¹ tá¹jmu¹³ hmá² hi³ má²ná¹hion² siáh³ mu²¹ zɨ́h³, jáun²
má²ñíh¹ hnoh² hi³ má²má²janh² bíh¹ jmɨ́¹ ñí²hiú².
33 Ja³bí¹ la³ jáun² bíh¹ siáh³, nɨ́¹juáh³ má²jɨ́eh³² hnoh² hi³ má²lɨ́²³ la³jɨ́³² hi³
má²lɨ́²juánh³² jná¹³ jáun², jáun² má²ñíh¹ náh² hi³ ho³hñú¹³ bíh¹ má²zenh² jná¹³
Jon² tsá²mɨ³cuóun².
34 Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ la³jɨ́³² hi³ nɨ́² lɨ́¹³ ñeh² bíh¹ hi³ hiá¹ tsán¹³ tsá²
zian² jmáɨ¹ hi³ ziáun² dí² lá².
35 Chau²¹ jmáɨ¹ tsa³hín³ la³jɨ́³² hi³ jniá³ chi³cuú² la³ má²quionh³ hngá¹máh³
lá², tɨ³la³ jáɨ¹³ quion²¹ jná¹³ má¹ná¹, tiá² tón³² jmáɨ¹ tsa³hín³ yáh³.
36 ”Tɨ³la³ hi³ ca³tɨ²¹ hín² jmáɨ¹ ho³ hín² la³ nio¹ lɨ́¹³ la³ jáun² né³, hí¹ jan² yáh³
tiá² hin² ñi³². Hí¹juáh³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² tsá² tionh² hñu³mɨ³cuú² yáh³ tiá²
ñi³², hi³ sa³jun³ hnga² yáh³ Jon² Dió³² ñi³² siáh³; jɨ́³²la³ hnga² bíh¹ Dió³² Jméɨ²
tsú² ñi³².
37 ”Hi³ jáun² né³, la³jmɨ́¹ lɨ²¹ jmáɨ¹ hi³ jmɨ́¹ zian² jáun² hla¹ Noé, la³ jáun² bíh¹
uá²jaɨ³² lɨ́¹³ nɨ́¹ má¹jaunh³² jná¹³ Jon² tsá²mɨ³cuóun².
38 Quí¹ jmáɨ¹ jáun², ñeh² bíh¹ hi³ ja³tsauh²¹ jmáɨ², jmɨ́¹ ná¹cú² ná¹hɨ́nh²³ tsú²,
hi³ ná¹jéinh³² tsú² cuo² jɨ³ hi³ ná¹cuen² tsú² tsá²mɨ³ jon² hi³ jéinh³² cuo², ca³la³
tɨ³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ ca³hi³ hla¹ Noé hñu³ cuó² jueh³² jáun².

39 Tsá² hí³ né³, tiá² ca³lɨ³tsɨn² yáh³ he³ lɨ́¹³ ca³la³ tɨ³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³
ca³ja³tsauh²¹ jmáɨ², hi³ jáun² ca³hiá² cá²tsan³ bíh¹ jɨ³lɨn² tsá² hí³. La³ jáun² bíh¹
siáh³ lɨ́¹³ nɨ́¹ má¹jaunh³² Jon² tsá²mɨ³cuóun².
40 Jmáɨ¹ jáun² tiáunh¹ gon³ tsá²ñuh² ñí¹náɨ²; jan² bíh¹ tsá² hí³ tsánh³², hi³ jan²
né³ tá¹zanh¹ bíh¹.
41 Jmáɨ¹ jáun² siáh³, gon³ tsá²mɨ³ ná¹quiuh³² cán¹; jan² bíh¹ tsá² hí³ tsánh³²,
hi³ jan² né³, tá¹zanh¹ bíh¹.
42 ”Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, ná¹ñí¹ hnoh² tianh³, quí¹ tiá² ñíh¹ yáh³ náh² ha³
lɨ́h³ jáunh³ Juóuh³² náh².
43 Tɨ³la³ cuɨ́¹ lɨ³ ñíh¹ hnoh² jáɨ¹³ lá²: Sá¹jmɨ́¹ hi³ ñi³² tsá² hñú¹³ hín² la³ nio¹
cuán¹³ háɨn² ta³ já¹niéi², hi³ jáun² jmɨ́¹ lɨ́¹³ bíh¹ cuá³² tsú² cuá¹ñí¹, hi³ tiá² jmɨ́¹
cué²¹ yáh³ tsú² jáɨ¹³ hi³ hí³ háɨn² hñú¹³.
44 Hi³ jáun² bíh¹ hniáuh³² tionh² hnoh² hua³jan²¹; quí¹ cáun² jmáɨ¹ hi³ tiá²
lɨ́n²³ bíh¹ hnoh² jáunh¹³ jná¹³ Jon² tsá²mɨ³cuóun².

Tsá² quian²¹ chun¹ jɨ³ tsá² quian²¹ hláɨh¹
(Lucas 12:41-48)

45 ”Né³² né³, nɨ́¹juáh³ zian² jan² tsá² quian²¹ chun¹, tsá² jlánh¹ quia³lín³ jmɨ́¹
tsɨ́³, hi³ jáun² juo¹³ tsú² chan³ la³jɨ́n³² tsá² quian²¹ ñí¹ hná¹ jáun² jo³cuo² hí³ dí²
hi³ jmu³ dí² héih³² ñí¹con² tsá² hí³, jɨ³ hi³ jmu³ tsú² siáh³ héih³² hín² la³ nio¹ lɨ́¹³
jmu³ tsú² má³².
46 Jlánh¹ jmɨ́¹ ren² tsá² quian²¹ la³ hí³ nɨ́¹juáh³ hi³ cuá¹má²tí³² tsú² héih³²
quioh²¹ juo¹³ nɨ́¹ má¹cuanh³².
47 Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ juo¹³ tsá² hí³ má²chá³² la³jɨ́³² hi³ zioh²
jo³cuo² tsú², hi³ jáun² tɨ³ má²zó³² bíh¹ tá¹³ tsú² lɨ́¹³.
48 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ tiá² la³ chun¹ yáh³ tsá² quian²¹ hí³ né³, hi³ cuá¹lɨ́n²³ hi³ tiá²
má²jáunh³ yáh³ juo¹³,
49 hi³ jáun² tsá² quian²¹ raɨnh²¹ bíh¹ cuá¹quí² cuá¹quiunh² jɨ³ hi³ cuá¹cú²
cuá¹hɨ́nh²³ hi³ cuá¹má²héinh³² siáh³ quionh³ tsá² hen²;
50 jáun² juo¹³ tsú² né³, cuánh³² cáun² jmáɨ¹ hi³ tiá² cuá¹jan²¹ bíh¹ tsú², caun²
o¹rá¹ hi³ tiá² ñi³² tsú² siáh³.
51 Hi³ jáun² má¹jáun² ma³tson¹³ tsú² tsá² hí³ chí¹nga² cu³tí³, hi³ jáun² má¹lɨ³²
jáun² zen³ tsú² ñí¹ ca³tɨn¹ tsa³táunh¹ tsá² lɨ́n³ la³ cá¹ la³ jéinh¹. Hi³ jáun² ñí¹
jáun² tsa³hó² tsa³jngɨh³² tiáunh¹, jɨ³ hi³ tsa³quí² tsa³hon³² lɨ́n³² nɨ́² siáh³.

25

Jmu² tsú² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ quian³ tsá¹máɨ¹³

1 ”Jáun² né³, jmáɨ¹ hi³ lɨ³ lin¹ hin² tsánh² lɨ́¹³ tónh³² jo³cuo² Dió³² lɨ́¹³ la³jmɨ́¹
cá¹quiúnh²¹ quian³ tsá¹máɨ¹³ tsá² ca³lɨ³ tén¹ ñí¹ ca³jenh² cuo² tsáu². Tsá² hí³
ca³can³ sɨ́² quioh²¹ la³ má²quionh³ jmɨ́² no¹, hi³ jáun² ja³taunh²¹ hi³ ca³ñí¹hen¹³
tsá²ñuh² tsá² jenh¹³ cuo².
2 Tɨ³la³ hñá³ tsá² hí³ tiá² hua³jan²¹ jmɨ́¹ tiáunh¹ yáh³, hi³ hñá³ né³ lɨ́n³ tsá²
zian² tsɨ́³.
3 Tsá² tiá² hua³jan²¹ tiáunh¹ hí³ né³, ca³can³ sɨ́² quioh²¹, tɨ³la³ tiá² ca³can³ yáh³
jmɨ́² no¹ hi³ táuh³²;

4 tɨ³la³ tsá² zian² tsɨ́³ hí³ né³ ca³can³ sɨ́² quioh²¹ la³ má²quionh³ zɨ́³ ha²¹ jmɨ́²
no¹.
5 Tsá²ñuh² tsá² jenh¹³ cuo² hí³ né³ ca³lén³ bíh¹ ca³lá², jáun² ziú³ bíh¹ ca³tóh³
ñí¹ tsá¹máɨ¹³ hí³, hi³ jáun² ca³cuóun² la³jɨ́n³².
6 Hi³ jáun² ta³ hua² ca³náɨ³² tsú² cáun² mah¹ hi³ ñí¹juah²¹: “¡Lá² má²jaunh³²
tsá²ñuh² tsá² jenh¹³ cuo²; huen³ náh² hi³ ñá²hinh²¹ náh² tsú²!”
7 Hi³ jáun² la³jɨ́n³² tsá¹máɨ¹³ hí³ ca³nu³ ca³tiánh³ hi³ ca³héinh³ siáh³ sɨ́²
quioh²¹.
8 Jmɨ́¹jáun² ca³juáh³ tsá² hñá³ tiá² hua³jan²¹ jmɨ́¹ tiáunh¹ hi³ ca³záɨh³ tsá²
hñá³ jmɨ́¹ tiáunh¹ hí³ hua³jan²¹: “Cué¹ tiá³ ca³lá² jmɨ́² no¹ quián¹³ ñí¹con² jnoh¹,
quí¹ má²ñí¹yéi²¹ bíh¹ sɨ́² quiú¹³ jnoh¹”.
9 Tɨ³la³ tsá¹máɨ¹³ tsá² ná¹tiáunh¹ hí³ hua³jan²¹ né³ ca³záɨh³ raɨnh²¹ la³ lá²:
“Tiá² jáun² yáh³, quí¹ nɨ́² lɨ́¹ tiá² ca³laɨn²¹ yáh³ quiú¹³ dí² la³jáɨ³²”. Tɨ³ re²
cuá²táunh¹ náh² ñí¹ hna² tsú² jmɨ́² no¹ hi³ cuá¹liáh³ náh² quián¹³ hmóu³².
10 Tɨ³la³ tá¹la³ ca³ñí¹lia³² tsá¹máɨ¹³ hñá³ hí³ jmɨ́² no¹ quioh²¹ né³, cuanh³ bíh¹
tsá²ñuh² tsá² jenh¹³ cuo². Jáun² tsá¹máɨ¹³ tsá² jmɨ́¹ tiáunh¹ hí³ hua³jan²¹ né³,
taunh³ bíh¹ ñéih³ quionh³ tsá²ñuh² hí³ ñí¹ ca³jenh² cuo² tsú², hi³ jáun² ca³jna²
bíh¹ ho³hñú¹³ jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun².
11 Hi³ jmɨ́¹ má²cu³lé³ jáun² né³ cua³tanh²¹ tsá²mɨ³ hñá³ tiá² hua³jan²¹ jmɨ́¹
tiáunh¹ hí³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²: “¡Nia²¹ tiá³ ho³hñú¹³ hi³ tauh²¹ jnoh¹!”
12 Tɨ³la³ tsá²ñuh² hí³ ca³ngáɨ³ hi³ juáh³: “Ha³ tiá² hnoh² cuóu³² yáh³ jná¹³
tsá²mɨ³”.
13 Hi³ jáun² jmɨ́¹jáun² ca³juáh³ Jesús la³ lá²:

—Jáun² né³, tianh³ náh² ná¹ñí¹ náh², quí¹ tiá² ñíh¹ yáh³ hnoh² ha³ lɨ́h³ chau²¹
jmáɨ¹, ho³ hín² la³ nio¹ jáunh³ Jon² tsá²mɨ³cuóun².

Jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² zia³² hi³ nio² jo³cuo²
(Lucas 19:11-27)

14 ”Ja³bí¹ la³ jáun² siáh³ lɨ́¹³ nɨ́¹ má¹tɨ³ ñí¹ quianh³ Dió³² tsá² tónh³² jo³cuo²
la³jmɨ́¹ lɨ²¹ jmáɨ¹ hi³ ngau³ jan² tsá²ñuh² ñí¹ uóunh³; hi³ jmɨ́¹ tɨ³ ñí¹ cua³haɨn³²
tsú² né³, ca³teh³ tsá² quian²¹, hi³ jáun² ca³chá³ dí² quɨe³ quioh²¹ jo³cuo² tsá²
hí³.
15 Jo³cuo² jan² tsá² quian²¹ hí³ ca³chá³ tsú² hñá³ tuh³² tioh³ quiu³quia³ mei²¹
héih³² quɨe³ *cú¹tiáu² cun³ tá¹ hñá³, hi³ jan² né³ ca³cuéh³ dí² tun³ tuh³² tioh³
quia³tún³ mei²¹ héih³² quɨe³ cú¹tiáu² cun³ tá¹ tun³, hi³ jan² né³ ca³cuéh³ dí²
cáun² tuh³² tioh³ jñéɨ³ mei²¹ héih³² quɨe³ cú¹tiáu²; ma³ quin³² ma³ jan³² tsá²
hí³ hiauh³ lin¹ la³ cun³ rón³² hi³ lɨ³ cah¹³ jmáɨ¹ hi³ cóh³². Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³
ngau³.
16 Tsá² quian²¹ tsá² ca³héi³ hñá³ tuh³² cú¹tiáu² jáun² ca³jmú³ ta²¹ hi³
ca³ra³tsɨ³² quɨe³ jáun², hi³ jáun² ca³ta³tsaɨh²¹ cónh³í¹ hñá³ tuh³² quɨe³ jáun².
17 La³ jáun² bíh¹ siáh³ ca³jmú³ tsá² ca³hiauh³ tun³ tuh³² cú¹tiáu², hi³
ca³ta³tsaɨh²¹ siáh³ cónh³í¹ tun³ tuh³² quɨe³ jáun².
18 Tɨ³la³ tsá² ca³héi³ hí³ cáun² tuh³² tán¹ cú¹tiáu² má¹ná¹, ngah³ bíh¹ hi³
ca³ñí¹ho³² cáun² táu² hué³² hi³ ca³hmá³ quɨe³ jáun² quioh²¹ juo¹³.

19 ”Jmɨ́¹ má²já²uén³ lɨ́n³² jáun² né³, cuanh³ bíh¹ juo¹³ tsú². Jmɨ́¹ cuanh²¹ jáun²
tsú² né³ ca³ngáɨh³ tsá² quian²¹ hi³ he³ cónh³ quɨe³ má²ta³tsaɨh²¹ tsú² la³ ma³
quin³² ma³ jan³².
20 Tsá² ca³héi³ hñá³ tuh³² cú¹tiáu² cuan³ la³ñí¹, hi³ jáun² ca³jɨenh³ juo¹³
cónh³í¹ hñá³ tuh³² cú¹tiáu² hi³ má²ta³tsaɨh²¹ jáun², hi³ ca³juáh³ la³ lá²: “Tɨ³², lá²
nio² hñá³ tuh³² cú¹tiáu² hi³ jmɨ́¹ ca³cuéh¹ hnú² jáun², hi³ lá² nio² siáh³ cónh³í¹
hñá³ tuh³² hi³ ca³ta³tsaɨ²¹ jná¹³”.
21 Jáun² juo¹³ tsú² ca³juáh³: “Jlánh¹ re² la³ nɨ́², hnú² bíh¹ jan² tsá² quian²¹
chun¹, tsá² má²tí³² la³ cun³ rón³² lɨ³ héih³² hi³ hiáuh²³. Cun³ñí¹ hi³ ca³jmuh³
hnú² re² la³ cun³ rón³² lɨ³ cú¹pih²¹ hi³ ca³chá³ jná¹³ jo³cuonh² hnú², hi³ jáun² tɨ³
hliáun³ bíh¹ má²chá¹³ jná¹³ jo³cuonh² hnú² ta³né³². Hú³² ñéih³ hi³ má¹hiúnh¹³
nú² honh² quiúnh¹ jná¹³”.
22 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² cuan³ siáh³ tsá² quian²¹ tsá² ca³héi³ tun³ tuh³² cú¹tiáu², hi³
ca³juáh³: “Tɨ³², tun³ tuh³² cú¹tiáu² jmɨ́¹ ca³cuéh¹ hnú² jná¹³, hi³ lá² nio² cónh³í¹
tun³ tuh³² cú¹tiáu² hi³ ca³ta³tsaɨ²¹ jná¹³”.
23 Jmɨ́¹jáun² ca³juáh³ juo¹³ tsú²: “Jlánh¹ re² la³ nɨ́², hnú² bíh¹ jan² tsá² quian²¹
chun¹, tsá² má²tí³² la³ cun³ rón³² lɨ³ héih³². Hi³ cun³ñí¹ hi³ ca³ma³tih²¹ nú² la³
cun³ rón³² lɨ³ cú¹pih²¹ hi³ ca³chá³ jná¹³ jáun² jo³cuonh² hnú², hi³ jáun² tɨ³ hliáun³
bíh¹ hi³ má²chá¹³ jná¹³ jo³cuonh² hnú² ta³né³². Hú³² ñéih³ hi³ má¹hiúnh¹³ nú²
honh² quiúnh¹ jná¹³”.
24 ”Tɨ³la³ jmɨ́¹ cuan¹ tsá² quian²¹ tsá² ca³héi³ hí³ cáun² tuh³² tán¹ cú¹tiáu² né³,
tsá² hí³ ca³juáh³ hi³ ca³záɨh³ juo¹³ la³ lá²: “Tɨ³², jmɨ́¹ má²ño¹ bíh¹ jná¹³ hi³ hnú²
jan² tsá² huáh² tsɨ́³, hi³ caun²³ hnú² cáun² hi³ tiá² lɨ²jñíh³, jɨ³ hi³ caun²³ hnú²
siáh³ cáun² hi³ tiá² lɨ²páh³ nú².
25 Hi³ jáun² bíh¹ jmɨ́¹ juénh² jná¹³, hi³ jáun² cu³tsa³² ca³hmá³ jná¹³ cú²jueh³²
quɨéɨh³ hnú² hñu³ hué³². Sá¹nɨ́² jɨe³, lá² bíh¹ rón³² la³ cun³ rón³² hi³ jmɨ́¹
ca³cuéh¹ hnú² quián¹³”.
26 Jáun² juo¹³ tsú² ca³ngáɨ³: “Hnú² tsá² quian²¹ hláɨh¹, juoh². Jmɨ́¹ la³
má²ñíh¹ bíh¹ hnú² hi³ jná¹³ jan² tsá² caun² cáun² hi³ tiá² lɨ²jñí³², jɨ³ hi³ caun³²
jná¹³ siáh³ cáun² hi³ tiá² lɨ²pá³ ná¹ hí¹ cú¹pih²¹;
27 hi³ jáun² jmɨ́¹ hniáuh²¹ bíh¹ jmuh²¹ hnú² ta²¹ quɨe³ nɨ́² quion²¹ jná¹³,
uá¹jinh¹ hñú³ ñí¹ rá²tsɨ³² tsú² quɨe³ bíh¹ jmɨ́¹ cuá¹tionh² nú², hi³ jáun² jmɨ́¹
cuanh²¹ jná¹³ jmɨ́¹ má²lɨ¹³ héih¹ jná¹³ hi³ má²tsɨn² bíh¹ quɨe³ quion²¹”.
28 Hi³ jáun² ca³záɨh³ tsú² tsá² jmɨ́¹ tionh¹ ñí¹ jáun² la³ lá²: “Quin³² náh² tuh³²
tioh³ quɨe³ nɨ́², hi³ jáun² cuéh³ tsá² quian³² quia³ tuh³² cú¹tiáu².
29 Quí¹ nɨ́¹juáh³ tsá² zia³² quioh²¹, tɨ³ hiáuh³ bíh¹, hi³ jáun² tɨ³ lɨ́¹ tú² lɨ́¹ ziáun²³
bíh¹ quioh²¹ tsú² lɨ́¹³; tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ tsá² tiá² zia³² quioh²¹ né³, tɨ³ quin³ bíh¹ tsú²
la³ cun³ cú¹pih²¹ hi³ zia³² quioh²¹ tsú².
30 Hi³ jáun² tɨ³ cheih³² ñí¹ já¹niéi² tion³ náh² tsá² quian²¹ tiá² lin¹ ñí¹ jmu³
ta²¹ nɨ́², hi³ jáun² ñí¹ nɨ́² cuɨ́¹ cha³háu³ jɨ³ hi³ cuɨ́¹ cha³quí² cha³hon³²”.

Jmáɨ¹ hi³ tá¹tsɨn¹ héih³² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³

31 ”Jáun² né³, nɨ́¹ má¹jaunh³² Jon² tsá²mɨ³cuóun² hi³ lin¹ hi³ quien², quionh³
tsú² jɨ³lɨn² tsá²cuú² tsá²ta³ tsá² tionh² hñu³mɨ³cuú², hi³ jáun² má¹jáun² né³ cuá³²
tsú² ñí¹ hmá²sɨ¹ quioh²¹, ñí¹ lɨ³ cú²tú¹ cú²lí¹³.

32 Má¹jáun² cuú¹ ngɨh¹³ la³jɨ́n³² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ ñí¹ hó²¹ñí¹
tsú², hi³ jáun² tson³ dí² tsá² hí³ la³jmɨ́¹ jmu² jan² tsá² jmu² hua³hí¹³ jáh³, hi³
cánh³ chan² tsú² *já¹ziáh², hi³ cánh³ chan² tsú² siáh³ zéin¹.
33 Já¹ziáh² chan³ tsú² tɨ³ cuá² chu²¹ quioh²¹, hi³ jáun² zéin¹ né³ chan³ tsú² tɨ³
cuá² cáun¹.
34 ”Má¹jáun² né³, Tsá² lɨ́n³ hí³ Re²¹ záɨh³² tsá² tionh² tɨ³ cuá² chu²¹ quioh²¹:
“Ñá²táunh¹ hnoh² tsá² má²ca³ma³mieh² Ñuh³² jná¹³; tiónh³² náh² ñí¹ cuá¹quien²
Dió³², ñí¹ má²ná¹lɨ́³ hua³jan²¹ quián¹³ náh² ca³la³ cun³ jmɨ́¹ ca³jmú³ Dió³² tá¹
cáun² mɨ³cuú².
35 Quí¹ jmɨ́¹ ca³lɨ³ ñí¹cuóun²¹ jná¹³, hnoh² bíh¹ ca³cuéh¹ má³² hi³ ca³cúh³²;
jmɨ́¹ lɨ²¹ hí¹quiéin² tsɨn³² jná¹³, hnoh² bíh¹ ca³cuéh¹ jmáɨ² hi³ ca³áɨh³² jná¹³; jmɨ́¹
lɨ́¹ ca³tɨ³ ca³ngɨ́³ jná¹³, hnoh² bíh¹ ca³cuéh¹ hñú³.
36 Jmɨ́¹ lɨ²¹ hi³ tiá² zia³² hán² jná¹³, ca³cuéh¹ bíh¹ hnoh²; jmɨ́¹ ca³lɨ³ tsáun¹
jná¹³, ca³ñí¹jɨe¹ bíh¹ hnoh²; hi³ ca³ñí¹jɨe¹ bíh¹ siáh³ hnoh² jmɨ́¹ cá¹hú²¹ jná¹³
hñu³mí¹ñí²”.
37 ”Hi³ jáun² tsá² má²ca³ma³zian² hí³ la³ cun³ hi³ tɨ³² tsɨ́³ Dió³² né³ lɨ́¹³ juáh³
la³ lá²: “Tɨ³², ¿hín² dá² jmɨ́¹ ca³neh²¹ jnoh¹ hnú² hi³ ñí¹cuon¹³, hi³ jáun² jnoh¹
ca³cué¹³ hi³ ca³quɨéɨh³? Ho³ ¿hín² dá² jmáɨ¹ ca³neh²¹ jnoh¹ hnú² hi³ hí¹quiéin²
honh², hi³ jáun² jnoh¹ ca³cué¹³ jmáɨ²?
38 ¿Lɨ́h³ dá² ca³neh²¹ jnoh¹ hi³ hnú² lɨ́¹ ñi³tɨ́¹ ñi³ngɨ́h¹, hi³ jáun² jnoh¹ ca³cué¹³
hñú³? Ho³ ¿lɨ́h³ ca³lɨ³ hniauh³ hanh² nú², hi³ jáun² jnoh¹ ca³cué¹³?
39 ¿Hín² jmáɨ¹ ca³lɨ³ tsáun¹ hnú², ho³ hi³ ca³húh³² hnú² hñu³mí¹ñí², hi³ jáun²
jnoh¹ né³ ca³ñí¹neh²¹?”
40 ”Hi³ jáun² Re²¹ hí³ né³ nga³ la³ lá²: “Jú¹ tson² juanh³² jná¹³, hi³ lɨ³ua³ cáun²
hi³ ca³jmuh³ náh² ñí¹con² lɨ³ua³ jan² tsá² tsɨ́¹juɨ́³ renh² jná¹³ lá², ñí¹con² jná¹³
bíh¹ lɨ́²jmuh³ hnoh² hi³ jáun²”.
41 ”Nɨ́¹ má¹lɨ³² jáun² né³ záɨh³² tsú² tsá² tionh² hí³ tɨ³ cuá² cáun¹ la³ lá²: “Tɨ³
nɨ́² cuá²táunh¹ hnoh², hnoh² tsá² má²ca³ta³tonh¹ ñí¹ hlah³, cuá²táunh¹ náh²
ja¹ sɨ́² tiá² tón³² jmáɨ¹ yéi³² ñí¹ má²ná¹lɨ́³ hua³jan²¹ quioh²¹ tsá² hláɨnh¹ la³
má²quionh³ tsá²cuú² tsá²ta³.
42 Quí¹ jmɨ́¹ lɨ²¹ ñí¹cuóun²¹ jná¹³, tiá² ca³cuéh¹ yáh³ hnoh² má³² cuh²¹ jná¹³;
jmɨ́¹ lɨ²¹ hí¹quiéin² tsɨn³² jná¹³, ha³ tiá² ca³cuéh¹ yáh³ hnoh² jmáɨ² hi³ aɨh²¹
jná¹³;
43 jmɨ́¹ lɨ́¹ ca³tɨ³ ca³ngɨ́³ jná¹³ siáh³, ha³ tiá² hñú³ ca³cuéh¹ yáh³ hnoh². Jmɨ́¹ lɨ²¹
hi³ tiá² zia³² hán² jná¹³, tiá² lɨ́¹ ca³cuéh¹ yáh³ hnoh² hí¹ cá² tsonh². Jmɨ́¹ ca³lɨ³
tsáun¹ jná¹³ jɨ³ hi³ ca³hú³² jná¹³ siáh³ hñu³mí¹ñí², ha³ tiá² hnoh² ca³ñí¹jɨe¹ yáh³
jná¹³”.
44 ”Má¹jáun² né³, tsá² hí³ lɨ́¹³ nga³: “Tɨ³², ¿lɨ́h³ dá² ca³neh²¹ jnioh¹ hi³ hnú²
ñi³ngɨ́h¹ ñí¹cuon¹³ ho³ hi³ ñí¹húh² nú² jmáɨ²? ¿Lɨ́h³ ca³neh²¹ jnoh¹ hi³ hnú²
lɨ́¹ tɨ́¹ lɨ́¹ ngɨ́h¹? Ho³ ¿hín² dá² jmɨ́¹ ca³lɨ³ tsáun¹ hnú², ho³ hi³ ca³húh³² hnú²
hñu³mí¹ñí², hi³ jáun² jnoh¹ né³, tiá² ca³má¹hau¹?”
45 ”Jáun² Re²¹ né³ nga³ la³ lá²: “Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², lɨ³ua³ cáun² hi³ tiá²
lɨ²jmuh³ náh² ñí¹con² lɨ³ua³ jan² tsá² tsɨ́¹juɨ́³ lá², ñí¹con² jná¹³ bíh¹ tiá² lɨ́²jmuh³
náh²”.

46 ”Má¹lɨ³² jáun² tsa³táunh¹ tsá² hí³ ja¹ sɨ́² ñí¹ tsa³ma³tso² tsɨ́³ la³ cun³
jmɨ́¹hi³nio², tɨ³la³ tsá² ca³ma³zian² hí³ la³ cun³ hi³ tɨ³² tsɨ́³ Dió³² má¹ná¹, tsa³tánh¹
ñí¹ lɨ́¹³ zian² la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio² bíh¹.

26

Má²ren²¹ tsú² jáɨ¹³ hi³ zanh³ Jesús
(Marcos 14:1-2; Lucas 22:1-2; Juan 11:45-53)

1 Jmɨ́¹ má²lɨ́²juáh³ jáun² Jesús la³jɨ́³² jáɨ¹³ nɨ́² né³, jmɨ́¹jáun² ca³záɨh³ dí² tsá²
haɨn²¹ hí³ tɨ³ con²:
2 —Má²ná¹ñíh¹ hnoh² hi³ yó³² tɨ²¹ *Jmɨ́¹hɨ́en¹; hi³ jáun² jná¹³ né³, Jon²
tsá²mɨ³cuóun², ton³ tsú² crei²¹ jmáɨ¹ jáun².
3 Hi³ jáun² né³, jmɨ́¹jáun² ca³cuú² ca³ngɨh³² tsá² ná¹lɨ́n³ mi³jmú³ ñí¹ lɨ́³ ñí¹ta²¹
quioh²¹ Caifás tsá² cuá¹lɨ́n³ mí²tsá² hɨ́en¹, quionh³ tsú² tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹
juú².
4 Hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³ma³cú¹ ma³ren²¹ tsú² jáɨ¹³ hi³ zanh³ Jesús ta³máɨh³,
hi³ jáun² jngɨh³ dí².
5 Jáun² ca³juónh³ tsú² siáh³ la³ lá²:
—Ha³ tiá² zanh¹³ yáh³ dí² tsú² tá¹la³ jmáɨ¹ má¹ná¹, quí¹ ho³ sa³ nɨ́² lɨ́¹
ca³taunh³ tsáu² tiá³ siaun³².

Jan² tsá²mɨ³ sé²³ jmɨ́² má²ró³² chí¹ Jesús
(Marcos 14:3-9; Juan 12:1-8)

6 Hi³ jáun² né³, tá¹la³ jmɨ́¹ cuá¹tón²¹ Jesús já¹ juú² Betania, hñú¹³ Sí¹mu²¹ tsá²
jmɨ́¹ téh²³ tsú² hí³ “tsá² lɨ́n³ *mɨ³ho²¹ péin³”,
7 hi³ jáun² ca³chó³² jan² tsá²mɨ³ hi³ quian³² cáun² tse³ míh¹ hi³ lɨ́³ cún¹ tiáu²
alabastro, hi³ ha²¹ no¹ má²ró³², cáun² hi³ hmuh²¹ lɨ́n²¹. Tá¹la³ cuá¹tón²¹ jáun²
Jesús ñí¹ mesa ca³sé³ tsá²mɨ³ hí³ no¹ má²ró³² jáun² chí¹ tsú².
8 Jmɨ́¹ ca³jɨ́e³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² hi³ jáun², jáun² ca³míh³ tsɨ́³, hi³ jáun²
ca³juu³ ca³hlénh³ hi³ juáh³:
—¿He³ láɨh³² sa³ lɨ́¹ quí² lɨ́¹ hin²³ yáh³ tsú² hi³ nɨ́²?
9 Hi³ nɨ́² dá² cáun² hi³ jmɨ́¹ lɨ́¹³ tsa³hnáɨ¹ hmuh²¹ bíh¹, hi³ jáun² quɨe³ jáun²
jmɨ́¹ lɨ́¹³ cuéh³² tsú² tsá² tia³mii².
10 Jesús né³ ca³náɨ³² jáɨ¹³ jáun², hi³ jáun² ca³juáh³:
—¿He³ láɨh³² ma³tsan¹³ hnoh² tsɨ́³ tsá²mɨ³ lá²? Quí¹ cáun² hi³ chu²¹ bíh¹ la³²
má²lɨ́²jmú³ tsú² ñí¹con² jná¹³.
11 Quí¹ la³jɨ́³² jmáɨ¹ bíh¹ zian² tsá² tia³mii² ja¹ quián¹³ hnoh², tɨ³la³ jná¹³ né³,
jun³juáh¹³ jmáɨ¹ ca³la³ jɨ́³² yáh³ cuon¹ jná¹³ ja¹ quián¹³ hnoh².
12 Hi³ jáun² la³ cun³ hi³ má²lɨ́²jmú³ tsá²mɨ³ lá² ñí¹con² jná¹³, hi³ má²lɨ́²sé³²
tsú² jná¹³ no¹ má²ró³², má²lɨ́²jmú³ tsú² hua³jan²¹ hi³ ca³tɨ²¹ jmáɨ¹ hi³ tsa³haun³
bíh¹ jná¹³.
13 Quí¹ jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ lɨ³ua³ cáun² ñí¹ tsa³hléh² tsú² jú¹ chú³²
tá¹ cáun² hngá¹máh³, ja³bí¹ tsa³chá² tsú² siáh³ la³ cun³ hi³ má²lɨ́²jmú³ tsá²mɨ³
lá², hi³ jáun² chau¹³ tsɨ́³ tsáu² hi³ ca³tɨn¹ tsú².

Judas jɨenh²³ Jesús
(Marcos 14:10-11; Lucas 22:3-6)

14 Jáun^{2} né^{3}, jan^{2} tsá^{2} quian^{3}tun^{3} joh^{1} tsú^{2}, tsá^{2} jmáɨ^{2} Judas tsá^{2} ja^{3} hí^{3} tɨ^{3} juú^{2}
Queriot ñéi^{1} hi^{3} ca^{3}ñí^{1}lienh^{13} tsá^{2} ná^{1}lín^{3} mi^{3}jmú^{3},
15 hi^{3} ca^{3}ñí^{1}juah^{21} la^{3} lá^{2}:
—¿Cónh^{3} cuéh^{1} hnoh^{2} ní^{1}juáh^{3} hi^{3} jɨenh^{21} jná^{13} Jesús?
Jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} né^{3} ca^{3}cué^{3} quiu^{3}quia^{3} héih^{32} quɨe^{3} hu^{21} quiún^{3} *cú^{1}tiáu^{2} la^{3}
ma^{3} cáun^{2}.
16 La^{3} cun^{3} jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}hnauh^{2} Judas tsí^{3} he^{3} lánh^{3} rón^{32} lí^{13} jɨenh^{3} dí^{2} Jesús
ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hí^{3}.

Jesús jmu^{2} má^{32} hi^{3} lí^{3} nóh^{32} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} jún^{3}
(Marcos 14:12-25; Lucas 22:7-23; Juan 13:21-30; 1 Corintios 11:23-34)

17 Jmí^{1} cá^{1}chó^{21} jmáɨ^{1} hi^{3} cua^{3}hlau^{3} Jmí^{1}híen^{1}, jmáɨ^{1} hi^{3} cúh^{2} tsá^{2} *judíos *hí^{3}
cuú^{2}miih^{21}, la^{3} cun^{3} hí^{1}miih^{21} tiá^{2} tie^{3} jan^{2} yáh^{3}, jáun^{2} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2}
Jesús ca^{3}ja^{3}janh^{32} hi^{3} ca^{3}ngáɨ^{3}, hi^{3} juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
—¿Ha^{3} jinh^{1} hnáuh^{2} hnú^{2} tsá^{1}jmú^{13} jnoh^{1} hua^{3}jan^{21} má^{32} quioh^{21} Jmí^{1}híen^{1}
lá^{2} hi^{3} cúh^{13} hnú^{2}?
18 Jáun^{2} hí^{3} né^{3} ca^{3}ngáɨ^{3}:
—Cuá^{2}táunh^{1} náh^{2} já^{1} juú^{2}, hñú^{13} jan^{2} tsá^{2}ñuh^{2}, hi^{3} cuá^{2}zéih^{3} náh^{2} la^{3} lá^{2}:
“Tɨ^{32} Juo^{13} jnoh^{1} ñí^{1}juah^{21}: Má^{2}ñí^{1}chau^{21} héih^{32} quion^{21} jná^{13}, hi^{3} jáun^{2} hñuh^{32}
hnú^{2} jmu^{1} jná^{13} má^{32} quioh^{21} Jmí^{1}híen^{1} lá^{2} quiúnh^{1} ná^{1} tsá^{2} haɨn^{21} tɨ^{3} con^{2}
ná^{1}”.
19 Hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2} Jesús ca^{3}jmú^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}lí^{2}juáh^{3} jáun^{2},
hi^{3} ca^{3}ñí^{1}jmú^{13} hua^{3}jan^{21} má^{32} quioh^{21} Jmí^{1}híen^{1}.
20 Jmí^{1} má^{2}ca^{3}zɨ^{32} jáun^{2} né^{3} ca^{3}cuá^{3} Jesús ñí^{1} mesa quionh^{3} tán^{1} quian^{3}tun^{3}
tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2};
21 hi^{3} tá^{1}la^{3} ná^{1}jmu^{2} tsú^{2} jáun^{2} má^{32} né^{3}, ca^{3}juáh^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2}:
—Jú^{1} tson^{2} juo^{3} jná^{13} hnoh^{2}, hi^{3} ja^{1} quián^{13} náh^{2} ní^{2} zian^{2} jan^{2} tsá^{2} né^{3}bí^{1}
jɨenh^{3} jná^{13}.
22 Jmí^{1}jáun^{2} jlánh^{1} hlaɨh^{3} ca^{3}niau^{21} tsí^{3} tsá^{2} hí^{3}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}ma^{3}liáu^{32} tsú^{2} hi^{3}
ca^{3}ngáɨh^{3} Jesús ma^{3} quin^{32} ma^{3} jan^{32}, hi^{3} juáh^{3}:
—Hnú^{2} Tɨ^{32}, ¿hí^{1} jná^{13} juáh^{13}?
23 Hi^{3} jáun^{2} Jesús ca^{3}juáh^{3}:
—Tsá^{2} hí^{3} bíh^{1} jɨenh^{3} jná^{13}, tsá^{2} cáun^{2} uon^{2} cuh^{32} jná^{13} quiúnh^{1} bíh^{1}.
24 Quí^{1} jná^{13} Jon^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2}, cuá^{1}tsau^{32} bíh^{1} hná^{1} he^{2} juɨ^{32} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1},
la^{3} cun^{3} hi^{3} rá^{1}juáh^{3} ñí^{1} Sí^{2} quioh^{21} Dió^{32}; tɨ^{3}la^{3} ¡juo^{23} bíh^{1} tsá^{2}ñuh^{2} tsá^{2} jɨenh^{3}
jná^{13}! Tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} jmí^{1} re^{2} quioh^{21} tsá^{2} hí^{3} sá^{1}jmí^{1} hi^{3} cu^{3}tsa^{32} tiá^{2} ca^{3}lɨ^{3}zian^{2}
bíh^{1} tsú^{2} cú^{2}jueh^{32} dúh^{1}.
25 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}hléh^{3} Judas tsá^{2} jɨenh^{3} hí^{3} Jesús, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:
—Tɨ^{32}, ¿hí^{1} jná^{13} juáh^{13}?
Jáun^{2} ca^{3}juáh^{3} Jesús:
—Ján^{3}, la^{3} má^{2}lí^{2}juah^{21} hnú^{2} ní^{2} bíh^{1}.
26 Tá^{1}la^{3} ná^{1}cúh^{2} tsú^{2} jáun^{2} né^{3}, Jesús ca^{3}can^{3} hí^{3} cuú^{2}miih^{21}, hi^{3} jáun^{2}
ca^{3}cuéh^{3} tiá^{1}hmah^{1} Dió^{32}; jmí^{1} lɨ^{21} jáun^{2} ca^{3}ca^{3} dí^{2}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}tsóh^{3} dí^{2} ñí^{1}con^{2}
tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
—Quiéɨh^{3} náh^{2}, quí^{1} hi^{3} lá^{2} bíh^{1} ngú^{3} quion^{21} jná^{13}.
27 Jmí^{1} lɨ^{21} jáun^{2} ca^{3}can^{3} dí^{2} siáh^{3} cáun^{2} copa, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}cuéh^{3} tiá^{1}hmah^{1}
Dió^{32}; jmí^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3} ca^{3}nga^{3} dí^{2} siáh^{3} ñí^{1} tionh^{1} tsá^{2} hí^{3}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—Hính³ náh² la³jɨ́n³² hi³ lá²,

28 quí¹ hi³ nɨ́² bíh¹ jmɨ́²hán¹ jná¹³ hi³ táɨn³² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ juóun³² tsáu²,
hi³ jáun² lɨ́¹³ hin³ tso³ quioh²¹ tsú²; la³ jáun² bíh¹ lɨ³ lin¹ hi³ má²quien² cáun²
nió³² hmaɨ²¹.

29 Jú¹ tson² juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh², hi³ tiú²uú² aɨh²¹ yáh³ jná¹³ mu² ráu³
mɨ³ uóun²jɨeh¹³ lá², ca³la³ tɨ³ nɨ́¹ má¹cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ aɨh²¹ jná¹³ mu² ráu³ lin¹³
cu³lɨ²¹ quiúnh¹ hnoh² máh³ jmáɨ¹ hi³ má²cuá¹ho² jná¹³ jáɨ¹³ cun³quionh³ héɨh³²
quioh²¹ Ñuh³².

Jesús juáh³ hi³ Pé¹ nó³² tɨ³ có³²
(Marcos 14:26-31; Lucas 22:31-34; Juan 13:31-38)

30 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³hɨ́e³ tsú² cáun² sun¹ quioh²¹ Dió³², hi³ jáun² jmɨ́¹ lɨ²¹
jáun² ja³taunh²¹ tɨ³ máh³ Olivos.

31 Jmɨ́¹jáun² ca³juáh³ Jesús la³ lá²:

—La³jɨ́n³² bíh¹ hnoh² tianh¹³ tɨ³ có³² ca³tɨn¹ jná¹³ já¹niéi² lá²; quí¹ ñí¹ Sí²
quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³: “Jngɨh²¹ jná¹³ Tsá² jmu² hua³hí¹³ *já¹ziáh², hi³ jáun²
já¹ziáh² hí³ né³ lɨ́¹ tiú¹ lɨ́¹ hán¹ bíh¹ lɨ́¹³”.

32 Tɨ³la³ nɨ́¹ má¹ca³jenh¹³ jná¹³ jáun² má¹ná¹, ñih²¹ jná¹³ chí¹ján³ la³ cónh³ bíh¹
hnoh² tɨ³ hué¹³ Galilea.

33 Hi³ jáun² Pé¹ né³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Uá¹jinh¹ la³jɨ́n³² tsá² ñí¹ hná¹ lá² ca³ta³tonh¹ tɨ³ có³² ñí¹con² hnú², tɨ³la³
jná¹³ má¹ná¹, cun³ tiá² jáun² yáh³.

34 Tɨ³la³ Jesús né³ ca³záɨh³ Pé¹ la³ lá²:

—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnú², hi³ já¹niéi² lá² bíh¹ cánh³², ñeh² bíh¹ hi³ hau³
cá¹háu², juánh¹³ hnú² hnaɨh³² jéin³² hi³ tiá² cuóu³² nú² jná¹³.

35 Tɨ³la³ hí³ né³ ca³juáh³:

—Uá¹jinh¹ ca³la³ tɨ³ jmɨ́²chí³ quion²¹ yáh³ jná¹³ ca³cáɨn³ hi³ jún³ jná¹³ cu³lɨ²¹
quiúnh¹ hnú², cun³ tiá² zeih²¹ bíh¹ jná¹³ hnú² tɨ³ có³².

La³jɨ́n³² bíh¹ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² ñí¹ hná¹ jáun² ca³juáh³ cá²ren².

Jesús liéinh³² Jméi² ñí¹ lɨ́³ ja¹ hmá² hi³ jná¹ quioh²¹ tsáu², ñí¹ téh²³ tsú² Getsemaní
(Marcos 14:32-42; Lucas 22:39-46; Juan 18:1; Hebreos 5:7-8)

36 Jmɨ́¹jáun² ca³cha³táunh¹ Jesús quionh³ tsá² quionh³ cáun² ñí¹ téh²³ tsú²
Getsemaní, hi³ jáun² ca³záɨh³ dí² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² la³ lá²:

—Tianh³ hnoh² ñí¹ lá² tá¹la³ ñí¹lienh¹ jná¹³ Dió³² ñí¹ zio¹.

37 Jáun² jɨ́³²la³ gáun³ tsáu² bíh¹ ca³jan³ tsú²: Pé¹, la³ má²quionh³ tá¹ gon³ jon²
Zebedeo; jmɨ́¹jáun² ca³lɨ³liau³ hi³ ca³ta³no¹ hlah³ lɨ́n²¹ tsɨ́³ tsú², jɨ³ hi³ ca³la³ hi³
ca³hu³ ca³jngɨh³ lɨ́n³² tsɨ́³ tsú².

38 Jáun² ca³záɨh³ dí² tsá² gáun³ hí³ la³ lá²:

—Jlánh¹ ñí¹jún³ jná¹³ lɨ́²³ cun³ñí¹ hi³ ja³²lɨ³ hlah³ nio² tsɨn³². Tɨ³la³ hnoh²
tianh³ náh² ñí¹ lá², hi³ ná¹ñí¹ náh² quiúnh¹ jná¹³.

39 Jáun² né³ Jesús ngau³ ca³lá² tɨ³ chí¹ján³, hi³ jáun² ca³jmú³ cuá¹jñi²³ hi³
ca³hiéih³ ñí¹ la³ tɨ³ hué³² hi³ ca³mɨ́³ ñí¹con² Dió³², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnú^{2} Tia^{21}, sá^{1}jmɨ́^{1} hi^{3} lɨ́^{13} bíh^{1} hi^{3} liau^{1} nú^{2} tiá^{3} jná^{13} hi^{3} ca^{3}tɨ^{21} jmáɨ^{2} tsɨ́h^{32} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} jná^{13} aɨh^{21}; tɨ^{3}la^{3} ha^{3} lɨ^{2} cuɨ́^{1} lɨ́^{13} la^{3} cun^{3} hi^{3} hnó^{32} jná^{13} má^{1}ná^{1}, cuɨ́^{1} lɨ́^{13} bíh^{1} la^{3} cun^{3} hi^{3} hnáuh^{2} hnú^{2}.

40 Jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} ngah^{3} dí^{2} tɨ^{3} ñí^{1} tionh^{1} jáun^{2} tsá^{2} gáun^{3} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2}, jáun^{2} sa^{3} ná^{1}cuóun^{1} bíh^{1} tsá^{2} hí^{3} jmɨ́^{1} cá^{1}chánh^{21} dí^{2} jáun^{2}; jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} Pé^{1}:

—¿Hí^{1} hí^{1}juáh^{3} cu^{3}tiá^{3} pih^{21} uá^{1} tiá^{2} ca^{3}tion^{13} hnoh^{2} hi^{3} tianh^{13} náh^{2} ná^{1}ñí^{1} quiúnh^{1} jná^{13}?

41 Tianh^{3} náh^{2} ná^{1}ñí^{1} hi^{3} lienh^{1} náh^{2} siáh^{3} Dió^{32}, hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} lɨ́^{13} tánh^{32} náh^{2} tso^{3}. Quí^{1} hua^{3}jan^{21} lɨ́n^{21} bíh^{1} hún^{1} jmɨ́^{2}chí^{3} quián^{13} náh^{2}, tɨ^{3}la^{3} ngú^{3} quián^{13} bí^{1} náh^{2} jlánh^{1} tiá^{2} pin^{3}.

42 Jáun^{2} ngau^{3} siáh^{3} tsú^{2} ca^{3}tɨ́^{3} tenh^{3} hi^{3} ca^{3}ñí^{1}lienh^{13} Dió^{32} la^{3} lá^{2}:

—Hnú^{2} Tia^{21}, nɨ́^{1}juáh^{3} tiá^{2} lɨ́^{13} yáh^{3} hi^{3} tiá^{2} há^{1} ngá^{13} jná^{13} uu^{3}mí^{2}tsɨ^{32} lá^{2}, cuɨ́^{1} lɨ́^{13} bíh^{1} la^{3} cun^{3} hi^{3} hnáuh^{2} hnú^{2}.

43 Jáun^{2} cuanh^{3} tsú^{2} siáh^{3}, sa^{3} siáh^{3} bíh^{1} siáh^{3} má^{2}ná^{1}cuóun^{1} tsá^{2} hí^{3} jmɨ́^{1} cuanh^{21} dí^{2}, quí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3}hliá^{2} jlánh^{1} má^{2}tioh^{3} ziú^{3} ñí^{1} tsú^{2}.

44 Jáun^{2} ca^{3}chan^{3} tsú^{2} tsá^{2} hí^{3} hi^{3} ngau^{3} siáh^{3} ñí^{1} má^{2}hnaɨh^{32} jéin^{32} hi^{3} ca^{3}ñí^{1}lienh^{13} Dió^{32} hi^{3} ñí^{1} zeh^{1} dí^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}lɨ^{2}zéih^{32} dí^{2} jmɨ́^{1}tin^{2}.

45 Jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3}, ngah^{3} dí^{2} siáh^{3} ñí^{1} tionh^{1} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2}; hi^{3} jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} siáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—¿Hí^{1} la^{3} má^{2}tionh^{2} jáun^{2} uá^{1} hnoh^{2} tie^{3} hi^{3} ná^{1}cuóun^{1} náh^{2}? Sá^{1}nɨ́^{2} jɨe^{3}, má^{2}cá^{2}chó^{32} bíh^{1} jmáɨ^{1} hi^{3} jɨenh^{3} tsú^{2} jná^{13} Jon^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} jo^{3}cuo^{2} tsá^{2} ná^{1}ren^{2} tso^{3}.

46 Nú^{1} tianh^{3} náh^{2}, ma^{3}tsáu^{13}; quí^{1} nɨ́^{2} bíh^{1} má^{2}cuá^{1}ja^{32} tsá^{2} jɨenh^{3} jná^{13}.

Má^{2}jan^{2} tsú^{2} Jesús hi^{3} tson^{3}
(Marcos 14:43-50; Lucas 22:47-53; Juan 18:2-11)

47 Tá^{1}la^{3} jmɨ́^{1} dí^{1}hleh^{32} jáun^{2} bíh^{1} Jesús cuan^{3} Judas, jan^{2} tsá^{2} jmɨ́^{1} lɨ́n^{3} tsá^{2} quian^{3}tun^{3} joh^{1} tsú^{2}, hi^{3} má^{2}hí^{1}quionh^{3} tsú^{2} juóun^{32} lɨ́n^{32} tsá^{2} ná^{1}quian^{32} mí^{1}táɨ^{3} hmu^{3} tá^{1} tun^{3} jo^{21} jɨ^{3} tsá^{2} ná^{1}quian^{32} hmá^{2} nɨ^{2} siáh^{3}. Tsá^{2} zéɨ^{1} tsá^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} mi^{3}jmú^{3} jɨ^{3} tsá^{2}daun^{32} tsá^{2} ná^{1}ñí^{1} juú^{2}.

48 Judas tsá^{2} ca^{3}jɨenh^{3} hí^{3} bíh^{1} Jesús ca^{3}jmú^{3} jáɨ^{13} ha^{3} lánh^{3} rón^{32} hɨen^{3} dí^{2} Jesús, hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}: “Nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} ca^{3}hen^{3} jná^{13} ñí^{1}, tsá^{2} hí^{3} bíh^{1} jan^{13} náh^{2} tson^{3}”.

49 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}ja^{3}janh^{32} tsú^{2} ñí^{1}con^{2} Jesús hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—¡Hia^{2} nú^{2} Tɨ^{32}!

Hi^{3} jáun^{2} ca^{3}hen^{3} dí^{2} ñí^{1} tsú^{2}.

50 Jáun^{2} Jesús ca^{3}ngáɨ^{3}:

—Há^{2}mei^{21} quiú^{13}, tia^{3}juɨ^{32} jmu^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}ca^{3}lɨ́n^{13} nú^{2} jmúh^{13}.

Hi^{3} jáun^{2} la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1}jáun^{2} ja^{3}taunh^{21} tsá^{2} ñí^{1} hná^{1} hí^{3} hi^{3} ca^{3}zanh^{3} Jesús, hi^{3} ca^{3}jan^{3} dí^{2} tson^{3}.

51 Jmɨ́^{1}jáun^{2} né^{3}, jan^{2} tsá^{2} quionh^{3} Jesús ca^{3}chí^{2} mí^{1}táɨ^{3} hmu^{3} tá^{1} tun^{3} jo^{21} quioh^{21}, hi^{3} ca^{3}jmú^{3} cu^{3} ngá^{13} mí^{1}táɨ^{3} cuá^{1} jan^{2} *tsá^{2} má^{2}dí^{1}hlánh^{1} joh^{1} mí^{2}tsá^{2} hɨ́en^{1}.

52 Jáun^{2} Jesús ca^{3}záɨh^{3} tsá^{2} hí^{3} la^{3} lá^{2}:

—Tiáunh^{1} mí^{1}tái^{3} quián^{13} ñí^{1} jmí^{1} hu^{21}; quí^{1} ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} jmu^{2} hniéi^{2} cun^{3}quionh^{3} mí^{1}tái^{3}, ja^{3}bí^{1} cun^{3}quionh^{3} mí^{1}tái^{3} bíh^{1} siáh^{3} jún^{3} tsú^{2} hnga^{2}.

53 ¿Há^{1} tiá^{2} ñíh^{1} nú^{2} hi^{3} jná^{13} jmí^{1} lí^{13} mí^{13} ñí^{1}con^{2} Ñuh^{32}, hi^{3} jáun^{2} hí^{3} jmí^{1} lí^{13} zen^{3} cun^{3} quiéinh^{3} nio^{2} quiú^{3} mei^{21} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3}, tsá^{2} jmí^{1} lí^{13} ma^{3}hau^{3}?

54 Tɨ^{3}la^{3} sá^{1}jmí^{1} la^{3} jáun^{2} né^{3}, jáun^{2} tiú^{2}uú^{2} jmí^{1} zia^{32} yáh^{3} ha^{3} lánh^{3} rón^{32} lɨ^{3}tí^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} rá^{1}juáh^{3} ñí^{1} Sí^{2} quioh^{21} Dió^{32} ñí^{1} rá^{1}juáh^{3} jáun^{2} hi^{3} ca^{3}tɨ^{21} lí^{13} la^{3} lá^{2}.

55 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} Jesús tsá^{2} cuá^{2}taunh^{21} hí^{3} la^{3} lá^{2}:

—¿Hí^{1} má^{2}ñá^{2}taunh^{21} hnoh^{2} hi^{3} ná^{1}quiánh^{1} náh^{2} mí^{1}tái^{3} jɨ^{3} hmá^{2} ní^{2}, hi^{3} jau^{13} náh^{2} jná^{13} hi^{3} tson^{3} la^{3}jmí^{1} lí^{3} hi^{3} jná^{13} bíh^{1} jan^{2} tsá^{2} háɨn^{2}? Jmái^{1} ca^{3}la^{3} jí^{32} bíh^{1} jmí^{1} ñi^{32} jná^{13} ja^{1} quián^{13} hnoh^{2}, hi^{3} jmí^{1} ma^{3}ta^{13} jná^{13} hnoh^{2} hñu^{3} cuáh^{32} chín^{1}, tɨ^{3}la^{3} hí^{1} cónh^{3} yáh^{3} tiá^{2} lí^{1} ca^{3}ziaunh^{2} náh^{2} jná^{13} hi^{3} tson^{3} ná^{1}.

56 Tɨ^{3}la^{3} la^{3}jí^{32} hi^{3} ní^{2} má^{2}ná^{1}lí^{23} hi^{3} jáun^{2} lí^{13} lɨ^{3}tí^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} rá^{1}juáh^{3} jáun^{2} ñí^{1} Sí^{2} bíh^{1}, hi^{3} ca^{3}jmú^{3} jáun^{2} tsá^{2} ca^{3}lɨn^{3} hí^{3} *tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32} jmí^{1}tin^{2}.

Jáun^{2} né^{3}, hnga^{2} bíh^{1} Jesús jéi^{32}í^{1} ca^{3}ta^{3}zanh^{1}, quí^{1} ca^{3}cuóun^{3} bíh^{1} la^{3}jí́n^{32} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2} tsú^{2}.

Jesús má^{2}zenh^{2} ta^{3} ñí^{1} tsá^{2} judíos tsá^{2} ná^{1}ñí^{1}
(Marcos 14:53-65; Lucas 22:54-55, 63-71; Juan 18:12-14, 19-24)

57 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, tsá^{2} ca^{3}zanh^{3} hí^{3} Jesús hi^{3} tson^{3} ca^{3}ñí^{1}jan^{2} Jesús ta^{3} ñí^{1} Caifás tsá^{2} cuá^{1}lí́n^{3} mí^{2}tsá^{2} hí́en^{1}; ñí^{1} jáun^{2} jmí^{1} má^{2}ná^{1}ngɨh^{32} tɨ^{32} liei^{21} jɨ^{3} tsá^{2}daun^{32} tsá^{2} ná^{1}ñí^{1} juú^{2}.

58 Tɨ^{3}la^{3} Pé^{1} né^{3}, uóunh^{3} chí^{1}cáɨn^{2} bíh^{1} ngau^{3} cu^{3}hna^{21} dí^{2} ca^{3}la^{3} ñí^{1} cá^{1}chó^{21} ñéih^{3} ñí^{1} lí^{1} hó^{21} hñú^{13} mí^{2}tsá^{2} hí́en^{1}; ñí^{1} jáun^{2} hi^{3}, hi^{3} ca^{3}cuá^{3} quionh^{3} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} mí^{2}tsáu^{2} hi^{3} jáun^{2} lí^{13} jí́e^{3} ní^{1}juáh^{3} he^{3} lí^{13}.

59 Hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} ná^{1}lí́n^{3} mi^{3}jmú^{3} quionh^{3} la^{3}jí́n^{32} tsá^{2} ná^{1}ñí^{1} jmí^{1} hnauh^{2} he^{3} lánh^{3} rón^{32} lí^{13} ma^{3}tson^{2} dí^{2} tsáu^{13} Jesús, uá^{1}jinh^{1} cun^{3}quionh^{3} jú^{1} tí^{1}jái^{2}, hi^{3} jáun^{2} lí^{13} jngɨh^{3} dí^{2};

60 tɨ^{3}la^{3} tiá^{2} ca^{3}choh^{13} yáh^{3} tsú^{2}, uá^{1}jinh^{1} juóun^{32} tsá^{2} ca^{3}chá^{3} jú^{1} tí^{1}jái^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsú^{2}. Ñí^{1} ca^{3}táuh^{3} né^{3} ca^{3}ma^{3}jnia^{32} gon^{3} tsá^{2} ca^{3}ma^{3}tson^{2} jú^{1} tí^{1}jái^{2},

61 tsá^{2} hí^{3} né^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—Tsá^{2}ñuh^{2} ní^{2} ca^{3}juáh^{3}: “Jná^{13} tɨn^{2} tsunh^{21} hñú^{3} hí́en^{1} quioh^{21} Dió^{32}, hi^{3} jáun^{2} ñí^{1} cá^{2}hní^{2} jmái^{1} ziúh^{1} jná^{13} siáh^{3}”.

62 Jáun^{2} tsá^{2} cuá^{1}lí́n^{3} hí^{3} mí^{2}tsá^{2} hí́en^{1} ca^{3}náu^{2} hi^{3} ca^{3}záɨh^{3} Jesús la^{3} lá^{2}:

—¿Hí^{1} hí^{1} cá^{2} jon^{1} uá^{1} tiá^{2} la^{3} ngáɨh^{1} nú^{2}? ¿He^{3} dá^{2} nɨ^{32} ná^{1}juáh^{23} tsá^{2} ní^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnú^{2}?

63 Tɨ^{3}la^{3} Jesús má^{1}ná^{1}, la^{3} má^{2} tiá^{2} nga^{2} jáun^{2} bíh^{1}. Jáun^{2} tsá^{2} cuá^{1}lí́n^{3} mí^{2}tsá^{2} hí́en^{1} ca^{3}juáh^{3} siáh^{3}:

—Cun^{3}quionh^{3} héih^{32} quioh^{21} Dió^{32} Tsá^{2} juú^{2}tsáun^{2} taunh^{32} jná^{13} hnú^{2} hú^{1}mu^{3}héih^{32} ní^{1}juáh^{3} tiá^{2} juáh^{13} hnú^{2} jú^{1} tson^{2}; jáun^{2} né^{3}, ¿hí^{1} hnú^{2} uá^{1} Tsá^{2} lí́n^{3} Cristo Jon^{2} Dió^{32}?

64 Jáun^{2} Jesús ca^{3}záɨh^{3} tsá^{2} hí^{3} la^{3} lá^{2}:

—Ján^{3}, lí́n^{3} jná^{13} la^{3} cun^{3} juánh^{3} hnú^{2} ní^{2}. Ja^{3}bí^{1} juo^{3} jná^{13} siáh^{3} hnoh^{2}, hi^{3} chau^{21} jmái^{1} jɨen^{1} hnoh^{2} Jon^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} hi^{3} má^{2}cuá^{1}tón^{21} tɨ^{3} cuá^{2} chu^{21} quioh^{21} Dió^{32} Tsá^{2} cú^{2} juenh^{2}, jɨ^{3} hi^{3} jɨen^{1} náh^{2} tsú^{2} siáh^{3} hi^{3} má^{2}cuá^{1}jáunh^{23} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2} juɨ^{32} ja^{1} jnie^{2}.

65 Jmí¹jáun² ca³ca³ mí²tsá² hɨ́en¹ ha¹, [hi³ jmu² lin¹ hi³ tiá² tɨ³² tsí³ jáɨ¹³ jáun²,]
hi³ ca³juáh³:
—Tsá²ñuh² lá² má²lí²chú² lí²lén³² Dió³² cun³quionh³ jáɨ¹³ quioh²¹; ¿he³ láɨh³²
sa³ ca³lɨ³í¹ tsá² zih³² jú¹ tson² hno³ dí²? Quí¹ nɨ² bíh¹ má²lí²niéih² hnoh² jú¹
hlah³ hi³ má²lí²hléh³² tsú²;
66 jáun² né³ ¿he³ lánh³ lɨ́n²³ hnoh² ta³né³²?
Jáun² tsá² ná¹ngɨh³² hí³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Má²hniáuh³² bíh¹ jún³ tsá² nɨ́².
67 Jmɨ́¹jáun² ca³tiu³ ca³hñe³ dí² ñí¹, jɨ³ hi³ ca³ma³qui³ ma³jnó³² dí² siáh³. Hi³
jáun² la³jɨ́n³² tsá² ca³pá³ hí³ ñí¹ tsú²
68 ca³juáh³ la³ lá²:
—Nɨ́¹juáh³ hnú² Tsá² lɨ́n³ Cristo, ¡chí³ jáɨ¹³ neh²¹, hin² tsánh² lɨ́²po³!

Pé¹ juáh³ hi³ tiá² cuóun³² Jesús
(Marcos 14:66-72; Lucas 22:56-62; Juan 18:15-18, 25-27)

69 Hi³ jáun² né³, tá¹la³ jmɨ́¹ cuá¹tón²¹ jáun² Pé¹ ñéih³ ñí¹ lɨ́¹ hó²¹, ja³ jan²
tsá²mɨ³ lɨ́n³ quian²¹ tsá² hñú¹³, hi³ ca³juáh³:
—Ja³bí¹ hnú² uá²jaɨ³² jmɨ́¹ ngíh¹ quiúnh¹ Jesús tsá² hɨ́n¹³ ó³² tɨ³ Galilea.
70 Tɨ³la³ Pé¹ né³, tiá² ca³ton³ yáh³; la³ lá² bíh¹ ca³záɨh³ dí² tsá²mɨ³ hí³ ta³ ñí¹
la³jɨ́n³² tsá² tionh² hí³:
—Hí¹juáh³ tiá² ño¹ yáh³ jná¹³ hi³ juánh³ hnú² nɨ́².
71 Pé¹ jmɨ́¹ má²cuá¹tsanh³² ho³hñú¹³ jmɨ́¹ ca³jɨ́e³ siáh³ jan² tsá²mɨ³ lɨ́n³
quian²¹, hi³ jáun² ca³záɨh³ dí² tsá² jmɨ́¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun²:
—Ja³bí¹ tsá²ñuh² lá² jmɨ́¹ ngɨ³² quionh³ Jesús hná¹ tsá² Nazaret ó³².
72 Siáh³ bíh¹ siáh³ tiá² ca³ton³ Pé¹ cónh³í¹ cu³ jéin³² ca³la³ hi³ hɨen² Dió³², hi³
juáh³:
—¡Hú¹tá¹ tiá² cuóun³² bíh¹ jná¹³ tsá² hɨen²³ hnú² nɨ́², juú¹ néh¹!
73 Jmɨ́¹ má²cu³lé³ míh¹ jáun² né³, tsá² jmɨ́¹ tionh¹ ñí¹ jáun² ja³taunh²¹ má²janh²
ñí¹ zenh¹ Pé¹ hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Cu³tí³ bíh¹ hnú² uá²jaɨ³² jan² tsá² ja¹ quioh²¹ tsá² ó³², quí¹ hí¹ ca³la³ tɨ³ jáɨ¹³
quián¹³ yáh³ hnú² lin¹.
74 Jmɨ́¹jáun² ca³ma³liáu³² Pé¹ hi³ hɨen² Dió³² ca³la³ hi³ tanh² siáh³
hú¹mu³héih³² hnga², hi³ juáh³ hi³ cun³ tiá² cuóun³² bíh¹ tsá² hí³.
La³ cun³ jmɨ́¹jáun² bíh¹ ca³hó³ jan² cá¹tsó³.
75 Jmɨ́¹jáun² tsau³ tsɨ́³ Pé¹ la³ cun³ hi³ ca³záɨ³ jáun² Jesús jmɨ́¹ ca³juáh³ tsú²
jáun² la³ lá²: "Ñeh² bíh¹ hi³ hau³ cá¹háu², hnú² juáh¹³ hnaɨh³² jéin³² hi³ tiá²
cuóu³² nú² jná¹³". Jmɨ́¹jáun² cua³han³ Pé¹ tɨ³ cheih³² hi³ ca³ñí¹hó² ñí¹jngɨh³²
lɨ́n³².

27

Jɨenh²³ tsú² Jesús ñí¹con² Pilato
(Marcos 15:1; Lucas 23:1-2; Juan 18:28-32)

1 Jmɨ́¹ má²já²jnia² jáun² né³, la³jɨ́n³² tsá² ná¹lɨ́n³ mi³jmú³ jɨ³ tsá²daun³² tsá²
ná¹ñí¹ juú², ca³ma³ren²¹ jáɨ¹³ he³ lánh³ rón³² jngɨh³ Jesús.
2 Jáun² ca³hñéi³² dí² tsú², hi³ ca³ñí¹jan² dí² ñí¹con² Pilato tsá² lɨ́n³ ta²¹.

Jmí¹ jun¹ Judas

3 Tɨ³la³ jmí¹ ca³jíe³ Judas tsá² ca³jɨenh³ hí³ Jesús hi³ má²lí²jmú³ tsáu² héih³² hi³ jngɨh³ tsú² Jesús, jmí¹jáun² jlánh¹ hlah³ ca³jeinh²¹ tsú², hi³ jáun² ca³ñí¹caun² cú²jueh³² quɨe³ quiu³quia³ héih³² *cú¹tiáu² jáun² ñí¹con² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ jɨ³ tsá²daun³²,

4 hi³ jáun² ca³záɨh³ dí² tsá² hí³ la³ lá²:

—Tso³ bíh¹ má²lí²jmú³² jná¹³ hi³ má²lí²jɨenh²¹ jná¹³ jan² tsá² tiá² tso³ ren².

Tɨ³la³ tsá² hí³ né³ ca³ngáɨ³:

—¿Hi³ he³ dá² ca³ta¹ jnoh¹ hi³ ní²? ¡Hi³ ní² dá² má²ta³can¹ hnú² huen² bíh¹!

5 Hi³ jáun² Judas ca³ñí¹cuɨ³² quɨe³ ñéih³ ñí¹ híen¹ quioh²¹ cuáh³² chín¹, jmí¹ lɨ²¹ jáun² ngah³ hi³ ca³ñí¹tiáunh¹³ zié³ láɨ¹.

6 Jáun² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ ca³jieh³ quɨe³ jáun², hi³ jáun² ca³juónh³ la³ lá²:

—Tiá² lí¹³ yáh³ toh²¹ dí² quɨe³ lá² hñu³ cuó² quioh²¹ hi³ lí¹ cue³² tsáu² ñí¹con² Dió³², quí¹ hmah²¹ quioh²¹ jmɨ² bíh¹ la³².

7 La³ cun³ jmí¹jáun² né³, ca³ma³ren²¹ tsú² jáɨ¹³ hi³ lá³² cáun² hué³², hué³² hi³ jmí¹ téh²³ tsú² "Hué³² Quioh²¹ Tsá² Jmu² Hia³²", hi³ jáun² zia³² ñí¹ lí¹³ hón³² tsú² tsá² hué³² siáh³.

8 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹, jáun² "Hué³² Jmɨ²" má²téh²³ tsú² hué³² jáun² la³ tɨ³ ta³né³².

9 La³ jáun² bíh¹ ca³lɨ³tí³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ hla¹ Jeremías *tɨ³² jë¹ Dió³² jmí¹ ca³juáh³ jáun² la³ lá²: "Ca³caun² bíh¹ tsú² tá¹ quiu³quia³ héih³² cú¹tiáu² jáun², la³ cun³ tí³ hmah²¹ hi³ ca³jmú³ jáun² tsá² *Israel,

10 hi³ jáun² cun³quionh³ quɨe³ jáun² bíh¹ ca³lau² tsú² ñí¹náɨ² quioh²¹ tsá² jmu² hia³², la³ cun³ rón³² héih³² hi³ ca³jmú³ jáun² Juo¹³ dí² ñí¹con² jná¹³".

Jesús má²zenh² ta³ ñí¹ Pilato
(Marcos 15:2-5; Lucas 23:1-5; Juan 18:28-38)

11 Hi³ jáun² jmí¹jáun² né³ ca³ñí¹jan² tsú² Jesús ta³ ñí¹ tsá² cuá¹lín³ hí³ ta²¹, hi³ jáun² tsá² hí³ ca³ngáɨ³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿Hí¹ hnú² uá¹ lín³ nú² Re²¹ Juo¹³ tsá² *judíos?

Jesús né³ ca³ngáɨ³:

—Ján³, tson² bíh¹ la³ juáh³ hnú² ní².

12 Tɨ³la³ jmí¹ ca³chá³ tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ tso³ quionh³ tsá²daun³² né³, hí¹ cáun² yáh³ tiú²uú² hi³ ca³ngáɨ³ Jesús.

13 Jáun² Pilato ca³juáh³ siáh³:

—¿Tiá¹ naɨh³² hnú² la³jí³² la³ cun³ hi³ ná¹juáh²³ tsú² ní² quián¹³ hnú²?

14 Tɨ³la³ la³ má² tiá² nga² jáun² bíh¹ Jesús, hi³ jáun² lí¹ ca³ja³cáun² bíh¹ tsí³ tsá² lín³ hí³ ta²¹.

Má²ma³ngí³ tsú² Jesús
(Marcos 15:6-20; Lucas 23:13-25; Juan 18:38-19:16)

15 Hi³ jáun² né³, tsá² lín³ hí³ ta²¹ jmí¹ tan² hi³ lión³² jan² tsá² tson³ tá¹la³ *Jmí¹híen¹ ní¹juáh³ hin² tsánh² mɨ³² tsáu² hi³ liáun³.

16 Jmí¹jáun² jmí¹ cuá¹hún¹ jan² tsá² tson³ hñu³mí¹ñí², tsá² jmáɨ² Barrabás, jan² tsá² jlánh¹ má²ná¹ñi³² juóun³² tsáu² hi³ hian² tsí³.

17 Jáun² jmí¹ ca³ngɨh³² jáun² tsá² juú² né³, ca³ngáɨ³ Pilato ñí¹con² tsú²:

—¿Hin^{2} tsánh^{2} hnáuh^{2} hnoh^{2} hi^{3} lion^{1} jná^{13}? ¿Hí^{1} Barrabás, ho^{3} Jesús tsá^{2}
téh^{23} tsú^{2} Cristo uá^{1}?
18 Quí^{1} jmɨ́^{1} má^{2}ca^{3}lɨ^{3}tsɨn^{2} bíh^{1} Pilato hi^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} uóu^{32} tsɨ́^{3} bíh^{1} tsá^{2} hí^{3}
hi^{3} jáun^{2} ñí^{1}con^{2} hí^{3} dí^{2} cua^{3}jan^{2} tsú^{2} Jesús.
19 Né^{32} né^{3}, tá^{1}la^{3} jmɨ́^{1} cuá^{1}tón^{21} Pilato ñí^{1}ta^{21} quioh^{21}, jáun^{2} ñí^{2}cuo^{2} tsú^{2}
ca^{3}zen^{3} jáɨ^{13}, hi^{3} juáh^{3} la^{3} lá^{2}: “Ha^{3} lɨ́^{2} lɨ́^{1} hú^{32} hnú^{2} quiúnh^{1} tsá^{2}ñuh^{2} chun^{1}
nɨ́^{2}, quí^{1} jmɨ́^{1} hua^{2} hmáɨ^{3} lɨ́^{2}ma^{3}tso^{1} lɨ́n^{21} jná^{13} tsɨn^{32} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} nɨ́^{2}
jmɨ́^{1} lɨ́^{2}quɨ́^{3} jná^{13}”.
20 Tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} hí^{3} mi^{3}jmú^{3} né^{3}, jɨ^{3} tsá^{2}daun^{32} nɨ́^{2} jlánh^{1} ca^{3}hlɨ́^{2} ca^{3}liéinh^{32}
tsáu^{2} hi^{3} hniáuh^{32} hiu^{3} mɨ́^{32} tsú^{2} hi^{3} liáun^{3} Barrabás, hi^{3} jáun^{2} né^{3}, cuɨ́^{1} jun^{13}
Jesús.
21 Jáun^{2} tsá^{2} lɨ́n^{3} ta^{21} ca^{3}ngáɨ^{3} siáh^{3} hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:
—¿Hin^{2} tsánh^{2} tsá^{2} gon^{3} nɨ́^{2} hnáuh^{2} hnoh^{2} hi^{3} lion^{1} jná^{13}?
Jáun^{2} tsá^{2} tionh^{2} hí^{3} né^{3} ca^{3}ngáɨ^{3} hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:
—¡Barrabás bíh^{1}!
22 Jáun^{2} Pilato ca^{3}ngáɨ^{3} siáh^{3}:
—¿Hi^{3} he^{3} bí^{1} hnáuh^{2} náh^{2} jmu^{1} jná^{13} ñí^{1}con^{2} Jesús tsá^{2} teh^{32} náh^{2} lá^{2} Cristo?
Jáun^{2} la^{3}jɨ́n^{32} bíh^{1} tsáu^{2} ca^{3}ngáɨ^{3} hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:
—¡Crei^{21} ton^{3} tsá^{2} nɨ́^{2}!
23 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}juáh^{3} Pilato:
—Tɨ^{3}la^{3}, ¿he^{3} dá^{2} hi^{3} hlaɨh^{3} má^{2}ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} né^{3}?
Tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} hí^{3} né^{3}, tɨ^{3} lɨ^{3}mí^{1} ca^{3}tɨ^{3} ca^{3}hóh^{32} bíh^{1}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:
—¡Cuɨ́^{1} taun^{1} tsá^{2} nɨ́^{2} crei^{21}!
24 Jmɨ́^{1} ca^{3}jɨ́e^{3} Pilato hi^{3} tiá^{2} hi^{3} lɨ́^{23} yáh^{3} jmu^{3} dí^{2} hí^{1} cáun^{2}, quí^{1} sa^{3} lɨ^{3}mí^{1}
tiá^{3} siaun^{32} taunh^{32} bíh^{1} tsá^{2} hí^{3}, jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}jmú^{3} dí^{2} héih^{32} hi^{3} tsa^{3}quián^{3}
tsú^{2} jmáɨ^{2}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}liah^{3} dí^{2} cuo^{2} ñí^{1} ta^{3} ñí^{1} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} hí^{3}, hi^{3} juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
—Hí^{1} cú^{1}pih^{21} yáh^{3} tiá^{2} rá^{1}can^{2} jná^{13} hi^{3} jún^{3} tsá^{2}ñuh^{2} [tsá^{2} tiá^{2} hi^{3} ren^{2}] lá^{2},
má^{2}ca^{3}tɨn^{1} hmóu^{32} bíh^{1} hnoh^{2} hi^{3} nɨ́^{2}.
25 Hi^{3} jáun^{2} la^{3}jɨ́n^{32} tsáu^{2} ca^{3}ngáɨ^{3} la^{3} lá^{2}:
—¡Jnoh^{1} la^{3} má^{2}quiúnh^{1} jon^{3}zɨ́h^{1} cuɨ́^{1} rá^{1}can^{2} jnoh^{1} jmɨ́^{2}hán^{1} tsá^{2} nɨ́^{2}!
26 Hi^{3} jáun^{2} cu^{3}tsa^{32} ca^{3}lión^{32} bíh^{1} cú^{2}jueh^{32} Pilato Barrabás hí^{3}; jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2}
ca^{3}jmú^{3} dí^{2} héih^{32} hi^{3} quiu^{3} pan^{3} tsú^{2} Jesús cun^{3}quionh^{3} cáun^{2} hñu^{1}jméi^{13} hi^{3} lɨ́^{3}
láu^{2}, jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3} ca^{3}jɨenh^{3} dí^{2} hi^{3} tsa^{3}ton^{3} tsú^{2} crei^{21}.
27 Jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3}, hliáu^{3} joh^{1} tsá^{2} ho^{2} ta^{21} ca^{3}jan^{3} Jesús tɨ^{3} la^{3} ñéih^{3} ñí^{1} lɨ́^{1}
hó^{21} quioh^{21} ñí^{1}ta^{21}, jáun^{2} ca^{3}cuú^{2} ca^{3}ngɨh^{3} tsú^{2} la^{3}jɨ́n^{32} hliáu^{3} raɨnh^{21} cu^{3} jéin^{3}
ñí^{1} zenh^{1} Jesús.
28 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}chí^{2} dí^{2} ha^{1} hi^{3} jmɨ́^{1} quih^{32}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}quinh^{3} dí^{2} cáun^{2}
hmɨh^{32} zɨ́n^{13} la^{3} cun^{3} hi^{3} qui^{3} quɨh^{32} jan^{2} tsá^{2} quien^{2},
29 hi^{3} ca^{3}tanh^{2} dí^{2} siáh^{3} chí^{1} tsú^{2} cáun^{2} chí^{2} lɨh^{32} la^{3}juah^{21} dúh^{1} *có^{2}ron^{1}ná^{1}
hi^{3} quioh^{21} jan^{2} tsá^{2} ho^{2} jáɨ^{13}, tɨ^{3}la^{3} chí^{2} lɨh^{32} jáun^{2} dá^{2} lɨ́^{3} cun^{3}quionh^{3} cuoh^{2}
hmá^{2} ton^{2} bíh^{1}. Jɨ^{3} hi^{3} ca^{3}zianh^{3} dí^{2} tsú^{2} siáh^{3} cáun^{2} hmá^{2} tiéɨ^{13} tɨ^{3} cuá^{2} chu^{21}
la^{3}juah^{21} dúh^{1} cáun^{2} hmá^{2} hɨ́h^{1}. Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}cónh^{32} dí^{2} cú^{2}nga^{1}, hi^{3} ca^{3}di^{3}qui^{3}
di^{3}jñí^{32} dí^{2} ta^{3} ñí^{1} tsú^{2}, hi^{3} zaɨh^{32} dí^{2} la^{3} lá^{2}:
—¡Cuɨ́^{1} lɨ^{3}quien^{2} bíh^{1} Re^{21} Juo^{13} tsá^{2} judíos!

30 Ja³bí¹ ca³tiu³ ca³hñéi³² dí² tsú² siáh³, hi³ cán²³ dí² siáh³ hmá² hi³ zianh³² jáun² Jesús hi³ pá²³ dí² chí¹.
31 Jmɨ́¹ má²lɨ́²cónh³² dí² jáun² cú²nga¹ né³, ca³chí² dí² siáh³ hmɨh³² zín¹³ hi³ jmɨ́¹ má²lɨ́²quinh³ dí² jáun², hi³ jáun² ca³quinh³ dí² siáh³ ha¹ hi³ qui³ jmɨ́¹ quih³².
Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³jan³ dí² hi³ ca³ñí¹ton¹³ dí² crei²¹.

Má²ton³ tsú² Jesús crei²¹
(Marcos 15:21-32; Lucas 23:26-43; Juan 19:17-27)

32 Hú¹ juɨ³² jáun² né³ ca³jenh² tsú² jan² tsá²ñuh² tsá² juú² Cirene, tsá² jmáɨ² Sí¹mu²¹; tsá² hí³ ca³di³quian³ tsú² jmáɨ¹ hi³ cán³ crei²¹ cha¹³ Jesús.
33 Tá¹la³ jáun² ca³cha³táunh¹ tsú² tsɨ́³ máh³ míh¹ téh²³ tsú² Gólgota, (hi³ hnió³ juáh³ “Máh³ Mú³² Chí¹ Tsáu²”).
34 Ñí¹ jáun² jmɨ́¹ cueh³² dí² Jesús mu² má²zéih¹ lɨ́n²¹ quioh²¹ mɨ³ uóun²jɨeh¹³ hi³ hɨ́nh³, hi³ má²jan² mɨ́³ hi³ jmu² hi³ tiá² lieih²¹ tsú²; tɨ³la³ jmɨ́¹ má²lɨ́²jɨ́e³ tsú² jáun² cú¹pih²¹ né³, tiú²uú² ca³he³ yáh³ hɨ́nh³.
35 Ta³ má²chí¹tón²¹ jáun² Jesús crei²¹ né³ ca³chí² hliáu³ jáɨ¹³, hi³ jáun² jɨ́e³ dí² nɨ́¹juáh³ hin² joh¹³ ha¹ tsú². [La³ jáun² bíh¹ ca³lɨ³tí³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ jan² hla¹ tɨ³² jë¹ Dió³² jmɨ́¹ ca³juáh³ la³ lá²: “Ca³tsáunh³ tsú² hán² jná¹³ cun³quionh³ hi³ ca³chí² jáɨ¹³”.]
36 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³tiánh³ ñí¹ jáun² hi³ ná¹jmu² hua³hí¹³.
37 Jáun² ta³ chí¹ Jesús ca³tón³ tsú² huéh³ hi³ jmu² lin¹ hi³ he³ ca³tɨ²¹ má²ma³ngɨ́³ dí² tsú². Huéh³ jáun² juáh³ la³ lá²: “Tsá² lá² bíh¹ Jesús Tsá² lɨ́n³ Re²¹ Juo¹³ tsá² judíos”.
38 Ja³bí¹ ca³ton³ tsú² siáh³ crei²¹ gon³ tsá² háɨn² quionh³ Jesús, jan² tɨ³ cuá² chu²¹ hi³ jan² tɨ³ cuá² cáun¹.
39 Hi³ jáun² tsá² há² ngaɨ³² ñí¹ jáun² né³, ca³tu³ ca³hión³² Jesús, hi³ ca³la³ hi³ jeih³² chí¹ bíh¹ tsú²,
40 hi³ juáh³ la³ lá²:
—¡Hnú² tsá² jlánh¹ juánh³ hi³ tsunh²¹ nú² hñú³ hɨ́en¹ quiú¹³, hi³ jáun² ñí¹ cá²hnɨ́² jmáɨ¹ jáun² né³ jmóuh¹ nú² siáh³, né³² né³, lion¹ huen²! Nɨ́¹juáh³ tson² bíh¹ cu³tí³ hi³ hnú² Jon² Dió³², hi³ jáun² né³, ¡son² ñí¹ chí¹tón²¹ nú² nɨ́² crei²¹!
41 Ja³bí¹ la³ jáun² tsá² ná¹lɨ́n³ mi³jmú³ siáh³ ca³cónh³² cú²nga¹ Jesús, la³ má²quionh³ tsá² ná¹lɨ́n³ tɨ³² liei²¹ jɨ³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú² nɨ́², hi³ juónh²³ la³ lá²:
42 —Tsá² siánh³ bíh¹ jlánh¹ ca³lión³² tsú², tɨ³la³ hnga² né³, tiá² la³ lɨ́¹³ yáh³ lión³². Nɨ́¹juáh³ tson² bíh¹ lɨ́n³ tsú² Re²¹ Juo¹³ dí² tsá² Israel, jáun² cuɨ́¹ son² tsú² ñí¹ crei²¹ hnga², hi³ jáun² má¹jáun² tanh¹³ dí² ta²¹.
43 Má²ca³chá³ tsú² cáun² tsɨ́³ ñí¹con² Dió³², jáun² né³² né³, cuɨ́¹ liáu²¹ Dió³² nɨ́¹juáh³ hi³ tson² hniau³; quí¹ Jon² Dió³² yáh³ nɨ³² má²ca³juáh³ ñí¹con² dí².
44 Hí¹ la³ tɨ³ tsá² háɨn² jmɨ́¹ ná¹tón²¹ jáun² crei²¹ cu³tsa³² quionh³ yáh³ tsú² ca³quiu³ ca³je³ siáh³.

Jmɨ́¹ jun¹ Jesús
(Marcos 15:33-41; Lucas 23:44-49; Juan 19:28-37)

45 Hi³ jáun² jmɨ́¹ tɨ́³ chi³hiú² né³, ca³nieh² tá¹ cáun² hué³², ca³la³ tɨ³ la³ nió¹ hnɨ³² tɨ³ ca³hláu³.

46 Jáun² la³ cun³ jmɨ́¹jáun² ca³hóh³² Jesús tiá³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Elí, Elí, ¿lema sabactani? (hi³ hnió³ juáh³ “Dió³² Juóu³² jná¹³, Dió³² Juóu³²
jná¹³, ¿he³ láɨh³² huen² jná¹³ má²lɨ́²zeh² hnú²?”)
47 Ma³ jan² tsá² jmɨ́¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² ca³náɨ³², hi³ jáun² ca³juáh³:
—Líh³ tsá² jmɨ́¹ lɨ́n³ hí³ tɨ³² jë¹ Dió³² má²ñí¹téh¹³ tsá² nɨ́².
48 La³ cun³ jmɨ́¹jáun² né³ ngau³ jan² tsá² jmɨ́¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² cú²hé²,
hi³ ca³ñí¹quián¹³ cáun² chí² náh² hɨnh²³ jmáɨ² hi³ ca³ñí¹cuóuh¹³ quionh³ mu²
má²zéih¹ lɨ́n²¹ quioh²¹ mɨ³ uóun²jɨeh¹³, hi³ jáun² ca³di³chí³ dí² hná¹³ hmá² tiéi¹³
hi³ ca³ñí¹hiéih¹³ dí² ho³ Jesús, hi³ hnió³ dí² hɨ́nh³.
49 Tɨ³la³ tsá² ñí¹ hná¹ hí³ né³ ca³juáh³:
—Nɨ́² tín² cuɨ́¹ lɨ́³ cu³ nɨ́²; cuɨ́¹ neh²¹ nɨ́¹juáh³ hi³ já³² Líh³ hi³ ja³liau³.
50 Jáun² Jesús ca³hóh³² siáh³ cónh³í¹ cu³ jéin³² tiá³ lɨ́n³², hi³ jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³
cua³ha³ tsɨ́³.
51 Hi³ jáun² la³ cun³ jmɨ́¹jáun² ca³zen³ tɨ³ tun³ zaɨnh²¹ hmɨh³² jmɨ́¹ hí¹jnáɨ²³
ñí¹ jlánh¹ hɨ́en¹ quioh²¹ cuáh³² chín¹, hi³ ca³lɨ³liau³ tɨ³ chi³cuú² hi³ tsa³ la³ tɨ³
hué³². Jmɨ́¹jáun² ca³jɨ́eh³ siáh³ hué³², hi³ jáun² hláu² né³, ca³juú² ca³tsúnh²,
52 hi³ jáun² jmɨ́¹jáun² ca³qui³ ca³niá³ siáh³ tá²hón³²; hi³ hí¹ ca³la³ tɨ³ juóun³²
lɨ́n³² yáh³ hla¹ ca³jenh¹³, tsá² jmɨ́¹ má²ná¹chan¹ joh¹ Dió³².
53 Tsá² hí³ ca³huén² hñu³ tá²hón³² jmɨ́¹ má²ca³jenh¹³ jáun² Jesús máh³, hi³
jáun² taunh³ já¹ juú² Jerusalén, juú² ná¹chan¹ ñí¹con² Dió³²; ñí¹ jáun² ca³jɨ́e³²
juóun³² lɨ́n³² tsáu².
54 Né³² né³, jmɨ́¹ ca³jɨ́e³ jáun² hliáu³ tsá² chín¹ tsá² romano hi³ má²jɨ́eh²³
hué³² jɨ³ la³jɨ́³² hi³ ná¹lɨ́²³ ñí¹ hná¹ jáun² nɨ́² siáh³, quionh³ hliáu³ joh¹, tsá² jmɨ́¹
ná¹jmu² hí³ hua³hí¹³ Jesús, jɨ³lɨn² bíh¹ tsú² ca³juénh² lɨ́n³², hi³ jáun² ca³juónh³
tiáunh¹:
—¡Cu³tí³ bíh¹ la³ Jon² Dió³² bíh¹ hla¹ nɨ́²!
55 Có³² jáun² jmɨ́¹ tionh¹ juóun³² tsá²mɨ³ hi³ jmɨ́¹ ná¹jɨ́e²³ ñí¹ uóunh³, tsá²
hí³ jmɨ́¹ má²ca³ñi³táunh¹ cu³hna²¹ Jesús ca³la³ tɨ³ hué¹³ Galilea, jɨ³ hi³ jmɨ́¹
má²ca³ma³cáu³² siáh³.
56 Ja¹ tsá² hí³ jmɨ́¹ zenh¹ Má²réi³ tsá² ja³ juú² Magdalá, jɨ³ Má²réi³ mí¹ziú¹³
Jacobo quionh³ Sé³², jɨ³ mí¹ziú¹³ tsá¹ jon² Zebedeo nɨ́² siáh³.

Jmɨ́¹ já¹haun³ Jesús
(Marcos 15:42-47; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42)

57 Jáun² jmɨ́¹ má²ja³quián³ tá¹tsɨ²¹ hiú² né³, cuan³ jan² tsá²ñuh² tsá² hánh³,
tsá² jmáɨ² Sé³², tsá² hí³ zian² juú² Arimatea; ja³bí¹ tsá² hí³ jmɨ́¹ má²lɨ́n³ tsá²
hen² tɨ³ con² Jesús.
58 Jáun² ñéi¹ hi³ ca³ñí¹ma¹³ hla¹ Jesús ñí¹con² Pilato; jmɨ́¹jáun² ca³jmú³ Pilato
héih³² hi³ jɨenh³ tsú² hla¹ Jesús ñí¹con² tsá² hí³.
59 Jáun² Sé³² ca³cón³² hla¹ hi³ ca³tsáɨnh³² dí² cáun² hmɨh³² jmuh³ tiáu² hi³
ná¹jɨ²¹ hi³ lɨ́³ cun³quionh³ mí²ñi³² lino;
60 hi³ jáun² ca³ñí¹hón²¹ dí² cáun² hñu³ tá²hón³² hmaɨ²¹ ñí¹ jmɨ́¹ má²ca³hó³
dí² hnga² hñu³ hláu². Jmɨ́¹ má²lɨ́²jnáɨ³² dí² jáun² ho³ tá²hláu² quionh³ cá² máɨ³
quɨ́n¹ pa²¹ né³, jáun² ngah³.

61 Hi³ jáun² la³ re² ho³ tá²hón³² jáun² jmɨ́¹ tionh¹ tá¹ gon³ Má²réi³, tsá² ja³ hí³
juú² Magdalá jɨ³ Má²réi³ jan² nɨ́² siáh³.

Hliáu³ tsá² jmɨ́¹ ná¹jmu² hua³hí¹³ tá²hón³² quioh²¹ Jesús

62 Jmɨ́¹ cá¹jniá²¹ jáun² hi³ ná¹jueh³² *Jmɨ́¹hɨ́en¹, jáun² tsá² ná¹lɨ́n³ mi³jmú³ la³
má²quionh³ tsá² *fariseos ca³ñí¹jɨen¹³ Pilato,
63 hi³ ca³ñí¹zeh¹ dí² la³ lá²:
—Hnú² tsá² ho² ta²¹, má²tsau³² tsɨ́³ jnoh¹ hi³ tá¹la³ jmɨ́¹ zian² tsá² tɨ́¹ jáɨn² hí³
ca³juáh³ hi³ ñí¹ cá²hnɨ́² jmáɨ¹ néh¹ jenh¹³ dí² ja¹ hla¹.
64 Jáun² né³, chú³² zen¹³ nú² tsá² tsa³jmú³ hua³hí¹³ ca³la³ tɨ³ ñí¹ ca³táɨh¹³
cá²hnɨ́² jmáɨ¹, quí¹ nɨ́² lɨ́¹ já¹taunh²¹ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² ta³ já¹niéi² hi³
tsa³chin² hla¹, hi³ má¹lɨ³² jáun² né³ záɨh³² tsáu² la³ lá²: “¡Má²ca³jenh¹³ bíh¹ tsú²
ja¹ hla¹!” Quí¹ jú¹ tɨ́¹jáɨ² ñí¹ ca³táuh³ jáun² dá² lɨ́¹³ cáun² hi³ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ huáh²
tsɨ́³ la³ cónh³ bíh¹ tɨ́¹jáɨ² la³ñí¹ jáun².
65 Jáun² ca³juáh³ Pilato:
—Ó³² tionh² cun³ nió³ hliáu³. Cuá²táunh¹ náh² quiúnh¹ tsú², cuá²jmu³ náh²
hua³hí¹³ re² lɨ́n³² tá²hón³² la³ cun³ ñí¹lɨ́²³ jen²³ náh².
66 Jáun² ja³taunh²¹ bíh¹ tsú² hi³ ca³ñí¹jnáɨ¹ re² lɨ́n³² tá²hón³², hi³ ca³tón³ dí²
cáun² li²¹ ñí¹ quɨ́n¹ jáun² hi³ lin¹ hi³ má²dí¹jnaɨ³² tiá³, hi³ jáun² ca³chan³ dí² cun³
nió³ hliáu³ ñí¹ jáun² hi³ jmu³ hua³hí¹³.

28

Jmɨ́¹ ca³jenh¹³ Jesús
(Marcos 16:1-8; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10)

1 Jáun² né³, jmɨ́¹ má²ca³nga² *jmáɨ¹ hi³ tianh³² tsú² tie³, jmɨ́¹ má²já²jnia² la³ñí¹
jmáɨ¹ hi³ ca³lɨ³liau³ sɨ́²ma¹ná¹, ngau³ Má²réi³ tsá² ja³ hí³ juú² Magdalá, la³
má²quionh³ Má²réi³ jan² nɨ́² siáh³ hi³ ca³ñí¹jɨe¹³ tá²hón³².
2 Cu³diá²jan² jmɨ́¹ ca³jɨ́eh³ hué³² tiá³ lɨ́n³², quí¹ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³²
Juo¹³ dí² la³ ca³son² hñu³mɨ³cuú² hi³ cuan³ ho³ tá²hón³², hi³ jáun² ca³lɨ́h³ tsú² tɨ³
có³² quɨ́n¹ hi³ jmɨ́¹ dí¹jnáɨ²³ jáun² ho³ tá²hón³², hi³ jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³cua³tsɨ́¹
tsú² ñí¹ quɨ́n¹ jáun².
3 Tsá² hí³ jmɨ́¹ jniá³ cú²tú² cú²zɨ́n³ la³jmɨ́¹ jniá³ sɨ́² quioh²¹ miíh³², hi³ jáun²
ha¹ tsú² né³, jmɨ́¹ tiáu² la³jmɨ́¹ tiáu² jan³².
4 Jmɨ́¹ ca³jɨ́e³ hliáu³ hi³ jáun², jáun² lɨ́¹ ca³juan³ bíh¹ hi³ ca³juénh²; hi³ jáun²
ca³ta³tonh¹ la³jmɨ́¹ tionh² tsá² má²ná¹jún¹.
5 Jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ca³záɨh³ tsá²mɨ³ hí³ la³ lá² jmɨ́¹ ca³cha³táunh¹:
—Ha³ lɨ́² juenh³ náh². Jná¹³ ño¹ hi³ hnoh² hnah²³ Jesús Tsá² ca³taun³ hí³
crei²¹ bíh¹.
6 Tɨ³la³ tiú²uú² hin² zian² yáh³ ñí¹ lá², quí¹ má²ca³jenh¹³ bíh¹ tsú², rón³² la³
cun³ hi³ qui³ ca³juáh³ tsú² jáun² jmɨ́¹tin². Sá¹nɨ́² dúh¹ ñá²jɨe³ náh² ñí¹ jmɨ́¹
ca³quión³² tsú² hla¹.
7 Jáun² né³, tia³juɨ³² cuá²tánh¹ náh², cuá²zéih³ náh² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con²
tsú² la³ lá²: “Má²ca³jenh¹³ bíh¹ tsú² ja¹ hla¹; hi³ jáun² né³² né³, má²tsó³² tsú²
chí¹ján³ tɨ³ Galilea la³ cun³ bíh¹ hnoh², hi³ jáun² ñí¹ jáun² lɨ́¹³ cuá¹jɨen¹ náh²
tsú²”. Jɨ́³²la³ hi³ nɨ́² bíh¹ ja³ jná¹³ hi³ ja³juánh³² ñí¹con² hnoh².

8 Hi³ jáun² tia³juɨ³² lɨ́n³² bíh¹ ja³tanh²¹ tsá²mɨ³ hí³, hi³ hí¹juenh²¹, jɨ³ hi³ hí¹tsah³
siáh³ tá¹la³ jáun²; hi³ ca³ñí¹caun² dí² jáɨ¹³ ñí¹con² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú².
9 Tá¹la³ hí¹tsá²tánh¹ jáun² tsá²mɨ³ hí³ ca³ma³jnia³² Jesús ñí¹con², hi³ ca³juáh³:
—Hia² náh².
Jáun² tsá²mɨ³ hí³ ca³ma³janh³² ñí¹con² Jesús hi³ ca³ma³tsu³ ma³jónh³² dí² tsú²,
hi³ ca³zanh³ dí² ta³ tsú².
10 Jáun² Jesús ca³juáh³ ñí¹con² tsá²mɨ³ hí³:
—Ha³ lɨ́² juenh³ náh². Cuá²zéih³ náh² renh² jná¹³ hi³ hniáuh³² tsa³táunh¹
tsú² Galilea, hi³ jáun² ñí¹ jáun² jenh¹³ jnoh¹.

Jáɨ¹³ hi³ ca³chá³ hliáu³

11 Tá¹la³ má²hí¹tsá²tánh¹ jáun² tsá²mɨ³, ja³bí¹ ma³ jan² hliáu³ hí³ ja³tanh²¹
tɨ³ já¹ juú², tsá² jmɨ́¹ ná¹jmu² hí³ hua³hí¹³ tá²hón³², hi³ ca³ñí¹zeh¹ tsá² ná¹lɨ́n³
mi³jmú³ la³jɨ́³² la³ cun³ hi³ má²lɨ³² jáun².
12 Jáun² tsá² hí³ né³ ca³ñí¹lienh¹³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú², hi³ ca³ñí¹jmú¹³
cá²hon³ quionh³; jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³cuéh³ dí² hliáu³ hliáun³ lɨ́n³² quɨe³,
13 hi³ jáun² ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Hnoh² juáh¹³ náh² hi³ ta³ hua² tá¹la³ ná¹cuóun¹ bíh¹ náh² ca³cha³táunh¹
tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² Jesús hi³ cuɨ́²ñí¹han¹³ hla¹ Jesús.
14 Hi³ nɨ́¹juáh³ ca³lɨ³ ñi³² tsá² ho² ta²¹ jáɨ¹³ nɨ́² né³, jnoh¹ tauh¹³ tiá³ hi³
má¹hiún¹³ jnoh¹ tsɨ́³ tsú², hi³ jáun² tiá² lɨ³ zia³² uu³mí²tsɨ³² ñí¹con² hnoh².
15 Hi³ jáun² jmɨ́¹jáun² né³ ca³héi³ hliáu³ quɨe³, hi³ jáun² ñí¹jmú¹³ la³ cun³
hi³ má²lɨ́²juáh³ tsú² jáun². Hi³ jáun² la³ jáun² bí¹ ná¹juáh²³ tsá² *judíos la³ tɨ³
ta³né³².

Ta²¹ hi³ ca³cué³ Jesús ñí¹con² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con²
(Marcos 16:14-18; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23; Hechos 1:8)

16 Jáun² né³, tán¹ quian³jan² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² ja³taunh²¹ tɨ³ tsɨ³ máh³
có³² Galilea ñí¹ jmɨ́¹ má²ca³juáh³ jáun² Jesús jmɨ́¹tin².
17 Hi³ jáun² jmɨ́¹ ca³jɨ́en³² tsú² Jesús, ca³ma³tsu³ ma³jónh³² dí²; uá¹jinh¹ ma³
jan² tsáu² jmɨ́¹ ná¹tioh³ tun³ tsɨ́³.
18 Jáun² Jesús ca³ja³janh³² ñí¹con² tsá² hí³, hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Jná¹³ má²ho² jáɨ¹³ ñí¹ ca³la³ jɨ́³² hñu³mɨ³cuú² jɨ³ ñí¹ hué²¹ lá² nɨ́² siáh³.
19 Cuá²táunh¹ náh² ñí¹con² la³jáh³ dúh¹ ñí¹ juo³ tsá² jma², cuá²jmu³ náh² hi³
han³ tsú² tɨ³ con² jná¹³; cuá²zion³ náh² tsú² jmáɨ² cun³quionh³ héih³² quioh²¹
Jméi² dí², jɨ³ Jon² tsú², jɨ³ cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Jmɨ́²chí³ Chun¹ nɨ́² siáh³.
20 Cuá²ma³tɨn¹³ náh² tsú² hi³ ma³tí³² la³jɨ́³² héih³² hi³ má²cá²jmú³² jná¹³
ñí¹con² hnoh². Hi³ cuɨ́¹ lɨ³ ñíh¹ náh² siáh³ hi³ jná¹³ zenh² ná¹ quiúnh¹ hnoh²
ca³la³ tɨ³ ñí¹ cá¹táuh³ jmáɨ¹. [Cun³ nɨ́² bíh¹ tí³ jáɨ¹³.]

Jú¹ Chú³² Hi³ Ca³jmú³
Marcos

Juan² tsá² ziau² jmáɨ² hleh³² jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² hué³² quiéin²
(Mateo 3:1-12; Lucas 3:1-20; Juan 1:6-8, 15-34)

1 La³ lá² bíh¹ ca³lɨ³liau³ jú¹ chú³² hi³ ca³tɨn¹ Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo Jon² Dió³².

2 Ñí¹ Sí² quioh²¹ hla¹ Isaías tsá² jmɨ́¹ lɨ́n³ hí³ *tɨ³² jë¹ Dió³² rá¹juáh³ la³ lá²:
Sá¹nɨ́² jɨe³, jná¹³ zein²¹ jan² tsá² tsa³can³² jáɨ¹³ ta³ tin² la³ cónh³ bíh¹ hnú²,
tsá² hí³ bíh¹ jmu³ hua³jan²¹ juɨ³² ñí¹ cuóh¹³ hnú².
3 Tɨ³ hué³² quiéin² niéih³ cáun² ho³ tsáu² hi³ ñí¹juah²¹:
Jmu³ náh² hua³jan²¹ juɨ³² ñí¹ já²¹ Juo¹³ dí²;
jmu³ náh² cú²tso² juɨ³² ñí¹ tsó²¹ tsú².

4 Hi³ jáun² bíh¹ cuan³ Juan² hi³ ca³zion³ jmáɨ² tsáu² ñí¹ lɨ́³ jáun² hué³² quiéin², hi³ ca³záɨh³ dí² tsáu² hi³ hniáuh³² záɨ³² tsú² jmɨ́¹ tsɨ́³ jɨ³ hi³ zón³² tsú² siáh³ jmáɨ², hi³ jáun² lɨ́¹³ hin³ tsáu¹³ tsú².

5 La³jɨ́n³² tsá² hɨ́n¹³ tɨ³ Judea jmɨ́¹ já²táunh¹ hi³ náɨ³² jáɨ¹³ quioh²¹ tsú², la³ má²quionh³ tsá² zian² juú² Jerusalén nɨ́² siáh³; hi³ jáun² nɨ́¹juáh³ nɨ́¹ má¹lɨ́²ton³ tsú² tso³ quioh²¹, má¹lɨ³² jáun² tɨ́² ziau² Juan² jmáɨ² cua³ Jordán jáun².

6 Ha¹ Juan² hí³ né³ jmɨ́¹ lɨ́³ jñú¹³ jáh³ cánh¹ téh²³ tsú² camello, hi³ jáun² lá² hñéih¹ tsú² jmɨ́¹ lɨ́³ láu²; má³² hi³ jmɨ́¹ cúh² tsú² né³, jáh³ téh²³ tsú² náɨh² bíh¹ quionh³ jmɨ́²toh¹ quioh²¹ toh² zian² ja¹ náɨ².

7 Jáun² tsá² hí³ jmɨ́¹ hleh³² hi³ zaɨh³² tsáu² la³ lá²:
—Né³bí¹ já²¹ jan² tsá² tɨ³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cun³ bí¹ jná¹³, quí¹ cun³ tiá² cu³ tiá² ren³ bíh¹ jná¹³ quiúnh¹ ná¹ Tsá² hí³, hi³ juáh¹³ hi³ jmɨ́¹ lɨ³ dí¹jñi²¹ jná¹³ ta³ ñí¹ tsú² hi³ hueh²¹ ná¹ láu² tsɨ³² ta³ tsú².

8 Jná¹³ dá² má²lɨ́²ziau³ ná¹ hnoh² jmáɨ² cun³quionh³ jmɨ́² jma³; tɨ³la³ tsá² hí³ né³, ziau³ hnoh² jmáɨ² cun³quionh³ Jmɨ́²chí³ Chun¹ bíh¹.

Jmɨ́¹ cáun³ Jesús jmáɨ²
(Mateo 3:13-17; Lucas 3:21-22)

9 Jáun² jmɨ́¹jáun² cua³han³ Jesús já¹ juú² Nazaret, juú² hɨ́n¹³ tɨ³ Galilea, hi³ ca³chó³² dí² cua³ Jordán ñí¹ ca³ziau³ jáun² Juan² jmáɨ².

10 Hi³ jáun² la³ cun³ jmɨ́¹ cuá¹han³ Jesús chu³ jmáɨ² né³, ca³jɨ́e³ tsú² tɨ³ hñu³mɨ³cuú² hi³ má²ca³niá³, hi³ jáun² má²cuá¹son² Jmɨ́²chí³ Chun¹ ñí¹ quioh²¹ dí² hi³ jniá³ la³jmɨ́¹ jniá³ jan² jáɨ².

11 Hi³ jáun² ca³náɨ³² tsáu² cáun² mah¹ hi³ ja³ tɨ³ hñu³mɨ³cuú², hi³ ñí¹juah²¹ la³ lá²:
—Hnú² bíh¹ Jón³² jná¹³, Tsá² hno³ lɨ́n³² jná¹³, ¡jlánh¹ lɨ́²hiún² tsɨn³² jná¹³ ca³tɨn¹ hnú²!

Satanás cá² lan²³ Jesús
(Mateo 4:1-11; Lucas 4:1-13)

12 La³ cun³ jmɨ́¹jáun² né³, ca³jau³ Jesús Jmɨ́²chí³ Chun¹ tɨ³ hué³² quiéin².

13 Ñí¹ jáun² ca³cuá³ Jesús tun³ló³² jmáɨ¹ hi³ ñi³ngɨ²¹ ja¹ jáh³ hngá¹ jáh³ náɨ²,
hi³ *Satanás né³ ca³ca³ ca³lau³ quioh²¹ tsú². Jáun² cua³taunh²¹ tsá²cuú² tsá²ta³
Dió³² hi³ cua³ma³cáu³² tsú².

Jesús má²liáu³² tá¹³ hué¹³ Galilea
(Mateo 4:12-17; Lucas 4:14-15)

14 Jmɨ́¹ má²hi³² jáun² Juan² tsá² ziau² hí³ jmáɨ² hñu³mí¹ñí² né³, ngah³ siáh³
Jesús tɨ³ hué¹³ Galilea, hi³ hleh³² jú¹ chú³² ca³tɨ²¹ ha³ lánh³ rón³² lɨ́¹³ tónh³² tsú²
jo³cuo² Dió³².
15 Jmɨ́¹jáun² ca³juáh³ Jesús la³ lá²:
—Má²ca³ma³jnia² bíh¹ Dió³² Tsá² má²cuá¹hiáun¹ hi³ lɨ́n¹³ Re²¹. Za¹ náh² jmɨ́¹
honh², hi³ tionh² náh² siáh³ ta²¹ jú¹ chú³² hi³ lɨ́¹³ liáu³² náh².

Jesús téh²³ quiun³ tsá² zanh²³ jáh³ jmáɨ²
(Mateo 4:18-22; Lucas 5:1-11)

16 Jesús jmɨ́¹ cuá¹tsau³² can³² ñí¹ ná¹ho³ jmáɨ² hué¹³ Galilea, jáun² ñí¹ jáun²
né³ ca³jɨ́en³² tsú² Sí¹mu²¹ quionh³ Tre²¹ raɨnh²¹ hi³ ná¹tón³² hmá³ chu³ jmáɨ²,
quí¹ tsá² zanh²³ jáh³ jmáɨ² bíh¹ tsá² hí³.
17 Hi³ jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³ la³ lá²:
—Ñá²táunh¹ náh² cu³hna³² jná¹³, hi³ jáun² la³jmɨ́¹ jáun²³ náh² nɨ́² jáh³ jmáɨ²
janh²¹ náh² siáh³ tsá²mɨ³cuóun² hi³ tónh³² jo³uón³² jná¹³.
18 Hi³ jáun² la³ cun³ jmɨ́¹jáun² bíh¹ ca³chá³ tsá² hí³ tɨ³ có³² hmá³ jáun² quioh²¹,
hi³ ja³taunh²¹ cu³hna²¹ hí³ dí².
19 Cú¹pih²¹ bíh¹ ñí¹ ngau²¹ Jesús hi³ jáun² ca³jɨ́en³² siáh³ Jacobo, jon² Zebe-
deo, la³ má²quionh³ Juan² dá¹jon²¹, hi³ jmɨ́¹ tiáunh¹ hñu³ mu² hi³ ná¹rauh³²
hmá³ quioh²¹.
20 Hi³ jáun² Jesús ca³teh³ siáh³ tsá² hí³; hi³ jáun² la³ cun³ jmɨ́¹jáun² bíh¹
ca³chan³ tsá² hí³ Zebedeo jméi² hñu³ mu² la³ má²quionh³ tsá² ná¹lɨ́n³ quian²¹,
hi³ jáun² hí³ dí² né³ já¹taunh²¹ cu³hna²¹ Jesús.

Tsá²ñuh² hún¹ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³
(Lucas 4:31-37)

21 Jmɨ́¹jáun² ca³cha³táunh¹ tsú² juú² Capernaum; hi³ jáun² jmɨ́¹ cá¹chó²¹
*jmáɨ¹ nio² tie³ né³, ca³hi³ Jesús hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos hi³
ca³ma³liáu³² hi³ má²tɨn² tsáu².
22 Tsá² jmɨ́¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² né³, lɨ́¹ ca³ja³cáun² bíh¹ tsɨ́³ ca³tɨ²¹ jáɨ¹³ hi³
má²ta² tsú² jáun²; quí¹hliá² jmɨ́¹ cuá¹hɨeh³² tsú² tsáu² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá²
ho² jáɨ¹³, jun³juáh¹³ la³jmɨ́¹ jmu² tsá² ná¹lɨ́n³ tɨ³² liei²¹ yáh³.
23 Hñu³ cuáh³² jáun² jmɨ́¹ cuá³ jan² tsá²ñuh² hún¹ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³,
jáun² ca³hóh³² tiá³ hi³ ca³juáh³:
24 —¿He³ jáɨ¹³ zia³² quiúnh¹ jnoh¹ hnú², Jesús Tsá² Nazaret? ¿Hí¹ ñeh³ hnú²
hi³ ña³cua² nú² jnoh¹ quiu³juóu³²? Tsá² cuóu³² bíh¹ jná¹³ hnú², hi³ ño¹ jná¹³ hi³
hnú² Tsá² hɨ́en¹ Tsá² zéi¹ Dió³².
25 Jáun² Jesús ca³ngáɨ³ tiá³ ñí¹con² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hí³ hi³ ca³juáh³:
—¡Tie³ náu², tun³² tsá²ñuh² nɨ́²!
26 Hi³ jáun² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hí³ né³ ca³jmú³ hi³ ca³jéinh³² tsá²ñuh² hí³ tsá¹ lɨ́¹
jún²³, hi³ ca³hóh³² tiá³ lɨ́n³², jmɨ́¹jáun² cua³han³ hñu³ tsɨ́³ tsá² hí³.

27 Jáun² la³jɨ́n³² tsá² jmɨ́¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² ca³ja³cáun² tsɨ́³ hi³ ca³qui³
ca³ngáɨh³ raɨnh²¹, hi³ juáh³:
—¿He³ dá² nɨ³²? ¿He³ dá² jú¹ hmaɨ²¹ nɨ³² hi³ hɨe³² tsú²? ¡Sa³ tɨn² máh³
tsá²ñuh² nɨ́² jmu² héih³² ñí¹con² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹, hi³ jáun² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹
má²tɨ́³² máh³!
28 Jáun² né³² cánh³ bíh¹ ca³lɨ³ ñi³² tsú² tá¹ cáun² hué¹³ Galilea hi³ jmu² Jesús
la³ jáun².

Jesús jmah²³ mɨ³ziú¹³ Sí¹mu²¹ Pé¹
(Mateo 8:14-15; Lucas 4:38-39)

29 Jmɨ́¹ ca³huén² tsú² hñu³ cuáh³² jáun² né³, ngau³ Jesús quionh³ Jacobo jɨ³
Juan² hñú¹³ Sí¹mu²¹ quionh³ Tre²¹.
30 Jmɨ́¹jáun² jmɨ́¹ rá²tsáun¹ mɨ³ziú¹³ Sí¹mu²¹ hi³ chéin³; hi³ jáun² tsá² tionh²
hí³ ñéih³ la³juɨ³² ca³záɨh³ Jesús hi³ tsá² hí³ rá²tsáun¹.
31 Jmɨ́¹jáun² ngau³ Jesús ñí¹ rón²¹ tsá² hí³, hi³ ca³zanh³ dí² cuo² tsú², hi³
ca³zion³ dí²; hi³ jáun² ca³quin³ hi³ jmɨ́¹ chéin³ tsú², hi³ jáun² jmɨ́¹jáun² ca³jmú³
tsú² má³² hi³ cuh³ tsú² jɨ³lɨn².

Jesús jmah²³ juóun³² tsá² tsáun¹
(Mateo 8:16-17; Lucas 4:40-41)

32 Jmɨ́¹ má²ca³ta³tsɨ²¹ hiú² ca³cua³jan² tsú² la³jɨ́n³² tsá² tsáun¹ ñí¹con² Jesús, jɨ³
tsá² jmɨ́¹ tiáunh¹ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³ nɨ́² siáh³;
33 hi³ jáun² la³jɨ́n³² tsá² juú² ca³cuú² ca³ngɨh³² ho³hñú¹³.
34 Jmɨ́¹jáun² ca³jmah³ dí² juóun³² lɨ́n³² tsá² tsáun¹; tsá² hí³ jmɨ́¹ ná¹lɨ́n³ hliáun³
ñí¹ mɨ́¹uɨ́³, hi³ juóun³² siáh³ tsáu² ca³huen³ tsú² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³.
Jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hí³ jmɨ́¹ má²ná¹ñi³² hi³ hin² tsánh² Jesús, tɨ³la³ Jesús né³
ca³jmú³ héih³² hi³ tiá² hɨe³ tsú² hí³ dí².

Jesús ngaɨ³² jú¹ chú³² ñí¹con² tsá² hɨ́n¹³ hué¹³ Galilea
(Lucas 4:42-44)

35 Jmɨ́¹ cá¹jniá²¹ jáun² né³, ta³ ná¹juan³² bíh¹ ca³náu² Jesús hi³ ngau³ hi³
ñí¹lienh¹³ Dió³² ñí¹ má²tɨ³ có³².
36 Jáun² Sí¹mu²¹ la³ má²quionh³ tsá² quionh³ ca³ñí¹hniauh²,
37 hi³ jáun² jmɨ́¹ ca³chanh²¹ dí² Jesús ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—La³jɨ́n³² bíh¹ tsáu² ná¹hnauh² hnú².
38 Tɨ³la³ hí³ dí² né³ ca³juáh³:
—Ma³tsáu¹³ dí² juú² tioh³ cu³ jéin³ nɨ́², hi³ tsá¹hléh¹³ dí² uá²jaɨ³² jú¹ chú³²
quioh²¹ Dió³² ñí¹ nɨ́²; quí¹ ta²¹ jáun² yáh³ má²cuán² jná¹³.
39 La³ jáun² bíh¹ ca³ngɨ́³ Jesús hi³ ngaɨ³² jú¹ chú³² hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá²
judíos hi³ táun³ ma³ quin³² ma³ caun³² juú² hɨ́n¹³ tɨ³ Galilea, jɨ³ hi³ huen² dí²
siáh³ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³ tsáu².

Jesús jmah²³ jan² tsá² lɨ́n³ mɨ³ho²¹ péin³
(Mateo 8:1-4; Lucas 5:12-16)

40 Jmɨ́¹jáun² cuan³ jan² tsá²ñuh² lɨ́n³ mɨ́¹uɨ́³ *mɨ³ho²¹ péin³ ñí¹con² Jesús, hi³
jáun² ca³di³jñí³² dí² hi³ ca³juáh³:
—Tɨn² bíh¹ hnú² jmúh¹³ hi³ lɨ³ jɨn² jná¹³ nɨ́¹juáh³ hi³ hnáuh² nú² jmúh¹³.

41 Jáun² Jesús ca³ja³ mií³ tsí̱³, hi³ jáun² ca³tí³ dí² cuo² ñí¹ quioh²¹ tsá² hí³, hi³
ca³juáh³ la³ lá²:
—Hnó³² jná¹³. Hi³ jáun² ¡cuí̱¹ lan² hnú²!
42 Jmí̱¹ má²lí̱²juáh³ tsú² jáun² la³ ní̱² né³, la³jui̱³² ca³hin³ bíh¹ mí̱¹uí̱³ jáun²
quioh²¹ tsá² hí³.
43 Jmí̱¹jáun² ca³hah² Jesús jái̱¹³ ñí¹con² tsá² hí³, ti̱³la³ la³ñí¹ tín² ca³jmú³ tsú²
héih³², hi³ ca³zái̱h³ dí²:
44 —Sá¹ní̱² ji̱e³, ha³ lí̱² hin² juouh³² hí¹ jan² ha³ lánh³ rón³² li̱³ hi³ má²lai̱n³²
nú²; jí̱³²la³ ti³ cuánh², hi³ cuá²ma³jnia¹³ ñí¹con² mí²tsáu² bíh¹, hi³ cuá²cuen²¹
siáh³ jáh³ ñí¹con² Dió³² ca³ti̱²¹ hi³ má²ca³li̱³ ji̱n² nú², la³ cun³ lí̱³ jáun² héih³²
quioh²¹ hla¹ Moisés. Hi³ jáun² la³ jáun² li̱³ ñi³² tsáu² hi³ má²lai̱n³² nú².
45 Ngah³ bíh¹ tsá²ñuh² hí³ jmí̱¹ ngah²¹, ti̱³la³ jmí̱¹ li̱²¹ jáun² né³, ca³ma³liáu³²
hi³ quí² cha³² la³ cun³ hi³ má²li̱³² jáun². Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, hí¹ cáun² yáh³
juú² tiú²uú² jmí̱¹ lí̱²³ hí³ Jesús chú¹ja²¹, jáun² ti̱³ cheih³² ñí¹ tiá² hin² zian² bíh¹
cú²jueh³² jmí̱¹ ngi̱³² tsú²; ti̱³la³ tsá² zian² ñí¹ hliáun³ bíh¹ jmí̱¹ já²táunh¹ hi³
já²ji̱e³ tsú².

2

Jesús jmah²³ jan² tsá² hma²
(Mateo 9:1-8; Lucas 5:17-26)

1 Jmí̱¹ má²ca³nga² tun³ hni̱³² jmái̱¹ jáun² ngah³ siáh³ Jesús já¹ juú² Caper-
naum; hi³ jáun² ca³li̱³ ñi³² tsáu² hi³ hí³ má²cuá¹tón²¹ hñú¹³.
2 Hi³ jáun² juóun³² lí̱n³² bíh¹ tsáu² ca³cuú² ca³ngi̱h³² ñí¹ cuá³ jáun² Jesús, ca³la³
hí¹juáh³ ho³hñú¹³ yáh³ tiú²uú² jáu² li̱³. Tá¹la³ jmí̱¹ dí¹hi̱e³² Jesús jái̱¹³ quioh²¹
Dió³² ñí¹con² tsá² hí³ né³,
3 cua³taunh²¹ quiun³ tsá²ñuh² hi³ ná¹jan² jan² tsá²ñuh² lí̱n³ mí̱¹uí̱³ hi³ hma²,
hi³ rá¹tsi̱n² ñí¹ jmu².
4 Ti̱³la³ tiá² li̱³ yáh³ tsa³táunh¹ tsú² ñí¹ cuá³ Jesús quí¹hliá² jlánh¹ juóun³² tsáu²
jmí̱¹ tionh¹, hi³ jáun² tsái̱h³ hñú³ bíh¹ cú²jueh³² ca³uú³ tsú², hi³ ca³quin³ tsú²
cuá¹lá² hi³ jlái̱³ hñú³ la³ re² ñí¹ cuá³ jáun² Jesús, hi³ jáun² jui̱³² jaun³² bíh¹
ca³sión³² tsú² tsá² tsáun¹ la³ má²tsi̱n² jáun² ñí¹ jmu².
5 Jmí̱¹ ca³li̱³tsi̱n² jáun² Jesús hi³ cáun² tán¹ bíh¹ ná¹tioh³ tsí̱³ tsá² ca³cha³táunh¹
hí³, hi³ jáun² ca³zái̱h³ dí² tsá² tsáun¹ hí³ la³ lá²:
—Hnú² jón³, má²cá²hin³ bíh¹ tso³ quián¹³ hnú².
6 Ti̱³la³ ma³ jan² ti̱³² liei²¹ jmí̱¹ tionh¹ ñí¹ jáun² ca³lí̱n¹³ la³ lá² hñu³ tsí̱³:
7 “¿He³ lái̱h³² sa³ la³ ní̱² máh³ hleh³² tsá²ñuh² ní̱²? Tsá² lí̱¹ chú² lí̱¹ lén³² Dió³²
bíh¹ ni̱³², quí¹ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² ti̱n² hin³ tso³, jí̱³²la³ hnga² Dió³² bíh¹ Tsá²
ti̱n²”.
8 Ti̱³la³ Jesús jmí̱¹ ñi³² bíh¹ he³ lánh³ ná¹lí̱n²³ tsá² hí³, hi³ jáun² ca³zái̱h³ dí²:
—¿He³ lái̱h³² sa³ la³ ní̱² ná¹lí̱n²³ hnoh²?
9 ¿Hín² jái̱¹³ hi³ tun³ lá² hi³ jlánh¹ huán¹ tsí̱³ li̱³ lin¹ hi³ zia³² pí³ quioh²¹ tsá²
hleh³²; hí¹ cun³quionh³ hi³ juáh³ tsú²: “¡Tso³ quián¹³ hnú² má²cá²hin³!”, ho³ hi³
juáh³ tsú²: “¡Náu², quiaun² jmu² quián¹³, hi³ jáun² ngí̱¹!” uá¹?
10 Re² bíh¹, cuí̱¹ má¹jnia¹³ jná¹³ ñí¹con² hnoh² hi³ jná¹³ Jon² tsá²mi̱³cuóun²,
ho² ná¹ jái̱¹³ ñí¹ hué²¹ lá² hi³ hin¹³ ná¹ tsáu¹³ tsáu².

Hi³ jáun² ca³záɨh³ dí² siáh³ tsá² hma² hí³:
11 —Hnú² juo³ jná¹³: náu², ziáuh¹ jmu² quián¹³, quiaun², cuánh² hñuh³².
12 Jáun² la³ cun³ jmɨ́¹jáun² bíh¹ ca³náu² tsá² jmɨ́¹ hma² hí³ ta³ ñí¹ la³jɨ́n³² tsá² jmɨ́¹ tionh¹ hí³ ñéih³, jáun² ca³ziauh³ jmu² hi³ jmɨ́¹ tsɨn², hi³ ca³caun² ngah³ hñú¹³. Jáun² la³jɨ́n³² tsá² jmɨ́¹ ná¹jɨe²³ hí³ ca³ja³cáun² lɨ́n³² tsɨ́³, jáun² ca³ma³quien² tsú² Dió³², hi³ ca³juáh³:
—¡Hí¹ cónh³ yáh³ tiá² má²ca³neh²¹ dí² la³ cun³ hi³ má²lɨ́²neh²¹ dí² nɨ́²!

Jesús téh²³ Leví
(Mateo 9:9-13; Lucas 5:27-32)

13 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² cua³han³ Jesús hi³ ngau³ siáh³ can³² ñí¹ ná¹ho³ jmáɨ²; hi³ jáun² jmɨ́¹ cuá¹taunh²¹ la³jɨ́n³² tsáu² ñí¹ zenh¹ tsú² ca³ma³tɨn² dí² tsáu².
14 Jáun² né³, tá¹la³ má²hún¹ tsú² siáh³ ju³² hi³ má²tsánh³² tɨ³ já¹ juú², ca³jɨ́en³² dí² jan² tsá² jmáɨ² Leví jon² Alfeo, hi³ jmɨ́¹ cuá¹tón²¹ ñí¹ cuá¹caɨ³² hmah²¹ [cha¹³ tsá² *romanos], hi³ jáun² ca³záɨh³ dí²:
—Ña³² cu³hna³² jná¹³.
Jmɨ́¹jáun² ca³náu² Leví, hi³ ngau³ cu³hna²¹ Jesús.
15 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, Jesús jmɨ́¹ cuá¹jmu² má³² hñú¹³ Leví hí³, la³ má²quionh³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con², hi³ juóun³² siáh³ *tsá² caɨ³² hmah²¹ jɨ³ la³ má²quionh³ tsá² juáh²³ tsáu² hi³ tiá² chun¹ jmɨ́¹ tionh¹ ñí¹ mesa quionh³ Jesús, quí¹ juóun³² lɨ́n³² bíh¹ tsá² jmɨ́¹ hí¹tsá²táunh¹ cu³hna²¹ tsú².
16 Tɨ³la³ jmɨ́¹ ca³jɨ́e³ tsá² ná¹lɨ́n³ tɨ³² liei²¹, tsá² tiáunh¹ ja¹ cu³ nió³ quioh²¹ tsá² téh²³ tsú² *fariseos, hi³ cuá¹cúh² Jesús quionh³ la³jɨ́n³² tsá² hí³, jáun² ca³záɨh³ dí² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú²:
—¿Ha³ bí¹ lánh³ rón³² sa³ tɨ³² juóuh³² hnoh² cáun² cuú² hɨ́nh²³ cu³lɨ²¹ quionh³ tsá² caɨ³² hmah²¹ jɨ³ tsá² ren² tso³ nɨ́² siáh³?
17 Jmɨ́¹ ca³náɨ³² Jesús jáɨ¹³ nɨ́² né³, ca³juáh³:
—Tiá² tɨ³² mɨ́³ hniah³ yáh³ ñí¹con² tsá² chun¹, ñí¹con² tsá² tsáun¹ bíh¹ hniah³. Quí¹ tiá² ja³ yáh³ jná¹³ hi³ ja³te³ tsá² chun¹, quí¹ hi³ ja³te³ tsá² ná¹ren² tso³ bíh¹ jná¹³ ja³.

Nga² tsáu² ñí¹con² Jesús ca³tɨ²¹ hi³ má²hɨen²¹ tsú²
(Mateo 9:14-17; Lucas 5:33-39)

18 Cu³ jéin³² jmɨ́¹ ná¹má²hɨen²¹ tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² Juan² tsá² ziau² hí³ jmáɨ² jɨ³ tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² tsá² fariseos nɨ́² siáh³, jmɨ́¹jáun² cua³taunh²¹ ma³ jan² tsáu² ñí¹con² Jesús hi³ ca³ngáɨ³:
—¿He³ láɨh³² sa³ jlánh¹ má²hɨen²¹ tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² Juan² tsá² ziau² hí³ jmáɨ² jɨ³ tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² tsá² fariseos siáh³, tɨ³la³ tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² hnú² má¹ná¹, tiá² lin¹ má²hɨen²¹ yáh³?
19 Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá²:
—Nɨ́¹juáh³ tá¹la³ ná¹má²hiún² tsú² tsɨ́³ quionh³ tsá²ñuh² tsá² jenh¹³ cuo² ¿hí¹ lɨ́¹³ ma³hɨen²¹ tsá² ná¹tén¹ ñí¹ jmu² tsú² jmáɨ¹ hi³ jenh² cuo² tsáu² dúh¹? Tiá² lɨ́¹³ yáh³ ma³hɨen²¹ tsú² tá¹la³ quionh³ bíh¹ tsú² tsá² jenh¹³ hí³ cuo².
20 Tɨ³la³ chau²¹ bíh¹ jmáɨ¹ hi³ quin³ tɨ³ có³² tsá²ñuh² jenh¹³ hí³ cuo²; hi³ jáun² má¹jáun² máh³ má²ma³hɨen²¹ tsá² hí³.

21 ”Hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² taun³² cáun² hmɨh³² tseh¹ quionh³ cá² cuonh²¹
hmɨh³² hmaɨ²¹; quí¹ tsauh³² bíh¹ hná¹ hmɨh³² hmaɨ²¹, hi³ jáun² cáɨ³² bíh¹
hmɨh³² tseh¹, hi³ jáun² tɨ³ jlánh¹ bíh¹ ñí¹ jueh³² má²cáɨ³² má¹lɨ³² jáun².
22 Ja³bí¹ la³ jáun², hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² tah³² mu² ráu³ cun³ ñí¹ dí¹jaun³² hñu³
chí² láu² má²tseh¹; quí¹ ní¹juáh³ hi³ jmu³ tsú² la³ jáun², má²cáɨ³² bíh¹ chí² láu²
tseh¹ jáun² lí¹³, hi³ jmu³ mu² ráu³ cun³ ñí¹ dí¹jaun³² jáun², jáun² lí¹ má²tsa³hín³
bíh¹ mu² ráu³ jáun² lí¹³ la³ má²quionh³ chí² láu². Hi³ jáun² hñu³ chí² láu² hmaɨ²¹
bíh¹ hniáuh³² táh³² tsú² mu² ráu³ cun³ ñí¹ dí¹jaun³² jáun².

Tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² Jesús cun³² cuú²miih²¹ jmáɨ¹ nio² tie³
(Mateo 12:1-8; Lucas 6:1-5)

23 Ca³chó³² cáun² jmáɨ¹ hi³ jmí¹ cuá¹ngɨ³² Jesús ja¹ ñí¹ zia³² hi³ jna¹ quioh²¹
tsáu² cáun² *jmáɨ¹ nio² tie³; hi³ jáun² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² né³,
ca³ma³liáu³² hi³ caɨ³² chí² hieh² cuú²miih²¹ tá¹la³ hí¹tsá²táunh¹ tsú² jáun².
24 Hi³ jáun² tsá² fariseos ca³juáh³:

—Sá¹ní² jɨe³, ¿he³ láɨh³² jmu² bíh¹ tsá² haɨn²¹ ní² tɨ³ con² hnú² ta²¹ hi³ tiá²
ca³tɨ²¹ jmu³ tsú² jmáɨ¹ nio² tie³?
25 Tɨ³la³ hí³ má¹ná¹, ca³juáh³:

—¿Tiá¹ má²ca³híh³ hnoh² hí¹ cónh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² hi³ he³ ca³jmú³ hla¹
re²¹ Dá²vi²¹ cu³ jéin³² jmí¹ lɨ²¹ ñí¹cuóunh²¹ quionh³ tsá² quionh³, hi³ tiá² jmí¹
zia³² hi³ cuh³ tsú²?
26 Tsá² hí³ dá² ca³ñí¹hi³² ñéih³ hñú³ cuáh³² lí³ hmɨh³² hi³ ca³ñí¹cúh² *hí³
cuú²miih²¹ hɨen¹ hi³ ca³tɨn¹ cuh³ jmáh³la³ tsá² ná¹lɨn³ mí²tsáu² bíh¹; hi³ ja³bí¹
ca³cuéh³ tsú² siáh³ tsá² jmí¹ tionh¹ quionh³. La³ jáun² lɨ³ jmáɨ¹ hi³ jmí¹ lɨn³ hla¹
Abiatar mí²tsá² hɨen¹.
27 Ja³bí¹ ca³záɨh³ tsú² siáh³ tsá² hí³:

—Dió³² ca³jmú³ hi³ zia³² jmáɨ¹ nio² tie³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ tsá²mɨ³cuóun²
bíh¹, jun³juáh¹³ ca³lɨ³zian² tsá²mɨ³cuóun² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨ²¹ jmáɨ¹ nio² tie³ yáh³.
28 Jáun² né³, uá¹ hi³ jmáɨ¹ nio² tie³, cun³ jáun² cáun² ho² bíh¹ Jon²
tsá²mɨ³cuóun² jáɨ¹³.

3

Jesús jmah²³ jan² tsá² má²ca³náɨ³ cáun² cuo²
(Mateo 12:9-14; Lucas 6:6-11)

1 Ca³chó³² siáh³ cáun² jmáɨ¹ hi³ ca³ñí¹hi³² Jesús hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá²
*judíos; hi³ ñí¹ jáun² né³ jmí¹ cuá³ jan² tsá²ñuh² jmí¹ má²ca³náɨ³ cáun² cuo².
2 Jmí¹jáun² jmí¹ ná¹tan² tsú² Jesús hi³ hnió³ dí² jɨe³ ní¹juáh³ hi³ jmah³ tsú²
tsá² hí³ tá¹la³ *jmáɨ¹ nio² tie³, hi³ jáun² zia³² ha³ lánh³ rón³² lí¹³ chá³² dí² tsáu¹³
tsú².
3 Jmí¹jáun² ca³záɨh³ Jesús tsá² jmí¹ má²ca³náɨ³ hí³ cuo²:

—Náu², jmu³ zenh² nú² ja¹ lá² quiú¹³ jnoh¹.
4 Hi³ jáun² Jesús ca³ngáɨh³ tsá² ná¹ngɨh³² hí³:

—¿He³ ca³tɨ²¹ jmu³ tsú² jmáɨ¹ nio² tie³, hí¹ hi³ chu²¹ ho³ hi³ hlah³? ¿Hí¹ lí¹³
lión³² tsú² tsáu² ho³ hi³ tɨ³ hniáuh³² jngɨh³ uá¹ tsú²?

Tɨ³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, cáun² lí¹ ca³tiánh³ tie³ bíh¹.

5 Jmɨ́¹jáun² ca³jɨ́en³² Jesús tsá² hí³ ca³la³ hi³ míh²³ tsɨ́³, jɨ³ hi³ hlah³ jéinh³² dí² siáh³ quí¹hliá² tiá² hnió³ yáh³ tsá² hí³ hi³ ngɨ¹³ jáɨ¹³; hi³ jáun² ca³záɨh³ dí² tsá² lɨ́³ hí³ cuo²:
—Ñéih¹ cuonh².
Jáun² ca³ñeh³ tsá² hí³ cuo², hi³ jáun² jmɨ́¹jáun² la³.
6 Jmɨ́¹jáun² ca³huén² tsá² *fariseos cheih³² hi³ ca³ma³cú¹ ma³ren²¹ jáɨ¹³ quionh³ tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² Herodes hi³ ha³ lánh³ jngɨh³ dí² Jesús.

Jmah²³ Jesús juóun³² tsá² tsáun¹
(Mateo 4:23-25; Lucas 6:17-19)

7 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ngau³ Jesús can³² ñí¹ ná¹ho³ jmáɨ² quionh³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con², hi³ jáun² juóun³² lɨ́n³² tsá² zian² hué¹³ Galilea ja³taunh²¹ cu³hna²¹ tsú².
8 Hi³ juóun³² siáh³ tsá² já¹taunh²¹ tɨ³ hué¹³ Judea, tɨ³ já¹ jú² Jerusalén, tsá² Idumea, tsá² zian² tɨ³ jo²¹ cua³ Jordán tɨ³ juɨ³² ñí¹ hia³² hiú², jɨ³ tsá² hué¹³ Tiro quionh³ Sidón siáh³ cua³taunh²¹ hi³ hnió³ jɨ́en³² Jesús jmɨ́¹ ca³lɨ³ ñi³² dí² la³jɨ́³² hua³jueh³² hi³ jmu² tsú².
9 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ ca³záɨh³ Jesús tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² hi³ jmu³ tsú² hua³jan²¹ cáun² mu² hi³ jáun² tiá² cuu³ tiá² jáɨ³² tsú² tsáu².
10 Quí¹hliá² juóun³² lɨ́n³² bíh¹ tsáu² má²lɨ́²jmah³ tsú², hi³ jáun² la³jɨ́n³² tsá² tsáun¹ ñí¹ hná¹ jáun² cua³tú¹ cuá¹lɨn³, ca³la³ hi³ cuú² hi³ hlián²³ bíh¹ tsú² hi³ hnió³ tin³ cuo² Jesús.
11 Hi³ tsá² ná¹tiáunh¹ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³ né³, jmɨ́¹ ca³jɨ́en³² dí² Jesús, jáun² ca³di³jñí³² dí² ta³ ñí¹ tsú², hi³ ca³hóh³² hi³ juáh³:
—Hnú² bíh¹ lɨ́n³ Jon² Dió³².
12 Tɨ³la³ Jesús ca³jin³ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hí³, hi³ ca³jmú³ dí² héih³² ñí¹con² hi³ tiá² hin² záɨh³² tsú² hí¹ jan² hi³ hin² tsánh² hí³ dí².

Jesús quianh²³ quian³tun³ tsá² lɨ́n¹³ tɨ³² quian³² jë¹ Dió³²
(Mateo 10:1-4; Lucas 6:12-16)

13 Jmɨ́¹ lɨ́¹ cáɨn² jáun² né³, ngau³ Jesús tsɨ³ máh³, hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³teh³ tsú² tsá² ca³tɨ́³ hí³ tsɨ́³ tsú² hi³ quianh³, hi³ jáun² né³ ja³taunh²¹ tsá² hí³ ñí¹con² dí².
14 Hi³ jáun² ca³hión³² dí² quian³tun³ tsá² hí³ hi³ ñi³táunh¹ dí² quionh³, jɨ³ hi³ zen³ dí² hi³ tsa³hléh² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² nɨ́² siáh³. Tsá² quian³tun³ hí³ né³ ca³teh³ tsú² “*tɨ³² quian³² jë¹ Dió³²”.
15 Jáun² ca³cuéh³ dí² tsú² pí³ hi³ lɨ́¹³ huen³ tsú² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³ tsáu², [jɨ³ hi³ tsa³jmah¹ tsú² siáh³ tsá² tsáun¹].
16 Tsá² quian³tun³ hí³ ná¹jmáɨ² la³ lá²: Sí¹mu²¹ tsá² ca³lɨ³ jmáɨ² siáh³ Pé¹;
17 tá¹ gon³ jon² Zebedeo siáh³, Jacobo quionh³ Juan² dá¹jon²¹, la³ cun³ tá¹ gon³ tsá² téh²³ tsú² hí³ Boanerges yáh³ (hi³ hnió³ juáh³ “Tsá² lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́n³ miíh³²”);
18 jɨ³ Tre²¹ nɨ́², Pí²liéi¹, Bartolomé, Má²téh³, Tú¹ma²¹, Jacobo jon² Alfeo, Tadeo, Sí¹mu²¹ tsá² ca³lɨ³ quionh³ tsá² cu³ nió³ *Cananista,
19 jɨ³ Judas tsá² zian² juú² Queriot nɨ́² siáh³, tsá² ca³ñí¹jɨenh¹³ hí³ Jesús.

Juáh³ tsáu² hi³ Jesús quian³² pí³ quioh²¹ tsá² hláɨnh¹
(Mateo 12:22-32; Lucas 11:14-23; 12:10)

20 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, ngah³ Jesús hñú¹³ quionh³ tsú² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con²;
hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³ngɨh³² siáh³ juóun³² lín³² tsáu², ca³la³ hí¹juáh³ tiú²uú² zia³²
jmáɨ¹ hi³ cuh³ bíh¹ tsú² lɨ³.
21 Jmí¹ ca³lɨ³ ñi³² jón¹ raɨnh²¹ Jesús hi³ jáun², jáun² cua³taunh²¹ tsú² hi³ cón³²
Jesús, quí¹ jmí¹ ná¹juáh²³ tsáu² hi³ Jesús má²ca³lɨ³ ngo² bíh¹.
22 Ja³bí¹ tsá² ná¹lín³ tɨ³² liei²¹, tsá² ja³taunh²¹ hí³ tɨ³ já¹ juú² Jerusalén jmí¹
ná¹juáh²³:
—Beelzebú tsá² chín¹ juo¹³ jmí²chí³ hláɨnh¹ bíh¹ hún¹ hñu³ tsí³ tsá²ñuh² ní²,
cun³quionh³ pí³ quioh²¹ tsá² hí³ bíh¹ huen² tsú² jmí²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsí³ tsáu².
23 Hi³ jáun² Jesús né³ ca³teh³ tsá² hí³ hi³ ca³jmú³ dí² cáun² jáɨ¹³ ñí¹con² tsú²
hi³ juáh³ la³ lá²:
—¿He³ lánh³ rón³² lí¹³ hi³ *Satanás lí¹³ chin¹³ cheih³² hnga²?
24 Ní¹juáh³ jmí¹ zia³² hniéi² ja¹ má²tún² hmóu³² tsá² ná¹lín³ ta²¹, jáun² tiá² lɨ³
uén³ yáh³ tsú² jáɨ¹³ hi³ ná¹ho² jáun².
25 Ja³bí¹ la³ jáun² ní¹juáh³ tsá² zia³² hniéi² hñú¹³, tiá² lɨ³ uén³ yáh³ tsú² cáun²
hñú³ cu³tsa³².
26 Hi³ jáun² né³, sá¹jmí¹ hi³ hnga² Satanás jmu² hniéi² ñí¹con² tsá² haɨn²¹ hí³
tɨ³ con², hi³ jáun² tiá² ma³hí²e² yáh³ pí³ quioh²¹ tsú², ñí¹ má²tsa³hín³ bíh¹ tsú²
jaun³² ní¹juáh³ la³ jáun².
27 ”Hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lí¹³ hí³ hñú¹³ jan² tsá² pin³ lín³², hi³ quin³ tsú²
la³jí³² hi³ nio² hñú¹³ tsú², ní¹juáh³ tiá² la³ hñe³ yáh³ tsú² tín² tsá² hñú¹³ hí³;
quí¹ jí³²la³ la³ jáun² bíh¹ lí¹³ quin³ tsú² hi³ quioh²¹ tsú².
28 ”Jú¹ tson² juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh², hi³ la³jɨ³² tso³ hi³ jmu²
tsá²mɨ³cuóun², jɨ³ la³jí³² jú¹ hlah³ hi³ hleh³² tsú², zia³² bíh¹ uu³i³tso³ quioh²¹
tsú²;
29 tɨ³la³ tsá² tú² hión³² Jmí²chí³ Chun¹ má¹ná¹, cun³ jmí¹lí³h³ bíh¹ tiú²uú²
uu³i³tso³ zia³², ca³la³ cun³ jmí¹hi³nio² bíh¹ má²ren² tsú² tso³.
30 La³ ní² ca³juáh³ Jesús quí¹hliá² tsá² hí³ jmí¹ ná¹juáh²³ hi³ hí³ dí² hún¹
jmí²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsí³.

Mí¹ziú¹³ Jesús má²já²jɨe³ quionh³ tsá¹ raɨnh²¹
(Mateo 12:46-50; Lucas 8:19-21)

31 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² cuan³ mí¹ziú¹³ Jesús la³ má²quionh³ jɨ³ tsá¹ raɨnh²¹ dí² ñí¹
cuá³; tɨ³la³ cheih³² bíh¹ ca³ta³tonh¹ tsú², hi³ jáun² ca³jmú³ tsú² héih³² hi³ téh³
tsú² Jesús.
32 Hi³ jáun² tsá² jmí¹ tionh¹ cu³ jéin³ ñí¹ cuá³ Jesús ca³juáh³:
—Mí²ziúh² hnú² quionh³ tsá¹ renh² nú² tionh² cheih³² ní² hi³ hnauh² hnú².
33 Tɨ³la³ Jesús né³, ca³záɨh³ tsá² ná¹ngɨh³² hí³ la³ lá²:
—¿Hin² dá² tsánh² lín³ mí²zia³² jná¹³ jɨ³ renh² jná¹³ dúh¹?
34 Jáun² ca³jíen³² dí² tsá² tionh² la³ cu³ la³ jéin³ ñí¹ cuá³ dí² jáun², hi³ jáun²
ca³juáh³ dí² la³ lá²:
—Tsá² lá² bíh¹ ná¹lín³ mí²zia³² jná¹³ jɨ³ jon³ renh² jná¹³ ní² siáh³.
35 Quí¹ lɨ³ua³ jan² tsá² jmu² la³ cun³ hi³ hnió³ Dió³², tsá² la³ hí³ bíh¹ lín³
tsá²mɨ³ tsá²ñuh² renh² jná¹³, jɨ³ mí²zia³² jná¹³ ní² siáh³.

4

Jesús jmu² cáun² jáɨ¹³ ca³tɨn¹ jan² tsá² súh²³ jún²
(Mateo 13:1-9; Lucas 8:4-8)

1 Hi³ jáun² né³, ca³chó³² siáh³ cáun² jmáɨ¹ hi³ ca³ma³liáu³² Jesús hi³ má²tɨn² tsáu² can³² jmáɨ² lɨ́¹ ná¹ho³. Tɨ³la³ juóun³² lɨ́n³² bíh¹ tsáu² ca³cuú² ca³ngɨh³² la³ cu³ la³ jéin³ ñí¹ zenh¹ tsú², hi³ jáun² ca³hi³ tsú² cú²jueh³² cáun² mu² hi³ jmɨ́¹ rón²¹ can³² jmáɨ² lɨ́¹ ná¹ho³ jáun², hi³ jáun² ca³cuá³ dí² tɨ³ ñeh² jáun², hi³ jáun² la³jɨ́n³² tsá² hí³ ca³ta³tonh¹ can³² jmáɨ².

2 Jmɨ́¹jáun² ca³ma³tɨn² dí² tsáu² hliáun³ ñí¹ lɨ́n²¹ jáɨ¹³ cun³quionh³ jáɨ¹³ hi³ jmu² dí²; hi³ ca³hɨ́eh³ dí² tsú² la³ lá²:

3 —Sá¹nɨ́² niéi² náh² jáɨ¹³ hi³ jmu¹ jná¹³ lá²: Jmɨ́¹ zian² jan² tsá² ca³ñí¹suh³² jún² ñí¹náɨ² quioh²¹.

4 Tá¹la³ jmɨ́¹ hí¹súh²³ tsú² jáun² jún² né³, la³ ca³súh³² ca³lá² hú¹ juɨ³², hi³ jáun² ca³cua³taunh²¹ quiuh²¹ tan³² hi³ ca³cúh².

5 Ja³bí¹ ca³súh³² siáh³ ca³lá² ñí¹ lɨ́³ ja¹ quɨ́n¹, ñí¹ tiá² hliáun³ cuáh¹ jmɨ́¹ tón²¹; hi³ jáun² tia³juɨ³² lɨ́n³² bíh¹ ca³hiá² jún² jáun² quí¹ cun³ñí¹ hi³ tiá² hliáun³ cuáh¹ jmɨ́¹ zia³².

6 Tɨ³la³ jmɨ́¹ cá¹chéi²¹ hiú² né³, ca³lɨ³ quiéin² bíh¹, quí¹ cun³ñí¹ hi³ tiá² ñí¹ ñe¹ jmɨ́¹ tioh³ chí² jmu² quioh²¹.

7 Ja³bí¹ ca³súh³² siáh³ ca³lá² ñí¹ la³ hiau² ton². Tia³juɨ³² lɨ́n³² bíh¹ ca³quí² cá²cuon³ ton² jáun², hi³ jáun² lɨ́¹ ca³juón³ bíh¹ jún² jáun² jmɨ́¹ ca³hiá², hi³ jáun² cun³ tiú²uú² hi³ ca³láu² bíh¹.

8 Tɨ³la³ la³jɨ́³² jún² ñí¹ hná¹ jáun² né³, ca³súh³² ñí¹ chu²¹ hué³². Ca³hiá² bíh¹ jún² jáun² hi³ ca³cuon³ bíh¹ re², hi³ jáun² re² lɨ́n³² bíh¹ ca³láu²; ma³ cá² máɨ³ jún² jáun² ca³cué³ quiú³quia³ máɨ³ máɨ³, zia³² hi³ jáun² ca³cué³ hnaɨh³² nio² quiú³ máɨ³ la³ cun³ cá² máɨ³ jún², hi³ zia³² siáh³ hi³ jáun² ca³cué³ hña³láu³ máɨ³ la³ cun³ cá² máɨ³ jún² jáun².

9 Jmɨ́¹ má²lɨ́²juáh³ jáɨ¹³ nɨ́² Jesús, ca³záɨh³ tsá² hí³:
—Nɨ́¹juáh³ tson² tsɨ²¹ cuáh³ náh², jáun² niéi² náh².

Jesús jmu² na²¹ he³ láɨh³² hleh³² dí² cun³quionh³ jáɨ¹³ hi³ jmu² dí²
(Mateo 13:10-17; Lucas 8:9-10)

10 Jmɨ́¹ má²lɨ³² jáun² né³, jmɨ́¹ má²cuá¹tón²¹ Jesús hnga², hi³ jáun² tsá² jmɨ́¹ tionh¹ cu³ jéin³ ñí¹ cuá³ tsú² jáun² né³, la³ má²quionh³ tsá² quian³tun³ hí³, ca³ngáɨh³ tsú² Jesús hi³ he³ dá² hnió³ juáh³ jáɨ¹³ hi³ má²lɨ́²jmú³ dí² jáun².

11 Hi³ jáun² ca³záɨh³ dí² tsá² hí³ la³ lá²:
—Hnoh² bíh¹ tsá² ca³tɨn¹ náh² hi³ lɨ³ ñíh¹³ jáɨ¹³ hi³ jmɨ́¹ ná¹hmá¹ ná¹jnɨ́¹ ca³tɨ²¹ ha³ lánh³ rón³² lɨ́¹³ tónh³² tsáu² jo³cuo² Dió³²; tɨ³la³ tsá² ñí¹ hná¹ nɨ́² né³, jɨ́³²la³ ti³ náɨ³² tsú² cun³quionh³ jáɨ¹³ hi³ jmu² bíh¹ jná¹³;

12 hi³ jáun² uá¹jinh¹ jɨ́e³ tsú², cun³ jáun² bíh¹ tá¹tonh¹ tsú² la³jmɨ́¹ lɨ́³ hi³ tiá² hi³ lɨ²jɨ́e³, hi³ uá¹jinh¹ ne³ tsú², tɨ³la³ cun³ jáun² tiá² ngɨ¹³ yáh³ tsú² siáh³, hi³ jáun² tiá² tɨ́¹ tiá² jeinh²¹ yáh³ jmɨ́¹ tsɨ́³ tsú², hi³ sa³jun³ lɨ́¹³ yáh³ hin³ tso³ quioh²¹ tsú².

Jesús jmu² na²¹ jáɨ¹³ ca³tɨn¹ tsá² súh²³ hí³ jún²
(Mateo 13:18-23; Lucas 8:11-15)

13 Ja³bí¹ ca³záɨh³ dí² siáh³ tsá² hí³ la³ lá²:

—¿Hí¹ tiá² ngɨ²³ máh³ hnoh² jáɨ¹³ hi³ má²lɨ́²jmú³² jná¹³ nɨ́²? ¿Ha³ bíh¹ lánh³
rón³² ngɨ¹³ náh² jáɨ¹³ hi³ jmu¹ ná¹ ñí¹ hná¹ nɨ́²?
14 Tsá² ngaɨ³² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² bíh¹ lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́n³ tsá² súh²³ hí³ jún².
15 Ma³ jan² tsá² náɨ³² jú¹ chú³² jáun² né³, lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ hú¹ juɨ³² ñí¹ cá¹súh²¹
jáun² jún²: náɨ³² bíh¹ tsú² jú¹ chú³², tɨ³ la³ nɨ́¹ má¹lɨ́²niéi³² tsú² jáun² né³,
má¹jáun² ja³² Satanás hi³ quin²³ jú¹ chú³² hi³ má²jná¹ jáun² hñu³ tsɨ́³ tsú².
16 Jáun² tsá² he² jáɨ¹³ tia³juɨ³² lɨ́n³² né³, hi³ ca³la³ hi³ hiún² lɨ́n³² tsɨ́³ jmu², tsá²
la³ hí³ bíh¹ lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ ja¹ quɨ́n¹ ñí¹ cá¹súh²¹ jáun² jún²; tia³juɨ³² lɨ́n³² bíh¹
ca³hiá² jmɨ́¹ ca³hiá²,
17 tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ tiá² hliáun³ chí² jmu² cha²³ yáh³, hi³ jáun² tiá² lɨ³uén²³.
Hi³ jáun² dá² lɨ́¹ hliáh² bíh¹ tsɨ́³ tsú² nɨ́¹ má¹ca³lɨ³ zia³² uu³mí²tsɨ³² ho³ nɨ́¹
má¹ca³ma³tso² tsú² tsɨ́³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨ²¹ jú¹ chú³² jáun².
18 Hi³ zian² né³ tsá² lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ hué³² ñí¹ ca³hiau² ton² ñí¹ cá¹súh²¹ jáun²
jún²: náɨ³² tsú² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³²,
19 tɨ³la³ jlánh¹ lɨ́¹ quí² lɨ́¹ cha³² tsú² hliáun³ ñéih³ tsɨ́³ ca³tɨ²¹ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹
lá², jɨ³ hi³ lɨ́¹ lɨ́²can² tsú² hi³ lɨ́²hniá¹ tsú² hi³ lɨ́¹³ lɨ³ hánh³, hi³ jáun² chau³² jmái¹
hi³ lɨ́²hniá¹ tsú² hi³ zioh² hi³ hlá² hi³ nɨ́². La³jɨ́³² hi³ jáun² bíh¹ jmu² hi³ tiú²uú²
lɨ́² quien² jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² hñu³ tsɨ́³ tsú², hi³ jáun² ñí¹con² tsá² la³ hí³ tiá² hi³
lau³² hí¹ cáun² yáh³.
20 Tɨ³la³ zian² ma³ jan² tsá² náɨ³² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³², hi³ jáun² he² tsú²
re² jáɨ¹³ jáun²; tsá² la³ hí³ bíh¹ lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ hué³² chu²¹ ñí¹ cá¹súh²¹ jáun² jún².
Hi³ jáun² ñí¹con² tsá² la³ hí³ né³ lau³² re² lɨ́n³² máɨ³, la³jmɨ́¹ lau³² re² lɨ́n³² máɨ³
jún² hi³ ca³súh³² jáun² ñí¹ lɨ́³ hué³² chu²¹. Ma³ jan² tsá² hí³ lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ ñí¹
ca³cué³ quiú³quia³ máɨ³ la³ cun³ cá² máɨ³, hi³ ma³ jan² né³ lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ ñí¹
ca³cué³ ma³ hnaɨh³² nio² quiú³ máɨ³ la³ cun³ cá² máɨ³, hi³ zian² siáh³ tsá² lɨ́n³
la³jmɨ́¹ lɨ́³ ñí¹ ca³cué³ ca³la³ tɨ³ hña³láu³ máɨ³ la³ cun³ cá² máɨ³ jáun².

Jesús jmu² siáh³ cáun² jáɨ¹³ ca³tɨ²¹ cáun² sɨ́²
(Mateo 5:15-16; Lucas 8:16-18; 11:33-36)

21 Ja³bí¹ ca³záɨh³ tsú² siáh³ tsá² hí³ la³ lá²:
—¿Hí¹ lɨ́¹³ héinh³² tsú² sɨ́² hi³ jáun² zíh³² tsú² ñeh² tsɨ́¹ cuó² ho³lá²dá² ñeh² jen³
juáh¹³? Tiá² jáun² yáh³, chi³cuú² bíh¹ dí²chí³ tsú² sɨ́², ñí¹ lɨ́¹³ taɨ²¹ joh¹ tá¹ cáun²
ñéih³.
22 Hí¹ cáun² yáh³ hi³ ná¹hmá¹ tiá² zia³² hi³ juáh¹³ hi³ tiá² lɨ́¹³ jnia³; hi³ hí¹
cáun² yáh³ siáh³ hi³ ná¹hmá¹ ná¹jnɨ́¹ tiá² zia³² hi³ juáh¹³ hi³ tiá² lɨ́¹³ jñéih³.
23 Hnoh² tsá² tsɨ²¹ cuáh³, niéi² náh².
24 Ja³bí¹ ca³juáh³ siáh³ Jesús ñí¹con² tsá² hí³ la³ lá²:
—Sá¹nɨ́² quián² náh² re² hua³hí¹³ la³ cun³ hi³ naɨh³² náh². Quí¹ la³ cun³ tí³
héih³² hi³ chah³² náh² ca³tɨ²¹ jú¹ tson² hi³ cueh³² náh² tsáu², la³ jáun² bíh¹ cué³²
siáh³ Dió³² ñí¹con² hnoh², hi³ tɨ³ hliáun³ bíh¹ jú¹ tson² ñí¹ hná¹ nɨ́² cué³² náh²
siáh³ Dió³².
25 Quí¹ nɨ́¹juáh³ tsá² zia³² quioh²¹, tɨ³ hiáuh³ bíh¹ tsú² hná¹ jáun²; tɨ³la³
nɨ́¹juáh³ tsá² tiá² zia³² quioh²¹ né³, tɨ³ quin³ bíh¹ la³ cun³ cú¹pih²¹ hi³ jmɨ́¹ zia³²
quioh²¹ tsú².

Jesús jmu² jáɨ¹³ he³ lánh³ rón³² hia³² jún²

26 Jmɨ́1 lɨ21 jáun2 né3 ca3juáh3 siáh3 Jesús:
—Tsá2 tónh32 jo3cuo2 Dió32 lɨ́n3 la3jmɨ́1 lɨ́3 jún2 hi3 jñi32 jan2 tsáu2 hué32
quioh21.
27 Jún2 jáun2 dá2 tsá2hi32 hñu3 hué32; hi3 jáun2 uá1 hi3 rá2cuóun1 tsú2, uá1 hi3
cuá1ñí1 tsú2, jún2 jáun2 cáun2 hia32 bíh1, hi3 cuóun2 siáh3, tɨ3la3 tsá2 lɨ́2jñí32 né3
tiá2 ñi32 yáh3 he3 lánh3 rón32 lɨ́23.
28 Cun3 jáun2 jmu2 hué32 bíh1 hi3 lɨ́23 la3 jáun2; la3ñí1 tín2 hia32 ta3, má1jáun2
hia32 ñí1 tóh21 máɨ3 cuú2miih21, hi3 cáɨn2 jáun2 máh3 lɨ́2 hán1 máɨ3 jáun2.
29 Hi3 jáun2 nɨ́1 má1ca3lɨ3 quiéin2 máɨ3 jáun2 né3, jáun2 má2tsa3quiaun2 bíh1
tsú2, quí1 má2ca3láu2 bíh1.

Tsá2 tónh32 jo3cuo2 Dió32 lɨ́n13 la3jmɨ́1 lɨ́3 jún2 mostaza
(Mateo 13:31-32; Lucas 13:18-19)
30 Ja3bí1 ca3juáh3 siáh3 Jesús:
—¿He3 yáh3 cun3quionh3 lɨ́13 cunh21 jná13 tsá2 tónh32 jo3cuo2 Dió32? ¿He3 dá2
jáɨ13 lɨ́13 jmu1 jná13?
31 Quí1 tsá2 tónh32 jo3cuo2 Dió32 lɨ́n13 la3jmɨ́1 lɨ́3 cá2 máɨ3 mɨ3 mostaza hi3
ca3jñí3 jan2 tsáu2 hué32 quioh21. Máɨ3 jáun2 bíh1 máɨ3 hi3 jlánh1 bíh1 pih21 la3
cónh3 bíh1 ñí1 jɨ3lɨ32 jún2 hi3 zia32 hngá1máh3;
32 tɨ3la3 nɨ́1 má1já2jná1 jáun2 né3, cuóun2 hi3 jáun2 lɨ́23 cáun2 hmá2 hi3 jlánh1
bíh1 pa21 la3 cónh3 bíh1 la3jɨ́32 náɨ2 má2ró32 ñí1 hná1 jáun2, hi3 hia32 cuú2 ñeh1,
hi3 hí1 la3 tɨ3 quiuh21 tan32 yáh3 lɨ́13 na3tsɨ́3 za3 ja1 hính13 quioh21.

He3 ca3tɨ21 jmúh32 Jesús ta21 jáɨ13 hi3 jmu2
(Mateo 13:34-35)
33 La3 nɨ́2 bíh1 ca3ma3tɨn2 Jesús tsáu2 jáɨ13 quioh21 Dió32 cun3quionh3 hi3 jmu2
hliáun3 ñí1 jáɨ13, la3 cun3 hi3 jmɨ́1 lɨ́13 lɨ3 ngɨ13 tsú2.
34 Hí1 cáun2 yáh3 tiá2 hi3 jmɨ́1 zaɨh32 tsú2 tsáu2 ta3 tiá2 quionh3 cáun2 jáɨ13 hi3
jmu2 tsú2; tɨ3la3 jmɨ́1 nia32 bíh1 tsú2 la3jɨ32 jáɨ13 jáun2 ñí1con2 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3
con2 nɨ́1 má1ca3ta3tonh1 hmóu32.

Jesús jmu2 hi3 niau21 tie3 jmáɨ2 jɨ3 chí3
(Mateo 8:23-27; Lucas 8:22-25)
35 Jmɨ́1 ca3niéɨ2 jáun2 né3 ca3záɨh3 dí2 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2:
—Ma3tsáu13 tɨ3 jo21 jmáɨ2.
36 Jáun2 né3, ca3chan3 dí2 tsá2 jmɨ́1 ná1ngɨh32 hí3, hi3 jáun2 ca3taunh3 tsá2
joh1 dí2 hñu3 mu2 ñí1 qui3 jmɨ́1 má2dí1hún1 dí2 jáun2, hi3 ca3jan3 dí2 tsú2 hi3
tsa3táunh1 quionh3; ja3bí1 jmɨ́1 hí1tsá2toh3 siáh3 ma3 cáun2 mu2 siáh3 siáh3
quionh3 mu2 jáun2.
37 Hú1 juɨ32 jáun2 né3 ja3 chí3 tiá3 lɨ́n32, hi3 ca3la3 má2tsá2ha21 bíh1 jmáɨ2 hñu3
mu2, hi3 jáun2 jmɨ́1 má2hí1conh32 bíh1 jmáɨ2 hñu3 mu2.
38 Tɨ3la3 Jesús má1ná1, jmɨ́1 má2rá2cuóun1 bíh1 ñí1 lɨ́3 tɨ3 cu3hna21 mu2 hi3
cuá1can1 cáun2 hi3 huá1; jáun2 né3 tsá2 tiáunh1 hí3 hñu3 mu2 ca3ñí1ñi13 tsú2 hi3
ca3záɨh3 dí2 la3 lá2:
—¡Tɨ32, sa3 tiá2 hɨ32 máh3 honh2 hnú2, já2 tɨ3 ñeh2 bíh1 má2hí1tsá2hanh32 dí2!
39 Hi3 jáun2 ca3náu2 Jesús hi3 ca3jin3 chí3; hi3 ca3záɨh3 siáh3 jmɨ́2miih21 la3 lá2:
—¡Ta3máɨh3! ¡Hnú2 jmáɨ2, tie3 cuɨ́1 tá1ron13 nú2!

Jmɨ́¹jáun² ca³hná³ chí³, jáun² la³ cun³ jmɨ́¹jáun² bíh¹ ta³no¹ tie³ pih²¹.
40 Jmɨ́¹jáun² né³ ca³záɨh³ Jesús tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con²:
—¿He³ láɨh³² jlánh¹ ná¹juenh²¹ náh²? ¿He³ láɨh³² jlánh¹ tiá² cáun² la³ nio² honh² náh²?
41 Jáun² tsá² hí³ ca³ta³ná¹juenh²¹ lɨ́n²¹ bíh¹, hi³ jáun² ca³juu³ ca³hlénh³ ja¹ hmóu³²:
—¿Hin² dá² tsánh² tsá² nɨ́², sa³ la³ jɨ³ chí³ jɨ³ jmɨ́²miih²¹ máh³ taunh² ta²¹?

5

Tsá²ñuh² tiáunh¹ juóun³² lɨ́n³² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³
(Mateo 8:28-34; Lucas 8:26-39)

1 Jáun² ca³cha³táunh¹ bíh¹ tsú² tɨ³ jo²¹ jmáɨ², hué³² quioh²¹ tsá² Gerasa.
2 La³ cun³ jmɨ́¹ cuá¹han³ Jesús hñu³ mu² ja³ jan² tsá²ñuh², tsá² jmɨ́¹ cuá³ ñéih³ jéin³lo¹ hi³ táun³ ñí¹ ná¹hón²¹ hla¹, hi³ cuan³ ñí¹ zenh¹ Jesús; tsá² hí³ jmɨ́¹ tiáunh¹ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³.
3 Tsá²ñuh² hí³ dá² jmɨ́¹ má²cuá³ bíh¹ ñí¹ táun³ jéin³lo¹ ñí¹ ná¹hón²¹ hla¹, hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² jmɨ́¹ tióh³² hi³ hñe³ tsá² hí³ uá¹jinh¹ quionh³ cá²den¹ná¹.
4 Hliáun³ jéin³² lɨ́n³² bíh¹ jmɨ́¹ má²ca³hñéi³² tsú² cuá² ta³ tsá² hí³ cun³quionh³ hñe¹³ jɨ³ cá²den¹ná¹, tɨ³la³ tiú²nio² bíh¹ jmɨ́¹ caɨ³² tsú² hi³ jmu² juoh¹ mí¹ siún¹ nio², hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² jmɨ́¹ tióh³².
5 La³jɨ³² jmáɨ¹ bíh¹ jmɨ́¹ ngɨ³² tsú² la³ huá² la³ jma², hi³ ñi³tɨ́¹ ñi³hóh²¹ ñí¹ lɨ́³ tsɨ³ máh³ jɨ³ ja¹ ñí¹ ná¹hón²¹ hla¹ nɨ́² siáh³, hi³ jmɨ́¹ quí² jmɨ́¹ jñei³² quɨ́n¹ quioh²¹ hnga² ca³la³ ca³cuɨ́h³.
6 Tɨ³la³ jmɨ́¹ ca³jɨ́en³² tsú² Jesús hi³ zenh² ñí¹ uóunh³, jáun² ngau³ cú²hé² lɨ́n³² hi³ ca³ñí¹di³jñí³² ta³ ñí¹ Jesús,
7 hi³ jáun² ca³la³ má²hóh³² tiá³ ca³juáh³:
—¿He³ ca³tɨn¹ hnú² quiúnh¹ jná¹³, hnú² Jesús Jon² Dió³² Tsá² cú² juenh²? Ca³la³ jɨ́e²³ Dió³², ¡ha³ lɨ́² jmú² hian² honh² ñí¹con² jná¹³!
8 La³ nɨ́² ca³juáh³ tsá² hí³ quí¹hliá² Jesús má²dí¹jmu² héih³², hi³ juáh³ la³ lá²:
—¡Hnú² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹, tun³² tsá² nɨ́²!
9 Jáun² Jesús ca³ngáɨ³ ñí¹con² tsá² hí³:
—¿Ha³ lánh³ jmáɨ² hnú²?
Jáun² tsá² hí³ ca³ngáɨ³:
—Cu³ Nió³ bíh¹ jmáɨ² jná¹³, quí¹ juóu³² bíh¹ jnoh¹ ná¹láɨ³.
10 Hi³ jáun² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hí³ jlánh¹ ca³hiu³ ca³mɨ́³ lɨ́n³² ñí¹con² Jesús hi³ tiá² ze³ tsú² ñí¹ uóunh³ lɨ́n³² la³ cun³ hué³² jáun².
11 Tsoh² máh³ zeh² có³² jáun² né³, jmɨ́¹ tiáunh¹ juóun³² mí²ñí³ hi³ ná¹cúh² háu².
12 Jáun² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hí³ né³, ca³hiu³ ca³mɨ́³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Ze² tiá³ jnoh¹ ñí¹ tiáunh¹ mí²ñí³ ó³²; cué¹ jáɨ¹³ hi³ tsá¹tauh²¹ jnoh¹ hñu³ tsɨ́³ jáh³.
13 Jáun² ca³cué³ bíh¹ Jesús jáɨ¹³. Hi³ jáun² jmɨ́¹jáun² ca³huén² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³ tsá² hí³, hi³ jáun² ca³ñí¹tiónh²¹ hñu³ tsɨ́³ mí²ñí³ hí³. Cun³ tun³ mei²¹ mí²ñí³ hí³ jmɨ́¹ tín³. Jáun² la³jɨ́n³² mí²ñí³ hí³ ca³cuóun³ cú²hé² lɨ́n³² tɨ³ ñí¹ dí¹jɨ²³ ñí¹ hlaɨh³ lɨ́n²¹, jáun² ca³sunh³ chu³ jmáɨ², hi³ jáun² ca³hnúh³² jmáɨ².

14 Jáun² tsá² jmɨ́¹ ná¹jmu² hua³hí¹³ mí²ñí³ hí³ ca³cuóun³, hi³ ca³ñí¹chá² já¹
juú² jɨ³ ñí¹ náɨ². Hi³ jáun² cua³taunh²¹ tsá² juú² hi³ cua³jɨ́e³ tsú² nɨ́¹juáh³ he³
dá² má²lɨ³².
15 Jmɨ́¹ cuá¹taunh²¹ tsú² ñí¹ zenh¹ jáun² Jesús né³, ca³jɨ́en³² tsú² tsá² jmɨ́¹
tiáunh¹ hí³ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³ hi³ má²cuá¹tón²¹ hi³ má²quih³² ha¹, hi³
má²chun¹, ha³ tiú²uú² ngo² yáh³. Hi³ jáun² tsá² ca³cha³táunh¹ hí³ né³, ca³juénh²
lɨ́n³² bíh¹.
16 Jáun² tsá² ca³jɨ́e³ hí³ la³ cun³ hi³ má²lɨ³² jáun² ñí¹con² tsá² jmɨ́¹ tiáunh¹ hí³
jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³ né³, ca³chá³ ñí¹con² tsá² cuá²taunh²¹ hí³, hi³ ca³chá³
tsú² siáh³ la³ cun³ hi³ lɨ³ jáun² ñí¹con² mí²ñí³ hí³.
17 Jmɨ́¹jáun² ca³ma³liáu³² tsá² hí³ hi³ ca³hiu³ ca³mɨ́³ ñí¹con² Jesús hi³
cua³haɨn³² tsú² hué³² jáun² quioh²¹ dí².
18 Jmɨ́¹ tɨ³ ñí¹ hí³ siáh³ Jesús hñu³ mu², jáun² tsá²ñuh² jmɨ́¹ tiáunh¹ hí³ jmɨ́²chí³
hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³ ca³hiu³ ca³mɨ́³ ñí¹con² Jesús hi³ tsó³² dí² quionh³.
19 Tɨ³la³ Jesús tiá² jáɨ¹³ ca³cué³ yáh³, la³ lá² bíh¹ ca³juáh³:

—Cuánh² hñuh³² ñí¹ tionh¹ jon³ renh² nú², cuá²chá¹ la³jɨ́³² la³ cun³ hi³
má²lɨ́²jmú³ Dió³² ñí¹con² nú², jɨ³ hi³ ha³ lánh³ rón³² ca³ja³ miɨ́³ tsɨ́³ tsú² ñí¹con²
nú² siáh³.
20 Jáun² ngah³ bíh¹ tsá²ñuh² hí³, hi³ ca³ma³liáu³² cha³² ñí¹con² tsá² zian² tá¹
quia³ juú² míh¹ tiá² ná¹cunh² jáun² la³jɨ́³² la³ cun³ hi³ má²lɨ́²jmú³ jáun² Jesús
ñí¹con² tsú²; hi³ jáun² lɨ́¹ ca³ja³cáun² bíh¹ tsɨ́³ la³jɨ́n³² tsáu².

Jesús ja³jmah¹ jon² Jairo; hi³ hú¹ juɨ³² jáun² né³, lan² siáh³ jan² tsá²mɨ³ tsáun¹ (Mateo 9:18-26; Lucas 8:40-56)

21 Jmɨ́¹ cá¹chánh²¹ siáh³ Jesús jo²¹ jmáɨ² lɨ́¹ ná¹ho³ jáun², ñí¹ zenh¹ tsú² jáun²
ca³cha³táunh¹ juóun³² lɨ́n³² tsáu², hi³ jáun² ca³ta³zanh¹ bíh¹ tsú² can³² jmáɨ²
jáun².
22 Jmɨ́¹jáun² ca³chó³² jan² tsá² chín¹ cáun² cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos, tsá² hí³
jmɨ́¹ jmáɨ² Jairo. Jmɨ́¹ ca³jɨ́en³² tsú² Jesús, jáun² ca³di³jñí³² hi³ ca³jmú³ cuá¹hin³
la³ tɨ³ hué³² ta³ ñí¹ tsú²,
23 hi³ jáun² ca³hiu³ ca³mɨ́³ lɨ́n³² dí² ñí¹con² tsú², hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:

—Mɨ́¹míh¹ jón³² jná¹³ má²ñí¹jún³, ña³² tiá³ hñu³² jná¹³, ñá²ra³tsɨ³² cuonh² ñí¹
quioh²¹ tsú² hi³ jáun² lán¹³ hi³ tiá² jún³.
24 Jáun² Jesús ngau³ quionh³ tsá² hí³; tɨ³la³ juóun³² lɨ́n³² bíh¹ tsáu² ja³taunh²¹
cu³chin¹ cu³hna²¹ tsú² ca³la³ má²chí¹cuú² chí¹jaɨn³² bíh¹ tsú².
25 Ja¹ tsá² hí³ né³ jmɨ́¹ cuá¹tsau³² jan² tsá²mɨ³ tsáun¹, quia³tún³ mii² jmɨ́¹
má²tɨ́³ hi³ zian² tsú² jmɨ́²hán¹.
26 Jmɨ́¹ má²ca³ma³tso² lɨ́n³² bíh¹ tsú² tsɨ́³ hi³ má²ñéi¹ hliáun³ hñú¹³ tɨ³² mɨ́³,
jáun² jɨ³lɨ³² bíh¹ hi³ jmɨ́¹ zia³² quioh²¹ tsú² jmɨ́¹ má²cá²tsá³²; tɨ³la³ cha³ jmɨ́¹ jmu³
ta²¹ hi³ jáun², tɨ³ lɨ³mí¹ jmɨ́¹ má²cá²já³² bíh¹ mɨ́¹uɨ́³ hi³ zian² tsú².
27 Jmɨ́¹ ca³náɨ³² tsá²mɨ³ hí³ jáɨ¹³ hi³ cha³² tsáu² hi³ ca³tɨn¹ Jesús, jáun² hi³ dí²
ja¹ tsáu² hi³ ngau³ má²janh² tɨ³ cu³hna²¹ Jesús, jáun² ca³tɨ́³ dí² cuo² zéi¹ ha¹ tsú².
28 Quí¹ ca³lɨ́n¹³ tsú² hñu³ tsɨ́³ la³ lá²: “Cun³ lán¹³ bíh¹ jná¹³ uá¹jinh¹ cun³ ti³
hlieih²¹ jná¹³ uón³² cú¹pih²¹ zéi¹ ha¹ bíh¹ tsú²”.

29 Jáun² la³ cun³ jmɨ́¹jáun² bíh¹ ca³hná³ jmɨ́²hán¹ tsú²; jmɨ́¹jáun² ca³lɨ³lieih²¹
tsú² hi³ má²cá²hin³ bíh¹ mɨ́¹uɨ́³ hi³ jmɨ́¹ zian².
30 Jáun² jmɨ́¹jáun² ca³lɨ³lieih²¹ uá²jaɨ³² Jesús hi³ má²laɨn³² jan² tsáu²
cun³quionh³ pí³ quioh²¹ dí²; jáun² ca³jinh³ dí² tɨ³ cu³hna²¹ ja¹ ñí¹ hí¹já²táunh¹
jáun² tsáu², hi³ ca³juáh³:

—¿Hin² tsánh² lɨ́²tí³ cuo² hán² jná¹³?

31 Jáun² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² ca³juáh³ la³ lá²:

—Já² nɨ́² bíh¹ jɨ́eh³² nú² ca³la³ hi³ cuú² jáɨ³² bíh¹ tsáu², ¡sa³ ngaɨh³² ma³ nú²
hi³ hin² tsánh² lɨ́²tie³ cuo²!
32 Tɨ³la³ Jesús né³, la³ má²jɨ́e²³ jáun² bíh¹ tɨ³ hlá² tɨ³ nɨ́² hi³ hnah² nɨ́¹juáh³ hin²
dá² tsánh² lɨ́²tie³ dí² cuo².
33 Tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ ñi³² tsá²mɨ³ he³ má²lɨ³² ñí¹con² né³, jáun² ngau³ ca³la³
má²juán²³ hi³ má²juénh² hi³ ca³ñí¹di³jñí³² hi³ ca³jmú³ cuá¹hin³ la³ tɨ³ hué³² ta³
ñí¹ Jesús, hi³ ca³chá³ la³jɨ́³² jú¹ tson².
34 Jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá²mɨ³ hí³:

—Hnú² jón³, má²laɨn³² hnú² quí¹ cun³ñí¹ hi³ lɨ́²cháh¹ nú² cáun² honh².
Cuánh² cáun² hi³ re² hi³ tɨn², jɨ³ hi³ cuɨ́¹ chun¹ nú² la³ má²chun¹ nú² nɨ́² siáh³.
35 Tá¹la³ jmɨ́¹ dí¹hleh³² jáun² Jesús cua³taunh²¹ tsá² hñú¹³ Jairo, tsá² chín¹ hí³
cuáh³² quioh²¹ tsá² judíos, jáun² ca³záɨh³ dí² Jairo la³ lá²:

—Má²jun² bíh¹ mɨ́¹míh¹ jónh²¹ hnú²; ¿he³ láɨh³² ma³tsan¹³í¹ máh³ hnú² tsɨ́³
Tɨ³²?
36 Tɨ³la³ Jesús má¹ná¹, hí¹juáh³ tiá² ca³ma³jáun² bíh¹ la³ cun³ hi³ juáh³ jáun²
tsá² hí³, jáun² ca³záɨh³ dí² tsá² chín¹ hí³ cuáh³²:

—Ha³ lɨ́² juenh³, ñí¹ jɨ́²¹la³ chá¹ hnú² cáun² honh² bíh¹.

37 Jmɨ́¹jáun² tiú²uú² ca³cué³ yáh³ tsú² jáɨ¹³ hi³ tsa³táunh¹ tsá² siánh³ quionh³,
jɨ́³²la³ Pé¹, Jacobo jɨ³ Juan² raɨnh²¹ Jacobo bíh¹ nɨ́² siáh³.
38 Jmɨ́¹ ca³cha³táunh¹ tsú² hñú¹³ tsá² chín¹ hí³ cuáh³² né³, ca³jɨ́e³ tsú² hi³
má²nio² tiá³ siaun³² lɨ́n³² hi³ ná¹tɨ́² ná¹hóh³² tsáu² hi³ hó² jngɨh².
39 Jáun² ca³hi³ Jesús, hi³ ca³juáh³:

—¿He³ láɨh³² lɨ́¹ tiáunh¹ tiá³ siaun³² lɨ́n³² hnoh² jɨ³ hi³ ná¹uoh³² náh² siáh³?
Mɨ́¹míh¹ nɨ́² tiá² rá²jún¹ yáh³, quí¹ rá²cuóun¹ bíh¹ tsú².

40 Tɨ³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, cáun² lɨ́¹ ca³jú² ca³ngáɨ³² bíh¹ Jesús. Jáun² Jesús
ca³jmú³ héih³² hi³ huén³² tsú² la³jɨ́n³², jɨ́³²la³ jméɨ² jɨ³ mí¹ziú¹³ bíh¹ mɨ́¹míh¹
ca³jan³ tsú², jɨ³ tsá² gáun³ jmɨ́¹ quionh³ tsú² hí³ bíh¹, hi³ jáun² taunh³ ñéih³ ñí¹
rón²¹ jáun² mɨ́¹míh¹.
41 Jáun² ca³zanh³ dí² cuo² hla¹ mɨ́¹míh¹ hí³, hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:

—Talita, cum. (Hi³ hnió³ juáh³ “Mɨ́¹míh¹, hnú² juo³ jná¹³, náu²”).

42 La³ cun³ jmɨ́¹jáun² bíh¹ ca³náu² mɨ́¹míh¹ hí³, hi³ ca³ngɨ́³. Mɨ́¹míh¹ hí³ jmɨ́¹
má²hún¹ quia³tún³ mii². Hi³ jáun² tsá² tionh² hí³ lɨ́¹ ca³ta³ná¹jɨ́e³² bíh¹.
43 Tɨ³la³ Jesús né³, ca³jmú³ héih³² chí¹tson³ hi³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² hniáuh³²
záɨh³² tsú² la³ cun³ hi³ má²lɨ³² jáun², hi³ jáun² ca³jmú³ dí² siáh³ héih³² hi³
ma³ton³ tsú² mɨ́¹míh¹ hí³.

6

Jesús tsánh32 siáh3 juú2 Nazaret ñí1 cá1cuon3
(Mateo 13:53-58; Lucas 4:16-30)

1 Jmí1 lɨ21 jáun2 né3, cua3han3 Jesús ñí1 jáun2 hi3 ngah3 tɨ3 juú2co1 quionh3 tsá2
haɨn21 hí3 tɨ3 con2.
2 Jmí1 cá1chó21 *jmáɨ1 nio2 tie3, jmí1jáun2 ca3ma3liáu32 Jesús hi3 hɨeh32 tsáu2
hñu3 cuáh32 quioh21 tsá2 *judíos zeh2 já1 juú2 jáun2. Jáun2 la3jín32 tsá2 ca3náɨ32
né3, lí1 ca3ja3cáun2 bíh1 tsɨ́3 hi3 ca3juónh3 tsá2ján2 tsá2ján2:
—¿Ha3 dá2 jinh1 ca3ñí1ma3tɨn32 tsá2ñuh2 nɨ́2 la3jɨ́32 jáɨ13 nɨ́2? ¿Ha3 dá2 jinh1
hiauh3 tsá2 nɨ́2 hi3 jlánh1 quiáh1 nɨ́2 jmí1tsɨ́3. Ha3 bí1 lánh3 rón32 tɨn2 tsú2 siáh3
jmu2 hua3jueh32?
3 Já2 tɨ32 hmá2 jon2 Má2réi3 bíh1 nɨ32, lá2 bíh1 tionh2 tsá1 dá1jon21 tsú2: Jacobo,
Sé32, Judas jɨ3 Sí1mu21 nɨ́2 siáh3, hi3 tsá2mɨ3 dá1jon21 tsú2 né3 tionh2 bíh1 já1 juú2
lá2 quiúnh1 dí2.
Hi3 jáun2 tiá2 ca3quiú1 ca3jéin13 dí2 tsú2.
4 Tɨ3la3 Jesús ca3záɨh3 tsá2 hí3:
—Jɨ́32la3 ja1 quioh21 tsá2co1 jɨ3 ja1 quioh21 tsá2 jún1 tsá2 raɨnh21 bíh1 jan2 tɨ32
jë1 Dió32 tiá2 lɨ́2quien2.
5 Tiá2 lin1 nga3 hua3jueh32 ca3lɨ3 yáh3 jmu3 tsú2 ñí1 jáun2, ñí1 jɨ́21la3 ti3 ca3jmah3
tsú2 gon3 gáun3 tsá2 tsáun1 bíh1 hi3 ca3ra3tsɨ32 dí2 cuo2 ñí1 quioh21 tsú2.
6 Hi3 lɨ́1 jmɨ́1 dí1tsá2cáun2 bíh1 tsɨ́3 tsú2 quí1hliá2 tiá2 ta21 jmɨ́1 ná1taunh2 yáh3
tsá2 hí3.

Jesús zen2 tsá2 quian3tun3 hi3 tsa3hléh2 jú1 chú32
(Mateo 10:1-42; Lucas 9:1-6)

Jmɨ́1 lɨ21 jáun2 né3, ca3tɨ3 ca3ngɨ́3 Jesús la3jɨ́32 juú2 míh1 juú2 siún1 hi3 má2tɨn2
tsáu2.
7 Jáun2 jmɨ́1jáun2 ca3teh3 tsú2 tán1 quian3tun3 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2, hi3 jáun2
ca3ma3liáu32 dí2 hi3 ca3zen3 dí2 ma3 quin32 ma3 gon3 tsáu2, hi3 jáun2 ca3cuéh3
dí2 pí3 hi3 lɨ13 huen3 tsú2 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 hñu3 tsɨ́3 tsáu2.
8 Jáun2 ca3jmú3 dí2 héih32 hi3 tiá2 hi3 cán3 tsú2 hí1 cáun2 hi3 hniáuh32 hú1 juɨ32,
jɨ́32la3 hmá2hu21 bíh1. Sa3jun3 ca3cué3 yáh3 dí2 jáɨ13 hi3 cán3 tsú2 tuh32, sa3jun3
má32, sa3jun3 quɨe3.
9 Jɨ́32la3 chí2 láu2 bíh1 hniáuh32 ra3tsɨ32 tsú2 ta3, tɨ3la3 tiá2 cán3 yáh3 tsú2 tun3
ha1, jɨ́32la3 cáun2 hi3 má2quih32 bíh1 tsú2.
10 Hi3 ca3záɨh3 dí2 siáh3 la3 lá2:
—Lɨ3ua3 cáun2 hñú3 ñí1 ca3he3 tsú2 hnoh2 re2 tɨn2, tianh3 náh2 ñí1 jáun2 ca3la3
ñí1 cá1chó21 jmáɨ1 hi3 huen13 náh2 juú2 jáun2.
11 Nɨ́1juáh3 ca3cha3táunh1 náh2 ñí1 tiá2 hnió3 tsú2 he3 náh2, hi3 sa3jun3 hnió3
tsú2 ne3 jáɨ13, cu3tsa32 huen3 náh2 cú2jueh32 juú2 la3 jáun2, hi3 súh3 náh2 hliáu2
quian21 tanh1 ñí1 jáun2, hi3 jáun2 la3 jáun2 lɨ3 lin1 hi3 tiá2 ca3quiú1 ca3jéi13 náh2
tsú2. [Jú1 tson2 juanh32 jná13, hi3 nɨ́1 má1cá2chó32 jmáɨ1 hi3 ra3tsɨ32 Dió32 héih32,
tɨ3 pih21 bíh1 ca3lá2 ma3tso2 tsá2 jmɨ́1 zian2 juú2 Sodoma jɨ3 Gomorra tsɨ́3 la3
cónh3 bíh1 tsá2 juú2 ñí1 tiá2 he3 tsú2 hnoh2.]
12 Jáun2 jmɨ́1jáun2 já1taunh21 tsá2 hí3 hi3 hleh32 jáɨ13 hi3 ca3tɨ21 hi3 záɨ32 tsáu2
jmɨ́1 tsɨ́3,

13 hi³ ca³huen³ tsú² juóun³² lɨ́n³² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³ tsáu², hi³ juóun³²
siáh³ tsá² tsáun¹ ca³jñéi³² tsú² jmɨ́² no¹ hi³ jáun² lan³.

Jmɨ́¹ jun¹ Juan² tsá² ziau² jmáɨ²
(Mateo 14:1-12; Lucas 9:7-9)

14 Hi³ jáun² la³jɨ́³² hi³ jáun² ca³lɨ³ ñi³² re²¹ Herodes, quí¹hliá² ja³ngɨ³ jáɨ¹³ hi³
ca³tɨn¹ Jesús la³ tán¹.
—La³ má²ca³jenh¹³ bíh¹ hla¹ Juan² tsá² tɨ́² ziau² hí³ jmáɨ² —ca³juáh³ tsú²—,
hi³ jáun² bíh¹ zia³² pí³ jáun² quioh²¹ tsú² hi³ jmu² hua³jueh³².
15 Hi³ ma³ jan² siáh³ tsáu² ca³juáh³:
—Líh³ tsá² jmɨ́¹ lɨ́n³ hí³ *tɨ³² jë¹ Dió³² bíh¹ hí³.
Hi³ ma³ jan² siáh³ tsá² juáh³:
—Já¹ tɨ³² jë¹ Dió³² bíh¹ hí³, tsá² la³ tɨ³² jë¹ Dió³² tsá² jmɨ́¹ zian² cá²jmáɨ¹.
16 Jmɨ́¹ ca³náɨ³² jáun² Herodes jáɨ¹³ nɨ́², ca³juáh³:
—Já¹ Juan² tsá² tɨ́² zion² tsáu² jmáɨ² bíh¹ nɨ³², tsá² cá²jmú³² jná¹³ héih³² hi³
tsa³quiéih³ tsú² cun³ ngá¹³ mí¹táɨ³ láɨ¹, hi³ né³² né³ la³ má²ca³jenh¹³ bíh¹ tsú²
ja¹ hla¹.
17 Hliá² Herodes bíh¹ ca³jmú³ héih³² hi³ ma³tson¹³ tsú² Juan², hi³ jáun²
ca³hñéi³² tsú² quionh³ cá²den¹ná¹ ñéih³ hñu³mí¹ñí² cun³ñí¹ hi³ tsáu¹³ tsá²mɨ³
Herodías. Ñí²cuo² Pí²liéi¹ raɨnh²¹ bíh¹ Herodes tsá²mɨ³ Herodías hí³, tɨ³la³
Herodes má¹ná¹, jmɨ́¹ má²ca³can³ hi³ ca³jéinh³² cuo² quionh³.
18 Hi³ jáun² Juan² né³, jmɨ́¹ má²ca³juáh³ hiú² cuóh³² ñí¹con² Herodes: “¡Tiá²
ca³tɨn¹ yáh³ hnú² hi³ ján³ nú² ñí²cuo² renh²!”
19 Cun³ñí¹ hi³ jáun² jmɨ́¹ hon² tsá²mɨ³ Herodías hí³ Juan², hi³ jáun² jmɨ́¹ hnió³
dí² jngɨh³; tɨ³la³ tiá² jmɨ́¹ lɨ́²³ yáh³,
20 quí¹ Herodes jmɨ́¹ ñi³² hi³ Juan² hí³ bíh¹ jan² tsá² chun¹, jan² tsá²
cuá¹chan¹ ñí¹con² Dió³², hi³ jáun² jmɨ́¹ juénh² dí² tsú². Hi³ jáun² bíh¹ tiá²
jmɨ́¹ cue³² tsú² jáɨ¹³ hi³ jmu³ tsá²mɨ³ hí³ hian² tsɨ́³. Hi³ uá¹jinh¹ jmɨ́¹ tá²zanh¹
Herodes hi³ lɨ́¹ tiá² ñi³² lánh³ jmu³ nɨ́¹ má¹ca³náɨ³² la³ cun³ hi³ jmɨ́¹ zaɨ³² Juan²,
cun³ jáun² jmɨ́¹ hnió³ bíh¹ tsú² ne³.
21 Tɨ³la³ tsá²mɨ³ Herodías né³, ca³choh¹³ bíh¹ he³ lánh³ rón³² jmu³ jmɨ́¹
ca³jmú³ jáun² Herodes jmáɨ¹ hi³ ca³tsɨn¹³ mieh², hi³ ca³cué³ má³² chu²¹ lɨ́n²¹
ñí¹con² la³jɨ́n³² tsá² ná¹chín¹ joh¹, jɨ³ ñí¹con² juo¹³ hliáu³, jɨ³ la³jɨ́n³² tsá²
ná¹quien² hué¹³ Galilea nɨ́² siáh³.
22 Jáun² jmɨ́¹jáun² ca³hi³ tsá¹máɨ¹³ jon² tsá²mɨ³ Herodías hí³ ñí¹ ná¹cúh²
tsú² jáun² hi³ ca³tsan³²; jáun² ca³zaɨn²¹ lɨ́n²¹ bíh¹ re²¹ Herodes la³ má²quionh³
la³jɨ́n³² tsá² ná¹tén¹ hí³ hi³ ca³tsan³² mɨ́¹ hí³. Hi³ jáun² ca³záɨh³ re²¹ tsá¹máɨ¹³
hí³ la³ lá²:
—Mɨ́¹ ñí¹con² jná¹³ la³ cun³ hi³ hnáuh², hi³ jáun² jná¹³ cué¹³.
23 Hi³ jáun² ca³jmú³ dí² jáɨ¹³ ca³la³ hi³ hɨen² Dió³² hi³ tson² bíh¹ cu³tí³ cué³²
dí² lɨ³ua³ cáun² hi³ mɨ́³² tsá¹máɨ¹³ hí³, uá¹jinh¹ tá¹ cá²tso¹³ hué³² ñí¹ hu²¹ cuo²
dí².
24 Jáun² mɨ́¹ hí³ né³ cua³han³, hi³ ca³ñí¹zeh¹ mí¹ziú¹³:
—¿He³ dá² ñí¹mɨ́³ jná¹³ ñí¹con² tsú²?
Jáun² mí¹ziú¹³ tsú² ca³juáh³:

—Mɨ³chí¹ Juan² tsá² ziau² hí³ jmáɨ² cuá²mí¹.
25 Jáun² mí¹ hí³ né³, la³juɨ³² ca³hi³ siáh³ ñí¹ cuá³ re²¹, hi³ jáun² ca³záɨh³ dí² la³
lá²:
—Mɨ³chí¹ Juan² tsá² zion² tsáu² jmáɨ² bíh¹ hnó³² jná¹³ hi³ cuéh¹ hnú² ta³né³²,
hi³ ná¹hu²¹ hñu³ uon².
26 Ca³la³ hlaɨh³ lín²¹ bíh¹ ca³ta³no¹ tsí³ re²¹; tɨ³la³ Dió³² yáh³ má²lí²hɨen³ tsú²,
hi³ hí¹ ca³la³ tɨ³ tsá² ná¹tén¹ yáh³ má²lí²niéi³² jáɨ¹³ jáun², jáun² tiú²uú² lɨ³ yáh³
hi³ jmu³ tsú² huáh² chí¹ hi³ tiá² cué³² la³ cun³ hi³ mɨ³² tsá²mɨ³ hí³.
27 La³ cun³ jmí¹jáun² ca³zen³ re²¹ jan² hliáu³, hi³ ca³jmú³ dí² héih³² hi³
tsa³quiéih³ tsú² láɨ¹ Juan² hñu³mí¹ñí².
28 Jáun² ñéi¹ hliáu³ hñu³mí¹ñí² hi³ ca³ñí¹quiéih¹³ láɨ¹ Juan², jáun² quiaun² dí²
hi³ ná¹hu²¹ hñu³ uon². Jáun² ca³cuéh³ tsú² tsá¹máɨ¹³ hí³, hi³ jáun² tsá¹máɨ¹³ hí³
né³ ca³ñí¹jɨenh¹³ siáh³ mí¹ziú¹³.
29 Jmí¹ ca³lɨ³ ñi³² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² Juan², jáun² ja³taunh²¹ hi³
ca³ñí¹quión²¹ hla¹, hi³ jáun² ca³ñí¹hón²¹ dí².

Jesús cue³² hi³ cuh³ hñá³ mei²¹ tsáu²
(Mateo 14:13-21; Lucas 9:10-17; Juan 6:1-14)

30 Jmí¹ cá¹jính²¹ jáun² *tɨ³² tsá² quian³² hí³ jë¹ Dió³² ñí¹con² Jesús, jáun²
ca³chá³ tsú² jɨ³lɨ³² la³ cun³ hi³ ca³jmú³, jɨ³ la³ cun³ hi³ ca³hí̈eh³ dí² tsáu² ní²
siáh³.
31 Jáun² Jesús ca³juáh³:
—Ñá²táunh¹ náh², ma³tauh¹³ dí² cu³tiá³ tie³ ñí¹ cú² hnga².
Quí¹ juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² jmí¹ ja³tú¹ ja³lɨn²³, hi³ hí¹juáh³ tiá² jmáɨ¹ cue³²
bíh¹ quioh²¹ tsú² hi³ cuh³ má³².
32 Jmí¹jáun² ca³hi³ Jesús cáun² mu² la³ má²quionh³ jáun² tsá² quian³tun³ hí³
joh¹ hi³ ja³taunh²¹ tsú² hmóu³² ñí¹ má²tɨ³ có³².
33 Tɨ³la³ juóun³² bíh¹ tsáu² ca³jí̈e³ jmí¹ já¹taunh²¹ tsú², hi³ jáun² ca³lɨ³tsɨn² tsá²
hí³ hi³ hí³ bíh¹ Jesús; hi³ jáun² tsá² hí³ jɨ³ tsá² zian² juú² la³ cu³ la³ jéin³ jáun²
ja³taunh²¹ cú²hé² lín³² juɨ³² ta³, hi³ jáun² ta³ tin² bíh¹ ca³cha³táunh¹ tsú² ñí¹ jáun²
la³ cónh³ bíh¹ Jesús.
34 Cua³han³ bíh¹ Jesús hñu³ mu² jmí¹ cuá¹han³, tɨ³la³ jmí¹ ca³jí̈e³ tsú² hi³ sa³
juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² má²tionh² ñí¹ jáun², hi³ jáun² ca³ja³ mií³ tsí³ dí² ñí¹con²
tsá² hí³, quí¹hliá² la³jmí¹ tionh¹ *já¹ziáh² tiá² juo¹³ zian² bíh¹ jmí¹ tionh¹ tsá²
hí³; hi³ jáun² ca³ma³liáu³² dí² cú²jueh³² hi³ má²tɨn² tsá² hí³ hliáun³ ñí¹ jáɨ¹³.
35 Jmí¹ má²ca³hláu³ jáun² né³, ca³ma³janh³² tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² tsú² ñí¹ zenh¹
hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Já² má²ca³hláu³ bíh¹ la³², hi³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² zian² ñí¹ má²janh² lá².
36 Jáun² chú³² juoh¹ hnú² tsá² ní² hi³ tsa³tánh¹, cuí¹ cha³táunh¹ juú² pih²¹ jɨ³
ñí¹náɨ² ñí¹ táun³ hñú³, hi³ cuí¹ cha³lia³² tsú² má³² hi³ cuh³, [quí¹ ñí¹ tiauh¹ dí²
lá² tiá² zia³² yáh³ hi³ lɨ³ cúh¹³].
37 Tɨ³la³ Jesús ca³juáh³ ñí¹con² tsú²:
—Hnoh² bíh¹ hniáuh³² cueh¹ tsú² hi³ cuh³.
Jáun² né³, tsá² hí³ ca³ngáɨ³ siáh³:
—¿Jinh¹ dá² tsá¹cán¹³ jnoh¹ hí³ cuú²miih²¹ hi³ cue¹³ jnoh¹ tsá² ní² cuh³? Quí¹
cun³ tun³ nio² hña³láu³ máh³ *cú¹tiáu² lɨ³ hniáuh³².

38 Jáun² Jesús ca³ngáɨ³:
—¿Cónh³ bíh¹ hí³ cuú²miih²¹ zia³² quián¹³ hnoh² dúh¹? Cuá²jɨe³ dú¹ neh²¹.
Jmɨ́¹ má²lɨ́²jɨ́e³ tsú² jáun² né³, ca³juáh³:
—Hñá³ *hí³ cuú²miih²¹ quionh³ gon³ hma²¹ bíh¹ zia³².
39 Jáun² Jesús ca³jmú³ héih³² hi³ tiánh³² tsú² ma³ cu³ nió³ hué³² ja¹ mí¹ñɨ́² réh²;
40 jáun² ma³ hña³láun³ jɨ³ ma³ tu³la³quian³ tsáu² ca³tiánh³ ma³ quin³² ma³ cu³ nió³.
41 Jmɨ́¹jáun² ca³can³ Jesús tá¹ hñá³ hí³ cuú²miih²¹ jáun² jɨ³ tá¹ gon³ hma²¹ nɨ́² siáh³, jáun² ca³jɨ́e³ tsú² tɨ³ hñu³mɨ³cuú² hi³ ca³cuéh³ tiá¹hmah¹ Dió³², jmɨ́¹jáun² ca³ca³ tsú² hí³, jáun² ca³cuéh³ dí² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² hi³ tsóh³ ñí¹con² tsá² tionh² hí³. Ja³bí¹ ca³tsóh³ tsú² siáh³ quioh²¹ hma²¹ hí³ ñí¹con² la³jɨ́n³² tsá² hí³.
42 Jáun² la³jɨ́n³² bíh¹ tsá² hí³ lah³ re² má³².
43 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³jieh³ tsú² la³jɨ́³² chí² juoh¹ hí³, jɨ³ quioh²¹ hma²¹ hi³ ziau³ jáun² nɨ́² siáh³, jáun² chí² juoh¹ jáun² né³ ca³cónh³² quia³tún³ mɨ́²tá².
44 La³ cun³ tsá² ca³cúh² hí³ cuú²miih²¹ jáun², jmɨ́¹ tín³ hñá³ mei²¹ jmáh³la³ tsá²ñuh².

Jesús cuá¹ngɨ³² ñí¹ jmáɨ²
(Mateo 14:22-33; Juan 6:16-21)

45 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³jmú³ Jesús héih³² hi³ tónh³² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² hñu³ mu² hi³ hán³² tɨ³ jo²¹ jmáɨ² lɨ́¹ ná¹ho³ ta³ tin², hi³ tsa³táunh¹ tsú² juú² Betsaida tá¹la³ dí¹hah² dí² jáun² jáɨ¹³ ñí¹con² tsá² ná¹ngɨh³² hí³.
46 Jmɨ́¹ má²lɨ́²heh² tsú² jáun² jáɨ¹³ quionh³ tsá² tionh² hí³ né³, ngau³ tsɨ³ máh³ hi³ ca³ñí¹lienh¹³ Dió³².
47 Jmɨ́¹ ca³niéi² jáun² né³, mu² jáun² jmɨ́¹ má²he² ñí¹ chu³jo² jmáɨ², jáun² hnga² bíh¹ jéi³²í¹ Jesús jmɨ́¹ zenh¹ ñí¹ quiéin².
48 Jmɨ́¹jáun² ca³jɨ́e³ dí² hi³ zia³² uu³mí²tsɨ³² ñí¹con² tsá² hí³ joh¹ hi³ tiú²uú² re² lɨ́²³ juóh³ tsú² jmáɨ², quí¹hliá² jmɨ́¹ ja³² chí³ tɨ³ juɨ³² ñí¹ hí¹tsá²táunh¹ tsú² jáun². Jmɨ́¹ má²já²jnia² jáun² né³, ngau³ Jesús juɨ³² ñí¹ hí¹tsá²táunh¹ tsú² jáun², hi³ chí¹ngɨ³² ñí¹ jmáɨ², tɨ³la³ Jesús cáun² lɨ́¹ jmɨ́¹ má²ngá¹³ bíh¹.
49 Jmɨ́¹ ca³jɨ́e³ tsá² tiáunh¹ hí³ hñu³ mu² hi³ cuá¹ngɨ³² jan² tsáu² ñí¹ jmáɨ², jáun² ca³lɨ́n¹³ hi³ tsá² le¹ bíh¹ ná¹jɨ́en³² dí², hi³ jáun² ca³hóh³²,
50 quí¹ la³jɨ́n³² bíh¹ dí² ca³ta³hú¹ cóh²¹ tsɨ³ jmɨ́¹ ca³jɨ́en³² tsú². Tɨ³la³ Jesús ca³liéinh³² tsá² hí³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—¡Tiá³ chá¹ náh² honh²; ha³ lɨ́² juenh³ náh², quí¹ jná¹³ bíh¹ la³²!
51 Jáun² ca³uú³ bíh¹ tsú² hñu³ mu² ñí¹ jmɨ́¹ tiáunh¹ tsá² hí³, jáun² la³ cun³ jmɨ́¹jáun² ca³hná³ chí³; jáun² tsá² hí³ lɨ́¹ ca³ta³ná¹jɨ́e³² bíh¹ hi³ ná¹tsá²cáun² tsɨ́³.
52 Hliá² tiá² jmɨ́¹ la³ má²ca³ngɨ¹³ yáh³ tsá² hí³ hua³jueh³² hi³ ca³jmú³ tsú² jáun² quionh³ hí³ cuú²miih²¹ jáun², jmɨ́¹ la³ ná¹jlɨ³² la³ jáun²í¹ máh³ jmɨ́¹ tsɨ́³ tsá² hí³.

Jesús jmah²³ tsá² ná¹tsáun¹ hué³² Genesaret
(Mateo 14:34-36)

53 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³hán² bíh¹ tsú² tɨ³ jo²¹ jmáɨ² lɨ́¹ ná¹ho³ jáun², hi³ ca³cha³táunh¹ hué³² Genesaret; ñí¹ jáun² ca³hñéih³² tsú² mu² can³² jmáɨ².

54 La3 cun3 jmɨ́1 ca3huén2 tsú2 jáun2 hñu3 mu2, la3juɨ32 ca3lɨ3 cuóun32 bíh1 tsáu2
Jesús.
55 La3 cun3 jmɨ́1jáun2 ca3ñi3tú1 ñi3lɨn13 tiá3 siaun32 tsá2 tiáunh1 hí3 cu3 jéin3
ñí1 jáun2, hi3 jáun2 ca3ma3liáu32 hi3 já2jan2 tsá2 tsáun1 hi3 ná1tsɨn1 ñí1 jmu2
nɨ́1juáh3 lɨ3ua3 cáun2 ñí1 ca3lɨ3 ñi32 tsú2 hi3 ngɨ32 Jesús.
56 Hi3 jáun2 la3jɨ́32 juú2 cáh1 ñí1 chau21 tsú2, juú2 míh1 jɨ3 ñí1náɨ2 nɨ́2 siáh3 jmɨ́1
chan2 tsáu2 tsá2 tsáun1 ja1 hñú3, hi3 jáun2 jmɨ́1 hiú2 jmɨ́1 mɨ32 tsú2 ñí1con2 Jesús
hi3 cué32 jáɨ13 hi3 hliéih3 tsá2 tsáun1 cuo2 uá1jinh1 jmáh3la3 zéi1 ha1 bíh1 tsú2;
hi3 jáun2 la3jɨ́n32 tsá2 ca3tí3 hí3 cuo2 ha1 tsú2 né3, lan3 bíh1.

7

Hi3 jmu2 hi3 tiá2 jɨn2 tsá2mɨ3cuóun2
(Mateo 15:1-20)

1 Jmɨ́1jáun2 cua3taunh21 ma3 jan2 tsá2 *fariseos ñí1con2 Jesús, la3 má2quionh3
ma3 jan2 tɨ32 liei21 hi3 má2já2taunh21 já1 juú2 Jerusalén.
2 Jáun2 tsá2 hí3 né3 ca3jɨ́e3 hi3 ma3 jan2 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 Jesús ná1cúh2
ta3 tiá2 má2jɨ2 cuo2; la3 cun3 ta3 tiá2 má2lɨ́2ma3tí32 tsú2 héih32 hi3 ná1ngɨ23 ca3tɨ21
ha3 lánh3 rón32 hniáuh32 liáh32 tsú2 cuo2; [hi3 jáun2 bíh1 jlánh1 ca3ziu3 ca3hɨen3
dí2 tsá2 hí3].
3 (Quí1hliá2 tsá2 fariseos jɨ3 la3jɨ́n32 tsá2 *judíos ná1má2tí32 bíh1 la3 cun3 hi3
jlánh1 ná1hëh3 chí1 tsá2daun32, hi3 tiá2 cáun2 lɨ́1 cuh3 yáh3 ta3 tiá2 má2lɨ́2liáh32
cuo2 la3 cun3 hi3 ná1ngɨ23 dí2 jáun2.
4 Hi3 nɨ́1 má1cuá2tanh21 tsú2 ja1 hmah21 né3, tiá2 cáun2 lɨ́1 cuh3 yáh3 tsú2 ta3
tiá2 má2lɨ́2ma3tí32 la3 cun3 hi3 ná1ngɨ23 jáun2 hi3 liah32 cuo2 re2. Zia32 bíh1 siáh3
hliáun3 hi3 ná1hëh3 chí1 tsú2 ñí1 hná1 nɨ́2, uá1la3 cun3 hi3 ráɨn32 tsú2 jáun2 vasos,
tse3, jɨ3 cuah21 mí1ñí2 nɨ́2 [jɨ3 jen3 míh1 ñí1 ná2tsɨ́n32 tsú2 má1ca3jmú3 má32 nɨ́2
siáh3].)
5 Jáun2 né3, tsá2 fariseos quionh3 jɨ3 tɨ32 liei21 ca3ngáɨ3 ñí1con2 Jesús:
—¿He3 láɨh32 tiá2 má2tí32 tsá2 haɨn21 nɨ́2 tɨ3 con2 hnú2 la3 cun3 hi3 ná1ngɨ23
tsá2daun32, hi3 cáun2 lɨ́1 cúh2 bíh1 ta3 tiá2 má2jɨ2 cuo2?
6 Jáun2 Jesús ca3ngáɨ3:
—Tson2 lɨ́n32 bíh1 jáɨ13 hi3 ca3juáh3 hla1 Isaías jmɨ́1 ca3hléh3 tsú2 jáun2 jáɨ13 hi3
ca3cué3 Dió32 hñu3 tsɨ́3 hi3 hnoh2 ná1lɨ́n3 náh2 la3 cá1 la3 jéinh1, la3 cun3 rá1juáh3
jáun2 ñí1 Sí2 quioh21 tsú2, hi3 juáh3 la3 lá2:
Tsá2 nɨ́2 dá2 má2quien2 jná13 cun3quionh3 jmáh3la3 ho3 bíh1,
jun3juáh13 la3 jonh3 jmɨ́1tsɨ́3 yáh3 tsú2 hniau3 jná13.
7 Hí1 cáun2 tiá2 lin1 ñí1 quien2 yáh3 hi3 má2tsú2 má2jáuh32 tsú2 jáun2 jná13,
quí1 héih32 quioh21 tsá2mɨ3cuóun2 bíh1 jaun32 hɨeh32 tsú2 tsáu2 la3juah21 dúh1
héih32 quion21 jná13.
8 Jáun2 ca3juáh3 tsú2 siáh3:
—Quí1 hnoh2 dá2 chah32 náh2 tɨ3 có32 héih32 quioh21 Dió32, hi3 ma3tih21 náh2
la3 cun3 hi3 ná1hëh3 chí1 tsá2mɨ3cuóun2, [la3 cun3 hi3 ráɨn32 tsú2 jáun2 la3jɨ́32
cuá1 uon2 jɨ3 hi3 jmu2 tsú2 siáh3 hliáun3 lɨ́n32 hi3 siáh3 ñí1 hná1 nɨ́2].
9 Ja3bí1 ca3záɨh3 tsú2 siáh3 tsá2 hí3 la3 lá2:

—Hnoh^{2} dá^{2} chah^{32} náh^{2} tɨ^{3} có^{32} héih^{32} hi^{3} jmu^{2} Dió^{32} quí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} hnáuh^{2} náh^{2} má^{1}tih^{21} la^{3} cun^{3} hi^{3} ná^{1}hëh^{3} chinh^{32} náh^{2} hmóu^{32} bíh^{1}.

10 Quí^{1} sá^{1}nɨ́^{2} jɨe^{3} dúh^{1}, la^{3} lá^{2} bíh^{1} ca^{3}juáh^{3} hla^{1} Moisés: “Tianh^{32} náh^{2} ta^{21} ñeh^{2} mí^{2}ziúh^{2}”. Ja^{3}bí^{1} ca^{3}juáh^{3} tsú^{2} siáh^{3}: “Lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} chú^{2} juóun^{32} jméi^{2} mí^{1}ziú^{13}, tsá^{2} la^{3} hí^{3} ca^{3}tɨn^{1} jún^{3} bíh^{1}”.

11 Tɨ^{3}la^{3} hnoh^{2} né^{3} juánh^{3} hi^{3} lɨ́^{13} bíh^{1} néh^{1} záɨh^{32} tsáu^{2} jméi^{2} mí^{1}ziú^{13} la^{3} lá^{2}: “Tiú^{2}uú^{2} lɨ́^{13} yáh^{3} má^{1}hau^{1} jná^{13} hnú^{2}, quí^{1} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} zia^{32} quion^{21} jná^{13} ná^{1}lɨ́^{3} corbán bíh^{1}”, (la^{3} cun^{3} nieih^{3} jáɨ^{13} “hi^{3} má^{2}ná^{1}chan^{1} ñí^{1}con^{2} Dió^{32} bíh^{1}”).

12 Hi^{3} jáun^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} má^{2}lɨ́^{2}juáh^{3} tsú^{2} la^{3} nɨ́^{2}, jáun^{2} hnoh^{2} né^{3} má^{2}juánh^{3} náh^{2} hi^{3} tiú^{2}uú^{2} tion^{3} hniáuh^{32} yáh^{3} ma^{3}hon^{3} tsú^{2} jméi^{2} mí^{1}ziú^{13}.

13 Jáun^{2} cun^{3}quionh^{3} la^{3} nɨ́^{2} bíh^{1} má^{2}ná^{1}jmuh^{32} hnoh^{2} hi^{3} tiá^{2} quien^{2} cu^{3}tí^{13} héih^{32} quioh^{21} Dió^{32} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} ma^{3}tɨn^{13} náh^{2} tsáu^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} ná^{1}hëh^{3} chinh^{32} náh^{2} hmóu^{32}. Hi^{3} jun^{3}juáh^{13} jmáh^{3}la^{3} hi^{3} nɨ́^{2} yáh^{3} jmuh^{32} náh^{2}.

14 Siáh^{3} siáh^{3} ca^{3}teh^{3} Jesús tsáu^{2} hi^{3} ja^{3}niéi^{3} jáɨ^{13}, hi^{3} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2}:

—Niéi^{2} náh^{2} la^{3}jɨ́n^{32}, jɨ^{3} hi^{3} cuɨ́^{1} ngɨ^{13} náh^{2} siáh^{3}:

15 Jun^{3}juáh^{13} hi^{3} tsá^{2}toh^{3} jáun^{2} tɨ^{3} ñeh^{2} quioh^{21} yáh^{3} tsú^{2} jmu^{2} hi^{3} tiá^{2} jɨn^{2} tsú^{2}. Quí^{1} hi^{3} ja^{32} la^{3} tɨ^{3} hñu^{3} tsɨ́^{3} bíh^{1} tsú^{2} jmu^{2} hi^{3} hliánh^{2}.

16 [Hnoh^{2} tsá^{2} ná^{1}chi^{21} cuáh^{3} náh^{2}, niéi^{2} náh^{2}.]

17 Jmɨ́^{1} má^{2}lɨ́^{2}chan^{3} jáun^{2} Jesús tsá^{2} hí^{3} né^{3}, hi^{3} cáun^{2} hñú^{3}; jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}ngáɨ^{3} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2} tsú^{2} ca^{3}tɨ^{21} jáɨ^{13} hi^{3} má^{2}lɨ́^{2}jmú^{3} tsú^{2} jáun^{2}.

18 Jáun^{2} hí^{3} né^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—¿Hí^{1} chín^{1}dí^{1} hnoh^{2} uá^{1} tiá^{2} la^{3} ngɨ^{23} náh^{2} siáh^{3}? ¿Tiá^{1} má^{2}ñíh^{1} hnoh^{2} hi^{3} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} zia^{32} tɨ^{3} cheih^{32} hi^{3} tsá^{2}toh^{3} tɨ^{3} ñeh^{2} quioh^{21} tsáu^{2}, tiá^{2} lɨ́^{13} yáh^{3} jmu^{3} hi^{3} jáun^{2} hi^{3} hliánh^{13} tsáu^{2}?

19 Quí^{1} hñu^{3} héin^{1} bíh^{1} tsú^{2} tsá^{2}toh^{3}, jun^{3}juáh^{13} hñu^{3} tsɨ́^{3} yáh^{3} tsú^{2}, hi^{3} má^{1}lɨ^{32} jáun^{2} né^{3} hue^{32} siáh^{3} tɨ^{3} cheih^{32}.

Cun^{3}quionh^{3} la^{3} nɨ́^{2} ca^{3}lɨ^{3}hnió^{3} tsú^{2} juáh^{3} hi^{3} jɨ^{2} bíh^{1} ca^{3}la^{3} jɨ́^{32} ñí^{1} má^{32}.

20 Ja^{3}bí^{1} ca^{3}juáh^{3} tsú^{2} siáh^{3}:

—Hi^{3} hue^{32} hñu^{3} tsɨ́^{3} bíh^{1} tsáu^{2} ján^{1} tson^{2} jmu^{2} hi^{3} hliáh^{2} jmɨ́^{1} tsɨ́^{3}.

21 Quí^{1}hliá^{2} tɨ^{3} ñeh^{2} hñu^{3} tsɨ́^{3} bíh^{1} tsú^{2} hue^{32} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} hlah^{3}, uá^{1}la^{3} cun^{3} hi^{3} lɨ́^{1} chin^{2} tsú^{2} chí^{1}, hi^{3} lɨ́^{1} jmu^{2} tsú^{2} juón^{1} quionh^{3} tsá^{2} hlá^{2} tsá^{2} nɨ́^{2}, jɨ^{3} hi^{3} lín^{3} tsú^{2} tsá^{2} háɨn^{2}, tsá^{2} jngɨh^{2} tsáu^{2} ho^{3} tsá^{2} jmu^{2} hi^{3} hlah^{3} hi^{3} hó^{32},

22 tsá^{2} lɨ́^{1} hniá^{1} hi^{3} quioh^{21} tsáu^{2}, tsá^{2} hláɨh^{1} hon^{2}, tsá^{2} má^{2}can^{2} tsáu^{2}, tsá^{2} lɨ́^{1} jmu^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} tɨ^{32} tsɨ́^{3} hnga^{2}, tsá^{2} uóu^{32} tsɨ́^{3}, tsá^{2} tɨn^{2} jú^{1} tɨ́^{1}jáɨ^{2}, tsá^{2} jmu^{2} tonh^{2}, jɨ^{3} tsá^{2} lɨ́^{1} jmu^{2} hi^{3} cáun^{1} nɨ́^{2} siáh^{3}.

23 Ca^{3}la^{3} jɨ́^{32} hi^{3} hlah^{3} nɨ́^{2} ja^{3}toh^{23} tɨ^{3} ñeh^{2} hñu^{3} tsɨ́^{3} bíh^{1} tsú^{2}, hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} jmu^{2} hi^{3} tiú^{2}uú^{2} jɨn^{2} tsú^{2} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}.

Jan^{2} tsá^{2}mɨ^{3} tsá^{2}cá^{2}jo^{21} tanh^{2} ta^{21} Jesús
(Mateo 15:21-28)

24 Jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3}, cua^{3}han^{3} Jesús ñí^{1} jáun^{2} hi^{3} ca^{3}ñí^{1}ngɨ́^{2} la^{3}cáun^{2} juú^{2} Tiro [jɨ^{3} juú^{2} Sidón]. Jáun^{2} hi^{3} tsú^{2} cáun^{2} hñú^{3}, hi^{3} hí^{1} jan^{2} tsáu^{2} tiá^{2} jmɨ́^{1} hnió^{3} tsú^{2} lɨ^{3} ñɨ^{32}; tɨ^{3}la^{3} tiá^{2} ca^{3}lɨ^{3} yáh^{3} hính^{32} tsú^{2}.

25 La³ cun³ jmɨ́¹jáun² bíh¹ ca³lɨ³ ñi³² mí¹ziú¹³ jan² mɨ́¹míh¹ tsá² jmɨ́¹ hún¹
jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³, hi³ Jesús má²cuán² juú² jáun²; hi³ jáun² ja³ tsú² hi³
ca³di³jñí³² ta³ ñí¹ Jesús, hi³ ca³jmú³ cuá¹hin³ la³ tɨ³ hué³².
26 Jan² tsá² cú²juú² bíh¹ tsá²mɨ³ hí³, tsá² jmɨ́¹ hɨ́n¹³ tɨ³ Fenicia hué³² Siria.
Cuan³ tsú² ñí¹con² Jesús hi³ ca³mɨ́³ dí² hi³ chin¹³ tsú² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hi³ hún¹
hñu³ tsɨ́³ mɨ́¹ míh¹ jon² dí².
27 Tɨ³la³ Jesús ca³juáh³:
—Cué¹ jáɨ¹³ hi³ láɨh¹³ tín² re² má³² tsá²co¹ jná¹³, quí¹ tiá² re² jniá³ yáh³ hi³
quin¹³ dí² má³² quioh²¹ tsá¹míh¹ hi³ cue¹³ dí² tsáɨ².
28 Tɨ³la³ tsá²mɨ³ hí³ né³, ca³juáh³:
—Tson² bíh¹ la³ jáun² Tɨ³²; tɨ³la³ hí¹ ca³la³ tɨ³ tsáɨ² tionh² ñeh² mesa yáh³ cúh²
chí² juoh¹ hi³ súh²³ tsá¹míh¹.
29 Jáun² né³, Jesús ca³juáh³:
—Re² bíh¹ má²lɨ́²juah²¹ hnú² la³ nɨ́²; má²lɨ́¹³ bíh¹ cuánh¹³ hnú². Má²cuá²han³
bíh¹ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³ jónh³² hnú².
30 Jmɨ́¹ cá¹chánh²¹ tsú² jáun² hñú¹³ né³, ca³jɨ́en³² tsú² mɨ́¹míh¹ jon² hi³ rá¹tsɨn²
ñí¹ jen³; hi³ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ né³, la³ má²cuá²han³ bíh¹ hñu³ tsɨ́³ mɨ́¹míh¹ hí³.

Jesús jmah²³ siáh³ jan² tsá² cáun¹

31 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, cua³han³ siáh³ Jesús ñí¹ hu²¹ cuo² juú² Tiro, hi³ ngau³
juɨ³² juú² Sidón jɨ³ la³cáun² tɨ³ ñí¹ tioh³ jáun² tá¹ quia³ juú² míh¹ tiá² ná¹cunh²
siáh³, jáun² ca³chó³² tsú² ñí¹ ná¹ho³ jmáɨ² Galilea.
32 Ñí¹ jáun² cua³jan² tsú² jan² tsá²ñuh² te³ cuá¹, tsá² tiá² re² hleh³², hi³ jáun²
ca³hiu³ ca³mɨ́³ tsú² hi³ ra³tsɨ³² Jesús cuo² ñí¹ quioh²¹ tsá² hí³.
33 Jáun² Jesús ca³jan³ tsá² hí³ ñí¹ tɨ³ có³², ñí¹ tiá² hin² zian², hi³ jáun² ca³lóh³
dí² zeih²¹ cuo² cuá¹ tsá² hí³, hi³ jáun² jmɨ́¹jáun² ca³hñe³ dí² siáh³ zeih²¹ cuo²
hi³ jáun² ca³hliéih³ dí² zɨ́h¹ tsá² hí³.
34 Jáun² la³ cun³ jmɨ́¹jáun² ca³jɨ́e³ dí² hñu³mɨ³cuú², hi³ ca³zion³ tsɨ́³ hi³
ca³juáh³:
—¡Efata! (hi³ hnió³ juáh³ "¡Cuɨ́¹ niá¹³!").
35 La³ cun³ jmɨ́¹jáun² bíh¹ ca³niá³ cuá¹ tsá² jmɨ́¹ ten³ hí³, hi³ la³ siáh³ zɨ́h¹ tsú²,
hi³ jáun² ca³lɨ³ bíh¹ hléh³² tsá² hí³ re².
36 Jáun² né³, Jesús ca³jmú³ héih³² ñí¹con² tsá² jmɨ́¹ tsáun¹ hí³ la³ má²quionh³
tsá² ná¹jɨ́e²³, hi³ hí¹ jan² tiá² hin² záɨh³² tsú²; tɨ³la³ uá¹jinh¹ ca³jmú³ dí² héih³²
chí¹tson³ hi³ tiá² hin² záɨh³² tsú² hi³ jáun², tɨ³la³ tɨ³ lɨ́³mí¹ ca³qui³ ca³chá³ bíh¹
tsú².
37 Hi³ jáun² jlánh¹ ca³ja³cáun² lɨ́n³² tsɨ́³ tsá² ca³náɨ³² hí³ hi³ lɨ³ la³ jáun², hi³
jáun² ca³juáh³ la³ lá²:
—La³jɨ́³² bíh¹ jmu² tsú² re²; hí¹ la³ tɨ³ tsá² te³ cuá¹ yáh³ náɨ³² jmu² tsú², jɨ³ hi³
jmu² tsú² siáh³ hi³ hléh³² tsá² cáun¹.

8

Jesús cue³² hi³ cuh³ quiún³ mei²¹ tsáu²
(Mateo 15:32-39)

1 Jmí¹ lɨ¹cáɨn² pih²¹ jáun² ca³ngɨh³² siáh³ juóun³² lɨ́n³² tsáu², hi³ tiá² jmí¹ zia³²
yáh³ he³ cuh³ tsú². Jáun² né³, Jesús ca³teh³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² hi³ ca³záɨh³
dí² la³ lá²:
2 —Jlánh¹ ja³² miɨ́³ tsɨn³² jná¹³ ñí¹con² tsá² lá², quí¹hliá² hnɨ³² jmáɨ¹ máh³
má²tí³ hi³ tionh² tsú² ñí¹ lá² quiúnh¹ jná¹³, hi³ hí¹ cú¹pih²¹ yáh³ hi³ cuh³ tsú²
tiú²uú² zia³².
3 Nɨ¹juáh³ hi³ chanh²¹ jná¹³ tsú² hñú¹³ ta³ tiá² hi³ má²lɨ́²cuh³, lɨ¹³ huán³ bíh¹
tsɨ́³ tsú² hú¹ juɨ³², quí¹hliá² ma³ jan² tsá² nɨ́² tsá² já²taunh²¹ ñí¹ uóunh³ bíh¹.
4 Jáun² né³, tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² ca³ngáɨ³:
—Tɨ³la³ ¿ha³ bí¹ lánh³ rón³² lɨ́¹³ cue¹³ dí² tsá² nɨ́² má³² hi³ cuh³ ñí¹ lá², cáun²
ñí¹ tiá² hin² zian² hí¹ jan² bíh¹ la³²?
5 Jáun² Jesús ca³ngáɨ³:
—¿Cónh³ bíh¹ *hí³ cuú²miih²¹ zia³² quián¹³ hnoh² dúh¹?
Jáun² tsá² hí³ ca³ngáɨ³:
—Quiau³ hí³ bíh¹ zia³².
6 Jmí¹jáun² ca³jmú³ dí² héih³² hi³ tiánh³² tsá² hí³ hué³², hi³ jáun² ca³zanh³ dí²
tá¹ quiau³ hí³ jáun², hi³ ca³cuéh³ dí² tiá¹hmah¹ Dió³². Jmí¹ lɨ²¹ jáun² ca³ca³ tsú²
hí³ cuú²miih²¹ jáun² hi³ ca³cuéh³ dí² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con², hi³ jáun² tsá² hí³
né³, ca³tsóh³ ñí¹con² tsá² má²tionh² hí³.
7 Hi³ jmí¹ zian² siáh³ cun³ gon³ gáun³ juo¹³ pih²¹, hi³ jáun² Jesús ca³ma³mieh²
siáh³ jáh³ hí³, jáun² ca³jmú³ dí² siáh³ héih³² hi³ tsóh³ tsú² hi³ jáun².
8 Jáun² ca³la³ jín³² tsá² hí³ lah³ re² má³², ca³lɨ³í¹ máh³ ca³cónh³² quiau³ mɨ́²tá²
chí² juoh¹ hi³ ziau³ jmí¹ má²lɨ́²cuh³ tsú² jáun².
9 La³ cun³ tsá² ca³jmú³ hí³ má³² jmí¹ tín³ cun³ quiún³ mei²¹ tsáu². Hi³ jáun²
jmí¹ má²lɨ³² jáun² né³, ca³hah² Jesús jáɨ¹³ ñí¹con² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³,
10 hi³ jáun² hi³ hñu³ mu² quionh³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² hi³ ja³taunh²¹ tɨ³ ñí¹
téh²³ tsú² Dalmanuta.

Tsá² fariseos mɨ³² cáun² li²¹ hi³ lɨ́³ hua³jueh³²
(Mateo 12:38-42, 16:1-4; Lucas 12:54-56)

11 Jmí¹jáun² cua³taunh²¹ tsá² *fariseos hi³ ca³ma³liáu³² hi³ quiú² táɨnh²³ jáɨ¹³
quionh³ Jesús. La³ cun³ hi³ hnió³ dí² ca³ lan³ Jesús, hi³ jáun² ca³mɨ́³ dí² cáun²
li²¹ hi³ lɨ́³ hua³jueh³² hi³ já³² tɨ³ hñu³mɨ³cuú².
12 Jáun² Jesús jlánh¹ ca³zion³ lɨ́n³² tsɨ́³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—¿He³ láɨh³² mɨ³² tsá² zian² né³² cáun² li²¹ cun³quionh³ hua³jueh³²? Jú¹ tson²
juanh³² jná¹³ hi³ hí¹ cáun² yáh³ li²¹ tiá² lɨ́¹³ hiáuh³ tsá² zian² né³².
13 Jmí¹jáun² ca³chan³ dí² tsá² hí³ ñí¹ jáun², hi³ jáun² taunh³ dí² siáh³ hñu³ mu²
hi³ ngau³ tɨ³ jo²¹ jmáɨ² lɨ́¹ ná¹ho³ jáun².

Tie³ quioh²¹ tsá² fariseos
(Mateo 16:5-12)

14 Jmí¹jáun² ca³ja³có³ tsɨ́³ tsá² quian³tun³ hi³ cán³ má³² cuh³, jɨ́³²la³ cáun² tán¹
bíh¹ hí³ cuú²miih²¹ jmí¹ quian³² tsú² jmí¹ taunh²¹ hñu³ mu² jáun².
15 Jáun² Jesús ca³hlɨ́² ca³liéinh³² tsá² hí³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Sá¹nɨ́² jɨe³, hua³hín¹³ náh² jmu³ ca³tɨ²¹ tie³ quioh²¹ tsá² fariseos la³
má²quionh³ jɨ³ tie³ quioh²¹ Herodes nɨ́² siáh³.
16 Jáun² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² ca³ma³liáu³² hi³ juónh²³ la³ lá² ja¹ hmóu²¹:

—Cun³ñí¹ hi³hliá² tiá² quián¹ má³² bíh¹ dí² nɨ³², hi³ jáun² la³ ní² ñí¹juah²¹ tsú².
17 Tɨ³la³ Jesús ca³lɨ³tsɨn² bíh¹ hi³ jáun², hi³ jáun² ca³juáh³ siáh³:
—¿He³ láɨh³² ná¹juónh³² náh² hi³ tiá² quiánh¹ má³²? ¿Hí¹ la³ tɨ³ ta³né³² máh³ tiá² má²ca³ngɨ¹³ náh², hi³ sa³jun³ má²ca³lɨ³tsɨn² náh² siáh³? ¿Hí¹ ná¹jlɨ³²í¹ máh³ honh² hnoh² la³ tɨ³ ta³né³² dúh¹?
18 ¿Hí¹ tiá² la³ jniá³ máh³ máh¹ náh², hi³ sa³jun³ la³ niéih³ siáh³ cuáh³ náh²? ¿Hí¹ tiú²uú² chau² máh³ honh² hnoh²?
19 Jmɨ́¹ ca³tsóh³² jná¹³ jáun² hñá³ hí³ cuú²miih²¹ ja¹ ñí¹ tionh¹ hñá³ mei²¹ tsáu², ¿jáh³ mɨ́²tá² chí² juoh¹ ca³jiéih¹ náh² jmɨ́¹jáun² dúh¹?
Jáun² tsá² hí³ ca³ngáɨ³:
—Quia³tún³ mɨ́²tá².
20 —Hi³ jmɨ́¹ ca³tsóh³² jná¹³ jáun² tá¹ quiau³ hí³ ja¹ ñí¹ tionh¹ quiún³ mei²¹ tsáu², ¿cónh³ mɨ́²tá² ca³cónh³² chí² juoh¹ hi³ ca³jiéih¹ hnoh² jáun² siáh³?
Hi³ jáun² tsá² hí³ ca³ngáɨ³ siáh³:
—Quiau³ mɨ́²tá².
21 Jmɨ́¹jáun² né³ ca³záɨh³ dí²:
—¿He³ lɨ³ sa³ la³ tɨ³ ta³né³² máh³ tiá² má²ca³ngɨ¹³ náh² né³?

Jesús jmah²³ jan² tsá² ten³ já¹ juú² Betsaida

22 Hi³ jáun² né³, jmɨ́¹ ca³cha³táunh¹ tsú² já¹ juú² Betsaida, jáun² cua³jan² tsáu² jan² tsá² ten³ ñí¹con² Jesús; jáun² ca³hiu³ ca³mɨ́³ tsú² hi³ Jesús ra³tsɨ³² cuo² ñí¹ quioh²¹ tsá² hí³.
23 Jáun² ca³zanh³ Jesús cuo² tsá² ten³ hí³, hi³ jáun² ca³chín² dí² tɨ³ cheih³² juú². Jáun² ca³yóh³ dí² mí¹héh¹³ mɨ́¹ñí¹ tsá² hí³ hi³ jáun² ca³ra³tsɨ³² dí² siáh³ cuo² ñí¹ quioh²¹ tsú², jmɨ́¹jáun² ca³ngáɨh³ dí² nɨ́¹juáh³ má²lɨ́²³ jɨ́e³ ca³lá².
24 Jáun² tsá² ten³ hí³ né³ ca³jɨ́e³, hi³ jáun² ca³juáh³:
—Jɨen¹ jná¹³ tsáu², tɨ³la³ la³jmɨ́¹ jniá³ hmá² bíh¹ jniá³ tsáu² ñi³táunh¹.
25 Jáun² Jesús ca³tí³ siáh³ cuo² mɨ́¹ñí¹ tsú², jmɨ́¹jáun² ca³tauh² tsá²ñuh² hí³ tiá³ ñí¹, hi³ ca³jɨ́e³; jáun² lan³ bíh¹ tsú². La³jɨ́³² bíh¹ má²jɨ́e²³ tsú² re² lín³².
26 Jáun² né³, Jesús ca³chanh³ tsú² hñú¹³, hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Ha³ lɨ́² cua³hú³² já¹ juú², [hi³ sa³jun³ hí¹ jan² tsáu² tiá² hniáuh³² cuá¹zéih³ nú² hi³ lɨ³ ní².]

Pé¹ juáh³ hi³ Jesús bíh¹ Tsá² lɨ́n³ Cristo (Mateo 16:13-20; Lucas 9:18-21)

27 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ngau³ Jesús quionh³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² ñí¹ tioh³ juú² míh¹ cu³ jéin³ juú² Cesarea quioh²¹ Pí²liéi¹. Ta³ hí¹tiáunh¹ dí² jáun² juɨ³² ca³ngáɨh³ dí² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con²:
—¿Hin² tsánh² jná¹³ juáh³ tsáu²?
28 Jáun² tsá² hí³ ca³ngáɨ³:
—Zian² tsá² juáh³ hi³ hnú² bíh¹ néh¹ hla¹ Juan² tsá² tɨ́² ziau² hí³ jmáɨ², ma³ jan² tsáu² juáh³ hi³ hnú² bíh¹ Líh³ tsá² jmɨ́¹ lɨ́n³ hí³ *tɨ³² jë¹ Dió³² jmɨ́¹tin², hi³ ma³ jan² tsá² juáh³ siáh³ hi³ hnú² bíh¹ néh¹ jan² tɨ³² jë¹ Dió³².
29 Jmɨ́¹jáun² né³ ca³ngáɨh³ dí² siáh³ tsá² hí³:
—Hi³ hnoh² né³, ¿hin² tsánh² jná¹³ juáh³ hnoh²?

—Hnú^{2} bíh^{1} Tsá^{2} lɨ́n^{3} Cristo —ca^{3}juáh^{3} Pé^{1}.
30 Tɨ^{3}la^{3} Jesús ca^{3}jmú^{3} héɨh^{32} hi^{3} hí^{1} jan^{2} tiá^{2} hin^{2} záɨh^{32} tsú^{2} hi^{3} jáun^{2}.

Jesús juáh^{3} hi^{3} jún^{3}
(Mateo 16:21-28; Lucas 9:22-27)

31 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}ma^{3}liáu^{32} Jesús hɨeh^{32} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2} hi^{3} juáh^{3}:
—Jná^{13}, Jon^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} ca^{3}tɨn^{1} má^{1}tso^{1} lɨ́n^{21} tsɨn^{32}.
Ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} tsú^{2} hi^{3} tsá^{2}daun^{32} tsá^{2} ná^{1}ñí^{1} juú^{2} quionh^{3} tsá^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} mi^{3}jmú^{3}, jɨ^{3} tɨ^{32} liei^{21} nɨ́^{2} siáh^{3} tiá^{2} quiú^{1} tiá^{2} jéi^{13}, hi^{3} jngah^{3}; tɨ^{3}la^{3} ñí^{1} má^{2}cá^{2}hnɨ́^{2} jmáɨ^{1} jáun^{2} má^{1}ná^{1}, jenh^{13} bíh^{1} tsú^{2}.
32 Na^{21} lɨ́n^{21} bíh^{1} ca^{3}hléh^{3} tsú^{2} jáɨ^{13} nɨ́^{2}. Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}ñí^{1}jau^{2} Pé^{1} ñí^{1} tɨ^{3} có^{32} hi^{3} jáun^{2} ca^{3}ma^{3}liáu^{32} dí^{2} hi^{3} quiú^{2} jin^{23} Jesús.
33 Tɨ^{3}la^{3} Jesús ca^{3}jinh^{3} tɨ^{3} ñí^{1} tionh^{1} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2}, hi^{3} jáun^{2} ta^{3} má^{2}jɨ́en^{32} tsá^{2} hí^{3} dí^{2} ca^{3}jin^{3} Pé^{1}, hi^{3} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2}:
—¡Tɨ^{3} có^{32} quin^{32} ñí^{1}con^{2} jná^{13} *Satanás!, quí^{1} tiá^{2} lɨ́n^{23} yáh^{3} hnú^{2} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́n^{23} Dió^{32}, hnú^{2} dá^{2} lɨ́n^{23} la^{3}cun^{3} qui^{3} lɨ́n^{23} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} bíh^{1}.
34 Jáun^{2} né^{3}, Jesús ca^{3}teh^{3} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2} jɨ^{3} tsá^{2} ñi^{3}táunh^{1} hí^{3} cu^{3}chin^{1} cu^{3}hna^{21} dí^{2}, hi^{3} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2}:
—Nɨ́^{1}juáh^{3} zian^{2} tsá^{2} hnió^{3} já^{32} cu^{3}hna^{32} jná^{13}, hniáuh^{32} chá^{32} tsú^{2} tɨ^{3} có^{32} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} dí^{1}quiaunh^{21} tsɨ́^{3} hnga^{2}, hi^{3} jáun^{2} cuɨ́^{1} quián^{13} tsú^{2} crei^{21} quioh^{21}, [la^{3} cun^{3} hi^{3} cuéh^{32} tsú^{2} jáun^{2} tsɨ́^{3} uá^{1}jinh^{1} ca^{3}la^{3} ñí^{1} ca^{3}cáɨn^{3} jmɨ́^{2}chí^{3} quioh^{21},] hi^{3} jáun^{2} cuɨ́^{1} já^{2} cu^{3}hna^{32} jná^{13}.
35 Quí^{1} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} hnió^{3} lión^{32} hnga^{2}, tsá^{2} la^{3} hí^{3} tɨ^{3} tsa^{3}hín^{3} bíh^{1}; tɨ^{3}la^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} tsa^{3}hín^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} jná^{13} má^{1}ná^{1} jɨ^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} jú^{1} chú^{32} quioh^{21} Dió^{32} nɨ́^{2} siáh^{3}, tsá^{2} la^{3} hí^{3} bíh^{1} tɨ^{3} liáun^{3}.
36 Quí^{1} ¿ha^{3} dá^{2} jinh^{1} quien^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} ca^{3}láɨh^{13} tsú^{2} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} zia^{32} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}, nɨ́^{1}juáh^{3} la^{3} ja^{3}hín^{3} bíh^{1} jmɨ́^{2}chí^{3} quioh^{21} tsú^{2} má^{1}lɨ^{32} jáun^{2}?
37 Quí^{1} ¿he^{3} yáh^{3} cun^{3}quionh^{3} lɨ́^{13} joh^{13} tsú^{2} siáh^{3} jmɨ́^{2}chí^{3} quioh^{21}?
38 Quí^{1} lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} jmu^{2} heh^{3} ta^{3} ñí^{1} tsá^{2} zian^{2} cun^{3} tɨn^{2} tsɨ́^{3} hmóu^{32}, tsá^{2} ná^{1}ren^{2} tso^{3}, cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} jná^{13} jɨ^{3} ca^{3}tɨ^{21} jú^{1} chú^{32} quion^{21} jná^{13} siáh^{3}, ja^{3}bí^{1} jná^{13} Jon^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} jmu^{1} heh^{1} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} la^{3} hí^{3} nɨ́^{1} má^{1}jaunh^{32} ná^{1} hi^{3} lin^{1} hi^{3} quien^{2} ná^{1} la^{3}jmɨ́^{1} quien^{2} Ñuh^{32}, la^{3} má^{2}quiúnh^{1} jná^{13} tsá^{2} ná^{1}chun^{1} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} Dió^{32} siáh^{3}.

9

1 Ja^{3}bí^{1} ca^{3}juáh^{3} siáh^{3} Jesús:
—Jú^{1} tson^{2} juo^{3} jná^{13} hnoh^{2}, hi^{3} zian^{2} tsá^{2} ja^{1} ñí^{1} tiauh^{1} dí^{2} lá^{2} tiá^{2} má^{2}jún^{3} yáh^{3} ta^{3} tiá^{2} má^{2}lɨ́^{2}jɨ́e^{3} tsú^{2} hi^{3} má^{2}cua^{32} pí^{3} quioh^{21} Dió^{32} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} má^{2}tionh^{2} jo^{3}cuo^{2}.

Dió^{32} jmu^{2} hi^{3} zan^{2} Jesús
(Mateo 17:1-13; Lucas 9:28-36)

2 Jmɨ́^{1} la^{3} má^{2}jñéi^{3} jmáɨ^{1} jáun^{2} né^{3}, Jesús ca^{3}jan^{3} Pé^{1} quionh^{3} Jacobo jɨ^{3} Juan^{2} nɨ́^{2} hi^{3} ja^{3}taunh^{21} cáun^{2} tsɨ^{3} máh^{3} ñe^{1} ñí^{1} lɨ́^{13} tiánh^{32} hmóu^{32}; ñí^{1} jáun^{2} ca^{3}za^{2} ho^{1}ñí^{1} tsú^{2} ñí^{1} ta^{3} ñí^{1} tsá^{2} hí^{3}.

3 Zín³ líⁿ³² ca³lɨ³ ha¹ tsú² jɨ³ hi³ ca³lɨ³ tiáu² líⁿ³² siáh³ [la³jmɨ́¹ jniá³ jan³²],
ca³la³ hí¹ jan² yáh³ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá² tiá² tɨn² jmu³ hi³ jniá³ tiáu² líⁿ³²
ha¹ nɨ́¹ má¹lɨ́²ráɨn³².
4 Jmɨ́¹jáun² ca³jɨ́en³² tsá² hí³ Líh³ quionh³ Moisés, hi³ ná¹juónh²³ quionh³
Jesús.
5 Jáun² né³, Pé¹ ca³záɨh³ Jesús:
—Hnú² Tɨ³², ¡hénh³ ma³ chú³² má²tiauh² dí² ñí¹ lá²! Cuɨ́¹ jmú¹³ jnoh¹ hnɨ³²
hñú³reh³; cáun² quián¹³ hnú², cáun² quioh²¹ Moisés, hi³ cáun² siáh³ quioh²¹
Líh³.
6 Quí¹hliá² jmɨ́¹ ná¹juenh²¹ bíh¹ tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² tsú², hi³ jáun² Pé¹, hí¹juáh³
tiá² ñi³² bíh¹ he³ dá² jmɨ́¹ dí¹hleh³².
7 Jmɨ́¹jáun² ja³ cáun² jnie² ñí¹ tionh¹ tsú² jáun², hi³ jáun² ca³tsáɨnh³² tsú²
jɨ³lɨn², hi³ jáun² ja¹ jnie² jáun² ñí¹ ca³hléh³ jan² tsáu² hi³ ñí¹juah²¹:
—Tsá² lá² bíh¹ Jón³² jná¹³, jan² Tsá² hno³ líⁿ³² ná¹; niéi² náh² la³ cun³ hi³
juáh³ tsú².
8 Hi³ jáun² la³ cun³ jmɨ́¹ ca³jɨ́e³ tsú² cu³ jéin³ ñí¹ tionh¹, hí¹ jan² yáh³ tiú²uú²
hin² ca³jnia³ jéinh³² tsú², jɨ́³²la³ hnga² bíh¹ Jesús jéi³²í¹ zenh².
9 Tá¹la³ ná¹son² tsú² jáun² tsɨ³ máh³ né³, ca³jmú³ Jesús héih³² hi³ hí¹ jan²
tiá² hin² záɨh³² tsú² la³ cun³ hi³ má²lɨ́²jɨ́e³ jáun², ca³la³ tɨ³ nɨ́¹ má¹ca³jenh¹³ Jon²
tsá²mɨ³cuóun² ja¹ hla¹ máh³.
10 Jáun² ca³hmá³ bíh¹ tsú² jáɨ¹³ jáun² ja¹ má²tún² hmóu³², tɨ³la³ cun³ jáun²
ca³ngáɨ³ bíh¹ tsú² ja¹ hmóu³² hi³ he³ dá² niéih³ jáɨ¹³ hi³ jenh¹³ tsú² ja¹ hla¹.
11 Hi³ jáun² né³ ca³ngáɨh³ dí² Jesús:
—¿He³ láɨh³² sa³ juáh³ tsá² ná¹líⁿ³ tɨ³² liei²¹, hi³ Líh³ tsá² jmɨ́¹ líⁿ³ hí³ tɨ³² jë¹
Dió³² bíh¹ néh¹ tín² jáunh³ la³ñí¹?
12 Jáun² hí³ né³ ca³ngáɨ³:
—Tson² bíh¹ Líh³ tín² jáunh³ la³ñí¹, hi³ ja³ma³re² jɨ³lɨ³². Tɨ³la³ hi³ ca³tɨn¹ Jon²
tsá²mɨ³cuóun² né³, ¿he³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² hi³ ca³tɨn¹ tsú² dúh¹? Ñí¹
jáun² rá¹juáh³ hi³ hí³ dí² ca³tɨn¹ ma³tso² tsɨ́³, hi³ líⁿ¹³ tsú² jan² Tsá² tiá² hin²
quiú² jéi²³.
13 Tɨ³la³ jná¹³ juanh³² hi³ má²cuán² bíh¹ Líh³, hi³ jáun² ca³jmoh³ tsú² tsáu² la³
cun³ hi³ hnió³ tsáu² jmoh³, la³ cun³ rón³² rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí² hi³ ca³tɨ²¹ lɨ¹³.

Jesús jmah²³ jan² tsá² zian² tsá¹ lɨ¹ jún²³
(Mateo 17:14-21; Lucas 9:37-43)

14 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³cha³tánh¹ tsú² ñí¹ tionh¹ jáun² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú²
tsá² ñí¹ hná¹ jáun², jáun² ca³jɨ́e³ tsú² hi³ juóun³² líⁿ³² tsáu² má²tionh² cu³ jéin³
jáun²; ja³bí¹ tɨ³² liei²¹ siáh³ jmɨ́¹ tionh¹ ñí¹ jáun² hi³ ná¹quiú² ná¹táɨnh²³ jáɨ¹³
quionh³ tsá² hí³ joh¹ Jesús.
15 Jáun² la³ cun³ jmɨ́¹ ca³jɨ́en³² tsú² jáun² Jesús, ca³ja³cáun² líⁿ³² bíh¹ tsɨ́³
la³jɨ́n³² tsá² hí³, hi³ jáun² ja³taunh²¹ dí² cú²hé² ñí¹ cuá¹jáunh²³ tsú² jáun² hi³
ca³ñí¹hen¹³ dí² tsú² ca³la³ hi³ hiún² tsɨ́³.
16 Jáun² né³, ca³ngáɨh³ tsú² tsá² joh¹:
—¿Hín² dá² jáɨ¹³ ná¹quí² ná¹táɨnh³² hnoh² quiúnh¹ tsá² nɨ́²?
17 Jáun² jan² tsá² jmɨ́¹ zenh¹ ja¹ tsá² ná¹ngɨh³² hí³ ca³ngáɨ³:

—Hnú² Tɨ³², lá² ján³ jná¹³ jón³² ñí¹con² hnú², hi³ hún¹ jan² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³ hi³ jmu² hi³ tiá² lɨ́²³ hléh³².

18 Quí¹ lɨ³ua³ cáun² ñí¹ tsó²¹ ñú²míh¹ lá², jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ cáun² ja³² hi³ zaunh²³ hi³ juóu³² hué³², hi³ jáun² má¹jáun² hia³² jan³² ho³ jɨ³ hi³ cúh² siáh³ ján¹. Cun³quionh³ hi³ lɨ́²³ la³ nɨ́² bíh¹ má²tsá²lɨ³huán¹ tsú². Má²lɨ́²mɨ́³ bíh¹ jná¹³ ñí¹con² tsá² haɨn²¹ nɨ́² tɨ³ con² hnú² hi³ jmɨ́¹ chin¹³ tsú² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹, tɨ³la³ tiá² ca³tioh²¹ yáh³ tsú².

19 Hi³ jáun² Jesús ca³ngáɨ³:

—¡Hnoh² tsá² tiá² ta²¹ táunh²³ náh²! ¿Jáh³ jmáɨ¹ máh³ hniáuh³² hi³ ngɨ́¹³ jná¹³ quiúnh¹ hnoh² dúh¹? ¿Jáh³ jmáɨ¹ máh³ hniáuh³² hi³ tion¹ jná¹³ tsɨn³² hi³ ca³tɨn¹ hnoh²? Ñá²jan³² ñú²míh¹ tɨ³ lá².

20 Hi³ jáun² cua³jan² dí² tsú². Jáun² la³ cun³ jmɨ́¹ ca³jɨ́en³² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ Jesús né³, ca³jmú³ hi³ he¹³ tsá¹ lɨ́¹ jún²³ ñú²míh¹ hí³, jáun² ca³quɨnh³ hué³², hi³ ca³pɨ³ ca³lɨnh³ hi³ ca³hiá² jan³² ho³.

21 Jmɨ́¹jáun² ca³ngáɨ³ Jesús ñí¹con² jméɨ² tsú²:

—¿Jáh³ jmáɨ¹ má²tí³ hi³ jéinh³² tsú² la³ nɨ́²?

—La³ cun³ jmɨ́¹ míh² máh³ tsú² jéinh³² la³ nɨ́² —ca³juáh³ jméɨ² tsú²—.

22 Hliáun³ jéin³² lɨ́n³² má²ca³jmú³ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hi³ taunh² chu³ sɨ́² jɨ³ chu³ jmáɨ² siáh³, hi³ hnió³ jngah³. Hi³ jáun² né³, nɨ́¹juáh³ zia³² hi³ lɨ́¹³ jmúh¹³ hnú² ca³lá², cuɨ́¹ já² mií³ honh² hnú² quiú¹³ jnoh¹, ma³hau¹ tiá³.

23 Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Nɨ́¹juáh³ lɨ́¹³ cháh¹³ hnú² cáun² honh², quí¹ jɨ³lɨ³² bíh¹ lɨ́¹³ ñí¹con² tsá² nio² cáun² tsɨ́³.

24 Hi³ jáun² jméɨ² ñú²míh¹ hí³ ca³hléh³ tiá³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¡Taunh³² bíh¹ jná¹³ ta²¹; ma³hau¹ hi³ tɨ³ lɨ³mí¹ niau²¹ cáun² tsɨn³² jná¹³!

25 Jmɨ́¹ ca³jɨ́e³ Jesús hi³ juóun³² lɨ́n³² tsáu² má²hí¹ngɨh³², jáun² ca³jin³ dí² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:

—Hnú² jmɨ́²chí³ jmu² hi³ cáun¹ tsú² jɨ³ hi³ te³ cuá¹ tsú², jná¹³ jmu² héih³² hi³ cuá¹haɨn³² hnú²; tun³² tsá² nɨ́², ha³ lɨ́²uú² ña³hu³² siáh³ hñu³ tsɨ́³ tsú².

26 Hi³ jáun² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hí³ ca³hóh³² tiá³, jɨ³ hi³ ca³jmú³ siáh³ hi³ he¹³ cónh³í¹ cu³ jéin³² tsá¹ lɨ́¹ jún²³ ñú²míh¹ hí³, jmɨ́¹jáun² cua³han³; hi³ jáun² ca³quión³² dí² ñú²míh¹ hí³ la³jmɨ́¹ rón²¹ jan² tsá² má²rá²jún¹, hi³ jáun² juóun³² lɨ́n³² tsáu² jmɨ́¹ ná¹juáh²³ hi³ hú¹tá¹ má²rá²jún¹ bíh¹ tsú².

27 Tɨ³la³ Jesús ca³zanh³ cuo² tsú² hi³ ca³zion³ dí²; hi³ jáun² ñú²míh¹ hí³ né³, ca³náu² bíh¹.

28 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³hi³ siáh³ Jesús cáun² hñú³, hi³ jáun² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² ca³ngáɨ³ ñí¹ hnga² tsú², hi³ ca³juáh³:

—¿He³ láɨh³² sa³ tiá² ca³tiáu¹³ yáh³ jnoh¹ hi³ chin¹³ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hí³?

29 Jáun² ca³záɨh³ dí² tsú²:

—Quí¹hliá² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ la³ hí³ lɨ́¹³ chin¹³ tsú² jɨ́³²la³ cun³quionh³ hi³ liéinh³² tsú² Dió³² bíh¹ [jɨ³ hi³ má²hɨen²¹ tsú² siáh³].

Jesús juáh³ siáh³ cónh³ hi³ né³bí¹ jún³
(Mateo 17:22-23; Lucas 9:43-45)

30 Jmɨ́¹ ca³huén² tsú² jáun² ñí¹ jáun², ca³ngá² tsú² la³cáun² hué¹³ Galilea.
Tɨ³la³ Jesús tiá² jmɨ́¹ hnió³ hi³ lɨ³ ñi³² tsáu² hi³ ngɨ³² dí² ñí¹ jáun²
31 quí¹hliá² jmɨ́¹ má²tɨn² dí² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con²; jɨ³ hi³ zaɨh³² dí² la³ lá²:
—Jná¹³ Jon² tsá²mɨ³cuóun² jɨenh³ tsú² jo³cuo² tsáu², hi³ jáun² jngah³ tsú²;
tɨ³la³ ñí¹ má²cá²hnɨ́² jmái¹ jáun² né³, jenh¹³ bíh¹ jná¹³.
32 Tɨ³la³ tsá² hí³ né³, hí¹juáh³ tiá² ca³ngɨ¹³ bíh¹ he³ dá² jaun³² dí¹ juáh²³
tsú², hi³ jmɨ́¹ juénh² tsú² siáh³ hi³ mɨ́³² ñí¹con² Jesús hi³ jmu³ na²¹ jáɨ¹³ hi³
má²lɨ́²juáh³ jáun².

Hin² bíh¹ tsánh² jlánh¹ quien²
(Mateo 18:1-5; Lucas 9:46-48)

33 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³cha³tánh¹ tsú² já¹ juú² Capernaum; jáun² má²cuá³ ñéih³
Jesús la³ cun³ jmɨ́¹ ca³ngáɨh³ tsá² joh¹ hi³ ca³juáh³:
—¿He³ dá² jaun³² jmɨ́¹ hí¹juónh³² hnoh² hú¹ juɨ³²?
34 Tɨ³la³ tsá² hí³ cáun² lɨ́¹ ca³tiánh³ tie³ bíh¹, quí¹hliá² hú¹ juɨ³² jáun² jmɨ́¹
hí¹juónh²³ tsú² hi³ hin² bíh¹ tsánh² jlánh¹ quien² ja¹ hmóu³² dí².
35 Jáun² né³, Jesús ca³cuá³ hi³ jáun² ca³teh³ dí² tán¹ quian³tun³ tsá² haɨn²¹ hí³
tɨ³ con² hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Nɨ́¹juáh³ zian² tsá² hnió³ hi³ lɨ³ quien², hniáuh³² jmu³ tsú² hi³ lɨ́n³ jan² tsá²
huen³ ñí¹ cá¹táuh³ bíh¹, jɨ³ hi³ ma³cón³² tsú² siáh³ jɨ³lɨn² tsáu².
36 Jmɨ́¹jáun² ca³can³ dí² jan² tsá¹míh¹ hi³ ca³zinh³ dí² ja¹ quioh²¹ tsá² hí³, hi³
jáun² ca³ráɨn³² dí² siáh³, jáun² ca³záɨh³ dí² tsá² hí³ la³ lá²:
37 —Lɨ³ua³ jan² tsá² hen³ jan² tsá¹míh¹ la³ lá² chá³² jná¹³, má²lɨ́²he³ jɨ³ jná¹³
bíh¹ tsú² jaun³²; hi³ nɨ́¹juáh³ tsá² he³ jná¹³ né³, jun³juáh¹³ jmáh³la³ jná¹³ yáh³
he³ tsú², quí¹ ja³bí¹ la³ jáun² má²lɨ́²hen³ tsú² siáh³ Tsá² ca³ze³ bíh¹ jná¹³.

Nɨ́¹juáh³ tsá² tiá² hau² jnoh¹, tsá² quiúnh¹ jnoh¹ bíh¹ hí³
(Lucas 9:49-50)

38 Jmɨ́¹jáun² ca³juáh³ Juan²:
—Tɨ³², má²lɨ́²neh²¹ jnoh¹ jan² tsá² huen² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³ tsáu²
la³juah²¹ dúh¹ cun³quionh³ héih³² quián¹³ hnú², jáun² má²lɨ́²jmú¹³ jnoh¹ héih³²
hi³ tiú²uú² jmu³ tsú² la³ jáun², quí¹hliá² tiá² ngɨ³² yáh³ tsú² quiúnh¹ dí².
39 Tɨ³la³ Jesús ca³juáh³:
—Ha³ lɨ́² jmú² náh² héih³² la³ nɨ́²; quí¹ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² zian² hi³ jmu²
hua³jueh³² cun³quionh³ héih³² quion²¹ jná¹³, hi³ má¹lɨ³² jáun² hléh³² siáh³ hlah³
ca³tɨn¹ jná¹³.
40 Nɨ́¹juáh³ tsá² tiá² hau² jnoh¹, jáun² tsá² la³ hí³ bíh¹ tsá² hen² tɨ³ con² jnoh¹.
41 Quí¹ lɨ³ua³ jan² tsá² cué³² hnoh² uá¹jinh¹ cáun² vaso jmáɨ² cun³ñí¹ hi³
hnoh² lɨ́n³ náh² tsá² joh¹ Cristo, ja³bí¹ tsá² hí³ uá²jaɨ³² hiáuh³ cáun² hi³ chu²¹,
la³ cun³ hi³ ca³tɨn¹ hiáuh³.

Jesús hɨe³² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² jmu² hi³ tanh³² tsáu² tso³
(Mateo 18:6-9; Lucas 17:1-2)

42 ”Lɨ³ua³ jan² tsá² jmu³ hi³ tánh³² tso³ tsá¹míh¹ tsá² taunh² jná¹³ lá² ta²¹, tɨ³
jlánh¹ bíh¹ re² sá¹jmɨ́¹ hi³ tónh³² tsú² zié³ láɨ¹ tsá² la³ hí³, hi³ chí¹hñéih²³ cáun²
tá² quɨ́n¹ pa²¹ lɨ́n²¹, hi³ jáun² taun³ tsú² hñu³ jmɨ́²miih²¹.

43 Jáun² né³, nɨ́¹juáh³ cuonh² hnú² jmu² hi³ tanh³² hnú² tso³, tɨ³ re² hná¹;
quí¹ tɨ³ re² bíh¹ hi³ cuánh¹³ hnú² ta³ tiúnh¹ cáun² cuonh² ñí¹ lɨ́¹³ zian² nú² cun³
jmɨ́¹hi³nio², la³ cun³ bíh¹ hi³ cuóh¹³ nú² hi³ chi²¹ tá¹ tun³ cuonh² quiu³juóu³²,
ñí¹ tiá² lɨ́¹³ yéi³² jáun² sɨ́²,
44 [ñí¹ hí¹ jáh¹ tiáunh¹ ngú³ quioh²¹ tsáu² tiú²uú² tsán¹³, hi³ sa³jun³ sɨ́² bíh¹
yéi³².]
45 Hi³ nɨ́¹juáh³ tanh¹ nú² jmu² siáh³ hi³ tanh³² nú² tso³, hná¹ siáh³; quí¹ tɨ³
re² bíh¹ hi³ cuánh¹³ hnú² ñí¹ lɨ́¹³ zian² tsú² cun³ jmɨ́¹hi³nio² hi³ tiá² zia³² cáun²
tanh¹, la³ cun³ bíh¹ hi³ cuóh¹³ nú² quiu³juóu³² quionh³ tá¹ tun³ tanh¹ nú² [ñí¹
tiá² lɨ́¹³ yéi³² sɨ́²,
46 ñí¹ tiá² jáh¹ tsán¹³, hi³ sa³jun³ sɨ́² bíh¹ yéi³²].
47 Hi³ nɨ́¹juáh³ mɨ́¹máh¹ hnú² jmu² siáh³ hi³ tanh³² nú² tso³, chí³ cú²jueh³²;
quí¹ tɨ³ re² bíh¹ cuánh¹³ hnú² ñí¹ cuá¹quien² Dió³² cun³quionh³ cá² máɨ³
mɨ́¹máh¹ cha³ jmɨ́¹ cuóh¹³ nú² quiu³juóu³² quionh³ tá¹ tun³ máɨ³ mɨ́¹máh¹,
48 ñí¹ tiú²uú² tsán¹³ jáh¹ taunh³² ngú³ quioh²¹ tsáu², hi³ sa³jun³ sɨ́² bíh¹ yéi³².
49 ”[Quí¹ la³jmɨ́¹ sé²³ tsú² jáun² ñí¹ ñí¹ quioh²¹ jáh³ má²lɨ́²jngɨh³ tsú² ñí¹con²
Dió³² ta³ ñeh² bíh¹ hi³ jɨn³ tsú², la³ jáun² bíh¹ siáh³] lɨ́¹³ tiánh³ hua³jan²¹ tsá²
taunh² ta²¹ jná¹³, cun³quionh³ hi³ há¹ ngá¹³ tsú² uu³mí²tsɨ³² lɨ́³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ sɨ́².
50 Chu²¹ bíh¹ ñí¹; tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ la³ ca³lɨ³ máɨh³ bíh¹ ñí¹ né³, ¿ha³ bí¹ lánh³
rón³² lɨ́¹³ jmu³ tsú² siáh³ hi³ lɨ³ ñeh¹? Cuɨ́¹ zia³² ñí¹ hñu³ honh² hnoh², jɨ³ hi³
cuɨ́¹ zian² náh² cáun² hi³ re² hi³ tɨn² quiúnh¹ náh² tsá²ján² tsá²ján².

10

Jesús hɨe³² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² hnió³ tsáun³ quionh³ ñí²cuo²
(Mateo 5:31-32; 19:1-12; Lucas 16:18; 1 Corintios 7:10-16)

1 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² cua³han³ Jesús já¹ juú² Capernaum, hi³ ngau³ tɨ³ hué¹³ Judea,
hué³² nio² tɨ³ juɨ³² ñí¹ hia³² hiú² tɨ³ jo²¹ cua³ Jordán. Ñí¹ cá¹chó²¹ tsú² jáun² né³,
ca³ngɨh³² siáh³ juóun³² lɨ́n³² tsáu², hi³ jáun² ca³ma³tɨn² dí² siáh³ tsáu² la³ cun³
qui³ jmu² dí².
2 Jáun² ma³ jan² tsá² *fariseos ca³ja³taunh²¹ ñí¹ zenh¹ Jesús, hi³ ca³ca³ ca³lan³
dí² tsú², hi³ jáun² ca³ngáɨ³ dí² nɨ́¹juáh³ hi³ lɨ́¹³ tsáun³ tsá²ñuh² quionh³ tsá²mɨ³
ñí²cuo².
3 Jmɨ́¹jáun² ca³ngáɨ³ Jesús:
—¿He³ héih³² ca³quiú² hla¹ Moisés ñí¹con² hnoh² dúh¹?
4 Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³:
—Moisés ca³cué³ jáɨ¹³ hi³ lɨ́¹³ cuéh³² tsú² tsá²mɨ³ ñí²cuo² cáun² sí² hi³ lin¹ hi³
ca³tsáun³ tsú², hi³ jáun² má²lɨ́¹³ chin¹³ dí² tsú².
5 Jáun² Jesús ca³juáh³:
—Moisés ca³cué³ héih³² jáun² cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ tiá² jáɨ¹³ ngɨ²³ hnoh² bíh¹.
6 Tɨ³la³ la³ cun³ jmɨ́¹ ca³lɨ³liau³, jmɨ́¹ ca³jmú³ Dió³² la³cu³ la³juéh³ mɨ³cuú²:
“Tsá²mɨ³ tsá²ñuh² bíh¹ ca³jmú³ Dió³²;
7 hi³ jáun² bíh¹ chan³ tsá²ñuh² jméi² mí¹ziú¹³ tɨ³ có³² hi³ ma³zian² cu³lɨ²¹
quionh³ tsá²mɨ³ ñí²cuo²,

8 hi³ jáun² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsáu² bíh¹ má²lín¹³ tsú² tá¹ gon³”. La³ní² bíh¹
rá¹juáh³ ñí¹ Sí², hi³ jáun² né³, tiú²uú² lí³ yáh³ gon³ tsú², quí¹ jan² tsáu² bíh¹
má²lín³ tsú².
9 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ tiá² ca³tɨn¹ tsá²mɨ³cuóun² tson³ cáun² hi³ má²lí²cunh³
Dió³².
10 Jmí¹ má²tionh² tsú² jáun² ñéih³ né³, tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² ca³ngáɨ³
siáh³ ca³tɨ²¹ hi³ ní².
11 Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá²:
—Ní¹juáh³ tsá² tun²³ tsá²mɨ³ ñí²cuo², hi³ jéinh³² siáh³ cuo² quionh³ tsá²mɨ³
siánh³, tsá² la³ hí³ má²lí²jmú³ tso³ juón¹ bíh¹ ñí¹con² tsá² ca³jan³ la³ñí¹;
12 hi³ ní¹juáh³ tsá²mɨ³ siáh³ tun²³ ñí²cuo² hi³ jéinh³² siáh³ cuo² quionh³
tsá²ñuh² siánh³, ja³bí¹ tsá²mɨ³ la³ hí³ siáh³ má²lí²jmú³ tso³ juón¹ bíh¹.

Jesús má²miih² tsá¹míh¹
(Mateo 19:13-15; Lucas 18:15-17)

13 Jmí¹jáun² cua³jan² tsáu² ma³ jan² tsá¹míh¹ ñí¹con² Jesús, hi³ jáun² tin³ tsú²
cuo²; tɨ³la³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² né³ ca³jin³ bíh¹ tsá² ná¹jan² hí³ tsá¹míh¹.
14 Tɨ³la³ jmí¹ ca³jíe³ Jesús hi³ jáun² né³, ca³míh³ bíh¹ tsí³, hi³ jáun² ca³záɨh³ dí²
tsá² hí³:
—Cuéh³ náh² tsá¹míh¹ ní² jáɨ¹³, cuí¹ ja³táunh¹ ñí¹con² jná¹³, ha³ lí² jní² náh²
juɨ³² quioh²¹, quí¹ tsá² lín³ la³jmí¹ lín³ tsá¹míh¹ ní² bíh¹ lí¹³ tónh³² jo³cuo² Dió³².
15 Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ ní¹juáh³ tsá² tiá² he² héih³² hi³ jmu² Dió³²
la³jmí¹ he² tsá¹míh¹, jmí¹líh³ bíh¹ tiá² chau²¹ jmáɨ¹ hi³ hí³ tsú² jo³cuo² Dió³².
16 Hi³ jáun² ca³ráɨn³² dí² tsá¹míh¹ hí³, jmí¹jáun² ca³ra³tsɨ³² dí² cuo² ñí¹
quioh²¹ hi³ ca³ma³miih² dí².

Jan² tsá¹ñú¹ hánh³ liéinh³² Jesús
(Mateo 19:16-30; Lucas 18:18-30)

17 Jmí¹ ngau²¹ siáh³ Jesús juɨ³² hún¹, jan² tsá²ñuh² ja³ cú²hé² hi³ ca³di³jñí³²
ta³ ñí¹ tsú², hi³ ca³juáh³:
—Hnú² Tɨ³² chun¹, ¿he³ bíh¹ hniáuh³² jmu¹ jná¹³ hi³ jáun² lí¹³ lɨ³zian² jná¹³
la³ cun³ jmí¹hi³nio²?
18 Jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³:
—¿He³ láɨh³² juáh³ hnú² hi³ jná¹³ tsá² chun¹? Hí¹ jan² yáh³ tsá² chun¹ tiá²
zian², jí³²la³ jan² Dió³² bíh¹.
19 Má²ñíh¹ bíh¹ hnú² la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² héih³² quioh²¹ Dió³², hi³
juáh³ la³ lá²: “Ha³ lí² jngɨh³ náh² tsáu², ha³ lí² jmú² náh² juón¹, ha³ lí² háɨn²
náh², ha³ lí² lí¹ ma³tson¹³ náh² jú¹ tí¹jáɨ², ha³ lí² lí¹ ma³can¹³ náh² tsáu², tianh³²
náh² ta²¹ ñeh² mí²ziúh²”.
20 Jáun² tsá² hánh³ hí³ ca³juáh³:
—Tɨ³², la³jí³² bíh¹ hi³ ní² má²ca³ma³ti²¹ jná¹³ la³ cun³ jmí¹ míh² ná¹.
21 Jáun² Jesús ca³jíen³² tsá² hí³ ca³la³ hi³ hnio³ lín³² dí², jáun² ca³záɨh³ dí²
siáh³:
—Cun³ jáun² zia³² bíh¹ cónh³í¹ cáun² hi³ hniáuh³² jmúh¹³ nú²: cuánh², cuá²hnáɨ¹ la³jí³² hi³ zia³² quián¹³, hi³ jáun² tsoh³ quɨe³ jáun² ñí¹con² tsá²
tia³mii², hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³ lɨ³ hánh³ nú² hñu³mɨ³cuú²; ní¹ má¹lɨ³² jáun²
né³, ña³² cu³hna³² jná¹³ [uá¹jinh¹ ca³la³ ñí¹ ca³cáɨn³ jmí²chí³ quián¹³ nú²].

22 Jmí¹ má²lí²niéi³² tsú² jáun² jáɨ¹³ ní², jlánh¹ hlaɨh³ ca³ta³no¹ tsí³, hi³ jáun²
ngah³ hi³ hí¹uín³ tsí³ quí¹hliá² jlánh¹ jmí¹ hánh³.
23 Jmí¹jáun² ca³jíe³ Jesús cu³ jéin³ ñí¹ zenh¹, jáun² ca³záɨh³ dí² tsá² haɨn²¹ hí³
tɨ³ con²:
—¡Hénh³ ma³ jlánh¹ juóuh³² hi³ hí³ jan² tsá² hánh³ jo³cuo² Dió³²!
24 Tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² né³, lí¹ ca³ja³cáun² tsí³ bíh¹ ca³tɨ²¹ jáɨ¹³ hi³
má²lí²juáh³ tsú² jáun²; tɨ³la³ Jesús ca³juáh³ siáh³:
—Jón³, ¡hénh³ ma³ dá² juóuh³² hi³ tónh³² tsú² jo³cuo² Dió³² [ní¹juáh³ tsá² háɨ³²
tsí³ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá²]!
25 Tɨ³ jlánh¹ bíh¹ huán¹ tsí³ ngá¹³ jáh³ cánh¹ téh²³ tsú² camello chí² léh¹³
mɨ³quɨe³ la³ cónh³ bíh¹ hi³ hí³ jan² tsá² hánh³ jo³cuo² Dió³².
26 Jmí¹ má²lí²niéi³² tsú² jáɨ¹³ ní² né³, ca³ja³cáun² lín³² bíh¹ tsí³, jáun² ca³ngáɨh³
raɨnh²¹ tsá²ján² tsá²ján², hi³ ca³juáh³:
—Hi³ jáun² né³, ¿hin² bí¹ dá² tsánh² la³ lí¹³ liáun³?
27 Jáun² Jesús ca³jíe³ ñí¹ tionh¹ tsú², hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Hnga² Dió³² bíh¹ tɨn² hi³ ní², jun³juáh¹³ tsá²mɨ³cuóun² yáh³; quí¹ hí¹ cáun²
yáh³ hi³ juóuh³² tiá² zia³² ñí¹con² Dió³².
28 Jáun² Pé¹ né³ ca³juáh³:
—Sá¹ní² jɨe³, jnoh¹ má²ca³chá¹³ tɨ³ có³² la³jí³² hi³ jmí¹ zia³² quiú¹³, hi³ jáun²
má²ngí¹ jnoh¹ quiúnh¹ hnú².
29 Jáun² Jesús ca³ngáɨ³ siáh³:
—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ lɨ³ua³ jan² tsá² má²ca³tú³ hñú¹³, hi³
má²ca³chan³ siáh³ tsá²mɨ³ jɨ³ tsá²ñuh² raɨnh²¹, jméi² mí¹ziú¹³ tsú², [ñí²cuo² tsú²,]
jon² tsú², jɨ³ hi³ má²ca³tú³ tsú² siáh³ ñí¹náɨ² quioh²¹ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³ jɨ³
hi³ ca³tɨ²¹ jú¹ chú³² ní² siáh³,
30 jáun² tsá² la³ hí³ hiáuh³ bíh¹ ñí¹ hué²¹ lá² hña³láu³ nió³ la³ cónh³ bíh¹
hi³ jmí¹ zia³² jáun² quioh²¹, uá¹la³ cun³: hñú³, raɨnh²¹ tsú² tsá²mɨ³ tsá²ñuh²,
mí¹ziú¹³ tsú², jon² tsú², jɨ³ ñí¹náɨ² ní² siáh³, uá¹jinh¹ ta³ hó² uo² tsáu²; hi³
jmí¹tsú² jmí¹ja³² né³, lí¹³ zian² tsú² siáh³ cun³ jmí¹hi³nio².
31 Tɨ³la³ juóun³² tsá² ná¹lín³ tsá² la³ñí¹ ta³né³², tsá² la³ hí³ dá² lín¹³ tsá² ñí¹
ca³táuh³ bíh¹ má¹jáun²; hi³ jáun² juóun³² tsá² ná¹lín³ tsá² ñí¹ ca³táuh³ ta³né³²
né³, tsá² la³ hí³ dá² tɨ³ lín¹³ tsá² la³ñí¹ bíh¹ má¹jáun².

Jesús má²juáh³ siáh³ ñí¹ má²hnaɨh³² jéin³² hi³ jún³
(Mateo 20:17-19; Lucas 18:31-34)

32 Hi³ jáun² né³, tá¹la³ má²hí¹uú²³ tsú² tɨ³ juú² Jerusalén, ca³ma³liáu³²
Jesús hi³ tsau³² uóunh³ ján³ ta³ ñí¹ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con²; jáun² tsá² hí³
má²hí¹ná¹tsá²cáun² tsí³, hi³ tsá² ñí¹ hná¹ jáun² né³, jmí¹ má²hí¹tsá²táunh¹ siáh³
ta³ má²hú¹ cóh²¹ tsí³ cu³hna²¹ tsú². Hi³ jáun² Jesús ca³teh³ siáh³ ñí¹ tɨ³ có³² tá¹
quian³tun³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² la³ cun³ qui³ tan² jmu², hi³ jáun² ca³ma³liáu³²
dí² hi³ zaɨh³² tsú² he³ lánh³ quiunh²¹ dí².
33 Hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Sá¹ní² jɨe³, ta³né³² má²hí¹uú²³ dí² tɨ³ já¹ juú² Jerusalén, ñí¹ jɨenh³ tsú² jáun²
jná¹³ Jon² tsá²mɨ³cuóun² ñí¹con² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ jɨ³ tsá² ná¹lín³ tɨ³² liei²¹ ní²

siáh^{3}; hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} jmu^{3} héih^{32} hi^{3} ma^{3}nga^{2} tsú^{2} jná^{13} hi^{3} jɨenh^{3} dí^{2} siáh^{3} ñí^{1}con^{2} *tsá^{2}cá^{2}jo^{21}.

34 Jáun^{2} tsá^{2}cá^{2}jo^{21} né^{3}, qui^{3} cáuh^{32} jná^{13} cú^{2}nga^{1}, hi^{3} tiu^{3} hñéi^{32} tsú^{2}, jɨ^{3} hi^{3} quiu^{3} po^{3} tsú^{2}, má^{1}lɨ^{32} jáun^{2} né^{3} jngah^{3} tsú^{2}; tɨ^{3}la^{3} ñí^{1} má^{2}cá^{2}hní^{2} jmáɨ^{1} jáun^{2} má^{1}ná^{1}, jenh^{13} bíh^{1} jná^{13} ja^{1} hla^{1}.

Jacobo quionh^{3} Juan^{2} mɨ^{32} cáun^{2} hi^{3} chú^{32}
(Mateo 20:20-28)

35 Jmí^{1}jáun^{2} tá^{1} gon^{3} jon^{2} Zebedeo, Jacobo quionh^{3} Juan^{2}, ca^{3}ma^{3}janh^{32} ñí^{1} zenh^{1} Jesús hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—Tɨ^{32}, hnáu^{2} jnoh^{1} hi^{3} jmúh^{13} hnú^{2} cáun^{2} hi^{3} chú^{32} hi^{3} mí^{13} jnoh^{1} ñí^{1}con^{2} hnú^{2}.

36 Jáun^{2} Jesús ca^{3}ngáɨ^{3}:

—¿He^{3} hnáuh^{2} hnoh^{2} hi^{3} jmu^{1} jná^{13}?

37 Jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} né^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—Jmu^{3} tiá^{3} hi^{3} chú^{32} hi^{3} lí^{13} tsá^{1}tauh^{2} jnoh^{1} cu^{3}henh^{1} hnú^{2}, jan^{2} tɨ^{3} cuá^{2} chu^{21} hi^{3} jan^{2} siáh^{3} tɨ^{3} cuá^{2} cáun^{1} ní^{1} má^{1}tɨ^{3} ñí^{1} má^{2}ñi^{3}quien^{2} nú^{2}.

38 Tɨ^{3}la^{3} Jesús né^{3} ca^{3}ngáɨ^{3}:

—Hnoh^{2} dá^{2} hí^{1}juáh^{3} tiá^{2} ñíh^{1} bíh^{1} náh^{2} he^{3} ná^{1}mɨh^{32}. ¿Hí^{1} quɨnh^{1} náh^{2} jmáɨ^{1} hi^{3} há^{1} ngá^{13} náh^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} há^{1} ngá^{13} jná^{13}, jɨ^{3} hi^{3} zón^{32} náh^{2} siáh^{3} jmáɨ^{2} hi^{3} má^{1}tsoh^{1} honh^{2} la^{3}jmí^{1} zón^{21} jná^{13}?

39 —Ján^{3}, lí^{13} bíh^{1} —ca^{3}juáh^{3} tsá^{2} hí^{3}.

Jáun^{2} Jesús ca^{3}juáh^{3} siáh^{3}:

—Tson^{2} bíh^{1} cu^{3}tí^{3} há^{1} ngá^{13} hnoh^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} há^{1} ngá^{13} jná^{13} jɨ^{3} hi^{3} zón^{32} náh^{2} siáh^{3} jmáɨ^{2} la^{3}jmí^{1} zón^{21} jná^{13};

40 tɨ^{3}la^{3} hi^{3} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} cuá^{1}tianh^{3} náh^{2} cu^{3}hén^{2} jná^{13}, jan^{2} cuá^{2} chu^{21} hi^{3} jan^{2} tɨ^{3} cuá^{2} cáun^{1} má^{1}ná^{1}, tiá^{2} ca^{3}tɨn^{1} yáh^{3} jná^{13} cué^{13}, quí^{1} ñí^{1} jáun^{2} má^{2}lí^{3} hua^{3}jan^{21} hi^{3} tsa^{3}tiánh^{2} tsá^{2} má^{2}ca^{3}quianh^{3} hnga^{2} bíh^{1} Dió^{32}.

41 Jmí^{1} ca^{3}náɨ^{32} tsá^{2} quian^{3} ñí^{1} hná^{1} jáun^{2} jáɨ^{13} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}míh^{3} tsí^{3} ñí^{1}con^{2} Jacobo quionh^{3} Juan^{2}.

42 Tɨ^{3}la^{3} Jesús má^{1}ná^{1}, ca^{3}teh^{3} jɨ^{3}lɨn^{2} tsá^{2} hí^{3} hi^{3} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2}:

—Hnoh^{2} ná^{1}ñíh^{1} hi^{3} tsá^{2} ná^{1}ho^{2} ta^{21} ma^{3} quin^{32} ma^{3} caun^{32} hué^{32} jmu^{2} quien^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} zian^{2} hué^{32} jáun^{2}, hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} ná^{1}quien^{2} hí^{3} né^{3}, cáun^{2} jmu^{2} héih^{32} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} tionh^{2} hí^{3} jo^{3}cuo^{2}.

43 Tɨ^{3}la^{3} tiá^{2} ca^{3}tɨ^{21} yáh^{3} hi^{3} lí^{13} la^{3} jáun^{2} ja^{1} quián^{13} hnoh^{2}. Quí^{1} ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} hnió^{3} lɨ^{3}quien^{2} ja^{1} quián^{13} hnoh^{2}, hniáuh^{32} lín^{3} tsú^{2} jan^{2} tsá^{2} quian^{21} bíh^{1} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} ñí^{1} hná^{1} jáun^{2};

44 hi^{3} lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} hnoh^{2} tsá^{2} hnáuh^{2} náh^{2} lín^{13} tsá^{2} la^{3}ñí^{1}, hniáuh^{32} jmúh^{13} náh^{2} hi^{3} lín^{3} la^{3}jmí^{1} lín^{3} jan^{2} *tsá^{2} má^{2}dí^{1}hlánh^{1} joh^{1} tsá^{2} ñí^{1} hná^{1} jáun^{2} bíh^{1}.

45 Quí^{1} hí^{1} la^{3} tɨ^{3} jná^{13} Jon^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} yáh^{3} cuan^{3} ná^{1} ñí^{1} hué^{21} lá^{2} hi^{3} ja^{3}ma^{3}con^{21} ná^{1} tsáu^{2}, jun^{3}juáh^{13} hi^{3} tɨ^{3} ma^{3}cáu^{32} yáh^{3} tsáu^{2} jná^{13}; jɨ^{3} hi^{3} cuan^{3} ná^{1} siáh^{3} hi^{3} jɨenh^{21} ná^{1} huen^{2} hi^{3} jún^{3}, hi^{3} lí^{3} cáun^{2} hmah^{21} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} lí^{13} liáun^{3} juóun^{32} lín^{32} tsáu^{2}.

Jesús jmah^{23} Bartimeo tsá^{2} ten^{3}
(Mateo 20:29-34; Lucas 18:35-43)

46 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³cha³táunh¹ tsú² já¹ juú² Jericó. Jmɨ́¹
má²cuá¹cuá²haɨn³² Jesús já¹ juú² jáun² quionh³ tsá² joh¹, jɨ³ la³ má²quionh³
juóun³² lɨ́n³² tsá² siánh³ siáh³, jmáɨ¹ jáun² jmɨ́¹ cuá¹tón²¹ jan² tsá² ten³ jmáɨ²
Bartimeo hú¹ juɨ³², jon² Timeo, hi³ cuá¹mɨ³² cú¹dáɨn³.
47 Jmɨ́¹ ca³náɨ³² tsá² hí³ hi³ má²cuá¹ja³² Jesús Tsá² juú² Nazaret, jmɨ́¹jáun²
ca³ma³liáu³² tsú² hóh³² tiá³ hi³ juáh³:
—¡Hnú² Jesús, jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹, cuɨ́¹ já² miɨ³ honh² hnú² ñí¹con²
jná¹³!
48 Juóun³² tsáu² ca³je³ tsá² ten³ hí³, hi³ jmɨ́¹ hnió³ tsú² cuá³² tsá² hí³ ta³máɨh³,
tɨ³la³ tsá² ten³ hí³ má¹ná¹, tɨ³ lɨ³mí¹ tiá³ ca³hóh³² bíh¹ hi³ ca³juáh³:
—¡Jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹, cuɨ́¹ já² miɨ³ honh² hnú² ñí¹con² jná¹³!
49 Jmɨ́¹jáun² ca³náu² Jesús hi³ ca³juáh³:
—Cuá²tiéh³ tsá² ó³².
Jáun² ca³ñí¹tieh¹ tsú² tsá² ten³ hí³, hi³ jáun² ca³záɨh³ dí².
—Ma³hiún¹³ hnú² honh², náu², má³², quí¹ ó³² dí¹té²³ tsú² hnú².
50 Jmɨ́¹jáun² ca³tú³ hmɨh³² hi³ jmɨ́¹ cuá¹jaunh³² hi³ ca³náu² cu³diá²jan² la³ lá²
hi³ ngau³ tɨ³ ñí¹ zenh¹ Jesús.
51 Jáun² Jesús ca³ngáɨ³ hi³ juáh³:
—¿He³ jmɨ́¹ hnáuh² hnú² jmu¹ jná¹³ ñí¹con² nú²?
Jáun² tsá² ten³ hí³ ca³ngáɨ³:
—Tɨ³², hnó³² jná¹³ hi³ jnia³ siáh³ mɨ́¹ñi³².
52 Jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³:
—Má²lɨ́¹³ bíh¹ cuánh¹³ hnú², má²laɨn³² bíh¹ hnú² quí¹hliá² lɨ́²cháh¹ nú² cáun²
honh².
Hi³ jáun² la³ cun³ jmɨ́¹jáun² bíh¹ ca³jnia³ siáh³ mɨ́¹ñí¹ tsá² hí³, jáun² ngau³
cu³chin¹ cu³hna²¹ Jesús.

11

Jesús má²hí³ já¹ juú² Jerusalén
(Mateo 21:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19)

1 Jmɨ́¹ má²ja³quián³ chá¹táunh¹ tsú² juú² Jerusalén, ca³cha³táunh¹ tsú² có³²
juú² Betfagé jɨ³ Betania, can³² máh³ míh¹ Olivos; jmɨ́¹jáun² ca³zen³ Jesús gon³
tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con²,
2 hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Cuá²táunh¹ náh² juú² míh¹ nio² tɨ³ chí¹ján³ nɨ́², jáun² nɨ́¹ má¹ca³cha³táunh¹
náh² né³, chanh²¹ náh² jan² lo¹ búh¹ míh¹ hi³ cuá¹hñéih¹, jáh³ hí³ hí¹ jan² tiá²
hin² má²ca³ñi³tsɨn¹. Jáun² cuá²zanh¹ náh² jáh³ hí³ hi³ ñá¹jan³² náh² tɨ³ lá².
3 Nɨ́¹juáh³ zian² tsá² ca³ngáɨ³ ñí¹con² hnoh²: "¿He³ láɨh³² sa³ hnoh² yáh³
ná¹zanh¹ jáh³ nɨ́²?", jáun² juoh¹ náh² tsú² la³ lá²: "Hliá² má²hniah³ ñí¹con² Tɨ³²
Juo¹³ bíh¹ jnoh¹ jáh³, hi³ jáun² la³juɨ³ já¹jon¹ jnoh¹ siáh³ ñí¹ lá²".
4 Jáun² ja³taunh²¹ bíh¹ tsá² gon³ hí³, hi³ jáun² ca³chanh²¹ tsú² jan² lo¹ búh¹
míh¹ zenh² ja¹ hñú³ hi³ dí¹hñéih¹ cáun² ho³hñú¹³; hi³ jáun² ca³záɨnh³² tsú².
5 Hi³ jáun² ma³ jan² tsá² jmɨ́¹ tionh¹ ñí¹ jáun² ca³juáh³:
—¿He³ láɨh³² sa³ hnoh² yáh³ ná¹zanh¹ jáh³ nɨ́²?
6 Jáun² tsá² hí³ né³ ca³záɨh³ tsú² la³ cun³ rón³² hi³ má²lɨ́²juáh³ jáun² Jesús;
jmɨ́¹jáun² ca³cué³ bíh¹ tsú² jáɨ¹³ hi³ tsa³tánh¹ tsú².

7 Jáun² ca³ñí¹jan² tsú² lo¹ búh¹ míh¹ hí³ tɨ³ ñí¹ zenh¹ Jesús, hi³ jáun² ca³na³tsɨ́³
dí² ha¹ cu³hna²¹ jáh³, jáun² jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³ñi³tsɨn¹ Jesús jáh³.
8 Juóun³² tsá² ca³qui³ ca³ja³ ha¹ hú¹ juɨ³², hi³ ma³ jan² né³, ca³quieh³ cuú² ñeh¹
hmá² tsɨ²¹ hué¹³ tsáu² hi³ ca³ja³ siáh³ hú¹ juɨ³².
9 Tsá² jmɨ́¹ hí¹tsá²táunh¹ chí¹ján³, jɨ³ tsá² jmɨ́¹ hí¹já²táunh¹ chí¹cáɨn² nɨ́² siáh³
ca³ma³liáu³² hi³ tɨ³ hóh³² tiá³, hi³ juáh³:
—¡Hénh³ ma³ chun¹ Dió³²! ¡Cuɨ́¹ lɨ³quien² bíh¹ Tsá² cuá¹ja³² cun³quionh³
héih³² quioh²¹ Dió³² Juo¹³ dí²!
10 ¡Cuɨ́¹ lɨ³quien² bíh¹ Tsá² cuá¹ja³² nɨ́² hi³ hau³ jáɨ¹³ la³jmɨ́¹ ca³hó³ jáun² hla¹
Dá²vi²¹ dí¹hio³ ñú¹deh³ dí²! ¡Hénh³ ma³ chun¹ Dió³² Tsá² cuá³ hñu³mɨ³cuú²!
11 Jáun² né³, hi³ bíh¹ Jesús já¹ juú² Jerusalén, hi³ ca³ñí¹hi³² siáh³ hñu³ cuáh³²
chín¹; jmɨ́¹ má²lɨ́²jɨ́e³ tsú² jáun² la³jɨ́³² hi³ zia³² ñéih³ jáun², jmɨ́¹jáun² ngau³
cú²jueh³² juú² Betania quionh³ tsá² quian³tun³ hí³, quí¹ jmɨ́¹ má²ca³hláu³ bíh¹.

Jesús jin²³ hmá² sí² co² tiá² máɨ³ haɨ²¹
(Mateo 21:18-19)

12 Jmɨ́¹ cá¹jniá²¹ jáun² ca³huén² tsú² juú² Betania, hú¹ juɨ³² jáun² ca³ráun³
ñí¹cuóunh²¹ Jesús.
13 Ta³ hí¹húnh¹ tsú² jáun² juɨ³² ca³jɨ́e³ cáun² hmá² sí² co² chi²¹ ñí¹ uóunh³ hi³
má²tsauh²¹ mu²¹; jáun² ngau³ dí² hi³ ca³ñí¹jɨ́e¹³ hmá² jáun² nɨ́¹juáh³ hi³ haɨ²¹
mɨ³ sí², tɨ³la³ hí¹ cá² máɨ³ yáh³ máɨ³ tiá² ca³choh¹³ tsú², jmáh³la³ mu²¹ bíh¹ hmá²
tsɨ²¹, quí¹ jun³juáh¹³ jéin² quioh²¹ mɨ³ sí² yáh³ jmáɨ¹ jáun².
14 Jáun² Jesús ca³záɨh³ hmá² sí² jáun² la³ lá²:
—Né³² tɨ³ chí¹ján³ jmɨ́¹lɨ́h³ tiú²uú² hin² cuh³ máɨ³ hi³ jmɨ́¹ ha³ hnú².
Jáun² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² ca³náɨ³² jáɨ¹³ jáun².

Jesús má²jɨ² cuáh³² chín¹
(Mateo 21:12-17; Lucas 19:45-48; Juan 2:13-22)

15 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³cha³táunh¹ tsú² siáh³ já¹ juú² Jerusalén. Jáun² Jesús ca³hi³
siáh³ hñu³ cuáh³² chín¹, hi³ jáun² ca³ma³liáu³² dí² hi³ ca³chu³ ca³huen³ tsá² jmɨ́¹
ná¹hna² jɨ³ tsá² jmɨ́¹ ná¹la³² ñí¹ jáun². Ca³ziu³ ca³cuɨ́³ tsú² mesa quioh²¹ tsá² jmɨ́¹
ná¹zaɨ³² quɨe³ quioh²¹ hué³² siáh³ jɨ³ hmá²sɨ¹ quioh²¹ tsá² jmɨ́¹ ná¹hna² chi³ jáɨ²
nɨ́² siáh³;
16 hi³ hí¹ jan² tsáu² tiú²uú² ca³cuéh³ tsú² jáɨ¹³ hi³ tsa³can³² lio²¹ juɨ³² ñéih³
hiah³² hu²¹ cuáh³².
17 Hi³ jáun² ca³ma³tɨn² tsú² tsáu², hi³ juáh³ la³ lá²:
—Ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³: “Hñu³² jná¹³ dá² jmáɨ²: Hñú³ ñí¹ lɨ́¹³ liéinh³²
tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ Dió³²”. Tɨ³la³ hnoh² né³, tá²hláu² quioh²¹ háɨn²
bíh¹ má²ca³jmuh³ náh².
18 Hi³ jáun² tsá² ná¹lɨ́n³ mi³jmú³ jɨ³ tsá² ná¹lɨ́n³ tɨ³² liei²¹ siáh³ ca³náɨ³² jáɨ¹³
jáun², hi³ jáun² jmɨ́¹jáun² ca³hnauh² tsú² ha³ lánh³ rón³² lɨ́¹³ jngɨh³ Jesús, hliá²
jmɨ́¹ juénh² dí², quí¹hliá² la³jɨ́n³² tsáu² bíh¹ jmɨ́¹ ná¹tsá²cáun² tsɨ́³ ca³tɨ²¹ jáɨ¹³ hi³
hɨe³² tsú² jáun².
19 Tɨ³la³ jmɨ́¹ ca³niéi² jáun² né³, cua³han³ bíh¹ Jesús já¹ juú² jáun².

Hmá² sí² co² má²quiéin²
(Mateo 21:20-22)

20 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² ca³nga² tsú² ta³ hú²niéi² juɨ³² ñí¹ chi²¹ hmá² sí² jáun²,
hi³ jáun² ca³jíe³ tsú² hi³ la³ má²ca³lɨ³ quiéin² bíh¹ ca³la³ tɨ³ chí² jmu².
21 Jmí¹jáun² tsau³ tsí³ Pé¹, hi³ jáun² ca³záɨh³ dí² Jesús:
—Tɨ³², sá¹ní² jɨe³ dúh¹, má²ca³lɨ³ quiéin² máh³ hmá² sí² hi³ ca³jin³² hnú²
jáun².
22 Jáun² Jesús ca³ngáɨ³ la³ lá²:
—Cáun² chá¹ náh² honh² ñí¹con² Dió³².
23 Quí¹ jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ lɨ³ua³ jan² tsá² záɨh³² máh³ ní²: "¡Quin³²
hnú² ñí¹ ní², hñu³ jmí²miih²¹ cuá²hú³²!", ní¹juáh³ tiá² hu²¹ yáh³ hliáun³ ñéih³
tsí³ tsú², tɨ³la³ taunh³² tsú² ta²¹ hi³ lí¹³ bíh¹ lɨ³tí³ la³ cun³ hi³ má²lí²juáh³, hi³
jáun² bíh¹ lí¹³ la³ jáun².
24 Hi³ jáun² bíh¹ juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh², hi³ la³jí³² hi³ mɨh¹³ náh² ñí¹con²
Dió³², ní¹juáh³ hi³ nio² cáun² honh² náh² hi³ má²hian² náh², jáun² la³ jáun² bíh¹
lí¹³.
25 Hi³ ní¹juáh³ ní¹ má¹ca³lienh¹ náh² Dió³² né³, ní¹juáh³ zian² tsá² ná¹háun³
náh² quiúnh¹, chú³² chíh¹³ náh² honh², hi³ jáun² Ñeh² náh² Tsá² cuá³
hñu³mɨ³cuú² chí¹³ siáh³ tsí³ tsáuh³ hnoh².
26 [Tɨ³la³ ní¹juáh³ hnoh² tiá² la³ chíh¹³ yáh³ honh², hi³ jáun² ja³bí¹ Ñeh² náh²
Tsá² cuá³ hñu³mɨ³cuú² tiá² chí¹³ yáh³ tsí³ tsáuh³ hnoh².]

Nga² tsáu² ñí¹con² Jesús hi³ ha³ jinh¹ hiauh³ dí² jáɨ¹³ hi³ ho²
(Mateo 21:23-27; Lucas 20:1-8)

27 Jáun² né³, ca³cha³tánh¹ tsú² siáh³ já¹ juú² Jerusalén. Tá¹la³ cuá¹ngɨ³² jáun²
Jesús hñu³ cuáh³² chín¹ ca³cua³taunh²¹ tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ ñí¹ zenh¹ tsú², la³
má²quionh³ tɨ³² liei²¹ jɨ³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú² ní²,
28 hi³ jáun² ca³ngáɨh³ dí² Jesús:
—¿Hin² ca³cué³ héih³² hi³ jmuh³² nú² ta²¹ ní²? ¿Hin² tsánh² ca³cué³ jáɨ¹³ hi³
hauh³² hnú² ní²?
29 Jáun² Jesús ca³ngáɨ³:
—Ja³bí¹ jná¹³ siáh³ nga¹ cáun² jáɨ¹³ ñí¹con² hnoh²; ní¹juáh³ hi³ ngáɨh¹ hnoh²
jáɨ¹³ hi³ nga¹ jná¹³ lá², jáun² má¹jáun² juanh²¹ jná¹³ hi³ hin² tsánh² ca³cué³ jáɨ¹³
hi³ jmu² jná¹³ la³jí³² hi³ lá².
30 ¿Hin² tsánh² ca³ze³ hla¹ Juan² hi³ cua³zion³ tsáu² jmáɨ²? ¿Hí¹ Dió³², ho³
tsá²mɨ³cuóun² uá¹? Nga³ né³.
31 Tɨ³la³ tsá² hí³ né³, cáun² lɨ¹ ca³juu³ ca³hlénh³ ja¹ má²tún² hmóu³² bíh¹, hi³
ca³juónh³ la³ lá²:
—Nɨ¹juáh³ hi³ juáh¹³ dí² hi³ Dió³² bíh¹ ca³ze³ tsú², jáun² tsá² ní² né³ lí¹³ nga³:
"Hi³ jáun² né³, ¿he³ láɨh³² sa³ tiá² ta²¹ ca³tianh³² yáh³ náh² tsú²?"
32 Tɨ³la³ ¿hí¹ lí¹³ za¹³ dí² tsú² hi³ tsá²mɨ³cuóun² bíh¹ ca³ze³?
Quí¹hliá² jmí¹ juénh² tsú² ñí¹con² tsáu², quí¹ ñi³² tsú² hi³ la³jín³² tsáu² bíh¹
ná¹lín²³ hi³ hla¹ Juan² jmí¹ lɨn³ jan² *tɨ³² jë¹ Dió³².
33 Hi³ jáun² cu³tsa³² ca³záɨh³ tsú² cú²jueh³² Jesús:
—Tiá² né¹ yáh³ jnoh¹.
Jáun² Jesús né³ ca³juáh³ siáh³:
—Hi³ jáun² sa³jun³ jná¹³ yáh³ juanh²¹ siáh³ hi³ hin² tsánh² ca³cué³ jáɨ¹³ hi³
jmu² jná¹³ la³jí³² ta²¹ lá².

12

Já̈i̇13 hi3 ca3ti̇n1 tsá2 hlá̈i̇h1
(Mateo 21:33-46; Lucas 20:9-19)

1 Jáun2 Jesús ca3ma3liáu32 hi3 liéinh32 tsáu2 cun3quionh3 já̈i̇13 hi3 jmu2, hi3
ca3juáh3 la3 lá2:
—Jmḯ1 zian2 jan2 tsá2 ca3jñí3 mi̇3 uóun2ji̇eh13 hué32 quioh21; jáun2 ca3jmú3
jnḯ13 la3 cu3 la3 jéin3 jáun2, hi3 ca3zíh3 siáh3 cáun2 ñí1 lḯ13 quiáuh32 jmȧih21 mi̇3
uóun2ji̇eh13, ji̇3 hi3 ca3jmú3 tsú2 siáh3 cáun2 hñú3 ñe1 lḯn21 ñí1 lḯ13 di3chín32 tsá2
jmu3 hua3hí13 ñí1ná̈i̇2 jáun2. Jmḯ1 li̇21 jáun2 né3, ca3quiú2 ñí1ná̈i̇2 jáun2 jo3cuo2
tsá2 lḯ13 jmu3 ta21; hi3 jáun2 tsá2 jmu2 hí3 ta21 né3, jmḯ1 ma3hmah1 quioh21
ñí1ná̈i̇2 jáun2 cun3quionh3 hi3 jḯenh32 cú1pih21 la3 cun3 hi3 ló32 jáun2. Jmḯ1 li̇21
jáun2 ngau3 ñí1 uóunh3.
2 Jmḯ1 cá1chó21 jmá̈i̇1 hi3 ca3láu2 mi̇3 uóun2ji̇eh13 né3, jáun2 ca3zen3 tsú2 jan2
*tsá2 má2dí1hlánh1 joh1 ñí1con2 tsá2 ca3cuéh3 tsú2 hí3 ñí1ná̈i̇2 jáun2, hi3 tsa3má̈i̇1
ca3lá2 hi3 ca3láu2 jáun2, la3 cun3 hi3 ca3ti̇n1 tsá2 quioh21 ñí1ná̈i̇2.
3 Ti̇3la3 tsá2 ná1jmu2 hí3 ta21 má1ná1, ca3zanh3 bíh1 tsá2 ca3zen3 hí3 tsá2 quioh21
ñí1ná̈i̇2, hi3 ca3qui3 ca3quiunh3 dí2, hi3 jáun2 lḯ1 hȧi̇21 cuá2 ta3 bíh1 tsú2 ca3chanh3
dí2.
4 Jáun2 tsá2 quioh21 ñí1ná̈i̇2 ca3zen3 siáh3 cónh3í1 jan2 tsá2 má2dí1hlánh1 joh1;
ti̇3la3 tsá2 hí3 né3, ca3quiunh3 bíh1 tsú2 ca3la3 ca3cuḯh3 chí1 ji̇3 hi3 ca3tu3 ca3hión32
dí2 jú1 hlah3 jú1 hó32.
5 Tsá2 quioh21 hí3 ñí1ná̈i̇2 ca3zen3 siáh3 cónh3í1 jan2 tsáu2, ti̇3la3 tsá2 hí3 né3
ca3jngi̇h3 bíh1 tsú2. Jmḯ1 li̇21 jáun2 ca3zen3 dí2 siáh3 juóun32 tsá2 ñí1 hná1 jáun2;
ma3 jan2 tsá2 hí3 ca3quiu3 ca3pan3 bíh1 tsú2, hi3 ma3 jan2 tsá2 hí3 ca3jngi̇h3 tsú2
siáh3.
6 ”Jáun2 jḯ32la3 jon2 bíh1 tsú2 jéi32í1 jmḯ1 zian2 jan2, tsá2 jlánh1 jmḯ1 hnio3 dí2
lḯn32; hi3 jáun2 tsá2 hí3 jon2 bíh1 tsú2 ca3zen3 ñí1 cá1táuh3, quí1 jmḯ1 lḯn23 dí2:
“Cun3 tanh13 bíh1 tsú2 ta21 jón32 jná13”.
7 Ti̇3la3 tsá2 ná1jmu2 hí3 ta21 né3, ca3juu3 ca3hlénh3 ja1 má2tún2 hmóu32 hi3
ca3juónh3 la3 lá2: “Já2 tsá2 nḯ2 bíh1 li̇3quioh21 ñí1ná̈i̇2 lá2 nḯ1 má1jun2 jméi2, chú32
cuḯ1 jngi̇h13 dí2 tsú2, hi3 jáun2 li̇3 quiú13 dí2 ñí1ná̈i̇2 lá2”.
8 Jáun2 ca3zanh3 dí2 tsá2 hí3 hi3 ca3jngi̇h3 dí2 tiáunh1, jmḯ1 li̇21 jáun2 ca3chin2 dí2
ti̇3 cheih32 ñí1ná̈i̇2 jáun2.
9 Jmḯ1 li̇21 jáun2 ca3ngá̈i̇3 Jesús ñí1con2 tsá2 hí3:
—¿He3 lḯn23 hnoh2 jmu3 tsá2 quioh21 hí3 ñí1ná̈i̇2 ñí1con2 tsá2 ca3jmú3 hí3 la3
jáun2? Tsá2 hí3 dá2 jáunh3 bíh1, hi3 ja3ma3tsan2 tsú2 tsá2 jmu2 hí3 ta21 ñí1ná̈i̇2
quioh21, hi3 jáun2 tsá2 siánh3 bíh1 cuéh32 tsú2 cú2jueh32 ñí1ná̈i̇2 jáun2.
10 ”¿Tiá1 má2ca3híh3 hnoh2 ñí1 Sí2 quioh21 Dió32 ñí1 rá1juáh3 jáun2 la3 lá2?:
Quḯn1 hi3 tiá2 ca3jeih21 jáun2 tsá2 ná1lḯn3 ti̇32 hiah32,
ta3né32 má2lḯ3 cá2 má̈i̇3 quḯn1 hi3 jlánh1 bíh1 quien2,
quḯn1 hi3 hu21 cuoh1 hiah32.
11 Hi3 nḯ2 dá2 ca3jmú3 Juo13 bíh1 dí2,
cáun2 hi3 lḯ13 li̇3 tsa3cáun2 tsḯ3 dí2.
12 Jmḯ1jáun2 ca3lḯn13 tsú2 hi3 ma3tson13 Jesús, quí1hliá2 má2ca3li̇3tsi̇n2 dí2 hi3
já̈i̇13 ca3ti̇n1 hmóu32 bíh1 dí2 hi3 má2lḯ2jmú3 tsú2 jáun2. Ti̇3la3, jmḯ1 juénh2 bíh1

tsú² ñí¹con² tsá² ná¹ngɨh³² hí³, hi³ jáun² cáun² lɨ́¹ca³lión³² bíh¹ dí² tsú² cú²jueh³², hi³ jáun² ja³tanh²¹.

Jesús juáh³ hi³ ca³ta¹ dí² má¹hmah²¹ ñí¹con² tsá² chi² hmah²¹
(Mateo 22:15-22; Lucas 20:19-26)

13 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³zen³ tsú² ma³ jan² tsá² *fariseos jɨ³ tsá² cu³ nió³ joh¹ Herodes nɨ́² siáh³, hi³ tsa³ca³ tsa³lian³ dí² Jesús, neh²¹ tiá¹ hléh³² cáun² jáɨ¹³ hi³ lɨ³ lɨ́¹³ tánh³² tso³.

14 Tsá² hí³ cua³taunh²¹ hi³ ca³záɨh³ Jesús la³ lá²:

—Hnú² tɨ³², né¹ jnoh¹ hi³ hnú² hɨeh³² jmáh³la³ jú¹ tson² bíh¹, tiá² hɨ³² yáh³ honh² hnú² la³ cun³ hi³ juáh³ tsáu², quí¹ tiá² jmuh³² yáh³ hnú² hi³ jan² quien² hi³ jan² tiá² quien², tɨ³la³ hnú² bíh¹ jan² tsá² hɨeh³² jú¹ tson² hi³ ca³tɨ²¹ juɨ³² quioh²¹ Dió³². ¿Hí¹ ca³tɨ²¹ má¹hmah²¹ jnoh¹ quɨe³ hi³ mɨ³² *tsá² cuá¹lɨ́n³ mɨ³chí¹ juú² Roma, ho³ tiá² hniáuh³²? ¿Má¹hmah²¹ jnoh¹, ho³ tiá² má¹hmah²¹?

15 Tɨ³la³ Jesús má¹ná¹, ca³lɨ³tsɨn² hi³ tsá² hí³ lɨ́n³ la³ cá¹ la³ jéinh¹ bíh¹, hi³ jáun² ca³záɨh³ dí² la³ lá²:

—¿He³ láɨh³² cá² lau²³ hnoh² jná¹³? Ñá²cán¹ dú¹ cáun² *cú¹tiáu² neh²¹ hi³ jɨe²¹ jná¹³.

16 Jáun² cua³can³² tsú², hi³ jáun² jmɨ́¹ ca³jɨ́e³ Jesús ca³ngáɨ³:

—¿Hin² mɨ³ ñí¹ tá²láɨ¹ ñí¹ lá², hi³ hin² hi³ jmáɨ² tón³² lá² siáh³?

Jáun² tsá² hí³ ca³ngáɨ³:

—Quioh²¹ tsá² cuá¹lɨ́n³ mɨ³chí¹ bíh¹ nɨ³².

17 Jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Jáun² cuéh³ náh² tsá² cuá¹lɨ́n³ mɨ³chí¹ la³ cun³ hi³ ca³tɨn¹ hiáuh³, hi³ cuéh³ náh² siáh³ Dió³² la³ cun³ hi³ ca³tɨn¹.

Jáun² lɨ́¹ ca³ja³cáun² tsɨ́³ bíh¹ tsá² hí³ lɨ³, quí¹hliá² la³ jáun² bíh¹ ca³ngáɨ³ tsú².

Nga² tsáu² ca³tɨ²¹ hi³ jenh¹³ tsú²
(Mateo 22:23-33; Lucas 20:27-40)

18 Hi³ jáun² jmɨ́¹jáun² cua³taunh²¹ ma³ jan² tsá² *saduceos hi³ cua³jɨen³ Jesús. Tsá² cu³ nió³ tsá² saduceos hí³ tiá² ta²¹ haɨh²¹ yáh³ hi³ jenh¹³ tsá² má²cá²tsan³; hi³ jáun² bí¹ jlánh¹ ca³ñí¹ngah¹ dí² Jesús jáɨ¹³ lá²:

19 —Hnú² Tɨ³², ñí¹ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés rá¹juáh³ nɨ́¹juáh³ jan² tsá²ñuh² ca³jun³ ta³ tiá² ca³lɨ³zian² jon² quionh³ tsá²mɨ³ ñí²cuo², jáun² tsá²ñuh² dá¹jon²¹ hla¹ hí³ ca³tɨn¹ jan³ siáh³ tsá²mɨ³ hí³, hi³ jáun² lɨ³ zian² jon² hi³ ca³tɨn¹ hla¹ hí³.

20 Hi³ jáun² né³, jmɨ́¹ zian² cá² mí¹zionh² tsá²ñuh² hi³ jmɨ́¹ ná¹lɨ́n³ quiaun³ má²tún² raɨnh²¹ jan² jméi² mí¹ziú¹³. Tsá² má²ján³ né³ jmɨ́¹ ca³jéinh³² cuo² quionh³ jan² tsá²mɨ³, tɨ³la³ jun³ bíh¹ tsá²ñuh² hí³ ta³ tiá² jon² ca³lɨ³zian².

21 Jáun² dá¹jon²¹ bíh¹ tsú² ca³jéinh³² siáh³ cuo² quionh³ tsá²mɨ³ hnáɨ³ hí³, tɨ³la³ ca³jun³ bíh¹ siáh³ tsá² hí³ ta³ tiá² jon² ca³lɨ³zian²; la³ jáun² bíh¹ ca³lɨ³ siáh³ quioh²¹ tsá² ñí¹ má²gáun³.

22 La³ jáun² bíh¹ ca³lɨ³ quioh²¹ tán¹ quiaun³ tsá² hí³, hí¹ jan² yáh³ tsú² tiá² ca³lɨ³zian² jon² quionh³ tsá²mɨ³ hí³. Ñí¹ cá¹táuh³ jáun² né³, jun³ bíh¹ siáh³ hnga² tsá²mɨ³.

23 Jáun² né³, nɨ́¹ má¹tɨ³ ñí¹ ca³jenh¹³ tsú², ¿hin² dá² tsánh² tsá² quiaun³ hí³ lɨ́¹³ ñí²cuo² tsá²mɨ³ hí³, quí¹ tán¹ quiaun³ bíh¹ tsú² ca³jéinh³² cuo² quionh³ tsá²mɨ³ hí³?

24 Jáun² Jesús ca³ngáɨ³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Ná¹tsá²con² lɨ́n³² bíh¹ hnoh², cun³ñí¹ hi³ tiá² cuɨn² náh² Sí² quioh²¹ Dió³² hi³ sa³jun³ pí³ quioh²¹ Dió³² nɨ́² siáh³.
25 Quí¹ nɨ́¹ má¹ca³jenh¹³ tsáu² ja¹ hla¹, tiú²uú² cuo² tsú² jéinh³² yáh³, hi³ sa³jun³ cuen³ bíh¹ tsú² siáh³ jon² hi³ jéinh³² cuo², quí¹ má¹jáun² dá² má²lɨ́n¹³ tsú² la³jmɨ́¹ lɨ́n³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² bíh¹, tsá² tionh² hí³ hñu³mɨ³cuú².
26 Tɨ³la³ hi³ ca³tɨ²¹ nɨ́¹juáh³ hi³ tson² jenh¹³ tsá² má²cá²tsan³ né³, ¿tiá¹ má²ca³híh³ hnoh² ñí¹ Sí² quioh²¹ hla¹ Moisés, hi³ ha³ lánh³ lɨ́³ jáɨ¹³ hi³ ca³hléh³ jáun² Dió³² ja¹ hmá² ton² hi³ jmɨ́¹ chí¹cau³² jáun²? Jmɨ́¹ ca³juáh³ tsú² jáun² la³ lá²: “Jná¹³ bíh¹ la³², Dió³² Juo¹³ Há²bran²¹, Isaac jɨ³ Jacob nɨ́² siáh³”.
27 Quí¹ Dió³² dá² lɨ́n³ Dió³² Juo¹³ tsá² zian² bíh¹, tiá² lɨ́¹³ yáh³ lɨ́n³ tsú² Dió³² Juo¹³ tsá² má²jun¹; jáun² né³, lɨ́¹ ná¹tsá²con² tɨ³ ca³nga² bíh¹ hnoh².

Héih³² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien²
(Mateo 22:34-40; Lucas 10:25-37)

28 Ja¹ quioh²¹ tsá² hí³ né³ jmɨ́¹ zenh¹ siáh³ jan² tsá² lɨ́n³ tɨ³² liei²¹, tsá² má²lɨ́²niéi³² jáɨ¹³ hi³ má²lɨ́²juáh³ tsú² jáun². Tsá² hí³ né³ ca³lɨ³tsɨn² hi³ re² bíh¹ má²lɨ́²ngáɨ³ Jesús, hi³ jáun² ca³ngáɨh³ dí² siáh³ la³ lá²:
—¿Hín² bíh¹ héih³² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien²?
29 Jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³:
—Hi³ lá² bíh¹ héih³² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ ñí¹ la³jɨ́³²: “Sá¹nɨ́² niéi² hnoh² tsá² *Israel, jɨ́³²la³ jan² tán¹ Dió³² Juo¹³ bíh¹ dí² lɨ́n³ Dió³².
30 Jáun² ¡ma³hno¹ Dió³² Juóuh³² ca³la³ jonh³ jmɨ́¹ honh², la³jɨ́³² jmɨ́²chí³ quián¹³, jɨ³ la³jɨ́³² hi³ lɨ́n²³ nú², jɨ³ ca³la³ jɨ́³² pí³ quián¹³ nú² siáh³!” Hi³ nɨ́² bíh¹ héih³² la³ñí¹ hi³ jlánh¹ bíh¹ quien².
31 Hi³ jáun² héih³² ñí¹ má²tun³ né³ lɨ́³ la³ lá²: “¡Ma³hno¹ tsá²mɨ³cuóun² renh² la³jmɨ́¹ hno³ nú² huen²!” Tiú²uú² zia³² yáh³ cónh³í¹ cáun² héih³² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ hi³ tun³ nɨ́².
32 Jáun² né³, tɨ³² liei²¹ hí³ ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:
—Chú³² lɨ́n³² bíh¹ la³ má²lɨ́²juah²¹ hnú² nɨ́² Tɨ³². Jú¹ tson² bíh¹ nɨ³² má²lɨ́²juah²¹ hnú², hi³ jɨ́³²la³ jan² tán¹ Dió³² bíh¹ zian², hi³ tiá² zian² yáh³ cónh³í¹ jan² Dió³² siánh³.
33 Jɨ³ hi³ jlánh¹ bíh¹ quien² hi³ má¹hno¹ dí² Dió³² la³ jonh³ jmɨ́¹ tsɨ́³ dí², la³jɨ́³² hi³ ngɨ²³ dí², [la³jɨ́³² jmɨ́²chí³ quiú¹³ dí²,] jɨ³ la³jɨ́³² pí³ quiú¹³ dí² nɨ́² siáh³; jɨ³ hi³ ca³ta¹ dí² má¹hno¹ siáh³ tsá²mɨ³cuóun² raɨnh²¹ la³jmɨ́¹ hno³ dí² hmóu³², hi³ nɨ́² bíh¹ hi³ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ jáh³ hi³ jngɨh² tsú² jáun² ñí¹con² Dió³², jɨ³ la³jɨ́³² hi³ lɨ́¹ cue³² tsú² jáun² ñí¹con² Dió³² hi³ jɨn³² tsú² jáun² ñí¹ lɨ́³ ñí¹hiú¹³.
34 Hi³ jáun² jmɨ́¹ má²lɨ́²niéi³² jáun² Jesús hi³ tsá² hí³ má²lɨ́²ngáɨ³ re² lɨ́n³², jáun² ca³juáh³ dí² la³ lá²:
—Cú¹pih²¹ bíh¹ jéi³²í¹ hniáuh³² hi³ huh²¹ hnú² jo³cuo² Dió³².
Hi³ jáun² hí¹ jan² yáh³ tiú²uú² hin² ca³tia³ tsɨ́³ hi³ nga³ siáh³ jáɨ¹³ ñí¹ hná¹ jáun².

¿Hin² bíh¹ jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ Tsá² lɨ́n¹³ Cristo?
(Mateo 22:41-46; Lucas 20:41-44)

35 Jesús jmɨ́¹ cuá¹má²tɨn² tsáu² hñu³ cuáh³² chín¹, hi³ jmɨ́¹ cuá¹juáh²³ la³ lá²:

—¿He3 láɨh32 juáh3 tsá2 ná1lɨ́n3 tɨ32 liei21 hi3 jan2 tsá2 jón2zɨ́h1 jón2cho1 hla1
Dá2vi21 bíh1 néh1 Tsá2 lɨ́n13 Cristo?
36 Quí1 hnga2 hla1 Dá2vi21 ca3hléh3 la3 cun3 jáɨ13 hi3 ca3cué3 Jmɨ́2chí3 Chun1
hñu3 tsɨ́3, hi3 ca3juáh3 la3 lá2:
Dió32 Juóu32 jná13 ca3záɨh3 Tɨ32 Juóu32 jná13:
Tɨ3 cuá2 chu21 quion21 jná13 ñí3,
ca3la3 tɨ3 ñí1 cá1chó21 jmáɨ1 hi3 jmu1 jná13 hi3 tsá2 hau2 hnú2 lɨ́n13 la3jmɨ́1 lɨ́3
cáun2 jlɨ21 hi3 hí1 cú1pih21 tiá2 quien2 hi3 ná1tsɨn21 hnú2 tanh1.
37 Hi3 jáun2 né3, ¿ha3 bí1 lánh3 rón32 lɨ́13 hi3 Tsá2 lɨ́n13 Cristo lɨ́n3 jan2 tsá2 jón2zɨ́h1
jón2cho1 hla1 Dá2vi21?, quí1 ta3 bí1 hnga2 yáh3 hla1 Dá2vi21 hí3 la3 ca3juáh3 hi3
Juo13 bíh1 tsú2 Tsá2 lɨ́n13 hí3 Cristo.
Jáun2 tsá2 juóun32 jmɨ́1 tionh1 hí3 ñí1 jáun2 né3, ca3la3 hi3 hiún2 lɨ́n32 bíh1 tsɨ́3
jmɨ́1 ná1náɨ32.

Jesús jñéih23 tsáu13 tsá2 ná1lɨ́n3 tɨ32 liei21
(Mateo 23:1-36; Lucas 11:37-54; 20:45-47)

38 Jmɨ́1 ca3ma3tɨn2 Jesús tsá2 ná1ngɨh32 hí3 né3, ca3juáh3:
—Hua3hín13 náh2 jmu3 quiúnh1 tsá2 ná1lɨ́n3 tɨ32 liei21, quí1 tsá2 hí3 jlánh1
zaɨn32 hi3 quɨ́h32 hmɨh32 cuo2 hi3 ñi3táunh1 tɨ3 hlá2 tɨ3 nɨ́2; jlánh1 hniá1 tsú2 hi3
tsáu2 cuen3 Dió32 nɨ́1 má1ca3jenh2 dí2 ja1 hmah21,
39 jlánh1 hniá1 tsú2 tiánh3 ñí1 jlánh1 bí1 quien2 hñu3 cuáh32 quioh21, jɨ3 hi3
hniá1 tsú2 siáh3 tiánh3 ñí1 jlánh1 bí1 quien2 nɨ́1 má1ca3cha3táunh1 ñí1 nio2 jmáɨ1.
40 Tsá2 hí3 bíh1 tsá2 quin23 sɨ́1 hñú13 tsá2mɨ3 hnáɨ3, hi3 má1lɨ32 jáun2 né3, lɨ́1
ráɨn32 ñí1 cun3quionh3 hi3 liéinh32 jáun2 Dió32 ué3 lɨ́n32. Cun3ñí1 hi3 jáun2, tɨ3
jlánh1 bíh1 huáh2 tsɨ́3 héih32 hi3 tá1tsɨn1 tsú2 nɨ́1 má1jáun2.

Quɨe3 ca3cué3 tsá2mɨ3 hnáɨ3 tia3mii2
(Lucas 21:1-4)

41 Cu3 jéin32 jmɨ́1 cuá1tón21 Jesús có32 ho3hñú13 cuáh32 chín1, có32 ñí1 táun3
cuó2 toh2 tsú2 quɨe3, hi3 cuá1jɨ́en32 dí2 tsá2 toh2 quɨe3 ñí1 jáun2; hi3 jáun2 ca3jɨ́e3
tsú2 hi3 juóun32 tsá2 hánh3 toh2 hliáun3 quɨe3 hñu3 cuó2 jáun2.
42 Jmɨ́1jáun2 ca3chó32 jan2 tsá2mɨ3 hnáɨ3 tia3mii2 hi3 ca3taunh3 tun3 cú1dáɨn3,
quɨe3 tiá2 lin1 nga3 quien2.
43 Jmɨ́1jáun2 ca3teh3 Jesús tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2, hi3 ca3záɨh3 dí2 la3 lá2:
—Jú1 tson2 cu3tí3 juo3 jná13 hnoh2, hi3 tsá2mɨ3 hnáɨ3 tia3mii2 ó32, tɨ3 hliáun3
bíh1 má2lɨ́2cué32 tsú2 la3 cónh3 bíh1 la3jɨ́n32 tsá2 má2lɨ́2tióh32 quɨe3 hñu3 cuó2 ñí1
hná1 nɨ́2.
44 Quí1 la3jɨ́n32 tsá2 ñí1 hná1 nɨ́2 cue32 la3 cun3 hi3 má2ziau32 quioh21 bíh1;
tɨ3la3 tsá2mɨ3 tia3mii2 ó32 né3, má2lɨ́2cué32 la3jɨ́32 la3 cun3 hi3 jmɨ́1 zia32 quioh21
bíh1, hi3 jmɨ́1 má2ma3hau3 hi3 lɨ́13 zian2 tsú2 quioh21.

13

Jesús juáh3 hi3 chau21 jmáɨ1 tsúnh13 cuáh32 chín1
(Mateo 24:1-2; Lucas 21:5-6)

1 Ta3 má2cuá1cuá2haɨn32 Jesús hñu3 cuáh32 chín1, jan2 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2
tsú2 ca3juáh3:

—Tɨ32, sá1ní2 jɨe3, ¡hénh3 ma3 chú32 jniá3 hñú3 ní2, hi3 hen3 ma3 cáh1 siáh3 quín1 hi3 lí3 hiah32!

2 Tɨ3la3 Jesús ca3ngáɨ3 la3 lá2:

—¿Jíeh21 hnú2 hi3 jueh32 lín32 hñú3 lá2? Ñí1 lá2 dá2 lí13 hi3 hí1 cá2 máɨ3 quín1 tiú2uú2 ná1juɨn1 quionh3 quín1 raɨnh21; la3jí32 bíh1 juú1 tsúnh13.

Ha3 lánh3 rón32 lɨ3 lin1 ñí1 táuh3 jmáɨ1
(Mateo 24:3-28; Lucas 21:7-24; 17:22-24)

3 Jmí1jáun2 ja3taunh21 dí2 tɨ3 tsɨ3 máh3 Olivos ñí1 jniá3 jáun2 cuáh32 chín1. Tá1la3 má2cuá1tón21 jáun2 Jesús ñí1 jáun2 né3, jáun2 Pé1, Jacobo, Juan2 jɨ3 Tre21 ní2 siáh3 ca3ngáɨ3 ñí1con2 tsú2 la3 lá2 tá1la3 tiá2 hin2 zian2:

4 —Hnáu2 jnoh1 hi3 juáh13 hnú2 ha3 líh3 lí13 hi3 má2lí2juah21 hnú2 jáun2. ¿He3 dá2 lánh3 rón32 lɨ3 lin1 ní1juáh3 má1tɨ3 ñí1 lɨ3tí3 hi3 ní2?

5 Jáun2 Jesús ca3juáh3 la3 lá2:

—Hua3hín13 lín32 náh2 jmu3, hí1 jan2 lí2 hin2 cuí1 má1cau2 náh2.

6 Quí1 juóun32 lín32 tsáu2 ja3táunh1 hi3 ja3jmú3 hi3 lín3 la3juah21 dú1 jná13, hi3 ja3juah21: "¡Jná13 bíh1 lín3 Cristo!"; jáun2 juóun32 lín32 bíh1 tsáu2 ma3can2 tsú2.

7 "Tɨ3la3 ní1 má1ca3niéih2 náh2 jáɨ13 hi3 má2zia32 hniéi2 tɨ3 hlá2 tɨ3 ní2, ha3 lí2 juenh3 náh2, quí1 la3 jáun2 ca3tɨ21 lí13 bíh1 tín2, tɨ3la3 jun3juáh13 hi3 má2tsa3hín3 yáh3 jaun32.

8 Quí1 tsá2 zian2 cáun2 hué32 jmu3 hniéi2 quionh3 tsá2 zian2 hué32 siáh3, jɨ3 tsá2 hín13 hué32 ñí1 hliáun3 quiu3 tín3 siáh3 quionh3 tsá2ján2 tsá2ján2; ñí1 hliáun3 qui3 jíeh3 hué32 hi3 lɨ3 zia32 siáh3 ho3cuóun3, [jɨ3 hi3 lí1 tiáunh1 tsáu2 tiá3 siaun32]. Hi3 ní2 dá2 cun3 ja1 má2ca3lɨ3liau3 bíh1 hi3 ma3tso2 tsáu2 tsí3, jun3juáh13 má2hnáu2 yáh3.

9 "Tɨ3la3 hniáuh32 tiáunh1 hua3jan21 bíh1 hnoh2; quí1 hnoh2 dá2 jɨenh3 tsú2 jo3cuo2 tsá2tan21, jɨ3 hi3 quiu3 po3 tsú2 hnoh2 la3 tɨ3 hñu3 cuáh32 quiú13 dí2. Hi3 tsa3jau2 tsú2 siáh3 hnoh2 ta3 ñí1 tsá2 ná1ho2 ta21 jɨ3 ta3 ñí1 tsá2 ná1lín3 re21 ní2 siáh3 cun3ñí1 hi3 ca3tɨn1 jná13; má1jáun2 bíh1 má2lí13 cuéh1 hnoh2 jú1 tson2 hi3 ca3tɨn1 jná13 ñí1con2 tsá2 hí3.

10 Ñeh2 bíh1 hi3 táuh3 jmáɨ1 má1ná1, jú1 chú32 hi3 lí13 liáun3 tsú2 ca3tɨ21 ngáɨ32 tsú2 tín2 ñí1con2 la3jɨn32, la3jáh3 dú1 ñí1 juo3 tsá2 jma2.

11 Ní1 má1já2jau2 tsú2 hnoh2 ta3 ñí1 tsá2tan21 né3, ha3 lí2 jmú2 náh2 hɨ32 honh2 ní1juáh3 he3 cuá1juah21 náh2 ñí1 jáun2. Quí1 jmáɨ1 jáun2 dá2 cáun2 cuá1hléh1 hnoh2 la3 cun3 jáɨ13 hi3 hí3 hñu3 honh2 bíh1 náh2; quí1 jáɨ13 jáun2 cué32 Jmí2chí3 Chun1 bíh1, jun3juáh13 jáɨ13 quián13 hmóu32 yáh3 náh2.

12 Hí1 la3 tɨ3 tsá2 jan2 jméi2 mí1ziú13 quionh3 yáh3 tsú2 jɨenh3 hi3 jngah3 tsáu2, jɨ3 tsá2 má2lieih21 siáh3 jɨenh3 jon2; jon2 tsáu2 jmu3 hniéi2 quionh3 jméi2 mí1ziú13, hi3 hí1 ca3la3 tɨ3 jɨenh3 yáh3 tsú2 tsá2 má2lieih21 hí3 hi3 jngah3 tsáu2.

13 Tsá2 zian2 tá1 cáun2 hngá1máh3 bíh1 lɨ3hau2 hnoh2 cun3ñí1 hi3 ca3tɨn1 jná13; tɨ3la3 ní1juáh3 tsá2 nio2 cáun2 tsí3 la3 má2nio2 jáun2 ca3la3 tɨ3 ñí1 cá1táuh3 jmáɨ1 né3, tsá2 hí3 bíh1 liáun3.

14 "Ní1 má1ca3jɨeh3 hnoh2 hi3 hlah3 hi3 hó32 hi3 jmu3 hi3 hliáh13 ñí1 híen1 [la3 cun3 hi3 ca3híe3 jáun2 hla1 Daniel *tɨ32 jë1 Dió32], má1ca3jɨeh3 hnoh2 hi3 hi3 jáun2

má²nio² ñí¹ tiá² jmɨ́¹ ca³tɨn¹ —nɨ́¹juáh³ tsá² hɨ³² jáɨ¹³ lá², cuɨ́¹ ngɨ¹³—, hi³ jáun² jmáɨ¹ jáun² má²hniáuh³² cuon³ tsá² hɨ́n¹³ tɨ³ Judea ñí¹ lɨ́³ máh³.

15 Hi³ jáun² nɨ́¹juáh³ tsá² cuá¹tsɨ²¹ tsáɨh³ hñú³ máɨ² tsáɨh³ quioh²¹ jmáɨ¹ jáun² né³, ha³ lɨ́² cuɨ́¹ son² hi³ tsa³hen² ñéih³ hi³ tsa³quián³ hi³ nio² ñéih³ quioh²¹, hniáuh³² la³juɨ³² cuon³ bíh¹ tsú²;

16 hi³ nɨ́¹juáh³ tsá² cuá¹húnˈ ñí¹náɨ² né³, tiá² hniáuh³² yáh³ tsánh³² tsú² hi³ tsa³quián³ ha¹.

17 ¡Jlánh¹ juo²³ tsá²mɨ³ tsá² ná¹quian² jon² jmáɨ¹ jáun², jɨ³ tsá² ná¹jan² dáɨn² tiúh²³ nɨ́² siáh³!

18 Mɨ́¹ náh² ñí¹con² Dió³² hi³ ha³ lɨ́² cuɨ́¹ chau²¹ jmáɨ¹ jáun² cáun² jmɨ́¹ ñí¹cuóu³;

19 quí¹ jmáɨ¹ jáun² lɨ³ zia³² cáun² uu³mí²tsɨ³² huáh² tsɨ́³ cu³tí¹³, cáun² hi³ hí¹ cónh³ tiá² má²lɨ³² la³ cun³ jmɨ́¹ ca³jmú³ Dió³² hngá¹máh³ lá², hi³ sa³jun³ lɨ³ zia³² bíh¹ siáh³ tɨ³ chí¹cáɨn² jáun².

20 Sá¹jmɨ́¹ hi³ Dió³² Juo¹³ dí² tiá² hná³² jmáɨ¹ jáun² dúh¹, jáun² ca³la³ jɨ́n³² bíh¹ tsáu² jmɨ́¹ hiá¹ jmɨ́¹ tsán¹³; tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ hnio³ tsú² tsá² joh¹, tsá² má²ca³quianh³ tsú² hí³ hnga², hi³ jáun² bíh¹ má²ca³hná³ Dió³² jmáɨ¹ jáun².

21 ”Né³² né³, nɨ́¹juáh³ má¹jáun² má²zian² tsá² juáh³ ñí¹con² hnoh²: “¡Sá¹nɨ́² jɨe³, ñí¹ lá² má²cuá³ Tsá² lɨ́n³ Cristo!”, ho³: “¡Sá¹nɨ́² jɨe³, ñí¹ zio¹ má²cuá³!”, ha³ lɨ́² lɨ́¹ táunh³ náh² ta²¹.

22 Quí¹ juóun³² bíh¹ tsáu² ja³táunh¹ hi³ ja³ma³cau², hi³ juáh³ hi³ lɨ́n³ Cristo, jɨ³ tsá² juáh³ siáh³ hi³ ná¹lɨ́n³ tɨ³² jë¹ Dió³²; hi³ jmu³ siáh³ li²¹ jɨ³ hua³jueh³², hi³ ma³can² tsáu², hi³ hí¹ la³ tɨ³ tsá² má²ca³quianh³ hnga² yáh³ Dió³² ma³can² tsú² siáh³ nɨ́¹juáh³ hi³ lɨ́¹³.

23 Tɨ³la³ cuɨ́¹ tiáunh¹ hnoh² hua³jan²¹ lɨ́n²¹; quí¹ la³jɨ́³² bíh¹ má²lɨ́²juo³ jná¹³ hnoh² ta³ tin².

Jmáɨ¹ hi³ jáunh³ Jon² tsá²mɨ³cuóun²
(Mateo 24:29-35,42,44; Lucas 21:25-36)

24 ”Tɨ³la³ nɨ́¹ má¹ca³nga² uu³mí²tsɨ³² huáh² tsɨ́³ nɨ́² né³, má¹jáun² má²nieh¹³ hiú², hi³ zɨ́h² siáh³ tiú²uú² joh¹ cué³²,

25 jɨ³ hi³ ziu³ súh³² siáh³ chí¹jmaɨ²¹ haɨ²¹ chi³cuú², hi³ hí¹ ca³la³ tɨ³ pí³ hi³ jniá³ chi³cuú² yáh³ ru³ juá³ siáh³.

26 Má¹jáun² máh³ jɨen³² tsú² Jon² tsá²mɨ³cuóun² hi³ cuá¹jáunh²³ juɨ³² ja¹ jnie² quionh³ pí³ hi³ cáu² hi³ jueh³² lɨn³² quioh²¹, hi³ lin¹ hi³ quien² tsú².

27 Má¹jáun² zen³ tsú² tsá²cuú² tsá²ta³ hi³ chan³ cu³lɨ²¹ tsá² má²ná¹quiánh¹ hí³ joh¹, tsá² zian² tá¹ quiún³ cuoh¹ mɨ³cuú², la³ tɨ³ hué³² ñí¹ má²uóunh³, ca³la³ tɨ³ ñí¹ cá¹táuh³ cuoh¹ mɨ³cuú².

28 ”Cuɨ́¹ ngɨ¹³ náh² jáɨ¹³ hi³ jmu¹ jná¹³ lá² cun³quionh³ hmá² sí² co²: Jɨ́eh³² hnoh² nɨ́¹juáh³ má²tá¹jmu¹³ hmá², hi³ má²ná¹hion² siáh³ mu²¹ zɨ́h³, jáun² má²ná¹ñíh¹ hnoh² hi³ má²má²janh² bíh¹ jmɨ́¹ ñí²hiú².

29 Ja³bí¹ la³ jáun² bíh¹ siáh³, nɨ́¹juáh³ má²jɨ́eh³² hnoh² hi³ má²lɨ́²³ la³jɨ́³² hi³ má²lɨ́²juánh³² jná¹³ nɨ́², jáun² má²ñíh¹ náh² hi³ ho³hñú¹³ bíh¹ má²zenh² jná¹³ Jon² tsá²mɨ³cuóun².

30 Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ la³jɨ́³² hi³ nɨ́² lɨ¹³, ñeh² bíh¹ hi³ hiá¹ tsán¹³ tsá² zian² jmáɨ¹ hi³ ziáun² dí² lá².

31 Chau21 jmáɨ1 tsa3hín3 bíh1 la3j́32 hi3 jniá3 chi3cuú2 la3 má2quionh3
hngá1máh3 lá2, tɨ3la3 jáɨ13 quion21 jná13 má1ná1, tiá2 tón32 jmáɨ1 tsa3hín3 yáh3.
32 ”Tɨ3la3 hi3 ca3tɨ21 hín2 jmáɨ1, ho3 hín2 la3nió1 lɨ́13 la3 jáun2 né3, hí1 jan2 yáh3
tiá2 hin2 ñi32, quí1 hí1juáh3 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32, tsá2 tionh2 hñu3mɨ3cuú2 yáh3
tiá2 ñi32, hi3 sa3jun3 hnga2 yáh3 Jon2 Dió32 ñi32 siáh3; jɨ́32la3 hnga2 bíh1 Dió32
Jméi2 tsú2 ñi32.
33 ”Cun3ñí1 hi3 jáun2 né3, tianh3 náh2 ná1ñí1 hi3 ná1ua3hin13 náh2, [jɨ3 hi3
ná1lienh1 náh2 siáh3 Dió32,] quí1 tiá2 ñíh1 yáh3 náh2 ha3 lɨ́h3 chau21 jmáɨ1 jáun2.
34 Quí1 jmáɨ1 jáun2 lɨ́13 la3 lá2: Jan2 tsá2ñuh2 cua3han3 hñú13, hi3 ngau3 ñí1
uóunh3; tɨ3la3 ñeh2 bíh1 hi3 cua3haɨn32 tsú2 má1ná1, ca3chá3 tsú2 hñú13 jo3cuo2
tsá2 quian21, hi3 ma3 quin32 ma3 jan32 ca3cuéh3 dí2 ta21 hi3 ca3tɨn1 jmu3, hi3
ca3jmú3 tsú2 siáh3 héih32 ñí1con2 tsá2 jmu2 hua3hí13 ho3hñú13 hi3 jmu3 re2 ta21
quioh21.
35 Hi3 jáun2 ja3bí1 hnoh2 uá2jaɨ32 tianh3 náh2 ná1ñí1, quí1 tiá2 ñíh1 yáh3
náh2 ha3 lɨ́h3 cuánh32 tsá2 hñú13, hí1 cuánh32 cun3 ca3niéi2, ho3 cuánh32
cun3 chu3nie2, ho3 cuánh32 la3 cun3 ca3hó3 cá1háu2 hi3 ñí1, ho3lá2dá2 tɨ3 nɨ́1
má1já2jnia2 uá1;
36 su3uú2 jáunh23 tsú2 cu3dié2jan2 ta3 ná1cuóun1 náh2.
37 La3 cun3 hi3 juanh32 jná13 ñí1con2 hnoh2 juo3 jná13 siáh3 la3jín32 tsáu2:
¡Tianh3 náh2 ná1ñí1 náh2!

14

Má2ren21 tsú2 jáɨ13 hi3 zanh3 Jesús
(Mateo 26:1-5; Lucas 22:1-2; Juan 11:45-53)

1 Tun3 jmáɨ1 bíh1 jéi32í1 jmɨ́1 hniáuh21 hi3 tɨ21 *Jmɨ́1hɨ́en1, jmáɨ1 hi3 cúh2 tsá2
*judíos *hí3 cuú2miih21, la3 cun3 hí1miih21 tiá2 tie3 jan2 yáh3. Hi3 jáun2 tsá2
ná1lɨ́n3 mi3jmú3 jɨ3 tsá2 ná1lɨ́n3 tɨ32 liei21 nɨ́2 siáh3 ca3hnauh2 tsɨ́3 ha3 lánh3 rón32
lɨ́13 zanh3 dí2 Jesús ta3máɨh3, hi3 jáun2 jngɨh3 dí2.
2 Tɨ3la3 jmɨ́1 ná1juáh23 dí2:
—Ha3 tiá2 zanh13 yáh3 dí2 tsú2 tá1la3 jmáɨ1 má1ná1, quí1 hu3sa3 nɨ́2 lɨ́1
ca3taunh3 tsáu2 tiá3 siaun32.

Jan2 tsá2mɨ3 sé23 no1 má2ró32 chí1 Jesús
(Mateo 26:6-13; Juan 12:1-8)

3 Jmɨ́1jáun2 jmɨ́1 cuá1tón21 Jesús já1 juú2 Betania, hñú13 Sí1mu21 tsá2 jmɨ́1 téh23
tsú2 hí3 “tsá2 lɨ́n3 *mɨ3ho21 péin3”. Tá1la3 jmɨ́1 cuá1tón21 jáun2 Jesús ñí1 mesa
né3, cuan3 jan2 tsá2mɨ3 hi3 quian32 cáun2 tse3 míh1 hi3 lɨ́3 cún1 tiáu2 alabastro
hi3 jmɨ́1 canh2, hi3 ha21 no1 má2ró32 chu21 lɨ́n21, jmaɨh21 hngó32 quioh21 cáun2
há2 má2ró32 jmáɨ2 nardo, cáun2 hi3 hmuh21 lɨ́n21. Jáun2 ca3jó3 tsú2 mɨ3láɨ1 tse3
pih21 jáun2, hi3 jáun2 ca3sé3 dí2 no1 má2ró32 jáun2 chí1 Jesús.
4 Ma3 jan2 tsá2 jmɨ́1 tionh1 ñí1 jáun2 ca3míh3 tsɨ́3, hi3 jáun2 ca3juónh3 la3 lá2 ja1
hmóu32:
—¿He3 láɨh32 sa3 lɨ́1 quí2 lɨ́1 hin23 tsú2 no1 má2ró32 nɨ́2 quioh21?
5 No1 má2ró32 nɨ́2 jmɨ́1 lɨ́13 tsa3hnáɨ1 lɨ́3 cun3 hnɨ32 nio2 hña3láu3 héih32 quɨe3
*cú1tiáu2, jáun2 quɨe3 jáun2 jmɨ́1 lɨ́13 cuéh32 tsú2 tsá2 tia3mii2.
Jáun2 ca3ziu3 ca3hɨen3 tsú2 tsá2mɨ3 hí3.

6 Tɨ3la3 Jesús ca3juáh3 la3 lá2:
—Ha3 lɨ́2 lɨ́1 jmú2 náh2 liúnh1 ñí1con2 tsú2; ¿he3 láɨh32 ma3tsan13 hnoh2 tsɨ́3
tsú2? Quí1 cáun2 hi3 chu21 bíh1 la32 má2lɨ́2jmú3 tsú2 ñí1con2 jná13.
7 Quí1 la3jɨ́32 jmáɨ1 bíh1 zian2 tsá2 tia3mii2 ja1 quián13 hnoh2, hi3 jáun2 lɨ́13 bíh1
jmúh13 náh2 hi3 chú32 ñí1con2 tsú2 lɨ3ua3 cáun2 jmáɨ1 hi3 hnáuh2 náh2 jmúh13;
tɨ3la3 jná13 né3, jun3juáh13 jmáɨ1 ca3la3 jɨ́32 yáh3 cuon1 jná13 ja1 quián13 hnoh2.
8 Tsá2mɨ3 nɨ́2 má2lɨ́2jmú3 la3 cun3 hi3 lɨ́13 lɨ3 jmu3 ñí1con2 jná13; quí1 má2lɨ́2sé32
tsú2 jná13 no1 má2ró32 ta3 tin2 ñeh2 bíh1 hi3 tsa3haun3 ná1.
9 Quí1 jú1 tson2 juo3 jná13 hnoh2, hi3 lɨ3ua3 cáun2 ñí1 tsa3hléh2 tsú2 jú1 chú32
tá1 cáun2 hngá1máh3, ja3bí1 tsa3chá2 tsú2 siáh3 la3 cun3 hi3 má2lɨ́2jmú3 tsá2mɨ3
lá2, hi3 jáun2 chau13 tsɨ́3 tsáu2 hi3 ca3tɨn1 tsú2.

Judas jɨenh23 Jesús
(Mateo 26:14-16; Lucas 22:3-6)

10 Jáun2 né3, jmɨ́1jáun2 ngau3 Judas tsá2 ja3 hí3 tɨ3 juú2 Queriot, jan2 tsá2
quian3tun3 joh1 Jesús, hi3 ca3ñí1lienh13 dí2 tsá2 ná1lɨn3 mi3jmú3 hi3 jmu3 dí2 jáɨ13
hi3 jɨenh3 dí2 Jesús jo3cuo2 tsá2 hí3.
11 Jmɨ́1 má2lɨ́2niéi32 jáun2 tsá2 hí3 jáɨ13 jáun2 né3, ca3lɨ3 hiún2 lɨ́n32 bíh1 tsɨ́3,
jáun2 ca3jmú3 tsú2 jáɨ13 hi3 cué32 quɨe3. Jáun2 né3, Judas ca3hnauh2 tsɨ́3 ha3 lánh3
rón32 lɨ́13 jɨenh3 dí2 Jesús.

Jesús jmu2 má32 hi3 lɨ́3 nóh32 ca3tɨ21 hi3 jún3
(Mateo 26:17-29; Lucas 22:7-23; Juan 13:21-30; 1 Corintios 11:23-26)

12 Jmɨ́1 cá1chó21 jmáɨ1 hi3 cua3hlau3 Jmɨ́1hɨ́en1, jmáɨ1 hi3 cúh2 tsá2 judíos hí3
cuú2miih21, la3 cun3 hí1miih21 tiá2 tie3 jan2, jmáɨ1 hi3 jngɨh2 tsú2 jáun2 *já1ziáh2
míh1 ñí1con2 Dió32 ca3tɨ21 Jmɨ́1hɨ́en1, jáun2 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 Jesús ca3ngáɨ3,
hi3 ca3juáh3 la3 lá2:
—¿Ha3 jinh1 hnáuh2 hnú2 hi3 tsá1jmú13 jnoh1 hua3jan21 má32 quioh21
Jmɨ́1hɨ́en1 lá2 hi3 cúh13 hnú2?
13 Jmɨ́1jáun2 ca3zen3 dí2 gon3 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2, hi3 ca3záɨh3 dí2 la3 lá2:
—Cuá2táunh1 náh2 já1 juú2, hi3 jáun2 ñí1 jáun2 jenh13 náh2 jan2 tsá2ñuh2
quiaun2 tse3 ha21 jmáɨ2. Cuá2táunh1 náh2 cu3chin1 cu3hna21 tsú2,
14 jáun2 hñú3 ñí1 hen13 tsá2 hí3, cuá2zéih3 náh2 tsá2 hñú13 la3 lá2: “Tɨ32 Juo13
jnoh1 ñí1juah21: ¿Ha3 jinh1 lɨ́3 ñéih3 ñí1 cueh32 tsú2 tsáu2 quion21 jná13, ñí1 lɨ́13
cuh21 jná13 má32 quioh21 Jmɨ́1hɨ́en1 lá2 quiúnh1 jná13 tsá2 haɨn21 tɨ3 con2 ná1?”
15 Jáun2 tsá2 hí3 tsa3jau2 hnoh2 cáun2 ñéih3 jueh32 ñí1 tun3 tsɨn1, ñí1 má2lɨ́3 re2;
ñí1 jáun2 bíh1 cuá1jmuh3 hnoh2 hua3jan21 má32 quiú13 dí2.
16 Hi3 jáun2 né3, ja3taunh21 bíh1 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 tsú2, hi3 jáun2
ca3cha3táunh1 tsú2 já1 juú2, hi3 jáun2 ca3lɨ3tí3 bíh1 la3 cun3 rón32 hi3 má2lɨ́2juáh3
jáun2 Jesús; hi3 jáun2 ñí1 jáun2 bíh1 ca3jmú3 tsú2 hua3jan21 má32 quioh21
Jmɨ́1hɨ́en1.
17 Jmɨ́1 má2ca3zɨ32 jáun2 né3, ca3chó32 Jesús ñí1 jáun2, la3 má2quionh3 tsú2 tsá2
quian3tun3 joh1.
18 Tá1la3 má2tionh2 tsú2 jáun2 ñí1 mesa hi3 má2ná1cúh2 tsú2 má32, jáun2
ca3juáh3 Jesús la3 lá2:

—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ zian² jan² tsá² ná¹cúh²³ dí² lá² quiúnh¹ né³bí¹ jɨenh³ jná¹³.

19 Jmɨ́¹jáun² jlánh¹ hlaɨh³ ca³niau²¹ tsɨ́³ tsá² hí³, hi³ jáun² ma³ quin³² ma³ jan³² tsú² ca³ngáɨh³ Jesús, hi³ juáh³:

—¿Hí¹ jná¹³ juáh¹³?

20 Jáun² Jesús né³ ca³juáh³:

—Jan² hnoh² tsá² quian³tun³, tsá² cuh³² jná¹³ cáun² uon² quiúnh¹ bíh¹ jmu³ la³ jáun².

21 Quí¹ jná¹³ Jon² tsá²mɨ³cuóun² cuá¹tsau³² bíh¹ hná¹ he² juɨ³² hi³ ca³tɨn¹, la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³²; tɨ³la³ ¡juo²³ bíh¹ tsá²ñuh² tsá² jɨenh³ jná¹³! Tɨ³ jlánh¹ bíh¹ jmɨ́¹ re² quioh²¹ tsá² hí³ sá¹jmɨ́¹ hi³ cu³tsa³² tiá² ca³lɨ³zian² bíh¹ tsú² cú²jueh³² dúh¹.

22 Tá¹la³ ná¹cúh² tsú² jáun² né³, Jesús ca³can³ hí³ cuú²miih²¹, hi³ jáun² ca³cuéh³ tiá¹hmah¹ Dió³², jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³ca³ dí², hi³ jáun² ca³tsóh³ tsú² ñí¹con² tsá² hí³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Quɨéɨh³ náh², quí¹ hi³ lá² bíh¹ ngú³ quion²¹ jná¹³.

23 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³can³ tsú² siáh³ cáun² copa, hi³ jáun² ca³cuéh³ tiá¹hmah¹ Dió³²; jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³nga³ dí² siáh³ ñí¹ tionh¹ tsá² hí³, hi³ jáun² ca³la³ jɨ́n³² bíh¹ tsú² ca³hɨnh³ hi³ jmɨ́¹ ha²¹ jáun² copa.

24 Jáun² ca³záɨh³ dí² tsá² hí³ la³ lá²:

—Hi³ nɨ́² bíh¹ jmɨ́²hán¹ jná¹³ hi³ táɨn³² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ juóun³² tsáu²; la³ jáun² bíh¹ lɨ³ lin¹ hi³ má²quien² cáun² nió³² hmaɨ²¹.

25 Jú¹ tson² juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh², hi³ tiú²uú² aɨh²¹ yáh³ jná¹³ mu² ráu³ mɨ³ uóun²jɨeh¹³ lá², ca³la³ tɨ³ nɨ́¹ má¹cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ aɨh²¹ jná¹³ mu² ráu³ lin¹³ cu³lɨ²¹ quiúnh¹ hnoh² máh³, jmáɨ¹ hi³ má²cuá¹ho² jná¹³ jáɨ¹³ cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Ñuh³².

Jesús juáh³ hi³ nó³² Sí¹mu²¹ Pé¹ tɨ³ có³²
(Mateo 26:30-35; Lucas 22:31-34; Juan 13:36-38)

26 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³hɨ́e³ tsú² cáun² sun¹ quioh²¹ Dió³², hi³ jáun² jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ja³taunh²¹ tɨ³ máh³ Olivos.

27 Jmɨ́¹jáun² ca³juáh³ Jesús la³ lá²:

—La³jɨ́n³² bíh¹ hnoh² tianh¹³ tɨ³ có³² ca³tɨn¹ jná¹³ já¹niéi² lá²; quí¹ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³: “Jngɨh²¹ jná¹³ Tsá² jmu² hua³hí¹³ *já¹ziáh², hi³ jáun² já¹ziáh² hí³ né³ lɨ́¹ tiú¹ lɨ́¹ hán¹ bíh¹ lɨ́¹³”.

28 Tɨ³la³ nɨ́¹ má¹ca³jenh¹³ jná¹³ jáun² má¹ná¹, ñih²¹ jná¹³ chí¹ján³ la³ cun³ bíh¹ hnoh² tɨ³ hué¹³ Galilea.

29 Hi³ jáun² Pé¹ né³, ca³juáh³ la³ lá²:

—Uá¹jinh¹ la³jɨ́n³² tsá² ñí¹ hná¹ lá² ca³ta³tonh¹ tɨ³ có³² ñí¹con² hnú², tɨ³la³ jná¹³ má¹ná¹, ¡cun³ tiá² jáun² yáh³!

30 Tɨ³la³ Jesús né³ ca³záɨh³ Pé¹ la³ lá²:

—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnú², hi³ já¹niéi² lá² bíh¹ cánh³², ñeh² bíh¹ hi³ hau³ tenh³ jéin³² cá¹háu² juáh¹³ hnú² hnaɨh³² jéin³² hi³ tiá² cuóu³² nú² jná¹³.

31 Tɨ³la³ hí³ né³, ca³jmú³ pin³ jë¹ hi³ ca³juáh³:

—Uá¹jinh¹ ca³la³ tɨ³ jmɨ́²chí³ quion²¹ yáh³ jná¹³ ca³cáɨn³, hi³ jún³ jná¹³ cu³lɨ²¹ quiúnh¹ hnú², cun³ tiá² zeih²¹ bíh¹ jná¹³ hnú² tɨ³ có³².

Hi³ jáun² la³jɨ́n³² bíh¹ tsá² ñí¹ hná¹ hí³ ca³juáh³ cá²ren².

Jesús liéinh³² Jméi² ñí¹ lɨ́³ ja¹ hmá² hi³ jná¹ quioh²¹ tsáu² ñí¹ téh²³ tsú² Getsemaní
(Mateo 26:36-46; Lucas 22:39-46; Juan 18:1; Hebreos 5:7-8)

32 Jmɨ́¹jáun² ca³cha³táunh¹ tsú² cáun² ñí¹ téh²³ tsú² Getsemaní, jáun² Jesús
ca³záɨh³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con²:
—Tianh³ hnoh² ñí¹ lá² tá¹la³ ñí¹lienh¹ jná¹³ Dió³².
33 Jáun² jɨ́³²la³ gáun³ tsáu² bíh¹ ca³jan³ tsú²: Pé¹, Jacobo jɨ³ Juan² nɨ́² siáh³;
jmɨ́¹jáun² ca³lɨ³liau³ hi³ ca³ta³no¹ hlaɨh³ lɨ́n²¹ tsɨ́³ tsú², jɨ³ hi³ ca³la³ hi³ ca³hu³
ca³jngɨh³ lɨ́n³² tsɨ́³ tsú².
34 Jáun² ca³záɨh³ dí² tsá² gáun³ hí³ la³ lá²:
—Jlánh¹ ñí¹jún³ jná¹³ lɨ́²³ cun³ñí¹ hi³ ja³²lɨ³ hlaɨh³ nio² tsɨn³². Tɨ³la³ hnoh²
tianh³ náh² ná¹ñí¹ ñí¹ lá².
35 Jáun² né³ Jesús ngau³ ca³lá² tɨ³ chí¹ján³, jáun² ca³jmú³ cuá¹jñi²³ hi³
ca³hiéih³ ñí¹ la³ tɨ³ hué³² hi³ ca³mɨ́³ dí² ñí¹con² Dió³² nɨ́¹juáh³ hi³ lɨ́¹³ hi³ tiá²
há¹ tiá² ngá¹³ dí² la³ cun³ hi³ né³bí¹ lɨ́¹³ jáun².
36 —Hnú² Tia²¹ —ca³zaɨh³ dí² Jméi²—, tiá² hi³ zia³² yáh³ hi³ juóuh³² ñí¹con²
hnú², liau¹ tiá³ jná¹³ ca³tɨ²¹ jmáɨ² tsɨ́h³² hi³ ca³tɨn¹ jná¹³ aɨh²¹; tɨ³la³ ha³ lɨ́² cuí¹
lɨ́¹³ la³ cun³ hi³ hnó³² jná¹³ má¹ná¹, cuɨ́¹ lɨ́¹³ bíh¹ la³ cun³ hi³ hnáuh² hnú².
37 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ngah³ dí² tɨ³ ñí¹ tionh¹ jáun² tsá² gáun³ hí³, jáun² sa³
ná¹cuóun¹ bíh¹ tsá² hí³ jmɨ́¹ cá¹chánh²¹ dí²; jáun² ca³záɨh³ dí² Pé¹:
—Sí¹mu²¹, ¿hí¹ rá²cuóun¹ uá¹ nú²? ¿Hí¹ hí¹juáh³ cu³tiá³ uá¹ tiá² ca³tion¹³ hnú²
hi³ ñíh¹³ ñi³ñí¹?
38 Tianh³ náh² ná¹ñí¹ hi³ lienh¹ náh² siáh³ Dió³², hi³ jáun² tiá² lɨ́¹³ tánh³² náh²
tso³. Quí¹ hua³jan²¹ lɨ́n²¹ bíh¹ hún¹ jmɨ́²chí³ quián¹³ náh², tɨ³la³ ngú³ quián¹³ bí¹
náh² jlánh¹ tiá² pin³.
39 Jmɨ́¹jáun² ngau³ tsú² siáh³ hi³ ca³ñí¹lienh¹³ Dió³² la³ cun³ hi³ má²lɨ́²juáh³
tsú² jáun² jmɨ́¹tin².
40 Jáun² cuanh³ tsú² siáh³, sa³ siáh³ bíh¹ siáh³ má²ná¹cuóun¹ tsá² hí³ jmɨ́¹
cuanh²¹ dí², quí¹ cun³ñí¹ hi³hliá² jlánh¹ má²tioh³ ziú³ ñí¹ tsú². Jáun² tiá² ñi³²
he³ nga³ bíh¹ tsú² lɨ³.
41 Jáun² ngau³ tsú² siáh³ ñí¹ má²tɨ³² hnaɨh³² jéin³²; jmɨ́¹ cuanh²¹ tsú² jáun²
né³ ca³juáh³:
—¿Hí¹ la³ má²tionh² jáun² uá¹ hnoh² tie³ hi³ ná¹cuóun¹ náh²? Má²tioh²¹ bíh¹
cu³ nɨ́², má²cá²chó³² bíh¹ jmáɨ¹ hi³ jɨenh³ tsú² Jon² tsá²mɨ³cuóun² jo³cuo² tsá²
ná¹ren² tso³.
42 Nú¹ tianh³ náh², ma³tsáu¹³; quí¹ nɨ́² bíh¹ má²cuá¹ja³² tsá² jɨenh³ jná¹³.

Má²jan² tsú² Jesús hi³ tson³
(Mateo 26:47-56; Lucas 22:47-53; Juan 18:2-11)

43 Tá¹la³ jmɨ́¹ dí¹hleh³² jáun² bíh¹ Jesús cuan³ Judas, jan² tsá² jmɨ́¹ lɨ́n³ tsá²
quian³tun³ joh¹ tsú², hi³ má²hí¹quionh³ juóun³² lɨ́n³² tsá² ná¹quian³² mí¹táɨ³
hmu³ tá¹ tun³ jo²¹ jɨ³ tsá² ná¹quian³² hmá² nɨ́² siáh³. Tsá² hí³ dá² hí¹já²táunh¹
hi³ zéi¹ tsá² ná¹lɨ́n³ mi³jmú³ jɨ³ tɨ³² liei²¹, jɨ³ hi³ ca³tɨn¹ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹
juú² nɨ́² siáh³.

44 Judas tsá² ca³jɨenh³ hí³ bíh¹ Jesús ca³jmú³ jáɨ¹³ ha³ lánh³ rón³² hɨen³ dí²
Jesús, hi³ ca³juáh³ la³ lá²: “Ní¹juáh³ tsá² ca³hen³ jná¹³ ñí¹, tsá² hí³ bíh¹ jan¹³
náh² hi³ tson³ ca³la³ ja¹ uá¹ dí¹cho¹”.
45 Jmɨ́¹ cá¹chó²¹ tsú² jáun² né³, ngau³ ñí¹con² Jesús, hi³ juáh³ la³ lá²:
—Hia² nú² Tɨ³².
Hi³ jáun² ca³hen³ dí² ñí¹ tsú².
46 La³ cun³ jmɨ́¹jáun² bíh¹ ca³zanh³ tsá² cuá²taunh²¹ hí³ Jesús, hi³ ca³jan³ dí²
tson³.
47 Tɨ³la³ jan² tsá² jmɨ́¹ zenh¹ ñí¹ jáun² né³, ca³chí² mí¹táɨ³ hmu³ tá¹ tun³ jo²¹
quioh²¹, hi³ ca³jmú³ cu³ ngá¹³ mí¹táɨ³ cuá¹ jan² *tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ mí²tsá²
hɨ́en¹.
48 Jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² tionh² hí³:
—¿Hí¹ má²ñá²taunh²¹ hnoh² hi³ ná¹quiánh¹ náh² mí¹táɨ³ jɨ³ hmá² nɨ́² hi³ jau¹³
náh² jná¹³ hi³ tson³, la³jmɨ́¹ lɨ́³ hi³ jná¹³ bíh¹ jan² tsá² háɨn²?
49 Jmáɨ¹ ca³la³ jɨ́³² bíh¹ jmɨ́¹ cuon¹ jná¹³ ja¹ quián¹³ hnoh², hi³ jmɨ́¹ ma³ta¹³
jná¹³ hnoh² hñu³ cuáh³² chín¹, tɨ³la³ hí¹ cónh³ yáh³ tiá² lɨ́¹ ca³ziaunh² náh² jná¹³
hi³ tson³ ná¹. La³ nɨ́² dá² lɨ́²³ hi³ jáun² lɨ³tí³ la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² quioh²¹
Dió³² bíh¹.
50 Jáun² né³, hnga² bíh¹ Jesús jéɨ³²í¹ ca³ta³zanh¹, quí¹ ca³cuóun³ bíh¹ la³jɨ́n³²
tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú².
51 Tɨ³la³ jan² tsá² tsá¹ñú¹ jmɨ́¹ hí¹tsau³² cu³chin¹ hi³ chí¹tsaɨnh³² cáun² hmɨh³²
tiáu², hi³ jáun² ca³zaunh³ tsáu²;
52 tɨ³la³ tsá² hí³ né³, cáun² ca³tú³ bíh¹ hmɨh³² jáun², hi³ jáun² ca³cuóun³ láun³.

Jesús má²zenh² ta³ ñí¹ tsá² judíos tsá² ná¹ñí¹
(Mateo 26:57-68; Lucas 22:54-55, 63-71; Juan 18:12-14, 19-24)

53 Jmɨ́¹jáun² ca³ñí¹jan² tsú² Jesús ta³ ñí¹ tsá² cuá¹lɨ́n³ mí²tsá² hɨ́en¹; jáun²
jmɨ́¹jáun² ca³cuú² ca³ngɨh³² la³jɨ́n³² tsá² ná¹lɨ́n³ mi³jmú³, tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹
juú² jɨ³ tsá² ná¹lɨ́n³ tɨ³² liei²¹ nɨ́² siáh³.
54 Jáun² Pé¹ né³, ngau³ ca³lá² sáh³ chí¹cáɨn² ñí¹ uóunh³, ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ ñí¹
lɨ́³ ñéih³ ñí¹ lɨ́¹ hó²¹ hñú¹³ mí²tsá² hɨ́en¹, jáun² ca³cuá³ can³² sɨ́² quionh³ tsá²cuú²
tsá²ta³ mí²tsáu² hi³ cuá¹chóh²³ sɨ́².
55 Hi³ jáun² tsá² ná¹lɨ́n³ mi³jmú³ jɨ³ la³jɨ́n³² tsá² ná¹ñí¹ nɨ́² siáh³ ca³hnauh² jáɨ¹³
he³ lánh³ rón³² lɨ́¹³ ma³tson² dí² tsáu¹³ Jesús, hi³ jáun² lɨ́¹³ jngɨh³ dí²; tɨ³la³ tiá²
ca³choh¹³ yáh³ tsú².
56 Juóun³² tsáu² ca³chá³ jú¹ tɨ́¹jáɨ² quioh²¹ tsú², tɨ³la³ lɨ́¹ jmɨ́¹ ná¹quiú²
ná¹táɨnh²³ bíh¹ tsú² jáɨ¹³ tsá²ján² tsá²ján².
57 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ma³ jan² tsáu² ca³nu³ ca³tiánh³ hi³ ca³chá³ tso³ tɨ́¹jáɨ², hi³ ca³juáh³:
58 —Jnoh¹ má²ca³náɨ¹³ hi³ juáh³ tsá² nɨ́² la³ lá²: “Jná¹³ tsunh²¹ hñú³ hɨ́en¹
lá² hi³ ca³jmú³ tsáu² cun³quionh³ cuá² ta³, hi³ jáun² ñí¹ má²cá²hnɨ́² jmáɨ¹ bíh¹
má²dí¹láɨ¹ siáh³, tɨ³la³ jun³juáh¹³ uá² lɨ́³ cun³quionh³ cuá² ta³ tsá²mɨ³cuóun²
yáh³”.
59 Tɨ³la³ sa³jun³ la³ jáun² yáh³ ca³jmú³ tsú² cá²hon³.
60 Jáun² né³, tsá² cuá¹lɨ́n³ mí²tsá² hɨ́en¹ ca³náu² ja¹ tsá² ná¹ngɨh³² hí³, hi³
ca³ngáɨ³ ñí¹con² Jesús:

—¿Hí¹ hí¹ cá² jon¹ uá¹ tiá² la³ ngáɨh¹ hnú²? ¿He³ dá² nɨ³² ná¹juáh²³ tsá² nɨ́² hi³ ca³tɨn¹ hnú²?

61 Tɨ³la³ Jesús má¹ná¹, tie³ bíh¹ ca³náu², la³ má² tiá² nga² jáun² bíh¹ hí¹ cáun². Jáun² tsá² cuá¹lɨ́n³ mí²tsá² hɨ́en¹ ca³ngáɨ³ siáh³ cónh³í¹ cu³ jéin³², hi³ ca³juáh³:

—¿Hí¹ hnú² dá² Tsá² lɨ́n³ Cristo Jon² Dió³² Tsá² hɨ́en¹?

62 Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Ján³, jná¹³ bíh¹ hí³. Hi³ jáun² hnoh² jɨen¹ náh² hí³ dí² Jon² tsá²mɨ³cuóun² hi³ má²cuá¹tón²¹ tɨ³ cuá² chu²¹ quioh²¹ Dió³² Tsá² cú² Tsá² juenh², hi³ jɨen¹ náh² tsú² siáh³ hi³ má²cuá¹jáunh²³ hñu³mɨ³cuú² juɨ³² ja¹ jnie².

63 Jmɨ́¹jáun² ca³ca³ mí²tsá² hɨ́en¹ ha¹ [hi³ jmu² lin¹ hi³ tiá² tɨ³² tsɨ́³ jáɨ¹³ jáun²], hi³ juáh³ la³ lá²:

—¿He³ láɨh³² sa³ ca³lɨ³í¹ tsá² zíh³² jú¹ tson² hno³ dí²?

64 Quí¹ nɨ́² bíh¹ má²lɨ́²niéih² hnoh² ha³ lánh³ rón³² chú² lén³² tsá² nɨ́² Dió³²; jáun² né³, ¿he³ lánh³ lɨ́n²³ hnoh² ta³né³²?

Jáun² la³jɨ́n³² bíh¹ tsá² ná¹ngɨh³² hí³ ca³juáh³ hi³ ca³tɨn¹ tsú² jún³.

65 Hi³ jáun² jmɨ́¹jáun² ma³ jan² tsáu² ca³ma³liáu³² hi³ tiú² hñéi³², hi³ ca³jnɨ́³ dí² siáh³ ñí¹ tsú², hi³ jáun² ca³quiu³ ca³pan³ dí², hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:

—¡Chí³ jáɨ¹³ neh²¹ [hin² tsánh² lɨ́²po³]!

Hi³ jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ mí²tsáu² ca³jau³ tsú² ca³la³ hi³ má²quiú² má²po²³.

Pé¹ juáh³ hi³ tiá² cuóun³² Jesús
(Mateo 26:69-75; Lucas 22:56-62; Juan 18:15-18, 25-29)

66 Tá¹la³ jmɨ́¹ cuá¹tón²¹ jáun² Pé¹ tɨ³ la³ quián³ ñéih³ ñí¹ lɨ́¹ hó²¹ jáun², jáun² ñí¹ jáun² ca³chó³² jan² tsá²mɨ³ quian²¹ mí²tsá² hɨ́en¹;

67 jmɨ́¹ ca³jɨ́e³ tsú² hi³ cuá¹chóh²³ Pé¹ sɨ́², jáun² ca³jɨ́en³² dí² chí¹tiá³ ñí¹, hi³ jáun² ca³záɨh³ dí² la³ lá²:

—Ja³bí¹ hnú² jmɨ́¹ ngɨ́h¹ quiúnh¹ Jesús hná¹ tsá² Nazaret ó³².

68 Tɨ³la³ Pé¹ né³, tiá² ca³ton³ yáh³, hi³ ca³juáh³:

—Hí¹juáh³ tiá² cuóun³² yáh³ jná¹³ tsú², hi³ sa³jun³ ngɨ²³ yáh³ jná¹³ jáɨ¹³ hi³ dí¹juáh²³ hnú² nɨ́².

Jmɨ́¹jáun² cua³han³ tsú² cheih³² tɨ³ juɨ³² ñí¹ taunh³² tsú²; tá¹la³ jáun² né³ ca³hó³ jan² cá¹háu².

69 Jáun² tsá² quian²¹ hí³ ca³jɨ́e³ siáh³ cónh³í¹ cu³ jéin³² hi³ ca³ma³liáu³² hi³ zaɨh³² tsá² jmɨ́¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² la³ lá²:

—Jan² tsá² ja¹ quioh²¹ tsá² ó³² bíh¹ tsá²ñuh² lá².

70 Tɨ³la³ Pé¹ né³, siáh³ bíh¹ siáh³ tiá² ca³ton³. Má²cu³lé³ míh¹ jáun² siáh³ ca³juáh³ tsá² jmɨ́¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² hi³ ca³záɨh³ Pé¹:

—Tson² bíh¹ cu³tí³ hi³ hnú² bíh¹ jan² tsá² ja¹ quioh²¹ tsá² ó³², quí¹ hnú² bíh¹ jan² tsá² Galilea, [quí¹ la³jmɨ́¹ hleh³² tsá² hɨ́n¹³ tɨ³ ñí¹ jáun² bíh¹ hléh¹ hnú².]

71 Tɨ³la³ Pé¹ né³, ca³hɨen³ Dió³² ca³la³ hi³ tanh² hú¹mu³héih³² hnga², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hí¹juáh³ tiá² cuóun³² yáh³ jná¹³ tsá²ñuh² tsá² ná¹hɨen²³ hnoh² nɨ́².

72 La³ cun³ jmɨ́¹jáun² siáh³ ca³hó³ jan² cá¹tsó³ hi³ má²tɨ³² tenh³ jéin³². Jmɨ́¹jáun² tsau³ tsɨ́³ Pé¹ la³ cun³ hi³ ca³záɨ³ jáun² Jesús jmɨ́¹ ca³juáh³ tsú² jáun² la³ lá²: “Ñeh² bíh¹ hi³ hau³ cá¹háu² tenh³ jéin³², hnú² juáh¹³ hnaɨh³² jéin³² hi³

tiá^{2} cuóu^{32} nú^{2} jná^{13}”. Hi^{3} jáun^{2} la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1}jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}hi^{3} cúh^{2} tsɨ́^{3} Pé^{1}, hi^{3} ca^{3}hó^{3}.

15

Jesús má^{2}zenh^{2} ta^{3} ñí^{1} Pilato
(Mateo 27:1-2; 11-14; Lucas 23:1-5; Juan 18:28-38)

1 Jmɨ́^{1} má^{2}já^{2}jnia^{2} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}cuú^{2} ca^{3}ngɨh^{32} siáh^{3} tsá^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} mi^{3}jmú^{3} quionh^{3} tsá^{2}daun^{32} tsá^{2} ná^{1}ñí^{1} juú^{2}, tsá^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} tɨ^{32} liei^{21} jɨ^{3} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} ná^{1}quien^{2} nɨ́^{2} siáh^{3}, hi^{3} ca^{3}ma^{3}re^{2} tsú^{2} jáɨ^{13}. Jáun^{2} ca^{3}hñéi^{32} dí^{2} Jesús hi^{3} ca^{3}ñí^{1}jan^{2} dí^{2} ñí^{1}con^{2} Pilato.

2 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}ngáɨ^{3} Pilato:

—Hí^{1} hnú^{2} uá^{1} lɨ́n^{3} nú^{2} Re^{21} Juo^{13} tsá^{2} *judíos?

Jáun^{2} Jesús ca^{3}juáh^{3}:

—Ján^{3}, tson^{2} bíh^{1} la^{3} juáh^{3} hnú^{2} nɨ́^{2}.

3 Jáun^{2} tsá^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} mi^{3}jmú^{3} né^{3} jlánh^{1} ca^{3}qui^{3} ca^{3}chá^{3} hliáun^{3} ñí^{1} tso^{3} quioh^{21} tsú^{2}.

4 Jáun^{2} Pilato ca^{3}ngáɨ^{3} siáh^{3} hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—¿Hí^{1} hí^{1} cá^{2} jon^{1} uá^{1} tiá^{2} hi^{3} ngáɨh^{1} hnú^{2}? Sá^{1}nɨ́^{2} jɨe^{3}, cónh^{3} bíh^{1} tiá^{2} tí^{3} tso^{3} hi^{3} cha^{32} tsú^{2} quián^{13} hnú^{2}.

5 Tɨ^{3}la^{3} Jesús cun^{3} jáun^{2} tiá^{2} hi^{3} ca^{3}ngáɨ^{3} hí^{1} cáun^{2} bíh^{1}; hi^{3} jáun^{2} Pilato lɨ́^{1} ca^{3}ja^{3}cáun^{2} bíh^{1} tsɨ́^{3}.

Má^{2}ma^{3}ngɨ́^{3} tsú^{2} Jesús
(Mateo 27:15-31; Lucas 23:13-25; Juan 18:38-19:16)

6 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, Pilato jmɨ́^{1} tan^{2} hi^{3} lión^{32} jan^{2} tsá^{2} tson^{3} tá^{1}la^{3} *Jmɨ́^{1}hɨ́en^{1} nɨ́^{1}juáh^{3} hin^{2} tsánh^{2} mɨ^{32} tsáu^{2} hi^{3} liáun^{3}.

7 Jmɨ́^{1}jáun^{2} jmɨ́^{1} zian^{2} jan^{2} tsá^{2} jmɨ́^{1} cuá^{1}hún^{1} hñu^{3}mí^{1}ñí^{2}, tsá^{2} jmáɨ^{2} Barrabás quionh^{3} tsá^{2} siánh^{3} siáh^{3}, tsá^{2} jmɨ́^{1} má^{2}ca^{3}jngɨh^{3} tsáu^{2} jmáɨ^{1} hi^{3} ca^{3}taunh^{3} tiá^{3} siaun^{32} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} quien^{2} hmóu^{32}.

8 Jáun^{2} cua^{3}taunh^{21} tsáu^{2} ñí^{1}con^{2} Pilato hi^{3} ca^{3}hiu^{3} ca^{3}mɨ́^{3} tsú^{2} hi^{3} jmu^{3} Pilato la^{3} cun^{3} hi^{3} qui^{3} tan^{2} jmu^{2}.

9 Hi^{3} jáun^{2} Pilato ca^{3}ngáɨ^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hí^{3} hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—¿Hnáuh^{1} hnoh^{2} hi^{3} lion^{1} jná^{13} Re^{21} Juóuh^{32} hnoh^{2} tsá^{2} judíos?

10 Quí^{1}hliá^{2} jmɨ́^{1} má^{2}ca^{3}lɨ^{3}tsɨn^{2} bíh^{1} Pilato hi^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} uóu^{32} tsɨ́^{3} bíh^{1} tsá^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} hí^{3} mi^{3}jmú^{3} hi^{3} jáun^{2} ñí^{1}con^{2} hí^{3} dí^{2} cua^{3}jan^{2} tsú^{2} Jesús.

11 Tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} hí^{3} mi^{3}jmú^{3} né^{3}, jlánh^{1} tiá^{3} siaun^{32} ca^{3}jmú^{3} ñí^{1}con^{2} tsáu^{2}, hi^{3} jáun^{2} hiu^{3} mɨ́^{32} tsú^{2} hi^{3} Barrabás bíh^{1} tɨ^{3} re^{2} lión^{32} dí^{2}.

12 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}ngáɨ^{3} siáh^{3} Pilato:

—¿Hi^{3} he^{3} bí^{1} hnáuh^{2} náh^{2} jmu^{1} jná^{13} ñí^{1}con^{2} Tsá^{2} teh^{32} náh^{2} lá^{2} Re^{21} Juóuh^{32} hnoh^{2} tsá^{2} judíos?

13 Jáun^{2} né^{3}, tsá^{2} hí^{3} ca^{3}tɨ^{3} ca^{3}hóh^{32} tiá^{3} hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—¡Cuɨ́^{1} taun^{1} tsá^{2} nɨ́^{2} crei^{21}!

14 Jáun^{2} Pilato ca^{3}záɨh^{3} tsá^{2} hí^{3}:

—Tɨ^{3}la^{3} ¿he^{3} dá^{2} hi^{3} hlaɨh^{3} má^{2}ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} né^{3}?

Tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} hí^{3} né^{3}, tɨ^{3} lɨ^{3}mí^{1} ca^{3}tɨ^{3} ca^{3}hóh^{32} bíh^{1}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—¡Cuɨ́^{1} taun^{1} tsá^{2} nɨ́^{2} crei^{21}!

15 Jmɨ́¹jáun² ca³lión³² Pilato cú²jueh³² Barrabás hí³, quí¹ hi³ hnió³ dí² hi³ lɨ³
hiún² tsɨ́³ tsá² tionh² hí³. Jmɨ́¹ má²lɨ́²jmú³ dí² jáun² héih³² hi³ quiu³ pan³ tsú²
Jesús cun³quionh³ cáun² hñú¹jméi¹³ hi³ lɨ́³ láu², jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³jɨenh³ dí²
hi³ tsa³ton³ tsú² crei²¹.
16 Jmɨ́¹jáun² ca³jan³ hliáu³ Jesús tɨ³ la³ ñéih³ ñí¹ lɨ́¹ hó²¹ quioh²¹ ñí¹ta²¹, jáun²
ca³cuu³ ca³ngɨh³ tsú² la³jín³² hliáu³ raɨnh²¹.
17 Jmɨ́¹jáun² ca³quinh³ dí² cáun² hmɨh³² zɨ́n¹³ la³ qui³ quɨh³² jan² tsá² quien²,
hi³ jáun² ca³tanh² dí² siáh³ chí¹ tsú² cáun² chí² lɨh³², la³juah²¹ dúh¹ *có²ron¹ná¹
hi³ quioh²¹ jan² tsá² ho² jáɨ¹³, tɨ³la³ chí² lɨh³² jáun² dá² lɨ́³ cun³quionh³ cuoh²
hmá² ton² bíh¹.
18 Jáun² la³juɨ³² ca³ma³liáu³² tsú² hi³ tɨ³ hóh³² hi³ juáh³:
—¡Cuɨ́¹ lɨ³quien² bíh¹ Re²¹ Juo¹³ tsá² judíos!
19 Jmɨ́¹jáun² ca³ma³liáu³² dí² hi³ ca³quiu³ ca³pá³ dí² chí¹ tsú² cun³quionh³
cáun² hmá²tiéi¹³, hi³ tiú² hñéi³² dí² siáh³, jɨ³ hi³ dí²quí² dí²jñí³² dí² ta³ ñí¹ tsú²
siáh³ la³juah²¹ dúh¹ hi³ má²ná¹má²quien² dí² tsú².
20 Jmɨ́¹ má²lɨ́²cónh³² dí² jáun² cú²nga¹ né³, ca³chí² dí² siáh³ hmɨh³² zɨ́n¹³ hi³
jmɨ́¹ má²lɨ́²quinh³ dí² jáun², hi³ jáun² ca³quinh³ dí² siáh³ ha¹ hi³ qui³ jmɨ́¹ quih³².
Jmɨ́¹jáun² ca³jan³ dí² tsú² hi³ tsa³ton³ dí² crei²¹.

Má²ton³ tsú² Jesús crei²¹
(Mateo 27:32-44; Lucas 23:26-43; Juan 19:17-27)

21 Hú¹ juɨ³² jáun² né³ ca³jenh² tsú² jan² tsá²ñuh² tsá² juú² Cirene, tsá²
jmáɨ² Sí¹mu²¹, jméi² Lí²ján¹ jɨ³ Rufo, hi³ jmɨ́¹ má²cuá¹hen² já¹ juú²; hi³ jáun²
ca³di³quian³ dí² Sí¹mu²¹ hí³ jmáɨ¹ hi³ cán³ crei²¹ hi³ jmɨ́¹ quian³² jáun² Jesús.
22 Jáun² ca³jan³ tsú² Jesús cáun² tsɨ³ máh³ míh¹ jmáɨ² Gólgota (hi³ hnió³ juáh³
“Máh³ Mú³² Chí¹ Tsáu²”).
23 Ñí¹ jáun² ca³jenh³ dí² tsú² mu² mɨ³ uóun²jɨeh¹³ má²ná¹jan² quionh³ mɨ́³
mirra, tɨ³la³ Jesús tiá² ca³hɨnh³ yáh³ hi³ jáun².
24 Jmɨ́¹jáun² ca³ton³ dí² crei²¹; hi³ jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³chí² hliáu³ jáɨ¹³ hi³ jɨ́e³
dí² nɨ́¹juáh³ hin² joh¹³ ha¹ tsú².
25 Jmɨ́¹ ca³ton³ tsú² jáun² Jesús crei²¹, jmɨ́¹jáun² jmɨ́¹ má²tí³ la³ nió¹ ñu³ tɨ³
hú²niéi².
26 Hi³ jáun² ca³tón³ tsú² siáh³ huéh³ ta³ chí¹ Jesús hi³ jmu² lin¹ hi³ he³ ca³tɨ²¹
má²ma³ngɨ́³ dí² tsú². Huéh³ jáun² juáh³ la³ lá²: “Re²¹ Juo¹³ tsá² judíos”.
27 Ja³bí¹ ca³ton³ tsú² siáh³ crei²¹ gon³ tsá² háɨn² quionh³ Jesús, jan² tɨ³ cuá²
chu²¹ hi³ jan² tɨ³ cuá² cáun¹ siáh³.
28 [La³ jáun² bíh¹ ca³lɨ³tí³ la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² hi³ juáh³ la³ lá²: “Ja¹
tsá² ren² tso³ bíh¹ ca³ta³dí¹hɨn¹³ tsú²”.]
29 Hi³ jáun² tsá² há² ngaɨ³² ñí¹ jáun² né³, ca³tu³ ca³hión³² Jesús, hi³ ca³la³ hi³
jeih³² chí¹ bíh¹ tsú², hi³ juáh³ la³ lá²:
—¡He³ dá² rón³² hnú²! Hnú² tsá² jlánh¹ juánh³ hi³ tsunh²¹ nú² hñú³ hɨ́en¹
quiú¹³, hi³ jáun² ñí¹ cá²hnɨ́² jmáɨ¹ jáun² né³, jmóuh¹ nú² siáh³,
30 né³² né³, lion¹ huen² hi³ son² ñí¹ crei²¹ nɨ́² neh²¹.
31 Ja³bí¹ la³ jáun² tsá² ná¹lɨ́n³ mi³jmú³ la³ má²quionh³ tsá² ná¹lɨ́n³ tɨ³² liei²¹
ca³cáuh³² cú²nga¹ quioh²¹ tsú², hi³ juónh²³ la³ lá²:
—Tsá² siánh³ bíh¹ jlánh¹ ca³lión³² tsú², tɨ³la³ hnga² né³, tiá² la³ lɨ́¹³ yáh³ lión³².

32 Nɨ́¹juáh³ hi³ ca³neh²¹ dí² hi³ má²cuá¹son² tsá² nɨ́² ñí¹ crei²¹, má¹jáun² máh³
táunh¹³ dí² ta²¹ hi³ lɨ́n³ tsú² Cristo, Tsá² lɨ́n³ Re²¹ Juo¹³ dí², tsá² *Israel.
Hi³ hí¹ ca³la³ tɨ³ tsá² jmɨ́¹ ná¹tón²¹ hí³ crei²¹ quionh³ yáh³ tsú² ca³quiu³ ca³je³.

Jmɨ́¹ jun¹ Jesús
(Mateo 27:45-56; Lucas 23:44-49; Juan 19:28-30)

33 Jmɨ́¹ tɨ́³ chi³hiú² né³, ca³nieh² tá¹ cáun² hué³² jáun², ca³la³ ñí¹ tɨ́³ la³ nio¹
hnɨ³² tɨ³ ca³hláu³.
34 Hi³ jáun² la³ cun³ jmɨ́¹jáun² ca³hóh³² Jesús tiá³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Eloi, Eloi ¿lama sabactani? (Hi³ hnió³ juáh³ “Dió³² Juóu³² jná¹³, Dió³²
Juóu³² jná¹³, ¿he³ láɨh³² huen² jná¹³ má²lɨ́²zeh² hnú²?”).
35 Ma³ jan² tsá² jmɨ́¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² ca³náɨ³², hi³ jáun² ca³juáh³ la³ lá²:
—Sá¹nɨ́² niéi² náh², Líh³ tsá² jmɨ́¹ lɨ́n³ hí³ *tɨ³² jë¹ Dió³² má²ñí¹téh¹³ tsá² nɨ́².
36 Jáun² jan² tsá² jmɨ́¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² ngau³ cú²hé² hi³ ca³ñí¹cuóuh¹³
cáun² chí² náh² hɨnh²³ jmáɨ² mu² má²zéih¹ lɨ́n²¹ quioh²¹ mɨ³ uóun²jɨeh¹³, hi³
jáun² ca³di³chí³ dí² hná¹³ hmá²tiéi¹³, hi³ ca³ñí¹hiéih¹³ dí² ho³ Jesús hi³ hnió³
dí² hɨ́nh³. Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³juáh³ tsá² hí³ la³ lá²:
—Nɨ́² tín² cuɨ́¹ lɨ́³, cuɨ́¹ neh²¹ nɨ́¹juáh³ já³² Líh³ hi³ ja³siau³.
37 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³hóh³² Jesús tiá³ lɨ́n³², hi³ jáun² jun³.
38 Hi³ jáun² hmɨh³² hi³ jmɨ́¹ hí¹jnáɨ²³ ñí¹ jlánh¹ hɨ́en¹ hñu³ cuáh³² chín¹ né³,
ca³zen³ tɨ³ tun³ zaɨnh²¹ ca³lɨ³liau³ tɨ³ chi³cuú² hi³ tsa³ la³ tɨ³ hué³².
39 Jmɨ́¹ má²lɨ́²jɨe³ jáun² hliáu³ tsá² chín¹ tsá² *romano jmɨ́¹ zenh¹ hí³ ta³ ñí¹
Jesús [hi³ ha³ lánh³ rón³² má²lɨ́²hóh³² Jesús jɨ³] hi³ ha³ lánh³ rón³² má²jun² tsú²,
jáun² ca³juáh³ la³ lá²:
—Cu³tí³ bíh¹ la³ Jon² Dió³² bíh¹ hla¹ nɨ́².
40 Có³² jáun² jmɨ́¹ tionh¹ ma³ jan² tsá²mɨ³ hi³ jmɨ́¹ ná¹jɨ́e²³ ñí¹ uóunh³; ja¹ tsá²
hí³ jmɨ́¹ zenh¹ Má²réi³ tsá² ja³ juú² Magdalá, Má²réi³ mí¹ziú¹³ Jacobo tsá² cáɨn²
jɨ³ Sé³² nɨ́² siáh³, jɨ³ mɨ́¹ Salomé nɨ́² siáh³.
41 Tsá²mɨ³ hí³ jmɨ́¹ má²ca³ñi³táunh¹ cu³hna²¹ Jesús jmɨ́¹ cuá³í¹ máh³ tsú²
hué¹³ Galilea, jɨ³ hi³ jmɨ́¹ má²ca³ma³cáu³² siáh³. Ja³bí¹ jmɨ́¹ tionh¹ siáh³ juóun³²
lɨ́n³² tsá²mɨ³ ñí¹ hná¹ jáun², tsá² cuá²taunh²¹ quionh³ Jesús tɨ³ já¹ juú² Jerusalén.

Jmɨ́¹ ja¹haun³ Jesús
(Mateo 27:57-61; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42)

42 Jmɨ́¹ má²ja³quián³ tá¹tsi²¹ hiú² né³, hi³ ti³tsóh³dí¹ jmáɨ¹ jáun² jmáɨ¹ hi³ jmu²
tsú² hua³jan²¹, la³ cun³ jmɨ́¹ lɨ́¹³ juáh¹³, cua³hlau³ *jmáɨ¹ hi³ tionh² tsú² tie³
yáh³.
43 Jáun² jmɨ́¹jáun² cuan³ Sé³² tsá² zian² juú² Arimatea, jan² tsá² quien² ja¹
quioh²¹ tsá² ná¹lɨ́n³ ta²¹ hi³ chín¹. Tsá² hí³ uá²jaɨ³² jmɨ́¹ má²jan³² hi³ lɨ³ lin¹
hin² tsánh² má²ca³hión³² Dió³² hi³ hau³ jáɨ¹³, jáun² jlánh¹ tiá³ nio² tsɨ́³ tsá² hí³
ca³hi³ ñí¹ jmɨ́¹ cuá³ Pilato hi³ ca³ñí¹ma¹³ tsú² hla¹ Jesús.
44 Lɨ́¹ lɨn¹ bíh¹ Pilato jmɨ́¹ ca³náɨ³² hi³ la³juɨ³² má²jun² Jesús, jáun² ca³teh³ dí²
jan² hliáu³ tsá² chín¹ hi³ ca³ngáɨh³ dí² nɨ́¹juáh³ tson² bíh¹ má²lɨ³² la³ jáun².
45 Jmɨ́¹ ca³ma³tson² hliáu³ tsá² chín¹ jáɨ¹³ jáun², jáun² ca³cué³ Pilato jáɨ¹³
ñí¹con² Sé³² hi³ tsa³quión³² tsú² hla¹ Jesús.

46 Jmɨ́1jáun2 ca3la3 Sé32 cáun2 hmɨh32 jmuh3 tiáu2 hi3 lɨ́3 quionh3 mí2ñi32 lino,
jáun2 ca3sión32 dí2 hla1 hi3 ca3tsáɨnh32 dí2 hmɨh32 jáun2. Jáun2 ca3ñí1hón21 dí2
cáun2 hñu3 tá2hón32 hmaɨ21 hi3 jmɨ́1 hó21 hláu2, jáun2 ca3lɨ́h3 tsú2 cá2 máɨ3 quɨ́n1
pa21 hi3 ca3jnáɨ3 tsú2 ho3 tá2hón32 jáun2.
47 Jáun2 Má2réɨ3 tsá2 juú2 Magdalá, jɨ3 Má2réɨ3 mí1ziú13 Sé32 nɨ́2 siáh3 ca3jɨ́e3
ñí1 ca3hón32 tsú2 Jesús.

16

Jmɨ́1 ca3jenh13 Jesús
(Mateo 28:1-10; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10)

1 Jmɨ́1 ca3nga2 jáun2 *jmáɨ1 hi3 tionh2 tsú2 tie3, jáun2 Má2réɨ3 tsá2 Magdalá
hí3, Má2réɨ3 mí1ziú13 Jacobo jɨ3 mɨ́1 Salomé nɨ́2 siáh3 ca3la3 háu2 má2ró32 hi3
jmɨ́1 tsa3jñe3 dí2 Jesús.
2 Jmɨ́1 ca3lɨ3liau3 jáun2 sɨ́2ma1ná1 né3, ja3taunh21 tsá2mɨ3 hí3 hú2niéɨ2 lɨ́n32 ho3
tá2hón32, cun3 ja1 má2ca3hiá2 hiú2 jmɨ́1 ca3cha3táunh1 tsú2.
3 Hú1 juɨ32 jáun2 né3 jmɨ́1 hí1juónh23 tsú2 hmóu32:
—¿Hin2 bí1 tsánh2 quin3 quɨ́n1 dí1jnáɨ23 jáun2 ho3 tá2hón32?
4 Tɨ3la3 jmɨ́1 ca3jɨ́e3 tsú2 ho3 tá2hón32 jáun2, sa3 tiú2uú2 dí1jnáɨ23 yáh3 quɨ́n1
pa21 hi3 jmɨ́1 dí1jnáɨ23 jáun2 ho3 tá2hón32, quí1 tɨ3 có32 bíh1 la3 má2lɨ́2 lɨ́h3 tsáu2.
5 Jáun2 ca3taunh3 tsú2 hñu3 tá2hón32 jáun2; ñí1 jáun2 né3, ca3jɨ́en32 tsú2 jan2
tsá2 tsá1ñú1 hi3 cuá1tón21 tɨ3 cuá2 chu21, hi3 cuá1quih32 cáun2 hmɨh32 tiáu2 cuó2;
jáun2 lɨ́1 ca3yá2han1 bíh1 tsú2.
6 Tɨ3la3 tsá2 hí3 né3 ca3juáh3:
—Ha3 lɨ́2 juenh3 náh2; hnoh2 dá2 hnah23 náh2 Jesús Tsá2 Nazaret, Tsá2
ca3taun3 hí3 crei21. Tɨ3la3 má2ca3jenh13 bíh1 tsú2; ha3 tiú2uú2 hin2 zian2 yáh3
ñí1 lá2. Sá1nɨ́2 dúh1 ñá2jɨe3 náh2 ñí1 jmɨ́1 ca3quión32 tsú2 tsú2.
7 Jáun2 né3, cuá2tánh1 náh2 cuá2zéih3 náh2 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 tsú2, jɨ3 Pé1
nɨ́2 siáh3, hi3 cuá1zéih3 náh2 tsú2 la3 lá2: “Hí3 bíh1 tsó32 chí1ján3 tɨ3 Galilea la3
cun3 bíh1 hnoh2, hi3 jáun2 ñí1 jáun2 lɨ́13 cuá1jɨen1 náh2 tsú2 la3 cun3 lɨ́3 jáɨ13 hi3
ca3juáh3 tsú2 jáun2 jmɨ́1tin2”.
8 Jáun2 tsá2mɨ3 hí3 ca3huén2 bíh1 hñu3 tá2hón32 jáun2 hi3 ca3cuóun3, ca3la3
má2hí1juán23 bíh1 tsú2 ja3tanh21, ca3la3 tiá2 ñi32 he3 jmu3. Hi3 jáun2 hí1 cáun2
yáh3 tiá2 hi3 ca3záɨh3 tsú2 tsáu2, quí1hliá2 juénh2.

Jesús má2jnia32 ñí1con2 Má2réɨ3 tsá2 ja3 juú2 Magdalá
(Juan 20:11-18)

9 [Jmɨ́1 ca3jenh13 jáun2 Jesús tɨ3 ca3jniá32 la3 ñí1 jmáɨ1 hi3 ca3lɨ3liau3 sɨ́2ma1ná1,
ca3ma3jnia32 la3ñí1 ñí1con2 Má2réɨ3 tsá2 juú2 Magdalá, tsá2 má2ca3huen3 tsú2 hí3
quiaun3 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 hñu3 tsɨ́3.
10 Hi3 jáun2 tsá2mɨ3 hí3 ñéɨ1 hi3 ca3ñí1zeh1 tsá2 jmɨ́1 má2ca3ñi3táunh1 hí3
quionh3 Jesús. Tsá2 hí3 né3 jmɨ́1 ná1haɨ21 hlaɨh3 tsɨ́3 hi3 jmɨ́1 ná1ho2.
11 Tɨ3la3 jmɨ́1 ca3náɨ32 jáun2 tsá2 hí3 hi3 zian2 bíh1 Jesús, hi3 tsá2mɨ3 hí3 né3
hú1tá1 má2lɨ́2jɨen32 siáh3, lɨ́1 tiá2 ta21 ca3taunh3 bíh1 tsá2 hí3 jáɨ13 jáun2.

Jesús má2jnia32 ñí1con2 gon3 tsá2 haɨn21 tɨ3 con2
(Lucas 24:13-35)

12 Jmí¹ má²lɨ³² jáun² né³, Jesús ca³ma³jnia³² hi³ jniá³ la³ siáh³ ñí¹con² gon³ tsá²
joh¹ ñí¹ hí¹tsá²táunh¹ tsú² cáun² juɨ³² ñí¹ náɨ².
13 Jáun² tsá² hí³ já¹tanh²¹ hi³ ca³ñí¹zeh¹ tsá² ñí¹ hná¹ jáun²; tɨ³la³ sa³jun³ jáɨ¹³
hi³ cha³² tsá² hí³ yáh³ ca³taunh³ tsú² ta²¹.

Ta²¹ hi³ ca³cué³ Jesús ñí¹con² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con²
(Mateo 28:16-20; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23; Hechos 1:8)

14 Jmí¹ lí¹ cáɨn² jáun² né³, ca³ma³jnia³² siáh³ Jesús ñí¹con² tá¹ quian³jan² tsá²
haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tá¹la³ jmí¹ ná¹cúh² tsá² hí³ má³²; hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³hlɨ³
ca³liéinh³² dí² tsú² cun³ñí¹ hi³ tiá² cáun² nio² tsí³ tsú² jɨ³ hi³hliá² jlánh¹ huáh²
chí¹ tsú² siáh³, quí¹ cun³ñí¹ hi³ tiá² ta²¹ ca³taunh³ tsú² la³ cun³ hi³ ca³chá³ tsá²
ca³jíe³ hí³ hi³ má²ca³jenh¹³ bíh¹ dí².
15 Jáun² ca³záɨh³ dí²:
—Cuá²táunh¹ náh² tá¹ cáun² hngá¹máh³, hi³ cuá¹hléh¹ náh² jú¹ chú³² jáun²
ñí¹con² la³jín³² tsáu².
16 Tsá² chá³² cáun² tsí³, jɨ³ hi³ zón³² jmáɨ², tsá² la³ hí³ bíh¹ lí¹³ liáun³; tɨ³la³
ní¹juáh³ tsá² tiá² cha³² cáun² tsí³ né³, tsá² la³ hí³ dá² má²tá¹tsɨn¹ héih³² hlah³
bíh¹.
17 Hi³ li²¹ lá² né³ lɨ³ zia³² ñí¹con² tsá² nio² cáun² tsí³ bíh¹: Cun³quionh³ héih³²
quion²¹ jná¹³ huen³ tsú² jmí²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsí³ tsáu², hi³ lí¹³ hléh³² tsú²
siáh³ jú¹jma² siáh³,
18 lí¹³ zanh³ tsú² siáh³ jáh³ hláɨnh¹, hi³ ní¹juáh³ ca³hɨnh³ tsú² siáh³ cáun² hi³
lí³ mí³ hlah³ né³, tiá² hi³ quiunh²¹ hí¹ cáun² yáh³ tsú²; ja³bí¹ la³ jáun² ra³tsɨ³²
tsú² cuo² ñí¹ quioh²¹ tsá² tsáun¹, hi³ jáun² tsá² hí³ né³ lan¹³ bíh¹.

Jesús tsánh³² hñu³mɨ³cuú²
(Lucas 24:50-53; Hechos 1:9-11)

19 Jmí¹ má²lí²liéinh³² jáun² Jesús Tɨ³² Juo¹³ dí² tsá² hí³ né³, ca³zanh³² tɨ³
hñu³mɨ³cuú², hi³ jáun² ca³ta³cua¹³ tɨ³ cuá² chu²¹ quioh²¹ Dió³².
20 Hi³ jáun² tsá² hí³ né³, ca³huén² bíh¹ hi³ ca³ñí¹hléh² jú¹ chú³² ca³la³ tán¹.
Jáun² hnga² Tɨ³² Juo¹³ dí² ca³ma³hau³ hi³ ca³jmú³ lin¹ hi³ tson² jú¹ chú³² hi³
hleh³² tsá² hí³ cun³quionh³ li²¹ hi³ lí³ jáun² hua³jueh³². Cun³ ní² bíh¹ tí³ jáɨ¹³.]

Jú¹ Chú³² Hi³ Ca³jmú³
Lucas

1 Hnú² reh² Tíoh³, juóun³² lín³² tsáu² má²ca³jmú³ sí², la³ cun³ hi³ ca³ngɨ¹³ tsú²
hi³ ca³lɨ³ jáun² ja¹ quiú¹³ dí² jmí¹tin².
2 Ca³jmú³ tsú² sí² la³ cun³ rón³² hi³ ca³ma³ta² jnoh¹ jáun² tsá² ca³jíe³ la³ cun³
jmí¹ ca³lɨ³liau³, tsá² ca³nga³ hí³ jú¹ chú³² quioh²¹ Jesús.
3 Ja³bí¹ jná¹³ uá²jaɨ³² má²cá²hnáuh³² re² lín³² la³jí³² jú¹ tson² la³ cun³ jmí¹
ca³lɨ³liau³, hi³ jáun² ca³lén¹³ jná¹³ hi³ chú³² ní¹juáh³ jná¹³ siáh³ jmu¹ cáun² sí²
hi³ rá¹tioh³ jú¹ tson² ca³la³ re² he² hná¹, hi³ zein²¹ ná¹ ñí¹con² hnú² reh² Tíoh³;
4 hi³ jáun² tɨ³ lɨ³mí¹ re² lɨ³ ñíh¹³ hnú² jú¹ tson² hi³ má²ca³ma³ta² hnú² jáun²
tsáu².

Jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² juáh³ hi³ lɨ³zian² Juan², tsá² zion³ tsáu² jmáɨ²

5 Jmáɨ¹ hi³ jmí¹ cuá¹lín³ Herodes re²¹ ñí¹con² tsá² hín¹³ tɨ³ Judea, jmí¹jáun²
jmí¹ zian² jan² mí²tsáu² jmáɨ² Zacarías, tsá² hí³ jmí¹ hún¹ ja¹ tsá² cu³ nió³
quioh²¹ Abías. Ñí²cuo² tsú² jmí¹ jmáɨ² Elisabet, tsá² ñí¹ má²cú¹ má²ñeh¹
jón²zíh¹ hla¹ mí²tsáu² Aarón.
6 Tá¹ gon³ jáun² tsú² jmí¹ chun¹ ñí¹con² Dió³², hi³ jmí¹ tí² má²tí³² tsú² héih³²
jɨ³ liei²¹ quioh²¹ Dió³² Juo¹³ dí², la³ cun³ hí¹ jan² tiá² hin² lí¹³ chá³² tso³.
7 Tɨ³la³ tiá² jon² tsú² jmí¹ zian² yáh³, quí¹ tiá² jmí¹ lí²³ yáh³ can³ Elisabet hí³
jon², hi³ ja³bí¹ jmí¹ má²lieih²¹ bíh¹ tsú² siáh³ tá¹ gon³ jáun².
8 Ca³chó³² jmáɨ¹ hi³ tɨn³ Zacarías quionh³ mí²tsáu² tsá² quionh³ hi³ jmu³ ta²¹
ta³ ñí¹ Dió³².
9 La³ cun³ hi³ jmí¹ ná¹ngɨ²³ jáun² tsá² ná¹lín³ hí³ mí²tsáu² hi³ tan² chi² jáɨ¹³,
jmí¹jáun² ca³chi² tsú² jáɨ¹³, jáun² Zacarías bíh¹ tɨn³ hi³ tsa³hi³² hñu³ cuáh³² chín¹
quioh²¹ Dió³² Juo¹³ dí², hi³ tsa³jín² ziún².
10 Tá¹la³ jmí¹ dí¹jɨn³² tsú² jáun² ziún² ñí¹hiú¹³ né³, la³jín³² tsá² tionh² ñí¹
tauh²¹ la³ñí¹ jmí¹ ná¹liéinh³² Dió³².
11 Jmí¹jáun² ca³jnia³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ñí¹con² Zacarías, hi³ zenh² tɨ³
cuá² chu²¹ can³² ñí¹hiú¹³ ñí¹ dí¹jɨn³² tsú² jáun² ziún².
12 Jmí¹ ca³jíen³² jáun² Zacarías tsá² hí³ né³, ca³la³ tiá² ñɨ³² he³ jmu³ bíh¹ tsú²
lɨ³, ca³juénh² lín³² bí¹ tsú².
13 Tɨ³la³ tsá² hí³ né³, ca³juáh³ la³ lá²:
—Zacarías, ha³ lí² juenh³, quí¹ Dió³² má²ca³náɨ³² hi³ hiú² mɨh³² hnú² jáun²,
hi³ jáun² né³bí¹ chau²¹ jmáɨ¹ hi³ lɨ³zian² jan² jon² Elisabet ñí²cuonh² hnú², tsá²
teh¹ nú² Juan².
14 Ní¹ má¹ca³lɨ³zian² jáun² dáɨn² lɨ³ tsɨnh¹ lín²¹ nú², hi³ lɨ³ hiún² lín³² siáh³
honh² nú². Ja³bí¹ juóun³² lín³² siáh³ tsá² siánh³ lɨ³ hiún² tsí³ ní¹ má¹jáun²;
15 quí¹ jónh³² hnú² lɨ³quien² ñí¹con² Dió³², jan² tsá² tiá² hính³ mu² ráu³ mɨ³
uóun²jɨeh¹³, sa³jun³ ma³chéi³ hính³, jan² tsá² má²canh² Jmí²chí³ Chun¹ hñu³ tsí³
ñeh² bíh¹ hi³ lɨ³zian².
16 Hi³ hí³ bíh¹ jmu³ hi³ juóun³² tsá² zian² hué³² *Israel jinh²¹ tɨ³ ñí¹con² Dió³²
Juo¹³.

17 Juan² hí³ bíh¹ joh¹³ jmí²chí³ jɨ³ pí³ hi³ la³jmí¹ quian³² jáun² Líh³, tsá² jmí¹
lín³ hí³ *Tɨ³² jë¹ Dió³² jmí¹tin², hi³ hí³ bíh¹ tín² tsó³² chí¹ján³ la³ cónh³ bíh¹ Tɨ³²
Juo¹³ dí². Hí³ bíh¹ jmu³ hi³ tiánh³² tsáu² re² tɨn² quionh³ jón²zí̈h¹; hi³ jáun²
tsá² tiá² má²tí³² héih³² quioh²¹ Dió³² né³, má²lɨ³tɨn² bíh¹ ma³tí³² má¹jáun². La³
jáun² bíh¹ chan³ tsú² hua³jan²¹ tsáu², hi³ jáun² hen³ tsáu² Tɨ³² Juo¹³ dí².
18 Jáun² Zacarías ca³záɨh³ tsá² hí³:
—¿Ha³ bí¹ lánh³ rón³² lɨ³ ño¹ jná¹³ hi³ tson² jáɨ¹³ juáh³ hnú² ní²? Quí¹ jan²
tsá² má²liei²¹ lín²¹ bíh¹ jná¹³ quiúnh¹ ñí²uón³².
19 Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³ siáh³:
—Jná¹³ Gabriel, tsá² zenh² ná¹ ta³ ñí¹ Dió³², Tsá² lí²ze³ jná¹³ hi³ ja³ngáɨ¹ ná¹
jú¹ chú³² lá² ñí¹con² hnú².
20 Tɨ³la³ ta³né³², cun³ñí¹ hi³ tiá² ta²¹ lí²tionh² hnú² la³ cun³ hi³ lí²juánh³²
jná¹³ ní², jáun² tiú²uú² lí¹³ yáh³ hléh¹³ hnú², ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ lɨ³zian²
jónh³² hnú². Jáɨ¹³ lá² lɨ³tí³ la³ cun³ jmáɨ¹ hi³ má²tón³².
21 La³jín³² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ñéih³ ñí¹ tauh²¹ jáun² la³ñí¹ jmí¹ ná¹he² ná¹jan²
Zacarías. Má²ná¹tsá²cáun² lín³² bíh¹ tsí³ tsú², quí¹ he³ láɨh³² sa³ ca³lén³ lín³²
yáh³ Zacarías ñí¹hiú¹³ jáun².
22 Tɨ³la³ jmí¹ cuá¹han³ jáun² Zacarías má¹ná¹, tiú²uú² lí²³ yáh³ hléh³²;
jmí¹jáun² ca³lɨ³lieih²¹ tsá² jmí¹ ná¹jaun² tsú² hí³ hi³ zia³² cáun² hi³ ca³jnia³
jéinh³² tsú² ñí¹hiú¹³ jáun². Jmí¹jáun² ca³jmú³ tsú² lin¹ quionh³ cuo² hi³ tiú²uú²
lí²³ hléh³².
23 Jmí¹ ca³tsín¹³ jáun² jmáɨ¹, la³ cun³ jmáɨ¹ hi³ ca³tɨn¹ jáun² Zacarías jmu³ ta²¹
hñu³ cuáh³² chín¹ né³, ngah³ hñú¹³.
24 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³can³ Elisabet jon², hi³ jáun² cun³ hñá³ zí̈h² tiá²
cuá²han³ tsú² hñú¹³, hi³ jmí¹ cuá¹lín²³ la³ lá²:
25 —Juóu³² jná¹³ má²ca³jmú³ la³ lá² ñí¹con² jná¹³, hi³ quin³ hua³heih²¹
quion²¹ jná¹³ ñí¹con² la³jín³² tsáu², hi³ tiá² jmí¹ lí²³ can²¹ jná¹³ dáɨn².

Tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² juáh³ hi³ lɨ³zian² Jesús

26 La³ má²jñéɨ³ zí̈h² hi³ lɨ³ la³ jáun² né³, ca³zen³ siáh³ Dió³² Gabriel, tsá²cuú²
tsá²ta³, la³ tɨ³ cáun² juú² hín¹³ tɨ³ Galilea, juú² jmáɨ² Nazaret,
27 hi³ tsa³jɨen³ jan² tsá²mɨ³ tsá¹máɨ¹³, tsá² jmáɨ² Má²réɨ³, tsá² tiá² tsá²ñuh²
má²ca³cáuh³². Tsá² hí³ ná¹lí³ jáɨ¹³ hi³ jenh¹³ cuo² quionh³ jan² tsá²ñuh² jmáɨ²
Sé³², tsá² ñí¹ má²cú¹ má²ñeh¹ jón²zí̈h¹ jón²cho¹ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹.
28 Jáun² ca³hi³ tsá² hí³ ñéih³ ñí¹ jmí¹ cuá³ jáun² Má²réɨ³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—¡Hia² nú², hnú² tsá² jlánh¹ tɨ³² tsí³ Dió³²! Dió³² Juo¹³ dí² zenh² quiúnh¹
hnú². [Jlánh¹ má²mieh² hnú² Dió³² la³ cun³ bí¹ la³jín³² tsá²mɨ³ siánh³.]
29 Lí¹ ca³lɨn³ bíh¹ Má²réɨ³ jmí¹ ca³náɨ³² jáɨ¹³ hi³ ca³hléh³ jáun² tsá² hí³.
Jmí¹jáun² ca³lín¹³ tsú² hi³ he³ lɨ³ la³ jáun² hleh³² tsá² hí³.
30 Jáun² tsá² hí³ né³ ca³juáh³ siáh³:
—Má²réɨ³, ha³ lí² juenh³, quí¹ Dió³² má²hnió³ ma³mieh² hnú².
31 Jáun² né³, né³² can¹³ hnú² jan² dáɨn², Tsá² teh¹ nú² Jesús.
32 Tsá² hí³ bíh¹ Tsá² lɨ³quien²; Tsá² téh³ tsú² Jon² Dió³², Tsá² cú² juenh². Hi³
jáun² Dió³² Juo¹³ dí² jmu³ hi³ cuá¹ho² tsú² jáɨ¹³ hi³ lín³ tsú² re²¹ la³jmí¹ ca³cuá³
hla¹ re²¹ Dá²vi²¹ jméi² dí¹hio³ ñú¹deh³ tsú², tsá² jmí¹ zian² jmí¹tin²;

33 hi³ jáun² tsá² hí³ bíh¹ cuá³², hi³ cuá¹ho² jáɨ¹³ cun³ jmɨ́¹hi³nio² ca³tɨn¹ la³jɨ́n³²
tsá² Israel. Jáɨ¹³ hi³ hau³ tsú² jáun², tiá² tón³² jmáɨ¹ táuh³ yáh³.
34 Jáun² né³, Má²réi³ ca³ngáɨh³ siáh³ tsá² hí³:
—¿Lánh³ bíh¹ rón³² lɨ́¹³ la³ jáun², nɨ́¹juáh³ tiá² ñí²uón³² jná¹³ má²zian² yáh³?
35 Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³ siáh³:
—Jmɨ́²chí³ Chun¹ joh¹ Dió³² bíh¹ já³² ñí¹con² hnú², jɨ³ pí³ quioh²¹ Dió³² Tsá²
cú² juenh², hi³ jláɨn³² hnú² la³jmɨ́¹ lɨ́³ cáun² jnie². Jáun² dáɨn² hí³ jónh³² hnú²
lɨ́¹³ cuá¹chan¹ hi³ ca³tɨn¹ Dió³², hi³ jáun² tsá² hí³ téh³ tsú² jon² Dió³².
36 Ja³bí¹ Elisabet renh² hnú² uá²jaɨ³², lɨ³zian² jan² jon² uá¹jinh¹ má²lieih²¹
lɨ́n²¹ tsú²; hi³ jáun² né³, ta³né³² má²tí³ jñéɨ³ zɨ́h² hi³ quian² tsú² jon², tsá² jmɨ́¹
juáh²³ tsáu² hi³ cun³ tiá² lɨ́¹³ bíh¹ can³ jon².
37 Quí¹ ñí¹con² Dió³², hí¹ cáun² yáh³ hi³ juóuh³² tiá² zia³².
38 Hi³ jáun² Má²réi³ né³ ca³juáh³:
—Jná¹³ la³², tsá² lɨ́n³ ná¹ quian²¹ Juóu³² ná¹, hi³ jáun² cuɨ́¹ jmu¹ bíh¹ Dió³²
ñí¹con² jná¹³ la³ cun³ hi³ má²lɨ́²juah²¹ hnú² nɨ́².
Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ngah³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ñí¹ ta³ ñí¹ Má²réi³.

Tsó³² Má²réi³ hñú¹³ Elisabet

39 Jmáɨ¹ jáun² ngau³ Má²réi³ cú²hé² juɨ³² máh³, hi³ chau²¹ cáun² juú² hɨ́n¹³ tɨ³
Judea.
40 Jmɨ́¹ cá¹chó²¹ tsú² jáun², ca³hi³ ñéih³ hñú¹³ Zacarías, hi³ ca³juáh³:
—Hia² nú² Elisabet.
41 Jmɨ́¹ má²lɨ́²niéɨ³² jáun² Elisabet hi³ ca³juáh³ jáun² Má²réi³: “Hia² nú²”, jáun²
la³juɨ³² ca³jɨ́enh³² dáɨn² hñu³ héin¹, hi³ ca³cónh³² siáh³ Jmɨ́²chí³ Chun¹ hñu³ tsɨ́³
Elisabet hí³.
42 Jmɨ́¹jáun² ca³hléh³ tiá³ lɨ́n³² hi³ ca³juáh³:
—Dió³² jlánh¹ má²ca³ma³mieh² hnú² la³ cónh³ bíh¹ la³jɨ́n³² tsá²mɨ³ siánh³, jɨ³
jónh³² nú² siáh³ má²ca³ma³mieh² Dió³².
43 ¿Hin² dá² tsánh² jná¹³, hi³ jáun² sa³ mí¹ziú¹³ Juóu³² máh³ jná¹³ ja³ hi³
ja³jɨe³?
44 Quí¹ la³ cun³ jmɨ́¹ lɨ́¹cuen²¹ hnú² Dió³², ca³la³ hiún² lɨ́n³² bíh¹ tsɨ́³ jón³² jná¹³
ca³jɨ́enh³² tiá³ lɨ́n³² hñu³ hén² ná¹.
45 Jlánh¹ jmɨ́¹ ren² hnú², tsá² ca³tionh² hnú² ta²¹, quí¹ lɨ³tí³ bíh¹ la³ cun³ hi³
má²ca³juáh³ Dió³² Juo¹³ dí².
46 Hi³ jáun² Má²réi³ ca³juáh³:
Jmɨ́¹ tsɨn³² jná¹³ má²quien² Juóu³² jná¹³,
47 hi³ má²hiún² tsɨn³² jná¹³ ca³tɨn¹ Dió³² Tsá² liáu³² jná¹³.
48 Quí¹ Dió³² má²ca³taunh² jná¹³ hó¹ñí¹, tsá² lɨ́n³ jná¹³ quian²¹ tsú².
Hi³ jáun² la³jɨ́n³² tsá² zian² ta³né³² jɨ³ jmáɨ¹ né³bí¹ ja³² juáh³ hi³ jná¹³ jan² tsá²
jlánh¹ bí¹ jmɨ́¹ ren².
49 Quí¹ Dió³² Tsá² hɨ́en¹, Tsá² cú² juenh² má²ca³jmú³ hliáun³ lɨ́n³² hi³ chú³²
ñí¹con² jná¹³;
50 hi³ ja³² miɨ³ tsɨ́³ tsú² ñí¹con² ca³la³ jɨ́n³² tsá² jmu² juénh² ñí¹con² tsú².
51 Quí¹ ta²¹ jueh³² lɨ́n³² má²ca³jmú³ Dió³², hi³ ca³láɨh¹³ hniéɨ² ñí¹con² tsá² jmɨ́¹
ná¹jmu² tonh²,
jáun² lɨ́¹ ca³háɨn³² ma³ quin³² bíh¹ tsá² hí³ lɨ³.

52 Ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} hi^{3} tiú^{2}uú^{2} quien^{2} tsá^{2} jmɨ́^{1} ná^{1}quien^{2},
hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} tsɨ́^{1}juɨ́^{3} bíh^{1} ca^{3}zion^{3} tsú^{2} hi^{3} lɨ^{3}quien^{2}.
53 Tsá^{2} jmɨ́^{1} tionh^{1} ñí^{1}cuóunh^{21} bíh^{1} ca^{3}cuéh^{3} tsú^{2} hliáun^{3} lín^{32},
hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} hánh^{3} né^{3}, lí^{1} haɨ^{21} cuá^{2} ta^{3} bíh^{1} ca^{3}chanh^{3} tsú^{2}.
54 Ca^{3}ma^{3}hon^{3} tsú^{2} tsá^{2} jón^{2}zíh^{1} jón^{2}cho^{1} hla^{1} Israel, tsá^{2} quian^{21},
tiá^{2} ca^{3}ja^{3}có^{3} yáh^{3} tsɨ́^{3} tsú^{2} hi^{3} jmu^{3} juenh^{2} tsɨ́^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hí^{3},
55 la^{3} cun^{3} rón^{32} lɨ́^{3} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} quionh^{3} dí^{1}hio^{3} ñú^{1}deh^{3} dí^{2} jmɨ́^{1}tin^{2}.
Hi^{3} ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} jáun^{2} jáɨ^{13} quionh^{3} hla^{1} Há^{2}bran^{21} hi^{3} já^{32} miɨ́^{3} tsɨ́^{3} tsú^{2} la^{3} cun^{3}
jmɨ́^{1}hi^{3}nio^{2},
la^{3} má^{2}quionh^{3} jón^{2}zíh^{1} jón^{2}cho^{1} tsá^{2} hí^{3}.
56 Jmɨ́^{1} má^{2}lɨ́^{2}juáh^{3} jáun^{2} Má^{2}réɨ^{3} la^{3} nɨ́^{2} né^{3}, ca^{3}ta^{3}cua^{13} cun^{3} hnɨ^{32} zɨ́h^{2} hñú^{13}
Elisabet. Jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3}, ngah^{3} siáh^{3} hñú^{13}.

Jmáɨ^{1} hi^{3} ca^{3}lɨ^{3}zian^{2} Juan^{2} tsá^{2} zion^{3} tsáu^{2} jmáɨ^{2}

57 Jmɨ́^{1} lɨ́^{1}cáɨn^{2} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}chó^{32} jmáɨ^{1} hi^{3} lɨ^{3}zian^{2} jon^{2} Elisabet, hi^{3} jáun^{2}
ca^{3}lɨ^{3}zian^{2} jan^{2} ñú^{2}míh^{1} jon^{2} tsú^{2}.
58 Jmɨ́^{1} ca^{3}lɨ^{3} ñi^{32} jáun^{2} tsá^{2} jún^{1} tsá^{2} raɨnh^{21} tsú^{2} hi^{3} Dió^{32} jlánh^{1} má^{2}ca^{3}ja^{3}
miɨ́^{3} tsɨ́^{3} ñí^{1}con^{2} tsú^{2}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}ñí^{1}ma^{3}hiún^{2} tsá^{2} hí^{3} tsɨ́^{3} quionh^{3} tsú^{2}.
59 Jáun^{2} jmɨ́^{1} la^{3} má^{2}jña^{3} jmáɨ^{1} jáun^{2} *ca^{3}tiú^{3} tsú^{2} chí^{2} láu^{2} hná^{13} ñí^{1} zian^{2}
dáɨn^{2}, hi^{3} jmɨ́^{1} hnió^{3} tsú^{2} siáh^{3} hi^{3} lɨ^{3} jmáɨ^{2} dáɨn^{2} Zacarías, la^{3}jmɨ́^{1} jmáɨ^{2} jméɨ^{2}.
60 Tɨ^{3}la^{3} mí^{1}ziú^{13} dáɨn^{2} ca^{3}juáh^{3}:
—Ján^{1}han^{21}, Juan^{2} bíh^{1} lɨ^{3} jmáɨ^{2} dáɨn^{2}.
61 Jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} ca^{3}juáh^{3}:
—¿He^{3} láɨh^{32}? Já^{2} hí^{1} jan^{2} yáh^{3} jon^{3} renh^{2} hnú^{2} tiá^{2} jmáɨ^{2} la^{3} nɨ́^{2}.
62 Jmɨ́^{1}jáun^{2} hmóu^{32} tsá^{2} hí^{3} ca^{3}ngáɨ^{3} ñí^{1}con^{2} jméɨ^{2} dáɨn^{2} cun^{3}quionh^{3} li^{21},
nɨ́^{1}juáh^{3} he^{3} hnió^{3} tsú^{2} lɨ^{3} jmáɨ^{2} dáɨn^{2}.
63 Jáun^{2} ca^{3}mɨ́^{3} jméɨ^{2} dáɨn^{2} cáun^{2} jó^{1}hmá^{2} pih^{21} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} huéh^{3} hi^{3} juáh^{3}:
“Juan^{2} bíh^{1} lɨ^{3} jmáɨ^{2} dáɨn^{2}”. Jáun^{2} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} hí^{3} ca^{3}ja^{3}cáun^{2} tsɨ́^{3}.
64 La^{3} cun^{3} jmɨ́^{1}jáun^{2} bíh^{1} lɨ^{3} siáh^{3} hléh^{32} Zacarías, hi^{3} ca^{3}ma^{3}liáu^{32} hi^{3}
má^{2}quien^{2} Dió^{32}.
65 Ca^{3}la^{3} jɨ́n^{32} tsá^{2}co^{1} tsú^{2} ca^{3}ja^{3}cáun^{2} lɨ́n^{32} tsɨ́^{3} jmɨ́^{1} ca^{3}lɨ^{3} ñi^{32} hi^{3} lɨ^{3} la^{3} jáun^{2},
hi^{3} jáun^{2} jáɨ^{13} jáun^{2} ja^{3}ngɨ^{3} ja^{1} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} zian^{2} tsɨ^{3} cuánh^{2} tsɨ^{3} jën^{3} ñí^{1} hɨ́n^{13} tɨ^{3}
Judea.
66 Ca^{3}la^{3} jɨ́n^{32} tsá^{2} ca^{3}lɨ^{3} ñi^{32} hi^{3} jáun^{2} jmɨ́^{1} ná^{1}hnauh^{2} tsɨ́^{3}, hi^{3} jmɨ́^{1} ngaɨh^{32} tsú^{2}
siáh^{3} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2}:
—¿He^{3} bíh^{1} jmu^{3} dáɨn^{2} hí^{3}?
Quí^{1} jmɨ́^{1} má^{2}lin^{1} lɨ́n^{21} bíh^{1} hi^{3} tanh^{2} Dió^{32} hó^{1}ñí^{1} dáɨn^{2} hí^{3}.

Sun^{1} hi^{3} ca^{3}hɨ́e^{3} Zacarías

67 Jáun^{2} Zacarías jméɨ^{2} dáɨn^{2} hí^{3} ca^{3}cónh^{32} Jmɨ́^{2}chí^{3} Chun^{1} hñu^{3} tsɨ́^{3}, hi^{3}
ca^{3}hléh^{3} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}cué^{3} Dió^{32} hñu^{3} tsɨ́^{3}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:
68 “Cuɨ́^{1} lɨ^{3}quien^{2} bíh^{1} Dió^{32} Juo^{13} tsá^{2} Israel,
quí^{1} má^{2}cuán^{2} tsú^{2} ja^{1} ñí^{1} tiauh^{1} dí^{2}, tsá^{2} tiauh^{2} dí^{2} jo^{3}cuo^{2} tsú^{2},
hi^{3} má^{2}ca^{3}liáu^{32} tsú^{2} siáh^{3}.
69 Quí^{1} ca^{3}cuen^{3} tsú^{2} jan^{2} Tsá^{2} liáu^{32} dí^{2},

jan² Tsá² ñí¹ má²cú¹ má²ñeh¹ jón²zíh¹ jón²cho¹ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹,
tsá² ca³lɨn³ hí³ quian²¹ Dió³².
70 Má²ca³ma³tí³² bíh¹ Dió³² jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ quionh³ tsá² chun¹ joh¹,
tsá² ca³lɨn³ hí³ *tɨ³² jë¹ Dió³² jmɨ́¹tin²,
71 hi³ ca³juáh³ Dió³² hi³ liáu³² jnoh¹ ñí¹con² tsá² jmu² hniéi² quiúnh¹ dí²,
jɨ³ ñí¹con² ca³la³ jɨ́n³² tsá² hau² dí² nɨ́² siáh³.
72 Má²ca³ja³ bíh¹ mií³ tsɨ́³ tsú² ñí¹con² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí², tsá² jmɨ́¹ zian² jmɨ́¹tin².
Tiá² tsá²có³ yáh³ tsɨ́³ tsú² nió³² hɨ́en¹ hi³ ca³tanh² jáun² la³ cun³ jmɨ́¹tin²,
73 la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ tsú² jáun² ñí¹con² hla¹ Há²bran²¹, jméi² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí².
74 Hi³ ca³juáh³ tsú² hi³ liáu³² tsú² jnoh¹ ñí¹con² tsá² jmu² hniéi² quiúnh¹ dí²,
hi³ jáun² tiá² juénh² yáh³ dí² hi³ má¹ti²¹ ñí¹con² tsú²,
75 hi³ chun¹ dí², hi³ ná¹chan¹ dí² ñí¹con² tsú² la³ cun³ jmáɨ¹ hi³ ziáun² dí².
76 Jáun² né³, hnú² jón³² jná¹³, hnú² té³ tsú² tɨ³² jë¹ Dió³²,
tsá² lɨ́n³ quian²¹ Dió³² Tsá² cuá³ hñu³mɨ³cuú²,
quí¹ hnú² bíh¹ tsá² cuóh¹³ chí¹ján³ la³ñí¹,
hi³ jmúh¹³ hnú² hua³jan²¹ juɨ³² ñí¹ tsó²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí².
77 Jmúh¹³ hnú² hi³ lɨ³ ñi³² tsá² joh¹ tsú² ha³ lánh³ lɨ́¹³ liáun³ tsú²,
jɨ³ hi³ hin³ siáh³ tsáu¹³ tsú².
78 Quí¹ Dió³² ja³² lɨ́n³² mií³ tsɨ́³ ñí¹con² dí²,
hi³ jáun² cué³² tsú² cáun² joh¹ quiú¹³ dí² hi³ lɨ́¹³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ hi³ ca³jniá³² cáun² jmáɨ¹ hmaɨ²¹.
79 Tsá² hí³ jmu³ hi³ taɨ²¹ joh¹ ñí¹con² tsá² tionh² já¹niéi²,
jɨ³ tsá² tionh² ñí¹ he² heinh²¹ quioh²¹ hmú³² nɨ́² siáh³.
Tsá² hí³ bíh¹ Tsá² hɨ́e³² juɨ³² hi³ ha³ lánh³ lɨ́¹³ niau²¹ tie³ tsɨ́³ dí²”.
80 Hi³ jáun² né³, ca³cuon³ bíh¹ ñú²míh¹ hí³, hi³ tsá²lɨ³hún¹ siáh³ tsɨ́³. Jáun² ca³ñí¹cuá² tsú² ñí¹ lɨ́³ hué³² quiéin², ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ ca³ma³jnia² tsú² tá¹³ ñí¹con² tsá² Israel.

2

Jmáɨ¹ hi³ ca³lɨ³zian² Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo
(Mateo 1:18-25; Juan 1:14)

1 Jmɨ́¹jáun², Augusto *tsá² cuá¹lɨ́n³ mɨ³chí¹ cuá³ juú² Roma ca³jmú³ héih³² hi³ la³jɨ́n³² tsá² zian² la³ cun³ hué³² ñí¹ hu²¹ cuo² tsú² tónh³² ñí¹ sí² quioh²¹ dí².
2 La³ñí¹ jéin³² hi³ ca³tónh³² bíh¹ tsú² tsáu² sí² jmɨ́¹jáun², jmáɨ¹ hi³ jmɨ́¹ cuá¹lɨ́n³ jáun² Cirenio ta²¹ hué³² Siria.
3 La³jɨ́n³² tsáu² ca³lɨ³ hniáuh³² tsa³tánh¹ juú² ñí¹ ca³lɨ³zian² tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³, hi³ tsa³tiónh³² sí².
4 Hi³ jáun² bíh¹ cua³han³ Sé³² já¹ juú² Nazaret, juú² hɨ́n¹³ tɨ³ Galilea, hi³ ngau³ tɨ³ juú² jmáɨ² Belén, juú² hɨ́n¹³ tɨ³ Judea, ñí¹ ca³lɨ³zian² hla¹ re²¹ Dá²vi²¹, quí¹ Sé³² lɨ́n³ jan² tsá² ñí¹ má²cú¹ má²ñeh¹ jón²zíh¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹ hí³.
5 Hi³ jáun² ñéi¹ tsú² juú² Belén, hi³ ca³ñí¹tiónh²¹ sí² cu³tsa³² quionh³ Má²réi³, tsá² jmɨ́¹ má²ná¹lɨ́³ hí³ jáɨ¹³ hi³ jéinh³² tsú² cuo² quionh³. Jmɨ́¹jáun² jmɨ́¹ má²quian² bíh¹ Má²réi³ jon².

6 Jáun² tá¹la³ tiáunh¹ tsú² jáun² já¹ juú² Belén bíh¹, ca³chó³² jmáɨ¹ hi³ lɨ³zian²
jon² Má²réi³.
7 Hi³ jáun² ca³lɨ³zian² dún² tsá² ñí¹ jon² tsú², jáun² ca³tsáɨnh³² tsú² tsɨ́¹há², hi³
jáun² ca³tanh² tsú² siáh³ tɨ³ ñeh² hñu³ hmá²mu² pa²¹ rón³² ñéih³ hñú¹³ jáh³, quí¹
tiá² jmɨ́¹ zia³² yáh³ hñú³ ñí¹ jmɨ́¹ lɨ³ jnioh¹³ tsú².

Tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² jnia² jeinh³² tsá² ná¹jmu² hua³hí¹³ já¹ziáh²

8 Hi³ jáun² né³, ñí¹ náɨ² ñí¹ má²janh² juú² Belén jáun² jmɨ́¹ tiáunh¹ tsá² ná¹jmu²
hua³hí¹³ já¹ziáh² joh¹ ta³ já¹niéi².
9 Jáun² cu³diá²jan² ca³jnia³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² Juo¹³ dí², hi³ jáun²
ca³táɨ³ joh¹ quioh²¹ Dió³² cu³ jéin³ ñí¹ tionh¹ jáun² tsá² hí³; hi³ jáun² né³, tsá²
hí³ ca³juénh² lɨ́n³² bíh¹.
10 Tɨ³la³ tsá² ca³jnia³ hí³ ca³juáh³:
—Ha³ lɨ́² juenh³ náh², quí¹ jná¹³ quion¹ cáun² jú¹ chú³², jú¹ chú³² hi³ ca³tɨn¹
la³jɨ́n³² tsáu², hi³ jáun² lɨ³ hiún² lɨ́n³² tsɨ́³ tsú².
11 Quí¹ né³² ca³lɨ³zian² jan² dáɨn² juú²co¹ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹, jan² Tsá² liáu³²
hnoh², Tsá² lɨ́n³ Cristo Juo¹³ dí².
12 Juanh²¹ jná¹³ ha³ lánh³ rón³² lɨ³ cuóun³² hnoh² dáɨn² hí³: Dáɨn² hí³ chanh²¹
náh² hi³ rá¹tsaɨnh³² tsɨ́¹há², hi³ rá²hún¹ tɨ³ ñeh² hñu³ hmá²mu² quioh²¹ jáh³.
13 Hi³ jáun² cu³diá²jan² jmɨ́¹ cá¹jnia³ juóun³² lɨ́n³² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³²
tsá² já²taunh²¹ hñu³mɨ³cuú², can³² ñí¹ jmɨ́¹ zenh¹ jáun² tsá² jan² hí³, hi³
má²ná¹má²tsú² má²jónh³² Dió³², hi³ má²ná¹juáh²³:
14 “¡Tsá² tionh² hñu³mɨ³cuú² cuɨ́¹ má¹quien² Dió³²,
hi³ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ nɨ́² siáh³ cuɨ́¹ tionh² cáun² hi³ re² hi³ tɨn²,
ca³la³ jɨ́n³² tsáu² tanh² Dió³² hó¹ñí¹!”
15 Jmɨ́¹ já¹tanh²¹ jáun² tsá² hí³ hñu³mɨ³cuú² né³, jáun² tsá² jmu² hí³ hua³hí¹³
já¹ziáh² ca³juu³ ca³hlénh³ la³ lá²:
—Ma³tsáu¹³ tɨ³ já¹ juú² Belén, hi³ tsá¹neh²¹ la³ cun³ hi³ má²lɨ³², hi³
má²lɨ́²juáh³ jáun² Dió³² Juo¹³ dí².
16 Jáun² ja³taunh²¹ tsú² cú²hé². Jmɨ́¹ ca³cha³táunh¹ tsú² jáun², ca³chanh²¹ tsú²
Má²réi³ quionh³ Sé³² jɨ³ dáɨn² siáh³, hi³ rá²hún¹ tɨ³ ñeh² cáun² hñu³ hmá²mu²
quioh²¹ jáh³.
17 Jmɨ́¹ má²lɨ́²jɨ́en³² tsú² jáun² dáɨn² né³, ca³chá³ tsú² la³ cun³ hi³ má²lɨ́²juáh³
jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ ca³tɨn¹ dáɨn².
18 Jáun² la³jɨ́n³² tsá² jmɨ́¹ ná¹náɨ³² ca³ja³cáun² tsɨ́³ la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ ca³juáh³
jáun² tsá² hí³.
19 Tɨ³la³ Má²réi³ má¹ná¹, ca³hmá³ bíh¹ la³jɨ́³² jáɨ¹³ jáun² hñu³ tsɨ́³, hi³
ca³hnauh² tsú² tsɨ́³ ca³tɨ²¹ hi³ jáun².
20 Hi³ jáun² tsá² jmu² hí³ hua³hí¹³ já¹ziáh² ja³tanh²¹, hi³ má²hí¹má²tsú²
má²jónh³² Dió³², hi³ má²hí¹má²quien² tsú² Dió³², quí¹hliá² má²lɨ́²niéi³² tsú² jɨ³
hi³ má²lɨ́²jɨ́e³ tsú² la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ má²lɨ́²juáh³ jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³².

Tsa³ma³jnia² tsú² dáɨn² Jesús cuáh³² chín¹

21 Jmɨ́¹ la³ má²jña³ jmáɨ¹ hi³ ca³lɨ³zian² jáun² dáɨn² *ca³tiú³ tsú² chí² láu²
hná¹³ ñí¹ zian²; jmɨ́¹jáun² ca³jmú³ tsú² hi³ lɨ³ jmáɨ² dáɨn² Jesús, la³ cun³ hi³

ca3juáh3 jáun2 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32 ñí1con2 Má2réi3 la3 cun3 jmɨ́1 ñeh2 bíh1 hi3
can3 tsú2 dáɨn2.
22 Jmɨ́1 ca3tsín13 jáun2 jmáɨ1 hi3 má2lɨ́13 lɨ3 jɨn2 mí1ziú13 Jesús quionh3 Sé32
ñí1con2 Dió32 la3 cun3 hi3 rá1juáh3 ñí1 liei21 quioh21 hla1 Moisés, jáun2 ca3ñí1jan2
tsú2 dáɨn2 hí3 já1 juú2 Jerusalén, hi3 ca3ñí1ma3jnia2 tsú2 dáɨn2 hí3 ñí1con2 Dió32
Juo13 dí2.
23 La3 jáun2 ca3jmú3 tsú2 quí1hliá2 liei21 quioh21 Dió32 Juo13 dí2 rá1juáh3 la3
lá2: “Ca3la3 jín32 tsá2ñuh2, tsá2 lɨ3zian2 la3ñí1 ca3tɨn1 ná1chan1 ñí1con2 Dió32 Juo13
dí2”.
24 Hi3 jáun2 bíh1 ca3ñí1táunh1 tsú2 ñí1 jáun2 hi3 ca3ñí1cuen13 tsú2 jáh3 ñí1con2
Dió32 hi3 ca3tɨn1 dáɨn2 jon2, quí1hliá2 liei21 quioh21 Dió32 Juo13 yáh3 dí2 rá1juáh3
hi3 hniáuh32 cuen3 tsú2 gon3 jú2pe32 míh1 ho3lá2dá2 gon3 jáɨ2 tiáun2.
25 Jmɨ́1jáun2 jmɨ́1 zian2 jan2 tsá2ñuh2 jmáɨ2 Sɨ3ñóh3 já1 juú2 Jerusalén. Tsá2 hí3
jmɨ́1 lɨ́n3 jan2 tsá2 chun1, hi3 jmɨ́1 má2tsú2 má2jónh32 Dió32, hi3 jmɨ́1 jan32 tsú2
hi3 liáun3 tsá2 *Israel. Jmɨ́1 quionh3 tsú2 Jmɨ́2chí3 Chun1,
26 hi3 jáun2 Jmɨ́2chí3 Chun1 hí3 né3 ca3jmú3 lin1 ñí1con2 tsú2 hi3 tiá2 má2jún3
yáh3 tsú2 ta3 tiá2 má2lɨ́2jɨ́en32 Tsá2 lɨ́n13 Cristo, Tsá2 zen3 hí3 Dió32 Juo13 dí2.
27 Jáun2 Jmɨ́2chí3 Chun1 hí3 ca3ze3 tsú2 tɨ3 hñu3 cuáh32 chín1; jmɨ́1jáun2
ca3ñí1jau2 jméi2 mí1ziú13 dáɨn2 Jesús hñu3 cuáh32 chín1, hi3 tsa3ma3tí32 tsú2 la3
cun3 hi3 rá1juáh3 jáun2 liei21.
28 Jmɨ́1jáun2 ca3zanh3 Sɨ3ñóh3 dáɨn2 hí3, hi3 ca3ma3tsú2 ma3jónh32 Dió32, hi3
ca3juáh3 la3 lá2:
29 “Hnú2 Juóu32 jná13, ta3né32 má2lɨ́13 bíh1 jún3 jná13 cáun2 hi3 re2 hi3 tɨn2,
quí1 má2lɨ́2ma3tih21 bíh1 hnú2 la3 cun3 jáɨ13 hi3 ca3jmuh3 hnú2 jáun2 quiúnh1
jná13,
tsá2 lɨ́n3 jná13 quian21 hnú2;
30 quí1 má2lɨ́2jɨen1 bíh1 jná13 cun3quionh3 mɨ́1ñi32 huen2 Tsá2 liáu32 jnoh1,
31 Tsá2 ca3cuen21 hnú2 lá2 hi3 ca3tɨn1 la3jín32 tsáu2.
32 Tsá2 lá2 bíh1 lɨ́n13 joh1 hi3 taɨ21 ñí1con2 *tsá2cá2jo21,
hi3 jmu3 tsú2 siáh3 hi3 ma3quien2 tsáu2 tsá2 Israel, tsá2 joh2 hnú2”.
33 Lɨ́1 ca3ja3cáun2 bíh1 tsɨ́3 jméi2 mí1ziú13 Jesús jmɨ́1 ca3náɨ32 la3jɨ́32 jáɨ13 hi3
ca3juáh3 jáun2 Sɨ3ñóh3 ca3tɨn1 dáɨn2 hí3.
34 Hi3 jáun2 Sɨ3ñóh3 ca3ma3mieh2 tsá2 hí3, hi3 ca3záɨh3 dí2 Má2réi3 mí1ziú13
Jesús:
—Sá1nɨ́2 jɨe3, dáɨn2 lá2 bíh1 jmu3 hi3 juóun32 lɨ́n32 tsá2 Israel hua3 jlính3, hi3
juóun32 lɨ́n32 tsá2 tiá2 jmɨ́1 ná1pin3 siáh3 nu3 tiánh3. Hi3 lɨ́n13 tsú2 cáun2 li21 hi3
juóun32 lɨ́n32 tsáu2 tiá2 jéi13;
35 la3 jáun2 bí1 lɨ́13 hi3 lɨ3 lin1 la3 cun3 hi3 ná1tioh3 hñu3 tsɨ́3 tsáu2 ma3 quin32
ma3 jan32. Hi3 ca3tɨn1 huen2 hnú2 siáh3, chau21 jmáɨ1 hi3 lɨ́13 honh2 hnú2 la3jmɨ́1
lɨ́3 hi3 ja3hɨ́nh1 nú2 quionh3 cáun2 mí1jla2.
36 Ja3bí1 ñí1 jáun2 siáh3 jmɨ́1 zenh1 jan2 tsá2mɨ3 tsá2 jmɨ́1 lɨ́n3 *tɨ32 jë1 Dió32,
tsá2 jmɨ́1 jmáɨ2 mɨ́1 Hán1, jon2 hla1 Fanuel, tsá2 jón2zɨ́h1 jón2cho1 hla1 Aser. Tsá2
hí3 má2lieih21 lɨ́n21 bíh1. Tsá1míh1 bí1 tsú2 jmɨ́1 ca3jenh2 cuo2, hi3 jáun2 ca3cuá3
tsú2 quiau3 mii2 quionh3 ñí2cuo2;

37 jmɨ́ lɨ21 jáun2 né3, ca3lɨ3 hnáɨ3 bíh1 tsú2. Tiá2 jmɨ́1 cuá2haɨn32 yáh3 tsú2 hñu3
cuáh32 chín1 jáun2, hi3 jmɨ́1 cuá1má2tsú2 má2jónh32 Dió32 Juo13 dí2 la3 huá2 la3
jma2, hi3 cuá1má2hɨen21 hi3 cuá1liéinh32 siáh3 Dió32; hi3 jáun2 jmɨ́1jáun2 jmɨ́1
má2hún1 tsú2 quiéinh3 nio2 quiú3 tsɨ21 quiún3 mii2.
38 Jáun2 né3, mɨ́1 Hán1 hí3 ca3chó32 ñí1 jmɨ́1 tionh1 tsú2 jáun2, hi3 jáun2
ca3ma3tsú2 má2jónh32 Dió32; jmɨ́1 lɨ21 jáun2 ca3hléh3 tsú2 hi3 ca3tɨn1 dáɨn2 Jesús
hí3 ñí1con2 tsá2 Israel tionh2 ñí1 jáun2, tsá2 ná1jan32 hí3 hi3 liáu3 juú2 Jerusalén
[ñí1con2 tsá2 *romanos].

Ja3tanh21 tsú2 siáh3 juú2 Nazaret

39 Hi3 jáun2 jmɨ́1 má2lɨ́2ma3tí32 tsú2 jáun2 la3 cun3 hi3 rá1juáh3 jáun2 ñí1 liei21
quioh21 Dió32 Juo13 dí2, ja3tanh21 tsú2 siáh3 tɨ3 juú2co1, juú2 Nazaret, juú2 hɨ́n13
tɨ3 Galilea.
40 Hi3 jáun2 ca3cuon3 bíh1 ñú2míh1 hí3, hi3 tɨ3 lɨ3mí1 tsá2lɨ3pin3, jɨ3 hi3 tɨ3 lɨ3mí1
lɨ́2jnia2 siáh3 jmɨ́1 tsɨ́3, hi3 ca3ma3hé2 ma3mieh2 lɨ́n32 siáh3 Dió32. 2

Ñú2míh1 Jesús tsó32 hñu3 cuáh32 chín1

41 Hi3 jáun2 né3, cú2 jéin2 cú2 mii2 jmɨ́1 tɨ32 *Jmɨ́1hɨ́en1 bíh1, tɨ́2 tsá2táunh1 jméi2
mí1ziú13 Jesús tɨ3 já1 juú2 Jerusalén.
42 Jáun2 né3, jmɨ́1 ca3tsɨ́n13 jáun2 quia3tún3 mieh2 Jesús, ca3ñí1jan2 tsú2 siáh3
já1 juú2 Jerusalén, la3 cun3 qui3 ná1ngɨ23 tsú2 hi3 tsá2táunh1 jmáɨ1 jáun2.
43 Jmɨ́1 ca3tu32 jáun2 jmáɨ1 né3, ja3tanh21 bíh1 tsú2 tɨ3 juú2co1; tɨ3la3 Jesús
má1ná1, ca3ta3cua13 bíh1 Jerusalén ta3 tiá2 ñi32 jméi2 mí1ziú13.
44 Jmɨ́1 hí1lɨ́n23 tsú2 hi3 cáun2 cuá1jáunh23 bíh1 Jesús ja1 tsáu2, hi3 tá1la3 jáun2
né3 ca3jmú3 tsú2 cú2 jmáɨ1 juɨ32; tɨ3la3 jmɨ́1 ca3hnah2 tsú2 ñú2míh1 Jesús ja1 tsá2
jún1 tsá2 raɨnh21 jɨ3 ja1 tsá2 má2cuóun3 quionh3 tsú2 nɨ́2 siáh3,
45 tiá2 ca3chanh21 yáh3 tsú2. Hi3 jáun2 já1taunh21 tsú2 siáh3 tɨ3 Jerusalén, hi3
ja3hniah2 ñú2míh1 ñí1 jáun2.
46 Jmɨ́1 la3 má2hnɨ32 jmáɨ1 jáun2 máh3, ca3chanh21 tsú2 ñú2míh1 hñu3 cuáh32
chín1, hi3 cuá1tón21 ja1 quioh21 tɨ32 liei21, hi3 cuá1náɨ32 jáɨ13 quioh21 tsá2 hí3, jɨ3
hi3 cuá1nga2 siáh3.
47 Hi3 jáun2 ca3la3 jɨ́n32 tsá2 jmɨ́1 ná1náɨ32 hí3 jë1 ñú2míh1, jmɨ́1 ná1tsá2cáun2
tsɨ́3 cun3ñí1 hi3 jlánh1 re2 jmɨ́1 cuá1nga2 ñú2míh1 hí3, jɨ3 ca3tɨ21 la3jɨ́32 hi3 jmɨ́1
má2ñi32 nɨ́2 siáh3.
48 Jáun2 lɨ́1 ca3lɨn3 bíh1 jméi2 mí1ziú13 jmɨ́1 ca3jɨ́e3; hi3 jáun2 ca3juáh3 mí1ziú13:
—Jón3, ¿he3 láɨh32 la3 nɨ́2 lɨ́2jmoh1 hnú2 jnoh1? Jmɨ́1 má2hɨ32 lɨ́n32 bíh1 tsɨn32
jná13 quiúnh1 ná1 ñeh2 nú2, hi3 má2lɨ́2hnauh13 lɨ́n32 jnoh1 hnú2.
49 Hi3 jáun2 Jesús ca3juáh3:
—¿He3 láɨh32 hnauh23 hnoh2 jná13? ¿Hí1 tiá2 ñíh1 hnoh2 hi3 ca3tɨn1 jná13 ñi21
hñú13 Ñuh32?
50 Tɨ3la3 jméi2 mí1ziú13 tsú2 tiá2 ca3ngɨ13 yáh3 hi3 ca3juáh3 jáun2 jon2.
51 Hi3 jáun2 ja3tanh21 bíh1 tsú2 quionh3 ñú2míh1 juú2 Nazaret. Hi3 jáun2
ñú2míh1 hí3 jmɨ́1 tanh2 ta21 jméi2 mí1ziú13; hi3 mí1ziú13 tsú2 né3, ca3hmá3 hñu3
tsɨ́3 la3jɨ́32 hi3 má2lɨ32 jáun2.
52 Tá1la3 ca3cuon3 jáun2 Jesús, tɨ3 lɨ3mí1 re2 jmɨ́1 cháunh23 bíh1 tsɨ́3, hi3 Dió32
ca3lɨ3 hiún2 siáh3 tsɨ́3 ca3tɨn1 tsú2, hi3 ca3lɨ3 hiún2 siáh3 tsɨ́3 la3jɨ́n32 tsáu2.

3

Juan² tsá² ziau² jmáɨ² hleh³² jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² hué³² quiéin²
(Mateo 3:1-12; Marcos 1:1-8; Juan 1:6-8, 15-34)

1 La³ má²quia³hñá³ mii² hi³ lín³ jáun² Tiberio *tsá² cuá¹lín³ mɨ³chí¹ juú²
Roma, ja³bí¹ Poncio Pilato jmí¹ lín³ tsá² ho² ta²¹ ñí¹con² tsá² hín¹³ tɨ³ Judea.
Ja³bí¹ jmáɨ¹ jáun² jmí¹ lín³ Herodes ta²¹ ñí¹con² tsá² hín¹³ tɨ³ Galilea, jáun²
Pí²liéi¹ raɨnh²¹ Herodes hí³ jmí¹ lín³ siáh³ ta²¹ ñí¹con² tsá² hín¹³ tɨ³ Iturea jɨ³
Traconite nɨ²² siáh³, hi³ Lisanias né³, jmí¹ lín³ ta²¹ ñí¹con² tsá² hín¹³ tɨ³ Abilinia.
2 Ja³bí¹ jmáɨ¹ jáun² jmí¹ lín³ Anás mí²tsá² híen¹ quionh³ Caifás. Jmí¹jáun²
ca³cué³ Dió³² cáun² jáɨ¹³ ñí¹con² Juan² jon² Zacarías tá¹la³ jmí¹ cuá³ tsú² jáun²
hué³² quiéin².
3 Jáun² Juan² hí³ ca³ñí¹nga¹ la³ tán¹ can³² cua³ Jordán, hi³ zaɨh³² tsú² tsáu²
hi³ ca³tɨ²¹ zón³² tsú² jmáɨ², hi³ hniáuh³² záɨ³² tsú² jmí¹ tsí³ nɨ²² siáh³, hi³ jáun²
lɨ¹³ hin³ tsáu¹³ tsú².
4 La³ jáun² ca³lɨ³tí³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ jáun² hla¹ Isaías tsá² jmí¹ lín³ hí³ *tɨ³²
jë¹ Dió³² jmí¹tin², hi³ ca³juáh³ tsú² jáun² la³ lá²:
Tɨ³ hué³² quiéin² niéih³ cáun² ho³ tsáu² hi³ ñí¹juah²¹:
Jmu³ náh² hua³jan²¹ juɨ³² ñí¹ já²¹ Juo¹³ dí²; jmu³ náh² cáun² juɨ³² cú²tso².
5 Hniáuh³² conh²¹ la³jɨ³² ñí¹ há¹tɨ² há¹hmúh²³,
jɨ³ la³jɨ³² ñí¹ lɨ³ máh³ la³ má²quionh³ tsɨ³ cuánh² tsɨ³ jën³ nɨ²² hniáuh³² lɨ¹³ máɨ²,
la³jɨ³² juɨ³² jliu³² siáh³ hniáuh³² la¹³ cú²tso²,
jɨ³ la³jɨ³² juɨ³² tiá² re² máɨ² nɨ²² hniáuh³² la¹³ máɨ²;
6 hi³ jáun² la³jɨ́n³² tsá² zian² hngá¹máh³ lɨ¹³ jɨ́en³² tsá² liáu³² dí² hi³ cuen³ Dió³².
7 Jmí¹ cuá¹taunh²¹ jáun² tsá² hnió³ zón³² jmáɨ² né³, ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—¡Hnoh² dá² jón²zɨ́h¹ jon²cho¹ jáh³hláɨnh¹ bíh¹! ¿Hin² dá² tsánh² ca³záɨ³
hnoh² hi³ hniáuh³² cuóunh¹³ náh² ca³tɨ²¹ uu³mí²tsɨ³² hi³ má²ja³² má²janh²?
8 Jmu³ náh² lin¹ hi³ má²ca³za² jmí¹ honh² náh², ha³ lɨ²uú² lɨ¹ cuú¹ lín¹³ náh²
hi³ lɨ¹³ liáun³ náh² cun³ñí¹ hi³hliá² jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹, quí¹ jná¹³
juanh³² hi³ hí¹ ca³la³ tɨ³ quɨ́n¹ lá² yáh³ lɨ¹³ jmu³ Dió³² hi³ láɨn¹ jón²zɨ́h¹ jón²cho¹
hla¹ Há²bran²¹.
9 Quí¹ má²rá¹lɨ³ bíh¹ hua³jan²¹ mí¹chí¹ hi³ quiúh³² tsú² la³jɨ³² hmá² tiá² máɨ³
chu²¹ háɨ³², hi³ jáun² tsa³toh³ já¹ sɨ²².
10 Hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³ngáɨ³ la³jɨ́n³² tsá² hí³, hi³ ca³juáh³:
—¿He³ bíh¹ hniáuh³² jmú¹³ jnoh¹ né³?
11 Jáun² Juan² ca³juáh³:
—Ní¹juáh³ tsá² nióh³² tun³ ha¹, hniáuh³² cué³² tsú² cáun² ñí¹con² tsá² tiá²
zia³² hí¹ cáun² quioh²¹; hi³ ní¹juáh³ tsá² zia³² siáh³ má³² quioh²¹, hniáuh³²
tsóh³ tsú² ñí¹con² tsá² tiá² zia³² quioh²¹.
12 Jáun² jmí¹jáun² cua³taunh²¹ siáh³ *tsá² chi² hmah²¹ hi³ hnió³ zón³² jmáɨ²,
hi³ jáun² ca³ngáɨh³ dí² Juan²:
—Hnú² tɨ³², ¿he³ bíh¹ hniáuh³² jmú¹³ jnoh¹?
13 Hi³ jáun² Juan² ca³juáh³:
—Ha³ lɨ²² can² náh² hmah²¹ chí¹nga² la³ cun³ bí¹ hi³ má²lɨ²juáh³ juóuh³² náh².
14 Ja³bí¹ jmí¹jáun² cua³taunh²¹ siáh³ ma³ jan² hliáu³ hi³ ca³ngáɨh³ Juan²:

—Hi^{3} jnoh^{1} né^{3}, ¿he^{3} hniáuh^{32} jmú^{13} jnoh^{1}?
Hi^{3} jáun^{2} Juan^{2} ca^{3}záɨh^{3} siáh^{3} tsá^{2} hí^{3}:
—Ha^{3} lɨ́^{2} jmu^{2} náh^{2} hian^{2} honh^{2} hi^{3} quin^{13} náh^{2} hi^{3} quioh^{21} tsáu^{2}; hi^{3} sa^{3}jun^{3} cueh^{1} náh^{2} tsú^{2} tso^{3}, cáun^{2} hi^{3} tiá^{2} lɨ́^{2}jmú^{3} tsú^{2}. Hniáuh^{32} má^{1}hiúnh^{13} náh^{2} honh^{2} la^{3} cun^{3} hmah^{21} hi^{3} má^{2}hlánh^{1} náh^{2}.
15 La^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} tionh^{2} hí^{3} jmɨ́^{1} má^{2}ná^{1}jan^{2} Tsá^{2} lɨ́n^{3} Cristo, Tsá^{2} ca^{3}jmú^{3} hí^{3} Dió^{32} jáɨ^{13} hi^{3} zen^{3}; hi^{3} jáun^{2} jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}juu^{3} ca^{3}hlénh^{3} hi^{3} ca^{3}juáh^{3} hu^{3}sa^{3} Juan^{2} bíh^{1} lɨ́n^{3} Cristo.
16 Tɨ^{3}la^{3} Juan^{2} ca^{3}juáh^{3}, hi^{3} ca^{3}záɨh^{3} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} hí^{3}:
—Tson^{2} bíh^{1} jná^{13} ziau^{2} jmáɨ^{2} hnoh^{2} cun^{3}quionh^{3} jmɨ́^{2} jma^{3}; tɨ^{3}la^{3} né^{3}bí^{1} já^{21} jan^{2} Tsá^{2} jlánh^{1} quien^{2} la^{3} cun^{3} bí^{1} jná^{13}, quí^{1} cun^{3} tiá^{2} cu^{3} tiá^{2} ren^{3} bíh^{1} jná^{13} quiúnh^{1} ná^{1} Tsá^{2} hí^{3}, hi^{3} sa^{3}jun^{3} quien^{2} jná^{13} hi^{3} hueh^{21} láu^{2} tsɨ^{32} ta^{3} tsú^{2}. Jáun^{2} Tsá^{2} hí^{3} bíh^{1} ziau^{3} hnoh^{2} jmáɨ^{2} cun^{3}quionh^{3} Jmɨ́^{2}chí^{3} Chun^{1} jɨ^{3} cun^{3}quionh^{3} sɨ́^{2} nɨ́^{2} siáh^{3}.
17 Má^{2}zianh^{32} bíh^{1} Tsá^{2} hí^{3} cuah^{21} quioh^{21} hi^{3} chí^{32} cuú^{2}miih^{21}, hi^{3} jáun^{2} tsa^{3}cuɨ́^{32} má^{1}quɨ^{32}. Chá^{32} tsú^{2} cu^{3}lɨ^{21} cuú^{2}miih^{21} má^{2}jɨ^{2} jáun^{2} ñéih^{3} hñu^{3}cuɨ́^{3} quioh^{21}; hi^{3} jáun^{2} má^{1}quɨ^{32} jáun^{2} né^{3}, tsa^{3}toh^{3} já^{1} sɨ́^{2} bíh^{1}, cáun^{2} sɨ́^{2} hi^{3} tiá^{2} tón^{32} jmáɨ^{1} yéi^{32}.
18 Hliáun^{3} lɨ́n^{32} bíh^{1} hi^{3} ca^{3}hlɨ^{3} ca^{3}liéinh^{32} Juan^{2} tsáu^{2}. La^{3} jáun^{2} bíh^{1} lɨ^{3} hi^{3} ca^{3}nga^{3} tsú^{2} jú^{1} chú^{32} quioh^{21} Dió^{32} ñí^{1}con^{2} tsáu^{2}.
19 Ja^{3}bí^{1} la^{3} jáun^{2} ca^{3}jí^{3} tsú^{2} siáh^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Herodes tsá^{2} cuá^{1}lɨ́n^{3} ta^{21} hué^{13} Galilea jáun^{2}, quí^{1}hliá^{2} ca^{3}jan^{3} tsú^{2} Herodías ñí^{2}cuo^{2} Pí^{2}liéi^{1} raɨnh^{21}; hi^{3} ja^{3}bí^{1} ca^{3}jí^{3} tsú^{2} siáh^{3} ca^{3}tɨ^{21} la^{3}jɨ́^{32} ta^{21} hlaɨh^{3} hi^{3} má^{2}ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} ñí^{1} hná^{1} jáun^{2}.
20 Tɨ^{3}la^{3} Herodes hí^{3}, cun^{3} jáun^{2} ca^{3}jmú^{3} bíh^{1} cónh^{3}í^{1} cáun^{2} hi^{3} hlah^{3}: hi^{3} ca^{3}tanh^{2} Juan^{2} hñu^{3}mí^{1}ñí^{2}, tsá^{2} jmɨ́^{1} zion^{2} hí^{3} jmáɨ^{2} tsáu^{2}.

Jmɨ́^{1} cáun^{3} Jesús jmáɨ^{2}
(Mateo 3:13-17; Marcos 1:9-11; Juan 1:31-34)

21 [Ñeh^{2} bí^{1} hi^{3} quiunh^{21} Juan^{2} la^{3} jáun^{2},] tá^{1}la^{3} jmɨ́^{1} dí^{1}zion^{2} jáun^{2} Juan^{2} jmáɨ^{2} la^{3}jɨ́n^{32} tsáu^{2}, ja^{3}bí^{1} jmɨ́^{1}jáun^{2} siáh^{3} cáun^{3} Jesús jmáɨ^{2}. Tá^{1}la^{3} jmɨ́^{1} dí^{1}liéinh^{32} jáun^{2} Jesús Jméi^{2} né^{3}, ca^{3}niá^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2};
22 hi^{3} jáun^{2} jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}son^{2} Jmɨ́^{2}chí^{3} Chun^{1} ñí^{1} quioh^{21} dí^{2} hi^{3} jniá^{3} la^{3}jmɨ́^{1} jniá^{3} jan^{2} jáɨ^{2}. Hi^{3} jáun^{2} jmɨ́^{1}jáun^{2} ñí^{1}ja^{21} siáh^{3} cáun^{2} mah^{1}, hi^{3} ñí^{1}juah^{21}:
—Hnú^{2} bíh^{1} Jón^{32} jná^{13}, Tsá^{2} hno^{3} lɨ́n^{32} jná^{13}; jlánh^{1} hiún^{2} tsɨn^{32} jná^{13} ca^{3}tɨn^{1} hnú^{2}.

Tsá^{2}haun^{32} dí^{1}hio^{3} ñú^{1}deh^{3} Jesús
(Mateo 1:1-17)

23 Quiu^{3}quia^{3} mii^{2} jmɨ́^{1} má^{2}hún^{1} Jesús la^{3}cun^{3} jmɨ́^{1} ca^{3}ma^{3}liáu^{32} tá^{13}. Jáun^{2} né^{3}, la^{3} cun^{3} hi^{3} jmɨ́^{1} ná^{1}lɨ́n^{23} jáun^{2} tsáu^{2} hi^{3} jon^{2} Sé^{32} bíh^{1} Jesús; jáun^{2} jméi^{2} Sé^{32} né^{3} jmáɨ^{2} Elí.
24 Matat bíh^{1} jméi^{2} Elí, Leví bíh^{1} jméi^{2} Matat, Melqui bíh^{1} jméi^{2} Leví, Jana bíh^{1} jméi^{2} Melqui, Sé^{32} bíh^{1} jméi^{2} Jana, Matatías bíh^{1} jméi^{2} Sé^{32},
25 Amós bíh^{1} jméi^{2} Matatías, Nahum bíh^{1} jméi^{2} Amós, Esli bíh^{1} jméi^{2} Nahum, Nagai bíh^{1} jméi^{2} Esli, Maat bíh^{1} jméi^{2} Nagai,
26 Matatías bíh^{1} jméi^{2} Maat, Semei bíh^{1} jméi^{2} Matatías, Josec bíh^{1} jméi^{2} Semei, Judá bíh^{1} jméi^{2} Josec, Joanán bíh^{1} jméi^{2} Judá,

27 Resa bíh¹ jméi² Joanán, Zorobabel bíh¹ jméi² Resa, Salatiel bíh¹ jméi²
Zorobabel, Neri bíh¹ jméi² Salatiel, Melqui bíh¹ jméi² Neri,
28 Adi bíh¹ jméi² Melqui, Cosam bíh¹ jméi² Adi, Elmadam bíh¹ jméi² Cosam,
Er bíh¹ jméi² Elmadam, Josué bíh¹ jméi² Er,
29 Eliezer bíh¹ jméi² Josué, Jorim bíh¹ jméi² Eliezer, Matat bíh¹ jméi² Jorim,
Leví bíh¹ jméi² Matat,
30 Sɨ³ñóh³ bíh¹ jméi² Leví, Judá bíh¹ jméi² Sɨ³ñóh³, Sé³² bíh¹ jméi² Judá,
Jonam bíh¹ jméi² Sé³², Eliaquim bíh¹ jméi² Jonam, Melea bíh¹ jméi² Eliaquim,
31 Mena bíh¹ jméi² Melea, Matata bíh¹ jméi² Mena, Natán bíh¹ jméi² Matata,
Dá²vi²¹ bíh¹ jméi² Natán,
32 Isaí bíh¹ jméi² Dá²vi²¹, Obed bíh¹ jméi² Isaí, Booz bíh¹ jméi² Obed, Sala
bíh¹ jméi² Booz, Naasón bíh¹ jméi² Sala, Aminadab bíh¹ jméi² Naasón,
33 Admin bíh¹ jméi² Aminadab, Arni bíh¹ jméi² Admin, Esrom bíh¹ jméi²
Arni, Fares bíh¹ jméi² Esrom, Judá bíh¹ jméi² Fares, Jacob bíh¹ jméi² Judá,
34 Isaac bíh¹ jméi² Jacob, Há²bran²¹ bíh¹ jméi² Isaac, Taré bíh¹ jméi²
Há²bran²¹, Nacor bíh¹ jméi² Taré, Serug bíh¹ jméi² Nacor,
35 Ragau bíh¹ jméi² Serug, Peleg bíh¹ jméi² Ragau, Heber bíh¹ jméi² Peleg,
Sala bíh¹ jméi² Heber, Cainán bíh¹ jméi² Sala,
36 Arfaxad bíh¹ jméi² Cainán, Sem bíh¹ jméi² Arfaxad, Noé bíh¹ jméi² Sem,
Lamec bíh¹ jméi² Noé, Matusalén bíh¹ jméi² Lamec,
37 Enoc bíh¹ jméi² Matusalén, Jared bíh¹ jméi² Enoc, Mahalaleel bíh¹ jméi²
Jared, Cainán bíh¹ jméi² Mahalaleel, Enós bíh¹ jméi² Cainán,
38 Set bíh¹ jméi² Enós, Adán bíh¹ jméi² Set, hi³ jáun² né³, Dió³² bíh¹ jméi²
Adán.

4

Satanás cá² lan²³ Jesús
(Mateo 4:1-11; Marcos 1:12-13)

1 Jmɨ́¹ má²cáun³ jáun² Jesús jmáɨ² né³, cua³han³ cua³ Jordán, ca³la³ canh²
Jmɨ́²chí³ Chun¹ hñu³ tsɨ³; hi³ jáun² Jmɨ́²chí³ Chun¹ hí³ né³, ca³jau³ Jesús tɨ³ hué³²
quiéin².
2 Hué³² quiéin² jáun² né³, ca³cuá³ tsú² tu³ló³² jmáɨ¹, hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³ca³
ca³lau³ tsú² tsá² hláɨnh¹. Tá¹la³ jáun² né³, hí¹ cú¹pih²¹ má³² tiá² ca³cúh² yáh³
tsú². Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³lɨ³ ñí¹cuóunh²¹.
3 Jmɨ́¹jáun² ca³záɨh³ tsá² hláɨnh¹ Jesús la³ lá²:
—Nɨ́¹juáh³ tson² bíh¹ hnú² Jon² Dió³², jmu³ neh²¹ hi³ quɨ́n¹ lá² jeinh²¹ *hí³
cuú²miih²¹.
4 Tɨ³la³ Jesús ca³juáh³:
—Ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³: “Jun³juáh¹³ cun³quionh³ jmáh³la³ hí³ yáh³
lɨ́¹³ zian² tsáu², [tɨ³la³ la³ má²quionh³ la³jɨ́³² jáɨ¹³ hi³ ja³² ho³ Dió³² bíh¹]”.
5 Jáun² tsá² hláɨnh¹ hí³ ca³jan³ Jesús cáun² tsɨ³ máh³ ñe¹ lɨ́n²¹, hi³ jáun² ñí¹
jáun² ca³jmú³ dí² siáh³ hi³ jɨ́e³ Jesús cu³tiá³ pih²¹ la³jɨ́³² juú² ñí¹ ná¹hu²¹ cuo²
tsá² ná¹lɨ́n³ ta²¹ tá¹ cáun² hngá¹máh³.
6 Jáun² ca³záɨh³ dí² siáh³ la³ lá²:
—Jná¹³ cué¹³ jáɨ¹³ hi³ hnú² jmúh¹³ héih³² ñí¹con² la³jɨ́³² juú² jniá³ nɨ́², la³
má²quionh³ la³jɨ́³² hi³ zia³² nɨ́² quioh²¹ siáh³. Quí¹ jo³uón³² jná¹³ bíh¹ má²nio²

la3jɨ́32 hi3 jniá3 nɨ́2, hi3 jáun2 ñí1con2 lɨ3ua3 jan2 tsá2 hnó32 jná13 cue1, jná13 bíh1
tsá2 cue1 tsú2.
7 Jáun2 né3, ní1juáh3 dí1jñih21 hnú2 ta3 ñi32 jná13, hi3 má1tsú1 má1jauh21 nú2
jná13, jáun2 hnú2 bíh1 hian3 ca3la3 jɨ́32.
8 Tɨ3la3 Jesús ca3záɨh3 tsá2 hláɨnh1 hí3:
—[Cuánh2 quián13 *Satanás, quí1] ñí1 Sí2 quioh21 Dió32 rá1juáh3: “Ma3tsú1
ma3jonh21 Dió32 Juóuh32, hi3 ñí1jɨ́21 la3 jan2 tán1 hí3 bíh1 má1cú1 má1haɨn21 nú2”.
9 Jmɨ́1 lɨ21 jáun2 né3, ca3jan3 siáh3 tsá2 hláɨnh1 Jesús já1 juú2 Jerusalén hi3
ca3ñí1di3chin3 dí2 Jesús tɨ3 tsáɨh3 cuáh32 chín1, jáun2 ca3záɨh3 dí2:
—Nɨ́1juáh3 tson2 cu3tí3 hi3 hnú2 Jon2 Dió32, tanh2 la3 tɨ3 hué32 ó32 neh21;
10 quí1 ñí1 Sí2 quioh21 Dió32 rá1juáh3 la3 lá2:
Dió32 zen3 tsá2cuú2 tsá2ta3 hi3 jmu3 hua3hí13 hnú2;
11 hi3 ziau3 tsú2 hnú2 cun3quionh3 cuo2 hmóu32,
quí1 nɨ́2 lɨ́1 ca3cuɨ́h3 tanh1 hnú2 cun3quionh3 quɨ́n1.
12 Tɨ3la3 Jesús ca3ngáɨ3 siáh3:
—Ja3bí1 ñí1 Sí2 jáun2 siáh3 rá1juáh3: “Ha3 lɨ́2 cá2 lɨ́2 lan3 hnú2 Dió32 Juóuh32”.
13 Hi3 jáun2 jmɨ́1 má2lɨ́2cá2 lɨ́2lian3 tsá2 hláɨnh1 Jesús cun3quionh3 la3jɨ́32 hi3 nɨ́2
né3, ca3quin3 cu3tiá3 tɨ3 có32.

Jesús má2liáu32 tá13 hué13 Galilea
(Mateo 4:12-17; Marcos 1:14-15)

14 Jmɨ́1 jaunh21 jáun2 Jesús Galilea, ca3la3 canh2 pí3 quioh21 Jmɨ́2chí3 Chun1
hñu3 tsɨ́3. Jmɨ́1jáun2 jlánh1 ca3juu3 ca3hlénh3 tsáu2 hi3 ca3tɨn1 tsú2 la3cu3 la3jéin3
tá1 cáun2 hué32 jáun2.
15 Hi3 jáun2 ñí1 jáun2 ca3ñí1ma3tɨn2 tsú2 tsáu2 ma3 quin32 ma3 caun32 juú2 ñí1
lɨ3 cuáh32 quioh21 tsá2 *judíos. Hi3 jáun2 la3jɨ́n32 tsá2 hí3 ca3ma3quien2 Jesús.

Jesús tsánh32 siáh3 juú2 Nazaret ñí1 cá1cuon3
(Mateo 13:53-58; Marcos 6:1-6)

16 Jáun2 né3, ngah3 siáh3 Jesús juú2 Nazaret ñí1 cá1cuon3. Jáun2 *jmáɨ1 hi3
tionh2 jáun2 tsá2 judíos tie3, ca3hi3 tsú2 hñu3 cuáh32, la3 cun3 qui3 tan2 tsú2
jmu2. Hi3 jáun2 ca3jmú3 tsú2 zenh2 hi3 hɨ́32 Sí2 tioh3 jáɨ13 quioh21 Dió32.
17 Jáun2 né3, ñí1con2 Jesús ca3cué3 tsáu2 Sí2 quioh21 hla1 Isaías, tsá2 jmɨ́1 lɨ́n3
*tɨ32 jë1 Dió32. Jmɨ́1 ca3jen3 tsú2 sí2 jáun2, jáun2 ca3choh13 tsú2 ñí1 rá1juáh3 la3 lá2:
18 “Jmɨ́2chí3 joh1 Juóu32 jná13 ta3 cuá1tsɨ21 ñí1 quion21 jná13,
quí1 má2ca3jmú3 tsú2 hi3 cuá1chan1 jná13 hi3 ñí1cué3 jú1 chú32 ñí1con2 tsá2
tia3mii2;
ca3ze3 tsú2 jná13 [hi3 jmah21 jná13 tsá2 nio2 hlah3 tsɨ́3]
hi3 ngáɨ1 jná13 siáh3 jú1 chú32 ñí1con2 tsá2 ná1tson3 hi3 lɨ13 liáun3 tsú2,
hi3 jmu1 jná13 siáh3 hi3 niá3 ñí1 tsá2 ná1ten3,
hi3 lion1 jná13 siáh3 tsá2 quiú1 jín1;
19 hi3 ja3ngáɨ1 jná13 jáɨ13 ca3tɨ21 jmáɨ1 chu21 quioh21 Dió32 Juo13 dí2”.
20 Jmɨ́1 lɨ21 jáun2 né3, ca3tseh2 siáh3 Jesús sí2 jáun2, hi3 ca3jɨenh3 tsú2 siáh3
tsá2 ho2 jáɨ13 cuáh32 jáun2; jmɨ́1jáun2 ca3cuá3. Jáun2 la3jín32 tsá2 tiáunh1 hí3 hñu3
cuáh32 ca3jíe3 ca3la3 chí1tiá3 ñí1 tɨ3 ñí1 cuá3 jáun2 Jesús.
21 Jáun2 ca3hléh3 tsú2 ñí1con2 tsá2 tionh2 hí3, hi3 ca3juáh3 la3 lá2:

—Né32 má2ca3lɨ3tí3 ñí1 hó21máh1 náh2 la3 cun3 juáh3 ñí1 Sí2 quioh21 Dió32 hi3 má2lɨ́2hɨ́3 jná13 nɨ́2 ta3né32.

22 La3jɨ́n32 bíh1 tsáu2 jmɨ́1 ná1hleh32 re2 hi3 ca3tɨn1 tsú2, hi3 jmɨ́1 ná1tsá2cáun2 siáh3 tsɨ́3 ca3tɨ21 jáɨ13 chu21 hi3 jmɨ́1 cuá1hleh32 tsú2 jáun2 ca3tɨ21 hi3 ja32 miɨ́3 tsɨ́3 Dió32. Jmɨ́1jáun2 ca3juu3 ca3hlénh3 tsá2 hí3 má2tún2 hmóu32:

—¿Há1 jun3 tsá2 nɨ́2 bíh1 hí3 jon2 hla1 Sé21?

23 Jáun2 Jesús ca3záɨh3 tsá2 hí3:

—Cu3tí3 bíh1 juo13 hnoh2 jná13 jáɨ13 lá2: “Hnú2 tɨ32 mɨ́3, jmah21 huen2 neh21”. Hi3 juo13 hnoh2 siáh3 jná13 la3 lá2: “Jmu3 siáh3 juú2cáu3 dí2 lá2 neh21, la3 cun3 hi3 má2ca3náɨ13 jnoh1 hi3 ca3jmuh3 hnú2 já1 juú2 Capernaum”.

24 Hi3 jáun2 la3 má2hleh32 jáun2 bíh1 Jesús, hi3 ca3juáh3:

—Jú1 tson2 juanh32 jná13 ñí1con2 hnoh2, hi3 hí1 jan2 yáh3 tɨ32 jë1 Dió32 tiá2 lɨ́2quien2 juú2co1.

25 Ja3bí1 zia32 siáh3 cáun2 jú1 tson2 hnó32 jná13 juanh21 ñí1con2 hnoh2: Jmáɨ1 hi3 jmɨ́1 zian2 jáun2 Líh3 tsá2 jmɨ́1 lɨ́n3 hí3 tɨ32 jë1 Dió32, ca3chó32 jmáɨ1 hi3 tiá2 tsau3 jmɨ́3 hí1 cú1pih21 cun3 hnɨ32 mii2 tón32; ja3bí1 jmáɨ1 jáun2 siáh3 ca3lɨ3 ho3cuóun3 tá1 cáun2 hué32 lá2. Ti3tsóh3dí1 jmáɨ1 jáun2 jmɨ́1 zian2 juóun32 lɨ́n32 tsá2mɨ3 hnáɨ3 hué32 *Israel lá2;

26 tɨ3la3 jmɨ́1jáun2 né3 tiá2 ca3zen3 yáh3 Dió32 Líh3 hí3 ñí1con2 hí1 jan2 tsá2mɨ3 hnáɨ3 tsá2 jmɨ́1 zian2 hué32 *Israel lá2, tɨ3la3 Dió32 ca3zen3 Líh3 hí3 ñí1con2 jan2 tsá2mɨ3 hnáɨ3 *tsá2cá2jo21 zian2 juú2 Sarepta bíh1, juú2 hɨ́n13 tɨ3 Sidón.

27 Ja3bí1 jmáɨ1 hi3 jmɨ́1 zian2 hla1 Eliseo tsá2 jmɨ́1 lɨ́n3 tɨ32 jë1 Dió32, jmɨ́1 zian2 juóun32 tsá2 ná1lɨ́n3 mɨ́1uɨ́3 *mɨ3ho21 péin3 hué32 Israel lá2, tɨ3la3 hí1 jan2 yáh3 tsá2 hí3 tiá2 ca3lan3, jmáh3la3 hla1 Naamán tsá2cá2jo21 zian2 hué32 Siria bíh1 lan3.

28 Jmɨ́1 ca3náɨ32 jáun2 tsá2 hí3 hi3 ca3juáh3 Jesús la3 nɨ́2 né3, ca3la3 jɨ́n32 bíh1 tsá2 jmɨ́1 tionh1 hí3 hñu3 cuáh32 ca3míh3 lɨ́n32 tsɨ́3.

29 Jáun2 ca3nu3 ca3tiánh3 tsú2 hi3 ca3chin2 Jesús tɨ3 cheih32 juú2. Juú2 jáun2 quioh21 tsú2 jmɨ́1 nio1 cáun2 ñí1 lɨ́3 tsáɨh3 máh3, jáun2 ca3jan3 tsú2 Jesús hi3 jmɨ́1 já1hlian2 dí2 ñí1 lɨ́3 hná1 cho13.

30 Tɨ3la3 Jesús má1ná1, cáun2 ca3nga3 bíh1 chu3jo2 ja1 ñí1 tionh1 jáun2 tsá2 hí3, hi3 ngah3.

Tsá2ñuh2 hún1 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 hñu3 tsɨ́3
(Marcos 1:21-28)

31 Hi3 jáun2 Jesús ngau3 Capernaum, juú2 hɨ́n13 tɨ3 Galilea, jáun2 ñí1 jáun2 ca3ma3tɨn2 tsú2 tsáu2 jmáɨ1 hi3 tionh2 tsá2 judíos tie3.

32 Jáun2 tsá2 hí3 lɨ́1 ca3ja3cáun2 tsɨ́3 ca3tɨ21 jáɨ13 hi3 jmɨ́1 cuá1má2ta2 jáun2 Jesús, quí1hliá2 jmɨ́1 cuá1hɨeh32 tsú2 tsáu2 la3juah21 dúh1 jan2 tsá2 ho2 jáɨ13.

33 Hñu3 cuáh32 jáun2 jmɨ́1 cuá3 jan2 tsá2ñuh2 hún1 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 hñu3 tsɨ́3. Tsá2 hí3 ca3hóh32 tiá3, hi3 ca3juáh3:

34 —¿He3 jáɨ13 zia32 quiúnh1 jnoh1 hnú2, Jesús Tsá2 Nazaret? ¿Hí1 ñeh3 hnú2 hi3 ña3cua2 nú2 jnoh1 quiu3juóu32? Tsá2 cuóu32 bíh1 jná13 hnú2, hi3 ño1 jná13 hi3 hnú2 Tsá2 hɨ́en1 Tsá2 zéi1 Dió32.

35 Jáun2 Jesús ca3ngáɨ3 tiá3 ñí1con2 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 hí3, hi3 ca3juáh3:

—¡Tie³ náu², tun³² tsá²ñuh² ní²!

Hi³ jáun² jmí²chí³ hláɨnh¹ hí³ né³, ca³jmú³ hi³ ca³quɨnh³ tsá²ñuh² hí³ ja¹ ñí¹ tionh¹ tsá² hí³, tɨ³la³ hí¹ cáun² yáh³ hi³ hlah³ tiú²uú² ca³jmú³ jmí²chí³ hláɨnh¹ hí³ jmí¹ cuá¹han³ jáun² hñu³ tsí³ tsá² hí³.

36 Jáun² la³jín³² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² ca³ja³cáun² tsí³, hi³ ca³qui³ ca³ngáɨh³ raɨnh²¹, hi³ juáh³:

—¿Hín² ma³ dá² jáɨ¹³ hleh³² tsá² ní², jáun² sa³ ca³la³ pin³ lín³² máh³ jë¹ tsú² hi³ jmu² héih³² hi³ huen² jmí²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsí³ tsáu²?

37 Jáun² la³jín³² tsá² tiáunh¹ hí³ cu³ jéin³ ñí¹ jáun² ca³qui³ ca³ngɨ³ jáɨ¹³ ca³tɨ²¹ hi³ jmu² jáun² Jesús.

Jesús jmah²³ mɨ³ziú¹³ Sí¹mu²¹ Pé¹
(Mateo 8:14-15; Marcos 1:29-31)

38 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, cua³han³ Jesús hñu³ cuáh³² jáun² hi³ ngau³ hñú¹³ Sí¹mu²¹. Jmí¹jáun² jmí¹ rá²tsáun¹ mɨ³ziú¹³ Sí¹mu²¹ hi³ chéin³, jáun² tsá² tionh² hí³ ñéih³ ca³mí³ ñí¹con² Jesús ca³tɨn¹ tsá² hí³.

39 Jáun² Jesús ca³jmú³ dí¹hin³ can³² ñí¹ rón²¹ jáun² tsá² hí³, hi³ ca³jin³ mí¹uí³ chéi³ jáun², jáun² ca³quin³ bíh¹ hi³ jmí¹ chéin³ tsú². Jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² ca³náu² tsá²mɨ³ hí³, hi³ ca³jmú³ má³² hi³ cuh³ tsú² jɨ³lɨn².

Jesús jmah²³ juóun³² tsá² tsáun¹
(Mateo 8:16-17; Marcos 1:32-34)

40 Jmí¹ má²ca³ta³tsɨ²¹ hiú², jáun² lɨ³ua³ jan² tsá² jmí¹ zian² tsá² tsáun¹ raɨnh²¹ ca³ñí¹jan² ñí¹con² Jesús, he³ cáun² mí¹uí³ ná¹lín³ bíh¹ ma³ quin³² ma³ jan³² tsá² hí³. Hi³ jáun² Jesús ca³ra³tsɨ³² cuo² ñí¹ quioh²¹ ma³ quin³² ma³ jan³² tsá² hí³; la³ jáun² bíh¹ ca³jmú³ Jesús hi³ lan³ tsá² hí³.

41 Ja³bí¹ ja¹ tsá² tsáun¹ hí³ jmí¹ ná¹tso¹ juóun³² tsá² ca³huen³ tsú² jmí²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsí³; ca³la³ tiáunh¹ tɨ³ hóh³² bíh¹ jmí²chí³ hláɨnh¹ hí³, hi³ juáh³:

—Hnú² bíh¹ Jon² Dió³².

Tɨ³la³ Jesús ca³quiu³ ca³jin³ bíh¹ jmí²chí³ hláɨnh¹ hí³, hi³ tiá² ca³cuéh³ dí² jáɨ¹³ hi³ hléh³², quí¹ tɨ³la³ jmí²chí³ hláɨnh¹ hí³ má²ná¹ñi³² hi³ Jesús bíh¹ Tsá² lín³ Cristo.

Jesús ngaɨ³² jú¹ chú³² ñí¹con² tsá² hín¹³ hué¹³ Galilea
(Marcos 1:35-39)

42 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² né³, cua³han³ Jesús juú² jáun², hi³ ngau³ ñí¹ má²tɨ³ có³². Tɨ³la³ tsáu² né³ ca³hnauh² tsú², hi³ jáun² ca³cha³táunh¹ ñí¹ cuá³ tsú². Hi³ jmí¹ hnió³ tsú² hi³ cuá³² Jesús, hi³ tiá² jmí¹ cua³haɨn³².

43 Tɨ³la³ Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³:

—Hniáuh³² bíh¹ hléh¹³ jná¹³ ñí¹con² tsá² juú² siáh³ uá²jaɨ³² jú¹ chú³² ca³tɨ²¹ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ tónh³² tsú² jo³cuo² Dió³², quí¹ ca³tɨ²¹ hi³ jáun² bíh¹ ca³ze³ jná¹³ Dió³².

44 Hi³ jáun² la³ jáun² ca³ngí³ Jesús hi³ ngaɨ³² jú¹ chú³² hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² judíos hi³ táun³ hué¹³ Judea.

5

Jáh³ jmáɨ² hi³ ca³jáun³ tsú² quionh³ hua³jueh³²
(Mateo 4:18-22; Marcos 1:16-20)

1 Ca³chó³² cáun² jmáɨ¹ hi³ jmɨ́¹ zenh¹ Jesús can³² ñí¹ ná¹ho³ jmáɨ² téh²³
tsú² Genesaret; jáun² ñí¹ jáun² ca³cha³táunh¹ juóun³² tsáu², ca³la³ hi³ má²cuú²
má²jaɨn³² bíh¹ tsú², hi³ hnió³ ne³ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³².
2 Jáun² ñí¹ jáun² ca³jɨ́e³ Jesús tun³ mu² lɨn²¹ hi³ ná¹háɨ²¹ ñí¹ má²tiéin² jmáɨ²,
quí¹ la³ má²ca³huén² bíh¹ tsá² quioh²¹ mu² jáun², hi³ jáun² jmɨ́¹ má²ná¹ráɨn³²
bíh¹ tsú² hmá³ quioh²¹.
3 Hi³ jáun² Jesús ca³hi³ tɨ³ ñeh² cáun² mu² hi³ jmɨ́¹ quioh²¹ jáun² Sí¹mu²¹, hi³
jáun² ca³mɨ́³ dí² hi³ tsa³can³² tsú² ñí¹ má²ñe¹í¹ ca³lá² jmáɨ². Jáun² hñu³ mu²
jáun² ca³cuá³ Jesús hi³ ca³ma³tɨn² tsá² tionh² hí³ can³² jmáɨ².
4 Jmɨ́¹ cá¹táuh³ jáun² hi³ hleh³² dí², ca³záɨh³ dí² Sí¹mu²¹:
—Ma³cán¹ mu² lá² tɨ³ ñí¹ ñe¹ jmáɨ², ma³ñéih¹ hmá³ ma³zianh³² jáh³ jmáɨ².
5 Tɨ³la³ Sí¹mu²¹ ca³ngáɨ³:
—Hnú² Tɨ³², ca³la³ jmɨ³ nie³ bíh¹ má²lɨ²jmú¹³ jnoh¹ ta²¹, hi³ hí¹ jan² yáh³ jáh³
tiá² ca³jáun³ jnoh¹; tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ hnáuh² hnú², ñí¹ñéih¹ bí¹ jná¹³.
6 Jmɨ́¹ ca³ñeh³ tsú² jáun² hmá³ né³, jmɨ́¹jáun² ca³janh²¹ tsú² juóun³² lɨ́n³² jáh³
jmáɨ², hí¹ ca³la³ tɨ³ hmá³ yáh³ ca³lɨ³liau³ caɨ³².
7 Jmɨ́¹jáun² ca³jmú³ tsú² li²¹ ñí¹con² tsá² ná¹quian³² mu² cáun² jáun², hi³
ja³ma³hau³ tsú². Jáun² ja³taunh²¹ bíh¹ tsá² hí³ hi³ ñí¹can³² mu² cáun² jáun². Hi³
jáun² né³, tá¹ tun³ bíh¹ mu² jáun² ca³cónh³², hí¹ ca³la³ tɨ³ jmɨ́¹ má²ñí¹tsa³hanh³²
yáh³ mu² jáun² hñu³ jmáɨ².
8 Jmɨ́¹ ca³jɨ́e³ Sí¹mu²¹ Pé¹ hi³ lɨ³ la³ jáun², jáun² ca³di³jñí³² dí² ta³ ñí¹ Jesús hi³
ca³záɨh³ dí²:
—Hnú² Tɨ³², chú³² quin¹³ hnú² tɨ³ có³² ñí¹con² jná¹³, quí¹ tsá² ren² tso³ bíh¹
jná¹³.
9 Quí¹hliá² jlánh¹ ca³ja³cáun² lɨ́n³² tsɨ́³ Sí¹mu²¹, la³ má²quionh³ dí² tsá²
quionh³, cun³ñí¹ hi³hliá² jlánh¹ juóun³² jáh³ jmáɨ² ca³janh²¹ tsú².
10 Ja³bí¹ ca³ja³cáun² lɨ́n³² tsɨ́³ tá¹ gon³ jon² Zebedeo, tsá² jmáɨ² hí³ Jacobo jɨ³
Juan² nɨ́², tsá² jmɨ́¹ quionh³ hí³ Sí¹mu²¹. Tɨ³la³ Jesús ca³záɨh³ Sí¹mu²¹:
—Ha³ lɨ́² juenh³ hniu³², quí¹ né³² tɨ³ chí¹ján³ tsá²mɨ³cuóun² bíh¹ má²janh²¹
nú², cha³ jmɨ́¹ janh²¹ nú² jáh³ jmáɨ².
11 Hi³ jáun² jmɨ́¹jáun² ca³huéh³ tsú² mu² jáun² hi³ ca³chá³ tsú² ñí¹ quiéin².
Jáun² ñí¹ jáun² bíh¹ ca³ta³no¹ la³jɨ́³² hi³ jáun², quí¹ quionh³ Jesús bíh¹ tsú²
já¹taunh²¹.

Jesús jmah²³ jan² tsá² lɨ́n³ mɨ³ho²¹ péin³
(Mateo 8:1-4; Marcos 1:40-45)

12 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ngau³ Jesús cáun² juú². Juú² jáun² né³ ca³jenh² tsú²
jan² tsá²ñuh² tsáun¹, hi³ lɨ́n³ mɨ́¹uɨ́³ *mɨ³ho²¹ péin³. Jmɨ́¹ ca³jɨ́en³² tsá² hí³ Jesús
né³, ca³di³jñí³² dí² ta³ ñí¹, hi³ ca³jmú³ cuá¹hin³, hi³ ca³hiu³ ca³mɨ́³ quioh²¹, hi³
ca³juáh³:
—Hnú² Tɨ³², nɨ́¹juáh³ hnáuh² hnú², tɨn² bíh¹ hnú² jmúh¹³ hi³ lɨ³ jɨn² jná¹³.
13 Hi³ jáun² Jesús ca³tí³ cuo² ñí¹ quioh²¹ tsú², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnó[32] jná[13]. Hi[3] jáun[2] ¡cuí[1] lan[2] hnú[2]!

Jmí[1] má[2]lí[2]juáh[3] tsú[2] jáun[2] la[3] ní[2] né[3], la[3]jui[32] ca[3]hin[3] bíh[1] mí[1]uí[3] jáun[2] quioh[21] tsá[2] hí[3].

14 Hi[3] jáun[2] ca[3]jmú[3] Jesús héih[32] hi[3] tiá[2] hniáuh[32] chá[32] tsú[2] ñí[1]con[2] hí[1] jan[2] tsáu[2] hi[3] ha[3] lánh[3] rón[32] lan[3], hi[3] ca[3]záih[3] dí[2] siáh[3] la[3] lá[2]:

—Jí[32]la[3] ti[3] cuánh[2], hi[3] cuá[2]ma[3]jnia[13] ñí[1]con[2] mí[2]tsáu[2] bíh[1], hi[3] cuá[2] cuen[21] siáh[3] jáh[3] ñí[1]con[2] Dió[32] ca[3]ti[21] hi[3] má[2]ca[3]li[3] jin[2] nú[2], la[3] cun[3] lí[3] jáun[2] héih[32] quioh[21] hla[1] Moisés. Hi[3] jáun[2] la[3] jáun[2] li[3] ñi[32] tsáu[2] hi[3] má[2]lain[32] nú[2].

15 Ti[3]la[3] ti[3] li[3]mí[1] ca[3]li[3] cuoh[2] bíh[1] tsáu[2] tá[13] Jesús, jáun[2] ti[3] jlánh[1] juóun[32] tsáu[2] ca[3]cuú[2] ca[3]ngih[32] bíh[1] hi[3] nái[32] jái[13] quioh[21] tsú[2], ji[3] tsá[2] má[2]hnió[3] lan[13] siáh[3].

16 Ti[3]la[3] Jesús má[1]ná[1], jmí[1] tsá[2]lienh[3] Dió[32] ñí[1] tiá[2] hin[2] zian[2] bíh[1].

Jesús jmah[23] jan[2] tsá[2] hma[2]
(Mateo 9:1-8; Marcos 2:1-12)

17 Ca[3]chó[32] cáun[2] jmái[1] hi[3] jmí[1] cuá[1]má[2]tin[2] Jesús tsáu[2] ñéih[3]. Ñí[1] jáun[2] jmí[1] tionh[1] ma[3] jan[2] tsá[2] téh[23] tsú[2] *fariseos ji[3] tsá[2] ná[1]lín[3] ti[32] liei[21] ní[2], tsá[2] já[2]taunh[21] la[3]jí[32] juú[2] hín[13] ti[3] Galilea, ji[3] juú[2] hín[13] ti[3] Judea ní[2], ji[3] já[1] juú[2] Jerusalén ni[2] siáh[3]. Hi[3] jáun[2] jmái[1] jáun[2] ca[3]li[3] lin[1] hi[3] quian[32] Jesús pí[3] quioh[21] Dió[32] jmí[1] ca[3]jmah[3] tsú[2] jáun[2] tsá[2] tsáun[1].

18 Jmí[1]jáun[2] cua[3]taunh[21] tsá[2] ná[1]jan[2] jan[2] tsá[2] hma[2], hi[3] rá[1]tsin[2] ñí[1] jmu[2], hi[3] jmí[1] hnió[3] tsá[2] hí[3] hi[3] jmí[1] tónh[21] ñéih[3], hi[3] jmí[1] tsa[3]jan[2] dí[2] tsá[2] tsáun[1] hí[3] ta[3] ñí[1] Jesús.

19 Ti[3]la[3] tiá[2] ca[3]choh[13] yáh[3] tsú[2] hín[2] jui[32] tónh[32], quí[1]hliá[2] jlánh[1] juóun[32] tsáu[2] jmí[1] tionh[1]. Hi[3] jáun[2] cáun[2] ca[3]uú[3] tsái[3] hñú[3] bíh[1] tsú[2] cú[2]jueh[32], jáun[2] ca[3]quin[3] tsú[2] ca[3]lá[2] cuá[1]lá[2] jlái[3] hñú[3] jáun[2]; jáun[2] jui[32] jaun[32] bíh[1] ca[3]sió[3] tsú[2] jmu[2] hi[3] tsin[2] jáun[2] tsá[2] tsáun[1] hí[3] cú[2]tso[2] chu[3]jo[2] ja[1] ñí[1] tionh[1] tsáu[2] ta[3] ñí[1] Jesús.

20 Jmí[1] ca[3]li[3]tsin[2] jáun[2] Jesús hi[3] cáun[2] tán[1] bíh[1] ná[1]tioh[3] tsí[3] tsá[2] ca[3]cha[3]táunh[1] hí[3], hi[3] jáun[2] ca[3]záih[3] dí[2] tsá[2] tsáun[1] hí[3] la[3] lá[2]:

—Hnú[2] tsá[2]ñuh[2], má[2]cá[2]hin[3] bíh[1] tso[3] quián[13] hnú[2].

21 Hi[3] jáun[2] tsá[2] ná[1]lín[3] ti[32] liei[21] ji[3] tsá[2] fariseos ní[2] ca[3]juu[3] ca[3]hlénh[3], hi[3] ca[3]juáh[3]:

—¿Hin[2] dá[2] tsánh[2] tsá[2] ní[2], sa[3] tiá[23] máh[3] tsí[3] chú[2] lén[32] Dió[32]? Quí[1] hí[1] jan[2] yáh[3] tiá[2] hin[2] tin[2] hin[3] tso[3], jí[32]la[3] hnga[2] Dió[32] bíh[1] Tsá[2] tin[2].

22 Ti[3]la[3] Jesús jmí[1] ñi[32] bíh[1] he[3] lánh[3] ná[1]lín[23] tsá[2] hí[3], hi[3] jáun[2] ca[3]záih[3] dí[2]:

—¿He[3] lái[32] sa[3] la[3] ní[2] ná[1]lín[23] hnoh[2]?

23 ¿Hín[2] jái[13] hi[3] tun[3] lá[2] hi[3] jlánh[1] huán[1] tsí[3] li[3] lin[1] hi[3] zia[32] pí[3] quioh[21] tsá[2] hleh[32]; hí[1] cun[3]quionh[3] hi[3] juáh[3] tsú[2]: “Tso[3] quián[13] hnú[2] má[2]cá[2]hin[3]”, ho[3] hi[3] juáh[3] tsú[2]: “Náu[2], ngí[1]”?

24 Re[2] bíh[1], cuí[1] má[1]jniá[13] jná[13] ñí[1]con[2] hnoh[2] hi[3] jná[13] Jon[2] tsá[2]mi[3]cuóun[2], ho[2] ná[1] jái[13] ñí[1] hué[21] lá[2] hi[3] hin[13] ná[1] tsáu[13] tsáu[2].

Hi[3] jáun[2] ca[3]záih[3] dí[2] siáh[3] tsá[2] hma[2] hí[3]:

—Hnú[2] juo[3] jná[13]: náu[2], ziáuh[1] jmu[2] quián[13], quiaun[2], cuánh[2] hñuh[32].

25 Jáun² la³ cun³ jmɨ́¹jáun² bíh¹ ca³náu² tsá² jmɨ́¹ hma² hí³ ta³ ñí¹ la³jɨ́n³² tsá²
jmɨ́¹ tionh¹ hí³ ñɨ́ih³, jáun² ca³ziauh³ jmu² hi³ jmɨ́¹ tsɨn², hi³ ca³caun² hi³ ngah³
hñú¹³ hi³ má²hí¹má²tsú² má²jónh³² Dió³².
26 Jáun² la³jɨ́n³² tsá² jmɨ́¹ ná¹jɨ́e²³ hí³ ca³ja³cáun² lɨ́n³² tsɨ́³, jáun² ca³ma³quien²
tsú² Dió³². Jáun² ta³ má²hú¹ cóh²¹ tsɨ́³ bíh¹ tsú² ca³juáh³:
—Né³² má²lɨ́²neh²¹ dí² cáun² hi³ tiá² má²ca³neh²¹.

Jesús téh²³ Leví
(Mateo 9:9-13; Marcos 2:13-17)

27 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² cua³han³ Jesús, jáun² ca³jɨ́en³² dí² jan² *tsá² caɨ³² hmah²¹,
tsá² jmáɨ² Leví, hi³ jmɨ́¹ cuá¹tón²¹ ñí¹ cuá¹caɨ³² hmah²¹ [cha¹³ tsá² *romanos];
hi³ jáun² ca³záɨh³ dí²:
—Ña³² cu³hna³² jná¹³.
28 Jmɨ́¹jáun² ca³náu² Leví, ca³tunh³ ta²¹ hi³ jmɨ́¹ cuá¹jmu² jáun², hi³ ngau³
cu³hna²¹ Jesús.
29 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³jmú³ Leví cáun² jmáɨ¹ jueh³² hñú¹³ hi³ ca³tɨn¹ Jesús, hi³
ca³ngɨh³² siáh³ juóun³² tsá² caɨ³² hmah²¹ la³ má²quionh³ tsá² siánh³ siáh³, hi³
ca³tiánh³ ñí¹ mesa quionh³ tsú².
30 Tɨ³la³ tsá² cu³ nió³ téh²³ tsú² fariseos né³, jɨ³ la³ má²quionh³ tɨ³² liei²¹ nɨ́², ca³quiu³
ca³jin³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² Jesús, hi³ ca³záɨh³ dí²:
—¿He³ láɨh³² sa³ hnoh² yáh³ cú² húh²³ náh² quiúnh¹ tsá² caɨ³² hmah²¹, jɨ³ tsá²
ren² tso³ nɨ́² siáh³?
31 Tɨ³la³ Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³:
—Tiá² tɨ³² mɨ́³ hniah³ yáh³ ñí¹con² tsá² chun¹; tɨ³la³ ñí¹con² tsá² tsáun¹ bíh¹
hniah³.
32 Quí¹ tiá² ja³ yáh³ jná¹³ hi³ ja³te³ tsá² chun¹, quí¹ hi³ ja³te³ tsá² ná¹ren² tso³
bíh¹ jná¹³ ja³, hi³ záɨ³² tsú² jmɨ́¹ tsɨ́³.

Nga² tsáu² ñí¹con² Jesús ca³tɨ²¹ hi³ má²hɨen²¹ tsú²
(Mateo 9:14-17; Marcos 2:18-22)

33 Hi³ jáun² tsá² fariseos hí³ ca³záɨh³ Jesús:
—Tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² Juan² tsá² zion² hí³ tsáu² jmáɨ², jɨ³ tsá² haɨn²¹ tɨ³ con²
jnoh¹ tsá² fariseos siáh³ jlánh¹ má²hɨen²¹, hi³ liéɨnh³² siáh³ Dió³² chí¹ñɨ¹. ¿He³
láɨh³² sa³ la³ má²jmu² jáun² bíh¹ tsá² haɨn²¹ nɨ́² tɨ³ con² hnú² hi³ cá² ñí¹ ná¹cú²
ná¹hɨ́nh²³ bíh¹?
34 Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá²:
—Nɨ́¹juáh³ zian² tsá² ná¹tén¹ ñí¹ jmu² tsú² jmáɨ¹ hi³ jenh² cuo² tsáu², ¿hí¹
lɨ́¹³ jmúh¹³ hnoh² héih³² ñí¹con² tsá² la³ hí³ hi³ hniáuh³² ma³hɨen²¹ tsú² tá¹la³
má²ná¹má²hiún² tsú² jáun² tsɨ́³ quionh³ tsá²ñuh² tsá² jenh¹³ hí³ cuo²?
35 Tɨ³la³ chau²¹ bíh¹ jmáɨ¹ hi³ quin³ tɨ³ có³² tsá²ñuh² tsá² jenh¹³ hí³ cuo²; hi³
jáun² má¹jáun² máh³ má²ma³hɨen²¹ tsá² hí³.
36 Ja³bí¹ ca³jmú³ siáh³ Jesús cáun² jáɨ¹³ hi³ lɨ́³ la³ lá²:
—Hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² tiu³² cú¹pih²¹ hmɨh³² hmaɨ²¹ hi³ táun³² cáun² hmɨh³²
má²tseh¹. Quí¹ nɨ́¹juáh³ ca³jmú³ tsú² la³ jáun², lɨ́¹ tsa³hín³ bíh¹ hná¹ hmɨh³²
hmaɨ²¹ jáun² lɨ́¹³; hi³ tiá² re² cunh³ ya³ siáh³ quionh³ hmɨh³² má²tseh¹.
37 Ja³bí¹ la³ jáun², hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² tah³² mu² ráu³ cun³ ñí¹ dí¹jan³² hñu³
chí² láu² má²tseh¹; quí¹ nɨ́¹juáh³ hi³ jmu³ tsú² la³ jáun², má²cáɨ³² bíh¹ chí² láu²

tseh¹ jáun² lɨ́¹³ hi³ jmu³ mu² ráu³ cun³ ñí¹ dí¹jan³² jáun²; jáun² lɨ́¹ má²tsa³hín³
bíh¹ mu² ráu³ jáun² lɨ́¹³, la³ má²quionh³ chí² láu².
38 Hi³ jáun² hñu³ chí² láu² hmaɨ²¹ bíh¹ hniáuh³² táh³² tsú² mu² ráu³ cun³ ñí¹
dí¹jan³², [hi³ jáun² la³ jáun² tiá² hi³ láɨh¹³ tá¹ tun³].
39 Ní¹juáh³ zian² tsá² má²tan² hɨ́nh²³ mu² má²zéih¹, jáun² tsá² la³ hí³ tiú²uú²
zaɨn³² yáh³ hɨ́nh³ mu² cun³ ñí¹ dí¹jan³², quí¹hliá² juáh³ tsú² hi³ hi³ má²zéih¹
bíh¹ tɨ³ jlánh¹ re² jmá³. [La³ jáun² bíh¹ lɨ́n³ tsá² má²tan² cáun² hi³ ná¹ngɨ²³, tiá²
hnió³ yáh³ tsú² ne³ cáun² hi³ hmaɨ²¹.]

6

Tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² Jesús cun³² cuú²miih²¹ jmáɨ¹ nio² tie³
(Mateo 12:1-8; Marcos 2:23-28)

1 Ca³chó³² cáun² jmáɨ¹ hi³ jmɨ́¹ cuá¹ngɨ³² Jesús ja¹ ñí¹ zia³² hi³ jná¹ quioh²¹
tsáu² cáun² *jmáɨ¹ nio² tie³, hi³ jáun² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² jmɨ́¹ hí¹caɨ³²
chi² hieh² cuú²miih²¹; hi³ jáun² jmɨ́¹ hí¹hianh²³ tsú² quionh³ cuo², hi³ hí¹cúh².
2 Hi³ jáun² ma³ jan² tsá² *fariseos ca³juáh³:
—¿He³ láɨh³² sa³ ta²¹ hi³ tiá² ca³tɨ²¹ jmu³ tsú² jmáɨ¹ nio² tie³ yáh³ jmuh³²
hnoh²?
3 Jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³:
—¿Tiá¹ má²ca³híh³ hnoh² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² hi³ he³ ca³jmú³ hla¹ re²¹
Dá²vi²¹ cu³ jéin³² jmɨ́¹ lɨ²¹ ñí¹cuóunh²¹ quionh³ tsá² quionh³?
4 Tsá² hí³ dá² ca³ñí¹hi³² ñéih³ hñu³ cuáh³² lɨ́³ hmɨh³², hi³ ca³ñí¹quián¹³ *hí³
cuú²miih²¹ hɨ́en¹ hi³ jmɨ́¹ nio² jáun² ñéih³ ñí¹hiú¹³, hi³ ca³cúh²; ja³bí¹ ca³cuéh³
tsú² siáh³ tsá² quionh³. Tɨ³la³ hí³ jáun² né³, tiá² jmɨ́¹ ca³tɨn¹ yáh³ tsú² cuh³, quí¹
hí³ jáun² jmɨ́¹ ná¹chan¹ hi³ cúh² jmáh³la³ tsá² ná¹lɨ́n³ mí²tsáu² bíh¹.
5 Ja³bí¹ ca³záɨh³ tsú² siáh³ tsá² hí³:
—Jáun² né³, uá¹ hi³ jmáɨ¹ nio² tie³, cun³ jáun² cáun² ho² bíh¹ Jon²
tsá²mɨ³cuóun² jáɨ¹³.

Jesús jmah²³ jan² tsá² má²ca³náɨ³ cáun² cuo²
(Mateo 12:9-14; Marcos 3:1-6)

6 Ca³chó³² siáh³ cáun² jmáɨ¹ hi³ ca³ñí¹hi³² Jesús hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá²
*judíos cáun² jmáɨ² nio² tie³; hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³ma³tɨn² tsú² tsáu². Jáun² ñí¹
jáun² jmɨ́¹ cuá³ jan² tsá² má²ca³náɨ³ cuá² chu²¹ quioh²¹.
7 Hi³ jáun² tɨ³² liei²¹ quionh³ tsá² fariseos né³, jmɨ́¹ ná¹tan² Jesús, hi³ hnió³
dí² jɨ́e³ ní¹juáh³ hi³ jmah³ tsú² tsáu² jmáɨ¹ nio² tie³, hi³ jáun² la³ jáun² jmɨ́¹ lɨ́¹³
chá³² dí² tsáu¹³ tsú².
8 Tɨ³la³ Jesús jmɨ́¹ má²ñi³² bíh¹ he³ jmɨ́¹ ná¹lɨ́n²³ tsá² hí³, hi³ jáun² ca³záɨh³
tsú² tsá² jmɨ́¹ má²ca³náɨ³ hí³ cuo²:
—Náu², jmu³ zenh² nú² ja¹ lá² quiú¹³ jnoh¹.
Jáun² tsá² hí³ né³, ca³jmú³ zenh² chu³jo².
9 Hi³ jáun² Jesús ca³ngáɨh³ tsá² ná¹ngɨh³² hí³:
—Nga¹ jná¹³ cáun² jáɨ¹³: ¿He³ ca³tɨ²¹ jmu³ tsú² jmáɨ¹ nio² tie³, hí¹ hi³ chu²¹
ho³ hi³ hlah³? ¿Hí¹ lɨ¹³ lión³² tsú² tsáu² ho³ hi³ tɨ³ hniáuh³² jngɨh³ uá¹ tsú²?
10 Jmɨ́¹jáun² ca³jɨ́en³² dí² la³jɨ́n³² tsá² tionh² hí³ cu³ jéin³ ñí¹ zenh¹ dí², hi³
jáun² ca³záɨh³ dí² tsá² lɨ́³ hí³ cuo²:

—Ñéih¹ cuonh².
Jáun² ca³ñeh³ tsá² hí³ cuo², hi³ jáun² jmɨ́¹jáun² la³.
11 Tɨ³la³ tsá² jmɨ́¹ ná¹tan² hí³ Jesús má¹ná¹, ca³míh³ lɨ́n³² bíh¹ tsɨ́³, hi³ jáun² hi³
jan² hi³ jan² tsú² ca³juu³ ca³hlénh³ hi³ ha³ lánh³ lɨ́¹³ jmúh³² dí² Jesús.

Jesús quianh²³ quian³tun³ tsá² lɨ́n¹³ tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Dió³²
(Mateo 10:1-4; Marcos 3:13-19)

12 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ngau³ Jesús tsɨ³ máh³ hi³ ñí¹lienh¹³ Dió³², jáun² tá¹ cú²
nie² bíh¹ la³ ca³liéinh³² tsú² Dió³².
13 Jmɨ́¹ cá¹jniá²¹ jáun² né³, ca³teh³ dí² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con², hi³ jáun² ja¹ jáun²
ca³quianh³ dí² quian³tun³ tsá² ca³teh³ tsú² hí³ *tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Dió³².
14 Tsá² hí³ ná¹jmáɨ² la³ lá²: Sí¹mu²¹ tsá² ca³lɨ³ jmáɨ² siáh³ Pé¹, jɨ³ Tre²¹ dá¹jon²¹
tsú² nɨ́², Jacobo jɨ³ Juan² nɨ́², Pí²liéi¹, Bartolomé,
15 Má²téh³, Tú¹ma²¹, Jacobo jon² Alfeo, Sí¹mu²¹ tsá² ca³lɨ³ quionh³ tsá² cu³
nió³ *Cananista,
16 Judas raɨnh²¹ Jacobo, jɨ³ Judas tsá² zian² juú² Queriot nɨ́² siáh³, tsá²
ca³ñí¹jɨenh¹³ hí³ Jesús.

Jmah²³ Jesús juóun³² tsá² tsáun¹
(Mateo 4:23-25; Marcos 3:7-12)

17 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³son² Jesús tsɨ³ máh³ jáun² quionh³ tsá² quian³tun³ hí³,
hi³ jáun² cua³tanh²¹ tsú² cáun² ñí¹ máɨ². Jáun² ñí¹ jáun² jmɨ́¹ ná¹ngɨh³² juóun³²
tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² tsú². Ja³bí¹ jmɨ́¹ quionh³ tsú² juóun³² lɨ́n³² tsá² siánh³ siáh³,
tsá² hɨ́n¹³ tɨ³ Judea, tsá² juú² Jerusalén, la³ má²quionh³ tsá² hɨ́n¹³ tɨ³ hué³² can³²
jmɨ́²miih²¹ có³² juú² Tiro, jɨ³ juú² Sidón nɨ́² siáh³. Tsá² hí³ cua³taunh²¹ hi³ hnió³
ne³ jë¹ Jesús, hi³ má²hnió³ siáh³ hi³ quin³ mɨ́¹uɨ́³ hi³ jmɨ́¹ ná¹jau².
18 Ja³bí¹ jmɨ́¹jáun² lan³ tsá² jmɨ́¹ ná¹má²tso² tsɨ́³ hi³ jmɨ́¹ ná¹jan² jmɨ́²chí³
hláɨnh¹,
19 Jmɨ́¹jáun² ca³lɨ³ hniá¹ la³jɨ́n³² tsá² tsáun¹ hí³ hi³ tin³ cuo² Jesús, quí¹hliá²
ñí¹con² Jesús ja³² pí³ hi³ lɨ́¹³ lan¹³ tsú².

Tsá² lɨ́¹³ zian² re² tɨn²
(Mateo 5:1-12)

20 Hi³ jáun² ca³jɨ́e³ Jesús ñí¹ tionh¹ jáun² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con², hi³ ca³záɨh³
dí² la³ lá²:
—Hnoh² tsá² tia³mii² náh², jlánh¹ jmɨ́¹ ren² náh² quí¹hliá² má²tionh² náh²
jo³cuo² Dió³².
21 ”Jlánh¹ jmɨ́¹ ren² hnoh², tsá² ñí¹cuon¹³ náh², quí¹ Dió³² bíh¹ jmu³ hi³ conh²¹
hñu³ jmɨ́¹ hñu³ honh² náh².
”Jlánh¹ jmɨ́¹ ren² hnoh² tsá² má²ná¹uoh³² náh², quí¹ hnoh² bíh¹ tsá² ngáɨh¹³
nɨ́¹ má¹jáun².
22 ”Jlánh¹ jmɨ́¹ ren² hnoh² nɨ́¹juáh³ tsá² ca³lɨ³hau² náh² tsáu², nɨ́¹juáh³ ca³che²
tsú² cheih³², nɨ́¹juáh³ ca³quiu³ ca³je³ tsú², ho³ nɨ́¹juáh³ ca³ziu³ ca³hɨe³ náh² tsáu²
cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³ Jon² tsá²mɨ³cuóun².
23 Tsɨnh¹ náh² jmu³, hi³ ca³la³ hi³ rú² hi³ háɨnh²³ náh² jmu³ hi³ hiún² honh²
jmáɨ¹ la³ jáun², quí¹ hñu³mɨ³cuú² hián¹³ náh² cáun² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien²; quí¹
la³ nɨ́² bíh¹ ca³jmú³ dí²hioh³ ñú²deh³ hnoh² ñí¹con² la³jɨ́n³² *tɨ³² jë¹ Dió³² jmɨ́¹
zian² jmɨ́¹tin².

24 ”Tɨ3la3 jlánh1 juon23 hnoh2 tsá2 ná1hánh3 náh2, quí1 má2ná1ma3hiúnh13
náh2 honh2 ta3né32.
25 ”Jɨ3 hnoh2 tsá2 ná1cónh21 henh1 náh2 re2 tɨn2 ta3né32, juon23 bíh1 hnoh2,
quí1 né3bí1 lɨ́13 ñí1cuon13 náh2.
”Jɨ3 tsá2 ná1ngáɨh23 náh2 siáh3 ta3né32, juon23 bíh1 hnoh2, quí1 né3bí1 uóh13
náh2, hi3 ha3 hlaɨh3 lɨ́n21 honh2 náh2.
26 ”Juon23 bíh1 hnoh2 nɨ́1juáh3 la3jɨ́n32 tsáu2 hleh32 re2 ca3tɨn1 náh2, quí1 la3
jáun2 bíh1 ca3jmú3 tsá2 jmɨ́1 zian2 jmɨ́1tin2 ca3tɨn1 tɨ32 tɨ́1jáɨ2, tsá2 lɨ́1 ca3juáh3 hí3
hi3 lɨ́n3 tɨ32 jë1 Dió32.

Hniáuh32 ma3hnio3 tsú2 tsá2 hau2
(Mateo 5:38-48)

27 ”Juanh32 jná13 ñí1con2 hnoh2 tsá2 ná1naɨh32 náh2: Ma3hno1 náh2 tsá2 jmu2
hian2 tsɨ́3 ñí1con2 náh2, jmu3 náh2 hi3 chú32 ñí1con2 tsá2 hau2,
28 hi3 chú32 jéinh1 náh2 ñí1con2 tsá2 chú2 juóu32 náh2, lienh1 náh2 Dió32 ca3tɨn1
tsá2 quiú2 je23.
29 Nɨ́1juáh3 zian2 tsá2 pá23 cá2 jo21 máh1 náh2, cuéh3 tsú2 siáh3 tɨ3 cá2 jo21
cáun2, cuɨ́1 pá13; hi3 nɨ́1juáh3 zian2 tsá2 quin23 hmɨh32 cháu3 quián13 náh2, cuéh3
tsú2 siáh3 jɨ3 hanh2, cuɨ́1 quián13.
30 Lɨ3ua3 jan2 tsá2 zia32 hi3 mɨ32 ñí1con2 náh2, cuéh3; hi3 nɨ́1juáh3 tsá2 quin23
cáun2 hi3 quián13 nú2, ha3 lɨ́2 máɨ1.
31 Jmu3 náh2 ñí1con2 tsá2 siánh3 la3 cun3 hi3 qui3 hnáuh2 náh2 jmu3 tsú2
ñí1con2 náh2 hmóu32.
32 ”Quí1 nɨ́1juáh3 hnoh2 hno3 náh2 jmáh3la3 tsá2 hniau3 náh2, ¿he3 dá2 hi3
chu21 ná1jmuh32 náh2? Quí1 hí1 la3 tɨ3 tsá2 hian2 tsɨ́3 yáh3 ná1jmu2 la3 jáun2.
33 Ho3 nɨ́1juáh3 jmuh32 náh2 hi3 chu21 ñí1con2 jmáh3la3 tsá2 jmu2 hi3 chu21
ñí1con2 náh2 hmóu32, ¿he3 dá2 hi3 chu21 jmuh32 náh2 jaun32? Quí1 ja3bí1 tsá2
hian2 tsɨ́3 yáh3 jmu2 la3 jáun2.
34 Hi3 nɨ́1juáh3 zia32 hi3 chíh1 náh2 ñí1con2 jmáh3la3 tsá2 lɨ́n23 náh2 hi3 lɨ́13
jéinh32 siáh3 ñí1con2 náh2, ¿he3 dá2 hi3 chu21 ná1jmuh32 náh2 jaun32? Quí1
ja3bí1 tsá2 hian2 tsɨ́3 yáh3 chi2 hi3 quioh21 ñí1con2 tsá2 cá2ren2 quionh3, quí1
má2ná1hëh3 chí1 tsú2 hi3 jɨ́enh32 siáh3 tsá2 hí3.
35 Tɨ3la3 hniáuh32 má1hno1 bí1 náh2 tsá2 jmu2 hian2 tsɨ́3 ñí1con2 náh2, hi3
jmúh13 náh2 hi3 chú32 ñí1con2 tsú2, jɨ3 hi3 zia32 hi3 chíh1 náh2 ñí1con2 tsú2; tɨ3la3
jun3juáh13 hi3 háɨh13 náh2 honh2 hi3 zia32 cáun2 hi3 jɨ́enh32 yáh3 tsú2 siáh3. Hi3
jáun2 má1jáun2 hián13 hnoh2 cáun2 hi3 jlánh1 bíh1 chu21, hi3 jáun2 hnoh2 lɨ́n13
jon2 Dió32 Tsá2 jlánh1 cuá1quien2; quí1 ta3bí1 hnga2 yáh3 Dió32 jmu2 hi3 chu21
ñí1con2 tsá2 tiá2 cue32 tiá1hmah1 quioh21 hi3 hiáuh23, jɨ3 ñí1con2 tsá2 hláɨh1 nɨ́2
siáh3.
36 Hniáuh32 ja32 miɨ́3 honh2 náh2 la3jmɨ́1 ja32 miɨ́3 tsɨ́3 Dió32 Ñeh2 náh2.

Ha3 lɨ́2 chú1 lɨ́2 ñih21 náh2 tsáu2
(Mateo 7:1-5)

37 ”Ha3 lɨ́2 chú1 lɨ́2 ñih21 náh2 tsáu2, hi3 jáun2 tiá2 ra3tsa2 náh2 Dió32 héih32 la3
jáun2. Ha3 lɨ́2 zinh3 náh2 tsáu2 ñí1 hlaɨh3, hi3 jáun2 sa3jun3 Dió32 zeh3 náh2 siáh3

ñí¹ la³ jáun². Juenh² jmu³ náh² honh², hi³ jáun² Dió³² jmu³ siáh³ juenh² tsí³
ñí¹con² náh².
38 Cuéh³ náh² tsáu², hi³ jáun² Dió³² chá³² héih³² hi³ cué³² siáh³ ñí¹con² hnoh²
ca³la³ hliáun³ cu³tí³, ca³la³ hi³ tioh³ tiá³ ti³ ñeh² tuh³² quián¹³ hnoh², ca³la³
ná¹quiúnh¹ tiá³, ca³la³ hi³ ziú² suh³² bíh¹ lí¹³. Quí¹ la³ cun³ lí³ héih³² hi³ cueh³²
hnoh² ñí¹con² tsáu², Dió³² chá³² héih³² hi³ cué³² siáh³ ñí¹con² hnoh².
39 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús la³ ní², ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:
—¿Hí¹ lí¹³ híe³² tsá² ten³ jui³² ñí¹con² tsá² ten³ rainh²¹? ¿Haun¹³ juáh¹³ tá¹
gon³ bíh¹ tsú² sunh³ cu³tsa³² ní¹juáh³ ñí¹ hó²¹ táu²?
40 Hí¹ jan² yáh³ tsá² má²tin³², tiá² lí¹³ li³tin² ti³ hliáun³ la³ cónh³ bíh¹ ti³² joh¹;
ti³la³ ní¹ má¹ca³li³tin² tsú² la³jí³², ñí¹jí²¹ la³ cun³ hi³ tin² ti³² hí³ bíh¹ lí¹³ tin² tsú².
41 ”¿Ha³ bí¹ lánh³ rón³² lí¹³ jieh²¹ hnú² má¹qui³² pih²¹ hi³ hu²¹ mí¹ñí¹ renh²
ni¹juáh³ tiá² lí²tsin² yáh³ hnú² hi³ hu²¹ cáun² pa²¹ hná¹ hmá² mí¹máh¹ huen²?
42 ¿Ha³ lánh³ rón³² hó³² honh¹ hnú² hi³ juoh¹ nú² renh²: “Hnú² reh², cué¹
jái¹³ hi³ chí¹³ jná¹³ má¹qui³² pih²¹ hi³ hu²¹ ní² mí¹máh¹ nú²”, ti³la³ tiá² ñíh¹ yáh³
hnú² hi³ hu²¹ cáun² pa²¹ hná¹ hmá² mí¹máh¹ huen²? ¡Hnú² tsá² lín³ nú² la³ cá¹
la³ jéinh¹! La³ñí¹ tín² chí³ hná¹ hmá² pa²¹ hu²¹ mí¹máh¹ huen², má¹jáun² lí¹³
jieh²¹ hnú² re² hi³ chíh¹ nú² má¹qui³² pih²¹ hi³ hu²¹ mí¹ñí¹ renh².

Lin¹ bíh¹ he³ ñí¹ hmá² cun³quionh³ mái³ hi³ hái³²
(Mateo 7:17-20; 12:34-35)

43 ”Tiá² lin¹ zia³² yáh³ hmá² chu²¹ hi³ hái³² mái³ hlah³; sa³jun³ zia³² siáh³
hmá² hlah³ hi³ lí¹³ ha³ mái³ chu²¹.
44 Quí¹ cun³quionh³ mái³ hi³ hái³² bíh¹ hmá² lí¹³ li³cuoh² tsú². Uá¹la³ mi³
hmá² sí² co², tiá² cun³² yáh³ tsú² tsi³ hmá² ton², sa³jun³ mi³ uóun²jieh¹³ yáh³
cun³² tsú² siáh³ cuú²ñeh¹ tan³ mi³ juíh².
45 Tsá² chun¹ jmu² hi³ chu²¹ quí¹hliá² hi³ chu²¹ zia³² hñu³ tsí³; ti³la³ tsá²
hláih¹ tsá² hon² má¹ná¹, jmu² jmáh³la³ hi³ hlah³ bíh¹, quí¹hliá² hi³ hlah³ bíh¹
zia³² hñu³ tsí³ tsú². Quí¹ li³ua³ cáun² hi³ ná¹canh² hñu³ jmí¹ hñu³ tsí³ tsú², hi³
jáun² bíh¹ hué³² ho³ tsú².

Tun³ ñí¹ tsá² zih³² hñú³
(Mateo 7:24-27)

46 ”¿He³ láih³² sa³ juáh³ hnoh² hi³ Juóuh³² náh² jná¹³, já² tiá² jmuh³² yáh³
hnoh² la³ cun³ hi³ juanh³² jná¹³?
47 Juanh²¹ jná¹³ ha³ lánh³ lín³ jan² tsá² ja³² ñí¹con² jná¹³, tsá² ñi³nie¹³ jái¹³
quion²¹ jná¹³ hi³ má²tí³² siáh³.
48 Tsá² la³ hí³ lín³ la³jmí¹ lín³ jan² tsá² quiáh² ñe¹ ñí¹ ma³liáu³² jmíh¹ hiah³²
hñú¹³. Má¹tí³ jáun² quín¹ né³, ñí¹ quín¹ jáun² bíh¹ dí²chin³ tsú² jmíh¹ hiah³²
hñú³ quioh²¹. Hi³ jáun² ní¹ má¹cá²chó³² jáun² jmái¹ hi³ li³ hliáun³ jmí² cua³,
hi³ já³² jmái² tiá³ lín³² ñí¹ zeh¹ jáun² hñú³, tiá² tioh²¹ yáh³ jmái² hi³ tsunh³
quí¹hliá² jmíh¹ hiah³² hñú³ jáun² dí¹chin¹ ñí¹ quín¹ bíh¹.
49 Ti³la³ tsá² nái³² jái¹³ quion²¹ jná¹³, tsá² tiá² má²tí³² la³ cun³ hi³ juanh³²
jná¹³, tsá² la³ hí³ né³ lín³ la³jmí¹ lín³ jan² tsá² jmu² hñú¹³ jmáh³la³ ñí¹ hué²¹,
hi³ tiá² jmíh¹ hiah³² quiú²; jáun² ní¹ má¹cá²chó³² jáun² jmái¹ hi³ li³ hliáun³ jmí²

cua³, hi³ já³² jmáɨ² tiá³ lɨ́n³² ñí¹ zeh¹ jáun² hñú¹³ tsú², jáun² má¹jáun² quɨ́h³² bíh¹, hi³ má²juú¹ má²tsúnh¹³ cu³tí³.

7

Jesús jmah²³ tsá² quian²¹ hliáu³ tsá² chín¹
(Mateo 8:5-13)

1 Jmɨ́¹ cá¹tsan³ jáun² jáɨ¹³ hi³ ca³hléh³ Jesús ñí¹con² tsá² hí³ né³, ngau³ tɨ³ juú²
Capernaum.
2 Ñí¹ jáun² jmɨ́¹ zian² jan² hliáu³ tsá² chín¹ tsá² *romano, hi³ jáun² tsá² hí³
jmɨ́¹ zian² jan² *tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹, tsá² jmɨ́¹ hnio³ tsú² lɨ́n³². Tsá² hí³ joh¹
tsú² jmɨ́¹ rá²tsáun¹ lɨ́n²¹ hi³ jmɨ́¹ má²ñí¹jún³ cu³tí¹³.
3 Jmɨ́¹ ca³náɨ³² hliáu³ tsá² chín¹ hí³ hi³ zian² jan² tsá² jmah²³ tsáu², tsá² jmáɨ²
Jesús, jáun² ca³zen³ dí² tsá² *judíos tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú², hi³ tsa³zeh¹ tsú²
Jesús tiá¹ jmu³ tiá³ hi³ chú³² hi³ já³² hi³ ja³jmah¹ tsá² má²dí¹hlánh¹ hí³ joh¹ tsú².
4 Jáun² tsá² má²lieih²¹ hí³ né³, ja³taunh²¹ bíh¹ ñí¹con² Jesús, hi³ ca³ñí¹hiú²
ñí¹mɨ², hi³ ñí¹juah²¹ la³ lá²:
—Cu³tí³ ca³tɨn¹ hliáu³ tsá² chín¹ tsá² hɨen²³ jnoh¹ lá² hi³ hiáuh³ cáun² hi³
chú³² quián¹³ hnú²;
5 quí¹ jlánh¹ hniau³ tsú² jnoh¹ tsá² ziáun² dí² hué³² *Israel lá². Hnga² bíh¹
tsú² ca³ma³hmah¹ hi³ lɨ³ cáun² cuáh³² quiú¹³ jnoh¹ já¹ juú² lá².
6 Hi³ jáun² ngau³ Jesús quionh³ tsá² hí³, tɨ³la³ jmɨ́¹ má²ñí¹chau²¹ tsú² hñú¹³
hliáu³, jáun² hliáu³ tsá² chín¹ hí³ ca³zen³ ma³ jan² há²mei²¹ hi³ ja³zeh¹ Jesús la³
lá²:
—Hnú² Tɨ³², lɨ́²juáh³ hliáu³: “Ha³ lɨ́² ma³tsan¹³ hnú² honh² hi³ ñeih²¹ hnú² la³
tɨ³ hñu³² jná¹³, quí¹ jun³ lin¹ tsáu² yáh³ jná¹³.
7 Cun³ñí¹ hi³ jáun² yáh³ tiá² lɨ́²chá³ jná¹³ tsɨn³² hi³ ñe¹ huen², hi³ ñí¹jɨe¹ jná¹³
hnú². Jɨ́³²la³ ti³ jmúh¹³ hnú² héih³² bíh¹, hi³ jáun² lan¹³ tsá² joh² jná¹³.
8 Quí¹ ja³bí¹ jná¹³ siáh³ zian² juóu³², hi³ ja³bí¹ lɨ́n³ jná¹³ siáh³ hi³ chín¹ ñí¹con²
hliáu³. Jáun² nɨ́¹ má¹cá²jmú³² jná¹³ héih³² ñí¹con² lɨ³ua³ jan² tsá² hí³ hi³ tsó³²,
jáun² tsau³² bíh¹; hi³ nɨ́¹juáh³ juo¹³ jná¹³ jan²: Ña³², jáun² ja³²; hi³ nɨ́¹juáh³ juo¹³
jná¹³ tsá² lɨ́n³ quian²¹ ná¹: Jmu³ hi³ lá², jáun² jmu² bíh¹ tsú²”.
9 Jmɨ́¹ má²lɨ́²niéi³² jáun² Jesús jáɨ¹³ hi³ lɨ́²zen³ jáun² hliáu³ tsá² chín¹ hí³ né³, lɨ́¹
ca³ja³cáun² bíh¹ tsɨ́³. Jmɨ́¹jáun² ca³jɨ́en³² tsú² tsá² hí¹já²táunh¹ hí³ tɨ³ cu³hna²¹,
hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Jná¹³ juanh³² ñí¹con² hnoh², hi³ hí¹ jan² tsá² zian² hué³² *Israel lá² tiá²
má²ca³chanh²¹ jná¹³, tsá² nio² cáun² tsɨ́³ la³jmɨ́¹ nio² cáun² tsɨ́³ *tsá² cá²jo²¹
lɨ́²zen³ jáɨ¹³ lá².
10 Hi³ jáun² jmɨ́¹ ca³cha³tánh¹ tsá² ca³ñí¹can³² hí³ jáɨ¹³ ñí¹con² Jesús hñú¹³
hliáu³, jáun² ca³jɨ́e³ tsú² hi³ má²laɨn³² bíh¹ tsá² jmɨ́¹ tsáun¹ hí³.

Jesús jmu³ hi³ jenh¹³ jon² tsá²mɨ³ hnáɨ³

11 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun², ngau³ Jesús cáun² juú² jmáɨ² Naín, la³ má²quionh³ tsá²
haɨn²¹ hí³ tɨ³ con². Hi³ jmɨ́¹ hí¹já²táunh¹ siáh³ juóun³² lɨ́n³² tsáu² cu³hna²¹ tsú².
12 Jmɨ́¹ cá¹chó²¹ tsú² jáun² can³² juú², ca³jɨ́e³ tsú² hi³ ná¹jan² tsáu² jan² hla¹
hi³ má²já²hón³², tsá² jmɨ́¹ jan² tán¹ jon² jan² tsá²mɨ³ hnáɨ³; hi³ jmɨ́¹ hí¹já²táunh¹
siáh³ juóun³² tsá² juú² quionh³ tsú².

13 Jmí¹ ca³jíen³² jáun² Tɨ³² Juo¹³ dí² tsá²mɨ³ hí³, ca³ja³ mií³ tsɨ́³, hi³ ca³záɨh³
dí²:
—Ha³ lɨ́² uó².
14 Jáun² ca³ja³janh³² Jesús hi³ ca³tí³ cuo² ñí¹ cuó² hún¹ hla¹, jáun² ca³tiánh³
tsá² jmí¹ ná¹quian³² hí³ cuó². Jáun² Jesús ca³záɨh³ hla¹ la³ lá²:
—Hnú², tsá¹ñú¹, jná¹³ juanh³² náu².
15 Jáun² né³, hla¹ hí³ la³juɨ³² ca³jenh¹³ hi³ ca³náu², hi³ ca³ma³liáu³² hleh³².
Jáun² Jesús ca³jɨenh³ tsá¹ñú¹ hí³ ñí¹con² mí¹ziú¹³.
16 Jáun² la³jɨ́n³² tsá² jmɨ́¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² ca³juénh² hi³ ca³ja³cáun² lɨ́n³²
tsɨ́³. Jmɨ́¹jáun² ca³ma³quien² tsú² Dió³², hi³ ca³juáh³:
—¡Jan² *tɨ³² jë¹ Dió³² pin³ má²cá²jnia³ ja¹ ñí¹ tiauh¹ jnoh¹ lá²!
Ja³bí¹ ca³juáh³ tsú² siáh³:
—¡Dió³² má²cua³ma³hon³ tsá² joh¹!
17 Hi³ jáun² la³jɨ́n³² tsá² hɨ́n¹³ tɨ³ Judea, jɨ³ tsá² tiáunh¹ la³ cu³ la³ jéin³ jáun²,
ca³lɨ³ ñi³² hi³ ca³jmú³ Jesús la³ jáun².

Juan² tsá² jmɨ́¹ zion² tsáu² jmáɨ² zen² tsáu² ñí¹con² Jesús (Mateo 11:2-19)

18 Jáun² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² Juan² né³, ca³chá³ siáh³ la³jɨ́³² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹
Jesús. Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³teh³ dí² gon³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con²,
19 hi³ ca³zen³ dí² ñí¹con² Jesús hi³ tsa³ngáɨ³ la³ lá²: “¿Hí¹ hnú² uá¹ Tsá² ca³tɨn¹
já³², ho³ hniáuh³² uá¹ jan¹³ jnoh¹ jan² tsá² siánh³?”
20 Jmɨ́¹ ca³cha³táunh¹ jáun² tsá² hí³ ta³ ñí¹ Jesús né³, ca³juáh³ la³ lá²:
—Juan² tsá² zion² hí³ jmáɨ² tsáu² lɨ́²ze³ jnoh¹ hi³ ja³ngáɨ¹³ jnoh¹ ñí¹con² hnú²
nɨ́¹juáh³ hnú² bíh¹ Tsá² lɨ́n³ Cristo, ho³ nɨ́¹juáh³ hniáuh³² uá¹ jan¹³ jnoh¹ tsá²
siánh³.
21 Jáun² la³ cun³ jmɨ́¹jáun² ca³jmah³ Jesús juóun³² lɨ́n³² tsá² tsáun¹ jɨ³ tsá²
ná¹cán²³ uu³mí²tsɨ³², jɨ³ tsá² tiáunh¹ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³ nɨ́² siáh³; hi³
ca³nia³ tsú² siáh³ mɨ́¹ñí¹ tsá² ten³.
22 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³záɨh³ tsú² tsá² cuá²taunh²¹ hí³ la³ lá²:
—Cuá²tánh¹ náh², cuá²zéih³ náh² Juan² la³ cun³ hi³ má²lɨ́²jɨeh³ náh² jɨ³ hi³
má²lɨ́²niéih² náh² nɨ́² siáh³; cuá²zéih³ náh² tsú² hi³ tsá² ten³ má²jniá³ ñí¹, tsá²
hma² má²ñi³táunh¹, hi³ má²laɨn³² siáh³ tsá² jmɨ́¹ ná¹lɨ́n³ mɨ́¹uɨ́³ *mɨ³ho²¹ péin³,
hi³ tsá² jmɨ́¹ te³ cua¹ né³, má²náɨ³² bíh¹, hi³ má²ca³jenh¹³ bíh¹ siáh³ tsá² jmɨ́¹
má²ná¹jún¹, hi³ tsá² tia³mii² né³, má²ná¹náɨ³² bíh¹ jú¹ chú³² hi³ ha³ lánh³ rón³²
lɨ́¹³ liáun³.
23 Jlánh¹ jmɨ́¹ ren² tsá² tiá² lɨ́¹ cha³² hliáun³ ñéih³ tsɨ́³ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³.
24 Jmɨ́¹ já¹tanh²¹ jáun² tsá² ca³zen³ hí³ Juan² né³, ca³ma³liáu³² Jesús hi³ ca³chá³
jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ Juan² hí³ ñí¹con² tsá² tionh² hí³ la³ cu³ la³ jéin³ ñí¹ zenh¹, hi³
ca³juáh³ la³ lá²:
—¿He³ dá² jaun³² ca³ñí¹jɨeh¹³ hnoh² ñí¹ lɨ́³ hué³² quiéin²? ¿Hí¹ ca³ñí¹jɨeh¹³
hnoh² cáun² hmá² tá² náɨ² hi³ lɨ́¹ quí² lɨ́¹ jɨ́eh²³ cun³quionh³ chí³ juáh¹³?
25 Hi³ nɨ́¹juáh³ tiá² la³ jáun² né³, ¿he³ bíh¹ ca³ñí¹jɨeh¹³ náh²? ¿Hí¹ ca³ñí¹jɨen¹
náh² jan² tsá²ñuh² quih³² hmɨh³² hi³ jlánh¹ bí¹ huá¹? Sá¹nɨ́² dú¹ jɨe³ náh², tsá²
ná¹quih³² hmɨh³² chú³² jniá³ tionh² re² tɨn² ñéih³ hñú¹³ tsá² ná¹lɨ́n³ re²¹ bíh¹.

26 Hi3 jáun2 né3, ¿he3 bíh1 ca3ñí1jɨeh13 náh2? ¿Hí1 ca3ñí1jɨen1 náh2 jan2 tɨ32
jë1 Dió32? Quí1 tson2 bíh1 cu3tí3, tɨ3la3 tsá2 hí3 má1ná1, tɨ3 jlánh1 bíh1 quien2 la3
cónh3 bíh1 lɨ3ua3 jan2 tɨ32 jë1 Dió32.
27 Quí1 ñí1 Sí2 quioh21 Dió32 rá1ja32 jáɨ13 hi3 ca3tɨn1 Juan2 tsá2 ziau2 hí3 jmáɨ2,
hi3 juáh3 la3 lá2:
Sá1ní2 jɨe3, jná13 zein21 jan2 tsá2 tsa3can32 jáɨ13 ta3 tin2 la3 cun3 bí1 hnú2,
tsá2 hí3 bíh1 jmu3 hua3jan21 juɨ32 ñí1 cuóh13 hnú2.
28 Jmí1 má2lí2chá32 Jesús jáɨ13 ní2 né3, ca3záɨh3 siáh3 tsá2 hí3 la3 lá2:
—Jná13 juanh32 ñí1con2 hnoh2, hi3 tiá2 hin2 zian2 hí1 jan2 yáh3 tsá2 jlánh1
bíh1 quien2 la3 cónh3 bí1 Juan2 ja1 la3jín32 tsá2 ca3lɨ3zian2 ñí1 hué21 lá2; tɨ3la3
cun3 jáun2 tsá2 tiá2 lin1 ñí1 quien2 ja1 quioh21 tsá2 má2tionh2 jo3cuo2 Dió32, tsá2
la3 hí3 bíh1 tɨ3 quien2 la3 cónh3 bíh1 Juan2.
29 Hi3 jáun2 la3jín32 tsáu2, la3 má2quionh3 *tsá2 chi2 hmah21, tsá2 ca3náɨ32 hí3
jáɨ13 hi3 ca3hléh3 jáun2 Juan2, ca3ma3tson2 bíh1 tsú2 hi3 Dió32 tɨn2 ra3tsɨ32 re2
héih32, la3 cun3 la3jín32 tsá2 ca3ziau3 hí3 Juan2 jmáɨ2.
30 Tɨ3la3 tsá2 *fariseos má1ná1, la3 má2quionh3 tsá2 ná1lín3 tɨ32 liei21, tsá2 tiá2
ca3he3 hí3 hi3 ziau3 Juan2 jmáɨ2, tiá2 ca3tí3 yáh3 tsí3 tsá2 hí3 la3 cun3 hi3 jmí1
hnió3 Dió32 jmu3 ñí1con2 tsú2.
31 Hi3 jáun2 né3, ¿hin2 dá2 tsánh2 lí13 cunh21 jná13 quionh3 tsá2 zian2 jmáɨ1 hi3
ziáun2 dí2 lá2? Quí1 ¿hin2 yáh3 tsánh2 lí13 cunh3 tsú2?
32 Lí13 juáh13 la3 lá2: Jmu2 tsú2 la3jmí1 jmu2 tsá1míh1 ñi3co1 já1 hmah21.
Ná1hóh32 tsú2 ca3la3 hi3 jéinh32 hlah3, hi3 zaɨh32 raɨnh21 la3 lá2: “Sa3 tiá2
ca3lɨ3hnáuh2 náh2 tsan13 jmí1 lí2jiéi13 jnoh1 jáun2 hmá2 tá2 le2, hi3 sa3jun3 lí2uoh3
yáh3 hnoh2 jmí1 lí1jmú13 jnoh1 siáh3 sun1 ca3tɨ21 jmáɨ1 hi3 nio2 hlah3 tsí3 tsú2”.
33 Juanh32 jná13 la3 ní2, quí1 cuan3 Juan2 tsá2 zion2 hí3 tsáu2 jmáɨ2, tsá2 tiá2
cúh2 hí1miih21, sa3jun3 hính23 mu2 ráu3 mɨ3 uóun2jɨeh13; hi3 jáun2 hnoh2 né3
juáh3: “Tsá2 hún1 jmí2chí3 hláɨnh1 hñu3 tsí3 bíh1 hí3”.
34 Jáun2 né3, cuan3 siáh3 jná13 Jon2 tsá2mɨ3cuóun2, tsá2 cú2 tsá2 aɨh32 ná1, tɨ3la3
hnoh2 né3, juáh3 siáh3: “¡Tsá2 jlién3 bíh1 nɨ32, hi3 hính23 siáh3 jmáɨ2, tsá2 juónh23
re2 quionh3 tsá2 ren2 tso3 jɨ3 tsá2 chi2 hmah21 ní2 siáh3!”
35 Tɨ3la3 la3jín32 tsá2 cháunh23 re2 chí1 má2jnia32 hi3 chu21 bíh1 la3jí32 hi3
cháunh23 tsí3 Dió32.

Jesús tsó32 hñú13 Sí1mu21, tsá2 fariseo

36 Jmí1 lɨ21 jáun2 né3, jan2 tsá2 fariseo ca3teh3 Jesús hi3 tsa3jmú3 má32 hñú13
dí2. Jáun2 né3, ñéi1 bíh1 Jesús hñú13 tsá2 hí3, jáun2 ca3cuá3 ñí1 mesa.
37 Jáun2 né3, jan2 tsá2mɨ3 tsá2 juón1, tsá2 zian2 juú2 jáun2, ca3lɨ3 ñi32 hi3 Jesús
cuá1jmu2 má32 hñú13 tsá2 fariseo hí3, jáun2 ñéi1 hi3 ñí1can32 cáun2 tse3 pih21 hi3
lí3 cún1 tiáu2 alabastro; hi3 jmí1 ha21 no1 má2ró32.
38 Hi3 jáun2 tsá2mɨ3 hí3 ca3ta3zanh1 cu3hna21 Jesús, hi3 má2ho2; hi3
jáun2 ca3ma3jlɨh21 tsú2 ta3 Jesús cun3quionh3 jmí2zíh1 taɨn32 ñí1, hi3 jáun2
ca3ma3quiéin2 siáh3 cun3quionh3 jñú2chí1 hnga2. Jmí1jáun2 ca3hen3 tsú2 ta3
Jesús, hi3 ca3jñéi3 tsú2 siáh3 no1 má2ró32.
39 Jmí1 ca3jíe3 jáun2 tsá2 fariseo tsá2 hñú13 ñí1 cuá3 tsú2 jáun2, hi3 jmu2 tsá2mɨ3
hí3 la3 jáun2, jáun2 ca3lín13 tsú2: “Sá1jmí1 hi3 tson2 jan2 tɨ32 jë1 Dió32 tsá2ñuh2

níʲ², jmíʲ¹ liʲ³tsiʲn² bíh¹ tsú² he³ ñí¹ tsá²miʲ³ dí¹tie²³ ní² cuo², quí¹ tsá²miʲ³ juón¹ bíh¹
tsá²miʲ³ níʲ²”.
40 Jmíʲ¹jáun² ca³záiʲh³ Jesús tsá² fariseo hí³ la³ lá²:
—Hnú² Sí¹mu²¹, zia³² cáun² jáiʲ¹³ hi³ juanh²¹ jná¹³ ñí¹con² hnú².
Jáun² tsá² hí³ ca³ngáiʲ³:
—¿He³ bíh¹ jmíʲ¹ juáh¹³ hnú² Tiʲ³²?
41 Hi³ jáun² Jesús ca³juáh³:
—Jmíʲ¹ zian² jan² tsá² ca³chí² quiʲe³ ñí¹con² gon³ tsáu². Jáun² né³, jan² tsá²
hí³ jmíʲ¹ ren² hñá³ nio² hña³láu³ héih³² *cú¹tiáu², hi³ tsá² jan² hí³ né³, jmíʲ¹ ren²
tu³la³quia³ héih³² cú¹tiáu².
42 Tiʲ³la³ jmíʲ¹ ca³liʲ³ ñi³² tsá² hí³ hi³ tá¹ gon³ tsá² ren² hí³ quiʲe³ tiú²uú² líʲ¹³
yáh³ ma³hmah¹, jáun² cáun² líʲ¹ ca³hin³ bíh¹ tsú² cú²jueh³² hi³ jmíʲ¹ ren² tsú².
Jáun² né³, juáh¹³ hnú² neh²¹ ¿hin² tsánh² tsá² gon³ hí³ lí́n²³ hnú² hi³ tiʲ³ jlánh¹
má²hnio³ lí́n³² tsá² ca³chí² hí³ quiʲe³?
43 Hi³ jáun² Sí¹mu²¹ ca³ngáiʲ³:
—Len³ jná¹³ tsá² ca³hin³ hliáun³ hi³ jmíʲ¹ ren² bíh¹.
—Tson² bíh¹ cu³tí³ la³ ní² —ca³juáh³ Jesús.
44 Tá¹la³ cuá¹jí́en³² tsú² jáun² tsá²miʲ³ hí³ né³, ca³záiʲh³ dí² Sí¹mu²¹ la³ lá²:
—Sá¹níʲ² jiʲen¹ dúh¹ tsá²miʲ³ lá². La³ cun³ jmíʲ¹ líʲ¹hú²¹ jná¹³ hñuh³² hnú², tiá²
jmáiʲ² líʲ²cuéh¹ yáh³ hnú² hi³ ren¹ jná¹³ tán², tiʲ³la³ tsá²miʲ³ lá² má²líʲ²ma³jliʲh²¹
tán² jná¹³ cun³quionh³ jmíʲ²zíʲh¹ taiʲn³² ñí¹, hi³ má²líʲ²ma³quiéin² tsú² siáh³
cun³quionh³ jñú²chí¹ hnga².
45 Hi³ sa³jun³ líʲ²hen³ bíh¹ hnú² siáh³ ñi³² jná¹³ la³ cun³ hi³ jmíʲ¹ ca³tiʲ²¹ hen³
tsú² jan² tsá² cuá¹tén¹; tiʲ³la³ tsá²miʲ³ lá², cun³ tiá² má²líʲ²tunh³ bíh¹ hi³ hen² tán²
jná¹³ la³ cun³ jmíʲ¹ cuan¹ ná¹.
46 Ja³bí¹ la³ jáun² tiá² líʲ²táh¹ yáh³ hnú² no¹ tsáiʲh³ chin³² jná¹³ jmíʲ¹ cuan¹ ná¹,
tiʲ³la³ tsá² lá² né³, má²líʲ²jñéi³ no¹ má²ró³² tán² jná¹³.
47 Jáun² juanh³² jná¹³, uá¹jinh¹ hliáun³ tso³ jmíʲ¹ ren² tsá² lá², tiʲ³la³ má²cá²hin³
bíh¹, quí¹hliá² jlánh¹ hniau³ tsú² jná¹³; tiʲ³la³ níʲ¹juáh³ tsá² jmíʲ¹ la³ ren² cú¹pih²¹
tso³, jáun² cú¹pih²¹ bíh¹ hniau³ tsú² jná¹³ níʲ¹ má¹cá²hin³ tso³ quioh²¹.
48 Jáun² Jesús ca³záiʲh³ tsá²miʲ³ hí³ la³ lá²:
—Má²cá²hin³ bíh¹ tso³ quián¹³ hnú².
49 Hi³ jáun² tsá² jmíʲ¹ tionh¹ hí³ ñí¹ mesa quionh³ tsú² ca³juu³ ca³hlénh³, hi³
ca³juáh³:
—¿Hin² dá² tsánh² tsá² lá², hi³ jáun² sa³ tsáu¹³ tsáu² máh³ hin²³ tsú²?
50 Tiʲ³la³ Jesús cáun² ca³záiʲh³ tsá²miʲ³ hí³ la³ lá²:
—Má²ca³liáun³ nú² quí¹hi³hliá² má²nio² cáun² honh² nú². Cuánh² cáun² hi³
re² hi³ tiʲn².

8

Tsá²miʲ³ tsá² má²hon³ Jesús

1 Jmíʲ¹ liʲ²¹ jáun² né³, ca³ñí¹tí́ʲ² ñí¹ngí́ʲ² Jesús juú² ñí¹ hliáun³, jiʲ³ juú² míh¹ juú²
siún¹, la³ má²quionh³ tsú² jáun² tsá² quian³tun³ hí³ hi³ ñí¹can³² jú¹ chú³², hi³
ca³ñí¹hléh² ca³tiʲ²¹ ha³ lánh³ rón³² líʲ¹³ tónh³² tsáu² jo³cuo² Dió³².

2 Ja3bí1 jmɨ́1 quionh3 tsú2 ma3 jan2 tsá2mɨ3 tsá2 má2ca3jmah3 tsú2 hí3 jmɨ́1tin2,
jɨ3 tsá2 má2ca3huen3 tsú2 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 hñu3 tsɨ́3 nɨ́2 siáh3. Ja1 tsá2mɨ3 hí3
jmɨ́1 hí1tsau32 Má2réɨ3, tsá2 ja3 juú2 Magdalá, tsá2 ca3huen3 hí3 Jesús quiaun3
jmɨ́2chí3 hláɨnh1 hi3 jmɨ́1 tiáunh1 hñu3 tsɨ́3.
3 Ja3bí1 jmɨ́1 hí1tsau32 siáh3 mɨ́1 Juánh3 ñí2cuo2 tsá2 jmáɨ2 Chuza tsá2 jmɨ́1 chín1
hñú13 re21 Herodes; jɨ3 tsá2mɨ3 jmáɨ2 Susana nɨ́2, quionh3 siáh3 juóun32 tsá2mɨ3
ñí1 hná1 jáun2, tsá2 jmɨ́1 má2hon3 Jesús cun3quionh3 hi3 zia32 quioh21.

Jesús jmu2 cáun2 jáɨ13 ca3tɨn1 jan2 tsá2 súh23 jún2
(Mateo 13:1-17; Marcos 4:1-12)

4 Hi3 jáun2 jmɨ́1jáun2 ca3cua3taunh21 tsá2 zian2 juú2 ñí1 hliáun3 hi3 ca3cuú2
ca3ngɨh32 ñí1 cuá3 Jesús. Jmɨ́1jáun2 ca3jmú3 tsú2 cáun2 jáɨ13 ñí1con2 tsá2 hí3, hi3
lɨ́3 la3 lá2:
5 —Jmɨ́1 zian2 jan2 tsá2 ca3ñí1suh32 jún2 ñí1náɨ2 quioh21. Tá1la3 jmɨ́1 hí1súh23
tsú2 jáun2 jún2 né3, la3 ca3súh32 ca3lá2 hú1 juɨ32, hi3 jáun2 ca3ha3 ca3zauh3 tsáu2,
hi3 ca3cúh2 siáh3 tan32.
6 Ja3bí1 ca3súh32 siáh3 ca3lá2 ñí1 lɨ́3 já1 quɨ́n1; jáun2 jmɨ́1 ca3hiá2, la3juɨ32 ca3lɨ3
quiéin2 bíh1, quí1hliá2 tiá2 cuóuh3 yáh3 ñí1 la3 jáun2.
7 Ja3bí1 ca3súh32 siáh3 ca3lá2 ñí1 la3 hiau2 ton2, hi3 jáun2 la3 má2quionh3 ton2
bíh1 ca3hiá2. Jáun2 ton2 bíh1 jlánh1 tia3juɨ32 ca3quí2 cá2cuon3, hi3 jáun2 tiú2uú2
cá2cuon3 yáh3 jún2 jáun2.
8 Tɨ3la3 la3jɨ́32 jún2 ñí1 hná1 jáun2 né3 ca3súh32 ñí1 chu21 hué32, hi3 jáun2
ca3háɨ32 ca3la3 tɨ3 hña3láu3 máɨ3 la3 cun3 cá2 máɨ3 jún2 hi3 ca3súh3 tsú2 jáun2.
Jmɨ́1 má2lɨ́2juáh3 Jesús la3 nɨ́2, jáun2 ca3hléh3 tiá3 hi3 ca3juáh3:
—¡Ñí1juáh3 tson2 tsɨ21 cuáh3 náh2, jáun2 niéɨ2 náh2!
9 Jmɨ́1 lɨ21 jáun2 né3, ca3mɨ́3 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 tsú2 hi3 jmu3 tsú2 na21 jáɨ13
hi3 má2lɨ́2juáh3 jáun2.
10 Jáun2 Jesús ca3záɨh3 tsá2 hí3 la3 lá2:
—Hnoh2 bíh1 tsá2 ca3tɨn1 náh2 hi3 lɨ3 ñíh13 jáɨ13 hi3 jmɨ́1 ná1hmá1 ná1jnɨ́1
ca3tɨ21 ha3 lánh3 rón32 lɨ́13 tónh32 tsáu2 jo3cuo2 Dió32; tɨ3la3 tsá2 ñí1 hná1 nɨ́2 né3,
jɨ32la3 ti3 náɨ32 tsú2 cun3quionh3 jáɨ13 hi3 jmu2 bíh1 jná13. Hi3 jáun2 uá1jinh1 jɨ́e23
tsú2, tɨ3la3 cun3 jáun2 tá2tonh1 tsú2 la3jmɨ́1 lɨ́3 tiá2 hi3 lɨ́2jɨe3 bíh1, hi3 uá1jinh1 náɨ32
tsú2, tɨ3la3 cun3 jáun2 tiá2 ngɨ23 yáh3 tsú2 siáh3.

Jesús jmu2 na21 jáɨ13 ca3tɨn1 tsá2 súh23 hí3 jún2
(Mateo 13:18-23; Marcos 4:13-20)

11 ”Jáɨ13 hi3 má2lɨ́2juánh32 jná13 nɨ́2 niéɨh3 la3 lá2: Jáɨ13 quioh21 Dió32 lɨ́3 la3jmɨ́1
lɨ́3 jún2;
12 hi3 jáun2 tsá2 náɨ32 jáɨ13 quioh21 Dió32 né3, lɨ́n3 la3jmɨ́1 lɨ́3 hú1 juɨ32, tɨ3la3 tsá2
hláɨnh1 né3 ja32 hi3 quin23 jáɨ13 jáun2 hñu3 tsɨ́3 tsá2 hí3; quí1 nɨ́1 ca3taunh3 tsú2
ta21, hi3 jáun2 lɨ́13 liáun3.
13 Jáun2 tsá2 he2 jáɨ13 tia3 juɨ32 lɨ́n32 né3, hi3 ca3la3 hi3 hiún2 lɨ́n32 tsɨ́3 jmu2,
tsá2 la3 hí3 dá2 lɨ́n3 la3jmɨ́1 lɨ́3 ja1 quɨ́n1 ñí1 cá1súh21 jáun2 jún2; tia3 juɨ32 lɨ́n32
bíh1 ca3hiá2 jmɨ́1 ca3hiá2, tɨ3la3 cun3ñí1 hi3 tiá2 hliáun3 chí2 jmu2 chá23 yáh3, hi3
jáun2 tiá2 lɨ3uén23. Jáun2 uá1jinh1 ca3taunh3 tsú2 ta21 cu3tiá3, tɨ3la3 jmɨ́1 ca3lɨ3 zia32
uu3mí2tsɨ32 ñí1con2 tsú2, tɨ3 có32 bíh1 ca3náu2.

14 Ja3bí1 zian2 tsá2 náɨ32 jáɨ13 quioh21 Dió32 lḯn3 la3jmḯ1 lḭ3 hué32 ñí1 ca3hiau2
ton2 ñí1 cá1súh21 jáun2 jún2. Tɨ3la3 tá1la3 chí1cuóun2 tsú2 jáun2 cun3quionh3 jáɨ13
quioh21 Dió32, ja32 hñu3 tsḯ3 tsú2 hi3 zaɨn32 hi3 zia32 ñí1 hué21 lá2, hi3 má2hiún2
tsú2 tsḯ3 quionh3 hi3 jáun2, hi3 jlánh1 lḭ1 quí2 lḭ1 cha32 tsú2 hliáun3 ñéih3 tsḯ3
ca3tɨ21 hi3 zia32 ñí1 hué21 lá2, hi3 jáun2 tiá2 hi3 lau32 yáh3 ñí1con2 tsá2 la3 hí3.

15 Tɨ3la3 tsá2 he2 re2 jáɨ13 quioh21 Dió32 nḯ1 má1ca3náɨ32 né3, lḯn3 la3jmḯ1 lḭ3
hué32 chu21 ñí1 cá1súh21 jáun2 jún2. Tsá2 la3 hí3 bíh1 tsá2 zánh23 tiá3 jáɨ13 jáun2,
tsá2 cueh32 tsḯ3, hi3 jáun2 loh13 hliáun3.

Jesús jmu2 siáh3 cáun2 jáɨ13 ca3tɨ21 cáun2 sḯ2
(Mateo 5:15-16; Marcos 4:21-25; Lucas 11:33-36)

16 ”Nḯ1juáh3 tsá2 héinh23 sḯ2 hñú13, hí1 jan2 yáh3 tsá2 la3 hí3 tiá2 hi3 jláɨ23 sḯ2
jáun2 quioh21, sa3jun3 zih32 tsú2 ñeh2 jen3; tɨ3la3 dí2chí3 tsú2 chi3cuú2 bíh1 ñí1
lḯ13 taɨ21 joh1 tá1 cáun2 ñéih3, hi3 jáun2 jniá3 lḭ13 jeinh21 lɨ3ua3 jan2 tsá2 hí3 ñéih3.

17 Quí1 hí1 cáun2 yáh3 hi3 ná1hmá1 tiá2 zia32 hi3 juáh13 hi3 tiá2 lḭ13 jniá3, hi3
hí1 cáun2 yáh3 siáh3 hi3 ná1hmá1 ná1jnḯ1 tiá2 zia32 hi3 juáh13 hi3 tiá2 lḭ13 jñéih3,
chau32 bíh1 jmáɨ1 hi3 lḭ2ñi32 tsáu2.

18 ”Jáun2 né3, quian2 náh2 hua3hí13 hi3 niéi2 náh2 re2; quí1 nḯ1juáh3 tsá2
má2ca3ngɨ13 re2, tsá2 la3 hí3 tɨ3 lɨ3mí1 hliáun3 ngɨ13 bíh1; tɨ3la3 nḯ1juáh3 tsá2 tiá2
re2 ngɨ23 né3, tsá2 la3 hí3 tɨ3 lɨ3mí1 tiú2uú2 ngɨ13 bíh1 lɨ3ua3 cáun2 hi3 jmḯ1 lḭn23
tsú2 hi3 má2ngɨ23 ca3lá2.

Mí1ziú13 Jesús má2já2jɨe3 quionh3 tsá1 raɨnh21
(Mateo 12:46-50; Marcos 3:31-35)

19 Hi3 jáun2 cuan3 mí1ziú13 Jesús la3 má2quionh3 jɨ3 tsá1 raɨnh21 dí2 ñí1 cuá3,
tɨ3la3 tiá2 lɨ3 yáh3 tónh32 tsú2 la3 tɨ3 ñí1 cuá3 dí2, quí1 juóun32 lḭn32 bíh1 tsáu2
ná1ngɨh32.

20 Jmḯ1jáun2 ca3nga3 tsáu2 jáɨ13, hi3 ca3juáh3:

—Mí2ziúh2 hnú2 quionh3 tsá1 renh2 hnú2 tionh2 cheih32 nḯ2, hi3 hnió3 tsú2
jḯe32 hnú2.

21 Tɨ3la3 Jesús né3, ca3záɨh3 tsá2 ná1ngɨh32 hí3 la3 lá2:

—Tsá2 náɨ32 jáɨ13 quioh21 Dió32, hi3 má2tí32 siáh3, tsá2 la3 hí3 bíh1 ná1lḭn3
mí2zia32 jná13 jɨ3 jon3 renh2 jná13 nḯ2 siáh3.

Jesús jmu2 hi3 niau21 tie3 jmáɨ2 jɨ3 chí3
(Mateo 8:23-27; Marcos 4:35-41)

22 Ca3chó32 cáun2 jmáɨ1 hi3 ca3hi3 Jesús cáun2 mu2 la3 má2quionh3 tsá2 haɨn21
hí3 tɨ3 con2; jáun2 ca3záɨh3 dí2:

—Ma3tsáu13 tɨ3 jo21 jmáɨ2 ó32.

Jáun2 ja3taunh21 bíh1 tsú2.

23 Tá1la3 jmḯ1 hí1tsá2táunh1 tsú2 jáun2 né3, ca3cuóun2 Jesús hñu3 mu2. Jáun2
cu3diá2jan2 ca3ja3 chí3 tiá3 lḭn32, hi3 ca3la3 jmḯ1 má2hí1conh32 yáh3 jmáɨ2 hñu3
mu2, ca3la3 háɨnh13 lḭn21 bíh1 ca3lɨ3.

24 Hi3 jáun2 ca3ñí1ñi13 tsú2 Jesús, hi3 ca3záɨh3 dí2 la3 lá2:

—¡Tɨ32, Tɨ32, hénh3 máh3 má2tsá2hanh32 dí2 hñu3 jmáɨ2!

Hi3 jáun2 ca3náu2 Jesús hi3 ca3jin3 jmáɨ2 hi3 ja32 jáun2 ma3 cu3 tsɨn1 quionh3
chí3, hi3 jáun2 la3 cun3 jmḯ1jáun2 ta3no1 tie3 pih21.

25 Jmɨ́1jáun2 ca3záɨh3 dí2 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2:
—¿He3 lɨ3, jáun2 sa3 tiú2uú2 cáun2 ná1tioh3 honh2 hnoh2?
Tɨ3la3 tsá2 hí3 má1ná1, lɨ́1 ca3ta3ná1juenh21 bíh1, hi3 ca3juu3 ca3hlénh3 ja1 hmóu32:
—¿Hin2 dá2 tsánh2 tsá2 nɨ́2, hi3 jáun2 sa3 lɨ́2quien2 máh3 héih32 quioh21 tsú2 ñí1con2 jmáɨ2 quionh3 chí3?

Tsá2ñuh2 tiáunh1 juóun32 lɨ́n32 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 hñu3 tsɨ́3
(Mateo 8:28-34; Marcos 5:1-20)

26 Jmɨ́1 lɨ21 jáun2 né3, ca3cha3táunh1 tsú2 hué32 quioh21 tsá2 Gadara, juú2 nio2 tɨ3 jo21 jmáɨ2, ñí1 jniá3 hué13 Galilea.
27 La3 cun3 jmɨ́1 cuá1han3 jáun2 Jesús hñu3 mu2 jáun2, ja3 jan2 tsá2ñuh2 ta3 ñí1, tsá2 zian2 juú2 jáun2. Jmɨ́1 má2ngau32 jmáɨ1 lɨ́n21 bíh1 hi3 tiáunh1 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 hñu3 tsɨ́3 tsá2 hí3. Tsá2 hí3 tiá2 ha1 jmɨ́1 quɨh32, sa3jun3 jmɨ́1 cuá3 hñú13, tɨ3la3 ñéih3 jéin3lo1 táun3 ñí1 tiáunh1 hla1 bíh1 jmɨ́1 cuá3 tsú2.
28 Jáun2 la3 cun3 jmɨ́1 ca3jɨ́en32 jáun2 tsá2 hí3 Jesús, ca3hóh32 tiá3 lɨ́n32, hi3 ca3ñí1di3jñí32 hi3 ca3jmú3 cuá1hin3 la3 tɨ3 hué32, hi3 ca3juáh3 la3 lá2:
—¿He3 ca3tɨn1 hnú2 quiúnh1 jná13, hnú2 Jesús Jon2 Dió32 Tsá2 cú2 juenh2? Mɨ́23 jná13 hi3 ha3 lɨ́2 jmú2 hnú2 hian2 honh2 ñí1con2 jná13.
29 La3 nɨ́2 ca3juáh3 tsá2 hí3 quí1hliá2 má2dí1jmu2 Jesús héih32 hi3 huén32 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 hñu3 tsɨ́3 tsú2. Hliáun3 jéin32 má2ca3jmú3 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 hí3 hian2 tsɨ́3, hi3 má2ca3zaunh3 tiá3 quioh21 tsú2 jmɨ́1tin2, hi3 jáun2 uá1jinh1 má2ca3hñéi32 tsáu2 quioh21 tsú2 cun3quionh3 hñe13 jɨ3 cá2den1ná1 nɨ́2, hi3 ca3jmú3 tsú2 hua3hí13 nɨ́2 siáh3, tɨ3la3 cun3 jáun2 ca3ca3 bíh1 tsú2 hi3 jáun2; hi3 jáun2 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 hí3 ca3di3quian3 jmáɨ1 tsá2 hí3 hi3 tsó32 la3 tɨ3 ñí1 lɨ́3 hué32 quiéin2.
30 Jáun2 Jesús ca3ngáɨ3 ñí1con2 tsá2 hí3:
—¿Ha3 lánh3 jmáɨ2 hnú2?
Jáun2 tsá2 hí3 ca3ngáɨ3:
—Cu3 Nió3 bíh1 jmáɨ2 jná13.
Hi3 jáun2 la3 jáun2 ca3juáh3 tsú2 quí1hi3hliá2 jmɨ́1 tiáunh1 juóun32 lɨ́n32 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 hñu3 tsɨ́3 tsú2.
31 Jáun2 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 hí3 ca3hiu3 ca3mɨ́3 lɨ́n32 hi3 tiá2 ze3 Jesús tɨ3 hñu3 háunh3.
32 Tsoh2 máh3 zeh2 có32 jáun2 né3, jmɨ́1 tiáunh1 juóun32 mí2ñí3 hi3 jmɨ́1 ná1cúh2 háu2, jáun2 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 hí3 né3, ca3hiu3 ca3mɨ́3 hi3 tsa3tiónh32 hñu3 tsɨ́3 mí2ñí3 hí3. Jáun2 ca3cué3 bíh1 Jesús jáɨ13.
33 Hi3 jáun2 jmɨ́1jáun2 ca3huén2 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 hí3 hñu3 tsɨ́3 tsá2 hí3, hi3 jáun2 ca3ñí1tiónh21 hñu3 tsɨ́3 mí2ñí3. Jáun2 la3jɨ́n32 mí2ñí3 hí3 ca3cuóun3 cú2hé2 lɨ́n32 tɨ3 ñí1 dí1jɨ23 ñí1 hlah3 lɨ́n21, jáun2 ca3sunh3 chu3 jmáɨ2, hi3 jáun2 ca3hnúh32 jmáɨ2.
34 Jáun2 tsá2 jmɨ́1 ná1jmu2 hua3hí13 mí2ñí3 hí3 ca3cuóun3 jmɨ́1 ca3jɨ́e3 hi3 lɨ3 la3 jáun2, hi3 ja3tanh21 hi3 ca3ñí1chá2 tɨ3 já1 juú2 jɨ3 ñí1 náɨ2 nɨ́2, hi3 má2lɨ́2jɨ́e3 jáun2 la3 jáun2.
35 Hi3 jáun2 tsá2 ca3náɨ32 hí3 jáɨ13 jáun2 né3, ca3ñí1jɨ́e13 nɨ́1juáh3 he3 dá2 má2lɨ32, jáun2 ca3cha3táunh1 la3 tɨ3 ñí1 zenh1 Jesús, hi3 ca3jɨ́en32 tsú2 siáh3 tsá2

jmɨ́1 tiáunh1 hí3 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 hñu3 tsɨ́3, hi3 má2cuá1tón21 ta3 ta3 Jesús, hi3 má2quih32 ha1, hi3 má2chun1, ha3 tiú2uú2 ngo2 yáh3. Hi3 jáun2 tsá2 ca3cha3táunh1 hí3 né3, ca3juénh2 lɨ́n32 bíh1.

36 Jáun2 tsá2 ca3jɨ́e3 hí3 la3 cun3 hi3 má2lɨ32 jáun2 ca3chá3 ha3 lánh3 rón32 lan3 tsá2 jmɨ́1 tiáunh1 hí3 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 hñu3 tsɨ́3.

37 Jmɨ́1 ca3náɨ32 jáun2 tsá2 hɨ́n13 hí3 juú2 Gadara la3 jáun2 né3, jáun2 ca3la3 ca3juénh2 lɨ́n32 bíh1; hi3 jáun2 la3jɨ́n32 tsá2 hí3 ca3mɨ́3 hi3 cua3haɨn32 Jesús hué32 jáun2 quioh21 dí2. Hi3 jáun2 Jesús ca3hi3 siáh3 hñu3 mu2 hi3 ngah3 juɨ32 ñí1 ja21.

38 Tɨ3la3 ñeh2 bíh1 hi3 tsánh32 Jesús, jáun2 tsá2 jmɨ́1 tiáunh1 hí3 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 hñu3 tsɨ́3 ca3hiu3 ca3mɨ́3 ñí1con2 Jesús hi3 tsó32 dí2 quionh3 tsú2. Tɨ3la3 Jesús má1ná1, ca3hah2 jáɨ13 hi3 ca3jmú3 héih32, hi3 ca3juáh3 la3 lá2:

39 —Cuánh2 hnú2 hñuh32, cuá2chá1 la3jɨ́32 la3 cun3 hi3 má2lɨ́2jmú3 Dió32 ñí1con2 nú2.

Jáun2 tsá2 hí3 ngah3 hi3 ca3ñí1chá2 tɨ3 já1 juú2 la3 cun3 hi3 má2lɨ́2jmú3 jáun2 Jesús ñí1con2 dí2.

Jesús ja3jmah1 jon2 Jairo; hi3 hú1 juɨ32 jáun2 né3, lan2 siáh3 jan2 tsá2mɨ3 tsáun1 (Mateo 9:18-26; Marcos 5:21-43)

40 Jmɨ́1 lɨ21 jáun2 ca3chánh32 Jesús tɨ3 jo21 jmáɨ2, hi3 jáun2 juóun32 lɨ́n32 tsáu2 ca3heh3 tsú2 hi3 hiún2 lɨ́n32 tsɨ́3, quí1hliá2 la3jɨ́n32 tsá2 hí3 jmɨ́1 ná1jaun2 tsú2.

41 Jmɨ́1jáun2 ca3chó32 jan2 tsá2 jmáɨ2 Jairo, tsá2 jmɨ́1 chín1 cuáh32 quioh21 tsá2 *judíos ñí1 jáun2; jáun2 ca3di3jñí32 hi3 ca3jmú3 cuá1hin3 la3 tɨ3 hué32 ta3 ñí1 Jesús, hi3 ca3hiu3 ca3mɨ́3 dí2 hi3 tsó32 tsú2 la3 tɨ3 hñú13 dí2,

42 quí1hliá2 jmɨ́1 má2ñí1jún3 mɨ́1míh1 tsá2 jan2 tán1 jon2 tsú2. Mɨ́1míh1 hí3 jmɨ́1 má2hún1 quia3tún3 mii2. Tá1la3 hí1tsau32 jáun2 Jesús hñú13 tsá2 hí3, jmɨ́1 hí1tsá2táunh1 juóun32 lɨ́n32 tsáu2 cu3chin1 cu3hna21 tsú2, ca3la3 má2chí1cuú2 chí1jaɨn32 bíh1 tsú2.

43 Hi3 jáun2 ja1 ñí1 hí1tsá2táunh1 tsú2 jáun2 né3, jmɨ́1 hí1tsau32 jan2 tsá2mɨ3, tsá2 jmɨ́1 tsáun1 hi3 jmɨ́1 zian2 jmɨ́2hán1 má2tí3 cun3 quia3tún3 mii2. Ca3tsá32 bíh1 la3jɨ́32 hi3 jmɨ́1 zia32 quioh21 tsú2, tɨ3la3 cun3 jáun2 hí1 jan2 yáh3 tɨ32 mɨ́3 tiá2 ca3tioh21 hi3 jmah3 tsá2 hí3.

44 Jáun2 tsá2mɨ3 hí3 ngau3 tɨ3 cu3hna21 Jesús, hi3 ca3tí3 dí2 cuo2 zéi1 ha1 tsú2; jáun2 la3 cun3 jmɨ́1jáun2 ca3hná3 jmɨ́2hán1 tsá2 hí3.

45 Hi3 jáun2 Jesús ca3juáh3:

—¿Hin2 tsánh2 lɨ́2tie3 jná13 cuo2?

Tɨ3la3 hí1 jan2 yáh3 tiá2 hin2 ca3ton3.

Jáun2 Pé1 ca3juáh3 la3 lá2 quionh3 tsá2 quionh3:

—Tɨ32, já2 la3jín32 tsáu2 bíh1 jmu2 hi3 chí1cuú2 chí1jaɨn32 hnú2, hi3 cuú2 hliau2 tsú2 hnú2. [Sa3 hin2 lɨ́2tie3 jná13 cuo2 yáh3 juánh3 nú2.]

46 Tɨ3la3 Jesús ca3juáh3 siáh3:

—Cu3tí3 bíh1 lɨ́2tie3 jná13 jan2 tsáu2 cuo2, quí1hliá2 ca3lɨ3 liei21 jná13 hi3 lɨ́2jmú3 ta21 pí3 quion21.

47 Jmɨ́1 ca3lɨ3 lieih21 jáun2 tsá2mɨ3 hí3 hi3 tiá2 la3 lɨ́13 yáh3 hính32, jáun2 ca3la3 má2juán23 hi3 má2juénh2 ja3 hi3 ca3ñí1di3jñí32, hi3 ca3jmú3 cuá1hin3 la3 tɨ3 hué32

ta³ ñí¹ Jesús; hi³ jáun² ca³chá³ tsú² ñí¹ ta³ ñí¹ la³jɨ́n³² tsáu² hi³ he³ ca³tɨ²¹ lɨ́²tí³ dí² cuo² ha¹ Jesús, jɨ³ he³ lánh³ rón³² lan³ tsú² siáh³ ca³la³ cun³ jmɨ́¹jáun².

48 Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá² ñí¹con² tsá²mɨ³ hí³:

—Hnú² jón³, má²laɨn³² hnú² quí¹ cun³ñí¹ hi³ lɨ́²cháh¹ nú² cáun² honh². Cuánh² hnú² cáun² hi³ re² hi³ tɨn².

49 Tá¹la³ jmɨ́¹ dí¹hleh³² jáun² Jesús, cuan³ jan² tsá² hñú¹³ Jairo tsá² chín¹ hí³ cuáh³² quioh²¹ tsá² judíos, jáun² ca³záɨh³ dí² Jairo la³ lá²:

—Má²jun² bíh¹ mɨ́¹míh¹ jónh³² hnú², ha³ lɨ́²uú² ma³tsan¹³ tsɨ́³ Tɨ³² nɨ́².

50 Tɨ³la³ jmɨ́¹ ca³náɨ³² Jesús jáɨ¹³ jáun² né³, ca³juáh³:

—Ha³ lɨ́² juenh³, ñí¹ jɨ́²¹la³ chá¹ hnú² cáun² honh² bíh¹, hi³ jáun² lan¹³ jónh³² hnú².

51 Jmɨ́¹ cá¹chó²¹ jáun² Jesús hñú¹³ tsá² hí³ né³, tiá² jáɨ¹³ ca³cuéh³ yáh³ tsú² tsáu² hi³ tónh³² ñéih³, jɨ́³²la³ Pé¹ quionh³ Jacobo, Juan² nɨ́², jɨ³ jméi² mí¹ziú¹³ bíh¹ mɨ́¹míh¹ hí³ ca³cuéh³ tsú² jáɨ¹³.

52 La³jɨ́n³² bíh¹ tsá² jmɨ́¹ má²tionh² hí³ jmɨ́¹ ná¹tɨ́² ná¹hóh³² hi³ ná¹ho² ná¹jngɨh² hi³ ca³tɨn¹ mɨ́¹míh¹ hí³. Tɨ³la³ Jesús ca³juáh³:

—Ha³ lɨ́² uó² náh², ha³ tiá² rá²jún¹ yáh³ mɨ́¹míh¹ lá², quí¹ rá²cuóun¹ bíh¹ tsú².

53 Tɨ³la³ tsá² hí³ né³, lɨ́¹ ca³ju³ ca³ngáɨ³ bíh¹, quí¹hliá² jmɨ́¹ ná¹ñi³² tsú² hi³ cu³tí³ bíh¹ má²rá²jún¹ mɨ́¹míh¹.

54 Tɨ³la³ Jesús cáun² ca³zanh³ bíh¹ cuo² hla¹ mɨ́¹míh¹ hí³, hi³ ca³hléh³ tiá³, hi³ ca³juáh³:

—¡Mɨ́¹míh¹, náu²!

55 Hi³ jáun² ca³jenh¹³ siáh³ mɨ́¹míh¹ hí³, hi³ jáun² la³juɨ³² ca³náu² bíh¹. Hi³ jáun² ca³jmú³ Jesús héih³² hi³ ma³ton³ tsú² mɨ́¹míh¹.

56 Jáun² lɨ́¹ ca³ta³ná¹jɨ́e³² bíh¹ jméi² mí¹ziú¹³ mɨ́¹míh¹ hí³, tɨ³la³ Jesús ca³jmú³ héih³² hi³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² hniáuh³² záɨh³² tsú² ca³tɨ²¹ hi³ má²lɨ³² jáun² la³ jáun².

9

Jesús zen² tsá² quian³tun³ hi³ tsa³hléh² jú¹ chú³²
(Mateo 10:5-15; Marcos 6:7-13)

1 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³ngɨh³ Jesús tsá² quian³tun³ hí³, hi³ ca³cuéh³ dí² tsá² hí³ pí³ hi³ lɨ́¹³ huen³ tsú² la³jánh³ dú¹ ñí¹ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³ tsáu², jɨ³ hi³ jmah³ tsú² siáh³ tsá² ná¹tsáun¹ la³jɨ́³² ñí¹ mɨ́¹uɨ́³;

2 jáun² ca³zen³ tsú² tsá² hí³ hi³ tsa³hléh² jáɨ¹³ ca³tɨ²¹ ha³ lánh³ rón³² lɨ́¹³ tónh³² tsáu² jo³cuo² Dió³², hi³ tsa³jmah¹ tsú² tsá² tsáun¹ siáh³.

3 Jmɨ́¹jáun² ca³záɨh³ tsú² tsá² hí³ la³ lá²:

—Hí¹ cáun² yáh³ hi³ quioh²¹ hú¹ juɨ³² tiá² hniáuh³² ñí¹quiánh¹ náh². Lɨ́² cán² náh² hmá²hu²¹, sa³jun³ tuh³², sa³jun³ má³², hi³ sa³jun³ quɨe³. Ñí¹ jɨ́²¹la³ quián² ma³ cáun² hmɨh³² cháu³ bíh¹, tɨ³la³ lɨ́² cán² tun³ má¹ná¹.

4 Jáun² lɨ³ua³ cáun² hñú³ ñí¹ chauh²¹ náh² jáun², ñí¹ jáun² bíh¹ tianh¹³ náh² ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ huen¹³ náh² juú² jáun².

5 Nɨ́¹juáh³ ca³cha³táunh¹ náh² ñí¹ tiá² hnió³ tsú² he³ náh², cu³tsa³² huen³ náh² cú²jueh³² juú² la³ jáun², súh³ náh² hliáu² quian²¹ tanh¹ ñí¹ jáun², hi³ jáun² la³ jáun² lɨ³ lin¹ hi³ tiá² ca³quiú¹ ca³jéi¹³ náh² tsú².

6 Hi³ jáun² jmɨ́¹jáun² já¹taunh²¹ tsú² juú² ñí¹ hliáun³ hi³ ca³ñí¹hléh² jú¹
chú³² quioh²¹ Dió³², hi³ jáun² ca³jmah³ tsú² tsá² tsáun¹ ca³la³ jɨ́³² juú² ñí¹
ca³cha³táunh¹.

Jmɨ́¹ jun¹ Juan² tsá² ziau² jmáɨ²
(Mateo 14:1-12; Marcos 6:14-29)

7 Hi³ jáun² jmáɨ¹ jáun², Herodes, tsá² cuá¹lɨ́n³ ta²¹ hué¹³ Galilea, ca³lɨ³ ñi³²
la³jɨ́³² hi³ jmu² Jesús; hi³ tiá² jmɨ́¹ ñi³² yáh³ tsú² he³ hniáuh³² lɨ́n¹³, quí¹hliá²
ma³ jan² tsáu² jmɨ́¹ ná¹juáh²³ hi³ hla¹ Juan² tsá² jmɨ́¹ zion² tsáu² jmáɨ² bíh¹
má²ca³jenh¹³ ja¹ tsá² má²cá²tsan³;

8 hi³ ma³ jan² siáh³ tsá² siánh³ jmɨ́¹ ná¹juáh²³ hi³ Líh³ tsá² jmɨ́¹ lɨ́n³ *tɨ³² jë¹
Dió³² bíh¹ néh¹ hí³, hi³ má²cá²jnia³ siáh³. Ja³bí¹ ma³ jan² tsá² siánh³ siáh³
jmɨ́¹ ná¹juáh²³ hi³ hí³ bíh¹ jan² tsá² jmɨ́¹ lɨ́n³ tɨ³² jë¹ Dió³² jmɨ́¹tin² lɨ́n³², hi³
má²ca³jenh¹³ ja¹ hla¹.

9 Tɨ³la³ Herodes ca³juáh³:
—Huen² bíh¹ jná¹³ ca³jmú³² héih³² hi³ tsa³quiéih³ tsú² cun³ ngá¹³ mí¹táɨ³ láɨ¹
Juan². Jáun² né³, ¿hin² bíh¹ tsánh² tsá² hí³ hi³ jlánh¹ cha³² tsú² hliáun³ jáɨ¹³
quioh²¹?

Hi³ jáun² hnga² Herodes jlánh¹ jmɨ́¹ hniá¹ hi³ jɨ́en³² Jesús.

Jesús cue³² hi³ cuh³ hñá³ mei²¹ tsáu²
(Mateo 14:13-21; Marcos 6:30-44; Juan 6:1-14)

10 Jmɨ́¹ cá¹jính²¹ jáun² tɨ³² tsá² quian³² hí³ jë¹ Dió³² ñí¹con² Jesús, jáun² ca³chá³
tsú² la³jɨ́³² la³ cun³ hi³ ca³jmú³. Jmɨ́¹jáun² ca³jan³ Jesús tsá² hí³, hi³ ja³taunh²¹
tsú² tɨ³ ñí¹ siáh³, ñí¹ má²janh² ca³lá² juú² Betsaida.

11 Tɨ³la³ jmɨ́¹ ca³lɨ³ ñi³² tsáu² ha³ jinh¹ ngau³ Jesús, jáun² jmɨ́¹jáun² já¹taunh²¹
tsú² ñí¹ jáun². Hi³ jáun² hiún² lɨ́n³² bíh¹ tsɨ́³ Jesús ca³hen³ tsá² hí³, jáun² ca³hɨ́eh³
dí² tsá² hí³ ha³ lánh³ rón³² lɨ¹³ tónh³² jo³cuo² Dió³², hi³ ca³jmah³ dí² siáh³ tsá²
tsáun¹.

12 Jmɨ́¹ má²ca³hláu³ jáun² né³, ca³ma³janh³² siáh³ tsá² quian³tun³ hí³ ñí¹con²
Jesús hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Chú³² juoh¹ hnú² tsá² nɨ́² hi³ tsa³tánh¹ hi³ tsa³hniáu³ hñú³ jɨ³ hi³ cuh³
la³jɨ́³² juú² hi³ zia³² la³ cu³ la³ jéin³ ñí¹ tiauh¹ dí² lá², quí¹ hí¹ jan² yáh³ tiá²
hin² zian² ñí¹ má²janh² lá².

13 Tɨ³la³ Jesús ca³ngáɨ³:
—Hnoh² bíh¹ hniáuh³² cueh¹ tsú² hi³ cuh³.
Jáun² né³, tsá² hí³ ca³ngáɨ³ siáh³:
—Jɨ́³²la³ hñá³ *hí³ cuú²miih²¹ bíh¹ zia³² quiú¹³ jnoh¹ hi³ cónh³ gon³ hma²¹
siáh³. Jɨ́³² uá¹ jáun² bíh¹, nɨ́¹juáh³ hi³ tsá¹lá¹³ jnoh¹ má³² quioh²¹ ca³la³ jɨ́n³²
tsá² nɨ́².

14 Tsá² jmɨ́¹ tionh¹ jáun² ñí¹jáun² jmɨ́¹ tín³ cun³ hñá³ mei²¹ jmáh³la³ tsá²ñuh².
Jáun² Jesús ca³záɨh³ siáh³ tsá² quian³tun³ hí³:
—Jmu³ hnoh² héih³² hi³ tiánh³ tsú² ma³ tu³la³quian³ ma³ quin³² ma³ cun³
nió³.

15 Hi³ jáun² la³ jáun² ca³jmú³ tsú², hi³ la³jɨ́n³² tsú² ca³tiánh³ hué³².

16 Jáun² jmɨ́¹jáun² ca³zanh³ Jesús tá¹ hñá³ hí³ cuú²miih²¹ jáun² jɨ³ tá¹ gon³
hma²¹ hí³, hi³ ca³jɨ́e³ tsú² tɨ³ hñu³mɨ³cuú², hi³ ca³cuéh³ tiá¹hmah¹ Dió³². Jmɨ́¹

lɨ21 jáun2 né3, ca3cuéh3 tsú2 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 hi3 tsóh3 ñí1con2 tsá2 tionh2 hí3.

17 Jáun2 ca3la3 jín32 tsá2 hí3 lah3 re2 má32. Jmí1 lɨ21 jáun2 né3, ca3jieh3 tsú2 ca3la3 jɨ́32 chí2 juoh1 hi3 ziau3 jáun2; chí2 juoh1 jáun2 né3 lɨ3 quia3tún3 mí2ta2.

Pé1 juáh3 hi3 Jesús bíh1 Tsá2 lín3 Cristo
(Mateo 16:13-19; Marcos 8:27-29)

18 Ca3chó32 jmáɨ1 hi3 Jesús jmí1 cuá1liéinh32 Dió32 cáun2 ñí1 tɨ3 có32, hi3 jmí1 quionh3 tsú2 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2. Jmí1jáun2 ca3ngáɨh3 tsú2 tsá2 hí3 hi3 ca3juáh3:

—¿Hin2 tsánh2 jná13 juáh3 tsáu2?

19 Jáun2 tsá2 hí3 ca3ngáɨ3:

—Zian2 tsá2 juáh3 hi3 hnú2 bíh1 néh1 hla1 Juan2 tsá2 tí2 zion2 tsáu2 jmáɨ2, ma3 jan2 siáh3 tsá2 juáh3 hi3 hnú2 bíh1 Líh3, tsá2 jmí1 lín3 hí3 tɨ32 jë1 Dió32, hi3 ma3 jan2 siáh3 tsá2 juáh3 hi3 hnú2 bíh1 néh1 jan2 tɨ32 jë1 Dió32 tsá2 jmí1 zian2 jmí1tin2, hi3 má2ca3jenh13.

20 Hi3 jáun2 Jesús ca3ngáɨ3 siáh3:

—Hi3 hnoh2 né3, ¿hin2 tsánh2 jná13 juáh3 hnoh2?

Jáun2 né3, Pé1 ca3juáh3:

—Hnú2 bíh1 Tsá2 lín3 Cristo Tsá2 zéɨ1 Dió32.

Jesús juáh3 hi3 jún3
(Mateo 16:20-28; Marcos 8:30-9:1)

21 Tɨ3la3 Jesús ca3jmú3 héih32 hi3 hí1 jan2 tiá2 hin2 hniáuh32 záɨh32 tsú2 la3 cun3 hi3 má2lɨ́2juáh3 jáun2 Pé1.

22 Hi3 jáun2 ca3juáh3 siáh3 la3 lá2:

—Ca3tɨn1 Jon2 tsá2mɨ3cuóun2 hi3 ma3tso2 lín32 tsí3. Tsá2daun32 tsá2 ná1ñí1 juú2 quionh3 tsá2 ná1lín3 mi3jmú3, jɨ3 tɨ32 liei21 ní2 siáh3 tiá2 quiú1 tiá2 jéin13 tsá2 hí3, hi3 jngɨh3 tsú2; tɨ3la3 ñí1 má2cá2hní2 jmáɨ1 jáun2 má1ná1, jenh13 bíh1 tsú2.

23 Jmí1 lɨ21 jáun2 né3, ca3záɨh3 Jesús la3jín32 tsá2 hí3:

—Ní1juáh3 zian2 tsá2 hnió3 já32 cu3hna32 jná13, hniáuh32 chá32 tsú2 tɨ3 có32 la3jɨ́32 hi3 dí1quiaunh21 tsí3 hnga2, hi3 jáun2 cuí1 quián13 tsú2 crei21 quioh21, [la3 cun3 hi3 cuéh32 tsú2 jáun2 tsí3 uá1jinh1 ca3la3 ñí1 ca3cáɨn3 jmí2chí3 quioh21,] hi3 jáun2 cuí1 já2 cu3hna32 jná13.

24 Quí1 ní1juáh3 tsá2 hnió3 lión32 hnga2, tsá2 la3 hí3 tɨ3 tsa3hín3 bíh1; tɨ3la3 ní1juáh3 tsá2 tsa3hín3 cun3ñí1 hi3 ca3tɨn1 jná13 má1ná1, jáun2 tsá2 la3 hí3 bíh1 tɨ3 liáun3.

25 Quí1 ¿ha3 dá2 jinh1 quien2 ní1juáh3 ca3láɨh13 tsú2 la3jɨ́32 hi3 zia32 ñí1 hué21 lá2, ní1juáh3 la3 ja3hín3 bíh1 jmí2chí3 quioh21 tsú2 má1lɨ32 jáun2?

26 Ní1juáh3 tsá2 jmu2 heh3 hi3 ca3tɨn1 jná13 jɨ3 ca3tɨ21 jáɨ13 quion21 jná13 siáh3, ja3bí1 jná13 Jon2 tsá2mɨ3cuóun2 jmu1 heh1 ca3tɨn1 tsá2 la3 hí3 ní1 má1jaunh32 jná13 jáun2; hi3 lɨ3 lin1 hi3 quien2 jná13, jɨ3 hi3 quien2 Ñuh32 jná13, jɨ3 hi3 lin1 hi3 quien2 uá2jaɨ32 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32 tsá2 ná1chun1 ní2 siáh3.

27 Jú1 tson2 juo3 jná13 hnoh2, hi3 zian2 tsá2 ja1 ñí1 tiauh1 dí2 lá2 tiá2 má2jún3 yáh3 ta3 tiá2 má2lɨ́2jíe3 hi3 má2cua32 pí3 quioh21 Dió32 ñí1con2 tsá2 má2tionh2 jo3cuo2.

Dió32 jmu2 hi3 zan2 Jesús
(Mateo 17:1-8; Marcos 9:2-8)

28 Jmɨ́1 má2ñí1tɨ21 jáun2 jña3 jmáɨ1 hi3 ca3juáh3 Jesús jáɨ13 jáun2, jáun2
ca3ñí1uu32 tsú2 cáun2 máh3, hi3 ca3ñí1lienh13 Dió32; jáun2 ca3jan3 dí2 Pé1, Jacobo,
jɨ3 Juan2 siáh3 hi3 tsa3quionh3 dí2 tsɨ3 máh3.
29 Tá1la3 cuá1liéinh32 jáun2 Jesús Dió32 né3, ca3za2 ho1ñí1, jɨ3 ha1 nɨ́2 ca3lɨ3 tiáu2
hi3 lɨ3 siáh3 zɨ́n3 lɨ́n32.
30 Hi3 jáun2 cu3diá2jan2 ca3jnia3 gon3 tsáu2 hi3 ca3juónh3 quionh3 Jesús, hla1
Moisés quionh3 Líh3.
31 Tá1 gon3 jáun2 tsá2 hí3 jmɨ́1 ná1quian32 joh1 zɨ́n3 lɨ́n32. Tsá2 hí3 ca3juónh3
Jesús quionh3 ca3tɨ21 jmáɨ1 hi3 jún3 tsú2 já1 juú2 Jerusalén.
32 Hi3 jáun2 uá1jinh1 Pé1 jmɨ́1 tioh13 lɨ́n32 ziú3 ñí1 quionh3 tsá2 quionh3, tɨ3la3
ca3tiánh3 bíh1 tsú2 ná1ñí1, hi3 jáun2 ca3jɨ́e3 tsú2 hi3 ca3lɨ3 zɨ́n3 lɨ́n32 Jesús; hi3
ca3jɨ́en32 tsú2 siáh3 tá1 gon3 tsá2 tionh2 hí3 quionh3 Jesús.
33 Jáun2 tsá2 gon3 hí3 jmɨ́1 má2ná1hah2 jáɨ13 quionh3 Jesús, tɨ3la3 Pé1 né3
ca3juáh3:
—Hnú2 Tɨ32, hénh3 ma3 chú32 má2tiauh2 dí2 ñí1 lá2. Jáun2 cuí1 jmú13 jnoh1
hnɨ32 hñú3reh3, cáun2 quián13 hnú2, cáun2 quioh21 Moisés, hi3 cáun2 siáh3
quioh21 Líh3.
Tɨ3la3 tiá2 jmɨ́1 ñi32 yáh3 Pé1 he3 dá2 dí1hleh32.
34 Tá1la3 dí1hleh32 jáun2 bíh1 Pé1, ja3 cáun2 jnie2 ñí1 tionh1 tsú2 jáun2 hi3
ca3tsáɨnh32 tsú2 jɨ3lɨn2, hi3 jáun2 ca3juénh2 tsú2 jmɨ́1 ca3ta3tonh1 jáun2 ja1 jnie2.
35 Hi3 jáun2 ja1 jnie2 jáun2 ñí1ca3hléh3 jan2 tsáu2 hi3 ñí1juah21:
—Tsá2 lá2 bíh1 Jón32 jná13, Tsá2 cuá1quiánh1. Niéi2 náh2 la3 cun3 hi3 juáh3
tsú2.
36 Jmɨ́1 ca3nga2 jáɨ13 jáun2 né3, ca3jɨ́en32 tsú2 Jesús cuá1tón21 hnga2. Jáun2
Pé1 quionh3 tsá2 quionh3, hí1 cáun2 yáh3 jáɨ13 jáun2 tiá2 ca3chá3 tsú2 jmɨ́1jáun2
ñí1con2 tsá2 siánh3 la3 cun3 hi3 lɨ3 jáun2.

Jesús jmah23 jan2 ñú2míh1 zian2 tsá1 lɨ́1 jún23
(Mateo 17:14-21; Marcos 9:14-29)

37 Jmɨ́1 cá1jniá21 jáun2 ca3jính32 Jesús tsáɨh3 máh3 jáun2 quionh3 tsá2 quionh3.
Jmɨ́1jáun2 ca3jenh2 tsú2 juóun32 lɨ́n32 tsáu2.
38 Hi3 jáun2 ja1 tsá2 ná1ngɨh32 hí3 ca3hóh32 jan2 tsá2ñuh2 tiá3 lɨ́n32, hi3 ca3juáh3:
—Hnú2 Tɨ32, tiá1 jmúh13 hnú2 hi3 chú32 hi3 jɨen1 nú2 tiá3 ñú2míh1 jón32 jná13,
jan2 tán1 lá2 bíh1 jón32 jná13.
39 Quí1 jan2 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 ja32 hi3 zaunh23, hi3 jmu2 hi3 hóh32 tsú2 tiá3, hi3
he2 tsú2 siáh3 tsá1 lɨ́1 jún23, hi3 hia32 jan32 ho3; ca3la3 hian2 lɨ́n32 tsɨ́3 jmu2, tion3
cu3tí3 bíh1 tun23 ñú2míh1.
40 Má2lɨ́2hiú2 lɨ́2mɨ́3 bíh1 jná13 ñí1con2 tsá2 haɨn21 nɨ́2 tɨ3 con2 hnú2 hi3 jmɨ́1
chin13 tsú2 jmɨ́2chí3 hláɨnh1, tɨ3la3 tiá2 ca3tioh21 yáh3 tsú2.
41 Hi3 jáun2 Jesús ca3ngáɨ3:
—¡Hnoh2 tsá2 tiá2 ta21 táunh23 náh2, tsá2 cáun2 lɨ́1 cháunh23 chinh32 la3 siáh3!
¿Jáh3 jmáɨ1 máh3 hniáuh32 hi3 ngɨ́13 jná13 quiúnh1 hnoh2, hi3 tion1 jná13 tsɨn32?
Ñá2jan32 jónh32 tɨ3 lá2.

42 Tɨ3la3 tá1la3 cuá1ja32 jáun2 ñú2míh1 hí3 ñí1 zenh1 Jesús, ca3la3 hian2 lɨ́n32 bíh1
tsɨ́3 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 ca3jmú3 ñí1con2 ñú2míh1, hi3 ca3jmú3 hi3 he13 tsá1 lɨ́1 jún23
ñú2míh1 hí3. Tɨ3la3 jmɨ́1 ca3jin3 Jesús jmɨ́2chí3 hláɨnh1 hí3 né3, la3 cun3 jmɨ́1jáun2
bíh1 lan3 ñú2míh1 hí3. Jmɨ́1jáun2 ca3jɨenh3 tsú2 ñú2míh1 hí3 ñí1con2 jméi2.
43 Hi3 jáun2 ca3la3 jɨ3lɨn2 tsú2 ca3ja3cáun2 tsɨ́3 jmɨ́1 ca3jɨ́e3 pí3 quioh21 Dió32.

Jesús juáh3 siáh3 cónh3 hi3 jún3
(Mateo 17:22-23; Marcos 9:30-32)

Tá1la3 jmɨ́1 ná1tsá2cáun2 jáun2 tsɨ́3 tsú2 jɨ3lɨn2 ca3tɨ21 hi3 má2lɨ́2jmú3 jáun2 Jesús
la3 jáun2, jáun2 ca3záɨh3 Jesús tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 la3 lá2:
44 —Náɨh13 hnoh2 re2 lɨ́n32 jáɨ13 hi3 juanh21 jná13 lá2: jná13, Jon2
tsá2mɨ3cuóun2, jɨenh3 tsú2 jo3cuo2 tsáu2.
45 Tɨ3la3 tsá2 hí3 né3, hí1juáh3 tiá2 ca3ngɨ13 bíh1 he3 dá2 jaun32 dí1juáh23 tsú2,
quí1 tiá2 jmɨ́1 má2zia32 yáh3 jáɨ13 hi3 lɨ́13 lɨ3 ngɨ13 tsú2, hi3 jmɨ́1 juénh2 tsú2 siáh3
hi3 mɨ́32 ñí1con2 Jesús hi3 jmu3 na21 jáɨ13 hi3 má2lɨ́2juáh3 jáun2.

¿Hin2 bíh1 tsánh2 jlánh1 quien2?
(Mateo 18:1-5; Marcos 9:33-37)

46 Hi3 jáun2 né3, tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 tsú2 ca3ma3liáu32 hi3 quiú2 táɨnh23 hi3
hin2 bíh1 tsánh2 jlánh1 quien2 já1 hmóu21 tsú2 jáun2.
47 Tɨ3la3 Jesús ca3lɨ3tsɨn2 hi3 ha3 lánh3 ná1lɨ́n23 tsá2 hí3, jáun2 ca3can3 dí2 jan2
tsá1míh1 hi3 ca3zinh3 dí2 cu3héin1;
48 jmɨ́1jáun2 ca3juáh3 la3 lá2:
—Lɨ3ua3 jan2 tsá2 hen3 tsá2 tsá1míh1 la3 lá2 chá32 jná13, má2lɨ́2he3 jɨ3 jná13 bíh1
tsú2 jaun32. Hi3 nɨ́1juáh3 tsá2 he3 jná13 né3, ja3bí1 la3 jáun2 má2lɨ́2hen3 tsú2 siáh3
Tsá2 ca3ze3 jná13. Quí1 tsá2 tiá2 lin1 ñí1 quien2 ja1 ñí1 tionh1 hnoh2 nɨ́2, tsá2 la3
hí3 bíh1 tɨ3 jlánh1 quien2.

Nɨ́1juáh3 tsá2 tiá2 hau2 jnoh1, tsá2 quiúnh1 jnoh1 bíh1 hí3
(Marcos 9:38-40)

49 Hi3 jáun2 Juan2 ca3záɨh3 Jesús:
—Tɨ32, má2lɨ́2neh21 jnoh1 jan2 tsá2 huen2 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 hñu3 tsɨ́3 tsáu2
la3juah21 dú1 cun3quionh3 héih32 quián13 hnú2, jáun2 má2lɨ́2jmú13 jnoh1 héih32
hi3 tiú2uú2 jmu3 tsú2 la3 jáun2, quí1hliá2 tiá2 ngɨ32 yáh3 tsú2 quiúnh1 dí2.
50 Tɨ3la3 Jesús ca3juáh3:
—Ha3 lɨ́2 jmu2 náh2 héih32 la3 nɨ́2, quí1 nɨ́1juáh3 tsá2 tiá2 hau2 náh2, tsá2 hen2
tɨ3 con2 bíh1 náh2 tsá2 la3 hí3.

Jesús jin23 Jacobo quionh3 Juan2

51 Jmɨ́1 má2ñí1chau21 jáun2 jmáɨ1 hi3 má2tsánh32 Jesús tɨ3 hñu3mɨ3cuú2, jáun2
ca3chá3 tiá3 tsɨ́3 hi3 tsó32 la3 tɨ3 já1 juú2 Jerusalén.
52 Jáun2 ca3zen3 dí2 tsáu2 chí1ján3 ñí1 nio1 cáun2 juú2 míh1 hɨ́n13 tɨ3 Samaria
hi3 tsa3hniáu3 la3jɨ́32 la3 cun3 hi3 lɨ3 hniáuh32.
53 Tɨ3la3 tsá2 juú2 jáun2 má1ná1, tiá2 ca3hen3 yáh3 Jesús, quí1hliá2 ca3lɨ3tsɨn2
tsú2 hi3 Jesús má2hún1 juɨ32 hi3 tsó32 tɨ3 Jerusalén bíh1.
54 Jmɨ́1 ca3jɨ́e3 jáun2 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 Jesús, la3 cun3 Jacobo jɨ3 Juan2 nɨ́2,
hi3 jmu2 tsá2 juú2 jáun2 la3 jáun2, jáun2 ca3juáh3:

—Hnú^{2} Tɨ^{32} ¿tiá^{1} hnáuh^{2} hnú^{2} hi^{3} jmú^{13} jnoh^{1} héih^{32} hi^{3} já^{32} sɨ́^{2} tɨ^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2} hi^{3} tsán^{13} tsá^{2} juú^{2} nɨ́^{2}, [la^{3} cun^{3} ca^{3}jmú^{3} jáun^{2} Líh^{3} tsá^{2} jmɨ́^{1} lɨ́n^{3} hí^{3} tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32}]?

55 Jáun^{2} Jesús ca^{3}jɨ́e^{3} tɨ^{3} ñí^{1} tionh^{1} tsú^{2} hi^{3} ca^{3}jin^{3} dí^{2} tá^{1} gon^{3} tsá^{2} hí^{3}, [hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—Jun^{3}juáh^{13} la^{3} nɨ́^{2} yáh^{3} jmɨ́^{1} hniáuh^{21} lɨ́n^{13} hnoh^{2}.

56 Quí^{1} jun^{3}juáh^{13} jáun^{2} yáh^{3} cuan^{3} jná^{13}, Jon^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2}, hi^{3} má^{1}tsán^{13} jná^{13} tsáu^{2}, tɨ^{3}la^{3} cuan^{3} jná^{13} hi^{3} tɨ^{3} lion^{1} bíh^{1} jná^{13} tsú^{2}].

Jáun^{2} juú^{2} siáh^{3} bíh^{1} cú^{2}jueh^{32} ja^{3}taunh^{21} tsú^{2}.

Tsá^{2} jmɨ́^{1} hnió^{3} tsa^{3}táunh^{1} quionh^{3} Jesús
(Mateo 8:19-22)

57 Tá^{1}la^{3} jmɨ́^{1} hí^{1}tiáunh^{1} tsú^{2} jáun^{2} juɨ^{32}, ca^{3}hléh^{3} jan^{2} tsáu^{2} ñí^{1}con^{2} Jesús hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—Hnú^{2} Tɨ^{32}, ñe^{1} bíh^{1} jná^{13} quiúnh^{1} hnú^{2} lɨ^{3}ua^{3} cáun^{2} ñí^{1} cuóh^{13} hnú^{2}.

58 Jáun^{2} Jesús ca^{3}záɨh^{3} tsá^{2} hí^{3} la^{3} lá^{2}:

—Jáh^{3} zia^{32} tá^{2}hláu^{2} quioh^{21} bíh^{1} cuo^{2}, hi^{3} zia^{32} bíh^{1} siáh^{3} záɨ^{2} quioh^{21} tan^{32}; tɨ^{3}la^{3} Jon^{2} Tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} má^{1}ná^{1}, tiá^{2} zia^{32} yáh^{3} ñí^{1} lɨ́^{13} jnioh^{13}.

59 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} Jesús jan^{2} tsá^{2} siánh^{3} siáh^{3}:

—Ña^{32} cu^{3}hna^{32} jná^{13}.

Tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} hí^{3} né^{3}, ca^{3}ngáɨ^{3}:

—Tɨ^{32}, cué^{1} tín^{2} jáɨ^{13} hi^{3} ñí^{1}hón^{21} jná^{13} ñuh^{32} [nɨ́^{1} má^{1}jun^{2}].

60 Tɨ^{3}la^{3} Jesús né^{3}, ca^{3}záɨh^{3} tsá^{2} hí^{3}:

—Tsá^{2} ná^{1}jún^{1} [ñí^{1}con^{2} Dió^{32}] cuɨ́^{1} cha^{3}hón^{32} hla^{1} raɨnh^{21}, tɨ^{3}la^{3} hnú^{2} ca^{3}tɨn^{1} cuá^{1}ngáɨ^{1} jú^{1} chú^{32} ca^{3}tɨ^{21} ha^{3} lánh^{3} rón^{32} lɨ́^{13} tónh^{32} tsáu^{2} jo^{3}cuo^{2} Dió^{32}.

61 Hi^{3} jáun^{2} ca^{3}juáh^{3} jan^{2} tsá^{2} siánh^{3} siáh^{3}:

—Hnú^{2} Tɨ^{32}, jná^{13} hnó^{32} ñe^{1} quiúnh^{1} hnú^{2}, tɨ^{3}la^{3} cué^{1} tín^{2} jáɨ^{13} hi^{3} ñí^{1}háɨh^{1} jná^{13} jáɨ^{13} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} tionh^{2} hñu^{32}.

62 Jáun^{2} Jesús ca^{3}záɨh^{3} tsá^{2} hí^{3} la^{3} lá^{2}:

—Lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} [tsá^{2} má^{2}liáu^{32} ta^{21} quioh^{21}, lɨ́n^{3} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́n^{3} jan^{2}] tsá^{2} quiáh^{2} hué^{32} quionh^{3} cuá^{1}juɨ́^{2}; nɨ́^{1}juáh^{3} cá^{2} ñí^{1} jɨ́e^{23} tɨ^{3} cu^{3}hna^{21} bíh^{1} tsú^{2}, jáun^{2} tsá^{2} la^{3} hí^{3} tiá^{2} lɨ́^{13} yáh^{3} hí^{3} jo^{3}cuo^{2} Dió^{32}, [quí^{1} jan^{2} tsá^{2} hliah^{23} tá^{13} bíh^{1} lɨ́n^{3} tsú^{2}].

10

Jesús zen^{2} hnaɨh^{32} nio^{2} quiún^{3} tsɨ^{21} quian^{3} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2}

1 Jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}quianh^{3} siáh^{3} Jesús hnaɨh^{32} nio^{2} quiún^{3} tsɨ^{21} quian^{3} tsá^{2} siánh^{3} siáh^{3}, hi^{3} jáun^{2} ma^{3} gon^{3} tsá^{2} hí^{3} ca^{3}zen^{3} dí^{2} la^{3}jɨ́^{32} juú^{2} ñí^{1} ca^{3}tɨ^{21} tsó^{32} dí^{2} hnga^{2}.

2 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} tsá^{2} hí^{3} la^{3} lá^{2}:

—Hliáun^{3} cu^{3}tí^{3} bíh^{1} hi^{3} má^{2}ca^{3}láu^{2}, tɨ^{3}la^{3} cú^{1}pih^{21} bíh^{1} tsá^{2} jmu^{2} ta^{21} zian^{2}. Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, hiú^{1} mɨ́^{1} náh^{2} ñí^{1}con^{2} Tsá^{2} quioh^{21} hi^{3} má^{2}ca^{3}láu^{2} jáun^{2}, hi^{3} cuɨ́^{1} zen^{1} tsú^{2} tsá^{2} ja^{3}quiaun^{2} hi^{3} má^{2}ca^{3}láu^{2} jáun^{2} quioh^{21}.

3 Cuá^{2}táunh^{1} hnoh^{2} ta^{3}né^{32}; tɨ^{3}la^{3} sá^{1}nɨ́^{2} jɨe^{3} tín^{2}, jná^{13} zei^{21} hnoh^{2} hi^{3} ná^{1}lɨ́n^{3} náh^{2} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́n^{3} *já^{1}ziáh^{2} míh^{1} tionh^{2} ja^{1} tsɨ́^{2}náɨ^{1}.

4 Ha^{3} lí^{2} cán^{2} náh^{2} tuh^{32}, sa^{3}jun^{3} chí^{2} láu^{2} tioh^{3} quɨe^{3}, sa^{3}jun^{3} tuh^{32} tioh^{3} ta^{3}
tsú^{2}. Tiá^{2} hniáuh^{32} cuá^{1}ma^{3}léh^{13} hnoh^{2} siáh^{3} hú^{1} juɨ^{32} hi^{3} lienh^{1} hnoh^{2} tsáu^{2}.
5 Hi^{3} jáun^{2} lɨ^{3}ua^{3} cáun^{2} hñú^{3} ñí^{1} chá^{1}táunh^{1} náh^{2} jáun^{2}, juoh^{1} náh^{2} tsá^{2} hñú^{13}
la^{3} lá^{2}: “Cuí^{1} tionh^{2} bíh^{1} hnoh^{2} cáun^{2} hi^{3} re^{2} hi^{3} tɨn^{2}”.
6 Hi^{3} ní^{1}juáh^{3} zian^{2} tsá^{2} ca^{3}tɨn^{1} tiánh^{3} cáun^{2} hi^{3} re^{2} hi^{3} tɨn^{2} ñí^{1} jáun^{2}, jáun^{2}
lí^{13} bíh^{1} tiánh^{3} tsú^{2} tie^{3} cun^{3}quionh^{3} jáɨ^{13} hi^{3} hléh^{13} hnoh^{2} jáun^{2}; tɨ^{3}la^{3} ní^{1}juáh^{3}
tiá^{2} zian^{2} tsá^{2} la^{3} hí^{3}, jáun^{2} ñí^{1}con^{2} hmóu^{32} bíh^{1} hnoh^{2} jmu^{3} ta^{21} jáɨ^{13} hi^{3} hléh^{13}
náh^{2} jáun^{2}.
7 Cáun^{2} tán^{1} hñú^{3} bíh^{1} hniáuh^{32} cuá^{1}tianh^{3} náh^{2}; cáun^{2} cuá^{2}cú^{1} cuá^{2}hính^{3}
náh^{2} lɨ^{3}ua^{3} cáun^{2} hi^{3} cue^{32} tsú^{2} ñí^{1} jáun^{2}, quí^{1} jan^{2} tsá^{2} jmu^{2} ta^{21}, cun^{3} ca^{3}tɨn^{1}
he^{3} bíh^{1} hmah^{21} quioh^{21}. Ha^{3} lí^{2} cua^{3}jnioh^{2} náh^{2} tɨ^{3} hlá^{2} tɨ^{3} ní^{2}.
8 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, lɨ^{3}ua^{3} cáun^{2} juú^{2} ñí^{1} he^{3} tsú^{2} hnoh^{2}, quɨéɨh^{3} náh^{2} la^{3} cun^{3} má^{32}
hi^{3} cue^{32} tsáu^{2}.
9 Jmah^{21} náh^{2} tsá^{2} ná^{1}tsáun^{1} ñí^{1} jáun^{2}, hi^{3} zéih^{3} náh^{2} siáh^{3} tsáu^{2} la^{3} lá^{2}: “Dió^{32}
má^{2}cuá^{1}hinh^{23} tsáu^{2} jo^{3}cuo^{2}”.
10 Tɨ^{3}la^{3} lɨ^{3}ua^{3} cáun^{2} juú^{2} ñí^{1} tiá^{2} he^{3} tsú^{2} hnoh^{2}, cuá^{2}tianh^{3} náh^{2} já^{1} hñú^{3}, hi^{3}
juáh^{13} hnoh^{2} la^{3} lá^{2}:
11 “Hí^{1} la^{3} tɨ^{3} hliáu^{2} quian^{21} ta^{3} yáh^{3} jnoh^{1} má^{2}súh^{13} ta^{3}né^{32}, hi^{3} jmú^{13}
jnoh^{1} lin^{1} hi^{3} má^{2}tionh^{2} hnoh^{2} ñí^{1} háɨnh^{13}. Tɨ^{3}la^{3} cuí^{1} ná^{1}ñíh^{1} náh^{2}, hi^{3} jmí^{1}
má^{2}ca^{3}lɨ^{3}zia^{32} bíh^{1} jáɨ^{13} hi^{3} jmí^{1} lí^{13} heh^{3} náh^{2} Dió^{32}”.
12 Juanh^{32} jná^{13} siáh^{3} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2} hi^{3} tɨ^{3} cú^{1}pih^{21} bíh^{1} ma^{3}tso^{2} tsá^{2} jmí^{1}
zian^{2} juú^{2} Sodoma tsí^{3} la^{3} cun^{3} bíh^{1} tsá^{2} zian^{2} juú^{2} ñí^{1} tiá^{2} he^{3} tsú^{2} hnoh^{2}.

Tsá^{2} juú^{2} tiá^{2} nieh^{3}
(Mateo 11:20-24)

13 ”¡Jlánh^{1} juon^{23} hnoh^{2} tsá^{2} juú^{2} Corazín! ¡Jlánh^{1} juon^{23} siáh^{3} hnoh^{2}, tsá^{2}
juú^{2} Betsaida! Quí^{1} sá^{1}jmí^{1} hi^{3} ca^{3}lɨ^{3} la^{3}jí^{32} hua^{3}jueh^{32} ja^{1} tsá^{2} jmí^{1} zian^{2}
juú^{2} Tiro jɨ^{3} juú^{2} Sidón dúh^{1}, la^{3}jmí^{1} má^{2}lɨ^{32} ní^{2} ja^{1} quián^{13} hnoh^{2}, hi^{3} jáun^{2}
má^{2}hia^{3} jáun^{13} máh^{3} jmí^{1} má^{2}ca^{3}za^{3} tsú^{2} jmí^{1} tsí^{3}, hi^{3} jmí^{1} má^{2}ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} lin^{1}
cun^{3}quionh^{3} hi^{3} jmí^{1} quíh^{21} tsú^{2} jáun^{2} tú^{2}cho^{1}, jɨ^{3} hi^{3} jmí^{1} sén^{21} tsú^{2} siáh^{3} jua^{2}
hmóu^{32}.
14 Hi^{3} jáun^{2} tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} huáh^{2} tsí^{3} hi^{3} má^{1}tsoh^{1} hnoh^{2} honh^{2} má^{1}tɨ^{3} ñí^{1}
ra^{3}tsɨ^{32} Dió^{32} héih^{32}, la^{3} cun^{3} bíh^{1} tsá^{2} jmí^{1} zian^{2} jáun^{2} jmí^{1}tin^{2} já^{1} juú^{2} Tiro
quionh^{3} juú^{2} Sidón.
15 Hi^{3} hnoh^{2} siáh^{3} tsá^{2} juú^{2} Capernaum, ¿hí^{1} ná^{1}lín^{23} hnoh^{2} hi^{3} cuá^{1}tánh^{1}
náh^{2} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}? Hnoh^{2} dá^{2} cuá^{1}tánh^{1} la^{3} tɨ^{3} quiu^{3}juóu^{32} bíh^{1}.
16 ”Jáun^{2} né^{3}, hnoh^{2} má^{1}ná^{1}, ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} náɨ^{32} jáɨ^{13} quián^{13} hnoh^{2}, ja^{3}bí^{1}
náɨ^{32} tsú^{2} siáh^{3} jáɨ^{13} quion^{21} jná^{13}; tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} tiá^{2} he^{3} jáɨ^{13} quián^{13} hnoh^{2}
má^{1}ná^{1}, ja^{3}bí^{1} jná^{13} siáh^{3} tiá^{2} he^{3} tsú^{2}. Hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} tiá^{2} he^{3} hí^{3} jná^{13}, ja^{3}bí^{1}
tiá^{2} hen^{3} tsú^{2} siáh^{3} Tsá^{2} ca^{3}ze^{3} jná^{13}.

Jmí^{1} cuá^{1}tanh^{21} siáh^{3} tsá^{2} hnaɨh^{32} nio^{2} quiún^{3} tsɨ^{21} quian^{3} hí^{3} ñí^{1}con^{2} Jesús

17 Jmí^{1} cá^{1}jính^{21} jáun^{2} tsá^{2} hnaɨh^{32} nio^{2} quiún^{3} tsɨ^{21} quian^{3} hí^{3} tɨ^{3} ñí^{1}con^{2}
Jesús, ca^{3}la^{3} hi^{3} tsah^{3} lín^{32} tsú^{2} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
—Hnú^{2} Tɨ^{32}, hí^{1} ca^{3}la^{3} tɨ^{3} jmí^{2}chí^{3} hláɨnh^{1} máh^{3} má^{2}tí^{32} héih^{32} hi^{3} jmu^{32} jnoh^{1}
cun^{3}quionh^{3} héih^{32} quián^{13} hnú^{2}.
18 Jáun^{2} Jesús ca^{3}záɨh^{3} tsá^{2} hí^{3}:

—Ján^{3}, ca^{3}jɨen^{1} jná^{13} *Satanás hi^{3} ca^{3}tánh^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2} la^{3}jmɨ́^{1} taɨ^{32} sɨ́^{2} quioh^{21} miíh^{32}.

19 Jáun^{2} sá^{1}nɨ́^{2} jɨe^{3}, má^{2}ca^{3}cué^{3} jná^{13} pí^{3} quián^{13} hnoh^{2} hi^{3} lɨ́^{13} han^{13} hnoh^{2} jáh^{3}hláɨnh^{1} jɨ^{3} hñú^{3} nɨ́^{2} siáh^{3}, hi^{3} lɨ́^{13} jmúh^{13} hnoh^{2} hi^{3} tiá^{2} quien^{2} pí^{3} quioh^{21} tsá^{2} hláɨnh^{1}, hi^{3} hí^{1} cáun^{2} tiá^{2} hi^{3} lɨ́^{1} quiunh^{21} hnoh^{2}.

20 Tɨ^{3}la^{3} ha^{3} lɨ́^{2} ma^{3}hiún^{13} náh^{2} honh^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3}hliá^{2} jmɨ́^{2}chí^{3} hláɨnh^{1} má^{2}tí^{32} héih^{32} quián^{13} náh^{2}, tɨ^{3}la^{3} ma^{3}hiún^{13} náh^{2} honh^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3}hliá^{2} má^{2}tón^{32} hi^{3} jmáɨ^{2} náh^{2} ñí^{1} sí^{2} rón^{32} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2} bíh^{1}.

Jesús jlánh^{1} tsah^{3}
(Mateo 11:25-27; 13:16-17)

21 Hi^{3} jáun^{2} la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}jmú^{3} Jmɨ́^{2}chí^{3} Chun^{1} hi^{3} ma^{3}hiún^{2} lɨ́n^{32} Jesús tsɨ́^{3}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—Hnú^{2} Tia^{21}, Tsá^{2} lɨ́n^{3} nú^{2} Juo^{13} tsá^{2} zian^{2} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2} jɨ^{3} tsá^{2} zian^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2} nɨ́^{2} siáh^{3}, cué^{23} jná^{13} tiá^{1}hmah^{1} quí^{1}hliá^{2} ca^{3}hmáh^{1} hnú^{2} jú^{1} tson^{2}, hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} lɨ́^{13} há^{1} ngɨ^{13} tsá^{2} quia^{3}lín^{3} jmɨ́^{1} tsɨ́^{3}, jɨ^{3} tsá^{2} ñí^{2} tsá^{2} lieih^{21} nɨ́^{2} siáh^{3}; tɨ^{3}la^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} tsɨ́^{1} tsá^{2} juɨ́^{3} bíh^{1} ca^{3}niah^{21} hnú^{2} jú^{1} tson^{2} jáun^{2}. Ján^{3}, quí^{1} la^{3} jáun^{2} jlánh^{1} re^{2} tɨ́^{3} honh^{2} hnú^{2} Tia^{21}.

22 ”Sá^{1}nɨ́^{2} jɨe^{3} náh^{2}, jo^{3}uón^{32} jná^{13} má^{2}ca^{3}chá^{3} Ñuh^{32} jná^{13} ca^{3}la^{3} jɨ^{3}lɨ^{32}. Hnga^{2} bíh^{1} Dió^{32} cuóun^{32} hin^{2} tsánh^{2} Jon^{2}, hi^{3} hnga^{2} bíh^{1} Jon^{2} tsú^{2} ñi^{32} hi^{3} hin^{2} tsánh^{2} Jméi^{2}, hi^{3} lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} hnió^{3} dí^{2} ma^{3}jnia^{2} Jméi^{2} ñí^{1}con^{2} siáh^{3}, lɨ^{3} cuóun^{32} bíh^{1} tsú^{2} Jméi^{2} dí^{2}.

23 Jáun^{2} ñí^{1} tɨ^{3} có^{32} ca^{3}liéinh^{32} Jesús tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—Jlánh^{1} jmɨ́^{1} ren^{2} tsá^{2} jɨe^{23} la^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}ná^{1}jɨ́eh^{32} hnoh^{2}.

24 Quí^{1} juo^{3} jná^{13} hnoh^{2} la^{3} lá^{2}: hi^{3} juóun^{32} tsá^{2} ca^{3}lɨn^{3} *tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32}, jɨ^{3} tsá^{2} ca^{3}lɨn^{3} re^{21} hué^{32} lá^{2} nɨ́^{2}, jmɨ́^{1} hniá^{1} jɨe^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} jɨeh^{32} hnoh^{2} lá^{2}, tɨ^{3}la^{3} tiá^{2} ca^{3}lɨ^{3} yáh^{3} jɨe^{3} tsú^{2}; hi^{3} jmɨ́^{1} hniá^{1} siáh^{3} ne^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} naɨh^{32} hnoh^{2} lá^{2}, tɨ^{3}la^{3} tiá^{2} ca^{3}lɨ^{3} yáh^{3} ne^{3} tsú^{2}.

Héih^{32} hi^{3} jlánh^{1} bíh^{1} quien^{2}
(Mateo 22:34-40; Marcos 12:28-34)

25 Jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3}, jan^{2} tɨ^{32} liei^{21} ca^{3}ñí^{1}cá^{2} ñí^{1}lian^{2} Jesús, hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—Hnú^{2} Tɨ^{32}, ¿he^{3} bíh^{1} hniáuh^{32} jmu^{1} jná^{13}, hi^{3} jáun^{2} lɨ́^{13} lɨ^{3} zian^{2} jná^{13} la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1}hi^{3}nio^{2}?

26 Jáun^{2} Jesús ca^{3}záɨh^{3} tsá^{2} hí^{3} la^{3} lá^{2}:

—¿Ha^{3} lánh^{3} rón^{32} rá^{1}juáh^{3} ñí^{1} liei^{21} dúh^{1}? ¿He^{3} bíh^{1} hi^{3} má^{2}ca^{3}híh^{3} nú^{2} ñí^{1} Sí^{2} dúh^{1}?

27 Jáun^{2} tɨ^{32} liei^{21} hí^{3} né^{3} ca^{3}ngáɨ^{3}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—La^{3} lá^{2} rá^{1}juáh^{3}: “Ma^{3}hno^{1} Dió^{32} Juóuh^{32} ca^{3}la^{3} jonh^{3} jmɨ́^{1} honh^{2}, cun^{3}quionh^{3} jmɨ́^{2}chí^{3} quián^{13}, jɨ^{3} la^{3}jɨ́^{32} pí^{3} quián^{13} nú^{2} nɨ́^{2}, jɨ^{3} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} lɨ́n^{23} hnú^{2} nɨ́^{2} siáh^{3}; hi^{3} ma^{3}hno^{1} siáh^{3} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} renh^{2} ca^{3}la^{3} jmɨ́^{1} hno^{3} nú^{2} huen^{2}”.

28 Jáun^{2} Jesús ca^{3}ngáɨ^{3} siáh^{3}:

—Jú^{1} tson^{2} bíh^{1} hi^{3} má^{2}lɨ́^{2}juah^{21} hnú^{2} nɨ́^{2}. Jmu^{3} hnú^{2} la^{3} nɨ́^{2}, hi^{3} jáun^{2} lɨ́^{13} zian^{2} nú^{2} cun^{3} jmɨ́^{1}hi^{3}nio^{2}.

Jesús cha^{32} jáɨ^{13} ca^{3}tɨn^{1} jan^{2} tsá^{2} chun^{1} hɨ́n^{13} tɨ^{3} hué^{32} Samaria

29 Tɨ^{3}la^{3} tɨ^{32} liei^{21} hí^{3} jmɨ́^{1} hnió^{3} ren^{3} ñí^{1}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} Jesús la^{3} lá^{2}:
—¿Hin^{2} dá^{2} tsá^{2} hí^{3}, tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} renh^{2} jná^{13}?
30 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}ngáɨ^{3} siáh^{3} Jesús la^{3} lá^{2}:
—Jmɨ́^{1} zian^{2} jan^{2} tsá^{2} cuá^{2}han^{3} já^{1} juú^{2} Jerusalén hi^{3} ngau^{3} tɨ^{3} juú^{2} Jericó. Hú^{1} juɨ^{32} jáun^{2} né^{3} ca^{3}quieh^{3} tsá^{2} háɨn^{2}, hi^{3} ca^{3}háɨn^{3} tsú^{2} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} quioh^{21} tsú^{2}, la^{3} má^{2}quionh^{3} ha^{1} tsú^{2} nɨ́^{2} siáh^{3}. Ca^{3}qui^{3} ca^{3}pan^{3} tsú^{2} tsá^{2} hí^{3} ca^{3}la^{3} ja^{3}háɨn^{3} cun^{3} jún^{1}.
31 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}nga^{2} jan^{2} mí^{2}tsáu^{2} có^{32} ñí^{1} jáun^{2}; tɨ^{3}la^{3} jmɨ́^{1} ca^{3}jɨ́en^{32} tsú^{2} jáun^{2} tsá^{2} rón^{32} hí^{3} hué^{32}, jáun^{2} cáun^{2} ca^{3}nga^{3} cú^{2}tso^{2} he^{2} ñí^{1} bíh^{1} mí^{2}tsáu^{2} hí^{3}.
32 Jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2}, ca^{3}nga^{2} siáh^{3} jan^{2} tsá^{2} *levita. Jmɨ́^{1} ca^{3}jɨ́en^{32} tsú^{2} jáun^{2} tsá^{2} rón^{32} hí^{3}, siáh^{3} bíh^{1} siáh^{3} cáun^{2} he^{2} ñí^{1} tsá^{2} hí^{3} ca^{3}nga^{3}.
33 Tɨ^{3}la^{3} jmɨ́^{1} cá^{1}chó^{21} jan^{2} tsá^{2} hɨ́n^{13} tɨ^{3} Samaria ñí^{1} rón^{21} jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} né^{3}, tsá^{2} hí^{3} bíh^{1} jlánh^{1} ca^{3}ja^{3} mií^{3} tsɨ́^{3}.
34 Jáun^{2} ñéi^{1} tsú^{2} tɨ^{3} ñí^{1} rón^{21} jáun^{2} tsá^{2} hí^{3}, jáun^{2} ca^{3}jñéi^{3} tsú^{2} ca^{3}lá^{2} no^{1} quionh^{3} mu^{2} ráu^{3} mɨ^{3} uóun^{2}jɨeh^{13} ñí^{1} ca^{3}cuɨ́h^{3} quioh^{21} tsú^{2}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}hñéi^{32} tsú^{2} siáh^{3} quionh^{3} hná^{1} hmɨh^{32}. Jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}zion^{3} tsú^{2} tsá^{2} hí^{3} cu^{3}hna^{21} jáh^{3} joh^{1}, jáun^{2} ca^{3}jón^{32} dí^{2} tɨ^{3} ñí^{1} zeh^{2} cáun^{2} hñú^{3} ñí^{1} jnioh^{2} tsáu^{2}; hi^{3} jáun^{2} ñí^{1} jáun^{2} ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} hua^{3}hí^{13}.
35 Jmɨ́^{1} cá^{1}jniá^{21} jáun^{2} né^{3}, tsá^{2} hɨ́n^{13} hí^{3} tɨ^{3} Samaria ca^{3}cué^{3} tun^{3} *cú^{1}tiáu^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hñú^{13} ñí^{1} jáun^{2}, hi^{3} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} tsú^{2} la^{3} lá^{2}: “Jmu^{3} hnú^{2} tiá^{3} hua^{3}hí^{13} tsá^{2}ñuh^{2} lá^{2}, hi^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} ca^{3}cáɨn^{3} hliáun^{3} quɨe^{3} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} hi^{3} lɨ́^{2}cué^{3} jná^{13} nɨ́^{2}, má^{1}hmah^{21} bíh^{1} jná^{13} má^{1}cá^{2}jính^{32} jná^{13} lá^{2}”.
36 Hi^{3} jáun^{2} Jesús ca^{3}ngáɨ^{3} ñí^{1}con^{2} tɨ^{32} liei^{21} hí^{3} la^{3} lá^{2}:
—Cuɨ́^{1} neh^{21}, ¿hin^{2} bíh^{1} tsánh^{2} tsá^{2} gáun^{3} hí^{3} lɨ́n^{23} hnú^{2} hi^{3} lɨ́n^{3} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} raɨnh^{21} tsá^{2} ca^{3}cuɨ́nh^{3} hí^{3} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} jáun^{2} tsá^{2} háɨn^{2}?
37 Jáun^{2} tɨ^{32} liei^{21} hí^{3} ca^{3}juáh^{3}:
—Tsá^{2} ca^{3}ja^{3} hí^{3} mií^{3} tsɨ́^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hí^{3} bíh^{1}.
Jáun^{2} Jesús ca^{3}záɨh^{3} tsú^{2}:
—Cuánh^{2} hnú^{2}, cuá^{2}jmu^{3} la^{3} jáun^{2}.

Jesús tsó^{32} hñú^{13} mɨ́^{1} Marta jɨ^{3} Má^{2}réi^{3}

38 Jáun^{2} Jesús ngau^{3} juɨ^{32} má^{2}hún^{1}, hi^{3} ca^{3}chó^{32} cáun^{2} juú^{2} míh^{1}. Jmɨ́^{1} cá^{1}chó^{21} Jesús ñí^{1} jáun^{2}, ca^{3}he^{3} jan^{2} tsá^{2}mɨ^{3} jmáɨ^{2} Marta.
39 Jmɨ́^{1} zian^{2} jan^{2} tsá^{2}mɨ^{3} raɨnh^{21} Marta hí^{3} hi^{3} jmáɨ^{2} Má^{2}réi^{3}. Jáun^{2} Má^{2}réi^{3} hí^{3} ca^{3}cuá^{3} hué^{32} ta^{3} ñí^{1} Jesús, hi^{3} ca^{3}náɨ^{32} dí^{2} jë^{1} tsú^{2}.
40 Tɨ^{3}la^{3} Marta hí^{3} jlánh^{1} tiá^{3} siaun^{32} ca^{3}jmú^{3} hua^{3}jan^{21} má^{32}, jáun^{2} ca^{3}ñí^{1}lienh^{13} Jesús, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:
—Hnú^{2} Tɨ^{32}, ¿tiá^{1} lɨ́n^{23} hnú^{2} hi^{3} renh^{2} jná^{13} nɨ́^{2} zeh^{2} jná^{13} huen^{2} tán^{1}, hi^{3} jáun^{2} jo^{3}uón^{32} huen^{2} bíh^{1} jná^{13} má^{2}ta^{3}no^{1} ca^{3}la^{3} jɨ́^{32} ta^{21}? Zéih^{3} hnú^{2} tiá^{3} hi^{3} cuɨ́^{1} ja^{3}ma^{3}hau^{3} jná^{13}.
41 Tɨ^{3}la^{3} Jesús ca^{3}ngáɨ^{3}:
—Hnú^{2} Marta, jlánh^{1} hliáun^{3} hi^{3} dí^{1}cháunh^{23} chinh^{32} hnú^{2}, hi^{3} jlánh^{1} hɨ^{32} honh^{2} hnú^{2} ta^{21} hi^{3} ñi^{3}jmuh^{32}.
42 Tɨ^{3}la^{3} cáun^{2} tán^{1} bíh^{1} hi^{3} jlánh^{1} quien^{2} zia^{32}. Má^{2}réi^{3} lá^{2} má^{2}lɨ́^{2}quiáh^{32} hi^{3} jlánh^{1} bí^{1} quien^{2}, hi^{3} jáun^{2} hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tiá^{2} hin^{2} lɨ́^{13} quin^{3}.

11

Jesús má²ta² ha³ lánh³ liéinh³² tsú² Dió³²
(Mateo 6:5-15; 7:7-11)

1 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³chó³² cáun² jmáɨ¹ hi³ zia³² cáun² ñí¹ jmí¹ cuá¹liéinh³²
Jesús Dió³². Jmí¹ má²lɨ³² jáun² né³, ca³juáh³ jan² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² la³
lá²:
—Hnú² Tɨ³², ¿tiá¹ hí̈eh¹³ hnú² jnoh¹ ha³ lánh³ rón³² hniáuh³² lienh¹ jnoh¹
Dió³², la³jmí¹ ca³ma³tɨn² jáun² hla¹ Juan² tsá² jmí¹ haɨn²¹ hí³ tɨ³ con²?
2 Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá²:
—Ní¹ má¹ca³lienh¹ hnoh² Dió³², juáh¹³ hnoh² la³ lá²:
Hnú² Tia²¹, [Tsá² ñíh³ hnú² hñu³mɨ³cuú²,]
cá² ñí¹ hi³ chu²¹ cuí¹ ná¹chan¹ hi³ jmáɨ² hnú².
Cuí¹ chau²¹ bíh¹ jmáɨ¹ hi³ la³jí̈n³² tsáu² tónh³² jo³cuonh² hnú².
[Cuí¹ lí¹³ bíh¹ ñí¹ hué²¹ lá² la³ cun³ hi³ hnáuh² hnú² jmúh¹³, la³jmí¹ lí³
hñu³mɨ³cuú².]
3 Cué¹ tiá³ má³² hi³ hniáuh³² quiú¹³ jnoh¹ cun³ jmá² cun³ jnia³².
4 Chin³² tiá³ honh² ca³tɨ²¹ tso³ hi³ má²lí²jmú¹³ jnoh¹,
la³jmí¹ chin²³ jnoh¹ tsí³ la³ cun³ hi³ má²ca³hliánh² tsáu² ñí¹con² jnoh¹.
Ma³hau¹ tiá³ jnoh¹ hi³ tiá² ca³ tiá² lau³ jnoh¹ tsá² hláɨnh¹,
[liau¹ tiá³ jnoh¹ ñí¹con² pí³ quioh²¹ tsú²].
5 Jmí¹jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús la³ lá²:
—Jmú¹³ jáɨ¹³, hi³ hnú² zian² jan² há²mei²¹ joh², hi³ ta³ hua² né³ cuóh¹³ nú²
hñú¹³ tsú² hi³ cuá¹zéih³ nú² la³ lá²: “Hnú² há²mei²¹ quiú¹³, jmu³ tiá³ hi³ chú³²,
cué¹ tiá³ hnɨ³² hí³ quiú¹³,
6 quí¹ jan² há²mei²¹ joh² jná¹³ hún¹ juɨ³² hi³ cun³ cuan³ hñu³² jná¹³, hi³ hí¹
cáun² yáh³ tiú²uú² hi³ zia³² hi³ jmí¹ lí¹³ jein²¹ jná¹³ ñí¹con² tsú²”.
7 Hi³ jáun² tsá² hí³ né³ nga³ la³ tɨ³ ñéih³, hi³ juáh³ la³ lá²: “Lí²uú² ma³tsán¹³
tsɨn³² jná¹³, quí¹ má²chí¹jnaɨ³² bíh¹ ho³hñú¹³, má²rá²cuóun¹ bíh¹ jná¹³ quiúnh¹
tsá¹míh¹ jón²¹; ha³ tiú²uú² lí¹³ yáh³ no¹ jná¹³ hi³ zia³² hi³ cué¹³”.
8 Hi³ jáun² juanh³² jná¹³, uá¹ jáun² la³ jáun² tiá² jmí¹ ñí¹cué²¹ hnú² tsá² hí³
hi³ mɨh³², uá¹jinh¹ tsá² juónh³² hnú² re² quiúnh¹, tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ hnú² jlánh¹
hiú² mɨh³², hi³ jáun² nó³² bíh¹ tsú² hi³ cué³² la³jí̈³² hi³ hnáuh² hnú².
9 Hi³ jáun² la³ lá² juanh³² jná¹³: Mí¹ náh² ñí¹con² Dió³², hi³ jáun² hian³ náh².
Hniauh² náh², hi³ jáun² chanh¹ náh². Hléh¹ náh² ho³hñú¹³, hi³ jáun² niá³² tsú².
10 Quí¹ ní¹juáh³ tsá² mɨ³² ñí¹con² tsú², hiáuh²³ bíh¹ tsú²; ní¹juáh³ tsá² hnauh²
choh²³ bíh¹; hi³ ní¹juáh³ tsá² hleh³² ho³hñú¹³ né³, niá²³ bíh¹.
11 ”Hnoh², tsá² zian² jónh³², ¿hin² dá² tsánh² hnoh² tiá³ honh² náh² hi³ cueh¹
cá² máɨ³ quín¹ jónh³² ní¹juáh³ hí¹miih²¹ bíh¹ la³ cuá¹mɨ³²? Ho³ ní¹juáh³ cuá¹mɨ²
jan² juo¹³, ¿hí¹ tiá³ honh² náh² hi³ cuen¹³ jan² jáh³hláɨnh¹?
12 Ho³ ní¹juáh³ jónh³² náh² mɨ³² cá² máɨ³ mɨ³ jláɨ², ¿hí¹ lí¹³ cuen¹³ náh² jan²
hñú³?
13 Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ tu³bí¹ hnoh² yáh³ tsá² tiá² chun¹ náh², tí̈n² bí¹ náh²
cuéh¹ hi³ chu²¹ ñí¹con² jónh³², hi³ jáun² tiá¹³ bíh¹ tiá³ tiá² cuen³ Jméi² dí² Tsá²
cuá³ hñu³mɨ³cuú² Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹con² tsá² mɨ².

Juáh³ tsáu² hi³ Jesús quian³² pí³ quioh²¹ tsá² hláɨnh¹
(Mateo 12:22-30; Marcos 3:20-30)

14 Ca³chó³² jmáɨ¹ hi³ ca³chin² Jesús jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ jmɨ́¹ hún¹ hñu³ tsɨ́³ jan² tsá² tiá² jmɨ́¹ tɨ́n² hléh³². Jmɨ́¹ cuá¹han³ jáun² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hí³ hñu³ tsɨ́³ tsú² né³, ca³lɨ³ hléh³². La³jɨ́n³² tsá² ca³jɨe³ hi³ jáun² ca³ja³cáun² lɨ́n³² tsɨ́³.
15 Tɨ³la³ ma³ jan² tsáu² né³ ca³juáh³:

—Tsá² nɨ́² dá² huen² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³ tsáu² cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Beelzebú, tsá² chín¹ juo¹³ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ bíh¹.

16 Hi³ ma³ jan² siáh³ tsá² hí³ jmɨ́¹ hnió³ ca³ lan³ Jesús, jáun² ca³mɨ́³ tsú² cáun² li²¹ hi³ lɨ́³ hua³jueh³² hi³ já³² tɨ³ hñu³mɨ³cuú².
17 Tɨ³la³ Jesús jmɨ́¹ dí¹ñi³² bíh¹ ha³ lánh³ jmɨ́¹ ná¹lɨ́n²³ tsá² hí³, hi³ jáun² ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Nɨ́¹juáh³ zia³² hniéi² ja¹ cu³ nió³ má²tún² hmóu³² tsá² ná¹lɨ́n³ ta²¹, jáun² la³jɨ́n³² bíh¹ tsú² tsá²hín³. Ja³bí¹ la³ jáun² nɨ́¹juáh³ tsá² zia³² hniéi² hñú¹³, la³jɨ́n³² bíh¹ tsú² tsá²hín³.
18 Hi³ jáun² né³, sá¹jmɨ́¹ hi³ hnga² *Satanás jmu² hniéi² ñí¹con² tsá² haɨn²¹ tɨ³ con², jáun² né³, ha³ ya³ lánh³ rón³² lɨ́¹³ ma³hɨ́e² pí³ quioh²¹ tsú². Hnoh² juánh³ hi³ jná¹³ huen² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³ tsáu² cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Beelzebú;
19 tɨ³la³ sá¹ hi³ tson² la³ cun³ hi³ juáh³ hnoh² nɨ́² dúh¹, ¿hin² cun³quionh³ pí³ quioh²¹ huen³ tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² hnoh² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ tiáunh¹ hñu³ tsɨ́³ tsáu²? Hi³ jáun² né³, cun³quionh³ ta²¹ hi³ jmu² tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² bí¹ náh², má²lɨ́²lin¹ hi³ lɨ́¹ ná¹tsá²con² bí¹ náh².
20 Tɨ³la³ jná¹³ má¹ná¹, huen² ná¹ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Dió³² bíh¹; hi³ jáun² la³ nɨ́² né³, má²lɨ́²lin¹ hi³ jná¹³ bíh¹ Tsá² ca³hiáu³² Dió³² hi³ lɨ́n¹³ ná¹ Re²¹, Tsá² qui³ ná¹jan²³ náh² hí³.
21 ”Nɨ́¹juáh³ zian² jan² tsá² pin³ lɨ́n³², tsá² zia³² hliáun³ he³ cun³quionh³ jmu³ hniéi², tiá² zia³² yáh³ hi³ háɨnh¹³ ca³tɨ²¹ hi³ zia³² quioh²¹ tsú², nɨ́¹juáh³ hi³ hún¹ tsú² hua³jan²¹ hi³ jmu³ hniéi².
22 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ ja³ jan² tsá² tɨ³ jlánh¹ bíh¹ pin³ la³ cónh³ bíh¹ tsá² hí³, jáun² tsá² já³² hí³ bíh¹ má²láɨh¹³ hniéi², hi³ quin³ tsú² la³jɨ́³² hi³ jmɨ́¹ nióh²¹ tsá² hí³ hi³ jmu³ hniéi², má¹lɨ³² jáun² né³ má²tsóh³ tsú² ñí¹con² tsá² quionh³ la³ cun³ hi³ má²ca³joh¹³ jáun².
23 ”Hi³ jáun² né³, lɨ³ua³ jan² tsá² tiá² hen² tɨ³ con² jná¹³, tsá² la³ hí³ tɨ³ hau² bíh¹ jná¹³. Hi³ lɨ³ua³ jan² tsá² tiá² cha³² cu³lɨ²¹ quiúnh¹ jná¹³, tsá² la³ hí³ tɨ³ toh² tiú² jóh³² bíh¹.

Jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ jáunh²³ siáh³ hñu³ tsɨ́³ tsáu²
(Mateo 12:43-45)

24 ”Nɨ́¹juáh³ má¹cuá²han³ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³ tsáu², jáun² tsá²ngɨ́² ñí¹ quiéin², hi³ tsá²hniauh² ñí¹ lɨ́¹³ cuá³² tie³. Hi³ jáun² nɨ́¹juáh³ tiá² ca³choh¹³ né³, jáun² lɨ́n²³ la³ lá²: “Cuɨ́¹ ñih²¹ jná¹³ cú²jueh³² hñu³² ñí¹ cuá¹han³ ná¹”.
25 Jáun² nɨ́¹ má¹cá²chánh³² tsú² jáun² né³, chanh²¹ tsú² tsá² hí³ hi³ má²lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ cáun² hñú³ hi³ má²rá²hiah¹³, jɨ³ hi³ má²dí¹lɨ́³ re² tɨn² lɨ́n³² ñéih³.

26 Má¹jáun² tsau³² hi³ tsá²quian³ cónh³í¹ quiaun³ jmí²chí³ hi³ tɨ³ jlánh¹ bíh¹
hláɨnh¹ la³ cónh³ bíh¹ hnga². Hi³ jáun² la³jɨ́n³² jáun² bíh¹ taunh³² hñu³ tsɨ́³ tsá²
hí³, hi³ jáun² tɨ³ jlánh¹ bíh¹ hlaɨh³ má²lɨ́²³ quioh²¹ tsá² hí³ nɨ́¹ má¹lɨ³² jáun², la³
cónh³ bíh¹ jmɨ́¹tin².

He³ bíh¹ cu³tí³ jmu² hi³ lɨ́²³ hiún² tsɨ́³ tsú²

27 Tá¹la³ jmɨ́¹ dí¹hleh³² jáun² Jesús jáɨ¹³ nɨ́², jáun² jan² tsá²mɨ³ jmɨ́¹ zenh² ja¹
tsá² ná¹ngɨh³² hí³ ca³hléh³ tiá³ hi³ ca³juáh³:

—Hénh³ ma³ jmɨ́¹ ren² tsá²mɨ³ tsá² ca³taunh² hnú² hñu³ héin¹ hñu³ tsɨ́³, tsá²
ca³cué³ hnú² tiuh²¹.

28 Tɨ³la³ Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³:

—Tɨ³ jlánh¹ bíh¹ jmɨ́¹ ren² tsá² náɨ³² jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³², hi³ nɨ́¹juáh³ má²tí³²
tsú² siáh³.

Jesús hleh³² ca³tɨn¹ tsá² lɨ́¹ mɨ³² cáun² li²¹
(Mateo 12:38-42; Marcos 8:12)

29 Tá¹la³ ná¹juóun²³ jáun² tsá² tionh² hí³ né³, ca³juáh³ Jesús la³ lá²:

—Tsá² zian² jmáɨ¹ hi³ tiauh² dí² lá² jlánh¹ hláɨh¹, hi³ cáun² lɨ́¹ hiú² lɨ́¹ mɨ³² hi³
jnia³ li²¹; tɨ³la³ hí¹ cáun² yáh³ li²¹ tiá² lɨ́¹³ hiáuh³ tsú², jɨ́³²la³ li²¹ hi³ ca³jɨ́e³ jáun²
tsáu² hi³ ca³tɨn¹ hla¹ Jonás bíh¹, tsá² jmɨ́¹ lɨ́n³ hí³ *tɨ³² jë¹ Dió³².

30 Quí¹ hla¹ Jonás bíh¹ jmɨ́¹ lɨ́n³ cáun² li²¹ ñí¹con² tsá² jmɨ́¹ zian² juú² Nínive
jmɨ́¹tin², ja³bí¹ la³ jáun² jná¹³ siáh³ Jon² tsá²mɨ³cuóun² lɨ́n³ ná¹ cáun² li²¹ ñí¹con²
tsá² zian² né³².

31 Nɨ́¹ má¹cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ cán³ Dió³² jú¹ tson² ñí¹con² la³jɨ́n³² tsáu², jáun²
hla¹ tsá²mɨ³ tsá² jmɨ́¹ chín¹ hué³² tɨ³ la³ quián³ nó³², hi³ chá³² tsáu¹³ tsá² zian²
né³²; quí¹ hla¹ tsá²mɨ³ hí³ ja³ cáun² hué³² ñí¹ jlánh¹ bíh¹ uóunh³, hi³ cua³niéi³
jáɨ¹³ quioh²¹ hla¹ re²¹ Salomón, tsá² jlánh¹ jmɨ́¹ quia³lín³ hí³ jmɨ́¹ tsɨ́³. Ján³,
tsá²mɨ³ hí³ chá³² tsáu¹³ tsá² zian² né³², quí¹hliá² ñí¹ lá² zenh² jan² Tsá² tɨ³ jlánh¹
bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ hla¹ re²¹ Salomón hí³.

32 Ja³bí¹ la³ jáun² nu³ tiánh³ siáh³ tsá² jmɨ́¹ zian² juú² Nínive nɨ́¹ má¹ca³can³
Dió³² jú¹ tson², hi³ ja³bí¹ tsá² Nínive hí³ chá³² siáh³ tso³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² zian²
né³², quí¹ hí³ dí² ca³ja³conh² bíh¹ tsɨ́³ tso³ quioh²¹ jmɨ́¹ ca³náɨ³² jáɨ¹³ quioh²¹
hla¹ Jonás. Ján³, chá³² tsá² hí³ tsáu¹³ tsá² zian² né³², quí¹ ñí¹ lá² zenh² jan²
Tsá² tɨ³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ hla¹ Jonás hí³.

Mɨ́¹ñí¹ tsú² cue³² joh¹ quioh²¹ tá¹ jan²
(Mateo 5:14-16; 6:22-23; Marcos 4:21-22; Lucas 8:16)

33 ”Nɨ́¹juáh³ tsá² héinh²³ sɨ́² hñú¹³, hí¹ jan² yáh³ tsá² hí³ tiá² zih³² sɨ́² jáun² ñí¹
ná¹conh¹, sa³jun³ taunh³² tsú² siáh³ hñu³ tsɨ́¹ cuo²; tɨ³la³ dí²chí³ tsú² ñí¹ lɨ́¹³ taɨ²¹
joh¹ tá¹ cáun² ñéih³ bíh¹, hi³ jáun² jniá³ jeinh²¹ lɨ³ua³ jan² tsá² hí³ ñéih³.

34 Mɨ́¹máh¹ hnú² lɨ́³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ cáun² sɨ́² quioh²¹ tá¹ jan² nú². Jáun² né³, nɨ́¹juáh³
chu²¹ mɨ́¹máh¹ hnú², jáun² zia³² joh¹ quián¹³ hnú² tá¹ jan² nú². Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³
jlánh¹ la³ hláɨh¹ mɨ́¹máh¹ hnú² né³, jáun² tá¹ jan² bíh¹ hnú² zenh² já¹niéi².

35 Jáun² jmu³ hnú² re² hua³hí¹³, hi³ jáun² tiá² lɨ́¹³ joh¹ quián¹³ nú² la³jmɨ́¹ lɨ́³
já¹niéi².

36 Quí¹ nɨ́¹juáh³ taɨ³² joh¹ quián¹³ hnú² tá¹ jan² nú², hi³ hí¹ cú¹pih²¹ já¹niéi²
tiá² zia³², hi³ jáun² re² bíh¹ jniá³ jen¹³ hnú² la³jɨ́³², la³jmɨ́¹ lɨ́³ hi³ zia³² cáun² sɨ́²
hi³ cue³² joh¹ ñí¹con² nú².

Jesús jin²³ tsá² fariseos jɨ³ tɨ³² liei²¹
(Mateo 23:1-36; Marcos 12:38-40; Lucas 20:45-47)

37 Jmɨ́¹ cá¹táuh³ jáun² hi³ hleh³² Jesús, jáun² jan² tsá² *fariseo ca³te³ hi³
tsa³jmú³ dí² má³² hñú¹³ tsú². Jáun² Jesús ngau³ hi³ ca³hi³ ñéih³, hi³ ca³cuá³
ñí¹ mesa.
38 Jmɨ́¹jáun² ca³ja³cáun² tsɨ́³ tsá² fariseo hí³ jmɨ́¹ ca³jɨ́e³ hi³ tiá² ca³liah³ Jesús
cuo² la³ cun³ hi³ ná¹ngɨ²³ tsú² jmu² ñeh² bíh¹ hi³ jmu³ má³².
39 Jmɨ́¹jáun² ca³záɨh³ Jesús tsá² hí³ la³ lá²:
—Hnoh², tsá² fariseos, jmáh³la³ tɨ³ coh³ bíh¹ cuá¹uon² jlánh¹ sɨ́² raɨnh³²
hnoh², tɨ³la³ hñu³ honh² náh² né³, tiu³ canh² jmáh³la³ hi³ hlaɨh³ hi³ hó³², jɨ³
hi³ jlánh¹ tsɨ́nh² náh² hi³ quioh²¹ tsáu² nɨ́² siáh³.
40 Hnoh² tsá² tiá² jáɨ¹³ ngɨ²³, ¿há¹ tiá² ñíh¹ hnoh² hi³ Tsá² ca³jmú³ tɨ³ coh³,
ca³jmú³ siáh³ tɨ³ ñeh²?
41 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ hi³ ja³² la³ tɨ³ hñu³ honh² náh² hi³ lɨ́¹ cueh³² ñí¹con² tsá² tiá²
zia³² quioh²¹, hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ má²lɨ́³ cáun² hi³ jɨ².
42 ”¡Jlánh¹ juon²³ hnoh² tsá² fariseos! Quí¹ uá¹jinh¹ má²ná¹cueh³² hnoh²
ñí¹con² Dió³² cáun² la³ cun³ quia³ hi³ zia³² quián¹³, hí¹ la³ tɨ³ zie² yáh³ quionh³
háu² ruda, jɨ³ ca³la³ jɨ́³² ñí¹ jonh² nɨ́² siáh³, tɨ³la³ má¹lɨ³² jáun² né³, tiá² ra³tsɨh³²
yáh³ náh² héih³² cú²tso², hi³ sa³jun³ hno³ bíh¹ náh² Dió³². Tɨ³la³ jun³juáh¹³ hi³
cháh¹³ tɨ³ có³² la³ cun³ hi³ má²ná¹jmuh³² jáun² yáh³ náh² hi³ jmúh¹³ náh² hi³
nɨ́².
43 ”¡Jlánh¹ juon²³ hnoh² tsá² fariseos! Jlánh¹ hniá¹ náh² tianh¹³ ñí¹ jlánh¹
quien² hñu³ cuáh³², hi³ jlánh¹ hniá¹ náh² siáh³ hi³ tsáu² cuen³ Dió³² nɨ́¹
má¹ca³jenh² náh² tsáu² já¹ hmah²¹.
44 ”¡Jlánh¹ juon²³ hnoh²!, quí¹hliá² lɨ́n³ hnoh² la³jmɨ́¹ lɨ́³ jéin³lo¹ ñí¹ rá²hún¹
hla¹, ñí¹ tiú²uú² lin¹ jniá³, ñí¹ cáun² lɨ́¹ má²há² má²ngaɨ³² tsáu² ñí¹ quioh²¹ ta³
tiá² ñi³².
45 Jáun² né³, jan² tɨ³² liei²¹ ca³záɨh³ Jesús:
—Hnú² Tɨ³², jɨ³ jnoh¹ bíh¹ má²je²³ nú² siáh³ cun³quionh³ jáɨ¹³ hi³ má²lɨ́²juah²¹
nú² nɨ́².
46 Jáun² Jesús ca³juáh³ siáh³:
—Ja³bí¹ hnoh² siáh³ tɨ³² liei²¹, ¡jlánh¹ juon²³ náh²! Quí¹ hnoh² jlánh¹ jmuh³²
héih³² huáh² tsɨ́³ ñí¹con² tsáu², ca³la³ hí¹ jan² tsáu² tiá² tióh³² ma³tí³², hi³ má¹lɨ³²
jáun² né³, hí¹juáh³ hmóu³² náh² tiá² ma³tih²¹.
47 ”¡Juon²³ hnoh²!, quí¹hliá² jmóuh¹ náh² re² jéin³lo¹ ñí¹ ná¹hón²¹ tsá² ca³lɨn³
hí³ tɨ³² jë¹ Dió³², tsá² ca³jngɨh³ hí³ dí²hioh³ ñú²deh³ hmóu³² náh² jmɨ́¹tin².
48 Hi³ jáun² má²lin¹ hi³ la³ ná¹tiáunh¹ náh² cá²honh¹ quiúnh¹ náh² dí²hioh³
ñú²deh³, quí¹ tsá² hí³ bíh¹ ca³jngɨh³ tsá² lɨn³ hí³ tɨ³² jë¹ Dió³² jmɨ́¹tin², hi³ hnoh²
né³ lɨ́¹ ná¹jmóuh¹ náh² jéin³lo¹ ñí¹ ná¹hón²¹ hla¹ hí³.
49 ”Hi³ jáun² Dió³², Tsá² jlánh¹ re² cuá¹ñi³², ca³juáh³: “Zein²¹ jná¹³ tɨ³² jë² ná¹,
jɨ³ *tɨ³² tsá² quian³² jë² ná¹ nɨ́² siáh³ ñí¹con² tsá² hí³, jáun² ma³ jan² tsá² zein²¹
jná¹³ hí³ hɨ³ tsa¹ tsáu², hí¹ la³ tɨ³ jngɨh³ tsú² siáh³ ma³ jan² tsá² hí³”.

50 Jáun² né³, tsá² zian² né³² bíh¹ tá¹can¹ jmí²hán¹ ca³la³ jɨ³lɨn² tɨ³² jë¹ Dió³², tsá² ca³ma³tsan² tsú² hí³ jmí¹tin² la³ cun³ jmí¹ lɨ²¹ hngá¹máh³ lá².
51 Ján³, tsá² zian² né³² tá¹can¹ jmí²hán¹ tsá² hí³, hla¹ Abel tín² la³ñí¹, ca³la³ ñí¹ ca³jngɨh³ tsú² siáh³ hla¹ Zacarías ja¹ quioh²¹ ñí¹hiú¹³ quionh³ ñí¹ jlánh¹ bíh¹ hɨ́en¹ quioh²¹ cuáh³² chín¹.
52 ”¡Jlánh¹ juon²³ hnoh² tɨ³² liei²¹!, quí¹hliá² ca³hmáh¹ hnoh² jú¹ tson² hi³ jmí¹ lɨ³ liáun³ tsáu². Hí¹ hmóu³² yáh³ hnoh² tiá² hnáuh² táunh¹³ ta²¹ jú¹ tson² jáun², sa³jun³ cueh³² bíh¹ náh² siáh³ tsá² siánh³ jáɨ¹³ hi³ lɨ́¹³ tónh³² ta²¹, uá¹jinh¹ zian² tsá² jmí¹ hnió³ ne³.
53 Jmí¹ má²lɨ́²juáh³ jáun² Jesús jáɨ¹³ nɨ́² né³, cua³han³ ñí¹ jáun². Jáun² la³jɨ́n³² tɨ³² liei²¹ hí³ né³, quionh³ tsá² fariseos ca³míh³ lɨ́n³² tsɨ́³. Jáun² hliáun³ lɨ́n³² jáɨ¹³ ca³ca³ ca³lan³ dí² Jesús,
54 hi³ ca³can³ tsú² re² lɨ́n³² hua³hí¹³ jáɨ¹³ hi³ hleh³² Jesús, nɨ́¹juáh³ ca³náɨ³² tsú² cáun² jáɨ¹³ hi³ lɨ³ lɨ́¹³ chá³² tsú² tso³.

12

Jesús hɨe³² jáɨ¹³ ca³tɨn¹ tsá² lɨ́n³ la³ cá¹ la³ jéinh¹
(Mateo 16:6-12; Marcos 8:14-21)

1 Tá¹la³ jáun² né³, ca³la³ juóun³² mei²¹ cu³tí³ tsáu² ca³ngɨh³² ñí¹ jáun², ca³la³ ná¹cuú² ná¹jaɨn³² tiá³ bíh¹ tsú² lɨ³. Jáun² Jesús ca³hléh³ tín² ñí¹con² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Hua³hín¹³ náh² jmu³ ca³tɨ²¹ tie³ quioh²¹ tsá² *fariseos. Jáɨ¹³ “tie³” nɨ́² hnió³ juáh³: tsá² lɨ́n³ la³ cá¹ la³ jéinh¹.
2 Quí¹ lɨ³ua³ cáun² hi³ jlɨ́²³ tsú², chau³² bíh¹ jmáɨ¹ hi³ jñéih²³; hi³ lɨ³ua³ cáun² hi³ ná¹hmá¹ né³, chau³² bíh¹ jmáɨ¹ hi³ lɨ́²jnia² siáh³.
3 Jáun² la³jɨ́³² hi³ má²ca³juah²¹ hnoh² hñu³niéi², chau²¹ jmáɨ¹ lɨ³jnia² bíh¹ jáɨ¹³ jáun². Ja³bí¹ la³ jáun², lɨ³ua³ cáun² hi³ má²ca³juah²¹ náh² ñí¹ ná¹conh¹, chau²¹ bíh¹ jmáɨ¹ hi³ chá³² tsú² jáɨ¹³ jáun² ca³la³ hi³ tsa³di³chín³² tsú² tsáɨh³ hñú³ hi³ chá³² ca³la³ hi³ chi²¹ tiú² mah¹ tiú² jan³².

Hin² ñí¹con² hniáuh³² jmú¹³ dí² juénh²
(Mateo 10:26-31)

4 ”Hnoh², tsá² re² juóh³² dí² quiúnh¹, juanh²¹ jná¹³ ñí¹con² hnoh² jáɨ¹³ lá²: Ha³ lɨ́² juenh³ náh² tsá² jngɨh² jmáh³la³ ngú³, hi³ nɨ́¹ má¹lɨ³² jáun², tiú²uú² zia³² hí¹ cáun² yáh³ hi³ siáh³ hi³ lɨ́¹³ jmu³ tsú².
5 Tɨ³la³ jná¹³ juanh²¹ hi³ hin² ñí¹con² hniáuh³² jmúh¹³ hnoh² juénh²: juenh³ náh² ñí¹con² Tsá² zia³² pí³ quioh²¹ hi³ lɨ́¹³ jngah³, hi³ má¹lɨ³² jáun² né³ lɨ́¹³ ze³ siáh³ quiu³juóu³². Ñí¹con² Tsá² hí³ bíh¹ hniáuh³² jmúh¹³ hnoh² juénh².
6 ”¿Há¹ tiá² cuen² tsú² hñá³ tan³² pih²¹ la³ cun³ tun³ héih³² quɨe³ dúh¹? Tɨ³la³ cu³ jáun² tiá² tsá²có³ yáh³ tsɨ́³ Dió³² hi³ ca³tɨn¹ jáh³ pih²¹ hí³.
7 Jáun² hnoh² né³, hí¹ ca³la³ tɨ³ jñú² chinh³² yáh³ hnoh² ná¹hɨ¹³ siáh³ ma³ quin³² ma³ cá² máɨh³². Ha³ lɨ́² juenh³ náh², quí¹ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ quien² hnoh² la³ cónh³ bíh¹ tan³² ná¹juóun²¹.

Tsá² ton² hi³ haɨn²¹ tɨ³ con² Jesús
(Mateo 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 ”Juanh32 jná13 siáh3 jáɨ13 lá2: Nɨ́1juáh3 zian2 tsá2 ma3quien2 jná13 ñí1con2
tsáu2, ja3bí1 jná13 siáh3 Jon2 tsá2mɨ3cuóun2, má1quien13 ná1 tsú2 ñí1con2 tsá2cuú2
tsá2ta3 Dió32;
9 tɨ3la3 lɨ3ua3 jan2 tsá2 tiá2 hnió3 ma3quien2 jná13 ñí1con2 tsáu2 né3, ja3bí1 jná13
siáh3 tiá2 má1quien13 tsá2 la3 hí3 ñí1con2 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32.
10 ”Lɨ3ua3 jan2 tsá2 hleh32 jú1 hlah3 hi3 ca3tɨn1 jná13 Jon2 tsá2mɨ3cuóun2, zia32
bíh1 uu3i3tso3; tɨ3la3 nɨ́1juáh3 tsá2 tú2 hión32 Jmɨ́2chí3 Chun1 má1ná1, cu3tí3 tiá2
zia32 bíh1 uu3i3tso3 quioh21 tsá2 la3 hí3.
11 ”Nɨ́1 má1cá2chó32 jmáɨ1 hi3 jau3 tsú2 hnoh2 hi3 nga3 tsú2 jáɨ13 ñí1con2 hnoh2
hñu3 cuáh32, ho3lá2dá2 ñí1ta21, ha3 lɨ́2 cuɨ́1 hi21 honh2 náh2 hi3 hín2 jáɨ13 ngáɨh1
náh2, ho3 he3 lánh3 juáh13 náh2;
12 quí1 nɨ́1 má1cá2chó32 jmáɨ1 hi3 hniáuh32 hléh13 hnoh2, má1jáun2 bíh1
má2hɨ́e32 Jmɨ́2chí3 Chun1 ha3 lánh3 hniáuh32 hléh13 náh2.

Hi3 háɨnh13 bíh1 hi3 hánh3 tsú2

13 Jáun2 né3, jan2 tsá2 zenh2 ja1 tsá2 ná1ngɨh32 hí3 ca3juáh3:
—Hnú2 Tɨ32, juoh1 hnú2 tiá3 renh2 jná13 hi3 cué32 tsú2 la3 cun3 hi3 ca3tɨn1
jná13, hi3 jmɨ́1 quioh21 jméi2 mí1ziú13 jnoh1.
14 Tɨ3la3 Jesús ca3záɨh3 tsá2 hí3:
—¿Hin2 tsánh2 ca3hiáu32 jná13 hi3 lɨ́n13 ná1 jue21, ho3 hi3 lɨ́n13 jná13 tsá2 tsóh23
hi3 jmɨ́1 quioh21 ñeh2 mí2ziúh2 hnoh2?
15 Jáun2 jmɨ́1jáun2 ca3záɨh3 dí2 siáh3 la3jɨ́n32 tsá2 hí3 la3 lá2:
—Hniáuh32 jmúh13 náh2 re2 lɨ́n32 hua3hí13 hi3 tiá2 lɨ́1 jmúh13 náh2 hniá1 hi3
zia32 ñí1 hué21 lá2, quí1 jun3juáh13 cun3quionh3 hi3hliá2 hliáun3 hi3 zioh2 jáun2
yáh3 tsú2 lɨ́13 zian2 re2 tɨn2.
16 Jáun2 ca3jmú3 tsú2 siáh3 cáun2 jáɨ13 hi3 juáh3 la3 lá2:
—Jmɨ́1 zian2 jan2 tsá2 hánh3. Tsá2 hí3 ca3loh2 hliáun3 lɨ́n32 ñí1náɨ2 quioh21.
17 Jáun2 tsá2 hí3 ca3lɨ́n13: “¿He3 bíh1 jmu1 jná13? Já2 tiú2uú2 zia32 yáh3 ñí1 lɨ́13
hmá13 jná13 la3jɨ́32 hi3 ca3láu2 lá2 quion21”.
18 Jmɨ́1jáun2 ca3liéinh32 tsú2 jmɨ́1 tsɨ́3 hnga2: “Né32 má2ca3cháunh13 tsɨn32 jná13
ha3 lánh3 rón32 jmu1. Cu3tsa32 cuɨ́1 tsunh21 jná13 cú2jueh32 hñu3cuɨ́3 míh1 táun3
nɨ́2, hi3 jmu1 jná13 hi3 jlánh1 bíh1 cáh1; hi3 jáun2 ñí1 jáun2 hmá13 jná13 la3jɨ́32 hi3
ca3lo2, la3 má2quionh3 hi3 siáh3 siáh3.
19 Nɨ́1 má1lɨ32 jáun2 né3, hlɨ́1 lienh1 jná13 jmɨ́1 tsɨn32, hi3 juo13 jná13 la3 lá2:
Hliáun3 lɨ́n32 bíh1 má2zia32 hi3 lɨ́13 ma3hɨ́e2 hliáun3 mii2 quiú13 dí2. Jáun2 né32
né3, cuɨ́1 zian2 dí2 tie3. Cuɨ́1 cú1 cuɨ́1 hnáɨh13 dí2 quiú13, hi3 cuɨ́1 zian2 dí2 cáun2
hi3 re2 hi3 tɨn2”.
20 Tɨ3la3 Dió32 ca3záɨ3 tsá2 hí3 la3 lá2: “Hnú2, tsá2 tiá2 jáɨ13 ngɨ23, já1niéi2 lá2
jɨenh1 hnú2 jmɨ́2chí3 quián13 ñí1con2 jná13. Hi3 jáun2 la3jɨ́32 hi3 má2ná1hmá1 nɨ́2
quián13 hnú2, ¿hin2 dá2 tsánh2 lɨ3 quioh21?”
21 La3 jáun2 bíh1 quiunh32 tsá2 hánh3, tsá2 hma32 ñí1con2 hnga2 hi3 quioh21.
Tsá2 tia3mii2 bíh1 tsá2 la3 hí3 ñí1con2 Dió32.

Dió32 nióh32 hua3hí13 tsá2 ná1lɨ́n3 jon2
(Mateo 6:25-34)

22 Jmɨ́1 lɨ21 jáun2 né3, ca3záɨh3 Jesús tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2:

—Juo^{3} jná^{13} hnoh^{2}: Ha^{3} lí^{2} cuí^{1} hi^{21} honh^{2} náh^{2} ha^{3} lánh^{3} rón^{32} lí^{13} zian^{2} náh^{2}, ca^{3}tɨ^{21} ha^{3} jinh^{1} já^{32} má^{32} hi^{3} cúh^{13} náh^{2}, jɨ^{3} ha^{3} jinh^{1} já^{32} hmɨh^{32} hi^{3} quíh^{13} náh^{2}.

23 Quí^{1} jmí^{2}chí^{3} quioh^{21} bíh^{1} tsú^{2} hi^{3} jlánh^{1} bíh^{1} quien^{2} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} má^{32}; hi^{3} ngú^{3} quioh^{21} tsú^{2} ní^{2} siáh^{3} tɨ^{3} jlánh^{1} quien^{2} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} ha^{1} tsú^{2}.

24 Sá^{1}ní^{2} jɨe^{3} ha^{3} lánh^{3} zian^{2} quiú^{1}liáh^{2}. Jáh^{3} hí^{3} tiá^{2} lin^{1} hi^{3} jñi^{32} hí^{1} cáun^{2} yáh^{3}, sa^{3}jun^{3} zia^{32} bíh^{1} hi^{3} loh^{2}, sa^{3}jun^{3} zeh^{2} hñu^{3}cuí^{3} quioh^{21}; tɨ^{3}la^{3} cun^{3} jáun^{2} zia^{32} bíh^{1} má^{32} hi^{3} cue^{32} Dió^{32} cúh^{2} jáh^{3}. ¡Tɨ^{3}la^{3} hnoh^{2} má^{1}ná^{1}, tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} quien^{2} náh^{2} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} tan^{32}!

25 ¿Hin^{2} yáh^{3} hnoh^{2} tɨn^{2} jmúh^{13} hi^{3} cuóun^{13} cónh^{3}í^{1} cá^{2} lí^{2}, uá^{1}jinh^{1} hen^{2} lín^{32} honh^{2} náh^{2} hi^{3} cuóun^{13} náh^{2}?

26 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, ní^{1}juáh^{3} cáun^{2} hi^{3} pih^{21} la^{3} ní^{2} bíh^{1} tiá^{2} la^{3} tɨn^{2} náh^{2} jmúh^{13}, hi^{3} jáun^{2} ¿he^{3} láɨh^{32} sa^{3} hɨ^{32} lín^{32} honh^{2} náh^{2} ca^{3}tɨ^{21} la^{3}jí^{32} hi^{3} ñí^{1} hná^{1} ní^{2}?

27 ”Sá^{1}ní^{2} jɨe^{3} náh^{2} ha^{3} lánh^{3} rón^{32} cuóun^{2} lí^{13}. Lí^{13} ní^{2} tiá^{2} lin^{1} zeh^{32} yáh^{3} jáu^{2}, hi^{3} sa^{3}jun^{3} ta^{32} siáh^{3} tá^{3}, tɨ^{3}la^{3} cun^{3} jáun^{2} ta^{3}bí^{1} hla^{1} re^{21} Salomón yáh^{3} tiá^{2} chú^{32} jmí^{1} jniá^{3} la^{3}jmí^{1} jniá^{3} lí^{13} ní^{2}, uá^{1}jinh^{1} jmí^{1} zioh^{2} lín^{32} tsú^{2}.

28 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, ní^{1}juáh^{3} Dió^{32} jmu^{2} hi^{3} ca^{3}la^{3} chú^{32} lín^{32} jniá^{3} náɨ^{2}, cáun^{2} hi^{3} tsɨ^{21} ní^{2} ñí^{1} náɨ^{2} né^{32}, hi^{3} jáun^{2} tsa^{3}háu^{2} má^{2}jín^{32} bíh^{1} tsú^{2} tɨ^{3} ñeh^{2} cáun^{2} pɨeh^{1} ní^{1} má^{1}ca^{3}lɨ^{3} quiéin^{2}; jáun^{2} ní^{1}juáh^{3} ta^{3}bí^{1} náɨ^{2} yáh^{3} jmu^{2} Dió^{32} hi^{3} chú^{32} jniá^{3}, ¡cónh^{3} bíh^{1} tiá^{2} jmu^{3} Dió^{32} hi^{3} zia^{32} hanh^{2} hnoh^{2}, hnoh^{2} tsá^{2} cáun^{2} lí^{1} hɨ^{32} honh^{2} náh^{2}!

29 Hi^{3} jáun^{2} ha^{3} lí^{2} cuí^{1} hi^{21} honh^{2} náh^{2} hi^{3} hnáuh^{13} náh^{2} hi^{3} cúh^{13}, sa^{3} jun^{3} hi^{3} húh^{13} náh^{2}.

30 Quí^{1} la^{3}jín^{32} tsá^{2} zian^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2} ná^{1}hɨ^{32} tsí^{3} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} ní^{2}; tɨ^{3}la^{3} hnoh^{2} má^{1}ná^{1}, zian^{2} bíh^{1} jan^{2} Ñeh^{2} náh^{2}, Tsá^{2} cuá^{1}ñi^{32} la^{3}jí^{32} hi^{3} lɨ^{3}hniauh^{23} quián^{13} náh^{2}.

31 Ñí^{1} jí^{21}la^{3} ti^{3} chan^{13} náh^{2} hmóu^{32} jo^{3}cuo^{2} Dió^{32} bíh^{1}, hi^{3} má^{1}tih^{21} náh^{2} re^{2} ñí^{1}con^{2} tsú^{2}, hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} hián^{13} náh^{2} ca^{3}la^{3} jɨ^{3}lɨ^{32} hi^{3} jáun^{2}.

Tsá^{2} má^{2}nióh^{32} hi^{3} quioh^{21} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}
(Mateo 6:19-21)

32 ”Hnoh^{2}, tsá^{2} lín^{3} náh^{2} la^{3}juah^{21} dúh^{1} cu^{3} nió^{3} pih^{21} *já^{1}ziáh^{2}, ha^{3} lí^{2} juenh^{3} náh^{2}, quí^{1} hiún^{2} lín^{32} bíh^{1} tsí^{3} Ñeh^{2} náh^{2} cué^{32} jáɨ^{13} hi^{3} cuá^{1}tánh^{1} náh^{2} ñí^{1} cuá^{1}quien^{2} tsú^{2}.

33 Hnáɨ^{1} náh^{2} hi^{3} zia^{32} quián^{13}, hi^{3} lí^{1} cueh^{1} náh^{2} tsá^{2} lí^{2}hniáuh^{32} ñí^{1}con^{2}. Ní^{1}juáh^{3} hi^{3} jmúh^{13} náh^{2} la^{3} jáun^{2}, hi^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} má^{2}ná^{1}jmuh^{32} náh^{2} cáun^{2} tuh^{32} hi^{3} tiá^{2} chau^{21} jmáɨ^{1} lɨ^{3}yenh^{3}, hi^{3} jáun^{2} lɨ^{3} zian^{2} náh^{2} hliáun^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}, cáun^{2} hi^{3} tiá^{2} chau^{21} jmáɨ^{1} tsa^{3}hín^{3}. Ñí^{1} jáun^{2} tiá^{2} lí^{13} hí^{3} háɨn^{2}, sa^{3}jun^{3} mí^{1}cháu^{2} lí^{13} ma^{3}tsa^{2} hi^{3} quioh^{21} tsú^{2}.

34 Quí^{1} ní^{1}juáh^{3} ñí^{1} nio^{1} hi^{3} quián^{13} náh^{2}, ñí^{1} jáun^{2} bíh^{1} uá^{2}jaɨ^{32} cuá^{3} jmí^{2}chí^{3} quián^{13} náh^{2}.

Hniáuh^{32} tiáunh^{1} tsú^{2} hua^{3}jan^{21}
(Mateo 24:37-25:30)

35 ”Hniáuh^{32} tiáunh^{1} náh^{2} hua^{3}jan^{21}, hi^{3} chí^{1}hún^{1} sí^{2} quián^{13} náh^{2}.

36 Tianh³ náh² hua³jan²¹ la³jmɨ́¹ tionh¹ tsá² ná¹hé² ná¹jan² juo¹³. Hi³ jáun² nɨ́¹
má¹cá²jính³² jáun² tsá² hí³ ñí¹ lɨ́¹jmú³ tsáu² jmáɨ¹ hi³ ca³jenh² cuo², la³juɨ³² niá³²
bíh¹ tsú² ho³hñú¹³ nɨ́¹ má¹ca³póh³ tsá² hí³ cuo².
37 Jlánh¹ chú³² quioh²¹ tsá² quian²¹ tsú² hí³, nɨ́¹juáh³ hi³ tionh² tsú² ná¹ñí¹
nɨ́¹ má¹cuanh³² jáun² juo¹³. Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ juo¹³ tsú² hí³ hah¹³
hmɨh³² ta³ ñí¹, hi³ cué³² jáɨ¹³ hi³ tsá² quian²¹ tsú² hí³ lɨ́¹³ tiánh³² ñí¹ mesa. Hi³
jáun² nɨ́¹ má¹ta³tonh¹ tsú² jáun² ñí¹ mesa né³, hnga² juo¹³ tsú² ma³tau³.
38 Hi³ jáun² nɨ́¹juáh³ cuanh³ tsá² hí³ ta³ hua², ho³lá²dá² má²já²jnia², jáun² né³,
jlánh¹ chú³² quioh²¹ tsá² quian²¹ hí³, nɨ́¹juáh³ la³ ná¹ñí¹ bíh¹ nɨ́¹ má¹cuanh³²
tsú².
39 Hniáuh³² lɨ³ ñíh¹³ náh² re² jáɨ¹³ lá² siáh³: Sá¹jmɨ́¹ hi³ ñi³² tsá²hñú¹³ hín²
la³nio¹ já³² tsá² háɨn², jáun² tiá² jmɨ́¹ cué²¹ yáh³ tsú² jáɨ¹³ hi³ hí³ háɨn² hñú¹³.
40 Jáun² hnoh² né³, hniáuh³² ná¹tiáunh¹ náh² hua³jan²¹, quí¹ nɨ́¹juáh³ jmáɨ¹
hi³ ná¹lín²³ hnoh² hi³ tiá² má²jáunh¹³ jná¹³ Jon² tsá²mɨ³cuóun², tɨ³la³ jmáɨ¹ jáun²
bíh¹ ti³tsóh³ cuánh³² jná¹³.

Tsá² quian²¹ chun¹ jɨ³ tsá² quian²¹ hláɨh¹
(Mateo 24:45-51)

41 Jmɨ́¹ má²lɨ́²juáh³ jáun² Jesús la³ nɨ́² né³, ca³ngáɨ³ Pé¹ ñí¹con² tsú²:
—Hnú² Tɨ³², ¿hí¹ ca³tɨn¹ jmáh³la³ jnoh¹ jáɨ¹³ hi³ má²lɨ́²jmuh³ hnú² nɨ́², ho³ hi³
ca³tɨn¹ ca³la³ jɨ́n³² tsáu² uá¹?
42 Jáun² Tɨ³² Juo¹³ dí² ca³juáh³:
—Nɨ́¹juáh³ zian² jan² tsá² quian²¹ chun¹, tsá² jlánh¹ quia³lín³ jmɨ́¹ tsɨ́³, hi³
jáun² juo¹³ tsú² chan³ la³jɨ́n³² tsá² quian²¹ ñí¹ hná¹ jáun² jo³cuo² hí³ dí² hi³ jmu³
dí² héih³² ñí¹con² tsá² hí³, jɨ³ hi³ jmu³ dí² siáh³ héih³² ha³ cónh³ má³² lɨ́¹³ cuh³
tsú², jɨ³ hín² la³nió¹ lɨ́¹³ jmu³ tsú² má³².
43 Jlánh¹ jmɨ́¹ ren² tsá² quian²¹ la³ hí³ nɨ́¹juáh³ hi³ cuá¹má²tí³² tsú² héih³²
quioh²¹ juo¹³ nɨ́¹ má¹cuanh³².
44 Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ juo¹³ tsá² hí³ má²chá³² la³jɨ́³² hi³ zioh²
jo³cuo² tsú², hi³ jáun² tɨ³ má²zó³² bíh¹ tá¹³ tsú² lɨ́¹³.
45 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ tsá² hí³ la³ ca³lɨ́n¹³ hi³ tiá² má²jáunh³ yáh³ tia³juɨ³² juo¹³, hi³
jáun² cuá¹quí² cuá¹quiunh² tsá²mɨ³ tsá²ñuh², tsá² quian²¹ ñí¹ hná¹ jáun², jɨ³ hi³
cuá¹cú² cuá¹hɨ́nh²³ tsú² siáh³ ca³la³ ñí¹ ca³lɨ³ hen²;
46 jáun² juo¹³ tsú² né³, cuánh³² cáun² jmáɨ¹ hi³ tiá² cuá¹jan²¹ bíh¹, cáun² o¹rá¹
hi³ tiá² ñi³² tsú² siáh³. Hi³ jáun² má¹jáun² ma³tson¹³ tsú² tsá² hí³ chí¹nga²
cu³tí¹³, hi³ jáun² má¹lɨ³² jáun² zen³ tsú² ñí¹ ca³tɨ²¹ tsa³táunh¹ tsá² tiá² nieh³.
47 ”Quí¹ nɨ́¹juáh³ jan² tsá² quian²¹ ñi³² héih³² quioh²¹ juo¹³, tɨ³la³ tiá² jmu²
yáh³ tsú² jan²¹, sa³jun³ má²tí³² bíh¹ tsú², jáun² tsá² quian²¹ la³ hí³ quiu³ pan³
tsú² hliáun³ tsɨ³².
48 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ zian² tsá² quian²¹, tsá² tiá² re² jmɨ́¹ ñi³² héih³² quioh²¹ juo¹³,
hi³ jáun² ca³jmú³ cáun² hi³ hlaɨh³, cun³ jáun² ca³tɨn¹ bíh¹ tsú² tsa³pán¹, tɨ³la³
míh² bíh¹ ca³lá² pan³ tsú². Nɨ́¹juáh³ tsá² ca³hiauh³ hliáun³, jáun² né³, tsáu² cáun²
má²ná¹jan³² hi³ hliáun³ bíh¹ hi³ jmu³ tsá² hí³; hi³ nɨ́¹juáh³ jan² tsá² ca³ta³no¹
hliáun³ jo³cuo² né³, jáun² hliáun³ bíh¹ hi³ má²máɨ³² tsú² ñí¹con² tsá² la³ hí³.

Jesús jmu² hi³ tiú²uú² tiáunh¹ tsáu² cá²hon³
(Mateo 10:34-36)

49 ”Má²cuan² jná¹³ ñí¹ hué²¹ lá² hi³ to¹ ná¹ sí² huáh² tsí³ hi³ ca³tɨn¹ la³jí̱n³²
tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³; hi³ jlánh¹ jmí̱¹ hiún² tsɨn³² jná¹³ sá¹ hi³
má²ná¹hún¹ ta³né³² dúh¹.
50 Ca³tɨn¹ jná¹³ zón³² siáh³ cónh³ jmáɨ² la³ siáh³, hi³ jlánh¹ tiá² niau³² tie³
tsɨn³² jná¹³ ca³la³ ñí¹ chau²¹ jmáɨ¹ hi³ lɨ³tí³ hi³ jáun².
51 ¿Hí¹ ná¹lí̱n²³ hnoh² hi³ cuan³ jná¹³ hi³ jmu¹ hi³ niau²¹ tie³ ñí¹ hué²¹ lá²?
¡Tiá² jáun² yáh³! Cuan³ jná¹³ hi³ quion¹ hniéɨ² bíh¹, hi³ tiú²uú² tiánh³² tsú²
cá²hon³.
52 Quí¹ ta³né³², jɨ³ jmí̱¹tsú² jmí̱¹ja³², má²zia³² bíh¹ hniéɨ² ja¹ hmóu³² tsá²
hñú¹³. Jáun² né³, ní̱¹juáh³ cáun² hñú³ ñí¹ tionh² tsú² hñá³, tsáun³ bíh¹ tsú² lí̱¹³,
gáun³ tsá² hí³ hon² gon³ raɨnh²¹, hi³ jáun² gon³ né³ lɨ³hon² gáun³ raɨnh²¹.
53 Tsá²ñuh² jmu³ ná¹háun³ quionh³ tsá²ñuh² jon², tsá²mɨ³ siáh³ jmu³
ná¹háun³ quionh³ tsá²mɨ³ jon², jɨ³ tsá¹míh¹ siáh³ jmu³ ná¹háun³ quionh³ jméɨ²
mí¹ziú¹³. Ja³bí¹ la³ jáun² tsá²mɨ³ má²lieih²¹ jmu³ ná¹háun³ quionh³ ló³², hi³
tsá¹máɨ¹³ né³, jmu³ siáh³ ná¹háun³ quionh³ mɨ³ziú¹³.

Lin¹ bíh¹ lánh³ lí̱³ jmáɨ¹
(Mateo 16:1-4; Marcos 8:11-13)

54 Jmí̱¹jáun² ca³záɨh³ Jesús tsá² ná¹ngɨh³² hí³ la³ lá²:
—Hnoh², ní̱¹juáh³ jmí̱¹ jí̱eh³² náh² hi³ má²tioh¹³ jnie² tɨ³ ñí¹ tá²tsɨ²¹ hiú², jáun²
juáh²³ hnoh²: “Jmí̱³ bíh¹ má²ha³”, hi³ tson² bíh¹ la³ jáun² lí̱²³.
55 Hi³ ní̱¹juáh³ jmí̱¹ ja³² chí³ tɨ³ quián³ né³, hi³ jáun² juáh²³ hnoh²: “Má²jniau¹³
bíh¹ hiú²”; hi³ tson² bíh¹ la³ jáun² lí̱²³.
56 ¡Hnoh², tsá² lí̱n³ náh² la³ cá¹ la³ jéɨnh¹! Já² tɨn² bíh¹ hnoh² chíh¹ jáɨ¹³
ní̱¹juáh³ ní̱¹ má¹lí̱²jɨeh³ náh² chi³cuú² jɨ³ tɨ³ hué³² ní̱². Jáun² né³, ¿he³ láɨh³² sa³
tiá² ñíh¹ yáh³ hnoh² hi³ hín² jmáɨh¹ tiauh² dí² lá² ta³né³²?

Hniáuh³² ma³tsan² tsú² hniéɨ² quioh²¹ quionh³ tsá² jmí̱¹ ná¹háun³ quionh³
(Mateo 5:25-26)

57 ”¿He³ láɨh³² tiá² ma³réh¹³ náh² tso³ quián¹³ ja¹ hmóu²¹ náh²?
58 Ní̱¹juáh³ zian² tsá² ca³hna³ hnú², hi³ jáun² má²jau³ tsú² hnú² tɨ³ ñí¹con²
jue²¹, jáun² jmu³ pí³ hi³ tsán¹³ hniéɨ² quián¹³ tá¹la³ hí¹cua³táunh¹ náh² jáun²
hú¹ juɨ³². Hi³ jáun² tiú²uú² tsa³jau² tsú² ta³ ñí¹ tsá²tan²¹, quí¹ ní̱¹ ca³cue³ hnú²
tsá²tan²¹ tsá² tú²jáɨ¹³; hi³ jáun² tsá² tú²jáɨ¹³ hí³ má²tsa³tiaunh² hnú² hñu³mí¹ñí².
59 Juanh³² jná¹³, tiá² cáun² lí̱¹ liáun³ yáh³ hnú²; ca³la³ tɨ³ ní̱¹ má¹ca³ma³hmah²¹
hnú² tá¹ jɨ³lɨ³² máh³.

13

Hniáuh³² záɨ³² tsú² jmí̱¹ tsí̱³

1 Hi³ jáun² ma³ jan² tsá² jmí̱¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² ca³chá³ ñí¹con² Jesús, hi³
Pilato néh¹ má²ca³jngɨh³ ma³ jan² tsá² hí̱n¹³ tɨ³ Galilea, tsá² jmí̱¹ ná¹jngɨh² jáh³
ñí¹con² Dió³²; hi³ jáun² jmɨ² quioh²¹ hmóu³² tsú² ca³lɨ³ ná¹jan² cun³quionh³
jmí̱¹³ jáh³ hí³.
2 Jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³ la³ lá²:

—¿Hí¹ ná¹lɨ́n²³ hnoh² hi³ tsá² má²cá²tsan³ hí³ jlánh¹ bíh¹ jmɨ́¹ ná¹ren² tso³ la³
cónh³ bíh¹ la³jɨ́n³² tsá² hɨ́n¹³ hí³ tɨ³ Galilea, hi³ jáun² la³ jáun² ca³quiúnh³²?
3 Jná¹³ juanh³² hi³ tiá² tson² yáh³ hi³ ná¹lɨ́n²³ hnoh² nɨ́². Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ tiá²
záɨh¹³ hnoh² jmɨ́¹ honh², ja³bí¹ hnoh² siáh³ hiá¹ tsán¹³ náh² la³jmɨ́¹ cá¹hiá¹
cá¹tsan³ tsá² hí³.
4 Nga¹ jná¹³ siáh³ cáun² jáɨ¹³ ca³tɨn¹ tsá² quian³jña³ ca³jláɨn³² hí³ hñú³ ñe¹ hi³
jmɨ́¹ zeh¹ jáun² já¹ juú² Jerusalén tɨ³ Siloé. ¿Hí¹ ná¹lɨ́n²³ hnoh² hi³ tsá² cá²tsan³
hí³ jlánh¹ bíh¹ jmɨ́¹ ná¹ren² tso³ la³ cónh³ bíh¹ la³jɨ́n³² tsá² ñí¹ hná¹ jáun²?
5 Jná¹³ juanh³² hi³ tiá² tson² yáh³ hi³ ná¹lɨ́n²³ hnoh² nɨ́². Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ tiá²
záɨh¹³ hnoh² jmɨ́¹ honh², ja³bí¹ hnoh² siáh³ hiá¹ tsán¹³ náh² la³jmɨ́¹ cá¹hiá¹
cá¹tsan³ jáun² tsá² hí³.

Tsá² lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ cáun² hmá² tiá² máɨ³ háɨ³²

6 Jmɨ́¹jáun² ca³jmú³ siáh³ Jesús cáun² jáɨ¹³, hi³ ca³juáh³:
—Jmɨ́¹ zian² jan² tsá²ñuh² jmɨ́¹ chi²¹ cáun² hmá² sí² co² ñí¹náɨ² quioh²¹. Hi³
jáun² ñéɨ¹ tsú² ñí¹jɨ́e¹³ nɨ́¹juáh³ má²haɨ²¹ máɨ³, tɨ³la³ tiá² hi³ jmɨ́¹ má²haɨ²¹ yáh³.
7 Jáun² tsá² hí³ né³, ca³záɨh³ tsá² quian²¹, tsá² jmu² ta²¹ hué³² jáun² quioh²¹
tsú², hi³ ca³juáh³: "Sá¹nɨ́² jɨe³, má²tí³ hnɨ³² mii² hi³ ñi³jɨ́e²¹ jná¹³ hmá² sí² lá²,
hi³ tiá² máɨ³ má²ca³háɨ³² yáh³. Quieh¹ tiá³; ¿he³ láɨh³² lɨ́¹ chí¹jnáɨ²³ hué³² lá²?"
8 Tɨ³la³ tsá² quian²¹ tsú² hí³ né³ ca³juáh³: "Hnú² juóu³² jná¹³, nɨ́² tín² cuɨ́¹
chi²¹ hmá² nɨ́² mii² lá², já¹cáh³ jná¹³ hué³² jmɨ́h¹ hmá², hi³ já¹tóh³² jná¹³ siáh³
háuh¹³,
9 cuɨ́¹ neh²¹ tiá¹ ha³ máɨ³ nɨ́¹ má¹jáun². Jáun² nɨ́¹juáh³ tiá² ca³háɨ³² né³, jáun²
má¹jáun² má²quieih²¹ jná¹³".

Jesús jmah²³ jan² tsá²mɨ³ jliun² jmáɨ¹ nio² tie³

10 Jáun² né³, ca³chó³² cáun² jmáɨ¹ hi³ Jesús jmɨ́¹ cuá¹má²tɨn² tsáu² hñu³ cuáh³²
quioh²¹ tsá² *judíos *jmáɨ¹ nio² tie³.
11 Hi³ jáun² ñí¹ jáun² jmɨ́¹ cuá³ jan² tsá²mɨ³, tsá² tsáun¹ má²quia³jña³ mii²; hi³
jliun² tsú² hi³ jmu² jan² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹, cónh³ tiá² jmɨ́¹ lɨ́²³ nó³² tsú² cú²tso².
12 Jmɨ́¹ ca³jɨ́en³² Jesús tsá²mɨ³ hí³ né³, jáun² ca³teh³ dí² tɨ³ ñí¹ zenh¹, hi³
ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Má²ca³liáun³ bíh¹ hnú² mɨ́¹uɨ́³ hi³ zian² nú².
13 Jáun² jmɨ́¹jáun² ca³ra³tsɨ³² Jesús cuo² tsáɨh³ chí¹ tsú², hi³ jáun² la³ cun³
jmɨ́¹jáun² bíh¹ ca³náu² tsú² re², hi³ ca³ma³quien² Dió³².
14 Tɨ³la³ tsá² lɨ́n³ hi³ chín¹ cuáh³² jáun² quioh²¹ tsá² judíos né³, ca³míh³ bíh¹
tsɨ́³, quí¹hliá² ca³jmah³ Jesús tsá² hí³ jmáɨ¹ nio² tie³. Jáun² tsá² chín¹ hí³ ca³záɨh³
tsá² ná¹ngɨh³² ñí¹ jáun² la³ lá²:
—Jñéɨ³ jmáɨ¹ bíh¹ zia³² jáɨ¹³ hi³ lɨ́¹³ jmu³ tsú² ta²¹; jmáɨ¹ la³ jáun² bíh¹ lɨ́¹³
jmah³ tsú² tsá² tsáun¹, jun³juáh¹³ jmáɨ¹ tionh² tsú² tie³ yáh³.
15 Tɨ³la³ Tɨ³² Juo¹³ dí² ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:
—Hnoh², tsá² lɨ́n³ náh² la³ cá¹ la³ jéinh¹, já² chín¹dí¹ hmóu³² bíh¹ hnoh²
cua³quin³² náh² jáh³ joh² jmáɨ¹ nio² tie³, hi³ cua³jan³² náh² siáh³ ñí¹ ha²¹ jmáɨ².
16 Tɨ³la³ tsá²mɨ³ lá² má¹ná¹, má²tí³ quia³jña³ mii² hi³ jliun², hi³ ca³jmú³
*Satanás. Hi³ jáun² né³, ¿hí¹ tiá² ca³tɨn¹ tsá² lɨ́n³ lá² jan² jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹
Há²bran²¹ hi³ lan¹³ uá¹jinh¹ jmáɨ¹ nio² tie³?

17 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús la³ ní², ca³la³ jín³² bíh¹ tsá² jmí¹ hnió³ hí³ hi³
ma³cu³ ma³jéinh³ jái¹³ ca³lɨ³ heh³. Tɨ³la³ la³jín³² tsá² jmí¹ ná¹ngɨh³² hí³ ñí¹
jáun² má¹ná¹, ca³lɨ³ tsah³ lín³² bíh¹ quí¹hliá² má²lí²jíe³ la³jí³² hua³jueh³² hi³
má²lí²jmú³ jáun² Jesús.

Tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³² lín¹³ la³jmí¹ lí³ mɨ³ mostaza
(Mateo 13:31-32; Marcos 4:30-32)

18 Jáun² Jesús ca³juáh³ siáh³:
—¿He³ yáh³ cun³quionh³ lí¹³ cunh²¹ jná¹³ tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³²? ¿He³ dá²
jái¹³ lí¹³ jmu¹ jná¹³?
19 Quí¹ tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³² lín¹³ la³jmí¹ lí³ cá² mái³ mɨ³ mostaza hi³
ca³jñí³ jan² tsáu² ñí¹nái² quioh²¹. Jáun² jmí¹ ca³hia² jáun² né³, ca³lɨ³ cáun² hmá²
pa²¹, hi³ jáun² jmí¹jáun² cua³taunh²¹ tan³² hi³ ca³jmú³ za³ tsɨ³ hmá² jáun².

Tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³² lín³ la³jmí¹ lí³ tie³
(Mateo 13:33)

20 Jáun² ca³juáh³ tsú² siáh³:
—¿He³ cun³quionh³ cunh²¹ jná¹³ siáh³ tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³²?
21 Tsá² hí³ dá² lín¹³ la³jmí¹ lí³ tie³ hi³ ca³jan³ jan² tsá²mɨ³ quia³ hmá² jui²¹
cuú²miih²¹, hi³ jáun² tá¹ cá² pɨenh¹ bíh¹ cán¹ cáu³.

Ho³hñú¹³ jái³²
(Mateo 7:13-14, 21-23)

22 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, ngau³ siáh³ Jesús jui³² má²hún¹ hi³ chau²¹ tɨ³ Jerusalén,
hi³ ca³híeh³ tsú² tsáu² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² ma³ quin³² ma³ caun³² juú² ñí¹
ca³nga².
23 Jáun² né³, jan² tsáu² ca³ngái³ ñí¹con² tsú²:
—Hnú² Tɨ³², ¿hí¹ cú¹pih²¹ uá¹ tsáu² lí¹³ liáun³?
Jáun² Jesús ca³záih³ la³jín³² tsá² tionh² hí³ la³ lá²:
24 —Jmu³ náh² pí³ hi³ lí¹³ ngá¹³ náh² jui³² ho³hñú¹³ jái³². Jná¹³ juanh³² hi³
juóun³² lín³² tsá² cáun² lí¹ ná¹hen² tsí³ hi³ tónh³², tɨ³la³ tiá² cáun² lí¹ lí¹³ yáh³.
25 Quí¹ ní¹ má¹cá²chó³² jmái¹ hi³ jnái³² tsá² hñú¹³ tiá³ ho³hñú¹³ quioh²¹,
jáun² hnoh² lí¹ tá¹tonh¹ cheih³² bíh¹ má¹jáun², hi³ ná¹póh³² náh² cuonh²
ho³hñú¹³ quioh²¹ tsú², hi³ ná¹juáh²³ náh²: “Hnú² Tɨ³², nia²¹ tiá³ ho³hñú¹³”.
Tɨ³la³ tsá² hñú¹³ hí³ nga³: “Tiá² ño¹ jná¹³ ha³ jinh¹ ña³taunh²¹ hnoh²”.
26 Má¹jáun² né³, má²juáh¹³ hnoh²: “Jnoh¹ bíh¹ la³² tsá² má²ca³cú¹ ca³hnáih¹³
quiúnh¹ hnú², hi³ hí¹ la³ tɨ³ já¹ hñú³ quiú¹³ yáh³ jnoh¹ ca³híeh¹ hnú² jú¹ chú³²
quioh²¹ Dió³²”.
27 Tɨ³la³ tsá²hñú¹³ hí³ nga³ siáh³: “Tiá² ño¹ jná¹³ ha³ jinh¹ zian² hnoh². Tɨ³
có³² quin³² náh² ñí¹con² jná¹³, hnoh² tsá² jmuh³² náh² hi³ hlah³ hi³ hó³²”.
28 Hi³ jáun² má¹jáun² má²uóh¹ bíh¹ hnoh², hi³ má²cúh¹ náh² jánh¹, ní¹
má¹ca³jɨen¹ náh² jáun² hla¹ Há²bran²¹, hla¹ Isaac, hla¹ Jacob, jɨ³ la³jín³² tsá² lɨn³
hí³ *tɨ³² jë¹ Dió³² jmí¹tin² ní² siáh³; hi³ la³jín³² tsá² hí³ má²tionh² ñí¹ cuá¹quien²
Dió³², tɨ³la³ hnoh² má¹ná¹, má²ta³tonh¹ tɨ³ có³² bíh¹.
29 Quí¹ tsa³táunh¹ tsáu² hi³ tsa³jmú³ má³² tɨ³ hñu³mɨ³cuú² ñí¹ cuá¹quien²
Dió³². Tsá² tsa³táunh¹ hí³ ñí¹ jáun² ja³táunh¹ tɨ³ ñí¹ hia³² hiú², jɨ³ tɨ³ ñí¹ tá²tsɨ²¹
hiú² ní², hué³² tɨ³ ñei³², jɨ³ hué³² tɨ³ quián³ ní² siáh³.

30 Jáun² jmáɨ¹ jáun² za¹³ bíh¹. Zian² ma³ jan² tsá² ná¹lín³ tsá² ñí¹ ca³táuh³
ta³né³², tɨ³la³ ní¹ má¹jáun² né³, lɨ́n¹³ tsú² tsá² la³ñí¹ bíh¹; hi³ zian² siáh³ tsá²
ná¹lín³ tsá² la³ñí¹ ta³né³², tɨ³la³ má¹jáun² né³, má²lɨ́n¹³ tsú² tsá² ñí¹ ca³táuh³
bíh¹.

Jesús jéinh³² hlah³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² zian² Jerusalén
(Mateo 23:37-39; Lucas 19:41-44)

31 Jmáɨ¹ jáun² cua³taunh²¹ ma³ jan² tsá² *fariseos, hi³ ca³záɨh³ dí² Jesús la³
lá²:
—Chú³² cuóh¹³ hnú² tɨ³ ñí¹ siáh³, quí¹ re²¹ Herodes hnió³ jngah³ hnú².
32 Tɨ³la³ Jesús ca³ngáɨ³:
—Cuá²tánh¹ náh², cuá²zéih³ náh² tsá² lín¹ cuo² hian² tsɨ́³ hí³ la³ lá²: "Sá¹nɨ́² jɨe³, né³² jɨ³ tsa³háu² nɨ́² huen¹ jná¹³ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³ tsáu², hi³ jmah²¹
jná¹³ siáh³ tsá² tsáun¹, hi³ jáun² yó³² né³ má²má¹táuh¹³ jná¹³ la³ cun³ hi³ hu²¹
tsɨn³² jmu¹".
33 Quí¹ cun³ ca³tɨn¹ jná¹³ ñe¹ juɨ³² má²hún¹ ná¹ né³², tsa³háu² jɨ³ yó³² nɨ́²; quí¹
tiá² ca³tɨn¹ yáh³ jan² tɨ³² jë¹ Dió³² hi³ jún³ ñí¹ siáh³, jmáh³la³ já¹ juú¹ Jerusalén
bíh¹ ca³tɨ²¹ jún³ tsú².
34 "¡Hnú² juú² Jerusalén, hnú² bíh¹ tsá² jngɨh²³ tɨ³² jë¹ Dió³², tsá² zen² Dió³²
ñí¹con² nú², hi³ quí¹ jlan¹ nú² quɨ́n¹! ¡Hliáun³ jéin³² bíh¹ jmɨ́¹ hnó²¹ jná¹³ hi³
chan²¹ jon³zɨ́h¹ hnú² la³jmɨ́¹ chan² cá¹hio³ cu³lɨ²¹ jon² ñeh² chí¹pí¹³, tɨ³la³ hnú²
má¹ná¹, tiá² ca³lɨ³hnáuh² yáh³ la³ jáun²!
35 Sá¹nɨ́² jɨe³, tiú²uú² taunh²¹ yáh³ jná¹³ hó¹ñɨ³² hnú². Hi³ juanh²¹ jná¹³ siáh³,
tiú²uú² lɨ́¹³ yáh³ jɨe¹ hnú² jná¹³ ca³la³ tɨ³ nɨ́¹ má¹cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ juáh¹³ hnú²:
"Hénh³ ma³chun¹ Tsá² cuá¹jáunh²³ cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Dió³² Juo¹³ dí²".

14

Jesús jmah²³ jan² tsá² dáun²

1 Jáun² né³, Jesús ngau³ cáun² *jmáɨ¹ nio² tie³ hñú¹³ jan² tsá² *fariseo tsá²
chín¹ hi³ ja³jmú³ má³². Hi³ jáun² la³jɨ́n³² tsá² tiáunh¹ ñí¹ jáun² ca³can³ hua³hí¹³
nɨ́¹juáh³ he³ jmu³ Jesús.
2 Ja¹ tsá² hí³ jmɨ́¹ cuá³ jan² tsá² tsáun¹ lɨ́n³ mɨ́¹uɨ́³ hi³ dáun².
3 Hi³ jáun² Jesús ca³ngáɨ³ ñí¹con² tsá² ná¹lɨ́n³ tɨ³² liei²¹ jɨ³ tsá² fariseos, hi³
ca³juáh³:
—¿Hí¹ lɨ́¹³ jmah²¹ tsá² tsáun¹ jmáɨ¹ nio² tie³, ho³ tiá² lɨ́¹³?
4 Tɨ³la³ tie³ pih²¹ bíh¹ ca³tiánh³ tsá² hí³, hí¹ jan² yáh³ tsú² tiá² ca³ngáɨ³. Jáun²
Jesús ca³zanh³ tsá² tsáun¹, hi³ ca³jmah³. Jáun² jmɨ́¹jáun² ca³záɨh³ dí² hi³ tsánh³²
hñú¹³.
5 Jmɨ́¹ má²lɨ³² jáun² né³, ca³záɨh³ dí² siáh³ tsá² fariseos hí³ la³ lá²:
—Nɨ́¹juáh³ ca³tánh³ jónh³² náh² ho³ cuá¹juɨ́² joh² náh² cáun² hñu³ táu², ¿hin²
yáh³ tsánh² hnoh² tiá² jmúh¹³ pí³ tia³juɨ³² lín³² hi³ cuá¹chin³² náh² jónh³²
ho³lá²dá² jáh³ hí³ joh², uá¹jinh¹ jmáɨ¹ nio² tie³?
6 Hi³ jáun² hí¹ cáun² yáh³ tiá² hi³ ca³lɨ³ nga³ tsú².

Tsá² ná¹tén¹ jmáɨ¹ ñí¹ jenh¹³ cuo² tsáu²

7 Jmɨ́¹ ca³jɨ́en³² jáun² Jesús tsá² ná¹tén¹ hí³, hi³ hnió³ tiánh³ ñí¹ mesa la³ tɨ³
ñí¹ jlánh¹ quien², jmɨ́¹jáun² ca³jmú³ dí² cáun² jáɨ¹³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

8 —Nɨ́¹juáh³ zian² tsá² ca³te³ hnú² ñí¹ jmu³ jmáɨ¹ hi³ jenh¹³ cuo², ha³ lɨ́² ñí³
hnú² ñí¹ jlánh¹ quien², quí¹ ho³sa³ cuán¹³ siáh³ jan² tsá² tɨ³ jlánh¹ bíh¹ quien²
la³ cónh³ bíh¹ hnú².
9 Hi³ jáun² tsá² ca³te³ hnú² hí³ la³ má²quionh³ tsá² jan² siáh³ ja³juah²¹ ñí¹con²
hnú²: “Cuéh³ tsá² lá² ñí¹ nɨ́² cuá³²”. Hi³ jáun² lɨ́¹ lɨ³ hinh¹ bíh¹ hnú² lɨ́¹³, quí¹hliá²
lɨ³ hniáuh³² cuá¹ñíh³ hnú² ñí¹ tiá² nga³ quien².
10 Tɨ³la³ la³ lá² bíh¹ hniáuh³² jmúh¹³ hnú²: Nɨ́¹juáh³ hi³ ca³te³ tsú² hnú² ñí¹
jmu³ jmáɨ¹, chú³² cuá¹ñíh³ hnú² ñí¹ tiá² quien²; hi³ jáun² tsá² ca³te³ hnú² hí³
lɨ́¹³ ja³juah²¹: “Hnú² há²mei²¹ quiú¹³, ña³², ñá²ñí³ ñí¹ quien² lá²”. Hi³ jáun² la³
jáun² bíh¹ lɨ́¹³ lɨ³ quien² hnú² ta³ ñí¹ tsá² ñí¹ hná¹ jáun².
11 Quí¹ nɨ́¹juáh³ tsá² jmu² pan¹ hnga², jáun² tsá² la³ hí³ má²méih³ bíh¹ hi³
quien²; tɨ³la³ tsá² tiá² jmu² quien² hnga² má¹ná¹, tsá² la³ hí³ bíh¹ tɨ³ zó³² hi³
quien².
12 Jmɨ́¹ má²lɨ́²juáh³ jáun² la³ nɨ́² Jesús, ca³záɨh³ siáh³ tsá² ca³te³ hí³ la³ lá²:
—Nɨ́¹juáh³ ca³chó³² jmáɨ¹ hi³ teh¹ hnú² tsá² ja³jmú³ má³² quiúnh¹ hnú²,
ha³ lɨ́² teh³² hnú² jmáh³la³ tsá² juónh³² hnú² re² quiúnh¹, sa³jun³ tsá² jun³
renh² hnú², sa³jun³ tsá² hánh³ juónh³² hnú² re² quiúnh¹ nɨ́² siáh³. Quí¹ tsá²
la³ hí³ chau²¹ jmáɨ¹ té³ hnú² siáh³ hñú¹³ hi³ cuá¹jmuh³ hnú² má³²; hi³ jáun²
cun³quionh³ la³ jáun² má²jéinh³² tsú² siáh³ ñí¹con² hnú².
13 Cha³ jmɨ́¹ teh¹ hnú² tsá² la³ hí³, chú³² teh¹ hnú² tsá² tia³mii² bíh¹ hi³ jmu³
má³² quiúnh¹ hnú², jɨ³ tsá² hliánh², tsá² hma², jɨ³ tsá² ten³ nɨ́² siáh³;
14 hi³ jáun² tɨ³ jlánh¹ bí¹ chú³² quián¹³ hnú² lɨ́¹³, quí¹hliá² tsá² la³ hí³ tiá²
zia³² yáh³ ha³ lánh³ rón³² lɨ́¹³ jéinh³². Hi³ jáun² nɨ́¹ má¹ca³jenh¹³ tsá² chun¹ tsá²
má²cá²tsan³, má¹jáun² hnga² Dió³² bíh¹ ma³hmah¹ quián¹³ hnú².

Jesús jmu² cáun² jáɨ¹³ ca³tɨn¹ tsá² jmu² jmáɨ¹ (Mateo 22:1-10)

15 Jmɨ́¹ má²lɨ́²niéi³² jáun² tsá² hí³ jáɨ¹³ hi³ má²lɨ́²juáh³ jáun² Jesús, jáun² jan²
tsá² jmɨ́¹ cuá³ hí³ ñí¹ mesa ca³záɨh³ Jesús la³ lá²:
—¡Hénh³ ma³ jmɨ́¹ ren² tsá² tsa³jmú³ má³² ñí¹ cuá¹quien² Dió³²!
16 Jáun² Jesús ca³jmú³ siáh³ cáun² jáɨ¹³ hi³ ca³záɨh³ dí² tsá² hí³ la³ lá²:
—Jmɨ́¹ zian² jan² tsá²ñuh² jmɨ́¹ hnió³ jmu³ cáun² jmáɨ¹ jueh³² lín³², jáun² jmɨ́¹
ca³teh³ tsú² juóun³² lín³² tsáu².
17 Jmɨ́¹ cá¹chó²¹ jáun² jmáɨ¹ hi³ má²jmu³ tsú² jmáɨ¹ né³, jáun² ca³zen³ tsú²
siáh³ tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ hi³ tsa³ngáɨ¹ siáh³ jáɨ¹³ ñí¹con² tsá² má²ná¹tén¹,
hi³ tsa³juah²¹: “Ñí¹juah²¹ juóu³² jná¹³: Ñá²táunh¹ náh², má²lɨ³² bíh¹ re² la³jɨ́³²”.
18 Tɨ³la³ la³jɨ́n³² bíh¹ tsá² hí³ ca³hiu³ ca³mɨ́³ uu³ɨ³tso³. Tsá² la³ñí¹ ca³juáh³:
“Hué³² bíh¹ má²lɨ́²lá³ jná¹³ cáun², hi³ jáun² ñí¹ jáun² bíh¹ má²hniáuh³² ñí¹jɨ́e²¹
jná¹³ ta³né³². Juenh² lɨ́n³² cuɨ́¹ jmu¹ juóuh³² hnú² tsɨ́³ hi³ tiá² chau²¹ jná¹³”.
19 Jáun² ca³juáh³ siáh³ jan²: “Cuá¹juɨ́² bíh¹ má²lɨ́²lán³² jná¹³ hñá³ tsonh², hi³
jáun² má²ñí¹jɨ́e²¹ jná¹³ nɨ́¹juáh³ cuounh³² jáh³ re² mí¹ñí² quiáh² hué³²”.
20 Hi³ jáun² tsá² siánh³ siáh³ ca³juáh³: “Uón³² bíh¹ jná¹³ tá² ca³jenh² cu³tí¹³,
hi³ jáun² tiá² má²lɨ́¹³ yáh³ ñe¹ jná¹³”.
21 Jmɨ́¹ cá¹chánh²¹ jáun² tsá² joh¹ tsú² hí³ né³, ca³chá³ la³jɨ́³² jáɨ¹³ jáun² ñí¹con²
juo¹³. Jmɨ́¹jáun² jlánh¹ ca³míh³ tsɨ́³ tsá² má²jmu³ hí³ jmáɨ¹; hi³ jáun² ca³záɨh³ dí²

tsá² joh¹: “Háun¹ nú² cua³² já¹ hñú³, jɨ³ la³jáh³ dú¹ juɨ³² chi²¹ nɨ́², hi³ cuá¹tiéh³
nú² tsá² tia³mii², tsá² tsáun¹, tsá² hliánh², jɨ³ tsá² ten³ nɨ́² siáh³”.
22 Jmɨ́¹ má²cu³lé³ jáun² né³, ca³juáh³ siáh³ tsá² quian²¹ tsú²: “Má²lɨ́²jmú³² bíh¹
jná¹³ la³ cun³ hi³ lɨ́²juah²¹ hnú², tɨ³la³ cun³ jáun² jáu² bíh¹ ca³lá²”.
23 Jáun² tsá² má²jmu³ hí³ jmáɨ¹ né³, ca³juáh³ siáh³: “Cua³² siáh³ cu³ jéin³² já¹
juú², la³jɨ́³² juɨ³² pih²¹ juɨ³² siún¹, hi³ cuá¹jmuh³ nú² héih³² hi³ ja³táunh¹ tsú² ñí¹
lá², hi³ jáun² má²lɨ́¹³ canh¹³ hñu³² jná¹³.
24 Quí¹ juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh², hi³ hí¹ jan² yáh³ tsá² ca³te³ jná¹³ hí³
la³ñí¹, cu³tí³ tiú²uú² lɨ́¹³ jmu³ má³² quiúnh¹ jnoh¹”.

He³ hniáuh³² jmu³ tsá² hnió³ han³ tɨ³ con² Jesús
(Mateo 10:37-39)

25 Jmɨ́¹jáun² jmɨ́¹ zian² juóun³² lɨ́n³² tsáu² hi³ ja³taunh²¹ cu³hna²¹ Jesús. Jáun²
né³, Jesús ca³jinh³ cu³hna²¹ hi³ ca³jɨ́en³² dí² tsá² hí³, hi³ jáun² ca³juáh³ la³ lá²:
26 —Nɨ́¹juáh³ zian² tsá² hnió³ já³² cu³hna³² jná¹³, tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ tiá² chan² yáh³
tsú² tɨ³ có³² jméi² mí¹ziú¹³, ñí²cuo², jon², jɨ³ tsá¹ raɨnh²¹ nɨ́² siáh³, jɨ³ ca³la³ jɨ³
jmɨ́²chí³ quioh²¹ hnga² tsú² nɨ́² siáh³, hi³ jáun² tsá² la³ hí³ cu³tí³ tiá² lɨ́¹³ bíh¹
hen² tɨ³ con² jná¹³.
27 Ja³bí¹ tiá² lɨ́¹³ hen² tsú² tɨ³ con² jná¹³ nɨ́¹juáh³ tiá² hnió³ yáh³ tsú² cán³
crei²¹ quioh²¹, hi³ ma³zian² tsú² la³jmɨ́¹ zian² jná¹³ lá².
28 Nɨ́¹juáh³ zian² jan² hnoh² hi³ hnáuh² náh² jmúh¹³ cáun² hñú³ ñe¹ lɨ́n²¹, ¿há¹
tiá² hɨ́h¹ hnoh² tín² quɨe³ quián¹³, neh²¹ nɨ́¹juáh³ hi³ tsɨn¹³ hi³ lɨ́¹³ hián¹³ ta²¹
jáun² quián¹³ hnoh²?
29 Quí¹ nɨ́¹juáh³ la³ ca³jmú³ tsú² jmáh³la³ jmɨ́h¹ hiah³² bíh¹, hi³ nɨ́¹juáh³
tiú²uú² la³ tsɨ́n¹³ yáh³ quɨe³ quioh²¹ ñí¹ hná¹ jáun², hi³ jáun² ca³la³ jɨ́n³² tsá²
jɨ́e³ hi³ jáun² má²ju³ má²ngáɨ³ bíh¹,
30 hi³ juáh³: “Tsá² nɨ́² tsá² ti³ lɨ́¹ ca³ma³liáu³² bíh¹, tɨ³la³ tiá² la³ tioh²¹ yáh³
ma³hián²”.
31 Ho³ nɨ́¹juáh³ ca³chó³² cáun² jmáɨ¹ hi³ jan² re²¹ jmu³ hniéi² quionh³ jan²
re²¹ siánh³ siáh³, ¿há¹ tiá² hnauh¹³ tsú² tín² ca³lá² chí¹ hi³ jɨ́e³ tsú² tiá¹ lɨ́¹³ láɨh¹³
hniéi² jáun² cun³quionh³ quian³ mei²¹ hliáu³ joh¹, uá¹jinh¹ zian² quiú³ mei²¹
hliáu³ joh¹ re²¹ jan²?
32 Jáun² né³, nɨ́¹juáh³ ca³lɨ́n¹³ re²¹ hí³ hi³ tiá² tioh²¹ yáh³, jáun² tá¹la³ cuá¹ja³²
jáun² ñí¹ uóunh³ bíh¹ re²¹ tsá² hí¹jan² hí³ quiú³ mei²¹ hliáu³, zen³ dí² tsá²
tsa³ngáɨ³ ñí¹con² re²¹ hí³ nɨ́¹juáh³ he³ hnió³ tsú², hi³ jáun² lɨ́¹³ niau²¹ tie³.
33 Hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ tiá² lɨ́¹³ han³ hnoh² tɨ³ con² jná¹³, lɨ³ua³ jan² hnoh²
tsá² tiá² chah³² náh² tɨ³ có³² ca³la³ jɨ³lɨ³² hi³ zia³² quián¹³.

Ñí¹ hi³ tiú²uú² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹
(Mateo 5:13; Marcos 9:50)

34 ”Chú³² bíh¹ ñí¹, tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ la³ ca³lɨ³ máɨh³ bíh¹ né³, jáun² ¿ha³ yáh³ lánh³
rón³² lɨ́¹³ jmóuh³² tsú² hi³ lɨ́¹³ siáh³ ñeh¹?
35 Ñí¹ la³ jáun² hí¹ cáun² yáh³ tiú²uú² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹, sa³jun³ ma³hau³ bíh¹
quioh²¹ hué³², sa³jun³ hi³ jmu³ tsú² háuh¹³; hi³ jáun² cáun² má²cuɨ́³ bíh¹ tsú²
ñí¹ la³ jáun². Hi³ jáun² né³, nɨ́¹juáh³ tson² chi²¹ cuáh³ hnoh², jáun² niéi² náh².

15

Já̈ɨ¹³ hi³ ca³ti̇n¹ já¹ziáh² má²já²há̈ɨn³
(Mateo 18:10-14)

1 Jmɨ́¹jáun² la³jɨ́n³² *tsá² chi² hmah²¹, jɨ³ tsá² ná¹ren² tso³ nɨ́² ca³ñí¹niéi¹³ já̈ɨ¹³
quioh²¹ Jesús.
2 Hi³ jáun² tsá² *fariseos jɨ³ tɨ³² liei²¹ nɨ́² ca³ziu³ ca³hɨen³ Jesús, hi³ ca³juáh³:
—Tsá² nɨ́² cáun² lɨ́¹ hen² tsá² jmu² tso³, ca³la³ hi³ jmu² má³² quionh³ ján¹ dí².
3 Jmɨ́¹jáun² ca³jmú³ siáh³ Jesús cáun² já̈ɨ¹³ lɨ́³ la³ lá²:
4 —Nɨ́¹juáh³ zian² jan² tsá² ja¹ hnoh² nɨ́² hi³ tiónh³² hña³láun³ *já¹ziáh²,
tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ la³ ja³há̈ɨn³ jan² jáh³ hí³ né³, ¿há¹ tiá² chan³ tsú² tá¹ quiéinh³
nio² quiú³ tsɨ²¹ quian³ñu³ jáh³ hí³ ñí¹ tionh¹ jáun² tá¹la³ tsa³hniah² tsú² jáh³
má²já²há̈ɨn³ hí³?
5 Hi³ jáun² nɨ́¹ má¹ca³tsanh²¹ tsú² jáun² jáh³ hí³, hiún² lɨ́n³² bíh¹ tsɨ́³ tsú²
ra³tsɨn² jáh³ hí³ cu³lá̈ɨ¹ hi³ jón³².
6 Hi³ jáun² nɨ́¹ má¹cá²chánh³² tsú² jáun² hñú¹³, téh³ tsú² tsá² há²mei²¹ joh¹, jɨ³
tsá² tiáunh¹ có³² hñú¹³ tsú² nɨ́², hi³ zá̈ɨh³² tsú² tsá² hí³ la³ lá²: “Ma³hiún¹³ hnoh²
honh² quiúnh¹ jná¹³, quí¹ má²tsanh²¹ bíh¹ jná¹³ já¹ziáh² jmɨ́¹ má²já²há̈ɨn³ joh²”.
7 Juanh³² jná¹³, ja³bí¹ la³ jáun² jlánh¹ bí¹ tsah³ tsú² hñu³mɨ³cuú² hi³ ca³ti̇n¹
jan² tsá² jmɨ́¹ jmu² tso³, tsá² ca³za³ jmɨ́¹ tsɨ́³, la³ cónh³ bíh¹ hi³ ca³ti̇n¹ quiéinh³
nio² quiú³ tsɨ²¹ quian³ñu³ tsá² tiá² lin¹ lɨ³ hniáuh³² zá̈ɨ³² jmɨ́¹ tsɨ́³.

Cáun² já̈ɨ¹³ hi³ ca³tɨ²¹ quɨe³ má²já²há̈ɨ³

8 Ja³bí¹ la³ jáun², nɨ́¹juáh³ jmɨ́¹ zia³² quia³ *cú¹tiáu² quioh²¹ jan² tsá²mɨ³, hi³
nɨ́¹juáh³ ja³há̈ɨ³ cáun² hi³ jáun², ¿haun¹³ juáh¹³ sɨ́² yáh³ héinh³ tsú² quioh²¹ tá¹la³
hiáh³² tsú² jáun² re² lɨ́n³² ñéih³, ca³la³ ñí¹ ca³choh¹³ tsú² quɨe³ ja³há̈ɨ³ jáun²
quioh²¹?
9 Hi³ jáun² nɨ́¹ má¹ca³choh¹³ tsú² jáun² né³, téh³ tsú² há²mei²¹ joh¹, jɨ³ tsá²
tionh² có³² hñú¹³ tsú² nɨ́², hi³ zá̈ɨh³² dí² tsá² hí³ la³ lá²: “Ma³hiún¹³ hnoh² honh²
quiúnh¹ jná¹³, quí¹ má²tsoh¹ bíh¹ jná¹³ quɨe³ hi³ jmɨ́¹ má²já²há̈ɨ³ quion²¹”.
10 Juanh³² jná¹³ siáh³, ja³bí¹ la³ jáun² tsah³ lɨ́n³² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³
ca³ti̇n¹ lɨ³ua³ jan² tsá² zá̈ɨ³² jmɨ́¹ tsɨ́³ ñí¹con² Dió³².

Já̈ɨ¹³ ca³ti̇n¹ tsá² ca³ngɨ́³ cun³ ti̇n² tsɨ́³

11 Jáun² Jesús ca³jmú³ siáh³ cáun² já̈ɨ¹³ lɨ́³ la³ lá²:
—Jan² tsá²ñuh² jmɨ́¹ zian² gon³ jon².
12 Ca³chó³² jmá̈ɨ¹ hi³ ca³zá̈ɨ³ jon² tsú² tsá² cá̈ɨn² la³ lá²: “Tia²¹, ¿tiá¹ cuéh¹
hnú² jná¹³ ta³né³² hi³ ca³ti̇n¹ jná¹³ hiáu³ nɨ́¹ má¹jun² hnú²?” Hi³ jáun² tsá²
má²lieih²¹ hí³ né³, ca³tsóh³ bíh¹ la³jɨ́³² hi³ zia³² quioh²¹ ñí¹con² tá¹ gon³ jon².
13 Jmɨ́¹ ngau²¹ jáun² cú¹pih²¹ jmá̈ɨ¹ né³, jáun² jon² tsú² tsá² cá̈ɨn² hí³ ca³chá³
cu³lɨ²¹ ca³la³ jɨ́³² hi³ hiauh³ jáun², hi³ jáun² la³jɨ́³² hi³ jáun² ca³can³ jmɨ́¹ ngau²¹
ñí¹ uónh³, tɨ³ hué³² siáh³. Jáun² ñí¹ jáun² ca³ñí¹jmú¹³ tsú² cáun² hi³ cáun¹, hi³
cáun² lɨ́¹ ca³ñí¹quí² ñí¹hin² quɨe³ quioh²¹ ñí¹con² tsá² hlá² tsá² nɨ́².
14 Jmɨ́¹ cá¹tsóh²¹ tsú² jáun² la³jɨ́³² quɨe³ jáun² né³, he³dí¹ jmɨ́¹jáun² ja³ cáun²
ho³cuóun³ tá¹ cáun² hué³² ñí¹ jmɨ́¹ hún¹ tsú² jáun². Jmɨ́¹jáun² ca³ma³tso² lɨ́n³²
tsá² hí³ tsɨ́³ hi³ ñí¹cuóunh²¹.

15 Jáun² ca³hnó³² tsú² ta²¹ ñí¹ jáun², hi³ jáun² jan² tsá² zian² ñí¹ jáun² ca³ze³ ñí¹ lɨ́³ ñí¹náɨ² quioh²¹ hi³ tsa³jmú³ tsú² hua³hí¹³ mí²ñí³ joh¹ tsá² hí³.

16 Ca³la³ ñí¹cuóunh²¹ lɨ́n³² bíh¹ tsú² lɨ³, hí¹ ca³la³ tɨ³ má³² quioh²¹ mí²ñí³ hí³ yáh³ jmɨ́¹ hnió³ tsú² cuh³, hi³ jniá³ jáun² la³jmɨ́¹ jniá³ jñéi². Hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lɨ́¹ jmɨ́¹ cue³² hi³ cuh³ tsú².

17 Jmɨ́¹jáun² ca³hnauh² tsú² tsɨ́³ hi³ ca³lɨ́n¹³ la³ lá²: "¡Já² ca³la³ hi³ lɨ́¹ tú² lɨ́¹ ziáun²³ bíh¹ má³² quioh²¹ tsá² quian²¹ ñuh³² jná¹³, he³ láɨh³² sa³ jná¹³ yáh³ lɨ́¹ má²ñí¹jún³ ná¹ ñí¹ lá² hi³ ñí¹cuóun²¹!

18 Cuɨ́¹ ñih²¹ jná¹³ cú²jueh³² tɨ³ ñí¹ cuá³ ñuh³², hi³ jáun² ñí¹juo³ jná¹³ ñuh³² la³ lá²: Hnú² tia²¹, má²cá²jmú³² jná¹³ tso³ ñí¹con² Dió³², jɨ³ ñí¹con² hnú² siáh³.

19 Cu³tí³ tiú²uú² ca³tɨn¹ jná¹³ hi³ jɨe¹ hnú² la³jmɨ́¹ jɨen¹ nú² jan² jónh³², jɨe¹ jná¹³ la³jmɨ́¹ jɨen¹ hnú² jan² tsá² quian²¹ bíh¹ nú²".

20 La³ cun³ jmɨ́¹ ca³lɨ́n¹³ tsú² la³ nɨ́², la³juɨ³² ngah³ hñú¹³ jméi². Tá¹la³ jmɨ́¹ hí¹jáunh²³ tsú² jáun² ñí¹ uóunh³ ca³lá², jáun² ca³jɨ́e³² jméi² tsú² hi³ má²hí¹jáunh²³. Jmɨ́¹jáun² ca³ja³ mii³ tsɨ́³ tsá² má²lieih²¹ hí³ ñí¹con² jon². Jáun² cú²hé² lɨ́n³² ngau³ hi³ ja³hinh¹ jon² ca³la³ hi³ hiún² lɨ́n³² tsɨ́³, hi³ ca³hen³ dí² siáh³ ñí¹.

21 Jáun² né³, tsá¹ñú¹ hí³ ca³záɨh³ jméi² la³ lá²: "Hnú² tia²¹, má²cá²jmú³² jná¹³ tso³ ñí¹con² Dió³², jɨ³ ñí¹con² hnú² nɨ́² siáh³. Cu³tí³ tiú²uú² ca³tɨn¹ jná¹³ hi³ jɨe¹ hnú² la³jmɨ́¹ jɨen¹ nú² jónh³²".

22 Tɨ³la³ jméi² tsú² má¹ná¹, la³juɨ³² ca³záɨh³ tsá² má²ná¹hlánh¹ joh¹ la³ lá²: "Háun¹ náh² cuá²quián² náh² hmɨh³² hi³ jlánh¹ bíh¹ chu²¹ hi³ quɨ́h³² jón³² jná¹³ lá², cuá²quián² siáh³ cáun² mí¹ñí² hu²¹ cuo² tsú² hi³ táunh¹³ zí¹cuo² tsú², hi³ cuá²quián² siáh³ tuh³² tauh¹³ tsú² ta³.

23 Né³² né³, cuá²quian³² náh² siáh³ cuá¹juɨ́² míh¹ húnh¹ hí³, hi³ jngɨh¹³ náh² cunh¹³ dí², hi³ jmú¹³ dí² jmáɨ¹.

24 Quí¹hliá² jmɨ́¹ len³ jná¹³ hi³ má²jún¹ bíh¹ jón³² jná¹³ lá², tɨ³la³ ta³né³² lɨ́³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ hi³ ca³jenh¹³ bíh¹ tsú²; jmɨ́¹ má²já²háɨn³ cu³tí¹³ bíh¹ tsú², tɨ³la³ ta³né³² má²tsanh³² bíh¹ tsú²". Jáun² la³juɨ³² ca³ma³liáu³² tsú² hi³ jmu³ jmáɨ¹.

25 "Tá¹la³ jáun² né³, tsá² má²ján³ jon² tsá² má²lieih²¹ hí³, ñí¹náɨ² bíh¹ jmɨ́¹ cuá¹hún¹. Jmɨ́¹ má²hí¹jáunh²³ tsú² jáun² hú¹ juɨ³² né³, ca³náɨ³² sun¹ jɨ³ hi³ má²ñí¹ná¹tsan³² tsú².

26 Jáun² ca³teh³ tsú² jan² tsá² quian²¹ hi³ ca³ngáɨh³ dí² he³ dá² lɨ³.

27 Jáun² tsá² quian²¹ tsú² hí³ ca³juáh³: "Hliá² má²cuanh³² renh² bíh¹ hnú², hi³ jáun² ñeh² hnú² má²lɨ́²jmú³ héih³² hi³ jngɨh³ tsú² cuá¹juɨ́² míh¹ húnh¹ hí³, quí¹hliá² má²cuanh³² renh² hnú² cáun² hi³ re² hi³ tɨn²".

28 Tɨ³la³ tsá² má²ján³ hí³ má¹ná¹, ca³míh³ bí¹ tsɨ́³, hi³ tiú²uú² jmɨ́¹ hnió³ hen¹³ ñéih³. Jmɨ́¹jáun² cua³han³ jméi² tsú² hi³ ca³ñí¹lieh¹³, hi³ ca³hlɨ³ ca³liéinh³² tsú² jon² hi³ ca³záɨh³ dí² hi³ hniáuh³² hen¹³ ñéih³.

29 Jáun² tsá² hí³ né³, ca³záɨh³ jméi²: "Ñíh¹ bíh¹ hnú² re² jáh³ mii² má²cá²jmú³² jná¹³ ta²¹ quián¹³ hnú², hi³ má²ca³ma³ti²¹ jná¹³ ca³la³ jɨ́³² héih³² hi³ jmuh³² hnú², tɨ³la³ hí¹ cu³ jéin³² yáh³ tiá² má²ca³cuen²¹ hnú² jná¹³ uá¹jinh¹ jan² zéin¹ bíh¹ hi³ jmɨ́¹ jmu¹ jná¹³ cáun² jmáɨ¹ quion²¹ quiúnh¹ há²mei²¹ quion²¹.

30 Tɨ3la3 jmɨ́1 cuanh21 jónh32 hnú2 né3, tsá2 lɨ́1 ca3ñí1quí2 ñí1hin2 ó32 quɨéɨh3
hnú2 quionh3 tsá2mɨ3 hláɨh1, sa3 jáh3 húnh1 máh3 má2lɨ́2jngɨh32 hnú2 hi3 ca3tɨn1
tsú2”.
31 Hi3 jáun2 né3, tsá2 má2lieih21 hí3 ca3juáh3: “Hnú2 jón3, la3jɨ́32 jmáɨ1 bíh1 ñíh3
hnú2 quiúnh1 jná13; hnú2 bíh1 tsá2 lɨ3quián13 la3jɨ́32 hi3 nió32 jná13.
32 Quí1 né32 ca3ta1 dí2 hi3 má1hiún13 tsɨ32, quí1hliá2 renh2 hnú2 lɨ́3 la3jmɨ́1 lɨ́3
hi3 jmɨ́1 má2jún1 bíh1, tɨ3la3 ta3né32 má1ná1, lɨ́3 la3jmɨ́1 lɨ́3 hi3 má2ca3jenh13 tsú2;
jmɨ́1 má2já2háɨn3 cu3tí13 bíh1 tsú2, tɨ3la3 ta3né32 né3 má2ná1néh32 dí2 tsú2 siáh3”.

16

Cáun2 jáɨ13 ca3tɨn1 tsá2 quian21 lɨ́1 lɨ́n3

1 Jmɨ́1jáun2 ca3záɨh3 siáh3 Jesús tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2, hi3 ca3juáh3:
—Jmɨ́1 zian2 jan2 tsá2 jmɨ́1 jmu2 hua3hí13 la3jɨ́32 hi3 zia32 quioh21 jan2 tsá2
hánh3. Tɨ3la3 ca3chó32 jmáɨ1 hi3 ca3chá3 tsáu2 tso3 quioh21 tsú2 ñí1con2 tsá2
hánh3 hí3. Ca3chá3 tsú2 hi3 tsá2 quian21 tsú2 hí3 néh1 cáun2 lɨ́1 quí2 lɨ́1 hin23 hi3
zia32 quioh21 tsú2.
2 Jáun2 tsá2 hánh3 hí3 né3, ca3teh3 tsá2 quian21, hi3 ca3ngáɨh3 dí2 la3 lá2: “¿Hí1
tson2 bíh1 la3 cun3 hi3 má2ca3chá3 tsáu2 ñí1con2 jná13 hi3 ca3tɨn1 hnú2? Jɨ́enh1
sí2 quián13 neh21, ca3tɨ21 ta21 hi3 jmuh32 hnú2 quion21 jná13, quí1 tiú2uú2 hnú2
jmúh13 yáh3 ta21”.
3 Jmɨ́1jáun2 ca3lɨ́n13 tsá2 hí3: “¿Ha3 lánh3 rón32 jmu1 jná13 ta3né32, quí1hliá2
juóu32 jná13 má2ñí1quin13 bíh1 ta21 hi3 jmu2 jná13? Já2 tiá2 pin3 yáh3 jná13 hi3
cáh13 hué32. Já2 hua3heih21 bíh1 nɨ́1juáh3 hi3 cáun2 lɨ́1 mɨ́13 jná13 quɨe3 quioh21
tsáu2.
4 Há1, ta3né32 má2ño1 jná13 ha3 lánh3 rón32 jmu1, hi3 jáun2 lɨ3 zian2 tsá2 he3
jná13 hñú13 nɨ́1 má1ca3che2 jná13 juóu32”.
5 Hi3 jáun2 jmɨ́1jáun2 ca3teh3 tsú2 ma3 quin32 ma3 jan32 tsá2 ná1ren2 hí3
quioh21 juo13. Ñí1con2 tsá2 la3ñí1 hí3 ca3ngáɨ3 tsú2: “¿Cónh3 ren2 hnú2 quioh21
juóu32 jná13?”
6 Jáun2 tsá2 hí3 ca3juáh3: “Ren2 jná13 hña3láu3 barril hi3 ha21 ma3
quiu3quia3ñu3 lí13 no1”. Jmɨ́1jáun2 tsá2 quian21 tsá2 hánh3 hí3 ca3juáh3: “Lá2
rón32 sí2 ca3tɨ21 hi3 ren2 hnú2. Tia3juɨ32 ñí3, jmu3 hi3 ren2 nú2 tu3la3quia3 tán1”.
7 Jmɨ́1 lɨ21 jáun2 né3, ca3ngáɨh3 tsú2 siáh3 tsá2 jan2: “Hnú2 siáh3, ¿ha3 cónh3 ren2
hnú2 quioh21 juóu32 jná13?” Jáun2 tsá2 hí3 ca3ngáɨ3: “Ren2 jná13 quiún3 nio2
hña3láu3 lio21 cuú2miih21”. Jmɨ́1jáun2 ca3záɨh3 tsú2 siáh3 tsá2 hí3 la3 lá2: “Lá2
rón32 sí2 ca3tɨ21 hi3 ren2 hnú2, jmu3 hnú2 hi3 ren2 nú2 hnɨ32 nio2 hña3láu3 tsɨ21
quiú3 lio21 tán1”.
8 Jáun2 juo13 tsá2 quian21 tiá2 chun1 hí3 ca3juáh3: “Ha3 lánh3 rón32 jlánh1
cháunh23 chinh32 hnú2 hi3 ca3lɨ́n13 hnú2 jmúh13 la3 nɨ́2”.
Jáun2 jmɨ́1jáun2 ca3nia3 Jesús jáɨ13 jáun2 quioh21, hi3 ca3juáh3:
—Tsá2 zian2 hngá1máh3 lá2 jlánh1 bíh1 jan21 ñí1con2 tsá2mɨ3cuóun2 raɨnh21 la3
cónh3 bíh1 tsá2 tanh2 ta21 Dió32.
9 ”Jáun2 juanh32 jná13 ñí1con2 hnoh2 hi3 cun3quionh3 hi3 zia32 quián13 hnoh2
ñí1 hué21 lá2, jmúh13 hnoh2 hi3 lɨ3 zian2 tsá2 juonh21 náh2 re2 quiúnh1, jáun2 nɨ́1

má¹cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ tsá¹³ hi³ jáun² quián¹³ hnoh² né³, lɨ³ zian² bíh¹ tsá² lɨ́¹³
he³ náh² ñí¹ lɨ́¹³ zian² náh² cun³ jmɨ́¹hi³nio².
10 ”Nɨ́¹juáh³ zian² tsá² jmúh³² re² ta²¹ cun³quionh³ cú¹pih²¹ hi³ zia³² quioh²¹,
jáun² la³ má²chun¹ jáun² bíh¹ tsú² uá¹ cun³ ca³lɨ³ zia³² hliáun³ hi³ quioh²¹.
Tɨ³la³ tsá² tiá² jmu² hi³ chú³² cun³quionh³ cú¹pih²¹ hi³ zia³² quioh²¹ né³, sa³jun³
chun¹ bíh¹ tsú² nɨ́¹juáh³ ca³lɨ³ zioh² hliáun³.
11 Hi³ jáun² nɨ́¹juáh³ tiá² la³ jmuh²¹ yáh³ hnoh² re² ta²¹ hi³ zia³² quián¹³ náh²
ñí¹ hué²¹ lá², hi³ tiá² lin¹ nga³ quien², ¿lánh³ bíh¹ rón³² lɨ́¹³ hian³ náh² hú¹tá¹
hi³ quien² cu³tí³ nɨ́¹ má¹jáun²?
12 Nɨ́¹juáh³ tiá² la³ chun¹ yáh³ náh² hi³ jmúh¹³ hua³hí¹³ hi³ quioh²¹ tsáu²,
¿lánh³ bíh¹ rón³² lɨ́¹³ hian³ náh² hi³ lɨ́¹³ lɨ³ quián¹³ náh² hmóu³²?

Dió³² jɨ³ quɨe³ nɨ́²
(Mateo 6:24)

13 ”Hí¹ jan² tsáu² tiá² lɨ́¹³ ma³tí³² ñí¹con² gon³ juo¹³, quí¹ tiá² tɨ²¹ yáh³ tsɨ́³
tsú² tsá² jan², hi³ tsá² jan² né³, tɨ́³² lɨn³² bíh¹ tsɨ́³ tsú²; re² lɨn³² bíh¹ má²tí³² tsú²
héih³² quioh²¹ tsá² jan², hi³ tsá² jan² né³, tiá² ta²¹ tanh² yáh³ tsú². Jáun² né³,
cónh³ tiá² lɨ́¹³ bíh¹ hno³ náh² Dió³² cu³tsa³² quionh³ hi³ hniá¹ náh² hi³ zia³² ñí¹
hué²¹ lá².
14 Jmɨ́¹ má²lɨ́²juáh³ jáun² Jesús jáɨ¹³ nɨ́² né³, jáun² tsá² *fariseos cáun² lɨ́¹
ca³juú² ca³ngáɨ³² bíh¹ Jesús, quí¹hi³hliá² jlánh¹ ná¹hniá¹ tsú² quɨe³ hmóu³².
15 Hi³ jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³:
—Hnoh² tsá² lɨ́¹ ná¹haɨh³² náh² re² máh¹ ñí¹ ta³ ñí¹ tsáu², tɨ³la³ Dió³² cuá¹ñi³²
he³ ná¹lɨ́n²³ náh² hñu³ honh². Quí¹ zia³² bíh¹ hi³ lɨ́¹ ná¹lɨ́n²³ tsáu² hi³ jlánh¹
quien², tɨ³la³ Dió³² má¹ná¹, hí¹ cú¹pih²¹ yáh³ tiá² jéih³² hi³ jáun².

Héih³² quioh²¹ Dió³² jɨ³ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés

16 ”Jmɨ́¹ tɨ́² quien² bíh¹ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés, jɨ³ jáɨ¹³ quioh²¹ tsá² lɨn³
hí³ *tɨ³² jë¹ Dió³², ca³la³ tɨ³ jmɨ́¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ cuan³ Juan², tsá² jmɨ́¹ zion²
hí³ jmáɨ² tsáu². Jáun² la³ cun³ jmɨ́¹jáun² né³, ca³lɨ³liau³ hi³ tsá²ngɨ³ jú¹ chú³² hi³
ca³tɨ²¹ héih³² hi³ jmu² Dió³², hi³ jáun² tsá² jlánh¹ ná¹cueh³² pí³ né³, má²ná¹cah²³
bíh¹ jmáɨ¹ hi³ lɨ́¹³ tónh³² jo³cuo² Dió³².
17 ”Tɨ³la³ tɨ³ huán¹ bíh¹ tsɨ́³ hi³ tsa³hín³ la³jɨ́³² hi³ jniá³ chi³cuú² la³ má²quionh³
hngá¹máh³ lá², la³ cónh³ bíh¹ jáɨ¹³ hi³ rá¹tioh³ ñí¹ liei²¹ jáun².

Jesús hɨe³² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² hnió³ tsáun³ quionh³ ñí²cuo²
(Mateo 5:31-32; 19:1-12; Marcos 10:1-12; 1 Corintios 7:10-16)

18 ”Nɨ́¹juáh³ jan² tsá²ñuh² ca³tun³ ñí²cuo², hi³ jáun² jan³ jan² tsá²mɨ³ siánh³
siáh³, jáun² tsá² la³ hí³ lɨ́¹ jmu² tso³ juón¹ bíh¹. Hi³ nɨ́¹juáh³ zian² siáh³
jan² tsá²ñuh² ca³jan³ tsá²mɨ³ tsá² jmɨ́¹ ñí²cuo² tsá² hí³, jáun² tsá²ñuh² la³ hí³
má²lɨ́²jmú³ siáh³ tso³ juón¹ bíh¹.

Cáun² jáɨ¹³ ca³tɨn¹ Lá¹ jɨ³ tsá² hánh³

19 ”Jmɨ́¹ zian² jan² tsá² hánh³ jmɨ́¹ quɨh³² jmáh³la³ cá² ñí¹ hmɨh³² chú³² jniá³,
hmɨh³² zɨ́n¹³ pin³ hi³ lɨ́³ mí²ñi³² lino, hi³ cun³ tsa³háu² jlánh¹ jmɨ́¹ má²hiún²
tsú² tsɨ́³ hi³ jmu² jmáɨ¹.

20 Ja3bí1 jmɨ́1jáun2 jmɨ́1 zian2 jan2 tsá2 tia3mii2, tsá2 jmɨ́1 jmáɨ2 Lá1, hi3 jmɨ́1 lɨ́n3
mɨ3ho21. Tsá2 hí3 jmɨ́1 tsá2cuá2 hué32 ho3hñú13 quioh21 tsá2 hánh3 hí3.
21 Tsá2 tia3mii2 hí3 jmɨ́1 hnió3 cuh3 jmáh3la3 má32 suh32 ñeh2 mesa quioh21
tsá2 hánh3 hí3. Hí1 la3 tɨ3 tsáɨ2 jmɨ́1 já2táunh1 hi3 ziunh32 ñí1 lɨ́3 jáun2 mɨ3ho21
quioh21 tsú2.
22 Jmɨ́1 cá1chó21 jmáɨ1 hi3 jun3 tsá2 tia3mii2 hí3, jáun2 cua3taunh21 tsá2cuú2
tsá2ta3 Dió32 hi3 cua3quiáun32, hi3 tsa3cuá2 cáun2 ñí1 chu21 quionh3 hla1
Há2bran21. Ja3bí1 tsá2 hánh3 hí3 ca3jun3 siáh3, jáun2 ca3ñí1hón21 tsú2.
23 Tá1la3 má2cuá1má2tso2 tsú2 jáun2 tsɨ́3 quiu3juóu32 né3, ca3jɨ́e3 tsú2 tɨ3
chi3cuú2 ñí1 uóunh3, ñí1 cuá3 hla1 Há2bran21 quionh3 hla1 Lá1 hí3.
24 Jáun2 ca3hóh32 tiá3 lɨ́n32 hi3 ca3juáh3: “Hnú2 tia21 yeh3 Há2bran21, cuɨ́1 lɨ́n13
nú2 hi3 juo23 jná13, cuéh3 hnú2 Lá1 nɨ́2 jáɨ13 hi3 jmu3 jlɨh21 hna13 zí1cuo2 hi3
ja3hiéih3 zɨh32 jná13, hi3 jáun2 lɨ3 cuóuh3, quí1 jlánh1 cuá1má2tso1 jná13 tsɨn32 ñí1
chéɨ3 uóu32 lá2”.
25 Tɨ3la3 hla1 Há2bran21 hí3 ca3juáh3: “Hnú2 jón3, cháu1 hnú2 honh2 la3jɨ́32 hi3
chu21 jmɨ́1 zia32 quián13 tá1la3 jmɨ́1 zian2 nú2 jáun2, tɨ3la3 quioh21 Lá1 lá2 jmɨ́1
zia32 jmáh3la3 hi3 huáh2 tsɨ́3 bíh1. Ta3né32 má2cuá3 tsá2 lá2 re2 tɨn2; tɨ3la3 hnú2
má1ná1, ca3tɨn1 má1tsoh1 honh2.
26 Ja3bí1 zia32 cáun2 hná1 jëh3 jueh32 lɨn32 ja1 ñí1 tiauh1 dí2, hi3 jáun2 hí1 jan2
yáh3 tsá2 cuá3 ñí1 lá2 tiá2 lɨ13 ngá13 tɨ3 ñí1 nɨ́2, uá1 cun3 ca3lɨ3hnió3, sa3jun3 hí1
jan2 tsá2 tionh2 ñí1 nɨ́2 lɨ́13 ngá13 siáh3 tɨ3 lá2”.
27 Hi3 jáun2 tsá2 jmɨ́1 hánh3 hí3 ca3juáh3 siáh3: “Mɨ́23 jná13 ñí1con2 hnú2 tia21
yeh3, ¿há1 tiá2 zen13 hnú2 tiá3 Lá1 nɨ́2 hñú13 ñuh32 jná13,
28 ñí1 tionh2 hñá3 renh2 jná13, hi3 tsa3lienh3 tsú2 renh2 jná13? Hi3 jáun2 tiá2
ja3táunh1 tsú2 ñí1 cuá1má2tso1 jná13 lá2 tsɨn32”.
29 Tɨ3la3 hla1 Há2bran21 ca3juáh3: “Má2raunh32 bíh1 tsú2 liei21 quioh21 hla1
Moisés, jɨ3 jáɨ13 quioh21 tsá2 lɨn3 hí3 *tɨ32 jë1 Dió32 nɨ́2 siáh3; ¡cuɨ́1 nie13 tsú2 jáɨ13
jáun2!”
30 Jáun2 tsá2 hánh3 hí3 ca3juáh3 siáh3: “Tson2 bíh1 la3 má2lɨ́2juah21 hnú2 nɨ́2
tia21 yeh3 Há2bran21, tɨ3la3 nɨ́1juáh3 jan2 tsá2 má2ca3jenh13 ja1 tsá2 má2cá2tsan3
la3 tsó32 hi3 tsa3lienh3 tsá2 hí3, jáun2 cu3tí3 záɨ32 bíh1 tsú2 jmɨ́1 tsɨ́3”.
31 Jáun2 hla1 Há2bran21 ca3ngáɨ3 siáh3: “Nɨ́1juáh3 tiá2 hnió3 yáh3 tsú2 ne3 jáɨ13
quioh21 hla1 Moisés, sa3jun3 jáɨ13 quioh21 tsá2 lɨn3 hí3 tɨ32 jë1 Dió32 jmɨ́1tin2,
jáun2 sa3jun3 tónh32 bíh1 tsú2 ta21 jáɨ13 hi3 juáh3 jan2 tsá2 ca3jenh13 ja1 tsá2
má2cá2tsan3”.

17

Jesús hɨe32 jáɨ13 hi3 ca3tɨn1 tsá2 jmu2 hi3 tanh32 tsáu2 tso3
(Mateo 18:1-7, 18-35; Marcos 9:42)

1 Jmɨ́1jáun2 ca3záɨh3 Jesús tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 la3 lá2:
—Cu3tí3 tiá2 chau21 jmáɨ1 hi3 juáh13 hi3 tiú2uú2 zia32 hi3 jmu3 hi3 tánh32 tsáu2
tso3, tɨ3la3 jlánh1 juo23 tsá2 jmu2 hi3 tsá2mɨ3cuóun2 raɨnh21 tsú2 tanh32 tso3.
2 Jlánh1 bíh1 re2 sá1jmɨ́1 hi3 tónh32 tsú2 zié3 láɨ1 tsá2 la3 hí3, hi3 chí1hñéih23
cáun2 tá2 quɨ́n1 pa21 lɨ́n21, hi3 jáun2 jmɨ́1 taun3 tsú2 hñu3 jmɨ́2miih21 cha3 jmɨ́1
jmu3 tsú2 hi3 jan2 tsá1míh1 jmu3 tso3.

3 Jáun² jmúh¹³ hnoh² hua³hín¹³ hi³ tiá² jmúh¹³ náh² la³ jáun².
”Ñí¹juáh³ jan² renh² hnú² ca³jmú³ hlah³ ñí¹con² nú², hniáuh³² hlɨ́¹ lienh¹ nú²
tsú²; jáun² nɨ́¹juáh³ ca³za³ tsú² jmɨ́¹ tsɨ́³ né³, jáun² jmúh¹³ hnú² juenh² honh².
4 Uá¹jinh¹ quiau³ jéin³² cú² jmáɨ¹ jmu² tsú² hlah³ ñí¹con² nú², hi³ jáun² quiau³
jéin³² siáh³ mɨ³² tsú² uu³i³tso³ ñí¹con² nú², hi³ juáh³ tsú² hi³ tiú²uú² hi³ jmu³,
jáun² hniáuh³² bíh¹ jmúh¹³ hnú² juenh² honh² ñí¹con² tsú².

Ñí¹con² tsá² nio² cáun² tsɨ́³ zia³² pí³

5 Jmɨ́¹jáun² tsá² ná¹lɨ́n³ hí³ *tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Dió³² ca³záɨh³ la³ lá² Tɨ³² Juo¹³
dí²:
—Hnú² Tɨ³², jmúh¹³ hnú² hi³ tɨ³ lɨ³mí¹ niau²¹ cáun² tsɨ́³ jnoh¹.
6 Jáun² Jesús ca³juáh³:
—Sá¹ hi³ jmɨ́¹ ná¹tioh³ cáun² honh² náh², uá¹jinh¹ ma³pih²¹ lɨ́n²¹ la³ cun³ tí³
cá² máɨ³ mɨ³ mostaza, jáun² jmɨ́¹ lɨ́¹³ bíh¹ juoh¹ hnoh² hmá² sí² náɨ² lá²: “Cuɨ́¹
cáɨ² hnú² ñí¹ chi²¹ nɨ́², cuɨ́¹ cha³jná¹ hnú² hñu³ jmɨ́²miih²¹”, jáun² hmá² lá² jmɨ́¹
má²taunh¹³ bíh¹ hnoh² ta²¹.

Ta²¹ hi³ ca³tɨn¹ jan² tsá² quian²¹ jmu³

7 ”Nɨ́¹juáh³ zian² jan² tsá² quian²¹ náh², hi³ cuɨ́²ñí¹quiáh² hué³², ho³ hi³
cuɨ́²ñí¹jmú¹³ hua³hí¹³ jáh³ joh² náh² ñí¹ lɨ́³ ñí¹náɨ² quián¹³ náh², jáun² nɨ́¹
má¹cuanh³² tsá² hí³ ñéih³ né³, ¿tiá² né¹ hí¹ juouh³² náh² tsá² hí³: “Ña³², ñá²ñí³,
ñá²jmu³ má³²”?
8 Ján¹han²¹, tiá² juáh²³ yáh³ hnoh² la³ nɨ́², tɨ³la³ hnoh² dá² juáh³ la³ lá² bíh¹:
“Cuá²jmu³ hua³jan²¹ má³² hi³ cuh²¹ jná¹³, cuá²quih³² hmɨh³² tiáu², jáun² cuéh¹
hnú² la³jɨ́³² hi³ hnó³² jná¹³ má¹tɨ³ ñí¹jmu¹ jná¹³ má³². Jáun² nɨ́¹ má¹laɨ³² jáun²
jná¹³ má³² né³, má²jmúh¹³ hnú² siáh³ huen²”.
9 ¿Hí¹ hiáuh²³ tsá² quian²¹ hí³ tiá¹hmah¹ nɨ́¹juáh³ má²lɨ́²ma³tí³² la³jɨ́³² héih³²
quioh²¹ juo¹³? Tiá² lin¹ tiá¹hmah¹ hiáuh²³ yáh³ tsú².
10 Jáun² hnoh² né³, nɨ́¹juáh³ ma³tih²¹ náh² la³jɨ́³² héih³² hi³ ca³hian³, jáun²
má¹jáun² ca³tɨn¹ hnoh² juáh¹³ la³ lá²: “Jnoh¹ láɨ³ tsá² quian²¹ tiá² lin¹ ñí¹ jmu³
ta²¹, quí¹ cáun² ca³jmú¹³ jnoh¹ la³ cun³ hi³ jmɨ́¹ hniáuh²¹ má²ca³jmú¹³ bíh¹”.

Jesús jmah²³ quian³ tsá² lɨ́n³ mɨ́¹uɨ́³ mɨ³ho²¹ péin³

11 Jáun² ngau³ siáh³ Jesús juɨ³² má²húnˈ hi³ tsó³² tɨ³ já¹ juú² Jerusalén. Jáun²
ca³nga² tsú² hué¹³ tsá² hɨ́n¹³ tɨ³ Samaria, jɨ³ hué¹³ tsá² hɨ́n¹³ tɨ³ Galilea nɨ́².
12 Jmɨ́¹ cá¹chó²¹ tsú² jáun² ñí¹ nio¹ cáun² juú² míh¹, jáun² né³, quian³ tsá²
ná¹lɨ́n³ mɨ́¹uɨ́³ *mɨ³ho²¹ péin³ ca³ja³taunh²¹ má²janh² tɨ³ juɨ³² ñí¹ cuá¹ja³² jáun²
Jesús. Tá¹la³ tionh² ñí¹ uóunh³ jáun² tsú²,
13 ca³hléh³ tiá³, hi³ ca³juáh³:
¡Hnú² Tɨ³² Jesús, cuɨ́¹ ja² mií³ honh² hnú² quiú¹³ jnoh¹!
14 Jmɨ́¹ ca³jɨ́en³² jáun² Jesús tsá² hí³, jáun² ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Cuá²táunh¹ náh², cuá²ma³jnia¹³ náh² ñí¹con² mí²tsáu².
Jáun² tá¹la³ jmɨ́¹ má²hí¹tsá²táunh¹ jáun² hú¹ juɨ³² bíh¹ tsá² hí³, ca³lan³.
15 Jáun² jan² tsá² hí³ ca³jính³² tɨ³ ñí¹ zenh¹ Jesús jmɨ́¹ ca³jɨ́e³ jáun² hi³
má²laɨn³², hi³ hí¹hleh³² tiá³ lɨ́n³² hi³ hí¹má²quien² Dió³².

16 Jmɨ́¹ cuan¹ tsú² jáun² ta³ ñí¹ Jesús né³, ca³di³jñí³² hi³ ca³jmú³ cuá¹hin³
ca³la³ tɨ³ hué³², hi³ ca³cué³ tiá¹hmah¹. Tsá² ca³jính³² hí³ má¹ná¹, tsá² hɨ́n¹³ tɨ³
hué¹³ Samaria bíh¹.
17 Jáun² Jesús ca³ngáɨh³ tsá² hí³:
—¿Haun¹³ juáh¹³ tá¹ quian³ hnoh² má²laɨn³²? ¿Ha³ jinh¹ ja³taunh²¹ tsá² ñu³
hí³ né³?
18 ¿Hí¹ jmáh³la³ jan² tán¹ *tsá²cá²jo²¹ lá² uá¹ ca³jính³² hi³ ma³quien² Dió³²?
19 Jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³:
—Náu², cuánh². Má²laɨn³² nú², quí¹hliá² lɨ́²cháh¹ nú² cáun² honh² bíh¹.

Jmáɨ¹ hi³ zen³ Dió³² tsá² hau³ jáɨ¹³
(Mateo 24:23-28, 36-41)

20 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, tsá² *fariseos ca³ngáɨh³ Jesús, hi³ ca³juáh³:
—¿Lɨ́h³ zen³ Dió³² tsá² hau³ jáɨ¹³ hué³² lá² quiú¹³ dí²?
Jáun² Jesús ca³ngáɨ³:
—Chau²¹ bíh¹ jmáɨ¹ hi³ cuán¹³ tsá² má²ca³hión³² hí³ Dió³², tɨ³la³ jun³juáh¹³
lɨ́¹³ cú²tiú² cú²jan³² yáh³.
21 Sa³jun³ lɨ́¹³ juáh³ tsáu²: “Tɨ³ lá² má²cuá¹ho² tsú² jáɨ¹³”; sa³jun³ lɨ́¹³ juáh³ tsú²
siáh³: “Ñí¹ zio¹ má²cuá³ tsú²”. Quí¹ tsá² hí³ dá² má²ngɨ³² bíh¹ ja¹ quián¹³ hnoh².
22 Jmɨ́¹jáun² ca³záɨh³ tsú² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² la³ lá²:
—Chau²¹ jmáɨ¹ hi³ lɨ³ hniá¹ lɨ́n²¹ hnoh² hi³ jná¹³ Jon² tsá²mɨ³cuóun² já¹ñí³²
ná¹ ja¹ quián¹³ hnoh², uá¹jinh¹ cú² jmáɨ¹; tɨ³la³ tiá² cáun² lɨ́¹ lɨ́¹³ yáh³.
23 Má¹jáun² lɨ³ zian² tsá² juáh³: “Tɨ³ lá² má²cuanh³²”; ho³lá²dá² juáh³ tsú²
siáh³: “Tɨ³ ó³² má²cá²jnia³”. Tɨ³la³ ha³ lɨ́² lɨ́¹ cua³táunh¹ náh² cu³hna²¹ tsá² la³
hí³.
24 Quí¹ la³jmɨ́¹ hia³² sɨ́² quioh²¹ miíh³² jo²¹ cáun², hi³ jáun² taɨ³² ca³la³ tɨ³ jo²¹
cá² táun², la³ jáun² bíh¹ lɨ́¹³ nɨ́¹ má¹jaunh³² jná¹³ Jon² tsá²mɨ³cuóun².
25 Tɨ³la³ la³ñí¹ tín² ca³tɨn¹ jná¹³ má¹tso¹ lɨ́n²¹ tsɨn³²; hi³ tsá² zian² né³² zeh³
jná¹³ tɨ³ có³².
26 Quí¹ jmáɨ¹ hi³ jáunh¹³ jná¹³ Jon² tsá²mɨ³cuóun², lɨ́¹³ la³jmɨ́¹ lɨ²¹ jmáɨ¹ hi³ jmɨ́¹
zian² hla¹ Noé.
27 Tsá² jmɨ́¹ zian² jmɨ́¹jáun² cá² ñí¹ ca³tiánh³ ná¹cuú² ná¹hɨ́nh²³ bíh¹, hi³
ná¹jéinh³² siáh³ cuo², ja³ tsá² cuen² tsáu² jon² siáh³ hi³ jéinh³² cuo², ca³la³ ñí¹
cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ ca³hi³ Noé hñu³ cuó² jueh³² jáun². Jáun² jmɨ́¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹
hi³ ca³ja³tsauh²¹ jmáɨ² né³, la³jɨ́n³² bíh¹ tsá² hí³ ca³hiá² cá²tsan³.
28 Ja³bí¹ la³ jáun² siáh³ ca³lɨ³ jmáɨ¹ hi³ jmɨ́¹ zian² hla¹ Lot. Tsá² jmɨ́¹ zian²
jmɨ́¹jáun² uá²jaɨ³² cáun² lɨ́¹ ca³cuu³ ca³hɨnh³ bíh¹, hi³ cá² ñí¹ zia³² hi³ ná¹quí²
ná¹la³² bíh¹ jɨ³ hi³ tɨ́² hnaɨh³² siáh³; hi³ cá² ñí¹ zia³² hi³ ná¹jñí² ná¹hó²³ bíh¹
ca³tiánh³, hi³ cáun² ta²¹ tiá² lɨ³ hñú¹³ bíh¹ siáh³.
29 Tɨ³la³ jmɨ́¹ cuá¹han³ jáun² hla¹ Lot juú² Sodoma ñí¹ jmɨ́¹ cuá³ né³, jmɨ́¹jáun²
ca³ziú² cá²súh³² juɨ²¹ quɨ́n¹ azufre hi³ hún¹ sɨ́² chéi³ lɨ́n³² hi³ ca³súh³² chi³cuú².
Cun³quionh³ hi³ jáun² bíh¹ ca³hiá² cá²tsan³ la³jɨ́n³² tsá² hí³.
30 La³jmɨ́¹ ca³jmú³ jáun² tsá² hí³ bíh¹ jmu³ tsú² má¹jáun², jmáɨ¹ hi³ ma³jnia³²
jáun² Jon² tsá²mɨ³cuóun².
31 ”Nɨ́¹ má¹cá²chó³² jmáɨ¹ jáun² né³, tsá² cuá¹tsɨ²¹ tsáɨh³ hñú³ máɨ² tsáɨh³
quioh²¹, tiá² hniáuh³² yáh³ son¹³ hi³ tsa³quián³ hi³ nio² ñéih³ quioh²¹, hniáuh³²

la3ju̇32 cuon3 bíh1 tsú2; hi3 nḭ1juáh3 tsá2 cuá1hún1 ñí1náu̇2 né3, tiá2 hniáuh32 yáh3
tsánh32 tsú2 tu̇3 ñí1 zeh1 hñú13.
32 Jáun2 cháu1 náh2 honh2 la3 cun3 hi3 ca3quiúnh32 jáun2 hla1 tsá2mu̇3 ñí2cuo2
Lot hí3.
33 Nḭ1juáh3 tsá2 hnió3 lión32 hnga2 jmḭ2chí3 quioh21, tsá2 la3 hí3 tu̇3 tsa3hín3
bíh1, tu̇3la3 nḭ1juáh3 tsá2 já2hín3 jmḭ2chí3 quioh21 [cun3ñí1 hi3 ca3tu̇n1 jná13] né3,
tsá2 la3 hí3 bíh1 tu̇3 liáun3.
34 ”Juanh32 jná13 ñí1con2 hnoh2, hi3 má1ca3niéi2 jmáu̇1 jáun2, má1jáun2
má2ná1cuóun1 gon3 tsáu2 ñí1 jen3; jan2 tsá2 hí3 tsánh32 hñu3mu̇3cuú2, hi3 jan2
né3 tá1ron13 bíh1.
35 Nḭ1 má1jáun2 siáh3, gon3 tsá2mu̇3 ná1quiuh32 cán1; jan2 bíh1 tsá2 hí3 tsánh32,
hi3 jan2 né3 tá1zanh1 bíh1.
36 [Ja3bí1 má1jáun2, gon3 tsá2ñuh2 ná1jmu2 ta21 ñí1náu̇2, jan2 bíh1 tsá2 hí3
tsánh32 hñu3mu̇3cuú2, hi3 jan2 né3, tá1zanh1 bíh1.]
37 Jmḭ1 má2lḭ2niéi32 tsú2 jáun2 hi3 juáh3 Jesús la3 nḭ2, jáun2 ca3ngáu̇3 tsú2:
—Hnú2 Tu̇32, ¿ha3 dá2 jinh1 lḭ13 hi3 má2lḭ2juah21 hnú2 nḭ2?
Jáun2 Jesús ca3juáh3 siáh3:
—Lu̇3 lin1 bíh1 jmáu̇1 jáun2 la3jmḭ1 lḭ2 lin1 ñí1 rá2jún1 jáh3 cun3quionh3 hi3 jlánh1
cuú2 ngu̇h32 tú2jue32.

18

Jáu̇13 hi3 ca3tu̇n1 jan2 tsá2mu̇3 hnáu̇3 quionh3 tsá2 lḭn3 jue21

1 Hi3 jáun2 Jesús ca3hḭeh3 tsá2 hau̇n21 hí3 tu̇3 con2, hi3 ca3tu̇21 liéinh32 tsú2 Dió32
jmáu̇1 ca3la3 jḭ32, hi3 tiá2 hniáuh32 ma3tsan2 tsú2 tsḭ3. Jáun2 ca3jmú3 dí2 cáun2 jáu̇13,
2 hi3 lḭ3 la3 lá2:
—Jmḭ1 zian2 jan2 jue21 jmḭ1 cuá3 cáun2 juú2. Tsá2 lḭn3 jue21 hí3 tiá2 ta21 jmḭ1
tanh2 yáh3 Dió32, sa3jun3 jmḭ1 tanh2 bíh1 hó1ñí1 tsá2co1.
3 Ja3bí1 juú2 jáun2 jmḭ1 zian2 siáh3 jan2 tsá2mu̇3 hnáu̇3. Tsá2mu̇3 hí3 jmḭ1
tsá2ju̇en3 hiú2 cuóh32 lḭn32 jue21 hí3, hi3 jmḭ1 zau̇h32 dí2 jue21 hí3 la3 lá2: “Ma3ré13
tiá3 uu3mí2tsu̇32 quion21 jná13 quiúnh1 ná1 tsá2 hau2”.
4 Tu̇3la3 hliáun3 jmáu̇1 bíh1 ca3nga2 hi3 tiá2 jmḭ1 hei32 jue21 hí3 hi3 ma3re2 hniéi2
jáun2. Tu̇3la3 ca3chó32 jmáu̇1 hi3 ca3lu̇n13 jue21 hí3 la3 lá2: “Uá1jinh1 tiá2 ta21 tanh32
jná13 Dió32, sa3jun3 tanh32 jná13 hó1ñi32 tsá2co1,
5 tu̇3la3 cun3ñí1 hi3 jlánh1 hiú2 cuóh32 ja32 tsá2mu̇3 nḭ2 hi3 ñi3jmu1 liúnh1, hi3
jáun2 cu3tsa32 cuḭ1 má1ré13 jná13 cú2jueh32, hi3 jáun2 tiú2uú2 ja3ma3tsan2 tsú2
tsu̇n32 jná13”.
6 Jáun2 Tu̇32 Juo13 dí2 ca3juáh3:
—La3 jáun2 bíh1 ca3juáh3 jue21 hláu̇h1 hí3.
7 ¿Há1 tiá2 ma3re2 Dió32 hniéi2 quioh21 tsá2 má2ná1quiánh1 joh1, tsá2 ná1hiú2
ná1mu̇32 la3 huá2 la3 jma2? ¿Hí1 ma3lé3 tsú2 hi3 ma3hau3?
8 Juanh32 jná13 ñí1con2 hnoh2, hi3 tia3ju̇32 bíh1 ma3re2 Dió32 hniéi2 quioh21
tsá2 joh1. Tu̇3la3 nḭ1 má1jaunh32 jná13 Jon2 tsá2mu̇3cuóun2 né3, ¿hí1 chanh21 bíh1
jná13 tsá2 má2ná1taunh2 ta21 ñí1 hué21 lá2 nḭ1 má1jáun2?

Cáun2 jáu̇13 hi3 ca3tu̇n1 jan2 tsá2 fariseo quionh3 jan2 tsá2 chi2 hmah21

9 Hi^{3} jáun^{2} Jesús ca^{3}jmú^{3} cáun^{2} jáɨ^{13} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} jmɨ́^{1} ná^{1}lɨ́n^{23} hí^{3} hi^{3} chun^{1} hmóu^{32}, tsá^{2} jmɨ́^{1} ná^{1}lɨ́n^{23} hí^{3} hi^{3} jun^{3} lin^{1} yáh^{3} tsá^{2} siánh^{3}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2}:

10 —Jmɨ́^{1} zian^{2} gon^{3} tsá^{2}ñuh^{2} hi^{3} ca^{3}ñí^{1}lienh^{13} Dió^{32} hñu^{3} cuáh^{32} chín^{1}. Jan^{2} tsá^{2} hí^{3} tsá^{2} *fariseo, hi^{3} jan^{2} siáh^{3} *tsá^{2} chi^{2} hmah^{21}.

11 Tsá^{2} fariseo hí^{3} ca^{3}jmú^{3} zenh^{2} hi^{3} ca^{3}liéinh^{32} Dió^{32}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}: “Hnú^{2} Dió^{32} Juóu^{32} jná^{13}, cué^{23} jná^{13} tiá^{1}hmah^{1} hnú^{2} quí^{1} tiá^{2} lɨ́n^{3} yáh^{3} jná^{13} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́n^{3} tsá^{2} siánh^{3}, la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́n^{3} tsá^{2} háɨn^{2}, tsá^{2} hláɨh^{1}, tsá^{2} lɨ́^{1} jmu^{2} lɨ́^{1} tsau^{32} nɨ́^{2} siáh^{3}; sa^{3}jun^{3} lɨ́n^{3} jná^{13} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́n^{3} tsá^{2} chi^{2} hmah^{21} zenh^{2} ó^{32}.

12 Jná^{13} má^{2}hɨen^{21} tun^{3} jéin^{32} cun^{3} jña^{3} jmáɨ^{1}, hi^{3} jɨ́enh^{23} jná^{13} siáh^{3} ñí^{1}con^{2} hnú^{2} cáun^{2} la^{3} cun^{3} quia^{3} quioh^{21} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} láɨ^{23} ná^{1}”.

13 Tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} chi^{2} hí^{3} hmah^{21} ca^{3}ta^{3}zanh^{1} ñí^{1} uóunh^{3} ca^{3}lá^{2}, sa^{3}jun^{3} ca^{3}ziauh^{3} bíh^{1} tsá^{2} hí^{3} ñí^{1} chi^{3}cuú^{2}; hi^{3} jáun^{2} cáun^{2} ca^{3}ta^{3}dí^{1}quien^{2} ñí^{1} tsɨ́^{3} bíh^{1}, hi^{3} dí^{1}juáh^{23}: “¡Hnú^{2} Dió^{32}, cuɨ́^{1} ja^{2} miɨ́^{3} honh^{2} hnú^{2} ñí^{1}con^{2} jná^{13}, tsá^{2} ren^{2} ná^{1} tso^{3}!”

14 Jáun^{2} Jesús ca^{3}juáh^{3}:

—Juanh^{21} jná^{13} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}, tsá^{2} chi^{2} hí^{3} hmah^{21} bíh^{1} tsá^{2} má^{2}jɨ^{2} jmɨ́^{1} tsɨ́^{3} jmɨ́^{1} ngah^{21} hñú^{13}; tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} fariseo hí^{3} má^{1}ná^{1}, tiá^{2} jɨ^{2} yáh^{3} jmɨ́^{1} tsɨ́^{3} jmɨ́^{1} ngah^{21}. Quí^{1} tsá^{2} jmu^{2} pan^{1} hnga^{2}, tsá^{2} la^{3} hí^{3} tɨ^{3} má^{2}méih^{3} bíh^{1} hi^{3} quien^{2}; tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} tiá^{2} jmu^{2} quien^{2} hnga^{2} má^{1}ná^{1}, tsá^{2} la^{3} hí^{3} bíh^{1} tɨ^{3} jlánh^{1} lɨ^{3} quien^{2}.

Jesús má^{2}miih^{2} tsá^{1}míh^{1}
(Mateo 19:13-15; Marcos 10:13-16)

15 Ja^{3}bí^{1} jmɨ́^{1}jáun^{2} cua^{3}jan^{2} tsáu^{2} dáɨn^{2} jon^{2} ñí^{1}con^{2} Jesús, hi^{3} hnió^{3} tsú^{2} hi^{3} Jesús tin^{3} cuo^{2} dáɨn^{2}. Tɨ^{3}la^{3} jmɨ́^{1} ca^{3}jɨe^{3} jáun^{2} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2} tsú^{2} hi^{3} jmu^{2} tsá^{2} hí^{3} la^{3} jáun^{2} né^{3}, jáun^{2} ca^{3}jin^{3} tsú^{2} tsá^{2} ná^{1}jan^{2} hí^{3} dáɨn^{2}.

16 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}teh^{3} Jesús tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2}, hi^{3} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2}:

—Cuéh^{3} náh^{2} tsá^{1}míh^{1} nɨ́^{2} jáɨ^{13}, cuɨ́^{1} ja^{3}táunh^{1} ñí^{1}con^{2} jná^{13}, ha^{3} lɨ́^{2} jnɨ́^{2} náh^{2} juɨ^{32} quioh^{21}. Quí^{1} tsá^{2} lɨ́n^{3} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́n^{3} tsá^{1}míh^{1} nɨ́^{2} bíh^{1} lɨ́^{13} tónh^{32} jo^{3}cuo^{2} Dió^{32}.

17 Jú^{1} tson^{2} juo^{3} jná^{13} hnoh^{2}: Lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} tiá^{2} he^{2} héih^{32} quioh^{21} Dió^{32} la^{3}jmɨ́^{1} he^{2} tsá^{1}míh^{1}, tsá^{2} la^{3} hí^{3} cu^{3}tí^{3} tiá^{2} lɨ́^{13} hí^{3} jo^{3}cuo^{2} Dió^{32}.

Jan^{2} tsá^{1}ñú^{1} hánh^{3} liéinh^{32} Jesús
(Mateo 19:16-30; Marcos 10:17-31)

18 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}ngáɨ^{3} jan^{2} tsá^{2} chín^{1} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} *judíos ñí^{1}con^{2} Jesús, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—Hnú^{2} Tɨ^{32} chun^{1}, ¿he^{3} bíh^{1} hniáuh^{32} jmu^{1} jná^{13} hi^{3} jáun^{2} lɨ́^{13} lɨ^{3} zian^{2} jná^{13} la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1}hi^{3}nio^{2}?

19 Jáun^{2} Jesús ca^{3}záɨh^{3} tsá^{2} hí^{3}:

—¿He^{3} láɨh^{32} juáh^{3} hnú^{2} hi^{3} jná^{13} tsá^{2} chun^{1}? Hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tsá^{2} chun^{1} tiá^{2} zian^{2}, jɨ́^{32}la^{3} jan^{2} Dió^{32} bíh^{1} chun^{1}.

20 Má^{2}ñíh^{1} bíh^{1} hnú^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} rá^{1}juáh^{3} jáun^{2} héih^{32} quioh^{21} Dió^{32}, hi^{3} juáh^{3} la^{3} lá^{2}: “Ha^{3} lɨ́^{2} jmú^{2} náh^{2} juón^{1}, ha^{3} lɨ́^{2} jngɨh^{3} náh^{2} tsáu^{2}, ha^{3} lɨ́^{2} háɨn^{2} náh^{2}, ha^{3} lɨ́^{2} lɨ́^{1} ma^{3}tson^{13} náh^{2} jú^{1} tɨ́^{1}jáɨ^{2}, tianh^{32} náh^{2} ta^{21} ñeh^{2} mí^{2}ziúh^{2}”.

21 Jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—La^{3}jɨ́^{32} bíh^{1} hi^{3} nɨ́^{2} má^{2}ca^{3}ma^{3}ti^{21} jná^{13} la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1} míh^{2} ná^{1}.

22 Jmɨ́¹ má²lɨ́²niéi³² jáun² Jesús jë¹ tsá² hí³ né³, ca³juáh³:
—Cun³ jáun² zia³² bíh¹ cónh³ɨ́¹ cáun² hi³ hniáuh³² jmúh¹³ nú²: cuánh², cuá²hnáɨ¹ la³jɨ́³² hi³ zia³² quián¹³, hi³ jáun² tsoh³ quɨe³ jáun² ñí¹con² tsá² tia³mii², hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lɨ́¹³ lɨ³ hánh³ nú² hñu³mɨ³cuú². Nɨ́¹ má¹lɨ³² jáun² né³, ña³² cu³hna³² jná¹³.
23 Jmɨ́¹ má²lɨ́²niéi³² jáun² tsá² hí³ jáɨ¹³ nɨ́² né³, jlánh¹ hlaɨh³ ta³no¹ tsɨ́³, quí¹hliá² jlánh¹ hánh³.
24 Jmɨ́¹ ca³jɨ́e³ jáun² Jesús hi³ hlaɨh³ má²nio² tsɨ́³ tsá² hí³, jáun² ca³juáh³ la³ lá²:
—¡Hénh³ ma³ jlánh¹ juóuh³² hi³ hí³ jan² tsá² hánh³ jo³cuo² Dió³²!
25 Tɨ³ jlánh¹ bíh¹ huán¹ tsɨ́³ ngá¹³ jáh³ cánh¹ téh²³ tsú² camello chí² léh¹³ mɨ³quɨe³, la³ cónh³ bíh¹ hi³ hí³ jan² tsá² hánh³ jo³cuo² Dió³².
26 Jmɨ́¹ má²lɨ́²niéi³² jáun² tsá² tionh² hí³ jáɨ¹³ nɨ́² né³, ca³juáh³:
—Hi³ jáun² né³, ¿hin² bí¹ dá² tsánh² la³ lɨ́¹³ liáun³?
27 Jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³ la³ lá²:
—Zia³² hi³ tiá² lɨ́¹³ jmu³ tsá²mɨ³cuóun², tɨ³la³ Dió³² bíh¹ Tsá² tɨn² jmu³.
28 Hi³ jáun² Pé¹ ca³záɨh³ Jesús la³ lá²:
—Sá¹nɨ́² jɨe³, jnoh¹ má²ca³chá¹³ tɨ³ có³² la³jɨ́³² hi³ jmɨ́¹ zia³² quiú¹³, hi³ jáun² má²ngɨ́¹ jnoh¹ quiúnh¹ hnú².
29 Jáun² jmɨ́¹jáun² ca³záɨh³ siáh³ Jesús tsá² hí³ la³ lá²:
—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ lɨ³ua³ jan² tsá² má²ca³tú³ hñú¹³, hi³ má²ca³chan³ siáh³ jméi² mí¹ziú¹³, raɨnh²¹ tsú², ñí²cuo² tsú², jɨ³ jon² tsú² nɨ́² siáh³, cun³ñí¹ hi³ tónh³² tsú² tsáu² jo³cuo² Dió³²,
30 tsá² la³ hí³ tɨ³ hliáun³ hiáuh³ bíh¹ ñí¹ hué²¹ lá² la³ cónh³ bíh¹ hi³ má²ca³chá³ tsú² jáun² tɨ³ có³², hi³ jáun² má¹jáun² hiáuh³ tsú² siáh³ hi³ lɨ́¹³ zian² cun³ jmɨ́¹hi³nio².

Jesús juáh³ siáh³ ñí¹ má²hnaɨh³² jéin³² hi³ jún³
(Mateo 20:17-19; Marcos 10:32-34)

31 Hi³ jáun² Jesús ca³teh³ siáh³ tsá² quian³tun³ hí³ tɨ³ la³ có³², hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Sá¹nɨ́² jɨe³, ta³né³² má²hí¹uú²³ dí² tɨ³ já¹ juú² Jerusalén, ñí¹ lɨ́¹³ lɨ³tí³ ca³la³ jɨ́³² hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí² hi³ ca³jmú³ tsá² lɨn³ hí³ *tɨ³² jë¹ Dió³² jmɨ́¹tin², la³jɨ́³² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ Tsá² lɨ́n³ Jon² tsá²mɨ³cuóun².
32 Tsá² hí³ bíh¹ jɨenh³ tsá² judíos ñí¹con² *tsá²cá²jo²¹, hi³ qui³ cáuh³² tsú² cú²nga¹, hi³ tu³ hión³² tsú², hi³ tiu³ hñéi³² tsú²,
33 hi³ quiu³ pan³ tsú² siáh³, hi³ nɨ́¹ má¹lɨ³² jáun² né³, jngah³ tsú²; tɨ³la³ ñí¹ má²cá²hnɨ́² jmáɨ¹ jáun² má¹ná¹, jenh¹³ bíh¹ jná¹³ ja¹ hla¹.
34 Tɨ³la³ tiá² ca³ngɨ¹³ yáh³ tsá² hí³ hi³ ca³juáh³ jáun² Jesús la³ nɨ́², cu³tí³ tiá² ca³lɨ³tsɨn² bíh¹ tsú² he³ dá² jmɨ́¹ niéih³ jáɨ¹³ jáun², quí¹hliá² jáɨ¹³ jáun² jmɨ́¹ lɨ́³ jú¹ jnɨ² bíh¹ hi³ ca³tɨn¹ tsú².

Jesús jmah²³ jan² tsá² ten³ có³² juú² Jericó
(Mateo 20:29-34; Marcos 10:46-52)

35 Jmɨ́¹ má²ñí¹chau²¹ Jesús já¹ juú² Jericó. Can³² juɨ³² jáun² jmɨ́¹ cuá³ jan² tsá² ten³, hi³ jmɨ́¹ cuá¹mɨ³² cú¹dáɨn³.

36 Jmɨ́1 ca3náɨ32 jáun2 tsá2 ten3 hí3 hi3 juóun32 lɨ́n32 tsáu2 má2ñí1hí1já2táunh1,
jáun2 ca3ngáɨ3 he3 dá2 la3 lɨ́13.
37 Jáun2 tsáu2 ca3juáh3:
—Jesús, tsá2 ja3 juú2 Nazaret bíh1 cuá1ja32 ñí1zio1.
38 Jáun2 tsá2 ten3 hí3 ca3hléh3 tiá3 lɨ́n32 hi3 ca3juáh3:
—¡Hnú2 Jesús, jón2zɨ́h1 jón2cho1 hla1 Dá2vi21, cuɨ́1 ja2 mií3 honh2 hnú2 ñí1con2
jná13!
39 Jáun2 tsá2 hí1tsá2táunh1 hí3 chí1ján3 ca3jin3 tsá2 ten3 hí3, hi3 jmɨ́1 hnió3 tsú2
cuá32 tsá2 hí3 ta3máɨh3. Tɨ3la3 tsá2 ten3 hí3 má1ná1, tɨ3 lɨ3mí1 tiá3 ca3hléh3 bíh1
hi3 ca3juáh3:
—¡Hnú2 jón2zɨ́h1 hla1 Dá2vi21, cuɨ́1 ja2 mií3 honh2 hnú2 ñí1con2 jná13!
40 Hi3 jáun2 Jesús ca3náu2, hi3 ca3jmú3 héih32 hi3 tsa3quian3 tsú2 tsá2 ten3 hí3.
Jmɨ́1 cuan1 jáun2 tsá2 ten3 hí3 ta3ñí1 dí2 né3, ca3záɨh3 dí2 la3 lá2:
41 —¿He3 jmɨ́1 hnáuh2 hnú2 jmu1 jná13 ñí1con2 nú2?
Jáun2 tsá2 ten3 hí3 ca3ngáɨ3:
—Hnú2 Juóu32 jná13, hnó32 jná13 hi3 jnia3 siáh3 mɨ́1ñi32.
42 Jáun2 Jesús ca3záɨh3 tsá2 hí3:
—¡Cuɨ́1 jnia1 yáh3! Má2laɨn32 hnú2 quí1hliá2 lɨ́2cháh1 nú2 cáun2 honh2.
43 Hi3 jáun2 la3 cun3 jmɨ́1jáun2 bíh1 ca3jnia3 siáh3 mɨ́1ñí1 tsá2 hí3, jáun2 ngau3
cu3chin1 cu3hna21 Jesús hi3 hí1má2quien2 Dió32. Hi3 jáun2 ca3la3 jɨ́n32 tsá2 ca3jɨ́e3
hi3 jáun2 ca3ma3tsú2 ma3jónh32 Dió32.

19

Jesús jenh2 Zaqueo

1 Jmɨ́1 lɨ21 jáun2 né3, hi3 Jesús já1 juú2 Jericó.
2 Juú2 jáun2 jmɨ́1 zian2 jan2 tsá2 hánh3 jmáɨ2 Zaqueo. Tsá2 hí3 jmɨ́1 chín1
ñí1con2 *tsá2 chi2 hmah21.
3 Tsá2 hí3 jlánh1 ca3lɨ3hnió3 jɨ́e3 nɨ́1juáh3 hin2 dá2 tsánh2 hí3 Jesús; tɨ3la3 tiá2 lɨ3
yáh3 jɨ́en32 tsú2, quí1 juóun32 lɨ́n32 bíh1 tsáu2 jmɨ́1 ná1ngɨh32 ñí1 jáun2, hi3 hnga2
siáh3 Zaqueo hí3 jlánh1 tsa1; jáun2 tiá2 ca3lɨ3 yáh3 jɨ́en32 tsú2 Jesús.
4 Jáun2 cu3tsa32 chí1ján3 tsú2 cú2jueh32 ngau3, hi3 ja3uu32 tsɨ3 hmá2 sí2 náɨ2
chi21 tɨ3 juɨ32 ñí1 tsó21 Jesús, hi3 jáun2 lɨ́13 jɨ́en32 dí2, quí1hliá2 juɨ32 jaun32 ngá13
tsú2.
5 Jmɨ́1 cá1chó21 jáun2 Jesús ñí1 chi21 hmá2 jáun2 né3, ca3ziauh3 ñí1 tsɨ3 hmá2,
jáun2 ca3juáh3:
—Hnú2 Zaqueo, tia3juɨ32 son2 ñí1 nɨ́2, quí1 né32 ca3tɨn1 jná13 ñí1jnioh2 hñuh32
hnú2.
6 Jáun2 Zaqueo la3juɨ32 ca3son2 bíh1, hi3 ca3hen3 Jesús ca3la3 hiún2 lɨ́n32 tsɨ́3.
7 Jmɨ́1 ca3jɨ́e3 jáun2 tsá2 ná1ngɨh32 hí3 hi3 ngau3 Jesús hñú13 tsá2 hí3, jáun2
ca3ziu3 ca3hɨen3 dí2 Jesús, hi3 ca3juáh3:
—¿He3 láɨh32 sa3 hñú13 jan2 tsá2 ren2 tso3 bíh1 ngau3 tsá2 nɨ́2?
8 Jmɨ́1 cá1chánh21 jáun2 Zaqueo hñú13 né3, ca3jmú3 zenh2, hi3 ca3záɨh3 Jesús:
—Hnú2 Tɨ32, sá1nɨ́2 niéɨ2, ñí1con2 tsá2 tia3mii2 cué13 jná13 cá2tsó13 la3jɨ́32 hi3
zia32 quion21; hi3 ñí1con2 tsá2 má2ca3ma3can13 jná13 né3, cué13 jná13 siáh3
quiún3 nió3 la3 cónh3 bíh1 hi3 má2ca3háɨn32 jná13 jáun2 quioh21 tsú2.

9 Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá² ñí¹con² tsú²:

—Né³² má²liáun³ tsá² hñú¹³ hñú³ lá², quí¹ cu³tí¹³ bíh¹ jan² tsá² jón²zɨ́h¹
jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹ tsá² lá².

10 Quí¹ jná¹³, Jon² tsá²mɨ³cuóun², má²cuan² hi³ ja³hnáh³² ná¹ tsá² má²já²cuɨn³.
Hi³ ja³lion¹ tsá² la³ hí³ bíh¹ jná¹³ ja³.

Jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² zia³² hi³ nio² jo³cuo²
(Mateo 25:14-30)

11 La³ má²ná¹náɨ³² jáun² bíh¹ tsá² hí³ jáɨ¹³ hi³ cuá¹hleh³² jáun² Jesús, jáun²
ca³jmú³ siáh³ Jesús cónh³í¹ cáun² jáɨ¹³ ñí¹con² tsú², quí¹hliá² tsá² hí³ jmɨ́¹
má²ná¹lɨ́n²³ hi³ cu³diá²jan² bíh¹ ma³jnia³² Jesús hi³ hí³ bíh¹ dí² tsá² ca³hiáu³²
Dió³² hi³ hau³ jáɨ¹³, cun³ñí¹ hi³ jmɨ́¹ má²ñí¹chau²¹ jáun² Jesús já¹ juú² Jerusalén.

12 Hi³ jáun² bíh¹ ca³záɨh³ Jesús tsá² hí³ la³ lá²:

—Jmɨ́¹ zian² cá² mí¹zionh² tsá² cáun² hñú³ hi³ jmɨ́¹ ná¹quien². Jáun² jan²
tsá² hí³ ngau³ ñí¹ uóunh³, la³ tɨ³ hué³² siáh³, hi³ ca³ñí¹mɨ́² jáɨ¹³ hi³ lɨ́¹³ lɨ́n³ ta²¹
juú²co¹, hi³ hu²¹ cuo² ñí¹ hliáun³; hi³ nɨ́¹ má¹lɨ³² jáun² jáunh³.

13 Ñeh² bíh¹ hi³ tsó³² tsú² jáun² ca³teh³ quian³ tsá² quian²¹, hi³ ca³tsóh³
dí² ma³ cú² mei²¹ héih³² quɨe³ *cú¹tiáu² ñí¹con² ma³ quin³² ma³ jan³² tsú².
Jmɨ́¹jáun² ca³záɨh³ tsú² tsá² quian³ hí³: “Cuá²ma³hliáun¹³ náh² quɨe³ má²lɨ́²cué³
jná¹³ nɨ́², ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ jáunh¹³ jná¹³”.

14 Tɨ³la³ tsá²co¹ tsú² má¹ná¹, jmɨ́¹ ná¹hau² bíh¹. Hi³ jáun² jmɨ́¹ ngau²¹ tsá² hí³
né³, ca³zen³ tsú² tsá² ja¹ hmóu³² hi³ tsa³can³² jáɨ¹³, hi³ tsa³juah²¹ la³ lá²: “Cu³tí¹³
tiá² hnáu² jnoh¹ hi³ lɨ́n¹³ tsá² nɨ́² ta²¹ juú²co¹ jnoh¹”.

15 Tɨ³la³ cun³ jáun² ca³lɨ³hiáun¹ bíh¹ tsú² hi³ lɨ́n¹³ ta²¹; jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³,
jaunh³ siáh³ juú²co¹. Jmɨ́¹ cuanh²¹ tsú² jáun² né³, ca³teh³ siáh³ tsá² quian²¹
hí³, tsá² ca³cuéh³ tsú² hí³ quɨe³, hi³ ca³ngáɨ³ tsú² nɨ́¹juáh³ ha³ cónh³ ca³ta³tsaɨh²¹
tsú² ma³ quin³² ma³ jan³².

16 Jáun² tsá² ca³ma³jnia³² la³ñí¹ ta³ ñí¹ tsú² ca³juáh³ la³ lá²: “Hnú² juóu³²
jná¹³, má²zia³² cónh³í¹ cú² mei²¹ héih³² cú¹tiáu² la³ cónh³ bíh¹ hi³ jmɨ́¹ ca³cháh¹
hnú² jáun² jo³uón³² jná¹³”.

17 Jáun² tsá² má²lɨ́n³ hí³ ta²¹ ca³juáh³: “Jlánh¹ re² la³ nɨ́², hnú² bíh¹ jan² tsá²
quian²¹ chun¹. Jmu¹ jná¹³ hi³ hnú² lɨ́n¹³ ta²¹ ñí¹con² quia³ juú², quí¹hliá²
re² bíh¹ ca³jmuh³ hnú² cun³quionh³ cú¹pih²¹ hi³ ca³chá³ jná¹³ jáun² jo³ cuonh²
nú²”.

18 Jáun² siáh³ siáh³ jan² ca³ma³jnia³² ta³ ñí¹ tsú², hi³ ca³juáh³: “Hnú² juóu³²
jná¹³, má²zia³² hñá³ nio² hña³láu³ héih³² cú¹tiáu² la³ cónh³ bíh¹ hi³ jmɨ́¹
ca³cháh¹ hnú² jáun² jo³uón³² jná¹³”.

19 Ja³bí¹ ñí¹con² tsá² hí³ ca³juáh³ tsú² siáh³ la³ lá²: “Jmu¹ jná¹³ hi³ hnú² lɨ́n¹³
ta²¹ ñí¹con² hñá³ juú²”.

20 Jáun² ca³ma³jnia³² siáh³ jan² tsá² siánh³ siáh³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²: “Hnú²
juóu³² jná¹³, lá² nio² quɨe³ hi³ jmɨ́¹ ca³cuéh¹ hnú² jáun² jná¹³. Cáun² ca³tsáɨh³²
pá¹ñu²¹ bíh¹ jná¹³ quɨe³ jáun², hi³ ca³hmá³ jná¹³,

21 quí¹hi³hliá² juénh² jná¹³ hnú². Quí¹hliá² ño¹ jná¹³ hi³ hnú² jan² tsá² huáh²
tsɨ́³, hnú² jan² tsá² caun²³ hi³ tiá² ca³tɨn¹ nú² caun¹³, hi³ caun²³ hnú² siáh³
cáun² hi³ tiá² lɨ́²jñíh³”.

22 Jmí¹jáun² ca³juáh³ tsá² má²lín³ hí³ ta²¹: “Hnú² bíh¹ jan² tsá² quian²¹ hláɨh¹;
cun³quionh³ jëh² nɨ́² huen² bíh¹ hnú² rá¹tsɨ³² jná¹³ héih³² ñí¹con² nú².
Nɨ́¹juáh³
tson² ñíh¹ hnú² hi³ jná¹³ lín³ jan² tsá² huáh² tsɨ́³, jan² tsá² caun² cáun² hi³ tiá²
ca³tɨn¹, jan² tsá² caun² hi³ tiá² ca³jñí³,
23 hi³ jáun² jmí¹ hniáuh²¹ bíh¹ jmuh²¹ hnú² ta²¹ quɨe³ nɨ́² quion²¹ jná¹³,
uá¹jinh¹ hñú³ ñí¹ rá²tsɨ³² tsú² quɨe³ bíh¹ jmɨ́¹ cuá¹tionh² nú², hi³ jáun² jmɨ́¹
cuanh²¹ jná¹³ jmɨ́¹ má²lɨ́¹³ héih¹ jná¹³ hi³ má²tsɨn² quɨe³ quion²¹”.
24 Jáun² tsá² lín³ ta²¹ hí³ ca³jmú³ héih³² ñí¹con² tsá² tionh² ñí¹ jáun², hi³
ca³juáh³: “Quin³² náh² quɨe³ hi³ jmɨ́¹ nio² jo³cuo² tsá² lá², hi³ cueh¹ náh² tsá²
ca³ta³tsaɨh²¹ nɨ́² cú² mei²¹ héih³² quɨe³”.
25 Tɨ³la³ tsá² jmɨ́¹ tionh¹ hí³ ca³ngáɨ³: “Hnú² juo¹³ jnoh¹, já² má²zia³² bíh¹ cú²
mei²¹ héih³² quɨe³ quioh²¹ tsú²”.
26 Jáun² tsá² lín³ ta²¹ hí³ ca³juáh³ siáh³: “Juanh³² jná¹³, nɨ́¹juáh³ tsá² zia³² hi³
quioh²¹, tsá² la³ hí³ tɨ³ hliáun³ hiáuh³ bíh¹; tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ tsá² tiá² zia³² quioh²¹
né³, tɨ³ quin³ bíh¹ tsú² la³ cun³ cú¹pih²¹ hi³ zia³² quioh²¹ tsú².
27 Hi³ jáun² ca³tɨn¹ la³jín³² tsá² hau² jná¹³ hí³ né³, tsá² tiá² jmɨ́¹ hnió³ hí³ hi³
lɨn¹³ jná¹³ ta²¹ ñí¹con², cuá²quian³² náh² hi³ má¹tsán¹³ náh² ta³ ñi³² jná¹³ lá²”
—ca³juáh³ tsá² má²lín³ hí³ ta²¹.

Jesús má²hí³ já¹ juú² Jerusalén
(Mateo 21:1-11; Marcos 11:1-11; Juan 12:12-19)

28 Jmɨ́¹ má²lɨ́²juáh³ jáun² Jesús la³ nɨ́² né³, ngau³ siáh³ juɨ³² má²hún¹ hi³
chau²¹ tɨ³ Jerusalén.
29 Jmɨ́¹ má²ñí¹chau²¹ tsú² jáun² juú² Betfagé, juú² nio² má²janh² có³² máh³
míh¹ Olivos, ñí¹ nio¹ siáh³ juú² Betania, jáun² ca³zen³ tsú² gon³ tsá² haɨn²¹ hí³
tɨ³ con² hi³ tsa³táunh¹ chí¹ján³.
30 Hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Cuá²táunh¹ náh² juú² míh¹ nio² tɨ³ chí¹ján³ nɨ́², jáun² nɨ́¹ má¹ca³cha³táunh¹
náh² né³, chanh²¹ náh² jan² lo¹ búh¹ míh¹ hi³ cuá¹hñéih¹; jáh³ hí³ hí¹ jan² tiá²
hin² má²ca³ñi³tsɨn¹. Jáun² cuá²zanh¹ náh² jáh³ hí³, hi³ ñá¹jan³² náh² tɨ³ lá².
31 Nɨ́¹juáh³ zian² tsá² ca³ngáɨ³ ñí¹con² hnoh²: “¿He³ láɨh³² sa³ hnoh² yáh³
ná¹zanh¹ jáh³ nɨ́²?”, jáun² juoh¹ náh² tsú² la³ lá²: “Hliá² má²hniah³ ñí¹con² Tɨ³²
Juo¹³ bíh¹ jnoh¹ jáh³”.
32 Jáun² ja³taunh²¹ bíh¹ tsá² gon³ hí³, hi³ jáun² ca³chanh²¹ tsú² jan² lo¹ búh¹
míh¹ la³ cun³ hi³ má²lɨ́²juáh³ jáun² Jesús.
33 Hi³ jáun² jmɨ́¹ má²ná¹záɨnh³² tsú² lo¹ míh¹ hí³, jáun² ca³jɨ́e³² tsá² joh¹ jáh³,
jáun² ca³juáh³:
—¿He³ láɨh³² sa³ hnoh² yáh³ ná¹zanh¹ jáh³ nɨ́²?
34 Jáun² tsá² gon³ hí³ ca³ngáɨ³:
—Hliá² má²hniah³ ñí¹con² Tɨ³² Juo¹³ bíh¹ jnoh¹ jáh³.
35 Jáun² ca³ñí¹jan² tsú² lo¹ búh¹ míh¹ hí³ tɨ³ ñí¹ zenh¹ Jesús. Jmɨ́¹jáun²
ca³na³tsɨ́³ dí² ha¹ cu³hna²¹ jáh³ hí³. Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³zion³ dí² Jesús cu³hna²¹
jáh³.
36 Tá¹la³ jmɨ́¹ hí¹tsau³² jáun² Jesús tɨ³ já¹ juú² Jerusalén né³, ca³qui³ ca³ja³
tsáu² ha¹ hú¹ juɨ³² ñí¹ cuá¹tsau³² jáun² Jesús.

37 Jmɨ́¹ cá¹chó²¹ tsú² jáun² ñí¹ má²lɨ́³ dí¹jɨ²³ máh³ Olivos tɨ³ juɨ³² Jerusalén,
ca³la³ jɨ́n³² tsá² má²tanh² ta²¹ Jesús ca³ma³liáu³² hi³ hléh³² ca³la³ tiá³ lɨ́n³², hi³
hiún² lɨ́n³² tsɨ́³ tsú² ca³ma³tsu³ ma³jónh³² Dió³² ca³tɨ²¹ la³jɨ́³² hua³jueh³² hi³
má²ca³jɨ́e³ jáun².
38 Hi³ ca³juáh³ tsú² la³ lá²:
—¡Cuɨ́¹ lɨ³ quien² bíh¹ Tsá² lɨ́n³ Re²¹, Tsá² cuá¹ja³² cun³quionh³ héih³² quioh²¹
Dió³² Juo¹³ dí²! ¡Cuɨ́¹ tionh¹ bíh¹ tsá² zian² hñu³mɨ³cuú² cáun² hi³ re² hi³ tɨn²!
Hénh³ ma³ chun¹ Dió³² Tsá² cuá³ hñu³mɨ³cuú².
39 Jáun² ja¹ ñí¹ hí¹tsá²táunh¹ tsú² jáun² jmɨ́¹ zian² ma³ jan² tsá² *fariseos, hi³
ca³juáh³:
—Tɨ³², má²né³² jin³² tsá² hí¹hleh³² nɨ́² la³ nɨ́².
40 Tɨ³la³ Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³:
—Jná¹³ juanh³², sá¹ hi³ tsá² lá² hí¹já²táunh¹ ta³máɨh³ dúh¹, jáun² hí¹ la³ tɨ³
quɨ́n¹ yáh³ jmɨ́¹ má²hléh³² tiá³.

Jesús ho² hi³ ca³tɨn¹ juú² Jerusalén

41 Jmɨ́¹ má²ñí¹chau²¹ jáun² Jesús já¹ juú² Jerusalén né³, ca³jɨ́e³ tɨ³ ñí¹ nio¹ juú²,
hi³ jáun² ca³hó³.
42 Jmɨ́¹jáun² ca³juáh³ la³ lá² hi³ ca³tɨn¹ juú² jáun²:
—¡Hen³ ma³ chú³² sá¹ hi³ jmɨ́¹ lɨ³ ñíh¹³ hnú² né³² ha³ lánh³ rón³² lɨ́¹³ niau²¹
tie³ quián¹³, uá¹jinh¹ má²hia³ jáun¹³ lɨ́n³² jmɨ́¹ hniáuh²¹ hi³ lɨ³ ñíh¹³ hnú²! Tɨ³la³
ca³tɨn¹ hnú² má¹ná¹, má²ná¹hmá¹ bíh¹ hi³ jáun² ta³né³².
43 Quí¹ chau²¹ jmáɨ¹ hi³ ja³táunh¹ tsá² jmu³ hniéi² quiúnh¹ hnú²; tsá² hian²
tsɨ́³ hí³ qui³ quéɨh³² hnú², hi³ jmu³ siáh³ ta³² lɨ́³ quɨ́n¹ tɨ³ coh³ hiah³² quián¹³
hnú² nɨ́². Hi³ jáun² cun³quionh³ ta³² jáun² uú³ tsú² hi³ tsa³tiónh³² hi³ jmu³
hniéi² quiúnh¹ hnú², hi³ jmu³ tsú² ná¹pɨ́² ná¹danh³² cu³ jéin³ quián¹³ hnú².
44 Tsá² hí³ bíh¹ qui³ tóh³² tiú² jóh³², hi³ ma³hiá² ma³tsan² tsú² tsá² zian² nɨ́²
ñí¹con² hnú², hi³ jmu³ tsú² hi³ hí¹ cá² máɨ³ quɨ́n¹ tiú²uú² ná¹tsɨ²¹ ñí¹ quɨ́n¹
raɨnh²¹, quí¹ cun³ñí¹ hi³ tiá² ca³lɨ³tsɨn² yáh³ hnú² jmáɨ¹ hi³ cuan³ Dió³² ta³
máh¹ nú².

Jesús má²jɨ² cuáh³² chín¹
(Mateo 21:12-17; Marcos 11:15-19; Juan 2:13-22)

45 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³hi³ Jesús hñu³ cuáh³² chín¹, hi³ jáun² ca³ma³liáu³² hi³
ca³chu³ ca³huen³ tsá² jmɨ́¹ ná¹jmu² ná¹hna² hí³ ñí¹ jáun²;
46 hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³: “Hñú³ quion²¹ jná¹³ dí¹chan¹ hi³ liéih³² tsú²
jná¹³ bíh¹”; tɨ³la³ hnoh² né³, tá²hláu² quioh²¹ háɨn² bíh¹ má²ca³jmuh³ náh².
47 Jmɨ́¹jáun² ca³ma³tɨn² Jesús tsáu² cun³ tsa³háu² hñu³ cuáh³² chín¹ jáun²;
tɨ³la³ tá¹la³ jáun² jmɨ́¹ má²ná¹hnauh² tsá² ná¹lɨ́n³ mi³jmú³ tsɨ́³, quionh³ tsá²
ná¹lɨ́n³ tɨ³² liei²¹, jɨ³ tsá²tan²¹ nɨ́², hi³ ha³ lánh³ rón³² lɨ́¹³ jngɨh³ dí² Jesús.
48 Tɨ³la³ tiá² choh²³ yáh³ tsú² ha³ lánh³ rón³² lɨ́¹³ jngɨh³ Jesús, quí¹hliá² la³jɨ́n³²
bíh¹ tsáu² ná¹lɨ́²hiún² lɨ́n³² tsɨ́³ hi³ ná¹náɨ³² jë¹ Jesús.

20

Nga² tsáu² ñí¹con² Jesús hi³ ha³ jinh¹ hiauh³ dí² jáɨ¹³ hi³ ho²
(Mateo 21:23-27; Marcos 11:27-33)

1 Ca³chó³² cáun² jmáɨ¹ hi³ jmɨ́¹ cuá¹má²tɨn² Jesús tsáu² hñu³ cuáh³² chín¹,
hi³ jmɨ́¹ cuá¹hɨeh³² tsú² tsáu² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³². Jáun² jmɨ́¹jáun²
ca³cua³taunh²¹ tsá² ná¹lɨ́n³ mi³jmú³ quionh³ tsá² ná¹lɨ́n³ tɨ³² liei²¹, jɨ³ la³
má²quionh³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú² nɨ́² siáh³.

2 Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Juah²¹ neh²¹, ¿hin² ca³cué³ héih³² hi³ jmuh³² hnú² ta²¹ nɨ́²? ¿Hin² tsánh²
ca³cué³ jáɨ¹³ hi³ hauh³² hnú² nɨ́²?

3 Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Ja³bí¹ jná¹³ siáh³ nga¹ cáun² jáɨ¹³ ñí¹con² hnoh². Juah²¹ tín² hnoh² neh²¹:

4 ¿Hin² tsánh² ca³ze³ hla¹ Juan² hi³ cua³zion³ tsáu² jmáɨ²? ¿Hí¹ Dió³², ho³
tsá²mɨ³cuóun² uá¹?

5 Tɨ³la³ tsá² hí³ né³, cáun² lɨ́¹ ca³juu³ ca³hlénh³ ja¹ má²tún² hmóu³² bíh¹, hi³
ca³juónh³ la³ lá²:

—Nɨ́¹juáh³ hi³ juáh¹³ dí² hi³ Dió³² bíh¹ ca³ze³ tsú², jáun² tsá² nɨ́² né³ lɨ́¹³ nga³:
“Hi³ jáun² né³, ¿he³ láɨh³² sa³ tiá² ta²¹ ca³tianh³² yáh³ náh² tsú²?”

6 Hi³ nɨ́¹juáh³ juáh¹³ dí² siáh³ hi³ tsá²mɨ³cuóun² bíh¹ ca³zen³ tsá² hí³, jáun²
quɨ́n¹ bíh¹ qui³ jláɨ³² dí² la³jɨ́n³² tsáu² lɨ́¹³, hi³ jngah³ tsú²; quí¹ jɨ³lɨn² tsáu² bíh¹
ná¹lɨ́n²³ hi³ hla¹ Juan² jmɨ́¹ lɨ́n³ jan² *tɨ³² jë¹ Dió³².

7 Hi³ jáun² cu³tsa³² tiá² ñi³² bíh¹ dí² cú²jueh³² ca³záɨh³ Jesús.

8 Jáun² Jesús né³, ca³juáh³ siáh³:

—Hi³ jáun² sa³jun³ jná¹³ yáh³ juanh²¹ siáh³ hi³ hin² tsánh² ca³cué³ jáɨ¹³ hi³
jmu² jná¹³ la³jɨ́³² ta²¹ lá².

Jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² hláɨh¹
(Mateo 21:33-44; Marcos 12:1-11)

9 Jáun² la³ cun³ jmɨ́¹jáun² ca³hléh³ Jesús ñí¹con² tsá² tionh² hí³ ñí¹ jáun², hi³
ca³jmú³ tsú² cáun² jáɨ¹³ lɨ́³ la³ lá²:

—Jmɨ́¹ zian² jan² tsá² ca³jñí³ mɨ³ uóun²jɨeh¹³ ñí¹náɨ² quioh²¹. Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun²
né³, ca³quiú² tsú² ñí¹náɨ² jáun² jo³cuo² tsá² lɨ́¹³ jmu³ ta²¹, hi³ jáun² tsá² jmu²
hí³ ta²¹ né³, jmɨ́¹ ma³hmah¹ ca³lá² quioh²¹ ñí¹náɨ² jáun² cun³quionh³ hi³ jɨ́enh³²
cú¹pih²¹ la³ cun³ hi³ ló³² jáun². Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² jáɨ¹³ la³ nɨ́² né³, ngau³ bíh¹ tsú²,
hi³ jáun² ca³lén³ ué³.

10 Jmɨ́¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ ca³láu² mɨ³ uóun²jɨeh¹³ né³, jáun² ca³zen³ tsú² jan²
*tsá² má²ná¹hlánh¹ joh¹ ñí¹con² tsá² ca³cuéh³ tsú² hí³ ñí¹náɨ² jáun², hi³ tsa³máɨ¹
ca³lá² hi³ má²ca³láu² jáun², la³ cun³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² quioh²¹ ñí¹náɨ². Tɨ³la³
tsá² ná¹jmu² hí³ ta²¹ má¹ná¹, ca³qui³ ca³quiunh³ bíh¹ tsá² zéin¹ hí³ tsá² quioh²¹
ñí¹náɨ², hi³ jáun² lɨ́¹ haɨ²¹ cuá² ta³ bíh¹ tsú² ca³chanh³ dí².

11 Jáun² tsá² quioh²¹ hí³ ñí¹náɨ² né³, ca³zen³ siáh³ jan² tsá² joh¹. Jmɨ́¹ cá¹chó²¹
jáun² siáh³ tsá² hí³ né³, siáh³ bíh¹ siáh³ ca³qui³ ca³quiunh³ tsú² tsá² hí³, hi³ ca³tu³
ca³hión³² dí² jú¹ hlah³ jú¹ hó³², jáun² lɨn²¹ bíh¹ siáh³ tsá² hí³ ca³jính³².

12 Jáun² ca³zen³ tsú² siáh³ cónh³í¹ jan² tsá² joh¹, tɨ³la³ tsá² ca³hiauh³ hí³ ñí¹náɨ²
má¹ná¹, cun³ jáun² ca³quiunh³ bíh¹ siáh³ tsá² hí³ ca³la³ ca³cuɨ́nh³, hi³ ca³chin²
dí² tɨ³ cheih³² hué³².

13 ”Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³lín¹³ tsá² quioh²¹ hí³ ñí¹náɨ² la³ lá²: “¿He³ lí¹³ jmu¹
jná¹³ juáh¹³? Cu³tsa³² jón³² huen² jná¹³ cú²jueh³² cuí¹ zein²¹, tsá² jlánh¹ hno³
jná¹³ lín³². Len³ jná¹³ ho³sa³ tanh¹³ bíh¹ tsú² ta²¹ jón³² jná¹³ ní¹ má¹ca³jɨen³²”.
14 Tɨ³la³ jmí¹ ca³jɨen³² jáun² tsá² ná¹jmu² hí³ ta²¹ jon² tsá² quioh²¹ ñí¹náɨ² né³,
ca³juu³ ca³hlénh³ ja¹ má²tún² hmóu³², hi³ ca³juáh³: “Já² tsá² ní² bíh¹ lɨ³quioh²¹
ñí¹náɨ² lá² ní¹ má¹jun² jméi²; chú³² cuí¹ jngɨh¹³ dí² tsú², hi³ jáun² lɨ³ quiú¹³ dí²
ñí¹náɨ² lá²”.
15 Jáun² la³juɨ³² ca³chin² tsú² tsá² hí³ tɨ³ cheih³² ñí¹náɨ² jáun², hi³ ca³jngɨh³ dí²
tiáunh¹.
[Jmí¹ lɨ²¹ jáun², ca³ngáɨ³ Jesús ñí¹con² tsá² hí³:]
—¿He³ lín²³ hnoh² jmu³ tsá² quioh²¹ hí³ ñí¹náɨ² ñí¹con² tsá² ca³jmú³ hí³ la³
jáun²?
16 Tsá² hí³ dá² jáunh³ bíh¹, hi³ ja³ma³tsan² tsú² tsá² jmu² hí³ ta²¹ ñí¹náɨ²
quioh²¹, hi³ jáun² tsá² siánh³ bíh¹ cuéh³² tsú² cú²jueh³² ñí¹náɨ² jáun².
Jmí¹ má²lí²niéi³² jáun² tsá² tionh² hí³ ñí¹ jáun² jáɨ¹³ hi³ má²lí²hléh³² jáun²
Jesús, jáun² ca³juáh³:
—¡Ha³ lí² cuí¹ lí¹³ bíh¹ la³ ní²!
17 Tɨ³la³ Jesús ca³jɨe³ chí¹tiá³ ñí¹ ñí¹ tionh¹ tsá² hí³, hi³ ca³juáh³:
—¿Ha³ bí¹ lánh³ rón³² ngɨ²³ náh² jáɨ¹³ ñí¹ rá¹juáh³ jáun² Sí² quioh²¹ Dió³² la³
lá² dúh¹?:
Quín¹ hi³ tiá² ca³jeih²¹ jáun² tsá² ná¹lín³ tɨ³² hiah³²,
ta³né³² má²lí³ cá² máɨ³ quín¹ hi³ jlánh¹ bíh¹ quien² bíh¹,
quín¹ hi³ hu²¹ cuoh¹ hiah³².
18 Hi³ jáun² lɨ³ua³ jan² tsá² cá²hính³² quionh³ quín¹ jáun², ca³la³ juoh¹ mí¹
siún¹ nio² bíh¹ tsú² lí¹³; hi³ ní¹juáh³ quín¹ jáun² la³ ca³táh³ ñí¹ quioh²¹ jan² tsáu²
né³, jáun² ca³la³ juɨ²¹ nio² bíh¹ tsú² lí¹³.
19 La³ cun³ jmí¹jáun² jmí¹ hnió³ tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ la³ má²quionh³ tɨ³² liei²¹
hi³ zanh³ Jesús, quí¹hi³hliá² ca³lɨ³tsɨn² tsú² hi³ Jesús má²lí²jmú³ cáun² jáɨ¹³ hi³
ca³tɨn¹ hí³ dí²; tɨ³la³ tiá² lɨ³ yáh³ zanh³ tsú² Jesús, quí¹hi³hliá² juénh² tsú² tsá²
ná¹ngɨh³² hí³.

Jesús juáh³ hi³ ca³ta¹ dí² má¹hmah²¹ ñí¹con² tsá² chi² hmah²¹
(Mateo 22:15-22; Marcos 12:13-17)

20 Jáun² cu³tsa³² ca³zen³ tsú² cú²jueh³² tsá² tsa³cá² tsa³lian² Jesús, hi³ tsa³jmú³
tsú² la³juah²¹ dúh¹ tsá² chun¹. Jáun² tsá² hí³ ca³can³ re² lín³² hua³hí¹³ jë¹ Jesús,
ní¹juáh³ ní² lí¹ ca³hléh³ tsú² cáun² jáɨ¹³ tiá² ca³tɨ²¹, hi³ jáun² lí¹³ jɨenh³ dí² ñí¹con²
tsá² lín³ ta²¹.
21 Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³ ñí¹con² Jesús:
—Hnú² Tɨ³², né¹ jnoh¹ hi³ jmáh³la³ jú¹ tson² bíh¹ hɨeh³² hnú²; hi³ né¹ jnoh¹
siáh³ hi³ tiá² jmuh³² hnú² hi³ quien² jan² hi³ jan² tiá² quien², tɨ³la³ hnú² bíh¹
hɨeh³² tsáu² jú¹ tson² hi³ ca³tɨ²¹ juɨ³² quioh²¹ Dió³².
22 Jáun² juáh¹³ hnú² neh²¹: ¿Hí¹ ca³tɨ²¹ má¹hmah²¹ jnoh¹ quɨe³ hi³ mɨ³² *tsá²
cuá¹lín³ mɨ³chí¹ juú² Roma, ho³ tiá² hniáuh³²?
23 Tɨ³la³ Jesús má¹ná¹, ca³lɨ³tsɨn² bíh¹ hi³ hlah³ hi³ ná¹quionh² chí¹ tsá² hí³,
jáun² ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—[¿He³ láɨh³² sa³ cá² lau²³ hnoh² jná¹³?]

24 Hɨe¹ náh² cáun² *cú¹tiáu² neh²¹. ¿Hin² mɨ³ ñí¹ tá²láɨ¹ ñí¹ lá², hi³ hin² hi³
jmáɨ² tón³² lá² siáh³?
Jáun² né³, tsá² hí³ ca³ngáɨ³:
—Quioh²¹ tsá² cuá¹lɨ́n³ hí³ mɨ³chí¹ bíh¹ nɨ³².
25 Jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³ la³ lá²:
—Jáun² cuéh³ náh² tsá² cuá¹lɨ́n³ mɨ³chí¹ la³ cun³ hi³ ca³tɨn¹ hiáuh³, hi³ cuéh³
náh² siáh³ Dió³² la³ cun³ hi³ ca³tɨn¹.
26 Hi³ jáun² tiá² ca³láɨh¹³ yáh³ tsá² hí³ hi³ jmɨ́¹ ca³ jmɨ́¹ lan³ Jesús ta³ ñí¹ tsá²
tionh² hí³ ñí¹ jáun²; hi³ jáun² lɨ́¹ ca³ta³ná¹jɨe³² bíh¹ tsú² jmɨ́¹ má²lɨ́²juáh³ jáun²
Jesús la³ nɨ́². Jáun² tie³ bíh¹ ta³tonh¹ tsú² cú²jueh³².

Nga² tsáu² ca³tɨ²¹ hi³ jenh¹³ tsú²
(Mateo 22:23-33; Marcos 12:18-27)

27 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, cua³taunh²¹ ma³ jan² tsá² *saduceos hi³ cua³jɨen³ Jesús.
Tsá² cu³ nió³ tsá² saduceos hí³ tiá² ta²¹ haɨh²¹ yáh³ hi³ jenh¹³ tsá² má²cá²tsan³;
hi³ jáun² bí¹ jlánh¹ ca³ñí¹ngah¹ dí² Jesús jáɨ¹³ lá²:
28 —Hnú² Tɨ³², ñí¹ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés rá¹juáh³ nɨ́¹juáh³ jan² tsá²ñuh²
ca³jun³ ta³ tiá² ca³lɨ³zian² jon² quionh³ tsá²mɨ³ ñí²cuo², jáun² tsá²ñuh² dá¹jon²¹
hla¹ hí³ ca³tɨn¹ jan³ siáh³ tsá²mɨ³ hí³, hi³ jáun² lɨ³zian² jon² hi³ ca³tɨn¹ hla¹ hí³.
29 Jáun² né³, jmɨ́¹ zian² cá² mí¹zionh² tsá²ñuh² hi³ jmɨ́¹ ná¹lɨ́n³ quiaun³
má²tún² raɨnh²¹ jan² jméi² mí¹ziú¹³. Tsá² má²ján³ né³, ca³jan³ tsá²mɨ³, tɨ³la³
ca³jun³ bíh¹ tsú², hí¹ jan² yáh³ jon² tsú² tiá² ca³lɨ³zian².
30 Jáun² dá¹jon²¹ bíh¹ tsú² ca³jéinh³² siáh³ cuo² quionh³ tsá²mɨ³ hnáɨ³ hí³.
Ja³bí¹ ca³jun³ bíh¹ siáh³ tsá² hí³, hí¹ jan² yáh³ jon² tiá² ca³lɨ³zian².
31 Jáun² tsá² ñí¹ má²gáun³ hí³ né³, ca³jan³ siáh³ tsá²mɨ³ hí³. Siáh³ bíh¹ siáh³
ca³jun³ tsá²ñuh² hí³. La³ jáun² bíh¹ lɨ³ quioh²¹ tán¹ quiaun³ tsá² hí³, hi³ hí¹ jan²
yáh³ jon² tsá² quiaun³ hí³ tiá² ca³lɨ³zian².
32 Jáun² ñí¹ ca³táuh³ né³, jun³ bíh¹ siáh³ tsá²mɨ³ hí³ hnga².
33 Hi³ jáun² né³, nɨ́¹ má¹tɨ³ ñí¹ ca³jenh¹³ tsú² ¿hin² dá² tsánh² tsá² quiaun³
hí³ lɨ́¹³ ñí²cuo² tsá²mɨ³ hí³, quí¹ tán¹ quiaun³ bíh¹ tsá²ñuh² hí³ ca³jéinh³² cuo²
quionh³ tsá²mɨ³ hí³?
34 Hi³ jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³ la³ lá²:
—Ñí¹ hué²¹ lá² bíh¹ jaun³² jéinh³² tsá²mɨ³ tsá²ñuh² cuo²,
35 tɨ³la³ tsá² ca³tɨn¹ hi³ tsánh³² ñí¹ chu²¹ nɨ́¹ má¹ca³jenh¹³ ja¹ tsá² má²cá²tsan³
né³, tsá² la³ hí³ tiú²uú² cuo² jéinh³² yáh³, sa³jun³ cuen³ bíh¹ tsú² siáh³ jon² hi³
jéinh³² cuo²,
36 quí¹ ñí¹ jáun² hí¹ jan² yáh³ tiú²uú² hin² jún³. Quí¹ má¹jáun² lɨ́n¹³ tsú²
la³jmɨ́¹ lɨ́n³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² bíh¹. Jon² Dió³² bíh¹ má²lɨ́n¹³ tsú², quí¹hliá²
má²ca³jenh¹³ tsú².
37 Ta³bí¹ hnga² hla¹ Moisés yáh³ ca³hléh³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² jenh¹³ ja¹ tsá²
má²cá²tsan³, ñí¹ rá¹juáh³ jáun² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨ²¹ sɨ́² hia³² ja¹ hmá² ton². Ñí¹ jáun²
rá¹juáh³ hi³ Dió³² Juo¹³ dí² lɨ́n³ Dió³² ñí¹con² Há²bran²¹, Isaac, jɨ³ Jacob nɨ́² siáh³.
38 Quí¹ Dió³² dá² lɨ́n³ Dió³² Juo¹³ tsá² zian² bíh¹, tiá² lɨ́¹³ yáh³ lɨ́n³ tsú² Dió³²
Juo¹³ tsá² má²jún¹. Quí¹ ñí¹con² Dió³² ca³la³ jɨ³lɨn² bíh¹ tsáu² ná¹liéih²¹.
39 Jmɨ́¹jáun² né³, ma³ jan² tɨ³² liei²¹ ca³záɨh³ Jesús:
—Chú³² lɨ́n³² bíh¹ la³ jmɨ́¹ má²lɨ́²juah²¹ hnú² nɨ́² Tɨ³².

40 La3 cun3 jmɨ́1jáun2 tiú2uú2 hin2 ca3tia3 yáh3 tsɨ́3 hi3 nga3 siáh3 jáɨ13 ñí1con2
Jesús.

¿Hin2 bíh1 jón2zɨ́h1 jón2cho1 tsá2 lɨ́n13 Cristo?
(Mateo 22:41-46; Marcos 12:35-37)

41 Jáun2 Jesús ca3záɨh3 tsá2 hí3 la3 lá2:
—¿He3 láɨh32 ná1juáh23 tsáu2 hi3 Tsá2 lɨ́n13 Cristo jan2 tsá2 jón2zɨ́h1 jón2cho1
hla1 Dá2vi21 bíh1?
42 Já2 ñí1 Sí2 Salmos ca3juáh3 hnga2 hla1 Dá2vi21 la3 lá2:
Dió32 Juóu32 jná13 ca3záɨh3 Tɨ32 Juóu32 jná13 la3 lá2:
Tɨ3 cuá2 chu21 quion21 jná13 ñí3,
43 ca3la3 tɨ3 ñí1 cá1chó21 jmáɨ1 hi3 jmu1 jná13 hi3 tsá2 hau2 hnú2 lɨ́n13 la3jmɨ́1 lɨ3
cáun2 jlɨ21 hi3 hí1 cú1pih21 tiá2 quien2, hi3 ná1tsɨn21 hnú2 tanh1.
44 ”Hi3 jáun2 né3, ¿ha3 bíh1 lánh3 rón32 lɨ́13 hi3 Tsá2 lɨ́n13 Cristo lɨ́n3 jan2
tsá2 jón2zɨ́h1 jón2cho1 hla1 Dá2vi21?, quí1 ta3bí1 hnga2 yáh3 hla1 Dá2vi21 hí3 la3
ca3juáh3 hi3 Juo13 bíh1 tsú2 Tsá2 lɨ́n13 hí3 Cristo.

Jesús jñéih23 tsáu13 tsá2 ná1lɨ́n3 tɨ32 liei21
(Mateo 23:1-36; Marcos 12:38-40; Lucas 11:37-54)

45 Jmɨ́1jáun2 jmɨ́1 ná1náɨ32 ca3la3 jɨ́n32 tsá2 tionh2 hí3 ñí1 jáun2 jáɨ13 hi3 ca3hléh3
jáun2 Jesús ñí1con2 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2, jmɨ́1 ca3juáh3 tsú2 jáun2 la3 lá2:
46 —Hua3hín13 náh2 jmu3 quiúnh1 tsá2 ná1lɨ́n3 tɨ32 liei21, quí1 tsá2 hí3 jlánh1
zaɨn32 hi3 quɨ́h32 hmɨh32 cuo2 hi3 ñi3táunh1 tɨ3 hlá2 tɨ3 nɨ́2, hi3 jlánh1 hniá1 tsú2
siáh3 hi3 tsáu2 cuen3 Dió32 nɨ́1 má1ca3jenh2 dí2 já1 hmah21; hi3 jlánh1 hniá1 tsú2
siáh3 tiánh3 ñí1 jlánh1 bí1 quien2 hñu3 cuáh32 quioh21, jɨ3 hi3 hniá1 tsú2 siáh3
tiánh3 ñí1 jlánh1 bí1 quien2 nɨ́1 má1ca3cha3táunh1 ñí1 nio2 jmáɨ1.
47 Tsá2 hí3 bíh1 tsá2 quin23 sɨ́1 hñú13 tsá2mɨ3 hnáɨ3, hi3 má1lɨ32 jáun2 né3, lɨ́1
ráɨn32 ñí1 cun3quionh3 hi3 liéinh32 jáun2 Dió32 ué3 lɨ́n32. Cun3ñí1 hi3 jáun2, tɨ3
jlánh1 bíh1 huáh2 tsɨ́3 héih32 hi3 tá1tsɨn1 tsú2 nɨ́1 má1jáun2.

21

Quɨe3 ca3cué3 tsá2mɨ3 hnáɨ3 tia3mii2
(Marcos 12:41-44)

1 Jmɨ́1jáun2 ca3jɨ́e3 Jesús hi3 toh2 tsá2 hánh3 quɨe3 hñu3 cuó2 quioh21 cuáh32
chín1 hi3 cue32 ñí1con2 Dió32.
2 Ja3bí1 ca3jɨ́en32 tsú2 siáh3 jan2 tsá2mɨ3 hnáɨ3 tia3mii2 hi3 dí1taunh32 tun3
cú1dáɨn3 hñu3 cuó2 jáun2.
3 Jmɨ́1jáun2 ca3juáh3 dí2 la3 lá2:
—Jú1 tson2 cu3tɨ́3 juo3 jná13 hnoh2, hi3 tsá2mɨ3 hnáɨ3 tsá2 tia3mii2 ó32 bíh1 tɨ3
hliáun3 má2lɨ́2cué32 la3 cónh3 bíh1 jɨ3lɨn2 tsá2 hánh3.
4 Quí1 la3jɨ́n32 tsá2 ñí1 hná1 nɨ́2 cue32 la3 cun3 hi3 má2ziau32 quioh21 bíh1, tɨ3la3
uá1jinh1 tia3mii2 tsá2mɨ3 ó32, má2lɨ́2cué32 bíh1 tsú2 la3jɨ́32 hi3 jmɨ́1 raunh32; quɨe3
hi3 jmɨ́1 má2ma3hau3 hi3 ma3zian2 bíh1 tsú2 quioh21.

Jesús juáh3 hi3 chau21 jmáɨ1 tsúnh13 cuáh32 chín1
(Mateo 24:1-2; Marcos 13:1-2)

5 Jmɨ́¹jáun² jmɨ́¹ zian² tsá² ná¹juáh²³ hi³ jlánh¹ re² ca³lɨ³ cuáh³² chín¹
cun³quionh³ quɨ́n¹ chú³² jniá³, jɨ³ la³ má²quionh³ la³jɨ́³² hi³ lɨ́¹ ca³cué³ tsáu² nɨ́².
Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá²:

6 —Chau²¹ bíh¹ jmáɨ¹ hi³ hí¹ cá² máɨ³ quɨ́n¹ tiú²uú² ná¹juɨn¹ ñí¹ quɨ́n¹ raɨnh²¹;
la³jɨ́³² bíh¹ juú¹ tsúnh¹³.

Ha³ lánh³ rón³² lɨ³ lin¹ ñí¹ táuh³ jmáɨ¹
(Mateo 24:3-28; Marcos 13:3-23)

7 Jmɨ́¹jáun² ca³ngáɨh³ tsá² hí³ Jesús, hi³ ca³juáh³:

—Hnú² Tɨ³², ¿lɨ́h³ lɨ́¹³ la³ cun³ hi³ má²lɨ́²juah²¹ hnú² nɨ́²? ¿Ha³ dá² lánh³ rón³²
lɨ³ lin¹ hi³ má²ja³quián³ lɨ́¹³ la³ jáun²?

8 Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá²:

—Hua³hín¹³ lɨ́n³² hnoh² jmu³ hi³ tiá² lɨ́¹ lɨ³can² náh². Quí¹ juóun³² lɨ́n³² tsáu²
ja³táunh¹ hi³ ja³jmú³ hi³ lɨ́n³ la³juah²¹ dú¹ jná¹³, hi³ ja³juah²¹: “Jná¹³ bíh¹ lɨ́n³
Cristo”; hi³ juáh³ tsú² siáh³: “Né³² má²cá²chó³² jmáɨ¹”. Tɨ³la³ ha³ lɨ́² tanh³
hnoh² ta²¹ tsá² la³ hí³.

9 Hi³ nɨ́¹ má¹ca³niéih² náh² hi³ zian² tsá² jmu² hniéɨ², hi³ tiáunh¹ tsáu² tiá³
siaun³² tɨ³ hlá² tɨ³ nɨ́², ha³ lɨ́² juenh³ náh². Quí¹ la³ jáun² ca³tɨ²¹ lɨ́¹³ bíh¹ la³ñí¹,
tɨ³la³ jun³juáh¹³ má²tsa³hín³ yáh³ jaun³².

10 Jáun² ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:

—Tsá² zian² cáun² hué³² jmu³ hniéɨ² quionh³ tsá² zian² hué³² siáh³, jɨ³ tsá²
hɨ́n¹³ hué³² ñí¹ hliáun³ quiu³ tɨ́n³ siáh³ quionh³ tsá²ján² tsá²ján².

11 Hi³ ñí¹ hliáun³ siáh³ qui³ jɨ́eh³ hué³² tiá³ lɨ́n³², hi³ lɨ³ zia³² siáh³ ho³cuóun³
jɨ³ hi³ hí³ tsáu¹ nɨ́² siáh³. Chi³cuú² siáh³ qui³ jnia³ hi³ cáu² hi³ jueh³².

12 ”Tɨ³la³ ñeh² bíh¹ hi³ lɨ́¹³ la³jɨ́³² hi³ má²lɨ́²juánh³² jná¹³ nɨ́² má¹ná¹, má¹jáun²
hɨ³ tsa¹ tsú² hnoh², hi³ zaunh³ tsú²; hi³ tsa³jau² tsú² hnoh² hñu³ cuáh³² quiú¹³
dí², hi³ tsa³ma³re² tsú². Jau³ tsú² hnoh² hi³ táuh³² tsú² hñu³mí¹ñí², hi³ tsa³jau²
tsú² siáh³ hnoh² ta³ ñí¹ tsá² ná¹ho² jáɨ¹³ jɨ³ ta³ ñí¹ tsá² ná¹lɨ́n³ re²¹ siáh³, cun³ñí¹
hi³ ca³tɨn¹ jná¹³.

13 Má¹jáun² má²lɨ́¹³ cuéh¹ hnoh² jú¹ tson² hi³ ca³tɨn¹ jná¹³.

14 Ñí¹ jɨ́²¹ la³ cháh¹³ náh² cáun² honh² bíh¹, hi³ tiá² quí¹ hnáuh¹³ náh² honh²
hi³ he³ jáɨ¹³ cuá¹ngah³ náh² ta³ ñí¹ tsá² hí³.

15 Quí¹ jná¹³ bíh¹ Tsá² cué¹³ jáɨ¹³ hi³ hléh¹³ hnoh² jmáɨ¹ jáun², hi³ jmu¹ jná¹³
siáh³ hi³ jnia³ jmɨ́¹ honh² náh²; ca³la³ hí¹ jan² tsá² hau² hnoh² tiú²uú² ñi³² ha³
lánh³ rón³² nga³ lɨ́¹³.

16 Hi³ hí¹ ca³la³ tɨ³ ñeh² mí²ziúh² yáh³ hnoh² tsa³jɨenh³ hnoh² ñí¹ta²¹, jɨ³ tsá²
jan² ñeh² mí²ziúh² náh² quiúnh¹ nɨ́², jɨ³ jun³ renh² náh², jɨ³ tsá² juónh³² náh²
re² quiúnh¹ nɨ́² siáh³; hi³ ma³ jan² hnoh² jngah³ tsú² siáh³.

17 Tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ bíh¹ lɨ³hau² hnoh² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³.

18 Tɨ³la³ hnoh² má¹ná¹, hí¹ cá² máɨh³² yáh³ jñú² chinh³² hnoh² tiá² lɨ́¹
tsa³háɨ³.

19 Jáun² nɨ́¹juáh³ la³ má²nio² nɨ́² cáun² honh² hnoh², jáun² hián¹³ bíh¹ náh² hi³
lɨ́¹³ zian² náh² cun³ jmɨ́¹hi³nio².

20 ”Nɨ́[1] má[1]ca[3]jɨeh[3] hnoh[2] hi[3] juóun[32] lɨ́n[32] hliáu[3] má[2]ná[1]pɨ́[2] ná[1]danh[32] la[3] cu[3]
la[3] jéin[3] juú[2] Jerusalén, jáun[2] má[1]jáun[2] lɨ[3] ñíh[13] hnoh[2] hi[3] má[2]janh[2] bíh[1] má[2]ja[32]
jmáɨ[1] hi[3] tsa[3]hín[3].
21 Hi[3] jáun[2] jmáɨ[1] jáun[2] má[2]hniáuh[32] cuon[3] tsá[2] hɨ́n[13] tɨ[3] Judea ñí[1] lɨ́[3] máh[3]; hi[3]
tia[3]juɨ[32] siáh[3] cuɨ́[1] huén[2] tsá[2] zian[2] já[1] juú[2] Jerusalén, hi[3] ha[3] lɨ́[2] cuɨ́[1] cha[3]tánh[1]
tsá[2] tiáunh[1] ñí[1]náɨ[2] tɨ[3] já[1] juú[2].
22 Quí[1] jmáɨ[1] jáun[2] cáun[2] jmáɨ[1] hi[3] jlánh[1] ma[3]tson[13] Dió[32] tsáu[2] bíh[1], jmáɨ[1] hi[3]
hniáuh[32] lɨ[3]tí[3] ca[3]la[3] jɨ́[32] hi[3] rá[1]juáh[3] ñí[1] Sí[2] quioh[21] Dió[32].
23 ¡Jlánh[1] juo[23] tsá[2]mɨ[3] tsá[2] ná[1]quian[2] jon[2] jmáɨ[1] jáun[2], jɨ[3] tsá[2] ná[1]jan[2] dáɨn[2]
tiúh[23] nɨ́[2] siáh[3]! Quí[1] jmáɨ[1] jáun[2] lɨ[3] zia[32] uu[3]mí[2]tsɨ[32] huáh[2] tsɨ́[3] cu[3]tí[13] tá[1] cáun[2]
hué[32] lá[2], cáun[2] hi[3] jlánh[1] ma[3]tso[2] tsá[2] hué[32] lá[2] tsɨ́[3].
24 Jmáɨ[1] jáun[2] juóun[32] bíh[1] tsáu[2] tsán[13] ja[1] hniéi[2] jáun[2]; hi[3] tsá[2] zian[2] hué[32]
ñí[1] hliáun[3] siáh[3] ma[3]tson[13] tsá[2] hué[32] lá[2]. Hi[3] *tsá[2]cá[2]jo[21] né[3], ha[3] zónh[32] tsá[2]
juú[2] Jerusalén lá[2], ca[3]la[3] tɨ[3] ñí[1] ca[3]tsɨn[13] jmáɨ[1] hi[3] cue[32] Dió[32] jáɨ[13] hi[3] lɨ́[13] la[3]
jáun[2].

Jmáɨ[1] hi[3] jáunh[3] Jon[2] tsá[2]mɨ[3]cuóun[2]
(Mateo 24:29-35, 42-44; Marcos 13:24-37)

25 ”Má[1]jáun[2] jnia[3] li[21] chi[3]cuú[2], ñí[1] he[1] hiú[2], ñí[1] he[1] zɨ́h[2], jɨ[3] ñí[1] haɨ[21]
chí[1]jmaɨ[21] nɨ́[2] siáh[3]. Má[1]jáun[2] siáh[3] hɨ́[32] lɨ́n[32] tsɨ́[3] tsá[2] zian[2] ñí[1] hué[21] lá[2], hi[3]
tsa[3]cáun[2] lɨ́n[32] tsɨ́[3] tsú[2] cun[3]ñí[1] hi[3] jlánh[1] tiá[3] hen[3] má[1]cá[2]quɨ́h[32] ma[3] quin[32]
ma[3] cun[3] tsɨn[1] jmɨ́[2]miih[21].
26 Ca[3]la[3] hi[3] tánh[32] tsɨ́[3] tsú[2] hi[3] hɨ[32] tsɨ́[3] ca[3]tɨ[21] la[3]jɨ́[32] hi[3] né[3]bí[1] lɨ́[13] ñí[1] hué[21]
lá[2]; quí[1] hí[1] ca[3]la[3] tɨ[3] pí[3] hi[3] jniá[3] chi[3]cuú[2] yáh[3] ru[3] juá[3].
27 Hi[3] jáun[2] má[1]jáun[2] máh[3] má[2]jɨen[32] tsú[2] Jon[2] tsá[2]mɨ[3]cuóun[2] hi[3] cuá[1]jáunh[23]
juɨ[32] já[1] jnie[2] quionh[3] pí[3] hi[3] cáu[2] hi[3] jueh[32] quioh[21], hi[3] lin[1] hi[3] quien[2] lɨ́n[32]
tsú[2].
28 Nɨ́[1] má[1]ca[3]lɨ[3]liau[3] la[3] cun[3] hi[3] má[2]lɨ́[2]juánh[32] jná[13] nɨ́[2], jáun[2] háun[1] náh[2] nó[1]
tianh[3] hi[3] ziáuh[1] náh[2] máh[1] chi[3]cuú[2], quí[1] má[2]ja[3]quián[3] cu[3]tí[3] bíh[1] liáun[3] náh[2].
29 Jmɨ́[1] má[2]lɨ́[2]juáh[3] jáun[2] Jesús la[3] nɨ́[2], ca[3]jmú[3] siáh[3] cáun[2] jáɨ[13] hi[3] lɨ́[3] la[3] lá[2]:
—Sá[1]nɨ́[2] jɨe[3] la[3] cun[3] lɨ́[23] hmá[2] sí[2] co[2], ho[3] lɨ[3]ua[3] cáun[2] hmá[2] siáh[3] siáh[3].
30 Nɨ́[1]juáh[3] ca[3]jɨeh[3] hnoh[2] hi[3] hmá[2] jáun[2] má[2]ná[1]hion[2] siáh[3] mu[21] zɨ́h[3],
hmóu[32] bíh[1] hnoh[2] má[2]ná[1]ñíh[1] hi[3] má[2]janh[2] bíh[1] má[2]ja[32] jmɨ́[1] ñí[2]hiú[2].
31 Ja[3]bí[1] la[3] jáun[2] bí[1] siáh[3], nɨ́[1]juáh[3] má[2]jɨ́eh[32] hnoh[2] hi[3] má[2]lɨ́[23] la[3]jɨ́[32] hi[3]
má[2]lɨ́[2]juánh[32] jná[13] nɨ́[2], jáun[2] má[2]ñíh[1] náh[2] hi[3] má[2]ja[3]quián[3] bíh[1] jáunh[13] jná[13]
hi[3] já[1]hó[32] jáɨ[13] cun[3]quionh[3] héih[32] quioh[21] Dió[32].
32 ”Jú[1] tson[2] juo[3] jná[13] hnoh[2], hi[3] la[3]jɨ́[32] hi[3] nɨ́[2] lɨ́[13], ñeh[2] bíh[1] hi[3] hiá[1] tsán[13]
tsá[2] zian[2] jmáɨ[1] hi[3] ziáun[2] dí[2] lá[2].
33 Chau[21] jmáɨ[1] tsa[3]hín[3] la[3]jɨ́[32] hi[3] jnia[3] chi[3]cuú[2], la[3] má[2]quionh[3] hngá[1]máh[3]
lá[2], tɨ[3]la[3] jáɨ[13] quion[21] jná[13] má[1]ná[1], tiá[2] tón[32] jmáɨ[1] tsa[3]hín[3] yáh[3].
34 ”Hua[3]hín[13] náh[2] jmu[3], ha[3] lɨ́[2] cué[2] náh[2] jáɨ[13] hi[3] lɨ́[1] jlɨ́[21] honh[2] náh[2]
cun[3]quionh[3] hi[3] cú[2] hi[3] húh[23] náh[2] hliáun[3], jɨ[3] hi[3] ma[3]heinh[21] náh[2] nɨ́[2], jɨ[3]
cun[3]quionh[3] hi[3] jlánh[1] hɨ[32] honh[2] náh[2] ca[3]tɨ[21] lánh[3] zian[2] náh[2] ñí[1] hué[21] lá[2]
nɨ́[2] siáh[3]. Nɨ́[1]juáh[3] hi[3] jmúh[13] náh[2] hua[3]hín[13], jáun[2] tiá[2] lɨ́[1] hiá[1]han[1] hnoh[2] nɨ́[1]
má[1]cá[2]chó[32] jmáɨ[1] jáun[2],

35 la3jmɨ́1 tah32 cáun2 liá3. Quí1 ñí1con2 ca3la3 jɨ3lɨn2 tsá2 zian2 tá1 cáun2
hngá1máh3 bíh1 chau21 jmái1 jáun2.
36 Jáun2 tianh3 náh2 hua3jan21, hi3 ná1lienh1 náh2 Dió32, jáun2 lɨ3 zia32 jáɨ13 hi3
liáun3 náh2 ca3tɨ21 la3jɨ́32 hi3 né3bí1 lɨ́13, hi3 jáun2 lɨ́13 má1jnia13 náh2 siáh3 ta3 ñí1
Jon2 tsá2mɨ3cuóun2.
37 Jáun2 Jesús ca3ma3tɨn2 tsáu2 ta3 jma2 hñu3 cuáh32 chín1, hi3 nɨ́1 má1ca3niéi2
jáun2 né3, tɨ́2 tsa3jnioh2 tɨ3 máh3 míh1 Olivos.
38 Hi3 jáun2 jɨ3lɨn2 tsáu2 tɨ́2 tsá2táunh1 hñu3 cuáh32 chín1 ta3 hú2niéi2 hi3 tɨ́2
tsá2niéi3 jë1 Jesús.

22

Má2ren21 tsú2 jáɨ13 hi3 zanh3 Jesús
(Mateo 26:1-5, 14-16; Marcos 14:1-2, 10-11; Juan 11:45-53)

1 Jmɨ́1 má2ja3quián3 tɨ21 *Jmɨ́1hɨ́en1, jmáɨ1 hi3 cúh2 tsá2 *judíos *hí3 cuú2miih21,
la3 cun3 hí1miih21 tiá2 tie3 jan2 yáh3.
2 Hi3 jáun2 jmɨ́1jáun2 ca3hnauh2 tsá2 ná1lɨ́n3 mi3jmú3 tsɨ́3 quionh3 tsá2 ná1lɨ́n3
tɨ32 liei21, hi3 ha3 lánh3 lɨ́13 jngɨh3 dí2 Jesús, quí1hliá2 jmɨ́1 juénh2 tsú2 nɨ́1 he3
ca3jmú3 tsáu2 ñí1con2 tsú2 hmóu32.
3 La3 cun3 jmɨ́1jáun2 ca3hi3 *Satanás hñu3 tsɨ́3 Judas, tsá2 ja3 juú2 Queriot, tsá2
jmɨ́1 lɨ́n3 hí3 jan2 tsá2 quian3tun3.
4 Jáun2 tsá2 hí3 bíh1 ca3ñí1lienh13 tsá2 ná1lɨ́n3 mi3jmú3 jɨ3 tsá2 ná1chín1 hi3 jmu2
hua3hí13 cuáh32 chín1 nɨ́2 siáh3; hi3 ca3ñí1juónh13 dí2 quionh3 tsú2 hi3 ha3 lánh3
rón32 lɨ́13 jɨenh3 dí2 Jesús.
5 Jáun2 tsá2 ná1ngɨh32 hí3 né3, ca3lɨ3 hiún2 lɨ́n32 bíh1 tsɨ́3 cun3quionh3 jáɨ13 hi3
ca3juáh3 Judas, jáun2 ca3jmú3 tsú2 jáɨ13 hi3 cué32 quɨe3.
6 Jmɨ́1jáun2 ca3jmú3 Judas cá2hon3 quionh3 tsá2 hí3, hi3 ca3hnauh2 dí2 tsɨ́3 ha3
lánh3 rón32 lɨ́13 tsa3jɨenh3 dí2 Jesús, nɨ́1juáh3 cáun2 jmáɨ1 hi3 tiá2 hin2 ná1ngɨh32
quionh3 tsú2.

Jesús jmu2 má32 hi3 lɨ́3 nóh32 ca3tɨ21 hi3 jún3
(Mateo 26:17-29; Marcos 14:12-25; Juan 13:21-30; 1 Corintios 11:23-26)

7 Jmɨ́1 cá1chó21 jmáɨ1 hi3 cua3hlau3 Jmɨ́1hɨ́en1, jmáɨ1 hi3 cúh2 tsá2 judíos hí3
cuú2miih21, la3 cun3 hí1miih21 tiá2 tie3 jan2, jmáɨ1 hi3 jngɨh2 tsú2 jáun2 *já1ziáh2
míh1,
8 jmɨ́1jáun2 ca3zen3 Jesús Pé1 quionh3 Juan2, hi3 ca3záɨh3 dí2:
—Cuá2táunh1 náh2, cuá2jmu3 hua3jan21 má32 hi3 cúh13 dí2 tá1la3 Jmɨ́1hɨ́en1 lá2.
9 Jáun2 né3, tsá2 hí3 ca3ngáɨh3 Jesús hi3 ca3juáh3:
—¿Ha3 jinh1 hnáuh2 hnú2 hi3 tsá1jmú13 jnoh1 hua3jan21 má32?
10 Jáun2 Jesús ca3juáh3:
—Nɨ́1 má1ca3tiónh32 hnoh2 já1 juú2 Jerusalén, jenh13 náh2 jan2 tsá2ñuh2 tsá2
quiaun2 tse3 ha21 jmáɨ2. Jáun2 cuá1táunh1 náh2 cu3chin1 cu3hna21 tsá2 hí3 ca3la3
ñí1 hein21 tsú2 ñéih3.
11 Jáun2 juoh1 hnoh2 tsá2 hñú13 ñí1 jáun2: “Tɨ32 Juo13 jnoh1 ñí1juah21: ¿Ha3
jinh1 lɨ́3 ñéih3 ñí1 cueh32 tsú2 tsáu2, ñí1 lɨ́13 cuh21 jná13 má32 quioh21 Jmɨ́1hɨ́en1
lá2, quiúnh1 jná13 tsá2 haɨn21 tɨ3 con2 ná1?”

12 Hi³ jáun² tsá² hñú¹³ hí³ tsa³jau² hnoh² cáun² ñéih³ jueh³² ñí¹ tun³ tsɨn¹, ñí¹
má²lí³ re². Ñí¹ jáun² bíh¹ cuá¹jmuh³ hnoh² hua³jan²¹ má³² quiú¹³ dí².
13 Hi³ jáun² né³, ja³taunh²¹ bíh¹ tsá² hí³, jáun² ca³lɨ³tí³ bíh¹ la³ cun³ rón³² hi³
má²lí²juáh³ jáun² Jesús. Hi³ jáun² ñí¹ jáun² bíh¹ ca³jmú³ tsú² hua³jan²¹ má³²
quioh²¹ Jmí¹híen¹.
14 Jmí¹ má²lɨ³² jáun² né³, ca³chó³² Jesús la³ má²quionh³ tɨ³² tsá² quian³² hí³
jë¹ dí², hi³ ca³tiánh³ ñí¹ mesa.
15 Jáun² ca³záɨh³ dí² tsá² hí³:
—Má²ngau³² jmáɨ¹ bíh¹ hu²¹ tsɨn³² jná¹³ hi³ cuh²¹ má³² quioh²¹ Jmí¹híen¹ lá²
quiúnh¹ ná¹ hnoh², ta³ ñeh² bíh¹ hi³ má¹tso¹ jná¹³ tsɨn³².
16 Tɨ³la³ jná¹³ juanh³² ñí¹con² hnoh² hi³ tiú²uú² cuh²¹ yáh³ jná¹³ siáh³ má³²
la³ lá² ñeh² bíh¹ hi³ lɨ³tí³ nóh³² lí³ má³² lá² ñí¹ cuá¹quien² Dió³².
17 Jmí¹jáun² ca³can³ dí² cáun² copa, hi³ ca³cuéh³ tiá¹hmah¹ Dió³², jáun²
ca³záɨh³ dí² tsá² hí³:
—Quian² hnoh² copa lá², hi³ ngɨ²¹ náh² ja¹ ñí¹ tionh¹ náh² nɨ́².
18 Juanh²¹ jná¹³ ñí¹con² hnoh² hi³ tiú²uú² aɨh²¹ yáh³ jná¹³ mu² ráu³ mɨ³
uóun²jɨeh¹³ lá², ca³la³ tɨ³ nɨ́¹ má¹cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ má²cuá¹ho² jná¹³ jáɨ¹³
cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Ñuh³² máh³.
19 Jáun² ca³can³ dí² siáh³ hí³ cuú²miih²¹, hi³ jáun² ca³cuéh³ dí² siáh³ tiá¹hmah¹
Dió³². Jmí¹ lɨ²¹ jáun² ca³ca³ dí², hi³ jáun² ca³tsóh³ dí² ñí¹con² tsá² hí³, hi³ ca³juáh³
la³ lá²:
—Hi³ lá² bíh¹ ngú³ quion²¹ jná¹³ hi³ cuen²¹ jná¹³ huen² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹
hnoh². Cun³quionh³ hi³ jmúh¹³ náh² la³ lá² jmí¹ tsú² jmí¹ ja³², chau¹³ honh²
náh² jná¹³.
20 Ja³bí¹ la³ jáun² bí¹ siáh³ ca³jmú³ tsú² quionh³ copa jmí¹ má²laɨh³² má³²,
jmí¹jáun² ca³juáh³ la³ lá²:
—Cun³quionh³ copa lá² bíh¹ má²lin¹ hi³ má²ca³lɨ³quien² cáun² nió³² hmaɨ²¹
cun³quionh³ jmí²hán¹ jná¹³, hi³ táɨn³² hi³ ca³tɨn¹ hnoh².
21 ”Tɨ³la³ jan² tsá² cuá³ ñí¹ mesa lá² quiúnh¹ bíh¹ dí² tsa³jɨenh³ jná¹³, jan²
tsá² jmu² la³jmí¹ jmu² tsá² ná¹lí³ dí² cá²hon³ quiúnh¹.
22 Quí¹ jná¹³ Jon² tsá²mɨ³cuóun², cuá¹tsau³² bíh¹ hná¹ he² juɨ³² hi³ ca³tɨn¹;
tɨ³la³ jɨlánh¹ juo²³ tsá² jɨenh³ tsá² hí³!
23 Jmí¹jáun² ca³juónh³ tsú² má²tún² hmóu³² hi³ hin² bíh¹ tsánh² jmu³ la³
jáun².

Ná¹táɨnh²³ tsú² hi³ hin² tsánh² jlánh¹ bíh¹ quien²
(Mateo 20:20-28; Marcos 9:33-37; 10:35-45; Juan 13:1-17)

24 Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² né³, ca³quiu³ ca³táɨnh³ tsú² hi³ hin² bíh¹ tsánh²
jlánh¹ quien².
25 Tɨ³la³ Jesús ca³záɨ³ tsá² hí³:
—Tsá² ná¹lɨ́n³ re²¹ zian² ñí¹ hué²¹ lá² ná¹jmu² héih³² ñí¹con² tsá²cuú² tsá²ta³;
hi³ jlánh¹ hniá¹ tsú² hi³ tsá² hí³ joh¹ dí² ma³quien².
26 Tɨ³la³ tiá² ca³tɨn¹ yáh³ hnoh² jmúh¹³ la³ jáun². Nɨ́¹juáh³ tsá² jlánh¹ quien²
ñí¹con² hnoh², hniáuh³² jmu³ tsú² la³jmí¹ lɨ́n³ jan² tsá² tsá¹ñú¹ bíh¹; ja³bí¹ la³
jáun² siáh³, nɨ́¹juáh³ tsá² ho² jáɨ¹³ ñí¹con² náh², hniáuh³² bíh¹ jmu³ tsú² la³jmí¹
jmu² jan² tsá² lɨ́n³ quian²¹.

27 Hi³ jáun² né³, ¿hin² bíh¹ tsánh² jlánh¹ quien², hí¹ tsá² cua³² hí³ ñí¹ mesa
ho³ tsá² jmu² ta²¹ uá¹? ¿Haun¹³ tsá² cua³² hí³ ñí¹ mesa bíh¹ tsá² quien²? Tɨ³la³
jná¹³ zenh² ja¹ ñí¹ tionh¹ hnoh² la³jmɨ́¹ lɨ́n³ jan² tsá² jmu² ta²¹ bíh¹.
28 ”Hnoh² tsá² má²lɨ́²tianh³ náh² cu³lɨ²¹ quiúnh¹ jná¹³ ja¹ la³jɨ́³² uu³mí²tsɨ³².
29 Jáun² la³jmɨ́¹ ca³hiáu³² jná¹³ Ñuh³² hi³ ho² jná¹³ jáɨ¹³, la³ jáun² bíh¹ hiau²¹
jná¹³ siáh³ hnoh²
30 hi³ cuá¹jmuh³ hnoh² má³² ñí¹ mesa quion²¹ jná¹³, ñí¹ ñí¹jmú²¹ jná¹³ héih³²;
hi³ lɨ́¹³ cuá¹tianh³ náh² siáh³ ñí¹ hmá²sɨ¹, hi³ cuá¹quiánh² náh² jú¹ tson² quioh²¹
tá¹ quia³tún³ tsoh³ tsá² *Israel.

Jesús juáh³ hi³ nó³² Sí¹mu²¹ Pé¹ tɨ³ có³²
(Mateo 26:31-35; Marcos 14:27-31; Juan 13:36-38)

31 Jáun² Jesús ca³juáh³ siáh³:
—Hnú² Sí¹mu²¹, sá¹nɨ́² jɨe³, *Satanás má²ca³ma³ hnoh² hi³ hnió³ tsú² tu³ jua³
hnoh² la³jmɨ́¹ chi³² tsú² cuú²miih²¹.
32 Tɨ³la³ jná¹³ má²cá²mɨ́³ ñí¹con² Ñuh³² quián¹³ hnú², hi³ jáun² cu³tí³ tiá²
tsa³con² hnú² hi³ táunh²³ hnú² jáun² ta²¹; hi³ jáun² nɨ́¹ má¹cá²jéinh³² jáun²
honh² hnú², jmúh¹³ nú² hi³ niau²¹ tiá³ hñu³ tsɨ́³ renh² nú² ñí¹ hná¹ nɨ́².
33 Jáun² Sí¹mu²¹ Pé¹ ca³juáh³:
—Hnú² Tɨ³², má²nio² bíh¹ tiá³ tsɨn³² jná¹³ hi³ ñe¹ quiúnh¹ hnú²; uá¹jinh¹ ñe¹
jná¹³ uá²jaɨ³² hñu³mí¹ñí², hi³ uá¹jinh¹ jún³ jná¹³ siáh³ quiúnh¹ hnú².
34 Jáun² Jesús ca³juáh³ siáh³:
—Hnú² Pé¹, juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnú², ta³ ñeh² bíh¹ hi³ hau³ cá¹háu²,
hnaɨh³² jéin³² juáh¹³ hnú² hi³ tiá² cuóu³² nú² jná¹³.

Jmɨ́¹ má²ñí¹chau²¹ jmáɨ¹ huáh² tsɨ́³ quioh²¹ Jesús

35 Hi³ jáun² jmɨ́¹jáun² ca³ngáɨ³ siáh³ Jesús ñí¹con² la³jɨ́n³² tsá² hí³, hi³ ca³juáh³:
—¿Hí¹ zia³² bíh¹ cáun² hi³ ca³lɨ³ hniáuh³² quián¹³ hnoh² jmɨ́¹ cá¹zéi²¹ jná¹³
jáun² hnoh² hi³ cuá¹hléh¹ náh² jáɨ¹³; jmɨ́¹ ca³juánh³² jná¹³ jáun² hi³ tiá² cánh¹³
náh² quɨe³, sa³jun³ cánh¹³ náh² tuh³² hu²¹ má³², sa³jun³ cánh¹³ náh² siáh³ tuh³²
tioh³ tanh¹?
Jáun² né³, tsá² hí³ ca³ngáɨ³:
—Ján¹han²¹, hí¹ cáun² yáh³ tiá² hi³ ca³lɨ³ hniáuh³².
36 Jáun² Jesús ca³juáh³ siáh³:
—Tɨ³la³ má²za¹³ bíh¹ ta³né³², nɨ́¹juáh³ tsá² nióh³² cáun² tuh³² quioh²¹ má³²,
cuɨ́¹ quián¹³ tsú², jɨ³ quɨe³ siáh³. Nɨ́¹juáh³ zian² tsá² tiá² zia³² mí¹táɨ³ hmu³ tá¹
tun³ jo²¹ quioh²¹, hniáuh³² hnáɨh³² tsú² hmɨh³² cháu³ quioh²¹, hi³ jáun² cuɨ́¹
lia²¹ tsú² cáun² mí¹ñí².
37 Quí¹ juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh², hi³ hniáuh³² lɨ³tí³ ñí¹con² jná¹³ la³ cun³
jáɨ¹³ hi³ má²rá¹lɨ́³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³², hi³ juáh³ la³ lá²: “Ca³jmú³ tsáu² hi³
lɨ́n³ tsú² cú²ren² quionh³ tsá² ren² tso³”. Quí¹ ca³la³ jɨ³lɨ³² hi³ rá¹juáh³ ca³tɨn¹
jná¹³, ca³tɨ²¹ lɨ³tí³ bíh¹.
38 Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³:
—Tɨ³², lá² zia³² tun³ mí¹ñí² hmu³.
Jáun² Jesús ca³ngáɨ³:
—¡Cuɨ́¹ lɨ́³ cu³ nɨ́²!

Jesús liéinh^{32} Jméi^{2} ñí^{1} lɨ́^{3} ja^{1} hmá^{2} hi^{3} jná^{1} quioh^{21} tsáu^{2}, ñí^{1} téh^{23} tsú^{2} Getsemaní
(Mateo 26:36-46; Marcos 14:32-42; Hebreos 5:7-8)

39 Jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3}, cua^{3}han^{3} Jesús, hi^{3} ngau^{3} tɨ^{3} máh^{3} Olivos la^{3} cun^{3} qui^{3}
tan^{2} jmu^{2}, la^{3} má^{2}quionh^{3} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2}.
40 Jmɨ́^{1} ca^{3}cha^{3}táunh^{1} tsú^{2} ñí^{1} qui^{3} tan^{2} jáun^{2} Jesús tsau^{32}, jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} tsú^{2}
tsá^{2} quionh^{3} hí^{3} la^{3} lá^{2}:
—Mɨ́^{1} náh^{2} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}, hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} lɨ́^{1} lɨ^{3}can^{2} náh^{2}.
41 Hi^{3} jáun^{2} jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}ma^{3}uóunh^{32} Jesús ca^{3}lá^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hí^{3}, la^{3} cun^{3} ñí^{1}
chau^{32} cá^{2} máɨ^{3} quɨ́n^{1} hi^{3} tón^{32} tsú^{2}. Hi^{3} jáun^{2} ñí^{1} jáun^{2} ca^{3}di^{3}jñí^{32} hi^{3} ca^{3}liéinh^{32}
Dió^{32} la^{3} lá^{2}:
42 —Hnú^{2} Tia^{21}, ní^{1}juáh^{3} hi^{3} hnáuh^{2} hnú^{2}, liau^{1} tiá^{3} jná^{13} hi^{3} ca^{3}tɨ^{21} jmáɨ^{2}
tsɨ́h^{32} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} jná^{13} aɨh^{21}, tɨ^{3}la^{3} ha^{3} lɨ́^{2} cuɨ́^{1} lɨ́^{13} la^{3} cun^{3} hi^{3} hnó^{32} jná^{13} má^{1}ná^{1},
cuɨ́^{1} lɨ́^{13} bíh^{1} la^{3} cun^{3} hi^{3} hnáuh^{2} hnú^{2}.
43 Jáun^{2} jmɨ́^{1}jáun^{2} cuan^{3} jan^{2} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} Dió^{32} hi^{3} cua^{3}cué^{2} pí^{3}.
44 Hi^{3} jáun^{2} tɨ^{3} jlánh^{1} pí^{3} ca^{3}jmú^{3} bíh^{1} tsú^{2} hi^{3} ca^{3}liéinh^{32} Jméi^{2}, quí^{1}hliá^{2} jlánh^{1}
jmɨ́^{1} cuá^{1}má^{2}tso^{2} tsú^{2} tsɨ́^{3}. Jáun^{2} mí^{2}cho^{1} má^{2}ná^{1}jan^{2} jmɨ^{2} bíh^{1} ca^{3}táɨn^{2} ma^{3} cu^{3}
táh^{1} cáh^{1} quioh^{21} tsú^{2} la^{3} tɨ^{3} hué^{32}.
45 Jmɨ́^{1} ca^{3}náu^{2} tsú^{2} jáun^{2} ñí^{1} jmɨ́^{1} cuá^{1}liéinh^{32} Jméi^{2} né^{3}, ngah^{3} tɨ^{3} ñí^{1} tionh^{1}
jáun^{2} tsá^{2} gáun^{3} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2}. Jmɨ́^{1} cá^{1}chánh^{21} tsú^{2} jáun^{2} ñí^{1} tionh^{1} tsá^{2}
hí^{3} né^{3}, má^{2}ná^{1}cuóun^{1} bíh^{1} tsá^{2} hí^{3}, quí^{1}hliá^{2} má^{2}cá^{2}huóh^{32} tsú^{2} cun^{3}quionh^{3}
hi^{3} hlaɨh^{3} nio^{2} tsɨ́^{3}.
46 Jáun^{2} Jesús ca^{3}záɨh^{3} tsá^{2} hí^{3}:
—¿He^{3} láɨh^{32} sa^{3} ná^{1}cuóun^{1} bíh^{1} hnoh^{2}? Má^{2}né^{32} nú^{1} tianh^{3} náh^{2} hi^{3} lienh^{1}
náh^{2} siáh^{3} Dió^{32}, hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} lɨ́^{13} tánh^{32} náh^{2} tso^{3}.

Má^{2}jan^{2} tsú^{2} Jesús hi^{3} tson^{3}
(Mateo 26:47-56; Marcos 14:43-50; Juan 18:2-11)

47 Tá^{1}la^{3} jmɨ́^{1} dí^{1}hleh^{32} jáun^{2} bíh^{1} Jesús, cuan^{3} Judas, hi^{3} má^{2}hí^{1}quionh^{3}
juóun^{32} tsáu^{2}. Tsá^{2} hí^{3} jmɨ́^{1} lɨ́n^{3} jan^{2} tsá^{2} quian^{3}tun^{3} bíh^{1}; jáun^{2} ca^{3}ja^{3}janh^{32}, hi^{3}
ca^{3}hen^{3} ñí^{1} Jesús.
48 Jáun^{2} Jesús ca^{3}záɨh^{3} Judas hí^{3}:
—¿Hí^{1} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} hen^{23} hnú^{2} ñí^{1} Jon^{2} Tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} jɨenh^{21} nú^{2}?
49 Jmɨ́^{1} ca^{3}lɨ^{3}tsɨn^{2} jáun^{2} tsá^{2} jmɨ́^{1} tionh^{1} hí^{3} quionh^{3} Jesús hi^{3} he^{3} má^{2}lɨ́^{13}, jáun^{2}
ca^{3}juáh^{3}:
—Hnú^{2} Tɨ^{32}, ¿tiá^{1} quiunh^{13} dí^{2} tsá^{2} nɨ́^{2} cun^{3}quionh^{3} mí^{1}táɨ^{3} hmu^{3} tá^{1} tun^{3}
jo^{21}?
50 Hi^{3} jáun^{2} jan^{2} tsá^{2} hí^{3} ca^{3}jmú^{3} cu^{3} ngá^{13} mí^{1}táɨ^{3} cuá^{1} cuá^{2} chu^{21} quioh^{21}
*tsá^{2} má^{2}dí^{1}hlánh^{1} joh^{1} mí^{2}tsá^{2} hɨ́en^{1}.
51 Tɨ^{3}la^{3} Jesús ca^{3}juáh^{3}:
—¡Cuɨ́^{1} lɨ́^{3} cu^{3} nɨ́^{2}!
Jáun^{2} ca^{3}tí^{3} dí^{2} cuo^{2} cuá^{1} tsá^{2} hí^{3}, jáun^{2} la^{3}.
52 Jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}hléh^{3} Jesús ñí^{1}con^{2} tsá^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} mi^{3}jmú^{3}, jɨ^{3} tsá^{2}
jmu^{2} hí^{3} hua^{3}hí^{13} cuáh^{32} chín^{1}, jɨ^{3} tsá^{2}daun^{32} tsá^{2} ná^{1}ñí^{1} juú^{2} nɨ́^{2} siáh^{3}, tsá^{2}
ca^{3}cha^{3}táunh^{1} hí^{3} hi^{3} má^{2}caun^{3}. Hi^{3} jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2}:

—¿Hí¹ má²ñá²taunh²¹ hnoh² hi³ ná¹quiánh¹ náh² mí¹tái³ ji³ hmá² hi³ jau¹³
náh² jná¹³ hi³ tson³, la³jmí¹ lí³ hi³ jná¹³ bíh¹ jan² tsá² háin²?
53 Jmái¹ ca³la³ jí³², tá¹la³ ca³ñí³² jná¹³ ja¹ ñí¹ tionh¹ hnoh² hñu³ cuáh³² chín¹,
hí¹ cu³ jéin³² yáh³ tiá² lí¹ ca³tie² hnoh² cuonh² jmí¹jáun². Ti³la³ né³² la³ ca³chó³²
jmái¹ quián¹³ hnoh², cáun² jmái¹ ná¹niéih²¹ hi³ tsá² hláinh¹ jmu² pin³.

Pé¹ juáh³ hi³ tiá² cuóun³² Jesús
(Mateo 26:57-58, 69-75; Marcos 14:53-54, 66-72; Juan 18:12-18, 25-27)

54 La³ cun³ jmí¹jáun² ca³jan³ tsú² Jesús tson³ hi³ ca³ñí¹jan² tsú² la³ ti³ hñú¹³
tsá² cuá¹lín³ mí²tsá² híen¹. Jáun² ngau³ ca³lá² Pé¹ sáh³ chí¹cáin² ñí¹ uóunh³.
55 Jmí¹ ca³cha³táunh¹ tsú² jáun² ñí¹ jáun² né³, ca³jmú³ sí² ñí¹hñú³ jáun². Hi³
jáun² ca³tiánh³ tsú² la³cu³ la³jéin³ sí² jáun². Ja³bí¹ Pé¹ siáh³ ca³cuá³ ja¹ jáun².
56 Jáun² né³, jan² tsá²mi³ lín³ quian²¹ ñí¹ jáun² ca³jíe³ hi³ cuá¹tón²¹ Pé¹ ja¹
jáun², jáun² ca³jíe³ chí¹tiá³ ñí¹ ñí¹ Pé¹, hi³ ca³juáh³:
—Ja³bí¹ tsá²ñuh² lá² jmí¹ ngi³² quionh³ tsá² ó³².
57 Ti³la³ Pé¹ ca³záih³ tsá² hí³:
—Hnú² tsá²mi³, hí¹juáh³ tiá² cuóun³² yáh³ jná¹³ tsá² ó³².
58 Jmí¹ má²cu³lé³ míh¹ jáun² né³, ca³jíe³² siáh³ jan² tsá² siánh³, hi³ jáun²
ca³juáh³:
—Ja³bí¹ hnú² siáh³ jmí¹ ngíh¹ quiúnh¹ tsá² ó³².
Ti³la³ Pé¹ né³, tiá² ca³ton³ yáh³, hi³ ca³juáh³:
—Hnú² tsá²ñuh², jun³juáh¹³ jná¹³ yáh³ hí³.
59 Jmí¹ la³ má²cáun² o¹rá¹ jáun² né³, ca³juáh³ siáh³ jan² tsáu²:
—Cu³tí³ bíh¹ tsá²ñuh² lá² uá²jai³² jmí¹ ngi³² quionh³ tsá² ó³², quí¹ tsá² hín¹³
ti³ Galilea bíh¹ la³².
60 Ti³la³ Pé¹ má¹ná¹, la³ má²juáh³ jáun² bíh¹:
—Hnú² tsá²ñuh², hí¹juáh³ tiá² ño¹ yáh³ jná¹³ hi³ juáh³ hnú² ní².
Tá¹la³ jmí¹ dí¹hleh³² jáun² bíh¹ Pé¹, ca³hó³ jan² cá¹tsó³.
61 Jmí¹jáun² ca³jinh³ Ti³² Juo¹³ dí², hi³ ca³jíe³ dí² ti³ ñí¹ zenh¹ Pé¹. Jáun² la³
cun³ jmí¹jáun² tsau³ tsí³ Pé¹ la³ cun³ hi³ má²lí²juáh³ jáun² Jesús jmí¹tin²: “Ti³
cu³lé³, ñeh² bíh¹ hi³ hau³ cá¹háu², hnú² juáh¹³ hnaih³² jéin³² hi³ tiá² cuóu³²
nú² jná¹³”.
62 Jmí¹jáun² cua³han³ Pé¹ ti³ cheih³² hi³ ca³ñí¹hó² ñí¹jngih³² lín³².

Cónh³² tsú² Jesús cun³ lí³ tsí³
(Mateo 26:67-68; Marcos 14:65; Juan 18:22-23)

63 Jmí¹ li²¹ jáun² né³, tsá² jmí¹ ná¹jmu² hí³ hua³hí¹³ Jesús ca³cónh³² Jesús
cú²nga¹, hi³ ca³quiu³ ca³pan³ dí²;
64 ca³jní³ dí² ñí¹ hi³ jáun² ca³záih³ dí²:
—Chí³ jái¹³ neh²¹, hin² tsánh² quiú² po²³ nú².
65 Hi³ hliáun³ ñí¹ lín³² bíh¹ jú¹ hlaih³ ca³záih³ dí² siáh³.

Jesús má²zenh² ta³ ñí¹ tsá² judíos tsá² ná¹ñí¹
(Mateo 26:59-66; Marcos 14:55-64; Juan 18:19-24)

66 Jmí¹ má²já²jnia² jáun² né³, ca³ngih³² la³jín³² tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú², ji³
tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ quionh³ tsá² ná¹lín³ ti³² liei²¹. Jáun² jmí¹jáun² ca³jan³ tsú²

Jesús ñí^{1}ta^{21} ñí^{1} ná^{1}ngɨh^{32} jáun^{2} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} ná^{1}quien^{2} hí^{3}. Hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} ca^{3}ngáɨ^{3}:

67 —Juah^{21} neh^{21}, ¿hí^{1} tson^{2} hnú^{2} lɨ́n^{3} Cristo?

Tɨ^{3}la^{3} Jesús né^{3}, ca^{3}záɨh^{3} tsá^{2} hí^{3} la^{3} lá^{2}:

—Uá^{1} cun^{3} ca^{3}hɨ́e^{3} yáh^{3} jná^{13} hnoh^{2} jú^{1} tson^{2}, jun^{3} jáun^{2} yáh^{3} táunh^{13} hnoh^{2} ta^{21};

68 hi^{3} sá^{1} cun^{3} hi^{3} jmɨ́^{1} nga^{1} jná^{13} cáun^{2} jáɨ^{13} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}, hí^{1}juáh^{3} tiá^{2} ngáɨh^{1} bíh^{1} hnoh^{2}.

69 Tɨ^{3}la^{3} nɨ́^{1} má^{1}lɨ^{32} lá^{2} má^{1}ná^{1}, jná^{13} Jon^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2}, ñí^{1}ñí^{21} jná^{13} tɨ^{3} cuá^{2} chu^{21} quioh^{21} Dió^{32} Tsá^{2} cú^{2} Tsá^{2} juenh^{2}.

70 Jáun^{2} ca^{3}la^{3} jɨ^{3}lɨn^{2} tsú^{2} ca^{3}juáh^{3}:

—¿Hí^{1} Jon^{2} Dió^{32} máh^{3} hnú^{2}?

Jáun^{2} Jesús ca^{3}ngáɨ^{3}:

—Ján^{3}, lɨ́n^{3} jná^{13} la^{3} cun^{3} má^{2}lɨ́^{2}juah^{21} hnoh^{2} nɨ́^{2}.

71 Hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} ná^{1}ngɨh^{32} hí^{3} ca^{3}juáh^{3} siáh^{3}:

—He^{3} láɨh^{32} sa^{3} ca^{3}lɨ^{3}í^{1} máh^{3} tsá^{2} zih^{32} jú^{1} tson^{2} hno^{3} dí^{2}, já^{2} má^{2}lɨ́^{2}náɨ^{13} bíh^{1} dí^{2} hmóu^{32} jë^{1} tsú^{2}.

23

Jesús má^{2}zenh^{2} ta^{3} ñí^{1} Pilato
(Mateo 27:1-2, 11-14; Marcos 15:1-5; Juan 18:28-38)

1 Jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3}, ja^{3}taunh^{21} tsú^{2} ca^{3}la^{3} jɨ^{3}lɨn^{2}, hi^{3} ja^{3}jan^{2} tsú^{2} Jesús ta^{3} ñí^{1} Pilato.

2 Ñí^{1} jáun^{2} ca^{3}ñí^{1}hna^{13} tsú^{2}, hi^{3} ca^{3}ñí^{1}juah^{21}:

—Tsá^{2} lá^{2} má^{2}ca^{3}tsanh^{21} jnoh^{1}, hi^{3} hlianh^{23} tsú^{2} tsá^{2} zian^{2} hué^{32} lá^{2} quiú^{13} jnoh^{1}; hi^{3} juáh^{3} tsú^{2} hi^{3} tiú^{2}uú^{2} ca^{3}tɨ^{21} má^{1}hmah^{21} jnoh^{1} hmah^{21} hi^{3} chi^{2} *tsá^{2} cuá^{1}lɨ́n^{3} mɨ^{3}chí^{1} juú^{2} Roma ñí^{1}con^{2} jnoh^{1}. Hi^{3} juáh^{3} siáh^{3}, hi^{3} hnga^{2} hí^{3} bíh^{1} néh^{1} ja^{32}lɨ^{3} quien^{2}, hi^{3} lɨ́n^{3} Cristo, tsá^{2} lɨ́n^{3} re^{21}.

3 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}ngáɨ^{3} Pilato:

—¿Hí^{1} hnú^{2} uá^{1} lɨ́n^{3} nú^{2} Re^{21} juo^{13} tsá^{2} *judíos?

Jáun^{2} Jesús ca^{3}juáh^{3}:

—Ján^{3}, tson^{2} bíh^{1} la^{3} juáh^{3} hnú^{2} nɨ́^{2}.

4 Jáun^{2} Pilato ca^{3}záɨh^{3} tsá^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} hí^{3} mi^{3}jmú^{3}, la^{3} má^{2}quionh^{3} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} tionh^{2} ñí^{1} jáun^{2}:

—Hí^{1} cáun^{2} yáh^{3} tso^{3} quioh^{21} tsá^{2} lá^{2} tiá^{2} choh^{1} jná^{13}.

5 Tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} hí^{3} má^{1}ná^{1}, lɨ^{3}mí^{1} tiá^{3} ca^{3}hléh^{3} bíh^{1}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—Tsá^{2} nɨ́^{2} jlánh^{1} quí^{2} zaɨ^{32} tsɨ́^{3} tsáu^{2}. Ñí^{1} ca^{3}ma^{3}liáu^{32} tsú^{2} hi^{3} hɨeh^{32} tsáu^{2}, ca^{3}ma^{3}liáu^{32} tsú^{2} la^{3} tɨ^{3} ja^{1} tsá^{2} hɨ́n^{13} tɨ^{3} Galilea, hi^{3} ca^{3}hɨ́eh^{3} siáh^{3} tsá^{2} hɨ́n^{13} tɨ^{3} Judea, hi^{3} ca^{3}la^{3} tɨ^{3} lá^{2} siáh^{3} má^{2}cuan^{2}.

Jesús má^{2}zenh^{2} ta^{3} ñí^{1} Herodes

6 Jmɨ́^{1} má^{2}lɨ́^{2}niéi^{32} jáun^{2} Pilato jáɨ^{13} nɨ́^{2} né^{3}, ca^{3}juáh^{3}:

—¿Hí^{1} tɨ^{3} Galilea hɨ́n^{13} tsá^{2} lá^{2}?

7 Jmɨ́^{1} ca^{3}lɨ^{3} ñi^{32} tsú^{2} hi^{3} tson^{2} bíh^{1} ñí^{1} jáun^{2} hɨ́n^{13} tsú^{2}, jáun^{2} ca^{3}zen^{3} dí^{2} tsú^{2} ñí^{1}con^{2} Herodes, tsá^{2} cuá^{1}chín^{1} Galilea, quí^{1}hliá^{2} jmáɨ^{1} jáun^{2} ti^{3}tsóh^{3} jmɨ́^{1} cuá^{3} Herodes hí^{3} já^{1} juú^{2} Jerusalén.

8 Jmɨ́¹ ca³jɨ́en³² jáun² Herodes Jesús jlánh¹ ca³lɨ³ hiún² lɨ́n³² tsɨ́³; quí¹hliá²
má²ngau³² jmáɨ¹ bíh¹ hi³ hu²¹ tsɨ́³ tsú² hi³ jɨ́en³² Jesús. Quí¹hliá² má²ca³náɨ³²
tsú² hliáun³ hi³ ca³tɨn¹ Jesús, hi³ jáun² cáun² jmɨ́¹ má²hu²¹ tsɨ́³ hi³ jɨ́e³ cáun² li²¹
bíh¹ tsú² hi³ jmu³ Jesús.
9 Jáun² hliáun³ lɨ́n³² hi³ ca³ngáɨh³ dí², tɨ³la³ Jesús tiá² hi³ ca³juáh³ hí¹ cáun²
yáh³.
10 Jáun² la³jɨ́n³² mi³jmú³ quionh³ tɨ³² liei²¹ jlánh¹ ca³qui³ ca³chá³ tso³.
11 Jáun² Herodes ca³jmúh³² Jesús, la³ má²quionh³ hliáu³ joh¹, la³juah²¹ dúh¹
jan² tsá² lɨ́¹ tsáu², hi³ cáun² lɨ́¹ ca³quí² ca³cónh³² dí² cú²nga¹, hi³ ca³quinh³ dí²
cáun² hmɨh³² jlánh¹ chú³² jniá³, hi³ ca³jmú³ dí² la³jmɨ́¹ lɨ́³ hi³ quien² lɨ́n³² tsú².
Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³chanh³ dí² siáh³ ñí¹con² Pilato.
12 Hi³ jáun² la³ cun³ jmɨ́¹jáun² ca³juónh³ Pilato re² quionh³ Herodes, quí¹
jmɨ́¹tin² jmɨ́¹ ná¹háun³ bíh¹ tsú².

Má²ma³ngɨ́³ tsú² Jesús
(Mateo 27:15-26; Marcos 15:6-15; Juan 18:39-19:16)

13 Hi³ jáun² Pilato ca³ngɨh³ ca³la³ jɨ́n³² tsá² ná¹lɨ́n³ mi³jmú³, jɨ³ tsá²tan²¹ nɨ́²
siáh³, la³ má²quionh³ tsá² juú²,
14 hi³ ca³záɨh³ dí²:
—Tsá² cua³jan³² hnoh² lá² ñí¹con² jná¹³, hi³ juáh³ hnoh² hi³ tsá² lá² hlianh²³
tsáu²; tɨ³la³ jná¹³ juanh³² ñí¹con² hnoh² hi³ hí¹ cáun² yáh³ tso³ hi³ chah³² hnoh²
quioh²¹ tsá² lá² tiá² lin¹ tsoh¹ jná¹³ jmɨ́¹ lɨ́¹cán³ jná¹³ jáun² jú¹ tson² quioh²¹ tsú²
ñí¹ ta³ máh¹ hnoh²,
15 sa³jun³ Herodes yáh³ tsoh³ siáh³. Hi³ jáun² dá² ñí¹con² jná¹³ bíh¹ lɨ́²chanh³
tsú² siáh³ tsá² lá². Já² tiá² lin¹ zia³² yáh³ he³ ca³tɨ²¹ jún³ tsá² lá².
16 Jɨ́³²la³ ti³ quiú¹pan²¹ bíh¹ jná¹³ tsú² ca³lá², hi³ jáun² má¹jáun² lion¹ jná¹³.
17 [Quí¹ tá¹la³ jmu² jáun² tsá² judíos jmáɨ¹ quioh²¹, ca³tɨn¹ Pilato hi³ lión³²
jan² tsá² tson³, quí¹hliá² la³ jáun² jmɨ́¹ ná¹ngɨ²³ tsú².]
18 Tɨ³la³ la³jɨ́n³² tsá² ná¹ngɨh³² hí³ ca³tɨ³ ca³hóh³² tiá³ lɨ́n³², hi³ ca³juáh³:
—¡Cuɨ́¹ jún¹³ tsá² nɨ́², hi³ jáun² cuɨ́¹ liáun¹³ Barrabás!
19 Tsá² jmáɨ² hí³ Barrabás jmɨ́¹ cuá¹tson³ hñu³mí¹ñí², quí¹ cun³ñí¹ hi³
ca³ma³can² tsáu² hi³ tiánh³² tiá³ siaun³² já¹ juú² Jerusalén, hi³ ca³jngɨh³ siáh³
tsáu².
20 Tɨ³la³ Pilato má¹ná¹, jmɨ́¹ hnió³ bíh¹ lión³² Jesús, hi³ jáun² jmɨ́¹ ca³liéinh³²
dí² siáh³ tsá² hí³.
21 Tɨ³la³ tsá² ná¹ngɨh³² hí³ má¹ná¹, tɨ³ lɨ³mí¹ tiá³ ca³tɨ³ ca³hóh³² bíh¹, hi³
ca³juáh³ siáh³:
—¡Cuɨ́¹ taun¹ tsá² nɨ́² crei²¹! ¡Cuɨ́¹ taun¹ tsá² nɨ́² crei²¹!
22 Jáun² ñí¹ má²hnaɨh³² jéin³² ca³juáh³ siáh³ Pilato la³ lá²:
—Tɨ³la³ ¿he³ dá² hi³ hlaɨh³ má²ca³jmú³ tsú² né³? Quí¹ hí¹ cáun² yáh³ tso³
quioh²¹ tsú² tiá² lin¹ tsoh¹ jná¹³ hi³ juáh¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsú² jún³. Cáun² cuɨ́¹ pan²¹
jná¹³ tsú², hi³ jáun² má¹jáun² lion¹ jná¹³.
23 Tɨ³la³ la³ má²ná¹tɨ́² ná¹hóh³² jáun² bíh¹ tsú², hi³ ná¹hiú² ná¹mɨ³² hi³ taun³
Jesús crei²¹; ca³la³ ñí¹ ca³lɨ³ quien² hi³ ná¹juáh²³ tsú² jáun².
24 Hi³ jáun² cáun² ca³jmú³ bíh¹ cú²jueh³² Pilato la³ cun³ hi³ ná¹hiú² ná¹mɨ³²
jáun² tsá² hí³.

25 Hi^{3} jáun^{2} Barrabás tsá^{2} tɨ^{32} hí^{3} tsɨ́^{3} bíh^{1} tsú^{2} ca^{3}lión^{32}, tsá^{2} ca^{3}ma^{3}can^{2} hí^{3} tsáu^{2} hi^{3} tónh^{32} tiá^{3} siaun^{32}, tsá^{2} ca^{3}jngɨh^{3} hí^{3} tsáu^{2}. Jáun^{2} Jesús bíh^{1} ca^{3}jɨenh^{3} dí^{2} hi^{3} jmúh^{32} tsú^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} hnió^{3} tsú^{2} jmúh^{32}.

Má^{2}ton^{3} tsú^{2} Jesús crei^{21}
(Mateo 27:32-44; Marcos 15:20-32; Juan 19:17-27)

26 Jmɨ́^{1} jáun^{2} ca^{3}jan^{3} tsú^{2} Jesús hi^{3} má^{2}já^{2}ton^{3} dí^{2} crei^{21}, hi^{3} jáun^{2} hú^{1} juɨ^{32} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}zanh^{3} tsú^{2} jan^{2} tsá^{2}ñuh^{2} tsá^{2} juú^{2} Cirene, tsá^{2} jmáɨ^{2} Sí^{1}mu^{21}, hi^{3} jmɨ́^{1} má^{2}cuá^{1}hen^{2} já^{1} juú^{2}; hi^{3} jáun^{2} ca^{3}di^{3}quian^{3} dí^{2} Sí^{1}mu^{21} hí^{3} jmáɨ^{1} hi^{3} cán^{3} crei^{21} hi^{3} jmɨ́^{1} quian^{32} jáun^{2} Jesús.

27 Hi^{3} jáun^{2} juóun^{32} lɨ́n^{32} bíh^{1} tsáu^{2} ja^{3}taunh^{21} cu^{3}chin^{1}, hi^{3} juóun^{32} lɨ́n^{32} siáh^{3} tsá^{2}mɨ^{3} hí^{1}hóh^{32}, hi^{3} hí^{1}ho^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Jesús.

28 Tɨ^{3}la^{3} Jesús ca^{3}jɨ́e^{3} tɨ^{3} ñí^{1} hí^{1}já^{2}táunh^{1} jáun^{2} tsá^{2} hí^{3}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—Hnoh^{2} tsá^{2}mɨ^{3}, tsá^{2} Jerusalén lá^{2}, ha^{3} lɨ́^{2} uó^{2} náh^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} jná^{13}. Uo^{3} náh^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} náh^{2} hmóu^{32} bíh^{1}, jɨ^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} jónh^{32} náh^{2} nɨ́^{2} siáh^{3}.

29 Quí^{1} chau^{21} jmáɨ^{1} hi^{3} juáh^{3} tsáu^{2}: “Hen^{3} ma^{3} jmɨ́^{1} ren^{2} tsá^{2} tiá^{2} jon^{2} zian^{2}, tsá^{2} cónh^{3} tiá^{2} dáɨn^{2} ca^{3}can^{3}, tsá^{2} cónh^{3} tiá^{2} dáɨn^{2} ca^{3}tiunh^{3}”.

30 Hi^{3} jáun^{2} jmáɨ^{1} jáun^{2} hléh^{32} tsáu^{2}, hi^{3} záɨh^{32} máh^{3}: “Cuɨ́^{1} quɨh^{21} nú^{2} ñí^{1} quiú^{13} jnoh^{1}”; hi^{3} záɨh^{32} tsú^{2} siáh^{3} ñí^{1} lɨ́^{3} tsɨ^{3}cuánh^{2}: “Cuɨ́^{1} jlaɨn^{21} jnoh^{1} hnú^{2}”.

31 Quí^{1} nɨ́^{1}juáh^{3} ta^{3}bí^{1} ñí^{1}con^{2} jná^{13} tsá^{2} lɨ́n^{3} ná^{1} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́^{3} cáun^{2} hmá^{2} réh^{1} yáh^{3} má^{2}ná^{1}jmu^{2} tsá^{2} *romanos la^{3} lá^{2}, tiá^{13} bíh^{1} tiá^{3} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2} tiá^{2} jmu^{3} tsú^{2}, hnoh^{2} tsá^{2} juú^{2} Jerusalén lá^{2}, tsá^{2} ná^{1}lɨn^{3} náh^{2} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́^{3} hmá^{2} má^{2}quiéin^{2}.

32 Ja^{3}bí^{1} ca^{3}jan^{3} tsú^{2} siáh^{3} gon^{3} tsá^{2} ca^{3}jmú^{3} tso^{3} jueh^{32}, hi^{3} jngɨh^{3} tsú^{2} cu^{3}tsa^{32} quionh^{3} Jesús.

33 Jmɨ́^{1} ca^{3}cha^{3}táunh^{1} tsú^{2} jáun^{2} tsɨ^{3} máh^{3} míh^{1} téh^{23} tsú^{2} jáun^{2} máh^{3} Mú^{32} Chí^{1} Tsáu^{2}, ñí^{1} jáun^{2} ca^{3}ton^{3} tsú^{2} Jesús crei^{21}, la^{3} má^{2}quionh^{3} tsá^{2} gon^{3} hí^{3}, jan^{2} tɨ^{3} cuá^{2} chu^{21}, hi^{3} jan^{2} tɨ^{3} cuá^{2} cáun^{1} siáh^{3}.

34 Hi^{3} jáun^{2} tá^{1}la^{3} má^{2}chí^{1}tón^{21} jáun^{2} Jesús crei^{21}, ca^{3}juáh^{3}:

—Tia^{21}, juenh^{2} jmu^{3} honh^{2} quioh^{21} tsá^{2} lá^{2}, quí^{1} cáun^{2} hi^{3} tiá^{2} ñi^{32} bíh^{1} tsú^{2} ná^{1}jmu^{2}.

Hi^{3} jáun^{2} hliáu^{3} tsá^{2} jmɨ́^{1} tionh^{1} hí^{3} ñí^{1} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}chí^{2} jáɨ^{13}, hi^{3} jáun^{2} jɨ́e^{3} dí^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} hin^{2} joh^{13} ha^{1} Jesús.

35 Tsá^{2} jmɨ́^{1} tionh^{1} có^{32} jáun^{2} né^{3}, jmɨ́^{1} ná^{1}jɨ́en^{32} Jesús. Hi^{3} tsá^{2}tan^{21} né^{3}, ca^{3}hléh^{3} hlaɨh^{3} quioh^{21} Jesús, hi^{3} juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—Ca^{3}lión^{32} bíh^{1} tsá^{2} nɨ́^{2} tsá^{2} siánh^{3}; jáun^{2} ta^{3}né^{32} né^{3}, cuɨ́^{1} lión^{21} siáh^{3} hnga^{2} neh^{21}, nɨ́^{1}juáh^{3} tson^{2} bíh^{1} cu^{3}tí^{3} lɨ́n^{3} tsú^{2} Cristo, Tsá^{2} ca^{3}quianh^{3} Dió^{32}.

36 Ja^{3}bí^{1} hliáu^{3} siáh^{3} ca^{3}cónh^{32} cú^{2}nga^{1} Jesús, hi^{3} ca^{3}jen^{3} dí^{2} mu^{2} má^{2}zéih^{1} lɨ́n^{21} quioh^{21} mɨ^{3} uóun^{2}jɨeh^{13};

37 hi^{3} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} siáh^{3}:

—Nɨ́^{1}juáh^{3} tson^{2} cu^{3}tí^{3} hnú^{2} lɨ́n^{3} Re^{21} Juo^{13} tsá^{2} judíos, jáun^{2} né^{3}, lion^{1} hnú^{2} huen^{2} neh^{21}.

38 Hi^{3} jáun^{2} hná^{13} crei^{21} jáun^{2} jmɨ́^{1} chí^{1}tón^{21} huéh^{3} hi^{3} juáh^{3}: “Tsá^{2} Lá^{2} Lɨ́n^{3} Re^{21} Juo^{13} Tsá^{2} Judíos”. [Huéh^{3} jáun^{2} jmɨ́^{1} lɨ́^{3} jú^{1} *griego, jú^{1} *latín, jɨ^{3} jú^{1} *hebreo nɨ́^{2} siáh^{3}.]

39 Hi^{3} jáun^{2} jan^{2} tsá^{2} ná^{1}tón^{21} hí^{3} crei^{21} né^{3}, ca^{3}hléh^{3} hlaɨh^{3} quioh^{21} Jesús, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—Nḭ́¹juáh³ tson² hnú² la³ lḭ́n³ Cristo, lion¹ hnú² huen² neh²¹, hi³ jáun² má¹jáun² liau¹ nú² siáh³ jnoh¹.
40 Tɨ³la³ ñí¹ tsá² jan² hí³ má¹ná¹, tiá³ bíh¹ ca³liéinh³² tsá² jan² hí³, hi³ ca³juáh³:
—¿Há¹ tiá² juénh² hnú² Dió³²? Já² cá²re² má²ta³tsa¹ bíh¹ dí² héih³².
41 Tɨ³la³ tsá² lá² má¹ná¹, hí¹ cáun² yáh³ tiá² lin¹ hi³ ca³jmú³. Tɨ³la³ jnoh¹ né³, zia³² jáɨ¹³ bíh¹ hi³ ná¹má²tso¹ dí² tsɨ³², quí¹ cun³ñí¹ hi³ ná¹má²hmah²¹ dí² tso³ hi³ ca³jmú¹³ bíh¹.
42 Hi³ jáun² ca³záɨh³ dí² siáh³ Jesús:
—Hnú² Jesús, cháu¹ hnú² honh² quion²¹ jná¹³ nḭ́¹ má¹cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ ñi³hauh³² hnú² jáɨ¹³.
43 Jmḭ́¹jáun² ca³záɨh³ Jesús tsá² hí³:
—Jú¹ tson² cu³tí³ juanh³², jná¹³, hi³ né³² cuá¹ñíh³ hnú² quiúnh¹ jná¹³ ñí¹ chu²¹ ñí¹ má²nio² tie³.

Jmḭ́¹ jun¹ Jesús
(Mateo 27:45-56; Marcos 15:33-41; Juan 19:28-30)

44 Hi³ jáun² jmḭ́¹ má²tí³ cun³ chi³hiú² né³, ca³nieh² tá¹ cáun² hué³², ca³la³ ñí¹ tḭ́³ la³nió¹ hnɨ³² tɨ³ ca³hláu³.
45 Jmḭ́¹ ca³nieh² jáun² hiú² né³, ca³zen³ tɨ³ tun³ zaɨnh²¹ hmɨh³² hi³ jmḭ́¹ hí¹jnáɨ²³ ñí¹ jlánh¹ hḭen¹ hñu³ cuáh³² chín¹.
46 Hi³ jáun² la³ cun³ jmḭ́¹jáun² ca³hóh³² Jesús tiá³ lḭ́n³², hi³ ca³juáh³:
—Tia²¹, jo³cuonh² hnú² cuḭ́¹ nio² jmḭ́²chí³ quion²¹ jná¹³.
Jmḭ́¹ má²lḭ́²juáh³ jáun² la³ nḭ́² né³, jun³.
47 Jmḭ́¹ ca³jḭe³ jáun² hliáu³ tsá² chín¹ tsá² *romano hi³ lɨ³ la³ jáun² né³, ca³ma³quien² Dió³², hi³ ca³juáh³:
—Tson² bíh¹ cu³tí³, tiá² tso³ la³ ca³jmú³ yáh³ tsá² nḭ́².
48 Jmḭ́¹ má²lḭ́²jḭe³ jáun² la³jḭ́n³² tsá² ná¹ngɨh³² hí³ ñí¹ jáun² hi³ lɨ³ la³ jáun², jmḭ́¹jáun² já¹tanh²¹ ca³la³ quí² quien² ñí¹ tsḭ́³.
49 Tɨ³la³ la³jḭ́n³² tsá² jmḭ́¹ cuóun²¹ hí³ Jesús má¹ná¹, jɨ³ tsá²mɨ³ tsá² má²ca³ñi³táunh¹ cu³hna²¹ tsú² ca³la³ tɨ³ hué¹³ Galilea, lḭ́¹ ca³ta³ná¹jḭe²³ ñí¹ uóunh³ bíh¹.

Jmḭ́¹ já¹haun³ Jesús
(Mateo 27:57-61; Marcos 15:42-47; Juan 19:38-42)

50 Jáun² jmḭ́¹jáun² jmḭ́¹ zian² jan² tsá² jmáɨ² Sé³², tsá² chun¹, tsá² tɨ³² tsḭ́³ jmáh³la³ hi³ chu²¹. Tsá² hí³ jmḭ́¹ quionh³ tsá² ná¹lḭ́n³ ta²¹ hi³ chín¹;
51 tɨ³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, tiá² ca³jmú³ yáh³ cá²hon³ quionh³ tsá² ñí¹ hná¹ jáun². Tsá² hí³ né³, jan² tsá² zian² juú² Arimatea hḭ́n¹³ tɨ³ Judea bíh¹, hi³ jmḭ́¹ má²jan³² hi³ lɨ³ lin¹ hin² tsánh² má²ca³hión³² Dió³² hi³ hau³ jáɨ¹³.
52 Hi³ jáun² Sé³² hí³ bíh¹ ñéi¹ hi³ ca³ñí¹ma¹³ hla¹ Jesús ñí¹con² Pilato.
53 Jmḭ́¹ má²lḭ́²sión³² tsú² jáun² hla¹ né³, ca³tsáɨnh³² tsú² cáun² hmɨh³² jmuh³ tiáu²; hi³ jáun² ca³ñí¹hón²¹ dí² hñu³ tá²hláu² quioh²¹ hi³ jmḭ́¹ má²ca³hó³ dí², ñí¹ hí¹ jan² hla¹ tiá² jmḭ́¹ má²ca³tanh² tsú².
54 Jmáɨ¹ jáun² jmáɨ¹ hi³ jmu² tsá² judíos hua³jan²¹ la³jḭ́³² hi³ hniáuh³² quioh²¹ *jmáɨ¹ hi³ tionh² tsú² tie³. Quí¹ jmḭ́¹ má²ca³hláu³ lḭ́n³² bíh¹, má²ja³quián³ lɨ³liau³ cu³tí³ bíh¹ jmáɨ¹ jáun².

55 Hi³ jáun² tsá²mɨ³, tsá² jmɨ́¹ quionh³ hí³ Jesús jmɨ́¹ cuá¹han³ Galilea
ja³taunh²¹ cu³chin¹ hi³ ca³ñí¹jɨe¹³ ñí¹ já¹haun³ Jesús, nɨ́¹juáh³ ha³ lánh³ quión³²
tsú² hla¹.
56 Jmɨ́¹ ca³cha³tánh¹ tsú² jáun² hñú¹³ né³, ca³jmú³ hua³jan²¹ háu² má²ró³² jɨ³
no¹ má²ró³² nɨ́² siáh³. Jmɨ́¹ cá¹chó²¹ jáun² jmái¹ nio² tie³ né³, ca³tiánh³ bíh¹ tsú²
tie³ la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ liei²¹.

24

Jmɨ́¹ ca³jenh¹³ Jesús
(Mateo 28:1-10; Marcos 16:1-8; Juan 20:1-10)

1 Jmái¹ hi³ ca³lɨ³liau³ jáun² sɨ́²ma¹ná¹, ja³taunh²¹ siáh³ tsá²mɨ³ hí³ hú²niéi²
lɨ́n³² ñí¹ ca³ñí¹hón²¹ tsú² jáun² Jesús, hi³ má²ná¹quian³² hi³ má²ró³² má²ca³jmú³
jáun² hua³jan²¹. [Ja³bí¹ zian² ma³ jan² tsá²mɨ³ siánh³ siáh³ ca³ñí¹quionh¹³ tsá²
hí³.]
2 Jmɨ́¹ ca³cha³táunh¹ tsú² jáun² ho³ tá²hón³² né³, ca³jɨ́e³ tsú² hi³ tiú²uú²
dí¹jnái²³ yáh³ quɨ́n¹ ho³ tá²hón³² jáun², quí¹ tɨ³ có³² bíh¹ la³ má²lɨ́²lɨh³ tsú².
3 Jáun² ca³taunh³ tsú² hñu³ tá²hón³² jáun², tɨ³la³ tiá² tsanh²¹ yáh³ tsú² hla¹
Jesús Tɨ³² Juo¹³ dí².
4 Tá¹la³ má²ná¹hɨ³² lɨ́n³² jáun² tsɨ́³ tsú² né³, ca³jɨ́en³² gon³ tsá²ñuh² quih³²
hmɨh³² tiáu² zɨ́n³ lɨ́n³² hi³ tionh² có³² jáun².
5 Jáun² tsá²mɨ³ hí³ né³, ca³yá²han¹ lɨ́n²¹ bíh¹, jáun² cáun² ca³hiéih³ hué³² bíh¹
tsú² ñí¹. Jáun² tsá²ñuh² hí³ né³, ca³juáh³:
—¿He³ láɨh³² sa³ ñí¹ ca³tɨn¹ tsá² má²cá²tsan³ yáh³ hnah²³ hnoh² jan² tsá²
zian²?
6 [Ha³ tiú²uú² hin² zian² yáh³ ñí¹ lá², tsá² má²ca³jenh¹³ bíh¹ hí³.] Cháu¹ náh²
tín² honh² jái¹³ hi³ ca³juáh³ tsú² jáun² tá¹la³ jmɨ́¹ cuá³ tsú² jáun² Galilea,
7 hi³ ca³juáh³ tsú² jáun² la³ lá²: “Ca³tɨn¹ Jon² tsá²mɨ³cuóun² hi³ jɨenh³ tsú²
ñí¹con² tsá² jmu² tso³, hi³ lɨ³ hniáuh³² siáh³ ton³ tsú² ñí¹ crei²¹, hi³ ñí¹ cá²hnɨ́²
jmái¹ jáun² né³ ca³tɨn¹ jenh¹³”.
8 Hi³ jáun² jmɨ́¹jáun² ca³chau³ tsá²mɨ³ hí³ tsɨ́³ jái¹³ hi³ ca³juáh³ jáun² Jesús
jmɨ́¹tin².
9 Jmɨ́¹ má²cuá²tanh²¹ tsú² jáun² hi³ ñí¹jɨe¹³ tá²hón³² né³, ca³chá³ ñí¹con² tsá²
quian³jan² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² Jesús, jɨ³ ñí¹con² la³jɨ́n³² tsá² ñí¹ hná¹ jáun² nɨ́² la³
cun³ hi³ má²lɨ́²jɨ́e³, jɨ³ hi³ má²lɨ́²niéi³².
10 Tsá²mɨ³ tsá² ca³ñí¹can³² hí³ jái¹³ jáun² ñí¹con² tɨ³² tsá² quian³² hí³ jë¹ Dió³², jmái²: Má²réi³ tsá² ja³ juú² Magdalá, mɨ́¹ Juánh³, Má²réi³ mí¹ziú¹³ Jacobo, jɨ³
tsá²mɨ³ siánh³ siáh³.
11 Tɨ³la³ tɨ³² tsá² quian³² hí³ jë¹ Dió³² má¹ná¹, tiá² ta²¹ ca³taunh³ yáh³ jë¹
tsá²mɨ³ hí³, quí¹hliá² ca³lɨ́n¹³ tsú² hi³ lɨ́¹ ca³lɨ³can² bíh¹ tsá²mɨ³ hí³.
12 Tɨ³la³ cun³ jáun² la³juɨ³² ca³náu² bíh¹ Pé¹ hi³ ngau³ cú²hé² hi³ ja³jɨ́e³
tá²hón³². Jmɨ́¹ cá¹chó²¹ tsú² jáun² né³, ca³jmú³ hí¹sian², hi³ ca³jáɨh³ ñí¹ tɨ³ ñéih³,
jáun² ca³jɨ́e³ tsú² hi³ tɨ³ có³² bíh¹ má²nio² hmɨh³² tiáu² hi³ jmɨ́¹ tsaɨnh³² jáun²
hla¹ Jesús. Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ngah³ hñú¹³, ca³la³ má²hí¹tsá²cáun² lɨ́n³² tsɨ́³ ca³tɨ²¹
la³ cun³ hi³ má²lɨ³² jáun².

Jmɨ́¹ hí¹tsá²táunh¹ gon³ tsáu² juɨ³² juú² Emaús
(Marcos 16:12-13)

13 Ja³bí¹ jmáɨ¹ jáun² siáh³ ja³taunh²¹ gon³ tsá² hí³ cáun² juú² jmáɨ² Emaús.
Juú² jáun² tí³ cun³ quia³cáun² kilómetros tɨ³la³ uóunh³ hi³ tionh² tsú² já¹ juú²
Jerusalén.
14 Jáun² ca³chon¹ tsú² jáɨ¹³ tá¹la³ hí¹tiáunh¹ jáun² juɨ³², hi³ ca³juónh³ tsú²
ca³tɨ²¹ la³jɨ́³² hi³ má²lɨ³² jáun².
15 Tá¹la³ jmɨ́¹ hí¹chon¹ tsú² jáun² jáɨ¹³ né³, ngau³ Jesús má²janh² ñí¹
hí¹tsá²táunh¹ tsá² hí³, jáun² ngau³ dí² cu³tsa³² quionh³ tsá² hí³.
16 Tɨ³la³ uá¹jinh¹ ca³jɨ́en³² tsú² tsá² cuá¹ja³² hí³ quionh³, cun³ jáun² ta²¹ lɨ³
bíh¹ hi³ tiá² ca³lɨ³tsɨn² tsú² hi³ Jesús bíh¹ tsá² hí³.
17 Hi³ jáun² Jesús ca³ngáɨh³ tsá² hí³:
—¿He³ nɨ³² hí¹juónh³² hnoh²?
Jáun² jmɨ́¹jáun² ca³ta³tonh¹ tsú² hú¹ juɨ³², hi³ má²ná¹haɨ²¹ hlaɨh³ tsɨ́³.
18 Hi³ jáun² jan² tsá² hí³, tsá² jmáɨ² Cleofas, ca³ngáɨ³, hi³ ca³juáh³:
—¿Hí¹ huen² tán¹ nɨ́² uá¹ hnú² tsá² tiá² ca³lɨ³ ñíh¹ nú² la³jɨ́³² hi³ má²lɨ³² já¹
juú² Jerusalén cháu³ jau³ nɨ́², tá¹la³ hi³ ñéi¹ nú² nɨ́²?
19 Hi³ jáun² Jesús ca³ngáɨ³:
—¿He³ má²lɨ³² dúh¹?
Hi³ jáun² tsá² hí³ ca³juáh³ siáh³:
—Zia³² hi³ má²lɨ³² ñí¹con² jan² tsá² jmáɨ² Jesús, tsá² ja³ juú² Nazaret. Tsá²
hí³ tɨ́² lɨ́n³ jan² *tɨ³² jë¹ Dió³², tsá² tɨ́² jmu² hua³jueh³², hi³ ca³la³ hi³ pin³ lɨ́n³²
jáɨ¹³ quioh²¹ tsú² tɨ́² hleh³²; jan² tsá² tɨ́² hniau³ lɨ́n³² Dió³², jɨ³ tsá²mɨ³cuóun² nɨ́².
20 Tɨ³la³ tsá² ná¹lɨ́n³ mi³jmú³ má¹ná¹, la³ má²quionh³ tsá²tan²¹, ca³ma³tsón¹³
bíh¹ tsá² hí³, hi³ ca³ñí¹jɨenh¹³ dí² tsá² hí³ ñí¹con² tsá² *romanos tsá² chín¹; hi³
jáun² tsá² hí³ jngɨh³ Jesús, hi³ jáun² ca³ton³ tsú² crei²¹.
21 Jnoh¹ jmɨ́¹ má²hu²¹ tsɨ́³ hi³ tsá² hí³ jmɨ́¹ liáu²¹ dí² tsá² *Israel. Tɨ³la³ ta³né³²
má²tí³ hnɨ³² jmáɨ¹ hi³ ca³lɨ³ la³ jáun².
22 Tɨ³la³ zian² tsá²mɨ³, tsá² ja¹ hmóu²¹ jnoh¹, hi³ cuɨ́²ñí¹jɨ́e¹³ tá²hón³² jmɨ́¹
hú²niéi² lɨ́n³². Jmɨ́¹ cuá¹tanh²¹ tsú² jáun² né³, lɨ́²jmú³ tsú² hi³ tsa³cáun² lɨ́n³² tsɨ́³
jnoh¹,
23 quí¹ lɨ́²chá³² tsú² hi³ tiá² hla¹ tsanh²¹ yáh³, hi³ jɨ́³²la³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³²
bí¹ néh¹ ca³jnia³ jéinh³² dí², hi³ lɨ́²juáh³ hi³ zian² bíh¹ néh¹ Jesús.
24 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, cuɨ́²ñí¹jɨ́e¹³ siáh³ ma³ jan² tsá² quiúnh¹ jnoh¹ tá²hón³²
jáun², hi³ jáun² la³ cun³ rón³² hi³ má²lɨ́²juáh³ jáun² tsá²mɨ³ hí³ bíh¹ lɨ́²jɨ́e³ tsú²
siáh³, tɨ³la³ tiá² Jesús ca³jenh² yáh³ tsú² má¹ná¹.
25 Jmɨ́¹jáun² ca³záɨh³ Jesús tsá² hí³ la³ lá²:
—¡Jlánh¹ tiá² niuh¹ hnoh²! ¿Hín² máh³ jmáɨ¹ táunh¹³ hnoh² ta²¹ la³jɨ́³² jáɨ¹³
hi³ ca³juáh³ jáun² la³jɨ́n³² tsá² ca³lɨn³ hí³ tɨ³² jë¹ Dió³² jmɨ́¹tin²?
26 ¿Há¹ tiá² jmɨ́¹ hniáuh²¹ hi³ ma³tso² Tsá² lɨ́n³ Cristo tsɨ́³ la³ jáun² dúh¹; ñeh²
bíh¹ hi³ lɨ³jnia² hi³ quien² tsú²?
27 Hi³ jáun² jmɨ́¹jáun² ca³jmú³ Jesús na²¹ la³jɨ́³² jáɨ¹³ hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹
Sí² quioh²¹ Dió³² hi³ ca³tɨn¹ tsú² hnga². Jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ hla¹ Moisés tín²
ca³ma³liáu³² tsú² hi³ jmu² na²¹; jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³chá³ siáh³ la³jɨ́³² jáɨ¹³ hi³
rá¹tioh³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ la³jɨ́n³² tsá² ca³lɨn³ hí³ tɨ³² jë¹ Dió³² jmɨ́¹tin².

28 Jmɨ́¹ ca³cha³táunh¹ tsú² jáun² juú² ñí¹ tsa³táunh¹, jmɨ́¹jáun² ca³jmú³ Jesús
la³jmɨ́¹ lɨ́³ hi³ cáun² tsó³² bíh¹ tɨ³ chí¹ján³.
29 Tɨ³la³ tsá² hí³ jlánh¹ chí¹tson³ ca³chan³ Jesús, hi³ ca³záɨh³ dí²:
—Ñí³ dá² quiúnh¹ jnoh¹; já² má²ca³hláu³ bíh¹, já² má²ñí¹zɨ³² bíh¹ dá² la³².
Hi³ jáun² né³, ca³cuá³ bíh¹ Jesús quionh³ tsá² hí³.
30 Jmɨ́¹ má²cuá³ tsú² jáun² ñí¹ mesa cu³tsa³² quionh³ tsá² hí³ né³, ca³can³
cáun² hí¹miih²¹, jáun² ca³ma³hɨen²¹ dí²; jmɨ́¹jáun² ca³tsunh³ dí² siáh³, hi³
ca³cuéh³ dí² tsá² hí³.
31 Hi³ jáun² la³ cun³ jmɨ́¹jáun² ca³niá³ ñí¹ tsá² hí³ hi³ ca³lɨ³ cuóun³² tsú² siáh³
Jesús. Tɨ³la³ la³ cun³ jmɨ́¹jáun² bíh¹ ca³yéin² Jesús.
32 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, hi³ jan² hi³ jan² bí¹ tsú² ca³záɨh³ raɨnh²¹:
—¿Haun¹³ juáh¹³ re² lɨ́n³² bíh¹ tɨ́³ tsɨ́³ dí² jáɨ¹³ hi³ lɨ́²hléh³² tsú² jáun² jmɨ́¹
hí¹jau³² dí² jáun² hú¹ juɨ³² dúh¹, jmɨ́¹ lɨ́¹jmú³ tsú² jáun² na²¹ jáɨ¹³ hi³ rá¹tioh³
ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³²?
33 Hi³ jáun² la³ cun³ jmɨ́¹jáun² bíh¹ já¹tanh²¹ tsú² tɨ³ já¹ juú² Jerusalén. Hi³
jáun² ñí¹ jáun² ca³jenh² tsú² tá¹ quian³jan² tsá² lɨ́n³ hí³ *tɨ³² tsá² quian³² jë¹
Dió³², quionh³ tsá² siánh³ siáh³.
34 Hi³ jáun² tsá² ná¹ngɨh³² hí³ ca³juáh³:
—¡Tson² bíh¹ cu³tí³ ca³jenh¹³ Tɨ³² Juo¹³ dí², quí¹ ja³bí¹ ñí¹con² Sí¹mu²¹ Pé¹ yáh³
lɨ́²ma³jnia³² tsú² má²hmáɨ³!
35 Hi³ jáun² tsá² gon³ hí³ né³, ca³chá³ la³ cun³ hi³ ca³lɨ³ jáun² hú¹ juɨ³² tá¹la³
jmɨ́¹ hí¹tsá²táunh¹ tsú² jáun², jɨ³ ha³ lánh³ rón³² ca³lɨ³ cuóun³² dí² Jesús jmɨ́¹
ca³tsóh³ jáun² hí¹miih²¹.

Jesús má²jnia³² ñí¹con² tsá² haɨn²¹ tɨ³ con²
(Mateo 28:16-20; Marcos 16:14-18; Juan 20:19-23; 1 Corintios 15:5-7)

36 Tá¹la³ jmɨ́¹ ná¹cha³² jáun² tsá² gon³ hí³ jáɨ¹³ jáun² bíh¹, ca³ma³jnia³² Jesús
cu³diá²jan² la³ lá² ja¹ ñí¹ tionh¹ jáun² tsá² ná¹ngɨh³² hí³, hi³ jáun² ca³záɨh³ dí²
tsá² hí³ la³ lá²:
—Cuɨ́¹ zian² náh² cáun² hi³ re² hi³ tɨn².
37 Tɨ³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, ca³yá²han¹ lɨ́n²¹ bíh¹, hi³ ca³lɨ́n¹³ tsú² hi³ jan² tsá² le¹
bíh¹ ná¹jɨ́en³².
38 Tɨ³la³ Jesús ca³juáh³:
—¿He³ láɨh³² sa³ ná¹juenh²¹ hnoh², hi³ ná¹hɨ³² honh² náh²?
39 Sá¹nɨ́² jɨe³ hnoh² uón³² jná¹³, jɨ³ tán² jná¹³; jná¹³ bíh¹ la³². Sá¹nɨ́² ñá²tí³ náh²
cuonh² quion²¹ jná¹³, jáun² lɨ³ ñíh¹³ náh² hi³ jná¹³ bíh¹ la³². Quí¹ tiá² zia³² yáh³
ngú³ sa³jun³ mú³² quioh²¹ jan² jmɨ́²chí³ la³ cun³ hi³ ná¹jɨ́eh³² hnoh² hi³ zia³²
quion²¹ jná¹³.
40 Jmɨ́¹ má²lɨ́²juáh³ jáun² la³ nɨ́² tsú², ca³hɨ́eh³ tsá² hí³ cuo² jɨ³ ta³.
41 Jáun² tsá² hí³ ca³lɨ³ tsah³ lɨ́n³², tɨ³la³ cun³ jáun² tiá² re² jmɨ́¹ ná¹taunh³²
bíh¹ tsú² ta²¹ quí¹ cun³ñí¹ hi³ jmɨ́¹ ná¹tsá²cáun² jáun² tsɨ́³. Tɨ³la³ Jesús la³juɨ³²
ca³juáh³:
—¿Zia²¹ ca³lá² má³² hi³ lɨ³ cúh¹³?
42 Jáun² tsá² hí³ ca³cué³ ca³lá² quioh²¹ jáh³ jmáɨ² hi³ má²lɨ́²tió³² ñí¹ sɨ́², [la³
má²quionh³ ca³lá² ñí¹ ha²¹ jmɨ́²toh¹ quioh²¹ toh²].
43 Jáun² ca³héɨ³ dí² hi³ jáun², hi³ ca³cúh² ta³ ñí¹ tsá² hí³.

44 Jmí¹jáun² ca³záɨh³ dí² siáh³ tsá² hí³ la³ lá²:
—Má²ca³lɨ³tí³ bíh¹ ñí¹con² jná¹³ la³ cun³ hi³ ca³juánh³² jná¹³ jáun² jmí¹tin²,
tá¹la³ ca³ngí³ jná¹³ jáun² quiúnh¹ hnoh². Ca³juánh³² jná¹³ hi³ hniáuh³² lɨ³tí³
la³jí³² la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés hi³ ca³tɨn¹ jná¹³,
ñí¹ Sí² quioh²¹ la³jín³² tsá² ca³lɨn³ hí³ tɨ³² jë¹ Dió³², jɨ³ ñí¹ Sí² salmos ní² siáh³.
45 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³nia³ dí² tsí³ tsá² hí³, hi³ jáun² ngɨ¹³ tsú² la³jí³² hi³
rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³²,
46 hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Ñí¹ Sí² rá¹juáh³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² lín¹³ Cristo ma³tso² tsí³; hi³ ní¹ má¹jun² jáun²
né³, ca³tɨn¹ siáh³ jenh¹³ ñí¹ cá²hní² jmáɨ¹ ja¹ tsá² má²cá²tsan³.
47 Má¹lɨ³² jáun² né³, tsa³ngáɨ¹ tsáu² jú¹ chú³² cha¹³ tsú², hi³ tsa³juah²¹ tsú²
hi³ zia³² uu³i³tso³ quioh²¹ tsá² záɨ³² jmí¹ tsí³, hi³ jinh²¹ tɨ³ ñí¹con² hí³ dí². Hi³
lɨ³ hniáuh³² tsa³táunh¹ tsú² tá¹ cáun² hngá¹máh³, hi³ ma³liáu³² tsú² já¹ juú²
Jerusalén lá² tín².
48 Hnoh² bíh¹ tsá² cuá¹ngáɨ¹ jáɨ¹³ ca³tɨ²¹ hi³ ní².
49 Sá¹ní² niéi² náh², jná¹³ zein²¹ ñí¹con² hnoh² la³ cun³ lí³ jáɨ¹³ hi³ má²ca³jmú³
jáun² Ñuh³² jná¹³. Tɨ³la³ tianh³ náh² tín² já¹ juú² Jerusalén lá², ca³la³ ñí¹
cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ hián¹³ náh² pí³ hi³ já³² hñu³mɨ³cuú².

Jesús tsánh³² hñu³mɨ³cuú²
(Marcos 16:19-20; Hechos 1:9-11)

50 Hi³ jáun² Jesús ca³jan³ tsá² hí³ tɨ³ cheih³² juú² jáun², ca³la³ tɨ³ có³² juú²
Betania; hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³háɨ³² dí² cuo² hi³ ca³ma³miih² dí² tsá² hí³.
51 Jáun² la³ má²má²miih² jáun² bíh¹ dí² tsá² hí³, jmí¹ cuá¹han³ dí² ja¹ ñí¹ tionh¹
tsú², hi³ ca³zanh³² dí² tɨ³ hñu³mɨ³cuú².
52 Jmí¹ má²lí²ma³tsú² ma³jónh³² tsú² jáun² Jesús né³, hiún² lín³² bíh¹ tsí³ tsú²
já¹tanh²¹ tɨ³ já¹ juú² Jerusalén.
53 Hi³ jáun² tsá² hí³ jmí¹ tí² ngɨh³² cun³ tsa³háu² hñu³ cuáh³² chín¹ quioh²¹
tsá² *judíos, hi³ má²quien² Dió³². [Cun³ ní² bíh¹ tí³ jáɨ¹³.]

Jú¹ Chú³² Hi³ Ca³jmú³
Juan²

Tsá² ĺɨn³ Jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² ɨn³ jan² tsá² mɨ³cuóun²

1 Jmɨ́¹ ca³lɨ³zia³² ca³la³ jɨ́³² hi³ zia³², jmɨ́¹ má²zian² bíh¹ Tsá² ĺɨn³ hí³ Jáɨ¹³. Tsá²
hí³ né³ jmɨ́¹ má²cuá³ bíh¹ quionh³ Dió³², hi³ Tsá² ĺɨn³ hí³ Jáɨ¹³ né³, hnga² bíh¹
Dió³² hí³.
2 La³ cun³ jmɨ́¹tin² jmɨ́¹ má²cuá³ bíh¹ tsú² quionh³ Dió³².
3 Cun³quionh³ hí³ bíh¹ dí² ca³jmú³ Dió³² ca³la³ jɨ́³² hi³ zia³², hí¹ cáun² yáh³ hi³
zia³² tiá² ca³lɨ³ ta³ tiá² quiéinh¹ hí³ dí².
4 Hí³ bíh¹ ĺɨn³ mí¹zioh²¹ quioh²¹ pí³ hi³ lɨ́¹³ zian² ca³la³ jɨ³lɨ³² hi³ zia³². Hi³ Tsá²
tsóh²³ hí³ pí³ jáun² né³ lɨn³ siáh³ joh¹ sɨ́² hi³ táɨ³ jáun² ñí¹con² tsá²mɨ³cuóun².
5 Joh¹ sɨ́² jáun² né³ taɨ³² ñí¹ já¹niéi², tɨ³la³ já¹niéi² jáun² né³ tiá² má²ca³cah¹³
yáh³ jmáɨ¹ hi³ jmu³ quien² ñí¹con² joh¹ sɨ́² jáun².
6 Jáun² né³, ca³lɨ³zian² jan² tsá² zéi¹ Dió³² ñí¹ hué²¹ lá², tsá² hí³ jmáɨ² Juan².
7 Tsá² hí³ cuan³ hi³ ĺɨn³ tsá² zih³² jú¹ tson² hi³ ca³tɨn¹ Tsá² ĺɨn³ hí³ joh¹ sɨ́²
jáun², hi³ jáun² la³jɨ́n³² tsáu² jmɨ́¹ lɨ́¹³ tónh³² ta²¹ cun³quionh³ jáɨ¹³ hi³ juáh³ hí³
dí².
8 Jun³juáh¹³ hí³ yáh³ jmɨ́¹ ĺɨn³ joh¹ sɨ́² má¹ná¹, tɨ³la³ hí³ dá² cuan³ hi³ cua³zíh²
jú¹ tson² hi³ ca³tɨn¹ Tsá² ĺɨn³ hí³ joh¹ sɨ́² jáun² bíh¹.
9 Quí¹ né³bí¹ jmɨ́¹ má²ja³quián³ lɨ³jnia² yáh³ Tsá² hú¹tá¹ ti³tsóh³ ĺɨn³ mí¹zioh²¹
joh¹ sɨ́² ñí¹con² la³jɨ́n³² tsá²mɨ³cuóun².
10 Né³² né³, cuan³ bíh¹ Tsá² ĺɨn³ hí³ Jáɨ¹³ ñí¹ hué²¹ lá² jmɨ́¹ cuan¹, tɨ³la³
uá¹jinh¹ ñí¹ cuá¹ ñí¹ hué²¹ lá² ca³lɨ³zia³² cun³quionh³ hí³ dí², tɨ³la³ tsá² zian²
hngá¹máh³ lá² má¹ná¹, tiá² ca³lɨ³ cuóun³² yáh³ Tsá² hí³.
11 Uá¹jinh¹ cuan³ tsú² ñí¹ cuá¹ ñí¹ hué²¹ lá² quioh²¹, tɨ³la³ tsá² tionh² hí³
jo³cuo² tsú² né³ tiá² ca³he³ yáh³ quioh²¹ tsú².
12 Tɨ³la³ cun³ jáun², la³jɨ́n³² la³ cun³ tsá² ca³he³ tsú², tsá² hí³ bíh¹ hiauh³ jáɨ¹³
hi³ ĺɨn¹³ jon² Dió³², la³ cun³ la³jɨ́n³² tsá² ca³chá³ hí³ cáun² tsɨ́³ ñí¹con² tsú² yáh³.
13 Hnga² Dió³² bíh¹ ca³ma³jniau² tsá² hí³ hi³ má²ná¹ĺɨn³ jon² Dió³², jun³juáh¹³
ca³lɨ³zian² tsú² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ jméi² dí¹hio³ ñú¹deh³ yáh³, sa³jun³ cun³ñí¹
hi³hliá² ca³lɨ³ hniá¹ tsá²mɨ³cuóun² hi³ lɨ³ zian² jon² yáh³, sa³jun³ ĺɨn³ tsú² jon²
Dió³² cun³ñí¹ hi³hliá² jméi² tsú² ca³lɨ³hnió³ hi³ hí³ ĺɨn³ jon² Dió³².
14 Hi³ jáun² Tsá² ĺɨn³ hí³ Jáɨ¹³ né³ ca³lɨn³ tsá² dí¹ngú³, hi³ ca³cuá³ tsú² ja¹
quiú¹³ jnoh¹; hí³ bíh¹ dí² jan² Tsá² cáun² ja³² la³ má²ja³² jáun² miɨ́³ tsɨ́³, jɨ³ hi³ cá²
ñí¹ ca³ma³li²¹ tsú² siáh³ hi³ ha³ lánh³ rón³² lɨ́³ jú¹ tson². Jnoh¹ má²ca³neh²¹, hi³
má²ca³lɨ³tsɨn² jnoh¹ siáh³ ha³ la³ cónh³ tí³ hi³ quien² tsú², la³ cun³ qui³ ca³tɨ²¹
hi³ quien² Tsá² jan² tán¹ Jon² Dió³² Jméi² tsú².
15 Juan² tsá² ca³zion³ hí³ jmáɨ² tsáu² ca³cué³ jú¹ tson² hi³ ca³tɨn¹ hí³ dí², jmɨ́¹
ca³juáh³ jáun² la³ lá², hi³ ca³hléh³ tiá³:
—Tsá² lá² bíh¹ Tsá² ca³hɨ́en³² jná¹³ hí³ jmɨ́¹ cá¹juáh²¹ jná¹³ jáun² la³ lá²: “Tsá²
cuá¹ja³² chí¹cáɨn² cu³hna³² jná¹³ dá² jan² Tsá² tɨ³ quien² bíh¹ la³ cónh³ bíh¹

jná[13]; quí[1] Tsá[2] hí[3] dá[2] jan[2] Tsá[2] jmɨ́[1] má[2]zian[2] bíh[1] la[3] cun[3] jmɨ́[1] ñeh[2] bí[1] hi[3] lɨ[3]zian[2] jná[13]”.

16 Hi[3] cun[3]ñí[1] hi[3] cáun[2] ja[32] la[3] má[2]ja[32] jáun[2] mii[3] tsɨ́[3] Tsá[2] hí[3] né[3], jáun[2] la[3]jáɨ[32] bíh[1] dí[2] ca[3]hiau[3] hi[3] má[2]hé[2] má[2]mieh[2] tsú[2] cun[3] jmá[2] cun[3] jnia[32].

17 Quí[1] cun[3]quionh[3] hla[1] Moisés bíh[1] ca[3]hiau[3] dí[2] liei[21] quioh[21] Dió[32], tɨ[3]la[3] cun[3]quionh[3] Jesús Tsá[2] lɨ́n[3] Cristo má[1]ná[1], ca[3]hiau[3] dí[2] mii[3] hi[3] ja[32] tsɨ́[3] Dió[32], la[3] má[2]quionh[3] jú[1] tson[2] nɨ́[2] siáh[3].

18 Hí[1] jan[2] yáh[3] tiá[2] hin[2] má[2]ca[3]jɨ́en[32] Dió[32]; tɨ[3]la[3] Tsá[2] qui[3] cuá[3] cu[3]héin[1] Jméi[2] bíh[1] dí[2] má[2]ca[3]ma[3]li[21] ñí[1]con[2] dí[2] hi[3] ha[3] lánh[3] rón[32] lɨ́n[3] Dió[32]. Ja[3]bí[1] Tsá[2] hí[3] siáh[3] lɨ́n[3] Dió[32], Tsá[2] jan[2] tán[1] Jon[2] Dió[32] Jméi[2] dí[2].

Jú[1] tson[2] hi[3] cue[32] Juan[2] tsá[2] zion[2] tsáu[2] jmáɨ[2] hi[3] ca[3]tɨn[1] Jesús (Mateo 3:1-17; Marcos 1:1-11; Lucas 3:1-22)

19 Hi[3] jáun[2] né[3], hi[3] lá[2] bíh[1] jú[1] tson[2] hi[3] ca[3]cué[3] Juan[2] ñí[1]con[2] mí[2]tsáu[2] jɨ[3] *levitas, tsá[2] ca[3]zen[3] hí[3] tsá[2] *judíos tsá[2] ná[1]ñí[1] zian[2] tɨ[3] já[1] juú[2] Jerusalén, hi[3] tsa[3]ngáɨ[3] tsú[2] ñí[1]con[2] Juan[2] jáɨ[13] lá[2]:

—¿Hin[2] dá[2] tsánh[2] hnú[2]?

20 Hi[3] hí[3] né[3], tiá[2] ca[3]ma[3]zian[32] yáh[3], tɨ[3]la[3] ca[3]juáh[3] bíh[1] jú[1] tson[2], hi[3] ca[3]juáh[3] la[3] lá[2]:

—Jun[3]juáh[13] jná[13] yáh[3] Tsá[2] lɨ́n[3] Cristo.

21 Hi[3] jáun[2] tsá[2] hí[3] ca[3]ngáɨ[3] siáh[3]:

—Hi[3] jáun[2] né[3] ¿hin[2] bíh[1] tsánh[2] hnú[2]? ¿Ho[3] hnú[2] uá[1] Líh[3] tsá[2] jmɨ́[1] lɨ́n[3] *tɨ[32] jë[1] Dió[32] jmɨ́[1]tin[2]?

Jáun[2] ca[3]juáh[3] Juan[2]:

—Jun[3]juáh[13] tsá[2] hí[3] yáh[3] jná[13].

Jáun[2] tsá[2] hí[3] siáh[3] ca[3]ngáɨ[3]:

—¿Hí[1] hnú[2] uá[1] *tɨ[32] jë[1] Dió[32], tsá[2] qui[3] cónh[3] ca[3]tɨn[1] hi[3] já[32]?

Hi[3] jáun[2] ca[3]juáh[3] siáh[3] Juan[2]:

—Ján[1]han[21].

22 Jmɨ́[1]jáun[2] ca[3]juáh[3] tsá[2] hí[3] la[3] lá[2]:

—Jáun[2] né[3], ¿hin[2] bíh[1] tsánh[2] hnú[2]? Quí[1] hniáuh[32] tsá[1]cáun[1] yáh[3] jnoh[1] jú[1] tson[2] ñí[1]con[2] tsá[2] lɨ́[2]ze[3] jnoh[1]. Jáun[2] né[3], ¿he[3] jú[1] tson[2] lɨ́[13] cuéh[1] nú[2] hi[3] ca[3]tɨn[1] nú[2] huen[2]?

23 Jmɨ́[1]jáun[2] né[3] ca[3]hléh[3] Juan[2] la[3] cun[3] hi[3] ca[3]hléh[3] hla[1] Isaías tɨ[32] jë[1] Dió[32], hi[3] ca[3]juáh[3] la[3] lá[2]:

—Jná[13] bíh[1] lɨ́n[3] tsá[2] quian[32] jáɨ[13] hi[3] ñi[3]hléh[13] ná[1] ñí[1] lɨ́[3] hué[32] quiéin[2] hi[3] juah[32] ná[1] la[3] lá[2]: “Jmóuh[1] náh[2] cú[2]tso[2] juɨ[32] ñí[1] já[21] Juo[13] dí[2]”.

24 Jmɨ́[1]jáun[2] tsá[2] zéi[1] hí[3] tsá[2] *fariseos hi[3] tsa[3]lienh[3] Juan[2]

25 ca[3]ngáɨ[3] siáh[3] la[3] lá[2]:

—Jáun[2] né[3], nɨ́[1]juáh[3] jun[3]juáh[13] hnú[2] yáh[3] la[3] lɨ́n[3] Cristo, sa[3]jun[3] tɨ[32] jë[1] Dió[32] tsá[2] jmáɨ[2] Líh[3], hi[3] sa[3]jun[3] tɨ[32] jë[1] Dió[32] tsá[2] ca[3]tɨ[21] hi[3] já[32] hí[3], jáun[2] né[3] ¿he[3] lɨ[3] sa[3] hnú[2] yáh[3] zion[23] tsáu[2] jmáɨ[2]?

26 Jáun[2] Juan[2] ca[3]ngáɨ[3] la[3] lá[2]:

—Tson[2] bíh[1] jná[13] zion[2] tsáu[2] jmáɨ[2] cun[3]quionh[3] jmɨ́[2] jma[3] bíh[1]; tɨ[3]la[3] ja[1] quián[13] náh[2] zenh[2] jan[2] Tsá[2] tiá[2] cuóun[32] náh[2].

27 Tsá^{2} hí^{3} já^{32} chí^{1}cáɨn^{2} cu^{3}hna^{32} jná^{13}. Hí^{1} cú^{1}pih^{21} yáh^{3} tiá^{2} cunh^{3} jná^{13}
quiúnh^{1} Tsá^{2} hí^{3}, quí^{1} ca^{3}la^{3} hí^{1}juáh^{3} tiá^{2} ca^{3}tɨn^{1} yáh^{3} jná^{13} hi^{3} zaɨh^{21} ná^{1} láu^{2}
tsɨ^{32} ta^{3} tsú^{2}.
28 Hi^{3} ní^{2} lɨ^{3} tɨ^{3} hué^{32} ñí^{1} téh^{23} tsú^{2} Betania, can^{32} cua^{3} Jordán tɨ^{3} juɨ^{32} ñí^{1}
hia^{32} hiú^{2}, ñí^{1} jmɨ́^{1} zenh^{1} Juan^{2} hi^{3} dí^{1}zion^{2} tsáu^{2} jmáɨ^{2}.

Jesús Tsá^{2} lɨ́n^{3} Já^{1}ziáh^{2} míh^{1} joh^{1} Dió^{32}

29 Jmɨ́^{1} cá^{1}jniá^{21} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}jɨ́en^{32} Juan^{2} hí^{3} Jesús hi^{3} cuá^{1}ja^{32} tɨ^{3} ñí^{1} zenh^{1}
dí^{2}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2} tsá^{2} jmɨ́^{1} tionh^{1} quionh^{3}:
—Sá^{1}ní^{2} jɨe^{3}, Tsá^{2} ní^{2} bíh^{1} lɨ́n^{3} *Já^{1}ziáh^{2} míh^{1} joh^{1} Dió^{32}, Tsá^{2} hin^{3} tso^{3}
quioh^{21} tsá^{2} zian^{2} tá^{1} cáun^{2} hngá^{1}máh^{3}.
30 Tsá^{2} ní^{2} bíh^{1} hí^{3} ca^{3}hɨ́en^{32} jná^{13} jáun^{2}, jmɨ́^{1} cá^{1}juáh^{21} jná^{13} jáun^{2} la^{3} lá^{2}:
“Cu^{3}hna^{32} jná^{13} cuá^{1}ja^{32} jan^{2} tsá^{2} tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} quien^{2} la^{3} cónh^{3} bí^{1} jná^{13}, quí^{1}
Tsá^{2} hí^{3} dá^{2} tɨ^{3} jmɨ́^{1} má^{2}zian^{2} bíh^{1} la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1} ñeh^{2} bí^{1} hi^{3} lɨ^{3}zian^{2} jná^{13}”.
31 Ca^{3}la^{3} hí^{1}juáh^{3} huen^{2} yáh^{3} jná^{13} tiá^{2} jmɨ́^{1} ño^{1} ná^{1} hin^{2} tsánh^{2} jmɨ́^{1} já^{21}; tɨ^{3}la^{3}
cun^{3}ñí^{1} hi^{3} hnó^{32} jná^{13} hi^{3} lɨ^{3} jnia^{2} Tsá^{2} hí^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} *Israel, jáun^{2} bíh^{1} cuan^{3}
jná^{13} hi^{3} cua^{3}zion^{3} jná^{13} tsáu^{2} jmáɨ^{2}.
32 Ja^{3}bí^{1} ca^{3}juáh^{3} siáh^{3} Juan^{2} la^{3} lá^{2}:
—Ca^{3}jɨen^{1} jná^{13} Jmɨ́^{2}chí^{3} Chun^{1} hi^{3} ja^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2} la^{3}jmɨ́^{1} ja^{32} jan^{2} chi^{3} jáɨ^{2},
hi^{3} tɨnh^{3} ñí^{1} quioh^{21} tsú^{2}.
33 Jná^{13} hí^{1}juáh^{3} tiá^{2} jmɨ́^{1} má^{2}ño^{1} yáh^{3} hi^{3} hin^{2} tsánh^{2} hí^{3} jmɨ́^{1} já^{21}, tɨ^{3}la^{3} Tsá^{2}
ca^{3}ze^{3} jná^{13} hi^{3} zion^{1} ná^{1} tsáu^{2} jmáɨ^{2} cun^{3}quionh^{3} jmɨ́^{2} jma^{3} né^{3} ca^{3}záɨ^{3} jná^{13}
la^{3} lá^{2}: “Nɨ́^{1} má^{1}ca^{3}jɨeh^{3} hnú^{2} hi^{3} son^{13} Jmɨ́^{2}chí^{3} ñí^{1} quioh^{21} jan^{2} tsá^{2}ñuh^{2}, jáun^{2}
Tsá^{2} hí^{3} bíh^{1} Tsá^{2} ziau^{3} jmáɨ^{2} cun^{3}quionh^{3} Jmɨ́^{2}chí^{3} Chun^{1}”.
34 Jáun^{2} jná^{13} né^{3} má^{2}ca^{3}jɨen^{1} bí^{1} ná^{1}, hi^{3} jáun^{2} jná^{13} lɨ́n^{3} ná^{1} tsá^{2} nau^{32} jáɨ^{13}
ta^{3}né^{32} hi^{3} tson^{2} bíh^{1} hí^{3} lɨ́n^{3} Jon^{2} Dió^{32}.

Tsá^{2} la^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}háɨn^{32} tɨ^{3} con^{2} Jesús

35 Jmɨ́^{1} cá^{1}jniá^{21} jáun^{2} jmɨ́^{1} zenh^{1} siáh^{3} Juan^{2} tsá^{2} zion^{2} tsáu^{2} jmáɨ^{2} ñí^{1} jáun^{2}
la^{3} má^{2}quionh^{3} gon^{3} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2}.
36 Jáun^{2} jmɨ́^{1} ca^{3}jɨ́e^{3} jáun^{2} Juan^{2} hi^{3} hí^{1}ngaɨ^{32} Jesús ñí^{1} jáun^{2}, jáun^{2} ca^{3}juáh^{3} la^{3}
lá^{2}:
—Sá^{1}ní^{2} jɨe^{3} dúh^{1}, Tsá^{2} ó^{32} bíh^{1} lɨ́n^{3} Já^{1}ziáh^{2} míh^{1} joh^{1} Dió^{32}.
37 Tá^{1} gon^{3} bíh^{1} tsá^{2} jmɨ́^{1} quionh^{3} hí^{3} Juan^{2} ca^{3}náɨ^{32} hi^{3} ca^{3}juáh^{3} Juan^{2} la^{3}
jáun^{2}, hi^{3} jáun^{2} já^{1}taunh^{21} cu^{3}chin^{1} cu^{3}hna^{21} Jesús.
38 Hi^{3} jáun^{2} jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}jinh^{3} Jesús tɨ^{3} cu^{3}hna^{21}, hi^{3} ca^{3}jɨ́e^{3} dí^{2} hi^{3}
má^{2}hí^{1}já^{2}táunh^{1} tsá^{2} hí^{3} cu^{3}chin^{1} cu^{3}hna^{21} dí^{2}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2}:
—¿He^{3} jmɨ́^{1} hnáuh^{2} náh^{2}?
Jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} né^{3} ca^{3}juáh^{3}:
—Tɨ^{32}, ¿ha^{3} jinh^{1} ñíh^{3} hnú^{2}?
39 Hi^{3} jáun^{2} Jesús ca^{3}ngáɨ^{3} la^{3} lá^{2}:
—Sá^{1}ní^{2} ñá^{2}táunh^{1} náh^{2} ñá^{2}jɨe^{3}.
Jáun^{2} ja^{3}taunh^{21} tsú^{2} hi^{3} ca^{3}ñí^{1}jɨ́e^{13} ñí^{1} jmɨ́^{1} cuá^{3} Jesús, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}tiánh^{3}
tsú^{2} ñí^{1} jáun^{2} jmáɨ^{1} jáun^{2}, quí^{1} cun^{3} la^{3} nió^{1} quia^{3} tɨ^{3} hú^{2}niéi^{2} bíh^{1} jmɨ́^{1} má^{2}tí^{3}
jmɨ́^{1}jáun^{2}.

40 Tre^{21} raɨnh^{21} Sí^{1}mu^{21} Pé^{1} bíh^{1} jan^{2} tsá^{2} gon^{3} tsá^{2} ca^{3}náɨ^{32} hí^{3} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}juáh^{3} jáun^{2} Juan^{2}, hi^{3} jáun^{2} ja^{3}taunh^{21} cu^{3}hna^{21} Jesús.
41 Jáun^{2} la^{3}juɨ^{32} ca^{3}hnah^{2} Tre^{21} Sí^{1}mu^{21} raɨnh^{21}, hi^{3} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2}:
—Má^{2}lɨ́^{2}neh^{21} jnoh^{1} Tsá^{2} lɨ́n^{3} Mesías (jú^{1} *hebreo nɨ́^{2} hnió^{3} juáh^{3} “Tsá^{2} zéɨ^{1} Dió^{32}”, la^{3} cun^{3} juáh^{3} tsú^{2} jáun^{2} cun^{3}quionh^{3} jú^{1} *griego “Tsá^{2} lɨ́n^{3} Cristo”).
42 Jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} ca^{3}jan^{3} Tre^{21} Sí^{1}mu^{21} raɨnh^{21} tɨ^{3} ñí^{1} zenh^{1} Jesús, hi^{3} jáun^{2} Jesús ca^{3}záɨh^{3} Sí^{1}mu^{21} jmɨ́^{1} ca^{3}jɨ́en^{32}:
—Hnú^{2} bíh^{1} jon^{2} Juan^{2}, tsá^{2} jmáɨ^{2} nú^{2} Sí^{1}mu^{21}, tɨ^{3}la^{3} jná^{13} né^{3} juanh^{32} hi^{3} hnú^{2} jmáɨ^{2} Cefas (hi^{3} hnió^{3} juáh^{3} “Pé^{1}”, hi^{3} Pé^{1} né^{3} hnió^{3} juáh^{3} “Quɨ́n^{1}”).

Jesús téh^{23} Pí^{2}liéi^{1} quionh^{3} Natanael

43 Jmɨ́^{1} cá^{1}jniá^{21} jáun^{2} né^{3}, Jesús ca^{3}lɨ́n^{13} hi^{3} tsó^{32} tɨ^{3} hué^{13} Galilea, hi^{3} ñí^{1} jáun^{2} né^{3} ca^{3}jenh^{2} tsú^{2} Pí^{2}liéi^{1}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2}:
—Ña^{32} cu^{3}hna^{32} jná^{13}.
44 Pí^{2}liéi^{1} hí^{3} jan^{2} tsá^{2} juú^{2} Betsaida bíh^{1}, ñí^{1} jmɨ́^{1} zian^{2} uá^{2}jaɨ^{32} Tre^{21} quionh^{3} Pé^{1} raɨnh^{21}.
45 Hi^{3} jáun^{2} ca^{3}ñí^{1}hniah^{2} Pí^{2}liéi^{1} Natanael, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2}:
—Má^{2}lɨ́^{2}neh^{21} jnoh^{1} Tsá^{2} ca^{3}hɨen^{3} hí^{3} hla^{1} Moisés ñí^{1} Sí^{2} liei^{21}, Tsá^{2} ca^{3}hɨen^{3} hí^{3} tsá^{2} ca^{3}lɨn^{3} tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32} uá^{2}jaɨ^{32}. Jesús jon^{2} Sé^{32} bíh^{1} tsá^{2} hí^{3}, Tsá^{2} ja^{3} tɨ^{3} juú^{2} Nazaret.
46 Tɨ^{3}la^{3} Natanael né^{3} ca^{3}juáh^{3}:
—¿Hí^{1} lɨ́^{13} lɨ^{3}jnia^{2} cáun^{2} hi^{3} chu^{21} já^{1} juú^{2} Nazaret dúh^{1}?
Hi^{3} jáun^{2} Pí^{2}liéi^{1} ca^{3}juáh^{3}:
—Sá^{1}nɨ́^{2} dú^{1} ñá^{2}neh^{21} yáh^{3}.
47 Jmɨ́^{1} ca^{3}jɨ́en^{32} jáun^{2} Jesús Natanael hi^{3} cuá^{1}ja^{32} tɨ^{3} ñí^{1} zenh^{1} dí^{2}, jáun^{2} ca^{3}juáh^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2}:
—Há^{1}, nɨ́^{2} má^{2}cuá^{1}ja^{32} jan^{2} tsá^{2} cu^{3}tí^{3} lɨ́n^{3} jón^{2}zɨ́h^{1} jón^{2}cho^{1} hla^{1} Israel, jan^{2} tsá^{2} tiá^{2} jú^{1} tɨ́^{1}jáɨ^{2} tɨn^{2}.
48 Hi^{3} jáun^{2} jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}ngáɨ^{3} Natanael hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:
—¡Hóh^{32}! ¿Lánh^{3} rón^{32} cuóu^{32} nú^{2} jná^{13}?
Jáun^{2} Jesús né^{3} ca^{3}juáh^{3}:
—Jmɨ́^{1} ñeh^{2} bí^{1} hi^{3} té^{3} máh^{3} hnú^{2} Pí^{2}liéi^{1} má^{2}lɨ́^{2}jɨe^{1} jná^{13}, tá^{1}la^{3} jmɨ́^{1} ñíh^{3} nú^{2} jáun^{2} ñeh^{2} hmá^{2} sí^{2} co^{2}.
49 Jáun^{2} jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}juáh^{3} Natanael la^{3} lá^{2}:
—Tɨ^{32}, hú^{1}tá^{1} Jon^{2} Dió^{32} bíh^{1} hnú^{2}, hnú^{2} bíh^{1} lɨ́n^{3} nú^{2} Re^{21} Juo^{13} tsá^{2} Israel.
50 Hi^{3} Jesús né^{3} ca^{3}ngáɨ^{3} la^{3} lá^{2}:
—¿Hí^{1} tá^{2}chi^{21} má^{2}táunh^{23} hnú^{2} ta^{21} quí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3}hliá^{2} má^{2}lɨ́^{2}juáh^{32} jná^{13} hi^{3} lɨ́^{2}jɨe^{1} ná^{1} tá^{1}la^{3} jmɨ́^{1} ñíh^{3} nú^{2} jáun^{2} ñeh^{2} hmá^{2} sí^{2} co^{2}? Tɨ^{3}la^{3} né^{3}bí^{1} jɨeh^{21} yáh^{3} hnú^{2} hi^{3} tɨ^{3} jlánh^{1} bí^{1} cáu^{2} jueh^{32} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} hi^{3} nɨ́^{2}.
51 Ja^{3}bí^{1} ca^{3}juáh^{3} siáh^{3} Jesús la^{3} lá^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hí^{3}:
—Jú^{1} tson^{2} cu^{3}tí^{13} bíh^{1} juah^{32} jná^{13} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}, hi^{3} hnoh^{2} lɨ́^{13} jɨeh^{21} náh^{2} hi^{3} má^{2}há^{2}na^{21} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}, hi^{3} tsá^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} Dió^{32} né^{3} zá^{1} son^{13} ñí^{1} quioh^{21} Jon^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2}.

2

Jmɨ́^{1} ca^{3}jenh^{2} cuo^{2} tsáu^{2} já^{1} juú^{2} Caná

1 Jáun² né³, jmɨ́¹ la³ má²jau³ jáun² ca³jmú³ tsáu² jmáɨ¹ hi³ ca³jenh² cuo² já¹
juú² Caná, juú² hɨ́n¹³ tɨ³ Galilea. Ja¹ quioh²¹ tsá² hí³ né³, jmɨ́¹ dí¹cho¹ mí¹ziú¹³
Jesús,
2 ja³bí¹ ca³teh³ tsú² siáh³ Jesús la³ má²quionh³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² ñí¹
ca³jenh² jáun² cuo² tsáu².
3 Jmɨ́¹jáun² ca³tsá³² mu² ráu³ mɨ³ uóun²jɨeh¹³ hi³ ná¹hɨ́nh²³ tsú² ñí¹ jáun², hi³
jáun² mí¹ziú¹³ Jesús né³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Tiú²uú² zia³² yáh³ mu² ráu³ quioh²¹ tsú².
4 Tɨ³la³ Jesús né³, ca³ngáɨ³ la³ lá²:
—La³ cun³ hi³ hɨ³² nɨ́² honh² hnú² mɨ́¹, tiá² ca³tɨn¹ jná¹³ hi³ hɨ́³² tsɨn³² hi³ nɨ́².
Quí¹ tiá² má²ca³tsɨn¹³ yáh³ jmáɨ¹ quion²¹ jná¹³.
5 Tɨ³la³ mí¹ziú¹³ tsú² né³ ca³záɨh³ la³ lá² tsá² jmɨ́¹ ná¹jmu² ta²¹:
—Ma³ti²¹ náh² lɨ³ua³ cáun² hi³ juáh³ ñú² nɨ́².
6 Jáun² né³, ñí¹ jáun² jmɨ́¹ nio¹ jñéɨ³ tse³ cáh¹ hi³ lɨ́³ quɨ́n¹, tse³ hi³ la³ jmúh³²
jáun² tsá² *judíos ta²¹ nɨ́¹juáh³ jmáɨ¹ hi³ má²jɨn² tsú². Ma³ quin³² ma³ caun³²
tse³ jáun² tɨ́² héih²³ míh¹ tiá² cun³ hñá³láu³ lí¹³ jmáɨ².
7 Hi³ jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² ná¹jmu² hí³ ta²¹:
—Ma³conh²¹ náh² jmɨ́² jma³ tse³ lá².
Hi³ jáun² tsá² hí³ né³ ca³táh³ jmáɨ² tse³ jáun² ca³la³ ca³canh².
8 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³záɨh³ Jesús tsá² hí³ la³ lá²:
—Né³² né³, chin³² ca³lá² hi³ cuá²cuéh³ tsá² nio² jo³cuo² jmáɨ¹.
Jáun² tsá² hí³ né³, ca³ma³tí³² bíh¹ héih³² jáun².
9 Jáun² tsá² nio² jo³cuo² jmáɨ¹ né³ ca³hɨnh³ cú¹pih²¹ jmáɨ² hi³ má²laɨn³² jáun²
mu² ráu³ mɨ³ uóun²jɨeh¹³ ta³ tiá² ñi³² tsú² ha³ dá² jinh¹ ja³ hi³ jáun²; quí¹ jɨ́³²la³
tsá² ná¹jmu² ta²¹ bíh¹ má²ná¹ñi³², quí¹ hmóu³² bíh¹ tsá² hí³ ca³táh³ jmɨ́² jma³
tse³ jáun² hi³ jáun² ca³chin² ca³lá². Hi³ jáun² tsá² nio² jo³cuo² jmáɨ¹ né³ ca³teh³
tsá²ñuh² tsá² ca³jenh² cuo²,
10 hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—La³jɨ́n³² tsáu² bí¹ tsóh²³ tín² mu² ráu³ hi³ jlánh¹ bíh¹ chu²¹ ñí¹con² tsá²
ná¹tén¹, hi³ jáun² nɨ́¹ má¹lɨ́²hính³ tsú² hliáun³ né³, má¹jáun² máh³ má²tsóh³ tsú²
mu² ráu³ huen³. Tɨ³la³ hnú² má¹ná¹, má²lɨ́²hmáh¹ bí¹ nú² mu² ráu³ hi³ jlánh¹
bí¹ chu²¹, hi³ né³bí¹ tsóh³² máh³ nú² ta³né³².
11 Hi³ nɨ́² bíh¹ li²¹ la³ñí¹ hi³ ca³jmú³ Jesús jmɨ́¹ ca³ma³jnia² pí³ quioh²¹ já¹ juú²
Caná hɨ́n¹³ tɨ³ Galilea; hi³ jáun² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² né³, ca³chá³ cáun²
tsɨ́³.
12 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ ja³tanh²¹ dí² tɨ³ já¹ juú² Capernaum la³ má²quionh³
mí¹ziú¹³, tsá¹ raɨnh²¹, jɨ³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² nɨ³² siáh³, hi³ ñí¹ jáun² né³
ca³tiánh³ dí² tun³ hnɨ³² jmáɨ¹.

Jesús má²jɨ² cuáh³² chín¹
(Mateo 21:12-13; Marcos 11:15-18; Lucas 19:45-46)

13 Jáun² né³, má²janh² bíh¹ jmɨ́¹ má²hé² hi³ tɨ²¹ *Jmɨ́¹hɨ́en¹ quioh²¹ tsá² judíos,
hi³ jáun² Jesús né³ ngau³ tɨ³ já¹ juú² Jerusalén.
14 Hi³ jáun² hñu³ cuáh³² chín¹ jáun² né³ ca³jɨ́en³² tsú² tsá² ná¹hna² cuá¹juɨ́², jɨ³
*já¹ziáh², jɨ³ tsá² hna² jáɨ² nɨ³² siáh³, la³ má²quionh³ tsá² jmɨ́¹ tionh¹ hi³ jmɨ́¹
ná¹quí² ná¹zaɨ³² quɨe³ quioh²¹ hué³² siáh³.

15 Jáun² jmí¹ ca³jíe³ Jesús hi³ jáun² né³, ca³jmú³ cáun² hñú¹jméi¹³ cun³quionh³
hñe¹³, hi³ jáun² ca³chi³ ca³huen³ dí² ti³ cheih³² cuáh³² la³jín³² tsá² hí³ la³
má²quionh³ já¹ziáh² ji³ cuá¹juí² joh¹. Hi³ ca³ziu³ ca³súh³ dí² siáh³ quie³ quioh²¹
tsá² jmí¹ ná¹zai³² hí³ quie³ quioh²¹ hué³² siáh³, ji³ hi³ ca³ziu³ ca³cuí³ dí² siáh³
mesas quioh²¹ tsú².
16 Hi³ tsá² jmí¹ ná¹hna² hí³ jái² né³ ca³záih³ dí² la³ lá²:
—¡Huen³ náh² jáh³ ní² ñéih³ lá²! ¡Ha³ lí² uú² chá² náh² hmah²¹ ñéih³ hñú¹³
Ñuh³² jná¹³!
17 Jmí¹jáun² né³ tsau³ tsí³ tsá² hain²¹ hí³ ti³ con² tsú² la³ cun³ hi³ rá¹juáh³
jáun² ñí¹ Sí², hi³ juáh³ jáun² la³ lá²: “Cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ dí¹quiaunh²¹ tsin³²
jná¹³ hi³ hñuh³² hnú² lí¹³ ná¹chan¹ jmáh³la³ hi³ ca³tin¹ hnú², jáun² bíh¹ tsa³hín³
jná¹³”.
18 Hi³ jáun² tsá² ná¹ñí¹ joh¹ tsá² judíos né³, ca³ngái³h³ Jesús la³ lá²:
—¿He³ li²¹ lí¹³ híeh¹ nú² jnoh¹ hi³ jáun² li³ lin¹ hi³ tson² ca³tin¹ hnú² jmúh¹³
la³ ní²?
19 Jáun² Jesús né³, ca³ngái³ la³ lá²:
—Sá¹ní² tsunh²¹ dúh¹ náh² hñú³ hien¹ lá² neh²¹, hi³ jáun² ñí¹ cá²hní² jmái¹
zéih¹ jná¹³ siáh³ hi³ hmai²¹.
20 Jmí¹jáun² né³, ca³juáh³ tsá² judíos hí³ la³ lá²:
—Tun³la³jñéi³ mii² yáh³ ca³lé³ hi³ ca³jmú³ tsú² hñú³ hien¹ lá²; ¿hí¹ hni³²
jmái¹ uá¹ lí¹³ hi³ zéih¹ hnú²?
21 Ti³la³ hñú³ hien¹ hi³ ca³hie³ jáun² Jesús má¹ná¹, hi³ ca³hien³ hnga² bíh¹
tsú².
22 Hi³ jáun² jmí¹ ca³jenh¹³ tsú² jáun² ja¹ hla¹ né³, tsau³ tsí³ tsá² hain²¹ hí³ ti³
con² tsú² jái¹³ ní², hi³ ca³taunh³ tsú² siáh³ ta²¹ la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí², ji³
la³jí³² jái¹³ hi³ jmí¹ má²ca³juáh³ tsú² jáun².

Jesús cuoh² jmí¹ tsí³ la³jín³² tsáu²

23 Jáun² né³, jmí¹ cuá³ Jesús já¹ juú² Jerusalén tá¹la³ Jmí¹hien¹ jáun²,
jáun² juóun³² lín³² tsáu² ca³chá³ cáun² tsí³ ñí¹con² tsú² jmí¹ ca³jíe³ li²¹ hi³ lí³
hua³jueh³² hi³ jmu² dí² jáun².
24 Ti³la³ Jesús má¹ná¹, tiá² cáun² lí¹ jmí¹ hái³² yáh³ tsí³ ñí¹con² tsá² hí³, quí¹
jmí¹ cuoh² bíh¹ tsú² jmí¹ tsí³ la³jín³² tsá² hí³.
25 Quí¹ tiá² hin² jmí¹ li³hniah²³ yáh³ hi³ chá³² ñí¹con² tsú² he³ lánh³ lín³ tsáu²,
quí¹ jmí¹ má²ñi³² bíh¹ tsú² hnga² he³ lánh³ lí³ hñu³ jmí¹ hñu³ tsí³ tsáu².

3

Jesús quionh³ Nicodemo

1 Jáun² né³, jmí¹ zian² jan² tsá² ja¹ tsá² cu³ nió³ téh²³ tsú² *fariseo, tsá² jmái²
Nicodemo, tsá² hí³ jmí¹ lín³ jan² tsá² quien² ja¹ quioh²¹ tsá² *judíos.
2 Nicodemo hí³ né³ ca³ñí¹jien¹³ Jesús cáun² já¹niéi², hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:
—Ti³², né¹ jnoh¹ hi³ hnú² ca³ze³ Dió³² hi³ ña³ma³ta¹³ nú² jnoh¹, quí¹ hí¹ jan²
yáh³ tiá² hin² lí¹³ jmu³ li²¹ lí³ hua³jueh³² la³jmí¹ jmuh³² hnú² ní² sá¹jmí¹ hi³ tiá²
Dió³² quionh³ tsú².
3 Hi³ jáun² Jesús ca³juáh³:

—Jú¹ tson² cu³tí¹³ juo³ jná¹³ hnú², hi³ nɨ́¹juáh³ tsá² tiá² ca³lɨ³zian² hi³ hmaɨ²¹, tiá² lɨ́¹³ yáh³ hí³ tsú² jo³cuo² Dió³².

4 Jáun² Nicodemo né³ ca³ngáɨ³:

—Tɨ³la³, ¿lánh³ bíh¹ rón³² lɨ́¹³ hi³ jan² tsá² má²lieih²¹ lɨ́¹³ lɨ³zian² siáh³ cónh³í¹ cu³ jéin³²? ¿Hí¹ lɨ́¹³ hen¹³ tsú² hñu³ héin¹ mí¹ziú¹³ hi³ jáun² lɨ³zian² siáh³?

5 Hi³ jáun² Jesús né³ ca³ngáɨ³ la³ lá²:

—Jú¹ tson² cu³tí¹³ la³² juo³ jná¹³ hnú², hi³ nɨ́¹juáh³ tsá² tiá² ca³lɨ³zian² cun³quionh³ jmɨ́² jma³ jɨ³ cun³quionh³ Jmɨ́²chí³ joh¹ Dió³² nɨ́² siáh³, tiá² lɨ́¹³ yáh³ hí³ tsú² jo³cuo² Dió³².

6 Quí¹ jmáh³la³ ngú³ bíh¹ lɨ́n³ tsá² ca³lɨ³zian² cun³quionh³ jméi² mí¹ziú¹³, tɨ³la³ lɨ³ua³ jan² tsá² ca³lɨ³zian² cun³quionh³ Jmɨ́²chí³ joh¹ Dió³² má¹ná¹, jáun² jmɨ́²chí³ bíh¹ má²lɨ́n³ tsú².

7 Ha³ lɨ́² cuɨ́¹ cha³cáun² honh² nú² hi³ juah²¹ jná¹³ la³ lá²: “La³jɨ́n³² bíh¹ tsáu² hniáuh³² lɨ³zian² hi³ hmaɨ²¹”.

8 Quí¹ chí³ dá² ja³² lɨ³ua³ cáun² juɨ³² hi³ hnió³ bíh¹; naɨh³² bí¹ hnú² mah¹ hi³ jmu² chí³, tɨ³la³ tiá² ñíh¹ yáh³ hnú² hín² dá² tɨ́h³ ja³² chí³ hi³ hín² dá² tɨ́h³ tsó³². Ja³bí¹ la³ nɨ́² bíh¹ uá²jaɨ³² lɨ́n³ tsá² má²ca³lɨ³zian² cun³quionh³ Jmɨ́²chí³ joh¹ Dió³².

9 Jmɨ́¹jáun² ca³ngáɨ³ siáh³ Nicodemo, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿He³ bí¹ lánh³ rón³² lɨ́¹³ la³ nɨ́²?

10 Jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús la³ lá²:

—¿Hí¹ hí¹juáh³ hnú² uá¹ tiá² ngɨ²³ nú² jáɨ¹³ nɨ́², uá¹jinh¹ hnú² bíh¹ jan² tɨ³² chín¹ ñí¹con² tsá² *Israel?

11 Jú¹ tson² cu³tí³ juah³² jná¹³ ñí¹con² hnú², hi³ jnoh¹ hléh¹ la³ cun³ hi³ né¹, jɨ³ hi³ láɨ³ jnoh¹ siáh³ tsá² nau³² jáɨ¹³ ca³tɨ²¹ la³jɨ́³² hi³ má²ca³neh²¹ jnoh¹; tɨ³la³ hnoh² né³, tiá² ta²¹ táunh²³ yáh³ náh² la³ cun³ hi³ juáh³ jnoh¹ ñí¹con² náh².

12 Nɨ́¹juáh³ hí¹juáh³ tiá² ta²¹ hun¹ bíh¹ hnoh² nɨ́¹ má¹ca³hléh³ jná¹³ jáɨ¹³ hi³ ca³tɨ²¹ la³ cun³ hi³ qui³ lɨ́³ jáun² ñí¹ hué²¹ lá², jáun² ¿tiá¹³ bíh¹ tiá³ táunh¹³ náh² ta²¹ nɨ́¹juáh³ hi³ lieh¹ jná¹³ hnoh² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨ²¹ hi³ lɨ́³ hñu³mɨ³cuú²?

13 ”Hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² má²ñéi¹ hñu³mɨ³cuú², jɨ́³²la³ Tsá² ja³ hí³ hñu³mɨ³cuú² bíh¹; Tsá² hí³ né³, Jon² tsá²mɨ³cuóun² bíh¹, [Tsá² qui³ cuá³ hí³ hñu³mɨ³cuú²].

14 Hi³ jáun² la³jmɨ́¹ ca³ton³ jáun² hla¹ Moisés jáh³ hláɨnh¹ láɨn¹ tsoh² hmá² tá¹la³ jmɨ́¹ tionh¹ tsú² jáun² hué³² quiéin², ja³bí¹ la³ jáun² bí¹ siáh³ hniáuh³² quiunh²¹ Jon² tsá²mɨ³cuóun²;

15 hi³ jáun² la³jɨ́n³² tsá² cha³² cáun² tsɨ́³ ñí¹con² tsú² lɨ́¹³ zian² la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio².

Dió³² hnio³ jɨ³lɨn² tsáu²

16 ”Sá¹nɨ́² jɨe³, la³ lá² bíh¹ ca³ma³hnio³ Dió³² tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá², ca³la³ hi³ ca³cuen³ máh³ tsú² Jon² Tsá² jan² tán¹, hi³ jáun² lɨ³ua³ jan² tsá² cha³² cáun² tsɨ́³ ñí¹con² hí³ dí² tiá² lɨ́¹³ yáh³ hi³ tsa³háɨn³, tɨ³la³ lɨ́¹³ lɨ³ zian² tsú² cun³ jmɨ́¹hi³nio² bíh¹.

17 Quí¹ Dió³² tiá² ca³zen³ Jon² ñí¹ hué²¹ lá² hi³ ja³ra³tsɨn² tsáu² héih³², tɨ³la³ hí³ dá² ca³zen³ Jon² hi³ tɨ³ ja³lion³ bíh¹ tsáu².

18 ”Hi³ jáun² bíh¹ tsá² tanh² ta²¹ Jon² Dió³² tiá² tá²tsɨn¹ yáh³ héih³², tɨ³la³ tsá²
tiá² ñí¹chá²¹ cáun² tsɨ́³ ñí¹con² hí³ dí² né³, cun³ má²ca³ta³tsɨn¹ bíh¹ héih³², quí¹
cun³ñí¹ hi³ tiá² ta²¹ tanh² tsú² Tsá² jan² tán¹ Jon² Dió³².
19 Tsá² la³ hí³ má²ca³ta³tsɨn¹ héih³², quí¹ cun³ñí¹ hi³ jmɨ́¹ cuan¹ jáun² Tsá²
lɨ́n³ joh¹ sɨ́² ñí¹ hué²¹ lá², tɨ³ jlánh¹ bíh¹ ca³tɨ́³ tsɨ́³ tsú² ñí¹ já¹niéi², quí¹ cun³ñí¹
hi³ tá¹³ tsú² lɨ́³ jmáh³la³ ta²¹ hlah³ bíh¹.
20 La³jɨ́n³² bíh¹ tsá² ná¹jmu² hi³ hlah³ hoh³ joh¹ sɨ́²; cun³ tiá² ñí¹ja³janh³² bíh¹
tsú² ñí¹con² joh¹, quí¹ jáun² tiá² lɨ³jnia² hi³ hlah³ hi³ ná¹jmu².
21 Tɨ³la³ tsá² zian² la³ cun³ lɨ́³ jú¹ tson² né³, má²janh³² bíh¹ tsú² ñí¹con² joh¹
jáun², hi³ jáun² lɨ³jnia² hi³ tá¹³ tsú² lɨ́³ la³ cun³ rón³² hnió³ Dió³² bíh¹.

Juan² tsá² zion² tsáu² jmáɨ² hleh³² siáh³ cónh³í¹ cu³ jéin³² hi³ ca³tɨn¹ Jesús

22 Jáun² né³, jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ngau³ Jesús quionh³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tɨ³
hué¹³ Judea, hi³ jáun² ca³lén³ tsú² ca³lá² ué³ ñí¹ jáun² hi³ zion² tsáu² jmáɨ²
quionh³ tsá² hí³.
23 Ja³bí¹ Juan² siáh³ jmɨ́¹ dí¹zion² jmáɨ² tsáu² tɨ³ Enón ñí¹ má²janh² Salim,
quí¹hliá² ñí¹ jáun² jmɨ́¹ quí² jmɨ́¹ ñei³² jmáɨ² ñí¹ hliáun³; hi³ tsáu² né³ jmɨ́¹
ja³táunh¹ hi³ jáun² jmɨ́¹ zaun³² jmáɨ².
24 Hi³ nɨ́² ca³lɨ³ ñeh² bíh¹ hi³ tanh¹³ tsú² Juan² hí³ hñu³mí¹ñí².
25 Jmɨ́¹jáun² né³, ma³ jan² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² Juan² tsá² zion² tsáu² jmáɨ²
ca³ma³liáu³² hi³ quiú² táɨnh²³ jáɨ¹³ quionh³ jan² tsá² judío ca³tɨ²¹ hín² juɨ³² lɨ́¹³
lɨ³ jɨn² tsú².
26 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, já¹taunh²¹ dí² tɨ³ ñí¹ zenh¹ Juan² hi³ ja³zeh¹ dí² la³ cun³
hi³ má²ca³lɨ³ ñɨ³² dí² jáun². Jáun² ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Hnú² Tɨ³², sá¹nɨ́² niéi², tsá² jmɨ́¹ zenh¹ hí³ quiúnh¹ hnú² tɨ³ jo²¹ cua³ Jordán
tɨ³ juɨ³² ñí¹ hia³² hiú², tsá² ca³ma³tsónh¹³ hnú² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ já³², tsá² hí³
má²dí¹zion² jmáɨ² tsáu², hi³ la³jín³² bí¹ tsáu² má²tsá²táunh¹ tɨ³ ñí¹con² tsú².
27 Jáun² Juan² né³ ca³ngáɨ³ la³ lá²:
—Hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lɨ́¹³ lɨ́n³ ta²¹ nɨ́¹juáh³ hi³ Dió³² tiá² la³ má²lɨ́²hiáu³².
28 Má²ca³niéih² bíh¹ hnoh² hmóu³² re² lɨ́n³² jmɨ́¹ cá¹juáh²¹ jná¹³ cú²na²¹ jáɨ¹³
hi³ tiá² jná¹³ lɨ́n³ yáh³ Tsá² zéɨ¹ Dió³², tɨ³la³ jná¹³ dá² lɨ́n³ ná¹ jan² tsá² ja³
chí¹ján³ ta³ ñí¹ tsá² hí³ bíh¹.
29 Jmú¹³ jáɨ¹³, nɨ́¹juáh³ jmɨ́¹ jmu² tsú² cáun² jmáɨ¹ hi³ jenh² cuo² tsáu²,
jáun² tsá²ñuh² tsá² má²ca³jenh² hí³ cuo² quionh³ bíh¹ tsá²mɨ³ má²lɨ́n³ ñí²cuo²;
hi³ jáun² há²mei²¹ quioh²¹ tsá²ñuh² tsá² ca³jenh² cuo² hí³ né³ cuá¹tón²¹ có³²
hi³ cuá¹náɨ³² jë¹ tsá² ca³jenh² hí³ cuo², hi³ jáun² né³ lɨ́²hiún² lɨ́n³² tsɨ́³ nɨ́¹
má¹ca³náɨ³² hi³ hleh³² tsá² hí³. Hi³ jáun² bí¹ jlánh¹ lɨ́²hiún² lɨ́n³² tsɨn³² jná¹³
ta³né³²;
30 quí¹ Tsá² hí³ dá² cun³ ca³tɨn¹ bíh¹ hi³ tɨ³ lɨ³mí¹ lɨ³ quien², hi³ jáun² jná¹³
né³, cun³ ca³tɨ²¹ bíh¹ hi³ má²tsa³méih³ hi³ quien² jná¹³.

Tsá² ja³ tɨ³ hñu³mɨ³cuú²

31 Hi³ jáun² Tsá² ja³ tɨ³ hñu³mɨ³cuú² bíh¹ ho² jáɨ¹³ ñí¹con² ca³la³ jɨ³lɨn². Tɨ³la³
tsá² qui³ lɨ́n³ tsá²mɨ³cuóun² má¹ná¹, jan² tsá² lɨ́¹ tsáu² bíh¹ tsá² la³ hí³, hi³
hleh³² tsú² siáh³ la³ cun³ qui³ hleh³² tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá². Tɨ³la³ Tsá² ja³
hí³ hñu³mɨ³cuú² né³, ho² jáɨ¹³ ñí¹con² ca³la³ jɨ³lɨn² tsáu² bíh¹,

32 hi³ jáun² hí³ bíh¹ dí² hleh³² ca³tɨ²¹ la³ cun³ hi³ má²ca³jɨ́e³ jɨ³ hi³ má²ca³náɨ³²;
tɨ³la³ tiá² hin² nga³ ca³lɨ³hnió³ yáh³ tónh³² ta²¹ la³ cun³ hi³ juáh³ Tsá² hí³.
33 Tɨ³la³ lɨ³ua³ jan² tsá² taunh³² ta²¹ jë¹ Tsá² hí³ má¹ná¹, hi³ jáun² tsá² la³ hí³
má²tson² jáɨ¹³ hi³ tson² bíh¹ Dió³² hleh³² jú¹ tson²;
34 quí¹ Tsá² lɨ́²ze³ Dió³² dá² hleh³² jë¹ Dió³² bíh¹, quí¹ cun³ñí¹ hi³ Dió³² cuen²
Jmɨ́²chí³ joh¹ ñí¹con² tsú² ca³la³ hi³ tiá² tsɨ³² héih³² bíh¹.
35 Dió³² hnio³ Jon², hi³ jáun² má²ca³chá³ tsú² jo³cuo² Jon² la³jɨ́³² hi³ zia³².
36 Jáun² tsá² má²nio² cáun² tsɨ́³ ñí¹con² Jon² tsú² má²ná¹zian² la³ cun³
jmɨ́¹hi³nio² bíh¹; tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ tsá² tiá² hnió³ tanh¹³ ta²¹ Jon² tsú² né³, tiá² lɨ́¹³
yáh³ zian² la³ jáun², quí¹ la³ má²míh²³ jáun² bíh¹ tsɨ́³ Dió³² ñí¹con² tsá² la³ hí³.

4

Jesús quionh³ tsá²mɨ³ tsá² hɨ́n¹³ tɨ³ Samaria

1 Hi³ jáun² né³, jmɨ́¹ ca³lɨ³ ñi³² Jesús hi³ tsá² *fariseos má²ca³náɨ³² hi³ tɨ³
má²juóun³² bíh¹ tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² hí³ dí², jɨ³ hi³ tɨ³ jlánh¹ juóun³² tsáu²
má²ca³zion³ dí² siáh³ jmáɨ² la³ cónh³ bí¹ Juan²,
2 (uá¹jinh¹ jun³juáh¹³ hnga² yáh³ Jesús jmɨ́¹ zion² jmáɨ² tsáu², quí¹ hmóu³²
tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² bíh¹ tsú²),
3 hi³ jáun² jmɨ́¹ ca³lɨ³ ñi³² Jesús jáɨ¹³ nɨ́² né³, cua³han³ hué¹³ Judea hi³ ngah³
tɨ³ Galilea.
4 Jmɨ́¹ ngah²¹ jáun² tsú² ca³lɨ³ hniáuh³² tsa³nga¹ hué³² Samaria,
5 hi³ jáun² ca³chó³² tsú² cáun² juú² jmáɨ² Sicar hɨ́n¹³ tɨ³ Samaria, có³² hué³²
ñí¹ ca³cuéh³ hla¹ Jacob Sé³² jon².
6 Ñí¹ jáun² jmɨ́¹ hó²¹ cáun² táu² ñí¹ jmɨ́¹ chí² tsáu² jmáɨ², hi³ jáun² né³ jmɨ́¹
téh²³ tsú² “Tá² jmáɨ² quioh²¹ hla¹ Jacob”. Jesús jmɨ́¹ má²cá²huóh³² lín³² bíh¹
hi³ hún¹ juɨ³², hi³ jáun² ca³cuá³ can³² ho³ tá² jmáɨ² jáun². Má²ñí¹tɨ²¹ la³ nio¹
jñéɨ³ tɨ³ ca³hláu³ bíh¹ jmɨ́¹jáun².
7 Jáun² ja³ jan² tsá²mɨ³ tsá² Samaria hi³ chí¹³ jmáɨ² ñí¹ jáun², hi³ jáun² Jesús
ca³záɨh³ tsá²mɨ³ hí³ la³ lá²:
—¿Tiá¹ jmúh¹³ tiá³ hi³ chú³² cuéh¹ cú¹pih²¹ jmáɨ² quián¹³?
8 Tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² Jesús né³, má²já²taunh²¹ hi³ má²já²lia³² má³² tɨ³ já¹
juú².
9 Tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ tsá² *judíos tiá² jmɨ́¹ jmúh³² yáh³ ta²¹ lɨ³ua³ cáun² hi³
cauh³² tsá² Samaria, hi³ jáun² lɨ́¹ ca³ja³cáun² bíh¹ tsɨ́³ tsá²mɨ³ hí³, jáun² ca³juáh³
la³ lá²:
—¿Lánh³ rón³² sa³ hnú² yáh³ mɨh³² jmáɨ² ñí¹con² jná¹³?, já² tsá² judío bíh¹
hnú², hi³ jná¹³ né³ tsá² Samaria bíh¹.
10 Jmɨ́¹jáun² ca³ngáɨ³ Jesús la³ lá²:
—Sá¹jmɨ́¹ hi³ lɨ́²tsɨn² bíh¹ hnú² la³ cun³ hi³ hnió³ Dió³² cué³², jɨ³ hi³ hin²
tsánh² cuá¹mɨ³² jmáɨ² ñí¹con² nú², hi³ jáun² hnú² dá² tɨ³ jmɨ́¹ mɨ́h¹³ bíh¹ jmáɨ²
ñí¹con² jná¹³, hi³ jáun² jná¹³ né³ jmɨ́¹ cué¹³ ná¹ jmáɨ² hi³ cue³² pí³ hi³ lɨ́¹³ zian²
tsú² cun³ jmɨ́¹hi³nio².
11 Jáun² tsá²mɨ³ hí³ né³ ca³záɨh³ Jesús la³ lá²:

—Hnú^{2} Tɨ^{32}, já^{2} hí^{1}juáh^{3} tiá^{2} quiánh^{1} yáh^{3} hnú^{2} he^{3} cun^{3}quionh^{3} chíh^{1} nú^{2}
jmáɨ^{2}, hi^{3} ñí^{1} ñe^{1} lɨ́n^{21} bíh^{1} siáh^{3} hu^{21} jmáɨ^{2}. Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, ¿lánh^{3} rón^{32} cánh^{13}
hnú^{2} jmáɨ^{2} hi^{3} cue^{32} pí^{3} hi^{3} lɨ́^{13} zian^{2} tsú^{2} hi^{3} cuéh^{1} nú^{2} jná^{13}?
12 ¿Hí^{1} jlánh^{1} bí^{1} quien^{2} hnú^{2} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} hla^{1} Jacob dí^{1}hio^{3} ñú^{1}deh^{3} jnoh^{1}
tsá^{2} jmɨ́^{1} zian^{2} jmɨ́^{1}tin^{2}? Quí^{1} hí^{3} bíh^{1} ca^{3}cué^{3} jnoh^{1} tá^{2} jmáɨ^{2} lá^{2}; jmáɨ^{2} ha^{21} tá^{2}
jmáɨ^{2} lá^{2} bíh^{1} jmɨ́^{1} hɨ́nh^{23} tsú^{2} hnga^{2} la^{3} má^{2}quionh^{3} jón^{2}zɨ́h^{1} jón^{2}cho^{1}, jɨ^{3} jáh^{3}
joh^{1} tsú^{2} nɨ́^{2} siáh^{3}.
13 Hi^{3} jáun^{2} jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}ngáɨ^{3} siáh^{3} Jesús hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
—La^{3}jɨ́n^{32} bíh^{1} tsá^{2} hɨ́nh^{3} jmáɨ^{2} lá^{2} lɨ^{3} quiéin^{2} siáh^{3} tsɨ́^{3};
14 tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} hɨ́nh^{3} jmáɨ^{2} hi^{3} cue^{1} jná^{13} má^{1}ná^{1}, jmɨ́^{1}lɨ́h^{3} bíh^{1} tiú^{2}uú^{2} chau^{21}
jmáɨ^{1} hi^{3} lɨ^{3} quiéin^{2} siáh^{3} tsɨ́^{3}. Quí^{1} cun^{3}quionh^{3} jmáɨ^{2} hi^{3} cué^{13} jná^{13} dá^{2} lɨ́^{13}
la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́^{3} hi^{3} chí^{1}ñei^{32} bíh^{1} jmáɨ^{2} hñu^{3} tsɨ́^{3} tsú^{2} hi^{3} cué^{32} pí^{3} hi^{3} lɨ́^{13} zian^{2} tsú^{2}
la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1}hi^{3}nio^{2}.
15 Jáun^{2} tsá^{2}mɨ^{3} hí^{3} né^{3}, ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
—Hnú^{2} Tɨ^{32}, jmu^{3} hi^{3} chú^{32} cué^{1} jná^{13} jmáɨ^{2} jáun^{2} aɨh^{21}, hi^{3} jáun^{2} tiú^{2}uú^{2} lɨ^{3}
quiéin^{2} tsɨn^{32} jná^{13}, hi^{3} sa^{3}jun^{3} uá^{2} lɨ^{3} hniáuh^{32} já^{13} jná^{13} hi^{3} já^{1}chí^{3} jmáɨ^{2} la^{3} tɨ^{3}
lá^{2}.
16 Jesús né^{3} ca^{3}záɨh^{3} tsá^{2}mɨ^{3} hí^{3}:
—Cuánh^{2}, cuá^{2}tiéh^{3} ñí^{2}cuonh^{2}, hi^{3} jáun^{2} ña^{32} quiúnh^{1} tsú^{2} ñí^{1} lá^{2} má^{1}lɨ^{32}
jáun^{2}.
17 Jáun^{2} tsá^{2}mɨ^{3} hí^{3} né^{3} ca^{3}ngáɨ^{3}:
—Tiá^{2} ñí^{2}uó^{32} nia^{21} zian^{2} yáh^{3}.
Hi^{3} jáun^{2} Jesús né^{3} ca^{3}juáh^{3}:
—Tson^{2} bíh^{1} la^{3} juánh^{3} hnú^{2} nɨ́^{2}, hi^{3} tiá^{2} ñí^{2}cuonh^{2} nú^{2} zian^{2};
18 quí^{1} hñá^{3} yáh^{3} ñí^{2}cuonh^{2} hnú^{2} má^{2}ca^{3}lɨ^{3} zian^{2}, tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} ñíh^{3} nú^{2} quiúnh^{1}
ta^{3}né^{32} né^{3}, jun^{3}juáh^{13} ñí^{2}cuonh^{2} yáh^{3} nú^{2} hí^{3}. Jáun^{2} né^{3}, jú^{1} tson^{2} cu^{3}tí^{13} bíh^{1}
la^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}lɨ́^{2}juah^{21} hnú^{2} nɨ́^{2}.
19 Jmɨ́^{1} ca^{3}náɨ^{32} jáun^{2} tsá^{2}mɨ^{3} hí^{3} jáɨ^{13} nɨ́^{2} né^{3}, ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
—Hnú^{2} Tɨ^{32}, má^{2}ca^{3}lɨ^{3}tsɨn^{2} jná^{13} hi^{3} hnú^{2} bíh^{1} lɨ́n^{3} jan^{2} *tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32}.
20 Né^{32} né^{3}, dí^{1}hio^{3} ñú^{1}deh^{3} jnoh^{1} tsá^{2} hɨ́n^{13} jnoh^{1} hué^{32} Samaria lá^{2}
ca^{3}ma^{3}tsú^{2} ma^{3}jónh^{32} Dió^{32} tsɨ^{3} máh^{3} lá^{2} jmɨ́^{1}tin^{2}; tɨ^{3}la^{3} hnoh^{2} né^{3} tsá^{2} judíos
juáh^{3} náh^{2} hi^{3} jmáh^{3}la^{3} já^{1} juú^{2} Jerusalén bí^{1} néh^{1} lɨ́^{13} ma^{3}tsu^{3} ma^{3}jónh^{32} tsú^{2}
Dió^{32}.
21 Jáun^{2} Jesús ca^{3}ngáɨ^{3} siáh^{3} la^{3} lá^{2}:
—Hnú^{2} tsá^{2}mɨ^{3}, tionh^{2} ta^{21} jáɨ^{13} lá^{2}: Hi^{3} má^{2}chau^{21} bíh^{1} jmáɨ^{1} hi^{3} tiú^{2}uú^{2} lɨ^{3}
hniáuh^{32} yáh^{3} hi^{3} ñá^{1}táunh^{1} náh^{2} tsɨ^{3} máh^{3} nɨ́^{2}, ho^{3} hi^{3} cuá^{1}táunh^{1} náh^{2} já^{1} juú^{2}
Jerusalén hi^{3} cuá^{1}ma^{3}tsú^{1} ma^{3}jonh^{21} náh^{2} Dió^{32} Jméi^{2} dí^{2}.
22 Hnoh^{2}, tsá^{2} hɨ́n^{13} tɨ^{3} hué^{32} Samaria lá^{2}, hí^{1}juáh^{3} tiá^{2} re^{2} cuóun^{32} yáh^{3} náh^{2}
Dió^{32} Tsá^{2} ma^{3}tsú^{1} ma^{3}jonh^{21} náh^{2}; tɨ^{3}la^{3} jnoh^{1} má^{1}ná^{1}, re^{2} bíh^{1} cuóun^{32} jnoh^{1}
Dió^{32} Tsá^{2} ma^{3}tsú^{1} ma^{3}jonh^{21} jnoh^{1}, quí^{1} ja^{1} quioh^{21} tsá^{2} judíos bíh^{1} cua^{3}han^{3}
Tsá^{2} liáu^{32}.
23 Quí^{1} má^{2}ja^{3}quián^{3} bíh^{1} chau^{21} jmáɨ^{1}, hi^{3} ti^{3}tsóh^{3}dí^{1} ta^{3}né^{32} má^{2}cá^{2}chó^{32}
jmáɨ^{1} jáun^{2}, la^{3} cun^{3} jmáɨ^{1} hi^{3} jɨ^{3}lɨn^{2} tsá^{2} cu^{3}tí^{3} má^{2}tsú^{2} má^{2}jónh^{32} Dió^{32} má^{2}lɨ́^{13}
ma^{3}tsu^{3} ma^{3}jónh^{32} tsú^{2} Jméi^{2} dí^{2} cáun^{2} hi^{3} hú^{1}tá^{1} tson^{2} cu^{3}tí^{3} cun^{3}quionh^{3} hi^{3}

ma3hau3 Jmɨ́2chí3 Chun1; quí1 tsá2 la3 hí3 bí1 ti3tsóh3 hnah2 Jméi2 dí2 hi3 lɨ́13
ma3tsu3 ma3jáuh32.
24 Dió32 bíh1 jan2 Tsá2 lín3 Jmɨ́2chí3; hi3 jáun2 tsá2 má2tsú2 má2jáuh32 né3,
hniáuh32 bíh1 hi3 ma3tsu3 ma3jónh32 tsú2 Dió32 cáun2 hi3 hú1tá1 tson2 cu3tí3,
cun3quionh3 hi3 ma3hau3 Jmɨ́2chí3 Chun1.
25 Jáun2 tsá2mɨ3 hí3 né3 ca3juáh3 la3 lá2:
—Né1 jnoh1 hi3 já32 jan2 Tsá2 zen3 Dió32, Tsá2 téh3 tsú2 Cristo; hi3 jáun2 Tsá2
hí3 lɨ́13 ma3ta2 re2 tɨn2 la3jɨ́32 ñí1con2 jnoh1 nɨ́1 má1cuán2.
26 Jmɨ́1jáun2 ca3juáh3 Jesús la3 lá2:
—Jná13 bíh1 la32, Tsá2 má2dí1hléh23 ná1 ñí1con2 hnú2.
27 Tá1la3 jáun2 né3, cua3tanh21 bíh1 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 tsú2, hi3 jáun2 lɨ́1
ca3ta3ná1jɨe32 bíh1 tsú2 jmɨ́1 ca3jɨe3 hi3 cuá1liéinh32 Jesús tsá2mɨ3 hí3. Tɨ3la3 hí1
jan2 yáh3 tiá2 hin2 ca3tia3 tsɨ́3 hi3 ngáɨh32 tsá2mɨ3 hí3 nɨ́1juáh3 he3 dá2 hnió3,
sa3jun3 ca3chá3 tsú2 siáh3 tiá3 tsɨ́3 hi3 ngáɨh32 Jesús: “¿He3 dá2 ná1juónh32 hnú2
quiúnh1 tsá2mɨ3 nɨ́2?”
28 Hi3 jáun2 jmɨ́1jáun2 bíh1 ca3zíh3 tsá2mɨ3 hí3 tsú1liáh2 quioh21, hi3 ngah3 tɨ3
já1 juú2, hi3 ca3ñí1zeh1 tsáu2 la3 lá2:
29 —Ñá2táunh1 náh2, ñá2jɨen1 náh2 jan2 tsá2ñuh2 Tsá2 má2lɨ́2zéi32 jná13 la3jɨ́32
la3 cun3 hi3 má2cá2jmú32 ná1. Tiá2 hin2 ñi32 hí1 Tsá2 lín3 Cristo Tsá2 ó32.
30 Jmɨ́1jáun2 ca3huén2 tsá2 juú2 jáun2, hi3 ja3taunh21 hi3 ca3ñí1jɨen13 Jesús.
31 Tá1la3 jáun2 né3, tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 Jesús jein32 má32, hi3 juáh3 la3 lá2:
—Tɨ32, quɨéɨh3 ca3lá2 má32 quiú13.
32 Tɨ3la3 Jesús má1ná1, ca3ngáɨ3 la3 lá2:
—Zia32 bíh1 cáun2 má32 hi3 lɨ́13 cuh21 jná13, cáun2 hi3 tiá2 cuɨn2 hnoh2.
33 Jáun2 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 tsú2 ca3ma3liáu32 hi3 ngaɨh32 raɨnh21 tsá2ján2
tsá2ján2 hi3 juáh3 la3 lá2:
—¿Hí1 zian2 tsá2 má2cuá2can32 má32 hi3 cuh3 tsú2 juáh13?
34 Tɨ3la3 Jesús ca3juáh3 la3 lá2:
—Má32 quion21 jná13 lɨ́3 la3 lá2: hi3 jmu1 ná1 la3 cun3 hi3 hnió3 Tsá2 ca3ze3
bíh1, jɨ3 hi3 má1hián13 jná13 siáh3 ta21 quioh21 tsú2.
35 Hnoh2 dá2 juáh3 náh2 la3 lá2: “Cónh3í1 quiún3 zɨ́h2 máh3 hniáuh32 hi3 ló32
la3 cun3 hi3 jná1”; tɨ3la3 jná13 né3 juanh32: Sá1nɨ́2 jéinh1 dú1 náh2 máh1 tɨ3 la3 ó32
neh21, ta3né32 bíh1 má2ca3láu2, jáun2 má2lɨ́13 bíh1 caun13 tsú2.
36 Tsá2 jmu2 ta21 hi3 caun2 hi3 ca3láu2 jáun2 né3 he2 hmah21 quioh21, hi3 máɨ3
hi3 caun2 tsú2 jáun2 né3 tsá2toh3 ñí1 lɨ́13 zian2 tsú2 la3 cun3 jmɨ́1hi3nio2, hi3 jáun2
tsá2 jñi32 máɨ3 lɨ3 hiún2 tsɨ́3 cu3lɨ21 la3 má2quionh3 tsá2 jieih32.
37 Quí1 jú1 tson2 bíh1 la3 cun3 hi3 juáh23 tsú2 jáun2: “Tsá2 siánh3 bíh1 jñi32, hi3
tsá2 siánh3 bí1 caun2”.
38 Jná13 má2lɨ́2zéi32 hnoh2 hi3 cuá1quiaun2 náh2 cáun2 hi3 tiá2 huá2 ta21
lɨ́2quiánh2 náh2; la3 nɨ́2 bíh1 lɨ́3, hi3 tsá2 siánh3 bí1 ca3jmú3 ta21, hi3 jáun2 hnoh2
né3 cáun2 má2tonh21 náh2 hná1 ta21 hi3 má2he2 hná1 quioh21 tsá2 hí3 bíh1.
39 Juóun32 lɨ́n32 bíh1 tsá2 juú2 zian2 hué32 Samaria jáun2 ca3tanh2 ta21
Jesús cun3ñí1 hi3 jlánh1 ca3ma3tson2 tsá2mɨ3 hí3 jë1 jmɨ́1 ca3juáh3 jáun2 la3 lá2:
“Má2lɨ́2zéi32 jná13 tsú2 la3jɨ́32 la3 cun3 hi3 má2cá2jmú32 jná13”.

40 Hi³ jáun² jmí¹ cuá¹taunh²¹ jáun² tsá² hín¹³ hí³ tɨ³ Samaria ñí¹ cuá¹tón²¹
jáun² Jesús né³, jlánh¹ ca³hiu³ ca³mí³ dí² hi³ cuá³² tsú² juú²co¹ dí².
Jáun² Jesús
né³ ca³cuá³ tun³ jmáɨ¹ já¹ juú² jáun²,
41 hi³ jáun² tɨ³ lɨ³mí¹ juóun³² tsáu² ca³chá³ bíh¹ cáun² tsɨ³ jmí¹ ca³náɨ³² jáun²
jáɨ¹³ hi³ hleh³² hnga² Jesús.
42 Hi³ jáun² tsá² hí³ né³ ca³záɨh³ tsá²mɨ³ hí³ la³ lá²:

—Jun³juáh¹³ jmáh³la³ hi³hliá² lí²juah²¹ hnú² la³ jáun² yáh³ má²táunh²³ jnoh¹
ta²¹ ta³né³², quí¹ ja³bí¹ hmóu³² yáh³ jnoh¹ má²lí²náɨ¹³ la³ cun³ hi³ má²lí²juáh³
tsú², jɨ³ hi³ má²né¹ jnoh¹ siáh³ hi³ cu³tí³ bíh¹ Tsá² nɨ² lɨn³ Tsá² lión³² tsá² zian²
tá¹ cáun² hngá¹máh³.

Jesús jmah²³ jon² jan² tsá²cuú² tsá²ta³ re²¹

43 Jmɨ¹ la³ má²jau³ jáun² né³ cua³han³ siáh³ Jesús hué³² Samaria jáun², hi³
ngah³ siáh³ tɨ³ hué¹³ Galilea.
44 Quí¹ hnga² Jesús ca³juáh³ hi³ jan² tɨ³² jë¹ Dió³² tiá² hin² quiú² jéɨ²³ yáh³
juú²co¹.
45 Hi³ jáun² jmɨ¹ cá¹chánh²¹ dí² hué¹³ Galilea né³, ca³he³ bíh¹ tsá² hí³ re², quí¹
ja³bí¹ jmɨ¹ má²ñí¹táunh¹ yáh³ tsá² hí³ *Jmɨ¹hɨen¹ tɨ³ já¹ juú² Jerusalén, hi³ jáun²
jmɨ¹ má²ca³jɨe³ bíh¹ tsú² la³jɨ³² hi³ ca³jmú³ Jesús tá¹la³ jmáɨ¹ jáun².
46 Jáun² jmɨ¹ lɨ²¹ jáun² né³ ngah³ Jesús já¹ juú² Caná hín¹³ tɨ³ Galilea, ñí¹
ca³jmú³ tsú² jmɨ¹tin² hi³ jmɨ² jma³ lan³ mu² ráu³ mɨ³ uóun²jɨeh¹³. Hi³ já¹ juú²
Capernaum né³, jmɨ¹ zian² jan² tsá²cuú² tsá²ta³ re²¹; tsá² hí³ jmɨ¹ tsáun¹ jan²
jon².
47 Jáun² jmɨ¹ ca³lɨ³ ñɨ³² tsá² hí³ hi³ má²cuanh³² siáh³ Jesús hué¹³ Galilea hi³
jmɨ¹ hún¹ tɨ³ Judea, jmɨ¹jáun² ngau³ dí² hi³ ca³ñí¹jɨen¹³ dí² tsú², hi³ ca³ñí¹hiú²
ñí¹mɨ² dí² hi³ tsó³² Jesús hñú¹³ dí² hi³ tsa³jmah¹ jon² dí² tsá² jmɨ¹ má²ñí¹jún³
cu³tí³.
48 Hi³ jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Jun³ tsá² zia³² hi³ táunh¹³ ta²¹ yáh³ hnoh² nɨ¹juáh³ hi³ tiá² jɨeh²¹ náh² li²¹
jɨ³ hua³jueh³² nɨ² siáh³.
49 Jáun² tsá² joh¹ re²¹ né³ ca³juáh³:

—Hnú² Tɨ³², ña³² tiá³ tia³juɨ³² ñeh² bíh¹ hi³ jún³ jón³² jná¹³.
50 Jmɨ¹jáun² né³, ca³juáh³ Jesús la³ lá²:

—Cuánh² hñuh³², zian² bíh¹ jónh³² hnú² re² tɨn².

Jáun² tsá²ñuh² hí³ né³ ca³taunh³ ta²¹ la³ cun³ hi³ má²lí²juáh³ jáun² Jesús, hi³
jáun² ngah³ hñú¹³.
51 Hú¹ juɨ³² jáun² né³, ca³jenh² tsú² *tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹, tsá² ca³huén² hí³
hi³ tsa³can³² jáɨ¹³ hi³ zian² bíh¹ jon² tsú² re² tɨn².
52 Hi³ jáun² tsá²ñuh² hí³ ca³ngáɨ³ hi³ hín² la³nió¹ lan³ jon², jáun² tsá² joh¹ tsú²
hí³ né³ ca³juáh³:

—Jmɨ¹ la³nió¹ quiau³ tɨ³ ca³hláu³ cháu³ bíh¹ ca³quin³ hi³ jmɨ¹ chéin³ tsú².
53 Jáun² jmɨ¹jáun² ca³lɨ³tsɨn² tsá²ñuh² hí³ hi³ tɨ³tsóh³dí¹ jmɨ¹jáun² bíh¹ ca³juáh³
Jesús la³ lá²: “Zian² bíh¹ jónh³² hnú² re² tɨn²”; hi³ jáun² jmɨ¹jáun² né³ ca³tanh²
tsá² hí³ ta²¹ Jesús la³ má²quionh³ la³jɨn³² tsá² hñú¹³.

54 Hi³ ní² bíh¹ ñí¹ má²tun³ li²¹ hi³ lɨ́³ hua³jueh³² hi³ ca³jmú³ Jesús hué¹³
Galilea jmɨ́¹ cuanh²¹ hi³ ñéi¹ jáun² tɨ³ hué¹³ Judea.

5

Jesús jmah²³ jan² tsá² hma² tɨ³ Betzata

1 Jmɨ́¹ lɨ́¹cáɨn² jáun² né³, ca³jmú³ tsá² *judíos cáun² jmáɨ¹ quioh²¹, hi³ jáun²
Jesús ñéi¹ tɨ³ Jerusalén.
2 Já¹ juú² jáun² né³, ñí¹ má²janh² ho³hñú¹³ ñí¹ téh²³ tsú² “Ho³hñú¹³ quioh²¹
*Já¹ziáh²”, ñí¹ jáun² jmɨ́¹ nio¹ cáun² jmɨ́²táu² hi³ téh²³ tsú² Betzata cun³quionh³
jú¹jma² *hebreo; ñí¹ jáun² jmɨ́¹ zia³² hñá³ ñí¹ lɨ́³ ñí¹hñú³.
3 Juóun³² lɨ́n³² bíh¹ tsá² tsáun¹ jmɨ́¹ tionh¹ hué³² ñí¹ jáun², la³ cun³: tsá² ten³,
tsá² hliánh², jɨ³ tsá² hma² nɨ́² siáh³, [hi³ jmɨ́¹ ná¹jan³² tá¹la³ juá³ jmáɨ² jáun².
4 Quí¹ ma³ cónh³ la³ jáun² bíh¹ jmɨ́¹ ja³² jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ ja³jua³²
jmáɨ², hi³ jáun² nɨ́¹ má¹lɨ³² jáun² bíh¹ lɨ³ua³ jan² tsá² hí³ la³ñí¹ chu³ jmáɨ² lɨ́¹³
lan¹³ ca³tɨ²¹ lɨ³ua³ cáun² mɨ́¹uɨ́³ hi³ zian² tsú².]
5 Ñí¹ jáun² jmɨ́¹ rón²¹ jan² tsá²ñuh² tsá² má²tí³ quiú³quia³jña³ mii² hi³ tsáun¹.
6 Jáun² Jesús ca³jɨ́en³² tsá² hí³ hi³ rón³² ñí¹ jáun², hi³ jáun² jmɨ́¹ ca³lɨ³tsɨn² dí²
hi³ má²ngau³² mii² bíh¹ la³ tsáun¹ tsú², hi³ jáun² ca³ngáɨh³ dí² la³ lá²:
—¿Hnáuh¹ hnú² lan¹³?
7 Jáun² tsá² tsáun¹ hí³ né³ ca³juáh³:
—Hnú² Tɨ³², tiá² hin² zian² yáh³ hi³ taunh¹³ jná¹³ hñu³ jmɨ́²táu² nɨ́² nɨ́¹juáh³
nɨ́¹ má¹ca³juá³ jmáɨ². Quí¹ ma³ quin³² la³ ma³ cu³ jéin³² hi³ má²ca³lɨ³hnó³² jná¹³
hu²¹ chu³ jmáɨ², tsá² siánh³ bíh¹ tín² lɨ́²jan²¹ hi³ hí²³ la³ñí¹.
8 Hi³ jáun² jmɨ́¹jáun² ca³juáh³ Jesús ñí¹con² tsá² hí³:
—Náu², ziáuh¹ jmu² quián¹³, ngɨ́¹.
9 Hi³ jáun² la³ cun³ jmɨ́¹jáun² bíh¹ ca³lan³ tsá²ñuh² hí³, hi³ jáun² ca³caun² jmu²
quioh²¹ hi³ ca³ma³liáu³² ngɨ́³². Tɨ³la³ *jmáɨ¹ hi³ tionh² tsú² tie³ bíh¹ jmáɨ¹ jáun²;
10 hi³ jáun² tsá² judíos tsá² ná¹ñí¹ ca³záɨh³ tsá² má²laɨn³² hí³ la³ lá²:
—Hóh³², já² jmáɨ¹ nio² tie³ bíh¹ né³², cun³ tiá² ca³tɨn¹ bíh¹ hnú² hi³
ñí¹quiánh¹ jmu² quián¹³.
11 Jáun² tsá²ñuh² hí³ né³ ca³ngáɨ³, hi³ ca³juáh³:
—Tsá² lɨ́²jmú³ hi³ lan³ bíh¹ jná¹³ lɨ́²juáh³: “Quiaun² jmu² quián¹³, ngɨ́¹”.
12 Hi³ jáun² tsá² hí³ né³ ca³ngáɨh³ tsá² má²laɨn³² hí³ la³ lá²:
—¿Hin² tsánh² tsá² hí³ hi³ lɨ́²zéi³² hnú²: “Quiaun² jmu² quián¹³, ngɨ́¹”?
13 Tɨ³la³ tsá² má²laɨn³² hí³ né³, tiá² jmɨ́¹ ñi³² yáh³ hin² dá² tsánh² lɨ́²jmú³ hi³
lan³ dí², quí¹ ca³quiónh³² bíh¹ Jesús ja¹ tsá² juóun³² lɨ́n³² jmɨ́¹ tionh¹ hí³ có³²
jmɨ́²táu² jáun².
14 Jmɨ́¹ lɨ́¹cáɨn² pih²¹ jáun² né³, ca³jenh² siáh³ Jesús tsá²ñuh² hí³ hñu³ cuáh³²
chín¹, hi³ jáun² ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Sá¹nɨ́² jɨe³, né³² má²láɨn¹ nú²; hi³ jáun² né³, ha³ lɨ́²uú² jmú² tso³, quí¹ nɨ́² lɨ́¹
cá¹quiúnh²¹ nú² cáun² hi³ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ huáh² tsɨ́³ la³ cónh³ bíh¹ hi³ jmɨ́¹ zian²
nú².
15 Jáun² tsá² hí³ né³ ngah³ jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun², hi³ ca³ñí¹zeh¹ tsá² judíos tsá² ná¹ñí¹
hi³ Jesús bíh¹ la³ ca³jmú³ hi³ lan³ dí².

16 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} má^{2}lɨ́^{2}jmú^{3} jáun^{2} hua^{3}jueh^{32} jmáɨ^{1} nio^{2} tie^{3} bíh^{1} Jesús, hi^{3} jáun^{2}
má^{2}hnauh^{2} tsá^{2} judíos hí^{3} quioh^{21} tsú^{2} hi^{3} ma^{3}tsau^{13}.
17 Tɨ^{3}la^{3} Jesús né^{3} ca^{3}záɨh^{3} tsá^{2} hí^{3} la^{3} lá^{2}:
—La^{3} má^{2}jmu^{2} jáun^{2} bíh^{1} Ñuh^{32} jná^{13} ta^{21}, hi^{3} jáun^{2} ja^{3}bí^{1} jná^{13} siáh^{3} jmu^{2}
ta^{21}.
18 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, tɨ^{3} lɨ^{3}mí^{1} ca^{3}lɨ^{3}hnió^{3} bíh^{1} tsá^{2} judíos tsá^{2} ná^{1}ñí^{1} hi^{3} jngah^{3},
quí^{1} jun^{3}juáh^{13} cun^{3} jmáh^{3}la^{3} hi^{3} tiá^{2} jmɨ́^{1} má^{2}tí^{32} tsú^{2} liei^{21} hi^{3} ca^{3}tɨ^{21} jmáɨ^{1}
nio^{2} tie^{3} yáh^{3}, quí^{1} jɨ^{3} hi^{3}hliá^{2} jmɨ́^{1} jmu^{2} dí^{2} jáun^{2} cá^{2}ren^{2} quionh^{3} Dió^{32} bíh^{1},
hi^{3}hliá^{2} jmɨ́^{1} juáh^{23} dí^{2} jáun^{2} hi^{3} hnga^{2} Dió^{32} lɨ́n^{3} Jméi^{2} dí^{2}.

Jáɨ^{13} hi^{3} ho^{2} Jon^{2} Dió^{32}

19 Hi^{3} jáun^{2} Jesús né^{3} ca^{3}záɨh^{3} tsá^{2} hí^{3} la^{3} lá^{2}:
—Jú^{1} tson^{2} cu^{3}tí^{3} bíh^{1} hi^{3} juah^{32} jná^{13} lá^{2} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}, hi^{3} hí^{1} cáun^{2} yáh^{3}
tiá^{2} hi^{3} lɨ́^{13} jmu^{3} Jon^{2} Dió^{32} la^{3} cun^{3} hi^{3} lɨ́^{1} cháunh^{23} chí^{1} hnga^{2}; ñí^{1} jɨ́^{21}la^{3} ti^{3}
jmu^{2} tsú^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} jɨ́e^{23} hi^{3} jmu^{2} Jméi^{2} bíh^{1}. Quí^{1} la^{3}jɨ́^{32} la^{3} cun^{3} hi^{3} jmu^{2}
Jméi^{2} tsú^{2}, la^{3} jáun^{2} bíh^{1} jmu^{2} tsú^{2} siáh^{3} hnga^{2}.
20 Quí^{1} hnio^{3} bíh^{1} Dió^{32} Jon^{2}, hi^{3} jáun^{2} hɨeh^{32} dí^{2} ca^{3}la^{3} jɨ́^{32} hi^{3} jmu^{2} dí^{2} hnga^{2};
hi^{3} né^{3}bí^{1} hɨ́eh^{21} dí^{2} siáh^{3} ta^{21} hi^{3} tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} cáu^{2} jueh^{32}, hi^{3} ca^{3}la^{3} hi^{3} lɨ́^{1}
tsa^{3}cáun^{2} lɨ́n^{32} bíh^{1} honh^{2} hnoh^{2} lɨ́^{13}.
21 Quí^{1} hí^{1} la^{3} tɨ^{3} tɨn^{2} yáh^{3} tsú^{2} jmu^{3} siáh^{3} hi^{3} jenh^{13} tsá^{2} má^{2}cá^{2}tsan^{3} ní^{1}juáh^{3}
lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} hnió^{3} tsú^{2} hi^{3} zian^{2} siáh^{3}, la^{3}jmɨ́^{1} tɨn^{2} jáun^{2} Jméi^{2} tsú^{2}.
22 Quí^{1} jun^{3}juáh^{13} Dió^{32} Jméi^{2} yáh^{3} tsú^{2} rá^{2}tsɨ^{32} héih^{32} ñí^{1}con^{2} tsáu^{2}, quí^{1} tɨ^{3}la^{3}
jo^{3}cuo^{2} Jon^{2} bíh^{1} Dió^{32} má^{2}ca^{3}chá^{3} ta^{21} jáun^{2},
23 hi^{3} jáun^{2} la^{3}jɨ́n^{32} tsáu^{2} lɨ́^{13} ma^{3}quien^{2} Jon^{2} Dió^{32} la^{3}jmɨ́^{1} má^{2}quien^{2} tsú^{2}
hnga^{2} Dió^{32} Tsá^{2} lɨ́n^{3} Jméi^{2}. Jáun^{2} ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} tiá^{2} má^{2}quien^{2} Jon^{2} Dió^{32}, hi^{3}
jáun^{2} sa^{3}jun^{3} má^{2}quien^{2} yáh^{3} tsá^{2} la^{3} hí^{3} Dió^{32} Tsá^{2} ca^{3}zen^{3} Tsá^{2} hí^{3}.
24 ”Jú^{1} tson^{2} bíh^{1} juo^{3} jná^{13} hnoh^{2}: Lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} náɨ^{32} re^{2} jáɨ^{13} hi^{3} juah^{32}
jná^{13}, hi^{3} tanh^{2} tsú^{2} siáh^{3} ta^{21} Tsá^{2} ca^{3}ze^{3} jná^{13}, tsá^{2} la^{3} hí^{3} bíh^{1} lɨ́^{13} zian^{2} la^{3}
cun^{3} jmɨ́^{1}hi^{3}nio^{2}; hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} héih^{32} tá^{1}tsɨn^{1} yáh^{3} tsú^{2}, quí^{1} má^{2}ca^{3}nga^{2} bíh^{1}
tsú^{2} ñí^{1} jmɨ́^{1} lɨ́^{13} jún^{3}, hi^{3} jáun^{2} hú^{1}tá^{1} má^{2}zian^{2} bíh^{1} tsú^{2} hi^{3} hmaɨ^{21}.
25 Juo^{3} jná^{13} siáh^{3} hnoh^{2} jú^{1} tson^{2} lá^{2}, hi^{3} má^{2}ja^{3}quián^{3} bíh^{1} chau^{21} jmáɨ^{1}, hi^{3}
ti^{3}tsóh^{3}dí^{1} ta^{3}né^{32} má^{2}cá^{2}chó^{32} jmáɨ^{1} jáun^{2}, hi^{3} tsá^{2} ná^{1}jún^{1} ne^{3} hi^{3} hléh^{32} Jon^{2}
Dió^{32}; hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} ne^{3} né^{3}, lɨ́^{13} zian^{2}.
26 Quí^{1} la^{3}jmɨ́^{1} quian^{32} Dió^{32} Tsá^{2} lɨ́n^{3} Jméi^{2} pí^{3} hi^{3} jmu^{2} hi^{3} lɨ́^{13} zian^{2} tsáu^{2},
ja^{3}bí^{1} la^{3} jáun^{2} ca^{3}cuéh^{3} tsú^{2} Jon^{2} jáɨ^{13} hi^{3} quian^{32} siáh^{3} pí^{3} hi^{3} jmu^{3} hi^{3} lɨ́^{13} zian^{2}
tsáu^{2};
27 hi^{3} jáun^{2} má^{2}ca^{3}cuéh^{3} dí^{2} siáh^{3} jáɨ^{13} hi^{3} ra^{3}tsɨ^{32} héih^{32} ñí^{1}con^{2} tsáu^{2}, quí^{1}
cun^{3}ñí^{1} hi^{3} hí^{3} bíh^{1} lɨ́n^{3} Jon^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2}.
28 Ha^{3} lɨ́^{2} cuɨ^{1} cha^{3}cáun^{2} honh^{2} náh^{2} hi^{3}hliá^{2} má^{2}lɨ́^{2}juáh^{32} jná^{13} la^{3} nɨ́^{2}, quí^{1}
chau^{21} bíh^{1} jmáɨ^{1} hi^{3} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} ná^{1}jún^{1} ne^{3} hi^{3} hléh^{32} tsú^{2},
29 hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} né^{3}, huén^{32} tá^{2}hón^{32} quioh^{21}. Lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} ca^{3}jmú^{3} hi^{3}
chu^{21} né^{3}, jenh^{13} hi^{3} lɨ́^{13} zian^{2} cun^{3} jmɨ́^{1}hi^{3}nio^{2}; tɨ^{3}la^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} ca^{3}jmú^{3} hi^{3}
hlah^{3} má^{1}ná^{1}, jenh^{13} hi^{3} tá^{1}tsɨn^{1} héih^{32} hlah^{3} bíh^{1}.

Lɨ́^{2} lin^{1} bíh^{1} hi^{3} tson^{2} ho^{2} Jesús jáɨ^{13}

30 ”Tiá² lɨ́¹³ yáh³ jmu¹ jná¹³ hí¹ cáun² hi³ cháunh²³ chin³² huen². Jná¹³ dá² rá²tsɨ³² ná¹ héih³² la³ cun³ lɨ́³ héih³² hi³ ja³² ñí¹con² bíh¹ ná¹; hi³ la³ cun³ ca³tɨ²¹ bíh¹ siáh³ rá²tsɨ³² jná¹³ héih³², quí¹ tiá² jmu² yáh³ jná¹³ la³ cun³ hi³ hnó³² huen², tɨ³la³ jná¹³ dá² jmu² la³ cun³ hi³ hnió³ [Ñuh³² ná¹] Tsá² ca³ze³ bíh¹.

31 Sá¹jmɨ́¹ hi³ jɨ́³²la³ huen² bíh¹ jná¹³ no² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ ná¹ huen², hi³ jáun² tiá² lin¹ ñí¹ quien² yáh³ la³ cun³ hi³ juah³² jná¹³ jáun²;

32 tɨ³la³ zian² bíh¹ jan² tsá² siánh³ hi³ lɨ́n³ tsá² nau³² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³, hi³ jná¹³ ño¹ hi³ quien² bíh¹ la³ cun³ hi³ juáh³ tsá² hí³ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³.

33 Hnoh² dá² ca³zen² náh² tsá² ca³ñí¹ngah¹ Juan² tsá² zion² hí³ tsáu² jmáɨ² nɨ́¹juáh³ hin² tsánh² dí², hi³ la³jɨ́³² la³ cun³ hi³ ca³ngáɨ³ hí³ né³, jú¹ tson² bíh¹ jaun³².

34 Tɨ³la³ uá¹ jáun² la³ jáun² jú¹ tson² hi³ jáun², tiá² jmu² yáh³ jná¹³ hi³ juáh¹³ hi³ quien² lɨ́n³² jú¹ tson² hi³ hleh³² tsá²mɨ³cuóun² hi³ ca³tɨn¹ jná¹³; jɨ́³²la³ ti³ juanh³² jná¹³ jáɨ¹³ nɨ́² hi³ jáun² lɨ́¹³ liáun³ hnoh² bíh¹.

35 Juan² hí³ dá² jmɨ́¹ lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ cáun² sɨ́² hi³ jmɨ́¹ taɨ³² joh¹ quioh²¹, hi³ jáun² hnoh² né³ ca³lɨ́n¹³ hi³ má¹hiúnh¹³ cu³tiá³ honh² hi³ ca³tɨ²¹ joh¹ hi³ jmɨ́¹ quian³² tsú² jáun².

36 Tɨ³la³ zia³² bíh¹ cónh³í¹ cáun² li²¹ hi³ hɨe³² jú¹ tson² hi³ ca³tɨn¹ jná¹³, hi³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bí¹ hi³ ca³juáh³ jáun² Juan². Quí¹ cun³quionh³ la³jɨ́³² ta²¹ hi³ jmu² bíh¹ jná¹³, la³ cun³ ta²¹ hi³ ca³cué³ Ñuh³² jná¹³ hi³ jmu¹, má²lɨ́²lin¹ hi³ tson² bíh¹ ca³ze³ jná¹³ Ñuh³².

37 Ja³bí¹ hnga² Ñuh³² jná¹³ Tsá² ca³ze³ hí³ má²ca³cué³ siáh³ jú¹ tson² hi³ ca³tɨn¹ jná¹³, uá¹jinh¹ hí¹ cónh³ tiá² má²ca³niéih² hnoh² ho³ tsú² hi³ hleh³², hi³ sa³jun³ má²ca³jɨen¹ náh² tsú² siáh³.

38 Cun³ tiá² má²cá²hɨ́enh³² bíh¹ jú¹ chú³² quioh²¹ tsú² hñu³ honh² hnoh², quí¹ cun³ñí¹ hi³ tiá² tanh²³ yáh³ hnoh² ta²¹ Tsá² ca³zen³ tsú² hí³.

39 Jlánh¹ re² ná¹quí² ná¹hɨh³² hnoh² Sí² quioh²¹ Dió³² ca³la³ huán¹ táɨ³² cu³tí³, quí¹ hi³ hen² honh² náh² hi³ ñí¹ jáun² lɨ́¹³ chanh¹ náh² he³ lánh³ rón³² lɨ́¹³ zian² náh² la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio²; tɨ³la³ ti³tsóh³dí¹ ñí¹ Sí² jáun² yáh³ rá¹hleh³² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³,

40 hi³ má¹lɨ³² jáun² né³, sa³ tiá² hnáuh² bí¹ náh² hi³ ñá¹táunh¹ ñí¹con² jná¹³, hi³ jáun² jmɨ́¹ lɨ́¹³ zian² náh² la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio².

41 ”Ha³ tiá² hniá¹ yáh³ jná¹³ hi³ tsáu² ma³quien² ná¹,

42 quí¹ tɨ³la³ cuóu³² bíh¹ jná¹³ hnoh², hi³ ño¹ jná¹³ siáh³ hi³ jun³ tsá² hno³ Dió³² yáh³ hnoh².

43 Jná¹³ dá² cuan³ ná¹ cha¹³ Ñuh³², tɨ³la³ hnoh² né³, tiá² he²³ yáh³ hnoh² jná¹³; tɨ³la³ né³² né³, nɨ́¹juáh³ cuan³ jan² tsáu² hi³ ca³tɨn¹ hnga², né³² cánh³ bíh¹ hen¹³ náh² tsá² la³ hí³.

44 Nɨ́¹juáh³ cá² ñí¹ ná¹hen² honh² náh² hi³ má¹quien¹³ náh² tsá²ján² tsá²ján² bíh¹, hi³ nɨ́¹juáh³ tiá² la³ hnáuh²³ yáh³ náh² he³ lánh³ rón³² jmɨ́¹ lɨ́¹³ ma³quien² Dió³² hnoh², ¿lánh³ bíh¹ rón³² lɨ́¹³ táunh¹³ hnoh² ta²¹?

45 Ha³ lɨ́² lɨ́¹ cuɨ́¹ lɨ́n¹³ náh² hi³ jná¹³ ñí¹chá³ tsáuh³ náh² ñí¹con² Ñuh³²; quí¹ hnga² bíh¹ hla¹ Moisés tsá² ca³héih³ náh² hí³ honh² ñí¹con² tɨ³ tsa³hna³ hnoh².

46 Quí¹ sá¹jmɨ́¹ hi³ táunh²³ hnoh² ta²¹ la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ ca³juáh³ jáun² hla¹ Moisés dúh¹, hi³ jáun² ja³bí¹ jmɨ́¹ taunh¹³ bíh¹ náh² uá²jaɨ³² ta²¹ jná¹³, quí¹ hí³

bíh¹ ca³hléh³ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³.

47 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ hí¹juáh³ jë¹ tsá² hí³ yáh³ tiá² ta²¹ táunh²³ hnoh², hi³ jáun² né³, tiá¹³ bíh¹ tiá³ táunh¹³ hnoh² ta²¹ la³ cun³ hi³ juah³² jná¹³.

6

Jesús cue³² hi³ cuh³ hñá³ mei²¹ tsáu²
(Mateo 14:13-21; Marcos 6:30-44; Lucas 9:10-17)

1 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ngau³ siáh³ Jesús tɨ³ jo²¹ jmáɨ² lɨ́¹ ná¹ho³ hi³ téh²³ tsú² jáun² Galilea, hi³ ja³bí¹ téh²³ tsú² siáh³ Tiberias.

2 Hi³ jáun² jmɨ́¹jáun² ja³taunh²¹ juóun³² lɨ́n³² tsáu² cu³chin¹ cu³hna²¹ Jesús, quí¹hliá² má²ca³jɨ́e³ tsú² hua³jueh³² hi³ jmu² dí², hi³ jmah²³ dí² tsá² tsáun¹.

3 Jáun² jmɨ́¹jáun² ca³ñí¹uu³² Jesús cáun² máh³, hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³cuá³ quionh³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con².

4 Má²janh² bíh¹ má²he² jmáɨ¹ hi³ tɨ²¹ *Jmɨ́¹hɨ́en¹ jmɨ́¹jáun², jmáɨ¹ hi³ jmu² jáun² tsá² *judíos.

5 Hi³ jáun² jmɨ́¹ ca³jɨ́e³ Jesús hi³ juóun³² lɨ́n³² bíh¹ tsáu² hí¹ja³táunh¹ chí¹cáɨn² cu³hna²¹ dí², jáun² ca³záɨh³ dí² Pí²liéi¹ la³ lá²:

—¿Ha³ jinh¹ lɨ́¹³ lá¹³ dí² má³² hi³ cuh³ la³jɨ́n³² tsá² nɨ́² juáh¹³?

6 La³ nɨ́² ca³juáh³ tsú² quí¹ cun³ñí¹ hi³hliá² hnió³ dí² hi³ ca³ hi³ lan³ Pí²liéi¹ bíh¹, quí¹ jmɨ́¹ má²ñɨ³² bíh¹ Jesús hnga² he³ lánh³ jmu³.

7 Hi³ jáun² Pí²liéi¹ né³ ca³ngáɨ³ la³ lá²:

—Hí¹juáh³ tun³ nio² hñá³láu³ héih³² quɨe³ *cú¹tiáu² yáh³ tiá² laɨn²¹ hi³ lá¹³ dí² *hí³ cuú²miih²¹ hi³ cuh³ la³jɨ́n³² tsá² nɨ́², uá¹ cun³ hi³ jmɨ́¹ cuh³ tsú² ma³pih²¹.

8 Jáun² Tre²¹ raɨnh²¹ Sí¹mu²¹ Pé¹ né³, jan² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú², ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:

9 —Lá² zenh² jan² ñú²míh¹ hi³ dí¹quian³² hñá³ hí³ cuú²miih²¹ cebada, la³ má²quionh³ gon³ hma²¹. Tɨ³la³ ¿he³ dá² rón³² hi³ nɨ́² hi³ ca³tɨn¹ juóun³² lɨ́n³² tsá² tionh² lá²?

10 Hi³ jáun² jmɨ́¹jáun² né³ ca³juáh³ Jesús la³ lá²:

—Zéih³ ca³la³ jɨ́n³² tsá² nɨ́² hi³ cuɨ́¹ tiánh² hué³².

Ñí¹ jáun² jmɨ́¹ tsɨ²¹ hliáun³ mí¹ñéi², hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³tiánh³ cun³ hñá³ mei²¹ jmáh³la³ tsá²ñuh².

11 Jmɨ́¹jáun² ca³zanh³ Jesús hí³ cuú²miih²¹ jáun², hi³ jáun² ca³cuéh³ dí² tiá¹hmah¹ Dió³²; jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ [ca³cuéh³ dí² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con², jáun² tsá² hí³] ca³tsóh³ ñí¹con² ca³la³ jɨ́n³² tsá² má²tionh² hí³. Ja³bí¹ la³ jáun² siáh³ ca³cuéh³ tsú² tiá¹hmah¹ Dió³² hi³ ca³tɨn¹ hma²¹ hí³, hi³ jáun² ca³tsóh³ tsú² siáh³ ñí¹con² tsáu² nɨ́¹juáh³ ha³ la³ cónh³ hnió³ tsú² cuh³.

12 Hi³ jáun² jmɨ́¹ má²lɨ́²cuh³ tsú² jáun² ca³la³ lah³ má³² né³, ca³záɨh³ siáh³ Jesús tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² la³ lá²:

—Cuá²jiéih¹ náh² chí² juoh¹ hi³ má²ziau³², hi³ jáun² tiá² lɨ́¹ tsa³cuɨ́³² hí¹ cú¹pih²¹.

13 Ca³jieh³ bíh¹ tsú², hi³ jáun² ca³cónh³² quia³tún³ mɨ́²tá² chí² juoh¹ hi³ ziau³ quioh²¹ hñá³ hí³ jáun².

14 Hi3 jáun2 jmí̵1 ca3jí̵e3 jáun2 tsá2 tionh2 hí3 hua3jueh32 hi3 ca3jmú3 jáun2 Jesús
né3, ca3juáh3 la3 lá2:
—Tson2 bíh1 cu3tí3, tsá2 ní̵2 bí1 lánh3 *ti32 jë1 Dió32, tsá2 ca3tɨn1 hi3 já32 ñí1
hué21 lá2.
15 Tɨ3la3 Jesús né3 ca3lɨ3tsɨn2 hi3 tsá2 hí3 jmí̵1 má2hnió3 jau3 chí1tson3, hi3 jmu3
tsú2 hi3 lí̵n3 dí2 re21, hi3 jáun2 ngau3 dí2 la3 tɨ3 tsɨ3 máh3 hi3 ja3cuá2 dí2 cú2 hnga2
tán1 ñí1 jáun2.

Jesús cuá1ngɨ32 ñí1 jmáɨ2
(Mateo 14:22-33; Marcos 6:45-52)

16 Hi3 jáun2 jmí̵1 má2ca3zɨ32 né3, ca3son2 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 Jesús máh3
jáun2 hi3 ja3tanh21 siáh3 tɨ3 can32 jmáɨ2.
17 Jmí̵1 má2zɨ32 lí̵n32 bíh1, hi3 tiá2 jmí̵1 má2jaunh32 yáh3 Jesús tsɨ3 máh3 jáun2,
hi3 jáun2 taunh3 tsú2 cú2jueh32 hñu3 mu2 hi3 ca3han3 dí2 tɨ3 jo21 jmáɨ2 hi3
chá1tánh1 tɨ3 juú2 Capernaum.
18 Tá1la3 jmí̵1 ná1han32 tsú2 jáun2 jmáɨ2 né3, ca3cua3tsɨ32 chí3 tiá3 lí̵n32 hi3 ca3la3
hi3 cáu3 ma3 cu3 tsɨn1 jmí̵2miih21.
19 Jmí̵1 má2lí̵2ngɨ32 jáun2 mu2 ñí1 tí3 cun3 hñá3 ho3 jñéi3 kilómetros né3, jáun2
ca3jí̵en32 tsú2 Jesús hi3 cuá1ngɨ32 ñí1 jmáɨ2, hi3 hí1ja32 juɨ32 ñí1 hí1tsau32 jáun2
mu2, hi3 jáun2 jmí̵1jáun2 né3, ca3juénh2 lí̵n32 bíh1 tsú2.
20 Tɨ3la3 Jesús né3, ca3juáh3 la3 lá2:
—¡Ha3 lí̵2 juenh3 náh2, quí1 jná13 bíh1 la32!
21 Hi3 jáun2 tsá2 hí3 né3, ca3lɨ3 hiún2 tsí̵3 hi3 tanh13 Jesús hñu3 mu2 jáun2; jmí̵1
lɨ21 jáun2 né3, né32 cánh3 bíh1 ca3cháuh32 mu2 jáun2 hué32 ñí1 qui3 cuá1tsauh32.

Jesús hnauh2 tsáu2

22 Jmí̵1 cá1jniá21 jáun2 né3, tsá2 ca3ta3tonh1 hí3 jo21 jmáɨ2 lí̵1 ná1ho3 jáun2
ca3lɨ3tsɨn2 hi3 la3 má2já2tanh21 bíh1 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 Jesús quionh3 mu2
cáun2 tán1 hi3 jmí̵1 rón21 jáun2; hi3 ca3lɨ3tsɨn2 tsú2 siáh3 hi3 tiá2 la3 ngah3 yáh3
Jesús quionh3 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2.
23 Tá1la3 jáun2 né3 cua3toh3 siáh3 mu2 siáh3, mu2 jáun2 ca3hué2 juú2 Tiberias
hi3 cua3toh3 có32 ñí1 má2lí̵2cuh3 tsú2 jáun2 hí3 cuú2miih21 jmí̵1 má2lí̵2cuéh32 jáun2
Tɨ32 Juo13 dí2 tiá1hmah1 Dió32.
24 Hi3 jáun2 dá2 jmí̵1 ca3jí̵e3 tsá2 hí3 hi3 tiá2 Jesús zenh2 yáh3 ñí1 jáun2, hi3
sa3jun3 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 tsú2 tionh2, hi3 jáun2 ca3taunh3 tsá2 hí3 hñu3 mu2
jáun2, hi3 já1taunh21 tɨ3 já1 juú2 Capernaum hi3 hnah2 Jesús.

Jesús lí̵n3 má32 hi3 cue32 pí3 hi3 lí̵13 zian2 tsú2 cun3 jmí̵1hi3nio2

25 Jmí̵1 ca3cha3táunh1 jáun2 tsá2 hí3 jo21 jmáɨ2 lí̵1 ná1ho3 jáun2 né3, ca3jenh2 dí2
Jesús, hi3 jáun2 ca3ngáɨh3 dí2 hi3 ca3juáh3 la3 lá2:
—¿Lí̵h3 dá2 cuanh3 hnú2 tɨ3 lá2 Tɨ32?
26 Tɨ3la3 Jesús né3 ca3juáh3:
—Hú1tá1 cu3tí3 ma3tson13 jná13 jáɨ13 lá2 hi3 hnoh2 dá2 hnauh23 jná13 quí1hliá2
cun3ñí1 hi3hliá2 ca3quɨéɨh3 náh2 ca3la3 ca3cónh32 henh1 bíh1, jun3juáh13 hi3hliá2
má2ca3há1 ca3ngɨ13 náh2 li21 hi3 ca3jmú32 jná13 jáun2 yáh3.
27 Cha3 jmí̵1 jmúh13 náh2 ta21 hi3 lɨ3 zian2 náh2 má32 hi3 lí̵1 tsá2, hniáuh32
jmúh13 náh2 cú2jueh32 hi3 lɨ3 zian2 náh2 má32 hi3 jmí̵1lí̵h3 tiá2 tsá2 bíh1, hi3 jmu3

hi³ lɨ́¹³ zian² náh² la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio² yáh³. Jná¹³ Jon² tsá²mɨ³cuóun² bíh¹ lɨ́¹³
cué¹³ má³² jáun², quí¹ jná¹³ bíh¹ má²ca³chau³ Dió³² Ñuh³² hi³ cuá¹chan¹ ná¹
ca³tɨ²¹ hi³ jáun².

28 Jáun² né³, tsá² hí³ ca³ngáɨ³ la³ lá²:

—¿He³ lánh³ hniáuh³² jmú¹³ jnoh¹ hi³ jáun² lɨ́¹³ jmú¹³ jnoh¹ la³ cun³ ta²¹ hi³
hnió³ Dió³² jmú¹³?

29 Hi³ jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³ la³ lá²:

—La³ lá² bíh¹ hnió³ Dió³² jmúh¹³ náh²: Hniáuh³² tanh¹³ náh² ta²¹ Tsá²
má²lɨ́²zen³ bíh¹ tsú².

30 Jáun² tsá² hí³ ca³ngáɨ³ siáh³ hi³ ca³juáh³:

—¿He³ li²¹ lɨ́¹³ jmúh¹³ nú² hi³ neh²¹ jnoh¹, hi³ jáun² taunh¹³ jnoh¹ ta²¹? ¿He³
ñí¹ ta²¹ lɨ́¹³ jmúh¹³ hnú² [la³ jmɨ́¹ ca³jmú³ jáun² hla¹ Moisés]?

31 Quí¹ dí¹hio³ ñú¹deh³ jnoh¹ ca³cúh² má³² hi³ téh²³ tsú² jáun² maná tá¹la³
jmɨ́¹ tionh¹ tsú² jáun² hué³² quiéin², la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí², hi³ juáh³
la³ lá²: “Ca³súh³ tsú² má³² hñu³mɨ³cuú² hi³ ca³cúh² tsá² hí³”.

32 Jáun² Jesús né³ ca³ngáɨ³ siáh³:

—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ jun³juáh¹³ hla¹ Moisés yáh³ tsá² ca³cué³
má³² hi³ ca³súh³² jáun² hñu³mɨ³cuú², quí¹ hnga² bíh¹ Ñuh³² jná¹³ Tsá² ca³cué³.
Hi³ ta³né³² né³ cue³² tsú² hú¹tá¹ ti³tsóh³ má³² bíh¹ hi³ ja³ hñu³mɨ³cuú².

33 Quí¹ Tsá² ja³ hí³ hñu³mɨ³cuú² bíh¹ lɨ́n³ hí³ cuú²miih²¹ hi³ cue³² Dió³², hi³
jáun² Tsá² hí³ bíh¹ jmu³ hi³ hú¹tá¹ cu³tí³ lɨ́¹³ zian² tsá² zian² hngá¹máh³.

34 Hi³ jáun² tsá² hí³ né³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Tɨ³², cué¹ tiá³ jnoh¹ hí³ cuú²miih²¹ jáun² la³jɨ́³² jmáɨ¹.

35 Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Jná¹³ bíh¹ lɨ́n³ ná¹ hí³ cuú²miih²¹ hi³ jmu³ hi³ lɨ́¹³ zian² tsú² cun³
jmɨ́¹hi³nio². Nɨ́¹juáh³ tsá² ja³² ñí¹con² jná¹³, jmɨ́¹lɨ́h³ bíh¹ tiá² lɨ́¹³ ñí¹cuóunh²¹
tsú²; hi³ nɨ́¹juáh³ tsá² nio² cáun² tsɨ́³ ñí¹con² jná¹³ né³, cun³ tiá² tón³² jmáɨ¹ lɨ́¹³
bíh¹ hí¹quiéin² tsɨ́³ tsú².

36 Tɨ³la³ la³ cun³ má²lɨ́²juáh³² jná¹³ nɨ́² má¹ná¹, hnoh² dá² cun³ tiá² ta²¹
taunh²³ bíh¹ náh² jná¹³, uá¹jinh¹ má²lɨ́²jɨe¹ náh² jná¹³.

37 Quí¹ la³jɨ́n³² tsá² chan² Ñuh³² jná¹³ jo³uón³² ja³táunh¹ ñí¹con² jná¹³; hi³ tsá²
ja³táunh¹ hí³ ñí¹con² jná¹³ né³, jmɨ́¹lɨ́h³ yáh³ tiá² huen¹ jná¹³ tsú² cheih³².

38 Quí¹ tiá² ja³ yáh³ jná¹³ hñu³mɨ³cuú² hi³ ja³jmú³² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsɨn³²
huen², tɨ³la³ jná¹³ dá² ja³ hi³ jmu¹ ná¹ la³ cun³ hi³ hnió³ Ñuh³² ná¹ Tsá² ca³ze³
bíh¹.

39 Hi³ la³ cun³ hi³ hnió³ jáun² Ñuh³² jná¹³ Tsá² ca³ze³ né³, hi³ jmu¹ jná¹³
hua³hí¹³ la³jɨ́n³² tsá² má²ca³chan³ tsú² jo³uón³² bíh¹, hi³ jáun² tiá² lɨ́¹ tsa³háɨn³
hí¹ jan²; hi³ jáun² ñí¹ ca³táuh³ jmáɨ¹ né³ jmu¹ jná¹³ siáh³ hi³ jenh¹³ tsú².

40 Quí¹ Ñuh³² bíh¹ jná¹³ hnió³ hi³ lɨ́¹³ zian² la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio² ca³la³ jɨ́n³² tsá²
jɨ́e²³ chí¹tiá³ ñí¹ ñí¹con² Jon² Dió³², jɨ³ hi³ tanh² tsú² siáh³ ta²¹; hi³ jáun² jná¹³
jmu¹ siáh³ hi³ jenh¹³ tsá² la³ hí³ ñí¹ ca³táuh³ jmáɨ¹.

41 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, tsá² judíos ca³ma³liáu³² hi³ ziú² hɨen² Jesús quí¹hliá²
ca³juáh³ la³ lá²: “Jná¹³ bíh¹ lɨ́n³ hí³ hi³ ja³ hñu³mɨ³cuú²”.

42 Jmɨ́¹jáun² ca³juu³ ca³hlénh³ dí² la³ lá²:

—¿Haun^{13} juáh^{13} Jesús jon^{2} hla^{1} Sé^{32} bíh^{1} nɨ^{32} dúh^{1}? Já^{2} ná^{1}cuóun^{21} bíh^{1} dí^{2} jméi^{2} mí^{1}ziú^{13} tsú^{2}, hi^{3} jáun^{2} ¿ha^{3} bí^{1} lánh^{3} rón^{32} juáh^{3} tsú^{2} hi^{3} hí^{3} néh^{1} ja^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}?

43 Jmɨ́^{1}jáun^{2} né^{3}, ca^{3}juáh^{3} Jesús la^{3} lá^{2}:

—Ha^{3} lɨ́^{2} ziú^{2} lɨ́^{2} hɨe^{3} náh^{2}.

44 Quí^{1} hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tiá^{2} hin^{2} lɨ́^{13} já^{32} ñí^{1}con^{2} jná^{13} nɨ́^{1}juáh^{3} tiá^{2} la^{3} má^{2}lɨ́^{2}tié^{3} yáh^{3} Ñuh^{32} jná^{13} Tsá^{2} ca^{3}ze^{3} ná^{1}; hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} téh^{23} hí^{3} Ñuh^{32} jná^{13} né^{3}, jná^{13} bíh^{1} jmu^{1} hi^{3} jenh^{13} tsú^{2} ñí^{1} ca^{3}táuh^{3} jmáɨ^{1}.

45 Ñí^{1} Sí^{2} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} tsá^{2} ca^{3}lɨn^{3} tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32} rá^{1}juáh^{3} la^{3} lá^{2}: “Hnga^{2} bíh^{1} Dió^{32} ma^{3}tɨn^{2} ca^{3}la^{3} jɨ́n^{32} tsáu^{2}”. Jáun^{2} la^{3} nɨ́^{2} bíh^{1} lɨ́^{3}, hi^{3} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} náɨ^{32} la^{3} cun^{3} hi^{3} juáh^{3} Ñuh^{32} jná^{13}, jɨ^{3} hi^{3} lɨ́^{2}tɨn^{2} tsú^{2} siáh^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}ta^{2} hí^{3}, tsá^{2} hí^{3} bíh^{1} ja^{3}táunh^{1} ñí^{1}con^{2} jná^{13}.

46 ”Jun^{3}juáh^{13} hliá^{2} zian^{2} tsá^{2} má^{2}ca^{3}jɨ́en^{32} yáh^{3} Jméi^{2} dí^{2}; quí^{1} jɨ́^{32}la^{3} hnga^{2} Tsá^{2} ja^{3} hí^{3} ñí^{1}con^{2} bíh^{1} Dió^{32} má^{2}ca^{3}jɨ́e^{32}.

47 Jú^{1} tson^{2} cu^{3}tí^{13} juanh^{32} jná^{13}, hi^{3} lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} nio^{2} cáun^{2} tsɨ́^{3} ñí^{1}con^{2} jná^{13}, tsá^{2} la^{3} hí^{3} bíh^{1} lɨ́^{13} zian^{2} la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1}hi^{3}nio^{2}.

48 Quí^{1} jná^{13} bíh^{1} lɨ́n^{3} hí^{3} cuú^{2}miih^{21} hi^{3} jmu^{3} hi^{3} lɨ́^{13} zian^{2} tsú^{2} cun^{3} jmɨ́^{1}hi^{3}nio^{2}.

49 Uá^{1}jinh^{1} dí^{2}hioh^{3} ñú^{2}deh^{3} hnoh^{2} ca^{3}cúh^{2} má^{32} hi^{3} téh^{23} tsú^{2} jáun^{2} maná ñí^{1} lɨ́^{3} hué^{32} quiéin^{2} jáun^{2} jmɨ́^{1}tin^{2}, tɨ^{3}la^{3} cu^{3} jáun^{2} ca^{3}tsan^{3} bíh^{1} tsú^{2};

50 tɨ^{3}la^{3} jná^{13} dá^{2} hléh^{23} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hí^{3} cuú^{2}miih^{21} hi^{3} ja^{3} jáun^{2} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2} bíh^{1}. Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} cuh^{3} hí^{3} jáun^{2} tiá^{2} jún^{3} yáh^{3}.

51 Huen^{2} bíh^{1} jná^{13} lɨ́n^{3} ná^{1} hí^{3} cuú^{2}miih^{21} hi^{3} jmu^{3} hi^{3} lɨ́^{13} zian^{2} tsú^{2}, hi^{3} ja^{3} jáun^{2} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}; hi^{3} jáun^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} cuh^{3} hí^{3} lá^{2} né^{3}, lɨ^{3} zian^{2} cun^{3} jmɨ́^{1}hi^{3}nio^{2} bíh^{1}. Ti^{3}tsóh^{3}dí^{1} ngú^{3} quion^{21} bíh^{1} jná^{13} lɨ́^{3} hí^{3} cuú^{2}miih^{21} hi^{3} cué^{13} jná^{13} jáun^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tá^{1} cáun^{2} hngá^{1}máh^{3}, hi^{3} jáun^{2} lɨ́^{13} zian^{2} tsú^{2} cun^{3} jmɨ́^{1}hi^{3}nio^{2}.

52 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}ma^{3}liáu^{32} tsá^{2} judíos hi^{3} ca^{3}juu^{3} ca^{3}hlénh^{3} má^{2}tún^{2} hmóu^{32} hi^{3} juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—¿Ha^{3} bí^{1} lánh^{3} rón^{32} lɨ́^{13} cué^{32} tsá^{2} nɨ́^{2} ngú^{3} quioh^{21} hnga^{2} hi^{3} cúh^{13} jnoh^{1}?

53 Jesús né^{3} ca^{3}juáh^{3} siáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—Jú^{1} tson^{2} juo^{3} jná^{13} hnoh^{2}, hi^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} hnoh^{2} tiá^{2} cúh^{13} náh^{2} ngú^{3} quion^{21} jná^{13} Jon^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2}, jɨ^{3} hi^{3} húh^{13} náh^{2} siáh^{3} jmɨ́^{2}hán^{1} ná^{1}, hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} lɨ́^{13} yáh^{3} zian^{2} náh^{2}.

54 Quí^{1} cun^{3} jmɨ́^{1}hi^{3}nio^{2} bíh^{1} zian^{2} tsú^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} cúh^{2} ngú^{3} quion^{21} jná^{13} jɨ^{3} hi^{3} hɨ́nh^{23} tsú^{2} siáh^{3} jmɨ́^{2}hán^{1} jná^{13}; hi^{3} jáun^{2} jná^{13} jmu^{1} siáh^{3} hi^{3} jenh^{13} tsú^{2} ñí^{1} ca^{3}táuh^{3} jmáɨ^{1}.

55 Quí^{1} ngú^{3} quion^{21} jná^{13} bíh^{1} lɨ́^{3} hú^{1}tá^{1} ti^{3}tsóh^{3} má^{32}, hi^{3} jmɨ́^{2}hán^{1} jná^{13} né^{3} lɨ́^{3} hú^{1}tá^{1} ti^{3}tsóh^{3} jmáɨ^{2} hi^{3} lɨ́^{2}cuoh^{2} tsɨ́^{3} tsú^{2}.

56 Hi^{3} jáun^{2} lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} cúh^{2} ngú^{3} quion^{21} jná^{13}, jɨ^{3} hi^{3} hɨ́nh^{23} tsú^{2} siáh^{3} jmɨ́^{2}hán^{1} jná^{13}, tsá^{2} la^{3} hí^{3} bíh^{1} má^{2}cá^{2}cunh^{3} quiúnh^{1} jná^{13}, hi^{3} jáun^{2} jná^{13} né^{3} má^{2}cá^{2}cunh^{3} siáh^{3} quionh^{3} tsá^{2} hí^{3}.

57 Quí^{1} Ñuh^{32} jná^{13} Tsá^{2} ca^{3}ze^{3} dá^{2}, jan^{2} Dió^{32} Tsá^{2} juú^{2}tsáun^{2} bíh^{1}; hi^{3} jáun^{2} jná^{13} né^{3} zian^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hí^{3} bíh^{1}. Hi^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} bí^{1} siáh^{3} lɨ́^{3}, hi^{3}

ní¹juáh³ tsá² lɨ³tú² lɨ³má³² jmí¹ tsí³ cun³quionh³ jná¹³, jáun² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³ bíh¹ lí¹³ zian² tsú².

58 Jná¹³ dá² hléh²³ hi³ ca³tɨ²¹ hí³ cuú²miih²¹ hi³ ja³ hñu³mɨ³cuú² bíh¹. Hí³ lá² tiá² lí³ yáh³ la³jmí¹ lí³ má³² hi³ ca³cúh² jáun² dí²hioh³ ñú²deh³ hnoh² jmí¹tin², hi³ jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³ cu³ jáun² ca³hiá² cá²tsan³ bíh¹ tsú²; tɨ³la³ ní¹juáh³ tsá² cuh³ hí³ lá² má¹ná¹, lí¹³ zian² la³ cun³ jmí¹hi³nio² bíh¹.

59 Jesús ca³ma³ta² jáɨ¹³ ní² hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² judíos hi³ zeh² jáun² já¹ juú² Capernaum.

Jáɨ¹³ jmu² hi³ zian² tsú² cun³ jmí¹hi³nio²

60 Jmí¹ ca³náɨ³² jáun² tsá² má²tsá²táunh¹ hí³ cu³hna²¹ Jesús jáɨ¹³ ní² né³, jáun² juóun³² tsá² hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Já² juóuh³² lín³² bíh¹ jáɨ¹³ hi³ má²lí²juáh³ tsú² ní²; jun³juáh¹³ hi³ tú¹ tsa¹³ jnoh¹ má¹tí²¹ yáh³ jáɨ¹³ ní².

61 Tɨ³la³ Jesús né³ ca³lɨ³tsɨn² bíh¹ hi³ tsá² hí³ ná¹juónh²³ hi³ ná¹má²tsan² tsí³ ca³tɨ²¹ jáɨ¹³ jáun², jáun² ca³záɨh³ dí² la³ lá²:

—¿Hí¹ má²ja³tsan² honh² hnoh² cun³quionh³ jáɨ¹³ ní²?

62 ¿He³ la³ lí¹³ jaun³² ní¹juáh³ hi³ la³ ca³jɨen¹ náh² Jon² tsá²mɨ³cuóun² hi³ cuá¹uɨnh³² siáh³ tɨ³ ñí¹ jmí¹ cuá³ jmí¹tin²?

63 Hnga² Jmí²chí³ joh¹ Dió³² bíh¹ jmu² hi³ lí¹³ zian² tsú²; quí¹ ha³ tiá² lin¹ ñí¹ jmu² ta²¹ yáh³ ngú³. Hi³ la³jí³² jáɨ¹³ hi³ má²lí²hléh³ jná¹³ ní² né³, híe³² jú¹ tson² hi³ ca³tɨn¹ Jmí²chí³ hí³ bíh¹, jɨ³ hi³ ca³tɨ²¹ ha³ lánh³ lí¹³ zian² tsú² cu³tí³.

64 Tɨ³la³ cun³ jáun² zian² bíh¹ ma³ jan² hnoh² hi³ tiá² má²nio² cáun² honh² náh².

La³ ní² ca³juáh³ Jesús quí¹ cun³ñí¹ hi³hliá² jmí¹ má²ñi³² bíh¹ tsú² la³ cun³ jmí¹tin² hin² tsánh² tiá² ta²¹ taunh³², hi³ hin² tsánh² tsa³jɨenh³ dí².

65 Jáun² ca³juáh³ dí² siáh³ la³ lá²:

—Já² jáun² yáh³ má²lí²juáh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh² hi³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lí¹³ já³² ñí¹con² jná¹³ ní¹juáh³ hi³ tiá² té³ hnga² Ñuh³² jná¹³.

66 La³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ juóun³² tsá² jmí¹ haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² Jesús ca³jính³² hi³ tiú²uú² ca³ñi³táunh¹ yáh³ quionh³ dí².

67 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³ngáɨh³ Jesús tán¹ quian³tun³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿Hí¹ ja³bí¹ hnoh² uá²jaɨ³² hnáuh² cuá¹tánh¹?

68 Tɨ³la³ Sí¹mu²¹ Pé¹ né³ ca³ngáɨ³ la³ lá²:

—Hnú² Tɨ³², ¿hin² dá² tɨ³ ñí¹con² lí¹³ tsáu¹³ jnoh¹? Quí¹ hnú² bíh¹ Tsá² quiánh¹ jáɨ¹³ hi³ jmu² hi³ lí¹³ zian² tsú² la³ cun³ jmí¹ hi³ nio².

69 Hi³ jnoh¹ né³ má²ca³táunh¹³ ta²¹, hi³ má²ca³lɨ³ né¹ jnoh¹ siáh³ hi³ hnú² bíh¹ lín³ nú² Tsá² chun¹ joh¹ Dió³².

70 Jáun² né³ Jesús ca³ngáɨ³ la³ lá²:

—¿Há¹ jun³juáh¹³ huen² jná¹³ ca³quiánh³² hnoh² tán¹ quian³tun³ náh² dúh¹? Tɨ³la³ cun³ jáun² zian² bíh¹ jan² tsá² hláɨh¹ ja¹ quián¹³ hnoh² ní².

71 Jmí¹ ca³hléh³ jáun² Jesús jáɨ¹³ ní² né³, ca³hléh³ tsú² hi³ ca³tɨn¹ Judas jon² Sí¹mu²¹, tsá² ja³ hí³ tɨ³ juú² Queriot bíh¹, quí¹hliá² Judas hí³ bíh¹ tsá² jɨenh³ Jesús, uá¹jinh¹ hí³ jmí¹ lín³ jan² tsá² quian³tun³ joh¹ tsú².

7

Tiá² ta²¹ taunh² tsá¹ dá¹jon²¹ Jesús

1 Jmí¹ má²lɨ³² jáun² né³, jmí¹ cuá¹ngɨ³² Jesús tɨ³ hué¹³ Galilea; tiá² jmí¹ hnió³
yáh³ tsú² hi³ tsa³ngí² siáh³ tɨ³ Judea, quí¹hliá² tsá² *judíos tsá² ná¹ñí¹ jmí¹
hnauh² ñí¹ jáun² hi³ hnió³ jngah³.
2 Tɨ³la³ má²janh² bíh¹ jmí¹ má²he² hi³ tɨ²¹ jmáɨ¹ quioh²¹ hñú³reh³, cáun² jmáɨ¹
hi³ jmu² tsá² judíos.
3 Jáun² né³, tsá¹ dá¹jon²¹ Jesús ca³juáh³ la³ lá² ñí¹con²:
—Ha³ lí²uú² ñí³ ñí¹ lá², cua³² tɨ³ Judea, hi³ jáun² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² hnú²
tionh² ñí¹ zio¹ lí¹³ jɨe³ uá²jaɨ³² la³ cun³ hi³ jmuh³² nú².
4 Quí¹ ní¹juáh³ jan² tsá² hnió³ hi³ lɨ³ cuóu³² tsáu², jáun² tiá² jmu² yáh³ tsú²
ñí¹ tiá² hin² nga³ jɨe³² la³ cun³ ta²¹ hi³ jmu². Hi³ cun³ñí¹ hi³ jmuh³² hnú² ta²¹
la³ ní² né³, jáun² ñí¹ ta³ ñí¹ ca³la³ jɨ³lɨn² tsáu² bíh¹ hniáuh³² cuá¹jmuh³ hnú².
5 Ca³juáh³ tsá¹ dá¹jon²¹ tsú² la³ ní², quí¹hliá² sa³jun³ jmí¹ ná¹tanh² yáh³ tsá²
hí³ ta²¹ Jesús.
6 Jmí¹jáun² né³ ca³záɨh³ Jesús tsá² hí³ la³ lá²:
—Ha³ tiá² má²cá²chó³² yáh³ jmáɨ¹ quion²¹ jná¹³, tɨ³la³ hi³ ca³tɨn¹ hnoh²
má¹ná¹, cáun² chu²¹ bíh¹ lɨ³ua³ cáun² jmáɨ¹ lín²³ hnoh².
7 Quí¹ tiá² lí¹³ yáh³ jmu³ tsá² zian² hngá¹máh³ lá² hau² hnoh²; tɨ³la³ jná¹³ bíh¹
hau² tsú², quí¹hliá² jná¹³ bíh¹ chú² jñéih³² ná¹ ñí¹ hó²¹ñí¹ tsú² la³jí³² hi³ hlah³
hi³ jmu².
8 Jáun² né³, cuá²táunh¹ dá² hnoh² jmáɨ¹; tɨ³la³ jná¹³ ha³ tiá² má²ñé¹ yáh³, quí¹
ha³ tiá² má²cá²chó³² yáh³ jmáɨ¹ quion²¹ jná¹³.
9 Hi³ jmí¹ má²lí²zéih³² dí² tsá² hí³ la³ ní² né³, ca³ta³cua¹³ bíh¹ dí² hué¹³
Galilea.

Jesús hún¹ jmáɨ¹ quioh²¹ hñú³reh³

10 Tɨ³la³ jmí¹ má²lɨ³² jáun² né³, ngau³ Jesús chí¹cáɨn² cu³hna²¹ tsá² hí³ raɨnh²¹,
tɨ³la³ ta³ conh¹ bíh¹ ngau³ tsú² má¹ná¹.
11 Tá¹la³ jmáɨ¹ jáun² né³ jmí¹ hnauh² tsá² judíos tsá² ná¹ñí¹ quioh²¹ tsú², hi³
ná¹juáh²³ la³ lá²:
—¿Ha³ bí¹ jinh¹ zenh² tsá²ñuh² hí³ juáh¹³?
12 Hi³ ja¹ tsáu² né³ jmí¹ zian² juóun³² tsá² jmí¹ ná¹juónh²³ hi³ ca³tɨn¹ hí³ dí².
Ma³ jan² tsáu² jmí¹ ná¹juáh²³ la³ lá²:
—Jan² tsá² chun¹ bíh¹ hí³.
Tɨ³la³ ma³ jan² né³ jmí¹ ná¹juáh²³:
—Ha³ tiá² jáun² yáh³, ti³ lí¹ má²can² tsáu² bíh¹ tsá² hí³.
13 Tɨ³la³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² jmí¹ ja³² tsí³ hi³ juónh³ chú¹ja²¹ jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹
tsú², quí¹ cun³ñí¹ hi³ jmí¹ juénh² tsú² tsá² judíos tsá² ná¹ñí¹.
14 Chu³jo² jmáɨ¹ jmí¹ má²tí³ la³ cun³ jmí¹ ca³hi³ Jesús hñu³ cuáh³² chín¹, hi³
ca³ma³liáu³² hi³ má²tɨn² tsáu².
15 Hi³ jáun² tsá² judíos tsá² ná¹ñí¹ né³, lí¹ ca³ja³cáun² bíh¹ tsí³, jáun² ca³qui³
ca³ngáɨh³ dí² tsá²ján² tsá²ján²:
—¿He³ bí¹ lánh³ rón³² lí³, sa³ hliáun³ lín³² máh³ hi³ ñi³² tsá² ní² ta³ tiá² lin¹
hi³ ca³ma³tɨn³²?

16 Jáun^{2} Jesús né^{3} ca^{3}ngáɨ^{3}:

—Jáɨ^{13} quioh^{21} Tsá^{2} ca^{3}ze^{3} bíh^{1} jná^{13} hi^{3} ma^{3}tɨn^{13} ná^{1} tsáu^{2}, jun^{3}juáh^{13} jáɨ^{13} quion^{21} huen^{2} yáh^{3} ná^{1}.

17 Nɨ́^{1}juáh^{3} zian^{2} tsá^{2} hún^{1} hua^{3}jan^{21} hi^{3} jmu^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} hnió^{3} Dió^{32}, jáun^{2} lɨ^{3}tsɨn^{2} bíh^{1} tsú^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} jáun^{2} bíh^{1} jáɨ^{13} hi^{3} ja^{3} ñí^{1}con^{2} Dió^{32} ma^{3}tɨn^{13} jná^{13} tsáu^{2} ho^{3}lá^{2}dá^{2} jáɨ^{13} hi^{3} lɨ́^{1} chin^{32} chin^{32} huen^{2} uá^{1} jná^{13} hléh^{23}.

18 Quí^{1} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} hleh^{32} la^{3} cun^{3} hi^{3} chin^{2} chí^{1} hnga^{2}, tsá^{2} la^{3} hí^{3} hleh^{32} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} hniá^{1} tsú^{2} hi^{3} ma^{3}quien^{2} tsáu^{2} hnga^{2} bíh^{1} tsú^{2}; tɨ^{3}la^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} jmu^{2} tion^{3} hi^{3} lɨ^{3} quien^{2} tsá^{2} lɨ́^{2}ze^{3} má^{1}ná^{1}, tsá^{2} la^{3} hí^{3} bíh^{1} ján^{1} tson^{2} quian^{32} jú^{1} tson^{2}, hi^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} la^{3} hí^{3} né^{3}, hí^{1} cáun^{2} tso^{3} tiá^{2} cháuh^{32} yáh^{3}.

19 ”¿Tiá^{1} tson^{2} dúh^{1} hi^{3} hla^{1} Moisés bíh^{1} ca^{3}cué^{3} hnoh^{2} liei^{21}? Tɨ^{3}la^{3} cun^{3} jáun^{2} hí^{1} jan^{2} yáh^{3} hnoh^{2} tiá^{2} ná^{1}ma^{3}tih^{21} náh^{2} liei^{21} jáun^{2}. Quí^{1} ¿he^{3} láɨh^{32} sa^{3} hnáuh^{2} náh^{2} jngah^{13} jná^{13}?

20 Jáun^{2} tsá^{2} jmɨ́^{1} ná^{1}ngɨh^{32} ñí^{1} jáun^{2} né^{3} ca^{3}ngáɨ^{3}:

—Jmɨ́^{2}chí^{3} hláɨnh^{1} bíh^{1} ján^{3} hnú^{2}, quí^{1} ¿hin^{2} dá^{2} hnió^{3} jngah^{3} hnú^{2}?

21 Jesús né^{3} ca^{3}juáh^{3} siáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—La^{3}jɨ́n^{32} bíh^{1} hnoh^{2} ca^{3}ja^{3}cáun^{2} honh^{2} náh^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨ^{21} cáun^{2} pih^{21} ta^{21} hi^{3} ca^{3}jmú^{32} jná^{13} jáun^{2} jmɨ́^{1}jáun^{2}.

22 Tɨ^{3}la^{3} sá^{1}nɨ́^{2} jɨe^{3} dú^{1} né^{3}: Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jlánh^{1} ñí^{1}má^{1}tih^{21} náh^{2} héih^{32} quioh^{21} hla^{1} Moisés, jáun^{2} cáun^{2} *tiuh^{32} bí^{1} náh^{2} chí^{2} láu^{2} hná^{13} ñí^{1} zian^{2} dáɨn^{2} jónh^{32} uá^{1}jinh^{1} ti^{3}tsóh^{3}dí^{1} *jmáɨ^{1} nio^{2} tie^{3} bíh^{1} ca^{3}chó^{32} jmáɨ^{1} hi^{3} hniáuh^{32} cué^{32} tsú^{2} li^{21} jáun^{2} quioh^{21} dáɨn^{2} pih^{21}. Ma^{3}tih^{21} náh^{2} héih^{32} jáun^{2} quioh^{21} tsú^{2} uá^{1}jinh^{1} jun^{3}juáh^{13} hí^{3} yáh^{3} ca^{3}ma^{3}liáu^{32}, quí^{1} hi^{3} jáun^{2} dá^{2} ca^{3}ma^{3}liáu^{32} tsá^{2}haun^{32} dí^{2}hioh^{3} ñú^{2}deh^{3} bíh^{1} náh^{2}.

23 Né^{32} né^{3}, re^{2} bíh^{1} nɨ́^{1}juáh^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} tiá^{2} hnáuh^{2} náh^{2} hi^{3} tá^{1}tonh^{1} hlah^{3} ñí^{1}con^{2} liei^{21} quioh^{21} hla^{1} Moisés, hi^{3} jáun^{2} uá^{1}jinh^{1} jmáɨ^{1} nio^{2} tie^{3}, cun^{3} jáun^{2} jmuh^{32} bíh^{1} náh^{2} lin^{1} ñí^{1}con^{2} dáɨn^{2} jónh^{32} hi^{3} lin^{1} hi^{3} taunh^{2} Dió^{32} hó^{1}ñí^{1} quioh^{21} tsú^{2}. Jáun^{2} né^{3} ¿he^{3} láɨh^{32} sa^{3} míh^{23} yáh^{3} honh^{2} náh^{2} ñí^{1}con^{2} jná^{13} quí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jná^{13} tɨ^{3} ca^{3}jmah^{21} ná^{1} re^{2} tɨn^{2} jan^{2} tsá^{2} hliánh^{2} jmáɨ^{1} nio^{2} tie^{3}?

24 Ha^{3} lɨ́^{2}uú^{2} chú^{1} uú^{2} ñih^{21} náh^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} lánh^{3} jniá^{3} tsáu^{2}, tɨ^{3}la^{3} chú^{1} ñih^{21} náh^{2} la^{3} cun^{3} ca^{3}tɨ^{21} bíh^{1}.

Jesús cha^{32} ha^{3} jinh^{1} ja^{3}

25 Hi^{3} jáun^{2} jmɨ́^{1}jáun^{2} né^{3}, ma^{3} jan^{2} tsá^{2} zian^{2} juú^{2} Jerusalén ca^{3}ma^{3}liáu^{32} hi^{3} ngaɨh^{32} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2}, hi^{3} juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—¿Há^{1} jun^{3} tsá^{2} ó^{32} hnah^{2} tsú^{2} hi^{3} jngɨh^{3} juáh^{13}?

26 Já^{2} ó^{32} bíh^{1} zenh^{2} tsú^{2} hi^{3} dí^{1}hleh^{32} chú^{1}ja^{21}, hi^{3} hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tiá^{2} hin^{2} hi^{3} juáh^{3} hí^{1} cáun^{2} ñí^{1}con^{2} tsú^{2}. ¿Hí^{1} la^{3} taunh^{32} uá^{1} tsá^{2}tan^{21} ta^{21} juáh^{13} hi^{3} tsá^{2}ñuh^{2} ó^{32} lɨ́n^{3} Tsá^{2} zéi^{1} Dió^{32}?

27 Tɨ^{3}la^{3} jnoh^{1} má^{1}ná^{1}, né^{1} bíh^{1} dí^{2} ha^{3} jinh^{1} ja^{3} tsú^{2}; tɨ^{3}la^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} nɨ́^{1} má^{1}cuán^{2} hú^{1}tá^{1} Tsá^{2} zéi^{1} Dió^{32} né^{3}, hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tiá^{2} hin^{2} lɨ^{3} ñi^{32} hi^{3} ha^{3} jinh^{1} ja^{3} tsú^{2}.

28 Jmɨ́^{1} ca^{3}náɨ^{32} Jesús jáɨ^{13} nɨ́^{2} né^{3}, ca^{3}hléh^{3} tiá^{3} tá^{1}la^{3} dí^{1}má^{2}tɨn^{2} jáun^{2} tsáu^{2} hñu^{3} cuáh^{32} chín^{1}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—¡Háh32! ¡Jlánh1 re2 la3 ñíh1 hnoh2 ha3 jinh1 ja3 jná13 láh1! Tɨ3la3 tiá2 ja3 yáh3 jná13 hi3 ca3tɨn1 ná1 huen2, tɨ3la3 jná13 dá2 ja3 ná1 hi3 zéi1 ná1 jan2 Tsá2 tson2 jë1 bíh1, jan2 Tsá2 tiá2 cuóun32 hnoh2.

29 Tɨ3la3 jná13 má1ná1, cuóun32 bíh1 ná1 tsú2, quí1hliá2 ñí1con2 hí3 bíh1 ja3 ná1; hí3 bíh1 ca3ze3 jná13.

30 Hi3 jáun2 jmɨ́1jáun2 né3 jmɨ́1 hnió3 tsáu2 jan3 Jesús hi3 tson3; tɨ3la3 hí1 jan2 yáh3 tiá2 hin2 ca3tie3 cuo2, quí1 tiá2 jmɨ́1 má2cá2chó32 yáh3 jmáɨ1 quioh21 tsú2.

31 Tɨ3la3 juóun32 lɨ́n32 bíh1 tsá2 ná1ngɨh32 hí3 ca3taunh2 ta21 quioh21 Jesús, hi3 ca3juáh3 la3 lá2:

—Nɨ́1juáh3 nɨ́1 má1cuán2 Tsá2 lɨ́n3 Cristo, ¿hí1 tɨ3 jlánh1 bíh1 hliáun3 li21 hi3 lɨ́3 hua3jueh32 jmu3 nɨ́1 má1cuán2 la3cónh3 bíh1 tsá2ñuh2 lá2?

Tsá2 fariseos zen2 tsá2cuú2 tsá2ta3 hi3 tsa3quian3 tson3 Jesús

32 Jáun2 né3, tsá2 *fariseos ca3náɨ32 la3 cun3 hi3 ná1juáh23 jáun2 tsáu2 hi3 ca3tɨn1 Jesús; jáun2 hí3 dí2 la3 má2quionh3 tsá2 ná1lɨ́n3 mi3jmú3 ca3zen3 tsá2cuú2 tsá2ta3 hi3 tsa3quian3 Jesús hi3 tson3.

33 Hi3 jáun2 Jesús né3 ca3juáh3 la3 lá2:

—Cónh3í1 cú1pih21 jmáɨ1 bíh1 jéi32í1 ñi21 jná13 quiúnh1 hnoh2, hi3 jáun2 má1jáun2 má2ñih21 jná13 tɨ3 ñí1 cuá3 Tsá2 ca3ze3 ná1.

34 Nɨ́1 má1jáun2 né3 má2hnauh13 hnoh2 jná13, tɨ3la3 tiá2 chauh1 yáh3 hnoh2 jná13, quí1 ha3 tiá2 lɨ́13 yáh3 cuá1táunh1 hnoh2 ñí1 ñí1ñí21 jná13.

35 Hi3 jáun2 jmɨ́1jáun2 né3 ca3juu3 ca3hlénh3 tsá2 ná1ñí1 joh1 tsá2 judíos quionh3 tsá2ján2 tsá2ján2, hi3 ca3juáh3:

—¿Hín2 máh3 dá2 tɨ́h3 tsó32 tsá2 nɨ́2, hi3 jáun2 jnoh1 máh3 tiú2uú2 chanh21 dí2? ¿Hí1 tsó32 dí2 ñí1 tiáunh1 tsá2 judíos tsá2 ná1yanh32 ja1 *tsá2cá2jo21 hi3 tsa3ma3tɨn2 dí2 tsá2cá2jo21 hí3 juáh13?

36 ¿He3 dá2 hnió3 juáh3 hi3 lɨ́2juáh3 tsú2 jáun2 la3 lá2: “Hnauh13 hnoh2 jná13, tɨ3la3 tiá2 chauh1 yáh3 náh2 jná13, quí1 tiá2 lɨ́13 yáh3 hi3 cuá1táunh1 hnoh2 ñí1 ñí1ñí21 jná13”?

Cua3 ñí1 rá1ngɨ32 jmáɨ2 hi3 jmu2 hi3 cu3tí3 lɨ́13 zian2 tsú2
(Hechos 2:2-4)

37 Jáun2 jmáɨ1 hi3 ná1jueh32 jmáɨ1 jáun2 né3, ca3náu2 Jesús hi3 ca3hléh3 tiá3, ca3la3 hi3 chi21 tiú2 mah1 tiú2 jan32, hi3 ca3juáh3 la3 lá2:

—Nɨ́1juáh3 zian2 tsá2 hí1quiéin2 tsɨ́3, cuɨ́1 ja3hính2 jmáɨ2 ñí1con2 jná13.

38 Quí1 ñí1con2 tsá2 má2taunh2 ta21 jná13 lɨ́3 la3jmɨ́1 lɨ́3 hi3 chí1ñei32 bíh1 jmɨ́2 cua3 hñu3 tsɨ́3 tsú2, jmáɨ2 hi3 jmu3 hi3 hú1tá1 cu3tí3 zian2 tsú2, la3 cun3 qui3 rá1juáh3 ñí1 Sí2 quioh21 Dió32.

39 Cun3quionh3 jáɨ13 nɨ́2 ca3lɨ3hnió3 Jesús juáh3 hi3 né3bí1 hen3 tsú2 Jmɨ́2chí3 Chun1 la3jɨ́n32 tsá2 taunh2 dí2 ta21; quí1 tiá2 hin2 jmɨ́1 má2ca3hián13 yáh3 Jmɨ́2chí3 Chun1 jmɨ́1jáun2, quí1hliá2 tiá2 jmɨ́1 má2ca3lɨ3 lin1 yáh3 hi3 quien2 Jesús jmɨ́1jáun2.

Ca3ta3ná1tsoh3 ja1 quioh21 tsáu2

40 Jmɨ́1 ca3náɨ32 ma3 jan2 tsá2 jmɨ́1 tionh1 ja1 tsá2 juóun32 hí3 jáɨ13 nɨ́2 né3, ca3juáh3 la3 lá2:

—Tson² bíh¹ cu³tí³ tsá² nɨ́² lɨ́n³ *tɨ³² jë¹ Dió³² tsá² qui³ ca³tɨ²¹ já³².
41 Hi³ ma³ jan² tsáu² né³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Tsá² nɨ́² bíh¹ Tsá² lɨ́n³ Cristo.
Tɨ³la³ ma³ jan² siáh³, ca³juáh³ la³ lá²:
—Tiá² tson² yáh³, quí¹ ¿ha³ bí¹ lánh³ rón³² hi³ tɨ³ hué¹³ Galilea lɨ́¹ já²¹ tiá³ Tsá² lɨ́n³ Cristo?
42 Quí¹ ñí¹ Sí² rá¹juáh³, hi³ Cristo ca³tɨ²¹ lɨ́n¹³ jan² Tsá² jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹ bíh¹, hi³ já¹ juú² Belén ñí¹ ca³lɨ³zian² hnga² hla¹ Dá²vi²¹ bíh¹ lɨ³zian² tsú² siáh³ uá²jaɨ³².
43 Hi³ jáun² né³, la³ nɨ́² bíh¹ lɨ³ hi³ ca³ta³ná¹tsoh³ tsáu² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Jesús.
44 Ma³ jan² tsáu² jmɨ́¹ hnió³ hi³ jan³ dí² tson³, tɨ³la³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² ca³tia³ tsɨ́³ hi³ tie³ cuo².

Tsá² ná¹ñí¹ tiá² ta²¹ tanh² yáh³ Jesús

45 Jáun² né³, ja³tanh²¹ bíh¹ siáh³ tsá²cuú² tsá²ta³ mí²tsáu² tɨ³ ñí¹ tionh¹ tsá² fariseos quionh³ tsá² ná¹lɨ́n³ mi³jmú³, jáun² tsá² hí³ né³ ca³ngáɨh³ tsá²cuú² tsá²ta³ hí³ la³ lá²:
—¿He³ láɨh³² tiá² lɨ́²jan³² náh² tsú²?
46 Hi³ jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ tsú² hí³ né³ ca³ngáɨ³ la³ lá²:
—¡Hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² má²ca³hléh³ la³jmɨ́¹ hleh³² tsá² ó³²!
47 Jáun² tsá² fariseos ca³juáh³ siáh³:
—¿Hí¹ ja³bí¹ hnoh² uá²jaɨ³² má²ca³lɨ³can² náh²?
48 ¿Hí¹ zian² ma³ jan² tsá² chín¹ joh² dí², jɨ³ lɨ³ua³ jan² jnoh¹ tsá² fariseos hi³ má²ca³hín¹³ jë¹ tsá² hí³ dúh¹?
49 Tɨ³la³ tsá² tiá² ná¹cuoh² ó³² liei²¹ má¹ná¹, má²ca³tɨn¹ tsa³tánh¹ quiu³juóu³² bíh¹.
50 Jáun² Nicodemo, jan² tsá² lɨ́n³ fariseo quionh³ tsú², tsá² ca³ñí¹jɨen¹³ hí³ Jesús cáun² já¹niéi² ca³juáh³ la³ lá²:
51 —¿Haun¹³ juáh¹³ ñí¹ liei²¹ quiú¹³ dí² rá¹juáh³ hi³ tiá² ca³ta¹ yáh³ dí² hi³ cáun² lɨ́¹ má¹tson¹³ dí² jan² tsáu² ta³ tiá² lin¹ jú¹ tson² má²lɨ́²cán¹³ dí² quioh²¹ tsú²?
52 Hi³ jáun² tsá² ñí¹ hná¹ jáun² né³ ca³ngáɨ³ la³ lá²:
—¿Hí¹ tsá² Galilea hniu³² uá²jaɨ³² dúh¹? Sá¹nɨ́² dúh¹ hí³ ñí¹ Sí², hi³ jáun² má¹jáun² jɨeh²¹ nú² hi³ hí¹ jan² yáh³ tsá² lɨ́n³ tɨ³² jë¹ Dió³² tiá² cuá²han³ tɨ³ hué¹³ Galilea.
53 [Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ma³ quin³² ma³ jan³² bíh¹ tsú² já¹tanh²¹ cú²jueh³² hñú¹³.

8

Tsá²mɨ³ tsá² juón¹

1 Hi³ jáun² né³, jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ngau³ Jesús tɨ³ máh³ Olivos.
2 Hi³ jáun² jmɨ́¹ cá¹jniá²¹ jáun² né³ cuanh³ hú²niéi² ta³ ná¹juan³² hñu³ cuáh³² chín¹. Jmɨ́¹jáun² né³ ca³cuú² ca³ngɨh³² ca³la³ jɨ́n³² tsáu² cu³ jéin³ ñí¹ zenh¹ tsú², hi³ jáun² ca³cuá³ dí², hi³ ca³ma³liáu³² hi³ má²tɨn² tsá² hí³.

3 Jmɨ́¹jáun² cua³taunh²¹ tsá² ná¹lɨ́n³ tɨ³² liei²¹ quionh³ tsá² *fariseos, hi³
ná¹jan² jan² tsá²mɨ³ tsá² ca³ñí¹zianh¹³ dí² ñí¹ jmɨ́¹ cuá¹jmu² tso³. Jáun² ca³zinh³
dí² ja¹ quioh²¹ tsá² tionh² hí³ ta³ ñí¹ Jesús;
4 hi³ jáun² ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Hnú² Tɨ³², tsá²mɨ³ lá² má²ca³jáun³ jnoh¹ ñí¹ jmɨ́¹ cuá¹jmu² tso³.
5 Né³² né³, ñí¹ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés jmu² héih³² ñí¹con² jnoh¹ hi³
hniáuh³² jngɨh¹³ jnoh¹ tsá²mɨ³ la³ nɨ́² hi³ jlan¹ jnoh¹ quɨ́n¹. ¿Hi³ hnú² né³, he³
lánh³ juáh³ nú²?
6 La³ nɨ́² ca³juáh³ tsá² hí³ quí¹ hi³ ca³lɨ³hnió³ tsú² hi³ ca³ hi³ lan³ Jesús, hi³
jáun² la³ jáun² lɨ́¹³ chá³² dí² tsáu¹³ tsú². Tɨ³la³ Jesús má¹ná¹, ca³cuá³ cuá¹hin³
hi³ cuá¹jmu² cú²jueh³² huéh³ ja¹ hliáu² cun³quionh³ zeih²¹ cuo².
7 Tɨ³la³ la³ má²ná¹nga² jáun² bíh¹ tsá² hí³ la³ jáun², hi³ jáun² Jesús ca³jmú³
zenh² hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Hnoh², lɨ³ua³ jan² tsá² tiá² tso³ ren² náh², tiáun² náh² cá² máɨ³ quɨ́n¹ la³ñí¹
hi³ jnah²¹ tsá²mɨ³ lá².
8 Jmɨ́¹jáun² ca³cuá³ siáh³ cuá¹hin³ hi³ ca³jmú³ siáh³ huéh³ ja¹ hliáu².
9 Tɨ³la³ jmɨ́¹ ca³náɨ³² tsá² hí³ jáɨ¹³ nɨ́² né³, ma³ quin³² ma³ jan³² bíh¹ ca³huén²
cheih³², [quí¹hliá² ca³lɨ³lieih²¹ tsɨ́³ hi³ la³ ná¹ren² bíh¹ uá²jaɨ³² tso³ hmóu³²]; tsá²
má²lieih²¹ tín² ca³ma³liáu³² hi³ huen³², hi³ jáun² jmɨ́¹ má²ca³huén² tsú² jáun²
la³jín³² né³, hnga² bíh¹ Jesús ca³ta³cua¹³ quionh³ tsá²mɨ³ hí³.
10 Hi³ jáun² jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³náu² Jesús, [hi³ ca³jɨ́e³ hi³ tiú²uú² hin² zian²
yáh³, jɨ́³²la³ hnga² tsá²mɨ³ bíh¹ jéi³²í¹ cuá³,] hi³ jáun² ca³záɨh³ dí² tsá²mɨ³ hí³ la³
lá²:
—Hnú² tsá²mɨ³, ¿né² dá² tsá² jmɨ́¹ cha³² tsáuh³ hnú²? ¿Hí¹ hí¹ jan² uá¹ tiú²uú²
hin² lɨ́²ra³tsa² hnú² héih³²?
11 Jáun² tsá²mɨ³ né³ ca³ngáɨ³:
—Ján¹han²¹ Tɨ³², hí¹ jan² yáh³.
Hi³ jáun² Jesús né³ ca³juáh³ siáh³:
—Sa³jun³ jná¹³ yáh³ rá¹tsa² ná¹ héih³²; né³² né³, cuánh², ha³ lɨ́²uú² cua³jmu³
siáh³ tso³.]

Jesús lɨ́n³ joh¹ sɨ́² ñí¹con² ca³la³ jɨ́n³² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³

12 Jesús ca³liéinh³² siáh³ tsáu² hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Jná¹³ bíh¹ lɨ́n³ ná¹ joh¹ sɨ́² ñí¹con² tsá² zian² hngá¹máh³ lá²; hi³ nɨ́¹juáh³ tsá²
ja³² cu³hna³² jná¹³ né³, hi³ jáun² hí¹ cónh³ yáh³ tiá² ngɨ́³² tsú² ñí¹ lɨ́³ já¹niéi², quí¹
lɨ³ zia³² bíh¹ joh¹ ñí¹con² tsú² hi³ jmu³ hi³ cu³tí³ lɨ́¹³ zian² tsú².
13 Jáun² tsá² fariseos ca³juáh³ la³ lá²:
—Hnú² dá² cáun² lɨ́¹ cueh³² jú¹ tson² quián¹³ huen² bíh¹, tiá² lɨ́¹³ yáh³ hi³ lɨ³
tson² jëh² hnú² nɨ́².
14 Jmɨ́¹jáun² ca³ngáɨ³ Jesús:
—Quien² bíh¹ jú¹ tson² hi³ zíh²³ jná¹³ lá², uá¹jinh¹ huen² bíh¹ jná¹³ zíh²³ jú¹
tson² lá². Quí¹ jná¹³ bíh¹ ño¹ hi³ ha³ jinh¹ ja³ ná¹ hi³ ha³ jinh¹ ñih²¹ ná¹ siáh³;
tɨ³la³ hnoh² né³ tiá² ñíh¹ yáh³ náh² ha³ jinh¹ ja³ jná¹³ hi³ ha³ jinh¹ ñih²¹ jná¹³
siáh³.

15 Quí¹ hnoh² dá² ra³tsɨh³² náh² héih³² la³ cun³ qui³ jmu² tsá² zian² ñí¹ hué²¹
lá² bíh¹. Tɨ³la³ jná¹³ má¹ná¹, hí¹ jan² yáh³ tsáu² tiá² ra³tsɨ³² jná¹³ héih³² la³ jáun²
ñí¹con²;
16 tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ hi³ ra³tsɨ³² jná¹³ héih³², rá²tsɨ³² jná¹³ cú²tso² bíh¹, quí¹
jun³juáh¹³ huen² yáh³ jná¹³ ra³tsɨ³² héih³², quí¹ Ñuh³² jná¹³ Tsá² ca³ze³ bíh¹
rá²tsɨ³² héih³² cu³lɨ²¹ quiúnh¹ jná¹³.
17 Há¹ jun³juáh¹³ ñí¹ liei²¹ quián¹³ hnoh² rá¹juáh³ hi³ nɨ́¹juáh³ ná¹lɨ́³ gon³ tsá²
nau³² jáɨ¹³ hi³ juáh³ cá²ren² tán¹, jáun² bí¹ hniáuh³² táunh¹³ dí² ta²¹.
18 Né³² né³, huen² bíh¹ jná¹³ lɨ́n³ ná¹ jan² tsá² nau³² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ ná¹
huen², hi³ jáun² Ñuh³² jná¹³ Tsá² ca³ze³ né³ lɨ́n³ siáh³ cónh³í¹ jan² tsá² nau³²
jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ ná¹.
19 Hi³ jáun² tsá² hí³ né³ ca³ngáɨ³ la³ lá²:
—¿Jinh¹ dá² cuá³ ñeh² hnú² dúh¹?
Jáun² Jesús né³ ca³ngáɨ³:
—Ha³ tiá² cuóu³² yáh³ hnoh² jná¹³, hi³ sa³jun³ cuóun³² yáh³ náh² Ñuh³² jná¹³
siáh³; quí¹ sá¹jmɨ́¹ hi³ cuóu³² náh² jná¹³ dúh¹, hi³ jáun² jmɨ́¹ má²cuóun³² bíh¹
náh² siáh³ Ñuh³² jná¹³.
20 Jesús ca³hléh³ jáɨ¹³ nɨ́² tá¹la³ jmɨ́¹ dí¹má²tɨn² tsáu² hñu³ cuáh³² chín¹, ñí¹
jmɨ́¹ ná¹táun³ jáun² cuó² ñí¹ toh² tsáu² quɨe³. Tɨ³la³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin²
ca³ma³tsau¹³ tsú², quí¹hliá² tiá² jmɨ́¹ má²cá²chó³² yáh³ jmáɨ¹ quioh²¹ tsú².

Tsá² tiá² lɨ́¹³ tsa³tiánh² ñí¹ tsa³cuá² Jesús

21 Jesús ca³juáh³ siáh³ cónh³ la³ lá²:
—Jná¹³ dá² ñih²¹ bíh¹, hi³ jáun² má¹jáun² né³ hnauh¹³ náh² jná¹³, tɨ³la³ hnoh²
né³ hiá¹ tsán¹³ bíh¹ náh² ta³ ná¹quiánh¹ náh² jáun² tso³ quián¹³; quí¹ ñí¹ ñih²¹
jná¹³ jáun² dá², ha³ tiá² lɨ́¹³ yáh³ cuá¹tianh³ hnoh².
22 Hi³ jáun² tsá² *judíos tsá² ná¹ñí¹ hí³ né³ ca³juáh³:
—¿Hí¹ jngɨ́h³² tsú² hnga² juáh¹³ hi³ jáun² sa³ la³ nɨ́² yáh³ juáh³ tsú² hi³ tiá²
lɨ́¹³ tsáu¹³ jnoh¹ ñí¹ tsánh²¹ dí²?
23 Jáun² ca³záɨh³ siáh³ Jesús tsá² hí³ la³ lá²:
—Tɨ³ la³ hué³² lá² bíh¹ hɨ́n¹³ hnoh², tɨ³la³ jná¹³ né³, hɨ́n¹³ ná¹ tɨ³ hñu³mɨ³cuú²
bíh¹. Hnoh² dá² cáun² zian² náh² la³ cun³ tɨn² honh² náh² hmóu³² bíh¹; tɨ³la³
jná¹³ né³, ha³ tiá² zian² yáh³ jná¹³ la³ cun³ tɨn² tsɨn³² huen².
24 Hi³ jáun² bíh¹ lɨ́²juáh³² jná¹³ hi³ hnoh² hiá¹ tsán¹³ náh² ta³ ná¹quiánh¹ náh²
jáun² tso³ quián¹³; quí¹ nɨ́¹juáh³ tiá² táunh²³ yáh³ hnoh² ta²¹ hi³ jná¹³ bíh¹ la³², hi³
jáun² dá² hiá¹ tsán¹³ bíh¹ hnoh² ta³ ná¹quiánh¹ la³ jáun² tso³ quián¹³.
25 Hi³ tsá² hí³ né³ ca³juáh³ la³ lá²:
—¿Hin² dá² tsánh² hnú²?
Jmɨ́¹jáun² ca³juáh³ Jesús la³ lá²:
—La³ñí¹ tín² nga² jná¹³, ¿hí¹ lɨ³ quien² hi³ juoh²¹ dí² hliáun³ jáɨ¹³ quiúnh¹
tsá² la³ hnoh² dúh¹?
26 Quí¹ zia³² bí¹ siáh³ hliáun³ lɨ́n³² jáɨ¹³ hi³ jmɨ́¹ lɨ³ juah²¹ jná¹³ hi³ ca³tɨn¹
hnoh², jɨ³ hi³ jmɨ́¹ cué²¹ jáɨ¹³ hi³ rá¹tsa² jná¹³ hnoh² héih³². Tɨ³la³ Tsá² ca³ze³
jná¹³ má¹ná¹, jú¹ tson² bíh¹ hleh³²; hi³ jáun² né³, jáɨ¹³ jáun² bíh¹ juo³ jná¹³ tsá²
zian² ñí¹ hué²¹ lá², la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ má²cá²náɨ³² jná¹³ hi³ hleh³² hí³ bíh¹.
27 Tɨ³la³ tsá² hí³ tiá² ca³ngɨ¹³ yáh³ hi³ Jesús hleh³² hi³ ca³tɨn¹ Jméi² bíh¹.

28 Hi^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}juáh^{3} siáh^{3} Jesús la^{3} lá^{2}:

—Ní^{1} má^{1}ca^{3}ziau^{3} náh^{2} jná^{13} Tsá^{2} lín^{3} ná^{1} Jon^{2} tsá^{2}mi^{3}cuóun^{2} chi^{3}cuú^{2}, jáun^{2} má^{1}jáun^{2} bíh^{1} má^{2}li^{3} ñíh^{13} náh^{2} hi^{3} tson^{2} bíh^{1} jná^{13} la^{32}, hi^{3} hí^{1} cáun^{2} yáh^{3} tiá^{2} hi^{3} jmu^{2} jná^{13} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} cháunh^{23} chin^{32} huen^{2}, ñí^{1} jí^{21}la^{3} ti^{3} híe^{23} jná^{13} hnoh^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}ca^{3}ma^{3}ta^{2} Ñuh^{32} bíh^{1} ná^{1}.

29 Quí^{1} Tsá^{2} ca^{3}ze^{3} jná^{13} zenh^{2} bíh^{1} quiúnh^{1} jná^{13}; tiá^{2} huen^{2} jná^{13} má^{2}ca^{3}zeh^{3} yáh^{3} tsú^{2}, quí^{1} jmái^{1} ca^{3}la^{3} jí^{32} bíh^{1} jmu^{2} jná^{13} la^{3} cun^{3} hi^{3} ti^{32} tsí^{3} tsú^{2}.

30 Jmí^{1} má^{2}lí^{2}juáh^{3} jáun^{2} Jesús jái^{13} ní^{2} né^{3}, juóun^{32} lín^{32} bíh^{1} tsáu^{2} ca^{3}taunh^{2} ta^{21}.

Tsá^{2} ná^{1}lín^{3} jon^{2} Dió^{32} ji^{3} tsá^{2} má^{2}cá^{2}taun^{3} hi^{3} jmu^{2} tso^{3}

31 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}zái^{3}h Jesús tsá^{2} judíos tsá^{2} má^{2}ca^{3}hín^{13} hí^{3} ca^{3}lá^{2} jë^{1} tsú^{2} la^{3} lá^{2}:

—Ní^{1}juáh^{3} hi^{3} cu^{3}tí^{13} zánh^{13} hnoh^{2} tiá^{3} la^{3} cun^{3} jái^{13} hi^{3} juanh^{32} jná^{13}, hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} hú^{1}tá^{1} cu^{3}tí^{3} má^{2}lín^{3} náh^{2} tsá^{2} hain^{21} ti^{3} con^{2} jná^{13};

32 hi^{3} jáun^{2} li^{3} cuin^{2} náh^{2} jú^{1} tson^{2}, hi^{3} jáun^{2} jú^{1} tson^{2} jáun^{2} né^{3} lí^{13} liáu^{32}.

33 Jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} né^{3} ca^{3}ngái^{3}:

—Tsá^{2} jón^{2}zíh^{1} jón^{2}cho^{1} hla^{1} Há^{2}bran^{21} bíh^{1} jnoh^{1}, hi^{3} hí^{1} cónh^{3} yáh^{3} tiá^{2} má^{2}ca^{3}lin^{3} jnoh^{1} *tsá^{2} má^{2}dí^{1}hlánh^{1} ñí^{1}con^{2} hí^{1} jan^{2} tsáu^{2}. ¿Lánh^{3} bí^{1} rón^{32} sa^{3} hnú^{2} ya^{3} juáh^{3} hi^{3} jnoh^{1} lí^{13} liáu^{3}?

34 Jesús né^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—Jú^{1} tson^{2} juo^{3} jná^{13} hnoh^{2}, hi^{3} la^{3}jín^{32} tsá^{2} jmu^{2} tso^{3} bíh^{1} lín^{3} tsá^{2} má^{2}dí^{1}hlánh^{1} ñí^{1}con^{2} tso^{3}.

35 Hi^{3} jan^{2} tsá^{2} má^{2}dí^{1}hlánh^{1} né^{3}, cónh^{3} tiá^{2} lí^{13} bíh^{1} lín^{3} hú^{1}tá^{1} jan^{2} tsá^{2} hñú^{13} tsú^{2}, ti^{3}la^{3} jon^{2} tsá^{2} hñú^{13} má^{1}ná^{1}, tiú^{2}nio^{2} bíh^{1} lín^{3} jan^{2} tsá^{2} hñú^{13} tsú^{2}.

36 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, ní^{1}juáh^{3} Tsá^{2} qui^{3} lín^{3} hí^{3} Jon^{2} tsú^{2} la^{3} liáu^{32} hnoh^{2}, jáun^{2} hú^{1}tá^{1} cu^{3}tí^{3} liáun^{3} bíh^{1} hnoh^{2}.

37 Má^{2}ño^{1} bíh^{1} jná^{13} hi^{3} hnoh^{2} lín^{3} náh^{2} tsá^{2} jón^{2}zíh^{1} jón^{2}cho^{1} hla^{1} Há^{2}bran^{21}; ti^{3}la^{3} uá^{1} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} né^{3}, cu^{3} jáun^{2} hnáuh^{2} bíh^{1} náh^{2} jngah^{13} jná^{13}, quí^{1} tiá^{2} chau^{32} yáh^{3} jë^{2} jná^{13} la^{3} ti^{3} hñu^{3} honh^{2} náh^{2}.

38 Jná^{13} dá^{2} hléh^{23} la^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}ca^{3}híe^{3} Ñuh^{32} bíh^{1}, jáun^{2} ja^{3}bí^{1} hnoh^{2} siáh^{3} jmuh^{32} la^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}ca^{3}híe^{3} ñeh^{2}.

39 Jáun^{2} tsá^{2} hi^{3} né^{3} ca^{3}ngái^{3} la^{3} lá^{2}:

—¡Hla^{1} Há^{2}bran^{21} bíh^{1} jméi^{2} dí^{1}hio^{3} ñú^{1}deh^{3} jnoh^{1}!

Ti^{3}la^{3} Jesús né^{3}, ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—Sá^{1}jmí^{1} hi^{3} tson^{2} bíh^{1} cu^{3}tí^{3} hi^{3} jon^{2}zíh^{1} tsá^{2} hí^{3} hnoh^{2}, jáun^{2} jmí^{1} hniáuh^{21} bíh^{1} hi^{3} jmóuh^{1} hnoh^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} tsá^{2} hí^{3}.

40 Ti^{3}la^{3} cun^{3} jáun^{2} hnáuh^{2} bíh^{1} hnoh^{2} jngah^{13} jná^{13}, uá^{1}jinh^{1} má^{2}lí^{2}juo^{3} ná^{1} hnoh^{2} jú^{1} tson^{2} la^{3} cun^{3} rón^{32} hi^{3} ca^{3}híe^{3} jná^{13} Dió^{32}. Ti^{3}la^{3} ¡hí^{1} cónh^{3} yáh^{3} tiá^{2} ca^{3}jmú^{3} hla^{1} Há^{2}bran^{21} la^{3} ní^{2} má^{1}ná^{1}!

41 Quí^{1} hnoh^{2} dá^{2} jmóuh^{1} náh^{2} la^{3}jmí^{1} jmu^{2} hnga^{2} ñeh^{2} bíh^{1} náh^{2}.

Jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} né^{3} ca^{3}ngái^{3} la^{3} lá^{2}:

—Jun^{3}juáh^{13} dún^{2} lí^{1} zian^{2} yáh^{3} jnoh^{1}, jan^{2} tán^{1} bíh^{1} Dió^{32} Jméi^{2} jnoh^{1} zian^{2}.

42 Jmí^{1} li^{21} jáun^{2} ca^{3}juáh^{3} siáh^{3} Jesús la^{3} lá^{2}:

—Sá¹jmí¹ hi³ tson² bíh¹ hi³ Dió³² ñeh² hnoh², jáun² jmí¹ má¹hnau¹ bíh¹ hnoh² jná¹³ dúh¹, quí¹ jná¹³ bíh¹ jan² Tsá² ja³ ñí¹con² Dió³², hi³ jáun² lá² zenh² ná¹ ta³ máh¹ hnoh². Quí¹ jun³juáh¹³ lí¹ ca³cháunh¹³ tsɨn³² huen² yáh³ jná¹³ hi³ ja³ ná¹, quí¹ tɨ³la³ Dió³² bíh¹ ca³ze³ jná¹³.

43 Jáun² né³, ¿he³ láɨh³² sa³ tiá² ngɨ²³ hnoh² la³ cun³ hi³ juah³² jná¹³ juáh¹³? Quí¹ cun³ñí¹ hi³ tiá² tion²³ hnoh² honh² hi³ náɨh¹ jú¹ chú³² hi³ hléh²³ lá² jná¹³ yáh³.

44 Quí¹ tsá² hláɨnh¹ bíh¹ ñeh² hnoh²; hi³ jáun² la³ cun³ hi³ dí¹quiaunh²¹ tsí³ hí³ bíh¹ hnáuh² hnoh² jmúh¹³. Quí¹ qui³ cónh³ jan² tsá² jngɨh² tsáu² bíh¹ tsá² hláɨnh¹ ca³la³ cun³ jmí¹ ca³lɨ³liau³; hí¹ cónh³ yáh³ tiá² jmu² tsú² la³ cun³ lí³ jú¹ tson², quí¹ tiá² jú¹ tson² hu²¹ yáh³ hñu³ tsí³ tsú². Hi³ jáun² ní¹ má¹ca³hléh³ tsú² jú¹ tí¹jáɨ², cáun² hleh³² tsú² la³ cun³ rón³² lín³ bíh¹; quí¹ qui³ cónh³ hí³ bíh¹ jan² tsá² tí¹ jáɨn², hi³ jáun² hí³ bíh¹ lín³ mí¹zioh²¹ jú¹ tí¹jáɨ².

45 Tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ jná¹³ hléh²³ jú¹ tson² né³, hi³ jáun² tiá² ta²¹ táunh²³ yáh³ hnoh².

46 ¿Hin² tsánh² lɨ³ua³ jan² hnoh² lí¹³ má¹jnia¹³ náh² cáun² tso³ quion²¹ jná¹³ juáh¹³? Né³² né³, ní¹juáh³ jú¹ tson² bíh¹ la³ hléh²³ jná¹³, jáun² ¿he³ láɨh³² sa³ tiá² ta²¹ táunh²³ yáh³ hnoh²?

47 Quí¹ ní¹juáh³ tsá² tionh² jo³cuo² Dió³², jáun² tsá² la³ hí³ náɨ³² bíh¹ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³²; tɨ³la³ hnoh² má¹ná¹ tiá² hnáuh² yáh³ hnoh² náɨh¹, quí¹ jun³juáh¹³ tsá² joh¹ Dió³² yáh³ hnoh².

Jmí¹ má²zian² bíh¹ Cristo jmí¹ ñeh² bíh¹ hi³ lɨ³zian² hla¹ Há²bran²¹

48 Hi³ jáun² tsá² judíos hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Tson² bí¹ la³ má²ca³juáh¹³ jnoh¹ jáun² hi³ jan² tsá² lín¹ tsá² Samaria bíh¹ hnú², hi³ ján³ nú² siáh³ jan² jmí²chí³ hláɨnh¹.

49 Jáun² Jesús ca³ngáɨ³ la³ lá²:

—Hí¹ jan² yáh³ jmí²chí³ hláɨnh¹ tiá² ján³ jná¹³. Jná¹³ dá² ma³quien¹³ ná¹ Ñuh³² bíh¹; tɨ³la³ hnoh² né³, huen³ cu³tí¹³ bíh¹ jná¹³ jmuh³² hnoh².

50 Jun³juáh¹³ hi³ dí¹quian¹ yáh³ jná¹³ hi³ ma³quien² tsáu²; tɨ³la³ zian² jan² Tsá² hnió³ bíh¹ hi³ lɨ³ quien² jná¹³, hi³ Tsá² hí³ né³ rá²tsɨn² héih³² tsá² hau² jná¹³.

51 Jú¹ tson² bí¹ juo³ jná¹³ hnoh², hi³ ní¹juáh³ tsá² cán²³ re² la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ juah³² jná¹³, jmí¹lɨh³ bíh¹ tiá² jún³ tsú².

52 Hi³ jáun² tsá² judíos hí³ né³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Ta³né³² tɨ³ jlánh¹ cáun² má²nio² bíh¹ tsí³ jnoh¹ hi³ tson² bíh¹ ján³ hnú² jmí²chí³ hláɨnh¹. Quí¹ jun³ bíh¹ hla¹ Há²bran²¹ la³ má²quionh³ la³jɨ́n³² tsá² ca³lɨn³ *tɨ³² jë¹ Dió³²; tɨ³la³ hnú² né³ juáh³: “Ní¹juáh³ tsá² cán²³ re² la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ juah³² jná¹³, jmí¹lɨh³ bíh¹ tiá² jún³”.

53 ¿Hí¹ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ quien² hnú² la³cónh³ bíh¹ hla¹ Há²bran²¹ jméi² dí¹hio³ ñú¹deh³ jnoh¹? Quí¹ hí³ dá² jun³ bíh¹, hi³ ca³tsan³ bí¹ siáh³ tsá² ca³lɨn³ tɨ³² jë¹ Dió³². ¿Hin² ma³ dá² tsánh² hnú² dúh¹?

54 Jáun² Jesús ca³ngáɨ³ siáh³ la³ lá²:

—Ní¹juáh³ jná¹³ la³ ma³quien¹³ ná¹ huen², hi³ jáun² tiá² lin¹ ñí¹ lɨ³ quien² hí¹ cáun² yáh³ hi³ jáun². Tɨ³la³ Ñuh³² bíh¹ jná¹³ jmu² quien² jná¹³, Tsá² juáh³ hnoh² hí³ hi³ lín³ Dió³² Juóuh³² náh².

55 Tɨ^{3}la^{3} tiá^{2} má^{2}ca^{3}lɨ^{3} cuóun^{32} yáh^{3} hnoh^{2} tsú^{2} má^{1}ná^{1}. Jná^{13} bíh^{1} ján^{1} tson^{2} cuóun^{32} tsú^{2}; hi^{3} sá^{1}jmɨ́^{1} hi^{3} juanh^{21} jná^{13} hi^{3} tiá^{2} cuóun^{32} ná^{1} tsú^{2}, jáun^{2} la^{3} jáun^{2} má^{2}lɨ́n^{3} jná^{13} jan^{2} tsá^{2} tɨ́^{1} jáɨn^{2} la^{3} hnoh^{2} bíh^{1}. Tɨ^{3}la^{3} hú^{1}tá^{1} tson^{2} bíh^{1} cuóun^{32} jná^{13} tsú^{2} má^{1}ná^{1}, jɨ^{3} hi^{3} ma^{3}ti^{21} jná^{13} siáh^{3} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} juáh^{3} tsú^{2}.

56 Hla^{1} Há^{2}bran^{21} dí^{2}hio^{3} ñú^{2}deh^{3} hnoh^{2} hí^{3} ca^{3}lɨ^{3} tsah^{3} lɨ́n^{32} quí^{1}hliá^{2} jɨ́e^{3} jmáɨ^{1} hi^{3} cuán^{13} jná^{13}; ca^{3}jɨ́e^{3} bí^{1} tsú^{2}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}lɨ^{3} hiún^{2} lɨ́n^{32} tsɨ́^{3}.

57 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}juáh^{3} siáh^{3} tsá^{2} judíos hí^{3} la^{3} lá^{2} ñí^{1}con^{2} Jesús:

—¡Ca^{3}la^{3} hí^{1}juáh^{3} tu^{3}la^{3}quia^{3} mii^{2} yáh^{3} tiá^{2} má^{2}hún^{1} hnú^{2}, sa^{3} hnú^{2} yáh^{3} jlánh^{1} juáh^{3} hi^{3} ca^{3}jɨen^{1} máh^{3} hnú^{2} hla^{1} Há^{2}bran^{21}!

58 Jáun^{2} Jesús ca^{3}záɨh^{3} siáh^{3} tsá^{2} hí^{3} la^{3} lá^{2}:

—Jú^{1} tson^{2} cu^{3}tí^{13} bíh^{1} la^{32} juo^{3} jná^{13} hnoh^{2}, hi^{3} la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1} ñeh^{2} bí^{1} hi^{3} lɨ^{3}zian^{2} hla^{1} Há^{2}bran^{21} máh^{3}, jmɨ́^{1} má^{2}zian^{2} bíh^{1} jná^{13}.

59 Hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} ca^{3}can^{3} quɨ́n^{1} hi^{3} jnah^{3} Jesús; tɨ^{3}la^{3} Jesús, ha^{3} tiú^{2}uú^{2} ca^{3}jnia^{3} yáh^{3}, jáun^{2} cua^{3}han^{3} hñu^{3} cuáh^{32} chín^{1} [hi^{3} ca^{3}nga^{2} ja^{1} ñí^{1} tionh^{1} tsá^{2} hí^{3}], hi^{3} ngah^{3}.

9

Jesús jmah^{23} jan^{2} tsá^{2} qui^{3} má^{2}ten^{3} jmɨ́^{1} ca^{3}lɨ^{3}zian^{2}

1 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, tá^{1}la^{3} hí^{1}hún^{1} jáun^{2} Jesús juɨ^{32} hi^{3} má^{2}cuá^{2}han^{3} cuáh^{32}, ca^{3}jɨ́en^{32} dí^{2} jan^{2} tsá^{2}ñuh^{2} qui^{3} má^{2}te^{3} ñí^{1} la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1} ca^{3}lɨ^{3}zian^{2}.

2 Hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2} tsú^{2} né^{3}, ca^{3}ngáɨ^{3} ñí^{1}con^{2} dí^{2} hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—Tɨ^{32}, ¿he^{3} láɨh^{32} sa^{3} ten^{3} yáh^{3} tsá^{2}ñuh^{2} nɨ́^{2} ca^{3}lɨ^{3}zian^{2}? ¿Hí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} tsáu^{13} jméi^{2} mí^{1}ziú^{13} tsú^{2} juáh^{13}, ho^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} tsáu^{13} hnga^{2} uá^{1}?

3 Jáun^{2} Jesús né^{3} ca^{3}ngáɨ^{3}:

—Jun^{3}juáh^{13} tsáu^{13} hnga^{2} yáh^{3} tsú^{2} hi^{3} ten^{3}, hi^{3} sa^{3}jun^{3} tsáu^{13} jméi^{2} mí^{1}ziú^{13} tsú^{2} siáh^{3}; la^{3} nɨ́^{2} dá^{2} ca^{3}lɨ^{3} hi^{3} jáun^{2} lɨ^{3}jnia^{2} he^{3} tɨn^{2} Dió^{32} jmu^{3} bíh^{1}.

4 Hniáuh^{32} bíh^{1} jmú^{13} dí^{2} tá^{13} Tsá^{2} ca^{3}ze^{3} jná^{13} tá^{1}la^{3} jniá^{3}, quí^{1} nɨ́^{1}juáh^{3} nɨ́^{1} má^{1}ca^{3}zɨ^{32}, jáun^{2} hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tiú^{2}uú^{2} hin^{2} lɨ́^{13} jmu^{3} ta^{21}.

5 Quí^{1} tá^{1}la^{3} cuon^{1} jná^{13} lá^{2} hngá^{1}máh^{3} lá^{2}, lɨ́n^{3} jná^{13} joh^{1} sɨ́^{2} quioh^{21} tsá^{2} zian^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}.

6 Hi^{3} jáun^{2} jmɨ́^{1} má^{2}lɨ́^{2}juáh^{3} Jesús la^{3} nɨ́^{2} né^{3}, ca^{3}hñe^{3} hué^{32}, hi^{3} ca^{3}jmú^{3} cú^{1}pih^{21} jen^{2} quionh^{3} mí^{1}héh^{32} quioh^{21}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}yóh^{3} dí^{2} mɨ́^{1}ñí^{1} tsá^{2} ten^{3} hí^{3}.

7 Jáun^{2} la^{3}juɨ^{32} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} tsá^{2} hí^{3} la^{3} lá^{2}:

—Cua^{32}, cuá^{2}ráɨn^{2} máh^{1} tɨ^{3} ñí^{1} nio^{1} jmɨ́^{2}táu^{2} jmáɨ^{2} Siloé (hi^{3} hnió^{3} juáh^{3} “Tsá^{2} zéin^{1}”).

Jáun^{2} ngau^{3} bíh^{1} tsá^{2} ten^{3} hí^{3} hi^{3} ca^{3}ñí^{1}ráɨn^{13} ñí^{1} ñí^{1} jáun^{2}, hi^{3} jáun^{2} né^{3} jmɨ́^{1} cá^{1}jính^{21} jáun^{2} má^{2}jniá^{3} ñí^{1}.

8 Hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} cuu^{3} tsá^{2} jéin^{3} hñú^{13} tsú^{2} ca^{3}juu^{3} ca^{3}hlénh^{3}, la^{3} má^{2}quionh^{3} tsá^{2} jmɨ́^{1} má^{2}ca^{3}jɨ́e^{32} hí^{3} hi^{3} lɨ́^{1} mɨ^{32} tsú^{2} cú^{1}dáɨn^{3} ñí^{1}con^{2} tsáu^{2} jmɨ́^{1}tin^{2}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—¿Há^{1} jun^{3}juáh^{13} tsá^{2} nɨ́^{2} tsá^{2} jmɨ́^{1} cua^{32} ñí^{1} jáun^{2} hi^{3} jmɨ́^{1} mɨ^{32} cú^{1}dáɨn^{3} jmɨ́^{1}tin^{2} juáh^{13}?

9 Jáun^{2} ma^{3} jan^{2} tsáu^{2} ca^{3}juáh^{3}:

—Ján^{3}, tsá^{2} hí^{3} bí^{1} nɨ^{32}.

Hi³ ma³ jan² né³ ca³juáh³ siáh³:
—Ján¹han²¹, jun³juáh¹³ tsá² hí³ yáh³ nɨ³², uá¹jinh¹ jniá³ la³ jáun².
Tɨ³la³ hnga² tsú² né³, ca³juáh³ la³ lá²:
—Ján³, jná¹³ bíh¹ hí³.
10 Jmí¹jáun² né³, ca³ngáɨh³ dí² tiáunh¹ la³ lá²:
—¿Ha³ bí¹ lánh³ rón³² ca³niá³ máh¹ nú² hi³ jáun² má²lí²³ jɨe¹ nú² ta³né³²?
11 Hi³ jáun² tsá² hí³ né³ ca³ngáɨ³, hi³ ca³juáh³:
—Tsá²ñuh² Tsá² jmáɨ² hí³ Jesús bíh¹ lí²jmú³ jen², hi³ jáun² lí²yóh³ tsú² mí¹ñi³² jná¹³, jáun² lí²juáh³ la³ lá²: “Cua³² tɨ³ ñí¹ nio¹ jmí²táu² jmáɨ² Siloé, ñí¹ jáun² cuá²ráɨn² máh¹”. Jáun² cuá²ñéi¹ jná¹³, hi³ jáun² jmí¹ má²lí²ráɨn³² jná¹³ jáun² mí¹ñi³² né³, ca³niá³ bíh¹ hi³ ca³lɨ³ jɨe¹ jná¹³.
12 Hi³ jáun² ca³ngáɨ³ siáh³ tsáu² ñí¹con² tsá² jmí¹ ten³ hí³ la³ lá²:
—¿Né² dá² tsá² hí³ né³?
Jáun² tsá² jmí¹ ten³ hí³ né³ ca³juáh³:
—Tiá² ño¹ nia²¹.

Tsá² fariseos quí² nga² jáɨ¹³ ñí¹con² tsá² jmí¹ ten³ hí³

13 Jmí¹jáun² ca³ñí¹jan² tsú² tsá² jmí¹ ten³ hí³ tɨ³ ñí¹con² tsá² *fariseos;
14 quí¹ *jmáɨ¹ nio² tie³ bíh¹ jaun³² jmí¹ ca³jmú³ Jesús jen² hi³ ca³jñéi³ mí¹ñi¹ tsá² jmí¹ ten³ hí³, hi³ jáun² lan³.
15 Jáun² tsá² fariseos né³, ca³ngáɨ³ siáh³ ñí¹con² tsá² hí³ hi³ he³ lánh³ rón³² ca³niá³ mí¹ñí¹, hi³ jáun² má²jɨe³². Jmí¹jáun² ca³juáh³ tsá² jmí¹ ten³ hí³ la³ lá²:
—Jen² bíh¹ lí²jñéi³ tsú² mí¹ñi³² jná¹³, hi³ jáun² lí²ráɨn³² jná¹³, hi³ jáun² bíh¹ má²jniá³ mí¹ñi³² jná¹³ ta³né³².
16 Hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³juáh³ ma³ jan² tsá² fariseos la³ lá²:
—Jun³juáh¹³ tsá² ja³ ñí¹con² Dió³² yáh³ tsá²ñuh² tsá² lí²jmú³ hi³ nɨ́², quí¹ jáun² sa³ tiá² ta²¹ tanh² yáh³ tsú² jmáɨ¹ nio² tie³.
Tɨ³la³ ma³ jan² tsá² fariseos hí³ né³ ca³juáh³:
—¿He³ bí¹ lánh³ rón³² lí¹³ jmu³ tsú² li²¹ hi³ lí³ hua³jueh³² nɨ́², nɨ́¹juáh³ jan² tsá² ren² tso³ bí¹ lánh³?
Jáun² la³ nɨ́² bíh¹ lɨ³ hi³ ca³ta³ná¹tsoh³ ja¹ quioh²¹ tsú² hmóu³².
17 Hi³ jáun² ca³ngáɨh³ tsú² siáh³ tsá² jmí¹ ten³ hí³ la³ lá²:
—Hi³ hnú² né³, ¿he³ lánh³ juáh³ nú² hi³ ca³tɨn¹ tsá²ñuh² tsá² lí²niá³² hí³ mí¹máh¹ nú²?
Jáun² tsá² hí³ né³ ca³juáh³:
—Jná¹³ len³ hi³ tsá² hí³ bíh¹ lín³ jan² *tɨ³² jë¹ Dió³².
18 Jáun² tsá² *judíos tsá² ná¹ñí¹ tiá² ta²¹ ca³taunh³ yáh³ hi³ tson² jmí¹ ten³ tsá² hí³, hi³ né³² né³ má²ca³niá³ ñí¹; ca³la³ ñí¹ ca³teh³ dí² jméi² mí¹ziú¹³ tsá² hí³,
19 hi³ ca³ngáɨh³ dí² la³ lá²:
—¿Hí¹ tsá² lá² jónh³² hnoh², tsá² juáh³ hnoh² hi³ má²ten³ jmí¹ ca³lɨ³zian²? ¿Ha³ lánh³ rón³² má²ca³niá³ mí¹ñí¹ tsú² ta³né³² né³?
20 Jáun² jméi² mí¹ziú¹³ tsá² hí³ ca³ngáɨ³ la³ lá²:
—Né¹ bíh¹ jnoh¹ hi³ jon² jnoh¹ tsá² nɨ́², hi³ tson² bíh¹ má²ten³ tsú² jmí¹ ca³lɨ³zian²;

21 tɨ³la³ tiá² né¹ jnoh¹ má¹ná¹ he³ lánh³ rón³² lɨ³ hi³ má²ca³niá³ mɨ́¹ñí¹ tsú² ta³né³², hi³ sa³jun³ né¹ jnoh¹ siáh³ hin² tsánh² lɨ́²jmú³ hi³ ca³niá³ mɨ́¹ñí¹ tsú². Ngáɨh³ dúh¹ tsú² hnga² neh²¹; quí¹ tsá² má²hún¹ tsɨ́³ bíh¹ nɨ³², hi³ jáun² hnga² bíh¹ tsú² má²lɨ́¹³ cué³² jú¹ tson² ñí¹con² hnoh².

22 La³ nɨ́² ca³juáh³ jméi² mí¹ziú¹³ tsú² quí¹ cun³ñí¹ hi³hliá² jmɨ́¹ juénh², quí¹hliá² tsá² judíos tsá² ná¹ñí¹ jmɨ́¹ má²ca³jmú³ cá²hon³ hi³ chin¹³ dí² cuáh³² lɨ³ua³ jan² tsá² juáh³ hi³ tson² bíh¹ Jesús lɨ́n³ Cristo.

23 Hi³ jáun² bíh¹ la³ nɨ́² ca³juáh³ jméi² mí¹ziú¹³ tsá² hí³: “Ngáɨh³ dúh¹ tsú² hnga² neh²¹, quí¹ tsá² má²hún¹ tsɨ́³ bíh¹ nɨ³²”.

24 Jáun² tsá² ná¹ñí¹ hí³ ñí¹con² tsá² judíos ca³teh³ siáh³ tsá² jmɨ́¹ ten³ hí³, hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:

—Juah²¹ jú¹ tson² ñí¹con² jnoh¹ ñí¹ ta³ ñí¹ Dió³², quí¹ jnoh¹ né¹ hi³ tsá²ñuh² hí³ dá² jan² tsá² ren² tso³ bíh¹.

25 Jmɨ́¹jáun² né³, ca³juáh³ tsá² jmɨ́¹ ten³ hí³ la³ lá²:

—Tiá² ño¹ jná¹³ hí¹ ren² tsú² tso³ ho³ tiá² ren². Ñí¹ jɨ́²¹la³ cun³ hi³ ño¹ jná¹³, hi³ jná¹³ jmɨ́¹ lɨ́n³ jan² tsá² ten³ bíh¹, hi³ ta³né³² né³ má²jɨe¹ ná¹.

26 Hi³ jáun² ca³ngáɨ³ siáh³ tsá² fariseos la³ lá²:

—¿He³ lɨ́²jmú³ tsú²? ¿Ha³ lánh³ rón³² lɨ́²jmú³ tsú² hi³ ca³jnia³ mɨ́¹máh¹ hnú²?

27 Jáun² tsá² jmɨ́¹ ten³ hí³ ca³ngáɨ³:

—Má²lɨ́²juáh³² bíh¹ jná¹³, tɨ³la³ tiá² jáɨ¹³ canh³² yáh³ hnoh². ¿He³ láɨh³² hnáuh² hnoh² hi³ juah²¹ jná¹³ siáh³ cónh³? ¿Hí¹ hnáuh² hnoh² hi³ han³ uá²jaɨ³² tɨ³ con² tsú² dúh¹?

28 Jmɨ́¹jáun² ca³jin³ dí² tsá² jmɨ́¹ ten³ hí³, hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:

—Hnú² bíh¹ tsá² hen² nú² tɨ³ con² tsá² lín¹ hí³, tɨ³la³ jnoh¹ má¹ná¹, haɨn²¹ jnoh¹ tɨ³ con² hla¹ Moisés bíh¹.

29 Jnoh¹ né¹ hi³ Dió³² ca³hléh³ ñí¹con² hla¹ Moisés, tɨ³la³ tsá²ñuh² nɨ́² má¹ná¹, ca³la³ hí¹juáh³ tiá² né¹ bíh¹ jnoh¹ ha³ jinh¹ ja³ tsú².

30 Jáun² tsá² jmɨ́¹ ten³ hí³ ca³záɨh³ tsá² hí³ la³ lá²:

—¡Hen³ ma³ hua³jueh³² lɨ́²³ hi³ hnoh² tiá² la³ ñíh¹ yáh³ náh² hi³ ha³ jinh¹ ja³ Tsá² hí³, tɨ³la³ Tsá² hí³ bíh¹ lɨ́²niá³² mɨ́¹ñi³² jná¹³!

31 Re² lɨ́n³² bí¹ né¹ dí² hi³ Dió³² tiá² náɨ³² yáh³ jë¹ jan² tsá² ren² tso³; jɨ́³²la³ jë¹ tsá² zian² hi³ ca³tɨn¹ bíh¹ Dió³² náɨ³², lɨ³ua³ jan² tsá² jmu² la³ cun³ hi³ hnió³ tsú² yáh³.

32 Hí¹ cónh³ yáh³ tiá² lin¹ má²ca³náɨ¹³ dí² hi³ má²ca³lɨ³zian² jan² tsá² nia³² mɨ́¹ñí¹ tsá² má²ten³ má¹ca³lɨ³zian².

33 Sá¹jmɨ́¹ tson² hi³ Tsá² hí³ tiá² ja³ ñí¹con² Dió³² dúh¹, jáun² hí¹ cáun² yáh³ tiá² hi³ jmɨ́¹ lɨ́¹³ jmu³ tsú².

34 Jáun² tsá² tionh² hí³ né³ ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:

—Hnú² bíh¹ jan² tsá² ca³lɨ³zian² nú² hi³ ren² nú² tso³, ¿hí¹ hnáuh² hnú² má¹ta¹³ nú² jnoh¹?

Jmɨ́¹jáun² ca³jmú³ tsú² héih³² ñí¹con² tsá² jmɨ́¹ ten³ hí³ hi³ tiú²uú² hniáuh³² tsó³² tsú² cuáh³².

Tsá² te³ jmɨ́¹ tsɨ́³

35 Jáun^{2} né^{3}, jmí^{1} ca^{3}lɨ^{3} ñi^{32} Jesús hi^{3} má^{2}lí^{2}jmú^{3} tsú^{2} héih^{32} hi^{3} tiú^{2}uú^{2} tsó^{32}
tsá^{2} jmí^{1} ten^{3} hí^{3} cuáh^{32}, jáun^{2} ca^{3}ñí^{1}hniah^{2} dí^{2} tsá^{2} hí^{3}, hi^{3} jáun^{2} jmí^{1} ca^{3}chanh^{21}
dí^{2} tsá^{2} jmí^{1} ten^{3} hí^{3} né^{3}, ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2}:
—¿Hí^{1} má^{2}lí^{2}cháh^{1} hnú^{2} cáun^{2} honh^{2} ñí^{1}con^{2} Jon^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2}?
36 Jáun^{2} tsá^{2} jmí^{1} ten^{3} hí^{3} ca^{3}juáh^{3}:
—Tɨ^{32}, juah^{21} tiá^{3} hin^{2} tsánh^{2} Tsá^{2} hí^{3}, hi^{3} jáun^{2} tanh^{21} jná^{13} tsú^{2} ta^{21}.
37 Jmɨ^{1}jáun^{2} ca^{3}ngáɨ^{3} Jesús la^{3} lá^{2}:
—Má^{2}lí^{2}jɨen^{1} bí^{1} nú^{2} tsú^{2}, jná^{13} bíh^{1} la^{32} Tsá^{2} dí^{1}hléh^{23} ná^{1} quiúnh^{1} hnú^{2}.
38 Hi^{3} jáun^{2} jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}di^{3}jñí^{32} tsá^{2} hí^{3} ta^{3} ñí^{1} Jesús, hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
—Taunh^{32} bíh^{1} jná^{13} ta^{21} hnú^{2} Tɨ^{32}.
39 Jáun^{2} la^{3} cun^{3} jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}juáh^{3} Jesús:
—Jná^{13} ja^{3} ná^{1} ñí^{1} hué^{21} lá^{2} hi^{3} ja^{3}ra^{3}tsɨ^{32} ná^{1} héih^{32} hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} ten^{3} lí^{13}
niá^{3} ñí^{1}, hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} jniá^{3} ñí^{1} né^{3} lɨ^{3} lin^{1} hi^{3} ná^{1}ten^{3} bíh^{1}.
40 Hi^{3} jáun^{2} jmí^{1} ca^{3}náɨ^{32} tsá^{2} fariseos tsá^{2} ma^{3} jan^{2} jmí^{1} tionh^{1} hí^{3} quionh^{3}
tsú^{2} jáɨ^{13} ní^{2} né^{3}, ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
—¿Hí^{1} jáun^{2} la^{3} ná^{1}ten^{3} uá^{1} jnoh^{1} uá^{2}jaɨ^{32}?
41 Hi^{3} jáun^{2} jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}juáh^{3} Jesús la^{3} lá^{2}:
—Sá^{1}jmí^{1} hi^{3} tson^{2} bíh^{1} ná^{1}ten^{3} hnoh^{2}, hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} tso^{3} jmí^{1} hauh^{32} yáh^{3}
náh^{2} ca^{3}tɨ^{21} tso^{3} quián^{13}. Tɨ^{3}la^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} juáh^{3} náh^{2} hmóu^{32} hi^{3} tiá^{2} ten^{3} ya^{3}
náh^{2}, hi^{3} jáun^{2} dá^{2} hauh^{32} bí^{1} náh^{2} tso^{3}.

10

Tsá^{2} jmu^{2} hua^{3}hí^{13} já^{1}ziáh^{2} la^{3} má^{2}quionh^{3} já^{1}ziáh^{2} joh^{1}

1 Jmí^{1}jáun^{2} né^{3}, ca^{3}jmú^{3} Jesús cáun^{2} jáɨ^{13} la^{3} lá^{2}:
—Jú^{1} tson^{2} cu^{3}tí^{3} bíh^{1} la^{32} juo^{3} jná^{13} hnoh^{2}, hi^{3} ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} tiá^{2} hí^{23} tɨ^{3} ñí^{1}
lí^{3} ho^{3} jní^{13} quioh^{21} *já^{1}ziáh^{2}, jáun^{2} tsá^{2} la^{3} hí^{3} dá^{2} lín^{3} jan^{2} háɨn^{2} bíh^{1}, tsá^{2} lí^{1}
can^{23} jan^{2} jáh^{3} tiá^{2} joh^{1}.
2 Tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} hí^{23} tɨ^{3} juɨ^{32} ñí^{1} lí^{3} ho^{3} jní^{13} má^{1}ná^{1}, hnga^{2} tsá^{2} qui^{3} jmu^{2} hua^{3}hí^{13}
já^{1}ziáh^{2} bíh^{1} hí^{3}.
3 Jáun^{2} tsá^{2} zenh^{2} ho^{3} jní^{13} né^{3}, nia^{32} ho^{3} jní^{13} hi^{3} jáun^{2} hí^{3} tsá^{2} hí^{3}; hi^{3} já^{1}ziáh^{2}
né^{3} má^{2}cuoh^{2} bíh^{1} ho^{3} juo^{13}. Ma^{3} quin^{32} ma^{3} jan^{32} jáh^{3} hí^{3} téh^{23} dí^{2} cun^{3}quionh^{3}
hi^{3} jmáɨ^{2}, hi^{3} huen^{2} dí^{2} tɨ^{3} cheih^{32} jní^{13}.
4 Hi^{3} jáun^{2} ní^{1}juáh^{3} ní^{1} má^{1}lí^{2}huen^{3} tsú^{2} la^{3}jín^{32} já^{1}ziáh^{2} hí^{3} joh^{1}, tsau^{32} dí^{2}
chí^{1}ján^{3} ta^{3} ñí^{1} jáh^{3} hí^{3}, hi^{3} jáun^{2} já^{1}ziáh^{2} hí^{3} né^{3} tsá^{2}táunh^{1} cu^{3}chin^{1} cu^{3}hna^{21}
tsá^{2} hí^{3}, quí^{1}hliá^{2} má^{2}cuoh^{2} bí^{1} jáh^{3} ho^{3} juo^{13}.
5 Quí^{1} cun^{3} tiá^{2} lí^{1} tsá^{2}táunh^{1} bíh^{1} jáh^{3} cu^{3}hna^{21} jan^{2} tsá^{2} tiá^{2} cuóun^{32}; jáh^{3} hí^{3}
dá^{2} tɨ^{3} cuon^{3} bíh^{1} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} tiá^{2} má^{2}cuóun^{32}, quí^{1} tiá^{2} cuoh^{2} ya^{3} jáh^{3} ho^{3} tsá^{2}
siánh^{3}.
6 Tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} jmí^{1} ná^{1}náɨ^{32} hí^{3} né^{3}, cun^{3} tiá^{2} ca^{3}ngɨ^{13} bíh^{1} he^{3} dá^{2} jmí^{1} hnió^{3}
Jesús juáh^{3} cun^{3}quionh^{3} jáɨ^{13} hi^{3} má^{2}lí^{2}jmú^{3} jáun^{2}.

Jesús bíh^{1} lín^{3} jan^{2} Tsá^{2} chun^{1} hi^{3} jmu^{2} hua^{3}hí^{13} já^{1}ziáh^{2}

7 Jmí^{1}jáun^{2} né^{3} ca^{3}juáh^{3} siáh^{3} Jesús la^{3} lá^{2}:
—Jú^{1} tson^{2} bíh^{1} juo^{3} jná^{13} hnoh^{2}, hi^{3} jná^{13} bíh^{1} lín^{3} ná^{1} la^{3}jmí^{1} lí^{3} ho^{3} jní^{13}
juɨ^{32} ñí^{1} taunh^{32} já^{1}ziáh^{2}.

8 La3jín32 tsá2 cuá2tú1 cuá1lɨn3 jmɨ́1 ñeh2 bíh1 hi3 cuán13 jná13, tsá2 háɨn2 bíh1
hí3, tsá2 cáun2 lɨ́1 can23 jáh3 tiá2 joh1; tɨ3la3 já1ziáh2 né3 tiá2 ca3háɨn32 yáh3 tɨ3
con2 tsá2 hí3.
9 Jná13 bíh1 lɨ́n3 ná1 la3jmɨ́1 lɨ́3 ho3 jnɨ́13; hi3 jáun2 lɨ3ua3 jan2 tsá2 hí23 hñu3 jnɨ́13
cun3quionh3 jná13 né3, lɨ́13 liáun3. Tsá2 hí3 lɨ́n13 la3jmɨ́1 lɨ́n3 jan2 já1ziáh2 hi3 quí2
chin2 tsú2 hñu3 jnɨ́13 quioh21 hi3 tsa3ñi3jan1 tsú2, hi3 jáun2 choh23 háu2 cuh3.

10 ”Tsá2 háɨn2 dá2 ja32 hi3 han3 bíh1, hi3 ma3tsan2 jáh3, hi3 quí2 hin23 la3jɨ́32;
tɨ3la3 jná13 má1ná1, cuan3 ná1 hi3 jáun2 lɨ́13 zian2 tsú2 cáun2 hi3 hmaɨ21 bíh1, jɨ3
hi3 lɨ́13 zian2 tsú2 ca3la3 hi3 lɨ́1 má2tú2 má2ziun23 nɨ́2 siáh3.
11 Jná13 bíh1 lɨ́n3 ná1 jan2 tsá2 hú1tá1 cu3tí13 jmu2 hua3hí13 já1ziáh2. Tsá2 qui3
jmu2 hua3hí13 cun3 tán1 já1ziáh2 né3, ca3la3 hi3 chá32 tsú2 cáun2 tsɨ́3 hi3 jún3
cun3ñí1 hi3 ca3tɨn1 já1ziáh2 joh1.
12 Tɨ3la3 nɨ́1juáh3 tsá2 ti3 lɨ́1 jmu2 ta21 hi3 hlánh1 má1ná1, cáun2 cuon2 bíh1
tsú2 hnga2 nɨ́1 má1ja32 tsɨ́2náɨ1 hi3 cunh13 já1ziáh2; cáun2 chan2 hmóu32 bíh1
tsú2 já1ziáh2, quí1 tiá2 lɨ́n3 yáh3 tsú2 jan2 tsá2 hú1tá1 jmu2 hua3hí13 já1ziáh2, hi3
sa3jun3 joh1 yáh3 tsú2 jáh3. Jáun2 tsɨ́2náɨ1 né3 ja32 hi3 zanh23 já1ziáh2, hi3 jmu2
hi3 lɨ́1 tiú1 lɨ́1 hán1 tɨ3 hlá2 tɨ3 nɨ́2 jáh3.
13 Jáun2 tsá2 la3 hí3 dá2 cáun2 cuon2 bíh1, quí1 ñí1 jɨ́21la3 ti3 jmu2 tsú2 ta21 hi3
hlánh1 bíh1, hi3 jáun2 tiá2 hɨ32 yáh3 tsɨ́3 tsú2 hi3 ca3tɨn1 já1ziáh2.
14 ”Jná13 bíh1 lɨ́n3 ná1 jan2 Tsá2 hú1tá1 cu3tí13 jmu2 hua3hí13 já1ziáh2. Cuóun32
bíh1 jná13 já1ziáh2 joh2, hi3 jáh3 hí3 né3 cuóu32 bí1 siáh3 jná13
15 la3jmɨ́1 cuóu21 jná13 Ñuh32, hi3 jáun2 jná13 né3 cuóun32 ná1 Ñuh32; hi3 jáun2
bíh1 chá23 jná13 cáun2 tsɨn32 hi3 jún3 ná1 hi3 ca3tɨn1 já1ziáh2.
16 Ja3bí1 zian2 siáh3 já1ziáh2 joh2 jná13, jáh3 tiá2 má2tiáunh1 hñu3 jnɨ́13 lá2;
hniáuh32 bíh1 ñí1cón21 jná13 uá2jaɨ32 jáh3 hí3. Hi3 jáun2 jáh3 hí3 siáh3 ne3 jáɨ13
quion21 jná13, hi3 jáun2 lɨ́13 tiáunh1 cu3tsa32 cáun2 hñu3 jnɨ́13, hi3 jan2 tán1 bíh1
Juo13 lɨ́13 zian2.
17 ”Hi3 jáun2 bí1 jlánh1 hniau3 jná13 Ñuh32, quí1 cun3ñí1 hi3 chá23 jná13 cáun2
tsɨn32 hi3 jún3 ná1 ca3tɨn1 jáh3 hí3; hi3 jáun2 má1lɨ32 jáun2 né3, jenh13 jná13 siáh3.
18 Hí1 jan2 yáh3 tiá2 hin2 lɨ́13 jngah3 jná13, tɨ3la3 cué13 jná13 jmɨ́2chí3 quion21
ca3la3 hi3 hiún2 tsɨn32 huen2 bíh1. Quí1 jná13 dá2 ho2 ná1 jáɨ13 hi3 cué13 ná1
jmɨ́2chí3 quion21 jɨ3 hi3 caun21 ná1 nɨ́2 siáh3. Hi3 nɨ́2 bíh1 héih32 hi3 ca3cué3 jná13
Ñuh32.
19 Jmɨ́1 ca3náɨ32 tsá2 *judíos hí3 jáɨ13 nɨ́2 né3, ca3ta3ná1tsoh3 siáh3 ja1 quioh21
tsú2.
20 Quí1 juóun32 bíh1 tsá2 tionh2 hí3 ñí1 jáun2 jmɨ́1 ná1juáh23 la3 lá2:

—¿He3 láɨh32 sa3 naɨh32 máh3 náh2 jë1 tsá2 nɨ́2? Já2 tsá2 ngo2 jan2 jmɨ́2chí3
hláɨnh1 bíh1 nɨ32.
21 Tɨ3la3 ma3 jan2 tsá2 hí3 jmɨ́1 ná1juáh23 la3 lá2:

—Já2 hí1 jan2 yáh3 tsá2 jan2 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 tiá2 lɨ́13 hléh32 la3 nɨ́2. ¿Hí1 lɨ́13
jmu3 jan2 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 hi3 niá3 mɨ́1ñí1 jan2 tsá2 ten3 juáh13?

Tiá2 jéin23 yáh3 tsá2 ná1chín1 Jesús

22 Hi³ jáun² né³, ca³chó³² jmái¹ hi³ jmu² tsá² judíos jmái¹ ti³ já¹ juú² Jerusalén
ca³ti²¹ jmí¹ ca³jmú³ dí¹hio³ ñú¹deh³ tsú² hi³ ná¹chan¹ cuáh³² chín¹ quioh²¹
cónh³í¹ cu³ jéin³² ñí¹con² Dió³²; jmí¹ má²ñí²cuóu³ bíh¹ jmái¹ jáun².
23 Jmí¹jáun² jmí¹ cuá¹ngi³² Jesús hñu³ cuáh³² chín¹ ñí¹ lí³ ñí¹hñú³, ñí¹ juáh³
tsú² jáun² "Quioh²¹ Salomón";
24 hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³cuú² ca³ngih³² tsá² judíos tsá² ná¹ñí¹ cu³ jéin³ ñí¹ jmí¹
cuá¹ngi³² tsú², hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:
—¿Líh³ ma³ híeh¹ nú² jnoh¹ jú¹ tson²? Juah²¹ cú²na²¹ cu³tí³ ní¹juáh³ tson²
bíh¹ hi³ hnú² lín³ nú² Cristo.
25 Hi³ jáun² Jesús né³ ca³ngái³ la³ lá²:
—Má²cá²juo³ bí¹ jná¹³ hnoh², ti³la³ tiá² ta²¹ táunh²³ yáh³ hnoh². Má²lí²lin¹
bíh¹ re² lín³² cun³quionh³ la³jí³² hi³ jmu² jná¹³ cun³quionh³ héih³² quioh²¹
Ñuh³²;
26 ti³la³ tiá² ta²¹ táunh²³ yáh³ hnoh², quí¹ tiá² lín³ yáh³ hnoh² já¹ziáh² joh²
jná¹³, [la³ cun³ qui³ má²cá²juáh³² jná¹³ jáun².]
27 Quí¹ cuoh² bíh¹ já¹ziáh² joh² jná¹³ uen³², hi³ cuóun³² bí¹ siáh³ jná¹³ jáh³
joh², hi³ jáun² bíh¹ ja³táunh¹ jáh³ cu³hna³² jná¹³.
28 Hi³ jná¹³ né³ jmu¹ hi³ lí¹³ zian² tsá² la³ hí³ la³ cun³ jmí¹hi³nio², hi³ jáun²
cun³ tiá² tsa³hín³ bí¹ tsú², hi³ sa³jun³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lí¹³ huen³ tsú²
jo³uón³² jná¹³.
29 Quí¹ Ñuh³² jná¹³ Tsá² ca³cuen³ tsá² hí³ ñí¹con² jná¹³ jan² Tsá² ti³ jlánh¹ bí¹
pin³ bíh¹ la³ cónh³ bíh¹ ñí¹ la³jín³², hi³ jáun² hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lí¹³ quin³
tsá² hí³ jo³cuo² hí³ dí².
30 Cá²hon³ cu³tí¹³ bíh¹ jnoh¹ tiáuh¹ quiúnh¹ ná¹ Ñuh³².
31 Hi³ jáun² jmí¹jáun² né³ ca³can³ siáh³ tsá² judíos hí³ quín¹, hi³ jmí¹ jnah³ dí²
Jesús.
32 Jmí¹jáun² ca³juáh³ Jesús la³ lá²:
—Hliáun³ bíh¹ ta²¹ chu²¹ má²cá²jmú³² jná¹³ cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Ñuh³²,
hi³ jáun² né³, ¿he³ ñí¹ la³ cun³ ñí¹ la³jí³² ta²¹ jáun² jmu² héih³² hi³ hnoh² lí¹³
jnauh¹ náh² quín¹?
33 Jáun² tsá² judíos tsá² ná¹ñí¹ hí³ né³ ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:
—Jun³juáh¹³ hi³ jnauh¹ jnoh¹ quín¹ cun³ñí¹ hi³ ca³ti²¹ ta²¹ chu²¹ hi³
má²ca³jmuh³ yáh³ hnú², ti³la³ cun³ñí¹ hi³ má²lí²chú¹ lí²len¹ hnú² Dió³²
cun³quionh³ jái¹³ hi³ má²lí²hléh¹ hnú² ní² bíh¹. Quí¹ hnú² dá² jan²
tsá²mi³cuóun² bíh¹, ti³la³ dí¹jmuh³² nú² hi³ lín³ nú² Dió³² má¹li³² jáun².
34 Jmí¹jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús:
—Ñí¹ liei²¹ quián¹³ hnoh² rá¹juáh³ hi³ Dió³² ca³juáh³ la³ lá²: "Jná¹³
má²cá²juáh³² hi³ dió³² bíh¹ ná¹líin³ hnoh²".
35 Hi³ né¹ bíh¹ dí² hi³ la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí², cáun² tson² la³ má²tson²
jáun² bíh¹, quí¹ Dió³² dá² ca³teh³ siáh³ dió³² la³ cun³ tsá² ca³héi³ hí³ jái¹³
quioh²¹ tsú².
36 Jáun² né³, ní¹juáh³ Dió³² yáh³ la³ má²ca³jmú³ hi³ cuá¹chan¹ jná¹³, hi³
ca³ze³ ná¹ tsú² siáh³ ñí¹ hué²¹ lá², ¿lánh³ bí¹ rón³² lí¹³ juáh¹³ hnoh² hi³ jná¹³
má²lí²chú¹ lí²len¹ ná¹ Dió³² quí¹hliá² lí²juáh³² jná¹³ hi³ líin³ ná¹ Jon² Dió³²?

37 Nɨ́¹juáh³ tiá² jmu² jná¹³ la³ cun³ ta²¹ hi³ jmu² Ñuh³², jáun² ha³ lɨ́² taunh³
náh² jná¹³ ta²¹.
38 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ la³ jmu² bíh¹ jná¹³ tá¹³ tsú² né³, tionh² náh² ta²¹ la³ cun³ hi³
jmu² jná¹³ jáun², uá¹jinh¹ tiá² ta²¹ taunh¹³ náh² jná¹³ huen²; hi³ jáun² cu³tsa³²
cuɨ́¹ lɨ³ ñíh¹³ náh² cú²jueh³² hi³ hún¹ bíh¹ Ñuh³² jná¹³ cá²hon³ quiúnh¹ jná¹³, hi³
jáun² jná¹³ né³ hún¹ ná¹ siáh³ cá²hon³ quiúnh¹ Ñuh³².
39 Hi³ jáun² jmɨ́¹jáun² jmɨ́¹ hnió³ siáh³ tsá² hí³ hi³ ma³tson¹³ Jesús, tɨ³la³
ca³liáun³ bíh¹ Jesús jo³cuo² tsá² hí³.
40 Jmɨ́¹jáun² ngah³ Jesús tɨ³ juɨ³² ñí¹ hia³² hiú², can³² cua³ Jordán, ñí¹ ca³zion³
hla¹ Juan² tsáu² jmáɨ² jmɨ́¹tin², hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³cuá³.
41 Jáun² juóun³² lɨ́n³² bíh¹ tsáu² ca³ñí¹jɨe¹³ tsú² ñí¹ jáun², hi³ ná¹juáh²³ la³ lá²
má²tún² hmóu³²:
—Uá¹jinh¹ hla¹ Juan² tiá² li²¹ ca³jmú³ yáh³ hí¹ cáun², tɨ³la³ la³jɨ́³² bíh¹ la³ cun³
hi³ ca³juáh³ tsú² hi³ ca³tɨn¹ tsá²ñuh² lá², la³ tson² bíh¹ cu³tí³.
42 Hi³ juóun³² lɨ́n³² bíh¹ tsáu² ca³chá³ cáun² tsɨ́³ ñí¹con² Jesús ñí¹ jáun².

11

Jmáɨ¹ hi³ jun³ Lá¹

1 Né³² né³, ca³chó³² cáun² jmáɨ¹ hi³ jmɨ́¹ zian² jan² tsá² tsáun¹, tsá² jmáɨ²
Lá¹; tsá² zian² juú² Betania bí¹ tsá² hí³ la³ má²quionh³ tá¹ gon³ tsá²mɨ³ raɨnh²¹,
Má²réi³ jɨ³ mɨ́¹ Marta.
2 Má²réi³ raɨnh²¹ Lá¹ tsá² jmɨ́¹ tsáun¹ hí³ bíh¹ ca³sé³ jmɨ́² má²ró³² ta³ Tɨ³² Juo¹³
dí², hi³ jáun² ca³ma³quiéin² tsú² siáh³ cun³quionh³ jñú² chí¹ hnga².
3 Hi³ jáun² né³, tá¹ gon³ bíh¹ tsá²mɨ³ má²tún² raɨnh²¹ hí³ ca³zen³ jáɨ¹³ ñí¹con²
Jesús, hi³ juáh³ la³ lá²:
—Tɨ³², rá²tsáun¹ bíh¹ há²mei²¹ joh² hnú².
4 Jáun² jmɨ́¹ ca³náɨ³² Jesús jáɨ¹³ jáun² né³, ca³juáh³ la³ lá²:
—Ha³ tiá² jún³ yáh³ tsú² cun³quionh³ mɨ́¹uɨ́³ jáun²; quí¹ cun³quionh³ mɨ́¹uɨ́³
jáun² dá² lɨ́¹³ lɨ³jnia² pí³ quioh²¹ Dió³² bíh¹, hi³ ja³bí¹ la³ jáun² lɨ³jnia² siáh³ pí³
quioh²¹ Jon² Dió³².
5 Uá¹jinh¹ jmɨ́¹ hnio³ lɨ́n³² bíh¹ Jesús mɨ́¹ Marta la³ má²quionh³ raɨnh²¹, jɨ³ Lá¹
nɨ́² siáh³,
6 cu³ jáun² ca³cuá³ bíh¹ tsú² cónh³í¹ tun³ jmáɨ¹ ñí¹ jmɨ́¹ cuá³ jáun² la³ cun³
jmɨ́¹ ca³lɨ³ ñi³² hi³ rá²tsáun¹ Lá¹.
7 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³záɨh³ dí² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con², hi³ ca³juáh³:
—Ma³tsáu¹³ cónh³í¹ cu³ jéin³² tɨ³ hué¹³ Judea.
8 Jáun² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² né³ ca³juáh³:
—Tɨ³², já² tá¹la³ nɨ́² bí¹ jaun³² cánh³² jmɨ́¹ hnió³ tsá² *judíos tsá² ná¹ñí¹ zian²
hué³² jáun² hi³ jngah³ hnú² cun³quionh³ quɨ́n¹, ¿hí¹ siáh³ ma³ siáh³ hnáuh² nú²
cuóh¹³ ñí¹ jáun²?
9 Hi³ jáun² Jesús né³ ca³ngáɨ³:
—¿Haun¹³ juáh¹³ quia³tún³ o¹rá¹ hu²¹ cú² jmáɨ¹ dúh¹? Jáun² né³, nɨ́¹juáh³
ngɨ³² tsú² ta³ jma², tiá² hính³² yáh³ tsú², quí¹ jniá³ bíh¹ joh¹ hi³ zia³² hngá¹máh³
lá²;

10 tɨ3la3 nɨ́1juáh3 jan2 tsá2 ngɨ32 já1niéi2 né3, hinh32 bíh1 tsú2, quí1 cun3ñí1 hi3
tiá2 joh1 zia32 yáh3 ñí1con2 tsú2.
11 Hi3 ca3juáh3 siáh3 Jesús la3 lá2:
—Lá1 há2mei21 quiú13 dí2 má2rá2cuóun1 bíh1, tɨ3la3 ñí1ñí21 jná13 tsú2 má1ná1.
12 Jáun2 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 tsú2 né3, ca3juáh3:
—Tɨ32, nɨ́1juáh3 la3 má2rá2cuóun1 tsú2, la3 jáun2 má2lin1 hi3 má2lan13 bíh1 tsú2.
13 Tɨ3la3 Jesús dá2 jmɨ́1 hnió3 juáh3 hi3 má2jun2 bíh1 Lá1; tɨ3la3 tsá2 haɨn21 hí3
tɨ3 con2 dí2 né3, lɨ́1 jmɨ́1 ná1lɨ́n23 hi3 hí3 dí2 dí1juáh23 hi3 hú1tá1 tson2 rá2cuóun1
bíh1 tsú2.
14 Jáun2 jmɨ́1jáun2 ca3juáh3 Jesús hú1tá1 cú2na21 jáɨ13 cú2jueh32, hi3 ca3juáh3 la3
lá2:
—Má2jun2 bíh1 Lá1.
15 Jlánh1 hiún2 tsɨn32 jná13 quí1hliá2 tiá2 jmɨ́1 cuon1 jná13 ñí1 jáun2 jmáɨ1 jáun2,
hi3 jáun2 ta3né32 má2zia32 lánh3 rón32 lɨ13 cháh1 hnoh2 cáun2 tán1 honh2 ñí1con2
jná13. Jáun2 ma3tsɨ́1neh21 dí2.
16 Hi3 jáun2 Tú1ma21 tsá2 téh23 tsú2 hí3 dún2 gon3 né3, ca3záɨh3 tsá2 ñí1 hná1
jáun2 la3 lá2:
—Ma3tsáu13 uá2jaɨ32 jnoh1, hi3 jáun2 hiá1 tsáu13 dí2 cu3tsa32 quiúnh1 tsú2.

Jesús tɨn2 jmu2 hi3 jenh13 tsú2 jɨ3 hi3 cu3tí3 lɨ́13 zian2 tsú2 siáh3

17 Jmɨ́1 cá1chó21 jáun2 Jesús né3, ca3lɨ3 ñi32 hi3 quiún3 jmáɨ1 máh3 la3 má2tí3
hi3 ja3haun3 Lá1.
18 Ñí1 má2janh2 juú2 Jerusalén bíh1 jmɨ́1 nio1 juú2 Betania, míh1 tiá2 cun3
hnɨ32 kilómetros jmɨ́1 tí3 tɨ3 la3 uóunh3.
19 Jáun2 né3, juóun32 bíh1 tsá2 judíos jmɨ́1 la3 má2ca3cha3táunh1 hñú13 mɨ́1
Marta quionh3 Má2réi3 raɨnh21, hi3 ja3jɨen3 dí2 tsú2 cun3ñí1 hi3 jun3 jáun2 Lá1
raɨnh21 tsú2.
20 Jmɨ́1 ca3lɨ3 ñi32 mɨ́1 Marta hi3 má2cuá1ja32 Jesús, jáun2 cua3han3 dí2 hi3
ca3ñí1hen13 dí2 tsú2; tɨ3la3 Má2réi3 né3 ca3ta3cua13 bí1 ñéih3.
21 Jáun2 mɨ́1 Marta ca3záɨh3 Jesús la3 lá2:
—Hnú2 Tɨ32 Juóu32 jná13, sá1jmɨ́1 hi3 ñíh3 hnú2 ñí1 lá2 dúh1, tiá2 jmɨ́1 jun1 yáh3
renh2 jná13.
22 Tɨ3la3 jná13 ño1 má1ná1, hi3 uá1jinh1 la3 tɨ3 ta3né32, cun3 cué32 bíh1 Dió32
lɨ3ua3 cáun2 hi3 mɨ́h13 hnú2.
23 Jáun2 Jesús ca3juáh3:
—Jenh13 bí1 renh2 hnú2.
24 Hi3 jáun2 mɨ́1 Marta né3 ca3ngáɨ3:
—Ján3, ño1 bíh1 jná13 hi3 jenh13 tsú2 ñí1 cá1táuh3 jmáɨ1, nɨ́1 má1tɨ3 ñí1 jenh13
la3jɨ́n32 tsá2 má2cá2tsan3.
25 Jmɨ́1jáun2 ca3juáh3 siáh3 Jesús:
—Jná13 bíh1 jmu1 hi3 jenh13 tsú2, jɨ3 hi3 lɨ́13 zian2 tsú2 siáh3. Nɨ́1juáh3 tsá2
taunh2 ta21 jná13, uá1jinh1 jún3 tsú2, cun3 jenh13 bí1 tsú2;
26 hi3 la3jɨ́n32 bíh1 tsá2 zian2 ta3né32, cun3 jmɨ́1lɨ́h3 bíh1 tiá2 jún3 nɨ́1juáh3 hi3
taunh2 ta21 jná13. ¿Táunh13 hnú2 ta21 jáɨ13 lá2?
27 Jáun2 tsá2mɨ3 hí3 ca3ngáɨ3 la3 lá2:

—Ján^{3} Tɨ^{32}, taunh^{32} bíh^{1} jná^{13} ta^{21} hi^{3} hnú^{2} bíh^{1} lɨ́n^{3} Cristo Jon^{2} Dió^{32}, Tsá^{2} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} já^{32} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}.

Jesús ca^{3}hó^{3} jmɨ́^{1} ca^{3}jenh^{2} tsá^{2}mɨ^{3} raɨnh^{21} hla^{1} Lá^{1}

28 Jmɨ́^{1} má^{2}lɨ́^{2}juáh^{3} jáun^{2} mɨ́^{1} Marta la^{3} nɨ́^{2} né^{3}, ngah^{3} hi^{3} ca^{3}ñí^{1}tieh^{1} Má^{2}réi^{3} raɨnh^{21} ta^{3} máɨh^{3}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—Ó^{32} zenh^{2} Tɨ^{32}, hi^{3} jáun^{2} dí^{1}té^{23} tsú^{2} hnú^{2}.

29 Jáun^{2} la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1} ca^{3}náɨ^{32} Má^{2}réi^{3} ca^{3}náu^{2} hi^{3} ngau^{3} hi^{3} ca^{3}ñí^{1}jɨen^{13} Jesús.

30 Quí^{1} tiá^{2} jmɨ́^{1} má^{2}hi^{32} yáh^{3} Jesús já^{1} juú^{2} jmɨ́^{1}jáun^{2}, la^{3} cun^{3} rón^{32} ñí^{1} ca^{3}jenh^{2} jáun^{2} mɨ́^{1} Marta bíh^{1} tsú^{2} jmɨ́^{1} zenh^{1}.

31 Hi^{3} jáun^{2} jmɨ́^{1} ca^{3}jɨ́e^{3} tsá^{2} judíos tsá^{2} jmɨ́^{1} já^{1}jɨen^{3} hí^{3} Má^{2}réi^{3} hi^{3} la^{3}juɨ^{32} ca^{3}náu^{2} hi^{3} cua^{3}han^{3}, jáun^{2} ja^{3}taunh^{21} uá^{2}jaɨ^{32} cu^{3}chin^{1}, quí^{1}hliá^{2} ca^{3}lɨ́n^{13} dí^{2} hi^{3} má^{2}ngau^{32} ho^{3} tá^{2}hón^{32} bíh^{1} tsú^{2} hi^{3} já^{1}háu^{3} ñí^{1} jáun^{2}.

32 Jáun^{2} jmɨ́^{1} cá^{1}chó^{21} Má^{2}réi^{3} ñí^{1} zenh^{1} Jesús né^{3}, ca^{3}di^{3}jñí^{32} ñí^{1} hó^{21}ñí^{1} tsú^{2}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—Tɨ^{32}, sá^{1}jmɨ́^{1} hi^{3} ñíh^{3} hnú^{2} ñí^{1} lá^{2} dúh^{1}, tiá^{2} jmɨ́^{1} jun^{1} yáh^{3} renh^{2} jná^{13}.

33 Jmɨ́^{1} ca^{3}jɨ́e^{3} Jesús hi^{3} ca^{3}hó^{3} Má^{2}réi^{3} la^{3} má^{2}quionh^{3} tsá^{2} judíos tsá^{2} ca^{3}cha^{3}táunh^{1} hí^{3} quionh^{3} tsú^{2}, jáun^{2} ca^{3}hi^{3} cúh^{2} tsɨ́^{3}, hi^{3} ca^{3}ja^{3} siáh^{3} mií^{3} tsɨ́^{3},

34 hi^{3} jáun^{2} ca^{3}ngáɨ^{3} dí^{2} ñí^{1}con^{2} tsú^{2} la^{3} lá^{2}:

—¿Ha^{3} jinh^{1} ca^{3}ñí^{1}hón^{21} náh^{2} tsú^{2}?

Hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} tionh^{2} hí^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—Tɨ^{32}, sá^{1}nɨ́^{2} ña^{32} ñá^{2}jɨe^{3}.

35 Jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3}, Jesús ca^{3}sunh^{3} jmáɨ^{2}.

36 Hi^{3} jáun^{2} jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}juáh^{3} tsá^{2} hí^{1}tsá^{2}táunh^{1} hí^{3} la^{3} lá^{2}:

—Jɨe^{3} né^{3}, ¡cónh^{3} bíh^{1} tiá^{2} jmɨ́^{1} la^{3} hnio^{3} dí^{2} hla^{1} Lá^{1}!

37 Ma^{3} jan^{2} tsá^{2} hí^{3} ca^{3}juáh^{3} siáh^{3}:

—Já^{2} tsá^{2} nɨ́^{2} yáh^{3} ca^{3}jmú^{3} hi^{3} ca^{3}jnia^{3} mɨ́^{1}ñí^{1} tsá^{2} jmɨ́^{1} ten^{3} hí^{3}, ¿tiá^{1} hi^{3} jmɨ́^{1} la^{3} lɨ́^{13} jmu^{3} tsú^{2} ca^{3}lá^{2} quioh^{21} hla^{1} Lá^{1}, hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} jmɨ́^{1} jún^{3}?

Jmɨ́^{1} ca^{3}jenh^{13} hla^{1} Lá^{1}

38 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}hi^{3} siáh^{3} cúh^{2} tsɨ́^{3} Jesús, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}ja^{3}janh^{32} ho^{3} tá^{2}hón^{32}. Tá^{2}hón^{32} jáun^{2} dá^{2} jmɨ́^{1} lɨ́^{3} cáun^{2} tá^{2}hláu^{2} bíh^{1}, hi^{3} jáun^{2} jmɨ́^{1} dí^{1}jnáɨ^{23} cá^{2} máɨ^{3} quɨ́n^{1} ñí^{1} lɨ́^{3} ho^{3}.

39 Jáun^{2} Jesús ca^{3}juáh^{3} siáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—Quin^{32} náh^{2} quɨ́n^{1} nɨ́^{2}.

Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}juáh^{3} mɨ́^{1} Marta raɨnh^{21} hla^{1} la^{3} lá^{2}:

—Tɨ^{32}, já^{2} má^{2}hlah^{3} bíh^{1} má^{2}ja^{32}, quí^{1} má^{2}quiún^{3} jmáɨ^{1} máh^{3} jun^{3} tsú^{2}.

40 Tɨ^{3}la^{3} Jesús né^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—¿Tiá^{1} má^{2}lɨ́^{2}juáh^{32} jná^{13} dúh^{1}, hi^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} táunh^{23} hnú^{2} ta^{21}, lɨ́^{13} bíh^{1} jɨeh^{21} nú^{2} pí^{3} quioh^{21} Dió^{32}?

41 Hi^{3} jáun^{2} jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2}, ca^{3}quin^{3} bíh^{1} tsú^{2} quɨ́n^{1} jáun^{2}. Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}ziauh^{3} Jesús ñí^{1} tɨ^{3} chi^{3}cuú^{2}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—Tia^{21}, tiá^{1}hmah^{1} hnú^{2} quí^{1}hliá^{2} má^{2}lɨ́^{2}niéih^{2} hnú^{2} jáɨ^{13} quion^{21} jná^{13}.

42 Ño¹ bíh¹ jná¹³ hi³ cun³ tiú²nio² bíh¹ naɨh³² hnú² jë² jná¹³, tɨ³la³ dí¹juanh³²
jná¹³ la³ lá² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ tsá² tionh² lá² bíh¹, hi³ jáun² lɨ́¹³ tónh³² tsú² ta²¹
hi³ hnú² bíh¹ ca³ze² jná¹³.
43 Hi³ jáun² jmɨ́¹ má²lɨ́²juáh³ tsú² la³ nɨ́² né³, ca³hléh³ tiá³, hi³ ca³juáh³:
—¡Náu² Lá¹, cua³han² ñí¹ nɨ́²!
44 Hi³ jáun² tsá² jmɨ́¹ má²jún¹ hí³ né³, cua³han³ bíh¹ ta³ ná¹tsáɨh³ hmɨh³² cuá²
ta³, hi³ jáun² ñí¹ tsú² jmɨ́¹ tsáɨh³ siáh³ cáun² hmɨh³². Jáun² ca³záɨh³ Jesús tsá²
tionh² hí³:
—Jen¹ tsú² hi³ jáun² cuɨ́¹ chánh¹³.

Tsá² cuá¹lɨ́n³ juo¹³ mí²tsáu² cueh³² tsáu² jáɨ¹³ hi³ ma³tson¹³ Jesús
(Mateo 26:1-5; Marcos 14:1-2; Lucas 22:1-2)

45 Jmɨ́¹jáun² juóun³² lɨ́n³² bíh¹ tsá² judíos tsá² jmɨ́¹ quionh³ hí³ Má²réɨ³
ca³tanh² ta²¹ Jesús jmɨ́¹ ca³jíe³ la³ cun³ hi³ má²lɨ́²jmú³ jáun² Jesús.
46 Tɨ³la³ ma³ jan² tsá² hí³ má¹ná¹, ñí¹con² tsá² *fariseos bíh¹ ja³taunh²¹, hi³
ca³ñí¹choh¹ dí² tsú² la³ cun³ hi³ má²lɨ́²jmú³ jáun² Jesús.
47 Jmɨ́¹jáun² ca³cuú² ca³ngɨh³² tsá² fariseos quionh³ tsá² ná¹lɨ́n³ mi³jmú³, la³
má²quionh³ tsá² ná¹ho² ta²¹, hi³ ca³juónh³ la³ lá²:
—¿He³ dá² lánh³ jmú¹³ dí² juáh¹³? Quí¹ jlánh¹ ma³ hliáun³ li²¹ hi³ lɨ́³
hua³jueh³² jmu² tsá²ñuh² hí³.
48 Nɨ́¹juáh³ cáun² lɨ́¹ neh²¹ la³ nɨ́² bíh¹ dí², jáun² la³jɨ́n³² bíh¹ tsáu² taunh¹³
ta²¹ quioh²¹ tsú², hi³ jáun² tsá²tan²¹ tsá² *romanos né³, ja³táunh¹ hi³ ja³tsunh¹
cuáh³² chín¹ quiú¹³ dí², hi³ ja³ma³quí² ma³tsau² tsú² siáh³ jɨ³lá² dí².
49 Tɨ³la³ jan² tsá² hí³, tsá² jmáɨ² Caifás, tsá² jmɨ́¹ lɨ́n³ mí²tsá² hɨ́en¹ jmáɨ¹ jáun²
ca³juáh³ la³ lá²:
—Hí¹ cáun² yáh³ tiá² hi³ ñíh¹ hnoh²,
50 hi³ sa³jun³ canh³² bí¹ náh² hua³hí¹³, hi³ tɨ³ quien² bíh¹ jún³ jan² tsáu² cha¹³
jɨ³lɨn² tsáu² la³ cónh³ bíh¹ hi³ hiá¹ tsau¹³ dí² jɨ³lá².
51 Tɨ³la³ Caifás má¹ná¹, tiá² ca³juáh³ yáh³ la³ nɨ́² cun³ñí¹ hi³ cháunh²³ chí¹
hnga²; la³ nɨ́² dá² ca³juáh³ tsú² quí¹ cun³ñí¹ hi³ hí³ jmɨ́¹ lɨ́n³ mí²tsá² hɨ́en¹ jmáɨ¹
jáun² bíh¹, hi³ jáun² bíh¹ ca³hléh³ tsú² jáɨ¹³ hi³ ca³cué³ jáun² Dió³² hñu³ tsɨ́³, hi³
Jesús bíh¹ ca³tɨn¹ jún³ cha¹³ la³jɨ́n³² tsá² judíos.
52 Hi³ jun³juáh¹³ jmáh³la³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² hí³ yáh³, quí¹ ja³bí¹ la³ jáun² lɨ́¹³
chan³ tsú² cu³lɨ²¹ jon² Dió³² bíh¹, tsá² lɨ́¹ má²tiú¹ má²hán¹ tɨ³ hlá² tɨ³ nɨ́² tá¹
cáun² hngá¹máh³.
53 Hi³ jáun² dá² la³ cun³ jmɨ́¹jáun² bíh¹ ca³ma³cú¹ ma³ren²¹ tsá² judíos tsá²
ná¹ñí¹ jáɨ¹³ hi³ jngɨh³ Jesús.
54 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ tiú²uú² cáun² lɨ́¹ jmɨ́¹ ngɨ³² Jesús chú¹jan¹ ja¹ tsá²
zian² hué¹³ Judea, hi³ jáun² cua³han³ bíh¹ dí² cú²jueh³² hué¹³ Judea, hi³ ngau³
tɨ³ ñí¹ má²janh² hué³² quiéɨn², já¹ juú² jmáɨ² Efraín. Ñí¹ jáun² bíh¹ ca³ta³cua¹³
tsú² quionh³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con².
55 Pih²¹ jmáɨ¹ bíh¹ jéɨ³²í¹ jmɨ́¹ hniáuh²¹ hi³ tɨ²¹ *Jmɨ́¹hɨ́en¹ quioh²¹ tsá² judíos;
hi³ jáun² né³, juóun³² lɨ́n³² tsá² zian² ca³la³ jɨ́³² juú² míh¹ juú² siún¹ ja³tú¹ já¹lɨn³
tɨ³ já¹ juú² Jerusalén hi³ ja³ma³tí³² la³ cun³ hi³ ná¹ngɨ²³, hi³ má²jɨn² tsú² jáun²
ñeh² bíh¹ hi³ tɨ²¹ Jmɨ́¹hɨ́en¹.

56 Tá¹la³ jmáɨ¹ jáun² né³ ca³quí² ca³hnah² tsá² hí³ Jesús, hi³ jáun² tá¹la³ tiáunh¹
dí² hñu³ cuáh³² chín¹ né³, ngaɨh³² dí² tsá²ján² tsá²ján², hi³ juáh³ la³ lá²:
—¿He³ lánh³ lɨ́n²³ hnoh²? ¿Hí¹ já³² tsú² jmáɨ¹ juáh¹³?
57 Hi³ tsá² fariseos né³, la³ má²quionh³ tsá² ná¹lɨ́n³ mi³jmú³ jmɨ́¹ má²ca³jmú³
héih³² hi³ hniáuh³² chá³² lɨ³ua³ jan² tsáu² nɨ́¹juáh³ hin² má²ca³lɨ³ ñi³² ha³ jinh¹
cuá³ Jesús, hi³ jáun² tsa³quian³ dí² hi³ tson³.

12

Jan² tsá²mɨ³ sé²³ jmɨ́² má²ró³² ta³ Jesús
(Mateo 26:6-13; Marcos 14:3-9)

1 La³ñí¹ jñéi³ jmáɨ¹ hi³ tɨ²¹ *Jmɨ́¹hɨ́en¹, ngau³ Jesús tɨ³ já¹ juú² Betania, juú²
co¹ Lá¹ tsá² má²ca³jmú³ dí² hí³ hi³ ca³jenh¹³.
2 Hi³ jáun² cun³ñí¹ hi³ ca³lɨ³hnió³ tsú² ma³quien² Jesús né³, jáun² ca³jmú³ tsú²
cáun² má³² tɨ³ ca³niéi² hi³ ca³tɨn¹ tsú²; jáun² mɨ́¹ Marta jmɨ́¹ cuá¹ná²tsɨ́³ má³²,
hi³ Lá¹ né³ jmɨ́¹ cuá³ ñí¹ mesa cu³tsa³² quionh³ Jesús.
3 Jáun² tá¹la³ tionh² tsú² jáun² ñí¹ mesa né³, ca³can³ Má²réi³ cá² tsá¹ cuah²¹
no¹ má²ró³² hngó³², hi³ jmu² tsú² quionh³ há² má²ró³² hi³ téh²³ tsú² nardo, hi³
jlánh¹ bí¹ hmuh²¹, hi³ jáun² né³ ca³sé³ dí² ta³ Jesús. Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³ma³quiéin²
dí² siáh³ ta³ tsú² cun³quionh³ jñú² chí¹, jáun² ca³la³ tá¹ cáun² ñéih³ bíh¹
ca³cónh³² jie³ jmɨ́² má²ró³² jáun².
4 Hi³ jáun² Judas jon² Sí¹mu²¹ tsá² zian² juú² Queriot, jan² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³
con² Jesús, tsá² tsa³jɨenh³ hí³ Jesús, ca³juáh³ la³ lá²:
5 —¿He³ láɨh³² sa³ tiá² ca³hnáɨ³ tsú² jmɨ́² má²ró³² nɨ́²? Quí¹ cun³ hnɨ³² nio²
hñá³láu³ héih³² quɨe³ *cú¹tiáu² jmɨ́¹ lɨ́¹³ láɨh¹³ tsú² quioh²¹ hi³ nɨ², hi³ jáun²
quɨe³ jáun² jmɨ́¹ lɨ́¹³ cuéh³² tsú² tsá² tia³mii².
6 Tɨ³la³ jun³juáh¹³ ca³juáh³ Judas la³ nɨ́² quí¹hliá² juo²³ jéinh³² tsá² tia³mii²
yáh³, ca³juáh³ tsú² la³ nɨ́² quí¹ cun³ñí¹ hi³ hí³ jmɨ́¹ lɨ́n³ jan² háɨn² bíh¹; quí¹ hí³
bíh¹ jmɨ́¹ nio² jo³cuo² tuh³² tioh³ quɨe³ quioh²¹ quionh³ tsá² quionh³, hi³ jáun²
jmɨ́¹ han² bíh¹ dí² la³ cun³ hi³ hí²³ hñu³ tuh³² jáun².
7 Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá²:
—Ha³ lɨ́² lɨ́¹ jmú² hnú² liúnh¹ ñí¹con² tsú², quí¹ tsá²mɨ³ nɨ́² dá² má²ca³hmá³
hi³ nɨ́² hi³ ca³tɨ²¹ jmáɨ¹ hi³ tsa³haun³ jná¹³ bíh¹.
8 Quí¹ la³jɨ́³² jmáɨ¹ bíh¹ zian² tsá² tia³mii² ja¹ quián¹³ hnoh², tɨ³la³ jná¹³ né³,
jun³juáh¹³ jmáɨ¹ ca³la³ jɨ́³² yáh³ cuon¹ jná¹³ ja¹ quián¹³ hnoh².

Hnió³ tsú² jngɨh³ Lá¹

9 Jáun² né³, juóun³² lɨ́n³² tsá² *judíos ca³lɨ³ ñi³² hi³ Jesús má²cuá³ já¹ juú²
Betania, hi³ jáun² ja³taunh²¹ dí² ñí¹ jáun², tɨ³la³ jun³juáh¹³ hi³ tsa³jɨen³ jmáh³la³
Jesús yáh³ tsú², quí¹ hi³ ta³ tsa³jɨen³ siáh³ Lá¹ bíh¹ tsú², tsá² ca³jmú³ Jesús hi³
ca³jenh¹³ ja¹ hla¹.
10 Hi³ jáun² tsá² ná¹lɨ́n³ mi³jmú³ ca³jmú³ cá²hon³ hi³ jngɨh³ uá²jaɨ³² Lá¹,
11 quí¹ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ hí³ bíh¹ juóun³² lɨ́n³² tsá² judíos jmɨ́¹ má²ná¹tiánh²³
tɨ³ có³² ñí¹con² dí², hi³ má²tanh² ta²¹ Jesús.

Jesús má²hí³ já¹ juú² Jerusalén
(Mateo 21:1-11; Marcos 11:1-11; Lucas 19:28-40)

12 Juóun32 lɨ́n32 bíh1 tsáu2 jmɨ́1 má2tiáunh1 Jmɨ́1hɨ́en1 já1 juú2 Jerusalén; hi3
jmɨ́1 cá1jniá21 jáun2 né3, ca3lɨ3 ñi32 tsú2 hi3 hí1tsau32 Jesús já1 juú2 jáun2.
13 Hi3 jáun2 ca3quieh3 tsá2 hí3 mu21 hmá2 zún3, jáun2 ca3huén2 hi3 ca3ñí1hen13
Jesús ca3la3 hi3 tɨ́2 hi3 hóh32, hi3 juáh3 la3 lá2:

—¡Hénh3 ma3 chun1 Dió32! ¡Cuɨ́1 lɨ3quien2 bíh1 Tsá2 cuá1ja32 cun3quionh3
héih32 quioh21 Dió32 Juo13 dí2! ¡Hénh3 ma3 chun1 Re21 Juo13 tsá2 *Israel!

14 Jesús ca3chanh21 jan2 lo1 búh1 míh1 hi3 ca3ñi3tsɨn1, hi3 jáun2 ca3lɨ3tí3 la3
cun3 hi3 jmɨ́1 rá1juáh3 jáun2 ñí1 Sí2:

15 Hnoh2 tsá2 zian2 náh2 tɨ3 ñí1 zeh1 máh3 Sión,
ha3 lɨ́2 juenh3;
sá1nɨ́2 jɨeh3 hi3 Re21 Juóuh32 hnoh2 cuá1ja32 ñí1con2 hnoh2 hi3 cuá1tsɨn1 jan2 lo1
búh1 míh1.

16 Tiá2 jmɨ́1 ngɨ23 yáh3 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 tsú2 jmɨ́1 lɨ21 la3jɨ́32 hi3 jáun2;
tɨ3la3 la3 tɨ3 jmɨ́1 má2ca3lɨ3quien2 máh3 Jesús tsau3 tsɨ́3 tsú2 hi3 la3jɨ́32 hi3 lɨ3 jáun2
jmɨ́1 má2rá1juáh3 bíh1 ñí1 Sí2 hi3 ca3tɨn1 tsú2, hi3 jáun2 bíh1 la3 lɨ3 la3 jáun2.

17 Jáun2 né3, jmɨ́1 zian2 juóun32 lɨ́n32 tsá2 ca3jɨ́e3 jmɨ́1 ca3teh3 Jesús hla1 Lá1 hi3
cua3han2 hñu3 tá2hón32, hi3 ca3jmú3 dí2 hi3 ca3jenh13 tsú2. Tsá2 hí3 né3, jlánh1
ca3qui3 ca3chá3 la3 cun3 hi3 ca3jɨ́e3 jáun2,

18 cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1 ca3quí2 ca3huén2 tsáu2 hi3 já1hen3 Jesús, quí1hliá2
ca3lɨ3 ñi32 tsú2 ca3tɨ21 li21 hi3 lɨ́3 hua3jueh32 hi3 ca3jmú3 dí2 jáun2.

19 Hi3 jáun2 tsá2 *fariseos ca3juónh3 la3 lá2 ja1 hmóu32:

—Jɨe3 né3, hí1 cáun2 tiá2 hi3 la3 lɨ́13 jmú13 yáh3 dí2. Jɨeh3 dúh1, la3jɨ́n32 tsáu2
bíh1 má2tsá2tú1 tsá2lɨn3 cu3hna21 tsú2.

Ma3 jan2 tsá2 hleh32 jú1jma2 griego hnah2 Jesús

20 Ja1 tsá2 ca3cha3táunh1 já1 juú2 Jerusalén hi3 ma3tsu3 ma3jónh32 Dió32 tá1la3
jmáɨ1, jmɨ́1 ná1tson1 ma3 jan2 tsá2 hleh32 jú1jma2 *griego.

21 Tsá2 hí3 né3 ja3taunh21 ñí1con2 Pí2liéi1 tsá2 zian2 juú2 Betsaida hɨ́n13 tɨ3
Galilea, hi3 ca3záɨh3 dí2 la3 lá2:

—Tɨ32, jmɨ́1 hnáu2 jnoh1 neh21 tiá3 Jesús.

22 Hi3 jáun2 Pí2liéi1 né3 ngau3 hi3 ca3ñí1zeh1 Tre21, hi3 jáun2 tá1 gon3 dí2
ja3taunh21 hi3 ca3ñí1choh1 dí2 siáh3 Jesús jáɨ13 jáun2.

23 Jáun2 Jesús né3 ca3juáh3 la3 lá2:

—Má2cá2chó32 bíh1 jmáɨ1 hi3 lɨ́13 lɨ3 quien2 jná13 Jon2 tsá2mɨ3cuóun2.

24 Jú1 tson2 juo3 jná13 hnoh2, hi3 nɨ́1juáh3 tiá2 la3 jñí32 yáh3 tsú2 cá2 máɨ3 mɨ3
cuú2, hi3 jáun2 la3 má2lɨ́3 jáun2 bíh1 cá2 máɨ3 tán1; tɨ3la3 nɨ́1juáh3 hi3 hin3 tsú2 cá2
máɨ3 né3, jáun2 hliáun3 lɨ́n32 bíh1 hi3 ló32.

25 Jáun2 né3, nɨ́1juáh3 tsá2 hnió3 lɨ3 zian2 ué3 ñí1 hué21 lá2, tsá2 la3 hí3 tɨ3
tsa3hín3 bíh1; tɨ3la3 nɨ́1juáh3 tsá2 jmu2 hi3 tiá2 lin1 quien2 hi3 zian2 ñí1 hué21 lá2
né3, tsá2 la3 hí3 bíh1 tɨ3 lɨ́13 zian2 la3 cun3 jmɨ́1hi3nio2.

26 Lɨ3ua3 jan2 tsá2 hnió3 ma3cáu32 jná13, cuɨ́1 já2 tsú2 cu3hna32 jná13; hi3 jáun2
nɨ́1juáh3 ñí1 ñih21 jná13 né3, ja3bɨ́1 ñí1 jáun2 uá2jaɨ32 tsa3cuá2 siáh3 tsá2 má2cáu32
jná13. Hi3 lɨ3ua3 jan2 tsá2 má2cáu32 jná13 né3, Ñuh32 jná13 ma3quien2 tsá2 la3 hí3.

27 ”Tɨ³la³ ta³né³² né³, jlánh¹ hliáun³ ñéih³ má²hu²¹ tsɨn³² jná¹³. ¿He³ yáh³
juah²¹ jná¹³ ta³né³²? ¿Hí¹ juah²¹ jná¹³: “Tia²¹, liau¹ jná¹³ ca³tɨ²¹ jmáɨ¹ hi³
má²tón³² jáun²”? Tɨ³la³, já² hú¹tá¹ hi³ ca³tɨ²¹ hi³ ní² yáh³ ja³ jná¹³.
28 Tia²¹, ¡ma³quien¹³ hnú² hi³ jmáɨ² nú²!
Jmí¹jáun² ca³náɨ³² tsú² cáun² mah¹ hñu³mɨ³cuú², hi³ ñí¹juah²¹ la³ lá²:
—Má²ca³ma³quien¹³ bíh¹ jná¹³, hi³ jáun² má¹quien¹³ bíh¹ jná¹³ siáh³ cónh³í¹
cu³ jéin³².
29 Hi³ jáun² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² né³ ca³náɨ³², hi³ jáun² jmí¹ ná¹juáh²³
hi³ miíh³² bíh¹ má²lí²jmú³, tɨ³la³ ma³ jan² né³ jmí¹ ná¹juáh²³ la³ lá²:
—Jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² má²lí²hléh³² ñí¹con² tsú².
30 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³ la³ lá²:
—La³ñí¹ la³ján³ hi³ ca³tɨn¹ hnoh² bíh¹ mah¹ hi³ má²lí²hléh³² ní², jun³juáh¹³
hi³ ca³tɨn¹ jná¹³ yáh³.
31 Ta³né³² bíh¹ má²cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ tá¹tsɨn¹ héih³² tsá² zian² hngá¹máh³ lá²,
hi³ ta³né³² bí¹ siáh³ má²cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ cua³haɨn³² tɨ³ cheih³² tsá² cuá¹jmu²
quien² ñí¹con² tsá² zian² hngá¹máh³ lá².
32 Hi³ jáun² nɨ́¹ má¹ca³ziau³ tsú² jná¹³ chi³cuú² né³, má¹jáun² con²¹ jná¹³
ca³la³ jɨ́n³² tsáu² ñí¹con² ná¹ huen².
33 Cun³quionh³ hi³ ca³juáh³ jáun² la³ nɨ́² bíh¹ tsú², ca³lɨ³ lin¹ he³ lánh³ rón³²
jún³.
34 Hi³ jáun² tsá² tionh² hí³ né³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Cun³quionh³ jáɨ¹³ hi³ rá¹tioh³ ñí¹ Sí² liei²¹ quiú¹³ jnoh¹ má²ca³lɨ³ né¹ hi³
Tsá² lɨ́n³ Cristo lɨ³ zian² cun³ jmí¹hi³nio² bíh¹. ¿Ha³ bí¹ lánh³ rón³² juánh³ hnú²
hi³ Jon² tsá²mɨ³cuóun² ca³tɨ²¹ zón³² chi³cuú²? ¿Hin² dá² tsánh² tsá² hí³ hi³ lɨ́n³
Jon² tsá²mɨ³cuóun²?
35 Jáun² né³, Jesús ca³záɨh³ siáh³ tsá² hí³ la³ lá²:
—Lɨ³ zia³² bíh¹ joh¹ ja¹ quián¹³ hnoh², tɨ³la³ cú¹pih²¹ jmáɨ¹ bíh¹ jéi³²í¹ má¹ná¹.
Hi³ jáun² né³, ñi³táunh¹ náh² ñí¹ tie³ joh¹ tá¹la³ zia³² joh¹ ja¹ quián¹³ náh², quí¹
nɨ́² lɨ́¹ ca³jauh¹ náh² já¹niéi²; quí¹ nɨ́¹juáh³ jan² tsá² cuá¹ngɨ³² já¹niéi², ha³ tiá²
ñi³² yáh³ tsú² ha³ jinh¹ cuá¹tsau³².
36 Chá¹ náh² cáun² honh² ñí¹con² joh¹ jáun² tá¹la³ tie³ ja¹ quián¹³ náh², hi³
jáun² lɨ́¹³ lɨ́n³ náh² tsá² zia³² joh¹ ñí¹con².
Jmí¹ má²lí²juáh³ Jesús la³ nɨ́² né³, ngau³ hi³ ca³ñí¹hinh² ñí¹con² tsá² hí³.

He³ láɨh³² tiá² ñí¹tanh² tsá² judíos ta²¹ Jesús

37 Hi³ jáun² né³, uá¹jinh¹ hliáun³ bíh¹ li²¹ hi³ lɨ́³ hua³jueh³² má²ca³jmú³ Jesús
ñí¹ hó²¹ñí¹ tsá² hí³, tɨ³la³ cun³ jáun² bíh¹ tiá² jmí¹ tanh² dí² ta²¹;
38 quí¹ la³ jáun² ca³lɨ³tí³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ jáun² hla¹ Isaías tsá² jmí¹ lɨ́n³
hí³ *tɨ³² jë¹ Dió³², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
Hnú² Juóu³² jná¹³, ¿hin² dá² tsánh² má²ca³taunh³ ta²¹ jáɨ¹³ hi³ hléh¹ jnoh¹?
¿Hin² dá² ñí¹con² ca³ma³jnia¹³ hnú² pí³ quián¹³?
39 La³ nɨ́² bíh¹ lɨ́³, hi³ jáun² tiá² jmí¹ lɨ́²³ yáh³ hi³ tónh³² tsú² ta²¹. Quí¹ ja³bí¹
la³ lá² siáh³ ca³juáh³ hla¹ Isaías hí³:
40 Dió³² cu³tsa³² má²ca³jmú³ hi³ ná¹ten³ tsá² nɨ́²,
hi³ jáun² tiá² lɨ́¹³ jɨ́e³;

jɨ³ hi³ cu³tsa³² má²ca³jmú³ dí² siáh³ huáh² chí¹ tsú²,
hi³ jáun² tiá² ngɨ¹³;
quí¹ sá¹jmɨ́¹ hi³ tɨ³ jéinh³² tsú² jmɨ́¹ tsɨ́³,
hi³ jáun² jná¹³ jmɨ́¹ lɨ́¹³ jmah²¹ tsú².
41 La³ nɨ́² ca³juáh³ Isaías quí¹hliá² jmɨ́¹ má²ca³jɨ́e³ bíh¹ tsú² hi³ Jesús bíh¹ jan²
Tsá² quien² lɨ́n³², hi³ jáun² hi³ ca³tɨn¹ hí³ bíh¹ hi³ ca³hléh³ tsú² jáun².
42 Tɨ³la³ uá¹ jáun² la³ jáun² né³, cun³ jáun² juóun³² bíh¹ tsá² ná¹ñí¹ ca³tanh²
ta²¹ Jesús; jɨ́³²la³ cáun² tiá² jmɨ́¹ má²li²¹ tsú² ñí¹con² tsáu² bíh¹, quí¹ cun³ñí¹ hi³
jmɨ́¹ juénh² tsú² tsá² fariseos, quí¹ nɨ́² lɨ́¹ ca³hue³ tsú² hñu³ cuáh³² quioh²¹.
43 Quí¹ cun³ñí¹ hi³ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ jmɨ́¹ hniá¹ tsú² hi³ tsáu² juáh³ hi³ hí³ dí²
chun¹, cha³ jmɨ́¹ jmu³ dí² hniá¹ hi³ Dió³² juáh³ hi³ chun¹ dí².

Cun³quionh³ jáɨ¹³ quioh²¹ Jesús bíh¹ tá¹tsɨ²¹ héih³² ñí¹con² tsáu²

44 Hi³ jáun² né³, Jesús ca³hléh³ siáh³ cónh³í¹ cu³ jéin³² tiá³, hi³ ca³juáh³:
—Lɨ³ua³ jan² tsá² taunh² ta²¹ jná¹³, jun³juáh¹³ taunh² ta²¹ jmáh³la³ jná¹³ yáh³
tsú², tɨ³la³ tanh² tsú² ta²¹ la³ jɨ³ Ñuh³² jná¹³ Tsá² ca³ze³ bíh¹.
45 Hi³ nɨ́¹juáh³ tsá² má²cuóu³² jná¹³ siáh³, ja³bí¹ má²cuóun³² tsú² siáh³ Tsá²
ca³ze³ jná¹³.
46 Jná¹³ bíh¹ má²cuán² ná¹ ja¹ quioh²¹ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá², hi³ lɨ́n³ ná¹
joh¹ ñí¹con² tsú², hi³ jáun² tiá² já¹niéi² tá¹tonh¹ yáh³ nɨ́¹juáh³ tsá² taunh² ta²¹
jná¹³.
47 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ tsá² náɨ³² jáɨ¹³ quion²¹ jná¹³, hi³ tiá² ta²¹ taunh³² má¹lɨ³²
jáun², jun³juáh¹³ jná¹³ yáh³ tsá² rá¹tsɨn³² tsú² héih³²; quí¹ jun³juáh¹³ ja³ jná¹³
hi³ tɨ³ ja³ra³tsɨn³² ná¹ tsáu² héih³² yáh³, tɨ³la³ jná¹³ dá² ja³ hi³ ja³lion¹ bíh¹ tsá²
zian² hngá¹máh³ lá².
48 Zia³² bíh¹ he³ cun³quionh³ tá¹tsɨn¹ tsú² héih³² nɨ́¹juáh³ tsá² tiá² quiú² tiá²
jéi²³ jná¹³, hi³ sa³jun³ jéih³² tsú² siáh³ jáɨ¹³ quion²¹ jná¹³: Cun³quionh³ jáɨ¹³ hi³
má²ca³hléh³ jáun² bíh¹ jná¹³ tá¹tsɨn¹ tsú² héih³² tɨ³ ñí¹ táuh³ jmáɨ¹.
49 Quí¹ jun³juáh¹³ hléh²³ jná¹³ jáɨ¹³ hi³ lɨ́¹ chin³² chin³² huen² yáh³, quí¹ tɨ³la³
hnga² Ñuh³² jná¹³ Tsá² ca³ze³ bíh¹ jmu² héih³² nɨ́¹juáh³ he³ hléh¹³ jná¹³ ho³ he³
hɨ́e¹³ jná¹³ hnoh².
50 Hi³ ño¹ ná¹ siáh³ hi³ héih³² quioh²¹ Ñuh³² bíh¹ jná¹³ jmu² hi³ lɨ́¹³ zian² tsú²
la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio²; hi³ jáun² bíh¹ la³jɨ́³² hi³ hléh²³ jná¹³ lɨ́³ tán¹ la³ cun³ rón³²
hi³ ca³záɨ³ jná¹³ Ñuh³².

13

Jesús ráɨn³² ta³ tsá² quian³tun³ joh¹

1 Jáun² né³, ta³ ñeh² bíh¹ hi³ tɨ²¹ *Jmɨ́¹hɨ́en¹, jmɨ́¹ má²ñi³² bíh¹ Jesús hi³
má²cá²chó³² bíh¹ jmáɨ¹ hi³ cua³han² dí² ñí¹ hué²¹ lá², hi³ tsánh³² dí² ñí¹ cuá³
Jméi². Hi³ jáun² ca³ma³hnio³ dí² tsá² joh¹ tionh² ñí¹ hué²¹ lá² la³ má²hnio³ jáun²
dí² ca³la³ ñí¹ cá¹táuh³ jmáɨ¹.
2 Tá¹la³ jmɨ́¹ ná¹jmu² tsú² jáun² má³² bíh¹, hi³ tsá² hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³ Judas jon²
Sí¹mu²¹, tsá² ja³ hí³ tɨ³ juú² Queriot, hi³ jáun² hí³ né³ ca³lɨ́n¹³ hi³ jɨenh³ dí² Jesús.

3 Hi³ jáun² né³, Jesús cun³ jmɨ́¹ má²ñi³² bíh¹ hi³ Jméi² dí² má²ca³chá³ ca³la³
jɨ³² jo³cuo² hí³ dí², hi³ ñi³² tsú² siáh³ hi³ ñí¹con² Dió³² bíh¹ ja³, hi³ jáun² ñí¹con²
Dió³² bíh¹ má²tsánh³² dí² siáh³.
4 Jáun² ca³náu² dí² ñí¹ jmɨ́¹ cuá¹jmu² má³², hi³ ca³chí² hmɨh³² tsɨ³² coh³, hi³
jáun² ca³can³ cáun² hmɨh³² teh¹ hi³ ca³hñéih³ hñeh².
5 Jmɨ́¹jáun² né³ ca³táh³ dí² jmáɨ² cáun² hú³, hi³ jáun² ca³ráɨn³² dí² ta³ tsá²
quian³tun³ hí³ joh¹, hi³ jáun² ca³ma³quiéin² dí² siáh³ ta³ tsú² cun³quionh³
hmɨh³² teh¹ hi³ má²hñéih¹ dí² jáun².
6 Tɨ³la³ jmɨ́¹ ca³tɨ³ ñí¹ ren³ dí² ta³ Sí¹mu²¹ Pé¹ né³, Pé¹ hí³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Tɨ³², ¿he³ ca³tɨ²¹ sa³ hnú² máh³ ráɨnh¹³ tán² jná¹³?
7 Jáun² Jesús né³ ca³ngáɨ³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Ta³né³² ha³ tiá² ngɨ²³ yáh³ hnú² la³ cun³ hi³ cuá¹jmu² jná¹³ lá², tɨ³la³ ngɨ¹³
bíh¹ nú² nɨ́¹ má¹jáun².
8 Tɨ³la³ Pé¹ né³ ca³juáh³ siáh³:
—¡Cun³ tiá² tón³² jmáɨ¹ cué¹³ bíh¹ jná¹³ jáɨ¹³ hi³ hnú² ráɨnh¹³ tán² jná¹³!
Jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús:
—Nɨ́¹juáh³ tiá² la³ ren¹ jná¹³ tanh¹ hnú², hi³ jáun² tiú²uú² lɨ́n³ yáh³ hnú² tsá²
joh² jná¹³.
9 Jmɨ́¹jáun² né³ ca³juáh³ cú²jueh³² Sí¹mu²¹ Pé¹ la³ lá²:
—Hi³ jáun² nɨ́¹juáh³ la³ nɨ́² né³ Tɨ³², jun³juáh¹³ hnó³² jná¹³ hi³ ráɨnh¹³ hnú²
jmáh³la³ tán² yáh³ jná¹³, tɨ³la³ jná¹³ hnó³² hi³ ráɨnh¹³ nú² siáh³ la³ jɨ³ uón³² bíh¹
jná¹³ jɨ³ la³ jɨ³ chin³² jná¹³ nɨ́² siáh³.
10 Tɨ³la³ Jesús né³, ca³juáh³ la³ lá²:
—Nɨ́¹juáh³ tsá² cun³ lɨ́²liáuh³, tiú²uú² lin¹ hniáuh³² yáh³ lóh³² tsú² siáh³ cónh³,
quí¹ má²jɨn² bíh¹ tsú², jáun² jɨ³²la³ ta³ bí¹ tsú² jéi³²í¹ hniáuh³² quɨ́³². Quí¹ tsá²
má²ná¹jɨn² bíh¹ hnoh², uá¹jinh¹ tiá² la³jɨ́n³² náh².
11 Ca³juáh³ tsú² la³ nɨ́² hi³ tiá² la³jɨ́n³² tsá² hí³ má²ná¹jɨn² yáh³, quí¹hliá² jmɨ́¹
má²ñi³² bíh¹ tsú² hi³ hin² tsánh² tsa³jɨenh³.
12 Jmɨ́¹ má²lɨ́²ráɨn³² jáun² Jesús ta³ tsú² né³, ca³quɨh³ siáh³ ha¹ hi³ ca³cuá³
siáh³ ñí¹ mesa, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—¿Má¹ca³ngɨ¹³ hnoh² he³ hnió³ juáh³ la³ cun³ hi³ má²lɨ́²jmú³² jná¹³ nɨ́²?
13 Sá¹nɨ́² jɨe³, hnoh² dá² teh³² náh² jná¹³ Tɨ³² jɨ³ hi³ juáh³ náh² siáh³ hi³
Juóuh³² náh² jná¹³; re² bíh¹ la³ cun³ hi³ juáh³ hnoh², quí¹ tson² bíh¹ lɨ́n³ jná¹³
la³ jáun².
14 Jáun² né³, nɨ́¹juáh³ jná¹³ má²lɨ́²ráɨn³² ná¹ tanh¹ hnoh², Tsá² lɨ́n³ ná¹ Tɨ³² jɨ³
hi³ lɨ́n³ ná¹ siáh³ Juóuh³² náh², jáun² ja³bí¹ hnoh² uá²jaɨ³² hniáuh³² ráɨnh¹³ náh²
ta³ tsá²ján² tsá²ján².
15 Quí¹ jná¹³ má²lɨ́²có³² cáun² nóh³², hi³ jáun² hnoh² lɨ́¹³ jmúh¹³ la³jmɨ́¹
má²lɨ́²jmú³² nɨ́² jná¹³.
16 Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ hí¹ jan² yáh³ tsá² lɨ́n³ quian²¹ tiá² tɨ³ jlánh¹
bí¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ juo¹³, hi³ sa³jun³ hí¹ jan² yáh³ tsá² zéin¹ tiá² tɨ³ jlánh¹
bí¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ tsá² lɨ́²ze³ tsú².
17 Jáun² né³, jlánh¹ jmɨ́¹ ren² hnoh² nɨ́¹juáh³ hi³ má²ca³ngɨ¹³ náh² jáɨ¹³ nɨ́², jɨ³
hi³ má¹zián¹³ náh² siáh³ la³ nɨ́².

18 ”Jun^{3}juáh^{13} cuá^{1}hléh^{23} jná^{13} jái^{13} lá^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} la^{3}jɨ́n^{32} yáh^{3} hnoh^{2}; quí^{1}
ño^{1} bíh^{1} jná^{13} hin^{2} tsánh^{2} ca^{3}quiánh^{32} ná^{1}. Quí^{1} cun^{3} ca^{3}tɨ^{21} lɨ^{3}tí^{3} bíh^{1} la^{3} cun^{3}
hi^{3} rá^{1}juáh^{3} jáun^{2} ñí^{1} Sí^{2}, ñí^{1} juáh^{3} jáun^{2} la^{3} lá^{2}: “Tsá^{2} cáun^{2} uon^{2} jmɨ́^{1} cuh^{32}
quiúnh^{1} bíh^{1} jná^{13} má^{2}ca^{3}ziáuh^{32} ta^{3}”.
19 Juah^{32} jná^{13} jái^{13} lá^{2} ta^{3} ñeh^{3}, hi^{3} jáun^{2} nɨ́^{1} má^{1}cá^{2}chó^{32} jmái^{1} hi^{3} lɨ^{3}tí^{3}, jáun^{2}
má^{1}jáun^{2} má^{2}táunh^{13} náh^{2} ta^{21} hi^{3} jná^{13} bíh^{1} la^{32}.
20 Jú^{1} tson^{2} cu^{3}tí^{3} bíh^{1} la^{32} juah^{32} jná^{13}, hi^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} hen^{2} lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2}
zein^{32} jná^{13}, hi^{3} he^{2} jná^{13} bíh^{1} tsú^{2} jaun^{32}; hi^{3} jáun^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} he^{2} jná^{13} né^{3},
hen^{2} tsú^{2} la^{3} jɨ^{3} Tsá^{2} ca^{3}ze^{3} bíh^{1} jná^{13}.

Jesús jmu^{2} lin^{1} hi^{3} Judas jmu^{3} hian^{2} tsɨ́^{3} ñí^{1}con^{2} dí^{2}
(Mateo 26:20-25; Marcos 14:17-21; Lucas 22:21-23)

21 Jmɨ́^{1} má^{2}lɨ́^{2}juáh^{3} jáun^{2} Jesús jái^{13} nɨ́^{2} né^{3}, ca^{3}háuh^{32} tsɨ́^{3}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}nia^{3}
bíh^{1} dí^{2} cú^{2}jueh^{32} jái^{13}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
—Jú^{1} tson^{2} cu^{3}tí^{3} bíh^{1} juo^{3} jná^{13} hnoh^{2}, hi^{3} ja^{1} quián^{13} náh^{2} nɨ́^{2} zian^{2} jan^{2}
tsá^{2} né^{3}bí^{1} jɨenh^{3} jná^{13}.
22 Jmɨ́^{1} má^{2}lɨ́^{2}juáh^{3} tsú^{2} jáun^{2} la^{3} nɨ́^{2} né^{3}, cáun^{2} lɨ́^{1} ca^{3}jɨ́en^{3} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2}
bíh^{1} tsú^{2}, quí^{1} tiá^{2} jmɨ́^{1} ñi^{32} yáh^{3} tsú^{2} hi^{3} hin^{2} dá^{2} hɨen^{2} Jesús.
23 Jáun^{2} né^{3}, jan^{2} tsá^{2} quian^{3}tun^{3} hí^{3}, tsá^{2} jmɨ́^{1} hnio^{3} lɨ́n^{32} Jesús jmɨ́^{1} cuá^{1}tón^{21}
cu^{3}héin^{1} hi^{3} jmɨ́^{1} cuá^{1}jmu^{2} má^{32},
24 hi^{3} jáun^{2} Sí^{1}mu^{21} Pé^{1} ca^{3}hméih^{32} ñí^{1} tsá^{2} hí^{3}, hi^{3} hnió^{3} dí^{2} liéinh^{32}; hi^{3} jáun^{2}
ca^{3}záɨh^{3} dí^{2}:
—Ngáɨh^{3} tiá^{3} tsú^{2} neh^{21} hin^{2} tsánh^{2} hɨen^{2} tsú^{2}.
25 Jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} né^{3} ca^{3}hanh^{3} tá^{2}cuá^{1} Jesús, hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
—¿Hin^{2} dá^{2} tsánh^{2} tsá^{2} hí^{3} né^{3} Tɨ^{32}?
26 Jáun^{2} Jesús né^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
—Cuí^{1} má^{1}jlɨh^{21} ná^{3} cá^{2} cuonh^{1} pih^{21} *hí^{3} cuú^{2}miih^{21}, hi^{3} jáun^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} hin^{2}
tsánh^{2} hiauh^{3}, jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} bíh^{1}.
Ca^{3}ma^{3}jlɨh^{21} bíh^{1} tsú^{2} cá^{2} cuonh^{1} hí^{3}, jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3} Judas jon^{2} Sí^{1}mu^{21}
bíh^{1} ca^{3}cuéh^{3} dí^{2}, tsá^{2} ja^{3} hí^{3} juú^{2} Queriot.
27 Jáun^{2} la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1} má^{2}lɨ́^{2}héi^{3} jáun^{2} bíh^{1} Judas hí^{3} jáun^{2}, ca^{3}hi^{3} *Satanás
hñu^{3} tsɨ́^{3}. Jmɨ́^{1}jáun^{2} né^{3} ca^{3}juáh^{3} Jesús ñí^{1}con^{2} tsú^{2} la^{3} lá^{2}:
—La^{3} cun^{3} hi^{3} ñi^{3}lɨ́n^{23} hnú^{2} jmúh^{13}, cuá^{2}jmu^{3} tia^{3}juɨ^{32}.
28 Tɨ^{3}la^{3} hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tsá^{2} jmɨ́^{1} ná^{1}jmu^{2} hí^{3} má^{32} quionh^{3} tsú^{2} tiá^{2} jmɨ́^{1} ñi^{32}
he^{3} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} ca^{3}juáh^{3} tsú^{2} la^{3} jáun^{2}.
29 Ma^{3} jan^{2} tsáu^{2} cáun^{2} ca^{3}lɨ́n^{13} hi^{3} Jesús ca^{3}juáh^{3} hi^{3} tsa^{3}lia^{32} Judas la^{3} cun^{3}
hi^{3} lɨ^{3} hniáuh^{32} jmái^{1} bíh^{1}, ho^{3}lá^{2}dá^{2} hi^{3} zia^{32} hi^{3} cuéh^{32} tsú^{2} ca^{3}lá^{2} tsá^{2} tia^{3}mii^{2}
quí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} hí^{3} bíh^{1} jmɨ́^{1} nio^{1} jo^{3}cuo^{2} tuh^{32} tioh^{3} quɨe^{3}.
30 Jáun^{2} jmɨ́^{1} má^{2}lɨ́^{2}héi^{3} Judas hí^{3} jáun^{2} né^{3}, la^{3}juɨ^{32} cua^{3}han^{3}. Jmɨ́^{1} má^{2}niéi^{2}
bíh^{1} jmɨ́^{1}jáun^{2}.

Cáun^{2} héih^{32} hmaɨ^{21}

31 Jáun^{2} né^{3}, jmɨ́^{1} cuá^{1}han^{3} Judas ca^{3}juáh^{3} Jesús la^{3} lá^{2}:
—Ta^{3}né^{32} má^{2}lɨ́^{2}lin^{1} hi^{3} quien^{2} jná^{13} Jon^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2}, jɨ^{3} hi^{3} lɨ́^{2}lin^{1} siáh^{3} hi^{3}
quien^{2} Dió^{32} cun^{3}quionh^{3} hí^{3} dí^{2}.

32 Hi³ ní¹juáh³ Jon² tsá²mɨ³cuóun² la³ jmu² lin¹ hi³ quien² Dió³², hi³ jáun² ja³bí¹ Dió³² siáh³ ma³jnia² hi³ lin¹ hi³ quien² tsú²; hi³ tia³juɨ³² bíh¹ siáh³ jmu³ tsú² la³ jáun².
33 Hnoh² jón³, ha³ tiú²uú² ué³ jmáɨ¹ cuon¹ yáh³ jná¹³ quiúnh¹ hnoh². Má¹jáun² má²hnauh¹³ hnoh² jná¹³, tɨ³la³ la³ cun³ hi³ ca³juo³ jná¹³ jáun² tsá² *judíos tsá² ná¹ñí¹ bíh¹ juah³² jná¹³ siáh³ ñí¹con² hnoh² ta³né³²: Ha³ tiá² lí¹³ yáh³ cuá¹táunh¹ hnoh² ñí¹ ñe¹ jná¹³.
34 Jáun² jmu² jná¹³ cáun² héih³² hmaɨ²¹ lá² ñí¹con² hnoh²: Hi³ má¹hnáu³ náh² tsá²ján² tsá²ján². La³ ní² bíh¹ hniáuh³² má¹hnáu³ náh² tsá²ján² tsá²ján², ca³la³ jmí¹ hnau³ jná¹³ ní² cu³tí³ bíh¹.
35 Hi³ ní¹juáh³ ca³ma³hnáu³ náh² la³ ní² né³, jáun² tá¹ cáun² hngá¹máh³ bíh¹ lɨ³tsɨn² hi³ hnoh² lín³ náh² tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² jná¹³.

Jesús juáh³ hi³ Sí¹mu²¹ Pé¹ nó³² tɨ³ có³²
(Mateo 26:31-35; Marcos 14:27-31; Lucas 22:31-34)

36 Jáun² Sí¹mu²¹ Pé¹ né³ ca³ngáɨ³ ñí¹con² Jesús:
—Tɨ³², ¿ha³ dá² jinh¹ cuóh¹³ hnú²?
Hi³ jáun² Jesús ca³juáh³:
—Ha³ tiá² lɨ¹³ yáh³ ñeih²¹ hnú² cu³hna³² jná¹³ ta³né³²; tɨ³la³ tɨ³ chí¹cáɨn² bíh¹ má²lí¹³ ñeih²¹ hnú².
37 Jmí¹jáun² ca³ngáɨ³ Pé¹ hi³ ca³juáh³:
—Tɨ³², ¿he³ láɨh³² tiá² má²lɨ¹³ ñe¹ jná¹³ cu³hnah³² hnú² né³? Cáun² bíh¹ nio² tsɨn³² jná¹³ uá¹ hi³ jun³ jná¹³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ hnú².
38 Jáun² Jesús né³ ca³juáh³:
—¿Hí¹ tson² má²nio² cáun² honh² hnú² hi³ jún³ nú² hi³ ca³tɨn¹ jná¹³? Jú¹ tson² cu³tí³ juo³ jná¹³ hnú², hi³ ñeh² bíh¹ hi³ hau³ cá¹háu² juáh¹³ hnú² hnaɨh³² jéin³² hi³ tiá² cuóu³² nú² jná¹³.

14

Jesús bíh¹ lín³ juɨ³² hi³ chanh²¹ tsú² ñí¹ cuá³ Dió³²

1 ”Jáun² né³, ha³ lí² tianh³ náh² hi³ ná¹hɨ³² lín³² honh². Cáun² chá¹ náh² honh² ñí¹con² Dió³², hi³ cáun² chá¹ náh² siáh³ honh² ñí¹con² jná¹³.
2 Hliáun³ lín³² bíh¹ ñí¹ lɨ³ tauh¹³ zia³² hñú¹³ Ñuh³² jná¹³; sá¹jmí¹ hi³ tiá² zia³² dúh¹, jáun² jmí¹ má²lí²juáh³² bíh¹ jná¹³ ñí¹con² hnoh². Jáun² né³, ñih²¹ bíh¹ jná¹³ hi³ ñí¹jmú²¹ hua³jan²¹ ñí¹ cuá¹tianh³ hnoh².
3 Ní¹ má¹lɨ³² jáun² né³, jáunh¹³ jná¹³ hi³ já¹cáun³² ná¹ hnoh², hi³ jáun² hnoh² uá²jaɨ³² lí¹³ cuá¹tianh³ ñí¹ ñí¹ñí²¹ jná¹³ jáun².
4 Má²ñi²¹ bíh¹ hnoh² juɨ³² hi³ chau²¹ tɨ³ ñí¹ ñih²¹ jná¹³ jáun².
5 Jáun² Tú¹ma²¹ né³ ca³ngáɨ³ la³ lá²:
—Tɨ³², já² tiá² né¹ yáh³ jnoh¹ ha³ dá² jinh¹ cuánh¹³ hnú², ¿ha³ bí¹ lánh³ rón³² lí¹³ né¹ jnoh¹ hín² juɨh³² jaun³²?
6 Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá²:
—Jná¹³ bíh¹ lín³ juɨ³², jɨ³ jú¹ tson², jí³²la³ cun³quionh³ jná¹³ bíh¹ lí¹³ zian² tsú² cu³tí³, jɨ³ hi³ lí¹³ siáh³ chanh²¹ tsú² ñí¹ cuá³ Ñuh³² jná¹³.

7 Ñí¹juáh³ hi³ má²ca³lɨ³ cuóu³² náh² jná¹³, jáun² lɨ³ cuóun³² bí¹ náh² uá²jaɨ³² Ñuh³² jná¹³; hi³ ta³né³² né³, má²ca³lɨ³ cuóun³² bíh¹ náh² tsú² quí¹ Tsá² má²ca³jɨen¹ bí¹ náh² hí³.

8 Jáun² Pí²liéi¹ né³ ca³juáh³:

—Tɨ³², ma³jnia¹³ tiá³ Jméi² dí² ñí¹con² jnoh¹, hi³ jáun² cu³ jáun² bíh¹ má²tioh²¹.

9 Hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³juáh³ Jesús la³ lá²:

—Hnú² Pí²liéi¹, ¿jáh³ jmáɨ² tiá² má²tí³ hi³ ngí²³ jná¹³ quiúnh¹ hnoh², hí¹ cun³ jáun² tiá² má²ca³lɨ³ cuóu³² máh³ náh² jná¹³? Quí¹ ní¹juáh³ tsá² má²ca³lɨ³ cuóu³² jná¹³, jáun² má²ca³lɨ³ cuóun³² bíh¹ tsú² siáh³ Ñuh³² jná¹³; jáun² né³ ¿he³ yáh³ láɨh³² mɨh³² hnú² hi³ má¹jnia¹³ jná¹³ Jméi² dí² ñí¹con² náh²?

10 ¿Há¹ tiá² má²táunh²³ hnoh² ta²¹ dúh¹ hi³ lín³ bíh¹ jná¹³ la³ cun³ qui³ lín³ Ñuh³², hi³ Ñuh³² jná¹³ né³, lín³ siáh³ la³jmí¹ lín³ jná¹³? Jáun² Ñuh³² jná¹³, Tsá² qui³ lín³ la³jmí¹ lín³ jná¹³ bíh¹ jmu² ta²¹ quioh²¹, hi³ jáun² jun³juáh¹³ jáɨ¹³ hi³ lí¹ chin³² chin³² huen² yáh³ jná¹³ hléh²³ ñí¹con² hnoh².

11 Jáun² tionh² náh² ta²¹ hi³ lín³ bíh¹ jná¹³ la³ cun³ qui³ lín³ Ñuh³², hi³ Ñuh³² jná¹³ né³ lín³ siáh³ la³ jmí¹ lín³ jná¹³. Tɨ³la³ ní¹juáh³ tiá² la³ nio² cáun² honh² náh² ca³tɨ²¹ hi³ má²lí²juáh³² jná¹³ ní², jáun² tiaunh² náh² ta²¹ jná¹³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨ²¹ la³jí³² hi³ jmu² bíh¹ jná¹³.

12 Jú¹ tson² cu³tí¹³ juo³ jná¹³ hnoh² hi³ lɨ³ua³ jan² tsá² taunh² ta²¹ jná¹³, ja³bí¹ tsá² la³ hí³ uá²jaɨ³² lí¹³ jmu³ la³ cun³ ta²¹ hi³ jmu² jná¹³, hi³ hí¹ la³ tɨ³ ta²¹ hi³ jlánh¹ bí¹ cáu² jueh³² yáh³ lí¹³ jmu³ tsú², quí¹ jná¹³ dá² má²ñih²¹ ñí¹con² Ñuh³² bíh¹.

13 Lɨ³ua³ cáun² hi³ mɨh³² náh² ñí¹con² Ñuh³² jná¹³ cun³quionh³ héih³² quion²¹ jná¹³, jná¹³ bíh¹ cué¹³, hi³ jáun² cun³quionh³ jná¹³ bíh¹ lɨ³ lin¹ hi³ jlánh¹ quien² Ñuh³² jná¹³.

14 Quí¹ jná¹³ bíh¹ tsá² lí¹³ cué¹³ lɨ³ua³ cáun² hi³ mɨh³² náh² cun³quionh³ héih³² quion²¹ jná¹³.

Jesús jmu² jáɨ¹³ hi³ zen³ Jmí²chí³ Chun¹

15 ”Ní¹juáh³ hnau³ náh² jná¹³, jáun² ma³ti²¹ náh² héih³² quion²¹ jná¹³.

16 Hi³ jáun² jná¹³ né³ mɨ²¹ ñí¹con² Ñuh³² jan² Tsá² ma³hau³ hnoh², Tsá² lí¹³ cuá³² quiúnh¹ hnoh² jmáɨ¹ ca³la³ jí³².

17 Jmí²chí³ Chun¹ Tsá² hɨe³² jú¹ tson² bíh¹ Tsá² hí³, jan² Tsá² tiá² lí¹³ hen³ tsá² zian² cun³ tɨn² tsí³ hmóu³², quí¹ jmí¹lí³h³ yáh³ tiá² lí¹³ jɨen³² tsú² Tsá² hí³, hi³ sa³jun³ lí¹³ lɨ³ cuóun³² tsú² siáh³ Tsá² hí³. Tɨ³la³ hnoh² má¹ná¹, má²cuóun³² bíh¹ náh² tsú², quí¹hliá² cuá³ tsú² quiúnh¹ hnoh², hi³ la³ cun³ jmí¹hi³nio² bíh¹ cuá³² tsú² siáh³ hñu³ honh² náh².

18 ”Ha³ tiá² chau²¹ yáh³ jná¹³ hmóu³² hnoh²; jáunh¹³ bí¹ jná¹³ siáh³ hi³ já¹ñí³² quiúnh¹ hnoh².

19 Cú¹pih²¹ jmáɨ¹ bíh¹ jéi³²í¹ he² hi³ chau²¹ jmáɨ¹ hi³ tiú²uú² jɨe³² jná¹³ tsá² zian² cun³ tɨn² tsí³ hmóu³², tɨ³la³ hnoh² má¹ná¹ cun³ chau²¹ jmáɨ¹ jɨe¹ bí¹ hnoh² siáh³ jná¹³; hi³ cun³ñí¹ hi³ zian² jná¹³ né³, ja³bí¹ hnoh² uá²jaɨ³² lí¹³ zian² náh².

20 Jmáɨ¹ jáun² bíh¹ lɨ³tsɨn² hnoh² hi³ cu³tí³ bíh¹ lín³ jná¹³ la³jmí¹ lín³ Ñuh³², hi³ hnoh² né³ lín¹³ náh² la³ cun³ qui³ lín³ jná¹³, hi³ jáun² jná¹³ né³ lín³ la³jmí¹ má²lín¹³ hnoh² jáun².
21 Lɨ³ua³ jan² tsá² he² héih³² hi³ jmu² jná¹³, jɨ³ hi³ má²tí³² tsú² siáh³, jáun² tsá² la³ hí³ bíh¹ ján¹ tson² hniau³ jná¹³. Hi³ jáun² ní¹juáh³ tsá² hniau³ jná¹³ né³, jáun² Ñuh³² jná¹³ ma³hnio³ siáh³ tsá² hí³; ja³bí¹ jná¹³ siáh³ má¹hno¹ tsú² uá²jaɨ³², jɨ³ hi³ má¹jnia¹³ jná¹³ siáh³ ñí¹con² tsú².
22 Jáun² Judas ca³ngáɨ³ la³ lá² (tɨ³la³ jun³juáh¹³ tsá² ja³ hí³ tɨ³ juú² Queriot má¹na²¹):
—Tɨ³², ¿lánh³ bí¹ rón³² lí³ hi³ ñí¹con² jnoh¹ bíh¹ má¹jnia¹³ nú², hi³ tiá² la³ má¹jnia¹³ yáh³ nú² ñí¹con² tsá² zian² cun³ tɨn² tsí³ hmóu³²?
23 Jmí¹jáun² ca³juáh³ Jesús la³ lá²:
—Ní¹juáh³ tsá² hniau³ jná¹³, jáun² ma³tí³² bíh¹ tsú² la³ cun³ hi³ juah³² jná¹³; hi³ jáun² Ñuh³² jná¹³ né³ ma³hnio³ tsá² hí³, hi³ jná¹³ né³ jáunh¹³ ná¹ quiúnh¹ Ñuh³² hi³ já¹ma³ziáun¹³ jnoh¹ quiúnh¹ tsá² la³ hí³.
24 Tɨ³la³ lɨ³ua³ jan² tsá² tiá² hniau³ jná¹³, jáun² tiá² má²tí³² yáh³ tsú² jáɨ¹³ hi³ hléh²³ jná¹³. Jun³juáh¹³ quion²¹ huen² yáh³ jná¹³ jáɨ¹³ hi³ naɨh³² hnoh² lá², quí¹ jáɨ¹³ quioh²¹ Ñuh³² Tsá² ca³ze³ bíh¹ jná¹³ la³².
25 ”Né³² né³, la³jí³² hi³ má²lí²juo³ jná¹³ hnoh², má²lí²hléh³ jná¹³ tá¹la³ cuon¹ jná¹³ lá² ja¹ quián¹³ hnoh².
26 Tɨ³la³ ní¹ má¹cuán² jáun² Jmí²chí³ Chun¹, Tsá² ma³hau³ náh², Tsá² zen³ hí³ Jméi² dí² chá³² jná¹³, hí³ bíh¹ ma³ta² hnoh² ca³la³ jí³², jɨ³ hi³ cháu³² tsú² siáh³ honh² náh² la³jí³² la³ cun³ hi³ má²lí²juáh³² jná¹³ ní².
27 ”Jáun² né³, la³jmí¹ nio² tie³ hñu³ tsɨn³² jná¹³ jmu¹ jná¹³ hi³ niau²¹ tie³ hñu³ honh² hnoh² siáh³, jun³juáh¹³ la³ qui³ jmu² jáun² tsá² zian² hngá¹máh³ yáh³. Jáun² ha³ lí² cuí¹ hi²¹ honh² náh², hi³ sa³jun³ hniáuh³² lí¹ hú¹ cóh²¹ honh² náh² siáh³.
28 Má²lí²niéih² bíh¹ hnoh² hi³ má²lí²juáh³² jná¹³: Ñih²¹ jná¹³ hi³ jáun² jáunh¹³ jná¹³ siáh³ hi³ já¹ñí³² quiúnh¹ hnoh². Sá¹jmí¹ hi³ cu³tí³ bíh¹ má²ca³ma³hnau¹ hnoh² jná¹³ dúh¹, jáun² jmí¹ má²ca³ma³hiúnh¹³ bíh¹ náh² honh² hi³hliá² ñih²¹ jná¹³ ñí¹ cuá³ Ñuh³²; quí¹ hí³ bíh¹ jan² Tsá² tɨ³ jlánh¹ bíh¹ záu² tá¹³ la³ cónh³ bí¹ jná¹³.
29 Hi³ jáun² bí¹ juanh³² jná¹³ jáɨ¹³ lá² ta³ ñeh³, quí¹ hi³ jáun² ní¹ má¹lɨ³² la³ jáun² né³, má²taunh¹³ náh² ta²¹ jná¹³.
30 ”Ha³ tiú²uú² hliáun³ jáɨ¹³ hléh¹³ yáh³ jná¹³ quiúnh¹ hnoh², quí¹ má²cuá¹ja³² bíh¹ juo¹³ tsá² zian² cun³ tɨn² tsí³ hmóu³². Tɨ³la³ uá¹jinh¹ hí¹ cáun² pí³ tiá² zia³² yáh³ quioh²¹ tsá² hí³ ñí¹con² jná¹³,
31 la³ ní² ca³tɨ²¹ lí¹³ bíh¹, quí¹ hniáuh³² bíh¹ lɨ³tsɨn² tsá² zian² hngá¹máh³ lá² hi³ hno³ jná¹³ Ñuh³² jɨ³ hi³ má²ti²¹ jná¹³ siáh³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ tsú² hi³ jmu¹ ná¹.
”Jáun² nú¹ tianh³ náh², cuí¹ hue¹³ dí² ñí¹ lá².
[Tá¹la³ hí¹tiáunh¹ tsú² jáun² juɨ³² né³, ca³juáh³ Jesús:]

15

Mí¹zioh²¹ mɨ³ uóun²jɨeh¹³ la³ má²quionh³ cuú²ñeh¹ quioh²¹

1 —Jná^{13} bíh^{1} lɨn^{3} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́^{3} hú^{1}tá^{1} mí^{1}zioh^{21} mɨ^{3} uóun^{2}jɨeh^{13}, hi^{3} jáun^{2} Ñuh^{32}
jná^{13} né^{3} lɨn^{3} la^{3}jmɨ́^{1} lɨn^{3} tsá^{2} jmu^{2} hua^{3}hí^{13} hi^{3} jáun^{2}.
2 Jáun^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} zia^{32} cáun^{2} chí^{2} cuoh^{2} quion^{21} jná^{13} hi^{3} tiá^{2} máɨ^{3} háɨ^{32}, hí^{3}
bíh^{1} quieih^{32}; tɨ^{3}la^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} hi^{3} háɨ^{32} máɨ^{3} né^{3}, chú^{2} huen^{2} bíh^{1} tsú^{2} chí^{2} cuoh^{2}
pih^{21} siún^{1} hi^{3} lɨ́^{1} hí^{1}quí^{2} hí^{1}jnáɨ^{23}, hi^{3} jáun^{2} tɨ^{3} hliáun^{3} máɨ^{3} ha^{3} bíh^{1}.
3 Má^{2}ná^{1}jɨn^{2} bíh^{1} hnoh^{2} cun^{3}quionh^{3} jáɨ^{13} hi^{3} má^{2}ca^{3}ma^{3}ta^{13} jná^{13} jáun^{2}.
4 Cuɨ́^{1} ná^{1}quiun^{2} náh^{2} re^{2} quiúnh^{1} jná^{13} la^{3}jɨ́^{32} jmáɨ^{1}, hi^{3} jáun^{2} la^{3}
má^{2}chí^{1}cunh^{2} jáun^{2} bíh^{1} jná^{13} quiúnh^{1} hnoh^{2} lɨ́^{13}. Ha^{3} tiá^{2} lɨ́^{13} yáh^{3} ha^{3}
máɨ^{3} cáun^{2} chí^{2} cuoh^{2} ta^{3} rón^{32} tɨ^{3} có^{32}, quí^{1} nɨ́^{1}juáh^{3} tiú^{2}uú^{2} la^{3} chí^{1}hma^{2} yáh^{3}
quionh^{3} mí^{1}zioh^{21}; la^{3} jáun^{2} bíh^{1} uá^{2}jaɨ^{32} lɨ́^{3} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}, nɨ́^{1}juáh^{3} tiá^{2} la^{3}
ná^{1}cunh^{2} yáh^{3} náh^{2} tián^{3} quiúnh^{1} jná^{13}, jáun^{2} tiá^{2} lɨ́^{13} yáh^{3} lɨn^{3} hnoh^{2} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́^{3}
chí^{2} cuoh^{2} háɨ^{32} máɨ^{3} chu^{21}.
5 ”Quí^{1} jná^{13} bíh^{1} lɨn^{3} ná^{1} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́^{3} mí^{1}zioh^{21}, hi^{3} jáun^{2} hnoh^{2} né^{3} lɨn^{3} náh^{2}
cuú^{2}ñeh^{1} uóun^{2}. Hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} ná^{1}cunh^{2} tián^{3} quiúnh^{1} jná^{13}, hi^{3}
jná^{13} né^{3} ná^{1}cunh^{2} ná^{1} siáh^{3} quiúnh^{1} tsú^{2}, hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} la^{3} hí^{3} bíh^{1} lɨn^{3} la^{3}jmɨ́^{1}
lɨ́^{3} chí^{2} cuoh^{2} hi^{3} háɨ^{32} hliáun^{3} máɨ^{3} chu^{21}; quí^{1} hí^{1} cáun^{2} yáh^{3} tiá^{2} hi^{3} lɨ́^{13} jmúh^{13}
hnoh^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} tiá^{2} quiúnh^{1} jná^{13}.
6 Lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} tiá^{2} ná^{1}cunh^{2} quiúnh^{1} jná^{13}, quiunh^{21} tsú^{2} la^{3}jmɨ́^{1} quiunh^{32}
jáun^{2} chí^{2} cuoh^{2} tiá^{2} máɨ^{3} háɨ^{32}, tɨ^{3} cheih^{32} bíh^{1} tsa^{3}cuɨ́^{32}, hi^{3} jáun^{2} ñí^{1} jáun^{2} lɨ^{3}
quiéin^{2}; hi^{3} má^{1}lɨ^{32} jáun^{2} né^{3}, ziu^{3} liáuh^{32} tsú^{2} siáh^{3} hi^{3} tóh^{32} ja^{1} sɨ́^{2}, hi^{3} jáun^{2}
có^{32}.
7 ”Nɨ́^{1}juáh^{3} la^{3} má^{2}ná^{1}cunh^{2} jáun^{2} náh^{2} quiúnh^{1} jná^{13}, jɨ^{3} hi^{3} hu^{21} siáh^{3} jáɨ^{13}
quion^{21} jná^{13} hñu^{3} honh^{2} náh^{2}, jáun^{2} mɨ́^{1} náh^{2} lɨ^{3}ua^{3} cáun^{2} hi^{3} hnáuh^{2}, hi^{3} jáun^{2}
hian^{3} náh^{2}.
8 Quí^{1} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} ná^{1}lɨn^{3} hnoh^{2} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́^{3} chí^{2} cuoh^{2} háɨ^{32} hliáun^{3} máɨ^{3}
chu^{21} bíh^{1} ma^{3}quien^{2} tsáu^{2} Ñuh^{32} jná^{13}, hi^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} má^{2}lɨn^{3} náh^{2} tsá^{2}
cu^{3}tí^{3} haɨn^{21} tɨ^{3} con^{2} jná^{13}.
9 Hnau^{3} lɨn^{32} bíh^{1} jná^{13} hnoh^{2} la^{3}jmɨ́^{1} hniau^{3} jáun^{2} jná^{13} Ñuh^{32}; jáun^{2}
ma^{3}zián^{13} náh^{2} la^{3} cun^{3} ca^{3}tɨ^{21} ma^{3}zian^{2} tsá^{2} hno^{3} jná^{13}.
10 Quí^{1} nɨ́^{1}juáh^{3} má^{1}tih^{21} náh^{2} la^{3} cun^{3} héih^{32} hi^{3} jmu^{2} jná^{13}, jáun^{2} má^{1}zián^{13}
bí^{1} náh^{2} la^{3} cun^{3} qui^{3} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} ma^{3}zian^{2} tsá^{2} hno^{3} jná^{13}, la^{3}jmɨ́^{1} zian^{2} jná^{13}
la^{3} cun^{3} qui^{3} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} zian^{2} jan^{2} tsá^{2} hnio^{3} Ñuh^{32} jná^{13} hi^{3}hliá^{2} ma^{3}ti^{21} jná^{13}
héih^{32} hi^{3} jmu^{2} tsú^{2}.
11 ”Hlɨ́^{1} lieh^{1} jná^{13} hnoh^{2} la^{3} nɨ́^{2} hi^{3} jáun^{2} lɨ^{3} hiún^{2} honh^{2} náh^{2} la^{3}jmɨ́^{1} hiún^{2}
tsɨn^{32} jná^{13}, hi^{3} jáun^{2} la^{3} nɨ́^{2} bíh^{1} lɨ́^{13} hi^{3} lɨ^{3} hiún^{2} honh^{2} náh^{2} tán^{1} hián^{2} cu^{3}tí^{3}.
12 La^{3} lá^{2} bíh^{1} lɨ́^{3} héih^{32} hi^{3} jmu^{2} jná^{13}: Ma^{3}hno^{1} náh^{2} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2} la^{3}jmɨ́^{1}
hnau^{3} jná^{13} hnoh^{2}.
13 Jáun^{2} né^{3}, jmɨ́^{1}lɨh^{3} bíh^{1} tiá^{2} chánh^{32} jan^{2} tsá^{2} tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} hnio^{3} há^{2}mei^{21}
joh^{1} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} tsá^{2} cué^{32} jmɨ́^{2}chí^{3} quioh^{21} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} há^{2}mei^{21} hí^{3}.
14 Hnoh^{2} bíh^{1} lɨn^{3} náh^{2} há^{2}mei^{21} joh^{2} jná^{13} nɨ́^{1}juáh^{3} hi^{3} ma^{3}tih^{21} náh^{2} la^{3} cun^{3}
héih^{32} hi^{3} jmu^{2} jná^{13}.
15 Tiú^{2}uú^{2} juah^{21} yáh^{3} jná^{13} hi^{3} hnoh^{2} ná^{1}lɨn^{3} náh^{2} tsá^{2} quian^{21}, quí^{1} tsá^{2} lɨn^{3}
quian^{21} tiá^{2} hi^{3} ñi^{32} hí^{1} cáun^{2} yáh^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} jmu^{2} juo^{13}. Jáun^{2} dá^{2} há^{2}mei^{21}

joh² bíh¹ jná¹³ má²ná¹lɨ́n³ hnoh² juah³² jná¹³, quí¹ má²ca³ma³ta¹³ bíh¹ jná¹³
hnoh² ca³la³ jɨ³lɨ³² la³ cun³ hi³ má²ca³hɨ́e³ jná¹³ Ñuh³².
16 Quí¹ jun³juáh¹³ hnoh² yáh³ ca³quianh²¹ náh² jná¹³, quí¹ jná¹³ bíh¹ tɨ³
ca³quiánh³² ná¹ hnoh², hi³ jáun² bíh¹ má²ca³cháu³² jná¹³ hnoh² hi³ má¹zián¹³
náh² hi³ chun¹ náh²; hi³ hi³ chun¹ náh² jáun² né³, lɨ³ quien² la³ má²quien²
jáun². Hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lɨ́¹³ cué³² Ñuh³² jná¹³ lɨ³ua³ cáun² hi³ mɨ́h¹³ náh²
cun³quionh³ héih³² quion²¹ jná¹³.
17 Hi³ jáun² la³ nɨ́² bíh¹ lɨ́³ héih³² hi³ jmu² jná¹³, hi³ má¹hnáu³ náh² tsá²ján²
tsá²ján² bíh¹.

Tsá² zian² cun³ tɨn² tsɨ́³ hmóu³² hon² Jesús la³ má²quionh³ tsá² joh¹

18 ”Nɨ́¹juáh³ hi³ ca³lɨ³hau² náh² tsá² zian² cun³ tɨn² tsɨ́³ hmóu³², cháu¹ náh²
honh² hi³ jná¹³ bíh¹ tín² ca³lɨ³hau² tsú².
19 Tɨ³la³ sá¹jmɨ́¹ hi³ hnoh² lɨ́n³ náh² uá²jaɨ³² tsá² zian² náh² cun³ tɨn² tsɨ́³
hmóu³² dúh¹, hi³ jáun² jmɨ́¹ ma³hniau³ lɨ́n³² bíh¹ tsú² hnoh² la³ cun³ qui³ hnio³
tsú² tsá² raɨnh²¹. Tɨ³la³ jná¹³ bíh¹ ca³quiánh³² ná¹ hnoh² ja¹ quioh²¹ tsá² la³ hí³,
hi³ jáun² dá² má²hau² bíh¹ tsú² hnoh² ta³né³², quí¹hliá² tiú²uú² lɨ́n³ yáh³ hnoh²
tsá² zian² cun³ tɨn² tsɨ́³ hmóu³².
20 Cháu¹ náh² honh² la³ cun³ hi³ má²lɨ́²juáh³² jná¹³ jáun²: Hí¹ jan² yáh³ tsá²
lɨ́n³ quian²¹ tiá² tɨ³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ juo¹³. Nɨ́¹juáh³ jná¹³ la³
jmoh²³ tsú² hian² tsɨ́³, ja³bí¹ la³ jáun² bíh¹ siáh³ jmoh³ tsú² hnoh²; nɨ́¹juáh³ la³
má²ca³ma³tí³² tsú² la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ ca³ma³tɨn¹³ jná¹³, jáun² ja³bí¹ la³ jáun² bíh¹
siáh³ ma³tí³² tsú² jáɨ¹³ hi³ hɨeh¹ hnoh².
21 La³jɨ́³² hi³ nɨ́² né³ jmu³ tsú² cun³ñí¹ hi³ haɨn²¹ hnoh² tɨ³ con² jná¹³ bíh¹,
quí¹hliá² tiá² cuóun³² yáh³ tsú² Tsá² ca³ze³ jná¹³.
22 ”Tiá² tso³ jmɨ́¹ la³ ho² yáh³ tsú² sá¹jmɨ́¹ hi³ tiá² cuan³ jná¹³ hi³ cua³hlɨ́¹
cuá¹lienh¹ ná¹ tsú². Tɨ³la³ ta³né³² né³, tiú²uú² zia³² yáh³ he³ cun³quionh³ lɨ́¹³
jlɨ́³ tsú² tsáu¹³;
23 quí¹ nɨ́¹juáh³ hau² tsú² jná¹³, jáun² la³ jɨ³ Ñuh³² bíh¹ jná¹³ hon² tsú² siáh³.
24 Tiá² tso³ jmɨ́¹ la³ ho² yáh³ tsú² sá¹jmɨ́¹ hi³ tiá² má²cá²jmú³² jná¹³ ja¹ quioh²¹
tsú² la³ cun³ hi³ hí¹ jan² tiá² hin² má²ca³jmú³; tɨ³la³ má²ca³jɨ́e³ bíh¹ tsú² la³jɨ́³²
hi³ jáun², hi³ cun³ jáun² hau² bíh¹ tsú² jná¹³ quiúnh¹ Ñuh³².
25 Tɨ³la³ la³ nɨ́² dá² ná¹lɨ́²³ quí¹ jáun² lɨ³tí³ la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ liei²¹
quioh²¹ tsú² hmóu³² bíh¹, ñí¹ rá¹juáh³ jáun² la³ lá²: “Cáun² lɨ́¹ ca³lɨ³hau² bíh¹
tsú² jná¹³ ta³ tiá² lin¹ hi³ lɨ³”.
26 ”Má²ja³quián³ já³² bíh¹ Jmɨ́²chí³ Chun¹, Tsá² já³² hí³ ñí¹con² Ñuh³² jná¹³,
Tsá² qui³ má²hau³ hí³, jɨ³ hi³ hɨe³² siáh³ jú¹ tson². Jáun² nɨ́¹ má¹cuán² tsú² né³,
lɨ́n¹³ tsú² Tsá² nau³² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³. Tsá² hí³ zein²¹ jná¹³ hi³ já³² la³ tɨ³
ñí¹con² Ñuh³² jná¹³.
27 Ja³bí¹ hnoh² siáh³ cuéh¹ náh² jú¹ tson² hi³ ca³tɨn¹ jná¹³, quí¹ la³ cun³ jmɨ́¹
ca³lɨ³liau³ bíh¹ tionh² hnoh² quiúnh¹ jná¹³.

16

1 ”Jáun² né³, má²lɨ́²juáh³² jná¹³ jáɨ¹³ nɨ́² hi³ jáun² tiá² lɨ́¹³ tá¹tonh¹ náh² tɨ³ có³²
hi³ ca³tɨn¹ jná¹³.

2 Quí¹ chu³ hue³ tsú² hnoh² hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos, hi³ hí¹ la³ tɨ³
chau²¹ jmáɨ¹ hi³ lɨ³ua³ jan² tsá² jngah³ hnoh² lɨ́n¹³ hi³ cun³quionh³ la³ jáun²
jmu² cáun² ta²¹ chu²¹ ñí¹con² Dió³².
3 La³ nɨ́² bíh¹ jmu³ tsú² quí¹hliá² cun³ tiá² ca³lɨ³ cuóun³² bíh¹ tsú² Ñuh³² jná¹³,
sa³jun³ jná¹³ yáh³ ca³lɨ³ cuóu³² tsú² siáh³.
4 Jáun² bíh¹ má²lɨ́²juáh³² jná¹³ la³ nɨ́² ta³ tin², quí¹ jáun² chau¹³ honh² náh²
nɨ́¹ má¹cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ jmoh³ tsú² hnoh² la³ má²lɨ́²juáh³² jná¹³ nɨ́².

Tá¹³ Jmɨ́²chí³ Chun¹

”Jáun² bíh¹ tiá² cá²juáh³² jná¹³ jáɨ¹³ nɨ́² la³ cun³ jmɨ́¹tin², quí¹ jmɨ́¹ cuon¹ bíh¹
jná¹³ quiúnh¹ hnoh²;
5 tɨ³la³ ta³né³² má¹ná¹, má²ñih²¹ bíh¹ jná¹³ hi³ ñí¹ñí²¹ ná¹ quiúnh¹ Tsá² ca³ze³.
Hi³ uá¹jinh¹ má²lɨ́²juáh³² jná¹³ la³ nɨ́² né³, hí¹ jan² yáh³ hnoh² tiá² ngaɨh³² náh²
hi³ ha³ jinh¹ ñih²¹ jná¹³.
6 Hnoh² dá² cáun² lɨ́¹ má²lɨ́²cháh¹ hlah³ honh² bíh¹ quí¹hliá² lɨ́²juáh³² jná¹³
la³ nɨ́².
7 Jáun² né³, juah³² jná¹³ cáun² jú¹ tson² lá²: Tɨ³ jlánh¹ re² bíh¹ quián¹³ hnoh²
nɨ́¹juáh³ hi³ ñih²¹ jná¹³; quí¹ sá¹jmɨ́¹ hi³ tiá² ñih²¹ jná¹³, jáun² tiá² jmɨ́¹ lɨ́¹³ yáh³
já³² Tsá² ma³hau³ hnoh². Tɨ³la³ nɨ́¹ má¹ngah³² jná¹³ né³, jáun² ñí¹zéin²¹ bíh¹
jná¹³ Tsá² hí³.
8 Hi³ jáun² nɨ́¹ má¹cuán² Tsá² hí³ né³, jmu³ hi³ lɨ³tsɨn² tsá² zian² cun³ tɨn² tsɨ́³
hmóu³² hi³ tson² bíh¹ ná¹ren² tsú² tso³, hi³ lɨ³tsɨn² siáh³ hi³ zia³² cáun² juɨ³²
chu²¹, jɨ³ hi³ lɨ³tsɨn² tsú² siáh³ hi³ tá¹tsɨn¹ héih³².
9 Jmu³ tsú² hi³ lɨ³tsɨn² tsá² hí³ hi³ ná¹ren² tso³, quí¹ tiá² ta²¹ taunh² yáh³ tsú²
jná¹³.
10 Jáun² né³, lɨ³tsɨn² tsú² he³ lánh³ lɨ́³ juɨ³² chu²¹, quí¹ jná¹³ dá² má²ñih²¹ ñí¹
cuá³ Ñuh³² bíh¹, hi³ jáun² hnoh² né³ tiú²uú² lɨ́¹³ yáh³ jɨe¹ náh² jná¹³.
11 Lɨ³tsɨn² tsú² siáh³ hi³ tá¹tsɨn¹ héih³², quí¹ má²ca³ta³tsɨn¹ bíh¹ héih³² juo¹³
tsá² zian² cun³ tɨn² tsɨ́³ hmóu³².
12 ”Zia³² bíh¹ hliáun³ lɨ́n³² hi³ jmɨ́¹ lɨ³ juah²¹ jná¹³ ñí¹con² hnoh², tɨ³la³
má²tioh²¹ bíh¹ cu³ nɨ́² ta³né³², quí¹ tiá² tú¹ tiá² tsɨn¹³ yáh³ hnoh² hi³ táunh¹³
chinh³² jɨ³lɨ³².
13 Tɨ³la³ tiá² hi³ jmu³ yáh³, quí¹ nɨ́¹ má¹cuán² Jmɨ́²chí³ Chun¹, Tsá² hɨe³² hí³
jú¹ tson², hí³ bíh¹ hɨ́e³² la³jɨ́³² jú¹ tson² ñí¹con² hnoh²; quí¹ Tsá² hí³ tiá² hléh³²
yáh³ hi³ lɨ́¹ chin² chí¹ hnga², tɨ³la³ hí³ dá² hléh³² la³ cun³ hi³ náɨ³² bíh¹, hi³ hɨ́e³²
tsú² siáh³ la³jɨ́³² la³ cun³ hi³ né³bí¹ lɨ́¹³.
14 Tsá² hí³ dá² ma³quien² jná¹³ quí¹hliá² jë² jná¹³ bíh¹ cán³ tsú² hi³ záɨ³² tsú²
siáh³ hnoh².
15 Quí¹ la³jɨ́³² bíh¹ la³ cun³ hi³ quioh²¹ Ñuh³² jná¹³ quion²¹ jná¹³ uá²jaɨ³²; hi³
jáun² bíh¹ juah³² jná¹³ hi³ jë² jná¹³ bíh¹ cán³ Jmɨ́²chí³ Chun¹ hi³ jáun² zaɨ³² tsú²
siáh³ hnoh².
16 ”Cú¹pih²¹ jmáɨ¹ bíh¹ jéɨ³²í¹ he², hi³ jáun² má¹jáun² tiú²uú² lɨ́¹³ jɨe¹ hnoh²
jná¹³; tɨ³la³ tɨ³ chí¹cáɨn² pih²¹ jáun² né³, lɨ́¹³ bíh¹ jɨe¹ náh² siáh³.

Hi³ nio² hlah³ tsɨ́³ dá² tsú² jeinh²¹ cáun² hi³ hiún² tsɨ́³ bíh¹ tsú²

17 Jmí1jáun2 ma3 jan2 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 tsú2 ca3ngáɨh3 raɨnh21 tsá2ján2
tsá2ján2:
—¿He3 dá2 hnió3 nieih3 jáɨ13 hi3 ñí1juah21 tsú2 ní2 hi3 cú1pih21 jmáɨ1 bíh1
jéi32í1 he2 hi3 jáun2 má1jáun2 tiú2uú2 neh21 dí2 tsú2, hi3 cú1pih21 jmáɨ1 bíh1 siáh3
tsa3jau2 hi3 jáun2 má2neh21 dí2 tsú2 siáh3; hi3 ñí1juah21 tsú2 siáh3 hi3 ñí1 cuá3
Jméi2 néh1 dí2 má2ja3quián3 tsánh32?
18 ¿He3 dá2 hnió3 juáh3 jaun32: "Ñí1 cú1pih21 jmáɨ1"? Já2 tiá2 ngɨ23 yáh3 dí2 he3
dá2 nɨ32 ñí1juah21 tsú2.
19 Ca3lɨ3lieih21 bíh1 Jesús hi3 jmí1 hnió3 tsá2 hí3 nga3 ñí1con2 dí2, hi3 jáun2
ca3záɨh3 dí2 la3 lá2:
—Jná13 má2lí2juáh32 hi3 cú1pih21 jmáɨ1 bíh1 jéi32í1 he2 hi3 jáun2 má1jáun2
tiú2uú2 lí13 jɨe1 náh2 jná13, hi3 tɨ3 chí1cáɨn2 pih21 jáun2 né3 má2lí13 jɨe1 náh2 siáh3.
¿Hí1 hi3 ní2 uá1 hi3 jlánh1 ná1quí2 ná1ngaɨh32 náh2 ja1 má2tún2 hmóu32?
20 Jná13 juah32 hi3 cu3tí3 bíh1 uóh1 hnoh2 hi3 niau21 hlah3 honh2 náh2, tɨ3la3
tsá2 hau2 jná13 né3, ma3hiún2 tsí3 bíh1. Tɨ3la3 cun3 jáun2 uá1jinh1 hnoh2 niau21
hlah3 honh2, chau21 bíh1 jmáɨ1 hi3 lɨ3 hiún2 lín32 honh2 náh2 cha3 jmí1 niau21
hlah3.
21 Jmú13 jáɨ13: Ní1juáh3 jan2 tsá2mɨ3 la3 má2cá2chó32 jmáɨ1 hi3 lɨ3zian2
jon2, jáun2 hlah3 lín21 bíh1 má2nio2 tsí3 tsú2 quí1hliá2 má2cá2chó32 jmáɨ1 hi3
quɨeh2 héin1; tɨ3la3 ní1juáh3 má2ca3lɨ3zian2 jon2 tsú2 né3, ca3la3 hí1juáh3 tiú2uú2
chau2 bíh1 tsí3 tsú2 hi3 ca3quɨeh2 jáun2 héin1, quí1hliá2 jlánh1 tsah3 tsú2 hi3
má2ca3lɨ3zian2 siáh3 cónh3í1 jan2 dáɨn2 ñí1 hué21 lá2.
22 La3 jáun2 bíh1 siáh3 ná1má2tsoh1 hnoh2 honh2 ta3né32; tɨ3la3 ní1 má1já2jɨe1
jná13 siáh3 hnoh2 né3, má1jáun2 bí1 jlánh1 lɨ3 hiún2 honh2 náh2 ca3la3 tán1 hián2
cu3tí3, cáun2 hi3 hí1 jan2 tiú2uú2 hin2 lí13 quin3.
23 "Má1jáun2 bí1 ján1 tson2 hí1 cáun2 yáh3 tiú2uú2 hi3 mí̈h13 hnoh2 ñí1con2
jná13. Quí1 jú1 tson2 juah32 jná13, hi3 lɨ3ua3 cáun2 hi3 mí̈h13 náh2 ñí1con2 Jméi2
dí2 cun3quionh3 héih32 quion21 jná13, hian3 bí1 náh2.
24 Quí1 hí1 cáun2 bíh1 hi3 tiá2 má2lí2mí̈h1 hnoh2 cun3quionh3 héih32 quion21
jná13 la3 tɨ3 ta3né32; mí1 náh2 hi3 jáun2 hian3 náh2, hi3 jáun2 lí13 lɨ3 hiún2 honh2
náh2 ca3la3 tán1 hián2 cu3tí3.

Jesús Tsá2 lín3 Cristo bíh1 lín3 Tsá2 cah23 jmáɨ1 ñí1con2 tsá2 hon2 Dió32

25 "Né32 né3, jná13 má2ca3lieh1 ná1 hnoh2 cun3quionh3 jú1 jnɨ2; tɨ3la3 chau21
bíh1 jmáɨ1 hi3 tiú2uú2 jmu1 jná13 la3 ní2, má1jáun2 dá2 má2hléh13 jná13 tá2na21
cu3tí13 bíh1 hi3 ca3tɨn1 Ñuh32 jná13.
26 Jmáɨ1 jáun2 né3, má2mí̈h1 hnoh2 cun3quionh3 héih32 quion21 jná13; tɨ3la3
má1jáun2 né3 tiú2uú2 mí13 yáh3 jná13 ñí1con2 Ñuh32 hi3 ca3tɨn1 hnoh2,
27 quí1 qui3 cónh3 hniau3 lín32 bíh1 hnga2 Ñuh32 jná13 hnoh2. Hniau3 tsú2
quí1 cun3ñí1 hi3 hnau3 hnoh2 jná13 bíh1, jɨ3 hi3 má2ca3tionh2 náh2 siáh3 ta21 hi3
jná13 ja3 ñí1con2 Dió32.
28 Jmí1 ca3tɨ3 ñí1 já13 jná13 ñí1 hué21 lá2, cua3han3 jná13 ñí1con2 Ñuh32 bíh1, hi3
jáun2 dá2 ñí1con2 Ñuh32 bíh1 jná13 má2ñih21 siáh3 ta3né32.
29 Hi3 jáun2 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 tsú2 né3 ca3juáh3:
—Ta3né32 ján1 tson2 má2dí1hléh1 hnú2 tá2na21 cu3tí13, hi3 tiú2uú2 dí1hléh1
yáh3 nú2 jú1 jnɨ2.

30 Ta^{3}né^{32} má^{2}lɨ́^{2}neh^{21} jnoh^{1} hi^{3} la^{3}jɨ́^{32} bíh^{1} la^{3} ñíh^{1} hnú^{2}, hi^{3} hí^{1}juáh^{3} tiá^{2} lin^{1}
lɨ^{3}hniauh^{23} yáh^{3} hi^{3} zian^{2} tsá^{2} zia^{32} hi^{3} nga^{3} ñí^{1}con^{2} hnú^{2}. Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} bíh^{1}
má^{2}nio^{2} cáun^{2} tsɨ́^{3} jnoh^{1} hi^{3} hnú^{2} ñeh^{3} nú^{2} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}.

31 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}ngáɨ^{3} Jesús la^{3} lá^{2}:

—¿Hí^{1} jáun^{2} né^{3}bí^{1} má^{2}táunh^{23} máh^{3} hnoh^{2} ta^{21}?

32 Né^{32} né^{3}, má^{2}cá^{2}chó^{32} bíh^{1} jmáɨ^{1} hi^{3} ta^{3}né^{32} bíh^{1} cánh^{32} má^{2}han^{3} náh^{2} ma^{3}
quin^{32}, hi^{3} ma^{3} quin^{32} ma^{3} jan^{32} náh^{2} cuá^{1}táunh^{1} náh^{2} juɨ^{32} quián^{13}, hi^{3} jáun^{2}
huen^{2} bíh^{1} jná^{13} má^{2}zeh^{13} náh^{2}; tɨ^{3}la^{3} tiá^{2} huen^{2} jná^{13} zenh^{2} yáh^{3} má^{1}ná^{1}, quí^{1}
zenh^{2} bíh^{1} Ñuh^{32} jná^{13} quiúnh^{1} ná^{1}.

33 Juah^{32} jná^{13} la^{3}jɨ́^{32} jáɨ^{13} nɨ́^{2} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2} hi^{3} jáun^{2} lɨ́^{13} nio^{2} tie^{3} hñu^{3} honh^{2}
náh^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ná^{1}cunh^{2} náh^{2} quiúnh^{1} jná^{13}. Hnoh^{2} dá^{2} ca^{3}tɨn^{1} má^{1}tsoh^{1}
honh^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} jmu^{2} tsá^{2} hon^{2} Dió^{32}, tɨ^{3}la^{3} tiá^{3} chá^{1} náh^{2} honh^{2}, quí^{1}
má^{2}ca^{3}cah^{1} bíh^{1} jná^{13} jmáɨ^{1} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hí^{3}.

17

Jesús liéinh^{32} Dió^{32} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} haɨn^{21} tɨ^{3} con^{2}

1 Jmɨ́^{1} má^{2}lɨ́^{2}juáh^{3} jáun^{2} Jesús jáɨ^{13} nɨ́^{2} né^{3}, ca^{3}ziauh^{3} ñí^{1} chi^{3}cuú^{2}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}
la^{3} lá^{2}:

—Tia^{21}, má^{2}cá^{2}chó^{32} bíh^{1} jmáɨ^{1}; ma^{3}quien^{13} hnú^{2} Jónh^{32}, hi^{3} jáun^{2} Jónh^{32}
hnú^{2} siáh^{3} lɨ́^{13} ma^{3}quien^{2} hnú^{2}.

2 Quí^{1} huen^{2} bíh^{1} hnú^{2} má^{2}ca^{3}jmuh^{3} hi^{3} Jónh^{32} hnú^{2} ho^{2} ta^{21} ñí^{1}con^{2} la^{3}jɨ́n^{32}
tsáu^{2}, hi^{3} jáun^{2} lɨ́^{13} jmu^{1} jná^{13} hi^{3} lɨ́^{13} zian^{2} tsáu^{2} la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1}hi^{3}nio^{2}, ca^{3}la^{3} jɨ́n^{32}
tsá^{2} má^{2}ca^{3}chan^{21} hnú^{2} jo^{3}uón^{32} jná^{13}.

3 Hi^{3} zian^{2} tsú^{2} jáun^{2} cun^{3} jmɨ́^{1}hi^{3}nio^{2} dá^{2} lɨ́^{3} la^{3} lá^{2}: hi^{3} cuóu^{32} tsú^{2} hnú^{2} bíh^{1},
Tsá^{2} cú^{2}huen^{2} tán^{1} nú^{2}, Tsá^{2} hú^{1}tá^{1} lɨ́n^{3} Dió^{32}; jɨ^{3} hi^{3} cuóu^{32} tsú^{2} jná^{13} nɨ́^{2} siáh^{3},
Jesús, Tsá^{2} lɨ́n^{3} ná^{1} Cristo, Tsá^{2} ca^{3}zen^{2} hnú^{2} hí^{3}.

4 ”Má^{2}lɨ́^{2}ma^{3}quien^{13} bíh^{1} jná^{13} hnú^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}, hi^{3} má^{2}lɨ^{32} bí^{1} siáh^{3} la^{3}jɨ́^{32}
hi^{3} ca^{3}juah^{21} hnú^{2} hi^{3} jmu^{1} jná^{13}.

5 Né^{32} né^{3} Tia^{21}, ma^{3}quien^{13} siáh^{3} jná^{13} ñí^{1} hó^{21}máh^{1} nú^{2} la^{3} cun^{3} qui^{3} jmɨ́^{1}
quien^{2} jná^{13} jáun^{2} jmɨ́^{1}tin^{2}, jmɨ́^{1} ñeh^{2} bíh^{1} hi^{3} lɨ́^{13} tá^{1} cáun^{2} mɨ^{3}cuú^{2}.

6 ”Má^{2}ca^{3}ma^{3}jnia^{13} bíh^{1} jná^{13} hi^{3} hin^{2} tsánh^{2} hnú^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} má^{2}ca^{3}quianh^{21}
hnú^{2} ja^{1} tsá^{2} zian^{2} hngá^{1}máh^{3} lá^{2}, tsá^{2} má^{2}ca^{3}chan^{21} hnú^{2} jo^{3}uón^{32} jná^{13}. Tsá^{2}
jmɨ́^{1} joh^{2} bíh^{1} hnú^{2} hí^{3} hi^{3} ca^{3}cuen^{21} nú^{2} jná^{13}, hi^{3} má^{2}ca^{3}ma^{3}tí^{32} bíh^{1} tsú^{2} siáh^{3}
jëh^{2} hnú^{2}.

7 Hi^{3} jáun^{2} dá^{2} má^{2}ñi^{32} bíh^{1} tsú^{2} ta^{3}né^{32} hi^{3} la^{3}jɨ́^{32} bíh^{1} hi^{3} quion^{21} jná^{13} ja^{3}
tɨ^{3} ñí^{1}con^{2} hnú^{2};

8 quí^{1} má^{2}ca^{3}juo^{3} bíh^{1} jná^{13} tsú^{2} la^{3}jɨ́^{32} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}cuéh^{1} hnú^{2} jáun^{2} ñí^{1}con^{2}
jná^{13}, jáun^{2} má^{2}ca^{3}héi^{3} bíh^{1} tsú^{2}. Hi^{3} jáun^{2} má^{2}ca^{3}lɨ^{3}tsɨn^{2} bíh^{1} tsú^{2} hi^{3} tson^{2} bíh^{1}
cu^{3}tí^{3} ja^{3} jná^{13} ñí^{1}con^{2} hnú^{2}, hi^{3} jáun^{2} má^{2}taunh^{32} tsú^{2} ta^{21} hi^{3} hnú^{2} bíh^{1} ca^{3}ze^{2}
jná^{13}.

9 ”Jáun^{2} né^{3}, jná^{13} hiú^{2} mɨ́^{23} ñí^{1}con^{2} hnú^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} hí^{3} bíh^{1}, ha^{3} tiá^{2} hiú^{2}
mɨ́^{23} yáh^{3} jná^{13} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} zian^{2} cun^{3} tɨn^{2} tsɨ́^{3} hmóu^{32}, tɨ^{3}la^{3} mɨ́^{23} jná^{13} hi^{3}
ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} ca^{3}chan^{21} hnú^{2} jo^{3}uón^{32} bíh^{1} jná^{13}, quí^{1} tsá^{2} joh^{2} hnú^{2} bíh^{1} hí^{3}.

10 Quí¹ la³jɨ́³² bíh¹ la³ cun³ hi³ quion²¹ jná¹³ quián¹³ hnú², hi³ jáun² la³jɨ́³² bíh¹ siáh³ la³ cun³ hi³ quián¹³ hnú² quion²¹ jná¹³ uá²jaɨ³². Hi³ jáun² né³, cun³quionh³ tsá² hí³ bíh¹ má²lin¹ hi³ quien² jná¹³.
11 ”Ha³ tiú²uú² ñi²¹ yáh³ jná¹³ ñí¹ hué²¹ lá², tɨ³la³ tsá² nɨ́² né³ tá¹tonh¹ bíh¹; quí¹ jná¹³ dá² má²jáunh¹³ bíh¹ hi³ ñí¹ñí²¹ quiúnh¹ hnú². Jáun² né³, hnú² Tia²¹ Tsá² chun¹, cun³quionh³ pí³ hi³ hauh³² nú² jmu³ hua³hí¹³ tsú² la³ cun³ hi³ ca³cuéh¹ nú² jáun² jná¹³ uá²jaɨ³², hi³ jáun² lɨ́¹³ tionh² tsú² cá²hon³ la³jmɨ́¹ tiauh² dí² quiúnh¹ hnú².
12 Quí¹ tá¹la³ ca³ngɨ́³ jná¹³ jáun² quiúnh¹ tsú², ca³jmú³² bíh¹ jná¹³ hua³hí¹³ tsú² cun³quionh³ jáɨ¹³ hi³ ho² jná¹³ hi³ ca³cuéh¹ hnú² jáun². La³ nɨ́² bíh¹ ca³jmú³² jná¹³ hua³hí¹³, hi³ jáun² hí¹ jan² yáh³ tiá² já²hín³, jɨ́³²la³ tsá² qui³ ca³tɨn¹ hi³ tsa³hín³ bíh¹ já¹hín³, hi³ jáun² ca³lɨ³tí³ la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí².
13 ”Jáun² ta³né³² má²jáunh¹³ jná¹³ ñí¹ ñíh³ hnú² bíh¹; tɨ³la³ juah³² jná¹³ jáɨ¹³ nɨ́² tá¹la³ cuon¹ ná¹ ñí¹ hué²¹ lá², hi³ jáun² tsá² tá¹tonh¹ lá² lɨ́¹³ lɨ³ hiún² tsɨ́³ ca³la³ tán¹ hián² cu³tí³ la³jmɨ́¹ hiún² tsɨn³² jná¹³.
14 Má²ca³ma³tɨn¹³ bíh¹ jná¹³ tsú² jëh² hnú², tɨ³la³ tsá² zian² hí³ cun³ tɨn² tsɨ́³ hmóu³² né³, tiá² quiú² tiá² jéin²³ yáh³ tsú² quí¹ cun³ñí¹ hi³ tiú²uú² jmu² yáh³ tsú² la³jmɨ́¹ jmu² tsá² hí³, quí¹ sa³jun³ jná¹³ yáh³ zian² ná¹ la³ jáun².
15 Ha³ tiá² hiú² mɨ́²³ yáh³ jná¹³ hi³ huen¹³ nú² tsú² ja¹ quioh²¹ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá², ñí¹ jɨ́²¹la³ mɨ́²³ jná¹³ hi³ jmúh¹³ nú² tsú² hua³hí¹³ ca³tɨn¹ tsá² hláɨnh¹ bíh¹.
16 Quí¹ la³jmɨ́¹ tiá² zian² jná¹³ la³ cun³ qui³ zian² jáun² tsá² jmu² cun³ tɨn² tsɨ́³ hmóu³², hi³ jáun² sa³jun³ tsá² nɨ́² yáh³ siáh³ zian² la³ jáun².
17 Hi³ jáun² né³, jmu³ hi³ lɨ́¹³ ná¹chan¹ tsú² ñí¹con² nú² huen² cun³quionh³ jú¹ tson², quí¹ jáɨ¹³ quián¹³ hnú² dá² lɨ́³ jmáh³la³ jú¹ tson² bíh¹.
18 Jáun² né³, la³jmɨ́¹ ca³ze² nú² jná¹³ ja¹ tsá² zian² hngá¹máh³ lá², la³ jáun² bí¹ siáh³ zein³² jná¹³ tsá² lá² ja¹ tsá² hí³ uá²jaɨ³².
19 Hi³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ tsá² lá² bíh¹ jmu² jná¹³ siáh³ cuá¹chan¹ ná¹ huen², quí¹ hi³ jáun² tsá² lá² uá²jaɨ³² lɨ́¹³ ná¹chan¹ cun³quionh³ jú¹ tson².
20 ”Tɨ³la³ tiá² mɨ́²³ yáh³ jná¹³ jmáh³la³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² lá², quí¹ mɨ́²³ jná¹³ la³ jɨ³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² taunh¹³ jná¹³ ta²¹ nɨ́¹ má¹ca³náɨ³² jú¹ chú³² hi³ hléh³² tsá² lá² bíh¹.
21 Mɨ́²³ jná¹³ ñí¹con² hnú² hi³ cu³tí³ cuɨ́¹ tionh¹ tsú² cá²hon³ jɨ³lɨn². Hnú² Tia²¹, cuɨ́¹ tionh¹ tsú² cá²hon³ quiúnh¹ dí² la³jmɨ́¹ ná¹tioh³ jáun² cáun² tsɨ́³ dí² quiúnh¹ hnú², hi³ jáun² lɨ́¹³ tónh³² tsá² zian² hngá¹máh³ lá² ta²¹ hi³ tson² bíh¹ hnú² ca³ze² nú² jná¹³.
22 La³jmɨ́¹ má²ca³ma³quien¹³ hnú² jáun² jná¹³, má²ca³ma³quien¹³ jná¹³ tsú² siáh³ uá²jaɨ³², hi³ jáun² lɨ́¹³ ná¹tioh³ cáun² tsɨ́³ tsú² quiúnh¹ dí², la³jmɨ́¹ ná¹tioh³ cáun² tsɨ́³ dí² hmóu³².
23 Cáun² bíh¹ ná¹tioh³ tsɨn³² jná¹³ quiúnh¹ tsú² la³jmɨ́¹ ná¹tioh³ cáun² tsɨ́³ dí² hmóu³², hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lɨ́¹³ hi³ ná¹tioh³ cáun² tán¹ tsɨ́³ tsú² má²tún² hmóu³² siáh³, hi³ jáun² la³ nɨ́² bíh¹ lɨ́¹³ lɨ³tsɨn² tsá² zian² hngá¹máh³ lá² hi³ hnú² bíh¹ Tsá² ca³ze² nú² jná¹³, jɨ³ hi³ hno³ lɨ́n³² nú² siáh³ tsá² joh² jná¹³ la³ cun³ rón³² hnau³ nú² jná¹³.

24 ”Tia^{21}, hnú^{2} bíh^{1} ca^{3}chan^{21} tsú^{2} jo^{3}uón^{32} jná^{13}, hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} hnó^{32} jná^{13} hi^{3} tsa^{3}tiánh^{2} tsú^{2} ñí^{1} ñí^{1}ñí^{21} jná^{13}, hi^{3} jáun^{2} lɨ́^{13} jɨe^{3} tsú^{2} cónh^{3} tí^{3} hi^{3} quien^{2} jná^{13}, la^{3} cun^{3} hi^{3} ca^{3}ma^{3}quien^{13} nú^{2} jáun^{2} jná^{13}; quí^{1} hnú^{2} bí^{1} jlánh^{1} ca^{3}ma^{3}hnau^{1} nú^{2} jná^{13} la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1} ñeh^{2} bíh^{1} hi^{3} lɨ́^{13} tá^{1} cáun^{2} mɨ^{3}cuú^{2}.

25 Hnú^{2} Tia^{21}, Tsá^{2} chun^{1} nú^{2}, ha^{3} tiá^{2} cuóu^{32} yáh^{3} hnú^{2} tsá^{2} zian^{2} cun^{3} tɨn^{2} tsɨ́^{3} hmóu^{32}, tɨ^{3}la^{3} jná^{13} má^{1}ná^{1}, cuóu^{32} bíh^{1} ná^{1} hnú^{2}, hi^{3} ja^{3}bí^{1} tsá^{2} lá^{2} siáh^{3} má^{2}ca^{3}lɨ^{3} ñi^{32} bíh^{1} hi^{3} hnú^{2} ca^{3}ze^{2} jná^{13}.

26 Jná^{13} má^{2}ca^{3}hɨe^{3} tsá^{2} lá^{2} hi^{3} hin^{2} tsánh^{2} hnú^{2}, hi^{3} la^{3} má^{2}hɨe^{2} jáun^{2} jná^{13} tsú^{2} siáh^{3}, hi^{3} jáun^{2} lɨ́^{13} ma^{3}hnio^{3} tsú^{2} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2} rón^{32} la^{3} cun^{3} hnau^{3} nú^{2} jáun^{2} jná^{13}, hi^{3} jáun^{2} lɨ́^{13} ná^{1}tioh^{3} cáun^{2} tsɨn^{32} jná^{13} quiúnh^{1} tsú^{2}.

18

Má^{2}jan^{2} tsú^{2} Jesús hi^{3} tson^{3}
(Mateo 26:36-56; Marcos 14:32-50; Lucas 22:39-53)

1 Hi^{3} jáun^{2} jmɨ́^{1} má^{2}lɨ́^{2}juáh^{3} jáun^{2} Jesús jáɨ^{13} nɨ́^{2} né^{3}, cua^{3}han^{3} quionh^{3} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2} hi^{3} ngau^{3} tɨ^{3} jo^{21} jëh^{3} ñí^{1} téh^{23} tsú^{2} jáun^{2} Cedrón. Ñí^{1} jáun^{2} jmɨ́^{1} zia^{32} cáun^{2} ñí^{1} lɨ́^{3} ñí^{1} jná^{1} hmá^{2}; ñí^{1} jáun^{2} né^{3}, hi^{3} Jesús la^{3} má^{2}quionh^{3} tsá^{2} quionh^{3}.

2 Ja^{3}bí^{1} Judas tsá^{2} má^{2}jɨenh^{3} hí^{3} Jesús jmɨ́^{1} ñi^{2} uá^{2}jaɨ^{32} ñí^{1} jáun^{2}, quí^{1} hliáun^{3} jéin^{32} bíh^{1} jmɨ́^{1} má^{2}ca^{3}cuú^{2} ca^{3}ngɨh^{32} Jesús quionh^{3} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2} ñí^{1} jáun^{2}.

3 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}chó^{32} bíh^{1} Judas ñí^{1} jáun^{2} la^{3} má^{2}quionh^{3} hliáu^{3} tsá^{2} *romanos, jɨ^{3} ma^{3} jan^{2} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} tsá^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} mi^{3}jmú^{3} hi^{3} ca^{3}ze^{3} tsá^{2} ná^{1}chín^{1} joh^{1} tsú^{2} la^{3} má^{2}quionh^{3} tsá^{2} *fariseos. Tsá^{2} hí^{3} né^{3} ná^{1}quian^{32} sɨ́^{2} jmɨ́^{2}cau^{32} jɨ^{3} sɨ́^{2} ca^{2} nɨ́^{2} siáh^{3}, la^{3} má^{2}quionh^{3} mí^{1}táɨ^{3} mí^{1}jla^{2} jɨ^{3} hmá^{2} nɨ́^{2} siáh^{3}.

4 Tɨ^{3}la^{3} Jesús má^{1}ná^{1}, jmɨ́^{1} má^{2}ñi^{32} bíh^{1} la^{3} cun^{3} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} quiunh^{21}, hi^{3} jáun^{2} ja^{3} hi^{3} ca^{3}ngáɨh^{3} tsá^{2} hí^{3} la^{3} lá^{2}:

—¿Hin^{2} tsánh^{2} hnah^{23} hnoh^{2}?

5 Jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} né^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—Jesús tsá^{2} Nazaret bíh^{1} hnah^{23} jnoh^{1}.

Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}juáh^{3} Jesús:

—Jná^{13} bíh^{1} la^{32}.

Ja^{1} quioh^{21} tsá^{2} hí^{3} né^{3} jmɨ́^{1} zenh^{1} Judas tsá^{2} má^{2}lɨ́^{2}jɨenh^{3} Jesús.

6 Hi^{3} jáun^{2} jmɨ́^{1} ca^{3}juáh^{3} Jesús: “Jná^{13} bíh^{1} la^{32}”, jmɨ́^{1}jáun^{2} né^{3} ca^{3}yá^{2}han^{1} tsú^{2} hi^{3} ca^{3}quɨnh^{3} tɨ^{3} cu^{3}hna^{21} hi^{3} ta^{3}tonh^{1} la^{3} tɨ^{3} hué^{32}.

7 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}ngáɨ^{3} siáh^{3} Jesús cónh^{3}í^{1} cu^{3} jéin^{32}:

—¿Hin^{2} tsánh^{2} hnah^{23} hnoh^{2}?

Jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} ca^{3}ngáɨ^{3} siáh^{3}:

—Jesús tsá^{2} Nazaret bíh^{1} hnah^{23} jnoh^{1}.

8 Hi^{3} jáun^{2} ca^{3}juáh^{3} siáh^{3} Jesús la^{3} lá^{2}:

—Má^{2}lɨ́^{2}juáh^{32} bíh^{1} jná^{13} hi^{3} jná^{13} bíh^{1} la^{32}. Nɨ́^{1}juáh^{3} jná^{13} la^{3} hnauh^{23} náh^{2}, tɨ^{3}la^{3} cué^{1} jáɨ^{13} hi^{3} tsa^{3}tánh^{1} tín^{2} tsá^{2} ñí^{1} hná^{1} lá^{2}.

9 La^{3} nɨ́^{2} dá^{2} ca^{3}lɨ^{3} hi^{3} jáun^{2} lɨ^{3}tí^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}lɨ́^{2}juáh^{3} tsú^{2} jáun^{2} hnga^{2}, jmɨ́^{1} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}: “Tia^{21}, tsá^{2} ca^{3}cuen^{21} hnú^{2} hí^{3}, hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tiá^{2} já^{2}hín^{3}”.

10 Jmí¹jáun² ca³chí² Sí¹mu²¹ Pé¹ mí¹tái³ hmu³ tá¹ tun³ jo²¹ quioh²¹, hi³
ca³jmú³ cu³ nga¹³ mí¹tái³ cuá¹ cuá² chu²¹ quioh²¹ jan² tsá² jmái² Malco, jan²
*tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ tsá² cuá¹lín³ mí²tsá² híen¹.
11 Tɨ³la³ Jesús né³, ca³záɨh³ Pé¹ la³ lá²:
—Tiáunh¹ mí¹táɨh³ hñu³ láu² quioh²¹. Ní¹juáh³ Ñuh³² jná¹³ hnió³ hi³ há¹
ngá¹³ jná¹³ uu³cha³tsɨ³² lá², ¿hí¹ lí¹³ hi³ tiá² hen¹ jná¹³ hi³ quiunh²¹ jná¹³ la³
lá²?

Jesús má²zenh² ta³ ñí¹ Anás
(Mateo 26:57-58; Marcos 14:53-54; Lucas 22:54)

12 Hi³ jáun² jmí¹jáun² né³, hliáu³ tsá² chín¹, la³ má²quionh³ hliáu³ joh¹, jɨ³
tsá²cuú² tsá²ta³ tsá² *judíos tsá² ná¹ñí¹ ní² siáh³ ca³ma³tson¹³ Jesús hi³ ca³hñéi³²
dí².
13 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³ñí¹jan² dí² hñú¹³ Anás. Anás hí³ jmí¹ lín³ tsa³jméi²
Caifás, tsá² cuá¹lín³ mí²tsá² híen¹ jmí¹jáun².
14 Caifás hí³ bíh¹ jmí¹ má²ca³záɨh³ tsá² judíos tsá² ná¹ñí¹ hi³ tɨ³ quien² bíh¹
jún³ jan² tsáu² cha¹³ jɨ³lɨn² tsáu².

Pé¹ juáh³ hi³ tiá² cuóun³² Jesús
(Mateo 26:69-70; Marcos 14:66-68; Lucas 22:55-57)

15 Tɨ³la³ Sí¹mu²¹ Pé¹ né³, la³ má²quionh³ jan² tsá² ñí¹ hná¹ jáun², jmí¹
hí¹tsá²táunh¹ chí¹cáɨn² cu³hna²¹ Jesús. Tsá² jan² hí³ né³ jmí¹ cuóu²¹ bíh¹ tsá²
cuá¹lín³ mí²tsá² híen¹, hi³ jáun² ca³hiauh³ jáɨ¹³ hi³ hí³ ñí¹hñú³ quioh²¹ mí²tsá²
híen¹ hí³ quionh³ Jesús;
16 tɨ³la³ Pé¹ né³, cheih³² bíh¹ ca³ta³zanh¹. Hi³ jáun² tsá² jmí¹ cuóu²¹ hí³ mí²tsá²
híen¹ né³ cua³han³ hi³ ñí¹mí² jáɨ¹³ ñí¹con² tsá²mɨ³ tsá² jmí¹ dí¹jmu² hua³hí¹³
ho³hñú¹³ hi³ hí³ Pé¹ ñéih³, jmí¹jáun² ca³tanh² tsú² Pé¹ tɨ³ ñéih³.
17 Jmí¹jáun² ca³ngáɨ³ tsá²mɨ³ hí³ ñí¹con² Pé¹ la³ lá²:
—¿Há¹ jun³juáh¹³ hnú² lín³ nú² uá²jaɨ³² tsá² hen² tɨ³ con² tsá²ñuh² ó³² dúh¹?
Jáun² ca³juáh³ Pé¹ la³ lá²:
—Já¹han²¹, ha³ tiá² lín³ yáh³ jná¹³.
18 Jmí¹ cuóu³ lín³² bíh¹ jmí¹jáun², hi³ jáun² tsá² má²ná¹hlánh¹ quian²¹
mí²tsáu² la³ má²quionh³ tsá²cuú² tsá²ta³ tsú² la³ má²lí²jmú³ sí², hi³ jáun²
má²ná¹táun³ hi³ ná¹chóh²³ sí² jáun². Ja³bí¹ Pé¹ siáh³ jmí¹ zenh¹ ñí¹ jáun²
quionh³ tsá² hí³ hi³ dí¹chóh²³ sí².

Mí²tsá² híen¹ má²cán²³ jú¹ tson² ñí¹con² Jesús
(Mateo 26:59-66; Marcos 14:55-64; Lucas 22:66-71)

19 Jáun² tsá² lín³ hí³ mí²tsá² híen¹ ca³ma³liáu³² hi³ nga² ñí¹con² Jesús hi³
ca³tɨn¹ tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² dí², hi³ he³ ñí¹ jáɨ¹³ má²tɨn² tsú² siáh³ tsáu².
20 Jáun² Jesús né³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Jná¹³ dá² má²ca³hléh³ ná¹ chú¹ja²¹ bíh¹; tiú²nio² bí¹ hñu³ cuáh³² quiú¹³ dí²
má²ca³ma³tɨn¹³ jná¹³ tsáu², jɨ³ hñu³ cuáh³² chín¹ ní² siáh³, ñí¹ qui³ cuú² ngɨh³²
ca³la³ jín³² tsá² judíos; hi³ jáun² né³, hí¹ cáun² yáh³ tiá² hi³ má²ca³híe³ jná¹³ ñí¹
ná¹conh¹.

21 Jáun² ¿he³ yáh³ láɨh³² sa³ ñí¹con² huen² yáh³ jná¹³ ngaɨh³² hnú²? Ñí¹con²
tsá² má²ca³náɨ³² jáɨ¹³ hi³ hléh²³ dá² jná¹³ nga³, quí¹ tsá² hí³ bíh¹ tsá² ná¹ñɨ³² la³
cun³ hi³ má²cá²juáh³² jná¹³.
22 Jmɨ́¹ má²lɨ́²juáh³ jáun² Jesús la³ nɨ́² né³, jáun² jan² tsá²cuú² tsá²ta³ mí²tsáu²
jmɨ́¹ zenh¹ ñí¹ jáun² ca³pá³ ñí¹ Jesús, hi³ juáh³ la³ lá²:
—Hí¹ la³ nɨ́² máh³ ngaɨh³² hnú² ñí¹con² mí²tsá² hɨ́en¹?
23 Jáun² ca³ngáɨ³ Jesús la³ lá²:
—Nɨ́¹juáh³ cáun² jú¹ hlah³ la³ lɨ́²hléh³ jná¹³, jáun² juah²¹ neh²¹ ha³ jinh¹
ti³tsóh³ lɨ́³ jú¹ hlah³; tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ re² bíh¹ la³ lɨ́²hléh³ jná¹³ né³, jáun² ¿he³ ya³
láɨh³² sa³ po²³ yáh³ hnú² jná¹³?
24 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³zen³ Anás Jesús la³ má²hñe² jáun² bíh¹ ñí¹con² Caifás
tsá² cuá¹lɨ́n³ siáh³ mí²tsá² hɨ́en¹.

Pé¹ juáh³ siáh³ cu³ jéin³² hi³ tiá² cuóun³² Jesús
(Mateo 26:71-75; Marcos 14:69-72; Lucas 22:58-62)

25 Tá¹la³ jmɨ́¹ dí¹chóh²³ jáun² Pé¹ sɨ́² né³, jáun² tsá² jmɨ́¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun²
ca³ngáɨh³ Pé¹ hi³ ca³juáh³:
—¿Há¹ jun³juáh¹³ hnú² uá²jaɨ³² lɨ́n³ jan² tsá² hen² tɨ³ con² tsá²ñuh² ó³²?
Jáun² Pé¹ ca³juáh³:
—Já¹han²¹, jun³juáh¹³ jná¹³ yáh³.
26 Ñí¹ jáun² siáh³ jmɨ́¹ zenh² jan² tsá² má²dí¹hlánh¹ quian²¹ mí²tsá² hɨ́en¹,
raɨnh²¹ tsá² ca³uóunh³ hí³ cuá¹ hi³ ca³quieh³ Pé¹, hi³ jáun² tsá² hí³ né³ ca³juáh³
la³ lá²:
—¿Há¹ jun³juáh¹³ hnú² lɨ́²jɨe¹ jná¹³ ja¹ hmá² jáun² quiúnh¹ nú² tsá² ó³² dúh¹?
27 Tɨ³la³ siáh³ bíh¹ siáh³ tiá² ca³ton³ Pé¹ jmɨ́¹jáun². Ti³tsóh³dí¹ jmɨ́¹jáun² né³
ca³hó³ jan² cá¹tsó³.

Jesús má²zenh² ta³ ñí¹ Pilato
(Mateo 27:1-2, 11-14; Marcos 15:1-5; Lucas 23:1-5)

28 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, cua³han³ Jesús hñú¹³ Caifás, hi³ ca³ñí¹jan² dí² ñí¹ta²¹
quioh²¹ tsá² ho² ta²¹ tsá² romano. Jmɨ́¹ má²já²jnia² bíh¹, hi³ jáun² né³ tsá²
ná¹ñí¹ joh¹ tsá² judíos hí³ tiú²uú² taunh³ yáh³ ñéih³ ñí¹ta²¹ jáun², quí¹ hi³ jáun²
tiá² lɨ́¹³ lɨ́n³ dí² tsá² tiá² jɨn². Quí¹ jɨ́³²la³ tsá² jɨn² bíh¹ lɨ́¹³ cuh³ má³² quioh²¹
*Jmɨ́¹hɨ́en¹ nɨ́¹ má¹ca³niéi² jáun².
29 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ cua³han³ Pilato tsá² ho² ta²¹ tɨ³ cheih³² hi³ ca³liéinh³²
tsá² hí³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—¿He³ ñí¹ tso³ chah³² hnoh² quioh²¹ tsá²ñuh² lá²?
30 Jáun² tsá² hí³ né³ ca³ngáɨ³:
—Sá¹jmɨ́¹ hi³ tiá² lɨ́n³ tsá²ñuh² nɨ́² jan² tsá² hláɨh¹ tsá² hon², jáun² tiá² jmɨ́¹
má²lɨ́²jɨenh²¹ yáh³ jnoh¹ tsú² ñí¹con² hnú².
31 Tɨ³la³ Pilato né³ ca³juáh³ siáh³:
—Jon¹ náh² tsú², hi³ jáun² cuá²ra³tsɨ³² náh² héih³² la³ cun³ lɨ́³ liei²¹ quián¹³
náh² hmóu³².
Jmɨ́¹jáun² ca³ngáɨ³ siáh³ tsá² ná¹ñí¹ hí³:
—Tɨ³la³ jnoh¹ tsá² judíos má¹ná¹, tiú²uú² jáɨ¹³ hau³² yáh³ jnoh¹ hi³ má¹ngɨ¹³
tsáu².

32 La^{3} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}lɨ^{3} hi^{3} jáun^{2} lɨ́^{13} lɨ^{3}tí^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} ca^{3}juáh^{3} hnga^{2} Jesús hi^{3}
he^{3} lánh^{3} rón^{32} jún^{3} dí^{2}.
33 Jáun^{2} Pilato hen^{3} siáh^{3} ñɨih^{3} ñí^{1}ta^{21} quioh^{21}, jáun^{2} ca^{3}teh^{3} dí^{2} Jesús hi^{3}
ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2}:
—¿Hí^{1} hnú^{2} uá^{1} lín^{3} nú^{2} Re^{21} Juo^{13} tsá^{2} judíos?
34 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}juáh^{3} Jesús la^{3} lá^{2}:
—¿Hí^{1} ngaɨh^{32} hnú^{2} jáɨ^{13} nɨ́^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnú^{2} huen^{2}, ho^{3} hi^{3} zian^{2} jan^{2} tsá^{2}
má^{2}lɨ́^{2}juáh^{3} uá^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} jná^{13}?
35 Hi^{3} jáun^{2} Pilato né^{3}, ca^{3}juáh^{3} siáh^{3}:
—¿Hí^{1} lín^{3} jná^{13} tsá^{2} judío dúh^{1}? Quí^{1} tsá^{2} coh^{1} huen^{2} bíh^{1} hnú^{2}, la^{3}
má^{2}quionh^{3} tsá^{2} ná^{1}lín^{3} mi^{3}jmú^{3} joh^{1} tsú^{2} má^{2}lɨ́^{2}jɨenh^{3} hnú^{2} ñí^{1}con^{2} jná^{13}. ¿He^{3}
dá^{2} ca^{3}jmuh^{3} hnú^{2}?
36 Jáun^{2} ca^{3}ngáɨ^{3} siáh^{3} Jesús la^{3} lá^{2}:
—Ha^{3} tiá^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2} ho^{2} yáh^{3} jná^{13} jáɨ^{13}. Quí^{1} sá^{1}jmɨ́^{1} hi^{3} ho^{2} jná^{13} jáɨ^{13} ñí^{1}
hué^{21} lá^{2} dúh^{1}, hi^{3} jáun^{2} jmɨ́^{1} lɨ́^{13} bíh^{1} jmu^{3} tsá^{2} tionh^{2} jo^{3}uón^{32} jná^{13} hniéi^{2}, hi^{3}
jáun^{2} tiá^{2} jmɨ́^{1} jɨenh^{3} yáh^{3} tsú^{2} jná^{13} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} judíos tsá^{2} ná^{1}ñí^{1}. Tɨ^{3}la^{3} tiá^{2}
ñí^{1} lá^{2} ho^{2} yáh^{3} jná^{13} jáɨ^{13}.
37 Hi^{3} jáun^{2} Pilato né^{3} ca^{3}ngáɨ^{3} siáh^{3}:
—¿Hí^{1} jáun^{2} lín^{3} uá^{1} hnú^{2} re^{21}?
Jáun^{2} Jesús ca^{3}juáh^{3}:
—Lɨ́n^{3} bíh^{1} jná^{13} la^{3} cun^{3} má^{2}lɨ́^{2}juah^{21} hnú^{2} nɨ́^{2}. Jná^{13} dá^{2} ca^{3}lɨ^{3}zian^{2} ná^{1}, hi^{3}
cuan^{3} ná^{1} ñí^{1} hué^{21} lá^{2} hi^{3} hɨe^{13} ná^{1} jú^{1} tson^{2}. La^{3}jɨ́n^{32} bíh^{1} tsá^{2} haɨn^{21} tɨ^{3} con^{2}
jú^{1} tson^{2} náɨ^{32} la^{3} cun^{3} hi^{3} juah^{32} jná^{13}.
38 Jáun^{2} Pilato ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
—¿He^{3} dá^{2} jaun^{32} jú^{1} tson^{2}?

Má^{2}ma^{3}ngɨ́^{3} tsú^{2} Jesús
(Mateo 27:15-31; Marcos 15:6-20; Lucas 23:13-25)

Jáun^{2} jmɨ́^{1} má^{2}lɨ́^{2}juáh^{3} Pilato jáɨ^{13} nɨ́^{2} né^{3}, cua^{3}han^{3} siáh^{3} cheih^{32} hi^{3}
ca^{3}ñí^{1}lienh^{13} tsá^{2} judíos tsá^{2} ná^{1}ngɨh^{32} hí^{3}, hi^{3} ca^{3}ñí^{1}zeh^{1} dí^{2} la^{3} lá^{2}:
—Hí^{1} cáun^{2} yáh^{3} tso^{3} quioh^{21} tsá^{2} lá^{2} tiá^{2} choh^{1} jná^{13}.
39 Tɨ^{3}la^{3} hnoh^{2} né^{3} ná^{1}hëh^{3} chinh^{32} hi^{3} hniáuh^{32} lion^{1} jná^{13} jan^{2} tsá^{2} tson^{3}
tá^{1}la^{3} Jmɨ́^{1}hɨen^{1}; jáun^{2} né^{3} ¿hnáuh^{1} náh^{2} lion^{1} jná^{13} Re^{21} Juóuh^{32} hnoh^{2} tsá^{2}
judíos?
40 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}la^{3} jɨ́n^{32} bíh^{1} tsú^{2} ca^{3}tɨ́^{2} ca^{3}hóh^{32} hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:
—¡Jun^{3}juáh^{13} tsá^{2} nɨ́^{2} yáh^{3}! ¡Barrabás bíh^{1} lion^{1} nú^{2}!
Tɨ^{3}la^{3} Barrabás hí^{3} né^{3} jmɨ́^{1} lín^{3} jan^{2} tsá^{2} háɨn^{2} hian^{2} tsɨ́^{3} bíh^{1}.

19

1 Hi^{3} jáun^{2} jmɨ́^{1}jáun^{2} né^{3}, ca^{3}jmú^{3} Pilato héih^{32} hi^{3} jan^{3} tsú^{2} Jesús, hi^{3}
tsa^{3}quiú^{2} tsa^{3}pan^{2} tsú^{2}.
2 Jáun^{2} hliáu^{3} né^{3} ca^{3}jmú^{3} cáun^{2} chí^{2} lɨh^{32} hi^{3} ca^{3}tanh^{2} dí^{2} chí^{1} Jesús la^{3}juah^{21}
dúh^{1} cáun^{2} *có^{2}ron^{1}ná^{1} hi^{3} quioh^{21} jan^{2} tsá^{2} ho^{2} jáɨ^{13}, tɨ^{3}la^{3} hi^{3} jáun^{2} né^{3} jmɨ́^{1}
lɨ́^{3} cun^{3}quionh^{3} cuoh^{2} hmá^{2} ton^{2} bíh^{1}; hi^{3} ca^{3}quinh^{3} dí^{2} siáh^{3} cáun^{2} hmɨh^{32} zɨ́n^{13}
la^{3} cun^{3} hi^{3} qui^{3} quɨh^{32} jan^{2} tsá^{2} quien^{2}.

3 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³ma³janh³² tsú² ma³ quin³² ma³ jan³² ñí¹ cuá¹tón²¹ Jesús,
hi³ juáh³ la³ lá²:
—¡Cuɨ́¹ lɨ³quien² bíh¹ Re²¹ Juo¹³ tsá² *judíos!
Ca³la³ hi³ má²quí² má²jnó³² bíh¹ dí² hó¹ñí¹ tsú².
4 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² cua³han³ siáh³ Pilato hi³ ca³liéinh³² siáh³ tsá² ná¹ngɨh³² hí³
cheih³², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Sá¹nɨ́² jɨe³ náh², cuɨ́¹ chin²¹ jná¹³ tsú² tɨ³ cheih³² lá², hi³ jáun² lɨ³tsɨn² hnoh²
hi³ hí¹ cáun² yáh³ tso³ tiá² lin¹ choh¹ jná¹³ quioh²¹ tsá² lá².
5 Jmɨ́¹jáun² cua³han³ Jesús hi³ má²hun¹ chí² lɨh³² hi³ lɨ́³ cuoh² hmá² ton² chí¹,
hi³ quih³² siáh³ hmɨh³² zɨ́n¹³ jáun². Hi³ jáun² ca³juáh³ Pilato la³ lá²:
—¡Lá² zenh² tsú²!
6 Tɨ³la³ jmɨ́¹ ca³jɨ́en³² tsú² Jesús né³, jmɨ́¹jáun² ca³tɨ́² ca³hóh³² tsá² ná¹lɨ́n³
mi³jmú³ la³ má²quionh³ tsá²cuú² tsá²ta³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—¡Crei²¹ cuɨ́¹ taun¹ tsá² nɨ́²! ¡Crei²¹ cuɨ́¹ taun¹ tsá² nɨ́²!
Jáun² Pilato ca³juáh³:
—Jon¹ náh² tsú², hmóu³² náh² cuá²ton³ náh² tsú² crei²¹, quí¹ hí¹ cáun² yáh³
tso³ tiá² choh¹ jná¹³ quioh²¹ tsú².
7 Tɨ³la³ tsá² judíos né³, ca³juáh³:
—Jnoh¹ zia³² cáun² liei²¹ quiú¹³, hi³ jáun² la³ cun³ lɨ́³ liei²¹ jáun² quiú¹³ bíh¹
jnoh¹ ca³tɨn¹ tsá² nɨ́² jún³, quí¹ sa³ tsá² nɨ́² yáh³ má²ca³juáh³ hi³ lɨ́n³ Jon² Dió³².
8 Jmɨ́¹ ca³náɨ³² Pilato jáɨ¹³ nɨ́² né³, tɨ³ lɨ³mí¹ ca³ta³hú¹ cóh²¹ bíh¹ tsɨ́³.
9 Jáun² hen³ siáh³ ñéih³ ñí¹ta²¹ quioh²¹, hi³ ca³ngáɨh³ siáh³ Jesús la³ lá²:
—¿Hín² tɨ́h³ ñeh³ hnú²?
Tɨ³la³ Jesús né³ tiú²uú² hi³ ca³ngáɨ³ hí¹ cá² jon¹ yáh³.
10 Hi³ jáun² Pilato ca³juáh³:
—¿Hí¹ cónh³ tiá² ngáɨh¹ uá¹ hnú² ñí¹con² jná¹³? ¿Há¹ tiá² ñíh¹ hnú² hi³ jná¹³
ho² ná¹ jáɨ¹³ hi³ taun¹ ná¹ hnú² crei²¹, ho³lá²dá² hi³ liau¹ ná¹?
11 Jáun² Jesús ca³ngáɨ³ hi³ ca³juáh³:
—Hí¹ cáun² pí³ tiá² jmɨ́¹ zia³² yáh³ quián¹³ hnú² ñí¹con² jná¹³ sá¹jmɨ́¹ hi³ Dió³²
tiá² ca³cué³ hnú² jáɨ¹³ hi³ ñi³hauh³²; cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ tɨ³ jlánh¹ bí¹ jueh³²
tso³ ho² hnga² tsá² lɨ́²jɨenh³ jná¹³ ñí¹con² hnú² la³ cónh³ bí¹ hnú².
12 Hi³ jáun² la³ cun³ jmɨ́¹jáun² bíh¹ jlánh¹ ca³hnauh² Pilato tsɨ́³ he³ lánh³ rón³²
lɨ́¹³ lión³² dí² Jesús; tɨ³la³ tsá² judíos hí³ né³, ca³tɨ́² ca³hóh³² siáh³ hi³ ca³juáh³:
—¡Nɨ́¹juáh³ hi³ ca³lion¹ nú² tsá² nɨ́², jáun² tiú²uú² re² juónh³² yáh³ hnú²
quiúnh¹ *tsá² cuá¹lɨ́n³ mɨ³chí¹ juú² Roma! ¡Quí¹ lɨ³ua³ jan² tsá² juáh³ hi³ lɨ́n³
re²¹, tsá² la³ hí³ ná¹hniei²¹ bíh¹ quionh³ tsá² cuá¹lɨ́n³ hí³ mɨ³chí¹!
13 Jáun² jmɨ́¹ ca³náɨ³² Pilato jáɨ¹³ nɨ́² né³, ca³jmú³ héih³² hi³ chin¹³ tsú² Jesús
tɨ³ cheih³², hi³ jáun² ca³cuá³ ñí¹ hmá²sɨ¹ quien² quioh²¹, ñí¹ jáun² jmɨ́¹ téh²³
tsú² Gabata quionh³ jú¹ *hebreo, la³ cun³ niéih³ “Ñí¹ rá¹já²³ quɨ́n¹”.
14 Cua³hlau³ *Jmɨ́¹hɨ́en¹ bíh¹ jmɨ́¹jáun², hi³ jáun² ná¹jmu² tsú² hua³jan²¹ la³
cun³ hi³ lɨ³ hniáuh³²; míh¹ tiá² cun³ la³ nio¹ jñéɨ³ tɨ³ hú²niéɨ² jmɨ́¹ ca³juáh³ Pilato
ñí¹con² tsá² judíos hí³ la³ lá²:
—¡Lá² zenh² re²¹ juóuh³² náh²!
15 Tɨ³la³ tsá² hí³ né³ ca³tɨ́² ca³hóh³² bíh¹ hi³ ca³juáh³:

—Chin^{32} tsá^{2} ní^{2}, chin^{32} tsá^{2} ní^{2}; ma^{3}jan^{32} ñí^{1} taun^{3} crei^{21}.
Hi^{3} jáun^{2} Pilato ca^{3}juáh^{3} siáh^{3}:
—¿Hí^{1} lí^{13} ton^{1} jná^{13} crei^{21} re^{21} juóuh^{32} hnoh^{2} dúh^{1}?
Jáun^{2} tsá^{2} ná^{1}lín^{3} mi^{3}jmú^{3} ca^{3}juáh^{3} siáh^{3} la^{3} lá^{2}:
—Jí^{32}la^{3} jan^{2} tsá^{2} cuá^{1}lín^{3} mɨ^{3}chí^{1} bíh^{1} lín^{3} re^{21} juo^{13} jnoh^{1}, ha^{3} tiú^{2}uú^{2} hin^{2} zian^{2} yáh^{3} tsá^{2} siánh^{3}.
16 Jáun^{2} Pilato ca^{3}jɨenh^{3} cú^{2}jueh^{32} Jesús ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hí^{3} hi^{3} cu^{3}tsa^{32} cuí^{1} cha^{3}ton^{3} tsú^{2} cú^{2}jueh^{32} crei^{21}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}jón^{32} bíh^{1} tsá^{2} hí^{3} Jesús.

Má^{2}ton^{3} tsú^{2} Jesús crei^{21}
(Mateo 27:32-44; Marcos 15:21-32; Lucas 23:26-43)

17 Jmí^{1} má^{2}lɨ^{32} jáun^{2} né^{3}, cua^{3}han^{3} bíh^{1} Jesús hi^{3} quian^{32} crei^{21} quioh^{21}, hi^{3} ngau^{3} tɨ^{3} juɨ^{32} tsɨ^{3} máh^{3} ñí^{1} téh^{23} tsú^{2} “Máh^{3} Mú^{32} Chí^{1} Tsáu^{2}”, hi^{3} cun^{3}quionh^{3} jú^{1}jma^{2} *hebreo né^{3}, téh^{23} tsú^{2} “Gólgota”.
18 Ñí^{1} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}ton^{3} tsú^{2} Jesús crei^{21}. Ja^{3}bí^{1} ca^{3}ton^{3} tsú^{2} siáh^{3} crei^{21} cónh^{3}í^{1} gon^{3} tsáu^{2}, ma^{3} jan^{2} la^{3} cá^{2} jo^{21}, hi^{3} jáun^{2} chu^{3}jo^{2} né^{3} tón^{32} Jesús.
19 Jáun^{2} Pilato ca^{3}jmú^{3} héih^{32} hi^{3} tsa^{3}ton^{32} tsú^{2} huéh^{3} ta^{3} chí^{1} crei^{21} ñí^{1} tón^{21} jáun^{2} Jesús, hi^{3} juáh^{3} la^{3} lá^{2}: “Jesús Tsá^{2} Nazaret, Re^{21} Juo^{13} Tsá^{2} Judíos”.
20 Juóun^{32} bíh^{1} tsá^{2} judíos ca^{3}hí^{3} huéh^{3} jáun^{2}, quí^{1} ñí^{1} má^{2}janh^{2} can^{32} juú^{2} bíh^{1} ca^{3}ton^{3} tsú^{2} Jesús crei^{21}, hi^{3} huéh^{3} jáun^{2} né^{3} jmí^{1} lí^{3} cun^{3}quionh^{3} jú^{1}jma^{2} hebreo, jú^{1} *latín jɨ^{3} jú^{1} *griego ní^{2} siáh^{3}.
21 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} né^{3}, tsá^{2} ná^{1}lín^{3} mi^{3}jmú^{3} la^{3} má^{2}quionh^{3} tsá^{2} judíos tsá^{2} ná^{1}ñí^{1} ca^{3}záɨh^{3} Pilato la^{3} lá^{2}:
—Tiá^{2} jmí^{1} hniáuh^{21} yáh^{3} jmúh^{1} nú^{2} huéh^{3} hi^{3} juáh^{3}: “Re^{21} Juo^{13} Tsá^{2} Judíos”; tɨ^{3} re^{2} jmu^{3} huéh^{3} hi^{3} juáh^{3}: “Tsá^{2} Lá^{2} Juáh^{3} Hi^{3} Lín^{3} Re^{21} Juo^{13} Tsá^{2} Judíos”.
22 Tɨ^{3}la^{3} Pilato né^{3}, ca^{3}ngáɨ^{3} hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:
—Ní^{2} cuí^{1} lí^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}lí^{2}jmú^{32} jná^{13}.
23 Jáun^{2} jmí^{1} má^{2}lí^{2}ton^{3} jáun^{2} hliáu^{3} crei^{21} Jesús né^{3}, ca^{3}caun^{2} dí^{2} ha^{1} tsú^{2}, hi^{3} ca^{3}chin^{2} dí^{2} quiún^{3} tsoh^{3}, ma^{3} cáun^{2} quioh^{21} la^{3} ma^{3} jan^{2} hliáu^{3}. Jáun^{2} ca^{3}can^{3} tsú^{2} siáh^{3} hmɨh^{32} hu^{21} ñeh^{2}, tɨ^{3}la^{3} hmɨh^{32} jáun^{2} né^{3} tiá^{2} lin^{1} yáh^{3} ñí^{1} jmí^{1} hmɨ^{32}, cáun^{2} bíh^{1} jmí^{1} rá^{2}láɨn^{1} tá^{1} cáun^{2} chi^{3}cuú^{2} hi^{3} la^{3} tɨ^{3} há^{32}.
24 Jáun^{2} hliáu^{3} hí^{3} ca^{3}juónh^{3} má^{2}tún^{2} hmóu^{32} la^{3} lá^{2}:
—Ha^{3} tiá^{2} cáɨ^{13} yáh^{3} dí^{2}; tɨ^{3} re^{2} bíh^{1} chí^{13} dí^{2} jáɨ^{13} hi^{3} jáun^{2} neh^{21} hin^{2} tsánh^{2} joh^{13}.
La^{3} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}lɨ^{3}tí^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} rá^{1}juáh^{3} jáun^{2} ñí^{1} Sí^{2}, hi^{3} rá^{1}juáh^{3} la^{3} lá^{2}: “Ca^{3}tsáunh^{3} bíh^{1} tsú^{2} hán^{2} jná^{13}, hi^{3} ca^{3}chí^{2} tsú^{2} siáh^{3} jáɨ^{13} ca^{3}tɨ^{21} hmɨh^{32} quion^{21} ná^{1}”. La^{3} ní^{2} bíh^{1} ca^{3}jmú^{3} hliáu^{3} hí^{3}.
25 Có^{32} crei^{21} tón^{32} jáun^{2} Jesús né^{3} jmí^{1} zenh^{1} mí^{1}ziú^{13} tsú^{2} la^{3} má^{2}quionh^{3} tsá^{2}mɨ^{3} raɨnh^{21}; có^{32} jáun^{2} jmí^{1} zenh^{1} siáh^{3} Má^{2}réi^{3} ñí^{2}cuo^{2} Cleofas la^{3} má^{2}quionh^{3} Má^{2}réi^{3} tsá^{2} zian^{2} juú^{2} Magdalá.
26 Jáun^{2} jmí^{1} ca^{3}jíen^{32} Jesús mí^{1}ziú^{13}, la^{3} má^{2}quionh^{3} jan^{2} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2} tsú^{2} hi^{3} jmí^{1} zenh^{1} siáh^{3} có^{32} jáun^{2}, tsá^{2} jlánh^{1} jmí^{1} hnio^{3} tsú^{2} hí^{3}, jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} mí^{1}ziú^{13} la^{3} lá^{2}:
—Hnú^{2} mí^{1}, ní^{2} bíh^{1} zenh^{2} tsá^{2} lí^{13} jɨen^{1} nú^{2} la^{3}jmí^{1} jɨen^{1} nú^{2} jónh^{32}.
27 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} siáh^{3} tsá^{2} hen^{2} hí^{3} tɨ^{3} con^{2} dí^{2}:

—Jɨen¹ tiá³ tsá²mɨ³ ní̵² la³jmí̵¹ jɨen¹ nú² mí²ziúh².
Hi³ jáun² la³ cun³ jmí̵¹jáun² bíh¹ ca³jón³² tsá² hí³ Má²réi³ hñú¹³.

Jmí̵¹ jun¹ Jesús
(Mateo 27:45-56; Marcos 15:33-41; Lucas 23:44-49)

28 Jmí̵¹ má²lɨ³² jáun² né³, má²ñi³² bíh¹ Jesús hi³ la³jí̵³² bíh¹ má²ca³lɨ³tí³, hi³ jáun² ca³juáh³ la³ lá²:
—Jlánh¹ má²quiéin² tsɨn³².
Ca³juáh³ tsú² la³ ní̵², quí¹ hi³ jáun² lí̵¹³ lɨ³tí³ rón³² la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí² bíh¹.
29 Hi³ ñí¹ jáun² né³ jmí̵¹ zeh¹ cáun² tse³ hi³ dí¹canh² mu² mɨ³ uóun²jɨeh¹³ hi³ má²zéih¹ lí̵n²¹; hi³ jáun² ca³ma³jlɨh²¹ tsú² cáun² chí² náh² hɨnh²³ jmáɨ² quionh³ hi³ jáun², hi³ ca³di³chí³ dí² hná¹³ cáun² hmá²tiéi¹³ hi³ téh²³ tsú² hisopo, hi³ jáun² ca³hiéih³ dí² ho³ Jesús.
30 Jáun² Jesús ca³yenh³ mu² jáun²; jmí̵¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³juáh³ la³ lá²:
—La³jí̵³² bíh¹ má²ca³lɨ³tí³.
Hi³ jáun² jmí̵¹jáun² ca³quí̵h³² chí¹ hi³ ca³cua³ha³ tsí̵³.

Jan² hliáu³ hɨh³² ja¹ mɨ³hue¹³ Jesús quionh³ hmá² zunh²¹ quioh²¹

31 Né³² né³, jmáɨ¹ jáun² má² cua³hlau³ Jmí̵¹hí̵en¹ bíh¹, hi³ jáun² tsá² judíos tsá² ná¹ñí¹ tiá² ca³lɨ³hnió³ hi³ la³ má²ná¹tón²¹ jáun² tsá² hí³ crei²¹ tá¹la³ *jmáɨ¹ nio² tie³, quí¹ jmáɨ¹ jáun² dá² cáun² jmáɨ¹ jueh³² bíh¹. Hi³ jáun² ca³hiu³ ca³mí̵³ dí² ñí¹con² Pilato hi³ jmu³ tsú² héih³² hi³ tsa³jáu³ tsú² cú²jueh³² ta³ tsá² ná¹tón²¹ hí³ crei²¹, hi³ jáun² sión³² tsú² hla¹ má¹lɨ³² jáun².
32 Jáun² jmí̵¹jáun² já¹taunh²¹ siáh³ hliáu³, hi³ jáun² jmí̵¹ ca³cha³táunh¹ jáun², ca³jó³ ta³ tsá² chí¹tón²¹ la³ñí¹, jmí̵¹ lɨ²¹ jáun² ca³jó³ dí² siáh³ ta³ tsá² jan² hí³;
33 tɨ³la³ jmí̵¹ ca³ta³tonh¹ dí² ñí¹ chí¹tón²¹ Jesús má¹ná¹, jmí̵¹jáun² ca³jí̵e³ dí² hi³ má²hí¹jún¹ bíh¹ tsú², hi³ jáun² tiú²uú² ca³jó³ yáh³ dí² ta³ Jesús.
34 Tɨ³la³ cun³ jáun² ca³hí̵h³ bíh¹ jan² hliáu³ ja¹ mɨ³hue¹³ Jesús cun³quionh³ hmá² zunh²¹ quioh²¹, hi³ jáun² jmí̵¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³táɨn² jmɨ² jɨ³ jmáɨ² ní̵² siáh³.
35 Tsá² cha³² jáɨ¹³ lá² dá² hú¹tá¹ ca³jí̵e³ bíh¹, hi³ jáun² la³jí̵³² hi³ cha³² tsú² lí̵³ hú¹tá¹ jú¹ tson² bíh¹; ñi³² bíh¹ tsú² hi³ jú¹ tson² bíh¹ hleh³², hi³ jáun² hnoh² uá²jaɨ³² lí̵¹³ cháh¹³ cáun² honh².
36 Quí¹ la³ ní̵² dá² ca³lɨ³ hi³ jáun² lɨ³tí³ la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí² bíh¹, hi³ juáh³ jáun² la³ lá²: “Hí¹ cáun² yáh³ mú³² quioh²¹ tsú² tiá² jau³ tsáu²”.
37 Ja³bí¹ zia³² siáh³ cáun² ñí¹ rá¹juáh³ la³ lá²: “Jí̵en³² bíh¹ tsú² tsá² ca³hɨnh³”.

Jmí̵¹ já¹haun³ Jesús
(Mateo 27:57-66; Marcos 15:42-47; Lucas 23:50-56)

38 Jmí̵¹ má²lɨ³² jáun² né³, ngau³ Sé³² tsá² zian² juú² Arimatea hi³ ca³ñí¹mí̵² jáɨ¹³ ñí¹con² Pilato hi³ tsa³quión³² dí² hla¹ Jesús. Quí¹ Sé³² hí³ dá² jmí̵¹ lín³ bíh¹ tsá² hen² tɨ³ con² Jesús, uá¹jinh¹ ta³ conh¹ quí¹ cun³ñí¹ hi³ juénh² tsú² tsá² judíos tsá² ná¹ñí¹. Ca³cué³ bíh¹ Pilato jáɨ¹³, hi³ jáun² Sé³² né³ ca³ñí¹quión²¹ hla¹.
39 Ja³bí¹ Nicodemo tsá² ca³ñí¹lienh¹³ hí³ Jesús cáun² já¹niéi², ca³chó³² siáh³ hi³ quian³² míh¹ tiá² cun³ quiu³quia³hnɨ³² qui¹ló¹ no¹ má²ró³² hi³ lí̵³ cun³quionh³ háu² téh²³ tsú² mirra má²ná¹jan² quionh³ háu² téh²³ tsú² áloes.

40 Hi³ jáun² Sé³² hí³ quionh³ Nicodemo ca³cón³² hla¹ Jesús, hi³ jáun² ca³tsáɨnh³² dí² cáun² hmɨh³² jmuh³ tiáu² lɨ́³ quionh³ mí²ñi³² lino jmɨ́¹ má²lɨ́²jñéi³² dí² jáun² no¹ má²ró³² jáun², la³ cun³ rón³² hi³ ná¹ngɨ²³ jáun² tsá² judíos hi³ hón³² hla¹ la³ jáun².

41 Có³² ñí¹ cá¹taun³ jáun² Jesús crei²¹ jmɨ́¹ lɨ́³ cáun² ñí¹ jná¹ hmá² quioh²¹ tsáu², hi³ ñí¹ jáun² né³ jmɨ́¹ hó²¹ cáun² tá²hón³² hmaɨ²¹ ñí¹ hí¹ jan² hla¹ tiá² jmɨ́¹ má²ca³tanh² tsú².

42 Jáun² ñí¹ jáun² bíh¹ ca³hón³² tsú² cú²jueh³² hla¹ Jesús, quí¹hliá² tá²hón³² jáun² bíh¹ jmɨ́¹ zeh¹ ca³lá² ñí¹ má²janh², quí¹ cun³ñí¹ hi³ jmɨ́¹ má²ñí¹tsá² bíh¹ jmáɨ¹ hi³ jmu² tsú² hua³jan²¹ hi³ hniáuh³² jmáɨ¹ nio² tie³ quioh²¹ tsá² judíos.

20

Jmɨ́¹ ca³jenh¹³ Jesús
(Mateo 28:1-10; Marcos 16:1-8; Lucas 24:1-12)

1 Hi³ jáun² né³, jmɨ́¹ la³ñí¹ jmáɨ¹ hi³ ca³lɨ³liau³ sɨ́²ma¹ná¹, ta³ ná¹juan³² lɨ́n³² ñéi¹ Má²réi³ tsá² zian² juú² Magdalá ñí¹ hó²¹ tá²hón³² jáun²; tɨ³la³ jmɨ́¹ cá¹chó²¹ tsú² jáun² ñí¹ jáun² né³, ca³jɨ́e³ tsú² hi³ sa³ tiú²uú² dí¹jnáɨ²³ yáh³ ho³ tá²hón³² quɨ́n¹ hi³ jmɨ́¹ dí¹jnáɨ²³ jáun².

2 Jmɨ́¹jáun² ngah³ tsú² cú²hé² tɨ³ ñí¹ jmɨ́¹ cuá³ Sí¹mu²¹ Pé¹ quionh³ tsá² jan² hí³, tsá² jlánh¹ jmɨ́¹ hnio³ hí³ Jesús, hi³ ca³ñí¹zeh¹ dí² la³ lá²:

—La³ má²lɨ́²chin² bíh¹ tsú² Tɨ³² Juo¹³ dí² hñu³ tá²hón³², tiá² né¹ yáh³ ha³ dá² jinh¹ cuɨ́²ñí¹quion¹³ tsú² hla¹.

3 Hi³ jáun² Pé¹ né³, la³ má²quionh³ tsá² jan² hí³ ja³taunh²¹ ñí¹ hó²¹ tá²hón³².

4 Ca³la³ cú²hé² lɨ́n³² bíh¹ já¹taunh²¹ tsú² tá¹ gon³ cu³lɨ²¹, tɨ³la³ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ cú²hé² ngau³ tsá² jan² hí³ má¹ná¹, hi³ jáun² ca³chó³² chí¹ján³ ho³ tá²hón³² la³ cónh³ bíh¹ Pé¹.

5 Jáun² jmɨ́¹jáun² ca³jmú³ hí¹sian², hi³ ca³jáɨh³ ñí¹ tɨ³ ñéih³, jáun² ca³jɨ́e³ tsú² hmɨh³² tiáu² jáun² hi³ ná¹tsɨ²¹ ñí¹ jáun², tɨ³la³ tiá² hi³ yáh³ tsú² la³ tɨ³ ñéih³ má¹ná¹.

6 Tɨ³la³ jmɨ́¹ ca³chó³² Pé¹ né³, ca³la³ má²hún¹ la³ tɨ³ ñéih³ tá²hón³² bíh¹ ca³jmú³. Jáun² ja³bí¹ hí³ uá²jaɨ³² ca³jɨ́e³ hmɨh³² tiáu² hi³ ná¹tsɨ²¹ ñí¹ jáun².

7 Ja³bí¹ ca³jɨ́e³ tsú² siáh³ hmɨh³² hi³ jmɨ́¹ tsáɨh³ chí¹ Jesús. Tɨ³la³ hmɨh³² jáun² má¹ná¹, ha³ tiá² cu³tsa³² jmɨ́¹ nio¹ yáh³ quionh³ hmɨh³² hi³ jmɨ́¹ tsaɨnh³² tsú², cánh³ jmɨ́¹ nio¹ bíh¹ hi³ rá¹pan².

8 Jáun² ca³hi³ siáh³ uá²jaɨ³² tsá² cá²chó³² hí³ la³ñí¹ tɨ³ ñéih³ hi³ ca³jɨ́e³ siáh³ uá²jaɨ³² la³ cun³ hi³ má²lɨ³², hi³ jáun² ca³taunh³ ta²¹.

9 Quí¹ tiá² re² jmɨ́¹ má²ca³ngɨ¹³ yáh³ tsú² la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí², hi³ ca³tɨn¹ bíh¹ Jesús hi³ jenh¹³ ja¹ hla¹.

10 Jáun² jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ja³tanh²¹ bíh¹ tsá² hí³ hñú¹³.

Jesús má²jnia³² ñí¹con² Má²réi³ tsá² ja³ juú² Magdalá
(Marcos 16:9-11)

11 Tɨ³la³ Má²réi³ hí³ má¹ná¹, ca³ta³zanh¹ bíh¹ ho³ tá²hón³² hi³ dí¹ho², hi³ ta³ dí¹ho² jáun² né³ ca³jáɨh³ ñí¹ tɨ³ ñéih³.

12 Jmɨ́¹jáun² ca³jɨ́en³² tsú² gon³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ ná¹quih³² hmɨh³²
tiáu², hi³ ná¹tsɨn¹ ñí¹ jmɨ́¹ rá²tsɨn² jáun² Jesús; jan² jmɨ́¹ cuá¹tón²¹ ñí¹ jmɨ́¹ lɨ́³
ta³ chí¹, hi³ cónh³ siáh³ jan² jmɨ́¹ cuá¹tón²¹ ñí¹ jmɨ́¹ lɨ́³ ta³ ta³.
13 Tsá² hí³ né³ ca³ngáɨ³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—¿He³ lɨ³, jáun² uoh³² hnú² né³ tsá²mɨ³?
Jáun² Má²réi³ hí³ ca³ngáɨ³:
—Quí¹hliá² la³ má²lɨ́²chin² bíh¹ tsáu² Tɨ³² Juóu³² jná¹³, hi³ tiá² ño¹ jná¹³ ha³
jinh¹ má²cuɨ́²ñí¹quion¹³ tsú² hla¹.
14 Cun³ dí¹juáh²³ la³ nɨ́² bíh¹ tsú² jmɨ́¹ ca³jinh³ tɨ³ cu³hna²¹, hi³ jáun² ca³jɨ́e³ hi³
zenh² Jesús ñí¹ jáun²; tɨ³la³ tiá² ca³lɨ³tsɨn² yáh³ tsú² hi³ Jesús bíh¹ la³ Tsá² hí³.
15 Hi³ jáun² Jesús ca³ngáɨ³ ñí¹con² tsú² la³ lá²:
—¿He³ láɨh³² sa³ uoh³² hnú² né³ tsá²mɨ³? ¿Hin² dá² hnah²³ hnú²?
Tɨ³la³ hí³ dí² né³ jmɨ́¹ lɨ́n²³ hi³ tsá² jmu² hua³hí¹³ ja¹ hmá² jáun² bíh¹ tsá² hí³,
hi³ jáun² ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Hnú² tsá²ñuh², nɨ́¹juáh³ hnú² bíh¹ cua³chin³² nú² hla¹, jáun² juah²¹ tiá³ ha³
jinh¹ cuɨ́²ñí¹quion¹³ nú², jáun² ñí¹cón²¹ jná¹³.
16 Jáun² ca³juáh³ Jesús:
—¡Má²réi³!
Jáun² ca³jinh³ dí² tɨ³ ñí¹ hó²¹ñí¹ tsú² hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá² cun³quionh³
jú¹jma² *hebreo:
—¡Raboni! (hi³ hnió³ juáh³ “Tɨ³²”).
17 Jáun² Jesús né³ ca³juáh³:
—Tú³ tín² tán² jná¹³, quí¹ tiá² má²cuá²ñíh¹ yáh³ jná¹³ ñí¹ cuá³ Ñuh³². Tɨ³la³
cuánh², cuá²zéih³ tsá² renh² jná¹³ hi³ ñih²¹ jná¹³ tɨ³ ñí¹ cuá³ Ñuh³², Tsá² lɨ́n³ hí³
siáh³ Ñeh² hnoh²; ñih²¹ jná¹³ tɨ³ ñí¹con² Dió³² Juóu³² jná¹³, Tsá² lɨ́n³ siáh³ Dió³²
Juóuh³² hnoh².
18 Hi³ jáun² Má²réi³ hí³ né³ ngah³, hi³ ñí¹zeh¹ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú², hi³
ca³ñí¹juah²¹ hi³ má²lɨ́²jɨ́en³² dí² Tɨ³² Juo¹³, jɨ³ hi³ ca³chá³ dí² siáh³ la³ cun³ hi³
ca³juáh³ tsú² jáun².

Jesús má²jnia³² ñí¹con² tsá² haɨn²¹ tɨ³ con²
(Mateo 28:16-20; Marcos 16:14-18; Lucas 24:36-49; 1 Corintios 15:5-7)

19 Jmɨ́¹ ca³zɨ³² hi³ la³ñí¹ jmáɨ¹ hi³ ca³lɨ³liau³ sɨ́²ma¹ná¹ jáun² né³, jmɨ́¹ ná¹ngɨh³²
tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² cáun² ñéih³, hi³ má²dí¹jnaɨ³² tiá³ ho³hñú¹³ cun³ñí¹
hi³ juénh² tsú² tsá² *judíos tsá² ná¹ñí¹. Tɨ³la³ Jesús né³, hi³ bíh¹ ñéih³ hi³
ca³náu² chu³jo² ñí¹ tionh¹ tsá² hí³, hi³ ca³záɨh³ dí² tsú² la³ lá²:
—¡Cuɨ́¹ zian² náh² cáun² hi³ re² hi³ tɨn²!
20 Jmɨ́¹ má²lɨ́²juáh³ jáun² la³ nɨ́² tsú² ca³hɨ́e³ cuo² la³ má²quionh³ ñí¹ ja¹hɨ́h¹
ja¹ mɨ³hue¹³. Hi³ jáun² tsá² hí³ né³ ca³lɨ³ hiún² lɨ́n³² tsɨ́³ jmɨ́¹ ca³jɨ́en³² Tɨ³² Juo¹³.
21 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³juáh³ siáh³ Jesús la³ lá²:
—¡Cuɨ́¹ zian² náh² cáun² hi³ re² hi³ tɨn²! La³jmɨ́¹ ca³ze³ jná¹³ Ñuh³², la³ jáun²
bíh¹ má²zei²¹ jná¹³ hnoh².
22 Jmɨ́¹jáun² ca³jie³ dí² ñí¹ quioh²¹ tsá² hí³, hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Hen³ náh² Jmɨ́²chí³ Chun¹.

23 Nɨ́¹juáh³ tsá² hin¹³ hnoh² tso³ quioh²¹, jáun² hin³ bíh¹ tsáu¹³ tsú²; hi³
nɨ́¹juáh³ tsá² tiá² hin¹³ náh² tso³ quioh²¹ né³, jáun² la³ má²ná¹ren² jáun² bíh¹
tsú² tsáu¹³ lɨ́¹³.

Tú¹ma²¹ dí¹jɨ́en³² Jesús hi³ má²ca³jenh¹³

24 Tɨ³la³ Tú¹ma²¹ má¹ná¹, jan² tsá² quian³tun³ hí³, tsá² jmɨ́¹ téh²³ tsú² hí³ dún²
gon³, tiá² jmɨ́¹ cuá³ yáh³ quionh³ tsá² ñí¹ hná¹ jáun² jmɨ́¹ ca³ma³jnia³² jáun²
Jesús.
25 Jáun² ca³záɨh³ tsá² ñí¹ hná¹ jáun² Tú¹ma²¹ la³ lá²:
—Má²ca³neh²¹ bíh¹ jnoh¹ Tɨ³² Juo¹³ dí².
Tɨ³la³ Tú¹ma²¹ má¹ná¹, ca³juáh³ la³ lá²:
—Ha³ tiá² lɨ́¹³ yáh³ taunh²¹ jná¹³ ta²¹ nɨ́¹juáh³ ta³ tiá² má²lɨ́²jɨ́e³² jná¹³ cuo²
tsú² ñí¹ ca³tóh³ pa³², hi³ loh²¹ jná¹³ siáh³ zeih²¹ uón²¹ ñí¹ ca³tóh³ jáun² pa³², jɨ³
hi³ cuoh²¹ jná¹³ siáh³ ñí¹ ja¹hɨ́h¹ jáun² quioh²¹ tsú².
26 Jmɨ́¹ la³ má²jña³ jmáɨ¹ jáun² né³, ca³ngɨh³² siáh³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con²
Jesús cáun² ñéih³, jáun² jmɨ́¹jáun² bíh¹ jmɨ́¹ má²tso² Tú¹ma²¹ ja¹ tsá² hí³. Hi³
jáun² uá¹jinh¹ jmɨ́¹ dí¹jnaɨ³² siáh³ tiá³ ho³ hñú¹³, cu³ jáun² ca³hi³ bíh¹ Jesús ñéih³
hi³ ca³náu² chu³jo² ja¹ ñí¹ tionh¹ tsá² hí³ hi³ ca³juáh³:
—Cuɨ́¹ zian² náh² cáun² hi³ re² hi³ tɨn².
27 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³záɨh³ tsú² Tú¹ma²¹:
—Sá¹nɨ́² jɨe³ uón³² jná¹³, loh³ zeih²¹ cuonh², cuɨ́¹ já² siáh³ cuonh² nú² hi³
cuóh¹³ nú² já¹ mɨ³hué³² jná¹³. Ha³ lɨ́²uú² cuɨ́¹ lɨ́n³ nú² jan² tsá² tiá² ta²¹ haɨh²¹,
tɨ³ re² cuɨ́¹ lɨ́n³ nú² tsá² nio² cáun² tsɨ́³ bíh¹.
28 Jáun² Tú¹ma²¹ ca³ngáɨ³ la³ lá²:
—¡Hnú² Tɨ³² jɨ³ Dió³² Juóu³² jná¹³!
29 Hi³ jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús:
—Tú¹ma²¹, ta³né³² dá² má²táunh²³ hnú² ta²¹ quí¹hliá² hi³ má²lɨ́²jɨe¹ bíh¹ hnú²
jná¹³. Jlánh¹ jmɨ́¹ ren² nɨ́¹juáh³ tsá² taunh³² ta²¹ uá¹jinh¹ ta³ tiá² má²lɨ́²jɨ́e³.

He³ ca³tɨ²¹ hi³ ca³lɨ³ sí² lá²

30 Hliáun³ lɨ́n³² bíh¹ li²¹ hi³ lɨ́³ hua³jueh³² ca³jmú³ Jesús ñí¹ hná¹ nɨ́² ñí¹ ta³ ñí¹
tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con², hi³ tiá² rá¹tioh³ yáh³ ñí¹ sí² lá².
31 Tɨ³la³ la³ cun³ hi³ má²rá¹tioh³ lá² má¹ná¹, má²rá¹tioh³ quí¹ hi³ jáun² táunh¹³
hnoh² ta²¹ hi³ Jesús bíh¹ lɨ́n³ Cristo Jon² Dió³², jɨ³ hi³ jáun² lɨ́¹³ zian² náh² siáh³
hi³ hmaɨ²¹ nɨ́¹juáh³ hi³ tanh²³ náh² tsú² ta²¹.

21

Jesús má²jnia³² ñí¹con² quiaun³ tsá² haɨn²¹ tɨ³ con²

1 Jmɨ́¹ lɨ́¹cáɨn² jáun² ca³ma³jnia³² siáh³ Jesús ñí¹con² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con²,
can³² jmáɨ² lɨ́¹ ná¹ho³ ñí¹ téh²³ tsú² Tiberias. Jmɨ́¹ ca³ma³jnia³² tsú² jáun², lɨ³ la³
lá²:
2 Jmɨ́¹jáun² jmɨ́¹ tionh¹ Sí¹mu²¹ Pé¹ cu³tsa³² quionh³ Tú¹ma²¹ tsá² téh²³ tsú²
hí³ dún² gon³, Natanael tsá² zian² juú² Caná hɨ́n¹³ tɨ³ Galilea, tá¹ gon³ tsá¹ jon²
Zebedeo nɨ́², la³ má²quionh³ gon³ tsá² ñí¹ hná¹ jáun², tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² Jesús.
3 Jáun² Sí¹mu²¹ Pé¹ ca³záɨh³ tsá² hí³ la³ lá²:
—Cuɨ́¹ ñí¹zánh²¹ jná¹³ jáh³ jmáɨ².

Jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} né^{3} ca^{3}ngáɨ^{3}:
—Ja^{3}bí^{1} jnoh^{1} uá^{2}jaɨ^{32} tsáu^{13} quiúnh^{1} hnú^{2}.
Ja^{3}taunh^{21} bíh^{1} tsú^{2} hi^{3} ca^{3}taunh^{3} cáun^{2} mu^{2}, tɨ^{3}la^{3} já^{1}niéi^{2} jáun^{2} ha^{3} tiá^{2} jáh^{3} ca^{3}jáun^{3} hí^{1} cu^{3} hlá^{2} cu^{3} ní^{2} yáh^{3} tsú^{2}.
4 Jmɨ́^{1} má^{2}já^{2}jnia^{2} jáun^{2} né^{3} ca^{3}ñí^{1}náu^{2} Jesús can^{32} jmáɨ^{2}, tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2} tsú^{2} né^{3}, tiá^{2} jmɨ́^{1} lɨ́^{2}tsɨn^{2} yáh^{3} hi^{3} hí^{3} bíh^{1} dí^{2} zenh^{2} ñí^{1} jáun^{2}.
5 Jáun^{2} Jesús ca^{3}ngáɨ^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hí^{3}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:
—Hnoh^{2} tsá^{1}ñú^{1}, ¿má^{1}ca^{3}jáun^{3} ca^{3}lá^{2} jáh^{3}?
Jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} né^{3} ca^{3}ngáɨ^{3}:
—Hí^{1} jan^{2} yáh^{3} jáh^{3} tiá^{2} má^{2}ca^{3}jáun^{3}.
6 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}juáh^{3} Jesús la^{3} lá^{2}:
—Ñéih^{1} dú^{1} tiá^{3} hmá^{3} tɨ^{3} jo^{21} cuá^{2} chu^{21} mu^{2} nɨ́^{2} quián^{13} neh^{21}; jáun^{2} sá^{1}nɨ́^{2} jɨeh^{21} náh^{2}, jáun^{3} bíh^{1} jáh^{3}.
Ca^{3}jmú^{3} bíh^{1} tsú^{2} la^{3} jáun^{2} jmɨ́^{1} ca^{3}jmú^{3}; jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}la^{3} hí^{1}juáh^{3} tiú^{2}uú^{2} jmɨ́^{1} tióh^{32} bíh^{1} tsú^{2} hi^{3} chí^{13} hmá^{3} jáun^{2} chu^{3} jmáɨ^{2} quí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} juóun^{32} lɨ́n^{32} bíh^{1} jáh^{3} jmáɨ^{2} má^{2}tiáunh^{1} hñu^{3} hmá^{3} jáun^{2}.
7 Hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} jlánh^{1} jmɨ́^{1} hnio^{3} hí^{3} Jesús né^{3}, ca^{3}záɨh^{3} Pé^{1} la^{3} lá^{2}:
—¡Já^{2} Tɨ^{32} Juo^{13} bíh^{1} dí^{2} nɨ^{32}!
La^{3} cun^{3} jmɨ́^{1} ca^{3}náɨ^{32} jáun^{2} bíh^{1} Sí^{1}mu^{21} Pé^{1} hi^{3} Tɨ^{32} Juo^{13} bíh^{1} dí^{2} lánh^{3} hí^{3}, hi^{3} jáun^{2} má^{2}ta^{21} ca^{3}quɨh^{3} ha^{1}, (quí^{1} jmɨ́^{1} dí^{1}láun^{3} bíh^{1} tsú^{2}), hi^{3} jáun^{2} ca^{3}háɨn^{3} chu^{3} jmáɨ^{2} hi^{3} ca^{3}ra^{3}tsɨ^{32} jmáɨ^{2}.
8 Tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} ñí^{1} hná^{1} jáun^{2} né^{3} ja^{3}tanh^{21} bíh^{1} tɨ^{3} can^{32} jmáɨ^{2} cun^{3}quionh^{3} mu^{2}, hi^{3} hí^{1}cuounh^{32} hmá^{3} ta^{3} tiáunh^{1} jáun^{2} jáh^{3} jmáɨ^{2}, quí^{1} cun^{3} tun^{3} nio^{2} hñá^{3}láu^{3} lɨ́^{2} bíh^{1} jéi^{32}í^{1} jmɨ́^{1} tí^{3} ñí^{1} jmɨ́^{1} tsɨ^{32} mu^{2} hi^{3} la^{3} tɨ^{3} jenh^{3} jmáɨ^{2}.
9 Hi^{3} jmɨ́^{1} ca^{3}cha^{3}tánh^{1} tsú^{2} jáun^{2} can^{32} jmáɨ^{2} né^{3}, ca^{3}son^{2} hñu^{3} mu^{2}, jáun^{2} ca^{3}jíe^{3} tsú^{2} hi^{3} má^{2}ná^{1}cau^{21} sɨ́^{2}, hi^{3} má^{2}rá^{1}tsɨn^{2} jan^{2} jáh^{3} jmáɨ^{2} ñí^{1} sɨ́^{2} la^{3} má^{2}quionh^{3} ca^{3}lá^{2} *hí^{3} cuú^{2}miih^{21}.
10 Jáun^{2} Jesús ca^{3}juáh^{3}:
—Quian^{32} jan^{2} gon^{3} jáh^{3} cun^{3} ca^{3}jáun^{3} náh^{2} nɨ́^{2}.
11 Jáun^{2} Sí^{1}mu^{21} Pé^{1} ca^{3}uú^{3} siáh^{3} hñu^{3} mu^{2}, hi^{3} ca^{3}cuonh^{3} hmá^{3} tɨ^{3} ñí^{1} quiéin^{2} jenh^{3} jmáɨ^{2}. Ca^{3}la^{3} hi^{3} canh^{2} bíh^{1} hmá^{3} jáun^{2} hi^{3} tiáunh^{1} hñá^{3}láun^{3} tsɨ^{21} tu^{3}la^{3}quia^{3}hnɨ^{2} hñú^{2}; tɨ^{3}la^{3} uá^{1}jinh^{1} juóun^{32} lɨ́n^{32} jáh^{3} jmɨ́^{1} tiáunh^{1}, cu^{3} jáun^{2} tiá^{2} ca^{3}cáɨ^{2} bíh^{1} hmá^{3}.
12 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}juáh^{3} Jesús:
—Ñá^{2}táunh^{1} náh^{2} ñá^{2}jmú^{13} má^{32}.
Hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tsá^{2} hí^{3} tiá^{2} lɨ́^{1} ca^{3}chá^{3} tiá^{3} tsɨ́^{3} hi^{3} nga^{3} hi^{3} hin^{2} tsánh^{2} hí^{3} dí^{2}, quí^{1} jmɨ́^{1} má^{2}ca^{3}lɨ^{3}tsɨn^{2} bíh^{1} tsú^{2} hi^{3} Tɨ^{32} Juo^{13} bíh^{1} tsú^{2} hí^{3}.
13 Jáun^{2} ca^{3}ja^{3}janh^{32} Jesús hi^{3} ca^{3}can^{3} ná^{1} hí^{3} cuú^{2}miih^{21} jáun^{2} hi^{3} ca^{3}tsóh^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hí^{3}, ja^{3}bí^{1} la^{3} jáun^{2} ca^{3}can^{3} tsú^{2} siáh^{3} jáh^{3} má^{2}caun^{32} hí^{3} hi^{3} ca^{3}tsóh^{3} siáh^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hí^{3}.
14 Hi^{3} nɨ́^{2} bíh^{1} ñí^{1} má^{2}hnaɨh^{32} jéin^{32} hi^{3} ca^{3}ma^{3}jnia^{32} Jesús ñí^{1}con^{2} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2} jmɨ́^{1} má^{2}ca^{3}jenh^{13} jáun^{2} ja^{1} hla^{1}.

Jesús liéinh^{32} Sí^{1}mu^{21} Pé^{1}

15 Jmɨ́^{1} má^{2}lɨ́^{2}jmú^{3} tsú^{2} jáun^{2} má^{32} hú^{2}niéi^{2} né^{3}, ca^{3}ngáɨ^{3} Jesús ñí^{1}con^{2} Sí^{1}mu^{21} Pé^{1}:

—Hnú² Sí¹mu²¹ jon² Juan², ¿hí¹ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ hnau³ nú² jná¹³ la³ cónh³ bíh¹ tsá² nɨ́²?
Jáun² Pé¹ né³ ca³ngáɨ³:
—Ján³ Tɨ³², ñíh¹ bíh¹ hnú² hi³ hnau³ jná¹³.
Jáun² Jesús ca³juáh³ siáh³:
—Nɨ́¹juáh³ la³ jáun², jmu³ hnú² hua³hí¹³ *já¹ziáh² míh¹ joh² jná¹³.
16 Jáun² ca³ngáɨ³ tsú² siáh³ ñí¹ má²tɨ³² tenh³ jéin³² hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Hnú² Sí¹mu²¹ jon² Juan², ¿hnau¹³ nú² jná¹³?
Jmɨ́¹jáun² ca³juáh³ siáh³ Pé¹ la³ lá²:
—Ján³ Tɨ³², ñíh¹ bíh¹ hnú² huen² hi³ hnau³ bíh¹ jná¹³.
Hi³ jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús:
—Hi³ jáun² jmu³ hua³hí¹³ já¹ziáh² joh² jná¹³.
17 Jáun² ca³ngáɨ³ tsú² siáh³ ñí¹ má²hnaɨh³² jéin³²:
—Hnú² Sí¹mu²¹ jon² Juan², ¿hnau¹³ hnú² jná¹³?
Hi³ jáun² jmɨ́¹jáun² jlánh¹ hlah³ ca³niau²¹ tsɨ́³ Pé¹, quí¹hliá² sa³ hnɨ³² jéin³² máh³ má²tɨ³² hi³ nga² tsú² ñí¹con² dí² nɨ́¹juáh³ hi³ tson² hnio³ dí² tsú²; hi³ jáun² ca³juáh³ la³ lá²:
—Tɨ³², la³jɨ́³² bí¹ ñíh¹ hnú². Ñíh¹ bíh¹ hnú² hi³ cu³tí³ hnau³ bíh¹ jná¹³.
Hi³ jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús la³ lá²:
—Jáun² jmu³ hnú² hua³hí¹³ já¹ziáh² joh² jná¹³ jaun³².
18 Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnú², hi³ tá¹la³ jmɨ́¹ tsá¹ñú¹ nú², jmɨ́¹ quɨ́h²³ nú² hanh² hi³ jáun² jmɨ́¹ cuóh²³ nú² lɨ³ua³ cáun² ñí¹ hnáuh² nú² cuóh¹³ huen²; tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ nɨ́¹ má¹tɨ³ ñí¹ má²lin¹ nú² má¹ná¹, hnú² dá² cáun² má²ñéih¹ cuonh² bíh¹, tsá² siánh³ bíh¹ quieh³ hnú² hanh², jɨ³ hi³ jau³ tsú² siáh³ cáun² ñí¹ tiá² hnáuh² nú² cuóh¹³.
19 Cun³quionh³ jáɨ¹³ nɨ́² ca³jmú³ Jesús lin¹ he³ lánh³ rón³² jún³ Pé¹, hi³ jáun² cun³quionh³ la³ jáun² bíh¹ ma³quien² tsú² Dió³². Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³juáh³ Jesús:
—¡Ña³² cu³hna³² jná¹³!

Jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² jlánh¹ jmɨ́¹ hnio³ hí³ Jesús

20 Jáun² né³, jmɨ́¹ ca³jinh³ Pé¹ tɨ³ cu³hna²¹ ca³jɨ́e³ hi³ cuá¹ja³² tsá² jlánh¹ jmɨ́¹ hnio³ hí³ Jesús, tsá² jmɨ́¹ cuá³ hí³ cu³héin¹ Jesús jmɨ́¹ ca³niéi² hi³ ca³jmú³ tsú² jáun² má³², tsá² ca³juáh³ hí³ ñí¹con² Jesús la³ lá²: “Tɨ³², ¿hin² tsánh² tsa³jɨenh³ hnú²?”
21 Hi³ jáun² jmɨ́¹ ca³jɨ́en³² Pé¹ tsá² hí³ né³, ca³juáh³:
—Tɨ³², hi³ ñí¹con² tsá² nɨ́² né³, ¿he³ lɨ́¹³?
22 Jáun² Jesús ca³ngáɨ³ la³ lá²:
—Nɨ́¹juáh³ hnó³² jná¹³ hi³ tsá² nɨ́² zian² ca³la³ tɨ³ ñí¹ cuanh²¹ ná¹, ¿he³ dá² ca³tɨn¹ hnú² dúh¹? Ñí¹ jɨ́²¹la³ hnú² ña³² cu³hna³² jná¹³ bíh¹.
23 La³ cun³ jmɨ́¹jáun² já¹ngɨ³ jáɨ¹³ jáun² ja¹ tsá² raɨnh²¹ tsú² ñí¹ hná¹ jáun² hi³ tsá² jlánh¹ hnio³ hí³ Jesús néh¹ tiá² jún³. Tɨ³la³ tiá² ca³juáh³ yáh³ Jesús hi³ tsá² hí³ tiá² jún³, quí¹ la³ lá² bíh¹ ca³juáh³ tsú²: “Nɨ́¹juáh³ hi³ hnó³² jná¹³ hi³ zian² tsú² ca³la³ tɨ³ ñí¹ cuanh²¹ ná¹, ¿he³ dá² ca³tɨn¹ hnú²?”
24 Hnga² bíh¹ tsá² jlánh¹ hnio³ hí³ Jesús cha³² jáɨ¹³ tioh³ sí² lá², jɨ³ hi³ ca³jmú³ tsú² siáh³ sí². Hi³ jáun² né¹ jnoh¹ hi³ jú¹ tson² bíh¹ hleh³² tsú².

25 Zia^{32} bíh^{1} siáh^{3} hliáun^{3} lḯn^{32} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} Jesús ñí^{1} hná^{1} nɨ́^{2}, hi^{3} sá^{1}jmɨ́^{1} hi^{3} tóh^{32} tsú^{2} ñí^{1} sí^{2} ma^{3} quin^{32} ma^{3} caun^{32} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} jáun^{2}, len^{3} jná^{13} hi^{3} ca^{3}la^{3} hí^{1}juáh^{3} tá^{1} cáun^{2} hngá^{1}máh^{3} yáh^{3} tiá^{2} jmɨ́^{1} heih^{21} sí^{2} hi^{3} jmɨ́^{1} lɨ́^{13} jmu^{3} tsú^{2}. [Cu^{3} nɨ́^{2} bíh^{1} tí^{3} jáɨ^{13}.]

Ta^{21} Hi^{3} Ca^{3}jmú^{3} Tɨ^{32} Tsá^{2} Quian^{32} Jë^{1} Dió^{32}

1 Hnú^{2} reh^{2} Tíoh^{3}, sí^{2} la^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}cué^{3} jná^{13} hnú^{2}, ñí^{1} jáun^{2} ca^{3}chá^{3} jná^{13}
la^{3}jɨ́^{32} la^{3} cun^{3} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} Jesús, jɨ^{3} hi^{3} ca^{3}ma^{3}ta^{2} tsú^{2} nɨ́^{2} siáh^{3} la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1}
ca^{3}ma^{3}liáu^{32} tsú^{2} tá^{13},
2 hi^{3} ca^{3}la^{3} tɨ^{3} ñí^{1} ngah^{21} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}. Ñeh^{2} bíh^{1} hi^{3} tsánh^{32} tsú^{2} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2},
ca^{3}la^{3} cun^{3}quiéinh^{1} Jmɨ́^{2}chí^{3} Chun^{1} ca^{3}ma^{3}tɨn^{2} tsú^{2} *tɨ^{32} tsá^{2} quian^{32} jë^{1} Dió^{32},
tsá^{2} ca^{3}quianh^{3} tsú^{2} hí^{3} jmɨ́^{1}tin^{2}.
3 Jmɨ́^{1} má^{2}jun^{2} tsú^{2} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}ma^{3}jnia^{32} hliáun^{3} jéin^{32} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hí^{3} hi^{3}
tson^{2} bíh^{1} zian^{2} dí^{2}, hi^{3} má^{2}ca^{3}jenh^{13}. Tá^{1}la^{3} ca^{3}ngɨ́^{3} tsú^{2} jáun^{2} tu^{3}ló^{32} jmáɨ^{1}
jmɨ́^{1} má^{2}ca^{3}jenh^{13} jáun^{2}, hú^{1}tá^{1} ca^{3}ma^{3}jnia^{32} tsú^{2} hiú^{2} cuóh^{32} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hí^{3},
hi^{3} ca^{3}hɨ́e^{3} tsú^{2} siáh^{3} ha^{3} lánh^{3} rón^{32} lɨ́^{13} tónh^{32} tsáu^{2} jo^{3}cuo^{2} Dió^{32}.

Jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}juáh^{3} Jesús jmɨ́^{1} ngah^{21} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}

4 Jáun^{2} ca^{3}chó^{32} jmáɨ^{1} hi^{3} ca^{3}ngɨh^{32} siáh^{3} Jesús quionh^{3} tsá^{2} hí^{3}, jmɨ́^{1}jáun^{2}
ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} tsú^{2} hi^{3} tiá^{2} má^{2}lɨ́^{13} huén^{32} tsú^{2} já^{1} juú^{2} Jerusalén. Hi^{3} ca^{3}juáh^{3}
la^{3} lá^{2}:
—Ján^{1} náh^{2} tín^{2} tá^{1}la^{3} lɨ^{3}tí^{3} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} jáun^{2} Ñuh^{32} jná^{13}, la^{3} cun^{3} jáɨ^{13}
hi^{3} má^{2}cá^{2}juáh^{32} jná^{13} jáun^{2}.
5 Tson^{2} bíh^{1} hla^{1} Juan^{2} ca^{3}zion^{3} tsáu^{2} jmáɨ^{2} cun^{3}quionh^{3} jmɨ́^{2} jma^{3}, tɨ^{3}la^{3}
tsa^{3}háu^{2} yó^{32} nɨ́^{2} má^{1}ná^{1}, hí^{3} Jmɨ́^{2}chí^{3} Chun^{1} hñu^{3} honh^{2} náh^{2}, má^{1}jáun^{2} bíh^{1}
má^{2}cáun^{3} náh^{2} jmáɨ^{2} cun^{3}quionh^{3} Jmɨ́^{2}chí^{3} Chun^{1} joh^{1} Dió^{32}.

Jesús tsánh^{32} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}
(Mateo 28:18-20; Marcos 16:15-18; Lucas 24:47-48; Juan 20:21-22)

6 Jáun^{2} tsá^{2} jmɨ́^{1} tionh^{1} hí^{3} quionh^{3} Jesús ca^{3}ngáɨh^{3} Jesús, hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
—Tɨ^{32}, ¿hí^{1} má^{2}ta^{21} jmúh^{13} hnú^{2} hi^{3} lɨ^{3} chín^{1} siáh^{3} hué^{32} *Israel, juú^{2}co^{1} dí^{2}
lá^{2}, la^{3}jmɨ́^{1} jmɨ́^{1} chín^{1} jáun^{2} jmɨ́^{1}tin^{2}?
7 Jáun^{2} Jesús né^{3} ca^{3}juáh^{3}:
—Tiá^{2} ca^{3}tɨn^{1} yáh^{3} hnoh^{2} hi^{3} lɨ^{3} ñíh^{13} hín^{2} jmáɨh^{1} ca^{3}tón^{3} Dió^{32} Jméi^{2} dí^{2} hi^{3}
lɨ́^{13} la^{3} jáun^{2}, quí^{1} jɨ́^{32}la^{3} hnga^{2} hí^{3} bíh^{1} ca^{3}tɨn^{1} ñi^{32}.
8 Tɨ^{3}la^{3} nɨ́^{1} má^{1}cuán^{2} jáun^{2} Jmɨ́^{2}chí^{3} Chun^{1} hi^{3} tá^{1}cua^{13} hñu^{3} honh^{2} náh^{2} né^{3},
má^{1}jáun^{2} bíh^{1} lɨ^{3} pin^{3} náh^{2}. Má^{1}jáun^{2} má^{2}lɨ́^{13} huen^{13} náh^{2} hi^{3} cuá^{1}hléh^{1} hi^{3}
ca^{3}tɨn^{1} jná^{13}, já^{1} juú^{2} Jerusalén ó^{32} tín^{2} la^{3}ñí^{1}, má^{1}lɨ^{32} jáun^{2}, ñí^{1} tiáunh^{1} tsá^{2}
hɨ́n^{13} tɨ^{3} Judea, ñí^{1} tiáunh^{1} tsá^{2} hɨ́n^{13} tɨ^{3} Samaria nɨ́^{2} siáh^{3}, ca^{3}la^{3} tɨ^{3} hué^{32} ñí^{1}
uóunh^{3} lɨ́n^{32}, ca^{3}la^{3} tá^{1} cáun^{2} hngá^{1}máh^{3}.
9 Jmɨ́^{1} má^{2}lɨ́^{2}juáh^{3} jáun^{2} Jesús la^{3} nɨ́^{2} né^{3}, ngah^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}, jáun^{2} lɨ́^{1}
ca^{3}ta^{3}ná^{1}jɨ́e^{32} bíh^{1} tsá^{2} hí^{3} lɨ^{3}; jáun^{2} tá^{1}la^{3} ná^{1}jɨ́e^{23} jáun^{2} bíh^{1} tsá^{2} hí^{3} ca^{3}quiónh^{32}
Jesús ja^{1} jnie^{2}, ha^{3} tiú^{2}uú^{2} cá^{2}jnia^{3} yáh^{3}.
10 Ca^{3}la^{3} má^{2}ná^{1}jɨ́e^{23} jáun^{2} bíh^{1} tsú^{2} chi^{3}cuú^{2} hi^{3} cuá^{1}tsanh^{32} Jesús, hi^{3} tá^{1}la^{3}
ná^{1}jɨ́e^{23} tsú^{2} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}jnia^{3} gon^{3} tsá^{2}ñuh^{2} quih^{32} hmɨh^{32} tiáu^{2} ñí^{1} tionh^{1} tsú^{2}
jáun^{2}.
11 Jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} né^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—Hnoh^{2} tsá^{2} hí̱n^{13} náh^{2} tɨ^{3} Galilea, ¿he^{3} láɨh^{32} ná^{1}jí̱eh^{32} náh^{2} chi^{3}cuú^{2}? Chau^{21} bíh^{1} jmáɨ^{1} hi^{3} jáuh^{3} siáh^{3} Jesús la^{3}jmí̱^{1} ngah^{21} ó^{32} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2} jmí̱^{1} cuá^{1}han^{3} tsú^{2} ja^{1} ñí^{1} tionh^{1} hnoh^{2} lá^{2}.

Quianh^{23} tsú^{2} Matías hi^{3} cán^{3} tá^{13} hla^{1} Judas

12 Jmí̱^{1}jáun^{2} ca^{3}son^{2} tsá^{2} hí^{3} tsɨ^{3} máh^{3} téh^{23} tsú^{2} Olivos, hi^{3} ja^{3}tanh^{21} tɨ^{3} já^{1} juú^{2} Jerusalén, juɨ^{32} jáun^{2} tí^{3} [cun^{3} tun^{3} mei^{21} lí̱^{2} tɨ^{3} la^{3} uóunh^{3},] la^{3} cun^{3} rá^{1}juáh^{3} jáun^{2} ñí^{1} liei^{21} quioh^{21} tsá^{2} *judíos hi^{3} lí̱^{13} ngí̱^{32} tsú^{2} *jmáɨ^{1} nio^{2} tie^{3}.

13 Jmí̱^{1} ca^{3}cha^{3}tánh^{1} tsú^{2} jáun^{2} já^{1} juú^{2} né^{3}, ca^{3}uú^{3} ñí^{1} má^{2}tenh^{3} tsɨn^{1} hñú^{3} ñí^{1} jmí̱^{1} má^{2}hu^{21} cuo^{2}. Ñí^{1} jáun^{2} jmí̱^{1} tionh^{1} tsú^{2}: Pé^{1}, Juan^{2}, Jacobo, Tre^{21}, Pí^{2}liéi^{1}, Tú^{1}ma^{21}, Bartolomé, Má^{2}téh^{3}, Jacobo jon^{2} Alfeo, Sí^{1}mu^{21} tsá^{2} ca^{3}lɨ^{3} quionh^{3} tsá^{2} cu^{3} nió^{3} *Cananista, jɨ^{3} Judas jon^{2} Jacobo ní̱^{2} siáh^{3}.

14 Jɨ^{3}lɨn^{2} tsá^{2} hí^{3} jmí̱^{1} ngɨh^{32} la^{3}jí̱^{32} jmáɨ^{1} hi^{3} liéinh^{32} Dió^{32} quionh^{3} tsá^{1} dá^{1}jon^{21} Jesús, quionh^{3} Má^{2}réi^{3} mí^{1}ziú^{13} Jesús, jɨ^{3} tsá^{2}mɨ^{3} siánh^{3} siáh^{3}.

15 Jmí̱^{1}jáun^{2} jmí̱^{1} tín^{3} tsá^{2} reh^{2} hí^{3} cun^{3} hña^{3}láun^{3} tsɨ^{21} quiún^{3} tsáu^{2}. Hi^{3} jáun^{2} jmáɨ^{1} jáun^{2} ca^{3}náu^{2} Pé^{1} ja^{1} tsá^{2} reh^{2} dí^{2} hí^{3}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}juáh^{3}:

16 —Hnoh^{2} reh^{2}, qui^{3} cun^{3} jmí̱^{1} ca^{3}tɨ^{21} lɨ^{3}tí^{3} bíh^{1} jáɨ^{13} hi^{3} rá^{1}juáh^{3} jáun^{2} ñí^{1} Sí^{2} quioh^{21} Dió^{32}, la^{3} cun^{3} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}hléh^{3} jáun^{2} Jmí̱^{2}chí^{3} joh^{1} Dió^{32} má^{2}jun^{3} né^{32} cun^{3}quionh^{3} hla^{1} re^{21} Dá^{2}vi^{21} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hla^{1} Judas, tsá^{2} ca^{3}can^{3} hí^{3} ñí^{1} juɨ^{32} quionh^{3} tsá^{2} ca^{3}ma^{3}tson^{13} hí^{3} Jesús.

17 Judas hí^{3} jmɨ^{1} lí̱n^{3} tsá^{2} quiúnh^{1} dí^{2}, hi^{3} jmí̱^{1} jmu^{2} ta^{21} la^{3} jmu^{32} jnoh^{1} lá^{2} ta^{3}né^{32}.

18 (Cun^{3}quionh^{3} hmah^{21} hi^{3} ca^{3}héi^{3} jáun^{2} Judas ca^{3}tɨ^{21} ta^{21} hlah^{3} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} jáun^{2} ca^{3}lɨ^{3} hlah^{21} hué^{32} ñí^{1} jun^{1} [hi^{3} hí^{1}hu^{21} zié^{3} láɨ^{1}]; tsá^{2} hí^{3} dá^{2} ca^{3}tánh^{3} tɨ^{3} rá^{1}hin^{3} bíh^{1}, jmí̱^{1}jáun^{2} ca^{3}niá^{3} héin^{1} hi^{3} ca^{3}hué^{2} má^{1}hmái^{13}.

19 Jmí̱^{1} ca^{3}lɨ^{3} ñi^{32} tsá^{2} juú^{2} Jerusalén hi^{3} lɨ^{3} la^{3} jáun^{2}, jmí̱^{1}jáun^{2} ca^{3}teh^{3} tsú^{2} hué^{32} jáun^{2} Acéldama, la^{3} cun^{3} niéih^{3} Jú^{1}jma^{2} “Hué^{32} Jmɨ^{2}”.)

20 Quí^{1} ñí^{1} Sí^{2} Salmos rá^{1}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
Ní̱^{2} lí̱^{1} cuí̱^{1} zeh^{1} hñú^{13},
ha^{3} lí̱^{2} hin^{2} cuí̱^{1} lɨ^{3} zian^{2} tsá^{2} cuá^{32} ñí^{1} jáun^{2}.
Ñí^{1} jáun^{2} rá^{1}juáh^{3} siáh^{3}:
Tsá^{2} siánh^{3} bíh^{1} hí^{3} ta^{21} hi^{3} jmí̱^{1} jmu^{2} tsú^{2}.

21 ”Né^{32} né^{3}, zian^{2} tsá^{2} quiúnh^{1} jnoh^{1}, tsá^{2} má^{2}ca^{3}ñi^{3}táunh^{1} quiúnh^{1} jnoh^{1} ca^{3}la^{3} jí̱^{32} jmáɨ^{1} hi^{3} ca^{3}ngí̱^{3} Jesús quiúnh^{1} jnoh^{1},

22 la^{3} cun^{3} jmí̱^{1} ca^{3}zion^{3} jáun^{2} hla^{1} Juan^{2} jmáɨ^{2} Jesús hi^{3} ca^{3}la^{3} tɨ^{3} jmáɨ^{1} hi^{3} ngah^{3} tsú^{2} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}. Hniah^{3} bíh^{1} jan^{2} tsá^{2} hí^{3} hi^{3} tsa^{3}náu^{2} jáɨ^{13} quiúnh^{1} jnoh^{1} hi^{3} tson^{2} bíh^{1} ca^{3}jenh^{13} Jesús.

23 Hi^{3} jáun^{2} ca^{3}chan^{3} tsú^{2} gon^{3} tsáu^{2}, jan^{2} tsá^{2} hí^{3} lí̱^{3} hnɨ^{32} hi^{3} jmáɨ^{2}, jmáɨ^{2} tsú^{2} Sé^{32}, Barsabás, hi^{3} Justo siáh^{3}, jɨ^{3} jan^{2} tsá^{2} jmáɨ^{2} Matías ní̱^{2} siáh^{3}.

24 Hi^{3} jáun^{2} ca^{3}liéinh^{32} tsú^{2} Tɨ^{32} Juo^{13} la^{3} lá^{2}:
—Hnú^{2}, Tɨ^{32} Juo^{13} jnoh^{1}, [Tsá^{2} ñíh^{3} nú^{2} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2},] Tsá^{2} cuɨn^{2} nú^{2} he^{3} lánh^{3} rón^{32} lí̱^{3} hñu^{3} tsí̱^{3} tsáu^{2}, hí̱e^{1} tiá^{3} jnoh^{1} hin^{2} tsánh^{2} tsá^{2} gon^{3} lá^{2} má^{2}ca^{3}quianh^{21} hnú^{2}

25 hi^{3} lí̱n^{13} tɨ^{32} tsá^{2} quian^{32} jëh^{2} hnú^{2}, quí^{1} ca^{3}tón^{32} bíh^{1} Judas ta^{21} jáun^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} tso^{3}, hi^{3} jáun^{2} ñí^{1} ca^{3}tɨn^{1} bíh^{1} tsú^{2} ngau^{3}.

26 Jmɨ́¹jáun² né³ ca³chí² tsú² jáɨ¹³, jáun² Matías bíh¹ tɨn³; hi³ jáun² la³ cun³
jmɨ́¹jáun² bíh¹ ca³ngɨ́³ tsá² hí³ hi³ lɨ́n³ tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Dió³² quionh³ tsá²
quia³jan² hí³.

2

Jmɨ́¹ cuan¹ Jmɨ́²chí³ Chun¹ joh¹ Dió³²

1 Jmɨ́¹ tɨ́³ jmáɨ¹ Pentecostés quioh²¹ tsá² *judíos, jmáɨ¹ hi³ jmu² tsú² nɨ́¹
má¹ca³tsɨ́n¹³ tu³la³quia³ jmáɨ¹ hi³ tɨ́³ *Jmɨ́¹hɨ́en¹, ja³bɨ́¹ jmáɨ¹ jáun² ca³ngɨh³²
uá²jaɨ³² la³jɨ́n³² tsá² tanh² ta²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí².
2 Cu³diá²jan² ca³náɨ³² tsú² hi³ ñí¹ca³hín¹ hi³ ñí¹ja²¹ hñu³mɨ³cuú²; la³jmɨ́¹ ja³²
chí³ tiá³ lɨ́n³² bíh¹ ñí¹ja²¹, tiá³ lɨ́n³² bíh¹ ca³hen³ hñú³ ñí¹ jmɨ́¹ tionh¹ jáun² tsá²
hí³.
3 Hi³ jáun² ca³jnia³ cáun² hi³ jniá³ la³jmɨ́¹ jniá³ zɨ́h¹ sɨ́². Zɨ́h¹ sɨ́² jáun²
ca³na³tsɨ́n³² tsáɨh³ chí¹ ca³la³ jɨ́n³² tsá² hí³.
4 Jmɨ́¹jáun² ca³hi³ Jmɨ́²chí³ Chun¹ hñu³ tsɨ́³ ca³la³ jɨ́n³² tsá² hí³, jmɨ́¹jáun²
ca³hléh³ ma³ quin³² ma³ jan³² tsá² hí³ ma³ cáun² jú¹jma² siáh³ la³ cun³ hi³
ca³jmú³ Jmɨ́²chí³ Chun¹ hí³ hi³ hléh³² tsú².
5 Jmáɨ¹ jáun² jmɨ́¹ tiáunh¹ tsá² judíos já¹ juú² Jerusalén, tsá² jlánh¹ má²tí³²
cuáh³² quioh²¹, tsá² já²taunh²¹ ñí¹ uóunh³ la³ tán¹ hngá¹máh³.
6 Jmɨ́¹ ca³náɨ³² tsú² mah¹ jáun² né³, ca³cuú² ca³ngɨh³². Lɨ́¹ tiá² ñi³² he³ jmu³
bíh¹ tsú² lɨ³, quí¹hliá² ca³náɨ³² tsú² ma³ quin³² ma³ jan³² jú¹jma² quioh²¹ hi³
ná¹hleh³² tsá² hí³.
7 Jáun² ca³ja³cáun² lɨ́n³² tsɨ́³ tsú² ñí¹ tionh¹ jáun², tiá² ñi³² he³ jmu³ bíh¹ tsú²
lɨ³. Jmɨ́¹jáun² ca³juónh³ tsá²ján² tsá²ján²:
—¿Há¹ jun³juáh¹³ tsá² hɨ́n¹³ tɨ³ Galilea bíh¹ la³jɨ́n³² tsá² ná¹hleh³² nɨ́²?
8 ¿Lánh³ rón³² ná¹naɨ³² dí² hi³ hleh³² tsú² jú¹jma² quiú¹³ dí² ma³ quin³² ma³
jaun³² dí²?
9 Quí¹ ñí¹ lá² tiauh² dí² tsá² ziáun² dí² hué³² ñí¹ hliáun³ bíh¹: tsá² Partia, tsá²
Media, tsá² Elam, tsá² Mesopotamia, tsá² Judea, tsá² Capadocia, tsá² Ponto,
tsá² Asia,
10 tsá² Frigia, tsá² Panfilia, tsá² Egipto jɨ³ tsá² Libia nɨ́² siáh³, hué³² ñí¹
uóunh³ có³² juú² Cirene. Zian² siáh³ tsá² zian² juú² Roma hi³ má²tionh² ñí¹
lá²,
11 ma³ jan² tsá² hí³ tsá² judíos, ja³bɨ́¹ zian² ma³ jan² tsá² hí³ *tsá²cá²jo²¹ hi³
má²ca³hín¹³ jáɨ¹³ quiú¹³ dí² tsá² judíos. Hi³ zian² siáh³ tsá² hué³² Creta ja¹
quiú¹³ dí² jɨ³ tsá² hué³² Arabia nɨ́² siáh³. Tɨ³la³ ¡la³jáɨ³² bíh¹ dí² ná¹naɨ³² hi³
ná¹hleh³² tsá² nɨ́² jú¹jma² quiú¹³ ma³ quin³² ma³ jaun³² hi³ ná¹juáh²³ tsú² la³jɨ́³²
hi³ cáu² hi³ jueh³² hi³ jmu² Dió³²!
12 Ñí¹ tionh¹ jáun² tsú² ná¹tsá²cáun² tsɨ́³, lɨ́¹ tiá² ñi³² he³ jmu³ bíh¹ tsú², hi³
ná¹nga² tsú² ñí¹con² tsá²ján² tsá²ján² la³ lá²:
—¿He³ dá² hnió³ juáh³ la³jɨ́³² hi³ ná¹lɨ́²³ nɨ́² juáh¹³?
13 Tɨ³la³ ma³ jan² tsáu² lɨ́¹ ná¹cauh³² cú²nga¹ bíh¹, hi³ ná¹juáh²³:
—¡Tsá² ná¹hein²¹ bíh¹ nɨ³²!

Pé¹ hleh³² jáɨ¹³ ñí¹con² tsá² ná¹ngɨh³² hí³

14 Jmɨ́¹jáun² ca³náu² Pé¹ cu³tsa³² quionh³ tán¹ quian³jan² *tɨ³² tsá² quian³²
jë¹ Dió³² tsá² quionh³, hi³ ca³hléh³ tiá³ hi³ ca³juáh³:
—Hnoh², tsá² judíos tsá²cáu³, jɨ³ la³jɨ́n³² náh² tsá² tionh² náh² já¹ juú²
Jerusalén lá², hniáuh³² bíh¹ lɨ³ ñíh¹³ náh² jáɨ¹³ lá². Jáun² né³, niéi² náh² re² jáɨ¹³
hi³ juah²¹ jná¹³ lá²:
15 Jun³juáh¹³ ná¹hein²¹ yáh³ tsá² lá² la³jmɨ́¹ ná¹lɨ́n²³ hnoh² nɨ́², quí¹ ta³né³²
né³bí¹ má²tí³ la³ nio¹ ñu³ tɨ³ hú²niéi² bíh¹.
16 Tɨ³la³ ta³né³² dá² má²ca³lɨ³tí³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ jáun² hla¹ Joel tsá² jmɨ́¹
lɨ́n³ hí³ *tɨ³² jë¹ Dió³² bíh¹, jmɨ́¹ ca³juáh³ jáun² la³ lá²:
17 La³ lá² juáh³ Dió³²:
Nɨ́¹ má¹tɨ³ ñí¹ táuh³ jmáɨ¹, zein²¹ jná¹³ Jmɨ́²chí³ joh² ñí¹con² la³jɨ́n³² tsáu².
Má¹jáun² lɨ³ tɨn² tsá²mɨ³ tsá²ñuh² jónh³² hnoh² hi³ hléh³² jáɨ¹³ hi³ cue¹ jná¹³
hñu³ tsɨ́³.
Má¹jáun² tɨ²¹ hó¹ñí¹ tsá² tsá¹ñú¹ hi³ jnia³ jeinh²¹ he³ cáun² hɨ́e³² Dió³²,
ja³bí¹ tsá² má²lieih²¹ siáh³ jɨ́e³ juɨ³² qui³ ziú³.
18 Má¹jáun² zein²¹ jná¹³ Jmɨ́²chí³ joh² ñí¹con² tsá²mɨ³ tsá²ñuh², *tsá²
má²ná¹hlánh¹ joh² jná¹³,
jáun² tsá² hí³ lɨ³ tɨn² ngáɨ³² jáɨ¹³ hi³ cue¹ jná¹³ hñu³ tsɨ́³.
19 Hi³ ja³bí¹ hɨ́e¹³ jná¹³ siáh³ chi³cuú² cáun² hi³ tsa³cáun² tsɨ́³ tsáu²,
jɨ³ tɨ³ hué³² nɨ́² jmu¹ jná¹³ li²¹ cun³quionh³ jmɨ², sɨ́² nɨ́², jɨ³ mí²ñí¹ hñéi² nɨ́² siáh³.
20 Má¹jáun² nieh¹³ hiú²,
hi³ jnia³ siáh³ zɨ́h² la³jmɨ́¹ jniá³ jmɨ²,
ñeh² bíh¹ hi³ chau²¹ jmáɨ¹ chu²¹ jmáɨ¹ jueh³² quioh²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí².
21 Hi³ jáun² né³, lɨ³ua³ jan² tsá² téh³ Tɨ³² Juo¹³ bíh¹ dí² lɨ¹³ liáun³.
22 ”Hi³ jáun² né³, hnoh² tsá²cáu³, tsá² ziáun² dí² hué³² *Israel lá², niéi² náh²
hi³ juanh²¹ jná¹³ lá². Ca³lɨ³ lin¹ hi³ Jesús Tsá² ja³ juú² Nazaret jmɨ́¹ lɨ́n³ jan²
Tsá² ca³hiáu³² Dió³² cun³quionh³ la³jɨ́³² hua³jueh³² jɨ³ li²¹, jɨ³ hi³ cáu² hi³ jueh³²
hi³ ca³jmú³ Dió³² cun³quionh³ hí³ dí² ja¹ quián¹³ hnoh²; má²ná¹ñíh¹ bíh¹ hnoh²
hi³ la³ jáun² lɨ³.
23 Tɨ³la³ la³ cun³ jmɨ́¹tin² máh³ jmɨ́¹ má²ca³lɨ́n¹³ Dió³² hi³ jɨenh³ Jesús ñí¹con²
hnoh². Jmɨ́¹jáun² né³ cun³quionh³ cuá² ta³ tsá² hláɨh¹ tsá² hon² bíh¹ ca³jngɨh³²
náh² tsú² hi³ ca³ton³ náh² crei²¹.
24 Tɨ³la³ Dió³² né³, ca³jmú³ hi³ ca³jenh¹³ Jesús, ca³liáu³² tsú² Dió³² ñí¹con² hi³
cú² hi³ uóu³² quioh²¹ hmú³², quí¹ cun³ tiá² jmɨ́¹ ca³tɨn¹ bíh¹ hmú³² hi³ zanh³
tsú² tiá³ hi³ tson³.
25 Quí¹ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹ ca³chá³ jáɨ¹³ hi³ ca³hléh³ Jesús jmɨ́¹ ca³juáh³ jáun² la³
lá²:
Jná¹³ ca³jɨ́e³² hi³ Juóu³² jná¹³ chí¹ján³ jmáɨ¹ ca³la³ jɨ́³² ñí¹ hó²¹ñi³²,
hi³ hí³ zenh² tɨ³ cuá² chu²¹ quion²¹ jná¹³,
hi³ jáun² tiá² hi³ lɨ́¹³ ñí¹con² jná¹³.
26 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ jlánh¹ ca³lɨ³ hiún² tsɨn³² jná¹³,
hi³ ca³jmú³² jná¹³ tsah¹ lɨ́n²¹,
hi³ ca³ta³no¹ siáh³ cáun² tsɨn³² jná¹³ ca³tɨ²¹ la³ cun³ hi³ má²hen² jáun² tsɨn³²,
uá¹jinh¹ lɨ́n³ jná¹³ jan² tsá² ngú³;
27 quí¹hliá² tiá² táunh¹ yáh³ hnú² jmɨ́²chí³ quion²¹ jná¹³ ja¹ hla¹ má¹jáun²,

hi³ sa³jun³ cuéh¹ hnú² siáh³ jáɨ¹³ hi³ sánh³² jná¹³ Tsá² chun¹ ná¹ ñí¹con² hnú².
28 Ca³hɨ́eh¹ hnú² jná¹³ juɨ³² lánh³ rón³² lɨ́¹³ zian² jná¹³,
hi³ jmúh¹³ hnú² siáh³ hi³ lɨ́¹³ hiún² tsɨn³² jná¹³ nɨ́¹ má¹ta³zanh¹ jná¹³ siáh³ ñí¹
hó²¹máh¹ hnú².
29 Jmɨ́¹ ca³táuh³ jáɨ¹³ nɨ́² né³, ca³juáh³ siáh³ Pé¹ la³ lá²:
—Hnoh² tsá²cáu³, hnó³² jná¹³ hléh¹³ cú²na²¹ lɨ́n²¹ hi³ ca³tɨn¹ hla¹ Dá²vi²¹
hí³, tsá²haun³² jméi² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí². Tsá² hí³ jun³ bíh¹ hi³ já¹haun³, la³ tɨ³
ta³né³² lin¹ tá²hón³² quioh²¹ hla¹ hí³ ñí¹ lá².
30 Hla¹ hí³ jmɨ́¹ lɨ́n³ tɨ³² jë¹ Dió³², hi³ jmɨ́¹ ñi³² tsú² hi³ Dió³² ca³jmú³ jáɨ¹³ hi³
ca³juáh³ hi³ lɨ³zian² jan² jón²zɨ́h¹ jón²cho¹, hi³ cuá³² cuá¹ho² jáɨ¹³ la³jmɨ́¹ ca³cuá³
hnga² dí² hi³ cuá¹lɨ́n³ re²¹.
31 Hi³ jáun² hla¹ Dá²vi²¹ hí³ ca³lɨ³ ñi³² jmɨ́¹tin² cáun² hi³ né³bí¹ lɨ́¹³, ca³juáh³
hi³ jenh¹³ Tsá² lɨ́n³ Cristo, hi³ jáun² tiá² tá¹cua¹³ yáh³ jmɨ́²chí³ quioh²¹ tsú² ja¹
hla¹, hi³ sa³jun³ sáh³² siáh³ ngú³ quioh²¹.
32 Tsá² hí³ bíh¹ Jesús, Tsá² ca³jmú³ hí³ Dió³² hi³ jenh¹³, hi³ jáun² la³jáɨ³² jnoh¹
náu¹³ jáɨ¹³ hi³ tson² bíh¹ lɨ³ la³ jáun².
33 Hi³ jáun² jmɨ́¹jáun² ngah³ tsú² hi³ ca³ta³cua¹³ siáh³ tɨ³ cuá² chu²¹ quioh²¹
Dió³² Jméi². Jmɨ́¹jáun² ca³hián¹³ tsú² Jmɨ́²chí³ Chun¹ hi³ ca³cuen³ Jméi² la³ cun³
jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ jmɨ́¹tin². Hi³ má¹lɨ³² jáun² né³ cuen³ tsú² siáh³ jnoh¹ Jmɨ́²chí³
Chun¹ hí³. Jáun² Jmɨ́²chí³ Chun¹ hí³ bíh¹ má²lɨ́²jmú³ la³jɨ́³² hi³ má²lɨ́²jɨeh³ hnoh²
jɨ³ hi³ má²lɨ́²niéih² hnoh² nɨ́².
34 Uá¹jinh¹ tiá² má²ngah³² hla¹ Dá²vi²¹ hñu³mɨ³cuú² jmɨ́¹tin², tɨ³la³ ca³juáh³
bíh¹ tsú² la³ lá²:
Dió³² Juóu³² jná¹³ ca³záɨh³ Tɨ³² Juóu³² jná¹³:
Tɨ³ cuá² chu²¹ quion²¹ jná¹³ ñí³
35 tá¹la³ jmu¹ jná¹³ ñí¹con² tsá² hau² hnú² hi³ lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ cáun² jlɨ²¹ [hi³ hí¹
cú¹pih²¹ tiá² quien²] hi³ ná¹tsɨn¹ tanh¹ hnú².
La³ nɨ́² bíh¹ lɨ́³ jáɨ¹³ hi³ ca³chá³ hla¹ Dá²vi²¹.
36 ”Hi³ jáun² la³jáɨ³² dí² tsá² Israel, cu³tí³ hniáuh³² lɨ³ né¹ dí² hi³ tson² Jesús
Tsá² ca³ton³ hnoh² hí³ crei²¹, ca³hiáu³² Dió³² bíh¹ tsú² hi³ hau³ jáɨ¹³ hi³ lɨ́n¹³
tsú² Cristo Juo¹³ dí².
37 La³ cun³ jmɨ́¹ ca³náɨ³² tsá² ná¹ngɨh³² hí³ jáɨ¹³ jáun² né³, hlah³ lɨ́n²¹ bíh¹
ca³ta³no¹ tsɨ́³ tsú², jmɨ́¹jáun² ca³ngáɨh³ tsú² Pé¹ quionh³ tsá² quian³jan² ñí¹ hná¹
jáun², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Reh², ¿ha³ bí¹ lánh³ jmú¹³ jnoh¹?
38 Hi³ jáun² ca³ngáɨ³ siáh³ Pé¹ hi³ ca³juáh³:
—Cuɨ́¹ cha³conh² honh² náh² tso³ quián¹³, hi³ cuɨ́¹ zaun²¹ náh² siáh³ jmáɨ² hi³ jan² hi³ jan² hi³ lin¹ hi³ má²haɨn²¹ náh² tɨ³ con² Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo, hi³ jáun² Dió³² chin¹³ tsɨ́³ tso³ quián¹³ hnoh²; má¹jáun² né³ cuen³ Dió³² Jmɨ́²chí³ Chun¹ ñí¹con² hnoh².
39 Jáɨ¹³ nɨ́² dá² ca³jmú³ Dió³² hi³ ca³tɨn¹ hnoh² bíh¹ jɨ³ jónh³² hnoh², jɨ³ ca³la³
jɨ́n³² tsá² tiáunh¹ ñí¹ uóunh³ siáh³, la³ cun³ la³jánh³ dú¹ tsá² hnió³ Dió³² Juo¹³
jnoh¹ téh³.
40 Hliáun³ bíh¹ jáɨ¹³ siáh³ siáh³ ca³hlɨ³ ca³liéinh³² Pé¹ tsá² hí³. Hi³ ca³záɨh³ dí²
siáh³ la³ lá²:

—¡Lion[1] náh[2] hmóu[32] ca[3]tɨ[21] hi[3] ma[3]tson[13] jáun[2] Dió[32] tsá[2] hláɨh[1] tsá[2] hon[2] zian[2] ta[3]né[32]!

41 Hi[3] jáun[2] né[3], la[3]jɨ́n[32] tsá[2] ca[3]taunh[3] ta[21] jáɨ[13] hi[3] ca[3]hléh[3] jáun[2] Pé[1] cáun[3] jmáɨ[2]. Jáun[2] la[3] cun[3] jmɨ́[1]jáun[2] bíh[1] ca[3]juóun[3] tsá[2] tanh[2] ta[21] Dió[32] cónh[3]í[1] hnɨ[32] mei[21] tsáu[2].

42 Jáun[2] la[3]jɨ́n[32] jáun[2] tsá[2] hí[3] ca[3]cué[3] jmáɨ[1] quioh[21] hi[3] ca[3]náɨ[32] la[3]jɨ́[32] jáɨ[13] hi[3] ca[3]hɨ́e[3] *tɨ[32] tsá[2] quian[32] jë[1] Dió[32], hi[3] ca[3]ma[3]qui[3] ma[3]háun[3] tsú[2] má[2]tún[2] hmóu[32]; hi[3] ca[3]ngɨh[32] tsú[2] siáh[3] hi[3] jmu[3] má[32] hi[3] cuh[3] *hí[3] cuú[2]miih[21], jɨ[3] hi[3] liéinh[32] siáh[3] Dió[32] cu[3]lɨ[21].

He[3] lánh[3] ca[3]ma[3]zian[2] tsá[2] ca[3]tanh[2] ta[21] Jesús jmɨ́[1] la[3]ñí[1]

43 La[3]jɨ́n[32] tsáu[2] bíh[1] ca[3]ja[3]cáun[2] tsɨ́[3] hi[3] ca[3]jmú[3] tɨ[32] tsá[2] quian[32] jë[1] Dió[32] hua[3]jueh[32] jɨ[3] li[21] nɨ́[2].

44 Jɨ[3]lɨn[2] tsá[2] ca[3]taunh[3] hí[3] ta[21] ca[3]taunh[3] re[2] lɨ́n[32], hi[3] ca[3]tsóh[3] tsú[2] he[3] zia[32] quioh[21] ñí[1]con[2] tsá[2]ján[2] tsá[2]ján[2].

45 Hi[3] ca[3]hnáɨ[3] tsú[2] hi[3] jmɨ́[1] zia[32] quioh[21], hi[3] jáun[2] ca[3]tsóh[3] tsú[2] quɨe[3] nɨ́[1]juáh[3] ha[3] cónh[3] lɨ[3] hniáuh[32] quioh[21] la[3] ma[3] quin[32] ma[3] jan[32] tsú[2].

46 Jmáɨ[1] ca[3]la[3] jɨ́[32] tɨ́[2] ngɨh[32] tsú[2] cuáh[32] chín[1] quioh[21] tsá[2] judíos, hi[3] ja[3]bí[1] la[3] jáun[2] tɨ́[2] ngɨh[32] tsú[2] siáh[3] hñú[13] raɨnh[21], hi[3] jáun[2] ca[3]la[3] hiún[2] lɨ́n[32] tsɨ́[3] tsú[2] tɨ́[2] tiánh[23] cu[3]lɨ[21] hi[3] jmu[2] má[32], hi[3] ná[1]tioh[3] re[2] tsɨ́[3],

47 hi[3] ca[3]ma[3]quien[2] tsú[2] siáh[3] Dió[32]. La[3]jɨ́n[32] tsáu[2] ca[3]lɨ́n[13] hi[3] chun[1] tsá[2] hí[3], hi[3] jáun[2] Dió[32] Juo[13] tsú[2] ca[3]jmú[3] hi[3] tsá[2]lɨ[3]juóun[32] tsá[2] má[2]ca[3]tɨn[1] hi[3] liáun[3].

3

Lan[3] jan[2] tsá[2] hliánh[2]

1 Hi[3] jáun[2] né[3], ca[3]chó[32] cáun[2] jmáɨ[1] ngau[3] Pé[1] quionh[3] Juan[2] cuáh[32] chín[1] quioh[21] tsá[2] *judíos cun[3] la[3] nio[1] hnɨ[32] tɨ[3] ca[3]hláu[3], quí[1] o[1]rá[1] jáun[2] jmɨ́[1] tan[2] tsáu[2] hi[3] liéinh[32] Dió[32].

2 Cáun[2] ho[3]hñú[13] cuáh[32] jáun[2], ñí[1] jmɨ́[1] téh[23] tsú[2] Ho[3]hñú[13] Chú[32] Jniá[3], jmáɨ[1] ca[3]la[3] jɨ́[32] tɨ́[2] tsá[2]chan[3] tsáu[2] jan[2] tsá[2] má[2]hliánh[2] la[3] cun[3] jmɨ́[1] ca[3]lɨ[3]zian[2]. Ñí[1] jáun[2] tɨ́[2] mɨ[32] tsá[2] hliánh[2] hí[3] cú[1]dáɨn[3] quioh[21] tsá[2] tónh[32] cuáh[32].

3 Jmɨ́[1] ca[3]jɨ́en[32] jáun[2] tsá[2] hliánh[2] hí[3] Pé[1] quionh[3] Juan[2] hi[3] má[2]hí[1]taunh[32] cuáh[32], jáun[2] ca[3]mɨ́[3] dí[2] cú[1]dáɨn[3].

4 Hi[3] jáun[2] ca[3]jɨ́e[3] Pé[1] quionh[3] Juan[2] tɨ[3] ñí[1] cuá[3] tsá[2] hliánh[2] hí[3], hi[3] jáun[2] Pé[1] né[3] ca[3]záɨh[3] tsá[2] hliánh[2] hí[3]:

—¡Sá[1]nɨ́[2] jɨe[1] tín[2] jnoh[1]!

5 Hi[3] jáun[2] tsá[2] hliánh[2] hí[3] né[3] ca[3]jɨ́e[3] chí[1]tiá[3] ñí[1], quí[1] jmɨ́[1] lɨ́n[23] tsú[2] hi[3] jmɨ́[1] cué[21] tsá[2] hí[3] ca[3]lá[2] cú[1]dáɨn[3].

6 Tɨ[3]la[3] Pé[1] né[3], la[3] lá[2] bíh[1] ca[3]juáh[3]:

—Tiá[2] zia[32] yáh[3] *cú[1]tiáu[2] sa[3]jun[3] cú[1]mí[1]niau[21] hi[3] lɨ́[13] cué[13] jná[13] hnú[2], tɨ[3]la[3] la[3] cun[3] hi[3] zia[32] quion[21] jná[13] lɨ́[13] bíh[1] cué[13] jná[13]: Cun[3]quionh[3] héih[32] quioh[21] Jesucristo Tsá[2] Nazaret juanh[32] jná[13], náu[2], ngɨ́[1].

7 Hi[3] jáun[2] Pé[1] ca[3]zanh[3] cuá[2] chu[21] quioh[21] tsá[2] hí[3] hi[3] ca[3]zion[3] dí[2] tsú[2]. Jáun[2] la[3]juɨ[32] ca[3]lɨ[3] pin[3] mɨ[3] záɨn[32] ta[3] tsú[2] la[3] má[2]quionh[3] tá[1] cáun[2] ta[3] tsú[2].

8 Jáun² tsá² hliánh² hí³ ca³náu² hi³ ca³zíh³ tiá³ ta³ hi³ ca³ma³liáu³² ngɨ³², hi³
jáun² cu³lɨ²¹ taunh³ tsú² cuáh³² jáun². Hiún² tsɨ́³ tsú² ngau³ ca³la³ hi³ rú² hi³
háɨn²³, hi³ tsah³ lɨ́n³², hi³ má²hí¹má²quien² Dió³².
9 Jáun² la³jɨ́n³² tsá² tiáunh¹ ñí¹ jáun² ca³jɨe³ hi³ má²ngɨ³² tsá² hí³ hi³
má²hí¹má²quien² Dió³².
10 Hi³ jáun² jmɨ́¹ ca³lɨ³tsɨn² tsú² hi³ tsá² hí³ bíh¹ tsá² jmɨ́¹ cua³² ho³hñú¹³
cuáh³² ñí¹ téh²³ tsú² Ho³hñú¹³ Chú³² Jniá³ hi³ jmɨ́¹ mɨ³² cú¹dáɨn³, jáun²
ca³ja³cáun² lɨ́n³² tsɨ́³ tsú²; lɨ́¹ tiá² ñɨ³² he³ jmu³ bíh¹ tsú² lɨ³.

Pé¹ hleh³² jáɨ¹³ ñí¹ he¹ ñí¹hñú³ hi³ ca³jmú³ hla¹ Salomón

11 Jáun² tsá² hliánh² má²laɨn³² hí³ né³ jmɨ́¹ má²dí¹zianh² Pé¹ quionh³ Juan²
ñí¹ lɨ³ ñí¹hñú³, ñí¹ juáh³ tsú² jáun² “Quioh²¹ Salomón”; hi³ jáun² juóun³² tsáu²
cua³tú¹ cuá¹lɨn³ ñí¹ jáun² hi³ ca³ja³cáun² lɨ́n³² tsɨ́³.
12 Jmɨ́¹ ca³jɨ́en³² jáun² Pé¹ tsá² hí³ ca³juáh³:
—Hnoh², tsá² ziáun² dí² hué³² *Israel lá², ¿he³ láɨh³² sa³ jlánh¹ tsá²cáun²
honh² hnoh² hi³ ca³tɨn¹ tsá² jmɨ́¹ hliánh² lá²? ¿He³ láɨh³² ná¹jɨe¹ hnoh²
jnoh¹ la³juah²¹ dúh¹ hi³ táɨ² jnoh¹ bíh¹, ho³ hi³ chun¹ jnoh¹ hmóu³², hi³ jáun²
má²laɨn³² tsá² jmɨ́¹ hliánh² lá²?
13 Dió³² Juo¹³ jméi² dí¹hio³ ñú¹deh³ bíh¹ dí², la³ cun³ hla¹ Há²bran²¹, hla¹
Isaac, jɨ³ hla¹ Jacob, hnga² Dió³² hí³ bíh¹ má²lɨ²ma³li²¹ hi³ quien² Jesús Tsá² lɨ́n³
quian²¹ tsú². Jesús hí³ dá² ca³ñí¹jan³² hnoh² ñí¹ hó²¹ñí¹ tsá²tan²¹, hi³ ca³hna³
náh². Hi³ uá¹jinh¹ Pilato jmɨ́¹ hnió³ lión³² Tsá² hí³, tɨ³la³ hnoh² má¹ná¹, tiá²
ca³lɨ³hnáuh² yáh³ náh².
14 Ha³ tiá² ca³lɨ³hnáuh² yáh³ hnoh² lion¹ jan² Tsá² chun¹ Tsá² cuá¹chan¹
ñí¹con² Dió³², tɨ³la³ hnoh² dá² ca³hiú¹ ca³mɨ́h¹ hi³ liáun³ jan² tsá² jngɨh² tsáu²
bíh¹.
15 Hi³ jáun² hnoh² dá² ca³jngɨh³² bíh¹ náh² Tsá² lɨ́n³ mí¹zioh²¹ pí³ hi³ lɨ́¹³ zian²
dí²; tɨ³la³ Dió³² né³ ca³jmú³ hi³ ca³jenh¹³ tsú² ja¹ hla¹. Hi³ jáun² jnoh¹ né³ cue³²
jú¹ tson² hi³ tson² bíh¹ la³ jáun² lɨ³.
16 Hi³ jáun² tsá² hliánh² lá², tsá² jmɨ́¹ cuóun²¹ náh² hi³ jmɨ́¹ jɨen¹ náh² tián³,
má²laɨn³² bíh¹ quí¹ cun³ñí¹ hi³ lɨ²chá³² cáun² tsɨ́³ ñí¹con² Jesús. Cun³quionh³
hi³ tanh²³ jnoh¹ ta²¹ Jesús, hi³ jáun² ta³né³² né³ má²jɨen¹ náh² tsá² lá² hi³
má²chun¹, hi³ má²pin³.
17 ”Má²ño¹ jná¹³ reh² hi³ hnoh² bíh¹ ca³jmuh³ cáun² hi³ tiá² ñíh¹ quiúnh¹ náh²
la³jɨ́n³² tsá² ná¹chín¹ joh² náh² jmɨ́¹ ca³jngɨh³² náh² Jesús.
18 Tɨ³la³ la³ jáun² bíh¹ ca³ma³tí³² Dió³² la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ ca³juáh³ jmɨ́¹tin² lɨ́n³²
cun³quionh³ tsá² ca³lɨn³ hí³ *tɨ³² jë¹ Dió³², hi³ ca³juáh³ tsú² jáun² hi³ ca³tɨn¹ bíh¹
Tsá² lɨ́n³ Cristo ma³tso² tsɨ́³.
19 Hi³ jáun² tí¹ jéinh¹ náh² jmɨ́¹ honh², jinh¹ náh² tɨ³ ñí¹con² Dió³², jáun² Dió³²
hin³ tso³ quián¹³ náh², hi³ jáun² Dió³² Juo¹³ dí² jmu³ hi³ tɨnh²¹ honh² náh²,
20 hi³ zen³ tsú² siáh³ Jesús, Tsá² ca³hión³² tsú² hí³ la³ cun³ jmɨ́¹tin² lɨ́n³² hi³
lɨ́n¹³ Cristo ñí¹con² hnoh².
21 Tɨ³la³ hniáuh³² bíh¹ cuá³² tín² Jesús hí³ hñu³mɨ³cuú² ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹
jmáɨ¹ hi³ jmóuh³² Dió³² hmaɨ²¹ ca³la³ jɨ³² hi³ zia³², rón³² la³ cun³ lɨ³ jáɨ¹³ hi³
ca³jmú³ tsú² jáun² cun³quionh³ tsá² ca³lɨn³ tɨ³² jë¹ tsú².

22 Uá¹la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ ca³juáh³ hla¹ Moisés, jmí¹ ca³juáh³ jáun² la³ lá²: “Ja¹
tsá² renh² hnoh² bíh¹ zion³ Dió³² jan² tsá² hau³ jáɨ¹³ hi³ lín¹³ tɨ³² jë¹ Dió³²
ñí¹con² hnoh², jáɨ¹³ la³ ho² jná¹³ lá². Jáun² hniáuh³² náɨh¹³ bíh¹ hnoh² ca³la³
jɨ́³² he³ jáɨ¹³ hi³ juáh³ tsá² hí³.
23 Quí¹ la³ lá² lɨ́³ ní¹juáh³ tsá² tiá² jmu² nieh³, Dió³² dá² hin³ bíh¹ tsá² hí³ ja¹
tsá² quionh³”.
24 ”La³ jáun² bíh¹ ca³juáh³ siáh³ hla¹ Sá²mɨe²¹, jɨ³ ca³la³jɨ́n³² tsá² ca³lɨn³ hí³
tɨ³² jë¹ Dió³² ñí¹ hná¹ jáun², hi³ tson² bíh¹ la³ chau²¹ jmáɨ¹ hi³ lɨ́¹³ la³ jáun².
25 Hnoh² bíh¹ tsá² ca³tɨn¹ hi³ hiáuh³ la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³²
cun³quionh³ tsá² ca³lɨn³ hí³ tɨ³² jë¹ tsú², ca³tɨn¹ hnoh² bíh¹ jáɨ¹³ hi³ má²ná¹re²,
la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ lɨ³ jmí¹ ca³tanh² jáun² Dió³² nió³² quionh³ hla¹ renh² hnoh²
tsá² má²cá²hiá² cá²tsan³ jmí¹tin², la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ ca³juáh³ jáun² Dió³² ñí¹con²
hla¹ Há²bran²¹, hi³ ca³juáh³ jáun² la³ lá²: “Cun³quionh³ jon³zíh¹ jon³cháuh³ hnú²
bíh¹ lɨ́¹³ lɨ³mieh² la³ ma³ quin³² ma³ cu³ nió³ tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³”.
26 Hi³ jáun² dá² jmí¹ ca³zion³ Dió³² Tsá² lɨ́n³ hí³ quian²¹ tsú², ñí¹con² hnoh²
bíh¹ tín² ca³zen³ Dió³² Tsá² hí³ hi³ ma³mieh² tsú² hnoh² cun³quionh³ hi³ tɨ³ jenh³
tsú² hnoh² ma³ quin³² ma³ jan³² náh², hi³ jáun² tiú²uú² jmúh¹³ náh² tso³.

4

Má²jan² tsú² Pé¹ jɨ³ Juan² ta³ ñí¹ tsá²tan²¹

1 Tá¹la³ dí¹hleh³² jáun² bíh¹ Pé¹ quionh³ Juan² ñí¹con² tsá² ná¹ngɨh³² hí³,
ca³cua³taunh²¹ tsá² ná¹lɨ́n³ mí²tsáu², quionh³ tsá² cuá¹lɨ́n³ juo¹³ tsá²cuú² tsá²ta³
mí²tsáu², tsá² jmu² hí³ hua³hí¹³ cuáh³² chín¹ jɨ³ tsá² cu³ nió³ téh²³ tsú²
*saduceos.
2 Tsá² hí³ ca³míh³ tsɨ́³ quí¹hliá² hleh³² Pé¹ jɨ³ Juan² hi³ ca³jenh¹³ bíh¹ Jesús,
hi³ jáun² la³ jáun² má²lin¹ hi³ la³ jenh¹³ bíh¹ siáh³ tsá² má²ca²tsan³.
3 Hi³ jáun² ca³jan³ dí² tson³ hi³ ca³ñí¹tionh¹³ dí² cú² nie² hñu³mí¹ñí², quí¹hliá²
má²ca³hláu³ bíh¹.
4 Tɨ³la³ juóun³² lɨ́n³² bíh¹ tsá² má²lɨ́²niéi³² hí³ jáɨ¹³ ca³taunh³ ta²¹, jmí¹jáun²
ca³lɨ³tín³ tsáu² cun³ hñá³ mei²¹ jmáh³la³ tsá²ñuh².
5 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² ca³ngɨh³² tsá² ná¹chín¹ tsá² *judíos já¹ juú² Jerusalén,
quionh³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú², jɨ³ tɨ³² liei²¹ ní².
6 Ja¹ jáun² jmí¹ zenh² Anás tsá² jmí¹ lɨ́n³ mí²tsá² hɨ́en¹, Caifás, Juan², Lí²ján¹
ní² siáh³, jɨ³ ca³la³ jɨ́n³² tsá² cá² mí¹zionh² tsá² zia³² jáɨ¹³ ñí¹con² hi³ lɨ́n¹³ mí²tsá²
hɨ́en¹.
7 Jáun² ca³ñí¹quión²¹ tsú² Pé¹ quionh³ Juan² hi³ ca³chan³ dí² chu³jo² ja¹ ñí¹
ná¹ngɨh³² dí² jáun², hi³ ca³ngáɨh³ dí²:
—¿Hin² héih³² quioh²¹ ca³jmuh³ hnoh² la³ jáun², ha³ jinh¹ hian³ náh² jáɨ¹³?
8 Tɨ³la³ Pé¹ né³, ca³la³ hi³ canh² Jmí²chí³ Chun¹ hñu³ tsɨ́³ ca³ngáɨ³, hi³ ca³juáh³:
—Hnoh² tsá² ná¹chín¹ náh² hué³² *Israel lá², jɨ³ hnoh² tsá²daun³²,
9 hnoh² la³ má²ca³cuú² ca³ngɨh³² náh² hi³ cánh¹ náh² jú¹ tson² ñí¹con² jnoh¹
ca³tɨ²¹ cáun² hi³ chu²¹ hi³ ca³lɨ³ ñí¹con² tsá² jmí¹ hliánh² lá², hi³ he³ lánh³ rón³²
ca³lan³ tsú²;
10 jáun² né³, cuí¹ lɨ³ ñíh¹³ hnoh² jɨ³ ca³la³ jɨ³lɨn² tsá² Israel ñí¹ hná¹ ní² hi³
cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Jesucristo Tsá² Nazaret bíh¹ lan³ tsá² jmí¹ hliánh²

lá², Jesús Tsá² ca³ton³ hnoh² hí³ crei²¹; tɨ³la³ Dió³² má¹ná¹, ca³jmú³ hi³ ca³jenh¹³ tsú².
11 Tsá² hí³ jmɨ́¹ lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ cá² máɨ³ quɨ́n¹ hi³ tiá² jéih³² tsá² ná¹lɨ́n³ tɨ³² hiah³², tɨ³la³ ta³né³² lɨ́³ cá² máɨ³ quɨ́n¹ hi³ jlánh¹ bíh¹ quien², quɨ́n¹ hu²¹ cuoh¹ hiah³².
12 Cu³tí³ tiá² hin² zian² hí¹ jan² tsá² siánh³ hi³ lɨ́¹³ liáu³² dí². Quí¹ tiá² tsá² siánh³ ca³cuen³ yáh³ Dió³² ñí¹ hué²¹ lá² hi³ te¹³ jnoh¹ liáu³².
13 Jmɨ́¹ ca³jɨ́e³ jáun² tsá²tan²¹ hí³ hi³ jlánh¹ tiá³ nio² tsɨ́³ Pé¹ jɨ³ Juan², jɨ³ jmɨ́¹ ca³lɨ³ ñi³² dí² siáh³ hi³ tiá² hliáun³ sí² la³ ca³ma³tɨn³² yáh³ tsú², hi³ tsá² lɨ́¹ tsáu² bíh¹ hí³, hi³ jáun² ca³ja³cáun² bíh¹ tsɨ́³ tsú². Jmɨ́¹jáun² ca³lɨ³tsɨn² tsú² hi³ tsá² hí³ ca³lɨ³ tɨn² cun³ñí¹ hi³ ca³ñi³táunh¹ quionh³ Jesús bíh¹.
14 Ja³bí¹ ja¹ jáun² jmɨ́¹ zenh¹ tsá² jmɨ́¹ hliánh² hí³, hi³ jáun² lɨ́¹ tiú²uú² ñi³² he³ juáh³ bíh¹ tsú² lɨ³.
15 Jmɨ́¹jáun² ca³huen³ tsú² tsá² hí³ cu³tiá³ cheih³² tá¹la³ ca³juu³ ca³hlénh³ dí² hmóu³²;
16 hi³ ca³juónh³ la³ lá²:
—¿He³ lánh³ jmú¹³ dí² ñí¹con² tsá²ñuh² nɨ́² juáh¹³? Quí¹ tson² bí¹ la³ ca³jmú³ tsá² nɨ́² cáun² hua³jueh³², hi³ jɨ³lɨn² bíh¹ tsá² zian² já¹ juú² Jerusalén lá² má²ná¹ñi³², hi³ jáun² tiú²uú² lɨ́¹³ yáh³ juáh¹³ jnoh¹ hi³ tiá² tson².
17 Hi³ la³ cun³ tiá² tsa³cuóun² jáɨ¹³ nɨ́² ñí¹ uóunh³ né³, hniáuh³² juénh¹³ bíh¹ dí² tsá² nɨ́², hi³ jáun² lɨ³ cóh³² tsú², hi³ jáun² ta³né³² tɨ³ chí¹ján³ tiú²uú² hléh³² tsú² hi³ ca³tɨn¹ Jesús.
18 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³teh³ dí² siáh³ ñéih³ hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—¡Cónh³ tiá² hniáuh³² hléh¹³ hnoh², ho³ hi³ má¹tɨn¹³ hnoh² tsáu² hi³ ca³tɨn¹ Jesús!
19 Tɨ³la³ Pé¹ ca³ngáɨ³ quionh³ Juan²:
—Hniauh² náh² tín² re² honh² nɨ́¹juáh³ ca³tɨ²¹ hi³ taunh¹³ jnoh¹ tín² ta²¹ hnoh² cha³ jmɨ́¹ tanh¹³ jnoh¹ ta²¹ Dió³².
20 Tɨ³la³ jnoh¹ má¹ná¹, cun³ tiá² lɨ́¹³ bíh¹ chá¹³ jnoh¹ tɨ³ có³², hi³ juáh¹³ hi³ tiá² hléh¹³ jnoh¹ la³ cun³ hi³ má²ca³neh²¹ jɨ³ hi³ má²ca³náɨ¹³.
21 Jáun² tsá² hí³ ca³hléh³ siáh³ jú¹ cáu², hi³ jáun² cáun² lɨ́¹ ca³lión³² bíh¹ dí² tsú² ta³ tiá² lin¹ hi³ ca³lɨ³re²; quí¹ tiá² ca³choh¹³ yáh³ tsú² he³ lánh³ ma³tson¹³ tsá² hí³, quí¹ ca³la³ jɨ́n³² bíh¹ tsáu² jmɨ́¹ ná¹má²quien² Dió³² cun³ñí¹ hi³ má²lɨ³² la³ jáun².
22 Quí¹ lɨ́³ cun³ tun³ló³² mii² máh³ jmɨ́¹ má²hún¹ tsá² jmɨ́¹ hliánh² hí³ jmɨ́¹ laɨn²¹ cun³quionh³ hua³jueh³².

Tsá² reh² mɨ³² pí³ ñí¹con² Dió³²
(Hechos 2:1-4)

23 Jmɨ́¹ má²ca³liáun³ jáun² Pé¹ quionh³ Juan² ja³tanh²¹ tɨ³ ñí¹ tionh¹ tsá² quionh³, hi³ jáun² ca³chá³ tsú² ca³la³ jɨ́³² la³ cun³ hi³ má²lɨ́²juáh³ jáun² tsá² ná¹lɨ́n³ mi³jmú³ la³ má²quionh³ tsá²daun³².
24 Jmɨ́¹ má²lɨ́²niéi³² tsú² jáɨ¹³ jáun² né³, jɨ³lɨn² bíh¹ tsú² ca³liéinh³² Dió³² cu³tsa³², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Hnú² Tɨ³² Juo¹³ jnoh¹, hnú² bíh¹ Dió³² Tsá² ca³jmuh³ ca³la³ tán¹ la³ cu³ la³ juéh³ mɨ³cuú² jɨ³ ca³la³ jɨ́³² hi³ zia³².

25 Hla¹ Dá²vi²¹ jméi² dí¹hio³ ñú¹deh³ jnoh¹, tsá² jmɨ́¹ lɨ́n³ hí³ quian²¹ hnú²,
ca³hléh³ cháh³ hnú² cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Jmɨ́²chí³ Chun¹ jmɨ́¹ ca³juáh³ tsú²
jáun² la³ lá²:
¿He³ láɨh³² jlánh¹ tiá³ siaun³² ñi³táunh¹ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá²,
hi³ má²cú¹ má²ren²¹ tsú² jáɨ¹³ tiá² quien²?
26 Tsá² ná¹chín¹ ñí¹ hué²¹ lá² ca³cuú² ca³ngɨh³²,
ca³cuú² ca³jenh² tsá² ná¹ho² jáɨ¹³,
hi³ jmɨ́¹ hnió³ tsú² jmu³ hniéi² ñí¹con² Dió³² jɨ³ ñí¹con² Cristo Tsá² cuá¹hiáun¹
joh¹ Dió³² nɨ́² siáh³.
27 ”Quí¹ tson² bíh¹ já¹ juú² lá² ca³ngɨh³² re²¹ Herodes quionh³ Poncio Pilato,
*tsá²cá²jo²¹, jɨ³ tsá² ziáun² jnoh¹ hué³² Israel lá² nɨ́² siáh³, hi³ ca³tiánh³ cá²hon³
hi³ jmu³ hian² tsɨ́³ ñí¹con² Jesús Tsá² cuá¹chan¹ hi³ lɨ́n³ quian²¹ hnú², Tsá²
ca³hion¹ hnú² hí³ hi³ lɨ́n¹³ Cristo.
28 Cun³ñí¹ hi³ hnú² Tsá² cú² juenh² nú², hi³ jáun² la³jɨ́n³² tsá² hí³ cáun²
ca³jmú³ la³ cun³ hi³ ca³lɨ́n¹³ hnú² jmɨ́¹tin² hi³ ha³ lánh³ ca³tɨ²¹ lɨ¹³.
29 Jáun² hnú² Juo¹³ jnoh¹, jɨah³ dúh¹ taunh² tsú² jnoh¹ hú¹mu³héih³²; jáun²
ñí¹con² hnú² mɨ³² jnoh¹, jmu³ bíh¹ hnú² hi³ niau²¹ tiá³ tsɨ́³ jnoh¹ hi³ hléh¹³
jnoh¹ jáɨ¹³ quián¹³ hnú², jnoh¹ tsá² láɨ³ jnoh¹ *tsá² má²ná¹hlánh¹ joh² hnú².
30 Tin³² tiá³ hnú² cuonh² tsá² tsáun¹ hi³ jáun² lan¹³, hi³ cuéh¹ nú² siáh³ jáɨ¹³
hi³ lɨ́¹³ hua³jueh³² jɨ³ li²¹ nɨ́² ca³la³ cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Jesús Tsá² hɨ́en¹,
Tsá² lɨ́n³ quian²¹ hnú².
31 Jmɨ́¹ má²lɨ́²liéinh³² tsú² jáun² Dió³² né³, ca³jɨ́eh³ hñú³ ñí¹ jmɨ́¹ tionh¹
tsú², jáun² ca³la³ jɨ³lɨn² tsá² hí³ ca³cónh³² Jmɨ́²chí³ Chun¹ hñu³ tsɨ́³, jmɨ́¹jáun²
ca³ta³no¹ tiá³ tsɨ́³ tsú² hi³ hléh³² jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³².

Jmu² tsá² reh² hi³ quioh²¹ cá²re² la³jɨ́³² hi³ zia³² quioh²¹
(Hechos 2:42-47)

32 La³jɨ́n³² tsá² ca³taunh³ hí³ ta²¹ ca³juónh³ cú²re², hi³ cáun² má²ná¹tioh³ tsɨ́³;
hí¹ jan² tsá² hí³ tiá² ca³lɨ³ hniá¹ hi³ lɨ³ quioh²¹ hnga² hi³ zioh², tɨ³la³ jɨ³lɨn² bíh¹
tsú² ca³lɨ³quioh²¹ hi³ jmɨ́¹ zioh² jáun².
33 Hi³ jáun² ca³la³ hi³ pin³ lɨ́n³² bíh¹ jáɨ¹³ quioh²¹ *tɨ³² tsá² quian³² hí³ jë¹
Dió³² ca³cué³ jú¹ tson² la³ má²cue³² jáun² hi³ tson² bíh¹ ca³jenh¹³ Jesús; hi³ jáun²
Dió³² ca³ma³hé² ma³mieh² lɨ́n³² ca³la³ jɨ³lɨn² tsá² hí³.
34 Hí¹ jan² yáh³ tsá² hí³ tiá² hi³ jmɨ́¹ lɨ́²hniáuh³² quioh²¹, quí¹ jɨ³lɨn² tsá² jmɨ́¹
zia³² tun³ hnɨ³² hñú³ quioh²¹ ho³lá²dá² hué³², ca³qui³ ca³hnah³ bíh¹ hi³ jáun²
quioh²¹, jáun² tɨ́² ñi³quiaun¹³ tsú² quɨe³ jáun²,
35 hi³ tɨ́² cha³² tsú² jo³cuo² tɨ³² tsá² quian³² hí³ jë¹ Dió³², hi³ jáun² tsá² hí³ tɨ́²
tsóh²³ quɨe³ jáun² nɨ́¹juáh³ ha³ cónh³ lɨ³ hniáuh³² ñí¹con² ma³ quin³² ma³ jan³².
36 La³ jáun² bíh¹ ca³jmú³ jan² tsá² ca³lɨ³zian² hué³² Chipre, tsá² jmɨ́¹ jmáɨ²
Sé³², jan² jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹ Leví, tsá² ca³teh³ tɨ³² tsá² quian³² hí³ jë¹ Dió³²,
Bernabé, la³ cun³ niéih³ “tsá² má²hon³ tsáu²”.
37 Tsá² hí³ ca³hnah³ hué³² quioh²¹, hi³ jáun² quɨe³ jáun² ca³chá³ tsú² jo³cuo²
tɨ³² tsá² quian³² hí³ jë¹ Dió³².

5

Tso³ quioh²¹ Ananías quionh³ Safira ñí²cuo²

1 Tɨ³la³ jan² tsá²ñuh² tsá² jmɨ́¹ jmáɨ² Ananías, ñí²cuo² tsú² jmɨ́¹ jmáɨ² Safira,
tsá² hí³ ca³hnah³ hué³² quioh²¹;
2 tɨ³la³ ca³lɨ³quioh²¹ bíh¹ tsú² ca³lá² quɨe³ hmóu³², hi³ ñí¹ hná¹ jáun² né³
ca³chá³ tsú² jo³cuo² tɨ³² tsá² quian³² hí³ jë¹ Dió³² [ca³la³ juah²¹ dúh¹ hi³
má²lɨ́²jɨ́enh³² dí² jɨ³lɨ³²]. Cú²re² ca³juónh³ bíh¹ tsú² quionh³ tsá²mɨ³ ñí²cuo² hi³
jmu³ la³ jáun².
3 Jmɨ́¹jáun² ca³juáh³ Pé¹ la³ lá²:
—Hnú² Ananías, ¿he³ láɨh³² tsá² hláɨnh¹ hi³ hñu³ honh² hnú² hi³ jmɨ́¹
ñí¹má¹can¹³ nú² Jmɨ́²chí³ Chun¹? Sa³ lɨ́²hmáh¹ bíh¹ hnú² ca³lá² quɨe³ hi³
lɨ́²ma³hmah¹ tsáu² quioh²¹ hué³² quián¹³ nú².
4 ¿Há¹ jun³juáh¹³ hi³ jmɨ́¹ quián¹³ huen² bíh¹ hnú² hué³² jáun²? Hi³ quɨe³
hi³ má²lɨ́²hnáɨh¹ hnú² jáun² hué³² né³, ¿há¹ jun³juáh¹³ hi³ jmɨ́¹ quián¹³ huen²
bíh¹ hnú² jaun³²? ¿He³ láɨh³² sa³ la³ nɨ́² yáh³ ca³lɨ́n¹³ hnú² jmúh¹³? La³ jɨ³
ñí¹con² Dió³² bíh¹ má²lɨ́²hléh¹ hnú² jú¹ tɨ́¹jáɨ², jun³juáh¹³ jmáh³la³ ñí¹con² jnoh¹
tsá²mɨ³cuóun² yáh³.
5 La³ cun³ jmɨ́¹ ca³náɨ³² Ananías jáɨ¹³ jáun² né³, ca³quɨnh³ hi³ jun³. Jáun²
ca³la³ jɨ́n³² bíh¹ tsá² ca³lɨ³ ñi³² hi³ jáun² ca³ta³hú¹ cóh²¹ tsɨ́³.
6 Jáun² tsá² tsá¹ñú¹ jmɨ́¹ tionh¹ ñí¹ jáun² ja³taunh²¹ hi³ ca³ñí¹tsenh¹³ hla¹ hí³
hmɨh³², jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³jan³ dí² hi³ ca³ñí¹hón²¹.
7 Má²ca³nga² cun³ hnɨ³² o¹rá¹ la³ cun³ jmɨ́¹ ca³hi³ siáh³ ñí²cuo² hla¹ Ananías
hí³ ñí¹ jáun², hí¹ cáun² tiá² hi³ ñi³² yáh³ tsú² hi³ he³ la³ má²lɨ³².
8 Jáun² Pé¹ ca³ngáɨh³ siáh³ tsá²mɨ³ hí³ la³ lá²:
—Juah²¹ neh²¹, ¿hí¹ tson² ca³hnáɨh¹ hnoh² hué³² la³ cun³ hmah²¹ hi³
má²lɨ́²juáh³ ñí²cuoh² nú²?
Jáun² tsá²mɨ³ hí³ ca³juáh³:
—Ján³, cun³ jáun² bíh¹.
9 Jáun² Pé¹ ca³juáh³ siáh³:
—¿Lánh³ rón³² ca³cháunh¹³ chinh³² hnoh² hi³ jmɨ́¹ hnáuh² náh² cá¹ lan¹³
Jmɨ́²chí³ Chun¹ joh¹ Dió³²? Nɨ́² má²hí¹já²tánh¹ tsá² cuɨ́²ñí¹hón²¹ ñí²cuoh² hnú²
cheih³² nɨ́², hi³ jáun² ta³né³² má²jau³ tsú² siáh³ hnú².
10 La³ cun³ jmɨ́¹jáun² bíh¹ ca³quɨnh³ siáh³ tsá²mɨ³ hí³, hi³ jun³ ta³ ñí¹ Pé¹.
Jáun² jmɨ́¹ taunh²¹ tsá¹ñú¹ hí³ ñéih³ ca³jɨ́e³ hi³ má²rá²jún¹ siáh³ tsá²mɨ³ hí³,
jáun² ca³jan³ tsú² siáh³ hla¹ hí³ hi³ tsa³hón³² dí² can³² ñí¹ má²hú¹hón²¹ ñí²cuo².
11 Hi³ jáun² la³jɨ́n³² tsá² má²lɨ́n³ hí³ cuáh³² ca³ta³hú¹ cóh²¹ tsɨ́³, jɨ³ la³jɨ́n³² tsá²
ca³lɨ³ ñi³² nɨ́² siáh³.

Hliáun³ hua³jueh³² jɨ³ li²¹ jmu² tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Dió³²

12 Hi³ jáun² tɨ³² tsá² quian³² hí³ jë¹ Dió³² ca³jmú³ hliáun³ lɨ́n³² li²¹ jɨ³
hua³jueh³² ja¹ tsáu². Hi³ ca³la³ jɨ³lɨn² tsú² tɨ́² ngɨh³² cuáh³² chín¹ quioh²¹ tsá²
*judíos ñí¹ lɨ́³ jáun² ñí¹hñú³, ñí¹ juáh³ tsú² jáun² “Quioh²¹ Salomón”.
13 Tɨ³la³ hí¹ jan² yáh³ tsá² ñí¹ hná¹ jáun² tiá² jmɨ́¹ tiá²³ tsɨ́³ hi³ ngɨh¹³ quionh³
tsá² hí³, uá¹jinh¹ la³jɨ́n³² tsáu² jmɨ́¹ hleh³² re² hi³ ca³tɨn¹ tsú².

14 Cun3 jáun2 juóun32 bíh1 tsá2mɨ3 tsá2ñuh2 ca3tanh2 ta21 Tɨ32 Juo13 dí2, hi3
jáun2 tɨ3 lɨ3mí1 ca3juóun3 tsú2.
15 Hí1 la3 tɨ3 juóun32 lín32 tsá2 tsáun1 ca3chu3 ca3huen3 tsú2 cheih32 hi3 ca3chan3
dí2 hú1 juɨ32 ñí1 lɨ́3 ja1 hñú3, hi3 ná1tsɨn1 ñí1 jen3 ho3 ñí1 jmu2, hi3 jáun2 lan13 nɨ́1
má1tɨ́3 heinh21 quioh21 Pé1 ñí1 quioh21 tsá2 hí3 nɨ́1 má1ca3nga2 Pé1 juɨ32 jaun32.
16 Ja3bí1 juóun32 tsá2 juú2 siáh3 siáh3 cua3taunh21 já1 juú2 Jerusalén, hi3
ná1jan2 tsú2 tsá2 tsáun1 jɨ3 tsá2 ná1tiáunh1 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 hñu3 tsɨ́3 nɨ́2, hi3 jáun2
ca3la3 jín32 jáun2 bíh1 tsá2 hí3 lan3.

Jmu2 tsá2tan21 hian2 tsɨ́3 ñí1con2 Pé1 jɨ3 Juan2

17 Hi3 jáun2 jmɨ́1jáun2, tsá2 cuá1lín3 mí2tsá2 hɨ́en1 la3 má2quionh3 tsá2 quionh3,
tsá2 cu3 nió3 téh23 tsú2 *saduceos, ca3ja3 uóu32 tsɨ́3,
18 hi3 jáun2 ca3ma3tson13 dí2 tɨ32 tsá2 quian32 hí3 jë1 Dió32 hi3 ca3tónh32 dí2
hñu3mí1ñí2.
19 Tɨ3la3 Tɨ32 Juo13 dí2 ca3zen3 jan2 tsá2cuú2 tsá2ta3 hi3 cua3nia32 hñu3mí1ñí2
ta3 já1niéi2, jáun2 ca3huen3 dí2 hi3 ca3záɨh3 dí2 la3 lá2:
20 —Cuá2táunh1 náh2 cuá2tianh3 náh2 hñu3 cuáh32 chín1 hi3 cuá1zéih3 náh2
tsáu2 ha3 lánh3 lɨ́13 zian2 tsú2 hi3 hmaɨ21.
21 Jmɨ́1 má2lɨ́2niéi32 tsú2 jáɨ13 jáun2 né3, ca3ñí1tiónh21 hñu3 cuáh32 chín1
hú2niéi2 jmɨ́1 cá1jniá21 jáun2 hi3 ca3ñí1ma3tɨn2 tsú2 tsáu2.
Tá1la3 jáun2 ca3cuú2 ca3ngɨh32 tsá2 cuá1lín3 mí2tsá2 hɨ́en1 quionh3 tsá2
quionh3, jmɨ́1jáun2 ca3liéinh32 tsú2 tsá2 ná1lín3 ta21 hi3 chín1 jɨ3 tsá2daun32 tsá2
ná1ñí1 hué32 *Israel nɨ́2 siáh3. Jáun2 tsá2 hí3 ca3jmú3 héih32 hi3 tsa3quión32 tsú2
tsá2 tiáunh1 hí3 hñu3mí1ñí2.
22 Tɨ3la3 jmɨ́1 ca3cha3táunh1 tsá2cuú2 tsá2ta3 mí2tsáu2 hñu3mí1ñí2 né3, ha3
tiú2uú2 hin2 tiáunh1 yáh3, jáun2 ja3tanh21 tsú2 hi3 ca3ñí1caun2 jáɨ13.
23 Jáun2 ca3juáh3 la3 lá2:
—Jmɨ́1 cá1cháu21 jnoh1 hñu3mí1ñí2, re2 lín32 bíh1 jmɨ́1 dí1jnaɨ32, já2 tionh2 bíh1
hliáu3 ho3hñú13 hñu3mí1ñí2 hi3 ná1jmu2 hua3hí13, tɨ3la3 jmɨ́1 lɨ́1niá13 jnoh1 hi3
lɨ́2neh21 jnoh1 ñéih3, já2 tiú2uú2 tsá2 hí3 tiáunh1 yáh3.
24 Jmɨ́1 ca3náɨ32 tsá2 cuá1lín3 hí3 mí2tsá2 hɨ́en1 jáɨ13 jáun2 la3 má2quionh3
mi3jmú3 ñí1 hná1 jáun2 jɨ3 tsá2 cuá1lín3 juo13 tsá2cuú2 tsá2ta3 mí2tsáu2, tsá2 jmu2
hí3 hua3hí13 cuáh32 chín1 jáun2 nɨ́2 siáh3, jmɨ́1jáun2 jlánh1 ca3hnauh2 tsú2 tsɨ́3 hi3
he3 bíh1 né3bí1 lɨ́13 ñí1 hná1 nɨ́2.
25 Tá1la3 jáun2 cuan3 jan2 tsá2ñuh2 hi3 ca3juáh3:
—Tsá2ñuh2 tsá2 ca3tionh1 hnoh2 hí3 hñu3mí1ñí2, ó32 bíh1 siáh3 má2ná1má2tɨn2
tsú2 tsáu2 hñu3 cuáh32 chín1 ta3né32.
26 Jáun2 tsá2 cuá1lín3 hí3 juo13 tsá2cuú2 tsá2ta3 mí2tsáu2 né3 ngau3 quionh3
tsá2 joh1 tɨ3 cuáh32 chín1 jáun2, hi3 ca3ñí1quian13 dí2 tɨ32 tsá2 quian32 hí3 jë1
Dió32, tɨ3la3 tiá2 ca3hma3 ca3cuóunh32 yáh3 tsú2 tsá2 hí3 chí1hniéi2 má1ná1,
quí1hliá2 juénh2 tsú2 nɨ́1 ca3qui3 ca3jnauh3 tsáu2 quín1.
27 Jmɨ́1 cuá1tanh21 tsú2 hi3 ná1jón21 tsá2 hí3 né3, ca3chan3 dí2 ta3 ñí1 tsá2
ná1ngɨh32 hí3, jáun2 mí2tsá2 hɨ́en1 hí3 ca3juáh3 la3 lá2:
28 —¿Há1 jun3juáh13 má2ca3juáh13 bíh1 jnoh1 hi3 cun3 tiá2 hnáu2 jnoh1 hi3
hɨeh1 hnoh2 tsáu2 jáɨ13 hi3 ca3tɨn1 Jesús? Tɨ3la3 sa3 la3jín32 bíh1 tsá2 juú2

Jerusalén lá² má²ná¹ñi³² jáɨ¹³ quián¹³ hnoh², hi³ hnáuh² náh² rá¹caun² náh²
jnoh¹ ca³tɨ²¹ hi³ jun³ tsá² hí³.
29 Jáun² Pé¹ ca³ngáɨ³ quionh³ tsá² quionh³:
—La³ñí¹ la³ján³ hniáuh³² má¹ti²¹ jnoh¹ tín² ñí¹con² Dió³² bíh¹, jun³juáh¹³
ñí¹con² tsá²mɨ³cuóun² yáh³.
30 Dió³² Juo¹³ tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí² ca³jmú³ hi³ ca³jenh¹³ Jesús, Tsá²
ca³jngɨh³² náh² hí³ cun³quionh³ hi³ ca³ton³ náh² tsú² jáun² tsoh² hmá².
31 Dió³² hí³ siáh³ ca³zió³ tá¹³ Jesús hi³ ca³chan³ tsú² tɨ³ cuá² chu²¹ quioh²¹,
hi³ ca³héi³ Jesús jáɨ¹³ hi³ lɨ́¹³ lɨ́n³ Juo¹³ dí² Tsá² liáu³², Tsá² cue³² jáɨ¹³ hi³ lɨ́¹³ tɨ³
jéinh³² tsáu² jmɨ́¹ tsɨ́³, tsá² ziáun² dí² hué³² Israel lá², hi³ jáun² hin³ tso³ quiú¹³
dí².
32 Hi³ jáun² jnoh¹ láɨ³ tsá² cue³² jú¹ tson² quiúnh¹ Jmɨ́²chí³ Chun¹ hi³ tson²
bíh¹ lɨ³ la³ jáun². Dió³² má²ca³cuen³ Jmɨ́²chí³ Chun¹ hí³ ñí¹con² la³jɨ́n³² tsá²
haɨh²¹ ta²¹.
33 Jmɨ́¹ ca³náɨ³² tsá² ná¹ngɨh³² hí³ jáɨ¹³ jáun² né³, ca³míh³ lɨ́n²¹ tsɨ́³, hi³ jmɨ́¹
má²hnió³ dí² jngɨh³ tɨ³² tsá² quian³² hí³ jë¹ Dió³².
34 Tɨ³la³ ja¹ tsá² ná¹ñí¹ hí³ jmɨ́¹ cuá³ jan² tsá² hún¹ ja¹ tsá² cu³ nió³ téh²³ tsú²
*fariseos, tsá² jmáɨ² Gamaliel, jan² tsá² lɨ́n³ tɨ³² liei²¹; tsá² hí³ jlánh¹ jmɨ́¹ taunh²
tsáu² ta²¹. Tsá² hí³ ca³náu² hi³ ca³jmú³ héih³² hi³ huen³ tsú² cu³tiá³ tɨ³ cheih³²
tɨ³² tsá² quian³² hí³ jë¹ Dió³².
35 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³záɨh³ dí² tsá² ná¹ñí¹ quionh³ la³ lá²:
—Hnoh², tsá² ziáun² dí² hué³² Israel lá², hua³hín¹³ náh² jmu³ nɨ́¹juáh³ he³
hnáuh² hnoh² jmúh¹³ ñí¹con² tsá² nɨ́².
36 Cháu¹ náh² honh² hi³ jmɨ́¹ zian² jan² tsá² jmɨ́¹ jmáɨ² Teudas, tsá² hí³
jlánh¹ tɨ² jmu² quien² hnga². Jmɨ́¹jáun² ca³háɨn³² tɨ³ con² tsá² hí³ cun³ quiún³
nio² hña³láun³ tsáu²; tɨ³la³ jmɨ́¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ ca³jngɨh³ tsú² tsá² hí³ né³,
jmɨ́¹jáun² lɨ́¹ ca³háɨn³² ma³ quin³² bíh¹ tsá² jmɨ́¹ quionh³ tsú², hi³ jáun² cun³
jáun² bíh¹ lɨ́¹ ca³yéin².
37 Jmɨ́¹ lɨ́¹ cáɨn² jáun² siáh³ ca³chó³² jmáɨ¹ hi³ ca³tónh³² tsú² tsáu² sí². Ja³bí¹
jmɨ́¹jáun² ca³jmú³ siáh³ jan² tsáu² quien², tsá² hí³ jmɨ́¹ jmáɨ² Judas tsá² jmɨ́¹
hɨ́n¹³ tɨ³ Galilea. Ja³bí¹ juóun³² lɨ́n³² tsáu² ca³ñi³táunh¹ quionh³ tsá² hí³. Tɨ³la³
la³ jáun² bíh¹ ca³jngɨh³ tsú² siáh³ tsá² hí³, hi³ jáun² lɨ́¹ ca³háɨn³² ma³ quin³² bíh¹
tsá² jmɨ́¹ quionh³ tsú².
38 Hi³ jáun² jná¹³ juanh³² cuɨ́¹ lɨ́³ la³ nɨ́², ha³ tiú²uú² hi³ jmuh¹ hnoh² tsá² nɨ́²,
quí¹ nɨ́¹juáh³ jáɨ¹³ quioh²¹ hmóu³² bíh¹ tsú² hleh³², jáun² chau²¹ jmáɨ¹ tsa³hín³
bíh¹,
39 tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ jáɨ¹³ jáun² né³ ja³² ñí¹con² Dió³², tiá² quɨnh¹ yáh³ hnoh² jmáɨ¹
quiúnh¹ tsá² nɨ́²; quí¹ nɨ́² lɨ́¹ ca³jmuh³ hnoh² hniéi² quiúnh¹ Dió³².
Jáun² ca³taunh³ bíh¹ tsá² ná¹ñí¹ hí³ ta²¹ jáɨ¹³ hi³ ca³juáh³ jáun² Gamaliel hí³.
40 Jáun² ca³teh³ tsú² siáh³ tɨ³² quian³² hí³ jë¹ Dió³² tɨ³ ñéih³, hi³ ca³quiu³
ca³pan³ dí² quionh³ hñú¹jméi¹³ hi³ lɨ́³ láu². Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³záɨh³ dí² hi³ tiú²uú²
hniáuh³² hléh³² tsú² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ Jesús, jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³lión³² dí².
41 Hiún² lɨ́n³² bíh¹ tsɨ́³ tɨ³² tsá² quian³² hí³ jë¹ Dió³² jmɨ́¹ ca³huén² ja¹ quioh²¹
tsá² hí³, quí¹hliá² má²lɨ́²ma³tso² tsú² tsɨ́³ hi³ hua³heih²¹ cun³ñí¹ hí³ ca³tɨn¹ Jesús.

42 Tɨ3la3 tsá2 hí3 má1ná1, cun3 tsa3háu2 ca3ñí1hléh2 hñu3 cuáh32 chín1 la3
má2hleh32 jáun2 jú1 chú32 hi3 ca3tɨn1 Jesús, hi3 hí3 bíh1 lín3 Cristo; hi3
ca3ñi3táunh1 tsú2 siáh3 ma3 quin32 ma3 caun32 hñú3 hi3 má2tɨn2 tsáu2.

6

Hnah2 tsá2 reh2 quiaun3 tsá2 lí13 ma3hau3 siáh3 cáun2 ta21

1 Jmí1jáun2 lɨ3mí1 ca3juóun3 bíh1 tsá2 haɨn21 tɨ3 con2 Jesús. Jáun2 jmí1jáun2, tsá2
*judíos tsá2 jmí1 tiáunh1 ja1 *tsá2cá2jo21, tsá2 má2hleh32 jú1 *griego, ca3ma3liáu32
hi3 ziú2 hɨen2 tsá2 judíos tsá2 qui3 tionh2 hí3 hué32 *Israel, tsá2 qui3 hleh32 hí3
jú1jma2 *hebreo quioh21, quí1 tsá2mɨ3 hnáɨ3 tsá2 qui3 má2hleh32 jú1 griego zian2
ja1 quioh21 tsú2 tiá2 jmí1 hiáuh23 yáh3 la3 cun3 hi3 hiáuh23 tsá2mɨ3 hnáɨ3 ñí1 hná1
jáun2 ní1 má1ca3tsóh3 tsú2 la3 cun3 hi3 lí2hniauh23 quioh21 tsáu2 cun3 tsa3háu2.

2 Jáun2 tsá2 quian3tun3 hí3 né3, ca3jmú3 héih32 hi3 ngɨh13 la3jín32 tsá2 haɨn21
hí3 tɨ3 con2 Jesús, jmí1jáun2 né3 ca3záɨh3 dí2 tsú2 jáɨ13 lá2:
—Hnoh2 reh2, tiá2 hniáuh32 yáh3 hi3 tunh21 jnoh1 hi3 hléh13 jáɨ13 quioh21
Dió32, cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1 tiá2 lí13 cué13 jnoh1 má32 hi3 cuh3 tsáu2.

3 Hi3 jáun2 né3 reh2, hniah32 náh2 quiaun3 tsá2ñuh2 ja1 ñí1 tiauh1 dí2 lá2, tsá2
lín23 tsáu2 hi3 chu21 tsí3, tsá2 má2lin1 hi3 má2canh2 Jmí2chí3 Chun1 joh1 Dió32
hñu3 tsí3, tsá2 jniá3 jmí1 tsí3. Jáun2 tsá2 hí3 bíh1 cue13 jnoh1 ta21 jáun2.

4 Jáun2 jnoh1 né3 ná1chan1 hi3 lienh1 jnoh1 Dió32 chí1ñi1 jɨ3 hi3 má1tɨn13 jnoh1
tsáu2 jáɨ13 quioh21 Dió32.

5 Ca3la3 jín32 bíh1 tsú2 ca3lɨ3 hiún2 tsí3 jáɨ13 jáun2. Jmí1jáun2 né3 ca3hnah2 tsú2
Tié3, jan2 tsá2ñuh2 canh2 lín32 Jmí2chí3 Chun1 hñu3 tsí3, jan2 tsá2 tanh2 ta21
Dió32 ca3la3 jonh3 jmí1 tsí3, la3 má2quionh3 Pí2liéi1, Prócoro, Nicanor, Timón,
Parmenas, jɨ3 Cú2la21 tsá2cá2jo21 ní2 siáh3, tsá2 zian2 juú2 Antioquía, tsá2 qui3
jmí1 má2ca3hín13 hí3 jë1 tsá2 judíos.

6 Jmí1jáun2 ca3chan3 tsú2 tsá2 quiaun3 hí3 ta3 ñí1 tɨ32 tsá2 quian32 hí3 jë1 Dió32,
jáun2 tsá2 hí3 ca3liéinh32 Dió32; jmí1 lɨ21 jáun2 ca3ra3tsɨ32 dí2 cuo2 ñí1 quioh21 tsú2
[hi3 lin1 hi3 hiún2 tsí3 dí2 hi3 tsá2 hí3 jmu3 ta21 jáun2].

7 Jáun2 tɨ3 lɨ3mí1 ja3cuóun2 bíh1 jáɨ13 quioh21 Dió32 jmí1jáun2, ca3juóun3 lín32
bíh1 tsá2 haɨn21 tɨ3 con2 Jesús já1 juú2 Jerusalén, hí1 la3 tɨ3 juóun32 yáh3 mí2tsáu2
ca3taunh3 ta21.

Má2tson13 tsú2 Tié3

8 Tsá2 jmáɨ2 hí3 Tié3 jmí1 canh2 lín32 pí3 quioh21 Dió32, jan2 tsá2 ca3ma3hé2
ma3mieh2 lín32 Dió32. Tsá2 hí3 tí2 jmu2 hua3jueh32 jɨ3 li21 ní2 siáh3 já1 juú2 jáun2.

9 Jmí1jáun2 ca3lɨ3hnió3 tsáu2 juónh3 quionh3 Tié3, tsá2 tiáunh1 cuáh32 téh23
tsú2 “Cuáh32 quioh21 tsá2 má2ca3liáun3 hi3 jmí1 má2ná1hlánh1 joh1 tsáu2”. Ja1
quioh21 tsá2 hí3 tiáunh1 tsá2 zian2 juú2 Cirene, tsá2 zian2 juú2 Alejandría,
tsá2 zian2 tɨ3 Cilicia, jɨ3 tsá2 zian2 hué32 Asia ní2 siáh3. La3jín32 bíh1 tsá2 hí3
ca3lɨ3hnió3 juu3 hlénh3 quionh3 Tié3.

10 Tɨ3la3 tiá2 lɨ3 yáh3 hi3 ma3cu3 ma3jéinh3 tsú2 jáɨ13 quionh3 Tié3, quí1 tɨ3la3
Tié3 dá2 tí2 hleh32 jú1 quiáh1 hi3 ca3cué3 Jmí2chí3 Chun1 bíh1.

11 Jáun2 tsá2 hí3 ca3hión32 ma3 jan2 tsá2 ca3chá3 jú1 tí1jáɨ2, hi3 ca3juáh3 la3 lá2:
—Tsá2ñuh2 lá2 jlánh1 tú2 hión32 hla1 Moisés jɨ3 Dió32 ní2 siáh3.

12 Jmɨ́1 ca3náɨ32 tsáu2 jáɨ13 jáun2 né3, ca3míh3 lɨ́n32 bíh1 tsɨ́3 tsá2 juú2 quionh3
tsá2daun32 tsá2 ná1ñí1 juú2, jɨ3 tɨ32 liei21 nɨ́2 siáh3. Jáun2 ca3zanh3 tsú2 Tié3 hi3
ca3jan3 dí2 ñí1con2 tsá2 ná1chín1 hué32 jáun2.
13 Jáun2 tsá2 hí3 ca3hnah2 siáh3 tsá2 lɨ13 chá32 jú1 tɨ́1jáɨ2. Tsá2 hí3 né3 ca3juáh3
la3 lá2:
—Tsá2ñuh2 lá2 jlánh1 chí1ñi1 hleh32 jú1 hlah3 hi3 ca3tɨn1 cuáh32 chín1 quiú13
dí2 jɨ3 hi3 ca3tɨn1 liei21 nɨ́2 siáh3.
14 Jnoh1 má2ca3náɨ13 hi3 juáh3 tsá2 nɨ́2 hi3 Jesús hná1 tsá2 Nazaret hí3 tsunh3
cuáh32 chín1 quiú13 dí2, hi3 záɨ32 tsú2 siáh3 la3 cun3 hi3 ná1ngɨ23 dí2, la3 cun3
héih32 hi3 ca3quiú2 jáun2 hla1 Moisés jmɨ́1tin2.
15 Jáun2 la3jɨ́n32 tsá2 ná1chín1 tionh2 ñí1 jáun2, ca3jɨ́e3 chí1tiá3 ñí1 ñí1 Tié3 hi3
jniá3 la3jmɨ́1 jniá3 ñí1 jan2 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32.

7

Tié3 má2tson2 jáɨ13 quioh21

1 Hi3 jáun2 tsá2 cuá1lɨ́n3 mí2tsá2 hɨ́en1 ca3záɨh3 Tié3 la3 lá2:
—¿Hí1 tson2 hléh1 hnú2 la3 nɨ́2?
2 Jáun2 Tié3 ca3ngáɨ3:
—Hnoh2 tsá2cáu3, jɨ3 tsá2daun32, re2 quián2 náh2 jáɨ13 hi3 juanh21 jná13 lá2.
Dió32 Tsá2 cú2 Tsá2 juenh2 ca3ma3jnia32 ñí1con2 hla1 Há2bran21 tsá2haun32 jméi2
dí1hio3 ñú1deh3 dí2 tá1la3 jmɨ́1 cuá3 tsú2 hué32 Mesopotamia, ñeh2 bíh1 hi3
tsa3cuá2 tsú2 juú2 Harán.
3 Hi3 ca3juáh3 Dió32: “Tú3 hué32 quián13, jɨ3 ca3la3 jɨ́n32 jun3 renh2 nú2 nɨ́2,
cua32 tɨ3 hué32 siáh3, hué32 né3bí1 hɨ́e13 jná13”.
4 Jáun2 Há2bran21 cua3han3 hué32 quioh21 tsá2 Caldea, hi3 ca3ñí1cuá2 juú2
Harán. Jmɨ́1 jun1 jméi2 tsú2 né3, Dió32 ca3jau3 Há2bran21 la3 tɨ3 hué32 ñí1 tionh1
hnoh2 lá2 ta3né32.
5 Tɨ3la3 hí1 cú1pih21 yáh3 hué32 tiá2 ca3lɨ3quioh21 hla1 Há2bran21 jmɨ́1jáun2, tɨ3la3
ca3lɨ3 bíh1 jáɨ13 hi3 lɨ3 quioh21 tsú2 má1jáun2 la3 má2quionh3 jón2zɨ́h1 jón2cho1
uá1jinh1 tiá2 jon2 tsú2 jmɨ́1 má2zian2 jmɨ́1jáun2.
6 Jáun2 la3 lá2 ca3juáh3 siáh3 Dió32, hi3 chau21 jmáɨ1 hi3 tsa3tiánh2 jón2zɨ́h1
jón2cho1 tsú2 cáun2 hué13 tsáu2 ñí1 uóunh3. Ñí1 jáun2 né3 chau21 jmáɨ1 hi3
na3caun3 tsáu2 ta21 chí1hniéi2, cun3 quiún3 nio2 hña3láu3 mii2 jmoh3 tsú2 tsáu2
hian2 tsɨ́3 ñí1 jáun2.
7 Tɨ3la3 ja3bí1 ca3juáh3 siáh3 Dió32 la3 lá2: “Jná13 ñí1ma3ré13 re2 tso3 quioh21
tsá2 na3caun3 tsú2 hí3 ta21 chí1hniéi2. Hi3 jáun2 má1jáun2 má2lɨ́13 huén32 tsú2
hué32 jáun2 hi3 ja3tánh1 hué32 lá2, jáun2 ñí1 lá2 má2lɨ́13 ma3cáu32 tsú2 jná13”.
8 Jáun2 jmɨ́1jáun2 ca3tanh2 Dió32 cáun2 nió32 quionh3 hla1 Há2bran21. Hi3 jáun2
ca3lɨ3 hniáuh32 jmu3 tsú2 cáun2 li21 ca3tɨ21 nió32 jáun2, hi3 jáun2 bíh1 ca3jmú3
Dió32 héih32 ñí1con2 hla1 Há2bran21 hi3 hniáuh32 *tiú32 tsú2 chí2 láu2 hná1 ñí1
zian2. Cun3ñí1 hi3 jáun2 né3, la3 má2jña3 jmáɨ1 hi3 ca3lɨ3zian2 bíh1 hla1 Isaac
jon2 tsú2 ca3jmú3 tsú2 la3 jáun2 quioh21. Ja3bí1 la3 jáun2 siáh3 ca3jmú3 hla1 Isaac
quioh21 Jacob jon2. Jáun2 hla1 Jacob hí3 né3 ca3lɨ3zian2 quian3tun3 jon2, ja3bí1
la3 jáun2 bí1 siáh3 ca3jmú3 hla1 hí3 quioh21 tsá2 hí3 jon2, tsá2 quian3tun3 jméi2
tá1 quia3tún3 tsoh3 dí2 tsá2 *Israel.

9 ”Tsá¹ jon² hla¹ Jacob hí³ ca³lɨ³ uóu³² tsɨ́³ ñí¹con² Sé³² raɨnh²¹, jáun² ca³hna³
dí² tiáunh¹ la³jmɨ́¹ hnaɨh³² tsáu² hi³ quioh²¹, hi³ jáun² bíh¹ ca³chó³² Sé³² hué³²
Egipto hi³ lɨ́n³ jan² *tsá² má²dí¹hlánh¹. Tɨ³la³ Dió³² bíh¹ jmɨ́¹ má²hau³ Sé³² hí³,
10 jáun² bíh¹ ca³liáun³ tsú² ja¹ la³jɨ́³² uu³mí²tsɨ³². Dió³² bíh¹ ca³jmú³ hi³ jlánh¹
quia³lín³ jmɨ́¹ tsɨ́³ tsú², hi³ jáun² bíh¹ ca³lɨ³ chun¹ tsú² ñí¹con² hla¹ faraón tsá²
lɨ́n³ re²¹ hué³² jáun². Jáun² Sé³² ca³lɨ³hiáun¹ hi³ lɨ́n¹³ ta²¹ hi³ jmu³ héih³² tá¹
cáun² hué³² Egipto jáun², jɨ³ ñí¹con² tsá² jmu² ta²¹ hñú¹³ re²¹ nɨ́² siáh³.
11 ”Jmɨ́¹ lɨ́¹ cáɨn² jáun² né³ ca³lɨ³ zia³² ho³cuóun³ tá¹ cáun² hué³² Egipto jɨ³
hué³² Canaán siáh³, hi³ jáun² ca³ma³tso² lɨ́n³² tsáu² tsɨ́³. Jmɨ́¹jáun² lɨ³ hi³ tiá²
zia³² cu³tí³ hi³ cuh³ tsá²haun³² jméi² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí².
12 Tɨ³la³ jmɨ́¹ ca³lɨ³ ñi³² hla¹ Jacob hi³ la³ zia³² bíh¹ cuú²miih²¹ tɨ³ hué³² Egipto,
jáun² ca³zen³ tsú² tsá¹ jon² ñí¹ jáun², la³ cun³ tsá²haun³² jméi² dí¹hio³ ñú¹deh³
dí².
13 Jmɨ́¹ má²tɨ³² jáun² tenh³ jéin³² hi³ tsá²táunh¹ tsú² né³, jmɨ́¹jáun² máh³
ca³ma³li²¹ Sé³² ñí¹con² tsá¹ raɨnh²¹ hi³ hí³ bíh¹ dí² cuá³ ñí¹ jáun², hi³ jáun² dá²
jmɨ́¹jáun² bíh¹ ca³lɨ³ cuóun³² re²¹ hí³ jún¹ raɨnh²¹ Sé³².
14 Jáun² Sé³² né³ ca³jmú³ héih³² hi³ já³² Jacob jméi² tsú² hué³² ñí¹ cuá³ jáun²,
la³ má²quionh³ tsá¹ raɨnh²¹ tsú²; tsá² hí³ jmɨ́¹ tín³ cun³ hnaɨh³² nio² quiún³ tsɨ²¹
quia³hñá³ tsáu².
15 La³ jáun² bíh¹ lɨ³ hi³ ngau³ Jacob hí³ hué³² Egipto, ñí¹ jáun² bíh¹ jún¹ tsú².
Ja³bí¹ ñí¹ jáun² bíh¹ ca³tsan³ siáh³ jméi² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí² ñí¹ hná¹ jáun².
16 Jáun² ca³jón³² tsú² ca³la³ jɨ́n³² hla¹ hí³ tɨ³ hué³² Siquem hi³ ca³ñí¹tionh¹³
tsú² tá²hláu² hué³² ñí¹ ca³la³ hla¹ Há²bran²¹ jmɨ́¹tin² quioh²¹ tsá¹ jon² Hamor,
tsá² hué³² Siquem.
17 ”Jmɨ́¹ ca³tɨ³ ñí¹ chau²¹ jmáɨ¹ hi³ lɨ³tí³ la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ Dió³²
quionh³ hla¹ Há²bran²¹, jáun² tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí² hí³ jlánh¹ ca³juóun³
lɨ́n³² hué³² Egipto jáun².
18 Jmɨ́¹jáun² ca³lɨn³ re²¹ hué³² Egipto jan² tsá² tiá² ca³lɨ³ cuóun³² hla¹ Sé³².
19 Re²¹ hí³ jlánh¹ hlah³ quionh² chí¹ ca³jmú³ hi³ jmu³ hian² tsɨ́³ ñí¹con² jon²
tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí² hí³; re²¹ hí³ ca³jmú³ héih³² hi³ ziu³ cuɨn³ tsáu²
dáɨn² pih²¹ jon² ñí¹ lɨ́¹³ hiá¹ tsán¹³.
20 Jmɨ́¹jáun² ca³lɨ³zian² Moisés, jan² dáɨn² hí¹ jan² dáɨn² tiá² cunh³ ta³ ñí¹
Dió³²; hnɨ³² zíh² bíh¹ ca³ma³cuóu³² dáɨn² hí³ jméi² mí¹ziú¹³.
21 Tɨ³la³ jmɨ́¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ ca³chan³ tsú² dáɨn² hí³ cheih³², jmɨ́¹jáun²
ca³tsauh¹ tsá²mɨ³ jon² re²¹ dáɨn² hí³, hi³ jáun² ca³jón³² dí² hñú¹³, hi³
ca³ma³cuóun³² dí² la³juah²¹ dúh¹ hi³ jon² dí² hnga².
22 Ñí¹ jáun² bíh¹ ca³lɨ³ tɨn² hla¹ Moisés hí³ ca³la³ jɨ́³² hi³ ñi³² tsá² zian² hué³²
Egipto; tsá² hí³ ca³lɨn³ jan² tsá² quien² lɨ́n³² hó¹jë¹, jɨ³ la³ má²quionh³ ta²¹ hi³
ca³jmú³ tsú² nɨ́² siáh³.
23 ”Tun³ló³² mii² jmɨ́¹ má²hún¹ hla¹ Moisés la³ cun³ jmɨ́¹ ca³ja³ tsɨ́³ hi³
tsa³jɨen³ tsá² Israel tsá²co¹.
24 Ñí¹ jáun² né³ ca³jɨ́en³² tsú² jan² tsá² Egipto hi³ dí¹quiunh² jan² tsá²co¹ tsú²,
jáun² ca³jenh³ tsú² cha¹³ tsá²co¹, hi³ ca³jngɨh³ dí² tsá² Egipto hí³.

25 Quí¹ lɨ́¹ jmɨ́¹ lɨ́n²³ Moisés hi³ lɨ³tsɨn² la³jɨ́n³² tsá²co¹ hi³ má²liáu³² Dió³²
cun³quionh³ hí³ dí², tɨ³la³ tiá² ca³lɨ³tsɨn² yáh³ tsú².
26 Jmɨ́¹ cá¹jniá²¹ jáun² ca³jɨ́en³² tsú² siáh³ gon³ tsá² Israel hi³ ná¹tɨ́n²³, jáun²
hí³ dí² ca³tson³ hi³ ca³lɨ³hnió³ dí² jmóuh³² tsɨ́³ tsá² hí³. Jáun² ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
“¿He³ láɨh³² ná¹tɨn²³ náh² má²tún² renh²?”
27 Jáun² tsá² quiunh² hí³ raɨnh²¹ ca³hlian³ Moisés, hi³ ca³záɨh³ dí²: “¿Hin²
lɨ́²cué³² jáɨ¹³ hi³ ñá¹jmuh³ hnú² héih³², hi³ hnú² má¹réh¹³ uu³mí²tsɨ³² quiú¹³
jnoh¹?
28 ¿Hí¹ hnáuh² hnú² jngah¹³ jná¹³ la³jmɨ́¹ ca³jngɨh³² hnú² tsá² Egipto cháu³?”
29 Jmɨ́¹ ca³náɨ³² jáɨ¹³ nɨ́² bíh¹ Moisés ca³cuóun³, hi³ ngau³ tɨ³ Madián. Ñí¹ jáun²
bíh¹ ca³ñí¹cuá² tsú², juú²co¹ juú²hñú¹³ tsá² siánh³; ñí¹ jáun² ca³lɨ³zian² gon³
jon².
30 ”Jmɨ́¹ má²ca³nga² jáun² tun³ló³² mii² hi³ cuá³ ñí¹ jáun² Moisés, ca³jɨ́en³²
jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ñí¹ lɨ́³ hué³² quiéin² có³² ñí¹ zeh¹ máh³ téh²³ tsú²
Sinaí. Tsá²cuú² tsá²ta³ hí³ Dió³² jmɨ́¹ zenh¹ chu³jo² hmá² ton² hi³ dí¹hún¹ jáun²
sɨ́².
31 Jáun² jmɨ́¹ ca³jɨ́e³ tsú² sɨ́² jáun² ca³ja³cáun² tsɨ́³, hi³ jáun² ngau³ tsú²
má²janh² hi³ hnió³ jɨ́e³ re² he³ dá² lɨ́²³. Jmɨ́¹jáun² ca³náɨ³² tsú² hi³ ñí¹ca³juáh³
Dió³² Juo¹³ dí² la³ lá²:
32 “Jná¹³ bíh¹ Dió³² Juo¹³ tsá²haun³² dí²hioh³ ñú²deh³ hnú², Dió³² Juo¹³
Há²bran²¹, Dió³² Juo¹³ Isaac, jɨ³ Dió³² Juo¹³ Jacob nɨ́² siáh³”. Jmɨ́¹jáun² jlánh¹
ca³juan³ Moisés hi³ ca³juénh² lɨ́n³², jáun² cu³tsa³² tiú²uú² ca³jɨ́e³ bíh¹ tsú²
cú²jueh³².
33 Jáun² Dió³² ca³juáh³ siáh³: “Hueh³ láu² tsɨ³² tanh¹, quí¹ hué³² hɨ́en¹ bíh¹
ñí¹ zenh¹ hnú² lá².
34 Má²cá²jɨ́e³² jná¹³ he³ lánh³ quiunh³² tsá² joh² jná¹³, tsá² tiáunh¹ hué³²
Egipto; má²cá²náɨ³² jná¹³ hi³ hlí² han³² lɨ́n³² tsú², jáun² jná¹³ má²já¹³ hi³
já¹lion¹ tsú². Ña³² ñí¹ lá², hnú² bíh¹ zei²¹ jná¹³ hué³² Egipto”.
35 ”Hi³ jáun² Moisés tsá² tiá² jmɨ́¹ hnio³ tsú² hí³ né³, tsá² má²ca³záɨh³ dí²:
“¿Hin² lɨ́²cué³² jáɨ¹³ hi³ ñá¹jmuh³ hnú² héih³², hi³ hnú² má¹réh¹³ uu³mí²tsɨ³²
quiú¹³ jnoh¹?”, tɨ³tsóh³dí¹ tsá² hí³ bíh¹ ca³cuéh³ Dió³² jáɨ¹³ hi³ lɨ́n¹³ tsú² tsá²
chín¹, jɨ³ hi³ lɨ́n¹³ tsú² siáh³ tsá² liáu³² cun³quionh³ hi³ ca³ma³hau³ jan² tsá²cuú²
tsá²ta³ Dió³², tsá² ca³ma³jnia³² hí³ ja¹ hmá² ton² jáun².
36 Jáun² Moisés ñéi¹ hi³ ca³ñí¹huen¹³ tsá² Israel hué³² Egipto jáun²; hí³ bíh¹
tsá² ca³jmú³ hua³jueh³² jɨ³ li²¹ nɨ́² siáh³ hué³² jáun², ñí¹ ná¹ho³ jmɨ́²miih²¹ dáɨn³,
jɨ³ ñí¹ ca³ñi³táunh¹ tsú² jáun² hué³² quiéin² nɨ́² siáh³ tun³ló³² mii².
37 Hla¹ Moisés hí³ bíh¹ ca³záɨh³ tsá² Israel tsá²co¹ la³ lá²: “Ja¹ tsá² renh²
hnoh² bíh¹ zion³ Dió³² jan² tsá² lɨ́n¹³ *tɨ³² jë¹ Dió³² ñí¹con² hnoh², la³jmɨ́¹ lɨ́n³
jná¹³ lá²”.
38 Ja³bí¹ la³ jáun², jmáɨ¹ hi³ jmɨ́¹ ngɨh³² jáun² tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí²,
hla¹ Moisés hí³ bíh¹ jmɨ́¹ lɨ́n³ tsá² zenh² ja¹ quioh²¹ tsú² quionh³ tsá²cuú²
tsá²ta³ Dió³², tsá² ca³liéinh³² tsú² hí³ tsɨ³ máh³ Sinaí; jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³nga³
dí² jáɨ¹³ ñí¹con² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí² hí³. Hí³ bí¹ tsá² ca³héi³ jáɨ¹³ hi³ lɨ³ quien²
la³ má²quien² jáun², hi³ jáun² ngáɨ³² tsú² ñí¹con² dí².

39 ”Tɨ^{3}la^{3} tsá^{2}haun^{32} dí^{1}hio^{3} ñú^{1}deh^{3} jnoh^{1} hí^{3} má^{1}ná^{1}, tiá^{2} ca^{3}lɨ^{3}hnió^{3} yáh^{3} hi^{3}
tanh^{13} ta^{21} Moisés hí^{3}, tɨ^{3} hué^{32} Egipto bíh^{1} ca^{3}jéinh^{32} siáh^{3} tsí^{3} tsú^{2}.
40 Hi^{3} jáun^{2} jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} tsú^{2} Aarón la^{3} lá^{2}: “Hnáu^{2} jnoh^{1} hi^{3} jmah^{21}
hnú^{2} jan^{2} dió^{32} hi^{3} tsó^{32} chí^{1}ján^{3} ta^{3} ñí^{1} jnoh^{1}, quí^{1} tiá^{2} né^{1} jnoh^{1} he^{3}
ca^{3}quiúnh^{32} Moisés tsá^{2} ca^{3}ñí^{1}hue^{13} jnoh^{1} hué^{32} Egipto”.
41 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}jmah^{3} tsú^{2} hmóu^{32} jan^{2} dió^{32} jniá^{3} la^{3}jmí^{1} jniá^{3} cuá^{1}juí^{2} míh^{1},
hi^{3} jáun^{2} ca^{3}jngɨh^{3} tsú^{2} jáh^{3} ñí^{1}con^{2} dió^{32} láɨn^{1} hí^{3}, jáun^{2} ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} jmáɨ^{1} hi^{3}
ca^{3}tɨn^{1} dió^{32} hi^{3} má^{2}lí^{2}jmah^{3} tsú^{2} jáun^{2} cun^{3}quionh^{3} cuá^{2} ta^{3} hmóu^{32}.
42 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} cu^{3}tsa^{32} ca^{3}chau^{3} Dió^{32} tɨ^{3} có^{32} cú^{2}jueh^{32} quioh^{21} tsú^{2},
hi^{3} jáun^{2} chí^{1}jmaɨ^{21} cuí^{1} má^{1}tsú^{1} má^{1}jónh^{21} cú^{2}jueh^{32}. La^{3} jáun^{2} bí^{1} rá^{1}juáh^{3} ñí^{1}
Sí^{2} quioh^{21} jan^{2} tsá^{2} ca^{3}lɨn^{3} tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32} jmí^{1}tin^{2}, hi^{3} rá^{1}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
Hnoh^{2} tsá^{2} zian^{2} náh^{2} hué^{32} Israel lá^{2},
¿hí^{1} ñí^{1}con^{2} jná^{13} dá^{2} ca^{3}cuen^{21} hnoh^{2} jáh^{3} hi^{3} ca^{3}jngɨh^{32} náh^{2} jáun^{2},
tá^{1}la^{3} ca^{3}ñi^{3}táunh^{1} náh^{2} jáun^{2} tun^{3}ló^{32} mii^{2} hué^{32} quiéin^{2}?
43 Tiá^{2} jáun^{2} yáh^{3},
tɨ^{3}la^{3} hnoh^{2} dá^{2} ca^{3}ñi^{3}quiánh^{1} náh^{2} ñí^{1}hiú^{13} lí^{3} hmɨh^{32} hi^{3} hún^{1} dió^{32} jmáɨ^{2}
Moloc bíh^{1},
jɨ^{3} hi^{3} ca^{3}ñi^{3}jan^{13} náh^{2} dió^{32} tsá^{2} láɨn^{1} jmáɨ^{2} Refán hi^{3} jniá^{3} la^{3}jmí^{1} jniá^{3}
chí^{1}jmaɨ^{21};
tsá^{2} láɨn^{1} hí^{3} bíh^{1} ca^{3}jmah^{21} náh^{2} hmóu^{32} hi^{3} má^{1}tsú^{1} má^{1}jonh^{21} náh^{2}.
Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} hue^{1} jná^{13} hnoh^{2} hué^{32} ñí^{1} tionh^{1} náh^{2} ní^{2},
hi^{3} jau^{3} tsú^{2} hnoh^{2} ñí^{1} uóunh^{3}, ngáɨ^{13} la^{3} tɨ^{3} juú^{2} Babilonia.
44 ”Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, ñí^{1} lí^{3} hué^{32} quiéin^{2} jáun^{2} jmí^{1} zéih^{21} dí^{1}hio^{3} ñú^{1}deh^{3} dí^{2}
cuáh^{32} hi^{3} jmɨ^{1} lí^{3} hñú^{3} hmɨh^{32}, ñí^{1} jmí^{1} dí^{1}tioh^{3} quín^{1} liei^{21} hi^{3} jmu^{2} lin^{1} hi^{3}
Dió^{32} ca^{3}tanh^{2} cáun^{2} nió^{32} quionh^{3} tsú^{2}. Ñí^{1}hiú^{13} jáun^{2} ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} rón^{32} la^{3}
cun^{3} lí^{3} héih^{32} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} Dió^{32} ñí^{1}con^{2} Moisés, rón^{32} la^{3} cun^{3} lí^{3} nóh^{32} hi^{3}
ca^{3}jnia^{3} jáun^{2} jéinh^{32}.
45 Jáun^{2} jón^{2}zíh^{1} jón^{2}cho^{1} tsá^{2}haun^{32} dí^{1}hio^{3} ñú^{1}deh^{3} dí^{2} hí^{3} né^{3} ca^{3}hiauh^{3}
ñí^{1}hiú^{13} jáun^{2}. Jáun^{2} jmáɨ^{1} hi^{3} jmí^{1} lín^{3} hla^{1} Josué hi^{3} chín^{1} né^{3}, ca^{3}can^{3} tsú^{2}
ñí^{1}hiú^{13} jáun^{2} la^{3} tɨ^{3} hué^{13} tsá^{2} siánh^{3}. Hi^{3} jáun^{2} Dió^{32} né^{3} ca^{3}huen^{3} tsá^{2} hué^{32}
jáun^{2} ñí^{1} ta^{3} ñí^{1} tsú^{2}, hi^{3} jáun^{2} hué^{32} jáun^{2} ca^{3}lɨ^{3}quioh^{21} bíh^{1} tsú^{2}. Jáun^{2} ñí^{1}hiú^{13}
jáun^{2} jmí^{1} quien^{2} la^{3} má^{2}quien^{2} jáun^{2} ca^{3}la^{3} ñí^{1} cá^{1}chó^{21} jmáɨ^{1} hi^{3} ca^{3}lɨ^{3}zian^{2}
jáun^{2} hla^{1} re^{21} Dá^{2}vi^{21}.
46 Jáun^{2} Dió^{32} né^{3}, jlánh^{1} ca^{3}lɨ^{3} hiún^{2} tsí^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsú^{2}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}hiu^{3}
ca^{3}mí^{3} dí^{2} ñí^{1}con^{2} Dió^{32} hi^{3} cué^{32} Dió^{32} jáɨ^{13} hi^{3} jmu^{3} dí^{2} cáun^{2} cuáh^{32} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1}
Dió^{32}, Dió^{32} Juo^{13} hla^{1} Jacob;
47 tɨ^{3}la^{3} hla^{1} Salomón jon^{2} bíh^{1} dí^{2} ca^{3}jmú^{3} cuáh^{32} jáun^{2}.
48 Tɨ^{3}la^{3} Dió^{32} Tsá^{2} cú^{2} juenh^{2} má^{1}ná^{1}, tiá^{2} lí^{13} yáh^{3} cuá^{32} cáun^{2} cuáh^{32} hi^{3}
ca^{3}lɨ^{3} cun^{3}quionh^{3} cuá^{2} ta^{3} tsáu^{2}; la^{3}jmí^{1} rá^{1}juáh^{3} ñí^{1} Sí^{2} quioh^{21} tsá^{2} ca^{3}lɨn^{3} hí^{3}
tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32}, ñí^{1} juáh^{3} jáun^{2} la^{3} lá^{2}:
49 Hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2} bíh^{1} lí^{3} la^{3}jmí^{1} lí^{3} hmá^{2}sɨ^{1} quion^{21} jná^{13},
hi^{3} ñí^{1} hué^{21} né^{3} lí^{3} la^{3}jmí^{1} lí^{3} jlɨ^{21} ñí^{1} na^{3}tsɨn^{21} jná^{13} tán^{2}.
¿Hín^{2} dá^{2} hñú^{3} jmúh^{13} hnoh^{2} quion^{21} jná^{13}?
¿Ha^{3} dá^{2} jinh^{1} lí^{13} ñi^{21} jná^{13} tie^{3} lín^{23} hnoh^{2}?

50 Há¹ jun³juáh¹³ quionh³ uón³² huen² bíh¹ jná¹³ ca³jmú³² ná¹ la³jɨ́³² hi³ zia³²?
—juáh³ Dió³².
51 La³ má²hliaun³² jáun² bíh¹ ca³záɨh³ Tié³ tsá² hí³ la³ lá²:
—Jlánh¹ la³ huáh² chinh³² hnoh², cun³ tiá² jáɨ¹³ ngɨ²³ bíh¹ hnoh², la³jmɨ́¹ tiá² jáɨ¹³ ngɨ²³ tsá² tiá² Dió³² má²cuóun³². Jmáɨ¹ ca³la³ jɨ́³² bíh¹ quí² jna²³ hnoh² ñí¹con² Jmɨ́²chí³ Chun¹ joh¹ Dió³², rón³² la³ cun³ ca³jmú³ dí²hioh³ ñú²deh³ bíh¹ hnoh² ná¹jmuh³².
52 Tiá² hin² zian² hí¹ jan² tɨ³² jë¹ Dió³², tsá² tiá² ca³jmúh³² dí²hioh³ ñú²deh³ hnoh² hian² tsɨ́³. Quí¹ hí¹ la³ tɨ³ ca³ma³hia³ ma³tsán² yáh³ tsú² tsá² ca³lɨn³ hí³ tɨ³² jë¹ Dió³², tsá² jmɨ́¹ quian³² jáɨ¹³ hi³ já³² jan² Tsá² chun¹ Tsá² zéi¹ Dió³². Hi³ hnoh² né³, ca³tu³ ca³hna³ bí¹ náh² siáh³ Tsá² chun¹ hí³ jmɨ́¹ cuan¹, ca³la³ tɨ³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ ca³jngɨh³² náh² siáh³.
53 Hnoh² bíh¹ tsá² ca³heh³ náh² liei²¹ hi³ cua³can³² jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², tɨ³la³ hí¹juáh³ tiá² ca³ma³tih²¹ bíh¹ náh² jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun².

Jmɨ́¹ jun¹ Tié³

54 Jmɨ́¹ má²lɨ́²niéi³² tsá² ná¹ngɨh³² hí³ jáɨ¹³ nɨ́² né³, ca³míh³ lɨ́n³² tsɨ́³, hian² lɨ́n³² bíh¹ ca³ta³ná¹haɨ²¹ ñí¹ tsú².
55 Tɨ³la³ Tié³ jmɨ́¹ má²canh² tsɨ́³ Jmɨ́²chí³ Chun¹ joh¹ Dió³², jáun² ca³jɨ́e³ tsú² hñu³mɨ³cuú² hi³ jniá³ joh¹ quioh²¹ Dió³² cú²tú¹ cú²lí¹³, ja³bí¹ ca³jɨ́en³² tsú² siáh³ Jesús hi³ zenh² tɨ³ cuá² chu²¹ quioh²¹ Dió³².
56 Jáun² ca³juáh³ Tié³:
—Jɨah³, jná¹³ dí¹jɨ́e³² hi³ há²na²¹ hñu³mɨ³cuú², hi³ zenh² Jon² tsá²mɨ³cuóun² tɨ³ cuá² chu²¹ quioh²¹ Dió³².
57 Jmɨ́¹jáun² ca³jnɨ́³ tsá² ná¹ngɨh³² hí³ cuá¹ hi³ ca³taunh³ cú²tiú² cú²jan³² hi³ ca³tɨ³ ca³hóh³²; jmɨ́¹jáun² la³jɨ́n³² tsá² hí³ ca³pɨ³ ca³janh³ Tié³.
58 Jáun² ca³chin² tsú² Tié³ tɨ³ ñí¹ lɨ́³ jenh³ juú² hi³ ñí¹quí¹ ñí¹jnah¹ dí² quɨ́n¹. Hi³ jáun² tsá² ca³hna³ hí³ Tié³ ca³chá³ ha¹ ñí¹con² jan² tsá¹ñú¹ jmáɨ² Saulo.
59 Hi³ jáun² tá¹la³ quí² jnauh²³ tsáu² quɨ́n¹ quioh²¹ Tié³, cáun² ca³liéinh³² Dió³² bíh¹ Tié³, hi³ ca³juáh³:
—Hnú² Jesús Tɨ³² Juóu³² jná¹³, héih¹ hnú² jmɨ́²chí³ quion²¹ jná¹³.
60 Jáun² ca³di³jñí³² Tié³ hué³² hi³ ca³hléh³ tiá³, hi³ juáh³:
—Hnú² Tɨ³² Juóu³² jná¹³, ha³ lɨ́² tón³ hnú² sí² tso³ quioh²¹ tsá² nɨ́².
Jmɨ́¹ má²lɨ́²juáh³ jáun² Tié³ la³ nɨ́² né³, ca³cua³ha³ tsɨ́³.

8

1 Ja³bí¹ Saulo hí³ jmɨ́¹ hún¹ cá²hon³ quionh³ tsá² ca³jngɨh³ hí³ Tié³.

Saulo jmu² hian² tsɨ́³ ñí¹con² tsá² má²lɨ́n³ cuáh³²
(Galatas 1:13-14)

Jmɨ́¹jáun² ca³ma³liáu³² tsú² hniéi² hi³ ca³ma³tson¹³ tsú² tsá² má²ná¹lɨ́n³ cuáh³² já¹ juú² Jerusalén jáun². Jmɨ́¹jáun² ca³huén² la³jɨ́n³² tsá² hí³ hi³ ja³taunh²¹ cú²juú² siáh³, juú²co¹ juú²hñú¹³ tsá² hɨ́n¹³ tɨ³ Judea jɨ³ Samaria, tɨ³la³ *tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Dió³² má¹ná¹, tiá² ca³huén² yáh³.
2 Tɨ³la³ jmɨ́¹ zian² ma³ jan² tsá² má²zian² hi³ ca³tɨn¹ Dió³² ca³ñí¹hón²¹ hla¹ Tié³; tsá² hí³ ca³ho³ ca³jngɨh³ lɨ́n³² quioh²¹ hla¹ hí³.

3 Tɨ^{3}la^{3} Saulo hí^{3} né^{3}, ca^{3}qui^{3} ca^{3}jmúh^{32} lín^{32} tsá^{2} má^{2}lín^{3} hí^{3} cuáh^{32}. Saulo
hí^{3} ca^{3}ñí^{1}hi^{32} ma^{3} quin^{32} ma^{3} caun^{32} hñú^{13} tsá^{2} hí^{3}, hi^{3} ca^{3}ñí^{1}chí^{1} ñí^{1}huen^{13}
dí^{2} tsá^{2}mɨ^{3} tsá^{2}ñuh^{2} hi^{3} tsa^{3}tionh^{3} dí^{2} hñu^{3}mí^{1}ñí^{2}.

Hleh^{32} tsú^{2} jú^{1} chú^{32} quioh^{21} Dió^{32} já^{1} juú^{2} Samaria

4 Tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} ca^{3}huén^{2} hí^{3} já^{1} juú^{2} Jerusalén má^{1}ná^{1}, ca^{3}ñí^{1}hléh^{2} jú^{1} chú^{32}
quioh^{21} Dió^{32} la^{3} tán^{1} ñí^{1} ca^{3}ñi^{3}táunh^{1}.
5 Hi^{3} jáun^{2} Pí^{2}liéi^{1} ñéi^{1} juú^{2} Samaria hi^{3} ca^{3}ñí^{1}hléh^{2} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Cristo.
6 Jáun^{2} juóun^{32} tsáu^{2} ca^{3}cuú^{2} ca^{3}ngɨh^{32} hi^{3} hniá^{1} ne^{3} re^{2} jmí^{1} ca^{3}náɨ^{32} jáɨ^{13} hi^{3}
ca^{3}hléh^{3} Pí^{2}liéi^{1}, jɨ^{3} jmí^{1} ca^{3}jíe^{3} dí^{2} siáh^{3} li^{21} hi^{3} lí^{3} hua^{3}jueh^{32} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} tsú^{2}.
7 Quí^{1} juóun^{32} bíh^{1} tsá^{2} jmí^{1} tiáunh^{1} jmí^{2}chí^{3} hláɨnh^{1} hñu^{3} tsí^{3} lan^{3} jmí^{1}jáun^{2},
ca^{3}la^{3} hi^{3} tiáunh^{1} tɨ^{3} hóh^{32} bíh^{1} jmí^{2}chí^{3} hláɨnh^{1} hí^{3} jmí^{1} ca^{3}huén^{2}. Ja^{3}bí^{1}
jmí^{1}jáun^{2} lan^{3} juóun^{32} tsá^{2} hma^{2} jɨ^{3} tsá^{2} hliánh^{2} ní^{2} siáh^{3}.
8 Jmí^{1}jáun^{2} né^{3} jlánh^{1} ca^{3}lɨ^{3} hiún^{2} tsí^{3} ca^{3}la^{3} jín^{32} tsá^{2} juú^{2} jáun^{2}.
9 Tɨ^{3}la^{3} já^{1} juú^{2} jáun^{2} né^{3}, jmí^{1} zian^{2} jan^{2} tsá^{2}ñuh^{2} tsá^{2} jmí^{1} jmáɨ^{2} Sí^{1}mu^{21}, tsá^{2}
jmí^{1} lín^{3} tsá^{2} hláɨnh^{1} juú^{2} jáun^{2}; tsá^{2} hí^{3} jlánh^{1} jmí^{1} tí^{2} jmu^{2} hi^{3} tsa^{3}cáun^{2} lín^{32}
tsí^{3} tsá^{2} hín^{13} hí^{3} tɨ^{3} Samaria jáun^{2}; ja^{3}bí^{1} ca^{3}juáh^{3} tsú^{2} hnga^{2} hi^{3} quien^{2} lín^{32}.
10 Ca^{3}la^{3} jánh^{3} dúh^{1} tsá^{2} míh^{1} tsá^{2} siún^{1} bíh^{1} tí^{2} náɨ^{32} jáɨ^{13} hi^{3} hleh^{32} Sí^{1}mu^{21}
hí^{3}, hi^{3} tí^{2} juáh^{23} la^{3} lá^{2}:

—Tsá^{2}ñuh^{2} ní^{2} dá^{2} lín^{3} jan^{2} dió^{32} cú^{2} juenh^{2} bíh^{1}.

11 Jmí^{1} tí^{2} tanh^{2} lín^{32} tsú^{2} ta^{21} tsá^{2}ñuh^{2} hí^{3}, quí^{1} má^{2}ngau^{32} jmáɨ^{1} bíh^{1} hi^{3} tí^{2}
má^{2}can^{2} tsú^{2} tsá^{2} hí^{3} cun^{3}quionh^{3} tá^{13} tsá^{2} hláɨnh^{1}.
12 Tɨ^{3}la^{3} jmí^{1} ca^{3}taunh^{3} tsá^{2} juú^{2} jáun^{2} ta^{21} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}hléh^{3} jáun^{2} Pí^{2}liéi^{1} né^{3},
la^{3} cun^{3} jú^{1} chú^{32} ca^{3}tɨ^{21} he^{3} lánh^{3} lí^{13} tónh^{32} tsáu^{2} jo^{3}cuo^{2} Dió^{32}, jɨ^{3} jáɨ^{13} hi^{3}
ca^{3}tɨn^{1} Jesús Tsá^{2} lín^{3} Cristo ní^{2} siáh^{3}, tsá^{2}mɨ^{3} tsá^{2}ñuh^{2} bíh^{1} tsá^{2} hí^{3} cáun^{3} jmáɨ^{2}.
13 Ja^{3}bí^{1} ca^{3}taunh^{3} Sí^{1}mu^{21} hí^{3} ta^{21} jáɨ^{13} jáun^{2}, jmí^{1}jáun^{2} cáun^{3} jmáɨ^{2} hi^{3} jáun^{2}
ca^{3}ngí^{3} cu^{3}lɨ^{21} quionh^{3} Pí^{2}liéi^{1}; hi^{3} jáun^{2} ca^{3}ja^{3}cáun^{2} lín^{32} tsí^{3} tsú^{2} jmí^{1} ca^{3}jíe^{3}
li^{21} jɨ^{3} hua^{3}jueh^{32} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} jáun^{2} Pí^{2}liéi^{1}.
14 Jmí^{1} ca^{3}lɨ^{3} ñi^{32} tɨ^{32} tsá^{2} quian^{32} jë^{1} Dió^{32} tionh^{2} já^{1} juú^{2} Jerusalén hi^{3}
tsá^{2} juú^{2} Samaria má^{2}ca^{3}taunh^{3} ta^{21} jáɨ^{13} quioh^{21} Dió^{32}, jáun^{2} ca^{3}zen^{3} tsú^{2} Pé^{1}
quionh^{3} Juan^{2} ñí^{1} jáun^{2}.
15 Jmí^{1} ca^{3}cha^{3}táunh^{1} jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} já^{1} juú^{2} Samaria, ca^{3}liéinh^{32} Dió^{32} quioh^{21}
tsá^{2} má^{2}taunh^{32} hí^{3} ta^{21}, hi^{3} jáun^{2} lí^{13} hen^{3} tsú^{2} Jmí^{2}chí^{3} Chun^{1}.
16 Quí^{1} jmí^{1}jáun^{2}, hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tsá^{2} hí^{3} tiá^{2} jmí^{1} má^{2}ca^{3}hi^{3} Jmí^{2}chí^{3} Chun^{1}
hñu^{3} tsí^{3}, jí^{32}la^{3} ti^{3} jmí^{1} má^{2}cáun^{3} tsú^{2} jmáɨ^{2} hi^{3} lin^{1} hi^{3} má^{2}haɨn^{21} tsú^{2} tɨ^{3} con^{2}
Jesús Tɨ^{32} Juo^{13} bíh^{1} dí^{2}.
17 Jáun^{2} Pé^{1} quionh^{3} Juan^{2} ca^{3}ra^{3}tsɨ^{32} cuo^{2} ñí^{1} quioh^{21} tsá^{2} hí^{3}, hi^{3} jáun^{2}
jmí^{1}jáun^{2} hi^{3} Jmí^{2}chí^{3} Chun^{1} hñu^{3} tsí^{3} tsá^{2} hí^{3}.
18 Jmí^{1} ca^{3}jíe^{3} Sí^{1}mu^{21} hi^{3} cuan^{3} Jmí^{2}chí^{3} Chun^{1} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hí^{3} jmí^{1} ca^{3}ra^{3}tsɨ^{32}
tsú^{2} jáun^{2} cuo^{2} ñí^{1} quioh^{21} tsú^{2}, jáun^{2} ca^{3}jen^{3} quɨe^{3},
19 hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—Cué^{1} náh^{2} jná^{13} pí^{3} la^{3} ná^{1}quiánh^{1} náh^{2} ní^{2}, hi^{3} jáun^{2} ja^{3}bí^{1} tsá^{2} rá^{1}tsɨ^{32} jná^{13}
uón^{32} ñí^{1} quioh^{21} lí^{13} hen^{3} siáh^{3} Jmí^{2}chí^{3} Chun^{1}.
20 Jáun^{2} Pé^{1} ca^{3}záɨh^{3} Sí^{1}mu^{21} la^{3} lá^{2}:

—Cuí¹ cha³hín³ quɨéɨh³ hnú² jɨ³ la³ jɨ³ huen² nú² ní², quí¹ hnú² dá² lín²³ nú² hi³ lí¹³ láh¹³ cáun² hi³ lí¹ cue³² Dió³².
21 Tiá² ca³tɨn¹ cu³tí¹³ yáh³ hnú² ta²¹ lá², quí¹ tiá² má²chú³² yáh³ jmí¹ honh² hnú² ñí¹con² Dió³².
22 Tí¹ jéinh¹ dá² jmí¹ honh² ca³tɨ²¹ hi³ hlah³ hi³ hó³² hi³ cháunh²³ ní² honh²; ñí¹con² Dió³² dá² mí¹, ní² lí¹ jɨeh²¹ nú² neh²¹ tiá¹ jmu³ dá² Dió³² juenh² tsí³ hi³ ca³cháunh³ honh² hnú² la³ ní².
23 Quí¹ jlánh¹ ma³ lin¹ hnú² hi³ lí¹ hniá¹ nú² cáun² hi³ tiá² ca³tɨn¹ nú², jlánh¹ ma³ má²cá²taun³ tso³ honh² hnú².
24 Jáun² Sí¹mu²¹ ca³záɨh³ tsá² hí³ la³ lá²:
—Lienh¹ tiá³ hnoh² Dió³² quion²¹ jná¹³ hi³ jáun² tiá² quiunh²¹ jná¹³ hí¹ cáun² hi³ má²lí²juah²¹ hnoh² ní².
25 Hi³ jáun² né³, jmí¹ má²lí²cué³² Pé¹ jú¹ tson² quioh²¹ quionh³ Juan² ñí¹con² tsá² juú² jáun² jɨ³ hi³ má²lí²hléh³² tsú² siáh³ jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³², jmí¹jáun² ja³tanh²¹ tsú² tɨ³ já¹ juú² Jerusalén. Hú¹ juɨ³² jáun² né³ ca³hléh³ tsú² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² hliáun³ juú² pih²¹ juú² siún¹ hín¹³ tɨ³ hué³² Samaria jáun².

Jenh² Pí²liéi¹ tsá² zian² hué³² Etiopía

26 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³juáh³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ñí¹con² Pí²liéi¹ la³ lá²:
—Náu², cua³² juɨ³² ngau³ tɨ³ la³ quián³, juɨ³² ja³ juú² Jerusalén hi³ ngá¹³ hué³² quiéin² hi³ chau²¹ la³ tɨ³ juú² Gaza.
27 Jáun² ca³náu² Pí²liéi¹ hi³ ngau³. Hú¹ juɨ³² jáun² né³ ca³jenh² tsú² jan² tsá²ñuh² *tsá² tiéh³, tsá² zian² hué³² Etiopía; tsá² hí³ jmí¹ ho² jáɨ¹³ hi³ jmu² hua³hí¹³ la³jí³² hi³ zioh² tsá²mɨ³ chín¹ hué³² Etiopía, tsá² téh²³ tsú² hí³ Candace. Tsá²ñuh² hí³ má²cuá¹jáunh²³ hi³ ñéi¹ já¹ juú² Jerusalén hi³ ca³ñí¹ma³tsu³ ma³jónh³² Dió³².
28 Tɨ³ má²cuá¹tsanh³² juú²co¹ bíh¹ tsá²ñuh² hí³ hi³ cuá¹tsɨ²¹ ñí¹ hmá²lɨh³² cuounh³² tsa³cuá¹ quioh²¹, ñí¹ jáun² jmí¹ cuá¹hɨ³² tsú² Sí² quioh²¹ hla¹ Isaías tsá² jmí¹ lín³ hí³ *tɨ³² jë¹ Dió³².
29 Hi³ jáun² Jmí²chí³ Chun¹ ca³záɨh³ Pí²liéi¹ la³ lá²:
—Cuá²janh² ñí¹ cuá¹ja³² hmá²lɨh³² ó³².
30 Jáun² ngau³ Pí²liéi¹ cú²hé². Jmí¹ ca³janh²¹ tsú² jáun² tsá² hí³ ca³náɨ³² tsú² hi³ cuá¹hɨ³² tsá² hí³ Sí² quioh²¹ hla¹ Isaías *tɨ³² jë¹ Dió³²; hi³ jáun² ca³ngáɨh³ dí²:
—¿Hí¹ ngɨ²³ hnú² hi³ ñi³hɨh³² nú² ní²?
31 Jáun² tsá²ñuh² hí³ ca³ngáɨ³, hi³ ca³juáh³:
—¿He³ lánh³ rón³² ngɨ¹³ jná¹³ ní¹juáh³ tiá² hin² zian² yáh³ tsá² ma³ta²?
Jáun² ca³mí³ tsú² cáun² hi³ chú³² ñí¹con² Pí²liéi¹ hi³ hí³ hmá²lɨh³² jáun² hi³ cua³tsí¹ tsú² quionh³ dí².
32 Jáɨ¹³ hi³ rá¹tioh³ ñí¹ Sí² hi³ jmí¹ cuá¹hɨ³² jáun² tsá² hí³ juáh³ la³ lá²:
La³jmí¹ jan² tsú² *já¹ziáh² ñí¹ tsa³jngɨh²,
la³ jáun² bíh¹ ca³jan³ tsú² tsá² hí³;
cu³tí³ tiá² ca³nia³ tsú² ho³ hi³ hléh³²,
la³jmí¹ tiá² hi³ jmu² já¹ziáh² míh¹ ní¹ má¹ca³zéin³² tsú².
33 Tsí¹juí³ bíh¹ tsú² ca³ta³zanh¹ jmí¹ tiá² ca³ma³re² tsú² jáun² tso³ hi³ lí¹ ca³ta³can¹ tsú².
¿Hin² dá² jón²zíh¹ jón²cho¹ tsú² lí¹³ hɨen³ tsú²?

Quí¹ cu³diá²jan² bíh¹ ca³yéin² tsú² ñí¹ hué²¹ lá².
34 Jáun² tsá² Etiopía hí³ ca³ngáɨ³ ñí¹con² Pí²liéi¹, hi³ ca³juáh³:
—¿Tiá¹ jmúh¹³ hnú² tiá³ hi³ chú³² hi³ hɨ́eh¹ nú² jná¹³ nɨ́¹juáh³ hin² ca³tɨn¹ hi³ hleh³² tɨ³² jë¹ Dió³² ñí¹ lá², hí¹ ca³tɨn¹ hnga² ho³ hi³ ca³tɨn¹ jan² tsá² siánh³ uá¹?
35 Jáun² Pí²liéi¹ ca³ma³liáu³² hi³ hɨe³² jáɨ¹³ hi³ rá¹tioh³ ñí¹ Sí² ñí¹ má²lɨ́²hí³² tsú² jáun², hi³ ca³hɨ́eh³ dí² tsú² jú¹ chú³² hi³ ca³tɨn¹ Jesús.
36 Jmɨ́¹ má²cá²uóunh³² juɨ³² né³, ca³cha³táunh¹ tsú² cáun² ñí¹ ná¹ho³ jmáɨ², jáun² tsá² Etiopía hí³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Jɨah³, ñí¹ lá² ha²¹ jmáɨ², ¿tiá¹ lɨ́¹³ zón³² jná¹³ jmáɨ² ñí¹ lá² juáh¹³?
37 [Jáun² Pí²liéi¹ ca³juáh³:
—Nɨ́¹juáh³ táunh²³ hnú² ta²¹ ca³la³ jonh³ jmɨ́¹ honh², jáun² lɨ́¹³ bíh¹.
Jáun² tsá² hí³ ca³ngáɨ³:
—Taunh³² bíh¹ jná¹³ ta²¹ hi³ Jon² Dió³² bíh¹ Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo.]
38 Jmɨ́¹jáun² ca³jmú³ tsú² héih³² hi³ zíh³² tsú² hmá²lɨh³², jáun² ca³son² tsú² tá¹ gon³ hi³ ja³taunh²¹ ñí¹ ná¹ho³ jmáɨ², ñí¹ jáun² né³ ca³zion³ Pí²liéi¹ tsá² hí³ jmáɨ².
39 Jmɨ́¹ ca³huén² tsú² jáun² chu³ jmáɨ² né³, cu³diá²jan² bíh¹ ca³jau³ Jmɨ́²chí³ Chun¹ quioh²¹ Pí²liéi¹, hi³ jáun² tiú²uú² ca³jɨ́en³² yáh³ tsá² Etiopía hí³ Pí²liéi¹, tɨ³la³ má²hiún² lɨ́n³² bíh¹ tsɨ́³ tsú² ngah³ juú²co¹.
40 Hi³ jáun² Pí²liéi¹ ca³jɨ́e³ hi³ juú² Azoto la³ má²cá²chó³², hi³ jáun² ca³hléh³ dí² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² ma³ quin³² ma³ caun³² juú² ñí¹ ca³nga², ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ dí² já¹ juú² Cesarea.

9

Tɨ́²jeinh³² jmɨ́¹ tsɨ́³ Saulo
(Hechos 22:6-16; 26:12-18; Gálatas 1:11-24)

1 Tá¹la³ jáun² né³, la³ má²hleh³² jáun² bíh¹ Saulo jú¹ cáu² lɨ́n³² ca³tɨn¹ tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² Tɨ³² Juo¹³ dí², hi³ juáh³ dí² hi³ ma³tsan² la³jɨ́n³² tsá² hí³. Hi³ jáun² ca³ñí¹lienh¹³ tsú² tsá² cuá¹lɨ́n³ mí²tsá² hɨ́en¹,
2 hi³ ca³ñí¹mɨ́² tsú² cáun² sí² hi³ jmu² héih³² hi³ lɨ́¹³ tsó³² dí² cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos táun³ já¹ juú² Damasco, hi³ hnah¹³ dí² tsá²mɨ³ tsá²ñuh² tsá² má²tiáunh¹ juɨ³² quioh²¹ Jesús. Jmɨ́¹ hnió³ dí² tsa³quian³ tsá² hí³ hi³ tson³, hi³ tsa³tionh³ dí² hñu³mí¹ñí² tɨ³ já¹ juú² Jerusalén.
3 Tɨ³la³ tá¹la³ hí¹hún¹ jáun² Saulo hí³ juɨ³² Damasco má¹ná¹, cu³diá²jan² jmɨ́¹ táɨn³ tsú² cáun² joh¹ hi³ ja³ hñu³mɨ³cuú² jmɨ́¹ má²ñí¹chau²¹ tsú² juú² jáun².
4 Jmɨ́¹jáun² ca³tánh³ Saulo cu³hna²¹ jáh³ joh¹, jáun² ca³náɨ³² ho³ tsáu² hi³ ñí¹juah²¹ la³ lá²:
—Saulo, Saulo, ¿he³ láɨh³² jmuh³² hnú² hian² honh² ñí¹con² jná¹³?
5 Jáun² Saulo ca³ngáɨ³:
—¿Hin² bí¹ tsánh² hnú² Tɨ³²?
Jáun² Tɨ³² Juo¹³ dí² ca³juáh³:
—Jná¹³ bíh¹ la³² Jesús, Tsá² jmoh¹ hnú² hian² honh². [Lɨ́¹ jmuh³² hlaɨh³ quián¹³ huen² bíh¹ hnú², la³jmɨ́¹ jmu² jáh³ cuɨ́²³ jah³² nɨ́¹ má¹ca³hɨnh³ tsú² quionh³ mí¹ñí² zúnh².
6 Jáun² Saulo ca³juénh², hi³ jáun² ta³ má²juán²³ lɨ́n³² ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnú² Tɨ³² Juóu³² jná¹³, ¿he³ bí¹ hnáuh² hnú² jmu¹ jná¹³?
Jáun² Jesús né³ ca³juáh³:]
—Náu², cua³² tɨ³ já¹ juú² ó³², ñí¹ nɨ́² bíh¹ juáh³ tsú² he³ hniáuh³² jmúh¹³ hnú².
7 Jáun² la³jɨ́n³² tsá² jmɨ́¹ quionh³ hí³ Saulo ca³juénh² lɨ́n³², quí¹hliá² ca³náɨ³² tsú² hi³ ñí¹hleh²¹ tsáu², tɨ³la³ tiá² hin² cá²jnia³ yáh³ jéinh³² tsú².
8 Jáun² Saulo ca³náu² hi³ jmɨ́¹ rón²¹ hué³², tɨ³la³ jmɨ́¹ ca³niá³ jáun² ñí¹ tsú² né³, cun³ tiú²uú² cá²jnia³ hí¹ sá¹ cú¹pih²¹ bíh¹ jéinh³² tsú². Jáun² ca³zanh³ bíh¹ tsú² cuo² Saulo hi³ ca³ñí¹jan² dí² tɨ³ já¹ juú² Damasco.
9 Ñí¹ jáun² ca³cuá³ hnɨ³² jmáɨ¹ hi³ cuá¹te³ ñí¹, hí¹ cu³ hu²¹ ho³ má³² tiá² ca³cúh², hi³ hí¹ sá¹ cú¹pih²¹ jmáɨ² tiá² ca³hɨnh³ siáh³.
10 Já¹ juú² Damasco jáun² jmɨ́¹ zian² jan² tsá²ñuh² tsá² hen² tɨ³ con² Jesús, tsá² hí³ jmáɨ² Ananías. Tsá² hí³ ca³jnia³ Tɨ³² Juo¹³ dí² jéinh³², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—¡Ananías!
Jáun² tsá² hí³ ca³ngáɨ³:
—Lá² bí¹ zenh² jná¹³ Tɨ³².
11 Jáun² Tɨ³² Juo¹³ dí² ca³juáh³:
—Náu², cua³² tɨ³ ja¹ hñú³ jmáɨ² Juɨ³² Cú²tso², jáun² cuá¹ngah³ nú² hñú¹³ Judas nɨ́¹juáh³ hi³ cuá³ Saulo tsá² ja³ juú² Tarso. Sá¹nɨ́² jɨe³, tsá² hí³ cuá¹liéinh³² Dió³²,
12 hi³ má²cá²jnia³ jéinh³² jan² tsá²ñuh² jmáɨ² Ananías, hi³ hi³ ñéih³ ñí¹ cuá³ tsú² hi³ lɨ́²ra³tsɨ³² cuo² ñí¹ quioh²¹ dí², hi³ jáun² la¹³ siáh³ mɨ́¹ñí¹ dí².
13 Jmɨ́¹ ca³náɨ³² Ananías jáɨ¹³ jáun² né³, ca³juáh³:
—Hnú² Tɨ³², juóun³² tsá² má²ca³záɨ³ jná¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsá²ñuh² hí³, la³ cun³ la³jɨ́³² hi³ hlah³ hi³ má²ca³jmú³ tsú² ñí¹con² tsá² joh² hnú², tsá² zian² já¹ juú² Jerusalén.
14 Hi³ jáun² já¹ juú² lá² má²cuán² tsú² cun³quionh³ héih³² quioh²¹ tsá² ná¹lɨ́n³ mi³jmú³, hi³ jan³ tsú² tson³ ca³la³ jɨ́n³² tsá² ná¹má²quien² hnú².
15 Tɨ³la³ Tɨ³² Juo¹³ dí² ca³záɨh³ Ananías la³ lá²:
—Hnú² dá² cáun² cua³², quí¹ tsá² má²cá²quiánh³² bíh¹ jná¹³ hí³ hi³ hléh³² ca³tɨn¹ jná¹³ ñí¹con² *tsá²cá²jo²¹ la³ má²quionh³ tsá² ná¹chín¹ ja¹ quioh²¹ tsú², jɨ³ ñí¹con² tsá² *Israel nɨ́² siáh³.
16 Jná¹³ bíh¹ hɨe¹ tsú² ha³ la³ cónh³ tí³ hi³ ma³tso² tsɨ́³ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³.
17 Jmɨ́¹jáun² ngau³ Ananías hñú³ ñí¹ jmɨ́¹ cuá³ Saulo. Jmɨ́¹ cá¹chó²¹ jáun² tsú², hi³ ñéih³ hi³ ca³ra³tsɨ³² cuo² ñí¹ quioh²¹ Saulo, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Hnú² reh² Saulo, Jesús Tɨ³² Juo¹³ dí², Tsá² ca³jnia³ jen³ hnú² hú¹ juɨ³² ñí¹ jmɨ́¹ hí¹ñeih³², Tsá² hí³ lɨ́²ze³ jná¹³ ñí¹ lá² quí¹ hi³ hnió³ tsú² hi³ la¹³ mɨ́¹máh¹ hnú², jɨ³ hi³ jáun² lɨ́¹³ conh²¹ siáh³ Jmɨ́²chí³ Chun¹ hñu³ honh² hnú².
18 La³ cun³ jmɨ́¹jáun² ca³súh³² hi³ jmɨ́¹ hí¹jnáɨ²³ coh³ hu³² mɨ́¹ñí¹ tsú², hi³ jniá³ la³jmɨ́¹ jniá³ zɨ́¹³, jmɨ́¹jáun² ca³lɨ³ jɨ́e³² tsú² siáh³ re². Jáun² ca³náu² Saulo hi³ ngau³ hi³ ca³ñí¹zion¹³ jmáɨ².
19 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³jmú³ má³² hi³ jáun² ca³joh¹³ siáh³ pí³, jáun² ca³cuá³ tsú² cu³tiá³ quionh³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² Jesús zian² juú² Damasco jáun².

Saulo hleh³² jú¹ chú³² já¹ juú² Damasco

20 Jáun² Saulo ca³ma³liáu³² hi³ hleh³² jáɨ¹³ hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² judíos táun³ já¹ juú² Damasco hi³ la³ Jon² Dió³² bíh¹ Jesús.

21 Ca³la³ jín³² bíh¹ tsá² jmí¹ ná¹nái³² ca³ja³cáun² tsí³, hi³ ca³ngáih³ tsá²ján² tsá²ján²:
—¿Haun¹³ juáh¹³ tsá²ñuh² ní² hí³ jlánh¹ chí¹ñi¹ jmí¹ jmu² hian² tsí³ ñí¹con² tsá² ná¹má²quien² Jesús zian² ti³ já¹ juú² Jerusalén dúh¹? ¿Haun¹³ juáh¹³ tsá² ní² hí³ cuan³ ñí¹ lá² hi³ jmí¹ hnió³ can³ tsáu² hi³ hñe² hi³ tsa³jan² dí² ta³ ñí¹ tsá² ná¹lín³ mi³jmú³?
22 Ti³la³ Saulo ti³ li³mí¹ ca³li³ hliáun³ bíh¹ pí³ quioh²¹ hi³ hléh³² jái¹³ quioh²¹ Dió³², hi³ ca³híe³ tsú² re² lín³² hi³ Jesús bíh¹ lín³ Cristo, jáun² lí¹ lin¹ bíh¹ tsá² judíos zian² juú² Damasco.

Liáun²³ Saulo ñí¹con² tsá² judíos

23 Jmí¹ lí¹ cáin² jáun² ca³ma³cán³ tsá² judíos, hi³ jmí¹ hnió³ jngih³ Saulo,
24 ti³la³ Saulo ca³li³ ñi³² bíh¹ hi³ jáun². La³ huá² la³ jma² bíh¹ jmí¹ má²tsá²tan³ tsú² Saulo ho³hñú¹³ hiah³² hu²¹ juú² hi³ jmí¹ hnió³ tsú² jngih³.
25 Ti³la³ tsá² má²hain²¹ hí³ ti³ con² Saulo né³, ca³che² cáun² já¹niéi², hi³ ca³sión³² tsú² jui³² tsoh² hiah³² cun³quionh³ cáun² mí²tá² hi³ ca³di³chí³ tsú² hñe¹³.

Tsau³² Saulo já¹ juú² Jerusalén

26 Jmí¹ li²¹ jáun² né³, ngah³ siáh³ Saulo ti³ já¹ juú² Jerusalén. Jmí¹ cá¹chánh²¹ tsú² jáun² né³, jmí¹ hnió³ ma³jéinh³ tsá² reh², ti³la³ la³jín³² bíh¹ tsá² hí³ jmí¹ juénh², quí¹ tiá² jmí¹ taunh³² yáh³ tsú² ta²¹ hi³ Saulo má²hen² ti³ con² Jesús.
27 Ti³la³ Bernabé ca³ñí¹jan² Saulo ñí¹ jmí¹ tionh¹ *ti³² tsá² quian³² jë¹ Dió³², hi³ ca³záih³ tsú² tsá² hí³ ha³ lánh³ ca³quiúnh³² Saulo jmí¹ ca³jíen³² Jesús tá¹la³ jmí¹ hí¹húnh¹ jáun² jui³², ji³ ha³ lánh³ rón³² ca³hléh³ Jesús ñí¹con² tsú²; hi³ ha³ lánh³ rón³² ca³hléh³ tsú² jái¹³ hi³ ca³tin¹ Jesús já¹ juú² Damasco, ca³la³ hí¹ cú¹pih²¹ tiá² cú² tiá² juénh².
28 Jáun² ca³ta³cua¹³ Saulo já¹ juú² Jerusalén, hi³ jáun² ca³ñi³táunh¹ cu³tsa³² quionh³ tsá² reh² hí³, hi³ ca³hléh³ tsú² siáh³ ca³la³ hí¹ cú¹pih²¹ tiá² cú² tiá² juénh² hi³ ca³tin¹ Ti³² Juo¹³ dí².
29 Ja³bí¹ ca³quiu³ ca³táinh³ tsú² siáh³ jái¹³ quionh³ tsá² judíos tsá² hleh³² jú¹jma² *griego, ti³la³ tsá² hí³ dá² jmí¹ hnió³ jngih³ bíh¹ Saulo.
30 Jmí¹ ca³li³ ñi³² tsá² reh² hi³ ní² né³, ca³ñí¹jon¹³ tsú² Saulo ti³ juú² Cesarea, hi³ cuá³ ñí¹ jáun² né³ ca³chánh³² ti³ já¹ juú² Tarso.
31 Jáun² jmí¹jáun² ca³ta³no¹ tie³ quioh²¹ tsá² má²lín³ hí³ cuáh³² ti³ hué¹³ Judea, Galilea, ji³ Samaria ní² siáh³. Hi³ jáun² né³, ti³ li³mí¹ ca³li³ pin³ bíh¹ tsí³ tsá² hí³, hi³ ca³ma³zian² tsú² la³ má²zian² jáun² hi³ tanh² ta²¹ Ti³² Juo¹³ dí², hi³ ca³juóun³ tsú² siáh³ cun³quionh³ hi³ ca³ma³hau³ jáun² Jmí²chí³ Chun¹.

Jmí¹ lain²¹ Eneas

32 Hi³ jáun² né³, tá¹la³ ngi³² jáun² Pé¹ ñí¹ hliáun³ hi³ tsá²jien³ tsá² má²joh¹ Dió³², jáun² ca³chó³² cáun² jmái¹ hi³ ca³ñí¹jien¹³ tsú² tsá² joh¹ Dió³², tsá² zian² la³ ti³ juú² Lida.
33 Hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³chó³² tsú² ñí¹ rón²¹ jan² tsá²ñuh² jmái² Eneas, tsá² hí³ jmí¹ hma² hi³ ca³quiú² ñí¹ jen³ jña³ mii².
34 Jáun² Pé¹ ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Eneas, Jesucristo jmu^{3} hi^{3} lan^{13} hnú^{2}. ¡Náu^{2}, chá^{1} re^{2} ñí^{1} jmí^{1} rón^{21} nú^{2}!
Hi^{3} jáun^{2} la^{3} cun^{3} jmí^{1}jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}náu^{2} tsá^{2} hí^{3}.
35 Jáun^{2} la^{3}jín^{32} bíh^{1} tsá^{2} zian^{2} juú^{2} Lida ji^{3} tsá^{2} zian^{2} juú^{2} Sarón ca^{3}jíen^{32} tsá^{2} jmí^{1} hma^{2} hí^{3}, jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}háin^{32} tsú^{2} ti^{3} con^{2} Ti^{32} Juo^{13} dí^{2}.

Ca^{3}jenh^{13} mí^{1} Dorcas

36 Jmí^{1}jáun^{2} jmí^{1} zian^{2} jan^{2} tsá^{2}mi^{3} tsá^{2} má^{2}hen^{2} ti^{3} con^{2} Ti^{32} Juo^{13} dí^{2} já^{1} juú^{2} Jope. Tsá^{2} hí^{3} jmí^{1} jmái^{2} Tabita, ti^{3}la^{3} jú^{1} *griego né^{3} juáh^{3} tsú^{2} Dorcas. Tsá^{2}mi^{3} hí^{3} jlánh^{1} ca^{3}jmú^{3} hi^{3} chú^{32} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} tia^{3}mii^{2}, hi^{3} ca^{3}ma^{3}hon^{3} tsú^{2} tsáu^{2}.
37 Jmái^{1} jáun^{2} ca^{3}li^{3} tsáun^{1} tsá^{2}mi^{3} hí^{3} hi^{3} ca^{3}jun^{3}. Jmí^{1} má^{2}lí^{2}sin^{2} tsú^{2} jáun^{2} hla^{1} hí^{3} ca^{3}ñí^{1}quion^{13} tsú^{2} ñí^{1} má^{2}tenh^{3} tsin^{1} hñú^{3}.
38 Juú^{2} Jope jáun^{2} né^{3} jmí^{1} hái^{32} má^{2}janh^{2} quionh^{3} juú^{2} Lida ñí^{1} jmí^{1} cuá^{3} Pé^{1}, jáun^{2} jmí^{1} ca^{3}li^{3} ñi^{32} tsá^{2} reh^{2} zian^{2} Jope hi^{3} la^{3} cuá^{3} Pé^{1} já^{1} juú^{2} Lida, jáun^{2} ca^{3}zen^{3} tsú^{2} gon^{3} tsáu^{2} hi^{3} ca^{3}ñí^{1}juah^{21} la^{3} lá^{2}:
—Ma^{3}tsáu^{13} ta^{3}né^{32} já^{1} juú^{2} Jope.
39 Jáun^{2} la^{3}jui^{32} ngau^{3} bíh^{1} Pé^{1} quionh^{3} tsá^{2} hí^{3}. Jmí^{1} ca^{3}cha^{3}táunh^{1} tsú^{2} jáun^{2}, tá^{2}chi^{21} ca^{3}ñí^{1}jan^{2} dí^{2} Pé^{1} chi^{3}cuú^{2} ñí^{1} rón^{21} hla^{1} hí^{3}. Jmí^{1} cá^{1}chó^{21} tsú^{2} jáun^{2} ñí^{1} rón^{21} hla^{1} né^{3}, ca^{3}cuú^{2} ca^{3}ngih^{32} la^{3}jín^{32} tsá^{2}mi^{3} hnái^{3} jmí^{1} tionh^{1} hí^{3} ñí^{1} jáun^{2} cu^{3}héin^{1} Pé^{1}, hi^{3} ca^{3}la^{3} hi^{3} ho^{2} hi^{3} jngih^{2} ca^{3}híeh^{3} Pé^{1} la^{3}jí^{32} ñí^{1} hmih^{32} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} hla^{1} hí^{3} jmí^{1} zian^{2}.
40 Jmí^{1}jáun^{2} né^{3} ca^{3}huen^{3} Pé^{1} ti^{3} cheih^{32} la^{3}jín^{32} tsá^{2} jmí^{1} tionh^{1} hí^{3}, jáun^{2} ca^{3}di^{3}jñí^{32} hnga^{2} hi^{3} ca^{3}liéinh^{32} Dió^{32}. Jmí^{1} li^{21} jáun^{2} ca^{3}jíen^{32} dí^{2} hla^{1} hí^{3} hi^{3} ca^{3}záih^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2}:
—Tabita, ¡náu^{2}!
Hi^{3} jáun^{2} jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}tauh^{2} hla^{1} hí^{3} ñí^{1}. Jmí^{1} ca^{3}jíen^{32} tsú^{2} jáun^{2} Pé^{1} né^{3}, ca^{3}jmú^{3} cuá^{1}tón^{21} ñí^{1} jen^{3}.
41 Jáun^{2} ca^{3}zanh^{3} Pé^{1} cuo^{2} Tabita hi^{3} ca^{3}zion^{3} dí^{2}. Jmí^{1} li^{21} jáun^{2} ca^{3}teh^{3} tsú^{2} siáh^{3} tsá^{2} má^{2}joh^{1} Dió^{32} ji^{3} tsá^{2}mi^{3} hnái^{3} hí^{3}, jáun^{2} ca^{3}hien^{3} tsú^{2} Tabita ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hí^{3} hi^{3} má^{2}ca^{3}jenh^{13}.
42 Jáun^{2} la^{3}jín^{32} tsá^{2} zian^{2} juú^{2} Jope ca^{3}li^{3} ñi^{32} hi^{3} li^{3} la^{3} jáun^{2}, jmí^{1}jáun^{2} juóun^{32} tsáu^{2} ca^{3}tanh^{2} ta^{21} Ti^{32} Juo^{13} dí^{2}.
43 Hi^{3} jáun^{2} ué^{3} jmái^{1} bíh^{1} ca^{3}cuá^{3} Pé^{1} já^{1} juú^{2} jáun^{2} hñú^{13} tsá^{2} jmái^{2} Sí^{1}mu^{21}, tsá^{2} má^{2}chú^{32} láu^{2}.

10

Pé^{1} liéinh^{32} Cornelio

1 Jáun^{2} né^{3}, já^{1} juú^{2} Cesarea jmí^{1} zian^{2} jan^{2} tsá^{2}ñuh^{2} tsá^{2} jmái^{2} Cornelio, tsá^{2} jmí^{1} lín^{3} hliáu^{3} tsá^{2} chín^{1} cu^{3} nió^{3} hi^{3} téh^{23} tsú^{2} Italiano, cu^{3} nió^{3} jáun^{2} tín^{3} hña^{3}láun^{3} hliáu^{3}.
2 Tsá^{2}ñuh^{2} hí^{3} jmí^{1} má^{2}má^{2}tí^{32} ñí^{1}con^{2} Dió^{32} la^{3} cun^{3} hi^{3} ná^{1}ngi^{23} jáun^{2} tsá^{2} *judíos, hi^{3} jmí^{1} má^{2}zian^{2} hi^{3} ca^{3}tin^{1} Dió^{32}, la^{3} má^{2}quionh^{3} la^{3}jín^{32} tsá^{2} hñú^{13}. Ja^{3}bí^{1} ca^{3}ma^{3}hon^{3} tsú^{2} tsá^{2} judíos tia^{3}mii^{2} hliáun^{3} quie^{3}; hi^{3} jmí^{1} má^{2}liéinh^{32} tsú^{2} siáh^{3} Dió^{32} la^{3}jí^{32} jmái^{1}.
3 Jáun^{2} ca^{3}chó^{32} cáun^{2} jmái^{1} cun^{3} la^{3} nio^{1} hni^{32} ti^{3} ca^{3}hláu^{3} ca^{3}jnia^{3} jan^{2} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} Dió^{32} jéinh^{32} tsú^{2}, hi^{3} hi^{3} ñéih^{3} ñí^{1} jmí^{1} cuá^{3} tsú^{2}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:
—¡Cornelio!

4 Jmí¹ ca³jíen³² tsú² jáun² tsá² hí³ né³, ta³ má²juénh² líin³² bíh¹ tsú² ca³juáh³:
—¿He³ jmí¹ hnáuh² hnú² tii³²?
Jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ca³juáh³:
—Má²ca³náii³² bíh¹ Dió³² jáii¹³ hi³ lienh¹ hnú², hi³ má²cuá¹nióh²¹ siáh³ Dió³² cu³lii²¹ la³jíi³² hi³ chu²¹ hi³ má²ca³ma³hon¹ hnú² tsá² tia³mii².
5 Jáun² né³, zen² tsáu² ca³la³ tii³ juú² Jope hi³ tsa³tieh¹ tsú² Sí¹mu²¹ tsá² téh²³ tsú² siáh³ Pé¹.
6 [Jáun² Pé¹ hí³ záii³² he³ hniáuh³² jmúh¹³ hnú².] Ja³bí¹ Sí¹mu²¹ jmáii² tsá² hñú¹³ ñí¹ cuá³ tsú², tsá² hí³ má²chú³² láu²; hñú¹³ tsá² hí³ né³ zeh² ñí¹ líi³ can³² jmíi²miih²¹.
7 Jmí¹ má²ngah³² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² tsá² má²líi²juónh³ tsú² hí³ quionh³ né³, ca³teh³ tsú² gon³ tsá² quian²¹, cónh³í¹ jan² hliáu³ tsá² má²zian² hi³ ca³tiin¹ Dió³² siáh³, tsá² cuá¹chan¹ hi³ tiú² niuh²³ tsú² má²ta²¹.
8 Tsá² hí³ ca³záiih³ tsú² la³jíi³² hi³ má²líi²jíie³, jmí¹ lii²¹ jáun² ca³zen³ dí² tii³ já¹ juú² Jope.
9 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun², tá¹la³ jmí¹ hí¹tiáunh¹ tsá² hí³ juii³² hi³ má²ja³quián³ chá¹táunh¹ já¹ juú² Jope, míh¹ tiá² cun³ chi³hiú² jmí¹ ca³uú³ Pé¹ tsáiih³ hñú³ hi³ ca³ñí¹lienh¹³ Dió³².
10 Jmí¹ má²ñí¹cuóunh²¹ líin³² bíh¹ tsú²; jáun² tá¹la³ jmí¹ ná¹má²chú³² tsú² má³² hi³ cuh³ tsú² né³, zia³² cáun² hi³ ca³jnia³ jéinh³² tsú² cu³diá²jan²,
11 hi³ ca³jíe³ tsú² hi³ má²há²na²¹ hñu³mii³cuú² hi³ cuá¹so²³ cáun² hmiih³² pa²¹ hi³ ná¹quiein²¹ tá¹ quiún³ cuoh¹, hi³ cuá¹so²³ la³ tii³ hué³².
12 Hñu³ hmiih³² jáun² né³ jmí¹ tiáunh¹ ca³la³ jánh³ dú¹ ñí¹ jáh³ quiún³ cuá² ta³, jáh³ hláiinh¹ jii³ jáh³ tsii²¹ pí¹³ ní² siáh³.
13 Jmí¹jáun² ca³náii³² tsú² cáun² jáii¹³ hi³ ñí¹juah²¹ tsáu² la³ lá²:
—Náu² Pé¹, jngiih³² jáh³ ní² cunh³².
14 Tii³la³ Pé¹ né³ ca³juáh³:
—Ján¹han²¹ Tii³², hí¹ cónh³ yáh³ tiá² má²cá²cúnh³² jná¹³ jáh³ hláiih¹ jáh³ hon² la³ ní², jáh³ tiá² jiin².
15 Jáun² mah¹ jáun² né³ ñí¹ ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:
—Lii³ua³ cáun² hi³ má²ca³ma³jii² Dió³² tiú²uú² hniáuh³² yáh³ juáh¹³ hnú² hi³ hlaiih³.
16 Hnaiih³² jéin³² lii³ la³ jáun², jmí¹ lii²¹ jáun² ca³zauh² siáh³ hmiih³² jáun² hñu³mii³cuú².
17 Hi³ jáun² tá¹la³ cuá¹hnauh² Pé¹ tsí³ hi³ he³ hnió³ juáh³ hi³ má²líi²jíie³ tsú² jáun², jáun² tsá² ca³zen³ hí³ Cornelio cua³taunh²¹ ho³hñú¹³ hi³ hnauh² hñú¹³ Sí¹mu²¹;
18 tsá² hí³ né³ ca³juáh³ la³ lá²:
—¿Tiá¹ cuá³ jan² tsá² jmáii² Sí¹mu²¹ ñí¹ lá², tsá² téh²³ tsú² siáh³ Pé¹?
19 Hi³ jáun² tá¹la³ jmí¹ cuá¹hnauh² jáun² Pé¹ tsí³ hi³ he³ láiih³² la³ jáun² líi²jíie³, jáun² Jmíi²chí³ Chun¹ né³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Jiah³, gáun³ tsáu² má²cuá²taunh²¹ hi³ hnauh² hnú².
20 Náu², son², cuá² quiúnh¹ tsú². Ha³ líi² chá² hliáun³ honh², quí¹ jná¹³ bíh¹ ca³zéin³² tsá² hnauh² hnú² ní².
21 Hi³ jáun² Pé¹ ca³son² hi³ ja³ ñí¹ tionh¹ tsá² ca³zen³ hí³ Cornelio, hi³ ca³záiih³ dí² la³ lá²:

—Jná^{13} bíh^{1} tsá^{2} hnauh^{23} hnoh^{2}, ¿he^{3} ta^{21} ña^{3}taunh^{21} náh^{2}?

22 Jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} ca^{3}ngáɨ^{3}:

—Jnoh^{1} jau^{3} cha^{13} hliáu^{3} tsá^{2} chín^{1} tsá^{2} jmáɨ^{2} Cornelio, jan^{2} tsá^{2} chun^{1} tsá^{2} má^{2}má^{2}tí^{32} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}, ja^{3}bí^{1} tsá^{2} judíos má^{2}ná^{1}lín^{23} hi^{3} chú^{32} tsí^{3} tsá^{2} hí^{3}. Quí^{1} jan^{2} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} Dió^{32} ca^{3}juáh^{3} ñí^{1}con^{2} tsú^{2} hi^{3} hniáuh^{32} zen^{3} tsú^{2} tsá^{2} ja^{3}tié^{2} hnú^{2} hi^{3} jáun^{2} ne^{3} tsú^{2} jáɨ^{13} hi^{3} juoh^{1} hnú^{2}.

23 Jáun^{2} Pé^{1} ca^{3}teh^{3} tsá^{2} hí^{3} tɨ^{3} ñéih^{3} hi^{3} ca^{3}cuéh^{3} dí^{2} cú^{2} nie^{2} hñú^{3}. Jmɨ́^{1} cá^{1}jniá^{21} jáun^{2} né^{3} ngau^{3} dí^{2} quionh^{3} tsá^{2} hí^{3}, ja^{3}bí^{1} ca^{3}ñí^{1}táunh^{1} siáh^{3} ma^{3} jan^{2} tsá^{2} reh^{2} tsá^{2} zian^{2} juú^{2} Jope jáun^{2} quionh^{3} Pé^{1}.

24 Jmɨ́^{1} cá^{1}jniá^{21} jáun^{2} siáh^{3} ca^{3}cha^{3}táunh^{1} tsú^{2} já^{1} juú^{2} Cesarea ñí^{1} cuá^{1}jaun^{2} Cornelio. Hí^{3} né^{3} jmɨ́^{1} má^{2}lɨ́^{2}ngɨh^{3} jún^{1} raɨnh^{21} hñú^{13} jɨ^{3} há^{2}mei^{21} quioh^{21} nɨ́^{2} siáh^{3}.

25 Jmɨ́^{1} cá^{1}chó^{21} jáun^{2} Pé^{1} ho^{3}hñú^{13} quioh^{21} Cornelio né^{3}, ca^{3}di^{3}jñí^{32} Cornelio ta^{3} ñí^{1} Pé^{1}, hi^{3} jmɨ́^{1} hnió^{3} dí^{2} ma^{3}tsu^{3} ma^{3}jónh^{32} Pé^{1}.

26 Tɨ^{3}la^{3} Pé^{1} dá^{2} ca^{3}zion^{3} bíh^{1} tsá^{2} hí^{3}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—Náu^{2}, quí^{1} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} la^{3} hnú^{2} bíh^{1} jná^{13}.

27 Tá^{1}la^{3} hí^{1}juónh^{23} tsú^{2} jáun^{2} né^{3} taunh^{3} ñéih^{3}; jáun^{2} ñéih^{3} jáun^{2} ca^{3}jíe^{3} tsú^{2} hi^{3} ná^{1}ngɨh^{32} juóun^{32} tsáu^{2}.

28 Hi^{3} jáun^{2} Pé^{1} ca^{3}záɨh^{3} tsá^{2} hí^{3} la^{3} lá^{2}:

—Má^{2}ñíh^{1} bí^{1} hnoh^{2} hi^{3} liei^{21} quiú^{13} jnoh^{1} tsá^{2} judíos rá^{1}juáh^{3} hi^{3} tiá^{2} hniáuh^{32} ná^{1}tson^{1} tsá^{2} judíos ja^{1} *tsá^{2}cá^{2}jo^{21}, ja^{3}bí^{1} tiá^{2} hniáuh^{32} siáh^{3} tónh^{32} tsú^{2} hñú^{13} tsú^{2}. Tɨ^{3}la^{3} Dió^{32} bíh^{1} má^{2}ca^{3}híe^{3} jná^{13} hi^{3} tiá^{2} hniáuh^{32} juah^{21} jná^{13} hi^{3} tiá^{2} chun^{1} ho^{3} hi^{3} tiá^{2} jɨn^{2} lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} raɨnh^{21} dí^{2}.

29 Hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} la^{3}juɨ^{32} ja^{3} jná^{13} jmɨ́^{1} ca^{3}ñí^{1}tié^{2} tsú^{2}, ha^{3} tiá^{2} ca^{3}ma^{3}zian^{13} yáh^{3} jná^{13}. Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, hnó^{32} jná^{13} lɨ^{3} ño^{1} hi^{3} he^{3} ta^{21} ca^{3}tiéh^{2} hnoh^{2}.

30 Jáun^{2} Cornelio ca^{3}juáh^{3}:

—Má^{2}quiún^{3} jmáɨ^{1} míh^{1} tiá^{2} cun^{3} la^{3} nio^{1} hnɨ^{32}, la^{3} cun^{3} la^{3} né^{32} hi^{3} jmɨ́^{1} [cuá^{1}má^{2}hɨen^{21} jná^{13} hi^{3}] cuá^{1}lienh^{1} ná^{1} Dió^{32} hñu^{32}, jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}jnia^{3} jan^{2} tsá^{2}ñuh^{2} quih^{32} hmɨh^{32} zɨ́n^{3} lɨ́n^{32} jéin^{32} jná^{13}.

31 Tsá^{2} hí^{3} né^{3} ca^{3}juáh^{3}: “Cornelio, Dió^{32} má^{2}ca^{3}náɨ^{32} jáɨ^{13} hi^{3} lienh^{1} hnú^{2}, jɨ^{3} hi^{3} má^{2}cuá^{1}nióh^{21} tsú^{2} siáh^{3} cu^{3}lɨ^{21} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} chu^{21} hi^{3} má^{2}ca^{3}jmuh^{3} hnú^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} tia^{3}mii^{2}.

32 Jáun^{2} né^{3}, hniáuh^{32} zen^{13} hnú^{2} tsáu^{2} hi^{3} tsa^{3}tieh^{1} tsú^{2} Sí^{1}mu^{21} tsá^{2} jmáɨ^{2} siáh^{3} Pé^{1}. Ja^{3}bí^{1} Sí^{1}mu^{21} jmáɨ^{2} siáh^{3} tsá^{2} hñú^{13} ñí^{1} cuá^{3} tsú^{2}, tsá^{2} hí^{3} má^{2}chú^{32} láu^{2}, tsá^{2} hí^{3} zeh^{2} hñú^{13} can^{32} jmɨ́^{2}miih^{21}. [Nɨ́^{1} má^{1}cuán^{2} tsú^{2} ñí^{1} lá^{2} liéih^{32} tsú^{2} hnú^{2}]”.

33 Hi^{3} jáun^{2} la^{3}juɨ^{32} ca^{3}té^{3} jná^{13} hnú^{2}, hénh^{3} ma^{3} chú^{32} má^{2}cuán^{2} hnú^{2} ñí^{1} lá^{2}. Jáun^{2} né^{3}, ta^{3}né^{32} má^{2}tiauh^{2} dí^{2} ñí^{1} hó^{21}ñí^{1} Dió^{32}, hi^{3} jáun^{2} ta^{3}né^{32} hnáu^{2} jnoh^{1} náɨ^{13} la^{3}jɨ́^{32} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}záɨ^{3} hnú^{2} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2} hi^{3} ca^{3}ta^{1} jnoh^{1}.

Pé^{1} hleh^{32} jáɨ^{13} quioh^{21} Dió^{32} hñú^{13} Cornelio

34 Jáun^{2} Pé^{1} ca^{3}ma^{3}liáu^{32} hleh^{32} hi^{3} juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—Ta^{3}né^{32} má^{2}ca^{3}ngɨ^{13} jná^{13} hi^{3} tson^{2} bíh^{1} Dió^{32} la^{3} hnio^{3} cá^{2}re^{2} he^{2} ca^{3}la^{3} jín^{32} tsáu^{2}.

35 Hi^{3} lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} zian^{2} tá^{1} cáun^{2} hngá^{1}máh^{3} bíh^{1} la^{3} hen^{2} Dió^{32}, nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} jmu^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} tɨ^{32} tsɨ́^{3} Dió^{32}, tsá^{2} má^{2}má^{2}tí^{32} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}.

36 Cun^{3}quionh^{3} Jesús Tsá^{2} lḯn^{3} Cristo ca^{3}liéih^{32} jnoh^{1} Dió^{32}, tsá^{2} láɨ^{3} jnoh^{1}
jón^{2}zḯh^{1} jón^{2}cho^{1} hla^{1} *Israel, hi^{3} ca^{3}nga^{3} Dió^{32} jáɨ^{13} hi^{3} cun^{3}quionh^{3} hnga^{2} Jesús
hí^{3} bíh^{1} lḯ^{13} niau^{21} tie^{3} ja^{1} quiú^{13} dí^{2} quiúnh^{1} Dió^{32}. Jesús hí^{3} bíh^{1} lḯn^{3} Juo^{13} dí^{2}
la^{3} jáɨ^{32}.

37 Má^{2}ná^{1}ñíh^{1} bíh^{1} hnoh^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} lɨ^{3} jáun^{2} tá^{1} cáun^{2} hué^{13} tsá^{2} judíos, hi^{3}
ca^{3}lɨ^{3}liau^{3} juú^{2}co^{1} tsá^{2} hḯn^{13} tɨ^{3} Galilea jmḯ^{1} ca^{3}zion^{3} jáun^{2} hla^{1} Juan^{2} jmáɨ^{2} tsáu^{2}
hi^{3} ca^{3}hléh^{3} jáɨ^{13} quioh^{21} Dió^{32}.

38 Má^{2}ná^{1}ñíh^{1} náh^{2} siáh^{3} hi^{3} Dió^{32} ca^{3}cuen^{3} Jmḯ^{2}chí^{3} Chun^{1} ñí^{1}con^{2} Jesús Tsá^{2}
ja^{3} juú^{2} Nazaret, hi^{3} ja^{3}bí^{1} la^{3} jáun^{2} ca^{3}cué^{3} tsú^{2} siáh^{3} pí^{3}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}jmú^{3} tsú^{2}
hi^{3} chú^{32} quioh^{21} tsáu^{2}, jɨ^{3} hi^{3} ca^{3}jmah^{3} tsú^{2} siáh^{3} tsá^{2} jmḯ^{1} tionh^{2} jo^{3}cuo^{2} tsá^{2}
hláɨnh^{1}, quí^{1} jmḯ^{1} zenh^{2} Dió^{32} quionh^{3} tsú^{2}.

39 Hi^{3} jnoh^{1} né^{3} láɨ^{3} tsá^{2} zih^{32} jú^{1} tson^{2} ca^{3}tɨ^{21} la^{3}jḯ^{32} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} jáun^{2} Jesús,
la^{3} cun^{3} la^{3}jḯ^{32} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} jáun^{2} tá^{1} cáun^{2} hué^{13} Judea jɨ^{3} já^{1} juú^{2} Jerusalén
nḯ^{2} siáh^{3}. Jmḯ^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3} ca^{3}jngɨh^{3} tsú^{2} Jesús hi^{3} ca^{3}ton^{3} tsú^{2} crei^{21}.

40 Tɨ^{3}la^{3} Dió^{32} ca^{3}jmú^{3} hi^{3} ca^{3}jenh^{13} tsú^{2} ñí^{1} cá^{2}hnḯ^{2} jmáɨ^{1} jáun^{2}, hi^{3} ca^{3}cué^{3}
Dió^{32} jáɨ^{13} hi^{3} lḯ^{13} jɨen^{1} jnoh^{1} tsú^{2} siáh^{3}.

41 Jun^{3}juáh^{13} ca^{3}jíen^{32} la^{3}jín^{32} tsáu^{2} yáh^{3}, tɨ^{3}la^{3} ca^{3}neh^{21} jmáh^{3}la^{3} jnoh^{1} bíh^{1}
tsá^{2} ca^{3}quianh^{3} Dió^{32} ca^{3}la^{3} cun^{3} jmḯ^{1}tin^{2}, hi^{3} láɨ^{3} jnoh^{1} tsá^{2} cue^{32} jú^{1} tson^{2},
jnoh^{1} tsá^{2} ca^{3}jmú^{13} má^{32} cu^{3}tsa^{32} quiúnh^{1} tsú^{2} jmḯ^{1} má^{2}ca^{3}jenh^{13} jáun^{2}.

42 Jesús hí^{3} ca^{3}jmú^{3} héih^{32} hi^{3} hléh^{13} jnoh^{1} jú^{1} chú^{32} ñí^{1}con^{2} tsáu^{2}, hi^{3} zíh^{13}
jnoh^{1} siáh^{3} jú^{1} tson^{2} hi^{3} Dió^{32} ca^{3}hión^{32} Jesús hi^{3} lḯn^{13} Tsá^{2} ra^{3}tsɨ^{32} héih^{32}
ñí^{1}con^{2} tsá^{2} zian^{2} jɨ^{3} tsá^{2} má^{2}cá^{2}tsan^{3} nḯ^{2} siáh^{3}.

43 La^{3}jḯn^{32} bíh^{1} tsá^{2} ca^{3}lɨn^{3} hí^{3} *tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32} jmḯ^{1}tin^{2} ca^{3}juáh^{3} hi^{3} Dió^{32} chin^{13}
tsḯ^{3} tsáu^{13} tsáu^{2} nḯ^{1}juáh^{3} tsá^{2} tanh^{13} ta^{21} Jesús.

Hen^{2} tsá^{2}cá^{2}jo^{21} Jmḯ^{2}chí^{3} Chun^{1}

44 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, tá^{1}la^{3} jmḯ^{1} dí^{1}hleh^{32} jáun^{2} bíh^{1} Pé^{1} cuan^{3} Jmḯ^{2}chí^{3} Chun^{1}
ñí^{1}con^{2} la^{3}jḯn^{32} tsá^{2} ná^{1}náɨ^{32} hí^{3} jáɨ^{13}.

45 Jáun^{2} tsá^{2} judíos tsá^{2} tanh^{2} ta^{21} Dió^{32}, tsá^{2} ca^{3}ñí^{1}táunh^{1} hí^{3} quionh^{3} Pé^{1}
né^{3}, ca^{3}ja^{3}cáun^{2} lḯn^{32} tsḯ^{3}, quí^{1}hliá^{2} má^{2}lḯ^{2}cuen^{3} Dió^{32} uá^{2}jaɨ^{32} Jmḯ^{2}chí^{3} Chun^{1}
ñí^{1}con^{2} tsá^{2}cá^{2}jo^{21} hí^{3};

46 quí^{1}hliá^{2} ca^{3}náɨ^{32} tsú^{2} hi^{3} tsá^{2}cá^{2}jo^{21} hí^{3} má^{2}ná^{1}hleh^{32} jú^{1}jma^{2} siáh^{3} hi^{3}
má^{2}ná^{1}má^{2}quien^{2} Dió^{32}.

47 Jáun^{2} Pé^{1} ca^{3}záɨh^{3} tsá^{2} judíos hí^{3} la^{3} lá^{2}:

—¿Hin^{2} tsánh^{2} hnoh^{2} lḯ^{13} juáh^{13} hi^{3} tiá^{2} lḯ^{13} zón^{32} tsá^{2} lá^{2} jmáɨ^{2}?, quí^{1} tɨ^{3}la^{3}
má^{2}lḯ^{2}hen^{3} bíh^{1} tsú^{2} Jmḯ^{2}chí^{3} Chun^{1} la^{3}jmḯ^{1} má^{2}ca^{3}hen^{13} jnoh^{1}.

48 Jáun^{2} Pé^{1} ca^{3}jmú^{3} héih^{32} hi^{3} zón^{32} tsá^{2} hí^{3} jmáɨ^{2} hi^{3} lin^{1} hi^{3} má^{2}haɨn^{21} tsú^{2}
tɨ^{3} con^{2} Jesús Tsá^{2} lḯn^{3} Cristo. Hi^{3} jáun^{2} jmḯ^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3} ca^{3}záɨh^{3} tsú^{2} Pé^{1} hi^{3}
chú^{32} cuá^{32} tun^{3} hnɨ^{32} jmáɨ^{1} quionh^{3} dí^{2}.

11

Pé^{1} cha^{32} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} lḯn^{3} cuáh^{32} já^{1} juú^{2} Jerusalén he^{3} lánh^{3} ca^{3}quiúnh^{32} dí^{2}

1 Jmḯ^{1}jáun^{2} la^{3}jín^{32} *tɨ^{32} tsá^{2} quian^{32} jë^{1} Dió^{32} jɨ^{3} tsá^{2} reh^{2} hḯn^{13} tɨ^{3} Judea nḯ^{2}
siáh^{3} ca^{3}lɨ^{3} ñi^{32} hi^{3} ja^{3}bí^{1} *tsá^{2}cá^{2}jo^{21} má^{2}ca^{3}héi^{3} jáɨ^{13} quioh^{21} Dió^{32}.

2 Hi³ jáun² jmɨ́¹ cá¹chánh²¹ Pé¹ já¹ juú² Jerusalén né³, jlánh¹ ca³ziu³ ca³hɨe³
tsá² cu³ nió³ tsá² jlánh¹ ná¹hëh³ chí¹ hi³ hniáuh³² *tiú³² tsú² chí² láu² hná¹³ ñí¹
zian² tsá²cá²jo²¹, nɨ́¹juáh³ tsá² má²má²tí³² ñí¹con² Dió³².
3 Hi³ ca³juáh³ la³ lá² ñí¹con² Pé¹:
—¿He³ láɨh³² hnú² ca³ñí¹lienh¹ tsá²cá²jo²¹, hi³ ca³ñí¹cú¹ ñí¹hính¹³ nú²
quiúnh¹?
4 Jáun² Pé¹ ca³chá³ re² tso² ca³la³ jɨ́³² hi³ lɨ³ la³ cun³ jmɨ́¹ la³ñí¹, hi³ ca³juáh³:
5 —Tá¹la³ jmɨ́¹ cuon¹ jná¹³ já¹ juú² Jope hi³ jmɨ́¹ cuá¹lienh¹ jná¹³ Dió³²,
jmɨ́¹jáun² ca³jnia³ jéin³² jná¹³ cáun² hi³ jniá³ la³jmɨ́¹ jniá³ hmɨh³² pa²¹ hi³
ná¹quiein²¹ tá¹ quiún³ cuoh¹, hi³ ja³ hñu³mɨ³cuú² hi³ cua³ la³ tɨ³ ñí¹ jmɨ́¹ cuon¹
jná¹³.
6 Jmɨ́¹ cá¹jɨe²¹ jná¹³ re² hi³ he³ tioh³ tɨ³ ñeh² hmɨh³² jáun², jáun² ca³jɨen¹ jná¹³
la³jánh³ dú¹ ñí¹ jáh³ quiún³ cuá² ta³, jáh³ náɨ², jáh³ hláɨnh¹, jɨ³ jáh³ tsɨ²¹ pí¹³ nɨ́²
siáh³.
7 Hi³ jáun² ca³náɨ³² jná¹³ cáun² jáɨ¹³ hi³ ñí¹ca³juáh³ tsú²: “Náu² Pé¹, jngɨh³²
jáh³ nɨ́², cunh³²”.
8 Tɨ³la³ jná¹³ né³ ca³ngáɨ³²: “Já¹han²¹ Tɨ³², hí¹ cónh³ yáh³ tiá² má²ca³cúnh³²
jná¹³ jáh³ hláɨh¹ jáh³ hon² la³ nɨ́², jáh³ tiá² jɨn²”.
9 Jáun² chi³cuú² ñí¹ca³hléh³ siáh³ cónh³ hi³ ñí¹ca³juáh³: “Lɨ³ua³ cáun² hi³
má²ca³ma³jɨ² Dió³², tiú²uú² hniáuh³² yáh³ juáh¹³ hnú² hi³ hlaɨh³ bíh¹”.
10 Hnaɨh³² jéin³² lɨ³ la³ jáun²; jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³zauh² siáh³ hñu³mɨ³cuú²
ca³la³ jɨ́³² hi³ jáun².
11 La³ cun³ jmɨ́¹jáun² ca³cha³táunh¹ gáun³ tsá²ñuh² ñí¹ jmɨ́¹ cuon¹ jná¹³ hi³
hnauh² dí² jná¹³, tsá² zéin¹ tsá² zian² juú² Cesarea bíh¹ tsá² hí³.
12 Jáun² Jmɨ́²chí³ Chun¹ ca³jmú³ héih³² hi³ ñe¹ jná¹³ quiúnh¹ tsá² hí³, hi³
ca³juáh³: “Ha³ lɨ́² chá² hliáun³ ñéih³ honh²”. Ja³bí¹ ñí¹táunh¹ siáh³ tán¹ jñéi³
tsá² reh² dí² lá² quiúnh¹ jná¹³, hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³tauh²¹ jnoh¹ hñú¹³ jan²
tsá²ñuh².
13 Jáun² tsá²ñuh² hí³ né³ ca³chá³ ñí¹con² jnoh¹ hi³ la³ ca³jnia³ jéinh³² tsú² jan²
tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ñéih³ hñú¹³, hi³ dí¹juáh²³ la³ lá²: “Zen² tsáu² tɨ³ já¹ juú²
Jope, cuɨ́¹ cha³tieh¹ tsú² Sí¹mu²¹ tsá² téh²³ tsú² siáh³ Pé¹,
14 hi³ jáun² tsá² hí³ já³² hi³ ja³juah²¹ he³ lánh³ rón³² lɨ́¹³ liáun³ hnú² quiúnh¹
nú² ca³la³ jɨ́n³² tsá² hñuh³²”.
15 Jmɨ́¹ ca³ma³liau²¹ jná¹³ hi³ ca³hléh³ ñí¹con² tsú², jmɨ́¹jáun² cuan³ Jmɨ́²chí³
Chun¹ ñí¹con² tsú² la³jmɨ́¹ cuan¹ ñí¹con² jnoh¹ jmɨ́¹tin².
16 Jmɨ́¹jáun² tsau³ tsɨn³² jná¹³ hi³ ca³juáh³ Tɨ³² Juo¹³ dí² la³ lá²: “Tson² bíh¹
Juan² ca³zion³ tsáu² jmáɨ² cun³quionh³ jmɨ́² jma³, tɨ³la³ hnoh² dá² zón³² náh²
jmáɨ² cun³quionh³ Jmɨ́²chí³ Chun¹ bíh¹”.
17 Né³² né³, nɨ́¹juáh³ hnga² Dió³² la³ má²lɨ́²cuen³ Jmɨ́²chí³ Chun¹ ñí¹con² tsá²
hí³ la³jmɨ́¹ ca³cuen³ tsú² uá²jaɨ³² ñí¹con² jnoh¹ jmɨ́¹ ca³chá¹³ jnoh¹ cáun² tsɨ́³
ñí¹con² Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí², hi³ jáun² né³, ¿hin² dá² tsánh² jná¹³ hi³ jáun²
sa³ jná¹³ yáh³ tiá² cue¹ Dió³² jáɨ¹³?
18 Hi³ jáun² jmɨ́¹ ca³náɨ³² tsá² reh² hí³ jáɨ¹³ nɨ́² né³, ca³tiánh³ tie³, hi³
ca³ma³quien² dí² Dió³², hi³ ca³juáh³:

—Né^{32} né^{3}, ta^{3}né^{32} má^{2}lin^{1} bíh^{1} hi^{3} Dió^{32} la^{3} cue^{32} jáɨ^{13} hi^{3} tɨ́^{1} jeinh^{21} jmɨ́^{1} tsɨ́^{3} tsá^{2}cá^{2}jo^{21} uá^{2}jaɨ^{32}, hi^{3} jáun^{2} lɨ́^{13} zian^{2} tsú^{2} cun^{3} jmɨ́^{1}hi^{3}nio^{2}.

Tsá^{2} má^{2}lɨ́n^{3} cuáh^{32} já^{1} juú^{2} Antioquía

19 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, jmɨ́^{1} ca^{3}jngɨh^{3} tsú^{2} jáun^{2} Tié^{3}, ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} siáh^{3} hian^{2} tsɨ́^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} reh^{2} dí^{2} ñí^{1} hná^{1} jáun^{2}. Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}háɨn^{32} ca^{3}lá^{2} tsá^{2} reh^{2} ma^{3} quin^{32}, ma^{3} jan^{2} já^{1}taunh^{21} tɨ^{3} hué^{32} Fenicia, ma^{3} jan^{2} já^{1}taunh^{21} tɨ^{3} hué^{32} Chipre, hi^{3} ma^{3} jan^{2} né^{3} já^{1}taunh^{21} tɨ^{3} juú^{2} Antioquía. Juú^{2} ñí^{1} ca^{3}cha^{3}táunh^{1} jáun^{2} bíh^{1} tsú^{2} ca^{3}hléh^{3} siáh^{3} jú^{1} chú^{32} quioh^{21} Cristo, tɨ^{3}la^{3} ca^{3}hléh^{3} tsú^{2} ñí^{1}con^{2} jmáh^{3}la^{3} tsá^{2} *judíos bíh^{1} má^{1}ná^{1}.

20 Tɨ^{3}la^{3} ma^{3} jan^{2} tsá^{2} reh^{2} hí^{3}, tsá^{2} hué^{32} Chipre jɨ^{3} tsá^{2} juú^{2} Cirene, jmɨ́^{1} ca^{3}cha^{3}táunh^{1} já^{1} juú^{2} Antioquía ca^{3}liéinh^{32} jɨ^{3} tsá^{2}cá^{2}jo^{21} zian^{2} ñí^{1} jáun^{2}, hi^{3} ca^{3}hléh^{3} tsú^{2} jú^{1} chú^{32} quioh^{21} Jesús Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}.

21 Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2} hí^{3} jlánh^{1} ca^{3}cué^{3} pí^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hí^{3}, hi^{3} jáun^{2} jlánh^{1} juóun^{32} tsáu^{2} ca^{3}za^{3} jmɨ́^{1} tsɨ́^{3} hi^{3} ca^{3}tanh^{2} ta^{21} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}.

22 Jmɨ́^{1} ca^{3}lɨ^{3} ñi^{32} tsá^{2} má^{2}lɨ́n^{3} hí^{3} cuáh^{32} já^{1} juú^{2} Jerusalén hi^{3} má^{2}lɨ^{32} la^{3} jáun^{2} ñí^{1} jáun^{2}, jáun^{2} ca^{3}zen^{3} tsú^{2} Bernabé la^{3} tɨ^{3} já^{1} juú^{2} Antioquía jáun^{2}.

23 Jmɨ́^{1} cá^{1}chó^{21} jáun^{2} Bernabé ñí^{1} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}jɨ́e^{3} hi^{3} Dió^{32} má^{2}ca^{3}ja^{3} lɨ́n^{32} miɨ́^{3} tsɨ́^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hí^{3}, hi^{3} jáun^{2} jlánh^{1} ca^{3}lɨ^{3} tsah^{3} tsú^{2} jmɨ́^{1} ca^{3}jɨ́e^{3}. Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} tsá^{2}hí^{3} hi^{3} hniáuh^{32} chá^{32} tsú^{2} cáun^{2} tán^{1} tsɨ́^{3} hi^{3} tanh^{13} ta^{21} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}.

24 Bernabé hí^{3} bí^{1} jlánh^{1} jmɨ́^{1} chu^{21} tsɨ́^{3}, jan^{2} tsá^{2} má^{2}canh^{2} Jmɨ́^{2}chí^{3} Chun^{1} hñu^{3} tsɨ́^{3}, tsá^{2} má^{2}taunh^{32} ta^{21} ca^{3}la^{3} jonh^{3} jmɨ́^{1} tsɨ́^{3}; la^{3} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}juóun^{3} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}.

25 Jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3}, ja^{3}bí^{1} Bernabé ngau^{3} la^{3} tɨ^{3} juú^{2} Tarso hi^{3} ca^{3}ñí^{1}hniah^{2} Saulo.

26 Jmɨ́^{1} tsanh^{21} tsú^{2} jáun^{2} Saulo né^{3}, ca^{3}jan^{3} dí^{2} tɨ^{3} já^{1} juú^{2} Antioquía; ñí^{1} jáun^{2} ca^{3}ñí^{1}tiánh^{2} tsú^{2} tá^{1} cú^{2} mii^{2} quionh^{3} tsá^{2} má^{2}lɨ́n^{3} hí^{3} cuáh^{32}, jáun^{2} ñí^{1} jáun^{2} ca^{3}ma^{3}tɨn^{2} tsú^{2} juóun^{32} lɨ́n^{32} tsáu^{2}. Tsá^{2} má^{2}haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2} ñí^{1} jáun^{2} bíh^{1} tsá^{2} la^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}quian^{3} tsú^{2} jmáɨ^{2} “tsá^{2} má^{2}lán^{13} Cristo”.

27 Jmáɨ^{1} jáun^{2} ca^{3}huén^{2} ma^{3} jan^{2} *tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32} já^{1} juú^{2} Jerusalén hi^{3} ja^{3}taunh^{21} la^{3} tɨ^{3} juú^{2} Antioquía.

28 Jan^{2} tsá^{2} hí^{3} tsá^{2} jmáɨ^{2} Ágabo ca^{3}náu^{2} ja^{1} tsá^{2} reh^{2} hi^{3} ca^{3}hléh^{3} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}cué^{3} Jmɨ́^{2}chí^{3} Chun^{1} hñu^{3} tsɨ́^{3}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—Chau^{21} jmáɨ^{1} hi^{3} lɨ^{3} zia^{32} ho^{3}cuóun^{3} tá^{1} cáun^{2} hué^{32} lá^{2}.

Hi^{3} jáun^{2} jáɨ^{13} jáun^{2} né^{3} ca^{3}lɨ^{3}tí^{3} jmáɨ^{1} hi^{3} jmɨ́^{1} cuá^{1}lɨ́n^{3} Claudio *tsá^{2} cuá^{1}lɨ́n^{3} mɨ^{3}chí^{1}.

29 Jáun^{2} tsá^{2} má^{2}haɨn^{21} tɨ^{3} con^{2} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2} zian^{2} já^{1} juú^{2} Antioquía ca^{3}lɨ́n^{13} hi^{3} ma^{3}hon^{3} ca^{3}lá^{2} quɨe^{3} tsá^{2} reh^{2} tsá^{2} hɨ́n^{13} tɨ^{3} Judea, ha^{3} cónh^{3} quienh^{2} cué^{32} bíh^{1} tsú^{2} ca^{3}cuéh^{3} tsá^{2} hí^{3}.

30 La^{3} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}jmú^{3} tsá^{2} hí^{3} hi^{3} ca^{3}zen^{3} quɨe^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2}daun^{32} tsá^{2} ná^{1}ñí^{1} cuáh^{32}. Bernabé ca^{3}ñí^{1}can^{32} quɨe^{3} jáun^{2} quionh^{3} Saulo.

12

Jngɨh^{3} tsú^{2} Jacobo; hi^{3} jnáɨ^{32} tsú^{2} siáh^{3} Pé^{1} hñu^{3}mí^{1}ñí^{2}

1 Ja3bí1 jmɨ́1jáun2 ca3ma3liáu32 re21 Herodes hi3 ca3jmú3 hian2 tsɨ́3 ñí1con2 ma3
jan2 tsá2 má2lɨ́n3 hí3 cuáh32.
2 Jáun2 re21 hí3 ca3jmú3 héih32 hi3 jngɨh3 tsú2 Jacobo, tsá2 má2ján3 raɨnh21
Juan2, hi3 jmu3 tsú2 cu3 ngá13 mí1táɨ3 hmu3 tá1 tun3 jo21 láɨ1 Jacobo.
3 Jmɨ́1 ca3jɨ́e3 tsú2 hi3 jlánh1 tsah3 tsá2 *judíos hi3 jun3 Jacobo, jáun2 Pé1 siáh3
ca3ma3tson13 tsú2. Jmɨ́1jáun2 jmu2 tsá2 judíos jmáɨ1 quioh21, hi3 cúh2 tsú2 *hí3
cuú2miih21, la3 cun3 hí1miih21 tiá2 tie3 jan2.
4 Jmɨ́1 má2lɨ́2zianh3 tsú2 jáun2 Pé1, ca3tanh2 tsú2 hñu3mí1ñí2, hi3 ca3chan3 tsú2
jo3cuo2 quiún3 nió3 hliáu3; hi3 ma3 quin32 ma3 cun3 nió3 hliáu3 hí3 né3, ná1lɨ́3
ma3 quiun3 hliáu3, hi3 jmu3 hua3hí13 Pé1 ma3 quin32 ma3 cu3 nió3 jáun2. Jmɨ́1
hnió3 tsú2 tsa3zinh2 Pé1 ja1 tsá2 juú2 nɨ́1 má1cuoh32 jáun2 *Jmɨ́1hɨ́en1.
5 Tɨ3la3 tá1la3 cuá1jnaɨ32 jáun2 Pé1 hñu3mí1ñí2 né3, tsá2 má2lɨ́n3 hí3 cuáh32
ca3liéinh32 Dió32 la3 jonh3 jmɨ́1 tsɨ́3 hi3 ca3tɨn1 tsú2.

Dió32 lión32 Pé1 hñu3mí1ñí2

6 Ta3hua2 jáun2, ta3 ñeh2 bíh1 hi3 zinh3 re21 Herodes Pé1 ja1 tsá2 juú2, Pé1 jmɨ́1
rá2cuóun1 ja1 quioh21 gon3 hliáu3. Tá1 gon3 hliáu3 hí3 jmɨ́1 ná1hmá23 cá2den1ná1
cuo2 quionh3 Pé1, ja3bí1 tɨ3 la3 cheih32 ñí1 jmɨ́1 cuá1hún1 jáun2 Pé1 jmɨ́1 tionh1
siáh3 cu3 nió3 hliáu3 hi3 jmɨ́1 ná1jmu2 hua3hí13.
7 Cu3diá2jan2 jmɨ́1 cá1jnia3 jan2 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32 hi3 ca3zen3 Dió32 ñí1con2
Pé1, jmɨ́1jáun2 táɨ3 joh1 tá1 cáun2 ñéih3 hñu3mí1ñí2. Jáun2 tsá2 hí3 ca3hliéih3 cuo2
cu3héin1 Pé1 hi3 ca3záɨh3 dí2 Pé1:
—¡Tia3juɨ32 náu2!
Jmɨ́1jáun2 cáun2 lɨ́1 ca3záɨh3 hmóu32 bíh1 cá2den1ná1 cuo2 Pé1.
8 Jáun2 ca3juáh3 siáh3 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32 la3 lá2:
—¡Tia3juɨ32 hñeh3 láu2 quián13 hi3 tiáuh1 siáh3 láu2 tanh1!
Jmɨ́1 lɨ21 jáun2 ca3juáh3 tsú2 siáh3:
—¡Quih32 hmɨh32 cháu3 cuo2 quián13, ña32 cu3hna32 jná13!
9 Jáun2 ngau3 bíh1 Pé1 cu3hna21 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32, ta3 tiá2 re2 ñi32 tsú2 hí1
tson2 hí1 tiá2 tson2 dá2 la3 cun3 hi3 lɨ́23 jáun2, ja1 cáun2 hi3 lɨ́1 rá1quɨ32 bíh1 tsú2
jmɨ́1 lɨ́n23.
10 Ca3nga2 bíh1 tsú2 ñí1 la3ñí1 jnaɨ21 ñí1 tionh1 tsá2 jmɨ́1 ná1jmu2 hua3hí13,
ja3bí1 ca3nga2 bíh1 tsú2 siáh3 ñí1 má2tun3 jnaɨ21. Jmɨ́1 ca3ta3tonh1 tsú2 jáun2 ñí1
má2lɨ́3 ho3jnɨ́13 cheih32 hñu3mí1ñí2, jáun2 lɨ́1 cá1niá3 hnga2 bíh1 ho3jnɨ́13 jáun2.
Jmɨ́1 ca3huén2 tsú2 jáun2 ñí1 jáun2 né3, cáun2 ja1 hñú3 bíh1 ca3ñi3táunh1 tsú2
cu3tsa32, jmɨ́1 lɨ21 jáun2 ngah3 bíh1 tsá2cuú2 tsá2ta3 hí3 Dió32.
11 Jmɨ́1jáun2 bíh1 ca3lɨ3tsɨn2 Pé1, hi3 jáun2 ca3juáh3:
—Ta3né32 má2ño1 jná13 hi3 Tɨ32 Juóu32 bíh1 jná13 lɨ́2zen3 jan2 tsá2cuú2 tsá2ta3
hi3 lɨ́2liáu32 jná13 ca3tɨ21 la3jɨ́32 hi3 jmɨ́1 hnió3 Herodes jmu3 ñí1con2 jná13
quionh3 tsá2 judíos.
12 Jmɨ́1 má2ca3lɨ3tsɨn2 tsú2 jáun2 re2 né3, ngau3 la3 tɨ3 hñú13 Má2réi3 mí1ziú13
Juan2 tsá2 téh23 tsú2 siáh3 Marcos; ñí1 jáun2 jmɨ́1 ná1ngɨh32 juóun32 lɨ́n32 tsá2
jmɨ́1 ná1liéinh32 Dió32.
13 Jáun2 ñí1ca3póh3 tsú2 cuo2 jnaɨ21 hñú3, jmɨ́1jáun2 ngau3 jan2 mɨ́1míh1 jmáɨ2
Rode hi3 ca3ñí1jɨ́e13 nɨ́1juáh3 hin2 póh23 cuo2.

14 Jmḭ¹ ca³lḭ³ cuoh² mḭ¹míh¹ hí³ ho³ Pé¹, tiá² la³juḭ³ ca³nia³ yáh³ hñú³, tḭ³ ñéih³
bíh¹ tḭ³ ngah³ hi³ má²hiún² lín³² tsḭ³ hi³ ca³ñí¹zeh¹ tsá² ná¹ngḭh³² hí³ hi³ Pé¹ bíh¹
la³ má²zenh² ho³hñú¹³.
15 Jáun² tsá² ná¹ngḭh³² hí³ ca³záḭh³ mḭ¹míh¹ la³ lá²:
—¡Já¹ tiá² ngo² nú²!
Tḭ³la³ mḭ¹míh¹ hí³ ca³ma³tson² lín³² bíh¹ jáḭ¹³ quioh²¹ hi³ tson² bíh¹ Pé¹ zenh².
Tḭ³la³ tsá² hí³ dá² la³ má²juáh³ jáun² bíh¹:
—Jun³juáh¹³ Pé¹ yáh³ nḭ³², tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² zenh² cha¹³ bíh¹ tsú² nḭ³².
16 Tḭ³la³ la³ má²dí¹póh²³ jáun² bíh¹ Pé¹ cuo² jnaḭ²¹ hñú³. Jmḭ¹ ca³nia³ tsú²
jáun² hñú³ né³, ca³ja³cáun² lḭ́n³² bíh¹ tsḭ³ tsú² jmḭ¹ ca³jḭ́en³² Pé¹.
17 Jáun² Pé¹ ca³jmú³ lin¹ quionh³ cuo² hi³ tiánh³ tsú² ta³máḭh³. Jmḭ¹jáun²
ca³záḭh³ dí² tsá² hí³ ha³ lánh³ má²lḭ²jmú³ Tḭ³² Juo¹³ hi³ má²lḭ²che² hñu³mí¹ñí².
Jmḭ¹ lḭ²¹ jáun² ca³záḭh³ dí² tsá² hí³ la³ lá²:
—Zéih³ tiá³ náh² Jacobo jḭ³ la³jḭ́n³² tsá² reh² hi³ la³ nḭ́² bíh¹ ca³liáun³ jná¹³.
Jáun² Pé¹ ngau³ siáh³ cáun² ñí¹ siáh³.
18 Jmḭ¹ cá¹jniá²¹ jáun² jlánh¹ ca³juu³ ca³hlénh³ hliáu³, hi³ ca³juáh³:
—¿Né² dá² Pé¹?
19 Jáun² re²¹ Herodes hí³ ca³zen³ siáh³ hliáu³ hi³ tsa³hniah² Pé¹, tḭ³la³ tiá²
ca³tsanh²¹ yáh³ tsú² Pé¹. Jmḭ¹jáun² ca³ngáḭ³ re²¹ ñí¹con² hliáu³ tsá² jmḭ¹ ná¹jmu²
hí³ hua³hí¹³ Pé¹ he³ láḭh³² sa³ la³ ca³liáun³ tsú²; jmḭ¹ lḭ²¹ jáun² ca³jmú³ dí² héih³²
hi³ cu³tsa³² ma³tsan² tsú² cú²jueh³² hliáu³ hí³. Jmḭ¹jáun² cua³han³ re²¹ Herodes
hué¹³ Judea ñí¹ jmḭ¹ cuá³, hi³ ngau³ hi³ já¹cuá² cu³tiá³ já¹ juú² Cesarea.

Jmḭ¹ jun¹ re²¹ Herodes

20 Hi³ jáun² né³, re²¹ Herodes hí³ jlánh¹ jmḭ¹ ná¹háun³ quionh³ tsá² juú² Tiro
jḭ³ Sidón. Tḭ³la³ tsá² zian² tá¹ tun³ juú² jáun² né³ ca³jmú³ cá²hon³ hi³ tsa³táunh¹
já¹ juú² Cesarea hi³ tsa³ma³tsan² hniéi² quioh²¹ quionh³ re²¹ hí³. La³ñí¹ tín²
ca³juónh³ tsú² re² quionh³ Blasto bíh¹, jan² tsá² quien² lḭ́n³², tsá²cuú² tsá²ta³
re²¹ hí³. Jáun² Blasto hí³ ca³mḭ́³ ñí¹con² re²¹ hi³ ma³tsan² cú²jueh³² hniéi²,
quí¹hliá² hi³ hnió³ tsá² juú² jáun² hi³ ja³lia³² má³² hi³ zia³² hué³² ñí¹ hu²¹ cuo²
re²¹ hí³.
21 Jáun² Herodes hí³ ca³tón³ cáun² jmáḭ¹ hi³ lḭ¹³ ja³táunh¹ tsá² hí³. Jmḭ¹
cá¹chó²¹ jmáḭ¹ jáun² né³ cua³taunh²¹ tsá² hí³, jáun² ca³quḭh³ re²¹ hí³ hmḭh³² la³
cun³ hi³ qui³ quḭh³² jan² tsá² ho² ta²¹, jáun² ja³ hi³ ca³cuá³ ñí¹ hmá²sḭ¹ quioh²¹
hi³ ca³hléh³.
22 Jmḭ¹ ca³náḭ³² tsú² jáun² jáḭ¹³ hi³ cuá¹hleh³² re²¹, ca³tḭ³ ca³hóh³² la³jḭ́n³² hi³
ca³juáh³:
—¡Ho³ dió³² bíh¹ nḭ³² ná¹naḭ³² jnoh¹, jun³juáh¹³ ho³ tsáu² yáh³!
23 La³ cun³ jmḭ¹jáun² né³ ca³lḭ³ tsáun¹ Herodes hí³ hi³ ca³jmú³ jan² tsá²cuú²
tsá²ta³ Dió³² hi³ ca³zen³ Tḭ³² Juo¹³ dí², quí¹ hnga² re²¹ hí³ tiá² ca³ma³quien²
Dió³². Hi³ jáun² ca³jau³ jáh¹ bíh¹ tsú² hi³ jun³.
24 Tá¹la³ jáun² né³, tḭ³ lḭ³mí¹ ñí¹ hliáun³ ca³ja³cuóun² bíh¹ ta²¹ quioh²¹ Dió³²,
quí¹ tḭ³ hlá² tḭ³ nḭ² bíh¹ ca³hléh³ tsú² jú¹ chú³².
25 Jmḭ¹ ca³lḭ³tín³ Bernabé má²ta²¹ quioh²¹ quionh³ Saulo já¹ juú² Jerusalén,
ja³tanh²¹ siáh³ tḭ³ já¹ juú² Antioquía. Jmḭ¹jáun² ca³jan³ tsú² Juan² tsá² téh²³ tsú²
hí³ siáh³ Marcos.

13

Bernabé quionh³ Saulo má²liáu³² hleh³² jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³²

1 Hi³ jáun² né³, ja¹ tsá² má²lín³ hí³ cuáh³² já¹ juú² Antioquía jmí¹ ná¹tso¹ ma³
jan² *tɨ³² jë¹ Dió³² jɨ³ tɨ³² tsá² má²ta² jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² ní² siáh³. Tsá² hí³ jmí¹
jmáɨ²: Bernabé, Sí¹mu²¹ tsá² jmí¹ téh²³ tsú² siáh³ Liáh², Lucio tsá² juú² Cirene,
Saulo, jɨ³ la³ má²quionh³ Manaén, jan² tsá² cá²cuon³ cu³tsa³² quionh³ Herodes
tsá² lín³ ta²¹ ñí¹con² tsá² hín¹³ tɨ³ Galilea.

2 Jáun² ca³chó³² cáun² jmáɨ¹ tá¹la³ jmí¹ ná¹má²cú² má²háɨn³² tsú² Tɨ³² Juo¹³
dí² hi³ ná¹má²hɨen²¹, jmí¹jáun² ca³hléh³ Jmí²chí³ Chun¹ hi³ ca³juáh³:

—Cánh³ chan²¹ Bernabé ní² quionh³ Saulo hi³ ca³tɨn¹ jná¹³, quí¹ zia³² ta²¹
quion²¹ jná¹³ hi³ hniáuh³² jmu³ tsú².

3 Jáun² jmí¹ má²lí²liéinh³² tsú² Dió³² jɨ³ hi³ má²lí²ma³hɨen²¹ tsú² siáh³,
jmí¹jáun² ca³ra³tsɨ³² tsú² cuo² ñí¹ quioh²¹ tsá² gon³ hí³, jmí¹ lɨ²¹ jáun² ca³hah²
dí² jáɨ¹³.

Tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Dió³² hleh³² jú¹ chú³² hué³² Chipre

4 Jmí¹jáun² ca³zen³ Jmí²chí³ Chun¹ Bernabé jɨ³ Saulo tɨ³ ñí¹ uóunh³, jáun²
ja³taunh²¹ tsú² tɨ³ juú² Seleucia, ñí¹ jáun² ca³taunh³ tsú² cáun² mu² pa²¹ hi³
ca³tinh³ tsú² hué³² Chipre nio² chu³ jmáɨ².

5 La³ cun³ jmí¹ ca³cha³táunh¹ tsú² jáun² hué³² Chipre, jáun² juú² Salamina
ca³ma³liáu³² tsú² hleh³² jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos.
Ja³bí¹ ñéi¹ Juan² quionh³ tsá² hí³ hi³ má²hon³ dí² tsá² hí³.

6 Jmí¹ ca³nga² tsú² tá¹ cáun² hué³² Chipre, jáun² ca³cha³táunh¹ juú² Pafos. Ñí¹
jáun² ca³jenh² tsú² jan² tsá² judío tsá² hláɨnh¹ jmáɨ² Barjesús. Tsá² hí³ né³ jmí¹
má²can² tsáu² hi³ juáh³ hi³ lín³ tɨ³² jë¹ Dió³².

7 Tsá² hláɨnh¹ hí³ jmí¹ má²hon³ tsá² ho² ta²¹ tsá² jmáɨ² Sergio Paulo, jan²
tsá² jlánh¹ zian² tsí³. Tsá² ho² ta²¹ hí³ ca³teh³ Bernabé quionh³ Saulo, quí¹hliá²
ca³lɨ³hnió³ tsú² ne³ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³².

8 Tɨ³la³ tsá² hláɨnh¹ hí³ né³ ca³qui³ ca³jna³ ñí¹con² jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² hi³
hleh³² Bernabé quionh³ Saulo, quí¹hliá² tiá² jmí¹ hnió³ tsú² hi³ tsá² ho² ta²¹
hí³ tónh³² ta²¹ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³². Tsá² hláɨnh¹ hí³ jmí¹ jmáɨ² siáh³ Elimas
cun³quionh³ jú¹ *griego.

9 Hi³ jáun² Saulo, tsá² jmáɨ² hí³ siáh³ Po¹, hí³ ca³jíe³ ca³la³ chí¹tiá³ ñí¹ ñí¹ tsá²
hláɨnh¹ hí³, ca³la³ hi³ canh² lín³² Jmí²chí³ Chun¹ hñu³ tsí³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

10 —¡Hnú² dá² jan² tsá² tí¹ jáɨn² bíh¹, jan² tsa³jáɨ¹³ jon² tsá² hláɨnh¹ bíh¹
hnú², hi³ hon² nú² la³jí³² hi³ chu²¹! ¿He³ láɨh³² jlánh¹ chí¹ñi¹ jmuh³² nú² rá¹pí²
rá¹tsáɨh²³ juɨ³² quioh²¹ Dió³²?

11 Ta³né³² né³, Tɨ³² Juo¹³ jnoh¹ ma³tsau¹³ hnú² hi³ lí¹³ ten³ nú², ué³ bíh¹
tiú²uú² jáɨ¹³ hian³ hnú² hi³ jɨeh²¹ joh¹ hiú².

La³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ ca³táɨ³ ñí¹ tsú² hi³ ta³zanh¹ já¹niéi². Jmí¹jáun²
ca³hnah² tsú² jan² tsá² zánh³ cuo² hi³ jáu³².

12 Jmí¹ ca³jíe³ tsá² ho² ta²¹ hi³ lɨ³ la³ jáun² né³, ca³taunh³ ta²¹ jáɨ¹³ quioh²¹
Dió³², quí¹hliá² ca³ja³cáun² tsí³ tsú² hi³ jlánh¹ pin³ jáɨ¹³ quioh²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí².

Po¹ tsó³² juú² Antioquía nio² hué³² Pisidia quionh³ Bernabé

13 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³taunh³ siáh³ Po¹ quionh³ tsá² quionh³ cáun² mu²
pa²¹ juú² Pafos jáun², hi³ ja³taunh²¹ tɨ³ ñí¹ nio¹ juú² Perge hué³² Panfilia. Tɨ³la³
Juan² má¹ná¹, ca³jính³² bíh¹ ñí¹ jáun² hi³ ngah³ tɨ³ já¹ juú² Jerusalén.
14 Jáun² gon³ bíh¹ jéi³²í¹ tsá² hí³ ca³huén² ñí¹ jáun² hi³ já¹taunh²¹ siáh³ tɨ³ ñí¹
nio¹ juú² Antioquía hué³² Pisidia. Jmái¹ hi³ ca³cha³táunh¹ tsú² jáun², cáun²
*jmái¹ nio² tie³ bíh¹, hi³ jáun² Po¹ jɨ³ Bernabé ca³ñí¹táunh¹ cuáh³² quioh²¹ tsá²
judíos; jáun² jmí¹ taunh²¹ tsú² ñéih³, ca³tiánh³ ñí¹ hmá².
15 Jmí¹ má²lí²hí³² tsáu² jáɨ¹³ tioh³ ñí¹ Sí² liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés, jɨ³ jáɨ¹³ hi³
tioh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ tsá² ca³lɨn³ tɨ³² jë¹ Dió³² ní², jáun² tsá² chín¹ cuáh³² jáun²
ca³záɨh³ Po¹ jɨ³ Bernabé la³ lá²:
—Hnoh² reh², ní¹juáh³ zia³² cáun² jáɨ¹³ hi³ ma³hau³ hi³ niau²¹ tiá³ tsí³ dí² hi³
hnáuh² hnoh² juáh¹³ ñí¹con² jnoh¹, ta³né³² má²lí¹³ juáh¹³ hnoh².
16 Jáun² Po¹ ca³jmú³ zenh², ca³háɨ³² cuo² hi³ ca³jmú³ lin¹ hi³ tiánh³² tsú²
ta³máɨh³, jáun² ca³juáh³:
—Hnoh² tsá² ziáun² dí² hué³² *Israel jɨ³ *tsá²cá²jo²¹ tsá² má²ma³tih²¹ náh²
ñí¹con² Dió³² la³ cun³ hi³ ná¹ngɨ²³ jnoh¹ tsá² judíos, sá¹ní² niéi² náh².
17 Dió³² Juo¹³ tsá² Israel ca³quianh³ tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí² jmí¹tin², hi³
ca³jmú³ Dió³² hi³ ca³juóun³ lín³² tsá² Israel tá¹la³ jmí¹ tionh¹ tsú² hué¹³ tsá²
Egipto. Jmí¹ lɨ²¹ jáun² ca³huen³ tsú² tsá² Israel hué³² jáun² cun³quionh³ pí³ hi³
cáu² hi³ jueh³² quioh²¹.
18 Hi³ jmí¹ ca³huen³ Dió³² tsá² hí³ hué³² jáun² né³, jmí¹jáun² ca³ma³juenh² lín³²
bíh¹ tsú² tsí³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² hí³ tán¹ tun³ló³² mii² hi³ ca³ñɨ³táunh¹ tsú² jáun²
cuá¹ quiéin².
19 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³ma³tsan² Dió³² tsá² quiau³ nió³ juo³ tsá² jma² hi³
qui³ jmí¹ tionh¹ hué³² Canaán. Hi³ jáun² hué³² jáun² né³ ca³cué³ Dió³² quioh²¹
dí¹hio³ ñú¹deh³ dí².
20 Cun³ ñí¹ jɨ³lɨ³² hi³ lɨ³ jáun² né³, ca³chó³² quiún³ nio² hña³láu³ tsɨ²¹
tu³la³quia³ mii².
”Jmí¹ lɨ²¹ jáun² ca³jmú³ Dió³² héih³² ñí¹con² tsá² Israel cun³quionh³ tsá²
ca³lɨn³ jue²¹, ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hi³ ca³lɨ³zian² Sá²mɨe²¹ hi³ lín³ siáh³ tɨ³²
jë¹ Dió³².
21 Jmí¹jáun² tsá² Israel ca³mɨ³ jan² re²¹ ñí¹con² Dió³², jáun² Dió³² ca³cuen³
Saúl jon² Cis hi³ lín¹³ re²¹, jan² tsá² ñí¹ má²cuú¹ má²ñeh¹ quioh²¹ hla¹
Benjamín; jáun² tsá² hí³ ca³lɨn³ re²¹ tun³ló³² mii² ñí¹con² tsú².
22 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² ca³che² Dió³² hi³ jmí¹ lín³ tsú² re²¹, jáun² Dá²vi²¹ ca³cuen³
siáh³ Dió³² hi³ lín¹³ re²¹ ñí¹con² tsá² Israel. Quí¹ jmí¹jáun² ca³juáh³ Dió³² la³
lá²: “Né³² má²tsanh²¹ jná¹³ Dá²vi²¹ jon² Isaí, jan² tsá² jlánh¹ tɨ³² tsɨn³² jná¹³,
tsá² hí³ ma³tí³² la³jí³² jáɨ¹³ hi³ juo¹³ jná¹³”.
23 Hi³ jáun² la³ cun³ lí³ jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³² hi³ cuen³ jan² tsá² jón²zíh¹
jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹, tsá² lión³² tsá² Israel, hi³ jáun² bíh¹ má²ca³cuen³ Dió³²
Jesús.
24 Jáun² né³, tá¹la³ tiá² má²hleh³² Jesús jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³², hla¹ Juan² tsá² tí²
zion² tsáu² jmái² bíh¹ ca³hléh³ tín² la³ñí¹ ñí¹con² tsá² Israel tsá²co¹, hi³ ca³záɨh³
tsú² tsá² hí³ hi³ hniáuh³² tɨ³ jéinh³² tsú² jmí¹ tsí³ jɨ³ hi³ hniáuh³² zón³² tsú² siáh³
jmái².

25 Jmɨ́1 má2ñí1táuh3 jáun2 tá13 Juan2 hí3 né3, ca3juáh3 la3 lá2: “¿Hin2 tsánh2
jná13 hi3 lín23 hnoh2? Jun3juáh13 jná13 yáh3 lɨ́n3 Tsá2 ná1hen2 honh2 náh2 hí3.
Má2ñí1chau21 bíh1 jmáɨ1 hi3 já32 jan2 Tsá2 tɨ3 jlánh1 bíh1 quien2 la3 cónh3 bí1
jná13, quí1 hí1 cáun2 yáh3 tiá2 hi3 lɨ́n3 jná13 hi3 juáh13 hi3 jmɨ́1 lɨ3 zaɨh21 jná13
láu2 tsɨ32 ta3 Tsá2 hí3”.
26 ”Hi3 jáun2 né3, hnoh2 reh2, tsá2 jón2zɨ́h1 jón2cho1 hla1 Há2bran21, jɨ3 hnoh2
tsá2cá2jo21 tsá2 má2ná1ma3tih21 náh2 ñí1con2 Dió32, hi3 ca3ta1 la3jáɨ32 bíh1 dí2
jáɨ13 hi3 lɨ́13 liáun3 tsú2 lá2.
27 Tsá2 juú2 Jerusalén jɨ3 la3jɨ́n32 tsá2 ná1chín1, tiá2 ca3lɨ3tsɨn2 yáh3 hi3 hin2
tsánh2 Jesús, hi3 jáun2 ca3jngɨh3 bíh1 tsú2. Hi3 cun3quionh3 hi3 ca3jmú3 tsú2 la3
jáun2 né3, ca3ma3tí32 máh3 tsú2 la3 cun3 jáɨ13 hi3 ca3juáh3 jáun2 tsá2 ca3lɨn3 tɨ32
jë1 Dió32 jmɨ́1tin2, la3 cun3 jáɨ13 hi3 ná1hɨ32 tsú2 jáun2 ñí1 Sí2 quioh21 Dió32 ma3
cun3 jña3 jmáɨ1, jmáɨ1 hi3 tionh2 tsú2 tie3.
28 Jáun2 uá1jinh1 tiá2 ca3choh13 tsú2 he3 ca3tɨ21 ma3ngɨ́3 tsú2 Jesús, tɨ3la3 ñí1con2
Pilato bíh1 ca3mɨ́3 tsá2 hí3 jáɨ13 hi3 jngɨh3 tsú2 Jesús.
29 Jmɨ́1 má2lɨ2jmú3 tsú2 la3jɨ́32 la3 cun3 rón32 rá1juáh3 jáun2 ñí1 Sí2 quioh21
Dió32 né3, ca3sión32 tsú2 hla1 Jesús tsoh2 crei21 hi3 ca3ñí1hón21 tsú2 hñu3
tá2hláu2.
30 Tɨ3la3 Dió32 má1ná1 ca3jmú3 hi3 ca3jenh13 tsú2.
31 Tsá2 ca3ñi3táunh1 hí3 quionh3 Jesús jmɨ́1tin2, ca3la3 cun3 jmɨ́1 cuá1han3 tsú2
hué13 Galilea hi3 ca3la3 ñí1 cá1chó21 tsú2 já1 juú2 Jerusalén, ñí1con2 tsá2 hí3 bíh1
ca3ma3jnia32 Jesús hliáun3 jéin32 jmɨ́1 má2ca3jenh13, hi3 jáun2 tsá2 hí3 cue32 jú1
tson2 ta3né32 ñí1con2 la3jáɨ32 dí2 tsá2 Israel hi3 la3 jáun2 lɨ3.
32 ”Hi3 jáun2 jnoh1 siáh3 má2ná1lieh1 hnoh2 jú1 chú32 ca3tɨ21 jáɨ13 hi3 ca3jmú3
jáun2 Dió32 jmɨ́1tin2 quionh3 dí1hio3 ñú1deh3 dí2.
33 Ñí1con2 jnoh1 tsá2 jón2zɨ́h1 jón2cho1 bíh1 tsá2 hí3 ca3ma3tí32 Dió32 jáɨ13 jáun2
jmɨ́1 ca3jenh13 jáun2 Jesús. La3 nɨ́2 bíh1 rá1juáh3 ñí1 Sí2 Salmos ñí1 hu21 Salmo
ñí1 má2tun3, hi3 juáh3 jáun2 la3 lá2: “Hnú2 bíh1 Jón32 jná13, né32 má2lɨ2ma3jniau13
jná13 hnú2 hi3 hnú2 lɨ́n3 Jón32 jná13”.
34 Hi3 ca3hɨ́e3 siáh3 Dió32 jáɨ13 hi3 jenh13 Jesús, hi3 jáun2 cun3 tiá2 lɨ́13 sánh32,
jáun2 zia32 cáun2 ñí1 rá1juáh3 la3 lá2: “Cu3tí3 má1he1 má1mieh13 bíh1 jná13 hnoh2
rón32 la3 cun3 lɨ́3 jú1 hɨ́en1 hi3 ca3jmú32 jná13 jáun2 quiúnh1 hla1 Dá2vi21”.
35 Ja3bí1 zia32 siáh3 cáun2 ñí1 rá1juáh3 Sí2 Salmos la3 lá2: “Jmɨ́1lɨh3 bíh1 tiá2
cuéh1 hnú2 jáɨ13 hi3 sánh32 Tsá2 chun1 quian21 hnú2”.
36 Hi3 jáun2 né3, jmɨ́1 lɨ21 ta21 hi3 ca3jmú3 jáun2 hla1 Dá2vi21 hí3 ñí1con2
tsá2 jmɨ́1 zian2 jmɨ́1jáun2, ta21 hi3 ca3cué3 jáun2 Dió32, jáun2 ca3ñí1hón21 dí2
la3jmɨ́1 ca3hón32 dí2 dí1hio3 ñú1deh3 tsú2. Hi3 jáun2 uá1jinh1 hla1 Dá2vi21 hí3 né3
ca3cánh2 bíh1 jmɨ́1 lɨ21 jáun2,
37 tɨ3la3 Tsá2 ca3jmú3 hí3 Dió32 hi3 jenh13 má1ná1, tiá2 ca3cánh2 yáh3.
38 Hi3 jáun2 né3 reh2, hnoh2 hniáuh32 lɨ3 ñíh13 náh2 hi3 cun3quionh3 Jesús hí3
bíh1 zia32 uu3ɨ3tso3, hi3 jáun2 jnoh1 ngáɨ1 jú1 chú32 lá2.
39 Quí1 má2hia3jáun13 máh3 jmɨ́1 ná1hen2 honh2 hnoh2 hi3 lɨ3 chun1 náh2
ñí1con2 Dió32 cun3quionh3 liei21 hi3 hiauh3 jáun2 hla1 Moisés, tɨ3la3 liei21 jáun2
né3, tiá2 ca3lɨ3 yáh3 jmu3 la3 jáun2. Tɨ3la3 ta3né32 má1ná1, lɨ3ua3 jan2 tsá2 tanh2
ta21 Jesús má2tá1zanh1 tsú2 ta3 ñí1 Dió32 la3juah21 dúh1 hi3 tiá2 tso3 ren2 bíh1.

40 Jáun² hua³hín¹³ hnoh², quí¹ nɨ́² lɨ́¹ cá¹quiúnh²¹ náh² la³ cun³ lɨ́³ jáɨ¹³ hi³
rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ tsá² ca³lɨn³ hí³ tɨ³² jë¹ Dió³², hi³ juáh³ la³ lá²:
41 Hnoh² tsá² lɨ́¹ cáuh²³ cú²nga¹ jú¹ tson²,
cuɨ́¹ cha³cáun² honh² náh²,
hi³ má¹lɨ³² jáun² né³ cuɨ́¹ cha³hín³ náh² siáh³.
Quí¹ tá¹la³ zian² hnoh² nɨ́² jmu¹ jná¹³ cáun² ta²¹ jueh³²,
ta²¹ jáun² cun³ tiá² ta²¹ táunh¹³ hnoh² hi³ tson²,
uá¹ jáun² la³ jáun² lɨ³ zian² tsá² ngáɨ³² jáɨ¹³ jáun² ñí¹con² hnoh².
42 Jmɨ́¹ cá¹táuh³ hi³ hleh³² jáun² Po¹, jáun² jmɨ́¹jáun² cua³han³ Po¹ cuáh³²
quionh³ Bernabé. Jmɨ́¹jáun² ma³ jan² tsá² tiáunh¹ cuáh³² jáun² ca³te³ tsú² hi³
ja³táunh¹ dí² siáh³ ñí¹ jña³ jmáɨ¹ hi³ ja³hléh² siáh³ hná¹ jáɨ¹³ jáun².
43 Jmɨ́¹ ca³tsáun³ tsá² tiáunh¹ hí³ cuáh³² né³, juóun³² bíh¹ tsá² judíos jɨ³
tsá²cá²jo²¹ tsá² má²ca³hín¹³ jë¹ tsá² judíos ja³taunh²¹ cu³hna²¹ Po¹ quionh³
Bernabé. Jáun² Po¹ jɨ³ Bernabé ca³záɨh³ tsá² hí³ hi³ má²hniáuh³² ñi³táunh¹ tsú²
cáun² he² ñí¹, hi³ tiá² hniáuh³² chá³² tsú² tɨ³ có³² miɨ́³ hi³ ja³² tsɨ́³ Dió³².
44 Jmɨ́¹ la³ má²jña³ jmáɨ¹ jáun² né³, jmáɨ¹ hi³ tianh³² tsú² tie³, jmɨ́¹jáun²
ca³ngɨh³² míh¹ tiá² la³jɨ́n³² tsá² juú² jáun² hi³ ca³lɨ³hnió³ ne³ jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹
Tɨ³² Juo¹³ dí².
45 Tɨ³la³ jmɨ́¹ ca³jɨ́e³ tsá² judíos hi³ má²ná¹ngɨh³² tsáu² juóun³² lɨ́n³² né³, ca³lɨ³
uóu³² tsɨ́³, hi³ jáun² ca³qui³ ca³táɨnh³² dí² Po¹ jáɨ¹³, hi³ ca³tu³ ca³hión³² dí² siáh³.
46 Jmɨ́¹jáun² tɨ³ jlánh¹ tiá³ ca³niau²¹ bíh¹ tsɨ́³ Po¹ quionh³ Bernabé, hi³ jáun²
ca³záɨh³ dí² tsá² hí³ la³ lá²:
—Hnoh² bíh¹ jmɨ́¹ ca³tɨn¹ náɨh¹³ tín² la³ñí¹ jáɨ¹³ lá² quioh²¹ Dió³². Tɨ³la³
cun³ñí¹ hi³ chín¹dí¹ hnoh² bíh¹ tiá² hnáuh² náɨh¹³, tɨ³ có³² bíh¹ má²lɨ́²cháh¹
hnoh² jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³², hi³ ná¹lɨ́n²³ hnoh² hi³ tiá² ca³tɨ²¹ hi³ zian² náh² la³
cun³ jmɨ́¹hi³nio², jáun² cu³tsa³² ñí¹con² tsá²cá²jo²¹ bíh¹ cú²jueh³² má²tsá¹hléh¹³
jnoh¹ ta³né³².
47 Quí¹ la³ jáun² bíh¹ héih³² ca³jmú³ Tɨ³² Juo¹³ jnoh¹ ñí¹con² jnoh¹, hi³
ca³juáh³:
Hnú² bíh¹ ca³hiáu³² jná¹³ hi³ lɨ́n¹³ nú² la³jmɨ́¹ lɨ́³ joh¹ sɨ́² ñí¹con² tsá²cá²jo²¹,
hnú² bíh¹ ca³hiáu³² jná¹³ hi³ ngáɨ¹ nú² jáɨ¹³ ñí¹con² tsá² zian² tá¹ cáun²
hngá¹máh³ he³ lánh³ lɨ́¹³ liáun³ tsú².
48 Jmɨ́¹ ca³náɨ³² jáun² tsá²cá²jo²¹ jáɨ¹³ nɨ́² né³, jlánh¹ ca³lɨ³ tsah³ hi³ ca³juáh³:
—He³ ma³ chú³² jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³².
Jáun² la³jɨ́n³² tsá² má²ca³tɨn¹ hí³ hi³ lɨ́¹³ zian² la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio² ca³taunh³
ta²¹.
49 Hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ ca³juóun³ tsá² ca³náɨ³² jáɨ¹³ quioh²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí²
tá¹ cáun² hué³² jáun².
50 Tɨ³la³ tsá² judíos jlánh¹ ca³jmú³ hi³ ca³míh³ tsɨ́³ tsá²mɨ³ tsá² ná¹quien², tsá²
jlánh¹ re² má²tí³² cuáh³² quioh²¹, jɨ³ tsá²ñuh² tsá² ná¹chín¹ juú² jáun² nɨ́², hi³
jáun² ca³jmú³ tsú² hian² tsɨ́³ ñí¹con² Po¹ jɨ³ Bernabé, ca³la³ ñí¹ ca³huen³ dí² tsá²
hí³ hué³² jáun².
51 Jmɨ́¹ ca³huén² tsá² hí³ cheih³² hué³² jáun² né³, ca³juá³ láu² tioh³ ta³ hi³
ca³súh³ tsú² hliáu² hi³ jmɨ́¹ quian²¹, hi³ ca³ma³li²¹ tsú² hi³ tiú²uú² ca³tɨn¹ jmu³
zian² hi³ ca³tɨn¹ tsá² zian² ñí¹ jáun². Jmɨ́¹jáun² ja³taunh²¹ tsú² tɨ³ juú² Iconio.

52 Tɨ3la3 tsá2 má2tanh2 ta21 Tɨ32 Juo13 dí2 já1 juú2 Antioquía jáun2 jlánh1 jmɨ́1
má2canh2 Jmɨ́2chí3 Chun1 hñu3 tsɨ́3, jɨ3 hi3 jlánh1 jmɨ́1 má2hiún2 tsɨ́3 tsú2 siáh3.

14

Po1 jɨ3 Bernabé ja3taunh21 juú2 Iconio

1 Jáun2 né3, jmɨ́1 cá1chó21 Po1 quionh3 Bernabé la3 tɨ3 já1 juú2 Iconio jáun2,
jáun2 taunh3 hñu3 cuáh32 quioh21 tsá2 *judíos zeh2 ñí1 jáun2. Ñí1 jáun2 jlánh1
re2 ca3hléh3 tsú2 siáh3 jáɨ13 quioh21 Dió32, hi3 jáun2 juóun32 lɨ́n32 bíh1 tsáu2
ca3taunh3 siáh3 ta21, tsá2 judíos jɨ3 *tsá2cá2jo21 nɨ́2.
2 Tɨ3la3 tsá2 judíos tsá2 tiá2 ta21 ca3taunh3 né3, ca3ma3can2 bíh1 tsá2cá2jo21, hi3
jáun2 hlaɨh3 tioh3 tsɨ́3 tsú2 ca3jɨ́en32 tsá2 reh2 dí2.
3 Jáun2 ué3 bíh1 ca3hléh3 tá1 gon3 tsá2 hí3 jáɨ13 ca3tɨ21 mií3 hi3 ja32 tsɨ́3 Dió32
ñí1 jáun2, ca3la3 hí1 cú1pih21 tiá2 cú2 tiá2 juénh2 bíh1 tsú2. Hi3 jáun2 Dió32
ca3ma3tson2 jáɨ13 jáun2 quioh21 tsá2 hí3 cun3quionh3 hi3 ca3cuéh3 tsú2 tsá2 hí3
pí3 hi3 jmu3 hua3jueh32 jɨ3 li21 nɨ́2 siáh3.
4 Jmɨ́1jáun2, ná1tsoh3 bíh1 tsá2 juú2 jáun2 lɨ3, cá2 tsáun1 tsú2 ca3háɨn32 tɨ3 con2
tsá2 judíos, tɨ3la3 ñí1 cá2 tsáun1 jáun2 né3 ca3háɨn32 tɨ3 con2 tɨ32 tsá2 quian32 hí3
jë1 Dió32.
5 Jmɨ́1jáun2 tsá2cá2jo21 ca3jmú3 cá2hon3 quionh3 tsá2 judíos jɨ3 la3 má2quionh3
tsá2 ná1ñí1 juú2 nɨ́2 siáh3, hi3 jmɨ́1 hnió3 dí2 jmúh32 tsá2 hí3 hian2 tsɨ́3 hi3 qui3
jnah3 dí2 quɨ́n1.
6 Tɨ3la3 jmɨ́1 ca3lɨ3 ñi32 Po1 quionh3 Bernabé hi3 hnió3 tsá2 hí3 jmu3 la3 jáun2
né3, jáun2 la3juɨ32 ca3huén2 tsú2 hi3 ja3taunh21 tɨ3 hué13 Licaonia ñí1 nio1 juú2
Listra jɨ3 juú2 Derbe, hi3 ca3ñí1ñi3táunh1 tsú2 siáh3 tɨ3 hlá2 tɨ3 nɨ́2 la3 cu3 la3 jéin3
jáun2,
7 hi3 ñí1hléh2 siáh3 jú1 chú32 quioh21 Dió32 ñí1 jáun2.

Tsá2 juú2 Listra jnah23 quɨ́n1 Po1

8 Já1 juú2 Listra jáun2 né3 jmɨ́1 cuá3 jan2 tsá2 hliánh2; tsá2 hí3 cun3 tiá2 jmɨ́1
lɨ́23 ngɨ32, quí1 má2hliánh2 la3 cun3 jmɨ́1 ca3lɨ3zian2 bíh1 tsú2.
9 Tsá2 hí3 jmɨ́1 cuá1náɨ32 jáɨ13 hi3 hleh32 Po1, jáun2 Po1 ca3jɨ́e3 chí1tiá3 ñí1 ñí1
tsú2, hi3 jáun2 jmɨ́1 ca3lɨ3tsɨn2 Po1 hi3 tsá2 hí3 má2hu21 cáun2 tsɨ́3 hi3 jáun2 lɨ́13
lan13,
10 jáun2 ca3hléh3 dí2 tiá3 hi3 ca3záɨh3 tsá2 hí3:
—¡Náu2!
Jáun2 tsá2 hí3 la3juɨ32 ca3náu2 ca3la3 hi3 rú2 háɨn23, hi3 ca3ma3liáu32 hi3 ngɨ32.
11 Jmɨ́1 ca3jɨ́e3 tsá2 juú2 hí3 hi3 ca3jmú3 Po1 la3 jáun2, jáun2 ca3tɨ́2 ca3hóh32 tsú2
hi3 ca3juáh3:
—¡Dió32 jniá3 la3jmɨ́1 jniá3 tsáu2 dá2 má2cuá2táunh1 ja1 ñí1 tiauh1 jnoh1!
12 Jáun2 Bernabé ca3teh3 tsú2 Zeus dió32 tsá2 chín1, hi3 Po1 né3 ca3teh3 tsú2
Hermes, tsá2 ñi3quian21 jë1 dió32, quí1 Po1 bíh1 tsá2 ca3hléh3 jáɨ13.
13 Cuáh32 quioh21 dió32 téh23 tsú2 Zeus jmɨ́1 zeh1 ñí1 má2tauh21 já1 juú2. Jáun2
mí2tsáu2 ca3tɨn1 dió32 tsá2 láɨn1 hí3 ca3can3 lí13 hi3 láɨ1 jɨ3 cuá1juɨ́2 nɨ́2 siáh3 tɨ3 ñí1
lɨ3 ho3hñú13 hiah32 hu21 juú2, hi3 jmɨ́1 hnió3 tsú2 jngɨh3 jáh3 hí3 hi3 ca3tɨn1 tsá2
gon3 hí3.

14 Tɨ3la3 jmɨ́1 ca3lɨ3tsɨn2 Po1 quionh3 Bernabé hi3 né3bí1 jngɨh3 tsú2 jáh3 hi3
ca3tɨn1 dí2, jmɨ́1jáun2 ca3zen3 tsú2 ha1, hi3 la3juɨ32 taunh3 ja1 tsáu2 hi3 ca3hóh32
tiá3 hi3 juáh3:

15 —¡Hnoh2 tsá2 juú2! ¿He3 láɨh32 sa3 la3 nɨ́2 jmuh32 hnoh2? Já2 tsá2mɨ3cuóun2
tsá2 la3 hnoh2 bíh1 jnoh1. Já2 ta21 jáun2 yáh3 jau3 jnoh1 hi3 ja3hléh13 jnoh1 jáɨ13
hi3 hniáuh32 cháh13 hnoh2 tɨ3 có32 hi3 tiá2 ta21 lɨ3 jmu3 nɨ́2, hi3 tɨ́1 jéinh1 náh2
jmɨ́1 honh2 hi3 tanh13 náh2 ta21 jan2 Dió32 Tsá2 juú2tsáun2, Dió32 Tsá2 ca3jmú3
hí3 tá1 cáun2 la3 cu3 la3 juéh3 mɨ3cuú2 jɨ3 la3jɨ́32 hi3 zia32 nɨ́2 siáh3.

16 Uá1jinh1 la3 jáun2, Dió32 cáun2 ca3cué3 jáɨ13 jmɨ́1tin2 hi3 tsá2 zian2 ñí1 hué21
lá2 cáun2 lɨ́1 jmu3 cun3 tɨn2 tsɨ́3,

17 tɨ3la3 cun3 jáun2 ca3ma3li21 bíh1 Dió32 ha3 lánh3 lɨ́n3 cun3quionh3 la3jɨ́32 hi3
chu21 hi3 jmu2 la3 tɨ3 ta3né32. Quí1 hí3 bíh1 Tsá2 zen2 jmɨ́3, hi3 jáun2 lau32 re2 hi3
cú2 hi3 hɨ́nh23 tsáu2, hi3 cue32 tsú2 siáh3 la3jɨ́32 hi3 lɨ́23 hi3 lɨ́2hiún2 tsɨ́3 tsáu2.

18 Tɨ3la3 uá1jinh1 ca3juáh3 Po1 quionh3 Bernabé la3 nɨ́2 né3, cun3 jáun2 tion3
cu3tí3 bíh1 lɨ́1 lɨ21 hi3 tiá2 ca3jngɨh3 tsá2 hí3 jáh3 ñí1con2 tsú2.

19 Jmɨ́1 lɨ́1 cáɨn2 jáun2 né3 ca3cha3táunh1 ma3 jan2 tsá2 judíos ñí1 jáun2, tsá2
zian2 juú2 Antioquía jɨ3 tsá2 zian2 juú2 Iconio, hi3 ca3ñí1ma3can2 tsá2 juú2
Listra hí3; jmɨ́1jáun2 ca3quí2 ca3jnah3 tsú2 Po1 quɨ́n1. Jmɨ́1 lɨ21 jáun2 ca3cuóunh32
dí2 siáh3 hué32 tsá2jñu3 hi3 ca3ñí1tion13 dí2 jenh3 juú2, quí1 jmɨ́1 lɨ́n23 tsú2 hi3
má2jun2 bíh1 Po1.

20 Tɨ3la3 tá1la3 má2tionh2 tsá2 má2tanh2 hí3 ta21 Dió32 cu3 jéin3 ñí1 rón21 Po1
né3, cu3diá2jan2 bíh1 jmɨ́1 ca3náu2 Po1, jáun2 ngah3 siáh3 tɨ3 já1 juú2 jáun2. Jmɨ́1
cá1jniá21 jáun2 já1taunh21 tsú2 siáh3 quionh3 Bernabé tɨ3 juú2 Derbe.

21 Jmɨ́1 cá1tsan3 hi3 hleh32 tsú2 jú1 chú32 já1 juú2 Derbe, ñí1 jlánh1 ca3juóun3
jáun2 tsá2 má2haɨn21 tɨ3 con2 Tɨ32 Juo13 dí2, jáun2 ja3tanh21 tsú2 siáh3 tɨ3 já1 juú2
Listra, hi3 tionh2 ñí1 jáun2 já1tanh21 tɨ3 juú2 Iconio, hi3 tionh2 Iconio jáun2 né3
ca3cha3tánh1 siáh3 tɨ3 já1 juú2 Antioquía.

22 Hi3 ca3ñí1chá2 tsú2 tiá3 tsɨ́3 tsá2 má2tanh2 hí3 ta21 Dió32 ma3 quin32 ma3
caun32 juú2 jáun2, hi3 ca3záɨh3 tsú2 tsá2 hí3 hi3 hniáuh32 nio2 cáun2 tsɨ́3 la3
má2nio2 jáun2. Hi3 ca3juáh3 tsú2 siáh3 la3 lá2:

—Jnoh1 tsá2 tanh23 dí2 ta21 Dió32, cun3 ca3ta1 bíh1 dí2 hi3 má1tso1 tsɨ́3 ñeh2
bíh1 hi3 tsáuh13 dí2 ñí1 cuá1quien2 Dió32.

23 Ja3bí1 ca3hión32 tsú2 siáh3 tsá2daun32 tsá2 tiánh3 ñí1 quioh21 ma3 quin32 ma3
caun32 cuáh32 jáun2. Hi3 jáun2 jmɨ́1 ca3ma3hɨen21 tsú2 hi3 ca3liéinh32 tsú2 siáh3
Dió32, ca3chan3 tsú2 tsá2 hí3 jo3cuo2 Dió32, Dió32 Tsá2 má2tanh2 tsú2 hí3 ta21.

Ngah3 Po1 quionh3 Bernabé tɨ3 juú2 Antioquía nio2 hué32 Siria

24 Jáun2 né3, jmɨ́1 ca3nga2 tsú2 jáun2 hué32 Pisidia ca3cha3táunh1 siáh3 hué32
Panfilia.

25 Hi3 jáun2 jmɨ́1 ca3hléh3 tsú2 jú1 chú32 quioh21 Dió32 já1 juú2 Perge, jmɨ́1 lɨ21
jáun2 né3 já1taunh21 siáh3 juú2 jmáɨ2 Atalia.

26 Hi3 jáun2 ñí1 jáun2 taunh3 tsú2 cáun2 mu2 pa21 hi3 já1tanh21 tɨ3 juú2
Antioquía, juú2 ñí1 ca3liéinh32 tsá2 ná1ñí1 cuáh32 Dió32 jmɨ́1tin2, hi3 ca3chan3
tsú2 tsá2 gon3 hí3 jo3cuo2 Dió32, hi3 cuɨ́1 má1hé1 má1mieh2 tsú2 Dió32 hi3 jáun2

lɨ́13 jmu3 tsú2 tá13 Dió32. Ta21 jáun2 né3 cun3 ja1 má2ca3táunh3 tsú2, jáun2 yáh3 má2já2tanh21 tsú2 ñí1 jáun2.

27 Jáun2 jmɨ́1 má2ca3cha3tánh1 tsú2 jáun2 né3, ca3ngɨh32 la3jɨ́n32 tsá2 má2lɨ́n3 hí3 cuáh32 já1 juú2 Antioquía, jáun2 Po1 quionh3 Bernabé ca3chá3 la3jɨ́32 hi3 ca3jmú3 Dió32 cun3quionh3 hmóu32 dí2, hi3 ha3 lánh3 ca3cué3 Dió32 jáɨ13 ñí1con2 tsá2cá2jo21 hi3 lɨ́13 tanh13 tsú2 ta21 Dió32.

28 Jmɨ́1 lɨ21 jáun2 né3, ué3 bíh1 ca3ta3cua13 Po1 quionh3 Bernabé já1 juú2 jáun2 quionh3 tsá2 má2haɨn21 hí3 tɨ3 con2 tɨ32 Juo13 dí2.

15

Cuú2ngɨh32 tsá2 reh2 já1 juú2 Jerusalén

1 Jáun2 né3, jmɨ́1jáun2 ca3cha3táunh1 ma3 jan2 tsá2 hɨ́n13 tɨ3 Judea já1 juú2 Antioquía, hi3 ca3hɨ́eh3 tsú2 tsá2 reh2 hí3, hi3 ca3juáh3:

—Tiá2 lɨ́13 liáun3 hnoh2 nɨ́1juáh3 tiá2 *já2tú1 chí2 láu2 hná13 ñí1 zian2 hnoh2 la3 cun3 hi3 rá1juáh3 jáun2 ñí1 Sí2 quioh21 hla1 Moisés.

2 Jáun2 Po1 quionh3 Bernabé jlánh1 ca3qui3 ca3táɨnh3 jáɨ13 quionh3 tsá2 hí3. Jmɨ́1jáun2 ca3hión32 tsá2 reh2 dí2 Po1 quionh3 Bernabé la3 má2quionh3 gon3 gáun3 tsá2 reh2 ñí1 hná1 jáun2 siáh3, hi3 tsa3táunh1 tɨ3 já1 juú2 Jerusalén hi3 tsa3juonh32 cú2jueh32 jáɨ13 jáun2 quionh3 *tɨ32 tsá2 quian32 jë1 Dió32 la3 má2quionh3 tsá2daun32 tsá2 ná1ñí1 cuáh32 nɨ́2 siáh3.

3 Tsá2 má2lɨ́n3 hí3 cuáh32 juú2 Antioquía jáun2 ca3zen3 tsá2 hí3 hi3 tsa3táunh1 já1 juú2 Jerusalén. Jáun2 hú1 juɨ32 jáun2 né3 ca3nga2 tsú2 hué13 tsá2 hɨ́n13 tɨ3 Fenicia jɨ3 hué13 tsá2 hɨ́n13 tɨ3 Samaria nɨ́2 siáh3. Jáun2 ñí1 jáun2 ca3chá3 tsú2 siáh3 ha3 lánh3 rón32 má2cá2jéinh32 jmɨ́1 tsɨ́3 *tsá2cá2jo21 tɨ3 ñí1con2 Dió32, jáun2 tsá2 reh2 hí3 ca3lɨ3 hiún2 lɨ́n32 tsɨ́3 jmɨ́1 ca3náɨ32.

4 Jmɨ́1 ca3cha3táunh1 tsá2 hí3 já1 juú2 Jerusalén né3, ca3la3 hiún2 lɨ́n32 tsɨ́3 tsá2 má2lɨ́n3 hí3 cuáh32 ca3hen3 tsá2 hí3 ñí1 jáun2, quionh3 tsú2 tɨ32 tsá2 quian32 jë1 Dió32 jɨ3 tsá2daun32 tsá2 ná1ñí1 cuáh32 nɨ́2 siáh3; jáun2 tsá2 gon3 hí3 ca3chá3 la3jɨ́32 hi3 má2ca3jmú3 Dió32 cun3quionh3 hmóu32 dí2.

5 Tɨ3la3 ma3 jan2 tsá2 *fariseos, tsá2 má2haɨn21 tɨ3 con2 Tɨ32 Juo13 dí2, ca3jmú3 zenh2 hi3 ca3juáh3 la3 lá2:

—Hniáuh32 bíh1 tiú32 tsú2 chí2 láu2 hná13 ñí1 zian2 tsá2cá2jo21, hi3 za13 dí2 tsú2 hi3 hniáuh32 ma3tí32 tsú2 liei21 quioh21 hla1 Moisés.

6 Jmɨ́1jáun2 ca3cuú2 ca3ngɨh32 tɨ32 tsá2 quian32 jë1 Dió32 quionh3 tsá2daun32 tsá2 ná1ñí1 cuáh32 hi3 ca3juónh3 jáɨ13 jáun2.

7 Jmɨ́1 má2lɨ́2juónh3 tsú2 jáun2 hliáun3 jáɨ13 né3, Pé1 ca3jmú3 zenh2 hi3 ca3juáh3 la3 lá2:

—Hnoh2 reh2, má2ná1ñíh1 náh2 hi3 Dió32 ca3te3 jná13 jmɨ́1tin2 hi3 ca3tɨn1 jná13 hléh13 jú1 chú32 quioh21 Dió32 ñí1con2 tsá2cá2jo21, hi3 jáun2 ca3lɨ3 tónh32 tsú2 ta21 jmɨ́1 ca3náɨ32.

8 Hi3 jáun2 Dió32 Tsá2 cuoh2 he3 lánh3 lɨ́3 tsɨ́3 tsáu2 ma3 quin32 ma3 jan32 ca3ma3li21 hi3 hnio3 tsá2 hí3; quí1 ca3cuen3 bíh1 Dió32 Jmɨ́2chí3 Chun1 ñí1con2 tsá2 hí3 la3jmɨ́1 ca3cuen3 tsú2 jáun2 ñí1con2 jnoh1 la3 jmɨ́1 ñí1.

9 Hí¹ cú¹pih²¹ yáh³ tiá² ca³jmú³ Dió³² hi³ siánh³ tsáu² jnoh¹ la³ cun³ tsá² hí³;
quí¹ cáun² ca³ma³ji² bíh¹ Dió³² tsí³ tsá² hí³ cun³quionh³ hi³ nio² cáun² tsí³ tsú².
10 Jáun² né³, ¿he³ láɨh³² hnáuh² náh² má¹mih¹³ tsí³ Dió³², hi³ má²hnáuh²
hnoh² cuéh¹ cáun² liá¹ héi² ñí¹con² tsá² reh² hí³? Quí¹ hí¹juáh³ jnoh¹ yáh³ tiá²
ca³tiau¹³, hi³ sa³jun³ tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí² siáh³ ca³tioh²¹.
11 Tɨ³la³ má²táunh²³ jnoh¹ ta²¹ cáun² jú¹ tson² lɨ³ la³ lá²: “Cun³ñí¹ hi³ lɨ¹ ja³²
miɨ³ tsɨ³ bíh¹ Dió³² hi³ jáun² má²ca³liáun³ jnoh¹ la³ jɨ³ tsá²cá²jo²¹ hí³ uá²jaɨ³²”.
12 Jmɨ¹jáun² ca³tiánh³ tie³ ca³la³ jɨn³² tsá² ná¹ngɨh³² hí³ hi³ ca³náɨ³² tsú² re²
jáɨ¹³ hi³ ca³chá³ Po¹ quionh³ Bernabé. Hi³ ca³chá³ tsú² la³jɨ³² li²¹ jɨ³ hua³jueh³²
hi³ ca³jmú³ Dió³² ñí¹con² tsá²cá²jo²¹ cun³quionh³ hmóu³² dí².
13 Jmɨ¹ cá¹tsan³ jáɨ¹³ jáun² quioh²¹ Po¹ né³, jáun² Jacobo ca³juáh³ la³ lá²:
—Hnoh² reh², sá¹ní² niéi² náh² jáɨ¹³ hi³ juanh²¹ jná¹³ lá²:
14 Má²lɨ²juáh³ Sí¹mu²¹ Pé¹ ha³ lánh³ ca³ma³hnio³ Dió³² tsá²cá²jo²¹ jmɨ¹tin², hi³
hnga² Dió³² ca³quianh³ ja¹ tsá²cá²jo²¹ cun³ nió³ tsá² lɨn¹³ tsá² joh¹ dí² hnga².
15 La³ jáun² bíh¹ ca³juáh³ siáh³ tsá² ca³lɨn³ hí³ *tɨ³² jë¹ Dió³² jmɨ¹tin², quí¹ ñí¹
Sí² quioh²¹ tsá² hí³ rá¹juáh³ hi³ ca³juáh³ Dió³² la³ lá²:
16 Nɨ¹ má¹jáun² jáunh¹³ jná¹³,
hi³ já¹hión³² jná¹³ siáh³ tsá² lɨn¹³ ta²¹ hi³ la³jmɨ¹ ho² jáun² hla¹ re²¹ Dá²vi²¹,
la³jmɨ¹ jmouh³² tɨ³² hiah³² hñú³ má²ca³tsúnh².
La³jɨ³² hi³ ca³quí² ca³tsúnh² jáun²,
má²jmóuh¹ jná¹³ siáh³ cáun² hi³ hmaɨ²¹.
17 Jáun² má¹jáun² má²hnah¹³ tsá²cá²jo²¹ Tɨ³² Juo¹³,
la³ cun³ la³jɨn³² tsá² ca³te³ jná¹³ hí³ hi³ lɨn¹³ tsá² joh² jná¹³.
18 La³ jáun² juáh³ Juo¹³ dí²,
Tsá² ca³hɨe³ jáɨ¹³ nɨ² la³ cun³ jmɨ¹tin² lɨn³².
19 ”Hi³ jáun² jná¹³ né³ len³ —ca³juáh³ Jacobo— hi³ tiá² hniáuh³² má¹tsan¹³
jnoh¹ tsɨ³ tsá²cá²jo²¹ hí³, tsá² má²tɨ² má²jeinh³² hí³ jmɨ¹ tsɨ³ ñí¹con² Dió³².
20 Tɨ³la³ tioh²¹ bíh¹ cáun² sí² zen¹³ jnoh¹ hi³ jmu² héih³² hi³ tiá² chú³² cuh³
tsú² má³² hi³ tiú²uú² jɨ² cun³ñí¹ hi³ má²ca³na³tsɨ³ tsáu² ñí¹ hó²¹ñí¹ dió³² tsá²
láɨn¹, jɨ³ tsá²mɨ³ tsá²ñuh² nɨ² tiá² hniáuh³² jmu³ juón¹ quionh³ tsá²ján² tsá²ján².
Hi³ tiá² chú³² cuh³ tsú² ngú³ quioh²¹ jáh³ cuounh³² tsú² láɨ¹, jɨ³ jmɨ² nɨ² siáh³
tiá² hniáuh³² cuh³ tsú².
21 Hniáuh³² bíh¹ za¹³ jnoh¹ tsá²cá²jo²¹ hí³ la³ jáun², quí¹ nɨ² lɨ¹ ca³hliáh² tsɨ³
tsá² *judíos. Quí¹ la³ cun³ jmɨ¹tin² lɨn³² máh³ hleh³² tsú² jáɨ¹³ hi³ tioh³ jáun²
ñí¹ Sí² liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés, hi³ hɨ³² tsú² ma³ quin³² ma³ cun³ jña³ jmáɨ¹
*jmáɨ¹ nio² tie³ hñu³ cuáh³² quioh²¹ hi³ táun³ ma³ quin³² ma³ caun³² juú².
22 Hi³ jáun² tɨ³² tsá² quian³² hí³ jë¹ Dió³² quionh³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹
cuáh³², jɨ³ la³jɨn³² tsá² má²lɨn³ hí³ cuáh³² nɨ² siáh³ ca³jmú³ cá²hon³ hi³ hión³²
ma³ jan² tsá² ja¹ quioh²¹ má²tún² hmóu³² hi³ zen³ tsú² quionh³ Po¹ jɨ³ Bernabé
tɨ³ já¹ juú² Antioquía. Jáun² ca³hión³² tsú² Judas tsá² téh²³ tsú² siáh³ Barsabás,
jɨ³ Silas nɨ² siáh³, quí¹ tsá² hí³ bíh¹ tsá² quien² ja¹ tsá² reh².
23 Jáun² tsá² hí³ ja³taunh²¹ hi³ ja³can³² sí². Sí² jáun² rá¹juáh³ la³ lá²:
“Jnoh¹ tsá² ná¹láɨ³ tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Dió³², la³ má²quionh³ tsá²daun³²
tsá² ná¹ñí¹ cuáh³² nɨ², la³jáɨ³² jnoh¹ juáh³ hia² náh² ñí¹con² hnoh² tsá² reh²

tsá²cá²jo²¹ zian² juú² Antioquía, jɨ³ hnoh² tsá² zian² náh² hué³² Siria jɨ³ hué³²
Cilicia nɨ́² siáh³.
24 Má²ca³lɨ³ né¹ jnoh¹ hi³ zian² ma³ jan² tsá² má²ca³cha³táunh¹ ñí¹ nɨ́², tsá²
tiá² ca³hion¹³ jnoh¹ hi³ hléh³² ñí¹con² hnoh². Tsá² hí³ né³ jlánh¹ má²ca³ma³quí²
ma³tsan² honh² hnoh², hi³ má²ca³qui³ ca³cóh³ tsú² jáɨ¹³ hñu³ honh² hnoh²,
[hi³ juáh³ hi³ hniáuh³² tiúh¹ hnoh² chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian², jɨ³ hi³ hniáuh³²
má¹tih²¹ hnoh² siáh³ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés.]
25 Hi³ jáun² jmɨ́¹ ca³ngah² jnoh¹ ca³láɨ¹³ hi³ hion¹³ ma³ jan² tsá² má²tún²
hmóu³² hi³ zen¹³ jnoh¹ tsá² hí³ hi³ tsa³jɨe³ hnoh², quionh³ tsú² Bernabé jɨ³ Po¹,
tsá² jlánh¹ hno³ dí²,
26 tsá² má²ca³ta³tonh¹ hí³ ñí¹ hmú²¹ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³
dí².
27 Jáun² má²zen¹³ jnoh¹ Judas quionh³ Silas, hi³ jáun² tsá² nɨ́² hɨ́e³² hnoh² jú¹
tson² hi³ ca³tɨ²¹ jáɨ¹³ tioh³ sí² lá².
28 Jnoh¹ ca³láɨ¹³, quiúnh¹ Jmɨ́²chí³ Chun¹, hi³ tiá² hniáuh³² cué¹³ jnoh¹ hnoh²
cáun² liá¹ héi², hi³ jáun² hí¹ cáun² jáɨ¹³ siáh³ tiá² hniáuh³² má¹tih²¹ hnoh² ñí¹
hná¹ lá²:
29 Tiá² chú³² cúh¹³ hnoh² ngú³ quioh²¹ jáh³ hi³ má²ca³jngɨh³ tsú² ñí¹con²
dió³² tsá² láɨn¹, tiá² chú³² cúh¹³ náh² jmɨ², sa³jun³ ngú³ quioh²¹ jáh³ cuounh³²
tsú² láɨ¹ nɨ́² siáh³. Ja³bí¹ la³ jáun² tsá²mɨ³ tsá²ñuh² siáh³ tiá² hniáuh³² jmu³ juón¹
quionh³ tsá²ján² tsá²ján². Re² lɨ́n³² bíh¹ nɨ́¹juáh³ má¹tih²¹ hnoh² jáɨ¹³ lá². Cun³
nɨ́² bíh¹ tí³ jáɨ¹³."
30 Jáun² tsá² reh² tsá² Jerusalén ca³hah² jáɨ¹³ ñí¹con² tsá² tsa³can³² hí³ sí²
jáun², jáun² ca³cha³táunh¹ tsú² já¹ juú² Antioquía. Jmɨ́¹ ca³cha³táunh¹ jáun² tsú²
ca³cuu³ ca³ngɨh³ tsá² reh² zian² ñí¹ jáun², jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³jɨenh³ dí² sí² jáun².
31 Jmɨ́¹ ca³hɨ́³ tsá² reh² hí³ sí² jáun² né³, ca³lɨ³ hiún² lɨ́n³² tsɨ́³, quí¹hliá² jlánh¹
ca³ma³hau³ jáɨ¹³ jáun².
32 Jáun² Judas quionh³ Silas, tsá² ná¹lɨ́n³ tɨ³² jë¹ Dió³², ca³hɨ́eh³ tsá² reh² hí³
hliáun³ jú¹ chú³², jáɨ¹³ hi³ lɨ́¹³ lɨ³ pin³ hñu³ tsɨ́³ tsú².
33 Ué³ bíh¹ ca³lá² ca³tiánh³ tsá² hí³ ñí¹ jáun²; jáun² tsá² reh² zian² juú² jáun²
ca³hah² jáɨ¹³ ñí¹con² tsá² hí³ jmɨ́¹ ca³tɨ³ ñí¹ tsa³tánh¹ tsú², hi³ chá¹tánh¹ cáun²
hi³ re² hi³ tɨn² ñí¹con² tsá² ca³ze³.
34 [Tɨ³la³ Silas ca³lɨ́n¹³ hi³ cuá³² bíh¹ cú²jueh³² ñí¹ jáun².]
35 Hi³ jáun² Po¹ quionh³ Bernabé ca³ta³tonh¹ bíh¹ já¹ juú² Antioquía jáun².
Tá¹ gon³ tsá² hí³ la³ má²quionh³ juóun³² tsá² siánh³ siáh³ ca³hléh³ jú¹ chú³², hi³
ca³ma³tɨn² tsú² tsáu² jáɨ¹³ quioh²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí².

Jmɨ́¹ tɨ́³ tenh³ juɨn² Po¹ hi³ ñí¹ngáɨ¹ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³²

36 Jmɨ́¹ lɨ́¹cáɨn² jáun² né³ ca³záɨh³ Po¹ Bernabé:
—Tsáu¹³ siáh³ cónh³ hi³ tsá¹neh²¹ tsá² reh² ma³ quin³² ma³ caun³² juú² ñí¹
má²ca³hléh¹³ dí² jáɨ¹³ quioh²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí² jmɨ́¹tin², jáun² lɨ³ né¹ dí² he³ lánh³
rón³² tionh² tsú².
37 Jmɨ́¹jáun² jmɨ́¹ hnió³ Bernabé hi³ jan³ siáh³ Juan² hi³ jmɨ́¹ tsa³táunh¹ cu³lɨ²¹
quionh³. Juan² hí³ téh²³ tsú² siáh³ Marcos.

38 Tɨ^{3}la^{3} Po^{1} tiá^{2} ca^{3}he^{3} yáh^{3} hi^{3} jan^{3} siáh^{3} tsá^{2} hí^{3}, quí^{1} hnga^{2} tsá^{2} hí^{3} sa^{3}
ca^{3}jính^{32} yáh^{3} hué^{32} Panfilia jmí^{1}tin^{2}, tiá^{2} ngau^{3} yáh^{3} tsú^{2} cu^{3}chin^{1} quionh^{3} tsá^{2}
gon^{3} hí^{3} hi^{3} tsa^{3}jmú^{3} ta^{21} ca^{3}la^{3} ñí^{1} ca^{3}táuh^{3}.
39 Hi^{3} jáun^{2} jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}juónh^{3} Po^{1} cú^{2}zúnh^{2} quionh^{3} Bernabé, jáun^{2} ma^{3}
quin^{32} bíh^{1} ca^{3}háɨn^{32} tsú^{2} lɨ^{3}. Jáun^{2} Bernabé ca^{3}jan^{3} Marcos hi^{3} já^{1}taunh^{21}
quionh^{3} tɨ^{3} hué^{32} Chipre nio^{2} chu^{3} jmáɨ^{2}.
40 Tɨ^{3}la^{3} Po^{1} né^{3}, ca^{3}quianh^{3} Silas hi^{3} tsó^{32} quionh^{3}. Jáun^{2} tsá^{2} reh^{2} ca^{3}liéinh^{32}
Dió^{32} hi^{3} ca^{3}chan^{3} tsú^{2} tsá^{2} gon^{3} hí^{3} jo^{3}cuo^{2} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}, hi^{3} jáun^{2} hí^{3} lí^{13}
ma^{3}hé^{2} ma^{3}mieh^{2}. Jmí^{1} lɨ^{21} jáun^{2} já^{1}taunh^{21},
41 hi^{3} jáun^{2} ca^{3}ñí^{1}nga^{1} tsú^{2} siáh^{3} tɨ^{3} hué^{32} Siria jɨ^{3} hué^{32} Cilicia nɨ^{2} siáh^{3}, hi^{3}
ca^{3}ñí^{1}cueh^{1} tsú^{2} pí^{3} tsá^{2} má^{2}lín^{3} hí^{3} cuáh^{32} hué^{32} jáun^{2}.

16

Timoteo ñi^{3}quionh^{13} Po^{1} jɨ^{3} Silas

1 Jmí^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}chó^{32} Po^{1} quionh^{3} Silas juú^{2} Derbe jɨ^{3} juú^{2} Listra.
Já^{1} juú^{2} Listra jáun^{2} ca^{3}jenh^{2} tsú^{2} jan^{2} tsá^{2} jmáɨ^{2} Timoteo, jan^{2} tsá^{2} má^{2}hen^{2}
tɨ^{3} con^{2} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}, jon^{2} tsá^{2}mɨ^{3} tsá^{2} *judío tsá^{2} má^{2}tanh^{2} ta^{21} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}.
*Tsá^{2}cá^{2}jo^{21} tsá^{2} hleh^{32} jú^{1} *griego bíh^{1} jméi^{2} Timoteo hí^{3}.
2 Tsá^{2} reh^{2} dí^{2} tsá^{2} zian^{2} juú^{2} Listra jáun^{2} quionh^{3} tsá^{2} juú^{2} Iconio, jlánh^{1} re^{2}
jmí^{1} hleh^{32} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} ñú^{2} hí^{3}.
3 Hi^{3} jáun^{2} Po^{1} ca^{3}lɨ^{3}hnió^{3} jan^{3} Timoteo ñí^{1} ngɨ^{32}; jmí^{1}jáun^{2} *ca^{3}tiú^{3} tsú^{2} chí^{2}
láu^{2} hná^{13} ñí^{1} zian^{2} Timoteo, quí^{1} hi^{3} hnió^{3} tsú^{2} hi^{3} tiá^{2} hlaɨh^{3} jeinh^{21} tsá^{2}
judíos hín^{13} ñí^{1} jáun^{2}, quí^{1} la^{3}jín^{32} bíh^{1} tsá^{2} hí^{3} jmí^{1} ná^{1}ñi^{32} hi^{3} tsá^{2}cá^{2}jo^{21} bíh^{1}
jméi^{2} Timoteo hí^{3}.
4 Hi^{3} jáun^{2} jmí^{1} ca^{3}cha^{3}táunh^{1} tsú^{2} ma^{3} quin^{32} ma^{3} caun^{32} juú^{2} né^{3}, ca^{3}hléh^{3}
tsú^{2} jáɨ^{13} hi^{3} rá^{1}tioh^{3} ñí^{1} sí^{2}, la^{3} cun^{3} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}lín^{13} tɨ^{32} tsá^{2} quian^{32} jë^{1} Dió^{32}
zen^{3} quionh^{3} tsá^{2}daun^{32} tsá^{2} ná^{1}ñí^{1} cuáh^{32} tionh^{2} já^{1} juú^{2} Jerusalén.
5 Hi^{3} jáun^{2} tɨ^{3} jlánh^{1} tiá^{3} ca^{3}niau^{3} bíh^{1} tsí^{3} tsá^{2} má^{2}lín^{3} hí^{3} cuáh^{32}, jáun^{2} cun^{3}
jmá^{2} cun^{3} jnia^{32} bíh^{1} ca^{3}juóun^{3} tsú^{2}.

Po^{1} jnia^{2} jéinh^{32} jan^{2} tsá^{2} zian^{2} hué^{32} Macedonia

6 Jáun^{2} né^{3}, jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}ñí^{1}nga^{1} tsú^{2} la^{3} cáun^{2} hué^{32} Frigia quionh^{3} hué^{32}
Galacia, quí^{1} tiá^{2} ca^{3}cué^{3} yáh^{3} Jmí^{2}chí^{3} Chun^{1} jáɨ^{13} hi^{3} tsa^{3}hléh^{2} tsú^{2} jáɨ^{13}
quioh^{21} Dió^{32} tɨ^{3} hué^{32} Asia.
7 Hi^{3} jáun^{2} jmí^{1} ca^{3}cha^{3}táunh^{1} tsú^{2} ñí^{1} lí^{3} hiáun^{3} hué^{32} Misia jmí^{1} lín^{23} tsú^{2} hi^{3}
tónh^{32} hué^{32} Bitinia, tɨ^{3}la^{3} siáh^{3} bíh^{1} siáh^{3} tiá^{2} jáɨ^{13} ca^{3}cué^{3} Jmí^{2}chí^{3} joh^{1} Jesús.
8 Jáun^{2} cáun^{2} ca^{3}nga^{3} bíh^{1} tsú^{2} cú^{2}jueh^{32} hué^{32} Misia, jáun^{2} ca^{3}cha^{3}táunh^{1} la^{3}
tɨ^{3} juú^{2} Troas nio^{2} can^{32} jmí^{2}miih^{21}.
9 Hua^{2} jáun^{2} né^{3} ca^{3}jnia^{3} jan^{2} tsá^{2} Macedonia jéinh^{32} Po^{1} juɨ^{32} qui^{3}ziú^{3}, hi^{3}
dí^{1}hiú^{2} dí^{1}mɨ^{32} hi^{3} dí^{1}juáh^{23} la^{3} lá^{2}: “Jmu^{3} tiá^{3} hnú^{2} hi^{3} chú^{32}, han^{1} jo^{21} tɨ^{3} lá^{2}
hi^{3} má^{1}hau^{1} nú^{2} jnoh^{1}”.
10 Jmí^{1} cá^{1}jnia^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} jéinh^{32} Po^{1} né^{3}, la^{3}juɨ^{32} ca^{3}láɨ^{13} jnoh^{1} hi^{3} tsáu^{13}
hué^{32} Macedonia jáun^{2}; quí^{1} ca^{3}láɨ^{13} jnoh^{1} hi^{3} cu^{3}tí^{3} hnió^{3} Dió^{32} hi^{3} tsá^{1}hléh^{13}
jnoh^{1} jú^{1} chú^{32} quioh^{21} tɨ^{3} hué^{32} jáun^{2}.

Lánh^{3} ca^{3}quiúnh^{32} Po^{1} quionh^{3} Silas já^{1} juú^{2} Filipos

11 Jáun^{2} ca^{3}tauh^{21} jnoh^{1} cáun^{2} mu^{2} pa^{21} hi^{3} ca^{3}tieh^{1} jnoh^{1} hué^{32} Samotracia
nio^{2} chu^{3} jmáɨ^{2}. Ñí^{1} má^{2}tun^{3} jmáɨ^{1} jáun^{2} ca^{3}cháu^{32} jnoh^{1} juú^{2} Neápolis.
12 Hi^{3} ca^{3}hué^{2} jáun^{2} ñí^{1} jáun^{2} jnoh^{1} ca^{3}cháu^{32} siáh^{3} juú^{2} Filipos, juú^{2} hɨ́n^{13}
ñí^{1} cá^{2} cuonh^{1} la^{3}ñí^{1} quioh^{21} hué^{32} Macedonia, juú^{2} hi^{3} ca^{3}chá^{3} hliáu^{3} tsá^{2}
*romanos. Ñí^{1} jáun^{2} ca^{3}tauh^{13} jnoh^{1} tun^{3} hnɨ^{32} jmáɨ^{1}.
13 Jmɨ́^{1} cá^{1}chó^{21} *jmáɨ^{1} nio^{2} tie^{3} né^{3}, ca^{3}hué^{2} jnoh^{1} já^{1} juú^{2} hi^{3} ngau^{3} jnoh^{1}
ñí^{1} rón^{21} cua^{3}, ñí^{1} jmɨ́^{1} láɨ^{23} jnoh^{1} hi^{3} tsá^{2}lienh^{3} tsá^{2} judíos Dió^{32}. Jáun^{2} ñí^{1} jáun^{2}
ca^{3}tauh^{13} jnoh^{1} hi^{3} ca^{3}lienh^{1} jnoh^{1} jáɨ^{13} quioh^{21} Dió^{32} tsá^{2}mɨ^{3} tsá^{2} jmɨ́^{1} ná^{1}ngɨh^{32}
hí^{3} ñí^{1} jáun^{2}.
14 Ja^{1} jáun^{2} jmɨ́^{1} cuá^{3} jan^{2} tsá^{2}mɨ^{3} tsá^{2} jmáɨ^{2} Lidia, tsá^{2} juú^{2} Tiatira, tsá^{2}
hí^{3} hna^{2} cá^{2} ñí^{1} hmɨh^{32} chu^{21} hmɨh^{32} hu^{21} hin^{32} zɨ́n^{13} pin^{3}. Tsá^{2}cá^{2}jo^{21} bíh^{1}
tsá^{2}mɨ^{3} hí^{3}, hi^{3} jmɨ́^{1} má^{2}ca^{3}hín^{13} jë^{1} tsá^{2} judíos. Jmɨ́^{1} ca^{3}náɨ^{32} tsá^{2} hí^{3} re^{2} jáɨ^{13}
hi^{3} ca^{3}hléh^{3} Po^{1}, jáun^{2} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2} ca^{3}nia^{3} hñu^{3} tsɨ́^{3} tsú^{2}, hi^{3} jáun^{2} re^{2} ca^{3}héi^{3}
tsú^{2} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}hléh^{3} jáun^{2} Po^{1}.
15 Jmɨ́^{1} cáun^{3} jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} jmáɨ^{2} la^{3} má^{2}quionh^{3} tsá^{2} hñú^{13}, ca^{3}hiu^{3} ca^{3}mɨ́^{3}
tsú^{2} ñí^{1}con^{2} jnoh^{1}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:
—Nɨ́^{1}juáh^{3} cu^{3}tí^{3} lɨ́n^{23} hnoh^{2} hi^{3} jná^{13} tanh^{32} ta^{21} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}, jáun^{2} né^{3},
ña^{2}táunh^{1} hnoh^{2} hi^{3} ña^{1}tianh^{3} náh^{2} tun^{3} hnɨ^{32} jmáɨ^{1} ñí^{1} cuon^{1} jná^{13}.
Jáun^{2} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}chá^{3} tsá^{2} hí^{3} tiá^{3} tsɨ́^{3} jnoh^{1} hi^{3} tsá^{1}tauh^{2} jnoh^{1} hñú^{13}
tsú^{2}.
16 Tɨ^{3}la^{3} ca^{3}chó^{32} cáun^{2} jmáɨ^{1} tá^{1}la^{3} hí^{1}tsáu^{23} jnoh^{1} siáh^{3} hú^{1} juɨ^{32} juɨ^{32} ñí^{1}
tsá^{2}lienh^{3} tsú^{2} jáun^{2} Dió^{32}, jáun^{2} ca^{3}jenh^{2} jnoh^{1} jan^{2} tsá^{1}máɨ^{13}; tsá^{1}máɨ^{13} hí^{3} jmɨ́^{1}
hún^{1} jan^{2} jmɨ́^{2}chí^{3} hláɨnh^{1} hñu^{3} tsɨ́^{3}, hi^{3} jmɨ́^{1} tɨn^{2} chí^{2} jáɨ^{13}. Tsá^{2}mɨ^{3} hí^{3} jmɨ́^{1} lɨ́n^{3}
jan^{2} *tsá^{2} má^{2}dí^{1}hlánh^{1}, hi^{3} hnó^{32} hliáun^{3} lɨ́n^{32} quɨe^{3} quioh^{21} juo^{13} cun^{3}quionh^{3}
hi^{3} jmɨ́^{1} chí^{2} jáɨ^{13} quioh^{21} tsáu^{2}.
17 Jáun^{2} tsá^{1}máɨ^{13} hí^{3} né^{3} ja^{3} cu^{3}chin^{1} cu^{3}hna^{21} Po^{1}, tsá^{2} hí^{1}tsáu^{23} jnoh^{1}
cu^{3}tsa^{32} quiúnh^{1}, hi^{3} hí^{1}hóh^{32} hi^{3} juáh^{3}:
—¡Tsá^{2}ñuh^{2} lá^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} quian^{21} Dió^{32} Tsá^{2} cú^{2} juenh^{2}, Tsá^{2} lá^{2} ngaɨ^{32} jáɨ^{13} ha^{3}
lánh^{3} lɨ́^{13} liáun^{3} dí^{2}!
18 Ué^{3} jmáɨ^{1} bíh^{1} ca^{3}jmú^{3} tsá^{1}máɨ^{13} hí^{3} la^{3} jáun^{2}. Jáun^{2} cu^{3}tsa^{32} jmɨ́^{1} ca^{3}ja^{3}tsan^{2}
tsɨ́^{3} Po^{1}, jáun^{2} ca^{3}jinh^{3} hi^{3} ca^{3}záɨh^{3} jmɨ́^{2}chí^{3} hláɨnh^{1} jan^{2} tsá^{1}máɨ^{13} hí^{3} la^{3} lá^{2}:
—¡Cun^{3}quionh^{3} héih^{32} quioh^{21} Jesús Tsá^{2} lɨ́n^{3} Cristo jmu^{1} jná^{13} héih^{32} hi^{3}
cuá^{1}han^{2} hnú^{2} hñu^{3} tsɨ́^{3} tsá^{2}mɨ^{3} nɨ́^{2}!
Hi^{3} jáun^{2} la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1}jáun^{2} bíh^{1} cua^{3}han^{3} jmɨ́^{2}chí^{3} hláɨnh^{1} hí^{3}.
19 Tɨ^{3}la^{3} jmɨ́^{1} ca^{3}lɨ^{3} ñi^{32} juo^{13} tsá^{1}máɨ^{13} hí^{3} hi^{3} tiú^{2}uú^{2} lɨ́^{13} láɨh^{13} quɨe^{3}
cun^{3}quionh^{3} hí^{3} dí^{2}, jáun^{2} ca^{3}zanh^{3} tsú^{2} Po^{1} quionh^{3} Silas hi^{3} ca^{3}ñí^{1}jan^{2} dí^{2} tɨ^{3}
ja^{1} hmah^{21} chín^{1} ñí^{1} qui^{3} tionh^{2} jáun^{2} tsá^{2}tan^{21};
20 hi^{3} ca^{3}chan^{3} tsú^{2} ñí^{1} hó^{21}ñí^{1} tsá^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} jue^{21}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
—Tsá^{2}ñuh^{2} tsá^{2} judíos lá^{2} jlánh^{1} ná^{1}jmu^{2} hi^{3} tiú^{2}uú^{2} re^{2} tiánh^{32} tsá^{2} juú^{2} lá^{2},
21 hi^{3} hɨeh^{32} tsú^{2} tsáu^{2} jáɨ^{13} siáh^{3}, jáɨ^{13} hi^{3} tiá^{2} ca^{3}ta^{1} dí^{2} má^{1}quien^{13}, sa^{3}jun^{3}
hi^{3} táunh^{13} ta^{21}, quí^{1} tsá^{2} romanos bíh^{1} dí^{2}.
22 Hi^{3} jáun^{2} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} jmɨ́^{1} ná^{1}ngɨh^{32} ñí^{1} jáun^{2} ca^{3}jmú^{3} hian^{2} tsɨ́^{3} ñí^{1}con^{2} Po^{1}
quionh^{3} Silas. Jmɨ́^{1}jáun^{2} tsá^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} hí^{3} jue^{21} ca^{3}hma^{3} ca^{3}cuonh^{3} ha^{1} tá^{1} gon^{3}
tsá^{2} hí^{3}, hi^{3} ca^{3}chu^{3} ca^{3}huéh^{3} dí^{2} uóunh^{3} nio^{2}, jáun^{2} ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} héih^{32} hi^{3} quiu^{3}
pan^{3} tsú^{2} tsá^{2} hí^{3} quionh^{3} hmá^{2}tiéi^{13}.

23 Jmɨ́1 má2lɨ́2quiú2 lɨ́2pan3 dí2 jáun2 lɨ́n32 né3, ca3ñí1tionh13 dí2 siáh3
hñu3mí1ñí2. Jáun2 ca3záɨh3 tsú2 tsá2 cuá1chín1 jmu2 hua3hí13 tsá2 tson3 hi3 jmu3
tsú2 re2 lɨ́n32 hua3hí13 tsá2 gon3 hí3.
24 Jmɨ́1 má2lɨ́2niéi32 jáun2 tsá2 hí3 jáɨ13 jáun2 né3, jáun2 lɨ3mí1 ñí1 huáh2 tsɨ́3
ca3tónh32 bíh1 tsú2 tsá2 gon3 hí3, hi3 ca3tóh3 dí2 siáh3 hmá2 ta3 tsú2.
25 Jáun2 la3 cun3 chu3 nie2 tá1la3 ná1liéinh32 Po1 Dió32 quionh3 Silas, hi3
ná1hɨe32 tsú2 siáh3 sun1 quioh21 Dió32, la3jɨ́n32 tsá2 tson3 ñí1 hná1 jáun2 né3,
ná1náɨ32 hi3 ná1hɨe32 tsá2 hí3 sun1 quioh21 Dió32,
26 jáun2 cu3diá2jan2 ja3 hi3 jɨ́eh23 hué32 ca3la3 tiá3 cu3tí3. Jmɨ́1jáun2 ca3ru3
ca3juá3 jmɨ́h1 hiah32, jáun2 cu3tsa32 jmɨ́1 cá1quí1 cá1niá3 la3jɨ́32 ho3hñú13
hñu3mí1ñí2 jáun2, hi3 ca3quí2 ca3tunh2 siáh3 la3jɨ́32 cá2den1ná1 hi3 jmɨ́1 ná1hñei21
la3jɨ́n32 tsá2 tson3 hí3.
27 Jmɨ́1jáun2 ñi3 tsá2 jmu2 hí3 hua3hí13 tsá2 tson3; hi3 jáun2 jmɨ́1 ca3jɨ́e3 tsú2
hi3 má2ná1na21 la3jɨ́32 ho3hñú13 hñu3mí1ñí2 né3, ca3chí2 mí1táɨ3 hmu3 tá1 tun3
jo21 quioh21 hi3 jmɨ́1 hnió3 jngɨ́h32 hnga2, quí1hliá2 ca3lɨ́n13 tsú2 hi3 cun3
má2ca3cuóun3 bíh1 la3jɨ́n32 tsá2 tson3.
28 Tɨ3la3 Po1 né3 ca3hléh3 tiá3, hi3 ca3juáh3:

—¡Ha3 lɨ́2 jmú2 hnú2 hian2 honh2 ñí1con2 huen2, quí1 lá2 bíh1 tiauh2 jnoh1
la3jáɨ32!
29 Hi3 jáun2 tsá2 jmu2 hua3hí13 tsá2 tson3 hí3 ca3mɨ́3 ca3lá2 sɨ́2, jáun2 cú2hé2
hi3 tɨ3 ñéih3 hñu3mí1ñí2, jáun2 ca3la3 má2juán23 lɨ́n32 bíh1 ca3quiú2 rá1hin3 ñí1
hó21ñí1 Po1 quionh3 Silas.
30 Jmɨ́1jáun2 ca3huen3 tsú2 tá1 gon3 tsá2 hí3 tɨ3 cheih32 hi3 ca3záɨh3 dí2 la3 lá2:

—Hnoh2 tɨ32, ¿he3 bíh1 hniáuh32 jmu1 jná13 hi3 jáun2 lɨ́13 liáu3 jmɨ́2chí3
quion21?
31 Jáun2 tsá2 gon3 hí3 ca3juáh3:

—Hniáuh32 tanh13 hnú2 ta21 Jesucristo Tɨ32 Juo13 jnoh1, hi3 jáun2 bíh1 lɨ́13
liáun3 hnú2 jɨ3 la3 jɨ3 tsá2 hñuh32 nú2 nɨ́2 siáh3.
32 Jáun2 tá1 gon3 tsá2 hí3 ca3ñí1hléh2 jáɨ13 quioh21 Tɨ32 Juo13 dí2 ñí1con2 tsá2
hí3 la3 má2quionh3 tsá2 hñú13 tsú2.
33 Hi3 jáun2 hua2 jáun2 bíh1 ca3ráɨn32 tsá2 hí3 ñí1 cuíh2 quioh21 Po1 quionh3
Silas, jáun2 jmɨ́1 lɨ21 jáun2 né3 la3jui32 cáun3 tsá2 hí3 jmáɨ2 tá1 cáun2 hñú3.
34 Jmɨ́1 lɨ21 jáun2 ca3jón32 tsú2 Po1 quionh3 Silas ñéih3 hñú13 hi3 ca3cuéh3
dí2 má32; hi3 jlánh1 má2hiún2 lɨ́n32 tsɨ́3 tsú2 quí1hliá2 má2lɨ́2tianh2 ta21 Dió32 la3
má2quionh3 tsá2 hñú13.
35 Jmɨ́1 cá1jniá21 jáun2 ca3jmú3 tsá2 ná1lɨ́n3 jue21 héih32 hi3 tsa3huen3 tsá2
tú2jáɨ13 tsá2 hí3 hñu3mí1ñí2.
36 Jáun2 tsá2 jmu2 hí3 hua3hí13 tsá2 tson3 ca3záɨh3 Po1 la3 lá2:

—Má2lɨ́13 huen13 hnoh2 ñí1juah21 jue21. Jáun2 huen3 hnoh2, cuá2tánh1 hnoh2
cáun2 hi3 re2 hi3 tɨn2.
37 Tɨ3la3 Po1 ca3záɨh3 tsá2 tú2jáɨ13 hí3 la3 lá2:

—Ca3la3 chú1ja21 lɨ́n21 bíh1 ca3quiu3 ca3po3 tsú2 jnoh1, hí1juáh3 tiá2 ca3ngáɨ3
bíh1 tsú2 he3 tso3 ca3jmú13 jnoh1, quí1 ja3bí1 tsá2 romanos bíh1 jnoh1 ca3táuh32

tsú² hñu³mí¹ñí². ¿Hí¹ ta³ hñu³ niéi² má²hnió³ tsú² hue³ jnoh¹ ta³né³²?
¡Ján¹han²¹, tiá² jáun² yáh³! Hmóu³² tsá²tan²¹ cuí¹ ja³hue³ jnoh¹ ñí¹ lá².
38 Jáun² tsá² tú²jáɨ¹³ hí³ ca³ñí¹zeh¹ tsá² ná¹lɨ́n³ jue²¹ la³ jáun², hi³ tsá²
romanos bíh¹ la³ Po¹ quionh³ Silas. Jmɨ́¹ ca³lɨ³ ñi³² jue²¹ jáɨ¹³ nɨ́² né³, ca³juénh²
lɨ́n³² bíh¹ tiáunh¹.
39 Jáun² né³ hmóu³² bíh¹ cú²jueh³² tsá²tan²¹ hí³ ja³taunh²¹ hi³ ca³ñí¹mɨ́²
uu³i³tso³ ñí¹con² Po¹ quionh³ Silas; jmɨ́¹jáun² ca³huen³ tsú² tsá² hí³, jáun²
ca³hiu³ ca³mɨ́³ dí² ñí¹con² tsú² hi³ huén³² tsú² já¹ juú² jáun².
40 Jmɨ́¹ má²ca³huén² jáun² hñu³mí¹ñí² tsú², ja³taunh²¹ siáh³ hñú¹³ Lidia. Hi³
jáun² jmɨ́¹ ca³jɨ́en³² tsú² jáun² la³jɨ́n³² tsá² reh², ca³cuéh³ dí² pí³ hi³ tsa³táunh¹
tɨ³ chí¹ján³; jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ja³tanh²¹ dí².

17

Tsá² juú² Tesalónica jlánh¹ jmu² hian² tsɨ́³

1 Jmɨ́¹jáun² cáun² ca³nga³ bíh¹ tsú² já¹ juú² Anfípolis jɨ³ juú² Apolonia,
jáun² ca³cha³táunh¹ tsú² já¹ juú² Tesalónica ñí¹ zeh¹ cáun² cuáh³² quioh²¹ tsá²
*judíos.
2 Jáun² ma³ cun³ jña³ jmáɨ¹, *jmáɨ¹ nio² tie³, ñéi¹ Po¹ hnaɨh³² jéin³² cuáh³²
jáun² quioh²¹ tsá² hí³, hi³ ca³ñí¹ma³tɨn² tsú² tsá² tiáunh¹ cuáh³² jáun² jáɨ¹³ hi³
rá¹tioh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³².
3 Jáun² ca³hɨ́eh³ tsú² tsá² hí³ hi³ ñí¹ Sí² cun³ jmɨ́¹ má²rá¹juáh³ bíh¹ hi³ ca³tɨn¹
bíh¹ Tsá² lɨ́n³ Cristo ma³tso² tsɨ́³, hi³ ca³tɨn¹ siáh³ jenh¹³ ja¹ hla¹; hi³ ca³juáh³
tsú² siáh³:
—Cu³tí³ bíh¹ lɨ́n³ Cristo tsá² jmáɨ² hí³ Jesús, Tsá² má²lɨ́²hléh³ jná¹³ hí³ jáɨ¹³
quioh²¹.
4 Hi³ jáun² ma³ jan² tsá² judíos hí³ ca³taunh³ ta²¹ jáɨ¹³ jáun², hi³ ca³háɨn³² tɨ³
con² Po¹ jɨ³ Silas; la³ má²quionh³ juóun³² lɨ́n³² tsá² hleh³² jú¹ *griego, tsá² jmɨ́¹
má²ca³hín¹³ jë¹ tsá² judíos, jɨ³ juóun³² tsá²mɨ³ tsá² ná¹quien² nɨ́² siáh³.
5 Tɨ³la³ tsá² judíos tsá² tiá² ta²¹ ca³taunh³ hí³ né³, ca³lɨ³hon² bíh¹ Po¹ quionh³
Silas, hi³ jáun² ca³cuu³ ca³ngɨh³ tsú² tsá² hláɨh¹ lɨ́¹ ñi³tú¹ ñi³lɨn¹³ ja¹ hñú³, hi³
ca³zió³ tsú² tsɨ́³ tsá² hí³ hi³ jmu³ tiá³ siaun³², hi³ jáun² ca³la³ tiú² jan³² lɨ́n³² bíh¹
lɨ³ já¹ juú². Jáun² ca³ñí¹jmú¹³ tsú² hian² tsɨ́³ hñú¹³ Jasón hi³ hnah² Po¹ quionh³
Silas, hi³ jmɨ́¹ hnió³ tsú² huen³ tsá² hí³ hi³ tsa³chan³ dí² ja¹ tsá² juú².
6 Tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ tiá² ca³tsanh²¹ tsú² tsá² gon³ hí³ hñú¹³ Jasón, jáun² Jasón
bíh¹ ca³jan³ tsú² cú²jueh³² quionh³ ma³ jan² tsá² reh² siánh³ siáh³, hi³ ñí¹jan²
dí² ta³ ñí¹ tsá² ná¹ho² ta²¹ juú² jáun². Jáun² ca³tɨ́² ca³hóh³² dí² tiáunh¹ hi³
ca³juáh³ la³ lá²:
—Tsá²ñuh² tsá² jlánh¹ cónh³² la³ chú¹ la³ jɨ́³ tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³
má²cuá²táunh¹ siáh³ ñí¹ lá²;
7 Jasón lá² má²ca³hen³ tsá² hí³ re² hñú¹³. La³jɨ́n³² bíh¹ tsá² la³ lá² quiú² tɨ³
có³² liei²¹ quioh²¹ *tsá² cuá¹lɨ́n³ mɨ³chí¹ juo¹³ dí², tsá² láɨ³ dí² tsá² *romanos,
quí¹ tsá² la³ lá² jlánh¹ juáh³ hi³ zian² bíh¹ jan² tsá² tɨ³ jlánh¹ bíh¹ záu² tá¹³, tsá²
hí³ néh¹ jmáɨ² Jesús.
8 Jmɨ́¹ ca³náɨ³² jáun² tsá²tan²¹ jáɨ¹³ nɨ́² la³ má²quionh³ tsá² má²ná¹ngɨh³² hí³
có³² jáun² né³, ca³hɨ́³ lɨ́n³² bíh¹ tsɨ́³.

9 Jáun² ca³máɨh³ tsú² Jasón quɨe³ tá¹la³ lɨ³ re², jmí¹ lɨ²¹ jáun² ca³lión³² dí² la³
má²quionh³ tsá² reh² ñí¹ hná¹ jáun².

Ngau³ Po¹ juú² Berea quionh³ Silas

10 Jáun² né³, la³ cun³ jmí¹ ca³zɨ³² jáun² bíh¹, la³juɨ³² ca³chin² tsá² reh² dí² Po¹
quionh³ Silas já¹ juú² jáun² hi³ ca³zen³ dí² tɨ³ juú² Berea. Jmí¹ ca³cha³táunh¹
tsú² já¹ juú² jáun² né³, la³juɨ³² ca³ñí¹táunh¹ hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² judíos zeh²
juú² jáun².
11 Tsá² judíos zian² juú² jáun² né³ tɨ³ jlánh¹ re² cán²³ bíh¹ jáɨ¹³ hi³ ca³hléh³
jáun² tsá² gon³ hí³ la³ cónh³ bíh¹ tsá² Tesalónica. Quí¹ ca³la³ jonh³ jmí¹ tsí³ bíh¹
tsá² hí³ ca³héi³ jáɨ¹³ jáun², hi³ jáun² cun³ jmá² cun³ jnia³² bíh¹ ca³jíe³ tsú² ñí¹
Sí² quioh²¹ Dió³² nɨ¹juáh³ tson² la³jɨ³² jáɨ¹³ hi³ hleh³² jáun² tsá² gon³ hí³.
12 Jmí¹jáun² juóun³² lín³² bíh¹ tsá² hí³ ca³tanh² ta²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí², jɨ³ tsá²mɨ³
tsá² ná¹quien² hleh³² jú¹ griego, la³ má²quionh³ tsá²ñuh² nɨ² siáh³.
13 Tɨ³la³ jmí¹ ca³lɨ³ ñi³² tsá² judíos zian² juú² Tesalónica hi³ Po¹ má²hleh³²
jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² já¹ juú² Berea, jáun² tsá² hí³ ja³taunh²¹ hi³ ca³ñí¹jmú¹³ tiá³
siaun³² já¹ juú² jáun².
14 Jáun² tsá² reh² zian² ñí¹ jáun² la³juɨ³² ca³zen³ Po¹ la³ tɨ³ ñí¹ rón²¹ jmí²miih²¹,
tɨ³la³ Silas quionh³ Timoteo má¹ná¹ ca³ta³tonh¹ bíh¹ já¹ juú² Berea.
15 Jáun² tsá² ca³ñí¹quionh¹³ hí³ Po¹ ca³ñí¹táunh¹ la³ tɨ³ juú² Atenas; jmí¹jáun²
já¹tanh²¹ tsá² hí³ hi³ cua³caun² jáɨ¹³ ñí¹con² Silas quionh³ Timoteo hi³ hniáuh³²
tsa³táunh¹ tsú² tia³juɨ³² tá¹ gon³ jáun² la³ tɨ³ ñí¹ cuá³ jáun² Po¹.

Po¹ hleh³² jú¹ chú³² já¹ juú² Atenas

16 Hi³ jáun² tá¹la³ cuá¹jan² jáun² Po¹ Silas quionh³ Timoteo já¹ juú² Atenas,
jlánh¹ hlah³ ca³ta³no¹ tsí³ jmí¹ ca³jíe³ hi³ jlánh¹ juóun³² dió³² tsá² láɨn¹ táun³ já¹
juú² jáun².
17 Jmí¹jáun² ca³ma³qui³ ma³jéinh³ tsú² jáɨ¹³ quionh³ tsá² tiáunh¹ cuáh³²
quioh²¹ tsá² judíos, jɨ³ *tsá²cá²jo²¹ ní² siáh³, tsá² má²ca³hín¹³ jë¹ tsá² judíos. Hi³
cun³ tsa³háu² siáh³ ca³liéinh³² tsú² tsá² ñi³táunh¹ ja¹ hmah²¹.
18 Jáun² ma³ jan² tɨ³² tsá² cu³ nió³ téh²³ tsú² *epicúreos quionh³ tɨ³² tsá² cu³
nió³ téh²³ tsú² *estoicos siáh³ ca³ma³cu³ ma³jéinh³ jáɨ¹³ quionh³ Po¹. Ma³ jan²
tsá² hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿He³ dá² hnió³ te³ nɨ² juáh³ cun³quionh³ jú¹ tiúnh¹ nɨ² quioh²¹?

Hi³ ma³ jan² siáh³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Já² la³ lɨ³ tsá² ná¹lín³ dió³² siánh³ bíh¹ hɨen² tsá² nɨ².

La³ jáun² ca³juáh³ tsá² hí³ quí¹hliá² ca³hléh³ Po¹ jú¹ chú³² quioh²¹ Jesús jɨ³
hi³ ca³híeh³ tsú² siáh³ tsáu² ca³tɨ²¹ hi³ jenh¹³ tsú².
19 Jmí¹jáun² ca³jan³ tsá² hí³ Po¹ tsɨ³ cuánh² jmáɨ² Areópago ñí¹ qui³ tan² tsú²
hi³ cuú² ngɨh³² nɨ¹juáh³ jmí¹ zia³² jáɨ¹³ hi³ juónh³. Hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³záɨh³
tsú² Po¹ la³ lá²:

—Hnáu² jnoh¹ lɨ³ né¹ jáɨ¹³ hmaɨ²¹ hi³ quiánh¹ hnú².
20 Quí¹ jú¹ siáh³ cu³tí³ bíh¹ hléh¹ hnú², hi³ jáun² ta³né³² hnáu² jnoh¹ lɨ³ né¹
he³ dá² hnió³ juáh³ jáɨ¹³ quián¹³ hnú².

21 Quí¹ la³jín³² bíh¹ tsá² juú² Atenas jáun² quionh³ tsá² juú² siáh³ hi³
má²ná¹con² ñí¹ jáun², cá² ñí¹ juú² hlénh²³ ca³tɨ²¹ lɨ³ua³ cáun² jáɨ¹³ hmaɨ²¹ hi³
náɨ³² cun³ jmá² cun³ jnia³² bíh¹.
22 Jáun² Po¹ ca³jmú³ zenh² ja¹ tsá² ná¹ngɨh³² hí³ tsɨ³ cuánh² Areópago, hi³
ca³juáh³ la³ lá²:
—Hnoh² tsá² juú² Atenas lá², jná¹³ má²cá²jɨ́e³² hi³ hnoh² jlánh¹ re² ma³tsú¹
ma³jonh²¹ náh² la³jánh³ dú¹ ñí¹ dió³².
23 Quí¹ tá¹la³ cuá¹tɨ́² cuá¹ngɨ́²³ jná¹³ já¹ juú² lá² má²cá²jɨ́e³² ná¹ hliáun³ cuáh³²
quioh²¹ ma³ quin³² ma³ jan³² la³jánh³ dú¹ ñí¹ dió³² hi³ ma³tsú¹ ma³jonh²¹
hnoh², hi³ ca³jɨ́e³² jná¹³ siáh³ cáun² ñí¹hiú¹³ tón³² huéh³ hi³ juáh³ la³ lá²: “Ñí¹
lá² ca³tɨn¹ Dió³² tiá² hin² má²cuóun³²”. Hi³ jáun² né³, Dió³² hí³ bíh¹ ti³tsóh³
hɨen²¹ jná¹³ ñí¹con² hnoh², Dió³² Tsá² cáun² lɨ́¹ ma³tsú¹ ma³jonh²¹ hnoh² ta³
tiá² cuóun³² náh².
24 ”Dió³² bíh¹ Tsá² ca³jmú³ la³ cu³ la³juéh³ tá¹ cáun² hngá¹máh³ jɨ³ la³jɨ́³² hi³
zia³² nɨ́², Tsá² quioh²¹ hñu³mɨ³cuú² jɨ³ ñí¹ hué²¹ lá², ha³ tiá² cuá³ yáh³ hñu³
cuáh³² hi³ jmu² tsáu² quionh³ cuá² ta³.
25 Jun³juáh¹³ tsá² zia³² hi³ lɨ³hniauh²³ quioh²¹ yáh³ Dió³², tiá² hi³ zia³² yáh³
hi³ lɨ³ jmu³ tsáu² quioh²¹ Dió³², quí¹ hnga² bíh¹ Dió³² Tsá² cue³² jmáɨ¹ hi³ lɨ́¹³
zian² tsáu², chí³ hi³ cán²³ tsú², jɨ³ la³jɨ́³² hi³ lɨ́²hniáuh³² ñí¹con² tsú² nɨ́² siáh³.
26 ”Cun³quionh³ jan² tán¹ tsáu² bíh¹ ca³jmú³ Dió³² la³jáh³ dú¹ ñí¹ juo³ tsá²
jma² zian² ñí¹ hué²¹ lá². Ja³bí¹ ca³tón³ Dió³² jmáɨ¹ la³ cun³ jmáɨ¹ hi³ lɨ³ quien²
ma³ quin³² ma³ cun³ nió³ tsáu², jɨ³ ñí¹ lɨ́³ hiáun³ hué³² ñí¹ tiánh²¹ tsú² nɨ́² siáh³.
27 Ca³jmú³ Dió³² la³ jáun², hi³ jáun² lɨ́¹³ hnah¹³ tsáu² Dió³², neh²¹ hí¹ chauh¹
dí² tsú² cun³quionh³ hi³ lɨ́¹ ziú² lɨ́¹ hiá²³ tsú² la³ jan² tsá² ten³, uá¹ jáun² la³ jáun²
tiá² ñí¹ uóunh³ zenh² Dió³² ñí¹con² dí².
28 Quí¹ Dió³² bíh¹ jmu² hi³ hu²¹ tsɨ́³ dí², hi³ chú² jɨenh³² dí², jɨ³ hi³ ziáun²
dí² nɨ́² siáh³. La³ jáun² bí¹ ca³juáh³ jan² tɨ³² poeta joh² hnoh², [la³ cun³ tsá²
cunh²³ jú¹ quiáh¹,] jmɨ́¹ ca³juáh³ tsú² jáun² la³ lá²: “Jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ Dió³² bíh¹
dí² la³jáɨ³²”.
29 Jáun² nɨ́¹juáh³ tson² bíh¹ jón²zɨ́h¹ Dió³² dí² la³jáɨ³², jáun² tiá² hniáuh³² yáh³
láɨ¹³ dí² hi³ Dió³² lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́n³ jan² tsá² láɨn¹ hi³ jmah²³ tsáu² cun³ tɨn² tsɨ́³
hmóu³² cun³quionh³ cú¹mí¹niau²¹, mí¹ñí² cú¹tiáu² ho³ quɨ́n¹ siáh³.
30 Jmɨ́¹tin² cáun² ca³jmú³ Dió³² la³juah²¹ dúh¹ tiá² jɨ́e²³ la³jɨ́³² hi³ jmɨ́¹ ná¹jmu²
tsáu² juɨ³² cáun¹, tɨ³la³ ta³né³² má¹ná¹, má²jmu² Dió³² héih³² ñí¹con² tsá² zian²
tá¹ cáun² hngá¹máh³ hi³ tɨ³ jéinh³² tsú² jmɨ́¹ tsɨ́³.
31 Quí¹ Dió³² má²ca³tón³ cáun² jmáɨ¹ hi³ ra³tsɨ³² héih³² hi³ ma³re² tso³ quioh²¹
tsá²mɨ³cuóun² la³ cun³ ca³tɨ²¹. Zian² jan² tsáu² hi³ má²ca³hión³² Dió³² hi³ jmu³
ta²¹ jáun², hi³ má²ca³ma³li²¹ bíh¹ Dió³² hin² tsánh² Tsá² hí³ jmɨ́¹ ca³jmú³ Dió³²
hi³ ca³jenh¹³ Tsá² hí³ ja¹ hla¹.
32 Hi³ jáun² jmɨ́¹ ca³náɨ³² jáun² tsá² hí³ hi³ jenh¹³ siáh³ tsá² má²cá²tsan³, jáun²
ma³ jan² tsá² hí³ lɨ́¹ ca³ju³ ca³ngáɨ³ bíh¹, tɨ³la³ ma³ jan² né³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Nɨ́¹ má¹jáun² náɨ¹³ jnoh¹ siáh³ cónh³ jáɨ¹³ nɨ́².
33 Jáun² cu³tsa³² ngah³ bíh¹ cú²jueh³² Po¹.
34 Tɨ³la³ ma³ jan² tsá² hí³ ca³taunh³ ta²¹ jáɨ¹³ jáun², hi³ jáun² ca³háɨn³² tɨ³ con²
Po¹, uá¹la³ cun³ Dionisio jan² tsá² quionh³ tsá² ná¹ho² jáɨ¹³ hi³ ná¹chín¹ tsɨ³

cuánh[2] Areópago jáun[2], ji[3] jan[2] tsá[2]mi[3] jmái[2] Dámaris siáh[3], la[3] má[2]quionh[3] tsá[2] siánh[3] siáh[3].

18

Tsau[32] Po[1] já[1] juú[2] Corinto

1 Jmí[1] li[21] jáun[2] né[3], cua[3]han[3] Po[1] já[1] juú[2] Atenas hi[3] ngau[3] la[3] ti[3] já[1] juú[2] Corinto.
2 Ñí[1] jáun[2] ca[3]jenh[2] tsú[2] jan[2] tsá[2]ñuh[2] tsá[2] *judío, tsá[2] jmái[2] Aquila, tsá[2] zian[2] hué[13] Ponto, quionh[3] tsú[2] Priscila ñí[2]cuo[2]; tsá[2] hí[3] tá[2] ca[3]cha[3]táunh[1] ñí[1] jáun[2] hi[3] jmí[1] tionh[1] hué[32] Italia. Tsá[2] hí[3] ca[3]huén[2] hué[32] Italia quí[1] hnga[2] Claudio *tsá[2] cuá[1]lín[3] mi[3]chí[1] ca[3]jmú[3] héih[32] hi[3] huén[32] la[3]jín[32] tsá[2] judíos já[1] juú[2] Roma juú[2] chín[1] quioh[21] hué[32] Italia jáun[2]. Jáun[2] Po[1] ñéi[1] hi[3] ñí[1]ji̇en[13] tsá[2] hí[3] hñú[13].
3 Hi[3] jáun[2] cun[3]ñí[1] hi[3] cá[2]ren[2] ta[21] jmí[1] jmu[2] Po[1] quionh[3] tsá[2] hí[3], jáun[2] cu[3]tsa[32] ca[3]cuá[3] tsú[2] hñú[13] tsá[2] hí[3] cú[2]jueh[32] hi[3] jmu[2] hñú[3] hmi̇h[32] cu[3]li[21] quionh[3] tsá[2] hí[3].
4 Jáun[2] ma[3] cun[3] jña[3] jmái[1], *jmái[1] nio[2] tie[3] ñéi[1] Po[1] hñu[3] cuáh[32] quioh[21] tsá[2] judíos, hi[3] ca[3]ma[3]qui[3] ma[3]jéinh[3] jái[13] quioh[21] quionh[3] tsá[2] judíos ji[3] *tsá[2]cá[2]jo[21] ní[2] siáh[3], hi[3] hnió[3] dí[2] hi[3] tí[1] jeinh[21] tsí[3] tsá[2] hí[3].
5 Jmí[1] cuá[1]han[3] Silas quionh[3] Timoteo hué[32] Macedonia, jáun[2] ca[3]cha[3]táunh[1] já[1] juú[2] Corinto. Jmí[1]jáun[2] né[3] cá[2] ñí[1] ca[3]hléh[3] jái[13] quioh[21] Dió[32] bíh[1] Po[1] cú[2]jueh[32], hi[3] ca[3]ma[3]tson[2] tsú[2] jái[13] quioh[21] ñí[1]con[2] tsá[2] judíos hi[3] Jesús bíh[1] lín[3] Cristo.
6 Ti[3]la[3] tsá[2] hí[3] má[1]ná[1], ca[3]qui[3] ca[3]hná[3] bíh[1] jái[13] quioh[21] Po[1], hi[3] ca[3]tú[2] ca[3]hión[32] dí[2] siáh[3]. Jmí[1]jáun[2] ca[3]ma[3]li[21] Po[1] hi[3] tiú[2]uú[2] ca[3]ti̇n[1] hi[3] jmu[3] zian[2] quioh[21] tsá[2] hí[3] cun[3]quionh[3] hi[3] ca[3]juá[3] ha[1], hi[3] jáun[2] ca[3]juáh[3] la[3] lá[2]:
—Tsáuh[3] hmóu[32] bíh[1] hnoh[2] hi[3] sunh[3] náh[2] ñí[1] hlah[3]. Tiú[2]uú[2] ca[3]ti̇n[1] yáh[3] jná[13] hi[3] jmu[1] ná[1] zian[2] hi[3] ca[3]ti̇n[1] hnoh[2], jáun[2] ta[3]né[32] ti[3] chí[1]ján[3] má[2]ñí[1]hléh[3] jná[13] jái[13] ñí[1]con[2] tsá[2]cá[2]jo[21] bíh[1] cú[2]jueh[32].
7 Jmí[1] cuá[1]han[3] tsú[2] hñu[3] cuáh[32] jáun[2] né[3], ngau[3] hi[3] ca[3]ñí[1]cuá[2] hñú[13] jan[2] tsá[2] jmái[2] Ticio Justo, jan[2] tsá[2] má[2]ca[3]hín[13] jë[1] tsá[2] judíos. Hñú[13] tsá[2] hí[3] zeh[2] có[32] cuáh[32] jáun[2] quioh[21] tsá[2] judíos.
8 Ja[3]bí[1] Crispo tsá[2] chín[1] cuáh[32] jáun[2] ca[3]tanh[2] ta[21] Ti[32] Juo[13] dí[2] la[3] má[2]quionh[3] tsá[2] hñú[13]. Ja[3]bí[1] juóun[32] siáh[3] tsá[2] juú[2] Corinto jáun[2] ca[3]taunh[3] ta[21] jmí[1] ca[3]nái[32], jmí[1] li[21] jáun[2] cáun[3] jmái[2].
9 Jáun[2] ca[3]chó[32] cáun[2] jmái[1] cáun[2] já[1]niéi[2] ca[3]jnia[3] Ti[32] Juo[13] dí[2] jéinh[32] Po[1], hi[3] ca[3]juáh[3] la[3] lá[2]:
—Ha[3] lí[2] juenh[3] Po[1]. Cáun[2] hléh[1] la[3] má[2]hléh[1] ní[2], cun[3] lí[2] tunh[21].
10 Quí[1] quiúnh[1] bíh[1] jná[13] hnú[2], hi[3] jáun[2] hí[1] jan[2] yáh[3] tiá[2] hin[2] lí[13] jmu[3] hian[2] tsí[3] ñí[1]con[2] hnú[2]; quí[1] juóun[32] bíh[1] tsá[2] juú[2] lá[2] zian[2] tsá[2] lí[13] han[3] ti[3] con[2] jná[13].
11 Hi[3] jáun[2] Po[1] ca[3]cuá[3] cú[2] mii[2] tón[32] já[1] juú[2] Corinto jáun[2], hi[3] ca[3]ma[3]ti̇n[2] tsáu[2] jái[13] quioh[21] Dió[32].
12 Ti[3]la[3] jmí[1] cá[1]chó[21] jmái[1] hi[3] lín[3] Galión ta[21] hué[13] Acaya né[3], jmí[1]jáun[2] ca[3]ma[3]cú[1] ma[3]ren[21] tsá[2] judíos jái[13] hi[3] jmu[3] hian[2] tsí[3] ñí[1]con[2] Po[1], jáun[2] ca[3]zanh[3] dí[2] hi[3] ca[3]ñí[1]jan[2] dí[2] ñí[1]ta[21] chín[1].

13 Jáun² ca³záɨh³ dí² tsá² ho² ta²¹ la³ lá²:
—Tsá² lá² jlánh¹ má²can² tsáu² hi³ ma³tsu³ ma³jónh³² Dió³² la³ siáh³,
jun³juáh¹³ la³jmɨ́¹ juáh³ liei²¹ quiú¹³ yáh³ dí².
14 Po¹ jmɨ́¹ má²hnió³ hléh³², tɨ³la³ Galión la³juɨ³² ca³záɨh³ tsá² judíos la³ lá²:
—Sá¹jmɨ́¹ cáun² tso³ huáh² tsɨ́³ quiánh¹ hnoh², ho³ he³ cáun² hi³ hlah³
ca³jmú³ tsá² nɨ́², jáun² bíh¹ jmɨ́¹ hniáuh²¹ má¹juenh¹³ jná¹³ tsɨn³² hi³ liúnh¹
hnoh² tsá² judíos;
15 tɨ³la³ jun³juáh¹³ la³ jáun² yáh³ né³, quí¹ hnoh² dá² cáun² ná¹juónh³² hniéi²
hi³ ca³tɨ²¹ jáɨ¹³ bíh¹, jɨ³ hi³ jmáɨ² tsáu², jɨ³ liei²¹ quián¹³ hmóu³² náh² nɨ́² siáh³.
Jáun² né³, hmóu³² náh² cuá²ma³ré¹³, quí¹ tiá² hnó³² jná¹³ má¹ré¹³ hniéi² la³ nɨ́².
16 Jmɨ́¹jáun² ca³chu³ ca³huen³ tsú² tsá² hí³ ñí¹ta²¹ chín¹ jáun².
17 Jáun² tsá² jmɨ́¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² ca³zanh³ tsá² jmáɨ² Sóstenes tsá² chín¹
cuáh³² quioh²¹ tsá² judíos, hi³ ca³qui³ ca³quiunh³ dí² la³ tɨ³ cheih³² ñí¹ta²¹. Tɨ³la³
Galión né³, hí¹juáh³ tiá² ca³tí³ hó¹ñí¹ bíh¹ ñí¹ ca³quiunh³ tsú² tsá² hí³.

Jmɨ́¹ cuanh²¹ Po¹ ñí¹ má²tun³ juɨn² Antioquía, hi³ má²tsó³² siáh³ hi³ tɨ²¹ hnaɨh³² juɨn²

18 Ué³ bíh¹ ca³lá² ca³cuá³ Po¹ já¹ juú² Corinto jáun², jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³hah²
jáɨ¹³ quionh³ tsá² reh² hí³, jáun² ja³taunh²¹ tɨ³ juú² Cencrea quionh³ ñú² Aquila
jɨ³ Priscila ñí²cuo². Ñí¹ jáun² ca³ze³ Po¹ chí¹ mɨ³láu³ nio² hi³ jáun² lɨ³ lin¹ hi³
má²ca³ma³tí³² tsú² jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ jáun² quionh³ Dió³². Jmɨ́¹jáun² ca³taunh³
tsú² cáun² mu² pa²¹ hi³ ca³han³ jmáɨ² hi³ ja³taunh²¹ la³ tɨ³ hué³² Siria.
19 Jmɨ́¹ ca³cha³táunh¹ tsú² jáun² já¹ juú² Éfeso né³, jáun² ñí¹ jáun² ca³cuá³ ñú²
Aquila quionh³ Priscila. Hi³ Po¹ né³ tá²chi²¹ hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² judíos
bíh¹ ngau³ hi³ ca³ñí¹ma³cu³ ma³jéinh³ jáɨ¹³ quionh³ tsá² ná¹ngɨh³² hí³ ñí¹ jáun².
20 Jáun² tsá² hí³ ca³hiu³ ca³mɨ́³ hi³ cuá³² Po¹ cónh³í¹ cu³tiá³, tɨ³la³ Po¹ né³ tiá²
ca³he³ yáh³.
21 Tɨ³la³ jmɨ́¹ ca³hah² tsú² jáɨ¹³ quionh³ tsá² hí³ né³, ca³juáh³ la³ lá²:
—[Hniáuh³² ñih²¹ tiu³nio² bíh¹ jná¹³ já¹ juú² Jerusalén, quí¹ jmáɨ¹ yáh³ dá²
tɨ²¹ ñí¹ jáun², tɨ³la³ cun³ jáun²] já¹jɨe¹ bíh¹ jná¹³ hnoh² siáh³ nɨ́¹juáh³ Dió³² hnió³.
Jáun² juú² Éfeso jáun² ca³hi³ tsú² siáh³ cáun² mu² pa²¹ hi³ ngau³ siáh³ juɨ³²
hún¹.
22 Jmɨ́¹ cá¹chó²¹ tsú² já¹ juú² Cesarea nio² can³² jmɨ́²miih²¹ né³, ngah³ siáh³
já¹ juú² Jerusalén hi³ ca³ñí¹cueh¹ cuo² tsá² má²lɨ́n³ hí³ cuáh³² ñí¹ jáun². Jmɨ́¹
lɨ²¹ jáun² ngau³ siáh³ tɨ³ já¹ juú² Antioquía.
23 Ué³ bíh¹ ca³lá² ca³cuá³ tsú² ñí¹ jáun², jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² cua³han³ siáh³ hi³
ca³ñí¹nga¹ ma³ quin³² ma³ caun³² juú² ñí¹ má²ca³ngɨ́³ jmɨ́¹tin², la³ cun³ hué³²
Galacia jɨ³ hué³² Frigia, hi³ ca³ñí¹cueh¹ tsú² pí³ tsá² má²haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² Tɨ³²
Juo¹³ dí².

Apolos hleh³² jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² já¹ juú² Éfeso

24 Jmɨ́¹jáun² ca³chó³² jan² tsá² judío jmáɨ² Apolos já¹ juú² Éfeso, tsá² hí³
ca³lɨ³zian² juú² Alejandría. Tsá² hí³ jlánh¹ re² hleh³² jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³², hi³
cuoh² siáh³ re² lɨ́n³² Sí² tioh³ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³².
25 Tsá² hí³ jmɨ́¹ má²ñi³² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ Tɨ³² Juo¹³ dí², jáun² ca³hléh³ ca³la³
jonh³ jmɨ́¹ tsɨ́³ hi³ ca³tɨn¹ Jesús, hi³ ca³hɨ́e³ tsú² tá²na²¹ lɨ́n²¹ jú¹ tson², uá¹ jáun²

la3 jáun2 jmɨ́1 cuoh2 tsú2 jmáh3la3 tá13 hla1 Juan2 bíh1 jmɨ́1 ca3zion3 jáun2 Juan2
tsáu2 jmáɨ2.
26 Jáun2 Apolos hí3, hí1 cú1pih21 tiá2 cú2 tiá2 juénh2 bíh1 ca3ma3liáu32 hleh32
jáɨ13 hñu3 cuáh32 quioh21 tsá2 judíos. Hi3 jáun2 jmɨ́1 má2lɨ́2niéɨ32 jáun2 ñú2
Aquila quionh3 Priscila jáɨ13 jáun2 quioh21 tsú2 né3, jmɨ́1jáun2 ca3jan3 dí2 hñú13,
hi3 ca3ñí1hɨeh1 dí2 tsú2 tán1 hián2 jáɨ13 quioh21 Dió32 hi3 tiá2 jmɨ́1 má2ñi32 tsú2.
27 Hi3 jáun2 jmɨ́1 ca3lɨ3hnió3 Apolos tsó32 la3 tɨ3 hué13 Acaya né3, tsá2 reh2 dí2
zian2 juú2 Éfeso jáun2 ca3chá3 tiá3 tsɨ́3 tsú2, hi3 ca3cué3 cáun2 sí2 ñí1con2 tsú2 hi3
rá1juáh3 hi3 hniáuh32 hen3 tsú2 tsá2 hí3 re2 tɨn2 ñí1 jáun2. Hi3 jáun2 jmɨ́1 cá1chó21
tsú2 jáun2 hué13 Acaya né3, ca3ma3hon3 lɨ́n32 tsú2 tsá2 má2haɨn21 hí3 tɨ3 con2 Tɨ32
Juo13 dí2 cun3ñí1 hi3 Dió32 má2ca3ja3 mií3 tsɨ́3.
28 Quí1 jmɨ́1 ca3ma3qui3 ma3jéinh3 tsú2 jáɨ13 quionh3 tsá2 judíos ca3la3 chú1ja21,
jlánh1 re2 ca3cah13 tsú2 jmáɨ1 hi3 ma3tson2 jáɨ13 cun3quionh3 Sí2 tioh3 jáɨ13
quioh21 Dió32, hi3 tson2 bíh1 cu3tí3 hi3 Jesús lɨ́n3 Cristo.

19

Ca3chó32 siáh3 Po1 já1 juú2 Éfeso

1 Hi3 jáun2 né3, tá1la3 cuá3 jáun2 Apolos já1 juú2 Corinto, jáun2 Po1 ca3nga2
juɨ32 he2 can32 máh3 hi3 ca3chó32 siáh3 já1 juú2 Éfeso. Ñí1 jáun2 ca3jenh2 tsú2
ma3 jan2 tsá2 má2haɨn21 tɨ3 con2 Tɨ32 Juo13 dí2.
2 Hi3 jáun2 Po1 ca3ngáɨh3 tsá2 hí3:
—¿Hí1 ca3hen3 hnoh2 Jmɨ́2chí3 Chun1 jmɨ́1 ca3tionh2 náh2 ta21?
Jáun2 tsá2 hí3 ca3ngáɨ3:
—Já1han21, hí1juáh3 tiá2 má2ca3náɨ13 yáh3 jnoh1 hi3 zian2 Jmɨ́2chí3 Chun1.
3 Hi3 jáun2 Po1 ca3záɨh3 siáh3 tsá2 hí3 la3 lá2:
—Jáun2 ¿hin2 bí1 héɨh32 quioh21 cáun3 hnoh2 jmáɨ2 né3?
Jáun2 tsá2 hí3 ca3ngáɨ3 siáh3:
—Má2cáun3 jnoh1 jmáɨ1 la3 cun3 lɨ́3 jáɨ13 hi3 ca3hɨ́e3 jáun2 hla1 Juan2 tsá2 tɨ́2
zion2 tsáu2 jmáɨ2 bíh1.
4 Jáun2 Po1 ca3juáh3 siáh3:
—Ján3, tson2 bíh1 Juan2 ca3zion3 jmáɨ2 tsá2 ca3za3 jmɨ́1 tsɨ́3 jmɨ́1jáun2, tɨ3la3
Juan2 hí3 ca3juáh3 hi3 hniáuh32 bíh1 tanh13 tsú2 ta21 jan2 Tsá2 né3bí1 já21, hi3
Tsá2 hí3 né3, jmáɨ2 Jesús.
5 Jmɨ́1 má2lɨ́2niéɨ32 tsú2 la3 jáun2 né3, cáun3 siáh3 jmáɨ2 hi3 lin1 hi3 haɨn21 tɨ3
con2 Jesús Tɨ32 Juo13 dí2.
6 Hi3 jáun2 jmɨ́1 ca3ra3tsɨ32 Po1 cuo2 ñí1 quioh21 tsá2 hí3 né3, cuan3 Jmɨ́2chí3
Chun1 ñí1con2 tsá2 hí3. Jmɨ́1 lɨ21 jáun2 né3, ma3 quin32 ma3 jan32 tsú2 ca3hléh3
jú1jma2 siáh3, jɨ3 hi3 ca3hléh3 tsú2 siáh3 jáɨ13 hi3 ca3cué3 Dió32 hñu3 tsɨ́3.
7 Cun3 ñí1 jɨ3lɨn2 tsá2 hí3 jmɨ́1 tín3 quian3tun3.
8 Hi3 jáun2 né3, cun3 hnɨ32 zɨ́h2 tí3 hi3 ca3ñí1hléh2 Po1 hñu3 cuáh32 quioh21
tsá2 *judíos; ca3la3 hí1 cú1pih21 tiá2 cú2 tiá2 juénh2, hi3 ca3ma3qui3 ma3jéinh3 jáɨ13
quionh3 tsá2 hí3 hi3 hnió3 dí2 hi3 he3 tsá2 hí3 jáɨ13 hi3 hɨe32 dí2 jáun2 ca3tɨ21 ha3
lánh3 lɨ13 tónh32 tsáu2 jo3cuo2 Dió32.

9 Tɨ3la3 ma3 jan2 tsá2 hí3 má1ná1, jlánh1 ca3ma3huáh2 chí1, ha3 tiá2 ta21
ca3taunh3 yáh3; ca3la3 chú1ja21 bíh1 ca3chu3 ca3juɨ3 tsú2 ca3tɨ21 juɨ32 quioh21 Jesús
hi3 hɨe32 jáun2 Po1. Jáun2 cu3tsa32 cua3han3 bíh1 Po1 cú2jueh32 ja1 quioh21 tsá2
hí3, tɨ3 có32 bíh1 ca3jan3 dí2 la3jín32 tsá2 má2haɨn21 hí3 tɨ3 con2 Tɨ32 Juo13 dí2.
Jmɨ́1jáun2 cun3 tsa3háu2 ñéi1 tsú2 quionh3 tsá2 hí3 hñu3máh3 quioh21 tsá2 jmáɨ2
Tirano hi3 ñí1ma3qui3 ma3jéinh3 siáh3 jáɨ13 quionh3 la3jín32 tsá2 tsá2táunh1 ñí1
jáun2.
10 La3 jáun2 bíh1 ca3jmú3 tsú2 cun3 tun3 mii2, ca3la3 ñí1 ca3náɨ32 la3jín32 tsá2
judíos jɨ3 *tsá2cá2jo21 zian2 hué32 Asia jáun2 jáɨ13 quioh21 Jesús Tɨ32 Juo13 dí2.
11 Jmáɨ1 jáun2 né3, ca3jmú3 Dió32 cun3quionh3 cuá2 ta3 Po1 cáun2 hua3jueh32
hi3 tiá2 hin2 jmɨ́1 má2ca3jíe3,
12 quí1 jmɨ́1 ca3quí2 ca3jñéi32 tsú2 tsá2 tsáun1 pá1ñu21 quioh21 Po1 ho3lá2dá2
hmɨh32 hi3 tɨ́2 háɨ32 tsú2 ta3 ñí1 jmáɨ1 hi3 jmu2 ta21, jáun2 lan3 bíh1 tsá2 tsáun1 jɨ3
hi3 ca3huén2 siáh3 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 hñu3 tsɨ́3 tsáu2.
13 Jmɨ́1jáun2 jmɨ́1 zian2 ma3 jan2 tsá2 judíos jmɨ́1 ñi3táunh1 hi3 huen2 jmɨ́2chí3
hláɨnh1 hñu3 tsɨ́3 tsáu2. Jáun2 tsá2 hí3 jmɨ́1 hnió3 huen3 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 hñu3
tsɨ́3 tsáu2 cun3quionh3 héih32 quioh21 Jesús Tɨ32 Juo13 dí2, hi3 ca3záɨh3 tsú2 tsá2
tsáun1 la3 lá2:
—¡Cun3quionh3 héih32 quioh21 Jesús Tsá2 hleh32 hí3 Po1 jáɨ13 quioh21 juanh32
jná13 hi3 huen13 hnoh2 hñu3 tsɨ́3 tsá2 nɨ́2!
14 La3 jáun2 bíh1 ca3jmú3 tá1 quiaun3 jon2 jan2 mi3jmú3 tsá2 judío, mi3jmú3
tsá2 jmáɨ2 Esceva.
15 Jáun2 jmɨ́1 ca3lɨ3hnió3 tsú2 hi3 chin13 jan2 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 hún1 hñu3 tsɨ́3
tsáu2, jmɨ́2chí3 hí3 né3 ca3juáh3:
—Tsá2 cuóun32 bíh1 jná13 Jesús, hi3 ño1 jná13 siáh3 hi3 hin2 tsánh2 Po1, tɨ3la3
¿hin2 ma3 dá2 tsánh2 hnoh2?
16 Hi3 jáun2 tsá2 jan2 hí3 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 né3, cáun2 ca3cua3za3 cua3tsó3 bíh1
ja1 tsá2 hí3, hi3 ca3qui3 ca3quiunh3 dí2 [gon3 tsá2 hí3]. Jáun2 má2cuính2 lín32 bíh1
tsá2 hí3 jmɨ́1 ca3huén2 ñéih3 jáun2, ca3la3 láun3 tionh2 bíh1 tsú2 ca3cuóun3.
17 Jmɨ́1 ca3lɨ3 ñi32 la3jín32 tsá2 judíos jɨ3 tsá2cá2jo21 zian2 juú2 Éfeso hi3 lɨ3 la3
jáun2 né3, ca3ta3hú1 cóh21 lín21 bíh1 tsɨ́3, jáun2 ca3ma3tson2 bíh1 tsú2 hi3 Jesús Tɨ32
Juo13 dí2 jan2 tsá2 la3 quien2 lín32 bíh1.
18 Ja3bí1 juóun32 tsá2 ca3taunh3 ta21 cua3chá2 tsáu13 ca3tɨ21 hi3 hlah3 hi3 hó32
hi3 jmɨ́1 quí2 jmɨ́1 jmu2 jáun2 jmɨ́1tin2.
19 Ja3bí1 juóun32 tsá2 jmɨ́1 la3 má2ca3ma3tɨn32 sí2 hlah3 cua3taunh21 hi3
ná1quian32 sí2 quioh21, sí2 jáun2 né3 ca3jín3 tsú2 ja1 ñí1 ná1juóun21 jáun2. Jmɨ́1
ca3jíe3 tsú2 cun3 cónh3 jmɨ́1 la3 quien2 sí2 jáun2, sí2 jáun2 jmɨ́1 la3 quien2 cun3
tu3la3quia3 mei21 héih32 quɨe3 *cú1tiáu2.
20 Hi3 jáun2 la3 jáun2 bíh1 lɨ3 hi3 tɨ3 lɨ3mí1 ca3lɨ3 lin1 hi3 pin3 lín32 jáɨ13 quioh21
Tɨ32 Juo13 dí2, hi3 lɨ3mí1 juóun32 tsáu2 ca3taunh3 ta21.
21 Jmɨ́1 má2lɨ32 jáun2 la3 jáun2 ca3lín13 Po1 hi3 tsa3jɨen3 siáh3 tsá2 reh2 zian2
tɨ3 hué32 Macedonia jɨ3 tsá2 zian2 Acaya, la3 má2hún1 jáun2 juɨ32 chanh21 la3 tɨ3
já1 juú2 Jerusalén; hi3 nɨ́1 má1lɨ32 jáun2 né3 tsó32 siáh3 la3 tɨ3 juú2 Roma.

22 Jáun² jmɨ́¹jáun² ca³zen³ tsú² gon³ tsá² quionh³ chí¹ján³ la³ tɨ³ hué³²
Macedonia, Timoteo quionh³ Erasto, tá¹la³ ca³cuá³ jáun² hnga² cónh³í¹ cu³tiá³
hué³² Asia jáun².

Tsá² juú² Éfeso jmu² tiá³ siaun³² ɨ́n³² hi³ jmu³ hian² tsɨ́³

23 Jmɨ́¹jáun² jlánh¹ tiá³ siaun³² taunh³ tsá² juú² Éfeso cun³ñí¹ hi³ ca³lɨ³hoh³
juɨ³² quioh²¹ Jesús.
24 Tsá²ñuh² jmáɨ² Demetrio ca³lɨ³liaun³ hi³ jmu² la³ jáun². Tsá² hí³ jmɨ́¹
lɨ́n³ jan² tɨ³² mí¹ñí² cú¹tiáu². Tsá² hí³ tɨ́² láɨh²³ hliáun³ lɨ́n³² quɨe³ quionh³
tsá² quionh³, quí¹hliá² tɨ́² jmu² tsú² hliáun³ hi³ pih²¹ jniá³ la³jmɨ́¹ jniá³ cuáh³²
quioh²¹ dió³² Artemisa.
25 Tsá² hí³ ca³ngɨh³ tsá² jmu² ta²¹ quionh³ la³ má²quionh³ tɨ³² mí¹ñí² siánh³
siáh³, hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Hnoh² má²ñíh¹ hi³ cun³quionh³ ta²¹ hi³ ná¹jmu³² dí² má²láɨ²³ dí² re² quɨe³
quiú¹³.
26 Tɨ³la³ né³² né³, hnoh² má²ca³jɨeh³ jɨ³ hi³ má²ca³niéih² la³ cun³ hi³ jmu²
jan² tsá²ñuh² jmáɨ² Po¹. Tsá² hí³ jlánh¹ juáh²³ la³ lá²: “Jun³juáh¹³ dió³² cu³tí³
yáh³ tsá² láɨn¹ hi³ jmu² tsáu² cun³quionh³ cuá² ta³ hmóu³²”. Jáun² Po¹ hí³ né³
má²ca³tioh²¹ hi³ ma³can² juóun³² tsá² juú² lá², la³ má²quionh³ míh¹ tiá² la³jɨ́n³²
tsá² zian² hué³² Asia lá².
27 Jlánh¹ tiá² chú³² la³ jáun², jun³juáh¹³ jmáh³la³ hi³ tiú²uú² jeih²¹ tsáu² tá¹³
yáh³ dí², tɨ³la³ la³ñí¹ la³ján³ háɨnh¹³ hi³ tiú²uú² lɨ³ quien² cuáh³² quioh²¹ dió³²
Artemisa juo¹³ bíh¹ dí², hi³ jáun² tiú²uú² hin² ma³quien² yáh³ dió³² Artemisa,
uá¹ jáun² la³ jáun² má²tsú² má²jónh³² la³jɨ́n³² tsá² zian² tá¹ cáun² hué³² Asia lá²
dió³² hí³ ta³né³², la³ má²quionh³ tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³.
28 Jmɨ́¹ ca³náɨ³² tsá² ná¹ngɨh³² hí³ jáɨ¹³ nɨ́² né³, ca³míh³ lɨ́n³² bíh¹ tsɨ́³, hi³ jáun²
ca³tɨ³ ca³hóh³² hi³ ca³juáh³:
—¡Cuɨ́¹ lɨ³quien² bíh¹ Artemisa juo¹³ dí² tsá² Éfeso!
29 Jmɨ́¹ ca³náɨ³² tsá² juú² la³ jáun², jlánh¹ tiá³ siaun³² taunh³. Jáun² la³juɨ³²
ca³hma³ ca³cuóunh³² tsú² tá¹ gon³ tsá² Macedonia tsá² ñi³táunh¹ hí³ quionh³
Po¹, tsá² jmáɨ² Gayo quionh³ Aristarco, hi³ ca³jan³ tsú² ñí¹ ná¹chan¹ hi³ ngɨh³²
tsáu² nɨ́¹juáh³ jmɨ́¹ zia³² hi³ jmu³.
30 Jáun² Po¹ jmɨ́¹ hnió³ tsa³hi³² ja¹ jáun² hi³ tsa³lienh³ tsá² má²ná¹ngɨh³² hí³,
tɨ³la³ tsá² má²haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² Jesús né³, tiá² jáɨ¹³ ca³cué³ yáh³.
31 Hi³ ja³bí¹ ma³ jan² tsá² ná¹lɨ́n³ ta²¹ hué³² Asia jáun², tsá² há²mei²¹ quioh²¹
Po¹, ca³zen³ jáɨ¹³ hi³ cun³ tiá² hniáuh³² bíh¹ tsa³hi³² tsú² ja¹ jáun².
32 Ca³la³ cú²tiú² cú²jan³² lɨ́n³² bíh¹ ca³niau³ ja¹ ñí¹ ná¹ngɨh³² jáun² tsá² hí³, jú¹
siáh³ bíh¹ ca³juu³ ca³hlénh³ tsá²ján² tsá²ján²; quí¹ tɨ³ juóun³² bíh¹ tsá² ná¹ngɨh³²
hí³ hí¹juáh³ tiá² jmɨ́¹ ñi³² bíh¹ hi³ he³ ca³tɨ²¹ ngɨh¹³ tsú².
33 Jmɨ́¹ má²lɨ́²zéih³² tsú² jan² tsá² jmáɨ² Lí²ján¹ hi³ he³ ca³tɨ²¹ ná¹ngɨh³² tsáu²,
jmɨ́¹jáun² ca³di³quian³ tsá² judíos jmáɨ¹ tsá² hí³ hi³ hléh³² cha¹³ dí² ja¹ ñí¹
ná¹ngɨh³² tsú² jáun². Jáun² Lí²ján¹ hí³ ca³háɨ³² cuo² hi³ ca³jmú³ lin¹ hi³ tiánh³²
tsú² ta³máɨh³, quí¹ hi³ jmɨ́¹ hnió³ tsú² hi³ jmɨ́¹ liáun²¹ quionh³ tsá² judíos
raɨnh²¹ ca³tɨ²¹ hi³ jlánh¹ tiá³ siaun³² ná¹lɨ́²³ jáun².

34 Tɨ3la3 jmɨ́1 ca3lɨ3tsɨn2 tsá2 ná1ngɨh32 hí3 hi3 tsá2 judío bíh1 la3 Lí2ján1, jáun2
la3jín32 tsú2 ca3tɨ́2 ca3hóh32 cun3 tun3 o1rá1, hi3 ca3juáh3 la3 lá2:

—¡Cuí1 lɨ3quien2 bíh1 Artemisa juo13 dí2 tsá2 Éfeso!

35 Jmɨ́1 má2lɨ́2tunh3 tsá2 lɨ́n3 tɨ32 sí2 hi3 tiáunh1 tsú2 jáun2 cú2tiú2 cú2jan32,
ca3juáh3 la3 lá2:

—Hnoh2 tsá2 juú2 Éfeso lá2, ¿hin2 dá2 tsánh2 tsá2 zian2 hngá1máh3 hi3 tiá2
má2ñi32 hi3 ca3tɨn1 tsá2 juú2 lá2 jmu3 hua3hí13 cuáh32 quioh21 dió32 Artemisa
tsá2 cú2 juenh2, jɨ3 henh13 hi3 ca3tánh3 hñu3mɨ3cuú2 nɨ́2 siáh3 quioh21 tsú2?

36 Jáun2 né3, hí1 jan2 yáh3 tiá2 hin2 lɨ́13 juáh3 hi3 tiá2 tson2 la3 jáun2, jáun2
cu3tsa32 tie3 tianh3 náh2 quián13, ha3 lɨ́2uú2 lɨ́1 jmú2 náh2 tiá3 siaun32 cáun2 hi3
tiá2 re2 má2ca3lɨ́n13 náh2.

37 Quí1 tá1 gon3 tsá2 má2lɨ́2chan21 hnoh2 lá2 ja1 ñí1 ná1ngah2 dí2 lá2, jun3juáh13
tsá2 han2 hi3 tioh3 cuáh32 yáh3 la32, sa3jun3 má2ca3tu3 ca3hión32 tsú2 dió32 juo13
dí2.

38 Hi3 jáun2 nɨ́1juáh3 Demetrio hnió3 chá32 tso3 quionh3 tɨ32 tsá2 quionh3,
zia32 bíh1 ñí1ta21 ñí1 lɨ́13 chá32 tsú2 tso3, hi3 zian2 bíh1 siáh3 jue21; ñí1 hó21ñí1
tsá2tan21 bíh1 lɨ3 ma3cu3 ma3jéinh3 tsú2 jáɨ13.

39 Nɨ́1juáh3 zia32 siáh3 cáun2 hi3 hnáuh2 hnoh2 mɨ́h13, hi3 jáun2 ca3tɨ21 ma3re2
tsú2 nɨ́1juáh3 jmɨ́1 ngɨh32 tsá2 juú2 cun3quionh3 héih32 quioh21 tsá2tan21 bíh1.

40 Quí1 háɨnh13 bíh1 tiauh2 dí2 ta3né32 nɨ́1juáh3 zian2 tsá2 lɨ́1 já1chá2 tso3
ñí1con2 tsá2 *romanos, tsá2 ho2 ta21, hi3 tsa3juah21 tsú2 hi3 hnoh2 hnáuh2
jmúh13 hniéɨ2 quiúnh1 tsá2 ho2 ta21 hí3; quí1 tiá2 zia32 yáh3 jáɨ13 he3 ca3tɨ21
jlánh1 tiá3 siaun32 ca3cuú2 ca3ngɨh32 hnoh2 né32, hi3 jáun2 tiá2 hi3 zia32 yáh3 hi3
lɨ́13 za13 jnoh1 tsú2 nɨ́1juáh3 ca3lɨ3 hniáuh32.

41 Jmɨ́1 má2lɨ́2juáh3 tɨ32 sí2 la3 nɨ́2 né3, ca3jmú3 héih32 hi3 má2lɨ́13 tsáun3 tsú2.

20

Tsau32 Po1 hué32 Macedonia quionh3 hué32 Grecia

1 Jmɨ́1 má2ca3táuh3 hi3 tiáunh1 tsú2 jáun2 tiá3 siaun32 né3, ca3teh3 Po1 tsá2
má2haɨn21 hí3 tɨ3 con2 Tɨ32 Juo13 dí2, hi3 ca3hlɨ3 ca3liéinh32 tsú2 tsá2 hí3 jáɨ13 hi3
lɨ3 niau21 tiá3 tsɨ́3. Jmɨ́1 lɨ21 jáun2 né3 ca3hah2 dí2 jáɨ13, jáun2 ngau3 siáh3 tɨ3 hué32
Macedonia.

2 Tsá2 reh2 dí2 tsá2 zian2 hué32 jáun2 siáh3 ca3hlɨ3 ca3liéinh32 tsú2 hliáun3 jáɨ13
hi3 lɨ3 niau21 tiá3 tsɨ́3, jmɨ́1 lɨ21 jáun2 né3 ngau3 siáh3 tɨ3 hué32 Grecia.

3 Hué32 jáun2 né3 ca3cuá3 tsú2 cun3 hnɨ32 zɨ́h2. Ñí1 jáun2 jmɨ́1 hnió3 tsú2 hí3
cáun2 mu2 pa21 hi3 jmɨ́1 tsó21 la3 tɨ3 hué32 Siria, tɨ3la3 jmɨ́1 ca3lɨ3 ñi32 tsú2 hi3 tsá2
*judíos má2ca3ma3ren21 jáɨ13 hi3 jmu3 hian2 tsɨ́3 ñí1con2 dí2, jáun2 ca3lɨ́n13 tsú2
hi3 ja3tánh1 cú2jueh32 tɨ3 hué32 Macedonia.

4 Jmɨ́1jáun2 jmɨ́1 quionh3 bíh1 tsú2 tsá2 jmáɨ2 la3 lá2: Sópater jon2 Pirro
tsá2 juú2 Berea, jɨ3 Aristarco quionh3 tsá2 jmáɨ2 Segundo, tsá2 zian2 juú2
Tesalónica, Gayo tsá2 zian2 juú2 Derbe, Timoteo, jɨ3 Tíquico quionh3 Trófimo
nɨ́2 siáh3 tsá2 zian2 hué32 Asia.

5 Hi3 jáun2 tsá2 reh2 hí3 né3, chí1ján3 bíh1 ja3taunh21 hi3 ca3cha3táunh1 juú2
Troas, ñí1 jáun2 bíh1 ca3jaun3 tsú2 jnoh1.

6 Jmɨ́¹ cuoh²¹ *Jmɨ́¹hɨ́en¹ ca³hué² jnoh¹ já¹ juú² Filipos hi³ ca³tauh²¹ jnoh¹
cáun² mu² pa²¹. Jmɨ́¹ la³ má²hñá³ jmáɨ¹ jáun² né³ ca³cháu³² jnoh¹ já¹
juú² Troas, ñí¹ jáun² ca³tauh¹³ jnoh¹ cónh³í¹ quiau³ jmáɨ¹ quiúnh¹ tsá²
ca³cha³táunh¹ hí³ chí¹ján³.

Tsau³² Po¹ já¹ juú² Troas

7 Jmɨ́¹ ca³lɨ³liau³ sɨ́²ma¹ná¹ quioh²¹ tsá² judíos tɨ³ ca³niéi² sa¹dó¹, jmɨ́¹jáun²
ca³ngah² jnoh¹ hi³ jmú¹³ jnoh¹ má³². La³ñí¹ tín² ca³hléh³ Po¹ jáɨ¹³ hi³
ca³ma³tɨn² tsá² hí³ ca³la³ ñí¹ ca³lɨ³ huan², quí¹hliá² má²tsó³² tsú² ñí¹ siáh³
má¹cá²jniá³² jáun².

8 Ñéih³ ñí¹ má²hnɨ³² tsɨn¹ ñí¹ jmɨ́¹ tiauh¹ jnoh¹ jáun² jmɨ́¹ haɨ²¹ hliáun³ lɨ́n³²
sɨ́².

9 Jáun² ho³tá²quié² jmɨ́¹ cuá¹tsɨ²¹ jan² tsá² tsá¹ñú¹ jmáɨ² Eutico. Tsá² hí³ ca³lɨ³
ñí¹cuóun²¹ lɨ́n³², quí¹ ué³ bíh¹ ca³hléh³ Po¹ jáɨ¹³, hi³ jáun² tsá² hí³ né³ ca³lɨ³
hmɨh²¹ ziú¹³. Jmɨ́¹jáun² ca³tánh³ ñí¹ hnɨ³² tsɨn¹, hi³ jáun² má²jún¹ bíh¹ tsá² hí³
jmɨ́¹ ca³zion³ tsú².

10 Jmɨ́¹jáun² ca³son² Po¹ hi³ ngau³ ñí¹ rón²¹ hla¹ hí³, hi³ jáun² ca³zanh³ dí² hi³
ca³ráɨn³² dí² ta³ rón³² hué³². Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³záɨh³ dí² tsá² reh² la³ lá²:
—Ha³ lɨ́² juenh³ náh², quí¹ tiá² rá²jún¹ yáh³ tsú².

11 Jmɨ́¹ cá¹chánh²¹ siáh³ Po¹ chi³cuú² jáun², ca³tsóh³ *hí³ cuú²miih²¹. Hi³
jáun² jmɨ́¹ lɨ²¹ má³² né³, ca³ma³táuh³² tsú² jáɨ¹³ quioh²¹, hi³ ca³hléh³ ca³la³ ñí¹
cá¹jniá²¹; jmɨ́¹jáun² ngau³.

12 Jáun² ca³jón³² tsú² siáh³ tsá¹ñú¹ má²ca³jenh¹³ hí³, hi³ jáun² la³jɨ́n³² bíh¹ tsú²
ta³tonh¹ hiún² lɨ́n³² tsɨ́³.

Po¹ tsau³² tɨ³ juú² Mileto

13 Jmɨ́¹jáun² né³, hnga² Po¹ ngau³ juɨ³² ta³ la³ tɨ³ juú² Asón. Tɨ³la³ jnoh¹
má¹ná¹, mu² pa²¹ bíh¹ ca³tauh²¹ hi³ ngau³ jnoh¹ la³ tɨ³ juú² Asón jáun² siáh³,
ñí¹ ca³juoh²¹ jnoh¹ quiúnh¹ tsú² hi³ tsɨ́¹jan¹³ jnoh¹ tsú².

14 Jmɨ́¹ ca³jenh² jnoh¹ jáun² Po¹ juú² Asón, ñí¹ jáun² ca³tauh²¹ jnoh¹ cu³lɨ²¹
mu² pa²¹ hi³ ngau³ jnoh¹ tɨ³ juú² Mitilene.

15 Hi³ ca³hué² jáun² ñí¹ jáun² jnoh¹ ca³cháu³² ñí¹ má²tun³ jmáɨ¹ có³² juú²
Quío. Cáun² ca³nga¹ bíh¹ jnoh¹ juú² Quío jáun², hi³ jáun² ca³cháu³² jnoh¹ ñí¹
má²hnɨ³² jmáɨ¹ juú² Samos nio² can³² jmɨ́²miih²¹. [Hi³ ca³hué² jnoh¹ jáun² juú²
Samos né³ ngau³ jnoh¹ siáh³ juú² Trogilio, ñí¹ jáun² ca³jniauh² jnoh¹ cú² nie².]
Ñí¹ má²quiún³ jmáɨ¹ jáun² né³ ca³cháu³² jnoh¹ siáh³ juú² Mileto.

16 Juɨ³² jaun³² bíh¹ ca³lɨ́n¹³ Po¹ hi³ tsáu¹³ jnoh¹ cú²jueh³² hi³ jáun² tiá² ngá¹³
jnoh¹ juú² Éfeso, quí¹ nɨ́² lɨ́¹ ca³lé³ jnoh¹ hué³² Asia; quí¹ hi³ hnió³ tsú² chanh²¹
tia³juɨ³² já¹ juú² Jerusalén, hi³ hnió³ tsú² tɨn¹ jmáɨ¹ Pentecostés nɨ́¹juáh³ hi³ lɨ́¹³.

Po¹ liéinh³² tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ cuáh³² zian² juú² Éfeso

17 Jmɨ́¹ cá¹chó²¹ jáun² Po¹ já¹ juú² Mileto né³, ca³zen³ jáɨ¹³ hi³ ja³táunh¹
tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ cuáh³² zian² juú² Éfeso.

18 Jmɨ́¹ ca³cha³táunh¹ tsú² jáun² né³, ca³záɨ³ Po¹ la³ lá²:
—Hnoh² reh², má²ná¹ñíh¹ hnoh² ha³ lánh³ lɨ́n³ jná¹³ la³ cun³ jmɨ́¹ cá¹chó²¹
jná¹³ la³ñí¹ hué³² Asia.

19 Tá[1]la[3] ca[3]ma[3]con[21] jná[13] jáun[2] Tɨ[32] Juo[13] dí[2] hué[32] quián[13] hnoh[2], tiá[2]
cá[2]jmú[32] yáh[3] jná[13] quien[2] huen[2], ca[3]háuh[32] bíh[1] tsɨn[32] jná[13] hi[3] ca[3]tɨn[1] hnoh[2],
hi[3] ca[3]ma[3]tso[1] lɨ́n[21] jná[13] tsɨn[32] ja[1] la[3]jɨ́[32] hi[3] ca[3]lɨ́n[13] tsá[2] judíos jmu[3] ñí[1]con[2]
jná[13].
20 Tiá[2] ca[3]tunh[21] yáh[3] jná[13] hi[3] hléh[23] jú[1] chú[32] hi[3] ca[3]tɨ[21] lɨ[3] ñíh[13] náh[2], tɨ[3]la[3]
chú[1]ja[21] bíh[1] ca[3]hɨ́e[3] jná[13] hnoh[2] jɨ[3] la[3] tɨ[3] hñuh[32] náh[2] nɨ́[2] siáh[3].
21 Tá[2]na[21] lɨ́n[21] bíh[1] ca[3]hlɨ́[1] ca[3]lienh[1] jná[13] tsá[2] judíos jɨ[3] *tsá[2]cá[2]jo[21] hi[3] tɨ[3]
jéinh[32] tsú[2] jmɨ́[1] tsɨ́[3] ñí[1]con[2] Dió[32], hi[3] tanh[13] tsú[2] ta[21] Jesús Tɨ[32] Juo[13] dí[2].
22 Jáun[2] né[3], ta[3]né[32] má[2]ñe[1] jná[13] tɨ[3] já[1] juú[2] Jerusalén la[3] cun[3] rón[32] lɨ́[3] héih[32]
quioh[21] Jmɨ́[2]chí[3] Chun[1], tiá[2] ño[1] jná[13] he[3] quiunh[21] ná[1] ñí[1] jáun[2].
23 Jɨ́[32]la[3] ti[3] ño[1] jná[13] hi[3] la[3] ma[3] quin[32] ma[3] caun[32] juú[2] ñí[1] ñe[1] jná[13]
juáh[23] Jmɨ́[2]chí[3] Chun[1] hi[3] ca[3]tɨn[1] jná[13] má[1]tso[1] tsɨn[32], jɨ[3] hi[3] taunh[13] tsú[2] siáh[3]
hñu[3]mí[1]ñí[2].
24 Tɨ[3]la[3] hí[1] cáun[2] tiá[2] hi[3] len[3] yáh[3] jná[13] hi[3] juáh[13] hi[3] quien[2] jmɨ́[2]chí[3]
quion[21], quí[1] jɨ́[32]la[3] ti[3] hnó[32] jná[13] hi[3] má[1]táuh[13] ná[1] ta[21] hi[3] má[2]ca[3]chá[3] Tɨ[32]
Juo[13] dí[2] jo[3]uón[32] bíh[1], la[3] cun[3] lɨ́[3] jáun[2] ta[21] hi[3] ca[3]hiau[3] jná[13], hi[3] hléh[13] jná[13]
jú[1] chú[32] ñí[1]con[2] tsáu[2] ca[3]tɨ[21] mií[3] hi[3] ja[32] tsɨ́[3] Dió[32].
25 ”Jáun[2] né[3], ta[3]né[32] má[2]ño[1] jná[13] hi[3] hí[1]cónh[3] tiú[2]uú[2] lɨ́[13] jɨeh[21] hnoh[2] ñi[32]
jná[13], hnoh[2] tsá[2] ca[3]juo[3] jná[13] he[3] lánh[3] rón[32] lɨ́[13] tónh[32] tsú[2] jo[3]cuo[2] Dió[32].
26 Jáun[2] ta[3]né[32] juanh[32] jná[13] hi[3] tiá[2] tso[3] ho[2] yáh[3] jná[13] nɨ́[1]juáh[3] hi[3] ja[3]hín[3]
jmɨ́[2]chí[3] quián[13] lɨ[3]ua[3] jan[2] hnoh[2],
27 quí[1] tiá[2] ca[3]tunh[21] yáh[3] jná[13] jáɨ[13], ca[3]juo[3] bíh[1] jná[13] hnoh[2] ca[3]la[3] tán[1] hián[2]
la[3]jɨ́[32] hi[3] má[2]ca[3]lɨ́n[13] Dió[32] jmu[3].
28 Jáun[2] né[3], hua[3]hín[13] náh[2] hmóu[32] jɨ[3] tsá[2] ñí[1] hná[1] jáun[2] nɨ́[2] siáh[3], tsá[2]
má[2]ca[3]chan[3] hí[3] Jmɨ́[2]chí[3] Chun[1] jo[3]cuonh[2] náh[2]. Jáun[2] la[3]jmɨ́[1] jmu[2] tsú[2] hua[3]hí[13]
*já[1]ziáh[2], jmu[3] náh[2] hua[3]hí[13] la[3]jɨ́n[32] tsá[2] má[2]lɨ́n[3] hí[3] cuáh[32] quioh[21] Dió[32], tsá[2]
ca[3]lan[3] hí[3] Tɨ[32] Juo[13] dí[2] cun[3]quionh[3] jmɨ́[2]hán[1].
29 Quí[1] má[2]ño[1] jná[13] hi[3] ja[3]táunh[1] tsá[2] siánh[3] nɨ́[1] má[1]ngah[32] jná[13], tsá[2] jmu[3]
hian[2] tsɨ́[3] ñí[1]con[2] tsá[2] má[2]lɨ́n[3] hí[3] cuáh[32] la[3]jmɨ́[1] jmu[2] tsɨ́[2]náɨ[1] ñí[1]con[2] já[1]ziáh[2].
30 Jɨ[3] ja[1] quián[13] hmóu[32] bíh[1] hnoh[2] lɨ[3] zian[2] tsá[2] hléh[32] jú[1] má[2]ná[1]jan[2], hi[3]
ma[3]can[2] tsú[2] tsá[2] má[2]haɨn[21] tɨ[3] con[2] Tɨ[32] Juo[13] dí[2], la[3]í[1] hi[3] tónh[32] tsá[2] hí[3] ta[21]
jë[1] bíh[1] tsú[2].
31 Hi[3] jáun[2] hua[3]hín[13] lɨ́n[32] náh[2], cháu[1] náh[2] honh[2] hi[3] hí[1] cu[3] jéin[32] yáh[3] tiá[2]
ca[3]tunh[21] jná[13] hi[3] ca[3]hɨ́e[3] jná[13] hnoh[2] ca[3]la[3] hi[3] háuh[32] tsɨn[32] ná[1] ñí[1]con[2] hnoh[2]
cun[3] hnɨ[32] mii[2] la[3] huá[2] la[3] jma[2].
32 ”Jáun[2] né[3], ta[3]né[32] chau[21] jná[13] hnoh[2] jo[3]cuo[2] Dió[32] Juo[13] dí[2], hi[3] cuɨ́[1]
lɨ[3]quien[2] siáh[3] ñí[1]con[2] hnoh[2] jáɨ[13] ca[3]tɨ[21] hi[3] ja[32] mií[3] tsɨ́[3] tsú[2], quí[1] cun[3]quionh[3]
jáɨ[13] jáun[2] bíh[1] lɨ[3] pin[3] hñu[3] honh[2] náh[2], hi[3] jáun[2] lɨ́[13] hián[13] náh[2] la[3]jɨ́[32] hi[3] cué[32]
Dió[32] ñí[1]con[2] la[3]jɨ́n[32] tsá[2] má[2]ná[1]chan[1] ñí[1]con[2].
33 Jáun[2] né[3], tiá[2] ca[3]jmú[32] yáh[3] jná[13] hi[3] hniá[1] ná[1] hi[3] zioh[2] tsáu[2], uá[1] hi[3]
quɨe[3] uá[1] hi[3] hmɨh[32].
34 Tɨ[3]la[3] hnoh[2] má[2]ná[1]níh[1] re[2] hi[3] cun[3]quionh[3] ua[3] tán[2] huen[2] bíh[1] jná[13]
ca[3]jnió[32] hi[3] hniáuh[32] quion[21] quiúnh[1] tsá[2] quiúnh[1].

35 Cun^{3}quionh^{3} la^{3}jɨ́^{32} ta^{21} hi^{3} ca^{3}jmú^{32} jná^{13} jáun^{2}, ca^{3}hɨ́e^{3} jná^{13} hi^{3} hniáuh^{32} jmú^{13} dí^{2} ta^{21} hi^{3} má^{1}hon^{1} dí^{2} tsá^{2} lɨ^{3}hniauh^{23} ñí^{1}con^{2}, hi^{3} hniáuh^{32} cháu^{1} dí^{2} siáh^{3} tsɨ́^{3} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}juáh^{3} Jesús Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}, jmɨ́^{1} ca^{3}juáh^{3} jáun^{2} la^{3} lá^{2}: “Tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} jmɨ́^{1} ren^{2} tsá^{2} cue^{32} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} tsá^{2} hiáuh^{23}”.

36 Jmɨ́^{1} má^{2}lɨ́^{2}juáh^{3} jáun^{2} Po^{1} la^{3} nɨ́^{2} né^{3}, ca^{3}di^{3}jñí^{32} cu^{3}tsa^{32} quionh^{3} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2}daun^{32} hí^{3} hi^{3} ca^{3}liéinh^{32} Dió^{32}.

37 Jáun^{2} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} hí^{3} ca^{3}hó^{3} hi^{3} ca^{3}ráɨn^{32} dí^{2} Po^{1}, hi^{3} ca^{3}cúh^{2} dí^{2} chunh^{3} ñí^{1} tsú^{2}

38 tá^{1}la^{3} má^{2}nio^{2} hlaɨh^{3} tsɨ́^{3} dí^{2}, quí^{1}hliá^{2} ca^{3}juáh^{3} Po^{1} hi^{3} tiú^{2}uú^{2} chau^{21} jmáɨ^{1} hi^{3} jenh^{13} dí^{2}. Jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} ja^{3}taunh^{21} dí^{2} quionh^{3} la^{3} tɨ^{3} can^{32} jmáɨ^{2} ñí^{1} rón^{21} mu^{2} pa^{21} jáun^{2}.

21

Po^{1} tsau^{32} tɨ^{3} já^{1} juú^{2} Jerusalén

1 Jmɨ́^{1} má^{2}lɨ́^{2}háɨh^{1} jnoh^{1} jáun^{2} jáɨ^{13} quiúnh^{1} tsá^{2} reh^{2} dí^{2} hí^{3} né^{3}, ca^{3}tauh^{21} jnoh^{1} mu^{2} pa^{21} hi^{3} ngau^{3} tá^{2}chi^{21} la^{3} tɨ^{3} hué^{32} Cos nio^{2} chu^{3} jmáɨ^{2}. Ñí^{1} má^{2}tun^{3} jmáɨ^{1} jáun^{2} ca^{3}cháu^{32} jnoh^{1} siáh^{3} hué^{32} Rodas nio^{2} chu^{3} jmáɨ^{2}, jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} ca^{3}cháu^{32} jnoh^{1} siáh^{3} juú^{2} Pátara.

2 Juú^{2} Pátara jáun^{2} né^{3} ca^{3}lɨ^{3} zia^{32} cáun^{2} mu^{2} siáh^{3} siáh^{3} hi^{3} tsó^{32} ca^{3}la^{3} tɨ^{3} hué^{32} Fenicia. Jáun^{2} ca^{3}tauh^{21} jnoh^{1} mu^{2} jáun^{2} hi^{3} ngau^{3} jnoh^{1}.

3 Jmɨ́^{1} ca^{3}tɨ́^{3} cun^{3} cá^{2} tsó^{13} juɨ^{32} ca^{3}neh^{21} jnoh^{1} hué^{32} Chipre nio^{2} chu^{3} jmáɨ^{2} tɨ^{3} cuá^{2} cáun^{1}; cáun^{2} ca^{3}nga^{1} bíh^{1} jnoh^{1} ñí^{1} jáun^{2}, hi^{3} ngau^{3} jnoh^{1} tá^{2}chi^{21} la^{3} tɨ^{3} hué^{32} Siria. Jáun^{2} ca^{3}cháu^{32} jnoh^{1} juú^{2} Tiro nio^{2} can^{32} jmɨ́^{2}miih^{21}, juú^{2} hɨ́n^{13} hué^{32} Siria. Ñí^{1} jáun^{2} ca^{3}quiú^{2} tsú^{2} cu^{3}tiá^{3} mu^{2} quí^{1}hliá^{2} ñí^{1} jáun^{2} hniáuh^{32} huéh^{3} tsú^{2} lio^{21} hi^{3} tioh^{3}.

4 Ñí^{1} jáun^{2} ca^{3}jenh^{2} jnoh^{1} tsá^{2} má^{2}haɨn^{21} tɨ^{3} con^{2} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}, jáun^{2} ca^{3}tauh^{13} jnoh^{1} quiau^{3} jmáɨ^{1} ñí^{1} jáun^{2} quiúnh^{1} tsá^{2} hí^{3}. Jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} ca^{3}záɨh^{3} Po^{1} jáɨ^{13} hi^{3} cue^{32} Jmɨ́^{2}chí^{3} Chun^{1} hñu^{3} tsɨ́^{3}, hi^{3} tiá^{2} hniáuh^{32} tsó^{32} Po^{1} tɨ^{3} Jerusalén.

5 Tɨ^{3}la^{3} cun^{3} jáun^{2} ca^{3}hue^{13} bíh^{1} jnoh^{1} jmɨ́^{1} ca^{3}tsɨn^{13} quiau^{3} jmáɨ^{1} jáun^{2}. Ca^{3}la^{3} jɨ́n^{32} jáun^{2} bíh^{1} tsá^{2} reh^{2} dí^{2} tsá^{2}mɨ^{3} tsá^{2}ñuh^{2} ca^{3}la^{3} má^{2}quionh^{3} jón^{2}zɨ́h^{1} hi^{3} ca^{3}ñí^{1}jau^{2} jnoh^{1} tɨ^{3} jenh^{3} juú^{2}, jáun^{2} can^{32} jmɨ́^{2}miih^{21} jáun^{2} ca^{3}dí^{1}jñi^{21} jnoh^{1} hi^{3} ca^{3}lienh^{1} jnoh^{1} Dió^{32}.

6 Jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} ca^{3}háɨh^{1} jnoh^{1} jáɨ^{13} quiúnh^{1} tsú^{2}, jáun^{2} ca^{3}tauh^{21} jnoh^{1} siáh^{3} mu^{2} pa^{21} jáun^{2}; cun^{3} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}jính^{32} tsá^{2} hí^{3} hi^{3} ja^{3}tanh^{21} hñú^{13}.

7 Hi^{3} ca^{3}hué^{2} jnoh^{1} jáun^{2} juú^{2} Tiro ca^{3}cháu^{32} jnoh^{1} juú^{2} Tolemaida. Juú^{2} jáun^{2} ca^{3}cuen^{1} jnoh^{1} cuo^{2} quiúnh^{1} tsá^{2} reh^{2} dí^{2}, jáun^{2} ñí^{1} jáun^{2} ca^{3}tauh^{13} jnoh^{1} cú^{2} jmáɨ^{1} quiúnh^{1} tsú^{2}.

8 Jmɨ́^{1} cá^{1}jniá^{21} jáun^{2} ngau^{3} jnoh^{1} siáh^{3} juɨ^{32} ta^{3} quiúnh^{1} Po^{1}, jáun^{2} ca^{3}cháu^{32} jnoh^{1} juú^{2} Cesarea. Ñí^{1} jáun^{2} ñéi^{1} jnoh^{1} hñú^{13} Pí^{2}liéi^{1}, jan^{2} tɨ^{32} ngaɨ^{32} jáɨ^{13} quioh^{21} Dió^{32}, tsá^{2} jmɨ́^{1} ná^{1}lɨ́^{3} hí^{3} quiaun^{3} tsá^{2} ca^{3}lɨn^{3} hí^{3} tsá^{2} jniá^{3} jmɨ́^{1} tsɨ́^{3}, tsá^{2} ca^{3}quianh^{3} hí^{3} tsá^{2} reh^{2} dí^{2} jmɨ́^{1}tin^{2}. Jáun^{2} hñú^{13} tsá^{2} hí^{3} ca^{3}tauh^{13} jnoh^{1}.

9 Pí^{2}liéi^{1} hí^{3} jmɨ́^{1} tionh^{1} quiun^{3} tsá^{1}máɨ^{13} jon^{2}, tsá^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} *tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32}.

10 Má^{2}hia^{3}jáun^{13} ca^{3}lá^{2} tiauh^{2} jnoh^{1} la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1} cá^{1}chó^{21} jan^{2} tsá^{2} jmáɨ^{2} Ágabo *tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32}, tsá^{2} ja^{3} tɨ^{3} Judea, hi^{3} ca^{3}ñí^{1}jɨe^{13} tsú^{2} jnoh^{1}.

11 Hi³ jáun² tsá² hí³ ca³can³ láu² hñéih¹ Po¹ hi³ ca³hñéih³ cuá² ta³ hnga².
Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³juáh³ la³ lá²:
—Jmɨ́²chí³ Chun¹ juáh³ hi³ jmu³ tsá² *judíos la³ lá² já¹ juú² Jerusalén ñí¹con²
tsá² quioh²¹ láu² lá², hi³ jáun² jɨenh³ tsú² siáh³ ñí¹con² *tsá²cá²jo²¹.
12 Jmɨ́¹ má²lɨ́²náɨ¹³ jnoh¹ la³ nɨ́² né³, ca³za¹³ jnoh¹ Po¹ quiúnh¹ tsá² juú²
Cesarea hi³ tiú²uú² tsó³² tsú² cú²jueh³² tɨ³ Jerusalén.
13 Tɨ³la³ Po¹ né³ ca³juáh³:
—¿He³ láɨh³² sa³ uoh³² hnoh² hi³ hliah²¹ náh² tsɨn³² jná¹³? Tɨ³la³ cáun² tán¹
bíh¹ má²nio² tsɨn³² jná¹³, uá¹jinh¹ hi³ jún³ jná¹³ já¹ juú² Jerusalén cun³ñí¹ hi³
ca³tɨn¹ Jesús Tɨ³² Juo¹³ dí², jun³juáh¹³ jmáh³la³ hi³ hñe³ yáh³ tsú² jná¹³.
14 Tɨ³la³ tiá² ca³tiau¹³ yáh³ jnoh¹ hi³ tɨ́¹ jéinh¹ jnoh¹ jmɨ́¹ tsɨ́³ tsú², jáun²
ca³tunh²¹ bíh¹ jnoh¹ cú²jueh³², jáun² ca³juoh²¹ jnoh¹ la³ lá²:
—Cáun² cuɨ́¹ jmu¹ bíh¹ Dió³² la³ cun³ hi³ hnió³ jmu³.
15 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³jmú¹³ jnoh¹ re² lio²¹ quiú¹³ hi³ ngau³ jnoh¹ juɨ³²
má²tiáuh¹ tɨ³ Jerusalén.
16 Ma³ jan² tsá² reh² dí² tsá² zian² juú² Cesarea jáun² ca³ñí¹táunh¹ quiúnh¹
jnoh¹, jáun² tsá² hí³ ca³ñí¹jau² jnoh¹ hñú¹³ jan² tsá² jmáɨ² Mnasón, tsá² hué³²
Chipre. Tsá² hí³ jmɨ́¹ la³ má²hen² tɨ³ con² Tɨ³² Juo¹³ dí² la³ cun³ jmɨ́¹tin² máh³,
jáun² hñú¹³ tsá² hí³ bíh¹ ca³tauh¹³ jnoh¹.

Po¹ tsa³jɨen³ Jacobo

17 Jmɨ́¹ cá¹cháu²¹ jnoh¹ já¹ juú² Jerusalén né³, hiún² lɨ́n³² bíh¹ tsɨ́³ tsá² reh²
dí² ca³he³ jnoh¹.
18 Jmɨ́¹ cá¹jniá²¹ jáun² ca³ñí¹quiúnh¹ jnoh¹ Po¹ hi³ tsa³jɨen³ tsú² Jacobo hñú¹³.
Hñú¹³ Jacobo hí³ ca³ngɨh³² siáh³ la³jɨ́n³² tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ cuáh³².
19 Jáun² Po¹ ca³cuéh³ cuo² hi³ jan² hi³ jan² tsá² hí³; jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³chá³
dí² re² tso² la³jɨ́³² hi³ má²ca³jmú³ Dió³² ñí¹con² tsá²cá²jo²¹ cun³quionh³ hnga²
dí².
20 Jmɨ́¹ má²lɨ́²niéi³² jáun² tsá² hí³ jáɨ¹³ nɨ́² né³, jlánh¹ ca³ma³quien² tsú² Dió³².
Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³záɨh³ dí² Po¹ la³ lá²:
—Tɨ³la³ sá¹nɨ́² jɨe³ reh², ca³la³ juóun³² mei²¹ bíh¹ tsá² judíos má²taunh³² ta²¹,
hi³ la³jɨ́n³² tsá² hí³ né³, hniá¹ bíh¹ hi³ ma³tí³² liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés.
21 Tsá² hí³ má²ca³náɨ³² hi³ hnú² néh¹ hɨeh³² tsá² judíos tsá² tiáunh¹ hué¹³
tsá²cá²jo²¹ hi³ tiú²uú² hniáuh³² ma³tí³² tsú² liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés, hi³
tiú²uú² hniáuh³² *tiú³² tsú² chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian² tsá¹míh¹ jon², hi³ tiú²uú²
ma³tí³² tsú² la³ cun³ hi³ ná¹ngɨ²³ dí².
22 Jáun² né³, ¿ha³ lánh³ jmú¹³ dí²? Quí¹ má²ta²¹ má²lɨ³ ñi³² bíh¹ tsú² hi³
má²cuán² hnú² ñí¹ lá².
23 Tɨ³ chú³² jmu³ hnú² la³ cun³ hi³ juáh¹³ jnoh¹ lá²: Quí¹ ja¹ quiú¹³ dí² lá²
zian² quiun³ tsá² má²ná¹láɨh²¹ jáɨ¹³ quionh³ Dió³².
24 Jáun² né³, jan³² tsá² lá², ma³jɨ́¹³ hnú² jmɨ́¹ honh² quiúnh¹ tsá² lá² la³ cun³
hi³ ná¹ngɨ²³ dí² tsá² judíos; hi³ ma³hmah²¹ siáh³ la³ cun³ hi³ tsa³hín³ quioh²¹
tsú². Nɨ́¹ má¹ca³ma³tí³² tsú² jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ jáun² quionh³ Dió³², má¹jáun²
má²lɨ́¹³ zéi³² tsú² chí¹ mɨ³láu³ nio². Jáun² la³jɨ́n³² tsáu² lɨ³ ñi³² hi³ tiá² la³ tson²
yáh³ la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ má²ca³náɨ³² tsú² jáun², tɨ³la³ hnú² bíh¹ jan² tsá² má²tí³²
liei²¹ jáun² quiú¹³.

25 Tɨ3la3 hi3 ca3tɨn1 tsá2cá2jo21 tsá2 má2ca3taunh3 ta21 má1ná1, má2ca3zen13
bíh1 dí2 cáun2 sí2 ñí1con2 tsú2 hi3 rá1juáh3 la3 cun3 hi3 má2ca3láɨ13 dí2, uá1la3
cun3 hi3 tiá2 hniáuh32 cuh3 tsú2 ngú3 quioh21 jáh3 má2ca3jngɨh3 tsú2 ñí1con2
dió32 tsá2 láɨn1, tiá2 chú32 cuh3 tsú2 jmɨ2, sa3jun3 ngú3 quioh21 jáh3 cuounh32
tsú2 láɨ1, jɨ3 tsá2mɨ3 tsá2ñuh2 nɨ́2 siáh3 tiá2 hniáuh32 jmu3 juón1 quionh3 tsá2ján2
tsá2ján2.

Má2tson13 tsú2 Po1 hñu3 cuáh32 chín1

26 Jáun2 ca3jan3 Po1 tá1 quiun3 tsá2ñuh2 hí3. Jmɨ́1 cá1jniá21 jáun2 né3 ca3jmú3
tsú2 hi3 lɨ3 jɨ2 jmɨ́1 tsɨ́3 quionh3 tsá2 hí3 la3 cun3 hi3 ná1ngɨ23 tsá2 judíos. Jmɨ́1jáun2
ñéi1 Po1 hñu3 cuáh32 chín1 hi3 ca3ñí1zeh1 dí2 tsá2 tiáunh1 cuáh32 jáh3 jmáɨ1 jéi32í1
hniauh3 hi3 lɨ3 jɨ2 jmɨ́1 tsɨ́3 dí2 tiáunh1, hi3 jáun2 jmáɨ1 jáun2 jmɨ́1 cuen3 Po1 jáh3
joh1 ma3 quin32 ma3 jan32 tá1 quiun3 tsá2 hí3 hi3 jngɨh3 ñí1con2 Dió32.

27 Jmɨ́1 má2ñí1hián2 jáun2 quiau3 jmáɨ1 quioh21 tsú2, jmɨ́1jáun2 ma3 jan2 tsá2
judíos zian2 hué32 Asia ca3lɨ3 cuóun32 Po1 hñu3 cuáh32 chín1, jmɨ́1jáun2 la3juɨ32
ca3zió3 tsú2 tsɨ́3 tsá2 tionh2 hí3 hi3 zanh3 tsú2 Po1,

28 hi3 ca3hóh32 hi3 ca3juáh3 la3 lá2:

—¡Hnoh2 tsá2 ziáun2 dí2 hué32 *Israel lá2, ma3hau1 jnoh1! Tsá2ñuh2 lá2 jlánh1
hún1 ngɨ32 tá1 cáun2 hngá1máh3 hi3 má2can2 tsáu2 hi3 lɨ3hon2 tsú2 tsá2co1 dí2, jɨ3
liei21 quioh21 hla1 Moisés, la3 má2quionh3 jɨ3 cuáh32 lá2 quiú13 dí2. Hi3 hí1 la3
tɨ3 tsá2cá2jo21 má2cuá2jan2 tsú2 hñu3 cuáh32 lá2 quiú13 dí2, hi3 má2cuá2hliah1.

29 Ca3juáh3 tsú2 la3 nɨ́2 quí1hliá2 ca3jɨ́en32 tsú2 Po1 jmɨ́1tin2 já1 juú2 hi3 quionh3
tsú2 jan2 tsá2 jmáɨ2 Trófimo tsá2 zian2 juú2 Éfeso, jáun2 lɨ́1 ca3lɨ́n13 tsú2 hi3
má2cuá2jan2 Po1 tsá2 hí3 hñu3 cuáh32.

30 Jáun2 la3juɨ32 tiá3 siaun32 taunh3 bíh1 tsá2 juú2, hi3 ca3cuú2 ca3ngɨh32 ca3la3
né32 cánh3. Jmɨ́1jáun2 ca3ñí1hmá1 ñí1cuonh13 dí2 Po1 hi3 ca3chin2 dí2 cheih32,
jáun2 la3juɨ32 ca3jna3 dí2 siáh3 ho3hñú13 cuáh32.

31 Jmɨ́1 má2jngɨh3 cu3tí3 bíh1 tsú2 Po1 la3 cun3 jmɨ́1 ca3lɨ3 ñi32 juo13 hliáu3 tsá2
*romanos hi3 tiá3 siaun32 lɨ́n32 bíh1 má2tiáunh1 la3jɨ́n32 tsá2 juú2 Jerusalén.

32 La3 cun3 jmɨ́1jáun2 ca3teh3 juo13 hliáu3 hí3 hliáu3 tsá2 ná1chín1 joh1 la3
má2quionh3 hliáu3 ñí1 hná1 jáun2, jáun2 cú2hé2 ja3taunh21 dí2 ñí1 ná1ngɨh32 jáun2
tsá2 hí3. Jmɨ́1 ca3jɨ́en32 tsú2 tsá2 lɨ́n3 hí3 juo13 hliáu3 né3 la3 má2quionh3 tsá2
quionh3, tiú2uú2 ca3quiunh3 yáh3 tsú2 Po1.

33 Jmɨ́1jáun2 cuan3 tsá2 lɨ́n3 juo13 hliáu3 ñí1 zenh1 Po1 hi3 ca3zanh3 Po1 hi3
ca3jmú3 tsú2 héih32 hi3 hñe3 tsú2 Po1 quionh3 tun3 cá2den1ná1. Jáun2 ca3ngáɨ3
tsú2 siáh3 hi3 hin2 tsánh2 Po1, hi3 he3 lɨ́2jmú3.

34 Tɨ3la3 tsá2 jmɨ́1 ná1ngɨh32 hí3 má1ná1, tiú2 jan32 lɨ́n32 bíh1 ca3taunh3, hi3
jáun2 lɨ́1 tiá2 ñi32 he3 jáɨ13 ne3 bíh1 juo13 hliáu3 lɨ3, quí1 cú2tiú2 cú2jan32 lɨ́n32
bíh1 tiáunh1 tsú2. Jáun2 juo13 hliáu3 hí3 ca3jmú3 héih32 hi3 cu3tsa32 jan3 cú2jueh32
hliáu3 Po1 ñí1 lɨ́3 hñú13 hliáu3.

35 Jmɨ́1 ca3cha3táunh1 hliáu3 jmɨ́h1 ta32 hi3 hí1jan2 Po1, jáun2 ja1 uá1 hen2 bíh1
Po1 ca3jan3 tsú2 chi3cuú2 quí1hliá2 jlánh1 chí1ñi1 já2táunh1 tsá2 hí3 hi3 hnió3
jmu3 hian2 tsɨ́3.

36 Tsá2 hí3 né3 hí1hóh32 la3jɨ́n32 hi3 hí1juáh23:

—¡Cu3tí3 cuɨ́1 jngɨh13 mí1 tsá2 lín1 nɨ́2!

Po¹ cue³² jú¹ tson² quioh²¹

37 Jmí¹ ca³tɨ³ ñí¹tanh¹³ tsú² Po¹ hñú¹³ hliáu³ jáun², jáun² Po¹ ca³mɨ́³ jáɨ¹³
ñí¹con² juo¹³ hliáu³ hí³ hi³ ca³juáh³:
—¿Tiá¹ lɨ́¹³ juoh²¹ cu³tiá³ quiúnh¹ jná¹³?
Jáun² juo¹³ hliáu³ hí³ ca³juáh³:
—¿Hí¹ tɨn² máh³ hnú² hléh¹ jú¹ *griego dúh¹?
38 ¿Há¹ jun³juáh¹³ hnú² tsá² hué³² Egipto dúh¹, tsá² ca³jmú³ hniéi² quionh³
tsá² ho² ta²¹, tsá² ca³lɨ³ zian² quiún³ mei²¹ tsá² jngɨh² tsáu² joh¹, hi³
ca³ñí¹táunh¹ quionh³ dí² la³ tɨ³ hué³² quiéin²?
39 Hi³ jáun² Po¹ ca³juáh³:
—Tsá² judío juú² Tarso bíh¹ jná¹³, cáun² juú² quien² tɨ³ Cilicia. Juenh² jmu³
honh², cué¹ tiá³ jáɨ¹³ hi³ lienh¹ jná¹³ tsá² nɨ́².
40 Jmɨ́¹ má²lɨ́²cué³² juo¹³ hliáu³ jáɨ¹³ né³, ca³náu² Po¹ hná¹³ ta³², hi³ ca³háɨ³²
cuo² hi³ ca³jmú³ lin¹ hi³ tiánh³² tsá² hi³ tie³. Jáun² jmɨ́¹ má²tionh² tsá² hí³ tie³
né³, ca³hléh³ Po¹ jú¹ *hebreo ñí¹con² tsá² hí³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

22

1 —Hnoh² tsá²cáu³ jɨ³ tsá²daun³², re² niéi² náh² jáɨ¹³ hi³ má¹tson¹³ jná¹³ lá²
ñí¹con² hnoh² ta³né³².
2 Jmɨ́¹ má²lɨ́²niéi³² jáun² tsá² hí³ hi³ dí¹hleh³² Po¹ jú¹jma² *hebreo né³, tɨ³ lɨ³mí¹
tie³ ca³tiánh³ bíh¹ tsú². Jáun² Po¹ ca³záɨh³ siáh³ tsá² hí³:
3 —Tsá² *judío tsá² juú² Tarso bíh¹ jná¹³, juú² hɨ́n¹³ tɨ³ Cilicia, tɨ³la³ já¹ juú²
Jerusalén lá² bíh¹ ca³cuon³ jná¹³. Ja³bí¹ tsá² ca³ma³ta² tɨ³² Gamaliel yáh³ jná¹³
uá²jaɨ³², tsá² hí³ ca³ma³ta² jná¹³ ca³la³ cun³ tán¹ cun³ hián² héih³² hi³ rá¹tioh³
ñí¹ liei²¹ hi³ hiauh³ tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí². Huen² jná¹³ jlánh¹ ca³lɨ³
hniá¹ ná¹ hi³ má¹zián¹³ ná¹ la³ cun³ hi³ tɨ³² tsɨ́³ Dió³², la³jmɨ́¹ ná¹hniá¹ hnoh²
nɨ́² ta³né³².
4 Jmɨ́¹tin² jlánh¹ jmɨ́¹ jmu² jná¹³ hian² tsɨn³² ñí¹con² tsá² má²tiáunh¹ juɨ³²
quioh²¹ Jesús, hí¹ la³ tɨ³ jmɨ́¹ jngɨh³² jná¹³ tsú². Hi³ tsá²mɨ³ tsá²ñuh² bíh¹ tsú²
ca³ma³tson¹³ jná¹³ jmɨ́¹tin², hi³ ca³quí¹ ca³tonh¹ jná¹³ hñu³mí¹ñí².
5 Jáun² tsá² cuá¹lɨ́n³ mí²tsá² hɨ́en¹ quionh³ la³jín³² tsá²daun³² lɨ́¹³ cué³² jú¹
tson² ca³tɨ²¹ hi³ nɨ́². Ja³bí¹ tsá² hí³ siáh³ ca³cué³ jná¹³ sí² hi³ ca³tɨn¹ tsá² judíos
reh² dí² zian² já¹ juú² Damasco; hi³ jáun² ñéi¹ jná¹³ ñí¹ jáun² hi³ jmɨ́¹ já¹zánh²¹
jná¹³ tsá² má²tiáunh¹ juɨ³² quioh²¹ Jesús, hi³ jmɨ́¹ já¹jan³² jná¹³ tsú² ca³la³ hi³
ná¹hñei²¹ tɨ³ já¹ juú² lá², hi³ jmɨ́¹ jmuh¹ jnoh¹ tsú² ñí¹ lá².

Po¹ cha³² ha³ lánh³ rón³² ca³tɨ́² cá²jéinh³² jmɨ́¹ tsɨ́³
(Hechos 9:1-19; 26:12-19)

6 ”Tɨ³la³ tá¹la³ cuá¹ñe² jná¹³ jáun² hú¹ juɨ³² né³, jmɨ́¹ má²ñí¹chau²¹ jná¹³ já¹
juú² Damasco, jáun² cu³diá²jan² jmɨ́¹ táɨn³ jná¹³ cáun² joh¹ pin³ lɨ́n³² hi³ ja³
hñu³mɨ³cuú² cun³ chi³hiú²;
7 la³ cun³ jmɨ́¹jáun² bíh¹ ca³tánh³ jná¹³ cu³hna²¹ jáh³. Jmɨ́¹jáun² ca³náɨ³² jná¹³
cáun² ho³ tsáu² hi³ ñí¹juah²¹: “Hnú² Saulo, Saulo, ¿he³ láɨh³² jmuh³² hnú² hian²
honh² ñí¹con² jná¹³?”
8 Hi³ jáun² jná¹³ ca³ngáɨ³²: “¿Hin² bí¹ tsánh² hnú² Tɨ³²?” Jáun² Tsá² hí³
ñí¹ca³juáh³: “Jná¹³ bíh¹ la³², Jesús Tsá² Nazaret Tsá² jmoh¹ hnú² hian² honh²”.

9 Ca3jí̱e3 bíh1 tsá2 jmí̱1 quiúnh1 jná13 joh1 jáun2, tɨ3la3 tiá2 ca3ngɨ13 yáh3 tsú2
hi3 ñí1ca3hléh3 jáun2 tsáu2.
10 Jmí̱1jáun2 ca3juo3 jná13 tsú2: “¿He3 bí1 hniáuh32 jmu1 jná13 né3 Tɨ32?” Jáun2
jmí̱1jáun2 ca3záɨ3 jná13 Tɨ32 Juo13 dí2: “Náu2, cua32 juɨ32 húnˡ nú2 tɨ3 Damasco.
Hi3 jáun2 ñí1 jáun2 lɨ3 ñíh13 hnú2 la3jí̱32 la3 cun3 hi3 ca3tɨnˡ hnú2 jmúh13”.
11 Tɨ3la3 joh1 zí̱n3 lí̱n32 hi3 ca3jí̱e32 jná13 jáun2 né3 ca3jmú3 hi3 ca3táɨn3 jná13,
jáun2 tsá2 jmí̱1 quiúnh1 hí3 bíh1 jná13 ca3zanh3 uón32 hi3 ca3jau3 tɨ3 já1 juú2
Damasco.
12 ”Hi3 jáun2 ñí1 jáun2 jmí̱1 zian2 jan2 tsá2ñuh2 jmáɨ2 Ananías, jan2 tsá2 la3
má2tí32 re2 lí̱n32 liei21 quioh21 hla1 Moisés. La3jí̱n32 tsá2 judíos zian2 juú2 jáun2
jmí̱1 tanh2 ta21 tsá2 hí3.
13 Jáun2 Ananías hí3 ca3ñí1jɨe13 jná13. La3 cun3 jmí̱1 cá1chó21 jáun2 tsú2
ca3juáh3: “Hnú2 reh2 Saulo, ¡jɨe1 siáh3 cónh3 hi3 hmaɨ21!” La3 cun3 jmí̱1jáun2
bíh1 ca3tauh2 siáh3 re2 mí̱1ñi32 jná13.
14 Jmí̱1jáun2 ca3záɨ3 tsú2 jná13 la3 lá2: “Dió32 Juo13 tsá2haun32 dí1hio3 ñú1deh3
dí2 má2ca3quianh3 hnú2, hi3 hnió3 tsú2 hi3 lɨ3 ñíh13 hnú2 la3 cun3 hi3 lí̱n23 tsú2
jmu3, jɨ3 hi3 lí̱13 jɨen1 hnú2 siáh3 hnga2 Tsá2 Chun1, hi3 náɨh13 hnú2 siáh3 jë1
Tsá2 hí3.
15 Quí1 hnú2 bíh1 ca3tɨnˡ cuá1náuh2 jáɨ13 quioh21 tsú2 ñí1con2 tsá2 zian2 tá1
cáun2 hngá1máh3 ca3tɨ21 la3jí̱32 hi3 ca3jɨeh3 nú2 jɨ3 hi3 ca3niéih2 nú2 ní̱2 siáh3.
16 Jáun2 né3, ha3 lí̱2 ján2, cuí̱1 zaun21 nú2 jmáɨ2 hi3 tehˡ nú2 Tɨ32 Juo13 dí2, hi3
jáun2 hin3 tsú2 tso3 quián13 hnú2”. La3 ní̱2 ca3juáh3 Ananías hí3.
17 ”Hi3 jáun2 jmí̱1 cuanh21 jná13 siáh3 já1 juú2 Jerusalén lá2 né3, ca3ñí1lienh1
jná13 Dió32 hñu3 cuáh32 chínˡ. Jmí̱1jáun2 ca3jnia3 Tɨ32 Juo13 dí2 jéin32 jná13
18 hi3 ca3juáh3 la3 lá2: “Háun1 nú2, tia3juɨ32 cua3han2 já1 juú2 lá2, quí1 tsá2 juú2
lá2 cun3 tiá2 héɨ32 bíh1 jáɨ13 hi3 hléh13 hnú2 ca3tɨnˡ jná13”.
19 Jáun2 jná13 né3 ca3juánh32: “Hnú2 Tɨ32 Juóu32 jná13, já2 la3jí̱n32 bíh1 tsá2
juú2 lá2 náˡñi32 hi3 jná13 jmí̱1 ñe2 la3jí̱32 cuáh32 quiú13 jnoh1 tsá2 judíos, hi3
jmí̱1 ñí2jan32 jná13 tsú2 hñu3mí1ñí2 tsá2 má2taunh2 hnú2 ta21 jmí̱1jáun2, hi3 jmí̱1
quiunh32 jná13 tsú2 siáh3.
20 Ja3bí1 la3 jáun2 jmí̱1 ca3táɨn2 jáun2 jmɨ2 quioh21 hla1 Tié3 tsá2 ca3náu2 hí3
jáɨ13 hi3 ca3tɨnˡ hnú2, ja3bí1 ñí1 jáun2 jmí̱1 zenh1 jná13 hi3 húnˡ náˡ cá2honˡ
quiúnh1 tsá2 ca3jngɨh3 hí3 Tié3, hi3 ca3hmá3 jná13 siáh3 haˡ tsá2 ca3jngah3 tsú2
hí3”.
21 Tɨ3la3 Tɨ32 Juo13 dí2 ca3juáh3 ñí1con2 jná13: “Cua32, quí1 hnú2 bíh1 zei21 jná13
ñí1con2 *tsá2cá2jo21 tsá2 zian2 ñí1 uóunh3”.

Cáun32 siáh3 Po1 juo13 hliáu3

22 Ca3náɨ32 bíh1 tsú2 re2 hi3 ca3juáh3 Po1 la3ñí1; tɨ3la3 jmí̱1 má2lí̱2juáh3 Po1 la3
ní̱2 né3, ca3tɨ3 ca3hóh32 bíh1 tsú2 siáh3 hi3 ca3juáh3:
—¡Cuí̱1 jún13 mí1 tsá2 línˡ ja3 juónˡ ní̱2! ¡Tiá2 ca3tɨ21 yáh3 zian2 tsá2 la3 ní̱2!
23 La3 má2náˡtí̱2 náˡhóh32 jáun2 bíh1 tsá2 hí3, hi3 náˡquí2 náˡzen2 haˡ, hi3
náˡquí2 náˡziauh32 siáh3 hliáu2 chi3cuú2,

24 jáun² cu³tsa³² bíh¹ jmɨ́¹ ca³jmú³ juo¹³ hliáu³ héih³² hi³ jan³ hliáu³ Po¹ tɨ³ ñéih³ hñú¹³. Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³jmú³ dí² héih³² hi³ pan³ tsú² Po¹ quionh³ hñú¹jméi¹³, hi³ jáun² chá³² Po¹ he³ ca³tɨ²¹ sa³ tɨ³ hóh³² lɨ́n³² tsá² hí³.

25 Jmɨ́¹ má²lɨ́²hñéi³² tsú² jáun² Po¹ tiá³ lɨ́n³² né³, hi³ jmɨ́¹ má²pan³ dí² quionh³ hñú¹jméi¹³ jáun², jáun² Po¹ ca³záɨh³ hliáu³ tsá² chín¹ zenh² có³² jáun² la³ lá²:

—¿Hí¹ jmu² héih³² liei²¹ hi³ lɨ́¹³ pan¹³ hnú² jan² tsá² *romano ta³ tiá² má²lɨ́²quiánh² nú² jú¹ tson² quioh²¹ tsú²?

26 Jmɨ́¹ má²lɨ́²niéi³² hliáu³ tsá² chín¹ jáɨ¹³ nɨ́² né³, ca³ñí¹zeh¹ juo¹³ la³ lá²:

—¿He³ dá² ñi³jmuh³² hnú²? Já² la³ tsá² romano bíh¹ tsá² ó³².

27 Jmɨ́¹jáun² ja³ juo¹³ hliáu³ tsá² chín¹ ñí¹ zenh¹ jáun² Po¹, hi³ ca³ngáɨh³ dí² jáɨ¹³ lá²:

—¿Hí¹ cu³tí³ bíh¹ tsá² romano hnú²?

Jáun² Po¹ ca³juáh³:

—Ján³.

28 Jáun² juo¹³ hliáu³ ca³záɨh³ siáh³ Po¹:

—Tɨ³la³ ca³tɨn¹ jná¹³ má¹ná¹, hliáun³ lɨ́n³² bíh¹ quɨe³ ca³cáɨn³ hi³ ca³lɨn³ jná¹³ tsá² romano.

Jáun² Po¹ ca³juáh³ siáh³:

—Tɨ³la³ jná¹³ dá² má²lɨ́n³ la³ cun³ jmɨ́¹ ca³lɨ³zian² bíh¹.

29 Jmɨ́¹jáun² la³juɨ³² ca³tiánh³ tɨ³ có³² tsá² jmɨ́¹ má²cán³ hí³ jú¹ tson² quioh²¹ Po¹, hí¹ la³ tɨ³ hnga² yáh³ juo¹³ hliáu³ ca³juénh² jmɨ́¹ ca³lɨ³tsɨn² tsú² hi³ tson² bíh¹ la³ tsá² romano bíh¹ Po¹, quí¹hliá² jmɨ́¹ má²lɨ́²hñéi³² dí² tsú².

Má²zenh² Po¹ ñí¹ta²¹ chín¹ quioh²¹ tsá² judíos

30 Jmɨ́¹ cá¹jniá²¹ jáun² jmɨ́¹ hnió³ juo¹³ hliáu³ lɨ³ ñi³² he³ tso³ chá³² tsá² judíos quioh²¹ Po¹, jáun² ca³chin² dí² tsú², hi³ ca³zen³ dí² siáh³ jáɨ¹³ hi³ ngɨh¹³ tsá² ná¹lɨ́n³ mi³jmú³ la³ má²quionh³ la³jɨ́n³² tsá² ná¹ñí¹ hué³². Jmɨ́¹jáun² ca³jan³ tsú² Po¹ hi³ ca³ñí¹zinh² dí² ja¹ ñí¹ ná¹ngɨh³² jáun² tsá² hí³.

23

1 Jmɨ́¹jáun² né³, Po¹ ca³jɨ́e³ chí¹tiá³ ñí¹ ñí¹ tionh¹ tsá² ná¹chín¹ hí³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnoh² reh², la³ tɨ³ ta³né³² tiá² lin¹ cha³² yáh³ tso³ jmɨ́¹ tsɨn³² jná¹³ hi³ juáh¹³ hi³ tiá² má²ca³ma³ti²¹ jná¹³ ñí¹con² Dió³² la³ cun³ ca³tɨ²¹.

2 Jáun² Ananías tsá² cuá¹lɨ́n³ mí²tsá² hɨ́en¹ ca³jmú³ héih³² ñí¹con² tsá² tionh² cu³héin¹ Po¹, hi³ pá³ tsú² ho³ Po¹.

3 Jáun² Po¹ né³ ca³záɨh³ tsá² hí³ la³ lá²:

—¡Hnú² dá² cáun² hná¹ hiah³² tiáu² jmáh³la³ tɨ³ coh³ bíh¹, ja³bí¹ Dió³² po³ siáh³ hnú²! ¿Há¹ jun³juáh¹³ hi³ jáun² ñíh³ hnú² ñí¹ nɨ́² hi³ rá¹tsɨh³² nú² héih³² la³ cun³ juáh³ liei²¹? ¿He³ láɨh³² sa³ chín¹dí¹ huen² bíh¹ hnú² ñi³jmuh³² la³ siáh³ la³ cónh³ bíh¹ hi³ rá¹juáh³ jáun² liei²¹?

4 Jáun² tsá² jmɨ́¹ tionh¹ hí³ có³² jáun² ca³záɨh³ Po¹:

—¿Hí¹ hnú² la³ ca³tɨn¹ jin¹³ tsá² cuá¹lɨ́n³ mí²tsá² hɨ́en¹ quian²¹ Dió³²?

5 Jáun² Po¹ ca³ngáɨ³ la³ lá²:

—Tiá² jmɨ́¹ ño¹ jná¹³ reh² hi³ lɨ́n³ tsá² nɨ́² mí²tsá² hɨ́en¹; quí¹ ñí¹ Sí² rá¹juáh³ la³ lá²: “Tiá² hniáuh³² hléh¹ hnú² jú¹ hlah³ quioh²¹ tsá² ho² ta²¹”.

6 Jmí¹ ca³lɨ³tsɨn² jáun² Po¹ hi³ tsá² ná¹ngɨh³² hí³ la³ ná¹lí³ tun³ nió³, cun³ nió³
tsá² *saduceos, hi³ cun³ nió³ siáh³ tsá² *fariseos, jmí¹jáun² ca³hléh³ dí² tiá³ hi³
ca³juáh³ la³ lá²:
—Hnoh² reh², jan² tsá² fariseo bíh¹ jná¹³, tsá² cá² mí¹zionh² tsá² fariseos.
Jáun² né³, ¡né³² má²cán³ tsú² jú¹ tson² ca³tɨ²¹ hi³ jná¹³ taunh³² ta²¹ hi³ jenh¹³
siáh³ tsá² má²cá²tsan³!
7 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Po¹ la³ ní² né³, ca³juónh³ tsá² saduceos cú²zúnh²
quionh³ tsá² fariseos, jmí¹jáun² lɨ³ tsú² tun³ tsoh³.
8 Hi³ jáun² la³ jáun² lɨ³ quí¹hliá² tiá² ta²¹ taunh³² yáh³ tsá² saduceos hi³ jenh¹³
dí² já¹ hla¹, hi³ juáh²³ siáh³ hi³ tiá² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² zian², hi³ sa³jun³
tsá²cuú² tsá²chín³ ní² siáh³; tɨ³la³ tsá² fariseos má¹ná¹, taunh³² bíh¹ ta²¹ la³jí³²
hi³ jáun².
9 Hi³ jáun² la³jín³² tsá² hí³ ca³tɨ³ ca³hóh³², jáun² ma³ jan² tɨ³² liei²¹ ja¹ quioh²¹
tsá² fariseos hí³ ca³jmú³ zenh² hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Tiá² lin¹ hi³ hlaɨh³ chauh¹ yáh³ jnoh¹ quioh²¹ tsá²ñuh² lá², quí¹ tiá² né¹
yáh³ dí² ho³sa³ jan² tsá²cuú² tsá²chín³ má²ca³hléh³ ñí¹con² tsú², ho³lá²dá² jan²
tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³².
10 Cun³ñí¹ hi³hliá² jmí¹ má²ná¹jín²³ lín³² tsá² hí³, jáun² cu³tsa³² jmí¹ ca³jmú³
juo¹³ hliáu³ héih³² hi³ tsa³chin² tsú² cú²jueh³² Po¹ ja¹ jáun² hi³ jón³² siáh³ hñú¹³,
quí¹ hi³ juénh² tsú² ní² lí¹ jun² Po¹, quí¹ ní² lí¹ ca³jmú³ tsú² hná¹jënh² nio² Po¹.
11 Hi³ jáun² hua² jáun² né³ ca³ma³jnia³² Tɨ³² Juo¹³ dí² ñí¹con² Po¹ hi³ ca³juáh³
la³ lá²:
—Tiá³ chá¹ honh² Po¹, quí¹ la³jmí¹ má²lí²hléh¹ hnú² hi³ ca³tɨn¹ jná¹³ já¹ juú²
Jerusalén lá², la³ jáun² uá²jaɨ³² hniáuh³² cuá¹hléh¹ nú² siáh³ já¹ juú² Roma.

Má²cú¹ má²ren²¹ tsáu² jáɨ¹³ hi³ jngɨh³ Po¹

12 Hi³ jáun² jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² né³, ma³ jan² tsá² *judíos ca³ma³cú¹ ma³ren²¹
jáɨ¹³ hi³ jngɨh³ Po¹. Má²tún² hmóu³² jáun² tsá² hí³ ca³tanh² hú¹mu³héih³² hi³
tiá² má³² jmu³ hí¹ cú¹pih²¹, sa³jun³ hính³ jmí² jma³ ca³la³ tɨ³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹
hi³ jngɨh³ dí² Po¹.
13 Lín³ tun³lón³² tsá² ca³jmú³ jáɨ¹³ jáun².
14 Jáun² ca³ñí¹táunh¹ dí² ñí¹con² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ quionh³ tsá²daun³² tsá²
ná¹ñí¹ juú², hi³ ca³ñí¹juah²¹ la³ lá²:
—Má²tún² hmóu³² lá² jnoh¹ má²lí²tanh¹³ hú¹mu³héih³² hi³ tiá² cú¹ tiá²
hnáɨh¹³ jnoh¹ hí¹ cú¹pih²¹ ca³la³ ñí¹ ca³jngɨh¹³ jnoh¹ Po¹.
15 Jáun² né³, zen² hnoh² jáɨ¹³ ñí¹con² juo¹³ hliáu³ quiúnh¹ náh² tsá² ná¹ñí¹
hi³ ja³jan² tsú² siáh³ Po¹ ta³ máh¹ hnoh². Juoh¹ hnoh² juo¹³ hliáu³ hi³ hnáuh²
hnoh² ngáɨh¹ re² lín³² jú¹ tson² quioh²¹ Po¹. Jáun² jnoh¹ tsá¹tan¹³ Po¹ hú¹ juɨ³²
hi³ jngɨh¹³ jnoh¹ ñeh² bíh¹ hi³ cuán¹³ tsú² ñí¹con² hnoh².
16 Tɨ³la³ jmí¹ ca³lɨ³ ñi³² ñú²míh¹ jon² hiá¹ raɨnh²¹ Po¹ jáɨ¹³ jáun² né³, la³juɨ³²
ngau³ hi³ ca³ñí¹zeh¹ Po¹ jáɨ¹³ jáun².
17 Jáun² ca³teh³ Po¹ hliáu³ tsá² chín¹ hi³ ca³záɨh³ dí²:
—Cuá²jan³² tiá³ ñú²míh¹ lá² ñí¹con² juóuh³² nú², quí¹ zia³² cáun² jáɨ¹³ hi³
tsa³zeh¹ tsú² juóuh³² hnú².
18 Jmí¹jáun² ca³ñí¹jan² hliáu³ tsá² chín¹ hí³ ñú²míh¹ ta³ ñí¹ juo¹³ hi³ ca³juáh³:

—Po¹ tsá² cuá¹tson³ lɨ́²tié³ jná¹³ hi³ lɨ́²juáh³ hi³ já¹jan³² jná¹³ ñú²míh¹ lá² ñí¹con² hnú², quí¹ zia³² cáun² jáɨ¹³ quian³² hi³ záɨ³² hnú².

19 Jmɨ́¹jáun² ca³zanh³ juo¹³ hliáu³ cuo² ñú²míh¹ hí³, hi³ ca³ñí¹ngah¹ dí² jáɨ¹³ jáun² ñí¹ tɨ³ có³², hi³ ca³juáh³:

—¿He³ jáɨ¹³ quiánh¹ nú²?

20 Jáun² ñú²míh¹ hí³ ca³juáh³:

—Tsá² judíos tsá² ná¹ñí¹ má²lɨ́²ma³cú¹ ma³ren²¹ jáɨ¹³, hi³ jáun² má²záɨ³² tsú² hnú² hi³ cuá¹jan³² hnú² Po¹ ñí¹ta²¹ chín¹ tsa³háu², hi³ lɨ́¹ ja³ma³cau² tsú² hnú² hi³ juáh³ hi³ nga³ re² jú¹ tson² quioh²¹ Po¹.

21 Su³uú² lɨ́¹ táunh³ hnú² ta²¹; quí¹ lɨ́n³ tun³lón³² tsá² tau³ Po¹ hú¹ juɨ³² tsa³háu². Má²tún² hmóu³² jáun² tsá² hí³ má²lɨ́²tianh² hú¹mu³héih³² hi³ hí¹ cú¹pih²¹ má³² tiá² cuh³ hi³ sa³jun³ hɨ́nh³ jmáɨ² ca³la³ ñí¹ ca³jngɨh³ Po¹. Jáun² ta³né³² cáun² má²ná¹jan³² tsú² hi³ chanh²¹ hnú² jáɨ¹³ bíh¹ ha³ lɨ́h³ cuá¹jan³² nú² Po¹.

22 Jáun² juo¹³ hliáu³ hí³ ca³záɨh³ ñú²míh¹, hi³ tiá² hin² záɨh³² hí¹ jan² hi³ má²lɨ́²chá³² la³ jáun², jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³chanh³ dí² ñú²míh¹ hí³.

Zen³ tsú² Po¹ ñí¹con² Fé³ tsá² ho² ta²¹

23 Jmɨ́¹jáun² ca³teh³ juo¹³ hliáu³ hí³ gon³ hliáu³ tsá² chín¹ hi³ ca³záɨh³ dí²:

—Jmu³ hua³jan²¹ tun³ nio² hña³láun³ hliáu³ tsá² tsa³táunh¹ juɨ³² ta³, hnaɨh³² nio² quiú³ tsɨ²¹ quian³ siáh³ tsá² ná¹tsɨn¹ jáh³, hi³ cónh³ tun³ nio² hña³láun³ siáh³ tsá² ná¹quian³² hmá² zunh²¹. Hniáuh³² tónh³² tsú² hua³jan²¹ hi³ tsa³táunh¹ cun³ la³ nio¹ ñu³ tɨ³ ca³niéi² la³ tɨ³ juú² Cesarea.

24 Hi³ jmu³ siáh³ hua³jan²¹ gon³ gáun³ tsa³cuá¹ hi³ ca³tɨn¹ Po¹, hi³ tsa³jan² tsú² re² tɨn² ñí¹con² Fé³ tsá² ho² ta²¹.

25 Jáun² juo¹³ hliáu³ hí³ ca³zen³ cáun² sí² hi³ rá¹juáh³ la³ lá²:

26 “Hia² nú² Fé³ tsá² lɨ́n³ hnú² ta²¹ hi³ chín¹, jná¹³ la³² tsá² jmáɨ² Claudio Lisias zein³² jná¹³ sí² lá² ñí¹con² hnú².

27 Jmɨ́¹ ca³ma³tson¹³ tsá² judíos tsá² lá² hi³ jmɨ́¹ má²jngɨh³ tsú², tɨ³la³ jmɨ́¹ ca³lɨ³ ño¹ jná¹³ hi³ tsá² *romano bíh¹ la³ tsá² lá², jmɨ́¹jáun² ñéi¹ jná¹³ quiúnh¹ hliáu³ joh² hi³ ca³ñí¹lion¹ jná¹³ tsú².

28 Jná¹³ né³ jmɨ́¹ hnó²¹ lɨ³ ño¹ hi³ he³ tso³ cha³² tsú² quioh²¹ tsá² lá², hi³ jáun² ca³ñí¹jan³² jná¹³ tsú² ñí¹ta²¹ chín¹ quioh²¹ tsá² judíos.

29 Tɨ³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, cáun² lɨ́¹ ca³tu³ ca³hna³ tsá² lá² la³ cun³ lɨ́³ liei²¹ quioh²¹ hmóu³² bíh¹, hí¹ cú¹pih²¹ yáh³ tiá² ca³tɨ²¹ hi³ jngɨh³ tsú² tsá² lá², sa³jun³ ca³tɨ²¹ hi³ tanh¹³ tsú² hñu³mí¹ñí².

30 Jáun² jmɨ́¹ ca³lɨ³ ño¹ jná¹³ hi³ má²ca³ma³cú¹ ma³ren²¹ tsú² jáɨ¹³ hi³ jngɨh³ tsá² lá², jmɨ́¹jáun² ca³lén¹³ jná¹³ hi³ zein²¹ tsú² cú²jueh³² ñí¹con² hnú², ja³bí¹ ca³juo³ jná¹³ siáh³ tsá² tú² tsá² hna² tsú² hi³ ñí¹con² hnú² má²hniáuh³² chá³² tsú² tso³. [Cun³ nɨ́² bíh¹ tí³ jáɨ¹³ hi³ juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnú²].”

31 Jáun² la³ cun³ lɨ́³ héih³² hi³ má²lɨ́²héi³ jáun² hliáu³ hí³, ca³jan³ Po¹ ta³ huá² ta³ niéi² jáun², hi³ ca³ñí¹jan² dí² la³ tɨ³ juú² Antípatris.

32 Jmɨ́¹ cá¹jniá²¹ jáun² ca³jính³² la³jɨ́n³² hliáu³ tsá² ca³ñí¹táunh¹ juɨ³² ta³ cun³ juú² Antípatris jáun², jáun² cu³ jmáh³ tsá² ná¹tsɨn¹ hí³ jáh³ bíh¹ jéi³²í¹ já¹taunh²¹ quionh³ Po¹.

33 Jmí¹ ca³cha³táunh¹ jáun² hliáu³ hí³ juú² Cesarea, jáun² ca³cuéh³ tsú² tsá²
ho² ta²¹ hí³ sí² jáun², hi³ ca³zinh³ tsú² siáh³ Po¹ ta³ ñí¹ tsú².
34 Jmí¹ má²lí²hí³² tsá² ho² ta²¹ hí³ sí² jáun² né³, ca³ngáɨh³ Po¹ hi³ hín² tíh³
hín¹³. Jmí¹ ca³juáh³ Po¹ hi³ hín¹³ tɨ³ Cilicia, jáun² tsá² ho² ta²¹ hí³ ca³juáh³:
35 —Ní¹ má¹cuá²taunh²¹ tsá² tú² hna² hnú² ñí¹ lá², má¹jáun² máh³ cán¹³ jná¹³
jú¹ tson² quián¹³ hnú².
Jáun² tsá² ho² ta²¹ hí³ ca³jmú³ héih³² hi³ jmu³ hliáu³ hua³hí¹³ Po¹ ñéih³ hñú¹³
hla¹ re²¹ Herodes.

24

Po¹ cue³² jú¹ tson² quioh²¹ ta³ ñí¹ Fé³

1 Jmí¹ la³ má²hñá³ jmáɨ¹ jáun² ca³chó³² Ananías já¹ juú² Cesarea, tsá² lín³ hí³
mí²tsá² híen¹, quionh³ tsú² ma³ jan² tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú², jɨ³ tsá² jmáɨ²
Tértulo ní² siáh³, jan² tɨ³² tsá² jmu² ta²¹ hi³ nau³² jáɨ¹³. Jáun² tsá² hí³ ca³tiánh³
ta³ ñí¹ tsá² ho² ta²¹ hí³, hi³ ca³chá³ tsáu¹³ Po¹.
2 Jmí¹ má²cuí²ñí¹quian¹³ tsú² jáun² Po¹ né³, ca³chá³ Tértulo tso³, hi³ ca³záɨh³
dí² Fé³ la³ lá²:
—Hnú² tsá² ho² ta²¹, cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ re² cháunh²³ honh² hnú² hi³ jmuh³²
héih³², hi³ jáun² tie³ bíh¹ nio² tá¹ cáun² hué³² lá², hi³ hliáun³ siáh³ héih³² chu²¹
héih³² hmaɨ²¹ má²ca³lɨ³zia³² quiú¹³ dí².
3 Hen³ ma³ chú³² jmuh³² hnú² re² héih³² jmáɨ¹ ca³la³ jí³² la³ tán¹ hué³² quiú¹³
dí², jáun² jlánh¹ hiún² tsí³ jnoh¹ hi³ cue³² jnoh¹ tiá¹hmah¹ ñí¹con² hnú² Fé³ tsá²
ho² ta²¹ juo¹³ jnoh¹.
4 Tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ tiá² hnó³² jná¹³ má¹tsan¹³ lín³² honh² hnú², jáun² mí²³
jná¹³ hi³ chú³² hi³ náɨh¹³ tiá³ hnú² jáɨ¹³ hi³ juah²¹ jná¹³ lá².
5 Tsá² tsanh²¹ jnoh¹ lá² jlánh¹ má²miéi³², jɨ³ hi³ quí² tson² tsú² tsá² *judíos
tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³. Tsá² lá² jan² tsá² ná¹chín¹ ñí¹con² tsá² cu³ nió³
haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² hla¹ tsá² ja³ hí³ Nazaret.
6 Tsá² lá² jmí¹ hnió³ hliáh³² siáh³ cuáh³² chín¹ quiú¹³ jnoh¹; tɨ³la³ jnoh¹
má¹ná¹, la³juɨ³² ca³zanh¹³ tsú² hi³ tson³. [Hi³ jmí¹ má²hnáu² jnoh¹ má¹ré¹³
tsáu¹³ tsú² la³ cun³ juáh³ liei²¹ quiú¹³ jnoh¹ hmóu³²,
7 tɨ³la³ Lisias juo¹³ hliáu³ jlánh¹ chí¹hniéi² ca³ñí¹chin² Po¹ lá² ja¹ quiú¹³ jnoh¹,
8 hi³ ca³juáh³ siáh³, hi³ tsá² cha³² tsáu¹³ tsá² lá² ca³tɨn¹ ja³táunh¹ ñí¹con²
hnú².] Jáun² né³, ní¹juáh³ hi³ cánh¹ hnú² huen² re² lín³² jú¹ tson² ñí¹con² tsú²,
jáun² má¹jáun² lɨ³ níh¹³ hnú² hi³ tson² bíh¹ la³ cun³ tso³ hi³ cha³² jnoh¹ quioh²¹
tsú².
9 Jáun² la³jín³² tsá² judíos jmí¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² ca³ma³tson² uá²jaɨ³² jáɨ¹³
jáun².
10 Jmí¹jáun² ca³jmú³ tsá² ho² ta²¹ lin¹ hi³ má²lí¹³ hléh³² Po¹, jáun² Po¹
ca³juáh³:
—Hiún² lín³² bíh¹ tsɨn³² jná¹³ hi³ cué¹³ jú¹ tson² quion²¹ ñí¹con² hnú², quí¹
ño¹ jná¹³ hi³ má²hia³jáun¹³ lín³² máh³ lín³ hnú² jue²¹ hi³ ca³tɨn¹ tsá² zian² hué³²
lá².
11 Huán¹ tsí³ bíh¹ lí¹³ lɨ³tsɨn² hnú² ní¹juáh³ tson² la³ cun³ hi³ juah²¹ jná¹³,
quí¹ né³bí¹ má²tí³ quia³tún³ jmáɨ¹ bíh¹ la³ cun³ jmí¹ cá¹chó²¹ jná¹³ já¹ juú²
Jerusalén hi³ ca³ñí¹ma³tsú¹ ma³jonh²¹ jná¹³ Dió³².

12 Hí¹ jan² yáh³ tsáu² tiá² dí¹quí¹ dí¹tanh¹ jná¹³ jáɨ¹³ la³ cun³ jmɨ́¹ ca³tsauh¹
jná¹³ tsá² lá², sa³jun³ má²lɨ́²cuú¹ lɨ́²ngɨh²¹ jná¹³ tsáu² hi³ juáh¹³ hi³ má²lɨ́²zió³²
jná¹³ tsɨ́³ tsú², uá¹ hi³ ñéih³ cuáh³² chín¹, ho³ lɨ³ua³ cáun² cuáh³² ñí¹ hná¹ nɨ́²
quiú¹³ jnoh¹ tsá² judíos, sa³jun³ já¹ juú² já¹ hñú³ siáh³.
13 Hi³ sa³jun³ lɨ́¹³ ma³tson² tsú² lɨ³ua³ cáun² tso³ ñí¹ hná¹ nɨ́².
14 Tɨ³la³ jná¹³ ton¹ bíh¹ hi³ tson² bíh¹ ma³tsú¹ ma³jonh²¹ jná¹³ Dió³² Juo¹³
tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ jnoh¹ la³ cun³ hi³ ná¹ngɨ²³ jáun² jnoh¹ tsá² má²tiáuh¹
jnoh¹ juɨ³² quioh²¹ Jesús, jnoh¹ tsá² té²³ tsá² nɨ́² "tsá² cu³ nió³". Taunh³² bíh¹
jná¹³ ta²¹ la³jɨ́³² hi³ rá¹juáh³ ñí¹ liei²¹ quioh²¹ Moisés jɨ³ jáɨ¹³ hi³ rá¹tioh³ jáun²
ñí¹ Sí² quioh²¹ tsá² ca³lɨn³ hí³ *tɨ³² jë¹ Dió³² nɨ́² siáh³.
15 Ja³bí¹ jná¹³ hu²¹ tsɨn³² la³ cun³ hi³ qui³ ná¹hen² tsɨ́³ tsá² lá², hi³ jenh¹³ jáun²
la³jɨ́n³² tsá² má²cá²hiá² cá²tsan³, uá¹ i³ tsá² chun¹ uá¹ i³ tsá² hláɨh¹.
16 Hi³ jáun² bíh¹ jlánh¹ tion³ jmu² jná¹³ hi³ lɨ³ jɨ² jmɨ́¹ tsɨn³² jmáɨ¹ ca³la³
jɨ́³², hi³ jáun² tiá² zia³² tso³ hi³ lɨ́¹³ lɨ³ chá³², uá¹ i³ ñí¹con² Dió³² uá¹ i³ ñí¹con²
tsá²mɨ³cuóun² nɨ́² siáh³.
17 "Jmɨ́¹ má²ca³ñí¹tɨ́¹ ñí¹ngɨ́¹³ jná¹³ ca³lá² ué³ juú²co¹ juú²hñú¹³ tsá² hué³²
siáh³, ngah³ jná¹³ siáh³ juú² Jerusalén, hi³ ca³lén¹³ hi³ ñí¹ma³hon¹ ca³lá² tsá²
tia³mii², jɨ³ hi³ ñí¹jngɨ́h²¹ ná¹ siáh³ jáh³ ñí¹con² Dió³² hi³ hiún² tsɨn³².
18 Jmɨ́¹ má²jɨ² jáun² jmɨ́¹ tsɨn³² jná¹³ la³ cun³ hi³ ná¹ngɨ²³ jnoh¹ tsá² judíos,
la³ cun³ jmɨ́¹ ca³tsauh¹ jná¹³ tsá² judíos zian² hué³² Asia hñu³ cuáh³² chín¹;
tɨ³la³ jun³juáh¹³ hi³ má²lɨ́²cuú¹ lɨ́²ngɨh²¹ tsáu² yáh³ jná¹³ jmɨ́¹jáun², hi³ sa³jun³
má²zenh² jná¹³ siáh³ ja¹ quioh²¹ tsá² ná¹jmu² tiá³ siaun³².
19 Tsá² tsauh¹ hí³ bíh¹ jná¹³ jmɨ́¹ ca³tɨn¹ ja³táunh¹ ñí¹ lá² nɨ́¹juáh³ he³ tso³
hnió³ tsú² chá³² hi³ ca³tɨn¹ jná¹³.
20 Nɨ́¹juáh³ tiá² ja³táunh¹ tsá² hí³, hi³ jáun² tsá² tionh² lá² cuɨ́¹ juáh¹³, neh²¹
nɨ́¹juáh³ he³ tso³ ca³tsoh³ tsú² quion²¹ jná¹³ jmɨ́¹ ca³zeh³ tsú² jná¹³ ñí¹ta²¹ chín¹
quioh²¹ tsá² judíos.
21 Tiá² né¹ ho³sa³ hi³hliá² ca³hléh³ jná¹³ tiá³ hi³ ca³juánh³² la³ lá²: ¡Né³²
má²ná¹canh³² hnoh² jú¹ tson² cun³ñí¹ hi³ jná¹³ taunh³² ta²¹ hi³ jenh¹³ siáh³
tsá² má²cá²tsan³!
22 Tɨ³la³ Fé³ hí³ má¹ná¹, jmɨ́¹ má²ñi³² re² bíh¹ hi³ ha³ lánh³ ná¹ngɨ²³ tsá²
má²tiáunh¹ hí³ juɨ³² quioh²¹ Jesús; hi³ jáun² jmɨ́¹ má²lɨ́²niéi³² tsú² jáɨ¹³ jáun²,
ca³jmú³ héih³² hi³ cáun² cuɨ́¹ lɨ́³ tín² la³ nɨ́², hi³ ca³juáh³:
—Nɨ́¹ má¹cuán² Lisias tsá² lɨ́n³ juo¹³ hliáu³ má¹ré¹³ jná¹³ jáɨ¹³ nɨ́² quián¹³
hnoh².
23 Jmɨ́¹jáun² ca³jmú³ Fé³ héih³² hi³ jmu³ hliáu³ tsá² chín¹ hua³hí¹³ Po¹ la³
má²jmu² jáun², tɨ³la³ ca³cué³ bíh¹ tsú² jáɨ¹³ hi³ ma³hiún² ca³lá² Po¹ tsɨ́³, jɨ³ hi³
lɨ́¹³ tsa³jɨe³ siáh³ tsáu².
24 Jmɨ́¹ lɨ́¹cáɨn² jáun² máh³ ca³chánh³² siáh³ Fé³ já¹ juú² jáun² quionh³ Drusila
tsá²mɨ³ tsá² judía ñí²cuo². Jmɨ́¹jáun² ca³teh³ tsú² siáh³ Po¹ hi³ ca³lɨ³hnió³ tsú² ne³
jáɨ¹³ hi³ ca³tɨ²¹ hi³ tanh² tsú² ta²¹ Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo.
25 Tɨ³la³ jmɨ́¹ ca³hléh³ Po¹ jáɨ¹³ hi³ ca³tɨ²¹ hi³ ma³zian² tsú² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsɨ́³
Dió³² né³, hi³ hniáuh³² lɨ³ tɨn² tsú² tɨ³ jinh³ hnga², jɨ³ hi³ ca³tɨ²¹ hi³ ra³tsɨ³² Dió³²
héih³² jmáɨ¹ né³bí¹ ja³² nɨ́² siáh³, jmɨ́¹jáun² ca³juénh² bíh¹ Fé³, hi³ jáun² ca³juáh³:

—Cuánh^{2} tín^{2} cú^{2}jueh^{32}, má^{1}jáun^{2} té^{13} jná^{13} siáh^{3} nɨ́^{1} má^{1}ca^{3}lɨ^{3} jɨ́en^{1} ná^{1}.

26 Jáun^{2} Fé^{3} hí^{3} cáun^{2} lɨ́^{1} jmɨ́^{1} má^{2}hu^{21} tsɨ́^{3} hi^{3} jéin^{32} Po^{1} quɨe^{3}, má^{1}jáun^{2} jmɨ́^{1} lión^{21} dí^{2}; jáun^{2} ca^{3}teh^{3} dí^{2} hliáun^{3} jéin^{32} hi^{3} hnió^{3} dí^{2} juónh^{3} quionh^{3}.

27 Jmɨ́^{1} má^{2}ca^{3}tsɨn^{13} jáun^{2} tun^{3} mii^{2} hi^{3} cuá^{1}tson^{3} Po^{1} ca^{3}tsóh^{32} Fé^{3} ta^{21}, jmɨ́^{1}jáun^{2} hi^{3} siáh^{3} Porcio Festo. Tɨ^{3}la^{3} jmɨ́^{1} cuá^{1}han^{3} Fé^{3} ta^{21} má^{1}ná^{1}, cun^{3} jáun^{2} ca^{3}chan^{3} bíh^{1} tsú^{2} Po^{1} cuá^{1}tson^{3}, quí^{1} hi^{3} ca^{3}lɨ^{3}hnió^{3} tsú^{2} hi^{3} tá^{1}zanh^{1} re^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} judíos.

25

Po^{1} má^{2}zenh^{2} siáh^{3} ta^{3} ñí^{1} Festo

1 Jáun^{2} né^{3}, jmɨ́^{1} la^{3} má^{2}jau^{3} ca^{3}héi^{3} Festo jáɨ^{13} hi^{3} lɨ́n^{13} ta^{21} hué^{32} jáun^{2}, cua^{3}han^{3} juú^{2} Cesarea ñí^{1} zeh^{2} ñí^{1}ta^{21} quioh^{21}, hi^{3} ngau^{3} tɨ^{3} já^{1} juú^{2} Jerusalén.

2 Hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} mi^{3}jmú^{3} la^{3} má^{2}quionh^{3} tsá^{2} *judíos tsá^{2} ná^{1}ñí^{1} ca^{3}chá^{3} tsáu^{13} Po^{1} ñí^{1}con^{2} Festo hí^{3}.

3 Jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} ca^{3}hiu^{3} ca^{3}mɨ́^{3} ñí^{1}con^{2} Festo hi^{3} jmu^{3} tsú^{2} hi^{3} chú^{32} hi^{3} chanh^{3} jáɨ^{13} hi^{3} cuɨ́^{1} jáuh^{13} Po^{1} tɨ^{3} já^{1} juú^{2} Jerusalén jáun^{2}; quí^{1} tsá^{2} hí^{3} dá^{2} jmɨ́^{1} má^{2}ca^{3}ma^{3}cú^{1} ma^{3}ren^{21} jáɨ^{13} hi^{3} tsa^{3}jngɨh^{2} Po^{1} hú^{1} juɨ^{32}.

4 Tɨ^{3}la^{3} Festo né^{3} ca^{3}záɨh^{3} tsá^{2} hí^{3}, hi^{3} tsá^{2} cuá^{1}tson^{3} bíh^{1} hí^{3} já^{1} juú^{2} Cesarea, hi^{3} né^{3}bí^{1} tsánh^{21} yáh^{3} tsú^{2} hnga^{2} ñí^{1} jáun^{2};

5 hi^{3} ca^{3}záɨh^{3} tsú^{2} siáh^{3} tsá^{2} hí^{3} la^{3} lá^{2}:

—Nɨ́^{1}juáh^{3} hin^{2} hnoh^{2} tsá^{2} ná^{1}hauh^{32} náh^{2} jáɨ^{13}, lɨ́^{13} cuá^{1}táunh^{1} náh^{2} quiúnh^{1} jná^{13} já^{1} juú^{2} Cesarea, hi^{3} jáun^{2} ñí^{1} jáun^{2} cuá^{1}juah^{21} náh^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} he^{3} tso^{3} zia^{32} quioh^{21} tsá^{2} hí^{3}.

6 Jmɨ́^{1} la^{3} má^{2}jña^{3} ho^{3} má^{2}quia^{3} jmáɨ^{1} hi^{3} ca^{3}chó^{32} Festo hí^{3} já^{1} juú^{2} Jerusalén, ngah^{3} siáh^{3} tɨ^{3} já^{1} juú^{2} Cesarea. Jáun^{2} jmɨ́^{1} cá^{1}jniá^{21} hi^{3} ca^{3}chánh^{32} jáun^{2} tsú^{2} ca^{3}cuá^{3} ñí^{1}ta^{21} chín^{1} quioh^{21}, jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}jmú^{3} héih^{32} hi^{3} tsa^{3}quian^{3} tsú^{2} Po^{1}.

7 Jmɨ́^{1} hi^{21} jáun^{2} Po^{1} ñí^{1}ta^{21}, ca^{3}la^{3} ja^{1} uá^{1} zenh^{2} bíh^{1} Po^{1} ca^{3}jmú^{3} tsá^{2} judíos tsá^{2} ja^{3}taunh^{21} hí^{3} juú^{2} Jerusalén, hi^{3} ca^{3}chá^{3} tsú^{2} hliáun^{3} jmáh^{3}la^{3} tso^{3} huáh^{2} tsɨ́^{3}, tɨ^{3}la^{3} tiá^{2} lɨ^{3} yáh^{3} ma^{3}tson^{2} tsú^{2} tso^{3} jáun^{2}.

8 Jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}cué^{3} Po^{1} jú^{1} tson^{2} quioh^{21}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—Hí^{1} cáun^{2} yáh^{3} hi^{3} hlah^{3} tiá^{2} má^{2}cá^{2}jmú^{32} jná^{13} ñí^{1}con^{2} liei^{21} quiú^{13} jnoh^{1} tsá^{2} judíos, sa^{3}jun^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} cuáh^{32} chín^{1} quiú^{13} jnoh^{1}, sa^{3}jun^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} *tsá^{2} cuá^{1}lɨ́n^{3} mɨ^{3}chí^{1} juo^{13} dí^{2} tsá^{2} *romanos nɨ́^{2} siáh^{3}.

9 Tɨ^{3}la^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}lɨ^{3}hnió^{3} Festo tá^{1}zanh^{1} re^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} judíos, jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} Po^{1} la^{3} lá^{2}:

—¿Hnáuh^{1} hnú^{2} cuóh^{13} já^{1} juú^{2} Jerusalén, hi^{3} jáun^{2} ñí^{1} jáun^{2} ñí^{1}ma^{3}ré^{13} jná^{13} tso^{3} quián^{13} hnú^{2}?

10 Tɨ^{3}la^{3} Po^{1} ca^{3}ngáɨ^{3}:

—Ta^{3} ñí^{1} tsá^{2} cuá^{1}lɨ́n^{3} mɨ^{3}chí^{1} juo^{13} tsá^{2} romanos bíh^{1} tsá^{1}juoh^{21} dí^{2}; quí^{1} ñí^{1} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}tɨ^{21} ma^{3}re^{2} tsú^{2}. Má^{2}ñíh^{1} bíh^{1} hnú^{2} re^{2} hi^{3} hí^{1} cú^{1}pih^{21} yáh^{3} hi^{3} hlah^{3} tiá^{2} cá^{2}jmú^{32} jná^{13} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} judíos tsá^{2}co^{1} ná^{1}.

11 Sá^{1}jmɨ́^{1} hi^{3} tson^{2} ca^{3}jmú^{32} jná^{13} cáun^{2} hi^{3} hlah^{3} dúh^{1}, jáun^{2} cun^{3} ca^{3}tɨ^{21} bíh^{1} jún^{3} jná^{13}; tɨ^{3}la^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} hí^{1} cáun^{2} yáh^{3} tso^{3} hi^{3} cha^{32} tsú^{2} nɨ́^{2} tiá^{2} la^{3} tson^{2}, jáun^{2} hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tiá^{2} hin^{2} ca^{3}tɨn^{1} jɨenh^{3} jná^{13} jo^{3}cuo^{2} tsá^{2} nɨ́^{2}. Hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} mɨ́^{23} jná^{13} hi^{3} ma^{3}re^{2} hnga^{2} tsá^{2} cuá^{1}lɨ́n^{3} mɨ^{3}chí^{1}.

12 Jmɨ́¹ má²lɨ́²juónh³ jáun² Festo quionh³ tsá² quia³lín³ jmɨ́¹ tsɨ́³ quionh³, jáun²
ca³záɨh³ dí² siáh³ Po¹ la³ lá²:
—Má²lɨ́²juah²¹ bíh¹ hnú² hi³ hnáuh² cuá¹ma³réh¹³ ta³ ñí¹ tsá² cuá¹lɨ́n³
mɨ³chí¹, jáun² né³, tɨ³ ñí¹ cuá³ tsá² hí³ bíh¹ má²hniáuh³² zei²¹ jná¹³.

Má²zenh² Po¹ ta³ ñí¹ re²¹ Agripa

13 Jáun² né³, jmɨ́¹ lɨ́¹ cáɨn² pih²¹ jáun² ca³chó³² re²¹ Agripa já¹ juú² Cesarea
quionh³ Berenice ñí²cuo², hi³ ca³ñí¹ma³jéinh³ Festo, hi³ ca³ñí¹cueh¹ dí² cuo².
14 Cun³ñí¹ hi³ ué³ bíh¹ ca³lá² ca³tiánh³ tsú², hi³ jáun² ca³chá³ Festo ñí¹con²
tsú² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ Po¹, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Ñí¹ lá² zian² jan² tsá²ñuh² tsá² ca³chan³ Fé³, hi³ cuá¹tson³.
15 Jmɨ́¹ ñéi¹ jná¹³ cu³tiá³ já¹ juú² Jerusalén, jáun² tsá² ná¹lɨ́n³ mi³jmú³ jɨ³
tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú² ca³qui³ ca³chá³ tsáu¹³ Po¹ ñí¹con² jná¹³, hi³ jmɨ́¹ mɨ³²
tsú² hi³ má¹ré¹³ jná¹³ tso³ hi³ jmɨ́¹ má¹ngɨ¹³ jná¹³ Po¹.
16 Tɨ³la³ jná¹³ ca³juo³ tsú² hi³ tsá² ho² ta²¹ tsá² romanos, tiá² tan² jnoh¹ hi³
cáun² lɨ́¹ má¹ngɨ¹³ tiá³ jan² tsáu² tá¹la³ tiá² má²zenh² tsú² cu³tsa³² quionh³ tsá²
cha³² tso³, ta³ tiá² má²lɨ́²cué³² tsú² siáh³ jú¹ tson² quioh²¹.
17 Hi³ jáun² jmɨ́¹ cuá¹taunh²¹ jáun² tsá² hí³ ñí¹ lá², ha³ tiá² ca³ma³lé¹³ yáh³
jná¹³, hi³ jáun² jmɨ́¹ cá¹jniá²¹ jáun² bíh¹ cánh³² ca³ñí³² jná¹³ ñí¹ta²¹ quion²¹,
jáun² ca³jmú³² jná¹³ héih³² hi³ tsa³quian³ tsú² tsá² tson³ hí³.
18 Tɨ³la³ jmɨ́¹ ca³chá³ tsá² hí³ tsáu¹³ tsá² tson³ né³, tiá² ca³chá³ yáh³ dí² tsáu¹³
tsú² la³ cun³ hi³ jmɨ́¹ len³ jná¹³ jmu³ tsú².
19 Jɨ́³²la³ ti³ ca³jmú³ tsú² quiú² táɨnh³² tsá² tson³ jáɨ¹³ ca³tɨ²¹ ha³ lánh³ ná¹ngɨ²³
hi³ má²tsú² má²jónh³² dió³² joh¹ bíh¹, jɨ³ jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ jan² tsá² jmáɨ² Jesús
ní² siáh³; tsá² cuá²taunh²¹ hí³ né³ juáh³ hi³ má²jún¹ bíh¹ néh¹ tsú², tɨ³la³ Po¹ né³
juáh³ hi³ zian² bíh¹ tsá² hí³.
20 Tɨ³la³ jná¹³ má¹ná¹, tiá² jmɨ́¹ ño¹ yáh³ ha³ lánh³ rón³² má¹ré¹³ hi³ jáun²,
jáun² hnga² Po¹ ca³nga³ jná¹³ nɨ́¹juáh³ hi³ hnió³ tsó³² tɨ³ já¹ juú² Jerusalén, hi³
jáun² ñí¹ jáun² jmɨ́¹ tsá¹ma³ré¹³ jnoh¹ jáɨ¹³ jáun².
21 Tɨ³la³ jmɨ́¹ ca³mɨ́³ tsú² hi³ hnga² tsá² cuá¹lɨ́n³ mɨ³chí¹ bíh¹ ma³re², hi³ jáun²
ca³jmú³² jná¹³ héih³² hi³ la³ má²cuá¹tson³ jáun² tsú² ca³la³ ñí¹ ca³quienh² jná¹³
zein²¹ tsú² ñí¹con² tsá² cuá¹lɨ́n³ mɨ³chí¹ hí³.
22 Hi³ jáun² Agripa hí³ ca³záɨh³ Festo:
—Ja³bí¹ jná¹³ jmɨ́¹ zaɨn³² ne¹ jáɨ¹³ quioh²¹ tsá² hí³.
Jáun² Festo ca³juáh³:
—Lɨ́¹³ bíh¹ náɨh¹³ hnú² tsa³háu².
23 Jmɨ́¹ cá¹jniá²¹ jáun² ca³chó³² siáh³ Agripa quionh³ Berenice ñí¹cuo² ñí¹
lɨ́³ jáun² ñéih³ pa²¹. Ca³la³ hi³ jmu² jmáɨ¹ bíh¹ tsú² jmɨ́¹ taunh²¹ ñí¹ jáun²
ca³la³ má²quionh³ tsá² ná¹lɨ́n³ juo¹³ hliáu³ jɨ³ tsá² ná¹chín¹ juú² jáun² nɨ́² siáh³.
Jmɨ́¹jáun² ca³jmú³ Festo héih³² hi³ tsa³quian³ tsú² Po¹.
24 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³juáh³ Festo la³ lá²:
—Hnú² re²¹ Agripa jɨ³ tsá² ná¹ngɨh³² náh² ñí¹ lá² quiúnh¹ jnoh¹ ta³né³²,
sá¹nɨ́² jɨen¹ náh² tsá²ñuh² lá². Jlánh¹ juóun³² tsá² judíos tsá² zian² juú²
Jerusalén jɨ³ la³ má²quionh³ tsá² zian² juú² Cesarea lá² cha³² tsáu¹³ tsá²ñuh²

lá², cá² ñí¹ ná¹hiú² ná¹mɨ³² tsú² hi³ jún³ bíh¹ tsá² lá², ca³la³ hi³ tiáunh¹ cú²tiú² cú²jan³² lɨ́n³².
25 Tɨ³la³ tiá² lin¹ tso³ tsoh¹ yáh³ jná¹³ hi³ juáh¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² lá² jún³. Tɨ³la³ hnga² tsá² lá² ca³mɨ́³ hi³ tsa³ma³re² tso³ quioh²¹ ta³ ñí¹ hnga² tsá² cuá¹lɨ́n³ mɨ³chí¹ juo¹³ dí², jáun² ca³lén¹³ jná¹³ hi³ cu³tsa³² zein²¹ tsú² cú²jueh³² ñí¹con² tsá² hí³.
26 Tɨ³la³ hí¹ cáun² yáh³ jáɨ¹³ tiá² zia³² he³ cun³quionh³ zein²¹ jná¹³ tsá² lá² ñí¹con² tsá² cuá¹lɨ́n³ mɨ³chí¹ juo¹³ dí². Jáun² bíh¹ lɨ́²te³ jná¹³ tsú² hi³ nó³² ta³ máh¹ hnoh², la³ñí¹ la³ján³ ta³ máh¹ hnú² na²¹ re²¹ Agripa, jáun² nɨ́¹ má¹lɨ́²cán¹³ dí² re² jú¹ tson², cháuh³² cáun² jáɨ¹³ hi³ lɨ́¹³ tón¹³ jná¹³ ñí¹ sí² hi³ zein²¹ jná¹³ ñí¹con² juo¹³ dí².
27 Quí¹ jná¹³ len³ hi³ tiá² re² jniá³ yáh³ hi³ cáun² lɨ́¹ zein²¹ jná¹³ jan² tsá² tson³ ta³ lɨn²¹, nɨ́¹juáh³ hí¹ cáun² tso³ tiá² la³ quionh³ yáh³.

26

Po¹ cue³² jú¹ tson² quioh²¹ ta³ ñí¹ re²¹ Agripa

1 Jáun² Agripa ca³záɨh³ Po¹:
—Má²lɨ́¹³ cuéh¹ hnú² jú¹ tson² quián¹³ ta³né³².
Jáun² Po¹ ca³háɨ³² cuo² hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
2 —Hnú² re²¹ Agripa, hiún² lɨ́n³² bíh¹ tsɨn³² jná¹³ hi³ juah²¹ ñí¹con² hnú² la³jɨ́³² la³ cun³ tso³ hi³ ná¹cha³² tsá² *judíos quion²¹ jná¹³,
3 quí¹ ño¹ jná¹³ hi³ hnú² má²ñíh¹ re² la³jɨ́³² hi³ ná¹ngɨ²³ dí², tsá² judíos, hi³ ñíh¹ hnú² siáh³ la³jɨ́³² jáɨ¹³ ñí¹ tiá² tiáuh¹ dí² cá²hon³. Hi³ jáun² mɨ́²³ jná¹³ ñí¹con² hnú² hi³ má¹juenh¹³ hnú² honh² hi³ náɨh¹³ jáɨ¹³ hi³ juah²¹ jná¹³ lá² ta³né³².
4 ”La³jɨ́n³² bíh¹ tsá² judíos, tsá² juú²co¹ jná¹³, la³ má²quionh³ jɨ³ tsá² zian² Jerusalén ná¹ñi³² ha³ lánh³ ca³ngɨ́³ jná¹³ ja¹ quioh²¹ tsú² jmɨ́¹ tsá¹míh¹ ná¹ hi³ la³ tɨ³ ta³né³².
5 Ja³bí¹ ná¹ñi³² bíh¹ tsú² hmóu³², sá¹jmɨ́¹ hi³ hnió³ tsú² juáh³, hi³ tson² bíh¹ jná¹³ jan² tsá² cu³ nió³ tsá² *fariseo la³ cun³ jmɨ́¹ míh² ná¹. Tsá² cu³ nió³ tsá² fariseos hí³ jlánh¹ re² má²tí³² cuáh³² quioh²¹ la³ cun³ ñí¹ la³jɨ́n³² tsá² ñí¹ hná¹ jáun².
6 Hi³ jáun² né³, ta³né³² má²zenh² jná¹³ ñí¹ lá² hi³ má²rá¹tsa² hnoh² héɨh³² cun³ñí¹ hi³ má²hu²¹ tsɨn³² jná¹³ hi³ Dió³² ma³tí³² la³ cun³ lɨ́³ jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ jáun² jmɨ́¹tin² quionh³ tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí².
7 Tá¹ quia³tún³ tsoh³ jáun² dí² tsá² *Israel má²ná¹tioh³ tsɨ́³ hi³ ma³tí³² Dió³² jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ jáun² jmɨ́¹tin², hi³ jáun² má²má²tsú² má²jónh³² tsú² Dió³² la³ huá² la³ jma². Cun³ñí¹ hi³hliá² má²hu²¹ tsɨn³² jná¹³ la³ jáun² bíh¹ hnú² re²¹ Agripa, hi³ jáun² bíh¹ tso³ má²cha³² tsá² judíos hí³ quion²¹ jná¹³ ta³né³².
8 ¿Hí¹ ná¹lɨ́n²³ hnoh² tsá² tionh² náh² ñí¹ lá² hi³ tiá² tɨn² Dió³² jmu³ hi³ jenh¹³ tsá² má²cá²tsan³?
9 ”Chín¹dí¹ huen² bíh¹ jná¹³ jmɨ́¹ len³ hi³ jmu¹ hian² tsɨn³² cun³quionh³ la³jáh³ dú¹ ñí¹ hi³ hlah³ ñí¹con² tsá² má²tanh² ta²¹ Jesús Tsá² Nazaret;
10 la³ jáun² bíh¹ ca³jmú³² jná¹³ já¹ juú² Jerusalén. Juóun³² tsá² má²tanh² hí³ ta²¹ Jesús ca³tonh¹ jná¹³ hñu³mí¹ñí² cun³quionh³ héɨh³² quioh²¹ tsá² ná¹lɨ́n³

mi³jmú³. Hi³ jmí¹ ca³ma³tsán² tsú² jáun² tsá² hí³ né³, ja³bí¹ jná¹³ uá²jaɨ³²
ca³juánh³² hi³ ca³tɨn¹ tsú² jún³.
11 Hliáun³ jéin³² líin³² bíh¹ ca³jmuh³² jná¹³ tsú² hian² tsɨn³², hi³ jmí¹ hnó²¹
jná¹³ hi³ tu³ hión³² tsú² Tsá² má²tanh² tsú² hí³ ta²¹. La³ jáun² bíh¹ ca³ñí¹jmú²¹
jná¹³ la³jí³² hñu³ cuáh³² quiú¹³ dí² tsá² judíos, hú¹tá¹ jmí¹ míh²³ líin³² tsɨn³²
jná¹³ ñí¹con² tsú². Hí¹ la³ tɨ³ juú²co¹ juú²hñú¹³ *tsá²cá²jo²¹ yáh³ ñéi¹ jná¹³ hi³
ñí¹jmú²¹ hian² tsɨn³² ñí¹con² tsá² judíos, tsá² má²tanh² hí³ ta²¹ Jesús ñí¹ jáun².

Po¹ cha³² siáh³ ha³ lánh³ rón³² ca³tí² cá²jéinh³² jmí¹ tsí³
(Hechos 9:1-19; 22:6-16)

12 ”Jmí¹ ngau²¹ jná¹³ jáun² juú² Damasco hi³ jmí¹ hnó²¹ jná¹³ ñí¹jmú²¹ siáh³
la³ jáun², hi³ jmí¹ hí¹ñe² jná¹³ cun³quionh³ héih³² quioh²¹ tsá² ná¹líin³ mi³jmú³,
hi³ jmí¹ má²quion¹ jná¹³ cáun² sí² hi³ ca³cué³ tsá² hí³ hi³ lin¹ hi³ jmí¹ ngau²¹
ná¹ cun³quionh³ héih³² quioh²¹ tsú².
13 Tɨ³la³ hú¹ juɨ³² jáun² ca³jíe³² jná¹³ cáun² joh¹ cun³ chi³hiú², hi³ tɨ³ jlánh¹
bíh¹ pin³ la³ cónh³ bíh¹ joh¹ hiú². Hnú² re²¹, joh¹ jáun² táɨn³ jná¹³ jɨ³ la³ jɨ³ tsá²
jmí¹ quiúnh¹ jná¹³ jmí¹jáun².
14 Jmí¹jáun² ca³sauh³ jnoh¹ cu³hna²¹ jáh³ la³jáɨ³² jáun², jáun² ca³náɨ³² jná¹³
cáun² ho³ tsáu² hi³ ñí¹hleh²¹ jú¹ *hebreo, hi³ ñí¹juah²¹: “Hnú² Saulo, Saulo, ¿he³
láɨh³² jmuh³² hnú² hian² honh² ñí¹con² jná¹³? Jmuh³² hlaɨh³ quián¹³ huen²
bíh¹ hnú² la³jmí¹ jmu² jáh³ cuí²³ jah³² ní¹ má¹ca³hɨnh³ tsú² quionh³ mí¹ñí²
zúnh²”.
15 Jáun² jná¹³ né³ ca³juánh³²: “¿Hin² bíh¹ tsánh² hnú² Tɨ³²?” Jáun² Tɨ³² Juóu³²
jná¹³ hí³ ca³juáh³: “Jná¹³ bíh¹ la³² Jesús Tsá² jmoh¹ hnú² hian² honh².
16 Náu², zenh² nú² jmu³, quí¹ né³² má²cá²jnia³ jná¹³ jen³ nú², quí¹hliá²
má²hiau²¹ jná¹³ hnú² hi³ líin¹³ nú² quian²¹ jná¹³, jɨ³ hi³ zíh¹³ hnú² siáh³ jú¹
tson², hi³ juoh¹ hnú² tsáu² la³ cun³ hi³ má²lí²jɨeh³ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³ jɨ³ hi³ né³bí¹
jɨeh²¹ nú² ní² siáh³.
17 Hnú² bíh¹ zei²¹ jná¹³ ñí¹con² tsá² judíos jɨ³ ñí¹con² tsá²cá²jo²¹ ní², hi³ jná¹³
bíh¹ liau¹ siáh³ ja¹ tsá² hí³.
18 Hnú² zei²¹ jná¹³ ñí¹con² tsá² hí³ hi³ cuá¹niah²¹ hnú² ñí¹ tsú², hi³ cuá¹tí¹
cuá¹jinh²¹ nú² tsá² ñi³táunh¹ hí³ já¹niéi², jáun² tsa³táunh¹ tsú² juɨ³² ñí¹ tie³ joh¹,
hi³ jáun² tiú²uú² ma³zian² tsú² jo³cuo² tsá² hláɨnh¹, tɨ³la³ jo³cuo² Dió³² bíh¹
má²ma³zian² tsú². Má¹jáun² lí¹³ hiáuh³ tsú² uu³i³tso³ hi³ lí¹³ hiáuh³ tsú² siáh³ la³
cun³ hi³ qui³ cué²³ jná¹³ ñí¹con² la³jíin³² tsá² má²ná¹chan¹ ñí¹con² jná¹³, cun³ñí¹
hi³ ca³taunh² tsú² ta²¹ jná¹³”.
19 ”Hi³ jáun² né³, hnú² re²¹ Agripa, tiá² tɨ³ có³² ca³chá³ yáh³ jná¹³ la³ cun³ hi³
ca³jnia³ jéin³², hi³ ja³ jáun² hñu³mɨ³cuú².
20 Tɨ³la³ jná¹³ dá² ca³ma³liau²¹ bíh¹ hi³ ca³hléh³ jáɨ¹³ ñí¹con² tsá² juú² Dam-
asco tín², ñí¹con² tsá² juú² Jerusalén, ñí¹con² tsá² líin¹³ tɨ³ Judea, jɨ³ ñí¹con²
tsá²cá²jo²¹ ní² siáh³. Hi³ ca³ñí¹juo¹³ jná¹³ tsú² hi³ tɨ³ jéinh³² tsú² jmí¹ tsí³ ñí¹con²
Dió³², hi³ hniáuh³² ma³li²¹ tsú² siáh³ hi³ tson² cu³tí³ má²cá²tí² cá²jéinh³² jmí¹
tsí³.
21 Cun³ñí¹ hi³ juanh³² la³ ní² bíh¹ jná¹³ hi³ jáun² ca³ma³tsau¹³ tsá² judíos hñu³
cuáh³² chín¹ quioh²¹, hi³ jmí¹ hnió³ tsú² jngah³ siáh³.

22 Tɨ3la3 jlánh1 má2hau3 jná13 Dió32 má1ná1, jáun2 tiá3 nio2 tsɨn32 jná13 hi3
lienh1 jná13 tsáu2 la3 má2lienh1 jáun2 la3 tɨ3 ta3né32, cuí1 tsá1míh1 cuí1 tsá2
má2lieih21. Hí1 cónh3 tiá2 hléh23 jná13 jú1 siáh3, tɨ3la3 jná13 hléh23 la3 cun3 jáɨ13
hi3 ca3cué3 tsá2 ca3lɨn3 hí3 *tɨ32 jë1 Dió32 jmí1tin2 bíh1 quionh3 hla1 Moisés, jmí1
ca3juáh3 tsú2 jáun2 he3 lí13 jmí1tsú2 jmí1ja32.
23 Tsá2 hí3 ca3juáh3 hi3 Tsá2 lín13 Cristo ca3tɨn1 ma3tso2 tsí3; ní1 má1jun2 tsú2
jáun2 né3, hnga2 tsú2 lín13 tsá2 la3ñí1 hi3 lín3 tsá2 hmaɨ21 ní1 má1ca3jenh13 ja1
hla1, má1jáun2 ma3li21 tsú2 hi3 lí13 liáu3 dí2, tsá2 judíos tsá2co1 dí2, jɨ3 tsá2cá2jo21
ní2 siáh3.

Po1 hnió3 hi3 tí1 jeinh21 jmí1 tsí3 Agripa

24 Tá1la3 dí1má2tson2 jáun2 bíh1 Po1 jáɨ13 jáun2, ca3hléh3 Festo tiá3, hi3 ca3juáh3:
—¡Má2ca3ngáu2 bíh1 hniu32 Po1! Cun3ñí1 hi3hliá2 ja32lɨ3 hliáun3 sí2
má2ca3ma3tɨn13 bíh1 hniu32, hi3 jáun2 má2ca3ngáu2 nú2.
25 Tɨ3la3 Po1 né3 ca3ngáɨ3 siáh3:
—Hnú2 Festo tsá2 ho2 ta21 juo13 jnoh1, jun3juáh13 hi3 ngo2 yáh3 jná13, tɨ3la3
jná13 dá2 hléh23 jú1 tson2 bíh1, la3 cun3 jë1 jan2 tsá2 hu21 juɨ32 re2 jë1.
26 Lá2 cuá3 re21 Agripa tsá2 ñi32 re2 jáɨ13 lá2, jáun2 tiá3 nio2 tsɨn32 jná13 hi3
hléh23 ta3 ñí1 tsú2; quí1 cu3tí3 ño1 jná13 hi3 tiá2 ná1hmá1 yáh3 jáɨ13 lá2 ñí1con2
tsú2, quí1 tiá2 ñí1 ná1hmá1 ná1jní1 lɨ3 yáh3 la3 jáun2.
27 Hnú2 re21 Agripa, ¿há1 jun3juáh13 táunh23 bíh1 hnú2 ta21 jáɨ13 hi3 ca3juáh3
jáun2 tsá2 ca3lɨn3 hí3 tɨ32 jë1 Dió32 jmí1tin2? Cun3 ño1 jná13 hi3 táunh23 bíh1 hnú2
ta21.
28 Hi3 jáun2 Agripa ca3juáh3:
—Há1, cú1pih21 bíh1 jéɨ32í1 hniauh3 hi3 tí1 jenh1 hnú2 jná13 hi3 jáun2 lín13
jná13 tsá2 má2lán13 Cristo.
29 Hi3 jáun2 Po1 ca3juáh3 siáh3:
—Uá1 i3 cú1pih21 jéɨ32í1 hniauh3 ho3 uá1 i3 hliáun3, tɨ3la3 cáun2 bíh1 hi3 mí23
jná13 ñí1con2 Dió32 hi3 hnó32 jná13 hi3 lín13 dí2 cá2ren2 quiúnh1 jná13; jun3juáh13
jmáh3la3 huen2 hnú2 yáh3 má1ná1, quí1 ja3bí1 jɨ3lɨn2 tsá2 ná1náɨ32 lá2 bíh1
uá2jaɨ32. Tɨ3la3 jun3juáh13 hnó32 jná13 hi3 lín13 dí2 cá2ren2 la3jmí1 chin1 jná13 lá2
cá2den1ná1 yáh3 má1ná1.
30 Jmí1 má2lí2juáh3 jáun2 Po1 la3 ní2 né3, ca3nu3 ca3tiánh3 tsú2 jɨ3lɨn2: tsá2 lín3
re21, tsá2 ho2 ta21 jɨ3 Berenice, jɨ3 la3jín32 tsá2 jmí1 tionh1 tsú2 hí3 quionh3 ní2
siáh3,
31 hi3 ca3ñí1juú1 ñí1hlénh13 tɨ3 có32 jáɨ13 jáun2, hi3 ca3juónh3 la3 lá2:
—Hí1 cáun2 tiá2 hi3 la3 ca3jmú3 yáh3 tsá2 ní2 hi3 juáh13 hi3 jmí1 ca3tɨn1 tsú2
jún3, sa3jun3 ca3tɨ21 bíh1 hi3 cuá1hún1 tsú2 hñu3mí1ñí2.
32 Jáun2 Agripa ca3záɨh3 Festo:
—Jmí1 má2lí13 bíh1 lion1 tsú2 sá1jmí1 hi3 tiá2 má2ca3mí3 tsú2 hnga2 hi3
tsa3ma3re2 jáɨ13 ní2 ñí1con2 hnga2 *tsá2 cuá1lín3 mɨ3chí1.

27

Zen2 tsú2 Po1 la3 tɨ3 juú2 Roma

1 Jáun2 né3, jmí1 ca3lín13 tsú2 hi3 má2hniáuh32 tsáu13 jnoh1 hué32 Italia, jáun2
ca3jɨenh3 tsú2 Po1 jo3cuo2 hliáu3 tsá2 chín1 jmáɨ2 Julio la3 má2quionh3 tsá2 tson3

siánh³ siáh³. Julio hí³ jmɨ́¹ ñi³quionh¹³ cun³ nió³ hliáu³ tsá² téh²³ tsú² “Hliáu³
Joh¹ Tsá² Cuá¹lín³ Mɨ³chí¹”.
2 Juú² Cesarea jáun² ca³tauh²¹ jnoh¹ cáun² mu² pa²¹, mu² jáun² ja³ tɨ³ juú²
Adramitio, hi³ la³ tsó³² siáh³ hi³ cáun² hi³ cáun² juú² tioh³ can³² jmɨ́²miih²¹
hué³² Asia. Ja³bí¹ jmɨ́¹ quiúnh¹ jnoh¹ Aristarco jmɨ́¹jáun², tsá² zian² juú²
Tesalónica juú² hɨ́n¹³ tɨ³ hué³² Macedonia.
3 Jmɨ́¹ cá¹jniá²¹ jáun² ca³cháu³² jnoh¹ juú² Sidón nio² can³² jmɨ́²miih²¹. Ñí¹
jáun² ca³ja³ miɨ́³ tsɨ́³ Julio hí³ ñí¹con² Po¹, hi³ ca³cué³ jáɨ¹³ hi³ tsa³jɨen³ Po¹
há²mei²¹ quioh²¹ nɨ́¹juáh³ zia³² cáun² hi³ ma³hau³ tsá² hí³.
4 Jmɨ́¹ ca³hué² jnoh¹ jáun² juú² Sidón jmɨ́¹ ja³² chí³ tiá³ lɨ́n³² tɨ³ juɨ³² ñí¹
hí¹tsáu²³ jnoh¹, jáun² tɨ³ cuá² cáun¹ bíh¹ ca³háɨ³² hué³² Chipre nio² jáun² chu³
jmáɨ² jmɨ́¹ ca³nga² jnoh¹ jo²¹ ñí¹ tiá² nga³ he³ tiá³ chí³.
5 Ja³bí¹ cáun² ca³nga¹ bíh¹ jnoh¹ có³² Cilicia jɨ³ hué³² Panfilia nɨ́² siáh³, jáun²
ca³cháu³² jnoh¹ juú² Mira, juú² hɨ́n¹³ tɨ³ hué³² Licia.
6 Ñí¹ jáun² ca³jɨ́e³ hliáu³ tsá² chín¹ cáun² mu² pa²¹ siáh³ siáh³, mu² ja³ tɨ³ juú²
Alejandría hi³ la³ tsó³² tɨ³ hué³² Italia. Jáun² mu² jáun² ca³tauh²¹ jnoh¹ siáh³
hi³ ngau³ jnoh¹ juɨ³² tiáuh¹.
7 Tion³ cu³tí³ bíh¹ ca³cháu³² jnoh¹ ñí¹ má²janh² juú² Gnido, hliáun³ bíh¹
ca³lá² jmáɨ¹ ca³lé³ jnoh¹ hú¹ juɨ³². Quí¹ la³ má²ja³² jáun² bíh¹ tiá³ chí³ tɨ³ juɨ³²
ñí¹ hí¹tsáu²³ jnoh¹ jáun², jáun² cu³tsa³² tɨ³ juɨ³² can³² ñí¹ lɨ́³ cáun² tiéɨ² hna¹³
hué³² Creta nio² chu³ jmáɨ² bíh¹ ca³nga¹ jnoh¹ cú²jueh³², ñí¹ téh²³ tsú² jáun²
Salmón, juɨ³² ñí¹ tiá² nga³ he² tiá³ chí³.
8 Tion³ bíh¹ ca³cháu³² jnoh¹ cun³ cá² tsó¹³ hué³² Creta jáun², ñí¹ nio² juú²
Buenos Puertos nio² can³² jmɨ́²miih²¹, juú² nio² má²janh² juú² Lasea.
9 Hliá² jlánh¹ hliáun³ jmáɨ¹ ca³lé³ bíh¹ jnoh¹, jáun² ca³lɨ³ háɨnh¹³ juɨ³²
ñí¹ jmɨ́²miih²¹, quí¹hliá² jmɨ́¹ má²ca³nga² bíh¹ jmáɨ¹ hi³ jlánh¹ má²hɨen²¹ tsá²
*judíos, [jáun² má²má²janh² jmɨ́¹ ñí¹cuóu³ bíh¹ jmɨ́¹jáun²]. Hi³ jáun² Po¹ jmɨ́¹
ca³hɨ́e³ cáun² jú¹ tson², hi³ ca³juáh³:
10 —Hnoh² tsá² quiúnh¹, jná¹³ jɨ́e³² hi³ jlánh¹ háɨnh¹³ juɨ³² ñí¹ tsáu¹³ dí²
nɨ́¹juáh³ hi³ cáun² lɨ́¹ hue¹³. Já² tsa³hín³ bíh¹ mu² la³ má²quionh³ lio²¹ hi³ tioh³,
hi³ hí¹ la³ tɨ³ hmóu³² yáh³ dí² tsa³héin³ lɨ́¹³.
11 Tɨ³la³ tiá² ta²¹ ca³taunh³ yáh³ hliáu³ tsá² chín¹ hi³ ca³juáh³ jáun² Po¹, jë¹ tsá²
cuá¹quian³² bíh¹ mu² ca³taunh³ tsú² ta²¹, jɨ³ jë¹ hnga² tsá² quioh²¹ bíh¹ mu².
12 Quí¹ tiá² jmɨ́¹ chú²¹ yáh³ ñí¹ jmɨ́¹ ca³quiú² tsú² mu² jáun², quí¹hliá²
má² jmɨ́¹ ñí²cuóu³ bíh¹ siáh³, jáun² míh¹ tiá² la³jɨ́n³² tsú² ca³lɨ́n¹³ hi³ cu³tsa³²
tsa³táunh¹ tɨ³ chí¹ján³, la³ tɨ³ juú² Fenice, juú² hɨ́n¹³ hué³² Creta jáun², jáun² ñí¹
jáun² quiú¹³ tsú² mu² nɨ́¹juáh³ hi³ lɨ́¹³ tá¹la³ ngá¹³ jáun² jmɨ́¹ ñí¹cuóu³. Nɨ́¹juáh³
hi³ tionh² tsú² Fenice jáun² né³, jniá³ jmɨ́²miih²¹ tɨ³ cuá² chu²¹ jɨ³ tɨ³ cuá² cáun¹
nɨ́¹juáh³ hi³ dí¹jɨ́e²³ tsú² tɨ³ ñí¹ tá²tsɨ²¹ hiú².

Ja³² jmɨ́³chí³ tá¹la³ ná¹han³² tsú² jmɨ́²miih²¹

13 Jmɨ́¹ má²lɨ́²jɨ́e³ tsú² jáun² hi³ huán¹ bíh¹ la³ ja³² chí³ tɨ³ la³ quián³, jáun²
ca³lɨ́n¹³ tsú² hi³ má²lɨ́¹³ bíh¹ tsa³táunh¹ siáh³ juɨ³² tiáunh¹. Jáun² ca³huén² tsú²

siáh³ quionh³ mu² pa²¹ jáun² hi³ ja³taunh²¹ juɨ³² tiáunh¹ tɨ³ juɨ³² can³² hué³²
Creta jáun².

14 Jmɨ́¹ má²cu³lé³ jáun², cu³tsa³² bíh¹ jmɨ́¹ ja²¹ jmɨ́³chí³ tiá³ cu³tí³, hi³ ca³jmú³
hian² tsɨ́³ ñí¹con² mu², jmɨ́³chí³ jáun² téh²³ tsú² “nordeste”.

15 Tɨ³ có³² bíh¹ ca³hliá³ chí³ mu² jáun², jáun² cáun² ngau³ la³ cun³ ja³² chí³
jáun² bíh¹ cú²jueh³² mu² jáun².

16 Jmɨ́¹ ca³nga² jnoh¹ jáun² tɨ³ jo²¹ ñí¹ tiá² nga³ póh²³ chí³ quioh²¹ hué³² pih²¹
jmáɨ² Cauda nio² chu³ jmáɨ², jmɨ́¹jáun² tion³ cu³tí¹³ bíh¹ ca³tiau¹³ jnoh¹ hi³
ca³táunh¹ mu² pih²¹ tɨ³ la³ ñéih³ quioh²¹ mu² pa²¹, mu² pih²¹ hi³ liaun³² tsú²
hi³ jmɨ́¹ chí¹cuounh³² jáun² mu² pa²¹.

17 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³tsáɨh³ tsú² hñe¹³ mu² pa²¹ jáun², quí¹ hi³ hnió³ tsú² lɨ³
pin³. Jmɨ́¹jáun² ca³sió³ tsú² hmɨh³² pa²¹ can²³ chí³ hi³ jmɨ́¹ he¹ chi³cuú², jáun²
cáun² ngau³ ca³lá² la³ cun³ ja³² chí³ jáun² bíh¹ mu², quí¹hliá² jmɨ́¹ juénh² tsú²
hi³ nɨ́² lɨ́¹ ca³hiéih³ mu² ñí¹ ná¹juɨ²¹ záɨ¹ lɨ́¹ nio¹ hi³ téh²³ tsú² Sirte.

18 Jmɨ́¹ cá¹jniá²¹ jáun² siáh³, la³ má²ja³² jáun² bíh¹ jmɨ́³chí³ tiá³ lɨ́n³², jáun²
cu³tsa³² ca³ma³liáu³² tsá² quionh³ tsá² cuá¹quian³² hí³ mu² hi³ cuɨ́²³ lio²¹;

19 hí¹ la³ tɨ³ hi³ quioh²¹ mu² hi³ ñi³quian²¹ hí¹tiá³ yáh³ ca³cuɨ́³ tsá² hí³ siáh³
ñí¹ má²hnɨ³² jmáɨ¹ jáun².

20 Hliáun³ jmáɨ¹ bíh¹ tiú²uú² cá²jnia³ hiú², hi³ sa³jun³ chí¹jmaɨ²¹ bíh¹ jniá³
siáh³ ta³ já¹niéi², hi³ jlánh¹ chí¹ñi¹ ja³² siáh³ jmɨ́³chí³ jáun², jáun² tiú²uú² jmɨ́¹
haɨ³² yáh³ jnoh¹ tsɨ́³ hi³ liáu³.

21 Jmɨ́¹ má²ngau³² hliáun³ jmáɨ¹ hi³ tiú²uú² hin² ca³jmú³ má³², jáun² Po¹
ca³jmú³ zenh² ja¹ tsá² hí³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnoh² tsá² quiúnh¹, jmɨ́¹ hniáuh²¹ bíh¹ hi³ táunh¹³ hnoh² ta²¹ la³ cun³ jáɨ¹³
hi³ ca³juo³ jná¹³ jáun² hnoh², hi³ tiá² jmɨ́¹ hniáuh²¹ hue¹³ dí² hué³² Creta, hi³
jáun² tiá² jmɨ́¹ quieinh²¹ dí² la³ lá², sa³jun³ jmɨ́¹ tsa³hín³ siáh³ hi³ quiú¹³ dí².

22 Jáun² ta³né³² juanh³² jná¹³, ma³hiún¹³ náh² honh², quí¹ hí¹ jan² yáh³
hnoh² tiá² jún³ uá¹jinh¹ ca³ja³hín³ mu² lá².

23 Quí¹ jmɨ́¹ hua² hmáɨ³ ca³jnia³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² jéin³² jná¹³, tsá²
lɨ́²zen³ Dió³² Juóu³² jná¹³, Dió³² Tsá² ma³con²¹ jná¹³;

24 tsá² hí³ né³ lɨ́²zéi³² jná¹³ la³ lá²: “Hnú² Po¹, ha³ lɨ́² juenh³, quí¹ hniáuh³²
bíh¹ cuá¹ma³jnia¹³ hnú² ta³ ñí¹ *tsá² cuá¹lɨ́n³ mɨ³chí¹ já¹ juú² Roma. Ja³bí¹
lión³² Dió³² la³jɨ́n³² tsá² quiúnh¹ hnú² nɨ́² ñí¹ hmú²¹, quí¹ cun³ñí¹ hi³ Dió³² já³²
mii³ tsɨ́³”. La³ nɨ́² bíh¹ lɨ́²zéi³² jná¹³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³².

25 Hi³ jáun² ma³hiún¹³ náh² honh², quí¹ cáun² bíh¹ nio² tsɨn³² jná¹³ hi³ tson²
ma³tí³² Dió³² la³ cun³ hi³ má²lɨ́²juáh³ nɨ́² tsá²cuú² tsá²ta³.

26 Tɨ³la³ cu³ jáun² ca³tɨ²¹ quieinh²¹ bíh¹ jnoh¹ hi³ tsa³hín³ mu² lá², hi³ tá¹tauh¹
dí² cáun² hué³² nio² chu³ jmáɨ².

27 Hua² hi³ ca³tsɨn¹³ jáun² quia³quiún³ jmáɨ¹ tá¹la³ má²hí¹tsau³² jáun² mu²
rá¹quí² rá¹ca³² hñu³ jmɨ́²miih²¹ ñí¹ má²téh²³ tsú² jáun² Adriático, la³ cun³ chu³
nie² jáun² ca³lɨ³lieih²¹ tsá² quionh³ tsá² cuá¹quian³² hí³ mu² hi³ má²hí¹háɨ³²
má²janh² ñí¹ má²lɨ́³ hué³².

28 Jmɨ́1jáun2 ca3chá3 tsú2 héih32 quionh3 cáun2 hñe13 má2lɨ́3 re2 nɨ́1juáh3 hín2
cónh3 tí3 tɨ3 la3 ñe1 jmáɨ2, jáun2 jmɨ́1 tí3 quiú3 ñí3. Jmɨ́1 má2cu3lé3 jáun2 ca3chá3
tsú2 siáh3 héih32, jáun2 quia3hñá3 ñí3 bíh1 jéi32í1 tɨ́3.
29 Jmɨ́1jáun2 ca3juénh2 tsú2 quí1 nɨ́2 lɨ́1 ca3hiéih3 mu2 jáun2 quɨ́n1, jáun2
ca3na3tsɨ́3 tsú2 hñe13 quiún3 mí1ñí2 cáh1 lɨ́n21, hi3 ca3tóh3 tsú2 tɨ3 ñeh2 jmáɨ2 tɨ3
cu3hna21 mu2. [Mí1ñí2 jáun2 jniá3 la3jmɨ́1 jniá3 mí1ñí2 mɨ3juɨ́13]. Jmɨ́1 lɨ21 jáun2
né3 ca3hiu3 ca3mɨ́3 tsú2 ñí1con2 Dió32 hi3 jniá32 tia3juɨ32.
30 Hi3 jáun2 tsá2 quionh3 hí3 tsá2 cuá1quian32 mu2 jmɨ́1 má2hnió3 huén32 mu2
jáun2, jáun2 ca3sió3 tsú2 mu2 pih21 hi3 liaun32 tsú2 hi3 jmɨ́1 má2hu21 jáun2 hñu3
mu2; ca3jmú3 tsú2 la3juah21 dúh1 hi3 tóh32 tsú2 siáh3 mí1ñí2 cáh1 jáun2 tɨ3 mɨ3chí1
mu2.
31 Tɨ3la3 Po1 la3juɨ32 ca3záɨh3 hliáu3 tsá2 chín1 la3 má2quionh3 hliáu3 joh1 la3
lá2:
—Nɨ́1juáh3 tiú2uú2 tiáunh1 tsá2 ó32 mu2 lá2, jáun2 tiú2uú2 lɨ́13 yáh3 liáun3 náh2.
32 Jmɨ́1jáun2 la3juɨ32 ca3quieh3 hliáu3 hñe13 hi3 jmɨ́1 tsɨ21 mu2 pih21 jáun2, jáun2
ca3táh3 mu2 pih21 hi3 ta3tsɨ21 ñí1 jmáɨ2.
33 Jmɨ́1 má2já2jnia2 jáun2 né3, ca3záɨh3 Po1 la3jɨ́n32 tsá2 hí3 hi3 chú32 cuh3 tsú2
ca3lá2 má32, hi3 ca3juáh3 la3 lá2:
—Hnoh2 tsá2 quiúnh1, já2 quia3quiún3 jmáɨ1 máh3 má2tí3 hi3 chih32 hnoh2
ziú3 máh1 jɨ3 hi3 tiá2 má32 má2ca3quɨéɨh3 hnoh2 siáh3.
34 Jáun2 jná13 juanh32 hi3 chú32 cúh13 hnoh2 ca3lá2 má32; hniáuh32 bíh1, quí1
jáun2 bíh1 liáun3 hnoh2. Quí1 [hí1 cáun2 yáh3 tiá2 hi3 quiunh21 tsá2 ñí1 tiauh1
dí2 lá2,] hí1 cá2 máɨh32 yáh3 jñú2 chí1 dí2 tiá2 lɨ́1 tsa3háɨ3.
35 Jmɨ́1 má2lɨ́2juáh3 jáun2 la3 nɨ́2 Po1 ca3can3 cáun2 hí3 siuh21, Dió32 tín2
ca3cuéh3 tiá1hmah1 ta3 ñí1 la3jɨ́n32 tsá2 hí3, jáun2 ca3háɨ32 hná1 hi3 ca3cúh2.
36 Jmɨ́1jáun2 ca3joh13 siáh3 tsá2 ná1jɨe23 hí3 pí3 hi3 ca3tia3 tsɨ́3 cuh3.
37 La3 cun3 ñí1 la3jáɨ32 jnoh1 jáun2 jmɨ́1 tiéi3 jnoh1 tun3 nio2 hña3láun3 tsɨ21
hnaɨh32 nio2 quiún3 tsɨ21 quia3jñéi3 tsáu2.
38 Jmɨ́1 má2lɨ́2cuh3 tsú2 jáun2 la3 cun3 hi3 ñí1cuh3 né3, ca3huéh3 tsú2 la3jɨ́32
cuú2miih21 hi3 jmɨ́1 tioh3 hñu3 mu2 hi3 ca3súh3 tɨ3 hñu3 jmɨ́2miih21, quí1hliá2
ca3lɨ3hnió3 tsú2 hi3 son13 ca3lá2 héi2 mu2 jáun2.

Tsúnh2 juoh1 mí1 siún1 nio2 bíh1 mu2 pa21

39 Jmɨ́1 cá1jniá21 jáun2, tiá2 jmɨ́1 lɨ́2cuoh2 yáh3 tsá2 ná1quian32 hí3 mu2 hué32 ñí1
má2ca3cha3táunh1 dí2 jáun2, tɨ3la3 jmɨ́1 ca3jɨ́e3 tsú2 hi3 la3 zia32 cáun2 ñí1 rá1hu21
ca3lá2 jmɨ́2miih21 hué32 jáun2, ñí1 zia32 ñí1 rá1jáun23 záɨ1 ñí1 quiéin2 can32 jmáɨ2,
jáun2 ca3lɨ́n13 tsú2 hi3 jmu3 pí3, neh21 nɨ́1juáh3 tioh21 hi3 tsa3tinh1 quionh3 mu2
pa21 jáun2 la3 tɨ3 jáun2.
40 Jáun2 cu3tsa32 cáun2 ca3quieh3 bíh1 tsú2 hñe13 hi3 jmɨ́1 ná1tsɨ21 jáun2 mí1ñí2
cáh1 hi3 ca3tóh3 tsú2 jáun2 tɨ3 ñeh2 jmɨ́2miih21 jmɨ́1 hua2 jáun2. Ja3bí1 la3 cun3
jmɨ́1jáun2 ca3záɨh3 tsú2 hñe13 hi3 jmɨ́1 hñe2 jo21hmá2 míh1 hi3 hu21 chu3 jmáɨ2 hi3
cónh32 tsú2 nɨ́1juáh3 hín2 tíh3 hnió3 tsú2 tsó32 mu2. Jmɨ́1 lɨ21 jáun2 né3 ca3háɨ32
tsú2 siáh3 chi3cuú2 hmɨh32 pa21 hi3 can23 jáun2 chí3 tɨ3 mɨ3chí1 mu2, jmɨ́1jáun2
ngau3 mu2 jáun2 tɨ3 juɨ32 ñí1 rá1jáun23 jáun2 záɨ1 quiéin2.

41 Tɨ^{3}la^{3} jmɨ́^{1} cá^{1}chó^{21} jáun^{2} mu^{2} ñí^{1} cuú^{2} máɨ^{23} jmáɨ^{2} né^{3}, tɨ^{3} có^{32} bíh^{1} ngau^{3} mu^{2} hi^{3} ca^{3}hiéih^{3} chí^{1} ñí^{1} la^{3} má^{2}ná^{1}juɨ^{21} záɨ^{1}. Ja^{1} záɨ^{1} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}ta^{3}chí^{1}quéɨh^{23} chí^{1} mu^{2} jáun^{2}, hí^{1} cú^{1}pih^{21} yáh^{3} tiú^{2}uú^{2} lɨ^{3} jɨ́eh^{3}. Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}lɨ^{3}liau^{3} hi^{3} tsúnh^{2} tɨ^{3} cu^{3}hna^{21} mu^{2} quí^{1}hliá^{2} jlánh^{1} tiá^{3} ja^{32} ma^{3} quin^{32} ma^{3} cu^{3} tsɨn^{1} jmɨ́^{2}miih^{21}.

42 Jmɨ́^{1}jáun^{2} jmɨ́^{1} hnió^{3} hliáu^{3} jngɨh^{3} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} tson^{3}, hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} liáun^{3} tsú^{2} hi^{3} ra^{3}tsɨ^{32} jmáɨ^{2}.

43 Tɨ^{3}la^{3} hliáu^{3} tsá^{2} chín^{1} hí^{3} né^{3} ca^{3}lɨ^{3}hnió^{3} lión^{32} Po^{1}, jáun^{2} tiá^{2} jáɨ^{13} ca^{3}cué^{3} yáh^{3} tsú^{2} hi^{3} jngɨh^{3} tsá^{2} quionh^{3} tsú^{2} tsá^{2} tson^{3}. Tɨ^{3} héih^{32} ca^{3}jmú^{3} bíh^{1} tsú^{2} hi^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} tɨn^{2} ca^{3} jmáɨ^{2}, tsá^{2} hí^{3} tín^{2} tónh^{32} jmáɨ^{2} la^{3}ñí^{1} hi^{3} tính^{32} tɨ^{3} ñí^{1} quiéin^{2};

44 tɨ^{3}la^{3} ñí^{1} tsá^{2} cá^{2}tsáun^{1} jáun^{2} né^{3}, quionh^{3} jo^{21}hmá^{2} bíh^{1} já^{1}taunh^{21}, ho^{3}lá^{2}dá^{2} quionh^{3} juoh^{1} hmá^{2} hi^{3} jmɨ́^{1} lɨ^{3} mu^{2}. La^{3} jáun^{2} bíh^{1} lɨ^{3} hi^{3} ca^{3}liáu^{3} jnoh^{1} la^{3}jáɨ^{32} hi^{3} ca^{3}cháu^{32} ñí^{1} quiéin^{2}.

28

Zia^{32} hi^{3} quiunh^{32} Po^{1} hué^{32} Malta nio^{2} chu^{3} jmáɨ^{2}

1 Jmɨ́^{1} má^{2}ca^{3}liáu^{3} jnoh^{1} jáun^{2} la^{3}jáɨ^{32}, jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}lɨ^{3} né^{1} jnoh^{1} hi^{3} Malta bíh^{1} la^{3} jmáɨ^{2} hué^{32} pih^{21} nio^{2} jáun^{2} chu^{3} jmáɨ^{2}.

2 Tsá^{2} hué^{32} jáun^{2} jlánh^{1} ca^{3}ma^{3}hniau^{3} jnoh^{1}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}tó^{3} tsú^{2} cáun^{2} sɨ́^{2} pa^{21} quí^{1}hliá^{2} jlánh^{1} jmɨ́^{3} hi^{3} jáun^{2} cuóu^{3} lín^{32} bíh^{1}; jáun^{2} ca^{3}te^{3} tsú^{2} jnoh^{1} la^{3}jáɨ^{32} tɨ^{3} ñí^{1} nio^{1} sɨ́^{2} hi^{3} choh^{21} jnoh^{1}.

3 Jáun^{2} Po^{1} ca^{3}jieh^{3} cá^{2} tsu^{21} cuo^{1} hi^{3} ca^{3}tóh^{3} sɨ́^{2}; tá^{1}la^{3} jmɨ́^{1} dí^{1}toh^{2} tsú^{2} sɨ́^{2} cuo^{1} jáun^{2} né^{3}, cua^{3}han^{3} jan^{2} jáh^{3} hláɨnh^{1} jmɨ́^{1} cá^{1}chéi^{21}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}ca^{3} cuo^{2} Po^{1}.

4 Jmɨ́^{1} ca^{3}jɨ́e^{3} tsá^{2} hué^{32} jáun^{2} hi^{3} chin^{1} jáh^{3} hláɨnh^{1} cuo^{2} Po^{1}, jáun^{2} ca^{3}juu^{3} ca^{3}hlénh^{3} ja^{1} hmóu^{32} hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—Cu^{3}tí^{3} jan^{2} tsá^{2} la^{3} jngɨh^{2} tsáu^{2} bíh^{1} nɨ^{32}, hi^{3} jáun^{2} ta^{3}né^{32} má^{2}ca^{3}hinh^{32} tsú^{2} tsáu^{13} hi^{3} má^{2}lɨ́^{2}jmú^{3} dió^{32} [Dike] juo^{13} jnoh^{1}, tsá^{2} rá^{2}tsɨ^{32} héih^{32}, uá^{1}jinh^{1} jmɨ́^{1} má^{2}ca^{3}liáun^{3} tsú^{2} ñí^{1}con^{2} jmɨ́^{2}miih^{21}.

5 Tɨ^{3}la^{3} Po^{1} má^{1}ná^{1}, cáun^{2} ca^{3}pí^{3} ñí^{1} sɨ́^{2} bíh^{1} cuo^{2}, jáun^{2} ca^{3}tánh^{3} jáh^{3} hí^{3} ja^{1} sɨ́^{2}, hí^{1} cáun^{2} tiá^{2} hi^{3} ca^{3}quiúnh^{32} yáh^{3} tsú^{2}.

6 Jáun^{2} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} hí^{3} cáun^{2} jmɨ́^{1} má^{2}ná^{1}jan^{32} hi^{3} dáun^{13} Po^{1}, ho^{3} hi^{3} né^{3}bí^{1} quɨnh^{3} hi^{3} jún^{3}. Jmɨ́^{1} má^{2}cu^{3}lé^{3} ná^{1}jan^{32} tsú^{2} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}jɨ́e^{3} hi^{3} hí^{1} cáun^{2} yáh^{3} tiá^{2} hi^{3} ca^{3}jéinh^{32} Po^{1}, jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}jenh^{3} tsú^{2} siáh^{3} jmɨ́^{1} tsɨ́^{3} hi^{3} ca^{3}juónh^{3} hi^{3} dió^{32} bí^{1} néh^{1} Po^{1}.

7 Má^{2}janh^{2} ñí^{1} jáun^{2} jmɨ́^{1} cuá^{3} jan^{2} tsá^{2} jmáɨ^{2} Publio, tsá^{2} ho^{2} ta^{21} hué^{32} pih^{21} jáun^{2}. Tsá^{2} hí^{3} jlánh^{1} re^{2} tɨn^{2} ca^{3}he^{3} jnoh^{1} hi^{3} ca^{3}taunh^{2} tsú^{2} jnoh^{1} ho^{1}ñí^{1} tá^{1}la^{3} ca^{3}tauh^{13} jnoh^{1} jáun^{2} hnɨ^{32} jmáɨ^{1} hñú^{13} tsú^{2}.

8 Jmáɨ^{1} jáun^{2} jmɨ́^{1} rá^{2}tsáun^{1} jméi^{2} Publio hí^{3}, hi^{3} jmɨ́^{1} lɨ́^{23} chéin^{3} cú^{2}hiú^{2} cú^{2}cuóh^{32}, jɨ^{3} hi^{3} táɨ^{32} siáh^{3} jmɨ^{2}. Jáun^{2} Po^{1} ca^{3}ñí^{1}jɨen^{13} tsá^{2} tsáun^{1} hí^{3} ñí^{1} rón^{21}, jáun^{2} ca^{3}liéinh^{32} Dió^{32}. Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}ra^{3}tsɨ^{32} tsú^{2} cuo^{2} ñí^{1} quioh^{21} tsá^{2} tsáun^{1} hí^{3} hi^{3} ca^{3}jmah^{3} dí^{2}.

9 Jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} cua^{3}taunh^{21} siáh^{3} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} ná^{1}tsáun^{1} hué^{32} pih^{21} jáun^{2}; ja^{3}bí^{1} lan^{3} bíh^{1} siáh^{3} tsá^{2} hí^{3}.

10 Jmɨ́¹jáun² jlánh¹ hliáun³ hi³ lɨ́¹ ca³cué³ tsú² jnoh¹. Hi³ jmɨ́¹ tɨ³ ñí¹ hue¹³
jnoh¹ hi³ má²tauh²¹ jnoh¹ siáh³ cáun² mu² pa²¹ né³, tsá² hí³ lɨ́¹ ca³cué³ siáh³
la³jɨ́³² la³ cun³ hi³ lɨ³ hniáuh³² quiú¹³ jnoh¹ hú¹ juɨ³².

Má²chau²¹ Po¹ já¹ juú² Roma

11 Jmɨ́¹ ca³táɨh¹³ jáun² hnɨ³² zɨ́h² hi³ tiauh² jnoh¹ hué³² pih²¹ nio² jáun² chu³
jmáɨ², jáun² ca³tauh²¹ jnoh¹ cáun² mu² pa²¹ hi³ la³ ca³quiú² tsú² hué³² pih²¹
jáun² tá¹la³ ca³nga² jáun² jmɨ́¹ ñí¹cuóu³. Mu² jáun² ja³ tɨ³ juú² Alejandría; tɨ³
mɨ³chí¹ mu² jáun² né³ jmɨ́¹ tá²láɨn¹ gon³ dió³² juo¹³ tsá² hí³, dió³² hí³ jmáɨ²
Cástor jɨ³ Pólux.

12 Hi³ ca³hué² jnoh¹ hué³² pih²¹ jáun² né³ ca³cháu³² jnoh¹ juú² Siracusa nio²
can³² jmɨ́²miih²¹. Ñí¹ jáun² ca³tauh¹³ jnoh¹ hnɨ³² jmáɨ¹.

13 Jmɨ́¹jáun² ca³hué² jnoh¹ siáh³ hi³ [ngau³ jnoh¹ juɨ³² có³² hué³² Silicia,]
jáun² ca³cháu³² jnoh¹ juú² Regio [hɨ́n¹³ hué³² Italia]. Jmɨ́¹ cá¹jniá²¹ jáun² siáh³
ja³ chí³ tɨ³ la³ quián³, hi³ jáun² ca³hué² jnoh¹ juú² Regio jáun², jáun² jmɨ́¹
cá¹jniá²¹ jáun² ca³cháu³² jnoh¹ juú² Puteoli [hɨ́n¹³ siáh³ hué³² Italia jáun²].

14 Ñí¹ jáun² ca³jenh² jnoh¹ ma³ jan² tsá² reh² dí², jáun² tsá² hí³ ca³jau³ jnoh¹
hñú¹³ hi³ ca³chau³ tsú² jnoh¹ quiau³ jmáɨ¹. Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, juɨ³² ta³ bíh¹
jnoh¹ jéɨ³²í¹ ngau³ la³ tɨ³ juú² Roma.

15 Jmɨ́¹ ca³lɨ³ ñi³² tsá² reh² zian² juú² Roma hi³ hí¹tsáu²³ jnoh¹, jáun²
ca³ñí¹jaun¹³ tsú² jnoh¹ hú¹ juɨ³². Jmɨ́¹jáun² ca³jenh² jnoh¹ tsú² ñí¹ lɨ́³ hmah²¹
pa²¹ téh²³ tsú² “Hmah²¹ quioh²¹ hla¹ Apio”, jáun² cá² tsáun¹ siáh³ ca³jenh²
jnoh¹ juú² Tres Tabernas. Jmɨ́¹ ca³jɨ́en³² jáun² Po¹ tsá² hí³ ca³cuéh³ tiá¹hmah¹
Dió³², hi³ ca³niau³ siáh³ tiá³ tsɨ́³.

16 Jmɨ́¹ cá¹cháu²¹ jnoh¹ jáun² já¹ juú² Roma né³, [jáun² hliáu³ tsá² chín¹ hí³
ca³jɨenh³ tsá² tson³ jmɨ́¹ jan² hí³ ñí¹con² tsá² chín¹ jmu² hua³hí¹³ tsá² tson³,
tɨ³la³] Po¹ ca³hiauh³ jáɨ¹³ hi³ cánh³ cuá³² bíh¹ la³ má²quionh³ jan² hliáu³ hi³
jmoh³ hua³hí¹³.

Po¹ hleh³² jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² já¹ juú² Roma

17 Ñí¹ má²tɨ³² hnɨ³² jmáɨ¹ hi³ tiauh² jnoh¹ Roma ca³teh³ Po¹ tsá² *judíos tsá²
ná¹ñí¹ tionh² já¹ juú² jáun², hi³ ja³táunh¹ tsú² ñí¹ cuá³ dí². Jmɨ́¹ ca³ngɨh³² jáun²
tsá² hí³ né³ ca³juáh³ Po¹ la³ lá²:

—Hnoh² tsá²cáu³, uá¹jinh¹ tiá² hi³ hlaɨh³ ca³jmú³² jná¹³ ñí¹con² tsá² judíos
tsá²co¹ dí², sa³jun³ ca³tɨ²¹ la³ cun³ hi³ ná¹ngɨ²³ dí², ta³ hi³ ca³quiú² jáun²
tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí², tɨ³la³ cun³ jáun² ca³ma³tsau¹³ bíh¹ tsú² jná¹³ já¹
juú² Jerusalén hi³ ca³jɨenh³ tsú² jná¹³ ñí¹con² tsá² *romanos.

18 Hi³ jáun² jmɨ́¹ ca³can³ tsá² romanos jú¹ tson² quion²¹ jná¹³, jmɨ́¹ hnió³ bíh¹
tsú² liáu³², quí¹ hí¹ cáun² yáh³ tso³ tiá² lin¹ tsoh³ tsú² quion²¹ jná¹³ hi³ juáh¹³
hi³ ca³tɨn¹ jná¹³ jún³.

19 Tɨ³la³ tsá² judíos né³ tiá² ca³lɨ³ hiún² yáh³ tsɨ́³ la³ jáun², hi³ jáun² ca³lɨ³
hniáuh³² mɨ́¹³ jná¹³ huen² hi³ já¹ma³ré¹³ ta³ ñí¹ *tsá² cuá¹lɨ́n³ mɨ³chí¹ hué³² lá²;
tɨ³la³ jun³juáh¹³ hi³ já¹chá³ tsáu¹³ tsá²cáu³ yáh³ jná¹³ má¹ná¹.

20 Ca³tɨ²¹ jáɨ¹³ nɨ́² bí¹ lɨ́²té³ jná¹³ hnoh² né³² hi³ ñá¹táunh¹ náh² ñí¹ lá² hi³
juoh²¹ dí². Hi³ jáun² né³, cun³ñí¹ hi³ ca³tɨ²¹ hi³ qui³ ná¹he² ná¹jan³² dí² jáun²,
jnoh¹ tsá² *Israel, cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ cuá¹chin¹ jná¹³ cá²den¹ná¹ lá².

21 Jmí¹jáun² ca³juáh³ tsá² hí³:
—Hí¹ cáun² yáh³ sí² quioh²¹ tsá² hín¹³ tɨ³ Judea tiá² má²ca³héi¹³ jnoh¹ hi³
ca³tɨn¹ hnú², sa³jun³ tsá² judíos ja³taunh²¹ ñí¹ jáun² má²ca³hléh³ hlaɨh³ hi³
ca³tɨn¹ hnú².
22 Hnáu² bíh¹ jnoh¹ náɨ¹³ la³ cun³ hi³ lɨ́n²³ hnú², quí¹ má²né¹ jnoh¹ hi³ jlánh¹
hlaɨh³ hleh³² míh¹ tiá² la³jɨ́n³² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ hi³ ca³tɨn¹ tsá²
cu³ nió³ hmaɨ²¹ hí³.
23 Jáun² hmóu³² tsá² hí³ ca³tón³ jmáɨ¹ líh³ ja³jɨen³ siáh³ Po¹. Jmí¹ ca³tsɨn¹³
jáun² jmáɨ¹ hi³ ca³tón³ tsú² né³, ca³ngɨh³² juóun³² lɨ́n³² ñí¹ cuá³ jáun² Po¹.
Jmí¹jáun² ca³hléh³ Po¹ ca³la³ hlu³ jmáɨ¹ ca³la³ ñí¹ ca³hláu³, hi³ ca³hléh³ ca³tɨ²¹
ha³ lánh³ rón³² hniáuh³² tónh³² tsú² jo³cuo² Dió³². Hi³ ca³ma³tson² tsú² jáɨ¹³ hi³
ca³tɨn¹ Jesús ñí¹con² tsá² hí³ cun³quionh³ jáɨ¹³ hi³ rá¹juáh³ liei²¹ quioh²¹ hla¹
Moisés, jɨ³ jáɨ¹³ hi³ rá¹tioh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ tsá² ca³lɨn³ *tɨ³² jë¹ Dió³² ní² siáh³.
24 Jmí¹jáun² zian² tsá² ca³taunh³ ta²¹, ja³bí¹ la³ jáun² zian² siáh³ tsá² tiá² ta²¹
ca³taunh³.
25 Jáun² cun³ñí¹ hi³ tiá² ca³lɨ³ cáun² yáh³ jáɨ¹³, jáun² cu³tsa³² ca³huén² bíh¹
tsú² cú²jueh³² jmí¹ ca³náɨ³² siáh³ cáun² jáɨ¹³ hi³ ca³juáh³ Po¹ la³ lá²:
—Jú¹ tson² cu³tí³ bíh¹ ca³cué³ Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹con² tsá²haun³² dí¹hio³
ñú¹deh³ dí² cun³quionh³ hla¹ Isaías tɨ³² jë¹ Dió³², jmí¹ ca³juáh³ jáun² la³ lá²:
26 Cua³², cuá²zéih³ tsá² ó³² jáɨ¹³ lá²:
Cu³tí³ náɨh¹³ bíh¹ hnoh² la³ má²naɨh³² jáun²,
tɨ³la³ tiá² ngɨ¹³ yáh³ náh²;
hi³ cu³tí³ hú¹tá¹ jɨeh²¹ náh² siáh³ la³ má²jɨ́eh³² jáun²,
tɨ³la³ tiá² lɨ³tsɨn² yáh³ náh² la³ cun³ hi³ jɨeh²¹ jáun².
27 Cún¹ tio¹ bíh¹ má²cá²jéinh³² tsɨ́³ tsá² zian² hué³² lá²,
quí¹ tiá² hnió³ yáh³ tsú² há¹ ngɨ¹³.
La³jmí¹ jmu² tsá² tiá² cuá¹ tsɨ²¹ bíh¹ jmu² tsú²,
quí¹ hi³ tiá² hnió³ tsú² né³.
Jnɨ³² bíh¹ tsú² ñí¹,
quí¹ hi³ tiá² hnió³ tsú² jɨ́e³;
quí¹ la³ jáun² jmí¹ lɨ¹³ tɨ³ jéinh³² tsú² jmí¹ tsɨ́³ ñí¹con² jná¹³,
hi³ jáun² jmí¹ lɨ¹³ lion¹ jná¹³.
28 Hi³ jáun² cuí¹ lɨ³ ñíh¹³ hnoh² hi³ jáɨ¹³ ca³tɨ²¹ ha³ lánh³ rón³² jmu² Dió³² hi³
liáun²³ tsáu² má²ca³zen³ Dió³² ñí¹con² *tsá²cá²jo²¹ bíh¹ cú²jueh³², quí¹ tsá² hí³
bíh¹ tɨ³ re² ne³.
29 [Jmí¹ má²lɨ́²juáh³ jáun² Po¹ la³ ní² né³, ja³tanh²¹ tsá² judíos hí³ hi³ hí¹juónh²³
cú²zúnh² tiáunh¹.]
30 Jáun² Po¹ né³ ca³cuá³ tun³ mii² tán¹ hñú³ ná¹hmáh¹ jáun² quioh²¹; hi³ ñí¹
jáun² né³ jmí¹ hen² tsú² la³jɨ́n³² tsá² jmí¹ tsá²jɨe³.
31 Jáun² ca³hléh³ tsú² jáɨ¹³ ca³tɨ²¹ ha³ lánh³ rón³² lɨ¹³ tónh³² tsáu² jo³cuo² Dió³²,
ca³la³ hí¹ cú¹pih²¹ tiá² cú² tiá² juénh²; hi³ ca³ma³tɨn² tsú² siáh³ tsáu² hi³ ca³tɨn¹
Jesús Tɨ³² Juo¹³ dí², Tsá² lɨ́n³ Cristo. Hí¹ jan² tiá² hin² ca³qui³ ca³jna³ yáh³ hi³
jáun². [Cu³ ní² bíh¹ tí³ jáɨ¹³.]

Sí² Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ñí¹con² Tsá² Romanos

Sí² hi³ ca³zen³ Po¹ ñí¹con² tsá² má²ḿn³ cuáh³² já¹ juú² Roma

1 Jná¹³ Po¹ cuá¹jmu² ná¹ sí² lá², tsá² ḿn³ jná¹³ *tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ Jesucristo. Dió³² ca³hiáu³² jná¹³ hi³ ḿn¹³ ná¹ jan² *ṭi³² tsá² quian³² jë¹ tsú², hi³ cuá¹chan¹ jná¹³ hi³ ngáɨ¹ ná¹ jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² ca³ṭi²¹ he³ lánh³ rón³² ḿ¹³ liáun³ tsáu²;

2 la³ cun³ ḿ³ jáun² jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³² ca³la³ cun³ jmí¹tin² ḿn³² cun³quionh³ hla¹ tsá² jmí¹ ná¹ḿn³ hí³ *ṭi³² jë¹ Dió³², jáɨ¹³ hi³ má²rá¹ḿ³ jáun² ñí¹ Sí² yeh³ yáh³.

3 Jáɨ¹³ jáun² ca³ṭin¹ Jesucristo Ṭi³² Juo¹³ dí², Tsá² ḿn³ Jon² Dió³². Tsá² hí³ ḿn³ jan² jón²zíh¹ jón²cho¹ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹ ca³ṭi²¹ hi³ ca³ḿ³zian² tsú² jáun² ñí¹ hué²¹ lá².

4 Ṭi³la³ jmí¹ ca³jenh¹³ tsú² jáun² ja¹ hla¹ cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹ má¹ná¹, ca³ḿ³ lin¹ bíh¹ hi³ ḿn³ tsú² Tsá² cú² juenh² Jon² Dió³².

5 Tsá² hí³ bíh¹ ca³ja³ mií³ tsí³ ñí¹con² jnoh¹, ji³ hi³ ca³cué³ tsú² siáh³ jáɨ¹³ hi³ ná¹láɨ³ jnoh¹ ṭi³² tsá² quian³² jë¹ Dió³², hi³ jáun² tá¹ cáun² hngá¹máh³ ḿ¹³ ḿ³ quien² Jesús cun³ñí¹ hi³ zian² tsá² chá³² cáun² tsí³ ñí¹con² tsú², tsá² taunh¹³ tsú² ta²¹.

6 Ja³bí¹ hnoh² siáh³ tiáunh¹ ja¹ quioh²¹ tsá² hí³, tsá² má²ca³te³ hí³ Dió³² hi³ ḿn¹³ tsá² joh¹ Jesús Tsá² ḿn³ Cristo.

7 Hi³ jáun² cuá¹jmu² jná¹³ sí² lá² ca³ṭin¹ hnoh², tsá² tionh² náh² já¹ juú² Roma ní², tsá² hniau³ náh² Dió³². Hí³ bíh¹ Tsá² ca³te³ hnoh² hi³ ḿn¹³ náh² tsá² joh¹ tsú². Hi³ jáun² né³, cuí¹ má¹hé¹ má¹mieh² náh² Dió³² Jméi² dí² ji³ Jesucristo Ṭi³² Juo¹³ dí² hi³ ḿ¹³ zian² náh² cáun² hi³ re² hi³ ṭin².

Po¹ hnió³ tsó³² já¹ juú² Roma

8 La³ñí¹ la³ján³ cue² jná¹³ tiá¹hmah¹ Dió³² ca³ṭin¹ ji³ḿn² hnoh² cun³ñí¹ hi³ ca³ṭin¹ Jesús Tsá² ḿn³ Cristo, quí¹ tá¹ cáun² hngá¹máh³ bíh¹ má²ná¹cha³² tsáu² hi³ hnoh² jlánh¹ re² nio² cáun² honh² náh² ñí¹con² Dió³².

9 Dió³² hí³ bíh¹ ḿn³ Tsá² nau³² jáɨ¹³ hi³ tson² bíh¹ lienh¹ jná¹³ tsú² jmáɨ¹ ca³la³ ji³² ca³ṭin¹ hnoh², quí¹ qui³ cónh³ la³jonh³ jmí¹ tsin³² bíh¹ jná¹³ má²ti²¹ ñí¹con² Dió³², hi³ hléh²³ jná¹³ jú¹ chú³² hi³ ca³ṭin¹ Jon² tsú².

10 Hi³ hiú² mí²³ jná¹³ siáh³ ñí¹con² Dió³² ní¹juáh³ zia³² ha³ lánh³ rón³² ḿ¹³ ñe¹ jná¹³ hi³ ñí¹jie¹ ná¹ hnoh², ní¹juáh³ hi³ hnió³ Dió³².

11 Quí¹ jlánh¹ hniá¹ jná¹³ hi³ ñí¹jie¹ ná¹ hnoh² hi³ ñí¹ma³hau¹ ná¹ hnoh² ḿ³ua³ cáun² hi³ hniáuh³² ca³ṭi²¹ hi³ zian² náh² quiúnh¹ Dió³², jáun² ṭi³ ḿ³mí¹ tiá³ niau²¹ honh² náh²;

12 ho³ hi³ cue¹³ dí² pí³ tsá²ján² tsá²ján² yáh³ cun³ñí¹ hi³ táunh²³ dí² ta²¹ cá²re².

13 Hnoh² reh², hnó³² jná¹³ hi³ ḿ³ ñíh¹³ hnoh² hi³ hliáun³ jéin³² má²ca³ḿ³hnó³² jná¹³ hi³ ñí¹jie¹ ná¹ hnoh², ṭi³la³ la³ ṭi³ ta³né³² tiá² má²ca³ḿ³ yáh³. Má²ca³ḿ³hnó³² ḿn³² bíh¹ jná¹³ hi³ ñí¹jie¹ ná¹ hnoh², hi³ jáun² ḿ¹³ zian² siáh³ tsá² tanh² ta²¹ Dió³² já¹ juú² ní² quián¹³ hnoh², la³jmí¹ má²ca³ḿ³zian² ja¹ *tsá²cá²jo²¹ ñí¹ hliáun³ ñí¹ siáh³ siáh³.

14 Jná[13] ca[3]tɨn[1] hléh[13] ñí[1]con[2] ca[3]la[3] jɨ[3]lɨn[2] tsáu[2] cuɨ́[1] hin[2] mi[3] tsánh[2], uá[1] hi[3] tsá[2] tɨn[2] hléh[32] jú[1]jma[2] *griego la[3] qui[3] táɨ[2] dí[2], ho[3]lá[2]dá[2] tsá[2] hleh[32] jú[1]jma[2] siáh[3], uá[1] hi[3] tsá[2] má[2]ca[3]hia[3] ca[3]táunh[3] lɨ́n[32] ho[3]lá[2]dá[2] tsá[2] tiá[2] hi[3] ñi[32].
15 Hi[3] jáun[2] jlánh[1] dí[1]quian[1] jná[13] hi[3] hléh[13] ná[1] jú[1] chú[32] ñí[1]con[2] hnoh[2], tsá[2] zian[2] náh[2] já[1] juú[2] Roma nɨ́[2].

Pí[3] hi[3] quian[32] jú[1] chú[32]

16 Tiá[2] lɨ́[2]heh[1] yáh[3] jná[13] ca[3]tɨ[21] jú[1] chú[32] quioh[21] Dió[32], quí[1] jáɨ[13] jáun[2] quian[32] pí[3] quioh[21] Dió[32] hi[3] lɨ́[13] liáun[3] ca[3]la[3] jɨ́n[32] tsá[2] cha[32] cáun[2] tsɨ́[3] ñí[1]con[2] Cristo, la[3]ñí[1] la[3]ján[3] tsá[2] *judíos tín[2], hi[3] ja[3]bí[1] tsá[2]cá[2]jo[21] nɨ́[2] siáh[3].
17 Jú[1] chú[32] nɨ́[2] hɨe[32] jú[1] tson[2] hi[3] Dió[32] he[2] dí[2] la[3]juah[21] dúh[1] jan[2] tsá[2] chun[1] cu[3]tí[3] nɨ́[1]juáh[3] hi[3] má[2]nio[2] cáun[2] tsɨ́[3] dí[2], quí[1] jɨ́[32]la[3] hi[3] taunh[32] jáun[2] ta[21] bíh[1] tsú[2] lɨ[3] quien[2]; la[3] cun[3] hi[3] rá[1]juáh[3] ñí[1] Sí[2] quioh[21] Dió[32]: “Nɨ́[1]juáh[3] tsá[2] má[2]chun[1] ñí[1]con[2] Dió[32] cun[3]ñí[1] hi[3] nio[2] cáun[2] tsɨ́[3], tsá[2] la[3] hí[3] bíh[1] lɨ́[13] zian[2]”.

Tso[3] quioh[21] la[3]jɨ́n[32] tsá[2]mɨ[3]cuóun[2]

18 Quí[1] má[2]jnia[32] bíh[1] Dió[32] hi[3] hú[1]tá[1] míh[23] lɨ́n[32] tsɨ́[3] ca[3]tɨ[21] la[3]jɨ́[32] hi[3] hlah[3] hi[3] hó[32] hi[3] jmu[2] tsáu[2], jɨ[3] la[3]jɨ́[32] hi[3] tiá[2] tɨ[32] tsɨ́[3] dí[2] hi[3] jmu[2] tsáu[2] nɨ́[2] siáh[3], la[3] cun[3] tsá[2] tiá[2] jáɨ[13] cue[32] hi[3] lɨ[3] ñi[32] tsáu[2] jú[1] tson[2] cun[3]quionh[3] hi[3] hlah[3] hi[3] jmu[2] tsú[2] jáun[2].
19 Quí[1] ñi[32] re[2] lɨ́n[32] bíh[1] tsá[2] hí[3] hi[3] he[3] lɨ́[13] lɨ[3] ñi[32] tsáu[2] hi[3] ca[3]tɨn[1] Dió[32], quí[1] tɨ[3]la[3] hnga[2] yáh[3] Dió[32] má[2]ca[3]ma[3]jnia[32] hi[3] jáun[2].
20 Quí[1] la[3] cun[3] jmɨ́[1] ca[3]jmú[3] jáun[2] Dió[32] tá[1] cáun[2] hngá[1]máh[3], má[2]lin[1] bíh[1] pí[3] hi[3] tiá[2] jniá[3] quioh[21] tsú[2] cun[3]quionh[3] la[3]jɨ́[32] hi[3] ca[3]jmú[3] tsú[2] jáun[2]. Má[2]ca[3]lɨ[3] lin[1] bíh[1] re[2] lɨ́n[32] hi[3] hí[3] bíh[1] dí[2] Dió[32] Tsá[2] cú[2] juenh[2] cun[3] jmɨ́[1]hi[3]nio[2]. Cun[3]ñí[1] hi[3] jáun[2] bíh[1] tiá[2] zia[32] lánh[3] rón[32] lɨ́[13] ma[3]zian[32] tsú[2];
21 quí[1] uá[1]jinh[1] cuóun[32] tsú[2] Dió[32], cun[3] jáun[2] tiá[2] má[2]ca[3]ma[3]quien[2] bíh[1] tsú[2] Dió[32] la[3] cun[3] jmɨ́[1] ca[3]tɨ[21], sa[3]jun[3] má[2]ca[3]cué[3] bíh[1] tsú[2] tiá[1]hmah[1] ñí[1]con[2] Dió[32]. Cha[3] jmɨ́[1] jmu[3] tsú[2] la[3] jáun[2], cá[2] ñí[1] lɨ́[1] ná[1]cháunh[23] tsɨ́[3] jmáh[3]la[3] hi[3] tiá[2] lin[1] ñí[1] jmu[3] ta[21] bíh[1] tsú[2], hi[3] jáun[2] cu[3]tsa[32] má[2]cá[2]jlɨ́[32] bíh[1] cú[2]jueh[32] jmɨ́[1] tsɨ́[3] tsú[2] quí[1] cun[3]ñí[1] hi[3] tiá[2] ñí[1]hnauh[2] yáh[3] tsú[2] jú[1] tson[2].
22 Uá[1]jinh[1] juáh[3] tsú[2] hi[3] quia[3]lín[3] jmɨ́[1] tsɨ́[3], tɨ[3]la[3] tsá[2] cú[1]juón[1] bíh[1] má[2]ca[3]ta[3]ná[1]lɨn[3] tsú[2];
23 quí[1] má[2]ca[3]za[3] bíh[1] tsú[2] jáɨ[13] ca[3]tɨ[21] ha[3] lánh[3] rón[32] má[1]quien[13] dí[2] Dió[32], Tsá[2] tiá[2] jmáɨ[1] tón[21] hi[3] jún[3]; jáun[2] cu[3]tsa[32] dió[32] tsá[2] láɨn[1] tsá[2] jniá[3] la[3]jmɨ́[1] jniá[3] tsá[2]mɨ[3]cuóun[2] tsá[2] chau[32] jmáɨ[1] jún[23] bíh[1] cú[2]jueh[32] má[2]má[2]quien[2] tsú[2], la[3] má[2]quionh[3] ja[3] láɨn[1] jáh[3] tsɨ[21] pí[13], jáh[3] hláɨnh[1], jɨ[3] jáh[3] quiún[3] cuá[2] ta[3] nɨ́[2] siáh[3].
24 Hi[3] jáun[2] bíh[1] tɨ[3] có[32] má[2]ca[3]chau[3] cú[2]jueh[32] Dió[32] quioh[21] tsú[2], hi[3] jáun[2] cuɨ́[1] cha[3]jmu[3] cha[3]cháu[3] la[3]jɨ́[32] hi[3] hlah[3] hi[3] hó[32] hi[3] dí[1]quiaunh[21] tsɨ́[3], hi[3] jáun[2] ca[3]la[3] uá[1] tiá[2] heh[3] bíh[1] tsú[2] má[2]ná[1]jmu[2] tso[3] quionh[3] tsá[2]ján[2] tsá[2]ján[2].
25 Quí[1]hliá[2] jú[1] tɨ́[1]jáɨ[2] bíh[1] taunh[32] tsú[2] ta[21] cha[3] jmɨ́[1] tónh[21] tsú[2] ta[21] jú[1] tson[2] hi[3] ca[3]tɨn[1] Dió[32], hi[3] jáun[2] dá[2] hi[3] ca[3]jmú[3] jáun[2] bíh[1] Dió[32] má[2]ca[3]ma[3]quien[2] tsú[2] jɨ[3] hi[3] má[2]ca[3]ma[3]tsu[3] ma[3]jónh[32] tsú[2] cha[3] jmɨ́[1] ma[3]quien[2] tsú[2] hnga[2] Dió[32] Tsá[2] ca[3]jmú[3] hí[3] ca[3]la[3] jɨ[3]lɨ[32], Tsá[2] jmɨ́[1] ca[3]tɨn[1] hí[3] hi[3] ma[3]tsu[3] ma[3]jónh[32] tsú[2] cun[3] jmɨ́[1]hi[3]nio[2]. Tson[2] bíh[1] cu[3]tí[3].

26 Hi³ jáun² bíh¹ má²ca³chau³ Dió³² cú²jueh³² tɨ³ có³², hi³ jáun² cuí¹ lɨ³ hniá¹
tsú² jmu³ la³jí³² hi³ hlah³ ca³la³ uá¹ tiá² heh³; hi³ hí¹ ca³la³ tɨ³ tsá²mɨ³ yáh³ lí¹
má²ná¹jmú² ná¹tsau³² má²tún² hmóu³², cáun² hi³ tiá² jmí¹ ca³tɨ²¹.
27 Hi³ ja³bí¹ la³ jáun² siáh³ tsá²ñuh², tɨ³ có³² bíh¹ má²ca²chá³ tsú² hi³ cuóun¹
quionh³ tsá²mɨ³, hi³ jáun² má²tún² hmóu³² bíh¹ tsú² lí¹ má²ná¹jmú² ná¹tsau³².
Hi³ jáun² cun³ñí¹ hi³ ja¹ má²tún² hmóu³² tsá²ñuh² bíh¹ má²ná¹jmu² tso³ ca³la³
uá¹ tiá² heh³, cáun² hi³ tiá² jmí¹ ca³tɨ²¹ jmu³ tsú², hi³ jáun² má²ná¹má²tso² tsú²
tsí³ cun³quionh³ ngú³ quioh²¹ hmóu³².
28 Cun³ñí¹ hi³ tiú²uú² zian² tsú² hi³ ca³tɨn¹ Dió³², jáun² Dió³² má²ca³chau³ tɨ³
có³², hi³ jáun² tí³ ta²¹ cu³tsa³² cuí¹ cháunh¹³ cú²jueh³² chí¹ tsú² hi³ tiá² ca³tɨ²¹,
hi³ jáun² cu³tsa³² cuí¹ jmu¹ cú²jueh³² hi³ tiá² jmí¹ ca³tɨ²¹ jmu³.
29 Tsá² la³ hí³ ná¹cónh²¹ hñu³ tsí³ la³jáh³ dú¹ ñí¹ hi³ hláh³ hi³ hó³², tsá² jmu²
juón¹, [tsá² cáun² jmu² hi³ tiá² jmí¹ ca³tɨ²¹ jmu³,] tsá² lí¹ dí¹quiaunh²¹ tsí³ hi³
hlá² hi³ nɨ²², hi³ hniá¹ siáh³ jmu³ hi³ hlah³. Tsá² la³ hí³ ná¹cónh²¹ tsí³ hi³ uóu³²
tsí³, tsá² jngɨh² tsáu², tsá² hnió³ hniéi², tsá² tí¹ jáɨn², tsá² lí¹ hiá² lí¹ jlɨn²³ tsáu²,
tsá² ziú² hɨen² tsáu².
30 Tsá² la³ hí³ cauh³² jáɨ¹³, hi³ ca³la³ hi³ hon² bíh¹ tsú² Dió³², tsá² hí¹ jan²
tiá² hin² hún¹ ta²¹, tsá² jmu² quien² hmóu³², hi³ lí¹ jmu² siáh³ tonh². Tsá² la³
hí³ cáun² lí¹ hnauh² chí¹ hi³ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ jmu³ hi³ hlah³, tsá² tiá² nieh³
ñí¹con² jméi² mí¹ziú¹³,
31 tsá² tiá² jáɨ¹³ ngɨ²³, tsá² tiá² má²tí³² jë¹. Tsá² la³ hí³ tiá² hin² hnio³, [tsá²
tiá² jmu² juenh² tsí³,] hi³ tiá² mií³ ja³² tsí³ nɨ²² siáh³.
32 Hi³ uá¹jinh¹ re² lɨ́n³² bíh¹ lieih²¹ tsí³ tsú² hi³ Dió³² má²ca³jmú³ héih³² hi³
tsá² jmu² hi³ la³ nɨ²² ca³tɨn¹ jún³, tɨ³la³ cun³ jáun² ná¹jmu² bíh¹ tsú² la³ má²jmu²
jáun², hi³ ca³la³ hi³ tɨ³² lɨ́n³² tsí³ tsú² nɨ́¹juáh³ tsá² siánh³ siáh³ jmu² la³ jáun².

2

Dió³² rá²tsɨ³² héih³² la³ cun³ lí³ jú¹ tson²

1 Jáun² né³, hnú² tsá² chú¹ ñih²¹ nú² tsá² siánh³, ha³ tiá² lí¹³ yáh³ hi³ lí¹
má¹zian¹³ hnú² huen², cuí¹ hin² mi³ tsánh² hnú². Quí¹ nɨ́¹ má¹ca³chú¹ ca³ñih²¹
nú² tsá² siánh³, la³ jáun² má²ra³tsɨn³² nú² siáh³ héih³² huen² bíh¹, quí¹ cun³ñí¹
hi³ jmuh³² hnú² siáh³ cá²ren² la³jmí¹ jmu² tsá² hí³.
2 Tɨ³la³ né¹ dí² hi³ Dió³² rá²tsɨ³² héih³² la³ cun³ rón³² lí³ jú¹ tson² bíh¹, nɨ́¹juáh³
nɨ́¹ má¹ca³ra³tsɨn² tsú² héih³² tsá² jmu² la³ nɨ́².
3 Hi³ jáun² nɨ́¹ má¹ca³chú¹ ca³ñih²¹ hnú² tsá² jmu² la³ nɨ́², ¿hí¹ lɨ́n²³ hnú² hi³
cáun² lí¹ ngá¹³ hi³ tiá² tá¹tsɨn¹ nú² héih³² la³ cun³ hi³ ca³tɨn¹ nú² nɨ́¹juáh³ hnú²
bíh¹ tsá² jmuh³² siáh³ la³ jáun²?
4 ¿Ho³ lɨ́n²³ hnú² hi³ tiá² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹ hi³ jmu² Dió³² juenh² tsí³, hi³ jlánh¹
ja³² lɨ́n³² mií³ tsí³ tsú² siáh³? ¿Tiá¹ ca³lɨ³ lin¹ nú² dúh¹ hi³ ja³² mií³ tsí³ tsú²
cun³ñí¹ hi³ hnió³ tsú² hi³ za¹³ jmí¹ honh² hnú² bíh¹?
5 Hnú² bíh¹ jan² tsá² huáh² chinh³², cun³ tiá² má²ca³zah¹ la³ jáun² bíh¹ hnú²
jmí¹ honh². Hi³ jáun² cáun² ta²¹ jmuh³² hnú² hi³ tɨ³ lɨ³mí¹ míh³ tsí³ Dió³² ñí¹con²
nú² nɨ́¹ má¹cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ lɨ³jnia² héih³², jmáɨ¹ hi³ ra³tsɨ³² Dió³² héih³² la³
cun³ ca³tɨ²¹ ñí¹con² ca³la³ jɨ́n³² tsáu².

6 Quí[1] hí[3] bíh[1] ma[3]hmah[1] ñí[1]con[2] ma[3] quin[32] ma[3] jan[32] tsáu[2] la[3] cun[3] rón[32]
lɨ́[3] tá[13] tsú[2].
7 Quí[1] nɨ́[1]juáh[3] tsá[2] cueh[32] tsɨ́[3] hi[3] jmu[2] jmáh[3]la[3] hi[3] chu[21] cun[3]ñí[1] hi[3] hnió[3]
hau[3] cáun[2] jáɨ[13] quien[2] hi[3] cué[32] Dió[32], jɨ[3] hi[3] hnió[3] tá[1] zanh[1] re[2] ñí[1]con[2] Dió[32],
hi[3] hnió[3] siáh[3] hi[3] lɨ́[13] zian[2] cun[3] jmɨ́[1]hi[3]nio[2], jáun[2] tsá[2] la[3] hí[3] bíh[1] hiáuh[3] jáɨ[13]
hi[3] lɨ́[13] zian[2] quionh[3] Dió[32].
8 Tɨ[3]la[3] Dió[32] ma[3]tson[13] ca[3]la[3] má[2]míh[23] tsɨ́[3] bíh[1] tsá[2] hniá[1] hi[3] niau[21] re[2] tsɨ́[3]
hnga[2], tsá[2] hnió[3] ma[3]tí[32] jmáh[3]la[3] hi[3] hlah[3] cha[3] jmɨ́[1] lɨ[3] hniá[1] tsú[2] hi[3] ne[3] jú[1]
tson[2].
9 Tsá[2] jmu[2] hí[3] la[3]jɨ́[32] hi[3] hlah[3] chau[21] bíh[1] jmáɨ[1] hi[3] ma[3]tso[2] lɨ́n[32] tsú[2] tsɨ́[3], hi[3]
ho[3] hi[3] jngɨh[3] lɨ́n[32], la[3]ñí[1] la[3]ján[3] tsá[2] *judíos, hi[3] ja[3]bí[1] *tsá[2]cá[2]jo[21] nɨ́[2] siáh[3].
10 Tɨ[3]la[3] ca[3]tɨn[1] tsá[2] jmu[2] hi[3] chu[21] má[1]ná[1], Dió[32] cué[32] cáun[2] jáɨ[13] quien[2] hi[3]
hau[3] tsú[2], hi[3] tá[1]zanh[1] tsú[2] re[2], jɨ[3] hi[3] lɨ́[13] zian[2] tsú[2] siáh[3] cáun[2] hi[3] re[2] hi[3] tɨn[2],
tsá[2] judíos la[3]ñí[1] la[3]ján[3], hi[3] ja[3]bí[1] tsá[2]cá[2]jo[21] nɨ́[2] siáh[3].
11 Quí[1] Dió[32] tiá[2] jmu[2] hi[3] quien[2] jan[2], hi[3] jan[2] tiá[2] quien[2];
12 quí[1] la[3]jɨ́n[32] tsá[2] jmu[2] tso[3] ta[3] tiá[2] cuoh[2] liei[21] quioh[21] hla[1] Moisés, ta[3] tiá[2]
quionh[3] liei[21] jáun[2] bíh[1] hiá[1] tsán[13] tsú[2]. Tɨ[3]la[3] tsá[2] ca[3]lɨ[3] cuoh[2] liei[21] quioh[21]
hla[1] Moisés má[1]ná[1], la[3] cun[3] lɨ́[3] liei[21] jáun[2] bíh[1] tá[1]tsɨn[1] tsú[2] héih[32].
13 Quí[1] jun[3]juáh[13] hi[3] ti[3] lɨ́[1] ne[3] yáh[3] tsú[2] liei[21] jáun[2], hi[3] jáun[2] lɨ[3] chun[1] ñí[1]con[2]
Dió[32], tɨ[3]la[3] hi[3] hniáuh[32] ma[3]tí[32] bíh[1] tsú[2], hi[3] jáun[2] bíh[1] he[3] tsú[2] Dió[32] la[3]juah[21]
dúh[1] jan[2] tsá[2] chun[1] cu[3]tí[3].
14 Tɨ[3]la[3] ca[3]tɨn[1] tsá[2]cá[2]jo[21] má[1]ná[1], tsá[2] tiá[2] raunh[32] liei[21] jáun[2] quioh[21] hla[1]
Moisés, nɨ́[1]juáh[3] nɨ́[2] lɨ́[1] ca[3]ma[3]tí[32] tsá[2] hí[3] liei[21] jáun[2], jáun[2] hmóu[32] tsú[2] má[2]lɨ́n[3]
tsá[2] zia[32] liei[21] quioh[21] Dió[32] hñu[3] tsɨ́[3],
15 quí[1] cun[3]quionh[3] hi[3] jmu[2] bíh[1] tsú[2] má[2]lɨ́[2]lin[1] hi[3] hu[21] liei[21] jáun[2] hñu[3] tsɨ́[3].
Jmɨ́[1] tsɨ́[3] hmóu[32] tsú[2] má[2]má[2]tson[2] jáɨ[13] lá[2], quí[1] ma[3]cónh[3] cha[32] tso[3] jmɨ́[1] tsɨ́[3]
tsú[2], hi[3] ma[3]cónh[3] siáh[3] má[2]tson[2] jáɨ[13].
16 Hi[3] jáun[2] má[1]jáun[2] chá[32] Dió[32] jo[3]cuo[2] Jesús Tsá[2] lɨ́n[3] Cristo, hi[3] ra[3]tsɨ[32] tsú[2]
héih[32] ca[3]tɨ[21] la[3]jɨ́[32] hi[3] ná[1]hmá[1] ná[1]jnɨ́[1] jáun[2] hñu[3] tsɨ́[3] tsáu[2], la[3] cun[3] lɨ́[3] jáun[2]
jú[1] chú[32] hi[3] hléh[23] jná[13].

Tsá[2] judíos, tsá[2] raunh[32] liei[21] quioh[21] hla[1] Moisés

17 Tɨ[3]la[3] hnú[2] tsá[2] jlánh[1] juánh[3] nú[2] hi[3] lɨ́n[3] nú[2] tsá[2] judío, hi[3] zian[2] nú[2] la[3]
cun[3] juáh[3] jáun[2] liei[21] quioh[21] hla[1] Moisés, hi[3] ca[3]la[3] hi[3] tsɨnh[1] lɨ́n[21] nú[2] ca[3]tɨn[1]
Dió[32] juóuh[32].
18 Ñíh[1] bíh[1] hnú[2] he[3] hi[3] tɨ[32] tsɨ́[3] Dió[32], quí[1] liei[21] jáun[2] hɨe[32] he[3] hi[3] chu[21] hi[3]
hniáuh[32] quiáh[13] hnú[2].
19 Lɨ́n[23] hnú[2] hi[3] cu[3]tí[13] tɨn[2] hnú[2] hɨeh[1] tsá[2] ten[3] juɨ[32], hi[3] tɨn[2] nú[2] siáh[3] tieih[21]
sɨ́[2] juɨ[21] tsá[2] ñi[3]táunh[1] já[1]niéi[2].
20 Hi[3] lɨ́n[23] nú[2] siáh[3] hi[3] tɨn[2] nú[2] hɨeh[1] tsá[2] cú[1]juón[1], jɨ[3] hi[3] ha[3] lánh[3] rón[32]
má[1]tɨn[13] nú[2] siáh[3] tsá[2] tiá[2] jmɨ́[1] tiá[2] tsɨ́[3], quí[1] cun[3]ñí[1] hi[3] liei[21] hi[3] cuɨn[2] nú[2]
jáun[2] lɨ́[3] mí[1]zioh[21] ca[3]tɨ[21] jú[1] tson[2], jɨ[3] la[3]jɨ́[32] hi[3] lɨ́[2]ñɨ[32] tsú[2] nɨ́[2] siáh[3].
21 Hi[3] jáun[2] né[3], hnú[2] tsá[2] hnáuh[2] jmúh[13] tɨ[32], ¿he[3] láɨh[32] sa[3] tiá[2] ma[3]tɨn[13] nú[2]
tín[2] huen[2]? Hnú[2] tsá[2] juáh[3] hi[3] tiá[2] hniáuh[32] han[3] tsú[2], ¿he[3] láɨh[32] sa[3] chín[1]dí[1]
huen[2] bíh[1] hnú[2] haɨnh[32]?

22 Hnú^{2} tsá^{2} juáh^{3} hi^{3} tiá^{2} hniáuh^{32} lɨ́^{1} jmu^{3} lɨ́^{1} tsó^{21} tsú^{2}, ¿he^{3} lɨ^{3} sa^{3} chín^{1}dí^{1} huen^{2} bíh^{1} hnú^{2} jmuh^{32} la^{3} jáun^{2}? Hnú^{2} siáh^{3} tsá^{2} jlánh^{1} hon^{2} nú^{2} dió^{32} tsá^{2} láɨn^{1}, ¿he^{3} láɨh^{32} sa^{3} chín^{1}dí^{1} hnú^{2} bíh^{1} haɨnh^{32} hi^{3} quien^{2} tioh^{3} cuáh^{32} jáun^{2}?

23 Jlánh^{1} jmuh^{32} hnú^{2} tsɨnh^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} zia^{32} liei^{21} jáun^{2} quián^{13}, tɨ^{3}la^{3} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} tiá^{2} ma^{3}tih^{21} hnú^{2} liei^{21} jáun^{2}, má^{2}jmuh^{32} hnú^{2} hi^{3} tiú^{2}uú^{2} quien^{2} Dió^{32} bíh^{1}.

24 Tson^{2} cu^{3}tí^{3} bíh^{1} la^{3} cun^{3} hi^{3} rá^{1}juáh^{3} jáun^{2} ñí^{1} Sí^{2} quioh^{21} Dió^{32} la^{3} lá^{2}: “Tsá^{2}cá^{2}jo^{21} hleh^{32} hlah^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Dió^{32} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} tsáuh^{3} hnoh^{2} bíh^{1}”.

25 Tson^{2} bíh^{1} zia^{32} ñí^{1} jmu^{3} ta^{21} hi^{3} *tiu^{32} tsú^{2} jáun^{2} chí^{2} láu^{2} hná^{13} ñí^{1} zian^{2}, nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} má^{2}tí^{32} liei^{21} jáun^{2} quioh^{21} hla^{1} Moisés, tɨ^{3}la^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} tiá^{2} la^{3} ma^{3}tih^{21} yáh^{3} hnú^{2}, jáun^{2} hnú^{2} lɨ́n^{3} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́n^{3} jan^{2} tsá^{2} tiá^{2} má^{2}quian^{32} li^{21} hi^{3} lin^{1} hi^{3} taunh^{2} jáun^{2} Dió^{32} hó^{1}ñí^{1} bíh^{1}.

26 Tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} tiá^{2} quian^{32} li^{21} jáun^{2} má^{1}ná^{1}, nɨ́^{1}juáh^{3} zian^{2} tsú^{2} la^{3} cun^{3} rón^{32} juáh^{3} liei^{21} jáun^{2}, jáun^{2} tsá^{2} la^{3} hí^{3} né^{3} lɨ́n^{3} la^{3}juah^{21} dúh^{1} jan^{2} tsá^{2} má^{2}já^{2}tú^{1} quioh^{21} bíh^{1}.

27 Hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} tiá^{2} já^{2}tú^{1} quioh^{21} né^{3}, cun^{3}quionh^{3} hi^{3} zian^{2} tsú^{2} jáun^{2} la^{3} cun^{3} juáh^{3} jáun^{2} liei^{21} bíh^{1} má^{2}zia^{32} he^{3} lánh^{3} rón^{32} tá^{1}tsɨn^{1} hnú^{2} héih^{32}, quí^{1} hnú^{2} bíh^{1} jan^{2} tsá^{2} tiá^{2} ma^{3}tih^{21} liei^{21} jáun^{2} uá^{1}jinh^{1} ron^{3} nú^{2}, hi^{3} uá^{1}jinh^{1} quiánh^{1} nú^{2} siáh^{3} li^{21} hi^{3} lin^{1} hi^{3} taunh^{2} Dió^{32} hó^{1}ñí^{1} hnú^{2}.

28 Quí^{1} jun^{3}juáh^{13} hi^{3} cáun^{2} lɨ́^{1} lɨ́n^{3} tsú^{2} tsá^{2} judío cun^{3}quionh^{3} hi^{3} jniá^{3} jáun^{2} tɨ^{3} coh^{3} yáh^{3}, sa^{3}jun^{3} jmu^{2} ta^{21} hi^{3} quian^{32} tsú^{2} li^{21} jmáh^{3}la^{3} ngú^{3} hi^{3} lin^{1} hi^{3} taunh^{2} Dió^{32} hó^{1}ñí^{1}, quí^{1} cáun^{2} hi^{3} lɨ́^{3} jmáh^{3}la^{3} tɨ^{3} coh^{3} bíh^{1} jaun^{32}.

29 Tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} hú^{1}tá^{1} cu^{3}tí^{3} lɨ́n^{3} judío má^{1}na^{21}, jan^{2} tsá^{2} lɨ́n^{3} la^{3} tɨ^{3} hñu^{3} tsɨ́^{3} bíh^{1}, jan^{2} tsá^{2} má^{2}quian^{32} li^{21} la^{3} tɨ^{3} hñu^{3} tsɨ́^{3}; ta^{21} jáun^{2} jmu^{2} Jmɨ́^{2}chí^{3} Chun^{1} bíh^{1}, jun^{3}juáh^{13} hi^{3} lɨ́^{23} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} má^{2}tí^{32} tsú^{2} jáun^{2} héih^{32} má^{2}rá^{1}lɨ́^{3} yáh^{3}. Jáun^{2} Dió^{32} ma^{3}quien^{2} tsá^{2} la^{3} hí^{3}, uá^{1}jinh^{1} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} tiá^{2} ñí^{1} ma^{3}quien^{2} tsú^{2}.

3

1 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, ¿ha^{3} dá^{2} jinh^{1} quien^{2} hi^{3} lɨ́n^{3} tsú^{2} *judío, hi^{3} he^{3} tá^{2}tsaɨh^{21} tsú^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} hi^{3} *ja^{3}tú^{1} chí^{2} láu^{2} hná^{13} ñí^{1} zian^{2} tsú^{2}?

2 Hliáun^{3} bíh^{1} ñí^{1} jmu^{2} ta^{21}. Quí^{1} la^{3}ñí^{1} la^{3}ján^{3} Dió^{32} ca^{3}chá^{3} jo^{3}cuo^{2} tsá^{2} judíos jáɨ^{13} jáun^{2} quioh^{21}.

3 Jáun^{2} né^{3}, nɨ́^{1}juáh^{3} ma^{3} jan^{2} tsá^{2} hí^{3} tiá^{2} ca^{3}ma^{3}tí^{32} jáɨ^{13} jáun^{2}, ¿hí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} ma^{3}tí^{32} Dió^{32} jë^{1} uá^{2}jaɨ^{32}?

4 ¡Tiá^{2} jáun^{2} yáh^{3}! Dió^{32} dá^{2} jmu^{2} la^{3} cun^{3} qui^{3} lɨ́^{3} jú^{1} tson^{2} bíh^{1}, uá^{1}jinh^{1} la^{3}jín^{32} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} tɨ́^{1} jáɨn^{2}. Quí^{1} ñí^{1} Sí^{2} quioh^{21} Dió^{32} rá^{1}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

Ca^{3}tɨ^{21} lɨ^{3}jnia^{2} hi^{3} tson^{2} jëh^{2} hnú^{2};

lɨ^{3} lin^{1} hi^{3} chun^{1} hnú^{2} nɨ́^{1} má^{1}tɨ^{3} ñí^{1} ta^{3}tsɨ^{21} héih^{32}.

5 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, zian^{2} tsá^{2} lɨ́n^{23} hi^{3} tɨ^{3} jlánh^{1} néh^{1} re^{2} lɨ́^{2}lin^{1} hi^{3} chun^{1} Dió^{32} nɨ́^{1}juáh^{3} hi^{3} tɨ^{3} lɨ^{3}mí^{1} jmú^{13} dí^{2} hi^{3} hlah^{3} hi^{3} hó^{32}. Tɨ^{3}la^{3} ¿he^{3} dá^{2} lɨ́^{13} juáh^{13} dí^{2} hi^{3} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} nɨ́^{2}? Quí^{1} sá^{1}jmɨ́^{1} hi^{3} tson^{2} la^{3} nɨ́^{2} dúh^{1}, hi^{3} jáun^{2} Dió^{32} má^{2}lɨ́n^{13} jan^{2} Tsá^{2} tiá^{2} tɨn^{2} ra^{3}tsɨ^{32} héih^{32} bíh^{1}, quí^{1} ¿he^{3} láɨh^{32} sa^{3} míh^{23} yáh^{3} tsɨ́^{3} tsú^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} jmu^{2} tso^{3}?

6 ¡Tɨ^{3}la^{3} tiá^{2} tson^{2} yáh^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} ná^{1}lɨ́n^{23} tsú^{2} jáun^{2}! Quí^{1} sá^{1}jmɨ́^{1} hi^{3} tson^{2}
la^{3} jáun^{2} dúh^{1}, ¿ha^{3} bí^{1} lánh^{3} rón^{32} jmɨ́^{1} lɨ́^{13} ra^{3}tsɨ^{32} Dió^{32} héih^{32} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} zian^{2}
ñí^{1} hué^{21} lá^{2}?

7 Quí^{1} zian^{2} tsá^{2} juáh^{23} la^{3} lá^{2}: “Cun^{3}quionh^{3} jú^{1} tɨ́^{1}jáɨ^{2} hi^{3} hléh^{23} jná^{13} tɨ^{3} lɨ^{3}mí^{1}
lɨ́^{2} lin^{1} hi^{3} quien^{2} jú^{1} tson^{2} quioh^{21} Dió^{32}”; tɨ^{3}la^{3} jná^{13} né^{3} juanh^{32}, hi^{3} sá^{1}jmɨ́^{1}
hi^{3} tson^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} juáh^{23} tsú^{2} jáun^{2}, jáun^{2} ¿ha^{3} bíh^{1} lánh^{3} rón^{32} lɨ́^{13} juáh^{3} Dió^{32}
hi^{3} tsá^{2} la^{3} hí^{3} lɨ́n^{3} jan^{2} tsá^{2} ren^{2} tso^{3} nɨ́^{1} má^{1}ca^{3}ra^{3}tsɨ^{32} tsú^{2} héih^{32} ñí^{1}con^{2} tsú^{2}?

8 Quí^{1} sá^{1}jmɨ́^{1} la^{3} nɨ́^{2} dúh^{1}, ¿he^{3} ya^{3} láɨh^{32} tiá^{2} jmú^{13} dí^{2} cú^{2}jueh^{32} hi^{3} hlah^{3},
hi^{3} jáun^{2} tɨ^{3} lɨ^{3}mí^{1} ja^{3}tu^{3} ja^{3}lɨ́^{3} hi^{3} chu^{21}? Ti^{3}tsóh^{3}dí^{1} jáɨ^{13} la^{3} nɨ́^{2} néh^{1} hɨe^{23} jnoh^{1}
tsáu^{2} juáh^{23} ma^{3} jan^{2} tsá^{2} hu^{21} hlah^{3} tsɨ́^{3}; tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} la^{3} hí^{3} dá^{2} má^{2}tá^{1}tsɨn^{1} héih^{32}
la^{3} cun^{3} ca^{3}tɨ^{21} bíh^{1}.

La^{3}jáɨ^{32} bíh^{1} dí^{2} ren^{2} tso^{3}

9 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, ¿hí^{1} jlánh^{1} bíh^{1} chú^{32} quiú^{13} dí^{2} tsá^{2} judíos la^{3} cónh^{3} bíh^{1}
*tsá^{2}cá^{2}jo^{21}? ¡Tiá^{2} jáun^{2} yáh^{3}! Quí^{1} la^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}lɨ́^{2}neh^{21} dí^{2} hi^{3} ca^{3}la^{3} jɨ^{3}lɨn^{2}
tsáu^{2} bíh^{1} ná^{1}jlaɨn^{32} tsáu^{13}, uá^{1} hi^{3} tsá^{2} judíos, uá^{1} hi^{3} tsá^{2}cá^{2}jo^{21}.

10 La^{3} cun^{3} hi^{3} rá^{1}juáh^{3} jáun^{2} ñí^{1} Sí^{2} quioh^{21} Dió^{32}, hi^{3} juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
Ca^{3}la^{3} hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tiá^{2} hin^{2} chun^{1} ta^{3} ñí^{1} Dió^{32},
11 tiá^{2} hin^{2} zian^{2} yáh^{3} tsá^{2} ngɨ^{23} jáɨ^{13},
tiá^{2} hin^{2} zian^{2} yáh^{3} tsá^{2} hnah^{2} Dió^{32}.
12 La^{3}jɨ́n^{32} bíh^{1} tsáu^{2} má^{2}já^{2}taunh^{21} tɨ^{3} có^{32},
jɨ^{3}lɨn^{2} bíh^{1} tsú^{2} má^{2}ca^{3}can^{3} cáun^{2} juɨ^{32} hlah^{3}.
Ca^{3}la^{3} hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tsá^{2} jmu^{2} hi^{3} chu^{21} tiá^{2} zian^{2},
13 La^{3}jmɨ́^{1} ja^{32} cáun^{2} tá^{2}hón^{32} má^{2}ca^{3}niá^{3} bíh^{1} ja^{32} jë^{1} tsú^{2},
jmáh^{3}la^{3} jú^{1} tɨ́^{1}jáɨ^{2} bíh^{1} chi^{21} ho^{3} tsú^{2}.
La^{3}jmɨ́^{1} lɨ́^{3} hi^{3} ha^{21} no^{1} quioh^{21} jáh^{3}hláɨnh^{1} bíh^{1} ho^{3} tsú^{2};
14 cá^{2} ñí^{1} chú^{2} juóun^{32} bíh^{1} tsú^{2} tsáu^{2}, jɨ^{3} hi^{3} zaɨh^{32} tsú^{2} siáh^{3} jú^{1} uóu^{32}.
15 Ca^{3}la^{3} hi^{3} háun^{1} lɨn^{21} bíh^{1} tsú^{2} tsó^{32} hi^{3} tsa^{3}jngɨh^{2} tsáu^{2},
16 cá^{2} ñí^{1} quí^{2} hlianh^{23} tsáu^{2} bíh^{1} tsá^{2} la^{3} hí^{3}, hi^{3} tsunh^{2} tsú^{2} juɨ^{21} tsáu^{2}, hi^{3}
chan^{2} tsú^{2} siáh^{3} tsáu^{2} ná^{1}hó^{2} ná^{1}jngɨh^{2}.
17 Tsá^{2} la^{3} hí^{3} tiá^{2} ñi^{32} yáh^{3} ha^{3} lánh^{3} jmu^{3} hi^{3} lɨ́^{13} niau^{21} tie^{3};
18 ca^{3}la^{3} hí^{1}juáh^{3} tiá^{2} lɨn^{23} bíh^{1} tsú^{2} hi^{3} jmu^{3} juénh^{2} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}.

19 Né^{32} né^{3}, né^{1} bíh^{1} dí^{2} hi^{3} la^{3}jɨ́^{32} héih^{32} má^{2}rá^{1}tioh^{3} ñí^{1} Sí^{2} quioh^{21} Dió^{32}
ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} zian^{2} cun^{3}quionh^{3} liei^{21} jáun^{2} bíh^{1}, hi^{3} jáun^{2} hí^{1} jan^{2} tsá^{2} hí^{3} tiá^{2} lɨ́^{13}
juáh^{3} hi^{3} tiá^{2} ñi^{32}; quí^{1} hi^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} lɨ́^{13} ra^{3}tsɨ^{32} Dió^{32} héih^{32} ñí^{1}con^{2} la^{3}jɨ́n^{32}
tsá^{2} zian^{2} hngá^{1}máh^{3}.

20 Hi^{3} jáun^{2} hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tiá^{2} hin^{2} lɨ́^{13} lɨ^{3} chun^{1} ñí^{1}con^{2} Dió^{32} cun^{3}quionh^{3} hi^{3}
má^{2}tí^{32} tsú^{2} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} rá^{1}juáh^{3} liei^{21} jáun^{2}, quí^{1} liei^{21} jáun^{2} cáun^{2} jmu^{2} ta^{21} hi^{3}
má^{2}li^{21} hi^{3} tsá^{2} ren^{2} tso^{3} bíh^{1} dí^{2}.

Cun^{3}quionh^{3} hi^{3} nio^{2} cáun^{2} tsɨ́^{3} bíh^{1} tsú^{2} lɨ́^{13} liáun^{3}

21 Tɨ^{3}la^{3} né^{32} né^{3}, má^{2}ca^{3}lɨ^{3} lin^{1} ha^{3} lánh^{3} rón^{32} lɨ́^{13} he^{3} dí^{2} Dió^{32} la^{3}juah^{21} dúh^{1}
jan^{2} tsá^{2} chun^{1}, jun^{3}juáh^{13} uá^{2} quionh^{3} hi^{3} má^{1}ti^{21} dí^{2} liei^{21} jáun^{2} yáh^{3}. Quí^{1} hí^{1}
la^{3} tɨ^{3} hnga^{2} yáh^{3} liei^{21} jáun^{2} jɨ^{3} la^{3} má^{2}quionh^{3} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}hléh^{3} jáun^{2} tsá^{2} lɨn^{3}
hí^{3} *tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32} siáh^{3} ca^{3}juáh^{3}

22 hi³ Dió³² hinh²³ tsá² cha³² cáun² tsɨ́³ ñí¹con² Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo. Quí¹
la³jɨ́n³² bíh¹ tsá² nio² cáun² tsɨ́³ ñí¹con² Jesús lɨ́¹³ lɨ́n³ la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá²
chun¹ ñí¹con² Dió³² cuɨ́¹ hin² mi³ tsánh².
23 Jɨ³lɨn² tsáu² bíh¹ má²ca³jmú³ tso³, hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² cah²³ jmáɨ¹ hi³ lɨ³
chun¹ la³jmɨ́¹ chun¹ Dió³².
24 Hi³ cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, cáun² lɨ́¹ ja³² bíh¹ mií³ tsɨ́³ Dió³² hi³ hinh²³ tsú²
tsáu² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹, quí¹ má²ca³ma³hmah¹ bíh¹ Cristo Jesús
ca³tɨ²¹ tsáu¹³ tsáu², hi³ jáun² tiú²uú² tso³ ren² yáh³ tsú².
25 Quí¹ Dió³² ca³cuen³ Jesús hi³ jún³ cha¹³ tsáu²; hi³ jáun² cun³quionh³ hi³
ca³táɨn² jáun² jmɨ́²hán¹ Jesús bíh¹ ca³chón³² Dió³² tsɨ́³ hi³ jmɨ́¹ míh²³ jáun² tsɨ́³
hi³ ca³tɨ²¹ tsáu¹³ tsáu² nɨ́¹juáh³ tsá² má²ca³chá³ cáun² tsɨ́³. La³ jáun² ca³lɨ³
cun³ñí¹ hi³ ca³lɨ³hnió³ Dió³² ma³jnia³² hi³ tɨn² ra³tsɨ³² re² héih³²; quí¹ jmɨ́¹tin²
cáun² ti³ lɨ́¹ ca³ma³juenh² cu³tiá³ bíh¹ tsú² tsɨ́³, hi³ ca³jmú³ tsú² jáun² la³ uá¹ tiá²
jɨ́e²³ la³jɨ́³² tso³ hi³ ca³jmú³ tsáu².
26 La³ jáun² ca³jmú³ tsú² cun³ñí¹ hi³ hnió³ ma³jnia³² la³ má²má²jnia³² jáun²
hi³ tɨn² ra³tsɨ³² héih³² la³ cun³ ca³tɨ²¹, cun³quionh³ hi³ hinh²³ tsú² lɨ³ua³ jan² tsá²
nio² cáun² tsɨ́³ ñí¹con² Jesús la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹.
27 Hi³ jáun² né³, ¿né² dá² hi³ jmɨ́¹ jmu³² dí² jáun² tsah¹? Ca³nga² bíh¹. ¿He³
láɨh³² ca³nga²? Quí¹ jun³juáh¹³ hi³ ca³ma³ti²¹ dí² la³ cun³ lɨ́³ héih³² yáh³, quí¹
jɨ́³²la³ ti³ ca³chá¹³ dí² cáun² tsɨ́³ bíh¹.
28 Jáun² né³, má²né¹ dí² hi³ Dió³² hinh²³ tsáu² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹
cun³ñí¹ hi³ cha³² tsú² cáun² tsɨ́³ bíh¹, hi³ sa³jun³ uá² jɨ́e²³ yáh³ Dió³² hí¹
má²lɨ́²ma³tí³² tsú² liei²¹.
29 ¿Hí¹ jmáh³la³ tsá² judíos uá¹ tanh² Dió³² hó¹ñí¹? ¿Haun¹³ juáh¹³ ja³bí¹
tsá²cá²jo²¹ uá²jaɨ³² tanh² Dió³² hó¹ñí¹? Quí¹ tson² bíh¹ hi³ ja³bí¹ tsá² hí³ uá²jaɨ³²
tanh² Dió³² ho¹ñí¹,
30 quí¹ jɨ́³²la³ jan² tán¹ Dió³² bíh¹ zian². Hi³ jáun² Dió³² hinh²³ la³juah²¹ dúh¹
jan² tsá² chun¹ lɨ³ua³ jan² tsá² nio² cáun² tsɨ́³, cuɨ́¹ quian³² cuɨ́¹ tiá² quian³² bíh¹
tsú² li²¹ hi³ lin¹ hi³ taunh² jáun² Dió³² hó¹ñí¹.
31 Hi³ jáun² né³, ¿hí¹ ná¹jmu³² dí² hi³ hí¹ cú¹pih²¹ tiú²uú² quien² liei²¹ jáun²
dúh¹ cun³quionh³ hi³ ma³quien¹³ dí² jáun² hi³ hniáuh³² chá³² tsú² cáun² tsɨ́³?
¡Tiá² jáun² yáh³! Quí¹ tɨ³ lɨ³mí¹ ná¹ma³quien¹³ bíh¹ dí² liei²¹ jáun².

4

Há²bran²¹ lɨ́n³ mí¹zioh²¹ ca³tɨn¹ tsá² cha³² cáun² tsɨ́³

1 Hi³ jáun² né³² né³, hnó³² jná¹³ hléh¹³ ca³tɨ²¹ hi³ ca³hiauh³ jáun² hla¹
Há²bran²¹ dí¹hio³ ñú¹deh³ dí².
2 Sá¹jmɨ́¹ hi³ Dió³² ca³hinh³ Há²bran²¹ la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹ cun³ñí¹
hi³hliá² zia³² hi³ ca³jmú³ dúh¹, jáun² jmɨ́¹ zia³² bíh¹ jáɨ¹³ hi³ jmu³ tsú² tonh²,
tɨ³la³ tiá² hin² ca³tɨn¹ yáh³ jmu³ tonh² ñí¹con² Dió³² má¹ná¹.
3 Quí¹ la³ lá² bí¹ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³²: “Há²bran²¹ ca³chá³ cáun² tsɨ́³
ñí¹con² Dió³²; cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ ca³jɨ́e³² tsú² Dió³² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá²
chun¹”.
4 Jmú¹³ jáɨ¹³, nɨ́¹juáh³ jan² tsá² jmu² ta²¹, hiáuh²³ bíh¹ tsú² la³ cun³ hmah²¹
hi³ hlánh¹, jun³juáh¹³ hi³ lɨ́¹ hiáuh²³ yáh³ tsú².

5 Tɨ^{3}la^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} nio^{2} cáun^{2} tsɨ́^{3} má^{1}ná^{1}, ñí^{1} jɨ́^{21}la^{3} ti^{3} cha^{32} cáun^{2} tsɨ́^{3} ñí^{1}con^{2} Dió^{32} bíh^{1} tsú^{2} cha^{3} jmɨ́^{1} ma^{3}quien^{2} tsú^{2} lɨ^{3}ua^{3} cáun^{2} hi^{3} má^{2}ca^{3}jmú^{3} hnga^{2}; hi^{3} jáun^{2} Dió^{32} Tsá^{2} hinh^{23} tsá^{2} ren^{2} tso^{3} né^{3}, cáun^{2} jɨ́e^{32} la^{3}juah^{21} dúh^{1} jan^{2} tsá^{2} chun^{1} bíh^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} má^{2}nio^{2} jáun^{2} cáun^{2} tsɨ́^{3} tsú^{2}.

6 Ja^{3}bí^{1} hnga^{2} siáh^{3} hla^{1} Dá^{2}vi^{21} ca^{3}juáh^{3} hi^{3} jlánh^{1} jmɨ́^{1} ren^{2} tsá^{2} heh^{23} Dió^{32} la^{3}juah^{21} dúh^{1} jan^{2} tsá^{2} chun^{1} cu^{3}tí^{3}, tsá^{2} tiá^{2} ná^{1}hɨ^{13} hí^{1} cú^{1}pih^{21} ta^{21} quioh^{21},

7 jmɨ́^{1} ca^{3}juáh^{3} tsú^{2} jáun^{2} la^{3} lá^{2}:

¡He^{3} máh^{3} jmɨ́^{1} ren^{2} tsá^{2} má^{2}ca^{3}hin^{3} Dió^{32} tso^{3} quioh^{21} hi^{3} jmɨ́^{1} zian^{2} tsú^{2} jáun^{2} cun^{3} tɨn^{2} tsɨ́^{3} hnga^{2}, tsá^{2} má^{2}ná^{1}jlɨ^{32} la^{3}jɨ́^{32} tsáu^{13}!

8 ¡He^{3} ma^{3} jmɨ́^{1} ren^{2} tsá^{2} jɨ́e^{32} Dió^{32} la^{3}juah^{21} dúh^{1} jan^{2} tsá^{2} tiá^{2} tso^{3} ren^{2}!

9 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, jun^{3}juáh^{13} jmáh^{3}la^{3} tsá^{2} ^{n}á^{1}tú^{1} chí^{2} láu^{2} hná^{13} ñí^{1} zian^{2} yáh^{3} jlánh^{1} jmɨ́^{1} ren^{2}, quí^{1} la^{3} jɨ^{3} tsá^{2} tiá^{2} má^{2}ná^{1}quian^{32} li^{21} jáun^{2} bíh^{1} uá^{2}jaɨ^{32}. Má^{2}lɨ^{2}neh^{21} bíh^{1} dí^{2} hi^{3} Dió^{32} cáun^{2} ca^{3}hinh^{3} bíh^{1} hla^{1} Há^{2}bran^{21} la^{3}juah^{21} dúh^{1} jan^{2} tsá^{2} chun^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}chá^{3} cáun^{2} tsɨ́^{3}.

10 Tɨ^{3}la^{3} ¿hin^{2} dá^{2} jmɨ́^{1} ca^{3}hinh^{3} Dió^{32} Há^{2}bran^{21}; hí^{1} ta^{3} má^{2}quian^{32} tsú^{2} li^{21} hi^{3} lin^{1} hi^{3} taunh^{2} Dió^{32} hó^{1}ñí^{1}, ho^{3} ta^{3} ñeh^{2} uá^{1}? ¿Haun^{13} juáh^{13} ta^{3} ñeh^{2} bíh^{1} dúh^{1}?

11 Quí^{1} má^{2}ca^{3}hinh^{3} bíh^{1} Dió^{32} Há^{2}bran^{21} la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1} ca^{3}hiauh^{3} jáun^{2} jáɨ^{13} hi^{3} hniáuh^{32} tiú^{32} chí^{2} láu^{2} hná^{13} ñí^{1} zian^{2}; cun^{3}quionh^{3} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} jáun^{2} Há^{2}bran^{21} la^{3} jáun^{2} ca^{3}jmú^{3} Dió^{32} lin^{1} hi^{3} hí^{3} bíh^{1} dí^{2} jan^{2} tsá^{2} má^{2}ca^{3}heh^{3} Dió^{32} la^{3}juah^{21} dúh^{1} jan^{2} tsá^{2} chun^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} nio^{2} cáun^{2} tsɨ́^{3}. Hi^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} lɨ^{3} hi^{3} Há^{2}bran^{21} hí^{3} lɨ́n^{3} mí^{1}zioh^{21} ca^{3}la^{3} jín^{32} tsá^{2} nio^{2} cáun^{2} tsɨ́^{3} ta^{3} tiá^{2} má^{2}quian^{32} li^{21} hi^{3} lin^{1} hi^{3} taunh^{2} Dió^{32} hó^{1}ñí^{1}, hi^{3} jáun^{2} Dió^{32} hinh^{3} uá^{2}jaɨ^{32} tsá^{2} hí^{3} la^{3}juah^{21} dúh^{1} jan^{2} tsá^{2} chun^{1}.

12 Tson^{2} bíh^{1} Há^{2}bran^{21} hí^{3} lɨ́n^{3} dí^{1}hio^{3} ñú^{1}deh^{3} la^{3}jín^{32} tsá^{2} má^{2}ná^{1}quian^{32} li^{21} jáun^{2}, ti^{3}la^{3} jɨ́^{32}la^{3} ti^{3} tsá^{2} tiá^{2} cáun^{2} lɨ^{1} já^{1}tú^{1} quioh^{21} bíh^{1} má^{1}ná^{1}, tsá^{2} ca^{3}chá^{3} cáun^{2} tsɨ́^{3} la^{3}jmɨ́^{1} ca^{3}chá^{3} hla^{1} Há^{2}bran^{21} hí^{3} cáun^{2} tsɨ́^{3} jmɨ́^{1} ñeh^{2} bíh^{1} hi^{3} tsa^{3}tú^{1} quioh^{21}.

Jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} Dió^{32} lɨ^{3}tí^{23} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} nio^{2} cáun^{2} tsɨ́^{3} bíh^{1} tsú^{2}

13 Dió^{32} ca^{3}jmú^{3} jáɨ^{13} ñí^{1}con^{2} hla^{1} Há^{2}bran^{21}, jɨ^{3} la^{3} má^{2}quionh^{3} jón^{2}zɨ́h^{1} jón^{2}cho^{1} tsú^{2} hi^{3} niau^{21} jo^{3}cuo^{2} tsú^{2} tá^{1} cáun^{2} hngá^{1}máh^{3}; tɨ^{3}la^{3} jun^{3}juáh^{13} hi^{3}hliá^{2} ti^{3} ca^{3}ma^{3}tí^{32} liei^{21} jáun^{2} yáh^{3} Há^{2}bran^{21} hi^{3} hiauh^{3} jáɨ^{13} jáun^{2}, tɨ^{3}la^{3} ca^{3}hiauh^{3} tsú^{2} jáɨ^{13} jáun^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} má^{2}ca^{3}heh^{3} tsú^{2} Dió^{32} la^{3}juah^{21} dúh^{1} jan^{2} tsá^{2} chun^{1} bíh^{1} quí^{1}hliá^{2} ca^{3}chá^{3} tsú^{2} cáun^{2} tsɨ́^{3}.

14 Quí^{1} sá^{1}jmɨ́^{1} hi^{3} jmáh^{3}la^{3} tsá^{2} hiauh^{3} liei^{21} jáun^{2} bíh^{1} la^{3} zia^{32} hi^{3} hiáuh^{3} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}, hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} lin^{1} ñí^{1} la^{3} jmu^{3} ta^{21} yáh^{3} hi^{3} nio^{2} jáun^{2} cáun^{2} tsɨ́^{3} tsú^{2}, hi^{3} sa^{3}jun^{3} la^{3} lɨ^{3} quien^{2} yáh^{3} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} jáun^{2} Dió^{32} nɨ́^{1}juáh^{3} la^{3} jáun^{2}.

15 Quí^{1} cun^{3}quionh^{3} liei^{21} jáun^{2} dá^{2} cáun^{2} ja^{32} hi^{3} míh^{23} tsɨ́^{3} bíh^{1} Dió^{32}; quí^{1} jɨ́^{32}la^{3} ti^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} tiá^{2} liei^{21} zia^{32} bíh^{1} tiá^{2} lɨ^{3} lin^{1} yáh^{3} he^{3} tiá^{2} ca^{3}lɨ^{3}tí^{3}.

16 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, ja^{32} mií^{3} tsɨ́^{3} Dió^{32} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} nio^{2} cáun^{2} tsɨ́^{3} bíh^{1} tsú^{2}, hi^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} lɨ^{3}tí^{3} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} jáun^{2} Dió^{32} ñí^{1}con^{2} jɨ^{3}lɨn^{2} jón^{2}zɨ́h^{1} jón^{2}cho^{1} hla^{1} Há^{2}bran^{21}. Jun^{3}juáh^{13} lɨ^{3}tí^{3} ñí^{1}con^{2} jón^{2}zɨ́h^{1} tsú^{2} tsá^{2} ti^{3} má^{2}hiauh^{32} liei^{21} jáun^{2} yáh^{3}, quí^{1} tɨ^{3}la^{3} lɨ^{3}tí^{3} ñí^{1}con^{2} jón^{2}zɨ́h^{1} tsú^{2}, tsá^{2} jɨ́^{32}la^{3} ti^{3} nio^{2} cáun^{2}

tsɨ́3 la3jmɨ́1 ca3chá3 tsú2 jáun2 hnga2 cáun2 tsɨ́3 bíh1; hi3 Há2bran21 hí3 bíh1 lɨ́n3
mí1zioh21 quiú13 dí2 ca3la3 jáɨ32, la3 cun3 tsá2 má2nio2 cáun2 tsɨ́3 dí2.
17 La3 cun3 rá1juáh3 ñí1 Sí2 quioh21 Dió32 hi3 juáh3 la3 lá2: “Má2lɨ́2jmú32
jná13 hi3 hnú2 lɨ́n3 mí1zioh21 quioh21 juóun32 tsá2 zian2 la3jáh3 dúh1 ñí1 hué32”.
Jáun2 cun3ñí1 hi3 ca3chá3 jáun2 Há2bran21 cáun2 tsɨ́3, jáun2 lɨ́n3 tsú2 mí1zioh21
quiú13 dí2 ñí1con2 Dió32, Tsá2 tɨn2 jmu2 hi3 lɨ́13 zian2 siáh3 hi3 hmaɨ21 tsá2
má2cuá1hmú21, Tsá2 tɨn2 hleh32 ca3tɨ21 jmɨ́1tsú2 jmɨ́1ja32 la3juah21 dúh1 cáun2 hi3
má2jniá3.
18 Jáun2 né3, hla1 Há2bran21 hí3 cáun2 ca3chá3 cáun2 tsɨ́3 bíh1 hi3 tónh32 ta21
uá1jinh1 tiú2uú2 jmɨ́1 lɨ3 lɨ́13 hi3 lɨ3zian2 jon2 tsú2; jáun2 cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1
ca3chó32 jmáɨ1 hi3 má2lɨ́n3 tsú2: “mí1zioh21 quioh21 juóun32 tsá2 zian2 la3jáh3
dúh1 ñí1 hué32”. La3 cun3 jáɨ13 hi3 ca3juáh3 jáun2 Dió32 jmɨ́1tin2, hi3 juáh3 la3 lá2:
“La3 nɨ́2 bíh1 juóun32 lɨ́n32 jon3zɨ́h1 jon3cháuh3 hnú2 lɨ́13”.
19 Pih21 tiá2 jmɨ́1 má2tí3 hña3láu3 mieh2 Há2bran21 hí3 jmɨ́1jáun2, tɨ3la3 tiá2
ca3tunh3 yáh3 tsú2 hi3 nio2 cáun2 tsɨ́3 jmɨ́1 ca3lɨ́n13 tsú2 hi3 ja32lɨ3 má2lieih21
quionh3 Sara ñí2cuo2, hi3 má2ja3quián3 jún3, hi3 tiú2uú2 jmɨ́1 lɨ́13 yáh3 lɨ3zian2
jon2.
20 Tɨ3la3 uá1jinh1 jmɨ́1 má2lieih21 Há2bran21, cun3 jáun2 tiá2 ca3chá3 bíh1 tsú2
hliáun3 ñéih3 tsɨ́3 ca3tɨ21 jáɨ13 hi3 ca3jmú3 jáun2 Dió32, tɨ3la3 cun3quionh3 hi3
ca3chá3 jáun2 cáun2 tsɨ́3 bíh1 tsú2 ca3lɨ3 pin3 cun3ñí1 hi3 ca3ma3quien2 tsú2 jáun2
Dió32;
21 quí1 cáun2 tán1 bíh1 jmɨ́1 má2nio2 tsɨ́3 tsú2 hi3 Dió32 Tsá2 zia32 pí3 quioh21
hi3 lɨ́13 ma3tí32 la3jɨ́32 jáɨ13 hi3 jmu2.
22 Cun3ñí1 hi3 jáun2 né3, Dió32 ca3jɨe32 tsú2 la3juah21 dúh1 jan2 tsá2 chun1
cu3tí3.
23 Tɨ3la3 jun3juáh13 hi3 ca3tɨn1 jmáh3la3 hnga2 Há2bran21 yáh3 jáɨ13 hi3 rá1juáh3
jáun2 ñí1 Sí2 quioh21 Dió32, hi3 juáh3 jáun2 hi3 ca3heh3 tsú2 Dió32 la3juah21 dúh1
jan2 tsá2 chun1 cun3ñí1 hi3 nio2 jáun2 cáun2 tsɨ́3,
24 quí1 ja3bí1 jáɨ13 jáun2 ca3ta1 jnoh1 siáh3 uá2jaɨ32. Quí1 ja3bí1 jnoh1 siáh3
uá2jaɨ32 heh23 Dió32 nɨ́1juáh3 tsá2 cha32 dí2 cáun2 tsɨ́3 ñí1con2 tsú2, Tsá2 ca3jmú3
hí3 hi3 jenh13 Jesús Tɨ32 Juo13 dí2 ja1 tsá2 má2cá2tsan3.
25 Quí1 Jesús ca3jɨenh3 tsú2 hi3 jún3 hi3 ca3tɨ21 tso3 quiú13 dí2, hi3 ca3jmú3 siáh3
Dió32 hi3 jenh13 tsú2, hi3 jáun2 la3 jáun2 lɨ́13 jɨ́e32 dí2 Dió32 la3juah21 dúh1 jan2 tsá2
chun1.

5

Jáɨ13 ca3tɨn1 tsá2 tiú2uú2 tso3 ren2

1 Jáun2 né3, cun3ñí1 hi3 nio2 cáun2 tsɨ́3 bíh1 dí2, jáun2 má2ca3heh3 dí2 Dió32
la3juah21 dúh1 jan2 tsá2 chun1; hi3 jáun2 cun3quionh3 ta21 hi3 ca3jmú3 jáun2
Jesucristo Tɨ32 Juo13 dí2, cuɨ́1 nio1 la3 má2nio2 jáun2 tie3 ja1 quiú13 dí2 quiúnh1
tsú2.
2 Cun3quionh3 hí3 bíh1 má2hiau32 dí2 miɨ3 hi3 ja32 tsɨ́3 Dió32 cun3ñí1 hi3 nio2
cáun2 tsɨ́3 dí2; hi3 jáun2 má2tiauh2 dí2 tiá3 ñí1con2 tsú2, jɨ3 hi3 má2tsah1 dí2 cun3ñí1
hi3 má2hu21 tsɨ́3 dí2 hi3 lɨ́13 láɨ3 dí2 la3jmɨ́1 lɨ́n3 hnga2 Dió32 Tsá2 cuá1quien2.

3 Hi^{3} jun^{3}juáh^{13} jmáh^{3}la^{3} hi^{3} jáun^{2} yáh^{3}, quí^{1} ja^{3}bí^{1} tsah^{1} dí^{2} siáh^{3} ja^{1} uu^{3}mí^{2}tsɨ^{32}; quí^{1} né^{1} dí^{2} hi^{3} cun^{3}quionh^{3} uu^{3}mí^{2}tsɨ^{32} jáun^{2} lɨ^{3} táɨ^{2} dí^{2} hi^{3} jmú^{13} dí^{2} juenh^{2} tsɨ́^{3},

4 jáun^{2} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} juenh^{2} jáun^{2} tsɨ́^{3} bíh^{1} dí^{2} tá^{2}zanh^{1} dí^{2} re^{2} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}; hi^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} tá^{2}zanh^{1} dí^{2} jáun^{2} re^{2} né^{3}, má^{2}zia^{32} hi^{3} hu^{21} tsɨ́^{3} dí^{2}.

5 Hi^{3} hu^{21} jáun^{2} tsɨ́^{3} dí^{2} jun^{3}juáh^{13} cáun^{2} hi^{3} lɨ́^{13} chau^{3} dí^{2} hua^{3}heih^{21} yáh^{3}, quí^{1} má^{2}ca^{3}ma^{3}cónh^{32} bíh^{1} Dió^{32} hñu^{3} tsɨ́^{3} dí^{2} hi^{3} lɨ^{3}liei^{21} dí^{2} hi^{3} hniau^{3} tsú^{2} cun^{3}quionh^{3} Jmɨ́^{2}chí^{3} Chun^{1} hi^{3} má^{2}ca^{3}cuen^{3} tsú^{2} jáun^{2}.

6 Quí^{1} uá^{1}jinh^{1} tiá^{2} jmɨ́^{1} zia^{32} pí^{3} quiú^{13} dí^{2} hi^{3} chá^{13} tɨ^{3} có^{32} tso^{3}, tɨ^{3}la^{3} Dió^{32} ca^{3}tón^{3} cáun^{2} jmáɨ^{1}, hi^{3} jmáɨ^{1} jáun^{2} bíh^{1} ti^{3}tsóh^{3} ca^{3}jun^{3} Cristo ca^{3}tɨn^{1} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} ren^{2} tso^{3}.

7 Juóuh^{32} lɨ́n^{32} bíh^{1} lɨ^{3} zian^{2} jan^{2} tsá^{2} hnió^{3} jún^{3} cha^{13} jan^{2} tsá^{2} siánh^{3}, uá^{1}jinh^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} jan^{2} tsá^{2} chun^{1}. Quí^{1} ho^{3} sa^{3} lɨ́^{13} bíh^{1} lɨ^{3} zian^{2} jan^{2} tsá^{2} lɨ^{3}hnió^{3} jún^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} jan^{2} tsá^{2} chun^{1}.

8 Tɨ^{3}la^{3} Dió^{32} má^{1}ná^{1}, hú^{1}tá^{1} ca^{3}ma^{3}jnia^{32} hi^{3} hniau^{3} jnoh^{1} jmɨ́^{1} ca^{3}cué^{3} tsú^{2} jáun^{2} jáɨ^{13} hi^{3} jún^{3} Cristo hi^{3} ca^{3}ta^{1} dí^{2}, uá^{1}jinh^{1} tá^{1}la^{3} jmɨ́^{1} ná^{1}re^{2} dí^{2} jáun^{2} tso^{3}.

9 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, nɨ́^{1}juáh^{3} la^{3} má^{2}ca^{3}heh^{3} bíh^{1} dí^{2} Dió^{32} la^{3}juah^{21} dúh^{1} jan^{2} tsá^{2} chun^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}jun^{3} Cristo hi^{3} ca^{3}ta^{1} dí^{2}, hi^{3} jáun^{2} tiá^{13} bíh^{1} tiá^{3} tiá^{2} liáu^{32} dí^{2} tsú^{2} ñí^{1} cá^{1}táuh^{3} jmáɨ^{1} nɨ́^{1} má^{1}ca^{3}ma^{3}jnia^{32} Dió^{32} hi^{3} míh^{23} tsɨ́^{3} ca^{3}tɨ^{21} tso^{3}.

10 Quí^{1} nɨ́^{1}juáh^{3} tu^{3}bí^{1} ca^{3}niau^{21} yáh^{3} tie^{3} ja^{1} quiú^{13} dí^{2} quiúnh^{1} Dió^{32} cun^{3}ñí^{1} hi^{3}hliá^{2} jun^{3} jáun^{2} Jon^{2} tsú^{2} jmáɨ^{1} hi^{3} jmɨ́^{1} ná^{1}hon^{2}í^{1} máh^{3} dí^{2} tsú^{2}, hi^{3} jáun^{2} tiá^{13} bíh^{1} tiá^{3} tiá^{2} zia^{32} jáɨ^{13} hi^{3} liáun^{3} jnoh^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3}hliá^{2} zian^{2} bíh^{1} tsú^{2}, quí^{1} má^{2}tiauh^{2} bíh^{1} dí^{2} re^{2} quiúnh^{1} tsú^{2}.

11 Hi^{3} jun^{3}juáh^{13} jmáh^{3}la^{3} hi^{3} jáun^{2} yáh^{3}, quí^{1} ja^{3}bí^{1} tsah^{1} lɨ́n^{21} dí^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Dió^{32} cun^{3}quionh^{3} tá^{13} Jesucristo Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}, quí^{1} hí^{3} bíh^{1} má^{2}ca^{3}chá^{3} tie^{3} ja^{1} quiú^{13} dí^{2} quiúnh^{1} Dió^{32}.

Jáɨ^{13} ca^{3}tɨn^{1} Adán jɨ^{3} Cristo

12 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, cun^{3}quionh^{3} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} jan^{2} tsáu^{2} bíh^{1} ca^{3}hi^{3} tso^{3} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}, hi^{3} cun^{3}quionh^{3} tso^{3} jáun^{2} ca^{3}hi^{3} siáh^{3} hmú^{32}, hi^{3} jáun^{2} dá^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hí^{3} bíh^{1} ca^{3}la^{3} jɨ^{3}lɨn^{2} tsáu^{2} má^{2}tionh^{2} ja^{1} tso^{3}, hi^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} já^{1}ngɨ^{3} hmú^{32} ñí^{1}con^{2} la^{3}jɨ́n^{32} tsáu^{2}.

13 Quí^{1} jmɨ́^{1} ñeh^{2} bíh^{1} hi^{3} lɨ^{3}zia^{32} liei^{21} hi^{3} ca^{3}cué^{3} jáun^{2} Dió^{32} ñí^{1}con^{2} hla^{1} Moisés, jmɨ́^{1} má^{2}zia^{32} bíh^{1} tso^{3} hngá^{1}máh^{3} lá^{2}; tɨ^{3}la^{3} tiá^{2} jmɨ́^{1} má^{2}ná^{1}hɨ^{13} yáh^{3} tsáu^{13} tsáu^{2} la^{3} cun^{3} juáh^{3} liei^{21} jáun^{2} má^{1}ná^{1}, jmɨ́^{1} tiá^{2} liei^{21} má^{2}zia^{32}.

14 Tɨ^{3}la^{3} cun^{3} jáun^{2} ca^{3}jmú^{3} bíh^{1} hmú^{32} pí^{3} hi^{3} ca^{3}tsan^{3} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} ca^{3}jmú^{3} tso^{3} la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1} ca^{3}lɨ^{3}zian^{2} hla^{1} Adán hi^{3} ca^{3}la^{3} ñí^{1} cá^{1}chó^{21} jmáɨ^{1} hi^{3} ca^{3}lɨ^{3}zian^{2} hla^{1} Moisés, uá^{1}jinh^{1} tsáu^{13} tsú^{2} tiá^{2} jmɨ́^{1} lɨ́^{3} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́^{3} tsáu^{13} Adán, tsá^{2} tiá^{2} ca^{3}ma^{3}tí^{32} hí^{3} héih^{32} hi^{3} ca^{3}cué^{3} jáun^{2} Dió^{32}. Tɨ^{3}la^{3} uá^{1}jinh^{1} la^{3} nɨ́^{2} né^{3}, cun^{3} jáun^{2} lɨ́n^{3} bíh^{1} hla^{1} Adán hí^{3} cáun^{2} nóh^{32} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} jan^{2} Tsá^{2} né^{3}bí^{1} jmɨ́^{1} já^{21}.

15 Quí^{1} cun^{3}quionh^{3} tsáu^{13} jan^{2} tsáu^{2} bíh^{1} má^{2}cá^{2}tsan^{3} juóun^{32} lɨ́n^{32} tsáu^{2}, tɨ^{3}la^{3} cun^{3}quionh^{3} tá^{13} Jesús Tsá^{2} lɨ́n^{3} Cristo má^{1}na^{21}, ca^{3}la^{3} hi^{3} lɨ́^{1} má^{2}tɨ^{2} má^{2}hɨ́e^{23} bíh^{1} miɨ^{3} hi^{3} ja^{32} jáun^{2} tsɨ́^{3} Dió^{32} ñí^{1}con^{2} juóun^{32} tsáu^{2} hi^{3} lɨ́^{13} liáun^{3} tsú^{2}. Hi^{3} jáun^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} tiá^{2} ca^{3}ma^{3}tí^{32} jáun^{2} Adán né^{3}, tiá^{2} cunh^{2} yáh^{3} quionh^{3} hi^{3} lɨ́^{1} cue^{32} jáun^{2} Dió^{32},

16 quí¹ hi³ lɨ́¹ cue³² jáun² Dió³² cun³ tiá² cá²ren² bíh¹ quionh³ ta²¹ hi³ ca³jmú³
jáun² tsáu¹³ tsá² hí³. Quí¹ cun³quionh³ cáun² tán¹ tso³ jáun² bíh¹ má²ca³ta³tsɨn¹
tsáu² héih³²; tɨ³la³ uá¹jinh¹ hliáun³ lɨ́n³² tso³ má²ná¹ren² tsáu², cun³ jáun² lɨ́¹³
bíh¹ liáun³ tsú², quí¹ Dió³² dá² cáun² hinh²³ bíh¹ tsáu² la³juah²¹ dúh¹ tsá² chun¹.
17 Hi³ nɨ́¹juáh³ la³ ca³lɨ³ zia³² pí³ ñí¹con² hmú³² cun³quionh³ tsáu¹³ jan² tsáu²,
jáun² cun³ñí¹ hi³ ja³² miɨ³ tsɨ́³ Dió³² né³, tiá¹³ bíh¹ tiá³ tiá² lɨ³ zia³² pí³ quioh²¹
la³jɨ́n³² tsá² má²ca³heh³ Dió³² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹ cun³ñí¹ hi³ ja³²
jáun² miɨ³ tsɨ́³, hi³ lɨ́¹³ zian² tsú² cáun² hi³ hmaɨ²¹ cun³quionh³ hi³ ca³jmú³ siáh³
jan² tsá²mɨ³cuóun², Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo bíh¹ Tsá² hí³.
18 La³ jáun² bíh¹ lɨ³ hi³ cun³quionh³ tsáu¹³ Adán bíh¹ ca³ta³tonh¹ la³jɨ́n³² tsáu²
ñí¹ hlah³; tɨ³la³ hi³ ca³tɨn¹ jáun² Jesucristo né³, cun³ñí¹ hi³ hí³ bíh¹ ca³jmú³
cáun² ta²¹ chu²¹, hi³ jáun² Dió³² lɨ́¹³ hinh³ la³jɨ́n³² tsáu² ta³né³² la³juah²¹ dúh¹
jan² tsá² chun¹, hi³ jáun² lɨ́¹³ zian² tsú² ca³tɨn¹ Dió³².
19 Quí¹ cun³quionh³ hi³ tiá² ca³ma³tí³² jan² tsáu² bíh¹, jáun² juóun³² lɨ́n³² tsáu²
ca³ta³ná¹ren² tso³; hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lɨ³ siáh³, hi³ cun³quionh³ hi³ ca³ma³tí³²
jan² Tsáu² bíh¹, jáun² juóun³² lɨ́n³² bíh¹ tsáu² ca³ta³tonh¹ la³juah²¹ dúh¹ tsá²
chun¹ cu³tí¹³ ñí¹con² Dió³².
20 Quí¹ cun³ñí¹ hi³ ca³lɨ³zia³² jáun² liei²¹ bíh¹, hi³ jáun² tɨ³ lɨ³mí¹ ca³lɨ³ hliáun³
bíh¹ hi³ tiá² má²tí³² tsáu²; tɨ³la³ tá¹la³ chí¹lɨ́²hliáun²³ jáun² tso³ né³, tɨ³ lɨ³mí¹
ca³ja³ bíh¹ miɨ³ tsɨ́³ Dió³².
21 Hi³ jáun² né³, la³jmɨ́¹ ca³lɨ³quien² tso³ cun³quionh³ pí³ quioh²¹ hmú³², la³
jáun² bíh¹ siáh³ ca³lɨ³quien² miɨ³ hi³ ja³² tsɨ́³ Dió³² cun³quionh³ hi³ ca³jmú³ jáun²
Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí², hi³ jmu² hi³ lɨ́¹³ heh³ dí² Dió³² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá²
chun¹, hi³ jáun² la³ jáun² lɨ́¹³ ziáun² dí² cun³ jmɨ́¹hi³nio².

6

Jún¹ tsú² ca³tɨn¹ tso³, tɨ³la³ zian² bíh¹ tsú² ca³tɨn¹ Cristo

1 Hi³ jáun² né³, ¿he³ ya³ lɨ́¹³ juáh¹³ dí²? ¿Hí¹ jmú¹³ dí² tso³ ca³la³ má²jmu³²
jáun², hi³ jáun² tɨ³ lɨ³mí¹ lɨ³jnia² miɨ³ hi³ ja³² tsɨ́³ Dió³²?
2 Ján¹han²¹, ¡tiá² jáun² yáh³! Quí¹ tsá² má²ná¹jún¹ bíh¹ dí² hi³ ca³tɨn¹ tso³, hi³
jáun² ¿ha³ yáh³ lánh³ rón³² lɨ́¹³ má¹ziáun¹³ dí² hi³ jmu³² tso³?
3 Quí¹ jmɨ́¹ cáun³ dí² jáun² jmáɨ² ca³lɨ³ lin¹ hi³ má²ca³cunh³ dí² quiúnh¹ Jesús
Tsá² lɨ́n³ Cristo, ¿tiá¹ tson²? Hi³ jáun² jmáɨ¹ jáun² bíh¹ ti³tsóh³ ca³má¹li²¹ dí² hi³
má²jún¹ dí² la³jmɨ́¹ jun¹ tsú² jáun² hnga².
4 Hi³ jáun² né³, cun³quionh³ hi³ cáun³ dí² jáun² jmáɨ² bíh¹ má²li²¹ dí² hi³
má²já²haun³ dí² cu³lɨ²¹ quiúnh¹ Cristo quí¹ cun³ñí¹ hi³ má²jún¹ dí² la³jmɨ́¹ jun¹
tsú² jáun² hnga². Hi³ jáun² né³, la³jmɨ́¹ ca³jenh¹³ jáun² hnga² Jesús ja¹ tsá²
cá²tsan³ cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Jméi² dí² Tsá² cuá¹quien², la³ jáun² bíh¹ siáh³
hiáu³ dí² pí³ hi³ lɨ́¹³ ziáun² dí² cáun² hi³ hmaɨ²¹.
5 Quí¹ nɨ́¹juáh³ má²ná¹cunh² dí² quiúnh¹ Cristo cun³ñí¹ hi³ má²jún¹ dí²
la³jmɨ́¹ jun¹ tsú² jáun² hnga², jáun² la³ jáun² bíh¹ lɨ́¹³ ná¹cunh² dí² quiúnh¹ tsú²
nɨ́¹ má¹ca³jenh¹³ dí² la³jmɨ́¹ ca³jenh¹³ tsú² jáun².
6 Quí¹ né¹ bíh¹ dí² la³ cun³ hi³ jmɨ́¹ láɨ³ dí² jáun² jmɨ́¹tin²; tɨ³la³ la³jɨ́³² hi³ yeh³
jáun² né³, má²cá²taun³ crei²¹ cu³tsa³² quionh³ Cristo bíh¹, hi³ jáun² lɨ́¹³ liáun³

cuá² ta³ dí² ñí¹con² pí³ quioh²¹ tso³, hi³ jáun² tiú²uú² láɨ³ dí² la³jmɨ́¹ lɨ́n³ jan² *tsá² má²dí¹hlánh¹ ca³tɨn¹ tso³.
7 Quí¹ tiú²uú² pí³ zia³² yáh³ quioh²¹ tso³ hi³ jmu³ héih³² ñí¹con² jan² tsá² má²jún¹.
8 Jáun² né³, nɨ́¹juáh³ má²jún¹ dí² quiúnh¹ Cristo, hi³ jáun² cáun² bíh¹ má²nio² tsɨ́³ dí² hi³ ziáun² dí² siáh³ quiúnh¹ tsú².
9 Quí¹ né¹ dí² hi³ má²ca³jenh¹³ Cristo ja¹ tsá² má²cá²tsan³, hi³ jáun² jmɨ́¹lɨ́h³ yáh³ tiú²uú² jún³ tsú², quí¹ tiú²uú² pí³ zia³² yáh³ quioh²¹ hmú³² ñí¹con² tsú².
10 Quí¹ jmɨ́¹ jun¹ jáun² Cristo, ca³jun³ tsú² cu³ jéin³² tán¹ la³ lá² bíh¹ hi³ ca³tɨn¹ tso³; tɨ³la³ hi³ zian² tsú² ta³né³² né³, má²zian² tsú² hi³ ca³tɨn¹ Dió³² bíh¹.
11 Ja³bí¹ la³ jáun² hnoh² uá²jaɨ³², cuɨ́¹ lɨ́n¹³ náh² la³juah²¹ dúh¹ hi³ má²jún¹ náh² hi³ ca³tɨn¹ tso³, tɨ³la³ cuɨ́¹ lɨ́n¹³ náh² hi³ ná¹zian² náh² hi³ ca³tɨn¹ Dió³² má¹na²¹, cun³ñí¹ hi³ má²ná¹lɨ́n³ náh² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsáu² quiúnh¹ Cristo Jesús.
12 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ su³uú² lɨ́¹ tanh³ náh² ta²¹ la³ cun³ hi³ dí¹quian¹ ngú³ quián¹³ náh² jmu³, hi³ lɨ́¹ jmúh¹³ náh² tso³, hi³ juáh¹³ hi³ lɨ³ jmu³ héih³² tso³ ñí¹con² náh² hi³ jmúh¹³ náh² la³ cun³ hi³ tɨ³² honh² náh² hmóu³².
13 Su³uú² lɨ́¹ jɨenh²¹ náh² ñí¹con² tso³ hi³ jmúh¹³ náh² hi³ hlah³ hi³ hó³², tɨ³la³ hnoh² dá² hniáuh³² jɨenh²¹ náh² tá¹ jan² ñí¹con² Dió³² bíh¹ hi³ jmúh¹³ náh² jmáh³la³ hi³ chu²¹, la³ cun³ jan² tsá² má²jún¹ hi³ má²ca³jenh¹³ siáh³.
14 Quí¹ tiú²uú² jáɨ¹³ ho² yáh³ tso³ hi³ jmu³ héih³² ñí¹con² hnoh², cun³ñí¹ hi³ tiú²uú² zian² hnoh² la³ cun³ lɨ́³ liei²¹ hi³ jmɨ́¹ zia³² jáun² jmɨ́¹tin², quí¹ tɨ³la³ hnoh² dá² má²zian² náh² la³ cun³ lɨ́³ miɨ́³ hi³ ja³² jáun² tsɨ́³ Dió³² bíh¹.

Jáɨ¹³ hi³ ca³tɨ²¹ ha³ lánh³ lɨ́n³ jan² tsá² má²dí¹hlánh¹

15 Hi³ jáun² né³, ¿ha³ lánh³ jmú¹³ dí²? ¿Hí¹ lɨ́¹³ jmú¹³ dí² tso³ quí¹hliá² hi³ tiú²uú² ziáun² dí² cun³quionh³ liei²¹ jáun², quí¹ má²ziáun² dí² cun³quionh³ miɨ́³ hi³ ja³² tsɨ́³ Dió³² bíh¹? Ján¹han²¹, ¡tiá² jáun² yáh³!
16 Cuɨ́¹ jmú¹³ jáɨ¹³, hi³ nɨ́¹juáh³ ca³jɨenh²¹ náh² hmóu³² ñí¹con² jan² tsáu² hi³ lɨ́n¹³ náh² jan² tsá² má²dí¹hlánh¹, hi³ má¹tih²¹ náh² ñí¹con² tsá² hí³, hi³ jáun² tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ tsá² hí³ bíh¹ má²láɨn¹ náh², hi³ jáun² má²ca³tɨn¹ náh² má¹tih²¹ ñí¹con² tsú². La³ jáun² bíh¹ lɨ́³ nɨ́¹juáh³ tsá² má²tí³² ñí¹con² tso³, lɨ́³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ hi³ juo¹³ bíh¹ tsú² tso³, hi³ jáun² dá² jmu³ hi³ jún³ bíh¹ tsú²; ja³bí¹ la³ jáun² bíh¹ siáh³ uá²jaɨ³², tsá² má²tí³² ñí¹con² Dió³² lɨ́¹³ lɨ́n³ la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹.
17 Tɨ³la³ tiá¹hmah¹ Dió³² hi³ uá¹jinh¹ hnoh² jmɨ́¹ ná¹lɨ́n³ náh² tsá² má²dí¹hlánh¹ ca³tɨn¹ tso³; tɨ³la³ ta³né³² má¹na²¹, má²tionh² náh² jo³cuo² jú¹ tson² hi³ má²ca³tionh² náh² jáun² ta²¹ ca³la³ jonh³ jmɨ́¹ honh² bíh¹.
18 Quí¹ jmɨ́¹ má²ca³liáun³ náh² jáun² ñí¹con² tso³, jmɨ́¹jáun² ca³lɨn³ náh² tsá² má²ná¹hlánh¹ ca³tɨ²¹ hi³ zian² náh² hi³ ná¹chun¹ bí¹ náh².
19 Lieh¹ jná¹³ hnoh² cun³quionh³ jáɨ¹³ hi³ jmu¹ jná¹³ lá², quí¹ ho³ sa³ juóuh³² bíh¹ hi³ ngɨ¹³ náh² jú¹ tson² lá². Quí¹ jmɨ́¹tin² ca³cuéh¹ náh² cuá² tanh¹ ñí¹con² tso³ hi³ ca³lɨn³ náh² tsá² má²ná¹hlánh¹, hi³ ca³jmuh³ náh² hi³ hlah³ hi³ hó³². La³ jáun² bíh¹ hniáuh³² cuéh¹ náh² siáh³ cuá² tanh¹, hi³ lɨ́n¹³ náh² tsá² má²ná¹hlánh¹ ca³tɨ²¹ hi³ chu²¹, hi³ ná¹chan¹ náh² ñí¹con² Dió³².

20 Quí[1] jmáɨ[1] hi[3] jmí[1] ná[1]lín[3] náh[2] tsá[2] má[2]ná[1]hlánh[1] ñí[1]con[2] tso[3], jmɨ́[1]jáun[2]
tiá[2] ta[21] jmí[1] táunh[23] yáh[3] hnoh[2] la[3] cun[3] héih[32] hi[3] jmu[2] hi[3] chu[21];
21 tɨ[3]la[3] ¿he[3] dá[2] ca[3]ta[3]tsɨn[1] náh[2] cun[3]ñí[1] hi[3] ca[3]jmuh[3] náh[2] la[3] jáun[2]?
Má[2]ná[1]hinh[1] bíh[1] náh[2] ca[3]tɨ[21] hi[3] jáun[2] ta[3]né[32]; quí[1] la[3]jí[32] hi[3] jáun[2] cáun[2] jmu[2]
hi[3] jún[3] bíh[1] tsú[2].
22 Tɨ[3]la[3] ta[3]né[32] má[1]ná[1], má[2]ca[3]liáun[3] bíh[1] náh[2] ca[3]tɨn[1] tso[3], hi[3] jáun[2] ta[3]né[32]
má[2]ná[1]lín[3] náh[2] tsá[2] má[2]ná[1]hlánh[1] joh[1] Dió[32] bíh[1]; hi[3] cun[3]ñí[1] hi[3] jáun[2] bíh[1]
ca[3]ta[3]tsɨn[1] náh[2] hi[3] lí[13] zian[2] náh[2] hi[3] ná[1]chan[1] náh[2] ñí[1]con[2] Dió[32] jɨ[3] hi[3] lí[13]
zian[2] náh[2] siáh[3] cun[3] jmí[1]hi[3]nio[2].
23 Quí[1] la[3] cun[3] hi[3] tá[2]tsaɨh[21] tsá[2] jmu[2] tso[3], hi[3] jún[23] bíh[1]; tɨ[3]la[3] hi[3] lí[1] cue[32]
Dió[32] má[1]ná[1], jmu[2] hi[3] lí[13] zian[2] tsú[2] cun[3] jmɨ́[1]hi[3]nio[2] bíh[1] cun[3]ñí[1] hi[3] ca[3]tɨn[1]
Cristo Jesús Tɨ[32] Juo[13] dí[2].

7

Jmu[2] Po[1] cáun[2] jáɨ[13] ca[3]tɨn[1] tsá[2] jéinh[32] cuo[2]

1 Hnoh[2] reh[2], tsá[2] má[2]ná[1]cuɨn[2] náh[2] liei[21], ñíh[1] bíh[1] hnoh[2] hi[3] liei[21] jáun[2]
quien[2] ñí[1]con[2] jmáh[3]la[3] tsá[2] ná[1]liéih[21] bíh[1].
2 Jmú[13] jáɨ[13], ní[1]juáh[3] zian[2] jan[2] tsá[2]mɨ[3] tsá[2] má[2]jenh[2] cuo[2], jáun[2] ca[3]tɨn[1] tsú[2]
ma[3]zian[2] quionh[3] ñí[2]cuo[2] tá[1]la[3] zian[2] ñí[2]cuo[2] la[3] cun[3] rá[1]juáh[3] jáun[2] liei[21]; tɨ[3]la[3]
ní[1]juáh[3] má[2]jún[1] tsá[2]ñuh[2] ñí[2]cuo[2] tsú[2], jáun[2] tiú[2]uú[2] lɨ[3] quien[2] yáh[3] liei[21] jáun[2]
ñí[1]con[2] tsá[2]mɨ[3] hí[3].
3 Tɨ[3]la[3] ní[1]juáh[3] tsá[2]mɨ[3] hí[3] ca[3]cuá[3] quionh[3] jan[2] tsá[2]ñuh[2] siánh[3] siáh[3] tá[1]la[3]
zian[2] bíh[1] ñí[2]cuo[2], jáun[2] tsá[2]mɨ[3] la[3] hí[3] lín[3] jan[2] tsá[2] lí[1] jmú[2] lí[1] tsau[32] bíh[1].
Tɨ[3]la[3] ní[1]juáh[3] má[2]jún[1] bíh[1] ñí[2]cuo[2] tsá[2]mɨ[3] hí[3], jáun[2] tiú[2]uú[2] lɨ[3] quien[2] yáh[3]
liei[21] jáun[2] ñí[1]con[2] tsú[2], má[2]lí[13] bíh[1] jéinh[32] tsú[2] cuo[2] quionh[3] tsá[2]ñuh[2] siánh[3],
jun[3]juáh[13] tso[3] yáh[3] jaun[32] hi[3] jéinh[32] tsú[2] siáh[3] cuo[2].
4 Ja[3]bí[1] la[3] jáun[2] bíh[1] uá[2]jaɨ[32] tiú[2]uú[2] quien[2] yáh[3] liei[21] jáun[2] ñí[1]con[2] hnoh[2]
reh[2]; quí[1] cun[3]ñí[1] hi[3] má[2]cá[2]tsan[3] náh[2] cu[3]lɨ[21] quiúnh[1] Cristo hi[3] ca[3]tɨn[1] liei[21]
jáun[2], quí[1] cun[3]ñí[1] hi[3] ná[1]lín[3] náh[2] la[3]juah[21] dúh[1] zeih[21] cuo[2] zeih[21] ta[3] tsú[2].
Hi[3] jáun[2] cun[3]ñí[1] hi[3] liei[21] jáun[2] tiú[2]uú[2] ca[3]tɨn[1] hi[3] jmu[3] quien[2] ñí[1]con[2] hnoh[2],
hi[3] jáun[2] má[2]ná[1]lín[3] náh[2] ñí[2]cuo[2] jan[2] Tsá[2] siánh[3] bíh[1], Tsá[2] ca[3]jenh[13] hí[3] ja[1]
hla[1]. Cun[3]ñí[1] hi[3] jáun[2] bíh[1], ta[3]né[32] má[2]lí[13] láɨ[3] dí[2] tsá[2] zia[32] ñí[1] jmu[3] ta[21]
ñí[1]con[2] Dió[32].
5 Quí[1] tá[1]la[3] jmí[1] ziáun[2] dí[2] jáun[2] cun[3] lí[3] tsí[3] dí[2] hmóu[32], jáun[2] liei[21] jáun[2] ti[3]
ca[3]jmú[3] ta[21] hñu[3] jmí[1] hñu[3] tsí[3] dí[2] hi[3] tɨ[3] lɨ[3] hniá[1] dí[2] hi[3] jmú[13] hi[3] hlah[3] bíh[1];
hi[3] jáun[2] dá[2] cáun[2] tí[2] ná[1]láɨ[3] dí[2] tsá[2] jmu[2] ta[21] ñí[1]con[2] hmú[32] bíh[1].
6 Tɨ[3]la[3] ta[3]né[32] má[1]ná[1], má[2]ca[3]liáu[3] bíh[1] dí[2] ca[3]tɨn[1] liei[21] jáun[2], quí[1] la[3]jmɨ́[1]
lí[3] hi[3] má[2]jún[1] bíh[1] dí[2] ñí[1]con[2] hi[3] jmí[1] ziaunh[2] dí[2] jáun[2] tiá[3]; hi[3] jáun[2] ta[3]né[32]
má[2]zia[32] jáɨ[13] hi[3] má[1]ti[21] dí[2] ñí[1]con[2] Dió[32] cun[3]quionh[3] Jmí[2]chí[3] Chun[1], Tsá[2]
cue[32] hí[3] pí[3] hi[3] ziáun[2] dí[2] jáun[2] hi[3] hmaɨ[21], jun[3]juáh[13] uú[2] cun[3]quionh[3] liei[21]
yeh[3] hi[3] rá[1]lí[3] jáun[2] yáh[3].

Tso[3] hi[3] zia[32] hñu[3] tsɨn[32] jná[13]

7 Hi[3] jáun[2] ní[1]juáh[3] la[3] ní[2] né[3], ¿hí[1] lí[13] juáh[13] dí[2] hi[3] liei[21] jáun[2] bíh[1] jmu[2] hi[3]
tanh[32] dí[2] tso[3]? Ján[1]han[21] ¡tiá[2] jáun[2] yáh[3]! Tɨ[3]la[3] cun[3]quionh[3] liei[21] jáun[2] bíh[1]

ca^{3}lɨ^{3}ño^{1} jná^{13} hi^{3} he^{3} jaun^{32} tso^{3}. Jmú^{13} jáɨ^{13}, sá^{1} hi^{3} tiá^{2} ca^{3}juáh^{3} liei^{21} jáun^{2}: “Ha^{3} lɨ́^{2} jmú^{2} hniá^{1} nú^{2} hi^{3} quioh^{21} tsáu^{2}”, jáun^{2} tiá^{2} jmɨ́^{1} lɨ^{3} ño^{1} yáh^{3} jná^{13} he^{3} dá^{2} jaun^{32} hi^{3} hniá^{1} tsú^{2} hi^{3} quioh^{21} tsáu^{2}.

8 Tɨ^{3}la^{3} tso^{3} dá^{2} ca^{3}jmú^{3} quien^{2} ñí^{1}con^{2} jná^{13} cun^{3}quionh^{3} liei^{21} jáun^{2} bíh^{1}, hi^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}hi^{3} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} hlah^{3} hñu^{3} tsɨn^{32} jná^{13}, hi^{3} ca^{3}lɨ^{3} hniá^{1} jná^{13} hi^{3} quioh^{21} tsáu^{2}. Quí^{1} tá^{1}la^{3} tiá^{2} jmɨ́^{1} má^{2}cuo^{2} jná^{13} liei^{21} jáun^{2}, tiá^{2} tso^{3} jmɨ́^{1} ren^{2} yáh^{3} jná^{13} ñí^{1}con^{2} liei^{21} jáun^{2}.

9 Quí^{1} jmáɨ^{1} hi^{3} tiá^{2} jmɨ́^{1} má^{2}cuo^{2} jná^{13} liei^{21} jáun^{2}, jmɨ́^{1} zian^{2} bíh^{1} jná^{13}; tɨ^{3}la^{3} jmɨ́^{1} ca^{3}lɨ^{3} cuo^{2} jná^{13} héih^{32} jáun^{2} má^{1}ná^{1}, jmɨ́^{1}jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}lɨ^{3} zia^{32} tso^{3}, hi^{3} jáun^{2} jmɨ́^{1}jáun^{2} né^{3}, jun^{3} bíh^{1} jná^{13}.

10 La^{3} jáun^{2} bíh^{1} lɨ^{3} héih^{32} hi^{3} jmɨ́^{1} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} cué^{32} jáɨ^{13} hi^{3} lɨ́^{13} zian^{2} tsú^{2}; tɨ^{3}la^{3} ca^{3}tɨn^{1} jná^{13} má^{1}ná^{1}, cáun^{2} ca^{3}jmú^{3} hi^{3} jun^{3} bíh^{1} jná^{13}.

11 Quí^{1} tso^{3} jlánh^{1} ca^{3}lɨ^{3}jan^{21} jmɨ́^{1} ca^{3}lɨ^{3}zia^{32} jáun^{2} héih^{32}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}ma^{3}cau^{2} jná^{13}; hi^{3} jáun^{2} cun^{3}quionh^{3} héih^{32} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}jngah^{3} jná^{13}.

12 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, cun^{3} jáun^{2} hɨ́en^{1} bíh^{1} liei^{21} jáun^{2}, hi^{3} héih^{32} rá^{1}tioh^{3} jáun^{2} né^{3}, hɨ́en^{1} bíh^{1}, chu^{21} bíh^{1}, hi^{3} cú^{2}re^{2} he^{2} bíh^{1} siáh^{3} rá^{2}tsɨ^{32} héih^{32}.

13 Jáun^{2} né^{3}, ¿hí^{1} lɨ́^{13} juáh^{13} hi^{3} liei^{21} chu^{21} jáun^{2} ca^{3}lɨ^{3} mí^{1}zioh^{21} quioh^{21} hmú^{32} ñí^{1}con^{2} jná^{13}? ¡Tiá^{2} jáun^{2} yáh^{3}! Quí^{1} tso^{3} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}jmú^{3} hi^{3} jun^{3} jná^{13}, hi^{3} jáun^{2} jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}lɨ^{3} lin^{1} he^{3} lánh^{3} rón^{32} lɨ́^{3} tso^{3}, quí^{1} cun^{3}quionh^{3} liei^{21} chu^{21} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}jngah^{3} jná^{13} tso^{3}. Jáun^{2} héih^{32} jáun^{2} né^{3} ca^{3}ma^{3}li^{21} hi^{3} hú^{1}tá^{1} la^{3} hian^{2} lɨ́n^{32} bíh^{1} tsɨ́^{3} tso^{3}.

Hniéɨ^{2} hi^{3} zia^{32} hñu^{3} tsɨ́^{3} tsáu^{2}

14 Quí^{1} né^{1} bíh^{1} dí^{2} hi^{3} liei^{21} jáun^{2} ja^{3} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}; tɨ^{3}la^{3} jná^{13} má^{1}ná^{1}, tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} cáun^{2} lɨ́^{1} jmu^{2} cun^{3} lɨ́^{3} tsɨn^{32} bíh^{1} ná^{1} cu^{3}diá^{2}jan^{2}, jan^{2} tsá^{2} ca^{3}ja^{3}hnáɨ^{1} ñí^{1}con^{2} tso^{3}.

15 Jlánh^{1} tiá^{2} ngɨ^{23} jná^{13} he^{3} dá^{2} jmu^{2} ná^{1}, quí^{1} tiá^{2} jmu^{2} yáh^{3} jná^{13} hi^{3} jmɨ́^{1} hnó^{21} jmu^{1}, tɨ^{3}la^{3} cha^{3} jmɨ́^{1} jmu^{1} jná^{13} hi^{3} hnó^{32} jmu^{1}, hi^{3} tiá^{2} jéɨ^{32} bíh^{1} jná^{13} jmu^{2}.

16 Tɨ^{3}la^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} jná^{13} la^{3} jmu^{2} cáun^{2} hi^{3} tiá^{2} jmɨ́^{1} hnó^{21} jmu^{1}, jáun^{2} la^{3} jáun^{2} má^{2}lɨ́^{2}lin^{1} hi^{3} la^{3} chu^{21} bíh^{1} liei^{21} jáun^{2};

17 hi^{3} jáun^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} jmu^{2} jná^{13} jáun^{2}, jun^{3}juáh^{13} hi^{3}hliá^{2} ja^{32} tsɨn^{32} jmu^{1} yáh^{3} jná^{13} la^{3} jáun^{2}, tɨ^{3}la^{3} hi^{3} jáun^{2} dá^{2} ja^{32} ñí^{1}con^{2} tso^{3} hi^{3} nio^{2} jáun^{2} hñu^{3} tsɨn^{32} bíh^{1} jná^{13}.

18 Má^{2}ca^{3}lɨ^{3}tsɨn^{2} jná^{13} hi^{3} tiá^{2} hi^{3} chu^{21} zia^{32} yáh^{3} tɨ^{3} ñeh^{2} quion^{21} ná^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} jná^{13}; quí^{1} uá^{1}jinh^{1} hnó^{32} jná^{13} jmu^{1} jmáh^{3}la^{3} hi^{3} chu^{21}, tɨ^{3}la^{3} má^{1}lɨ^{32} jáun^{2} né^{3}, sa^{3} tiá^{2} tú^{2} tiá^{2} tsɨn^{23} yáh^{3} jná^{13} jmu^{1}.

19 Quí^{1} sa^{3} hi^{3} hlah^{3} hi^{3} tiá^{2} hnó^{32} jmu^{1} bíh^{1} jná^{13} jmu^{2}, cha^{3} jmɨ́^{1} jmu^{1} ná^{1} hi^{3} chu^{21} la^{3} cun^{3} hi^{3} dí^{1}quian^{1} jná^{13} jáun^{2} jmu^{1}.

20 Jáun^{2} né^{3}, nɨ́^{1}juáh^{3} jná^{13} la^{3} jmu^{2} cáun^{2} hi^{3} tiá^{2} jmɨ́^{1} hnó^{21} jmu^{1}, jáun^{2} la^{3} jáun^{2} má^{2}lin^{1} hi^{3} jun^{3}juáh^{13} huen^{2} yáh^{3} jná^{13} jmu^{2}, tɨ^{3}la^{3} tso^{3} hi^{3} nio^{2} hñu^{3} tsɨn^{32} bíh^{1} jná^{13} la^{3} jmu^{2}.

21 Hi^{3} jáun^{2} la^{3} lá^{2} bíh^{1} quiunh^{32} jná^{13}: Nɨ́^{1}juáh^{3} jmáɨ^{1} hi^{3} hnó^{32} jná^{13} jmu^{1} hi^{3} chu^{21}, sa^{3} jmáh^{3}la^{3} hi^{3} hlah^{3} bíh^{1} la^{3} jmu^{2} jná^{13} má^{1}lɨ^{32} jáun^{2}.

22 Quí^{1} uá^{1}jinh^{1} jéih^{32} lɨ́n^{32} bíh^{1} jmɨ́^{1} tsɨn^{32} jná^{13} liei^{21} quioh^{21} Dió^{32},

23 tɨ3la3 cun3 jáun2 jɨ́e32 bíh1 jná13 hi3 zia32 cáun2 liei21 siáh3 hi3 jmu2 quien2
ñí1con2 ua3 tán2 jná13, hi3 liei21 jáun2 né3 ná1tɨ́n23 quionh3 hi3 jéih32 jáun2 jmɨ́1
tsɨn32 jná13. Liei21 jáun2 dá2 hnió3 hi3 hú1tá1 zaunh3 tiá3 jná13 ca3tɨ21 tso3, hi3
jáun2 la3 jáun2 ma3tí32 ua3 tán2 jná13 jmáh3la3 héih32 quioh21 tso3.

24 ¡Jlánh1 juo23 jná13 quí1 cun3ñí1 hi3 tsá2mɨ3cuóun2 ná1! ¿Hin2 dá2 tsánh2 lɨ́13
liáu32 jná13 ca3tɨ21 ngú3 lá2 quion21, ngú3 hi3 lɨ́13 jngah3 lá2?

25 Jɨ́32la3 Dió32 bíh1 lɨ́13 liáu32 cun3quionh3 hi3 ca3jmú3 jáun2 Jesucristo Tɨ32
Juo13 dí2. ¡Hénh3 máh3 tiá1hmah1 Dió32! Jáun2 né3, la3 lá2 bíh1 lɨ3, hi3 cun3quionh3
jmɨ́1 tsɨn32 jná13 jmɨ́1 hnó21 ná1 má1ti21 héih32 quioh21 Dió32 tá1la3 má2ti21 ná1
jáun2 héih32 quioh21 tso3 cun3quionh3 ngú3 quion21.

8

Tsá2 zian2 cun3quionh3 pí3 quioh21 Jmɨ́2chí3 Chun1
(Gálatas 5:16-26)

1 Né32 né3, tɨ3la3 nɨ́1juáh3 tsá2 má2cá2cunh3 quionh3 Jesús Tsá2 lɨ́n3 Cristo
má1na21, ha3 tiú2uú2 tá1tsɨn1 yáh3 tsú2 héih32, [tsá2 tiú2uú2 zian2 la3 cun3 lɨ́3 tsɨ́3
hmóu32 yáh3, tɨ3la3 má2ñi3táunh1 tsú2 la3 cun3 hi3 hnió3 Jmɨ́2chí3 Chun1 bíh1].

2 Quí1 tsá2 má2tí32 la3 cun3 hi3 hnió3 Jmɨ́2chí3 Chun1 bíh1 má2zian2 hi3 hmaɨ21
cun3ñí1 hi3 má2cá2cunh3 tsú2 quionh3 Jesús Tsá2 lɨ́n3 Cristo, quí1 má2ca3liáu3
bíh1 dí2 ñí1con2 héih32 quioh21 tso3 jɨ3 ñí1con2 hmú32 nɨ́2.

3 Quí1 Dió32 má2ca3jmú3 cáun2 hi3 jmɨ́1lɨ́h3 tiá2 ca3tioh21 liei21 quioh21 hla1
Moisés jmu3; quí1 cun3ñí1 hi3 tsá2 zian2 cun3 lɨ́3 tsɨ́3 bíh1 jnoh1, jáun2 ja3hín3
bíh1 pí3 quioh21 liei21 jáun2; hi3 cun3ñí1 hi3 jáun2 né3, ca3zen3 Dió32 Jon2 hi3
ca3lɨn3 tsá2mɨ3cuóun2 Tsá2 la3 jnoh1, tsá2 ren2 dí2 tso3. Hí3 bíh1 ca3cuen3 Jon2
hi3 jún3 hi3 ca3tɨ21 tso3 quiú13 dí2; hi3 jáun2 la3 jáun2 bíh1 ca3hin3 Dió32 tsáu13
dí2 cun3ñí1 hi3 ca3lɨn3 jáun2 Jon2 tsú2 jan2 tsá2mɨ3cuóun2 la3 jnoh1.

4 La3 jáun2 ca3jmú3 tsú2 hi3 jáun2 lɨ́13 má1ti21 jnoh1 la3 cun3 héih32 hi3 jmu2
jáun2 liei21, quí1 tiú2uú2 ziáun2 yáh3 dí2 la3 cun3 lɨ́3 tsɨ́3 hmóu32, tɨ3la3 la3 cun3
hi3 hnió3 Jmɨ́2chí3 Chun1 bíh1 má2ziáun2 dí2.

5 Quí1 tsá2 zian2 la3 cun3 lɨ́3 tsɨ́3 hmóu32, tsá2 la3 hí3 dá2 cáun2 hu21 tsɨ́3 hi3
ma3tí32 la3 cun3 hi3 dí1quian1 ngú3 quioh21 bíh1; tɨ3la3 tsá2 zian2 la3 cun3 hi3
hnió3 Jmɨ́2chí3 Chun1 má1na21, tsá2 la3 hí3 hu21 tsɨ́3 hi3 ma3tí32 la3 cun3 hi3 tɨ32
tsɨ́3 Jmɨ́2chí3 Chun1 bíh1.

6 Quí1 nɨ́1juáh3 tsá2 cá2 ñi3 zian2 la3 cun3 lɨ́3 tsɨ́3 hnga2, tsá2 la3 hí3 dá2 jún3
bíh1; tɨ3la3 tsá2 zian2 la3 cun3 hi3 hnió3 Jmɨ́2chí3 Chun1 má1ná1, tsá2 la3 hí3 bíh1
lɨ́13 zian2, hi3 niau21 siáh3 tie3 hñu3 tsɨ́3.

7 Quí1 nɨ́1juáh3 tsá2 zian2 la3 cun3 lɨ́3 tsɨ́3 hmóu32, tsá2 la3 hí3 dá2 ná1háun3
bíh1 quionh3 Dió32, quí1 tiá2 hnió3 yáh3 tsú2 ma3quien2 liei21 quioh21 Dió32; hi3
sa3jun3 lɨ́23 yáh3 ma3quien2 tsú2 liei21 jáun2.

8 Hi3 jáun2 bíh1 la3jɨ́n32 tsá2 zian2 cun3 lɨ́3 tsɨ́3 hmóu32, tiá2 lɨ́23 yáh3 ma3hiún2
tsú2 tsɨ́3 Dió32.

9 Tɨ3la3 hnoh2 má1ná1, tiú2uú2 zian2 yáh3 náh2 cun3 lɨ́3 honh2 hmóu32, tɨ3la3
má2zian2 hnoh2 la3 cun3 hi3 hnió3 Jmɨ́2chí3 Chun1 bíh1, nɨ́1juáh3 hnoh2 tsá2

má²zian² Jmí²chí³ joh¹ Dió³² hñu³ honh² náh². Tɨ³la³ ní¹juáh³ tsá² tiá² má²zian² Jmí²chí³ joh¹ Cristo hñu³ tsí³, jun³juáh¹³ tsá² joh¹ Cristo yáh³ tsá² la³ hí³.

10 Quí¹ ní¹juáh³ Cristo má²cuá³ hñu³ honh² hnoh², jáun² cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ má²zian² jmí²chí³ quián¹³ náh² hi³ hmaɨ²¹ cun³ñí¹ hi³ má²ná¹lín³ náh² jáun² la³juah²¹ dúh¹ tsá² chun¹, uá¹jinh¹ má²jún¹ ngú³ cun³ñí¹ hi³ ca³jmú³ tso³.

11 Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ Jmí²chí³ joh¹ Tsá² ca³jmú³ hí³ hi³ ca³jenh¹³ Cristo Jesús ja¹ hla¹ má²cuá³ hñu³ honh² náh², jáun² hnga² Tsá² ca³jmú³ hí³ hi³ ca³jenh¹³ Cristo bíh¹ jmu³ siáh³ hi³ lí¹³ chí¹lí²zian² hi³ hmaɨ²¹ ngú³ hi³ jmí¹ ca³tɨ²¹ jún³ jáun² quián¹³ náh², cun³quionh³ Jmí²chí³ joh¹ tsú² hi³ má²cuá³ jáun² hñu³ honh² náh².

12 Jáun² né³ reh², zia³² hi³ ca³ta¹ dí² jmú¹³, tɨ³la³ jun³juáh¹³ hi³ ca³ta¹ dí² má¹ziáun¹³ la³ cun³ lí³ tsí³ dí² hmóu³² yáh³ má¹na²¹.

13 Quí¹ lɨ³ua³ jan² hnoh², tsá² zian² náh² la³ cun³ lí³ honh² náh² hmóu³², jún³ bíh¹ náh², tɨ³la³ ní¹juáh³ cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹ cháh¹³ náh² tɨ³ có³² hi³ zian² náh² jáun² la³ cun³ lí³ honh², hi³ jáun² bíh¹ lí¹³ zian² náh².

14 Quí¹ la³jín³² tsá² hei³² hi³ ñi³jau¹ Jmí²chí³ Chun¹ joh¹ Dió³², tsá² la³ hí³ bíh¹ lín³ jon² Dió³².

15 Quí¹ Jmí²chí³ hi³ má²ca³hen³ hnoh², jun³juáh¹³ jan² jmí²chí³ jmu² hi³ lín³ hnoh² *tsá² má²dí¹hlánh¹ yáh³ hi³ juáh¹³ hi³ lɨ³ jmu³ hi³ lí¹ hú¹ cóh²¹ honh² náh², quí¹ Jmí²chí³ hí³ dá² jmu² hi³ má²lín³ náh² jon² Dió³² bíh¹, jɨ³ hi³ jmu² siáh³ hi³ nio² tiá³ tsí³ dí² hi³ juáh²³ dí² jáun²: “¡Tia²¹!” ñí¹con² Dió³².

16 Hi³ hnga² Jmí²chí³ hí³ bíh¹ má²tson² jáɨ¹³ cu³lɨ²¹ quionh³ jmí²chí³ quiú¹³ dí² hi³ má²láɨ³ dí² jon² Dió³².

17 Cun³ñí¹ hi³ má²lín³ dí² jáun² jon² tsú², jáun² hiáu³ bíh¹ dí² la³ cun³ hi³ má²ca³jmú³ jáun² Dió³² jáɨ¹³ hi³ cué³² ñí¹con² jon², hi³ jáun² la³ jáun² lí¹³ hiáu³ dí² la³ cun³ hi³ hiáuh³ hnga² Cristo. Quí¹ ní¹juáh³ ná¹má²tso¹ dí² tsɨ³² ca³tɨ²¹ la³ cun³ hi³ ca³ma³tso² jáun² Cristo tsí³, jáun² ja³bí¹ lí¹³ zian² dí² cáun² hi³ quien² quiúnh¹ tsú² siáh³.

18 Jná¹³ len³ hi³ la³jí³² la³ cun³ hi³ ná¹má²tso¹ dí² tsɨ³² tiá² cunh³ yáh³ quionh³ la³ cun³ hi³ chu²¹ hi³ quien² hi³ lɨ³ jnia² hi³ hiáu³ dí² ní¹ má¹jáun².

19 Quí¹ ca³la³ jí³² la³ cun³ hi³ ca³jmú³ Dió³² ná¹jáɨh³² ñí¹ hi³ dí¹quian¹ hi³ jíe³ jmáɨ¹ hi³ lɨ³ jnia² la³jín³² tsá² ná¹lín³ jon² Dió³².

20 Quí¹ ca³la³ jí³² hi³ ca³jmú³ Dió³² ca³chó³² bíh¹ jmáɨ¹ hi³ tiú²uú² ca³lɨ³quien²; jun³juáh¹³ hi³ ca³lɨ³hnió³ hmóu³² yáh³ hi³ jáun², quí¹ cun³ jáun² ca³lɨ³hnió³ Dió³² bíh¹. Tɨ³la³ la³jí³² hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³² né³, cáun² ná¹jan³²

21 hi³ liáun³, la³ cun³ la³jí³² hi³ ca³tɨ²¹ hi³ chau²¹ jmáɨ¹ lɨ³yenh³, hi³ jáun² lɨ³ zian² hi³ má²ná¹liáun¹ la³jmí¹ má²zian² jáun² jon² Dió³².

22 Quí¹ né¹ dí² hi³ la³ tɨ³ ta³né³² bíh¹ ná¹hón²³ la³jí³² la³ cun³ hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³², hi³ ná¹má²tso² tsí³ la³jmí¹ zian² jan² tsá²mɨ³ má²ñí¹lɨ³zian² jon².

23 Hi³ jun³juáh¹³ jmáh³la³ hi³ jáun² yáh³ ná¹má²tso² tsí³, quí¹ la³ jɨ³ jnoh¹ bíh¹ siáh³ ná¹hón²³ dí², tsá² má²ca³hen¹³ dí² Jmí²chí³ Chun¹, la³ cun³ hi³ la³ñí¹ hi³ ca³tɨ²¹ hiáu³ dí² jáun². Quí¹ jnoh¹ ná¹jan³² jmáɨ¹ hi³ hú¹tá¹ má²lan¹³ dí² jon² Dió³², ca³la³ hi³ ná¹hón²³ dí², jmáɨ¹ hi³ liáun³ dí² jáun² tá¹ jan².

24 Quí¹ cun³quionh³ hi³ zia³² hi³ hu²¹ tsɨ́³ bíh¹ dí² ca³liáun³; tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ la³
má²hiauh³² bíh¹ tsú² la³ cun³ hi³ jmɨ́¹ hu²¹ jáun² tsɨ́³, jáun² jun³juáh¹³ uú² cáun²
hi³ hu²¹ tsɨ́³ yáh³ tsú² jaun³². Quí¹ nɨ́¹juáh³ cáun² hi³ má²hiauh³² tsú², jáun²
tiú²uú² ca³tɨ²¹ yáh³ hi³ hu²¹ tsɨ́³ tsú² la³ má²hu²¹ jáun² ca³tɨ²¹ hi³ jáun².
25 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ hi³ hu²¹ tsɨ́³ dí² cáun² hi³ tiá² má²hiau³² dí², cáun² hniáuh³²
juenh² tsɨ́³ bíh¹ dí² tá¹la³ ná¹hé² ná¹jan³² dí² hi³ hiáu¹³ hi³ jáun².
26 Jáun² la³ jáun² bíh¹ siáh³ má²hau³ dí² Jmɨ́²chí³ Chun¹ ñí¹ tiá² tiau²³ dí²
hmóu³². Quí¹ tiá² táɨ² yáh³ dí² lienh¹ Dió³² la³ cun³ jmɨ́¹ ca³tɨ²¹, tɨ³la³ hnga²
bíh¹ Jmɨ́²chí³ Chun¹ hí³ hiú² mɨ³² ñí¹con² Dió³² hi³ ca³ta¹ jnoh¹ tá¹la³ ná¹quí²
ná¹zion²³ dí² jáun² tsɨ́³ cun³ñí¹ hi³ tiú²uú² tiau²³ dí² hléh¹³.
27 Hi³ jáun² Dió³², Tsá² cuoh² hñu³ tsɨ́³ tsáu², ñi³² hi³ he³ hnió³ Jmɨ́²chí³ Chun¹
juáh³, quí¹ Jmɨ́²chí³ hí³ mɨ³² ñí¹con² Dió³² hi³ ca³tɨn¹ tsá² joh¹ Dió³² cun³quionh³
jë¹ hnga² Dió³².

Tsá² cah²³ jmáɨ¹ tɨ³ chí¹nga²

28 Quí¹ má²né¹ bíh¹ dí² hi³ Dió³² jmu² hi³ re² bíh¹ cuá²haɨ³² la³jɨ́³² hi³
quiunh³² tsá² hnio³ hí³ Dió³², tsá² má²ca³teh³ hí³ Dió³² hi³ lɨ́¹³ ñí¹con² tsú² la³
cun³ hi³ hnió³ dí² lɨ́¹³.
29 Quí¹ la³ cun³ jmɨ́¹tin² ca³lɨ³ cuóun³² Dió³² tsá² hí³, hi³ jáun² la³ cun³
jmɨ́¹jáun² ca³quianh³ tsú² tsá² hí³ hi³ chan³ dí² re² hi³ lɨ́n¹³ la³jmɨ́¹ lɨ́n³ Jon² dí²;
hi³ jáun² Jon² dí² hí³ né³, lɨ́¹³ lɨ́n³ Tsá² má²ján³ ja¹ juóun³² lɨ́n³² raɨnh²¹ ñí¹ hná¹
jáun².
30 Hi³ jáun² tsá² ca³quianh³ hí³ Dió³² la³ cun³ jmɨ́¹tin², ca³teh³ tsú². Hi³ jáun²
tsá² ca³teh³ tsú² hí³ né³ ca³hinh³ bíh¹ tsú² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹. Hi³
jáun² tsá² ca³hinh³ tsú² hí³ né³, ca³cuéh³ dí² tsú² jáɨ¹³ hi³ lɨ́¹³ zian² tsú² quionh³
dí² ñí¹ cuá¹quien² dí² jáun².
31 Hi³ jáun² né³, ¿he³ lɨ́¹³ juáh¹³ dí² ca³tɨ²¹ jáɨ¹³ nɨ́²? Quí¹ nɨ́¹juáh³ Dió³² yáh³
la³ zenh² jo²¹ quiú¹³ dí², jáun² ¿hin² dá² tsánh² lɨ́¹³ jmu³ hniéɨ² quiúnh¹ dí²?
32 Quí¹ nɨ́¹juáh³ ca³la³ hí¹juáh³ Jon² yáh³ Dió³² tiá² ca³jmú³ hɨen², tɨ³la³
ca³cuen³ bíh¹ tsú² Jon² hi³ jún³ hi³ ca³ta¹ dí², ¡tiá¹³ bíh¹ tiá³ tiá² cué³² tsú² la³jɨ́³²
hi³ ñí¹ hná¹ nɨ́² la³jmɨ́¹ má²ca³cuen³ tsú² jáun² Jon²!
33 Hi³ jáun² dá² ¡hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lɨ́¹³ chá³² tsáu¹³ jnoh¹ tsá²
má²ca³quianh³ dí² Dió³², quí¹ hnga² bíh¹ Dió³² má²ca³juáh³ hi³ má²láɨ³ dí²
la³juah²¹ dúh¹ tsá² chun¹!
34 Jáun² ¿hin² ya³ tsánh² lɨ́¹³ ra³tsa² dí² héih³²? Quí¹ Cristo bíh¹ Tsá² ca³jun³
hi³ ca³ta¹ dí², hi³ ca³la³ hi³ ca³jenh¹³ siáh³, hi³ má²cuá³ tɨ³ cuá² chu²¹ quioh²¹
Dió³² hi³ cuá¹hiú² cuá¹mɨ³² hi³ ca³ta¹ dí².
35 Hi³ jáun² ¿hin² ya³ tsánh² lɨ́¹³ jmu³ hi³ tiú²uú² hnáu³ dí² quiúnh¹ Cristo?
¿Hí¹ lɨ́¹³ cun³quionh³ hi³ ma³tso¹ dí² jáun² tsɨ³², cun³quionh³ uu³mí²tsɨ³², ho³
cun³ quionh³ hi³ hɨ́¹ tsa¹ dí² tsáu², ho³ hi³ zia³² ho³cuóun³, ho³ hi³ tiá² zia³²
ha¹ dí², ho³ hi³ ziáun² dí² ja¹ hi³ háɨnh¹³, ho³ cun³quionh³ hi³ jngah³ dí² jáun²
tsáu²?
36 Tɨ³la³ la³ cun³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³², hi³ juáh³ jáun² la³ lá²:
Cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ hnú² bíh¹ hiá² tsáu² jnoh¹ la³jɨ́³² jmáɨ¹,
hi³ jmoh²³ tsú² jnoh¹ la³jmɨ́¹ jmúh³² tsú² *já¹ziáh² má²tsa³jngɨh² tsú².

37 Tɨ3la3 ja1 la3jɨ́32 hi3 nɨ́2 má1ná1, ná1láɨ3 dí2 tsá2 cah23 jmáɨ1 tɨ3 ca3nga2 bíh1
cun3quionh3 hi3 má2hau3 Tsá2 ca3ma3hniau3 dí2 hí3.
38 Hi3 jáun2 né3, jná13 má2nio2 cáun2 tsɨn32 hi3 cu3tí3 tiá2 hi3 zia32 hí1 cáun2
hi3 lɨ́13 chau3 dí2 tɨ3 có32 ñí1con2 Dió32 Tsá2 hniau3 dí2, uá1 hi3 jún3 dí2, uá1 hi3
ziáun2 dí2, sa3jun3 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32, hi3 sa3jun3 tsá2cuú2 tsá2chín3 nɨ́2 siáh3;
sa3jun3 hi3 quiunh32 dí2 ta3né32, hi3 sa3jun3 hi3 quieinh21 dí2 jmɨ́1tsú2 jmɨ́1ja32,
sa3jun3 lɨ́13 cun3quionh3 hi3 cáu2 hi3 jueh32 hi3 lɨ́13 lɨ3zia32 ñí1 hué21 lá2,
39 sa3jun3 lɨ́13 nɨ́1juáh3 hi3 ñi3ngɨ́1 dí2 chi3cuú2 ñí1 ñe1, hi3 sa3jun3 lɨ́13 nɨ́1juáh3
nɨ́2 lɨ́1 cá1cháu21 dí2 hñu3 hué32, la3 cun3 hí1 cáun2 yáh3 la3 cun3 hi3 ca3jmú3 jáun2
Dió32 tiá2 lɨ́13 chau3 dí2 tɨ3 có32 ñí1con2 Dió32, Tsá2 ca3ma3jnia32 hí3 hi3 hniau3 dí2
cun3quionh3 Cristo Jesús Tɨ32 Juo13 dí2.

9

Dió32 má2ca3quianh3 tsá2 Israel

1 Hi3 jáun2 né3, jná13 hléh13 jú1 tson2 lá2 hi3 ca3tɨn1 tsá2co1 ná1 la3 cun3 qui3
jmu2 tsá2 hen2 tɨ3 con2 Cristo, tiá2 tɨ́1 jáɨn2 yáh3 jná13; quí1 jmɨ́1 tsɨn32 jná13
má2tson2 jáɨ13 lá2 quion21 cu3lɨ21 quionh3 Jmɨ́2chí3 Chun1,
2 hi3 jlánh1 hlaɨh3 nio2 tsɨn32 jná13, hi3 ca3la3 hi3 hú1quí2 hú1jngɨh32 tsɨn32 jná13
hi3 ca3tɨn1 tsá2co1 ná1,
3 hi3 hí1 ca3la3 tɨ3 huen2 jná13 ñí1tanh21 hú1mu3héih32, la3 cun3 hi3 tiú2uú2
lɨ́n13 jná13 tsá2 joh1 Cristo, sá1jmɨ́1 hi3 lɨ́13 bíh1 re2 ca3tɨn1 tsá2co1 jná13 hí3
cun3quionh3 hi3 lɨ́13 la3 jáun2 ñí1con2 jná13.
4 Quí1 tsá2 hí3 bíh1 tsá2 jón2zɨ́h1 jón2cho1 hla1 *Israel, hi3 Dió32 né3 ca3jmú3
hi3 tsá2 hí3 lɨ́13 lɨ́n3 la3juah21 dúh1 jon2 tsú2. Dió32 Tsá2 cú2 juenh2 ca3ma3jnia32
ja1 quioh21 tsú2, hi3 ca3tanh2 nió32 quionh3 tsá2 hí3, jɨ3 hi3 ca3jmú3 dí2 siáh3
jáɨ13 hi3 zia32 hi3 jmu3; hi3 jáun2 ca3cué3 dí2 liei21 jáun2 ñí1con2 hla1 Moisés, la3
má2quionh3 ha3 lánh3 hniáuh32 ma3tí32 tsú2 cuáh32.
5 Tsá2 hí3 bíh1 tsá2 jón2zɨ́h1 jón2cho1 tsá2haun32 dí1hio3 ñú1deh3 jnoh1; hi3 jáun2
jún13 tsá2 hí3 bíh1 Tsá2 lɨ́n3 Cristo hi3 ca3tɨ21 hi3 lɨ́n3 tsú2 tsá2mɨ3cuóun2, hi3 hí3
bíh1 dí2 Dió32 Tsá2 quioh21 ca3la3 jɨ3lɨ32. ¡Cuɨ́1 lɨ3quien2 bíh1 tsú2 cun3 jmɨ́1hi3nio2!
Tson2 bíh1 la3 jáun2.
6 Jáun2 né3, jun3juáh13 hi3 tiá2 má2ca3lɨ3tí3 yáh3 jáɨ13 hi3 ca3jmú3 Dió32 ñí1con2
jún13 hla1 Israel, tɨ3la3 cun3ñí1 hi3 tiá2 jɨ3lɨn2 jón2zɨ́h1 jón2cho1 hla1 Israel lɨ́n3
tsá2 tionh2 jo3cuo2 Dió32 bíh1;
7 quí1 sa3jun3 la3jɨ́n32 yáh3 jón2zɨ́h1 jón2cho1 hla1 Há2bran21 hí3 cu3tí3 lɨ́n3 jon2
tsú2, quí1 la3 cun3 ca3juáh3 jáun2 Dió32 bíh1, hi3 ca3juáh3 tsú2 jáun2 la3 lá2:
“Cun3quionh3 jan2 Isaac jónh32 bíh1 hnú2 lɨ3zian2 jon3zɨ́h1 jon3cháuh3 hnú2”.
8 La3 jáun2 lɨ2lin1 hi3 hí1 jan2 yáh3 tiá2 hin2 lɨ́n3 jon2 Dió32 cun3ñí1 hi3 jún13
jan2 tsáu2; tɨ3la3 jɨ́32la3 tɨ3 tsá2 ca3lɨ3zian2 cun3quionh3 jáɨ13 hi3 ca3jmú3 jáun2 Dió32
bíh1 cu3tí3 ná1lɨ́n3 jón2zɨ́h1 jón2cho1 hla1 Há2bran21.
9 Quí1 jáɨ13 hi3 ca3jmú3 jáun2 Dió32 quionh3 Há2bran21 lɨ́3 la3 lá2: “Míh1 tiá2
jmɨ́1 la3 lá2 tsá3 já1ma3jnia13 jná13 siáh3, hi3 jáun2 má1jáun2 má2zian2 bíh1 jon2
Sara”.

10 Tɨ3la3 jun3juáh13 cun3 ní2 yáh3 ca3tsan3 jáɨ13. Quí1 jmí1 ca3lɨ3zian2 jáun2 gon3
jon2 hla1 Rebeca cu3tsa32 quionh3 tsú2 hla1 Isaac ñí2cuo2, dí1hio3 ñú1deh3 jnoh1
hí3,
11 hi3 jáun2 cun3ñí1 hi3 lɨ3 hniáuh32 lí3 la3 má2lí3 jáun2 la3 cun3 hi3 tɨ32 tsí3
Dió32, Tsá2 quianh23 tsáu2, jáun2 ca3quianh3 Dió32 jan2 dún2 gon3 hí3 uá1jinh1
ta3 tiá2 má2ca3lɨ3zian2, sa3jun3 hi3 chu21 sa3jun3 hi3 hlah3 yáh3 jmí1 má2ca3jmú3,
hi3 jáun2 la3 jáun2 lɨ3 lin1 hi3 hí3 bíh1 Tsá2 téh23 tsáu2, jun3juáh13 cun3ñí1 hi3
zia32 hi3 jmu2 tsáu2 yáh3.
12 Jáun2 ca3záɨh3 Dió32 hla1 Rebeca hí3 la3 lá2: “Dún2 má2ján3 bíh1 lí̈n13
quian21 tsá2 cáɨn2”.
13 La3 cun3 rá1juáh3 jáun2 ñí1 Sí2: “Ca3ma3hno1 jná13 Jacob, tɨ3la3 ca3lɨ3hon2
bíh1 jná13 Esaú”.
14 Jáun2 né3, ¿he3 dá2 lí13 juáh13 dí2? ¿Hí1 Dió32 lí̈n3 jan2 Tsá2 tiá2 tɨn2 ra3tsɨ32
re2 héih32? ¡Tiá2 jáun2 yáh3!
15 Quí1 la3 lá2 ca3záɨh3 tsú2 hla1 Moisés: “Jná13 dá2 cué13 uu3ɨ3tso3 ñí1con2
tsá2 hnó32 jná13 cue1 bíh1, hi3 já32 siáh3 miɨ3 tsɨn32 jná13 ñí1con2 tsá2 hno3 bíh1
jná13”.
16 Hi3 jáun2 né3, jun3juáh13 zia32 uu3ɨ3tso3 ñí1con2 tsáu2 cun3ñí1 hi3 jlánh1
hniá1 hnga2 yáh3, ho3 cun3ñí1 hi3 jlánh1 jmu2 tsú2 pí3, tɨ3la3 la3 cun3 hi3 hnió3
hnga2 Dió32 bíh1, Tsá2 cue32 hí3 uu3ɨ3tso3.
17 Quí1 la3 cun3 rá1juáh3 ñí1 Sí2 hi3 Dió32 ca3záɨh3 la3 lá2 tsá2 jmí1 lí̈n3 hí3 re21
hué32 Egipto: “Jná13 ca3cué3 jáɨ13 hi3 lí̈n3 hnú2 re21 cun3ñí1 hi3 ca3lɨ3hnó32 jná13
hi3 la3jí̈n32 tsá2 zian2 tá1 cáun2 cuá1hué21 lɨ3 cuoh2 pí3 quion21 cun3quionh3 hi3
quiunh21 hnú2, jɨ3 hi3 lɨ3 ñi32 tsú2 siáh3 hi3 hin2 tsánh2 jná13”.
18 Jáun2 la3 jáun2 bíh1 cue32 Dió32 uu3ɨ3tso3 ñí1con2 tsá2 hnió3 Dió32 cuéh32, hi3
jmu2 tsú2 siáh3 huáh2 chí1 tsáu2, ní1juáh3 tsá2 hnió3 tsú2 jmu3 huáh2 chí1.
19 Tɨ3la3 hi3 jáun2 né3, ho3 sa3 juáh13 hnú2 la3 lá2 ñí1con2 jná13: “Ní1juáh3 la3
ní2 jaun32, ¿he3 láɨh32 sa3 cha32 yáh3 Dió32 tsáu13 tsá2mɨ3cuóun2? Quí1 tiá2 hin2
zian2 yáh3 tsá2 lɨ3 cah13 jmáɨ1 hi3 jmu3 hi3 siáh3 la3 cónh3 bíh1 hi3 hnió3 Dió32”.
20 Tɨ3la3 hnú2 dá2, tsá2mɨ3cuóun2 bíh1, ¿hin2 dá2 tsánh2 hnú2, sa3 hnú2 yáh3
na3quí2 na3tsáɨn23 nú2 jáɨ13 quiúnh1 Dió32? Tiá2 né1 hí1 lí13 juáh3 lɨ3ua3 cáun2 hi3
zia32, hi3 záɨh32 tsá2 ca3jmú3: “¿He3 láɨh32 sa3 la3 lá2 lí̈n3 jná13 ca3jmuh3 hnú2?”
21 ¿Haun13 juáh13 tsá2 jmu2 hia32 dá2 cáun2 lí13 jmu3 quionh3 cuáh1 la3 cun3
tɨ32 tsí3 tsú2 hnga2 bíh1? Lí13 bíh1 jmu3 tsú2 cáun2 hia32 quionh3 cuáh1 hi3 ca3tɨ21
cáun2 jmáɨ1 quien2, hi3 quionh3 cuáh1 jáun2 uá2jaɨ32 lí13 jmu3 tsú2 hia32 hi3
cauh32 tsú2 jmáɨ1 ca3la3 jí32.
22 Hi3 jáun2 né3, uá1jinh1 ca3lɨ3hnió3 Dió32 hi3 ma3jnia32 hi3 míh23 tsí3 jɨ3 hi3
ma3jnia32 siáh3 pí3 quioh21 ñí1con2 tsá2 ca3tɨn1 hi3 ma3tso2 tsí3 jɨ3 hi3 jmí1 ca3tɨn1
siáh3 hiá1 tsán13, tɨ3la3 ca3tion3 lí̈n32 bíh1 tsú2 tsí3,
23 quí1hliá2 hi3 ca3lɨ3hnió3 tsú2 hi3 ma3jnia32 hi3 hí3 bíh1 tɨn2 cue32 hi3 lí13 zian2
tsáu2 cáun2 hi3 quien2 tɨ3 chí1nga2 cun3quionh3 hi3 ca3jmú3 tsú2 jáun2 hi3 zia32
uu3ɨ3tso3 ñí1con2 tsáu2, tsá2 ca3chan3 tsú2 hí3 hua3jan21 la3 cun3 jmí1tin2 lí̈n32 hi3
lí13 zian2 tsú2 jáun2 la3 jáun2.
24 Quí1 Dió32 ca3te3 dí2 ja1 quioh21 tsá2 *judíos jɨ3 ja1 quioh21 *tsá2cá2jo21 ní2
siáh3,

25 la3 cun3 rá1juáh3 jáun2 ñí1 Sí2 quioh21 hla1 Oseas:
Tsá2 tiá2 jmɨ́1 tionh2 jo3uón32 jná13, juah21 jná13 hi3 tsá2 hí3 tionh2 jo3uón32;
hi3 tsá2 tiá2 jmɨ́1 hno3 jná13 né3, juah21 jná13 hi3 má2hno3 bíh1 jná13 tsú2.
26 Hi3 jáun2 tsá2 jmɨ́1 juanh32 jná13 hi3 tiá2 tionh2 jo3uón32 né3,
má2lɨ́n13 bíh1 tsá2 hí3 jon2 Dió32 Tsá2 liéih32.
27 Tɨ3la3 la3 cun3 hi3 ca3tɨn1 tsá2 Israel má1na21, la3 lá2 bíh1 ca3juáh3 hla1 Isaías:
"Uá1jinh1 juóun32 lɨ́n32 jón2zíh1 jón2cho1 hla1 Israel, la3jmɨ́1 lɨ́3 záɨ1 táh1 hi3 tioh3
can32 jmɨ́2miih21, tɨ3la3 cú1pih21 tsáu2 bíh1 tsá2 hí3 liáun3.
28 Quí1 né32 cánh3 bíh1 lɨ3tí3 jáɨ13 hi3 ca3juáh3 jáun2 Juo13 dí2 hi3 ca3tɨn1 ñí1 hué21
lá2".
29 Isaías hí3 ca3juáh3 siáh3 la3 lá2:
Sá1jmɨ́1 hi3 Dió32 Juo13 hliáu3 tionh2 hñu3mɨ3cuú2 tiá2 ca3héinh32 ma3 jan2 tsá2
juo3 dí2,
hi3 jáun2 la3jmɨ́1 cá1quiúnh21 tsá2 juú2 Sodoma quionh3 Gomorra bíh1 jmɨ́1
má2cá2quiéinh32 dí2 uá2jaɨ32.

Jú1 chú32 hi3 jmɨ́1 ca3tɨ21 he3 tsá2 judíos

30 Hi3 cun3ñí1 hi3 jáun2 né3, tsá2cá2jo21 tsá2 tiá2 jmɨ́1 hu21 tsɨ́3 hi3 he3 Dió32
la3juah21 dúh1 jan2 tsá2 chun1, tɨ3 má2ca3hen3 bíh1 Dió32. Ca3he3 tsú2 Dió32
cun3ñí1 hi3hliá2 ca3chá3 tsú2 cáun2 tsɨ́3 bíh1.
31 Tɨ3la3 tsá2 Israel má1ná1, tsá2 lɨ́1 jmɨ́1 háɨ32 tsɨ́3 hi3 he3 Dió32 cun3quionh3
hi3 chun1 hi3hliá2 má2tí32 liei21 hi3 jmɨ́1 raunh32 jáun2 bíh1, tɨ3la3 tiá2 ca3tú1
ca3tsɨn13 yáh3 tsú2 hi3 ma3tí32 liei21 jáun2 hi3 juáh13 hi3 jmɨ́1 lɨ3 chun1.
32 ¿He3 láɨh32 la3 jáun2 lɨ3? Quí1hliá2 tiá2 ca3jmú3 yáh3 tsú2 tion3 hi3 he3
tsú2 Dió32 cun3quionh3 hi3 nio2 cáun2 tsɨ́3, tɨ3la3 jmɨ́1 lɨ́n23 tsú2 hi3 he3 Dió32
cun3quionh3 ta21 hi3 jmu2 jáun2 bíh1. Cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1 ca3quí2 cá2hính32
tsú2 quionh3 quɨ́n1 chí1zunh21 hú1 juɨ32.
33 Quí1 la3 cun3 rá1juáh3 ñí1 Sí2 hi3 ca3tɨn1 quɨ́n1 jáun2, hi3 juáh3 jáun2 la3 lá2:
Já1 juú2 Jerusalén ñí1 zeh2 jáun2 máh3 téh23 tsú2 Sión,
chá13 jná13 cá2 máɨ3 quɨ́n1 hi3 jmu3 hi3 qui3 hính32 tsáu2,
quɨ́n1 jmu3 hi3 quɨnh3 tsú2;
tɨ3la3 tsá2 cha32 cáun2 tsɨ́3 ñí1con2 Tsá2 hí3 né3,
jmɨ́1lɨ́h3 yáh3 tiá2 lɨ́1 lɨ3 heh3.

10

1 Hi3 jáun2 né3 reh2, jlánh1 hniá1 jná13 hi3 liáun3 tsá2 *Israel, jɨ3 hi3 hiú2 mɨ́23
jná13 siáh3 ñí1con2 Dió32 hi3 ca3tɨn1 tsú2.
2 Cué13 jná13 jú1 tson2 hi3 ca3tɨn1 tsú2 hi3 tson2 bíh1 jlánh1 hnió3 tsú2 má2tí32
re2 ñí1con2 Dió32, tɨ3la3 jɨ́32la3 ti3 lɨ́1 ná1jmu2 bíh1 tsú2 hi3 jáun2, jun3juáh13 hi3 ñi32
tsú2 la3 cun3 lánh3 jmɨ́1 hniáuh21 yáh3.
3 Quí1 tiá2 ñi32 yáh3 tsú2 ha3 lánh3 rón32 hen2 Dió32 tsáu2 la3juah21 dúh1 jan2
tsá2 chun1. Cun3ñí1 hi3 hnió3 tsú2 jmu3 hi3 lɨ3 chun1 hmóu32, jáun2 tiá2 ñí1héi21
yáh3 tsú2 la3 cun3 hi3 hnió3 Dió32 jmu3 ñí1con2 tsú2.
4 Quí1 liei21 jáun2 ca3lɨ3zia32 cun3ñí1 hi3 jmɨ́1 hnió3 Dió32 hi3 hen3 tsáu2
la3juah21 dúh1 jan2 tsá2 chun1 bíh1; tɨ3la3 cun3quionh3 Cristo má1ná1, ca3lɨ3tí3
bíh1 hi3 jáun2 ñí1con2 ca3la3 jɨ́n32 tsá2 cha32 cáun2 tsɨ́3 ñí1con2 tsú2.

5 Hi³ jáun² ca³tɨn¹ tsá² hu²¹ tsɨ́³ hi³ lɨ³ chun¹ cun³quionh³ hi³ ma³tí³² jáun² liei²¹ né³, hla¹ Moisés ca³juáh³ la³ lá²: “Lɨ³ua³ jan² tsá² má²tí³² liei²¹ lá², cun³quionh³ hi³ lá² bíh¹ lɨ́¹³ zian² tsú² cun³ jmɨ́¹hi³nio²”.

6 Tɨ³la³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² má²lɨ́n³ la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹ cun³quionh³ hi³ nio² jáun² cáun² tsɨ́³ má¹ná¹, hi³ jáun² ca³juáh³ Moisés la³ lá²: “Ha³ lɨ́² juáh³ hnú² hñu³ honh²: ¿Hin² tsánh² lɨ́¹³ tsó³² hñu³mɨ³cuú²?” —jáɨ¹³ nɨ́² hnió³ juáh³ hi³ hnió³ tsú² tsa³quian³ Cristo tɨ³ ñí¹ hué²¹ lá²—.

7 “Sa³jun³ hniáuh³² juáh¹³ hnú²: ¿Hin² tsánh² lɨ́¹³ tsó³² ñí¹ tiáunh¹ tsá² má²cá²tsan³?” —jáɨ¹³ nɨ́² hnió³ juáh³ siáh³ hi³ hnió³ tsú² tsa³jmú³ hi³ jenh¹³ siáh³ Cristo ja¹ tsá² má²cá²tsan³ hi³ ja³jon³ tɨ³ ñí¹ hué²¹ lá².

8 Jáun² né³, ¿he³ bí¹ lánh³ rá¹juáh³ jáɨ¹³ jáun² dúh¹? La³ lá² bíh¹ rá¹juáh³: “Jáɨ¹³ jáun² dá² má²nio² má²janh² pih²¹ bíh¹ ñí¹con² hnú², ca³la³ hi³ má²hu²¹ honh¹ bíh¹ nú², jɨ³ hí¹ ca³la³ tɨ³ hñu³ honh² yáh³ nú² siáh³ má²hu²¹”. Jáɨ¹³ jáun² bíh¹ lɨ́³ jú¹ chú³² hi³ hléh¹ jnoh¹ hi³ ca³tɨ²¹ hi³ niau²¹ cáun² tsɨ́³ tsú²,

9 hi³ nɨ́¹juáh³ ton¹³ hnú² hi³ Juóuh³² hnú² Jesús hi³ nɨ́¹juáh³ má²nio² siáh³ cáun² honh² nú² hi³ Dió³² ca³jmú³ hi³ ca³jenh¹³ tsú² ja¹ hla¹, hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ liáun³ nú².

10 Quí¹ cun³quionh³ hi³ cha³² cáun² tsɨ́³ bíh¹ tsú² má²lɨ́n³ tsú² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹, hi³ cun³quionh³ hi³ ton² tsú² jáun² hi³ Juo¹³ tsú² Cristo né³, cun³quionh³ la³ jáun² bíh¹ má²liáun³ tsú².

11 Quí¹ la³ lá² rá¹juáh³ ñí¹ Sí²: “Hí¹ jan² tsá² má²ca³chá³ cáun² tsɨ́³ ñí¹con² hí³ tiá² lɨ́¹³ lɨ́¹ lɨ³ heh³”.

12 Quí¹ cun³ tiá² ná¹zan² bíh¹ tsá² *judíos quionh³ *tsá²cá²jo²¹, quí¹ jan² tán¹ bíh¹ Juo¹³ tsú² ca³la³ jɨ́n³², hi³ hí³ bíh¹ cue³² ñí¹con² tsá² té²³, ca³la³ hi³ lɨ́¹ tú² lɨ́¹ ziáun²³.

13 Quí¹ la³ cun³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí²: “Ca³la³ jɨ³lɨn² tsá² téh²³ Tɨ³² Juo¹³ dí² lɨ́¹³ liáun³”.

14 Tɨ³la³ né³² né³, ¿ha³ bíh¹ lánh³ rón³² lɨ́¹³ téh³ tsú² Tsá² hí³ nɨ́¹juáh³ tiá² la³ má²ca³chá³ yáh³ tsú² cáun² tsɨ́³ ñí¹con² tsú²? Hi³ ¿ha³ bíh¹ lánh³ rón³² cáun² lɨ́¹ lɨ́¹³ chá³² tsú² cáun² tsɨ́³ ñí¹con² Tsá² hí³ nɨ́¹juáh³ tiá² la³ má²ca³lɨ³ ñi³² yáh³ tsú² jú¹ tson² hi³ ca³tɨn¹ tsú²? ¿He³ yáh³ lánh³ rón³² lɨ́¹³ ne³ tsú² siáh³ nɨ́¹juáh³ tiá² hin² zian² yáh³ tsá² hléh³² jáɨ¹³ jáun²?

15 ¿Lánh³ yáh³ rón³² lɨ́¹³ ngáɨ³² tsú² jáɨ¹³ jáun² ñí¹con² tsáu² nɨ́¹juáh³ tiá² hin² zian² yáh³ ze³ tsú²? La³ cun³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí²: “¡Hénh³ ma³ chú³² nɨ́¹juáh³ nɨ́¹ má¹cuá²taunh²¹ tsá² quian³² jú¹ chú³², [tsá² quian³² hí³ jáɨ¹³ hi³ niau²¹ tie³ tsɨ́³ tsú²]!”

16 Tɨ³la³ tiá² jɨ³lɨn² tsáu² ca³héɨ³ yáh³ jú¹ chú³² jáun² jmɨ́¹ ca³náɨ³². La³ cun³ ca³juáh³ jáun² hla¹ Isaías *tɨ³² jë¹ Dió³²: “Hnú² Tɨ³², hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² má²ca³taunh³ ta²¹ jáɨ¹³ hi³ ca³hléh¹³ jnoh¹”.

17 Jáun² né³, cun³quionh³ hi³ náɨ³² jáɨ¹³ jáun² bíh¹ tsú² lɨ́¹³ niau²¹ cáun² tsɨ́³; jɨ³ cun³quionh³ hi³ zian² tsá² hléh³² bíh¹ siáh³ lɨ́¹³ ne³ tsú² jáɨ¹³ quioh²¹ Cristo.

18 Tɨ³la³ jná¹³ né³ nga²: ¿Tiá¹ la³ má²ca³lɨ³ ñi³² dá² tsú² jú¹ tson² hi³ ca³tɨn¹ Dió³² juáh¹³? ¡Ján³, má²ca³lɨ³ ñi³² bíh¹ tsú²! Quí¹ ñí¹ Sí² rá¹juáh³:

Má²ca³lɨ³ ñi³² bíh¹ tsáu² jú¹ tson² hi³ ca³tɨn¹ Dió³² cun³quionh³ la³jɨ́³² hi³ jniá³,

hi³ má²lin¹ bíh¹ siáh³ jú¹ tson² quioh²¹ tsú² ca³la³ tɨ³ ñí¹ má²ca³táuh³
hngá¹máh³.
19 Tɨ³la³ zia³² siáh³ cáun² hi³ nga² jná¹³: ¿Tiá¹ la³ má²ca³lɨ³ ñi³² tsá² Israel
juáh¹³? Ján³, quí¹ la³ñí¹ la³ján³ Moisés ca³juáh³ la³ lá²:
Jná¹³ jmu¹ hi³ jin³ honh² hnoh² ñí¹con² tsá² tiá² ná¹lɨ́n³ tsá² cáun² juo³;
hi³ jmu¹ jná¹³ siáh³ hi³ míh³ honh² náh² ñí¹con² cu³ nió³ tsá² tiá² jáɨ¹³ ngɨ²³.
20 Hi³ ca³chá³ siáh³ Isaías tiá³ tsɨ́³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
Tsá² tiá² jmɨ́¹ hnauh² jná¹³, ca³chauh¹ bíh¹ tsú²;
hi³ ca³ma³jnia¹³ jná¹³ siáh³ ñí¹con² tsá² tiá² jmɨ́¹ nga² jná¹³.
21 Tɨ³la³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² Israel má¹ná¹, Isaías ca³juáh³ la³ lá²: “Cun³ jmá² cun³
jnia³² bíh¹ jmɨ́¹ cuá¹ha² jná¹³ uón³² hi³ te² jná¹³ cu³ nió³ tsá² tiá² nieh³, tsá²
jmu² cun³ tɨn² tsɨ́³ hmóu³²”.

11

Tsá² Israel, tsá² má²ná¹liáun¹

1 Jáun² né³, nga² jná¹³: ¿Hí¹ tiú²uú² tanh² Dió³² hó¹ñí¹ tsá² *Israel? ¡Tiá²
jáun² yáh³! Quí¹ ja³bí¹ jná¹³ jan² tsá² Israel, jan² tsá² jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹
Há²bran²¹, tsá² cu³ nió³ mí¹zionh² hla¹ Benjamin.
2 Quí¹ la³ cun³ jmɨ́¹ ñeh² bíh¹ hi³ jmu³ la³jɨ́³² hi³ jniá³ máh³ Dió³² ca³ja³ tsɨ́³
hi³ ma³hnio³ tsá² Israel, hi³ hí¹ la³ tɨ³ ta³né³² yáh³ tiá² má²ca³chan³ tsú² tɨ³ có³²
tsá² hí³. ¿Tiá¹ ñíh¹ hnoh² he³ juáh³ ñí¹ Sí² ñí¹ rá¹cha³² jáɨ¹³ hi³ ca³hléh³ jáun²
Líh³, tsá² jmɨ́¹ lɨ́n³ hí³ *tɨ³² jë¹ Dió³², jmɨ́¹ ca³liéinh³² tsú² jáun² Dió³² hi³ ca³hna³
tsú² tsá² Israel?, jmɨ́¹ ca³juáh³ tsú² jáun² la³ lá²:
3 “Hnú² Tɨ³², má²ca³ma³tsán² bíh¹ tsú² tɨ³² jëh² hnú², hi³ má²ca³qui³ ca³tsunh³
bíh¹ tsú² siáh³ la³jɨ́³² ñí¹hiú¹³ quián¹³ hnú²; hi³ jɨ́³²la³ huen² jná¹³ bíh¹ jéi³²í¹
ziáun²³, hi³ má²hnió³ jngah³ bíh¹ tsú² siáh³ jná¹³”.
4 Tɨ³la³ Dió³² né³ ca³záɨh³ Líh³ hí³ la³ lá²: “Cánh³ má²cá²chán³² jná¹³ quiaun³
mei²¹ tsáu², tsá² ca³tɨn¹ jná¹³ huen², tsá² tiá² má²ca³di³jñí³² ta³ ñí¹ dió³² tsá²
láɨn¹ téh²³ tsú² Baal”.
5 Jáun² la³ jáun² bíh¹ lɨ́³ uá²jaɨ³² jmáɨ¹ hi³ tiauh² dí² lá² ta³né³², hi³ zian² cu³
nió³ pih²¹ tsá² má²ná¹quiánh¹ la³ hí³ ja¹ quioh²¹ tsá² Israel, cun³ñí¹ hi³ ja³²
mií³ tsɨ́³ Dió³².
6 Hi³ jáun² nɨ́¹juáh³ la³ jáun² ca³jmú³ Dió³² cun³ñí¹ hi³ ja³² mií³ tsɨ́³, jáun² lin¹
hi³ tiá² la³ quien² yáh³ ta²¹ hi³ jmu² tsáu², quí¹ sá¹jmɨ́¹ la³ jáun² dúh¹, hi³ jáun²
tiá² jmɨ́¹ la³ lɨ³ quien² yáh³ mií³ hi³ ja³² jáun² tsɨ́³ Dió³².
7 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ tiá² cá²jnióh³² tsá² Israel la³ cun³ hi³ jmɨ́¹ hnauh²,
tɨ³la³ jmáh³la³ tsá² cu³ nió³ ca³quianh³ hí³ Dió³² bíh¹ ca³jnióh³² la³ cun³ hi³ jmɨ́¹
hnauh²; tsá² ñí¹ hná¹ jáun² né³ ca³jlɨ́³² bíh¹ tsɨ́³.
8 La³ cun³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí²: “Dió³² ca³cué³ jmɨ́²chí³ tiá² hi¹³ cán²³ ñí¹con² tsú²,
ca³cuéh³ dí² siáh³ mɨ́¹ñí¹ tiá² jniá³, hi³ ca³cuéh³ dí² siáh³ cuá¹ tiá² niéih³; la³
jáun² bíh¹ lɨ́³ la³ tɨ³ ta³né³²”.
9 Ja³bí¹ hla¹ Dá²vi²¹ siáh³ ca³juáh³:
Jmáɨ¹ hi³ jmu² tsú² jáun² quioh²¹ cuɨ́¹ lan² liá³ jɨ³ hmá³ ñí¹con² tsú² hmóu³²,
jáun² qui³ hính³² tsú² ñí¹ jáun², hi³ jáun² ma³tso² tsɨ́³.
10 Cuɨ́¹ lɨ³ te³ mɨ́¹ñí¹ tsú² hi³ jáun² tiá² lɨ́¹³ jɨ́e³,

hi³ cuí¹ jlie²¹ siáh³ hna²¹ tsú² cun³ jmí¹hi³nio² la³ jan² tsá² quian³² liá¹ héi².

Tsá²cá²jo²¹ siáh³ lí¹³ liáun³

11 Né³² né³, nga² jná¹³: ¿Hí¹ hú¹tá¹ cun³ má²já²hín³ máh³ tsá² *judíos jmí¹
cá¹hính²¹? ¡Tiá² jáun² yáh³! Tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ tsá² judíos ca³tiánh³ tɨ³ có³²
ñí¹con² Dió³², hi³ jáun² *tsá²cá²jo²¹ bíh¹ ca³liáun³; hi³ jáun² la³ jáun² lí¹³ lɨ³ hniá¹
tsá² judíos hi³ jmóuh³² la³ cun³ hi³ má²ná¹jmu² jáun² tsá²cá²jo²¹.

12 Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ ca³lɨ³ zia³² hi³ chu²¹ ñí¹con² tsá² zian² ñí¹ hué²¹
lá² cun³ñí¹ hi³ ca³tiánh³ tɨ³ có³² tsá² judíos ñí¹con² Dió³², hi³ ní¹juáh³ la³ ca³lɨ³
zia³² hi³ chu²¹ ñí¹con² tsá²cá²jo²¹ cun³ñí¹ hi³ ca³pí² cá²dánh³² tsá² judíos hí³,
hi³ jáun² ¡tiá¹³ bíh¹ tiá³ tiá² lɨ³ zia³² hi³ chu²¹ ní¹ má¹cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ la³jín³²
tsá² judíos má²taunh³² ta²¹!

13 Tɨ³la³ zia³² cá² jon¹ jáɨ¹³ hi³ hnó³² jná¹³ juah²¹ ñí¹con² hnoh² tsá²cá²jo²¹.
Jmu² jná¹³ quien² ta²¹ quion²¹ cun³ñí¹ hi³ Dió³² má²ca³ze³ jná¹³ hi³ lín³ jná¹³
*tɨ³² tsá² quian³² jë¹ tsú² ñí¹con² tsá²cá²jo²¹.

14 Hen² tsɨn³² jná¹³ hi³ ma³ jan² tsá²co¹ jná¹³ lí¹³ lɨ³ hniá¹ hi³ jmóuh³² la³ cun³
hi³ jmuh³² hnoh², hi³ jáun² la³ jáun² lí¹³ jmu¹ jná¹³ hi³ liáun³ ma³ jan².

15 Quí¹ ní¹juáh³ hniéi² quioh²¹ tsá²cá²jo²¹ quionh³ Dió³² la³ ca³tsan³ cun³ñí¹
hi³ tiú²uú² ca³tanh² Dió³² hó¹ñí¹ tsá² judíos bíh¹, jáun² ¡tiá¹³ bíh¹ tiá³ tiá² lɨ³re²
siáh³ quioh²¹ tsú² ní¹ má¹ca³hen³ Dió³² tsá² judíos! ¡Ca³la³ jmí¹ lí³ hi³ ca³jenh¹³
bíh¹ tsú² lí¹³!

16 Jmú¹³ jáɨ¹³: Ní¹juáh³ hí¹miih²¹ hi³ lí²jmú³ tsú² la³ñí¹ quionh³ cá² pɨenh¹
cán¹ jmu² tsú² ná¹chan¹ ñí¹con² Dió³², jáun² ja³bí¹ la³jí³² bíh¹ hí¹miih²¹ hi³
huén³² cán¹ jáun² lí¹³ siáh³ ná¹chan¹ ñí¹con² Dió³². Hi³ ja³bí¹ la³ jáun² ní¹juáh³
mí¹zioh²¹ hmá² la³ ná¹chan¹ siáh³ ñí¹con² Dió³², hi³ jáun² ja³bí¹ chí² cuoh² yáh³
siáh³ hmá² jáun² ná¹chan¹ uá²jaɨ³².

17 Quí¹ zian² tsá² judíos ná¹lín³ la³jmí¹ lí³ cuoh² hmá² olivo hi³ ja³uonh¹, hi³
jáun² hná¹³ jáun² ca³ta³chí¹hliaun³² hnú², hnú² tsá² lín³ nú² la³jmí¹ lí³ cuoh²
hmá² olivo náɨ². Hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ ca³lɨ³ hi³ ca³jmú³ ta²¹ jmaɨh²¹ quioh²¹
mí¹zioh²¹ hmá² jáun² ñí¹con² hnú² la³ má²quionh³ siáh³ chí² cuoh² ñí¹ hná¹
jáun².

18 Tɨ³la³ ha³ lí² cuí¹ lín¹³ nú² hi³ tɨ³ jlánh¹ quien² nú² la³ cónh³ bíh¹ chí² cuoh²
quioh²¹ hnga² hmá² jáun². Ní¹juáh³ lín²³ nú² hi³ hnú² quien², hniáuh³² cháu¹
nú² honh² hi³ jun³juáh¹³ hnú² yáh³ tsá² cueh³² pí³ ñí¹con² mí¹zioh²¹ hmá²
jáun², quí¹ tɨ³ hnga² bíh¹ mí¹zioh²¹ jáun² cue³² pí³ ñí¹con² hnú².

19 Ho³ sa³ juáh¹³ hnú²: “Quí¹ tson² bíh¹, tɨ³la³ ja³uonh¹ bíh¹ cuoh² hmá² hi³
jmí¹ chi²¹, hi³ jáun² ca³lɨ³ chí¹hliaun³² jná¹³ hná¹³ chí² cuoh² tiúnh¹ jáun²”.

20 Tson² bíh¹ la³ juánh³ hnú² ní², tɨ³la³ cuoh² hmá² jáun² dá² ja³uonh¹ quí¹
cun³ñí¹ hi³ tiá² cáun² nio² tsí³ bíh¹ tsú²; hi³ hnú² né³, chí¹hliaun³² nú² hná¹³
jáun² cun³ñí¹ hi³hliá² cáun² nio² honh² bíh¹ nú². Hi³ jáun² né³, hua³hín¹³ nú²
jmu³, ha³ lí² lí¹ jmú² tonh²,

21 quí¹ ní¹juáh³ Dió³² tiá² ca³héinh³² tsá² judíos, tsá² lín³ la³jmí¹ lí³ cuoh²
hnga² hmá² jáun², hi³ jáun² né³ ¡tiá¹³ bíh¹ tiá³ hnú² héinh³² tsú²!

22 Sá¹ní² jɨe³ né³ ha³ cónh³ tí³ hi³ ja³² mií³ tsí³ Dió³², tɨ³la³ jɨe³ siáh³ né³ hi³
cónh³ tiá² huáh² siáh³ tsí³ tsú². Huáh² bíh¹ tsí³ tsú² má²ca³jmú³ ñí¹con² tsá²

má²já²hín³, tɨ³la³ ñí¹con² hnú² má¹ná¹, ja³² bíh¹ mií³ tsɨ́³ tsú². Tɨ³la³ hniáuh³² zian² la³ má²zian² nɨ́² bíh¹ hnú² ñí¹con² tsú², hi³ jáun² já³² mií³ tsɨ́³ tsú²; quí¹ nɨ́¹juáh³ tiá² la³ jmúh¹³ hnú² la³ jáun², hi³ jáun² ja³bí¹ hnú² siáh³ tsa³uonh¹ nú².

23 Tɨ³la³ ca³tɨn¹ tsá² judíos né³, nɨ́¹juáh³ ca³chá³ tsú² tɨ³ có³² hi³ nio² jáun² tun³ tsɨ́³, má¹jáun² má²lɨ́¹³ chí¹hliaun³² tsú² siáh³ ñí¹ qui³ jmɨ́¹ chi²¹; quí¹ Dió³² bíh¹ Tsá² zia³² pí³ quioh²¹ hi³ hlión³² siáh³ tsá² hí³ ñí¹ jmɨ́¹ ná¹chi²¹.

24 Quí¹ nɨ́¹juáh³ hnú², jan² tsá²cá²jo²¹, hi³ lɨ́n³ nú² cáun² cuoh² hmá² olivo náɨ² hi³ ja³uonh¹, hi³ jáun² ca³ta³chí¹hliaun³² hná¹³ cuoh² hmá² chu²¹, ñí¹ tiá² jmɨ́¹ ca³tɨ²¹, ¡tiá¹³ bíh¹ tiá³ tiá² lɨ́¹³ chí¹hliaun³² siáh³ tsá² judíos ñí¹ qui³ jmɨ́¹ ná¹tsɨ²¹, tsá² lɨ́n³ hí³ hú¹tá¹ cuoh² hnga² bíh¹ hmá² olivo chu²¹!

Ñí¹ táuh³ jmáɨ¹ bíh¹ liáun³ tsá² Israel

25 Hi³ jáun² né³ reh², tiá² hnó³² jná¹³ hi³ cáun² lɨ́¹ lɨ́n¹³ náh² hi³ jlánh¹ hliáun³ hi³ ná¹ñíh¹ náh², jáun² hnó³² jná¹³ hi³ lɨ³ ñíh¹³ náh² jáɨ¹³ hi³ jmɨ́¹ ná¹hmá¹ lá²: Hi³ ma³ cu³ nió³ bíh¹ tsá² Israel má²ca³lɨ³ huáh² chí¹, tá¹la³ hián¹³ tsá²cá²jo²¹ hi³ tónh³² jo³cuo² Dió³², tsá² ja¹ quioh²¹ tsá² hleh³² ma³ quin³² ma³ cá² ñí¹ jú¹jma².

26 Hi³ jáun² nɨ́¹ má¹ca³lɨ³tín³ tsú² né³, má¹jáun² máh³ má²liáun³ la³jɨ́n³² tsá² Israel. La³ cun³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí²:

Tsá² liáu³² dí² já³² tɨ³ ñí¹con² tsá² hɨ́n¹³ tɨ³ Sión,
hi³ quin³ tsú² hi³ hlah³ hi³ jmu² tsá² jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹ Jacob hi³ tiá² má²tsú² má²jónh³² Dió³².

27 Hi³ jáun² nió³² lá² tanh²¹ jná¹³ quiúnh¹ tsú² nɨ́¹ má¹ca³quin³² jná¹³ tsáu¹³ tsú².

28 Hi³ jáun² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨ²¹ jú¹ chú³² né³, tsá² judíos ná¹lɨ́n³ tsá² ná¹háun³ quionh³ Dió³², hi³ jáun² la³ jáun² lɨ́¹³ hián¹³ hnoh² jú¹ chú³² jáun², tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ ca³quianh³ Dió³² dí¹hio³ ñú¹deh³ tsú² má¹ná¹, jáun² la³ má²hnio³ jáun² bíh¹ Dió³² tsá² hí³.

29 Quí¹ tiá² quin²³ yáh³ Dió³² hi³ má²lɨ́²cué³², hi³ sa³jun³ zeh² yáh³ tsú² siáh³ tɨ³ có³² nɨ́¹ má¹lɨ́²tié³.

30 Hnoh² bíh¹ tsá² tiá² jmɨ́¹ niuh¹ ñí¹con² Dió³² jmɨ́¹tin², tɨ³la³ ta³né³² cun³ñí¹ hi³ tsá² judíos tiú²uú² nieh³, jáun² ñí¹con² hnoh² bíh¹ ca³ja³ mií³ tsɨ́³ Dió³².

31 Jáun² né³, tsá² judíos tsá² tiá² ca³jmú³ hí³ nieh³ ñí¹con² Dió³², chau²¹ bíh¹ jmáɨ¹ hi³ já³² mií³ tsɨ́³ Dió³² ñí¹con² tsú² quí¹ cun³ñí¹ hi³ ca³ja³ mií³ tsɨ́³ Dió³² ñí¹con² hnoh².

32 Quí¹ jmɨ́¹ ca³cué³ Dió³² jáɨ¹³ ñí¹con² la³jɨ́n³² tsáu² hi³ jmu³ nieh³, jáun² sa³ ca³lɨ³ lin¹ hi³ hi³ tiá² nieh³ bíh¹ tsú² jlánh¹ la³ má²ca³zaunh³ tiá³, hi³ jáun² la³ jáun² lɨ́¹³ ma³jnia³² Dió³² hi³ ja³² mií³ tsɨ́³ ñí¹con² la³jɨ́n³² tsáu².

33 ¡Hénh³ máh³ jlánh¹ hliáun³ hi³ nióh³² Dió³², jɨ³ hi³ ñi³² tsú² nɨ́²; hi³ hénh³ máh³ jlánh¹ re² cháunh²³ chí¹ tsú² siáh³! Tiá² hin² lɨ́¹³ yáh³ há¹ ngɨ¹³ la³ cun³ hi³ lɨ́n²³ tsú², hi³ sa³jun³ lɨ́¹³ yáh³ ngɨ¹³ tsú² la³jɨ́³² ta²¹ hi³ jmu² Dió³².

34 Quí¹ la³ cun³ rá¹juáh³ jáun²: “¿Hin² yáh³ tsánh² há¹ ngɨ¹³ la³ cun³ hi³ lɨ́n²³ Juo¹³ dí², ho³ hin² dá² tsánh² má²ca³ma³ta² tsú²?

35 ¿Hin² dá² tsánh² tín² ca³cué³ cáun² hi³ lɨ́¹ ca³cué³ ñí¹con² Juo¹³ dí² dúh¹, hi³ jáun² zia³² siáh³ cáun² hi³ lɨ́¹³ hiáuh³ tsú² hi³ jéinh³² siáh³ Juo¹³ dí²?”

36 Quí¹ Dió³² bíh¹ ca³jmú³ la³jɨ́³² hi³ zia³², hi³ jáun² cun³quionh³ pí³ quioh²¹
hí³ bíh¹ dí² lɨ́³ la³ má²lɨ́³ jáun², hi³ la³jɨ́³² hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³² né³ ca³tɨn¹
hnga² bíh¹ tsú² jaun³². ¡Cuɨ́¹ lɨ³quien² bíh¹ Dió³² cun³ jmɨ́¹hi³nio²! Tson² bíh¹
cu³tí³.

12

Tsá² cuá¹chan¹ ñí¹con² Dió³²

1 Hi³ jáun² né³ reh², cun³ñí¹ hi³ ja³² jáun² mií³ tsɨ́³ Dió³² juanh³² jná¹³ ñí¹con²
hnoh² hi³ hniáuh³² jɨenh²¹ náh² ñí¹con² Dió³² la³jmɨ́¹ cuen² tsú² jáun² jáh³, hi³
ná¹chan¹ náh², hi³ ná¹lɨn³ náh² tsá² tɨ³² tsɨ́³ tsú² nɨ́² siáh³. Quí¹ nɨ́¹juáh³ jmuh³²
hnoh² la³ nɨ́², jáun² la³ nɨ́² má²ma³tsú¹ ma³jonh²¹ náh² Dió³² la³ cun³ ca³tɨ²¹.

2 Lɨ́²uú² ma³zián¹³ náh² la³ cun³ hi³ ná¹ngɨ²³ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá²; tɨ³la³ tɨ³
jlánh¹ bíh¹ re² cuéh¹ náh² jáɨ¹³ hi³ lɨ́¹³ zan¹³ náh² cun³quionh³ hi³ má²chí¹za² hi³
lɨ́n²³ náh². Hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lɨ³ ñíh¹³ náh² he³ hi³ tɨ³² tsɨ́³ Dió³², la³ cun³
la³jɨ́³² hi³ chu²¹ yáh³, la³jɨ́³² hi³ jéih³² tsú², jɨ³ la³jɨ́³² la³ cun³ hi³ má²jnia³² tsú²
he³ lánh³ lɨ́n³ nɨ́² siáh³.

3 Cun³ñí¹ hi³ ho² jná¹³ cáun² jáɨ¹³ hi³ ca³cué³ Dió³² jmɨ́¹ ca³ja³ jáun² mií³ tsɨ́³
tsú², hi³ jáun² bíh¹ juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh² hi³ hí¹ jan² hnoh² tiá² hin²
hniáuh³² jmu³ pan¹ hnga² tɨ³ lɨ́³ la³ cónh³ bíh¹ hi³ ca³tɨ²¹. Tɨ³ jlánh¹ bíh¹ re²
hi³ ma³ quin³² ma³ jan³² hnoh² cá¹ lan¹³ náh² hmóu³², hi³ jáun² lɨ³tsɨn² náh²
he³ lɨ́¹³ jmúh¹³ náh² cun³ñí¹ hi³ tanh²³ náh² tsú² ta²¹.

4 Quí¹ la³ cun³ láɨ³ dí² hmóu³², hliáun³ ñí¹ bíh¹ ñí¹ pih²¹ ñí¹ siún¹ quiú¹³ dí²
zia³², tɨ³la³ ma³ quin³² bíh¹ ñí¹ jmu² ta²¹ ma³ quin³² ma³ caun³² hi³ jáun².

5 La³ jáun² bíh¹ siáh³ má²láɨ³ dí² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsáu² uá¹jinh¹ juóu³² dí²,
quí¹ cun³ñí¹ hi³ má²cá²cunh³ dí² quiúnh¹ Cristo; hi³ jáun² ma³ quin³² ma³ jan³²
bíh¹ dí² ná¹láɨ³ dí² ja¹ má²túnˀ² hmóu³² dí² la³jmɨ́¹ lɨ́³ ma³ quin³² ma³ caun³² ñí¹
pih²¹ ñí¹ siún¹ quioh²¹ jan² tsáu².

Pí³ hi³ cue³² Jmɨ́²chí³ Chun¹
(1 Corintios 12:1-14:40; Efesios 4:7-16; 1 Pedro 4:8-11)

6 Hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lɨ́³ hi³ siáh³ ñí¹ bíh¹ pí³ ca³ja³ tsɨ́³ Dió³² hi³ cué³²
ñí¹con² ma³ quin³² ma³ jan³² dí², hi³ jáun² ca³ta¹ dí² jmuh²¹ re² ta²¹ pí³ jáun².
Nɨ́¹juáh³ jan² tsá² ja¹ quiú¹³ dí² hiauh³ pí³ hi³ hléh³² jáɨ¹³ hi³ cue³² Dió³² hñu³
tsɨ́³, jáun² hniáuh³² bíh¹ hléh³² tsú² la³ cun³ tí³ hi³ má²nio² jáun² cáun² tsɨ́³.

7 Nɨ́¹juáh³ tsá² ca³hiauh³ pí³ hi³ ma³cón³² tsáu², jáun² hniáuh³² ma³cón³² re²
bíh¹ tsú² tsáu². Nɨ́¹juáh³ tsá² hiauh³ pí³ hi³ ma³tɨn² tsáu², hniáuh³² bíh¹ jmu³
tsú² ta²¹ jáun².

8 Tsá² hiauh³ pí³ hi³ chá³² tiá³ tsɨ́³ tsáu², ca³tɨn¹ bíh¹ tsú² jmu³ la³ jáun².
Nɨ́¹juáh³ tsá² zia³² hi³ lɨ́¹ cueh³² tsáu², tiá² hniáuh³² yáh³ hen² tsɨ́³ tsú² hi³
hiáuh³ siáh³ nɨ́¹ má¹lɨ́²cué³² jáun². Tsá² ho² cáun² jáɨ¹³, hniáuh³² jmu³ ca³la³
hi³ hua³hín¹³ lɨ́n³² bíh¹. Nɨ́¹juáh³ tsá² ja³² mií³ tsɨ́³ ñí¹con² tsáu², jáun² ca³la³ hi³
hiún² lɨ́n³² bíh¹ tsɨ́³ tsú² hniáuh³² ma³hon³ tsá² hí³.

Ha³ lánh³ ca³tɨ²¹ ma³zian² tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² Cristo

9 Ma^{3}hno^{1} tiá^{3} náh^{2} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2}, cáun^{2} hi^{3} hú^{1}tá^{1} tson^{2}; tɨ^{3} có^{32} héi^{3} náh^{2} máh^{1} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} hlaɨh^{3} ca^{3}la^{3} hi^{3} jmúh^{13} náh^{2} han^{1}, chá^{1} náh^{2} cáun^{2} honh^{2} hi^{3} jmúh^{13} jmáh^{3}la^{3} hi^{3} chu^{21}.

10 La^{3}jmɨ́^{1} hnio^{3} tsú^{2} raɨnh^{21} ma^{3}hno^{1} náh^{2} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2}, hi^{3} ma^{3}quien^{13} náh^{2} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} cueh^{1} náh^{2} tsú^{2} jáɨ^{13} la^{3}ñí^{1} la^{3}ján^{3}.

11 Ca^{3}tɨ^{21} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} náh^{2} jmúh^{13}, ha^{3} lɨ́^{2} jmú^{2} náh^{2} juɨnh^{3}; ca^{3}la^{3} jonh^{3} jmɨ́^{1} honh^{2} náh^{2} jmu^{3} tá^{13} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}.

12 Tsɨnh^{1} lɨ́n^{21} náh^{2} jmu^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} zia^{32} hi^{3} hu^{21} honh^{2}; cueh^{3} náh^{2} honh^{2} nɨ́^{1} má^{1}ca^{3}ma^{3}tsoh^{1} náh^{2} honh^{2}. Lienh^{1} náh^{2} Dió^{32} la^{3}jɨ́^{32} jmáɨ^{1}.

13 Ma^{3}hon^{1} náh^{2} tsá^{2} má^{2}joh^{1} Dió^{32}; hi^{3} hniah^{32} náh^{2} siáh^{3} tsá^{2} tiá^{2} zia^{32} ñí^{1} jnioh^{13}, hen^{3} náh^{2} tsú^{2} re^{2} tɨn^{2}.

14 Hiú^{1} mɨ́^{1} náh^{2} hi^{3} chu^{21} ñí^{1}con^{2} Dió^{32} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} hɨ́^{1} tsa^{1} náh^{2}, mɨ́^{1} náh^{2} hi^{3} chu^{21} cha^{3} jmɨ́^{1} tanh^{13} náh^{2} tsú^{2} hú^{1}mu^{3}héih^{32}.

15 Ma^{3}hiún^{13} náh^{2} honh^{2} quiúnh^{1} tsá^{2} hiún^{2} tsɨ́^{3}, hi^{3} uo^{3} náh^{2} siáh^{3} quiúnh^{1} tsá^{2} ná^{1}ho^{2}.

16 Tianh^{3} náh^{2} re^{2} tɨn^{2} quiúnh^{1} náh^{2} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2}. Ha^{3} lɨ́^{2} lɨ^{1} jmú^{2} náh^{2} quien^{2}, tɨ^{3}la^{3} jmu^{3} náh^{2} uá^{2}jaɨ^{32} ta^{21} hi^{3} la^{3} jmu^{2} tsá^{2} tsɨ́^{1}juɨ́^{3}. Ha^{3} lɨ́^{2} cuɨ́^{1} lɨ́n^{13} náh^{2} hi^{3} jlánh^{1} hliáun^{3} hi^{3} ñíh^{1} náh^{2}.

17 Ha^{3} lɨ́^{2} jéinh^{1} náh^{2} hi^{3} hlah^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} jmu^{2} hlah^{3}; tɨ^{3}la^{3} chú^{32} má^{1}jnia^{13} náh^{2} ñí^{1}con^{2} la^{3}jɨ́n^{32} tsáu^{2} hi^{3} jmuh^{32} náh^{2} jmáh^{3}la^{3} hi^{3} chu^{21}.

18 Jmu^{3} náh^{2} pí^{3} la^{3} cun^{3} ñí^{1} tion^{23} náh^{2} hi^{3} lɨ́^{13} lɨ^{3} niau^{21} tie^{3} ja^{1} quián^{13} náh^{2} quiúnh^{1} la^{3}jɨ́n^{32} tsáu^{2}.

19 Hnoh^{2}, tsá^{2} jlánh^{1} hnau^{3} jná^{13}, ha^{3} lɨ́^{2} jéinh^{1} hnoh^{2} hi^{3} hlah^{3} ñí^{1}con^{2} tsáu^{2}; tɨ^{3} re^{2} chá^{1} náh^{2} jo^{3}cuo^{2} Dió^{32} Tsá^{2} ma^{3}tsau^{13}. Quí^{1} ñí^{1} Sí^{2} quioh^{21} tsú^{2} juáh^{3}: “Jná^{13} bíh^{1} Tsá^{2} ca^{3}tɨn^{1} hi^{3} má^{1}tson^{13} tsáu^{2}; jná^{13} bíh^{1} jéinh^{1}, juáh^{3} Juo^{13} dí^{2}”.

20 Ja^{3}bí^{1} rá^{1}juáh^{3} siáh^{3}: “Cuéh^{3} náh^{2} tsá^{2} hau^{2} hi^{3} cuh^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} hi^{3} ñí^{1}cuóunh^{21}, hi^{3} cuéh^{3} náh^{2} siáh^{3} jmáɨ^{2} hɨ́nh^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} hi^{3} hí^{1}quiéin^{2} tsɨ́^{3}; quí^{1} nɨ́^{1}juáh^{3} hi^{3} jéinh^{1} náh^{2} hi^{3} chu^{21}, jáun^{2} chéi^{3} bíh^{1} zó^{32} ñí^{1} tsá^{2} hí^{3} lɨ́^{13}”.

21 Ha^{3} lɨ́^{2} cue^{2} jáɨ^{13} ñí^{1}con^{2} hi^{3} hlah^{3} hi^{3} jmu^{3} héih^{32} ñí^{1}con^{2} nú^{2}; tɨ^{3} re^{2} bíh^{1} hi^{3} quɨnh^{1} hnú^{2} jmáɨ^{1} ñí^{1}con^{2} hi^{3} hlah^{3} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} chu^{21}.

13

1 La^{3}jɨ́n^{32} tsáu^{2} ca^{3}tɨn^{1} tanh^{13} ta^{21} tsá^{2} ho^{2} ta^{21}, quí^{1} tiá^{2} zian^{2} yáh^{3} tsá^{2} ho^{2} ta^{21}, tsá^{2} tiá^{2} ca^{3}chan^{3} Dió^{32}; Dió^{32} bíh^{1} Tsá^{2} ca^{3}chan^{3} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} ná^{1}ho^{2} ta^{21}.

2 Hi^{3} jáun^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} tiá^{2} nieh^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} ho^{2} ta^{21}, hi^{3} tiá^{2} ta^{21} haɨh^{21} jáɨ^{13} hi^{3} ná^{1}ho^{2} tsá^{2} ca^{3}chau^{3} Dió^{32} bíh^{1} tsú^{2} jaun^{32}. Tsá^{2} tiá^{2} nieh^{3} la^{3} hí^{3} né^{3} ca^{3}tɨn^{1} tá^{1}tsɨn^{1} héih^{32}.

3 Quí^{1} jun^{3}juáh^{13} hi^{3} juénh^{3} tsá^{2} jmu^{2} hi^{3} chu^{21} yáh^{3} tsá^{2} ná^{1}ho^{2} ta^{21}, quí^{1} hi^{3} juénh^{3} tsá^{2} jmu^{2} hi^{3} hlah^{3} bíh^{1} tsú^{2}. ¿Hnáuh^{1} hnú^{2} hi^{3} tiá^{2} hi^{3} cáu^{2} he^{2} quiúnh^{1} nú^{2} tsá^{2} ho^{2} ta^{21}? Hi^{3} jáun^{2} chun^{1} nú^{2} jmu^{3}, hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} ho^{2} ta^{21} hléh^{32} re^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnú^{2},

4 quí^{1} hi^{3} chú^{32} quián^{13} hnú^{2} bíh^{1} hi^{3} lɨ́n^{3} tsú^{2} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} Dió^{32}. Tɨ^{3}la^{3} nɨ^{1}juáh^{3} hnú^{2} jmuh^{32} hi^{3} hlah^{3} né^{3}, hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} hniáuh^{32} juenh^{13} hnú^{2}. Quí^{1} jun^{3}juáh^{13} hi^{3} cáun^{2} lɨ́^{1} ho^{2} yáh^{3} tsú^{2} jáɨ^{13}, quí^{1} hi^{3} jáun^{2} yáh^{3} lɨ́n^{3} tsú^{2} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} Dió^{32} hi^{3} jéinh^{32} hi^{3} míh^{23} jáun^{2} tsɨ́^{3} Dió^{32} ñí^{1}con^{2} hi^{3} hlah^{3} hi^{3} jmu^{2} tsáu^{2}.

5 Hi³ jáun² bíh¹ hniáuh³² jmu³ tsáu² nieh³ ñí¹con² tsá² ho² ta²¹, jun³juáh¹³
cun³ jmáh³ hi³hliá² ma³tsau¹³ yáh³ tsú², tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³hliá² jáun² tá¹no¹ re²
jmɨ́¹ tsɨ́³ bíh¹ dí².
6 Ja³bí¹ cun³ñí¹ hi³ jáun² yáh³ hniáuh³² cuéh¹ hnoh² siáh³ hmah²¹ hi³ caɨ³²
tsú² jáun², quí¹ tsá² ho² ta²¹ dá² ná¹má²cón³² Dió³² bíh¹ cun³quionh³ ta²¹ hi³
ná¹jmu² jáun².
7 Ma³hmah²¹ ñí¹con² la³jɨ́n³² tsáu² la³ cun³ hi³ ca³tɨn¹ nú². Nɨ́¹juáh³ jmɨ́¹ chi²
tsú² hmah²¹, ca³tɨn¹ hnú² cuéh¹; nɨ́¹juáh³ jmɨ́¹ jmu² tsú² ta²¹ juú², jáun² ca³tɨn¹
nú² má¹tih²¹ siáh³; nɨ́¹juáh³ tsá² ca³tɨn¹ nú² hi³ jmúh¹³ nú² juénh² ñí¹con², jáun²
jmu³ hnú² juénh² ñí¹con² tsú², hi³ tsá² ca³tɨn¹ nú² má¹quien¹³ né³, ma³quien¹³
siáh³ tsú².
8 Tiá² hniáuh³² hi³ cá² ñí¹ dí¹quian¹ nú² hi³ cáun² ren² nú² quioh²¹ tsáu², tɨ³la³
hniáuh³² dí¹quian¹ nú² hi³ má¹hno¹ nú² tsá²ján² tsá²ján² bíh¹. Quí¹ nɨ́¹juáh³
tsá² hnio³ raɨnh²¹, jáun² cun³quionh³ la³ jáun² má²lɨ́²ma³tí³² tsú² la³ cun³ hi³
rá¹juáh³ jáun² liei²¹ bíh¹.
9 Quí¹ liei²¹ quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³ la³ lá²: “Ha³ lɨ́² jmú² juón¹ nú², ha³ lɨ́²
jngɨh³ tsáu², ha³ lɨ́² háɨn², [ha³ lɨ́² chá² jú¹ tɨ́¹jáɨ² quioh²¹ hí¹ jan² tsáu²], ha³
lɨ́² lɨ́¹ háɨ² honh² hi³ quioh²¹ tsáu²”; tɨ³la³ má²lɨ́²ma³tí³² bíh¹ tsú² la³jɨ́³² héih³²
nɨ́², la³ má²quionh³ la³jɨ́³² héih³² ñí¹ hná¹ nɨ́² cun³quionh³ hi³ má²tí³² tsú² jáun²
cáun² héih³² lá²: “Ma³hno¹ tsá²mɨ³cuóun² renh² la³jmɨ́¹ hno³ nú² huen²”.
10 Quí¹ tsá² hnio³ tsá²mɨ³cuóun² raɨnh²¹, jun³juáh¹³ jmu² hi³ hlah³ yáh³ tsú²;
hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ má²má²tí³² tsú² la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² liei²¹ quioh²¹
Dió³² nɨ́¹juáh³ hi³ hnio³ tsú² tsáu².
11 Jáun² cun³ñí¹ hi³ nɨ́² né³, cuɨ́¹ lɨ³ ñíh¹³ hnoh² hi³ hín² jmáɨ¹ ziáun² dí² lá²,
hi³ cuɨ́¹ lɨ³tsɨn² náh² siáh³ hi³ má²hniáuh³² bíh¹ ñí³ náh²; quí¹ tɨ³ lɨ³mí¹ má²janh²
má²he² bíh¹ jmáɨ¹ hi³ liáun³ dí² la³ cónh³ bíh¹ jmɨ́¹ ca³chá¹³ dí² jáun² cáun² tsɨ́³.
12 Quí¹ má²cá²jniá³² cu³tí¹³ bíh¹ ta³né³², má²ja³quián³ hiá³² cu³tí³ bíh¹ hiú²;
hi³ jáun² bíh¹ hniáuh³² ñí³ dí² hi³ chá¹³ dí² tɨ³ có³² la³jɨ́³² la³ cun³ hi³ jmu²
tsú² já¹niéi²; hi³ jáun² la³jmɨ́¹ jmu² jáun² hliáu³ hua³jan²¹ hi³ tsa³jmú³ hniéi²,
la³ jáun² cuɨ́¹ tauh¹³ dí² hua³jan²¹ hi³ jmú¹³ ta²¹ quiú¹³, hi³ ngɨ́¹³ dí² juɨ³² ñí¹
tie³ joh¹ yáh³.
13 Cuɨ́¹ má¹ziáun¹³ dí² re², la³ cun³ lin¹ hi³ ziáun² dí² ñí¹ tie³ joh¹. Tiá²
hniáuh³² hi³ ná¹hein²¹ dí² jɨ³ hi³ ná¹jmu³² dí² jmáɨ¹ ca³la³ cú²tiú² cú²jan³² nio²,
sa³jun³ hi³ juón¹ dí², jɨ³ la³jɨ́³² hi³ dí¹quiaunh²¹ tsɨ́³ dí², sa³jun³ hniáuh³² hnáu¹³
dí² hniéi², sa³jun³ hi³ uóu³² tsɨ́³ dí² nɨ́² siáh³.
14 Tɨ³la³ tɨ³ re² bíh¹ jmuh²¹ náh² ta²¹ Jesucristo la³jmɨ́¹ jmúh³² hliáu³ ta²¹
hmɨh³² pin³ quioh²¹; hi³ su³uú² lɨ́¹ háɨ² náh² honh² hi³ má¹tih²¹ náh² la³ cun³
hi³ dí¹quiaunh²¹ honh² náh² hmóu³².

14

Ha³ lɨ́² chú¹ lɨ́² ñɨh²¹ hnú² renh²

1 Hi³ jáun² né³, nɨ́¹juáh³ cuan³ jan² tsá² tiá² re² má²jmɨ́¹ má²tsɨ́³ ca³tɨ²¹ jú¹
tson² quioh²¹ Cristo, cáun² hen³ náh² tsú²; tɨ³la³ jun³juáh¹³ hi³ hen¹³ náh² tsú²
cun³ñí¹ hi³ hnáuh² náh² juonh²¹ quiúnh¹ ca³tɨ²¹ jáɨ¹³ hi³ tiá² lin¹ zia³² ha³ lánh³
rón³² ma³re² yáh³ tsú².

2 Jmú[13] jáɨ[13], zian[2] ma[3] jan[2] tsáu[2] lɨ́n[23] hi[3] cáun[2] lɨ́[13] bíh[1] cuh[3] la[3]jɨ́[32] ñí[1] má[32],
tɨ[3]la[3] zian[2] siáh[3] ma[3] jan[2] tsá[2] tiá[2] nga[3] má[2]jmɨ́[1] má[2]tsɨ́[3] ca[3]tɨ[21] jú[1] tson[2] quioh[21]
Cristo, tsá[2] cúh[2] jmáh[3]la[3] jonh[2].
3 Jáun[2] tsá[2] cúh[2] ca[3]la[3] jɨ́[32] ñí[1] má[32], tiá[2] hniáuh[32] yáh[3] ma[3]zian[32] tsú[2] ñí[1]con[2]
tsá[2] cúh[2] má[32] ná[1]quiáh[1]; hi[3] nɨ́[1]juáh[3] tsá[2] cúh[2] má[32] ná[1]quiáh[1] né[3], tiá[2]
hniáuh[32] yáh[3] chu[3] ñih[3] tsú[2] tsá[2] cúh[2] ca[3]la[3] jɨ́[32], quí[1] Dió[32] bíh[1] má[2]ca[3]hen[3]
tsá[2] hí[3].
4 ¿Quí[1] hin[2] yáh[3] tsánh[2] hnú[2] hi[3] jáun[2] sa[3] hnú[2] yáh[3] jlánh[1] chú[1] ñih[21] nú[2]
quian[21] Tsá[2] siánh[3]? Quí[1] hnga[2] bíh[1] Juo[13] tsú[2] ca[3]tɨn[1] ra[3]tsɨ[32] héih[32] ñí[1]con[2]
tsú[2] nɨ́[1]juáh[3] hi[3] chun[1] ho[3] tiá[2] chun[1]. Tɨ[3]la[3] cun[3] tá[1]zanh[1] bíh[1] tsú[2] re[2], quí[1]
Juo[13] bíh[1] dí[2] Tsá[2] tɨn[2] zinh[3] tsú[2] re[2].
5 Ja[3]bí[1] la[3] jáun[2] zian[2] ma[3] jan[2] tsáu[2] hi[3] jlánh[1] jmu[2] hɨ́en[1] jmáɨ[1] ná[1]hɨ[13] la[3]
cónh[3] bíh[1] jmáɨ[1] ñí[1] hná[1] jáun[2], hi[3] zian[2] né[3] tsá[2] lɨ́n[23] hi[3] cáun[2] cá[2]ren[2] bíh[1]
la[3]jɨ́[32] jmáɨ[1]. Ma[3] quin[32] ma[3] jan[32] bíh[1] tsú[2] hniáuh[32] ná[1]hu[21] cáun[2] tsɨ́[3] la[3] cun[3]
hi[3] lɨ́n[23].
6 Tsá[2] jlánh[1] jmu[2] hɨ́en[1] cáun[2] jmáɨ[1], cun[3]ñí[1] hi[3] má[2]quien[2] Tɨ[32] Juo[13] bíh[1] dí[2]
tsú[2] jaun[32] hi[3] jmu[2] la[3] jáun[2]; [hi[3] nɨ́[1]juáh[3] tsá[2] tiá[2] jmu[2] la[3] jáun[2] né[3], ja[3]bí[1]
hi[3] má[2]quien[2] Tɨ[32] Juo[13] bíh[1] dí[2] tsú[2] siáh[3] la[3] jáun[2]]. Hi[3] jáun[2] né[3], nɨ́[1]juáh[3]
tsá[2] cúh[2] la[3]jɨ́[32] ñí[1] má[32], hi[3] má[2]quien[2] Tɨ[32] Juo[13] bíh[1] dí[2] tsú[2] jaun[32], quí[1]hliá[2]
cueh[32] tsú[2] tiá[1]hmah[1] Dió[32]; hi[3] tsá[2] cúh[2] má[32] ná[1]quiáh[1] né[3], ja[3]bí[1] má[2]quien[2]
siáh[3] Tɨ[32] Juo[13] yáh[3] dí[2] tsú[2] jaun[32], quí[1] ja[3]bí[1] hí[3] siáh[3] cueh[32] tiá[1]hmah[1] Dió[32].
7 Quí[1] hí[1] jan[2] yáh[3] dí[2] tiá[2] ziáun[2] hi[3] ca[3]ta[1] hmóu[32], sa[3]jun[3] jún[3] yáh[3] dí[2] hi[3]
ca[3]ta[1] hmóu[32].
8 Quí[1] nɨ́[1]juáh[3] ziáun[2] dí[2], hi[3] ca[3]tɨn[1] Tɨ[32] Juo[13] bíh[1] dí[2] ziáun[2]; hi[3] nɨ́[1]juáh[3]
jun[3] dí[2] né[3], jun[3] dí[2] hi[3] ca[3]tɨn[1] Tɨ[32] Juo[13] bíh[1] dí[2] siáh[3]. Hi[3] jáun[2] né[3], uá[1] hi[3]
ziáun[2] uá[1] hi[3] jún[1] dí[2], cun[3] jáun[2] tiauh[2] bíh[1] dí[2] ñí[1]con[2] Tɨ[32] Juo[13] dí[2].
9 Quí[1] Cristo ca[3]jun[3], hi[3] jáun[2] jmɨ́[1] lɨ[21] jáun[2] ca[3]jenh[13], hi[3] jáun[2] lɨ́[13] lɨ́n[3] tsú[2]
Juo[13] tsá[2] má[2]cá[2]tsan[3] jɨ[3] tsá[2] zian[2] nɨ́[2] siáh[3].
10 Tɨ[3]la[3] hnú[2] né[3], ¿he[3] láɨh[32] chú[1] ñih[21] hnú[2] renh[2], ho[3] he[3] láɨh[32] sa[3]
ma[3]zian[13] hnú[2] ñí[1]con[2] tsú[2]? Quí[1] la[3]jáɨ[32] bíh[1] dí[2] ca[3]ta[1] hi[3] tsá[1]ma[3]jnia[13]
ñí[1]con[2] Dió[32], hi[3] jáun[2] hí[3] bíh[1] ra[3]tsɨ[32] héih[32] ñí[1]con[2] dí[2].
11 Quí[1] ñí[1] Sí[2] quioh[21] Dió[32] rá[1]juáh[3] la[3] lá[2]:

La[3]jmɨ́[1] tson[2] hi[3] zian[2] jná[13],
la[3] jáun[2] bíh[1] tson[2] hi[3] la[3]jɨ́n[32] tsáu[2] junh[3] cú[1]jñí[1] ta[3] ñi[32] jná[13], juáh[3] Juo[13] dí[2],
hi[3] jáun[2] má[1]jáun[2] né[3] la[3]jɨ́n[32] tsáu[2] bíh[1] má[2]juáh[3] hi[3] huen[2] jná[13] bíh[1] lɨ́n[3]
Dió[32].
12 La[3] jáun[2] bíh[1] lɨ[13] hi[3] ma[3] quin[32] ma[3] jan[32] dí[2] tsá[1]jɨ́enh[1] jú[1] tson[2] quiú[13]
ñí[1]con[2] Dió[32].

Ha[3] lɨ́[2] jmú[2] hnú[2] hi[3] qui[3] hính[32] renh[2]

13 Hi[3] jáun[2] bíh[1] tiú[2]uú[2] hniáuh[32] chú[1] ñih[21] dí[2] tsá[2]ján[2] tsá[2]ján[2]. Cha[3] jmɨ́[1]
jmúh[13] náh[2] la[3] nɨ́[2], tɨ[3] re[2] bíh[1] má[1]zián[13] náh[2] re[2], cáun[2] hi[3] tiá[2] lɨ́[13] qui[3] hính[32]
renh[2] náh[2], la[3] cun[3] cáun[2] hi[3] tiá[2] lɨ́[13] tánh[32] tsáu[2] tso[3] yáh[3].
14 Cun[3]ñí[1] hi[3] má[2]ca[3]cunh[3] jná[13] quiúnh[1] Jesús Tɨ[32] Juo[13] dí[2], hi[3] jáun[2]
má[2]ca[3]lɨ[3] ño[1] jná[13] hi[3] tiá[2] zia[32] hí[1] cáun[2] hi[3] tiá[2] jɨ[2] hi[3] cáun[2] lɨ́[1] lɨ[23] hnga[2]; tɨ[3]la[3]

ní¹juáh³ zian² jan² tsá² líⁿ²³ hi³ zia³² hi³ tiá² jɨ², jáun² ca³tɨn¹ tsá² hí³ bíh¹ tiá² jɨ² hi³ jáun².

15 Hi³ jáun² ní¹juáh³ ca³hliah²¹ hnú² tsí³ renh² nú² cun³quionh³ cáun² má³² hi³ cuh³² nú², hi³ jáun² má²jmuh³² hnú² hi³ la³jmí¹ lí³ hi³ tiá² hno³ bíh¹ nú² tsú². Ha³ lí² jmú² hnú² hi³ tsa³hín³ jan² tsáu² cun³quionh³ hi³ jlánh¹ ñí¹cúh² nú² cá² ñí¹ má³², quí¹ ca³tɨn¹ tsá² hí³ bíh¹ uá²jaɨ³² jun³ Cristo.

16 Zia³² bíh¹ hi³ líⁿ²³ náh² chu²¹, tɨ³la³ ha³ lí² cué² náh² jáɨ¹³ hi³ hléh³² tsáu² hlah³ ca³tɨ²¹ hi³ jáun².

17 Quí¹ jun³juáh¹³ cun³quionh³ hi³ hua³hín¹³ hi³ cú² hi³ hính²³ yáh³ tsú² lí¹³ hí³ jo³cuo² Dió³², tɨ³la³ ní¹juáh³ tsá² má²chun¹, jáun² tsá² la³ hí³ bíh¹ má²hún¹ jo³cuo² Dió³², tsá² tiá² hniéi² jmu², hi³ zian² tsú² siáh³ hiún² tsí³ hi³ ja³² ñí¹con² Jmí²chí³ Chun¹.

18 Jlánh¹ tɨ³² tsí³ Dió³² ní¹juáh³ má²cón³² tsú² Cristo la³ ní², hi³ ja³bí¹ tsáu² siáh³ uá²jaɨ³² jéih³² la³ ní².

19 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, cuí¹ jmú¹³ dí² pí³ hi³ jmú¹³ dí² jmáh³la³ hi³ lɨ³ lí¹³ niau²¹ tie³, jmáh³la³ hi³ lɨ³ lí¹³ pin³ tsí³ tsá²ján² tsá²ján².

20 Su³uú² lí¹ hin³² tá¹³ Dió³² cun³quionh³ má³² hi³ ñí¹cúh² nú². Quí¹ uá¹jinh¹ tson² bíh¹ hi³ la³jí³² má³² bíh¹ jɨ², tɨ³la³, jáun² bíh¹ hlah³ ní¹juáh³ ca³hliah³ tsú² tsí³ tsáu² cun³quionh³ cáun² má³² hi³ cúh² jáun² bíh¹.

21 Tɨ³ jlánh¹ bíh¹ re² ní¹juáh³ hi³ tiá² cúh¹³ hnú² cú²jueh³² ngú³ hi³ sa³jun³ húh¹³ nú² mu² ráu³ mɨ³ uóun²jɨeh¹³, sa³jun³ hí¹ cáun² hi³ jmí¹ lɨ³ lí¹³ qui³ hính³² renh² nú² hi³ tánh³² tso³.

22 Hi³ jáun² ca³tɨ²¹ jáɨ¹³ ní² né³, ta³ ñí¹ Dió³² bíh¹ hniáuh³² cháh¹³ hnú² huen² cáun² honh². ¡Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² zia³² hi³ jmu² ta³ tiá² tun³ nio² tsí³!

23 Tɨ³la³ tsá² cúh² cá² ñí¹ má³² ta³ hu²¹ hliáun³ ñéih³ tsí³ má¹ná¹, tsá² la³ hí³ má²tá¹tsɨn¹ héih³² bíh¹, quí¹hi³hliá² lí²cuh³ ta³ nio² tun³ tsí³; quí¹ tso³ bíh¹ ca³la³ jɨ³lɨ³² hi³ jmu² tsú² ta³ tiá² cáun² nio² tsí³.

15

Ma³hiún¹³ tsí³ tsá²mɨ³cuóun² renh² nú², ha³ lí² ma³hiún¹³ honh² huen²

1 Jnoh¹, tsá² má²hún¹ tsí³ dí² ca³tɨ²¹ jú¹ tson² quioh²¹ Cristo, ca³ta¹ dí² hi³ má¹hon¹ tsá² tiá² nga³ má²jmí¹ má²tsí³ ca³tɨ²¹ jú¹ tson² jáun², jun³juáh¹³ hi³ hniáuh³² lí¹ má¹hiún¹³ dí² tsí³ hmóu³² yáh³.

2 Tɨ³la³ ma³ quin³² ma³ jan³² dí² ca³ta¹ dí² hi³ má¹hiún¹³ tsí³ tsá²mɨ³cuóun² raɨnh²¹ bíh¹, la³ cun³ hi³ chu²¹ hi³ lí¹³ lɨ³hún¹ tsí³ tsú² ca³tɨ²¹ jú¹ tson².

3 Quí¹ sa³jun³ Cristo yáh³ ca³ma³hiún² tsí³ hnga², tɨ³la³ la³ cun³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² bíh¹ ca³lɨ³ la³ lá²: "Jáɨ¹³ hi³ tú² hiáu³² tsá² ca³quiu³ ca³je³ hnú², jná¹³ bíh¹ ca³ta³cuá¹con¹ ná¹".

4 Jáun² bí¹ ca³híe³ Dió³² la³jí³² hi³ rá¹tioh³ jáun² ñí¹ Sí², quí¹ hi³ jáun² lí¹³ lɨ³ ne¹ dí² jú¹ tson² bíh¹; hi³ jáun² cun³quionh³ jáɨ¹³ jáun² lɨ³ táɨ² dí² hi³ jmú¹³ juenh² tsí³, jɨ³ hi³ niau²¹ siáh³ re² tsí³ dí², hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lɨ³ zia³² hi³ ná¹hé² ná¹jan³² dí².

5 Hi^{3} jáun^{2} Dió^{32}, Tsá^{2} jmu^{2} hi^{3} lɨ^{3} juenh^{2} tsɨ́^{3} dí^{2} jɨ^{3} hi^{3} niau^{21} re^{2} tsɨ́^{3} dí^{2},
cuɨ́^{1} má^{1}hau^{3} hi^{3} lɨ́^{13} tionh^{2} náh^{2} cá^{2}honh^{1}, hi^{3} ná^{1}jmóuh^{1} náh^{2} jáun^{2} la^{3} cun^{3} lɨ^{3}
nóh^{32} quioh^{21} Jesús Tsá^{2} lɨ́n^{3} Cristo,
6 hi^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} lɨ́^{13} hi^{3} la^{3}jɨ́n^{32} náh^{2} lɨ́^{13} má^{1}quien^{13} náh^{2} Dió^{32} Jméi^{2}
Jesucristo Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ^{3} hi^{3} cáun^{2} honh^{1} náh^{2} yáh^{3}.

Jú^{1} chú^{32} hi^{3} má^{2}ca^{3}nga^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2}cá^{2}jo^{21}

7 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, hen^{3} náh^{2} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2} la^{3}jmɨ́^{1} ca^{3}he^{3} dí^{2} jáun^{2} Cristo, hi^{3}
jáun^{2} la^{3} jáun^{2} lɨ^{3} quien^{2} Dió^{32}.
8 Quí^{1} jná^{13} juanh^{32} hi^{3} Cristo cuan^{3} hi^{3} cua^{3}ma^{3}cón^{32} tsá^{2} *judíos bíh^{1}, la^{3}
jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}lɨ^{3}tí^{3} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} Dió^{32} quionh^{3} dí^{1}hio^{3} ñú^{1}deh^{3} dí^{2}, hi^{3} ca^{3}lɨ^{3}
lin^{1} siáh^{3} hi^{3} Dió^{32} má^{2}tí^{32} jáɨ^{13} quioh^{21}.
9 Cuan^{3} tsú^{2} siáh^{3} hi^{3} jáun^{2} lɨ́^{13} hi^{3} *tsá^{2}cá^{2}jo^{21} uá^{2}jaɨ^{32} ma^{3}quien^{2} Dió^{32}
cun^{3}ñí^{1} hi^{3} Dió^{32} má^{2}ca^{3}ja^{3} mií^{3} tsɨ́^{3} ñí^{1}con^{2} tsú^{2}; la^{3} cun^{3} rá^{1}juáh^{3} jáun^{2} ñí^{1} Sí^{2}
quioh^{21} Dió^{32}:
Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} lɨ́^{13} tsah^{1} jná^{13} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnú^{2} ja^{1} tsá^{2}cá^{2}jo^{21},
hi^{3} hɨ́e^{13} jná^{13} siáh^{3} sun^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnú^{2}.
10 Ja^{3}bí^{1} la^{3} jáun^{2} zia^{32} siáh^{3} ñí^{1} rá^{1}juáh^{3}:
Hnoh^{2}, tsá^{2}cá^{2}jo^{21}, ¡ma^{3}hiún^{13} náh^{2} honh^{2} quiúnh^{1} náh^{2} tsá^{2} tionh^{2} jo^{3}cuo^{2}
Dió^{32}!
11 Hi^{3} zia^{32} siáh^{3} cáun^{2} ñí^{1} rá^{1}juáh^{3}:
Hnoh^{2} tsá^{2}cá^{2}jo^{21}, ¡ma^{3}quien^{13} náh^{2} Juo^{13} dí^{2}!
Hi^{3} hnoh^{2} tsá^{2} zian^{2} náh^{2} tá^{1} cáun^{2} hngá^{1}máh^{3}, ¡ma^{3}quí^{1} ma^{3}quien^{13} náh^{2} tsú^{2}
jɨ^{3}lɨn^{2} nah^{2}!
12 Hla^{1} Isaías ca^{3}juáh^{3} siáh^{3} la^{3} lá^{2}:
La^{3}jmɨ́^{1} hion^{2} cáun^{2} zen^{2} hmá^{2} má^{2}háuh^{13} bíh^{1} chau^{21} jmáɨ^{1} hi^{3} lɨ^{3}zian^{2} jan^{2} tsá^{2}
jón^{2}zɨ́h^{1} jón^{2}cho^{1} hla^{1} Isaí,
hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} né^{3} hau^{3} jáɨ^{13} ñí^{1}con^{2} tsá^{2}cá^{2}jo^{21};
hi^{3} jáun^{2} tsá^{2}cá^{2}jo^{21} lɨ́^{13} zia^{32} cáun^{2} hi^{3} ná^{1}hu^{21} tsɨ́^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsú^{2}.
13 Hi^{3} jáun^{2} Dió^{32} Tsá^{2} jmu^{2} hi^{3} hu^{21} tsɨ́^{3} dí^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsú^{2}, cuɨ́^{1} má^{1}cónh^{21}
hñu^{3} honh^{2} hnoh^{2} hi^{3} hiún^{2} honh^{2} náh^{2}, jɨ^{3} hi^{3} nio^{2} tie^{3} honh^{2} náh^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3}
má^{2}tanh^{23} náh^{2} tsú^{2} ta^{21}; hi^{3} cun^{3}quionh^{3} pí^{3} quioh^{21} Jmɨ́^{2}chí^{3} Chun^{1} né^{3} cuɨ́^{1} lɨ^{3}
lin^{1} náh^{2} hi^{3} hú^{1}tá^{1} tson^{2} bíh^{1} la^{3} cun^{3} hi^{3} hu^{21} jáun^{2} honh^{2} náh^{2}.
14 Hnoh^{2} reh^{2}, má^{2}ca^{3}lɨ^{3} ño^{1} jná^{13} hi^{3} cu^{3}tí^{3} hnoh^{2} ná^{1}chu^{21} honh^{2} náh^{2}
ñí^{1}con^{2} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2}, hi^{3} má^{2}ná^{1}ñíh^{1} náh^{2} siáh^{3} re^{2} la^{3}jɨ́^{32} jú^{1} tson^{2}, jɨ^{3} hi^{3}
má^{2}tɨn^{2} náh^{2} siáh^{3} hi^{3} hlɨ́^{1} lienh^{1} náh^{2} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2}.
15 Tɨ^{3}la^{3} cun^{3} jáun^{2} cáun^{2} lɨ́^{1} má^{2}ca^{3}chá^{3} bíh^{1} jná^{13} tiá^{3} tsɨn^{32} hi^{3} jmu^{1} sí^{2} lá^{2}
cun^{3}quionh^{3} jú^{1} na^{21} ca^{3}tɨ^{21} la^{3}jɨ́^{32} jáɨ^{13} nɨ́^{2}, hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} lɨ́^{13} tsa^{3}có^{3} honh^{2} náh^{2}.
Ca^{3}lɨ^{3} hi^{3} chá^{13} jná^{13} tiá^{3} tsɨn^{32} hi^{3} jmu^{1} sí^{2} lá^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ho^{2} ná^{1} cáun^{2} jáɨ^{13}
hi^{3} ca^{3}cué^{3} Dió^{32} jmɨ́^{1} ca^{3}ja^{3} mií^{3} tsɨ́^{3},
16 hi^{3} má^{1}con^{21} jná^{13} jáun^{2} Jesús Tsá^{2} lɨ́n^{3} Cristo ja^{1} quioh^{21} tsá^{2}cá^{2}jo^{21}. Jmu^{2}
jná^{13} ta^{21} ñí^{1}con^{2} Cristo hi^{3} hléh^{23} jná^{13} jú^{1} chú^{32} quioh^{21} Dió^{32}, hi^{3} jáun^{2}
lɨ́^{13} má^{1}jnia^{13} jná^{13} tsá^{2}cá^{2}jo^{21} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}, hi^{3} má^{2}ná^{1}chan^{1} jáun^{2} hi^{3} ca^{3}jmú^{3}
Jmɨ́^{2}chí^{3} Chun^{1}, la^{3}jmɨ́^{1} cue^{32} tsú^{2} cáun^{2} hi^{3} lɨ́^{1} cue^{32} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}.

17 Hi³ jáun² né³, zia³² jáɨ¹³ hi³ lí̵² tsah¹ jná¹³ ca³tɨ²¹ ta²¹ hi³ jmu² jná¹³ ñí¹con²
Dió³² cun³ñí¹ hi³ jná¹³ jan² tsá² má²cá²cunh³ ná¹ quiúnh¹ Jesús Tsá² lí̵n³ Cristo.
18 Tiá² cáun² lí̵¹ chá²³ jná¹³ tiá³ tsɨn³² hi³ hléh¹³ hi³ siáh³ la³ cónh³ bíh¹ ta²¹
hi³ ca³jmú³ Cristo cun³quionh³ jná¹³, hi³ ca³lɨ³ jáun² hi³ tanh¹³ tsá²cá²jo²¹ ta²¹
Dió³². Ta²¹ jáun² ca³lɨ³ cun³quionh³ jáɨ¹³ hi³ ca³hléh³ jná¹³, jɨ³ cun³quionh³ hi³
lin¹ jniá³ ní̵² siáh³,
19 la³ cun³ li²¹ hi³ cáu² hi³ jueh³² yáh³, hua³jueh³², jɨ³ hi³ ca³jnia³ pí³ quioh²¹
Jmí̵²chí³ Chun¹ ní̵² siáh³. La³ ní̵² bíh¹ má²ca³ma³hián¹³ jná¹³ hi³ hléh²³ jú¹ chú³²
hi³ ca³tɨn¹ Cristo la³ cáun² Jerusalén ca³la³ tɨ³ hué³² Ilírico.
20 Hi³ jáun² bíh¹ ca³jmú³² jná¹³ pí³ hi³ hléh¹³ jú¹ chú³² hi³ ca³tɨn¹ Cristo ñí¹
tiá² hin² má²ca³hléh³, jáun² tiá² lí̵¹ jmu¹ jná¹³ cáun² ta²¹ ñí¹ má²ca³ma³liáu³²
tsá² siánh³;
21 quí¹ jná¹³ ca³jmú³² la³ cun³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³², hi³ juáh³
la³ lá²:
Lɨ³ ñi³² bíh¹ tsá² tiá² jmí̵¹ má²ca³náɨ³² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ Tsá² hí³,
hi³ tsá² tiá² jmí̵¹ má²ca³náɨ³² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsú² né³, ngɨ¹³ bíh¹.

Po¹ hu²¹ tsí̵³ hi³ tsó³² juú² Roma

22 Cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ ca³lɨ³ zia³² ta²¹ jáun² bíh¹, jáun² tiá² ca³lɨ³ hi³ ñí¹jɨe¹ jná¹³
hnoh², uá¹jinh¹ hliáun³ jéin³² jmí̵¹ má²ca³lén¹³ jná¹³ hi³ ñe¹.
23 Tɨ³la³ ta³né³² má¹na²¹, má²lɨ³² bíh¹ ta²¹ quion²¹ jná¹³ tɨ³ lá², hi³ jáun²
cun³ñí¹ hi³ má²ngau³² lí̵n³² bíh¹ mii² hi³ jmí̵¹ hnó²¹ jná¹³ hi³ ñí¹jɨe¹ ná¹ hnoh²,
24 jáun² né³, jná¹³ má²hu²¹ tsɨn³² hi³ ñí¹jɨe¹ ná¹ hnoh² ní̵¹ má¹tɨ³ ñí¹ngau²¹
ná¹ tɨ³ hué³² España. Hi³ jáun² ní̵¹ má¹ca³lɨ³ hiún² tsɨn³² jná¹³ hi³ má²lí̵²juoh²¹
dí² ná¹jéinh³ ñí¹ quiúnh¹ hnoh², jáun² hu²¹ tsɨn³² jná¹³ hi³ má¹hau¹ tiá³ hnoh²
ca³tɨ²¹ hú¹ juɨ³² hi³ hún¹ jná¹³ tɨ³ ó³² ní̵¹ má¹lɨ³² jáun².
25 Tɨ³la³ ta³né³² má¹ná¹, má²ñih²¹ jná¹³ tín² Jerusalén, hi³ ñí¹cáun¹ jná¹³
ca³lá² hi³ lí̵¹³ ma³hau³ quioh²¹ tsá² má²joh¹ Dió³² zian² ñí¹ jáun².
26 Quí¹ tsá² reh² hí̵n¹³ tɨ³ hué³² Macedonia lá², jɨ³ hué³² Acaya má²ca³lí̵n¹³
hi³ chú³² cunh³ quɨe³ hi³ zen³ ñí¹con² tsá² tia³mii² zian² ja¹ quioh²¹ tsá² joh¹
Dió³², tsá² zian² tɨ³ juú² Jerusalén.
27 Hmóu³² bíh¹ tsú² ca³lí̵n¹³ hi³ chú³² jmu³ la³ jáun²; hi³ cun³ ca³tɨn¹ bíh¹
tsú² hi³ jmu³ la³ jáun², quí¹ tson² zia³² bíh¹ hi³ ná¹ren² tsú² ñí¹con² tsá² judíos
hí³. Quí¹ tsá² hí³ bíh¹ tín² ca³tsóh³ hi³ zia³² quioh²¹ ñí¹con² tsá²cá²jo²¹ hi³ jmu²
ta²¹ ñí¹con² jmí̵²chí³, hi³ jáun² tsá²cá²jo²¹ né³ ca³tɨn¹ jéinh³² hi³ tsóh³ hi³ zia³²
quioh²¹ ñí¹con² tsá² judíos hí³.
28 Hi³ jáun² né³, ní̵¹ má¹ca³lɨ³tín³ jná¹³ má²ta²¹ ní̵² hi³ má²lí̵²jɨenh³ jná¹³ tsú²
quɨe³ jáun², jáun² má¹jáun² má²ñí¹jɨe¹ jná¹³ hnoh² la³ má²hún¹ ná¹ jáun² juɨ³²
hi³ ñe¹ tɨ³ España.
29 Hi³ jáun² ní̵¹ má¹ngau³² jná¹³ jáun² tɨ³ ní̵², hu²¹ tsɨn³² jná¹³ hi³ ní̵¹
má¹cá²chó³² ná¹ cu³tí³ ma³mieh² jnoh¹ Cristo, ca³la³ hi³ canh¹³ jmí̵¹ tsí̵³ dí² [ní̵¹
má¹ca³hléh³ jáun² jná¹³ jú¹ chú³² quioh²¹ tsú²].
30 Hnoh² reh², cun³ñí¹ hi³ Jesucristo lí̵n³ Juo¹³ dí², jɨ³ hi³hliá² Jmí̵²chí³ Chun¹
má²ca³jmú³ hi³ hnáu³ dí², cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ hiú² mí̵²³ jná¹³ hi³ má¹hau¹

náh² tiá³ cun³quionh³ hi³ lienh¹ náh² Dió³² cu³lɨ²¹ quiúnh¹ jná¹³ hi³ ca³tɨn¹
jná¹³.
31 Jáun² mɨ́¹ náh² ñí¹con² Dió³² hi³ liáu³² tsú² jná¹³ ñí¹con² tsá² tiá² ta²¹ haɨh²¹
zian² tɨ³ Judea, jɨ³ hi³ mɨ́¹ náh² hi³ tsá² joh¹ Dió³² zian² tɨ³ Jerusalén lɨ³ hiún²
tsɨ́³ he³ la³ cun³ hi³ cán¹³ jná¹³;
32 jáun² nɨ́¹ má¹lɨ³² jáun² chau²¹ jná¹³ hi³ ñí¹jɨe¹ ná¹ hnoh² ca³la³ hi³ hiún²
lɨ́n³² tsɨn³² nɨ́¹juáh³ Dió³² hnió³, hi³ lɨ́¹³ ñí¹ñí²¹ jná¹³ siáh³ ca³lá² tie³ nɨ́¹
má¹cá²chó³² ná¹ jáun².
33 Hi³ jáun² né³, Dió³² Tsá² jmu² hi³ nio² tie³ tsɨ́³ dí² cuɨ́¹ zenh¹ quiúnh¹
hnoh². Tson² bíh¹ cu³tí³ la³ jáun².

16

Po¹ hnió³ hi³ zian² tsú² re² tɨn²

1 Jáun² né³ reh², hen³ náh² re² tɨn² reh² dí² mɨ́¹ Febe tsá² zein²¹ jná¹³ lá², jan²
tsá² má²ca³ma³cón³² tsá² ná¹lɨ́n³ cuáh³² já¹ juú² Cencrea.
2 Hen³ náh² tsú² la³jmɨ́¹ lɨ́³ hi³ hen¹³ náh² Tɨ³² Juo¹³ dí², la³ cun³ qui³ ca³ta¹
dí² jmú¹³, tsá² má²láɨ³ dí² tsá² joh¹ Dió³²; hi³ ma³hon¹ náh² tiá³ tsú² lɨ³ua³ cáun²
hi³ lɨ³ hniáuh³² ñí¹con² tsú², quí¹ hí³ bíh¹ má²ca³ma³cón³² juóun³² tsáu², hi³ hí¹
la³ tɨ³ jná¹³ siáh³ má²ca³ma³cáu³² tsú².
3 Zéih³ tiá³ náh² mɨ́¹ Prisca jɨ³ ñú² Aquila: “Hia² náh²” hi³ ca³tɨn¹ jná¹³, tsá²
má²ca³jmú¹³ jnoh¹ ta²¹ quiúnh¹ hi³ ca³tɨn¹ Cristo Jesús.
4 Tsá² hí³ ca³tiánh³ hmóu³² ñí¹ háɨnh¹³ cun³ñí¹ hi³ liáu³² tsú² jná¹³, hi³
jáun² cue² jná¹³ tsú² tiá¹hmah¹, tɨ³la³ jun³juáh¹³ jmáh³la³ huen² jná¹³ yáh³, quí¹
ja³bí¹ la³jɨ́n³² tsá² lɨ́n³ cuáh³² ja¹ quioh²¹ *tsá²cá²jo²¹ yáh³ siáh³ cue³² tiá¹hmah¹
ñí¹con² tsú².
5 Zéih³ náh² siáh³ tsá² reh² tsá² ngɨh³² hñú¹³ mɨ́¹ Prisca jɨ³ ñú² Aquila: “Hia²
náh²” hi³ ca³tɨn¹ jná¹³. Ja³bí¹ zéih³ náh² siáh³ Epeneto, tsá² jlánh¹ re² juóh³²
jnoh¹ quiúnh¹: “Hia² nú²” hi³ ca³tɨn¹ jná¹³; hí³ bíh¹ tín² ca³tanh² ta²¹ Cristo
la³ñí¹ ja¹ tsá² hɨ́n¹³ tɨ³ Asia.
6 Ja³bí¹ Má²réɨ³, tsá² jlánh¹ má²ca³jmú³ ta²¹ ja¹ quián¹³ hnoh² nɨ́², zéih³ náh²
siáh³: “Hia² nú²” hi³ ca³tɨn¹ jná¹³.
7 Zéih³ náh² siáh³: “Hia² náh²” Andrónico quionh³ Junias hi³ ca³tɨn¹ jná¹³.
Tsá² hí³ bíh¹ tsá²co¹ jná¹³, tsá² ca³lɨ³tson³ quiúnh¹ jná¹³; hi³ hí¹ la³ tɨ³ tsá²
ná¹lɨ́n³ *tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Dió³² yáh³ jmu² quien² tsá² hí³. Tsá² hí³ bíh¹ tín²
ca³tanh² ta²¹ Cristo la³ cónh³ bíh¹ jná¹³.
8 Zéih³ siáh³: “Hia² nú²” Ampliato ca³tɨn¹ jná¹³, tsá² re² juóh³² jnoh¹ quiúnh¹
cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Tɨ³² Juo¹³ dí².
9 Zéih³ náh² Urbano: “Hia² nú²” hi³ ca³tɨn¹ jná¹³, tsá² jmu³² jnoh¹ ta²¹ cu³lɨ²¹
quiúnh¹ ñí¹con² Cristo Jesús; jɨ³ Estaquis tsá² hno³ lɨ́n³² jná¹³ zéih³ siáh³: “Hia²
nú²”.
10 Ja³bí¹ zéih³ náh² siáh³ Apeles: “Hia² nú²”, quí¹ hí³ bíh¹ jan² tsá² jlánh¹
má²ca³jmú³ lin¹ hi³ nio² cáun² tsɨ́³ ñí¹con² Cristo; jɨ³ ñí¹con² tsá² tionh² hñú¹³
Aristóbulo juah²¹ siáh³: “Hia² náh²”.
11 Zéih³ siáh³: “Hia² nú²” Herodión tsá²co¹ jná¹³, jɨ³ tsá² tionh² hñú¹³
Narciso, tsá² ná¹tanh² hí³ ta²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí².

12 Ñí¹con² mɨ́¹ Trifena jɨ³ mɨ́¹ Trifosa juah²¹ siáh³: “Hia² náh²”, tsá² jlánh¹
ná¹jmu² hí³ tá¹³ Tɨ³² Juo¹³ dí²; ja³bí¹ juah²¹ náh² siáh³: “Hia² nú²” ñí¹con² mɨ́¹
Pérsida, tsá² jlánh¹ hno³ dí², jan² tsá² jlánh¹ má²ca³jmú³ tá¹³ Tɨ³² Juo¹³ dí².
13 Zéih³ tiá³ Rufo: “Hia² nú²”, la³ má²quionh³ mí¹ziú¹³. Tsá² hí³ jlánh¹ lin¹ hi³
lɨ́n³ quian²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí², jɨ³ mí¹ziú¹³ tsú² nɨ́² siáh³, tsá² má²ca³jmú³ hí³ ñí¹con²
jná¹³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ hi³ mí²zia³² jná¹³.
14 Juah²¹ náh² siáh³: “Hia² nú²” hi³ ca³tɨn¹ jná¹³ ñí¹con² Asíncrito; Flegonte,
Hermes, Patrobas, Hermas, jɨ³ la³ má²quionh³ tsá² reh² tionh² quionh³ tsú²
nɨ́² siáh³.
15 Cuen²¹ tiá³ náh² Dió³² Filólogo, mɨ́¹ Jú¹, Nereo, la³ má²quionh³ mɨ́¹ raɨnh²¹
tsú², Olimpas, jɨ³ la³ má²quionh³ la³jɨ́n³² tsá² má²joh¹ Dió³² tionh² nɨ́² quionh³
tsú² siáh³.
16 Ren¹ náh² tsá²ján² tsá²ján² hi³ re² nio² honh² náh², la³ cun³ qui³ ráɨn³² tsú²
jan² raɨnh²¹. La³jɨ́n³² tsá² lɨ́n³ cuáh³² quioh²¹ Cristo tɨ³ lá² juáh³: “Hia² náh²”.
17 Hnoh² reh², hlɨ́¹ lieh¹ jná¹³ hnoh² hi³ jmúh¹³ náh² hua³hín¹³ ca³tɨn¹ tsá²
hnió³ jmu³ ná¹tsoh³ tsá² lɨ́n³ cuáh³², tsá² jmu² hí³ hi³ hliáh¹³ tsɨ́³ tsáu²; quí¹ tsá²
hí³ hɨe³² la³ siáh³ bíh¹ la³ cónh³ bíh¹ zión³² hi³ má²ca³lɨ³ tɨn² náh² jáun², ha³ lɨ́²
juónh³² náh² re² quiúnh¹ tsá² la³ hí³.
18 Quí¹ tiá² má²cón³² yáh³ tsá² la³ hí³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí², tɨ³la³ ngú³
quioh²¹ hmóu³² bíh¹ tsú² má²cón³²; tsá² la³ hí³ má²can² tsá² tiá² hó¹ tiá² zɨ́h¹
cun³quionh³ jú¹ re² jú¹ tɨn², jɨ³ jú¹ tɨ́¹jáɨ².
19 La³jɨ́n³² tsáu² ná¹ñi³² hi³ hnoh² bíh¹ tsá² jlánh¹ re² ná¹ma³tih²¹, hi³ jáun² bí¹
jlánh¹ lɨ́²hiún² tsɨn³² jná¹³; cun³ñí¹ hi³ jáun² né³ hnó³² jná¹³ hi³ lɨ́n¹³ náh² tsá²
má²ca³hia³ ca³táunh³ ca³tɨ²¹ hi³ chu²¹, tɨ³la³ jun³juáh¹³ ca³tɨ²¹ hi³ hlah³ yáh³.
20 Cu³diá²jan² bíh¹ jmu³ Dió³² Tsá² cha³² tie³ tsɨ́³ dí² hi³ jñáh³ tsá² hláɨnh¹
ñeh² tanh¹ hnoh². Hi³ jáun² cuɨ́¹ má¹hé¹ má¹mieh² náh² Jesucristo Tɨ³² Juo¹³
dí².
21 Jáun² né³, Timoteo, tsá² jmu² jná¹³ ta²¹ quiúnh¹, jɨ³ Lucio, Jasón jɨ³
Sosípater tsá²co¹ jná¹³ ná¹juáh²³: “Hia² náh²” ñí¹con² hnoh².
22 Jná¹³ la³² Tercio, tsá² cuá¹jmu² ná¹ sí² lá² héih³² quioh²¹ Po¹, ja³bí¹ jná¹³
juanh³²: “Hia² náh²”, cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Tɨ³² Juo¹³ dí².
23 Ja³bí¹ Gayo, tsá² hñú¹³ ñí¹ cuon¹ jná¹³ lá² juáh³ siáh³: “Hia² náh²”, tsá²
cue³² hñú³ lá² hi³ ngɨh¹³ tsá² ná¹lɨ́n³ cuáh³². Ja³bí¹ Erasto, tsá² ho² ta²¹ ca³tɨ²¹
ta²¹ juú² quioh²¹ juú² lá² juáh³ siáh³ ñí¹con² hnoh²: “Hia² hnoh²”, jɨ³ la³
má²quionh³ reh² dí² Cuarto nɨ́² siáh³.
24 [¡Cuɨ́¹ má¹hé¹ má¹mieh² bíh¹ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí² la³jɨ́n³² hnoh²! Tson²
bíh¹ cu³tí³.]

Má²quien² tsú² Dió³² ñí¹ cá¹táuh³ jáɨ¹³ quioh²¹

25 Hi³ jáun² né³, cuɨ́¹ má¹quien¹³ dí² Dió³², Tsá² tɨn² jmu³ hi³ tɨ³ lɨ³mí¹ niau²¹
tiá³ honh² náh² la³ cun³ lɨ́³ jáun² jú¹ chú³² hi³ hléh²³ jná¹³, la³ cun³ jáɨ¹³ hi³
hɨe²³ jná¹³ jáun² hi³ ca³tɨn¹ Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo. Jáɨ¹³ nɨ́² bíh¹ jmɨ́¹ ná¹hmá¹
jmɨ́¹tin², la³ cun³ ta³ ñeh² bíh¹ hi³ lɨ́¹³ hngá¹máh³, tɨ³la³ ta³né³² má¹ná¹, Dió³²
má²ca³jñéih³.
26 Jáun² ta³né³² má²ca³lɨ³ lin¹ bíh¹ jú¹ tson² jáun² la³ cun³ hi³ qui³ rá¹tioh³
ñí¹ Sí² hi³ ca³quiú² jáun² tsá² ca³lɨn³ hí³ *tɨ³² jë¹ Dió³² jmɨ́¹tin², la³ cun³ lɨ́³ jáun²

héih32 quioh21 Dió32, Tsá2 zian2 cun3 jmɨ́1hi3nio2. Jáɨ13 hi3 jmɨ́1 ná1hmá1 ná1jnɨ́1 jáun2 má2ca3ma3jnia2 bíh1 Dió32, hi3 hí1 la3 tɨ3 ñí1con2 la3jɨ́n32 tsá2cá2jo21 yáh3 má2ca3ma3jnia2 tsú2, hi3 jáun2 la3jɨ́n32 tsáu2 lɨ́13 niau21 cáun2 tsɨ́3 hi3 ma3tí32.

27 Hi3 jáun2 né3, cun3ñí1 hi3 ca3tɨn1 Jesús Tsá2 lɨ́n3 Cristo ¡cuɨ́1 lɨ3quien2 bíh1 Dió32 la3 cun3 jmɨ́1hi3nio2, Tsá2 cú2 hnga2 tán1 hi3 hú1tá1 quia3lín3 jmɨ́1 tsɨ́3! Tson2 bíh1 cu3tí3. Cun3 nɨ́2 bíh1 tí3 jáɨ13.

Sí² La³ñí¹ Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ñí¹con² Tsá² Corintios

Po¹ jmu² sí² lá² ñí¹con² tsá² ná¹lɨ́n³ cuáh³² juú² Corinto

1 Jná¹³ la³² Po¹, tsá² má²ca³te³ Dió³² cun³ñí¹ hi³ la³ jáun² ca³lɨ³hnió³ tsú² hnga², hi³ lɨ́n¹³ jná¹³ *tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Jesucristo, quiúnh¹ jná¹³ siáh³ Sóstenes reh² dí²,

2 hi³ jmu² jná¹³ sí² lá² hi³ ca³tɨn¹ hnoh² tsá² lɨ́n³ náh² cuáh³² quioh²¹ Dió³² tɨ³ já¹ juú² Corinto nɨ́², tsá² má²ca³jmú³ Dió³² hi³ lɨ́n¹³ náh² tsá² joh¹ tsú² cun³ñí¹ hi³ má²ná¹cunh² náh² quiúnh¹ Cristo Jesús. Dió³² má²ca³te³ hnoh² hi³ lɨ́n¹³ náh² tsá² joh¹ tsú², la³ má²quionh³ la³jɨ́n³² tsá² zian² ñí¹ siáh³ siáh³, nɨ́¹juáh³ tsá² má²quien² Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí². Hnga² hí³ bíh¹ lɨ́n³ Juo¹³ tsá² hí³ jɨ³ Juo¹³ jnoh¹ nɨ́² siáh³.

3 Cuɨ́¹ má¹hé¹ má¹mieh² náh² Dió³² Jméi² dí², quionh³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí², hi³ cuɨ́¹ jmu¹ tsú² siáh³ hi³ hnoh² zian² náh² cáun² hi³ re² hi³ tɨn².

Lɨ́²mieh² tsú² cun³quionh³ Cristo

4 Jmáɨ¹ ca³la³ jɨ́³² cue² jná¹³ tiá¹hmah¹ Dió³² hi³ ca³tɨn¹ hnoh², cun³ñí¹ hi³ ca³tɨ²¹ la³jɨ́³² hi³ lɨ́¹ hian¹ hnoh² jáun² ñí¹con² Dió³² cun³quionh³ Cristo Jesús.

5 Quí¹ cun³ñí¹ hi³ má²ná¹cunh² quiúnh¹ Cristo bíh¹ hnoh², hi³ jáun² má²ca³lɨ³ hánh³ náh² ca³tɨ²¹ la³jɨ́³² hi³ hléh¹ náh² jɨ³ la³jɨ́³² la³ cun³ hi³ ñíh¹ náh² nɨ́² siáh³.

6 Hi³ jáun² la³ nɨ́² bíh¹ lɨ́³, hi³ má²ca³lɨ³ tson² ñí¹con² hnoh² la³jɨ́³² la³ cun³ hi³ má²ca³niéih² náh² hi³ ca³tɨn¹ Cristo.

7 La³ nɨ́² bíh¹ lɨ́³, hi³ hí¹ cáun² yáh³ tiá² hi³ lɨ³hniauh²³ quián¹³ hnoh² la³ cun³ hi³ cue³² Dió³², tá¹la³ ná¹he² ná¹janh³² náh² jmáɨ¹ hi³ cuánh³² Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí².

8 Hí³ bíh¹ jmu³ hi³ ná¹pin³ honh² náh² ca³la³ ñí¹ cá¹táuh³ jmáɨ¹, hi³ jáun² hí¹ jan² tiá² hin² lɨ́¹³ chá³² hí¹ cáun² tso³ quián¹³ hnoh² nɨ́¹ má¹jaunh³² Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí².

9 Quí¹ tiú²nio² bíh¹ má²tí³² Dió³² jáɨ¹³ quioh²¹, hi³ hí³ bíh¹ Tsá² ca³te³ hnoh² hi³ tianh¹³ náh² cá²honh¹ cu³tí³ quiúnh¹ Jesucristo Jon² tsú², Tsá² lɨ́n³ hí³ Tɨ³² Juo¹³ dí².

Hi³ ná¹tsoh³ tsá² lɨ́n³ cuáh³²

10 Jáun² né³ reh², cha¹³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí² hiú² mɨ́²³ jná¹³ ñí¹con² hnoh² hi³ tianh¹³ náh² cá²honh¹, ha³ lɨ́² jmú² náh² ná¹tsoh³ ja¹ quián¹³. Tɨ³ re² jmu³ náh² pí³ jɨ³lɨn², hi³ cá² ñí¹ hi³ ná¹tioh³ honh² náh² jɨ³ hi³ ná¹lɨ́n²³ náh² nɨ́² siáh³.

11 Juanh³² jná¹³ la³ nɨ́² ñí¹con² hnoh² reh², quí¹hliá² tsá² hñú¹³ Cloé má²ca³záɨ³ jná¹³ hi³ zia³² hniéi² ja¹ quián¹³ hnoh².

12 La³ cun³ lɨ́¹³ juanh²¹ jná¹³ cú²jueh³² tá²chi²¹, hi³ hnoh² la³ hléh¹ náh² la³ siáh³ bíh¹ ma³ quin³² ma³ jan³² náh²; zian² hnoh² juánh³ náh² la³ lá²: “Jná¹³ bíh¹ tsá² joh¹ Po¹”; zian² tsá² juáh³: “Jná¹³ bíh¹ tsá² joh¹ Apolos”; zian² tsá² juáh³: “Jná¹³ bíh¹ tsá² joh¹ Pé¹”; hi³ ma³ jan² né³ juáh³: “Jná¹³ bíh¹ tsá² joh¹ Cristo”.

13 Tɨ3la3, ¿hí1 má2ca3jmú3 Cristo hi3 ná1tsoh3 ñí1con2 hnga2? ¿Hí1 Po1 uá1 la3
ca3taun3 crei21 hi3 ca3tɨn1 hnoh2 dúh1? Ho3 ¿hí1 cáun3 hnoh2 jmáɨ2 hi3 lin1 hi3
haɨn21 náh2 tɨ3 con2 Po1 dúh1?
14 Tɨ3la3 ¡tiá1hmah1 Dió32 hi3 hí1 jan2 yáh3 hnoh2 tiá2 ca3ziau3 jná13 jmáɨ2, tɨ3la3
jḯ32la3 ñú2 Crispo quionh3 ñú2 Gayo bíh1 ca3zion3 jná13 jmáɨ2!
15 Hi3 jáun2 hí1 jan2 yáh3 tiá2 hin2 lḯ13 juáh3 hi3 cáun3 jmáɨ2 hi3 lin1 hi3 hen2
tɨ3 con2 jná13.
16 Tson2 bíh1 la3 ca3zion3 jná13 jmáɨ2 tsá2 hñú13 Estéfanas uá2jaɨ32, tɨ3la3 la3jmḯ1
lḯ3 hi3 hí1 jan2 yáh3 tsá2 siánh3 tiú2uú2 ca3zion3 jná13 jmáɨ2.
17 Quí1 tiá2 ca3ze3 yáh3 jná13 Tsá2 lḯn3 Cristo hi3 zion1 ná1 jmáɨ2 tsáu2, tɨ3la3
ca3ze3 tsú2 jná13 hi3 ñí1hléh3 ná1 jú1 chú32 bíh1; tɨ3la3 jun3juáh13 cun3quionh3
jáɨ13 hi3 ca3cháunh3 chí1 jan2 tsá2 quia3lín3 jmḯ1 tsḯ3 yáh3 má1ná1, quí1 sá1jmḯ1
la3 jáun2 dúh1, hi3 jáun2 tiú2uú2 jmḯ1 lɨ3 quien2 yáh3 hi3 jun3 Cristo tsoh2 crei21.

Cun3quionh3 Cristo bíh1 lḯ2lin1 hi3 pin3 Dió32 jɨ3 hi3 quia3lín3 siáh3 jmḯ1 tsḯ3

18 Jú1 chú32 hi3 ca3tɨ21 hi3 jun3 Cristo ñí1 crei21 lḯ3 la3jmḯ1 lḯ3 cáun2 jë1 tsá2
cáun1 bíh1 ñí1con2 tsá2 ná1tsá2hín3; tɨ3la3 ñí1con2 jnoh1 tsá2 má2ná1liáun23 dí2
né3, jú1 chú32 nḯ2 dá2 quian32 pí3 quioh21 Dió32 bíh1.
19 La3 cun3 rá1juáh3 ñí1 Sí2:
Jná13 jmu1 hi3 tiá2 lin1 ñí1 quien2 la3 cun3 hi3 cháunh23 tsḯ3 tsá2 quia3lín3 jmḯ1
tsḯ3,
hi3 tɨ3 có32 bíh1 chá13 jná13 siáh3 jɨ3lɨ32 hi3 há2 ngɨ23 tsá2 jlánh1 re2 há2 ngɨ23.
20 Jáun2 né3 ¿ha3 dá2 jinh1 uú2 jmu3 ta21 ta3né32 tsá2 quia3lín3 jmḯ1 tsḯ3, ho3
tsá2 lḯn3 tɨ32, ho3 tsá2 jlánh1 re2 tɨn2 juú2 hlénh23 hi3 má2cú1 má2ren21 jáɨ13 ca3tɨ21
hi3 zia32 ñí1 hué21 lá2? ¡Quí1 jë1 tsá2 cáun1 bíh1 má2ca3jmah3 Dió32 la3jḯ32 jë1 tsá2
quia3lín3 jmḯ1 tsḯ3 zian2 ñí1 hué21 lá2!
21 Dió32 bíh1, Tsá2 qui3 quia3lín3 jmḯ1 tsḯ3, ca3jmú3 hi3 cónh3 tiá2 há1 ngɨ13 tsá2
zian2 hngá1máh3 lá2 cun3quionh3 hi3 quia3lín3 jmḯ1 tsḯ3 tsú2 hmóu32; quí1hliá2
ca3lɨ3hnió3 tsú2 lión32 tsáu2 cun3quionh3 jú1 chú32 bíh1, nḯ1juáh3 lɨ3ua3 jan2 tsá2
taunh32 ta21, uá1jinh1 jú1 chú32 jáun2 niéih3 la3jmḯ1 niéih3 jë1 tsá2 cáun1 ñí1con2
tsá2 ñí1 hná1 nḯ2.
22 Quí1 tsá2 *judíos hnió3 jḯe3 li21 hi3 lḯ3 hua3jueh32, hi3 tsá2 *griegos né3
hnauh2 jë1 tsá2 quia3lín3 jmḯ1 tsḯ3 bíh1;
23 tɨ3la3 jnoh1 má1ná1, hléh1 jáɨ13 ca3tɨn1 Tsá2 lḯn3 Cristo, Tsá2 cá2taun3 hí3
crei21 bíh1. Tsá2 judíos lḯn23 hi3 jú1 chú32 lá2 lḯ3 jú1 hlah3 bíh1, hi3 *tsá2cá2jo21
né3 lḯn23 hi3 jáɨ13 lá2 lḯ3 la3jmḯ1 lḯ3 jë1 tsá2 cáun1;
24 tɨ3la3 hi3 ca3tɨn1 tsá2 má2ca3te3 Dió32 má1ná1, cuḯ1 tsá2 judíos cuḯ1 tsá2
griegos, cun3quionh3 Tsá2 lḯn3 Cristo hí3 bíh1 má2lḯ2lin1 pí3 quioh21 Dió32, jɨ3 hi3
lḯ2lin1 siáh3 hi3 Dió32 bíh1 Tsá2 hú1tá1 quia3lín3 jmḯ1 tsḯ3.
25 Quí1 tɨ3 jlánh1 bíh1 chu21 hi3 cháunh23 chí1 Dió32 la3 cónh3 bíh1 hi3 cháunh23
chí1 tsá2 quia3lín3 jmḯ1 tsḯ3, uá1jinh1 tsáu2 lḯn23 hi3 lḯ1 ngo1 lḯ1 lɨ21 bíh1 hi3
cháunh23 jáun2 chí1 Dió32. Hi3 lɨ3ua3 cáun2 hi3 lḯn23 jáun2 tsáu2 hi3 jlánh1 bíh1
tsḯ1juḯ3 quioh21 Dió32, hi3 jáun2 bíh1 tɨ3 jlánh1 bíh1 pin3 la3 cónh3 bíh1 pí3 quioh21
tsá2mɨ3cuóun2.

26 Jáun² né³ reh², sá¹nɨ́² cónh³ jmɨ́¹ jɨe³, cú¹pih²¹ tsáu² bíh¹ hnoh² tsá² má²ca³te³ Dió³² hi³ quia³lín³ jmɨ́¹ honh² náh² ca³tɨ²¹ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá²; hi³ cú¹pih²¹ tsáu² bíh¹ siáh³ hnoh² tsá² hauh³² náh² jáɨ¹³, ho³ hi³ lɨ́n³ náh² tsá² cá² mí¹zionh² tsá² quien².

27 Quí¹ tɨ³ mí²jéin³² bíh¹ ca³jmú³ Dió³²: tsá² tɨ³ jlánh¹ bí¹ cáun¹ hi³ ca³tɨn¹ tsá² zian² hngá¹máh³ lá² bíh¹ ca³quianh³ tsú² cú²jueh³², hi³ jáun² la³ jáun² lɨ́¹³ tá¹tonh¹ hua³heih²¹ tsá² jlánh¹ quia³lín³ jmɨ́¹ tsɨ́³; hi³ má²ca³quianh³ tsú² siáh³ tsá² jlánh¹ tsɨ́¹juɨ́³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² zian² hngá¹máh³ lá², hi³ jáun² la³ jáun² lɨ́¹³ lɨ³ heh³ tsá² jlánh¹ bíh¹ ná¹pin³.

28 Dió³² má²ca³quianh³ tsá² tiá² lin¹ ñí¹ quien² hi³ ca³tɨn¹ tsá² zian² hngá¹máh³ lá², tsá² tiá² hin² quiú² jéɨ²³, la³ cun³ lɨ́¹³ juáh¹³, tsá² jun³ lin¹ tsáu², hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ chan³ tsú² tsɨ́¹juɨ́³ tsá² jlánh¹ jmɨ́¹ ná¹quien²,

29 hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lɨ́³ hi³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lɨ́¹³ jmu³ tonh² ñí¹ hó²¹ñí¹ Dió³².

30 Tɨ³la³ hnga² bíh¹ Dió³² má²ca³cunh³ hnoh² quiúnh¹ náh² Cristo Jesús; hi³ má²ca³jmú³ tsú² siáh³ hi³ cun³quionh³ hí³ dí² má²ca³lɨ³tsɨn² jnoh¹ hi³ he³ dá² jaun³² hi³ quia³lín³ jmɨ́¹ tsɨ́³ tsú²; quí¹ cun³quionh³ Cristo bíh¹ má²ca³lɨ³ chun¹ dí² ta³ ñí¹ Dió³², jɨ³ hi³ má²ná¹chan¹ dí² siáh³ ñí¹con² tsú², jɨ³ hi³ má²ná¹liáun¹ dí² nɨ́² siáh³.

31 Cun³ñí¹ hi³ nɨ́² bíh¹, rá¹juáh³ ñí¹ Sí² la³ lá²: “Nɨ́¹juáh³ zian² tsá² hnió³ jmu³ tonh², tɨ³ re² cuɨ́¹ jmu¹ tsú² tonh² hi³ ca³tɨn¹ Tɨ³² Juo¹³ dí², cha³ jmɨ́¹ jmu³ tsú² tonh² hi³ ca³tɨn¹ hnga²”.

2

Jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ Cristo, Tsá² ca³taun³ crei²¹

1 Hnoh² reh², jmɨ́¹ ñéɨ¹ jná¹³ hi³ ca³ñí¹lieh¹ ná¹ hnoh² jú¹ tson² [hi³ jmɨ́¹ ná¹hmá¹ jáun²] quioh²¹ Dió³², tiá² ca³hléh³ yáh³ jná¹³ jë¹ tsá² jlánh¹ quia³lín³ jmɨ́¹ tsɨ́³, ho³lá²dá² jú¹ quiáh¹.

2 Quí¹ jmɨ́¹ cá¹ñí²¹ jná¹³ ja¹ nɨ́² quián¹³ hnoh², cáun² tán¹ bíh¹ hi³ ca³lɨ³hnó³² jná¹³ má¹quien¹³ ja¹ la³jɨ́³² hi³ ño¹, jmáh³la³ jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo, Tsá² cá²taun³ hí³ crei²¹ bíh¹ ca³lɨ³hnó³² jná¹³ lɨ³ ño¹.

3 Jná¹³ jmɨ́¹ lɨ́n³ ná¹ jan² tsá² huán¹ tsɨ́³ bíh¹ jmɨ́¹ cá¹nó²¹ ná¹ jáun² ta³ máh¹ hnoh², jɨ³ ca³la³ hi³ juán²³ ná¹ siáh³ hi³ lɨ́¹ hú¹ cóh²¹ tsɨn³²;

4 hi³ jmɨ́¹ ca³hléh³ jná¹³ jáun² ñí¹con² náh² hi³ ca³ma³ta¹³ jná¹³ hnoh² jú¹ chú³² né³, ha³ tiá² ca³lɨ³hnó³² yáh³ jná¹³ hi³ chá¹³ cáun² honh² hnoh² cun³quionh³ jë¹ tsá² jlánh¹ quia³lín³ jmɨ́¹ tsɨ́³. Tɨ³la³ cun³quionh³ Jmɨ́²chí³ Chun¹ jɨ³ pí³ quioh²¹ Dió³² bíh¹ ca³hɨ́e³ jná¹³ hnoh² jú¹ chú³²,

5 hi³ jáun² cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Dió³² bíh¹ lɨ́¹³ nio² cáun² honh² náh², jun³juáh¹³ cun³quionh³ jáɨ¹³ hi³ jlánh¹ re² cháunh²³ chí¹ tsá²mɨ³cuóun² yáh³.

Dió³² má²jnia³² cun³quionh³ Jmɨ́²chí³ joh¹

6 Hi³ jáun² né³, ja¹ quioh²¹ tsá² má²ná¹pin³ hi³ nio² cáun² tsɨ́³ bíh¹ hléh¹ jnoh¹ jë¹ tsá² quia³lín³ jmɨ́¹ tsɨ́³. Tɨ³la³ jáɨ¹³ jáun² né³, jun³juáh¹³ jë¹ tsá² quia³lín³ jmɨ́¹ tsɨ́³ zian² ñí¹ hué²¹ lá² yáh³, sa³jun³ jë¹ tsá² ná¹ho² ta²¹ ñí¹ hué²¹ lá² siáh³, la³ cun³ tsá² he² hná¹ hí¹tsá²son² jmáɨ¹ hi³ quien² yáh³.

7 Quí¹ jë¹ tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³ hi³ hléh¹ jnoh¹ dá² lí³ jë¹ Dió³² bíh¹, cáun² jái¹³ hi³ jmí¹ ná¹hmá¹ la³ cun³ jmí¹ ñeh² bíh¹ hi³ lí¹³ la³jí³² hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³². Hi³ cun³quionh³ jái¹³ jáun² né³ lí¹³ lái³ dí² la³jmí¹ lín³ tsú² jáun² hnga².

8 Hi³ ní² dá² cun³ tiá² má²ca³ngi¹³ bíh¹ tsá² ná¹ho² ta²¹ ñí¹ hué²¹ lá²; quí¹ sá¹jmí¹ hi³ má²ca³ngi¹³ tsú² dúh¹, hi³ jáun² tiá² jmí¹ ton³ yáh³ tsú² crei²¹ Juo¹³ dí² Tsá² cuá¹quien².

9 Ti³la³ la³ cun³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí²:

Cáun² hi³ hí¹ jan² tiá² hin² má²ca³jíe³,
hi³ sa³jun³ má²ca³nái³²,
hi³ ca³la³ hí¹juáh³ tiá² ca³lín¹³ bíh¹ tsú²,
ti³tsóh³dí¹ hi³ jáun² bíh¹ má²ca³jmú³ Dió³² hua³jan²¹ hi³ ca³tin¹ tsá² hniau³ dí².

10 Jáun² né³, ti³tsóh³dí¹ hi³ ní² bíh¹ má²ca³jmú³ Dió³² hi³ lí¹³ li³ né¹ dí² cun³quionh³ Jmí²chí³ joh¹, quí¹ Jmí²chí³ hí³ dá² chú² ñih²³ ca³la³ ji³li³² bíh¹, hi³ cuoh² siáh³ ca³la³ hia³ la³ táuh³ la³ cun³ hi³ zia³² ñí¹con² hnga² Dió³².

11 Tiá² hin² zian² yáh³ tsá²mi³cuóun² hi³ ñi³² he³ hu²¹ tsí³ tsá²mi³cuóun² rainh²¹, quí¹ jí³²la³ jmí²chí³ quioh²¹ hnga² bíh¹ tsá² hí³ ñi³² la³jí³². La³ jáun² bíh¹ lí³ siáh³ hi³ ca³tin¹ Dió³², jí³²la³ Jmí²chí³ joh¹ hnga² bíh¹ Dió³² ñi³² la³jí³² hi³ ca³tin¹ Dió³².

12 Jáun² né³, jun³juáh¹³ jan² jmí²chí³ la³ hún¹ hñu³ tsí³ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá² yáh³ má²ca³hen¹³ jnoh¹, quí¹ Jmí²chí³ hi³ ja³ ñí¹con² Dió³² bíh¹, hi³ jáun² lí¹³ há¹ ngi¹³ dí² la³jí³² hi³ lí¹ má²ca³cué³ jáun² Dió³² ñí¹con² dí².

13 Hi³ jáun² bíh¹ jnoh¹ hléh¹ ca³ti²¹ hi³ ní² cun³quionh³ jái¹³ hi³ má²ca³híe³ Jmí²chí³ joh¹ Dió³², jun³juáh¹³ cun³quionh³ jái¹³ hi³ má²ca³li³ tái² jnoh¹ cun³ñí¹ hi³hliá² jlánh¹ quia³lín³ jmí¹ tsí³ jnoh¹ hmóu³² yáh³. La³ ní² bíh¹ má²niá²³ jnoh¹ jái¹³ hi³ hie³² Jmí²chí³ joh¹ Dió³² ñí¹con² tsá² má²hún¹ Jmí²chí³ joh¹ Dió³² hñu³ tsí³.

14 Ti³la³ ní¹juáh³ tsá² tiá² hún¹ Jmí²chí³ joh¹ Dió³² hñu³ tsí³ má¹ná¹, tsá² la³ hí³ cónh³ tiá² lí¹³ bíh¹ he³ la³ cun³ hi³ ñí¹cué²¹ jáun² Jmí²chí³ joh¹ Dió³², quí¹ tsá² la³ hí³ dá² lín²³ hi³ jë¹ Dió³² lí³ cáun² jë¹ tsá² cáun¹ bíh¹. Hi³ jáun² tiá² lí²³ yáh³ hi³ há¹ ngi¹³ tsú², quí¹ jí³²la³ tsá² má²hún¹ Jmí²chí³ joh¹ Dió³² hñu³ tsí³ bíh¹ tin² chu³ ñih³ jái¹³ ní².

15 Hi³ jáun² tsá² hún¹ Jmí²chí³ joh¹ Dió³² hñu³ tsí³ né³, tsá² hí³ dá² tin² chú² ñih²³ la³jí³² bíh¹, ti³la³ hí¹ jan² yáh³ tsáu² tiá² lí¹³ chu³ ñeh³ tsú² hnga² má¹na²¹.

16 Quí¹ la³ cun³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí²: “¿Hin² dá² tsánh² má²ca³há¹ ca³ngi¹³ la³ cun³ hi³ lín²³ Ti³² Juo¹³ dí²? ¿Hin² dá² tsánh² lí¹³ ma³tin² Dió³²?” Ti³la³ uá¹jinh¹ la³ jáun² né³, cun³ jáun² má²ná¹né¹ bíh¹ dí² la³ cun³ hi³ lín²³ Cristo.

3

Ji³lin² quian²¹ Dió³² ná¹jmu² tá¹³ Dió³²

1 Hi³ jáun² jná¹³ né³ reh², tiá² ca³li³ yáh³ hi³ lieh¹ jná¹³ hnoh² la³jmí¹ liéinh³² tsú² tsá² má²zian² la³ cun³ hnió³ Jmí²chí³ joh¹ Dió³², ti³la³ ca³li³ hniáuh³² hi³ lieh¹ jná¹³ hnoh² la³ cun³ qui³ liéinh³² tsú² tsá² zian² cun³ tin² tsí³ hmóu³² bíh¹, la³ cun³ tsá² tsá¹míh¹ ca³ti²¹ hi³ zian² tsú² ñí¹con² Cristo yáh³.

2 Jáun² jáɨ¹³ huán¹ tsɨ́³ bíh¹ ca³ma³ta¹³ jná¹³ hnoh², la³jmɨ́¹ jmúh³² tsú² dáɨn² tiúh²³ hi³ cueh³² tsú² jmɨ² tiuh²¹ cha³ jmɨ́¹ cuéh²¹ tsú² má³² má²pin³; quí¹ tiá² jmɨ́¹ má²lɨ́²³ yáh³ hi³ naɨh²¹ hnoh² má³² má²pin³. Tɨ³la³ sa³ hí¹juáh³ la³ tɨ³ ta³né³² bíh¹ tiá² má²lɨ́²³ naɨh²¹ hnoh² má³² má²pin³,

3 quí¹ la³ tɨ³ ta³né³² bíh¹ ná¹lɨ́n³ hnoh² tsá² zian² cun³ tɨn² tsɨ́³ hmóu³². Quí¹ tá¹la³ ná¹jmuh³² náh² hi³ uóu³² honh², hi³ zia³² hniéi² ja¹ quián¹³ náh², ¿haun¹³ juáh¹³ la³ má²zian² jáun² bí¹ náh² cun³ tɨn² honh² hmóu³², hi³ ná¹jmuh³²í¹ máh³ náh² la³ cun³ hi³ jmu² la³jɨ́n³² tsá² ñí¹ hná¹ nɨ́²?

4 Quí¹ nɨ́¹ má¹ca³juah²¹ ma³ jan² hnoh² la³ lá²: “Tsá² joh¹ Po¹ bíh¹ jná¹³”, hi³ ma³ jan² né³ juáh³: “Jná¹³ tsá² joh¹ Apolos”, la³ nɨ́² má²ná¹jmuh³² náh² la³ cun³ qui³ jmu² tsá² zian² cun³ tɨn² tsɨ́³ hmóu³² bíh¹.

5 Quí¹ ¿hin² dá² tsánh² hí³ Po¹?, hi³ ¿hin² dá² tsánh² hí³ Apolos? Quí¹ ñí¹ jɨ́²¹la³ ti³ ná¹láɨ³ jnoh¹ quian²¹ Dió³² bíh¹, tsá² ca³hléh¹³ jnoh¹ jë¹ tsú², hi³ jáun² ca³tianh³² hnoh² ta²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí². Quí¹ ma³ quin³² ma³ jan³² jnoh¹ cáun² ca³jmú¹³ la³ cun³ ta²¹ hi³ ca³cué³ jáun² Tɨ³² Juo¹³ bíh¹ dí².

6 Jná¹³ dá² ca³ján³ mɨ³ jún², hi³ Apolos né³ ca³sé³ jmáɨ², tɨ³la³ Dió³² bíh¹ Tsá² ca³jmú³ hi³ ca³cuon³.

7 Hi³ jáun² la³ nɨ́² bíh¹ lɨ́³, hi³ hí¹ cáun² tiá² hi³ lɨ́n³ yáh³ tsá² lɨ́²jñí³² sa³jun³ tsá² lɨ́²sé³ jmáɨ²; jɨ́³²la³ hnga² Dió³² bíh¹ Tsá² quien², quí¹ hí³ bíh¹ tsá² ca³jmú³ hi³ ca³cuon³.

8 Tsá² jñi³² jɨ³ tsá² sé²³ jmáɨ², cá²ren² bíh¹ tsú², tɨ³la³ Dió³² né³ ma³hmah¹ la³ cun³ tí³ ta²¹ quioh²¹ tsú² ma³ quin³² ma³ jan³².

9 Jnoh¹ dá² jɨ́³²la³ ti³ ná¹láɨ³ tsá² jmu² ta²¹ cu³lɨ²¹ ñí¹con² Dió³² bíh¹, hi³ hnoh² né³ ná¹lɨ́n³ náh² la³jmɨ́¹ lɨ́³ cáun² hi³ jná¹ quioh²¹ Dió³². Ja³bí¹ lɨ́n³ hnoh² siáh³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ cáun² hñú³ hi³ he² hná¹ cuá¹jmu² Dió³².

10 Hi³ jná¹³ né³ lɨ́n³ ná¹ la³jmɨ́¹ lɨ́n³ jan² tɨ³² hiah³² tɨn² re², tsá² ca³chá³ Dió³² jo³uón³² hi³ co¹ ná¹ jmɨ́h¹ hiah³² cun³ñí¹ hi³ ca³ja³ miɨ́³ tsɨ́³, hi³ tsá² siánh³ bíh¹ ma³hián² ñí¹ hná¹ jáun². Tɨ³la³ ma³ quin³² ma³ jan³² bíh¹ tsú² hniáuh³² jmu³ hua³hín¹³ he³ lánh³ rón³² ma³hián² hñú³ ñí¹ jmɨ́h¹ hiah³² hi³ ca³có³² jná¹³ jáun²,

11 quí¹ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lɨ́¹³ quiú¹³ siáh³ cáun² jmɨ́h¹ hiah³² siáh³ la³ cónh³ bíh¹ hi³ má²rón³², quí¹ hnga² Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo bíh¹ lɨ́n³ jmɨ́h¹ hiah³² jáun².

12 Hi³ lɨ³ua³ jan² tsá² jmu³ hñú³ ñí¹ jmɨ́h¹ hiah³² jáun² né³, lɨ́¹³ bíh¹ jmu³ tsú² ta²¹ quionh³ cú¹mí¹niau²¹, mí¹ñí² cú¹tiáu², ho³ quɨ́n¹ hmuh²¹ hi³ jlánh¹ re² jniá³, ho³lá²dá² quionh³ hmá², mí¹ñéi², ho³lá²dá² hmáɨh³² cuú² náɨ².

13 Ma³ quin³² ma³ jan³² bíh¹ tsáu² lɨ³ jnia² re² lɨ́n³² tá¹³ jmáɨ¹ hi³ ra³tsɨ³² Dió³² héih³²; quí¹ má¹jáun² dá² lɨ³ lin¹ cun³quionh³ sɨ́² bíh¹ ha³ lánh³ lɨ́³ tá¹³ tsú² ma³ quin³² ma³ jan³².

14 Hi³ jáun² nɨ́¹juáh³ zian² tsá² má²ca³jmú³ hñú³ hi³ lɨ³ cah¹³ jmáɨ¹ hi³ tiá² có³² quionh³ sɨ́² jáun², jáun² he³ bíh¹ tsú² hmah²¹ quioh²¹;

15 tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ hñú³ hi³ ca³jmú³ tsú² la³ ca³cáu³ bíh¹, jáun² tsa³hín³ bíh¹ jɨ³lɨ³² tá¹³ tsú², uá¹jinh¹ ca³liáun³ tsú² hnga². Hi³ jáun² má¹jáun² lɨ́n¹³ tsá² la³ hí³ la³jmɨ́¹ lɨ́n³ jan² tsá² ca³liáun³ ja¹ sɨ́².

16 ¿Hí[1] hí[1]juáh[3] tiá[2] jmɨ́[1] la[3] má[2]ñíh[1] uá[1] hnoh[2] hi[3] hnoh[2] ná[1]lɨ́n[3] náh[2] hñú[3]
hɨ́en[1] quioh[21] Dió[32], hi[3] Jmɨ́[2]chí[3] joh[1] Dió[32] cuá[3] siáh[3] hñu[3] honh[2] náh[2]?
17 Hi[3] jáun[2] lɨ[3]ua[3] jan[2] tsá[2] hliah[23] hñú[3] hɨ́en[1] jáun[2] quioh[21] Dió[32], Dió[32] dá[2]
hin[3] bíh[1] tsá[2] la[3] hí[3]; quí[1] hñú[3] hɨ́en[1] bíh[1] jaun[32] quioh[21] Dió[32], hnoh[2] bíh[1] hí[3]
ná[1]lɨ́n[3] náh[2] hñú[3] hɨ́en[1] jáun[2].
18 Hí[1] jan[2] lɨ́[2] hin[2] cuɨ́[1] lɨ[3]can[2]. Nɨ́[1]juáh[3] zian[2] tsá[2] lɨ́n[23] hi[3] jlánh[1] quia[3]lín[3]
jmɨ́[1] tsɨ́[3] la[3] cun[3] lɨ́[3] héih[32] hi[3] zia[32] ñí[1] hué[21] lá[2], jáun[2] cuɨ́[1] jmu[1] tsú[2] cú[2]jueh[32]
la[3] jan[2] tsá[2] tiá[2] hi[3] ñi[32] hí[1] cáun[2], hi[3] jáun[2] la[3] jáun[2] bíh[1] lɨ́[13] hi[3] lɨ́n[3] tsú[2] tsá[2]
hú[1]tá[1] cu[3]tí[3] quia[3]lín[3] jmɨ́[1] tsɨ́[3].
19 Quí[1] la[3]jɨ́n[32] tsá[2] jlánh[1] juáh[3] tsáu[2] hi[3] quia[3]lín[3] jmɨ́[1] tsɨ́[3], tɨ[3]la[3] hi[3] ca[3]tɨn[1]
Dió[32] má[1]ná[1], jan[2] tsá[2] cáun[1] bíh[1] tsá[2] la[3] hí[3]. Quí[1] ñí[1] Sí[2] rá[1]juáh[3] la[3] lá[2]: “Dió[32]
jmu[2] hi[3] tsá[2] quia[3]lín[3] jmɨ́[1] tsɨ́[3] sunh[2] hñu[3] liá[3] quioh[21] hmóu[32] cun[3]quionh[3] hi[3]
jlánh[1] cháunh[23] chí[1] hmóu[32]”.
20 Ja[3]bí[1] rá[1]juáh[3] siáh[3] la[3] lá[2]: “Juo[13] bíh[1] dí[2] ñi[32] hi[3] tiá[2] lin[1] ñí[1] jmu[3] ta[21] hí[1]
cu[3] hlá[2] cu[3] nɨ́[2] yáh[3] la[3] cun[3] hi[3] cháunh[23] chí[1] tsá[2] quia[3]lín[3] jmɨ́[1] tsɨ́[3]”.
21 Cun[3]ñí[1] hi[3] jáun[2] bíh[1], hí[1] jan[2] tiá[2] hin[2] hniáuh[32] jmu[3] tonh[2] hi[3]hliá[2] hen[2]
tɨ[3] con[2] tsá[2] hlá[2] tsá[2] nɨ́[2]. Quí[1] la[3]jɨ́[32] hi[3] zia[32] ñí[1]con[2] Dió[32] bíh[1] má[2]quián[13]
hnoh[2],
22 uá[1]la[3] cun[3]: Po[1], Apolos, Pé[1], hngá[1]máh[3] lá[2], jmáɨ[1] hi[3] zian[2] náh[2] jɨ[3] jmáɨ[1]
hi[3] jún[3] náh[2], jmáɨ[1] ta[3]né[32] jɨ[3] la[3] má[2]quionh[3] jmáɨ[1] né[3]bí[1] ja[32] nɨ́[2] siáh[3], la[3]jɨ́[32]
bíh[1] hi[3] jáun[2] quián[13] hnoh[2];
23 hi[3] ñí[1] ca[3]la[3] jɨ́[32] né[3], hnoh[2] ná[1]lɨ́n[3] náh[2] tsá[2] joh[1] Cristo, hi[3] jáun[2] Cristo
né[3], joh[1] Dió[32].

4

Tá[13] tɨ[32] tsá[2] quian[32] jë[1] Dió[32]

1 Né[32] né[3], hniáuh[32] ñíh[13] náh[2] hi[3] jnoh[1], jɨ́[32]la[3] ti[3] ná[1]láɨ[3] jnoh[1] tsá[2] quian[21]
bíh[1] Cristo, quí[1] jnoh[1] má[2]nio[2] jo[3]cuo[2] hi[3] hɨe[13] jnoh[1] tsáu[2] la[3] cun[3] jáɨ[13] hi[3]
jmɨ́[1] ná[1]hmá[1] jáun[2] ñí[1]con[2] Dió[32].
2 Jáun[2] né[3], nɨ́[1]juáh[3] tsá[2] hiauh[3] cáun[2] jáɨ[13] hi[3] ho[2], hniáuh[32] bíh[1] ma[3]jnia[32]
tsú[2] hi[3] chun[1] ñí[1]con[2] tsá[2] ca[3]cué[3].
3 Tɨ[3]la[3] hi[3] ca[3]tɨn[1] jná[13] huen[2] má[1]ná[1], tiá[2] lin[1] hi[3] hɨ[32] yáh[3] tsɨn[32] jná[13] uá[1]
hi[3] hnoh[2], uá[1] hi[3] tsá[2] ná[1]lɨ́n[3] ta[21] ñí[1] hué[21] lá[2] ca[3]chu[3] ca[3]ñih[3] jáɨ[13] quion[21]
jná[13]. Ca[3]la[3] hí[1]juáh[3] huen[2] yáh[3] jná[13] tiá[2] chú[1] tiá[2] ñih[21] ná[1] jáɨ[13] quion[21]
huen[2];
4 quí[1] uá[1]jinh[1] hí[1] cáun[2] tso[3] tiá[2] cha[32] yáh[3] jmɨ́[1] tsɨn[32] jná[13], jun[3]juáh[13] la[3]
nɨ́[2] yáh[3] hnió[3] juáh[3] hi[3] tiá[2] tso[3] zia[32] quion[21] jná[13]. Hnga[2] Tɨ[32] Juo[13] bíh[1] dí[2]
Tsá[2] ra[3]tsɨ[32] héih[32] ñí[1]con[2] jná[13].
5 Hi[3] jáun[2] né[3], ha[3] lɨ́[2]uú[2] lɨ́[1] ra[3]tsɨ[32] náh[2] héih[32] ñí[1]con[2] hí[1] jan[2] tsáu[2] ñeh[2]
bíh[1] hi[3] chau[21] jmáɨ[1] quioh[21] tsú[2]; ján[1] náh[2] tín[2] jmáɨ[1] hi[3] jáunh[3] Tɨ[32] Juo[13] dí[2],
hi[3] jáun[2] hí[3] bíh[1] chu[3] huéh[3] ñí[1] tie[3] joh[1] la[3]jɨ́[32] la[3] cun[3] hi[3] ná[1]hmá[1] ñí[1] já[1]niéi[2],
hi[3] ma[3]jnia[2] tsú[2] siáh[3] la[3]jɨ́[32] la[3] cun[3] hi[3] tioh[3] tsɨ́[3] ma[3] quin[32] ma[3] jan[32] tsáu[2].
Hi[3] jáun[2] má[1]jáun[2] né[3] cuéh[32] Dió[32] ma[3] quin[32] ma[3] jan[32] tsáu[2] la[3] cun[3] hi[3]
ca[3]tɨn[1] hiáuh[3].

6 Hnoh² reh², má²lɨ́²hlɨ́¹ lɨ́²lieh¹ bíh¹ jná¹³ hnoh² cun³quionh³ hi³ lɨ́²hɨ́en³² jná¹³ huen² quiúnh¹ Apolos; hi³ nɨ́² né³, cáun² hi³ chú³² quián¹³ hmóu³² bíh¹ hnoh². Hi³ jáun² cun³quionh³ nóh³² nɨ́² né³ lɨ³ tɨn² hnoh² hi³ tiá² lɨ́¹ há¹ lɨ́¹ nga¹ hnoh² ñí¹ uóunh³ la³ cónh³ bíh¹ la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí². Hi³ jáun² hí¹ jan² tiá² hin² hniáuh³² jmu³ tonh² hi³ ca³tɨn¹ jan², hi³ tsá² jan² né³ tiá² jéin²³ yáh³ dí².

7 Quí¹ ¿hin² dá² tsánh² jmu² hi³ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ quien² hnú² la³ cónh³ bíh¹ tsá² ñí¹ hná¹ nɨ́²? ¿He³ dá² zia³² ñí¹con² hnú² cáun² hi³ tiá² ca³cué³ Dió³²? Hi³ nɨ́¹juáh³ hí³ bíh¹ la³ má²ca³cué³, hi³ jáun² né³ ¿he³ láɨh³² sa³ tonh² lɨ́n³² yáh³ hnú² jmuh³² ca³tɨ²¹ hi³ zia³² jáun² quián¹³ nú², la³jmɨ́¹ lɨ́³ cáun² hi³ lɨ́¹ ca³jnia³ hnú² huen² bíh¹?

8 La³jmɨ́¹ lɨ́³ má²hánh³ lɨ́n³² bíh¹ hnoh², hi³ má²zian² náh² ca³la³ jɨ́³² la³ cun³ hi³ hnáuh² náh². La³jmɨ́¹ lɨ́³ hi³ má²ná¹lɨ́n³ re²¹ bíh¹ hnoh² lɨ́n²³ náh², jáun² tɨ³ có³² bíh¹ má²ca³chau² náh² jnoh¹. ¡Sá¹jmɨ́¹ hi³ tson² bíh¹ cu³tí³ hi³ má²ná¹lɨ́n³ hnoh² re²¹, hi³ jáun² jmɨ́¹ lɨ́¹³ háu¹³ jnoh¹ cú¹pih²¹ jáɨ¹³ hná¹ quián¹³ hnoh²!

9 Jná¹³ len³ hi³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ ñí¹ cá¹táuh³ bíh¹ má²ca³chau³ Dió³² jnoh¹ tsá² ná¹láɨ³ jnoh¹ *tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Dió³². Má²ná¹láɨ³ jnoh¹ tsá² má²tionh² ñí¹ má²hiá¹ má²tsán¹³ bíh¹; hi³ má²ná¹láɨ³ jnoh¹ siáh³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ cáun² cuú²nga¹ hi³ lɨ́¹³ jɨ́e³ la³jɨ́n³² tsá² zian² hngá¹máh³, uá¹ hi³ tsá²mɨ³cuóun² uá¹ hi³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² nɨ́² siáh³.

10 La³jmɨ́¹ jɨ́en³² tsú² tsá² cáun¹ bíh¹ jɨ́e³² tsú² jnoh¹ cun³ñí¹ hi³ haɨn²¹ jnoh¹ tɨ³ con² Cristo, tá¹la³ hnoh² né³ ná¹lɨ́n³ náh² tsá² jlánh¹ jniá³ jmɨ́¹ honh² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Cristo. Tsá² tiá² pin³ bíh¹ ná¹láɨ³ jnoh¹, tá¹la³ hnoh² né³ ná¹lɨ́n³ náh² tsá² pin³ lɨ́n³². Tiá² quiú² tiá² jéi²³ yáh³ jnoh¹ tsáu², tɨ³la³ hnoh² má¹ná¹, má²quien² lɨ́n³² bíh¹ hnoh² tsáu².

11 Ca³la³ tɨ³ ta³né³² má²ná¹má²tso¹ jnoh¹ tsɨ́³ hi³ ñí¹cuon¹³, hi³ hí¹quiéin² tsɨ́³ jnoh¹, hi³ sa³jun³ zia³² siáh³ ha¹ jnoh¹; hian² lɨ́n³² bíh¹ tsɨ́³ tsáu² jmu² ñí¹con² jnoh¹. Jnoh¹ dá² ná¹láɨ³ tsá² lɨ́¹ ñi³tú¹ ñi³lɨn¹³ bíh¹, tsá² tiú²uú² hñú¹³ zia³²,

12 huo²³ bíh¹ jnoh¹ hi³ jmú¹³ ta²¹ quionh³ cuá² ta³ hmóu³². Nɨ́¹juáh³ jmɨ́¹ tú² hiáu³² tsáu² quiú¹³ jnoh¹, jnoh¹ tɨ³ ma³mieh¹³ bíh¹ tsá² la³ hí³. Jmoh²³ tsú² jnoh¹ hian² tsɨ́³, tɨ³la³ jnoh¹ né³ tion²³ bíh¹ tsɨ́³.

13 Hleh³² tsú² siáh³ hlaɨh³ quiú¹³ jnoh¹, tɨ³la³ jnoh¹ má¹ná¹, hlɨ́¹ lienh¹ tsú² cun³quionh³ jú¹ re² jú¹ tɨn² bíh¹. Jmoh²³ tsú² jnoh¹ ca³la³ tɨ³ ta³né³² la³jmɨ́¹ lɨ́³ má¹quɨ³², la³jmɨ́¹ lɨ́³ táh² hi³ taun² jmɨ́h¹ hia³² hi³ lɨ́¹ ziú² lɨ́¹ cuɨ́²³ tsú².

14 Tiá² juo³ yáh³ jná¹³ hnoh² la³ nɨ́² quí¹ cun³ñí¹ hi³ hnó³² ná¹ hi³ lɨ³ hinh¹ náh², tɨ³la³ juanh³² jná¹³ la³ nɨ́² hi³ hlɨ́¹ lieh¹ bíh¹ jná¹³ hnoh², tsá² ná¹lɨ́n³ náh² la³jmɨ́¹ lɨ́³ jón³² ná¹, tsá² hno³ ná¹ lɨ́n³².

15 Quí¹ uá¹ cun³ jmɨ́¹ zian² cun³ quian³ mei²¹ tɨ³² ñí¹con² hnoh², tsá² má²ta² náh² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ Cristo, tɨ³la³ ha³ tiá² juóun³² ñeh² náh² zian² yáh³; quí¹ jná¹³ bíh¹ ca³cué³ ná¹ jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³², hi³ jáun² dá² jná¹³ bíh¹ lɨ́n³ ñeh² náh² ca³tɨ²¹ hi³ nio² nɨ́² cáun² honh² náh² ñí¹con² Cristo Jesús.

16 Hi³ jáun² né³, hiú² mɨ́²³ jná¹³ ñí¹con² hnoh² hi³ jmóuh¹ náh² la³ cun³ lɨ́³ nóh³² hi³ má²cá²có³² jná¹³ jáun².

17 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} má^{2}zein^{21} jná^{13} Timoteo ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}, jan^{2} jón^{32}
jná^{13} ñí^{1}con^{2} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}, tsá^{2} má^{2}tí^{32} re^{2} lɨ́n^{32} jë^{1}, tsá^{2} hno^{3} ná^{1} lɨ́n^{32}. Hí^{3} bíh^{1}
lɨ́^{13} cháu^{32} honh^{2} hnoh^{2} he^{3} lánh^{3} rón^{32} zian^{2} jná^{13} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} tanh^{32} ná^{1} ta^{21}
Cristo, la^{3} cun^{3} rón^{32} lɨ́^{3} hi^{3} qui^{3} hɨe^{2} jná^{13} tsáu^{2} la^{3}jɨ́^{32} cuáh^{32} táun^{3} ñí^{1} tɨ́^{2} ñí^{1}
ngɨ́^{23} ná^{1}.

18 Né^{32} né^{3}, ma^{3} jan^{2} hnoh^{2} má^{2}ná^{1}lɨ́n^{3} náh^{2} tsá^{2} tonh^{2} lɨ́n^{32}, quí^{1} lɨ́^{1} ná^{1}lɨ́n^{23}
náh^{2} hi^{3} tiú^{2}uú^{2} ñe^{1} jná^{13} hi^{3} ñí^{1}jɨe^{1} ná^{1} hnoh^{2};

19 tɨ^{3}la^{3} jná^{13} hu^{21} tsɨn^{32} hi^{3} ñí^{1}jɨe^{1} ná^{1} tia^{3}juɨ^{32} nɨ́^{1}juáh^{3} hi^{3} hnió^{3} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}.
Hi^{3} jáun^{2} má^{1}jáun^{2} ñí^{1}jɨ́e^{21} jná^{13} ha^{3} cónh^{3} tí^{3} hi^{3} tɨn^{2} toh^{2} hí^{3} jmu^{3}, jun^{3}juáh^{13}
jmáh^{3}la^{3} hi^{3} tɨn^{2} hléh^{32} yáh^{3}.

20 Quí^{1} tsá^{2} má^{2}tionh^{2} jo^{3}cuo^{2} Dió^{32}, jun^{3}juáh^{13} jmáh^{3}la^{3} ti^{3} tɨn^{2} hléh^{32} yáh^{3}
tsú^{2}, tɨ^{3}la^{3} hi^{3} hniáuh^{32} quian^{32} pí^{3} bíh^{1} tsú^{2} uá^{2}jaɨ^{32}.

21 Jáun^{2} né^{3} ¿he^{3} hi^{3} hnáuh^{2} hnoh^{2}? ¿Hí^{1} hnáuh^{2} hnoh^{2} hi^{3} jmu^{1} jná^{13} hi^{3}
má^{1}tsoh^{1} náh^{2} honh^{2} nɨ́^{1} má^{1}cá^{2}chó^{32} jná^{13}, ho^{3} hnáuh^{2} náh^{2} hi^{3} ñí^{1}jɨe^{1} jná^{13}
cun^{3}quionh^{3} jú^{1} re^{2} jú^{1} tɨn^{2} uá^{1}, ca^{3}la^{3} hi^{3} hnau^{3} lɨ́n^{32} ná^{1}?

5

Rá^{2}tsɨ^{32} tsú^{2} héih^{32} ca^{3}tɨn^{1} jan^{2} tsá^{2} juón^{1}

1 Quí^{1} má^{2}ca^{3}lɨ^{3} né^{1} jnoh^{1} hi^{3} jan^{2} tsá^{2} ja^{1} hnoh^{2} má^{2}ca^{3}jan^{3} tsá^{2}mɨ^{3}
diá^{1}hma^{32}. Hi^{3} nɨ́^{2} bíh^{1} cáun^{2} tso^{3} hi^{3} jlánh^{1} bí^{1} hlah^{3}, hi^{3} hí^{1} ca^{3}la^{3} tɨ^{3} tsá^{2} tiá^{2}
Dió^{32} cuóun^{32} yáh^{3} tiá^{2} jmu^{2} la^{3} nɨ́^{2}.

2 ¡Sa^{3} ná^{1}jmuh^{32}í^{1} máh^{3} hnoh^{2} tonh^{2}! ¡Jmɨ́^{1} má^{2}hniáuh^{32} bíh^{1} hi^{3} tianh^{13} náh^{2}
hi^{3} hlah^{3} nio^{2} honh^{2}! Jáun^{2} hniáuh^{32} chin^{13} bíh^{1} náh^{2} tsá^{2}ñuh^{2} hí^{3} ja^{1} quián^{13},
tsá^{2} ca^{3}jmú^{3} hí^{3} hi^{3} hlah^{3} jáun^{2}.

3 Quí^{1} uá^{1}jinh^{1} tiá^{2} zenh^{2} jná^{13} hi^{3} dí^{1}tsáun^{2} ná^{1} ja^{1} quián^{13} hnoh^{2}, tɨ^{3}la^{3}
zenh^{2} bíh^{1} jná^{13} quionh^{3} jmɨ́^{2}chí^{3} quion^{21}; má^{2}ca^{3}ra^{3}tsɨ^{32} bíh^{1} jná^{13} héih^{32} cha^{13}
Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} ca^{3}jmú^{3} hí^{3} tso^{3}, la^{3}juah^{21} dúh^{1} hi^{3} zenh^{2} dí^{1}tsáun^{2} bíh^{1}
jná^{13}.

4 Hi^{3} jáun^{2} nɨ́^{1} má^{1}ca^{3}cuú^{2} ca^{3}ngɨh^{32} náh^{2} cun^{3}quionh^{3} héih^{32} quioh^{21} Jesús
Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}, hi^{3} jáun^{2} ja^{3}bí^{1} jná^{13} siáh^{3} zenh^{2} quiúnh^{1} hnoh^{2} cun^{3}quionh^{3}
jmɨ́^{2}chí^{3} quion^{21}. Hi^{3} jáun^{2} má^{1}jáun^{2}, cun^{3}quionh^{3} pí^{3} hi^{3} ho^{2} Jesús Tɨ^{32} Juo^{13}
dí^{2}

5 hniáuh^{32} jɨenh^{21} náh^{2} tsá^{2} hí^{3} jo^{3}cuo^{2} *Satanás, hi^{3} jáun^{2} cuɨ́^{1} cha^{3}hín^{3} ngú^{3}
quioh^{21} tsú^{2}, jáun^{2} nɨ́^{1} má^{1}jaunh^{32} Jesús Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2} né^{3}, liáu^{3} bíh^{1} jmɨ́^{2}chí^{3}
quioh^{21} tsú^{2}.

6 Jáun^{2} né^{3}, tiá^{2} lin^{1} zia^{32} yáh^{3} he^{3} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} lɨ́^{13} jmúh^{13} hnoh^{2} tonh^{2}. ¿Tiá^{1}
má^{2}ca^{3}niéih^{2} náh^{2} jáɨ^{13} hi^{3} qui^{3} juáh^{23} jáun^{2} tsáu^{2} la^{3} lá^{2} dúh^{1}?: “Cú^{1}pih^{21} tie^{3}
bíh^{1} jmu^{2} hi^{3} lɨ́^{23} jueh^{32} cán^{1}”.

7 Jáun^{2} né^{3}, tɨ^{3} cheih^{32} hueh^{3} náh^{2} cán^{1} má^{2}jan^{2} tie^{3} jáun^{2}, hi^{3} jmu^{2} jáun^{2}
hlah^{3}, hi^{3} jáun^{2} lɨ́n^{13} náh^{2} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́^{3} cán^{1} hngó^{32} hi^{3} tiá^{2} tie^{3} jan^{2}, hi^{3} jmu^{2} tsú^{2}
jáun^{2} *hí^{3} cuú^{2}miih^{21} hi^{3} cúh^{2} tsú^{2} *Jmɨ́^{1}hɨ́en^{1}, la^{3} cun^{3} qui^{3} má^{2}lɨ́n^{3} náh^{2}. Quí^{1}
Jmɨ́^{1}hɨ́en^{1} quiú^{13} dí^{2} má^{2}lɨ́^{3} bíh^{1} hua^{3}jan^{21}; quí^{1} Cristo, Tsá^{2} lɨ́n^{3} hí^{3} *Já^{1}ziáh^{2}
míh^{1} ñí^{1}con^{2} Dió^{32} má^{2}ca^{3}cuen^{3} hnga^{2} hi^{3} jún^{3} ta^{3} ñí^{1} Dió^{32} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}ta^{1}
dí^{2}.

8 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, cuɨ^{1} jmú^{13} dí^{2} Jmɨ́^{1}hɨ́en^{1} quiú^{13} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} zian^{2} dí^{2} hi^{3}
jɨn^{2} dí^{2} jɨ^{3} hi^{3} hu^{21} re^{2} tsɨ́^{3} dí^{2} nɨ́^{2} siáh^{3}, hi^{3} lɨ́^{3} jáun^{2} la^{3}juah^{21} dúh^{1} hi^{3} ná^{1}cúh^{23}
dí^{2} hí^{1}miih^{21} tiá^{2} tie^{3} jan^{2}. Tɨ^{3}la^{3} tiá^{2} hniáuh^{32} yáh^{3} jmú^{13} dí^{2} cun^{3}quionh^{3} hi^{3}
la^{3}jmɨ́^{1} láɨ^{3} dí^{2} jáun^{2} jmɨ́^{1}tin^{2}, hi^{3} tɨ́^{2} láɨ^{3} dí^{2} jáun^{2} tsá^{2} hláɨh^{1} tsá^{2} hon^{2}, hi^{3} lɨ́^{3}
jáun^{2} la^{3}juah^{21} dúh^{1} jan^{2} tsá^{2} cúh^{2} hí^{1}miih^{21} jan^{2} tie^{3}.

9 Quionh^{3} ñí^{1} sí^{2} cáun^{2} hi^{3} ca^{3}zéin^{32} ná^{1} ñí^{1}con^{2} náh^{2} jáun^{2}, ca^{3}juo^{3} ná^{1} hnoh^{2}
hi^{3} tiá^{2} hniáuh^{32} yáh^{3} hi^{3} juónh^{32} náh^{2} re^{2} quiúnh^{1} tsá^{2} juón^{1}.

10 Jun^{3}juáh^{13} hi^{3} ca^{3}lɨ^{3}hnó^{32} jná^{13} juah^{21} hi^{3} hú^{1}tá^{1} hi^{3} quin^{13} náh^{2} tɨ^{3} có^{32}
cu^{3}tí^{3} yáh^{3} ñí^{1}con^{2} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} zian^{2} hngá^{1}máh^{3} lá^{2}, tsá^{2} lɨ́^{1} jmú^{2} lɨ́^{1} tsau^{32}, tsá^{2}
hniá^{1} hi^{3} hlá^{2} hi^{3} nɨ́^{2}, tsá^{2} háɨn^{2}, tsá^{2} má^{2}tsú^{2} má^{2}jónh^{32} dió^{32} tsá^{2} láɨn^{1}; quí^{1}
hú^{1}tá^{1} cu^{3}tí^{3} jmɨ́^{1} hniáuh^{21} huen^{13} bíh^{1} náh^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2} sá^{1}jmɨ́^{1} hi^{3} hú^{1}tá^{1}
cu^{3}tí^{3} tiú^{2}uú^{2} hniáuh^{32} juonh^{21} náh^{2} hí^{1} cú^{1}pih^{21} quiúnh^{1} tsá^{2} la^{3} hí^{3}.

11 Tɨ^{3}la^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} ca^{3}lɨ^{3}hnó^{32} jná^{13} juah^{21}, hi^{3} tiá^{2} hniáuh^{32} juonh^{21} náh^{2}
re^{2} quiúnh^{1} hí^{1} jan^{2} tsá^{2} lɨ́^{1} juáh^{3} hi^{3} lɨn^{3} tsá^{2} reh^{2} bíh^{1}, hi^{3} tá^{1}la^{3} jáun^{2} né^{3} lɨn^{3}
tsú^{2} jan^{2} tsá^{2} juón^{1} bíh^{1}, ho^{3}lá^{2}dá^{2} tsá^{2} lɨ́^{1} hen^{2} tsɨ́^{3} hi^{3} hlá^{2} hi^{3} nɨ́^{2}, ho^{3} tsá^{2}
má^{2}tsú^{2} má^{2}jónh^{32} dió^{32} tsá^{2} láɨn^{1}, ho^{3} hi^{3} tɨn^{2} siáh^{3} jáɨ^{13}, ho^{3} tsá^{2} hen^{2}, ho^{3}
hi^{3} háɨn^{2} nɨ́^{2} siáh^{3}. Ca^{3}la^{3} hí^{1}juáh^{3} tiá^{2} hniáuh^{32} yáh^{3} jmúh^{13} náh^{2} má^{32} cu^{3}lɨ^{21}
quiúnh^{1} tsá^{2} la^{3} hí^{3}.

12 Quí^{1} tiá^{2} ca^{3}tɨn^{1} yáh^{3} jná^{13} hi^{3} rá^{1}tsɨ^{32} héih^{32} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} tiá^{2} Dió^{32}
má^{2}cuóun^{32}. Tɨ^{3}la^{3} cun^{3} ca^{3}tɨn^{1} bíh^{1} hnoh^{2} má^{1}ná^{1} hi^{3} rá^{1}tsɨh^{32} náh^{2} héih^{32}
ñí^{1}con^{2} tsá^{2} cuáh^{32}.

13 Quí^{1} hnga^{2} bíh^{1} Dió^{32} Tsá^{2} ra^{3}tsɨ^{32} héih^{32} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} tionh^{2} hí^{3} tɨ^{3} cheih^{32}.
Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} né^{3}, chin^{32} náh^{2} tsá^{2} ren^{2} tso^{3} nɨ́^{2} ja^{1} quián^{13}.

6

Tsá^{2} reh^{2}, tsá^{2} ná^{1}hniei^{21}

1 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, nɨ^{1}juáh^{3} zian^{2} ma^{3} jan^{2} hnoh^{2} ná^{1}hniei^{21} náh^{2} quiúnh^{1} náh^{2}
tsá^{2} má^{2}renh^{2} náh^{2}, ¿lánh^{3} bí^{1} rón^{32} he^{2} máh^{1} náh^{2} hi^{3} cuá^{1}mɨ́h^{1} ta^{21} ñí^{1}con^{2}
tsá^{2}tan^{21} tsá^{2} tiá^{2} ta^{21} tanh^{2} Dió^{32}, cha^{3} jmɨ́^{1} mɨ́h^{13} náh^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} joh^{1} Dió^{32}?

2 ¿Hí^{1} tiá^{2} má^{2}ñíh^{1} náh^{2} hi^{3} tsá^{2} joh^{1} Dió^{32} ra^{3}tsɨ^{32} héih^{32} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} zian^{2}
hngá^{1}máh^{3}? Hi^{3} jáun^{2} nɨ^{1}juáh^{3} hnoh^{2} la^{3} rá^{1}tsɨh^{32} héih^{32} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} zian^{2}
hngá^{1}máh^{3}, hi^{3} jáun^{2} né^{3}, ¿hí^{1} tiá^{2} la^{3} quɨnh^{1} uá^{1} hnoh^{2} jmáɨ^{1} hi^{3} rá^{1}tsɨh^{32}
héih^{32} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} pih^{21} la^{3} nɨ́^{2}?

3 ¿Tiá^{1} má^{2}ñíh^{1} hnoh^{2} hi^{3} hí^{1} ca^{3}la^{3} tɨ^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} Dió^{32} yáh^{3}
rá^{1}tsɨ^{32} dí^{2} héih^{32} má^{1}jáun^{2}? Hi^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} tu^{3} bí^{1} hi^{3} jáun^{2} yáh^{3} ca^{3}ta^{1} dí^{2} jmú^{13},
¡tiá^{13} bíh^{1} tiá^{3} tiá^{2} ca^{3}ta^{1} dí^{2} má^{1}ré^{13} uu^{3}mí^{2}tsɨ^{32} hi^{3} zia^{32} tá^{1}la^{3} ziáun^{2} dí^{2} ñí^{1}
hué^{21} lá^{2}!

4 Jáun^{2} né^{3}, nɨ^{1}juáh^{3} hnoh^{2} la^{3} ná^{1}hniei^{21} náh^{2} quiúnh^{1} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2}, ¿ha^{3}
bí^{1} lánh^{3} rón^{32} chah^{32} náh^{2} honh^{2} hi^{3} cuá^{1}mɨ́h^{1} ta^{21} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} tiá^{2} hi^{3} lɨn^{3} hí^{1}
cáun^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} cuáh^{32}?

5 Hi^{3} nɨ́^{2} ján^{1} tson^{2} juah^{32} jná^{13} hi^{3} jáun^{2} lɨ^{3} hinh^{1} náh^{2}. ¿Hí^{1} hí^{1} jan^{2} máh^{3}
tiá^{2} hin^{2} zian^{2} ja^{1} quián^{13} hnoh^{2} tsá^{2} quia^{3}lín^{3} jmɨ́^{1} tsɨ́^{3} hi^{3} jmɨ́^{1} lɨ^{13} cah^{13} jmáɨ^{1}
hi^{3} ma^{3}re^{2} uu^{3}mí^{2}tsɨ^{32} hi^{3} zia^{32} ja^{1} quioh^{21} tsá^{2} raɨnh^{21}?

6 Hi^{3} jáun^{2} ¡sa^{3} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2} bíh^{1} hnoh^{2} cua^{3}cháh^{1} tsáu^{13} renh^{2} ta^{3} ñí^{1}
tsá^{2}tan^{21} tsá^{2} tiá^{2} ta^{21} tanh^{2} Dió^{32}!

7 Cun3quionh3 hi3 ná1tú2 ná1hnáɨ23 náh2 nɨ́2 tsá2ján2 tsá2ján2 ñí1con2 tsá2tan21,
má2já2hín3 bí1 náh2 hi3 jmɨ́1 lɨ́13 zian2 náh2 la3 cun3 zian2 tsá2 lɨ́n3 jon2 Dió32.
Quí1 ¿he3 láɨh32 tiá2 tɨ3 tion23 náh2 honh2 ca3tɨ21 hi3 hlah3? ¿He3 láɨh32 tiá2 tɨ3
cáun2 lɨ́1 hen23 náh2 hi3 han3 tsú2 hi3 quián13?
8 Tɨ3la3 hnoh2 dá2 tɨ3 mí2jéin32 bíh1 ná1jmuh32, hi3 ná1jmú2 ná1cuóh23 náh2 hi3
hlah3, jɨ3 hí1 ca3la3 tɨ3 hi3 quioh21 tsá2 má2 renh2 yáh3 náh2 ná1haɨnh32.
9 ¿Há1 tiá2 má2ñíh1 hnoh2 hi3 tiá2 héinh13 yáh3 tsá2 jmu2 hi3 hlah3 ñí1
cuá1quien2 Dió32? Ha3 lɨ́2 lɨ́1 cuí1 lɨ3can2 hnoh2, quí1 tiá2 hñu3mɨ3cuú2 héinh13
yáh3 tsá2 juón1, sa3jun3 tsá2 má2tsú2 má2jónh32 dió32 tsá2 láɨn1, sa3jun3 tsá2
liéinh32 ñí2cuo2 tsáu2, sa3jun3 tsá2 lɨ́1 jmú2 lɨ́1 tsau32 má2tún2 hmóu32 tsá3mɨ3 ho3
má2tún2 hmóu32 tsá2ñuh2.
10 Sa3jun3 tsá2 háɨn2 yáh3 héinh13, sa3jun3 tsá2 lɨ́1 hen2 tsɨ́3 hi3 hlá2 hi3 nɨ́2,
ho3 tsá2 hen2, tsá2 lɨ́1 tɨn2 jáɨ13, hi3 sa3jun3 tsá2 han2 cun3quionh3 jú1 tɨ́1jáɨ2 yáh3
héinh13 ñí1 cuá1quien2 Dió32.
11 La3 nɨ́2 bíh1 jmɨ́1 lɨ́n3 ma3 jan2 hnoh2; tɨ3la3 ta3né32 má1ná1, má2ca3lɨ3 jɨn2
bíh1 náh2, hi3 jáun2 má2tionh2 náh2 ná1chan1 ñí1con2 Dió32, jɨ3 hi3 má2ca3lɨ3
chun1 náh2 siáh3 ta3 ñí1 Dió32 cun3quionh3 tá13 Jesucristo Tɨ32 Juo13 dí2, jɨ3
cun3quionh3 Jmɨ́2chí3 joh1 Dió32 Juo13 dí2 nɨ́2 siáh3.

Hniáuh32 hi3 ná1chan1 tsú2 tá1 jan2

12 Jáun2 né3, zian2 tsá2 juáh3 la3 lá2: “Zia32 bíh1 jáɨ13 hi3 jmu1 jná13 lɨ3ua3 cáun2
hi3 ja32 tsɨn32 jná13 jmu1”. Tson2 bíh1 cu3tí3 jáɨ13 nɨ́2, tɨ3la3 jun3juáh13 la3jɨ́32 yáh3
hi3 jáun2 zia32 ñí1 jmu3 ta21. Ján3, cáun2 lɨ́13 bíh1 jmu3 tsú2 la3 cun3 hi3 hnió3,
tɨ3la3 tiá2 hniáuh32 yáh3 cué32 tsú2 jáɨ13 ñí1con2 hnga2 hi3 jmu3 hi3 jáun2, quí1
jáun2 tiá2 lɨ́13 zian2 tsú2 la3juah21 dúh1 jan2 *tsá2 má2dí1hlánh1 ñí1con2 la3jɨ́32 hi3
ja32 jáun2 tsɨ́3 tsú2.
13 Hi3 zian2 tsá2 siánh3 juáh3 siáh3 la3 lá2: “Má32 dá2 tsa3hi32 héin1 bíh1 tsú2,
quí1 qui3 cónh3 héin1 tsú2 lɨ́3 cáun2 ñí1 quioh21 má32 bíh1”. Tson2 bíh1 jáɨ13 nɨ́2,
tɨ3la3 chau21 bíh1 jmáɨ1 hi3 Dió32 hin3 tá1 tun3 ñí1 hi3 nɨ́2. Tɨ3la3 tiá2 tson2 yáh3
hi3 tá13 ngú3 quioh21 tsú2 lɨ́3 jmáh3la3 hi3 lɨ́1 jmu3 lɨ́1 tsó21; quí1 hi3 má1con21
Tɨ32 Juo13 bíh1 dí2 ziáun2 dí2 dí1ngú3, hi3 Tɨ32 Juo13 dí2 né3 ma3cón32 siáh3 ngú3
quiú13 dí2.
14 Hi3 jáun2 né3, la3jmɨ́1 ca3jmú3 Dió32 hi3 ca3jenh13 Tɨ32 Juo13 dí2, la3 jáun2 bíh1
jmu3 tsú2 siáh3 hi3 jenh13 dí2 uá2jaɨ32 cun3quionh3 pí3 quioh21.
15 ¿Tiá1 má2ñíh1 hnoh2 dúh1, hi3 ma3 quin32 ma3 jan32 hnoh2 ná1lɨ́n3 náh2
zeih21 cuo2 zeih21 ta3 Cristo? Jáun2 né3, ¿hí1 lɨ́13 cán13 jná13 hi3 jáun2 quioh21
Cristo hi3 cunh21 jná13 quionh3 jan2 tsá2mɨ3 hláɨh1? ¡Tiá2 jáun2 yáh3!
16 ¿Há1 tiá2 má2ñíh1 hnoh2 hi3 nɨ́1juáh3 jan2 tsá2ñuh2 ca3tiánh3 quionh3 jan2
tsá2mɨ3 hláɨh1 la3 hí3, jáun2 tá1 gon3 bíh1 tsú2 má2lɨ́n3 la3juah21 dúh1 jan2 tsáu2?
Quí1 ñí1 Sí2 rá1juáh3 la3 lá2: “Tá1 gon3 tsú2 lɨ́n13 la3juah21 dúh1 jan2 tsáu2”.
17 Tɨ3la3 jan2 tsá2 má2ca3cunh3 quionh3 Tɨ32 Juo13 dí2 né3, tán1 gon3 bíh1 tsú2
má2lɨ́n13 la3juah21 dúh1 jan2 tsáu2 ca3tɨ21 jmɨ́2chí3.
18 Hi3 jáun2 né3, tɨ3 có32 tianh3 náh2 ca3tɨ21 hi3 jmu2 tsú2 jáun2 juón1. Quí1
lɨ3ua3 cáun2 tso3 siáh3 hi3 jmu2 tsáu2, jun3juáh13 má2hliah23 tsú2 ngú3 quioh21

hnga^{2} yáh^{3}; tɨ^{3}la^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} lɨ́^{1} jmú^{2} lɨ́^{1} tsau^{32} quionh^{3} jan^{2} tsá^{2} juón^{1} má^{1}ná^{1}, hú^{1}tá^{1} cu^{3}tí^{3} má^{2}hliah^{23} ngú^{3} quioh^{21} hnga^{2} bíh^{1} tsú^{2} jaun^{32}.

19 Quí^{1} ma^{3} quin^{32} ma^{3} jan^{32} bíh^{1} hnoh^{2} má^{2}ná^{1}lɨ́n^{3} náh^{2} hñú^{3} hɨ́en^{1} quioh^{21} Jmɨ́^{2}chí^{3} Chun^{1} hi^{3} má^{2}ca^{3}cuen^{3} Dió^{32} ñí^{1}con^{2} náh^{2}, hi^{3} jáun^{2} Jmɨ́^{2}chí^{3} Chun^{1} hí^{3} má^{2}cuá^{3} hñu^{3} honh^{2} náh^{2}. Ha^{3} tiú^{2}uú^{2} quián^{13} yáh^{3} hnoh^{2} hmóu^{32} cuá^{2} tanh^{1},

20 quí^{1} tsá^{2} má^{2}ná^{1}hlánh^{1} bíh^{1} hnoh^{2} hi^{3} ca^{3}lau^{3} Dió^{32}. Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} hniáuh^{32} má^{1}quien^{13} náh^{2} Dió^{32} cun^{3}quionh^{3} cuá^{2} tanh^{1}, [jɨ^{3} cun^{3}quionh^{3} jmɨ́^{2}chí^{3} quián^{13} náh^{2} nɨ́^{2} siáh^{3}, quí^{1} tá^{1} tun^{3} ñí^{1} bíh^{1} hi^{3} nɨ́^{2} má^{2}ca^{3}tɨn^{1} Dió^{32}].

7

Hlɨ́^{2} liéinh^{32} tsú^{2} tsá^{2} hnió^{3} jéinh^{32} cuo^{2}

1 Jáun^{2} né^{3}, né^{32} má^{2}nga^{1} jná^{13} la^{3} cun^{3} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}ngah^{3} hnoh^{2} jáun^{2} cun^{3}quionh^{3} sí^{2}. Tɨ^{3} chu^{21} bíh^{1} nɨ́^{1}juáh^{3} hi^{3} tiá^{2} jéinh^{32} tsá^{2}ñuh^{2} cuo^{2};

2 tɨ^{3}la^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} lɨ́^{13} já^{32} tsɨ́^{3} tsú^{2} hi^{3} lɨ́^{1} jmu^{3} lɨ́^{1} tsó^{21} bíh^{1}, hi^{3} jáun^{2} ma^{3} quin^{32} ma^{3} jan^{32} tsá^{2}ñuh^{2} hniáuh^{32} zian^{2} ñí^{2}cuo^{2}, hi^{3} ma^{3} quin^{32} ma^{3} jan^{32} siáh^{3} tsá^{2}mɨ^{3} hniáuh^{32} zian^{2} siáh^{3} ñí^{2}cuo^{2}.

3 Hi^{3} jáun^{2} tsá^{2}mɨ^{3} tsá^{2}ñuh^{2} bíh^{1} ca^{3}tɨn^{1} ma^{3}hiún^{2} tsɨ́^{3} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} qui^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} má^{2}ca^{3}jenh^{2} cuo^{2}.

4 Quí^{1} jun^{3}juáh^{13} quioh^{21} hnga^{2} yáh^{3} tsá^{2}mɨ^{3} cuá^{2} ta^{3}, quí^{1} ca^{3}tɨn^{1} jɨ^{3} tsá^{2}ñuh^{2} ñí^{2}cuo^{2} bíh^{1} tsú^{2} jaun^{32}. Ja^{3}bí^{1} la^{3} jáun^{2} bí^{1} siáh^{3} uá^{2}jaɨ^{32} tsá^{2}ñuh^{2}, jun^{3}juáh^{13} quioh^{21} hnga^{2} yáh^{3} tsú^{2} cuá^{2} ta^{3}, quí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} jɨ^{3} tsá^{2}mɨ^{3} ñí^{2}cuo^{2} bíh^{1} tsú^{2} jaun^{32} siáh^{3}.

5 Ha^{3} lɨ́^{2} ma^{3}zian^{13} náh^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} ta^{3} tiá^{2} má^{2}lɨ́^{2}jmuh^{3} náh^{2} jáɨ^{13} cá^{2}re^{2} hi^{3} tianh^{13} náh^{2} ma^{3} quin^{32} tun^{3} hnɨ^{32} jmáɨ^{1} tá^{1}la^{3} tianh^{13} náh^{2} ná^{1}chan^{1} hi^{3} lienh^{1} náh^{2} Dió^{32}. Má^{1}lɨ^{32} jáun^{2} né^{3} tianh^{3} náh^{2} siáh^{3} cu^{3}tsa^{32}; quí^{1} nɨ́^{1}juáh^{3} nɨ́^{2} lɨ́^{1} tiá^{2} ca^{3}quɨnh^{1} náh^{2} jmáɨ^{1} hi^{3} tion^{13} náh^{2} honh^{2}, hi^{3} jáun^{2} *Satanás jmu^{3} hi^{3} tánh^{32} náh^{2} tso^{3}.

6 Cun^{3} ti^{3} lɨ́^{1} cué^{23} jáɨ^{13} bíh^{1} jná^{13}, jun^{3}juáh^{13} hi^{3} jmu^{2} jná^{13} héih^{32} yáh^{3}.

7 Quí^{1} jná^{13} tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} jmɨ́^{1} hiún^{2} tsɨn^{32} sá^{1}jmɨ́^{1} hi^{3} la^{3}jɨ́n^{32} tsáu^{2} ma^{3}zian^{2} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́n^{3} jná^{13} dúh^{1}; tɨ^{3}la^{3} Dió^{32} bíh^{1} má^{2}ca^{3}cuéh^{3} ma^{3} quin^{32} ma^{3} jan^{32} tsáu^{2} ma^{3} cá^{2} ñí^{1} pí^{3} quioh^{21}, uá^{1} hi^{3} nɨ́^{2} uá^{1} hi^{3} cáun^{2}.

8 Jáun^{2} tsá^{2} tiá^{2} cuo^{2} má^{2}jenh^{2}, jɨ^{3} tsá^{2}mɨ^{3} hnáɨ^{3} nɨ́^{2} juo^{3} jná^{13} jáɨ^{13} lá^{2}: Hi^{3} tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} chú^{32} nɨ́^{1}juáh^{3} hi^{3} tiá^{2} jéinh^{32} tsú^{2} cuo^{2}, la^{3}jmɨ́^{1} ngɨ́^{23} lá^{2} jná^{13}.

9 Tɨ^{3}la^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} tiá^{2} tioh^{21} yáh^{3} tsú^{2} hi^{3} tion^{3} tsɨ́^{3}, cuɨ́^{1} jéinh^{21} tsú^{2} cú^{2}jueh^{32} cuo^{2}, quí^{1} tɨ^{3} re^{2} bíh^{1} hi^{3} jéinh^{32} tsú^{2} cuo^{2} cha^{3} jmɨ́^{1} zian^{2} tsú^{2} hi^{3} dí^{1}quiaunh^{21} tsɨ́^{3} jan^{2} ñí^{2}cuo^{2}.

10 Tɨ^{3}la^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} má^{2}ca^{3}jenh^{2} cuo^{2} né^{3}, jmu^{2} jná^{13} héih^{32} hi^{3} tsá^{2}mɨ^{3} tiá^{2} hniáuh^{32} tun^{3} tsá^{2}ñuh^{2} ñí^{2}cuo^{2}. Jun^{3}juáh^{13} quion^{21} jná^{13} yáh^{3} héih^{32} lá^{2}, quí^{1} hi^{3} quioh^{21} Tɨ^{32} Juo^{13} bíh^{1} dí^{2}.

11 Tɨ^{3}la^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} nɨ́^{2} lɨ́^{1} ca^{3}tun^{3} tsá^{2}mɨ^{3} tsá^{2}ñuh^{2} ñí^{2}cuo^{2}, jáun^{2} tsá^{2}mɨ^{3} hí^{3} tiú^{2}uú^{2} hniáuh^{32} yáh^{3} jéinh^{32} cuo^{2} quionh^{3} jan^{2} tsá^{2} siánh^{3}, ho^{3}lá^{2}dá^{2} cón^{32} bíh^{1} tsú^{2} cú^{2}juéh^{32} tsá^{2}ñuh^{2} ñí^{2}cuo^{2}. Ja^{3}bí^{1} la^{3} jáun^{2} tsá^{2}ñuh^{2} siáh^{3}, tiá^{2} hniáuh^{32} yáh^{3} tun^{3} tsú^{2} tsá^{2}mɨ^{3} ñí^{2}cuo^{2}.

12 Tsá^{2} ñí^{1} hná^{1} nɨ́^{2} né^{3} juo^{3} jná^{13} cáun^{2} hi^{3} len^{3} ná^{1} huen^{2}, jun^{3}juáh^{13} uú^{2} lɨ́^{3} héih^{32} quioh^{21} Tɨ^{32} Juo^{13} yáh^{3} dí^{2}: Hi^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} jan^{2} tsá^{2} reh^{2} dí^{2} zian^{2} tsá^{2}mɨ^{3}

ñí²cuo², jan² tsá² tiá² ta²¹ má²tanh² Dió³², hi³ jáun² tsá²mɨ³ hí³ né³, cáun² hiún² bíh¹ tsɨ́³ hi³ tionh² la³ má²tionh² jáun² quionh³ tsá² reh² hí³, hi³ jáun² tiá² ca³tɨn¹ yáh³ tsú² hi³ tun³ tsá²mɨ³ hí³.

13 Hi³ nɨ́¹juáh³ zian² jan² tsá²mɨ³ reh² dí² hi³ tiá² ta²¹ má²tanh² Dió³² tsá²ñuh² ñí²cuo², tɨ³la³ tsá²ñuh² hí³ né³, cáun² hiún² bíh¹ tsɨ́³ hi³ tionh² quionh³ tsá²mɨ³ reh² dí² hí³, jáun² tiá² lɨ́¹³ yáh³ tun³ tsá²mɨ³ hí³ tsá²ñuh².

14 Hi³ jáun² tsá²ñuh² tsá² tiá² ta²¹ má²tanh² Dió³² má²cuá¹chan¹ bíh¹ ñí¹con² Dió³² cun³ñí¹ hi³ hiún² tsɨ́³ hi³ tionh² la³ má²tionh² jáun² quionh³ tsá²mɨ³ ñí²cuo², tsá² má²tanh² hí³ ta²¹ Dió³²; ja³bí¹ tsá²mɨ³ tsá² tiá² má²tanh² ta²¹ Dió³² siáh³ má²cuá¹chan¹ bíh¹ ñí¹con² Dió³² cun³ñí¹ hi³ hiún² tsɨ́³ cuá³ la³ má²cuá³ jáun² quionh³ tsá²ñuh² ñí²cuo², tsá² má²tanh² hí³ ta²¹ Dió³². Sá¹jmɨ́¹ tiá² tson² la³ nɨ́² dúh¹, jáun² jónh³² náh² jmɨ́¹ má²lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́n³ jón²zɨ́h¹ tsá² tiá² ta²¹ tanh² Dió³² bíh¹; tɨ³la³ la³ lɨ́³ nɨ́² má¹na²¹, ná¹chan¹ bíh¹ jónh³² náh² ñí¹con² Dió³².

15 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ tsá²ñuh² ho³ tsá²mɨ³ tsá² tiá² ta²¹ má²tanh² Dió³² hnió³ tsáun³ quionh³ ñí²cuo², jáun² cáun² cuɨ́¹ tsáun¹³ yáh³ tsú². Quí¹ jun³juáh¹³ hniáuh³² ma³zian² tsá² tanh² ta²¹ Dió³² quionh³ ñí²cuo² ca³la³ hi³ chí¹tson³ yáh³ nɨ́¹juáh³ tiá² la³ hnió³ yáh³ tsá² tiá² má²tanh² hí³ ta²¹ Dió³², uá¹ hi³ tsá²mɨ³ uá¹ hi³ tsá²ñuh², quí¹ Dió³² dá² ca³te³ hi³ ma³zian² tsú² re² tɨn² bíh¹.

16 Quí¹ ¿lánh³ yáh³ rón³² ñíh¹ hnú² tsá²mɨ³, hi³ nɨ́¹juáh³ lɨ́¹³ lion¹ nú² tsá²ñuh² ñí²cuoh²? Hi³ hnú² né³ tsá²ñuh², ¿lánh³ yáh³ rón³² ñíh¹ hnú² hi³ nɨ́¹juáh³ lɨ́¹³ lion¹ nú² tsá²mɨ³ ñí²cuoh²?

17 Hi³ jáun² dá² cuɨ́¹ lɨ́³ lánh³ lɨ́³ bíh¹, ma³ quin³² ma³ jan³² bíh¹ tsáu² hniáuh³² ma³zian² la³ cun³ lɨ́³ pí³ hi³ má²ca³cué³ Tɨ³² Juo¹³ dí², rón³² la³ cun³ qui³ lɨ́n³ tsú² jmɨ́¹ ca³te³ jáun² Dió³². La³ nɨ́² bíh¹ lɨ́³ héih³² hi³ jmu² jná¹³ ñí¹con² ca³la³ jɨ́³² cuáh³².

18 Jáun² nɨ́¹juáh³ Dió³² ca³teh³ jan² tsá² *má²tú¹ chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian², cuɨ́¹ lɨ́n³ tsú² la³ má²lɨ́n³ jáun²; hi³ nɨ́¹juáh³ ca³teh³ Dió³² jan² tsá² tiá² má²já²tú¹ quioh²¹ né³, tiá² lin¹ lɨ³ hniáuh³² yáh³ hi³ jmu³ tsú² la³ jáun² quioh²¹ hnga².

19 Tiá² hi³ jmu² hí¹ cáun² yáh³ nɨ́¹juáh³ hi³ quian³² ho³ tiá² quian³² tsú² li²¹ jáun²; la³ cun³ hi³ jlánh¹ quien² hi³ ma³tí³² tsú² héih³² quioh²¹ Dió³² bíh¹.

20 Ma³ quin³² ma³ jan³² bíh¹ tsáu² hniáuh³² zian² la³ cun³ qui³ zian² jmɨ́¹ ca³te³ Dió³².

21 Nɨ́¹juáh³ hi³ jmɨ́¹ má²lɨ́n³ nú² *tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ tsáu² jmɨ́¹ ca³te³ Dió³², ha³ lɨ́² jmú² hɨ³² honh² hi³ jáun²; jɨ́³²la³ nɨ́¹juáh³ hi³ zia³² jáɨ¹³ hi³ lɨ³ lɨ́¹³ liáun³ nú² jú¹ re² bíh¹, jáun² tɨ³ re² jmu³ la³ jáun².

22 Quí¹ tsá² má²lɨ́n³ tsá² má²dí¹hlánh¹ jmɨ́¹ ca³te³ Dió³² hi³ tanh¹³ tsú² ta²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí², ta³né³² má²lɨ́n³ tsú² tsá² má²ca³liáun³ bíh¹, hi³ jáun² má²jmu³ tsú² tá¹³ Tɨ³² Juo¹³ dí². La³ jáun² bíh¹ lɨ́³ siáh³ ñí¹con² tsá² jmɨ́¹ zian² hi³ ca³tɨn¹ hnga² jmɨ́¹ ca³lɨ³tén¹, hi³ ta³né³² né³ má²lɨ́n³ tsú² tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ Cristo bíh¹.

23 Dió³² má²ca³lau³ hnoh² cun³quionh³ cáun² hmah²¹ hmuh²¹ lɨ́n²¹; ha³ lɨ́²uú² lɨ́¹ hen³ náh² hi³ tsá²mɨ³cuóun² jmu³ hi³ lɨ́n¹³ náh² tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹.

24 Hi³ jáun² né³ reh², ma³ quin³² ma³ jan³² hnoh² hniáuh³² tionh² náh² ñí¹ ta³ ñí¹ Dió³² la³ cun³ rón³² lɨ́n³ náh² jmɨ́¹ ca³te³ tsú².

25 Hi3 ngaɨh32 hnoh2 jáun2 hi3 ca3tɨn1 tsá2 tiá2 má2ca3jenh2 cuo2 né3, tiá2 zia32
yáh3 cáun2 héih32 quioh21 Tɨ32 Juo13 dí2 hi3 hú1tá1 ca3tɨn1 tsá2 la3 hí3. Tɨ3la3,
cué13 jná13 jáɨ13 quion21 la3 cun3 hi3 len3 ná1 huen2, hi3 jáun2 hnoh2 né3 lɨ́13
cháh13 cáun2 honh2 ca3tɨ21 jáɨ13 lá2, quí1 jná13 dá2 lɨ́n3 ná1 jan2 tsá2 lɨ́13 háɨh13
náh2 honh2 ñí1con2 cun3ñí1 hi3 ca3ja3 miɨ́3 tsɨ́3 hnga2 Tɨ32 Juo13 dí2.
26 Hi3 jáun2 né3, cun3ñí1 hi3 jlánh1 huáh2 tsɨ́3 jmáɨ1 hi3 ziáun2 dí2 lá2 ta3né32,
jáun2 jná13 len3 hi3 tɨ3 re2 bíh1 zian2 tsú2 la3 cun3 qui3 má2zian2 ta3né32.
27 Nɨ́1juáh3 hi3 má2jenh2 cuonh2 hnú2, tiá2 hniáuh32 yáh3 tsáun3 náh2; hi3
nɨ́1juáh3 tiá2 hin2 má2nio3 nú2 jáɨ13 quiúnh1 né3, ha3 lɨ́2 hnah3 tsá2mɨ3.
28 Tɨ3la3 nɨ́1juáh3 hi3 ca3jenh2 cuonh2 nú2 né3, jun3juáh13 jmuh32 tso3 yáh3
hnú2 la3 jáun2; hi3 nɨ́1juáh3 jan2 tsá1máɨ13 ca3jéinh32 cuo2, jun3juáh13 jmu2 tso3
yáh3 tsú2 siáh3 la3 jáun2. Tɨ3la3 tsá2 jéinh32 hí3 cuo2 má1ná1, lɨ3 zian2 uu3mí2tsɨ32
bíh1 ñí1 hué21 lá2, hi3 jáun2 jná13 né3 jmɨ́1 hnó21 hi3 tiá2 lɨ3 zia32 uu3mí2tsɨ32 jáun2
quioh21 tsú2.
29 Reh2, sá1nɨ́2 niéɨ2 hnoh2 jáɨ13 lá2 quion21 jná13: Cú1pih21 jmáɨ1 bíh1 jéɨ32í1
zia32 quiú13 dí2. Hi3 jáun2 né32 tɨ3 chí1ján3, tsá2ñuh2 tsá2 má2ca3jenh2 cuo2
hniáuh32 ma3zian2 la3jmɨ́1 lɨ́3 hi3 tiá2 ñí2cuo2 zian2,
30 tsá2 ná1ho2 ná1jngɨh2 hniáuh32 jmu3 la3jmɨ́1 lɨ́3 hi3 tiá2 hlah3 nio2 bíh1 tsɨ́3,
hi3 nɨ́1juáh3 tsá2 ná1hiún2 tsɨ́3 né3, hniáuh32 jmu3 tsú2 la3jmɨ́1 lɨ́3 hi3 tiá2 hiún2
bíh1 tsɨ́3, hi3 tsá2 zia32 hi3 la32 né3, hniáuh32 ma3zian2 tsú2 la3jmɨ́1 lɨ́3 hi3 tiá2
quioh21 bíh1 tsú2 hi3 lɨ́2liá32 jáun2.
31 Hi3 nɨ́1juáh3 tsá2 jmúh32 ta21 hi3 zia32 ñí1 hué21 lá2, hniáuh32 jmu3 tsú2
la3jmɨ́1 lɨ́3 hi3 tiá2 lin1 ta21 lɨ́2jmúh32 bíh1 tsú2; quí1 hngá1máh3 hi3 néh32 dí2 lá2
há1 ngá13 bíh1.
32 Quí1 jná13 hnó32 hi3 tiá2 hi3 zia32 hi3 lɨ́13 lɨ3 hɨ́32 honh2 náh2. Nɨ́1juáh3 jan2
tsá2 tsá1ñú1 tiá2 cuo2 má2jenh2, tsá2 la3 hí3 hen2 tsɨ́3 jmáh3la3 ñí1con2 Tɨ32 Juo13
bíh1 dí2, jɨ3 he3 lánh3 rón32 lɨ́13 ma3hiún2 tsú2 tsɨ́3 Tɨ32 Juo13 dí2;
33 tɨ3la3 nɨ́1juáh3 má2ca3jenh2 cuo2 tsú2 né3, ca3tɨ21 hi3 zia32 ñí1 hué21 lá2 bíh1
má2hɨ32 tsɨ́3 tsú2, jɨ3 he3 lánh3 rón32 lɨ́13 ma3hiún2 tsú2 tsɨ́3 tsá2mɨ3 ñí2cuo2 nɨ́2
siáh3,
34 hi3 jáun2 tá1 tun3 jo21 bíh1 ñí1 má2hɨ32 tsɨ́3 tsú2 lɨ́13. Ja3bí1 zia32 siáh3 hi3 za2
ñí1con2 tsá2mɨ3 tsá2 má2jenh2 cuo2 quionh3 tsá2mɨ3 tiá2 cuo2 má2jenh2. Quí1 tsá2
tiá2 cuo2 má2jenh2 hen2 tsɨ́3 jmáh3la3 ñí1con2 Tɨ32 Juo13 bíh1 dí2, hi3 hnió3 tsú2
hi3 lɨ́13 cuá1chan1 ñí1con2 Dió32 tá1 jan2, la3 má2quionh3 siáh3 jmɨ́2chí3 quioh21
tsú2; tɨ3la3 tsá2mɨ3 má2jenh2 cuo2 né3 hɨ32 tsɨ́3 ca3tɨ21 hi3 zia32 ñí1 hué21 lá2, jɨ3
he3 lánh3 ma3hiún2 siáh3 tsɨ́3 tsá2ñuh2 ñí2cuo2 nɨ́2 siáh3.
35 Juanh32 jná13 jáɨ13 nɨ́2 ca3tɨ21 hi3 chú32 quián13 hmóu32 bíh1 náh2,
jun3juáh13 hi3 quí2 jna23 jná13 juɨ32 quián13 yáh3 hnoh2. Quí1 jná13 hnó32 hi3
hnoh2 tianh13 náh2 re2 la3 cun3 ca3tɨ21 bíh1, hi3 má1con21 náh2 Tɨ32 Juo13 dí2 hi3
hí1 cáun2 tiá2 hi3 chí1cuú2 chí1jnáɨ23.
36 Hi3 jáun2 né3, hi3 ca3tɨn1 tsá2 má2lieih21, tsá2 zian2 tsá1máɨ13 jon2, nɨ́1juáh3
tsá2 hí3 lɨ́n23 hi3 tɨ3 re2 jéinh32 cuo2 tsá2mɨ3 jon2, quí1hliá2 má2tsá2lɨ3hún1 bíh1
tsɨ́3 jon2 tsú2, hi3 má2ca3lɨ́n13 tsú2 siáh3 hi3 hi3 nɨ́2 bíh1 tɨ3 quien2, jáun2 cuɨ́1 jmu1

tsú² la³ cun³ hi³ lɨ́n²³ tsú² chu²¹; lɨ́¹³ bíh¹ jéinh³² tsú² cuo² jon², quí¹ jun³juáh¹³
tso³ yáh³ jaun³².
37 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ zian² tsá² lɨ́n²³ hi³ tiá² lin¹ lɨ³ hniáuh³² yáh³ hi³ jéinh³² tsú²
cuo² tsá¹máɨ¹³ jon², hi³ tiá³ bíh¹ nio² tsɨ́³ tsú² la³ cun³ hi³ lɨ́n²³, hi³ tiá² jéinh³²
cuo² jon², re² bí¹ siáh³ jmu² tsá² la³ hí³.
38 Hi³ jáun² né³, nɨ́¹juáh³ tsá² jéinh³² cuo² tsá²mɨ³ jon², re² bíh¹ jmu² tsú²; hi³
nɨ́¹juáh³ tsá² tiá² jéinh³² cuo² jon² né³, tɨ³ jlánh¹ bíh¹ re² jmu² tsá² la³ hí³.
39 Hi³ ca³tɨn¹ tsá²mɨ³ tsá² má²jenh² cuo² né³, liei²¹ jmu² héih³² hi³ ca³tɨn¹
tsú² tiánh³ la³ má²tionh² jáun² quionh³ ñí²cuo² tá¹la³ zian² tsá²ñuh²; tɨ³la³
nɨ́¹ má¹jun² tsá²ñuh² né³, má²lɨ́¹³ bíh¹ jéinh³² siáh³ tsá²mɨ³ hí³ cuo² quionh³
lɨ³ua³ jan² tsá² hnio³, tɨ³la³ hniáh³² jan² tsá²ñuh² tsá² má²tanh² ta²¹ Dió³² bíh¹
má¹na²¹.
40 Tɨ³la³ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ chú³² quioh²¹ tsá²mɨ³ hí³ lɨ́¹³ nɨ́¹juáh³ hi³ tiú²uú²
ca³jéinh³² cuo². Hi³ nɨ́² bíh¹ cáun² hi³ len³ jná¹³ huen², hi³ jná¹³ né³ len³ hi³
hléh²³ ná¹ la³ cun³ hi³ tɨ³² tsɨ́³ Jmɨ́²chí³ joh¹ Dió³².

8

Má³² hi³ cha³² tsú² ná¹chan¹ quioh²¹ dió³² tsá² láɨn¹

1 Né³² né³, cuɨ́¹ má¹ré¹³ jná¹³ jáɨ¹³ hi³ ngaɨh³² hnoh² jáun² ca³tɨ²¹ ngú³
quioh²¹ jáh³ hi³ jngɨh² tsú² ñí¹con² dió³² tsá² láɨn¹. Cun³ né¹ bíh¹ dí² hi³ la³jáɨ³²
dí² zia³² hi³ há² ngɨ²³ dí², tɨ³la³ háɨnh¹³ jmú¹³ dí² tonh² ca³tɨ²¹ hi³ má²há²
má²ngɨ²³ dí² jáun². Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ hi³ ná¹hnáu³ dí² má¹ná¹, hi³ nɨ́² bíh¹ jmu²
hi³ má²tsá²lɨ³hún¹ tsɨ́³ dí² ñí¹con² Dió³².
2 Jáun² nɨ́¹juáh³ zian² tsá² lɨ́n²³ hi³ ca³hia³ ca³táunh³ lɨ́n³², cun³quionh³ la³
jáun² lɨ́²lin¹ hi³ tiá² hi³ ñi³² hí¹ cáun² bíh¹ tsú² la³ cun³ hi³ jmɨ́¹ ca³tɨ²¹ ñi³².
3 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ jan² tsá² hnio³ Dió³² né³, má²cuóun³² bíh¹ Dió³² tsá² hí³.
4 Hi³ jáun² né³, ca³tɨ²¹ hi³ cúh² tsú² ngú³ quioh²¹ jáh³ hi³ má²lɨ́²jngɨh³ tsú²
ñí¹con² dió³² tsá² láɨn¹, qui³ cónh³ má²né¹ bíh¹ dí² hi³ dió³² tsá² láɨn¹ hí³, hí¹
jan² yáh³ tiá² lɨ́³ nóh³² quioh²¹ Dió³² Tsá² juú²tsáun², quí¹ jɨ́³²la³ jan² tán¹ bíh¹
Dió³² zian².
5 Quí¹ uá¹jinh¹ zia³² hliáun³ lɨ́n³² hi³ téh²³ tsú² dió³² hñu³mɨ³cuú² jɨ³ ñí¹ hué²¹
lá² nɨ́² siáh³, hi³ tson² bíh¹ cu³tí³ zia³² bíh¹ hliáun³ lɨ́n³² hi³ lɨ́¹ téh²³ tsáu² dió³²
jɨ³ juo¹³ tsú² nɨ́² siáh³,
6 tɨ³la³ hi³ ca³ta¹ jnoh¹ má¹ná¹, jan² tán¹ bíh¹ Dió³² Jméi² dí² zian². Jméi² dí²
hí³ bíh¹ Tsá² ca³jmú³ ca³la³ jɨ́³² hi³ zia³², hi³ jáun² jnoh¹ né³ ziáun² hi³ ca³tɨn¹
hí³ bíh¹. Jan² tán¹ bíh¹ Juo¹³ dí² zian², Jesús Tsá² lɨ́n³ hí³ Cristo yáh³. Hi³
cun³quionh³ hí³ bíh¹ ca³lɨ³ zia³² ca³la³ jɨ́³² hi³ zia³², hi³ la³ jɨ³ jnoh¹ siáh³ uá²jaɨ³².
7 Tɨ³la³ tiá² la³jɨ́n³² tsáu² má²ca³ngɨ¹³ yáh³ hi³ nɨ́². Quí¹ zian² tsá² jlánh¹
jmɨ́¹ má²tan² hi³ má²tsú² má²jónh³² dió³² tsá² láɨn¹, hi³ tsá² hí³ né³ cáun² lɨ́n²³
la³ má²lɨ́n²³ jáun² bíh¹ hi³ hú¹tá¹ má²ca³lɨ³quioh²¹ dió³² tsá² láɨn¹ bíh¹ ngú³
hi³ cuá¹cúh² tsú² jáun². Hi³ cun³ñí¹ hi³ tiá² má²nio² tiá³ tsɨ́³ tsú² né³, jáun²
bíh¹ cáun² lɨ́¹ cha³² tso³ jmɨ́¹ tsɨ́³ tsú² hi³ lɨ́n²³ hi³ má²ca³hliánh² cun³ñí¹ hi³
má²lɨ́²cuh³ ngú³ hi³ má²ta³no¹ ñí¹con² dió³² tsá² láɨn¹ hí³.

8 Tɨ3la3 jun3juáh13 cun3quionh3 má32 hi3 cúh23 yáh3 dí2 lɨ́13 tá1zanh1 dí2 re2
ta3 ñí1 Dió32 má1ná1. Quí1 sa3jun3 lɨ3 hláɨh1 yáh3 dí2 nɨ́1juáh3 hi3 tiá2 cúh13, hi3
sa3jun3 lɨ3 chun1 yáh3 dí2 nɨ́1juáh3 hi3 lɨ́2cúh13.
9 Tɨ3la3 hua3hín13 náh2 jmu3, quí1 nɨ́2 lɨ́1 ca3jmuh3 náh2 hi3 tánh32 tso3 jan2
tsá2 tiá2 má2pin3 tsɨ́3 cun3quionh3 hi3 cúh13 náh2 lɨ3ua3 cáun2 hi3 tɨ32 honh2 náh2
hmóu32.
10 Cuɨ́1 jmú13 jáɨ13: Nɨ́1juáh3 hnú2 tsá2 má2ñíh1 hi3 nɨ́2, la3 ca3ñíh3 hi3 jmúh13
má32 cáun2 ñí1 ca3tɨn1 dió32 tsá2 láɨn1, hi3 nɨ́1juáh3 tá1la3 jáun2 né3 la3 ca3jɨ́e32
jan2 tsá2 reh2 tsá2 tiá2 má2pin3 tsɨ́3 hi3 ñíh3 hnú2 ñí1 jáun2, jáun2 ja3bí1 tsá2 reh2
hí3 lɨ́13 já32 tsɨ́3 hi3 cuh3 má32 má2lɨ́3cué32 tsú2 ñí1con2 dió32 tsá2 láɨn1.
11 Hi3 jáun2 la3 jáun2 bíh1 lɨ́3, hi3 cun3quionh3 hi3 jlánh1 ñíh1 jáun2 bíh1 hnú2
má2jmuh32 nú2 hi3 tsa3hín3 renh2 nú2 tsá2 tiá2 má2pin3 tsɨ́3, tsá2 ca3jun3 hí3
Cristo hi3 ca3tɨn1 uá2jaɨ32.
12 Jáun2 la3 nɨ́2 bíh1 má2jmuh32 hnoh2 tso3 ñí1con2 hnga2 Cristo, cun3quionh3
hi3 jmuh32 náh2 tso3 ñí1con2 renh2 nɨ́1 má1ca3hliah21 náh2 tsɨ́3 tsá2 tiá2 má2pin3
tsɨ́3.
13 Cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1, nɨ́1juáh3 jná13 la3 jmu2 hi3 tanh32 renh2 ná1 tso3
cun3quionh3 má32 hi3 cuh32 ná1, tɨ3 jlánh1 bíh1 quien2 hi3 hí1 cónh3 tiú2uú2 cuh21
jná13 ngú3 la3 jáun2, quí1 nɨ́2 lɨ́1 ca3jmú32 jná13 hi3 tánh32 renh2 ná1 tso3.

9

La3 cun3 hi3 ca3tɨn1 tsá2 lɨ́n3 tɨ32 tsá2 quian32 jë1 Dió32

1 Né32 né3, ¿tiá1 la3 zian2 jná13 hi3 ca3tɨn1 huen2 dúh1? ¿Haun13 juáh13 lɨ́n3
jná13 jan2 *tɨ32 tsá2 quian32 jë1 Dió32 dúh1? Quí1 jná13 má2ca3jɨen1 ná1 Jesús Tɨ32
Juo13 dí2, hi3 cun3quionh3 hnoh2 bíh1 má2lin1 ta21 quion21 jná13 hi3 má2cá2jmú32
ná1 quioh21 Tɨ32 Juo13 dí2.
2 Uá1jinh1 zian2 tsá2 tiá2 hnió3 tónh32 ta21 hi3 jná13 lɨ́n3 ná1 tɨ32 tsá2 quian32
jë1 Dió32, tɨ3la3 ñí1con2 hnoh2 má1ná1, lɨ́n3 bíh1 jná13; quí1 cun3quionh3 hi3 lɨ́n3
hnoh2 nɨ́2 tsá2 tanh2 ta21 Tɨ32 Juo13 bíh1 dí2 má2lɨ́2lin1 hi3 tson2 bíh1 cu3tí3 lɨ́n3
jná13 tɨ32 tsá2 quian32 jë1 Dió32.
3 La3 lá2 bíh1 nga2 jná13 ñí1con2 tsá2 la3 hí3 nɨ́1juáh3 jmɨ́1 ziú2 jmɨ́1 hɨe2 tsú2:
4 ¿Tiá1 la3 zia32 jáɨ13 hi3 cú1 hnáɨh13 jnoh1 la3 cun3 hi3 lɨ́1 cue32 jáun2 tsáu2
dúh1?
5 Ja3bí1 la3 jáun2 zia32 siáh3 jáɨ13 hi3 jenh1 jná13 uón32 quiúnh1 ná1 jan2 tsá2mɨ3
tsá2 reh2 dí2, hi3 ngɨ́13 ná1 quiúnh1 la3jmɨ́1 jmu2 tɨ32 tsá2 quian32 jë1 Dió32 ñí1
hná1 nɨ́2, jɨ3 tsá1 raɨnh21 Tɨ32 Juo13 dí2, jɨ3 Pé1 nɨ́2 siáh3.
6 ¿Hí1 lɨ́n23 tsú2 hi3 jmáh3la3 jná13 quiúnh1 ná1 Bernabé uá1 lɨ3hniauh23 hi3
jmú13 jnoh1 ta21 hi3 jáun2 lɨ́13 jniau13 jnoh1 hi3 cúh13 tá1la3 hléh13 jnoh1 jú1
chú32?
7 ¿Hin2 dá2 tsánh2 tsá2 lɨ́n3 hliáu3, hi3 má2hmah1 hnga2 la3jɨ́32 hi3 lɨ3 hniáuh32
quioh21? ¿Hin2 tsánh2 zia32 hi3 jnauh21, hi3 tiá2 cúh2 má1lɨ32 jáun2? ¿Hin2 dá2
tsánh2 jmu2 hua3hí13 *já1ziáh2 hi3 tiá2 hɨ́nh23 yáh3 jmɨ2 tiuh21 hi3 huéh23 má1lɨ32
jáun2?

8 Su^{3}uú^{2} lɨ́^{1} cuɨ́^{1} lɨ́n^{13} náh^{2} hi^{3} jáɨ^{13} hi^{3} hléh^{23} jná^{13} lá^{2} lɨ́^{3} cáun^{2} hi^{3} lɨ^{1} ca^{3}cháunh^{3} chin^{32} jná^{13} huen^{2}, quí^{1} ja^{3}bí^{1} ñí^{1} liei^{21} quioh^{21} hla^{1} Moisés yáh^{3} rá^{1}juáh^{3} la^{3} nɨ́^{2}.

9 Quí^{1} ñí^{1} liei^{21} jáun^{2} rá^{1}juáh^{3} la^{3} lá^{2}: “Ha^{3} lɨ́^{2} tanh^{3} chí^{2} náh^{2} ho^{3} cuá^{1}juɨ́^{2} tá^{1}la^{3} há^{2} zauh^{32} cuú^{2}miih^{21} hi^{3} jáun^{2} sunh^{3} máɨ^{3}”. Quí^{1} jun^{3}juáh^{13} hi^{3} ca^{3}juáh^{3} Dió^{32} la^{3} nɨ́^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3}hliá^{2} jlánh^{1} hnio^{3} cuá^{1}juɨ́^{2} yáh^{3},

10 quí^{1} cun^{3}quionh^{3} la^{3} nɨ́^{2} dá^{2} ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} cáun^{2} jáɨ^{13} hi^{3} ma^{3}ta^{2} tsú^{2} jɨ^{3}lá^{2} bíh^{1} dí^{2}. Liei^{21} jáun^{2} ca^{3}lɨ^{3} ca^{3}tɨ^{21} cáun^{2} hi^{3} chú^{32} quiú^{13} jnoh^{1} bíh^{1}; quí^{1} tsá^{2} quiáh^{2} hué^{32} quionh^{3} tsá^{2} caun^{2} hi^{3} ca^{3}láu^{2}, cá^{2}re^{2} bíh^{1} hen^{2} tsɨ́^{3} tsú^{2} hi^{3} he^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} nɨ́^{1} má^{1}ca^{3}láu^{2}.

11 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, nɨ́^{1}juáh^{3} jnoh^{1} má^{2}ca^{3}ján^{13} jún^{2} hi^{3} jmu^{2} ta^{21} hñu^{3} jmɨ́^{1} hñu^{3} tsɨ́^{3} tsáu^{2} ja^{1} quián^{13} hnoh^{2}, ¿hí^{1} hliáun^{3} lɨ́n^{32} máh^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} la^{3} ca^{3}héi^{13} jnoh^{1} cú^{1}pih^{21} hi^{3} lɨ^{3} hniáuh^{32} quiú^{13} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2} má^{1}lɨ^{32} jáun^{2}?

12 Nɨ́^{1}juáh^{3} tu^{3} bíh^{1} tsá^{2} siánh^{3} yáh^{3} la^{3} zia^{32} bíh^{1} jáɨ^{13} ñí^{1}con^{2} hi^{3} he^{3} hi^{3} hniáuh^{32} quioh^{21} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}, jáun^{2} ¡tiá^{13} bíh^{1} tiá^{3} jnoh^{1} tiá^{2} ca^{3}ta^{1} héi^{13} hi^{3} jáun^{2}!

Tɨ^{3}la^{3} tiá^{2} má^{2}ca^{3}jmú^{13} yáh^{3} jnoh^{1} la^{3} cun^{3} hi^{3} jmɨ́^{1} lɨ́^{13} jmú^{13}; tɨ^{3}la^{3} jnoh^{1} dá^{2} má^{2}ca^{3}tion^{13} bíh^{1} tsɨ́^{3} la^{3}jɨ́^{32}, quí^{1} tiá^{2} hnáu^{2} jnoh^{1} hi^{3} lɨ^{3} zia^{32} hi^{3} chí^{1}cuú^{2} chí^{1}jnáɨ^{23} tá^{1}la^{3} hléh^{13} jnoh^{1} jú^{1} chú^{32} quioh^{21} Cristo.

13 Quí^{1} má^{2}ñíh^{1} bíh^{1} hnoh^{2} hi^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} jmu^{2} ta^{21} hñu^{3} cuáh^{32} chín^{1} quiú^{13} jnoh^{1} tsá^{2} *judíos, cun^{3}quionh^{3} hi^{3} tsá^{2}can^{32} jáun^{2} tsáu^{2} hñu^{3} cuáh^{32} bíh^{1} zian^{2} tsú^{2}. La^{3} cun^{3} lɨ^{13} juáh^{13}, hi^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} jmu^{2} ta^{21} ñí^{1} lɨ́^{3} ñí^{1}hiú^{13}, ñí^{1} qui^{3} cueh^{32} tsáu^{2} Dió^{32} lɨ^{3}ua^{3} cáun^{2} hi^{3} ca^{3}loh^{2} uá^{1} i^{3} hi^{3} jñi^{32} tsú^{2}, uá^{1} hi^{3} jáh^{3}, jáun^{2} nɨ́^{1} má^{1}lɨ́^{2}jín^{32} tsá^{2} hí^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} ca^{3}tɨ^{21} có^{32}, má^{1}lɨ^{32} jáun^{2} né^{3}, tsá^{2} hí^{3} bíh^{1} má^{2}lɨ́^{13} cuh^{3} hi^{3} ziún^{3}.

14 La^{3} jáun^{2} bíh^{1} lɨ́^{3} héih^{32} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} siáh^{3} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}, hi^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} hleh^{32} jú^{1} chú^{32}, jáun^{2} cun^{3}quionh^{3} ta^{21} jáun^{2} bíh^{1} lɨ́^{13} zian^{2} tsú^{2}.

15 Tɨ^{3}la^{3} jná^{13} má^{1}ná^{1}, hí^{1} cónh^{3} yáh^{3} tiá^{2} má^{2}ca^{3}mɨ́^{3} jná^{13} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} jmɨ́^{1} lɨ́^{13} mɨ́^{13} jná^{13}, sa^{3}jun^{3} jmu^{2} jná^{13} sí^{2} lá^{2} quí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} hniá^{1} jná^{13} hi^{3} zia^{32} hi^{3} cuéh^{1} hnoh^{2} ca^{3}lá^{2}. ¡Tɨ^{3} re^{2} cuɨ́^{1} jún^{13} jná^{13} cú^{2}jueh^{32} ñeh^{2} bíh^{1} hi^{3} quin^{3} tsú^{2} hi^{3} hiún^{2} tsɨn^{32} jná^{13} hi^{3} hléh^{23} ná^{1} ta^{3} tiá^{2} hlánh^{1}!

16 Ca^{3}tɨn^{1} jná^{13}, jun^{3}juáh^{13} hi^{3} jmu^{2} tonh^{2} yáh^{3} jná^{13} hi^{3} hléh^{23} jú^{1} chú^{32}, quí^{1} cun^{3} ca^{3}tɨn^{1} bíh^{1} jná^{13} hi^{3} hléh^{13}. ¡Ma^{3} jlánh^{1} juo^{23} jná^{13} nɨ́^{1}juáh^{3} hi^{3} tiá^{2} hléh^{13} jú^{1} chú^{32} jáun^{2}!

17 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} bíh^{1}, nɨ́^{1}juáh^{3} hi^{3} jmu^{2} jná^{13} ta^{21} lá^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} hiún^{2} tsɨn^{32} huen^{2}, jáun^{2} zia^{32} bíh^{1} hi^{3} hiáu^{13} jná^{13}. Tɨ^{3}la^{3} uá^{1} cun^{3} ca^{3}jmú^{32} jná^{13} ca^{3}la^{3} chí^{1}tson^{3}, cun^{3} jáun^{2} bíh^{1} lɨ́^{3} cáun^{2} ta^{21} hi^{3} má^{2}ca^{3}chá^{3} Dió^{32} jo^{3}uón^{32} jná^{13}.

18 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, la^{3} cun^{3} hi^{3} hiáu^{13} jná^{13} jáun^{2} lɨ́^{3} la^{3} lá^{2}: Hi^{3} jlánh^{1} lɨ́^{2}hiún^{2} tsɨn^{32} jná^{13} hi^{3} hléh^{23} jú^{1} chú^{32} ta^{3} tiá^{2} hi^{3} mɨ́^{23} ná^{1} hí^{1} cáun^{2}; la^{3} cun^{3} lɨ́^{13} juáh^{13}, hi^{3} tiá^{2} mɨ́^{23} jná^{13} la^{3} cun^{3} hi^{3} qui^{3} lɨ́^{13} mɨ́^{32} jan^{2} tsá^{2} hleh^{32} jú^{1} chú^{32}.

19 Uá^{1}jinh^{1} tiá^{2} lɨn^{3} jná^{13} *tsá^{2} má^{2}dí^{1}hlánh^{1} ñí^{1}con^{2} hí^{1} jan^{2} tsáu^{2}, tɨ^{3}la^{3} cun^{3} jáun^{2} má^{2}cá^{2}jmú^{32} bíh^{1} jná^{13} hi^{3} lɨn^{3} ná^{1} la^{3}juah^{21} dúh^{1} jan^{2} tsá^{2} má^{2}dí^{1}hlánh^{1}

ñí¹con² la³jɨ́n³² tsáu², hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lɨ́¹³ janh²¹ jná¹³ juóun³² tsáu² hi³ ca³tɨn¹ Cristo.
20 Nɨ́¹juáh³ jmɨ́¹ cuon¹ jná¹³ ja¹ tsá² judíos, jmu² jná¹³ la³jmɨ́¹ jmu² tsá² judíos, hi³ jáun² lɨ́¹³ janh²¹ jná¹³ tsú²; la³ cun³ lɨ́¹³ juáh¹³, hi³ ñí¹con² tsá² ná¹má²tí³² liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés jmu² jná¹³ la³jmɨ́¹ jmu² tsá² má²tí³² hí³ liei²¹, hi³ jáun² lɨ́¹³ janh²¹ jná¹³ tsá² hí³, uá¹jinh¹ jná¹³ jan² tsá² tiú²uú² lin¹ lɨ³hniauh²³ ma³tí³² liei²¹ jáun².
21 Hi³ jáun² né³, nɨ́¹juáh³ jmɨ́¹ cuon¹ jná¹³ ja¹ quioh²¹ tsá² tiá² má²quien² liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés, ja³bí¹ jná¹³ jmu² siáh³ cá²ren² quiúnh¹ ná¹ tsá² la³ hí³. Tɨ³la³ jun³juáh¹³ hi³ tiá² má²ti²¹ héih³² quioh²¹ Dió³² yáh³ jná¹³ jaun³², quí¹ jná¹³ bíh¹ jan² tsá² ca³tɨn¹ ná¹ hi³ má¹ti²¹ liei²¹ quioh²¹ Cristo.
22 Nɨ́¹juáh³ jmɨ́¹ cuon¹ jná¹³ quiúnh¹ tsá² tiá² má²pin³ tsɨ́³, hi³ jáun² jná¹³ jmu² siáh³ hi³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ hi³ tiá² má²pin³ tsɨn³² ná¹, hi³ jáun² lɨ́¹³ janh²¹ jná¹³ uá²jaɨ³² tsá² hí³. Hi³ jáun² la³ cun³ hi³ jmu² jná¹³ né³, hi³ jmu² ná¹ cá²ren² quiúnh¹ ná¹ la³jánh³ dú¹ ñí¹ tsáu², hi³ jáun² la³ jáun² lɨ́¹³ cháuh³² he³ lánh³ rón³² lɨ́¹³ lion¹ jná¹³ jmɨ́²chí³ quioh²¹ ma³ jan² tsá² hí³ bíh¹ jaun³².
23 Jmu² jná¹³ la³jɨ́³² hi³ nɨ́² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ jú¹ chú³², hi³ jáun² lɨ́¹³ hiáu³ jná¹³ uá²jaɨ³² la³ cun³ hi³ jein³² jú¹ chú³² lá².
24 Quí¹ má²ñíh¹ bí¹ hnoh² hi³ nɨ́¹juáh³ jmɨ́¹ co² tsú², jáun² la³jɨ́n³² bíh¹ tsú² jmu² pí³ hi³ tsá²táunh¹ cú²hé² lɨ́n³², tɨ³la³ jɨ́³²la³ jan² tán¹ bíh¹ tsá² láɨh²³, hi³ jáun² hiáuh²³ hi³ má²ná¹lɨ́³ jáun² hua³jan²¹. Jáun² la³jmɨ́¹ jmu² tsá² la³ hí³ bíh¹ hniáuh³² jmúh¹³ náh² pí³, hi³ jáun² janh¹ náh² hi³ má²ná¹lɨ́³ jáun² hua³jan²¹ quián¹³.
25 La³jɨ́n³² bíh¹ tsá² co² má²tɨn³² re², hi³ jáun² tiá² zia³² hí¹ cáun² hi³ lɨ́¹³ lɨ³ hliánh¹³ tsú², quí¹ hi³ hnió³ láɨh¹³ cáun² *có²ron¹ná¹ hi³ lɨ́³ ñeh¹ hmá² cuu³hláu², cáun² hi³ tiá² lin¹ má²hɨe²; tɨ³la³ jnoh¹ má¹ná¹, jmu³² pí³ hi³ jáun² jauh¹ dí² cáun² hi³ ma³hɨe² la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio² bíh¹.
26 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, jmu² jná¹³ la³ cun³ qui³ jmu² tsá² ngɨ³² cú²hé², ha³ tiá² jɨ́e³² yáh³ jná¹³ tɨ³ hlá² tɨ³ nɨ́²; hi³ sa³jun³ jmu² jná¹³ hniéi² la³jmɨ́¹ jmu² jan² tsá² lɨ́¹ cuɨ́²³ jah³² ñí¹ lɨn²¹.
27 Tɨ³la³ jná¹³ dá² jmu² héih³² ca³la³ chí¹tson³ bíh¹ ñí¹con² ua³ tán² ná¹, hi³ di³quian²¹ ná¹ jmáɨ¹ hi³ taunh¹³ ta²¹, quí¹ nɨ́² lɨ́¹ ca³lɨ³ hi³ chín¹dí¹ jná¹³ tsá² ca³ma³tɨn¹³ ná¹ tsáu², hi³ la³ ca³ta³zanh¹ ná¹ hlah³ má¹lɨ³² jáun².

10

Tiá² hniáuh³² má¹quien¹³ dí² dió³² tsá² láɨn¹

1 Hi³ jáun² né³ reh², hnó³² jná¹³ hi³ lɨ³ ñíh¹³ náh² hi³ la³jɨ́n³² bíh¹ tsá²daun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí² tsá² jmɨ́¹ zian² cá²jmáɨ¹ ca³tiánh³ ñeh² jnie² hi³ lɨ́³ li²¹ hi³ taunh² jáun² Dió³² hó¹ñí¹, hi³ la³jɨ́n³² bíh¹ tsú² ca³nga³ siáh³ Jmɨ́²miih²¹ Dáɨn³ jmɨ́¹ ca³niá³ jáun².
2 Hi³ jáun² dá² la³jɨ́n³² bíh¹ tsú² cáun³ jmáɨ², hi³ lin¹ hi³ haɨn²¹ tɨ³con² hla¹ Moisés cun³quionh³ hi³ ca³ñɨ³táunh¹ tsú² jáun² ñeh² jnie², jɨ³ jmɨ́¹ ca³han³ siáh³ jmɨ́²miih²¹ jáun².
3 Ja³bí¹ cá²re² ca³cúh² bíh¹ tsú² jɨ³lɨn² cá² ñí¹ má³² hi³ ca³cué³ Dió³².

4 Ja3bí1 la3jín32 bíh1 tsú2 siáh3 ca3hɨnh3 cá2 ñí1 jmáɨ2 hi3 ca3cué3 hnga2 Dió32.
Quí1hliá2 jmí1 hính23 tsú2 jmáɨ2 ja3 ñí1con2 Dió32 hi3 chí1hue32 hláu2. Hláu2 jáun2
dá2 jmí1 quionh3 tsú2 tá1la3 hí1tiáunh1 juɨ32, hi3 hláu2 jáun2 né3 jmí1 lín3 hnga2
bíh1 Cristo.
5 Tɨ3la3 uá1 jáun2 la3 jáun2, lí3 cá2 tsáun1 máh3 tsá2 hí3 tiá2 ca3jmú3 la3 cun3 hi3
jéih32 Dió32, hi3 jáun2 dá2 ca3hiá2 cá2tsan3 bíh1 tsú2 hué32 quiéin2 jáun2.
6 La3jí32 hi3 ca3lɨ3 jáun2, lí3 cáun2 nóh32 hi3 hɨe32 jnoh1 jú1 tson2 bíh1, hi3 lin1
hi3 tiá2 ca3ta1 dí2 jmú13 hi3 hniá1 dí2 hi3 hlah3, la3jmí1 ca3jmú3 jáun2 tsá2 hí3.
7 Cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1 tiá2 hniáuh32 má1tsú1 má1jonh21 hnoh2 dió32 tsá2
láɨn1 la3jmí1 ca3jmú3 jáun2 tsá2 hí3; la3 cun3 rón32 hi3 rá1juáh3 ñí1 Sí2: “Tsáu2
ca3tiánh3 tiáunh1, hi3 ca3cu3 ca3hɨnh3, hi3 jmí1 lɨ21 jáun2 né3 ca3nu3 ca3tiánh3 hi3
ca3jmú3 juón1”.
8 Jáun2 tiá2 hniáuh32 yáh3 hi3 lí1 jmú1 lí1 tsáu13 dí2 la3jmí1 ca3jmú3 jáun2 tsá2
hí3, quí1 jmí1 lɨ21 jáun2 ca3tsan3 quiu3hnɨ2 mei21 tsáu2 cu3tsa32 la3 lá2 cú2 jmáɨ1.
9 Sa3jun3 hniáuh32 yáh3 hi3 cá1 lan13 dí2 Tɨ32 Juo13 hi3 neh21 ní1juáh3 hi3 tson2
juenh2 tsí3, la3jmí1 ca3jmú3 ma3 jan2 tsá2 hí3, hi3 jmí1 lɨ21 jáun2 né3 ca3tsan3 bíh1
cun3quionh3 hi3 ca3quɨeh2 jáh3 hláɨnh1.
10 Hi3 sa3jun3 hniáuh32 yáh3 hi3 jmúh13 hnoh2 hi3 lí1 mí1 lí1 tsáɨnh1 náh2
ñí1con2 Dió32 la3jmí1 ca3jmú3 ma3 jan2 tsá2 hí3, hi3 jáun2 jmí1 lɨ21 jáun2 né3,
ca3hiá2 cá2tsan3 bíh1 hi3 ca3jmú3 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32, tsá2 quian32 pí3 quioh21
hmú32.
11 La3jí32 hi3 nɨ2 bíh1 ca3chú2 cá2quiúnh32 tsá2haun32 dí1hio3 ñú1deh3 dí2 tsá2
jmí1 zian2 cá2jmáɨ1; hi3 jáun2 né3 ca3tóh3 tsú2 ñí1 Sí2, hi3 jáun2 lí13 zia32 cáun2
nóh32 quiú13 jnoh1 tsá2 ziáun2 dí2 ñí1 cá1táuh3 jmáɨ1 lá2, hi3 tiá2 jmú13 dí2 la3
jáun2.
12 Cun3ñí1 hi3 jáun2 né3, ní1juáh3 tsá2 lín23 hi3 pin3 tsí3, cuí1 jmu1 tsú2
hua3hín13 hi3 tiá2 cáun2 lí1 tánh21 tso3.
13 La3jí32 hi3 cá2 lau23 hnoh2 cá2ren2 bíh1 quionh3 la3 cun3 hi3 qui3 quiunh32
la3jín32 tsá2mɨ3cuóun2 ñí1 hná1 ní2 uá2jaɨ32. Tɨ3la3 cun3 jáun2 lí13 bíh1 cháh13
hnoh2 cáun2 honh2 ñí1con2 Dió32, quí1 hí3 dá2 tiá2 cáun2 lí1 cué21 yáh3 jáɨ13 hi3
lɨ3 zia32 hi3 cá2 lau23, cáun2 hi3 tiá2 lɨ3 quɨnh1 náh2 jmáɨ1. Quí1 Dió32 dá2 tɨ3 híe32
bíh1 he3 lánh3 rón32 tion13 náh2 honh2 ja1 la3jí32 hi3 jáun2, hi3 jáun2 la3 jáun2 bíh1
lí13 quɨnh1 náh2 jmáɨ1.
14 Cun3ñí1 hi3 jáun2 né3, reh2 tsá2 hnau3 jná13 lín32, su3uú2 lí1 ma3quien13 náh2
dió32 tsá2 láɨn1.
15 Lieh1 jná13 hnoh2 la3jmí1 liéinh32 tsú2 tsá2 quiáh1 tsí3, hmóu32 bíh1 hnoh2
lí13 chú1 ñih21 náh2 la3 cun3 hi3 juah32 jná13 lá2:
16 Hi3 ní1 má1ca3cue13 dí2 tiá1hmah1 Dió32 quioh21 jmɨ2 ráu3 híen1 hi3 hnáɨh23
dí2 jáun2 la3jáɨ32 né3, má2ná1ma3jnia13 dí2 hi3 tiáuh1 dí2 cá2hon3 quiúnh1 Cristo
cun3ñí1 hi3 jmí2hán1 tsú2 ca3jmú3 ta21 ñí1con2 dí2 jɨ3lá2 bíh1. Ja3bí1 la3 jáun2 ní1
má1ca3tsunh21 dí2 *hí3 cuú2miih21 hi3 cúh23 dí2, má2ná1ma3jnia13 dí2 hi3 tiáuh1
dí2 cá2hon3 quiúnh1 Cristo cun3ñí1 hi3 tá13 tsú2 má2ca3lɨ3 quien2 ñí1con2 dí2
la3jáɨ32 jmí1 ca3taun3 tsú2 jáun2 ñí1 crei21 bíh1 siáh3.
17 Jáun2 cun3ñí1 hi3 cáun2 hí3 bíh1 tsóh32 dí2, uá1jinh1 juóu32 lín32 dí2, má2lin1
bíh1 hi3 ná1láɨ3 dí2 la3juah21 dúh1 jan2 tsáu2, quí1 cáun2 bíh1 hí3 cúh23 dí2 la3jáɨ32.

18 Sá¹ní² jɨe³ dú¹ náh² lánh³ rón³² ná¹ngɨ²³ tsá² hué³² *Israel: La³jɨ́n³² tsá² cúh² ngú³ quioh²¹ jáh³ má²lɨ́²jngɨh³ tsú² ñí¹con² Dió³², má²lɨ́²ma³jnia³² tsú² hi³ tiáunh¹ cá²hon³ hi³ jáh³ hí³ lɨ³ quien² ñí¹con² tsú² la³jɨ́n³² bíh¹.
19 Jáun² né³, jun³juáh¹³ hi³ hnó³² jná¹³ juah²¹ hi³ dió³² tsá² láɨn¹ zia³² pí³ quioh²¹ yáh³, hi³ sa³jun³ tɨ³ jlánh¹ quien² ngú³ quioh²¹ jáh³ hi³ jngɨh² tsú² ñí¹con² dió³² tsá² láɨn¹ yáh³ la³ cónh³ bíh¹ lɨ³ua³ cáun² ngú³.
20 La³ cun³ hi³ hnó³² jná¹³ juah²¹ lɨ́³ la³ lá²: Hi³ tsá² tiá² cuóun³² Dió³² cuen² jáh³ ñí¹con² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ bíh¹ nɨ́¹juáh³ jmɨ́¹ jngɨh² jáh³ ñí¹hiú¹³ quioh²¹ dió³² tsá² láɨn¹, jun³juáh¹³ ñí¹con² Dió³² yáh³ cuen² tsú²; hi³ jná¹³ né³, tiá² hnó³² yáh³ hi³ tiáunh¹ hnoh² cá²honh¹ quiúnh¹ náh² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹.
21 Quí¹ tiá² lɨ́¹³ yáh³ hi³ dí¹chíh¹ hnoh² honh¹ copa hi³ jmu² lin¹ hi³ tiáunh¹ náh² cá²honh¹ quiúnh¹ Tɨ³² Juo¹³ dí², hi³ má¹lɨ³² jáun² né³ dí¹chíh¹ náh² siáh³ honh¹ copa hi³ jmu² lin¹ hi³ tiáunh¹ náh² cá²honh¹ quiúnh¹ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹; sa³jun³ lɨ́¹³ yáh³ hi³ cúh¹³ hnoh² hi³ ná¹tsɨ²¹ ñí¹ mesa quioh²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí², hi³ má¹lɨ³² jáun² cúh¹³ náh² siáh³ hi³ ná¹tsɨ²¹ ñí¹ mesa quioh²¹ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹.
22 ¡Ha³ tiá² ca³ta¹ yáh³ dí² jmú¹³ hi³ míh³ tsɨ́³ Tɨ³² Juo¹³ dí²! Quí¹ jun³juáh¹³ jnoh¹ yáh³ tsá² tɨ³ jlánh¹ bíh¹ pin³ la³ cónh³ bíh¹ hí³ dí².

He³ lánh³ rón³² jmu² tsá² má²ca³liáun³, tsá² qui³ hnio³ raɨnh²¹

23 Né³² né³, tson² bíh¹ la³ cun³ hi³ juáh²³ jáun² tsáu², hi³ cáun² lɨ́¹³ bíh¹ jmu³ tsú² la³ cun³ hi³ hnió³; tɨ³la³ tiá² la³jɨ́³² hi³ jáun² jmu³ yáh³ ta²¹. Ján³, lɨ́¹³ bíh¹ jmu³ tsú² la³ cun³ hi³ hnió³, tɨ³la³ tiá² la³jɨ́³² hi³ jáun² lɨ́¹³ yáh³ ma³hau³ hi³ lɨ³hún¹ tsɨ́³ tsá²ján² tsá²ján².
24 Hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² ca³tɨn¹ hnauh¹³ jmáh³la³ hi³ lɨ́¹³ jmu³ ta²¹ ñí¹con² hnga², quí¹ ca³tɨn¹ tsú² hnauh¹³ hi³ lɨ́¹³ lɨ³ jmu³ ta²¹ ñí¹con² tsá²ján² tsá²ján² bíh¹.
25 Jáun² cáun² quɨéɨh³ náh² cú²jueh³² la³jɨ́³² la³ cun³ hi³ hna² tsú² ja¹ hmah²¹, ha³ lɨ́² ngáɨ² náh² nɨ́¹juáh³ ngú³ jáun² quioh²¹ jáh³ hi³ ca³jngɨh³ tsú² ñí¹con² dió³² tsá² láɨn¹, ha³ lɨ́² ngáɨ² náh² hí¹ cáun² hi³ lɨ́¹³ jmu³ hi³ hliáh¹³ jmɨ́¹ honh² náh².
26 Quí¹ hnga² Tɨ³² Juo¹³ bíh¹ dí² Tsá² quioh²¹ la³jɨ́³² la³ cun³ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá².
27 Hi³ nɨ́¹juáh³ zian² tsá² tiá² má²tanh² ta²¹ Dió³² hi³ té²³ hñú¹³, nɨ́¹juáh³ hi³ hnáuh² náh² cuá¹táunh¹, jáun² cuá²quɨéɨh³ náh² la³jɨ́³² la³ cun³ hi³ cué³² tsú² ñí¹ jáun²; tɨ³la³ ha³ lɨ́² ngáɨ² náh² hí¹ cáun² má¹ná¹, hi³ jáun² tiá² lɨ́¹³ hliáh¹³ jmɨ́¹ honh² náh².
28 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ zian² tsá² zaɨ³² hnoh² la³ lá²: “Ngú³ lá² quioh²¹ jáh³ ca³jngɨh³ tsú² ñí¹con² dió³² tsá² láɨn¹ bíh¹”, hi³ jáun² ha³ lɨ́² cúh² náh² cú²jueh³² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ tsá² má²lɨ́²juáh³ hí³ la³ jáun², quí¹ nɨ́² lɨ́¹ ca³hliáh² jmɨ́¹ tsɨ́³ tsá² hí³.
29 Juah³² jná¹³ la³ nɨ́² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ jmɨ́¹ tsɨ́³ tsá² hí³ bíh¹, jun³juáh¹³ jmɨ́¹ honh² hnoh² hmóu³² yáh³.
Tɨ³la³ zian² tsá² lɨ́¹³ juáh³ má¹ná¹: “¿He³ láɨh³² sa³ jná¹³ máh³ tiá² lɨ́¹³ cuh²¹ lɨ³ua³ cáun² hi³ hnó³² ná¹ cuh²¹ cun³ñí¹ hi³ tiá² má²pin³ tsɨ́³ jan² tsá² siánh³?
30 Nɨ́¹juáh³ la³ cue² bíh¹ jná¹³ tín² tiá¹hmah¹ Dió³² nɨ́¹ má¹tɨ³ ñí¹ cuh²¹, ¿he³ yáh³ ca³tɨ²¹ ziu³ hɨe³ tsú² jná¹³ hi³hliá² cuh³²?”

31 Né32 né3, hniáuh32 má1quien13 náh2 Dió32 la3ñí1 la3ján3 cun3quionh3 la3jɨ́32
hi3 jmuh32 náh2, uá1 hi3 má32 hi3 cú2 hi3 húh23 náh2, uá1 hi3 lɨ3ua3 cáun2 hi3
siáh3 siáh3.
32 Ha3 lɨ́2 jmu2 náh2 hi3 lɨ́13 quɨnh3 tsáu2, sa3jun3 tsá2 *judíos, sa3jun3
*tsá2cá2jo21, hi3 sa3jun3 tsá2 má2lɨ́n3 cuáh32 quioh21 Dió32 nɨ́2 siáh3.
33 Hi3 jáun2 hi3 ca3tɨn1 jná13 huen2 né3, jmu2 ná1 tion3 hi3 hí1 jan2 tiá2 hin2
jeinh21 hlah3 ca3tɨ21 lɨ3ua3 cáun2 hi3 jmu1 jná13. Ha3 tiá2 hnauh32 yáh3 jná13
jmáh3la3 hi3 chú32 quion21 huen2, tɨ3la3 jná13 hnauh32 hi3 chú32 hi3 ca3tɨn1 tsá2
siánh3 bíh1, hi3 jáun2 lɨ́13 liáun3 tsú2.

11

1 Jáun2 né3, jmu3 náh2 la3 cun3 hi3 jmu2 jná13, la3jmɨ́1 jmu2 jná13 la3 cun3 hi3
ca3jmú3 jáun2 Cristo.

Tsá3mɨ3 tsá2 má2tsú2 má2jónh32 Dió32

2 Hi3 jáun2 né3 reh2, zia32 bíh1 cáun2 hi3 jlánh1 re2 jmuh32 hnoh2. Quí1hliá2
chau2 honh2 hnoh2 jmáɨ1 ca3la3 jɨ́32 hi3 ca3tɨn1 jná13, jɨ3 hi3hliá2 la3 má2ma3tih21
jáun2 bíh1 hnoh2 jáɨ13 hi3 ca3hɨ́e3 jná13 jáun2, la3 cun3 hi3 ca3lɨ3 tɨn2 ná1 huen2
jmɨ́1tin2.
3 Tɨ3la3 hnó32 jná13 hi3 há1 ngɨ13 hnoh2 hi3 Cristo bíh1 lɨ́n3 Tsá2 chín1 ñí1con2
tsá2ñuh2, hi3 jáun2 tsá2ñuh2 né3 lɨ́n3 tsá2 chín1 ñí1con2 tsá2mɨ3 ñí2cuo2 la3jmɨ́1 lɨ́n3
jáun2 Dió32 Tsá2 chín1 ñí1con2 Cristo.
4 Jáun2 nɨ́1juáh3 lɨ3ua3 jan2 tsá2ñuh2 jlɨ́23 chí1 nɨ́1 má1ca3liéinh32 Dió32 ja1 ñí1
ná1ngɨh32 tsá2 lɨ́n3 cuáh32, ho3 nɨ́1juáh3 nɨ́1 má1ca3hléh3 jáɨ13 hi3 cue32 Dió32 hñu3
tsɨ́3, cun3quionh3 hi3 jmu2 tsú2 la3 jáun2, jmu2 tsú2 hi3 tiá2 quien2 Tsá2 chín1
ñí1con2 bíh1 tsú2.
5 Tɨ3la3 nɨ́1juáh3 jan2 tsá2mɨ3 hi3 tiá2 jlɨ́23 chí1 nɨ́1 má1ca3liéinh32 Dió32 né3, ho3
nɨ́1 má1ca3hléh3 jáɨ13 hi3 cue32 Dió32 hñu3 tsɨ́3, tsá2mɨ3 la3 hí3 siáh3 jmu2 hi3 tiá2
quien2 tsá2ñuh2 ñí2cuo2 bíh1, tsá2 chín1 ñí1con2 tsú2. Cun3quionh3 la3 jáun2 dá2
má2lɨ3 la3jmɨ́1 lɨ́3 hi3 má2ná1za1 mɨ3láu3 nio2 bíh1 chí1 tsú2 hi3 lin1 hi3 juón1.
6 Jáun2 né3, nɨ́1juáh3 jan2 tsá2mɨ3 tiá2 ñí1jlɨ́3 chí1, hi3 jáun2 tɨ3 re2 bíh1 nɨ́1juáh3
cu3tsa32 zéi32 tsú2 cú2jueh32. Tɨ3la3 nɨ́1juáh3 lɨ́n23 tsú2 hi3 hua3heih21 bíh1 nɨ́1juáh3
hi3 má2ná1za1 chí1 tsú2, hi3 jáun2 tɨ3 re2 bíh1 jlɨ́3 tsú2 cú2jueh32 chí1.
7 Tɨ3la3 tsá2ñuh2 má1ná1, tiá2 ca3tɨn1 yáh3 hi3 jlɨ́3 chí1, quí1 cun3quionh3 hí3
bíh1 lɨ́2lin1 ha3 lánh3 rón32 lɨ́n3 Dió32, hi3 ha3 cónh3 tí3 hi3 quien2 tsú2 siáh3; tɨ3la3
cun3quionh3 tsá2mɨ3 má1na21, lɨ́2lin1 hi3 ha3 cónh3 tí3 hi3 quien2 tsá2ñuh2 ñí2cuo2
bíh1 tsú2.
8 Quí1 jmɨ́1 ca3jmú3 Dió32 tsá2ñuh2, tiá2 ca3jmú3 yáh3 tsú2 cun3quionh3 tsá2mɨ3,
tsá2mɨ3 bíh1 tɨ3 lɨn3 cun3quionh3 tsá2ñuh2.
9 Quí1 tsá2mɨ3 dá2 ca3lɨn3 cun3ñí1 hi3 ca3tɨn1 tsá2ñuh2 bíh1, jun3juáh13
tsá2ñuh2 yáh3 ca3lɨn3 cun3ñí1 hi3 ca3tɨn1 tsá2mɨ3.
10 Cun3ñí1 hi3hliá2 ca3tɨ21 hi3 nɨ́2 bíh1, jɨ3 hi3 cun3ñí1 hi3 ca3tɨn1 siáh3 tsá2cuú2
tsá2ta3 Dió32, hi3 jáun2 tsá2mɨ3 ca3tɨn1 jmu3 lin1 hi3 zian2 tsá2 chín1 ñí1con2 tsú2
cun3quionh3 hi3 jlɨ́3 tsú2 jáun2 chí1.

11 Tɨ3la3 uá1 jáun2 la3 jáun2 né3, tá1la3 ziáun2 dí2 hi3 ca3tɨn1 Tɨ32 Juo13 dí2,
tiá2 lɨ́13 yáh3 ma3zian32 tsá2mɨ3 ñí1con2 tsá2ñuh2, sa3jun3 lɨ́13 ma3zian32 tsá2ñuh2
ñí1con2 tsá2mɨ3.
12 Quí1 uá1jinh1 tson2 bíh1 cu3tí3 hi3 cun3quionh3 tsá2ñuh2 bíh1 ca3lɨn3 tsá2mɨ3
jmɨ́1 la3ñí1 jmɨ́1tin2, ja3bí1 la3 jáun2 bí1 siáh3 tson2 hi3 ta3né32 tsá2ñuh2 lɨ́2zian2
hñu3 héin1 hñu3 tsɨ́3 tsá2mɨ3 bíh1; tɨ3la3 la3jɨ́32 hi3 jáun2 né3, ja32 ñí1con2 Dió32
bíh1.
13 Sá1nɨ́2 hniauh2 dúh1 náh2 honh2 hmóu32 nɨ́1juáh3 re2 jniá3 hi3 tsá2mɨ3
liéinh32 Dió32 ta3 tiá2 chí1jlɨ32 chí1.
14 Né32 né3, nɨ́1juáh3 hi3 la3 cuó2 chí1 tsá2ñuh2, jmɨ́1 tsɨ́3 hmóu32 bíh1 dí2 juáh3
hi3 cáun2 hi3 hua3heih21 bíh1 jaun32;
15 tɨ3la3 hi3 ca3tɨn1 tsá2mɨ3 né3, tɨ3 jlánh1 bíh1 re2 jniá3 nɨ́1juáh3 hi3 cuó2 chí1
tsú2. Hi3 jáun2 bíh1 cuó2 chí1 tsá2mɨ3 quí1 hi3 jáun2 lɨ́13 ná1jlɨ32 chí1 bíh1 tsú2.
16 Tɨ3la3 nɨ́1juáh3 zian2 ma3 jan2 tsá2 hnió3 hi3 quiu3 táɨnh3 jáɨ13 nɨ́2 quiúnh1
jnoh1, hniáuh32 lɨ3 ñi32 tsú2 hi3 sa3jun3 jnoh1, sa3jun3 tsá2 ná1lɨ́n3 cuáh32 quioh21
Dió32 yáh3 ná1ngɨ23 la3 siáh3.

Nɨ́1 má1ca3ngɨh32 tsú2 hi3 cuh3 má32 hɨ́en1, tiá2 jmu2 tsú2 la3 cun3 jmɨ́1 ca3tɨ21

17 Jáun2 né3, ca3tɨ21 hi3 juah21 jná13 lá2, tiú2uú2 lɨ́13 yáh3 hi3 lieh1 jná13 hnoh2
jú1 re2 jú1 tɨn2, quí1 la3jmɨ́1 lɨ́3 hi3 tɨ3 lɨ3mí1 quí1 hlianh21 bíh1 hnoh2 nɨ́1juáh3 nɨ́1
má1ca3cuú2 ca3ngɨh32 náh2, cha3 jmɨ́1 má1chuh21 náh2 jmɨ́1 honh2.
18 Quí1 la3ñí1 la3ján3 má2ca3záɨ3 jná13 tsáu2 hi3 nɨ́1juáh3 nɨ́1 má1ca3cuú2
ca3ngɨh32 náh2, sa3 ná1tsoh3 bíh1 hnoh2 jmuh32 ja1 quián13 hmóu32; hi3 jná13
né3 len3 hi3 míh1 tiá2 tson2 bíh1 la3 nɨ́2.
19 Já1 ho3 sa3 la3 nɨ́2 la3 ca3tɨ21 lɨ́13 bíh1 ja1 quián13 hnoh2, hi3 jáun2 lɨ3 lin1 hin2
bí1 tsánh2 cu3tí3 zian2 la3 cun3 hi3 tɨ32 tsɨ́3 Dió32.
20 Tɨ3la3 la3 cun3 hi3 chá2zinh3 ca3tɨ21 hi3hliá2 ná1tsoh3 náh2 jáun2 né3 lɨ́3 la3
lá2: Má32 hi3 cuh32 náh2 nɨ́1 má1ca3ngɨh32 náh2 jáun2, jun3juáh13 uú2 má32 hi3
ca3tɨn1 Tɨ32 Juo13 yáh3 dí2 jaun32.
21 Quí1 nɨ́1 má1tɨ3 ñí1 cúh13 náh2 má32, ma3 quin32 ma3 jan32 bíh1 náh2 cáun2
tá2chi21 ma3liauh21 hi3 cuh32 náh2 má32 hi3 ná1quiánh1, hi3 tá1la3 ma3 jan2 né3
tionh2 ñí1cuóunh21 ta3la3 jáun2; hi3 ma3 jan2 né3, sa3 ca3la3 ñí1 ca3lɨ3 hen2 máh3
cú2 hɨ́nh23.
22 ¿Tiá1 la3 zia32 hñuh32 hnoh2 ñí1 jmɨ́1 lɨ́13 cuá1cú1 cuá1hính3 náh2 tín2 ca3lá2?
Cun3quionh3 la3 nɨ́2 dá2 má2jmuh32 náh2 lin1 hi3 tiá2 quiú2 tiá2 jéin23 náh2 tsá2
má2lɨ́n3 cuáh32 quioh21 Dió32 bíh1, hi3 chin23 náh2 hua3heih21 tsá2 tia3mii2. Hi3
jáun2 né3, ¿he3 dá2 juo13 jná13 hnoh2? ¿Hí1 lɨ́13 lieh1 jná13 hnoh2 jú1 re2 jú1 tɨn2?
¡Tiá2 jáun2 yáh3!

Má32 hi3 ca3tɨn1 Tɨ32 Juo13 dí2
(Mateo 26:26-29; Marcos 14:22-25; Lucas 22:14-20)

23 Quí1 hnga2 bíh1 Tɨ32 Juo13 dí2 ca3hɨ́e3 jná13 la3 cun3 hi3 ca3ma3ta13 jná13
jáun2 hnoh2. La3 lá2 lɨ3: Jmɨ́1 cá1chó21 jmáɨ1 cáun2 tɨ3 ca3niéi2 hi3 má2tsa3hnáɨ1
Jesús Tɨ32 Juo13 dí2, ca3zanh3 tsú2 *hí3 cuú2miih21 hi3 ca3cuéh3 tiá1hmah1 Dió32.
24 Jmɨ́1 má2lɨ́2cuéh32 jáun2 tiá1hmah1 Dió32 né3, ca3ca3 hí3 jáun2, hi3 jáun2
ca3juáh3 la3 lá2: “Quɨéɨh3 náh2, quí1 hi3 lá2 bíh1 ngú3 quion21 jná13 hi3 cuen21

jná13 huen2 cun3ñí1 hi3 ca3tɨn1 hnoh2. Cun3quionh3 hi3 jmúh13 náh2 la3 lá2 jmɨ́1
tsú2 jmɨ́1 ja32, chau13 honh2 náh2 jná13”.
25 Ja3bí1 la3 jáun2 bí1 siáh3 ca3jmú3 tsú2 quioh21 copa jmɨ́1 má2laɨh32 má32;
jmɨ́1jáun2 ca3juáh3 la3 lá2: “Cun3quionh3 copa lá2 bíh1 má2lin1 hi3 má2ca3lɨ3
quien2 cáun2 nió32 hmaɨ21 cun3quionh3 jmɨ́2hán1 jná13. Jáun2 hính3 náh2 hi3
cháu1 náh2 honh2 hi3 ca3tɨn1 jná13 la3 ma3 quin32 la3 ma3 cu3 jéin32 húh13 náh2”.
26 Hi3 jáun2 la3 jáun2 bíh1 lɨ́3, hi3 hnoh2 ná1má2lih21 hi3 ca3jun3 Tɨ32 Juo13 dí2
ma3 quin32 la3 ma3 cu3 jéin32 hi3 cúh13 náh2 hí3 jɨ3 hi3 húh13 náh2 siáh3 hi3 ha21
copa jáun2, ca3la3 tɨ3 ñí1 cá1chó21 jmáɨ1 hi3 cuánh32 tsú2 siáh3.

He3 lánh3 ca3tɨ21 jmu3 tsú2 má32 quioh21 Tɨ32 Juo13 dí2

27 Jáun2 né3, lɨ3ua3 jan2 tsá2 cúh2 hí3 jɨ3 hi3 hính23 siáh3 jmɨ2 ráu3 hi3 ca3tɨn1
Tɨ32 Juo13 dí2 ta3 tiá2 jmɨ́1 tiá2 tsɨ́3, cun3quionh3 la3 jáun2 bíh1 má2rá1can2 tsú2 hi3
ca3táɨn2 jmɨ́2hán1 Tɨ32 Juo13 dí2, jɨ3 hi3 ca3jun3 tsú2 siáh3.
28 Cun3ñí1 hi3 jáun2 né3, ma3 quin32 ma3 jan32 tsáu2 hniáuh32 chu3 ñih3 jmɨ́1
tsɨ́3 hnga2 ñeh2 bíh1 hi3 cuh3 tsú2 hí3 jɨ3 hi3 hính3 tsú2 jmɨ2 ráu3 nɨ́2 siáh3.
29 Quí1 nɨ́1juáh3 tsá2 cáun2 lɨ́1 cú2 lɨ́1 hính23 má32 jáun2 ta3 tiá2 má2ca3lɨ́n13 tsú2
hi3 má32 jáun2 lɨ́3 la3juah21 dúh1 hnga2 bíh1 Tɨ32 Juo13 dí2, cun3quionh3 hi3 lɨ́1 cú2
lɨ́1 hính23 la3 jáun2 bí1 tsú2 má2jmu2 hi3 tá1tsɨn1 cáun2 héih32 hlah3.
30 Cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1, juóun32 hnoh2 ná1tsáun1 náh2 jɨ3 hi3 má2huán1 náh2
siáh3, hi3 hí1 ca3la3 tɨ3 má2cá2tsan3 yáh3 siáh3 ma3 jan2 hnoh2.
31 Tɨ3la3 sá1jmɨ́1 hi3 chú1 ñih21 dí2 re2 jmɨ́1 tsɨ́3 hmóu32 né3, jáun2 tiá2 jmɨ́1
ra3tsa2 yáh3 Tɨ32 Juo13 dí2 héih32.
32 Tɨ3la3 nɨ́1juáh3 nɨ́1 má1ca3ma3tsau13 Tɨ32 Juo13 dí2 má1ná1, jáun2 jeinh21 bíh1
jmɨ́1 tsɨ́3 dí2 tɨ3 ñí1con2 tsú2, hi3 jáun2 tiá2 tá1tsa1 dí2 héih32 hlah3 cu3tsa32 quiúnh1
dí2 tsá2 zian2 cun3 tɨn2 tsɨ́3 hmóu32.
33 Jáun2 né3 reh2, nɨ́1juáh3 nɨ́1 má1ca3ngɨh32 náh2 hi3 cúh13 náh2 má32 hi3
ca3tɨn1 Tɨ32 Juo13 dí2, jan21 náh2 tín2 tsá2ján2 tsá2ján2.
34 Nɨ́1juáh3 zian2 ma3 jan2 tsá2 má2ñí1cuóunh21 lɨ́n32, cuɨ́1 jmu1 tsú2 tín2 má32
hñú13, hi3 jáun2 tiá2 lɨ3 zia32 he3 ca3tɨ21 ma3tsau13 Dió32 nɨ́1 má1ca3cuú2 ca3ngɨh32
náh2 jáun2. Jáɨ13 ñí1 hná1 nɨ́2 né3 ñí1ma3ré13 jná13 nɨ́1 má1cá2chó32 ná1 hi3 ñí1jɨe1
ná1 hnoh2.

12

Pí3 hi3 cue32 Jmɨ́2chí3 Chun1
(Romanos 12:3-8; Efesios 4:7-16; 1 Pedro 4:8-11)

1 Hi3 jáun2 né3 reh2, cuɨ́1 hléh13 jná13 ta3né32 ca3tɨ21 hi3 ca3ngah3 hnoh2 jáun2
ca3tɨ21 la3 cun3 pí3 hi3 cue32 Jmɨ́2chí3 Chun1 ñí1con2 ma3 quin32 ma3 jan32 tsáu2,
quí1 tiá2 hnó32 jná13 hi3 tionh2 náh2 ná1cáun1.
2 Re2 lɨ́n32 bíh1 ñíh1 hnoh2, hi3 jmáɨ1 hi3 tiá2 jmɨ́1 má2tanh23 náh2 ta21 Dió32,
cáun2 lɨ́1 ca3lɨ3can2 náh2 hi3 jmɨ́1 ma3quien13 náh2 dió32 tsá2 láɨn1 tsá2 tiá2 hleh32.
3 Cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1 hnó32 jná13 hi3 lɨ3 ñíh13 hnoh2 ta3né32, hi3 hí1 jan2
yáh3 tsá2 chú2 juóun32 Jesús tiá2 lɨ́13 hléh32 cun3quionh3 pí3 quioh21 Jmɨ́2chí3
joh1 Dió32, hi3 sa3jun3 hí1 jan2 yáh3 tiá2 hin2 lɨ́13 juáh3 hi3 Jesús lɨ́n3 Tɨ32 Juo13,
nɨ́1juáh3 tiá2 la3 dí1hleh32 yáh3 tsú2 cun3quionh3 pí3 quioh21 Jmɨ́2chí3 Chun1.

4 Zia32 bíh1 hliáun3 ñí1 pí3 hi3 lɨ́13 lɨ3 hiáuh3 tsáu2, tɨ3la3 jan2 bíh1 Jmɨ́2chí3 Tsá2
cue32.
5 Ja3bí1 la3 jáun2, uá1jinh1 zia32 hliáun3 ñí1 he3 lánh3 rón32 lɨ́13 ma3cón32 tsú2
raɨnh21, tɨ3la3 ñí1con2 jan2 Juo13 bíh1 dí2 ja32 la3jɨ́32 hi3 jáun2.
6 Hi3 ja3bí1 zia32 siáh3 hliáun3 ñí1 pí3 hi3 lɨ́13 hiáuh3 tsá2 jmu3 tá13 Dió32, tɨ3la3
ñí1con2 jan2 Dió32 bíh1 ja32 la3jɨ́32 hi3 jáun2.
7 Jáun2 né3, tiu3nio2 lɨ́2lin1 bíh1 hi3 quionh3 tsú2 Jmɨ́2chí3 Chun1 ma3 quin32
ma3 jan32, hi3 jáun2 lɨ́2zia32 he3 cun3quionh3 má2hon3 tsú2 tsá2ján2 tsá2ján2.
8 Jmɨ́2chí3 hí3 bíh1 cue32 pí3 ñí1con2 ma3 jan2 tsáu2 hi3 tɨn2 hléh32 ca3la3 hi3
quiáh1 lɨ́n32 tsɨ́3; hi3 ñí1con2 ma3 jan2 né3, Jmɨ́2chí3 hí3 bíh1 siáh3 cue32 pí3 hi3
tɨn2 hléh32 la3juah21 dúh1 tsá2 ñí2 tsá2 lieih21 cu3tí3.
9 Hnga2 Jmɨ́2chí3 hí3 bíh1 siáh3 jmu2 hi3 zian2 tsá2 tɨn2 cha32 cáun2 tsɨ́3 ñí1con2
Dió32, hi3 ma3 jan2 né3 hiáuh23 pí3 hi3 lɨ́13 jmah3 tsá2 tsáun1.
10 Ma3 jan2 tsáu2 hiáuh23 siáh3 pí3 hi3 lɨ́13 jmu3 hua3jueh32, hi3 ma3 jan2 né3
hiáuh23 pí3 hi3 lɨ́13 hléh32 jáɨ13 hi3 cue32 Dió32 hñu3 tsɨ́3. Ma3 jan2 tsáu2 hiáuh23
pí3 hi3 tɨn2 chu3 ñih3 he3 ñí1 jmɨ́2chí3 ná1quian32 ma3 quin32 ma3 jan32 tsáu2,
nɨ́1juáh3 Jmɨ́2chí3 Chun1 ho3 jmɨ́2chí3 hláɨnh1. Zian2 siáh3 tsá2 hiáuh23 pí3 hi3
lɨ́13 hléh32 hliáun3 ñí1 jú1jma2; hi3 ca3lɨ3í1 zian2 siáh3 tsá2 hiáuh23 pí3 hi3 lɨ́13 záɨ32
jáɨ13 hi3 má2lɨ́2hléh32 jáun2 tsá2 jan2 hí3.
11 Tɨ3la3 la3jɨ́32 bíh1 hi3 nɨ́2, jmu2 jan2 tán1 Jmɨ́2chí3 Chun1 bíh1, Tsá2 tsóh23 ma3
quin32 ma3 caun32 pí3 ñí1con2 tsáu2 la3 cun3 hi3 hnió3 hnga2.

La3jáɨ32 bíh1 dí2 ná1láɨ3 la3jmɨ́1 lɨ́3 ñí1 pih21 ñí1 siún1 quioh21 jan2 tsáu2

12 Hi3 jáun2 né3, hliáun3 bíh1 ñí1 pih21 ñí1 siún1 zia32 quioh21 jan2 tsáu2, hi3
uá1jinh1 hliáun3 hi3 pih21 hi3 siún1 jáun2, tɨ3la3 jan2 tsáu2 bíh1 lɨ́3 cun3 ñí1 la3jɨ́32
hi3 jáun2. Ja3bí1 la3 nɨ́2 uá2jaɨ32 lɨ́3 quioh21 Cristo.
13 Quí1 la3 cun3 jmɨ́1 cáun3 dí2 jáun2 jmáɨ2 cun3quionh3 Jmɨ́2chí3 Chun1, ca3la3
jáɨ32 bíh1 dí2 ca3lan3 la3juah21 dúh1 jan2 tsáu2. Jáun2 la3jáɨ32 dí2 má2ná1láɨ3
la3juah21 dúh1 ñí1 pih21 ñí1 siún1 quioh21 Cristo, uá1 hi3 tsá2 *judíos ho3lá2dá2
*tsá2cá2jo21, uá1 hi3 *tsá2 má2dí1hlánh1 uá1 hi3 tsá2 zian2 hi3 ca3tɨn1 hnga2; quí1
jan2 tán1 Jmɨ́2chí3 hí3 bíh1 má2ca3hen13 dí2 la3jáɨ32.
14 Né32 né3, jun3juáh13 cá2 ñí1 yáh3 hi3 lɨ́n3 tsú2 tá1 jan2, quí1 hliáun3 lɨ́n32 bíh1
ñí1 pih21 ñí1 siún1 quioh21 tsáu2 zia32 hi3 jmu2 ma3 quin32 ta21.
15 Quí1 sá1jmɨ́1 hi3 ta3 tsú2 juáh3 la3 lá2: “Jun3juáh13 cuo2 yáh3 tsú2 lɨ́n3
jná13, hi3 jáun2 tiá2 lɨ́n3 yáh3 jná13 cáun2 hi3 ca3tɨn1 tsáu2”, ¿hí1 cun3quionh3 hi3
má2lɨ́2juáh3 la3 nɨ́2 ta3 tsú2, lɨ́13 hi3 tiú2uú2 chí1hma2 quioh21 tsú2? ¡Tiá2 jáun2
yáh3!
16 Ho3 nɨ́1juáh3 cuá1 tsú2 siáh3 ca3juáh3 la3 lá2: “Tiá2 mɨ́1ñí1 tsú2 lɨ́n3 yáh3
jná13, hi3 jáun2 tiá2 lɨ́n3 yáh3 jná13 cáun2 hi3 quioh21 jan2 tsáu2”; tɨ3la3 ¿hí1
cun3quionh3 hi3hliá2 má2lɨ́2juáh3 la3 nɨ́2 siáh3 cuá1 tsú2, tiú2uú2 la3 chí1hma2
quioh21 tsá2 hí3?
17 Quí1 sá1jmɨ́1 tá1 jan2 dí2 lɨ́3 jmáh3la3 mɨ́1ñí1 dúh1, hi3 jáun2 ¿he3 bí1 lánh3
rón32 jmɨ́1 lɨ́13 náɨ13 dí2? Ho3 sá1jmɨ́1 tá1 jan2 dí2 lɨ́3 jmáh3la3 cuá1, ¿he3 bí1 lánh3
rón32 jmɨ́1 lɨ́13 jmáh13 dí2?

18 Tɨ³la³ Dió³² má¹ná¹, ca³jmú³ hi³ ma³ quin³² ma³ caun³² hi³ pih²¹ hi³ siún¹
quiú¹³ dí² ná¹tsɨ²¹ la³ cun³ ñí¹ ca³tɨ²¹, la³ cun³ rón³² ñí¹ ca³lɨ³hnió³ hnga² Dió³²
jmu³.
19 Quí¹ sá¹jmɨ́¹ tá¹ jan² tsú² lɨ́³ cá² ñí¹ dúh¹, hi³ jáun² hí¹juáh³ tiú²uú² jmɨ́¹ lin¹
yáh³ hi³ tsáu² tsú².
20 Hi³ jáun² la³ cun³ lɨ́³ jáun² má¹na²¹, uá¹jinh¹ zia³² hliáun³ ñí¹ pih²¹ ñí¹ siún¹
quioh²¹ tsú², jan² tsáu² bíh¹ lɨ́³ la³ cun³ ñí¹ jɨ³lɨ³² hi³ jáun².
21 Quí¹ mɨ́¹ñí¹ tsú² tiá² lɨ¹³ yáh³ záɨh³² cuo² tsú² la³ lá²: “Tiá² lin¹ hniah³ yáh³
hnú² ñí¹con² jná¹³”; hi³ sa³jun³ chí¹ tsú² lɨ¹³ záɨh³² ta³ tsú² la³ lá²: “Tiá² lin¹
lɨ³hniah²³ yáh³ hnoh² ñí¹con² jná¹³”.
22 Quí¹ ñí¹ láɨ²³ dí² hi³ jlánh¹ bíh¹ háɨnh¹³ tsáunh¹ quiú¹³ dí², ñí¹ jáun² bíh¹ tɨ³
jlánh¹ bí¹ lɨ́²hniáuh³²;
23 hi³ ñí¹ tiá² nga³ tɨ³² tsɨ́³ dí² né³, ñí¹ jáun² bíh¹ tɨ³ jlánh¹ re² jmu³² dí²
hua³hí¹³. Hi³ nɨ́¹juáh³ ñí¹ láɨ²³ dí² hi³ tiá² re² jniá³ quiú¹³ dí² né³, ñí¹ jáun² bíh¹
tɨ³ jlánh¹ jlɨ́²³ dí²,
24 cáun² hi³ tiá² lin¹ jmu³² dí² ñí¹con² lɨ³ua³ cáun² hi³ láɨ²³ dí² hi³ chú³² jniá³
quiú¹³. La³ nɨ́² bíh¹ ca³jmú³ Dió³² hi³ ñí¹ pih²¹ ñí¹ siún¹ ñí¹ tiá² nga³ je²³ dí²
quiú¹³, tɨ³ jlánh¹ bíh¹ ma³quien¹³ dí² má¹lɨ³² jáun².
25 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, tiá² zia³² yáh³ jáɨ¹³ hi³ ma³zian³² hi³ pih²¹ hi³ siún¹
jáun² ñí¹con² hi³ cáun² hi³ cáun², tɨ³la³ ma³ quin³² ma³ caun³² hi³ jáun² má¹na²¹,
jmu² bíh¹ zian² hi³ ca³tɨn¹ raɨnh²¹.
26 Cun³ ñí¹ hi³ jáun² bíh¹, nɨ́¹juáh³ cáun² ñí¹ uóu²¹ quioh²¹ tsú², la³jɨ́³² bíh¹ hi³
ñí¹ hná¹ nɨ́² má²tso² uá²jaɨ³² tsɨ́³; hi³ nɨ́¹juáh³ cáun² ñí¹ pih²¹ quioh²¹ tsú² jlánh¹
ca³lɨ³ quien², hi³ jáun² la³jɨ́³² bíh¹ siáh³ ñí¹ hná¹ nɨ́² má²hiún² uá²jaɨ³² tsɨ́³.
27 Jáun² né³, ma³ quin³² ma³ jan³² bíh¹ hnoh² ná¹lɨ́n³ náh² ñí¹ pih²¹ ñí¹ siún¹
la³ jáun² quioh²¹ Cristo.
28 La³ jáun² bíh¹ lɨ́³, hi³ jáun² ma³ quin³² ma³ jan³² tsá² lɨ́n³ cuáh³² má²ca³cué³
Dió³² ma³ cáun² ta²¹ hi³ lɨ́¹³ jmu³ tsú². La³ñí¹ la³ján³ zian² tsá² ná¹lɨ́n³ *tɨ³² tsá²
quian³² jë¹ Dió³²; ñí¹ má²tun³ né³, zian² tsá² ná¹lɨ́n³ *tɨ³² jë¹ Dió³²; ñí¹ má²hnɨ³²
né³ zian² tsá² ná¹lɨ́n³ tɨ³² tsá² má²tɨn² tsáu². Ñí¹ hná¹ nɨ́² né³ zian² siáh³ tsá²
má²quian³² pí³ hi³ jmu² hua³jueh³², tsá² jmah²³ tsá² tsáun¹, tsá² má²hon³ tsáu²
siáh³, tsá² quian³² ñí¹ juɨ³² quioh²¹ cuáh³²; hi³ má¹lɨ³² jáun² né³, zian² tsá²
hiáuh²³ pí³ hi³ hléh³² jú¹jma² siáh³ nɨ́² siáh³.
29 Jáun² né³, ¿hí¹ la³jɨ́n³² tsú² ná¹lɨ́n³ tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Dió³² dúh¹? ¿Hí¹
la³jɨ́n³² tsáu² ná¹lɨ́n³ tɨ³² jë¹ Dió³²? ¿Hí¹ la³jɨ́n³² ná¹lɨ́n³ tɨ³² tsá² má²tɨn² tsáu²?
Ho³ ¿hí¹ la³jɨ́n³² tsáu² quian³² pí³ hi³ jmu² hua³jueh³²?
30 ¿Hí¹ la³jɨ́n³² tsáu² hiáuh²³ pí³ hi³ jmah³ tsá² tsáun¹? ¿Hí¹ la³jɨ́n³² quian³²
pí³ hi³ hléh³² jú¹jma² siáh³? ¿Hí¹ la³jɨ́n³² tsáu² quian³² pí³ hi³ zaɨ³² jáɨ¹³ quioh²¹
tsá² má²lɨ́²hléh³² jáun² jú¹jma² siáh³ dúh¹? ¡Tiá² jáun² yáh³!
31 Tɨ³la³ hnoh² hniáuh³² jmúh¹³ dí¹quian¹ bíh¹ hi³ hián¹³ náh² hi³ jlánh¹ bíh¹
chu²¹ hi³ cué³² Dió³².

Tɨ³la³ ñí¹ ca³la³ jɨ́³² hi³ nɨ́² né³, zia³² bíh¹ cónh³í¹ cáun² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien²
hi³ hnó³² jná¹³ hɨe¹³ ñí¹ hná¹ lá².

13

Hi³ hnáu³ tsú²

1 La³ lá² lɨ́³, nɨ́¹juáh³ ñí¹con² jná¹³ la³ zia³² pí³ hi³ hléh²³ hliáun³ ñí¹ jú¹jma² quioh²¹ tsá²mɨ³cuóun² la³ má²quionh³ jɨ³ jë¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² siáh³, tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ tiá² hin² la³ hno³ yáh³ jná¹³ má¹lɨ³² jáun², jáun² la³ jáun² má²lin¹ hi³ lɨ́n³ jná¹³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ cáun² tsɨ́¹ cú¹jen² hi³ lɨ́¹ quí¹ lɨ́¹ hín¹ pa³ɨ³jua³ bíh¹, ho³lá²dá² cáun² tsɨ́¹ mí¹ñí² chéin³ hi³ lɨ́¹ hín¹ cú²pá¹ cú²chánh¹.

2 Hi³ nɨ́¹juáh³ jná¹³ la³ lɨ́n³ ná¹ *tɨ³² jë¹ Dió³², ho³ nɨ́¹juáh³ cuo² ná¹ ca³la³ jɨ́³² jú¹ ná¹hmá¹ ná¹jnɨ́¹ quioh²¹ Dió³² jɨ³ hi³ há² ngɨ²³ ná¹ ca³la³ jɨ́³², ho³ nɨ́¹juáh³ nio² siáh³ cáun² tsɨn³² ná¹ hi³ hí¹ ca³la³ tɨ³ lɨ́¹³ quin¹³ jná¹³ cáun² máh³ ñí¹ zeh¹ hi³ zíh¹³ ná¹ ñí¹ siáh³, tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ tiá² hin² la³ hno³ yáh³ jná¹³ má¹lɨ³² jáun², hi³ jáun² hí¹ cáun² yáh³ tiá² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹ jná¹³.

3 Hi³ uá¹jinh¹ tsoh²¹ jná¹³ ca³la³ jɨ́³² hi³ zia³² quion²¹, ho³ uá¹jinh¹ hí¹ ca³la³ tɨ³ huen² jná¹³ ca³jɨenh²¹ hi³ cón³² ná¹ cáun² ja¹ sɨ́², tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ tiá² hin² la³ hno³ yáh³ jná¹³ má¹lɨ³² jáun², jáun² tiá² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹ hí¹ cáun² yáh³ hi³ jmu² jná¹³ la³ jáun².

4 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ tsá² hnio³ tsáu² né³, tsá² la³ hí³ lɨ́n³ tsá² jmu² juenh² tsɨ́³ bíh¹, tsá² ja³² mií³ tsɨ́³, tsá² tiá² uóu³² tsɨ́³, tsá² tiá² jmu² quien² hnga², sa³jun³ jmu² tsú² tonh².

5 Ja³bí¹ tsá² la³ hí³ tiá² tɨn² yáh³ jú¹ hlah³. Tiá² lɨ́n³ yáh³ tsú² jan² tsá² cáun² lɨ́¹ hnió³ hi³ ma³hiún² tsɨ́³ hnga², sa³jun³ lɨ́n³ tsú² jan² tsá² chéi³ tsɨ́³, hi³ sa³jun³ nióh³² tsú² hua³hí¹³ ha³ cónh³ tí³ hi³ jmu² tsáu² ñí¹con².

6 Tsá² la³ hí³ tiá² má²hiún² yáh³ tsɨ́³ nɨ́¹juáh³ hi³ ca³quiúnh³² tsáu² hi³ hlah³, tɨ³la³ tsá² hí³ dá² lɨ́²hiún² tsɨ́³ nɨ́¹juáh³ jú¹ tson² bíh¹ la³ ca³cah¹³ jmái¹.

7 Tsá² hnio³ tsáu² né³, tiá² chú² tiá² ja³² yáh³ hi³ ca³tɨn¹ raɨnh²¹. La³ má²nio² jáun² bíh¹ cáun² tsɨ́³ tsú² ñí¹con² raɨnh²¹, hi³ hen² siáh³ tsɨ́³ tsú² ñí¹con² tsáu², jɨ³ hi³ tion² tsú² siáh³ tsɨ́³ jɨ³lɨ³².

8 Quí¹ hi³ hnáu³ tsú² tiá² tón³² jmáɨ¹ tsa³hín³ yáh³. Chau²¹ bíh¹ jmáɨ¹ táuh³ hi³ cue³² Dió³² jáɨ¹³ hñu³ tsɨ́³ tsáu², sa³jun³ uú² hléh³² tsú² jú¹jma² siáh³ siáh³, hi³ sa³jun³ uú² lɨ³ hniáuh³² hi³ há² ngɨ²³ lɨ́n³² tsú².

9 Quí¹ jun³ hi³ tán¹ hián² yáh³ la³ cun³ hi³ má²né¹ dí², sa³jun³ má²ca³cué³ Dió³² jáɨ¹³ hñu³ tsɨ́³ tsáu² la³ hia³ la³ táuh³;

10 tɨ³la³ nɨ́¹ má¹cá²chó³² hi³ hú¹tá¹ tán¹ hián² cu³tí¹³ má¹ná¹, jáun² lɨ́¹ yéin²¹ bíh¹ la³jɨ́³² hi³ tiá² tán¹ tiá² hián².

11 Jmɨ́¹ míh² jná¹³ jmɨ́¹ hléh²³ la³ qui³ hleh³² jan² tsá¹míh¹, hi³ jmɨ́¹ cháunh²³ siáh³ chin³² ná¹ la³ cun³ qui³ jmu² jan² tsá¹míh¹, jɨ³ hi³ jmɨ́¹ hnauh³² jná¹³ siáh³ tsɨn³² la³ cun³ qui³ jmu² jan² tsá¹míh¹; tɨ³la³ jmɨ́¹ ca³lɨ³hún¹ tsɨn³² jná¹³ má¹ná¹, tɨ³ có³² bíh¹ ca³quin³ la³ cun³ hi³ jmɨ́¹ jmu² jná¹³ jáun² jmɨ́¹ míh² ná¹.

12 La³ nɨ́² bíh¹ lɨ́³ quiú¹³ dí² ta³né³², hi³ tiá² re² má²hún¹ yáh³ tsɨ́³ dí² hi³ ca³tɨn¹ Dió³². Néh³² jnoh¹ ñí¹ tsú² sáh³ lɨ́¹ ná¹juá¹³ la³jmɨ́¹ jniá³ ñí¹ tsú² cun³quionh³ cáun² tsɨ́¹ cú¹jen² zɨ́n³ bíh¹; tɨ³la³ má¹jáun² né³, má²neh²¹ dí² tsú² hú¹tá¹ ná¹jéinh³ ñí¹ bíh¹ dí². Ta³né³² dá² má²cuóun³² jná¹³ Dió³² ma³ pih²¹ bíh¹, tɨ³la³ má¹jáun² bíh¹ lɨ³ cuóun³² jná¹³ tsú² cun³ tán¹ cun³ hián² cu³tí¹³, la³jmɨ́¹ cuóu³² jná¹³ jáun² hnga² Dió³².

13 Hi³ jáun² hnɨ³² ñí¹ zia³² hi³ lɨ³ quien² la³ má²quien² jáun²: hi³ nio² cáun² tsɨ́³ tsú², hi³ hen² tsɨ́³ tsú², jɨ³ hi³ hnáu³ tsú² nɨ́² siáh³; tɨ³la³ la³ cun³ hi³ jlánh¹ bíh¹ quien² ñí¹ hi³ hnɨ³² nɨ́², hi³ hnáu³ bíh¹ tsú².

14

Zia³² cónh³í¹ ca³lá² jáɨ¹³ ca³tɨ²¹ pí³ hi³ cue³² Jmɨ́²chí³ Chun¹

1 Hi³ jáun² né³, jmu³ náh² pí³ la³jonh³ jmɨ́¹ honh² hi³ má¹hnáu³ náh². Hi³ ja³bí¹ hniáuh³² jmúh¹³ náh² siáh³ hi³ dí¹quiaunh²¹ lɨ́n²¹ honh² hi³ hián¹³ náh² cáun² pí³ ñí¹con² Dió³²; hi³ la³ñí¹ la³ján³ né³ hniáuh³² hen² honh² náh² hi³ lɨ́¹³ ngáɨ¹ náh² ñí¹con² tsáu² jáɨ¹³ hi³ cue³² Dió³² hñu³ honh² bí¹ náh².

2 Quí¹ nɨ́¹juáh³ tsá² quian³² pí³ hi³ hleh³² jú¹jma² hi³ hí¹ hnga² tiá² cuoh², hi³ liéinh³² Dió³² bíh¹ tsú² jaun³², jun³juáh¹³ hi³ liéinh³² tsá²mɨ³cuóun² yáh³ tsú², quí¹ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² ngɨ²³ jáɨ¹³ jáun². Tsá² hí³ dá² hleh³² jú¹ ná¹hmá¹ ná¹jnɨ́¹ cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Jmɨ́²chí³ Chun¹ bíh¹.

3 Tɨ³la³ tsá² hleh³² hí³ jáɨ¹³ hi³ cue³² Dió³² hñu³ tsɨ́³ má¹ná¹, liéinh³² tsú² tsá²mɨ³cuóun² raɨnh²¹ bíh¹, hi³ jmu² tsú² hi³ tsá² hí³ lɨ³ pin³ tsɨ́³ ñí¹con² Dió³², hi³ cha³² tsú² siáh³ tiá³ tsɨ́³ tsá² hí³, jɨ³ hi³ jmouh³² tsú² siáh³ tsɨ́³ tsú².

4 Jáun² né³, tsá² hleh³² jú¹jma² siáh³ jmu² hi³ lɨ³ pin³ tsɨ́³ hnga² bíh¹ ñí¹con² Dió³²; tɨ³la³ tsá² ngaɨ³² jáɨ¹³ hi³ cue³² Dió³² hñu³ tsɨ́³ né³, jmu² hi³ lɨ³ pin³ tsɨ́³ tsá² cuáh³² bíh¹.

5 Jná¹³ jmɨ́¹ hiún² tsɨn³² sá¹jmɨ́¹ la³jín³² hnoh² lɨ́¹³ hléh¹³ náh² jú¹jma² siáh³; tɨ³la³ tɨ³ jlánh¹ bí¹ hen² tsɨn³² jná¹³ hi³ hián¹³ náh² pí³ hi³ lɨ́¹³ hléh¹³ náh² jáɨ¹³ hi³ cue³² Dió³² bíh¹; quí¹ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ quien² hi³ jmúh¹³ náh² la³ nɨ́² la³ cónh³ bíh¹ hi³ hléh¹³ náh² jú¹jma² siáh³. Jɨ́³²la³ ti³ nɨ́¹juáh³ zian² jan² tsá² má²hiauh³² pí³ hi³ zaɨ³² jë¹ tsá² hleh³² hí³ jú¹jma² siáh³ bíh¹, jáun² bíh¹ zia³² ñí¹ lɨ́¹³ jmu³ ta²¹ jë¹ tsú² hi³ lɨ³ pin³ tsɨ́³ tsá² lɨ́n³ cuáh³².

6 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ reh², nɨ́¹juáh³ jná¹³ la³ ñí¹jɨe¹ ná¹ hnoh², hi³ ñí¹lieh¹ jná¹³ cun³quionh³ jú¹jma² siáh³, ha³ tiá² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹ hí¹ cáun² yáh³ quián¹³ hnoh² lɨ́¹³. Jɨ́³²la³ ti³ nɨ́¹juáh³ ñí¹lieh¹ jná¹³ hnoh² cun³quionh³ jáɨ¹³ hi³ jmɨ́¹ ná¹hmá¹ bíh¹, hi³ má²hnió³ Dió³² hi³ lɨ³ ñíh¹³ hnoh², ho³ nɨ́¹juáh³ hi³ ca³jmú³² jná¹³ hi³ há¹ ngɨ¹³ náh² re² jáɨ¹³ quioh²¹ bíh¹ tsú², ho³lá²dá² nɨ́¹juáh³ ca³hléh³ jná¹³ cáun² jáɨ¹³ hi³ cue³² Dió³² hñu³ tsɨn³², ho³lá²dá² nɨ́¹juáh³ zia³² cáun² jú¹ tson² hi³ lɨ́¹³ má¹ta¹³ jná¹³ hnoh².

7 Cuɨ́¹ jmú¹³ cáun² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ mí¹ñí² hi³ jmu² tsú² sun¹, la³ cun³ hmá² tá² le² ho³ tun³² pih²¹ hi³ caɨ³² tsú²; uá¹jinh¹ tiá² jmɨ́²chí³ hu²¹, tɨ³la³ cu³ jáun² nɨ́¹juáh³ tiá² la³ lin¹ yáh³ re² he³ lánh³ tsau³² sun¹ hi³ ná¹jmu² tsú², jáun² he³ ya³ lánh³ rón³² lɨ́¹³ lɨ³ ñi³² tsáu² hi³ he³ ñí¹ sun¹ ná¹jmu² tsú².

8 Hi³ nɨ́¹juáh³ jmɨ́¹ jmu² tsú² hniéi² né³, nɨ́¹juáh³ tiá² la³ jmu² yáh³ tsú² na²¹ lɨ́n²¹ mah¹ quioh²¹ mí¹ñí² nɨ́¹ má¹ca³jie³, hi³ jáun² hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² jmu³ hua³jan²¹ hi³ tsa³táunh¹ ñí¹ hniéi².

9 La³ jáun² bíh¹ lɨ́²³ siáh³ ñí¹con² hnoh²: Nɨ́¹juáh³ tiá² hléh¹³ yáh³ hnoh² jáɨ¹³ hi³ lɨ³ ngɨ¹³ tsáu², ¿ha³ bí¹ lánh³ rón³² lɨ́¹³ lɨ³ ñi³² tsú² jáɨ¹³ hi³ ná¹hléh¹ hnoh² jáun²? ¡La³jmɨ́¹ lɨ́n³ jan² tsá² lɨ́¹ hlɨ́² lɨ́¹ liéih²³ hnga² bíh¹ má²lɨ́n³ hnoh² nɨ́¹juáh³ la³ jáun²!

10 Tson^{2} bíh^{1} zia^{32} hliáun^{3} ñí^{1} jú^{1}jma^{2} hngá^{1}máh^{3} lá^{2}, hi^{3} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} jáun^{2} cun^{3} zia^{32} hi^{3} hnió^{3} juáh^{3} bíh^{1}.
11 Tɨ^{3}la^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} tiá^{2} la^{3} ngɨ^{23} yáh^{3} jná^{13} jú^{1}jma^{2} hi^{3} liéih^{32} jáun^{2} tsáu^{2} né^{3}, hi^{3} jáun^{2} jan^{2} tsá^{2} hué^{32} siáh^{3} bíh^{1} jná^{13} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} hí^{3}, hi^{3} tsá^{2} hí^{3} né^{3} lɨ́n^{3} siáh^{3} jan^{2} tsá^{2} hué^{32} siáh^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} jná^{13} uá^{2}jaɨ^{32}.
12 Hi^{3} jáun^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} hnoh^{2} jlánh^{1} má^{2}ná^{1}hniá^{1} náh^{2} hi^{3} héih^{1} náh^{2} pí^{3} ñí^{1}con^{2} Jmɨ́^{2}chí^{3} Chun^{1}, jáun^{2} ñí^{1} ca^{3}la^{3} jɨ́^{32} né^{3}, jmu^{3} náh^{2} tion^{3} hi^{3} héih^{1} náh^{2} hi^{3} lɨ́^{13} lɨ^{3} jmu^{3} ta^{21} hi^{3} lɨ^{3} pin^{3} tsɨ́^{3} tsá^{2} lɨ́n^{3} cuáh^{32} ñí^{1} hná^{1} nɨ́^{2}.
13 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} hleh^{32} jú^{1}jma^{2} siáh^{3}, hniáuh^{32} bíh^{1} mɨ́^{32} tsú^{2} ñí^{1}con^{2} Dió^{32} hi^{3} lɨ́^{13} hiáuh^{13} uá^{2}jaɨ^{32} pí^{3} hi^{3} záɨ^{32} jáɨ^{13} hi^{3} hleh^{32} jáun^{2}.
14 Quí^{1} nɨ́^{1}juáh^{3} hi^{3} lienh^{1} jná^{13} Dió^{32} cun^{3}quionh^{3} jú^{1}jma^{2} siáh^{3}, tson^{2} bíh^{1} hi^{3} jná^{13} dí^{1}lienh^{1} Dió^{32} cun^{3}quionh^{3} jmɨ́^{2}chí^{3} quion^{21} bíh^{1}, tɨ^{3}la^{3} jun^{3} hi^{3} jáun^{2} yáh^{3} ngɨ^{23} jná^{13} huen^{2}.
15 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} né^{3}, jná^{13} len^{3} hi^{3} tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} quien^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} hi^{3} ngɨ^{23} jná^{13} jáɨ^{13} hi^{3} lienh^{1} jná^{13} Dió^{32} nɨ́^{1} má^{1}tɨ^{3} ñí^{1} lienh^{1} jná^{13} tsú^{2} cun^{3}quionh^{3} jmɨ́^{2}chí^{3} quion^{21}, hi^{3} tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} quien^{2} siáh^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} hi^{3} ngɨ^{23} jná^{13} sun^{1} hi^{3} hɨe^{13} ná^{1} nɨ́^{1} má^{1}tɨ^{3} ñí^{1} hɨe^{13} ná^{1} ñí^{1}con^{2} Dió^{32} cun^{3}quionh^{3} jmɨ́^{2}chí^{3} quion^{21}.
16 Quí^{1} nɨ́^{1}juáh^{3} hnú^{2} dí^{1}ma^{3}tsú^{1} ma^{3}jonh^{21} Dió^{32} cun^{3}quionh^{3} jmáh^{3}la^{3} jmɨ́^{2}chí^{3} quián^{13}, jáun^{2} tsá^{2} cá^{2}tsáun^{1} tsá^{2} ná^{1}náɨ^{32} jáun^{2} tiá^{2} lɨ́^{13} yáh^{3} hi^{3} tsa^{3}hlió^{3} hná^{1} jáun^{2} hi^{3} cuéh^{32} tiá^{1}hmah^{1} Dió^{32} quiúnh^{1} hnú^{2}, quí^{1} tiá^{2} ngɨ^{23} yáh^{3} tsú^{2} he^{3} dá^{2} jaun^{32} dí^{1}hléh^{1} hnú^{2}.
17 Ho^{3} sa^{3} re^{2} lɨ́n^{32} bíh^{1} dí^{1}lienh^{1} hnú^{2} Dió^{32} hi^{3} dí^{1}cueh^{32} nú^{2} tsú^{2} tiá^{1}hmah^{1}, tɨ^{3}la^{3} má^{1}lɨ^{32} jáun^{2} né^{3} tsá^{2} jan^{2} tiá^{2} lɨ^{3} pin^{3} yáh^{3} tsɨ́^{3}.
18 Jná^{13} cue^{2} tiá^{1}hmah^{1} Dió^{32} quí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} quion^{1} jná^{13} pí^{3} hi^{3} hléh^{13} jú^{1}jma^{2} siáh^{3} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} ca^{3}la^{3} jɨ́n^{32} hnoh^{2}.
19 Tɨ^{3}la^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} jmɨ́^{1} zenh^{2} jná^{13} ja^{1} ñí^{1} ná^{1}ngɨh^{32} tsá^{2} lɨ́n^{3} cuáh^{32} má^{1}ná^{1}, tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} hnó^{32} jná^{13} hi^{3} má^{1}tɨn^{13} tsá^{2} siánh^{3} cun^{3}quionh^{3} hñá^{3} jon^{1} jáɨ^{13} hi^{3} lɨ́^{13} ngɨ^{13} tsú^{2}, la^{3} cónh^{3} bíh^{1} hi^{3} jmɨ́^{1} hléh^{13} ná^{1} quia^{3} mei^{21} jon^{1} jú^{1}jma^{2} hí^{1}juáh^{3} huen^{2} ná^{1} tiá^{2} cuo^{2}.
20 Reh^{2}, ha^{3} lɨ́^{2} cuɨ́^{1} cháunh^{13} chinh^{32} náh^{2} la^{3} cun^{3} qui^{3} cháunh^{23} chí^{1} tsá^{1}míh^{1}. Jmu^{3} náh^{2} hi^{3} lɨ́n^{3} náh^{2} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́n^{3} tsá^{1}míh^{1} hi^{3} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} hlah^{3} bíh^{1}; tɨ^{3}la^{3} nɨ́^{1} má^{1}ca^{3}tɨ^{3} ñí^{1} cháunh^{13} chinh^{32} náh^{2} má^{1}ná^{1}, cuɨ́^{1} cháunh^{13} chinh^{32} náh^{2} la^{3} cun^{3} qui^{3} cháunh^{23} chí^{1} jan^{2} tsá^{2} má^{2}hún^{1} tsɨ́^{3}.
21 Quí^{1} ñí^{1} Sí^{2} quioh^{21} Dió^{32} rá^{1}juáh^{3}: “Juo^{13} dí^{2} juáh^{3} la^{3} lá^{2}: Lienh^{1} jná^{13} tsá^{2} hué^{32} lá^{2} cun^{3}quionh^{3} jú^{1}jma^{2} siáh^{3}; cun^{3}quionh^{3} jë^{1} tsá^{2} hué^{32} siáh^{3} bíh^{1} lienh^{1} jná^{13} tsú^{2}, tɨ^{3}la^{3} sa^{3}jun^{3} la^{3} jáun^{2} yáh^{3} ne^{3} tsú^{2} má^{1}ná^{1}”.
22 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, hi^{3} hleh^{32} tsú^{2} jáun^{2} cun^{3}quionh^{3} cáun^{2} jú^{1}jma^{2} siáh^{3} lɨ́^{3} cáun^{2} li^{21} hi^{3} jáun^{2} lɨ́^{13} lɨ^{3}jnia^{2} hin^{2} tsánh^{2} tiá^{2} má^{2}taunh^{32} ta^{21} bíh^{1}, jun^{3}juáh^{13} hi^{3} lɨ^{3} lin^{1} hin^{2} tsánh^{2} má^{2}taunh^{32} ta^{21} yáh^{3}. Tɨ^{3}la^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} ca^{3}hléh^{3} jan^{2} tsá^{2} quian^{32} pí^{3} hi^{3} hleh^{32} jáɨ^{13} hi^{3} cue^{32} Dió^{32} hñu^{3} tsɨ́^{3} né^{3}, jáun^{2} jáɨ^{13} jáun^{2} lɨ́^{3} cáun^{2} li^{21} hi^{3} lɨ́^{13} lɨ^{3}jnia^{2} hin^{2} tsánh^{2} má^{2}taunh^{32} ta^{21} bíh^{1}, jun^{3}juáh^{13} hi^{3} lɨ^{3} lin^{1} hin^{2} tsánh^{2} tiá^{2} ta^{21} má^{2}taunh^{32} yáh^{3}.
23 Jáun^{2} né^{3}, nɨ́^{1}juáh^{3} má^{2}ná^{1}ngɨh^{32} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} lɨ́n^{3} cuáh^{32}, hi^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} la^{3}jɨ́n^{32} la^{3} ná^{1}hleh^{32} jú^{1}jma^{2} siáh^{3}, hi^{3} tá^{1}la^{3} jáun^{2} né^{3} chá^{1}táunh^{1} ma^{3} jan^{2} tsá^{2}

tiá² má²ñi³², ho³lá²dá² tsá² tiá² ta²¹ haɨh²¹, ¿tiá¹ juáh³ tsá² hí³ má¹lɨ³² jáun² hi³
má²ca³ngáu² bíh¹ hnoh²?
24 Tɨ³la³ ní¹juáh³ la³jín³² bíh¹ hnoh² la³ ná¹ngáɨ¹ náh² jáɨ¹³ hi³ cue³² Dió³²
hñu³ honh², hi³ tá¹la³ jáun² né³ chá¹táunh¹ ma³ jan² tsá² tiá² má²jmí¹ má²tsí³,
ho³lá²dá² tsá² tiá² ta²¹ haɨh²¹, jáun² tsá² hí³ né³ lɨ³tsɨn² hi³ tson² bíh¹ ná¹ren²
tso³, quí¹ hmóu³² bíh¹ tsú² lɨ³tsɨn² lánh³ lí³ tsí³ ní¹ má¹ca³náɨ³² la³jí³² jáɨ¹³ hi³
ná¹juáh²³ hnoh² jáun².
25 Cun³quionh³ la³ jáun² bíh¹ lí¹³ chu³ jñéɨh³ la³jí³² la³ cun³ hi³ ná¹hmá¹ hñu³
tsí³ tsú², hi³ jáun² ca³la³ hi³ cuá¹hin³ bíh¹ tsú² ma³tsu³ ma³jónh³² Dió³² hi³ juáh³
hi³ tson² bíh¹ cu³tí³ la³ zenh² Dió³² ja¹ quián¹³ hnoh².

Ní¹ má¹ca³ngɨh³² náh², jmu³ náh² re² tɨn² la³jí³² hi³ jmúh¹³

26 Jáun² né³ reh², ní¹ má¹ca³cuú² ca³ngɨh³² hnoh², zian² ma³ jan² hnoh²
ná¹quiánh¹ sun¹ hi³ lí³ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³², ho³ hi³ má¹tɨn¹³ náh² tsáu², ho³ cáun²
hi³ ñíh¹ náh² hi³ má²ca³hí̈e³ Dió³², ho³ cáun² jáɨ¹³ hi³ hléh¹³ náh² cun³quionh³
jú¹jma² siáh³, ho³lá²dá² hi³ záɨh¹³ náh² jáɨ¹³ jáun². Re² bíh¹, tɨ³la³ cuí¹ lɨ³ zia³²
ñí¹ jmu³ ta²¹ la³jí³² hi³ jáun² hi³ lɨ³ pin³ tsí³ tsá² lín³ cuáh³².
27 Ní¹juáh³ jmí¹ zian² tsá² hléh³² jú¹jma² siáh³, cuí¹ hleh²¹ gon³ ho³ gáun³
tsáu² ní¹juáh³ hi³ jlánh¹ juóun³²; tɨ³la³ ma³ quin³² ma³ jan³² má¹ná¹. Ja³bí¹
hniáuh³² zian² siáh³ jan² tsá² záɨ³² jáɨ¹³ hi³ hleh³² tsú² jáun².
28 Tɨ³la³ ní¹juáh³ ja¹ ñí¹ ná¹ngɨh³² náh² tiá² la³ zian² yáh³ tsá² má²hiauh³² pí³
hi³ lí¹³ záɨ³² jáɨ¹³ jáun², cun³tsa³² tí³ ta²¹ hí¹ jan² tiá² hin² hléh³² bíh¹ cú²jueh³²
jú¹jma² hi³ hí¹juáh³ hnga² tsú² tiá² cuoh². Tɨ³ re² bíh¹ ma³ quin³² ma³ jan³² cuí¹
juónh¹³ cú²jueh³² quionh³ Dió³², jɨ³ quionh³ jmí¹ tsí³ hnga².
29 La³ ní² bíh¹ siáh³ ní¹juáh³ ní¹ má¹tɨ³ ñí¹ hléh²¹ *tɨ³² jë¹ Dió³² jáɨ¹³ hi³
má²lí²cué³² Dió³² hñu³ tsí³, cuí¹ hleh²¹ tsú² cun³ gon³ ho³ gáun³, hi³ tsá² ñí¹
hná¹ jáun² né³, cuí¹ ná¹cán²³ re² hua³hí¹³ la³jí³² jáɨ¹³ hi³ juáh³ tsú² jáun².
30 Jáun² né³, ní¹juáh³ Dió³² la³ jmu² hi³ zia³² cáun² hi³ lí²ñi³² jan² tsáu² ñí¹
cuá¹tón²¹ jáun², hi³ jáun² tsá² dí¹hleh³² hí³ cuí¹ tunh¹³ tín² jë¹.
31 Hi³ jáun² la³ ní² bíh¹ lí¹³ hi³ la³jín³² hnoh² lí¹³ hléh¹³ náh² ma³ quin³² ma³
jan³² la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ má²hian² náh² ñí¹con² Dió³², hi³ jáun² la³jín³² tsáu² lí¹³
lɨ³ tɨn² jɨ³ hi³ niau²¹ siáh³ tiá³ tsí³.
32 Quí¹ hmóu³² bíh¹ tsá² ná¹lín³ hí³ *tɨ³² jë¹ Dió³² hniáuh³² jmu³ héɨh³²
ñí¹con² jmí²chí³ quioh²¹,
33 quí¹ Dió³² dá² jun³juáh¹³ jan² Dió³² Tsá² jmu² hi³ tiáunh¹ tsáu² tiá³ siaun³²
yáh³, quí¹ Dió³² dá² tɨ³ jmu² hi³ tiauh² dí² re² tɨn² bíh¹.
Né³² né³, la³ cun³ qui³ ná¹ngɨ²³ la³jín³² tsá² joh¹ Dió³² la³ tán¹ ñí¹ ná¹ngɨh³²
tsú²,
34 tsá²mɨ³ hniáuh³² tionh² ta³máɨh³ bíh¹ ja¹ ñí¹ ná¹ngɨh³² tsá² lín³ cuáh³². Ha³
tiá² jáɨ¹³ zia³² yáh³ hi³ cáun² lí¹ hléh²¹ tsú² ta³ lɨn²¹, hniáuh³² bíh¹ ma³quien²
tsá²mɨ³ ñí²cuo² la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ liei²¹ quioh²¹ Dió³².
35 Jáun² ní¹juáh³ hnió³ tsá²mɨ³ hi³ lɨ³ ñi³² cáun² jáɨ¹³, hniáuh³² ngáɨh³² tsú²
tsá²ñuh² ñí²cuo² bíh¹ ní¹ má¹cá²chánh³² hñú¹³; quí¹ tiá² re² jniá³ yáh³ hi³
tsá²mɨ³ hléh³² ja¹ ñí¹ ná¹ngɨh³² tsá² lín³ cuáh³².

36 Hniáuh32 cháu1 hnoh2 honh2 hi3 jáɨ13 quioh21 Dió32 tiá2 ca3lɨ3liau3 yáh3 ja1
quián13 hnoh2, hi3 sa3jun3 ñí1con2 jmáh3la3 hnoh2 yáh3 siáh3 má2cá2chó32 jáɨ13.
37 Ní1juáh3 zian2 tsá2 líⁿ23 hi3 líⁿ3 tɨ32 jë1 Dió32, ho3lá2dá2 líⁿ23 tsú2 hi3 quian32
cáun2 pí3 hi3 má2ca3cué3 Jmí2chí3 Chun1, hniáuh32 bíh1 ma3tson2 tsú2 hi3 sí2 hi3
cuá1jmu2 jná13 lá2 ñí1con2 hnoh2, cáun2 héih32 quioh21 Tɨ32 Juo13 bíh1 dí2 la32.
38 Tɨ3la3 ní1juáh3 tsá2 tiá2 ta21 haɨh21 jáɨ13 lá2 né3, hí1juáh3 tiá2 hniáuh32 yáh3
hi3 tanh13 tsú2 ta21 tsá2 la3 hí3.
39 Jáun2 né3 reh2, chú32 jmúh13 náh2 hniá1 hi3 cué32 Dió32 jáɨ13 hñu3 honh2
náh2 hi3 jáun2 lí13 hléh13 náh2, tɨ3la3 ha3 lí2 quí2 lí2 jna3 náh2 ñí1con2 tsá2
má2hiauh32 pí3 hi3 hléh32 jú1jma2 siáh3 má1ná1.
40 Hi3 jáun2 la3jí32 hi3 jmuh32 náh2 né3, jmu3 náh2 re2 tɨn2 líⁿ32, hi3 ca3la3 hi3
ja32 re2 he2 hná1.

15

Jmí1 ca3jenh13 Cristo

1 Né32 né3 reh2, hnó32 jná13 hi3 cháu1 náh2 honh2 jú1 chú32 hi3 má2ca3hléh3
jná13 jáun2 ñí1con2 hnoh2. Jú1 chú32 jáun2 né3 ca3heh3 bíh1 hnoh2 jmí1 ca3niéih2
náh2, hi3 jáun2 la3 má2zian2 jáun2 bí1 náh2 hi3 nio2 tiá3 honh2 ñí1con2 jú1 chú32
jáun2.
2 Hi3 cun3quionh3 jú1 chú32 jáun2 bíh1 siáh3 má2ná1liáun1 hnoh2 ní1juáh3 hi3
la3 má2ná1ziánh1 jáun2 náh2 tiá3 jáɨ13 hi3 ca3híe3 jná13 jáun2. Jí32la3 ti3 ní1juáh3
cáun2 lí1 táunh23 náh2 ta21 ta3 lɨn21 bíh1, jáun2 bíh1 tiá2 lin1 ñí1 lɨ3quien2.
3 La3 cun3 la3jí32 jáɨ13 hi3 ca3lɨ3 tɨn2 jná13 jáun2 huen2, jɨ3lɨ32 bíh1 jáɨ13 jáun2
ca3híe3 jná13 siáh3 hnoh2. Hi3 ja1 la3jí32 hi3 jáun2 zia32 cáun2 jáɨ13 hi3 jlánh1 bíh1
quien2 hi3 juáh3 la3 lá2: Cristo ca3jun3 hi3 ca3tɨ21 tso3 quiú13 dí2, la3 cun3 hi3
rá1juáh3 jáun2 ñí1 Sí2;
4 hi3 ja3haun3 tsú2 siáh3, hi3 jáun2 ñí1 má2cá2hní2 jmáɨ1 jáun2 né3 ca3jenh13 tsú2
já1 hla1, la3 cun3 hi3 rá1juáh3 jáun2 ñí1 Sí2.
5 Jmí1 lɨ21 jáun2 né3 ca3ma3jnia32 tsú2 ñí1con2 Pé1, hi3 jmí1 lí1cáɨn2 pih21 jáun2
né3 ca3ma3jnia32 tsú2 siáh3 ñí1con2 tán1 quian3tun3.
6 Jmí1 lí1cáɨn2 jáun2 siáh3 ca3ma3jnia32 tsú2 ñí1con2 lí3 hñá3 nio2 hña3láun3 tsá2
reh2 dí2 cun3 jéin32 la3 lá2. Hi3 uá1jinh1 má2cá2tsan3 ma3 jan2 tsá2 hí3 ta3né32,
míh1 tiá2 jɨ3lɨn2 tsá2 hí3 zian2 bíh1.
7 Jmí1 lɨ21 jáun2 ca3ma3jnia32 tsú2 ñí1con2 Jacobo, hi3 jmí1 lɨ21 jáun2 né3
ca3ma3jnia32 tsú2 siáh3 ñí1con2 ca3la3 jíⁿ32 tɨ32 tsá2 quian32 hí3 jë1 Dió32.
8 Jmí1 ca3táuh3 hi3 má2jnia32 tsú2 jáun2 ñí1con2 la3jɨⁿ32 tsá2 hí3 né3, jáun2
ñí1con2 jná13 siáh3 ca3ma3jnia32 tsú2. Jáun2 jná13 bíh1 jan2 tsá2 líⁿ3 ná1 la3jmí1
líⁿ3 jan2 dáɨn2 hi3 ca3lɨ3zian2 ta3 má2ca3nga2 jmáɨ1 quioh21.
9 Quí1 jun3 lin1 tsáu2 yáh3 jná13 la3 cónh3 bíh1 *tɨ32 tsá2 quian32 jë1 Dió32 ñí1
hná1 ní2, ca3la3 hí1juáh3 tiá2 ca3tɨn1 yáh3 jná13 hi3 té3 tsáu2 “tɨ32 tsá2 quian32
jë1 Dió32”, quí1 jná13 dá2 jan2 tsá2 ca3jmú32 ná1 hian2 tsɨn32 ñí1con2 tsá2 ná1líⁿ3
cuáh32 quioh21 Dió32 jmí1tin2 bíh1.
10 Tɨ3la3 líⁿ3 bíh1 jná13 la3 cun3 hi3 líⁿ3 ná1, quí1 cun3ñí1 hi3 Dió32 ca3ja3 mií3
tsí3 ñí1con2 jná13. Hi3 jáun2 mií3 hi3 ja32 jáun2 tsí3 tsú2 ñí1con2 jná13 tiá2 lí1

má²ca³há² ca³nga² yáh³, quí¹ jná¹³ bíh¹ tɨ³ jlánh¹ má²cá²jmú³² ta²¹ la³ cónh³ bíh¹ tsá² ñí¹ hná¹ nɨ́²; uá¹jinh¹ jun³juáh¹³ jná¹³ yáh³ tsá² má²cá²jmú³², tɨ³la³ hnga² bíh¹ Dió³² Tsá² ja³² miɨ́³ tsɨ́³ má²ca³ma³hau³ jná¹³.

11 Tɨ³la³ tiá² hi³ jmu² hí¹ cáun² yáh³ nɨ́¹juáh³ jná¹³ ho³ tsá² hí³ ca³nga³ jú¹ chú³² jáun² ñí¹con² hnoh²; quí¹ tɨ³la³ cáun² lá² bíh¹ jú¹ chú³² hi³ hléh¹ jnoh¹, hi³ cáun² jáɨ¹³ lá² bíh¹ siáh³ má²ca³tionh² hnoh² ta²¹.

Jmáɨ¹ hi³ jenh¹³ tsá² má²cá²tsan³

12 Jáun² né³, nɨ́¹juáh³ jú¹ chú³² hi³ hléh¹ jnoh¹ juáh³ hi³ Cristo ca³jenh¹³ ja¹ hla¹, ¿ha³ bí¹ lánh³ rón³² zian² ma³ jan² hnoh² hi³ juánh³ náh² hi³ tiá² jenh¹³ yáh³ tsá² má²cá²tsan³?

13 Quí¹ sá¹jmɨ́¹ tiá² la³ jenh¹³ yáh³ tsá² má²cá²tsan³, jáun² sa³jun³ la³ ca³jenh¹³ yáh³ hnga² Cristo.

14 Hi³ jáun² nɨ́¹juáh³ tiá² la³ ca³jenh¹³ Cristo, jáun² jú¹ chú³² hi³ hléh¹ jnoh¹ tiá² lin¹ ñí¹ la³ quien² hí¹ cáun² yáh³, hi³ sa³jun³ la³ quien² siáh³ hi³ táunh²³ náh² jáun² ta²¹.

15 Jáun² sá¹jmɨ́¹ la³ nɨ́² né³, jnoh¹ bíh¹ má²láɨ³ tsá² zih³² jú¹ tɨ́¹jáɨ² hi³ ca³tɨn¹ Dió³², quí¹ cun³ñí¹ hi³ má²ca³juáh¹³ jnoh¹ hi³ Dió³² ca³jmú³ hi³ ca³jenh¹³ Cristo. Jáun² nɨ́¹juáh³ tiá² la³ tson² yáh³ hi³ jenh¹³ tsá² má²cá²tsan³, hi³ jáun² tiá² la³ tson² yáh³ hi³ Dió³² ca³jmú³ hi³ ca³jenh¹³ Cristo.

16 Quí¹ nɨ́¹juáh³ tiá² la³ jenh¹³ yáh³ tsá² má²cá²tsan³, hi³ jáun² sa³jun³ la³ ca³jenh¹³ yáh³ siáh³ Cristo.

17 Hi³ jáun² sá¹jmɨ́¹ tson² tiá² ca³jenh¹³ Cristo dúh¹, jáun² tiá² lin¹ ñí¹ jmɨ́¹ jmu³ ta²¹ hí¹ cáun² yáh³ hi³ má²táunh²³ jáun² hnoh² ta²¹; la³ má²ná¹ren² jáun² bíh¹ náh² tsáuh³.

18 Jáun² nɨ́¹juáh³ la³ nɨ́² né³, la³ má²já²hín³ bíh¹ tsá² má²cá²tsan³ ta³ má²tanh² ta²¹ Cristo.

19 Nɨ́¹juáh³ hi³ ná¹hen² jáun² tsɨ́³ dí² ñí¹con² Cristo la³ zia³² ñí¹ jmu³ ta²¹ jmáh³la³ tá¹la³ ziáun² dí² ñí¹ hué²¹ lá² bíh¹, jáun² jnoh¹ bí¹ la³ má²láɨ³ tsá² jlánh¹ bíh¹ tsɨ́¹juɨ́³ la³ cónh³ bí¹ ñí¹ la³jɨ́n³² tsá² ñí¹ hná¹ nɨ́².

20 Tɨ³la³ la³ cun³ lɨ́³ hú¹tá¹ jú¹ tson² má¹ná¹, ca³jenh¹³ bíh¹ Cristo ja¹ hla¹; hi³ jáun² la³ nɨ́² má²lɨ́²lin¹ hi³ ja³bí¹ hla¹ tsá² ñí¹ hná¹ nɨ́² siáh³ jenh¹³ la³jmɨ́¹ ca³jenh¹³ hí³ dí².

21 Quí¹ la³ lá² bíh¹ lɨ³: Cun³ñí¹ hi³ ca³tɨ²¹ tsáu¹³ jan² tsáu² bíh¹ ca³hi³ hmú³² ñí¹ hué²¹ lá²; jáun² ja³bí¹ la³ jáun² siáh³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ jan² tsáu² bíh¹ ca³lɨ³liau³ siáh³ hi³ jenh¹³ tsá² má²cá²tsan³.

22 La³ jáun² bíh¹ lɨ́³, hi³ cun³ñí¹ hi³ lɨ́n³ tsáu² tsá² jón²zɨ́h¹ hla¹ Adán, jáun² la³jɨ́n³² bíh¹ tsú² tsán²; ja³bí¹ la³ jáun² la³jɨ́n³² bíh¹ tsú² jenh¹³ siáh³ cun³ñí¹ hi³ lɨ́n³ tsú² tsá² joh¹ Cristo, hi³ jáun² lɨ́¹³ zian² cáun² hi³ hmaɨ²¹.

23 Tɨ³la³ ma³ quin³² ma³ jan³² má¹na²¹ la³ cun³ ñí¹ ca³tɨn¹ bíh¹: Cristo bíh¹ Tsá² la³ñí¹ hi³ lɨn³ tsá² hmaɨ²¹ jmɨ́¹ ca³jenh¹³, hi³ jáun² nɨ́¹ má¹tɨ³ ñí¹ jaunh²¹ tsú² né³, lɨ́n¹³ siáh³ tsá² hmaɨ²¹ tsá² ñí¹ hná¹ nɨ́² joh¹ tsú².

24 Má¹lɨ³² jáun² né³, tsɨn¹³ jmáɨ¹ hi³ má²tón³², jmáɨ¹ hi³ táuh³ la³jɨ́³², jmáɨ¹ hi³ hin³ jáun² Cristo la³jɨ́n³² tsá² ná¹quien², tsá² ná¹ho² ta²¹, jɨ³ tsá²cuú² tsá²chín³ nɨ́² siáh³, jmáɨ¹ hi³ jɨenh³² jáun² Cristo ñí¹con² Dió³² Jméi² jáɨ¹³ hi³ ho².

25 Quí¹ cun³ la³ má²ho² jáun² bíh¹ Cristo jáɨ¹³, ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³
jmu³ Dió³² hi³ chí¹hánh²³ tsú² la³jɨ́n³² tsá² jmu² hniéɨ² quionh³ dí²;
26 hi³ ñí¹ ca³táuh³ né³, tsa³hín³ jɨ³ hmú³² uá²jaɨ³², tsá² cuá¹hniei²¹ hí³ quionh³
Dió³².
27 Quí¹ la³ cun³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí², Dió³² má²ca³jmú³ hi³ la³jɨ́³² hi³ jáun²
má²dí¹chin¹ ta³ bíh¹ Cristo. Tɨ³la³ jáɨ¹³ hi³ rá¹juáh³ jáun² hi³ la³jɨ́³² bí¹ ta³no¹
jo³cuo² jo³ta³ Cristo né³, tiá² niéih³ yáh³ hi³ jɨ³ hnga² Dió³² Tsá² ca³jmú³ héih³²
jáun², ta³zanh¹ jo³cuo² Cristo.
28 Hi³ jáun² né³, nɨ́¹ má¹cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ la³jɨ́³² má²nio² jo³cuo² Cristo, jáun²
má¹jáun² má²chan³ tsú² siáh³ hnga² jo³cuo² Dió³², Tsá² ca³chá³ hí³ la³jɨ́³² jo³cuo²
tsú² la³ jmɨ́¹ ñí¹. Hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lɨ́¹³ hi³ Dió³² lɨ́n³ Tsá² chín¹ ñí¹ ca³la³
jɨ³² hi³ zia³².
29 Hi³ ca³tɨ²¹ jáɨ¹³ hi³ jenh¹³ tsú² jáun² né³, zian² ma³ jan² tsá² zaun³² jmáɨ²
cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ tsá² má²cá²tsan³. ¿He³ láɨh³² sa³ la³ nɨ́² yáh³ jmu² tsú²? Já²
nɨ́¹juáh³ tiá² la³ jenh¹³ yáh³ tsá² má²cá²tsan³, ¿he³ ya³ láɨh³² zaun³² tsú² jmáɨ²
hi³ ca³tɨn¹ hla¹ hí³?
30 Hi³ jnoh¹ siáh³, ¿he³ ya³ láɨh³² tauh²³ jnoh¹ ñí¹ háɨnh¹³ jmáɨ¹ ca³la³ jɨ́³²
nɨ́¹juáh³ tiá² hin² la³ jenh¹³?
31 Quí¹ la³jɨ́³² jmáɨ¹ bíh¹ zenh² jná¹³ ñí¹ hmú²¹; ma³tson¹³ jná¹³ jáɨ¹³ nɨ́² reh²
la³jmɨ́¹ ma³tson¹³ jná¹³ hi³ cu³tí³ tsah¹ jná¹³ hi³ hnoh² ná¹lɨ́n³ náh² tsá² tanh²
ta²¹ Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo Tɨ³² Juo¹³ dí².
32 Já¹ juú² Éfeso lá², lɨ́³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ hi³ má²ca³quí¹ ca³ta¹³ jnoh¹ quiúnh¹ jáh³
hngá¹ jáh³ náɨ². Tɨ³la³ né³² né³, sá¹jmɨ́¹ hi³ hu²¹ tsɨn³² jná¹³ la³ cun³ qui³
hu²¹ jáun² tsɨ́³ tsá²mɨ³cuóun², jáun² ¿he³ dá² láɨ¹³ jná¹³ hi³ má²ca³há² ca³nga²
ná¹ la³ jáun²? Jáun² né³, sá¹jmɨ́¹ hi³ tson² hi³ tiá² jenh¹³ tsá² má²cá²tsan³, hi³
jáun²: "¡Cuɨ́¹ cú¹ cuɨ́¹ hnáɨh¹³ dí², quí¹ tsa³háu² má²jún³ bíh¹ dí²!", la³ cun³ hi³
ná¹juáh²³ jáun² ma³ jan² tsáu².
33 Tɨ³la³ ha³ lɨ́² lɨ́¹ cuɨ́¹ lɨ³can² náh², nɨ́² lɨ́¹ cá¹quiúnh²¹ náh² la³ cun³ lɨ́³ jáɨ¹³ hi³
juáh³ jáun² la³ lá²: "Nɨ́¹juáh³ tsá² juónh²³ re² quionh³ tsá² hláɨh¹, jáun² má¹lɨ³²
jáun² má²lɨ́n³ tsú² tsá² hláɨh¹ bíh¹ uá²jaɨ³²".
34 ¡Tianh³ náh² hi³ ná¹jniá³ jmɨ́¹ honh² náh² ca³tɨ²¹ hi³ chu²¹, ha³ lɨ́² lɨ́¹ jmú²
náh² tso³! Quí¹ ma³ jan² hnoh² ca³la³ hí¹juáh³ tiá² cuóun³² bíh¹ náh² Dió³².
Juanh³² jná¹³ la³ nɨ́² hi³ jáun² lɨ³ hinh¹ náh².

He³ lánh³ rón³² jenh¹³ tsá² má²cá²tsan³

35 Hi³ ca³tɨ²¹ jáɨ¹³ jáun² né³, tiá² né¹, ho³ sa³ zian² ma³ jan² tsá² lɨ́¹³ nga³:
"¿He³ dá² lánh³ rón³² jenh¹³ tsá² má²cá²tsan³? ¿He³ dá² lánh³ rón³² jniá³ tsú²
lɨ́¹³?"
36 Cáun² jú¹ te³ bíh¹ jaun³² nga² tsú², quí¹ nɨ́¹juáh³ jmɨ́¹ jánh¹³ nú² cá² máɨ³
jún², tiá² lɨ́¹³ yáh³ hion¹³ cáun² chí² ñeh¹ hmaɨ²¹ nɨ́¹juáh³ tiá² la³ tsa³hín³ tín²
jún² jáun².
37 Quí¹ jun³juáh¹³ hmáɨh³² yáh³ jonh² jñi³² tsú², quí¹ máɨ³ bíh¹, uá¹ hi³
cuú²miih²¹ ho³ lɨ³ua³ cáun² máɨ³ siáh³ siáh³.
38 Hi³ nɨ́¹ má¹tɨ³ ñí¹ hiá²¹ né³, Dió³² bíh¹ má²jmu² he³ lánh³ jniá³ ma³ quin³²
ma³ cá² ñí¹, siánh³ jniá³ bíh¹ ma³ quin³² ma³ cá² tan³ nɨ́¹ má¹ca³hiá².

39 Tiá² cá²ren² yáh³ la³jáh³ dú¹ ñí¹ ngú³; quí¹ siánh³ ñí¹ bíh¹ quioh²¹ tsáu², siánh³ ñí¹ bíh¹ quioh²¹ jáh³ quiún³ cuá² ta³, siánh³ ñí¹ bíh¹ quioh²¹ quiuh²¹ tan³², hi³ siánh³ ñí¹ bíh¹ siáh³ quioh²¹ jáh³ jmáɨ².

40 La³ nɨ́² bíh¹ lɨ́³ siáh³ hi³ siánh³ bíh¹ lɨ́³ ngú³ quioh²¹ tsá² zian² hñu³mɨ³cuú², hi³ siánh³ bíh¹ lɨ́³ ngú³ quioh²¹ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá²; za² lɨ́n³² bíh¹ lánh³ lɨ́³ ngú³ quioh²¹ tsá² zian² hñu³mɨ³cuú² la³ cónh³ bíh¹ hi³ quioh²¹ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá².

41 Siánh³ bíh¹ jniá³ joh¹ quioh²¹ hiú² la³ cónh³ bíh¹ joh¹ quioh²¹ zɨ́h² jɨ³ joh¹ quioh²¹ chí¹jmaɨ²¹; hi³ hí¹ la³ tɨ³ má²tún² hmóu³² yáh³ chí¹jmaɨ²¹ tiá² cá²ren² joh¹ quioh²¹ ma³ quin³² ma³ caun³².

42 La³ jáun² bíh¹ lɨ́¹³ siáh³ nɨ́¹ má¹ca³jenh¹³ tsá² má²cá²tsan³. Hó²³ tsú² ngú³ hi³ lɨ́¹³ sáh³², tɨ³la³ nɨ́¹ má¹ca³jenh¹³ tsú² né³, má²quian³² tsú² cáun² ngú³ hi³ tiú²uú² lɨ́¹³ sáh³² bíh¹.

43 Hó²³ tsú² cáun² hi³ tsɨ́¹juɨ́³, tɨ³la³ má¹lɨ³² jáun² né³, jenh¹³ cáun² hi³ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ quien². Cáun² hi³ huán¹ tsɨ́³ bíh¹ hó²³ tsú², hi³ má¹lɨ³² jáun² né³, jenh¹³ cáun² hi³ jlánh¹ bíh¹ pin³.

44 Quí¹ ngú³ hi³ ca³tɨn¹ tsú² ta²¹lá² zian² ñí¹ hué²¹ lá² bíh¹ hó²³ tsú², tɨ³la³ má¹lɨ³² jáun² né³, jenh¹³ cáun² ngú³ hi³ la³ quioh²¹ tsá² zian² hñu³mɨ³cuú² bíh¹. Quí¹ la³jmɨ́¹ zia³² cá² ñí¹ ngú³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá², ja³bí¹ la³ jáun² bíh¹ zia³² siáh³ cá² ñí¹ ngú³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² zian² hñu³mɨ³cuú².

45 Quí¹ ñí¹ Sí² rá¹juáh³ la³ lá²: “Hla¹ Adán tsá² la³ñí¹ ca³lɨn³ jan² tsá² zia³² jmɨ́²chí³ quioh²¹”; tɨ³la³ Tsá² lɨ́n³ hí³ Adán Tsá² ñí¹ ca³táuh³ má¹ná¹, quian³² cáun² jmɨ́²chí³ hi³ jmu² hi³ lɨ́¹³ zian² bíh¹ tsáu².

46 Jáun² né³, jun³juáh¹³ ngú³ hi³ ca³tɨ²¹ hñu³mɨ³cuú² yáh³ tín² ca³lɨ³ zia³², quí¹ la³ñí¹ tín² lɨ³ hniáuh³² ngú³ hi³ ca³tɨ²¹ ñí¹ hué²¹ lá² bíh¹; má¹lɨ³² jáun² máh³ já³² hi³ ca³tɨ²¹ hñu³mɨ³cuú².

47 Tsá²ñuh² tsá² la³ñí¹, ca³lɨn³ cun³quionh³ cuáh¹, hi³ hí³ né³ jmɨ́¹ zian² ñí¹ hué²¹ lá² bíh¹; tɨ³la³ Tsá² ñí¹ má²tenh³ má¹na²¹, jan² Tsá² cua³han³ tɨ³ hñu³mɨ³cuú² bíh¹.

48 Hi³ jáun² dá² la³jmɨ́¹ lɨ́n³ tsá²ñuh² tsá² ca³lɨn³ hí³ cun³quionh³ cuáh¹ bíh¹ lɨ́n³ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá², tɨ³la³ tsá² ca³tɨn¹ lɨ³ zian² tɨ³ hñu³mɨ³cuú² má¹ná¹, lɨ́n¹³ la³ cun³ qui³ lɨ́n³ Tsá² ja³ hí³ tɨ³ hñu³mɨ³cuú² bíh¹.

49 Tsá² ca³lɨ³zian² hí³ cun³quionh³ cuáh¹ lɨ́n³ nóh³² hi³ ca³ta¹ dí² ta³né³². Hi³ jáun² Tsá² cuá³ hí³ hñu³mɨ³cuú² né³, lɨ́n³ nóh³² hi³ ca³ta¹ dí² jmɨ́¹tsú² jmɨ́¹ja³².

50 Hi³ jáun² reh², la³ cun³ hi³ hnó³² jná¹³ juah²¹ ñí¹con² hnoh² lɨ́³ la³ lá²: Tsá² qui³ quian³² ngú³ hi³ ca³tɨ²¹ ñí¹ hué²¹ lá², ha³ tiá² ca³tɨn¹ yáh³ tsánh³² ñí¹ cuá¹quien² Dió³²; quí¹ tsá² quian³² ngú³ hi³ sah³² tiá² ca³tɨn¹ yáh³ hiáuh³ la³ cun³ hi³ hiáuh¹³ jáun² tsá² quian³² ngú³ hi³ jmɨ́¹lɨ́h³ tiú²uú² sáh³².

51 Tɨ³la³ hnó³² jná¹³ hi³ lɨ³ ñíh¹³ náh² cáun² jáɨ¹³ hi³ jmɨ́¹ ná¹hmá¹: Tiá² la³jáɨ³² dí² hiá¹ tsáu¹³ yáh³; tɨ³la³ cun³ jáun² la³jáɨ³² bíh¹ dí² zan¹³ hi³ jmu³ Dió³².

52 Cu³diá²jan² la³ lá² bíh¹ zan¹³ dí², la³ jan² tsá² lɨ́²hméih³² ñí¹, nɨ́¹ má¹cá²hen³ mah¹ hi³ jiéi³² tsú² mí¹ñí² ñí¹ ca³táuh³ jmáɨ¹. Jáun² nɨ́¹ má¹ca³jie³ tsú² mí¹ñí² né³, jenh¹³ ca³la³ jɨ́n³² tsá² má²cá²tsan³, hi³ jáun² jmɨ́¹lɨ́h³ bíh¹ tiú²uú² tón³² jmáɨ¹ tsán¹³ tsú²; hi³ ja³bí¹ jnoh¹ siáh³ zan¹³ dí² jmáɨ¹ jáun².

53 Quí¹ la³ cun³ lɨ́³ hi³ ziáun² dí² lá² ta³né³², cáun² hi³ tiá² má²hɨ́e² bíh¹,
hniáuh³² bíh¹ lan¹³ cáun² hi³ ma³hɨ́e² la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio²; hi³ ngú³ quiú¹³ dí²
hi³ sah³² né³, hniáuh³² lan¹³ cáun² hi³ tiú²uú² tón³² jmáɨ¹ sáh³² bíh¹.
54 Hi³ jáun² nɨ́¹juáh³ cáun² hi³ tiá² má²hɨ́e² ziáun² dí² lá² ta³né³², lan¹³ cáun²
hi³ ma³hɨ́e² cun³ jmɨ́¹hi³nio², jɨ³ nɨ́¹juáh³ ngú³ hi³ sah³² quiú¹³ dí² lan¹³ siáh³
cáun² hi³ tiú²uú² tón³² jmáɨ¹ sáh³², má¹jáun² bíh¹ má²lɨ³tí³ la³ cun³ hi³ rá¹juáh³
ñí¹ Sí², hi³ juáh³ jáun² la³ lá²: “¡Má²já²hín³ bíh¹ hmú³²; má²ca³cah¹³ bíh¹ Dió³²
jmáɨ¹!
55 Hnú² hmú³², ¿né² dá² hi³ ca³lɨ́n¹³ hnú²? Hnú² hmú³², ¿né² dá² hi³ jlánh¹
jmɨ́¹ jmúh³² hnú² jáun² hian² honh²?”
56 Cun³quionh³ tso³ bíh¹ tɨn² hmú³² jmu³ hian² tsɨ́³, hi³ cun³quionh³ liei²¹ bíh¹
joh²³ siáh³ tso³ pí³.
57 Tɨ³la³ tiá¹hmah¹ Dió³² má¹ná¹, Tsá² jmu² hí³ hi³ cah¹ dí² jmáɨ¹ cun³quionh³
Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí².
58 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ reh² tsá² hnau³ jná¹³ lɨ́n³², cuɨ́¹ zian² náh² hi³
ná¹tioh³ cáun² honh² jɨ³ hi³ nio² tiá³ honh² náh² jmáɨ¹ ca³la³ jɨ́³², hi³ tɨ³ lɨ³mí¹
ná¹jmuh³² náh² ta²¹ quioh²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí² cun³ jmá² cun³ jnia³²; quí¹ má²ñíh¹
bíh¹ hnoh² hi³ ta²¹ hi³ jmuh³² náh² cu³tsa³² quiúnh¹ náh² Tɨ³² Juo¹³ dí², ha³ tiá²
lɨ́¹ ná¹hín²³ yáh³.

16

Quɨe³ hi³ cunh²³ tsú² hi³ ca³tɨn¹ tsá² reh²

1 Jáun² né³, ca³tɨ²¹ quɨe³ hi³ cunh²¹ náh² hi³ ca³tɨn¹ tsá² joh¹ Dió³², jmu³ náh²
la³ cun³ héih³² hi³ ca³jmú³² jná¹³ jáun² ñí¹con² ma³ quin³² ma³ cu³ nió³ tsá² lɨ́n³
cuáh³² zian² tɨ³ hué³² Galacia.
2 Ma³ cun³ jña³ jmáɨ¹ jmɨ́¹ dú²me¹ hniáuh³² hmáh¹ hnoh² ca³lá² quɨe³ tɨ³ có³²
ma³ quin³² ma³ jan³² náh², la³ cun³ rón³² tí³ hi³ má²ca³janh¹ náh², hi³ jáun² tiá²
lɨ³ hniáuh³² hi³ cánh³ cunh²¹ náh² nɨ́¹ má¹cá²chó³² jná¹³ ñí¹ nɨ́².
3 Hi³ jáun² nɨ́¹ má¹cá²chó³² jná¹³, má²zein²¹ ná¹ tsá² hion¹³ hnoh² hmóu³² tɨ³
ñí¹con² tsá² reh² zian² já¹ juú² Jerusalén, hi³ tsa³can³² quɨe³ hi³ má²ca³cunh²¹
náh² jáun². Ja³bí¹ cue¹ jná¹³ tsú² siáh³ cáun² sí² hi³ tsa³can³² tsú² tɨ³ ñí¹con² tsá²
hí³.
4 Jáun² nɨ́¹juáh³ ca³lɨ́n¹³ hnoh² hi³ chú³² ñe¹ jná¹³ uá²jaɨ³², jáun² ñe¹ bíh¹ jná¹³
quiúnh¹ tsá² hí³.

La³ cun³ hi³ hu²¹ tsɨ́³ Po¹ jmu³

5 Jáun² né³, nɨ́¹ má¹tɨ³ ñí¹ ngau²¹ jná¹³ siáh³ ñí¹ nɨ́², hniáuh³² ñí¹nga¹ jná¹³ tín²
hué³² Macedonia, hi³ jáun² má¹lɨ³² jáun² máh³ chau²¹ jná¹³ já¹ juú² Corinto nɨ́².
6 Ho³ sa³ lɨ́¹³ ñɨ²¹ jná¹³ ca³lá² ué³ jmáɨ¹ ñí¹ nɨ́² quiúnh¹ hnoh², ho³lá²dá² ñɨ²¹
jná¹³ ñí¹ nɨ́² tá¹la³ ngá¹³ jmɨ́¹ ñí¹cuóu³, hi³ jáun² má¹jáun² lɨ́¹³ má¹hau¹ hnoh²
jná¹³ ca³tɨ²¹ juɨ³² ñí¹ ñe¹ jná¹³ nɨ́¹ má¹lɨ³² jáun².
7 Quí¹ tiá² hnó³² yáh³ jná¹³ hi³ ti³ lɨ́¹ ñí¹nga¹ ná¹ ñí¹ nɨ́² hi³ ñí¹jɨe¹ ná¹ hnoh²,
tɨ³la³ hu²¹ tsɨn³² jná¹³ hi³ ñí¹ñí²¹ ná¹ ca³lá² ué³ bíh¹ quiúnh¹ hnoh² nɨ́¹juáh³ hi³
cué³² Tɨ³² Juo¹³ dí² jáɨ¹³.
8 Tɨ³la³ la³ má²cuon¹ jáun² bíh¹ jná¹³ já¹ juú² Éfeso lá² ca³la³ ñí¹ tɨ́³ jmáɨ¹
Pentecostés,

9 quí[1] jlánh[1] re[2] zia[32] jáɨ[13] hi[3] lɨ́[13] cua[3]haɨ[32] re[2] ta[21] hi[3] cuá[1]jmu[2] jná[13] hi[3]
ca[3]tɨn[1] Tɨ[32] Juo[13] dí[2] ñí[1] lá[2], uá[1]jinh[1] zian[2] juóun[32] lɨ́n[32] tsá[2] hnió[3] qui[3] jnɨ́[32]
juɨ[32].
10 Nɨ́[1]juáh[3] hi[3] ca[3]chó[32] Timoteo ñí[1] nɨ́[2], jmu[3] náh[2] tion[3] hi[3] tiá[2] lin[1] hi[3] zia[32]
hi[3] lɨ[3] hɨ́[32] tsɨ́[3] tsú[2] ja[1] quián[13] hnoh[2], quí[1] hí[3] bíh[1] jan[2] tsá[2] jmu[2] uá[2]jaɨ[32] tá[13]
Tɨ[32] Juo[13] dí[2] la[3]jmɨ́[1] jmu[2] jná[13].
11 Cun[3]ñí[1] hi[3] jáun[2] né[3], tiá[2] hniáuh[32] yáh[3] hi[3] jmúh[13] náh[2] hí[1] jan[2] hi[3] tiá[2]
quiú[2] tiá[2] jéin[23] náh[2] tsú[2]. Tɨ[3] re[2] ma[3]hon[1] náh[2] tsú[2], hi[3] jáun[2] cuɨ́[1] jáunh[13] tsú[2]
cáun[2] hi[3] re[2] hi[3] tɨn[2], hi[3] ja[3]jɨe[3] jná[13], quí[1] lá[2] cuá[1]jan[32] jná[13] tsú[2] quiúnh[1] ná[1]
tsá[2] reh[2] dí[2] ñí[1] hná[1] lá[2].
12 Hi[3] ca[3]tɨn[1] Apolos reh[2] dí[2] né[3], jmɨ́[1] má[2]ca[3]hiu[3] ca[3]mɨ́[3] lɨ́n[32] jná[13] ñí[1]con[2]
tsú[2] hi[3] jmɨ́[1] tsó[21] tsú[2] quionh[3] tsá[2] reh[2] hi[3] tsa[3]jɨe[3] hnoh[2], tɨ[3]la[3] la[3] tɨ[3] ta[3]né[32]
cun[3] tiá[2] má[2]ca[3]lɨ[3]hnió[3] bíh[1] tsú[2]; tɨ[3]la[3] tsó[32] bíh[1] tsú[2] nɨ́[1]juáh[3] nɨ́[1] má[1]ca[3]jɨ́en[3].

Jáɨ[13] ñí[1] má[2]ca[3]táuh[3]

13 Jáun[2] né[3], tianh[3] náh[2] ná[1]ñí[1] náh[2], jɨ[3] hi[3] cuɨ́[1] ná[1]tioh[3] cáun[2] honh[2] náh[2]
ca[3]tɨ[21] la[3] cun[3] hi[3] táunh[23] náh[2] ta[21]. Tiá[3] chá[1] náh[2] honh[2], ha[3] lɨ́[2] juenh[3].
14 La[3]jɨ́[32] hi[3] jmúh[13] náh[2], jmu[3] náh[2] cun[3]quionh[3] hi[3] hno[3] náh[2] tsáu[2].
15 Né[32] né[3] reh[2], hnoh[2] má[2]ná[1]ñíh[1] náh[2] hi[3] tsá[2] hñú[13] Estéfanas bíh[1] tsá[2]
la[3]ñí[1] hi[3] ca[3]taunh[3] ta[21] jú[1] chú[32] tɨ[3] hué[32] Acaya, hi[3] tsá[2] hí[3] né[3], má[2]ca[3]jmú[3]
ná[1]chan[1] hmóu[32] hi[3] ma[3]cón[32] la[3]jɨ́n[32] tsá[2] joh[1] Dió[32].
16 Jáun[2] jná[13] né[3] hnó[32] hi[3] hnoh[2] jmúh[13] náh[2] niuh[1] ñí[1]con[2] lɨ[3]ua[3] jan[2] tsá[2]
la[3] hí[3], jɨ[3] ñí[1]con[2] la[3]jɨ́n[32] tsá[2] tionh[2] quionh[3] tsú[2] hi[3] jmu[2] ta[21] la[3] jáun[2].
17 Jlánh[1] lɨ́[2]hiún[2] tsɨn[32] jná[13] quí[1]hliá[2] má[2]cuá[2]taunh[21] Estéfanas quionh[3]
Fortunato jɨ[3] Acaico ñí[1] lá[2], quí[1] tsá[2] hí[3] bíh[1] má[2]ca[3]jmú[3] ñí[1]con[2] jná[13] cáun[2]
hi[3] tiá[2] la[3] lɨ́[13] jmúh[13] hnoh[2], cun[3]ñí[1] hi[3] tiá[2] tionh[2] yáh[3] hnoh[2] ñí[1] lá[2].
18 Tsá[2] hí[3] bíh[1] má[2]ca[3]jmú[3] hi[3] má[2]ca[3]niau[21] re[2] tsɨn[32] jná[13] la[3]jmɨ́[1] ca[3]chá[3]
tsú[2] jáun[2] re[2] honh[2] hnoh[2]. Jáun[2] né[3], hniáuh[32] bíh[1] má[1]quien[13] náh[2] tsá[2] la[3]
hí[3].
19 Jáun[2] né[3], ma[3] quin[32] ma[3] cu[3] nió[3] tsá[2] lɨ́n[3] cuáh[32] zian[2] tɨ[3] hué[32] Asia
lá[2] juáh[3]: “Hia[2] náh[2]” ñí[1]con[2] hnoh[2]. Ñú[2] Aquila quionh[3] mɨ́[1] Prisca ñí[2]cuo[2],
jɨ[3] la[3]jɨ́n[32] tsá[2] lɨ́n[3] cuáh[32], tsá[2] qui[3] ngɨh[32] hí[3] hñú[13] tsú[2], juáh[3] siáh[3] ñí[1]con[2]
hnoh[2]: “Hia[2] náh[2]” ca[3]la[3] jonh[3] jmɨ́[1] tsɨ́[3] cun[3]ñí[1] hi[3] ca[3]tɨn[1] Tɨ[32] Juo[13] dí[2].
20 “Hia[2] náh[2]” —juáh[3] siáh[3] ca[3]la[3] jɨ́n[32] tsá[2] reh[2] dí[2] zian[2] já[1] juú[2] lá[2] ñí[1]con[2]
hnoh[2]. Ren[1] náh[2] tsá[2]ján[2] tsá[2]ján[2] hi[3] re[2] nio[2] honh[2] náh[2], la[3] cun[3] qui[3] ráɨn[32]
tsú[2] jan[2] raɨnh[21].
21 Jná[13] Po[1], cuá[1]jmu[2] ná[1] cun[3]quionh[3] uón[32] huen[2] tun[3] hnɨ[32] jon[1] jáɨ[13] lá[2],
hi[3] juah[32] jná[13]: “Hia[2] náh[2]” ñí[1]con[2] hnoh[2].
22 Lɨ[3]ua[3] jan[2] tsá[2] tiá[2] quiú[2] tiá[2] jéin[23] Jesucristo Tɨ[32] Juo[13] dí[2], quiu[3]juóu[32]
cuɨ́[1] cháu[13]. ¡Ñah[32] hniu[32], hnú[2] Tɨ[32] Juo[13] jnoh[1]!
23 Cuɨ́[1] má[1]hé[1] má[1]mieh[2] náh[2] Jesús Tɨ[32] Juo[13] dí[2].
24 Cun[3]ñí[1] hi[3] ca[3]tɨn[1] Jesús Tsá[2] lɨ́n[3] Cristo, jɨ[3]lɨn[2] bíh[1] hnoh[2] hnau[3] jná[13].
[Cun[3] nɨ́[2] bíh[1] tí[3] jáɨ[13].]

Sí² Ñí¹ Má²tun³ Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ñí¹con² Tsá² Corintios

Po¹ zen² siáh³ cáun² sí² ñí¹con² tsá² lɨ́n³ cuáh³² juú² Corinto

1 Jná¹³ la³² Po¹, jan² *tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo cun³ñí¹ hi³ hnió³ Dió³² la³ jáun²; zein³² jná¹³ sí² lá² quiúnh¹ jná¹³ reh² dí² Timoteo, ñí¹con² hnoh² tsá² má²lɨ́n³ náh² cuáh³² quioh²¹ Dió³² já¹ juú² Corinto nɨ́², jɨ³ la³ má²quionh³ la³jɨ́n³² tsá² hɨ́n¹³ Acaya, tsá² má²joh¹ Dió³².

2 Dió³² Jméi² dí² jɨ³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí² cuɨ́¹ má¹mieh² hnoh², jɨ³ hi³ cuɨ́¹ jmu¹ tsú² hi³ zian² náh² cáun² hi³ re² hi³ tɨn².

Má²tso² Po¹ tsɨ́³

3 Cuɨ́¹ lɨ³quien² bíh¹ Dió³² Jméi² Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí², quí¹ hí³ bíh¹ Jméi² dí², Tsá² ja³² miɨ³ tsɨ́³ ñí¹con² dí², jan² Dió³² Tsá² jmu² hi³ niau²¹ re² tsɨ́³ dí².

4 Hí³ bíh¹ cha³² re² tsɨ́³ dí² nɨ́¹juáh³ jmɨ́¹ ziáun² dí² uu³mí²tsɨ³², hi³ jáun² jnoh¹ siáh³ uá²jaɨ³² lɨ́¹³ jmú¹³ hi³ niau²¹ re² tsɨ́³ tsá² má²tso² tsɨ́³, hi³ jmú¹³ dí² hi³ niau²¹ re² tsɨ́³ tsú² la³jmɨ́¹ ca³jmú³ jáun² Dió³² ñí¹con² dí² hmóu³² jmɨ́¹tin².

5 Quí¹ la³jmɨ́¹ má²tso¹ dí² jáun² lɨ́n³² tsɨ́³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Cristo, la³ jáun² bíh¹ siáh³ lɨ́²³ hi³ niau³² re² lɨ́n³² tsɨ́³ dí², hi³ jmu² Cristo.

6 Hi³ jáun² né³, nɨ́¹juáh³ jnoh¹ ma³tso¹ tsɨ́³, quí¹ cun³ñí¹ hi³ jáun² niau²¹ re² honh² hnoh² bíh¹, jɨ³ hi³ má²chí¹liáun²³ náh² siáh³; quí¹ nɨ́¹juáh³ Dió³² cha³² re² tsɨ́³ jnoh¹, ja³bí¹ honh² hnoh² siáh³ tá²no¹ re² [jɨ³ hi³ má²chí¹liáun²³ náh² siáh³]. Hi³ jáun² la³ nɨ́² bíh¹ lɨ́¹³ tion¹³ náh² honh² jmáɨ¹ hi³ má²tsoh¹ náh² honh² la³jmɨ́¹ má²tso¹ jnoh¹ tsɨ́³.

7 Zia³² cáun² hi³ cu³tí³ hu²¹ tsɨ́³ jnoh¹ hi³ ca³tɨn¹ hnoh², quí¹ né¹ jnoh¹ hi³ hnoh² uá²jaɨ³² ná¹má²tsoh¹ honh², jáun² ja³bí¹ Dió³² jmu³ siáh³ hi³ niau²¹ re² honh² hnoh².

8 Hi³ jáun² né³ reh², hnáu² jnoh¹ hi³ lɨ³ ñíh¹³ náh² ha³ la³ cónh³ tí³ uu³mí²tsɨ³² hi³ ca³lɨ³ zia³² ñí¹con² jnoh¹ tɨ³ hué³² Asia. Ca³quiéinh³² jnoh¹ cáun² hi³ jlánh¹ huáh² tsɨ́³, hi³ hí¹ ca³la³ tɨ³ tiú²uú² jmɨ́¹ ñí¹tiau¹³ yáh³ jnoh¹, ca³la³ hí¹juáh³ tiú²uú² jmɨ́¹ hu²¹ tsɨ́³ jnoh¹ hi³ liáu³.

9 Jmɨ́¹ láɨ²³ jnoh¹ hi³ má²tiauh² jnoh¹ ñí¹ má²jngah³ bíh¹ tsú². Tɨ³la³ la³ nɨ́² ca³ma³ta² jnoh¹ hi³ tɨ³ lɨ³mí¹ chá¹³ jnoh¹ cáun² tsɨ́³ ñí¹con² Dió³² bíh¹, Tsá² jmu² hi³ jenh¹³ tsáu² ja¹ hla¹, hi³ tiú²uú² láɨ¹³ jnoh¹ hi³ cah¹ jmáɨ¹ hmóu³².

10 Dió³² bíh¹ má²ca³liáu³² jnoh¹ ñí¹ hmú²¹ huáh² tsɨ́³ jáun², hi³ liáu³² tsú² siáh³ ñí¹ hná¹ nɨ́²; quí¹ tsɨ́³ jnoh¹ má²hu²¹ hi³ liáu³² bíh¹ Dió³².

11 Hi³ hnoh² siáh³ lɨ́¹³ má¹hau¹ náh² jnoh¹ cun³quionh³ hi³ lienh¹ náh² Dió³² hi³ ca³ta¹ jnoh¹. Quí¹ nɨ́¹juáh³ juóun³² tsá² ná¹hiú² ná¹mɨ³² ñí¹con² Dió³² ca³ta¹ jnoh¹, jáun² juóun³² bíh¹ siáh³ tsá² lɨ́¹³ cué³² tiá¹hmah¹ ñí¹con² Dió³² ca³tɨ²¹ hi³ má²mieh² tsú² jáun² jnoh¹.

He³ láɨh³² sa³ tiú²uú² ñéɨ¹ Po¹ juú² Corinto

12 Jlánh1 tsah1 jnoh1, quí1 jmɨ́1 tsɨ́3 jnoh1 má2tson2 jáɨ13 hi3 tson2 bíh1
má2ca3ngɨ́13 jnoh1 cú2tso2 hi3 chun1 jnoh1, jɨ3 hi3 ná1chan1 jnoh1 ñí1con2 Dió32
tá1la3 tiauh2 jnoh1 ñí1 hué21 lá2, hi3 la3ñí1 la3ján3 ja1 quián13 hnoh2 nɨ́2. Cun3ñí1
hi3 ja32 miɨ3 tsɨ́3 Dió32 bíh1 ziáun2 jnoh1 la3 nɨ́2, jun3juáh13 hi3hliá2 jlánh1
cháunh23 chí1 jnoh1 hmóu32 yáh3.

13 La3 cun3 hi3 jmú13 jnoh1 ñí1 sí2 lá2, tiá2 hi3 siáh3 jmú13 yáh3 jnoh1, la3 cun3
hi3 lɨ́13 hɨ́h13 bíh1 náh2 jɨ3 hi3 ngɨ13 náh2 siáh3, hi3 hu21 siáh3 tsɨn32 jná13 hi3 ngɨ13
náh2 re2 lɨ́n32

14 la3jmɨ́1 má2ca3lɨ3 cuóu32 náh2 jáun2 ca3lá2 jnoh1 jmɨ́1tin2; hi3 jáun2 nɨ́1
má1cá2chó32 jmáɨ1 hi3 jáunh3 Jesús Tɨ32 Juo13 dí2 lɨ́13 lɨ3 tsɨnh1 hnoh2 hi3 ca3ta1
jnoh1, la3jmɨ́1 lɨ3 tsah1 jnoh1 hi3 ca3tɨn1 hnoh2.

15 Cun3ñí1 hi3 hu21 tsɨn32 jná13 la3 nɨ́2, jáun2 jmɨ́1 ca3lén13 jná13 hi3 ñí1jɨe1 jná13
tín2 hnoh2, hi3 jáun2 jmɨ́1 lɨ́13 lɨ3mieh2 hnoh2 cun3quionh3 hi3 jmɨ́1 ngá13 jná13
tenh3 jéin32 ñí1 nɨ́2.

16 Quí1 jmɨ́1 len3 jná13 hi3 ñí1jɨe1 ná1 tín2 hnoh2 jmɨ́1 ja21 jná13 jáun2 hué32
Macedonia lá2, hi3 jáun2 nɨ́1 má1cá2jính32 jáun2 jná13 jmɨ́1 ñí1jɨe1 ná1 siáh3. Hi3
jáun2 hnoh2 né3 la3juɨ32 jmɨ́1 lɨ́13 má1hau1 náh2 quioh21 hú1 juɨ32 hi3 ñih21 jná13
tɨ3 hué13 Judea.

17 ¿Hí1 lɨ́n23 hnoh2 hi3 tiá2 ca3chá3 jná13 cáun2 tsɨn32 jmɨ́1 ca3lén13 jná13 la3
nɨ́2? ¿Hí1 lɨ́n23 hnoh2 hi3 jmu2 jná13 la3 cun3 qui3 jmu2 tsá2mɨ3cuóun2 hi3 juáh23
jáun2: “Ján3”, tɨ3la3 má1lɨ32 jáun2 né3 juáh3 siáh3: “Ján1han21”?

18 Tɨ3la3 Dió32 má1ná1, Tsá2 tiá2 zaɨ32 jë1, nau32 jáɨ13 hi3 tiá2 láɨ3 yáh3 jnoh1
tsá2 záɨ32 jáɨ13 quioh21, quí1 tiá2 juáh3 yáh3 jnoh1: “Ján3”, hi3 má1lɨ32 jáun2 né3
juáh3 jnoh1 siáh3: “Ján1han21”.

19 Quí1 Cristo Jesús Jon2 Dió32, Tsá2 hléh1 jnoh1 jáɨ13 quioh21 quiúnh1 Silvano
jɨ3 Timoteo ja1 quián13 hnoh2, Tsá2 hí3 hí1 cónh3 yáh3 tiá2 ca3juáh3: “Ján3”, hi3
má1lɨ32 jáun2 né3, juáh3 siáh3: “Ján1han21”. Quí1 cun3 la3jɨ́32 jmáɨ1 bíh1 tson2 jáɨ13
quioh21 Cristo;

20 quí1 la3jɨ́32 jáɨ13 hi3 ca3jmú3 jáun2 Dió32, cun3quionh3 hí3 bíh1 lɨ3tí23. Hi3
jáun2 cun3ñí1 hi3 ca3tɨn1 hí3 bíh1 juáh23 jnoh1: “Tson2 bíh1 cu3tí3”, hi3 jáun2 la3
jáun2 bíh1 lɨ́13 ma3quien2 tsáu2 Dió32.

21 Dió32 hí3 bíh1 má2ca3jmú3 hi3 cun3quionh3 Cristo má2pin3 tsɨ́3 dí2, hi3
ca3jmú3 tsú2 siáh3 hi3 ná1chan1 dí2 ñí1con2 tsú2.

22 Má2ca3jmú3 tsú2 lin1 quiú13 dí2 hi3 láɨ3 dí2 tsá2 joh1 tsú2, cun3quionh3 hi3
má2ca3tanh2 tsú2 jáun2 Jmɨ́2chí3 Chun1 hñu3 tsɨ́3 dí2, hi3 Jmɨ́2chí3 Chun1 hí3 né3,
jmu2 lin1 hi3 tson2 bíh1 cu3tí3 hiáu13 dí2 hi3 né3bí1 cué21 tsú2 jáun2.

23 Tɨ3la3 nɨ́1juáh3 tiá2 má2cá2chó32 jná13 já1 juú2 Corinto nɨ́2 la3 cun3 hi3
ca3lén13 jná13 jáun2 jmɨ́1tin2, tɨ3la3 Dió32 bíh1 Tsá2 nau32 jáɨ13 ca3tɨn1 jná13 hi3 tiá2
má2cá2chó32 jná13 ñí1 nɨ́2 cun3ñí1 hi3 jéin32 jná13 juon23 hnoh2 bíh1; hi3 nɨ́1juáh3
tiá2 tson2 né3, cuɨ́1 cha3hín3 jná13.

24 Jun3juáh13 hi3 hnáu2 jnoh1 jmú13 héih32 he3 ñí1 zión32 hniáuh32 táunh13
hnoh2 ta21 yáh3, quí1 re2 lɨ́n32 bíh1 má2ná1tioh3 cáun2 honh2 náh2; tɨ3la3 hnáu2
jnoh1 má1hau1 hi3 tɨ3 lɨ3mí1 lɨ3 hiún2 honh2 bíh1 náh2.

2

1 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} cu^{3}tsa^{32} ca^{3}lén^{13} jná^{13} hi^{3} tiú^{2}uú^{2} ñí^{1}jɨe^{1} ná^{1} cú^{2}jueh^{32}, quí^{1} ní^{2} lí^{1} ca^{3}niau^{21} siáh^{3} hlah^{3} tsí^{3} dí^{2}.
2 Quí^{1} ní^{1}juáh^{3} ca^{3}jmú^{32} jná^{13} hi^{3} niau^{21} hlah^{3} honh^{2} náh^{2}, ¿hin^{2} dá^{2} tsánh^{2} uú^{2} jmu^{3} hi^{3} lɨ^{3} hiún^{2} tsɨn^{32} jná^{13}? Jí^{32}la^{3} hnoh^{2}, tsá^{2} má^{2}lí^{2}chá^{3} jná^{13} hlah^{3} tsí^{3} bíh^{1}.
3 Hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}jmú^{32} jná^{13} cú^{2}jueh^{32} sí^{2} jáun^{2}, quí^{1} tiú^{2}uú^{2} ca^{3}lɨ^{3}hnó^{32} ná^{1} hi^{3} cháh^{13} hnoh^{2} hlah^{3} tsɨn^{32} jná^{13} ní^{1} má^{1}cá^{2}chó^{32} ná^{1} ñí^{1} ní^{2}; quí^{1} hnoh^{2} dá^{2} ca^{3}tɨn^{1} hi^{3} tɨ^{3} má^{1}hiúnh^{13} bíh^{1} náh^{2} tsɨn^{32} jná^{13}. Quí^{1} jná^{13} len^{3} hi^{3} hí^{1} la^{3} tɨ^{3} hnoh^{2} yáh^{3} lɨ^{3} hiún^{2} honh^{2} ní^{1}juáh^{3} jná^{13} hiún^{2} tsɨn^{32}.
4 Jmí^{1} cá^{1}jmú^{21} jná^{13} sí^{2} jáun^{2}, ca^{3}jmú^{32} jná^{13} ta^{3} hɨ^{32} lɨn^{32} tsɨn^{32} jɨ^{3} hi^{3} jngɨh^{32} siáh^{3} tsɨn^{32}, hí^{1} ca^{3}la^{3} tɨ^{3} ca^{3}uó^{32} yáh^{3} jná^{13}; tɨ^{3}la^{3} jun^{3}juáh^{13} ca^{3}jmú^{32} jná^{13} quí^{1}hi^{3}hliá^{2} hnó^{32} jná^{13} chá^{13} hlah^{3} honh^{2} hnoh^{2} yáh^{3}. Quí^{1} sí^{2} jáun^{2} ca^{3}jmú^{32} jná^{13} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}lɨ^{3}hnó^{32} ná^{1} hi^{3} lɨ^{3} ñíh^{13} náh^{2} hi^{3} hnau^{3} lɨn^{32} bíh^{1} jná^{13} hnoh^{2}.

Zia^{32} uu^{3}ɨ^{3}tso^{3} quioh^{21} tsá^{2} jmu^{2} hlah^{3}

5 Jáun^{2} né^{3}, ní^{1}juáh^{3} zian^{2} tsá^{2} má^{2}ca^{3}jmú^{3} hi^{3} nio^{2} hlah^{3} tsí^{3} dí^{2}, jun^{3}juáh^{13} ñí^{1}con^{2} jmáh^{3}la^{3} huen^{2} jná^{13} yáh^{3}, quí^{1} ja^{3}bí^{1} ñí^{1}con^{2} míh^{1} tiá^{2} jɨ^{3}lɨn^{2} bíh^{1} hnoh^{2} uá^{2}jaɨ^{32}. Juanh^{32} jná^{13} la^{3} ní^{2} quí^{1} ho^{3} sa^{3} jlánh^{1} tiá^{3} he^{2} jáɨ^{13} quion^{21} ná^{1}.
6 Len^{3} jná^{13} má^{2}tioh^{21} bíh^{1} cun^{3} ní^{2} hi^{3} ma^{3}tso^{2} tsá^{2} hí^{3} tsí^{3} hi^{3} má^{2}ca^{3}jmuh^{3} náh^{2} jmí^{1} ca^{3}ngɨh^{32} náh^{2} jáun^{2}.
7 Hi^{3} jáun^{2} ta^{3}né^{32} né^{3} má^{2}lí^{13} bíh^{1} chíh^{13} náh^{2} honh^{2} ca^{3}tɨ^{21} tsáu^{13} tsú^{2} jɨ^{3} hi^{3} má^{1}hiúnh^{13} náh^{2} tsí^{3} tsú^{2}, quí^{1} hu^{3} sa^{3} ní^{2} lí^{1} ca^{3}niau^{21} hlah^{3} tɨ^{3} ca^{3}nga^{2} tsí^{3} tsú^{2}.
8 Hi^{3} jáun^{2} hiú^{2} mí^{23} jná^{13} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2} hi^{3} má^{1}lih^{21} náh^{2} siáh^{3} hi^{3} tson^{2} hno^{3} náh^{2} tsú^{2}.
9 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ní^{2} bíh^{1} ca^{3}jmú^{32} jná^{13} sí^{2} jáun^{2}, quí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}lɨ^{3}hnó^{32} jná^{13} hi^{3} cá^{1} lau^{21} ná^{1} hnoh^{2}, hi^{3} jáun^{2} lɨ^{3} ño^{1} ná^{3} ní^{1}juáh^{3} hiún^{2} bíh^{1} honh^{2} náh^{2} hi^{3} má^{1}tih^{21} la^{3} cun^{3} hi^{3} juanh^{32} jná^{13}.
10 Né^{32} né^{3}, ní^{1}juáh^{3} hnoh^{2} chíh^{13} honh^{2} lɨ^{3}ua^{3} cáun^{2} hi^{3} jmu^{2} tsáu^{2}, ja^{3}bí^{1} jná^{13} siáh^{3} chí^{13} tsɨn^{32} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} jáun^{2}. Quí^{1} ní^{1}juáh^{3} má^{2}lí^{2}chí^{3} jná^{13} tsɨn^{32}, ní^{1}juáh^{3} hi^{3} la^{3} zia^{32} cáun^{2} hi^{3} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} chí^{13} jná^{13} tsɨn^{32}, jáun^{2} má^{2}lí^{2}chí^{3} bíh^{1} jná^{13} tsɨn^{32} ñí^{1} ta^{3} ñí^{1} Cristo cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnoh^{2}.
11 Hi^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} lí^{13} hi^{3} tiá^{2} cah^{13} *Satanás jmáɨ^{1} ñí^{1}con^{2} dí^{2}; quí^{1} né^{1} re^{2} lɨn^{32} bíh^{1} dí^{2} he^{3} lánh^{3} rón^{32} hu^{21} tsí^{3} tsú^{2}.

Cuá^{1}hɨ^{32} tsí^{3} Po^{1} tá^{1}la^{3} cuá^{3} já^{1} juú^{2} Troas

12 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, jmí^{1} cá^{1}chó^{21} jná^{13} já^{1} juú^{2} Troas hi^{3} ca^{3}ñí^{1}hléh^{13} jná^{13} jú^{1} chú^{32} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Cristo, jlánh^{1} re^{2} ca^{3}lɨ^{3} zia^{32} jáɨ^{13} hi^{3} jmu^{1} jná^{13} tá^{13} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}.
13 Tɨ^{3}la^{3} jlánh^{1} ca^{3}hí^{3} tsɨn^{32} jná^{13} má^{1}ná^{1}, quí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} tiá^{2} ca^{3}jenh^{2} jná^{13} Tito reh^{2} dí^{2}. Hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}háɨh^{1} jná^{13} jáɨ^{13} quiúnh^{1} tsá^{2} hí^{3} hi^{3} ja^{3} jná^{13} tɨ^{3} hué^{32} Macedonia lá^{2}.

Tsá^{2} quionh^{3} Cristo bíh^{1} cah^{23} jmáɨ^{1}

14 Tɨ3la3 tiá1hmah1 Dió32, Tsá2 cáun2 ta21 che2 dí2 juɨ32 hi3 lin1 hi3 cah1 dí2
jmáɨ1 quiúnh1 Cristo Jesús, hi3 cun3quionh3 jnoh1 hɨeh32 tsú2 tsáu2 jáɨ13 quioh21,
hi3 lɨ́3 jáun2 la3jmɨ́1 lɨ́3 cáun2 hi3 má2ró32 hi3 tsá2nió3 la3 tán1.
15 Quí1 jnoh1 bíh1 láɨ3 la3jmɨ́1 lɨ́3 mí2ñí1 ziún2 hi3 jein32 jáun2 Cristo ñí1con2
Dió32 jɨ3 hi3 tsá2nió3 siáh3 ja1 tsá2 ca3tɨn1 hi3 liáun3, jɨ3 ja1 tsá2 tsa3hín3 nɨ́2 siáh3.
16 Tɨ3la3 ñí1con2 tsá2 tsa3hín3 hí3 má1ná1, láɨ3 jnoh1 la3jmɨ́1 lɨ́3 cáun2 hi3 ja32
má2hlah3 bíh1, hi3 jmu2 lin1 hi3 má2ná1jún1 bíh1 tsú2; tɨ3la3 ca3tɨn1 tsá2 liáun3
né3, láɨ3 jnoh1 la3jmɨ́1 lɨ́3 cáun2 hi3 má2ró32 hi3 jmu2 lin1 hi3 zian2 bíh1 tsú2. Tɨ3la3
¿hin2 dá2 tsánh2 tú1 tsɨn13 hi3 lɨ́13 lɨ́n3 la3 nɨ́2?
17 Juóun32 tsáu2 cáun2 lɨ́1 tsá2quí2 tsá2hnáɨ3 jáɨ13 quioh21 Dió32, [hi3 sa3jun3 re2
tí3 siáh3]. Tɨ3la3 Dió32 cuá1ñɨ32 hi3 tiá2 la3 nɨ́2 jmu32 yáh3 jnoh1; quí1 tɨ3la3 jnoh1
hléh1 cú2tso2 bíh1 jáɨ13 quioh21 tsú2 ñí1con2 tsáu2, la3 cun3 qui3 jmu2 tsá2 zéin1
Dió32, tsá2 lɨ́n3 quian21 Cristo.

3

Jú1 chú32 ca3tɨ21 nió32 hmaɨ21

1 ¿Hí1 lɨ́n23 hnoh2 hi3 má2ná1hléh1 jnoh1 siáh3 re2 hi3 ca3ta1 hmóu32 nɨ́1juáh3
nɨ́1 má1ca3juáh13 jnoh1 la3 nɨ́2? ¿Hí1 hniáuh32 jmú13 jnoh1 la3 cun3 qui3 jmu2
ma3 jan2 tsáu2 hi3 hɨ́e13 jnoh1 hnoh2 cáun2 sí2 hi3 jmu2 lin1 hi3 hin2 tsánh2 jnoh1,
ho3 hi3 mɨ́13 jnoh1 sí2 la3 jáun2 ñí1con2 hnoh2?
2 ¡Tiá2 jáun2 yáh3! Quí1 hmóu32 bíh1 hnoh2 má2ná1lɨ́n3 náh2 la3jmɨ́1 lɨ́3 sí2 hi3
jmu2 lin1 hi3 hin2 tsánh2 jnoh1, cáun2 sí2 hi3 hu21 la3 tɨ3 hñu3 tsɨ́3 jnoh1, cáun2
sí2 hi3 lɨ́13 lɨ3 cuoh2 la3jɨ́n32 tsáu2 hi3 lɨ́13 hɨ́32 tsú2.
3 Quí1 hnoh2 bíh1 lɨ́n3 cáun2 sí2 hi3 ca3jmú3 hnga2 Cristo héih32 hi3 jmú13
jnoh1. Jun3juáh13 cun3quionh3 jñí3 yáh3 ca3lɨ3 sí2 hi3 ná1lɨ́n3 náh2, quí1
cun3quionh3 Jmɨ́2chí3 joh1 Dió32 Tsá2 liéih32 bíh1. Sí2 jáun2 má1ná1, ha3 tiá2 rá1lɨ́3
yáh3 ñí1 quioh21 cáun2 jo21 hmá2 hi3 lɨ́3 quɨ́n1, quí1 sí2 jáun2 dá2 rá1lɨ́3 hñu3
honh2 hnoh2 bíh1.
4 Cáun2 tán1 bíh1 má2nio2 tsɨ́3 jnoh1 ñí1con2 Dió32 ca3tɨ21 hi3 nɨ́2 cun3ñí1 hi3
ca3tɨn1 Cristo.
5 Quí1 lɨ3ua3 cáun2 hi3 jmú13 jnoh1, jun3juáh13 hi3hliá2 jlánh1 re2 táɨ2 jnoh1
hmóu32 yáh3; tɨ3la3 lɨ3ua3 cáun2 hi3 táɨ2 jnoh1, ñí1con2 Dió32 bíh1 ja32 pí3.
6 Hnga2 bíh1 tsú2 má2hau3 hi3 láɨ3 jnoh1 tsá2 quian21 ngaɨ32 jë1 tsú2 ca3tɨ21
nió32 hmaɨ21. Tɨ3la3 nió32 hmaɨ21 jáun2 tiá2 rá1lɨ́3 yáh3 cáun2 héih32 hi3 cáun2
ti3 hniáuh32 ma3tí32 tsú2 cun3quionh3 pí3 quioh21 hnga2, quí1 cun3quionh3 pí3
quioh21 Jmɨ́2chí3 Chun1 bíh1 lɨ́13 ma3tí32 tsú2. Quí1 héih32 jmɨ́1 rá1lɨ́3 jáun2
jmɨ́1tin2 cáun2 jmu2 hi3 jún23 bíh1 tsú2, tɨ3la3 Jmɨ́2chí3 Chun1 má1na21, jmu2 hi3
lɨ́13 zian2 bíh1 tsú2.
7 Nió32 hi3 ca3tanh2 jáun2 Dió32 quionh3 hla1 Moisés ca3lɨ3 ñí1 quioh21 cáun2
jo21 hmá2 hi3 lɨ́3 quɨ́n1 bíh1. Jmɨ́1jáun2 ca3jnia3 pí3 quioh21 Dió32 jɨ3 ñí1 hla1
Moisés nɨ́2 siáh3 lɨ3 zɨ́n3 lɨ́n32 hi3 hí1 ca3la3 tɨ3 tiú2uú2 jmɨ́1 lɨ́23 yáh3 hi3 jɨe3 tsá2
*Israel ñí1 tsú2; tɨ3la3 joh1 jáun2 má1ná1, jmɨ́1 hí1méih23 bíh1. Hi3 jáun2 nɨ́1juáh3
jáɨ13 ca3tɨ21 héih32 hi3 jmu2 hi3 jún3 tsú2 ca3lɨ3 cun3quionh3 li21 hi3 lin1 hi3 quien2
tá13 tsá2 ca3hléh3 hí3,

8 ¡tiá13 bíh1 tiá3 tá13 jnoh1 tsá2 hléh1 jnoh1 jáɨ13 hi3 ca3tɨn1 Jmɨ́2chí3 Chun1 tiá2
lɨ3 lin1 hi3 quien2 lɨ́n32!
9 La3 cun3 lɨ́13 juáh13, nɨ́1juáh3 tá13 tsá2 ca3cué3 héih32 hi3 jmu2 hi3 jún3 tsú2
la3 ca3lɨ3 lin1 hi3 quien2, hi3 jáun2 ¡tiá13 bíh1 tiá3 tá13 jnoh1 tsá2 hléh1 jú1 chú32
quioh21 Dió32 tiá2 la3 lɨ3 lin1 hi3 quien2, jáɨ13 hi3 juáh3 jáun2 hi3 má2láɨ3 dí2
la3juah21 dúh1 jan2 tsá2 chun1 cu3tí3!
10 Hi3 jáun2 uá1jinh1 jmɨ́1 quien2 lɨ́n32 tá13 tsá2 ca3cué3 hí3 héih32 jáun2 jmɨ́1tin2,
tɨ3la3 ta3né32 né3, tiú2uú2 lin1 ñí1 quien2 yáh3, quí1 ta3né32 má2zia32 cáun2 ta21
hi3 jlánh1 bíh1 quien2.
11 Hi3 jáun2 né3, nɨ́1juáh3 jlánh1 la3 ca3lɨ3 lin1 hi3 quien2 cáun2 ta21 hi3
ca3ma3hɨ́e2 jáun2 cu3tiá3, tiá13 bíh1 tiá3 cáun2 ta21 hi3 jlánh1 bíh1 má2hɨ́e2 tiá2
la3 lɨ3 lin1 hi3 quien2.
12 Cun3ñí1 hi3 hu21 la3 nɨ́2 bíh1 tsɨ́3 jnoh1, hi3 jáun2 bíh1 tiá3 lɨ́n32 nio2 tsɨ́3 jnoh1
hi3 hléh1.
13 Tiá2 jmu32 yáh3 jnoh1 la3jmɨ́1 ca3jmú3 jáun2 hla1 Moisés, hi3 ca3háɨ32 tsú2
jáun2 cáun2 hmɨh32 ñí1 hó21ñí1, hi3 jáun2 tiá2 lɨ́13 jɨe3 tsá2 Israel tá1la3 tsa3son2
joh1 hi3 jmɨ́1 tie3 jáun2 ñí1 tsú2, quí1 cáun2 joh1 tiá2 la3 má2hɨ́e2 bíh1 jaun32.
14 Tɨ3la3 tsá2 Israel má1ná1, jmɨ́1 huáh2 bíh1 chí1; hi3 hí1 ca3la3 tɨ3 ta3né32 bíh1
lɨ3 la3jmɨ́1 lɨ3 hi3 ná1jlɨ32 tsɨ́3 tsú2 quionh3 cáun2 hmɨh32 nɨ́1 má1tɨ3 ñí1 ca3hɨ́3
tsú2 jáɨ13 hi3 ca3tɨ21 nió32 tseh1 jáun2, hi3 jáun2 tiá2 lɨ́23 yáh3 hi3 ngɨ13 tsú2; tɨ3la3
hmɨh32 jáun2 má2lɨ́13 quin3 nɨ́1juáh3 má2tanh2 tsú2 ta21 Cristo bíh1.
15 Tɨ3la3 la3 tɨ3 ta3né32 bíh1 lɨ3 la3jmɨ́1 lɨ3 hi3 hí1jláɨ23 hmɨh32 hñu3 jmɨ́1 hñu3 tsɨ́3
tsú2 nɨ́1 má1tɨ3 ñí1 ca3hɨ́3 tsú2 sí2 quioh21 hla1 Moisés, hi3 jáun2 tiá2 ngɨ23 yáh3
tsú2.
16 Tɨ3la3 nɨ́1juáh3 nɨ́1 má1cá2jéinh32 jmɨ́1 tsɨ́3 tsú2 ñí1con2 Juo13 dí2 né3,
má1jáun2 bíh1 quin23 tɨ3 có32 hmɨh32 jáun2.
17 Quí1 Juo13 dí2 hí3 lɨ́n3 Jmɨ́2chí3 Chun1 bíh1, hi3 jáun2 lɨ3ua3 cáun2 ñí1 cuá3
Jmɨ́2chí3 hí3 joh1 Juo13 dí2 né3, má2na21 bíh1 juɨ32 quioh21 tsú2 tɨ3 ñí1con2 Dió32.
18 Hi3 jáun2 né3, jnoh1, tsá2 tiú2uú2 hmɨh32 hí1jnáɨ23 ñí1 hó21ñí1 dí2, má2láɨ3
dí2 la3jmɨ́1 lɨ3 cáun2 hu32 hi3 can23 joh1 quioh21 Tɨ32 Juo13 dí2 Tsá2 cuá1quien2;
hi3 jáun2 cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1 má2chí1zan2 dí2 cun3 jmá2 cun3 jnia32 hi3 lɨ́n13
dí2 la3jmɨ́1 lɨ́n3 Cristo. La3 nɨ́2 bíh1 jmu2 Juo13 dí2, Tsá2 lɨ́n3 hí3 Jmɨ́2chí3.

4

1 Hi3 jáun2 né3, cun3ñí1 hi3 ca3ja3 miɨ́3 tsɨ́3 Dió32 ñí1con2 jnoh1, hi3 ca3cué3 tsú2
ta21 lá2, hi3 jáun2 bíh1 hí1 cónh3 tiá2 cha32 jnoh1 tun3 tsɨ́3.
2 Hi3 jáun2 má2ca3chá13 jnoh1 tɨ3 có32 hi3 jmu2 tsáu2 ñí1 ná1conh1, jɨ3 hi3
hua3heih21 nɨ́2 siáh3, hi3 jmɨ́1 lɨ́13 lɨ3 jmú13 jnoh1. Tiá2 juáh3 yáh3 jnoh1 hi3
láɨ3 cáun2 hi3 tiá2 láɨ3, sa3jun3 záɨ23 yáh3 jnoh1 jáɨ13 quioh21 Dió32. Quí1 tɨ3la3
cun3quionh3 hi3 hléh1 jnoh1 jmáh3la3 jú1 tson2 bíh1 lɨ3tsɨn2 tsáu2 hi3 tson2 bíh1
cú2tso2 lɨ3 tá13 jnoh1 ta3 ñí1 Dió32.
3 Tɨ3la3 nɨ́1juáh3 jú1 chú32 quioh21 Dió32 hi3 hléh1 jnoh1 lɨ3 jú1 jnɨ2, la3 nɨ́2 lɨ3
ñí1con2 jmáh3la3 tsá2 hí1tsá2táunh1 ñí1 lɨ́13 tsa3hín3 bíh1.
4 Quí1 tsá2 hláɨnh1 juo13 bíh1 tsá2 zian2 ñí1 hué21 lá2 má2ca3hia3 ca3jlɨ́3 jmɨ́1
tsɨ́3 tsá2 tiá2 má2nio2 cáun2 tsɨ́3 ñí1con2 Dió32, hi3 jáun2 bíh1 tiá2 lɨ́23 jɨe3 tsú2 joh1

zɨ́n³ lɨ́n³² hi³ quian³² jáun² jú¹ chú³² hi³ ca³tɨn¹ Cristo, Tsá² quien², Tsá² cuan³
hí³ ca³la³ hi³ dí¹tsáun² hi³ cua³ma³jnia³² cha¹³ Dió³².

5 Hi³ jáun² nɨ́¹ má¹ca³hléh¹³ jnoh¹, tiá² hɨen²³ yáh³ jnoh¹ hmóu³², tɨ³la³ jnoh¹
hɨen²³ Jesucristo, Tsá² lɨ́n³ Juo¹³ bíh¹ dí²; tɨ³la³ hi³ ca³ta¹ jnoh¹ hmóu³² né³,
juáh³ jnoh¹ hi³ láɨ³ jnoh¹ *tsá² má²ná¹hlánh¹ joh² hnoh² bíh¹ cun³ñí¹ hi³
ca³tɨn¹ Jesús.

6 Quí¹ hnga² bíh¹ Dió³², Tsá² ca³jmú³ hí³ héih³² hi³ taɨ²¹ joh¹ ñí¹ jmɨ́¹ lɨ́³ jáun²
já¹niéɨ² liánh² má²ca³tiéɨ³ siáh³ joh¹ hñu³ tsɨ́³ jnoh¹; hi³ jáun² cun³quionh³ joh¹
jáun² bíh¹ ma³jnia¹³ jnoh¹ hi³ Dió³² bíh¹ Tsá² quien², cun³quionh³ hi³ ma³jnia¹³
jnoh¹ jáun² lánh³ rón³² he² ñí¹ Jesucristo.

Lánh³ rón³² zian² tsá² nio² cáun² tsɨ́³

7 Tɨ³la³ joh¹ quien² hi³ quian³² jáun² jú¹ chú³² né³, nio² tɨ³ ñeh² quiú¹³ jnoh¹,
tsá² láɨ³ jnoh¹ la³jmɨ́¹ lɨ́³ cáun² hia³² cuáh¹; hi³ jáun² lɨ³ lin¹ hi³ pí³ jlánh¹ quien²
nɨ́² quiú¹³ jnoh¹ ja³ ñí¹con² Dió³² bíh¹, jun³juáh¹³ hi³ quiú¹³ jnoh¹ hmóu³² yáh³.

8 Hi³ jáun² uá¹jinh¹ tɨ³ hlá² tɨ³ nɨ́² zia³² uu³mí²tsɨ³² quiú¹³ jnoh¹, tɨ³la³ hí¹ cónh³
yáh³ tiá² lɨ́²³ chí¹jnɨ³² juɨ³² ñí¹ lɨ³ hue¹³ jnoh¹; uá¹jinh¹ zia³² hi³ hɨ³² tsɨ́³ jnoh¹,
tɨ³la³ hí¹ cónh³ yáh³ tiá² lɨ́²³ hi³ tiú²uú² né¹ jnoh¹ he³ jmú¹³.

9 Uá¹jinh¹ zian² tsá² hɨ́¹ tsa¹ jnoh¹, tɨ³la³ cun³ jáun² zian² bíh¹ tsá² taunh²
jnoh¹ hó¹ñí¹, hi³ uá¹jinh¹ juóu³² tsú² jnoh¹ hué³², tɨ³la³ cun³ tiá² ná¹hín²³ yáh³
jnoh¹.

10 Jmáɨ¹ ca³la³ jɨ́³² tiauh² jnoh¹ ñí¹ hmú²¹ la³jmɨ́¹ ca³ngɨ́³ jáun² Jesús, hi³ jáun²
la³ jáun² lɨ³ lin¹ hi³ ziáun² jnoh¹ cun³ñí¹ hi³hliá² zian² jáun² Jesús bíh¹.

11 Jmáɨ¹ ca³la³ jɨ́³² tá¹la³ ziáun² jnoh¹, tiauh² jnoh¹ ñí¹ hmú²¹ cun³ñí¹ hi³
ca³tɨn¹ Jesús, hi³ jáun² cun³quionh³ jñí² mu¹ jnoh¹ lɨ́²lin¹ hi³ zian² bíh¹ Jesús.

12 La³ cun³ niéih³ jáɨ¹³ nɨ́², hi³ hmú³² hnió³ hi³ jún³ jnoh¹; tɨ³la³ ñí¹con² hnoh²
má¹ná¹, jmu² ta²¹ pí³ hi³ jmu² hi³ lɨ́¹³ zian² bí¹ náh².

13 La³ cun³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³²: “Jná¹³ ca³chá³ cáun² tsɨn³²,
hi³ jáun² ca³hléh³ ná¹”; hi³ jáun² la³ nɨ́² bíh¹ jnoh¹ siáh³ uá²jaɨ³² má²nio² cáun²
tsɨ́³, hi³ jáun² hléh¹ jnoh¹.

14 Quí¹ né¹ jnoh¹ hi³ Dió³² Tsá² ca³jmú³ hi³ ca³jenh¹³ Jesús Tɨ³² Juo¹³ dí² ja¹
hla¹, jmu³ siáh³ hi³ jenh¹³ jnoh¹ la³jmɨ́¹ ca³jenh¹³ jáun² Jesús; hi³ jáu³² dí² tsú²
siáh³ cu³lɨ²¹ tɨ³ ñí¹ cuá³.

15 La³jɨ́³² hi³ quiunh³² jnoh¹ nɨ́² lɨ́²³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ hnoh² bíh¹, hi³ jáun²
nɨ́¹ má¹ca³lɨ³ juóun³² tsá² he³ miɨ³ hi³ ja³² tsɨ́³ Dió³², ja³bí¹ má²juóun³² tsá²
cuéh³² siáh³ tiá¹hmah¹ Dió³², hi³ jáun² lɨ³ lin¹ hi³ quien² tsú².

16 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ hí¹ cónh³ tiá² lɨ́¹ niau³² hlah³ tsɨ́³ jnoh¹ hi³ ca³tɨ²¹
ta²¹ lá². Hi³ uá¹jinh¹ pí³ quioh²¹ jñí² mu¹ jnoh¹ má²tsá²méih²³, tɨ³la³ jmɨ́²chí³
quiú¹³ jnoh¹ má¹na²¹, tɨ³ lɨ³mí¹ tsá²lɨ³hmaɨ²¹ bíh¹ cun³ jmá² cun³ jnia³².

17 Hi³ jáun² la³ cun³ hi³ má²tso¹ dí² jáun² tsɨ́³ tá¹la³ ziáun² dí², tiá² lin¹
huáh² yáh³ tsɨ́³, quí¹ tia³juɨ³² bíh¹ ngá¹³; quí¹ nɨ́¹ má¹lɨ³² jáun² jmu³ hi³ lɨ³ zia³²
ñí¹con² jnoh¹ cáun² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien² tɨ³ ca³nga², cáun² hi³ ma³hɨ́e² la³ cun³
jmɨ́¹hi³nio².

18 Quí¹ tiá² néh³² yáh³ jnoh¹ chí¹tiá³ ñí¹ la³ cun³ hi³ qui³ jniá³, tɨ³la³ jnoh¹ dá² néh³² chí¹tiá³ ñí¹ cáun² hi³ tiá² jniá³ bíh¹; quí¹ la³jí³² hi³ jniá³ tiá² lin¹ má²hɨ́e² yáh³, tɨ³la³ hi³ tiá² jniá³ má¹ná¹, ma³hɨ́e² la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio² bíh¹.

5

1 Jáun² né³, né¹ dí² hi³ nɨ́¹juáh³ ca³ja³hín³ ngú³ quiú¹³ dí², hi³ lɨ́³ jáun² la³jmɨ́¹ lɨ́³ cáun² hñú³ hi³ tiá² má²hɨ́e², tɨ³la³ Dió³² má²ca³jmú³ hua³jan²¹ tɨ³ hñu³mɨ³cuú² cáun² ñí¹ lɨ́¹³ tauh¹³ dí² hi³ ma³hɨ́e² cun³ jmɨ́¹hi³nio²; jun³juáh¹³ cáun² hi³ ca³jmú³ tsá²mɨ³cuóun² yáh³ hi³ jáun² má¹ná¹.

2 Quí¹ tson² bíh¹ tá¹la³ ziáun² dí² hñu³ ngú³ lá² quiú¹³, cáun² ná¹quí² ná¹jngɨh³² tsɨ́³ bíh¹ dí², cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ hen² tsɨ́³ dí² hi³ tsá¹tauh² hñú³ hi³ zia³² jáun² hñu³mɨ³cuú²,

3 hi³ tsá¹tauh²¹ dí² ñéih³ jáun² la³ jan² tsá² quɨh³² cáun² ha¹, hi³ jáun² tiá² ná¹láun³ dí² lɨ́¹³.

4 Hi³ jáun² tá¹la³ tiauh² dí² lá² hñú³ hi³ lɨ́³ ngú³ lá² quiú¹³ dí², cáun² quí² jngɨh³² tsɨ́³ bíh¹ dí², jɨ³ hi³ ja³²lɨ³ hlah³ nio² tsɨ́³ dí² nɨ́² siáh³. Jun³juáh¹³ hi³ hnáu² jnoh¹ hi³ cáun² lɨ́¹ quin¹³ tɨ³ có³² ngú³ lá² quiú¹³ yáh³ má¹ná¹, tɨ³la³ la³ cun³ hi³ hnáu² dí² hi³ quɨ́h¹³ dí² cónh³í¹ cáun² ngú³ hmaɨ²¹ bíh¹, hi³ jáun² tiú²uú² zia³² yáh³ cáun² hi³ tiá² má²hɨ́e² ñí¹con² jnoh¹ nɨ́¹ má¹tɨ³ ñí¹ má²ziáun² dí² cáun² hi³ hmaɨ²¹.

5 Hi³ hnga² bíh¹ Dió³² má²ca³chau³ dí² hua³jan²¹ ca³tɨ²¹ hi³ nɨ́² tɨ³tsóh³, hi³ ca³jmú³ tsú² lin¹ hi³ cu³tí³ hiáu¹³ dí² hi³ nɨ́² cun³quionh³ hi³ ca³cuen³ tsú² jáun² Jmɨ́²chí³ Chun¹.

6 Hi³ jáun² né³, cun³ñí¹ hi³ jáun², cun³ má²nio² jáun² bíh¹ tiá³ tsɨ́³ jnoh¹. Né¹ dí² hi³ tá¹la³ ziáun² dí² quionh³ ngú³ lá² quiú¹³, ziáun³² bíh¹ dí² tín² juú²co¹ dí² ñí¹ cuá³ Tɨ³² Juo¹³ dí²;

7 quí¹ cun³quionh³ hi³ nio² jáun² cáun² tsɨ́³ bíh¹ jnoh¹ ñɨ³ngɨ́¹, jun³juáh¹³ hi³ ñɨ³ngɨ́¹ jnoh¹ cun³quionh³ hi³ néh³² yáh³.

8 Hi³ jáun² tiá³ bíh¹ nio² tsɨ́³ jnoh¹, hi³ hen² tsɨ́³ jnoh¹ hi³ chá¹³ tɨ³ có³² ngú³ lá² quiú¹³, hi³ jáun² lɨ́¹³ tsá¹ma³ziáun¹³ jnoh¹ quiúnh¹ Tɨ³² Juo¹³ dí².

9 Hi³ jáun² ca³la³ jonh³ jmɨ́¹ tsɨ́³ jnoh¹ jmu³² pí³ hi³ má¹hiún¹³ jnoh¹ tsɨ́³ Tɨ³² Juo¹³ dí², uá¹ hi³ ziáun³², ho³ uá¹ hi³ tiauh² jnoh¹ quiúnh¹ tsú².

10 Quí¹ la³jáɨ³² bíh¹ dí² ca³ta¹ hi³ tsá¹ma³jnia¹³ ta³ ñí¹ Cristo, hi³ jáun² ñí¹ jáun² chu³ jñéih³ tsáu¹³ dí², hi³ jáun² ma³ quin³² ma³ jan³² tsáu² hiáuh³ hmah²¹ quioh²¹ la³ cun³ lɨ́³ ta²¹ hi³ lɨ́²jmú³ tsú² tá¹la³ zian² ñí¹ hué²¹ lá², uá¹ hi³ chu²¹ uá¹ hi³ hlah³.

Jú¹ chú³² ca³tɨ²¹ hi³ niau²¹ tie³ tsɨ́³ tsú²

11 Hi³ jáun² né³, cun³ñí¹ hi³ juéh² jnoh¹ he³ lɨ́¹³ ñí¹con² tsáu² hi³ jmu³ Tɨ³² Juo¹³ dí², jáun² bíh¹ jmu³² jnoh¹ tion³ hi³ tɨ³ jéinh³² tsáu² jmɨ́¹ tsɨ́³. Má²ñɨ³² bíh¹ Dió³² he³ lánh³ láɨ³ jnoh¹, hi³ hu²¹ tsɨn³² jná¹³ hi³ má²ca³lɨ³ lieih²¹ siáh³ jmɨ́¹ honh² hnoh².

12 Jun³juáh¹³ hi³ má²ná¹hléh¹ jnoh¹ siáh³ re² hi³ ca³ta¹ hmóu³² yáh³, tɨ³la³ jnoh¹ dá² cáun² cue³² jú¹ tson² hi³ jáun² lɨ́¹³ lɨ³ tsɨnh¹ náh² hi³ ca³ta¹ jnoh¹ bíh¹, hi³ jáun² zia³² ha³ lánh³ rón³² ngáɨh¹ hnoh² ñí¹con² tsá² jlánh¹ jmu² quien² lánh³ jniá³ tsáu², cha³ jmɨ́¹ jmu³ tsú² quien² lánh³ lɨ́³ tsɨ́³ tsú².

13 Jáun^{2} né^{3}, nɨ́^{1}juáh^{3} la^{3} ná^{1}ngau^{21} jnoh^{1}, ca^{3}tɨn^{1} Dió^{32} bíh^{1} jaun^{32}; tɨ^{3}la^{3}
nɨ́^{1}juáh^{3} jun^{3}juáh^{13} ná^{1}ngau^{21} yáh^{3} jnoh^{1} né^{3}, cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnoh^{2} bíh^{1}
jaun^{32}.

14 Hi^{3} jáun^{2} mií^{3} hi^{3} ja^{32} tsɨ́^{3} Cristo bíh^{1} jmu^{2} héih^{32} hñu^{3} tsɨ́^{3} jnoh^{1}; quí^{1}
má^{2}né^{1} jnoh^{1} hi^{3} jan^{2} tán^{1} hí^{3} bíh^{1} ca^{3}jun^{3} cha^{13} ca^{3}la^{3} jɨ́n^{32}, hi^{3} jáun^{2} cun^{3}ñí^{1}
hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} má^{2}lin^{1} hi^{3} má^{2}ná^{1}jún^{1} bíh^{1} uá^{2}jaɨ^{32} la^{3}jɨ́n^{32} tsáu^{2}.

15 Hí^{3} bíh^{1} ca^{3}jun^{3} cha^{13} ca^{3}la^{3} jɨ́n^{32} tsáu^{2}, hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} má^{2}zian^{2} ñí^{1}con^{2} hí^{3}
tiú^{2}uú^{2} ca^{3}tɨn^{1} yáh^{3} ma^{3}zian^{2} la^{3} cun^{3} tɨn^{2} tsɨ́^{3} hmóu^{32}, tɨ^{3}la^{3} hniáuh^{32} ma^{3}zian^{2}
tsú^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnga^{2} Cristo bíh^{1}, Tsá^{2} ca^{3}jun^{3} hí^{3} cha^{13} tsú^{2}, hi^{3} jáun^{2} jmɨ́^{1} lɨ^{21}
jáun^{2} né^{3}, ca^{3}jenh^{13}.

16 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} má^{2}ziáun^{2} dí^{2} la^{3} jáun^{2} né^{3}, jáun^{2} tiú^{2}uú^{2} chú^{1} ñih^{21} yáh^{3} dí^{2}
tsáu^{2} la^{3} cun^{3} qui^{3} jmu^{2} tsá^{2} zian^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}. Quí^{1} hí^{1} la^{3} tɨ^{3} ñí^{1}con^{2} Cristo
yáh^{3} tɨ́^{2} jmu^{32} dí^{2} la^{3} jáun^{2}, la^{3} cun^{3} qui^{3} jmu^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2}; tɨ^{3}la^{3} ta^{3}né^{32}
má^{1}ná^{1}, tiú^{2}uú^{2} jmu^{32} yáh^{3} dí^{2} la^{3} jáun^{2}.

17 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, nɨ́^{1}juáh^{3} jan^{2} tsá^{2} má^{2}cá^{2}cunh^{3} quionh^{3} Cristo, tsá^{2} hmaɨ^{21}
bíh^{1} má^{2}lɨ́n^{3} tsú^{2}; quí^{1} la^{3}jɨ́^{32} bíh^{1} hi^{3} yeh^{3} má^{2}já^{2}hín^{3}, hi^{3} jɨ^{3}lɨ^{32} bíh^{1} má^{2}laɨ^{32}
hmaɨ^{21}.

18 Dió^{32} bíh^{1} Tsá^{2} jmu^{2} jɨ^{3}lɨ^{32} hi^{3} nɨ́^{2}, Tsá^{2} ca^{3}jmú^{3} hí^{3} hi^{3} niau^{21} tie^{3} ja^{1} quiú^{13}
dí^{2} quiúnh^{1} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} jáun^{2} Cristo. Jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} ca^{3}hiáu^{32} tsú^{2}
jnoh^{1} hi^{3} hléh^{13} jú^{1} chú^{32} ca^{3}tɨ^{21} lánh^{3} rón^{32} lɨ́^{13} niau^{21} tie^{3} ja^{1} quioh^{21} tsáu^{2}
quionh^{3} Dió^{32}.

19 Quí^{1} cun^{3}quionh^{3} Cristo bíh^{1} jmu^{2} Dió^{32} hi^{3} lɨ́^{13} niau^{21} tie^{3} ja^{1} quioh^{21}
quionh^{3} tsá^{2} zian^{2} hngá^{1}máh^{3} lá^{2}, hi^{3} jáun^{2} tiú^{2}uú^{2} hu^{21} yáh^{3} tsɨ́^{3} tsú^{2} tso^{3}
hi^{3} jmɨ́^{1} ren^{2} tsáu^{2}; hi^{3} jáun^{2} jnoh^{1} siáh^{3} má^{2}ca^{3}hiáu^{32} tsú^{2} hi^{3} hléh^{13} jú^{1} chú^{32}
ca^{3}tɨ^{21} lánh^{3} rón^{32} lɨ́^{13} niau^{21} tie^{3} ja^{1} quioh^{21} tsáu^{2} quionh^{3} Dió^{32}.

20 Hi^{3} jáun^{2} jnoh^{1} tsa^{3}ngáɨ^{1} jú^{1} chú^{32} cha^{13} Cristo, hi^{3} hlɨ́^{1} lienh^{1} jnoh^{1} tsáu^{2}
la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́^{3} hi^{3} hnga^{2} bíh^{1} Dió^{32} hlɨ́^{2} liéinh^{32} tsú^{2} cun^{3}quionh^{3} ho^{3} jnoh^{1}. Hi^{3} jáun^{2}
cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Cristo bíh^{1} hiú^{2} mɨ^{32} jnoh^{1} ñí^{1}con^{2} tsáu^{2} hi^{3} juáh^{3} jnoh^{1}:
Chá^{1} náh^{2} tie^{3} ja^{1} quián^{13} quiúnh^{1} Dió^{32},

21 quí^{1} Cristo jan^{2} Tsá^{2} hí^{1} cáun^{2} tso^{3} tiá^{2} ca^{3}lɨ^{3} ren^{2}, tɨ^{3}la^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}ta^{1}
jnoh^{1} bíh^{1} ca^{3}jmú^{3} Dió^{32} hi^{3} ca^{3}lɨn^{3} Cristo jan^{2} tsá^{2} ren^{2} tso^{3}, hi^{3} jáun^{2} lɨ́^{13} láɨ^{3}
jnoh^{1} la^{3}juah^{21} dúh^{1} jan^{2} tsá^{2} chun^{1} cu^{3}tí^{13} la^{3} cun^{3} lɨ́n^{3} hnga^{2} Dió^{32}, nɨ́^{1}juáh^{3}
tsá^{2} má^{2}cá^{2}cunh^{3} quionh^{3} Cristo.

6

1 Hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} hiú^{2} mɨ^{32} jnoh^{1} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}, tsá^{2} jmu^{32} jnoh^{1} ta^{21} cu^{3}lɨ^{21}
quiúnh^{1} Dió^{32}, hi^{3} tiá^{2} lɨ́^{1} hin^{13} náh^{2} mií^{3} hi^{3} ja^{32} tsɨ́^{3} Dió^{32} hi^{3} má^{2}hian^{2} náh^{2}
jáun^{2}.

2 Quí^{1} Dió^{32} má^{2}ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
La^{3} cun^{3} jmáɨ^{1} hi^{3} ca^{3}tɨ^{21}, ne^{2} bíh^{1} jná^{13} jëh^{2} hnú^{2},
hi^{3} jmáɨ^{1} hi^{3} lɨ^{3} hniáuh^{32} liáun^{3} hnú^{2} né^{3}, ma^{3}hau^{1} bíh^{1} jná^{13} hnú^{2}.
Jáun^{2} né^{3}, sá^{1}nɨ́^{2} jɨe^{3}, né^{32} bíh^{1} hú^{1}tá^{1} jmáɨ^{1} hi^{3} ca^{3}tɨ^{21}, hi^{3} né^{32} bíh^{1} cu^{3}tí^{3} lɨ́^{3}
jmáɨ^{1} hi^{3} lɨ́^{13} liáun^{3} hnoh^{2} ñí^{1}con^{2} tso^{3}.

3 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, tiá^{2} láɨ^{3} yáh^{3} jnoh^{1} tsá^{2} quí^{2} hliah^{32} juɨ^{21} tsáu^{2}, quí^{1} nɨ́^{2} lɨ́^{1}
ca^{3}lɨ^{3} zia^{32} he^{3} lánh^{3} rón^{32} lɨ́^{13} hléh^{32} tsáu^{2} hlah^{3} ca^{3}tɨ^{21} ta^{21} hi^{3} jmu^{32} jnoh^{1}.

4 Tɨ3la3 jnoh1 ma3jnia13 hi3 ná1láɨ3 quian21 Dió32 cun3quionh3 la3jí32 hi3 jmu32,
cun3quionh3 hi3 juenh2 tsí3 jnoh1 ca3tɨ21 la3jí32 hi3 ma3tso1 jnoh1 tsí3, jɨ3 jmí1
zia32 hi3 lɨ3hniauh23 ñí1con2 jnoh1, jɨ3 tá1la3 há2 nga2 jnoh1 uu3mí2tsɨ32 ní2 siáh3.
5 Quí1 má2ca3pɨ3 ca3juóu32 jnoh1 tsáu2, jɨ3 hi3 má2ca3táuh32 tsú2 jnoh1
hñu3mí1ñí2, hi3 má2ca3má1tso1 jnoh1 tsí3 jmáɨ1 hi3 taunh32 tsáu2 tiá3 siaun32.
Ja3bí1 má2ca3jmú13 jnoh1 siáh3 ta21 tɨ3 chí1nga2, hí1 la3 tɨ3 zia32 siáh3 ma3 cáun2
jmáɨ1 hi3 tiá2 ca3cuóu13 jnoh1, jɨ3 hi3 má2ca3tauh13 jnoh1 siáh3 ñí1cuon13.
6 Ja3bí1 ma3jnia13 jnoh1 siáh3 hi3 ná1láɨ3 quian21 Dió32 cun3quionh3 hi3 ziáun2
jnoh1 cáun2 hi3 jɨ2, cun3quionh3 hi3 má2né1 jnoh1 jú1 tson2, cun3quionh3 hi3
juenh2 tsí3 jnoh1 jɨ3 hi3 ja32 siáh3 mií3 tsí3 jnoh1. Quí1 cun3ñí1 hi3 quiúnh1 jnoh1
Jmí2chí3 Chun1 bíh1, jáun2 má2láɨ3 jnoh1 tsá2 hú1tá1 cu3tí3 ná1hnáu3,
7 hi3 hléh1 jnoh1 siáh3 jú1 tson2, jɨ3 hi3 zia32 siáh3 pí3 quioh21 Dió32 ñí1con2
jnoh1. Jáun2 né3, cun3quionh3 hi3 má2zian2 jnoh1 jáun2 la3 cun3 hi3 tɨ32 tsí3 Dió32
bíh1 má2zia32 ñí1con2 jnoh1 he3 cun3quionh3 jmú13 hniéi2, jɨ3 hi3 liaun1 jnoh1
ní2 siáh3,
8 uá1 hi3 má2quien2 tsáu2 jnoh1, uá1 hi3 hau2 tsú2; uá1 hi3 hleh32 tsú2 re2
quiú13 jnoh1 ho3 uá1 hi3 hleh32 tsú2 hlah3. Ma3 cónh3 jmoh23 jnoh1 tsú2 tsá2
tí1 jáɨn2, hi3 ma3 cónh3 né3 juáh3 tsú2 hi3 jnoh1 bíh1 tsá2 hléh1 jú1 tson2.
9 Ma3 cónh3 jmu2 tsú2 la3jmí1 lí3 hi3 tiá2 cuóu32 tsú2 jnoh1, hi3 ma3 cónh3 né3
jmu2 tsú2 la3jmí1 lí3 hi3 cuóu32 re2 lín32. Ma3 cónh3 pih21 tiá2 jún23 jnoh1, tɨ3la3
la3 má2ziáun2 jáun2 bíh1 jnoh1; hi3 uá1jinh1 jmu2 tsáu2 hi3 ma3tso1 jnoh1 tsí3,
tɨ3la3 tiá2 jún23 yáh3 jnoh1.
10 Uá1jinh1 hlah3 nio2 tsí3 jnoh1, tɨ3la3 cun3 jáun2 bíh1 lí2hiún2 tsí3 jnoh1 jmáɨ1
ca3la3 jí32; hi3 uá1 cun3 tia3mii2 jnoh1, cun3 jáun2 ná1jmu32 bíh1 jnoh1 hi3 lɨ3
hánh3 juóun32 lín32 tsáu2; hi3 uá1jinh1 tiauh2 jnoh1 hi3 hí1 cáun2 tiá2 hi3 zia32
quiú13, cun3 jáun2 zia32 bíh1 quiú13 jnoh1 ca3la3 jɨ3lɨ32.
11 Hnoh2 reh2, tsá2 juú2 Corinto, hí1 cáun2 yáh3 jáɨ13 tiá2 má2ca3hmá13 jnoh1
ñí1con2 hnoh2, má2ca3jmú13 bíh1 jnoh1 juenh2 tsí3 hi3 jmu32 jnoh1 na21 la3jí32
jáɨ13 hi3 hléh1 jnoh1.
12 Ní1juáh3 tiú2uú2 re2 la3 juóh32 dí2, jun3juáh13 hi3 lɨ3 la3 jáun2 cun3ñí1 hi3 tiá2
hnau3 jnoh1 hnoh2 yáh3, tɨ3la3 cun3ñí1 hi3 ca3lɨn3 hmóu32 bíh1 hnoh2.
13 Hlí1 lieh1 jná13 hnoh2 la3jmí1 hlí2 liéinh32 tsú2 jan2 tsá1míh1 jon2, hi3 jéinh1
náh2 honh2 ñí1con2 jnoh1.

Láɨ3 dí2 cuáh32 quioh21 Dió32 Tsá2 liéih32

14 Ha3 lí2 tianh3 náh2 cá2honh1 quiúnh1 tsá2 tiá2 ta21 haɨh21, quí1 cun3 tiá2
re2 lí13 bíh1; quí1 ¿he3 dá2 ca3tɨn1 hi3 chu21 quionh3 hi3 hlah3, hi3 he3 dá2 lánh3
rón32 lí13 cunh3 joh1 quionh3 já1niéi2?
15 Quí1 ¿he3 ya3 lánh3 rón32 lí13 tiáunh1 Cristo cá2hon3 quionh3 *Satanás, hi3
he3 yáh3 ca3tɨn1 jan2 tsá2 tanh2 ta21 Dió32 quionh3 jan2 tsá2 tiá2 ta21 haɨh21?
16 ¿Hí1 lí13 jmu3 tsá2 lín3 hñú3 híen1 quioh21 Dió32 cá2hon3 quionh3 dió32 tsá2
láɨn1? Quí1 tɨ3la3 hñú3 híen1 quioh21 Dió32 Tsá2 liéih32 bíh1 má2láɨ3 dí2, la3jmí1
ca3juáh3 jáun2 hnga2 Dió32 jmí1 ca3juáh3 jáun2 la3 lá2:
Má1zián13 jná13 hñu3 tsí3 tsáu2, hi3 ngí13 jná13 siáh3 ja1 quioh21 tsú2;
jná13 lín13 Dió32 Juo13 tsú2,

hi³ tsá² hí³ né³ lɨ́n¹³ tsá² tionh² jo³uón³² jná¹³.
17 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ ca³juáh³ siáh³ Juo¹³ dí² la³ lá²:
Huen³ náh² ja¹ quioh²¹ tsá² la³ hí³, tɨ³ có³² tianh³ náh²,
ha³ lɨ́²uú² lɨ́¹ tí³ náh² cuonh² hi³ tiá² jɨ².
Hi³ jáun² bíh¹ lɨ́¹³ he¹ jná¹³ hnoh²,
18 hi³ lɨ́n¹³ jná¹³ Ñeh² náh²,
hi³ jáun² hnoh² né³ lɨ́n¹³ náh² jón³² jná¹³ tsá²mɨ³ tsá²ñuh², juáh³ Juo¹³ dí² Tsá² cú² juenh².

7

1 Jáun² né³ reh², hnoh² tsá² jlánh¹ hnau³ jná¹³, hi³ nɨ́² bíh¹ jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ tsú² ñí¹con² dí². Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³ cuɨ́¹ má¹jín¹³ dí² ca³tɨ²¹ la³jɨ́³² hi³ lɨ́¹³ lɨ³ hliáuh¹³ dí², uá¹ hi³ ngú³ uá¹ hi³ jmɨ́²chí³, hi³ cuɨ́¹ tauh¹³ dí² ná¹chan¹ cu³tí³ ñí¹con² tsú² quí¹ cun³ñí¹ hi³ juénh² dí² tsú².

Tsá² juú² Corinto zaɨ³² jmɨ́¹ tsɨ́³

2 Hi³ jáun² né³, jéinh¹ tiá³ náh² honh² ñí¹con² jnoh¹; quí¹ tiá² má²ca³jmú¹³ yáh³ jnoh¹ hlah³ ñí¹con² hí¹ jan² tsáu², sa³jun³ má²ca³hliah²¹ jnoh¹ tsɨ́³ tsáu², sa³jun³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² má²ca³má¹can¹³ jnoh¹.
3 Jun³juáh¹³ hi³hliá² cué²³ jná¹³ tso³ yáh³ hi³ juanh³² jná¹³ jáɨ¹³ nɨ́², quí¹ la³ cun³ hi³ má²cá²juánh³² jná¹³ jáun² jmɨ́¹tin² hi³ uá¹ hi³ ziáun² dí² cu³lɨ²¹, uá¹ hi³ jún³ dí² cu³lɨ²¹, cun³ má²hu²¹ jáun² bíh¹ tsɨn³² jná¹³ quián¹³ hnoh².
4 Cáun² tán¹ bíh¹ nio² tsɨn³² jná¹³ hi³ ca³tɨn¹ hnoh², jɨ³ hi³ jlánh¹ tsah¹ jná¹³ siáh³.
Hi³ jáun² né³, ja¹ ca³la³ jɨ́³² la³ cun³ hi³ ma³tso¹ jnoh¹ tsɨ́³, tɨ³ lɨ³mí¹ tiá³ niau³² bíh¹ tsɨn³² jná¹³, jɨ³ hi³ má²canh² lɨ́n³² hi³ hiún² tsɨn³² jná¹³;
5 quí¹ tson² bíh¹ la³ cun³ jmɨ́¹ cuo¹ jnoh¹ hué³² Macedonia lá², hí¹ cónh³ yáh³ tiá² má²ca³cué³ jmáɨ¹ hi³ tauh¹³ jnoh¹ tie³, tɨ³la³ tɨ³ hlá² tɨ³ nɨ́² bíh¹ ca³lɨ³ zia³² uu³mí²tsɨ³², hniéɨ² bíh¹ ca³lɨ³ zia³² la³ cu³ la³ jéin³ quiú¹³ jnoh¹, jɨ³ hi³ lɨ́¹ hú¹ cóh²¹ siáh³ tsɨ́³ jnoh¹ lɨ³.
6 Tɨ³la³ Dió³² má¹ná¹, Tsá² cue³² pí³ hñu³ tsɨ́³ tsá² tiú²uú² tiá³ nio² tsɨ́³, ca³chá³ tsú² re² tsɨ́³ jnoh¹ cun³quionh³ hi³hliá² cuanh³ jáun² Tito ñí¹ lá².
7 Tɨ³la³ jun³juáh¹³ cun³ jmáh³ hi³hliá² cuanh³ jáun² yáh³ tsú², quí¹ jɨ³ hi³hliá² jlánh¹ re² má²nio² tsɨ́³ tsú² hnga² jmɨ́¹ cuanh²¹ bíh¹ hi³ ca³jmuh³ hnoh². Ca³chá³ tsú² ñí¹con² jnoh¹ hi³ hnoh² jlánh¹ hen² honh² hi³ jɨe¹ náh² siáh³ jnoh¹, hi³ ca³chá³ tsú² siáh³ hi³ hnoh² ca³ta³no¹ hlah³ honh² ca³tɨ²¹ hi³ jmɨ́¹ lɨ́³ jáun², jɨ³ hi³ haɨn²¹ náh² siáh³ re² tɨ³ con² jná¹³. Jmɨ́¹ ca³chá³ tsú² jáun² jáɨ¹³ nɨ́² né³, tɨ³ lɨ³mí¹ ca³lɨ³ hiún² bíh¹ tsɨn³² jná¹³.
8 Jáun² uá¹jinh¹ hlah³ ca³ta³no¹ honh² hnoh² cun³quionh³ sí² hi³ ca³zéin³² jná¹³ jáun² jmɨ́¹tin², tiú²uú² hlaɨh³ jéin³² yáh³ jná¹³ ta³né³². Quí¹ uá¹jinh¹ jmɨ́¹ jéin³² jná¹³ ca³lá² hlah³ jmɨ́¹tin² cun³ñí¹ hi³ ca³ta³no¹ cu³tiá³ hlah³ honh² hnoh² cun³quionh³ sí² jáun²,
9 tɨ³la³ ta³né³² má¹ná¹, má²hiún² bíh¹ tsɨn³² jná¹³ quí¹ cun³ñí¹ hi³ ca³zah¹ hnoh² jmɨ́¹ honh² jmɨ́¹ ca³ta³no¹ jáun² hlah³ honh² náh²; quí¹ jun³juáh¹³ hi³ ca³lɨ³ hiún² tsɨn³² jná¹³ yáh³ hi³ ca³ta³no¹ hlah³ honh² hnoh². Quí¹ la³ cun³ hi³

hnió^{3} Dió^{32} bíh^{1} ca^{3}ta^{3}no^{1} hlah^{3} honh^{2} hnoh^{2}, hi^{3} jáun^{2} hí^{1} cáun^{2} hi^{3} hlah^{3} tiá^{2} la^{3} ca^{3}jmú^{13} yáh^{3} jnoh^{1} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2} cun^{3}quionh^{3} sí^{2} jáun^{2}.

10 Quí^{1} ní^{1}juáh^{3} tá^{2}no^{1} hlah^{3} tsí^{3} tsú^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} hnió^{3} Dió^{32}, jáun^{2} za^{2} bíh^{1} jmí^{1} tsí^{3} tsú^{2}, hi^{3} jáun^{2} cun^{3}quionh^{3} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} liáun^{23} tsú^{2}, hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} lin^{1} hniáuh^{32} yáh^{3} hi^{3} jeinh^{21} tsú^{2} hlah^{3}; tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} cáun^{2} lí^{1} nio^{2} hlah^{3} tsí^{3} la^{3} cun^{3} qui^{3} lí^{23} quioh^{21} jan^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} má^{1}ná^{1}, tsá^{2} la^{3} hí^{3} dá^{2} jún^{3} bíh^{1}.

11 Jmí^{1} ca^{3}ta^{3}no^{1} jáun^{2} hlah^{3} honh^{2} hnoh^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} tɨ^{32} tsí^{3} Dió^{32}, ¡sá^{1}ní^{2} jɨe^{3} né^{3} he^{3} ca^{3}lín^{13} náh^{2}! Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}ma^{3}quien^{13} hnoh^{2} já^{13} jáun^{2} jɨ^{3} hi^{3} ca^{3}cuéh^{1} náh^{2} jú^{1} tson^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} jmí^{1} má^{2}ca^{3}jmuh^{3} náh^{2}; hi^{3} ca^{3}míh^{3} siáh^{3} honh^{2} hnoh^{2} jɨ^{3} hi^{3} ca^{3}ta^{3}hú^{1} cóh^{21} honh^{2} hnoh^{2}. Ja^{3}bí^{1} ca^{3}héih^{3} náh^{2} honh^{2} ñí^{1}con^{2} jná^{13}, hi^{3} ca^{3}lɨ^{3} hiún^{2} siáh^{3} honh^{2} náh^{2} hi^{3} má^{1}tson^{13} náh^{2} tsá^{2} ca^{3}jmú^{3} hí^{3} hi^{3} hlah^{3}. Cun^{3}quionh^{3} la^{3}jí^{32} hi^{3} ní^{2} má^{2}ca^{3}ma^{3}jnia^{13} hnoh^{2} hi^{3} tiá^{2} tso^{3} la^{3} hauh^{32} yáh^{3} náh^{2} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} jáun^{2}.

12 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, sí^{2} hi^{3} ca^{3}zéin^{32} jná^{13} jáun^{2} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}, jun^{3}juáh^{13} ca^{3}jmú^{32} jná^{13} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} jmáh^{3}la^{3} tsá^{2} ca^{3}jmú^{3} hí^{3} tso^{3} yáh^{3}, sa^{3}jun^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} hí^{3} hi^{3} hlah^{3} ñí^{1}con^{2} siáh^{3}, tɨ^{3}la^{3} ca^{3}zéin^{32} jná^{13} sí^{2} jáun^{2} hi^{3} jáun^{2} lɨ^{3}tsɨn^{2} hnoh^{2} ta^{3} ñí^{1} Dió^{32} hi^{3} tson^{2} bíh^{1} cu^{3}tí^{3} hnau^{3} náh^{2} jnoh^{1}.

13 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}ta^{3}no^{1} re^{2} tsí^{3} jnoh^{1}.

Tɨ^{3}la^{3} jun^{3}juáh^{13} hi^{3} ti^{3} lí^{1} ca^{3}ta^{3}no^{1} jáun^{2} re^{2} tsí^{3} yáh^{3} jnoh^{1}, quí^{1} ja^{3}bí^{1} ca^{3}lɨ^{3} hiún^{2} lín^{32} siáh^{3} tsí^{3} jnoh^{1} jmí^{1} ca^{3}neh^{21} jnoh^{1} hi^{3} Tito má^{2}hiún^{2} lín^{32} tsí^{3}, quí^{1}hliá^{2} ca^{3}la^{3} jín^{32} bíh^{1} hnoh^{2} ca^{3}jmuh^{3} hi^{3} niau^{21} re^{2} tɨn^{2} tsí^{3} tsú^{2}.

14 Tiá^{2} ca^{3}jmuh^{3} yáh^{3} hnoh^{2} hi^{3} tá^{1}zanh^{1} jná^{13} hua^{3}heih^{21} ñí^{1}con^{2} Tito quí^{1}hliá^{2} ca^{3}juo^{3} jná^{13} tsú^{2} hi^{3} hnoh^{2} tsá^{2} jlánh^{1} tɨ^{32} tsɨn^{32} jná^{13}. Tɨ^{3}la^{3} la^{3}jmí^{1} má^{2}ca^{3}lɨ^{3} tson^{2} la^{3}jí^{32} hi^{3} má^{2}ca^{3}juáh^{13} jnoh^{1} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}, la^{3} jáun^{2} bíh^{1} má^{2}ca^{3}lɨ^{3} tson^{2} siáh^{3} uá^{2}jaɨ^{32} la^{3}jí^{32} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}za^{13} jnoh^{1} jáun^{2} Tito jmí^{1} ca^{3}ma^{3}quien^{13} jnoh^{1} hnoh^{2} ñí^{1}con^{2} tsú^{2}.

15 Hi^{3} jáun^{2} hí^{3} né^{3}, tɨ^{3} lɨ^{3}mí^{1} má^{2}hniau^{3} lín^{32} bíh^{1} hnoh^{2} ní^{1} má^{1}tsau^{32} tsí^{3} hi^{3} jlánh^{1} re^{2} ca^{3}ma^{3}tih^{21} hnoh^{2} la^{3}jí^{32} hi^{3} ca^{3}juáh^{3} tsú^{2}, jɨ^{3} hi^{3} ca^{3}jmuh^{3} hnoh^{2} siáh^{3} tsí^{1}juí^{3} náh^{2} jmí^{1} ca^{3}hen^{3} náh^{2} tsú^{2}, hi^{3} ca^{3}la^{3} hi^{3} juénh^{2} náh^{2}.

16 Jlánh^{1} lí^{2}hiún^{2} tsɨn^{32} jná^{13} quí^{1}hliá^{2} lí^{23} nio^{2} cáun^{2} tsɨn^{32} jná^{13} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnoh^{2} ca^{3}tɨ^{21} lɨ^{3}ua^{3} cáun^{2} hi^{3} zia^{32}.

8

Tsá^{2} cue^{32} ca^{3}la^{3} hi^{3} hiún^{2} lín^{32} tsí^{3}

1 Hi^{3} jáun^{2} né^{3} reh^{2}, ta^{3}né^{32} má^{2}hnáu^{2} jnoh^{1} chá^{13} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2} ha^{3} lánh^{3} rón^{32} má^{2}ca^{3}ma^{3}hau^{3} Dió^{32} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} zian^{2} la^{3}jí^{32} cuáh^{32} hué^{32} Macedonia lá^{2}.

2 Quí^{1} uá^{1}jinh^{1} tsá^{2} ní^{2} ca^{3}há^{2} ca^{3}nga^{2} uu^{3}mí^{2}tsɨ^{32} huáh^{2} tsí^{3}, cun^{3} jáun^{2} ná^{1}hiún^{2} lín^{32} bíh^{1} tsí^{3} tsú^{2}; hi^{3} uá^{1}jinh^{1} tia^{3}mii^{2} lín^{32} tsú^{2}, cun^{3} jáun^{2} má^{2}ca^{3}cué^{3} bíh^{1} tsú^{2} hliáun^{3} la^{3}juah^{21} dúh^{1} hi^{3} hánh^{3} lín^{32}.

3 Jná^{13} cué^{23} jú^{1} tson^{2} hi^{3} tson^{2} bíh^{1} ca^{3}cué^{3} tsú^{2} ca^{3}la^{3} hi^{3} hiún^{2} lín^{32} tsí^{3} la^{3} cun^{3} ñí^{1} tú^{2} ñí^{1} tsɨn^{23}, hí^{1} la^{3} tɨ^{3} tɨ^{3} chí^{1}nga^{2} yáh^{3} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} hi^{3} tú^{2} tsɨn^{23} tsú^{2},

4 hi^{3} ca^{3}la^{3} hi^{3} ca^{3}hiu^{3} ca^{3}mí^{3} lín^{32} tsú^{2} hi^{3} cué^{13} jnoh^{1} jáɨ^{13} hi^{3} ma^{3}hon^{3} tsú^{2} tsá^{2} joh^{1} Dió^{32} [tsá^{2} zian^{2} tɨ^{3} hué^{13} Judea];

5 hi³ tɨ³ chí¹nga² bíh¹ ca³jmú³ tsú² la³ cónh³ bíh¹ hi³ jmɨ́¹ hen² tsɨ́³ jnoh¹
jmu³ tsú²; quí¹ la³ñí¹ tín² ca³chan³ tsú² jo³cuo² Tɨ³² Juo¹³ dí², jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³
ca³chan³ tsú² siáh³ jo³cuo² jnoh¹ la³ cun³ hi³ qui³ hnió³ Dió³².
6 Hi³ jáun² bíh¹ má²ca³za¹³ jnoh¹ Tito, tsá² ca³ma³liáu³² hí³ ta²¹ jáun² ja¹
quián¹³ hnoh², hi³ cuɨ́¹ má¹hián² tsú² ta²¹ jáun² la³ cun³ hi³ ja³² mií³ honh²
hnoh².
7 La³jɨ́³² hi³ jmuh³² bíh¹ hnoh² jmuh³² náh² tɨ³ chí¹nga², uá¹la³ cun³ hi³ nio²
cáun² honh² náh², jáɨ¹³ hi³ hléh¹ náh², la³jɨ́³² hi³ ñíh¹ náh², la³jɨ́³² hi³ hnáuh²
náh² jmúh¹³, jɨ³ hi³ hnau³ náh² jnoh¹ nɨ́² siáh³; ja³bɨ¹ la³ nɨ́² uá²jaɨ³² hniáuh³²
já³² mií³ honh² náh² tɨ³ chí¹nga² ca³tɨ²¹ ta²¹ chu²¹ jáun² siáh³.
8 Jun³juáh¹³ hi³ jmu² héɨh³² yáh³ jná¹³ hi³ juanh³² ná¹ la³ nɨ́²; jɨ́³²la³ ti³ hnó³²
jná¹³ hi³ lɨ³ ñíh¹³ náh² la³ cun³ hi³ ná¹hniá¹ tsá² siánh³ jmu³ bíh¹, hi³ jáun² lɨ³
lin¹ nɨ́¹juáh³ hi³ hú¹tá¹ tson² hno³ hnoh² tsáu².
9 Quí¹ má²ca³lɨ³ ñíh¹ bíh¹ hnoh² ha³ lánh³ lɨ́³ mií³ hi³ ja³² tsɨ́³ Jesucristo Tɨ³²
Juo¹³ dí². Hí³ bíh¹ jan² Tsá² jmɨ́¹ hánh³ lɨ́n³², tɨ³la³ ca³jmú³ tsú² hi³ tsɨ́¹juɨ́³ hnga²
cun³ñí¹ hi³ hniau³ hnoh², hi³ jáun² la³ jáun² lɨ́¹³ hi³ lɨ³ hánh³ hnoh² cun³quionh³
hi³ ca³jmú³ tsú² jáun² tsɨ́¹juɨ́³.
10 Hi³ chú³² quián¹³ hnoh² bíh¹ hi³ hɨ́e²³ jná¹³ jú¹ tson² ca³tɨ²¹ hi³ nɨ́². Quí¹
la³ cun³ mii² cá²tsá³² máh³ ca³ma³liauh²¹ hnoh² hi³ cueh³², tɨ³la³ jun³juáh¹³ hi³
ti³ lɨ́¹ cueh³² yáh³ náh², quí¹ ca³la³ hi³ hniá¹ bíh¹ náh² cueh³².
11 Né³² né³, chú³² ma³hián¹³ náh² la³ cun³ rón³² hi³ ca³lɨ³ hniá¹ náh² jmúh¹³
jáun² jmɨ́¹tin², hi³ jáun² cué¹ náh² la³ cun³ rón³² hi³ zia³² quián¹³.
12 Quí¹ nɨ́¹juáh³ jan² tsáu² hú¹tá¹ cu³tí³ hniá¹ hi³ cué³², jáun² lɨ́² hiún² bíh¹
tsɨ́³ Dió³² ca³tɨ²¹ hi³ cue³² tsú² jáun² la³ cun³ hi³ zia³² quioh²¹; quí¹ tiá² mɨ³²
yáh³ Dió³² cáun² hi³ tiá² zia³² quioh²¹ tsáu².
13 Quí¹ jun³juáh¹³ hi³ hniáuh³² lɨ³mii² yáh³ hnoh² cun³ñí¹ hi³ má¹hon¹ náh²
tsáu²,
14 quí¹ tɨ³la³ hi³ lɨ́¹³ zian² cá²ren² bíh¹ náh² quiúnh¹ tsá² hí³. Ta³né³² zia³²
quián¹³ hnoh² hi³ lɨ́¹³ má¹hon¹ náh² tsá² hí³ la³ cun³ hi³ lɨ³ hniáuh³² quioh²¹
tsú²; quí¹ hu³ sa³ chau²¹ cáun² jmáɨ¹ hi³ lɨ́¹³ lɨ³ hniáuh³² ñí¹con² hnoh², hi³ jáun²
tsá² hí³ má²zia³² quioh²¹ má¹jáun² hi³ ma³hau³ hnoh²; hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹
lɨ́¹³ zian² hnoh² cá²ren².
15 La³ cun³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí²: “Tsá² jmɨ́¹ zia³² hliáun³ quioh²¹, tiá² hi³
ziau³ yáh³ quioh²¹ tsú²; hi³ tsá² jmɨ́¹ zia³² cú¹pih²¹ quioh²¹ né³, tiá² hi³ ca³lɨ³
hniáuh³² yáh³ ñí¹con² tsú²”.

Tito quionh³ tsá² quionh³

16 Tɨ³la³ tiá¹hmah¹ Dió³² hi³ ca³jmú³ tsɨ́³ Tito hi³ hniá¹ ma³hau³ hnoh² la³jmɨ́¹
hniá¹ jná¹³.
17 Quí¹ jun³juáh¹³ jmáh³la³ hi³hliá² lɨ́²juo³ jná¹³ hi³ tsó³² yáh³ tsú² hi³ lɨ́²héɨ³²
tsó³², quí¹ qui³ cónh³ jmɨ́¹ la³ má²hu²¹ bíh¹ tsɨ́³ tsú² hnga² hi³ tsó³², hi³ jáun²
ta³né³² né³ má²tsó³² tsú² hi³ tsa³jɨe³ hnoh² cun³ñí¹ hi³ hnió³ hnga².
18 Hi³ zen¹³ jnoh¹ siáh³ tsá² hí³ reh² dí², tsá² jlánh¹ re² hleh³² hí³ tsá² zian²
la³jɨ́³² cuáh³² quioh²¹, cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ chu²¹ ta²¹ hi³ jmu² tsú² hi³ ngaɨ³² tsú²
jáun² jú¹ chú³².

19 Jun^{3}juáh^{13} jmáh^{3}la^{3} hi^{3} nɨ́^{2} yáh^{3}, quí^{1} hí^{1} la^{3} tɨ^{3} hmóu^{32} yáh^{3} tsá^{2} cuáh^{32}
ca^{3}quianh^{3} tsú^{2} hi^{3} ngɨ́^{32} quiúnh^{1} jnoh^{1} hi^{3} ma^{3}hau^{3} tsú^{2} hná^{1} ta^{21} hi^{3} jmu^{32}
jnoh^{1} hi^{3} ma^{3}hon^{1} jnoh^{1} tsá^{2} tia^{3}mii^{2}. Ta^{21} jáun^{2} jmu^{32} jnoh^{1} hi^{3} jáun^{2} lɨ^{3} quien^{2}
Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}, jɨ^{3} hi^{3} má^{1}jnia^{13} jnoh^{1} siáh^{3} hi^{3} jlánh^{1} hniá^{1} jnoh^{1} jmú^{13} ta^{21}.

20 Cun^{3}quionh^{3} hi^{3} jmu^{32} jnoh^{1} la^{3} nɨ́^{2}, hu^{21} tsɨ́^{3} jnoh^{1} hi^{3} tiá^{2} hin^{2} lɨ́^{13} ziu^{3}
hɨe^{3} jnoh^{1} ca^{3}tɨ^{21} quɨe^{3} hi^{3} má^{2}nio^{2} jáun^{2} jo^{3}cuo^{2} jnoh^{1}.

21 Quí^{1} ná^{1}jmu^{32} jnoh^{1} pí^{3} hi^{3} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} jmu^{32} jnoh^{1} lɨ́^{3} re^{2} tso^{2}, jun^{3}juáh^{13}
jmáh^{3}la^{3} ta^{3} ñí^{1} Tɨ^{32} Juo^{13} yáh^{3} dí^{2}, quí^{1} la^{3} jɨ^{3} ta^{3} ñí^{1} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} bíh^{1} siáh^{3}.

22 Jáun^{2} cu^{3}tsa^{32} quionh^{3} tsá^{2} gon^{3} nɨ́^{2} tsú^{2} zen^{13} jnoh^{1} siáh^{3} cónh^{3}í^{1} jan^{2}
tsá^{2} reh^{2}, tsá^{2} má^{2}ca^{3}ma^{3}jnia^{32} hiú^{2} cuóh^{32} ñí^{1}con^{2} jnoh^{1} hi^{3} dí^{1}quian^{1} jmu^{3}
lɨ^{3}ua^{3} cáun^{2} ta^{21}; hi^{3} ta^{3}né^{32} né^{3}, tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} má^{2}dí^{1}quian^{1} tsú^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3}
má^{2}cuóu^{32} tsú^{2} hnoh^{2}.

23 Nɨ́^{1}juáh^{3} zian^{2} tsá^{2} nga^{2} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Tito, zéih^{3} tsú^{2} hi^{3} tsá^{2} jmu^{2} ta^{21}
cu^{3}tsa^{32} quiúnh^{1} jná^{13} bíh^{1} ni^{32} hi^{3} má^{1}cau^{21} jnoh^{1} hnoh^{2}. Hi^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} hi^{3} nga^{2}
tsú^{2} siáh^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} reh^{2} ñí^{1} hná^{1} nɨ́^{2} né^{3}, zéih^{3} tsú^{2} hi^{3} tsá^{2} nɨ́^{2} ca^{3}ze^{3} tsá^{2}
tiáunh^{1} la^{3}jɨ́^{32} cuáh^{32} bíh^{1}, jɨ^{3} hi^{3} lɨ́n^{3} tsú^{2} siáh^{3} tsá^{2} má^{2}jnia^{32} hi^{3} quien^{2} Cristo.

24 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, chú^{32} ma^{3}jnia^{13} náh^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} zian^{2} la^{3}jɨ́^{32} cuáh^{32} tɨ^{3} lá^{2}
hi^{3} cu^{3}tí^{3} hno^{3} hnoh^{2} tsá^{2} nɨ́^{2}, hi^{3} má^{1}jnia^{13} náh^{2} siáh^{3} ñí^{1} ta^{3} ñí^{1} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2}
cuáh^{32} hi^{3} cu^{3}tí^{3} zia^{32} jáɨ^{13} hi^{3} jmú^{13} jnoh^{1} tsah^{1} ca^{3}tɨn^{1} hnoh^{2}.

9

Quɨe^{3} hi^{3} cunh^{23} tsú^{2} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} reh^{2}

1 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}tɨ^{21} quɨe^{3} hi^{3} cunh^{21} dí^{2} jáun^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} hí^{3} joh^{1} Dió^{32},
tiá^{2} lin^{1} nga^{3} jmɨ́^{1} hniáuh^{21} yáh^{3} hi^{3} jmu^{1} jná^{13} sí^{2} lá^{2} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2},

2 quí^{1} má^{2}ño^{1} jná^{13} hi^{3} cu^{3}tí^{3} hiún^{2} lɨ́n^{32} bíh^{1} honh^{2} hnoh^{2} hi^{3} má^{1}hoh^{3} náh^{2}.
Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, má^{2}cá^{2}jmú^{32} jná^{13} tsah^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnoh^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hué^{32}
Macedonia lá^{2}, cun^{3}ñí^{1} hi^{3} hnoh^{2} tsá^{2} zian^{2} náh^{2} hué^{32} Acaya nɨ́^{2} má^{2}tiáunh^{1}
náh^{2} hua^{3}jan^{21} la^{3} cun^{3} mii^{2} cá^{2}tsá^{32} máh^{3} hi^{3} cuéh^{1} náh^{2}. Hi^{3} jáun^{2} juóun^{32}
tsá^{2} hí^{3} má^{2}ca^{3}lɨ^{3} hiún^{2} siáh^{3} tsɨ́^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ná^{1}hiún^{2} honh^{2} hnoh^{2}.

3 Tɨ^{3}la^{3} cun^{3} jáun^{2} zein^{32} bíh^{1} jná^{13} tsá^{2} reh^{2} dí^{2} lá^{2}, quí^{1} nɨ́^{2} lɨ́^{1} tiá^{2} ca^{3}lɨ^{3}
quien^{2} hi^{3} jmu^{2} jná^{13} tsah^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnoh^{2} hi^{3} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} nɨ́^{2}. Jáun^{2} né^{3},
hniáuh^{32} tiáunh^{1} hnoh^{2} hua^{3}jan^{21} hi^{3} má^{1}tih^{21} la^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}ca^{3}juo^{3} jná^{13}
tsáu^{2};

4 quí^{1} nɨ́^{2} lɨ́^{1} já^{1}taunh^{21} gon^{3} gáun^{3} tsá^{2} Macedonia quiúnh^{1} jná^{13}, má^{1}jáun^{2}
jɨe^{3} tsú^{2} hi^{3} tiá^{2} hua^{3}jan^{21} la^{3} tiáunh^{1} yáh^{3} hnoh^{2}, jáun^{2} hua^{3}heih^{21} bíh^{1} tá^{1}tauh^{1}
jnoh^{1} lɨ́^{13}, jɨ^{3} hnoh^{2} nɨ́^{2} siáh^{3}, quí^{1} jlánh^{1} má^{2}ca^{3}juáh^{13} jnoh^{1} hi^{3} nio^{2} cáun^{2} tsɨ́^{3}
jnoh^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnoh^{2}.

5 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} má^{2}ca^{3}lén^{13} jná^{13} hi^{3} hniáuh^{32} mɨ́^{13} jná^{13} hi^{3} chú^{32}
ñí^{1}con^{2} tsá^{2} reh^{2} lá^{2} hi^{3} tsa^{3}táunh^{1} tsú^{2} chí^{1}ján^{3} hi^{3} ma^{3}hau^{3} tsú^{2} hnoh^{2} hi^{3}
má^{1}hiánh^{13} náh^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} ca^{3}jmuh^{3} náh^{2} jáun^{2} jáɨ^{13} jmɨ́^{1}tin^{2} hi^{3} cuéh^{1}. Hi^{3}
jáun^{2} la^{3} jáun^{2} má^{2}rá^{1}lɨ́^{3} hua^{3}jan^{21} nɨ́^{1} má^{1}cá^{2}chó^{32} jná^{13}, hi^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} bíh^{1}
lɨ^{3} lin^{1} hi^{3} hnoh^{2} ja^{32} mií^{3} honh^{2}, jun^{3}juáh^{13} cáun^{2} hi^{3} di^{3}quiaun^{1} jnoh^{1} jmáɨ^{1}
yáh^{3}.

6 La^{3} cun^{3} hi^{3} qui^{3} ná^{1}juáh^{23} jáun^{2} tsáu^{2}, hi^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} jñi^{32} cú^{1}pih^{21}, jáun^{2}
cú^{1}pih^{21} bíh^{1} loh^{2} tsú^{2}; tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} jñi^{32} hliáun^{3} né^{3}, hliáun^{3} bíh^{1} loh^{2}.

7 Hi3 jáun2 ma3 quin32 ma3 jan32 tsáu2 hniáuh32 cué32 la3 cun3 hi3 má2ca3lɨ́n13
hñu3 tsɨ́3, tɨ3la3 tiá2 hniáuh32 yáh3 cué32 tsú2 ta3 hlah3 nio2 tsɨ́3 má1ná1, ho3lá2dá2
ta3 tion3; quí1 Dió32 tɨ32 tsɨ́3 tsá2 cue32 ca3la3 hi3 hiún2 tsɨ́3 bíh1.
8 Hi3 Dió32 bíh1 Tsá2 tɨn2 ma3mieh2 hnoh2 tɨ3 chí1nga2 la3 cónh3 bíh1 hi3
lɨ3hniauh23 ñí1con2 hnoh2, hi3 jáun2 la3 jáun2 bíh1 lɨ́13 lɨ3zia32 la3jɨ́32 hi3 hniáuh32
ñí1con2 hnoh2 hmóu32, hi3 cué32 tsú2 siáh3 ca3la3 hi3 tú2 hi3 ziún23 bíh1 ñí1con2
hnoh2, hi3 jáun2 lɨ́13 má1hoh3 hnoh2 ca3tɨ21 lɨ3ua3 cáun2 ta21 chu21.
9 Quí1 ñí1 Sí2 rá1juáh3 la3 lá2:
Tsá2 cue32 ca3la3 hi3 tɨ́2 hɨ́e23 ñí1con2 tsá2 tia3mii2,
jmɨ́1 lɨ́h3 bíh1 tiá2 táuh3 la3jɨ́32 hi3 chu21 hi3 jmu2 tsú2 jáun2.
10 Hi3 jáun2 Tsá2 cue32 jún2 hi3 jñi32 tsú2 jɨ3 má32 hi3 cúh2 tsú2 cué32 hnoh2
la3jɨ́32 jún2 hi3 jánh1 náh2, jɨ3 hi3 ma3hliáun3 tsú2 hi3 ló32 jáun2 quián13 hnoh2
hi3 jmúh13 náh2 ta21 chu21.
11 La3 jáun2 bíh1 lɨ́13 lɨ3 hánh3 hnoh2, hi3 jáun2 lɨ́13 cuéh1 náh2 ca3la3 hi3 lɨ́1 má2tɨ́2
má2hɨ́e23 ñí1con2 tsáu2. La3 jáun2 bíh1 lɨ́13 hi3 juóun32 tsáu2 cuéh32 tiá1hmah1
Dió32 cun3quionh3 hi3 he3 tsú2 hi3 cháh13 hnoh2 jáun2 jo3cuo2 jnoh1.
12 Quí1 nɨ́1juáh3 nɨ́1 má1ca3ma3hon1 jnoh1 tsá2 joh1 Dió32 cun3quionh3 hi3 cueh32
náh2 jáun2, jun3juáh13 jɨ́32la3 ti3 cueh32 náh2 hi3 lɨ3hniauh23 ñí1con2 yáh3 tsú2,
quí1 ja3bí1 la3 jáun2 ná1jmuh32 náh2 hi3 juóun32 tsá2 cué32 siáh3 tiá1hmah1 lɨ́n21
ñí1con2 Dió32 bíh1.
13 Hi3 jáun2 jnoh1 quiúnh1 tsá2 hí3 jlánh1 ma3quien13 jnoh1 Dió32 quí1
cun3quionh3 hi3 ma3hon1 náh2 jáun2 bíh1 tsú2 ma3jnia13 náh2 hi3 tson2 ma3tih21
náh2 jú1 chú32 quioh21 Cristo cun3ñí1 hi3 ma3hon1 náh2 tsú2 ca3la3 hi3 tɨ́2 hɨ́e23;
la3 má2quionh3 juóun32 lɨ́n32 tsá2 siánh3 siáh3.
14 Hi3 jáun2 tsá2 hí3 ca3la3 hi3 hniau3 lɨ́n32 tsú2 hnoh2 hi3 liéinh32 Dió32 hi3
ca3tɨn1 hnoh2, cun3ñí1 hi3 Dió32 má2ca3ma3jnia32 hi3 ja32 mií3 tsɨ́3 cun3quionh3
hi3 jmuh32 hnoh2.
15 ¡Jlánh1 tiá1hmah1 Dió32 quí1hliá2 má2ca3cué3 tsú2 cáun2 hi3 jlánh1 bíh1 quien2,
hi3 ca3la3 hí1juáh3 tiá2 né1 dí2 he3 lánh3 rón32 juáh13!

10

Jáɨ13 hi3 ho2 Po1 hi3 lɨ́n3 tɨ32 tsá2 quian32 jë1 Dió32
(Gálatas 1:11-2:21)

1 Hi3 jáun2 né3, jná13 Po1, zia32 hi3 hiú2 mɨ́23 jná13 ñí1con2 hnoh2 cun3ñí1
hi3 Cristo jmu2 juenh2 tsɨ́3, hi3 ja32 siáh3 mií3 tsɨ́3. Zian2 tsá2 ná1juáh23 hi3
tsɨ́1juɨ́3 cu3tí13 bíh1 néh1 jná13 nɨ́1juáh3 jmáɨ1 hi3 zenh2 ná1 ta3 máh1 hnoh2, tɨ3la3
nɨ́1juáh3 ñí1 siáh3 bíh1 má2cuon1 jná13, jáun2 má1jáun2 néh1 jlánh1 má2jmu2 jná13
quien2.
2 Cun3ñí1 hi3 jáun2 né3, mɨ́23 jná13 ñí1con2 hnoh2 hi3 nɨ́1 má1ngau32 jná13 hi3
ñí1jɨe1 ná1 hnoh2, ha3 lɨ́2 lɨ́1 jmú2 hnoh2 hi3 tion3 hniáuh32 jmu1 jná13 quien2
ñí1con2 ma3 jan2 hnoh2, quí1 tiá2 juénh2 yáh3 jná13 má1jéinh3 jmáɨ1 quiúnh1
tsá2 ná1juáh23 hí3 hi3 jnoh1 jmu32 ta21 la3 cun3 qui3 jmu2 tsá2mɨ3cuóun2.
3 Quí1 uá1jinh1 tson2 tsá2mɨ3cuóun2 bíh1 jnoh1, tɨ3la3 tiá2 jmu32 yáh3 jnoh1
hniéɨ2 la3 cun3 qui3 jmu2 tsá2mɨ3cuóun2.

4 Quí¹ jun³juáh¹³ jmu³² jnoh¹ hniéi² cun³quionh³ hi³ la³ jmúh³² jáun² tsá²mɨ³cuóun² ta²¹ nɨ́¹ má¹tɨ³ ñí¹ jmu³ hniéi² yáh³, tɨ³la³ cun³quionh³ pí³ hi³ cue³² Dió³² bíh¹ táɨ² jnoh¹ chú¹ jñeih²¹ tá¹³ tsá² hau² dí², uá¹jinh¹ ná¹lɨ́n²³ tsú² hi³ tiá² hi³ háɨnh¹³ zia³².
5 Hi³ jáun² la³ nɨ́² bíh¹ hin³² jnoh¹ la³jɨ́³² jáɨ¹³ hi³ lɨ́¹ chin² tsáu² chí¹ jɨ³ lɨ³ua³ cáun² hi³ jmu² tsáu² quien² hi³ quí² jnaɨ³² juɨ³² hi³ jáun² tiá² lɨ́¹³ lɨ³ cuóun³² tsáu² Dió³². Cun³quionh³ hi³ cah¹ jnoh¹ jáun² jmáɨ¹ la³jɨ́³² hi³ lɨ́n²³ tsáu², la³ jáun² bíh¹ janh²¹ jnoh¹ tsáu² hi³ ma³tí³² ñí¹con² Cristo.
6 Hi³ jáun² hiún² bíh¹ tsɨ́³ jnoh¹ má¹tson¹³ lɨ³ua³ jan² tsá² tiá² nieh³, nɨ́¹juáh³ má²ma³tih²¹ hnoh² re² lɨ́n³².
7 Hnoh² dá² cáun² lɨ́¹ jɨ́eh³² náh² la³ cun³ hi³ jniá³ jmáh³la³ tɨ³ coh³ bíh¹. Nɨ́¹juáh³ zian² tsá² lɨ́n²³ hi³ tson² bíh¹ má²hún¹ tsú² jo³cuo² Cristo, hniáuh³² bíh¹ cháu³² tsú² tsɨ́³ hi³ ja³bí¹ jnoh¹ siáh³ uá²jaɨ³² má²tiáuh¹ jo³cuo² Cristo.
8 Hi³ jáun² uá¹jinh¹ lɨ́n²³ hnoh² hi³ chí¹nga² ca³lá² ma³quien¹³ jná¹³ jáɨ¹³ hi³ hau³² jnoh¹, cun³ tiá² lɨ³ heh¹ bíh¹ jná¹³; quí¹ jáɨ¹³ hi³ hau³² jnoh¹ jáun² ca³cué³ hnga² bíh¹ Tɨ³² Juo¹³ dí² hi³ jmú¹³ jnoh¹ hi³ lɨ³hún¹ honh² náh² ca³tɨ²¹ hi³ tanh¹³ náh² ta²¹ Dió³², jun³juáh¹³ hi³ jmú¹³ jnoh¹ hi³ tɨ³ tsa³hín³ yáh³ hnoh².
9 Su³uú² lɨ́n²³ hnoh² hi³ zein³² jná¹³ sí² lá² cun³ñí¹ hi³ hnó³² jná¹³ hi³ juénh¹³ hnoh².
10 Quí¹ zian² ma³ jan² tsá² juáh²³ hi³ jlánh¹ pin³ jáɨ¹³ tioh³ sí² hi³ zein³² jná¹³, jɨ³ hi³ jlánh¹ cáu² niéih³ siáh³, tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ jmáɨ¹ hi³ zenh² jná¹³ ñí¹ hó²¹ñí¹ tsú², jáun² jan² tsá² huá¹ tsɨ́³ bíh¹ néh¹ jná¹³, hi³ jun³ lin¹ yáh³ néh¹ hléh²³ jná¹³.
11 Tɨ³la³ cuɨ́¹ lɨ³ ñi³² tsá² juáh²³ la³ nɨ́² hi³ cá²ren² bíh¹ lɨ́³ ta²¹ hi³ jmu³² jnoh¹ nɨ́¹juáh³ hi³ tiauh² jnoh¹ ja¹ quián¹³ hnoh² la³ má²quionh³ jáɨ¹³ tioh³ sí² hi³ zen²³ jnoh¹ ñí¹con² hnoh² jmáɨ¹ hi³ tiauh² jnoh¹ ñí¹ uóunh³ nɨ́² siáh³.
12 Jmɨ́¹lɨ́h³ tiá² ja³² tsɨ́³ jnoh¹ hi³ jmú¹³ jnoh¹ cá²ren² quiúnh¹ tsá² lɨ́¹ hleh³² re² ca³tɨn¹ hmóu³², sa³jun³ hi³ cunh²¹ jnoh¹ ta²¹ quiú¹³ quiúnh¹ tsú². Quí¹ nɨ́¹ má¹ca³chu³ ca³ñih³ tsá² la³ hí³ má²tún² hmóu³² cun³quionh³ héih³² hi³ lɨ́¹ ca³chin² chí¹, ho³lá²dá² cunh³ tsú² tá¹³ quionh³ tsá²ján² tsá²ján², jáun² tsá² la³ hí³ lɨ́¹ jmu² cáun² hi³ cáun¹ bíh¹.
13 Tiá² tsah¹ yáh³ jnoh¹ ca³tɨ²¹ cáun² hi³ tiá² ca³ta¹, quí¹ jnoh¹ cáun² jmu³² ta²¹ la³ cun³ rón³² lɨ́³ héih³² hi³ cue³² Dió³² bíh¹, hi³ hnga² hí³ bíh¹ ca³jmú³ héih³² hi³ ca³ñí¹jmú¹³ jnoh¹ ta²¹ la³ tɨ³ ja¹ quián¹³ hnoh² nɨ́².
14 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹, jáun² jmɨ́¹ ca³jmú¹³ jnoh¹ ta²¹ ja¹ quián¹³ hnoh² jmɨ́¹tin², ha³ tiá² lɨ³ yáh³ cáun² ñí¹ tɨ³ có³² ñí¹ tiá² ca³lɨ³hnió³ Dió³² hi³ lɨ́¹³. Quí¹ jnoh¹ bíh¹ tsá² la³ñí¹ hi³ ca³ñí¹hléh¹³ jú¹ chú³² hi³ ca³tɨn¹ Cristo ca³la³ tɨ³ ja¹ quián¹³ hnoh².
15 Ha³ tiá² jmu³² yáh³ jnoh¹ tsah¹ ca³tɨ²¹ tá¹³ tsá² siánh³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ hi³ ta²¹ jáun² quiú¹³ jnoh¹. Tɨ³la³ hu²¹ tsɨ́³ jnoh¹ hi³ cun³quionh³ hi³ tɨ³ lɨ³mí¹ má²táunh²³ hnoh² ta²¹, jáun² tɨ³ lɨ³mí¹ re² má²lɨ́¹³ bíh¹ jmú¹³ jnoh¹ ta²¹ ja¹ quián¹³ hnoh²; tɨ³la³ jmáh³la³ la³ cun³ héih³² hi³ jmu² Dió³² bíh¹ jmú¹³ jnoh¹ ta²¹ má¹ná¹.
16 Hi³ jáun² má¹lɨ³² jáun² né³, hu²¹ tsɨ́³ jnoh¹ hi³ tsá¹hléh¹³ jnoh¹ jú¹ chú³² jáun² ñí¹ siáh³ siáh³, ca³la³ tɨ³ ñí¹ uóunh³, ngá¹³ ñí¹ tionh¹ hnoh² nɨ́²; quí¹ tiá² hnáu² yáh³ jnoh¹ jmú¹³ tsah¹ cun³quionh³ tá¹³ tsá² siánh³.

17 Hi³ jáun² ní¹juáh³ zian² tsá² hnió³ jmu³ tsah³, cuí¹ jmu¹ tsú² tsah³ hi³
ca³tɨn¹ Tɨ³² Juo¹³ bíh¹ dí².
18 Quí¹ tiá² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹ yáh³ ní¹juáh³ hi³ jmu² tsú² quien² hnga², tɨ³la³
ní¹juáh³ Tɨ³² Juo¹³ bíh¹ dí² juáh³ hi³ má²lí²jmú³ tsú² re², hi³ jáun² tson² bíh¹
cu³tí³ má²lí²jmú³ tsú² re².

11

Po¹ hɨe³² ha³ lánh³ jmu² tsá² lí¹ juáh²³ hi³ lɨn³ tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Dió³²

1 ¿Tiá¹ jmúh¹³ hnoh² tiá³ juenh² honh² hi³ hléh¹³ jná¹³ ca³lá² la³jmí¹ hleh³²
jan² tsá² cú¹juón¹? Qui³ cónh³ tsá² jmuh³² juenh² honh² bíh¹ hnioh².
2 Tɨ³la³ la³ñí¹ tín² hnó³² jná¹³ hi³ lɨ³ ñíh¹³ náh² hi³ hɨ³² tsɨn³² jná¹³ hi³
ca³tɨn¹ hnoh², la³ cun³ qui³ jmu² hnga² Dió³². Quí¹ hnó³² jná¹³ má¹jnia¹³
hnoh² ñí¹con² Cristo la³ jmí¹ má²jnia² tsú² jan² tsá² tsá¹máɨ¹³ jon² hi³ tiá² tso³
má²ca³jmú³ ñí¹con² tsá² lí¹³ ñí²cuo², quí¹ jná¹³ má²cá²jmú³² jáɨ¹³ ñí¹con² Cristo.
3 Quí¹ hɨ³² tsɨn³² jná¹³ ho³ sa³ ní² lí¹ ca³hliáh² honh² hnoh² hi³ tianh¹³ náh² tɨ³
có³² ñí¹con² Cristo hi³ tiú²uú² jɨ² honh² náh², hi³ jmí¹ ma³tsú¹ ma³jonh²¹ náh²
tsú² la³jonh³ jmí¹ honh², la³jmí¹ ca³lɨ³can² jáun² hla¹ Eva hi³ ca³ma³cau² jáun²
jáh³hláɨnh¹ hí³ cun³quionh³ jú¹ tí¹jáɨ².
4 Quí¹ hnoh² dá² cáun² lí¹ hen²³ náh² re² lɨ³ua³ jan² tsá² tsá²hléh² jáɨ¹³ la³
siáh³ hi³ ca³tɨn¹ Jesús la³ cónh³ bíh¹ jáɨ¹³ hi³ tsa³hléh¹³ jnoh¹ quioh²¹ tsú²
ñí¹con² hnoh²; hi³ cáun² lí¹ tanh²³ náh² ta²¹ jan² jmí²chí³ siánh³ la³ cónh³ bíh¹
Jmí²chí³ hi³ má²ca³hen³ náh², jɨ³ hi³ cáun² lí¹ héih²³ náh² siáh³ cáun² jú¹ siáh³
la³ cónh³ bíh¹ jú¹ chú³² hi³ má²hian² náh² jáun².
5 Hi³ jáun² né³, uá¹jinh¹ tiá² jmí¹ ca³tɨn¹ jná¹³ hi³ juah²¹ la³ lá², tɨ³la³ len³ jná¹³
hi³ tiá² lí² huen³ yáh³ jná¹³ hí¹ cú¹pih²¹ la³ cónh³ bíh¹ tɨ³² quian³² hí³ jë¹ Dió³²,
tsá² jlánh¹ néh¹ ná¹ñɨ³² hí³.
6 Quí¹ uá¹ cun³ tson² hi³ tiá² tɨn² jná¹³ hléh¹³ re², tɨ³la³ tiá² lí³ yáh³ la³ ní²
la³jí³² hi³ ño¹ jná¹³; hliáun³ jéin³² bíh¹ má²ca³lɨ³ lin¹ hi³ tson² bíh¹ la³ jáun² lí³
cun³quionh³ la³jí³² hi³ má²ca³jmú¹³ jnoh¹ jáun².
7 Tiá² né¹ ¿hí¹ hlah³ uá¹ la³ ca³jmú³² jná¹³ cun³ñí¹ hi³ ca³jmú³² jná¹³ jáun²
hi³ hnoh² bíh¹ tsá² quien², hi³ jáun² jná¹³ né³ jan² tsá² huen³ bíh¹ jmí¹ ca³hléh³
jná¹³ jáun² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² ta³ tiá² hmah²¹ ca³cán³ jná¹³ ñí¹con² hnoh²?
8 Lí³ la³jmí¹ lí³ hi³ ca³háɨn³² bíh¹ jná¹³ quɨe³ quioh²¹ tsá² zian² hliáun³ cuáh³²
ñí¹ hná¹ ní² jmí¹ cá¹héi²¹ jná¹³ jáun² quɨe³ hi³ ca³cué³ tsú² tá¹la³ ca³ma³cau²¹
jná¹³ jáun² hnoh².
9 Quí¹ tá¹la³ jmí¹ cuon¹ jná¹³ jáun² quiúnh¹ hnoh² ca³chó³² jmáɨ¹ hi³ zia³²
hi³ ca³lɨ³ hniáuh³² ñí¹con² jná¹³, tɨ³la³ tiá² liá¹ héi² ca³quiaun¹ yáh³ jná¹³ hnoh²,
quí¹ tsá² reh² zian² tɨ³ hué³² Macedonia lá² bíh¹ ca³cué³ la³jí³² hi³ ca³lɨ³
hniáuh³² quion²¹ jná¹³ jmí¹jáun². Hi³ jáun² la³ ní² bíh¹ ca³jmú³² jná¹³ hua³hín¹³
hi³ tiá² liá¹ héi² ca³quiaun¹ yáh³ jná¹³ hnoh², hi³ sa³jun³ chau²¹ yáh³ jmáɨ¹ hi³
jmu¹ jná¹³ la³ jáun².
10 La³jmí¹ cuo² jná¹³ jú¹ tson² quioh²¹ Cristo, la³ jáun² bíh¹ ño¹ jná¹³ siáh³ hi³
hí¹ jan² tsá² zian² hué³² Acaya ní² tiá² lí¹³ quin³ la³ cun³ hi³ tsah¹ jáun² jná¹³
ca³tɨ²¹ hi³ ní².

11 ¿He3 láɨh32 juáh13? ¿Hí1 cun3ñí1 hi3hliá2 tiá2 hnau3 jná13 hnoh2? Tɨ3la3
Dió32 ñi32 hi3 hnau3 lɨ́n32 bíh1 jná13 hnoh2.
12 Hi3 jáun2 jmu1 bíh1 jná13 ta21 quion21 la3 má2jmu2 jáun2, jáun2 tiá2 lɨ3 quien2
jë1 tsá2 ñi3tú1 ñi3lɨn13 nɨ́2, tsá2 jmu2 hí3 tonh2 hi3 juáh3 hi3 ta21 quioh21 hí3 néh1
dí2 uá2jaɨ32 lɨ́3 la3jmɨ́1 lɨ́3 ta21 quiú13 jnoh1.
13 Tsá2 lín1 tɨ32 tɨ́1jáɨ2 bíh1 hí3 hi3 lɨ́1 juáh3 hi3 ná1lɨ́n3 *tɨ32 tsá2 quian32 jë1
Dió32, tsá2 lɨ́1 má2cau2, tsá2 ti3 lɨ́1 jnia32 la3jmɨ́1 jnia32 tɨ32 tsá2 quian32 jë1 Cristo.
14 Jun3juáh13 lin1 hi3 lɨ3 tsa3cáun2 tsɨ́3 yáh3 dí2 ca3tɨ21 hi3 nɨ́2, quí1 ja3bí1 hnga2
yáh3 *Satanás tɨn2 hi3 jinh21 hi3 jnia3 la3jmɨ́1 jniá3 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32, tsá2
zian2 ñí1 tie3 joh1.
15 Hi3 jáun2 dá2 huán1 tsɨ́3 bíh1 lɨ́13 hi3 tsá2 lɨ́n3 hí3 quian21 tsá2 hláɨnh1 tɨn2
jmu3 hi3 jinh21 hi3 jnia3 la3jmɨ́1 jniá3 tsá2 jmu2 ta21 chu21. Tɨ3la3 ñí1 ca3táuh3
jmáɨ1 má1ná1, cun3 hiáuh3 bíh1 tsú2 la3 cun3 hi3 ca3tɨn1 hiáuh3.

Po1 má2tso2 tsɨ́3 cun3ñí1 hi3 lɨ́n3 tɨ32 tsá2 quian32 jë1 Dió32

16 Jáun2 né3, juanh32 jná13 siáh3 cónh3, hi3 tiá2 hniáuh32 lɨ́n13 náh2 hi3 hú1tá1
tson2 bíh1 cú1juón1 jná13. Tɨ3la3 nɨ́1juáh3 hi3 má2ná1lɨ́n23 náh2 la3 nɨ́2, jáun2 cué1
náh2 tiá3 jáɨ13 hi3 hléh13 jná13 cáun2 jú1 te3 quion21, jáun2 lɨ́13 jmu1 jná13 ca3lá2
tonh2.
17 Jun3juáh13 lɨ́n3 jná13 la3jmɨ́1 lɨ́n3 Tɨ32 Juo13 yáh3 dí2 nɨ́1 má1tɨ3 ñí1hléh13
jná13 cá2 jon1 jáɨ13 lá2, quí1 tá1la3 cuá1tsah1 jná13 lá2 cú1pih21, cu3tí3 hléh13 jná13
la3jmɨ́1 hleh32 jan2 tsá2 cú1juón1 bíh1.
18 Quí1 zian2 juóun32 tsá2 jmu2 tsah3 ca3tɨ21 hi3 zia32 ñí1 hué21 lá2, jáun2 ja3bí1
jná13 siáh3 uá2jaɨ32 ñí1jmu1 ca3lá2 tsah1.
19 ¡Hnoh2 bíh1 tsá2 tɨ3 jlánh1 bíh1 quia3lín3 jmɨ́1 honh2 náh2, hi3 jáun2 jlánh1
re2 tion23 náh2 honh2 jáɨ13 quioh21 lɨ3ua3 jan2 tsá2 cú1juón1!
20 Quí1 re2 lɨ́n32 bíh1 tion23 náh2 honh2 ñí1con2 tsá2 dí2quiaun3 náh2 jmáɨ1 hi3
má1cú1 má1haɨn21 náh2, tsá2 jmu2 ca3la3 hi3 pa21 rón32 láɨ1 ca3tɨ21 la3jɨ́32 hi3 zia32
quián13 náh2, tsá2 cáun2 lɨ́1 hiá2 lɨ́2 jla23 hnoh2, tsá2 jmu2 quien2 ñí1con2 hnoh2,
jɨ3 tsá2 pá23 siáh3 máh1 náh2.
21 Uá1jinh1 heh1 jná13 ca3lá2 hi3 juanh21 la3 lá2, tɨ3la3 jnoh1 né3, tiá2 ca3tia3
yáh3 tsɨ́3 hi3 jmɨ́1 jmú13 la3 nɨ́2. Tɨ3la3 la3 cun3 hi3 tiá23 tsɨ́3 tsá2 siánh3 hi3 hléh32,
ja3 bíh1 jná13 siáh3 chá23 tiá3 tsɨn32 hi3 hléh13, uá1jinh1 la3jmɨ́1 hleh32 jan2 tsá2
cú1juón1.
22 ¿Hí1 tsá2 hleh32 jú1jma2 *hebreo tsá2 hí3 juáh13? Quí1 ja3bí1 jná13 yáh3
uá2jaɨ32 hléh23 jáɨ13 hebreo. ¿Hí1 tsá2 juo3 tsá2 *Israel tsá2 hí3? Quí1 ja3bí1 jná13
yáh3 uá2jaɨ32 jan2 tsá2 la3 hí3. ¿Hí1 tsá2 jón2zɨ́h1 jón2cho1 hla1 Há2bran21 tsá2 hí3?
Quí1 ja3bí1 jná13 yáh3 uá2jaɨ32 jan2 tsá2 hí3.
23 ¿Hí1 tsá2 ná1lɨ́n3 quian21 Cristo tsá2hí3? Jná13 bíh1 jan2 tsá2 tɨ3 jlánh1
bíh1 lɨ́n3 quian21 Cristo la3 cónh3 bíh1 tsá2 hí3, uá1jinh1 jáɨ13 nɨ́2 quion21 jná13
lɨ́3 la3jmɨ́1 lɨ́3 jë1 jan2 tsá2 cú1juón1. Quí1 jná13 bíh1 jan2 tsá2 tɨ3 jlánh1 bí1
má2cá2jmú32 ta21 la3 cónh3 bíh1 tsá2 hí3, hi3 tɨ3 jlánh1 má2ca3pɨ3 ca3jauh3 jná13
tsáu2 siáh3 la3 cónh3 bíh1 tsá2 hí3, hi3 tɨ3 jlánh1 má2ca3jnáɨ32 jná13 tsú2 siáh3
hñu3mí1ñí2, jɨ3 hi3 hliáun3 jéin32 siáh3 pih21 tiá2 jun3 jná13.

24 Hñá³ jéin³² siáh³ má²ca³quiu³ ca³po³ jná¹³ tsá² *judíos tán¹ ma³
quiu³quia³ñu³ tsɨ³².
25 Hi³ jáun² hnɨ³² jéin³² siáh³ ca³po³ jná¹³ tsá² siánh³ cun³quionh³ hmá² tiéi¹³,
hi³ cu³ jéin³² né³ ca³qui³ ca³jnauh³ jná¹³ tsáu² quín¹. Hi³ hnɨ³² jéin³² siáh³
ca³ja³hanh³² mu² hi³ jmɨ́¹ hún¹ jná¹³ chu³ jmáɨ², hi³ cu³ jéin³² né³ ca³niuh³²
jná¹³ ñí¹ jmɨ́²miih²¹ cú² jmái¹ cú² nie² hi³ ca² jná¹³ jmáɨ².
26 Hliáun³ jéin³² bíh¹ má²ca³lɨ³ zia³² hi³ háɨnh¹³ ñí¹con² jná¹³ tá¹la³ má²ca³tɨ́²
ca³ngɨ́³ jná¹³, uá¹la³ cun³ nɨ́¹ má¹ca³han¹ jná¹³ cua³, hi³ zian² siáh³ háɨn²; hi³
ca³lɨ³ zia³² siáh³ hi³ háɨnh¹³ ja¹ quioh²¹ tsá²co¹ jná¹³, jɨ³ ja¹ quioh²¹ *tsá²cá²jo²¹
nɨ́² siáh³. Má²ca³lɨ³ zia³² siáh³ hi³ háɨnh¹³ ñí¹con² jná¹³ já¹ juú² jɨ³ ñí¹ náɨ²; ñí¹
jmɨ́²miih²¹, jɨ³ ja¹ quioh²¹ tsá² lɨ́¹ juáh³ hi³ lɨ́n³ tsá² reh² nɨ́² siáh³.
27 Hliáun³ bíh¹ ta²¹ má²ca³lɨ³ zia³² ñí¹con² jná¹³, jɨ³ uu³mí²tsɨ³² nɨ́² siáh³.
Hliáun³ jéin³² bíh¹ tiá² má²ca³cuóun² jná¹³, hi³ má²ca³ma³tso¹ jná¹³ tsɨn³² hi³
ñí¹cuóun²¹ ná¹ jɨ³ hi³ hí¹quiéin² siáh³ tsɨn³². Hliáun³ jéin³² má²ca³ma³tso¹ jná¹³
tsɨn³² hi³ tiá² má³² zia³² cuh²¹, hi³ cuóu³, jɨ³ hi³ tiá² zia³² hán² jná¹³ nɨ́² siáh³.
28 Zia³² bíh¹ ñí¹ hná¹ nɨ́², tɨ³la³ ñí¹ ca³la³ jɨ́³² má¹ná¹, zia³² cáun² lio²¹ héi²
ñí¹con² jná¹³, hi³ hɨ³² jáun² tsɨn³² jná¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² zian² la³jɨ́³² cuáh³².
29 Quí¹ nɨ́¹juáh³ zian² tsá² tiá² pin³ tsɨ́³, jáun² lɨ́³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ hi³ jná¹³ bíh¹ tiá²
pin³, hi³ nɨ́¹juáh³ zian² jan² tsá² ca³jmú³ hi³ tánh³² tsáu² tso³, jáun² hlah³ bíh¹
jéin³² jná¹³ jɨ³ hi³ míh²³ siáh³ tsɨn³² jná¹³.
30 Hi³ jáun² nɨ́¹juáh³ hniáuh³² hi³ jmu¹ jná¹³ tsah¹ né³, jmu¹ bíh¹ jná¹³ ca³tɨ²¹
cáun² hi³ jmu² lin¹ hi³ jná¹³ jan² tsá² tsɨ́¹juɨ́³.
31 Dió³² Jméi² Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí², Tsá² ca³ta¹ dí² hi³ má¹tsú¹ má¹jonh²¹
cun³ jmɨ́¹hi³nio², Tsá² hí³ bíh¹ ñi³² hi³ tiá² tɨ́¹ jáɨn² yáh³ jná¹³.
32 Quí¹ jmɨ́¹ ñéi¹ jná¹³ jáun² já¹ juú² Damasco, jáun² tsá² ho² ta²¹ juú² jáun²,
tsá²cuú² tsá²ta³ re²¹ Aretas ca³chan³ hliáu³ ñí¹ lɨ́³ ho³hñú¹³ hiah³² hu²¹ juú²
jáun², hi³ jmɨ́¹ hnió³ tsú² hi³ ma³tsau¹³ jná¹³;
33 tɨ³la³ juɨ³² ho³tá²quié² hiah³² hu²¹ juú² bíh¹ ca³siáu³² jná¹³ tsú² hi³
cuá¹hún¹ jná¹³ tɨ³ ñeh² cáun² mɨ́²tá², hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ ca³liáun³ jná¹³
jo³cuo² tsá² hí³.

12

Hi³ ca³jnia³ jéinh³² Po¹, jɨ³ hi³ ca³náɨ³² tsú²

1 Jáun² né³, uá¹jinh¹ tiá² hi³ tá¹tsaɨ²¹ jná¹³ hi³ jmu¹ ná¹ tsah¹ hi³ ca³tɨn¹ huen²,
la³ jmɨ́¹ lɨ́³ lɨ³ hniáuh³² bíh¹ jmu¹ jná¹³, hi³ jáun² né³ má²hléh¹³ bíh¹ jná¹³ ca³tɨ²¹
la³ cun³ hi³ ca³jnia³ jéin³², jɨ³ hi³ ca³ngɨ¹³ jná¹³ siáh³ la³ cun³ hi³ ca³hɨ́e³ jáun²
Tɨ³² Juo¹³ dí².
2 Quí¹ cuóun³² jná¹³ jan² tsá²ñuh² tanh² ta²¹ Cristo hi³ ca³zanh³² cu³tiá³
la³tɨ³ hñu³mɨ³cuú² ñí¹ cuá³ Dió³² cun³ má²quia³quiún³ mii². Tiá² ño¹ jná¹³ hí¹
ca³zanh³² tsú² jmáh³la³ jmɨ́²chí³, ho³lá²dá² la³ má²quionh³ ngú³, jɨ́³²la³ hnga²
Dió³² bíh¹ ñi³².
3 Tɨ³la³ ño¹ jná¹³ hi³ tsá² hí³ ñíh¹ ñí¹ má²nio² jáun² tie³, tɨ³la³ tiá² né¹ hí¹ ñíh¹
tsú² quionh³ ngú³ ho³ jmáh³la³ jmɨ́²chí³, jɨ́³²la³ hnga² Dió³² bíh¹ ñi³².

4 Ñí¹ má²nio² jáun² tie³ bíh¹ ca³náɨ³² tsú² jáɨ¹³ hi³ jmɨ́¹ ná¹hmá¹, jáɨ¹³ hi³ tiá²
hin² ca³tɨn¹ hléh³².
5 Jmɨ́¹ lɨ́¹³ lɨ³ jmu¹ jná¹³ tsah¹ hi³ ca³tɨn¹ jan² tsá² la³ hí³, tɨ³la³ tiá² jmu² yáh³
jná¹³ tsah¹ la³ cun³ hi³ lɨ́n³ ná¹ huen² má¹na²¹, quí¹ jɨ́³²la³ ti³ tsah¹ jná¹³ cun³ñí¹
hi³hliá² jná¹³ jan² tsá² tsɨ́¹juɨ́³ bíh¹.
6 Sá¹jmɨ́¹ hi³ hnó³² jná¹³ jmu¹ tsah¹, jun³juáh¹³ jmɨ́¹ jmu¹ jná¹³ la³ cun³ qui³
jmu² jan² tsá² cú¹juón¹ yáh³, quí¹ jmáh³la³ jú¹ tson² bíh¹ jaun³² jmɨ́¹ hléh¹³
jná¹³; tɨ³la³ tiá² ja³² yáh³ tsɨn³² jná¹³ hi³ jmu¹ tsah¹ quí¹ nɨ́² lɨ́¹ ca³ma³quien²
yáh³ tsáu² jná¹³ tɨ³ ca³nga² la³ cónh³ bíh¹ hi³ qui³ jɨ́e²³ tsú² hi³ jmu² jná¹³ jɨ³
hi³ hléh²³ jná¹³ nɨ́² siáh³.
7 Jmɨ́¹ la³ lɨ́¹³ já³² tsɨn³² jná¹³ hi³ jmu¹ tonh² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨ²¹ la³jɨ́³² hi³
ca³jnia³ jáun² jéin³², tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ jáun² né³ ca³ja³ cáun² uu³mí²tsɨ³² hi³ lɨ́³
la³jmɨ́¹ lɨ́³ hu²¹ cáun² ton² ngú³ quion²¹ jná¹³, cáun² uu³mí²tsɨ³² hi³ ja³ ñí¹con²
*Satanás hi³ jmu² hlah³ ñí¹con² jná¹³ quí¹ nɨ́² lɨ́¹ ca³jmú³² jná¹³ tonh².
8 Hi³ jáun² hnɨ³² jéin³² má²ca³mɨ́³ jná¹³ ñí¹con² Tɨ³² Juo¹³ dí² hi³ quin³ tsú²
uu³mí²tsɨ³² jáun² ñí¹con² jná¹³;
9 tɨ³la³ hí³ né³ ca³juáh³: "Má²tioh²¹ bíh¹ cun³quionh³ jmáh³la³ mií³ hi³ ja³²
tsɨn³² jná¹³ ñí¹con² hnú²; quí¹ tɨ³ jlánh¹ re² lɨ³ lin¹ bíh¹ pí³ quion²¹ jná¹³
cun³quionh³ jan² tsá² tiá² pin³". Hi³ jáun² jná¹³ né³ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ tsah¹ quí¹
cun³ñí¹ hi³ tiá² pin³ ná¹, quí¹ hi³ jáun² cun³quionh³ jná¹³ lɨ³ lin¹ pí³ quioh²¹
Cristo.
10 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, hiún² bíh¹ tsɨn³² jná¹³ hi³hliá² tiá² pin³ ná¹, jɨ³ jmɨ́¹
ziú² jmɨ́¹ hɨe² tsáu², jmɨ́¹ zia³² hi³ lɨ³ hniáuh³², jmɨ́¹ hɨ́¹ tsa¹ jná¹³ tsáu², jɨ³ jmɨ́¹
há² nga² jná¹³ uu³mí²tsɨ³² nɨ́² siáh³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Cristo. Quí¹ nɨ́¹juáh³
jmáɨ¹ hi³ tiá² huánh² jná¹³, jmáɨ¹ la³ jáun² bíh¹ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ pin³ jná¹³.

Po¹ hɨ³² tsɨ́³ hi³ ca³tɨn¹ cuáh³² já¹ juú² Corinto

11 Má²lɨ́²hléh³ jná¹³ hi³ ca³tɨn¹ huen² la³jmɨ́¹ hleh³² jan² tsá² cú¹juón¹ cun³ñí¹
hi³ tion³ quián¹³ hnoh². Quí¹ hmóu³² bíh¹ hnoh² tsá² jmɨ́¹ ca³tɨn¹ hi³ hléh¹ re²
hi³ ca³tɨn¹ jná¹³, quí¹ hí¹ cú¹pih²¹ yáh³ tiá² huen³ jná¹³ la³ cónh³ bíh¹ *tɨ³² tsá²
quian³² jë¹ Dió³², tsá² jlánh¹ ná¹ñi³² hí³ joh² hnoh², uá¹jinh¹ tson² tsá² tsɨ́¹juɨ́³
cu³tí³ bíh¹ jná¹³.
12 Quí¹ tá¹la³ ca³tion³ jná¹³ jáun² lɨ́n³² tsɨn³² jmɨ́¹ cá¹jmú²¹ jná¹³ jáun² ta²¹ ja¹
nɨ́² quián¹³ hnoh², ca³lɨ³ lin¹ bíh¹ hi³ tson² cu³tí³ jná¹³ lɨ́n³ jan² tɨ³² tsá² quian³²
jë¹ Dió³² cun³quionh³ li²¹ jɨ³ hua³jueh³², jɨ³ ca³la³ hi³ ca³jnia³ jáun² pí³ quioh²¹
Dió³² nɨ́² siáh³.
13 Tiá² ca³jmú³² yáh³ jná¹³ hi³ siánh³ tsáu² hnoh² la³ cónh³ bíh¹ tsá² cuáh³²
ñí¹ hná¹ nɨ́², jɨ́³²la³ ti³ hi³ tiá² ca³quiaun¹ jná¹³ hnoh² liá¹ héi² bíh¹. ¡Juenh² jmu³
hnoh² honh² ca³tɨ²¹ hi³ nɨ́²!
14 Hi³ jáun² né³, ta³né³² má²hún¹ jná¹³ hua³jan²¹ hi³ ñí¹jɨe¹ ná¹ hnoh² ñí¹
má²hnaɨh³² jéin³², tɨ³la³ jun³juáh¹³ hi³ já¹quiaun¹ jná¹³ hnoh² liá¹ héi² yáh³.
Quí¹ hi³ hnau³ bíh¹ jná¹³ hnoh², jun³juáh¹³ hi³ hnó³² jná¹³ hi³ zia³² quián¹³
yáh³ náh². Quí¹ tsá² má²lieih²¹ bíh¹ ca³tɨn¹ jɨ́e³ he³ lɨ³hniauh²³ quioh²¹ tsá¹míh¹,
jun³juáh¹³ tɨ³ tsá¹míh¹ yáh³.

15 Jáun² hiún² bíh¹ tsɨn³² jná¹³ hi³ hin¹³ la³jɨ́³² hi³ zia³² quion²¹, hi³ hí¹ la³ tɨ³ huen² yáh³ jná¹³ lɨ́¹³ tsa³hín³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ hnoh²; uá¹jinh¹ lɨ́³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ hi³ nɨ́¹juáh³ má²hnau³ lɨ́n³² jná¹³ hnoh², hi³ jáun² tɨ³ cú¹pih²¹ bíh¹ jéɨ³²í¹ hnau³ hnoh² jná¹³.

16 Quí¹ jná¹³ néh¹ jlánh¹ re² tɨn² ná¹ hi³ ca³ma³cau¹³ ná¹ hnoh², hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ néh¹ ca³hiá² cá²jláɨ³² jná¹³ hnoh², uá¹jinh¹ tiá² ca³quiaun¹ jná¹³ hnoh² liá¹ héɨ².

17 ¿Tiá² né¹ hu³ sa³ ca³hiá² cá²jláɨ³² jná¹³ hnoh² cun³quionh³ tsá² ca³zéin³² jná¹³ hí³ ñí¹con² náh²?

18 Jmɨ́¹ ca³hiu³ ca³mɨ́³ jná¹³ ñí¹con² Tito hi³ tsó³² tsú² tsa³jɨe³ hnoh², hi³ ca³zéin³² jná¹³ siáh³ jan² tsá² reh² quionh³ tsú², ¿hí¹ ca³hia³ ca³jla³ hnoh² Tito dúh¹? ¿Há¹ jun³juáh¹³ tá¹ gau³ bíh¹ jnoh¹ ca³ngɨ́¹³ cá²ren²; há¹ jun³juáh¹³ má²ca³má¹jnia¹³ jnoh¹ siáh³ hi³ cá²ren² bíh¹ ná¹tioh³ tsɨ́³ jnoh¹?

19 Hu³ sa³ ná¹lɨ́n²³ hnoh² hi³ cun³quionh³ jáɨ¹³ nɨ́² má²ná¹liáun¹ jnoh¹ hmóu³² ñí¹con² hnoh². ¡Tɨ³la³ tiá² jáun² yáh³! Quí¹ jnoh¹ hléh¹ ta³ ñí¹ Dió³² la³ cun³ hi³ hnió³ Cristo bíh¹, hi³ jáun² la³jɨ́³² jáɨ¹³ nɨ́² jmu³ hi³ tɨ³ lɨ³mí¹ lɨ³hún¹ honh² hmóu³² bíh¹ hnoh² reh², tsá² jlánh¹ hnau³ jná¹³.

20 Tɨ³la³ hɨ³² tsɨn³² jná¹³ hi³ nɨ́¹ má¹cá²chó³² jná¹³ ñí¹ nɨ́², hu³ sa³ tiá² má²zian² yáh³ hnoh² la³ cun³ hi³ hu²¹ tsɨn³² jná¹³; hi³ hnoh² siáh³ né³, jɨe¹ náh² jná¹³ hi³ lɨ́n³ la³ siáh³ la³ cónh³ bíh¹ hi³ jmɨ́¹ hu²¹ honh² náh². Hɨ³² tsɨn³² jná¹³ nɨ́¹juáh³ nɨ́² lɨ́¹ zian² tsá² ná¹hniei²¹ quionh³ raɨnh²¹, tsá² ná¹uóu²¹ tsɨ́³, tsá² ná¹míh²³ tsɨ́³, tsá² jmu² pan¹ hnga², tsá² cauh³² jáɨ¹³, tsá² ziú² hɨen² tsáu², tsá² lɨ́¹ jmu² tonh², jɨ³ hi³ tiáunh¹ náh² cú²zúnh² nɨ́² siáh³.

21 Hɨ³² tsɨn³² jná¹³ quí¹ nɨ́² lɨ́¹ ca³jmú³ Dió³² hi³ lɨ³ heh¹ jná¹³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ hnoh² nɨ́¹ má¹já²jɨe¹ jná¹³ siáh³ hnoh², jɨ³ hi³ uo¹ jná¹³ siáh³ ca³tɨn¹ juóun³² hnoh², tsá² má²ca³jmuh³ náh² tso³ jmɨ́¹tin², tsá² tiá² má²cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ tsa³conh² tsɨ́³ tsáu¹³, la³ cun³ tsá² lɨ́¹ jmu² lɨ³ua³ cáun² hi³ tiá² jɨ², tsá² lɨ́¹ jmú² lɨ́¹ tsau³², jɨ³ la³jɨ́³² hi³ má²ziaunh² tsú² tiá³ hi³ jmu² nɨ́² siáh³.

13

Jáɨ¹³ hi³ hɨe³² Po¹ chí¹ján³ jɨ³ hi³ hah² siáh³ jáɨ¹³

1 Hi³ jáun² né³, má¹tɨ́³ hnɨ³² jéin³² hi³ ñí¹jɨe¹ jná¹³ hnoh². Jáun² la³ cun³ hi³ má²ná¹ñíh¹ hnoh² hi³ la³jɨ́³² tso³ hi³ má²re² tsú², má²re² tsú² cun³quionh³ jë¹ gon³ ho³lá²dá² gáun³ tsá² zih³² jú¹ tson².

2 Né³² né³, juo³ jná¹³ la³jɨ́n³² tsá² ren² tso³, jɨ³ ca³la³ jɨ́n³² hnoh² hi³ nɨ́¹ má¹cá²chó³² jná¹³ siáh³ ñí¹ má²hnaɨh³² jéin³², tiú²uú² ñí¹jmú²¹ yáh³ jná¹³ juenh² tsɨn³²; quí¹ má²ca³hɨ́e³ bíh¹ jná¹³ jú¹ tson² jmɨ́¹tin² jmɨ́¹ ñéɨ¹ jná¹³ jáun² ñí¹ má²tenh³, hi³ juah³² jná¹³ siáh³ cónh³í¹ cu³ jéin³² tá¹la³ cuon¹ jná¹³ lá² ñí¹ uóunh³ hi³ chau²¹ jmáɨ¹ hi³ tiú²uú² jmu¹ jná¹³ juenh² tsɨn³².

3 Hi³ jáun² má¹jáun² lɨ³ lin¹ la³ cun³ hi³ ná¹hniá¹ náh² hi³ Cristo hleh³² cun³quionh³ uen³² jná¹³. Quí¹ jun³juáh¹³ jan² Tsá² tiá² pin³ yáh³ tsú² nɨ́¹ má¹ca³ra³tsɨ³² héih³² ñí¹con² hnoh², hí³ bíh¹ jan² Tsá² má²jnia³² pí³ quioh²¹ ja¹ quián¹³ hnoh².

4 Quí¹ uá¹jinh¹ tiá² pin³ Cristo jmí¹ cá¹taun³ crei²¹, tɨ³la³ ta³né³² né³, má²zian²
tsú² cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Dió³². Jáun² né³, ja³bí¹ jnoh¹ siáh³ tiá² pin³ la³jmɨ́¹
tiá² jmɨ́¹ pin³ tsú² jáun²; tɨ³la³ cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Dió³² bíh¹ lɨ́¹³ má¹jnia¹³
jnoh¹ ñí¹con² hnoh² hi³ tson² bíh¹ cu³tí³ ziáun² jnoh¹ quiúnh¹ Cristo.
5 Hi³ jáun² né³, hnoh² hniáuh³² can¹³ náh² héih³² ñí¹con² náh² hmóu³²
nɨ́¹juáh³ tson² bíh¹ táunh²³ náh² ta²¹ jú¹ chú³², jɨe³ dúh¹ neh²¹. ¿Tiá¹
má²ca³lɨ³tsɨn² hnoh² hi³ Cristo zian² hñu³ honh² náh²? Jɨ́³²la³ nɨ́¹juáh³ hi³
ná¹lɨ́n³ hnoh² henh¹³ quioh²¹ tsá² taunh³² ta²¹ bíh¹, jáun² bíh¹ tiá² lɨ́²tsɨn² náh².
6 Tɨ³la³ hu²¹ tsɨn³² jná¹³ hi³ lɨ³tsɨn² hnoh² hi³ tiá² ná¹láɨ³ yáh³ jnoh¹ henh¹³
quioh²¹ tsá² taunh³² ta²¹.
7 Mɨ³² jnoh¹ ñí¹con² Dió³² hi³ hí¹ cáun² hi³ hlah³ tiá² jmúh¹³ hnoh²; jun³juáh¹³
hi³hliá² hen² tsɨ́³ jnoh¹ hi³ jnia³ jnoh¹ la³jmɨ́¹ jniá³ tsá² jlánh¹ re² cah²³ jmáɨ¹
yáh³, jɨ́³²la³ ti³ hen² tsɨ́³ jnoh¹ hi³ hnoh² jmúh¹³ jmáh³la³ hi³ chu²¹ bíh¹, uá¹jinh¹
ca³jnia³ jnoh¹ la³jmɨ́¹ jniá³ henh¹³ quioh²¹ tsá² taunh³² ta²¹.
8 Quí¹ cónh³ tiá² lɨ́¹³ bíh¹ jmú¹³ jnoh¹ hian² tsɨ́³ ñí¹con² jú¹ tson², quí¹ tɨ³
haɨn²¹ bíh¹ jnoh¹ tɨ³ con² jú¹ tson².
9 Hi³ jáun² dá² cáun² hiún² lɨ́n³² bíh¹ tsɨ́³ jnoh¹ nɨ́¹juáh³ ná¹pin³ náh², uá¹jinh¹
jnoh¹ tiá² ná¹pin³. Hi³ jáun² la³ má²mɨ³² jáun² bíh¹ jnoh¹ ñí¹con² Dió³² hi³ tɨ³
lɨ³mí¹ cuɨ́¹ lɨ³hún¹ honh² náh² ñí¹con² tsú².
10 Hi³ jáun² bíh¹ sí² lá² tín² jmu² jná¹³ hi³ ca³tɨn¹ hnoh² ñeh² bíh¹ hi³ chau²¹
ná¹ hi³ ñí¹jɨe¹ ná¹ hnoh², hi³ jáun² tiá² lɨ³ hniáuh³² hi³ ñí¹lieh¹ jná¹³ hnoh² tiá³
cun³quionh³ pí³ hi³ má²ca³cué³ Tɨ³² Juo¹³ dí² ñí¹con² jná¹³ nɨ́¹ má¹cá²chó³² jná¹³
ñí¹ nɨ́². Quí¹ jáɨ¹³ jáun² ho² jná¹³ hi³ má¹hau¹ ná¹ hi³ tɨ³ lɨ³mí¹ cuóun¹³ náh² re²
tɨn² quiúnh¹ Dió³², jun³juáh¹³ hi³ tɨ³ jmu¹ jná¹³ hi³ hliáh¹³ honh² yáh³ náh².
11 Hi³ jáun² né³ reh², cuɨ́¹ lɨ³ hiún² honh² náh². Jmu³ náh² pí³ hi³ lɨ́¹³ lɨ³hún¹
honh² náh², hlɨ́¹ lienh¹ náh² tsá²ján² tsá²ján², tianh³ náh² cá²honh¹, hi³ cuɨ́¹
zian² náh² cáun² hi³ re² hi³ tɨn²; hi³ Dió³² Tsá² hniau³ né³, Tsá² cha³² tie³ tsɨ́³
tsáu² zenh² quiúnh¹ hnoh².
12 Ren¹ náh² tsá²ján² tsá²ján² hi³ re² nio² honh² náh², la³ cun³ qui³ ráɨn³²
tsú² jan² raɨnh²¹.
13 La³jɨ́n³² tsá² joh¹ Dió³² tionh² ñí¹ lá² juáh³: “Hia² náh²”.
14 Hi³ jáun² né³, cuɨ́¹ má¹hé¹ má¹mieh² náh² Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí², la³
má²quionh³ hi³ hniau³ Dió³², jɨ³ hi³ juónh³² náh² siáh³ re² quiúnh¹ Jmɨ́²chí³
Chun¹ cuɨ́¹ lɨ³zia³² ñí¹con² hnoh² jɨ³ ja¹ quián¹³ náh² nɨ́² siáh³. [Cun³ nɨ́² bíh¹
tí³ jáɨ¹³.]

Sí² Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ñí¹con² Tsá² Gálatas

Po¹ jmu² sí² lá² hi³ ca³tɨn¹ tsá² má²lín³ cuáh³² hín¹³ tɨ³ hué³² Galacia

1 Jná¹³ Po¹, jan² tsá² lín³ ná¹ *tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Dió³², hi³ ca³hiáu³² hnga²
Jesús Tsá² lín³ Cristo, jɨ³ Dió³² Jméi² dí², Tsá² ca³jmú³ hí³ hi³ ca³jenh¹³ tsú²
ja¹ hla¹; jun³juáh¹³ hi³ zéi¹ tsáu² yáh³ jná¹³, hi³ sa³jun³ zian² tsá²mɨ³cuóun²
ca³hiáu³² yáh³.
2 Jmu² jná¹³ sí² lá² hi³ ca³tɨn¹ hnoh², tsá² ná¹lín³ náh² cuáh³² hín¹³ tɨ³ hué³²
Galacia ní². La³jín³² tsá² reh² tionh² quiúnh¹ jná¹³ lá² juáh³,
3 hi³ cuí¹ má¹mieh² náh² Dió³² Jméi² dí² jɨ³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí² ní² siáh³,
jɨ³ hi³ jmu³ tsú² siáh³ hi³ zian² náh² cáun² hi³ re² hi³ tɨn².
4 Jesús hí³ bíh¹ Tsá² ca³jɨenh³ hnga² hi³ ca³jun³ la³ cun³ rón³² hi³ ca³lɨ³hnió³
Dió³² Jméi² dí², hi³ jáun² lí¹³ hin³ tso³ quiú¹³ dí², hi³ jáun² lí¹³ liáu³² dí² tsú²
ñí¹con² hi³ hlah³ hi³ hó³² hi³ qui³ zia³² hngá¹máh³ lá².
5 ¡Cuí¹ lɨ³quien² bíh¹ Dió³² la³ cun³ jmí¹hi³nio²! ¡Tson² bíh¹ cu³tí³!

Tiá² zia³² yáh³ cónh³í¹ cáun² jú¹ chú³² hi³ lí¹³ liáu³²

6 Jlánh¹ lí¹ lín²³ jná¹³ jéin³², sa³ tia³juɨ³² lín³² bíh¹ má²ca³zinh³² hnoh² tɨ³
có³² Dió³², Tsá² ca³te³ náh² hí³ cun³quionh³ mií³ hi³ ja³² jáun² tsí³ Cristo, sa³
má²táunh²³ máh³ náh² ta²¹ cáun² jú¹ chú³² siáh³.
7 Tɨ³la³ jun³juáh¹³ hi³ tson² zia³² yáh³ jú¹ chú³² siáh³ hi³ lí¹³ liáun³ tsú²
má¹ná¹; tɨ³la³ zian² tsá² cáun² lí¹ má²tsan² honh² bíh¹ náh², tsá² hnió³ záɨ³² jú¹
chú³² quioh²¹ Cristo la³ siáh³.
8 Tɨ³la³ ní¹juáh³ zian² tsá² ca³hléh³ la³ siáh³ jú¹ chú³² ñí¹con² hnoh² la³ cónh³
bíh¹ hi³ má²ca³hléh¹³ jáun² jnoh¹, jáun² quiu³juóu³² cuí¹ cha³táunh¹ tsá² hí³,
tiá² hi³ jmu³ yáh³ cuí¹ hin² mi³ tsánh², uá¹jinh¹ hmóu³² bíh¹ jnoh¹, uá¹ hi³ jan²
tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ ja³ tɨ³ hñu³mɨ³cuú².
9 Má²cá²juáh³² bíh¹ jná¹³ jmí¹tin², hi³ juah³² jná¹³ siáh³ cónh³í¹ cu³ jéin³²:
Ní¹juáh³ zian² tsá² hleh³² jú¹ chú³² la³ siáh³ la³ cónh³ bí¹ hi³ má²ca³heh³ náh²,
jáun² quiu³juóu³² cuí¹ cha³táunh¹ tsá² la³ hí³.
10 ¿He³ lánh³ lín²³ hnoh² ca³tɨ²¹ jáɨ¹³ hi³ juah³² jná¹³ lá²? ¿Hí¹ lín²³ hnoh² hi³
hnó³² jná¹³ hi³ jéi¹³ tsá²mɨ³cuóun², ho³ hi³ jéi¹³ Dió³² uá¹? ¿Hí¹ hnó³² jná¹³ hi³
tá¹zanh¹ ná¹ re² ñí¹con² tsáu² dúh¹? Sá¹jmí¹ hi³ hnó³²í¹ máh³ jná¹³ hi³ tá¹zanh¹
ná¹ re² ñí¹con² tsáu², jáun² tiú²uú² jmí¹ lín³ yáh³ jná¹³ quian²¹ Cristo.

Lánh³ rón³² lɨ³ hi³ lín³ Po¹ tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Dió³²
(Hechos 9:1-31)

11 Tɨ³la³ cuí¹ lɨ³ ñíh¹³ hnoh² jáɨ¹³ lá² reh², hi³ jun³juáh¹³ cáun² hi³ cháunh²³
chí¹ tsá²mɨ³cuóun² yáh³ jú¹ chú³² hi³ hléh²³ jná¹³ lá².
12 Hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² ca³cué³ jná¹³ jáɨ¹³ lá², sa³jun³ hi³ zian² tsá² ca³ma³ta²
yáh³ jná¹³, tɨ³la³ Jesús Tsá² lín³ Cristo bíh¹ ca³híe³ jná¹³ jáɨ¹³ lá².
13 Má²ná¹ñíh¹ bíh¹ hnoh² he³ lánh³ jmí¹ lín³ jná¹³ jmí¹tin², jmáɨ¹ hi³ jmí¹
taunh³² jná¹³ jáun² ta²¹ la³ cun³ hi³ taunh³² tsá² *judíos ta²¹. Má²ñíh¹ bíh¹

hnoh² he³ lánh³ rón³² jmɨ́¹ hɨ́¹ jmɨ́¹ tsɨn²¹ jná¹³ tsá² má²lɨ́n³ cuáh³² quioh²¹
Dió³², hi³ jmɨ́¹ hnó²¹ jná¹³ hin¹³ hi³ cu³ nió³ jáun².
14 Ca³tɨ²¹ juɨ³² hi³ taunh³² tsá² judíos ta²¹, jná¹³ bí¹ jan² tsá² jlánh¹ bíh¹ jmɨ́¹
jmu² ná¹ tiá³ siaun³² hi³ má²ti²¹ ná¹ cuáh³² la³ cónh³ bíh¹ ñí¹ la³jɨ́n³² tsá²co¹
jná¹³, tsá² cú²ren² jnoh¹ quiúnh¹, quí¹ jná¹³ bíh¹ jan² tsá² jlánh¹ re² jmɨ́¹ má²tí³²
la³jɨ́³² la³ cun³ hi³ jmɨ́¹ ná¹ngɨ²³ tsá²daun³².
15 Tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ ja³² mií³ tsɨ́³ bíh¹ Dió³², jáun² ca³quianh³ tsú² jná¹³ la³
cun³ jmɨ́¹ ñeh² bíh¹ hi³ lɨ³zian² ná¹, hi³ ca³lɨ³ hiún² tsɨ́³ tsú² hi³ té³ jná¹³,
16 hi³ jáun² lɨ́¹³ lɨ³ cuóun³² jná¹³ Jon² tsú², hi³ jáun² lɨ́¹³ hléh¹³ jná¹³ jú¹
chú³² quioh²¹ tsú² ja¹ *tsá²cá²jo²¹. Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, hí¹ jan² yáh³ tiá² hin²
ca³ñí¹nga¹³ jná¹³ nɨ́¹juáh³ he³ lánh³ rón³² jmu¹ ná¹,
17 hi³ sa³jun³ ñéi¹ jná¹³ hi³ ñí¹jɨen¹ tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Dió³² tionh² já¹ juú²
Jerusalén, tsá² qui³ jmɨ́¹ má²ná¹lɨ́n³ hí³ tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Dió³² jmɨ́¹tin² la³
cónh³ bíh¹ jná¹³. Tɨ³la³ jná¹³ dá² tá²chi²¹ ngau³ ná¹ tɨ³ hué³² Arabia bíh¹, hi³
jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³jính³² ná¹ siáh³ tɨ³ juú² Damasco.
18 Jmɨ́¹ la³ má²hnɨ³² mii² jáun² máh³ ñéi¹ jná¹³ já¹ juú² Jerusalén; hi³ jáun²
jmɨ́¹jáun² bíh¹ ca³juoh²¹ jnoh¹ ca³lá² quiúnh¹ Pé¹, hi³ ca³ñí³² jná¹³ quia³hñá³
jmáɨ¹ quiúnh¹ tsú².
19 Tɨ³la³ hí¹ jan² yáh³ tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Dió³² ñí¹ hná¹ jáun² tiá² ca³jɨen¹
jná¹³, jɨ́³²la³ Jacobo raɨnh²¹ Tɨ³² Juo¹³ bíh¹ dí² ca³jɨen¹ jná¹³.
20 Ma³tson¹³ jná¹³ jáɨ¹³ lá² ñí¹ hó²¹ñí¹ Dió³², hi³ tiá² ma³cau¹³ yáh³ jná¹³
cun³quionh³ sí² hi³ cuá¹jmu² jná¹³ lá².
21 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ngau³ jná¹³ tɨ³ hué³² Siria jɨ³ Cilicia nɨ́².
22 Hi³ jáun² tsá² reh² tsá² má²lɨ́n³ cuáh³² quioh²¹ Cristo zian² tɨ³ hué¹³ Judea,
tiá² jmɨ́¹ má²cuóu³² yáh³ tsú² jná¹³ hi³ hú¹tá¹ ná¹jéinh³ ñí¹,
23 jɨ́³²la³ ti³ jmɨ́¹ má²ca³náɨ³² tsú² hi³ juáh²³ tsáu² la³ lá² bíh¹: “Tsá² jmɨ́¹ hɨ́¹
jmɨ́¹ tsa¹ dí² hí³ jmɨ́¹tin² néh¹ má²hleh³² jú¹ chú³² ta³né³², hi³ má²zaɨh³² tsú²
tsáu² hi³ hniáuh³² chá³² tsú² cáun² tsɨ́³ ñí¹con² Cristo, hi³ uá¹jinh¹ chín¹dí¹ hí³
bíh¹ jmɨ́¹ hnió³ hin³ ta²¹ jáun² jmɨ́¹tin²”.
24 Hi³ jáun² jlánh¹ ca³ma³quien² tsú² Dió³² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³.

2

Tɨ³² tsá² ná¹quian³² jë¹ Dió³² hen² Po¹
(Hechos 15:1-29)

1 Jáun² né³, jmɨ́¹ la³ má²quia³quiún³ mii² jáun² máh³ ñíh¹ jná¹³ siáh³ já¹ juú²
Jerusalén quiúnh¹ ná¹ Bernabé, jɨ³ Tito nɨ́² siáh³ ca³ján³² jná¹³ hi³ ñéi¹ tsú²
quiúnh¹ ná¹.
2 Ñíh¹ jná¹³ ñí¹ jáun² quí¹ cun³ñí¹ hi³ Dió³² ca³jmú³ lin¹ hi³ hniáuh³² ñih²¹
jná¹³. Hi³ jáun² já¹ juú² Jerusalén jáun² ca³ngah² jnoh¹ cáun² ñí¹ lɨ́¹ ca³ngah²
jnoh¹ quiúnh¹ tsá² ná¹ñí¹ cuáh³², jáun² ca³chá³ jná¹³ ñí¹con² tsá² hí³ he³ lánh³
lɨ́³ jú¹ chú³² hi³ hléh²³ jná¹³ ñí¹con² *tsá²cá²jo²¹. Ca³jmú³² jná¹³ la³ nɨ́², quí¹ nɨ́²
lɨ́¹ tiá² ca³lɨ³ quien² ta²¹ hi³ má²cá²jmú³² jná¹³ jáun², jɨ³ hi³ he² hná¹ jmu² jná¹³
nɨ́² siáh³. [Jáun² tsá² hí³ né³, ca³tɨ́³ bíh¹ tsɨ́³ la³ cun³ jú¹ chú³² hi³ hléh²³ jná¹³.]

3 Jáun^{2} né^{3}, ca^{3}la^{3} hí^{1}juáh^{3} Tito tsá^{2} jmí^{1} cuá^{3} quiúnh^{1} yáh^{3} jná^{13} tiú^{2}uú^{2} hin^{2}
ca^{3}di^{3}quiaun^{3} jmái^{1} hi^{3} ma^{3}tí^{32} la^{3} cun^{3} hi^{3} jmí^{1} ná^{1}ngi^{23} tsú^{2} hi^{3} *tiu^{32} tsú^{2}
jáun^{2} chí^{2} láu^{2} hná^{13} ñí^{1} zian^{2}, uá^{1}jinh^{1} tsá^{2}cá^{2}jo^{21} bíh^{1} tsú^{2}.

4 Quí^{1} jái^{13} jáun^{2} dá^{2} ca^{3}ma^{3}liáu^{32} tsá^{2} lí^{1}juáh^{3} hi^{3} lín^{3} tsá^{2} reh^{2} bíh^{1}, tsá^{2} jmí^{1}
má^{2}taunh^{32} hí^{3} ta^{3}máih^{3} ja^{1} quiú^{13} jnoh^{1} hi^{3} cá^{2} lan^{23} la^{3} cun^{3} hi^{3} táunh^{23} jnoh^{1}
jáun^{2} ta^{21} hi^{3} má^{2}ná^{1}liáun^{1} dí^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} má^{2}ná^{1}cunh^{2} dí^{2} quiúnh^{1} Cristo
Jesús. Tsá^{2} hí^{3} bíh^{1} jmí^{1} hnió^{3} hi^{3} lan^{13} dí^{2} siáh^{3} la^{3}juah^{21} dúh^{1} jan^{2} *tsá^{2}
má^{2}dí^{1}hlánh^{1} ñí^{1}con^{2} liei^{21} quioh^{21} hla^{1} Moisés.

5 Tɨ^{3}la^{3} jnoh^{1} má^{1}ná^{1}, hí^{1} cú^{1}pih^{21} yáh^{3} tiá^{2} lí^{1} ca^{3}hen^{13} jnoh^{1} hi^{3} ma^{3}cau^{2} tsá^{2}
hí^{3}, quí^{1}hliá^{2} tiá^{2} ca^{3}lɨ^{3}hnáu^{2} jnoh^{1} hi^{3} za^{13} jú^{1} tson^{2} quioh^{21} jú^{1} chú^{32} hi^{3} liáu^{32}
náh^{2} jáun^{2}.

6 Hí^{1} cáun^{2} jú^{1} tson^{2} tiá^{2} lin^{1} ca^{3}ma^{3}ta^{2} yáh^{3} jná^{13} tsá^{2} juáh^{3} tsáu^{2} hi^{3} ná^{1}ñí^{1}
cuáh^{32}; hi^{3} hí^{1}juáh^{3} tiá^{2} hniá^{1} yáh^{3} jná^{13} hi^{3} lɨ^{3} ño^{1} he^{3} ná^{1}lín^{3} tsá^{2} hí^{3}, quí^{1}
Dió^{32} tiá^{2} rá^{2}tsɨ^{32} yáh^{3} héih^{32} la^{3} cun^{3} lánh^{3} jniá^{3} tsáu^{2}.

7 Tɨ^{3}la^{3} cha^{3} jmí^{1} ma^{3}ta^{2} tsú^{2} jná^{13}, tɨ^{3} ca^{3}lɨ^{3}tsɨn^{2} bíh^{1} tsú^{2} hi^{3} Dió^{32} ca^{3}cué^{3}
jná^{13} ta^{21} hi^{3} hléh^{13} jná^{13} jú^{1} chú^{32} ñí^{1}con^{2} tsá^{2}cá^{2}jo^{21}, la^{3}jmí^{1} ca^{3}chá^{3} tsú^{2} jáun^{2}
jo^{3}cuo^{2} Pé^{1} ta^{21} hi^{3} hléh^{32} siáh^{3} jú^{1} chú^{32} ja^{1} quioh^{21} tsá^{2} *judíos.

8 Quí^{1} Dió^{32} Tsá^{2} ca^{3}hión^{32} hí^{3} Pé^{1} hi^{3} lín^{13} *tɨ^{32} tsá^{2} quian^{32} jë^{1} Dió^{32} ñí^{1}con^{2}
tsá^{2} judíos, hí^{3} bíh^{1} siáh^{3} ca^{3}hiáu^{32} jná^{13} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2}cá^{2}jo^{21}.

9 Hi^{3} jáun^{2} jmí^{1} ca^{3}lɨ^{3}tsɨn^{2} jáun^{2} Jacobo, Pé^{1}, jɨ^{3} Juan^{2} ní^{2} siáh^{3}, tsá^{2} ná^{1}lín^{3}
hí^{3} hi^{3} chín^{1}, hi^{3} Dió^{32} ca^{3}ja^{3} mií^{3} tsí^{3} hi^{3} ca^{3}cué^{3} tsú^{2} jná^{13} ta^{21} lá^{2}, jmí^{1}jáun^{2}
ca^{3}cué^{3} tsú^{2} jná^{13} cuo^{2} quiúnh^{1} ná^{1} Bernabé. La^{3} ní^{2} ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} hi^{3} ca^{3}ma^{3}li^{21}
hi^{3} juóh^{32} jnoh^{1} re^{2} quiúnh^{1}, jɨ^{3} hi^{3} hiún^{2} tsí^{3} tsú^{2} siáh^{3} hi^{3} tsá^{1}jmú^{13} jnoh^{1} ta^{21}
ja^{1} tsá^{2}cá^{2}jo^{21} tá^{1}la^{3} jmu^{3} tsú^{2} ta^{21} hmóu^{32} ja^{1} tsá^{2} judíos.

10 Ñí^{1} jɨ^{21}la^{3} ti^{3} ca^{3}mí^{3} tsú^{2} ñí^{1}con^{2} jnoh^{1} hi^{3} cháu^{1} jnoh^{1} tsí^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2}
tia^{3}mii^{2} bíh^{1}, cáun^{2} hi^{3} qui^{3} cun^{3} jmí^{1} má^{2}jmu^{2} bíh^{1} jná^{13} ca^{3}la^{3} hi^{3} hiún^{2} lín^{32}
tsɨn^{32}.

Po^{1} tí^{2} jinh^{23} Pé^{1} já^{1} juú^{2} Antioquía

11 Tɨ^{3}la^{3} jmí^{1} ñéi^{1} jáun^{2} Pé^{1} já^{1} juú^{2} Antioquía né^{3}, ca^{3}tí^{1} ca^{3}jinh^{21} jná^{13} tsú^{2}
ñí^{1} ta^{3} ñí^{1}, quí^{1} cáun^{2} hi^{3} tiá^{2} ca^{3}tɨ^{21} jmu^{3} bíh^{1} tsú^{2} jmí^{1} má^{2}jmu^{2} jmí^{1}jáun^{2}.

12 Quí^{1} jmí^{1} la^{3}ñí^{1} jmí^{1} cúh^{2} bíh^{1} tsú^{2} quionh^{3} tsá^{2}cá^{2}jo^{21}, ca^{3}la^{3} tɨ^{3}
ñí^{1} cá^{1}chó^{21} jmái^{1} hi^{3} ca^{3}cha^{3}táunh^{1} ma^{3} jan^{2} tsá^{2} zéi^{1} Jacobo; tɨ^{3}la^{3} jmí^{1}
ca^{3}cha^{3}táunh^{1} tsá^{2} hí^{3} né^{3}, sa^{3} tɨ^{3} có^{32} bíh^{1} ca^{3}náu^{2} tsú^{2} hi^{3} tiú^{2}uú^{2} ca^{3}cúh^{2}
quionh^{3} tsá^{2} hí^{3}, quí^{1}hliá^{2} jmí^{1} juénh^{2} tsú^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} cu^{3} nió^{3} quioh^{21} tsá^{2}
hí^{3}, tsá^{2} jlánh^{1} juáh^{3} hí^{3} hi^{3} cun^{3} ca^{3}tɨ^{21} bíh^{1} tiú^{32} tsú^{2} chí^{2} láu^{2} hná^{13} ñí^{1} zian^{2}.

13 Hi^{3} jáun^{2} jɨ^{3} tsá^{2} judíos tsá^{2} reh^{2} ñí^{1} hná^{1} ní^{2} bí^{1} siáh^{3} ca^{3}lɨ^{3}can^{2} quionh^{3}
Pé^{1} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} jáun^{2}, hi^{3} hí^{1} la^{3} tɨ^{3} Bernabé yáh^{3} ca^{3}lɨ^{3}can^{2} siáh^{3}.

14 Tɨ^{3}la^{3} jmí^{1} cá^{1}jíe^{21} jná^{13} hi^{3} tiú^{2}uú^{2} ná^{1}jmu^{2} yáh^{3} tsú^{2} re^{2} la^{3} cun^{3} lí^{3} jú^{1}
tson^{2} hi^{3} hɨe^{32} jáun^{2} jú^{1} chú^{32}, jáun^{2} ñí^{1} ta^{3} ñí^{1} la^{3}jín^{32} tsá^{2} hí^{3} ca^{3}juo^{3} jná^{13} Pé^{1}
la^{3} lá^{2}: “Hnú^{2} bíh^{1} jan^{2} tsá^{2} judío, tɨ^{3}la^{3} má^{2}ca^{3}ma^{3}zián^{13} bíh^{1} hnú^{2} la^{3}jmí^{1} zian^{2}
jan^{2} tsá^{2}cá^{2}jo^{21}, jun^{3}juáh^{13} la^{3}jmí^{1} zian^{2} jan^{2} tsá^{2} judío yáh^{3}; hi^{3} jáun^{2} ¿ha^{3} bí^{1}
lánh^{3} rón^{32} lí^{13} hi^{3} dí^{1}quian^{21} nú^{2} jmái^{1} tsá^{2}cá^{2}jo^{21} hi^{3} ma^{3}zian^{2} tsú^{2} la^{3}jmí^{1} zian^{2}
jáun^{2} tsá^{2} judíos?”

Cú²re² liáun³ bíh¹ tsá² judíos quionh³ tsá²cá²jo²¹ cun³quionh³ hi³ cha³² cáun² tsɨ́³

15 Quí¹ uá¹jinh¹ tiá² láɨ³ jnoh¹ tsá²cá²jo²¹, tsá² juáh³ tsú² hi³ ná¹ren² tso³, tɨ³la³ jnoh¹ né³ láɨ³ tsá² cá² mí¹zionh² tsá² judíos bíh¹,

16 tɨ³la³ cu³ jáun² né¹ bí¹ jnoh¹ hi³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lɨ³ chun¹ ñí¹con² Dió³² cun³quionh³ hi³ ma³tí³² tsú² la³ cun³ hi³ juáh³ jáun² liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés, tɨ³la³ jɨ́³²la³ cun³quionh³ hi³ cha³² tsú² cáun² tsɨ́³ ñí¹con² Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo bíh¹ lɨ́¹³. Hi³ jáun² dá², hí¹ la³ tɨ³ jnoh¹ yáh³ siáh³ má²ca³chá¹³ cáun² tsɨ́³ ñí¹con² Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo, hi³ jáun² lɨ́¹³ heh³ jnoh¹ Dió³² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹ cu³tí³, cun³quionh³ hi³ nio² jáun² cáun² tsɨ́³ jnoh¹ ñí¹con² Cristo; jun³juáh¹³ cun³ñí¹ hi³ má²lɨ́²má¹ti²¹ jnoh¹ la³ cun³ hi³ juáh³ jáun² liei²¹ yáh³. Quí¹ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lɨ́¹³ lɨ³ chun¹ ñí¹con² Dió³² cun³quionh³ hi³ má²tí³² jáun² la³ cun³ hi³ juáh³ liei²¹.

17 Jáun² né³, nɨ́¹juáh³ tá¹la³ má²hnáu² jnoh¹ tsá² judíos hi³ heh³ Dió³² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹ cun³quionh³ hi³ cunh³ jnoh¹ quiúnh¹ Cristo, hi³ má¹lɨ³² jáun² né³ ca³lɨ³jnia² hi³ la³ jmu³² bíh¹ jnoh¹ tso³ la³ má²jmu³² jáun², ¿hí¹ lɨ́¹³ juáh¹³ dí² hi³ Cristo má²tɨn² tsá² joh¹ hi³ jmu³ tso³? ¡Tiá² jáun² yáh³!

18 Hi³ nɨ́¹juáh³ la³ má¹quien¹³ jná¹³ siáh³ cáun² hi³ má²lɨ́²jmú³² jná¹³ hi³ tiú²uú² quien², hi³ jáun² la³ jáun² má²lɨ³lin¹ hi³ jná¹³ jan² tsá² tiá² héih³² má²tí³².

19 Tɨ³la³ ta³né³² dá² má²zian² jná¹³ hi³ ca³tɨn¹ Dió³² bíh¹, hi³ jáun² jan² tsá² má²jún¹ bíh¹ jná¹³ ñí¹con² liei²¹, cun³ñí¹ hi³ hnga² liei²¹ jáun² ca³jngah³ jmɨ́¹ tiú²uú² ca³tioh²¹ tsɨn³² jná¹³ hi³ má¹ti²¹.

20 Lɨ́³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ hi³ ca³jun³ jná¹³ cu³lɨ²¹ quiúnh¹ Cristo jmɨ́¹ cá¹taun³ tsú² jáun² crei²¹; hi³ jáun² dá² jun³juáh¹³ uú² jná¹³ yáh³ la³² zian² ná¹ ta³né³², quí¹ tɨ³la³ Cristo bíh¹ Tsá² má²zian² hñu³ jmɨ́¹ hñu³ tsɨn³² jná¹³. Hi³ jáun² la³ cun³ hi³ zian² ná¹ lá² ta³né³² cun³quionh³ ngú³ lá² quion²¹, má²zian² ná¹ cun³ñí¹ hi³ cáun² nio² tsɨn³² ñí¹con² Jon² Dió³² bíh¹, Tsá² ca³ma³hniau³ hí³, hi³ ca³jɨenh³ hnga² hi³ jún³ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³.

21 Cun³ tiá² chá¹³ bíh¹ jná¹³ tɨ³ có³² miɨ³ hi³ ja³² jáun² tsɨ́³ Dió³²; quí¹ sá¹jmɨ́¹ hi³ lɨ́¹³ lɨ³ chun¹ tsú² ñí¹con² Dió³² cun³quionh³ hi³ má²tí³² tsú² jáun² liei²¹, hi³ jáun² hí¹ cáun² tiá² lin¹ ñí¹ la³ jmu³ ta²¹ yáh³ hi³ ca³jun³ jáun² Cristo.

3

¿He³ bíh¹ tɨ³ quien²: hí¹ liei²¹, ho³ hi³ nio² cáun² tsɨ́³ tsú²?

1 Hnoh² tsá² Gálata, ¡jlánh¹ tiá² jáɨ¹³ ngɨ²³ hnoh²! ¿Hin² tsánh² má²ca³hia³ ca³jlɨ́³ jmɨ́¹ honh² hnoh²? Cun³quionh³ jú¹ chú³² hi³ má²ca³hléh¹³ bíh¹ jnoh¹ má²ca³má¹jnia¹³ jnoh¹ hnga² Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo ñí¹ hó²¹máh¹ náh² hi³ chí¹tón²¹ crei²¹.

2 Juah²¹ dú¹ hnoh² neh²¹: ¿Cá¹hen³ hnoh² Jmɨ́²chí³ joh¹ Dió³² cun³quionh³ hi³ ca³ma³tih²¹ náh² héih³² hi³ rá¹tioh³ jáun² liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés, ho³ cun³quionh³ hi³ ca³tionh² náh² ta²¹ la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ ca³niéih² uá¹ náh²?

3 ¡Hnoh² dá² cáun² ná¹lɨ́n³ náh² tsá² tiá² jáɨ¹³ ngɨ²³ bíh¹! ¿Hí¹ lɨ́n²³ hnoh² hi³ má¹hián¹³ náh² cun³quionh³ pí³ quián¹³ hmóu³² cáun² hi³ ca³ma³liauh²¹ náh² cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Jmɨ́²chí³ Chun¹ dúh¹?

4 ¿Hí¹ tiá² lin¹ ñí¹ la³ má²ca³jmú³ ta²¹ hí¹ cáun² uá¹ la³jɨ́³² la³ cun³ hi³
má²ca³ma³tsoh¹ náh² jáun² honh² dúh¹? ¡Cun³ zia³² bíh¹ ñí¹ má²ca³jmú³ ta²¹!
5 ¿Hí¹ cuen² hnoh² Dió³² Jmɨ́²chí³ joh¹ jɨ³ hi³ jmu² tsú² siáh³ hua³jueh³² ja¹
quián¹³ hnoh² cun³ñí¹ hi³hliá² hnoh² jmuh³² la³ cun³ héih³² hi³ juáh³ liei²¹
quioh²¹ hla¹ Moisés? ¡Tiá² jáun² yáh³! Quí¹ cun³ñí¹ hi³ táunh²³ náh² ta²¹ la³
cun³ jáɨ¹³ hi³ má²ca³niéih² bíh¹ náh², jáun² jmu² tsú² la³ nɨ́².
6 Sá¹nɨ́² dú¹ jɨen¹ náh² tín² hla¹ Há²bran²¹. Tsá² hí³ ca³chá³ cáun² tsɨ́³ ñí¹con²
Dió³², hi³ cun³ñí¹ hi³ jmɨ́¹ nio² jáun² cáun² tsɨ́³ bíh¹ tsú², jáun² ca³heh³ tsú² Dió³²
la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹.
7 Hi³ jáun² né³, hnoh² hniáuh³² lɨ³ ñíh¹³ náh², hi³ la³jɨ́n³² tsá² nio² cáun² tsɨ́³,
tsá² la³ hí³ bíh¹ hú¹tá¹ cu³tí³ ná¹lɨ́n³ la³juah²¹ dúh¹ tsá² jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹
Há²bran²¹.
8 Quí¹ cun³quionh³ Sí² quioh²¹ Dió³² ca³lɨ³ lin¹ la³ cun³ jmɨ́¹tin² lɨ́n³² hi³
chau²¹ jmáɨ¹ hi³ hen³ Dió³² *tsá²cá²jo²¹ la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹, nɨ́¹juáh³
tsá² chá³² cáun² tsɨ́³, jmɨ́¹ ca³záɨh³ jáun² Dió³² hla¹ Há²bran²¹ jú¹ chú³² lá²:
“Cun³quionh³ hnú² bíh¹ lɨ³mieh² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³”.
9 Hi³ jáun² né³, tsá² cha³² cáun² tsɨ́³ bíh¹ lɨ́¹³ lɨ³mieh² la³jmɨ́¹ ca³lɨ³mieh² jáun²
hla¹ Há²bran²¹, tsá² ca³chá³ hí³ cáun² tsɨ́³.
10 Tɨ³la³ lɨ³ua³ jan² tsá² cáun² lɨ́¹ hen² tsɨ́³ hi³ lɨ³ chun¹ cun³quionh³ hi³ ma³tí³²
liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés má¹ná¹, tsá² la³ hí³ má²ca³tɨn¹ tsa³tánh¹ quiu³juóu³²
bíh¹. Quí¹ ñí¹ Sí² rá¹juáh³ la³ lá²: “La³jɨ́n³² tsá² tiá² má²tí³² la³jɨ́³² la³ cun³ hi³
rá¹juáh³ liei²¹, ñí¹ hlah³ bíh¹ má²tionh² tsú²”.
11 Má²lin¹ lɨ́n²¹ bíh¹ hi³ tiá² hin² lɨ́¹³ yáh³ lɨ³ chun¹ ñí¹con² Dió³² cun³quionh³
hi³ má²tí³² tsú² jáun² liei²¹; quí¹ la³ lá² bí¹ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³²: “Lɨ³ua³
jan² tsá² má²ca³heh³ Dió³² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹ cun³ñí¹ hi³ nio² cáun²
tsɨ́³, tsá² la³ hí³ bíh¹ lɨ́¹³ zian²”.
12 Tɨ³la³ jun³juáh¹³ hi³ lɨ³ hniáuh³² nio² cáun² tsɨ́³ yáh³ tsú² nɨ́¹juáh³ tsá² hnió³
hi³ heh³ Dió³² cun³quionh³ hi³ ma³tí³² jáun² liei²¹, quí¹ la³ lá² bíh¹ rá¹juáh³:
“Nɨ́¹juáh³ tsá² má²tí³² liei²¹ lá², cun³quionh³ hi³ lá² bíh¹ lɨ́¹³ zian² tsú²”.
13 Tɨ³la³ ca³tɨ²¹ hi³ jmɨ́¹ chau³ jnoh¹ jáun² liei²¹ ñí¹ hlah³ né³, Cristo bíh¹
ca³liáu³² dí² jmɨ́¹ ca³ta³zanh¹ tsú² jáun² ñí¹ hlah³ cha¹³ dí², quí¹ la³ cun³ rá¹juáh³
jáun² ñí¹ Sí²: “Cun³ má²ca³ta³zanh¹ ñí¹ hlah³ bíh¹ lɨ³ua³ jan² tsá² jún²³ hi³
chí¹hén² tsoh² hmá²”.
14 La³ nɨ́² ca³lɨ³ hi³ jáun² cun³quionh³ Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo lɨ́¹³ hiáuh³
tsá²cá²jo²¹ hi³ ma³mieh² jáun² Dió³² la³jmɨ́¹ ca³ma³mieh² tsú² jáun² hla¹
Há²bran²¹; hi³ jáun² cun³quionh³ hi³ nio² cáun² tsɨ́³ bíh¹ dí² lɨ́¹³ hián¹³ dí² ca³la³
jáɨ³² Jmɨ́²chí³ Chun¹, Tsá² ca³jmú³ hí³ Dió³² jáɨ¹³ hi³ cuen³.

Liei²¹ jɨ³ jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ Dió³²

15 Reh², jmu¹ jná¹³ cáun² jáɨ¹³ ñí¹con² hnoh² la³ cun³ hi³ qui³ lɨ́²³ jáun² ja¹
quioh²¹ tsá²mɨ³cuóun²: Nɨ́¹juáh³ zian² tsá² jmu² nió³², hi³ jáun² quiú² cáun² sí²
hi³ rá¹tón³² hi³ jmáɨ² hi³ lin¹ hi³ quien² nió³² jáun², hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lɨ́¹³
tsunh³ jáɨ¹³ la³ jáun², hi³ sa³jun³ lɨ́¹³ yáh³ na³tsɨn³ tsú² siáh³ cónh³í¹ cú¹pih²¹ ñí¹
hná¹ jáun².

16 Né32 né3, Dió32 ca3jmú3 jáɨ13 ñí1con2 hla1 Há2bran21 la3 má2quionh3 jón2zɨ́h1
jón2cho1. Tɨ3la3 ñí1 Sí2 tiá2 rá1juáh3 yáh3 la3 lá2 má1ná1: “la3jɨ́n32 jon3zɨ́h1
jon3cháuh3 hnú2”, sá1jmɨ́1 hi3 la3 hleh32 hi3 ca3tɨn1 juóun32 tsáu2; tɨ3la3: “jon3zɨ́h1
jon3cháuh3 hnú2” bíh1 juáh3. Hi3 nɨ́2 né3, jmu2 lin1 hi3 hɨen2 tsú2 jan2 tsáu2 bíh1,
hi3 Cristo bíh1 Tsá2 hí3.
17 La3 cun3 hi3 juanh32 jná13 nɨ́2, la3 lá2 bíh1 niéih3: Tiá2 lɨ́13 yáh3 tsúnh13 nió32
hi3 ca3ma3tson2 jáun2 Dió32, nió32 hi3 ca3jmú3 tsú2 jáun2 quionh3 hla1 Há2bran21.
Quí1 cun3 tiá2 lɨ́13 yáh3 hi3 juáh13 hi3 tiú2uú2 lɨ3quien2 jáɨ13 hi3 ca3jmú3 jáun2
Dió32 ñí1con2 tsú2 cun3quionh3 liei21 hi3 cua3 jáun2 jmɨ́1 la3 má2quiún3 nio2
hña3láu3 tsɨ21 quiu3quia3 mii2 jmɨ́1 má2cáɨn2 jáun2.
18 Quí1 sá1jmɨ́1 hi3 cun3quionh3 hi3 má1ti21 dí2 liei21 quioh21 hla1 Moisés jmɨ́1
la3 hiáu13 dí2 hi3 ca3jmú3 jáun2 Dió32 jáɨ13 hi3 cué32, jáun2 jun3juáh13 uú2 hiáu13
dí2 cun3quionh3 jáɨ13 hi3 ca3jmú3 jáun2 yáh3 Dió32; tɨ3la3 hi3 ca3hiauh3 jáun2 hla1
Há2bran21 má1ná1, cáun2 lɨ́1 ca3cué3 bíh1 Dió32 hi3 jáun2 ñí1con2 tsú2, cun3ñí1 hi3
ca3jmú3 dí2 jáɨ13 bíh1.
19 Jáun2 né3, ¿ha3 dá2 jinh1 jmu3 ta21 liei21 quioh21 hla1 Moisés? Quí1 hi3
jáun2 dá2 lɨ́1 cua21 chí1cáɨn2 bíh1, hi3 ti3 lɨ́1 ca3ma3li21 he3 lánh3 lɨ́3 tsáu13 tsáu2.
Jɨ́32la3 ti3 ca3jmú3 ta21 tá1la3 tiá2 má2cuán2 jáun2 “jan2 Tsá2 jón2zɨ́h1 jón2cho1 hla1
Há2bran21” hí3 bíh1, Tsá2 ca3juáh3 tsú2 hí3 hi3 cuen3. Tɨ3la3 hi3 ca3tɨ21 liei21 jáun2
má1ná1, ca3cué3 Dió32 hi3 jáun2 cun3quionh3 tsá2cuú2 tsá2ta3 bíh1 ñí1con2 hla1
Moisés, tsá2 jmɨ́1 lɨ́n3 hí3 tsá2 zenh2 ja1 quioh21 tsáu2 quionh3 Dió32.
20 Tɨ3la3 tiá2 tsá2 zenh2 ja1 hniah3 yáh3 nɨ́1juáh3 jan2 tsá2 jmu2 hnga2 la3 cun3
hi3 ñí1jmu3; hi3 la3 jáun2 bíh1 lɨ́3 hi3 Dió32 siáh3 jmu2 cú2 hnga2 tán1 la3 cun3 hi3
ñí1jmu3.

Ta21 hi3 jmu2 liei21

21 Tɨ3la3 jáun2 né3, ¿hí1 siánh3 uá1 lɨ́3 ta21 quioh21 liei21 la3 cónh3 bí1 ta21 hi3
jmu2 jáun2 jáɨ13 hi3 ca3jmú3 jáun2 Dió32 dúh1? ¡Tiá2 jáun2 yáh3! Quí1 sá1jmɨ́1 hi3
ca3hiauh3 tsú2 cáun2 liei21 hi3 jmu2 hi3 lɨ́13 zian2 tsú2, hi3 jáun2 jmɨ́1 la3 lɨ́13 bíh1
hi3 lɨ3 chun1 tsú2 ñí1con2 Dió32 cun3quionh3 hi3 jmɨ́1 jmu3 tsú2 la3 cun3 hi3 juáh3
liei21 jáun2.
22 Tɨ3la3 la3 cun3 rá1juáh3 ñí1 Sí2 má1ná1, hi3 la3jɨ́n32 bíh1 tsáu2 ná1ziaunh2 tiá3
tso3. La3 nɨ́2 lɨ́3, hi3 jáun2 nɨ́1 má1ca3lɨ3tsɨn2 tsú2 hi3 ná1ziaunh2 tso3, má2lɨ́13 he3
tsú2 la3 cun3 jáɨ13 hi3 ca3jmú3 jáun2 Dió32 ñí1con2 tsá2 taunh32 ta21 cun3quionh3
hi3 chá32 tsú2 jáun2 cáun2 tsɨ́3 ñí1con2 Jesús Tsá2 lɨ́n3 Cristo.
23 Tɨ3la3 jnoh1 tsá2 *judíos má1ná1, ñí1con2 liei21 bíh1 jmɨ́1 ná1tsau3 jnoh1,
ca3la3 ñí1 cá1chó21 jmáɨ1 hi3 ca3lɨ3 lin1 hi3 lɨ́13 liáun3 tsáu2 cun3quionh3 hi3 chá32
tsú2 jáun2 cáun2 tsɨ́3 ñí1con2 Cristo.
24 Hi3 jáun2 la3 jáun2 bíh1 lɨ́3 hi3 ca3ta3tauh1 jnoh1 cu3tiá3 jo3cuo2 liei21, ca3la3
ñí1 cá1chó21 jmáɨ1 hi3 cuán13 Cristo, hi3 jáun2 lɨ́13 láɨ3 jnoh1 la3juah21 dúh1 jan2
tsá2 chun1 nɨ́1 má1ca3chá13 jnoh1 cáun2 tsɨ́3 ñí1con2 tsú2.
25 Né32 né3, tiú2uú2 tiauh2 yáh3 dí2 jo3cuo2 liei21 la3 cun3 jmɨ́1 ca3lɨ3 lin1 hi3
ñí1con2 Cristo bíh1 la3 lɨ́13 chá32 tsú2 cáun2 tsɨ́3.
26 Quí1 la3jɨ́n32 bíh1 hnoh2 má2lɨ́n3 náh2 jon2 Dió32 cun3ñí1 hi3 má2ca3cháh1
hnoh2 cáun2 honh2 ñí1con2 Jesús Tsá2 lɨ́n3 Cristo.

27 Hi³ la³jɨ́n³² hnoh², tsá² má²ca³ma³lih²¹ náh² hi³ má²cá²cunh³ bíh¹ náh²
quiúnh¹ tsú² cun³quionh³ hi³ má²cáun³ náh² jáun² jmáɨ¹, hnoh² bíh¹ tsá²
má²ná¹láɨn¹ náh² Cristo.
28 Jáun² tiú²uú² hin² zian² yáh³ tsá² judío ho³ tsá²cá²jo²¹, *tsá² má²dí¹hlánh¹
ho³ tsá² zian² hi³ ca³tɨn¹ hnga², tsá²ñuh² ho³lá²dá² tsá²mɨ³; quí¹ nɨ́¹juáh³
má²cá²cunh³ bíh¹ náh² quiúnh¹ Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo, jáun² cá² ñí¹ tsáu² bíh¹
má²lɨ́n³ náh².
29 Hi³ jáun² nɨ¹juáh³ lɨ́n³ náh² tsá² joh¹ Cristo, hi³ jáun² má²lɨ́n³ bíh¹ náh² tsá²
jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹, hi³ jáun² hián¹³ bíh¹ náh² hi³ cué³² Dió³², la³
cun³ jáɨ¹³ hi³ má²ca³jmú³ tsú² jáun².

4

1 Lɨ¹³ bíh¹ juanh²¹ jná¹³ siáh³ la³ lá²: Nɨ́¹juáh³ zian² jan² tsá¹míh¹ hi³ ca³tɨn¹
hiáuh³ la³ cun³ lɨ³ quiau³ hi³ ca³quiú² jáun² hla¹ jméi², tɨ³la³ tá¹la³ tiá² má²ca³lɨ³
pan¹ tsú² né³, hí¹ cáun² yáh³ tiá² hi³ za² ñí¹con² tsú² quionh³ jan² *tsá²
má²dí¹hlánh¹, uá¹jinh¹ hí³ bíh¹ tsá² quioh²¹ ca³la³ jɨ́³² hi³ jmɨ́¹ quioh²¹ jméi².
2 Quí¹ tá¹la³ tiá² má²cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ ca³tón³ jáun² jméi² tsú² hi³ hiáuh³ hi³
quioh²¹, jáun² cáun² má²tí³² bíh¹ tsú² tín² ca³la³ jɨ́³² hi³ juáh³ tsá² jmu² hua³hí¹³
tsú².
3 La³ jáun² bíh¹ jmɨ́¹ lɨ́³ ñí¹con² jnoh¹ tá¹la³ tiá² jmɨ́¹ má²ca³tsɨn¹³ jáun²
mii² quiú¹³ dí², hi³ jmɨ́¹ ná¹láɨ³ jnoh¹ la³juah²¹ dúh¹ tsá² má²dí¹hlánh¹ ñí¹con²
tsá²cuú² tsá²chín³, tsá² jmu² héih³² hngá¹máh³ lá².
4 Tɨ³la³ jmɨ́¹ ca³tsɨn¹³ jmáɨ¹ hi³ má²tón³² né³, Dió³² ca³zen³ Jon² hi³ ca³lɨ³zian²
hñu³ héin¹ hñu³ tsɨ́³ jan² tsá²mɨ³, hi³ cuan³ tsú² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² *judío
hi³ ca³tɨn¹ ma³tí³² liei²¹.
5 La³ nɨ́² bíh¹ cuan³ tsú² hi³ cua³liau³ jnoh¹, tsá² jmɨ́¹ ná¹tsau³ jnoh¹ ñí¹con²
liei²¹, hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ má²lɨ́¹³ heh³ jnoh¹ Dió³² hi³ lɨ́n¹³ jnoh¹ jón²zɨ́h¹
tsú².
6 Hi³ jáun² bíh¹ ca³zen³ siáh³ Dió³² Jmɨ́²chí³ quioh²¹ Jon² hñu³ honh² hnoh²
uá²jaɨ³², hi³ jáun² lɨ³ lin¹ hi³ hnoh² siáh³ má²ná¹lɨ́n³ náh² jón²zɨ́h¹ tsú²; hi³ jáun²
Jmɨ́²chí³ hí³ né³ cha³² tiá³ tsɨ́³ dí² hi³ za²³ dí² Dió³² “¡Tia²¹!”
7 Jáun² né³, tiú²uú² lɨ́n³ yáh³ hnú² jan² tsá² má²dí¹hlánh¹ ñí¹con² héih³² hi³
ná¹ngɨ²³ jáun² tsáu², quí¹ jon² Dió³² bíh¹ má²lɨ́n³ hnú². Hi³ cun³ñí¹ hi³ má²lɨ́n³
hnú² jáun² jon² tsú² né³, jáun² cué³² bíh¹ tsú² la³ cun³ hi³ ca³tɨ²¹ hi³ hiáuh³ jáun²
jɨ³lɨn² jon² tsú².

Hɨ³² tsɨ́³ Po¹ hi³ ca³tɨn¹ tsá² tanh² ta²¹ Dió³²

8 Quí¹ jmɨ́¹tin² jmɨ́¹ tiá² má²cuóun³² náh² Dió³², jmɨ́¹ lɨ́n³ náh² tsá²
má²dí¹hlánh¹ ñí¹con² tsá²cuú² tsá²chín³, tsá² lɨ́¹ ná¹jmu² hí³ hi³ lɨ́n³ dió³².
9 Tɨ³la³ ta³né³² né³, ta³ má²cuóun³² hnoh² Dió³², ho³ tɨ³ re² juanh²¹ jná¹³
cú²jueh³² hi³ Dió³² má²cuóu³² hnoh², tiú²uú² jmɨ́¹ ca³tɨn¹ yáh³ náh² hi³ jinh¹
siáh³ ñí¹con² héih³² tsɨ́¹juɨ́³ jáun² quioh²¹ tsá²cuú² tsá²chín³, héih³² tiá² lin¹ ñí¹
jmu³ ta²¹, hi³ tianh¹³ náh² siáh³ hi³ má¹tih²¹ náh² ñí¹con² tsá² hí³.
10 Sa³ hmah³²í¹ máh³ náh² jmáɨ¹ ná¹hɨ¹³, jmáɨ¹ hi³ tɨ³² ma³ cun³ tsá³, jɨ³ hi³
ma³quien¹³ náh² siáh³ ma³ cáun² zɨ́h², jɨ³ mii² nɨ́².

11 Jlánh^{1} hɨ^{32} tsɨn^{32} jná^{13} nɨ́^{1}juáh^{3} ta^{21} hi^{3} ca^{3}jmú^{32} jná^{13} ja^{1} quián^{13} hnoh^{2} tiá^{2}
lin^{1} ñí^{1} la^{3} ca^{3}lɨ^{3}quien^{2} yáh^{3}.
12 Hnoh^{2} reh^{2}, mɨ́^{23} jná^{13} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2} ca^{3}la^{3} jonh^{3} jmɨ́^{1} tsɨn^{32} hi^{3}
jmúh^{13} tiá^{3} náh^{2} pí^{3} hi^{3} má^{1}zián^{13} náh^{2} la^{3}jmɨ́^{1} zian^{2} jná^{13}, quí^{1} ja^{3}bí^{1} jná^{13}
má^{2}ca^{3}ma^{3}zián^{13} ná^{1} la^{3}jmɨ́^{1} zian^{2} hnoh^{2}, *tsá^{2}cá^{2}jo^{21}. Jun^{3}juáh^{13} zia^{32} cáun^{2}
hi^{3} hlah^{3} hi^{3} má^{2}ca^{3}jmuh^{3} yáh^{3} hnoh^{2} ñí^{1}con^{2} jná^{13}, hi^{3} jáun^{2} juanh^{32} jná^{13} la^{3}
nɨ́^{2}.
13 Quí^{1} la^{3} cun^{3} má^{2}ñíh^{1} náh^{2}, hi^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3}hliá^{2} ca^{3}lɨ^{3} tsáun^{1} bíh^{1} jná^{13}, hi^{3}
jáun^{2} bíh^{1} lɨ^{3} hi^{3} ca^{3}hléh^{3} jná^{13} jú^{1} chú^{32} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2} jmɨ́^{1} la^{3}ñí^{1}.
14 Mɨ́^{1}uɨ́^{3} hi^{3} ca^{3}quiúnh^{32} jná^{13} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}lɨ^{3} cáun^{2} liá^{1} héi^{2} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}
bíh^{1}, tɨ^{3}la^{3} hnoh^{2} má^{1}ná^{1}, tiá^{2} ca^{3}jmuh^{3} yáh^{3} náh^{2} hi^{3} tiá^{2} quiú^{2} tiá^{2} jéi^{23} náh^{2}
jná^{13} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jmɨ́^{1} lɨ́n^{3} jná^{13} la^{3} jáun^{2}, sa^{3}jun^{3} ca^{3}chau^{1} náh^{2} jná^{13} tɨ^{3} có^{32}.
Tɨ^{3}la^{3} hnoh^{2} dá^{2} ca^{3}he^{3} bí^{1} náh^{2} jná^{13} la^{3}juah^{21} dúh^{1} jan^{2} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} Dió^{32},
la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́^{3} hi^{3} hnga^{2} Jesucristo ca^{3}chó^{32} ta^{3} máh^{1} hnoh^{2}.
15 Jáun^{2} né^{3}, ¿ha^{3} dá^{2} jinh^{1} ngau^{3} hi^{3} jmɨ́^{1} hiún^{2} jáun^{2} honh^{2} náh^{2}? Lɨ́^{13} zíh^{13}
jná^{13} jú^{1} tson^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnoh^{2} ñí^{1}con^{2} tsáu^{2}, hi^{3} hí^{1} la^{3} tɨ^{3} jmɨ́^{1} chíh^{1} yáh^{3}
hnoh^{2} mɨ́^{1}máh^{1} hi^{3} jmɨ́^{1} cuéh^{1} náh^{2} jná^{13}, sá^{1}jmɨ́^{1} hi^{3} jmɨ́^{1} lɨ́^{13} dúh^{1}.
16 Tɨ^{3}la^{3} né^{32} né^{3}, ¿hí^{1} má^{2}hau^{2} hnoh^{2} jná^{13} ta^{3}né^{32} quí^{1}hliá^{2} hléh^{23} jná^{13} jú^{1}
tson^{2} ñí^{1}con^{2} náh^{2}?
17 Tsá^{2} hí^{3} dá^{2} jlánh^{1} jmu^{2} pí^{3} hi^{3} han^{3} náh^{2} tɨ^{3} con^{2}, tɨ^{3}la^{3} jun^{3}juáh^{13} hi^{3} hu^{21}
re^{2} tsɨ́^{3} yáh^{3} tsú^{2} má^{1}ná^{1}. La^{3} cun^{3} hi^{3} hnió^{3} tsá^{2} hí^{3} jmu^{3}, hi^{3} quin^{3} hnoh^{2}
ñí^{1}con^{2} jnoh^{1} bíh^{1}, hi^{3} jáun^{2} má^{1}lɨ^{32} jáun^{2} né^{3} háɨh^{13} hnoh^{2} honh^{2} ñí^{1}con^{2} tsú^{2}
hmóu^{32}.
18 Né^{32} né^{3}, nɨ́^{1}juáh^{3} hi^{3} ca^{3}tɨ^{21} cáun^{2} hi^{3} chu^{21} bíh^{1} jmu^{2} tsáu^{2} pí^{3} hi^{3} janh^{21}
tsáu^{2}, jáun^{2} re^{2} lɨ́n^{32} bíh^{1} hi^{3} jmu^{2} tsú^{2} la^{3} jáun^{2}; tɨ^{3}la^{3} cuɨ́^{1} jmu^{1} tsú^{2} la^{3} jáun^{2}
jmáɨ^{1} ca^{3}la^{3} jɨ́^{32} má^{1}ná^{1}, jun^{3}juáh^{13} jmáh^{3}la^{3} tá^{1}la^{3} cuon^{1} jná^{13} quiúnh^{1} yáh^{3}
hnoh^{2}.
19 Hnoh^{2} jón^{3}, cuá^{1}zian^{2} jná^{13} ca^{3}la^{3} jmɨ́^{1} zian^{2} jan^{2} tsá^{2}mɨ^{3} hi^{3} quɨeh^{2} héin^{1}
nɨ́^{1} má^{1}tɨ^{3} ñí^{1} lɨ^{3}zian^{2} jon^{2}, ca^{3}la^{3} ñí^{1} cá^{1}chó^{21} jmáɨ^{1} hi^{3} má^{2}zian^{2} náh^{2} tán^{1} hián^{2}
la^{3}jmɨ́^{1} zian^{2} Cristo.
20 ¡Sá^{1}jmɨ́^{1} hi^{3} cuon^{1} bíh^{1} jná^{13} quiúnh^{1} hnoh^{2} ta^{3}né^{32} dúh^{1}, hi^{3} jáun^{2} jmɨ́^{1} lɨ́^{13}
hléh^{13} jná^{13} ca^{3}lá^{2} la^{3} siáh^{3}; jlánh^{1} tiá^{2} ño^{1} ná^{1} he^{3} jmu^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnoh^{2}!

Nóh^{32} quioh^{21} hla^{1} Agar quionh^{3} hla^{1} Sara

21 Hnoh^{2}, tsá^{2} jlánh^{1} hniá^{1} náh^{2} hi^{3} má^{1}tih^{21} liei^{21} quioh^{21} hla^{1} Moisés, ¿há^{1}
tiá^{2} má^{2}ca^{3}niéih^{2} hnoh^{2} he^{3} juáh^{3} liei^{21} jáun^{2}?
22 Ñí^{1} jáun^{2} rá^{1}juáh^{3}, hi^{3} hla^{1} Há^{2}bran^{21} ca^{3}lɨ^{3}zian^{2} gon^{3} jon^{2}: jan^{2} jon^{2} tsú^{2}
quionh^{3} tsá^{2}mɨ^{3} tsá^{2} jmɨ́^{1} má^{2}cuá^{1}hlánh^{1} joh^{1}, hi^{3} jan^{2} né^{3} ca^{3}lɨ^{3}zian^{2} quionh^{3}
tsú^{2} tsá^{2}mɨ^{3} ñí^{2}cuo^{2}, tsá^{2} zian^{2} hí^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnga^{2}.
23 Jon^{2} tsá^{2}mɨ^{3} tsá^{2} jmɨ́^{1} má^{2}cuá^{1}hlánh^{1} ca^{3}lɨ^{3}zian^{2} la^{3} cun^{3} qui^{3} lɨ́^{2}zian^{2} dáɨn^{2}
bíh^{1}, tɨ^{3}la^{3} jon^{2} tsá^{2}mɨ^{3} tsá^{2} zian^{2} hí^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnga^{2} má^{1}ná^{1}, ca^{3}lɨ^{3}zian^{2}
cun^{3}quionh^{3} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} jáun^{2} Dió^{32} jmɨ́^{1}tin^{2} bíh^{1}.
24 Hi^{3} lá^{2} dá^{2} lɨ́^{3} cáun^{2} nóh^{32} bíh^{1}. Tá^{1} gon^{3} tsá^{2}mɨ^{3} hí^{3} lɨ́n^{3} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́^{3} tun^{3} ñí^{1}
nió^{32}. Cáun^{2} nió^{32} jáun^{2} hiauh^{3} tsú^{2} tsɨ^{3} máh^{3} Sinaí, nió^{32} hi^{3} lɨ́^{3} jáun^{2} la^{3}jmɨ́^{1}
lɨ́n^{3} hla^{1} tsá^{2}mɨ^{3} Agar; hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} jmúh^{32} ta^{21} nió^{32} jáun^{2} né^{3}, ná^{1}lɨ́n^{3} tsá^{2}

má²dí¹hlánh¹ ñí¹con² héih³² quioh²¹ nió³² jáun² bíh¹, la³jmí¹ tí² lín³ jáun² jon² tsá²mɨ³ hí³ jan² tsá² má²dí¹hlánh¹.

25 Hi³ jáun² tsá²mɨ³ Agar hí³ né³ lín³ henh¹³ quioh²¹ hi³ ca³lɨ³ jáun² tɨ³ máh³ Sinaí hi³ zeh² jáun² tɨ³ hué³² Arabia. Ja³bí¹ la³ jáun² lín³ tsú² siáh³ henh¹³ quioh²¹ la³jín³² tsá² judíos hín¹³ tɨ³ juú² Jerusalén nio² ñí¹ hué²¹ lá², quí¹ ja³bí¹ tsá² hí³ siáh³ ná¹lín³ la³jmí¹ lín³ tsá² má²ná¹hlánh¹ uá²jaɨ³².

26 Tɨ³la³ tsá²mɨ³ zian² hí³ hi³ ca³tɨn¹ hnga² né³, lín³ henh¹³ quioh²¹ juú² Jerusalén hi³ nio² tɨ³ hñu³mɨ³cuú² bíh¹, quí¹ tsá² má²hín¹³ tɨ³ juú² jáun², tiú²uú² lín³ yáh³ la³jmí¹ lín³ tsá² má²dí¹hlánh¹; hi³ jnoh¹ né³ má²tiauh² dí² jo³cuo² juú² Jerusalén jáun², la³jmí¹ lí³ hi³ mí¹ziú¹³ dí² juú² jáun².

27 Quí¹ ñí¹ Sí² rá¹juáh³ la³ lá² hi³ ca³tɨn¹ tsá²mɨ³ tsá² zian² hí³ hi³ ca³tɨn¹ hnga²:

Ma³hiún¹³ hnú² honh² tsá²mɨ³, tsá² tiá² dáɨn² can²³, hnú² tsá² tiá² jónh³² zian²;
tí¹ hoh³ hnú² hi³ hiún² honh² tsá² tiá² cuɨn² nú² he³ lánh³ quɨeh² héin¹ tsú² ní¹
má¹tɨ³ ñí¹ lɨ³zian² jon².

Quí¹ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ juóun³² jón²zíh¹ tsá²mɨ³ tsá² lí¹ já¹cuɨn³ lí¹³,
la³ cónh³ bíh¹ tsá²mɨ³ tsá² zian² ñí²cuo².

28 Jáun² né³ reh², hnoh² bíh¹ ná¹lín³ la³jmí¹ lín³ Isaac; hi³ ná¹lín³ náh² jón²zíh¹ Dió³², tsá² má²ca³lɨ³zian² náh² la³ cun³ rón³² lí³ jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³² jmí¹tin².

29 Quí¹hliá² ñú²míh¹, tsá² ca³lɨ³zian² hí³ jmí¹tin² la³ cun³ qui³ lí²zian² tsáu², ca³hí¹ ca³tsɨn¹ bíh¹ ñú²míh¹ tsá² ca³lɨ³zian² hí³ cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹; hi³ la³ jáun² bíh¹ ná¹lí²³ uá²jaɨ³² la³ tɨ³ ta³né³².

30 Tɨ³la³ ¿he³ lánh³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² dúh¹? Hi³ rá¹juáh³ jáun² la³ lá²: “Chin³² tsá²mɨ³ tsá² má²dí¹hlánh¹ ní² la³ má²quionh³ jon², quí¹ jon² tsá²mɨ³ tsá² dí¹hlánh¹ tiá² ca³tɨn¹ yáh³ lɨ³quioh²¹ cu³tsa³² la³ cun³ hi³ hiáuh¹³ ñú²míh¹ jon² tsá²mɨ³ ñí²cuonh² hnú², tsá² zian² hí³ hi³ ca³tɨn¹ hnga²”.

31 Hi³ jáun² né³ reh², jun³juáh¹³ jón²zíh¹ tsá²mɨ³ tsá² má²dí¹hlánh¹ yáh³ dí², tɨ³la³ ná¹láɨ³ dí² la³jmí¹ lín³ jón²zíh¹ tsá²mɨ³ tsá² zian² hi³ ca³tɨn¹ hnga² bíh¹.

5

Tianh³ náh² tiá³ ca³tɨ²¹ hi³ má²ná¹liáun¹ náh²

1 Né³² né³, Cristo bíh¹ ca³liáu³² dí², hi³ jáun² lí¹³ ziáun² dí² re² hi³ tiú²uú² láɨ³ dí² *tsá² má²dí¹hlánh¹. Hi³ jáun² tianh³ náh² tiá³, hi³ ha³ lí²uú² cué² náh² jáɨ¹³ hi³ lan¹³ náh² siáh³ la³jmí¹ lín³ tsá² má²dí¹hlánh¹ ñí¹con² liei²¹ jáun².

2 Sá¹ní² niéi² náh². Jná¹³ Po¹, juo³ jná¹³ hnoh², hi³ ní¹juáh³ hnáuh² hnoh² hi³ tonh²¹ náh² hi³ má¹tih²¹ la³ cun³ hi³ ná¹ngɨ²³ tsú², hi³ *tiu³² tsú² jáun² chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian², hí¹ cáun² tiá² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹ yáh³ Cristo ñí¹con² hnoh² ní¹juáh³ la³ jáun².

3 Jáun² hnó³² jná¹³ juo¹³ siáh³ cónh³í¹ cu³ jéin³² lɨ³ua³ jan² tsá² hnió³ tiú³² chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian², hi³ tsá² la³ hí³ má²ca³tɨn¹ ma³tí³² siáh³ ca³la³ jí³² héih³² ñí¹ hná¹ ní² uá²jaɨ³².

4 Hnoh^{2} tsá^{2} lɨ́^{1} lɨ́n^{23} náh^{2} hi^{3} lɨ́^{13} lɨ^{3} chun^{1} náh^{2} ñí^{1}con^{2} Dió^{32} cun^{3}quionh^{3} hi^{3}
ma^{3}tih^{21} náh^{2} liei^{21}, ha^{3} tiú^{2}uú^{2} taunh^{2} yáh^{3} Cristo hó^{1}ñí^{1} hnoh^{2}; hi^{3} tiú^{2}uú^{2}
ta^{21} jmu^{2} ya^{3} siáh^{3} mií^{3} hi^{3} ja^{32} jáun^{2} tsɨ́^{3} Dió^{32} ñí^{1}con^{2} náh^{2}.
5 Tɨ^{3}la^{3} jnoh^{1} má^{1}ná^{1}, cun^{3}quionh^{3} hi^{3} má^{2}hau^{3} jáun^{2} Jmɨ́^{2}chí^{3} Chun^{1} bíh^{1}
cáun^{2} ná^{1}hé^{2} ná^{1}jan^{32} jnoh^{1} hi^{3} heh^{3} Dió^{32} jnoh^{1} la^{3}juah^{21} dúh^{1} jan^{2} tsá^{2} chun^{1},
cun^{3}ñí^{1} hi^{3} má^{2}ca^{3}chá^{13} jnoh^{1} cáun^{2} tsɨ́^{3}.
6 Quí^{1} lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} má^{2}cá^{2}cunh^{3} quionh^{3} Jesús Tsá^{2} lɨ́n^{3} Cristo, hi^{3} jáun^{2}
tiú^{2}uú^{2} lin^{1} ñí^{1} jmu^{3} ta^{21} yáh^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} hi^{3} ná^{1}tú^{1} ho^{3} tiá^{2} ná^{1}tú^{1} chí^{2} láu^{2} hná^{13}
ñí^{1} zian^{2} tsú^{2}. Tɨ^{3}la^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} quien^{2} má^{1}ná^{1}, hi^{3} chá^{32} tsú^{2} cáun^{2} tsɨ́^{3} ñí^{1}con^{2}
Cristo bíh^{1}; hi^{3} lɨ^{3} lin^{1} hi^{3} tson^{2} nio^{2} cáun^{2} tsɨ́^{3} tsú^{2} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} hnio^{3} tsú^{2}
tsáu^{2}.
7 Re^{2} bíh^{1} jmɨ́^{1} hí^{1}cua^{3}táunh^{1} hnoh^{2}. ¿Hin^{2} tsánh^{2} má^{2}ca^{3}ma^{3}cau^{2} hnoh^{2}, hi^{3}
jáun^{2} tiú^{2}uú^{2} ta^{21} táunh^{23} hnoh^{2} jú^{1} tson^{2}?
8 Jun^{3}juáh^{13} jáɨ^{13} hi^{3} ja^{3} ñí^{1}con^{2} Dió^{32} Tsá^{2} má^{2}ca^{3}te^{3} hí^{3} ya^{3} náh^{2} jáɨ^{13} hi^{3}
má^{2}ca^{3}ma^{3}cau^{2} náh^{2} jáun^{2} tsáu^{2}.
9 Ha^{3} lɨ́^{2} cuɨ́^{1} cha^{3}có^{3} honh^{2} náh^{2} jáɨ^{13} hi^{3} juáh^{3} jáun^{2}: “cun^{3}quionh^{3} cú^{1}pih^{21}
tie^{3} bíh^{1} zau^{32} tá^{1} cá^{2} pɨenh^{1} cán^{1}”.
10 Tɨ^{3}la^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} má^{2}cá^{2}cunh^{3} dí^{2} quiúnh^{1} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}, jáun^{2} cáun^{2} bíh^{1}
nio^{2} tsɨn^{32} jná^{13} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnoh^{2}, hi^{3} tiá^{2} lɨ́n^{13} yáh^{3} hnoh^{2} la^{3} siáh^{3}. Tɨ^{3}la^{3} hi^{3}
ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} má^{2}tsan^{2} hí^{3} honh^{2} hnoh^{2} má^{1}ná^{1}, Dió^{32} bíh^{1} ma^{3}tson^{13} tsá^{2} hí^{3},
cuɨ́^{1} hin^{2} mi^{3} tsánh^{2}.
11 Hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} jná^{13} huen^{2} né^{3} reh^{2}, sá^{1}jmɨ́^{1} hi^{3} jmu^{2}í^{1} máh^{3} jná^{13} héih^{32} hi^{3}
tiú^{32} tsú^{2} chí^{2} láu^{2} hná^{13} ñí^{1} zian^{2}, hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} jmɨ́^{1} lɨ^{3} hau^{2} yáh^{3} jná^{13} tsá^{2}
*judíos; quí^{1} sá^{1}jmɨ́^{1} la^{3} jáun^{2} dúh^{1}, jáun^{2} tiá^{2} hlah^{3} jmɨ́^{1} jeinh^{21} yáh^{3} tsú^{2} hi^{3}
hléh^{23} jná^{13} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Cristo, Tsá^{2} ca^{3}taun^{3} hí^{3} crei^{21}, hi^{3} lɨ́^{13} hin^{3} tsáu^{13}
tsáu^{2}.
12 Tɨ^{3}la^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} má^{2}tsan^{2} hí^{3} honh^{2} hnoh^{2} hi^{3} jlánh^{1} jmu^{2} quien^{2} hi^{3}
tiu^{32} tsú^{2} jáun^{2} chí^{2} láu^{2} hná^{13} ñí^{1} zian^{2} né^{3}, ¡sá^{1}jmɨ́^{1} hi^{3} tiú^{32} bíh^{1} tsú^{2} cú^{2}jueh^{32}
tá^{1} cáun^{2} quioh^{21} hmóu^{32} dúh^{1}!
13 Quí^{1} hnoh^{2} dá^{2} ca^{3}lɨ^{3}tén^{1} náh^{2} hi^{3} lɨ́n^{13} náh^{2} tsá^{2} tiú^{2}uú^{2} liei^{21} jmu^{2} héih^{32}
ñí^{1}con^{2} bíh^{1}. Tɨ^{3}la^{3} jun^{3}juáh^{13} hi^{3} hniáuh^{32} ñí^{1}táunh^{1} náh^{2} cun^{3} tɨn^{2} honh^{2}
hmóu^{32} yáh^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3}hliá^{2} má^{2}ca^{3}liáun^{3} náh^{2}; quí^{1} tɨ^{3} re^{2} bíh^{1} má^{1}con^{21} náh^{2}
tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} hnáu^{3} náh^{2}.
14 Quí^{1} la^{3}jɨ́^{32} héih^{32} quioh^{21} liei^{21} bíh^{1} má^{2}lɨ́^{2}ma^{3}tí^{32} tsú^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} hi^{3}
má^{2}lɨ́^{2}ma^{3}tí^{32} tsú^{2} héih^{32} lá^{2}: “Ma^{3}hno^{1} hnú^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} renh^{2} la^{3}jmɨ́^{1} hno^{3}
nú^{2} huen^{2}”.
15 Tɨ^{3}la^{3} hua^{3}hín^{13} náh^{2} jmu^{3}, quí^{1} nɨ́^{1}juáh^{3} má^{2}tún^{2} hmóu^{32} bí^{1} náh^{2} la^{3}
ná^{1}quɨ́^{2} ná^{1}jmi^{23} náh^{2} renh^{2} la^{3}jmɨ́^{1} jmu^{2} tsáɨ^{2}, jáun^{2} cun^{3} chau^{21} bíh^{1} jmáɨ^{1} hi^{3}
hin^{13} náh^{2} renh^{2} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} la^{3} jáun^{2}.

Tsá^{2} zian^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} hnió^{3} ngú^{3}, jɨ^{3} tsá^{2} zian^{2} cun^{3}quionh^{3} pí^{3} quioh^{21} Jmɨ́^{2}chí^{3} Chun^{1}
(Romanos 8:1-13)

16 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, juanh^{32} jná^{13} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}: Hi^{3} hniáuh^{32} má^{1}zián^{13} náh^{2} la^{3}
cun^{3} hnió^{3} Jmɨ́^{2}chí^{3} Chun^{1}, quí^{1} cun^{3}quionh^{3} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} tiú^{2}uú^{2} lɨ́^{13} ñí^{1}táunh^{1}
náh^{2} la^{3} cun^{3} tɨn^{2} honh^{2} náh^{2} hmóu^{32}.

17 Quí¹ ngú³ quioh²¹ tsú² dí¹quian¹ hi³ jmu³ jmáh³la³ hi³ tiá² jéih³² Jmí²chí³
Chun¹ bíh¹, hi³ Jmí²chí³ hí³ né³ hnió³ hi³ jmu³ tsú² la³ cun³ hi³ tiá² jéih³² ngú³;
quí¹ hi³ jan² hi³ jan² bíh¹ tsú² ná¹háun³. Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ tiá² tion¹³ yáh³
náh² hi³ jmúh¹³ la³ cun³ hi³ hnáuh² náh² jmúh¹³.
18 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ la³ cun³ hi³ hnió³ Jmí²chí³ Chun¹ bíh¹ má²zian² hnoh², jáun²
tiú²uú² liei²¹ jmu² yáh³ héih³² ñí¹con² náh².
19 Lin¹ lɨ́n²¹ bíh¹ hin² tsánh² zian² cun³ tɨn² tsɨ́³ hmóu³²; uá¹la³ cun³ hi³ lɨ́¹
jmú² lɨ́¹ tsau³² tsú², ho³ hi³ jmu² tsú² hi³ hlah³ hi³ tiá² jɨ², ho³ hi³ jmú² tsau³²
tsú² hi³ hlah³ hi³ hó³² la³jmɨ́¹ jmú² tsau³² jáh³,
20 ho³ hi³ má²tsú² má²jónh³² tsú² dió³² tsá² láɨn¹, ho³ hi³ jmu² tsú² ta²¹ la³
jmu² tɨ³² mɨ́³ tsá² hláɨnh¹. Tsá² la³ hí³ hó² uon² tsáu², hi³ hnió³ hniéi², hi³
chéih³² siáh³, hi³ jlánh¹ né³² cánh³ míh²³ tsɨ́³ siáh³, hi³ cáun² jmu² tsú² siáh³
lɨ³ua³ cáun² hi³ dí¹quiaunh²¹ tsɨ́³ hnga². Tsá² la³ hí³ jmu² siáh³ hi³ ná¹tsoh³, hi³
ná¹lɨ́³ ma³ quin³² ma³ cu³ nió³ tsáu²,
21 hi³ lɨ́n³ tsú² tsá² uóu³² tsɨ́³, [tsá² jngɨh² tsáu²], tsá² hen², tsá² jlié³ teh¹, hi³
hliáun³ ñí¹ bíh¹ siáh³ hi³ jmú² hi³ tsau³² tsú² ñí¹ hná¹ nɨ́². Juanh³² jná¹³ siáh³
cónh³í¹ cu³ jéin³² la³ cun³ hi³ má²cá²juánh³² jná¹³ jáun² jmɨ́¹tin², hi³ lɨ³ua³ jan²
tsá² jmu² hi³ la³ nɨ́², tiá² chanh²¹ yáh³ tsú² hñu³mɨ³cuú² ñí¹ cuá¹quien² Dió³².
22 Tɨ³la³ Jmí²chí³ Chun¹ má¹ná¹, jmu² hi³ lɨ́n³ tsú² jan² tsá² hnio³ tsáu² bíh¹,
tsá² hiún² tsɨ́³, tsá² tiá² hniéi² hnió³ quionh³ tsáu², tsá² juenh² tsɨ́³, tsá² ja³² mií³
tsɨ́³, tsá² chun¹, tsá² má²tí³² jë¹,
23 tsá² jmu² hi³ tsɨ́¹juɨ́³ hnga², jɨ³ tsá² tɨ́² jinh²³ hnga² nɨ́² siáh³. Hí¹ cáun² liei²¹
tiá² zia³² yáh³ hi³ juáh¹³ hi³ tiá² lɨ́¹³ jmu³ tsú² hi³ la³ nɨ́².
24 Hi³ tsá² má²tionh² jo³cuo² Cristo né³, má²ca³quin³ tɨ³ có³² la³jɨ́³² hi³ jmɨ́¹
dí¹quian¹ ngú³ quioh²¹, la³ cun³ la³jɨ́³² hi³ jmɨ́¹ hniá¹ tsú² jmu³, jɨ³ la³jɨ́³² hi³
jmɨ́¹ dí¹quiaunh²¹ tsɨ́³ tsú² nɨ́² siáh³.
25 Jáun² né³, cun³ñí¹ hi³ má²ca³jmú³ jáun² Jmɨ́²chí³ Chun¹ hi³ má²ziáun² dí²
hi³ hmaɨ²¹, jáun² la³ jáun² bí¹ siáh³ ca³ta¹ dí² cue¹³ tsú² jáɨ¹³ hi³ jmu³ héih³²
ñí¹con² dí² ca³tɨ²¹ la³jɨ́³² hi³ jmu³² dí².
26 Tiá² hniáuh³² yáh³ jmú¹³ dí² tonh², sa³jun³ hi³ má¹tsan¹³ dí² tsɨ́³ tsá²ján²
tsá²ján², hi³ sa³jun³ hniáuh³² yáh³ jmú¹³ dí² uóu³² tsɨ́³ ja¹ quiú¹³ dí² hmóu³².

6

Ma³háun³ náh² tsá²ján² tsá²ján² náh²

1 Hnoh² reh², nɨ́¹juáh³ zian² ma³ jan² tsá² má²cá²tánh³ tso³, hi³ jáun² hnoh²
tsá² ná¹pin³ jmí²chí³ quián¹³ náh² hniáuh³² má¹hon¹ náh² tsú², hi³ jáun² jeinh²¹
jmɨ́¹ tsɨ́³ tsú² ñí¹con² Dió³²; tɨ³la³ jun³juáh¹³ hi³ hniáuh³² jmúh¹³ náh² quien²
má¹ná¹, tá¹la³ tɨ́¹ jinh²¹ náh² tsú². Hi³ ma³ quin³² ma³ jan³² náh² hniáuh³²
jmúh¹³ siáh³ hua³hín¹³ lɨ́n³², quí¹ nɨ́² lɨ́¹ ca³lɨ³ zia³² siáh³ uá²jaɨ³² hi³ cá² lau²³
siáh³ hmóu³² hnoh².
2 Ma³hon¹ náh² tsá²ján² tsá²ján² lɨ³ua³ cáun² uu³mí²tsɨ³² hi³ zia³² quioh²¹, hi³
jáun² la³ jáun² bíh¹ má¹tih²¹ náh² héih³² quioh²¹ Cristo.
3 Quí¹ nɨ́¹juáh³ zian² tsá² lɨ́n²³ hi³ quien² ta³ tiá² lin¹ hi³ lɨ́n³ hí¹ cáun², tsá²
la³ hí³ dá² lɨ́¹ lɨ́²can² hnga² bíh¹.

4 Ma³ quin³² ma³ jan³² bíh¹ tsáu² hniáuh³² chu³ ñih³ he³ lánh³ ngɨ³² hnga²;
nɨ́¹juáh³ la³ chun¹ tsú², jáun² zia³² jáɨ¹³ jmu³ tsú² tsah³, tɨ³la³ jun³juáh¹³ uú²
cunh³ tsú² hnga² quionh³ tsá² siánh³ yáh³ má¹ná¹.
5 Quí¹ ma³ quin³² ma³ jan³² bíh¹ tsú² hniáuh³² jɨ́e³ la³ cun³ hi³ ca³tɨn¹.
6 Nɨ́¹juáh³ tsá² má²tɨn³² jú¹ chú³² hniáuh³² bíh¹ tsóh³ tsú² ca³lá² la³ cun³
la³jɨ́³² hi³ zioh² ñí¹con² tɨ³² tsá² má²ta².
7 Ha³ lɨ́² lɨ́¹ cuɨ́¹ lɨ³can² náh² hmóu³², quí¹ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² tioh²¹ cónh³²
cuú²nga¹ Dió³². Quí¹ lɨ³ua³ cáun² hi³ jñi³² tsá²mɨ³cuóun², hi³ jáun² bíh¹ siáh³
loh¹³ tsú².
8 Quí¹ tsá² jmu² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsɨ́³ hnga², lɨ́n³ tsú² la³jmɨ́¹ lɨ́n³ jan² tsá² zia³²
hi³ jñi³² bíh¹, hi³ jáun² la³ cun³ rón³² lɨ́n³ jáun² bíh¹ tsú² loh¹³ hi³ tsa³hín³. Ja³bí¹
la³ jáun² lɨ́n³ tsú² la³jmɨ́¹ lɨ́n³ tsá² zia³² hi³ jñi³² nɨ́¹juáh³ tsá² jmu² la³ cun³ hi³
tɨ³² tsɨ́³ Jmɨ́²chí³ Chun¹, tɨ³la³ tsá² la³ hí³ má¹ná¹ loh¹³ hi³ lɨ́¹³ zian² la³ cun³
jmɨ́¹hi³nio² bíh¹.
9 Jáun² né³, tiá² hniáuh³² yáh³ huo¹³ dí² hi³ jmu³² hi³ chu²¹, quí¹ nɨ́¹juáh³
tion¹³ dí² tsɨ́³, jáun² ló³² bíh¹ quiú¹³ dí² la³ cun³ jmáɨ¹ hi³ ca³tɨ²¹ ló³².
10 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, cuɨ́¹ jmú¹³ dí² hi³ chu²¹ ñí¹con² jɨ³ lɨn² tsáu² la³ ma³
quin³² ma³ cu³ jéin³² hi³ lɨ́¹³ jmú¹³ dí², tɨ³la³ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ hniáuh³² jmú¹³ dí²
ziáun² ñí¹con² tsá² reh² má¹ná¹, tsá² má²nio² hí³ cáun² tsɨ́³ la³jmɨ́¹ má²nio² jáun²
cáun² tsɨ́³ dí² hmóu³².

Nɨ́¹ má¹lɨ́²hlɨ́² lɨ́²liéinh³² tsú² tsá² hí³ né³, jáun² hah² tsú² jáɨ¹³

11 Hi³ jáun² né³ ¡sá¹nɨ́² jɨe³ cónh³ tiá² cáh¹ huéh³ hi³ tioh³ ñí¹ sí² hi³
má²lɨ́²jmú³² jná¹³ lá² hi³ ca³tɨn¹ hnoh² cun³quionh³ uón³² huen²!
12 Né³² né³, tsá² dí²quiaun³ hnoh² jmáɨ¹ hi³ má¹tih²¹ náh² la³ cun³ hi³ ná¹ngɨ²³
tsú² hi³ *tiu³² chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian², jmu² tsú² la³ jáun² quí¹ cun³ñí¹ hi³
hnió³ ha³ re² ñí¹ ñí¹con² tsáu² bíh¹, quí¹ jáun² tiá² lɨ́¹³ hɨ³ tsa¹ tsáu² nɨ́¹ má¹tɨ³
ñí¹hléh²¹ tsú² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨ²¹ hi³ ca³taun³ jáun² Cristo crei²¹.
13 Quí¹ hí¹juáh³ hmóu³² yáh³ tsá² la³ hí³ tiá² jmu² la³jɨ́³² la³ cun³ hi³ juáh³
liei²¹. Cáun² ti³ lɨ́¹ hnió³ bíh¹ tsú² hi³ lɨ³ zia³² li²¹ jáun² quián¹³ náh², hi³ jáun²
hí³ dí² né³ má²jmu³ tonh² cun³ñí¹ hi³ má²lɨ́²di³quiaun³ dí² jáun² hnoh² jmáɨ¹ hi³
lɨ³zia³² cáun² li²¹ ñí¹con² ngú³ quián¹³ náh².
14 Tɨ³la³ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³ huen² má¹ná¹, hí¹ cú¹pih²¹ yáh³ tiá² hnó³² jná¹³ hi³
jmu¹ tonh², tɨ³la³ jná¹³ dá² tsah¹ ná¹ cun³ñí¹ hi³hliá² Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí²
ja³ tsɨ́³ hi³ jún³ ñí¹ crei²¹ bíh¹. Hi³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ crei²¹ quioh²¹ Cristo
né³, jáun² la³jɨ́³² bíh¹ la³ cun³ hi³ jmu² tsá² zian² hngá¹máh³ lá² quien², tiú²uú²
quien² yáh³ ñí¹con² jná¹³, hi³ ja³bí¹ jná¹³ siáh³ uá²jaɨ³² tiú²uú² hi³ quien² ná¹
hí¹ cú¹pih²¹ ñí¹con² hngá¹máh³ lá².
15 Quí¹ [nɨ́¹juáh³ jan² tsá² má²cá²cunh³ quionh³ Cristo], hí¹ cáun² tiá² lin¹ ñí¹
quien² yáh³ nɨ́¹juáh³ hi³ já¹tú¹ ho³ tiá² já¹tú¹ chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian² tsú²; tɨ³la³
la³ cun³ hi³ quien² má¹ná¹, hi³ má²lɨ́n³ tsú² tsá² hmaɨ²¹ bíh¹.
16 Hi³ jáun² la³jɨ́n³² tsá² zian² la³ cun³ lɨ́³ héih³² lá² cuɨ́¹ zian² tsú² cáun² hi³
re² hi³ tɨn², jɨ³ hi³ cuɨ́¹ já² siáh³ miɨ́³ tsɨ́³ Dió³² ñí¹con² tsú², la³ cun³ la³jɨ́n³² tsá²
tionh² jo³cuo² Dió³², tsá² ná¹lɨ́n³ hí³ tɨ³tsóh³dí¹ tsá² *Israel.

17 Né^{32} tɨ^{3} chí^{1}ján^{3}, hí^{1} jan^{2} tiú^{2}uú^{2} hin^{2} hniáuh^{32} ma^{3}tsan^{2} tsɨn^{32} ná^{1}; quí^{1}
la^{3}jɨ́^{32} bíh^{1} cuoh^{2} hi^{3} quion^{1} jná^{13} lá^{2} jmu^{2} lin^{1} hi^{3} lín^{3} jná^{13} jan^{2} tsá^{2} quian^{21}
Jesús.
18 Hi^{3} jáun^{2} né^{3} reh^{2}, cuɨ́^{1} má^{1}hé^{1} má^{1}mieh^{2} náh^{2} Jesucristo Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}.
Cun^{3} nɨ́^{2} bíh^{1} tí^{3} jáɨ^{13}.

Sí² Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ñí¹con² Tsá² Efesios

Po¹ jmu² sí² lá² hi³ ca³tɨn¹ tsá² má²lín³ cuáh³² já¹ juú² Éfeso

1 Jná¹³ Po¹, tsá² lín³ ná¹ *tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo, cun³ñí¹
hi³ ca³lɨ³hnió³ Dió³² hi³ jmu¹ jná¹³ la³ jáun². Jmu² jná¹³ sí² lá² ñí¹con² hnoh²,
tsá² joh¹ Dió³², tsá² má²ná¹tanh²³ náh² ta²¹ Cristo Jesús [já¹ juú² Éfeso nɨ́²].
2 Cuɨ́¹ má¹hé¹ má¹mieh² náh² Dió³² Jméi² dí², jɨ³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí² nɨ́²,
hi³ cuɨ́¹ jmu¹ tsú² siáh³ hi³ zian² náh² cáun² hi³ re² hi³ tɨn².

Cristo má²miih² tsá² joh¹

3 Cuɨ́¹ má¹quien¹³ dí² Dió³² Jméi² Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí², quí¹ cun³ñí¹ hi³
cun³quionh³ Jmɨ́²chí³ joh¹ tsú² má²ca³ma³hé² ma³mieh², cun³quionh³ la³jɨ́³² hi³
zia³² jáun² tɨ³ hñu³mɨ³cuú², quí¹ cun³ñí¹ hi³ má²cá²cunh³ dí² jáun² quiúnh¹
Cristo.
4 La³ cun³ jmɨ́¹ ñeh² bíh¹ hi³ lɨ́¹³ hngá¹máh³ lá² máh³ ca³quianh³ dí² Dió³² hi³
lɨ́¹³ tauh¹³ dí² hi³ ná¹chan¹ dí² ñí¹ hó²¹ñí¹ tsú² hi³ hí¹ cáun² tso³ tiá² zia³² quiú¹³
dí² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Cristo. Cun³ñí¹ hi³ hniau³ bíh¹ tsú²,
5 jáun² ca³chau³ tsú² re² la³ cun³ jmɨ́¹tin², hi³ láɨ¹³ dí² jón²zíh¹ tsú² cun³ñí¹ hi³
ca³tɨn¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo, la³ cun³ rón³² lɨ́³ hi³ ca³lín¹³ tsú² hi³ jlánh¹ tɨ³² tsɨ́³
tsú² jmu³.
6 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, cuɨ́¹ má¹quien¹³ dí² Dió³², ca³tɨ²¹ mií³ hi³ cáu² hi³
jueh³² hi³ lɨ́¹ ca³ja³ jáun² tsɨ́³ tsú² ñí¹con² dí², cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Jon² tsú² Tsá²
hnio³ tsú² lín³².
7 Cun³ñí¹ hi³ jun³ Tsá² hí³ hi³ ca³táɨn³ jmɨ́¹³ né³, jáun² má²cá²tsan³ bíh¹
hmah²¹ hi³ jmɨ́¹ ren² dí² jáun², hi³ jáun² má²ca³liáu³ dí²; hi³ Dió³² né³,
má²ca³chin² tsɨ́³ tso³ quiú¹³ dí² quí¹ cun³ñí¹ hi³ cun³ tiá² quiáuh²³ bíh¹ mií³
hi³ ja³² jáun² tsɨ́³ tsú².
8 Hi³ má²ca³ma³jnia³² tsú² siáh³ hi³ hú¹tá¹ hniau³ lín³², cun³quionh³ hi³
má²ca³cué³ tsú² jáun² pí³ hi³ lɨ́¹³ há¹ ngɨ¹³ dí² jɨ³ hi³ lɨ́¹³ láɨ³ dí² tsá² quia³lín³
jmɨ́¹ tsɨ́³,
9 hi³ jáun² lɨ́¹³ lɨ³ né¹ dí² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsɨ́³ tsú² hi³ jmɨ́¹ ná¹hmá¹ jáun², la³
cun³ ta²¹ hi³ qui³ jmɨ́¹ má²ca³lín¹³ tsú² jáun² hnga² hi³ jmu³.
10 La³ cun³ lɨ́³ hi³ má²ca³lín¹³ tsú² jáun² né³, lɨ³tí³ bíh¹ re² lín³² nɨ́¹ má¹tɨ³ ñí¹
cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ má²tón³² jáun², jmáɨ¹ hi³ chá³² Dió³² cu³lɨ²¹ la³jɨ́³² hi³ zia³²
jáun² ñí¹con² Cristo, hi³ jáun² Cristo bíh¹ lín¹³ Tsá² chín¹ ja¹ quioh²¹ hi³ jáun²,
la³ cun³ la³jɨ́³² hi³ zia³² hñu³mɨ³cuú² jɨ³ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá² nɨ́² siáh³.
11 Hi³ jáun² né³, Dió³² bíh¹ Tsá² ca³quianh³ dí² la³ cun³ jmɨ́¹tin², hi³ cun³ñí¹ hi³
má²cá²cunh³ dí² jáun² quiúnh¹ Cristo, hi³ jáun² bíh¹ chau² dí² tsú² re² la³ cun³
lɨ́³ hi³ má²ca³lín¹³ tsú² jáun² hnga² hi³ jmu³, Tsá² jmu² hí³ hi³ cun³ cuá²haɨ³²
bíh¹ re² ca³la³ jɨ³lɨ³² hi³ má²ca³cháunh¹³ tsɨ́³ jmu³.
12 La³ nɨ́² ca³jmú³ tsú², hi³ jáun² nɨ́¹ má¹ca³jíe³ tsáu² lánh³ ziáun² jnoh¹, tsá²
ca³chá¹³ jnoh¹ cáun² tsɨ́³ la³ñí¹ ñí¹con² Cristo, lɨ́¹³ ma³quien² siáh³ Dió³² cun³ñí¹
hi³ jlánh¹ cú² juenh² tsú².

13 Ja3bí1 hnoh2 siáh3 ca3tianh32 náh2 ta21 Cristo jmɨ́1 ca3niéih2 náh2 jáun2 jú1
tson2 hi3 lɨ́13 liáun3 náh2; jɨ3 hi3 ca3lɨ3 lin1 hi3 hnoh2 ná1lɨ́n3 náh2 tsá2 joh1 Dió32,
cun3quionh3 hi3 ca3hián13 náh2 jáun2 Jmɨ́2chí3 Chun1, Tsá2 ca3jmú3 Dió32 jáɨ13
hi3 cuen3 jmɨ́1tin2.
14 Cun3quionh3 Jmɨ́2chí3 Chun1 hi3 má2ca3hen13 bíh1 dí2 má2ca3lɨ3 lin1 hi3
cu3tí3 hiáu13 dí2 la3 cun3 hi3 cué32 Dió32 nɨ́1 má1tɨ3 ñí1 ca3liáun3 ca3la3 jɨ́n32 tsá2
joh1 tsú2, hi3 jáun2 cuɨ́1 lɨ3quien2 bíh1 tsú2 cun3ñí1 hi3 jlánh1 cú2 juenh2.

Po1 mɨ32 ñí1con2 Dió32 hi3 lɨ́13 quia3lín3 jmɨ́1 tsɨ́3 tsá2 má2tanh2 ta21 Dió32

15 Cun3ñí1 hi3 jáun2 né3, jmɨ́1 ca3náɨ32 jná13 hi3 nio2 cáun2 honh2 hnoh2
ñí1con2 Jesús Tɨ32 Juo13 dí2, jɨ3 hi3 hno3 náh2 ca3la3 jɨ́n32 tsá2 joh1 Dió32,
16 hi3 jáun2 jná13 né3, tiá2 tunh21 yáh3 ná1 hi3 cue2 tiá1hmah1 Dió32 hi3 ca3tɨn1
hnoh2, hi3 chau2 tsɨn32 jná13 quián13 hnoh2 nɨ́1 má1ca3lienh1 jná13 Dió32.
17 Mɨ́23 jná13 ñí1con2 Dió32 Jméi2 Jesucristo Tɨ32 Juo13 dí2, Tsá2 cú2 juenh2
Jméi2 dí2, hi3 cuɨ́1 jmu1 tsú2 hi3 lɨ́13 quia3lín3 jmɨ́1 honh2 náh2, cáun2 hi3 ja32
ñí1con2 hnga2 hí3 bíh1, hi3 jmu3 tsú2 siáh3 hi3 ngɨ13 náh2 ca3la3 jɨ32 hi3 hɨe32 tsú2,
hi3 jáun2 lɨ́13 lɨ3 cuóun32 náh2 tsú2 re2 lín32.
18 Mɨ́23 jná13 siáh3 hi3 Dió32 tiéi3 joh1 jmɨ́1 honh2 náh2, hi3 jáun2 lɨ3 ñíh13 náh2
he3 ca3tɨ21 hi3 má2ca3te3 tsú2 jáun2 hnoh2, la3 cun3 hi3 qui3 má2hu21 jáun2 honh2
náh2, la3 cun3 la3jɨ́32 hi3 chu21 jɨ3 hi3 jlánh1 quien2 siáh3 hi3 cué32 Dió32 ñí1con2
tsá2 joh1.
19 Hi3 mɨ́23 jná13 siáh3 hi3 lɨ3tsɨn2 náh2 hi3 cónh3 bíh1 tiá2 cú2 tiá2 juenh2 tsú2,
ca3la3 hi3 tiá2 lin1 ñí1 hiá2 ñí1 táuh23 bíh1 pí3 quioh21 tsú2, pí3 hi3 jmu2 ta21
ñí1con2 jnoh1 tsá2 tanh23 dí2 ta21 tsú2. Pí3 jáun2 bíh1 jaun32 ca3ma3jnia32 Dió32
20 jmɨ́1 ca3jmú3 tsú2 jáun2 hi3 ca3jenh13 Cristo ja1 hla1, hi3 jáun2 ca3chan3 dí2
tɨ3 cuá2 chu21 quioh21 la3 tɨ3 hñu3mɨ3cuú2,
21 hi3 ca3chan3 dí2 tsú2 hi3 lɨ́n3 Tsá2 la3ñí1 ñí1 quioh21 ca3la3 jɨ́n32 tsá2 jmu2
héih32, tsá2 ná1ho2 ta21, la3jɨ́n32 tsá2 ná1quien2, jɨ3 tsá2 ná1chín1 nɨ́2 siáh3, la3 cun3
lɨ3ua3 jan2 tsá2 jmɨ́1 lɨ́13 lɨ3 hɨen13 ñí1 hná1 nɨ́2 nɨ́2 siáh3; hi3 jun3juáh13 jmáh3la3
tsá2 zian2 ta3né32 yáh3, quí1 jɨ3 tsá2 lɨ3zian2 jmáɨ1 né3bí1 ja32 bíh1 siáh3.
22 La3jɨ́32 hi3 zia32 bíh1 ca3chá3 Dió32 jo3cuo2 Cristo, hi3 ca3jmú3 tsú2 siáh3 hi3
hnga2 Cristo bíh1 lɨ́n3 tsá2 chín1 ñí1con2 la3jɨ́n32 tsá2 lɨ́n3 cuáh32.
23 Quí1 la3jɨ́n32 tsá2 cuáh32 ná1lɨ́n3 la3jmɨ́1 lɨ́3 cuá2 ta3 hnga2 bíh1 Cristo, hi3
jáun2 cun3quionh3 cuá2 ta3 jáun2 bíh1 tsú2 zian2 ca3la3 tán1 hián2 cu3tí3; Tsá2
má2cónh32 hí3 ñí1 quioh21 ca3la3 jɨ3lɨ32 hi3 zia32.

2

Má2ca3liáun3 dí2 cun3ñí1 hi3 ja32 miɨ́3 tsɨ́3 Dió32

1 Tɨ3la3 hnoh2 né3, jmɨ́1 ná1jún1 bí1 náh2 jmɨ́1tin2 cun3ñí1 hi3 tiá2 ca3ma3tih21
náh2 héih32 quioh21 Dió32, hi3 jmɨ́1 ná1ren2 náh2 tso3,
2 hi3 jmɨ́1 ná1quiánh1 náh2 nóh32 quioh21 hngá1máh3 lá2, hi3 jmɨ́1 ná1jmuh32
náh2 la3 cun3 hi3 tɨ32 tsɨ́3 juo13 tsá2cuú2 tsá2chín3, tsá2 cha32 hí3 tiá3 tsɨ́3 tsá2 tiá2
má2tí32 ñí1con2 Dió32.
3 Quí1 cun3 la3jáɨ32 bíh1 jnoh1 jmɨ́1 ziáun2 dí2 uá2jaɨ32 la3 nɨ́2 jmɨ́1tin2, hi3 jmɨ́1
ná1jmu32 dí2 la3 cun3 hi3 dí1quiaunh21 tsɨ́3 dí2 hmóu32, hi3 ná1má2ti21 dí2 la3 cun3

rón32 lɨ3 hi3 dí1quian1 cuá2 ta3 dí2, jɨ3 la3 cun3 hi3 láɨ23 hmóu32 dí2 nɨ́2 siáh3.
Cun3ñí1 hi3 jáun2 né3, jmɨ́1 ca3ta1 dí2 uá2jaɨ32 hi3 má1tso1 tsɨ32 cá2re2 quiúnh1
tsá2 ñí1 hná1 nɨ́2 nɨ́1 má1tɨ3 ñí1 ma3tson13 Dió32 tsáu2.
4 Tɨ3la3 Dió32, Tsá2 jlánh1 juenh2 lɨ́n32 tsɨ́3 ca3ma3hniau3 lɨ́n32 dí2,
5 hi3 jáun2 uá1jinh1 tá1la3 jmɨ́1 ná1jún1 jáun2 máh3 dí2 cun3ñí1 hi3 ca3tɨ21 tsáu13
dí2, cáun2 ca3jmú3 bíh1 tsú2 hi3 lɨ́13 ziáun2 dí2 hi3 hmaɨ21 la3jmɨ́1 ca3jenh13 jáun2
Cristo; quí1 cun3ñí1 hi3 ja32 mií3 tsɨ́3 bíh1 Dió32 má2ná1liáun1 hnoh2 ta3né32.
6 Hi3 la3jmɨ́1 ca3jmú3 tsú2 hi3 ca3jenh13 jáun2 Cristo, ca3jmú3 tsú2 hi3 ziáun2
dí2 cáun2 hi3 hmaɨ21, la3 cun3 rón32 lɨ́3 hi3 tsá1ma3ziáun13 dí2 nɨ́1 má1ta3tauh1 dí2
jáun2 hñu3mɨ3cuú2 ñí1 cuá3 Jesús Tsá2 lɨ́n3 Cristo, quí1 cun3ñí1 hi3 má2cá2cunh3
dí2 quiúnh1 tsú2.
7 La3 nɨ́2 ca3jmú3 tsú2 quí1 cun3ñí1 hi3 hnió3 ma3jnia32 jmɨ́1tsú2 jmɨ́1ja32 hi3
hniau3 dí2 lɨ́n32, hi3 hú1tá1 ja32 lɨ́n32 siáh3 mií3 tsɨ́3 ñí1con2 dí2 cun3quionh3 Cristo
Jesús.
8 Jáun2 né3, cun3ñí1 hi3 lɨ́1 ja32 jáun2 mií3 tsɨ́3 Dió32 bíh1, hi3 jáun2 má2ca3liáun3
hnoh2, cun3ñí1 hi3 má2ca3cháh1 náh2 cáun2 honh2. Hi3 nɨ́2 dá2, jun3juáh13 hi3
zia32 cáun2 hi3 má2ca3jmuh3 hmóu32 yáh3 náh2, quí1 hi3 nɨ́2 dá2 cáun2 hi3 lɨ́1
ca3cué3 Dió32 bíh1 náh2.
9 Hi3 jáun2 né3, hí1 jan2 yáh3 tiá2 hin2 lɨ́13 jmu3 tonh2, quí1 jun3juáh13 hi3hliá2
zia32 cáun2 hi3 jmu2 tsáu2 yáh3 nɨ32.
10 Quí1 Dió32 bíh1 ca3jmú3 dí2; hi3 cun3ñí1 hi3 má2cá2cunh3 dí2 jáun2 quiúnh1
Jesús Tsá2 lɨ́n3 Cristo né3, hi3 jáun2 ca3ma3jniau2 dí2 tsú2 siáh3 hi3 má2lɨ́13 ná1láɨ3
dí2 tsá2 jmu2 ta21 chu21, la3 cun3 ta21 hi3 má2ca3chá3 jáun2 Dió32 jo3cuo2 dí2
jmɨ́1tin2 hi3 ca3ta1 dí2 jmú13.

Cun3quionh3 Cristo bíh1 má2nio2 tie3

11 Hi3 jáun2 né3, cháu1 náh2 honh2 he3 lánh3 rón32 jmɨ́1 lɨ́n3 náh2 jmɨ́1tin2.
Jmɨ́1jáun2 jmɨ́1 ná1lɨ́n3 náh2 *tsá2cá2jo21, tsá2 jmɨ́1 jmáɨ2 náh2 “tsá2 lín1 tsá2 tiá2
*já2tú1 chí2 láu2 hná13 ñí1 zian2”. La3 nɨ́2 bíh1 ná1juáh23 tsá2 qui3 ná1quian32 li21
hi3 lin1 hi3 taunh2 Dió32 hó1ñí1, tsá2 ná1téh23 hí3 hmóu32 “tsá2 má2já2tú1 chí2
láu2 quioh21”; uá1jinh1 hi3 lɨ́3 jmáh3la3 tɨ3 coh3 bíh1 jaun32.
12 Jmáɨ1 jáun2 tiá2 jmɨ́1 quiúnh1 yáh3 hnoh2 Cristo, hi3 jmɨ́1 tionh2 náh2 ma3
quin32 quiúnh1 tsá2 *Israel, hi3 sa3jun3 jmɨ́1 cuɨn2 náh2 siáh3 nió32 jɨ3 jáɨ13 hi3
ca3jmú3 jáun2 Dió32 jmɨ́1tin2 quionh3 tsá2 hí3. Jmɨ́1 zian2 náh2 hngá1máh3 lá2 hi3
hí1 cáun2 tiá2 hi3 jmɨ́1 ná1janh32 náh2, hi3 sa3jun3 jmɨ́1 cuóun21 náh2 siáh3 Dió32.
13 Hi3 jáun2 né3, uá1jinh1 jmɨ́1 tionh2 náh2 ñí1 uóunh3 jmɨ́1tin2, tɨ3la3 ta3né32
má1ná1 má2ca3ta3tonh1 náh2 má2janh2 cun3quionh3 jmɨ2 hi3 ca3táɨn2 jáun2
quioh21 Cristo, hi3 má2ná1lɨ́n3 hnoh2 tsá2 má2cá2cunh3 náh2 quiúnh1 Jesús Tsá2
lɨ́n3 Cristo.
14 Quí1 Cristo bíh1 Tsá2 cha32 tie3 ja1 quiú13 dí2. Hí3 bíh1 ca3jmú3 hi3 tsá2
*judíos quionh3 tsá2cá2jo21 má2ná1lɨ́n3 tsá2 cu3 nió3; quí1 hí3 bíh1 ca3tsunh3
hná1 hiah32 hi3 jmɨ́1 dí1jnáɨ23 jáun2 ja1 quioh21 tsá2cá2jo21 quionh3 tsá2 judíos,
hi3 jmɨ́1 jmu2 hi3 tionh2 tsú2 ma3 quin32, la3 cun3 liei21 hi3 jmɨ́1 jmu2 jáun2 hi3
ná1hniei21 tsú2 tsá2ján2 tsá2ján2.

15 Cun^{3}quionh^{3} hi^{3} ca^{3}jun^{3} jáun^{2} bíh^{1} tsú^{2} ca^{3}ma^{3}táuh^{32} liei^{21} hi^{3} jmɨ́^{1} quian^{32} jáun^{2} la^{3}jɨ́^{32} héih^{32} he^{3} lánh^{3} rón^{32} hniáuh^{32} jmu^{3} tsú^{2}, hi^{3} ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} hi^{3} tá^{1} tun^{3} nió^{3} tsáu^{2} má^{2}lɨ́n^{3} cu^{3} nió^{3} hmaɨ^{21} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jɨ^{3}lɨn^{2} tsá^{2} hí^{3} má^{2}cá^{2}cunh^{3} quionh^{3} tsú^{2} hnga^{2}. La^{3} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} hi^{3} niau^{21} tie^{3}.

16 La^{3} nɨ́^{2} bíh^{1} lɨ^{3}, hi^{3} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} ca^{3}jun^{3} tsoh^{2} crei^{21} bíh^{1} Cristo ca^{3}ma^{3}táuh^{32} hniéi^{2} hi^{3} jmɨ́^{1} zia^{32} ja^{1} quioh^{21} tá^{1} tun^{3} nió^{3} tsáu^{2}, hi^{3} ca^{3}jmú^{3} dí^{2} hi^{3} tá^{1} tun^{3} nió^{3} jáun^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} la^{3}juah^{21} dúh^{1} jan^{2} tsáu^{2}, hi^{3} ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} siáh^{3} hi^{3} niau^{21} tie^{3} ja^{1} quioh^{21} tsú^{2} quionh^{3} Dió^{32}.

17 Quí^{1} Cristo dá^{2} cuan^{3} hi^{3} cua^{3}can^{32} jú^{1} chú^{32} hi^{3} lɨ́^{13} niau^{21} tie^{3} ñí^{1}con^{2} ca^{3}la^{3} jɨ́n^{32}, la^{3} cun^{3} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2} tsá^{2} jmɨ́^{1} tionh^{1} náh^{2} ñí^{1} uóunh^{3} jɨ^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} judíos tsá^{2} jmɨ́^{1} tionh^{2} hí^{3} má^{2}janh^{2} nɨ́^{2} siáh^{3}.

18 Hi^{3} jáun^{2} cun^{3}quionh^{3} jan^{2} tán^{1} Jmɨ́^{2}chí^{3} joh^{1} Dió^{32} bíh^{1}, lɨ́^{13} tsá^{1}janh^{13} dí^{2} la^{3}jáɨ^{32} ñí^{1}con^{2} Jméi^{2} dí^{2}, cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Cristo, cuɨ́^{1} tsá^{2} judíos, cuɨ́^{1} tsá^{2}cá^{2}jo^{21}.

19 Jáun^{2} né^{3}, hnoh^{2} tiú^{2}uú^{2} lɨ́n^{3} yáh^{3} náh^{2} tsá^{2}cá^{2}jo^{21}, tsá^{2} cu^{3} nió^{3} siáh^{3}, tɨ^{3}la^{3} hnoh^{2} dá^{2} má^{2}lɨ́n^{3} náh^{2} tsá^{2} cu^{3} nió^{3} bíh^{1} quiúnh^{1} náh^{2} ca^{3}la^{3} jɨ́n^{32} tsá^{2} joh^{1} Dió^{32}. Hnoh^{2} bíh^{1} má^{2}ná^{1}lɨ́n^{3} náh^{2} tsá^{2} hñú^{13} Dió^{32}.

20 Ja^{3}bí^{1} hnoh^{2} siáh^{3} uá^{2}jaɨ^{32} má^{2}ná^{1}lɨ́n^{3} náh^{2} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́^{3} cáun^{2} hñú^{3}, hi^{3} dí^{1}chi^{21} ñí^{1} jmɨ́h^{1} hiah^{32} hi^{3} ca^{3}quiú^{2} jáun^{2} jɨ^{3}lɨn^{2} *tɨ^{32} tsá^{2} quian^{32} jë^{1} Dió^{32} jɨ^{3} la^{3}jɨ́n^{32} *tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32} nɨ́^{2} siáh^{3}, cáun^{2} hñú^{3} hi^{3} quian^{32} cá^{2} máɨ^{3} quɨ́n^{1} chu^{21} lɨ́n^{21} hi^{3} hu^{21} cuoh^{1} hiah^{32} jáun^{2}, la^{3} cun^{3} Cristo Jesús yáh^{3}.

21 Cun^{3}quionh^{3} hí^{3} bíh^{1} chí^{1}zau^{32} tá^{1} cáun^{2} hñú^{3}, hi^{3} la^{3}jɨ́^{32} quɨ́n^{1} quioh^{21} né^{3} ná^{1}juɨn^{1} re^{2} lɨ́n^{32} ca^{3}la^{3} ñí^{1} cá^{1}chó^{21} jmáɨ^{1} hi^{3} lɨ́^{3} cáun^{2} cuáh^{32} hi^{3} ná^{1}chan^{1} ñí^{1}con^{2} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}.

22 La^{3} nɨ́^{2} bíh^{1} siáh^{3} hnoh^{2} uá^{2}jaɨ^{32}, cun^{3}ñí^{1} hi^{3} má^{2}cá^{2}cunh^{3} náh^{2} quiúnh^{1} Cristo, ja^{3}bí^{1} la^{3} jáun^{2} má^{2}tionh^{2} náh^{2} siáh^{3} ja^{1} quioh^{21} tsá^{2} reh^{2} ñí^{1} hná^{1} nɨ́^{2}, ca^{3}la^{3} ñí^{1} lɨ^{21} hi^{3} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} má^{2}ca^{3}chá^{3} cáun^{2} tsɨ́^{3} lɨ́^{13} lɨ́n^{3} la^{3}juah^{21} dúh^{1} cáun^{2} hñú^{3}, hi^{3} jáun^{2} ñí^{1} jáun^{2} lɨ́^{13} cuá^{3} Dió^{32} cun^{3}quionh^{3} Jmɨ́^{2}chí^{3} joh^{1}.

3

Po^{1} nio^{2} jo^{3}cuo^{2} hi^{3} hléh^{32} jú^{1} chú^{32} ñí^{1}con^{2} tsá^{2}cá^{2}jo^{21}
(Hechos 22:21; Colosenses 1:24-27)

1 Hi^{3} jáun^{2} jná^{13} Po^{1}, cuá^{1}tson^{3} ná^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Jesús Tsá^{2} lɨ́n^{3} Cristo ca^{3}tɨ^{21} cáun^{2} hi^{3} chú^{32} quián^{13} hnoh^{2} *tsá^{2}cá^{2}jo^{21}; cun^{3}ñí^{1} hi^{3} hléh^{23} jáɨ^{13} la^{3} nɨ́^{2} bíh^{1} jná^{13} cuá^{1}tson^{3} ná^{1}.

2 Len^{3} jná^{13} qui^{3} cun^{3} má^{2}ná^{1}ñíh^{1} bíh^{1} hnoh^{2} hi^{3} Dió^{32} bíh^{1} má^{2}ca^{3}chá^{3} ta^{21} lá^{2} jo^{3}uón^{32} jná^{13} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}ja^{3} miɨ^{3} tsɨ́^{3}, hi^{3} jáun^{2} lɨ́^{13} zian^{2} hnoh^{2} re^{2}.

3 Hí^{3} bíh^{1} ca^{3}ma^{3}jnia^{2} ñí^{1}con^{2} jná^{13} jáɨ^{13} hi^{3} jmɨ́^{1} ná^{1}hmá^{1} jáun^{2}, la^{3} cun^{3} lɨ́^{3} jáun^{2} cú^{1}pih^{21} jáɨ^{13} hi^{3} má^{2}lɨ́^{2}jmú^{32} jná^{13} nɨ́^{2}.

4 Jáun^{2} nɨ́^{1} má^{1}ca^{3}híh^{3} náh^{2} jáɨ^{13} nɨ́^{2} lɨ^{3}tsɨn^{2} náh^{2} hi^{3} tson^{2} bíh^{1} má^{2}ño^{1} jná^{13} jú^{1} tson^{2} quioh^{21} Cristo hi^{3} jmɨ́^{1} ná^{1}hmá^{1} jáun^{2}.

5 Jáɨ^{13} jáun^{2} jmɨ́^{1} ná^{1}hmá^{1} jmɨ́^{1}tin^{2}, hi^{3} hí^{1} jan^{2} tiá^{2} hin^{2} ca^{3}lɨ^{3} cuoh^{2} jmáɨ^{1} ñí^{1} má^{2}jau^{32} dí^{2}; tɨ^{3}la^{3} ta^{3}né^{32} né^{3}, má^{2}ca^{3}jñéih^{3} Dió^{32} jáɨ^{13} jáun^{2} ñí^{1}con^{2} *tɨ^{32}

tsá^{2} quian^{32} jë^{1} tsú^{2}, tsá^{2} hɨ́en^{1} joh^{1} tsú^{2}, jɨ^{3} ñí^{1}con^{2} *tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32} nɨ́^{2} siáh^{3} cun^{3}quionh^{3} Jmɨ́^{2}chí^{3} joh^{1} tsú^{2}.

6 Hi^{3} lá^{2} bíh^{1} hi^{3} jmɨ́^{1} ná^{1}hmá^{1} jáun^{2}: hi^{3} cun^{3}quionh^{3} jú^{1} chú^{32} hi^{3} lɨ́^{13} liáun^{3} tsú^{2} jáun^{2}, ja^{3}bí^{1} tsá^{2}cá^{2}jo^{21} uá^{2}jaɨ^{32} he^{3} cá^{2}ren^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} hiáuh^{3} jáun^{2} tsá^{2} *judíos, hi^{3} lɨ́^{13} lɨ́n^{3} tsú^{2} la^{3}juah^{21} dúh^{1} jan^{2} tsáu^{2} quionh^{3} tsú^{2} tsá^{2} hí^{3}, jɨ^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsú^{2} siáh^{3} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} jáun^{2} Dió^{32} quionh^{3} tsá^{2} hí^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} má^{2}cá^{2}cunh^{3} tsú^{2} uá^{2}jaɨ^{32} quionh^{3} Cristo Jesús.

7 Ta^{3} tiá^{2} jmɨ́^{1} ca^{3}tɨn^{1} bíh^{1} jná^{13} má^{2}ca^{3}zeh^{3} Dió^{32} hná^{1} ta^{21} quioh^{21}, hi^{3} hléh^{23} ná^{1} jú^{1} chú^{32} cun^{3}quionh^{3} pí^{3} quioh^{21} tsú^{2}.

8 Uá^{1}jinh^{1} jná^{13} jan^{2} tsá^{2} tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} huen^{3} ja^{1} ca^{3}la^{3} jɨ́n^{32} tsá^{2} joh^{1} Dió^{32}, tɨ^{3}la^{3} hí^{3} bíh^{1} má^{2}ca^{3}hiáu^{32} jná^{13} hi^{3} hléh^{13} ná^{1} ñí^{1}con^{2} tsá^{2}cá^{2}jo^{21} jú^{1} chú^{32} ca^{3}tɨ^{21} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} zioh^{2} jáun^{2} Cristo, cáun^{2} hi^{3} jmɨ́^{1}lɨ́h^{3} tiá^{2} chau^{32} jmáɨ^{1} hi^{3} lɨ^{3} cuoh^{2} tsú^{2} jɨ^{3}lɨ^{32}.

9 Hi^{3} jo^{3}uón^{32} jná^{13} né^{3}, má^{2}ca^{3}chá^{3} Dió^{32} hi^{3} hɨe^{1} ná^{1} ca^{3}la^{3} jɨ́n^{32} tsáu^{2} jáɨ^{13} ca^{3}tɨ^{21} la^{3} cun^{3} hi^{3} hnió^{3} Dió^{32} jmu^{3}, jáɨ^{13} hi^{3} jmɨ́^{1} ná^{1}hmá^{1} ñí^{1}con^{2} tsáu^{2} ca^{3}la^{3} cun^{3} cá^{2}jmáɨ^{1} lɨ́n^{21}, hi^{3} ca^{3}jmú^{3} jáun^{2} Dió^{32}, Tsá^{2} ca^{3}jmú^{3} ca^{3}la^{3} jɨ^{3}lɨ^{32} hi^{3} zia^{32}.

10 La^{3} nɨ́^{2} ca^{3}lɨ^{3}, hi^{3} jáun^{2} cun^{3}quionh^{3} tsá^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} cuáh^{32} joh^{1} Dió^{32} lɨ́^{13} ma^{3}jnia^{2} ta^{3}né^{32} ñí^{1}con^{2} ca^{3}la^{3} jáh^{3} dú^{1} ñí^{1} tsá^{2} ná^{1}chín^{1} jɨ^{3} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}chín^{3} nɨ́^{2} siáh^{3}, hi^{3} Dió^{32} jlánh^{1} quia^{3}lín^{3} jmɨ́^{1} tsɨ́^{3} ñí^{1} ca^{3}la^{3} jɨ́^{32} hi^{3} jmu^{2}.

11 Qui^{3} cun^{3} jmɨ́^{1} má^{2}hu^{21} bíh^{1} tsɨ́^{3} Dió^{32} hi^{3} jmu^{3} la^{3} nɨ́^{2} ca^{3}la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1}tin^{2} lɨ́n^{32}, cáun^{2} ta^{21} hi^{3} ca^{3}lɨ^{3} jáun^{2} cun^{3}quionh^{3} Jesús Tsá^{2} lɨ́n^{3} Cristo Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}.

12 Hi^{3} jáun^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} má^{2}cá^{2}cunh^{3} dí^{2} quiúnh^{1} Cristo, hi^{3} má^{2}nio^{2} cáun^{2} tsɨ́^{3} dí^{2} ñí^{1}con^{2} tsú^{2}, jáun^{2} má^{2}zia^{32} bíh^{1} jáɨ^{13} hi^{3} lɨ́^{13} má^{1}janh^{13} dí^{2} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}, ca^{3}la^{3} hí^{1} cú^{1}pih^{21} tiá^{2} juá^{23} tsɨ́^{3} dí^{2}.

13 Hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} hiú^{2} mɨ́^{23} jná^{13} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}, hi^{3} tiá^{2} cháh^{1} náh^{2} hlah^{3} honh^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3}hliá^{2} cuá^{1}má^{2}tso^{1} jná^{13} tsɨn^{32} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnoh^{2}, quí^{1} hi^{3} lá^{2} dá^{2} jmu^{2} lin^{1} hi^{3} tson^{2} bíh^{1} cu^{3}tí^{3} tá^{1}zanh^{1} náh^{2} re^{2}.

Cristo hniau^{3} dí^{2}

14 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} junh^{32} jná^{13} cú^{1}jñi^{32} ta^{3} ñí^{1} Jméi^{2} [Jesucristo Tɨ^{32} Juo^{13}] dí^{2},

15 Dió^{32}, Tsá^{2} ná^{1}juáh^{23} hí^{3} ca^{3}la^{3} jɨ́n^{32} tsá^{2} má^{2}ná^{1}lɨ́n^{3} tsá^{2} hñú^{13} tsú^{2} hi^{3} hí^{3} bíh^{1} dí^{2} lɨ́n^{3} Jméi^{2} tsú^{2}, uá^{1} hi^{3} tsá^{2} má^{2}tionh^{2} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}, uá^{1} hi^{3} tsá^{2} zian^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}.

16 Hi^{3} jáun^{2} ñí^{1}con^{2} Jméi^{2} dí^{2}, Tsá^{2} lɨ́n^{3} hí^{3} mí^{1}zioh^{21} quioh^{21} ca^{3}la^{3} jɨ^{3}lɨ^{32} hi^{3} chu^{21}, mɨ́^{23} jná^{13} hi^{3} cué^{32} tsú^{2} hnoh^{2} pí^{3} la^{3} tɨ^{3} hñu^{3} honh^{2} hnoh^{2} cun^{3}quionh^{3} Jmɨ́^{2}chí^{3} joh^{1},

17 hi^{3} jáun^{2} má^{2}lɨ^{13} cuá^{32} Cristo hñu^{3} honh^{2} náh^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} má^{2}nio^{2} jáun^{2} cáun^{2} honh^{2} náh^{2}. Hi^{3} jáun^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} jlánh^{1} tiá^{3} nio^{2} honh^{2} náh^{2} hi^{3} ná^{1}hnáu^{3} náh^{2} hi^{3} ja^{32} la^{3} tɨ^{3} hñu^{3} honh^{2} náh^{2}, la^{3}jmɨ́^{1} chi^{21} tiá^{3} cáun^{2} hmá^{2} hi^{3} tioh^{3} chí^{2} jmú^{2} ñí^{1} ñe^{1} lɨ́n^{21}, ho^{3}lá^{2}dá^{2} cáun^{2} hñú^{3} hi^{3} zeh^{2} ñí^{1} cáun^{2} jmɨ́h^{1} hiah^{32} pin^{3},

18 hi^{3} jáun^{2} lɨ́^{13} há^{1} ngɨ^{13} náh^{2} re^{2} cu^{3}lɨ^{21} quiúnh^{1} náh^{2} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} joh^{1} Dió^{32}, hi^{3} he^{3} cónh^{3} tí^{3} tɨ^{3} la^{3} hú^{3}, jɨ^{3} tɨ^{3} la^{3} cuó^{2}, jɨ^{3} tɨ^{3} la^{3} ñe^{1} nɨ́^{2} siáh^{3} hi^{3} hniau^{3} dí^{2} jáun^{2} Cristo.

19 Jáun^{2} bí^{1} mḯ^{23} jná^{13} hi^{3} lḭ^{13} lɨ^{3} cuɨn^{2} náh^{2} ha^{3} cónh^{3} tí^{3} hi^{3} hniau^{3} dí^{2} jáun^{2}
Cristo, uá^{1}jinh^{1} jmḭ^{1}lḭh^{3} tiá^{2} lɨ^{3} cuoh^{2} tsú^{2} cun^{3} tán^{1}, hi^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} lḭ^{13}
ná^{1}canh^{2} hñu^{3} honh^{2} náh^{2} re^{2} lḭn^{32} cun^{3}quionh^{3} hnga^{2} Dió^{32}.

20 Hi^{3} hí^{3} bíh^{1} dí^{2} jan^{2} Dió^{32} Tsá^{2} zia^{32} pí^{3} quioh^{21} hi^{3} jmu^{3} tɨ^{3} hliáun^{3}
la^{3} cónh^{3} bíh^{1} hi^{3} mɨ^{32} dí^{2}, ho^{3} uá^{1}jinh^{1} cáun^{2} hi^{3} ti^{3} lḭ^{1} ca^{3}cháunh^{13} tsḭ^{3} dí^{2},
cun^{3}quionh^{3} pí^{3} quioh^{21} tsú^{2} hi^{3} má^{2}jmu^{2} jáun^{2} ta^{21} hñu^{3} jmḭ^{1} hñu^{3} tsḭ^{3} dí^{2}.

21 Hi^{3} jáun^{2} cun^{3}quionh^{3} tsá^{2} ná^{1}lḭn^{3} cuáh^{32}, jɨ^{3} cun^{3}quionh^{3} Jesús Tsá^{2} lḭn^{3}
Cristo, ¡cuḭ^{1} lɨ^{3}quien^{2} bíh^{1} Dió^{32} jmáɨ^{1} ca^{3}la^{3} jḭ^{32} ca^{3}la^{3} cun^{3} jmḭ^{1}hi^{3}nio^{2}! ¡Tson^{2}
bíh^{1} cu^{3}tí^{3}!

4

Hniáuh^{32} tiáuh^{1} dí^{2} cá^{2}hon^{3}

1 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} bíh^{1}, jná^{13} tsá^{2} cuá^{1}tson^{3} ná^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Tɨ^{32}
Juo^{13} dí^{2}, hiú^{2} mḭ^{23} jná^{13} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2} hi^{3} ñí^{1}táunh^{1} náh^{2} la^{3} cun^{3} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3}
ñi^{3}táunh^{1} tsá^{2} má^{2}ca^{3}te^{3} Dió^{32}, quí^{1} hnoh^{2} bíh^{1} tsá^{2} má^{2}ná^{1}tén^{1} náh^{2}.

2 Jmu^{3} náh^{2} tsá^{2} tsḭ^{1}juḭ^{3}, tsá^{2} tiá^{2} jmu^{2} quien^{2} hnga^{2}; jmu^{3} náh^{2} siáh^{3} juenh^{2}
honh^{2}, jɨ^{3} hi^{3} cueh^{13} náh^{2} honh^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2} quí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3}
hno^{3} náh^{2} tsú^{2}.

3 Cun^{3}quionh^{3} hi^{3} má^{2}nio^{2} jáun^{2} tie^{3} ja^{1} quián^{13} bí^{1} náh^{2}, má^{2}hniáuh^{32} jmúh^{13}
náh^{2} pí^{3} hi^{3} la^{3} má^{2}tionh^{2} jáun^{2} náh^{2} cá^{2}honh^{1} jmáɨ^{1} ca^{3}la^{3} jḭ^{32}, cun^{3}quionh^{3} hi^{3}
ma^{3}hau^{3} Jmḭ^{2}chí^{3} Chun^{1}.

4 Quí^{1} jan^{2} tán^{1} tsáu^{2} bíh^{1} má^{2}ná^{1}láɨ^{3} dí^{2}, hi^{3} jan^{2} tán^{1} bí^{1} siáh^{3} Jmḭ^{2}chí^{3} zian^{2}
ñí^{1}con^{2} dí^{2} la^{3}jáɨ^{32}; la^{3} jáun^{2} bíh^{1} lḭ^{3} siáh^{3} hi^{3} má^{2}ca^{3}te^{3} náh^{2} jáun^{2} Dió^{32} hi^{3} lḭ^{13}
zia^{32} cáun^{2} tán^{1} hi^{3} ná^{1}janh^{32} náh^{2} ca^{3}la^{3} jḭn^{32}.

5 Jan^{2} bíh^{1} Juo^{13} dí^{2} zian^{2}, hi^{3} cá^{2} ñí^{1} bíh^{1} jú^{1} tson^{2} zia^{32} hi^{3} táunh^{23} dí^{2} ta^{21},
cá^{2} ñí^{1} bíh^{1} hi^{3} zaun^{32} dí^{2} jmáɨ^{2},

6 hi^{3} jan^{2} tán^{1} bíh^{1} Dió^{32} Jméi^{2} dí^{2} ca^{3}la^{3} jáɨ^{32}. Hí^{3} bíh^{1} cuá^{1}chín^{1} ñí^{1}con^{2} ca^{3}la^{3}
jḭn^{32}, Tsá^{2} jmu^{2} ta^{21} ca^{3}la^{3} tán^{1} cu^{3}tí^{3}, jɨ^{3} hi^{3} cuá^{3} tsú^{2} siáh^{3} hñu^{3} tsḭ^{3} jɨ^{3}lá^{2} dí^{2}.

Pí^{3} hi^{3} cue^{32} Jmḭ^{2}chí^{3} Chun^{1}
(Romanos 12:3-8; 1 Corintios 12:1-14:40; 1 Pedro 4:8-11)

7 Tɨ^{3}la^{3} né^{32} né^{3}, ma^{3} quin^{32} ma^{3} jan^{32} bíh^{1} dí^{2} má^{2}hiau^{32} dí^{2} la^{3} cun^{3} pí^{3} hi^{3}
ca^{3}ja^{3} jáun^{2} tsḭ^{3} Cristo hi^{3} lḭ^{1} cué^{21}.

8 Hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} ñí^{1} Sí^{2} rá^{1}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
Jmḭ^{1} ngah^{21} tsú^{2} jáun^{2} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}, ca^{3}chin^{2} dí^{2} juɨ^{32} tsá^{2} ná^{1}tson^{3},
jɨ^{3} hi^{3} ca^{3}cuéh^{3} dí^{2} siáh^{3} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} pí^{3} hi^{3} jmu^{3} tsú^{2} tá^{13} dí^{2}.

9 Tɨ^{3}la^{3} ¿he^{3} dá^{2} hnió^{3} juáh^{3} jaun^{32} hi^{3} “ca^{3}uɨnh^{32} tsú^{2}”? Hi^{3} nḭ^{2} dá^{2} hnió^{3}
juáh^{3}, hi^{3} la^{3}ñí^{1} tín^{2} ca^{3}ñí^{1}hi^{32} tsú^{2} la^{3} tɨ^{3} hñu^{3} hué^{32}.

10 Hi^{3} Tsá^{2} hí^{3} bí^{1} siáh^{3} ca^{3}uɨnh^{32} tɨ^{3} ñí^{1} jlánh^{1} bíh^{1} ñe^{1} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}, hi^{3} jáun^{2}
lḭ^{13} hún^{1} tsú^{2} la^{3} tán^{1} chu^{3} cuá^{2} chu^{3} hué^{32}.

11 Hi^{3} hí^{3} bíh^{1} ca^{3}cué^{3} pí^{3} ñí^{1}con^{2} ma^{3} quin^{32} ma^{3} jan^{32} tsáu^{2} hi^{3} jmu^{3} tsú^{2}
tá^{13} Dió^{32}, uá^{1}la^{3} cun^{3} hi^{3} ca^{3}cuéh^{3} tsú^{2} jáun^{2} ma^{3} jan^{2} tsáu^{2} pí^{3} hi^{3} lḭn^{13} tsú^{2}
*tɨ^{32} tsá^{2} quian^{32} jë^{1} Dió^{32}, ma^{3} jan^{2} tsáu^{2} ca^{3}cuéh^{3} dí^{2} siáh^{3} pí^{3} hi^{3} lḭn^{13} *tɨ^{32}
jë^{1} Dió^{32}, hi^{3} ma^{3} jan^{2} tsáu^{2} hiauh^{3} pí^{3} hi^{3} ngáɨ^{32} jú^{1} chú^{32} hi^{3} lḭ^{13} liáun^{3} tsú^{2},
ma^{3} jan^{2} tsáu^{2} hiauh^{3} pí^{3} hi^{3} lḭn^{13} tsá^{2} tanh^{2} hó^{1}ñí^{1} tsáu^{2}, hi^{3} ma^{3} jan^{2} siáh^{3}
hiauh^{3} pí^{3} hi^{3} lḭn^{13} tɨ^{32} ca^{3}tɨ^{21} jáɨ^{13} quioh^{21} Dió^{32}.

12 La^{3} nɨ́^{2} bíh^{1} ca^{3}chan^{3} tsú^{2} hua^{3}jan^{21} tsá^{2} joh^{1} hi^{3} jmu^{3} ta^{21} quioh^{21} dí^{2}, hi^{3}
jáun^{2} lɨ́^{13} hi^{3} tɨ^{3} lɨ^{3}mí^{1} má^{2}tsá^{2}lɨ^{3}pin^{3} tsɨ́^{3} tsá^{2} ñí^{1} hná^{1} jáun^{2} joh^{1} Cristo,
13 ca^{3}la^{3} ñí^{1} cá^{1}chó^{21} jmáɨ^{1} hi^{3} tiáuh^{1} dí^{2} cá^{2}hon^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} ca^{3}tɨ^{21} jmu^{3} tsá^{2}
má^{2}cuóun^{32} Jon^{2} Dió^{32}, tsá^{2} má^{2}nio^{2} hí^{3} cáun^{2} tsɨ́^{3} ñí^{1}con^{2} tsú^{2}. La^{3} jáun^{2} bíh^{1}
lɨ́^{13} hi^{3} lɨ^{3}hún^{1} tsɨ́^{3} dí^{2}, hi^{3} lɨ^{3} tiéɨ^{3} dí^{2} ti^{3}tsóh^{3}dí^{1} la^{3} cun^{3} rón^{32} lɨ́n^{3} hnga^{2} Cristo.
14 Quí^{1} jáun^{2} tiú^{2}uú^{2} lɨ́n^{13} dí^{2} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́n^{3} tsá^{1}míh^{1}, hi^{3} huán^{1} tsɨ́^{3} lɨ́n^{32} bíh^{1} zaɨ^{32}
tsɨ́^{3}, hi^{3} cáun^{2} lɨ́^{1} lɨ́^{2}can^{2} cun^{3}quionh^{3} lɨ^{3}ua^{3} cáun^{2} jáɨ^{13} hmaɨ^{21} hi^{3} má^{2}ta^{2} tsáu^{2}, hi^{3}
lɨ́^{2}can^{2} tsú^{2} hi^{3} má^{2}cau^{2} tsá^{2} hláɨh^{1}, tsá^{2} hnió^{3} jau^{3} juɨ^{32} hlah^{3}.
15 Tɨ^{3}la^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} hléh^{1} dí^{2} jú^{1} tson^{2} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} hno^{3} dí^{2} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2}
né^{3}, la^{3} jáun^{2} bíh^{1} má^{2}tsá^{2}lɨ^{3}hún^{1} tsɨ́^{3} dí^{2}, ca^{3}la^{3} ñí^{1} cá^{1}chó^{21} jmáɨ^{1} hi^{3} lɨ́n^{13} dí^{2}
la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́n^{3} Cristo, Tsá^{2} lɨ́n^{3} hí^{3} Tsá^{2} chin^{1} ñí^{1}con^{2} dí^{2}.
16 Hi^{3} ñí^{1}con^{2} hí^{3} bíh^{1} ja^{32} pí^{3} quiú^{13} jnoh^{1}, tsá^{2} ná^{1}láɨ^{3} dí^{2} la^{3}juah^{21} dúh^{1}
jñí^{2}mu^{1} tsú^{2}, cáun^{2} ngú^{3} hi^{3} ná^{1}cuú^{1} ná^{1}hun^{1} re^{2} tɨn^{2} la^{3} ma^{3} quin^{32} ma^{3} caun^{32}
hi^{3} pih^{21} hi^{3} siún^{1} quionh^{3} raɨnh^{21}, la^{3}jmɨ́^{1} ná^{1}jenh^{2} hná^{1} mú^{21} quionh^{3} jñí^{2};
hi^{3} jáun^{2} tá^{1}la^{3} má^{2}chí^{1}cuóun^{2} jáun^{2} cu^{3}lɨ^{21} né^{3}, jmu^{2} lin^{1} hi^{3} hnio^{3} raɨnh^{21}
cun^{3}quionh^{3} hi^{3} má^{2}háun^{3}.

Ziáun^{2} dí^{2} hi^{3} hmaɨ^{21} cun^{3}quionh^{3} Cristo

17 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, hlɨ́^{1} lieh^{1} jná^{13} hnoh^{2} cha^{13} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}, hi^{3} juo^{3} ná^{1} hnoh^{2}
la^{3} lá^{2}: Tiú^{2}uú^{2} hniáuh^{32} yáh^{3} má^{1}zián^{13} náh^{2} la^{3}jmɨ́^{1} zian^{2} tsá^{2} tiá^{2} má^{2}cuóun^{32}
Dió^{32}, quí^{1} tsá^{2} hí^{3} dá^{2} zian^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} cháunh^{23} chí^{1} hmóu^{32} bíh^{1}, cáun^{2} hi^{3}
tiá^{2} lin^{1} ñí^{1} jmu^{3} ta^{21},
18 hi^{3} cáun^{2} lɨ́^{1} ná^{1}jlɨ^{32} siáh^{3} hñu^{3} jmɨ́^{1} hñu^{3} tsɨ́^{3} tsú^{2}. Tsá^{2} hí^{3} dá^{2} tiá^{2} zian^{2}
yáh^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} hnió^{3} Dió^{32}, quí^{1} tsá^{2} cáun^{1} bíh^{1} hí^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jlánh^{1} huáh^{2}
chí^{1}.
19 Tiú^{2}uú^{2} ñi^{32} yáh^{3} tsú^{2} he^{3} dá^{2} jaun^{32} hua^{3}heih^{21}, jɨ^{3} hi^{3} má^{2}ca^{3}jɨenh^{3} tsú^{2}
siáh^{3} hmóu^{32} hi^{3} jmu^{3} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} dí^{1}quiaunh^{21} tsɨ́^{3}, hi^{3} ca^{3}la^{3} hi^{3} tsah^{3} lɨ́n^{32} tsú^{2}
jmu^{2} ca^{3}la^{3} jɨ́^{32} ñí^{1} hi^{3} hlah^{3}, ca^{3}la^{3} hi^{3} jính^{1} lɨ́n^{21} tsú^{2}.
20 Tɨ^{3}la^{3} hnoh^{2} má^{1}ná^{1}, tiá^{2} ca^{3}lɨ^{3}tɨn^{2} yáh^{3} hnoh^{2} la^{3} nɨ́^{2} ñí^{1}con^{2} Cristo,
21 nɨ́^{1}juáh^{3} tson^{2} cu^{3}tí^{3} hi^{3} ca^{3}niéih^{2} náh^{2} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsú^{2}, hi^{3} nɨ́^{1}juáh^{3}
tson^{2} ca^{3}cunh^{3} náh^{2} siáh^{3} quiúnh^{1} Jesús jmɨ́^{1} ca^{3}lɨ^{3}tɨn^{2} náh^{2} jáun^{2} jú^{1} tson^{2} hi^{3}
ca^{3}tɨn^{1} tsú^{2}.
22 Hi^{3} ca^{3}tɨ^{21} la^{3} cun^{3} he^{3} lánh^{3} rón^{32} jmɨ́^{1} zian^{2} náh^{2} jáun^{2} jmɨ́^{1}tin^{2} né^{3}, tɨ^{3} có^{32}
chá^{1} náh^{2} cú^{2}jueh^{32} hi^{3} yeh^{3} hi^{3} jmɨ́^{1} jmuh^{32} náh^{2} jáun^{2}, quí^{1} jmɨ́^{1}tin^{2} ca^{3}lɨ^{3}can^{2}
náh^{2} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} hlah^{3} hi^{3} dí^{1}quiaunh^{21} honh^{2} náh^{2} hi^{3} jmɨ́^{1} jmu^{2} jáun^{2} hi^{3}
jún^{3} náh^{2}.
23 Má^{2}hniáuh^{32} bíh^{1} lɨ^{3} hmaɨ^{21} la^{3} tɨ^{3} hñu^{3} jmɨ́^{1} hñu^{3} honh^{2} náh^{2},
24 hi^{3} má^{1}zián^{13} náh^{2} cáun^{2} hi^{3} hmaɨ^{21} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́^{3} hi^{3} cánh^{3} ca^{3}ma^{3}jniau^{2} náh^{2}
siáh^{3} Dió^{32}, hi^{3} zian^{2} náh^{2} la^{3}jmɨ́^{1} zian^{2} tsú^{2} jáun^{2} hnga^{2}, hi^{3} hú^{1}tá^{1} chun^{1} náh^{2},
hi^{3} jɨn^{2}.
25 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} nɨ́^{2} né^{3}, jáun^{2} ma^{3} quin^{32} ma^{3} jan^{32} náh^{2} ca^{3}tɨn^{1} hléh^{13} jmáh^{3}la^{3}
jú^{1} tson^{2} ñí^{1}con^{2} renh^{2}, cha^{3} jmɨ́^{1} hléh^{13} náh^{2} jú^{1} tɨ́^{1}jáɨ^{2}, quí^{1} la^{3}jáɨ^{32} bíh^{1} dí^{2}
ná^{1}láɨ^{3} la^{3}juah^{21} dúh^{1} zeih^{21} cuo^{2} zeih^{21} ta^{3} jan^{2} tsáu^{2}.
26 Nɨ́^{1}juáh^{3} hi^{3} ca^{3}míh^{3} honh^{2} náh^{2}, ha^{3} lɨ́^{2} jmú^{2} tso^{3}; ha^{3} lɨ́^{2} cuɨ́^{1} míh^{13} honh^{2}
nú^{2} ca^{3}la^{3} ñí^{1} ca^{3}ta^{3}tsɨ^{21} hiú^{2},

27 hí¹ cú¹pih²¹ lɨ́² jáɨ¹³ cueh³² tsá² hláɨnh¹.

28 Nɨ́¹juáh³ tsá² jmɨ́¹ han², ha³ lɨ́² uú² cuɨ́¹ han¹ tsú², tɨ³la³ cuɨ́¹ jmu¹ cuá² ta³ tsú² ta²¹ chu²¹ bíh¹ cú²jueh³², hi³ jáun² zia³² ca³lá² hi³ lɨ́¹³ lɨ³ cuéh³² tsú² tsá² lɨ³hniauh²³ ñí¹con².

29 Ha³ lɨ́² hléh² náh² jú¹ hlah³, tɨ³la³ jáɨ¹³ hi³ lɨ́¹³ lɨ³ ma³hau³ hi³ lɨ³ pin³ tsɨ́³ tsáu² bíh¹ hniáuh³² hléh¹³ náh² cú²jueh³², jáɨ¹³ hi³ lɨ́¹³ lɨ³ ma³mieh² Dió³² ñí¹con² tsá² náɨ³² bíh¹.

30 Lɨ́² jmú² náh² hi³ niau²¹ hlah³ tsɨ́³ Jmɨ́²chí³ Chun¹ joh¹ Dió³², quí¹ cun³quionh³ Jmɨ́²chí³ hí³ bíh¹ má²ná¹lin¹ hnoh² hi³ lɨ́n³ náh² tsá² joh¹ Dió³², ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ cu³tí³ liáu³² tsú².

31 Chá¹ náh² tɨ³ có³² la³jɨ́³² hi³ chí¹quí² chí¹tiéih²³ honh² náh² ñí¹con² tsáu², la³ má²quionh³ hi³ míh²³ honh² náh², jɨ³ hi³ jlánh¹ náh², jɨ³ hi³ lɨ́¹ tɨ́² lɨ́¹ hóh³² náh², jɨ³ la³jɨ́³² hi³ lɨ́¹ tú² lɨ́¹ hion²³ náh² tsáu² nɨ́² siáh³, la³ cun³ la³jɨ́³² ñí¹ hi³ hlah³ yáh³.

32 Tɨ³ re² bíh¹ jmu³ náh² chun¹ ñí¹con² tsá²ján² tsá²ján², hi³ ná¹lɨ́n³ náh² tsá² zian² tsɨ́³ hi³ ca³tɨn¹ tsá²ján² tsá²ján², hi³ chin³² náh² siáh³ honh² ñí¹con² tsá²ján² tsá²ján² la³ cun³ hi³ má²ca³jmú³ tsú² ñí¹con² náh², la³jmɨ́¹ ca³chin² jáun² Dió³² tsɨ́³ tso³ quián¹³ hnoh² cun³quionh³ Cristo.

5

He³ lánh³ rón³² hniáuh³² ma³zian² tsá² má²lɨ́n³ jon² Dió³²

1 Hi³ jáun² né³, cun³ñí¹ hi³ má²ná¹lɨ́n³ náh² jon² Dió³², tsá² hnio³ tsú² lɨ́n³², jmu³ náh² pí³ hi³ lɨ́n¹³ náh² la³jmɨ́¹ lɨ́n³ tsú² hnga².

2 Tianh³ náh² hi³ ná¹hnáu³ náh², la³jmɨ́¹ ca³ma³hniau³ Cristo, hi³ ca³jɨenh³ tsú² jáun² hnga² cun³ñí¹ hi³ ca³ta¹ dí². Hí³ bíh¹ lɨ́¹ ca³cuen³ hnga² la³juah²¹ dúh¹ jan² jáh³, hi³ ca³jngɨh³ ñí¹con² Dió³², hi³ lɨn³ tsú² la³jmɨ́¹ lɨ́³ cáun² hi³ ja³² má²ró³² hi³ tɨ³² tsɨ́³ Dió³².

3 Cun³ñí¹ hi³ má²lɨ́n³ náh² tsá² joh¹ Dió³² né³, jáun² hí¹ cú¹pih²¹ yáh³ tiú²uú² hniáuh³² hi³ cáun² lɨ́¹ juonh²¹ náh² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨ²¹ hi³ juón¹ tsú², sa³jun³ hí¹ cáun² hi³ tiá² jɨ², ho³ hi³ dí¹quian¹ náh² hi³ lɨ́¹ zia³².

4 Ha³ lɨ́² hléh² náh² jú¹ cú¹juón¹, sa³jun³ jáɨ¹³ hi³ tiá² lin¹ zia³² ñí¹ jmu³ ta²¹, ho³ cuú²nga¹ héi² tsɨ́³, quí¹ jáɨ¹³ la³ nɨ́² tiú²uú² ca³ta¹ yáh³ dí² hléh¹³; tɨ³ re² cueh¹ náh² cú²jueh³² tiá¹hmah¹ Dió³² bíh¹.

5 Quí¹ má²ñíh¹ bíh¹ náh² hi³ nɨ́¹juáh³ zian² tsá² lɨ́¹ jmu² lɨ́¹ tsau³² ho³ hi³ jmu² tsú² hi³ tiá² jɨ², jáun² tsá² la³ hí³ tiá² lɨ́¹³ yáh³ hiáuh³ jáɨ¹³ hi³ tsa³ma³zian² hñu³mɨ³cuú² ñí¹ cuá¹quien² Cristo quionh³ Dió³², sa³jun³ lɨ́¹³ hiáuh³ jáɨ¹³ nɨ́¹juáh³ tsá² zia³² hi³ jlánh¹ jính¹, quí¹ tsá² la³ nɨ́² jmu² la³juah²¹ dúh¹ hi³ má²tsú² má²jónh³² dió³² tsá² láɨn¹ bíh¹.

6 Hí¹ jan² lɨ́² hin² cuɨ́¹ má¹cau² hnoh² cun³quionh³ cáun² jú¹ te³, quí¹ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨ²¹ hi³ hlah³ nɨ́² bíh¹ má²jnia³² Dió³² hi³ míh²³ tsɨ́³ ñí¹con² tsá² tiá² nieh³.

7 Jáun² né³, hí¹ cú¹pih²¹ lɨ́²uú² juónh³² náh² re² quiúnh¹ tsá² la³ hí³.

8 Quí¹ jmɨ́¹tin² jmɨ́¹ lɨ́n³ hnoh² tsá² zian² já¹niéi², tɨ³la³ ta³né³² má¹ná¹, cun³ñí¹ hi³ má²cá²cunh³ náh² quiúnh¹ Tɨ³² Juo¹³ dí², jáun² má²lɨ́n³ náh² tsá²

má²zian² ñí¹ tie³ joh¹. Jáun² tianh³ náh² la³ cun³ qui³ ca³tɨ²¹ hi³ zian² tsá²
má²tiéin¹ joh¹.
9 Quí¹ joh¹ dá² jmu² hi³ lau³² jmáh³la³ cá² ñí¹ hi³ chun¹ bíh¹ tsú², hi³ ngɨ³²
tsú² cú²tso², jɨ³ hi³ lɨ́n³ tsú² tsá² tson² jë¹ nɨ́² siáh³.
10 Jáun² jmu³ náh² pí³ hi³ ngɨ¹³ náh² hi³ he³ bíh¹ hi³ jéih³² Tɨ³² Juo¹³ dí².
11 Ha³ lɨ́² jmú² náh² lɨ³ua³ cáun² hi³ tiá² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹, hi³ la³ jmu² jáun²
tsá² zian² já¹niéi²; tɨ³la³ tɨ³ re² tie³ náh² joh¹ ñí¹con² hi³ jáun², hi³ jáun² lɨ́¹³ chu³
jñéih³.
12 Hi³ lɨ́¹ hua³heih²¹ máh³ hi³ hléh¹³ dí² la³ cun³ hi³ jmu² tsá² hí³ ta³ hñu³
niéi², uá¹jinh¹ ti³ lɨ́¹ hléh¹³ dí²;
13 tɨ³la³ nɨ́¹ má¹ca³ta³no¹ la³jɨ́³² hi³ jáun² ñí¹ tie³ joh¹ né³, la³jɨ́³² bíh¹ chú²
jñéih²³ re²,
14 quí¹ cun³quionh³ joh¹ bíh¹ chú² jñéih²³ la³jɨ́³². Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ juáh²³
tsú² la³ lá²:
Hueh³ ziú³ máh¹, hnú² tsá² rá²cuóun¹ nú²;
náu² ñí¹ rón²¹ nú² nɨ́² ja¹ hla¹,
hi³ jáun² Cristo tiéi³² joh¹ quioh²¹.
15 Jáun² né³, hua³hín¹³ náh² he³ lánh³ rón³² ñí¹táunh¹ náh². Ha³ lɨ́² ma³zián¹³
náh² la³jmɨ́¹ zian² tsá² tiá² jmɨ́¹ tiá² tsɨ́³, tɨ³ re² ma³zián¹³ náh² hi³ quia³lín³ jmɨ́¹
honh².
16 Ma³quien¹³ náh² jmáɨ¹ hi³ zian² náh², quí¹ jmáɨ¹ hlah³ bíh¹ la³².
17 Ha³ lɨ́² lɨ́¹ jmú² náh² cáun¹; jmu³ náh² pí³ hi³ ngɨ¹³ náh² he³ hnió³ Tɨ³² Juo¹³
dí².
18 Ha³ lɨ́² ma³heinh²¹ náh², quí¹ tsá² jmu² la³ jáun² dá² cáun² lɨ́¹ tsá²hín³ bíh¹;
tɨ³ re² cuɨ́¹ ná¹cónh²¹ Jmɨ́²chí³ Chun¹ hñu³ honh² náh².
19 Hniáuh³² hlɨ́¹ lienh¹ náh² renh² má²tún² hmóu³² náh² cun³quionh³ hi³
hɨ́eh¹ náh² sun¹ hi³ lɨ́³ jáun² jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³², hi³ hɨ́eh¹ náh² sun¹ ñí¹con²
Dió³², jɨ³ hi³ hɨ́eh¹ náh² siáh³ hi³ ca³tɨn¹ tsú² cun³quionh³ sun¹, la³ cun³ hi³
má²hau³ Jmɨ́²chí³ Chun¹. Jáun² hɨ́e¹ náh² sun¹ hi³ má¹tsú¹ má¹jonh²¹ náh² Tɨ³²
Juóuh³² ca³la³ jonh³ jmɨ́¹ honh².
20 Cuéh³ náh² tiá¹hmah¹ Dió³² Jméi² dí² jmáɨ¹ ca³la³ jɨ́³² ca³tɨ²¹ la³jɨ́³² hi³ zia³²,
cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí².

Lánh³ hniáuh³² zian² tsá² tanh² ta²¹ Cristo quionh³ tsá² hñú¹³

21 Cun³ñí¹ hi³ tanh²³ náh² ta²¹ Cristo, jáun² ma³quien¹³ náh² tsá²ján² tsá²ján².
22 Ca³tɨn¹ tsá²mɨ³ hi³ ma³quien² ñí²cuo², la³jmɨ́¹ má²quien² tsú² jáun² Tɨ³² Juo¹³
dí².
23 Quí¹ tsá²ñuh² bíh¹ lɨ́n³ tsá² chín¹ ñí¹con² tsá²mɨ³, la³jmɨ́¹ lɨ́n³ jáun² Cristo
Tsá² chín¹ ñí¹con² tsá² lɨ́n³ cuáh³², tsá² ná¹lɨ́n³ hí³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ cuá² ta³ tsú², tsá²
ca³lión³² tsú² hí³.
24 Hi³ jáun² la³jmɨ́¹ má²quien² jáun² tsá² cuáh³² Cristo, la³ jáun² bíh¹ ca³tɨn¹
tsá²mɨ³ ma³quien² ñí²cuo² tán¹ hián².
25 Hnoh², tsá²ñuh², ma³hno¹ náh² tsá²mɨ³ ñí²cuonh² náh², la³jmɨ́¹ ca³ma³hnio³
jáun² Cristo tsá² lɨ́n³ cuáh³² hi³ ca³cuen³ tsú² jáun² hnga² hi³ jún³ ca³tɨn¹ cuáh³².

26 La^{3} nɨ^{2} ca^{3}jmú^{3} tsú^{2}, quí^{1} hi^{3} jáun^{2} lɨ́^{13} ná^{1}chan^{1} tsá^{2} lɨ́n^{3} cuáh^{32}, hi^{3} ca^{3}ma^{3}jɨn^{2} dí^{2} tsú^{2} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} ca^{3}záun^{3} tsú^{2} jáun^{2} jmáɨ^{2} cun^{3}quionh^{3} jáɨ^{13} quioh^{21} Dió^{32},

27 hi^{3} jáun^{2} lɨ́^{13} ma^{3}jnia^{2} tsú^{2} cuáh^{32} ñí^{1}con^{2} hnga^{2}, hi^{3} lɨ́n^{13} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́n^{3} jan^{2} tsá^{1}máɨ^{13} tsá^{2} má^{2}jniá^{3} ca^{3}la^{3} chú^{32} lɨ́n^{32} cu^{3}tí^{3}, hi^{3} chun^{1}, hi^{3} jɨn^{2}, hi^{3} hí^{1} cú^{1}pih^{21} quiá^{1} tiá^{2} zia^{32} quioh^{21}, hi^{3} sa^{3}jun^{3} hí^{1} cáun^{2} hi^{3} zɨ́nh^{2}, sa^{3}jun^{3} hí^{1} cáun^{2} hi^{3} má^{2}hliáh^{2}.

28 La^{3} nɨ́^{2} bíh^{1} lɨ́^{3}, hi^{3} hniáuh^{32} ma^{3}hnio^{3} siáh^{3} tsá^{2}ñuh^{2} tsá^{2}mɨ^{3} ñí^{2}cuo^{2} la^{3}jmɨ́^{1} hnio^{3} tsú^{2} hnga^{2}. Quí^{1} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} hnio^{3} tsá^{2}mɨ^{3} ñí^{2}cuo^{2}, la^{3} jáun^{2} má^{2}lin^{1} hi^{3} hnio^{3} jɨ^{3} hnga^{2} bíh^{1} tsú^{2}.

29 Quí^{1} hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tsáu^{2} tiá^{2} hon^{2} cuá^{2} ta^{3} hnga^{2}, tɨ^{3}la^{3} jmu^{2} bíh^{1} tsú^{2} hua^{3}hí^{13}, jɨ^{3} hi^{3} má^{2}ton^{3} dí^{2} siáh^{3}; hi^{3} ti^{3}tsóh^{3}dí^{1} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} jmu^{2} siáh^{3} Cristo ñí^{1}con^{2} cuáh^{32},

30 quí^{1} jnoh^{1} bíh^{1} ná^{1}láɨ^{3} dí^{2} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́^{3} cuá^{2} ta^{3} tsú^{2}, [jnoh^{1} ná^{1}láɨ^{3} dí^{2} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́^{3} ngú^{3} quioh^{21} tsú^{2} jɨ^{3} jñí^{2}mu^{1} tsú^{2} nɨ́^{2} siáh^{3}].

31 La^{3} cun^{3} rá^{1}juáh^{3} jáun^{2} ñí^{1} Sí^{2}: “Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2}ñuh^{2} chan^{3} tɨ^{3} có^{32} jméi^{2} mí^{1}ziú^{13}, hi^{3} jáun^{2} tiánh^{3} cu^{3}tsa^{32} quionh^{3} tsá^{2}mɨ^{3} ñí^{2}cuo^{2}, hi^{3} jáun^{2} tá^{1} gon^{3} tsú^{2} lɨ́n^{13} la^{3}juah^{21} dúh^{1} jan^{2} tsáu^{2} bíh^{1}”.

32 Hi^{3} nɨ́^{2} bíh^{1} cáun^{2} jáɨ^{13} hi^{3} jlánh^{1} bí^{1} quien^{2} hi^{3} jmɨ́^{1} ná^{1}hmá^{1}, hi^{3} jáun^{2} jná^{13} né^{3} juanh^{32}, hi^{3} jáɨ^{13} nɨ́^{2} né^{3}, hɨe^{32} hi^{3} Cristo má^{2}cunh^{3} quionh^{3} cuáh^{32}.

33 Tɨ^{3}la^{3} cun^{3} jáun^{2} bíh^{1} hniáuh^{32} má^{1}hno^{1} náh^{2} tsá^{2}mɨ^{3} ñí^{2}cuonh^{2} ma^{3} quin^{32} ma^{3} jan^{32} náh^{2}, la^{3}jmɨ́^{1} hno^{3} náh^{2} hmóu^{32}; hi^{3} tsá^{2}mɨ^{3} né^{3}, hniáuh^{32} má^{2}quien^{2} siáh^{3} tsá^{2}ñuh^{2} ñí^{2}cuo^{2}.

6

1 Hi^{3} hnoh^{2} siáh^{3} tsá^{1}míh^{1}, cun^{3}ñí^{1} hi^{3} hnoh^{2} tanh^{23} náh^{2} ta^{21} Dió^{32}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}tɨn^{1} náh^{2} tanh^{13} siáh^{3} ta^{21} ñeh^{2} mí^{2}ziúh^{2}, quí^{1} la^{3} nɨ́^{2} bíh^{1} ca^{3}tɨ^{21}.

2 Quí^{1} hi^{3} lá^{2} bíh^{1} héih^{32} la^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} Dió^{32} hi^{3} la^{3} má^{2}quionh^{3} siáh^{3} cáun^{2} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} tsú^{2}: “Tianh^{32} náh^{2} ta^{21} ñeh^{2} mí^{2}ziúh^{2},

3 hi^{3} jáun^{2} lɨ́^{13} zian^{2} nú^{2} re^{2} tɨn^{2}, jɨ^{3} hi^{3} lɨ́^{13} lɨ^{3} zian^{2} nú^{2} ué^{3} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}”.

4 Hi^{3} hnoh^{2} né^{3}, tsá^{2} má^{2}lieih^{21}, ha^{3} lɨ́^{2} ma^{3}tsan^{13} náh^{2} tsɨ́^{3} jónh^{32}, tɨ^{3}la^{3} tɨ^{3} re^{2} bíh^{1} hi^{3} má^{1}cuoun^{21} náh^{2} tsú^{2} hi^{3} tɨ́^{1} jinh^{21} náh^{2} re^{2} tɨn^{2}, hi^{3} hlɨ́^{1} lienh^{1} náh^{2} tsú^{2} ca^{3}tɨ^{21} he^{3} lánh^{3} rón^{32} tanh^{13} tsú^{2} ta^{21} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}.

5 Hnoh^{2} tsá^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} *tsá^{2} má^{2}ná^{1}hlánh^{1}, ca^{3}tɨn^{1} bí^{1} náh^{2} má^{1}tih^{21} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} juóuh^{32} náh^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}; hniáuh^{32} bíh^{1} má^{1}quien^{13} náh^{2} tsú^{2}, jɨ^{3} hi^{3} re^{2} nio^{2} honh^{2} náh^{2} siáh^{3} jmúh^{13} ta^{21} quián^{13}, la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́^{3} hi^{3} ná^{1}má^{2}tih^{21} náh^{2} ñí^{1}con^{2} hnga^{2} Cristo.

6 Jun^{3}juáh^{13} jmáh^{3}la^{3} ñí^{1} jɨ́e^{23} yáh^{3} tsú^{2} hniáuh^{32} jmúh^{13} náh^{2} re^{2} ta^{21}, hi^{3} jáun^{2} jlánh^{1} tá^{1}tonh^{1} náh^{2} re^{2} ñí^{1}con^{2} tsú^{2}, tɨ^{3}la^{3} hi^{3} jmúh^{13} náh^{2} la^{3} cun^{3} qui^{3} ca^{3}tɨn^{1} jmu^{3} tsá^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} quian^{21} Cristo bíh^{1}, tsá^{2} má^{2}ná^{1}jmu^{2} la^{3} jonh^{3} jmɨ́^{1} tsɨ́^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} hnió^{3} Dió^{32}.

7 Hiún^{2} lɨ́n^{32} honh^{2} náh^{2} jmu^{3} tá^{13} tsú^{2}, la^{3}juah^{21} dúh^{1} hi^{3} ná^{1}jmuh^{32} náh^{2} tá^{13} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}, jun^{3}juáh^{13} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́^{3} hi^{3} ná^{1}jmuh^{32} náh^{2} ñí^{1}con^{2} jmáh^{3}la^{3} tsáu^{2} yáh^{3}.

8 Quí¹ má²ñíh¹ bíh¹ náh², hi³ Tɨ³² Juo¹³ bíh¹ dí² ma³hmah¹ ñí¹con² ma³ quin³²
ma³ jan³² la³ cun³ lɨ́³ hi³ chu²¹ hi³ lɨ́²jmú³ tsú², uá¹ hi³ tsá² má²dí¹hlánh¹
ho³lá²dá² tsá² zian² hi³ ca³tɨn¹ hnga².

9 Hnoh² siáh³ tsá² ná¹lɨ́n³ juo¹³ tsáu², ja³bí¹ la³ nɨ́² hniáuh³² jmúh¹³ hnoh²
siáh³ ñí¹con² tsá² má²dí¹hlánh¹ joh² náh², ha³ lɨ́²uú² lienh¹ náh² tsú² jú¹ cáu².
Cháu¹ náh² honh² hi³ jan² bíh¹ Tɨ³² Juo¹³ dí² Tsá² cuá³ hñu³mɨ³cuú² jmu² héih³²
ñí¹con² hnoh² jɨ³ ñí¹con² tsá² hí³ nɨ́² siáh³; hi³ Tsá² hí³ né³, tiá² jmu² yáh³ hi³
quien² jan², hi³ jan² tiá² quien².

Zia³² he³ cun³quionh³ lɨ́¹³ jmu³ tsá² tanh² ta²¹ Dió³² hniéi²

10 Hi³ jáun² né³ reh², cuɨ́¹ lɨ³ pin³ náh² cun³quionh³ pí³ hi³ ja³² ñí¹con² Tɨ³²
Juo¹³ dí², cun³quionh³ pí³ hi³ cáu² hi³ jueh³² jáun² quioh²¹ tsú².

11 Jmuh²¹ náh² ta²¹ la³jɨ́³² ñí¹ hi³ cue³² Dió³² hi³ lɨ́¹³ jmu³ tsú² hniéi², hi³ jáun²
quɨnh¹ náh² jmáɨ¹ nɨ́¹juáh³ jmáɨ¹ hi³ hnió³ tsá² hláɨnh¹ ma³cau².

12 Quí¹ jun³juáh¹³ hi³ ná¹jmu³² hniéi² quiúnh¹ tsá²mɨ³cuóun² yáh³ dí², tɨ³la³
ná¹jmu³² dí² hniéi² quiúnh¹ tsá²cuú² tsá²chín³ bíh¹, tsá² hláɨh¹ tsá² ná¹lɨ́n³
jmɨ́²chí³, la³ cun³ tsá² ná¹chín¹, tsá² ná¹ho² jáɨ¹³ ñí¹con² tsá² ná¹hiá² ná¹jlɨ³² jmɨ́¹
tsɨ́³ zian² hngá¹máh³ lá².

13 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, jmuh²¹ náh² ta²¹ la³jɨ́³² ñí¹ hi³ cue³² Dió³² hi³ lɨ́¹³
jmúh¹³ náh² hniéi², hi³ jáun² lɨ́¹³ quɨnh¹ náh² jmáɨ¹ nɨ́¹juáh³ jmɨ́¹ zia³² hi³
háɨnh¹³, hi³ nɨ́¹ má¹lɨ³² jáun² né³, la³ má²ná¹pin³ jáun² bíh¹ náh².

14 Jáun² né³, tianh³ náh² hua³jan²¹, la³juah²¹ dúh¹ hi³ ná¹hñéih¹ náh² jú¹
tson², jɨ³ ca³la³ hi³ ná¹quíh¹ náh² siáh³ hi³ chun¹ náh², la³jmɨ́¹ lɨ́³ hmɨh³² pin³
hi³ ná¹quih³² hliáu³ hi³ jmu² hua³hí¹³ ñí¹ tsɨ́³.

15 Tianh³ náh² hua³jan²¹ hi³ hléh¹ náh² jú¹ chú³² hi³ jmu³ hi³ niau²¹ tie³ hñu³
tsɨ́³ tsáu², la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² tauh² tuh³² ta³.

16 Hi³ ñí¹ ca³la³ jɨ́³² né³, chá¹ náh² cáun² honh², quí¹ hi³ nio² jáun² cáun²
tsɨ́³ bíh¹ tsú² lɨ́³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ cáun² chí² lɨh³² hi³ zianh³² hliáu³ hi³ jnáɨ²³ ta³ ñí¹;
cun³quionh³ hi³ jáun² lɨ́¹³ yéih¹ náh² sɨ́² hún¹ hmá² zunh²¹ hi³ cuɨ́²³ tsá² hláɨnh¹
ñí¹con² náh².

17 Cuɨ́¹ ná¹hu²¹ honh² náh² hi³ liáun³ náh², hi³ lɨ́³ jáun² la³juah²¹ dúh¹ cáun²
hú¹chí¹ pin³ hi³ hein³² hliáu³ hi³ jmu² hua³hí¹³ chí¹, jɨ³ hi³ hniáuh³² ná¹ziánh¹
náh² siáh³ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² hi³ lɨ́³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ cáun² mí¹táɨ³ hi³ cue³² Jmɨ́²chí³
Chun¹.

18 Nɨ́¹ má¹tɨ³ ñí¹lienh¹ hnoh² Dió³² ca³tɨ²¹ lɨ³ua³ cáun² hi³ zia³², jáun²
cun³quionh³ hi³ má²hau³ jáun² Jmɨ́²chí³ Chun¹ bíh¹ hniáuh³² lienh¹ náh² tsú²
jmáɨ¹ ca³la³ jɨ́³², uá¹jinh¹ cá² ñí¹ hi³ hiú² mɨh³² náh² ñí¹con² tsú². Lɨ́¹³ jmúh¹³
hnoh² la³ nɨ́² nɨ́¹juáh³ cueh¹³ náh² honh² hi³ tianh¹³ náh² hua³jan²¹; hi³
hniáuh³² lienh¹ náh² siáh³ Dió³² hi³ ca³tɨn¹ la³jɨ́n³² tsá² joh¹ tsú².

19 Lienh¹ tiá³ náh² Dió³² hi³ ca³tɨn¹ jná¹³ uá²jaɨ³², hi³ jáun² lɨ³ ño¹ jná¹³ hín²
jáɨ¹³ hléh¹³ ná¹ nɨ́¹ má¹tɨ³ ñí¹ hléh¹³, hi³ jáun² la³ jáun² lɨ́¹³ zia³² uu³mieh¹³ jná¹³
nɨ́¹ má¹tɨ³ ñí¹ hɨe¹ ná¹ tsáu² la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ jmɨ́¹ ná¹hmá¹ jáun² ca³tɨ²¹ jú¹ chú³²
hi³ lɨ́¹³ liáun³ tsú².

20 Jná13 la32 tsá2 zéin1 Dió32, hi3 hléh23 ná1 jú1 chú32 jáun2; hi3 cun3ñí1 hi3
jáun2 bíh1 cuá1tson3 jná13 ta3né32. Jáun2 lienh1 náh2 tiá3 Dió32, hi3 jáun2 jlánh1
tiá3 niau21 tsɨn32 jná13 hi3 hléh13 jú1 chú32, la3 cun3 qui3 ca3tɨn1 jná13 jmu1.

Má2hah2 Po1 jáɨ13

21 Jáun2 né3, reh2 dí2 Tíquico chá32 ñí1con2 hnoh2 la3jɨ́32 hi3 ca3tɨn1 jná13 jɨ3 hi3
cuá1jmu2 jná13 nɨ́2 siáh3. Hí3 bíh1 lɨ́n3 quian21 Tɨ32 Juo13 dí2, jan2 tsá2 jlánh1 re2
nio2 cáun2 tsɨ́3, jan2 tsá2 hno3 lɨ́n32 dí2.
22 Hi3 jáun2 bíh1 zein32 jná13 tsú2 ñí1con2 hnoh2, hi3 jáun2 chá32 tsú2 ñí1con2
hnoh2 he3 lánh3 rón32 tiauh2 jnoh1, hi3 jáun2 lɨ́13 chá32 tsú2 siáh3 tiá3 honh2
náh2.
23 Dió32 Jméi2 dí2 jɨ3 Jesucristo Tɨ32 Juo13 dí2 cuɨ́1 jmu1 hi3 jɨ3lɨn2 tsá2 reh2 dí2
lɨ́13 zian2 re2 tɨn2, jɨ3 hi3 ná1hnáu3 tsú2 siáh3 cun3quionh3 hi3 nio2 cáun2 tsɨ́3.
24 Cuɨ́1 má1hé1 má1mieh2 Dió32 ca3la3 jɨ́n32 tsá2 hnio3 Jesucristo Tɨ32 Juo13 dí2,
la3jɨ́n32 tsá2 hniau3 tsú2 cáun2 hi3 tiá2 tón32 jmáɨ1 hliáh13. [Cun3 nɨ́2 bíh1 tí3 jáɨ13.]

Sí² Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ñí¹con² Tsá² Filipenses

Tá¹la³ cuá¹hún¹ hñu³mí¹ñí² Po¹ jmu² sí² lá² hi³ ca³tɨn¹ tsá² má²lɨ́n³ cuáh³² já¹ juú² Filipos

1 Jná¹³ Po¹ quiúnh¹ ná¹ Timoteo, tsá² ná¹láɨ³ jnoh¹ *tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ Jesucristo, jmu³² jnoh¹ sí² lá² hi³ ca³tɨn¹ la³jɨ́n³² hnoh², tsá² tionh² náh² juú² Filipos ní², tsá² má²joh¹ Cristo Jesús; hi³ la³ñí¹ la³ján³ zen²³ jnoh¹ sí² lá² ñí¹con² tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ cuáh³², la³ má²quionh³ tsá² ná¹jniá³ hí³ jmɨ́¹ tsɨ́³ nɨ́² siáh³.

2 Cuɨ́¹ má¹hé¹ má¹mieh² náh² Dió³² Jméi² dí² jɨ³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí², jɨ³ hi³ cuɨ́¹ zian² náh² siáh³ cáun² hi³ re² hi³ tɨn².

Po¹ liéɨnh³² Dió³² hi³ ca³tɨn¹ tsá² tanh² ta²¹ Dió³²

3 Cue² jná¹³ tiá¹hmah¹ Dió³² la³ ma³ quin³² ma³ cu³ jéɨn³² hi³ chau² tsɨn³² jná¹³ quián¹³ hnoh²,

4 hi³ nɨ́¹ má¹ca³lienh¹ jná¹³ Dió³² né³, tiu³nio² bíh¹ hiú² mɨ́²³ jná¹³ ca³la³ hi³ hiún² lɨ́n³² tsɨn³² hi³ ca³tɨn¹ la³jɨ́n³² hnoh²,

5 quí¹ cú²re² bíh¹ má²ca³jmú¹³ dí² ta²¹ hi³ ca³tɨn¹ jú¹ chú³², ca³la³ cun³ jmɨ́¹ ca³lɨ³liau³ hi³ ca³cháh¹ náh² cáun² honh², hi³ la³ tɨ³ ta³né³².

6 Jáun² jná¹³ né³ hu²¹ tsɨn³², hi³ Dió³² Tsá² ca³ma³liáu³² hí³ hi³ jmu² ta²¹ chu²¹ ñí¹con² náh², jmu² la³ má²jmu² jáun² ca³la³ ñí¹ cuanh²¹ Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo.

7 Cun³ ca³tɨ²¹ bíh¹ hi³ lén¹³ jná¹³ la³ nɨ́² hi³ ca³tɨn¹ la³jɨ́n³² hnoh², quí¹ cun³ñí¹ hi³hliá² jlánh¹ ná¹hnáu³ dí², quí¹ ja³bí¹ ñí¹con² hnoh² siáh³ ja³² miɨ́³ tsɨ́³ Dió³² la³jmɨ́¹ ja³² jáun² miɨ́³ tsɨ́³ tsú² ñí¹con² jná¹³, uá¹ hi³ cuá¹hún¹ jná¹³ hñu³mí¹ñí², ho³ uá¹ hi³ nɨ́¹ má¹ca³ta³zanh¹ jná¹³ ñí¹ hó²¹ñí¹ tsá²tan²¹ hi³ lion¹ jná¹³ jú¹ chú³², jɨ³ hi³ ma³tson¹³ jná¹³ siáh³ jáɨ¹³ jáun².

8 Dió³² ñɨ³² hi³ cónh³ bíh¹ tiá² hú¹ pɨ́² hú¹ juoun³² tsɨn³² jná¹³ hi³ ca³tɨn¹ la³jɨ́n³² hnoh², quí¹ ca³la³ jmɨ́¹ hniau³ hnga² Jesucristo bíh¹ hnau³ jná¹³ hnoh².

9 Hi³ jáun² nɨ́¹ má¹ca³lienh¹ jná¹³ Dió³², hiú² mɨ́²³ jná¹³ hi³ tɨ³ lɨ³mí¹ lɨ́¹³ náh² tsá² jlánh¹ hnio³ Dió³² jɨ³ tsá²mɨ³cuóun², hi³ tɨ³ lɨ³mí¹ lɨ́¹³ quia³lín³ jmɨ́¹ honh² náh², jɨ³ hi³ tɨ³ lɨ³mí¹ tsá²lɨ³jnia² siáh³ jmɨ́¹ honh² náh² cun³ jmá² cun³ jnia³²;

10 quí¹ jáun² la³ jáun² lɨ³ tɨn² náh² hi³ quiáh¹ hi³ jlánh¹ bíh¹ chu²¹. La³ jáun² bíh¹ lɨ́¹³ zian² náh² cáun² hi³ jɨn² náh², hi³ jáun² tiá² lɨ³ zia³² hí¹ cáun² yáh³ hi³ chí¹cuú² chí¹jnáɨ²³ ñí¹con² náh² nɨ́¹ má¹cuanh³² jáun² Cristo.

11 Hi³ jáun² cun³quionh³ hi³ ma³hau³ jáun² Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo bíh¹ lɨ́¹³ lɨ́n³ náh² la³jmɨ́¹ lɨ́³ cáun² hmá² hi³ háɨ³² jmáh³la³ máɨ³ chu²¹. Hi³ jáun² cun³quionh³ hi³ zian² hnoh² cá² ñí¹ hi³ chun¹ né³, lɨ́¹³ tá¹zanh¹ Dió³² re² ta³ ñí¹ tsá²mɨ³cuóun², hi³ ma³quien² tsú² siáh³ Dió³².

La³jɨ́³² hi³ jmu² Po¹, jmu² tsú² cun³ñí¹ hi³ hnio³ Cristo

12 Hnoh² reh², hnó³² jná¹³ hi³ lɨ³ ñíh¹³ náh² hi³ la³jɨ́³² hi³ má²cá²quiúnh³² jná¹³, cu³tí³ bíh¹ má²ca³ma³hau³ hi³ tsá²ngɨ́³² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³²;

13 quí¹ la³jɨ́n³² bíh¹ hliáu³ tionh² ñí¹ta²¹ lá², jɨ³ tsá² ñí¹ hná¹ jáun² nɨ́² siáh³ má²ná¹ñi³² hi³ cuá¹tson³ jná¹³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Cristo.

14 Hi³ míh¹ tiá² jɨ³lɨn² bíh¹ siáh³ tsá² reh² má²ca³chá³ tiá³ tsɨ́³ hi³ hléh³² jú¹
chú³² quioh²¹ Dió³² ca³la³ hí¹ cú¹pih²¹ tiá² cú² tiá² juénh² cun³ñí¹ hi³ ná¹ñi³²
tsú² hi³ cuá¹tson³ jná¹³ ñí¹ lá²; cu³tí³ má²ná¹tioh³ bíh¹ cáun² tsɨ́³ tsú² ñí¹con²
Tɨ³² Juo¹³ dí² ta³né³².
15 Tson² bíh¹ zian² ma³ jan² tsá² hleh³² jáɨ¹³ quioh²¹ Cristo cun³ñí¹ hi³ uóu³²
tsɨ́³ ñí¹con² jná¹³, jɨ³ hi³hliá² hnió³ hniéi² nɨ́² siáh³; tɨ³la³ zian² né³ tsá² siánh³ hi³
hleh³² hú¹tá¹ hi³ re² hu²¹ tsɨ́³ bíh¹ tsú² má¹ná¹.
16 Tsá² hleh³² hí³ hi³ hu²¹ re² tsɨ́³ né³, hleh³² tsú² quí¹ cun³ñí¹ hi³ hniau³
jná¹³ bíh¹ tsú², quí¹ ñi³² tsú² hi³ ca³chau³ Dió³² bíh¹ jná¹³ ñí¹ lá² hi³ cué¹³ jná¹³
jú¹ tson² ca³tɨ²¹ jú¹ chú³² quioh²¹ Cristo.
17 Tɨ³la³ tsá² ñí¹ hná¹ hí³ né³, jun³juáh¹³ hi³ hu²¹ re² tsɨ́³ yáh³ tsú² hleh³²
hi³ ca³tɨn¹ Cristo, tɨ³la³ hleh³² tsú² cun³ñí¹ hi³ zia³² hi³ hen² tsɨ́³ hmóu³² bíh¹.
Tsá² hí³ dá² cáun² hnió³ hi³ ma³hliáun³ uu³mí²tsɨ³² quion²¹ jná¹³ bíh¹ tá¹la³
cuá¹tson³ ná¹ lá².
18 Tɨ³la³ ¡tiá² hi³ jmu³ hí¹ cáun² yáh³! Quí¹ uá¹ hi³ hu²¹ re² tsɨ́³ tsú², ho³ uá¹
hi³ tiá² re² hu²¹, cáun² hiún² bíh¹ tsɨn³² jná¹³ lɨ³ua³ hi³ hleh³² tsú² hi³ ca³tɨn¹
Cristo bíh¹.
Quí¹ cun³ lɨ³ hiún² bíh¹ siáh³ tsɨn³² jná¹³,
19 quí¹ ño¹ jná¹³ hi³ cun³ cua³han² bíh¹ jná¹³ re² ja¹ la³jɨ́³² uu³mí²tsɨ³²
hi³ quiunh³² jná¹³ lá² cun³ñí¹ hi³ lienh¹ hnoh² Dió³² hi³ ca³tɨn¹ jná¹³, jɨ³
hi³hliá² má²hau³ jná¹³ siáh³ Jmɨ́²chí³ Chun¹, Tsá² ca³ma³hau³ hí³ Jesucristo
tá¹la³ ca³ngɨ́³ tsú² jáun² ñí¹ hué²¹ lá².
20 Quí¹ jná¹³ hu²¹ tsɨn³² hi³ cun³ tiá² chau²¹ bíh¹ jmáɨ¹ hi³ lɨ³ heh¹ ná¹, quí¹
tɨ³la³ jná¹³ hnó³² hi³ la³ má²chá²³ jáun² bíh¹ jná¹³ tiá³ tsɨn³² hi³ jmu² ná¹ lin¹
cun³quionh³ ngú³ lá² quion²¹ hi³ Cristo bíh¹ Tsá² quien², uá¹ hi³ zian² uá¹ hi³
má²jún¹ jná¹³.
21 Quí¹ ca³tɨn¹ jná¹³, la³jɨ́³² hi³ jmu² jná¹³, jmu² jná¹³ cun³ñí¹ hi³ hno³ ná¹
Cristo bíh¹, hi³ jáun² nɨ́¹juáh³ hi³ jun³ jná¹³ né³, tɨ³ zia³² hi³ má²ca³láɨ¹³ bíh¹
jná¹³ jaun³².
22 Tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ lɨ́¹³ jmu¹ jná¹³ ta²¹ chu²¹ hi³ ca³tɨn¹ Tɨ³² Juo¹³ dí² tá¹la³
zian² ná¹ ñí¹ hué²¹ lá², hi³ jáun² lɨ́¹ tiá² ño¹ he³ quiáh¹³ bíh¹ jná¹³ lɨ́²³.
23 Juóuh³² bíh¹ hi³ quiáh¹³ jná¹³ lɨ³ua³ cáun² hi³ tun³ nɨ́², quí¹ jná¹³ jmɨ́¹
má²hnó³² hi³ jún³ bíh¹, hi³ jáun² jmɨ́¹ ñih²¹ ná¹ hi³ jmɨ́¹ ñí¹ñí²¹ quiúnh¹ Cristo;
quí¹ ca³tɨn¹ jná¹³, hi³ jáun² bíh¹ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ chú³²;
24 tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ hnoh² né³, tɨ³ jlánh¹ bíh¹ quien² hi³ la³ má²zian²
jáun² jná¹³ ñí¹ hué²¹ lá².
25 Hi³ cun³ñí¹ hi³ má²nio² cáun² tsɨn³² jná¹³ ca³tɨ²¹ hi³ nɨ́² né³, jáun² ño¹ jná¹³
hi³ zian² bíh¹ jná¹³ cónh³í¹ cu³tiá³ quiúnh¹ hnoh², hi³ jáun² lɨ́¹³ má¹hau¹ jná¹³
hi³ cuá¹táunh¹ hnoh² tɨ³ chí¹ján³ jɨ³ hi³ tɨ³ lɨ³mí¹ lɨ³ hiún² honh² náh² hi³ táunh²³
náh² ta²¹.
26 Hi³ jáun² nɨ́¹ má¹cá²chó³² jná¹³ siáh³ ja¹ quián¹³ hnoh² jlánh¹ lɨ³ zia³² jáɨ¹³
hi³ lɨ³ tsɨnh¹ náh² hi³ ca³tɨn¹ Cristo Jesús cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³.
27 Hi³ jáun² né³, ñí¹ jɨ́²¹la³ ti³ hniáuh³² jmúh¹³ náh² pí³ hi³ lɨ́¹³ zian² náh² la³
cun³ lɨ́³ jú¹ chú³² quioh²¹ Cristo bíh¹; quí¹ uá¹ hi³ ngau³ jná¹³ hi³ ñí¹jɨe¹ ná¹
hnoh², ho³ uá¹ hi³ cuon¹ jná¹³ ñí¹ uóunh³, cun³ jáun² hnó³² bíh¹ jná¹³ hi³ chá³²
tsáu² ñí¹con² ná¹ hi³ hnoh² nio² bíh¹ tiá³ honh² náh², jɨ³ hi³ tionh² náh² siáh³

cá²honh¹ nɨ́², hi³ la³jɨ́n³² hnoh² ná¹jmuh³² náh² pí³ cu³tsa³² hi³ lɨ́¹³ lɨ³ juóun³²
tsá² taunh³² ta²¹ jú¹ chú³² ca³tɨ²¹ hi³ lɨ́¹³ liáun³ tsáu².
28 Ca³la³ hí¹ cú¹pih²¹ tiá² hniáuh³² hú¹ cóh²¹ honh² náh² ñí¹con² tsá² hau²
náh², quí¹ la³ jáun² dá² má²ma³lih²¹ hnoh² ñí¹con² tsú² hi³ tsa³hín³ bíh¹ tsú²,
hi³ ja³bí¹ lɨ́¹³ má¹lih²¹ hnoh² siáh³ hi³ cu³tí³ liáun³ náh²; hi³ li²¹ jáun² né³ ja³²
ñí¹con² Dió³² bíh¹.
29 Quí¹ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ hnga² bíh¹ Cristo, má²hian² náh² jáɨ¹³ hi³ tanh¹³
hnoh² tsú² ta²¹, hi³ jun³juáh¹³ jmáh³la³ hi³ ti³ tanh¹³ ta²¹ yáh³ hnoh² tsú², quí¹
ja³bí¹ má²hian² náh² siáh³ jáɨ¹³ hi³ má¹tsoh¹ náh² honh² hi³ ca³tɨn¹ tsú² uá²jaɨ³².
30 Quí¹ ja³bí¹ hnoh² siáh³ tiáunh¹ náh² ja¹ hniéi² la³jmɨ́¹ má²ca³jɨeh³ hnoh²
jáun² jmɨ́¹tin² hi³ hun¹ jná¹³ ja¹ hniéi², cáun² hniéi² hi³ qui³ hun¹ jná¹³ la³ tɨ³
ta³né³² la³ cun³ qui³ má²ca³niéih² náh² jáun².

2

Cristo ca³jmú³ tsɨ́¹juɨ́³, uá¹jinh¹ quien² lɨ́n³² tsú²

1 Hi³ jáun² né³, nɨ́¹juáh³ tson² má²ca³ta³no¹ tiá³ honh² náh² cun³ñí¹ hi³
má²cá²cunh³ náh² quiúnh¹ Cristo, hi³ nɨ́¹juáh³ má²ca³lɨ³ hiún² honh² náh²
cun³quionh³ hi³ hniau³ tsú², hi³ nɨ́¹juáh³ tson² má²juónh³² náh² siáh³ re²
quiúnh¹ Jmɨ́²chí³ Chun¹, hi³ má²ca³lɨ³ cuɨn² hnoh² ha³ lánh³ rón³² lɨ́³ hi³ ja³²
mií³ tsɨ́³ tsáu² ñí¹con² tsá²ján² tsá²ján², la³ má²quionh³ hi³ hnáu³ tsú² nɨ́² siáh³,
2 jáun² ma³hiún¹³ náh² tsɨn³² jná¹³ ca³la³ tán¹ hián² cu³tí³ cun³quionh³
hi³ tionh² náh² cá²honh¹, hi³ ná¹hnáu³ náh² cu³tsa³² la³jɨ́n³² náh², hi³ cáun²
má²ná¹tioh³ honh² náh² la³jɨ́n³², jɨ³ hi³ ná¹hu²¹ honh² náh² cá² ñí¹ la³jɨ́n³² náh².
3 Ha³ lɨ́² jmú² náh² hí¹ cáun² hi³ dí¹quiaunh²¹ honh² náh² hmóu³², sa³jun³
hniáuh³² hu²¹ honh² náh² hi³ jmúh¹³ náh² cáun² ta²¹, hi³ má¹lɨ³² jáun² né³,
jmúh¹³ náh² tonh²; tɨ³la³ la³jɨ́³² hi³ jmúh¹³ náh² má¹ná¹, hniáuh³² má¹quien¹³
náh² tsá²ján² tsá²ján², hi³ jmúh¹³ náh² tsɨ́¹juɨ́³ hmóu³².
4 Hí¹ jan² hnoh² tiá² hniáuh³² hnáuh¹³ hi³ chu²¹ hi³ quián¹³ náh² jmáh³la³
hmóu³², tɨ³la³ ca³tɨn¹ bíh¹ hnoh² hnáuh¹³ náh² hi³ chu²¹ hi³ lɨ́¹³ jmu³ ta²¹
ñí¹con² jɨ³ tsá² siánh³ nɨ́² siáh³.
5 Hniáuh³² ná¹lɨ́³ jmɨ́¹ honh² náh² la³ cun³ hi³ jmɨ́¹ lɨ́³ jáun² jmɨ́¹ tsɨ́³ Cristo
Jesús:
6 Quí¹ uá¹jinh¹ qui³ cónh³ jmɨ́¹ má²lɨ́n³ Tsá² hí³ la³ cun³ qui³ lɨ́n³ Dió³²,
tɨ³la³ tiá² ca³jmú³ yáh³ tsú² tion³ hi³ lin¹ hi³ cá²ren² tsú² quionh³ Dió³²;
7 quí¹ tɨ³la³ ca³chá³ bíh¹ tsú² tɨ³ có³² la³ cun³ hi³ jmɨ́¹ lɨ́n³,
hi³ jáun² ca³lɨn³ tsú² la³ cun³ qui³ lɨ́n³ jan² *tsá² má²dí¹hlánh¹ hi³ ma³cón³²
tsáu².
Jmɨ́¹ ca³lɨ³zian² tsú² jáun² hi³ lɨ́n³ ngú³ la³ cun³ qui³ lɨ́n³ jáun² tsá²mɨ³cuóun² né³,
8 jmɨ́¹jáun² ca³jmú³ tsú² hi³ lɨ́n³ jan² tsá² tsɨ́¹juɨ́³ cu³tí³,
hi³ ¡hí¹ la³ tɨ³ ca³he³ tsú² hi³ jún³ ca³la³ hi³ chí¹tón²¹ crei²¹!
9 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ jlánh¹ ca³ma³quien² tɨ³ ca³nga² Dió³² Tsá² hí³,
jɨ³ hi³ cáu³ siáh³ tá¹³ tsú² hi³ lɨ́n³ tsú² jan² Tsá² jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹
ñí¹ ca³la³ jɨ³lɨn² tsáu²;
10 hi³ jáun² la³jɨ́n³² tsá² zian² hñu³mɨ³cuú²,
tsá² zian² hngá¹máh³ lá² nɨ́²,

jɨ³ tsá² má²ná¹hón²¹ hñu³ hué³² nɨ́² siáh³,
di³jñí³² ñí¹ hó²¹ñí¹ Jesús nɨ́¹ má¹ca³náɨ³² tsú² hi³ jmáɨ² Jesús.
11 Hi³ jáun² má¹jáun² la³jɨ́n³² tsáu² ton³ hi³ Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo bíh¹ lɨ́n³ Tɨ³²
Juo¹³ dí² la³jáɨ³²,
hi³ jáun² lɨ³ lin¹ hi³ quien² Dió³² Jméi² dí².

Tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² Cristo lɨ́n³ joh¹ ñí¹con² hngá¹máh³

12 Hi³ jáun² né³, hnoh² tsá² jlánh¹ hnau³ jná¹³, la³jmɨ́¹ má²ca³jmuh³ náh² niuh¹ ñí¹con² jná¹³ tá¹la³ má²cá²ñí³² jná¹³ quiúnh¹ hnoh² jmɨ́¹tin², tɨ³ lɨ³mí¹ má²hniáuh³² bíh¹ jmúh¹³ náh² niuh¹ ñí¹con² jná¹³ tá¹la³ má²cuon¹ jná¹³ lá² ñí¹ uóunh³. Jmu³ náh² pí³ hi³ lɨ́¹³ hián¹³ hi³ má²ca³liáun³ náh² jáun², cun³quionh³ hi³ jmúh¹³ náh² tsɨ́¹juɨ́³ ta³ ñí¹ Dió³², hi³ ca³la³ hi³ juénh² náh² siáh³ Dió³²;
13 quí¹ Dió³² bíh¹ Tsá² jmu² hi³ hen² tsɨ́³ tsáu² hi³ jmu³ la³ cun³ hi³ tɨ³² tsɨ́³ dí², hi³ má²hau³ siáh³ hi³ lɨ³tí²³ la³jɨ́³² la³ cun³ rón³² lɨ́³ hi³ hu²¹ jáun² tsɨ́³ hnga².
14 Hi³ jáun² né³, la³jɨ́³² hi³ jmuh³² náh², tiá² hniáuh³² yáh³ jmúh¹³ náh² ta³ hlɨ́¹ ta³ liúnh¹ náh², hi³ sa³jun³ jmúh¹³ náh² siáh³ ta³ mí¹tsáɨnh¹ náh²;
15 hi³ jáun² hí¹ jan² tiá² hin² choh¹³ tsáuh³ hnoh². Tɨ³la³ hnoh² dá² hniáuh³² lɨ́n³ náh² tsá² jɨ² jmɨ́¹ tsɨ́³ bíh¹, hi³ ná¹lin¹ náh² hi³ lɨ́n³ náh² jon² Dió³², tsá² tiá² zia³² hí¹ cáun² hi³ quiá¹ quioh²¹ tá¹la³ ñi³táunh¹ ja¹ tsá² hláɨh¹, tsá² cá² ñí¹ jmu² hi³ hlah³ hi³ hó³². Hniáuh³² bíh¹ hi³ lɨ́n³ náh² joh¹ ja¹ tsá² hí³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ cáun² chí¹jmaɨ²¹ hi³ tie³ joh¹ quioh²¹ ñí¹ lɨ́³ cáun² hngá¹máh³ já¹niéi²,
16 tá¹la³ ñi³quiánh¹ náh² jú¹ chú³² hi³ lɨ́¹³ zian² tsú² cáun² hi³ hmaɨ²¹. Hi³ jáun² nɨ́¹ má¹jaunh³² Cristo má²lɨ́¹³ lɨ³ tsah¹ jná¹³ hi³ ca³tɨn¹ hnoh², quí¹ cun³quionh³ la³ jáun² lɨ́¹³ lɨ³ ño¹ jná¹³ hi³ tiá² lɨ́¹ la³ má²ca³ngɨ́³ yáh³ jná¹³, hi³ sa³jun³ la³ má²cá²jmú³² jná¹³ siáh³ cáun² ta²¹ lɨ́¹ ná¹hín²³.
17 Hi³ jáun² né³, hnoh² bíh¹, tsá² má²ca³jmuh³ náh² hmóu³² ná¹chan¹ ñí¹con² Dió³² cun³ñí¹ hi³ nio² cáun² honh² náh², né³² né³, nɨ́¹juáh³ jná¹³ la³ ca³táɨn² jmɨ́²hán¹ ná¹ ñí¹ ta³ ñí¹ Dió³² hi³ jún³ jná¹³, la³jmɨ́¹ ten² tsú² jáun² mu² ráu³ mɨ³ uóun²jɨeh¹³ ñí¹hiú¹³, jáun² cáun² hiún² bíh¹ tsɨn³² jná¹³ hi³ cuen²¹ ná¹ huen² ñí¹con² Dió³² cu³lɨ²¹ quionh³ hi³ lɨ́¹ cueh³² hnoh² tsú² jáun², hi³ tsah¹ jná¹³ siáh³ cu³lɨ²¹ quiúnh¹ hnoh².
18 Hi³ jáun² chú³² má¹hiúnh¹³ náh² honh² jɨ³ hi³ tsɨnh¹ náh² uá²jaɨ³² cu³lɨ²¹ quiúnh¹ jná¹³.

Ta²¹ quioh²¹ Timoteo quionh³ Epafrodito

19 Hi³ jáun² né³, len³ jná¹³ hi³ zein²¹ ná¹ Timoteo tia³juɨ³² hi³ tsa³jɨe³ tsú² hnoh² nɨ́¹juáh³ hi³ Jesús Tɨ³² Juo¹³ dí² hnió³ la³ jáun², hi³ jáun² lɨ³ hiún² tsɨn³² jná¹³ nɨ́¹juáh³ nɨ́¹ má¹ca³lɨ³ ño¹ ná¹ ha³ lánh³ rón³² tionh² hnoh².
20 Quí¹ tiú²uú² zian² hí¹ jan² yáh³ tsá² siánh³, tsá² hu²¹ tsɨ́³ cá²ren² la³jmɨ́¹ hu²¹ tsɨn³² jná¹³, la³ cun³ tsá² cu³tí³ hɨ³² tsɨ́³ hi³ ca³tɨn¹ hnoh² yáh³;
21 quí¹ la³jɨ́n³² bíh¹ tsá² ñí¹ hná¹ nɨ́² ná¹zian² jmáh³la³ hi³ ca³tɨn¹ hmóu³², ha³ tiá² zian² yáh³ tsú² hi³ ca³tɨn¹ Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo.
22 Tɨ³la³ hnoh² má¹ná¹, má²ná¹ñíh¹ bíh¹ náh² lánh³ rón³² lɨ́n³ Timoteo, quí¹ má²ca³ma³jnia³² bíh¹ tsú² hi³ chun¹; quí¹ hí³ bíh¹ má²ca³jmú³ ta²¹ cu³lɨ²¹

quiúnh1 jná13 hi3 hléh1 jnoh1 jú1 chú32, la3jmɨ́1 jmu2 jan2 tsá1míh1 hi3 má2hon3
jméi2.
23 Cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1 hu21 tsɨn32 jná13 hi3 la3juɨ32 zein21 ná1 tsú2 hi3 tsa3jɨe3
tsú2 hnoh2 nɨ́1 má1ca3lɨ3 ño1 jná13 he3 lánh3 rón32 lɨ3 re2 ca3tɨ21 hi3 cuá1tson3
jná13 lá2;
24 tɨ3la3 cun3 jáun2 má2ca3chá3 jná13 cáun2 tsɨn32 ñí1con2 Tɨ32 Juo13 dí2 hi3
chau21 jná13 huen2 tia3juɨ32 hi3 ñí1jɨe1 ná1 hnoh2.
25 Ja3bí1 len3 jná13 siáh3 hi3 hniáuh32 chanh21 jná13 reh2 dí2 Epafrodito, tsá2
jmu32 jnoh1 ta21 quiúnh1 jɨ3 hi3 jmu32 jnoh1 hniéi2 nɨ́2 siáh3, tsá2 ca3zen2 hnoh2
hmóu32 ñí1 lá2 hi3 ma3hau3 nɨ́1juáh3 he3 lɨ3hniauh23 quion21 jná13;
26 quí1 jlánh1 má2hniá1 tsú2 hi3 jɨ́e32 siáh3 cónh3 hnoh2, jɨ3 hi3 jlánh1 hlah3
nio2 tsɨ́3 tsú2 siáh3 quí1hliá2 ca3lɨ3 ñíh1 hnoh2 hi3 jmɨ́1 tsáun1 tsú2.
27 Tson2 bíh1 cu3tí3 ca3lɨ3 tsáun1 tsú2, hi3 pih21 tiá2 jun3; tɨ3la3 Dió32 né3 ca3ja3
mií3 tsɨ́3 ñí1con2 tsú2, hi3 jun3juáh13 jmáh3la3 ñí1con2 hnga2 hí3 yáh3, quí1 ja3bí1
ñí1con2 jná13 yáh3 siáh3, quí1 sá1jmɨ́1 ca3jun3 tsú2 dúh1, jáun2 tɨ3 lɨ3mí1 hlah3 jmɨ́1
niau21 bíh1 tsɨn32 jná13 la3 cónh3 bíh1 hi3 má2nio2.
28 Hi3 jáun2 bíh1 jlánh1 hnó32 jná13 chanh21 ná1 tsú2, hi3 jáun2 lɨ3 tsɨnh1 náh2
nɨ́1 má1ca3jɨen1 náh2 tsú2 siáh3, quí1 hi3 jáun2 lɨ́13 méih3 hi3 má2nio2 jáun2 hlah3
tsɨn32 jná13.
29 Hen3 náh2 tsú2 ca3la3 hi3 hiún2 lɨ́n32 honh2, la3 cun3 qui3 ca3tɨn1 hnoh2
hen13 tsá2 reh2 dí2 cun3quionh3 Tɨ32 Juo13 dí2; jɨ3 hi3 má1quien13 náh2 tsú2 siáh3
la3 cun3 qui3 ca3tɨn1 náh2 má1quien13 lɨ3ua3 jan2 tsá2 la3 hí3.
30 Quí1 cú1pih21 cu3tí3 bíh1 tiá2 jun3 tsú2 cun3ñí1 hi3 jmu2 tá13 Cristo; quí1
cun3ñí1 hi3 tiá2 jmɨ́1 lɨ́13 má1hau1 hnoh2 hmóu32 bíh1, jáun2 ca3ma3hau3 tsú2
jná13 cháh3 hnoh2, hi3 ca3zinh3 tsú2 ñí1 háɨnh13 hnga2, hi3 cú1pih21 cu3tí3 bíh1
tiá2 jun3 tsú2.

3

Tsá2 cu3tí3 ñi3táunh1 cú2tso2

1 Hi3 jáun2 né3 reh2, tsɨnh1 náh2 jmu3 cun3ñí1 hi3 ca3tɨn1 Tɨ32 Juo13 dí2. Ca3tɨn1
jná13, tiá2 lin1 uu3mí2tsɨ32 zia32 yáh3 nɨ́1juáh3 hi3 jmu1 jná13 siáh3 sí2 la3 cun3
qui3 má2cá2jmú32 ná1 jmɨ́1tin2, quí1 cun3 jmu3 bíh1 ta21 ñí1con2 hnoh2, hi3 jáun2
hí1 cáun2 hi3 háɨnh13 tiá2 lɨ3 zia32 quián13 náh2.
2 Hua3hín13 náh2 ñí1con2 tsá2 lín1 tsɨ́2 hláɨh1 hí3, tsá2 quí2 cuɨnh23 hí3 tsáu2
quionh3 mí1jla2, hi3 jlánh1 juáh3 hi3 jmu2 lin1 hi3 taunh2 Dió32 hó1ñí1 quioh21
tsá2 má2quian32 li21 jáun2;
3 quí1 jnoh1 bíh1 tsá2 cu3tí3 má2ná1quián1 dí2 li21 hi3 lin1 hi3 taunh2 dí2
Dió32 hó1ñí1, tsá2 ma3tsú1 ma3jonh21 dí2 Dió32 cun3quionh3 hi3 má2hau3 Jmɨ́2chí3
Chun1, jɨ3 hi3 tsah1 lɨ́n21 dí2 quí1hliá2 láɨ3 dí2 tsá2 tionh2 jo3cuo2 Cristo Jesús.
Tɨ3la3 tiá2 cáun2 lɨ́1 haɨ32 yáh3 dí2 tsɨ́3 la3 cun3 hi3 jmu2 tsáu2 hi3 jniá3 jáun2 tɨ3
coh3;
4 uá1jinh1 jná13 jan2 tsá2 jmɨ́1 lɨ3 jmu1 quien2 la3 cun3 hi3 jmu2 tsú2 hi3 jniá3
jáun2 tɨ3 coh3, la3jmɨ́1 jmu2 tsá2 hí3. Jáun2 né3, nɨ́1juáh3 zian2 tsá2 lɨ́n23 hi3 zia32
cáun2 he3 ca3tɨ21 hi3 lɨ́13 lɨ3 ha3 tsú2 tsɨ́3 ñí1con2 la3 cun3 hi3 jmu2 tsú2 jáun2 tɨ3
coh3, tɨ3la3 tɨ3 jlánh1 bíh1 zia32 jáɨ13 hi3 jmɨ́1 lɨ3 ha1 jná13 tsɨn32 hi3 jáun2;

5 quí¹ jmɨ́¹ la³ má²jña³ jmáɨ¹ hi³ ca³lɨ³zian² bíh¹ jná¹³, *ca³tiú³ tsú² chí² láu²
hná¹³ ñí¹ zian² jná¹³. Jná¹³ bíh¹ jan² tsá² jón²zíh¹ jón²cho¹ hla¹ *Israel; jan² tsá²
cu³ nió³ quioh²¹ tsá² jón²zíh¹ jón²cho¹ hla¹ Benjamín; jná¹³ bíh¹ cu³tí³ jan² tsá²
*hebreo la³ cun³ jmɨ́¹ ca³lɨ³zian² ná¹, quí¹ tsá² hleh³² jú¹jma² hebreo bíh¹ ñuh³²
mí²zia³² jná¹³. Jná¹³ bíh¹ jan² tsá² jmɨ́¹ má²ca³hín¹³ jë¹ tsá² *fariseos ca³tɨ²¹ ha³
lánh³ rón³² ngɨ²³ tsá² hí³ liei²¹ quioh²¹ tsá² *judíos.

6 Ja³bí¹ jná¹³ jmɨ́¹ lɨ́n³ jan² tsá² hian² tsɨ́³ lɨ́n³² hi³ ca³jmú³² tiá³ siaun³², hi³
jmɨ́¹ hɨ́¹ jmɨ́¹ tsɨn²¹ jná¹³ tsá² má²ná¹lɨ́n³ cuáh³² jmɨ́¹jáun². Hi³ ca³tɨ²¹ hi³ jmɨ́¹
zian² jná¹³ re² la³ cun³ lɨ́³ héih³² quioh²¹ liei²¹ né³, hí¹ jan² yáh³ tiá² hin²
ca³choh¹³ hí¹ cáun² ñí¹ tiá² ca³ma³ti²¹ jná¹³.

7 Tɨ³la³ la³jɨ́³² la³ cun³ hi³ jlánh¹ jmɨ́¹ len³ jná¹³ hi³ quien² lɨ́n³², ta³né³² jmu²
jná¹³ hi³ hí¹ cáun² tiá² lin¹ ñí¹ quien² bíh¹ la³jɨ́³² hi³ jáun² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹
Cristo.

8 Ca³lɨ³í¹ máh³ chá²³ jná¹³ tsɨn³², hi³ la³jɨ́³² la³ cun³ hi³ jmɨ́¹ lɨ́¹³ lɨ³ zia³²
quion²¹ jná¹³, lɨ́¹ má²já²cuɨ́³² bíh¹, nɨ́¹juáh³ hi³ cunh²¹ jná¹³ hi³ jáun² quionh³
hi³ má²ca³lɨ³ cuóun³² jná¹³ jáun² Cristo Jesús Tɨ³² Juóu³² jná¹³. Cun³ñí¹ hi³
ca³tɨn¹ Cristo bíh¹ má²já²hín³ jná¹³ la³jɨ́³² hi³ jáun², tɨ³la³ tiá² hi³ jmu³ yáh³, quí¹
qui³ cónh³ la³jɨ́³² bíh¹ hi³ jáun² lɨ́³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ má¹quɨ³² hi³ ca³tɨn¹ jná¹³ ta³né³²;
quí¹ hnga² Cristo Tsá² lɨ́n³ Juóu³² bíh¹ jná¹³, má²hen² tsɨn³² ná¹ hi³ janh²¹,

9 hi³ lɨ́n¹³ jná¹³ jan² tsá² hú¹tá¹ má²cá²cunh³ cu³tí¹³ quionh³ tsú². Tiú²uú²
hnó³² yáh³ jná¹³ jmu¹ pí³ hi³ lɨ³ chun¹ ná¹ cun³quionh³ hi³ má¹ti²¹ jná¹³ jáun²
liei²¹, quí¹ ta³né³² má²hnó³² jná¹³ hi³ lɨ³ chun¹ ná¹ cun³quionh³ hi³ nio² jáun²
cáun² tsɨn³² ñí¹con² Cristo bíh¹, quí¹ Dió³² dá² hinh²³ tsáu² la³juah²¹ dúh¹ jan²
tsá² chun¹ cu³tí³ nɨ́¹juáh³ jan² tsá² má²nio² cáun² tsɨ́³ bíh¹.

10 Ñí¹ jɨ²¹la³ hnó³² jná¹³ hi³ lɨ³ zia³² pí³ quioh²¹ Cristo Tsá² ca³jenh¹³ hí³ bíh¹
ñí¹con² jná¹³, jɨ³ hi³ lɨ³ cuóun³² jná¹³ tsú² siáh³ hnga². Hi³ hnó³² jná¹³ siáh³
má¹tso¹ tsɨn³² la³jmɨ́¹ ca³ma³tso² tsú² jáun² tsɨ́³, hi³ ja³bí¹ hnó³² jná¹³ hi³ jún³
ná¹ la³jmɨ́¹ jun¹ tsú² jáun²,

11 quí¹ hu²¹ tsɨn³² jná¹³ hi³ ja³bí¹ jná¹³ siáh³ uá²jaɨ³² jenh¹³ ja¹ hla¹.

Jmu² tsú² pí³ hi³ chau²¹ ñí¹ ca³táuh³ juɨ³²

12 Né³² né³, jun³juáh¹³ hi³ hnó³² jná¹³ juah²¹ hi³ má²ca³joh¹ jná¹³ la³jɨ́³² hi³
nɨ́² yáh³, sa³jun³ hi³ jlánh¹ má²ca³hiá² ca³táunh³ jná¹³ tán¹ hián² yáh³; tɨ³la³
jná¹³ dá² ñe² tɨ³ chí¹ján³ bíh¹ ca³la³ ñí¹ ca³joh¹ ná¹ la³ cun³ hi³ ca³jen³ jáun²
Cristo jmɨ́¹ ca³jauh¹ tsú² jáun² jná¹³.

13 Reh², tiá² juanh³² yáh³ jná¹³ hi³ má²ca³joh¹ ná¹ hi³ nɨ́²; jɨ́³²la³ ti³ jmu² jná¹³
hi³ tsa³có³ tsɨn³² la³ cun³ hi³ má²ca³ta³no¹ jáun² cu³hna³² bíh¹, quí¹ hi³ nio²
jáun² tɨ³ chí¹ján³ bíh¹ má²jmu² jná¹³ pí³ hi³ joh¹.

14 Jmu² jná¹³ pí³ hi³ chau²¹ jná¹³ ñí¹ ca³táuh³ juɨ³², hi³ jáun² joh¹ jná¹³ jáɨ¹³
hi³ ñih²¹ la³ tɨ³ hñu³mɨ³cuú² ñí¹ má²ca³te³ Dió³² cun³ñí¹ hi³ hen² jná¹³ tɨ³ con²
Cristo Jesús.

15 Jáun² né³, la³jáɨ³² dí², tsá² cu³tí³ má²ná¹hún¹ tsɨ́³ dí², hniáuh³² láɨ¹³ dí² la³
nɨ́². Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ zian² ma³ jan² hnoh², tsá² lɨ́n²³ náh² ca³lá² la³ siáh³, tɨn² bíh¹
Dió³² jmu³ hi³ há¹ ngɨ¹³ hnoh² la³jɨ́³² ñí¹ tiá² re² má²ca³ngɨ¹³ náh².

16 Tɨ^{3}la^{3} cun^{3} jáun^{2} hniáuh^{32} bíh^{1} má^{1}ziáun^{13} dí^{2} la^{3} cun^{3} lɨ́^{3} jú^{1} tson^{2} hi^{3}
má^{2}ca^{3}ngɨ^{13} dí^{2} jáun^{2}.
17 Reh^{2}, jmu^{3} náh^{2} jɨ^{3}lɨn^{2} la^{3}jmɨ́^{1} jmu^{2} jná^{13}, hi^{3} tón^{3} náh^{2} siáh^{3} máh^{1} ñí^{1}con^{2}
tsá^{2} má^{2}zian^{2} la^{3} cun^{3} lɨ́^{3} nóh^{32} hi^{3} má^{2}ca^{3}má^{1}ta^{13} jnoh^{1} jáun^{2} hnoh^{2}.
18 La^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}cá^{2}juáh^{32} jná^{13} jáun^{2} hiú^{2} cuóh^{32} lɨ́n^{32} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}
jmɨ́^{1}tin^{2}, hi^{3} siáh^{3} juah^{32}í^{1} máh^{3} jná^{13} cónh^{3}í^{1} cu^{3} jéin^{32} ca^{3}la^{3} hi^{3} uo^{2} ná^{1}, hi^{3}
zian^{2} juóun^{32} tsá^{2} ñi^{3}táunh^{1} hi^{3} jmu^{2} hniéi^{2} ñí^{1}con^{2} jú^{1} tson^{2} ca^{3}tɨ^{21} ta^{21} hi^{3}
ca^{3}jmú^{3} jáun^{2} Cristo jmɨ́^{1} ca^{3}jun^{3} tsú^{2} jáun^{2} ñí^{1} crei^{21}.
19 Tsá^{2} la^{3} hí^{3} dá^{2} tsá^{2} tsa^{3}hín^{3} bíh^{1} ñí^{1} cá^{1}táuh^{3} jmáɨ^{1}. Má^{32} hi^{3} cúh^{2} bí^{1} tsú^{2}
lɨ́^{3} dió^{32} juo^{13}, ca^{3}la^{3} hi^{3} tonh^{2} lɨ́n^{32} bíh^{1} tsú^{2} jmu^{2} cáun^{2} hi^{3} jmɨ́^{1} hniáuh^{21} jmu^{3}
heh^{3}. Jmáh^{3}la^{3} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} zia^{32} ñí^{1} hué^{21} lá^{2} bíh^{1} ná^{1}hu^{21} chí^{1} tsú^{2}.
20 Tɨ^{3}la^{3} jnoh^{1} má^{1}ná^{1}, ná^{1}láɨ^{3} dí^{2} tsá^{2} hɨ́n^{13} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2} bíh^{1}, hi^{3} ná^{1}jan^{32} dí^{2}
hi^{3} ñí^{1} jáun^{2} bíh^{1} jáuh^{3} Jesucristo Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}, Tsá^{2} liáu^{32}.
21 Hi^{3} jáun^{2} cun^{3}quionh^{3} pí^{3} hi^{3} zia^{32} jáun^{2} quioh^{21} bíh^{1} tsú^{2}, la^{3} cun^{3} pí^{3}
hi^{3} jmúh^{32} tsú^{2} jáun^{2} ta^{21} hi^{3} lɨ́^{23} nio^{2} jo^{3}cuo^{2} tsú^{2} hnga^{2} ca^{3}la^{3} jɨ́^{32} hi^{3} zia^{32}
yáh^{3}, cun^{3}quionh^{3} pí^{3} jáun^{2} bíh^{1} záɨ^{32} tsú^{2} ngú^{3} tsɨ́^{1}juɨ́^{3} lá^{2} quiú^{13} dí^{2}, hi^{3} jmu^{3}
tsú^{2} hi^{3} ngú^{3} quiú^{13} dí^{2} lɨ́^{13} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́^{3} ngú^{3} hi^{3} má^{2}quian^{32} tsú^{2} jáun^{2} hnga^{2} tɨ^{3}
hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}.

4

Ma^{3}hiún^{13} náh^{2} honh^{2} jmáɨ^{1} ca^{3}la^{3} jɨ́^{32} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}

1 Jáun^{2} né^{3} reh^{2}, hnoh^{2} tsá^{2} jlánh^{1} hnau^{3} jná^{13} lɨ́n^{32}, tsá^{2} jlánh^{1} hen^{2} tsɨn^{32}
jná^{13} hi^{3} jɨe^{1} ná^{1}, jlánh^{1} hiún^{2} lɨ́n^{32} tsɨn^{32} jná^{13} jɨ^{3} hi^{3} tsah^{1} lɨ́n^{21} jná^{13} siáh^{3}
cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnoh^{2}. Cuɨ́^{1} ná^{1}pin^{3} náh^{2} la^{3} má^{2}ná^{1}pin^{3} náh^{2} nɨ́^{2} quiúnh^{1}
náh^{2} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}, hnoh^{2}, tsá^{2} hnau^{3} jná^{13} lɨ́n^{32}.
2 Hiú^{2} mɨ́^{23} jná^{13} ñí^{1}con^{2} mɨ́^{1} Evodia quionh^{3} mɨ́^{1} Síntique, hi^{3} cuɨ́^{1} tiánh^{2} tsú^{2}
cá^{2}hon^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} qui^{3} ca^{3}tɨn^{1} jmu^{3} tsá^{2} reh^{2} dí^{2} cun^{3}quionh^{3} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}.
3 Ja^{3}bí^{1} hnú^{2} reh^{2} Sízigo, mɨ́^{23} jná^{13} ñí^{1}con^{2} hnú^{2} hi^{3} cu^{3}tí^{3} jmúh^{13} hnú^{2} ta^{21}
cu^{3}lɨ^{21} quiúnh^{1} jná^{13}, la^{3} cun^{3} niéih^{3} jáun^{2} hi^{3} jmáɨ^{2} hnú^{2}, hi^{3} má^{1}hon^{1} nú^{2} reh^{2}
tsá^{2}mɨ^{3} nɨ́^{2}, quí^{1} tsá^{2}mɨ^{3} nɨ́^{2} bíh^{1} jlánh^{1} ca^{3}jmú^{3} pí^{3} quiúnh^{1} jná^{13} hi^{3} hléh^{13} ná^{1}
jú^{1} chú^{32} hi^{3} lɨ́^{13} liáun^{3} tsáu^{2}, la^{3} má^{2}quionh^{3} ñú^{2} Méin^{1}, jɨ^{3} tsá^{2} reh^{2} ca^{3}jmú^{3} ta^{21}
quiúnh^{1} jná^{13} ñí^{1} hná^{1} nɨ́^{2} nɨ́^{2} siáh^{3}. Tsá^{2} nɨ́^{2} má^{2}ná^{1}tón^{21} bíh^{1} hi^{3} jmáɨ^{2} ñí^{1} sí^{2}
rón^{32} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}.
4 Ma^{3}hiún^{13} náh^{2} honh^{2} jmáɨ^{1} ca^{3}la^{3} jɨ́^{32} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}.
Juah^{32} jná^{13} siáh^{3} cónh^{3}: ¡Ma^{3}hiún^{13} náh^{2} honh^{2}!
5 Cuɨ́^{1} lɨ^{3} cuóu^{32} hnoh^{2} la^{3}jɨ́n^{32} tsáu^{2} hi^{3} hnoh^{2} bíh^{1} tsá^{2} chu^{21} honh^{2} náh^{2};
quí^{1} má^{2}ja^{3}quián^{3} jáunh^{3} bíh^{1} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}.
6 Hí^{1} cú^{1}pih^{21} lɨ́^{2} jmú^{2} náh^{2} zian^{2} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} hlá^{2} hi^{3} nɨ́^{2}, tɨ^{3}la^{3} nɨ́^{1} má^{1}tɨ^{3}
ñí^{1}lienh^{1} náh^{2} Dió^{32}, jáun^{2} cáun^{2} juoh^{1} náh^{2} tsú^{2} la^{3}jɨ́^{32} la^{3} cun^{3} hi^{3} lɨ^{3} hniáuh^{32}
ñí^{1}con^{2} bíh^{1} náh^{2}. Tɨ^{3}la^{3} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} hiú^{1} mɨ́h^{1} náh^{2} ñí^{1}con^{2} tsú^{2} má^{1}ná^{1}, hniáuh^{32}
cueh^{1} náh^{2} tsú^{2} tiá^{1}hmah^{1} bíh^{1}.
7 Hi^{3} jáun^{2} Dió^{32} cué^{32} hi^{3} niau^{21} tie^{3} hñu^{3} honh^{2} náh^{2}, cáun^{2} hi^{3} jlánh^{1} bíh^{1}
cáu^{2} jueh^{32}, cáun^{2} hi^{3} tiá^{2} há^{1} tiá^{2} ngɨ^{13} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2}; hi^{3} jáun^{2} tie^{3} hi^{3} nio^{2}
jáun^{2} hñu^{3} honh^{2} bí^{1} náh^{2} jmu^{3} hua^{3}hí^{13} hñu^{3} jmɨ́^{1} hñu^{3} honh^{2} náh^{2}, jɨ^{3} la^{3}jɨ́^{32}

hi³ lɨ́n²³ náh² nɨ́² siáh³, cun³ñí¹ hi³ má²cá²cunh³ náh² jáun² quiúnh¹ Cristo Jesús.

Taunh³² tsú² tsɨ́³ jmáh³la³ hi³ chu²¹

8 Hi³ jáun² né³ reh², la³ cun³ ñí¹ ca³táuh³ jáɨ¹³ hi³ juanh³² jná¹³ lá², hi³ chú³² táunh¹³ náh² honh² la³jɨ́³² hi³ tson², la³jɨ́³² hi³ hɨ́en¹, la³jɨ́³² jmáh³la³ hi³ cú²tso², hi³ jɨ², hi³ chu²¹, jɨ³ hi³ tson² quien² nɨ́² siáh³. Hi³ jáun² né³, tionh² náh² honh² jmáh³la³ cá² ñí¹ hi³ chu²¹, jɨ³ lɨ³ua³ cáun² hi³ hú¹tá¹ cu³tí³ ca³tɨ²¹ ma³quien² tsú².

9 Jmuh²¹ náh² ta²¹ la³ cun³ hi³ ca³hɨ́e³ jná¹³ jáun², la³jɨ́³² jú¹ tson² hi³ ca³ngáɨ¹ jná¹³ jáun² ñí¹con² hnoh², la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ ca³niéih² náh² jáun² hi³ hléh²³ jná¹³, jɨ³ la³ cun³ hi³ ca³jɨeh³ hnoh² jáun² hi³ jmu² jná¹³ nɨ́² siáh³; jmu³ náh² la³ nɨ́², hi³ jáun² Dió³², Tsá² cha³² tie³ tsɨ́³ dí², zenh² quiúnh¹ náh².

Po¹ cue³² tiá¹hmah¹ ca³tɨ²¹ hi³ lɨ́¹ ca³cué³ tsá² juú² Filipo

10 Hi³ jáun² né³, jlánh¹ lɨ́²hiún² tsɨn³² jná¹³ ñí¹con² Tɨ³² Juo¹³ dí² quí¹hliá² má²cá²chó³² siáh³ jmáɨ¹ hi³ má²ca³ma³hau¹ náh² jná¹³. Tiá² hnó³² yáh³ jná¹³ juah²¹ hi³ hnoh² jmɨ́¹ má²já²con² náh² quion²¹ jná¹³, tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ tiá² jmɨ́¹ zia³² he³ lánh³ rón³² má¹hau¹ bíh¹ hnoh² jná¹³.

11 Hi³ sa³jun³ juanh³² jná¹³ la³ nɨ́² cun³ñí¹ hi³ zia³² hi³ lɨ³hniauh²³ ñí¹con² ná¹, quí¹ má²ca³lɨ³tɨn² bíh¹ jná¹³ hi³ má¹hiún¹³ tsɨn³² la³ cun³ rón³² tí³ hi³ zia³² quion²¹.

12 Ño¹ bíh¹ jná¹³ he³ lánh³ rón³² zian² tsú² hi³ tia³mii², hi³ ño¹ bíh¹ jná¹³ siáh³ hi³ he³ lánh³ jaun³² hi³ zia³² hliáun³ hi³ quioh²¹ tsú². Má²ca³lɨ³tɨn² bíh¹ jná¹³ hi³ má¹hiún¹³ ná¹ tsɨn³² lɨ³ua³ cáun² lánh³ zian² ná¹, uá¹ hi³ canh² uá¹ hi³ lɨ́¹ hó²¹ hén² ná¹, uá¹ hi³ zia³² ca³la³ hi³ tú² hi³ ziáun²³ ho³ uá¹ hi³ tiá² hi³ zia³² hí¹ cú¹pih²¹.

13 Cun³ tió³² bíh¹ jná¹³ ja¹ ca³la³ jɨ́³², quí¹ Cristo bíh¹ Tsá² cue³² jná¹³ pí³.

14 Tɨ³la³ cu³ jáun² bíh¹, hnoh² ca³jmuh³ hi³ chú³² hi³ ca³quiánh² náh² uu³mí²tsɨ³² quion²¹ jná¹³.

15 Quí¹ la³ cun³ jmɨ́¹tin² máh³ jmɨ́¹ ca³lɨ³liau³ hi³ hléh²³ jná¹³ jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³², hmóu³² hnoh² tsá² juú² Filipos nɨ́² bíh¹, ca³ma³hau¹ náh² jmɨ́¹ cuá¹han³ jná¹³ jáun² hué³² Macedonia nɨ́², la³ cun³ qui³ má²ná¹ñíh¹ náh² jáun². Hnoh² bíh¹ ca³ja³ honh² hi³ má¹hau¹ náh² jná¹³ quí¹ cun³ñí¹ hi³ jná¹³ ca³ma³hau¹ ná¹ hnoh² hi³ ca³tɨn¹ jmɨ́²chí³ quián¹³ náh².

16 Hi³ jun³juáh¹³ jmáh³la³ hi³ jáun² yáh³, quí¹ tá¹la³ jmɨ́¹ cuon¹ jná¹³ já¹ juú² Tesalónica, ja³bí¹ ca³zen² hnoh² siáh³ quɨe³ tenh³ hnah² jéin³² ñí¹con² jná¹³ hi³ hin¹³ jná¹³ ñí¹ lɨ³ hniáuh³² quion²¹.

17 Jun³juáh¹³ hi³hliá² hniá¹ jná¹³ hi³ zia³² hi³ he¹ ná¹ quián¹³ hnoh² yáh³; tɨ³la³ la³ cun³ hi³ hnó³² jná¹³, hi³ cuɨ́¹ chí¹lɨ³ hliáun²³ hi³ zia³² quián¹³ náh² ñí¹con² Dió³² bíh¹.

18 Hi³ ¡hí¹ la³ tɨ³ chí¹nga² bíh¹ má²ca³jéinh¹ hnoh² ñí¹con² jná¹³ la³ cun³ bíh¹ hi³ má²cá²jmú³² jná¹³ ñí¹con² hnoh²! Hi³ jáun² ta³né³² má²zia³² bíh¹ ñí¹con² jná¹³ la³ cun³ hi³ má²lɨ³ tsɨn¹³ cun³quionh³ hi³ ca³zen² náh² jáun² hi³ quian³² Epafrodito. Hi³ ca³zen² hnoh² jáun² lɨ́³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ ziún² hi³ ja³² má²ró³² hi³ jɨn³² tsú² ñí¹con² Dió³², cáun² hi³ lɨ́¹ cue³² tsú² hi³ jáun² Dió³² he² ca³la³ hi³ hiún² lɨ́n³² tsɨ́³.

19 Hi³ ño¹ jná¹³ siáh³, hi³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Cristo Jesús Dió³² Juóu³² jná¹³
cue³² uá²jaɨ³² ñí¹con² hnoh² la³jɨ́³² la³ cun³ hi³ lɨ́²hniáuh³² ñí¹con² náh², la³ cun³
lɨ́³ la³jɨ́³² hi³ chu²¹ hi³ zioh² tsú² jáun².
20 ¡Cuɨ́¹ lɨ³quien² bíh¹ Dió³² Jméi² dí² la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio²! Tson² bíh¹ cu³tí³.

Hah² tsú² jáɨ¹³ ñí¹ má²ca³táuh³

21 Juah²¹ tiá³: “Hia² náh²” hi³ ca³tɨn¹ jná¹³ ñí¹con² ca³la³ jɨ́n³² tsá² joh¹ Jesús
Tsá² lɨ́n³ Cristo. Tsá² reh² dí² tionh² lá² quiúnh¹ jná¹³ juáh³ siáh³: “Hia² náh²”
ñí¹con² hnoh².
22 La³jɨ́n³² tsá² joh¹ Dió³² tionh² ñí¹ lá² juáh³: “Hia² náh²”, la³ñí¹ la³ján³ tsá²
tionh² hñú¹³ *tsá² cuá¹lɨ́n³ mɨ³chí¹ já¹ juú² Roma lá².
23 Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo cuɨ́¹ má¹hé¹ má¹mieh² jɨ³lɨn² náh². [Cun³ nɨ́² bíh¹ tí³
jáɨ¹³.]

Sí² Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ñí¹con² Tsá² Colosenses

Po¹ jmu² sí² lá² hi³ ca³ɨn¹ tsá² má²ĺɨn³ cuáh³² já¹ juú² Colosas

1 Jná¹³ la³² Po¹, tsá² ĺɨn³ ná¹ *tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Jesucristo la³ cun³ hi³ hnió³
hnga² Dió³², quiúnh¹ jná¹³ reh² dí² Timoteo,
2 hi³ jmu² jná¹³ sí² lá² hi³ ca³tɨn¹ hnoh² tsá² má²ĺɨn³ náh² tsá² joh¹ Dió³², tsá²
zian² náh² já¹ juú² Colosas ní², tsá² nio² cáun² honh² náh² ñí¹con² Cristo. Dió³²
Jméi² dí² cuí¹ má¹hé¹ má¹mieh² náh², hi³ cuí¹ jmu¹ siáh³ hi³ hnoh² zian² náh²
cáun² hi³ re² hi³ tɨn².

Po¹ liéinh³² Dió³² hi³ ca³tɨn¹ tsá² tanh² ta²¹ Dió³²

3 La³jí³² jmáɨ¹ bíh¹ cue²³ jnoh¹ tiá¹hmah¹ Dió³² Jméi² Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí²,
ní¹ má¹ca³lienh¹ jnoh¹ Dió³² hi³ ca³tɨn¹ hnoh²;
4 quí¹ má²ca³lɨ³ né¹ jnoh¹ ha³ lánh³ rón³² má²nio² cáun² honh² hnoh² ñí¹con²
Cristo Jesús, jɨ³ hi³ jlánh¹ hno³ náh² siáh³ la³jín³² tsá² joh¹ Dió³².
5 Né¹ jnoh¹ hi³ má²ná¹jmuh³² náh² la³ jáun² quí¹ cun³ñí¹ hi³ ca³héih³ náh²
honh² la³ cun³ hi³ ná¹hmá¹ jáun² quián¹³ náh² hñu³mɨ³cuú²; hi³ ca³ta³ná¹hu²¹
honh² náh² hi³ jáun² jmí¹ ca³niéih² náh² jáun² jáɨ¹³ hi³ lí³ jú¹ tson², la³ cun³ jú¹
chú³² ca³tɨ²¹ hi³ liáun³ tsú².
6 Jáɨ¹³ hi³ ca³niéih² hnoh² jáun² má²chí¹cuóun², hi³ má²jmu² siáh³ ta²¹ hñu³
tsí³ tsáu² la³ tá¹ cáun² hngá¹máh³ la³jmí¹ lɨ²¹ jáun² ñí¹con² hnoh² la³ cun³ jmí¹
ca³niéih² náh² hi³ ha³ cónh³ tí³ mií³ hi³ ja³² tsí³ Dió³² ñí¹con² náh², hi³ ca³ngɨ¹³
náh² re² hi³ tson² bíh¹ hi³ jáun².
7 Jáɨ¹³ ní² dá² ca³ma³ta² hnoh² reh² dí² Epafras tsá² hno³ lín³² dí², tsá²
má²cá³jmú³ hí³ tá¹³ Dió³² quiúnh¹ jnoh¹, tsá² jlánh¹ re² má²tí³² hí³ jë¹, hi³ lín³
quian²¹ Cristo ñí¹con² hnoh².
8 Hí³ bíh¹ má²cuá²caun² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ hnoh² ñí¹con² jnoh¹, hi³ hnoh²
ná¹hnáu³ náh² cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹.
9 Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹ ca³lɨ³ né¹ jnoh¹ la³ ní² né³, cun³ tiá² má²ca³chá¹³ bíh¹
jnoh¹ tɨ³ có³² hi³ lienh¹ jnoh¹ Dió³² quián¹³ hnoh². Hi³ hiú² mɨ³² jnoh¹ ñí¹con²
Dió³² hi³ jmu³ tsú² hi³ lɨ³ cuɨn² hnoh² tán¹ hián² cu³tí³ la³ cun³ hi³ hnió³ tsú²,
cun³quionh³ hi³ jmu³ Jmí²chí³ joh¹ tsú² hi³ quia³lín³ jmí¹ honh² náh², jɨ³ hi³ há¹
ngɨ¹³ náh² siáh³ ní¹juáh³ ha³ lánh³ rón³² lí³ hi³ tɨ³² tsí³ tsú².
10 Hi³ jáun² la³ jáun² lí¹³ ñí¹táunh¹ náh² la³ cun³ qui³ ca³tɨ²¹ hi³ ñi³táunh¹ tsá²
joh¹ Tɨ³² Juo¹³ dí², hi³ tiú²nio² lí¹³ jmúh¹³ náh² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsí³ tsú². Hi³
cun³quionh³ hi³ zian² náh² la³ jáun² né³, lí¹³ jmúh¹³ náh² hliáun³ ta²¹ chu²¹, jɨ³
hi³ lí¹³ hi³ tɨ³ lɨ³mí¹ re² tsá²lɨ³ cuóun³² náh² siáh³ Dió³².
11 Mɨ³² jnoh¹ siáh³ ñí¹con² Dió³² hi³ jmu³ tsú² hi³ lɨ³ pin³ honh² hnoh²
cun³quionh³ pí³ hi³ cáu² hi³ jueh³² quioh²¹ tsú², hi³ jáun² ca³la³ hi³ juenh² lín³²
honh² hnoh² lí¹³ tion¹³ náh² honh² ja¹ la³jí³² hi³ quiunh²¹ náh², hi³ ca³la³ hi³
lɨ³ tsɨnh¹ lín²¹ náh² siáh³.
12 Hi³ jáun² cuéh³ náh² tiá¹hmah¹ Jméi² dí², quí¹hliá² má²ca³chau³ dí² tsú²
hua³jan²¹ hi³ tsá¹héi¹³ dí² la³ cun³ hi³ tsóh³ tsú² jáun² ñí¹con² la³jín³² tsá² tionh²
ñí¹ tie³ joh¹, la³ cun³ la³jín³² tsá² joh¹ Dió³².

13 Quí¹ Dió³² má²ca³liáu³² dí² ñí¹con² pí³ quioh²¹ ñí¹ já¹niéi², hi³ jáun²
ca³chau³ dí² tsú² jo³cuo² Jon², Tsá² hnio³ tsú² hí³ lɨ́n³².
14 Cun³quionh³ Jon² bíh¹ tsú² má²ca³liáu³², hi³ ca³hin³ tsú² siáh³ tso³ quiú¹³
dí².

Cun³ñí¹ hi³ jun³ Cristo bíh¹ ca³niau³ tie³ quiú¹³ dí² quiúnh¹ Dió³²

15 Né³² né³, cun³quionh³ Cristo hí³ bíh¹ má²néh³² dí² cun³ tán¹ cun³ hián²
Dió³² Tsá² tiá² jniá³. Hí³ bíh¹ lɨ́n³ Tsá² jan² tán¹ Jon² Dió³², Tsá² la³ñí¹ ñí¹ ca³la³
jɨ́³² la³ cun³ hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³².
16 Cun³quionh³ hí³ bíh¹ ca³jmú³ Dió³² la³jɨ́³² hi³ zia³² hñu³mɨ³cuú² jɨ³ ñí¹ hué²¹
lá² siáh³, la³ cun³ la³jɨ́³² hi³ jniá³ jɨ³ hi³ tiá² jniá³ nɨ́² siáh³, la³ má²quionh³
la³jɨ́n³² tsá²cuú² tsá²chín³, uá¹ hi³ tsá² ná¹ho² ta²¹ uá¹ hi³ tsá² jmu² héih³², uá¹
hi³ tsá² cú² tsá² juenh² nɨ́² siáh³. Cun³quionh³ hí³ bíh¹ dí² ca³jmú³ Dió³² la³jɨ́³²
hi³ nɨ́², hi³ la³jɨ́³² bíh¹ lɨ³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ hí³ dí².
17 Quí¹ cun³ jmɨ́¹ má²zian² bíh¹ Cristo la³ cun³ jmɨ́¹ ñeh² bíh¹ hi³ lɨ́¹³ ca³la³ jɨ́³²
hi³ zia³², hi³ cun³quionh³ hí³ bíh¹ siáh³ ca³ta³no¹ jɨ³lɨ³² la³ cun³ ñí¹ ca³tɨ²¹.
18 Cristo hí³ bíh¹ lɨ́n³ siáh³ mɨ³ chí¹ ñí¹con² tsá² ná¹lɨ́n³ cuáh³², tsá² ná¹lɨ́n³ hí³
cuá² ta³ tsú². Hí³ bíh¹ lɨ́n³ mí¹zioh²¹ quioh²¹ tsá² má²ná¹lɨ́n³ cuáh³², hi³ lɨ́n³ tsú²
siáh³ Tsá² la³ñí¹ hi³ lɨn³ tsá² hmaɨ²¹ jmɨ́¹ ca³jenh¹³ ja¹ hla¹; cun³ñí¹ hi³ jáun²
bíh¹ lɨ́n³ tsú² Tsá² la³ñí¹ ñí¹ ca³la³ jɨ́³².
19 Quí¹ Dió³² ca³lɨ³hnió³ hi³ Jon² dí² dí¹quian³² ca³la³ jɨ³² la³ cun³ hi³ lɨ́n³ dí²
jáun² hnga².
20 Ja³bí¹ ca³lɨ³hnió³ Dió³² hi³ cun³quionh³ Cristo chá³² tie³ ja¹ quioh²¹
quionh³ ca³la³ jɨ́³² hi³ zia³², hi³ ca³jmú³ dí² jáun², jáun² lɨ́¹³ hen³ dí² siáh³ re² tɨn²
la³jɨ́³² hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá², jɨ³ hi³ zia³² hñu³mɨ³cuú² nɨ́² siáh³. Ca³jmú³ tsú² hi³
lɨ́¹³ niau²¹ tie³ cun³quionh³ jmɨ́²hán¹ Cristo hi³ ca³táɨn² jáun² tsoh² crei²¹ jmɨ́¹
jun¹ tsú².
21 Hi³ jáun² uá¹jinh¹ jmɨ́¹tin² jmɨ́¹ jɨ́e³² hnoh² Dió³² la³juah²¹ dúh¹ tsá² siánh³,
jmáɨ¹ hi³ jmɨ́¹ tɨ́² hon² náh² Dió³² cun³quionh³ la³jɨ́³² hi³ hlah³ hi³ hó³² hi³ jmɨ́¹
jmuh³² náh² jáun²,
22 tɨ³la³ ta³né³² má¹ná¹, Dió³² má²ca³chá³ tie³ ja¹ quián¹³ náh² quiúnh¹ tsú²,
cun³quionh³ hi³ jun³ jáun² Cristo jmáɨ¹ hi³ jmɨ́¹ dí¹ngú³ tsú² jáun² la³ jnoh¹.
Cun³quionh³ hi³ ca³jmú³ tsú² la³ jáun² né³, lɨ́¹³ jmu³ tsú² hi³ chá¹tánh¹ náh²
ñí¹con² dí² hnga², hi³ ná¹chan¹ náh² ñí¹con² tsú², hi³ ná¹jɨn² náh² siáh³, jɨ³ hi³
hí¹ cáun² tso³ tiá² zia³² quián¹³ náh².
23 Tɨ³la³ hniáuh³² hi³ la³ má²nio² nɨ́² bíh¹ cáun² honh² náh² má¹ná¹, la³jmɨ́¹
dí¹chi²¹ tiá³ cáun² hñú³ ñí¹ hiah³² quioh²¹. Ha³ tiá² hniáuh³² yáh³ tianh¹³
náh² tɨ³ có³² ca³tɨ²¹ hi³ ca³héih³ náh² jáun² honh² jmɨ́¹ ca³niéih² náh² jú¹ chú³²
quioh²¹ Dió³². Jú¹ chú³² nɨ́² bíh¹ jaun³² má²ca³nga³ tsú² tá¹ cáun² hngá¹máh³,
hi³ jná¹³ né³, Po¹, lɨ́n³ ná¹ siáh³ jan² quian²¹ ñí¹con² jáɨ¹³ nɨ́².

Po¹ nio² jo³cuo² hi³ ma³cón³² tsá² lɨ́n³ cuáh³²
(Efesios 3:1-11)

24 Jáun² né³, ta³né³² lɨ́²hiún² tsɨn³² jná¹³ cun³ñí¹ hi³hliá² ma³tso¹ ná¹ tsɨn³² hi³
ca³tɨn¹ hnoh². Cun³quionh³ hi³ ma³tso¹ jná¹³ jáun² tsɨn³² má²ma³hián¹³ jná¹³ la³

cun^{3} hi^{3} jmí^{1} lɨ^{13} ma^{3}tso^{2} Cristo tsí^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} cuáh^{32}, tsá^{2} lín^{3} hí^{3} la^{3}juah^{21} dúh^{1} zeih^{21} cuo^{2} zeih^{21} ta^{3} tsú^{2}.

25 Hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} lín^{3} jná^{13} jan^{2} tsá^{2} má^{2}cón^{32} tsá^{2} lín^{3} cuáh^{32}, cun^{3}ñí^{1} hi^{3} má^{2}ca^{3}hiáu^{32} jná^{13} Dió^{32} ca^{3}tɨ^{21} cáun^{2} hi^{3} chú^{32} quián^{13} hnoh^{2}, hi^{3} cué^{13} jná^{13} hnoh^{2} tán^{1} hián^{2} jáɨ^{13} quioh^{21} tsú^{2},

26 la^{3} cun^{3} jáɨ^{13} hi^{3} jmí^{1} ná^{1}hmá^{1} jáun^{2} la^{3} cun^{3} cá^{2}jmáɨ^{1} lín^{21}. Hliáun^{3} nió^{3} lín^{32} bíh^{1} tsáu^{2} má^{2}ca^{3}há^{2} ca^{3}nga^{2} tá^{1}la^{3} jáun^{2}, tɨ^{3}la^{3} ta^{3}né^{32} má^{1}ná^{1}, Dió^{32} má^{2}ca^{3}jñéih^{3} jáɨ^{13} jáun^{2}, hi^{3} hnió^{3} dí^{2} lɨ^{3} cuoh^{2} tsá^{2} joh^{1}.

27 Ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hí^{3} joh^{1} bíh^{1} Dió^{32} má^{2}ca^{3}lɨ^{3}hnió^{3} hɨe^{32} jú^{1} tson^{2} hi^{3} jmí^{1} ná^{1}hmá^{1} jáun^{2}, cáun^{2} jáɨ^{13} quien^{2} lín^{32} ñí^{1}con^{2} *tsá^{2}cá^{2}jo^{21}, hi^{3} lɨ^{13} jmu^{3} ta^{21} ñí^{1}con^{2} tsú^{2}. Jáɨ^{13} jáun^{2} né^{3} má^{2}tson^{2} hi^{3} zian^{2} Cristo hñu^{3} honh^{2} hnoh^{2}, uá^{1} hi^{3} tsá^{2}cá^{2}jo^{21}, uá^{1} hi^{3} tsá^{2} *judíos. Hi^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} zian^{2} hí^{3} dí^{2} hñu^{3} honh^{2} hnoh^{2} né^{3}, hi^{3} jáun^{2} má^{2}ná^{1}hen^{2} honh^{2} náh^{2} hi^{3} lín^{13} náh^{2} rón^{32} la^{3} cun^{3} qui^{3} lín^{3} hnga^{2} Dió^{32}.

28 Hi^{3} jáun^{2} jnoh^{1} hléh^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Cristo ñí^{1}con^{2} la^{3}jín^{32} tsáu^{2}. Hi^{3} hɨe^{23} jnoh^{1} tsáu^{2} jɨ^{3} hi^{3} hlí^{1} lienh^{1} jnoh^{1} tsú^{2} jɨ^{3}lɨn^{2} cun^{3}quionh^{3} jú^{1} quia^{3}lín^{3} jmí^{1} tsí^{3}, hi^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} lɨ^{13} má^{1}jnia^{13} jnoh^{1} la^{3}jín^{32} tsáu^{2} ñí^{1}con^{2} Dió^{32} hi^{3} ná^{1}lín^{3} tsú^{2} tsá^{2} má^{2}hún^{1} tsí^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Cristo.

29 Jáun^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ní^{2} bíh^{1} jmu^{2} jná^{13} ta^{21} ca^{3}la^{3} jonh^{3} jmí^{1} tsɨn^{32} cun^{3}quionh^{3} pí^{3} hi^{3} cáu^{2} hi^{3} jueh^{32} hi^{3} cue^{32} hnga^{2} Cristo ñí^{1}con^{2} jná^{13}.

2

1 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, hnó^{32} jná^{13} hi^{3} lɨ^{3} ñíh^{13} náh^{2} hi^{3} jmu^{2} jná^{13} pí^{3} lín^{32} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnoh^{2}, jɨ^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} tionh^{2} juú^{2} Laodicea, jɨ^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} la^{3}jín^{32} tsá^{2} tiá^{2} má^{2}ca^{3}jíe^{32} jná^{13} hí^{1} cónh^{3} ní^{2} siáh^{3}.

2 Quí^{1} jná^{13} hen^{2} tsɨn^{32} hi^{3} tá^{1} la^{3}jín^{32} náh^{2} ní^{2} lɨ^{3} pin^{3} honh^{2}, hi^{3} tianh^{13} náh^{2} cá^{2}honh^{1} hi^{3} ná^{1}hnáu^{3} náh^{2}, ca^{3}la^{3} ñí^{1} ca^{3}ta^{3}no^{1} tiá^{3} honh^{2} náh^{2} tán^{1} hián^{2} cu^{3}tí^{3} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} há^{1} ngɨ^{13} náh^{2} re^{2} jáɨ^{13} hi^{3} jmí^{1} ná^{1}hmá^{1} jáun^{2} quioh^{21} Dió^{32}; hi^{3} jáɨ^{13} jáun^{2} né^{3}, hnga^{2} bíh^{1} Cristo.

3 Hí^{3} bíh^{1} Tsá^{2} jñéih^{3} la^{3}jí^{32} hi^{3} quien^{2} lín^{32}, la^{3} cun^{3} hi^{3} jniá^{3} jáun^{2} jmí^{1} tsí^{3} Dió^{32}, la^{3} má^{2}quionh^{3} hi^{3} ñi^{32} Dió^{32} ní^{2} siáh^{3}.

4 Juah^{32} jná^{13} la^{3} ní^{2} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}, hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} hin^{2} lí^{1} ma^{3}cau^{2} náh^{2} cun^{3}quionh^{3} jú^{1} re^{2} jú^{1} tɨn^{2} lín^{32}.

5 Quí^{1} uá^{1}jinh^{1} tiá^{2} zenh^{2} jná^{13} ja^{1} quián^{13} hnoh^{2} hi^{3} dí^{1}tsáun^{2} ná^{1}, tɨ^{3}la^{3} zenh^{2} bíh^{1} jná^{13} quionh^{3} jmí^{2}chí^{3} quion^{21}, hi^{3} lí^{2}hiún^{2} tsɨn^{32} jná^{13} hi^{3} jíe^{32} ná^{1} hi^{3} hnoh^{2} tionh^{2} náh^{2} re^{2} tɨn^{2}, jɨ^{3} hi^{3} nio^{2} siáh^{3} cáun^{2} tán^{1} honh^{2} náh^{2} hi^{3} tanh^{23} náh^{2} ta^{21} Cristo.

Zian^{2} tsú^{2} cáun^{2} hi^{3} hmaɨ^{21} cun^{3}quionh^{3} Cristo

6 Hi^{3} jáun^{2} la^{3}jmí^{1} ca^{3}hen^{3} náh^{2} jáun^{2} Jesucristo hi^{3} lín^{3} Juóuh^{32} náh^{2}, la^{3} jáun^{2} bíh^{1} hniáuh^{32} ñí^{1}táunh^{1} náh^{2} ná^{1}cunh^{2} quiúnh^{1} tsú^{2}.

7 Jáun^{2} né^{3}, la^{3}jmí^{1} jmu^{2} cáun^{2} hmá^{2} hi^{3} hí^{23} chí^{2} jmu^{2} ñí^{1} ñe^{1} lín^{21}, ho^{3}lá^{2}dá^{2} la^{3}jmí^{1} jmu^{2} jan^{2} tsá^{2} zih^{32} hñú^{3} ñí^{1} jmíh^{1} hiah^{32} pin^{3}, la^{3} jáun^{2} bíh^{1} hniáuh^{32} hi^{3} tɨ^{3} lɨ^{3}mí^{1} niau^{32} tiá^{3} honh^{2} náh^{2} ñí^{1}con^{2} tsú^{2}, la^{3} cun^{3} rón^{32} lí^{3} hi^{3} má^{2}ca^{3}lɨ^{3} tɨn^{2} náh^{2} jáun^{2}, hi^{3} cueh^{1} náh^{2} tsú^{2} siáh^{3} tiá^{1}hmah^{1} jmáɨ^{1} ca^{3}la^{3} jí^{32}.

8 Jáun2 hua3hín13 náh2, quí1 nɨ́2 lɨ́1 ca3lɨ3 zian2 tsá2 ma3cau2 hnoh2 cun3quionh3
jú1 re2 jú1 tɨn2 hi3 cháunh23 chí1 hnga2, jɨ3 jú1 tɨ́1jáɨ2 tiá2 lin1 ñí1 quien2 nɨ́2 siáh3.
Jáɨ13 la3 nɨ́2 ja32 ñí1con2 tsá2 hɨe32 la3 cun3 hi3 ná1ngɨ23 tsáu2 bíh1, hi3 ja32 jáun2
ñí1con2 jmɨ́2chí3 hláɨnh1, tsá2 ná1jmu2 quien2 ñí1con2 tsá2 zian2 ñí1 hué21 lá2;
jun3juáh13 ñí1con2 Cristo yáh3 ja32 jáɨ13 la3 nɨ́2.

9 Quí1 la3 cun3 rón32 lɨ́n3 hnga2 bíh1 Dió32 lɨ́n3 Cristo, hi3 tá1la3 jáun2 né3, lɨ́n3
tsú2 siáh3 Tsá2 ngú3.

10 Hi3 jáun2 hnoh2 siáh3 má2zian2 náh2 cun3 tán1 cun3 hián2 cun3ñí1 hi3
má2cá2cunh3 náh2 quiúnh1 Cristo. Hi3 hí3 bíh1 dí2 lɨ́n3 Tsá2 chín1 ñí1con2 la3jɨ́n32
tsá2 ná1ho2 ta21 jɨ3 pí3 cuú2 chín3 nɨ́2 siáh3.

11 Jáun2 cun3ñí1 hi3 má2cá2cunh3 náh2 quiúnh1 Cristo, má2quiánh1 bíh1 náh2
li21 hi3 lin1 hi3 taunh2 náh2 Dió32 hó1ñí1; tɨ3la3 jun3juáh13 la3jmɨ́1 jmu2 tsú2
jáun2 hi3 *tiu32 tsú2 chí2 láu2 hná13 ñí1 zian2 yáh3 má1ná1, quí1 hnoh2 dá2
má2ná1quiánh1 li21 hi3 ca3jmú3 hnga2 Cristo bíh1. Quí1 hí3 bíh1 má2ca3quin3 tɨ3
có32 pí3 quioh21 ngú3 quián13 náh2 hi3 jmɨ́1 lɨ́13 jmúh13 náh2 tso3.

12 Quí1 jmɨ́1 cáun3 náh2 jáun2 jmáɨ2 ja3haun3 náh2 cu3tsa32 quiúnh1 Cristo, hi3
jáun2 ja3bí1 la3 jáun2 ca3jenh13 náh2 siáh3 quiúnh1 tsú2, quí1hliá2 ca3cháh1 náh2
cáun2 honh2 hi3 ca3tɨ21 pí3 quioh21 Dió32, Tsá2 ca3jmú3 hí3 hi3 ca3jenh13 Cristo
ja1 hla1.

13 Hnoh2 dá2 jmɨ́1 ná1jún1 bíh1 náh2 jmɨ́1tin2 ñí1con2 Dió32 cun3ñí1 hi3 tsáuh3
náh2, jɨ3 cun3ñí1 hi3 tiá2 jmɨ́1 má2ná1quiánh1 náh2 li21 jáun2 hi3 lin1 hi3 taunh2
náh2 Dió32 hó1ñí1. Tɨ3la3 né32 né3, Dió32 má2ca3jmú3 hi3 má2zian2 náh2 cu3tsa32
quiúnh1 Cristo, quí1 má2ca3hin3 bíh1 tsú2 la3jɨ́32 tso3 quiú13 dí2;

14 ca3jmú3 tsú2 la3jmɨ́1 jmu2 jan2 tsá2 hin23 hi3 rá1tioh3 ñí1 sí2 ca3tɨ21 la3jɨ́32 hi3
rén2 tsáu2. Ja3bí1 ca3hin3 siáh3 Dió32 jɨ3 héih32 hi3 jmɨ́1 ca3tɨn1 tsú2 ma3tí32, quí1
ñí1 crei21 bíh1 ca3tón3 tsú2 la3jɨ́32 hi3 nɨ́2.

15 Jmɨ́1 cá1taun3 jáun2 crei21 bíh1 Cristo ca3cah13 jmáɨ1 ñí1con2 tsá2cuú2
tsá2chín3, la3 cun3 tsá2 hláɨnh1 jɨ3 la3 má2quionh3 tsá2cuú2 tsá2ta3 nɨ́2 siáh3, hi3
ca3chin2 dí2 tsá2 hí3 juɨ32 hi3 tson3, hi3 jáun2 ca3lɨ3 lin1 hi3 hí3 dí2 cah23 jmáɨ1.

Lɨ́2uú2 ma3zián13 náh2 la3 cun3 lɨ́3 héih32 quioh21 tsáu2

16 Hi3 jáun2 né3, hí1 jan2 yáh3 tiá2 hin2 ca3tɨn1 chu3 ñeh3 hnoh2 ca3tɨ21 má32
hi3 cú2 hi3 húh23 náh2, ho3 hi3 ca3tɨ21 jmɨ́1 jmáɨ1, ho3 ca3tɨ21 jmáɨ1 hi3 jmu2 tsú2
jmɨ́1 niuh32 zɨ́h2, ho3lá2dá2 *jmáɨ1 nio2 tie3.

17 La3jɨ́32 hi3 nɨ́2 lɨ3 henh13 hi3 ca3tɨn1 Cristo tá1la3 tiá2 jmɨ́1 má2zian2 tsú2 ñí1
hué21 lá2 bíh1, tɨ3la3 hnga2 hí3 bíh1 lɨ́n3 hú1tá1 mí1zioh21 má1ná1.

18 Zian2 tsá2 má2ta2 hi3 hniáuh32 jmú13 dí2 tsɨ́1juɨ́3, jɨ3 hi3 hniáuh32 néh1
má1tsú1 má1jonh21 dí2 siáh3 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32. Tsá2 la3 hí3 má2quien2 jáɨ13
quioh21 cun3quionh3 hi3 má2cau2 hi3 juáh3 hi3 zia32 hi3 má2cá2jnia3 jéinh32. Tsá2
la3 hí3 jmu2 tonh2 lɨ́n32 cun3quionh3 hi3 lɨ́1 chin2 chí1 hmóu32 bíh1. Ha3 lɨ́2 cuɨ́1
niau21 hlah3 honh2 náh2 nɨ́1juáh3 hi3 ca3zeh3 náh2 tsá2 la3 hí3 ñí1 hlah3.

19 Quí1 tsá2 hí3 dá2 tiú2uú2 tionh2 yáh3 ñí1con2 Cristo Tsá2 lɨ́n3 mɨ3chí1 ñí1con2
jnoh1, tsá2 ná1láɨ3 dí2 la3jmɨ́1 lɨ́3 zeih21 cuo2 zeih21 ta3 tsú2. Cristo Tsá2 jmu2 hí3

hi³ la³jɨ́³² ñí¹ pih²¹ ñí¹ siún¹ ná¹cuú² ná¹jenh² re² quioh²¹, hi³ má²ton³ dí² siáh³
jáun² cuóun² re², rón³² la³ cun³ qui³ hnió³ Dió³².
20 Né³² né³, má²cá²tsan³ bíh¹ hnoh² quiúnh¹ náh² Cristo, jáun² ta³né³² né³
tiú²uú² lɨ́¹³ yáh³ jmu³ tsá²cuú² tsá²chín³ quien² ñí¹con² náh², tsá² qui³ ná¹jmu²
hí³ quien² ñí¹con² tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá². ¿He³ láɨh³² sa³ zian²í¹ ma³ náh² la³
cun³ qui³ zian² tsá² zian² hí³ ñí¹ hué²¹ lá²? ¿He³ láɨh³² sa³ ma³quien¹³ ma³ náh²
héih³² quioh²¹ tsú²?, uá¹la³ cun³ héih³² hi³ juáh³:
21 "Ha³ lɨ́² hiá³ hi³ lá², ha³ lɨ́² cúh² hi³ nɨ́², ha³ lɨ́² tí³ cuonh² hi³ ó³²".
22 Hi³ la³jɨ́³² hi³ hɨe³² tsú² jáun² né³, chau³² jmáɨ¹ tsá²hín³ bíh¹ nɨ́¹
má¹ca³jmúh³² tsú² ta²¹. Quí¹ héih³² hi³ má²ta² tsú² nɨ́² dá² lɨ́³ jmáh³la³ héih³²
quioh²¹ tsá²mɨ³cuóun² bíh¹.
23 Tson² bíh¹ cu³tí³ hi³ héih³² la³ nɨ́² lɨ́¹³ niéih³ la³jmɨ́¹ niéih³ jë¹ tsá² quia³lín³
jmɨ́¹ tsɨ́³, quí¹hliá² cun³quionh³ héih³² la³ jáun² lɨ́¹³ ma³jnia³² tsú² la³jmɨ́¹ jniá³
jan² tsá² má²tí³² re² cuáh³² quioh²¹, tsá² jmu² hi³ tsɨ́¹juɨ́³ hnga², jɨ³ tsá² jmu²
hi³ má²tso² tsɨ́³ ngú³ quioh²¹. Tɨ³la³ má¹lɨ³² jáun² né³, hí¹ cáun² bíh¹ tiá² lin¹ ñí¹
jmu³ ta²¹ héih³² la³ nɨ́², hi³ jmɨ́¹ lɨ³ ma³hau³ hi³ cah¹³ tsú² jmáɨ¹ ñí¹con² la³ cun³
hi³ dí¹quian¹ ngú³ quioh²¹ tsú² jmu³.

3

1 Jáun² né³, cun³ñí¹ hi³ má²ca³jenh¹³ hnoh² quiúnh¹ Cristo, jmu³ náh²
dí¹quian¹ náh² hi³ zia³² tɨ³ hñu³mɨ³cuú² ñí¹ cuá¹tón²¹ Cristo tɨ³ cuá² chu²¹
quioh²¹ Dió³².
2 Jmu³ náh² zian² ca³tɨ²¹ hi³ zia³² hñu³mɨ³cuú², jun³juáh¹³ ca³tɨ²¹ hi³ zia³² ñí¹
hué²¹ lá² yáh³.
3 Quí¹ má²cá²tsan³ bíh¹ hnoh² ca³tɨ²¹ la³ cun³ hi³ jmɨ́¹ zian² náh² jáun²
jmɨ́¹tin². Tɨ³la³ ta³né³² má¹ná¹, tiá² má²ca³lɨ³ lin¹ yáh³ ha³ la³ cónh³ tí³ hi³
quien² hi³ má²zian² náh² jáun² hi³ ná¹cunh² náh² quiúnh¹ Dió³², cu³lɨ²¹ quiúnh¹
náh² Cristo,
4 Tɨ³la³ nɨ́¹ má¹ca³ma³jnia³² Cristo, Tsá² jmu² hí³ hi³ zian² náh² cáun² hi³
hmaɨ²¹, ja³bí¹ hnoh² uá²jaɨ³² jnia³ náh² quiúnh¹ tsú² hi³ lin¹ hi³ lɨ́n³ náh² la³jmɨ́¹
lɨ́n³ tsú² jáun² hnga².

He³ lánh³ jmɨ́¹ zian² tsú² jmɨ́¹tin² jɨ³ he³ lánh³ má²zian² tsú² cáun² hi³ hmaɨ²¹

5 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, quin³² náh² la³jɨ́³² la³ cun³ hi³ jmɨ́¹ dí¹quian¹ ngú³
quián¹³ náh² jmu³. Ha³ lɨ́² lɨ́¹ jmú² náh² juón¹ quiúnh¹ náh² tsá² hlá² tsá² nɨ́²,
sa³jun³ hniáuh³² jmúh¹³ náh² cáun² hi³ tiá² jɨ². Ha³ lɨ́²uú² lɨ́¹ jmú² lɨ́¹ cuó³ náh²
la³jmɨ́¹ jmu² jáh³ hngá¹ jáh³ náɨ², sa³jun³ la³jɨ́³² hi³ hlah³ hi³ dí¹quiaunh²¹ honh²
náh², sa³jun³ hniáuh³² jmúh¹³ náh² uóu³² honh², quí¹ la³jmɨ́¹ lɨ́n³ tsá² má²tsú²
má²jónh³² dió³² tsá² láɨn¹ bíh¹ lɨ́n³ tsá² uóu³² tsɨ́³.
6 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, ma³tson¹³ Dió³² tsá² tiá² nieh³ la³ hí³ ca³la³ hi³ míh²³
lɨ́n³² tsɨ́³.
7 Ti³tsóh³dí¹ la³ nɨ́² bíh¹ jmɨ́¹ ñi³táunh¹ náh² jmɨ́¹tin², hi³ jmɨ́¹ jmuh³² náh²
la³jɨ́³² hi³ nɨ́²;
8 tɨ³la³ ta³né³² né³, chá¹ náh² tɨ³ có³² la³jɨ́³² hi³ jáun², uá¹la³ cun³: hi³ tɨ́² míh²³
jáun² honh² náh², hi³ tɨ́² jlánh¹ náh², hi³ tɨ́² hian² honh² náh², hi³ tɨ́² tú² tɨ́²
hion²³ náh² tsáu², jɨ³ la³jɨ́³² jú¹ hlah³ hi³ tɨ́² hue³² jáun² honh¹ náh² nɨ́² siáh³.

9 Ha³ lɨ̃² juónh³² náh² jú¹ tɨ́¹jáɨ² quiúnh¹ tsá²ján² tsá²ján², quí¹ hnoh² bíh¹ tsá²
má²ca³cháh¹ náh² tɨ³ có³² hi³ yeh³ la³ cun³ hi³ jmɨ́¹ dí¹quiaunh²¹ jáun² honh²
náh² hi³ jmúh¹³ jmɨ́¹tɨn², la³ má²quionh³ la³jɨ́³² hi³ jmɨ́¹ ná¹hëh³ chinh³² náh²
nɨ́² siáh³;
10 hi³ ta³né³² né³, má²zian² náh² cáun² hi³ hmaɨ²¹ bíh¹. Hi³ Dió³² Tsá²
ca³ma³jniau² náh² né³, cuá¹jmu² hi³ chí¹lɨ̃²hmaɨ²¹ náh² ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹
hi³ lɨ̃n³ náh² la³ cun³ rón³² lɨ̃n³ tsú² hnga², ca³la³ ñí¹ ca³lɨ³ cuóun³² náh² tsú²
ca³la³ tán¹ hián² cu³tí³.
11 Jáun² tiú²uú² lin¹ ñí¹ quien² yáh³ nɨ́¹juáh³ hi³ lɨ̃n³ tsú² *tsá²cá²jo²¹ ho³ tsá²
*judío, tsá² quian³² li²¹ hi³ lin¹ hi³ taunh² Dió³² hó¹ñí¹, ho³lá²dá² tsá² tiá² li²¹
quian³²; sa³jun³ uú² quien² yáh³ hi³ lɨ̃n³ tsú² tsá² hleh³² jú¹jma² siáh³, ho³ tsá²
zian² ja¹ hngá¹ ja¹ náɨ², ho³ hi³ lɨ̃n³ tsú² *tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ tsáu² ho³lá²dá²
tsá² zian² hi³ ca³tɨn¹ hnga², quí¹ jɨ́³²la³ hi³ tionh² tsú² jo³cuo² Cristo bíh¹ quien²,
Tsá² cuá³ hí³ hñu³ jmɨ́¹ hñu³ tsɨ́³ jɨ³lɨn² tsá² joh¹.
12 Hnoh² ná¹lɨ̃n³ náh² tsá² joh¹ Dió³², tsá² má²ca³quianh³ tsú², jɨ³ ca³la³ hi³
hniau³ lɨ̃n³² tsú² siáh³. Jáun² né³, hniáuh³² lɨ̃n³ náh² tsá² ja³² mií³ tsɨ́³, tsá² chú³²
tsɨ́³, tsá² tiá² jmu² pan¹ hnga², tsá² re² jë¹ jɨ³ hi³ juenh² honh² náh² nɨ́² siáh³.
13 Jmu³ náh² juenh² honh² ñí¹con² tsá²ján² tsá²ján², chin³² náh² honh² tsáu¹³
tsá²ján² tsá²ján². La³jmɨ́¹ ca³chin² jáun² Cristo tsɨ́³ tso³ quián¹³ hnoh², la³ jáun²
jmu³ hnoh² uá²jaɨ³² quiúnh¹ náh² tsá²ján² tsá²ján².
14 Ñí¹ ca³la³ jɨ́³² né³, ma³hnáu³ lɨ̃n³² náh² quiúnh¹ tsá²ján² tsá²ján², quí¹ hi³
nɨ́² bíh¹ hi³ quí² cunh², hi³ jáun² lɨ́¹³ ma³tí³² tsú² la³jɨ́³² hi³ ñí¹ hná¹ nɨ́².
15 Jáun² né³, cun³quionh³ hi³ nio² tie³ honh² bíh¹ náh² lɨ́¹³ lɨ³tsɨn² náh² hi³
ná¹jmuh³² náh² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsɨ́³ Cristo, quí¹ cun³ñí¹ hi³ jáun² yáh³ ca³te³
Dió³² hnoh² hi³ tianh¹³ náh² hi³ ná¹lɨ̃n³ náh² la³juah²¹ dúh¹ jan² tán¹ tsáu². Hi³
cuɨ́¹ ná¹lɨ̃n³ náh² siáh³ tsá² cueh³² tiá¹hmah¹ Dió³².
16 Jú¹ chú³² jáun² quioh²¹ Cristo lɨ́³ cáun² jáɨ¹³ hi³ jlánh¹ bíh¹ zia³² ñí¹ jmu²
ta²¹. Jáun² cuɨ́¹ jmu¹ ta²¹ jáɨ¹³ jáun² hñu³ honh² náh² la³ má²jmu² jáun².
Ma³tɨn¹³ náh² tsá²ján² tsá²ján² jɨ³ hi³ hlɨ́¹ lienh¹ náh² siáh³ tsá²ján² tsá²ján²
cun³quionh³ jú¹ quia³lín³ jmɨ́¹ tsɨ́³. Hi³ cun³ñí¹ hi³ hiún² honh² náh² ñí¹con²
Dió³² né³, jáun² hɨe¹ náh² sun¹ hi³ lɨ́³ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³², jɨ³ sun¹ hi³ ca³tɨn¹
Dió³², la³ má²quionh³ jɨ³ sun¹ hi³ cue³² jáun² Jmɨ́²chí³ Chun¹ hñu³ honh² náh²
nɨ́² siáh³.
17 Lɨ³ua³ cáun² hi³ jmúh¹³ náh² ho³ hi³ hléh¹³ náh², jmu³ náh² la³jɨ́³² cha¹³
Jesús Tɨ³² Juo¹³ dí²; jɨ³ hi³ cueh¹ náh² siáh³ tiá¹hmah¹ Dió³² Jméi² dí², cun³ñí¹
hi³ ca³tɨn¹ hí³ dí².

Ha³ lánh³ rón³² hniáuh³² zian² tsá² tanh² ta²¹ Dió³² quionh³ tsá²ján² tsá²ján²

18 Hi³ jáun² né³, hnoh² tsá²mɨ³, tianh³² náh² ta²¹ tsá²ñuh² ñí²cuonh², la³ cun³
hi³ qui³ ca³tɨn¹ tsá²mɨ³ jmu³ nɨ́¹juáh³ tsá² tanh² ta²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí².
19 Hnoh² tsá²ñuh², ma³hno¹ náh² tsá²mɨ³ ñí²cuonh², ha³ lɨ́² jmuh³² tsú² hian²
honh².
20 Hnoh² tsá¹míh¹, tianh³² náh² ta²¹ ñeh² mí²ziúh² ñí¹ ca³la³ jɨ́³² hi³ juáh³ tsú²,
quí¹ la³ nɨ́² bíh¹ jéih³² Dió³² Juo¹³ dí².

21 Hnoh² tsá² ná¹lín³ náh² jméi² mí¹ziú¹³ tsá¹míh¹, ha³ lí² lí¹ quiú² lí¹ jin³ náh²
jónh³² ca³la³ ñí¹ ca³ngo³ tsú² tsí³.
22 Hnoh² tsá² ná¹lín³ náh² tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ tsáu², ma³ti²¹ náh² la³jí³²
héih³² hi³ jmu² tsá² ná¹lín³ juóuh³² náh² ñí¹ hué²¹ lá²; ti³la³ jun³juáh¹³ jmáh³la³
tá¹la³ dí¹jíe²³ yáh³ tsá² hí³ má¹ná¹, hi³ jáun² tá¹tonh¹ náh² re² ñí¹con² tsú², quí¹
la³ jonh³ jmí¹ honh² bíh¹ náh² hniáuh³² jmúh¹³, cun³ñí¹ hi³ juénh² náh² ñí¹con²
Ti³² Juo¹³ dí².
23 Li³ua³ cáun² hi³ jmúh¹³ náh², jmu³ náh² ca³la³ jonh³ jmí¹ honh², la³jmí¹
lí³ hi³ ná¹má²tih²¹ náh² ñí¹con² Ti³² Juo¹³ dí², jun³juáh¹³ ñí¹con² tsá²mi³cuóun²
yáh³.
24 Quí¹ má²ñíh¹ bí¹ náh² hi³ héih¹ náh² ñí¹con² Ti³² Juo¹³ dí² la³ cun³ hi³
ca³tin¹ náh² hián¹³, quí¹ zia³² bíh¹ hi³ má²ca³héinh³² tsú² hi³ ca³tin¹ hnoh².
Quí¹ hnoh² dá² ná¹má²con²¹ náh² Cristo bíh¹, Tsá² cu³tí³ lín³ Juóuh³² náh².
25 Ti³la³ ní¹juáh³ tsá² jmu² hi³ hlah³ né³, tsá² la³ hí³ dá² he³ hmah²¹ quioh²¹
la³ cun³ tí³ hi³ hlah³ hi³ lí²jmú³ bíh¹, quí¹ Dió³² tiá² jmu² yáh³ hi³ ma³ quin³²
tsáu².

4

1 Hnoh² tsá² ná¹lín³ náh² juo¹³ tsá² jmu² ta²¹, jmu³ náh² chun¹ ñí¹con² tsá²
quian²¹ náh², jmu³ náh² héih³² cá²re² he² ñí¹con² tsú². Cháu¹ náh² honh² hi³
ja³bí¹ hnoh² uá²jai³² zian² jan² Juóuh³² náh² ti³ hñu³mi³cuú².
2 Lienh¹ náh² Dió³² chí¹ñi¹ la³ má²lienh¹ náh² ní², hi³ ná¹zian² honh² náh²;
hi³ má¹li³² jáun² né³ ha³ lí² cuí¹ cha³có³ honh² náh² hi³ cueh¹ tsú² tiá¹hmah¹.
3 Ja³bí¹ lienh¹ náh² siáh³ Dió³² quiú¹³ jnoh¹, hi³ jáun² niá³² tsú² ju³² hi³
hléh¹³ jnoh¹ jú¹ chú³² quioh²¹ tsú² hi³ jmí¹ ná¹hmá¹ jáun² jmí¹tin² hi³ ca³tin¹
Cristo, quí¹ cun³ñí¹ hi³ ca³ti²¹ hi³ jáun² bíh¹ cuá¹tson³ jná¹³ lá².
4 Mí¹ náh² ñí¹con² Dió³², hi³ jáun² jná¹³ híe¹³ re² lín³² jái¹³ jáun² la³ cun³ hi³
ca³tin¹ ná¹ jmu¹.
5 Cuí¹ lín¹³ náh² tsá² jniá³ jmí¹ tsí³ ja¹ quioh²¹ tsá² tiá² má²tanh² ta²¹ Dió³²,
jmuh²¹ náh² re² ta²¹ jmái¹ hi³ zian² náh² ja¹ quioh²¹ tsá² la³ hí³.
6 Hniáuh³² lienh¹ hnoh² tsáu² cun³quionh³ jú¹ re² jú¹ tin² bíh¹, jái¹³ hi³ li³
jmu³ ta²¹ ñí¹con² tsú²; ji³ hi³ hniáuh³² ñíh¹³ náh² siáh³ ha³ lánh³ ngái¹h¹ náh²
ñí¹con² tsá² zia³² hi³ nga².

Hah² tsú² jái¹³

7 Hi³ jáun² né³, reh² Tíquico, tsá² hno³ lín³² dí², híe³² jái¹³ ca³ti²¹ la³jí³² hi³
ca³tin¹ jná¹³. Hí³ bíh¹ lín³ jan² tsá² ca³ma³hau³ lín³² jná¹³, jan² tsá² hú¹tá¹
má²tí³² jë¹, hi³ lín³ siáh³ jan² tsá² má²cón³² Ti³² Juo¹³ dí² la³jmí¹ jmu² jná¹³.
8 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ zein³² jná¹³ tsú² ñí¹con² hnoh², hi³ jáun² zái³² tsú²
hnoh² he³ lánh³ tiauh² jnoh¹, ji³ hi³ chá³² tsú² siáh³ tiá³ honh² hnoh².
9 Ja³bí¹ Onésimo tsá² coh¹ hnoh² tsánh³² siáh³ quionh³ tsú². Hí³ bíh¹ lín³ jan²
tsá² hno³ jnoh¹ lín³², jan² tsá² má²má²tí³² re² jë¹. Tsá² gon³ ní² né³ tsa³chá²
la³jí³² la³ cun³ hi³ ná¹lí²³ ñí¹ lá².
10 Aristarco tsá² cuá¹hún¹ jná¹³ hñu³mí¹ñí² quiúnh¹, ji³ Marcos rainh²¹
Bernabé ní² siáh³ juáh³: “Hia² náh²” ñí¹con² hnoh². Quí¹ má²ná¹ñíh¹ bíh¹

hnoh^{2} siáh^{3} ha^{3} lánh^{3} lɨ́n^{3} Marcos, hi^{3} jáun^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} hi^{3} ja^{3}jɨe^{3} tsú^{2} hnoh^{2}, hen^{3}
náh^{2} tsú^{2} re^{2} tɨn^{2}.
11 Ja^{3}bí^{1}: “Hia^{2} náh^{2}” juáh^{3} siáh^{3} tsá^{2} jmáɨ^{2} Jesús, tsá^{2} tsauh^{21} Justo quioh^{21}.
Jáun^{2} né^{3}, ja^{1} quioh^{21} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} *judíos tsá^{2}co^{1} jná^{13}, tsá^{2} má^{2}tanh^{2} ta^{21} Tɨ^{32}
Juo^{13} dí^{2}, jɨ́^{32}la^{3} gáun^{3} tsá^{2} nɨ́^{2} bíh^{1} jmu^{2} ta^{21} quiúnh^{1} jná^{13} hi^{3} tónh^{32} tsáu^{2}
jo^{3}cuo^{2} Dió^{32}, jɨ^{3} hi^{3} lɨ́n^{3} tsú^{2} siáh^{3} tsá^{2} jlánh^{1} má^{2}hiún^{2} tsɨn^{32} jná^{13}.
12 “Hia^{2} náh^{2}” juáh^{3} siáh^{3} Epafras, tsá^{2}coh^{1} náh^{2}. Hí^{3} bíh^{1} lɨ́n^{3} jan^{2} quian^{21}
Cristo, hi^{3} jmáɨ^{1} ca^{3}la^{3} jɨ́^{32} hiú^{2} mɨ^{32} lɨ́n^{32} tsú^{2} quián^{13} hnoh^{2} ca^{3}la^{3} jonh^{3} jmɨ́^{1}
tsɨ́^{3} nɨ́^{1} má^{1}ca^{3}liéinh^{32} Dió^{32}, hi^{3} jáun^{2} Dió^{32} jmu^{3} hi^{3} niau^{21} tiá^{3} honh^{2} hnoh^{2}
ca^{3}la^{3} tán^{1} hián^{2} cu^{3}tí^{3}, hi^{3} hú^{1}tá^{1} cáun^{2} tán^{1} nio^{2} honh^{2} náh^{2} hi^{3} jmúh^{13} la^{3}
cun^{3} hi^{3} hnió^{3} Dió^{32}.
13 Quí^{1} jná^{13} lɨ́n^{3} tsá^{2} cue^{32} jú^{1} tson^{2} hi^{3} tson^{2} bíh^{1} Epafras hɨ^{32} tsɨ́^{3} quián^{13}
hnoh^{2}, la^{3} má^{2}quionh^{3} jɨ^{3} tsá^{2} zian^{2} juú^{2} Laodicea jɨ^{3} juú^{2} Hierápolis nɨ́^{2} siáh^{3}.
14 Lucas tsá^{2} lɨ́n^{3} tɨ^{32} mɨ́^{3} tsá^{2} hno^{3} lɨ́n^{32} jnoh^{1}, juáh^{3} siáh^{3}: “Hia^{2} hnoh^{2}” la^{3}
má^{2}quionh^{3} Demas.
15 Juah^{21} tiá^{3} náh^{2}: “Hia^{2} náh^{2}” ñí^{1}con^{2} tsá^{2} reh^{2} zian^{2} juú^{2} Laodicea. Zéih^{3}
siáh^{3} mɨ́^{1} Ninfas: “Hia^{2} nú^{2}”, jɨ^{3} tsá^{2} ngɨh^{32} hñú^{13} tsú^{2} nɨ́^{2} siáh^{3}.
16 Nɨ́^{1} má^{1}lɨ́^{2}hí^{32} tsú^{2} sí^{2} lá^{2} ja^{1} ñí^{1} tionh^{1} hnoh^{2}, zen^{2} náh^{2} siáh^{3} ñí^{1}con^{2}
tsá^{2} cuáh^{32} tionh^{2} juú^{2} Laodicea, hi^{3} jáun^{2} hɨ́^{32} siáh^{3} tsá^{2} hí^{3} uá^{2}jaɨ^{32}; hi^{3} ja^{3}bí^{1}
hniáuh^{32} hɨ́h^{1} siáh^{3} hnoh^{2} sí^{2} hi^{3} ca^{3}zéin^{32} jná^{13} tɨ^{3} Laodicea.
17 Zéih^{3} Arquipo jáɨ^{13} lá^{2}: “Sá^{1}nɨ́^{2} jɨe^{3}, hniáuh^{32} má^{1}tih^{21} nú^{2} re^{2} ta^{21} hi^{3}
má^{2}ca^{3}cué^{3} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2} quioh^{21} hi^{3} jmúh^{13} nú^{2}”.
18 Jná^{13} la^{32} Po^{1}, jmu^{2} jná^{13} jáɨ^{13} lá^{2} ñí^{1} cá^{1}táuh^{3} sí^{2} cun^{3}quionh^{3} uón^{32} huen^{2}
hi^{3} háɨh^{1} ná^{1} jáɨ^{13} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}. Cháu^{1} náh^{2} tiá^{3} honh^{2} hi^{3} cuá^{1}tson^{3} jná^{13} ñí^{1}
lá^{2}. Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, Dió^{32} cuɨ́^{1} má^{1}hé^{1} má^{1}mieh^{2} náh^{2}. [Cun^{3} nɨ́^{2} bíh^{1} tí^{3} jáɨ^{13}.]

Sí² La³ñí¹ Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ñí¹con² Tsá² Tesalonicenses

Sí² lá² ca³zen³ Po¹ quionh³ tsá² quionh³ ñí¹con² tsá² má²lɨ́n³ cuáh³² já¹ juú² Tesalónica

1 Hnoh² reh², tsá² má²lɨ́n³ náh² cuáh³² já¹ juú² Tesalónica nɨ́², jná¹³ Po¹ quiúnh¹ Silvano jɨ³ Timoteo, tsá² ná¹jmu³² jnoh¹ sí² lá² hi³ ca³tɨn¹ hnoh², tsá² tionh² náh² jo³cuo² Dió³² Jméi² dí² jɨ³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí². Dió³² cuɨ́¹ má¹hé¹ má¹mieh² náh², hi³ cuɨ́¹ zian² náh² siáh³ cáun² hi³ re² hi³ tɨn².

Lánh³ rón³² jmɨ́¹ tanh² tsá² reh² zian² Tesalónica ta²¹ Dió³²

2 Jmáɨ¹ ca³la³ jɨ́³² cue²³ jnoh¹ tiá¹hmah¹ Dió³² hi³ ca³tɨn¹ ca³la³ jɨ́n³² hnoh², hi³ mɨ³² jnoh¹ siáh³ ca³tɨn¹ hnoh² nɨ́¹ má¹ca³lienh¹ jnoh¹ Dió³².

3 La³jɨ́³² jmáɨ¹ nɨ́¹ má¹ca³lienh¹ jnoh¹ Dió³² Jméi² dí², chau² tsɨ́³ jnoh¹ ta²¹ hi³ ná¹jmuh³² hnoh² cun³ñí¹ hi³ nio² cáun² honh² náh² ñí¹con² Dió³², hi³ chau² siáh³ tsɨ́³ jnoh¹ hi³ ná¹jmuh³² hnoh² pí³ lɨ́n³² quí¹ cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ hno³ náh² Dió³², jɨ³ hi³ ná¹hé² ná¹janh³² náh² hi³ jáunh³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí².

4 Hnoh² reh², tsá² jlánh¹ hniau³ náh² Dió³², né¹ jnoh¹ hi³ Dió³² má²ca³quianh³ hnoh².

5 Jmɨ́¹ ca³hléh¹³ jnoh¹ jú¹ chú³² ñí¹con² hnoh², jun³juáh¹³ cun³quionh³ jmáh³la³ jáɨ¹³ yáh³ ca³hléh¹³ jnoh¹, tɨ³la³ cun³quionh³ la³jɨ́³² pí³ hi³ cue³² Jmɨ́²chí³ Chun¹ bíh¹, hi³ jáun² ca³lɨ³ lin¹ hi³ tson² bíh¹ jáɨ¹³ jáun². Ñíh¹ bíh¹ hnoh² lánh³ rón³² láɨ³ jnoh¹ jmɨ́¹ ca³tauh¹³ jnoh¹ jáun² ja¹ quián¹³ hnoh² nɨ́², quí¹ hi³ ca³lɨ³hnáu² jnoh¹ lɨ́¹³ cáun² hi³ lɨ³ jmu³ ta²¹ ñí¹con² hnoh².

6 Hi³ jáun² jmɨ́¹jáun² ca³tɨ́¹ ca³jinh²¹ náh² hi³ jmóuh¹ náh² la³ cun³ hi³ jmu³² jnoh¹ quiúnh¹ Tɨ³² Juo¹³ dí²; uá¹jinh¹ ca³ma³tsoh¹ lɨ́n²¹ hnoh² honh² jmɨ́¹ ca³heh³ náh² jú¹ chú³², tɨ³la³ hiún² lɨ́n³² bíh¹ honh² náh² ca³lɨ³ hi³ ca³jmú³ Jmɨ́²chí³ Chun¹.

7 Hi³ jáun² hnoh² má²ná¹lɨ́n³ náh² la³jmɨ́¹ lɨ́³ cáun² nóh³² hi³ jɨe²³ la³jɨ́n³² tsá² reh² zian² hué³² Macedonia jɨ³ hué³² Acaya.

8 Hi³ jun³juáh¹³ jmáh³la³ hué³² Macedonia quionh³ hué³² Acaya yáh³ ja³cuóun² jáɨ¹³ quioh²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí² hi³ ca³jmuh³ hnoh², quí¹ jɨ³ la³jɨ́n³² tsá² hué³² ñí¹ uóunh³ bíh¹ má²ná¹ñi³² hi³ hnoh² tanh²³ náh² ta²¹ Dió³², hí¹ la³ tɨ³ jnoh¹ yáh³ tiú²uú² hi³ hniáuh³² juáh¹³ hí¹ cáun².

9 Quí¹ hmóu³² bíh¹ tsá² hí³ má²cha³² he³ lánh³ ca³he³ náh² jnoh¹ jmɨ́¹ cá¹cháu²¹ jnoh¹ ñí¹ tionh¹ hnoh², hi³ cha³² tsú² siáh³ hi³ hnoh² má²ca³chan²¹ tɨ³ có³² dió³² tsá² láɨn¹, hi³ ca³jính³² náh² tɨ³ ñí¹con² Dió³², hi³ má²ná¹lɨ́n³ náh² quian²¹ Dió³² Tsá² juú² tsáun², Dió³² tson² cu³tí³.

10 Ja³bí¹ cha³² tsú² siáh³ hi³ hnoh² ná¹jan²³ náh² Jesús Jon² Dió³² hi³ jáunh³ hñu³mɨ³cuú², Tsá² ca³jmú³ hí³ Dió³² hi³ ca³jenh¹³ ja¹ tsá² má²cá²tsan³. Jesús hí³ bíh¹ Tsá² liáu³² dí² ca³tɨ²¹ héih³² hi³ né³bí¹ ra³tsɨ³² Dió³² ñí¹con² tsáu² ca³la³ hi³ míh²³ tsɨ́³.

2

Ta^{21} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} Po^{1} tá^{1}la^{3} ca^{3}cuá^{3} juú^{2} Tesalónica

1 Hnoh^{2} reh^{2}, jmɨ́^{1} ñéi^{1} jnoh^{1} ñí^{1} tionh^{1} hnoh^{2}, má^{2}ná^{1}ñíh^{1} bíh^{1} hnoh^{2}
hmóu^{32} hi^{3} tiá^{2} juáh^{13} yáh^{3} lɨ^{3} hi^{3} tiá^{2} ca^{3}lɨ^{3} quien^{2} má^{2}ta^{21} hi^{3} ñéi^{1} jnoh^{1} jáun^{2}.
2 Quí^{1} má^{2}ñíh^{1} bíh^{1} hnoh^{2} uá^{1} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} má^{2}ca^{3}má^{1}tso^{1} jnoh^{1} tsɨ́^{3} hi^{3}
ca^{3}jmú^{3} jáun^{2} tsá^{2} juú^{2} Filipos jɨ^{3} hi^{3} má^{2}ca^{3}quiu^{3} ca^{3}je^{3} jnoh^{1} tsú^{2} siáh^{3}, tɨ^{3}la^{3}
cu^{3} jáun^{2} Dió^{32} bíh^{1} ca^{3}jmú^{3} hi^{3} ca^{3}niau^{3} tiá^{3} tsɨ́^{3} jnoh^{1} hi^{3} hléh^{13} jnoh^{1} jú^{1} chú^{32}
quioh^{21} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}, uá^{1}jinh^{1} ja^{1} uu^{3}mí^{2}tsɨ^{32} jueh^{32} hi^{3} tɨ́^{2} cue^{32} tsáu^{2}.
3 Quí^{1} jun^{3}juáh^{13} jú^{1} tiá^{2} tson^{2} hi^{3} jmɨ́^{1} lɨ́^{2}can^{2} hmóu^{32} yáh^{3} jnoh^{1} ca^{3}hléh^{13},
sa^{3}jun^{3} ca^{3}hléh^{13} jnoh^{1} hi^{3}hliá^{2} hnáu^{2} lɨ́^{1} jmú^{1} lɨ́^{1} tsáu^{13} yáh^{3}, hi^{3} sa^{3}jun^{3}
ca^{3}hléh^{13} jnoh^{1} hi^{3}hliá^{2} hnáu^{2} jnoh^{1} má^{1}cau^{13};
4 tɨ^{3}la^{3} Dió^{32} bíh^{1} ca^{3}chá^{3} jo^{3}cuo^{2} jnoh^{1} hi^{3} tsá^{1}hléh^{13} jnoh^{1} jú^{1} chú^{32} quioh^{21}
jmɨ́^{1} ca^{3}jɨ́e^{3} tsú^{2} hi^{3} cah^{1} jnoh^{1} jmáɨ^{1}, hi^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} hléh^{1} jnoh^{1}.
Jun^{3}juáh^{13} hi^{3} hléh^{1} jnoh^{1} la^{3} cun^{3} hi^{3} tɨ^{32} tsɨ́^{3} tsá^{2} zian^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2} yáh^{3}, tɨ^{3}la^{3}
jnoh^{1} hléh^{1} la^{3} cun^{3} tɨ^{32} tsɨ́^{3} Dió^{32} bíh^{1}, Tsá^{2} jɨe^{23} lánh^{3} lɨ́^{3} hñu^{3} tsɨ́^{3} jnoh^{1}.
5 Má^{2}ñíh^{1} bíh^{1} hnoh^{2} hi^{3} hí^{1} cónh^{3} tiá^{2} lɨ́^{1} má^{2}ca^{3}hléh^{13} jnoh^{1} jáɨ^{13} chú^{32}
niéih^{3} hi^{3} jlánh^{1} zaɨn^{32} tsáu^{2}, sa^{3}jun^{3} má^{2}ca^{3}má^{1}cau^{13} jnoh^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} hniá^{1}
jnoh^{1} quɨe^{3}. Dió^{32} bíh^{1} Tsá^{2} cue^{32} jú^{1} tson^{2} hi^{3} tiá^{2} la^{3} jáun^{2} jmu^{32} yáh^{3} jnoh^{1}.
6 Tiá^{2} ca^{3}ta^{3}dí^{1}quiaunh^{21} yáh^{3} tsɨ́^{3} jnoh^{1} hi^{3} jmu^{3} tsáu^{2} hi^{3} jnoh^{1} tsá^{2} quien^{2},
uá^{1}jinh^{1} hnoh^{2} ho^{3}lá^{2}dá^{2} tsá^{2} siánh^{3};
7 uá^{1}jinh^{1} jmɨ́^{1} lɨ́^{13} jmú^{13} jnoh^{1} hi^{3} lɨ^{3}tsɨn^{2} hnoh^{2} hi^{3} ná^{1}hau^{32} jnoh^{1} jáɨ^{13} huáh^{2}
tsɨ́^{3} hi^{3} ca^{3}cué^{3} Cristo. Jun^{3}juáh^{13} la^{3} jáun^{2} yáh^{3}, tɨ^{3}la^{3} jnoh^{1} dá^{2} ca^{3}má^{1}hnau^{1}
hnoh^{2} la^{3}jmɨ́^{1} hnio^{3} tsá^{2}mɨ^{3} dáɨn^{2} pih^{21} jon^{2} bíh^{1}.
8 Quí^{1} hi^{3} jlánh^{1} hnau^{3} jnoh^{1} hnoh^{2}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}lɨ^{3} hiún^{2} tsɨ́^{3} jnoh^{1} hi^{3} cué^{13},
jun^{3}juáh^{13} jmáh^{3}la^{3} jú^{1} chú^{32} quioh^{21} Dió^{32} yáh^{3}, hí^{1} la^{3} tɨ^{3} jmɨ́^{2}chí^{3} quiú^{13}
hmóu^{32} yáh^{3} jnoh^{1} ca^{3}lɨ^{3} hiún^{2} tsɨ́^{3} hi^{3} cué^{13} sá^{1} hi^{3} ca^{3}lɨ^{3} hniáuh^{32}. Hú^{1}tá^{1}
ca^{3}má^{1}hnau^{1} lɨ́n^{32} bíh^{1} jnoh^{1} hnoh^{2}.
9 Hnoh^{2} reh^{2}, chau^{2} bíh^{1} honh^{2} náh^{2} lánh^{3} ca^{3}jmú^{13} jnoh^{1} ta^{21} jɨ^{3} pí^{3} la^{3}
jonh^{3} jmɨ́^{1} tsɨ́^{3}. Ca^{3}jmú^{13} jnoh^{1} ta^{21} la^{3} huá^{2} la^{3} jma^{2} hi^{3} jáun^{2} jniau^{13} jnoh^{1}
hi^{3} hniáuh^{32} quiú^{13}, quí^{1}hliá^{2} tiá^{2} ca^{3}lɨ^{3}hnáu^{2} jnoh^{1} hi^{3} jen^{13} hnoh^{2} uɨ́^{3} tá^{1}la^{3}
ca^{3}hléh^{13} jnoh^{1} jáun^{2} jú^{1} chú^{32} quioh^{21} Dió^{32} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}.
10 Hnoh^{2} tsá^{2} ca^{3}jɨeh^{3} bíh^{1} lɨ́^{13} cuéh^{1} jú^{1} tson^{2}, jɨ^{3} Dió^{32} siáh^{3}, ha^{3} lánh^{3}
ca^{3}ma^{3}ziáun^{13} jnoh^{1} hi^{3} ná^{1}jɨ^{2} hñu^{3} jmɨ́^{1} hñu^{3} tsɨ́^{3} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2} tsá^{2} táunh^{23}
náh^{2} ta^{21} jmɨ́^{1} ca^{3}tauh^{13} jnoh^{1} ja^{1} ñí^{1} tionh^{1} hnoh^{2}, hi^{3} ca^{3}ma^{3}ziáun^{13} jnoh^{1}
siáh^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} tɨ^{32} tsɨ́^{3} Dió^{32}, hí^{1} cáun^{2} tiá^{2} hi^{3} ca^{3}jmú^{13} yáh^{3} jnoh^{1} hi^{3} juáh^{13}
hi^{3} jmɨ́^{1} lɨ^{3} lɨ́^{13} chá^{32} tsáu^{2} tso^{3}.
11 Má^{2}ñíh^{1} bíh^{1} hnoh^{2} hi^{3} ca^{3}jmú^{13} jnoh^{1} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2} la^{3}jmɨ́^{1} jmu^{2} tsá^{2}ñuh^{2}
ñí^{1}con^{2} jon^{2}, hi^{3} ca^{3}hlɨ́^{1} ca^{3}lieh^{1} jnoh^{1} hnoh^{2} hi^{3} ca^{3}cué^{13} jnoh^{1} siáh^{3} pí^{3} hñu^{3}
honh^{2} náh^{2}.
12 Ja^{3}bí^{1} ca^{3}juáh^{13} jnoh^{1} lánh^{3} rón^{32} hniáuh^{32} ñí^{1}táunh^{1} náh^{2} la^{3} cun^{3} qui^{3}
ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} ñi^{3}táunh^{1} tsá^{2} joh^{1} Dió^{32}, Dió^{32} Tsá^{2} má^{2}ca^{3}te^{3} hnoh^{2} hi^{3} cuá^{1}tianh^{3}
náh^{2} ñí^{1} cuá^{1}ho^{2} tsú^{2} jáɨ^{13}, ñí^{1} lɨ́^{13} zian^{2} hnoh^{2} cáun^{2} hi^{3} quien^{2} la^{3}jmɨ́^{1} quien^{2}
tsú^{2} hnga^{2}.

13 Hi3 jáun2 la3jɨ́32 jmáɨ1 cue23 jnoh1 tiá1hmah1 Dió32, quí1 jmɨ́1 ca3niéih2 hnoh2
jáɨ13 quioh21 Dió32 hi3 ca3hléh13 jnoh1, ca3heh3 bíh1 hnoh2 la3 cun3 ca3tɨ21 he3
tsú2 jáɨ13 quioh21 Dió32, tiá2 ca3jmuh3 yáh3 hnoh2 hi3 jáɨ13 jáun2 lɨ́3 la3jmɨ́1 lɨ́3 jáɨ13
quioh21 tsá2 lɨ́1 tsáu2; quí1 tson2 bíh1 cu3tí3 jáɨ13 quioh21 Dió32 ca3hléh13 jnoh1,
hi3 jáɨ13 jáun2 jmu2 ta21 hñu3 honh2 hnoh2, tsá2 táunh23 náh2 ta21.
14 Quí1 jmɨ́1 ca3ma3tsoh1 hnoh2 honh2 reh2 hi3 ca3jmú3 tsá2coh1 náh2,
ca3quiúnh32 náh2 la3jmɨ́1 cá1quiúnh21 tsá2 má2lɨ́n3 hí3 cuáh32 quioh21 Dió32, tsá2
tanh2 ta21 Cristo Jesús zian2 tɨ3 Judea, jmɨ́1 ca3ma3tso2 tsú2 tsɨ́3 hi3 ca3jmú3 tsá2
*judíos tsá2co1 tsú2.
15 Tsá2 judíos hí3 bíh1 ca3jngɨh3 Jesús Tɨ32 Juo13 dí2 la3jmɨ́1 ca3jngɨh3 tsú2 jáun2
tsá2 ca3lɨn3 hí3 tɨ32 jë1 Dió32 jmɨ́1tin2 lɨ́n32; hi3 ca3jmoh3 dí2 siáh3 jnoh1 hian2 tsɨ́3,
hi3 ca3hue3 tɨ3 cheih32. Jmáh3la3 hi3 tiá2 tɨ32 tsɨ́3 Dió32 bíh1 jmu2 tsú2, hi3 hon2
tsú2 la3jɨ́n32 tsá2 siánh3 siáh3.
16 Hi3 jlánh1 quí2 jnaɨ32 tsá2 judíos hí3 ñí1con2 jnoh1 nɨ́1 má1ca3lɨ3hnáu2 jnoh1
hléh13 ñí1con2 *tsá2cá2jo21, quí1 cun3ñí1 hi3hliá2 hnáu2 jnoh1 liáun3 tsú2; hi3
jáun2 tɨ3 jlánh1 bíh1 lɨ́2hliáun23 tso3 quioh21 tsú2 hi3 jmu2 la3 jáun2. Hi3 jáun2
né32 má2cá2chó32 héih32 hi3 ma3tsau13 Dió32 quioh21 tsá2 hí3, ca3la3 hi3 míh23
lɨ́n32 tsɨ́3.

Po1 juáh3 hi3 hnió3 tsa3jɨen3 siáh3 tsá2 reh2 zian2 juú2 Tesalónica

17 Hnoh2 reh2, jmɨ́1 ca3hué2 jnoh1 ñí1 tionh1 hnoh2, uá1jinh1 cu3tiá3, jmɨ́1jáun2
jlánh1 jmɨ́1 hnáu2 lɨ́n32 jnoh1 hi3 tsá1neh21 siáh3 cónh3 hnoh2, quí1 uá1jinh1 tiá2
tiauh2 jnoh1 ta3 máh1 hnoh2, tɨ3la3 cun3 jáun2 chau2 bíh1 tsɨ́3 jnoh1 quián13
hnoh2.
18 Jmɨ́1 hnáu2 jnoh1 tsá1neh21 siáh3 cónh3, hi3 huen2 jná13 ca3jmú32 pí3 tenh3
hnah2 jéin32 hi3 ñe1; tɨ3la3 nɨ́1juáh3 jmáɨ1 hi3 jmɨ́1 hnáu2 jnoh1 tsáu13, ca3qui3
ca3jna3 bíh1 tsá2 hláɨnh1 juɨ32.
19 Jáun2 né3, ¿he3 bíh1 jmu2 hi3 zia32 hi3 hu21 tsɨ́3 jnoh1, hi3 jmu2 hi3 hiún2 tsɨ́3
jnoh1, hi3 jmu2 hi3 tsah1 jnoh1 la3jmɨ́1 tsah3 tsá2 zia32 hi3 láɨh23 ñí1 co2 tsú2?
Hmóu32 bíh1 hnoh2 tsá2 jmúh13 hi3 lɨ́13 la3 jáun2 quiú13 jnoh1 nɨ́1 má1jaunh32
Jesucristo Tɨ32 Juo13 dí2.
20 Tson2 bíh1 cu3tí3 hnoh2 bíh1 tsá2 jmuh32 hi3 hiún2 tsɨ́3 jnoh1 hi3 tsah1 jnoh1
ñí1con2 Dió32.

3

1 Hi3 jáun2 jmɨ́1 tiú2uú2 ca3tiau13 jnoh1 tá1 gáu3 hi3 hɨ32 tsɨ́3 jnoh1, ca3láɨ13
jnoh1 hi3 cu3tsa32 gau3 bíh1 jnoh1 jéɨ32í1 tauh13 cú2jueh32 já1 juú2 Atenas jáun2,
2 hi3 jáun2 reh2 Timoteo ca3zen13 jnoh1 hi3 tsa3jɨe3 hnoh2, jan2 tsá2 quian21
Dió32 quiúnh1 jnoh1 ca3tɨ21 jú1 chú32 hi3 hléh1 jnoh1 quioh21 Dió32, hi3 tsa3cué2
tsú2 pí3 hñu3 honh2 hnoh2, hi3 hɨ́e32 tsú2 hnoh2 re2 ca3tɨ21 ha3 lánh3 tanh13 náh2
ta21 Dió32;
3 quí1 hi3 jáun2 tiá2 hin2 jinh21 cun3ñí1 hi3 jmu2 tsáu2 hian2 tsɨ́3. Quí1 má2ñíh1
bíh1 náh2 hmóu32 hi3 ca3tɨ21 má1tso1 bíh1 dí2 tsɨ́3 hi3 la3 jáun2.
4 Quí1 la3 cun3 jmɨ́1 tiauh1 jnoh1 jáun2 quiúnh1 hnoh2 ca3juáh13 jnoh1 hi3
chau21 jmáɨ1 má1tso1 dí2 tsɨ́3; hi3 jáun2 la3 jáun2 bíh1 lɨ3, la3 cun3 hi3 má2ñíh1
náh2.

5 Hi³ jáun² jmí¹ tiú²uú² ca³tio²¹ jná¹³ hi³ hɨ³² tsɨn³², ca³zéin³² jná¹³ jáɨ¹³
hi³ nga² jná¹³ lánh³ rón³² tionh² hnoh² ca³tɨ²¹ hi³ ná¹tanh²³ náh² ta²¹ Dió³²,
ní¹juáh³ ní² lí¹ má²ca³ma³cau² hnoh² tsá² hláɨnh¹ hi³ tiú²uú² ca³lɨ³ quien² ta²¹
hi³ ca³jmú¹³ jnoh¹ jáun².

6 Tɨ³la³ jmí¹ má²cuanh³² jáun² Timoteo ñí¹ tiauh¹ jnoh¹ lá² né³, hi³ ñéɨ¹
tsú² jáun² Tesalónica ní², jmí¹jáun² quiaun² tsú² cáun² jáɨ¹³ chu²¹ hi³ hnoh²
ná¹tanh²³ bíh¹ ta²¹ Dió³² la³ má²tanh²³ náh² jáun², hi³ hno³ náh² tsá²ján²
tsá²ján². Ca³juáh³ tsú² hi³ jmáɨ¹ ca³la³ jí³² chau² honh² hnoh² hi³ ca³ta¹ jnoh¹,
hi³ hnau³ lɨn³² hnoh² jnoh¹, hi³ dí¹quian¹ hnoh² hi³ jɨe¹ náh² siáh³ jnoh¹ la³jmí¹
dí¹quian¹ jnoh¹ hi³ neh²¹ jnoh¹ siáh³ hnoh².

7 Hi³ jáun² né³ reh², cun³quionh³ jáɨ¹³ hi³ ca³lɨ³ né¹ jnoh¹ hi³ tanh²³ bíh¹
hnoh² ta²¹ Dió³², ca³niau³ re² tsí³ jnoh¹ hi³ ca³tɨn¹ hnoh² ja¹ la³jí³² uu³mí²tsɨ³²
hi³ zia³² ñí¹con² jnoh¹.

8 Hi³ jáun² ziáun² jnoh¹ re² ní¹juáh³ la³ má²haɨn²¹ jáun² hnoh² tɨ³ con² Tɨ³²
Juo¹³ dí².

9 Cónh³ tiá² chauh¹ jnoh¹ ha³ lánh³ rón³² cué¹³ tiá¹hmah¹ la³ cun³ hi³ jmí¹
hnáu² jnoh¹ jmú¹³ ñí¹con² Dió³² hi³ ca³tɨn¹ hnoh², cun³ñí¹ hi³ jmuh³² hnoh²
hi³ lɨ²tsah¹ lɨn²¹ jnoh¹ ta³ ñí¹ Dió³² Juo¹³ dí².

10 Jlánh¹ hiú² mɨ³² jnoh¹ la³ huá² la³ jma² ñí¹con² Dió³², hi³ hnáu² jnoh¹ cué³²
Dió³² jáɨ¹³ hi³ neh²¹ jnoh¹ siáh³ hnoh², hi³ jáun² lí¹³ má¹hián¹³ jnoh¹ re² hi³
hɨe¹³ jnoh¹ hnoh² jáɨ¹³ ca³tɨ²¹ hi³ tanh²³ náh² ta²¹ Dió³².

11 Jáun² cuí¹ jmu¹ Dió³² Jméi² dí² jɨ³ Jesús Tɨ³² Juo¹³ dí² hi³ niá³ juɨ³² hi³ tsáu¹³
jnoh¹ tɨ³ ñí¹ tionh¹ hnoh².

12 Jáun² Tɨ³² Juo¹³ dí² cuí¹ jmu¹ hi³ conh²¹ hñu³ honh² náh² hi³ hno³ náh²
ca³la³ jonh³ jmí¹ honh² tsá²ján² tsá²ján², jɨ³ la³jín³² tsáu² ní² siáh³, la³jmí¹ hnau³
jnoh¹ hnoh².

13 Hi³ cuí¹ jmu¹ bíh¹ Dió³² pin³ hñu³ honh² náh² hi³ hí¹ cáun² tso³ tiá² zia³²
quián¹³ náh² ta³ ñí¹ Dió³² Jméi² dí², jɨ³ hi³ zian² náh² siáh³ ná¹chan¹ ñí¹con² tsú²
ní¹ má¹jaunh³² Jesús Tɨ³² Juo¹³ dí², quionh³ tsú² la³jín³² tsá² joh¹.

4

Tsá² zian² cun³ tɨ³² tsí³ Dió³²

1 Hi³ jáun² né³ reh², jnoh¹ juáh³ ñí¹con² hnoh² cun³quionh³ héih³² quioh²¹
Jesús Tɨ³² Juo¹³ dí², hi³ ñí¹táunh¹ hnoh² la³ má²ñi³táunh¹ náh² ní² la³ cun³ hi³
tɨ³² tsí³ Dió³², hi³ jmúh¹³ hnoh² la³ cun³ hi³ má²ca³hɨe¹³ jnoh¹ jáun², hi³ tɨ³ lɨ³mí¹
re² jmuh³² náh² cun³ jmá² cun³ jnia³².

2 Má²ñíh¹ bíh¹ hnoh² lánh³ lí³ jáɨ¹³ hi³ ca³má¹tá¹³ jnoh¹ jáun² hnoh²
cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Jesús Tɨ³² Juo¹³ dí².

3 Quí¹ hi³ hnió³ Dió³² hi³ hnoh² ná¹chan¹ náh² ñí¹táunh¹ quiúnh¹, hi³ hí¹ jan²
tiá² hin² hniáuh³² jmu³ juón¹ quionh³ tsá²ján² tsá²ján².

4 Hi³ ma³ quin³² ma³ jan³² hnoh² hniáuh³² lɨ³ ñíh¹³ lánh³ má¹zián¹³ náh² hi³
ná¹chan¹ ca³tɨ²¹ ní¹juáh³ hin² tsánh² lí¹³ ñí²cuonh² náh², hi³ jmúh¹³ náh² quien²
tsá²mɨ³ tsá²ñuh².

5 Tiá² hniáuh³² hi³ cáun² lí¹ dí¹quiaunh²¹ honh² náh² jan² tsá²mɨ³ la³jmí¹ jmu²
tsá² tiá² Dió³² má²cuóun³².

6 Hí¹ jan² hnoh² tiá² hniáuh³² jmúh¹³ tso³ jáun², hi³ lí¹ má¹can¹³ náh² renh²,
quí¹ Tɨ³² Juo¹³ bíh¹ dí² Tsá² jéinh³² siáh³ cáun² hi³ hlah³ ñí¹con² la³jín³² tsá²
jmu³ tso³ la³ jáun², la³ cun³ hi³ má²ca³juáh¹³ jnoh¹ jáun² jmí¹tin².
7 Quí¹ Dió³² má²ca³te³ hi³ má¹ziáun¹³ dí² ná¹chan¹ ñí¹con², jun³juáh¹³ hi³
jmú¹³ dí² tso³ yáh³.
8 Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ tsá² tiá² jéih³² jáɨ¹³ ní², jun³juáh¹³ tiá² jéih³² jáɨ¹³
quioh²¹ tsá²mɨ³cuóun² yáh³ tsú², quí¹ hi³ tiá² jéih³² jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² bíh¹ tsú²
jaun³², Dió³² Tsá² cuen² Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹con² náh².
9 Hi³ ca³tɨ²¹ hi³ hno³ náh² tsá²ján² tsá²ján² né³, tiú²uú² hniáuh³² yáh³ jmu¹
jná¹³ hliáun³ jáɨ¹³, quí¹ hnga² bíh¹ Dió³² má²ca³ma³ta² hnoh² hi³ má¹hno¹ náh²
tsá²ján² tsá²ján².
10 Quí¹ má²ná¹jmuh³² bíh¹ hnoh² la³ jáun² ñí¹con² la³jín³² tsá² reh² zian² tá¹
cáun² hué³² Macedonia, tɨ³la³ cun³ jáun² hlí¹ lieh¹ jnoh¹ hnoh² reh² hi³ chú³²
tɨ³ lɨ³mí¹ má¹hno¹ náh² tsá²ján² tsá²ján².
11 Jmúh¹³ náh² pí³ hi³ tianh¹³ náh² tie³ quiúnh¹ la³jín³² tsáu², tiá² hniáuh³²
cáun² lí¹ ngáɨh¹ náh² jáɨ¹³ hi³ tiá² ca³tɨn¹ náh² ngáɨh¹. Jmúh¹³ náh² ta²¹
quián¹³ ma³ quin³² ma³ jan³² cun³quionh³ cuá² tanh¹ hmóu³² la³ cun³ hi³ qui³
má²ca³juáh¹³ jnoh¹ jáun²,
12 hi³ jáun² la³ jáun² lí¹³ taunh¹³ náh² ta²¹ tsá² cá²tsáun¹, hi³ tiá² hi³ lɨ³hniauh³
hí¹ cáun² ñí¹con² náh².

Jmáɨ¹ hi³ jáunh³ Tɨ³² Juo¹³ dí²

13 Hnoh² reh², tiá² hnáu² jnoh¹ hi³ tionh² hnoh² ta³ tiá² ñíh¹ he³ lí¹³ ñí¹con²
tsá² má²cá²tsan³, quí¹ ní² lí¹ ca³niau²¹ hlah³ honh² náh² la³jmí¹ nio² hlah³ tsí³
tsá² tiá² má²hu²¹ tsí³ hi³ jenh¹³ dí².
14 La³jmí¹ táunh²³ dí² ta²¹ hi³ ca³jun³ Jesús, jɨ³ hi³ ca³jenh¹³ siáh³, la³ jáun² bíh¹
ca³ta¹ dí² hi³ táunh¹³ ta²¹ hi³ ní¹ má¹jaunh³² Jesús, Dió³² jmu³ hi³ ja³tánh¹ tsú²
quionh³ Jesús la³jín³² tsá² tanh² ta²¹ Jesús jmí¹ cá¹tsan³.
15 Hi³ jáun² la³ cun³ rón³² lí³ jë¹ Tɨ³² Juo¹³ dí² juáh³ jnoh¹ ñí¹con² hnoh² la³
lá²: Hi³ la³jáɨ³² dí² tsá² ziáun² dí² ní¹ má¹jaunh³² Tɨ³² Juo¹³ dí², tiá² chí¹ján³ dí²
tsáuh¹³ yáh³ la³ cónh³ bíh¹ tsá² má²cá²tsan³.
16 Quí¹ tsá² má²tanh² ta²¹ Cristo jmí¹ cá¹tsan³ bíh¹ tín² jenh¹³ la³ñí¹ ní¹
má¹jaunh³² Tɨ³² Juo¹³ dí² hñu³mɨ³cuú² hi³ jmu³ héih³²; quionh³ tsú² tsá² chín¹
ja¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³². Tsá² hí³ hléh³² tiá³ hi³ jiéi³² mí¹ñí² quioh²¹ Dió³².
17 Má¹jáun² tsáuh¹³ dí², tsá² ziáun² dí², cu³tsa³² quiúnh¹ dí² tsá² má²ca³jenh¹³
hí³, hi³ ngá¹³ dí² ja¹ jnie² chi³cuú² ñí¹ jenh¹³ dí² Tɨ³² Juo¹³. Hi³ jáun² la³ jáun²
bíh¹ lí¹³ tsá¹tauh¹³ dí² quiúnh¹ Tɨ³² Juo¹³ cun³ jmí¹hi³nio².
18 Hi³ jáun² cun³quionh³ jáɨ¹³ ní² jmúh¹³ hnoh² hi³ niau²¹ tiá³ tsí³ tsá²ján²
tsá²ján².

5

1 Hnoh² reh², ca³tɨ²¹ hín² jmáɨh¹ lí¹³ la³ ní², tiá² hniáuh³² jmu¹ jná¹³ hliáun³
jáɨ¹³,
2 quí¹ re² lín³² bíh¹ má²ná¹ñíh¹ hnoh² hi³ chau²¹ jmáɨ¹ jáunh³ Tɨ³² Juo¹³ dí²
cu³diá²jan², la³jmí¹ ja³² jan² háɨn² cu³diá²jan² já¹niéi².

3 Jmái¹ hi³ ná¹juáh²³ tsáu²: “Tie³ bíh¹ nio², hí¹ cáun² hi³ háɨnh¹³ tiá² zia³²
yáh³”, má¹jáun² bíh¹ quiunh²¹ tsú² hi³ ma³tso² lɨ́n³² tsɨ́³ cu³diá²jan² la³ lá²,
la³jmɨ́¹ lɨ́²³ ñí¹con² tsá²mɨ³ lɨ́²zian² jon² hi³ cu³diá²jan² lɨ́²³ quɨeh² héin¹. Hí¹ cáun²
tiá² ñí¹ zia³² yáh³ ñí¹ lɨ³ cuon³ tsá² la³ hí³.
4 Tɨ³la³ hnoh² reh², tiá² já¹niéi² tionh² yáh³ hnoh² hi³ lɨ́¹³ chau²¹ jmáɨ¹
quioh²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí² cu³diá²jan² la³jmɨ́¹ chau³² jan² háɨn² jmáɨ¹ hi³ tiá² hi³ lɨ́n²³
tsú².
5 Quí¹ la³jɨ́n³² bíh¹ hnoh² má²tionh² ñí¹ tie³ joh¹, ñí¹ lɨ́³ ta³jma². Tiá² já¹niéi²
tiauh² yáh³ dí², ñí¹ tiá² joh¹ tie³;
6 hi³ jáun² tiá² hniáuh³² yáh³ cuóu³² dí² la³jmɨ́¹ ná¹cuóun¹ tsá²cá²tsáun¹, tɨ³la³
hniáuh³² hi³ ná¹zian² tsɨ́³ bíh¹ dí², jɨ³ hi³ tiáuh¹ dí² hua³jan²¹, hi³ jáun² tiá² lɨ́¹
lɨ³can² dí².
7 Já¹niéi² bíh¹ cuóun¹ tsú², hi³ já¹niéi² bí¹ siáh³ má²héinh³² tsú²;
8 tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ jnoh¹ láɨ³ dí² tsá² tiauh² ta³jma² bíh¹, jáun² cuɨ́¹ tiáuh¹
dí² hua³jan²¹ hi³ tiá² lɨ́¹ lɨ³can² dí². La³jmɨ́¹ jmu² hliáu³ hua³hí¹³ ñí¹tsɨ́³ hi³
quɨh³² cáun² hi³ pin³, la³ jáun² bíh¹ hniáuh³² jmú¹³ dí² cun³quionh³ hi³ cu³tí³
tanh²³ dí² ta²¹ Dió³², hi³ hno³ dí² siáh³ Dió³². Ja³bí¹ la³jmɨ́¹ jmu² hliáu³ hua³hí¹³
chí¹ cun³quionh³ hi³ huáh² ná¹hein³² jáun², la³ jáun² bíh¹ hniáuh³² jmú¹³ dí²
cun³quionh³ hi³ ná¹hé² ná¹jan³² dí² hi³ chau²¹ jmáɨ¹ hi³ liáu³² dí² Dió³².
9 Quí¹ jun³juáh¹³ ca³hiáu³² Dió³² jnoh¹ hi³ jmoh³ la³ cun³ hi³ míh²³ jáun² tsɨ́³
yáh³, tɨ³la³ ca³hiáu³² tsú² hi³ liáu³² cun³quionh³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ bíh¹ dí²,
10 Tsá² ca³jun³ hí³ hi³ ca³ta¹ dí²; hi³ jáun² lɨ́¹³ ziáun² dí² quiúnh¹ tsú², uá¹ hi³
ziáun² dí² uá¹ hi³ má²jún¹ dí² nɨ́¹ má¹tɨ³ ñí¹ jáunh³ tsú².
11 Hi³ jáun² hlɨ́¹ lienh¹ náh² tsá²ján² tsá²ján², hi³ jmúh¹³ náh² siáh³ hi³ tɨ³
lɨ³mí¹ lɨ³ pin³ hñu³ tsɨ́³ tsá²ján² tsá²ján² la³ qui³ má²ná¹jmuh³² nɨ́² náh².

Jáɨ¹³ lá² cue³² Po¹ hi³ ma³tí³² tsá² reh²

12 Hi³ jáun² né³ reh², juáh³ jnoh¹ ñí¹con² hnoh² hi³ hniáuh³² jmúh¹³ náh²
quien² tsá² ná¹jmu² ta²¹ ñí¹con² náh², tsá² ná¹ho² jáɨ¹³ hi³ ca³cué³ Tɨ³² Juo¹³ dí²,
tsá² ná¹hɨe³² jú¹ tson² ñí¹con² náh².
13 Hniáuh³² jmúh¹³ náh² lin¹ hi³ cu³tí³ hu²¹ honh² náh² hi³ quien² lɨ́n³² tsú²
jɨ³ hi³ má¹hno¹ lɨ́n³² náh² tsú² siáh³, quí¹hliá² ná¹jmu² tsú² ta²¹ jáun². Tianh³
náh² cáun² hi³ re² hi³ tɨn² quiúnh¹ náh² tsá²ján² tsá²ján².
14 Hnoh² reh², ja³bí¹ hlɨ́¹ lieh¹ jnoh¹ siáh³ hnoh² hi³ jin¹³ náh² tsá² tiá²
ñí¹jmu³ tá¹³, hi³ jmúh¹³ náh² hi³ niau²¹ tiá³ tsɨ́³ tsá² nio² hlah³ tsɨ́³, hi³ má¹hon¹
náh² tsá² tiá² má²pin³ hñu³ tsɨ́³, hi³ juenh² honh² náh² siáh³ ñí¹con² la³jɨ́n³²
tsáu².
15 Ha³ lɨ́² jéinh¹ hnoh² siáh³ hlah³ ñí¹con² tsá² má²ca³jmú³ hlah³. Tɨ³ re²
bíh¹ jmúh¹³ hnoh² hi³ chú³² jmáɨ¹ ca³la³ jɨ́³² ñí¹con² tsá²ján² tsá²ján², jɨ³ ñí¹con²
ca³la³ jɨ́n³² tsáu² nɨ́² siáh³.
16 Tianh³ náh² hiún² honh² jmáɨ¹ ca³la³ jɨ́³².
17 Lienh¹ náh² Dió³² chí¹ñɨ¹.
18 Cáun² cuéh³ náh² tiá¹hmah¹ Dió³² uá¹ he³ mi³ lɨ́²³, quí¹ la³ jáun² bíh¹ hnió³
Dió³² hi³ jmúh¹³ hnoh², tsá² tanh²³ náh² ta²¹ Cristo Jesús.
19 Ha³ lɨ́² yéɨ² náh² sɨ́² quioh²¹ Jmɨ́²chí³ Chun¹ hi³ má²zia³² hñu³ honh² náh².

20 Ha^{3} lḭ^{2} jmu^{2} náh^{2} han^{1} jáɨ^{13} hi^{3} hleh^{32} tsáu^{2} hi^{3} cue^{32} Dió^{32} hñu^{3} tsḭ^{3}.
21 Re^{2} quian^{2} náh^{2} hua^{3}hí^{13} la^{3}jḭ^{32} jáɨ^{13} hi^{3} hleh^{32} tsáu^{2} nḭ^{1}juáh^{3} jáun^{2} jú^{1} tson^{2}, tionh^{2} náh^{2} ta^{21} jáɨ^{13} jáun^{2} nḭ^{1}juáh^{3} jáun^{2} jú^{1} tson^{2} cu^{3}tí^{3}.
22 Chá^{1} náh^{2} tɨ^{3} có^{32} ca^{3}la^{3} jɨ^{3}lɨ^{32} ñí^{1} hi^{3} hlah^{3}.
23 Dió^{32} Tsá^{2} jmu^{2} hi^{3} ziáun^{2} dí^{2} re^{2} tɨn^{2} cuḭ^{1} jmu^{1} hi^{3} cu^{3}tí^{3} ná^{1}chan^{1} hnoh^{2} ñí^{1}con^{2} hí^{3} dí^{2}, hi^{3} hí^{1} cáun^{2} tso^{3} tiá^{2} zia^{32} ñí^{1}con^{2} náh^{2} hi^{3} juáh^{13} hi^{3} lɨ^{3} hliánh^{13} náh^{2}, la^{3}jɨ^{3} ngú^{3}, jɨ^{3} jmḭ^{2}chí^{3}, jɨ^{3} jmḭ^{1} honh^{2} náh^{2} siáh^{3}, nḭ^{1} má^{1}cá^{2}chó^{32} jáun^{2} jmáɨ^{1} hi^{3} jáunh^{3} Jesucristo Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}.
24 Dió^{32} Tsá^{2} té^{23} hnoh^{2} lḭn^{3} jan^{2} Tsá^{2} má^{2}tí^{32} jë^{1}, jáun^{2} tiu^{3}nio^{2} jmu^{3} bíh^{1} tsú^{2} la^{3}jḭ^{32} hi^{3} má^{2}lḭ^{2}juánh^{32} jná^{13} nḭ^{2}.

Po^{1} hah^{2} jáɨ^{13} ñí^{1} ca^{3}táuh^{3} sí^{2}

25 Hnoh^{2} reh^{2}, lienh^{1} náh^{2} Dió^{32} hi^{3} ca^{3}ta^{1} jnoh^{1}.
26 Ren^{1} náh^{2} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2} hi^{3} re^{2} nio^{2} honh^{2} náh^{2}, la^{3} qui^{3} ráɨn^{32} tsú^{2} jan^{2} raɨnh^{21}.
27 Juanh^{32} jná^{13} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2} cun^{3}quionh^{3} héɨh^{32} quioh^{21} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2} hi^{3} hniáuh^{32} hḭh^{13} hnoh^{2} sí^{2} lá^{2} ñí^{1}con^{2} la^{3}jḭn^{32} tsá^{2} reh^{2}.
28 Cuḭ^{1} má^{1}hé^{1} má^{1}mieh^{2} náh^{2} Jesucristo Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}. [Cun^{3} nḭ^{2} bíh^{1} tí^{3} jáɨ^{13} nḭ^{2}.]

Sí² Ñí¹ Má²tun³ Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ñí¹con² Tsá² Tesalonicenses

Po¹ quionh³ tsá² quionh³ jmu² sí² lá² ca³tɨn¹ tsá² má²lɨ́n³ cuáh³² já¹ juú² Tesalónica

1 Hnoh² reh², tsá² má²lɨ́n³ náh² cuáh³² já¹ juú² Tesalónica nɨ́², jná¹³ Po¹ quiúnh¹ Silvano jɨ³ Timoteo, tsá² ná¹jmu³² jnoh¹ sí² lá² hi³ ca³tɨn¹ hnoh² tsá² tionh² náh² jo³cuo² Dió³² Jméi² dí² jɨ³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí².

2 Cuɨ́¹ má¹hé¹ má¹mieh² náh² Dió³² jɨ³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí², hi³ cuɨ́¹ zian² náh² siáh³ cáun² hi³ re² hi³ tɨn².

Dió³² ra³tsɨ³² héih³² ñí¹con² la³jɨ́n³² tsá² ren² tso³ nɨ́¹ má¹jaunh³² Jesús

3 Hnoh² reh², jun³juáh¹³ cá² ñí¹ hi³hliá² chú³² cue²³ jnoh¹ tiá¹hmah¹ Dió³² yáh³ hi³ ca³tɨn¹ hnoh², tɨ³la³ ca³ta¹ jnoh¹ cué¹³ tiá¹hmah¹ quí¹hi³hliá² tɨ³ jlánh¹ re² má²tanh²³ hnoh² ta²¹ Dió³² cun³ jmá² cun³ jnia³² bíh¹, hi³ tɨ³ lɨ³mí¹ má²hno³ náh² tsá²ján² tsá²ján².

4 Cun³ñí¹ hi³ nɨ́² bíh¹ jmu³² jnoh¹ tsah¹ lɨ́n²¹ hi³ ca³tɨn¹ hnoh² ñí¹con² ma³ quin³² ma³ cu³ nió³ tsá² má²lɨ́n³ cuáh³², hi³ za²³ jnoh¹ tsú² ha³ cónh³ tí³ hi³ cueh²³ náh² honh² jɨ³ hi³ tanh²³ náh² ta²¹ Dió³² uá¹jinh¹ ja¹ ca³la³ jɨ́³² uu³mí²tsɨ³² jɨ³ hi³ hlah³ hi³ quiunh³² náh².

5 Cun³quionh³ hi³ jáun² má²lin¹ hi³ Dió³² tɨn² ra³tsɨ³² re² héih³², hi³ ja³bí¹ la³ jáun² má²lin¹ siáh³ hi³ hnoh² bíh¹ ca³tɨn¹ cuá¹tianh³ ñí¹ cuá¹quien² Dió³². Quí¹ hi³ jáun² bíh¹ ná¹má²tsoh¹ náh² honh².

6 Dió³² bíh¹ Tsá² jmu² la³ cun³ hi³ ca³tɨ²¹, hí³ bíh¹ jmu³ hi³ ma³tso² tsɨ́³ tsá² ná¹jmu² hí³ hi³ ná¹má²tsoh¹ náh² honh²;

7 hi³ jáun² hnoh², tsá² ná¹má²tsoh¹ náh² honh², chau³ Dió³² tie³ la³jmɨ́¹ chau³ jnoh¹ nɨ́¹ má¹cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ jáunh³ Jesús Tɨ³² Juo¹³ dí² tɨ³ hñu³mɨ³cuú², cu³lɨ²¹ quionh³ tsú² tsá²cuú² tsá²ta³, tsá² pin³ joh¹. Hi³ jáunh³ tsú² jáun² juɨ³² ja¹ sɨ́² cáu² lɨ́n³²,

8 hi³ ja³jéinh¹ tsú² hi³ ma³tso² tsáu² tsɨ́³, la³ cun³ tsá² tiá² ca³lɨ³ cuóun³² Dió³², tsá² tiá² má²ca³taunh³ ta²¹ jú¹ chú³² quioh²¹ Jesús Tɨ³² Juo¹³ dí².

9 Tsá² hí³ dá² tá¹tsɨn¹ héih³² la³ cun³ hi³ ca³tɨ²¹, hi³ jáun² ma³tso² tsɨ́³ hi³ chéi³ hi³ uóu³² ca³la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio², ñí¹ tiá² lɨ́¹³ tiánh³ tsú² ta³ ñí¹ Tɨ³² Juo¹³ dí², ñí¹ má²jniá³ jáun² pí³ hi³ cáu² hi³ jueh³² quioh²¹.

10 Hi³ nɨ́¹ má¹jaunh³² Tɨ³² Juo¹³ dí² né³, má¹jáun² lɨ³ lin¹ hi³ quien² tsú² hi³ jmu³ tsá² joh¹, hi³ la³jɨ́n³² tsá² ca³taunh³ hí³ ta²¹ né³ ma³tsu³ ma³jónh³² tsú² ca³la³ hi³ tsa³cáun² lɨ́n³² tsɨ́³. Hi³ hnoh² siáh³ lɨ³ quiúnh¹ tsá² hí³ quí¹ má²ca³tionh² náh² ta²¹ la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ ca³juáh¹³ jnoh¹ jáun².

11 Cun³ñí¹ hi³ nɨ́² bíh¹ ná¹hiú² ná¹mɨ³² jnoh¹ ñí¹con² Dió³² hi³ ca³tɨn¹ hnoh². Mɨ³² jnoh¹ hi³ Dió³² jmu³ hi³ lɨ́¹³ zian² hnoh² la³ cun³ ca³tɨ²¹ zian² tsá² má²ca³te³ Dió³²; hi³ mɨ³² jnoh¹ siáh³ hi³ Dió³² jmu³ hi³ lɨ́¹³ má¹tih²¹ hnoh² la³jɨ́³² hi³ chu²¹ hi³ hniá¹ náh² jmúh¹³, jɨ³ la³jɨ́³² ta²¹ hi³ jmuh³² hnoh² cun³ñí¹ hi³ tanh²³ náh² ta²¹ Dió³².

12 Quí¹ jáun² la³ jáun² bíh¹ má²lí¹³ ma³quien² tsáu² Jesús Tɨ³² Juo¹³ dí² cun³ñí¹
hi³ ca³tɨn¹ hnoh², hi³ jáun² la³ jáun² siáh³ jmu³ Jesús hi³ quien² hnoh² cun³ñí¹
hi³ ja³² mií³ tsí³ Dió³² jɨ³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí².

2

Tsá² hláɨh¹, tsá² jmu² tso³

1 Hnoh² reh², ca³tɨ²¹ jmáɨ¹ hi³ jáunh³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí² hi³ ja³chau³ dí²
tsú² cu³lɨ²¹ ñí¹con², ca³tɨ²¹ jmáɨ¹ jáun² juáh³ jnoh¹
2 hi³ tiá² hniáuh³² hɨ³² honh² náh², sa³jun³ hi³ juenh¹³ náh² ní¹ má¹ca³niéih²
náh² hi³ ca³chó³² jmáɨ¹ jáun² quioh²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí². Uá¹jinh¹ zian² tsá² juáh³
hi³ zia³² cáun² jáɨ¹³ quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹, ho³lá²dá² hléh³² tsú² cáun² jáɨ¹³
ja¹ tsá² reh² dí², ho³lá²dá² juáh³ tsú² hi³ zia³² cáun² sí² hi³ ca³zen¹³ jnoh¹, tiá²
hniáuh³² yáh³ lí¹ táunh¹³ hnoh² ta²¹ jáɨ¹³ jáun².
3 Tiá² hniáuh³² yáh³ lí¹ lɨ³can² hnoh² jáɨ¹³ quioh²¹ lɨ³ua³ jan² tsáu², quí¹ ñeh²
bíh¹ hi³ chau²¹ jmáɨ¹ jáun², ca³tɨ²¹ lí¹³ cáun² hniéi² jueh³² ñí¹con² Dió³², hi³
ma³jnia³² siáh³ jan² tsá² lɨ³ hoh³ ca³tɨ²¹ liei²¹ quioh²¹ Dió³², tsá² ca³tɨn¹ hí³ hi³
tsó³² ñí¹ hlah³.
4 Tsá² hí³ dá² jmu³ hi³ jlánh¹ quien² hnga², hi³ jmu³ hian² tsí³ ñí¹con²
la³jáh³ dú¹ ñí¹ hi³ ná¹juáh²³ tsáu² dió³², jɨ³ la³jí³² hi³ má²ná¹má²tsú² má²jónh³²
tsáu². Hi³ hí¹ la³ tɨ³ hñu³ cuáh³² chín¹ quioh²¹ yáh³ Dió³² tsa³cuá² tsá² hí³, hi³
cuá¹jmu² quien² la³jmí¹ quien² Dió³².
5 ¿Tiá¹ chau² honh² hnoh² hi³ ca³juánh³² jná¹³ la³ ní² tá¹la³ ca³ñí³² jná¹³
quiúnh¹ hnoh²?
6 Hi³ má²ná¹ñíh¹ náh² he³ quí² jnɨ³² juɨ³² quioh²¹ tsá² hláɨh¹ hí³ la³ tɨ³ ta³né³²,
tɨ³la³ ní¹ má¹cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ má²tón³² máh³ ma³jnia³² tsá² hí³.
7 La³ ta³né³² bíh¹ má²chí¹jmu² ta²¹ hlah³ pí³ tiá² jniá³, jí³²la³ ti³ hniáuh³²
quin³ tɨ³ có³² Tsá² quí² jnaɨ³² juɨ³² quioh²¹ bíh¹ tsá² hláɨh¹ hí³ ta³né³².
8 Hi³ jáun² má¹jáun² máh³ má²ma³jnia³² tsá² lɨ³ hoh³ hí³ ca³tɨ²¹ liei²¹ quioh²¹
Dió³², tɨ³la³ Tɨ³² Juo¹³ dí² jngɨh³ tsá² hí³ cun³quionh³ chí³ hi³ jiéi³²; ja³bí¹ hí³ dí²
hin³ tsá² hláɨh¹ hí³ cun³quionh³ joh¹ cú²tú¹ cú²lí¹³ hi³ quian³² ní¹ má¹jaunh³².
9 Tsá² hláɨh¹ hí³ já³² cha¹³ *Satanás tsá² hláɨnh¹ tsá² chín¹, hi³ já³²
cun³quionh³ la³jí³² pí³ quioh²¹ Satanás hí³, hi³ jmu³ hua³jueh³² jɨ³ li²¹ hi³ lí¹³
tsa³cáun² tsí³ tsáu², hi³ ma³can² tsáu².
10 Cun³quionh³ la³jí³² ñí¹ hi³ hlah³ ma³can² tsú² tsá² tsá²hín³, tsá² tiá²
ca³lɨ³hnió³ tónh³² ta²¹ jú¹ tson², jú¹ hi³ jmí¹ lɨ³ lí¹³ liáun³ tsú².
11 Cun³ ñí¹ hi³ ní² bíh¹ jmu³ Dió³² hi³ lí¹³ lɨ³can² tsá² la³ hí³, hi³ lí¹³ tónh³² tsú²
ta²¹ jú¹ tí¹já²².
12 Hi³ jáun² la³jín³² tsá² hí³ tá¹tsɨn¹ héih³², tsá² tiá² ta²¹ ca³taunh³ hí³ jú¹ tson²,
tsá² ca³lɨ³ hniá¹ hí³ jmáh³la³ hi³ hlah³.

Tsá² má²ná¹quiánh¹ hi³ ca³tɨn¹ liáun³

13 Tɨ³la³ jnoh¹ reh², ca³ta¹ jnoh¹ cue¹³ tiá¹hmah¹ Dió³² la³jí³² jmáɨ¹ hi³ ca³tɨn¹
hnoh² tsá² hniau³ Tɨ³² Juo¹³ dí²; quí¹ Dió³² ca³quianh³ hnoh² la³ jmí¹ ñí¹ hi³ lí¹³
liáun³ náh² cun³quionh³ hi³ jmu³ Jmí²chí³ Chun¹ hi³ lí¹³ ná¹chan¹ náh² ca³tɨn¹
Dió³², jɨ³ cun³quionh³ hi³ táunh¹³ náh² ta²¹ jú¹ tson² ní² siáh³.

14 Cun^{3}quionh^{3} jú^{1} chú^{32} hi^{3} hléh^{1} jnoh^{1} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}té^{2} náh^{2} tsú^{2} hi^{3} lɨ́^{13}
liáun^{3} náh^{2}, hi^{3} jáun^{2} hnoh^{2} lɨ́^{13} zian^{2} náh^{2} cáun^{2} hi^{3} quien^{2} la^{3}jmɨ́^{1} quien^{2}
Jesucristo Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}.

15 Hi^{3} jáun^{2} né^{3} reh^{2}, cuɨ́^{1} tionh^{2} náh^{2} hi^{3} nio^{2} tiá^{3} honh^{2} la^{3} má^{2}tionh^{2} náh^{2}
nɨ́^{2}, ha^{3} lɨ́^{2} chá^{2} náh^{2} tɨ^{3} có^{32} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}juáh^{13} jnoh^{1} jáun^{2} ñí^{1} ná^{1}jéinh^{3} ñí^{1} dí^{2},
jɨ^{3} cun^{3}quionh^{3} sí^{2} nɨ́^{2} siáh^{3}.

16 Hi^{3} jáun^{2} hnga^{2} Jesucristo Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2} jɨ^{3} Dió^{32} Jméi^{2} dí^{2}, Dió^{32} Tsá^{2}
hniau^{3} dí^{2}, Tsá^{2} má^{2}hé^{2} má^{2}mieh^{2} hi^{3} jmu^{2} hi^{3} nio^{2} tiá^{3} tsɨ́^{3} dí^{2} la^{3}jɨ́^{32} jmáɨ^{1} la^{3}
cun^{3} jmɨ́^{1}hi^{3}nio^{2}, hi^{3} cue^{32} siáh^{3} cáun^{2} hi^{3} chu^{21} hi^{3} má^{2}hu^{21} tsɨ́^{3} dí^{2},

17 Dió^{32} hí^{3} cuɨ́^{1} cue^{21} pí^{3} hñu^{3} honh^{2} náh^{2}, hi^{3} cuí^{1} má^{1}hau^{3} náh^{2} tsú^{2}, jáun^{2}
la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} jmuh^{32} náh^{2} jɨ^{3} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} hléh^{1} náh^{2} lɨ́^{13} lɨ^{3} chu^{21}.

3

Po^{1} mɨ^{32} hi^{3} liéinh^{32} tsú^{2} Dió^{32} quioh^{21} quionh^{3} tsá^{2} quionh^{3}

1 Hnoh^{2} reh^{2}, ñí^{1} má^{2}ca^{3}táuh^{3} sí^{2} lá^{2} juáh^{3} jnoh^{1} hi^{3} lienh^{1} náh^{2} tiá^{3} Dió^{32}
ca^{3}ta^{1} jnoh^{1}, hi^{3} jáun^{2} tia^{3}juɨ^{32} tsa^{3}cuóun^{2} jáɨ^{13} quioh^{21} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}, hi^{3}
ma^{3}quien^{2} siáh^{3} tsá^{2} siánh^{3} jáɨ^{13} jáun^{2} la^{3}jmɨ́^{1} má^{2}ca^{3}jmuh^{3} hnoh^{2}.

2 Lienh^{1} hnoh^{2} siáh^{3} Dió^{32} ca^{3}ta^{1} jnoh^{1}, hi^{3} liáu^{32} tsú^{2} jnoh^{1} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hian^{2}
tsɨ́^{3}, tsá^{2} cháunh^{23} tsɨ́^{3} jmáh^{3}la^{3} hi^{3} hlah^{3}, quí^{1} tiá^{2} la^{3}jɨ́n^{32} tsáu^{2} taunh^{32} yáh^{3}
ta^{21}.

3 Tɨ^{3}la^{3} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2} lɨ́n^{3} jan^{2} Tsá^{2} má^{2}tí^{32} jë^{1}, hi^{3} jáun^{2} hí^{3} bíh^{1} jmu^{3} hi^{3} lɨ^{3}
pin^{3} náh^{2} hñu^{3} jmɨ́^{1} hñu^{3} honh^{2}, jɨ^{3} hi^{3} hua^{3}hín^{13} tsú^{2} siáh^{3} hnoh^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2}
hláɨnh^{1}.

4 Hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnoh^{2}, tanh^{23} bíh^{1} jnoh^{1} ta^{21} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2} hi^{3} hnoh^{2} ná^{1}má^{2}tih^{21}
la^{3} má^{2}ná^{1}má^{2}tih^{21} nɨ́^{2} náh^{2} héih^{32} hi^{3} jmu^{32} jnoh^{1}.

5 Cuɨ́^{1} jmu^{1} bíh^{1} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2} hi^{3} lɨ^{3} lieih^{21} jmɨ́^{2}chí^{3} quián^{13} náh^{2} hi^{3} Dió^{32}
hniau^{3}, hi^{3} cuɨ́^{1} jmu^{1} siáh^{3} hi^{3} lɨ^{3} juenh^{2} honh^{2} náh^{2} la^{3}jmɨ́^{1} juenh^{2} tsɨ́^{3} Cristo.

Jáɨ^{13} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} hniáuh^{32} jmu^{3} tsú^{2} ta^{21}

6 Hnoh^{2} reh^{2}, jmu^{32} jnoh^{1} héih^{32} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2} cun^{3}quionh^{3} héih^{32} quioh^{21}
Jesucristo Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}, hi^{3} tiú^{2}uú^{2} juonh^{21} hnoh^{2} quiúnh^{1} lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} reh^{2}
cáun^{2} lɨ́^{1} ñi^{3}táunh^{1}, tsá^{2} tiá^{2} má^{2}tí^{32} la^{3} cun^{3} jáɨ^{13} hi^{3} má^{2}ca^{3}hɨ́e^{13} jnoh^{1} jáun^{2}.

7 Quí^{1} hmóu^{32} bíh^{1} hnoh^{2} má^{2}ñíh^{1} lánh^{3} ñí^{1}táunh^{1} náh^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} hi^{3} jmóuh^{1}
náh^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} qui^{3} jmu^{32} jnoh^{1}. Quí^{1} jmɨ́^{1} tiauh^{1} jnoh^{1} jáun^{2} ja^{1} ñí^{1} tionh^{1}
hnoh^{2}, tiá^{2} ca^{3}jmú^{13} yáh^{3} jnoh^{1} juɨnh^{3},

8 sa^{3}jun^{3} hi^{3} lɨ́^{1} ca^{3}cué^{3} tsáu^{2} ca^{3}cúh^{13} jnoh^{1}; tɨ^{3}la^{3} jnoh^{1} dá^{2} ca^{3}jmú^{13} pí^{3} hi^{3}
jmú^{13} jnoh^{1} ta^{21} la^{3} huá^{2} la^{3} jma^{2} bíh^{1}, quí^{1} tiá^{2} ca^{3}lɨ^{3}hnáu^{2} yáh^{3} jnoh^{1} hi^{3} láɨ^{3}
jnoh^{1} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́^{3} cáun^{2} liá^{1} héi^{2} ñí^{1}con^{2} náh^{2}.

9 Jun^{3}juáh^{13} hi^{3} tiá^{2} jmɨ́^{1} zia^{32} yáh^{3} jáɨ^{13}, tɨ^{3}la^{3} jnoh^{1} dá^{2} ca^{3}lɨ^{3}hnáu^{2} cáu^{13}
cáun^{2} nóh^{32} lánh^{3} rón^{32} ca^{3}tɨ^{21} tianh^{13} hnoh^{2} bíh^{1}.

10 Quí^{1} la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1} tiauh^{1} jnoh^{1} jáun^{2} ja^{1} ñí^{1} tionh^{1} náh^{2}, ca^{3}jmú^{13} jnoh^{1}
héih^{32} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2} la^{3} lá^{2}: Nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} tiá^{2} ñí^{1}jmu^{3} ta^{21}, ha^{3} lɨ́^{2} cuɨ́^{1} cúh^{2}.

11 Tɨ^{3}la^{3} má^{2}ca^{3}náɨ^{13} jnoh^{1} hi^{3} zian^{2} ma^{3} jan^{2} hnoh^{2} cáun^{2} lɨ́^{1} ñi^{3}táunh^{1} náh^{2},
tsá^{2} jmu^{2} cá^{2} ñí^{1} ta^{21} tiá^{2} quien^{2} hi^{3} cáun^{2} lɨ́^{1} lóh^{23} ta^{3} ñí^{1} tiá^{2} ca^{3}tɨn^{1}.

12 Ñí¹con² tsá² la³ hí³ jmu³² jnoh¹ héih³² cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Jesu-
cristo Tɨ³² Juo¹³ dí², hi³ re² nio² tsɨ́³ tsú² hniáuh³² jmu³ ta²¹, hi³ jáun² láɨh¹³
tsú² hi³ cuh³.
13 Hnoh² reh², ha³ lɨ́² cuɨ́¹ huon¹³ náh² hi³ jmuh³² hi³ chu²¹.
14 Nɨ́¹juáh³ zian² ma³ jan² tsá² tiá² ta²¹ taunh³² jáɨ¹³ hi³ juáh³ jnoh¹
cun³quionh³ sí² lá², jɨe³ náh² re² hin² tsánh² tsá² hí³, jáun² lɨ́²uú² juónh³² náh²
quiúnh¹ tsá² la³ hí³, jáun² lɨ³ heh³.
15 Tɨ³la³ jun³juáh¹³ hi³ hniáuh³² hon² yáh³ náh² tsá² la³ hí³, tɨ³la³ hniáuh³² hlɨ́¹
lienh¹ bíh¹ hnoh² tsá² la³ hí³ la³jmɨ́¹ hlɨ́² liéinh³² tsú² jan² raɨnh²¹.

Po¹ juáh³ hi³ cuɨ́¹ má¹mieh² Dió³² tsá² hí³

16 Hi³ jáun² hnga² Tɨ³² Juo¹³ dí², Tsá² jmu² hi³ zian² tsáu² re² tɨn², cuɨ́¹ jmu¹
hi³ zian² hnoh² re² tɨn² jmáɨ¹ ca³la³ jɨ́³² uá¹ he³ mi³ quiunh³² náh². Cuɨ́¹ zenh²
bíh¹ Tɨ³² Juo¹³ dí² quiúnh¹ hnoh², ca³la³ jɨ³lɨn² náh².
17 Jná¹³ Po¹ cuá¹jmu² jná¹³ huéh³ ñí¹ hná¹ lá² quionh³ uón³² huen², la³ cun³
qui³ jmu² jná¹³ la³jɨ́³² sí² quion²¹, hi³ jáun² lɨ³ lin¹ hi³ jná¹³ bíh¹ lɨ́²jmú³²; hi³
juanh³² jná¹³: “Hia² hnoh²”.
18 Cuɨ́¹ má¹hé¹ má¹mieh² Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí² la³jɨ́n³² hnoh². [Cun³ nɨ́²
bíh¹ tí³ jáɨ¹³ hi³ juanh³² jná¹³ reh².]

Sí² La³ñí¹ Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ñí¹con² Timoteo

Po¹ ca³jmú³ sí² lá² hi³ ca³tɨn¹ Timoteo

1 Jná¹³ Po¹, tsá² lín³ ná¹ *tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Jesucristo, la³ cun³ héih³²
quioh²¹ Dió³² Tsá² liáu³² dí², jɨ³ héih³² quioh²¹ Jesucristo Tsá² ná¹jan²³ dí² hí³;
2 zein²¹ jná¹³ sí² lá² ñí¹con² hnú² Timoteo, hnú² tsá² lín³ nú² la³juah²¹ dúh¹
jón³² jná¹³ cu³tí³ cun³ñí¹ hi³ táunh²³ dí² ta²¹ cú²re². Cuí¹ má¹hé¹ má¹mieh² hnú²
Dió³² Jméi² dí² jɨ³ Cristo Jesús Tɨ³² Juo¹³ dí², hi³ cuí¹ jmu¹ tsú² juenh² tsí³, jɨ³ hi³
cuí¹ jmu¹ tsú² siáh³ hi³ zian² nú² cáun² hi³ re² hi³ tɨn².

Jáɨ¹³ hi³ ca³hɨ́eh³ Po¹ Timoteo ca³tɨn¹ tsá² hleh³² jú¹ tí¹jáɨ²

3 La³ cun³ hi³ ca³juánh³² jná¹³ jáun² jmí¹ ca³tɨ³ ñí¹ ñe¹ jná¹³ hué³² Macedonia
hi³ ñíh¹³ hnú² juú² Éfeso ní², chú³² bíh¹ ñíh¹³ hnú² la³ má²ñíh³ ní². Hi³ jáun²
hnú² jmúh¹³ héih³² ní¹juáh³ hin² tsánh² hleh³² jú¹ ná¹jan², hi³ tiú²uú² ma³tɨn²
tsú² tsáu² la³ jáun².
4 Zéih³ hnú² tsú² hi³ tiú²uú² ma³quien² tsú² jáɨ¹³ hi³ lí¹ quí² lí¹ chin² tsáu²
chí¹, sa³jun³ hniáuh³² cán³ tsú² hua³hí¹³ hi³ hin² tsánh² lɨn³ dí¹hio³ ñú¹deh³ tsú²,
cáun² hi³ tiá² chau²¹ jmáɨ¹ táuh³. Quí¹ ní¹juáh³ cáun² ná¹jmu² la³ jáun² bíh¹ tsú²,
jáun² cáun² lí¹ ná¹quí² ná¹táɨnh²³ bíh¹ tsú² jáɨ¹³; jun³juáh¹³ lin¹ zia³² ñí¹ jmu³
ta²¹ yáh³ la³ jáun² hi³ juáh¹³ hi³ lí¹³ niau²¹ cáun² tsí³ tsú² ca³tɨ²¹ juɨ³² quioh²¹
Dió³².
5 Tɨ³la³ jná¹³ zein²¹ jáɨ¹³ lá² cun³ñí¹ hi³ hnó³² jná¹³ hi³ ma³hnio³ tsáu² tsá²ján²
tsá²ján² cun³ñí¹ hi³ má²jɨ² hñu³ tsí³, cun³ñí¹ hi³ má²jɨ² siáh³ jmí¹ tsí³ tsú², jɨ³
cun³ñí¹ hi³hliá² tson² má²tanh² tsú² ta²¹ Dió³².
6 Zian² ma³ jan² tsáu² má²ca³náu² tɨ³ có³² ca³tɨ²¹ hi³ ní², jáun² jú¹ siáh³ bíh¹
má²ná¹quí² ná¹juónh²³ tsú², jáɨ¹³ tiá² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹.
7 Uá¹jinh¹ hnió³ tsú² jmu³ tɨ³² ca³tɨ²¹ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés, tɨ³la³ hí¹juáh³
jáɨ¹³ hi³ hleh³² hnga² bíh¹ tsú² tiá² ngɨ²³, hi³ sa³jun³ ngɨ²³ bíh¹ tsú² jáɨ¹³ hi³
jlánh¹ jmu² tson².
8 Né¹ bíh¹ dí² hi³ chu²¹ liei²¹ jáun² quioh²¹ hla¹ Moisés ní¹juáh³ hi³ cauh³²
tsú² la³ cun³ ca³tɨ²¹.
9 Tɨ³la³ hniáuh³² né¹ dí² hi³ jun³juáh¹³ ca³tɨn¹ tsá² chun¹ yáh³ liei²¹ hi³ ca³lɨ³,
quí¹ liei²¹ jáun² dá² ca³lɨ³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² jmu² cun³ tɨn² tsí³ hnga² bíh¹, tsá² tiá²
jmu² nieh³, tsá² tiá² ta²¹ tanh² Dió³², tsá² jmu² tso³, tsá² tiá² Dió³² hún¹ tsí³, tsá²
tiá² jéih³² hi³ hɨ́en¹, tsá² jngɨh² jméi² mí¹ziú¹³, jɨ³ tsá² jngɨh² tsáu² ní² siáh³.
10 Ja³bí¹ ca³lɨ³ zia³² liei²¹ hi³ ca³tɨn¹ tsá² juón¹, jɨ³ tsá²ñuh² lí¹ jmú² lí¹ tsau³²
má²tún² hmóu³², tsá² han² tsáu², tsá² tí¹ jáɨn², tsá² má²tson² jú¹ tí¹jáɨ², jɨ³ hi³
ca³tɨn¹ ca³la³ jín³² tsá² tiá² jéih³² jú¹ tson² ní² siáh³.
11 Jú¹ tson² ní² bíh¹ juanh³² jná¹³, la³ cun³ rón³² lí³ jú¹ chú³² hi³ jlánh¹ quien²
hi³ ca³hiau³ jná¹³ jáun² ñí¹con² Dió³², Tsá² hnió³ hí³ hi³ ma³mieh² dí².

Po¹ cue³² tiá¹hmah¹ ñí¹con² Dió³² cun³ñí¹ hi³ ja³² miɨ³ tsɨ́³ Dió³²

12 Cue² jná¹³ tiá¹hmah¹ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí², Tsá² cue³² jná¹³ pí³, quí¹hliá²
ca³lɨ́n¹³ tsú² hi³ jná¹³ bíh¹ tsá² lɨ³tín³ jáɨ¹³ quioh²¹; hi³ jáun² jná¹³ ca³jmú³ tsú²
tsá² lɨ́n³ quian²¹,
13 uá¹jinh¹ jmɨ́¹tin² jmɨ́¹ lɨ́n³ jná¹³ jan² tsá² tɨ́² ziú² tɨ́² hɨen² Tɨ³² Juo¹³ dí², hi³
tɨ́² hnah³² jná¹³ siáh³ tsá² taunh² tsú² ta²¹ hi³ tɨ́² jmuh³² ná¹ hian² tsɨn³², jɨ³ hi³
tɨ́² tú² tɨ́² hion³² jná¹³ tsú² siáh³; tɨ³la³ Dió³² ca³ja³ mií³ tsɨ́³ ñí¹con² jná¹³, quí¹
jná¹³ tiá² jmɨ́¹ má²tanh³² ná¹ ta²¹, hi³ jáun² bíh¹ tɨ́² jmu² jná¹³ cáun² hi³ tiá² ño¹.
14 Jáun² jlánh¹ ca³ja³ lɨ́n³² mií³ tsɨ́³ Tɨ³² Juo¹³ dí² ñí¹con² jná¹³, quí¹ ca³jmú³
tsú² hi³ tanh²¹ jná¹³ ta²¹, jɨ³ hi³ má¹hno¹ lɨ́n³² jná¹³ tsú², jɨ³ la³jɨ́n³² tsáu² nɨ́²
siáh³, quí¹ cun³ñí¹ hi³ má²cá²cunh³ jná¹³ quiúnh¹ Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo.
15 La³jɨ́n³² tsáu² ca³tɨn¹ tónh³² ta²¹ jú¹ tson² lá²: Hi³ ca³cuan³ Jesús Tsá² lɨ́n³
Cristo ñí¹ hué²¹ lá² hi³ lión³² tsá² ren² tso³. Chín¹dí¹ jná¹³ bíh¹ jan² tsá² tɨ³
jlánh¹ bíh¹ tɨ́² ren² tso³,
16 tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹, Dió³² ca³ja³ mií³ tsɨ́³ ñí¹con² jná¹³. Hi³ nɨ́¹juáh³
Jesús Tsá² lɨ́n³ hí³ Cristo la³ ca³jmú³ juenh² tsɨ́³ ñí¹con² jan² tsá² la³ jná¹³ né³,
jáun² má²ca³lɨ³ lin¹ bíh¹ hi³ jmu³ tsú² juenh² tsɨ́³ ñí¹con² la³jɨ́n³² tsá² tónh³² ta²¹
ñí¹ hná¹ nɨ́² siáh³, tsá² hiáuh³ jmáɨ¹ hi³ zian² cun³ jmɨ́¹hi³nio².
17 ¡Cuɨ́¹ lɨ³quien² bíh¹ Dió³² la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio², hi³ cuɨ́¹ ma³tsu³ ma³jónh³²
tsáu² hnga² hí³ dí²! Dió³² hí³ bíh¹ Tsá² lɨ́n³ Re²¹ cun³ jmɨ́¹hi³nio², Tsá² tiá² lɨ́¹³
jún³, Tsá² tiá² hin² lɨ́¹³ jɨ́e³², Dió³² Tsá² cú² hnga² tán¹ cu³tí³. Tson² bíh¹ cu³tí³
la³ nɨ́².
18 Hnú² jón³ Timoteo, ta²¹ hi³ má²lɨ́²juánh³² jná¹³ nɨ́² chá²³ jná¹³ jo³cuonh²
hnú², la³ cun³ rón³² lɨ́³ jú¹ tson² hi³ ca³hléh³ jáun² tsá² ná¹lɨ́n³ hí³ *tɨ³² jë¹ Dió³²
hi³ ca³tɨn¹ hnú² jmɨ́¹tin². Cun³quionh³ jáɨ¹³ hi³ ca³hléh³ jáun² tsá² hí³ né³, lɨ́¹³
jmúh¹³ hnú² cáun² hniéi² chu²¹.
19 Hi³ cu³tsa³² hniáuh³² cháh¹³ hnú² cáun² honh² hi³ ca³tɨn¹ Dió³², hi³
hniáuh³² jmúh¹³ hnú² pí³ hi³ cu³tí³ lɨ³ jɨ² jmɨ́¹ honh² hnú² ta³ ñí¹ tsú². Zian²
ma³ jan² tsáu² tiá² má²ca³lɨ³hnió³ jmu³ la³ cun³ hi³ má²lɨ́²juánh³² jná¹³ nɨ́², jáun²
ca³ja³hín³ bíh¹ tsú² ca³tɨ²¹ hi³ jmɨ́¹ taunh³² ta²¹.
20 La³ jáun² bíh¹ ca³lɨ³ quioh²¹ Himeneo jɨ³ Lí²ján¹, jáun² tsá² hí³
má²ca³jɨenh²¹ jná¹³ ñí¹con² *Satanás, hi³ jáun² lɨ³ ñi³² tsú² hi³ tiá² chú³²
tú² hión³² tsú² Dió³².

2

Po¹ juáh³ he³ lánh³ rón³² ca³ta¹ dí² lienh¹ Dió³²

1 Hi³ jáun² né³, zia³² cáun² jáɨ¹³ jlánh¹ bíh¹ quien² hi³ juah²¹ jná¹³ lá²: Chú³²
mɨ³² tsú² ñí¹con² Dió³² quioh²¹ la³jɨ́n³² tsáu². Hniáuh³² liéinh³² tsú² Dió³², hi³
hiú² mɨ³² tsú², jɨ³ hi³ cué³² tsú² siáh³ tiá¹hmah¹ ñí¹con² Dió³² quioh²¹ la³jɨ́n³²
tsáu².
2 La³ jáun² ca³tɨ²¹ jmu³ tsú² quioh²¹ tsá² ná¹lɨ́n³ hi³ chín¹, jɨ³ tsá² ná¹lɨ́n³ ta²¹
nɨ́² siáh³, quí¹ jáun² lɨ́¹³ tiauh² dí² tie³ cáun² hi³ re² hi³ tɨn² tá¹la³ ziáun² dí² hi³
ca³tɨn¹ Dió³² ñí¹ hué²¹ lá², hi³ ná¹láɨ³ dí² tsá² re² jë¹.
3 Quí¹ jlánh¹ re² jniá³ hi³ jmú¹³ dí² la³ nɨ́², hi³ ja³bí¹ la³ nɨ́² siáh³ jlánh¹ tɨ³² tsɨ́³
Dió³² Tsá² liáu³² dí²,

4 quí¹ Dió³² hnió³ lɨ́n³² hi³ liáun³ ca³la³ jɨ́n³² tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá², hi³ lɨ́¹³ lɨ³
ñi³² tsú² re² jú¹ tson².
5 Jan² Dió³² bíh¹ zian², hi³ jan² tán¹ bí¹ siáh³ tsá²mɨ³cuóun² zian² hi³ nau³²
chu³jo² ja¹ quioh²¹ Dió³² quionh³ tsá²mɨ³cuóun²; la³ cun³ hnga² Jesús Tsá² lɨ́n³
hí³ Cristo bíh¹.
6 Tsá² hí³ bíh¹ Tsá² ca³cuen³ hnga² hi³ lɨ́³ hmah²¹ quioh²¹ hi³ lɨ́¹³ liáun³
la³jɨ́n³² tsáu²; hi³ jáun² má²ca³lɨ³ lin¹ hi³ la³ jáun² lɨ³ jmɨ́¹ ca³tsɨn¹³ jáun² jmáɨ¹.
7 Jú¹ tson² bíh¹ juanh³² jná¹³, tiá² tɨ́¹ jáɨn² yáh³ jná¹³ hi³ Dió³² ca³hiáu³² hi³
lɨ́n¹³ ná¹ jan² tsá² ngaɨ³² jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³², jan² *tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Dió³²
ñí¹con² *tsá²cá²jo²¹, hi³ ma³tɨn¹³ jná¹³ tsú² jú¹ tson², jɨ³ jáɨ¹³ he³ lánh³ rón³² lɨ́¹³
tanh¹³ tsú² ta²¹ Dió³² nɨ́² siáh³.
8 Jáun² jná¹³ né³ hnó³² hi³ ca³la³ jɨ́n³² tsá²ñuh² tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá² cuɨ́¹
liéɨnh²¹ Dió³², hi³ ñí¹con² Dió³² cuɨ́¹ he¹³ tsú² cuo² tiá² tso³ quian³², hi³ hí¹ cáun²
hniéɨ² tiá² hu²¹ tsɨ́³ tsú², sa³jun³ hi³ hlah³ hniáuh³² hu²¹ tsɨ́³ tsú² siáh³.
9 Ja³bí¹ la³ jáun² hnó³² jná¹³ hi³ tsá²mɨ³ quɨ́h³² lɨ³ua³ cáun² hmɨh³² hi³ re²
hu²¹ tsɨ́³, hi³ hua³hín¹³ nɨ́¹ má¹tɨ³ ñí¹ jmáh²¹; quí¹ jun³juáh¹³ cun³quionh³ jméɨ¹³
hi³ jlánh¹ re² láɨ¹ chí¹ yáh³ tsú² lɨ́¹³ ma³quien² Dió³², sa³jun³ hi³ jmah³² tsú²
jáun² cun³quionh³ cú¹mɨ́¹niau²¹, ho³ máɨ³ pih²¹ hmuh²¹ hi³ téh²³ tsú² jáun²
perla, sa³jun³ hi³ quɨ́h³² tsú² jáun² hmɨh³² hmuh²¹. Cha³ jmɨ́¹ jmu³ tsú² tonh²
cun³quionh³ lánh³ jniá³ tɨ³ coh³,
10 tɨ³ re² bíh¹ hi³ hnauh¹³ tsú² tsɨ́³ ha³ lánh³ lɨ́¹³ jmu³ hi³ chu²¹ ñí¹con² tsáu²,
la³ cun³ qui³ ca³tɨ²¹ jmu² tsá²mɨ³ tsá² juáh²³ hi³ má²má²quien² Dió³².
11 Ca³tɨn¹ tsá²mɨ³ tiánh³ ta³máɨh³ nɨ́¹ má¹ca³ma³tɨn³², hi³ tiá² jmu³ tsú² quien²
hmóu³².
12 Tiá² cué¹³ jná¹³ jáɨ¹³ hi³ tsá²mɨ³ ma³tɨn² tsá²ñuh², sa³jun³ cué¹³ jná¹³ jáɨ¹³
hi³ ho² tsá²mɨ³ jáɨ¹³ ñí¹con² tsá²ñuh², ta³máɨh³ bíh¹ ca³tɨn¹ tsú² tiánh³,
13 quí¹ tsá²ñuh² Adán bíh¹ tín² ca³lɨ³zian² ca³jmú³ Dió³², jáun² jmɨ́¹ má²lɨ³²
jáun² bíh¹ ca³jmú³ tsú² hi³ lɨ³zian² mɨ́¹ Eva.
14 Hi³ jun³juáh¹³ Adán yáh³ tsá² ca³lɨ³can² quionh³ tsá² hláɨnh¹, Eva bíh¹ tsá²
ca³lɨ³can², hi³ jáun² ca³tánh³ tsú² tso³;
15 hi³ jáun² uá¹jinh¹ Dió³² ca³jmú³ hi³ ma³tso² tsá²mɨ³ tsɨ́³ hi³ lɨ³zian² jon², cu³
jáun² lɨ́¹³ bíh¹ liáun³ tsú² nɨ́¹juáh³ hi³ ma³zian² tsú² hi³ tanh² ta²¹ Dió³², hi³ hnio³
tsú² tsá²mɨ³cuóun² raɨnh²¹, hi³ ná¹chan¹ tsú² ñí¹con² Dió³², tɨ³la³ hi³ re² hu²¹ tsɨ́³
tsú² má¹na²¹.

3

Ha³ lánh³ ñi³táunh¹ tsá² ca³tɨ²¹ hau³ jáɨ¹³ ñí¹con² tsá² má²lɨ́n³ cuáh³²
(Tito 1:5-16)

1 Jú¹ tson² cu³tí³ bíh¹ jáɨ¹³ lá²: Nɨ́¹juáh³ zian² tsá² hnió³ hau³ jáɨ¹³ hi³ jmu³
hua³hí¹³ tsá² ná¹lɨ́n³ cuáh³², tsá² la³ hí³ bíh¹ hnió³ jmu³ cáun² ta²¹ chu²¹.
2 Hi³ jáun² né³, jan² tsá² ho² jáɨ¹³ ñí¹con² tsá² má²lɨ́n³ cuáh³² hniáuh³² lɨ́n³
jan² tsá² tiá² jú¹ hlá² jú¹ nɨ́² zia³² quioh²¹ bíh¹, hi³ jáun² tiá² hi³ zia³² hí¹ cáun²
hi³ juáh¹³ hi³ lɨ³ lɨ́¹³ ziu³ hɨe³ tsú² tsáu². Hniáuh³² zian² jan² tán¹ tsá²mɨ³ ñí²cuo²
tsú². Hi³ hniáuh³² ngɨ³² siáh³ tsá² la³ hí³ cú²re² he², hi³ tɨn² tɨ³ jinh³ hnga², hi³

lɨ́n³ tsú² jan² tsá² re² jë¹ nɨ́² siáh³. Ja³bí¹ hniáuh³² ma³hnio³ tsú² siáh³ la³jɨ́n³²
tsá² ñi³tin²¹ hñú¹³, hi³ hniáuh³² siáh³ tɨn² tsú² hɨeh³² re² tsáu² jáɨ¹³.
3 Tiá² hniáuh³² hi³ ñi³hein²¹ tsú², sa³jun³ hi³ hnauh² tsú² hniéi². Hniáuh³²
juenh² tsɨ́³ bíh¹ tsú², hi³ lɨ́n³ tsú² jan² tsá² tiá² jéih³² hniéi², jɨ³ hi³ tiá² hen² tsɨ́³
tsú² quɨe³ nɨ́² siáh³.
4 Hniáuh³² tɨn² tsú² jmu² re² héih³² hñú¹³, hi³ jmu² tsú² hi³ nieh³ jon² hi³
taunh¹³ ta²¹;
5 quí¹ nɨ́¹juáh³ tiá² la³ tɨn² tsú² jmu³ héih³² hñú¹³ hnga², jáun² né³ ¿lánh³ bíh¹
rón³² lɨ́¹³ jmu³ tsú² hua³hín¹³ tsá² ná¹lɨ́n³ cuáh³² joh¹ Dió³²?
6 Tiá² hniáuh³² yáh³ hi³ jan² tsá² tá² ca³taunh³ ta²¹ lɨ́n¹³ tsá² jmu³ hua³hín¹³
tsá² ná¹lɨ́n³ cuáh³², quí¹ nɨ́¹ ca³lɨ́n¹³ tsú² hi³ ma³quien² hnga², hi³ jáun²
má²tá¹tsɨn¹ héih³² má¹lɨ³² jáun² la³jmɨ́¹ ca³ta³tsɨn¹ tsá² hláɨnh¹ héih³² jmɨ́¹
ca³ma³re² Dió³² tsáu¹³ tsá² hláɨnh¹ hí³.
7 Ja³bí¹ hniáuh³² hi³ lɨ́n²³ tsá² tiá² ta²¹ má²tanh² Dió³² hi³ tsá² hí³ tsá² chun¹,
quí¹ nɨ́¹juáh³ la³ ca³ziu³ ca³hɨen³ bíh¹ tsá² cá²tsáun¹ hí³ tsá² hí³, hi³ jáun² jmu³
tsá² hláɨnh¹ hi³ tiú²uú² quien² ta²¹ quioh²¹ Dió³² hi³ jmu² tsú².

Ha³ lánh³ ca³tɨ²¹ ñi³táunh¹ tsá² ná¹má²cón³² tsá² má²lɨ́n³ cuáh³²

8 Ja³bí¹ la³ jáun² tiá² hniáuh³² lɨ³zia³² tsáu¹³ tsá² má²cón³² tsá² cuáh³² hi³
juáh¹³ hi³ lɨ́¹³ ziu³ hɨe³ tsú² tsáu², sa³jun³ hi³ lɨ́n³ tsú² tsá² má²cau², sa³jun³ hi³
ñi³hein²¹ tsú², sa³jun³ hi³ hen² tsɨ́³ tsú² quɨe³ lɨ́¹ zia³² siáh³.
9 Tsá² má²cón³² hí³ tsá² cuáh³² hniáuh³² zianh³² tiá³ jú¹ tson², cun³quionh³
hi³ jɨ² jmɨ́¹ tsɨ́³, jú¹ tson² hi³ má²ca³ma³li²¹ jáun² Dió³².
10 Ñeh² bíh¹ hi³ hau³ tsú² jáun² jáɨ¹³ hi³ lɨ́n¹³ tsú² tsá² má²cón³² tsá² má²lɨ́n³
cuáh³², hniáuh³² ca³ lan³ bíh¹ tsú² tín² tsá² la³ hí³ nɨ́¹juáh³ hi³ tɨn² tsú² re²
ta²¹; nɨ́¹juáh³ jmu² tsú² re² cu³tí³, má¹jáun² má²lɨ́¹³ hau³ tsú² jáɨ¹³ hi³ lɨ́n¹³ tsá²
má²cón³² tsá² cuáh³².
11 Ja³bí¹ tsá²mɨ³ ñí²cuo² tsú² tiá² hniáuh³² zia³² tsáu¹³ hi³ juáh¹³ hi³ lɨ́¹³ ziu³
hɨe³ tsú² tsáu², sa³jun³ hnga² tsú² ziu³ hɨen³ siáh³ tsáu²; hniáuh³² bíh¹ hi³ zian²
tsú² cú²re² he², hi³ lɨ́n³ tsú² jan² tsá² má²tí³² jë¹.
12 Tsá² hau³ hí³ jáɨ¹³ hi³ lɨ́n¹³ jan² tsá² ma³cón³² tsá² cuáh³² hniáuh³² zian²
jan² tán¹ tsá²mɨ³ ñí²cuo², hi³ tɨn² tsú² jmu² re² héih³² hñú¹³ siáh³.
13 Quí¹ nɨ́¹juáh³ tsá² hau³ hí³ jáɨ¹³ la³ jáun² jmu² re² ta²¹ quioh²¹, jáun² tsá²
la³ hí³ bíh¹ lɨ́¹³ ma³hniau³ lɨ́n³² tsáu², hi³ lɨ́¹³ niau²¹ siáh³ tiá³ tsɨ́³ tsú² hi³ hléh³²
jáɨ¹³ ca³tɨ²¹ hi³ tanh² tsú² jáun² ta²¹ Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo.

Jú¹ tson² hi³ má²ca³ma³li²¹ Dió³²

14 Uá¹jinh¹ cuá¹jmu² jná¹³ sí² lá² hi³ zein²¹ jná¹³ ñí¹con² hnú², tɨ³la³ tsɨn³²
jná¹³ má²hu²¹ hi³ ñí¹jɨe¹ jná¹³ hnú² tia³juɨ³².
15 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ ca³lén³ jná¹³, jáun² má²ñíh¹ hnú² ha³ lánh³ hniáuh³²
má¹ziáun¹³ dí² ñí¹ hué²¹ lá², jnoh¹ tsá² hñú¹³ Dió³², hi³ ná¹láɨ³ dí² jáun² cuáh³²
quioh²¹ Dió³² Tsá² juú²tsáun², hi³ ná¹láɨ³ dí² siáh³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ cáun² jmɨ́h¹ hiah³²,
hi³ jáun² jmu³² dí² hua³hí¹³ jú¹ tson² hi³ tiá² lɨ́¹³ tsa³hín³.
16 Tson² bíh¹ cu³tí³ jáɨ¹³ hi³ má²táunh²³ dí² jáun² ta²¹, la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ jmɨ́¹
ná¹hmá¹ ná¹jnɨ́¹ hi³ má²ca³ma³li²¹ jáun² Dió³² la³ lá²:
Tsá² lɨ́n³ Cristo má²ca³ma³jnia³², hi³ ca³lɨn³ tsá² dí¹ngú³,

Jmí²chí³ Chun¹ ca³ma³tson² hi³ cu³tí³ chun¹ tsú²,
hi³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ca³jí̈en³² siáh³ Tsá² hí³.
Jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ Tsá² hí³ má²ca³nga³ tsú² ñí¹con² *tsá²cá²jo²¹.
Ca³tanh² bíh¹ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá² ta²¹ Tsá² hí³,
jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³chánh³² tsú² siáh³ hñu³mɨ³cuú².

4

Ha³ lánh³ zian² tsá² cha³² tɨ³ có³² hi³ taunh³² ta²¹ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³²

1 Jáun² né³, Jmí²chí³ Chun¹ juáh³ tá²na²¹ lí̈n²¹ hi³ ñí¹ ca³táuh³ jmáɨ¹ zian² tsá²
tsa³táunh¹ tɨ³ có³², hi³ lɨ³can² tsú² cun³quionh³ jáɨ¹³ hi³ ma³cau² jmí²chí³ hláɨnh¹,
hi³ tónh³² tsú² siáh³ ta²¹ jáɨ¹³ hi³ ma³ta² tsá²cuú² tsá²ta³ tsá² hláɨnh¹.
2 Jú¹ tí¹jáɨ² jáun² já³² cun³quionh³ ho³ tsá² lí̈n³ la³ cá¹ la³ jéinh¹; tsá² hí³ dá²
ma³cau² bíh¹, tsá² má²já²hín³ jmí¹ tsí³ ñí¹con² Dió³², la³juah²¹ dúh¹ hi³ ca³cáu³.
3 Tsá² la³ hí³ dá² jmu³ héih³² hi³ tiú²uú² jéinh³² tsú² cuo², ja³bí¹ tsá² hí³ jmu³
siáh³ héih³² hi³ zia³² ma³ cá² ñí¹ má³² hi³ tiú²uú² lí¹³ cuh³ tsú², uá¹jinh¹ hnga²
Dió³² ca³jmú³ má³² jáun² hi³ cúh² tsá² má²taunh³² ta²¹, tsá² má²ñi³² re² jú¹
tson²; hi³ ní¹ má¹tɨ³ ñí¹ cuh³ tsú² né³, cueh³² tiá¹hmah¹ Dió³².
4 Quí¹ la³jí̈n³² ñí¹ jáh³ ca³chan³ Dió³² ñí¹ hué²¹ lá², chun¹, hi³ lí¹³ cunh¹³ tsú²;
tiá² hniáuh³² juáh¹³ dí² hi³ hlah³, tɨ³la³ hniáuh³² cue¹³ tiá¹hmah¹ bíh¹ dí² Dió³²
hi³ hiau³ dí² hi³ jáun².
5 Quí¹ Dió³² má²hɨen²¹ má³² cun³quionh³ jáɨ¹³ quioh²¹ ní¹ má¹ca³lienh¹ dí².

Tsá² chun¹ quian²¹ Jesucristo

6 Ní¹juáh³ má¹tɨn¹³ hnú² tsá² reh² la³ ní², jáun² hnú² lí̈n¹³ jan² tsá² chun¹
quian²¹ Jesús Tsá² lí̈n³ Cristo, jan² tsá² má²ca³lɨ³ hun¹ tsí³ cun³quionh³ jáɨ¹³ hi³
hɨe³² ha³ lánh³ tanh¹³ dí² ta²¹ Dió³², jɨ³ cun³quionh³ jú¹ tson² hi³ táunh²³ hnú²
jáun² ta²¹ la³ má²táunh²³ jáun².
7 Tiá² hniáuh³² táunh¹³ hnú² ta²¹ jáɨ¹³ hi³ lí¹ quí² lí¹ chin² tsáu² chí¹, jɨ³ jáɨ¹³
quioh²¹ tsá²haun³² ní² siáh³, tɨ³la³ hnú² hniáuh³² jmúh¹³ pí³ hi³ zian² nú² hi³
ca³tɨn¹ Dió³² bíh¹.
8 Quí¹ zia³² bíh¹ ñí¹ jmu² ca³lá² ta²¹ hi³ jmu² tsú² hi³ lí¹³ pin³ cuá² ta³, tɨ³la³
tɨ³ jlánh¹ bíh¹ zia³² ñí¹ jmu² ta²¹ hi³ zian² tsú² hi³ ca³tɨn¹ Dió³² má¹ná¹; quí¹ hi³
jáun² cué³² jáɨ¹³ hi³ cuá³² tsú² cáun² hi³ re² hi³ tɨn² ñí¹ hué²¹ lá², hi³ cué³² siáh³
jáɨ¹³ hi³ lí¹³ zian² tsú² cun³ jmí¹hi³nio².
9 Tson² bíh¹ cu³tí³ jáɨ¹³ ní², hi³ jáun² jáɨ¹³ ní² hniáuh³² tónh³² tsú² ta²¹ la³jí̈n³².
10 Quí¹ hi³ jáun² bíh¹ jmu³² dí² ta²¹ jɨ³ hi³ ma³tso¹ dí² tsí³, quí¹hliá²
má²ca³chá¹³ dí² cáun² tsí³ ca³tɨn¹ Dió³² Tsá² juú²tsáun², Tsá² lión³² tsá² zian²
hngá¹máh³, tɨ³la³ jlánh¹ cu³tí³ lí̈n³ tsú² Tsá² liáu³² ñí¹con² tsá² taunh² tsú² ta²¹.
11 Hniáuh³² jmúh¹³ hnú² héih³² ca³tɨ²¹ hi³ ní², hi³ má¹tɨn¹³ hnú² tsáu² re².
12 Tiá² hniáuh³² hi³ lí¹ lí̈n¹³ tsáu² hi³ hnú² tiá² quien² nú² quí¹hliá² hnú² tsá²
tsá¹ñú¹, tɨ³la³ hnú² hniáuh³² lí̈n³ nú² la³jmí¹ lí³ cáun² nóh³² bíh¹ hi³ lí¹³ ma³tí³²
tsá² reh² uá²jaɨ³², la³jí³² jáɨ¹³ hi³ hléh¹ hnú², la³jí³² hi³ jmuh³² hnú², hi³ hno³
nú² tsáu², hi³ tanh²³ hnú² ta²¹ Dió³², jɨ³ hi³ jɨ² jmí¹ honh² nú² ní² siáh³.
13 Tá¹la³ tiá² má²cá²chó³² jná¹³, hí³ Sí² tioh³ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² ja¹ ñí¹ tionh¹
tsá² reh², hi³ hlí¹ lienh¹ nú² tsú², jɨ³ hi³ má¹tɨn¹³ nú² tsú² siáh³ jáɨ¹³ jáun².

14 Su3uú2 chá2 tɨ3 có32 hi3 lɨ́1 ca3cué3 Dió32 ñí1con2 hnú2 la3 cun3 rón32 lɨ́3 jáɨ13
hi3 ca3hléh3 jáun2 tɨ32 jë1 Dió32 jmɨ́1tin2, jmɨ́1 ca3ra3tsɨ32 tsá2 ná1lɨ́n3 hí3 tsá2daun32
cuo2 tsáɨh3 chinh32 nú2.
15 Ma3ti21 la3 nɨ́2 ca3la3 jonh3 jmɨ́1 honh2, jáun2 lɨ́13 jɨ́e3 tsáu2 hi3 cu3tí3
má2tsá2lɨ3tɨn2 nú2.
16 Hua3hín13 nú2 jmɨ́2chí3 quián13, la3 má2quionh3 jú1 tson2 hi3 ma3tɨn13 nú2
tsáu2 nɨ́2 siáh3. La3jɨ́32 hi3 nɨ́2 ma3ti21 cá2re2 he2 la3jɨ́32 jmáɨ1; quí1 nɨ́1juáh3
jmuh32 hnú2 la3 nɨ́2, jáun2 lɨ́13 liáun3 hnú2 huen2 jɨ3 la3jín32 tsá2 náɨ32 jáɨ13 hi3
hléh1 nú2 nɨ́2 siáh3.

5

Hi3 ca3ta1 dí2 jmú13 ñí1con2 tsá2 reh2

1 Hi3 jáun2 né3, tiá2 hniáuh32 quiú1 jin13 nú2 tsá2ñuh2 tsá2 má2lieih21; tɨ3la3
hniáuh32 lɨ́1 lienh1 jú1 tson2 bíh1 hnú2 tsá2 hí3 ca3la3 jmɨ́1 lienh1 nú2 ñeh2. Hi3
lɨ́1 lienh1 hnú2 siáh3 tsá2 tsá1ñú1 ca3la3 jmɨ́1 lienh1 nú2 renh2.
2 Ja3bí1 hniáuh32 lɨ́1 lienh1 hnú2 siáh3 tsá2mɨ3 tsá2 má2lieih21 ca3la3 jmɨ́1
lienh1 nú2 mí2ziúh2, jɨ3 tsá2 tsá1maɨ13 nɨ́2 siáh3 lɨ́1 lienh1 hnú2 ca3la3 jmɨ́1 lienh1
nú2 tsá2mɨ3 renh2, hi3 hniáuh32 jɨen1 nú2 tsú2 hi3 lin1 má2jɨ2 jmɨ́1 honh2.
3 Má1hon1 nú2 tsá2mɨ3 hnáɨ3, lɨ3ua3 jan2 tsá2 tiá2 hin2 zian2 hi3 lɨ́13 ma3hau3
tsú2.
4 Tɨ3la3 nɨ́1juáh3 zian2 jon2 ho3 cho1 jan2 tsá2mɨ3 hnáɨ3, jáun2 tsá2 hí3 tín2
ca3tɨn1 ma3hon3 mí1ziú13 ho3 dí1hio3, hi3 hnio3 tsú2 tsá2 má2lieih21 hí3 la3jmɨ́1
ca3jmú3 tsá2 má2lieih21 hua3hín13 tsú2 jmɨ́1 míh2, quí1 la3 jáun2 bíh1 tɨ32 tsɨ́3
Dió32.
5 Tɨ3la3 nɨ́1juáh3 zian2 jan2 tsá2mɨ3 hnáɨ3 hi3 cuá3 hnga2 tán1 cu3tí3 né3, jáun2
tsá2mɨ3 la3 hí3 má2hu21 tsɨ́3 hi3 Dió32 bíh1 Tsá2 má2hau3, hi3 mɨ32 ñí1con2 Dió32
la3 huá2 la3 jma2.
6 Tɨ3la3 nɨ́1juáh3 tsá2mɨ3 hnáɨ3 la3 jmu2 la3 cun3 hi3 tɨ32 tsɨ́3 hnga2 má1ná1, jáun2
tsá2 la3 hí3 má2jún1 ta3 liéih32 bíh1.
7 Jáun2 la3 nɨ́2 jmúh13 hnú2 héih32 ñí1con2 tsá2 reh2, hi3 jáun2 tiá2 hin2 lɨ́13 ziu3
hɨe3 hi3 tsá2 reh2 ná1jmu2 hi3 hlah3.
8 Hi3 jáun2 nɨ́1juáh3 zian2 tsá2 tiá2 má2hon3 tsá2 hñú13 la3ñí1 la3ján3, sa3jun3
raɨnh21, jáun2 tiá2 ca3tɨn1 yáh3 tsá2 la3 hí3 hi3 juáh3 hi3 tanh2 ta21 Dió32; tɨ3 jlánh1
tiá2 chun1 bíh1 tsá2 la3 hí3 la3 cónh3 bíh1 jan2 tsá2 tiá2 ta21 má2tanh2 Dió32.
9 Tiá2 ca3tɨn1 yáh3 tsá2mɨ3 hnáɨ3 tsá1míh1 ca3lá2 hi3 hún1 ñí1 sí2 tiáunh1 tsá2mɨ3
tsá2 ná1jmu2 ta21 ñí1con2 tsá2 cuáh32, tɨ3la3 nɨ́1juáh3 tsá2 má2hún1 hnaɨh32 nio2
quiú3 mii2, hi3 nɨ́1juáh3 cu3 jéin32 tán1 bíh1 ca3jéinh32 tsú2 cuo2, jáun2 lɨ́13 bíh1.
10 Hniáuh32 lin1 hi3 má2ca3jmú3 tsá2 la3 hí3 hi3 chu21, uá1 la3 cun3 hi3
má2ca3tɨ3 ca3jinh3 tsú2 jon2, hi3 má2ca3ma3hnio3 tsú2 tsá2 ñɨ3tin21 hñú13, hi3
má2ca3ma3cón32 tsú2 tsá2 joh1 Dió32, hi3 tiá2 má2ca3jmú3 quien2 hnga2, hi3
má2ca3ja3 mií3 tsɨ́3 tsú2 ñí1con2 tsá2 má2tso2 tsɨ́3, hi3 nɨ́1juáh3 má2ca3jmú3 tsú2
siáh3 pí3 hi3 jmu3 la3jɨ́32 hi3 chú32.
11 Tɨ3la3 su3uú2 lɨ́1 tanh3 tsá2mɨ3 hnáɨ3 tsá2 tsá1míh1 ñí1 sí2 jáun2; quí1 nɨ́1
ca3chá3 tsá2 la3 hí3 tɨ3 có32 jáɨ13 hi3 ca3jmú3 la3 jmɨ́1 ñí1 quionh3 Cristo, hi3 lɨ3
hniá1 tsú2 jéinh32 siáh3 cuo2 quionh3 tsá2ñuh2 siánh3 siáh3,

12 hi³ jáun² tso³ bíh¹ má²zia³² quioh²¹ tsú² lí¹³ cun³ñí¹ hi³ tiá² ma³tí³² tsú²
jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ jáun² la³ jmí¹ ñí¹ quionh³ Cristo.
13 Ja³bí¹ lɨ³ tan² tsá² la³ hí³ hi³ ngí³² ma³ quin³² ma³ caun³² hñú³, jáun² tsá²
la³ hí³ lí¹³ lɨ³ juɨnh³ bíh¹. Jun³juáh¹³ jmáh³la³ hliá² lɨ³ juɨnh³ yáh³ tsú², quí¹
ja³bí¹ lí¹³ ziu³ hɨen³ tsú² siáh³ tsáu², hi³ lí¹ hí³ tsú² ca³tɨn¹ tsá² hlá² tsá² ní², jɨ³
hi³ hléh³² tsú² siáh³ jáɨ¹³ hi³ tiá² ca³tɨ²¹ hléh³².
14 Hi³ jáun² bíh¹ hnó³² jná¹³ hi³ tsá²mɨ³ hnáɨ³ tsá¹míh¹ jéinh³² siáh³ cuo², hi³
lɨ¹³ zian² jon² tsú², hi³ re² jmu³ tsú² ta²¹ nio² ñéih³ quioh²¹, hi³ jáun² tiá² lí¹³
zia³² hí¹ cáun² hi³ juáh¹³ hi³ lí¹³ hléh³² hlah³ tsá² hau² dí².
15 Quí¹ zian² ma³ jan² tsá²mɨ³ hnáɨ³ hi³ má²ca³tianh³ tɨ³ có³² ta³né³², hi³
má²haɨn²¹ tɨ³ con² *Satanás.
16 Ní¹juáh³ zian² tsá²mɨ³ hnáɨ³ raɨnh²¹ jan² tsá²mɨ³ tsá² reh², jáun² tsá² reh²
dí² hí³ ca³tɨn¹ ma³hon³ tsá² hnáɨ³ hí³, tiá² hniáuh³² cué³² tsú² ta²¹ jáun² ñí¹con²
tsá² cuáh³²; hi³ jáun² tsá² má²lɨn³ hí³ cuáh³² lí¹³ ma³hon³ tsá²mɨ³ hnáɨ³ tiá² jon¹
raɨnh²¹ zian² bíh¹.
17 Ní¹juáh³ zian² tsá²daun³² jmu² héih³² re² lɨn³² ñí¹con² tsá² reh², hi³ hleh³²
tsú² re² jáɨ¹³, hi³ hɨeh³² tsú² tsáu² re², jáun² ca³tɨn¹ tsá² la³ hí³ he³ quɨe³ la³ cun³
lɨ³ ta²¹ quioh²¹, hi³ hniáuh³² lɨn²³ siáh³ tsá² reh² hi³ quien² tsá² hí³.
18 Quí¹ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³: "¡Ha³ lí² táunh³ chí² náh² ho³ cuá¹juí²,
[hi³ jmu³ hi³ tiú²uú² lí¹³ cuh³ jáh³ cuú²miih²¹] tá¹la³ cuá¹jmu² jáh³ ta²¹ hi³ ha²
zauh³² cuú²miih²¹, jáun² sunh³ máɨ³!" Ja³bí¹ rá¹juáh³ siáh³ ñí¹ Sí²: "Tsá² jmu²
ta²¹ ca³tɨn¹ he³ quɨe³ hi³ hlánh¹ jmu² ta²¹".
19 Tiá² hniáuh³² cáun² lí¹ má¹quien¹³ hnú² jáɨ¹³ ní¹juáh³ ca³hna³ tsáu² jan²
tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ cuáh³², jí³²la³ ti³ ní¹juáh³ zian² gon³ ho³ gáun³ tsá²
ma³tson² jáɨ¹³ jáun² bíh¹.
20 Tɨ³la³ ca³tɨn¹ tsá² má²lieih²¹, ní¹juáh³ tsá² jmu² tso³, hniáuh³² quiú¹ jin¹³
bíh¹ hnú² tsú² ja¹ ñí¹ tionh¹ tsá² reh², jáun² la³jɨn³² tsú² juénh¹³ hi³ tiá² jmu³
la³ jáun².
21 Ta³ ñí¹ Dió³², jɨ³ Jesucristo, jɨ³ tsá² chun¹ tsá² ná¹lɨn³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³²
ní² siáh³, cué¹³ jná¹³ hnú² ta²¹ ní² hi³ má¹tih²¹ nú²; tɨ³la³ ha³ lí² ra³tsɨ³² héih³²
ta³ tiá² má²lin¹ re² jú¹ tson², ha³ lí² jmú² hi³ quien² jan², hi³ jan² tiá² quien².
22 Tiá² hniáuh³² rá¹tsɨh³² hnú² cuonh² tia³juɨ³² tsáɨh³ chí¹ jan² tsá² má²lieih²¹
hi³ hion¹³ nú² tsú² hi³ hau³ jáɨ¹³ ñí¹con² tsá² reh² dí², quí¹ ho³ sa³ zia³² bíh¹
tso³ hi³ jmu² tsú², hi³ lí¹³ lɨn¹³ tsáu² hi³ tɨ³² honh² hnú² tso³ jáun²; hua³hín¹³
nú² jmí²chí³ quián¹³ hi³ cuí¹ lí³ jɨ² la³ má²jɨ² jáun².
23 Tɨ³la³ chú³² bíh¹ húh¹³ hnú² cú¹pih²¹ mu² ráu³ mɨ³ uóun²jɨeh¹³ má²ná¹jan²
quionh³ jmɨ² jma³, jáun² ma³hau³, quí¹hliá² hi³ lí³ henh¹ bíh¹ nú², hi³ tsáun¹
nú² cú²hiú² cú²cuóh³², jáun² tiú²uú² hniáuh³² húh¹³ nú² jmáh³la³ jmɨ² jma³.
24 Zian² ma³ jan² tsáu² lin¹ lɨn²¹ tso³ quioh²¹ ñeh² bíh¹ hi³ can³ tsú² jú¹ tson²
quioh²¹ tsú², tɨ³la³ ma³ jan² tsáu² lí² lin¹ tso³ quioh²¹ la³ tɨ³ ní¹ má¹ca³can³ tsú²
jú¹ tson² máh³.
25 Ja³bí¹ zian² siáh³ tsá² lin¹ lɨn²¹ hi³ chu²¹ hi³ jmu², tɨ³la³ zia³² siáh³ hi³ chu²¹
hi³ jmu² tsáu² ta³ tiá² hin² ñi³², tɨ³ jmí¹ chí¹cáɨn² máh³ lí² lin¹.

6

1 La3jín32 tsá2 reh2 *tsá2 má2ná1hlánh1 hniáuh32 tanh13 ta21 re2 lɨ́n32 juo13,
jáun2 tiá2 hin2 lɨ́13 tu3 hión32 Dió32 Tsá2 tanh23 dí2 ta21, sa3jun3 lɨ́13 hléh32 tsú2
hlah3 ca3tɨ21 jáɨ13 quioh21 Dió32 hi3 hɨe23 dí2 tsáu2.
2 Hi3 nɨ́1juáh3 tsá2 má2ná1hlánh1 zian2 juo13 hi3 tanh2 ta21 Dió32, tiá2 hniáuh32
tsa3son2 hi3 tanh2 tsú2 ta21 juo13 cun3ñí1 hi3hliá2 má2raɨnh21 tsú2 ñí1con2 Dió32.
Tɨ3 jlánh1 ta21 chu21 má2hniáuh32 bíh1 jmu3 tsú2 quí1hliá2 má2hnio3 tsú2 juo13
tsá2 má2ca3lɨ3 raɨnh21, hi3 jáun2 bíh1 ca3tɨn1 juo13 tsú2 héih32 ta21 chu21.

Ha3 lánh3 cu3tí3 lɨ́n3 tsá2 tanh2 ta21 Dió32

Hi3 jáun2 né3, hɨeh1 hnú2 tsáu2 hi3 hlɨ́1 lienh1 nú2 tsú2 siáh3 jáɨ13 nɨ́2.
3 Nɨ́1juáh3 zian2 tsá2 hɨe32 jú1 siáh3, hi3 tiá2 jéih32 jú1 tson2 quioh21 Jesucristo
Tɨ32 Juo13 dí2, sa3jun3 jéih32 tsú2 jáɨ13 lánh3 rón32 ziáun2 dí2 hi3 ca3tɨn1 Dió32 ñí1
hué21 lá2,
4 jáun2 tsá2 la3 hí3 lɨ́1 jmu2 tonh2 bíh1, tiá2 hi3 má2ñi32 hí1 cáun2 yáh3. Tsá2
tsáun1 hñu3 chí1 bíh1 tsá2 la3 hí3 cun3ñí1 hi3 jlánh1 hnió3 juu3 hlénh3 jú1 lɨ́1 ngó1
lɨ́1 lɨ21, hi3 lɨ́1 quiú2 lɨ́1 táɨnh23 jáɨ13; hi3 jáun2 ñí1 jáun2 bíh1 lɨ́23 ja32 uóu32 tsɨ́3 tsú2,
hi3 jmu2 tsú2 hniéi2, hi3 tú2 hión32 tsú2 tsáu2, hi3 lɨ́1 lɨ́n23 tsú2 hlah3 ca3tɨn1 tsáu2,
5 hi3 cá2 ñí1 ná1hniei21 tsú2 nɨ́2 siáh3. Quí1 tsá2 cónh3 tiá2 jú1 tson2 zia32 hñu3
tsɨ́3 bíh1 tsá2 la3 hí3, hi3 lɨ́1 lɨ́n23 tsú2 zian2 la3juah21 dúh1 tsá2 zian2 hi3 ca3tɨn1
Dió32 cun3ñí1 hi3 hnió3 tsú2 lɨ3 hánh3.
6 Tɨ3la3 tsá2 zian2 hi3 ca3tɨn1 Dió32 má1ná1, tson2 bíh1 cu3tí3 hánh3 tsá2 hí3,
nɨ́1juáh3 hi3 hiún2 tsɨ́3 tsú2 la3 cun3 hi3 zia32 quioh21.
7 Quí1 hí1 cáun2 tiá2 hi3 quián1 yáh3 dí2 jmɨ́1 ca3lɨ3ziáun2 ñí1 hué21 lá2, sa3jun3
hi3 zia32 ñí1 hué21 lá2 lɨ́13 cáun13 dí2 hñu3mɨ3cuú2.
8 Tɨ3la3 nɨ́1juáh3 zia32 hi3 cúh13 dí2 jɨ3 ha1 dí2 nɨ́2 siáh3, cun3 jáun2 bíh1
má2tioh21 hi3 má1hiún13 dí2 tsɨ́3.
9 Tɨ3la3 tsá2 jlánh1 hniá1 hi3 lɨ3 hánh3, tiá2 tióh32 yáh3 tion3 tsɨ́3, cáun2 jmu2 tsú2
hi3 cáun1 bíh1, hi3 lɨ́13 hlah3 ñí1con2 hnga2, hi3 lɨ́13 tánh32 tso3 cu3diá2jan2 la3jmɨ́1
janh32 jáh3 cáun2 liá3, hi3 jáun2 jmu2 tsú2 hi3 hliáh13 jmɨ́2chí3 quioh21 ca3la3 tɨ3
ñí1 já1hín3.
10 Quí1 nɨ́1juáh3 jlánh1 la3 hniá1 tsú2 quɨe3, hi3 jáun2 bíh1 lɨ́3 mí1zioh21 la3jáh3
dúh1 ñí1 hi3 hlah3 hi3 jmu2 tsáu2. Hi3 zian2 ma3 jan2 tsáu2 má2ca3náu2 tɨ3 có32,
hi3 tiú2uú2 tanh2 ta21 Dió32 cun3ñí1 hi3 jlánh1 dí1quiaunh21 tsɨ́3 quɨe3. Tsá2 la3
hí3 jmu2 hmóu32 hi3 má2má2tso2 lɨ́n32 tsɨ́3.

He3 lánh3 hniáuh32 ma3zian2 tsú2 hi3 ca3tɨn1 Dió32

11 Tɨ3la3 hnú2 tsá2 lɨ́n3 quian21 Dió32, ca3tɨn1 hnú2 náuh13 tɨ3 có32 ca3tɨ21 la3jɨ́32
hi3 má2lɨ́2juánh32 jná13 nɨ́2. Cha3 jmɨ́1 jmúh13 hnú2 hi3 nɨ́2, hniáuh32 dí1quiaunh21
honh2 nú2 hi3 má1zián13 nú2 la3 cun3 hi3 tɨ32 tsɨ́3 Dió32 bíh1, hi3 zian2 nú2 hi3
ca3tɨn1 hí3 dí2, hi3 nio2 cáun2 tán1 honh2 nú2 ñí1con2 Dió32, hi3 hno3 nú2, hi3
cueh23 nú2 honh2, jɨ3 hi3 jmúh13 hnú2 siáh3 juenh2 honh2.
12 Jmu3 hniéi2 ca3tɨ21 la3jɨ́32 hi3 tiá2 jéih32 Dió32, hi3 quɨnh1 nú2 jmáɨ1 hi3
ca3tɨn1 Dió32, jmu3 pí3 hi3 lɨ́13 zian2 nú2 cun3 jmɨ́1hi3nio2; quí1 hi3 jáun2 bíh1
ca3te3 Dió32 hnú2, hi3 jáun2 bíh1 má2ca3ma3lih21 hnú2 siáh3 ñí1con2 juóun32 lɨ́n32
tsáu2 hi3 táunh23 nú2 ta21.

13 Jáun² né³, ta³ ñí¹ Dió³² Tsá² cue³² jmáɨ¹ hi³ zian² jɨ³lɨ̃n², uá¹ hi³ tsáu² uá¹
hi³ jáh³, jɨ³ ta³ ñí¹ Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo, Tsá² ca³cué³ re² jú¹ tson² ta³ ñí¹ Poncio
Pilato jmu² jná¹³ héih³²
14 hi³ má¹tih²¹ hnú² re² héih³² hi³ má²lɨ́²juánh³² jná¹³ nɨ́², la³ cun³ hí¹ jan²
tiá² hin² lɨ́¹³ hléh³² hlah³ hi³ ca³tɨn¹ hnú², ca³la³ tɨ³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ jáunh³
Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí².
15 Ma³jnia² Dió³² Jesucristo hí³ la³ cun³ jmáɨ¹ hi³ hnió³ hnga². Hnga² Dió³²
hí³ bíh¹ Tsá² tɨn² ma³mieh² dí², Tsá² cuá¹lɨ́n³ ta²¹ la³ hia³ la³ táuh³, Re²¹ Juo¹³
tsá² ná¹lɨ́n³ re²¹, jɨ³ Tsá² Chín¹ ñí¹con² tsá² ná¹chín¹.
16 Hnga² Dió³² hí³ bíh¹ zian² la³ má²zian² jáun², hi³ cuá³ hnga² ñí¹ tie³ joh¹
quioh²¹, ñí¹ hí¹ jan² tiá² hin² lɨ́¹³ tsa³janh². Hí¹ jan² tsáu² tiá² má²ca³jɨ́en³²
Dió³², sa³jun³ lɨ́¹³ jɨ́en³² tsú² Dió³². ¡Hnga² Dió³² hí³ bíh¹ cuɨ́¹ lɨ³quien² hi³ cuɨ́¹
lɨ³pin³ cun³ jmɨ́¹hi³nio²! Tson² bíh¹ la³ nɨ́².
17 Hi³ jáun² né³, hniáuh³² jmúh¹³ hnú² héih³² ñí¹con² tsá² reh² tsá² ná¹hánh³
cun³quionh³ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá², hi³ tiá² hniáuh³² jmu³ tsú² tonh², hi³ sa³jun³
hniáuh³² hu²¹ tsɨ́³ tsú² hi³ lɨ́¹³ zian² tsú² re² cun³quionh³ hi³ zia³² quioh²¹, quí¹
cu³diá²jan² lɨ́¹³ tsa³hín³ la³jɨ́³² hi³ zioh² tsú² jáun². Zéih³ tsú² hi³ tɨ³ hniáuh³²
hu²¹ tsɨ́³ tsú² hi³ ca³tɨn¹ Dió³² bíh¹, quí¹ Dió³² bíh¹ Tsá² lɨ́¹ cue³² la³jɨ́³² hi³ zia³²
hi³ hniáuh³² ñí¹con² dí², ca³la³ hi³ lɨ́¹ ziáun²³ bíh¹ lɨ́²³, hi³ jáun² lɨ́² hiún² tsɨ́³ dí².
18 Jmúh¹³ hnú² héih³² hi³ jmu³ tsá² hánh³ hí³ hi³ chu²¹, cuɨ́¹ zia³² hliáun³ hi³
chu²¹ hi³ jmu² tsú² la³jmɨ́¹ zia³² hliáun³ hi³ zioh² tsú² jáun², hi³ hniáuh³² hiún²
tsɨ́³ tsú² lɨ́¹ cué²¹, hi³ ná¹lɨ́n³ tsú² tsá² ja³² mií³ tsɨ́³.
19 Jáun² la³ jáun² bíh¹ lɨ́¹³ lɨ³ hánh³ tsú² cu³tí³, cáun² hi³ lɨ³ quien² jmáɨ¹ né³bí¹
ja³², hi³ jáun² lɨ́¹³ joh¹³ tsú² jmáɨ¹ hi³ zian², cáun² hi³ hú¹tá¹ tson² quien².

Héih³² hi³ ca³tɨn¹ hnga² Timoteo ñí¹ ca³táuh³ sí² lá² quioh²¹ Po¹

20 Hnú² Timoteo, hua³hín¹³ nú² jmu³ la³jɨ́³² hi³ má²ca³ta³no¹ nɨ́² jo³cuonh²
nú². Tɨ³ có³² náu² ñí¹con² la³jɨ́³² jáɨ¹³ hi³ lɨ́¹ quí² lɨ́¹ chin² tsáu² chí¹, jú¹ tiá² ta²¹
lɨ³ jmu³ hi³ niéih³ la³jmɨ́¹ niéih³ jú¹ tson² quioh²¹ tsá² jniá³ jmɨ́¹ tsɨ́³.
21 Quí¹ zian² ma³ jan² tsá² má²ca³ma³tson² jáɨ¹³ jáun² hi³ má²já²taunh²¹ tɨ³
có³², hi³ má²ñi³táunh¹ cáun² juɨ³² siáh³ la³ cónh³ bíh¹ juɨ³² quioh²¹ tsá² tanh²
ta²¹ Dió³².
Dió³² cuɨ́¹ má¹hé¹ má¹mieh² hnú². [Cun³ nɨ́² bíh¹ tí³ jáɨ¹³ hi³ juanh³² jná¹³
reh².]

Sí² Ñí¹ Má²tun³ Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ñí¹con² Timoteo

Sí² hi³ ca³jmú³ Po¹ hi³ ca³tɨn¹ Timoteo

1 Jná¹³ la³² Po¹, jan² *tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Jesucristo cun³ñí¹ hi³ hnió³ Dió³²
la³ jáun², hi³ hléh²³ jná¹³ ñí¹con² tsáu² jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ Dió³² ca³tɨ²¹ hi³ lɨ́¹³ zian²
tsú² cun³ jmɨ́¹hi³nio² nɨ́¹juáh³ tsá² má²cá²cunh³ quionh³ Cristo Jesús.

2 Hnú² Timoteo, hnau³ lɨ́n³² bíh¹ jná¹³ hnú² la³juah²¹ dúh¹ hi³ hnú² jón³²
jná¹³. Zein³² jná¹³ sí² lá² ñí¹con² hnú², hi³ hnó³² jná¹³ hi³ Dió³² Jméi² dí² jɨ³
Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí² ma³hé² ma³mieh² hnú², hi³ cuɨ́¹ jmu¹ tsú² juenh² tsɨ́³,
jɨ³ hi³ cuɨ́¹ jmu¹ tsú² siáh³ hi³ zian² hnú² cáun² hi³ re² hi³ tɨn².

3 Jmáɨ¹ ca³la³ jɨ́³² chau² tsɨn³² jná¹³ hi³ ca³tɨn¹ hnú² nɨ́¹ má¹tɨ³ ñí¹ lienh¹ jná¹³
Dió³², hi³ jáun² la³ huá² la³ jma² cue² jná¹³ tiá¹hmah¹ Dió³² hi³ ca³tɨn¹ hnú², hi³
ma³con²¹ jná¹³ tsú² ca³la³ hi³ jɨ² jmɨ́¹ tsɨn³² ñí¹ ta³ ñí¹ tsú² la³jmɨ́¹ ca³jmú³ jáun²
dí²hio³ ñú²deh³ jná¹³ jmɨ́¹tin².

4 Chau² tsɨn³² jná¹³ hi³ ca³háuh³² honh² hnú² jmɨ́¹ ca³háɨh¹ dí² jáɨ¹³, hi³ jáun²
jlánh¹ hnó³² lɨ́n³² jná¹³ hi³ jenh¹³ dí² siáh³, hi³ jáun² jlánh¹ lɨ³ hiún² tsɨn³² jná¹³.

5 Chau² bíh¹ tsɨn³² jná¹³ hi³ cu³tí³ tanh²³ hnú² ta²¹ Dió³², la³ cun³ ca³jmú³
dí²hioh³ hnú² Loida jɨ³ mí²ziúh² hnú² Eunice, tsá² gon³ ca³tanh² hí³ ta²¹ Dió³²
la³ñí¹. Hi³ jná¹³ len³ hi³ cu³tí³ tanh² hnú² ta²¹ Dió³² la³jmɨ́¹ tanh² ta²¹ tsá² hí³.

6 Hi³ jáun² cháu¹ jná¹³ honh² hnú² hi³ má¹quien¹³ hnú² pí³ hi³ lɨ́¹ ca³cué³
jáun² Dió³² quián¹³ hnú² jmɨ́¹tin², jmɨ́¹ ca³ra³tsɨ³² jná¹³ jáun² uón³² ñí¹ quián¹³
hnú².

7 Quí¹ jmɨ́¹ ca³cuen³ Dió³² Jmɨ́²chí³ joh¹ ñí¹con² dí², jun³juáh¹³ ca³hián¹³ dí²
jan² Jmɨ́²chí³ jmu³ hi³ hú¹ cóh²¹ tsɨ́³ yáh³ dí², quí¹ Jmɨ́²chí³ hí³ jmu² hi³ lɨ́²³ pin³
tsɨ́³ bíh¹ dí², hi³ ma³hno¹ dí² tsáu², hi³ táɨ² dí² tɨ́¹ jinh²¹ hmóu³² nɨ́² siáh³.

8 Hi³ jáun² lɨ́² jmu² hnú² hinh¹ hi³ cuéh¹ hnú² jú¹ tson² quioh²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí²,
sa³jun³ jmúh¹³ hnú² hinh¹ ca³tɨn¹ jná¹³ quí¹hliá² cuá¹jnaɨ³² jná¹³ hñu³mí¹ñí²
ca³tɨn¹ hí³; tɨ³la³ cun³quionh³ pí³ hi³ cue³² Dió³², chú³² má¹tsoh¹ hnú² honh²
cu³lɨ²¹ quiúnh¹ jnoh¹ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨ²¹ jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³².

9 Dió³² má²ca³liáu³² dí², hi³ má²ca³te³ hi³ lɨ́¹³ ná¹chan¹ dí² ñí¹con² tsú²; tɨ³la³
jun³juáh¹³ cun³ñí¹ hi³ má²ca³jmú¹³ dí² hi³ chu²¹ hmóu³² yáh³, tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³
ca³lɨ́n¹³ hnga² bíh¹ Dió³² hi³ jmu³ la³ jáun², hi³ lɨ́¹ ca³ja³ siáh³ miɨ́³ tsɨ́³ ñí¹con²
jnoh¹ cun³quionh³ Cristo Jesús la³ cun³ jmɨ́¹tin², ñeh² bíh¹ hi³ lɨ³zia³² hngá¹máh³
lá².

10 Tɨ³la³ jmáɨ¹ hi³ ziáun² dí² lá² má¹ná¹, má²ca³ma³li²¹ Dió³² hi³ ja³² jáun²
miɨ́³ tsɨ́³ jmɨ́¹ cuan¹ Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo, Tsá² liáu³² dí². Hí³ bíh¹ ca³quin³ pí³
quioh²¹ hmú³², hi³ cun³quionh³ jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² né³ ca³ma³li²¹ tsú² he³
lánh³ lɨ́¹³ zian² tsáu² ca³la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio².

11 Dió³² ca³hiáu³² jná¹³ hi³ lɨ́n³ jná¹³ tsá² ngaɨ³² jáɨ¹³ quioh²¹, hi³ lɨ́n³ jná¹³
jan² tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Dió³², jɨ³ hi³ lɨ́n³ jná¹³ tɨ³² má²ta² jë¹ Dió³² nɨ́² siáh³.

12 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ má²tso¹ jná¹³ tsɨn³², tɨ³la³ tiá² lɨ́²heh¹ yáh³ jná¹³, quí¹
ño¹ jná¹³ hin² tsánh² tanh³² ta²¹, hi³ cáun² bíh¹ nio² tsɨn³² jná¹³ siáh³ hi³ Tsá²

hí³ tɨn² hmá³² hi³ má²ca³chá³ jná¹³ jáun² jo³cuo² tsú² ca³la³ tɨ³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹
hi³ má²tón³² jáun².
13 Jú¹ tson² hi³ má²cá²hɨ́e³ jná¹³ jáun² hnú² lɨ́³ cáun² nóh³² hi³ hniáuh³²
má¹tih²¹ hnú²; hi³ hniáuh³² tanh¹³ hnú² ta²¹ Cristo Jesús ca³la³ má²tanh²³ nɨ́²
nú² ta²¹, jɨ³ ca³la³ má²hno³ nɨ́² nú² tsú² siáh³.
14 Cun³quionh³ Jmɨ́²chí³ Chun¹ hi³ zian² hñu³ tsɨ́³ dí² jmúh¹³ hnú² hua³hí¹³
jú¹ tson² hi³ má²ca³chá³ jáun² Dió³² jo³cuonh² hnú².
15 Má²ñíh¹ bíh¹ hnú² hi³ la³jɨ́n³² tsá² zian² hué³² Asia lá² má²ca³zeh³ jná¹³
huen² tán¹, hi³ ja¹ quioh²¹ tsá² hí³ né³ tso² Figelo jɨ³ Hermógenes.
16 Cuɨ́¹ ja² mií³ tsɨ́³ Dió³² ñí¹con² la³jɨ́n³² tsá² hñú¹³ Onesíforo, quí¹ hliáun³
jéin³² ca³jmú³ Onesíforo hí³ hi³ niau²¹ re² tsɨn³² jná¹³. Tiá² ca³lɨ³ heh³ yáh³ tsú²
hi³hliá² cuá¹tson³ jná¹³,
17 quí¹ tɨ³la³ jmɨ́¹ cuá³ tsú² juú² Roma lá², jlánh¹ chí¹ñi¹ ca³hnauh² tsú² jná¹³
ca³la³ ñí¹ ca³tsauh¹.
18 Nɨ́¹ má¹cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ má²tón³² jáun² quioh²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí², cuɨ́¹ ja²
mií³ tsɨ́³ quioh²¹ tsá² hí³. Má²ñíh¹ bíh¹ hnú² re² hi³ ca³ma³hau³ lɨ́n³² tsá² hí³ já¹
juú² Éfeso jmɨ́¹tin².

2

He³ lánh³ lɨ́n³ hliáu³ chun¹ quian²¹ Jesucristo

1 Hi³ jáun² né³ jón³, cuɨ́¹ lɨ³ pin³ honh² nú² cun³quionh³ pí³ hi³ má²ca³cué³
jáun² Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo cun³ñí¹ hi³ ja³² mií³ tsɨ́³.
2 Jáɨ¹³ hi³ má²ca³niéih² hnú² hi³ má²ca³hléh³ jná¹³ ñí¹con² juóun³² tsáu², jáɨ¹³
jáun² hniáuh³² cháh¹³ hnú² jo³cuo² tsá² lɨ́n²³ nú² hi³ ma³tí³² jë¹, tsá² tiáunh¹
hua³jan²¹ hi³ hɨ́eh³² siáh³ tsá² siánh³.
3 Hniáuh³² má¹tsoh¹ hnú² honh² quiúnh¹ jnoh¹, la³ cun³ qui³ ca³tɨ²¹
quiunh²¹ jan² hliáu³ tsá² má²tí³² re² hi³ hen² tɨ³ con² Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo.
4 Hí¹ jan² tsá² lɨ́n³ hliáu³ tiá² lɨ́¹³ jmu³ la³ cun³ hi³ qui³ jmu² tsá² zian² hi³
ca³tɨn¹ hnga², quí¹ hnió³ tsú² ma³hiún² tsɨ́³ juo¹³.
5 Ja³bí¹ la³ jáun² nɨ́¹juáh³ tsá² co², hí¹ cáun² tiá² hi³ lɨ́¹³ joh¹³ yáh³ tsú² nɨ́¹juáh³
tiá² co² tsú² la³ cun³ héih³² hi³ rá¹lɨ́³ jáun² ñí¹ sí² quioh²¹ hi³ co² tsú².
6 Ja³bí¹ nɨ́¹juáh³ tsá² jmu² ta²¹ ñí¹náɨ² quioh²¹, tsá² hí³ bíh¹ ca³tɨn¹ cuh³ tín²
la³ñí¹ hi³ ló³² jáun².
7 Hniauh² re² honh² he³ hnió³ juáh³ jáɨ¹³ hi³ lɨ́²jmú³² jná¹³ nɨ́², hi³ Tɨ³² Juo¹³
dí² ma³hau³ hi³ ngɨ¹³ hnú² la³jɨ́³² jáɨ¹³ nɨ́².
8 Cháu¹ nú² honh² ca³tɨn¹ Jesucristo, Tsá² ca³jenh¹³ ja¹ tsá² cá²tsan³, Tsá²
jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹. Cun³ñí¹ hi³ hléh²³ jú¹ chú³² nɨ́² bíh¹ jná¹³
9 hi³ ma³tso¹ tsɨn³², hi³ ca³la³ cuá¹hñei²¹ jná¹³ quionh³ cá²den¹ná¹ la³juah²¹
dúh¹ jan² tsá² ren² tso³, tɨ³la³ jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² tiá² cuá¹hñei²¹ yáh³.
10 Hi³ jáun² tion² jná¹³ tsɨn³² la³jɨ́³² uu³mí²tsɨ³² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ tsá²
má²ca³quianh³ Dió³²; hi³ jáun² lɨ́¹³ liáun³ tsú² cun³quionh³ Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo,
hi³ tsa³ma³zian² tsú² cáun² hi³ quien² ca³la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio².
11 Tson² cu³tí³ bíh¹ jáɨ¹³ la³ lá²:
Nɨ́¹juáh³ ca³jun³ dí² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Jesús, ja³bí¹ ziáun² dí² siáh³ quiúnh¹ tsú².

12 Nɨ́¹juáh³ hi³ tion¹³ dí² tsɨ́³ ja¹ la³jɨ́³² uu³mí²tsɨ³², ja³bí¹ lɨ́¹³ háu¹³ dí² cáun² jáɨ¹³
ñí¹ cuá¹ho² tsú² jáɨ¹³.
Nɨ́¹juáh³ tiá² má¹tson¹³ dí² hi³ ca³tɨn¹ hí³, ja³bí¹ hí³ ma³zian³² siáh³ hi³ ca³ta¹
dí².
13 Nɨ́¹juáh³ tiá² ca³ma³ti²¹ dí² ñí¹con² tsú², tɨ³la³ hí³ má¹ná¹, la³ má²má²tí³² jáun²
bíh¹ jáɨ¹³ quioh²¹;
quí¹ Dió³² tiá² lɨ́¹³ ma³zian³² ñí¹con² hnga².

Jan² tsá² jmu² ta²¹ hi³ tɨ³² tsɨ́³ Dió³²

14 Hi³ jáun² né³, cháu¹ hnú² tsɨ́³ tsú² jáɨ¹³ nɨ́², hi³ juoh¹ hnú² tsú² siáh³
cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí², hi³ tiá² hniáuh³² quiu³ táɨnh³ tsú²
jáɨ¹³. Quí¹ nɨ́¹juáh³ jmu² tsú² la³ jáun², hí¹ cáun² tiá² ñí¹ jmu³ ta²¹ yáh³; jáɨ¹³
jáun² dá² cá² ñí¹ jmu³ hi³ hliáh¹³ tsɨ́³ tsá² náɨ³² bíh¹.
15 Jmu³ tion³ hi³ má¹jnia¹³ nú² ñí¹con² Dió³² hi³ tɨn² nú² re² ta²¹, jan² tsá² tɨn²
hɨe³² jú¹ tson² la³ cun³ ca³tɨ²¹, jáun² tiá² lɨ³ hinh¹ hnú².
16 Tiá² hniáuh³² huh²¹ hnú² quiúnh¹ tsá² ná¹juú² ná¹hlénh²³ jú¹ hlah³, jú¹
tiá² ta²¹ lɨ³ jmu³, quí¹ tsá² la³ hí³ tɨ³ lɨ³mí¹ nó³² bíh¹ tɨ³ có³² ca³tɨ²¹ juɨ³² quioh²¹
Dió³²;
17 hi³ jáun² jáɨ¹³ hi³ hɨeh³² tsú² jáun² tsáu² lɨ́²³ jueh³² la³jmɨ́¹ lɨ́²jueh³² mɨ́¹uɨ́³
mɨ³ho²¹. La³ jáun² bíh¹ lɨ́n³ tsá² jmáɨ² Himeneo quionh³ Fileto.
18 Tsá² hí³ dá² ja³taunh²¹ tɨ³ có³² hi³ tiú²uú² taunh³² ta²¹ jú¹ tson², hi³
ná¹juáh²³ tsú² hi³ má²ca³nga² bíh¹ jmáɨ¹ hi³ jenh¹³ dí², hi³ ñi³táunh¹ hliah³² tsɨ́³
ma³ jan² tsá² tanh² ta²¹ Dió³².
19 Tɨ³la³ Dió³² má²ca³jmú³ cáun² jáɨ¹³ hi³ lɨ́³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ cáun² jmɨ́h¹ hiah³² jlánh¹
pin³, hi³ juáh³ la³ lá²: “Tɨ³² Juo¹³ dí² ñi³² hin² tsánh² joh¹”; hi³ juáh³ siáh³ la³ lá²:
“La³jɨ́n³² tsá² juáh³ hi³ Tsá² lɨ́n³ Cristo bíh¹ Juo¹³ tsú², tiú²uú² hniáuh³² jmu³
tso³”.
20 Jmú¹³ jáɨ¹³, ñéih³ hñú³ jueh³² quioh²¹ tsá² hánh³ tiá² zia³² yáh³ jmáh³la³
uon² lɨ́³ cú¹mí¹niau²¹ jɨ³ mí¹ñí² cú¹tiáu², ja³bí¹ zia³² bíh¹ uon² lɨ́³ hmá² jɨ³ cuáh¹
nɨ́² siáh³. Nɨ́¹juáh³ jmɨ́¹ zia³² hi³ quien², jáun² jmu² ta²¹ uon² chu²¹, tɨ³la³ uon²
lɨ́¹ lɨ́³ né³ jmu² ta²¹ tiá² nga³ quien².
21 Hi³ jáun² lɨ³ua³ jan² tsá² chá³² tɨ³ có³² hi³ hlah³ hi³ jmɨ́¹ jmu² jáun², jáun²
tsá² la³ hí³ lɨ́¹³ lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ cáun² uon² chu²¹ jáun², jan² tsá² cuá¹chan¹ hi³
ca³tɨn¹ Tɨ³² Juo¹³ dí², hi³ jáun² la³ jáun² má²hún¹ tsú² hua³jan²¹ hi³ jmu³ lɨ³ua³
cáun² ta²¹ chu²¹ quioh²¹ hí³ dí².
22 Cun³ñí¹ hi³hliá² tsá¹ñú¹ bíh¹ hnú², jáun² tiá² hniáuh³² cuéh¹ nú² jáɨ¹³ hi³
lɨ³ hniá¹ nú² hi³ hlah³. Chú³² bíh¹ jmúh¹³ nú² pí³ hi³ lɨ́¹³ zian² nú² la³ cun³
hi³ tɨ³² tsɨ́³ Dió³², hi³ tanh¹³ nú² ta²¹ Dió³², hi³ hno³ nú² tsáu², hi³ zian² nú² re²
quiúnh¹ la³jɨ́n³² tsá² má²má²tsú² má²jónh³² Tɨ³² Juo¹³ dí², tsá² má²jɨ² jmɨ́¹ tsɨ́³.
23 Tiá² hniáuh³² huh²¹ hnú² quiúnh¹ tsá² ná¹juú² ná¹hlénh²³ jú¹ tiá² ta²¹
lɨ³ jmu³, jáɨ¹³ hí¹juáh³ hmóu³² tsú² tiá² ngɨ²³, quí¹ má²ñíh¹ bíh¹ hnú² hi³
cun³quionh³ jáɨ¹³ la³ jáun² jnia³² hniéi².
24 Quí¹ jan² tsá² lɨ́n³ quian²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí² tiá² hniáuh³² yáh³ jmu² hniéi²,
tɨ³la³ hniáuh³² bíh¹ jmu² tsú² chun¹ ñí¹con² la³jɨ́n³² tsáu², hi³ ma³tɨn² tsú² re²
tsáu², hi³ jmu³ tsú² juenh² tsɨ́³;

25 hi³ tiá² hniáuh³² jmu² tsú² siáh³ quien² hnga² nɨ́¹ má¹ca³ma³tɨn² tsú² tsá² tiá² ta²¹ taunh³² hí³ jáɨ¹³ hi³ hiáuh²³, jɨ́e³ tsú² neh²¹ tiá¹ jmu³ Dió³² hi³ za¹³ tsɨ́³ tsá² hí³ hi³ jmu³ hi³ ngɨ¹³ tsú² re² jú¹ tson².
26 Hi³ jáun² nɨ́¹ má¹ca³lɨ³tsɨn² tsá² hí³ hi³ jmɨ́¹ má²hún¹ hñu³ liá³ quioh²¹ tsá² hláɨnh¹, ñí¹ má²tí³² tsú² jáun² la³jɨ́³² héih³² hi³ jmu² tsá² hláɨnh¹, hi³ jáun² má²lɨ́¹³ bíh¹ liáun³ tsú².

3

He³ lánh³ jmu³ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá² má¹tɨ³ ñí¹ táuh³ jmáɨ¹

1 Jú¹ la³ lá² hniáuh³² lɨ³ ñíh¹³ hnú² siáh³, hi³ nɨ́¹ má¹tɨ³ ñí¹ táuh³ jmáɨ¹, chau²¹ jmáɨ¹ huáh² tsɨ́³ cu³tí¹³.
2 Má¹jáun² jmu³ tsáu² ma³ quin³² ma³ jan³² hi³ hnio³ lɨ́n³² hmóu³², hi³ hniá¹ quɨe³, hi³ jmu³ siáh³ tonh². Tsá² la³ hí³ lɨ́n¹³ hi³ tiá² hin² zian² tsá² cú²ren² quionh³. Tu³ hión³² tsú² Dió³², hi³ tiá² ta²¹ tanh¹³ tsú² jméi² mí¹ziú¹³, hi³ tiá² cué³² tsú² tiá¹hmah¹ he³ cáun² hiáuh³, hi³ lɨ³ hoh³ tsú² la³jɨ́³² hi³ ja³² ñí¹con² Dió³² nɨ́² siáh³.
3 Tsá² hí³ bíh¹ tsá² tiá² hin² lɨ³ hnio³, tsá² tiá² jmu³ juenh² tsɨ́³, tsá² ziu³ hɨe³, tsá² tiá² tɨn² jmu³ héih³² ñí¹con² jmɨ́¹ tsɨ́³ hnga², tsá² hian² tsɨ́³ cu³tí³, tsá² lɨ³ hoh³ la³jɨ́³² hi³ chu²¹.
4 Tsá² ca³ tsá² lau³ hí³ bíh¹ jmu³ hian² tsɨ́³, tsá² jmu³ la³ cun³ cháunh²³ chí¹ hmóu³², tsá² jmu³ pan¹ hnga², tsá² dí¹quian¹ hi³ niau²¹ re² tsɨ́³ hnga² cha³ jmɨ́¹ jmu³ tsú² hniá¹ hi³ ca³tɨn¹ Dió³².
5 Re² lɨ́n³² bíh¹ ma³tí³² tsú² cuáh³² quioh²¹, tɨ³la³ tiá² lin¹ pí³ quioh²¹ Dió³² lɨ³ zia³² yáh³ hñu³ tsɨ́³ tsú².
Su³uú² lɨ́¹ juónh³² quiúnh¹ tsá² la³ hí³.
6 Quí¹ ja¹ tsá² la³ hí³ zian² ma³ jan² tsá² tsa³tiónh³² hñú¹³ tsáu², hi³ ma³can² tsá²mɨ³ tsá² jmu² cáun¹, tsá²mɨ³ tsá² má²ca³zaunh³ tiá³ hi³ jmu² tso³. Quí¹ tsá²mɨ³ la³ hí³ jlánh¹ hliáun³ ñí¹ hi³ dí¹quiaunh²¹ tsɨ́³.
7 Jmáɨ¹ ca³la³ jɨ́³² náɨ³² tsá²mɨ³ la³ hí³ jáɨ¹³, tɨ³la³ tiá² tón³² jmáɨ¹ ngɨ²³ yáh³ tsú² he³ dá² jú¹ tson² cu³tí³.
8 La³jmɨ́¹ ca³jmú³ jáun² tá¹ gon³ [tsá² hué³² Egipto,] tsá² tɨ́² jmáɨ² hí³ Janes quionh³ Jambres, hi³ ca³ma³jéinh³ jmáɨ¹ quionh³ hla¹ Moisés, la³ jáun² bíh¹ jmu³ tsá²ñuh² la³ hí³ ca³tɨ²¹ jú¹ tson². Tsá² la³ hí³ lɨ́n²³ jmáh³la³ hi³ hlah³, cun³ má²já²hín³ bíh¹ tsú² hi³ jmɨ́¹ taunh³² ta²¹ jú¹ tson².
9 Tɨ³la³ chau²¹ jmáɨ¹ hi³ tiú²uú² tioh²¹ tsú² jmu³ la³ jáun², quí¹ la³jɨ́n³² tsá² zian² hngá¹máh³ lɨ³lieih²¹ hi³ tsá² cáun¹ bíh¹ hí³, la³jmɨ́¹ cá¹quiúnh²¹ tá¹ gon³ tsá² ca³ma³jéinh³ hí³ jmáɨ¹ quionh³ Moisés.

Ñí¹ ca³táuh³ héih³² hi³ ca³jmú³ Po¹ ñí¹con² Timoteo

10 Tɨ³la³ hnú² né³ má²ca³jɨeh³ nú² re² lánh³ rón³² hɨe² jná¹³ tsáu², hi³ lánh³ rón³² ngɨ²³ jná¹³, hi³ lánh³ rón³² hu²¹ tsɨn³² jná¹³ hi³ ngɨ²³, hi³ lánh³ rón³² tanh³² jná¹³ siáh³ ta²¹ Dió³², hi³ juenh² tsɨn³² jná¹³, hi³ hno³ jná¹³ tsáu², hi³ ha³ lánh³ rón³² tion² jná¹³ tsɨn³² nɨ́² siáh³.
11 Má²ñíh¹ hnú² siáh³ la³jɨ́³² hi³ hlah³ hi³ ca³quiúnh³² jná¹³ ca³jmú³ tsáu², hi³ ca³ma³tso¹ jná¹³ tsɨn³² já¹ juú² Antioquía, juú² Iconio, jɨ³ juú² Listra nɨ́² siáh³.

Tɨ3la3 Tɨ32 Juo13 dí2 má1ná1, ca3liáu32 jná13 ca3tɨ21 la3jɨ́32 hi3 hlah3 hi3 ca3jmú3 tsáu2 jmɨ́1jáun2.
12 Quí1 tson2 bíh1 cu3tí3 ca3la3 jɨ́n32 tsá2 hnió3 hi3 zian2 la3 cun3 hi3 tɨ32 tsɨ́3 Jesús Tsá2 lɨ́n3 Cristo ca3tɨn1 ma3tso2 tsɨ́3 la3 cun3 hi3 jmoh23 tsáu2.
13 Hi3 tsá2 hláɨh1, tsá2 lɨ́1 má2cau2 hí3 né3, tɨ3 lɨ3mí1 lɨ3 hláɨnh1 bíh1 cun3 jmá2 cun3 jnia32; ma3can2 tsú2 tsáu2, hi3 lɨ3can2 tsú2 siáh3 hmóu32.
14 Tɨ3la3 hnú2 né3, jmu3 hnú2 re2 la3 cun3 hi3 má2ca3lɨ3 tɨn2 nú2 hi3 má2táunh23 hnú2 jáun2 ta21, quí1 ñíh1 bíh1 nú2 lánh3 jmɨ́1 ná1lɨ́n3 tsá2 ca3ma3ta2 nú2.
15 Quí1 la3 cun3 jmɨ́1 míh2 hnú2 cuɨn2 nú2 Sí2 tioh3 jáɨ13 quioh21 Dió32, hi3 cun3quionh3 jáɨ13 jáun2 bíh1 lɨ́13 jniá3 jmɨ́1 honh2 hnú2 ha3 lánh3 rón32 lɨ́13 liáun3 nú2 cun3quionh3 hi3 tanh23 nú2 jáun2 ta21 Jesús, Tsá2 lɨ́n3 hí3 Cristo.
16 La3jɨ́32 jáɨ13 tioh3 Sí2 quioh21 Dió32 ca3cué3 hnga2 bíh1 Dió32 hñu3 tsɨ́3 tsá2 ca3jmú3. Jáɨ13 jáun2 bíh1 jmu2 ta21 hi3 má2tɨn2 tsú2 tsáu2, hi3 tɨ́2 jinh23 tsú2 tsáu2, hi3 hlɨ́2 liéinh32 tsú2 tsáu2, jɨ3 hi3 hɨeh32 tsú2 tsáu2 ha3 lánh3 rón32 lɨ́13 zian2 tsú2 la3 cun3 hi3 tɨ32 tsɨ́3 Dió32 nɨ́2 siáh3.
17 Jáɨ13 jáun2 bíh1 jmu3 hua3jan21 hñu3 tsɨ́3 tsá2 lɨ́n3 quian21 Dió32, hi3 jáun2 má2hún1 tsú2 hua3jan21 hi3 jmu3 la3jɨ́32 hi3 chu21.

4

1 Hi3 jáun2 ta3 ñí1 Dió32 jɨ3 Jesús Tsá2 lɨ́n3 Cristo, Tsá2 jáunh3 hi3 ja3ra3tsɨ32 héih32 ca3tɨ21 tso3 quioh21 tsá2 zian2 jɨ3 tsá2 má2cá2tsan3, hi3 quianh3 tsú2 nɨ́1juáh3 hin2 tsánh2 tionh2 jo3cuo2, ta3 ñí1 hí3 bíh1 jmu1 jná13 héih32 lá2 ñí1con2 hnú2:
2 Hi3 hléh13 hnú2 jáɨ13 quioh21 Dió32, hi3 hniáuh32 hún1 nú2 hua3jan21 hi3 hléh13 nú2 jáɨ13 cuɨ́1 hnió3 cuɨ́1 tiá2 hnió3 tsú2 ne3. Jin13 hnú2 tsáu2, hi3 hlɨ́1 lienh1 nú2 tsú2, hi3 cuéh1 nú2 pí3 hñu3 tsɨ́3 tsú2 siáh3, hi3 hniáuh32 juenh2 lɨ́n32 honh2 hnú2 tá1la3 má1tɨn13 nú2 tsú2 jú1 tson2.
3 Quí1 chau21 jmáɨ1 hi3 tiá2 lɨ3hnió3 tsáu2 ne3 jú1 tson2, tɨ3la3 tsá2 hí3 dá2 tsa3hniah2 juóun32 lɨ́n32 tɨ32, tsá2 hɨ́e32 la3 cun3 jáɨ13 hi3 tɨ32 tsɨ́3 tsú2 hmóu32, hi3 jáun2 jáɨ13 jáun2 bíh1 ne3 tsú2.
4 Tónh32 tsú2 ta21 jáɨ13 hi3 lɨ́1 chin2 tsáu2 chí1 cha3 jmɨ́1 tónh21 ta21 jú1 tson2.
5 Tɨ3la3 hnú2 hniáuh32 zian2 honh2 ja1 ca3la3 jɨ́32, hi3 cueh13 hnú2 honh2 hi3 má1tsoh1 honh2. Hniáuh32 jmúh13 hnú2 ta21 hi3 ngáɨ1 nú2 jáɨ13 quioh21 Dió32; má1tih21 nú2 re2 la3 cun3 ta21 hi3 má2nio2 jo3cuonh2 nú2.
6 Quí1 jná13 má2lɨ́n3 ná1 la3jmɨ́1 lɨ́n3 jan2 jáh3 hi3 má2jngɨh3 tsú2 ñí1con2 Dió32, né3bí1 chau21 jmáɨ1 hi3 cuá1han2 jná13 ñí1 hué21 lá2.
7 Má2cá2jmú32 bíh1 jná13 re2 hniéi2 chu21 ca3tɨn1 Dió32, jná13 bíh1 tsá2 ca3ma3táuh13 juɨ32 quion21, la3jmɨ́1 jmu2 tsú2 jmáɨ1 hi3 co2 tsú2 hi3 ñi3táunh1 tsú2 cú2hé2; tiá2 tɨ3 có32 ca3chá3 yáh3 jná13 hi3 taunh32 ta21.
8 Hñu3mɨ3cuú2 ná1hmá1 cáun2 *có2ron1ná1 hi3 ca3tɨn1 jná13 ñí1hen3 cun3ñí1 hi3 má2cá2jmú32 jná13 la3 cun3 hi3 tɨ32 tsɨ́3 Dió32, hi3 cué32 jáun2 Tɨ32 Juo13 dí2 má1jáun2, Tsá2 lɨ́n3 hí3 Jue21 chun1. Hi3 jun3juáh13 jmáh3la3 jná13 yáh3 cué32 tsú2, quí1 ja3bí1 cuéh32 tsú2 ca3la3 jɨ́n32 tsá2 jlánh1 ná1hniá1 hi3 jáunh3 tsú2.

Má2ta21 hi3 ca3jmú3 Po1 ñí1con2 Timoteo

9 Jmu3 pí3 hi3 ñeih21 hnú2 tia3juɨ32 hi3 ñá1jɨe1 nú2 jná13;

10 quí¹ tɨ³ có³² bíh¹ má²ca³zeh³ jná¹³ Demas quí¹hliá² jlánh¹ ca³lɨ³ hniá¹
hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá², hi³ jáun² má²ngau³² tɨ³ já¹ juú² Tesalónica. Crescente
má²ngau³² tɨ³ hué³² Galacia, jɨ³ Tito siáh³ má²ngau³² tɨ³ hué³² Dalmacia,
11 jɨ́³²la³ hnga² Lucas bíh¹ cuá³ quiúnh¹ jná¹³. Hniah³² Marcos ña³² quiúnh¹,
quí¹ hí³ bíh¹ lɨ́¹³ lɨ³ ma³hau³ jná¹³ hi³ jmu³ tá¹³ Dió³².
12 Já¹ juú² Éfeso bíh¹ má²ca³zéin³² jná¹³ Tíquico.
13 Nɨ́¹ má¹ñeih³² hnú² jáun², cánh¹³ nú² tiá³ hmɨh³² cháu³ hi³ ca³chá³ jná¹³ já¹
juú² Troas hñú¹³ Carpo; hi³ cánh¹³ nú² siáh³ la³jɨ́³² sí² quion²¹ jná¹³ hi³ tioh³
jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³², hi³ jlánh¹ bíh¹ hniáuh³² cánh¹³ hnú² la³jɨ́³² sí² ca³tɨn¹ jná¹³
huen².
14 Lí²ján¹, tsá² lɨ́n³ hí³ tɨ³² mí¹ñí², jlánh¹ hlah³ má²ca³jmú³ ñí¹con² jná¹³, tɨ³la³
Tɨ³² Juo¹³ dí² jéinh³² ñí¹con² tsú² la³ cun³ rón³² hi³ jmu² tsú².
15 Hi³ jáun² hnú² hniáuh³² jmúh¹³ hua³hín¹³ huen² ñí¹con² tsá² hí³, quí¹ tsá²
hí³ jlánh¹ má²ca³jmú³ tiá³ siaun³² hi³ quiú² jnaɨ³² ñí¹con² jú¹ chú³² hi³ hléh¹ dí²
quioh²¹ Dió³².
16 Jmɨ́¹ la³ñí¹ hi³ ca³cué³ jná¹³ jú¹ tson² quion²¹ ñí¹ta²¹ chín¹, hí¹ jan² yáh³
tiá² hin² ca³ma³hau³, la³jɨ́n³² bíh¹ tsú² ca³zeh³ jná¹³ tɨ³ có³². Tɨ³la³ jná¹³ hu²¹
tsɨn³² hi³ tiá² tón³ Dió³² sí² hi³ ca³jmú³ tsú² la³ jáun².
17 Tɨ³la³ Tɨ³² Juo¹³ dí² né³ jmɨ́¹ zenh¹ quiúnh¹ jná¹³ hi³ ca³cué³ pí³, hi³
jáun² ca³lɨ³ hi³ hléh¹³ jná¹³ la³jɨ́³² jú¹ chú³² quioh²¹, hi³ jáun² ca³náɨ³² la³jɨ́n³²
*tsá²cá²jo²¹ jáɨ¹³ jáun². La³ jáun² bíh¹ ca³liáu³² jná¹³ Tɨ³² Juo¹³ dí² ñí¹ háɨnh¹³,
la³jmɨ́¹ lɨ́³ hi³ ca³liáun³ jná¹³ ñí¹con² hiah³².
18 Hi³ liáu³² jná¹³ siáh³ Tɨ³² Juo¹³ dí² ca³tɨ²¹ la³jɨ́³² hi³ hlah³, ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹
jmáɨ¹ hi³ jáu³² jná¹³ tsú² hñu³mɨ³cuú² ñí¹ cuá³ tsú² cuá¹chín¹. ¡Cuɨ́¹ lɨ³quien² bíh¹
tsú² la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio²! Tson² bíh¹ la³ jáun².

Po¹ juáh³ hi³ cuɨ́¹ tionh² re² tsá² reh²

19 Zéih³ tiá³ mɨ́¹ Prisca: “Hia² nú²” hi³ ca³tɨn¹ jná¹³, la³ má²quionh³ ñú²
Aquila ñí²cuo², jɨ³ ca³la³ jɨ́n³² tsá² hñú¹³ Onesíforo nɨ́² siáh³.
20 Erasto ca³ta³cua¹³ já¹ juú² Corinto, hi³ Trófimo ca³con³ jná¹³ já¹ juú² Mileto
quí¹hi³hliá² tsáun¹ tsú².
21 Jmu³ tion³ ña³² ñeh² bíh¹ hi³ chau²¹ jmɨ́¹ ñí²cuóu³. Eubulo, Pudente, Lino,
mɨ́¹ Claudia, quionh³ la³jɨ́n³² tsá² reh² juáh³: “Hia² nú²”.
22 Cuɨ́¹ quiúnh¹ bíh¹ hnú² Tɨ³² Juo¹³ dí², hi³ Dió³² cuɨ́¹ má¹hé¹ má¹mieh² ca³la³
jɨ³lɨn² hnoh². [Cun³ nɨ́² bíh¹ tí³ jáɨ¹³ hi³ juanh³² jná¹³ reh².]

Sí² Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ñí¹con² Tito

Po¹ ca³zen³ sí² lá² ñí¹con² Tito

1 Jná¹³ Po¹ tsá² quian²¹ Dió³², jan² tsá² lɨ́n³ *tɨ³² quian³² jë¹ Jesucristo hi³
ngáɨ¹ jná¹³ jáɨ¹³ ñí¹con² tsá² má²ca³quianh³ Dió³² hi³ tanh¹³ tsú² ta²¹ Dió³² re²
lɨ́n³², hi³ lɨ³ ñi³² tsú² re² jú¹ tson². Jú¹ tson² jáun² jmu³ hi³ lɨ³ zian² tsú² hi³
ca³tɨn¹ Dió³²,
2 jáun² lɨ́¹³ hu²¹ tsɨ́³ tsú² hi³ lɨ́¹³ zian² cun³ jmɨ́¹hi³nio², la³ cun³ rón³² lɨ́³ jáɨ¹³
hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³², Tsá² tiá² lɨ́¹³ ma³cau². Jáɨ¹³ jáun² né³ má²ca³jmú³ Dió³²
la³ cun³ jmɨ́¹tin² lɨ́n³², jmɨ́¹ ñeh² bíh¹ hi³ lɨ́¹³ tá¹ cáun² la³ cu³ la³ juéh³ mɨ³cuú²;
3 hi³ jáun² jmɨ́¹ má²ca³tsɨn¹³ jmáɨ¹ hi³ ca³tón³ Dió³² jmɨ́¹tin² né³, ca³ma³li²¹
jú¹ chú³² quioh²¹, hi³ jáun² jná¹³ hléh²³ jú¹ chú³² jáun² la³ cun³ héih³² quioh²¹
Dió³² Tsá² liáu³² dí² hí³.
4 Hnú² Tito, tsá² lɨ́³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ jan² jón³² jná¹³ cu³tí³ cun³ñí¹ hi³ táunh²³ dí² ta²¹
cú²re², sí² lá² zein²¹ jná¹³ ñí¹con² hnú²; hnó³² jná¹³ hi³ cuɨ́¹ má¹hé¹ má¹mieh²
hnú² Dió³² Jméi² dí² jɨ³ Jesucristo Tsá² liáu³² dí², [hi³ cuɨ́¹ jmu¹ tsú² juenh² tsɨ́³],
jɨ³ hi³ cuɨ́¹ jmu¹ tsú² siáh³ hi³ zian² nú² cáun² hi³ re² hi³ tɨn².

Ha³ lánh³ ñi³táunh¹ tsá² ca³tɨ²¹ hau³ jáɨ¹³ ñí¹con² tsá² má²lɨ́n³ cuáh³²
(1 Timoteo 3:1-13)

5 Hi³ jáun² né³, hnú² ca³cháu³² jná¹³ hué³² Creta nio² chu³ jmáɨ² nɨ́², hi³
jmúh¹³ hnú² re² nɨ́¹juáh³ he³ hi³ tiá² má²tí³ quioh²¹ tsá² má²lɨ́n³ hí³ cuáh³²,
hi³ hɨen¹³ nú² tsá²daun³² tsá² hau³ jáɨ¹³ ma³ quin³² ma³ caun³² juú², la³ cun³
rón³² hi³ ca³juánh³² jná¹³ jáun² ñí¹con² hnú².
6 Tsá²daun³² tsá² he³ ta²¹ jáun² hniáuh³² lɨ́n³ tsá² tiá² lɨ́¹³ lɨ³ chá³² tsú² tso³
quioh²¹. Tsá² la³ hí³ hniáuh³² zian² jan² tán¹ tsá²mɨ³ ñí²cuo²; ja³bí¹ jon² tsú²
hniáuh³² má²tanh² ta²¹ Dió³², hi³ tiá² hniáuh³² jmu² tsú² cun³ tɨn² tsɨ́³ hnga²,
ho³ hi³ tiá² ta²¹ tanh² jméi² mí¹ziú¹³, jáun² tiá² lɨ́¹ ziu³ lɨ́¹ hɨe³ tsú² tsáu².
7 Quí¹ cun³ñí¹ hi³ tsá² má²lieih²¹ hí³ lɨ́n³ quian²¹ Dió³², hi³ jmu² tsú²
hua³hín¹³ tsá² joh¹ Dió³², jáun² tiu³nio² hniáuh³² lɨ́n³ tsú² jan² tsá² tiá² lɨ́¹³ lɨ³
chá³² tsáu² tso³ quioh²¹. Tiá² hniáuh³² jmu³ tsú² quien² hnga², sa³jun³ hi³
chei³² tsɨ́³ tsú². Ja³bí¹ tiá² hniáuh³² hi³ ñi³hein²¹ tsú², sa³jun³ hi³ jmu² tsú²
hniéi², sa³jun³ hi³ hen² tsɨ́³ tsú² quɨe³ lɨ́¹ zia³².
8 Hniáuh³² ma³hnio³ bí¹ tsú² la³jɨ́n³² tsá² ñi³tin²¹ hñú¹³, tsá² jlánh¹ hnió³
jmáh³la³ hi³ chu²¹, tsá² cháunh²³ re² chí¹, tsá² zian² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsɨ́³ Dió³²,
tsá² chun¹, tsá² tɨn² tɨ³ jinh³ hnga².
9 Ja³bí¹ la³ jáun² hniáuh³² zianh³² tiá³ tsú² jú¹ tson² hi³ má²ca³lɨ³ ñi³², jáun²
cun³quionh³ jú¹ tson² jáun² lɨ́¹³ cuéh³² tsú² tsáu² pí³, hi³ lɨ́¹³ tioh²¹ tsú² ma³tson²
jáɨ¹³ quioh²¹ quionh³ tsá² hleh³² jú¹ siáh³.
10 Quí¹ juóun³² tsáu² zian² hi³ hoh³ jú¹ tson², tsá² hleh³² tɨ³ jéin³², tsá² lɨ́¹
má²cau²; tsá² *judíos bíh¹ tsá² la³ñí¹ la³ján³ hi³ lɨ́n³ la³ jáun², tsá² jlánh¹ juáh²³
hí³ hi³ hniáuh³² *tiú³² tsú² chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian² tsáu².

11 Hniáuh32 bíh1 jná13 ho3 tsú2; quí1 cun3ñí1 hi3 jlánh1 hniá1 tsú2 quɨe3 lɨ́1
zia32, jáun2 hɨeh32 tsú2 tsáu2 jáɨ13 hi3 tiá2 ca3tɨ21, hi3 juóun32 tsáu2 má2ca3hliah3
tsú2 tsɨ́3 tá1 ma3 cáun2 hñú3.
12 Jan2 tsá2 lɨn3 tɨ32 tsá2 jniá3 jmɨ́1 tsɨ́3 hué32 Creta nɨ́2 ca3hléh3 jmɨ́1tin2 lɨ́n32
hi3 ca3tɨn1 tsá2co1 tsú2 hué32 nɨ́2, hi3 ca3juáh3: “Tsá2 hué32 Creta lá2, jmáɨ1 ca3la3
jɨ32 tɨ́1 jáɨn2, tsá2 lín1 jáh3 hngá1 jáh3 nái2, tsá2 lɨ́1 hnió3 cu3 hɨ́nh3, tsá2 juoh2”.
13 Tson2 bíh1 jáɨ13 lá2; jáun2 hnú2 hniáuh32 quiú1 jin13 lɨ́n32 tsá2 hí3, jáun2
lɨ3mí1 lɨ3 chú32 jmɨ́1 tsɨ́3 tsá2 má2tanh2 hí3 ta21 Dió32;
14 hi3 jáun2 tiú2uú2 tónh32 tsú2 ta21 jáɨ13 lɨ́1 chin2 tsá2 judíos chí1, sa3jun3 héih32
quioh21 tsá2 má2ca3chá3 tɨ3 có32 jú1 tson2.
15 Cun3 jɨ2 bíh1 la3jɨ́32 ñí1con2 jan2 tsá2 má2jɨ2 jmɨ́1 tsɨ́3, tɨ3la3 nɨ́1juáh3 tsá2
má2ca3hliáh2 tsɨ́3 má1ná1, tsá2 tiá2 ta21 taunh32, jáun2 ñí1con2 tsá2 la3 hí3 cá2 ñí1
hi3 hlah3 bíh1 zia32, quí1 la3 tɨ3 jmɨ́1 tsɨ́3 bíh1 tsú2 má2ca3hliáh2 cu3tsa32 quionh3
la3jɨ́32 hi3 cháunh23 chí1.
16 Uá1jinh1 juáh3 tsú2 hmóu32 hi3 cuóun32 Dió32, tɨ3la3 tiá2 jmu2 yáh3 tsú2 la3
cun3 hi3 jmɨ́1 hniáuh21 jmu3 sá1jmɨ́1 hi3 tson2. Jmáh3la3 hi3 tiá2 jéih32 Dió32 bíh1
jmu2 tsá2 tiá2 ta21 haɨh21 la3 hí3; cónh3 tiá2 lin1 ñí1 quien2 bíh1 tsú2 ca3tɨ21 hi3
chu21.

2

Po1 hɨe32 jú1 tson2 ha3 lánh3 hniáuh32 zian2 tsá2 joh1 Dió32

1 Tɨ3la3 hnú2 ca3tɨn1 hléh13 jmáh3la3 jú1 tson2.
2 Juoh1 hnú2 tsá2ñuh2 tsá2 má2lieih21 hi3 ñi3táunh1 tsú2 cá2re2 he2, hi3 jmu3
tsú2 zian2 tsɨ́3, jɨ3 hi3 tɨ3 jinh3 tsú2 siáh3 hmóu32. Ja3bí1 hniáuh32 tanh2 tsú2 siáh3
ta21 Dió32 re2 la3 cun3 rón32 lɨ́3 jú1 tson2, hi3 hnio3 tsú2 tsá2ján2 tsá2ján2, hi3
cueh32 tsú2 siáh3 tsɨ́3 lɨ3ua3 cáun2 he3 quiunh32.
3 Ja3bí1 la3 jáun2 juoh1 hnú2 siáh3 tsá2mɨ3 tsá2 má2lieih21 hi3 ma3li21 tsú2 hi3
tanh2 ta21 Dió32, hi3 tiá2 ziu3 hɨen3 tsú2 tsáu2, hi3 tiá2 hniáuh32 ma3héinh32 tsú2
siáh3. Hniáuh32 ná1lɨ́n3 tsú2 cáun2 nóh32 chu21,
4 jáun2 la3 jáun2 lɨ́13 hɨ́eh32 tsú2 tsá2mɨ3 tsá2 tsá1míh1 ha3 lánh3 rón32 ma3hnio3
ñí2cuo2, jɨ3 jon2 nɨ́2 siáh3,
5 hi3 lɨ́n13 tsú2 tsá2 tɨn2 tɨ3 jinh3 hnga2, tsá2 má2jɨ2 jmɨ́1 tsɨ́3, tsá2 hua3hín13 re2
hñú13, tsá2 chun1, tsá2 tanh2 ta21 ñí2cuo2; quí1 jáun2 la3 jáun2 hí1 jan2 tiá2 hin2
lɨ́13 hléh32 hlah3 ca3tɨ21 jáɨ13 quioh21 Dió32.
6 Ja3bí1 la3 jáun2 juoh1 hnú2 tsá2 tsá1ñú1 hi3 cuɨ́1 tɨ́1 cuɨ́1 jinh13 tsú2 hmóu32.
7 Huen2 bíh1 hnú2 ca3tɨ21 lɨ́n13 cáun2 nóh32, jan2 tsá2 lin1 hi3 jmu2 jmáh3la3
ta21 chu21; hniáuh32 hɨeh1 nú2 tsáu2 jú1 tson2 hngó32, jú1 he2 tiá3.
8 Jáɨ13 quián13 nú2 hniáuh32 lɨ́3 jmáh3la3 jú1 tson2, jáun2 tiá2 hin2 lɨ́13 choh13
jú1 hlah3 quián13 hnú2. Jáun2 lɨ́1 hua3heih21 bíh1 ziu3 hɨe3 tsá2 tiá2 jéih32 jáɨ13
quián13 hnú2, quí1 tiá2 zia32 yáh3 he3 jáɨ13 hléh32 tsú2.
9 Juoh1 hnú2 *tsá2 má2ná1hlánh1 hi3 tanh13 tsú2 ta21 tsá2 lɨ́n3 juo13 he3 cáun2
hi3 juáh3, jɨ3 hi3 ma3hiún2 tsú2 siáh3 tsɨ́3 tsá2 hí3. Ja3bí1 tiá2 hniáuh32 nga3 tsú2
tiá3 ñí1con2 juo13.

10 Tiá² hniáuh³² han³ tsú², hniáuh³² jmu³ tsú² cá² ñí¹ hi³ lɨ́¹³ niau²¹ tiá³ tsɨ́³ juo¹³ ñí¹con² bíh¹ tsú²; cun³quionh³ la³jɨ́³² hi³ jmu² tsú² jáun² lɨ́¹³ ma³jnia³² tsú² re² jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² Tsá² liáu³² dí².

11 Quí¹ má²ca³ma³li²¹ bíh¹ Dió³² hi³ ja³² mií³ tsɨ́³, hi³ hnió³ lión³² tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá².

12 Hi³ cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, má²ca³lɨ³ né¹ dí² hi³ hniáuh³² chá¹³ dí² tɨ³ có³² la³jɨ́³² hi³ tiá² jéih³² Dió³², la³jɨ́³² hi³ dí¹quiaunh²¹ tsɨ́³ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá². Hi³ hniáuh³² táɨ² dí² tɨ́¹ jinh²¹ hmóu³², hi³ ziáun² dí² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsɨ́³ Dió³², hi³ ziáun² dí² jmáh³la³ hi³ ca³tɨn¹ Dió³² tá¹la³ ziáun² dí² jáun² ñí¹ hué²¹ lá².

13 Hi³ hniáuh³² ná¹hé² ná¹jan³² dí² jmáɨ¹ hi³ má²ná¹hu²¹ jáun² tsɨ́³ dí², jmáɨ¹ chu²¹ hi³ ma³jnia³² Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo, Dió³² Tsá² cú² juenh², Tsá² liáu³² dí².

14 Tsá² hí³ ca³cuen³ hnga² hi³ jún³ hi³ ca³ta¹ dí², hi³ jáun² lɨ́¹³ liáu³² dí² tsú² ñí¹con² hi³ jmɨ́¹ ziáun² dí² jáun² cun³ tɨn² tsɨ́³ hmóu³²; hi³ ma³jɨn² tsú² jnoh¹, jáun² jnoh¹ lɨ́n¹³ tsá² joh¹ tsú², tsá² hniá¹ jmu³ hi³ chu²¹.

15 Hi³ jáun² né³, jáɨ¹³ nɨ́² bíh¹ hɨeh¹ hnú² tsáu². Hniáuh³² hlɨ́¹ lienh¹ hnú² tsú², jɨ³ hi³ quiú¹ jin¹³ nú² tsú², quí¹ hnú² bíh¹ tsá² hauh³² jáɨ¹³ jáun². Tiá² hniáuh³² jmúh¹³ hnú² hí¹ cáun² hi³ lɨ³ lɨ́¹³ méih³ hi³ quien² nú² ñí¹con² tsáu².

3

He³ ca³tɨn¹ tsá² tanh² ta²¹ Dió³² jmu³

1 Hi³ jáun² né³, cháu¹ hnú² tsɨ́³ tsá² tionh² jo³cuonh² nú² nɨ́² hi³ tanh¹³ tsú² ta²¹ tsá² ná¹ho² ta²¹, jɨ³ la³jɨ́n³² tsá² ná¹lɨ́n³ ta²¹ nɨ́² siáh³, hi³ ma³tí³² tsú² la³ cun³ hi³ juáh³ tsá² hí³, hi³ hniáuh³² tiáunh¹ tsú² hua³jan²¹ hi³ jmu³ la³jɨ́³² hi³ chu²¹.

2 Ha³ lɨ́² cuɨ́¹ tú¹ cuɨ́¹ hión²¹ tsú² hí¹ jan² tsáu², cha³ jmɨ́¹ jmu³ tsú² hniéɨ² tɨ³ re² bíh¹ jmu³ tsú² juenh² tsɨ́³, hi³ hí¹ cú¹pih²¹ tiá² jmu³ tsú² quien² hmóu³².

3 Quí¹ la³jáɨ³² bíh¹ dí² jmɨ́¹ láɨ³ tsá² cáun¹ jmɨ́¹tin², hi³ tiá² jmɨ́¹ má²ti²¹ dí² la³ cun³ héih³² hi³ tɨ́² hiáu²³ dí², hi³ jmɨ́¹ lɨ́²can² jnoh¹ cun³quionh³ jú¹ tɨ́¹jáɨ², hi³ jmɨ́¹ má²ca³taun³ tsɨ́³ dí² jmú¹³ tso³; jmɨ́¹ láɨ³ dí² la³juah²¹ dúh¹ *tsá² má²ná¹hlánh¹ ñí¹con² la³jáh³ dú¹ ñí¹ hi³ jmɨ́¹ dí¹quiaunh²¹ tsɨ́³ dí² jmú¹³. Jmɨ́¹ láɨ³ dí² tsá² hian² tsɨ́³, tsá² uóu³² tsɨ́³, hi³ jmɨ́¹ ná¹háu³ dí² quiúnh¹ tsá²ján² tsá²ján².

4 Tɨ³la³ jmɨ́¹ ca³ma³li²¹ Dió³² Tsá² liáu³² dí² hi³ hu²¹ chú³² tsɨ́³, jɨ³ hi³ jlánh¹ hnio³ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá²,

5 jmɨ́¹jáun² ca³liáu³² dí² tsú². Tɨ³la³ jun³juáh¹³ hi³ ca³jmú¹³ jnoh¹ hi³ chú³² ñí¹con² yáh³ Dió³² ca³liáu³², cáun² hi³ lɨ́¹ ja²¹ mií³ tsɨ́³ hnga² bíh¹ Dió³². Jmɨ́¹jáun² ca³ma³jɨn² Jmɨ́²chí³ Chun¹ la³jáɨ³² dí², hi³ jáun² ca³lɨ³ hmaɨ²¹ jmɨ́²chí³ quiú¹³ dí², hi³ ca³lɨ³ziáun² dí² siáh³ cónh³ hi³ hmaɨ²¹.

6 Cun³quionh³ Jesucristo Tsá² liáu³² dí², ca³cuen³ Dió³² ca³la³ jonh³ jmɨ́¹ tsɨ́³ Jmɨ́²chí³ Chun¹ ñí¹con² dí².

7 Cun³ñí¹ hi³ ja³ jáun² mií³ tsɨ́³ bíh¹ Dió³², hi³ jáun² ca³lɨ³ la³juah²¹ dúh¹ hi³ tiá² tso³ ren² dí², hi³ jáun² má²hiau³² dí² jáɨ¹³ hi³ lɨ³ ziáun² cun³ jmɨ́¹hi³nio², la³ cun³ hi³ qui³ hu²¹ jáun² tsɨ́³ dí².

8 Jú¹ tson² cu³tí³ bíh¹ nɨ³², hi³ jáun² jná¹³ hnó³² hi³ la³ má²ma³tson¹³ jáun² hnú² jáɨ¹³ lá², hi³ jáun² tsá² tanh² hí³ ta²¹ Dió³² jmu³ hi³ chú³² la³ má²jmu²

jáun^{2}. Quí^{1} hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} jlánh^{1} chú^{32}, jlánh^{1} zia^{32} ñí^{1} lɨ^{3} quien^{2} ñí^{1}con^{2} ca^{3}la^{3} jɨ́n^{32} tsáu^{2}.

9 Tɨ^{3}la^{3} tiá^{2} hniáuh^{32} má^{1}cú^{1} má^{1}jenh^{1} hnú^{2} jú^{1} tiá^{2} ta^{21} lɨ^{3} jmu^{3}, hi^{3} tiá^{2} hniáuh^{32} lɨ́n^{13} nú^{2} hi^{3} chú^{32} quiú^{2} táɨnh^{23} tsú^{2} hi^{3} lɨ^{3} quien^{2} dí^{1}hio^{3} ñú^{1}deh^{3}, sa^{3}jun^{3} hi^{3} quiú^{1} tanh^{1} hnú^{2} tsáu^{2} jáɨ^{13} hi^{3} rá^{1}tioh^{3} jáun^{2} ñí^{1} liei^{21} quioh^{21} hla^{1} Moisés. Quí^{1} jun^{3} lin^{1} zia^{32} ñí^{1} jmu^{3} ta^{21} yáh^{3} hi^{3} jmu^{2} tsú^{2} la^{3} jáun^{2}.

10 Nɨ́^{1}juáh^{3} zian^{2} tsá^{2} lɨ́^{1} hnió^{3} ma^{3}quien^{2} jáɨ^{13} quioh^{21} hnga^{2} hi^{3} la^{3}í^{1} hnió^{3} hi^{3} han^{3} tsáu^{2} ñí^{1}con^{2}, hi^{3} jáun^{2} hniáuh^{32} juoh^{1} hnú^{2} tsá^{2} la^{3} hí^{3} hi^{3} tiú^{2}uú^{2} jmu^{3} la^{3} jáun^{2}; tɨ^{3}la^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} la^{3} má^{2}jmu^{2} jáun^{2} bíh^{1} tsú^{2}, jáun^{2} lɨ́^{2}uú^{2} lienh^{1} tsá^{2} hí^{3}.

11 Quí^{1} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} má^{2}jmu^{2} la^{3} jáun^{2}, jáun^{2} má^{2}ñíh^{1} hnú^{2} hi^{3} má^{2}ca^{3}hliáh^{2} jmɨ́^{2}chí^{3} quioh^{21} bíh^{1} tsá^{2} la^{3} hí^{3}, cun^{3}quionh^{3} tsáu^{13} hnga^{2} tsú^{2} má^{2}lɨ́^{2}zeh^{3} ñí^{1} hlaɨh^{3}.

Má^{2}ta^{21} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} Po^{1} ñí^{1}con^{2} Tito

12 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, nɨ́^{1} má^{1}cá^{2}zéin^{32} jná^{13} ñí^{1}con^{2} hnú^{2} Artemas, ho^{3}lá^{2}dá^{2} Tíquico, jmu^{3} tion^{3} ña^{32} juú^{2} Nicópolis, hi^{3} jáun^{2} ñí^{1} jáun^{2} jenh^{13} dí^{2}, quí^{1} jná^{13} len^{3} hi^{3} ñí^{1}ñí^{21} ñí^{1} jáun^{2} tá^{1}la^{3} ngá^{13} jáun^{2} jmɨ́^{1} ñí^{2}cuóu^{3}.

13 Jmu^{3} tion^{3} ma^{3}hon^{1} Zenas tsá^{2} lɨ́n^{3} hí^{3} tsá^{2} nau^{32} jáɨ^{13}, jɨ^{3} Apolos. Jmu^{3} hi^{3} tiá^{2} hi^{3} lɨ^{3}hniauh^{3} hí^{1} cáun^{2} quioh^{21} tsú^{2}, jáun^{2} lɨ́^{13} tsa^{3}táunh^{1} tsú^{2} cáun^{2} hi^{3} re^{2} hi^{3} tɨn^{2} juɨ^{32} he^{2} hná^{1} quioh^{21}.

14 Hi^{3} jmúh^{13} nú^{2} siáh^{3} hi^{3} lɨ^{3} ñi^{32} tsá^{2} reh^{2} he^{3} ta^{21} chu^{21} zia^{32} hi^{3} quien^{2} jmu^{3} tsú^{2} pí^{3} hi^{3} jmu^{3}, jáun^{2} lɨ́^{13} ma^{3}hau^{3} tsú^{2} he^{3} cáun^{2} hi^{3} hniáuh^{32}, hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} lɨ^{3} quien^{2} hi^{3} zian^{2} tsú^{2}.

Po^{1} juáh^{3} hi^{3} cuɨ́^{1} tionh^{1} tsú^{2} cáun^{2} hi^{3} re^{2} hi^{3} tɨn^{2}

15 La^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} tionh^{2} quiúnh^{1} jná^{13} ñí^{1} lá^{2} juáh^{3} ñí^{1}con^{2} hnú^{2}: “Hia^{2} nú^{2}”. Jmu^{3} hi^{3} chú^{32}, juah^{21} tiá^{3} hnú^{2} hi^{3} ca^{3}ta^{1} jnoh^{1}: “Hia^{2} hnoh^{2}” ñí^{1}con^{2} tsá^{2} reh^{2} tsá^{2} hniau^{3} jnoh^{1} tionh^{2} ñí^{1} nɨ́^{2}. Cuɨ́^{1} má^{1}hé^{1} má^{1}mieh^{2} náh^{2} Dió^{32} la^{3}jɨ́n^{32}. [Cun^{3} nɨ́^{2} bíh^{1} tí^{3} jáɨ^{13} hi^{3} juanh^{32} jná^{13} reh^{2}.]

Sí² Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ñí¹con² Filemón

Po¹ zen² sí² lá² ñí¹con² Filemón

1 Jná¹³ Po¹, tsá² cuá¹tson³ ná¹ cun³ñí¹ hi³ tanh³² ná¹ ta²¹ Cristo Jesús, reh²
Timoteo quiúnh¹ jná¹³ cuá¹jmu² sí² lá² hi³ ca³tɨn¹ hnú² Filemón, hnú² tsá²
jmuh³² ta²¹ quiúnh¹ jnoh¹, hnú² tsá² hnau³ jnoh¹ lɨ́n³².
2 Jná¹³ zein²¹ sí² lá² ñí¹con² hnú², ñí¹con² reh² mɨ́¹ Apia, jɨ³ reh² Arquipo, jan²
tsá² quiúnh¹ jnoh¹ hi³ láɨ³ la³juah²¹ dúh¹ hliáu³ joh¹ Dió³², jɨ³ ñí¹con² ca³la³ jɨ́n³²
tsá² má²lɨn³ hí³ cuáh³² ná¹ngɨh³² hñuh³² hnú² nɨ́² siáh³.
3 Dió³² Jméi² dí² jɨ³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ cuɨ́¹ má¹hé¹ má¹mieh² hnoh², hi³ cuɨ́¹
jmu¹ tsú² siáh³ hi³ zian² hnoh² cáun² hi³ re² hi³ tɨn².

Po¹ cha³² hi³ Filemón hnio³ lɨ́n³² Dió³² jɨ³ ca³la³ jɨ³lɨn² tsáu²

4 Ca³la³ jɨ́³² jmáɨ¹ nɨ́¹ má¹ca³lienh¹ jná¹³ Dió³² Juóu³², cue² ná¹ tiá¹hmah¹,
5 quí¹hliá² má²ca³lɨ³ ño¹ jná¹³ hi³ hnú² jlánh¹ re² tanh²³ ta²¹ Jesús Tɨ³² Juo¹³
dí² jɨ³ hi³ hno³ nú² siáh³, jɨ³ ca³la³ jɨ́n³² tsá² joh¹ Dió³².
6 Tiauh² bíh¹ dí² cá²hon³ ca³tɨ²¹ hi³ tanh²³ dí² jáun² ta²¹ Dió³², jáun² ñí¹con²
hí³ dí² mɨ́²³ jná¹³ hi³ tɨ³ lɨ³mí¹ lɨ³tsɨn² hnú² ha³ cónh³ tí³ hi³ má²ca³ma³mieh² dí²
Dió³² cun³ñí¹ hi³ má²zian² dí² hi³ ca³tɨn¹ Cristo.
7 Cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ hno³ nú² tsá² reh², jáun² jlánh¹ ca³lɨ³ hiún² tsɨn³² jná¹³,
hi³ ca³lɨ³ zia³² siáh³ pí³ hñu³ tsɨn³² jná¹³, quí¹ la³jɨ́n³² tsá² joh¹ Dió³² má²ca³joh¹³
siáh³ pí³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ hnú².

Po¹ mɨ³² cáun² hi³ chú³² ñí¹con² Filemón ca³tɨn¹ Onésimo, jan² tsá² má²dí¹hlánh¹

8 Hi³ jáun² né³, uá¹jinh¹ zia³² jáɨ¹³ hi³ jmu¹ jná¹³ héih³² ñí¹con² hnú² hi³
chí¹tson³ jmúh¹³ hnú² la³ cun³ hi³ ca³tɨ²¹, quí¹hliá² jná¹³ lɨ́n³ quian²¹ Cristo;
9 tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ hnáu³ bíh¹ dí², hi³ jáun² cu³tsa³² mɨ́²³ jná¹³ cú²jueh³² hi³
chú³² bíh¹ ñí¹con² hnú². Jná¹³ Po¹, tsá² má²liei²¹ ná¹ hi³ cuá¹tson³ ná¹ ta³né³²
ca³tɨn¹ Cristo Jesús,
10 jná¹³ mɨ́²³ cáun² hi³ chú³² ñí¹con² hnú² ca³tɨn¹ Onésimo, tsá² má²lɨ́n³
la³juah²¹ dúh¹ jón³² jná¹³, tsá² ca³ma³zián¹³ jná¹³ ñí¹con² Dió³² tá¹la³
má²cuá¹tson³ jná¹³ lá² hñu³mí¹ñí².
11 Jmɨ́¹tin², Onésimo, (la³ cun³ hi³ hnió³ juáh³ "tsá² zia³² ñí¹ jmu³ ta²¹") jmɨ́¹
lɨ́n³ jan² tsá² tiá² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹; tɨ³la³ zia³² bíh¹ ñí¹ jmu² ta²¹ tsá² hí³ ta³né³²,
ñí¹con² hnú² jɨ³ ñí¹con² jná¹³ siáh³.
12 Ñí¹con² hnú² zein²¹ jná¹³ tsú² siáh³ ta³né³². Hen³ hnú² tsú² la³jmɨ́¹ lɨ́³ hi³
he¹³ nú² jná¹³.
13 Jná¹³ jmɨ́¹ hnó²¹ hi³ cuá³² tsú² quiúnh¹ ná¹ ñí¹ lá², hi³ jmɨ́¹ jmu³ ta²¹ ñí¹con²
jná¹³ cha³ jmɨ́¹ jmúh¹³ hnú² huen² tá¹la³ cuá¹tson³ jná¹³ lá² hi³ ca³tɨ²¹ jú¹ chú³²
quioh²¹ Dió³²;
14 tɨ³la³ hí¹ cáun² tiá² hi³ hnó³² yáh³ jná¹³ nɨ́¹juáh³ tiá² lɨ́n²³ yáh³ hnú² huen²
la³ nɨ́², quí¹ tiá² hnó³² yáh³ jná¹³ hi³ jmúh¹³ hnú² hi³ chú³² ta³ tiá² ñí¹jmúh²,
cha³ jmɨ́¹ jmúh¹³ hnú² hi³ hiún² honh² huen².

15 Tiá^{2} né^{1} ho^{3} sa^{3} Onésimo ca^{3}ngɨ́^{3} cu^{3}tiá^{3} tɨ^{3} có^{32} quioh^{21}, hi^{3} jáun^{2} ta^{3}né^{32}
lɨ́^{13} cuá^{32} tsú^{2} cun^{3} jmɨ́^{1} hi^{3} zian^{2} quiúnh^{1} hnú^{2}.
16 Tɨ^{3}la^{3} jun^{3}juáh^{13} jmáh^{3}la^{3} tsá^{2} má^{2}dí^{1}hlánh^{1} yáh^{3} lɨ́n^{3} tsú^{2} ta^{3}né^{32}, quí^{1}
tɨ^{3} má^{2}cáu^{3} bíh^{1} tá^{13} tsú^{2}, quí^{1} tsá^{2} reh^{2} bíh^{1} má^{2}lɨ́n^{3} tsú^{2} ta^{3}né^{32}, tsá^{2} hno^{3}
lɨ́n^{32} dí^{2}. Jná^{13} hno^{3} lɨ́n^{32} tsú^{2}, tɨ^{3}la^{3} hnú^{2} jlánh^{1} hniáuh^{32} má^{1}hno^{1} lɨ́n^{32}
tsú^{2}, jun^{3}juáh^{13} jmáh^{3}la^{3} hi^{3}hliá^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} renh^{2} yáh^{3} hnoh^{2}, quí^{1} tɨ^{3}la^{3}
má^{2}renh^{2} hnoh^{2} jɨ^{3} ñí^{1}con^{2} Tɨ^{32} Juo^{13} bíh^{1} dí^{2}.
17 Hi^{3} jáun^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} tson^{2} lɨ́n^{23} hnú^{2} hi^{3} re^{2} juóh^{32} quiúnh^{1} jná^{13}, hen^{3} tsá^{2}
lá^{2} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́^{3} hi^{3} jná^{13} ca^{3}chó^{32} hñuh^{32} hnú^{2}.
18 Nɨ́^{1}juáh^{3} ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} cáun^{2} hi^{3} hlah^{3} jmɨ́^{1}tin^{2}, ho^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} ren^{2} tsú^{2} quɨe^{3},
má^{1}hmah^{21} bíh^{1} jná^{13} ca^{3}tɨn^{1} tsú^{2}.
19 Jná^{13} Po^{1}, tsá^{2} cuá^{1}jmu^{2} jná^{13} quionh^{3} uón^{32} huen^{2} huéh^{3} lá^{2} hi^{3} jná^{13} bíh^{1}
má^{1}hmah^{21}; uá^{1}jinh^{1} jmɨ́^{1} lɨ́^{13} juanh^{21} jná^{13} ñí^{1}con^{2} hnú^{2} hi^{3} hí^{1} la^{3} tɨ^{3} jmɨ́^{2}chí^{3}
quián^{13} yáh^{3} hnú^{2} ren^{2} ñí^{1}con^{2} jná^{13}.
20 Ján^{3} reh^{2}, jmu^{3} hnú^{2} cáun^{2} hi^{3} chú^{32} ñí^{1}con^{2} jná^{13} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}:
hi^{3} jmúh^{13} hnú^{2} hi^{3} tɨnh^{21} tsɨn^{32} jná^{13} hi^{3} lin^{1} hi^{3} má^{2}láɨ^{3} dí^{2} tsá^{2} reh^{2} ñí^{1}con^{2}
Cristo.
21 Cuá^{1}jmu^{2} jná^{13} sí^{2} lá^{2} quí^{1} ño^{1} jná^{13} hi^{3} hnú^{2} táunh^{23} ta^{21} hi^{3} juanh^{32} jná^{13},
hi^{3} ño^{1} jná^{13} siáh^{3} hi^{3} tɨ^{3} hliáun^{3} hi^{3} jmúh^{13} bíh^{1} hnú^{2} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} hi^{3} juanh^{21}
jná^{13}.
22 Hi^{3} juanh^{32} jná^{13} siáh^{3} hi^{3} re^{2} jmúh^{13} hnú^{2} hua^{3}jan^{21} ñí^{1} lɨ́^{13} cuóun^{32} jná^{13},
quí^{1} tsɨn^{32} jná^{13} má^{2}hu^{21} hi^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} lienh^{1} hnoh^{2} Dió^{32}, lɨ́^{13} hián^{13} náh^{2}
siáh^{3} jná^{13} cónh^{3}í^{1} cu^{3} jéin^{32}.

Po^{1} juáh^{3} hi^{3} cuɨ́^{1} má^{1}mieh^{2} tsú^{2} Dió^{32}

23 Epafras, tsá^{2} cuá^{1}tson^{3} quiúnh^{1} jná^{13} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Jesús Tsá^{2} lɨ́n^{3} Cristo
juáh^{3}: “Hia^{2} nú^{2}”.
24 Ja^{3}bí^{1}: “Hia^{2} nú^{2}” juáh^{3} siáh^{3} Marcos, Aristarco, Demas, jɨ^{3} Lucas nɨ́^{2} siáh^{3},
tsá^{2} quiúnh^{1} jná^{13} hi^{3} jmu^{2} tá^{13} Dió^{32}.
25 Jesucristo Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2} cuɨ́^{1} má^{1}hé^{1} má^{1}mieh^{2} hnoh^{2}. [Cun^{3} nɨ́^{2} bíh^{1} tí^{3}
jáɨ^{13} hi^{3} juanh^{32} jná^{13} reh^{2}.]

Sí² Hi³ Ca³tɨn¹ Tsá² Hebreos, Tsá² Ná¹jan² Hí³ Tsá² Zéin¹ Dió³²

Dió³² má²ca³hléh³ cun³quionh³ Jon²

1 Jmɨ́¹ ca³hléh³ jáun² Dió³² ñí¹con² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí² tsá² jmɨ́¹ zian² jmɨ́¹tin²
lɨ́n³² cun³quionh³ tsá² lɨn³ hí³ *tɨ³² jë¹ Dió³², hliáun³ jéin³² bíh¹ ca³hléh³ dí²
ñí¹con² tsú², hi³ hliáun³ ñí¹ bíh¹ zia³² ha³ lánh³ rón³² ca³hléh³ dí² siáh³;
2 tɨ³la³ ñí¹ má²ñí¹táuh³ lá² jmáɨ¹ má¹ná¹, cun³quionh³ Jon² bíh¹ tsú²
má²ca³hléh³. Cun³quionh³ hí³ bíh¹ ca³jmú³ Dió³² ca³la³ jɨ́³² hi³ zia³², hi³ jáun²
hí³ bíh¹ má²cuá¹hiáun¹ hi³ tá¹no¹ jo³cuo² ca³la³ jɨ́³² hi³ jáun².
3 Hí³ bíh¹ lɨ́n³ joh¹ hi³ lin¹ hi³ quien² Dió³², hi³ má²dí¹láɨn¹ tsú² siáh³ la³ cun³
rón³² lɨ́n³ hnga² Dió³²; hi³ hnga² hí³ bíh¹ tanh² hó¹ñí¹ ca³la³ jɨ́³² hi³ zia³² jáun²
cun³quionh³ jáɨ¹³ pin³ quioh²¹. Hi³ jmɨ́¹ má²lɨ́²hin³ tsú² jáun² tsáu¹³ dí² né³,
ca³ta³cua¹³ tsú² hñu³mɨ³cuú² tɨ³ cuá²chu²¹ quioh²¹ Dió³², Tsá² lɨ́n³ Re²¹.

Jon² bíh¹ Dió³² tɨ³ quien² la³ cónh³ bíh¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³²

4 Hi³ tɨ³ lɨ³mí¹ ca³lɨ³ quien² bíh¹ Jon² Dió³² la³ cónh³ bíh¹ tsá²cuú² tsá²ta³
Dió³², quí¹ jáɨ¹³ hi³ má²ca³lɨ³hiáun¹ tsú² jáun² hi³ hau³ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³
cónh³ bíh¹ ta²¹ hi³ ná¹ho² tsá²cuú² tsá²ta³ hí³ Dió³².
5 Quí¹ hí¹ cónh³ yáh³ tiá² ca³juáh³ Dió³² ñí¹con² tsá²cuú² tsá²ta³ la³ lá²:
Hnú² bíh¹ Jón³² jná¹³;
Tsá² má²lɨ́²ma³zián¹³ jná¹³ né³².
Hi³ sa³jun³ ca³záɨh³ yáh³ Dió³² jan² tsá²cuú² tsá²ta³ la³ lá²:
Jná¹³ bíh¹ Tsá² lɨ́n¹³ ná¹ Ñeh² hnú²,
hi³ hnú² siáh³ lɨ́n¹³ Jón³² jná¹³.
6 Hi³ jáun² jmɨ́¹ ca³ma³jnia² Dió³² Jon² ñí¹ hué²¹ lá², Tsá² cú² hnga² tán¹, ca³juáh³
la³ lá²:
La³jɨ́n³² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² cuɨ́¹ má¹tsú¹ má¹jónh²¹ tsú².
7 Hi³ jáun² hi³ ca³tɨn¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² né³, rá¹juáh³ la³ lá²:
Jmu² Dió³² hi³ tsá²cuú² tsá²ta³ dí² ná¹lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ chí³,
hi³ jmu² tsú² siáh³ hi³ tsá² quian²¹ hí³ joh¹ dí² ná¹lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ zɨ́h¹ sɨ́² huáh²
tsɨ́³.
8 Tɨ³la³ hi³ ca³tɨn¹ Jon² tsú² má¹ná¹, ca³juáh³ la³ lá²:
Hnú² Dió³², hnú² bíh¹ Tsá² hauh³² nú² jáɨ¹³ cun³ jmɨ́¹hi³nio²;
la³jɨ́³² héih³² hi³ jmuh³² hnú² lɨ́³ cú²tso² cu³tí³ bíh¹.
9 Hnú² Tsá² jen²³ nú² jmáh³la³ hi³ chu²¹, hi³ hon² nú² la³jɨ́³² hi³ hlah³;
hi³ jáun² bíh¹ Dió³² Juóuh³² hnú² má²ca³jmú³ hi³ jlánh¹ bíh¹ hiún² honh² hnú²
la³ cónh³ bíh¹ tsá² ñí¹ hná¹ jáun².
10 Ja³bí¹ ca³juáh³ tsú² siáh³ la³ lá²:
Hnú² Tɨ³², hnú² bíh¹ Tsá² ca³quiúh² nú² hngá¹máh³ lá² la³ cun³ jmɨ́¹tin²,
hi³ cun³quionh³ cuonh² hnú² ca³jmuh³ jɨ³lɨ³² hi³ jniá³ chi³cuú².
11 Uá¹jinh¹ chau²¹ jmáɨ¹ tsá¹³ la³jɨ́³² hi³ jáun²,
tɨ³la³ hnú² má¹ná¹, la³ má²zian² jáun² bíh¹ nú².

Jɨ³lɨ³² bíh¹ hi³ jáun² lɨ³ tseh¹ la³jmɨ́¹ lɨ́² tseh¹ ha¹ tsú²;
12 hi³ jáun² má¹jáun² né³, junh¹³ hnú² la³jmɨ́¹ junh²³ tsú² hmɨh³² quioh²¹,
hi³ záɨh¹³ nú² siáh³ hi³ jáun² la³ jan² tsá² zaɨ³² ha¹.
Tɨ³la³ hnú² má¹ná¹, tiá² chau²¹ yáh³ jmáɨ¹ hi³ zan¹³ nú²,
jmáɨ¹ hi³ zian² hnú² jmɨ́¹lɨ́h³ bíh¹ tiá² táuh³.
13 Quí¹ hí¹ jan² yáh³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² tiá² ca³záɨh³ la³ lá²:
Ñí³ hnú² tɨ³ cuá² chu²¹ quion²¹ jná¹³ tá¹la³ jmu¹ jná¹³ hi³ tiá² quien² tsá² hau² hnú²,
hi³ con¹ jná¹³ tsú² ñeh² tanh¹ hnú².
14 Hi³ jáun² né³, la³jɨ́n³² bíh¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² lɨ́n³ jmɨ́²chí³ quian²¹ Dió³²,
tsá² ná¹zéin¹ hi³ ma³hon³ tsá² ca³tɨn¹ liáun³.

2

Tiá² hniáuh³² chá¹³ dí² tɨ³ có³² hi³ jmɨ́¹ lɨ́¹³ liáun³ dí²

1 Hi³ cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, má²lin¹ hi³ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ hniáuh³² zánh¹³ dí² tiá³
la³jɨ́³² jáɨ¹³ hi³ má²ca³náɨ¹³ dí², hi³ jáun² tiá² lɨ́¹³ hi³ cáun² lɨ́¹ tsáu¹³ dí² cáun² juɨ³²
siáh³.
2 Quí¹ nɨ́¹juáh³ ca³lɨ³ quien² bíh¹ ca³la³ jɨ́³² jáɨ¹³ hi³ ca³hléh³ jáun² tsá²cuú²
tsá²ta³ Dió³² jmɨ́¹tin², hi³ la³jɨ́n³² tsá² tiá² ta²¹ ca³taunh³ hí³ ca³hiauh³ hi³ ca³tɨn¹,
tsá² ca³jmú³ hí³ la³ cun³ hi³ tɨ³² tsɨ́³ hmóu³²,
3 hi³ jáun² ¡tiá¹³ bíh¹ tiá³ lɨ́¹³ liáu³ jnoh¹ nɨ́¹juáh³ tiá² la³ ca³lɨ³háun³ yáh³ dí²
cáun² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien² hi³ jmɨ́¹ lɨ́¹³ liáu³² dí²! Quí¹ hnga² bíh¹ Tɨ³² Juo¹³ dí²
Tsá² ca³ma³liáu³² hi³ ngaɨ³² jáɨ¹³ ca³tɨ²¹ hi³ liáun³ tsáu², hi³ jáun² tsá² ca³náɨ³²
hí³ jáɨ¹³ jáun² má²ca³ma³tson² siáh³ hi³ jáun² ñí¹con² jnoh¹.
4 Hi³ hnga² siáh³ Dió³² má²ca³ma³tson² jáɨ¹³ jáun² cun³quionh³ li²¹ jɨ³
hua³jueh³², ca³la³ hi³ ca³ma³jnia² Dió³² pí³ quioh²¹, jɨ³ hi³ hiauh³ ma³ quin³²
ma³ jan³² tsáu² ma³ quin³² ma³ cá² ñí¹ pí³ hi³ ja³ ñí¹con² Jmɨ́²chí³ Chun¹ la³
cun³ hi³ ca³lɨ́n¹³ Dió³² hi³ cué³².

Jesucristo ca³lɨn³ jan² Tsá² dí¹tsáun² la³ jnoh¹

5 Hi³ jáun² né³, tiá² ca³hɨen³ yáh³ Dió³² tsá²cuú² tsá²ta³ hi³ hau³ jáɨ¹³ ca³tɨ²¹
hngá¹máh³ hi³ né³bí¹ lɨ́¹³, la³ cun³ ca³tɨ²¹ hngá¹máh³ hi³ ná¹hléh¹ jnoh¹ lá²
ta³né³².
6 Quí¹ zia³² cáun² jáɨ¹³ hi³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² hi³ juáh³ la³ lá²:
Hnú² Dió³² ¿hin² dá² tsánh² tsá²mɨ³cuóun²,
jáun² sa³ hnú² máh³ chau² honh² hi³ ca³tɨn¹ tsú²?
¿Hi³ hin² dá² tsánh² tsá²mɨ³cuóun²,
jáun² sa³ hnú² máh³ jlánh¹ tanh²³ tsú² hó¹máh¹?
7 Cu³tiá³ bíh¹ ca³jmuh³ hnú² hi³ ca³son² hi³ quien² tsú² la³ cónh³ bíh¹ tsá²cuú² tsá²tanh¹ hnú²,
tɨ³la³ má²ca³ma³quien¹³ lɨ́n³² bíh¹ hnú² tsú²,
[hi³ ca³jmuh³ hnú² siáh³ hi³ hau³ tsú² jáɨ¹³ ñí¹con² la³jɨ́³² hi³ ca³jmuh³ hnú² jáun²].
8 Ca³ma³lih²¹ hnú² hi³ quien² tsú² jmɨ́¹ ca³cháh¹ nú² jáun² ca³la³ jɨ́³² jo³cuo² tsú².
La³ jáun² má²lin¹ hi³ tsá²mɨ³cuóun² ca³lɨ³ quien² ñí¹con² jɨ³lɨ³² hi³ zia³², quí¹ hí¹
cáun² yáh³ tiá² hi³ zia³² hi³ juáh¹³ hi³ tiá² ca³chá³ Dió³² jo³cuo² tsú². Tɨ³la³ uá¹

jáun² la³ jáun², cun³jáun² tiá² má²néh³² bíh¹ dí² hi³ ca³la³ jɨ́³² hi³ jáun² má²tí³² ñí¹con² tsá²mɨ³cuóun².
9 Tɨ³la³ néh³² dí² Jesús, Tsá² ca³sión³² tsú² hí³ cu³tiá³ hi³ quien² la³ cónh³ bíh¹ tsá²cuú² tsá²ta³ tsú². Tɨ³la³ ta³né³² má¹na²¹, má²néh³² dí² hi³ cuá¹lɨ́n³ tsú² hú¹tá¹ jan² Tsá² quien² cu³tí¹³ bíh¹ cun³ñí¹ hi³ ca³ma³tso² tsú² jáun² tsɨ́³ hi³ ca³jun³; quí¹ cun³ñí¹ hi³ ja³² jáun² mií³ tsɨ́³ Dió³² bíh¹ ca³jun³ tsú² hi³ ca³tɨn¹ la³jɨ́n³² tsáu².
10 Hnga² Dió³² bíh¹ ca³tɨn¹ ca³la³ jɨ³lɨ³² hi³ zia³², hi³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ hnga² bíh¹ tsú² ca³lɨ³ zia³² jɨ³lɨ³². Hi³ jáun² cun³ñí¹ hi³ ca³lɨ³hnió³ Dió³² hi³ jɨ³lɨn² jon² lɨ́¹³ zian² la³jmɨ́¹ zian² dí² hnga², hi³ jáun² ca³jmú³ dí² hi³ ca³ma³tso² Jesucristo tsɨ́³, Tsá² ca³quiú² hí³ juɨ³² ca³tɨ²¹ ha³ lánh³ rón³² lɨ́¹³ liáu³ dí², hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lɨn³ tsú² jan² tsá² ca³hia³ ca³táunh³ tán¹ hián² cu³tí³.
11 Quí¹ Tsá² jmu² hi³ lɨ́²jɨn² tsáu², jan² bíh¹ Jméi² tsú² zian² la³ má²quionh³ tsú² tsá² ca³lɨ³ jɨn². Hi³ jáun² tiá² lɨ³ heh²³ yáh³ Jesús hi³ juáh³ dí² hi³ raɨnh²¹ ca³la³ jɨ́n³² tsá² má²ca³lɨ³ jɨn² hí³,
12 la³ cun³ juáh³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³², hi³ juáh³ la³ lá²:
Hléh¹³ jná¹³ ñí¹con² renh² hi³ ca³tɨn¹ hnú²,
hi³ hɨ́e¹³ jná¹³ siáh³ sun¹ hi³ ca³tɨn¹ hnú² ja¹ ñí¹ ná¹ngɨh³² tsáu².
13 Ja³bí¹ rá¹juáh³ siáh³:
Cáun² bíh¹ chá¹³ jná¹³ tsɨn³² hi³ ca³tɨn¹ Dió³².
Hi³ rá¹juáh³ siáh³ la³ lá²:
Lá² zenh² jná¹³ quiúnh¹ ná¹ jon² Dió³², tsá² má²ca³chan³ Dió³² jo³uón³² jná¹³.
14 Jáun² cun³ñí¹ hi³ la³jɨ́n³² tsá² hí³ jon² Dió³² cá²ren² bíh¹ ná¹quian³² ngú³ jɨ³ jmɨ² nɨ́², jáun² la³ jáun² bíh¹ ca³lɨ³ siáh³ hi³ dí¹tsáun² Jesús la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá²mɨ³cuóun² uá²jaɨ³², hi³ jáun² cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ ca³lɨ³ hi³ quin³ tsú² pí³ quioh²¹ tsá² hláɨnh¹, tsá² jmɨ́¹ quian³² pí³ quioh²¹ hmú³², cun³quionh³ hi³ jun³ jáun² hnga² bíh¹ tsú².
15 Jáun² la³ jáun² bíh¹ ca³lión³² tsú² la³jɨ́n³² tsá² zian² la³jmɨ́¹ zian² *tsá² má²dí¹hlánh¹, tsá² jmɨ́¹ tionh¹ hí³ jmáɨ¹ ca³la³ jɨ³² hi³ ná¹hú¹ cóh²¹ tsɨ́³ hi³ jún³.
16 Quí¹ jun³juáh¹³ hi³ cua³ma³hon³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² yáh³ tsú² cuan³, quí¹ hi³ cua³ma³hon³ jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹ bíh¹ tsú².
17 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ ca³lɨ³ hniáuh³² hi³ lɨ́n³ tsú² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá²mɨ³cuóun² cá²ren² tán¹ cu³tí³ quionh³ raɨnh²¹, jáun² la³ jáun² bíh¹ ca³lɨ³ hi³ lɨ́n³ tsú² jan² Mí²tsá² Hɨ́en¹ quian²¹ Dió³², jan² Tsá² cun³ jmɨ́¹lɨ́h³ tiá² za¹³ tsɨ́³, Tsá² ja³² mií³ tsɨ́³. La³ jáun² bíh¹ lɨ³ hi³ ca³chón³² tsú² tsɨ́³ Dió³² hi³ jmɨ́¹ míh²³ jáun² tsɨ́³ tsú² hi³ ca³tɨ²¹ tsáu¹³ tsáu² cun³quionh³ hi³ ca³cuen³ dí² jáun² hnga² hi³ jún³.
18 Hi³ jáun² cun³ñí¹ hi³ ca³ma³tso² tsú² jáun² tsɨ́³ hnga² cun³quionh³ la³jɨ́³² hi³ cá² lau²³ jáun² né³, hí³ bíh¹ tɨn² hi³ ma³hon³ jɨ³lɨn² tsá² ja³tó² ja³lɨ́²³ siáh³ hi³ cá² lau²³ ñí¹con².

3

Tɨ³ quien² bíh¹ tá¹³ Jesús la³ cónh³ bíh¹ tá¹³ Moisés

1 Hi³ jáun² né³ reh², hnoh² tsá² má²ná¹chun¹ náh², tsá² má²ca³te³ náh² Dió³² hi³ má²ná¹lɨ́n³ náh² tsá² joh¹ tsú², sá¹nɨ́² cónh³ jmɨ́¹ jɨe³ náh² re² hi³ ca³tɨn¹

[Cristo] Jesús, Tsá^{2} lɨ́n^{3} Tɨ^{32} tsá^{2} quian^{32} jë^{1} Dió^{32} jɨ^{3} Mí^{2}tsá^{2} Hɨ́en^{1} Juo^{13} dí^{2},
la^{3} cun^{3} hi^{3} qui^{3} ná^{1}ton^{23} dí^{2} jáun^{2} ñí^{1}con^{2} tsáu^{2}.
2 Quí^{1} Jesús má^{2}ca^{3}ma^{3}tí^{32} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}, Tsá^{2} ca^{3}lɨ^{3}hiáun^{1} hi^{3} ca^{3}tɨ^{21} ta^{21}
jáun^{2}, la^{3}jmɨ́^{1} ca^{3}ma^{3}tí^{32} jáun^{2} hla^{1} Moisés hi^{3} ma^{3}cón^{32} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} jmɨ́^{1} tionh^{2}
hí^{3} jo^{3}cuo^{2} Dió^{32} jmɨ́^{1}jáun^{2}.
3 Tɨ^{3}la^{3} má^{2}ca^{3}lɨ^{3} lin^{1} bíh^{1} hi^{3} tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} quien^{2} Jesús la^{3} cónh^{3} bíh^{1} hla^{1}
Moisés; la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́^{3} hñú^{3}, hi^{3} tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} quien^{2} tsá^{2} lɨ́^{2}jmú^{3} la^{3} cónh^{3} bíh^{1}
hnga^{2} hñú^{3}.
4 Quí^{1} cun^{3} tiu^{3}nio^{2} zian^{2} bíh^{1} tsá^{2} lɨ́^{2}jmú^{3} ma^{3} quin^{32} ma^{3} caun^{32} hñú^{3}, tɨ^{3}la^{3}
la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} jniá^{3} má^{1}ná^{1}, Dió^{32} bíh^{1} Tsá^{2} ca^{3}jmú^{3}.
5 La^{3} jáun^{2} bíh^{1} lɨ́^{3} hi^{3} Moisés ca^{3}ma^{3}tí^{32} hi^{3} ma^{3}cón^{32} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} tionh^{2} hí^{3}
jo^{3}cuo^{2} Dió^{32} jmɨ́^{1}jáun^{2}, hi^{3} la^{3}jɨ́^{32} ta^{21} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}jmú^{3} ta^{21}
hi^{3} ma^{3}tson^{2} jáɨ^{13} hi^{3} né^{3}bí^{1} jmɨ́^{1} hléh^{21} Dió^{32} jmɨ́^{1} chí^{1}cáɨn^{2} jáun^{2}.
6 Tɨ^{3}la^{3} Cristo né^{3}, lɨ́n^{3} Tsá^{2} má^{2}tí^{32} ñí^{1}con^{2} Dió^{32} ca^{3}tɨn^{1} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} tionh^{2}
jo^{3}cuo^{2} Dió^{32} la^{3} cun^{3} qui^{3} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} má^{2}tí^{32} jan^{2} jon^{2} tsáu^{2}. Hi^{3} jáun^{2} jnoh^{1}
bíh^{1} láɨ^{3} tsá^{2} tiauh^{2} hí^{3} jo^{3}cuo^{2} Dió^{32} nɨ́^{1}juáh^{3} la^{3} má^{2}nio^{2} jáun^{2} tiá^{3} tsɨ́^{3} dí^{2}, hi^{3}
nɨ́^{1}juáh^{3} la^{3} má^{2}tsah^{1} jáun^{2} dí^{2} hi^{3} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} má^{2}ná^{1}jan^{32} dí^{2} jáun^{2} [ca^{3}la^{3} ñí^{1}
cá^{1}táuh^{3} jmáɨ^{1}].

Tsá^{2} tionh^{2} jo^{3}cuo^{2} Dió^{32} lɨ́^{13} zian^{2} cáun^{2} hi^{3} re^{2} hi^{3} tɨn^{2}

7 Jáun^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} né^{3}, la^{3} cun^{3} juáh^{3} jáun^{2} Jmɨ́^{2}chí^{3} Chun^{1} ñí^{1} Sí^{2}
quioh^{21} Dió^{32} la^{3} lá^{2}:
Hnoh^{2}, nɨ́^{1}juáh^{3} náɨh^{13} náh^{2} né^{32} la^{3} cun^{3} hi^{3} hleh^{32} Dió^{32},
8 ha^{3} lɨ́^{2} lɨ́^{1} jmú^{2} náh^{2} hi^{3} tiá^{2} niuh^{1} náh^{2} la^{3}jmɨ́^{1} ca^{3}jmú^{3} tsá^{2} ca^{3}jmú^{3} hí^{3} cun^{3}
tɨn^{2} tsɨ́^{3} hmóu^{32},
tsá^{2} ca^{3}ca^{3} ca^{3}lan^{3} hí^{3} Dió^{32} tɨ^{3} hué^{32} quiéin^{2} jáun^{2}.
9 Ñí^{1} jáun^{2} dá^{2} cáun^{2} lɨ́^{1} ca^{3}ca^{3} ca^{3}lau^{3} jná^{13} dí^{2}hioh^{3} ñú^{2}deh^{3} hnoh^{2},
uá^{1}jinh^{1} ca^{3}jɨ́e^{3} tsú^{2} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} ca^{3}jmú^{32} jná^{13} tá^{1} tu^{3}ló^{32} mii^{2} jáun^{2}.
10 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}míh^{3} tsɨn^{32} jná^{13} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} hí^{3},
hi^{3} ca^{3}juánh^{32} jná^{13} jáun^{2}:
Tiu^{3}nio^{2} bíh^{1} tiá^{2} cáun^{2} ná^{1}tioh^{3} tsɨ́^{3} tsá^{2} nɨ́^{2},
hi^{3} cónh^{3} tiá^{2} hnió^{3} bíh^{1} tsú^{2} hi^{3} zian^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} hnó^{32} jná^{13}.
11 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}míh^{3} tsɨn^{32} jná^{13} quiúnh^{1} tsá^{2} hí^{3},
jáun^{2} ca^{3}jmú^{32} jná^{13} cáun^{2} jáɨ^{13} huáh^{2} tsɨ́^{3} lá^{2}:
hi^{3} cun^{3} tiá^{2} lɨ́^{13} bíh^{1} tsa^{3}tiánh^{2} tsú^{2} ñí^{1} jmɨ́^{1} lɨ́^{13} chan^{21} jná^{13} tsú^{2} tie^{3}.
12 Hnoh^{2} reh^{2}, hua^{3}hín^{13} náh^{2} jmu^{3}, quí^{1} nɨ́^{2} lɨ́^{1} ca^{3}lɨn^{3} náh^{2} uá^{2}jaɨ^{32} tsá^{2} cá^{2}
ñí^{1} ná^{1}tioh^{3} hlah^{3} tsɨ́^{3}, hi^{3} niau^{21} tun^{3} honh^{2} náh^{2} ca^{3}tɨn^{1} Dió^{32}, hi^{3} ca^{3}la^{3} hi^{3}
tianh^{13} náh^{2} tɨ^{3} có^{32} ñí^{1}con^{2} Dió^{32} Tsá^{2} liéih^{32}.
13 Jáun^{2} bíh^{1} hniáuh^{32} jmúh^{13} náh^{2} pin^{3} tsɨ́^{3} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2} cun^{3} jmá^{2} cun^{3}
jnia^{32}, tá^{1}la^{3} zia^{32} lá^{2} jmáɨ^{1}; jáun^{2} tiá^{2} lɨ́^{1} lɨ^{3}can^{2} náh^{2} cun^{3}quionh^{3} tso^{3}, quí^{1} nɨ́^{2}
lɨ́^{1} ca^{3}lɨn^{3} náh^{2} tsá^{2} tiá^{2} jáɨ^{13} ngɨ^{23}.
14 Quí^{1} jɨ́^{32}la^{3} ti^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} la^{3} má^{2}nio^{2} jáun^{2} cáun^{2} tsɨ́^{3} dí^{2} la^{3}jmɨ́^{1} ca^{3}chá^{13} dí^{2}
jáun^{2} cáun^{2} tsɨ́^{3} la^{3} jmɨ́^{1} ñí^{1} jmɨ́^{1}tin^{2}, hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} lɨ́^{13} láɨ^{3} dí^{2} tsá^{2} cu^{3} nió^{3}
quiúnh^{1} dí^{2} Tsá^{2} lɨ́n^{3} Cristo.
15 La^{3} cun^{3} hi^{3} rá^{1}juáh^{3} jáun^{2}:

Hnoh^{2}, nɨ́^{1}juáh^{3} náɨh^{13} náh^{2} né^{32} la^{3} cun^{3} hi^{3} hleh^{32} Dió^{32},
ha^{3} lɨ́^{2} lɨ́^{1} jmú^{2} náh^{2} hi^{3} tiá^{2} niuh^{1} náh^{2} la^{3}jmɨ́^{1} ca^{3}jmú^{3} tsá^{2} ca^{3}jmú^{3} hí^{3} cun^{3} tɨn^{2}
tsɨ́^{3} hmóu^{32}.
16 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, ¿hin^{2} dá^{2} tsánh^{2} tsá^{2} hí^{3}, tsá^{2} ca^{3}náɨ^{32} hí^{3} jáɨ^{13} quioh^{21} Dió^{32},
hi^{3} jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} ca^{3}jmú^{3} tiá^{2} nieh^{3}? Haun^{13} tsá^{2} ca^{3}ñí^{1}huen^{13} hí^{3} hla^{1} Moisés
tɨ^{3} hué^{32} Egipto bíh^{1} hí^{3} dúh^{1}.
17 Hi^{3} ¿hin^{2} dá^{2} ñí^{1}con^{2} jaun^{32} ca^{3}míh^{3} tsɨ́^{3} Dió^{32} tá^{1} tu^{3}ló^{32} mii^{2} jáun^{2}? ¿Haun^{13}
juáh^{13} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} ca^{3}jmú^{3} hí^{3} tso^{3} bíh^{1} dúh^{1}?, tsá^{2} cá^{2}tsan^{3} hí^{3} hué^{32} quiéin^{2}.
18 Hi^{3} ¿hin^{2} dá^{2} ñí^{1}con^{2} ca^{3}jmú^{3} siáh^{3} Dió^{32} jáɨ^{13} huáh^{2} tsɨ́^{3}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3} hi^{3}
tiú^{2}uú^{2} lɨ^{13} tsa^{3}tiánh^{2} tsú^{2} hué^{32} ñí^{1} jmɨ́^{1} chan^{3} dí^{2} tie^{3}? ¿Haun^{13} juáh^{13} tsá^{2}
ca^{3}jmú^{3} hí^{3} cun^{3} lɨ́^{3} tsɨ́^{3} hmóu^{32} bíh^{1} dúh^{1}?
19 Jáun^{2} jáɨ^{13} nɨ́^{2} jmu^{2} lin^{1} hi^{3} tiá^{2} la^{3} taunh^{3} yáh^{3} tsú^{2} hué^{32} jáun^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3}
tiá^{2} la^{3} ca^{3}chá^{3} cáun^{2} tsɨ́^{3}.

4

1 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, hniáuh^{32} jmú^{13} dí^{2} hua^{3}hín^{13} tá^{1}la^{3} hé^{2} bíh^{1} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}jmú^{3}
jáun^{2} Dió^{32} hi^{3} lɨ^{13} chau^{3} dí^{2} tsú^{2} tie^{3}, hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} lɨ́^{13} hi^{3} juáh^{13} hi^{3} ma^{3} jan^{2}
hnoh^{2} tiá^{2} tɨn^{1} náh^{2} hi^{3} cuá^{1}tianh^{3} náh^{2} tie^{3}.
2 Quí^{1} ja^{3}bí^{1} jnoh^{1} siáh^{3} má^{2}ca^{3}náɨ^{13} jú^{1} chú^{32} la^{3}jmɨ́^{1} ca^{3}náɨ^{32} tsá^{2} hí^{3}, tɨ^{3}la^{3}
jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}náɨ^{32} tsú^{2} jáun^{2} tiá^{2} lin^{1} ta^{21} ca^{3}jmú^{3} yáh^{3} ñí^{1}con^{2} tsú^{2}, quí^{1} tiá^{2} ta^{21}
ca^{3}taunh^{3} yáh^{3} tsú^{2}, cáun^{2} ti^{3} lɨ́^{1} ca^{3}náɨ^{32} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} tsú^{2}.
3 Tɨ^{3}la^{3} jnoh^{1} né^{3}, tsá^{2} má^{2}táunh^{23} dí^{2} ta^{21}, jnoh^{1} bíh^{1} tsá^{2} ca^{3}ta^{1} dí^{2} hi^{3}
tsá^{1}tauh^{13} tie^{3}; la^{3} cun^{3} hi^{3} ca^{3}juáh^{3} jáun^{2} Dió^{32} la^{3} lá^{2}:
Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}míh^{3} tsɨn^{32} jná^{13} quiúnh^{1} tsá^{2} hí^{3},
jáun^{2} ca^{3}jmú^{32} jná^{13} cáun^{2} jáɨ^{13} huáh^{2} tsɨ́^{3} lɨ́^{3} la^{3} lá^{2}:
Hi^{3} tiu^{3}nio^{2} tiá^{2} lɨ́^{13} yáh^{3} tiánh^{3} tsá^{2} hí^{3} tie^{3} hi^{3} jmu^{1} jná^{13}.
Quí^{1} cun^{3} jmɨ́^{1} má^{2}ca^{3}táuh^{3} bíh^{1} ta^{21} jáun^{2} quioh^{21} Dió^{32} la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1} ca^{3}jmú^{3}
tsú^{2} hngá^{1}máh^{3} lá^{2}.
4 Uá^{1}la^{3} cun^{3} zia^{32} ñí^{1} rá^{1}juáh^{3} ñí^{1} Sí^{2} quioh^{21} Dió^{32} hi^{3} juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
La^{3} má^{2}quiau^{3} jmáɨ^{1} hi^{3} ca^{3}táuh^{3} bíh^{1} ta^{21} quioh^{21} Dió^{32}, ca^{3}cuá^{3} tie^{3}.
5 Hi^{3} zia^{32} siáh^{3} cáun^{2} ñí^{1} rá^{1}juáh^{3} Sí^{2} la^{3} lá^{2}:
Tiu^{3}nio^{2} tiá^{2} lɨ́^{13} tiánh^{32} tsá^{2} hí^{3} tie^{3} la^{3}jmɨ́^{1} cuon^{1} jná^{13} tie^{3}.
6 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} né^{3}, hniah^{3} bíh^{1} tsá^{2} lɨ́^{13} tiánh^{32} tie^{3}. Tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} ca^{3}náɨ^{32} hí^{3}
jú^{1} chú^{32} quioh^{21} Dió^{32} la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1}tin^{2} má^{1}na^{21}, tiá^{2} ca^{3}tiánh^{3} yáh^{3} tsú^{2} tie^{3},
quí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} cun^{3} tɨn^{2} tsɨ́^{3} hmóu^{32}.
7 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} Dió^{32} má^{2}ca^{3}tón^{3} siáh^{3} cáun^{2} jmáɨ^{1}, jmáɨ^{1} hi^{3} ziáun^{2}
dí^{2} lá^{2} ta^{3}né^{32}. La^{3} cun^{3} lɨ́^{3} jáun^{2} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}hléh^{3} Dió^{32} ñí^{1}con^{2} Tsá^{2} *Israel
cun^{3}quionh^{3} hla^{1} Dá^{2}vi^{21} jmɨ́^{1} má^{2}cáɨn^{2} jáun^{2}, la^{3} cun^{3} jáɨ^{13} hi^{3} má^{2}lɨ́^{2}juánh^{32}
jná^{13} jáun^{2}:
Hnoh^{2}, nɨ́^{1}juáh^{3} náɨh^{13} náh^{2} né^{32} la^{3} cun^{3} hi^{3} hleh^{32} Dió^{32},
ha^{3} lɨ́^{2} lɨ́^{1} jmu^{2} náh^{2} hi^{3} tiá^{2} niuh^{1} náh^{2}.
8 Quí^{1} sá^{1}jmɨ́^{1} ca^{3}lɨ^{3} hi^{3} jmu^{3} hla^{1} Josué hi^{3} tiánh^{32} tsá^{2} hí^{3} tie^{3} jmɨ́^{1}jáun^{2}, hi^{3}
jáun^{2} tiú^{2}uú^{2} jmɨ́^{1} hléh^{21} yáh^{3} Dió^{32} jmɨ́^{1} lɨ́^{1} cáɨn^{2} jáun^{2} ca^{3}tɨ^{21} cónh^{3}í^{1} cáun^{2}
jmáɨ^{1} la^{3} jáun^{2} siáh^{3}.

9 Jáun² né³, ná¹heinh³² bíh¹ cónh³í¹ cáun² jmáɨ¹ hi³ tiánh³² tsú² tie³ hi³ ca³tɨn¹
tsá² má²tionh² jo³cuo² Dió³² la³jmɨ́¹ ta³cua¹³ jáun² hnga² Dió³² tie³.
10 Quí¹ nɨ́¹juáh³ tsá² má²ca³ta³cua¹³ tie³ quionh³ Dió³², jáun² tsá² la³ hí³
má²ca³táuh³ bíh¹ tá¹³ la³jmɨ́¹ cá¹táuh³ jáun² tá¹³ Dió³².
11 Hi³ jáun² ca³ta¹ bíh¹ dí² hi³ jmú¹³ tion³, hi³ jáun² lɨ́¹³ tiauh² dí² tie³. Hi³ jáun²
hí¹ jan² dí² tiá² cáun² lɨ́¹ má¹ti²¹ dí² nóh³² quioh²¹ tsá² ca³jmú³ hí³ cun³ tɨn² tsɨ́³
hmóu³² jmɨ́¹jáun².
12 Quí¹ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² dá² pin³ lɨ́n³² bíh¹, hi³ ca³la³ hi³ liéih³² siáh³. Jáɨ¹³
jáun² né³, tɨ³ jlánh¹ bíh¹ hmu³ la³ cónh³ bíh¹ lɨ³ua³ cáun² mí¹táɨ³ hmu³ tá¹ tun³
jo²¹, ca³la³ hi³ nga² ñí¹ ná¹jenh² jmɨ́¹ tsɨ́³ tsú² quionh³ jmɨ́²chí³ quioh²¹ tsú²,
hi³ chau³² ca³la³ tɨ³ ñeh² jñí²mu¹ tsú² siáh³. Jáɨ¹³ jáun² bíh¹ tɨn² ra³tsɨ³² héih³²
ñí¹con² la³jɨ́³² hi³ cháunh²³ chí¹ tsú², jɨ³ hi³ jmu² siáh³ lin¹ lánh³ lɨ́³ tsɨ́³ tsáu².
13 Hí¹ cáun² yáh³ la³ cun³ la³jɨ́³² hi³ ca³jmú³ Dió³² tiá² ná¹hmá¹ ñí¹con² tsú².
Ca³la³ jɨ³lɨ³² bíh¹ ná¹jñeh³ hi³ ná¹na²¹ ñí¹ hó²¹ñí¹ Tsá² ca³ta¹ dí² hi³ má¹jnia¹³
ñí¹con² ca³la³ jɨ́³² hi³ má²lɨ́²jmú¹³.

Jesús bíh¹ lɨ́n³ Mí²tsá² Hɨ́en¹

14 Hi³ jáun² né³, cun³ñí¹ hi³ má²zian² jan² Mí²tsá² Hɨ́en¹ Juo¹³ dí², Jesús Jon²
Dió³², Tsá² má²cá²chánh³² hí³ la³ tɨ³ hñu³mɨ³cuú², hi³ jáun² cuɨ́¹ chá¹³ dí² cáun²
tsɨ́³ hi³ táunh¹³ dí² ta²¹ la³ má²táunh²³ jáun² dí² ta²¹, la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ qui³
ná¹hléh¹ dí² jáun².
15 Quí¹ jun³juáh¹³ hi³ tiá² ja³² yáh³ mií³ tsɨ́³ Mí²tsá² Hɨ́en¹ Juo¹³ dí² hí³ ca³tɨ²¹
lɨ³ua³ cáun² ñí¹ tiá² tiáu²³ dí², quí¹ ja³bí¹ hnga² tsú² siáh³ ca³ma³tso² tsɨ́³ la³jɨ́³²
la³ cun³ hi³ quieinh³² jnoh¹, hi³ cáun² lɨ́¹ cháunh²³ tsɨ́³ dí² hi³ tiá² tsú²ta²¹; tɨ³la³
Tsá² hí³ má¹ná¹, tiá² tso³ ca³jmú³ yáh³.
16 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, cuɨ́¹ chá¹³ dí² cáun² tsɨ́³ hi³ má¹janh¹³ dí² tɨ³ ñí¹con²
Dió³², Tsá² ja³² hí³ mií³ tsɨ́³, hi³ jáun² lɨ́¹³ ma³juenh² tsú² tsɨ́³ la³ má²quionh³ hi³
ma³hé² ma³mieh² dí² tsú², hi³ ma³hau³ dí² tsú² lɨ³ua³ cáun² jmáɨ¹ hi³ tiá² tiáu²³
dí².

5

1 Quí¹ ma³ quin³² ma³ jan³² bíh¹ tsá² lɨn³ hí³ mí²tsá² hɨ́en¹ lɨ́n³ jan² tsá²
má²dí¹quiánh¹ ja¹ tsá²mɨ³cuóun² raɨnh²¹, hi³ cun³ñí¹ hi³ ca³lɨ³hiáun¹ tsú² hi³
hau³ jáɨ¹³ jáun² né³, jáun² nau³² tsú² ta³ ñí¹ Dió³² cha¹³ tsáu², hi³ tsá²caun² tsú²
ñí¹ hó²¹ñí¹ Dió³² hi³ lɨ́¹ cue³² jáun² tsáu², hi³ tsá²jngɨh² siáh³ jáh³ ta³ ñí¹ Dió³²
hi³ ca³tɨ²¹ tsáu¹³ tsáu².
2 Hi³ cun³ñí¹ hi³ hnga² mí²tsáu² hí³ né³ lɨ́n³ jan² tsá² quiunh³² hi³ cáun²
lɨ́¹ cháunh²³ tsɨ́³ hi³ tiá² tsú²ta²¹ la³jmɨ́¹ quiunh³² jáun² tsá²mɨ³cuóun² raɨnh²¹,
jáun² tɨn² bíh¹ tsú² jmu² juenh² tsɨ́³ ñí¹con² tsá² tiá² jáɨ¹³ má²ca³ngɨ¹³, jɨ³ tsá²
má²ca³lɨ³can² nɨ́² siáh³.
3 Hi³ cun³ñí¹ hi³ quiunh³² tsú² la³ jáun² né³, jáun² hniáuh³² jngɨh³ tsú² jáh³
ta³ ñí¹ Dió³² hi³ ca³tɨ²¹ tsáu¹³ hnga² la³ má²quionh³ jɨ³ tsáu¹³ tsáu² nɨ́² siáh³.
4 Hi³ jáun² né³, hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lɨ́¹³ lɨ́¹ jmu³ hnga² hi³ lɨ́n³ jan² mí²tsá²
hɨ́en¹, quí¹ hnga² bíh¹ Dió³² téh²³ tsá² hí³ hi³ cueh³² dí² ta²¹ quien² jáun², la³
cun³ ta²¹ hi³ ca³hiauh³ jáun² hla¹ Aarón.

5 La3 jáun2 bíh1 lɨ3 uá2jaɨ32 ñí1con2 Cristo, quí1 jun3juáh13 hnga2 yáh3 tsú2
ca3ma3quien2 hi3 cáun2 lí1 ca3jmú3 hi3 lɨn13 Mí2tsá2 Hɨen1, tɨ3la3 Dió32 bíh1 Tsá2
ca3ma3quien2 tsú2 hi3 ca3cué3 jáɨ13 hi3 hau3 tsú2 jáɨ13 jáun2, la3 cun3 hi3 ca3záɨh3
dí2 jáun2 la3 lá2:
Hnú2 bíh1 Jón32 jná13,
Tsá2 má2lí2ma3zián13 jná13 né32.
6 La3 cun3 hi3 rá1juáh3 jáun2 siáh3 ñí1 Sí2 hi3 ca3záɨh3 dí2 la3 lá2:
Hnú2 bíh1 Tsá2 lɨn3 nú2 Mí2tsáu2 la3 cun3 jmɨ́1hi3nio2,
la3jmɨ́1 lɨn3 jáun2 Melquisedec bí1 lɨn3 hnú2.
7 Tá1la3 ca3cuan3 jáun2 Cristo ñí1 hué21 lá2 né3, ca3liéinh32 tsú2 Dió32 Tsá2 zia32
pí3 quioh21 hi3 liáu32 ja1 hla1, hi3 ca3hiu3 ca3mɨ́3 tsú2 ca3la3 hi3 hó2 jngɨh2 hi3
hleh32 tiá3. Hi3 jáun2 ca3náɨ32 bíh1 Dió32 jë1 tsú2 quí1 cun3ñí1 hi3hliá2 jlánh1
ca3jmú3 tsú2 nieh3.
8 Quí1 uá1jinh1 cun3 jmɨ́1 má2lɨn3 bíh1 tsú2 Jon2 Dió32, tɨ3la3 cun3quionh3 la3jɨ́32
hi3 ca3ma3tso2 tsú2 jáun2 tsɨ́3 né3 ca3lɨ3tɨn2 bíh1 tsú2 hi3 ma3tí32.
9 Hi3 jáun2 jmɨ́1 ca3hiá2 ca3táunh3 tsú2 tán1 hián2 cu3tí3 né3, jmɨ́1jáun2 ca3lɨn3
tsú2 Tsá2 lɨn3 mí1zioh21 hi3 lión32 tsáu2, hi3 lɨ3 zian2 tsú2 cun3 jmɨ́1hi3nio2, ca3la3
jɨ3lɨn2 tsá2 jmu2 nieh3 ñí1con2 tsú2;
10 hi3 la3 cun3 jmɨ́1jáun2 bíh1 siáh3 ca3hiáu32 tsú2 Dió32 hi3 lɨn3 tsú2 Mí2tsá2 Hɨen1
la3 cun3 hi3 jmɨ́1 lɨn3 jáun2 Melquisedec.

Jlánh1 háɨnh13 nɨ́1juáh3 tiú2uú2 nio2 cáun2 tsɨ́3 tsú2

11 Hliáun3 lɨn32 bíh1 jáɨ13 zia32 hi3 jmɨ́1 lɨ3 juáh13 jnoh1 ca3tɨ21 jáɨ13 nɨ́2, tɨ3la3
má2juóuh32 lɨn32 bíh1 hi3 jmú13 jnoh1 siáh3 na21, quí1 cun3ñí1 hi3 uɨ́3 lɨn32 bíh1
má2ngɨ23 hnoh2 jáɨ13.
12 Quí1 ta3né32 jmɨ́1 má2hniáuh32 hi3 ná1lɨn3 tɨ32 bíh1 náh2 hmóu32, tɨ3la3
ñí1con2 hnoh2 má1ná1, sa3 siáh3 bíh1 siáh3 lɨ3hniah3 tsá2 hléh32 cónh3í1 cu3
tsauh32 la3 cun3 jáɨ13 hi3 lɨ́3 mí1zioh21 zión32 hi3 ca3niéih2 náh2 quioh21 Dió32
la3 jmɨ́1 ñí1. Sa3 jmɨ́2tiuh21 bíh1 lɨ3hniauh23 ñí1con2 náh2; já2 ¡má32 pin3 bíh1 jmɨ́1
má2hniáuh32 cúh13 náh2!
13 Quí1 nɨ́1juáh3 tsá2 hɨ́nh23 jmáh3la3 jmɨ́2tiuh21, jáun2 tsá2 la3 hí3 né3, lɨn3
la3jmɨ́1 lɨn3 dáɨn2 bíh1, tiá2 má2tɨn2 yáh3 tsú2 quiáh32 hi3 chu21.
14 Tɨ3la3 má32 pin3 bíh1 cúh2 tsá2 má2hún1 tsɨ́3, tsá2 má2ca3lɨ3 tɨn2 chu3 ñih3
he3 hi3 chu21 hi3 he3 hi3 hlah3 cun3quionh3 la3jɨ́32 hi3 má2ca3há2 ca3nga2 tsú2.

6

1 Jáun2 né3, cánh3 cuɨ́1 chá13 dí2 jáɨ13 hi3 lɨ́3 mí1zioh21 zión32 hi3 ca3tɨn1 Cristo,
hi3 tɨ3 lɨ3mí1 cuɨ́1 tsá2lɨ3hún1 tsɨ́3 dí2. Ha3 lɨ́2 cuɨ́1 ziáuh1 dí2 siáh3 jáɨ13 hi3 lɨ́3 jáun2
la3jmɨ́1 lɨ́3 jmɨ́h1 hiah32 ñí1 ca3lɨ3liau3, la3 cun3 jáɨ13 hi3 juáh3 jáun2 hi3 hniáuh32
záɨ32 tsú2 jmɨ́1 tsɨ́3 ca3tɨ21 ta21 hi3 jmu2 jáun2 hi3 jún23 tsú2, uá1 la3 cun3 jáɨ13
ca3tɨ21 hi3 hniáuh32 chá32 tsú2 cáun2 tsɨ́3 ñí1con2 Dió32 nɨ́2 siáh3.
2 Sa3jun3 ziáuh1 dí2 siáh3 jáɨ13 hi3 ca3tɨ21 hi3 zaun32 tsú2 jmáɨ2, jɨ3 jáɨ13 hi3
ca3tɨ21 hi3 rá2tsɨ32 tsú2 jáun2 cuo2 ñí1 quioh21 tsá2 má2taunh32 ta21, sa3jun3 jáɨ13
hi3 ca3tɨ21 hi3 jenh13 dí2 ja1 hla1, sa3jun3 jáɨ13 hi3 ca3tɨ21 jmáɨ1 hi3 ra3tsɨ32 Dió32
héih32 yáh3.
3 Jáun2 la3 nɨ́2 bíh1 tsáu13 dí2 tɨ3 chí1ján3 nɨ́1juáh3 lánh3 lɨ́3 jáɨ13 hi3 cué32 Dió32.

4 Quí¹ nɨ́¹juáh³ tsá² má²ca³ta³zanh¹ ñí¹ tie³ joh¹ quioh²¹ Dió³², tsá² má²ca³lɨ³
cuoh² hi³ lɨ́¹ cue³² Dió³², hi³ má²ca³hen³ tsú² Jmɨ́²chí³ Chun¹,
5 tsá² má²ca³héi³ jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³², hi³ má²ca³lɨ³ cuoh² siáh³ pí³
quioh²¹ hngá¹máh³ né³bí¹ ja³²,
6 jáun² tsá² la³ hí³ cun³ tiá² lɨ́¹³ bíh¹ záɨ³² siáh³ jmɨ́¹ tsɨ́³ cónh³í¹ cu³ jéin³²
nɨ́¹juáh³ ca³jính³² tsú² tɨ³ cu³hna²¹, quí¹hliá² tsá² hí³ dá² má²ná¹ton²³ siáh³
crei²¹ Jon² Dió³² bíh¹, hi³ ná¹cue³² dí² siáh³ jáɨ¹³ hi³ lɨ́¹ ziu³ lɨ́¹ hɨen³ tsáu² Jon²
Dió³².
7 Jmú¹³ jáɨ¹³: Nɨ́¹juáh³ hué³² ñí¹ lau³² re² la³ cun³ hi³ jñi³² tsú² nɨ́¹ má¹tsau³²
jmɨ́³, hué³² la³ jáun² bíh¹ jlánh¹ tanh² Dió³² hó¹ñí¹;
8 tɨ³la³ hué³² hiau² jmáh³la³ ton² jɨ³ náɨ² hlah³ né³, tiá² lin¹ ñí¹ quien² yáh³;
hué³² la³ jáun² háɨnh¹³ hí³ hú¹mu³héih³² bíh¹, hi³ jáun² ñí¹ cá¹táuh³ né³, cun³
ca³tɨn¹ có³² bíh¹.

Nɨ́¹juáh³ tsá² zia³² hi³ hu²¹ tsɨ́³, tsá² la³ hí³ bíh¹ lɨ́¹³ pin³

9 Tɨ³la³ hnoh², tsá² jlánh¹ hnau³ jnoh¹, uá¹jinh¹ má²lɨ́²juáh¹³ jnoh¹ la³ nɨ́², cun³ láɨ²³ jnoh¹ hi³ cu³tí³ tiáunh¹ hnoh² ja¹ cu³ nió³ quioh²¹ tsá² má²hé² má²mieh² hí³ Dió³², hi³ ná¹lɨ́n³ náh² jáun² tsá² má²ca³liáun³.
10 Quí¹ Dió³² dá² jan² Tsá² rá²tsɨ³² héih³² re² tso² bíh¹, tiá² lɨ́¹ tsá²con² yáh³
tsú² la³ cun³ ta²¹ hi³ jmuh³² hnoh², hi³ ca³ma³jnia¹³ náh² jáun² hi³ hno³ náh²
tsú² cun³quionh³ hi³ ca³ma³hon¹ náh² jáun² tsá² joh¹ tsú², la³ cun³ hi³ ná¹jmuh³²
náh² jáun² la³ tɨ³ ta³né³².
11 Jáun² jlánh¹ hnáu² jnoh¹ hi³ ma³ quin³² ma³ jan³² náh² jmúh¹³ la³
má²ná¹jmuh³² náh² nɨ́², hi³ hiún² honh² náh² jmúh¹³ la³ jáun² ca³la³ ñí¹
cá¹táuh³ jmáɨ¹; jáun² bíh¹ lɨ³tí³ la³ cun³ hi³ má²ná¹hu²¹ jáun² honh² náh².
12 Cu³tí³ tiá² hnáu² jnoh¹ hi³ hnoh² lɨ³ juɨnh³, tɨ³la³ hnáu² jnoh¹ hi³ jmúh¹³
náh² la³jmɨ́¹ ca³jmú³ tsá² ná¹hiáuh²³ jáun² la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ Dió³² hi³
cué³² bíh¹. Tsá² hí³ dá² ná¹hiáuh²³ hi³ jáun² cun³ñí¹ hi³hliá² ca³chá³ cáun² tsɨ́³,
jɨ³ hi³ ca³cueh³ tsú² siáh³ tsɨ́³.
13 Quí¹ jmɨ́¹ ca³jmú³ jáun² Dió³² jáɨ¹³ ñí¹con² hla¹ Há²bran²¹, jáun² jáɨ¹³ jáun²
ca³ma³tson² tsú² cun³quionh³ hi³ ca³hɨen³ hnga², quí¹hliá² tiá² zian² yáh³ jan²
tsá² tɨ³ jlánh¹ bí¹ quien² hi³ jmɨ́¹ lɨ́¹³ hɨen³ tsú².
14 Jmɨ́¹jáun² ca³juáh³ tsú² la³ lá²: “Cu³tí³ bíh¹ má¹hé¹ má¹mieh¹³ jná¹³ hnú²
hi³ jmu¹ jná¹³ hi³ juóun³² lɨ́n³² jon³zɨ́h¹ hnú² lɨ³zian²”.
15 Hi³ jáun² hiauh³ bíh¹ hla¹ Há²bran²¹ la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³²,
quí¹hliá² ca³he³ ca³ján³ tsú² ca³la³ hi³ juenh² lɨ́n³² tsɨ́³.
16 Quí¹ nɨ́¹juáh³ tsá²mɨ³cuóun² má²tson² jáɨ¹³ quioh²¹, jáun² má²tson² tsú²
cun³quionh³ hi³ hɨen² tsú² jan² tsá² tɨ³ jlánh¹ quien² bíh¹; hi³ nɨ́¹juáh³
má²lɨ́²ma³tson² tsú² jáɨ¹³ jáun² quioh²¹ né³, jáun² cu³ jáun² bíh¹ ca³táuh³ hi³ nio²
tun³ tsɨ́³ tsá² jan².
17 La³ jáun² siáh³ ca³lɨ³hnió³ Dió³² jmu³ lin¹ lɨ́n²¹ ñí¹con² tsá² hiáuh³ la³ cun³
lɨ́³ jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ dí² jáun², hi³ jmɨ́¹lɨ́h³ tiá² za¹³ la³ cun³ hi³ lɨ́n²³ tsú² jmu³,
jáun² la³ jáun² bíh¹ ca³ma³tson² tsú² jáɨ¹³ quioh²¹.
18 La³ jáun² dá² ca³jmú³ Dió³², Tsá² cun³ tiá² lɨ́¹³ ma³cau², quí¹ jáun²
cun³quionh³ la³ jáun² lɨ́¹³ zia³² tun³ jáɨ¹³ ñí¹con² jnoh¹ hi³ jmɨ́¹lɨ́h³ tiá² za¹³; hi³

cun3quionh3 hi3 jáun2 né3, má2lɨ́13 niau21 tiá3 tsɨ́3 dí2 ca3tɨ21 hi3 ná1hé2 ná1jan32
dí2 jáun2, jnoh1 tsá2 má2ca3hnah13 dí2 jan2 Tsá2 taunh2 hó1ñí1.
19 Cun3quionh3 jáɨ13 hi3 hu21 jáun2 tsɨ́3 dí2 tá2no1 tiá3 jmɨ́1 tsɨ́3 dí2 hi3 hí1 cáun2
hi3 háɨnh13 tiú2uú2 zia32, la3jmɨ́1 tá2zah1 tiá3 mu2 nɨ́1 má1lɨ́2tión32 tsú2 hlah32
pa21 quioh21 chu3 jmáɨ2. Hi3 hlah32 pa21 jáun2 quiú13 dí2 né3, má2hí1hun1
tiá3 la3 tɨ3 cu3hna21 hmɨh32 pa21 hi3 he2 jáun2 ñí1hiú13 ñí1 jlánh1 hɨ́en1 la3 tɨ3
hñu3mɨ3cuú2 bíh1,
20 ñí1 hi21 jáun2 Jesús jmɨ́1 ngah21 hi3 nia32 juɨ32 hi3 ca3ta1 jnoh1. La3 jáun2
bíh1 lɨ3 hi3 má2lɨ́n3 tsú2 jan2 Mí2tsá2 Hɨ́en1 cun3 jmɨ́1hi3nio2, la3jmɨ́1 lɨ́n3 jáun2
Melquisedec.

7

Jesús lɨ́n3 Mí2tsá2 Hɨ́en1 la3jmɨ́1 lɨ́n3 Melquisedec

1 Melquisedec hí3 bíh1 jmɨ́1 lɨ́n3 re21 juú2 Salem jɨ3 mí2tsáu2 quian21 Dió32
Tsá2 cú2 juenh2. Tsá2 hí3 bíh1 ca3ñí1ma3jéinh3 hla1 Há2bran21 jmɨ́1 cá1jính21 ñí1
ca3láɨh13 jáun2 hniéi2 quionh3 tsá2 jmɨ́1 ná1lɨ́n3 re21, jáun2 jmɨ́1jáun2 ca3ma3miih2
tsú2 Há2bran21 hí3.
2 Jmɨ́1jáun2 ca3cuéh3 Há2bran21 tsá2 hí3 cáun2 la3 cun3 quia3 la3jɨ32 hi3 ca3láɨh13
tsú2 ñí1 ca3ñí1jmú13 jáun2 hniéi2. Hi3 jmáɨ2 tsú2 jáun2 Melquisedec né3, hnió3
juáh3 “re21 tsá2 tɨn2 rá2tsɨ32 héih32 cú2tso2”. Juú2 ñí1 jmɨ́1 lɨ́n3 tsú2 jáun2 re21 né3,
jmáɨ2 Salem; hi3 jmáɨ2 jáun2 Salem hnió3 juáh3 “tie3 bíh1 nio2”. Jáun2 hi3 jmáɨ2
tsú2 jáun2 niéih3 siáh3 “re21 tsá2 jmu2 hi3 niau21 tie3”.
3 Tsá2 hí3 bíh1 jan2 tsá2 lɨ1 ca3ngó2 cá2jnia3, tsá2 tiá2 lin1 hin2 jméi2 mí1ziú13
sa3jun3 lin1 hin2 dá2 jún1 raɨnh21 tsú2, tsá2 zian2 jmɨ́1tin2. Tiá2 lin1 yáh3 hín2
dá2 jmáɨ1 ca3lɨ3zian2 tsú2, sa3jun3 jmáɨ1 hi3 jun3 yáh3 tsú2 lin1. La3 jáun2 bíh1
lɨ́n3 tsú2 la3jmɨ́1 lɨ́n3 hnga2 Jon2 Dió32, jan2 mí2tsáu2 zian2 cun3 jmɨ́1hi3nio2.
4 Sá1nɨ́2 jɨe3 né3 lánh3 máh3 la3 quien2 Melquisedec hí3, quí1 ¡hí1 la3 tɨ3 hnga2
máh3 Há2bran21 jméi2 dí1hio3 ñú1deh3 dí2 ca3cué3 ñí1con2 tsú2 cáun2 la3 cun3
quia3 la3jɨ́32 hi3 ca3láɨh13 dí2 jáun2 ñí1 ca3ñí1jmú13 dí2 jáun2 hniéi2!
5 Hi3 jáun2 uá1jinh1 tsá2 ná1lɨ́n3 mí2tsáu2 jón2zɨ́h1 jón2cho1 hla1 Leví má2tí32 la3
cun3 lɨ́3 jáun2 héih32 quioh21 hla1 Moisés, hi3 máɨ32 cáun2 la3 cun3 quia3 la3 cun3
hi3 zia32 quioh21 tsáu2, tɨ3la3 ñí1con2 má2tún2 hmóu32 tsá2 jan2 dí1hio3 ñú1deh3
quionh3 bíh1 tsú2 má1ná1, la3 cun3 hla1 Há2bran21 yáh3;
6 tɨ3la3 Melquisedec hí3 né3, uá1jinh1 tiá2 jmɨ́1 lɨ́n3 tsú2 jón2zɨ́h1 jón2cho1 hla1
Leví, cu3 jáun2 cáun2 ca3hiauh3 bíh1 tsú2 cáun2 la3 cun3 quia3 quioh21 Há2bran21,
tsá2 ca3jmú3 hí3 Dió32 jáɨ13 quionh3. Hi3 jáun2 jmɨ́1jáun2 né3, ca3ma3miih2
Melquisedec Há2bran21 hí3.
7 Quí1 cun3 la3jáɨ32 bíh1 dí2 ná1né1 hi3 tiu3nio2 tsá2 quien2 bíh1 ma3miih2 tsá2
huen3.
8 Jáun2 né3, tsá2 he2 cáun2 la3 cun3 quia3 ñí1con2 jnoh1, tsá2mɨ3cuóun2 bíh1
hí3, tsá2 tón32 jmáɨ1 jún23 bíh1; tɨ3la3 ñí1 Sí2 quioh21 Dió32 má1na21, rá1hleh32 hi3
la3jmɨ́1 lɨ́3 la3 má2zian2 jáun2 bíh1 Melquisedec hí3.
9 Hi3 jáun2 cun3ñí1 hi3 hla1 Há2bran21 ca3cué3 cáun2 la3 cun3 quia3 ñí1con2
tsá2 hí3, jáun2 né3, lɨ13 juáh13 dí2 hi3 ja3bí1 hla1 Leví tsá2 jón2zɨ́h1 jón2cho1 tsú2

uá²jaɨ³² ca³cué³ cáun² la³ cun³ quia³ jmɨ́¹jáun², tsá² lɨ́n³ hí³ mí¹zioh²¹ quioh²¹
la³jín³² mí²tsáu², tsá² ná¹he² hí³ cáun² la³ cun³ quia³ la³ tɨ³ ta³né³².
10 Qui³ jmɨ́¹ má²quian³² bíh¹ Há²bran²¹ jún² hi³ lɨ³zian² jan² tsá² lɨ́n¹³ hí³
mí¹zioh²¹ quioh²¹ mí²tsáu² la³ cun³ jmɨ́¹ ñeh² bíh¹ hi³ tsó³² jáun² Melquisedec
hi³ tsa³ma³jéinh³ tsú².
11 Hi³ tsá² *Israel né³, ca³héi³ héih³² quioh²¹ Dió³² tá¹la³ jmɨ́¹ tionh¹ jáun²
mí²tsáu² tsá² jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹ Leví hí³ ñí¹ hó²¹ñí¹ tsú²; tɨ³la³ sá¹jmɨ́¹ hi³
jmɨ́¹ lɨ³ chun¹ tsú² cun³quionh³ tá¹³ tsá² ná¹lɨ́n³ hí³ mí²tsáu² dúh¹, jáun² tiá²
jmɨ́¹ lɨ³ hniáuh³² yáh³ hi³ lɨ³jnia² siáh³ cónh³í¹ jan² Mí²tsáu², Tsá² lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́n³
Melquisedec, quí¹ jmɨ́¹ la³ tioh²¹ bíh¹ jan² mí²tsáu² lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́n³ hla¹ Aarón.
12 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ ca³zan² he³ ñí¹ mí²tsáu² zian² né³, jáun² cun³ ca³tɨ²¹ bíh¹ hi³
za¹³ siáh³ liei²¹ uá²jaɨ³².
13 Quí¹ la³ cun³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² hi³ ca³tɨn¹ Tɨ³² Juo¹³ dí², hi³ uá¹jinh¹ lɨ́n³ tsú²
jan² Tsá² ñí¹ má²cú¹ má²ñeh¹ quioh²¹ jan² tsá² quian³tun³ jon² Israel, tɨ³la³
tsá² cu³ nió³ hí³ má¹na²¹, hí¹ jan² yáh³ tiá² ca³lɨn³ mí²tsáu² hi³ jmɨ́¹ lɨ́¹³ tsa³jmú³
ta²¹ ñí¹hiú¹³.
14 Quí¹ lin¹ lɨ́n²¹ bíh¹ hi³ Tɨ³² Juo¹³ dí² jan² tsá² jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹ Judá,
hi³ tiá² tsá² hí³ ca³hɨen³ yáh³ hla¹ Moisés hi³ lɨ́¹³ jmu³ mí²tsáu².
15 Hi³ jáun² né³, tɨ³ lɨ³mí¹ jlánh¹ lin¹ bíh¹ jáɨ¹³ nɨ́² cun³ñí¹ hi³ ca³lɨ³jnia² jan²
Mí²tsáu² siánh³ siáh³ hi³ lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́n³ jáun² Melquisedec,
16 jan² Tsá² má²lɨ́n³ Mí²tsáu² cun³ñí¹ hi³ quian³² tsú² pí³ hi³ zian² cun³
jmɨ́¹hi³nio², jun³juáh¹³ hi³ lɨ́n³ tsú² Mí²tsáu² cun³quionh³ hi³ lin¹ hin² tsánh²
jméi² dí¹hio³ ñú¹deh³ yáh³ tsú² la³ cun³ rá¹juáh³ jáun² liei²¹.
17 Tɨ³la³ la³ cun³ rá¹juáh³ jáun² jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² bíh¹, ñí¹ rá¹juáh³ jáun² la³
lá² hi³ ca³tɨn¹ tsú²:
Hnú² bíh¹ Tsá² lɨ́n³ nú² Mí²tsáu² la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio²,
hi³ lɨ́n³ nú² jáun² la³jmɨ́¹ lɨ́n³ Melquisedec.
18 Jáun² la³ jáun² lɨ³ hi³ héih³² hi³ jmɨ́¹ zia³² jáun² jmɨ́¹tin² tiú²uú² ca³lɨ³ quien²
yáh³, quí¹ la³ñí¹ la³ján³ tiá² jmɨ́¹ pin³ yáh³, sa³jun³ ca³jmú³ bíh¹ ta²¹ la³ cun³
qui³ jmɨ́¹ ca³tɨ²¹,
19 quí¹ tiá² hin² ca³tá² ca³hián² yáh³ cun³quionh³ héih³² jáun²; hi³ ja³bí¹ la³ jáun²
siáh³ má²zia³² cáun² hi³ má²hu²¹ tsɨ́³ dí² hi³ jlánh¹ bíh¹ chu²¹, cáun² hi³ jmu² hi³
tsá¹janh¹³ dí² ñí¹con² Dió³².
20 Hi³ hí¹ la³ tɨ³ hnga² yáh³ Dió³² ca³ma³tson² jáɨ¹³ cun³quionh³ hi³ ca³hɨen³
hnga², hi³ Tsá² hí³ lɨ́n³ Mí²tsáu², uá¹jinh¹ tiá² lin¹ ca³ma³tson² tsú² jáɨ¹³ hi³
ca³tɨn¹ tsá² qui³ má²ná¹lɨ́n³ hí³ mí²tsáu².
21 Tɨ³la³ hi³ ca³tɨn¹ Mí²tsáu² Tsá² hɨen²³ dí² lá² má¹ná¹, ca³ma³tson² bíh¹ Dió³²
hi³ ho² tsú² jáɨ¹³ jáun² jmɨ́¹ ca³záɨh³ dí² tsú² la³ lá²:
Dió³² má²ca³ma³tson² jë¹,
hi³ cun³ jmɨ́¹lɨ́h³ yáh³ tiá² za¹³ tsɨ́³ tsú².
Hnú² bíh¹ Tsá² lɨ́n³ nú² Mí²tsáu² la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio²,
hi³ lɨ́n³ nú² la³jmɨ́¹ lɨ́n³ jáun² Melquisedec.
22 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹, lɨ́n³ Jesús jan² Tsá² má²tson² cáun² nió³² hi³ jlánh¹ bíh¹
chú³² la³ cónh³ bíh¹ hi³ jmɨ́¹ lɨ³ jmɨ́¹tin².

23 Juóun32 tsáu2 ca3lɨn3 mí2tsáu2 quí1hliá2 tiá2 ca3lɨ3uén3 yáh3 tsú2 hi3 ho2 jáɨ13
jáun2, quí1 ca3quí2 cá2tsan3 bíh1 tsú2.
24 Tɨ3la3 Jesús má1ná1, la3 má2lɨ́n3 jáun2 bíh1 tsú2 Mí2tsáu2, tiá2 lin1 hniah3 yáh3
jan2 tsá2 siánh3 hi3 hí3 cha13 tsú2, quí1 hí3 bíh1 zian2 cun3 jmɨ́1hi3nio2.
25 Cun3ñí1 hi3 jáun2 né3, hí3 bíh1 lɨ́n3 Tsá2 tɨn2 lión32 tsáu2 ca3la3 tán1 hián2 cu3tí3,
lɨ3ua3 jan2 tsá2 má2tsá2janh32 ñí1con2 Dió32 cun3quionh3 hí3 dí2, quí1 hí3 bíh1
zian2 cun3 jmɨ́1hi3nio2 hi3 cuá1hiú2 cuá1mɨ32 ñí1con2 Dió32 hi3 ca3tɨn1 tsáu2.
26 Jan2 Mí2tsá2 Hɨ́en1 la3 hí3 bíh1 lɨ3hniah23 ñí1con2 dí2, jan2 Tsá2 hɨ́en1, jan2
Tsá2 hí1 cáun2 hi3 hlah3 tiá2 ca3jmú3 hi3 sa3jun3 tso3 yáh3 ca3jmú3, jan2 Tsá2 tiá2
ca3cunh3 quionh3 tsá2 ren2 tso3, Tsá2 jlánh1 ca3lɨ3 quien2 la3 cónh3 bí1 la3jɨ́n32
tsá2 tionh2 hñu3mɨ3cuú2,
27 Hí1 jan2 yáh3 tsá2 lɨ́n3 mí2tsá2 hɨ́en1 tiá2 cunh3 tsú2, quí1 jmáɨ1 ca3la3 jɨ́32
hniáuh32 jngɨh3 tsá2 hí3 jáh3 ñí1con2 Dió32, la3ñí1 tín2 hi3 ca3tɨn1 hnga2, nɨ́1
má1lɨ32 jáun2 né3, jmu2 tsú2 siáh3 hi3 ca3tɨn1 tsáu2. Tɨ3la3 Jesús má1ná1, cu3 jéin32
tán1 bíh1 ca3jun3 hi3 ca3tɨn1 ca3la3 jɨ́n32 tsáu2, jmɨ́1 ca3cuen3 tsú2 jáun2 hnga2
yáh3.
28 Tɨ3la3 tsá2 hiauh3 hí3 ta21 hi3 lɨ́n3 mí2tsá2 hɨ́en1 la3 cun3 lɨ́3 jáun2 liei21
quioh21 hla1 Moisés né3, tsá2 hí3 dá2 cáun2 quiunh32 la3 cun3 qui3 quiunh32
tsáu2 bíh1 hi3 lɨ́1 cháunh23 chí1 cáun2 hi3 tiá2 tsú2ta21; tɨ3la3 jmɨ́1 má2ca3nga2 hi3 lɨ́3
jáun2 liei21 jáun2 né3, Dió32 ca3jmú3 cáun2 jáɨ13 cun3quionh3 hi3 ca3hɨen3 hnga2
hi3 hión32 dí2 Jon2 hnga2 cú2jueh32 hi3 lɨ́n13 Mí2tsá2 Hɨ́en1, jan2 Tsá2 ca3hiá2
ca3táunh3 ca3la3 tán1 hián2 cu3tí3, la3 cun3 jmɨ́1hi3nio2.

8

Cun3quionh3 Jesús bíh1 ca3hín13 nió32 hmaɨ21

1 Jáun2 né3, la3 cun3 jáɨ13 hi3 jlánh1 bíh1 quien2 ja1 la3jɨ́32 jáɨ13 hi3 má2lɨ́2juáh13
jnoh1 nɨ́2 niéih3 la3 lá2: Hi3 Mí2tsá2 Hɨ́en1 Juo13 dí2 cu3tí3 lɨ́n3 la3 má2lɨ́2juáh13
jnoh1 nɨ́2, hi3 hí3 bíh1 má2ca3ta3cua13 hñu3mɨ3cuú2 tɨ3 cuá2 chu21 quioh21 Dió32
Tsá2 cuá1quien2.
2 Tsá2 hí3 bíh1 lɨ́n3 Mí2tsáu2 Tsá2 jmu2 ta21 ñéih3 hñú3 hɨ́en1, tɨ3la3 hú1tá1
hñú3 hɨ́en1 tson2 má1ná1, hi3 ca3jmú3 hnga2 Dió32, jun3juáh13 hi3 ca3jmú3 jáun2
tsá2mɨ3cuóun2 yáh3.
3 Jáun2 né3, la3jɨ́n32 tsá2 ca3lɨ3hiáun1 hi3 lɨ́n3 mí2tsá2 hɨ́en1, tiu3nio2 zia32 hi3
cue32 ñí1con2 Dió32, hi3 jngɨh2 tsú2 siáh3 jáh3 ñí1con2 Dió32; hi3 cun3ñí1 hi3 jáun2
né3, ja3bí1 Jesucristo ca3lɨ3 hniáuh32 hi3 zia32 hi3 cué32 siáh3.
4 Tɨ3la3 sá1jmɨ́1 hi3 zian2 bíh1 tsú2 ñí1 hué21 lá2 dúh1, jáun2 tiá2 Mí2tsáu2 jmɨ́1
lɨ́n13 yáh3 tsú2, quí1 la3 tɨ3 ta3né32 bíh1 zian2 tsá2 ná1lɨ́n3 mí2tsáu2, tsá2 zia32 hi3
cue32 ñí1con2 Dió32 la3 cun3 rá1lɨ́3 jáun2 liei21 quioh21 hla1 Moisés.
5 Tɨ3la3 mí2tsáu2 hí3 má1na21, cáun2 ná1jmu2 tá13 ñéih3 hñú3 hɨ́en1 hi3 lɨ́3
jmáh3la3 henh13 quioh21 hi3 zia32 jáun2 tɨ3 hñu3mɨ3cuú2 bíh1. Né1 bíh1 dí2 hi3
tson2 bíh1 cáun2 hi3 ti3 lɨ́1 jmouh32 bíh1 tsú2 jaun32, quí1 jmɨ́1 ca3tɨ3 ñí1 jmu3 hla1
Moisés cuáh32 hñú3 hmɨh32 jáun2, jáun2 Dió32 ca3juáh3 la3 lá2: “Hua3hín13 nú2
hi3 jmóuh1 hnú2 tán1 hián2 cu3tí3 la3 cun3 lɨ́3 nóh32 quioh21 hñú3 hi3 má2lɨ́2hɨ́e3
jná13 hnú2 tsɨ3 máh3 lá2”.

6 Tɨ3la3 Mí2tsá2 Hɨ́en1 Juo13 dí2 má1ná1, má2ca3joh13 cáun2 ta21 tɨ3 jlánh1 bíh1
quien2, quí1 cun3quionh3 hí3 bíh1 ca3hi3 cáun2 nió32 hi3 jlánh1 bíh1 chu21; hi3
jmɨ́1 ca3hi3 jáun2 nió32 hmaɨ21 né3, jáun2 jmɨ́1jáun2 ca3jmú3 Dió32 jáɨ13 jlánh1 bíh1
chu21 la3 cónh3 bíh1 hi3 ca3jmú3 tsú2 jáun2 jmɨ́1tin2.
7 Quí1 sá1jmɨ́1 hi3 ca3lɨ3tí3 nió32 hi3 ca3hi3 jáun2 la3 ñí1, jáun2 tiú2uú2 jmɨ́1 lɨ3
hniáuh32 yáh3 hi3 tanh13 tsú2 siáh3 cáun2 nió32 hmaɨ21.
8 Tɨ3la3 Dió32 ca3jɨ́en32 tsá2 hí3 hi3 tiá2 tú2 tiá2 tsɨn23 yáh3 tsú2, hi3 jáun2
ca3juáh3 tsú2 la3 lá2 hi3 ca3tɨn1 tsá2 hí3:
Juo13 dí2 juáh3 la3 lá2:
Chau21 jmáɨ1 hi3 tanh21 jná13 siáh3 cáun2 nió32 hmaɨ21,
quiúnh1 jná13 tsá2 *Israel jɨ3 tsá2 Judá nɨ́2 siáh3,
9 Nió32 jáun2 tiá2 lɨ́3 la3 cun3 lɨ́3 nió32 hi3 ca3jmú32 jná13 quiúnh1 ná1 dí1hio3
ñú1deh3 tsú2, tsá2 jmɨ́1 zian2 jmɨ́1tin2,
jmáɨ1 hi3 ca3zánh3 jná13 jáun2 cuo2 tsú2 hi3 ca3huen3 ná1 tsú2,
jmáɨ1 hi3 jmɨ́1 tionh1 tsú2 jáun2 hué32 Egipto.
Nió32 hi3 ca3jmú32 jná13 jáun2 quiúnh1 tsú2,
tiá2 ca3ma3tí32 yáh3 tsú2,
cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1 tiú2uú2 ca3tánh32 jná13 tsú2 hó1ñi32, juáh3 Juo13 dí2.
10 Hi3 jáun2 nɨ́1 má1jáun2 tanh21 jná13 siáh3 cáun2 nió32 quiúnh1 ná1 tsá2 Israel
hi3 lɨ́3 la3 lá2, juáh3 Juo13 dí2:
Taunh21 jná13 héih32 quion21 la3 tɨ3 jmɨ́1 tsɨ́3 tsá2 hí3,
hi3 tón13 jná13 siáh3 la3 tɨ3 hñu3 tsɨ́3 tsú2.
Nɨ́1 má1jáun2 né3, lɨ́n13 jná13 hú1tá1 Dió32 Juo13 tsú2,
hi3 jáun2 tsá2 hí3 né3, lɨ́n13 tsá2 tionh2 jo3uón32 jná13.
11 Má1jáun2 tiú2uú2 lin1 lɨ3 hniáuh32 ma3tɨn2 tsú2 tsá2ján2 tsá2ján2,
hi3 juáh13 hi3 záɨh32 tsú2 raɨnh21 hi3 hniáuh32 lɨ3 cuóun32 tsú2 Juo13 dí2,
sa3jun3 ñí1con2 tsá2co1 tsú2,
sa3jun3 ñí1con2 raɨnh21 tsú2 siáh3,
quí1 ca3la3 jɨ́n32 tsáu2 bíh1 lɨ3 cuóu32 jná13,
uá1 hi3 tsá2 quien2, uá1 hi3 tsá2 tiá2 quien2.
12 Má1jáun2 má2hin13 jná13 la3jɨ́32 hi3 má2ca3jmú3 tsú2 cun3 tɨn2 tsɨ́3 hmóu32,
hi3 jmɨ́1lɨ́h3 tiú2uú2 cháu1 jná13 tsɨn32 tso3 quioh21 tsú2.
13 Jáun2 né3, cun3quionh3 hi3 hɨe32 jáun2 Dió32 cáun2 nió32 hmaɨ21, má2lin1 hi3
má2tseh1 bíh1 hi3 jmɨ́1 lɨ́3 jáun2 jmɨ́1tin2; hi3 lɨ3ua3 cáun2 hi3 má2tseh1 né3, cáun2
má2tsá2lɨ3yenh3 bíh1, hi3 tiú2uú2 lin1 nga3 zia32 ñí1 lɨ3 jmuh1 ta21, má2ja3quián3
tá1ron13 tɨ3 có32 bíh1.

9

Ñí1hiú13 zia32 ñí1 hué21 lá2 jɨ3 ñí1hiú13 zia32 hñu3mɨ3cuú2

1 Jáun2 né3, nió32 hi3 jmɨ́1 hu21 jáun2 la3 jmɨ́1 ñí1 jmɨ́1 quionh3 héih32 quioh21
ca3tɨ21 ha3 lánh3 rón32 hniáuh32 ma3tsu3 ma3jónh32 tsú2 Dió32, la3 má2quionh3
cáun2 hñú3 hɨ́en1 ñí1 lɨ́13 ma3tsu3 ma3jónh32 tsú2 Dió32 hi3 ca3jmú3 jáun2 tsá2
zian2 ñí1 hué21 lá2.
2 Cuáh32 hñú3 hmɨh32 jáun2 né3, jmɨ́1 lɨ́3 tun3 ñéih3, hi3 lɨ́3 la3 lá2: Ñéih3 ñí1
la3ñí1 jmɨ́1 lɨ́3 cáun2 ñí1 hɨ́en1, ñí1 jmɨ́1 zeh1 cáun2 candelero jueh32 hi3 jmɨ́1

tsɨ21 quiau3 sí2, hi3 ñí1 jáun2 siáh3 jmɨ́1 zeh1 cáun2 mesa ñí1 jmɨ́1 ná1tsɨ21 *hí3 cuú2miih21 hɨ́en1.
3 Jáun2 ní1 má1ca3nga2 jáun2 ñí1 he1 hmɨh32 ñí1 má2tun3 né3, jmɨ́1 lɨ́3 siáh3 cáun2 ñí1 jlánh1 bíh1 hɨ́en1.
4 Ñí1 jáun2 jmɨ́1 lɨ́3 siáh3 cáun2 ñí1hiú13 míh1 lɨ́3 mí1ñí2 cú1mí1niau21 ñí1 tɨ́2 jɨn32 tsú2 ziún2, la3 má2quionh3 cáun2 cuó2 hi3 rá1pɨ́eh23 cú1mí1niau21. Hñu3 cuó2 jáun2 jmɨ́1 dí1hu21 cáun2 tse3 lɨ́3 mí1ñí2 cú1mí1niau21; hi3 hñu3 tse3 jáun2 né3, jmɨ́1 tioh3 la3 cun3 má32 hi3 téh23 tsú2 maná hi3 ca3súh3 jáun2 Dió32. Ja3bí1 hñu3 cuó2 jáun2 jmɨ́1 hu21 siáh3 hmá2hu21 quioh21 hla1 Aarón hi3 ca3hion2 jáun2 zen2. Hi3 hñu3 cuó2 jáun2 jmɨ́1 hu21 siáh3 tá1 tun3 jo21 hmá2 hi3 lɨ́3 quɨ́n1 ñí1 jmɨ́1 rá1lɨ́3 jáun2 héih32 quioh21 nió32 hi3 ca3jmú3 jáun2 Dió32.
5 Ñí1 cuó2 jáun2 jmɨ́1 tionh1 gon3 querubines quian21 Dió32 hi3 ná1láɨn1. Cun3quionh3 tsá2 láɨn1 hí3 né3, jmɨ́1 lin1 hi3 Dió32 cuá3 ñí1 jáun2. Tsá2 hí3 jmɨ́1 ná1haɨ21 pí13 ñí1 quioh21 ñí1 jmɨ́1 ná2tsɨ́3 jáun2 mí2tsá2 hɨ́en1 la3 cun3 hi3 lɨ́1 cue32 ñí1con2 Dió32 hi3 ca3tɨ21 tso3. Tɨ3la3 cun3 nɨ́2 bíh1 má2tioh21 hi3 ca3tɨ21 jáɨ13 nɨ́2 ta3né32.
6 Nɨ́1 má1lɨ32 jáun2 hua3jan21 la3jɨ́32 hi3 jáun2 né3, jáun2 tsá2 ná1lɨ́n3 mí2tsáu2 tɨ́2 taunh32 cun3 jmá2 cun3 jnia32 ñí1 hɨ́en1 la3ñí1 jáun2, hi3 jmu2 ta21 hi3 ca3tɨn1.
7 Tɨ3la3 ñí1 hɨ́en1 quien2 ñí1 má2tun3 jáun2 má1na21, jɨ́32la3 hnga2 mí2tsá2 hɨ́en1 bíh1 jmɨ́1 tsá2hi32 cu3 jéin32 cú2 mii2; nɨ́1 má1já2hi32 tsú2 ñí1 jáun2 né3, hniáuh32 quian32 tsú2 jmɨ́13 jáh3 hi3 tsa3ma3jnia32 dí2 hi3 ca3tɨ21 tsáu13 hnga2, la3 má2quionh3 tsáu13 la3jɨ́n32 tsáu2 nɨ́2 siáh3, la3 cun3 la3jɨ́32 tso3 hi3 ca3jmú3 tsú2 ta3 tiá2 ñi32.
8 Cun3quionh3 hi3 jáun2 hɨe32 dí2 Jmɨ́2chí3 Chun1 hi3 tiá2 juɨ32 jmɨ́1 má2há2na21 yáh3 hi3 jmɨ́1 lɨ3 ngá13 lɨ3ua3 jan2 tsáu2 la3 tɨ3 ñéih3 ñí1 jlánh1 bíh1 hɨ́en1 tá1la3 jmɨ́1 zeh1 jáun2 hñú3 hɨ́en1 lɨ́3 hmɨh32 hi3 ca3lɨ3 jáun2 jmɨ́1jáun2.
9 La3jɨ́32 bíh1 hi3 jáun2 lɨ́3 la3jmɨ́1 lɨ́3 cáun2 jáɨ13 hi3 ca3tɨ21 jmáɨ1 hi3 ziáun2 dí2 lá2 ta3né32, hi3 jmu2 lin1 hi3 ca3la3 jɨ́32 hi3 jmɨ́1 tsá2cué2 tsú2 jáun2 ñí1con2 Dió32 jɨ3 jáh3 hi3 jmɨ́1 jngɨh2 tsú2 ñí1 jáun2 nɨ́2 siáh3, cónh3 tiá2 jmɨ́1 tú2 jmɨ́1 tsɨn23 bíh1 hi3 jmu3 hi3 lɨ́13 niau21 tie3 cun3 tán1 cun3 hián2 jmɨ́1 tsɨ́3 tsá2 má2ná1má2tsú2 má2jónh32 hí3 Dió32.
10 Hi3 la3jɨ́32 héih32 ca3tɨ21 he3 lánh3 hniáuh32 zian2 tsú2, uá1la3 cun3 má32 hi3 cú2 hi3 hɨ́nh23 tsú2, jɨ3 héih32 ha3 lánh3 rón32 lɨ3 jɨn2 tsú2 cun3quionh3 ha3 lánh3 rón32 lóh32 tsú2, la3jɨ́32 héih32 nɨ́2 jmɨ́1 quien2 jmáh3la3 ta3 tiá2 má2ca3za3 Dió32 nió32 jáun2 bíh1.
11 Tɨ3la3 né32 né3, má2cuan2 bíh1 Cristo, Tsá2 lɨ́n3 hí3 Mí2tsá2 Hɨ́en1 ca3tɨ21 la3jɨ́32 hi3 chu21 hi3 má2zia32 ta3né32. Hi3 ñí1 hɨ́en1 ñí1 jmu2 tsú2 tá13 hi3 lɨ́n3 Mí2tsáu2 né3, cáun2 ñí1 jlánh1 bí1 chu21 bíh1, hi3 tɨ3 jlánh1 bíh1 quien2 siáh3, jun3juáh13 cáun2 ñí1 ca3jmú3 tsá2mɨ3cuóun2 yáh3, la3 cun3 jun3juáh13 ñí1 hué21 lá2 yáh3.
12 Tɨ3la3 má2ca3hi3 bíh1 Cristo ñí1 jlánh1 bíh1 hɨ́en1 jáun2, hi3 ca3ñí1jéin13 tsú2 jmɨ́13 hnga2, jun3juáh13 jmɨ́13 zéin1 yáh3, hi3 sa3jun3 jmɨ́13 cuá1juɨ́2 míh1 yáh3. Cu3 jéin32 tán1 bíh1 ca3ñí1hi32 tsú2 ñí1 jáun2, hi3 ca3joh13 hi3 lɨ́13 lión32 tsáu2 hi3 jáun2 lɨ́13 zian2 cun3 jmɨ́1hi3nio2.

13 Quí¹ nɨ́¹juáh³ ta³bí¹ cun³quionh³ jmɨ́¹³ cuá¹juɨ́² jɨ³ zéin¹ yáh³ jmɨ́¹ lɨ́²jɨ² ngú³
quioh²¹ tsá² ren² tso³ ta³ ñí¹ Dió³², ho³ jɨ³ cun³quionh³ hi³ sen³² jáun² tsá² ren²
tso³ juá² quioh²¹ cuá¹juɨ́² míh¹ hi³ ca³cáun³ jáun² ñí¹hiú¹³ siáh³,
14 hi³ jáun² né³ ¡tiá¹³ bíh¹ tiá³ jmɨ² quioh²¹ Cristo tiá² lɨ³ quien², Tsá² ca³cuen³
hí³ hnga² ñí¹con² Dió³² cun³quionh³ Jmɨ́²chí³ zian² cun³ jmɨ́¹hi³nio², la³jmɨ́¹
cuen² tsáu² jan² jáh³ jɨn²! Hi³ cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, má²lɨ́¹³ má¹ti²¹ dí² ñí¹con²
Dió³² Tsá² juú²tsáun², quí¹ má²ca³lɨ³ jɨn² dí² la³ tɨ³ hñu³ jmɨ́¹ hñu³ tsɨ́³ dí² ca³tɨ²¹
la³jɨ́³² hi³ jmɨ́¹ jmu³² dí² jáun², hi³ jmɨ́¹ jmu² hi³ tiauh² dí² jáun² jo³cuo² hmú³².
15 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, Jesucristo bíh¹ lɨ́n³ Tsá² cua³tianh² cáun² nió³²
hmaɨ²¹; hi³ jáun² tsá² má²ca³te³ hí³ Dió³² lɨ́¹³ hiáuh³ cáun² hi³ quien² cun³
jmɨ́¹hi³nio², la³ cun³ hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³² jáɨ¹³ hi³ cué³², quí¹ cun³ñí¹ hi³
ca³jun³ jáun² Cristo bíh¹ má²zia³² ha³ lánh³ rón³² lɨ́¹³ hin³ tso³ hi³ ca³jmú³ jáun²
tsáu² tá¹la³ jmɨ́¹ tiáunh¹ tsú² jáun² nió³² la³ñí¹.
16 Jmú¹³ jáɨ¹³, nɨ́¹juáh³ quiau³ hi³ quiú² jan² tsáu², tiá² má²quien² yáh³ tá¹la³
tiá² má²ca³lɨ³ tson² hi³ má²jun² tsá² ca³quiú² hí³ quiau³.
17 Quí¹ quiau³ hi³ quiú² tsú² jáun² tiá² má²quien² yáh³ tá¹la³ zian² tsá²
ca³quiú² hí³ jáɨ¹³ jáun², nɨ́¹ má¹jun² máh³ tsú² má²quien².
18 La³ jáun² bíh¹ lɨ³ ca³tɨ²¹ nió³² hi³ ca³quiú² jáun² Dió³² la³ñí¹, hi³ cun³quionh³
hi³ ca³táɨn² jáun² jmɨ́²hán¹ jáh³ bíh¹ ca³hín¹³ nió³² jáun².
19 Jmɨ́¹jáun² ca³hɨ́eh³ tín² hla¹ Moisés la³jɨ́n³² tsáu² héih³² hi³ jmu² Dió³²; jmɨ́¹
lɨ²¹ jáun² né³, ca³can³ tsú² jñú¹³ *já¹ziáh² quian²¹ hin³² dáɨn³ quionh³ cáun²
ñeh¹ náɨ² jmáɨ² hisopo, hi³ jáun² ca³ma³jlɨh²¹ tsú² cun³quionh³ jmɨ́¹³ cuá¹juɨ́²
míh¹ [jɨ³ jmɨ́¹³ zéin¹ nɨ́² siáh³] hi³ má²ná¹jan² quionh³ jmáɨ², hi³ ca³péih³ tsú²
ñí¹ Sí² tioh³ héih³² quioh²¹ Dió³², jɨ³ la³ má²quionh³ la³jɨ́n³² tsáu² nɨ́² siáh³.
20 Jáun² ca³záɨh³ dí² tsá² hí³ la³ lá²: “Cun³quionh³ jmɨ² lá² bíh¹ lɨ́²tson² nió³²
hi³ ca³tanh² Dió³² quiúnh¹ hnoh²”.
21 Ja³bí¹ ca³péih³ siáh³ Moisés jmɨ² hñú³ hɨ́en¹ jáun², la³ má²quionh³ la³jɨ́³²
hi³ nio² jáun² ñéih³ siáh³ hi³ jmúh³² tsú² ta²¹ nɨ́¹ má¹ca³ma³tsu³ ma³jónh³² tsú²
Dió³².
22 Quí¹ la³ cun³ rá¹lɨ́³ jáun² héih³², hi³ míh¹ tiá² la³jɨ́³² bíh¹ lɨ³ hniáuh³² jmu³
tsú² jɨ² cun³quionh³ jmɨ²; hi³ sa³jun³ lɨ́¹³ bíh¹ hin³ tsáu¹³ tsú² nɨ́¹juáh³ hi³ tiá²
quionh³ jmɨ².

Cun³quionh³ hi³ ca³cuen³ hnga² bíh¹ Jesús lɨ́¹³ hin³ tsáu¹³ tsáu²

23 Jáun² la³ jáun² bíh¹ tɨ́² lɨ́²hniáuh³² jngɨh³ tsú² jáh³, jáun² lɨ³ jɨ² la³jɨ́³² la³
cun³ henh¹³ hi³ ná¹jmúh³² tsú² jáun² ta²¹ ñí¹ hué²¹ lá², henh¹³ quioh²¹ la³ cun³
rón³² lɨ́³ hi³ né³bí¹ jmɨ́¹ lɨ́¹³ jáun² tɨ³ hñu³mɨ³cuú²; tɨ³la³ ca³tɨ²¹ hi³ né³bí¹ jmɨ́¹
lɨ́¹³, hi³ hú¹tá¹ cu³tí³ lɨ³ jɨn² jáun² tsáu² né³, ca³lɨ³ hniáuh³² bíh¹ hi³ lɨ³ jɨn² tsú²
cun³quionh³ hi³ ca³hiauh³ jáun² Dió³² cáun² hi³ jlánh¹ bíh¹ chu²¹.
24 Quí¹ jun³juáh¹³ ñí¹ jlánh¹ bíh¹ hɨ́en¹ hi³ ca³jmú³ tsá²mɨ³cuóun² yáh³ ca³hi³
Cristo, henh¹³ quioh²¹ hi³ lɨ́³ jáun² hñu³mɨ³cuú²; tɨ³la³ tá²chi²¹ hñu³mɨ³cuú² bíh¹
ca³hi³ tsú². Jáun² ñí¹ jáun² bíh¹ cuá³ tsú² ta³né³² hi³ nau³² jáɨ¹³ ca³ta¹ jnoh¹ ta³
ñí¹ Dió³².
25 Né³² né³, tsá² ca³lɨn³ hí³ mí²tsá² hɨ́en¹ tɨ́² tsá²hi³² cu³ jéin³² cú² mii² ñí¹
jlánh¹ bíh¹ hɨ́en¹ jáun², hi³ tɨ́² tsá²can³² jmɨ², tɨ³la³ jun³juáh¹³ jmɨ́¹³ hnga² yáh³

tsú^{2}; tɨ^{3}la^{3} Cristo má^{1}ná^{1}, jun^{3}juáh^{13} hliáun^{3} jéin^{32} yáh^{3} hniáuh^{32} tsa^{3}jen^{3} tsú^{2}
hnga^{2}.
26 Quí^{1} sá^{1}jmɨ́^{1} la^{3} jáun^{2} dúh^{1}, jáun^{2} jmɨ́^{1} ca^{3}tɨn^{1} tsú^{2} jún^{3} hliáun^{3} jéin^{32} bíh^{1}
la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1} ca^{3}lɨ^{3} hngá^{1}máh^{3} lá^{2}. Tɨ^{3}la^{3} cu^{3} jéin^{32} bíh^{1} ca^{3}ma^{3}jnia^{32} tsú^{2}, jmái^{1}
ñí^{1} má^{2}táuh^{3} lá^{2}, hi^{3} jáun^{2} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} ca^{3}cuen^{3} jáun^{2} hnga^{2} bíh^{1} tsú^{2} ca^{3}lɨ^{3}
hi^{3} hin^{3} tsú^{2} tsáu^{13} tsáu^{2}.
27 La^{3} cun^{3} qui^{3} ca^{3}tɨn^{1} jɨ^{3}lɨn^{2} tsáu^{2} hi^{3} jún^{3} cu^{3} jéin^{32}, jáun^{2} nɨ́^{1} má^{1}lɨ^{32} jáun^{2}
má^{2}tá^{1}tsɨ^{21} héih^{32} ñí^{1}con^{2} tsú^{2},
28 la^{3} jáun^{2} bíh^{1} lɨ́^{3} siáh^{3} ñí^{1}con^{2} Cristo; cu^{3} jéin^{32} tán^{1} bíh^{1} jun^{3} tsú^{2} jmɨ́^{1}
ca^{3}cuen^{3} tsú^{2} jáun^{2} hnga^{2}, hi^{3} ca^{3}hin^{3} tsú^{2} jáun^{2} tsáu^{13} juóun^{32} tsáu^{2}. Tɨ^{3}la^{3} nɨ́^{1}
má^{1}ca^{3}ma^{3}jnia^{32} tsú^{2} siáh^{3} cónh^{3} hi^{3} tɨ^{21} tenh^{3} má^{1}ná^{1}, jun^{3}juáh^{13} hi^{3} uú^{2} ja^{3}hin^{2}
tso^{3} yáh^{3} tsú^{2} jáunh^{3}, quí^{1} hi^{3} má^{2}ja^{3}lion^{3} tsá^{2} ná^{1}jaun^{2} bíh^{1} tsú^{2}.

10

1 Quí^{1} héih^{32} hi^{3} ca^{3}hiauh^{3} jáun^{2} hla^{1} Moisés jmɨ́^{1} lɨ́^{3} jmáh^{3}la^{3} henh^{13} quioh^{21}
hi^{3} chu^{21} hi^{3} né^{3}bíh^{1} jmɨ́^{1} lɨ́^{13} máh^{3}, tiá^{2} jmɨ́^{1} lɨ́^{3} yáh^{3} hú^{1}tá^{1} mí^{1}zioh^{21} cu^{3}tí^{13}.
Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} jmɨ́^{1} tióh^{32} yáh^{3} héih^{32} jáun^{2} hi^{3} jmu^{3} hi^{3} lɨ^{3} chun^{1} tsú^{2}
ca^{3}la^{3} tán^{1} hián^{2} cu^{3}tí^{13}, tsá^{2} jmɨ́^{1} má^{2}janh^{32} ñí^{1}con^{2} Dió^{32} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} jngɨh^{2}
tsú^{2} jáun^{2} jáh^{3} cu^{3} jéin^{32} cú^{2} mii^{2}.
2 Quí^{1} sá^{1}jmɨ́^{1} hi^{3} ca^{3}hin^{3} tso^{3} quioh^{21} tsáu^{2} jmɨ́^{1} ca^{3}jngɨh^{3} tsú^{2} jáun^{2} jáh^{3}, jáun^{2}
jmɨ́^{1} lɨ^{3} lieih^{21} bíh^{1} jmɨ́^{1} tsɨ́^{3} tsá^{2} má^{2}tsú^{2} má^{2}jónh^{32} hí^{3} Dió^{32} hi^{3} má^{2}lɨ́n^{3} tsú^{2}
jan^{2} tsá^{2} tiú^{2}uú^{2} tso^{3} ren^{2}, jáun^{2} tiú^{2}uú^{2} jáh^{3} jmɨ́^{1} jngɨh^{3} yáh^{3} tsú^{2}.
3 Tɨ^{3}la^{3} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} jngɨh^{2} tsú^{2} jáun^{2} jáh^{3} né^{3}, tɨ^{3} má^{2}chau^{2} bíh^{1} tsɨ́^{3} tsú^{2}
cú^{2} jéin^{32} cú^{2} mii^{2} hi^{3} la^{3} ná^{1}ren^{2} bíh^{1} tsú^{2} tso^{3};
4 quí^{1} cun^{3} jmɨ́^{1}lɨ́h^{3} tiá^{2} tioh^{21} bíh^{1} jmɨ́^{13} cuá^{1}juí^{2} jɨ^{3} jmɨ́^{13} zéin^{1} hi^{3} hin^{3} tsáu^{13}
tsáu^{2}.
5 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} né^{3}, Cristo ca^{3}záɨh^{3} Dió^{32} la^{3} lá^{2} jmɨ́^{1} tɨ^{3} ñí^{1}já^{21} ñí^{1} hué^{21}
lá^{2}:
Tiá^{2} ca^{3}tɨ́^{3} yáh^{3} honh^{2} hnú^{2} hi^{3} zia^{32} hi^{3} lɨ́^{1} cue^{32} tsáu^{2},
sa^{3}jun^{3} hi^{3} jngɨh^{2} tsú^{2} jáun^{2} jáh^{3},
hi^{3} jáun^{2} cu^{3}tsa^{32} má^{2}ca^{3}jmuh^{3} hnú^{2} cú^{2}jueh^{32} hua^{3}jan^{21} hi^{3} lɨ́n^{13} jná^{13} tsá^{2}
dí^{1}ngú^{3}.
6 Tiá^{2} ca^{3}tɨ́^{3} yáh^{3} honh^{2} hnú^{2} uá^{1} cun^{3} hi^{3} jɨn^{3} tsú^{2} tá^{1} jan^{2} jáh^{3} ñí^{1}con^{2} hnú^{2},
hi^{3} sa^{3}jun^{3} ca^{3}jen^{13} bíh^{1} hnú^{2} hi^{3} jngɨh^{2} tsú^{2} jáun^{2} jáh^{3} hi^{3} ca^{3}tɨ^{21} tso^{3}.
7 Jáun^{2} jná^{13} né^{3} ca^{3}juánh^{32} la^{3} lá^{2}:
Hnú^{2} Dió^{32}, lá^{2} hún^{1} jná^{13} hua^{3}jan^{21} hi^{3} jmu^{1} jná^{13} la^{3} cun^{3} hi^{3} tɨ^{32} honh^{2} hnú^{2},
la^{3} cun^{3} hi^{3} rá^{1}juáh^{3} jáun^{2} ñí^{1} Sí^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} jná^{13}.
8 Jáun^{2} né^{3}, la^{3}ñí^{1} tín^{2} ca^{3}juáh^{3} tsú^{2} hi^{3} tiá^{2} tɨ^{32} yáh^{3} tsɨ́^{3} Dió^{32} hi^{3} jngɨh^{2} jáun^{2}
tsáu^{2} jáh^{3} ñí^{1}con^{2} tsú^{2}, sa^{3}jun^{3} jmɨ́^{1} zia^{32} hi^{3} cue^{32} tsáu^{2}, sa^{3}jun^{3} hi^{3} jɨn^{23} tsú^{2}
jáun^{2} jáh^{3} tá^{1} jan^{2}, sa^{3}jun^{3} hi^{3} jngɨh^{2} tsú^{2} jáun^{2} jáh^{3} hi^{3} ca^{3}tɨ^{21} tso^{3}, uá^{1}jinh^{1} liei^{21}
rá^{1}juáh^{3} hi^{3} jmɨ́^{1} ca^{3}tɨn^{1} tsú^{2} jmu^{3} la^{3} jáun^{2}.
9 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}juáh^{3} tsú^{2} siáh^{3} la^{3} lá^{2}: “Hnú^{2} Dió^{32} lá^{2} hún^{1} jná^{13} hua^{3}jan^{21} hi^{3}
jmu^{1} ná^{1} la^{3} cun^{3} hi^{3} tɨ^{32} honh^{2} hnú^{2}”. Jái^{13} nɨ́^{2} hnió^{3} juáh^{3} hi^{3} la^{3} jáun^{2} bíh^{1}
má^{2}tɨ^{32} tsɨ́^{3} Dió^{32} cha^{3} jmɨ́^{1} jngɨh^{3} tsáu^{2} jáh^{3}.

10 Jáun² né³, má²ca³ta³ná¹chan¹ dí² ñí¹con² Dió³² cun³ñí¹ hi³ ca³jmú³ jáun² Jesús
Tsá² lḯn³ Cristo la³ cun³ hi³ tɨ³² tsḯ³ Dió³², hi³ ca³cuen³ tsú² jáun² hnga² hi³ jún³
cu³ jéin³² tán¹.
11 Hi³ tsá² ná¹lḯn³ mí²tsáu² né³, la³ má²ná¹jmu² jáun² bíh¹ tá¹³ la³ ma³ quin³²
ma³ jan³² jmáɨ¹ ca³la³ jḯ³² hi³ jngɨh² jáh³, uá¹jinh¹ tiá² lin¹ tso³ hin²³.
12 Tɨ³la³ Jesús má¹ná¹, cu³ jéin³² tán¹ la³ lá² bíh¹ ca³cuen³ tsú² hnga² hi³ jún³
hi³ ca³tɨ²¹ tsáu¹³ tsáu², cáun² hi³ ca³lɨ³ quien² cun³ jmḯ¹hi³nio²; jmḯ¹ lɨ²¹ jáun²
né³, ca³lɨ³ lin¹ hi³ quien² tsú² jmḯ¹ ca³ta³cua¹³ jáun² tɨ³ cuá² chu²¹ quioh²¹ Dió³².
13 Ñí¹ jáun² cuá¹jan³² tsú² ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ tsá² hau² tsú² lḯ¹³
tá¹tonh¹ ñeh² ta³ tsú² hi³ lɨ³ lin¹ hi³ tiá² quien² tsá² hí³.
14 Quí¹ cun³quionh³ hi³ ca³cuen³ tsú² jáun² hnga² hi³ jún³ cu³ jéin³²
tán¹, ca³ma³chun¹ tsú² ca³la³ tán¹ hián² cu³tí¹³ cun³ jmḯ¹hi³nio² la³jḯn³² tsá²
má²ná¹chan¹.
15 Ja³bí¹ Jmḯ²chí³ Chun¹ má²tson² siáh³ jáɨ¹³ nḯ². La³ñí¹ tín² ca³juáh³ tsú² la³
lá²:
16 Nḯ¹ má¹jáun² tanh²¹ jná¹³ siáh³ cáun² nió³² quiúnh¹ tsá² hí³ hi³ lḯ³ la³ lá²,
juáh³ Juo¹³ dí²:
La³ tɨ³ hñu³ tsḯ³ tsá² hí³ taunh²¹ jná¹³ héih³² quion²¹,
hi³ tón¹³ jná¹³ siáh³ la³ tɨ³ jmḯ¹ tsḯ³ tsú².
17 Jmḯ¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:
Hí¹ cu³ jéin³² tiú²uú² cháu¹ jná¹³ tsɨn³² tso³ jáun² quioh²¹ tsú²,
sa³jun³ hi³ ca³jmú³ tsú² jáun² cun³ tɨn² tsḯ³ hmóu³².
18 Jáun² né³, nḯ¹juáh³ la³ má²ca³chí² bíh¹ tsú² tsḯ³ ca³tɨ²¹ tso³ jáun², jáun² tiú²uú²
jáh³ hniah³ yáh³ hi³ jngɨh³ tsáu² hi³ ca³tɨ²¹ tso³.

Ca³ta¹ dí² má¹janh¹³ ñí¹con² Dió³²

19 Hi³ jáun² né³ reh², má²lḯ¹³ niau²¹ tiá³ tsḯ³ dí² hi³ tauh²¹ dí² ca³la³ tɨ³ ñéih³
ñí¹ jlánh¹ bíh¹ hḯen¹ cun³ñí¹ hi³ Jesucristo ca³táɨn³ jmḯ²hán¹;
20 quí¹ cun³quionh³ hi³ ca³cáɨ² jáun² hmɨh³² hi³ jmḯ¹ hí¹jnáɨ²³ jáun² juɨ³² ñéih³
ñí¹ hḯen¹ quien² jáun² bíh¹ má²lin¹ hi³ má²ca³nia³ Jesús cáun² juɨ³² hmaɨ²¹
quiú¹³ dí² hi³ lḯ¹³ ngá¹³ dí² ñéih³ ñí¹ hḯen¹ quien² jáun², cáun² juɨ³² hi³ jmu²
hi³ lḯ¹³ ziáun² dí² hi³ hmaɨ²¹. Hmɨh³² jáun² má¹ná¹, hi³ hɨe³² tsú² ngú³ quioh²¹
hnga² bíh¹ Jesús.
21 Hi³ cun³ñí¹ hi³ Jesús hí³ bíh¹ siáh³ lḯn³ Mí²tsá² Hḯen¹ ca³tɨn¹ la³jḯn³² tsá²
tionh² jo³cuo² Dió³²,
22 jáun² cuḯ¹ má¹janh¹³ dí² ñí¹con² Dió³² hi³ ca³la³ hí¹ cáun² hi³ tiá² chí¹quí²
chí¹jnáɨ²³ tsḯ³ dí², tɨ³la³ hi³ nio² cáun² tán¹ tsḯ³ dí² má¹ná¹; quí¹ má²ca³ma³jɨ²
bíh¹ tsú² hñu³ tsḯ³ dí², hi³ má²ca³sa² tsú² siáh³ jnoh¹ cun³quionh³ jmáɨ² jɨ², jáun²
tiú²uú² tso³ cha³² jmḯ¹ tsḯ³ dí².
23 Cuḯ¹ chá¹³ dí² tiá³ tsḯ³ hi³ la³ má²ná¹ton²³ jáun² dí² jáɨ¹³ ca³tɨ²¹ la³ cun³ hi³
má²hu²¹ jáun² tsḯ³ dí², quí¹ qui³ cónh³ ma³tí³² bíh¹ Dió³² jáɨ¹³ hi³ má²ca³jmú³.
24 Jáun² né³, cuḯ¹ láɨ¹³ dí² lánh³ rón³² cue¹³ dí² pí³ tsá²ján² tsá²ján², hi³ hno³
dí² tsú², hi³ jmú¹³ dí² siáh³ hi³ chu²¹ ñí¹con² tsú².
25 Ha³ lḯ² cuḯ¹ chá¹³ dí² tɨ³ có³² hi³ cuú¹ ngah¹³ dí² hi³ má¹tsú¹ má¹jonh²¹ dí²
Dió³² la³jmḯ¹ má²ná¹jmu² ma³ jan² tsáu². Tɨ³ jlánh¹ bíh¹ ca³ta¹ dí² hi³ hlḯ¹ lienh¹

dí² tsá²ján² tsá²ján² hi³ má¹ti²¹ dí² re². Hi³ jmáɨ¹ hi³ ziáun² dí² lá² né³, tɨ³ jlánh¹
bíh¹ má²hniáuh³² jmú¹³ la³ jáun², quí¹ néh³² dí² hi³ má²janh² bíh¹ má²he² jmáɨ¹
quioh²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí².

26 Quí¹ nɨ́¹juáh³ jnoh¹, tsá² má²ca³lɨ³ né¹ dí² jú¹ tson² cáun² jmú¹³ tso³ la³
má²jmu³² jáun², jáun² tiú²uú² hin² zian² yáh³ tsá² lɨ́¹³ jún³ siáh³ ca³tɨ²¹ tso³
jáun²;

27 ñí¹ jɨ²¹la³ ti³ cáun² má²ma³tso² tsɨ́³ bíh¹ tsú² nɨ́¹ má¹cá²chó³² jmáɨ¹ hi³
ra³tsɨ³² jáun² Dió³² héih³² cun³quionh³ sɨ́² huáh² tsɨ́³, ñí¹ lɨ́¹³ cón³² tsá² hau²
Dió³².

28 Quí¹ nɨ́¹juáh³ ta³ bíh¹ tsá² tiá² ta²¹ ca³taunh³ héih³² quioh²¹ hla¹ Moisés
yáh³ ca³tɨn¹ jún³, nɨ́¹juáh³ tsá² má²ca³hna³ gon³ ho³ gáun³ tsáu², hi³ hí¹ cú¹pih²¹
uu³i³tso³ tiá² ca³lɨ³ zia³² quioh²¹,

29 hi³ jáun² né³ ¡tiá¹³ bíh¹ tiá³ tsá² tiá² quiú² tiá² jéin²³ Jon² Dió³² tiá² ma³tso²
tsɨ́³, tsá² lɨ́¹ jmu² hí³ hi³ tiá² quien² jmɨ́²hán¹ tsú² hi³ ca³ma³tson² jáun² nió³²
hmaɨ²¹ hi³ má²tiáuh¹ dí² jáun², jmɨ² hi³ jmu² hi³ lɨ́n³ tsú² jáun² tsá² ná¹chan¹
ñí¹con² Dió³²! Quí¹ tsá² la³ hí³ bíh¹ cáun² lɨ́¹ tú² lɨ́¹ hión³² siáh³ Jmɨ́²chí³ Chun¹,
Tsá² má²jnia³² hí³ miɨ³ hi³ ja³² jáun² tsɨ́³ Dió³² ñí¹con² dí².

30 Quí¹ má²cuóun³² bíh¹ dí² Juo¹³, Tsá² ca³juáh³ hí³ la³ lá²: “Jná¹³ bíh¹ ca³tɨn¹
má¹tson¹³ tsáu², huen² jná¹³ bíh¹ ca³tɨn¹ jéinh¹”. Ja³bí¹ ca³juáh³ tsú² siáh³:
“Dió³² bíh¹ Tsá² ra³tsɨ³² héih³² ñí¹con² tsá² tionh² jo³cuo²”.

31 ¡He³ ma³ jlánh¹ huáh² tsɨ́³ nɨ́¹juáh³ nɨ́¹ má¹ca³janh³² tsú² ñí¹con² Dió³² Tsá²
liéih³²!

32 Hi³ jáun² né³, cháu¹ náh² honh² lánh³ rón³² ca³lɨ³ quián¹³ náh² jmɨ́¹tin²,
jmɨ́¹ tá² ca³táɨ³ jáun² joh¹ quioh²¹ Dió³² hñu³ honh² náh², hi³ ca³tion³ náh² jáun²
honh² ja¹ la³jɨ́³² uu³cha³tsɨ³² huáh² tsɨ́³ hi³ ca³há² ca³nga² náh².

33 Ma³ jan² hnoh² ca³quiú² ca³je³ tsú² ñí¹ hó²¹ñí¹ tsá² juú², hi³ ca³qui³
ca³jmoh³ náh² tsú²; hi³ ma³ jan² hnoh² siáh³ ca³tionh² náh² cúh² honh² ca³tɨn¹
tsá² jmɨ́¹ ná¹má²tso² hí³ tsɨ́³, hi³ ca³tianh³ náh² cu³héin¹ tsú².

34 Ca³ja³ bíh¹ miɨ³ honh² náh² ñí¹con² tsá² jmɨ́¹ ná¹tson³, ja³bí¹ cáun²
ca³ma³hiúnh¹³ náh² siáh³ honh² jmɨ́¹ ca³quin³ tsú² hi³ quián¹³ náh², quí¹hliá²
cun³ má²ná¹ñíh¹ bíh¹ náh² hi³ tɨ³ hñu³mɨ³cuú² nio³ náh² hi³ jlánh¹ bíh¹ chu²¹,
hi³ ma³hɨ́e² cun³ jmɨ́¹hi³nio².

35 Hi³ jáun² né³, ha³ lɨ́² cuɨ́¹ cha³hín³ hi³ nio² nɨ́² tiá³ honh² náh², quí¹
cun³quionh³ hi³ jáun² bíh¹ zia³² hi³ lɨ́¹³ hián¹³ náh².

36 Hniáuh³² bíh¹ cueh¹³ náh² honh² hi³ jmúh¹³ náh² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsɨ́³ Dió³²,
quí¹ jáun² bíh¹ lɨ́¹³ hián¹³ náh² la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ má²ca³jmú³ tsú² jáun² hi³ cué³².

37 Quí¹ ñí¹ Sí² rá¹juáh³ la³ lá²:
Má²ja³quián³ cu³tí¹³ bíh¹ jáunh³ Tsá² ca³tɨn¹ jáunh³,
ha³ tiú²uú² lén³ yáh³ tsú².
38 Jáun² né³, tsá² joh² jná¹³,
tsá² má²lɨ́n³ la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹,
lɨ́¹³ bíh¹ zian² quí¹ cun³ñí¹ hi³ nio² cáun² tsɨ́³;
tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ tsá² ca³jính³² tɨ³ cu³hna²¹ né³,
tiá² tɨ³² yáh³ tsɨn³² jná¹³ tsá² la³ hí³.

39 Tɨ3la3 jnoh1 má1ná1, tiá2 láɨ3 yáh3 dí2 tsá2 jinh32 tɨ3 cu3hna21, tsá2 cun3 ca3tɨn1
hi3 tsa3hín3. Tɨ3la3 jnoh1 dá2 láɨ3 dí2 tsá2 nio2 cáun2 tsɨ́3 bíh1, hi3 jáun2 bíh1 lɨ́13
liáu3 dí2.

11

Jáɨ13 hi3 ca3tɨn1 tsá2 nio2 cáun2 tsɨ́3

1 Hi3 jáun2 né3, nɨ́1juáh3 tsá2 nio2 cáun2 tsɨ́3, cun3 tiá2 hɨ32 bíh1 tsɨ́3 tsú2 ca3tɨ21
lɨ3ua3 cáun2 hi3 cuá1jan32 tsú2 jáun2; tsá2 la3 hí3 bíh1 cun3 tiá2 taunh32 tun3 tsɨ́3
hi3 ca3tɨ21 cáun2 hi3 tiá2 má2ca3jíe3, quí1 cáun2 ñi32 tsú2 hñu3 tsɨ́3 hi3 tson2 bíh1
zia32 la3 cun3 hi3 hu21 jáun2 tsɨ́3.

2 Tsá2haun32 dí1hio3 ñú1deh3 dí2 ca3ta3tonh1 re2 ta3 ñí1 Dió32, quí1 cun3ñí1
hi3hliá2 jmɨ́1 ná1tioh3 cáun2 tsɨ́3.

3 Cun3quionh3 hi3 nio2 jáun2 cáun2 tsɨ́3 bíh1 dí2 né1 hi3 Dió32 bíh1 ca3jmú3
ca3la3 jɨ3lɨ32 cun3quionh3 jmáh3la3 jë1; hi3 la3jɨ́32 hi3 jniá3 siáh3, jun3juáh13 ca3lɨ3
cun3quionh3 hi3 jmɨ́1 má2jniá3 yáh3.

4 Hi3 jáun2 né3, cun3ñí1 hi3 jmɨ́1 nio1 jáun2 cáun2 tsɨ́3 bíh1 hla1 Abel, jáun2 tɨ3
jlánh1 bíh1 ca3tɨ́3 tsɨ́3 Dió32 jáh3 hi3 ca3jngɨh3 tsú2 jáun2 la3 cónh3 bíh1 hi3 ca3cué3
jáun2 hla1 Caín. Cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1 ca3ma3tson2 Dió32 jáɨ13 hi3 chun1 tsú2, hi3
la3 cun3 hi3 ca3cué3 tsú2 jáun2 né3, ca3héi3 bíh1 Dió32. Hi3 cun3ñí1 hi3 jmɨ́1 nio1
jáun2 cáun2 tsɨ́3 bíh1 siáh3 hla1 hí3, jáun2 bíh1 zia32 hi3 má2ta2 tsú2 jnoh1 la3 tɨ3
ta3né32, uá1jinh1 má2jún1 tsú2.

5 Ja3bí1 cun3ñí1 hi3 jmɨ́1 nio1 cáun2 tsɨ́3 bí1 siáh3 Enoc, jáun2 cáun2 ngah3 la3 lɨ́3
jáun2 bíh1 tsú2, tiá2 lin1 ca3jun3 yáh3 tsú2; tiú2uú2 hin2 ca3tsauh1 yáh3 tsú2, quí1
Dió32 bíh1 la3 ca3jáu32 tsú2. Ñí1 Sí2 quioh21 Dió32 rá1juáh3 la3 lá2 hi3 ca3tɨn1 tsá2
hí3, hi3 ñeh2 bíh1 hi3 tsánh32 tsú2, ca3tɨ́3 bíh1 tsɨ́3 Dió32 la3jɨ́32 hi3 ca3jmú3 tsú2.

6 Quí1 cun3 tiá2 lɨ́13 bíh1 jmu3 tsáu2 la3 cun3 hi3 tɨ32 tsɨ́3 Dió32 nɨ́1juáh3 tiá2 nio2
yáh3 cáun2 tsɨ́3 tsú2. Quí1 la3ñí1 la3ján3 hniáuh32 chá32 tsú2 cáun2 tsɨ́3 hi3 cu3tí3
bíh1 zian2 Dió32 nɨ́1juáh3 tsá2 hnió3 ma3janh32 ñí1con2 Dió32, hi3 hniáuh32 siáh3
chá32 tsú2 cáun2 tsɨ́3 uá2jaɨ32 hi3 tson2 zia32 hi3 hiáuh13 tsú2 nɨ́1juáh3 tsá2 hnah2
Dió32.

7 Jáun2 né3, cun3ñí1 hi3 hla1 Noé uá2jaɨ32 jmɨ́1 nio1 siáh3 cáun2 tsɨ́3, jáun2
ca3taunh3 tsú2 ta21, hi3 ca3jmú3 cáun2 cuó2 pa21 ñí1 lɨ́13 liáun3 jɨ3lɨn2 tsá2
hñú13 tsú2 jmɨ́1 ca3záɨ3 tsú2 jáun2 Dió32 hi3 né3bí1 lɨ́13 cáun2 hi3 tiá2 má2jniá3.
Cun3quionh3 la3 jáun2 bíh1 ca3lɨ3tsɨn2 tsá2 ñí1 hná1 jáun2 hi3 la3 ná1ren2 tso3; la3
jáun2 bíh1 lɨ3 hi3 ca3lɨn3 tsú2 la3juah21 dúh1 jan2 tsá2 chun1 ta3 ñí1 Dió32, cun3ñí1
hi3 jmɨ́1 nio1 jáun2 cáun2 tsɨ́3 bíh1.

8 Ja3bí1 hla1 Há2bran21 siáh3 ca3tanh2 ta21 Dió32 cun3ñí1 hi3 jmɨ́1 nio1 cáun2
tsɨ́3; jáun2 cua3han3 tsú2 ñí1 jmɨ́1 cuá3, hi3 ngau3 tsú2 hi3 tsa3cuá2 hué32 ñí1 cué21
Dió32 ta3 tiá2 ñi2 tsú2 ha3 dá2 jinh1 jaun32 tsó32 dí2.

9 Cun3ñí1 hi3 jmɨ́1 nio1 jáun2 cáun2 tsɨ́3 Há2bran21, jáun2 la3jmɨ́1 cuá3 jan2 tsá2
cú2juú2 bíh1 ca3ta3cua13 tsú2 hué32 ñí1 ca3jmú3 jáun2 Dió32 jáɨ13 hi3 cué32; jáun2
hñú3 hi3 lɨ́3 hmɨh32 bíh1 ca3cuá3 tsú2 cú2jueh32. La3 jáun2 bíh1 ca3jmú3 siáh3 hla1
Isaac jon2 tsú2 jɨ3 hla1 Jacob cho1 tsú2 nɨ́2 siáh3, tsá2 ca3hiauh3 hí3 uá2jaɨ32 jáɨ13
jáun2.

10 Quí¹ Há²bran²¹ hí³ dá² jmɨ́¹ jan³² hi³ lɨ́¹³ cáun² juú² hi³ quian³² jmɨ́h¹ hiah³²
pin³, cáun² juú² hi³ hnga² Dió³² quiú¹³ héih³², hi³ hnga² siáh³ jmu³.

11 Ja³bí¹ hla¹ Sara siáh³, uá¹jinh¹ jmɨ́¹ má²lieih²¹ lɨ́n²¹ tsú², hi³ tiú²uú² jmɨ́¹ lɨ́¹³
can³ jon², tɨ³la³ cun³jáun² ca³hiauh³ bíh¹ tsú² pí³ hi³ can³ jon² cun³ñí¹ hi³hliá²
ca³chá³ cáun² tsɨ́³; ca³lɨ³zian² bíh¹ jan² jon² tsú² quí¹hliá² ca³taunh³ tsú² ta²¹ hi³
Dió³² bíh¹ jan² Tsá² ma³tí³² jáɨ¹³ quioh²¹.

12 Jáun² né³, la³ jáun² bíh¹ lɨ³ hi³ Há²bran²¹, jan² tsá² jmɨ́¹ má²ñí¹chau²¹ jmáɨ¹
hi³ jún³, ca³chó³² bíh¹ jmáɨ¹ hi³ ca³lɨ³zian² juóun³² lɨ́n³² jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ tsú²,
la³jmɨ́¹ hliáun³ chí¹jmaɨ²¹, la³ cun³ lɨ́³ siáh³ záɨ¹ nio² can³² jmɨ́²miih²¹, cáun² hi³
tiá² tián³ hí¹³.

13 La³jɨ́n³² bíh¹ tsá² hí³ ca³tsan³ ta³ tiá² ca³hiauh³ la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³
jáun² Dió³² hi³ zia³² hi³ cué³²; tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ jmɨ́¹ nio¹ jáun² cáun² tsɨ́³ tsú²
né³, jáun² cáun² ca³ma³hiún² bíh¹ tsú² tsɨ́³ ca³tɨ²¹ jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³²,
uá¹jinh¹ jmɨ́¹ ñi³² tsú² hi³ ñí¹ ué³ máh³ lɨ³tí³. Jáun² cáun² ca³ton³ bíh¹ tsú² hi³
lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́n³ jan² tsá² cú²juú² tá¹la³ há¹ ngá¹³ tsú² hi³ zian² jáun² ñí¹ hué²¹
lá².

14 Tsá² hleh³² jáɨ¹³ la³ nɨ́² né³, jmu² lin¹ hi³ hnauh² juú²co¹.

15 Quí¹ sá¹jmɨ́¹ hi³ ná¹chau² tsɨ́³ tsú² ñí¹ ca³huén² dúh¹, jmɨ́¹ lɨ́¹³ bíh¹ hi³ jmɨ́¹
tsa³tánh¹ tsú² siáh³ ñí¹ jáun².

16 Tɨ³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, jmɨ́¹ ná¹hen² tsɨ́³ hi³ chá¹tánh¹ juú²co¹ ñí¹ jlánh¹ bíh¹
chu²¹, la³ cun³ juú²co¹ tsú² hi³ nio² la³ tɨ³ hñu³mɨ³cuú² yáh³. Hi³ jáun² tiá²
lɨ³ heh²³ yáh³ Dió³² hi³ juáh²³ tsáu² hi³ hí³ bíh¹ dí² lɨ́n³ Dió³² Juo¹³ tsú², quí¹
má²nióh³² bíh¹ dí² hua³jan²¹ cáun² juú² ñí¹ lɨ́¹³ tsa³tiánh² tsá² hí³.

17 Ja³bí¹ la³ jáun² siáh³, jmɨ́¹ ca³ca³ ca³lau³ Dió³² quioh²¹ Há²bran²¹, cun³ñí¹
hi³ jmɨ́¹ nio¹ cáun² tsɨ́³ bíh¹ tsú², jáun² jmɨ́¹ má²jngɨh³ tsú² Isaac jon² ñí¹con²
Dió³². Jmɨ́¹ má²hún¹ tsú² hua³jan²¹ hi³ jngɨh³ jon² tsá² jan² tán¹, uá¹jinh¹ jmɨ́¹
ca³jmú³ Dió³² jáɨ¹³ ñí¹con² tsú² hi³ juáh³ jáun² la³ lá²:

18 “Cun³quionh³ jónh³² hnú² Isaac lɨ³zian² jon³zɨ́h¹ jon³cháuh³ hnú²”.

19 La³ jáun² jmɨ́¹ hún¹ tsú² hua³jan²¹ hi³ jmu³, quí¹hliá² ñi³² tsú² hi³ Dió³² tɨn²
jmu³ hi³ jenh¹³ tsáu² ja¹ hla¹; míh¹ tiá² lɨ́¹³ juáh³ dí² hi³ Há²bran²¹ hí³ ca³hián¹³
siáh³ jon² la³jmɨ́¹ lɨ́³ hi³ ca³jenh¹³ siáh³ ja¹ hla¹.

20 Ja³bí¹ cun³ñí¹ hi³ jmɨ́¹ nio¹ cáun² tsɨ́³ hla¹ Isaac uá²jaɨ³², hi³ ca³tɨ²¹ jmáɨ¹
né³bí¹ já²¹ máh³ jaun³² ca³ma³miih² tsú² jon² Jacob jɨ³ Esaú.

21 Ja³bí¹ hla¹ Jacob siáh³ ca³ma³miih² cho¹, jon² Sé³², cun³ñí¹ hi³ nio² cáun²
tsɨ́³, hi³ ca³ma³tsu³ ma³jónh³² tsú² Dió³² ca³la³ hi³ má²tsɨn² hná¹³ hmá²hu²¹
quioh²¹.

22 Cun³ñí¹ hi³ jmɨ́¹ nio¹ cáun² tsɨ́³ bíh¹ siáh³ hla¹ Sé³², jáun² ca³juáh³ jmɨ́¹
má²ja³quián³ jún³, hi³ chau²¹ jmáɨ¹ huén³² tsá² *Israel hué³² Egipto, hi³
ca³jmú³ dí² siáh³ héih³² hi³ he³ lánh³ rón³² jmu³ tsú² quioh²¹ hla¹, la³ cun³
hnga² dí², nɨ́¹ má¹tɨ³ ñí¹ huén²¹ tsú² ñí¹ jáun² jmɨ́¹tsú² jmɨ́¹ja³².

23 Ja³bí¹ la³ jáun² cun³ñí¹ hi³ jmɨ́¹ nio¹ cáun² tsɨ́³ bíh¹ tsá² hú¹tá¹ jméi² mí¹ziú¹³ hla¹ Moisés, jáun² bíh¹ ca³jmú³ tsú² hi³ rá²hmá¹ dí² cun³ hnɨ³² zɨ́h² jmɨ́¹ dáɨn² dí², quí¹hliá² ca³jɨ́en³² tsú² dáɨn² hí³ hi³ jlánh¹ chun¹, hi³ sa³jun³

ca^{3}juénh^{2} tsú^{2} siáh^{3} ca^{3}tɨ^{21} héih^{32} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} jáun^{2} re^{21} juo^{13} tsá^{2} Egipto [hi^{3} hniáuh^{32} jún^{3} la^{3}jɨ́n^{32} dún^{2} tsá^{2}ñuh^{2} jon^{2} tsá^{2} Israel].

24 Hi^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jmɨ́^{1} nio^{1} siáh^{3} cáun^{2} tsɨ́^{3} hnga^{2} hla^{1} Moisés né^{3}, jáun^{2} jmɨ́^{1} ca^{3}lɨ^{3}hún^{1} tsɨ́^{3} dí^{2}, tiú^{2}uú^{2} ca^{3}lɨ^{3}hnió^{3} yáh^{3} dí^{2} hi^{3} tsáu^{2} cáun^{2} lɨ́^{1} lɨ́n^{13} hi^{3} hú^{1}tá^{1} mí^{1}ziú^{13} bíh^{1} dí^{2} tsá^{2}mɨ^{3} jon^{2} re^{21}.

25 Ca^{3}lɨ^{3}hnió^{3} bíh^{1} tsú^{2} ma^{3}tso^{2} tsɨ́^{3} cu^{3}lɨ^{21} quionh^{3} tsá^{2}co^{1} tsá^{2} tionh^{2} hí^{3} jo^{3}cuo^{2} Dió^{32}, cha^{3} jmɨ́^{1} ma^{3}hiún^{2} tsú^{2} cu^{3}tiá^{3} tsɨ́^{3} hi^{3} jmu^{3} tso^{3}.

26 Ca^{3}lɨ́n^{13} tsú^{2} hi^{3} tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} zia^{32} ñí^{1} jmu^{3} ta^{21} hi^{3} ma^{3}tso^{2} tsú^{2} tsɨ́^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Tsá^{2} lɨ́n^{3} Cristo, la^{3} cónh^{3} bíh^{1} hi^{3} jmɨ́^{1} lɨ^{3} hánh^{3} tsú^{2} cun^{3}quionh^{3} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} zia^{32} hué^{32} Egipto jáun^{2}; quí^{1} cun^{3} jmɨ́^{1} má^{2}hu^{21} bíh^{1} tsɨ́^{3} tsú^{2} hi^{3} chau^{21} jmái^{1} hi^{3} zia^{32} hi^{3} hiáuh^{3} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}.

27 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jmɨ́^{1} nio^{1} jáun^{2} cáun^{2} tsɨ́^{3} Moisés, jáun^{2} cua^{3}han^{3} tsú^{2} hué^{32} Egipto hi^{3} tiá^{2} ca^{3}hɨ́^{3} yáh^{3} tsɨ́^{3} tsú^{2} hi^{3} míh^{3} tsɨ́^{3} re^{21}; cáun^{2} ca^{3}chá^{3} tiá^{3} tsɨ́^{3} bíh^{1} tsú^{2} la^{3}jmɨ́^{1} jmu^{2} jan^{2} tsá^{2} cuá^{1}jɨ́en^{32} Dió^{32}, Tsá^{2} tiá^{2} jniá^{3}.

28 Hi^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jmɨ́^{1} nio^{1} jáun^{2} cáun^{2} tsɨ́^{3} tsú^{2} siáh^{3}, jáun^{2} ca^{3}quiú^{2} tsú^{2} héih^{32} ca^{3}tɨ^{21} *Jmɨ́^{1}hɨ́en^{1} hi^{3} hniáuh^{32} jngɨh^{3} tsáu^{2} jáh^{3}, hi^{3} jáun^{2} jmɨ́^{13} jáh^{3} hí^{3} né^{3} hniáuh^{32} péih^{3} tsú^{2} ho^{3}hñú^{13} quioh^{21}, quí^{1} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} jmu^{3} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} tsá^{2} Israel tiá^{2} lɨ́^{13} jún^{3} hí^{1} jan^{2} dún^{2} tsá^{2} ñí^{1} jon^{2} nɨ́^{1} má^{1}ca^{3}nga^{2} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} Dió^{32}, tsá^{2} quian^{32} hí^{3} pí^{3} quioh^{21} hmú^{32}.

29 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jmɨ́^{1} nio^{1} siáh^{3} cáun^{2} tsɨ́^{3} tsá^{2} Israel, jáun^{2} ca^{3}nga^{2} tsú^{2} chu^{3}jo^{2} Jmɨ́^{2}miih^{21} Dáɨn^{3} la^{3}juah^{21} dúh^{1} cáun^{2} ñí^{1} quiéin^{2}, tɨ^{3}la^{3} jmɨ́^{1} ca^{3}lɨ^{3}hnió^{3} tsá^{2} Egipto hi^{3} ngáɨ^{32} siáh^{3} ñí^{1} jáun^{2} má^{1}ná^{1}, ca^{3}quí^{2} ca^{3}jláɨn^{32} bíh^{1} tsú^{2} jmáɨ^{2}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}hnúh^{32} jmáɨ^{2}.

30 Ja^{3}bí^{1} la^{3} jáun^{2} siáh^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jmɨ́^{1} nio^{1} cáun^{2} tsɨ́^{3} bíh^{1} tsá^{2} Israel, jáun^{2} ca^{3}quɨ́h^{32} hná^{1} hiah^{32} hu^{21} juú^{2} Jericó jmɨ́^{1} ca^{3}chí^{2} tsú^{2} jáun^{2} juɨ^{32} hi^{3} ca^{3}ñi^{3}táunh^{1} tsú^{2} jáun^{2} quiau^{3} jmái^{1} la^{3} cu^{3} la^{3} jéin^{3} juú^{2} jáun^{2}.

31 Ja^{3}bí^{1} hla^{1} tsá^{2}mɨ^{3} Rahab, tsá^{2} jlánh^{1} jmɨ́^{1} juón^{1} hí^{3}, tiá^{2} ca^{3}jun^{3} yáh^{3} cu^{3}lɨ^{21} quionh^{3} tsá^{2}co^{1}, tsá^{2} tiá^{2} jmɨ́^{1} nieh^{3} hí^{3} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}, cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}chá^{3} bíh^{1} tsú^{2} cáun^{2} tsɨ́^{3}; quí^{1} hí^{3} bíh^{1} ca^{3}hen^{3} re^{2} tɨn^{2} tsá^{2} ca^{3}ñí^{1}quí^{1} ñí^{1}lian^{13} juú^{2} jáun^{2} quioh^{21} tsú^{2}.

32 Jáun^{2} né^{3}, ¿zia^{21} bíh^{1} hi^{3} hniáuh^{32} juah^{21} jná^{13} ñí^{1} hná^{1} nɨ́^{2} juáh^{13}? Quí^{1} tiú^{2}uú^{2} tsɨn^{13} yáh^{3} jmái^{1} hi^{3} hléh^{13} jná^{13} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hla^{1} Gedeón, hla^{1} Barac, hla^{1} Sansón, hla^{1} Jefté, hla^{1} Dá^{2}vi^{21}, hla^{1} Sá^{2}më^{21} jɨ^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} lɨn^{3} hí^{3} *tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32} nɨ́^{2} siáh^{3}.

33 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jmɨ́^{1} nio^{1} cáun^{2} tsɨ́^{3} bíh^{1} tsá^{2} hí^{3}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}láɨh^{13} bíh^{1} tsú^{2} hniéi^{2} quionh^{3} tsá^{2} hué^{32} siáh^{3}, ca^{3}jmú^{3} bíh^{1} tsú^{2} re^{2} la^{3} cun^{3} ca^{3}tɨ^{21} tá^{1}la^{3} ho^{2} jáɨ^{13}, hiauh^{3} bíh^{1} tsú^{2} siáh^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}ca^{3}jmú^{3} jáun^{2} Dió^{32} jáɨ^{13} hi^{3} cué^{32}. Ja^{3}bí^{1} la^{3} jáun^{2} ca^{3}quɨeh^{3} tsú^{2} ho^{3} hiah^{32} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} jmɨ́^{1} nio^{1} jáun^{2} cáun^{2} tsɨ́^{3}, hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} ca^{3}quɨeh^{2} tsú^{2} jáh^{3}.

34 Ca^{3}tioh^{21} tsú^{2} siáh^{3} hi^{3} jmu^{3} la^{3} uá^{1} tiá^{2} quien^{2} pí^{3} quioh^{21} sɨ́^{2} pa^{21} tiá^{2} lɨ^{3} tián^{3}, hi^{3} ca^{3}liáun^{3} tsú^{2} siáh^{3} ñí^{1}con^{2} ho^{3} mí^{1}táɨ^{3} hmu^{3} tá^{1} tun^{3} jo^{21}. Tsá^{2} tiá^{2} huánh^{2} ca^{3}joh^{13} pí^{3}, hi^{3} ca^{3}lɨ^{3} pin^{3} lɨ́n^{32} tsú^{2} siáh^{3} ca^{3}jmú^{3} hniéi^{2}, hi^{3} ca^{3}láɨh^{13} tsú^{2} hniéi^{2} quionh^{3} hliáu^{3} tsá^{2} já^{2}taunh^{21} hué^{32} siáh^{3}.

35 Jmɨ́¹ zian² siáh³ ma³ jan² tsá²mɨ³ hi³ ca³jenh¹³ tsá² hñú¹³, tsá² jmɨ́¹
má²cá²tsan³.
Ja³bí¹ zian² siáh³ tsá² cá²tsan³ cun³quionh³ hi³ cáu² hi³ jueh³², tsá² tiá² ca³he³
hi³ liáun³, quí¹hliá² má²hu²¹ tsɨ́³ tsú² hi³ jenh¹³ hi³ lɨ́¹³ zian² tsú² siáh³ cáun² hi³
re² hi³ tɨn².
36 Ja³bí¹ zian² siáh³ tsá² ca³quí² ca³cáuh³² tsú² cú²nga¹ hi³ ja³quí¹ já¹pán¹, hi³
ca³la³ hi³ ná¹quí¹ ná¹chin¹ cá²den¹ná¹ bíh¹ tsú² ca³quiúnh³², hi³ tiáunh¹ ná¹tson³
hñu³mí¹ñí².
37 Ja³bí¹ zian² tsá² cá²tsan³ siáh³ cun³quionh³ hi³ ca³quiu³ ca³jnauh³ tsáu²
quɨ́n¹, ja³ tsá² hí³ ca³jun³ hi³ ca³tiun³ tsú² tun³ hná¹ rón²¹, [hi³ ca³ca³ ca³lau³
tsú² siáh³ tsáu²]. Zian² tsá² cá²tsan³ siáh³ cun³quionh³ hi³ ca³quiéih³² tsáu².
Ja³bí¹ zian² siáh³ tsá² ca³ñi³tú¹ ñi³lɨn¹³ tɨ³ hlá² tɨ³ nɨ́² hi³ ná¹quih³² jmáh³la³ lo³
*já¹ziáh² jɨ³ lo³ zéin¹ nɨ́² siáh³, tsá² tsɨ́¹juɨ́³, tsá² zian² uu³mí²tsɨ³², tsá² lɨ́¹ quiú¹
lɨ́¹ jín¹ tɨ³ hlá² tɨ³ nɨ́².
38 Tɨ³la³ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá² má¹ná¹, tiá² jmɨ́¹ ca³tɨn¹ yáh³ hi³ zian² tsá²
la³ hí³ ja¹ quioh²¹. Tsá² hí³ ca³ñi³tú¹ ñi³lɨn¹³ la³ cáun² hué³² quiéin², la³ cáun²
ñí¹ lɨ́³ máh³, jɨ³ la³ cáun² ñí¹ ná¹hó²¹ tá²hláu² míh¹ jɨ³ ñí¹ ná¹hó²¹ tá²hláu² cáh¹
nɨ́² siáh³.
39 Uá¹jinh¹ ca³tɨ́³ tsɨ́³ Dió³² la³jɨ́n³² tsá² hí³ cun³ñí¹ hi³ cáun² jmɨ́¹ nio¹ tsɨ́³ tsú²,
tɨ³la³ cun³ jáun² tiá² ca³hiauh³ bíh¹ tsú² la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³².
40 La³ jáun² bíh¹ lɨ³ cun³ñí¹ hi³ jmɨ́¹ hu²¹ tsɨ́³ Dió³² cáun² hi³ jlánh¹ bíh¹ chu²¹
hi³ ca³ta¹ dí²; ca³lɨ́n¹³ tsú² hi³ jmáh³la³ quiúnh¹ jnoh¹ bíh¹ tsá² hí³ tú¹ tsɨn¹³ tán¹
hián² cu³tí³.

12

Hniáuh³² neh²¹ dí² hnga² Jesús

1 Hi³ jáun² né³, cun³ñí¹ hi³ la³jɨ́n³² tsá² ca³chá³ hí³ cáun² tsɨ́³ tionh² la³ cu³ la³
jéin³ quiú¹³ dí² hi³ ná¹quí² ná¹jɨ́e³² jnoh¹, jáun² cuɨ́¹ chá¹³ dí² tɨ³ có³² ca³la³ jɨ́³²
hi³ chí¹cuú² chí¹jnáɨ²³ ñí¹con² dí², la³ má²quionh³ tso³ hi³ cáun² lɨ́¹ pɨ́² lɨ́¹ tsáɨh³²
dí², hi³ jáun² cuɨ́¹ cueh¹³ dí² tsɨ́³ hi³ tsáu¹³ dí² cú²he² tɨ³ chí¹ján³ la³ cun³ lɨ́³ juɨ³²
hi³ tiáuh¹ dí²;
2 hi³ cuɨ́¹ neh²¹ dí² hnga² Jesús, Tsá² ca³quiú² hí³ nóh³² ha³ lánh³ rón³²
hniáuh³² chá¹³ dí² cáun² tsɨ́³, Tsá² jmu³ siáh³ hi³ lɨ³ quien² hi³ jáun². Quí¹ Jesús
hí³ bíh¹ cáun² ca³tion³ tsɨ́³ hi³ ca³ma³tso² tsɨ́³ ñí¹ crei²¹. Tiá² ca³lɨ́n¹³ yáh³ tsú²
hi³ hua³heih²¹ bíh¹ hi³ quiunh²¹ dí² la³ jáun², quí¹ jmɨ́¹ má²ñi³² bíh¹ tsú² hi³
lɨ³ zian² tsú² hiún² tsɨ́³ nɨ́¹ má¹ca³nga² hi³ jáun²; hi³ jáun² jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³,
ca³ta³cua¹³ tsú² tɨ³ cuá² chu²¹ ñí¹ cuá³ Dió³².
3 Hi³ jáun² hnoh² né³, hniáuh³² cunh²¹ náh² quiúnh¹ Jesús, Tsá² lɨ́n³ hí³ nóh³²
quiú¹³ dí², Tsá² jlánh¹ ca³ma³tso² hí³ tsɨ́³ hi³ ca³qui³ ca³jmoh³ tsú² tsá² ren²
tso³; quí¹ cun³quionh³ hi³ jmúh¹³ hnoh² la³ jáun² bíh¹, tiú²uú² lɨ́¹ huon¹³ náh²,
sa³jun³ tú¹ son¹³ honh² náh² siáh³.
4 Quí¹ tiá² má²cá²chó³² yáh³ jmáɨ¹ hi³ ca³la³ hi³ taɨn³² jmɨ́²hán¹ náh² hi³
jmuh³² náh² hniéi² quiúnh¹ tso³.
5 ¿Hí¹ má²já²có³ honh² náh² la³ cun³ hi³ hlɨ́² liéih³² jáun² Dió³² la³jmɨ́¹ hlɨ́²
liéinh³² tsú² jáun² tsá¹míh¹ jon²? Quí¹ la³ lá² rá¹juáh³ ñí¹ Sí²:

Hnú² jón³, ha³ lí̈² jmu² hnú² hi³ tiá² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹ hi³ ma³tsoh¹ hnú² honh²
hi³ quiú² je²³ jáun² Juo¹³ dí²,
hi³ sa³jun³ hniáuh³² hi³ tú¹ son¹³ honh² náh² ni̇¹ má¹ca³hlí̈² ca³liéih³² tsú².
6 Quí¹ Juo¹³ dí² tí̈² jinh²³ jmáh³la³ tsá² hnio³ bíh¹;
hi³ jmu² tsú² siáh³ hi³ la³jí̈n³² tsá² má²lí̈n³ jon² tsú² ma³tso² tsí̈³.
7 Jáun² cui̇¹ tion¹³ náh² hi³ má¹tsoh¹ náh² jáun² honh², quí¹ Dió³² jmoh²³ náh²
la³jmí̈¹ jmúh³² tsú² jon². ¿Hí¹ zian² tsá¹míh¹ tsá² tiá² tí̈² jenh²³ jméi² dúh¹?
8 Ti̇³la³ ni̇¹juáh³ Dió³² tiá² la³ tí̈² la³ jenh²³ yáh³ hnoh² la³ cun³ qui³ tí̈² jinh²³
tsú² ji̇³li̇n² jon², hi³ jáun² jun³juáh¹³ la³ jon² cu³tí¹³ yáh³ tsú² hnoh², hnoh² dá²
la³ dún² lí̈¹ zian² bíh¹ ni̇¹juáh³ la³ jáun².
9 Quí¹ ni̇¹juáh³ ca³tanh¹³ bíh¹ dí² ta²¹ jméi², tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá², jmí̈¹ ca³quiu³
ca³je³ dí² tsú², hi³ jáun² ¡tiá¹³ bíh¹ tiá³ tiá² li̇³ hniáuh³² má¹ti²¹ dí² ñí¹con² Jméi²
dí², Tsá² ca³cué³ jmí̈²chí³ quiú¹³ dí², hi³ jáun² lí̈¹³ ziáun² dí²!
10 Quí¹ jméi² dí² la³ ma³ quin³² ma³ jan³² dí² ca³ti̇³ ca³jenh³ bíh¹ cu³tiá³ tá¹la³
jmí̈¹ tiauh² dí² jáun² jo³cuo² tsú², la³ cun³ hi³ ca³li̇n¹³ tsú² hmóu³² hi³ chú³²
jmu³; ti̇³la³ Dió³² má¹na²¹, tí̈² jenh² dí² ca³ti̇²¹ cáun² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien²
ñí¹con² dí², hi³ jáun² lí̈¹³ chun¹ dí² la³jmí̈¹ chun¹ tsú² jáun² hnga².
11 Tson² bíh¹ tiá² lí̈²hiún² tsí̈³ dí² tá¹la³ quiú¹ jín¹ dí² jáun², quí¹ hlah³ bíh¹
jen²³ dí²; ti̇³la³ jmí̈¹ chí¹cái̇n² má¹ná¹, lí̈¹³ zian² dí² hi³ hú¹tá¹ chun¹ dí² cu³tí³,
ni̇¹juáh³ tsá² zia³² hi³ má²ca³li̇³ti̇n² cun³quionh³ hi³ má²ca³ma³tso² jáun² tsí̈³, hi³
li̇¹³ siáh³ nio² tie³ hñu³ tsí̈³ tsú².

Hái̇nh¹³ bíh¹ ni̇¹juáh³ tiá² jmu³ tsú² nieh³ ñí¹con² Dió³²

12 Hi³ jáun² né³, cuéh³ náh² pí³ cuá² tanh¹ ni̇¹juáh³ hi³ tiú²uú² pin³ hi³
má²cá²huóh³²;
13 hi³ jáun² hniauh² náh² cú²jueh³² ju̇³² cú²tso², hi³ jáun² lí̈¹³ la¹³ tí̈¹
má²hliáh², hi³ jáun² tiá² ti̇³ li̇³mí¹ hliáh¹³.
14 Jmu³ náh² tion³ hi³ niau²¹ tie³ quián¹³ náh² quiúnh¹ la³jí̈n³² tsáu², ji̇³ hi³
ná¹chan¹ náh² siáh³ ñí¹con² Dió³² ni̇² siáh³, quí¹ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lí̈¹³ jí̈en³²
Juo¹³ dí² ni̇¹juáh³ tiá² cuá¹chan¹ tsú² ñí¹con² Dió³².
15 Hua³hín¹³ náh² jmu³, hi³ jáun² tiá² lí̈¹³ li̇³ zian² tsá² tiú²uú² hnió³ mií³ hi³
ja³² tsí̈³ Dió³²; ja³bí¹ hua³hín¹³ náh² siáh³ jmu³ hi³ jáun² tiá² li̇³ zian² tsá² li̇n¹³
la³jmí̈¹ lí̈³ mí¹zioh²¹ nái̇² hlah³, cáun² hi³ má²chí¹cuóun² hi³ jmu² hlah³ ñí¹con²
tsá² ñí¹ hná¹ jáun², hi³ jmu³ hi³ hliánh¹³ tsú².
16 Ha³ lí̈² cui̇¹ li̇³ zian² hí¹ jan² hnoh² tsá² lí̈¹ jmu³ lí̈¹ tsó²¹; hi³ sa³jun³ hniáuh³²
li̇³ zian² tsá² tiá² jéih³² la³ cun³ hi³ ti̇³² tsí̈³ Dió³², la³ cun³ hi³ ca³jmú³ jáun² hla¹
Esaú, tsá² ca³la³ hí³ má³² hi³ cuh³ cun³quionh³ hi³ jmí̈¹ ca³ti̇n¹ hiáuh³ cun³ñí¹
hi³ hí³ bíh¹ dí² tsá² má²ján³.
17 Hi³ jáun² la³ cun³ hi³ má²ná¹ñíh¹ náh², tiú²uú² ca³li̇³ yáh³ hiáuh³ hla¹ Esaú
hí³ hi³ ma³hé² ma³mieh² jméi² jmí̈¹ má²cái̇n² jáun², uá¹jinh¹ ca³ho³ ca³jngi̇h³
li̇n³² tsú², ti̇³la³ tiú²uú² ca³li̇³ zia³² yáh³ lánh³ rón³² lí̈¹³ za¹³ la³ cun³ hi³ má²li̇³².
18 Ti̇³la³ hnoh² né³, tiá² ca³ma³janh¹³ yáh³ náh² ñí¹con² cáun² hi³ lí̈²lieih²¹ cuo²
tsú², la³jmí̈¹ ca³ma³janh³² jáun² tsá² *Israel máh³ ñí¹ jmí̈¹ hún¹ jáun² sí̈², cáun²
ñí¹ tiá² re² jniá³, ñí¹ ná¹niéih²¹, ñí¹ zia³² hi³ cáu² hi³ jueh³²;

19 sa3jun3 ca3niéih2 bíh1 náh2 mah1 hi3 ñí1jiei21 tsú2 mí1ñí2, sa3jun3 ca3niéih2
náh2 siáh3 ho3 Dió32 hi3 ca3náɨ32 jáun2 tsá2 hí3. Tsá2 ca3náɨ32 hí3 ho3 tsú2
jmɨ́1jáun2, ca3la3 hi3 ca3hiu3 ca3mɨ́3 tsú2 hi3 tiú2uú2 hléh32 cú2jueh32 Dió32 tá2chi21
ñí1con2 tsú2,
20 quí1hliá2 cun3ñí1 hi3 huáh2 lɨ́n32 tsɨ́3 ná1jéinh32 tsú2 héih32 hi3 juáh3 jáun2
la3 lá2: "Lɨ3ua3 jan2 tsá2 ca3há3 máh3 lá2, uá1jinh1 jan2 jáh3, cun3 ca3tɨn1 bíh1
jún3 hi3 qui3 jnah3 tsú2 quɨ́n1 [ho3lá2dá2 cun3quionh3 hmá2 zunh21]".
21 Hi3 cáu2 hi3 jueh32 cu3tí3 bíh1 la3 cun3 hi3 jniá3 jáun2, quí1 hí1 la3 tɨ3 hnga2
yáh3 hla1 Moisés ca3juáh3: "He3 ma3 juénh2 jná13, ca3la3 hi3 juan23 máh3 jná13
lɨ́23".
22 Tɨ3la3 hnoh2 má1ná1, má2ca3ma3janh13 náh2 cú2jueh32 ñí1con2 juú2
Jerusalén quioh21 Dió32 Tsá2 juú2tsáun2 bíh1, hi3 nio2 jáun2 tɨ3 máh3 Sión
la3 tɨ3 hñu3mɨ3cuú2, ñí1 ná1ngɨh32 jáun2 tɨ3 la3 mei21 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32 hi3
ná1má2quí2 má2quien2 Dió32;
23 ñí1 ná1ngɨh32 siáh3 jɨ3lɨn2 jon2 Dió32, tsá2 ná1tón21 hí3 hi3 jmáɨ2 ñí1 sí2 rón32
hñu3mɨ3cuú2. Hi3 má2ca3ma3janh13 náh2 siáh3 ñí1con2 Dió32 Tsá2 rá2tsɨ32 héih32
ñí1con2 ca3la3 jɨ́n32 tsáu2, jɨ3 ñí1 tionh1 jáun2 jmɨ́2chí3 quioh21 tsá2 má2ca3jmú3
hí3 la3 cun3 hi3 tɨ32 tsɨ́3 Dió32, tsá2 má2ca3jmú3 Dió32 hi3 chun1 tán1 hián2 cu3tí3;
24 jɨ3 ñí1 cuá3 jáun2 Jesús, Tsá2 cua3tianh2 hí3 cáun2 nió32 hmaɨ21, ñí1 má2jɨ2
jáun2 quí1hliá2 má2lɨ́3 la3juah21 dúh1 hi3 má2ca3péih3 jmɨ́13 tsú2 siáh3, jmɨ2 hi3
jmu2 jáun2 lin1 hi3 cáun2 hi3 jlánh1 bíh1 chu21 má2lɨ32, cha3 jmɨ́1 lɨ3 lin1 cáun2
hi3 la3 ca3lɨ3 lin1 jáun2 jmɨ́1 ca3táɨn2 jáun2 jmɨ́13 hla1 Abel [jmɨ́1 ca3jngah3 jáun2
raɨnh21].
25 Cun3ñí1 hi3 jáun2 né3, ha3 lɨ2 jmú2 náh2 hi3 tiá2 jéin23 náh2 Tsá2 liéih32 dí2.
Quí1 nɨ́1juáh3 tiá2 ca3liáun3 yáh3 tsá2 tiá2 ca3jéin13 hí3 tsá2 ca3hlɨ́2 ca3liéih32 tsú2
jáun2 ñí1 hué21 lá2, jáun2 tiá13 bíh1 tiá3 lɨ13 liáu3 dí2 nɨ́1juáh3 ca3jmú13 dí2 tsá2 tiá2
nieh3 ñí1con2 Tsá2 cuá1hlɨ́2 cuá1ljéih32 dí2 la3 tɨ3 hñu3mɨ3cuú2.
26 Jmɨ́1 ca3hléh3 jáun2 Dió32 jmɨ́1tin2, ca3la3 hi3 ca3ru3 ca3juá3 bíh1 hué32; tɨ3la3
jmáɨ1 hi3 ziáun2 dí2 lá2 né3, má2ca3jmú3 tsú2 jáɨ13 hi3 lɨ́3 la3 lá2: "Jmu1 jná13 siáh3
cónh3ɨ́1 cu3 jéin32 hi3 ru3 hi3 juá3, tɨ3la3 jun3juáh13 jmáh3la3 cuá1 hué21 yáh3, quí1
ca3la3 jɨ3 hi3 jniá3 jáun2 tɨ3 chi3cuú2 bíh1 uá2jaɨ32".
27 Jmɨ́1 ca3juáh3 tsú2 jáun2 hi3 jmu3 tsú2 hi3 ru3 hi3 juá3 siáh3 cónh3ɨ́1 cu3 jéin32,
jáun2 ñí1 jáun2 lin1 hi3 quin3 tsú2 la3jɨ́32 hi3 ca3jmú3 bíh1, la3 cun3 la3jɨ́32 hi3 lɨ́13
ru3 juá3, hi3 jáun2 jmáh3la3 hi3 tiá2 lɨ́13 jɨ́eh3 bíh1 tá1no1.
28 Hi3 jáun2 né3, cun3ñí1 hi3 má2tsá1tauh13 dí2 jáun2 ñí1 cuá1quien2 Dió32,
cáun2 ñí1 cun3 tiá2 lɨ́13 jɨ́eh3, jáun2 cuɨ́1 cue13 dí2 tsú2 tiá1hmah1, hi3 cuɨ́1 má1tsú1
má1jonh21 dí2 Dió32 la3 cun3 ca3tɨ21, hi3 cuɨ́1 má1quien13 dí2 tsú2 siáh3, ca3la3 hi3
juénh2 dí2,
29 quí1hliá2 Dió32 Juo13 dí2 lɨ́n3 la3jmɨ́1 lɨ́3 cáun2 sɨ́2 hi3 tioh21 ma3tsá2 ca3la3
jɨ3lɨ32.

13

Lánh3 ca3ta1 dí2 jmú13 hi3 lɨ3 hiún2 tsɨ́3 Dió32

1 Hi3 jáun2 né3, hniáuh32 má1hno1 náh2 tsá2ján2 tsá2ján2 jmáɨ1 ca3la3 jɨ́32
la3jmɨ́1 hnio3 tsú2 raɨnh21.

2 Lɨ́[2] cuɨ́[1] cha[3]có[3] honh[2] náh[2] hi[3] hen[13] náh[2] re[2] tɨn[2] lɨ[3]ua[3] jan[2] tsá[2] ñi[3]tin[21]
hñuh[32] náh[2]; quí[1] hí[1] la[3] tɨ[3] tsá[2]cuú[2] tsá[2]ta[3] Dió[32] yáh[3] la[3] ca[3]hen[3] ma[3] jan[2] tsá[2]
ca[3]jmú[3] la[3] jáun[2] jmɨ́[1]tin[2] ta[3] tiá[2] ñi[32].

3 Cháu[1] náh[2] honh[2] ca[3]tɨn[1] tsá[2] ná[1]tson[3], hniáuh[32] lɨ́n[13] náh[2] ca[3]la[3] jmɨ́[1] lɨ́[3]
hi[3] ná[1]tson[3] náh[2] cu[3]tsa[32] quiúnh[1] tsú[2]. Cháu[1] náh[2] siáh[3] honh[2] ca[3]tɨn[1] tsá[2]
tiá[2] hin[2] quiú[2] jéi[23], cuɨ́[1] lɨ́n[13] náh[2] hi[3] la[3]jmɨ́[1] lɨ́[3] hmóu[32] bí[1] náh[2] tiá[2] quiú[2] tiá[2]
jéi[23] tsáu[2].

4 Hi[3] hniáuh[32] má[1]quien[13] náh[2] siáh[3] hi[3] má[2]ca[3]jenh[2] jáun[2] cuonh[2] náh[2],
hi[3] hniáuh[32] jmúh[13] hnoh[2] siáh[3] hi[3] ná[1]chan[1] náh[2] ñí[1]con[2] tsá[2] má[2]lɨ́n[3] hí[3]
ñí[2]cuonh[2] náh[2], quí[1] Dió[32] bíh[1] Tsá[2] ra[3]tsɨ[32] héih[32] ñí[1]con[2] tsá[2] juón[1] uá[1] hi[3]
tsá[2] tiá[2] má[2]jenh[2] cuo[2], uá[1] hi[3] tsá[2] má[2]jenh[2] cuo[2] siáh[3].

5 Hniáuh[32] bíh[1] má[1]zián[13] náh[2] hi[3] tiá[2] hniá[1] náh[2] quɨe[3], tɨ[3]la[3] chú[32]
má[1]hiúnh[13] náh[2] honh[2] la[3] cun[3] hi[3] zia[32] quián[13], quí[1] jáun[2] yáh[3] má[2]ca[3]juáh[3]
Dió[32] la[3] lá[2]: “Jmɨ́[1]lɨ́h[3] yáh[3] tiá[2] chau[21] jná[13] hnoh[2] hmóu[32] náh[2], hi[3] sa[3]jun[3]
cuaɨ[21] jná[13] hnoh[2] tɨ[3] có[32]”.

6 Cun[3]ñí[1] hi[3] jáun[2] né[3], ca[3]la[3] hi[3] hiún[2] lɨ́n[32] bíh[1] tsɨ́[3] dí[2] hi[3] juáh[13] dí[2] la[3] lá[2]:
Hnga[2] bíh[1] Juo[13] dí[2] Tsá[2] má[2]hau[3] jná[13],
hi[3] jáun[2] cónh[3] tiá[2] lɨ́[1] hú[1] cóh[21] yáh[3] tsɨn[32] jná[13] nɨ́[1]juáh[3] he[3] hnió[3] tsáu[2] jmoh[3].

7 Jáun[2] né[3], cháu[1] náh[2] honh[2] ca[3]tɨn[1] tsá[2] ca[3]hɨ́e[3] náh[2] hí[3] jú[1] tson[2], tsá[2]
ca[3]hléh[3] hí[3] jáɨ[13] quioh[21] Dió[32] ñí[1]con[2] náh[2]; sá[1]nɨ́[2] cháu[1] náh[2] honh[2] ha[3] lánh[3]
jmɨ́[1] ñi[3]táunh[1] tsá[2] hí[3] hi[3] tɨ́[2] nio[2] jáun[2] cáun[2] tsɨ́[3] tsú[2], jáun[2] jmóuh[1] náh[2] nóh[32]
jáun[2] quioh[21] tsú[2].

8 Quí[1] jmɨ́[1]lɨ́h[3] yáh[3] tiá[2] zan[2] Jesús Tsá[2] lɨ́n[3] Cristo, cun[3] má[2]lɨ́n[3] jáun[2] bíh[1]
tsú[2] cháu[3], né[32] nɨ́[2], jɨ[3] ca[3]la[3] cun[3] jmɨ́[1]hi[3]nio[2] nɨ́[2] siáh[3].

9 Hi[3] jáun[2] né[3], hua[3]hín[13] náh[2], su[3]uú[2] lɨ́[1] cuɨ́[1] lɨ[3]can[2] náh[2] cun[3]quionh[3] jáɨ[13]
siáh[3], jáɨ[13] hi[3] tiá[2] má[2]ca[3]niéih[2] náh[2]. Quí[1] tɨ[3] jlánh[1] bíh[1] lɨ[3] pin[3] tsɨ́[3] dí[2] nɨ́[1]juáh[3]
héi[13] dí[2] miɨ́[3] hi[3] ja[32] tsɨ́[3] Dió[32], la[3] cónh[3] bíh[1] hi[3] jmɨ́[1] má[1]ti[21] dí[2] héih[32] ca[3]tɨ[21]
he[3] má[32] lɨ́[13] cúh[13] dí[2]; quí[1] tiá[2] lin[1] ca[3]lɨ[3] pin[3] yáh[3] tsɨ́[3] tsá[2] jlánh[1] ca[3]ma[3]tí[32]
héih[32] la[3] jáun[2].

10 Né[32] né[3], Jesús bíh[1] ca[3]cuen[3] hnga[2] ñí[1]con[2] Dió[32] hi[3] jun[3] hi[3] ca[3]ta[1] dí[2],
tɨ[3]la[3] tsá[2] má[2]ná[1]má[2]cón[32] Dió[32] la[3] cun[3] lɨ́[3] jáun[2] héih[32] quioh[21] ñí[1]hiú[13] hi[3]
ca[3]lɨ[3]zia[32] jáun[2] jmɨ́[1]tin[2] né[3], cónh[3] tiá[2] ca[3]tɨn[1] bíh[1] hiáuh[3] la[3] cun[3] hi[3] hiáu[13]
jáun[2] jnoh[1].

11 Quí[1] nɨ́[1] má[1]ca[3]jngɨh[3] tsú[2] jáun[2] jáh[3] ñí[1]con[2] Dió[32] hi[3] ca[3]tɨ[21] tsáu[13] tsáu[2],
jáun[2] má[1]jáun[2] tsá[2]can[32] mí[2]tsá[2] hɨ́en[1] jmɨ́[13] jáh[3] hí[3] ñéih[3] ñí[1] jlánh[1] bíh[1] hɨ́en[1]
jáun[2], hi[3] tsá[2]cué[2] tsú[2] ca[3]tɨ[21] hi[3] hin[3] tso[3], tɨ[3]la[3] jáh[3] má[2]cá[2]tsan[3] hí[3] má[1]ná[1],
tɨ[3] la[3] cheih[32] juú[2] bíh[1] tsa[3]jin[2] tsú[2].

12 Ja[3]bí[1] la[3] jáun[2] ca[3]ma[3]tso[2] Jesús tsɨ́[3] hi[3] ca[3]jun[3] tɨ[3] la[3] cheih[32] juú[2], hi[3]
jáun[2] cun[3]quionh[3] jmɨ[2] má[2]ca[3]táɨn[2] jáun[2] quioh[21] tsú[2], ca[3]lɨ[3] hi[3] jmu[3] tsú[2] hi[3]
má[2]ná[1]chan[1] tsáu[2] ñí[1]con[2] Dió[32].

13 Jáun[2] né[3], jnoh[1] siáh[3] cuɨ́[1] tsáu[13] uá[2]jaɨ[32] ñí[1]con[2] Jesús tɨ[3] la[3] chéih[32] juú[2]
ñí[1] tá[1]tauh[1] dí[2] tsɨ́[1]juɨ́[3], la[3]jmɨ́[1] cá[1]quiúnh[21] tsú[2] jáun[2] hnga[2].

14 Quí¹ tiá² zia³² yáh³ cáun² juú² hi³ hú¹tá¹ quiú¹³ dí² hi³ nio² cun³ jmí¹hi³nio²
tá¹la³ ziáun² dí² ñí¹ hué²¹ lá²; tɨ³la³ jnoh¹ né³, ná¹cueh²³ dí² tsí³ ca³tɨ²¹ cáun² juú²
hi³ tá¹no¹ jmí¹tsú² jmí¹ja³² bíh¹.
15 Hi³ jáun² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Jesús né³, ¡cuí¹ má¹quien¹³ dí² Dió³² cun³ jmá²
cun³ jnia³²! Quí¹ cun³quionh³ hi³ ná¹quí² ná¹ton²³ dí² hi³ hí³ bíh¹ lɨn³ Juo¹³ dí²,
jáun² lɨ³ zia³² bíh¹ hi³ lí¹ cue¹³ dí² tsú², hi³ tɨ³² tsí³ tsú².
16 Ha³ lí² cuí¹ cha³có³ honh² náh² hi³ jmúh¹³ náh² hi³ chu²¹, hi³ tsoh²¹ náh²
he³ hi³ zia³² quián¹³, quí¹ la³ jáun² bíh¹ tɨ³² tsí³ Dió³² ní¹juáh³ cáun² ná¹hiún²
honh² náh² hi³ jmuh³² la³ jáun² hi³ ca³tɨn¹ tsú².
17 Ma³ti²¹ náh² héih³² quioh²¹ tsá² tionh² la³ñí¹ ñí¹con² náh², hi³ tianh³² náh²
tsú² ta²¹, quí¹ tsá² hí³ bíh¹ má²ná¹jmu² hua³hí¹³ hnoh², hi³ ná¹ñi³² tsú² siáh³ hi³
chau²¹ jmáɨ¹ hi³ jɨenh³² tsú² ta²¹ quioh²¹ ñí¹con² Dió³². Quí¹ ní¹juáh³ jmúh¹³
náh² la³ jáun², jáun² lɨ³ hiún² tsí³ tsú² jmu³ ta²¹ jáun², hi³ jáun² tiá² nga³ héi² ta²¹
jeinh²¹ tsú²; quí¹ sa³jun³ zia³² ñí¹ jmu³ ta²¹ ñí¹con² náh² hmóu³² yáh³ ní¹juáh³
hi³ jmúh¹³ náh² hi³ zia³² ta²¹ héi² ñí¹con² tsá² hí³.
18 Jáun² né³, lienh¹ náh² tiá³ Dió³² hi³ ca³ta¹ jnoh¹. Né¹ jnoh¹ hi³ má²jɨ²
bíh¹ jmí¹ tsí³ jnoh¹, quí¹ cun³ñí¹ hi³ má²hnáu² jnoh¹ jmú¹³ jmáh³la³ cá² ñí¹ hi³
chu²¹.
19 Zia³² cáun² hi³ jlánh¹ bíh¹ hnó³² jná¹³, hi³ mɨh¹³ tiá³ náh² ñí¹con² Dió³², hi³
cué³² tsú² jáɨ¹³ hi³ tia³juɨ³² lí¹³ ñí¹jɨe¹ jná¹³ siáh³ hnoh².

Cuí¹ zian² tsá² tanh² ta²¹ Dió³² cáun² hi³ re² hi³ tɨn²

20 Dió³², Tsá² cha³² tie³ hñu³ tsí³ tsáu², ca³jmú³ hi³ ca³jenh¹³ Jesús Tɨ³² Juo¹³
dí² cun³ñí¹ hi³ ca³táɨn³ tsú² jáun² jmí¹³, hi³ jáun² lɨ³ tanh¹³ tsú² cáun² nió³² hi³
lɨ³ quien² cun³ jmí¹hi³nio². Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, má²lín³ tsú² Tsá² zenh² la³ñí¹
hi³ jmu² hua³hí¹³ dí², jnoh¹ tsá² láɨ³ dí² la³jmí¹ lɨn³ *já¹ziáh².
21 Hi³ jáun² Dió³² hí³ bíh¹ cuí¹ jmu¹ hi³ ca³la³ tán¹ hián² náh² cu³tí³ hi³ jmúh¹³
náh² la³jí³² ta²¹ chu²¹, la³ cun³ la³jí³² hi³ hnió³ tsú²; hi³ cun³quionh³ hi³ ca³jmú³
jáun² Jesús Tsá² lɨn³ Cristo, cuí¹ jmouh²¹ tsú² hñu³ tsí³ dí² la³ cun³ tɨ³² tsí³ tsú²
hnga². ¡Cuí¹ lɨ³quien² bíh¹ Cristo cun³ jmí¹hi³nio²! ¡Tson² bíh¹ cu³tí³!
22 Mí²³ jná¹³ ñí¹con² hnoh² reh² hi³ cuí¹ juenh² bíh¹ honh² náh² ca³tɨ²¹
cú¹pih²¹ jáɨ¹³ hi³ má²lí²hlí¹ lí²lieh¹ jná¹³ ní² hnoh².
23 Hnó³² jná¹³ lɨ³ ñíh¹³ náh² hi³ má²cuá²han³ bíh¹ reh² dí² Timoteo
hñu³mí¹ñí²; jáun² né³, ní¹juáh³ cuanh³ tsú² ta³ ñeh³ ñí¹ lá², jáun² jan²¹ bíh¹ jná¹³
tsú² ní¹ má¹já²jɨe¹ jná¹³ hnoh².
24 Zéih³ tiá³ náh² tsá² ná¹ñí¹ ñí¹con² náh²: “Hia² náh²”, jɨ³ ca³la³ jɨn³² tsá² joh¹
Dió³² ñí¹ hná¹ ní². Tsá² reh² dí² tsá² hué³² Italia tionh² lá² juáh³ siáh³: “Hia²
náh²”.
25 Cuí¹ má¹hé¹ má¹mieh² Dió³² jɨ³lɨn² náh². [Cun³ ní² bíh¹ tí³ jáɨ¹³.]

Sí² Quioh²¹ Santiago

*Jacobo Jmu² Cáun² Sí² Hi³ Ca³tɨn¹ Tsá² *Judíos, Tsá² Má²tiáunh¹ Ñí¹ Hliáun³*

1 Jná¹³ la³² Jacobo, tsá² lɨ́n³ jná¹³ jan² *tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ Dió³² jɨ³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí², juanh³² jná¹³: “Hia² hnoh²”, tá¹ quia³tún³ nió³ hnoh² tsá² *Israel, tsá² má²ná¹yanh³² náh² tá¹ cáun² hngá¹máh³.

Dió³² jmu² hi³ lɨ́¹³ quia³lín³ jmɨ́¹ tsɨ́³ tsáu²

2 Hnoh² reh², ma³hiún¹³ hnoh² honh² lɨ³ua³ cáun² hi³ quiunh³² náh²,

3 quí¹ la³ cun³ hi³ má²ca³lɨ³ ñíh¹ hnoh² jáun² hi³ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ re² lɨ́²tɨn² tsú² hi³ jmu³ juenh² tsɨ́³, nɨ́¹juáh³ zia³² hi³ cá² lau²³ ca³tɨ²¹ hi³ taunh³² tsú² jáun² ta²¹.

4 Hi³ jáun² né³, chá¹ hnoh² cáun² honh², hi³ jáun² lɨ́¹³ lɨ³tɨn² hnoh² re² hi³ jmúh¹³ náh² juenh² honh², hi³ jáun² hnoh² lɨ́¹³ lɨ́n³ náh² tsá² má²hún¹ tsɨ́³, tsá² má²ca³hiá² ca³táunh³ ca³la³ tán¹ hián² cu³tí³, la³ cun³ tsá² tiá² hi³ lɨ³hniauh²³ hí¹ cáun² ñí¹con² yáh³.

5 Lɨ³ua³ jan² hnoh² tsá² tiá² re² má²jniá³ jmɨ́¹ honh² náh², mɨ́¹ náh² ñí¹con² Dió³², hi³ jáun² lɨ́¹³ hián¹³ náh², quí¹ hí³ bíh¹ cue³² ca³la³ hi³ lɨ́¹ má²tú² má²ziáun²³ ñí¹con² ca³la³ jɨ́n³² tsáu², ha³ tiá² jin²³ yáh³ tsú² tsá² hiú² tsá² mɨ³² ñí¹con².

6 Tɨ³la³ hniáuh³² mɨ́³² tsú² hi³ hu²¹ cáun² tsɨ́³ má¹ná¹, hí¹ cú¹pih²¹ yáh³ tiá² hniáuh³² hu²¹ tun³ tsɨ́³ tsú²; quí¹ nɨ́¹juáh³ hi³ hu²¹ tun³ tsɨ́³ tsú², jáun² lɨ́n³ tsú² la³jmɨ́¹ lɨ́³ cu³ jláɨ³ jmɨ́²miih²¹ bíh¹, hi³ hlia³² chí³ tɨ³ hlá² tɨ³ nɨ́².

7 Tsá² la³ hí³ tiá² hniáuh³² yáh³ hi³ cáun² lɨ́¹ lɨ́n¹³ hi³ hiáuh³ hi³ jmɨ́¹ cué²¹ jáun² Dió³² Juo¹³ dí²;

8 quí¹ tsá² la³ hí³ dá² cáun² lɨ́¹ tɨ́² lɨ́¹ jeinh³² tsɨ́³ tɨ³ hlá² tɨ³ nɨ́² bíh¹.

9 Hi³ jáun² né³, cuɨ́¹ jmu¹ tsah³ tsá² reh² dí², tsá² tsɨ́¹juɨ́³, quí¹ cun³ñí¹ hi³ má²ca³ta³zanh¹ tsú² re².

10 Hi³ tsá² hánh³ né³, cuɨ́¹ jmu¹ tsah³ quí¹ cun³ñí¹ hi³hliá² má²ca³méih³ hi³ quien² tsú², quí¹ tsá² ná¹hánh³ dá² lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ lí¹³ hi³ tiá² má²hɨ́e² bíh¹.

11 Quí¹ nɨ́¹ má¹ca³hiá² hiú², hi³ má¹lɨ³² jáun² né³, chei³² lɨ́n³², jáun² lɨ́²quiéin² bíh¹ náɨ², hi³ suh³² siáh³ lí¹³ quioh²¹, jáun² lɨ́¹ ca³há² ca³nga² bíh¹ hi³ jmɨ́¹ jniá³ jáun² chú³² lɨ́n³². La³ jáun² bíh¹ quiunh³² uá²jaɨ³² tsá² hánh³, cu³diá²jan² bíh¹ tsá²hín³ tsú² tá¹la³ cuá¹jmu² jáun² tá¹³.

Jun³juáh¹³ Dió³² yáh³ jmu² hi³ lɨ́¹ hen² tsɨ́³ tsú² hi³ tiá² ca³tɨ²¹

12 Hen³ ma³ jmɨ́¹ ren² tsá² tion² tsɨ́³ ca³la³ jɨ́³² hi³ quiunh³²; quí¹ nɨ́¹ má¹ca³nga² tsú² la³jɨ́³² hi³ jáun², hiáuh³ bíh¹ tsú² la³ cun³ hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³² jáɨ¹³ hi³ cué³² ñí¹con² tsá² hniau³ dí², hi³ lɨ́¹³ zian² dí² quionh³ tsá² ca³cah¹³ hí³ jmáɨ¹ quionh³.

13 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ ca³chó³² cáun² jmáɨ¹ hi³ hniá¹ tsú² cáun² hi³ tiá² ca³tɨ²¹ né³, tiá² hniáuh³² yáh³ hi³ cáun² lɨ́¹ lɨ́n¹³ tsú² hi³ Dió³² bíh¹ cá² lau²³ cun³quionh³ hi³ hlah³ jáun². Quí¹ hí¹ cónh³ yáh³ tiá² lɨ́¹³ hi³ hen² tsɨ́³ Dió³² hi³ hlah³, sa³jun³ cá² lan²³ tsú² tsáu² cun³quionh³ hi³ hlah³.

14 Tɨ3la3 nɨ́1juáh3 hi3 hniá1 tsú2 la3 cun3 hi3 tiá2 ca3tɨ21 né3, jáun2 hi3 jáun2
má2ja32 ca3la3 tɨ3 ñeh2 hñu3 tsɨ́3 hnga2 bíh1 tsú2; quí1 hñu3 tsɨ́3 hnga2 bíh1 tsú2
dí1quian1 hi3 jáun2.
15 Hi3 nɨ́1 má1ca3lɨ́n13 tsú2 jmu3 la3 cun3 hi3 má2hniá1 jáun2 jmu3 né3,
má1jáun2 má2lɨ́13 tso3 bíh1. Jáun2 nɨ́1 má1ca3lɨ3 pin3 tso3 tán1 hián2 cu3tí13 né3,
jáun2 má1jáun2 má2jún3 bíh1 tsú2 ñí1con2 Dió32.
16 Hnoh2 reh2, tsá2 hnau3 jná13 lɨ́n32, ha3 lɨ́2 lɨ́1 cuɨ́1 lɨ3can2 hnoh2;
17 quí1 ca3la3 jɨ3lɨ32 hi3 chu21, jɨ3 la3jɨ́32 hi3 quien2 ca3la3 tán1 hián2, cáun2 lɨ́1
cue32 bíh1 Dió32 Jméi2 dí2, Tsá2 cuá3 hñu3mɨ3cuú2. Hí3 bíh1 Tsá2 lɨ́n3 mí1zioh21
quioh21 la3jɨ́32 joh1 hi3 jniá3 jáun2 tɨ3 chi3cuú2; Dió32 Tsá2 lɨ́n3 la3 má2lɨ́n3 jáun2
yáh3. Tɨ3la3 Tsá2 hí3 má1ná1, tiá2 zan2 yáh3 la3jmɨ́1 za2 joh1 hi3 ja32 jáun2
chi3cuú2, hi3 cáun2 lɨ́1 jmu2 hính13 tɨ3 hlá2 tɨ3 nɨ́2.
18 Hí3 bíh1 Tsá2 ca3lɨ́n13 hi3 ma3jniau2 dí2 hi3 hmaɨ21 cun3quionh3 jú1 tson2
quioh21. Cun3ñí1 hi3 jáun2 né3, má2láɨ3 dí2 tsá2 má2ná1chan1 ñí1con2 tsú2 ja1
quioh21 la3jɨ́32 hi3 ca3jmú3 tsú2 jáun2, la3jmɨ́1 má2ná1chan1 jáun2 la3jɨ́32 hi3 lau32
la3ñí1.

Tsá2 má2tí32 la3 cun3 hi3 náɨ32

19 Hi3 jáun2 né3 reh2, tsá2 jlánh1 hnau3 jná13, hniáuh32 lɨ3 ñíh13 náh2 hi3
tianh13 náh2 hua3jan21 hi3 náɨh1 náh2 jáɨ13 hi3 hleh32 tsáu2; tɨ3la3 tiá2 hniáuh32
yáh3 hi3 la3juɨ32 hléh13 hnoh2 má1ná1, sa3jun3 hniáuh32 hi3 la3juɨ32 má2míh3
honh2 náh2,
20 quí1 tsá2 míh23 tsɨ́3 cun3 tiá2 lɨ́13 bíh1 jmu3 la3 cun3 hi3 tɨ32 tsɨ́3 Dió32.
21 Hi3 jáun2 bíh1 hniáuh32 cháh13 hnoh2 tɨ3 có32 la3jɨ́32 hi3 tiá2 jɨ2 hi3
má2chí1mɨ32 jáun2 honh2 hnoh2, la3 má2quionh3 jɨ3lɨ32 hi3 hlah3 hi3 jlánh1
má2ca3lɨ3 hliáun3 jáun2; tɨ3la3 hi3 nio2 re2 honh2 bíh1 hnoh2 cuéh1 náh2 jáɨ13 hi3
lɨ́13 lɨ3 quien2 jú1 tson2 hi3 má2ca3jñí3 jáun2 Dió32 hñu3 honh2 náh2, la3 cun3 jáɨ13
hi3 jmu3 hi3 liáun3 náh2.
22 Hi3 jáun2 hniáuh32 má1tih21 bíh1 hnoh2 la3 cun3 hi3 hɨe32 jú1 tson2 jáun2,
quí1 nɨ́1juáh3 cáun2 ti3 lɨ́1 naɨh32 náh2, jáun2 la3 jáun2 lɨ́1 lɨ́2can2 náh2 hmóu32 bíh1.
23 Quí1 tsá2 ti3 lɨ́1 náɨ32 jú1 tson2 hi3 tiá2 má2tí32 yáh3 tsú2 má1lɨ32 jáun2, jáun2
tsá2 la3 hí3 dá2 lɨ́n3 la3jmɨ́1 lɨ́n3 jan2 tsá2 má2lɨ́2jɨ́e3 ñí1 cun3quionh3 cáun2 hu32
bíh1.
24 Quí1 nɨ́1 má1lɨ́2jɨ́e3 tsú2 lánh3 lɨ́3 ñí1, jáun2 la3juɨ32 tsá2có3 bíh1 tsɨ́3 tsú2 lánh3
lɨ́3 ñí1 nɨ́1 má1lɨ32 jáun2.
25 Tɨ3la3 tsá2 taun2 re2 ñí1 liei21 chu21 quioh21 Dió32 né3, liei21 hi3 jmu2 jáun2
hi3 lɨ́13 liáun3 tsú2, hi3 má2tí32 tsú2 re2, hi3 tiá2 tsá2có3 tsɨ́3 tsú2 hi3 náɨ32, jáun2
tsá2 la3 hí3 bíh1 jlánh1 lɨ3 hiún2 tsɨ́3 ca3tɨ21 la3 cun3 la3jɨ́32 hi3 jmu2 jáun2.
26 Nɨ́1juáh3 zian2 tsá2 lɨ́n23 hi3 jlánh1 re2 má2tí32 cuáh32 quioh21, tɨ3la3 nɨ́1juáh3
cáun2 lɨ́1 ja3tú2 ja3lɨ́23 bíh1 ho3 tsú2 má1lɨ32 jáun2, jáun2 tsá2 la3 hí3 cáun2 lɨ́1
má2can2 hnga2 bíh1, hi3 tiá2 lin1 lɨ́2quien2 yáh3 hi3 jlánh1 má2tí32 tsú2 jáun2
cuáh32.
27 Tɨ3la3 tsá2 má2tí32 cuáh32, cáun2 hi3 jɨ2 hi3 hngó32 ta3 ñí1 Dió32 Jméi2 dí2 né3,
jáun2 tsá2 la3 hí3 bíh1 jmu2 la3 lá2: Má2hon3 tsú2 tsá1míh1 hnáɨ3, jɨ3 tsá2mɨ3 hnáɨ3

ní̱2 siáh3 ja1 lɨ3ua3 cáun2 uu3mí2tsɨ32 hi3 zian2 tsú2, hi3 hua3hín13 tsú2 siáh3 hnga2 hi3 tiá2 ma3quiá1 jmí̱2chí3 quioh21 cun3quionh3 hi3 zia32 jáun2 ñí1 hué21 lá2.

2

Tiá2 hniáuh32 jmu2 tsú2 hi3 quien2 jan2, hi3 jan2 tiá2 quien2

1 Hnoh2 reh2, tsá2 tanh23 náh2 ta21 Jesucristo Tɨ32 Juo13 dí2, Tsá2 cú2 juenh2, tiá2 ca3tɨn1 ya3 náh2 jmúh13 quien2 jan2, hi3 jan2 tiá2 quien2.

2 Jmú13 jáɨ13: Ní̱1juáh3 ja1 ñí1 ná1ngɨh32 náh2 ca3hi3 jan2 tsá2 quih32 hmɨh32 chu21, hi3 tioh3 siáh3 anillo hi3 lí̱3 cú1mí1niau21 cuo2 tsú2, hi3 tá1la3 jáun2 né3 ca3hi3 siáh3 jan2 tsá2 tia3mii2 quih32 tsí̱1 hmɨh32 tseh1,

3 tɨ3la3 ní̱1juáh3 hnoh2 jlánh1 ca3ma3quien13 náh2 tsá2 quih32 hí3 hmɨh32 chu21, hi3 juoh1 náh2 tsú2 la3 lá2: “Ñí3 ñí1 chu21 lá2”; tɨ3la3 tsá2 tia3mii2 hí3 né3 juoh1 náh2 la3 lá2: “Tɨ3 ó32 cuá2náu2 hnú2, ho3lá2dá2 hué32 lɨn21 lá2 ñí3”,

4 hi3 ní̱1juáh3 la3 jáun2 bíh1 la3 jmuh32 náh2 né3, jáun2 má2ná1jmuh32 náh2 quien2 jan2, hi3 jan2 tiá2 quien2 bíh1 ja1 quián13 náh2 hmóu32, hi3 má2ná1chú1 ná1ñih21 náh2 tsáu2 hi3 hu21 hlah3 honh2 náh2.

5 Hnoh2 reh2, tsá2 jlánh1 hnau3 jná13 lí̱n32, niéɨ2 náh2 re2 jáɨ13 hi3 juanh21 jná13 lá2: Dió32 má2ca3quianh3 tsá2 tia3mii2 zian2 ñí1 hué21 lá2, hi3 jáun2 cun3quionh3 hi3 nio2 cáun2 tsí̱3 tsú2 ñí1con2 Dió32, lí̱13 lí̱n3 tsú2 jan2 tsá2 hánh3, ¿tiá1 tson2? Tsá2 la3 hí3 bíh1 hiáuh3 jáɨ13 hi3 tsa3tiánh2 ñí1 cuá1quien2 Dió32, la3 cun3 jáɨ13 hi3 ca3jmú3 jáun2 Dió32 ñí1con2 tsá2 cu3tí3 hniau3 hí3 dí2.

6 Tɨ3la3 hnoh2 má1ná1, chin23 náh2 hua3heih21 tsá2 tia3mii2. ¿Haun13 juáh13 chín1dí1 tsá2 hánh3 bíh1 tsá2 jmu2 hian2 tsí̱3 hi3 quin23 hi3 quián13 hnoh2 dúh1, hi3 tú2 hna2 tsú2 siáh3 ñí1ta21?

7 Hnoh2, tsá2 má2ná1láɨn1 náh2 Cristo, ¿haun13 juáh13 chín1dí1 tsá2 hánh3 hí3 bíh1 tú2 hión32 hi3 jmáɨ2 tsú2 dúh1, hi3 jlánh1 bíh1 chu21 jáun2, hi3 má2ná1jmáɨ2 náh2 jáun2 ta3né32?

8 Hi3 jáun2 né3, ní̱1juáh3 cu3tí13 ma3tih21 náh2 liei21 hi3 quien2 jáun2 la3ñí1, la3 cun3 jáɨ13 hi3 rá1juáh3 jáun2 ñí1 Sí2 quioh21 Dió32, hi3 juáh3 jáun2 la3 lá2: “Hniáuh32 má1hno1 hnoh2 tsá2mɨ3cuóun2 renh2 la3jmí̱1 hno3 náh2 hmóu32”, jáun2 má2ná1jmuh32 re2 bíh1 hnoh2 ní̱1juáh3 la3 jáun2.

9 Tɨ3la3 ní̱1juáh3 jmuh32 náh2 quien2 jan2 né3, hi3 jan2 tiá2 quien2, jáun2 tso3 bíh1 má2ná1jmuh32 náh2, quí1 liei21 quioh21 Dió32 jmu2 lin1 hi3 tiá2 jmuh32 yáh3 hnoh2 la3 cun3 hi3 ca3tɨ21.

10 Quí1 ní̱1juáh3 jan2 tsá2 má2tí32 la3jí̱32 héih32 quioh21 liei21, tɨ3la3 sa3 la3 zia32 bíh1 cáun2 hi3 tiá2 ca3ma3tí32 tsú2 má1lɨ32 jáun2, jáun2 má2ren2 bíh1 tsú2 tso3, la3juah21 dúh1 hi3 tiá2 lí̱2 ma3tí32 hí1 cáun2 bíh1 tsú2 héih32 quioh21 liei21 lí̱23.

11 Quí1 Dió32 ca3juáh3 la3 lá2: “Ha3 lí̱2 jmú2 náh2 juón1”, hi3 ca3juáh3 siáh3: “Ha3 lí̱2 jngɨh3 náh2 tsáu2”. Jáun2 né3, uá1jinh1 jan2 tsá2 tiá2 lí̱1 jmú2 lí̱1 tsau32, tɨ3la3 já2 jngɨh2 bíh1 tsú2 tsáu2, jáun2 ñí1 ní̱2 bíh1 tsá2hín3 tsú2, hi3 tiá2 la3 lí̱2ma3tí32 yáh3 tsú2 héih32 quioh21 liei21 jáun2.

12 Hniáuh32 hléh13 hnoh2 jɨ3 hi3 má1zián13 náh2 la3jmí̱1 zian2 tsá2 ná1ñi32 hi3 chau21 jmáɨ1 tá1tsɨ21 héih32 ñí1con2 bíh1, la3 cun3 lí̱3 jáun2 héih32 quioh21 Cristo hi3 jmu2 hi3 lí̱13 liáu3 dí2.

13 Quí¹ tsá² tiá² jmu² juenh² tsɨ́³ ñí¹con² tsáu², sa³jun³ jmu³ yáh³ Dió³² juenh²
tsɨ́³ ñí¹con² tsú² hnga² nɨ́¹ má¹cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ ra³tsa² Dió³² héih³² quioh²¹
tsú². Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ tsá² jmu² juenh² tsɨ́³ ñí¹con² tsáu² né³, jáun² tiú²uú² zia³²
yáh³ hi³ háɨnh¹³ ñí¹con² tsú² nɨ́¹ má¹ca³ta³tsɨn¹ tsú² héih³².

Cun³quionh³ hi³ jmu² bíh¹ tsú² lɨ³ lin¹ nɨ́¹juáh³ tson² nio² cáun² tsɨ́³ ñí¹con² Dió³²

14 Hnoh² reh² ¿ha³ dá² jinh¹ quien² hi³ juáh³ tsú² hi³ nio² cáun² tsɨ́³ ñí¹con²
Dió³², nɨ́¹juáh³ tiá² lin¹ hi³ chu²¹ jmu² yáh³ tsú²? ¡Cun³ tiá² lɨ́¹³ bíh¹ liáu³² hi³
nio² jáun² cáun² tsɨ́³ tsú²!
15 Jmú¹³ jáɨ¹³: Nɨ́¹juáh³ zian² jan² tsá²mɨ³ reh² dí², ho³lá²dá² tsá²ñuh² hi³ tiá²
ha¹ zia³², sa³jun³ zia³² bíh¹ hi³ cuh³ tsú² cun³jmá² cun³ jnia³², hi³ má¹lɨ³² jáun²
né³,
16 ma³ jan² hnoh² ti³ lɨ́¹ juouh³² náh² tsá² hí³ la³ lá²: "Cuánh² cáun² hi³ re² hi³
tɨn²; cuɨ́¹ lɨ³chanh³² nú², hi³ cuɨ́¹ conh²¹ siáh³ henh¹ nú²", tɨ³la³ já² hí¹ cáun² yáh³
tiá² hi³ lɨ́²cuéh³ náh² tsú² má¹lɨ³² jáun², ¿ha³ dá² jinh¹ quien² hi³ juáh³ hnoh²
la³ jáun²?
17 La³ jáun² bíh¹ lɨ́³ hi³ tiá² lin¹ zia³² ñí¹ jmu³ ta²¹ yáh³ hi³ ti³ lɨ́¹ juáh²³ tsú²
hi³ nio² cáun² tsɨ́³ ñí¹con² Dió³², nɨ́¹juáh³ tiá² lin¹ zia³² yáh³ hi³ jmu² tsú². Hi³
lɨ́¹ juáh²³ tsú² jáun² hi³ nio² cáun² tsɨ́³, jáun² má²lɨ́³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ cáun² hi³ jún¹ bíh¹
jaun³².
18 Jáun² né³, lɨ́¹³ zian² tsá² záɨh³² raɨnh²¹ la³ lá²: "Hnú² bíh¹ jan² tsá² nio²
cáun² honh², tɨ³la³ jná¹³ né³, lɨ́n³ ná¹ jan² tsá² jmu² ta²¹ bíh¹". Tɨ³la³ jná¹³
né³ juanh³²: Ma³li²¹ hnú² ha³ lánh³ rón³² nio² cáun² honh² nɨ́¹juáh³ hnú² jan²
tsá² tiá² lin¹ zia³² hi³ jmuh³²; hi³ jáun² jná¹³ má¹li²¹ hi³ nio² jáun² cáun² tsɨn³²
cun³quionh³ hi³ jmu² ná¹.
19 ¿Hí¹ má²nio² cáun² honh² hnú² hi³ zian² jan² tán¹ Dió³²? Chú³² bíh¹
nɨ́¹juáh³ lɨ́n²³ hnú² la³ jáun². Ja³bí¹ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ yáh³ ná¹lɨ́n²³ la³ jáun², hi³
ca³la³ quí² juan²³ bíh¹ hi³ juénh².
20 Hnú², ¡tsá² cáun¹ nú²! Sá¹nɨ́² cónh³ jmɨ́¹ jmu¹ jná¹³ lin¹ hi³ tiá² lin¹ ñí¹
quien² hi³ juáh²³ tsú² hi³ nio² cáun² tsɨ́³, nɨ́¹juáh³ tiá² lin¹ zia³² yáh³ hi³ chu²¹
hi³ jmu² tsú².
21 Jáun² né³, ¿haun¹³ juáh¹³ hnga² hla¹ Há²bran²¹, jméɨ² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí²,
ca³lɨn³ la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹ ñí¹con² Dió³² cun³quionh³ hi³ ca³jmú³ tsú²
jáun², jmɨ́¹ ca³jéin³² tsú² jáun² Isaac jon² ñí¹con² Dió³², hi³ ca³ra³tsɨn² tsú² jáun²
ñí¹hiú¹³ míh¹?
22 Jáun² né³, cun³quionh³ la³ nɨ́² ca³lɨ³ lin¹ hi³ nio² cáun² tsɨ́³ tsú², ¿tiá¹ tson²?
Hi³ jáun² bíh¹ ca³hia³ ca³táuh³ tán¹ hián² cu³tí³ hi³ nio² jáun² cáun² tsɨ́³ tsú²
cun³ñí¹ hi³ zia³² hi³ ca³jmú³ tsú² jáun².
23 La³ jáun² bíh¹ ca³lɨ³tí³ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² ñí¹ rá¹juáh³ jáun² la³ lá²: "Dió³²
ca³heh³ Há²bran²¹ la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹ cu³tí³ cun³ñí¹ hi³ ca³chá³ tsú²
jáun² cáun² tsɨ́³". La³ jáun² bíh¹ lɨ³ hi³ ca³lɨn³ tsú² há²mei²¹ joh¹ Dió³².
24 Jáun² né³, cun³quionh³ la³ nɨ́² má²ca³lɨ³ lin¹ hi³ jun³juáh¹³ cun³quionh³
jmáh³la³ hi³ nio² cáun² tsɨ́³ yáh³ tsú² lɨ́¹³ lɨ́n³ tsú² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹
ñí¹con² Dió³², tɨ³la³ hniáuh³² hi³ zia³² hi³ jmu² bíh¹ tsú² uá²jaɨ³².

25 Ja3bí1 la3 jáun2 ca3lɨ3 siáh3 ñí1con2 hla1 tsá2mɨ3 Rahab, tsá2 lɨ́1 jmɨ́1 jmú2 jmɨ́1
tsau32 hí3 hi3 quí2 jéin32 hnga2. Dió32 ca3heh3 tsá2 hí3 la3juah21 dúh1 jan2 tsá2
chun1 cu3tí3 jmɨ́1 ca3cué3 tsú2 jáun2 hñú13 ñí1con2 tsá2 ca3ñí1quí1 ñí1lian13 hí3
juú2co1 tsú2, tsá2 zéin1 hí3 hla1 Josué, hi3 ca3hɨ́e3 tsú2 siáh3 cáun2 juɨ32 siáh3 hi3
tsa3tánh1 tsú2 jmɨ́1 tɨ3 ñí1 tsa3tánh1.
26 Jáun2 né3, tiá2 lin1 ñí1 jmu2 ta21 yáh3 hi3 ti3 lɨ́1 juáh3 tsú2 hi3 nio2 cáun2 tsɨ́3,
nɨ́1juáh3 tiá2 lin1 zia32 yáh3 hi3 jmu2 tsú2; la3jmɨ́1 tiá2 ta21 jmu2 ngú3 nɨ́1juáh3 hi3
tiá2 jmɨ́2chí3 hu21.

3

Ta21 hi3 jmu2 zɨ́h1 tsú2

1 Hnoh2 reh2, tiá2 hniáuh32 hi3 zian2 juóun32 tsá2 jmu2 pí3 hi3 lɨ́n13 tɨ32 ja1
quián13 hnoh2, quí1 la3 cun3 hi3 má2né1 dí2 hi3 tɨ3 jlánh1 bíh1 huáh2 tsɨ́3 héih32
hi3 tá1tsɨn1 tsá2 ná1lɨ́n3 tɨ32.
2 ¿Haun13 juáh13 la3jáɨ32 bíh1 dí2 jmu32 hi3 tiá2 ca3tɨ21 dúh1? Tɨ3la3 nɨ́1juáh3
zian2 jan2 tsá2 tiá2 hleh32 hí1 cu3 jéin32 cáun2 hi3 tiá2 ca3tɨ21 hléh32, jáun2 tsá2 la3
hí3 lɨ́n3 jan2 tsá2 má2ca3hiá2 ca3táunh3 tán1 hián2 cu3tí3 bíh1, jan2 tsá2 má2tɨn2
jmu2 re2 lɨ́n32 héih32 ñí1con2 hnga2.
3 Quí1 nɨ́1 má1ca3táunh13 dí2 mí1ñí2 ho3 tsa3cuá1, jáun2 taunh13 jáh3 ta21;
má1jáun2 né3, má2lɨ́13 bíh1 jmú13 dí2 héih32 ñí1con2 jáh3.
4 Ja3bí1 la3 jáun2 lɨ́3 siáh3 quioh21 mu2 cáh1. Uá1jinh1 cáh1 lɨ́n21, hi3 pin3 lɨ́n32
siáh3 chí3 hi3 hlia32, tɨ3la3 cun3 jáun2 tsá2 cuá1quian32 mu2, tióh32 bíh1 tsú2 jmu2
héih32 ñí1con2 mu2 jáun2 hi3 tsó32 juɨ32 ñí1 hnió3 tsú2 hi3 tsó32 cun3quionh3 zɨ́h1
mu2 hi3 lɨ́3 jáun2 cun3quionh3 cáun2 jo21 hmá2 míh1 hi3 he2 jáun2 tɨ3 cu3hna21 hi3
hu21 jáun2 chu3 jmáɨ2.
5 La3 jáun2 bíh1 lɨ́3 siáh3 zɨ́h1 dí2 uá2jaɨ32, uá1jinh1 cáun2 hi3 pih21 lɨ́n21 bíh1
jaun32, tɨ3la3 cun3 jáun2 hliáun3 lɨ́n32 bíh1 hi3 jmu2. Uá1la3 cun3 cáun2 sɨ́2 pih21,
cun3quionh3 hi3 pih21 jáun2 bíh1 lɨ13 có32 cáun2 já1hngá1 pa21 lɨ́n21.
6 Hi3 ja3bí1 zɨ́h1 dí2 siáh3 lɨ́3 la3jmɨ́1 lɨ́3 cáun2 sɨ́2. Zɨ́h1 dí2 jáun2 bíh1 jlánh1 hlah3
la3 cónh3 bíh1 la3jɨ́32 ñí1 pih21 ñí1 siún1 quiú13 dí2, hi3 jáun2 tá1 jan2 bíh1 dí2
má2tsá2hliánh2 lɨ́23. Sɨ́2 hi3 chí1hún1 jáun2 zɨ́h1 dí2 ja32 la3 tɨ3 quiu3juóu32 bíh1,
hi3 jlánh1 cue32 uu3mí2tsɨ32 la3 cun3 jmáɨ1 hi3 ziáun2 dí2.
7 La3jɨ́n32 ñí1 jáh3 bíh1 tɨn2 tsá2mɨ3cuóun2 ma3táɨn32, hi3 hí1 la3 tɨ3
má2ca3ma3táɨn32 yáh3 tsú2; uá1la3 jáh3 cánh1, jáh3 ngɨ32 rón32 hué32, tan32
nɨ́2, jɨ3 jáh3 jmáɨ2 nɨ́2 siáh3.
8 Tɨ3la3 uá1jinh1 tɨn2 tsáu2 ma3táɨn32 jáh3, tɨ3la3 hí1 jan2 bíh1 tiá2 hin2 tɨn2
ma3táɨn32 zɨ́h1 hnga2. Zɨ́h1 dí2 jáun2 dá2 cáun2 ti3 tɨn2 jmu2 hlaɨh3 bíh1, la3 cun3
hi3 dí1quian1 hnga2, hi3 jlánh1 quian32 no1 huáh2 tsɨ́3 hi3 lɨ́13 jngah3.
9 Quí1 sa3 cun3quionh3 zɨ́h1 jáun2 bíh1 dí2 ma3quien13 dí2 Dió32 Jméɨ2 dí2, hi3
cun3quionh3 zɨ́h1 jáun2 bíh1 dí2 siáh3 chú1 juon1 dí2 tsá2mɨ3cuóun2 raɨnh21 dí2,
tsá2 lɨ́2ma3zian2 hí3 Dió32 la3 cun3 rón32 lɨ́3 jáun2 nóh32 quioh21 dí2 hnga2.
10 Sa3 cáun2 ho3 jáun2 bíh1 dí2 hue32 jú1 chu21 la3 má2quionh3 jú1 hlah3. Hnoh2
reh2, tiá2 jmɨ́1 ca3tɨ21 cu3tí13 yáh3 hi3 lɨ́13 la3 jáun2.

11 ¿Hí¹ lɨ́¹³ bíh¹ hion¹³ jmɨ² cuóuh³ cu³tsa³² quionh³ jmɨ² ñeh¹ nɨ́¹juáh³ cáun² ñí¹ hion² jmái² dúh¹?
12 Hi³ sa³jun³ hái³² yáh³ huɨ́h² pih²¹ hmá² sí² co², sa³jun³ lɨ́¹³ ha³ siáh³ mɨ³ hmá² sí² co² hmáɨh³² uóun²jɨeh¹³. Reh², la³ jáun² bíh¹ lɨ́³ siáh³ hi³ hí¹ cónh³ yáh³ tiá² lɨ́¹³ hion¹³ jmɨ² cuóuh³ ñí¹ qui³ má²hion² jmɨ² ñeh¹.

Tɨ³ hñu³mɨ³cuú² bíh¹ ja³² pí³ hi³ lɨ́¹³ lɨ́n³ tsú² jan² tsá² quia³lín³ jmɨ́¹ tsɨ́³

13 Hi³ jáun² né³, nɨ́¹juáh³ ja¹ quián¹³ hnoh² zian² jan² tsá² quia³lín³ jmɨ́¹ tsɨ́³, tsá² cháunh²³ re² chí¹, cuɨ́¹ jmu¹ tsú² lin¹ cun³quionh³ hi³ zian² tsú² hi³ chun¹, jɨ³ cun³quionh³ hi³ chu²¹ hi³ jmu² tsú². Tɨ³la³ la³ cun³ qui³ jmu² jan² tsá² quia³lín³ jmɨ́¹ tsɨ́³ má¹na²¹, hniáuh³² jmu³ tsú² hi³ tiá² quien² hnga² tá¹la³ jmu² tsú² jáun² hi³ chu²¹.
14 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ cuéh¹ hnoh² jái³ hi³ lɨ́¹³ lɨ́n³ náh² tsá² ja³²lɨ³ uóu³² tsɨ́³, hi³ cáun² lɨ́¹ zian² náh² ca³tɨn¹ hmóu³², jáun² tiá² ca³tɨn¹ náh² jmúh¹³ tonh² hi³ jlánh¹ re² cháunh²³ honh² náh²; quí¹ má²ná¹jlɨ́h²³ bí¹ náh² jú¹ tson² cun³quionh³ jú¹ tɨ́¹jái² nɨ́¹juáh³ la³ jáun².
15 Quí¹ jun³juáh¹³ Dió³² yáh³ jmu² hi³ cháunh²³ chí¹ tsú² la³ nɨ́², hmóu³² bíh¹ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá² hnauh² chí¹ la³ nɨ́². Cáun² hi³ tɨn² hmóu³² tsá²mɨ³cuóun² bíh¹ nɨ³², hi³ cháunh²³ nɨ́² chí¹ tsú² ja³² ñí¹con² tsá² hláɨnh¹ bíh¹.
16 Quí¹ ñí¹ zian² tsá² uóu³² tsɨ́³, tsá² lɨ́¹ zian² jmáh³la³ hi³ ca³tɨn¹ hmóu³², jáun² ñí¹ la³ jáun² cáun² tiáunh¹ tsú² cú²tiú² cú²jan³² bíh¹, hi³ zia³² siáh³ la³jáh³ dú¹ ñí¹ hi³ hlah³.
17 Tɨ³la³ la³ cun³ hi³ cháunh²³ jáun² tsɨ́³ tsú² hi³ ja³² ñí¹con² Dió³² má¹ná¹, lɨ́³ cáun² hi³ jɨ² bíh¹ la³ñí¹ la³ján³. Tsá² quia³lín³ jmɨ́¹ tsɨ́³ la³ hí³ bíh¹ lɨ́n³ jan² tsá² jmu² hi³ lɨ́¹³ niau²¹ tie³, jan² tsá² jmu² juenh² tsɨ́³, tsá² huá¹ chí¹, tsá² ja³² miɨ́³ tsɨ́³, tsá² jmu² cá² ñí¹ hi³ chu²¹, tsá² jɨ́en³² tsáu² cú²re² he², tsá² tiá² zaɨ³² jë¹.
18 Jáun² né³, tsá² má²re² hniéi² quioh²¹ tsáu², hi³ hnió³ hi³ zian² tsáu² cáun² hi³ re² hi³ tɨn², tsá² la³ hí³ bíh¹ jmu² hi³ tá²tsɨ²¹ héih³² cú²tso².

4

Tsá² jéih³² hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá²

1 ¿He³ láɨh³² zia³² hniéi² ja¹ quián¹³ hnoh², hi³ tiá² re² tiáunh¹ náh² cá²honh¹? ¿Haun¹³ juáh¹³ cun³ñí¹ hi³hliá² dí¹quiaunh²¹ honh² náh² hi³ hlah³ bíh¹, hi³ jáun² hú¹pɨ́² hú¹juoun³² honh² náh², quí¹ cun³ñí¹ hi³ zia³² hi³ hniá¹ náh²?
2 Quí¹ zia³² bíh¹ hi³ hniá¹ hnoh² quioh²¹ tsáu², tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ tiá² la³ ca³lɨ³ zia³² yáh³ hi³ jáun² quián¹³ hnoh² né³, jáun² cáun² jngɨh²³ bíh¹ náh² tsú². Hi³ nɨ́¹juáh³ tiá² ca³janh¹ hnoh² hi³ jmɨ́¹ hen² jáun² honh² náh² né³, jáun² cáun² lɨ́¹ ja³² uóu³² honh² bíh¹ náh², hi³ jmuh³² náh² hniéi², hi³ quiú² tɨn²³ náh² quiúnh¹ tsáu². Cun³ñí¹ hi³ tiá² mɨh³² ñí¹con² Dió³² bíh¹ náh², hi³ jáun² bíh¹ tiá² chanh¹ hnoh² la³ cun³ hi³ jmɨ́¹ hniá¹ náh² jáun².
3 Hi³ uá¹jinh¹ mɨh³² náh², cun³ jáun² tiá² hián¹³ bíh¹ náh², quí¹ cun³ñí¹ hi³ hu²¹ siánh³ honh² náh² tá¹la³ mɨh³² náh² jáun², hi³ lɨ́¹ hnáuh² náh² má¹hiúnh¹³ honh² hmóu³² cun³quionh³ hi³ jmɨ́¹ hniá¹ náh² jáun² hian³.
4 ¡Hnoh², tsá² lɨ́n³ náh² la³jmɨ́¹ lɨ́n³ tsá²mɨ³ juón¹! ¿Tiá¹ má²ñíh¹ hnoh² hi³ tsá² jéih³² hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá², tsá² la³ hí³ má²lɨ́n³ jan² tsá² hon² Dió³² bíh¹?

Quí¹ lɨ³ua³ jan² tsá² tɨ³² tsɨ́³ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá², tsá² la³ hí³ má²ná¹háun³ bíh¹
quionh³ Dió³².
5 Quí¹ jun³juáh¹³ cáun² ti³ lɨ́¹ rá¹juáh³ yáh³ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² ñí¹ rá¹juáh³
jáun² la³ lá²: “Jmɨ́²chí³ Chun¹ ca³tanh² hí³ Dió³² hñu³ tsɨ́³ dí² jlánh¹ hniau³ dí²
ca³la³ hi³ hɨ³² lɨ́n³² tsɨ́³”.
6 Hi³ jáun² né³, tɨ³ lɨ³mí¹ má²ca³ma³hé² ma³mieh² bíh¹ dí² Dió³², la³ cun³
rá¹juáh³ jáun² jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³², hi³ juáh³ la³ lá²: “Dió³² tiá² cué³² jáɨ¹³ hi³
lɨ́¹³ lɨ³ quien² tsá² jmu² quien² hnga², tɨ³la³ má²hé² má²mieh² tsú² tsá² tsɨ́¹juɨ́³
bíh¹”.
7 Jáun² né³, jɨenh²¹ náh² hmóu³² ñí¹con² Dió³²; hi³ jmu³ náh² huáh² chinh³²
ñí¹con² tsá² hláɨnh¹, hi³ jáun² cuon³ tsú² ñí¹con² náh².
8 Jmu³ náh² pí³ hi³ lɨ³ cuóun³² náh² Dió³², hi³ jáun² Dió³² lɨ³ cuóu³² siáh³
hnoh². Hnoh² tsá² ná¹ren² náh² tso³, ma³jɨ́¹³ náh² cuonh², hi³ jáun² lɨ́¹³
ná¹chan¹ ñí¹con² Dió³². Hi³ hnoh² né³, tsá² nio² tun³ honh², ma³jɨ́¹³ náh²
honh², hi³ jáun² niau²¹ cáun² honh² náh².
9 Chá¹ náh² hlaɨh³ honh², hi³ uo³ náh² ca³la³ hi³ jngɨh³² honh² náh². Cha³
jmɨ́¹ jú¹ jmɨ́¹ ngáɨh¹³ náh², cuɨ́¹ taɨn²¹ jmɨ́²zɨh¹ máh¹ náh²; hi³ cha³ jmɨ́¹
má¹hiúnh¹³ náh² honh² né³, cuɨ́¹ niau²¹ hlah³ honh² náh².
10 Jmu³ náh² hi³ tsɨ́¹juɨ́³ náh² ta³ ñí¹ Dió³² Juo¹³ dí², jáun² hí³ né³ ziau³
chi³cuú² hi³ lɨ³ quien² náh².

Tsá² chú² ñih²³ raɨnh²¹

11 Hnoh² reh², tiú²uú² hniáuh³² ziú¹ hɨen¹³ náh² tsá²ján² tsá²ján²; quí¹ tsá²
hleh³² hlah³ quioh²¹ raɨnh²¹, ho³ hi³ chú² ñih²³ siáh³ raɨnh²¹, tsá² la³ hí³ dá²
hleh³² hlah³ ca³tɨ²¹ liei²¹ jáun² quioh²¹ Dió³² bíh¹, hi³ chú² ñih²³ tsú² siáh³
liei²¹ jáun². Quí¹ nɨ́¹juáh³ la³ chú¹ la³ ñih²¹ hnú² liei²¹ jáun², jáun² jmuh³² hnú²
la³jmɨ́¹ jmu² jan² tsá² lɨ́n³ jue²¹ bíh¹ cha³ jmɨ́¹ má¹tih²¹ hnú² la³ cun³ hi³ juáh³
jáun² liei²¹.
12 Quí¹ jan² tán¹ bíh¹ Tsá² ca³quiú² héih³² zian², hi³ lɨ́n³ siáh³ Jue²¹; hnga²
hí³ bíh¹ siáh³ tɨn² lión³² tsáu², ho³lá²dá² hi³ hin³ tsú² tsáu². Hi³ jáun² né³ ¿hin²
dá² tsánh² hnú², jáun² sa³ hnú² yáh³ hnáuh² jmúh¹³ jue²¹ hi³ rá¹tsɨh³² héih³²
ñí¹con² tsá²mɨ³cuóun² renh²?

Tiá² hniáuh³² jmu² tsú² tonh² ca³tɨ²¹ hi³ hu²¹ tsɨ́³ tsú² jmu³

13 Hi³ jáun² né³, hnoh² tsá² juáh³ la³ lá²: “Né³² ho³ tsa³háu² tsáu¹³ jnoh¹
cú²juú² cun³ cáun² mii², hi³ tsá¹hnáu¹³ jnoh¹ quɨe³”, niéi² náh² re² jáɨ¹³ lá²:
14 ¡Hí¹juáh³ he³ lɨ́¹³ tsa³háu² yáh³ tiá² hi³ ñíh¹ hnoh², tiá¹³ bíh¹ tiá³ jlánh¹ ñíh¹
hnoh² hi³ he³ lɨ́¹³ jmɨ́¹tsú² jmɨ́¹ja³²! Quí¹ jmáɨ¹ hi³ zian² hnoh² jáun² dá² lɨ́³
la³jmɨ́¹ lɨ́³ cáun² jnie³ cháun¹ bíh¹, cáun² hi³ lɨ́¹ jnia² cu³tiá³ pih²¹, hi³ la³juɨ³²
yein³² siáh³.
15 La³ lá² bíh¹ jmɨ́¹ hniáuh²¹ juáh¹³ hnoh²: “Nɨ́¹juáh³ Dió³² Juo¹³ dí² hnió³,
jáun² ziáun² bíh¹ dí² hi³ jmú¹³ dí² hi³ lá² ho³ hi³ ó³²”.
16 Tɨ³la³ hnoh² má¹ná¹, cá² ñí¹ hléh¹ jú¹ tú² ráun³ bíh¹ hnoh² hi³ jmuh³² náh²
tonh² lɨ́n³²; tɨ³la³ jáɨ¹³ la³ nɨ́² né³, hú¹tá¹ jú¹ hlah³ bíh¹.
17 Hi³ jáun² nɨ́¹juáh³ zian² tsá² má²ñi³² he³ hi³ chu²¹ jmu³, tɨ³la³ má¹lɨ³² jáun²
né³, tiá² hi³ jáun² jmu² yáh³ tsú², hi³ jáun² tsá² la³ hí³ má²ca³lɨ³ren² tso³ bíh¹.

5

Háɨnh13 bíh1 quioh21 tsá2 hánh3

1 Ja3bí1 hnoh2 siáh3, tsá2 hánh3, ¡niéi2 náh2 re2 jáɨ13 lá2! Uo3 hnoh2 hi3 tɨ́1 hoh3
náh2 hi3 ca3tɨ21 uu3cha3tsi32 hi3 né3bí1 má1tsoh1 náh2 honh2.
2 Lɨ́3 la3juah21 dúh1 hi3 má2ca3cáh2 bíh1 la3jɨ́32 hi3 zia32 jáun2 quián13 náh2; hi3
hmɨh32 chu21 hi3 nio3 náh2 jáun2 né3, lɨ́3 la3juah21 dúh1 hi3 má2ca3cúh2 mí1cháu2
bíh1.
3 La3jmɨ́1 lɨ́3 hi3 má2ca3hiá2 juóuh32 bíh1 mí1ñí2 cú1tiáu2 jɨ3 mí1ñí2 cú1mí1niau21
jáun2 quián13 hnoh2. Juóuh32 jáun2 né3 má2li21 hi3 tson2 bíh1 má2ca3lɨ3ren2 náh2
tso3, hi3 jáun2 cun3quionh3 juóuh32 jáun2 bíh1 cón32 hnoh2 la3juah21 dúh1 hi3
hún1 sɨ́2. Quí1 jmáɨ1 hi3 tiauh2 dí2 lá2 jlánh1 má2ca3cháh1 hnoh2 cu3lɨ21 hi3 lɨ́13
lɨ3 hánh3 náh2.
4 Sá1nɨ́2 niéi2 náh2, jɨe3 cónh3 tso3 tiá2 cha32 quɨe3 hi3 jmɨ́1 hniáuh21
má1hmah21 náh2 ñí1con2 tsá2 ca3jmú3 ta21 ñí1náɨ2 quián13 náh2; hi3 Dió32 Tsá2
lɨ́n3 Juo13 hliáu3 tionh2 hñu3mɨ3cuú2 né3, má2ca3náɨ32 jáɨ13 hi3 tú2 hna2 jáun2
tsá2 ca3jmú3 hí3 ta21 ñí1con2 náh2.
5 Jlánh1 re2 ma2ca3ma3zián13 hnoh2 ñí1 hué21 lá2, hi3 cáun2 lɨ́1
má2ca3ma3hiúnh13 hnoh2 honh2 hi3 jmúh13 náh2 lɨ3ua3 cáun2 hi3 ca3lɨ3
hniá1 náh2 jmúh13. ¡La3jmɨ́1 má2cánh1 tsú2 cuá1juɨ́2 hi3 má2jngɨh3 bíh1 tsú2,
má2ca3ma3hion21 náh2 honh2!
6 Hi3 cáun2 lɨ́1 ca3ra3can32 náh2 tso3 tsá2 tiá2 tso3 ren2, hi3 ca3jngɨh32 náh2;
uá1jinh1 tsá2 tiá2 hi3 hlah3 ca3jmú3 hí1 cáun2 ñí1con2 hnoh2.

Tsá2 hu21 cáun2 tsɨ́3 hi3 ná1hé2 ná1jan2 Jesucristo

7 Hi3 jáun2 né3 reh2, tsá2 ná1janh32 náh2 hi3 jáunh3 Tɨ32 Juo13 dí2, hniáuh32
ná1hu21 honh2 náh2 ca3tɨ21 jmáɨ1 jáun2 la3jmɨ́1 ná1hu21 tsɨ́3 tsá2 zia32 hi3 má2jná1
ñí1náɨ2 quioh21, tsá2 ná1hé2 ná1jan32 hi3 chau13 jmɨ́3 la3 cun3 jmáɨ1 hi3 lɨ3
hniáuh32, quí1 hu21 tsɨ́3 tsú2 hi3 ló32 re2 hi3 quioh21.
8 Jáun2 né3, ja3bí1 hnoh2 siáh3 hniáuh32 cháh13 náh2 tiá3 honh2 ca3tɨ21 hi3 hu21
jáun2 honh2 náh2 hi3 má2ja3quián3 jáunh3 Tɨ32 Juo13 dí2.
9 Hnoh2 reh2, ha3 lɨ́2 chú1 lɨ́2 ñih21 náh2 tsá2ján2 tsá2ján2, jáun2 tiá2 tá1tsɨn1
náh2 héih32, quí1 má2ja3quián3 cu3tí13 bíh1 jáunh3 Dió32 Tsá2 lɨ́n3 Jue21.
10 Hi3 jáun2 né3 reh2, chú32 jmu3 náh2 la3jmɨ́1 ca3jmú3 jáun2 la3jɨ́n32 tsá2 ca3lɨn3
hí3 *tɨ32 jë1 Dió32, tsá2 ca3hléh3 hí3 cha13 Tɨ32 Juo13 dí2; uá1jinh1 ca3ma3tso2 lɨ́n32
tsú2 tsɨ́3, tɨ3la3 ca3tiánh3 bíh1 tsú2 hi3 ná1hu21 cáun2 tsɨ́3.
11 Sá1nɨ́2 jɨe3, jnoh1 ná1láɨ23 hi3 jlánh1 jmɨ́1 ren2 tsá2 ca3ma3tso2 hí3 tsɨ́3. Uá1la3
cun3 hi3 má2ca3niéih2 náh2 jáun2 hi3 ca3tɨn1 hla1 Job; tsá2 hí3 jlánh1 re2 ca3cueh3
tsɨ́3 ñí1 ca3la3 jɨ́32 hi3 ca3quiúnh32, hi3 ná1ñíh1 náh2 siáh3 he3 ca3hiauh3 tsú2
ñí1con2 Dió32 jmɨ́1 lɨ21 jáun2, quí1 Dió32 jlánh1 chun1 hi3 ja32 lɨ́n32 miɨ3 tsɨ́3.
12 Jáun2 né3 reh2, zia32 bíh1 siáh3 cáun2 jú1 tson2 hi3 jlánh1 bíh1 quien2 hi3
juáh3 la3 lá2: Tiá2 hniáuh32 má1quien13 náh2 jáɨ13 quián13 cun3quionh3 hi3 hɨen13
náh2 Dió32, sa3jun3 hi3 hɨen13 náh2 tsá2 zian2 ñí1 hué21 lá2 siáh3, sa3jun3 hí1
cáun2 hi3 siáh3 siáh3 tiá2 hniáuh32 hɨ́eh1 náh2 hi3 má1quien13 náh2 jáɨ13 quián13.
Quí1 jáɨ13 la3 nɨ́2 tiá2 lin1 lɨ3 hniáuh32 yáh3 nɨ́1juáh3 hi3 ná1lɨ́n3 hnoh2 tsá2 tson2
jëh2 náh2, uá1 hi3 ca3juah21 náh2: “Tson2”, uá1 hi3 ca3juah21 náh2: “Tiá2 tson2”;
quí1 nɨ́2 lɨ́1 ca3ta3zanh1 náh2 ñí1 hlah3.

Lánh^{3} rón^{32} hniáuh^{32} liéinh^{32} tsú^{2} Dió^{32}

13 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, nɨ́^{1}juáh^{3} ja^{1} quián^{13} hnoh^{2} zian^{2} jan^{2} tsá^{2} má^{2}tso^{2} tsɨ́^{3}, cuɨ́^{1} liéinh^{21} tsú^{2} Dió^{32}. Hi^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} zian^{2} tsá^{2} re^{2} nio^{2} tsɨ́^{3}, jáun^{2} cuɨ́^{1} má^{1}quien^{2} tsú^{2} Dió^{32} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} hɨe^{32} tsú^{2} jáun^{2} sun^{1}.

14 Hi^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} zian^{2} jan^{2} tsá^{2} tsáun^{1}, cuɨ́^{1} tiéh^{13} tsú^{2} tsá^{2}daun^{32} tsá^{2} ná^{1}ñí^{1} cuáh^{32}, jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} tsa^{3}táunh^{1} hi^{3} tsa^{3}lienh^{3} Dió^{32} cha^{13} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsú^{2}, hi^{3} jñéi^{3} tsú^{2} siáh^{3} no^{1} chí^{1} tsú^{2}.

15 Jáun^{2} nɨ́^{1} má^{1}ca^{3}liéinh^{32} tsú^{2} jáun^{2} Dió^{32} hi^{3} ná^{1}tioh^{3} cáun^{2} tsɨ́^{3} tsú^{2}, lan^{13} bíh^{1} tsá^{2} tsáun^{1}. Dió^{32} bíh^{1} jmah^{3} tsá^{2} hí^{3}; hi^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} ren^{2} tsú^{2} tso^{3}, ja^{3}bí^{1} hin^{3} siáh^{3} tsáu^{13} tsú^{2} uá^{2}jaɨ^{32}.

16 Jáun^{2} né^{3}, cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} chú^{32} ton^{13} náh^{2} tsáuh^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2}, hi^{3} lienh^{1} náh^{2} siáh^{3} Dió^{32} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2}, jáun^{2} lan^{13} náh^{2}. Nɨ́^{1}juáh^{3} jan^{2} tsá^{2} zian^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} tɨ^{32} tsɨ́^{3} Dió^{32} liéinh^{32} Dió^{32} [ca^{3}la^{3} jonh^{3} jmɨ́^{1} tsɨ́^{3}], hú^{1}tá^{1} cu^{3}tí^{3} jmu^{3} bíh^{1} ta^{21}.

17 Uá^{1}la^{3} cun^{3} hi^{3} ca^{3}lɨ^{3} jáun^{2} ñí^{1}con^{2} Líh^{3}, tsá^{2} jmɨ́^{1} lɨ́n^{3} hí^{3} tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32} jmɨ́^{1}tin^{2}. Ja^{3}bí^{1} tsá^{2} hí^{3} siáh^{3} jmɨ́^{1} lɨ́n^{3} jan^{2} tsá^{2} lɨ́^{1} tsáu^{2} la^{3} jnoh^{1} bíh^{1}; tɨ^{3}la^{3} jmɨ́^{1} ca^{3}liéinh^{32} tsú^{2} jáun^{2} Dió^{32} né^{3}, hi^{3} ca^{3}mɨ́^{3} tsú^{2} hi^{3} tiú^{2}uú^{2} chau^{13} jmɨ́^{3}, jáun^{2} ca^{3}quin^{3} bíh^{1} jmɨ́^{3} cun^{3} hnɨ^{32} mii^{2} tón^{32} hué^{32} ñí^{1} jmɨ́^{1} cuá^{3} tsú^{2} jáun^{2}.

18 Jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}liéinh^{32} tsú^{2} siáh^{3} Dió^{32}, jáun^{2} ca^{3}jauh^{3} bíh^{1} siáh^{3} jmɨ́^{3} hué^{32} jáun^{2}, jáun^{2} ca^{3}cuú^{2} ca^{3}láu^{2} bíh^{1} re^{2} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} lau^{3} cuá^{1} hué^{21}.

19 Hnoh^{2} reh^{2}, nɨ́^{1}juáh^{3} ja^{1} quián^{13} hnoh^{2} zian^{2} jan^{2} tsá^{2} cón^{32} siáh^{3} jan^{2} tsá^{2} jmɨ́^{1} má^{2}ngau^{32} tɨ^{3} có^{32} ca^{3}tɨ^{21} jú^{1} tson^{2},

20 jáun^{2} cháu^{1} náh^{2} honh^{2} hi^{3} tsá^{2} jmu^{2} ta^{21} la^{3} jáun^{2} má^{2}ca^{3}lión^{32} jan^{2} tsá^{2} jmɨ́^{1} má^{2}jún^{1} bíh^{1}, hi^{3} jmu^{2} tsú^{2} siáh^{3} hi^{3} lɨ́^{13} hin^{3} ca^{3}la^{3} jɨ́^{32} tso^{3} hi^{3} jmɨ́^{1} ren^{2} jáun^{2} tsá^{2} hí^{3}. [Cun^{3} nɨ́^{2} bíh^{1} tí^{3} jáɨ^{13} hi^{3} juanh^{32} jná^{13} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2} reh^{2}.]

Sí² La³ñí¹ Quioh²¹ Pé¹

Pé¹ jmu² cáun² sí² hi³ ca³tɨn¹ tsá² ná¹yanh³² tá¹ cáun² hngá¹máh³

1 Jná¹³ Pé¹, jan² *tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Jesucristo, cuá¹jmu² jná¹³ sí² lá² hi³
ca³tɨn¹ hnoh² tsá² má²ca³huén² náh² hué³² quián¹³, hi³ má²tiáunh¹ náh² hué³²
ñí¹ uóunh³, uá¹la³ cun³ hué³² Ponto, Galacia, Capadocia, Asia jɨ³ Bitinia nɨ́² siáh³.

2 Hnoh² bíh¹ ná¹lɨ́n³ náh² tsá² má²ca³quianh³ Dió³² Jméi² dí² la³ cun³ rón³²
hi³ ca³lɨ́n¹³ tsú² jáun² la³ cun³ jmɨ́¹tin² lɨ́n³². Cun³quionh³ Jmɨ́²chí³ joh¹ tsú²
má²ca³jmú³ hi³ ná¹chan¹ hnoh² ñí¹con², hi³ jáun² lɨ́¹³ má¹tih²¹ náh² re² ñí¹con²
tsú², jɨ³ hi³ jáun² lɨ³ jɨn² náh² siáh³ cun³quionh³ jmɨ́²hán¹ Jesucristo. Cuɨ́¹
má¹mieh² náh² Dió³² ca³la³ hi³ lɨ́¹ tú² lɨ́¹ ziáun²³, jɨ³ hi³ cuɨ́¹ zian² náh² siáh³
cáun² hi³ re² hi³ tɨn².

Zia³² hi³ hu²¹ tsɨ́³ tsú² hi³ hú¹tá¹ lɨ³tí³

3 Hénh³ ma³ chun¹ Dió³² Jméi² Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí², quí¹ cun³ñí¹ hi³
jlánh¹ ca³ja³ lɨn³² miɨ́³ tsɨ́³ tsú², jáun² ca³jmú³ tsú² hi³ lɨ³zian² dí² siáh³ cáun²
hi³ hmaɨ²¹ cun³quionh³ hi³ ca³jmú³ tsú² hi³ ca³jenh¹³ jáun² Jesucristo ja¹ tsá²
má²cá²tsan³. Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ ná¹hé² ná¹jan³² dí² hi³ zia³² hi³ hú¹tá¹ lɨ³tí³
ñí¹con² dí².

4 Ja³bí¹ la³ jáun², cun³ñí¹ hi³ jáun² siáh³ né¹ dí² hi³ hiáu¹³ dí² hi³ lɨ́¹ cué²¹
jáun² Dió³² hi³ ná¹hmouh²¹ tsú² jáun² hñu³mɨ³cuú² hi³ ca³tɨn¹ tsá² joh¹; cáun² hi³
jmɨ́¹lɨ́h³ tiá² tsúnh¹³, sa³jun³ hliáh¹³, hi³ sa³jun³ lɨ́¹ yieih²¹ siáh³ la³jmɨ́¹ yieih³²
lí¹³.

5 Hi³ cun³ñí¹ hi³ nio² cáun² honh² náh² ñí¹con² Dió³² né³, hi³ jáun² hí³ bíh¹
jmu² hua³hí¹³ hnoh² cun³quionh³ pí³ quioh²¹, ca³la³ ñí¹ ca³tú¹ ca³tsɨn¹³ náh²
jmáɨ¹ hi³ liáun³ náh². Hi³ Dió³² né³ hún¹ hua³jan²¹ hi³ ma³jnia³² ha³ lánh³ rón³²
liáu³² tsú² hnoh² ñí¹ ca³táuh³ jmáɨ¹.

6 Hi³ jáun² bíh¹ jlánh¹ má²ná¹hiún² lɨ́n³² honh² náh², uá¹jinh¹ lɨ³ hniáuh³²
má¹tsoh¹ lɨ́n²¹ náh² honh² cu³tiá³ cun³quionh³ hliáun³ ñí¹ uu³mí²tsɨ³².

7 Quí¹hliá² hi³ nio² jáun² cáun² honh² náh² lɨ́³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ cú¹mí¹niau²¹ bíh¹, hi³
taunh³² tsú² tín² ja¹ sɨ́² hi³ jɨ́e²³ tsú² nɨ́¹juáh³ jáun² hi³ hngó³². La³ jáun² bíh¹ lɨ́³
hi³ taunh³² tsú² jáun² ta²¹, quí¹ nɨ́¹juáh³ hi³ tióh³² tsú² la³jɨ́³² uu³mí²tsɨ³², jáun²
hi³ nio² jáun² cáun² tsɨ́³ tsú² né³, lɨ́³ cáun² hi³ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹
cú¹mí¹niau²¹ hi³ zia³² jáɨ¹³ hi³ lɨ́¹³ tsa³hín³. Hi³ jáun² nɨ́¹juáh³ la³ má²nio² jáun²
cáun² honh² náh² ja¹ la³jɨ́³² hi³ há² ngá² náh², jáun² nɨ́¹ má¹jaunh³² Jesucristo
má²ma³quien² tsú² hnoh² hi³ he³ tsú² cáun² hi³ re² hi³ tɨn² cu³tí³.

8 Hnoh² tsá² hno³ náh² Jesucristo uá¹jinh¹ ta³ tiá² má²ca³jɨen¹ náh²; hi³ uá¹
jáun² la³ jáun² tiá² má²ca³jɨen¹ náh² tsú², má²nio² bíh¹ cáun² honh² náh² hi³
ca³tɨn¹ hí³ dí². Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, lɨ́²tsɨnh¹ lɨ́n²¹ bíh¹ náh², ca³la³ hi³ tiú²uú²
tsɨ³² héih³², ca³la³ hi³ tiú²uú² lin¹ he³ lánh³ rón³² lɨ³ juáh¹³, quí¹ cáun² hi³ ja³²
ñí¹con² Dió³² bíh¹ jaun³²;

9 quí¹hliá² hnoh² bíh¹ má²ná¹héih²³ náh² la³ cun³ hi³ jmɨ́¹ hu²¹ jáun² honh²
náh² jmɨ́¹ ca³tianh³² náh² tsú² ta²¹, hi³ liáu³ jáun² jmɨ́²chí³ quián¹³ náh².

10 Hi³ ca³tɨ²¹ hi³ lɨ́¹³ liáun³ dí² jáun² né³, tsá² lɨn³ *tɨ³² jë¹ Dió³², tsá² jmɨ́¹ zian²
jmɨ́¹tin², ca³quí² ca³hnauh² re² lɨ́n³² he³ lánh³ lɨ́¹³ choh¹³, hi³ ca³hléh³ tsú² jáɨ¹³
hi³ ca³cué³ Dió³² hñu³ tsɨ́³ hi³ zia³² hi³ cué³² Dió³² ñí¹con² hnoh² cun³ñí¹ hi³
ja³² mií³ tsɨ́³.
11 Jmɨ́²chí³ joh¹ Cristo bíh¹ ca³jmú³ hi³ ca³lɨ³ ñi³² tsá² ca³lɨn³ hí³ tɨ³² jë¹ Dió³²
ta³ tin² he³ lánh³ rón³² ma³tso² Tsá² lɨ́n³ Cristo tsɨ́³, jɨ³ ha³ lánh³ rón³² lɨ³ quien²
tsú² nɨ́¹ má¹lɨ³² jáun² siáh³. Hi³ jáun² tsá² hí³ jmɨ́¹ ná¹hnauh² tsɨ́³ hi³ hnió³ lɨ³
ñi³² hi³ hin² dá² tsánh² Tsá² hí³ hi³ já³², hi³ hín² jmáɨ¹ lɨ³tí³ siáh³ la³ cun³ hi³
juáh³ jáun² Jmɨ́²chí³ cuá³ hí³ hñu³ tsɨ́³ tsú².
12 Tɨ³la³ Dió³² né³, ca³jmú³ hi³ ca³lɨ³ ñi³² tsá² hí³ hi³ jun³juáh¹³ ca³tɨn¹ hmóu³²
yáh³ tsú² jáɨ¹³ hi³ ca³hléh³ jáun² hmóu³², tɨ³la³ jáɨ¹³ jáun² dá² ca³tɨn¹ hnoh² bíh¹.
Jáun² né³, jáɨ¹³ jáun² bíh¹ má²ca³niéih² hnoh² ñí¹con² tsá² ngaɨ³² jú¹ chú³² hi³
lɨ́¹³ liáu³ dí², tsá² hleh³² hí³ cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Jmɨ́²chí³ Chun¹ Tsá² ca³zen³
hí³ Dió³². Hi³ hí¹ la³ tɨ³ hmóu³² yáh³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hniá¹ hi³ há¹ ngɨ¹³
hi³ jáun².

Dió³² té²³ hi³ jmú¹³ dí² ná¹chan¹

13 Hi³ jáun² né³, jmu³ náh² hua³jan²¹ jmɨ́¹ honh², ma³tɨn¹³ náh² hi³ jmúh¹³
héih³² ñí¹con² náh² hmóu³². Héi³ náh² honh² ñí¹con² Dió³² hi³ cu³tí³ zia³² hi³
cué³² tsú² nɨ́¹ má¹cuanh³² Jesucristo cun³ñí¹ hi³ ja³² mií³ tsɨ́³.
14 Ma³li²¹ hnoh² hi³ ná¹lɨ́n³ náh² jon² tsú² tsá² nieh³; ha³ lɨ́²uú² ma³zián¹³
náh² la³ cun³ lɨ́³ hi³ jmɨ́¹ dí¹quiaunh²¹ jáun² honh² náh² jmɨ́¹tin², jmɨ́¹ tiá² Dió³²
má²cuóun³² náh².
15 Tɨ³ re² bíh¹ ma³zián¹³ náh² hi³ chun¹ náh², quí¹ Dió³² Tsá² ca³te³ hnoh²
dá² jan² Tsá² chun¹ bíh¹;
16 quí¹ ñí¹ Sí² rá¹juáh³: “Jmu³ náh² chun¹, quí¹ jná¹³ dá² jan² Tsá² chun¹
bíh¹”.
17 Nɨ́¹juáh³ hnoh² teh³² Dió³² “Tia²¹”, jáun² tianh³² náh² tsú² ta²¹ la³jɨ́³² jmáɨ¹
tá¹la³ zian² náh² ñí¹ hué²¹ lá², quí¹ hí³ bíh¹ rá²tsɨ³² héih³² ñí¹con² ma³ quin³²
ma³ jan³² tsáu² nɨ́¹juáh³ he³ lánh³ rón³² jmu² tsú², hi³ Dió³² hí³ né³ cónh³ tiá²
jmu² bíh¹ hi³ siánh³ tsáu² tsá² hlá² tsá² nɨ́².
18 Quí¹ Dió³² má²ca³liáu³² náh² hi³ jmɨ́¹ zian² náh² cáun² hi³ tiá² tsú²ta²¹,
la³ cun³ rón³² lɨ́³ ta³ hi³ jmɨ́¹ raunh³² jáun² tsá²daun³² jmɨ́¹tin². Hi³ hnoh²
ná¹ñíh¹ re² lɨ́n³² hi³ jun³juáh¹³ cun³quionh³ hi³ lɨ́¹ tsá²hín³ yáh³ ca³lɨ³ hmáh¹
hi³ ca³liáun³ hnoh² jáun², la³ cun³ cú¹mí¹niau²¹ ho³lá²dá² cú¹tiáu²,
19 quí¹ cun³quionh³ jmɨ́²hán¹ Cristo bíh¹ ca³liáun³ hnoh² jmɨ́¹ ca³cuen³ tsú²
jáun² hnga² hi³ jún³. Hí³ bíh¹ ca³lɨn³ la³jmɨ́¹ lɨ́n³ jan² *já¹ziáh², jan² jáh³ hí¹
cú¹pih²¹ tiá² cuú² tiá² hliánh² hi³ sa³jun³ quián¹ siáh³.
20 Quí¹ la³ cun³ jmɨ́¹tin² máh³ ca³lɨ³hiáun¹ Cristo hi³ ca³tɨ²¹ hi³ nɨ́², jmɨ́¹ ñeh²
bíh¹ hi³ lɨ́¹³ la³ cu³ la³ juéh³ mɨ³cuú²; tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ hnoh² bíh¹, hi³
jáun² dá² ñí¹ ca³táuh³ jmáɨ¹ lá² bíh¹ má²ca³lɨ³jnia² tsú².
21 Cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Cristo bíh¹ hi³ tanh²³ hnoh² ta²¹ Dió³², Tsá² ca³jmú³
hí³ hi³ ca³jenh¹³ tsú² ja¹ hla¹, jɨ³ hi³ má²ca³ma³quien² tsú² siáh³ Cristo; hi³ jáun²
né³, hnoh² má²ca³tianh³² ta²¹ Dió³² jɨ³ hi³ má²ná¹hen² siáh³ honh² náh² ñí¹con²
tsú².

22 Hi³ jáun² né³, cun³quionh³ hi³ ca³tionh² náh² jáun² ta²¹ jú¹ tson²,
má²ca³jmuh³ náh² jɨ² jmí¹ honh² [cun³quionh³ Jmí²chí³ Chun¹], hi³ jáun² lí¹³ hi³
cu³tí³ má¹hno¹ náh² tsá² reh² dí². Hi³ jáun² né³, hniáuh³² bíh¹ hi³ má¹hnáu³
náh² quiúnh¹ tsá²ján² tsá²ján² ca³la³ jonh³ jmí¹ honh² náh², jɨ³ ca³la³ jí³² huá²
pí³ quián¹³ náh² ní² siáh³.
23 Quí¹ hnoh² má²ca³lɨ³zian² náh² siáh³ cáun² hi³ hmaɨ²¹; jun³juáh¹³ uú²
cun³quionh³ ñeh² mí¹ziúh² náh², tsá² lí¹³ jún³ yáh³, tɨ³la³ cun³quionh³ jáɨ¹³ liéih³²
quioh²¹ Dió³² bíh¹ hi³ lɨ³ quien² la³ cun³ jmí¹hi³nio².
24 Quí¹ ñí¹ Sí² rá¹juáh³:
La³jín³² tsá²mɨ³cuóun² lín³ la³jmí¹ lí³ náɨ²,
hi³ la³jí³² hi³ zioh² tsú² siáh³ lí³ la³jmí¹ lí³ lí¹³,
lí²quiéin² bíh¹ náɨ² hi³ jáun² suh³² bíh¹ siáh³ lí¹³;
25 tɨ³la³ jáɨ¹³ quioh²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí² má¹ná¹,
quien² la³ cun³ jmí¹hi³nio² bíh¹.
Hi³ jáɨ¹³ jáun² né³, lí³ jú¹ chú³² hi³ má²ca³hléh³ tsú² ñí¹con² hnoh².

2

1 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, chá¹ náh² tɨ³ có³² la³jɨ³² ñí¹ hi³ hlah³; ha³ lɨ²uú²
ma³can¹³ náh² tsáu², sa³jun³ hniáuh³² lɨn³ náh² la³ cá¹ la³ jéinh¹, hi³ sa³jun³
hniáuh³² uóu³² honh² náh², hi³ sa³jun³ hniáuh³² tú¹ hion¹³ náh² siáh³ tsáu².
2 Tɨ³la³ hnoh² dá² hniáuh³² jmúh¹³ la³jmí¹ jmu² jan² dáɨn² cun³ ca³lɨ³zian²
bíh¹ hi³ hniá¹ jmí² tiuh²¹; quí¹ cun³quionh³ hi³ hniá¹ hnoh² húh¹³ jmí² tiuh²¹
hngó³², la³ cun³ jmí² tiuh²¹ hi³ cue³² pí³ ñí¹con² jmí²chí³ quián¹³ hnoh², hi³
jáun² bíh¹ cuóun¹³ náh² jɨ³ hi³ lí¹³ liáun³ náh² siáh³,
3 quí¹ hnoh² bíh¹ má²ca³lɨ³tsɨn² náh² hi³ Tɨ³² Juo¹³ dí² jan² Tsá² chun¹ bíh¹.

Cristo lín³ la³jmí¹ lí³ cá² máɨ³ quín¹, tɨ³la³ hi³ liéih³² má¹na²¹

4 Hi³ jáun² né³, ma³janh² náh² tɨ³ ñí¹con² Tɨ³² Juo¹³ dí², Tsá² lín³ la³jmí¹ lí³ cá²
máɨ³ quín¹, tɨ³la³ quín¹ liéih³² má¹ná¹; quín¹ hi³ ca³quiáh³ Dió³² hi³ lí³ cá² máɨ³
quín¹ hi³ jlánh¹ bíh¹ quien², uá¹jinh¹ tsáu² tiá² quiú² tiá² jéih³².
5 Ja³bí¹ hnoh² uá²jaɨ³² ná¹lín³ náh² la³jmí¹ lí³ quín¹ hu²¹ jmí²chí³, hi³ jmúh³²
Dió³² ta²¹ hi³ lí¹³ hná¹ hiah³² cuáh³² quioh²¹ hi³ lí³ jáun² cun³quionh³ jmí²chí³;
jɨ³ hi³ lín¹³ náh² siáh³ cu³ nió³ mí²tsáu² tsá² ná¹chan¹ ñí¹con² Dió³², tsá² zia³² hi³
ná¹jéinh²³ náh² ñí¹con² Dió³² cun³quionh³ Jesús Tsá² lín³ Cristo. Hi³ Dió³² né³
cun³ tɨ²¹ bíh¹ tsí³ la³ cun³ hi³ jéinh¹³ náh² jáun² cun³quionh³ jmí²chí³ quián¹³.
6 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹, rá¹juáh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² la³ lá²:
Tsɨ³ máh³ Sión chan²¹ jná¹³ jan² Tsá² lín³ la³jmí¹ lí³ quín¹ hi³ hu²¹ cuoh¹ jmíh¹
hiah³²,
cá² máɨ³ quín¹ ná¹quiáh¹ hi³ jlánh¹ bíh¹ quien²;
ní¹juáh³ tsá² tanh² ta²¹ tsá² hí³ né³,
cónh³ tiá² chau²¹ bíh¹ jmáɨ¹ hi³ tá¹zanh¹ tsú² ñí¹ hua³heih²¹.
7 Hi³ jáun² ñí¹con² hnoh² tsá² táunh²³ ta²¹ né³, quien² lín³² bíh¹ quín¹ jáun²;
tɨ³la³ ca³tɨn¹ tsá² tiá² ta²¹ taunh³² má¹ná¹, lí²tí³ bíh¹ la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí²,
hi³ juáh³ la³ lá²:
Quín¹ hi³ tiá² ca³jeih²¹ jáun² tsá² ná¹lín³ tɨ³² hiah³²,

ti^{3}tsóh^{3}dí^{1} quɨ́n^{1} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}lɨ^{3} cá^{2} máɨ^{3} quɨ́n^{1} hi^{3} jlánh^{1} bíh^{1} quien^{2} hi^{3} hu^{21}
cuoh^{1} jmɨ́h^{1} hiah^{32}.
8 Hi^{3} ja^{3}bí^{1} lɨ^{2}tí^{3} siáh^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} rá^{1}juáh^{3} jáun^{2} la^{3} lá^{2}:
Hí^{3} bíh^{1} lɨ́n^{13} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ^{3} cá^{2} máɨ^{3} quɨ́n^{1} hi^{3} lɨ^{1} quí^{2} lɨ^{1} hinh^{32} tsáu^{2},
quɨ́n^{1} jmu^{3} hi^{3} quɨnh^{3} tsáu^{2}.
Tsá^{2} lɨ^{1} quí^{2} lɨ^{1} hinh^{32} quɨ́n^{1} jáun^{2} né^{3}, quí^{2} hinh^{32} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jmu^{2} la^{3} uá^{1} tiá^{2}
náɨ^{32} jú^{1} chú^{32} quioh^{21} Dió^{32} bíh^{1}; quí^{1} cun^{3} jáun^{2} má^{2}lɨ́^{2}zeh^{3} Dió^{32} yáh^{3} tsú^{2}
hi^{3} quiunh^{21} la^{3} jáun^{2}.
9 Tɨ^{3}la^{3} hnoh^{2} má^{1}ná^{1}, ná^{1}lɨ́n^{3} náh^{2} cu^{3} nió^{3} tsá^{2} má^{2}ná^{1}quiánh^{1}, tsá^{2}
má^{2}ná^{1}lɨ́n^{3} mí^{2}tsáu^{2} tsá^{2} ná^{1}jmu^{2} ta^{21} ñí^{1}con^{2} Tsá^{2} lɨ́n^{3} hí^{3} Re^{21}. Ná^{1}lɨ́n^{3} náh^{2}
siáh^{3} cu^{3} nió^{3} *tsá^{2} má^{2}ná^{1}hlánh^{1} joh^{1} Dió^{32}, tsá^{2} má^{2}ná^{1}chan^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsú^{2}.
Ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} nɨ́^{2} bíh^{1} ca^{3}quianh^{3} hnoh^{2} Dió^{32}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}tɨn^{1} hnoh^{2} cuá^{1}ngáɨ^{1}
jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}tɨ^{21} ta^{21} cáu^{2} jueh^{32} quioh^{21} Dió^{32}, Tsá^{2} ca^{3}te^{3} náh^{2} hí^{3} jmáɨ^{1} hi^{3} jmɨ́^{1}
tionh^{1} hnoh^{2} jáun^{2} ñí^{1} já^{1}niéi^{2} hi^{3} ca^{3}nga^{2} hnoh^{2} tɨ^{3} ñí^{1} tie^{3} joh^{1}.
10 Jmɨ́^{1}tin^{2} tiá^{2} jmɨ́^{1} tionh^{1} yáh^{3} náh^{2} jo^{3}cuo^{2} Dió^{32}, tɨ^{3}la^{3} ta^{3}né^{32} má^{1}ná^{1},
má^{2}ná^{1}lɨ́n^{3} náh^{2} tsá^{2} joh^{1} tsú^{2}. Jmɨ́^{1}tin^{2} ha^{3} tiá^{2} ca^{3}taunh^{2} yáh^{3} hnoh^{2} Dió^{32}
hó^{1}ñí^{1}, tɨ^{3}la^{3} ta^{3}né^{32} má^{1}ná^{1}, Dió^{32} má^{2}ja^{32} mií^{3} tsɨ́^{3} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}.

Cuɨ́^{1} ná^{1}zian^{2} náh^{2} hi^{3} ná^{1}má^{2}cú^{1} má^{2}haɨn^{21} náh^{2} Dió^{32}

11 Hi^{3} jáun^{2} né^{3} reh^{2} tsá^{2} hnau^{3} jná^{13}, tsá^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} náh^{2} tsá^{2} hué^{32} siáh^{3}
tá^{1}la^{3} tionh^{2} náh^{2} cheih^{32} ñí^{1} hɨ́n^{13}, tsá^{2} zian^{2} náh^{2} la^{3}juah^{21} dúh^{1} tsá^{2} lɨ^{1} ñi^{3}tú^{1}
ñi^{3}lɨn^{13}, hlɨ́^{1} lieh^{1} jná^{13} hnoh^{2} hi^{3} chú^{32} tiá^{2} má^{1}tih^{21} náh^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} dí^{1}quian^{1}
cuá^{2} tanh^{1} náh^{2} jmu^{3}, quí^{1} hi^{3} jáun^{2} dá^{2} tɨ^{3} jmu^{2} hniéi^{2} quionh^{3} jmɨ́^{1} honh^{2}
bíh^{1} náh^{2}.
12 Jmu^{3} náh^{2} chun^{1} ja^{1} tsá^{2} tiá^{2} Dió^{32} má^{2}cuóun^{32}; hi^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} bíh^{1}
lɨ^{13} ma^{3}quien^{2} tsá^{2} hí^{3} Dió^{32} nɨ́^{1} má^{1}jaunh^{32} Dió^{32} hi^{3} ja^{3}quiaun^{2} jú^{1} tson^{2}, quí^{1}
cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jɨ́e^{3} tsú^{2} hi^{3} chu^{21} hi^{3} jmuh^{32} hnoh^{2} jáun^{2}, uá^{1}jinh^{1} tsá^{2} hí^{3} cáun^{2}
lɨ^{1} ná^{1}hleh^{32} hlah^{3} quián^{13} hnoh^{2} ta^{3}né^{32}, hi^{3} ná^{1}jɨ́e^{32} tsú^{2} hnoh^{2} la^{3}juah^{21} dúh^{1}
tsá^{2} hláɨh^{1} tsá^{2} hon^{2}.
13 Né^{32} né^{3}, cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}, tianh^{32} náh^{2} ta^{21} ca^{3}la^{3} jɨ́n^{32}
tsá^{2} ná^{1}ho^{2} ta^{21}, tsá^{2} má^{2}ca^{3}chan^{3} tsá^{2} zian^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}, la^{3}ñí^{1} la^{3}ján^{3} *tsá^{2}
cuá^{1}lɨ́n^{3} mɨ^{3}chí^{1}, quí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jlánh^{1} záu^{2} jáɨ^{13} hi^{3} cuá^{1}ho^{2} tsú^{2}. Ja^{3}bí^{1} la^{3}
jáun^{2} hniáuh^{32} tanh^{13} náh^{2} ta^{21}
14 tsá^{2} ho^{2} ta^{21} hi^{3} zen^{2} tsá^{2} hí^{3}, hi^{3} ma^{3}tson^{13} tsú^{2} tsá^{2} hláɨh^{1} tsá^{2} hon^{2}, jɨ^{3} hi^{3}
hleh^{32} tsú^{2} siáh^{3} re^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} jmu^{2} hi^{3} chu^{21}.
15 Quí^{1}hliá^{2} Dió^{32} hnió^{3} hi^{3} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} jmúh^{13} hnoh^{2} hi^{3} chu^{21}, lɨ́^{13} jnɨ́^{32}
ho^{3} tsá^{2} cáun^{1} te^{3}, tsá^{2} cáun^{2} lɨ^{1} hleh^{32} jmáh^{3}la^{3} jáɨ^{13} hi^{3} lɨ^{1} chin^{2} chí^{1} hmóu^{32}.
16 Ma^{3}zián^{13} náh^{2} la^{3}jmɨ́^{1} zian^{2} tsá^{2} má^{2}ca^{3}liáun^{3} ñí^{1}con^{2} lɨ^{3}ua^{3} cáun^{2} hi^{3} jmɨ́^{1}
lɨ^{13} zaunh^{3} tiá^{3} quioh^{21}; tɨ^{3}la^{3} jun^{3}juáh^{13} hi^{3} jmúh^{13} náh^{2} hi^{3} hlah^{3} yáh^{3} má^{1}ná^{1}
quí^{1}hliá^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} zian^{2} náh^{2} jáun^{2} re^{2} tɨn^{2}. Tɨ^{3} re^{2} jmu^{3} náh^{2} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ^{3} hi^{3}
ná^{1}lɨ́n^{3} náh^{2} tsá^{2} má^{2}dí^{1}hlánh^{1} joh^{1} Dió^{32} bíh^{1}.
17 Tianh^{32} náh^{2} ta^{21} ca^{3}la^{3} jɨ́n^{32} tsáu^{2}. Ma^{3}hno^{1} náh^{2} tsá^{2} reh^{2}, jmu^{3} náh^{2}
juénh^{2} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}, hi^{3} tianh^{32} náh^{2} siáh^{3} ta^{21} tsá^{2} cuá^{1}lɨ́n^{3} mɨ^{3}chí^{1}.

Cristo lɨ́n^{3} nóh^{32} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} má^{2}tso^{2} tsɨ́^{3}

18 Hi^{3} hnoh^{2} tsá^{2} lḯn^{3} náh^{2} quian^{21} né^{3}, tianh^{32} náh^{2} ta^{21} re^{2} lḭn^{32} tsá^{2} lḯn^{3}
juóuh^{32} náh^{2}; tḭ^{3}la^{3} jun^{3}juáh^{13} jmáh^{3}la^{3} tsá^{2} chun^{1} yáh^{3}, sa^{3}jun^{3} jmáh^{3}la^{3} tsá^{2}
ngḭ^{23} jáḭ^{13}, tḭ^{3}la^{3} la^{3}jḯn^{32} jḭ^{3} tsá^{2} hian^{2} tsḭ́^{3} bíh^{1}.

19 Quí^{1} hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} jmu^{3} hi^{3} tá^{1}zanh^{1} tsú^{2} re^{2}, nḭ́^{1}juáh^{3} hi^{3} má^{2}tso^{2} tsú^{2} tsḭ́^{3}
cáun^{2} hi^{3} tiá^{2} jmḭ́^{1} ca^{3}tḭ^{21} bíh^{1}, cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jmḭ́^{1} tsḭ́^{3} tsú^{2} má^{2}hniá^{1} jmáh^{3}la^{3} hi^{3}
ca^{3}tḭn^{1} Dió^{32}.

20 Quí^{1} tiá^{2} lin^{1} ñí^{1} quien^{2} yáh^{3} hi^{3} cueh^{13} hnoh^{2} honh^{2} ja^{1} la^{3}jḭ́^{32} uu^{3}mí^{2}tsḭ^{32}
nḭ́^{1}juáh^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} la^{3} ca^{3}jmuh^{3} hi^{3} hlah^{3} bíh^{1} hnoh^{2}, quí^{1} cun^{3} ca^{3}tḭn^{1} bíh^{1}
hnoh^{2} má^{1}tsoh^{1} honh^{2} nḭ́^{1}juáh^{3} la^{3} jáun^{2}. Tḭ^{3}la^{3} nḭ́^{1}juáh^{3} la^{3} ná^{1}tion^{23} náh^{2}
honh^{2} ja^{1} la^{3}jḭ́^{32} uu^{3}mí^{2}tsḭ^{32} hi^{3} ca^{3}lḭ^{3} zia^{32} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jmuh^{32} náh^{2} hi^{3} chu^{21}
né^{3}, hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} jmu^{3} hi^{3} tá^{1}tonh^{1} hnoh^{2} re^{2} ta^{3} ñí^{1} Dió^{32}.

21 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tḭ^{21} hi^{3} nḭ́^{2} bíh^{1} ca^{3}te^{3} hnoh^{2} Dió^{32}, quí^{1} Cristo
má^{2}ca^{3}ma^{3}tso^{2} tsḭ́^{3} hi^{3} ca^{3}tḭn^{1} hnoh^{2}, hi^{3} ca^{3}quiú^{2} tsú^{2} cáun^{2} nóh^{32}, hi^{3} jáun^{2} la^{3}
jáun^{2} hniáuh^{32} ñí^{1}táunh^{1} hnoh^{2} la^{3}jmḭ́^{1} ca^{3}ngḭ́^{3} hnga^{2} tsú^{2}.

22 Hí^{3} dí^{2} né^{3}, hí^{1} cáun^{2} yáh^{3} tso^{3} tiá^{2} ca^{3}jmú^{3}, hi^{3} jmḭ́^{1}líh^{3} tiá^{2} ca^{3}hué^{2} siáh^{3}
jú^{1} tḭ́^{1}jáḭ^{2} ho^{3} tsú^{2}.

23 Jmáḭ^{1} hi^{3} tḭ́^{2} tú^{2} tḭ́^{2} hiáu^{32} tsáu^{2} quioh^{21} tsú^{2} ha^{3} tiá^{2} tḭ́^{2} jin^{23} yáh^{3} tsú^{2} tsá^{2}
hí^{3}; jmáḭ^{1} hi^{3} tḭ́^{2} jmu^{2} tsáu^{2} hi^{3} má^{2}tso^{2} tsú^{2} tsḭ́^{3}, ha^{3} tiá^{2} tḭ́^{2} jeinh^{32} yáh^{3} tsú^{2}
ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hí^{3}, tḭ^{3}la^{3} jo^{3}cuo^{2} Dió^{32} bíh^{1} ca^{3}chan^{3} tsú^{2} hnga^{2}, Tsá^{2} rá^{2}tsḭ^{32} héih^{32}
la^{3} cun^{3} ca^{3}tḭ^{21}.

24 Hnga^{2} bíh^{1} Cristo ca^{3}caun^{2} tso^{3} quiú^{13} dí^{2} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} ca^{3}jḯenh^{3} tsú^{2}
jáun^{2} ngú^{3} quioh^{21} hi^{3} jún^{3} ñí^{1} crei^{21}, quí^{1} hi^{3} jáun^{2} lḭ́^{13} jún^{3} dí^{2} ca^{3}tḭ^{21} tso^{3}, hi^{3}
jáun^{2} lḭ́^{13} má^{1}ziáun^{13} dí^{2} la^{3} cun^{3} tḭ^{32} tsḭ́^{3} Dió^{32}. Hí^{3} dá^{2} ca^{3}cuu^{3} ca^{3}jmḭ́^{3} quí^{1} hi^{3}
jáun^{2} lḭ́^{13} lan^{13} hnoh^{2} bíh^{1}.

25 Hnoh^{2} jmḭ́^{1} ñi^{3}táunh^{1} náh^{2} jmḭ́^{1}tin^{2} la^{3}jmḭ́^{1} ñi^{3}táunh^{1} *já^{1}ziáh^{2} má^{2}já^{2}cuḭn^{3};
tḭ^{3}la^{3} ta^{3}né^{32} né^{3}, má^{2}cá^{2}jính^{32} náh^{2} tḭ^{3} ñí^{1}con^{2} Cristo Tsá^{2} lḭ́n^{3} la^{3}jmḭ́^{1} lḭ́n^{3} jan^{2}
tsá^{2} jmu^{2} hua^{3}hí^{13} já^{1}ziáh^{2}, Tsá^{2} tanh^{2} hó^{1}ñí^{1} jmḭ́^{2}chí^{3} quián^{13} náh^{2}.

3

Lánh^{3} rón^{32} hniáuh^{32} ma^{3}zian^{2} tsá^{2} má^{2}jenh^{2} cuo^{2}

1 Ja^{3}bí^{1} hnoh^{2} siáh^{3} tsá^{2}mḭ^{3} tsá^{2} má^{2}ca^{3}jenh^{2} cuonh^{2} náh^{2}, tianh^{32} náh^{2} ta^{21}
tsá^{2}ñuh^{2} ñí^{2}cuoh^{2} náh^{2}. Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, nḭ́^{1}juáh^{3} zian^{2} ma^{3} jan^{2} tsá^{2}ñuh^{2} hí^{3} hi^{3}
tiá^{2} ta^{21} taunh^{32} jáḭ^{13} quioh^{21} Dió^{32}, lḭ́^{13} bíh^{1} niau^{21} cáun^{2} tsḭ́^{3} tsú^{2} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}
cun^{3}ñí^{1} hi^{3} má^{2}jḭe^{23} tsú^{2} he^{3} lánh^{3} rón^{32} má^{2}zian^{2} hnoh^{2}; ca^{3}la^{3} hí^{1}juáh^{3} tiú^{2}uú^{2}
jáḭ^{13} hniauh^{3} yáh^{3}

2 cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jḭe^{23} tsú^{2} hi^{3} jlánh^{1} má^{2}chun^{1} ñí^{2}cuo^{2} jḭ^{3} hi^{3} jlánh^{1} má^{2}taunh^{2} ta^{21}.

3 Cha^{3} jmḭ́^{1} jmúh^{13} náh^{2} hḭ^{32} lḭ́n^{32} honh^{2} hi^{3} jmah^{21} náh^{2} re^{2} lḭn^{32} tḭ^{3} coh^{3}, la^{3}
cun^{3} hi^{3} jmouh^{32} tsú^{2} re^{2} lḭn^{32} chí^{1}, ho^{3} hi^{3} háḭ^{32} tsú^{2} mí^{1}ñí^{2} pih^{21} zḭ́n^{3} tḭ^{3} hlá^{2}
tḭ^{3} nḭ́^{2} quioh^{21}, ho^{3}lá^{2}dá^{2} hi^{3} quḭh^{32} tsú^{2} hmḭh^{32} jlánh^{1} chú^{32} jniá^{3},

4 tḭ^{3} quien^{2} bíh^{1} jmúh^{13} náh^{2} cú^{2}jueh^{32} hi^{3} chú^{32} jniá^{3} hñu^{3} honh^{2} náh^{2}.
Juenh^{2} honh^{2} náh^{2} ma^{3}zián^{13}, hi^{3} tiá^{2} hniéi^{2} hnáuh^{2} náh^{2}, quí^{1} hi^{3} jáun^{2} bíh^{1}
tiá^{2} lḭ́^{1} tsa^{3}hín^{3}; quí^{1} quien^{2} lḭn^{32} bíh^{1} ñí^{1}con^{2} Dió^{32} hi^{3} ma^{3}zian^{2} tsú^{2} la^{3} nḭ́^{2}.

5 Quí¹ la³ nɨ́² bíh¹ jmɨ́¹ jmah³² tsá²mɨ³ tsá² jmɨ́¹ ná¹chan¹ ñí¹con² Dió³², tsá²
jmɨ́¹ zian² cá²jmáɨ¹; tsá²mɨ³ hí³ jmɨ́¹ ná¹hen² tsɨ́³ ñí¹con² Dió³² ɨ³ hi³ jmɨ́¹ tanh²
tsú² siáh³ ta²¹ tsá²ñuh² ñí²cuo².
6 La³ nɨ́² bíh¹ ca³jmú³ hla¹ Sara, hi³ ca³tanh² ta²¹ hla¹ Há²bran²¹ ñí²cuo² ɨ³ hi³
ca³záɨh³ tsú² siáh³ Há²bran²¹ hí³: “Hnú², juóu³² jná¹³”. Ja³bí¹ hnoh² siáh³ lɨ́¹³
lɨ́n³ náh² la³jmɨ́¹ lɨ́n³ hla¹ tsá²mɨ³ hí³ cun³quionh³ hi³ jmuh³² náh² hi³ chu²¹, hi³
hí¹ cú¹pih²¹ tiá² cú² tiá² juénh² náh².
7 Ja³bí¹ hnoh² siáh³ tsá²ñuh², cuɨ́¹ lɨ́n³ náh² tsá² ngɨ²³ jáɨ¹³ hi³ ñíh¹ náh² lánh³
zian² tsá²mɨ³ ñí²cuoh² náh². Jmu³ náh² quien² tsú² la³ cun³ hi³ ca³tɨn¹ tsú²,
jun³juáh¹³ jmáh³la³ hliá² hi³ jlánh¹ háɨnh¹³ tsáunh¹ yáh³ tsá²mɨ³, tɨ³la³ cun³ñí¹
hi³ ca³ja³ miɨ́³ tsɨ́³ Dió³² ñí¹con² tá¹ gon³ bíh¹ hnoh², hi³ jáun² cáun² jáɨ¹³ bíh¹
ca³jmú³ tsú² ñí¹con² hnoh² hi³ lɨ́¹³ zian² náh² cun³ jmɨ́¹hi³nio². Jmu³ náh² la³
nɨ́², hi³ jáun² tiá² zia³² hi³ chí¹cuú² chí¹jnáɨ²³ nɨ́¹ má¹ca³lienh¹ náh² Dió³².

Tsá² má²tso² tsɨ́³ cun³ñí¹ hi³ jmu² hi³ chu²¹

8 Jáun² ñí¹ ca³la³ jɨ́³² hi³ nɨ́² né³, la³ lá² bíh¹ lɨ́³, hi³ hniáuh³² má¹zián¹³ náh² hi³
ná¹tioh³ cáun² honh² náh² ɨ³ hi³ lɨ́n¹³ náh² la³juah²¹ dúh¹ hi³ lɨ³ quián¹³ hmóu³²
náh² nɨ́¹juáh³ lɨ³ua³ cáun² hi³ ca³lɨ³ quioh²¹ tsá² siánh³; hi³ ná¹hnáu³ náh² la³
cun³ ca³tɨ²¹ hi³ renh² náh². Hniáuh³² ja³² miɨ́³ honh² náh² siáh³, hi³ lɨ́n³ náh²
tsá² tiá² cáun² lɨ́¹ jmu² quien² hnga².
9 Ha³ lɨ́² jéinh¹ náh² hi³ hlah³ ñí¹con² tsá² jmu² hlah³, sa³jun³ quiú¹ jin¹³ náh²
tsá² quiú² je²³. Cha³ jmɨ́¹ jmúh¹³ hnoh² la³ nɨ́² né³, tɨ³ re² bíh¹ má¹mieh¹³ náh²
tsá² hí³, quí¹ Dió³² má²ca³te³ hnoh² hi³ héih¹ náh² hi³ ma³mieh² bíh¹ tsú².
10 Quí¹ la³ cun³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí²:
Tsá² hnió³ zian² hiún² tsɨ́³ ɨ³ hi³ zian² siáh³ re² tɨn²,
hniáuh³² jmu³ hua³hí¹³ bíh¹ tsú² zɨ́h¹ hi³ jáun² tiá² hléh³² jú¹ hlah³,
ɨ³ hi³ hua³hín¹³ tsú² ho³ siáh³ hi³ jáun² tiá² hléh³² jú¹ tɨ́¹jáɨ².
11 Cha³ jmɨ́¹ jmu³ tsú² hi³ hlah³,
hniáuh³² jmu³ tsú² jmáh³la³ hi³ chu²¹ bíh¹,
hi³ hniáuh³² hnauh¹³ tsú² ca³la³ jonh³ jmɨ́¹ tsɨ́³ he³ lánh³ lɨ́¹³ niau²¹ tie³ quioh²¹.
12 Quí¹ Tɨ³² Juo¹³ dí² tanh² hó¹ñí¹ tsá² chun¹ bíh¹,
hi³ náɨ³² tsú² siáh³ he³ hiú² mɨ³² tsá² hí³;
tɨ³la³ ñí¹con² tsá² jmu² hi³ hlah³ né³,
tɨ³ có³² bíh¹ háɨ³² tsú² ñí¹.
13 ¿Hin² dá² tsánh² lɨ́¹³ jmoh³ hnoh² hian² tsɨ́³ nɨ́¹juáh³ jmáɨ¹ ca³la³ jɨ́³² dí¹quian¹ hnoh² jmúh¹³ hi³ chu²¹?
14 Tɨ³la³ cun³ jáun² lɨ³ zia³² bíh¹ hi³ chu²¹ quián¹³ hnoh² uá¹ cun³ ca³ma³tsoh¹
náh² honh² cun³ñí¹ hi³ jmuh³² hi³ chu²¹. Ha³ lɨ́² jmú² náh² juénh² ñí¹con² hí¹
jan² tsáu², hi³ sa³jun³ hniáuh³² hú¹ cóh²¹ honh² náh²,
15 tɨ³la³ jmu³ náh² hi³ quien² Cristo hñu³ honh² náh² la³ cun³ ca³tɨ²¹ hi³ lɨ́n³
tsú² Juo¹³ dí². Jmáɨ¹ ca³la³ jɨ́³² hniáuh³² tiáunh¹ náh² hua³jan²¹ hi³ ngáɨh¹ náh²
jë¹ ca³la³ jɨ́n³² tsá² nga² jú¹ tson² ca³tɨ²¹ la³ cun³ hi³ ná¹hé² ná¹janh³² hnoh²
jáun²;
16 tɨ³la³ má¹lɨ³² jáun² né³, jun³juáh¹³ hniáuh³² jmúh¹³ quien² yáh³ hnoh², quí¹
tsá² hí³ bíh¹ tɨ³ hniáuh³² jmúh¹³ hnoh² quien². Jmu³ náh² jmáh³la³ hi³ lɨ³ lɨ́¹³

niau^{21} tie^{3} hñu^{3} jmɨ́^{1} hñu^{3} honh^{2} náh^{2}; hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} hleh^{32} hlah^{3} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} chu^{21} hi^{3} jmuh^{32} náh^{2} jáun^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} tanh^{23} náh^{2} ta^{21} Cristo né^{3}, lɨ́^{13} lɨ^{3} heh^{3} cun^{3}quionh^{3} jë^{1} hmóu^{32}.

17 Jáun^{2} né^{3}, tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} re^{2} hi^{3} má^{2}tso^{2} tsú^{2} tsɨ́^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jmu^{2} hi^{3} chu^{21} nɨ́^{1}juáh^{3} la^{3} jáun^{2} la^{3} hnió^{3} Dió^{32}, la^{3} cónh^{3} bíh^{1} hi^{3} jmu^{3} tsú^{2} hi^{3} hlah^{3}.

18 Quí^{1} hnga^{2} Cristo, jan^{2} Tsá^{2} tiá^{2} tso^{3} ren^{2} bíh^{1} ca^{3}jun^{3} cha^{13} tsá^{2} ná^{1}ren^{2} tso^{3}. Cu^{3} jéin^{32} la^{3} lá^{2} bíh^{1} ca^{3}jun^{3} tsú^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨ^{21} tso^{3} quiú^{13} dí^{2}, hi^{3} jáun^{2} lɨ́^{13} jáu^{32} tsú^{2} hnoh^{2} tɨ^{3} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}. Ca^{3}jun^{3} tsú^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} jmɨ́^{1} dí^{1}ngú^{3} tsú^{2}, tɨ^{3}la^{3} ca^{3}jenh^{13} tsú^{2} siáh^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} lɨ́n^{3} tsú^{2} jmɨ́^{2}chí^{3}.

19 Hi^{3} jáun^{2} tá^{1}la^{3} ca^{3}lɨn^{3} tsú^{2} jáun^{2} jmɨ́^{2}chí^{3} né^{3}, ñéi^{1} tsú^{2} hi^{3} ca^{3}ñí^{1}hléh^{2} jáɨ^{13} ñí^{1}con^{2} jmɨ́^{2}chí^{3} tsá^{2} jmɨ́^{1} ná^{1}tson^{3}.

20 Tsá^{2} jmɨ́^{1} ná^{1}tson^{3} hí^{3} né^{3}, tsá^{2} tiá^{2} ca^{3}jmú^{3} nieh^{3} cá^{2}jmáɨ^{1} lɨ́n^{21}, jmáɨ^{1} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} jáun^{2} Dió^{32} juenh^{2} lɨ́n^{32} tsɨ́^{3} hi^{3} cuá^{1}hé^{2} cuá^{1}jan^{32} tá^{1}la^{3} lɨ́^{13} cuó^{2} pa^{21} lɨ́n^{21} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} jáun^{2} hla^{1} Noé. Jmɨ́^{1}jáun^{2} cú^{1}pih^{21} lɨ́n^{21} bíh^{1} tsáu^{2} ca^{3}liáun^{3}, jña^{3} tsáu^{2} bíh^{1} tsá^{2} hí^{3} cun^{3}ñí^{1} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} ca^{3}liáun^{3} cun^{3}quionh^{3} jmáɨ^{2} jáun^{2}.

21 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, jmáɨ^{2} jáun^{2} jmɨ́^{1} lɨ́^{3} cáun^{2} henh^{13} ca^{3}tɨ^{21} jmáɨ^{2} hi^{3} zaun^{32} tsú^{2} jmáɨ^{1} hi^{3} ziáun^{2} dí^{2} lá^{2} bíh^{1}; la^{3} cun^{3} lɨ́^{3} hi^{3} má^{2}ná^{1}liáun^{1} dí^{2} jmáɨ^{1} hi^{3} né^{32}. Hi^{3} zaun^{32} tsú^{2} jáun^{2} jmáɨ^{2} né^{3} jun^{3}juáh^{13} jmu^{2} hi^{3} lɨ́^{2}jɨ^{2} ngú^{3} quioh^{21} tsú^{2} tɨ^{3} coh^{3} yáh^{3}, quí^{1} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} jáun^{2} mɨ^{32} tsú^{2} ñí^{1}con^{2} Dió^{32} hi^{3} lɨ́^{13} jɨ^{2} jmɨ́^{1} tsɨ́^{3} ca^{3}tɨ^{21} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} lɨ́n^{23} bíh^{1} tsú^{2}. Hi^{3} má^{2}ná^{1}liáun^{1} dí^{2} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} jáun^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}jenh^{13} Jesucristo,

22 Tsá^{2} ca^{3}zanh^{32} hí^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}, hi^{3} jáun^{2} má^{2}cuá^{1}tón^{21} tɨ^{3} cuá^{2} chu^{21} quioh^{21} Dió^{32}. Tsá^{2} hí^{3} bíh^{1} Tsá^{2} cuá^{1}quien^{2} ñí^{1}con^{2} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} Dió^{32}, la^{3} má^{2}quionh^{3} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} ná^{1}chín^{1}, jɨ^{3} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}chín^{3} nɨ́^{2} siáh^{3}.

4

Ca^{3}ta^{1} dí^{2} jmú^{13} tá^{13} Dió^{32} la^{3} cun^{3} lɨ́^{3} pí^{3} hi^{3} má^{2}ca^{3}hiau^{3} dí^{2}

1 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, la^{3}jmɨ́^{1} ca^{3}ma^{3}tso^{2} jáun^{2} Cristo tsɨ́^{3} tá^{1}la^{3} jmɨ́^{1} lɨ́n^{3} tsú^{2} jáun^{2} tsá^{2} ngú^{3}, ja^{3}bí^{1} hnoh^{2} siáh^{3} hniáuh^{32} cháh^{13} cáun^{2} honh^{2} hi^{3} má^{1}tsoh^{1} honh^{2}. Quí^{1} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} má^{2}ca^{3}ma^{3}tso^{2} tsɨ́^{3} tá^{1}la^{3} lɨ́n^{3} tsú^{2} tsá^{2} ngú^{3}, hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} la^{3} hí^{3} bíh^{1} má^{2}ca^{3}chá^{3} tɨ^{3} có^{32} tso^{3},

2 hi^{3} jáun^{2} lɨ́^{13} zian^{2} tsú^{2} la^{3} cun^{3} hnió^{3} Dió^{32} ñí^{1} hná^{1} jmáɨ^{1} hi^{3} zian^{2} tsú^{2} jáun^{2}, hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} la^{3} hí^{3} tiú^{2}uú^{2} lɨ^{3} hniá^{1} yáh^{3} jmu^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} qui^{3} hniá^{1} jáun^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} jmu^{3}.

3 Má^{2}hliáun^{3} lɨ́n^{32} bíh^{1} hi^{3} má^{2}ca^{3}jmuh^{3} náh^{2} jmɨ́^{1}tin^{2}, la^{3} cun^{3} hi^{3} jlánh^{1} zaɨn^{32} jáun^{2} tsá^{2} tiá^{2} má^{2}cuóun^{32} Dió^{32}; má^{2}tioh^{21} bíh^{1} cu^{3} nɨ́^{2}. Quí^{1} jmáɨ^{1} jáun^{2} jmɨ́^{1} zian^{2} hnoh^{2} hi^{3} jmɨ́^{1} dí^{1}quiaunh^{21} honh^{2} náh^{2} hi^{3} lɨ́^{1} jmú^{1} lɨ́^{1} cuóh^{13}, hi^{3} jmɨ́^{1} ma^{3}heinh^{21} náh^{2} jɨ^{3} hi^{3} jmɨ́^{1} ná^{1}cú^{2} ná^{1}húh^{23} náh^{2} ca^{3}la^{3} hi^{3} cú^{2}tiú^{2} cú^{2}jan^{32} nio^{2}, hi^{3} ná^{1}cuú^{2} ná^{1}húh^{23} náh^{2} jmáɨ^{2} tɨ^{3} chí^{1}nga^{2}, jɨ^{3} ná^{1}má^{2}tsú^{1} má^{2}jonh^{21} náh^{2} dió^{32} tsá^{2} láɨn^{1}, tsá^{2} tiá^{2} ca^{3}tɨ^{21} ma^{3}tsu^{3} ma^{3}jónh^{32} tsú^{2}.

4 Hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} tiá^{2} ta^{21} tanh^{2} Dió^{32} hí^{3} né^{3}, lɨ́^{1} tsá^{2}cáun^{2} tsɨ́^{3} bíh^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1}
hnoh^{2} quí^{1}hliá^{2} tiú^{2}uú^{2} jmuh^{32} yáh^{3} hnoh^{2} hi^{3} hlah^{3} quiúnh^{1} tsú^{2}, hi^{3} jáun^{2} dá^{2}
má^{2}tú^{2} má^{2}hiáu^{32} bíh^{1} tsú^{2} hnoh^{2} ta^{3}né^{32}.
5 Tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} hí^{3} dá^{2} ca^{3}tɨn^{1} jɨ́enh^{32} jú^{1} tson^{2} quioh^{21} ñí^{1}con^{2} Tsá^{2} má^{2}cuá^{1}hún^{1}
hí^{3} hua^{3}jan^{21} hi^{3} ra^{3}tsɨ^{32} héih^{32} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} zian^{2} jɨ^{3} tsá^{2} má^{2}cá^{2}tsan^{3} nɨ́^{2} siáh^{3}.
6 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} hí^{1} la^{3} tɨ^{3} tsá^{2} má^{2}ná^{1}jún^{1} yáh^{3} má^{2}ca^{3}náɨ^{32} jú^{1} chú^{32}
quioh^{21} Dió^{32}, la^{3} cun^{3} tsá^{2} má^{2}ca^{3}ta^{3}tsɨn^{1} hí^{3} héih^{32} la^{3} cun^{3} qui^{3} quiunh^{32}
la^{3}jín^{32} tsá^{2} ngú^{3}. Ca^{3}náɨ^{32} bíh^{1} tsú^{2} jú^{1} chú^{32} quí^{1} jáun^{2} lɨ́^{13} lɨ^{3} zian^{2} tsú^{2} la^{3}jmɨ́^{1}
zian^{2} hnga^{2} Dió^{32} ta^{3} má^{2}lɨ́n^{3} tsú^{2} jáun^{2} jmɨ́^{2}chí^{3}.
7 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, má^{2}janh^{2} bíh^{1} má^{2}he^{2} jmáɨ^{1} hi^{3} tsa^{3}hín^{3} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} zia^{32}. Hi^{3}
jáun^{2} ma^{3}zián^{13} náh^{2} hi^{3} tɨn^{2} náh^{2} jmúh^{13} héih^{32} ñí^{1}con^{2} náh^{2} hmóu^{32}, jɨ^{3} hi^{3}
tianh^{13} náh^{2} hi^{3} cu^{3}tí^{3} ná^{1}zian^{2} honh^{2} náh^{2} hi^{3} lienh^{1} náh^{2} Dió^{32}.
8 Hi^{3} ñí^{1} ca^{3}la^{3} jɨ́^{32} nɨ́^{2} né^{3}, ma^{3}hnáu^{3} náh^{2} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2} ca^{3}la^{3} jonh^{3} jmɨ́^{1}
honh^{2}; quí^{1} tsá^{2} ná^{1}hnáu^{3}, cun^{3} chin^{2} bíh^{1} tsɨ́^{3} la^{3} jáh^{3} dú^{1} ñí^{1} tsáu^{13} tsá^{2}ján^{2}
tsá^{2}ján^{2}.
9 Hen^{3} náh^{2} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2} hñuh^{32} náh^{2}, tɨ^{3}la^{3} jun^{3}juáh^{13} ta^{3} ma^{3}quí^{1}
ma^{3}tsan^{13} honh^{2} yáh^{3} náh^{2} má^{1}ná^{1}.
10 Ma^{3} quin^{32} ma^{3} jan^{32} hnoh^{2} má^{2}ca^{3}hian^{3} náh^{2} ma^{3} cá^{2} ñí^{1} pí^{3} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}.
Jáun^{2} hniáuh^{32} lɨ́n^{13} náh^{2} tsá^{2} jmúh^{32} ta^{21} re^{2} la^{3} cun^{3} rón^{32} lɨ́^{3} hi^{3} lɨ́^{1} má^{2}ca^{3}cué^{3}
náh^{2} jáun^{2} Dió^{32}, hi^{3} má^{1}hon^{1} náh^{2} jáun^{2} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2}.
11 Hi^{3} jáun^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} zian^{2} tsá^{2} hleh^{32} né^{3}, jáun^{2} jáɨ^{13} quioh^{21} tsú^{2} hniáuh^{32} lɨ́^{3}
jë^{1} Dió^{32} bíh^{1}. Lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} má^{2}cón^{32} tsáu^{2}, cuɨ́^{1} jmu^{1} tsú^{2} cun^{3}quionh^{3} pí^{3} hi^{3}
cue^{32} Dió^{32}. Hi^{3} jáun^{2} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} jmuh^{32} náh^{2} né^{3}, jmu^{3} náh^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} hnáuh^{2}
náh^{2} hi^{3} lɨ^{3} quien^{2} Dió^{32} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Jesús Tsá^{2} lɨ́n^{3} Cristo, quí^{1} hnga^{2}
hí^{3} bíh^{1} ca^{3}tɨn^{1} lɨ^{3}quien^{2} hi^{3} lɨ́n^{3} Tsá^{2} cú^{2} juenh^{2} ca^{3}la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1}hi^{3}nio^{2}. Tson^{2}
bíh^{1} cu^{3}tí^{3} la^{3} jáun^{2}.

Tsá^{2} hen^{2} tɨ^{3} con^{2} Cristo má^{2}tso^{2} tsɨ́^{3}

12 Hi^{3} jáun^{2} né^{3} reh^{2}, tsá^{2} hnau^{3} lɨ́n^{32} jná^{13}, ha^{3} lɨ́^{2} cuɨ́^{1} cha^{3}cáun^{2} honh^{2} náh^{2}
ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} má^{2}cá^{2} má^{2}lau^{23} hnoh^{2} jáun^{2} ta^{3}né^{32}, hi^{3} lɨ́^{3} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́^{3} cáun^{2} sɨ́^{2} huáh^{2}
tsɨ́^{3} lɨn^{32}. Ha^{3} lɨ́^{2} cuɨ́^{1} lɨn^{13} náh^{2} hi^{3} ná^{1}quiunh^{32} náh^{2} cáun^{2} hi^{3} tiá^{2} jmɨ́^{1} ca^{3}tɨ^{21}.
13 Tɨ^{3} re^{2} bíh^{1} hi^{3} jmúh^{13} náh^{2} tsɨnh^{1} quí^{1}hi^{3}hliá^{2} hnoh^{2} ná^{1}má^{2}tsoh^{1} honh^{2}
uá^{2}jaɨ^{32} la^{3}jmɨ́^{1} ca^{3}ma^{3}tso^{2} Cristo tsɨ́^{3}, hi^{3} jáun^{2} lɨ^{3} hiún^{2} honh^{2} náh^{2} ca^{3}la^{3} hi^{3}
tiá^{2} tsɨ^{32} héih^{32} nɨ́^{1}juáh^{3} jmáɨ^{1} hi^{3} má^{2}cuá^{1}jáunh^{23} tsú^{2} hi^{3} lin^{1} hi^{3} quien^{2} lɨ́n^{32}.
14 Tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} jmɨ́^{1} ren^{2} náh^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} hi^{3} tú^{2} hiáu^{32} tsáu^{2} hnoh^{2} cun^{3}ñí^{1}
hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Cristo, quí^{1}hliá^{2} Jmɨ́^{2}chí^{3} Tsá^{2} cuá^{1}quien^{2}, Tsá^{2} ja^{32} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}
cuá^{3} hñu^{3} honh^{2} hnoh^{2}. [Tsá^{2} tú^{2} hiáu^{32} náh^{2} hí^{3} dá^{2} hleh^{32} hlah^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1}
Jmɨ́^{2}chí^{3} hí^{3} bíh^{1}, tɨ^{3}la^{3} hnoh^{2} né^{3} tɨ^{3} ná^{1}ma^{3}quien^{13} bíh^{1} náh^{2} tsú^{2}.]
15 Nɨ́^{1}juáh^{3} zian^{2} hnoh^{2} ma^{3}tsoh^{1} honh^{2}, tɨ^{3}la^{3} ha^{3} lɨ́^{2} cuɨ́^{1} lɨ^{3} zian^{2} hí^{1} jan^{2} tsá^{2}
má^{2}tso^{2} tsɨ́^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} lɨ́^{2}jngɨh^{3} tsáu^{2}, ho^{3} hi^{3}hliá^{2} lɨ́^{2}háɨn^{3}, ho^{3}lá^{2}dá^{2} hi^{3} lɨ́^{2}jmú^{3}
hi^{3} hlah^{3} hi^{3} hó^{32}, sa^{3}jun^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3}hliá^{2} lɨ́^{1} lóh^{32} náh^{2} tanh^{1} cáun^{2} jáɨ^{13} hi^{3} tiá^{2}
ca^{3}tɨn^{1} náh^{2}.
16 Tɨ^{3}la^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} zian^{2} náh^{2} ma^{3}tsoh^{1} honh^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} haɨn^{21} náh^{2} tɨ^{3} con^{2}
Cristo, ha^{3} tiá^{2} hniáuh^{32} yáh^{3} lɨ^{3} hinh^{1} náh^{2}, tɨ^{3}la^{3} hniáuh^{32} má^{1}quien^{13} náh^{2}
Dió^{32} bíh^{1} quí^{1}hi^{3}hliá^{2} má^{2}té^{23} hnoh^{2} tsáu^{2} tsá^{2} má^{2}láɨn^{1} Cristo.

17 Quí¹ né³² má²cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ má²lɨ³liau³ hi³ ra³tsɨ³² Dió³² héih³², ñí¹con² tsá² tionh² jo³cuo² tsú² tín². Hi³ jáun² ní¹juáh³ ta³bí¹ ñí¹con² jnoh¹ la³ má²lɨ³liau³ hi³ ra³tsɨ³² Dió³² héih³², cónh³ bíh¹ tiá² lɨ³ huáh² tsí³ jmáɨ¹ hi³ ra³tsɨ³² tsú² héih³² ñí¹con² tsá² tiá² ta²¹ taunh³² jú¹ chú³² quioh²¹.

18 La³ cun³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí²: "Ní¹juáh³ tion³ cu³tí¹³ bíh¹ la³ liáun³ tsá² zian² cun³ tɨ³² tsí³ Dió³², ¿he³ bí¹ lánh³ rón³² quiunh²¹ tsá² tiá² má²zian² hi³ ca³tɨn¹ Dió³², jɨ³ tsá² jmu² tso³ ní² siáh³?"

19 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ hniáuh³² jmu³ tsú² hi³ chu²¹ la³ má²jmu² jáun² ní¹juáh³ tsá² má²tso² tsí³ la³ cun³ hi³ hnió³ Dió³², jɨ³ hi³ hniáuh³² chá³² tsú² siáh³ jmí¹ tsɨ³ jo³cuo² Dió³² Tsá² lí²jmú³, quí¹ hí³ bíh¹ jan² Tsá² má²tí³² jë¹.

5

Hlí² liéinh³² tsú² tsá² tanh² ta²¹ Cristo

1 Né³² né³, hnó³² jná¹³ hléh¹³ tun³ hnɨ³² jon¹ jáɨ¹³ ñí¹con² tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ ja¹ quián¹³ hnoh², quí¹ ja³bí¹ jná¹³ uá²jaɨ³² jan² tsá² má²liei²¹ ná¹ cú²ren² quiúnh¹ tsá² hí³. Jná¹³ lɨ́n³ jan² tsá² nau³² jáɨ¹³ ca³tɨ²¹ ha³ lánh³ rón³² ca³ma³tso² Cristo tsí³, hi³ ja³bí¹ jná¹³ uá²jaɨ³² hiáu¹³ jáɨ¹³ quiúnh¹ tsá² hí³ hi³ zian² jnoh¹ cáun² hi³ quien² la³jmí¹ zian² Cristo ní¹ má²cá²jnia³ tsú² jáun² hi³ quien² lɨ́n³².

2 Hi³ jáun² la³jmí¹ jmu² tsú² hua³hí¹³ *já¹ziáh², hnoh² siáh³ hniáuh³² jmúh¹³ náh² hua³hí¹³ tsá² joh¹ Dió³², tsá² má²ca³chan³ hí³ Dió³² jo³cuonh² náh². Jmu³ náh² la³ jáun² hi³ hu²¹ re² honh² náh², [la³ cun³ hnió³ Dió³² hi³ jmúh¹³ náh²,] jun³juáh¹³ hi³hliá² jmu² tsáu² héih³² yáh³, hi³ sa³jun³ hi³hliá² hen² honh² náh² quɨe³ yáh³ siáh³. Jmu³ náh² ta²¹ quián¹³ ca³la³ jonh³ jmí¹ honh² náh².

3 Ha³ lí² jmú² náh² quien² lɨ́n³² ñí¹con² tsá² tionh² hí³ jo³cuonh² náh², tɨ³la³ hnoh² dá² hniáuh³² jmúh¹³ náh² hi³ lɨ́n³ náh² cáun² nóh³² bíh¹ ñí¹con² tsú².

4 Hi³ jáun² ní¹ má¹cuanh³² Tsá² chín¹ Juo¹³ tsá² ná¹jmu² hua³hí¹³ já¹ziáh², má¹jáun² hián¹³ náh² cáun² hi³ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ *có²ron¹ná¹ hi³ hiáuh²³ tsá² láɨh²³ ní¹juáh³ ñí¹ co² tsú²; tɨ³la³ hi³ hián¹³ hnoh² má¹ná¹, jmí¹lɨ́h³ bíh¹ tiá² lí¹ tsa³hín³.

5 Ja³bí¹ la³ jáun² siáh³ hnoh² tsá² tsá¹míh¹, tianh³² náh² ta²¹ tsá² má²lieih²¹. La³jɨ́n³² tsáu² bíh¹ hniáuh³² tanh¹³ ta²¹ tsá²ján² tsá²ján² hi³ jmu³ tsú² hi³ tiá² quien² hmóu³², quí¹ ñí¹ Sí² rá¹juáh³ la³ lá²:
Dió³² dá² hon² bíh¹ tsá² jmu² tonh²,
tɨ³la³ má²hé² má²mieh² bíh¹ tsú² lɨ³ua³ jan² tsá² tiá² jmu² pan¹ hnga².

6 Jáun² jmu³ náh² hi³ tsí¹juɨ³ náh² ta³ ñí¹ Dió³² Tsá² cú² juenh², hi³ jáun² hí³ bíh¹ ziau³ náh² ní¹juáh³ ní¹ má¹cá²chó³² héih³².

7 La³jí³² hi³ hɨ³² honh² náh² chá¹ náh² jo³cuo² Dió³², quí¹ hí³ bíh¹ taunh² hnoh² hó¹ñí¹.

8 Jáun² né³, tianh³ náh² hua³jan²¹ jɨ³ hi³ zian² honh² náh² ní² siáh³; quí¹ tsá² hláɨnh¹ tsá² hau² náh² hí³ tí² ngɨ³² la³jmí¹ ngɨ³² jan² hiah³² hi³ tɨ³ hóh³², hi³ hnah² ní¹juáh³ hin² tsánh² lí¹³ hin³ dí².

9 Jáun² jmu³ náh² pí³ hi³ jáun² tiá² lí¹ cah¹³ tsú² jmáɨ¹, ma³zián¹³ náh² hi³ nio² cáun² tán¹ honh² náh². Cuí¹ lɨ³ ñíh¹ náh² hi³ la³jɨ́n³² bíh¹ renh² náh² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ ná¹má²tso² tsí³ cá²ren² la³ ní² uá²jaɨ³².

10 Tɨ3la3 nɨ́1 má1ca3nga2 hi3 ma3tsoh1 náh2 nɨ́2 honh2 cu3tiá3, Dió32 jmu3 hi3
tɨnh21 honh2 náh2, hi3 niau21 cáun2 tán1, hi3 niau21 tiá3 honh2 náh2, jɨ3 hi3 zeh3
tsú2 siáh3 hnoh2 ñí1 hí1 cáun2 tiá2 hi3 háɨnh13 zia32. Quí1 hnga2 Dió32 hí3 bíh1
jlánh1 ja32 mií3 tsɨ́3, jɨ3 hi3 má2ca3te3 dí2 tsú2 hi3 tsá1ma3ziáun13 dí2 cáun2 hi3
quien2 la3jmɨ́1 cuá1quien2 tsú2 hnga2 cun3ñí1 hi3 má2ca3cunh3 dí2 jáun2 quiúnh1
Cristo.
11 Hnga2 hí3 bíh1 cuɨ́1 lɨ3quien2 [jɨ3 hi3 cuɨ́1 cuá1pin3 siáh3] la3 cun3 jmɨ́1hi3nio2.
Tson2 bíh1 cu3tí3 la3 jáun2.

Hah2 Pé1 jáɨ13

12 Hi3 jáun2 né3 reh2, la3 cun3 cú1pih21 jáɨ13 hi3 tioh3 sí2 lá2, má2lɨ́2jmú32
jná13 cun3quionh3 hi3 má2lɨ́2ma3hau3 reh2 dí2 Silvano, jan2 tsá2 cuóun32 jná13 hi3
má2tí32 re2. Cuá1jmu2 jná13 sí2 lá2 quí1hliá2 hnó32 jná13 hi3 hlɨ́1 lieh1 ná1 hnoh2,
hi3 hnó32 jná13 zíh13 jú1 tson2 hi3 la3jɨ́32 hi3 má2hé2 má2mieh2 náh2 Dió32 jmu2
lin1 hi3 cu3tí3 hniau3 tsú2. Jáun2 né3, ¡ha3 lɨ́2 chá2 náh2 tun3 honh2!
13 Tsá2 ná1lɨ́n3 cuáh32 tionh2 já1 juú2 lá2, ñí1 téh23 tsú2 lá2 Babilonia, tsá2
má2ca3quianh3 hí3 Dió32 la3jmɨ́1 má2ca3quianh3 tsú2 hnoh2 siáh3, tsá2 hí3 zen2
jáɨ13 lá2 quionh3 Marcos jón32 jná13 nɨ́2 siáh3, hi3 juáh3: “Hia2 náh2”.
14 Ren1 náh2 tsá2ján2 tsá2ján2 hi3 re2 nio2 honh2 náh2, la3 cun3 qui3 ráɨn32
tsú2 jan2 raɨnh21.
Hi3 cuɨ́1 zian2 náh2 cáun2 hi3 re2 hi3 tɨn2 ca3la3 jɨ́n32 náh2 tsá2 tionh2 náh2
jo3cuo2 [Jesús] Tsá2 lɨ́n3 Cristo. [Cun3 nɨ́2 bíh1 tí3 jáɨ13.]

Sí² Ñí¹ Má²tun³ Hi³ Ca³jmú³ Pé¹

Pé¹ jmu² sí² hi³ ca³tɨn¹ tsá² tanh² ta²¹ Cristo

1 Jná¹³ la³², Sí¹mu²¹ Pé¹, jan² *tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ Jesucristo, jɨ³ hi³ lɨ́n³
ná¹ siáh³ *tɨ³² tsá² quian³² jë¹ tsú²; cuá¹jmu² jná¹³ sí² lá² hi³ ca³tɨn¹ hnoh² tsá²
má²táunh²³ náh² ta²¹ jú¹ chú³². Hi³ jú¹ chú³² hi³ táunh²³ dí² jáun² ta²¹ né³, lɨ́³
cáun² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien² ñí¹con² dí² cun³ñí¹ hi³hliá² Jesucristo Dió³² Juo¹³
dí², Tsá² liáu³² dí², lɨ́n³ jan² Tsá² chun¹.

2 Tɨ³ lɨ³mí¹ cuɨ́¹ má¹hé¹ má¹mieh² náh² Dió³², jɨ³ hi³ cuɨ́¹ zian² náh² cáun² hi³
re² hi³ tɨn², cun³quionh³ hi³ má²cuóun³² náh² re² Dió³² jɨ³ Jesús Tsá² lɨ́n³ Tɨ³
Juo¹³ dí².

Lánh³ rón³² hniáuh³² ma³zian² tsá² tanh² ta²¹ Cristo

3 Cun³quionh³ hi³ cuóun³² dí² re² Dió³² né³, Tsá² ca³te³ dí² hí³ cun³quionh³
pí³ hi³ ho² jɨ³ cun³quionh³ hi³ ca³chá³ chú³² tsɨ́³ ñí¹con² jnoh¹, jáun² má²zia³²
pí³ quioh²¹ Dió³² ñí¹con² dí² hi³ lɨ́¹³ ziáun² dí² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsɨ́³ tsú².

4 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ má²ca³jmú³ tsú² jáɨ¹³ quiúnh¹ dí², jáɨ¹³ jlánh¹ chú³²
niéih³, hi³ quien² lɨ́n³² siáh³. Hi³ jáun² cun³quionh³ la³jɨ́³² jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ tsú²
jáun² né³, hnoh² lɨ́¹³ lɨ́n³ náh² la³jmɨ́¹ lɨ́n³ Dió³² jɨ³ hi³ lɨ́¹³ liáun³ náh² siáh³ ca³tɨ²¹
la³jɨ́³² hi³ hlah³ hi³ hó³² hi³ ná¹jmu² tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá² cun³ñí¹ hi³ tan² tsú²
jmu² lɨ³ua³ cáun² hi³ dí¹quiaunh²¹ tsɨ́³ hmóu³².

5 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ hniáuh³² jmúh¹³ hnoh² pí³ hi³ lɨ́n¹³ náh² jun³juáh¹³
jmáh³la³ tsá² nio² cáun² tsɨ́³ ñí¹con² Dió³² yáh³, tɨ³la³ lɨ́n¹³ náh² jɨ³ tsá² chú³² tsɨ́³
bíh¹. Hi³ jun³juáh¹³ jmáh³la³ hi³ chú³² honh² yáh³ náh², tɨ³la³ hi³ lɨ́n¹³ náh² jɨ³
tsá² ñí² tsá² lieih²¹ bíh¹ nɨ́² siáh³.

6 Hi³ ñí¹ hná¹ nɨ́² né³ hniáuh³² lɨ́n³ náh² siáh³ tsá² tɨn² tɨ́² jinh²³ hnga², tsá²
tɨn² tion³ tsɨ́³, jɨ³ hi³ lɨ́n³ náh² tsá² zian² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsɨ́³ Dió³² nɨ́² siáh³.

7 Ja³bí¹ la³ jáun² hniáuh³² tianh¹³ náh² re² lɨ́n³² la³juah²¹ dúh¹ má²tún² renh²
náh², hi³ hniáuh³² hno³ náh² tsáu² nɨ́² siáh³.

8 Hi³ jáun² né³, nɨ́¹juáh³ hnoh² má¹zián¹³ náh² la³ nɨ́², hi³ tɨ³ lɨ³mí¹ re²
má¹zián¹³ náh², hi³ jáun² jmáɨ¹ hi³ zian² náh² tiá² lɨ́¹³ yáh³ cáun² hi³ tiá² lin¹
ñí¹ jmu³ ta²¹, hi³ sa³jun³ lɨ́¹³ hi³ ti³ lɨ́¹ cuóun²¹ náh² Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí².

9 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ tsá² tiá² ma³zian² la³ nɨ́² né³, lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́n³ jan² tsá² ten³
bíh¹ ho³ hi³ tiá² lɨ́²³ jɨe³ ñí¹ uóunh³; má²já²có³ bíh¹ tsɨ́³ tsú² hi³ má²cá²hin³ tso³
quioh²¹ hi³ jmɨ́¹ má²ca³jmú³ jáun² jmɨ́¹tin².

10 Hi³ jáun² né³ reh², hnoh² tsá² má²ca³te³ Dió³², jɨ³ hi³ má²ca³quianh³ tsú²
siáh³ hnoh², jmu³ náh² pí³ hi³ lɨ́¹³ lɨ³tí³ la³ jáun² ñí¹con² náh²; quí¹ nɨ́¹juáh³ hi³
jmuh³² náh² la³ nɨ́², jáun² cun³ jmɨ́¹lɨ́h³ bíh¹ tiá² tá¹tonh¹ náh² tɨ³ có³².

11 Hi³ jáun² la³ nɨ́² bíh¹ lɨ́¹³ hi³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí² Tsá² liáu³² dí² hí³, he³
hnoh² jo³cuo² cáun² hi³ re² hi³ tɨn² cu³tí¹³, ca³la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio².

12 Hi³ jáun² bíh¹ cháu¹ jná¹³ honh² náh² la³ má²cháu¹ jná¹³ lá² ca³tɨ²¹ hi³
nɨ́², uá¹jinh¹ má²ñíh¹ bí¹ náh² jɨ³ hi³ tionh² bí¹ náh² cú²tso² ca³tɨ²¹ jú¹ tson² hi³
má²ca³heh³ náh² jáun².

13 Tɨ3la3 jná13 né3 len3, hi3 chú32 hlí1 lieh1 jná13 hnoh2 cun3quionh3 jáɨ13 la3
lá2 tá1la3 zian2 jná13 lá2;
14 quí1 Jesucristo Tɨ32 Juo13 dí2 má2ca3juáh3 ñí1con2 jná13 hi3 má2ja3quián3
bíh1 chau21 jmáɨ1 hi3 tú13 jná13 ñí1 hué21 lá2.
15 Tɨ3la3 jmu1 jná13 pí3 hi3 lɨ13 chau13 honh2 náh2 jmáɨ1 ca3la3 jí32 jú1 tson2 lá2,
uá1 cun3 má2jún1 jná13.

Tsá2 ca3jíe3 hi3 cú2 juenh2 Cristo

16 Hi3 jáun2 né3, jáɨ13 hi3 ca3má1ta13 jnoh1 jáun2 hi3 ca3tɨ21 pí3 quioh21
Jesucristo Tɨ32 Juo13 dí2 jmí1 cuan1 tsú2 jáun2 ñí1 hué21 lá2, jun3juáh13 cáun2
jáɨ13 hi3 lɨ1 ca3chin2 tsáu2 chí1 yáh3 jaun32, quí1 cun3quionh3 mí1ñí1 hmóu32 bíh1
jnoh1 ca3neh21 jnoh1 Tɨ32 Juo13 dí2 ca3la3 hi3 cú2 juenh2 lɨ́n32 tsú2.
17 Quí1 ca3neh21 jnoh1 jmí1 ca3ma3quien2 Dió32 Jméɨ2 tsú2 jɨ3 hi3 ca3jmú3
tsú2 hi3 jniá3 tsú2 cú2tú1 cú2lí13, jmí1 ñí1ca3hléh3 Dió32 Tsá2 cú2 juenh2 hi3
ñí1ca3juáh3: “Tsá2 lá2 bíh1 Jón32 jná13 Tsá2 hno3 jná13 lɨ́n32, Tsá2 jlánh1 lɨ2hiún2
tsɨn32 jná13 hi3 ca3tɨn1”.
18 Hú1tá1 ca3náɨ13 hmóu32 bíh1 jnoh1 hi3 ñí1ca3hléh3 tsú2 hi3 ñí1ja21 la3 tɨ3
hñu3mɨ3cuú2, quí1 jmí1 tiauh1 jnoh1 quiúnh1 Tɨ32 Juo13 dí2 tsɨ3 máh3 hɨ́en1 jáun2.
19 Cun3ñí1 hi3 jáun2 né3, tɨ3 jlánh1 bíh1 má2nio2 cáun2 tsí3 dí2 hi3 ca3tɨ21 jáɨ13 hi3
rá1tioh3 Sí2 hi3 ca3jmú3 jáun2 tsá2 ca3lɨn3 hí3 *tɨ32 jë1 Dió32. Re2 bíh1 ná1jmuh32
hnoh2 nɨ́1juáh3 hi3 ná1naɨh32 náh2 re2 lɨ́n32 jáɨ13 jáun2, quí1 jáɨ13 quioh21 tsá2 hí3
lɨ3 la3jmí1 lɨ3 cáun2 sí2 hi3 tie3 joh1 quioh21 ñí1 já1niéɨ2 liánh2 ca3la3 ñí1 cá1jniá21,
hi3 jáun2 Tsá2 lɨ́n3 la3jmí1 lɨ3 chí1jmaɨ21 juenh13 hi3 hian32 tɨ3 ca3jniá32 má2hián32
hi3 jmu3 hi3 taɨ21 joh1 hñu3 honh2 náh2.
20 Tɨ3la3 la3ñí1 la3ján3 né3, cuí1 ngɨ13 hnoh2 jáɨ13 lá2: Hi3 hí1 cáun2 yáh3 jáɨ13
hi3 rá1tioh3 jáun2 ñí1 Sí2, hi3 ca3hléh3 jáun2 tɨ32 jë1 Dió32, tiá2 lɨ3 yáh3 cáun2 hi3
lɨ13 ngɨ13 tsú2 ta3 lɨn21,
21 quí1 tsá2 ca3lɨn3 hí3 tɨ32 jë1 Dió32 hí1 cónh3 yáh3 tiá2 ca3hléh3 la3 cun3 tɨn2
tsɨ́3 hmóu32; quí1 tsá2 hí3 dá2 jmí1 ná1hleh32 hú1tá1 jáɨ13 hi3 ca3cué3 Dió32 hñu3
tsɨ́3 bíh1, la3 cun3 hi3 jmí1 má2ta2 jáun2 Jmí2chí3 Chun1.

2

Tsá2 hɨe32 jú1 tɨ́1jáɨ2
(Judas 4-13)

1 Né32 né3, ca3lɨ3 zian2 *tɨ32 jë1 Dió32 tɨ́1jáɨ2 ja1 quioh21 tsá2 *Israel jmí1tɨn2; hi3
ja1 quián13 hnoh2 siáh3 lɨ3 zian2 uá2jaɨ32 tɨ32 tɨ́1jáɨ2. Ta3máɨh3 pih21 bíh1 ma3tɨn2
tsú2 tsáu2 jáɨ13 hi3 lɨ1 chin2 chí1 hmóu32, jáɨ13 jmu3 hi3 tsa3hín3 tsá2 taunh32 ta21;
hi3 jmu3 tsú2 siáh3 hi3 tiá2 quien2 Tɨ32 Juo13 dí2, Tsá2 má2ca3liáu32. Cun3ñí1 hi3
jáun2 né3, tia3juɨ32 lɨ́n32 bíh1 sunh3 tsú2 ñí1 hlah3 hmóu32.
2 Lɨ3 zian2 juóun32 tsá2 tsa3táunh1 la3 cun3 lɨ3 juɨ32 hlah3 juɨ32 hó32 hi3 quiú2
tsá2 hí3; hi3 cun3ñí1 hi3 ca3tɨn1 tsá2 hí3 né3, hléh32 tsáu2 hlah3 ca3tɨ21 juɨ32
cú2tso2 hi3 hɨe32 ha3 lánh3 rón32 hniáuh32 zian2 tsú2.
3 Cun3ñí1 hi3 dí1quiaunh21 tsí3 quɨe3 bíh1 tsú2, hi3 jáun2 ma3cau2 tsú2 hnoh2,
hi3 ma3ta2 tsú2 jáɨ13 lɨ1 chin2 chí1; tɨ3la3 má2ngau32 jmáɨ1 bíh1 hi3 ca3ta3tsɨn1 tsá2
la3 hí3 héih32, hi3 má2ja3quián3 cu3tí13 bíh1 tsa3hín3 tsú2.

4 Quí¹ Dió³² tiá² ca³hin³ yáh³ tso³ quioh²¹ tsá²cuú² tsá²ta³, tsá² ca³jmú³ hí³
tso³, tɨ³la³ quiu³juóu³² bíh¹ ca³cuɨn³ dí² tsá² hí³, hi³ ca³chan³ dí² ñí¹ já¹niéi² hi³
ná¹hñéih¹ quionh³ cá²den¹ná¹ ca³la³ tɨ³ nɨ́¹ má¹cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ ra³tsɨ³² dí²
héih³².
5 Sa³jun³ ca³hin³ bíh¹ Dió³² tso³ quioh²¹ tsá² jmɨ́¹ zian² hngá¹máh³ lá²
cá²jmáɨ¹ lɨ́n²¹, tɨ³la³ Dió³² dá² ca³jmú³ hi³ ca³ja³tsauh²¹ jmáɨ² bíh¹ hi³ jáun²
hnúh³² tsá² cá² ñí¹ jmɨ́¹ zian² hí³ cun³ tɨn² tsɨ́³ hmóu³². Jmɨ́¹jáun² né³, ca³lión³²
Dió³² jɨ́³²la³ jña³ tán¹ tsáu² bíh¹: hla¹ Noé quionh³ tsá² hñú¹³, Noé tsá² ca³hléh³
hí³ jáɨ¹³ ca³tɨ²¹ hi³ ma³zian² tsú² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsɨ́³ Dió³².
6 Ja³bí¹ ca³ra³tsɨn² siáh³ Dió³² héih³² tsá² juú² Sodoma jɨ³ Gomorra, hi³
ca³jɨ́n³ dí² juú² jáun² ca³la³ ñí¹ ca³lɨ³ juá² lí¹ nio², hi³ jáun² lɨ³ ñi³² tsá² lɨ³zian²
jmɨ́¹tsú² jmɨ́¹ja³² hi³ tiá² hniáuh³² jmu³ tsú² la³ jáun², la³ cun³ la³jɨ́n³² tsá² lɨ³
hniá¹ hi³ ma³zian² ca³tɨn¹ hnga² yáh³.
7 Tɨ³la³ ca³lión³² bíh¹ tsú² hla¹ Lot, tsá²ñuh² tsá² jmɨ́¹ chun¹, tsá² jlánh¹ jmɨ́¹
cha³² hí³ hlah³ tsɨ́³ nɨ́¹ má¹ca³jɨ́e³ hi³ hlah³ hi³ hó³² hi³ jmu² tsá² jmɨ́¹ zian² hí³
cun³ tɨn² tsɨ́³ hmóu³².
8 La³jɨ́³² jmáɨ¹ tá¹la³ jmɨ́¹ cuá³ bíh¹ tsá² chun¹ hí³ ja¹ tsá² hí³ jmɨ́¹ má²tsan²
tsɨ́³, cun³ñí¹ hi³ jmɨ́¹ náɨ³² jɨ³ hi³ jmɨ́¹ jɨe²³ la³jɨ́³² hi³ hlah³ hi³ hó³² hi³ jmɨ́¹ jmu²
tsá² hláɨh¹ hí³.
9 La³ jáun² bíh¹ lɨ́³ hi³ tɨn² bíh¹ Dió³² lión³² tsá² joh¹ ja¹ uu³mí²tsɨ³² nɨ́¹juáh³
tsá² má²zian² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsɨ́³ tsú²; hi³ tɨn² siáh³ Dió³² chan³ tsá² hláɨh¹
ná¹chan¹ hi³ ma³tso² tsɨ́³ jmáɨ¹ hi³ ra³tsɨ³² dí² héih³².
10 Hi³ la³ñí¹ la³ján³ jmu³ Dió³² hi³ ma³tso² tsɨ́³ tsá² hniá¹ jmu³ la³jɨ́³² hi³ hlah³
la³ cun³ hi³ dí¹quiaunh²¹ tsɨ́³, tsá² tiá² hnió³ ma³quien² jáɨ¹³ hi³ ho² Tɨ³² Juo¹³
dí². Tiá³ lɨ́n³² bíh¹ nio² tsɨ́³ tsá² la³ hí³, tsá² tiá² cú² tiá² juénh² bíh¹ hí³, ca³la³
hí¹juáh³ tiá² juénh² tsú² hi³ tú² hión³² tsá² huáh² tsɨ́³, la³ cun³ tsá²cuú² tsá²chín³
yáh³.
11 Hi³ uá¹jinh¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² tɨ³ jlánh¹ bíh¹ záu² jáɨ¹³ hi³ ná¹ho² la³
cónh³ bíh¹ tɨ³² hí³, jɨ³ hi³ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ pin³ siáh³, tɨ³la³ tiá² cáun² lɨ́¹ ja³² yáh³
tsɨ́³ tsú² hi³ tu³ hna³ tsá²cuú² tsá²chín³ hí³ ñí¹con² Juo¹³ dí².
12 Tɨ³² hí³ né³ cáun² lɨ́¹ ná¹hleh³² hlah³ ca³tɨn¹ cáun² hi³ hí¹juáh³ tiá² ngɨ²³
bíh¹; tsá² hí³ dá² ná¹lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́n³ jáh³ hngá¹ jáh³ náɨ² bíh¹ hi³ tiá² jáɨ¹³ ngɨ²³,
hi³ jmu² cun³ tɨn² tsɨ́³ hmóu³², jáh³ ca³lɨ³zian² cáun² ta²¹ zaunh³ tsáu² hi³ jngah³
bíh¹. Hi³ cun³ñí¹ hi³ zian² tsá² hí³ la³jmɨ́¹ zian² jáh³ hngá¹ jáh³ náɨ² né³, jáun²
la³jmɨ́¹ hiá² tsan² jáh³ bíh¹ hiá¹ tsán¹³ tsá² hí³.
13 Tsá² la³ hí³ dá² hiáuh³ hi³ ma³tso² tsɨ́³ quí¹hliá² hmóu³² tsú² má²ca³jmú³ hi³
má²ca³ma³tso² tsá² siánh³ tsɨ́³. Tsá² la³ hí³ dá² ná¹lɨ́n²³ hi³ jlánh¹ tionh² hiún²
tsɨ́³ cun³quionh³ hi³ ná¹jmu² la³ cun³ tɨn² tsɨ́³ hmóu³² ca³la³ hi³ chú¹ja²¹ bíh¹;
cáun² hua³heih²¹ bíh¹ jaun³² jɨ³ hi³ jlánh¹ hlah³ jniá³ siáh³ nɨ́¹juáh³ hi³ zian² tsá²
la³ hí³ ja¹ ñí¹ tionh¹ náh² nɨ́¹juáh³ jmáɨ¹ hi³ ná¹cúh² tsú² cu³lɨ²¹ quiúnh¹ hnoh²,
quí¹ tá¹la³ jáun² cá² ñí¹ ná¹má²hiún² tsɨ́³ bíh¹ tsú² cun³quionh³ hi³ má²cau² tsú²
jáun² hnoh².
14 Cun³ tiá² lɨ́¹ lɨ³jɨ́en³² bíh¹ tsá² la³ hí³ tsá²mɨ³; cun³ tiá² huóh³² bíh¹ tsú² hi³
jmu² tso³. Tsá² la³ hí³ dá² má²can² tsá² tiá² nio² cáun² tsɨ́³. Cá² ñí¹ bíh¹ hi³ jlánh¹

re² má²tɨn² tsú², hi³ hniá¹ hi³ hlá² hi³ ní² bíh¹; tsá² la³ hí³ bíh¹ má²ná¹tiáunh¹
hú¹mu³héih³².
15 Má²ñi³táunh¹ juɨ³² ñí¹ má²já²cuɨn³ bíh¹ tsú² quí¹ cun³ñí¹ hi³ má²ca³tú³
juɨ³² cú²tso². Má²ca³can³ tsú² nóh³² quioh²¹ hla¹ Balaam tɨ³² jë¹ Dió³², jon² hla¹
Beor, tsá² ca³lɨ³ hniá¹ hí³ hi³ láɨh¹³ quɨe³ cun³quionh³ hi³ jmu³ cáun² hi³ tiá²
ca³tɨ²¹,
16 tɨ³la³ jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, jan² lo¹ tiá² lin¹ zia³² lánh³ rón³² lɨ³ hléh³² bíh¹
ca³hléh³ la³jmɨ́¹ hleh³² tsá²mɨ³cuóun², hi³ ca³je³ hi³ ca³tɨ²¹ tso³ quioh²¹ tsú². La³
jáun² bíh¹ ca³qui³ ca³jna³ jáh³ hí³ ñí¹con² hla¹ tɨ³² jë¹ Dió³² hí³ ca³tɨ²¹ hi³ jmɨ́¹
hí¹jmu² cáun² hi³ ngo².
17 Tɨ³² la³ hí³ dá² lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ ñí¹ jmɨ́¹ hion² jmáɨ² bíh¹, tsá² lín¹ jnie² lɨ́¹
ñi³tú¹ ñi³lɨ́¹³ quionh³ chí³ bíh¹ tsá² la³ hí³; tsá² hí³ dá² ca³tɨn¹ tsa³táunh¹ ca³la³
tɨ³ ñí¹ já¹niéi² liánh² cu³tí³ ca³la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio².
18 Tɨ³² hí³ dá² hleh³² jú¹ toh² tiá² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹ bíh¹, hi³ cun³quionh³ la³jɨ́³²
hi³ dí¹quiaunh²¹ tsɨ́³ tsá²mɨ³cuóun² má²can² tsú² tsá² tá² má²ca³huén² ja¹ tsá²
ná¹jmu² tso³.
19 Tsá² hí³ jlánh¹ zaɨh³² tsáu² hi³ lɨ́¹³ zian² tsú² cun³ tɨn² tsɨ́³ hmóu³², tɨ³la³ já²
hmóu³² tsú² né³, zian² la³jmɨ́¹ zian² jan² *tsá² má²dí¹hlánh¹ bíh¹, quí¹ cáun²
jmu² bíh¹ tsú² lɨ³ua³ cáun² hi³ dí¹quiaunh²¹ tsɨ́³ jmu³; quí¹ ma³ quin³² ma³
jan³² bíh¹ tsá²mɨ³cuóun² lɨ́n³ jan² tsá² má²dí¹hlánh¹ ñí¹con² lɨ³ua³ cáun² hi³
má²ca³zaunh³ tiá³ quioh²¹.
20 Quí¹ lɨ³ua³ jan² tsá² má²ca³lɨ³ cuóun³² Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí² Tsá² liáu³²,
hi³ jáun² má²ca³liáun³ bíh¹ tsú² ja¹ ca³la³ jɨ́³² hi³ hlah³ hi³ hó³² hi³ qui³ jmu²
tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá²; tɨ³la³ ní¹juáh³ má¹lɨ³² jáun² né³ ca³pɨ́² cá²tsáɨnh³² tsú²
hi³ hlah³, hi³ má²ca³zaunh³ siáh³ tiá³ hi³ hlah³ jáun², hi³ jáun² tɨ³ jlánh¹ bíh¹
hlah³ má²lɨ́¹³ quioh²¹ tsú² tɨ³ chí¹cáɨn² jáun² la³ cónh³ bíh¹ jmɨ́¹tin².
21 Tɨ³ jlánh¹ bíh¹ jmɨ́¹ chú²¹ quioh²¹ tsá² hí³ sá¹ cu³tsa³² tiá² ca³lɨ³ cuoh² bíh¹
tsú² ha³ lánh³ rón³² hniáuh³² ma³zian² tsú² la³ cun³ tɨ³² tsɨ́³ Dió³², la³ cónh³ bíh¹
hi³ nó³² tsú² tɨ³ có³² ñí¹con² héih³² hɨ́en¹ jáun² ta³ má²ñi³² tsú².
22 Tɨ³la³ má²ca³lɨ³tí³ bíh¹ jáɨ¹³ la³ cun³ hi³ qui³ ná¹juáh²³ jáun² tsáu²: “Tsanh³²
tsáɨ² hi³ tsá²cúh² siáh³ ñu²¹ quioh²¹ hnga²; hi³ mí²ñí³ cun³ lɨ²sin² tsú² né³, ta²¹
hu²¹ tsau³² siáh³ hi³ tsá²quí² tsá²hi³² ja¹ jen²”.

3

Ní¹ má¹jaunh³² Tɨ³² Juo¹³ dí²

1 Hnoh² reh² tsá² hnau³ jná¹³, hi³ lá² sí² ñí¹ má²tun³ hi³ jmu² jná¹³ ca³tɨn¹
hnoh². Ñí¹ tá¹ tun³ sí² má²ca³lɨ³ hnó³² jná¹³ hlɨ́¹ lieh¹ ná¹ hnoh² hi³ hnáuh¹³
náh² chinh³² jmáh³la³ jú¹ re² jú¹ tɨn².
2 Cháu¹ náh² honh² la³ cun³ hi³ ca³juáh³ jáun² tsá² chun¹ tsá² ca³lɨn³ hí³
*tɨ³² jë¹ Dió³² cá²jmáɨ¹, jɨ³ héih³² hi³ ca³hɨ́e³ jáun² *tɨ³² tsá² quian³² hí³ jë¹ Dió³²
ñí¹con² hnoh², la³ cun³ tɨ³² joh² hnoh², tsá² ca³ma³ta² hí³ la³ cun³ rón³² lɨ́³
héih³² hi³ ca³jmú³ jáun² Tɨ³² Juo¹³ dí² Tsá² liáu³².
3 Tɨ³la³ la³ñí¹ la³ján³ cuɨ́¹ lɨ³ ñíh¹ náh² hi³ ñí¹ cá¹táuh³ jmáɨ¹ ja³táunh¹ tsá²
ma³zian² la³ cun³ hi³ dí¹quiaunh²¹ tsɨ́³ hmóu³², tsá² hí³ dá² ju³ ngáɨ³ ca³tɨ²¹ jáɨ¹³
hi³ ca³jmú³ jáun² Juo¹³ dí².

4 Tsá^{2} hí^{3} né^{3} nga^{3}: “¿Haun^{13} juáh^{13} ca^{3}jmú^{3} Cristo jáɨ^{13} hi^{3} jáunh^{3}? Jáun^{2}
né^{3}, ¿he^{3} lɨ^{3} tiá^{2} má^{2}cuanh^{32} tsú^{2}? Quí^{1} la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1} cá^{1}hiá^{1} cá^{1}tsan^{3} dí^{1}hio^{3}
ñú^{1}deh^{3} dí^{2} la^{3} má^{2}lɨ́^{3} jáun^{2} bíh^{1} la^{3} cun^{3} qui^{3} lɨ́^{3} jáun^{2} la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1} ca^{3}lɨ^{3} tá^{1}
cáun^{2} mɨ^{3}cuú^{2}”.

5-6 Tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} hí^{3} dá^{2} tiá^{2} hnió^{3} yáh^{3} hi^{3} lɨ^{3} ñi^{32} hi^{3} ca^{3}ja^{3}hín^{3} bíh^{1} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3}
jmɨ́^{1} zia^{32} hngá^{1}máh^{3} lá^{2} jmɨ́^{1} ca^{3}ja^{3}tsauh^{21} jáun^{2} jmáɨ^{2}, uá^{1} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} cun^{3}
cá^{2}jmáɨ^{1} lɨ́n^{21} máh^{3} ca^{3}lɨ^{3}zia^{32} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} jniá^{3} tɨ^{3} chi^{3}cuú^{2} cun^{3}quionh^{3} héih^{32}
quioh^{21} Dió^{32}, hi^{3} cun^{3}quionh^{3} jmáɨ^{2} siáh^{3} ca^{3}lɨ^{3}zia^{32} hngá^{1}máh^{3} lá^{2}, hi^{3} jmɨ́^{1}
lɨ^{21} jáun^{2} né^{3} cua^{3}ha^{3} siáh^{3} hué^{32} ja^{1} quioh^{21} jmáɨ^{2}.

7 Ja^{3}bí^{1} la^{3} jáun^{2} cun^{3}quionh^{3} héih^{32} quioh^{21} Dió^{32} bíh^{1} má^{2}ná^{1}chan^{1} tá^{1} cáun^{2}
mɨ^{3}cuú^{2}, la^{3} má^{2}quionh^{3} hngá^{1}máh^{3} lá^{2}, hi^{3} có^{32} quionh^{3} sɨ́^{2}. Jáun^{2} né^{3}, la^{3}jɨ́^{32}
hi^{3} zia^{32} bíh^{1} má^{2}ná^{1}chan^{1} hi^{3} có^{32} quionh^{3} sɨ́^{2} jmáɨ^{1} hi^{3} ra^{3}tsɨ^{32} Dió^{32} héih^{32},
nɨ́^{1} má^{1}tɨ^{3} ñí^{1} tsa^{3}hín^{3} tsá^{2} tiá^{2} hnió^{3} ma^{3}zian^{2} la^{3} cun^{3} hnió^{3} Dió^{32}.

8 Tɨ^{3}la^{3} hnoh^{2} reh^{2}, tsá^{2} hnau^{3} jná^{13}, tiá^{2} hniáuh^{32} tsa^{3}con^{2} náh^{2} jú^{1} tson^{2} lá^{2}:
Hi^{3} ñí^{1}con^{2} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2} lɨ́^{3} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́^{3} cú^{2} jmáɨ^{1} bíh^{1} la^{3} cun^{3} cú^{2} mei^{21} mii^{2}, hi^{3}
jáun^{2} cú^{2} mei^{21} mii^{2} né^{3} lɨ́^{3} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́^{3} cú^{2} jmáɨ^{1} tán^{1} bíh^{1}.

9 Jun^{3}juáh^{13} hi^{3}hliá^{2} tiá^{2} tia^{3}juɨ^{32} lɨ^{3}tí^{3} yáh^{3} la^{3} cun^{3} jáɨ^{13} hi^{3} má^{2}ca^{3}jmú^{3}
jáun^{2} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}, hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} má^{2}cuanh^{32}, la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́n^{23} ma^{3} jan^{2} tsáu^{2}, ti^{3}la^{3}
cun^{3}ñí^{1} hi^{3} juenh^{2} tsɨ́^{3} bíh^{1} tsú^{2} ñí^{1}con^{2} jnoh^{1}; quí^{1} hi^{3} hnió^{3} tsú^{2} hi^{3} hí^{1} jan^{2}
tsáu^{2} tiá^{2} tsa^{3}hín^{3}, tɨ^{3}la^{3} hí^{3} dá^{2} hé^{2} jan^{32} hi^{3} la^{3}jɨ́n^{32} tsáu^{2} tsa^{3}conh^{2} tsɨ́^{3} tso^{3}
quioh^{21} bíh^{1}.

10 Tɨ^{3}la^{3} jmáɨ^{1} quioh^{21} Tɨ^{32} Juo^{13} dá^{2} dí^{2} já^{32} cu^{3}diá^{2}jan^{2} la^{3} lá^{2} bíh^{1}, jmáɨ^{1} hi^{3}
tiá^{2} hin^{2} ná^{1}jan^{21}, la^{3}jmɨ́^{1} ja^{32} jan^{2} háɨn^{2} já^{1}niéi^{2}. Má^{1}jáun^{2} né^{3}, la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} jniá^{3}
chi^{3}cuú^{2} lɨ́^{1} yéin^{21} bíh^{1} cun^{3}quionh^{3} cáun^{2} mah^{1} cáu^{2} lɨ́n^{32}, hi^{3} jáun^{2} cun^{3}quionh^{3}
sɨ́^{2} bíh^{1} tsa^{3}hín^{3} ca^{3}la^{3} jɨ^{3}lɨ^{32}, jɨ^{3} ñí^{1} hué^{21} lá^{2} nɨ́^{2} siáh^{3} chu^{3} jñéih^{3} la^{3}jɨ́^{32} tá^{13}
tsáu^{2}.

11 Jáun^{2} né^{3}, cun^{3}ñí^{1} hi^{3} la^{3}jɨ́^{32} bíh^{1} tsa^{3}hín^{3}, jáun^{2} ¡tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} hniáuh^{32} hi^{3}
má^{1}zián^{13} náh^{2} hi^{3} chu^{21} honh^{2} jɨ^{3} hi^{3} má^{1}zián^{13} náh^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Dió^{32} nɨ́^{2} siáh^{3}!

12 Hniáuh^{32} tionh^{2} náh^{2} hi^{3} ná^{1}hé^{2} ná^{1}janh^{32} náh^{2} jmáɨ^{1} hi^{3} má^{2}ca^{3}tón^{3} jáun^{2}
Dió^{32}, hi^{3} jmúh^{13} náh^{2} siáh^{3} pí^{3} hi^{3} lɨ́^{13} já^{32} tia^{3}juɨ^{32}, la^{3} cun^{3} jmáɨ^{1} hi^{3} jmu^{3} jáun^{2}
Dió^{32} hi^{3} tsa^{3}hín^{3} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} jniá^{3} chi^{3}cuú^{2} cun^{3}quionh^{3} sɨ́^{2}, jmáɨ^{1} hi^{3} jliénh^{13}
ca^{3}la^{3} jɨ^{3}lɨ^{32} ja^{1} sɨ́^{2}.

13 Tɨ^{3}la^{3} jnoh^{1} má^{1}ná^{1}, ná^{1}jan^{32} dí^{2} hi^{3} lɨ^{3} hmaɨ^{21} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} jniá^{3} chi^{3}cuú^{2} jɨ^{3}
ñí^{1} hué^{21} lá^{2} nɨ́^{2} siáh^{3} la^{3} cun^{3} lɨ́^{3} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} jáun^{2} Dió^{32}, cáun^{2} ñí^{1} lɨ́^{13} lɨ^{3}tí^{3}
la^{3} cun^{3} hi^{3} tɨ^{32} tsɨ́^{3} Dió^{32}, ñí^{1} tiú^{2}uú^{2} hi^{3} hlah^{3} zia^{32}.

14 Hi^{3} jáun^{2} bí^{1} hniáuh^{32} reh^{2} hi^{3} jmúh^{13} náh^{2} pí^{3} hi^{3} nio^{2} tie^{3} hñu^{3} honh^{2}
náh^{2} ta^{3} ñí^{1} Dió^{32} tá^{1}la^{3} ná^{1}janh^{32} náh^{2} jmáɨ^{1} jáun^{2}, hi^{3} zian^{2} náh^{2} siáh^{3} hi^{3} jɨ^{2}
honh^{2} náh^{2} hi^{3} hí^{1} cáun^{2} tso^{3} tiá^{2} zia^{32} ñí^{1}con^{2} náh^{2}.

15 Cháu^{1} náh^{2} honh^{2} hi^{3} Dió^{32} jmu^{2} juenh^{2} tsɨ́^{3} quí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} hnió^{3} tsú^{2} hi^{3}
zia^{32} jmáɨ^{1} hi^{3} lɨ́^{13} liáun^{3} tsáu^{2} bíh^{1}. La^{3} jáun^{2} bíh^{1} juáh^{3} sí^{2} hi^{3} má^{2}ca^{3}zen^{3} Po^{1}
reh^{2} dí^{2} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}, tsá^{2} hno^{3} dí^{2} lɨ́n^{32}, la^{3} cun^{3} lɨ́^{3} hi^{3} quia^{3}lín^{3} jáun^{2} jmɨ́^{1}
tsɨ́^{3} tsú^{2} hi^{3} má^{2}ca^{3}cué^{3} Dió^{32}.

16 La^{3}jɨ́^{32} sí^{2} hi^{3} má^{2}ca^{3}jmú^{3} bíh^{1} tsú^{2} má^{2}ca^{3}hléh^{3} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} nɨ́^{2}. Ñí^{1} sí^{2}
quioh^{21} tsú^{2} ná^{1}tso^{1} ma^{3} cáun^{2} jáɨ^{13} juóuh^{32} hi^{3} lɨ́^{13} ngɨ^{13} tsáu^{2}, hi^{3} jáun^{2} tsá^{2}
tiá^{2} jáɨ^{13} ngɨ^{23} jɨ^{3} tsá^{2} tiá^{2} má^{2}pin^{3} hi^{3} taunh^{32} ta^{21} jmu^{2} tɨ^{3} jéin^{32} jáɨ^{13} jáun^{2},

la^{3}jmí^{1} jmu^{2} tsú^{2} jáun^{2} tɨ^{3} jéin^{32} jáɨ^{13} ñí^{1} hná^{1} nɨ́^{2} quioh^{21} Dió^{32} hi^{3} má^{2}rá^{1}tioh^{3} jáun^{2} ñí^{1} Sí^{2} quioh^{21} Dió^{32}. Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jmu^{2} tsú^{2} la^{3} jáun^{2} né^{3}, jmu^{2} tsú^{2} hi^{3} lɨ́^{13} tsa^{3}hín^{3} hmóu^{32} bíh^{1}.

17 Hi^{3} jáun^{2} bíh^{1}, hnoh^{2} reh^{2} tsá^{2} hnau^{3} lɨ́n^{32} jná^{13}, cun^{3}ñí^{1} hi^{3} má^{2}ca^{3}lɨ^{3} ñíh^{1} náh^{2} ta^{3} ñeh^{3} ca^{3}tɨ^{21} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} jáun^{2}, jáun^{2} hua^{3}hín^{13} náh^{2} jmu^{3}, hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} jau^{3} hnoh^{2} tsá^{2} la^{3} hí^{3} cun^{3}quionh^{3} jú^{1} tɨ́^{1}jáɨ^{2} quioh^{21}, la^{3} cun^{3} tsá^{2} zian^{2} hí^{3} cun^{3} tɨn^{2} tsɨ́^{3} hmóu^{32} yáh^{3}. Jáun^{2} la^{3} jáun^{2} tiá^{2} lɨ́^{13} tianh^{13} náh^{2} tɨ^{3} có^{32} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} má^{2}nio^{2} nɨ́^{2} tiá^{3} honh^{2} náh^{2}.

18 Tɨ^{3} re^{2} jmu^{3} náh^{2} pí^{3} hi^{3} tɨ^{3} lɨ^{3}mí^{1} niau^{21} tiá^{3} honh^{2} náh^{2}, jɨ^{3} hi^{3} tɨ^{3} lɨ^{3}mí^{1} tsá^{2}lɨ^{3} ñíh^{1} náh^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Jesucristo Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2} Tsá^{2} liáu^{32}. ¡Jan^{2} hí^{3} bíh^{1} cuɨ́^{1} lɨ^{3}quien^{2} ta^{3}né^{32} jɨ^{3} la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1}hi^{3}nio^{2} nɨ́^{2} siáh^{3}! Cun^{3} nɨ́^{2} bíh^{1} tí^{3} jáɨ^{13}.

Sí² La³ñí¹ Quioh²¹ Juan²

Jáɨ¹³ jmu³ hi³ lɨ́¹³ zian² tsú²

1 Hnoh² reh², zen¹³ jnoh¹ sí² lá² ñí¹con² hnoh² hi³ hleh³² hi³ ca³tɨn¹ Tsá² lɨ́n³
Jáɨ¹³, Tsá² jmu² hí³ hi³ lɨ́¹³ zian² tsú² cun³ jmɨ́¹hi³nio². Jmɨ́¹ má²zian² bíh¹ Tsá²
hí³ ñeh² bíh¹ hi³ lɨ³zia³² la³jɨ́³²; hi³ jnoh¹ né³ ca³náɨ¹³ jë¹ tsú² jɨ³ hi³ ca³neh²¹
jnoh¹ tsú² siáh³ cun³quionh³ mɨ́¹ñí¹ jnoh¹ hmóu³². Jnoh¹ ca³neh²¹ tsú² re² lɨ́n³²
hi³ ca³la³ hi³ ca³tin¹³ jnoh¹ tsú² cuo² siáh³.

2 Hi³ Tsá² lɨ́n³ hí³ Jáɨ¹³ né³ ca³ma³jnia³², hi³ jáun² jnoh¹ né³ ca³neh²¹, hi³ jáun²
jnoh¹ má²cue³² jú¹ tson² hi³ ca³tɨn¹ hí³ dí²; hi³ jáun² bí¹ ngáɨ¹ jnoh¹ ñí¹con²
hnoh² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ Tsá² cue³² hí³ pí³ hi³ lɨ́¹³ zian² tsú² cun³ jmɨ́¹hi³nio². Hí³
bíh¹ jmɨ́¹ cuá³ quionh³ Jméɨ² dí², hi³ Jméɨ² dí² né³ ca³ma³jnia² tsú² ñí¹con² dí².

3 Hi³ jáun² né³, la³ cun³ hi³ ca³neh²¹ jnoh¹ jáun² jɨ³ hi³ ca³náɨ¹³ jnoh¹,
ngáɨ¹ jnoh¹ siáh³ ñí¹con² hnoh², quí¹ jáun² la³ jáun² lɨ́¹³ tianh¹³ náh² cá²honh¹
quiúnh¹ jnoh¹. Hi³ jnoh¹ né³, tiauh² jnoh¹ cá²hon³ cu³tí³ quiúnh¹ Dió³² Jméɨ²
dí² la³ má²quionh³ jɨ³ Jesucristo hí³ Jon² tsú² nɨ́² siáh³.

4 Hi³ jáun² bíh¹ ná¹jmu³² jnoh¹ sí² lá² hi³ ca³tɨn¹ hnoh², quí¹ hi³ jáun² lɨ³tí³ la³
cun³ hi³ má²ná¹hiún² jáun² tsɨ́³ dí².

Dió³² bíh¹ Tsá² cuá¹lɨ́n³ joh¹

5 Hi³ jáun² né³, hi³ lá² bíh¹ jáɨ¹³ hi³ ca³ma³ta² jnoh¹ Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo, hi³
jáun² né³² má²ngáɨ¹ jnoh¹ ñí¹con² hnoh² jáɨ¹³ lá²: Hi³ Dió³² bíh¹ Tsá² cuá¹lɨ́n³
joh¹, hi³ hí¹ cú¹pih²¹ já¹niéɨ² tiá² zia³² yáh³ ñí¹con² tsú².

6 Hi³ jáun² nɨ́¹juáh³ hi³ juáh¹³ dí² hi³ tiauh² dí² cá²hon³ quiúnh¹ tsú², hi³ tá¹la³
jáun² né³, ñi³ngɨ́¹ bíh¹ dí² ñí¹ já¹niéɨ², jáun² jú¹ tɨ́¹jáɨ² bíh¹ jaun³² hléh¹ dí², quí¹
ha³ tiá² cú²tso² ziáun² yáh³ dí².

7 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ tie³ joh¹ juɨ³² quiú¹³ dí² la³jmɨ́¹ zian² jáun² Dió³² ñí¹ tie³
joh¹, hi³ jáun² cun³quionh³ la³ jáun² bíh¹ má²tiauh² dí² cá²hon³ quiúnh¹ tsá²ján²
tsá²ján², hi³ jáun² jmɨ́²hán¹ Jesucristo Jon² Dió³² né³, hin²³ ca³la³ jɨ́³² tso³ quiú¹³
dí².

8 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ hi³ juáh¹³ dí² hi³ tiá² tso³ zia³² quiú¹³, hi³ jáun² la³ jáun² lɨ́¹
má²ma³can¹³ hmóu³² bíh¹ dí², tsá² tiá² jú¹ tson² má²hu²¹ hñu³ tsɨ́³ bíh¹ láɨ³ dí².

9 Tɨ³la³ né³² né³, nɨ́¹juáh³ hi³ ton¹³ dí² tso³ quiú¹³, jáun² chin¹³ bíh¹ Dió³² tsɨ́³
tso³ quiú¹³ dí², jɨ³ hi³ ren³ tsú² siáh³ la³jɨ́³² hi³ hlah³ hi³ hó³² hi³ zia³² ñí¹con²
dí², quí¹ hí³ bíh¹ jan² Tsá² ma³tí³² jë¹, hi³ jmu³ siáh³ la³ cun³ hi³ ca³tɨ²¹ jmu³.

10 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ hi³ juáh¹³ dí² hi³ tiá² tso³ má²ca³jmú¹³ né³, la³ jáun² dá²
má²jmu³² dí² hi³ Dió³² lɨ́n³ jan² tsá² tɨ́¹jáɨn² bíh¹, jáun² tiá² la³ má²hu²¹ yáh³
jáɨ¹³ quioh²¹ tsú² hñu³ tsɨ́³ dí².

2

Cristo lɨ́n³ Tsá² nau³² jáɨ¹³ quiú¹³ dí²

1 Hnoh² jón³, jmu² jná¹³ sí² lá² hi³ ca³tɨn¹ hnoh², quí¹hliá² hnó³² jná¹³ hi³
tiú²uú² jmúh¹³ náh² tso³; tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ zian² jan² tsá² má²lɨ́²jmú³ tso³ né³, jáun²

zian^{2} bíh^{1} jan^{2} Tsá^{2} nau^{32} jáɨ^{13} quiú^{13} dí^{2} ta^{3} ñí^{1} Jméi^{2} dí^{2}, Jesús Tsá^{2} lín^{3} Cristo bíh^{1} Tsá^{2} hí^{3}, hi^{3} hí^{3} bíh^{1} jan^{2} Tsá^{2} chun^{1}.

2 Hí^{3} bíh^{1} ca^{3}cuen^{3} hnga^{2} hi^{3} jún^{3} cha^{13} jnoh^{1} hi^{3} jáun^{2} lí^{13} hin^{3} tso^{3} quiú^{13} dí^{2}; hi^{3} jun^{3}juáh^{13} cun^{3} jmáh^{3}la^{3} tso^{3} quiú^{13} jnoh^{1} yáh^{3}, quí^{1} ja^{3}bí^{1} ca^{3}tɨ^{21} jɨ^{3} tso^{3} quioh^{21} tsá^{2} zian^{2} tá^{1} cáun^{2} hngá^{1}máh^{3} bíh^{1} siáh^{3}.

3 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, má^{2}né^{1} dí^{2} hi^{3} má^{2}ca^{3}lɨ^{3} cuóun^{32} dí^{2} Dió^{32} ní^{1}juáh^{3} ma^{3}ti^{21} dí^{2} héih^{32} hi^{3} jmu^{2} tsú^{2}.

4 Tɨ^{3}la^{3} ní^{1}juáh^{3} zian^{2} tsá^{2} juáh^{3} né^{3}: “Jná^{13} cuóun^{32} Dió^{32}”, tɨ^{3}la^{3} já^{2} tiá^{2} má^{2}tí^{32} yáh^{3} tsú^{2} héih^{32} hi^{3} jmu^{2} Dió^{32} má^{1}lɨ^{32} jáun^{2}, hi^{3} jáun^{2} jan^{2} tsá^{2} tí^{1} jáɨn^{2} bíh^{1} tsá^{2} la^{3} hí^{3}, tiá^{2} jú^{1} tson^{2} má^{2}zia^{32} yáh^{3} hñu^{3} tsí^{3} tsú^{2}.

5 Tɨ^{3}la^{3} lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} má^{2}tí^{32} la^{3} cun^{3} héih^{32} hi^{3} jmu^{2} Dió^{32} má^{1}ná^{1}, jáun^{2} tsá^{2} la^{3} hí^{3} bíh^{1} hú^{1}tá^{1} cu^{3}tí^{3} má^{2}hnio^{3} Dió^{32} re^{2} lín^{32}; hi^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} má^{2}lí^{13} lɨ^{3} né^{1} dí^{2} hi^{3} tiauh^{2} dí^{2} cá^{2}hon^{3} quiúnh^{1} tsú^{2} ní^{1}juáh^{3} hi^{3} ma^{3}ti^{21} jnoh^{1} héih^{32} quioh^{21} tsú^{2}.

6 Hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} juáh^{3} hi^{3} tionh^{2} cá^{2}hon^{3} quionh^{3} Dió^{32} né^{3}, hniáuh^{32} bíh^{1} ma^{3}zian^{2} tsú^{2} la^{3}jmí^{1} ca^{3}ma^{3}zian^{2} jáun^{2} hnga^{2} Jesús Tsá^{2} lín^{3} Cristo.

Cáun^{2} héih^{32} hmaɨ^{21}

7 Hnoh^{2} reh^{2}, héih^{32} hi^{3} jmu^{2} jná^{13} ñí^{1} sí^{2} lá^{2}, jun^{3}juáh^{13} cáun^{2} héih^{32} hmaɨ^{21} yáh^{3}, quí^{1} hi^{3} lá^{2} dá^{2} héih^{32} la^{3} cun^{3} hi^{3} qui^{3} má^{2}ca^{3}heh^{3} náh^{2} la^{3} cun^{3} jmí^{1} ca^{3}niéih^{2} bíh^{1} náh^{2}. Héih^{32} yenh^{3} jáun^{2} bíh^{1} la^{32}, la^{3} cun^{3} qui^{3} lí^{3} jú^{1} chú^{32} hi^{3} má^{2}ca^{3}niéih^{2} náh^{2} jáun^{2}.

8 Tɨ^{3}la^{3} cun^{3} jáun^{2} lí^{3} bíh^{1} la^{3}jmí^{1} lí^{3} cáun^{2} héih^{32} hmaɨ^{21} jáɨ^{13} hi^{3} jmu^{2} jná^{13} lá^{2}, quí^{1} la^{3}ñí^{1} tín^{2} ca^{3}ma^{3}jnia^{32} Cristo hi^{3} ha^{3} lánh^{3} zian^{2} tsá^{2} hú^{1}tá^{1} má^{2}tí^{32} héih^{32} lá^{2}, hi^{3} ja^{3}bí^{1} hnoh^{2} ní^{2} siáh^{3} má^{2}ma^{3}jnia^{13} ta^{3}né^{32}. Juanh^{32} jná^{13} la^{3} ní^{2} quí^{1} joh^{1} sí^{2} tson^{2} cu^{3}tí^{13} bíh^{1} má^{2}tie^{3}, má^{2}ñí^{1}nga^{2} bíh^{1} já^{1}niéi^{2}.

9 Tɨ^{3}la^{3} ní^{1}juáh^{3} zian^{2} tsá^{2} juáh^{3} hi^{3} zian^{2} ñí^{1} tie^{3} joh^{1}, tɨ^{3}la^{3} sa^{3} hon^{2} bíh^{1} tsú^{2} raɨnh^{21}, jáun^{2} la^{3} má^{2}zian^{2} jáun^{2} bíh^{1} tsá^{2} la^{3} hí^{3} ñí^{1} lí^{3} já^{1}niéi^{2}.

10 Tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} hnio^{3} raɨnh^{21} má^{1}ná^{1}, tsá^{2} la^{3} hí^{3} bíh^{1} má^{2}zian^{2} ñí^{1} tie^{3} joh^{1}, jáun^{2} tiú^{2}uú^{2} zia^{32} hí^{1} cáun^{2} yáh^{3} hi^{3} lí^{13} lɨ^{3} jmu^{3} hi^{3} tánh^{32} tsú^{2} tso^{3}.

11 Tɨ^{3}la^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} hon^{2} raɨnh^{21} né^{3}, tsá^{2} la^{3} hí^{3} zian^{2} bíh^{1} ñí^{1} já^{1}niéi^{2}, ha^{3} tiá^{2} ñi^{32} yáh^{3} tsú^{2} hín^{2} juɨh^{32} cuá^{1}tsau^{32}. Má^{2}ca^{3}lɨ^{3} ten^{3} bíh^{1} tsú^{2} quí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} zian^{2} tsú^{2} hñu^{3} niéi^{2}.

12 Jáun^{2} né^{3}, hnoh^{2}, tsá^{2} ná^{1}lín^{3} náh^{2} la^{3}jmí^{1} lín^{3} jón^{32} jná^{13}, jmu^{2} ná^{1} sí^{2} lá^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnoh^{2} quí^{1}hliá^{2} hnoh^{2} bíh^{1} tsá^{2} má^{2}ca^{3}chin^{2} Dió^{32} tsí^{3} tso^{3} quián^{13} náh^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Jesús Tsá^{2} lín^{3} Cristo.

13 Ja^{3}bí^{1} hnoh^{2} siáh^{3} tsá^{2} má^{2}lieih^{21}, sí^{2} lá^{2} jmu^{2} jná^{13} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnoh^{2} tsá^{2} má^{2}lieih^{21}, quí^{1}hliá^{2} má^{2}ca^{3}lɨ^{3} cuóun^{32} náh^{2} Tsá^{2} qui^{3} jmí^{1} má^{2}zian^{2} hí^{3} jmí^{1} ñeh^{2} bíh^{1} hi^{3} lɨ^{3}liau^{3} ca^{3}la^{3} jí^{32} hi^{3} zia^{32}. Ja^{3}bí^{1} hnoh^{2} tsá^{2} tsá^{1}ñú^{1}, sí^{2} lá^{2} jmu^{2} jná^{13} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnoh^{2} uá^{2}jaɨ^{32} quí^{1}hliá^{2} má^{2}ca^{3}quɨnh^{1} náh^{2} jmáɨ^{1} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hláɨnh^{1}.

14 Hnoh^{2} jón^{3}, cuá^{1}jmu^{2} jná^{13} sí^{2} lá^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnoh^{2} quí^{1}hliá^{2} má^{2}ca^{3}lɨ^{3} cuóun^{32} náh^{2} Jméi^{2} dí^{2}. Jɨ^{3} hnoh^{2} siáh^{3} tsá^{2} má^{2}lieih^{21}, cuá^{1}jmu^{2} jná^{13} sí^{2} lá^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnoh^{2} uá^{2}jaɨ^{32}, quí^{1}hliá^{2} má^{2}ca^{3}lɨ^{3} cuóun^{32} náh^{2} Tsá^{2} qui^{3} jmí^{1} má^{2}zian^{2} hí^{3} jmí^{1} ñeh^{2} bíh^{1} hi^{3} lɨ^{3}liau^{3} la^{3}jí^{32}. Ja^{3}bí^{1} jmu^{2} jná^{13} siáh^{3} sí^{2} lá^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnoh^{2} siáh^{3} tsá^{2} tsá^{1}ñú^{1}, quí^{1}hliá^{2} hnoh^{2} bíh^{1} tsá^{2} jlánh^{1} pin^{3} honh^{2} náh^{2} quí^{1}

má²hu²¹ tián³ bíh¹ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² hñu³ honh² náh², hi³ má²ca³quɨnh¹ náh² siáh³ jmáɨ¹ ñí¹con² tsá² hláɨnh¹.

15 Ha³ lɨ́²uú² jmú² náh² hi³ tɨ³² lɨ́n³² honh² náh² tsá² zian² cun³ tɨn² tsɨ́³ hmóu³², sa³jun³ hniáuh³² tɨ³² honh² náh² la³ cun³ hi³ dí¹quiaunh²¹ tsɨ́³ tsá² la³ hí³. Quí¹ nɨ́¹juáh³ zian² tsá² jéin²³ tsá² jmu² cun³ tɨn² tsɨ́³ hnga², hi³ jáun² tsá² la³ hí³ tiá² hnio³ yáh³ Dió³² Jméi² dí²;

16 quí¹ la³jɨ́³² la³ cun³ hi³ dí¹quian¹ tsá² la³ hí³ hi³ jmu³, ha³ tiá² ja³toh³ yáh³ ñí¹con² Jméi² dí², tɨ³la³ hi³ jáun² dá² ja³² hñu³ tsɨ́³ hmóu³² bíh¹ tsú². Uá¹la³ cun³ hi³ dí¹quiaunh²¹ tsɨ́³ tsú² jmu² lɨ³ua³ cáun² hi³ cháunh²³ chí¹, hi³ dí¹quian¹ tsú² hi³ lɨ³ quioh²¹ la³jɨ́³² la³ cun³ hi³ jɨ́e²³, hi³ jlánh¹ tsah³ tsú² jmu² tonh² ca³tɨ²¹ la³jɨ́³² hi³ nióh³² siáh³.

17 Hi³ la³jɨ́³² hi³ hlah³ hi³ hó³² nɨ́² né³, tsá¹³ bíh¹ la³ má²quionh³ la³jɨ́n³² tsá² tɨ³² tsɨ́³ la³jɨ́³² hi³ jáun²; tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ tsá² jmu² la³ cun³ hi³ hnió³ Dió³² má¹ná¹, tsá² la³ hí³ bíh¹ lɨ́¹³ zian² la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio².

Jú¹ tson² jɨ³ jú¹ tɨ́¹jáɨ²

18 Hi³ jáun² né³ jón³, ñí¹ má²ñí¹táuh³ jmáɨ¹ bíh¹ la³². Má²ca³niéih² bíh¹ hnoh² hi³ já³² jan² tsá² jmu³ hniéi² quionh³ Cristo; hi³ cun³ñí¹ hi³ má²zian² juóun³² tsá² má²ná¹jmu² hniéi² quionh³ Cristo né³, hi³ jáun² bíh¹ má²né¹ dí² hi³ ñí¹ má²ñí¹táuh³ jmáɨ¹ bíh¹ la³².

19 Tsá² hí³ dá² ca³huén² ja¹ quiú¹³ bíh¹ dí², tɨ³la³ jun³juáh¹³ tsá² jmɨ́¹ quiúnh¹ jnoh¹ cu³tí¹³ yáh³ hí³ má¹ná¹, quí¹ sá¹jmɨ́¹ hi³ tsá² hí³ tsá² quiúnh¹ jnoh¹ dúh¹, jáun² jmɨ́¹ hniáuh²¹ bíh¹ hi³ tionh² tsú² la³ má²tionh² jáun² quiúnh¹ jnoh¹. Tɨ³la³ la³ jáun² bí¹ ca³lɨ³, quí¹ hi³ jáun² la³ jáun² lɨ́¹³ lɨ³jnia² hi³ tiá² la³ quiúnh¹ yáh³ dí² la³jɨ́n³² tsá² hí³.

20 Tɨ³la³ ñí¹con² hnoh² má¹ná¹, má²ca³cuen³ bíh¹ Cristo Jmɨ́²chí³ Chun¹, hi³ jáun² dá² la³jɨ́n³² bíh¹ náh² má²ná¹ñíh¹ jú¹ tson².

21 Hi³ jáun² bíh¹ jmu² jná¹³ sí² lá² hi³ ca³tɨn¹ hnoh², quí¹hliá² má²cuɨn² bíh¹ náh² jú¹ tson², jun³juáh¹³ hi³hliá² tiá² má²cuɨn² yáh³ náh²; quí¹ hnoh² má²ñíh¹ hi³ hí¹ cáun² yáh³ jú¹ tɨ́¹jáɨ² tiá² ja³² ñí¹con² jú¹ tson².

22 ¿Hin² tsánh² lɨ́n²³ hnoh² hi³ tɨ́¹ jáɨn² dúh¹? ¿Há¹ jun³juáh¹³ tsá² hí³ bíh¹ tɨ́¹ jáɨn², tsá² juáh³ hí³ hi³ jun³juáh¹³ Jesús yáh³ Tsá² lɨ́n³ Cristo? Tsá² hí³ bíh¹ tsá² jmu² hniéi² quionh³ Cristo; hi³ hí¹ la³ tɨ³ Jméi² yáh³ dí² jmu² tsú² hi³ tiá² quien², la³ má²quionh³ Jon².

23 Jáun² né³, la³jɨ́n³² tsá² jmu² hi³ tiá² quien² Jon² Dió³², jáun² tsá² la³ hí³ tiá² quionh³ yáh³ Jméi² dí²; tɨ³la³ lɨ³ua³ jan² tsá² ton² hi³ má²hen² tɨ³ con² Jon² Dió³² má¹ná¹, jáun² tsá² la³ hí³ má²quionh³ bíh¹ Jméi² dí².

24 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, hmá¹ náh² hñu³ honh² jú¹ chú³² hi³ ca³niéih² náh² jáun² la³jmɨ́¹ ñí¹; quí¹ nɨ́¹juáh³ hi³ ca³hmáh¹ náh² re² hñu³ honh² jáɨ¹³ hi³ ca³niéih² náh² jáun² jmɨ́¹tin², jáun² lɨ́¹³ la³ má²ná¹cunh² jáun² náh² quiúnh¹ Cristo la³ má²quionh³ Jméi² dí².

25 Hi³ hnga² hí³ dí² siáh³ má²ca³jmú³ jáɨ¹³ hi³ lɨ́¹³ ziáun² dí² la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio².

26 Jáɨ¹³ nɨ́² né³, má²lɨ́²jmú³² jná¹³ hi³ ca³tɨn¹ hnoh² cun³ñí¹ hi³ zian² tsá² hnió³ ma³cau² hnoh².

27 Tɨ3la3 má2cuá3 bíh1 Jmí2chí3 Chun1 hñu3 honh2 náh2, Tsá2 ca3cuen3 hí3 Jesús
Tsá2 lɨ́n3 Cristo, hi3 jáun2 hí1 jan2 yáh3 tiú2uú2 hin2 lɨ3 hniáh32 hi3 ma3ta2 hnoh2,
quí1 Jmɨ́2chí3 Chun1 hí3 bíh1 má2má2ta2 hnoh2 ca3la3 jɨ́32; hi3 la3jɨ́32 hi3 má2ta2
tsú2 jáun2 né3 lɨ́3 jmáh3la3 jú1 tson2 bíh1, quí1 hí1 cáun2 yáh3 jú1 tɨ́1jáɨ2 tiá2 má2ta2
tsú2. Hi3 jáun2 né3, cuɨ́1 tiáunh1 náh2 cá2honh1 quiúnh1 Cristo la3 cun3 qui3 lɨ́3
jú1 tson2 hi3 má2ca3ma3ta2 jáun2 Jmɨ́2chí3 Chun1.

28 Hi3 jáun2 né3 jón3, cuɨ́1 tionh1 náh2 cá2honh1 quiúnh1 Cristo la3 má2tionh2
náh2 nɨ́2, quí1 jáun2 la3 má2ná1tioh3 jáun2 cáun2 tsɨ́3 dí2 nɨ́1 má1cuanh32 tsú2, hi3
jáun2 tiá2 lɨ3 heh1 dí2 má1jáun2.

29 Quí1 má2ná1ñíh1 bíh1 hnoh2 hi3 jan2 Tsá2 chun1 bíh1 Tsá2 hí3, hi3 jáun2
hniáuh32 lɨ3 ñíh13 náh2 siáh3 hi3 la3jɨ́n32 tsá2 jmu2 la3 cun3 hi3 tɨ32 tsɨ́3 Dió32 bíh1
má2lɨ́n3 jon2 Dió32.

3

Tsá2 ná1lɨ́n3 jon2 Dió32

1 Né32 né3, sá1nɨ́2 jɨe3 náh2, cónh3 bíh1 tiá2 má2ca3ma3hniau3 dí2 Dió32, hi3 hí1
ca3la3 tɨ3 má2juáh3 máh3 Dió32 hi3 láɨ3 dí2 jon2 tsú2, hi3 tson2 bíh1 cu3tí13 má2láɨ3
dí2 la3 jáun2. Hi3 jáun2 tsá2 zian2 hí3 cun3 tɨn2 tsɨ́3 hmóu32 né3, tiú2uú2 cuóu32
yáh3 dí2, quí1 hí1juáh3 hnga2 yáh3 Dió32 tiá2 ca3lɨ3 cuóun32 tsú2.

2 Jáun2 né3 reh2, má2ná1láɨ3 bíh1 dí2 jon2 Dió32 ta3né32, tɨ3la3 cu3 jáun2 bíh1 tiá2
má2ca3lɨ3jnia2 la3 cun3 hi3 lɨ́13 quiú13 dí2 jmɨ́1tsú2 jmɨ́1ja32; tɨ3la3 né1 dí2 má1ná1
hi3 nɨ́1 má1jaunh32 Jesús Tsá2 lɨ́n3 Cristo, má1jáun2 má2lɨ́13 láɨ3 dí2 la3jmɨ́1 lɨ́n3
tsú2 hnga2, quí1 nɨ́1 má1jáun2 dá2 má2neh21 dí2 tsú2 hú1tá1 la3 cun3 rón32 jniá3
bíh1.

3 Hi3 jáun2 né3, lɨ3ua3 jan2 tsá2 hu21 tsɨ́3 hi3 ma3tí32 Dió32 jáɨ13 nɨ́2, tsá2 la3 hí3
bíh1 jmu2 jɨ2 jmɨ́1 tsɨ́3, la3jmɨ́1 jɨn2 hnga2 Jesús.

4 Tɨ3la3 la3jɨ́n32 tsá2 jmu2 tso3 má1ná1, tsá2 la3 hí3 dá2 má2ca3hliánh2 ñí1con2
liei21 quioh21 Dió32 bíh1, quí1 lɨ3ua3 jan2 tsá2 tiá2 ca3ma3tí32 liei21 jáun2, jáun2
tso3 bíh1 má2ca3lɨ3ren2 tsú2.

5 Má2ná1ñíh1 bíh1 hnoh2 hi3 Cristo cuan3 ñí1 hué21 lá2 hi3 cua3hin2 tso3
quiú13 dí2, tɨ3la3 hí3 má1ná1, hí1 cáun2 tso3 tiá2 jmɨ́1 zia32 yáh3 quioh21.

6 Hi3 jáun2 bíh1 lɨ3ua3 jan2 tsá2 tiáunh1 cá2hon3 quionh3 hí3 dí2, tiá2 tso3 jmu2
yáh3; tɨ3la3 la3jɨ́n32 tsá2 jmu2 tso3 né3, tiá2 má2ca3jɨ́en32 yáh3 tsú2 Cristo, hi3
sa3jun3 má2ca3lɨ3 cuóun32 tsú2 siáh3 lánh3 lɨ́n3.

7 Cun3ñí1 hi3 jáun2 né3 jón3, hua3hín13 náh2 jmu3, jáun2 hí1 jan2 tiá2 hin2 lɨ́13
ma3cau2 hnoh2; quí1 nɨ́1juáh3 tsá2 jmu2 la3 cun3 hi3 tɨ32 tsɨ́3 Dió32, jáun2 tsá2 la3
hí3 bíh1 chun1 la3jmɨ́1 chun1 hnga2 Cristo.

8 Tɨ3la3 nɨ́1juáh3 tsá2 jmu2 tso3 má1na21, tsá2 la3 hí3 dá2 tsá2 joh1 tsá2 hláɨnh1
bíh1, quí1 qui3 cónh3 tsá2 jmu2 tso3 la3 cun3 jmɨ́1tin2 bíh1 tsá2 hláɨnh1. Ta21 jáun2
bíh1 cuan3 Jon2 Dió32, hú1tá1 hi3 cua3tsunh1 tá13 tsá2 hláɨnh1 bíh1.

9 Hi3 jáun2 dá2 hí1 jan2 yáh3 tsá2 má2lɨ́n3 jon2 Dió32 tiá2 tso3 jmu2, quí1
la3 cun3 lɨ́3 hi3 má2ca3cué3 Dió32 hñu3 tsɨ́3 bíh1 tsú2 má2zian2. Cun3ñí1 hi3
má2ca3jmú3 Dió32 hi3 lɨ́n13 tsú2 jon2 bíh1 Dió32, hi3 jáun2 né3, tiú2uú2 lɨ́23 yáh3
jmu3 tsú2 tso3.

10 Lin¹ lɨ́n²¹ bíh¹ nɨ́¹juáh³ hin² tsánh² lɨ́n³ jon² Dió³² hi³ hin² lɨ́n³ jon² tsá²
hláɨnh¹; quí¹ lɨ³ua³ jan² tsá² tiá² jmu² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsɨ́³ Dió³², jun³juáh¹³ jon²
Dió³² yáh³ tsá² la³ hí³, hi³ sa³jun³ jon² yáh³ Dió³² nɨ́¹juáh³ tsá² tiá² hnio³ raɨnh²¹
siáh³.

Cuɨ́¹ má¹hnáu³ dí² quiúnh¹ tsá²ján² tsá²ján²

11 Hi³ jáun² né³, cun³ ca³ta¹ bíh¹ dí² hi³ má¹hnáu³ dí² quiúnh¹ tsá²ján²
tsá²ján², la³ cun³ qui³ lɨ́³ jáun² jáɨ¹³ hi³ má²ca³niéih² náh² la³ cun³ jmɨ́¹tin².

12 Ha³ tiá² hniáuh³² yáh³ jmú¹³ dí² la³jmɨ́¹ ca³jmú³ hla¹ Caín tsá² jmɨ́¹ joh¹
tsá² hláɨnh¹, hi³ ca³jngɨh³ dá¹jon²¹. Hi³ ¿he³ láɨh³² ca³jmú³ tsú² la³ jáun²? Quí¹
cun³ñí¹ hi³ jmɨ́¹ jmu² jmáh³la³ hi³ hlah³ bíh¹ Caín, tɨ³la³ raɨnh²¹ tsú² né³, jmɨ́¹
jmu² jmáh³la³ hi³ tɨ³² tsɨ́³ Dió³² bíh¹.

13 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³ reh², ha³ lɨ́² cuɨ́¹ cha³cáun² honh² náh² hi³ hau² náh²
tsá² zian² cun³ tɨn² tsɨ́³ hmóu³².

14 Né³² né³, má²né¹ bíh¹ dí² hi³ tiú²uú² láɨ³ yáh³ dí² tsá² ná¹jún¹, tɨ³la³
má²ziáun² dí² hi³ hmaɨ²¹ bíh¹, quí¹ cun³ñí¹ hi³ má²hno³ dí² raɨnh²¹. Tɨ³la³
nɨ́¹juáh³ tsá² tiá² hnio³ raɨnh²¹ má¹ná¹, tsá² la³ hí³ dá² ná¹jún¹ bíh¹.

15 Quí¹ la³jɨ́n³² tsá² hon² raɨnh²¹, tsá² jngɨh² tsáu² bíh¹ tsá² la³ hí³, hi³
má²ná¹ñíh¹ bíh¹ hnoh² hi³ hí¹ jan² tsá² jngɨh² tsáu² tiá² má²lɨ́n³ jan² tsá²
má²zian² cun³ jmɨ́¹hi³nio².

16 Hi³ jáun² bíh¹ má²né¹ dí² he³ lánh³ lɨ́³ hi³ hnio³ tsú² raɨnh²¹, quí¹ cun³ñí¹
hi³ Cristo ca³jɨenh³ hnga² hi³ jún³ hi³ ca³ta¹ dí²; hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ siáh³
ca³ta¹ dí² hi³ tiáuh¹ hua³jan²¹ hi³ cué¹³ jmɨ́²chí³ quiú¹³ hi³ ca³tɨn¹ raɨnh²¹ dí².

17 Tɨ³la³ né³² né³, nɨ́¹juáh³ jan² tsá² zia³² quioh²¹ ca³jɨ́e³ hi³ zia³² hi³
lɨ³hniauh²³ ñí¹con² raɨnh²¹, tɨ³la³ má¹lɨ³² jáun² né³, já² tiá² miɨ́³ ja³² yáh³ tsɨ́³ tsú²
ñí¹con² raɨnh²¹, ¿ha³ bí¹ lánh³ rón³² lɨ́¹³ hi³ hnio³ tsú² Dió³²?

18 Hi³ jáun² né³ jón³, ha³ lɨ́² cuɨ́¹ má¹hno¹ dí² tsáu² jmáh³la³ quionh³ ho³ dí²;
tɨ³ re² cuɨ́¹ má¹hno¹ dí² tsáu² hú¹tá¹ jú¹ tson² cun³quionh³ hi³ lin¹ hi³ zia³² hi³
jmu³² bíh¹ dí².

Hi³ nio² cáun² tsɨ́³ tsú² ñí¹con² Dió³²

19 Jáun² né³, cun³quionh³ hi³ jmú¹³ dí² la³ nɨ́² bíh¹, lɨ́¹³ lɨ³ né¹ dí² hi³ hen² dí²
tɨ³ con² jú¹ tson², hi³ lɨ́¹³ niau²¹ tie³ tsɨ́³ dí² ñí¹ hó²¹ñí¹ Dió³².

20 Hi³ uá¹jinh¹ ca³lɨ³ zia³² cáun² tso³ hi³ cha³² hñu³ tsɨ́³ dí², tɨ³ jlánh¹ bí¹ ja³²
miɨ́³ tsɨ́³ Dió³² la³ cónh³ bíh¹ tsɨ́³ jnoh¹ hmóu³², quí¹ hí³ bíh¹ ñi³² ca³la³ jɨ́³².

21 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ hí¹ cáun² yáh³ tso³ tiá² cha³² hñu³ tsɨ́³ dí² né³ reh², hi³ jáun²
lɨ́¹³ bíh¹ niau²¹ tie³ tsɨ́³ dí² ñí¹ hó²¹ñí¹ Dió³²,

22 jáun² dá² cue³² bíh¹ tsú² lɨ³ua³ cáun² hi³ mɨ³² dí² ñí¹con² tsú², quí¹ ma³ti²¹
bíh¹ dí² héih³² quioh²¹ tsú², jɨ³ hi³ jmu³² bíh¹ dí² siáh³ la³ cun³ hi³ tɨ³² tsɨ́³ tsú².

23 Hi³ héih³² hi³ jmu² tsú² jáun² né³, juáh³ hi³ hniáuh³² tanh¹³ dí² ta²¹
Jesucristo Jon² bíh¹ tsú², jɨ³ hi³ má¹hno¹ dí² siáh³ tsá²ján² tsá²ján² la³ cun³ qui³
lɨ́³ jáun² héih³² hi³ ca³jmú³ tsú² jáun².

24 Hi³ jáun² lɨ³ua³ jan² tsá² má²tí³² héih³² quioh²¹ Dió³², jáun² tsá² la³ hí³ bíh¹
tiáunh¹ cá²hon³ quionh³ Dió³², hi³ Dió³² né³ cuá³ hñu³ tsɨ́³ tsú² siáh³. Jáun² dá²
má²né¹ bíh¹ dí² hi³ má²cuá³ tsú² hñu³ tsɨ́³ dí² cun³quionh³ Jmɨ́²chí³ Chun¹ hi³
má²ca³cuen³ tsú² jáun² ñí¹con² dí².

4

Ha³ lánh³ rón³² lɨ³ cuóun³² tsú² Jmɨ́²chí³ joh¹ Dió³² jɨ³ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹

1 Hnoh² reh², tsá² hnau³ jná¹³, ha³ lɨ́² lɨ́¹ tanh³ náh² ta²¹ lɨ³ua³ jan² tsá² juáh³
hi³ quian³² jáɨ¹³ hi³ ca³cué³ Dió³² hñu³ tsɨ́³, tɨ³la³ quián² náh² tín² hua³hí¹³
nɨ́¹juáh³ tson² quionh³ tsú² Jmɨ́²chí³ joh¹ Dió³² ho³ tiá² quionh³. Quí¹ juóun³²
lɨ́n³² bíh¹ tsá² tɨ́¹ jáɨn² má²zian² hngá¹máh³ lá², tsá² lɨ́¹ má²cau² hi³ juáh³ hi³
hleh³² cha¹³ Dió³².

2 Tɨ³la³ lɨ́¹³ bíh¹ lɨ³ cuóun³² hnoh² tsá² hú¹tá¹ tson² quionh³ Jmɨ́²chí³ joh¹
Dió³² cun³quionh³ la³ lá²: La³jɨ́n³² tsá² juáh³ hi³ Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo cuan³
hi³ láɨn¹ tsá²mɨ³cuóun² la³ jnoh¹, tsá² la³ hí³ bíh¹ ján¹ tson² quionh³ Jmɨ́²chí³
joh¹ Dió³².

3 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ tsá² tiá² ta²¹ haɨh²¹ hi³ Jesús cuan³ hi³ dí¹tsáun² né³, jáun²
jun³juáh¹³ tsá² quionh³ Jmɨ́²chí³ joh¹ Dió³² yáh³ tsá² la³ hí³; tɨ³la³ tsá² la³ hí³ dá²
quian³² jmɨ́²chí³ hi³ jmu² hniéɨ² quionh³ Cristo bíh¹. Má²ca³niéɨh² bíh¹ hnoh²
hi³ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hí³ já³² ñí¹ hué²¹ lá²; tɨ³la³ ta³né³² má¹ná¹, má²ngɨ³² bíh¹
tsú² hngá¹máh³ lá².

4 Jón³, hnoh² bíh¹ má²ná¹lɨ́n³ náh² tsá² joh¹ Dió³², hi³ jáun² dá² má²ca³quɨnh¹
bíh¹ náh² jmáɨ¹ ñí¹con² tsá² ná¹lɨ́n³ tɨ³² jë¹ Dió³² tɨ́¹jáɨ² hí³; quí¹ tɨ³ jlánh¹ bíh¹
pin³ Tsá² cuá³ hñu³ honh² hnoh² la³ cónh³ bíh¹ tsá² zian² hí³ quionh³ tsá²
zian² cun³ tɨn² tsɨ́³ hmóu³².

5 Quí¹ qui³ cun³ tsá² zian² ja¹ quioh²¹ tsá² zian² cun³ tɨn² tsɨ́³ hmóu³² bíh¹
tɨ³² tɨ́¹jáɨ² hí³, hi³ jáun² dá² la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ tɨ³² tsɨ́³ tsá²mɨ³cuóun² bíh¹ hleh³²
tsú²; hi³ jáun² tsá² hí³ né³, náɨ³² jë¹ tsú².

6 Tɨ³la³ jnoh¹ má¹ná¹, ná¹láɨ³ dí² tsá² joh¹ Dió³² bíh¹. Hi³ jáun² tsá²
má²cuóun³² Dió³² né³, náɨ³² bíh¹ jáɨ¹³ hi³ hléh¹ dí². Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ tsá² tiá² joh¹
Dió³² né³, tiá² náɨ³² yáh³ tsú² jáɨ¹³ hi³ hléh¹ dí². Hi³ jáun² né³, la³ nɨ́² bíh¹ lɨ³
cuóun³² dí² tsá² quionh³ Jmɨ́²chí³ Tsá² má²ta² jú¹ tson², jɨ³ tsá² quionh³ jmɨ́²chí³
má²cau² nɨ́² siáh³.

Dió³² Tsá² hniau³

7 Hnoh² reh² tsá² hnau³ jná¹³, hniáuh³² bíh¹ má¹hno¹ dí² tsá²ján² tsá²ján²,
quí¹ hi³ ná¹hnáu³ dí² jáun² dá² ja³² ñí¹con² Dió³² bíh¹. Hi³ jáun² bíh¹ la³jɨ́n³²
tsá² hnio³ raɨnh²¹ lɨ́n³ jon² Dió³² hi³ cuóun³² tsú² siáh³ Dió³².

8 Tɨ³la³ tsá² tiá² hnio³ raɨnh²¹ má¹ná¹, jun³juáh¹³ tsá² má²ca³lɨ³ cuóun³² Dió³²
yáh³ tsá² la³ hí³, quí¹ Dió³² dá² jan² Tsá² hniau³ bíh¹.

9 Quí¹ cun³quionh³ hi³ ca³zen³ Dió³² Jon² Tsá² jan² tán¹ ca³ma³jnia³² tsú² hi³
lin¹ hi³ hniau³ dí² tsú², hi³ jáun² lɨ́¹³ ziáun² dí² hi³ hmaɨ²¹ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨ²¹
tá¹³ hí³ dí².

10 Hi³ jáun² lɨ³ né¹ dí² ha³ cónh³ tí³ hi³ hniau³ dí² Dió³², quí¹ jun³juáh¹³ jnoh¹
yáh³ tín² ca³má¹hno¹ Dió³², quí¹ hnga² bíh¹ tsú² tín² ca³ma³hniau³ jnoh¹ la³ñí¹,
hi³ ca³cuen³ tsú² Jon² hi³ jún³ cha¹³ dí², hi³ jáun² lɨ́¹³ hin³ tso³ quiú¹³ dí².

11 Hnoh² reh² tsá² hnau³ jná¹³ lɨ́n³², nɨ́¹juáh³ la³ jáun² má²ca³ma³hniau³
dí² Dió³², jáun² ja³bí¹ la³ jáun² uá²jaɨ³² hniáuh³² má¹hno¹ jnoh¹ siáh³ tsá²ján²
tsá²ján².

12 Uá¹jinh¹ tson² bíh¹ hi³ hí¹ jan² tiá² hin² má²ca³jɨ́en³² Dió³², cun³ jáun² cuá³
bíh¹ Dió³² hñu³ tsɨ́³ dí² nɨ́¹juáh³ hi³ hno³ dí² tsá²ján² tsá²ján². Hi³ jáun² cun³ñí¹
hi³ Tsá² qui³ hniau³ dí² hí³ né³ cuá³ hñu³ tsɨ́³ dí², hi³ jáun² bíh¹ lɨ́²³ má¹hno¹ dí²
tsá²ján² tsá²ján² ca³la³ tán¹ hián² cu³tí³.
13 Cun³ né¹ bíh¹ dí² hi³ má²tiáuh¹ dí² cá²hon³ quiúnh¹ Dió³², hi³ Dió³² siáh³
má²cuá³ hñu³ tsɨ́³ jnoh¹ cun³ñí¹ hi³hliá² Dió³² má²ca³cuen³ Jmɨ́²chí³ joh¹ ñí¹con²
dí².
14 Hi³ jáun² bíh¹ cue³² jnoh¹ jú¹ tson², quí¹ jnoh¹ bíh¹ tsá² ca³neh²¹ Jon² Dió³²
Jméi² dí², Tsá² ca³zen³ tsú² hí³ hi³ lión³² tsá² zian² hngá¹máh³ lá².
15 Lɨ³ua³ jan² tsá² juáh³ hi³ Jesús bíh¹ Jon² Dió³², zian² bíh¹ Dió³² quionh³
tsá² hí³, hi³ jáun² tsá² hí³ zian² siáh³ quionh³ Dió³².
16 La³ jáun² bíh¹ má²ca³lɨ³ né¹ dí² jɨ³ hi³ má²nio² siáh³ cáun² tsɨ́³ dí² hi³ Dió³²
hniau³. Quí¹ Dió³² bíh¹ lɨ́n³ jan² Tsá² hniau³; hi³ jáun² lɨ³ua³ jan² tsá² hnio³
tsáu² jɨ³ Dió³² nɨ́², tsá² la³ hí³ bíh¹ má²zian² quionh³ Dió³², hi³ jáun² Dió³² zian²
siáh³ quionh³ tsá² la³ hí³.
17 Jáun² né³, cun³ñí¹ hi³ hniau³ dí² Dió³² ca³la³ tán¹ hián² cu³tí³, hi³ jáun² tiá²
juénh¹³ yáh³ dí² nɨ́¹ má¹tɨ³ ñí¹ ca³ra³tsa² dí² tsú² héih³²; quí¹ jnoh¹ ná¹láɨ³ tsá²
zian² quionh³ Dió³² ñí¹ hué²¹ lá² ca³la³ cun³ rón³² lɨ́n³ hnga² Cristo.
18 Tiá² lin¹ zia³² jáɨ¹³ hi³ juénh² dí² ñí¹con² jan² tsá² hú¹tá¹ hniau³ dí², quí¹
cun³ quin²³ bíh¹ tɨ³ có³² hi³ jmɨ́¹ hú¹ cóh²¹ tsɨ́³ dí² cun³quionh³ hi³ hniau³ dí²
tsú² jáun². Jáun² jan² tsá² hú¹ cóh²¹ tsɨ́³ né³ lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́n³ tsá² má²má²tso² tsɨ́³,
cun³ñí¹ hi³ tiá² má²nio² cáun² tán¹ tsɨ́³ tsú² hi³ Dió³² hniau³.
19 Hnga² bíh¹ tín² Dió³² ca³ma³hniau³ dí² la³ñí¹, hi³ cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹
jnoh¹ siáh³ má²hno³ dí² tsú².
20 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ zian² tsá² juáh³: “Jná¹³ hno³ Dió³²”, já² hon² bíh¹ tsú²
raɨnh²¹ má¹lɨ³² jáun², jáun² tsá² la³ hí³ dá² jan² tsá² tɨ́¹ jáɨn² bíh¹. Quí¹ nɨ́¹juáh³
tiá² la³ hnio³ yáh³ tsú² raɨnh²¹ tsá² jɨ́en³², jáun² né³, ha³ bíh¹ lánh³ rón³² lɨ́¹³
juáh³ tsú² hi³ hnio³ Dió³² jan² Tsá² tiá² má²ca³jɨ́en³² tsú².
21 Quí¹ hnga² Cristo bíh¹ má²ca³cué³ héih³² lá²: “Nɨ́¹juáh³ tsá² hnio³ Dió³²,
ja³bí¹ la³ jáun² hniáuh³² ma³hnio³ tsú² siáh³ raɨnh²¹”.

5

Jnoh¹ bíh¹ tsá² cah¹ jmáɨ¹ ñí¹con² tsá² tiá² quiú² tiá² jéin²³ Dió³²

1 Hi³ jáun² né³, lɨ³ua³ jan² tsá² taunh³² ta²¹ hi³ Jesús bíh¹ lɨ́n³ Cristo, tsá² la³
hí³ bíh¹ má²lɨ́n³ jon² Dió³². Quí¹ lɨ³ua³ jan² tsá² hnio³ jan² jméi² tsá¹míh¹, ja³bí¹
hnio³ tsú² siáh³ jɨ³ tsá¹míh¹ jon² tsá² hí³.
2 Jáun² nɨ́¹juáh³ la³ má²hno³ jáun² dí² Dió³², hi³ la³ má²ma³ti²¹ jáun² dí² siáh³
la³ cun³ héih³² hi³ jmu² tsú² ñí¹con² dí², jáun² né¹ bíh¹ dí² hi³ ja³bí¹ má²hno³
dí² siáh³ jɨ³ jón²zɨ́h¹ Dió³².
3 Quí¹ nɨ́¹juáh³ hi³ má²hno³ dí² Dió³², jáun² má²hniáuh³² má¹ti²¹ bíh¹ dí² la³
cun³ héih³² hi³ jmu² tsú²; hi³ héih³² hi³ jmu² tsú² jáun² né³, tiá² lɨ́³ yáh³ cáun²
liá¹ héi²,
4 quí¹ la³jɨ́n³² tsá² má²lɨ́n³ jon² Dió³² cah²³ bíh¹ jmáɨ¹ ñí¹con² tsá² tiá² quiú²
tiá² jéin²³ Dió³². Hi³ jáun² hi³ nio² jáun² cáun² tsɨ́³ bíh¹ dí² jmu² hi³ tiau²³ dí²
ñí¹con² tsá² tiá² quiú² tiá² jéin²³ hí³ Dió³².

5 Hi³ jáun² né³, lɨ³ua³ jan² tsá² taunh³² ta²¹ hi³ Jesús bíh¹ Jon² Dió³², tsá² la³
hí³ bíh¹ cah²³ jmáɨ¹ ñí¹con² tsá² tiá² jéin²³ hí³ Dió³².

Jáɨ¹³ hi³ má²tson¹³ dí² hi³ ca³tɨn¹ Jon² Dió³²

6 Jáun² né³, jmí¹ cuan¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo ca³lɨ³ lin¹ cun³quionh³ jmáɨ² jɨ³
cun³quionh³ jmɨ²; jáun² jun³juáh¹³ jmáh³la³ hi³ cáun³ jmáɨ² yáh³ tsú², quí¹ ja³bí¹
jmí²hán¹ yáh³ tsú² ca³táɨn³ jmí¹ lɨ²¹ jáun². Hi³ hnga² Jmí²chí³ Chun¹ lín³ Tsá²
nau³² jáɨ¹³ ca³tɨ²¹ hi³ ní², quí¹ Jmí²chí³ Chun¹ hí³ bíh¹ siáh³ Tsá² qui³ cun³ hɨe³²
jú¹ tson².

7 [Zian² gáun³ Tsá² nau³² jáɨ¹³ hñu³mɨ³cuú² ca³tɨ²¹ hi³ ní²: Jméɨ² dí², Tsá² lín³
Jáɨ¹³, jɨ³ Jmí²chí³ Chun¹ ní² siáh³; hi³ jan² tán¹ tsáu² bíh¹ lín³ Tsá² gáun³ hí³.

8 Hi³ ñí¹ hué²¹ lá² siáh³] zia³² hnɨ³² juɨ³² ñí¹ ja³² jú¹ tson²: ñí¹con² Jmí²chí³
joh¹ Dió³², la³ má²quionh³ jmáɨ², jɨ³ jmɨ² ní² siáh³; hi³ tá¹ tun³ ní² né³, la³
má²quionh³ Jmí²chí³ tiáunh¹ cá²hon³ cu³tí³.

9 Ní¹juáh³ né³² cánh³ bíh¹ héɨ¹³ dí² jú¹ tson² hi³ zih³² tsáu² ñí¹ hué²¹ lá², tiá¹³
bíh¹ tiá³ tiá² héɨ¹³ dí² jú¹ tson² hi³ zih³² Dió³², quí¹ jú¹ tson² jáun² bíh¹ tɨ³ jlánh¹
bí¹ quien². Hi³ jú¹ tson² jáun² né³, hi³ ca³tɨn¹ Jon² bíh¹ Dió³².

10 Hi³ jáun² ní¹juáh³ tsá² tanh² ta²¹ Jon² Dió³², tsá² la³ hí³ bíh¹ hu²¹ jú¹ tson²
ní² hñu³ tsí³ hnga²; tɨ³la³ ní¹juáh³ tsá² tiá² ta²¹ tanh² Dió³² má¹na²¹, tsá² la³ hí³
dá² jmu² hi³ Dió³² lín³ jan² tsá² tí¹ jáɨn² bíh¹, quí¹ cun³ñí¹ hi³ tiá² ta²¹ taunh³²
tsú² la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ má²ca³zíh³ jáun² Dió³² hi³ ca³tɨn¹ Jon².

11 Hi³ lá² bíh¹ jú¹ tson² hi³ má²ca³zíh³ Dió³²: Hi³ má²ca³cué³ tsú² jáun²
jáɨ¹³ hi³ lɨ¹³ ziáun² dí² cun³ jmɨ¹hi³nio², hi³ jáɨ¹³ hi³ lɨ¹³ ziáun² dí² jáun² cun³
jmɨ¹hi³nio² né³, ca³lɨ³zia³² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Jon² bíh¹ Dió³².

12 Hi³ jáun² ní¹juáh³ tsá² tanh² ta²¹ Jon² Dió³², lí¹³ bíh¹ zian² la³ cun³
jmɨ¹hi³nio²; tɨ³la³ ní¹juáh³ tsá² tiá² ta²¹ tanh² Jon² Dió³² né³, cun³ tiá² lí¹³ bíh¹
zian² tsá² la³ hí³ cun³ jmɨ¹hi³nio².

Jáɨ¹³ ñí¹ má²ca³táuh³ hi³ hlí² liéih³² tsú²

13 Jáun² né³, cuá¹jmu² jná¹³ sí² lá² hi³ ca³tɨn¹ hnoh² tsá² tanh²³ náh² ta²¹ Jon²
Dió³², hi³ jáun² lɨ³ ñíh¹³ náh² hi³ má²zian² náh² cun³ jmɨ¹hi³nio².

14 Má²nio² cáun² tsɨ³ dí² ñí¹con² Dió³² hi³ lɨ³ua³ cáun² hi³ mɨ¹³ dí² ñí¹con² tsú²,
jáun² náɨ³² bíh¹ tsú² jáɨ¹³ quiú¹³ dí² ní¹juáh³ hi³ mɨ¹³ dí² la³ cun³ hi³ qui³ tɨ³²
tsɨ³ tsú² hnga².

15 Jáun² né³, la³jmɨ¹ né¹ dí² jáun² hi³ Dió³² náɨ³² jáɨ¹³ hi³ lienh¹ dí², hi³ jáun²
ja³bí¹ né¹ bíh¹ dí² hi³ má²ca³héɨ¹³ dí² la³ cun³ hi³ ca³mɨ¹³ dí² ñí¹con² tsú².

16 Né³² né³, ní¹juáh³ zian² jan² tsá² ca³jɨen³² raɨnh²¹ hi³ jmu² cáun² tso³ hi³
tiá² lɨ¹³ zeh³ ñí¹ hmú²¹, jáun² hniáuh³² liéinh³² tsú² Dió³² bíh¹, hi³ jáun² Dió³²
cué³² jáɨ¹³ hi³ lɨ¹³ zian² tsá² hí³, ní¹juáh³ hi³ tso³ jáun² lɨ³ cáun² tso³ hi³ tiá² lɨ¹³
zeh³ ñí¹ hmú²¹. Zia³² bíh¹ tso³ hi³ lɨ¹³ zeh³ ñí¹ hmú²¹, tɨ³la³ tiá² jmu² yáh³ jná¹³
héih³² hi³ liéinh³² tsú² Dió³² ca³tɨ²¹ tso³ la³ jáun².

17 La³jɨ³² hi³ hlah³ bíh¹ lɨ³ tso³; tɨ³la³ zia³² bíh¹ tso³ hi³ tiá² lɨ¹³ zeh³ ñí¹ hmú²¹.

18 Má²né¹ dí² hi³ jɨ³lɨn² tsá² má²ca³ma³jnia² Dió³² cáun² hi³ hmaɨ²¹ tiá² tso³
jmu² yáh³; quí¹ tɨ³la³ Jon² Dió³² jmu² hua³hí¹³ tsá² hí³, hi³ jáun² tiá² tie³ tsá²
hláɨnh¹ cuo².

19 Ja^{3}bí^{1} né^{1} dí^{2} hi^{3} má^{2}lái^{3} dí^{2} tsá^{2} joh^{1} Dió^{32}, ti^{3}la^{3} ca^{3}la^{3} jín^{32} tsá^{2} zian^{2} cun^{3} tin^{2} tsí^{3} hmóu^{32} né^{3}, tionh^{2} jo^{3}cuo^{2} tsá^{2} hlái̇nh^{1} bíh^{1}.
20 Ja^{3}bí^{1} la^{3} jáun^{2} né^{1} dí^{2} hi^{3} má^{2}cuán^{2} Jon^{2} Dió^{32}, hi^{3} hí^{3} bíh^{1} má^{2}ca^{3}ma^{3}ta^{2} dí^{2} hi^{3} ha^{3} lánh^{3} rón^{32} lí^{13} li^{3} cuóun^{32} dí^{2} Dió^{32} Tsá^{2} cu^{3}tí^{3} zian^{2}. Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, jnoh^{1} bíh^{1} hú^{1}tá^{1} cu^{3}tí^{3} má^{2}tiauh^{2} dí^{2} cá^{2}hon^{3} quiúnh^{1} Tsá^{2} cu^{3}tí^{3} zian^{2} hí^{3}, quí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} má^{2}tiauh^{2} dí^{2} cá^{2}hon^{3} quiúnh^{1} Jesús Tsá^{2} lín^{3} Cristo Jon^{2} tsú^{2}. Hí^{3} bíh^{1} dí^{2} lín^{3} Dió^{32} Tsá^{2} cu^{3}tí^{3} zian^{2}, hi^{3} hí^{3} bíh^{1} Tsá^{2} jmu^{2} hi^{3} lí^{13} zian^{2} tsáu^{2} la^{3} cun^{3} jmí^{1}hi^{3}nio^{2}.
21 Jáun^{2} né^{3} jón^{3}, ha^{3} lí^{2} lí^{1} ma^{3}quien^{13} náh^{2} cáun^{2} hi^{3} siáh^{3} cha^{3} jmí^{1} má^{1}quien^{13} náh^{2} Dió^{32}. [Cun^{3} ní^{2} bíh^{1} tí^{3} jái̇^{13}.]

Sí² Ñí¹ Má²tun³ Quioh²¹ Juan²

Hniáuh³² ná¹hnáu³ dí² jɨ³ hi³ hniáuh³² hua³hín¹³ dí² jú¹ tson²

1 Jná¹³ la³² jan² tsá² má²liei²¹ ná¹, hi³ cuá¹jmu² ná¹ sí² lá² hi³ ca³tɨn¹ hnoh² tsá² cuáh³², tsá² ná¹lɨ́n³ náh² la³jmɨ́¹ lɨ́n³ tsá²mɨ³ tsá² tionh² jon². Hnoh² bíh¹ lɨ́n³ náh² tsá² má²ná¹quiánh¹ ca³tɨn¹ Dió³², la³ má²quionh³ la³jɨ́n³² tsá² tionh² jo³cuonh² hnoh², tsá² cu³tí³ hno³ lɨ́n³² jná¹³; hi³ jun³juáh¹³ jmáh³la³ jná¹³ yáh³ hnau³, quí¹ ja³bí¹ la³jɨ́n³² tsá² má²ca³lɨ³ cuoh² jú¹ tson² bí¹ siáh³.

2 Hnau³ lɨ́n³² jná¹³ hnoh² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨ²¹ jú¹ tson² hi³ má²zia³² jáun² hñu³ tsɨ́³ dí², hi³ jú¹ tson² jáun² né³ zia³² la³ má²zia³² jáun² bíh¹ ñí¹con² dí² la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio².

3 Jáun² cun³ lɨ³ hé² lɨ³ mieh² bíh¹ dí², jɨ³ hi³ jmu³ Dió³² Jméi² dí² juenh² tsɨ́³ quionh³ Jesucristo Jon², hi³ jmu³ tsú² siáh³ hi³ ziáun² dí² cáun² hi³ re² hi³ tɨn², nɨ́¹juáh³ hi³ ziáun² dí² la³ cun³ lɨ́³ jáun² jú¹ tson², jɨ³ hi³ ná¹hnáu³ dí² nɨ́² siáh³.

4 Jlánh¹ má²ca³lɨ³ hiún² tsɨn³² jná¹³ cun³ñí¹ hi³ má²cá²jɨ́e³² jná¹³ hi³ tsá² tionh² jo³cuonh² náh² nɨ́² má²ñi³táunh¹ la³ cun³ rón³² lɨ́³ jáun² jú¹ tson², la³ cun³ qui³ lɨ́³ héih³² hi³ má²ca³héi¹³ dí² jáun² ñí¹con² Dió³² Jméi² dí².

5 Hi³ jáun² né³ reh², zia³² cáun² hi³ hlɨ́¹ lieh¹ jná¹³ hnoh² hi³ má¹tih²¹ náh². Tɨ³la³ jun³juáh¹³ cáun² héih³² hmaɨ²¹ yáh³ héih³² hi³ cuá¹jmu² jná¹³ lá² má¹ná¹, quí¹ héih³² lá² dá² lɨ́³ la³ cun³ lɨ́³ héih³² hi³ qui³ ca³lɨ³táɨ² dí² la³ cun³ jmɨ́¹tin² bíh¹, hi³ ná¹hnáu³ dí² quiúnh¹ tsá²ján² tsá²ján².

6 Lɨ́²lin¹ hi³ hno³ dí² Dió³² cun³quionh³ hi³ ma³ti²¹ dí² jáun² héih³² quioh²¹ tsú²; hi³ héih³² jáun² né³ juáh³, hi³ hniáuh³² má¹hno¹ náh² tsáu², la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ má²ca³niéih² náh² jáun² jmɨ́¹tin².

Tsá² má²cau²

7 Juo³ jná¹³ hnoh² la³ nɨ́², quí¹ hngá¹máh³ lá² má²ñi³táunh¹ juóun³² lɨ́n³² tsá² má²cau², tsá² tiá² má²tson² jáɨ¹³ hi³ Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo cuan³ ñí¹ hué²¹ lá² hi³ lɨ́n³ tsá² ngú³ la³ jnoh¹ cu³tí³. Tsá² má²cau² bíh¹ hí³, tsá² la³ hí³ bíh¹ tsá² jmu² hniéi² quionh³ Cristo.

8 Hua³hín¹³ náh² jmu³, hi³ jáun² tiá² lɨ́¹ tsa³hín³ ta²¹ hi³ ná¹jmuh³² náh², hi³ jáun² hián¹³ bíh¹ náh² hmah²¹ la³ cun³ tí³.

9 Quí¹ lɨ³ua³ jan² tsá² ná²tsɨn³ la³ cun³ hi³ má²ca³ma³ta² Cristo, jáun² tsá² la³ hí³ tiá² Dió³² quionh³ yáh³; tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ tsá² jmúh³² ta²¹ la³ cun³ hi³ ca³ma³ta² jáun² Cristo né³, tsá² la³ hí³ bíh¹ cu³tí³ quionh³ Dió³² Jméi² dí², hi³ ja³bí¹ quionh³ tsú² siáh³ Jon² Dió³².

10 Hi³ jáun² né³, nɨ́¹juáh³ zian² tsá² já²jɨe³ hnoh² ñí¹ nɨ́², hi³ nɨ́¹juáh³ tiá² hɨe³² tsú² jú¹ tson² la³ lá², jáun² ha³ lɨ́² hen³ tsá² hí³ hñuh³² hi³ sa³jun³ juoh¹ náh² tsú²: “Cuɨ́¹ zian² nú² cáun² hi³ re² hi³ tɨn²”;

11 quí¹ nɨ́¹juáh³ tsá² juáh³ la³ nɨ́² ñí¹con² tsá² la³ hí³, hi³ jáun² ja³bí¹ hnga² tsú² siáh³ jmu² ta²¹ hlah³ quionh³ tsá² la³ hí³.

Ñí¹ ca³táuh³ jáɨ¹³

12 Hliáun^{3} lɨ́n^{32} bíh^{1} jáɨ^{13} zia^{32} hi^{3} hnó^{32} jná^{13} juanh^{21} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}, tɨ^{3}la^{3}
tiá^{2} hnó^{32} jná^{13} juanh^{21} quionh^{3} sí^{2}; quí^{1} hen^{2} tsɨn^{32} jná^{13} hi^{3} ñi^{1}jɨe^{1} bíh^{1} jná^{13}
hnoh^{2} cú^{2}jueh^{32}, hi^{3} jáun^{2} ñí^{1}lieh^{1} jná^{13} hnoh^{2} ná^{1}jéinh^{3} ñí^{1} dí^{2}, quí^{1} jáun^{2} la^{3}
jáun^{2} lɨ́^{13} lɨ^{3} hiún^{2} cu^{3}tí^{13} tsɨ́^{3} dí^{2}.

13 La^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} cuáh^{32} renh^{2} hnoh^{2} zian^{2} tɨ^{3} lá^{2}, tsá^{2} má^{2}ca^{3}quianh^{3} hí^{3} Dió^{32}
uá^{2}jaɨ^{32}, tsá^{2} hí^{3} juáh^{3}: “Hia^{2} náh^{2}” ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}. [Cun^{3} nɨ́^{2} bíh^{1} tí^{3} jáɨ^{13}.]

Sí² Ñí¹ Má²hnɨ³² Quioh²¹ Juan²

Hleh³² tsú² re² hi³ ca³tɨn¹ jan² tsá² jmáɨ² Gayo

1 Jná¹³ la³², jan² tsá² má²liei²¹ ná¹, hi³ cuá¹jmu² ná¹ sí² lá² ca³tɨn¹ hnú² Gayo
tsá² re² juóh³² dí² quiúnh¹, tsá² cu³tí³ hnau³ lɨ́n³² jná¹³.

2 Hnú² reh² tsá² hnau³ jná¹³ lɨ́n³², hiú² mɨ́²³ jná¹³ ñí¹con² Dió³² hi³ cuɨ́¹ lɨ́¹³
cáun² hi³ re² hi³ tɨn² la³jɨ́³² ta²¹ hi³ jmuh³² hnú², hi³ ha³ lɨ́² cuɨ́¹ lɨ³ tsáun¹ nú²,
tɨ³la³ cuɨ́¹ chun¹ nú² la³jmɨ́¹ chu²¹ jmɨ́¹ honh² nú².

3 Jlánh¹ ca³lɨ³ hiún² lɨ́n³² tsɨn³² jná¹³ jmɨ́¹ cuá¹taunh²¹ ma³ jan² tsá² reh² ñí¹
lá² hi³ ca³chá³ tsú² hi³ la³ má²zian² jáun² hnú² la³ cun³ rón³² lɨ́³ jú¹ tson² hi³
má²ñíh¹ nú².

4 Tiá² zia³² hí¹ cáun² hi³ lɨ́¹³ jmu³ hi³ tsah¹ jná¹³ la³ cónh³ bíh¹ hi³ ne¹ jná¹³ hi³
juáh³ tsáu² hi³ jon³zɨh³² jná¹³ ñi³táunh¹ la³ cun³ rón³² lɨ́³ jú¹ tson² hi³ má²ñi³².

5 Hnú² reh², tsá² hnau³ jná¹³ lɨ́n³², jlánh¹ re² ñi³ma³tih²¹ hnú² quionh³
la³jɨ́³² ta²¹ hi³ ñi³jmuh³² hnú² ñí¹con² la³jɨ́n³² tsá² reh², uá¹jinh¹ tsá² reh² tsá²
tsá²táunh¹ ñí¹ nɨ́², tsá² tiá² jmɨ́¹ má²ca³lɨ³ cuóun³² nú².

6 Tsá² hí³ bíh¹ má²ca³chá³ ñí¹ ta³ ñí¹ la³jɨ́n³² tsá² lɨ́n³ cuáh³² ñí¹ lá², hi³ hno³
lɨ́n³² nú² tsú² nɨ́¹ má¹ca³cha³táunh¹. Jáun² jmu³ tiá³ hi³ chú³² ma³hon¹ tsá² la³
hí³ la³ cun³ hi³ lɨ³ hniáuh³² hú¹ juɨ³² ñí¹ tsa³táunh¹ tsú², lin¹ la³ cun³ tɨ³² tsɨ́³
Dió³²;

7 quí¹ hí¹ cáun² yáh³ tiá² hi³ má²ca³he³ tsú² hi³ cue³² tsá² tiá² cuóun³² Dió³²
tá¹la³ tiáunh¹ tsú² jáun² juɨ³² hi³ jmu² ta²¹ cha¹³ Cristo.

8 Hi³ jáun² dá² jo³cuo² jnoh¹ bíh¹ ca³tɨ²¹ tionh² tsú², hi³ má¹hon¹ dí² tsú²
ca³tɨ²¹ ta²¹ hi³ jmu², hi³ jáun² la³ jáun² má²ná¹jmu³² dí² siáh³ ta²¹ cu³lɨ²¹
quiúnh¹ tsú² tá¹la³ ngaɨ³² tsú² jáun² jú¹ tson².

Diótrefes lɨ́n³ jan² tsá² jmu² cun³ tɨn² tsɨ́³ hnga²

9 Hi³ jáun² né³, jná¹³ má²cá²jmú³² cáun² sí² ñí¹con² tsá² má²lɨ́n³ hí³ cuáh³² ñí¹
nɨ́²; tɨ³la³ Diótrefes má¹ná¹, tiá² tɨ³² yáh³ tsɨ́³ hi³ jnoh¹ jmú¹³ héih³², quí¹ cun³ñí¹
hi³ jlánh¹ hniá¹ tsú² hi³ lɨ́n¹³ tsá² chín¹ ñí¹con² tsá² reh² dí².

10 Hi³ jáun² nɨ́¹ má¹ngau³² jná¹³ ñí¹ nɨ́² né³, ñí¹jín²¹ ná¹ tsú², hi³ ñí¹juo³ ná¹
ca³tɨ²¹ la³jɨ́³² hi³ jmu², jɨ³ hi³ ca³tɨ²¹ jú¹ hlah³, jú¹ tɨ́¹jáɨ² hi³ hleh³² nɨ́² siáh³ hi³
ca³ta¹ jnoh¹. Hi³ tiá² lɨ́²hiún² tsɨ́³ tsú² la³ cun³ hi³ má²hleh³² jáun², hi³ jáun²
hí¹juáh³ tiá² hen² yáh³ tsú² tsá² reh² tsá² tsá²táunh¹; hi³ nɨ́¹juáh³ tsá² hnió³ hen³
tsá² hí³ né³, quí² hna³² bíh¹ tsú², jɨ³ hi³ ca³la³ hi³ quí² huen² máh³ tsú² tsá² la³
hí³ ja¹ tsá² cuáh³².

11 Hnú² reh² tsá² hnau³ jná¹³ lɨ́n³², ha³ lɨ́² jmóuh¹ hnú² hi³ hlah³ jáun², jmu³
hnú² hi³ chu²¹. Quí¹ nɨ́¹juáh³ tsá² jmu² hi³ chu²¹, tsá² hí³ bíh¹ joh¹ Dió³²; tɨ³la³
nɨ́¹juáh³ tsá² jmu² hi³ hlah³ né³, jáun² tsá² la³ hí³ tiá² Dió³² má²ca³lɨ³ cuóun³²
yáh³.

Nóh³² chu²¹ quioh²¹ Demetrio

12 Tɨ^{3}la^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Demetrio má^{1}ná^{1}, la^{3}jɨ́n^{32} tsáu^{2} bíh^{1} hleh^{32} re^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1}
tsú^{2}; hi^{3} cun^{3}quionh^{3} hnga^{2} jú^{1} tson^{2} siáh^{3} má^{2}lɨ́^{2}lin^{1} lɨ́n^{21} hi^{3} hí^{3} zian^{2} la^{3} cun^{3}
ca^{3}tɨ^{21}. Ja^{3}bí^{1} jnoh^{1} uá^{2}jaɨ^{32} cue^{32} jú^{1} tson^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsú^{2}; ñíh^{1} bíh^{1} hnoh^{2} hi^{3}
jú^{1} tson^{2} bíh^{1} hléh^{1} jnoh^{1}.

Ñí^{1} ca^{3}táuh^{3} jáɨ^{13}

13 Hliáun^{3} bíh^{1} jáɨ^{13} jmɨ́^{1} zia^{32} hi^{3} jmɨ́^{1} juanh^{21} jná^{13} ñí^{1}con^{2} hnú^{2}, tɨ^{3}la^{3} tiá^{2}
hnó^{32} yáh^{3} jná^{13} jmu^{1} cun^{3}quionh^{3} hmá^{2}ján^{13};
14 quí^{1} má^{2}hu^{21} tsɨn^{32} jná^{13} hi^{3} ñí^{1}jɨe^{1} ná^{1} hnú^{2} tia^{3}juɨ^{32}, hi^{3} jáun^{2} má^{1}jáun^{2}
bíh^{1} juoh^{21} dí^{2} ná^{1}jéinh^{3} ñí^{1}.
15 Cuɨ́^{1} zian^{2} nú^{2} cáun^{2} hi^{3} re^{2} hi^{3} tɨn^{2}. Tsá^{2} juóh^{32} dí^{2} re^{2} quiúnh^{1} zian^{2} ñí^{1}
lá^{2} juáh^{3}: “Hia^{2} nú^{2}” ñí^{1}con^{2} hnú^{2}. Jmu^{3} tiá^{3} hi^{3} chú^{32} juah^{21} tiá^{3}: “Hia^{2} nú^{2}”
ñí^{1}con^{2} ma^{3} quin^{32} ma^{3} jan^{32} tsá^{2} re^{2} juóh^{32} dí^{2} quiúnh^{1} ñí^{1} nɨ́^{2}. [Cun^{3} nɨ́^{2} bíh^{1}
tí^{3} jáɨ^{13}.]

Sí² Quioh²¹ Judas

Judas jmu² sí² hi³ ca³tɨn¹ tsá² má²ca³te³ Dió³²

1 Jná¹³ la³² Judas, raɨnh²¹ Jacobo, tsá² lɨ́n³ ná¹ jan² *tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹
Jesucristo hi³ jmu² jná¹³ sí² lá² ca³tɨn¹ hnoh² tsá² má²ca³te³ náh² Dió³² Jméi²
dí², hnoh² tsá² hniau³ tsú² lɨ́n³², tsá² má²ná¹tiáunh¹ náh² jo³cuo² Jesús Tsá² lɨ́n³
Cristo.
2 Cuɨ¹ ja³² miɨ³ tsɨ́³ Dió³² ñí¹con² náh² ca³la³ hi³ tiá² tsɨ³² héih³², hi³ tɨ³ lɨ³mí¹
cuɨ́¹ lɨ³ zian² náh² siáh³ cáun² hi³ re² hi³ tɨn², jɨ³ hi³ tɨ³ lɨ³mí¹ má¹hnáu³ náh² nɨ́²
siáh³.

Tsá² má²ta² jú¹ tɨ¹jáɨ²
(2 Pedro 2:1-7)

3 Hnoh² reh² tsá² hnau³ jná¹³ lɨ́n³², jlánh¹ jmɨ́¹ hu²¹ tsɨn³² jná¹³ hi³ jmu¹ sí²
hi³ ca³tɨn¹ hnoh² hi³ ca³tɨ²¹ hi³ liáu³² dí² jáun² Dió³²; tɨ³la³ né³² né³, jɨe³² jná¹³
hi³ tɨ³ re² bíh¹ jmu¹ jná¹³ cú²jueh³² sí² lá² hi³ hlɨ́¹ lieh¹ jná¹³ hnoh² hi³ jmúh¹³
náh² pí³ ca³la³ jonh³ jmɨ́¹ honh² hi³ lɨ³ quien² la³ má²quien² jáun² jú¹ tson² hi³
ca³cué³ jáun² Dió³² cu³ jéin³² la³ lá² ñí¹con² la³jɨ́n³² tsá² joh¹.
4 Quí¹ la³ uá¹ tiá² lin¹ bíh¹ má²taunh³² ma³ jan² tsáu² ja¹ quiú¹³ dí². Hi³
ca³tɨn¹ tsá² la³ hí³ bíh¹ jáɨ¹³ hi³ má²rá¹juáh³ ñí¹ Sí² má²jun³ ne²¹ lɨ́n²¹, hi³ ca³tɨn¹
tsú² tsa³hín³. Jun³juáh¹³ tsá² zian² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsɨ́³ Dió³² yáh³ tsá² la³ hí³,
quí¹ juáh²³ tsú² hi³ cáun² lɨ́¹³ bíh¹ néh¹ hi³ jmú¹³ dí² juón¹, quí¹ cun³ñí¹ hi³
jlánh¹ ja³² miɨ³ tsɨ́³ Dió³²; hi³ sa³jun³ má²quien² tsú² Tsá² chín¹ Juo¹³ dí², Jesús
Tsá² lɨ́n³ Cristo yáh³.
5 Jáun² né³, uá¹jinh¹ má²ñíh¹ hnoh² jáɨ¹³ hi³ chá¹³ jná¹³ ñí¹ hná¹ lá², tɨ³la³
jná¹³ hnó³² hi³ cháu¹ ná¹ siáh³ honh² náh². Sá¹nɨ́² jɨe³, Dió³² Juo¹³ dí² ca³huen³
tsá² jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹ *Israel hué³² Egipto, tɨ³la³ jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, cu³
jáun² ca³ma³tsan² bíh¹ Dió³² la³jɨ́n³² tsá² tiá² ta²¹ ca³taunh² ja¹ quioh²¹ tsá² hí³.
6 Ja³bɨ́¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² siáh³, tsá² ca³lɨ³hnió³ hau³ cáun² jáɨ¹³ hi³ tiá²
jmɨ́¹ ca³tɨn¹ hau³, hi³ tiú²uú² ca³jeih²¹ tsú² ta²¹ hi³ jmɨ́¹ ná¹ho²; tsá² hí³ né³,
ca³ta³ná¹tson³ bíh¹, hi³ ná¹hñéih¹ cun³ jmɨ́¹hi³nio² cun³quionh³ cá²den¹ná¹ ñí¹
lɨ³ já¹niéi², tá¹la³ chau²¹ jmáɨ¹ jueh³² hi³ ra³tsɨ³² Dió³² héih³².
7 Ja³bɨ́¹ tsá² juú² Sodoma jɨ³ Gomorra nɨ́² la³ má²quionh³ tsá² zian² juú² hi³
jmɨ́¹ tioh³ cu³ jéin³ jáun² nɨ́² siáh³, tsá² ca³jmú³ hí³ tso³ la³jmɨ́¹ ca³jmú³ tsá²cuú²
tsá²ta³ hí³ Dió³², hi³ ca³jmú³ tsú² hi³ hlah³ hi³ hó³² quionh³ tsá² hlá² tsá² nɨ́², hi³
ca³la³ jɨ³ má²tún² hmóu³² tsá²ñuh² jɨ³ má²tún² hmóu³² tsá²mɨ³ siáh³ lɨ́¹ ca³jmu³
ca³tsau³. Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ má²ca³ta³tsɨn¹ tsú² héih³² hi³ má²ná¹má²tso²
tsɨ́³ ja¹ sɨ́² cun³ jmɨ́¹hi³nio²; hi³ jáun² tsá² hí³ né³ lɨ́n³ cáun² li²¹ ñí¹con² la³jɨ́n³²
tsáu² hi³ tiá² hniáuh³² jmu³ tsú² la³ jáun².
8 Tɨ³la³ cu³ jáun² tsá² hɨe³² hí³ jú¹ tɨ¹jáɨ² ná¹lɨ́n³ bíh¹ tsá² cáun² lɨ́¹ quɨ́² lɨ́¹ tian²³;
la³ jáun² dá² má²quí² má²hlianh²³ tsú² hmóu³² bíh¹, hi³ tiá² ta²¹ haɨh²¹ tsú² la³
cun³ jáɨ¹³ hi³ ho² Dió³² Juo¹³ dí², jɨ³ hi³ tú² hión³² tsú² siáh³ tsá² huáh² tsɨ́³, la³
cun³ tsá²cuú² tsá²chín³.

9 Quí¹ hí¹juáh³ Mí²yi²¹, tsá² chín¹ ja¹ quioh²¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² yáh³ tiá²
ca³ja³ tsí³ hi³ tu³ hión³² tsá² hláɨnh¹, hi³ jmí¹ quiu³ jmí¹ jin³ dí² jmí¹ ca³quiu³
ca³táɨnh³ tsú² jáun² Moisés ta³ má²hla¹, tɨ³la³ jɨ́³²la³ ca³juáh³ tsú² la³ lá² bíh¹:
“Hnga² Juo¹³ dí² juáh³: ¡Cuánh² quián¹³!”
10 Tɨ³la³ tsa³jáɨ¹³ hí³ né³, ná¹hleh³² jú¹ hlah³ quioh²¹ cáun² hi³ tiá² cuoh² bíh¹.
Tsá² hí³ cáun² ná¹jmu² lɨ³ua³ cáun² hi³ chin² chí¹ hmóu³² bíh¹, la³ cun³ hi³ qui³
cuoh² jáh³ hngá¹ jáh³ náɨ²; tɨ³la³ la³jɨ́³² hi³ jmu² tsú² jáun² né³, jmu² hi³ tsa³hín³
hmóu³² bíh¹ tsú².
11 ¡Hen³ máh³ juo²³ tsá² la³ hí³!, quí¹hliá² má²ca³can³ tsú² juɨ³² quioh²¹ hla¹
Caín tsá² ca³jngɨh³ hí³ raɨnh²¹. Má²ná¹jmu² tsú² la³jmí¹ ca³jmú³ hla¹ Balaam
cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ hniá¹ quɨe³, hi³ quiunh²¹ tsú² siáh³ la³jmí¹ cá¹quiúnh²¹ hla¹
Coré tsá² ca³jun³ hí³ cun³ñí¹ hi³ ca³jmú³ tiá² nieh³.
12 Tsá² hí³ bíh¹ tsá² hliah³² tsí³ tsáu², hi³ jáun² má²lɨ́³ cáun² hua³heih²¹ bíh¹
quián¹³ náh² hi³ tiáunh¹ tsá² hí³ ja¹ quián¹³ náh² nɨ́¹ má¹ca³ngɨh³² náh² hi³
jmúh¹³ má³² cu³tsa³² cun³ñí¹ hi³ hnáu³ náh², quí¹ tsá² hí³ dá² cáun² lɨ́¹ cú² lɨ́¹
hɨ́nh²³ hiún² tsí³, hi³ ca³la³ hí¹ jan² tiá² hin² tanh² ta²¹. Tsá² hí³ ná¹lɨ́n³ la³jmí¹
lɨ́n³ tsá² jmu² hua³hí¹³ jáh³, tɨ³la³ má¹lɨ³² jáun² né³, sa³ jmáh³la³ ñí¹con² hnga²
bíh¹ tsú² jmu² hua³hí¹³. Tsá² la³ hí³ dá² ná¹lɨ́n³ la³jmí¹ lɨ́³ jnie² tiá² jmí³ jeinh³²
hi³ lɨ́¹ ñi³tú¹ ñi³lɨ́¹³ tɨ³ hlá² tɨ³ nɨ́² cun³quionh³ chí³. Tsá² la³ hí³ ná¹lɨ́n³ siáh³ tsá²
ná¹jún¹ ca³la³ tɨ³ tenh³ jéin³² máh³, la³jmí¹ lɨ́³ cáun² hmá² cun³ tiá² máɨ³ háɨ³²,
hmá² hi³ má²ca³quí² ca³cáɨ² siáh³ la³ tɨ³ chí² jmu².
13 Tsá² hí³ bíh¹ cáun² chí² huéh²³ la³jɨ́³² hi³ hlah³ hi³ hó³² tɨ³ ñeh² hñu³ tsí³
la³ uá¹ tiá² heh³, la³jmí¹ chí² huéh²³ ma³ quin³² ma³ cu³ jláɨ³ jmí²miih²¹ la³jɨ́³²
má¹quɨ³² tioh³ tɨ³ ñeh² quioh²¹ hi³ cha³² tɨ³ can³² jmáɨ². Hi³ ná¹lɨ́n³ tsú² siáh³
la³jmí¹ lɨ́³ chí¹jmaɨ²¹ hi³ má²já²con² juɨ³² ñí¹ hí¹tsá²toh³; tsá² má²ná¹lɨ́³ hua³jan²¹
já¹niéi² liánh² ñí¹ tsa³táunh¹ la³ cun³ jmí¹hi³nio².
14 Hla¹ Enoc, tsá² ñí¹ má²quiau³ nió³ jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹ Adán, ca³hléh³
siáh³ jáɨ¹³ hi³ ca³cué³ Dió³² hñu³ tsí³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² la³ nɨ́², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
“Ca³jɨe³² jná¹³ hi³ Juo¹³ dí² cuá¹jáunh²³ quionh³ tɨ³ la³ mei²¹ cu³tí³ bíh¹ tsá²cuú²
tsá²ta³,
15 hi³ ja³ra³tsɨ³² héih³² ñí¹con² ca³la³ jɨ́n³² tsáu², hi³ zen³ tsú² siáh³ ñí¹ hlah³
ca³la³ jɨ́n³² tsá² tiá² hnió³ ma³zian² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsí³ Dió³², cun³ñí¹ hi³ ca³tɨ²¹
la³jɨ́³² hi³ hlah³ hi³ má²ca³jmú³, jɨ³ hi³ ca³tɨ²¹ ca³la³ jɨ́³² jú¹ hlah³ hi³ má²ca³hléh³
tsá² jmu² hí³ tso³ hi³ ca³tɨn¹ Dió³²”.
16 Tsá² la³ hí³ bíh¹ tsá² lɨ́¹ quí² lɨ́¹ hón²³ jɨ³ hi³ ziú² hɨen² siáh³ tsáu², tsá² hniá¹
jmu³ la³jɨ́³² hi³ dí¹quiaunh²¹ tsí³ hmóu³². Cá² ñí¹ jú¹ toh² bíh¹ hleh³² tsá² hí³; hi³
nɨ́¹juáh³ ca³hléh³ tsú² re² quioh²¹ jan² tsáu² né³, cun³ñí¹ hi³ zia³² hi³ hen² tsí³
hiáuh³ bíh¹ tsú² jaun³².

Cueh³ náh² honh² hi³ jmuh³² hi³ chu²¹

17 Tɨ³la³ hnoh² reh² tsá² hnau³ jná¹³ lɨ́n³², cháu¹ náh² honh² jáɨ¹³ hi³ ca³hléh³
jáun² tsá² ná¹lɨ́n³ *tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí². Quí¹ la³ cun³
jmí¹tin² bíh¹

18 ca^{3}zái^{3} tsú^{2} hnoh^{2} la^{3} lá^{2}: “Ñí^{1} ca^{3}táuh^{3} jmái^{1} li^{3} zian^{2} tsá^{2} cóh^{32} cú^{2}nga^{1} la^{3}jí^{32} la^{3} cun^{3} hi^{3} táunh^{23} dí^{2} ta^{21}, tsá^{2} ma^{3}zian^{2} cun^{3}quionh^{3} la^{3}jí^{32} hi^{3} hlah^{3} hi^{3} ti^{32} tsí^{3} hmóu^{32}”.

19 Tsá^{2} hí^{3} bíh^{1} jmu^{3} hi^{3} ná^{1}quí^{2} ná^{1}tsoh^{3} tsáu^{2}; tsá^{2} zian^{2} cun^{3} tin^{2} tsí^{3} hmóu^{32} bíh^{1} tsá^{2} hí^{3}, ha^{3} tiá^{2} Jmí^{2}chí^{3} joh^{1} Dió^{32} zian^{2} yáh^{3} hñu^{3} tsí^{3} tsú^{2}.

20 Ti^{3}la^{3} hnoh^{2} reh^{2}, tsá^{2} hnau^{3} lín^{32} jná^{13}, jmu^{3} náh^{2} hi^{3} ti^{3} li^{3}mí^{1} niau^{21} tiá^{3} honh^{2} náh^{2} cun^{3} jmá^{2} cun^{3} jnia^{32}, quí^{1} cáun^{2} hi^{3} quien^{2} lín^{32} bíh^{1} hi^{3} táunh^{23} náh^{2} ní^{2} ta^{21}. Lienh^{1} náh^{2} siáh^{3} Dió^{32} la^{3} cun^{3} rón^{32} lí^{3} hi^{3} hie^{32} náh^{2} jáun^{2} Jmí^{2}chí^{3} Chun^{1}.

21 Jmu^{3} náh^{2} hua^{3}hí^{13} hi^{3} cun^{3}quionh^{3} la^{3}jí^{32} hi^{3} jmuh^{32} náh^{2} lí^{13} ma^{3}jnia^{2} Dió^{32} hi^{3} hniau^{3} hnoh^{2}, tá^{1}la^{3} ná^{1}hé^{2} ná^{1}janh^{32} náh^{2} hi^{3} chau^{21} jmái^{1} hi^{3} lí^{13} zian^{2} náh^{2} cun^{3} jmí^{1}hi^{3}nio^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ja^{32} mií^{3} tsí^{3} Jesucristo Ti^{32} Juo^{13} dí^{2}.

22 Cuí^{1} já^{2} mií^{3} honh^{2} náh^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} lí^{1} ná^{1}tioh^{3} hliáun^{3} ñéih^{3} tsí^{3},

23 lion^{1} náh^{2} tsú^{2} la^{3}juah^{21} dúh^{1} hi^{3} huen^{13} náh^{2} tsú^{2} ja^{1} sí^{2}; ti^{3}la^{3} tá^{1}la^{3} ja^{32} mií^{3} honh^{2} náh^{2} ñí^{1}con^{2} ma^{3} jan^{2} tsáu^{2} né^{3}, hniáuh^{32} hua^{3}hín^{13} náh^{2} hmóu^{32} siáh^{3}, quí^{1} la^{3} ji^{3} tsí^{1} cuú^{1} tsí^{1} ha^{1} bíh^{1} tsá^{2} la^{3} hí^{3} má^{2}ca^{3}hliáh^{2} cun^{3}quionh^{3} la^{3}jí^{32} hi^{3} hlah^{3} hi^{3} hó^{32} hi^{3} má^{2}ca^{3}jmú^{3}.

Má^{2}quien^{2} tsú^{2} Dió^{32} ñí^{1} ca^{3}táuh^{3} sí^{2} quioh^{21}

24 Jáun^{2} né^{3}, Dió^{32} Tsá^{2} tin^{2} jmu^{3} hua^{3}hí^{13} hnoh^{2} hi^{3} jáun^{2} jmí^{1}lí^{3}h^{3} tiá^{2} hính^{32} náh^{2}, Tsá^{2} tin^{2} zeh^{3} hnoh^{2} ta^{3} ñí^{1} hnga^{2} hi^{3} hí^{1} cáun^{2} tsáuh^{3} náh^{2} tiá^{2} zia^{32}, ñí^{1} lí^{3} jáun^{2} cú^{2}tú^{1} cú^{2}lí^{13}; hi^{3} jáun^{2} má^{1}jáun^{2} li^{3} tsinh^{1} náh^{2} ca^{3}la^{3} hi^{3} tiú^{2}uú^{2} tsi^{32} héih^{32},

25 Dió^{32} Tsá^{2} jan^{2} tán^{1} hí^{3} bíh^{1} Tsá^{2} liáu^{32} dí^{2}, ¡cuí^{1} li^{3}quien^{2} bíh^{1} ji^{3} hi^{3} cuí^{1} cuá^{1}pin^{3} hi^{3} cuá^{1}ho^{2} jái^{13} la^{3} cun^{3} qui^{3} lín^{3} tsú^{2} ca^{3}la^{3} cun^{3} jmí^{1}tin^{2}, ta^{3}né^{32}, ji^{3} la^{3} ji^{3} jmái^{1} né^{3}bí^{1} ja^{32} ní^{2} siáh^{3}, cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tin^{1} Jesucristo Ti^{32} Juo^{13} dí^{2}! ¡Tson^{2} bíh^{1} cu^{3}tí^{3}! Cun^{3} ní^{2} bíh^{1} tí^{3} jái^{13}.

Sí^{2} Hi^{3} Rá^{1}tioh^{3} **Já^{13} Hi^{3} Jmí^{1} Ná^{1}**hm**á^{1} Ná^{1}**jní^{1} **Hi^{3} Má^{2}**ca^{3}j**ñé**ih^{3} **Dió^{32}**

La^{3} cun^{3} hi^{3} ca^{3}híe^{3} Jesucristo ñí^{1}con^{2} Juan^{2}

1 Jesús Tsá^{2} lín^{3} Cristo ca^{3}ma^{3}jnia^{2} ñí^{1}con^{2} *tsá^{2} má^{2}ná^{1}hlánh^{1} joh^{1} la^{3} cun^{3}
hi^{3} ca^{3}híe^{3} jáun^{2} Dió^{32} ca^{3}tí^{21} la^{3}jí^{32} la^{3} cun^{3} hi^{3} né^{3}bí^{1} lí^{13}; hi^{3} jáun^{2} hí^{3} ca^{3}zen^{3}
jan^{2} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} hi^{3} tsa^{3}híeh^{1} Juan^{2} tsá^{2} lín^{3} tsá^{2} má^{2}dí^{1}hlánh^{1} joh^{1} la^{3}jí^{32}
hi^{3} jáun^{2}.

2 Hi^{3} jáun^{2} hí^{3} né^{3} ca^{3}ma^{3}tson^{2} la^{3}jí^{32}, la^{3} cun^{3} jái^{13} quioh^{21} Dió^{32} la^{3}
má^{2}quionh^{3} jú^{1} tson^{2} hi^{3} ca^{3}cué^{3} jáun^{2} Jesús Tsá^{2} lín^{3} Cristo, ji^{3} la^{3}jí^{32} hi^{3} ca^{3}jnia^{3}
jáun^{2} jéinh^{32} tsú^{2}.

3 Hénh^{3} ma^{3} jmí^{1} ren^{2} ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} hi^{32}, hi^{3} nái^{32} ji^{3} hi^{3} taunh^{32} siáh^{3} ta^{21} la^{3}
cun^{3} hi^{3} rá^{1}juáh^{3} jái^{13} hi^{3} ca^{3}cué^{3} lá^{2} Dió^{32}, quí^{1} má^{2}ja^{3}quián^{3} bíh^{1} li^{3}tí^{3}.

Juan^{2} jmu^{2} sí^{2} ñí^{1}con^{2} quiau^{3} cuáh^{32}

4 Jná^{13} la^{32} Juan^{2}, zein^{32} ná^{1} sí^{2} lá^{2} ñí^{1}con^{2} tá^{1} quiaun^{3} nió^{3} hnoh^{2} tsá^{2}
má^{2}ná^{1}lín^{3} náh^{2} cuáh^{32} ti^{3} hué^{32} Asia ní^{2}. Cuí^{1} má^{1}hé^{1} má^{1}mieh^{2} náh^{2} Dió^{32},
ji^{3} hi^{3} cuí^{1} zian^{2} náh^{2} siáh^{3} cáun^{2} hi^{3} re^{2} hi^{3} tin^{2} hi^{3} jmu^{3} Dió^{32}, Tsá^{2} qui^{3} zian^{2}
la^{3} cun^{3} jmí^{1}tin^{2}, Tsá^{2} zian^{2} la^{3} ti^{3} ta^{3}né^{32}, hi^{3} la^{3} má^{2}zian^{2} jáun^{2} bíh^{1} siáh^{3} jmí^{1}
tsú^{2} jmí^{1} ja^{32}; hi^{3} tá^{1} quiaun^{3} jmí^{2}chí^{3} joh^{1} Dió^{32} tsá^{2} tionh^{2} hí^{3} ta^{3} ñí^{1} tsú^{2}, ñí^{1}
cuá^{1}tón^{21} tsú^{2} jáun^{2} hmá^{2}si^{1} quioh^{21} cuí^{1} jmu^{1} siáh^{3} la^{3} ní^{2},

5 ji^{3} hi^{3} cuí^{1} jmu^{1} siáh^{3} Jesús Tsá^{2} lín^{3} Cristo, Tsá^{2} zih^{32} re^{2} lín^{32} jú^{1} tson^{2},
Tsá^{2} la^{3}ñí^{1} hi^{3} lín^{3} tsá^{2} hmai^{21} jmí^{1} ca^{3}jenh^{13} ja^{1} hla^{1}, Re^{21} Tsá^{2} chín^{1} ñí^{1}con^{2}
tsá^{2} ná^{1}lín^{3} re^{21} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}. Hí^{3} bíh^{1} jan^{2} Tsá^{2} jlánh^{1} hniau^{3} dí^{2}, hi^{3} jáun^{2}
ca^{3}hin^{3} tsú^{2} tso^{3} quiú^{13} dí^{2} cun^{3}quionh^{3} jmí^{2}hán^{1} hnga^{2};

6 hí^{3} bíh^{1} má^{2}ca^{3}jmú^{3} siáh^{3} hi^{3} má^{2}ná^{1}lái^{3} dí^{2} cu^{3} nió^{3} tsá^{2} ná^{1}lín^{3} re^{21}, ji^{3} hi^{3}
má^{2}ná^{1}lái^{3} dí^{2} siáh^{3} mí^{2}tsáu^{2} ñí^{1}con^{2} Dió^{32} Jméi^{2} dí^{2}. Cuí^{1} li^{3}quien^{2} bíh^{1} hnga^{2}
hí^{3} dí^{2} ji^{3} hi^{3} cuí^{1} ho^{2} siáh^{3} pí^{3} la^{3} cun^{3} jmí^{1}hi^{3}nio^{2}. ¡Tson^{2} bíh^{1} cu^{3}tí^{3}!

7 Sá^{1}ní^{2} ji^{3}e^{3} dúh^{1}, jui^{32} ja^{1} jnie^{2} bíh^{1} jáuh^{3} tsú^{2},
la^{3}jín^{32} tsáu^{2} bíh^{1} jíe^{32} tsú^{2} ní^{1} má^{1}jaunh^{32},
hí^{1} la^{3} ti^{3} tsá^{2} ca^{3}hah^{3} yáh^{3} tsú^{2} jíe^{32};
hi^{3} la^{3}jín^{32} la^{3}jánh^{3} dú^{1} ñí^{1} tsá^{2} zian^{2} tá^{1} cáun^{2} hngá^{1}máh^{3} bíh^{1} ho^{3} jngih^{3} ní^{1}
má^{1}jaunh^{32} tsú^{2} jáun^{2}.
Ján^{3}, tson^{2} bíh^{1} la^{3} jáun^{2} lí^{13}.

8 —Jná^{13} bíh^{1} lín^{3} ná^{1} huéh^{3} la^{3}ñí^{1}, hi^{3} ca^{3}la^{3} ti^{3} huéh^{3} ñí^{1} cá^{1}táuh^{3} —juáh^{3}
Dió^{32} Juo^{13} dí^{2}, Tsá^{2} qui^{3} zian^{2} hí^{3} la^{3} cun^{3} jmí^{1}tin^{2}, Tsá^{2} zian^{2} la^{3} ti^{3} ta^{3}né^{32},
hi^{3} la^{3} má^{2}zian^{2} jáun^{2} bíh^{1} siáh^{3} jmí^{1} tsú^{2} jmí^{1} ja^{32}; Dió^{32} Tsá^{2} cú^{2} juenh^{2}.

Jmí^{1} cá^{1}jnia^{3} Cristo hi^{3} lin^{1} hi^{3} quien^{2} lín^{32}

9 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, jná^{13} Juan^{2}, jan^{2} renh^{2} hnoh^{2} tsá^{2} ma^{3}tsoh^{1} náh^{2} honh^{2} cu^{3}li^{21}
quiúnh^{1}, tsá^{2} cá^{2}re^{2} tiauh^{2} dí^{2} jo^{3}cuo^{2} Dió^{32} ji^{3} hi^{3} ná^{1}tion^{23} dí^{2} siáh^{3} tsí^{3} cun^{3}ñí^{1}
hi^{3} ca^{3}tin^{1} Jesús. Jná^{13} jmí^{1} cuá^{1}tson^{3} ná^{1} cáun^{2} hué^{32} nio^{2} chu^{3} jmái^{2}, hué^{32}

jmáɨ² Patmos, cun³ñí¹ hi³ hléh²³ jná¹³ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² jɨ³ hi³ zíh²³ jná¹³ siáh³
jú¹ tson² hi³ ca³tɨn¹ Jesús.
10 Hi³ jáun² jmɨ́¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ ná¹chan¹ hi³ ca³tɨn¹ Tɨ³² Juo¹³ dí², [la³ cun³
dú²me¹ yáh³,] jmɨ́¹jáun² ca³jmú³ Jmɨ́²chí³ Chun¹ hi³ ca³jnia³ jéin³² jná¹³ la³ lá²:
Cu³hna³² jná¹³ ca³náɨ³² cáun² mah¹ hi³ ñí¹ca³hléh³ tsáu² tiá³ lɨ́n³² la³jmɨ́¹ hén²³
cáun² mí¹ñí² trompeta,
11 hi³ ñí¹ca³juáh³ la³ lá²:
—Tón³ ñí¹ sí² la³ cun³ hi³ jɨ́eh³² nú² lá², hi³ jáun² zen² ñí¹con² tán¹ quiaun³
nió³ tsá² cuáh³² [hué³² Asia], la³ cun³ tsá² zian² já¹ juú² Éfeso, Esmirna,
Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, jɨ³ Laodicea nɨ́² siáh³.
12 Hi³ jáun² ca³jinh¹ jná¹³, hi³ ca³lɨ³hnó³² jná¹³ jɨe²¹ nɨ́¹juáh³ hin² hleh³²
ñí¹con² jná¹³. Jmɨ́¹ ca³jinh¹ jná¹³ jáun² né³, ca³jɨ́e³² jná¹³ quiau³ tse³ pih²¹ ha²¹
jmɨ² no¹ hi³ hún¹ sɨ́² hi³ lɨ́³ cú¹mí¹niau²¹ jmáh³²;
13 hi³ ja¹ ñí¹ ná¹táun³ tse³ pih²¹ jáun² né³ ca³jɨen¹ jná¹³ jan² Tsá² jniá³ la³jmɨ́¹
jniá³ tsá²mɨ³cuóun², hi³ dí¹quih³² cáun² hmɨh³² cuó² hi³ he² la³ tɨ³ coh³ ta³, hi³
ñí¹ tsɨ́³ né³ hñéih³ cáun² láu² lɨ́³ cú¹mí¹niau²¹.
14 Hi³ jñú² chí¹ tsú² né³, tiáu² lɨ́n³² bíh¹ ca³la³ jmɨ́¹ tiáu² jan³², ho³ la³jmɨ́¹ tiáu²
jñú¹³ *já¹ziáh²; hi³ mɨ́¹ñí¹ tsú² siáh³ zɨ́n³ lɨ́n³² bíh¹ la³jmɨ́¹ lɨ́³ zɨ́h¹ sɨ́².
15 Ta³ tsú² siáh³ ca³la³ hi³ zɨ́n³ dáɨn³ bíh¹ la³jmɨ́¹ lɨ́³ cáun² mí¹ñí² rá²hu²¹ sɨ́²;
hi³ nɨ́¹ má¹ca³hléh³ tsú² siáh³, tiá³ lɨ́n³² bíh¹ hén²³ mah¹ la³jmɨ́¹ hín¹ nɨ́¹juáh³ nɨ́¹
má¹cá²quɨ́h³² ma³ quin³² ma³ cu³ tsɨn¹ jmɨ́²miih²¹.
16 Cuá² chu²¹ zianh³² tsú² quiau³ chí¹jmaɨ²¹, ho³ tsú² né³ cuá²ha² cáun²
mí¹táɨ³ hmu³ tá¹ tun³ jo²¹, hi³ jáun² ñí¹ tsú² siáh³ zɨ́n³ lɨ́n³² la³jmɨ́¹ pin³ hiú²
nɨ́¹ má¹tɨ́³ chi³hiú².
17 Jmɨ́¹ ca³jɨen¹ jná¹³ tsú², jáun² ca³quɨnh³ ná¹ ta³ ñí¹ tsú² la³juah²¹ dúh¹ jan²
tsá² jun³. Jmɨ́¹jáun² ca³tie³ tsú² jná¹³ cuo² cun³quionh³ cuá² chu²¹ quioh²¹, hi³
ca³juáh³ la³ lá²:
—Ha³ lɨ́² juenh³ na²¹, quí¹ jná¹³ bíh¹ la³² la³ cun³ jmɨ́¹ ca³lɨ³liau³ jɨ³ ca³la³ tɨ³
ñí¹ cá¹táuh³ siáh³.
18 Jná¹³ bíh¹ la³² Tsá² zian² ná¹, Tsá² jun³ ná¹ cu³tiá³, tɨ³la³ ta³né³² má¹ná¹,
má²zian² jná¹³ la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio² bíh¹. Jná¹³ bíh¹ quion¹ llave quioh²¹ hmú³²
jɨ³ hi³ quioh²¹ ñí¹ tsá²tánh¹ tsá² má²cá²tsan³ nɨ́² siáh³.
19 Jáun² né³, tón³ ñí¹ sí² la³jɨ³² hi³ má²lɨ́²jɨeh³ hnú² nɨ́²; la³ cun³ hi³ má²lɨ³² jɨ³
hi³ né³bí¹ lɨ́¹³ jmɨ́¹ tsú² jmɨ́¹ ja³² nɨ́² siáh³.
20 La³ cun³ hi³ hnió³ juáh³ quiau³ chí¹jmaɨ²¹ hi³ zionh¹ jná¹³ cuá² chu²¹, jɨ³
quiau³ tse³ míh¹ hún¹ sɨ́² hi³ lɨ́³ cú¹mí¹niau²¹ hi³ má²lɨ́²jɨeh³ nú² jáun², la³ lá²
bíh¹ lɨ́³: Quiau³ chí¹jmaɨ²¹ jáun² lɨ́³ quiaun³ tsá²cuú² tsá²tán² jná¹³ bíh¹, tsá²
tanh² hó¹ñí¹ tán¹ quiaun³ nió³ tsá² cuáh³² hí³, hi³ quiau³ tse³ míh¹ jáun² né³
lɨ́n³ siáh³ tán¹ quiaun³ nió³ tsá² cuáh³² hí³ bíh¹.

2

Jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² lɨ́n³ cuáh³² já¹ juú² Éfeso

1 ”Né³² né³, zen² jáɨ¹³ lá² ñí¹con² tsá²cuú² tsá²tán² jná¹³, tsá² cuá¹tanh² hó¹ñí¹
tsá² má²lɨ́n³ cuáh³² já¹ juú² Éfeso, hi³ zéih³ tsú² la³ lá²:

"Tsá² zianh³² hí³ quiau³ chí¹jmaɨ²¹ tɨ³ cuá² chu²¹, Tsá² ngɨ³² hí³ ja¹ quioh²¹
tá¹ quiau³ tse³ míh¹ hún¹ sɨ́² hi³ lɨ́³ jáun² cú¹mí¹niau²¹ juáh³ la³ lá²:
2 Má²cuo² bíh¹ jná¹³ re² he³ lánh³ lɨ́³ táh³ hnoh², ño¹ bíh¹ jná¹³ hi³ hnoh²
jmuh³² náh² ta²¹ la³ jonh³ jmɨ́¹ honh², jɨ³ he³ lánh³ rón³² tion²³ náh² siáh³
honh² nɨ́²; ja³bí¹ ño¹ jná¹³ hi³ cun³ tiá² jéin²³ bíh¹ hnoh² tsá² hláɨh¹, hi³ ño¹
jná¹³ siáh³ hi³ re² lɨ́n³² bíh¹ cá² lan²³ hnoh² tsá² lɨ́¹ ná¹juáh²³ hi³ lɨ́n³ *tɨ³² tsá²
quian³² jë¹ Dió³², jáun² hnoh² má²ca³lɨ³ ñíh¹ hi³ tsá² tɨ́¹ jáɨn² bíh¹ hí³.
3 Ná¹tion²³ bíh¹ hnoh² honh² ja¹ la³jɨ́³² uu³mí²tsɨ³² hi³ ma³tsoh¹ náh² honh²
cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³, tiá² má²cá²huon³ yáh³ hnoh².
4 Tɨ³la³ zia³² bíh¹ cáun² hi³ hlah³ quián¹³ hnoh²: Hi³ tiú²uú² hnau³ yáh³
hnoh² jná¹³ la³ cun³ jmɨ́¹ hnau³ hnoh² jáun² jmɨ́¹tin².
5 Jáun² né³, cháu¹ náh² honh² ha³ lánh³ jmɨ́¹ má²zian² náh² ñí¹con² jná¹³
jmɨ́¹tin², hi³ cuɨ́¹ cha³conh² siáh³ honh² náh² ha³ lánh³ má²zian² náh² nɨ́²
ta³né³²; jmu³ siáh³ la³ cun³ ta²¹ hi³ ca³jmuh³ náh² jáun² la³ jmɨ́¹ ñí¹, quí¹
nɨ́¹juáh³ tiá² jmúh¹³ náh² la³ nɨ́², jáun² jáunh¹³ jná¹³ hi³ já¹quin³² ná¹ tse³ míh¹
hún¹ sɨ́² nɨ́² ñí¹con² hnoh² nɨ́¹juáh³ tiá² la³ tsa³conh² yáh³ honh² náh².
6 Tson² bíh¹ jmuh³² hnoh² re² hi³ tiá² jen²³ náh² la³ cun³ hi³ jmu² tsá² cu³
nió³ haɨn²¹ tɨ³ con² Cú²la²¹, quí¹ ja³bí¹ jná¹³ siáh³ tiá² tɨ³² yáh³ tsɨn³² ná¹ tsá²
hí³".
7 "Nɨ́¹juáh³ tsá² chi²¹ cuá¹, ¡cuɨ́¹ nie¹³ tsú² re² la³ cun³ hi³ juáh³ Jmɨ́²chí³ Chun¹
ñí¹con² tsá² ná¹lɨ́n³ cuáh³² la³ tán¹! Quí¹ nɨ́¹juáh³ tsá² ca³cah¹³ jmáɨ¹, tsá² hí³
bíh¹ cue¹ jná¹³ jáɨ¹³ hi³ cuh³ máɨ³ hi³ haɨ²¹ hmá² jmu² hi³ lɨ́¹³ zian² tsú² hi³
chi²¹ chu³ jo² hué¹³ Dió³² ñí¹ tianh³² tsú² tie³.

Jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² lɨ́n³ cuáh³² já¹ juú² Esmirna

8 "Né³² né³, zen² jáɨ¹³ lá² ñí¹con² tsá²cuú² tsá²tán² jná¹³, tsá² cuá¹tanh² hó¹ñí¹
tsá² má²lɨ́n³ cuáh³² já¹ juú² Esmirna, hi³ zéih³ la³ lá²:
"Tsá² lɨ́n³ hí³ la³ñí¹ hi³ ca³la³ tɨ³ ñí¹ ca³táuh³, Tsá² ca³jun³ hi³ jáun² ca³jenh¹³
siáh³, Tsá² hí³ juáh³ la³ lá²:
9 Ño¹ bíh¹ jná¹³ re² he³ lánh³ rón³² ma³tsoh¹ náh² honh² jɨ³ hi³ má²tia³mii²
náh² siáh³, tɨ³la³ uá¹ jáun² la³ jáun² né³, cun³ jáun² hánh³ bíh¹ hnoh². Ño¹ jná¹³
siáh³ lánh³ rón³² tú² hiáu³² hnoh² tsá² lɨ́¹ juáh³ hí³ hi³ lɨ́n³ *judíos, quí¹ tsá² hí³
dá² cáun² ná¹lɨ́n³ cu³ nió³ quioh²¹ *Satanás bíh¹.
10 Ha³ lɨ́² juenh³ náh² la³ cun³ hi³ má¹tsoh¹ náh² honh². Sá¹ní² jɨe³, tia³juɨ³²
lá² bíh¹ má²táuh³² tsá² hláɨnh¹ ma³ jan² hnoh² hñu³mí¹ñí², la³ cun³ hi³ ca³ lau³
tsú² hnoh². Quia³ jmáɨ¹ lɨ³ hniáuh³² má¹tsoh¹ hnoh² honh². Tɨ³la³ cuɨ́¹ tionh²
náh² la³ má²tionh² jáun² ñí¹con² jná¹³, uá¹jinh¹ ca³la³ tɨ³ ñí¹ cá¹tsan³ náh², hi³
jáun² jná¹³ cué¹³ jáɨ¹³ hi³ lɨ́¹³ zian² náh² cun³ jmɨ́¹hi³nio² hi³ lɨ́³ jáun² la³juah²¹
dúh¹ cáun² *có²ron¹ná¹".
11 "Nɨ́¹juáh³ tsá² chi²¹ cuá¹, ¡cuɨ́¹ nie¹³ tsú² la³ cun³ hi³ juáh³ Jmɨ́²chí³ Chun¹
ñí¹con² tsá² ná¹lɨ́n³ cuáh³² la³ tán¹! Nɨ́¹juáh³ tsá² ca³cah¹³ jmáɨ¹, ha³ tiá² hi³
quiunh²¹ yáh³ tsú² ca³tɨ²¹ hmú³² ñí¹ má²tenh³.

Jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² lɨ́n³ cuáh³² já¹ juú² Pérgamo

12 "Né³² né³, zen² uá²jaɨ³² jáɨ¹³ lá² ñí¹con² tsá²cuú² tsá²tán² jná¹³, tsá²
cuá¹tanh² hó¹ñí¹ tsá² má²lɨ́n³ cuáh³² já¹ juú² Pérgamo, hi³ zéih³ la³ lá²:

“Tsá[2] quian[32] hí[3] mí[1]tái[3] hmu[3] tá[1] tun[3] jo[21] juáh[3] la[3] lá[2]:

13 Ño[1] jná[13] re[2] ha[3] jinh[1] tionh[2] hnoh[2], hnoh[2] dá[2] tionh[2] ñí[1] cuá[1]quien[2]
Satanás bíh[1]; ti[3]la[3] uá[1] jáun[2] la[3] jáun[2] tionh[2] náh[2] ñí[1] jáun[2], cun[3] jáun[2] la[3]
má[2]zian[2] jáun[2] bíh[1] hnoh[2] hi[3] ca[3]tin[1] jná[13]. Hí[1]juáh[3] tiá[2] ca[3]ma[3]zian[13] yáh[3]
hnoh[2] hi[3] ca[3]tin[1] jná[13], uá[1]jinh[1] jmái[1] hi[3] ca[3]jngih[3] tsú[2] jáun[2] Antipas tsá[2]
ca[3]náu[2] hí[3] jái[13] la[3] má[2]nau[32] jáun[2] hi[3] ca[3]tin[1] jná[13], tsá[2] jun[3] hí[3] ñí[1] cuá[3] ní[2]
Satanás.

14 Ti[3]la[3] zia[32] ca[3]lá[2] hi[3] tiá[2] ti[32] tsin[32] jná[13] hi[3] jmuh[32] hnoh[2], quí[1] cun[3]ñí[1]
hi[3] ní[2] bí[1] tiáunh[1] ma[3] jan[2] tsáu[2] ja[1] quián[13] hnoh[2], tsá[2] tiá[2] hnió[3] chá[32] ti[3] có[32]
la[3] cun[3] hi[3] ca[3]ma[3]ta[2] hla[1] Balaam, tsá[2] ca[3]ma[3]tin[2] hla[1] Balac ha[3] lánh[3] rón[32]
ma[3]can[2] tsá[2] *Israel hi[3] jmu[3] tso[3], hi[3] cuh[3] ngú[3] quioh[21] jáh[3] má[2]lí[2]jngih[3] tsú[2]
ta[3] ñí[1] dió[32] tsá[2] lái[1]n[1], ji[3] hi[3] lí[1] jmu[3] lí[1] tsó[21] ní[2] siáh[3].

15 Ja[3]bí[1] tiáunh[1] siáh[3] ma[3] jan[2] tsáu[2] ja[1] ní[2] quián[13] náh[2], tsá[2] taunh[32] ta[21]
jái[13] quioh[21] tsá[2] cu[3] nió[3] hai[1]n[21] ti[3] con[2] Cú[2]la[21].

16 Jáun[2] né[3], za[1] náh[2] jmí[1] honh[2] ca[3]ti[21] hi[3] ní[2], quí[1] lí[1] zia[32] lí[1] jáunh[13] ná[1]
tia[3]jui[32] hi[3] já[1]jmú[32] ná[1] hniéi[2] quiúnh[1] tsá[2] hí[3] cun[3]quionh[3] mí[1]tái[3] hi[3] cuá[2]ha[2]
uen[32] ná[1]”.

17 ”Ní[1]juáh[3] tsá[2] chi[21] cuá[1], ¡cuí[1] nie[13] tsú[2] re[2] lín[32] la[3] cun[3] hi[3] juáh[3] Jmí[2]chí[3]
Chun[1] ñí[1]con[2] tsá[2] ná[1]lín[3] cuáh[32] la[3] tán[1]! Quí[1] ní[1]juáh[3] tsá[2] ca[3]cah[13] jmái[1], tsá[2]
hí[3] bíh[1] cue[1] jná[13] má[32] hi[3] jmái[2] jáun[2] maná hi[3] ná[1]hmá[1] jáun[2], hi[3] cuh[3], cónh[3]
cá[2] mái[3] quín[1] pih[21] tiáu[2]. Ñí[1] quín[1] pih[21] jáun[2] né[3] tón[32] cáun[2] hi[3] jmái[2] tsú[2],
hi[3] hmai[21]; hi[3] jmái[2] tsú[2] jáun[2] né[3], jí[32]la[3] hnga[2] bíh[1] tsá[2] he[3] hí[3] li[3] cuoh[2] hi[3]
jáun[2].

Jái[13] hi[3] ca[3]tin[1] tsá[2] lín[3] cuáh[32] já[1] juú[2] Tiatira

18 ”Né[32] né[3], zen[2] uá[2]jai[32] jái[13] lá[2] ñí[1]con[2] tsá[2]cuú[2] tsá[2]tán[2] jná[13], tsá[2]
cuá[1]tanh[2] hó[1]ñí[1] tsá[2] má[2]lín[3] cuáh[32] já[1] juú[2] Tiatira, hi[3] zéih[3] la[3] lá[2]:

“Jon[2] Dió[32] Tsá[2] zín[3] mí[1]ñí[1] la[3]jmí[1] lí[3] zíh[1] sí[2], Tsá[2] lí[3] siáh[3] ta[3] la[3]jmí[1] lí[3]
mí[1]ñí[2] zín[3] lín[32], hí[3] bíh[1] juáh[3] la[3] lá[2]:

19 Jná[13] cuo[2] lánh[3] rón[32] lí[3] táh[3] hnoh[2]: hi[3] hnau[3] náh[2] jná[13], hi[3] nio[2] cáun[2]
tán[1] honh[2] náh[2], hi[3] ma[3]con[21] náh[2] siáh[3] la[3]jín[32] tsáu[2], ji[3] hi[3] tion[23] náh[2]
siáh[3] honh[2] la[3]jí[32]; hi[3] ño[1] jná[13] siáh[3] hi[3] ti[3] jlánh[1] bíh[1] hliáun[3] ta[21] chu[21]
má[2]ná[1]jmuh[32] náh[2] tá[1] la[3] lá[2], la[3] cónh[3] bíh[1] jmí[1]tin[2].

20 Ti[3]la[3] zia[32] bíh[1] cáun[2] hi[3] tiá[2] ti[32] tsin[32] jná[13] hi[3] jmuh[32] hnoh[2]: Quí[1] ní[2]
bíh[1] cuá[3] tsá[2]mi[3] Jezabel, tsá[2] lí[1] juáh[3] hí[3] hi[3] lín[3] jan[2] *ti[32] jë[1] Dió[32], ti[3]la[3]
má[1]li[32] jáun[2] né[3], sa[3] má[2]can[2] bíh[1] tsú[2] tsáu[2] hi[3] juáh[3] dí[2] hi[3] chu[21] bíh[1] néh[1]
ní[1]juáh[3] hi[3] jmu[3] tsú[2] hi[3] juón[1] quionh[3] tsá[2] hlá[2] tsá[2] ní[2], ji[3] hi[3] cuh[3] siáh[3] ngú[3]
quioh[21] jáh[3] má[2]lí[2]jngih[3] tsú[2] ñí[1]con[2] dió[32] tsá[2] lái[1]n[1].

21 Ca[3]cue[3] bíh[1] jná[13] tsá[2]mi[3] ní[2] jmái[1] hi[3] jmí[1] li[3] tsa[3]conh[2] tsí[3] ca[3]ti[21] hi[3] hlah[3]
hi[3] hó[32] jáun[2], ti[3]la[3] tiá[2] ca[3]li[3]hnió[3] yáh[3] tsú[2].

22 Jáun[2] né[3], sá[1]ní[2] niéi[2] náh[2] jái[13] lá[2]: Jná[13] jmu[1] hi[3] quió[32] tsú[2] hi[3]
rá[1]má[2]tso[2] lín[32] tsí[3] la[3] má[2]quionh[3] ji[3] la[3]jín[32] tsá[2]ñuh[2] tsá[2] ja[32] tsí[3] hi[3] jmu[2]
tso[3] quionh[3] dí[2], ní[1]juáh[3] tsá[2]ñuh[2] tsá[2] tiá[2] chá[32] ti[3] có[32] tá[13] tsá[2]mi[3] hí[3].

23 Má[1]hiá[1] má[1]tsán[13] jná[13] siáh[3] tsá[2] má[2]ca[3]hín[13] jë[1] tsú[2] cun[3]quionh[3] hi[3]
chéi[3] hi[3] uóu[32], hi[3] jáun[2] la[3]jín[32] tsá[2] ná[1]lín[3] cuáh[32] la[3] tán[1] li[3] ñi[32] hi[3] jná[13]

bíh¹ Tsá² cuo² ná¹ jmɨ́¹ tsɨ́³ tsáu² jɨ³ hñu³ tsɨ́³ tsú² nɨ́² siáh³, hi³ jáun² jná¹³ bíh¹ má¹hmah²¹ ñí¹con² náh² la³ cun³ rón³² lɨ́³ ta²¹ hi³ jmuh³² náh².

24 Tɨ³la³ hnoh² tsá² Tiatira ñí¹ hná¹ nɨ́², tsá² tiá² táunh²³ náh² ta²¹ zión³² jáun², hi³ sa³jun³ ca³lɨ³ cuɨn² náh² siáh³ la³ cun³ hi³ juáh²³ jáun² tsá² hí³ jú¹ hún¹ quioh²¹ Satanás, ha³ tiú²uú² cué¹³ yáh³ jná¹³ cónh³í¹ cáun² liá¹ héi² ñí¹ hná¹ nɨ́² ñí¹con² hnoh².

25 Jɨ́³²la³ ti³ zianh³² náh² tiá³ juɨ³² hi³ má²quiánh¹ bí¹ náh² ca³la³ tɨ³ ñí¹ cuanh²¹ jná¹³.

26 Quí¹ nɨ́¹juáh³ tsá² ca³cah¹³ jmáɨ¹, jɨ³ hi³ jmu² siáh³ la³ má²jmu² jáun² la³ cun³ hi³ hnó³² jná¹³ ca³la³ ñí¹ cá¹táuh³ jmáɨ¹, jáun² tsá² la³ hí³ bíh¹ cue¹ jná¹³ jáɨ¹³ hi³ hau³ jáɨ¹³ ñí¹con² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³.

27 La³jmɨ́¹ má²ca³cué³ jná¹³ jáun² Ñuh³² jáɨ¹³ hi³ ho² ná¹, la³ jáun² bíh¹ hau³ tsá² hí³ jáɨ¹³ hi³ ra³tsɨ³² héih³² ñí¹con² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³, hi³ cuá¹ho² jáɨ¹³ cun³quionh³ cáun² hmá²hɨ́h¹ hi³ lɨ́³ mí¹ñí², hi³ jáun² juu³ tsunh³ tsú² tsáu² la³jmɨ́¹ juú² tsunh² tsú² cáun² hná¹ hia³² cuáh¹;

28 tsá² hí³ né³ cue¹ jná¹³ chí¹jmaɨ²¹ juenh¹³ hi³ ja³² tɨ³ ca³jniá³²”.

29 ”Nɨ́¹juáh³ tsá² chi²¹ cuá¹, ¡cuɨ́¹ nie¹³ tsú² re² lɨ́n³² la³ cun³ hi³ juáh³ Jmɨ́²chí³ Chun¹ ñí¹con² tsá² ná¹lɨ́n³ cuáh³² la³ tán¹!

3

Jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² lɨ́n³ cuáh³² já¹ juú² Sardis

1 ”Né³² né³, zen² uá²jaɨ³² jáɨ¹³ lá² ñí¹con² tsá²cuú² tsá²tán² jná¹³, tsá² cuá¹tanh² hó¹ñí¹ tsá² má²lɨ́n³ cuáh³² já¹ juú² Sardis, hi³ zéih³ la³ lá²:

“La³ lá² juáh³ Tsá² jan² hí³ tá¹ quiaun³ jmɨ́²chí³ joh¹ Dió³² jɨ³ hi³ quian³² siáh³ tá¹ quiau³ chí¹jmaɨ²¹: Jná¹³ ño¹ la³ cun³ la³jɨ́³² hi³ jmuh³² hnoh², hi³ jáun² ño¹ jná¹³ hi³ hnoh² má²ná¹jún¹ bíh¹ uá¹jinh¹ la³jɨ́n³² tsáu² ná¹juáh²³ hi³ zian² bíh¹ hnoh².

2 ¡Nú¹ tianh³ dá² náh², hueh³ ziú³ máh¹! Jmu³ hua³hí¹³ la³ cun³ cú¹pih²¹ hi³ ziáun²³ nɨ́² quián¹³, ñeh² bíh¹ hi³ tsa³hín³ ca³la³ jɨ́³²; quí¹ má²cá²jɨ́e³² jná¹³ hi³ la³jɨ́³² hi³ jmuh³² hnoh² tiá² lɨ́³ yáh³ la³ cun³ jmɨ́¹ ca³tɨ²¹ lɨ́³ ta³ ñí¹ Dió³².

3 Cháu¹ honh² la³ cun³ hi³ má²ca³heh³ náh² jáun² jɨ³ hi³ má²ca³niéih² náh² jáun² siáh³, hi³ ma³ti²¹ re² tɨ³ chí¹ján³; za¹ jmɨ́¹ honh². Quí¹ nɨ́¹juáh³ tiá² hueh²¹ náh² ziú³ máh¹, jáun² jná¹³ jáunh¹³ ñí¹con² hnoh² la³jmɨ́¹ ja³² jan² háɨn² cáun² jmáɨ¹ hi³ tiá² ñíh¹ náh².

4 Tɨ³la³ cu³ jáun² zian² bíh¹ cu³ nió³ pih²¹ tsáu² já¹ juú² Sardis nɨ́², tsá² tiá² má²ca³ma³quiá¹ ha¹, tsá² hí³ tsa³ñi³táunh¹ quiúnh¹ jná¹³ hi³ ná¹quih³² hmɨh³² tiáu², quí¹ hi³ jáun² má²ca³tɨn¹ yáh³ tsú².

5 Nɨ́¹juáh³ tsá² ca³cah¹³ jmáɨ¹, tsá² hí³ bíh¹ lɨ́¹³ quíh³² hmɨh³² tiáu², ha³ tiá² hin¹³ yáh³ jná¹³ hi³ jmáɨ² tsá² hí³ ñí¹ sí² ñí¹ rá¹tioh³ hi³ jmáɨ² tsá² lɨ́¹³ zian² cun³ jmɨ́¹hi³nio², tɨ³la³ jná¹³ dá² má¹tson¹³ bíh¹ ñí¹con² Ñuh³² jɨ³ ñí¹con² tsá²cuú² tsá²ta³ tsú² nɨ́² siáh³ hi³ tsá² joh² jná¹³ bíh¹ tsá² hí³”.

6 ”Nɨ́¹juáh³ tsá² chi²¹ cuá¹, ¡cuɨ́¹ nie¹³ tsú² re² lɨ́n³² la³ cun³ hi³ juáh³ Jmɨ́²chí³ Chun¹ ñí¹con² tsá² má²ná¹lɨ́n³ cuáh³² la³ tán¹!

Jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² lɨ́n³ cuáh³² já¹ juú² Filadelfia

7 ”Né^{32} né^{3}, zen^{2} uá^{2}ja^{i32} já^{i13} lá^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}tán^{2} jná^{13}, tsá^{2} cuá^{1}tanh^{2} hó^{1}ñí^{1} tsá^{2} má^{2}lín^{3} cuáh^{32} já^{1} juú^{2} Filadelfia, hi^{3} zéih^{3} la^{3} lá^{2}:

“La^{3} lá^{2} juáh^{3} Tsá^{2} jlánh^{1} híen^{1}, Tsá^{2} tson^{2} jë^{1}, Tsá^{2} quian^{32} hí^{3} llave quioh^{21} hla^{1} re^{21} Dá^{2}vi^{21}, Tsá^{2} nia^{32} hí^{3} ho^{3}hñú^{13}, hi^{3} hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tiú^{2}uú^{2} hin^{2} lí^{13} jná^{i32} má^{1}li^{32} jáun^{2}, hi^{3} ní^{1}juáh^{3} ní^{1} má^{1}ca^{3}jna^{3} tsú^{2} ho^{3}hñú^{13} né^{3}, hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tiú^{2}uú^{2} hin^{2} lí^{13} nia^{32} siáh^{3}. Tsá^{2} hí^{3} juáh^{3}:

8 Jná^{13} cuo^{2} lánh^{3} lí^{3} ta^{21} quián^{13} hnoh^{2}. Sá^{1}ní^{2} ji^{e3}, jná^{13} má^{2}cá^{2}jmú^{32} hi^{3} há^{2}na^{21} cáun^{2} ho^{3}hñú^{13} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}, hi^{3} hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tiá^{2} hin^{2} lí^{13} jná^{i32}; quí^{1} uá^{1}jinh^{1} cú^{1}pih^{21} pí^{3} zia^{32} quián^{13} náh^{2}, cu^{3} jáun^{2} má^{2}ca^{3}tionh^{2} bíh^{1} náh^{2} ta^{21} já^{i13} quion^{21} jná^{13}, ha^{3} tiá^{2} má^{2}ca^{3}ma^{3}zian^{13} yáh^{3} hnoh^{2} ñí^{1}con^{2} jná^{13}.

9 Sá^{1}ní^{2} ji^{eh3} dúh^{1}, tsá^{2} joh^{1} hí^{3} *Satanás tsá^{2} tí^{1} já^{i}n^{2} hí^{3}, tsá^{2} lí^{1} ná^{1}juáh^{23} hí^{3} hi^{3} lín^{3} *judíos ta^{3} tiá^{2} lín^{3}, ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hí^{3} jmu^{1} jná^{13} héih^{32} hi^{3} tsa^{3}di^{3}jñí^{32} ñí^{1} hó^{21} máh^{1} hnoh^{2}, hi^{3} jáun^{2} li^{3} ñi^{32} tsú^{2} hi^{3} jná^{13} bíh^{1} má^{2}ca^{3}ma^{3}hnau^{1} ná^{1} hnoh^{2}.

10 Jmí^{1} cá^{1}juáh^{21} jná^{13} jáun^{2} hi^{3} hniáuh^{32} cueh^{13} náh^{2} honh^{2} ca^{3}ma^{3}tih^{21} bíh^{1} hnoh^{2} héih^{32} jáun^{2} quion^{21} jná^{13}; hi^{3} jáun^{2} dá^{2} jná^{13} bíh^{1} jmu^{1} ná^{1} hua^{3}hí^{13} hnoh^{2} ní^{1}juáh^{3} ní^{1} má^{1}cua^{32} uu^{3}mí^{2}tsi^{32} hi^{3} má^{2}ja^{3}quián^{3} cua^{13} jáun^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2} hi^{3} ca^{3} lan^{3} ca^{3}la^{3} jín^{32} tsá^{2} zian^{2} tá^{1} cáun^{2} hngá^{1}máh^{3} lá^{2}.

11 Quí^{1} má^{2}ja^{3}quián^{3} bíh^{1} jáunh^{13} jná^{13}; jáun^{2} tiá^{3} zianh^{32} la^{3} cun^{3} hi^{3} zia^{32} ní^{2} ñí^{1}con^{2} náh^{2}, hi^{3} jáun^{2} hí^{1} jan^{2} tiá^{2} hin^{2} quin^{3} *có^{2}ron^{1}ná^{1} quián^{13} náh^{2}.

12 Ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} ca^{3}cah^{13} jmá^{i1}, tsá^{2} hí^{3} bíh^{1} jmu^{1} jná^{13} hi^{3} lín^{3} la^{3}juah^{21} dúh^{1} cáun^{2} pí^{2}lia^{21} ñéih^{3} hñú^{3} híen^{1} quioh^{21} Dió^{32} Juóu^{32} jná^{13}, hi^{3} jáun^{2} jmí^{1}líh^{3} bíh^{1} tiú^{2}uú^{2} cua^{3}han^{2} tsú^{2} ñéih^{3} jáun^{2}. Ti^{3} coh^{3} quioh^{21} tsá^{2} hí^{3} né^{3} tón^{13} jná^{13} hi^{3} jmá^{i2} Dió^{32} Juóu^{32} ji^{3} hi^{3} jmá^{i2} juú^{2} quioh^{21} Dió^{32} Juóu^{32} jná^{13} hí^{3}, la^{3} cun^{3} juú^{2} Jerusalén hma^{i21} yáh^{3}, juú^{2} ja^{3} jáun^{2} ñí^{1}con^{2} Dió^{32} Juóu^{32} jná^{13} ti^{3} hñu^{3}mi^{3}cuú^{2}; ja^{3}bí^{1} tón^{13} jná^{13} siáh^{3} hi^{3} jmá^{i2} huen^{2} ná^{1}, cáun^{2} hi^{3} jmá^{i2} hma^{i21}”.

13 ”Ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} chi^{21} cuá^{1}, ¡cuí^{1} nie^{13} tsú^{2} re^{2} lín^{32} la^{3} cun^{3} hi^{3} juáh^{3} Jmí^{2}chí^{3} Chun^{1} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} ná^{1}lín^{3} cuáh^{32} la^{3} tán^{1}!

Já^{i13} hi^{3} ca^{3}ti^{n1} tsá^{2} lín^{3} cuáh^{32} já^{1} juú^{2} Laodicea

14 ”Né^{32} né^{3}, zen^{2} siáh^{3} já^{i13} lá^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}tán^{2} jná^{13}, tsá^{2} cuá^{1}tanh^{2} hó^{1}ñí^{1} tsá^{2} má^{2}lín^{3} cuáh^{32} zian^{2} já^{1} juú^{2} Laodicea, hi^{3} zéih^{3} la^{3} lá^{2}:

“Tsá^{2} jlánh^{1} re^{2} nau^{32} já^{i13}, Tsá^{2} qui^{3} tson^{2} jë^{1}, Tsá^{2} lín^{3} hí^{3} mí^{1}zioh^{21} ca^{3}ti^{21} la^{3}jí^{32} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} Dió^{32}, Tsá^{2} hí^{3} bíh^{1} juáh^{3} la^{3}jí^{32} já^{i13} ñí^{1} hná^{1} lá^{2}:

15 Cuo^{2} re^{2} bíh^{1} jná^{13} he^{3} lánh^{3} lí^{3} ta^{21} quián^{13} hnoh^{2}. Tiá^{2} má^{2}zian^{2} yáh^{3} hnoh^{2} hi^{3} ca^{3}ti^{n1} jná^{13} ca^{3}la^{3} jonh^{3} jmí^{1} honh^{2}, hi^{3} sa^{3}jun^{3} hau^{2} yáh^{3} hnoh^{2} jná^{13}. ¡Sá^{1}jmí^{1} hi^{3} má^{2}zian^{2} hnoh^{2} hi^{3} ca^{3}ti^{n1} jná^{13} dúh^{1}, ho^{3} hi^{3} hau^{2} náh^{2} jná^{13}!

16 Ti^{3}la^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ti^{3} lí^{1} lín^{3} náh^{2} la^{3}jmí^{1} lí^{3} jmi^{2} cháu^{3} bíh^{1}, sa^{3}jun^{3} chéi^{3} sa^{3}jun^{3} cuóuh^{3} yáh^{3}, quí^{1} hnoh^{2} dá^{2} cáun^{2} li^{1} hai^{n21} náh^{2} ja^{1} bíh^{1}, hi^{3} jáun^{2} dá^{2} cáun^{2} hñei^{21} bíh^{1} jná^{13} hnoh^{2} la^{3} jan^{2} tsá^{2} hñei^{32} cáun^{2} hi^{3} tiá^{2} jmá^{3}.

17 Quí^{1} hnoh^{2} dá^{2} jlánh^{1} juáh^{3}: Jnoh^{1} bíh^{1} cu^{3} nió^{3} tsá^{2} hánh^{3} lín^{32}, jlánh^{1} re^{2} má^{2}ca^{3}li^{3} hánh^{3} jnoh^{1}, hi^{3} jáun^{2} hí^{1} cáun^{2} yáh^{3} tiú^{2}uú^{2} hi^{3} li^{3}hniauh^{23} quiú^{13}. Hi^{3} tiá^{2} ñíh^{1} yáh^{3} náh^{2} má^{1}li^{32} jáun^{2} hi^{3} hnoh^{2} bíh^{1} cu^{3} nió^{3} tsá^{2} tsí^{1}juí^{3} cu^{3}tí^{3}, tsá^{2} zenh^{2} chu^{3} ju^{i32}, tsá^{2} tia^{3}mii^{2}, tsá^{2} ten^{3}, tsá^{2} láun^{3} cuánh^{2} cu^{3}tí^{3}.

18 Hi3 jáun2 jná13 né3 juah32 hi3 chú32 láh13 hnoh2 cú1mí1niau21 ñí1con2 jná13,
hi3 má2ca3lɨ3 hngó32 cun3quionh3 sɨ́2, hi3 jáun2 bíh1 ján1 tson2 lɨ3 hánh3 hnoh2;
liá3 náh2 siáh3 hmɨh32 tiáu2 hi3 quíh13 hi3 jáun2 lɨ́13 chí1jlɨn2 náh2, hi3 jáun2 quin3
hua3heih21 quián13 náh2; hi3 liá3 náh2 siáh3 mɨ́3 hi3 táh13 náh2 mɨ́1máh1 hi3 jáun2
lɨ́13 jɨeh21 hnoh2.
19 Quí1 jná13 dá2 jin32 nɨ́1juáh3 tsá2 hno3 ná1, jɨ3 hi3 tɨ́1 jinh21 ná1 tsú2 siáh3;
jáun2 né3, ma3zián13 náh2 hi3 ca3tɨn1 jná13 ca3la3 jonh3 jmɨ́1 honh2, za1 jmɨ́1
honh2 ca3tɨ21 hi3 hlah3 nɨ́2.
20 Sá1nɨ́2 jɨe3 dúh1, jná13 zenh2 ho3hñú13 hi3 dí1té23 ná1; nɨ́1juáh3 lɨ3ua3 jan2
tsá2 náɨ32, hi3 niá32 tsú2 siáh3 ho3hñú13 quioh21, jáun2 jná13 né3 hu21 ñéih3
quioh21 tsú2 hi3 jmu1 ná1 má32 cu3tsa32 quiúnh1 tsú2.
21 Nɨ́1juáh3 tsá2 ca3cah13 jmáɨ1, tsá2 hí3 bíh1 cue1 jná13 jáɨ13 hi3 tsa3cuá2
cu3hén2 ná1, la3jmɨ́1 ca3cah1 jná13 jáun2 jmáɨ1, hi3 jáun2 má2cuá1tón21 jná13
cu3héin1 Ñuh32".
22 "Nɨ́1juáh3 tsá2 chi21 cuá1, hi3 jáun2 ¡cuɨ́1 nie13 tsú2 re2 lɨ́n32 la3 cun3 hi3 juáh3
Jmɨ́2chí3 Chun1 ñí1con2 tsá2 má2ná1lɨ́n3 cuáh32 la3 tán1!

4

Má2tsú2 má2jónh32 tsú2 Dió32 hñu3mɨ3cuú2

1 Jmɨ́1 má2lɨ32 jáun2 né3 ca3jɨ́e32 jná13 cáun2 ho3hñú13 hi3 há2na21 hñu3mɨ3cuú2;
hi3 jáun2 mah1 hi3 la3 ca3náɨ32 jná13 jáun2 jmɨ́1tin2 né3, ca3náɨ32 jná13 siáh3 hi3
ñí1hleh21 siáh3 tsáu2 la3jmɨ́1 hén23 cáun2 mí1ñí2 trompeta, hi3 ñí1juah21 la3 lá2:
—Uú3 hnú2 tɨ3 lá2, hi3 jáun2 ñí1 lá2 hɨe13 jná13 la3 cun3 hi3 lɨ́13 jmɨ́1tsú2 jmɨ́1ja32.
2 La3 cun3 jmɨ́1jáun2 né3 ca3jmú3 Jmɨ́2chí3 Chun1 hi3 ca3jnia3 jéin32 jná13 cáun2
hmá2sɨ1 hi3 zeh2 hñu3mɨ3cuú2, ñí1 hmá2sɨ1 jáun2 né3 cuá1tsɨ21 jan2 tsáu2.
3 Ca3la3 cú2tú1 cú2lí13 bíh1 jniá3 Tsá2 cuá1tón21 hí3 ñí1 hmá2sɨ1 jáun2, la3jmɨ́1
zɨ́n3 quɨ́n1 téh23 tsú2 jaspe ho3 cún1 cornalina; hi3 la3 cu3 la3 jéin3 ñí1 cuá1tón21
tsú2 jáun2 né3 hen2 jmɨ́2quɨ́n1 réh2 hi3 zɨ́n3 lɨ́n32 la3jmɨ́1 zɨ́n3 cá2 máɨ3 quɨ́n1
esmeralda.
4 Cu3 jéin3 hmá2sɨ1 jáun2 ná1táun3 siáh3 cónh3í1 quiu3quiún3 hmá2sɨ1 hi3
ná1tsɨn1 quiu3quiun3 tsá2daun32 tsá2 ná1quih32 hmɨh32 tiáu2, hi3 ná1hein32 siáh3
*có2ron1ná1 hi3 lɨ́3 cú1mí1niau21.
5 Ñí1 hmá2sɨ1 jáun2 hia32 sɨ́2 quioh21 miíh32, hi3 ca3la3 cú2tiú2 cú2jan32 lɨ́n32
siáh3 nio2 hi3 hén23 tiá3 cu3tí3. Ta3 ñí1 Tsá2 cuá1tón21 hí3 tsɨ́1cau32 quiau3 sɨ́2 hi3
jniá3 la3jmɨ́1 jniá3 sɨ́2 quɨ́2 hmá2; sɨ́2 jáun2 né3 ca3tɨn1 tá1 quiaun3 jmɨ́2chí3 joh1
Dió32.
6 Ta3 ñí1 Tsá2 cuá1tsɨ21 hí3 hmá2sɨ1 jáun2 jniá3 la3jmɨ́1 jniá3 cáun2 jmɨ́2miih21
hi3 lɨ́3 jmáh3la3 hu32 hi3 nga2 joh1 cá2 táun2 cá2 táun2, hi3 lɨ́3 la3jmɨ́1 lɨ́3 jan32.
La3 cu3 la3 jéin3 hmá2sɨ1 jáun2 tionh2 siáh3 quiun3 tsá2cuú2 tsá2chín3; tsá2 hí3
né3 ná1hó21 mɨ́1ñí1 tɨ3 ta3 ñí1 jɨ3 tɨ3 cu3hna21 nɨ́2 siáh3.
7 Tsá2cuú2 tsá2chín3 la3ñí1 hí3 jniá3 la3jmɨ́1 jniá3 jan2 hiah32, tsá2 ñí1 má2gon3
hí3 né3 jniá3 la3jmɨ́1 jniá3 jan2 cuá1juɨ́2 míh1, tsá2 ñí1 má2gáun3 né3 jniá3 ñí1
la3jmɨ́1 jniá3 ñí1 tsá2mɨ3cuóun2, hi3 ñí1 má2quiun3 tsá2 hí3 né3 jniá3 la3jmɨ́1 jniá3
jan2 máɨ2 hi3 hí1ranh32.

8 Ma³ quin³² ma³ jan³² tsá²cuú² tsá²chín³ hí³ ná¹tsɨ²¹ ma³ jñéi³ chí¹ pí¹³, hi³
ná¹hó²¹ siáh³ mɨ́¹ñí¹ la³ coh³ la³ ñeh² quioh²¹. La³ huá² la³ jma² bíh¹ cun³ tiá²
tunh²³ tsá² hí³ hi³ ná¹juáh²³ la³ lá²:
¡Tsá² hɨ́en¹, Tsá² hɨ́en¹, Tsá² hɨ́en¹ cu³tí³ bíh¹ Dió³² Juo¹³ dí²,
Tsá² cú² Tsá² juenh² cu³tí³ bíh¹,
Tsá² qui³ zian² la³ cun³ jmɨ́¹tin²,
hi³ hí³ bíh¹ Tsá² zian² la³ má²zian² jáun²!
9 Ma³ quin³² ma³ cu³ jéin³² hi³ má²quien² tsá²cuú² tsá²chín³ hí³ Tsá²
cuá¹tón²¹ hí³ ñí¹ hmá²sɨ¹ jáun², jɨ³ hi³ má²tsú² má²jónh³² tsú² siáh³ Tsá² hí³ hi³
cueh³² dí² tiá¹hmah¹ Tsá² zian² hí³ la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio²,
10 má¹lɨ³² jáun², tán¹ quiu³quiun³ tsá²daun³² hí³ tiánh²³ ná¹hin³ ca³la³ tɨ³ hué³²
ta³ ñí¹ Tsá² cuá¹tón²¹ hí³ ñí¹ hmá²sɨ¹, hi³ má²tsú² má²jónh³² dí² Tsá² zian² hí³
la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio², hi³ cha³² dí² siáh³ có²ron¹ná¹ hi³ ná¹hein³² ta³ ñí¹ Tsá²
cuá¹tón²¹ hí³, hi³ juáh³ la³ lá²:
11 Hnú² Dió³² Juo¹³ jnoh¹,
jan² hnú² bíh¹ ca³tɨ²¹ ma³quien² tsáu²,
jɨ³ hi³ ma³tsu³ ma³jáuh³² tsú²,
jɨ³ hi³ juáh³ tsú² hi³ hnú² bíh¹ Tsá² cú² juenh² nú²;
quí¹ hnú² bíh¹ ca³jmuh³ la³jɨ́³² hi³ zia³²,
hi³ cun³ñí¹ hi³ tɨ³² honh² huen² bíh¹ hnú² ca³lɨ³zia³² la³jɨ́³² hi³ zia³².

5

Sí² rá¹pan² hi³ rá¹hñei³², jɨ³ hi³ rá¹quiun² tá¹ quiau³ jéin³²

1 Jáun² né³, jmɨ́¹jáun² ca³jɨ́e³² jná¹³ hi³ Tsá² cuá¹tsɨ²¹ hí³ ñí¹ hmá²sɨ¹
cuá¹zianh³² cuá² chu²¹ cáun² sí² rá¹pan² hi³ tioh³ huéh³ la³ coh³ la³ ñeh², hi³
rá¹hñei³² jɨ³ hi³ rá¹quiun² tá¹ quiau³ jéin³².
2 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³jɨen¹ jná¹³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², tsá² jlánh¹ zia³² pí³
quioh²¹, hi³ hleh³² tiá³ lɨ́n³² hi³ nga² hi³ juáh³ la³ lá²:
—¿Hin² bíh¹ tsánh² ca³tɨn¹ záɨh³ tá¹ quiau³ hi³ rá¹hñéih³ sí² nɨ́² hi³ niá³²?
3 Tɨ³la³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² zian² tsá² jmɨ́¹ ca³tɨn¹ niá³² sí² jáun² hi³ hɨ́³²,
sa³jun³ hñu³mɨ³cuú², sa³jun³ ñí¹ hué²¹ lá², hi³ sa³jun³ hñu³ hué³² siáh³.
4 Hi³ jáun² jná¹³ né³ ca³uó³² lɨ́n³² quí¹hliá² tiá² hin² tsanh³ yáh³ tsá² jmɨ́¹ lɨ́¹³
niá³² sí² jáun² hi³ hɨ́³².
5 Jmɨ́¹jáun² ca³záɨ³ jná¹³ jan² tsá²daun³² hí³ la³ lá²:
—Ha³ lɨ́²uú² uó² hnú², quí¹ Tsá² lɨ́n³ Hiah³², jan² Tsá² mí¹zionh² quioh²¹ hla¹
Judá, Tsá² jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹, hí³ bíh¹ má²ca³cah¹³ jmáɨ¹ hi³
jáun² hí³ bíh¹ má²ca³tɨn¹ niá³² sí² lá², hi³ ca³ tsú² tá¹ quiau³ hi³ rá¹hñéih³ sí²
lá².
6 Jmɨ́¹jáun² ca³jɨen¹ jná¹³ jan² *Já¹ziáh² míh¹ hi³ zenh² ja¹ ñí¹ zeh¹ hmá²sɨ¹
quionh³ hmá²sɨ¹ hi³ ná¹tsɨn¹ jáun² tsá²daun³² hí³, la³ má²quionh³ tá¹ quiun³
tsá²cuú² tsá²chín³ hí³ nɨ́² siáh³. Já¹ziáh² míh¹ hí³ né³ má²quian³² cuoh² hi³ lin¹
hi³ má²ca³jngɨh³ tsú². Hí³ né³ jmɨ́¹ tsɨ²¹ quiau³ juɨ́¹³ hi³ jmɨ́¹ zia³² siáh³ quiau³
máɨ³ mɨ́¹ñí¹; la³jɨ́³² hi³ jáun² né³ lɨ́³ li²¹ hi³ ca³tɨn¹ tán¹ quiaun³ jmɨ́²chí³ joh¹
Dió³² hi³ má²ca³zen³ dí² ñí¹ quioh²¹ tá¹ cáun² ñí¹ cuá¹ ñí¹ hué²¹ lá².

7 Jáun^{2} Tsá^{2} lḯn^{3} Já^{1}ziáh^{2} míh^{1} hí^{3} ngau^{3} ñí^{1} cuá^{1}tón^{21} Tsá^{2} cuá^{1}tsɨ^{21} hí^{3} ñí^{1}
hmá^{2}sɨ^{1}, hi^{3} ca^{3}ñí^{1}quián^{13} sí^{2} cuá^{1}zianh^{32} tsú^{2} jáun^{2} tɨ^{3} cuá^{2} chu^{21}.
8 Jmḯ^{1} má^{2}lḯ^{2}quián^{3} Tsá^{2} hí^{3} sí^{2} jáun^{2} né^{3}, tá^{1} quiun^{3} bíh^{1} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}chín^{3}
hí^{3} la^{3} má^{2}quionh^{3} tá^{1} quiu^{3}quiun^{3} tsá^{2}daun^{32} hí^{3} ca^{3}jmú^{3} ná^{1}hin^{3} la^{3} tɨ^{3} hué^{32}
ta^{3} ñí^{1} Tsá^{2} lḯn^{3} hí^{3} Já^{1}ziáh^{2} míh^{1}. Ma^{3} quin^{32} ma^{3} jan^{32} tsá^{2}daun^{32} hí^{3} jmḯ^{1}
ná^{1}zianh^{32} ma^{3} cáun^{2} tun^{32} pih^{21} hi^{3} caɨ^{32} tsú^{2}, hi^{3} ná^{1}zianh^{32} siáh^{3} ma^{3} cáun^{2}
uon^{2} hi^{3} lḯ^{3} cú^{1}mí^{1}niau^{21} hi^{3} canh^{2} ziún^{2}. Ziún^{2} jáun^{2} né^{3} lḯ^{3} la^{3}jḯ^{32} jáɨ^{13} hi^{3}
ná^{1}hleh^{32} tsá^{2} joh^{1} Dió^{32} ñí^{1}con^{2}.
9 Hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} jmḯ^{1} ná^{1}hɨe^{32} siáh^{3} cáun^{2} sun^{1} hmaɨ^{21} hi^{3} juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
Hnú^{2} bíh^{1} ca^{3}tɨn^{1} nú^{2} hi^{3} niáh^{13} sí^{2} nḯ^{2},
hi^{3} cáɨh^{1} nú^{2} tá^{1} quiau^{3} hi^{3} chí^{1}hñéih^{23} nḯ^{2},
quí^{1} hnú^{2} bíh^{1} ca^{3}jngah^{3} tsáu^{2};
hi^{3} cun^{3}quionh^{3} jmḯ^{2}hán^{1} nú^{2} ca^{3}lian^{32} nú^{2} tsáu^{2},
hi^{3} jáun^{2} lḯ^{13} lḯn^{3} tsú^{2} tsá^{2} joh^{1} Dió^{32},
tsá^{2} ja^{1} quioh^{21} ca^{3}la^{3} jánh^{3} dú^{1} ñí^{1} mí^{1}zionh^{2} tsáu^{2},
la^{3}jáh^{3} dú^{1} ñí^{1} juo^{3} tsá^{2} jma^{2},
jɨ^{3} la^{3}jḯn^{32} tsá^{2} zian^{2} ma^{3} quin^{32} ma^{3} caun^{32} hué^{32} nḯ^{2} siáh^{3}.
10 Quí^{1} má^{2}ca^{3}jmuh^{3} hnú^{2} hi^{3} ná^{1}lḯn^{3} tsú^{2} cu^{3} nió^{3} re^{21} jɨ^{3} mí^{2}tsáu^{2} nḯ^{2} siáh^{3} hi^{3}
ca^{3}tɨn^{1} Dió^{32} Juo^{13} jnoh^{1},
hi^{3} jáun^{2} tsa^{3}tánh^{1} tsú^{2} hi^{3} tsa^{3}háu^{3} jáɨ^{13} ñí^{1} hué^{21} ó^{32}.
11 La^{3} cun^{3} jmḯ^{1}jáun^{2} ca^{3}jɨen^{1} jná^{13} juóun^{32} lḯn^{32} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} Dió^{32} tionh^{2}
la^{3} cu^{3} la^{3} jéin^{3} ñí^{1} cuá^{1}tón^{21} Tsá^{2} cuá^{1}tsɨ^{21} hí^{3} ñí^{1} hmá^{2}sɨ^{1} jáun^{2}, la^{3} má^{2}quionh^{3}
tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}chín^{3} hí^{3} jɨ^{3} tsá^{2}daun^{32} hí^{3} nḯ^{2} siáh^{3}, jɨ^{3} hi^{3} ca^{3}náɨ^{32} jná^{13} siáh^{3} mah^{1}
hi^{3} ná^{1}hleh^{32} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} hí^{3} Dió^{32}. Tɨ^{3} la^{3} mei^{21} cu^{3}tí^{3} bíh^{1} tsá^{2} hí^{3} tionh^{2}
ñí^{1} jáun^{2}
12 hi^{3} ná^{1}hleh^{32} tiá^{3} lḯn^{32} hi^{3} ná^{1}juáh^{23} la^{3} lá^{2}:
¡Cun^{3} ca^{3}tɨn^{1} bíh^{1} Tsá^{2} lḯn^{3} hí^{3} *Já^{1}ziáh^{2} míh^{1},
Tsá^{2} ca^{3}jngɨh^{3} tsú^{2} hí^{3},
hi^{3} cu^{3}tí^{3} ho^{2} jáɨ^{13},
hi^{3} quioh^{21} la^{3}jḯ^{32} hi^{3} zia^{32},
hi^{3} quia^{3}lín^{3} siáh^{3} jmḯ^{1} tsḯ^{3},
hi^{3} ho^{2} siáh^{3} pí^{3},
jɨ^{3} hi^{3} hléh^{32} siáh^{3} tsáu^{2} re^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsú^{2},
hi^{3} lɨ^{3} quien^{2} tsú^{2},
jɨ^{3} hi^{3} ma^{3}tsu^{3} ma^{3}jáuh^{32} siáh^{3} tsáu^{2}!
13 Jmḯ^{1} lɨ^{21} jáun^{2} ca^{3}náɨ^{32} jná^{13} siáh^{3} hi^{3} ca^{3}hléh^{3} jɨ^{3}lɨn^{2} tsá^{2} ca^{3}ma^{3}jnia^{2} Dió^{32}
hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}, jɨ^{3} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}, jɨ^{3} hñu^{3} hué^{32}, jɨ^{3} hñu^{3} jmḯ^{2}miih^{21} nḯ^{2} siáh^{3}, la^{3}
cun^{3} la^{3}jḯ^{32} hi^{3} hu^{21} jmḯ^{2}chí^{3} hi^{3} zia^{32} la^{3} cu^{3} la^{3} juéh^{3} mɨ^{3}cuú^{2} yáh^{3}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}
la^{3} lá^{2}:
¡Cuḯ^{1} má^{1}tsú^{1} má^{1}jónh^{21} tsáu^{2} Tsá^{2} cuá^{1}tón^{21} ñí^{1} hmá^{2}sɨ^{1}
la^{3} má^{2}quionh^{3} Tsá^{2} lḯn^{3} *Já^{1}ziáh^{2} míh^{1},
hi^{3} cuḯ^{1} hleh^{21} tsú^{2} siáh^{3} re^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsú^{2},
hi^{3} cuḯ^{1} lɨ^{3}quien^{2} tsú^{2},
hi^{3} cuḯ^{1} ná^{1}ho^{2} tsú^{2} siáh^{3} jáɨ^{13} ca^{3}la^{3} cun^{3} jmḯ^{1}hi^{3}nio^{2}!
14 Hi^{3} jáun^{2} tá^{1} quiun^{3} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}chín^{3} hí^{3} né^{3} ca^{3}juáh^{3} siáh^{3}:

—¡Tson^{2} bíh^{1} cu^{3}tí^{3}, la^{3} nɨ́^{2} cuɨ́^{1} lɨ́^{13}!

Hi^{3} jáun^{2} tsá^{2}daun^{32} hí^{3} ca^{3}tiánh^{3} siáh^{3} ná^{1}hin^{3} ca^{3}la^{3} tɨ^{3} hué^{32} ta^{3} ñí^{1} tsá^{2} gon^{3} nɨ́^{2} hi^{3} ca^{3}ma^{3}tsu^{3} ma^{3}jónh^{32} dí^{2}.

6

Tá^{1} quiau^{3} hi^{3} rá^{1}hñéih^{23} sí^{2}

1 Jáun^{2} né^{3}, ca^{3}jɨen^{1} jná^{13} Tsá^{2} lɨ́n^{3} *Já^{1}ziáh^{2} míh^{1} hi^{3} ca^{3}ca^{3} cáun^{2} hi^{3} chí^{1}hñéih^{23} jáun^{2} sí^{2} rá^{1}pan^{2} jáun^{2}. Jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3} ca^{3}náɨ^{32} jná^{13} hi^{3} ca^{3}hléh^{3} jan^{2} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}chín^{3} hí^{3}, hi^{3} ca^{3}hléh^{3} tiá^{3} la^{3}jmɨ́^{1} jmu^{2} miíh^{32} hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—¡Sá^{1}nɨ́^{2} ña^{32} ñá^{2}jɨe^{3}!

2 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}jɨen^{1} jná^{13} jan^{2} tsa^{3}cuá^{1} tiáun^{2}. Tsá^{2} cuá^{1}tsɨn^{1} tsa^{3}cuá^{1} hí^{3} né^{3} jmɨ́^{1} zianh^{32} cáun^{2} hmá^{2} jlie^{32} he^{2} hñe^{13}, cáun^{2} hi^{3} jmu^{2} tsa^{3}háɨ^{3} hmá^{2} zunh^{21}. Jáun^{2} hiauh^{3} cáun^{2} *có^{2}ron^{1}ná^{1} hi^{3} lin^{1} hi^{3} lɨ́n^{3} tsá^{2} cah^{23} jmáɨ^{1} ja^{1} hniéɨ^{2}, jáun^{2} ngau^{3} siáh^{3} hi^{3} cah^{13} siáh^{3} jmáɨ^{1} la^{3} má^{2}cah^{23} jáun^{2}.

3 Jáun^{2} né^{3}, jmɨ́^{1} ca^{3}ca^{3} Tsá^{2} lɨ́n^{3} hí^{3} *Já^{1}ziáh^{2} míh^{1} ñí^{1} má^{2}tun^{3} hi^{3} chí^{1}hñéih^{23} jáun^{2} sí^{2}, ca^{3}náɨ^{32} jná^{13} hi^{3} ñí^{1} ca^{3}hléh^{3} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}chín^{3} ñí^{1} má^{2}gon^{3} hí^{3}, hi^{3} ñí^{1}juah^{21} siáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—¡Sá^{1}nɨ́^{2} ña^{32} ñá^{2}jɨe^{3}!

4 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ja^{3} siáh^{3} jan^{2} tsa^{3}cuá^{1} dáɨn^{3}. Tsá^{2} cuá^{1}tsɨn^{1} tsa^{3}cuá^{1} hí^{3} né^{3} hiauh^{3} jáɨ^{13} hi^{3} jmu^{3} hi^{3} tiú^{2}uú^{2} tie^{3} tiánh^{32} tsá^{2} zian^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}. Tsá^{2} hí^{3} dá^{2} jmu^{3} hi^{3} qui^{3} jngɨ́h^{3} bíh^{1} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2}; hi^{3} jáun^{2} dá^{2} tsá^{2} cuá^{1}tsɨn^{1} hí^{3} tsa^{3}cuá^{1} hiauh^{3} cáun^{2} mí^{1}táɨ^{3} pa^{21} hi^{3} hmu^{3} tá^{1} tun^{3} jo^{21}.

5 Jáun^{2} jmɨ́^{1} ca^{3}ca^{3} siáh^{3} Tsá^{2} lɨ́n^{3} hí^{3} *Já^{1}ziáh^{2} míh^{1} ñí^{1} má^{2}hnɨ^{32} hi^{3} hñéih^{3} jáun^{2} sí^{2}, jáun^{2} ca^{3}náɨ^{32} jná^{13} hi^{3} ñí^{1}ca^{3}hléh^{3} siáh^{3} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}chín^{3} tsá^{2} ñí^{1} má^{2}gáun^{3} hí^{3} la^{3} lá^{2}:

—¡Sá^{1}nɨ́^{2} ña^{32} ñá^{2}jɨe^{3}!

Jmɨ́^{1} cá^{1}jɨ́e^{21} jáun^{2} jná^{13} ca^{3}jnia^{3} siáh^{3} jan^{2} tsa^{3}cuá^{1} liánh^{2}. Tsá^{2} cuá^{1}tsɨn^{1} tsa^{3}cuá^{1} hí^{3} né^{3} zianh^{32} cáun^{2} má^{1}héih^{21}.

6 Jáun^{2} ca^{3}náɨ^{32} jná^{13} siáh^{3} cáun^{2} mah^{1} ja^{1} quioh^{21} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}chín^{3} hí^{3} hi^{3} ñí^{1}juah^{21} la^{3} lá^{2}:

—Jɨ́^{32}la^{3} cá^{2} cuah^{21} tán^{1} bíh^{1} cuú^{2}miih^{21} jéɨ^{32}í^{1} lɨ́^{13} lá^{32} tsú^{2} cun^{3}quionh^{3} cáun^{2} *cú^{1}tiáu^{2}, hi^{3} hnɨ^{32} cuah^{21} bíh^{1} cuú^{2} miih^{21} cebada siáh^{3} la^{3} cun^{3} cáun^{2} cú^{1}tiáu^{2}; tɨ^{3}la^{3} ha^{3} lɨ́^{2} cua^{3}hliah^{21} jmɨ^{2} no^{1} má^{1}ná^{1}, sa^{3}jun^{3} mu^{2} ráu^{3} mɨ^{3} uóun^{2}jɨeh^{13}.

7 Jáun^{2} né^{3}, jmɨ́^{1} ca^{3}ca^{3} Tsá^{2} lɨ́n^{3} hí^{3} Já^{1}ziáh^{2} míh^{1} ñí^{1} má^{2}quiún^{3} hi^{3} rá^{1}hñéih^{23} sí^{2} jáun^{2}, jáun^{2} ca^{3}náɨ^{32} jná^{13} hi^{3} ñí^{1} ca^{3}juáh^{3} tsá^{2} ñí^{1} má^{2}quiun^{3} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}chín^{3} hí^{3} la^{3} lá^{2}:

—¡Sá^{1}nɨ́^{2} ña^{32} ñá^{2}jɨe^{3}!

8 Jmɨ́^{1} cá^{1}jɨ́e^{21} jná^{13} jáun^{2} né^{3} ca^{3}jnia^{3} jan^{2} tsa^{3}cuá^{1} rénh^{2} hlúnh^{1}. Tsá^{2} cuá^{1}tsɨn^{1} tsa^{3}cuá^{1} hí^{3} né^{3} jmáɨ^{2} “Hmú^{32}”. Cu^{3}hna^{21} tsá^{2} hí^{3} né^{3} ja^{3} siáh^{3} jan^{2} tsá^{2} quioh^{21} ñí^{1} tionh^{1} hla^{1}. Tsá^{2} gon^{3} hí^{3} né^{3} hiauh^{3} jáɨ^{13} hi^{3} jmu^{3} hian^{2} tsɨ́^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} zian^{2} cá^{2} cuonh^{1} mɨ^{3}cuú^{2}, hi^{3} ma^{3}hia^{3} ma^{3}tsan^{2} tsú^{2} tsá^{2} hí^{3} cun^{3}quionh^{3} mí^{1}táɨ^{3}, cun^{3}quionh^{3} ho^{3}cuóun^{3}, cun^{3}quionh^{3} tsáu^{1}, jɨ^{3} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} quɨeh^{13} tsú^{2} siáh^{3} jáh^{3} hngá^{1} jáh^{3} náɨ^{2} zian^{2} hngá^{1}máh^{3} lá^{2}.

9 Jáun² né³, jmí¹ ca³ca³ Tsá² lín³ hí³ Já¹ziáh² míh¹ ñí¹ má²hñá³ hi³ chí¹hñéih²³
jáun² sí², jáun² ca³jɨe³² jná¹³ ñeh² ñí¹hiú¹³ hi³ tionh² jmí²chí³ joh¹ tsá²
má²cá²hiá² cá²tsan³ jmí¹tin² cun³ñí¹ hi³ ca³hléh³ jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³², jɨ³
cun³ñí¹ hi³ ca³zanh³ tsú² tiá³ jú¹ tson² hi³ ca³hiauh³ jáun².
10 Tsá² hí³ né³ ná¹hleh³² tiá³ lín³² hi³ ná¹juáh²³:

—Hnú² Dió³² Juo¹³ jnoh¹, Tsá² chun¹, Tsá² tson² jë¹, ¿líh³ máh³ chau²¹ jmáɨ¹
hi³ rá¹tsɨh³² hnú² héih³² ñí¹con² tsá² zian² ñí¹ hué²¹ ó³² hi³ jéinh¹ hnú² ñí¹con²
tsú² cun³ñí¹ hi³ ca³táɨn³ tsú² jmí²hán¹ jnoh¹?
11 Jmí¹jáun² hiauh³ tsá² hí³ ma³ cáun² hmɨh³² tiáu² hi³ quíh³², hi³ ca³záɨh³
tsú² siáh³ tsá² hí³ hi³ hniáuh³² ján³² cónh³í¹ cu³tiá³ tá¹la³ hián¹³ hi³ hiá¹ tsán¹³
siáh³ *tsá² má²ná¹hlánh¹ joh¹ Cristo raɨnh²¹ tsú² la³jmí¹ má²cá²hiá² cá²tsan³ hí³
dí².
12 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² ca³jɨe³² jná¹³ siáh³ hi³ ca³ca³ Tsá² lín³ hí³ Já¹ziáh² míh¹ ñí¹
má²jñéi³ hi³ chí¹hñéih²³ sí² jáun². Jmí¹jáun² né³ ca³qui³ ca³jɨeh³ hué³² tiá³ lín³².
Jáun² ca³nieh² hiú², hi³ ca³jnia³ la³jmí¹ jniá³ cáun² hmɨh³² liáh² hi³ quɨh³² tsú²
ní¹juáh³ jmí¹ nio² hlah³ tsí³, hi³ zíh² hí¹tán¹ né³ ca³jnia³ siáh³ la³jmí¹ jniá³ jmɨ².
13 Hi³ ca³ziú² cá²súh³² siáh³ chí¹jmaɨ²¹ la³ tɨ³ hué³² la³jmí¹ suh³² mɨ³ sí² co²
ta³ zíh³ ní¹juáh³ jmí¹ ja³² chí³ tiáu³.
14 Chi³cuú² ñí¹ haɨ²¹ chí¹jmaɨ²¹ né³ ca³quí² cá²pan³ la³jmí¹ pan²³ tsú² cá² mu²¹
mí¹ sí²; hi³ la³jí³² hngá¹máh³ né³, jɨ³ la³jí³² hué³² pih²¹ hi³ jmí¹ tioh³ chu³ jmáɨ²
ca³quí² cá²quin³ bíh¹ ñí¹ jmí¹ nio¹.
15 Jmí¹jáun² né³ tsá² ná¹lín³ re²¹ ñí¹ hué²¹ lá² ca³qui³ ca³hinh³ hñu³ hláu² hñu³
quín¹ ja¹ hngá¹ ja¹ náɨ², la³ má²quionh³ tsú² tsá² cá¹ tsá² pán¹, tsá² ná¹lín³ juo¹³
hliáu³, tsá² hánh³, jɨ³ tsá² huáh² tsí³, la³ má²quionh³ la³jín³² tsá² má²ná¹hlánh¹
joh¹ tsáu² jɨ³ tsá² zian² hi³ ca³tɨn¹ hmóu³² ní² siáh³.
16 Tsá² hí³ né³ juáh³ la³ lá², hi³ zaɨh³² máh³ jɨ³ hláu² quín¹:

—¡Cuí¹ quí¹ cuí¹ quɨh²¹ hnoh² ñí¹ quiú¹³ jnoh¹, jla¹ tiá³ hnoh² jnoh¹; jmu³
hi³ tiú²uú² jíe³² Tsá² cuá¹tón²¹ ó³² ñí¹ hmá²sɨ¹, jɨ³ hi³ tiú²uú² jíe³² Tsá² lín³ ó³²
Já¹ziáh² míh¹, Tsá² rá²tsa² ó³² jnoh¹ héih³² ca³la³ hi³ míh²³ tsí³!
17 Quí¹ má²cá²chó³² bíh¹ jmáɨ¹ jueh³² jáun², jmáɨ¹ hi³ ná¹jmúh³² tsú² tsáu²
ca³la³ hi³ míh²³ lín³² tsí³, hi³ ¿hin² dá² lí¹³ tioh²¹ tsí³ hi³ ní²?

7

Tsá² ná¹quiánh¹ ja¹ quioh²¹ tsá² Israel

1 Jáun² né³, jmí¹ lɨ²¹ jáun² ca³jɨen¹ jná¹³ quiun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³
ná¹táun³ tá¹ quiún³ cuoh¹ mɨ³cuú² hi³ ná¹jnaɨ³² juɨ²¹ tá¹ quiún³ mí¹zioh²¹ chí³,
hi³ jáun² hí¹ cú¹pih²¹ chí³ tiá² póh³ ñí¹ hué²¹, sa³jun³ ñí¹ jmí²miih²¹, sa³jun³
ñí¹con² hí¹ cáun² hmá².
2 Jmí¹jáun² ca³jɨen¹ jná¹³ siáh³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ cuá¹ja³² tɨ³ juɨ³²
ñí¹ hia³² hiú² hi³ zianh³² sello quioh²¹ Dió³² Tsá² juú²tsáun², jáun² ca³hóh³²
tiá³ hi³ ca³liéinh³² tsá² quiun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², tsá² hiauh³ hí³ jáɨ¹³ hi³
hliah³ ñí¹ hué²¹ jɨ³ jmí²miih²¹ ní² siáh³, hi³ juáh³ la³ lá²:

3 —¡Ha³ lɨ́² lɨ́¹ má²hliah²¹ tín² ñí¹ hué²¹ nɨ́², sa³jun³ jmɨ́²miih²¹, sa³jun³ hmá²,
ta³ tiá² má²lɨ́²jmú¹³ jnoh¹ lin¹ chí¹quie¹³ tsá² ná¹lín³ *tsá² má²ná¹hlánh¹ joh¹
Dió³² Juo¹³ dí².
4 Jmɨ́¹jáun² ca³náɨ³² jná¹³ hi³ tsá² ná¹quian³² hí³ li²¹ jáun² tín³ hña³láu³ tsɨ²¹
tu³la³quiún³ mei²¹ tsáu² cun³ñí¹ jɨ³lɨn² tsá² ca³quiánh³ ja¹ tá¹ quia³tún³ nió³ tsá²
*Israel.
5 Quia³tún³ mei²¹ tsá² jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹ Judá hiauh³ li²¹ jáun², la³
má²quionh³ quia³tún³ mei²¹ tsá² jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹ Rubén; quia³tún³ mei²¹
tsá² jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹ Gad;
6 quia³tún³ mei²¹ tsá² jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹ Aser; quia³tún³ mei²¹ tsá²
jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹ Neftalí; quia³tún³ mei²¹ tsá² jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹
Manasés;
7 quia³tún³ mei²¹ tsá² jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹ Sɨ³ñóh³; quia³tún³ mei²¹ tsá²
jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹ Leví; quia³tún³ mei²¹ tsá² jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹ Isacar;
8 quia³tún³ mei²¹ tsá² jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹ Zabulón; quia³tún³ mei²¹ tsá²
jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹ Sé³²; hi³ cónh³ quia³tún³ mei²¹ siáh³ tsá² jón²zɨ́h¹ jón²cho¹
hla¹ Benjamín.

Tsá² juóun³² hmɨ́h¹ cu³tí³ bíh¹ ná¹quih³² hmɨh³² tiáu²

9 Jmɨ́¹ má²lɨ³² jáun² né³ ca³jɨen¹ jná¹³ siáh³ juóun³² hmɨ́h¹ cu³tí³ bíh¹ tsá²
ná¹quih³² hmɨh³² tiáu², tsá² ja¹ quioh²¹ tsá² zian² ma³ quin³² ma³ caun³² hué³²,
la³jánh³ dú¹ ñí¹ mí¹zionh² tsáu², jɨ³ la³jáh³ dú¹ ñí¹ juo³ tsá² jma² nɨ́² siáh³; ca³la³
jun³ hi³ tián³ hɨn¹³ yáh³ tsá² hí³ hi³ tionh² ná¹táun³ ta³ ñí¹ Tsá² cuá¹tsɨ²¹ hí³
hmá²sɨ¹ jɨ³ ta³ ñí¹ Tsá² lɨ́n³ hí³ *Já¹ziáh² míh¹. Tsá² hí³ ná¹zianh³² mu²¹ hmá²
zún³,
10 hi³ ná¹hleh³² tiá³ hi³ ná¹juáh²³ la³ lá²:
¡Jnoh¹ ca³liáu³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Dió³² Juo¹³ dí²,
Tsá² cuá¹tón²¹ ñí¹ hmá²sɨ¹ quioh²¹,
jɨ³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Tsá² lɨ́n³ Já¹ziáh² míh¹ nɨ́² siáh³!
11 La³jɨ́n³² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² jmɨ́¹ tionh¹ la³ cu³ la³ jéin³ ñí¹ zeh¹ hmá²sɨ¹
jáun², jɨ³ la³ cu³ la³ jéin³ ñí¹ tionh¹ tsá²daun³² hí³ la³ má²quionh³ tá¹ quiun³
tsá²cuú² tsá²chín³ hí³ nɨ́² siáh³. Tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hí³ né³ ca³tiánh³ ná¹hin³
ca³la³ tɨ³ hué³² ta³ ñí¹ Dió³² hi³ ca³ma³tsu³ ma³jónh³² dí²,
12 hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
¡Tson² bíh¹ cu³tí³!
La³jɨ́n³² tsáu² bíh¹ ca³tɨn¹ ma³jnia² hi³ hnga² Dió³² Juo¹³ bíh¹ dí² ca³tɨ²¹ ma³tsu³
ma³jáuh³² tsáu²,
hi³ lɨ³ quien²,
hi³ quia³lín³ jmɨ́¹ tsɨ́³,
hi³ cué³² tsáu² tiá¹hmah¹,
hi³ hléh³² tsú² re² hi³ ca³tɨn¹ tsú²,
hi³ ho² siáh³ jáɨ¹³,
jɨ³ hi³ ho² pí³ nɨ́² siáh³.
Jáun² né³, la³jɨ́³² hi³ nɨ́² cuɨ́¹ lɨ́³ ca³la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio².
¡Tson² bíh¹ cu³tí³ la³ jáun²!
13 Jáun² jan² tsá²daun³² hí³ ca³ngáɨ³ ñí¹con² jná¹³ hi³ ca³juáh³:

—¿Ñíh¹ hnú² hin² tsánh² tsá² ná¹quih³² nɨ́² hmɨh³² tiáu², hi³ ha³ jinh¹ ja³taunh²¹ tsú²?

14 Hi³ jáun² jná¹³ né³ ca³ngáɨ³²:

—Tɨ³², huen² bíh¹ hnú² ñíh¹.

Hi³ jáun² tsá²daun³² hí³ né³ ca³juáh³ siáh³:

—Tsá² nɨ́² dá² tsá² má²ca³há² ca³nga² ja¹ la³jɨ́³² uu³mí²tsɨ³² huáh² tsɨ́³ lɨ́n³² jáun² bíh¹, hi³ má²ca³ráɨn³² tsú² ha¹ cun³quionh³ jmɨ́²hán¹ Tsá² lɨ́n³ Já¹ziáh² míh¹, hi³ jáun² má²ca³lɨ³ tiáu² ha¹ tsú².

15 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ tionh² tsú² ta³ ñí¹ Dió³²
hi³ ná¹má²cú² má²háɨn³² tsú² Dió³² la³ huá² la³ jma² ñéih³ hñú³ hɨ́en¹ quioh²¹.
Hi³ jáun² né³, Tsá² cuá¹tón²¹ nɨ́² ñí¹ hmá²sɨ¹ taunh¹³ hó¹ñí¹.

16 Tsá² nɨ́² tiú²uú² ma³tso² yáh³ tsɨ́³ hi³ ñí¹cuóunh²¹ ho³ hi³ hí¹quiéin² tsɨ́³,
sa³jun³ ma³tso² tsú² tsɨ́³ hi³ chéi³ hiú²,
hi³ sa³jun³ uú² ma³tso² tsú² tsɨ́³ hi³ chéi³ jiéi³².

17 Quí¹ Tsá² lɨ́n³ nɨ́² Já¹ziáh² míh¹,
Tsá² zenh² nɨ́² ta³ ñí¹ Tsá² cuá¹tón²¹ ñí¹ hmá²sɨ¹,
Tsá² nɨ́² bíh¹ jmu³ hua³hí¹³ hi³ tsa³ñi³jau¹ ñí¹ ñei³² jmáɨ² hi³ jmu² hi³ lɨ́¹³ zian² tsú²;
hi³ jáun² Dió³² né³ zí³² jmɨ² zɨ́h¹ hi³ taɨn³² ñí¹ tsá² nɨ́².

8

Ñí¹ má²quiau³ hi³ rá¹hñéih²³ sí² jɨ³ hú³ míh¹ ñí¹ toh² tsú² ziún²

1 Jáun² né³, jmɨ́¹ ca³ca³ Tsá² lɨ́n³ hí³ *Já¹ziáh² míh¹ ñí¹ má²quiau³ hi³ jmɨ́¹ rá¹hñéih²³ jáun² sí², jmɨ́¹jáun² ca³niau³ ta³máɨh³ pih²¹ hñu³mɨ³cuú² cun³ cá² tsá¹ o¹rá¹.

2 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³jɨen¹ jná¹³ quiaun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ ná¹táun³ ta³ ñí¹ Dió³², tsá² hí³ né³ hiauh³ quiau³ mí¹ñí² trompetas.

3 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ja³ siáh³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ ca³náu² ñí¹ lɨ́³ ñí¹hiú¹³, hi³ zianh³² cáun² hú³ míh¹ cú¹mí¹niau²¹ hi³ toh² tsú² sɨ́²táh² hi³ jɨn³² ziún². Jmɨ́¹jáun² hiauh³ hliáun³ ziún² hi³ jɨ́n³² hi³ jmu³ mí²ñí¹ ñí¹ quioh²¹ ñí¹hiú¹³ hi³ lɨ́³ jáun² jmáh³la³ cú¹mí¹niau²¹, hi³ zeh² jáun² ta³ ñí¹ Tsá² cuá¹tón²¹ hí³ ñí¹ hmá²sɨ¹ jáun², hi³ hlión³² hná¹ jáɨ¹³ quioh²¹ tsá² ná¹liéinh³² Dió³², la³ cun³ la³jɨ́n³² tsá² joh¹ Dió³².

4 Hi³ jáun² mí²ñí¹ ziún² jáun² cáu³ ñí¹ hó²¹ñí¹ Dió³², la³ má²quionh³ jáɨ¹³ hi³ ná¹hleh³² jáun² tsá² joh¹ Dió³² hi³ ná¹liéinh³² tsú² jáun² Dió³².

5 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³can³ siáh³ tsá²cuú² tsá²ta³ hí³ Dió³² hú³ pih²¹ jáun² hi³ ca³ma³cónh³² mɨ³ sɨ́²táh² húnɨ sɨ́² hi³ ná¹tsɨ²¹ jáun² ñí¹hiú¹³, hi³ jáun² ca³cuɨ́³ tsú² tɨ³ ñí¹ hué²¹ lá²; jmɨ́¹jáun² ca³hín¹ tiá³ lɨ́n³² hi³ ca³lɨ³ tiú² jan³² lɨ́n³², hi³ ca³quí² cá²zíh³² sɨ́² quioh²¹ miíh³² jɨ³ hi³ ca³jɨ́eh³ siáh³ hué³² tiá³ lɨ́n³².

Quiau³ mí¹ñí² jiei³² tsú²

6 Jáun² né³, tá¹ quiaun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², tsá² ná¹zianh³² hí³ mí¹ñí² trompeta ca³jmú³ hua³jan²¹ hi³ jiéi³².

7 Ca³jie³ bíh¹ tsá² la³ñí¹ hí³; jmɨ́¹jáun² ca³quí² cá²súh³² tsɨ́³ jɨ³ sɨ́² hi³ ná¹jan² jmɨ² hi³ ca³ziú² cá²súh³² ñí¹ hué²¹ lá². Jmɨ́¹jáun² né³ ca³cáu³ cáun² ñí¹ má²hnɨ³²

cuonh¹ hué³², la³ má²quionh³ ñí¹ má²hnɨ³² tsoh³ hmá² jɨ³ la³jɨ́³² mɨ́²hó² mɨ́²náɨ² tsɨ²¹ ñí¹ jáun².

8 Jáun² tsá² ñí¹ má²gon³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ca³jie³ siáh³ mí¹ñí² jáun² quioh²¹, jmɨ́¹jáun² ca³táh³ hñu³ jmɨ́²miih²¹ cáun² hi³ jniá³ la³jmɨ́¹ jniá³ cáun² máh³ hi³ hún¹ sɨ́²; jmɨ́¹jáun², jmɨ² bíh¹ lan³ cáun² ñí¹ má²hnɨ³² cuonh¹ jmɨ́²miih²¹.

9 Jmɨ́¹jáun² ca³hiá² cá²tsan³ ñí¹ má²hnɨ³² tsoh³ jáh³ jmáɨ² tiáunh¹ jmɨ́²miih²¹, hi³ jáun² ca³quí² ca³tsúnh² bíh¹ siáh³ ñí¹ má²hnɨ³² tsoh³ mu² hi³ jmɨ́¹ ñi³tú¹ ñi³lɨ́¹³ ñí¹ jáun².

10 Jáun² ca³jie³ siáh³ tsá² ñí¹ má²gáun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² mí¹ñí² quioh²¹, jmɨ́¹jáun² ca³táh³ cáun² chí¹jmaɨ²¹ pa²¹ lɨ́n²¹ chi³cuú² hi³ chí¹cau³² la³jmɨ́¹ cau³² cá² tsu²¹ quɨ́² hmá². Chí¹jmaɨ²¹ jáun² né³ ca³táh³ ñí¹ quioh²¹ cáun² ñí¹ má²hnɨ³² tsoh³ cua³ hi³ zia³² tá¹ cáun² hngá¹máh³, jɨ³ ñí¹ ñei³² jmáɨ² nɨ́² siáh³.

11 Chí¹jmaɨ²¹ jáun² né³ jmáɨ² hi³ Tsɨ́h³²; hi³ jáun² dá² tsɨ́h³² bíh¹ lɨ³ jmáɨ² ñí¹ cá¹táh³ chí¹jmaɨ²¹ jáun²; jáun² né³, juóun³² bíh¹ tsáu² cá²tsan³ cun³ñí¹ hi³ ca³lɨ³ tsɨ́h³² jmáɨ².

12 Ñí¹ má²quiun³ tsá²cuú² tsá²ta³ hí³ Dió³² ca³jie³ siáh³ mí¹ñí² quioh²¹; jmɨ́¹jáun² ca³jlɨ́³² ñí¹ má²hnɨ³² cuonh¹ hiú², ñí¹ má²hnɨ³² cuonh¹ zɨ́h², jɨ³ ñí¹ má²hnɨ³² nió³ chí¹jmaɨ²¹. Hi³ jáun² ca³nieh² bíh¹ ma³ cá² cuonh¹ hi³ jáun², hi³ jáun² tiú²uú² joh¹ jniá³ yáh³ lɨ³ ñí¹ má²hnɨ³² tsoh³ ta³ jma² la³ má²quionh³ ñí¹ má²hnɨ³² tsoh³ já¹niéi².

13 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³jɨ́e³² jná¹³ hi³ hí¹ranh³² jan² máɨ² chi³cuú² ñí¹ ñe¹ lɨ́n²¹, hi³ ñí¹ca³hléh³ tiá³ lɨ́n³² hi³ juáh³ la³ lá²:

—¡Hóh³², hen³ ma³ juo²³ tsá² zian² hngá¹máh³ nɨ́² nɨ́¹juáh³ nɨ́¹ má¹ca³jie³ tá¹ gáun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², tsá² né³bí¹ jiéi²¹ mí¹ñí² quioh²¹!

9

1 Hi³ jáun² né³, jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³jie³ tsá² ñí¹ má²hñá³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² mí¹ñí² quioh²¹. Jmɨ́¹jáun² ca³jɨen¹ jná¹³ jan² tsá² lɨ́n³ la³juah²¹ dúh¹ chí¹jmaɨ²¹, tsá² la³ má²ca³tánh³ hñu³mɨ³cuú² la³ tɨ³ ñí¹ hué²¹ lá²; tsá² hí³ né³ hiauh³ llave hi³ ho² jáɨ¹³ hñu³ háunh³.

2 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³nia³ tsú² hñu³ háunh³ jáun²; ñí¹ jáun² né³ ca³hué² mí²ñí¹ liáh² la³jmɨ́¹ hue³² mí²ñí¹ hñu³ pɨeh¹ pa²¹ lɨ́n²¹, jáun² hiú² ca³nieh² la³ má²quionh³ la³ tán¹ chi³cuú² cun³quionh³ mí²ñí¹ hi³ ca³hué² hñu³ háunh³ jáun².

3 Ja¹ mí²ñí¹ jáun² né³ ca³huén² juóun³² cu³tí³ náɨh² hi³ ja³tú¹ já¹lɨn³ tá¹ cáun² hngá¹máh³; jáh³ hí³ né³ hiauh³ pí³ hi³ la³ quian³² jáun² hñú³.

4 Hi³ hiauh³ siáh³ jáh³ cáun² héih³² hi³ tiá² hniáuh³² jmu³ hian² tsɨ́³ ñí¹con² mɨ́²hó² mɨ́²náɨ², jɨ³ hmá² nɨ́² siáh³, jɨ́³²la³ ti³ jmu³ jáh³ hian² tsɨ́³ ñí¹con² tsá² tiá² ná¹quian³² li²¹ quioh²¹ Dió³² chí¹quie¹³ bíh¹.

5 Sa³jun³ hiauh³ yáh³ jáh³ hí³ jáɨ¹³ hi³ jngɨh³ tsáu², quí¹ jɨ́³²la³ ti³ hiauh³ jáh³ jáɨ¹³ hi³ jmu³ hi³ ma³tso² lɨ́n³² tsáu² tsɨ́³ bíh¹ cun³ hñá³ zɨ́h²; hi³ ma³tso² tsú² jáun² tsɨ́³ lɨ́³ la³jmɨ́¹ má²tso² tsú² tsɨ́³ nɨ́¹ má¹lɨ́²heh³ jan² hñú³.

6 Jmáɨ¹ jáun² jlánh¹ quí¹ hnauh¹³ tsáu² he³ lánh³ rón³² hiá¹ tsán¹³, tɨ³la³ tiá² choh¹³ yáh³ tsú²; hi³ lɨ³ hniá¹ lɨ́n²¹ tsú² jún³, tɨ³la³ tiá² joh¹³ yáh³ tsú² hmú³².

7 Hi³ náɨh² hí³ né³ jniá³ la³jmɨ́¹ jniá³ tsa³cuá¹ má²tiáunh¹ hua³jan²¹ hi³
tsa³táunh¹ ñí¹ hniéi², chí¹ jáh³ jmɨ́¹ jniá³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ hi³ ná¹hun¹ *có²ron¹ná¹ hi³
lɨ́³ cú¹mí¹niau²¹, hi³ ñí¹ jáh³ jmɨ́¹ jniá³ siáh³ la³jmɨ́¹ jniá³ ñí¹ tsá²mɨ³cuóun².
8 Jñú² chí¹ jáh³ hí³ jmɨ́¹ cuó² la³jmɨ́¹ cuó² jñú² chí¹ tsá²mɨ³, jáun² ján¹ jáh³ jniá³
la³jmɨ́¹ jniá³ ján¹ hiah³².
9 Ñí¹ tsɨ́³ jáh³ hí³ jmɨ́¹ ná¹tsɨ²¹ zɨ́¹³ jniá³ la³jmɨ́¹ jniá³ cuoh²¹ mí¹ñí² ná¹juɨn¹;
hi³ chí¹ pí¹³ jáh³ né³ hén²³ tiá³ la³jmɨ́¹ hén²³ nɨ́¹ má¹já²taunh²¹ tsa³cuá¹ cú²hé²
lɨ́n³² hi³ cuounh³² hmá²lɨh³² ñí¹ tsa³jmú³ hniéi².
10 Chi²¹ ton² quɨen² jáh³ hí³ la³jmɨ́¹ chi²¹ quioh²¹ hñú³; quɨen² jáun² bíh¹ jáh³
quian³² pí³ hi³ lɨ́¹³ jmu³ hian² tsɨ́³ ñí¹con² tsáu² tán¹ tá¹la³ hñá³ zɨ́h² jáun².
11 Jáh³ hí³ né³ zian² jan² tsá² chín¹ juo¹³, jan² tsá² jmɨ́¹ lɨ́n³ tsá²cuú² tsá²ta³
Dió³², la³ cun³ tsá² má²cuá¹ho² hí³ jáɨ¹³ hñu³ háunh³ jáun²; tsá² hí³ jmáɨ²
Abadón cun³quionh³ jú¹ *hebreo, hi³ cun³quionh³ jú¹ *griego né³ jmáɨ² tsú²
Apolión [hi³ hnió³ juáh³ “tsá² hnió³ hin³ la³jɨ́³²”.]
12 Ca³nga² bíh¹ la³ñí¹ uu³cha³tsɨ³², tɨ³la³ hniáuh³² bíh¹ cónh³í¹ tun³.
13 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³jie³ siáh³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² tsá² ñí¹ má²jñéi³
mí¹ñí² quioh²¹, jmɨ́¹jáun² ca³náɨ³² jná¹³ cáun² mah¹ ho³ tsáu² hi³ ñí¹ca³hléh³ ja¹
tá¹ quiún³ chí¹ juɨ́¹³ hi³ ná¹tsɨ²¹ jáun² cuoh¹ ñí¹hiú¹³ hi³ lɨ́³ jáun² cú¹mí¹niau²¹
jmáh³² hi³ zeh² jáun² ta³ ñí¹ Dió³².
14 Mah¹ jáun² ca³záɨh³ la³ lá² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² tsá² ñí¹ má²jñéi³, tsá² cun³
lɨ́²jiéi³² hí³ mí¹ñí²:
—Cuá² lion¹ tá¹ quiun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² tsá² ná¹hñéih¹ ó³² can³² cua³
jueh³² jmáɨ² Eufrates.
15 Jmɨ́¹jáun² ca³záɨnh³ tá¹ quiun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², tsá² jmɨ́¹
má²ná¹tiáunh¹ hí³ hua³jan²¹ hi³ jngɨh³ ñí¹ má²hnɨ³² tsoh³ tsáu² jmɨ́¹ cá¹chó²¹
o¹rá¹, jmáɨ¹, zɨ́h² jɨ³ mii² hi³ má²tón³² nɨ́² siáh³.
16 Hliáu³ tsá² ná¹tsɨn¹ hí³ tsa³cuá¹ jmɨ́¹ tín³ tun³ nio² hña³láun³ mí²yaun²¹
tsáu²; la³ nɨ́² bíh¹ ca³náɨ³² jná¹³.
17 La³ nɨ́² bíh¹ lɨ³ jmɨ́¹ cá¹jnia³ jáun² jéin³² jná¹³ hi³ ca³jɨen¹ jná¹³ tsa³cuá¹ hí³
la³ má²quionh³ tsá² ná¹tsɨn¹ jáh³ hí³. Tsá² hí³ né³ jmɨ́¹ ná¹jóh²³ ñí¹ tsɨ́³ ma³
cáun² mí¹ñí² dáɨn³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ hi³ hún¹ sɨ́², hi³ há²su²¹ zɨ́n¹³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ lí¹³ jacinto,
jɨ³ hi³ mí²niáu³ siáh³ la³jmɨ́¹ mí²niáu³ azufre. Mɨ³ chí¹ tsa³cuá¹ hí³ jmɨ́¹ jniá³
la³jmɨ́¹ jniá³ chí¹ hiah³², jáun² ho³ jáh³ jmɨ́¹ hue³² sɨ́², mí²ñí¹, jɨ³ juɨ²¹ quɨ́n¹
azufre.
18 Jmɨ́¹jáun² ca³hiá² cá²tsan³ ñí¹ má²hnɨ³² tsoh³ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá²
cun³quionh³ tá¹ hnɨ³² ñí¹ hi³ hlah³ hi³ hue³² jáun² ho³ tsa³cuá¹ hí³; la³ cun³ sɨ́²,
mí²ñí¹, jɨ³ juɨ²¹ quɨ́n¹ azufre hi³ hún¹ sɨ́² nɨ́² siáh³.
19 Quí¹ ho³ bíh¹ tsa³cuá¹ hí³ jmɨ́¹ zia³² pí³ quioh²¹ la³ má²quionh³ quɨen² jáh³
hi³ lɨ́¹³ jmu³ hian² tsɨ́³; quí¹ quɨen² jáh³ jmɨ́¹ jniá³ la³jmɨ́¹ jniá³ jan² jáh³ hláɨnh¹,
hi³ jáun² cun³quionh³ hi³ jáun² bíh¹ uá²jaɨ³² jmu² jáh³ hian² tsɨ́³.
20 Tɨ³la³ tsá²mɨ³cuóun² tsá² ñí¹ hná¹ jáun² né³, tsá² tiá² cá²tsan³ cun³quionh³
uu³cha³tsɨ³² jáun², tsá² hí³ cun³ tiá² ca³chan³ bíh¹ tɨ³ có³² dió³² tsá² láɨn¹, dió³²
ná¹lɨ́³ cun³quionh³ cuá² ta³ tsú² hmóu³². Cun³ tiá² ca³quin³ bíh¹ tsú² tɨ³ có³² hi³
má²tsú² má²jónh³² la³jánh³ dúh¹ ñí¹ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ jɨ³ dió³² tsá² láɨn¹ lɨ́³ jáun²

cun3quionh3 cú1mí1niau21, mí1ñí2 cú1tiáu2, jɨ3 mí1ñí2 mí2niáu3, dió32 lɨ́3 quɨ́n1, jɨ3 dió32 lɨ́3 hmá2 nɨ́2 siáh3; dió32 tiá2 lin1 jɨ́e32, sa3jun3 náɨ32 hi3 sa3jun3 tɨn2 ngɨ́32 siáh3.

21 Hi3 sa3jun3 ca3chá3 bíh1 tsú2 tɨ3 có32 hi3 jngɨh2 tsáu2, hi3 lɨ́n3 tɨ32 mɨ́3 tsá2 hláɨnh1, hi3 jmú2 tsau32 hi3 tiá2 jmɨ́1 ca3tɨn1 jmu3 quionh3 tsá2 hlá2 tsá2 nɨ́2, hi3 sa3jun3 ca3chá3 tsú2 siáh3 tɨ3 có32 hi3 han2.

10

Tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32 tsá2 zianh32 cáun2 sí2 pih21

1 Jáun2 né3, jmɨ́1 lɨ21 jáun2 ca3jɨen1 jná13 jan2 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32, jan2 tsá2 jlánh1 ho2 pí3. Tsá2 hí3 né3 ja3 hñu3mɨ3cuú2 hi3 dí1tsaɨnh32 jnie2; jáun2 tsáɨh3 chí1 tsú2 né3 hen2 jmɨ́2quɨ́n1, ñí1 tsú2 jniá3 la3jmɨ́1 jniá3 hiú2, hi3 ta3 tsú2 né3 jniá3 la3jmɨ́1 jniá3 zɨ́h1 sɨ́2.

2 Tsá2 hí3 zianh32 cáun2 sí2 pih21 hi3 pan23 tsú2 hi3 má2rá1ñeih32. Jáun2 ca3di3chín32 quionh3 tɨ́1 cuá2 chu21 quioh21 ñí1 jmɨ́2miih21, hi3 tɨ́1 cuá2 cáun1 né3 ca3di3chín32 ñí1 hué21.

3 Jmɨ́1jáun2 ca3hóh32 tsú2 tiá3 lɨ́n32 la3jmɨ́1 hóh32 hiah32 dáɨn3, hi3 jmɨ́1 ca3hóh32 jáun2 tsá2 hí3 né3 ca3ngɨh3 siáh3 tá1 quiau3 mah1 jáun2 quioh21 miíh32, hi3 ca3hléh3 tiá3.

4 Jmɨ́1 má2lɨ́2hléh32 jáun2 mah1 quioh21 miíh32 né3, jmɨ́1 má2tón13 jná13 ñí1 sí2 la3 cun3 hi3 ca3juáh3 mah1 jáun2, tɨ3la3 ca3náɨ32 jná13 siáh3 cáun2 mah1 ho3 tsáu2 hñu3mɨ3cuú2 hi3 ñí1ca3juáh3 la3 lá2:

—Jnɨ́3 jáɨ13 hi3 má2lɨ́2juáh3 tá1 quiau3 mah1 quioh21 miíh32 nɨ́2, ha3 lɨ́2tón3 ñí1 sí2.

5 Jáun2 jná13 né3 ca3jɨen1 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32 tsá2 dí1chin1 hí3 ñí1 jmɨ́2miih21 jɨ3 ñí1 hué21 lá2 hi3 ca3zió3 cuá2 chu21 quioh21 tɨ3 hñu3mɨ3cuú2,

6 hi3 ca3ma3tson2 tsú2 jáɨ13 quioh21 cun3quionh3 hi3 ca3hɨen3 Tsá2 zian2 hí3 ca3la3 cun3 jmɨ́1hi3nio2, Tsá2 ca3jmú3 la3 cu3 la3 juéh3 mɨ3cuú2, jmɨ́2miih21, jɨ3 ca3la3 jɨ́32 hi3 zia32 ñí1con2 ma3 quin32 ma3 caun32 hi3 jáun2 nɨ́2 siáh3, hi3 ca3juáh3 la3 lá2:

—¡Ha3 tiú2uú2 jmáɨ1 zia32 yáh3 juáh13 hi3 lé3 bíh1 ué3!

7 Quí1 nɨ́1juáh3 nɨ́1 má1cá2chó32 jmáɨ1 hi3 jiéɨ32 tsá2 ñí1 má2quiaun3 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32 mí1ñí2 quioh21, má1jáun2 má2cá2chó32 bíh1 jmáɨ1 hi3 lɨ3tí3 la3 cun3 hi3 jmɨ́1 cuá1hu21 jáun2 tsɨ́3 Dió32, la3 cun3 jáɨ13 hi3 ca3hléh3 jáun2 tsá2 ca3lɨn3 hí3 *tɨ32 jë1 Dió32, tsá2 ca3lɨn3 hí3 quian21 tsú2.

8 Mah1 hi3 má2lɨ́2náɨ32 jná13 jáun2, hi3 ja3 hñu3mɨ3cuú2, ca3hléh3 siáh3 cónh3í1 cu3 jéin32 ñí1con2 jná13 hi3 ca3juáh3 la3 lá2:

—Cua32, cuá2quián2 sí2 pih21 má2rá1ñeih32 hi3 zianh32 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32 zenh2 ó32 ñí1 jmɨ́2miih21 jɨ3 ñí1 hué21.

9 Jáun2 ngau3 jná13 ñí1 zenh1 tsá2 hí3 hi3 ca3ñí1mɨ́13 jná13 sí2 pih21 jáun2, hi3 jáun2 tsá2 hí3 né3 ca3záɨ3 jná13 la3 lá2:

—Jánh32 jaun32, tɨ3la3 quɨéɨh3 má1ná1. Jáun2 sá1nɨ́2 jɨeh21 nú2, la3jmɨ́1 ráu3 jmɨ2 toh1 bíh1 ráu3 nɨ́1 má1hi32 honh1 nú2, tɨ3la3 nɨ́1 má1cá2chó32 hñu3 henh1 nú2 né3, má1jáun2 má2tsɨ́h32 bíh1.

10 Jáun² jná¹³ né³ ca³héi³² sí² pih²¹ jáun² hi³ ca³cué³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², hi³
jáun² ca³cúh³² ná¹; jáun² la³jmɨ́¹ ráu³ jmɨ² toh¹ bíh¹ ráu³ jmɨ́¹ hi²¹ uen³² jná¹³,
tɨ³la³ jmɨ́¹ má²lɨ́²cúh³² jná¹³ jáun² né³, sa³ tsɨ́h³² lɨ́n³² bíh¹ lɨ³ ta³ má²hu²¹ hñu³
hén² jná¹³.

11 Jmɨ́¹jáun² ca³juáh³ tsá² hí³ ñí¹con² jná¹³:

—Hniáuh³² cuá¹chú¹ cuá¹jah²¹ bíh¹ hnú² jáɨ¹³ hi³ cue³² Dió³² hñu³ honh² hi³
ca³tɨn¹ tsá² zian² ma³ quin³² ma³ caun³² hué³², ca³la³ jánh³ dú¹ ñí¹ juo³ tsá²
jma², jɨ³ ñí¹con² tsá² ná¹lɨ́n³ re²¹ ñí¹ hliáun³ nɨ́² siáh³.

11

Gon³ tsá² nau³² jáɨ¹³

1 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, hiau³ jná¹³ cáun² hmá² héih³² hi³ jniá³ la³jmɨ́¹ jniá³ cáun²
hmá² tá², hi³ jáun² ca³záɨ³ jná¹³ tsú² la³ lá²:

—Náu², cuá²quiú² héih³² hñú³ hɨ́en¹ quioh²¹ Dió³², jɨ³ ñí¹hiú¹³ nɨ́² siáh³, hi³
cuá²hin³² siáh³ jánh³ tsá² má²tsú² má²jónh³² Dió³² ñí¹ jáun².

2 Tɨ³la³ ha³ lɨ́² cua³chá¹ héih³² ñí¹ lɨ́³ ñí¹hñú³ cheih³² cuáh³² má¹ná¹, quí¹ ñí¹
jáun² dá² má²hiauh³² tsá² tiá² Dió³² má²cuóun³² bíh¹. Tsá² hí³ tsa³ha³ tsa³záuh³
juú² hɨ́en¹ hi³ tsa³jmú³ hian² tsɨ́³ cun³ tu³la³tún³ zɨ́h².

3 Jmáɨ¹ jáun² cue¹ jná¹³ jáɨ¹³ gon³ tsá² zih³² jú¹ tson² hi³ ca³tɨn¹ jná¹³. Tsá²
hí³ né³ ná¹quih³² hmɨh³² liáh² hi³ lin¹ hi³ hlah³ nio² tsɨ́³, hi³ jáun² hléh³² tsú²
jáɨ¹³ hi³ cue¹ jná¹³ hñu³ tsɨ́³ cun³ cú² mei²¹ tsɨ²¹ tun³ nio² hña³láu³ tsɨ²¹ hnaɨh³²
nio² quiú³ jmáɨ¹.

4 Tsá² gon³ hí³ né³ ná¹lɨ́n³ tá¹ tun³ hmá² olivo jáun² jɨ³ tá¹ tun³ tse³ pih²¹
hún¹ sɨ́² hi³ nio² jáun² ñí¹ hó²¹ñí¹ Tsá² lɨ́n³ hú¹tá¹ Tsá² chín¹ hngá¹máh³ lá².

5 Nɨ́¹juáh³ zian² tsá² hnió³ jmu³ hian² tsɨ́³ ñí¹con² tsá² gon³ hí³, tɨ³ la³ ho³ tsá²
hí³ dá² hue³² sɨ́² bíh¹ hi³ lɨ́¹³ hin³ dí² tsá² hau². La³ jáun² bíh¹ ca³tɨ²¹ jún³ lɨ³ua³
jan² tsá² hnió³ jmu³ hian² tsɨ́³ ñí¹con² tsú².

6 Ñí¹con² tsá² hí³ zia³² siáh³ pí³ hi³ lɨ́¹³ jmu³ hi³ tiú²uú² jmɨ́³ chau¹³ tá¹la³
hléh³² tsú² jáun² jáɨ¹³ hi³ cue³² Dió³² hñu³ tsɨ́³; ja³bí¹ ho² tsú² siáh³ jáɨ¹³ hi³
jmu³ hi³ jmáɨ² lan¹³ jmɨ², ho³ hi³ quiunh²¹ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá² lɨ³ua³ cáun²
uu³mí²tsɨ³² siáh³ siáh³. La³jɨ́³² hi³ jáun² jmu³ tsú² nɨ́¹juáh³ jáh³ jéin³² hnió³ tsú²
jmu³ bíh¹.

7 Tɨ³la³ nɨ́¹ má¹ca³táuh³ tá¹³ tsá² hí³ né³, má¹jáun² cua³han² jan² jáh³ hláɨh¹
jáh³ hon² hún¹ hñu³ háunh³, hi³ jmu³ hniéɨ² quionh³ tsá² hí³; jáh³ hí³ bíh¹ cah¹³
jmáɨ¹ hi³ jngɨh³ tsá² gon³ hí³.

8 Hla¹ hí³ tá¹tonh¹ ja¹ hñú³ juú² jáun², juú² ñí¹ cá¹taun³ Tɨ³² Juo¹³ tsú² ñí¹
crei²¹; juú² jáun² jmáɨ² Sodoma jɨ³ Egipto ca³tɨ²¹ jú¹ jnɨ².

9 Ñí¹ jáun² tá¹tonh¹ hla¹ cun³ hnɨ³² jmáɨ¹ tón²¹ cú² chí²hiú² tá¹la³ ja³tú¹ ja³lɨn³
tsá² ja¹ quioh²¹ ca³la³ jánh³ dú¹ ñí¹ mí¹zionh² tsáu², hi³ la³jánh³ dú¹ ñí¹ juo³ tsá²
jma², jɨ³ la³jín³² tsá² zian² ma³ quin³² ma³ caun³² hué³² nɨ́² siáh³. La³jín³² tsá²
hí³ ja³jɨen³ hla¹ hí³, hi³ hí¹ jan² tiá² hin² cuéh³² tsú² jáɨ¹³ hi³ hón³² hla¹ hí³.

10 Tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá² jlánh¹ lɨ³ tsah³ ca³tɨ²¹ hi³ má²cá²tsan³ tsá² hí³, ca³la³
hi³ zia³² hi³ quí¹ hi³ cuen¹ tsú² tsá²ján² tsá²ján² cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ ná¹hiún²

tsɨ́3 ca3tɨ21 hi3 jáun2; quí1 ñí1con2 hla1 tsá2 jmɨ́1 hleh32 hí3 jë1 Dió32 dá2 jmɨ́1 ja32
la3jáh3 dúh1 ñí1 uu3mí2tsɨ32 hi3 ca3ma3tso2 jáun2 tsá2 zian2 ñí1 hué21 lá2 tsɨ́3.
11 Tɨ3la3 jmɨ́1 má2ca3tsɨn13 jáun2 hnɨ32 jmáɨ1 tón21 cú2 chí2hiú2 né3, Dió32
ca3jmú3 hi3 ca3jenh13 bí1 siáh3 tsá2 gon3 hí3, hi3 jáun2 ca3nu3 ca3tiánh3; jáun2
la3jɨ́n32 tsá2 ca3jɨ́e3 hí3 hi3 ca3jenh13 tsú2 ca3juénh2 quiaun3 cu3tí3 bíh1.
12 Jmɨ́1jáun2 ca3náɨ32 tsá2 má2ca3jenh13 hí3 cáun2 mah1 pin3 lɨ́n32 hi3 ñí1ja21
hñu3mɨ3cuú2, hi3 ñí1ca3juáh3 la3 lá2:
—¡Ñá2tánh1 náh2 tɨ3 chi3cuú2 lá2!
Jmɨ́1jáun2 ca3uɨnh32 tsá2 gon3 hí3 juɨ32 ja1 jnie2 ñí1 ta3 ñí1 la3jɨ́n32 tsá2 hau2
hí3.
13 Jáun2 la3 cun3 jmɨ́1jáun2 ca3jɨ́eh3 hué32 tiá3 lɨ́n32, jmɨ́1jáun2 ca3quɨ́2 cá2cuon3
cáun2 la3 cun3 quia3 tsoh3 já1 juú2 jáun2, hi3 ca3tsan3 quiaun3 mei21 tsáu2.
Tá1la3 má2ná1juenh21 lɨ́n21 jáun2 tsá2 ca3ziaun3 hí3, ca3ma3quien2 tsú2 Dió32 Tsá2
cuá1quien2 hñu3mɨ3cuú2.
14 La3 nɨ́2 bíh1 ca3nga2 uu3cha3tsɨ32 ñí1 má2tun3; hi3 tia3juɨ32 lɨ́n32 bíh1 má2ja32
siáh3 hi3 ñí1 má2hnɨ32.

Ñí1 má2quiau3 mí1ñí2 hi3 jiei32 tsú2

15 Jáun2 tsá2 ñí1 má2quiaun3 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32 ca3jie3 mí1ñí2 quioh21,
jmɨ́1jáun2 ca3náɨ32 jná13 hi3 ñí1ca3hléh3 tsáu2 tiá3 lɨ́n32 hñu3mɨ3cuú2, hi3
ñí1ca3juáh3:
Má2cá2chó32 bíh1 jmáɨ1 hi3 Dió32 Juo13 dí2 má2hau3 jáɨ13 tá1 cáun2 ñí1 cuá1 ñí1
hué21 ó32,
la3 má2quionh3 Tsá2 lɨ́n3 Cristo;
hí3 bíh1 Tsá2 lɨ3 chín1 la3 cun3 jmɨ́1hi3nio2.
16 Hi3 jáun2 tá1 quiu3quiun3 tsá2daun32 tsá2 tionh2 hí3 ñí1 hmá2sɨ1 quioh21 ta3
ñí1 Dió32 ca3tiánh3 ná1hin3 la3 tɨ3 hué32 hi3 ca3ma3tsu3 ma3jónh32 Dió32,
17 hi3 ca3juáh3 la3 lá2:
Hnú2 Dió32 Juo13 jnoh1,
hnú2 Tsá2 cú2 Tsá2 juenh2,
hnú2 bíh1 Tsá2 zian2 nú2, Tsá2 qui3 zian2 nú2 la3 cun3 jmɨ́1tin2,
cue32 jnoh1 tiá1hmah1 quí1 má2ca3jmuh21 bíh1 hnú2 ta21 pí3 hi3 ñi3hauh32 nú2,
hi3 má2ca3ma3liauh21 hnú2 hi3 jmúh1 héih32.
18 Tsá2 zian2 tá1 cáun2 hngá1máh3, tsá2 tiá2 má2cuóu32 hnú2, má2ca3míh3 tsɨ́3
ñí1con2 hnú2;
tɨ3la3 má2cá2chó32 bíh1 jmáɨ1 hi3 má1jnia13 hnú2 la3 cun3 hi3 míh23 honh2 nú2
huen2.
Má2cá2chó32 siáh3 jmáɨ1 hi3 rá1tsɨh32 hnú2 héih32 ñí1con2 tsá2 má2cá2tsan3,
hi3 jáun2 tsá2 quian21 hnú2, tsá2 ca3lɨn3 hí3 tɨ32 jëh2 hnú2 má2cueh1 nú2 la3 cun3
hi3 ca3tɨn1 hiáuh3,
hi3 hiáuh3 siáh3 la3jɨ́n32 tsá2 joh2 hnú2 ñí1 hná1 nɨ́2, tsá2 ná1má2quien2 hnú2,
uá1 hi3 tsá2 má2lieih21 uá1 hi3 tsá1míh1.
Ja3bí1 má2cá2chó32 siáh3 jmáɨ1 hi3 má2má1hiá1 má1tsán13 nú2 siáh3 la3jɨ́n32 tsá2
ná1quí2 ná1hin23 ñí1 cuá1 ñí1 hué21 ó32.
19 Jmɨ́1jáun2 ca3niá3 ho3hñú13 hñú3 hɨ́en1 jáun2 quioh21 Dió32 hñu3mɨ3cuú2,
hi3 jáun2 ca3jnia3 cuó2 hi3 zeh2 ñéih3 hñú3 hɨ́en1 jáun2, ñí1 rá2hu21 jáɨ13 quioh21
nió32 hi3 ca3jmú3 jáun2 Dió32. Jmɨ́1jáun2 né3 ca3ja3tu3 ja3lɨ́3 sɨ́2 quioh21 miíh32,

hi³ lɨ³ cú²tiú² cú²jan³² lɨ́n³², hi³ ca³quí¹ ca³hín¹, jɨ³ hi³ ca³qui³ ca³jɨ́eh³ hué³²;
jmɨ́¹jáun² siáh³ ca³ziú² cá²hin³ hliáun³ cu³tí³ tsɨ́³.

12

Jáh³ hláɨnh¹ chín¹ jmu² hniéi² ñí¹con² tsá²mɨ³

1 Né³² né³, jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³jnia³ siáh³ cáun² li²¹ tɨ³ chi³cuú² hi³ lɨ́³ la³ lá²:
Ca³jɨen¹ jná¹³ jan² tsá²mɨ³ hi³ cuá¹pɨ́² cuá¹tsaɨnh³² hiú² la³ jan² tsá² cuá¹quih³²
cáun² ha¹, hi³ he² siáh³ zɨh² ñeh² ta³ tsú², hi³ hun¹ siáh³ chí¹ tsú² cáun²
*có²ron¹ná¹ hi³ lɨ́³ cun³quionh³ quia³tún³ chí¹jmaɨ²¹.
2 Tsá²mɨ³ hí³ né³ jmɨ́¹ cuá¹quian² jon², hi³ jáun² jmɨ́¹ má²cuá¹tɨ́² cuá¹hóh³²
quí¹ hi³ má²quɨeh² héin¹ hi³ má²lɨ³zian² jon².
3 La³ cun³ jmɨ́¹jáun² ca³jɨ́e³² jná¹³ siáh³ cónh³í¹ cáun² li²¹ tɨ³ chi³cuú²:
jmɨ́¹jáun² ca³jnia³ jan² jáh³ hláɨnh¹ pan¹ cu³tí³, jáh³ dáɨn³, hi³ tsɨ²¹ quiau³ máɨ³
mɨ³ chí¹, hi³ tsɨ²¹ siáh³ quia³ juɨ́¹³; hi³ ma³ quin³² ma³ cá² máɨ³ mɨ³ chí¹ né³
ná¹hun¹ ma³ cáun² có²ron¹ná¹ hi³ la³ ná¹hein³² tsá² quien².
4 Cun³quionh³ quɨen² bíh¹ jáh³ hláɨnh¹ hí³ ca³cuɨn³ tɨ³ hué³² cá² tsun¹ la³ cun³
hnɨ³² tsoh³ chí¹jmaɨ²¹ hi³ jmɨ́¹ tionh¹ hñu³mɨ³cuú². Jmɨ́¹jáun² ca³náu² siáh³ ta³
ñí¹ tsá²mɨ³ má²ñí¹lɨ³zian² hí³ jon², hi³ jmɨ́¹ hnió³ cunh¹³ dáɨn² jon² tsá²mɨ³ hí³
la³ cun³ nɨ́¹ má¹ca³lɨ³zian².
5 Ca³lɨ³zian² bíh¹ jon² tsá²mɨ³ hí³, jan² dún² tsá²ñuh² tsá² hau³ jáɨ¹³ ñí¹con²
tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ cun³quionh³ cáun² hmá²hɨ́h¹ hi³ lɨ́³ mí¹ñí²; dáɨn²
hí³ né³ ca³cón³² tsú² la³ tɨ³ ñí¹ cuá³ Dió³² bíh¹.
6 Tsá²mɨ³ hí³ né³ ca³cuóun³ tɨ³ cuá¹ quiéin² ñí¹ má²lɨ́³ jáun² hua³jan²¹ hi³
ca³jmú³ Dió³² hi³ lɨ́¹³ ma³ton³ tsú² cun³ cu³ mei²¹ tsɨ²¹ tun³ nio² hña³láu³ tsɨ²¹
hnaɨh³² nio² quiú³ jmáɨ¹.
7 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³lɨ³ zia³² cáun² hniéi² hñu³mɨ³cuú². Mí²yi²¹ tsá² chín¹ ja¹
tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², la³ má²quionh³ tsá² quionh³ ca³tɨ́n³ quionh³ jáh³ hláɨnh¹
chín¹ hí³ la³ má²quionh³ siáh³ tsá²cuú² tsá²ta³.
8 Tɨ³la³ jáh³ hláɨnh¹ hí³ má¹ná¹, ha³ tiá² ca³cah¹³ yáh³ jmáɨ¹ quionh³ tsá²cuú²
tsá²ta³, hi³ jáun² jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ha³ tiú²uú² hiauh³ yáh³ tsú² jáɨ¹³ hi³ tiánh³
hñu³mɨ³cuú².
9 Jmɨ́¹jáun² ca³tón³² tsú² jáh³ hláɨnh¹ chín¹ hí³ tɨ³ hué³², jáh³ hláɨnh¹ qui³
zian² hí³ la³ cun³ má²jun³ ne²¹ lɨ́n²¹, jáh³ jmáɨ² hí³ tsá² hláɨnh¹, hi³ jmáɨ²
siáh³ *Satanás, tsá² má²can² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³, ca³la³ má²quionh³
tsá²cuú² tsá²ta³ bíh¹ jáh³ hí³ ca³cuɨn³ tsú² tɨ³ hué³².
10 La³ cun³ jmɨ́¹jáun² ca³náɨ³² jná¹³ hi³ ñí¹ca³hléh³ jan² tsáu² tiá³ lɨ́n³²
hñu³mɨ³cuú², hi³ ñí¹ca³juáh³:
Má²cá²chó³² bíh¹ jmáɨ¹ hi³ má²ca³liáun³ tsá²mɨ³cuóun²,
hi³ má²ca³ma³jnia² bíh¹ siáh³ Dió³² Juo¹³ dí² pí³ quioh²¹ hi³ lɨ́n³ tsú² Re²¹ Tsá² chín¹,
hi³ má²ca³ma³jnia² bíh¹ siáh³ Cristo la³ cun³ ta²¹ hi³ ho²;
quí¹ tɨ³ cheih³² bíh¹ má²ca³tón³² tsú² tsá² jmɨ́¹ cha³² hí³ tsáu¹³ raɨnh²¹ dí² ñí¹con² Dió³² Juo¹³ dí² la³ huá² la³ jma².
11 Tsá² reh² dí² hí³ má²ca³cah¹³ jmáɨ¹ ñí¹con² tsá² hláɨnh¹ hí³
cun³quionh³ jmɨ² hi³ ca³táɨn² quioh²¹ Tsá² lɨ́n³ hí³ *Já¹ziáh² míh¹,

jɨ³ cun³quionh³ jú¹ tson² hi³ ca³cué³ tsú² jáun²;
quí¹ tsá² hí³ cun³ tiá² ca³hɨ́³ bíh¹ tsɨ́³ uá¹jinh¹ ca³la³ ñí¹ ca³cáɨn³ jmɨ́²chí³
quioh²¹.
12 Jáun² né³² né³, ma³hiún¹³ hnú² honh² hñu³mɨ³cuú²,
la³jɨ́n³² náh² tsá² tionh² náh² ñí¹ lá².
Tɨ³la³ ¡jlánh¹ juon²³ hnoh², tsá² zian² náh² ñí¹ hué²¹ nɨ́² jɨ³ jmɨ́²miih²¹ nɨ́² siáh³!
Quí¹ nɨ́² bíh¹ má²ngau³² tsá² hláɨnh¹ ca³la³ hi³ míh²³ lɨ́n³² tsɨ́³,
hi³ má²lɨ́²son² ñí¹ tionh¹ hnoh² nɨ́²,
quí¹ re² lɨ́n³² bíh¹ ñi³² tsú² hi³ cú¹pih²¹ jmáɨ¹ bíh¹ jéɨ³²í¹ zia³² quioh²¹.
13 Jmɨ́¹ ca³lɨ³tsɨn² tsá² hláɨnh¹ hi³ má²lɨ́²tiáun³² tsú² tɨ³ hué³², jáun² ca³hɨ́¹
ca³tsɨn¹ tsú² tsá²mɨ³ ca³lɨ³zian² hí³ jon².
14 Tɨ³la³ tsá²mɨ³ hí³ má¹ná¹, ca³hiauh³ tun³ chí¹ pí¹³ máɨ² pan¹, hi³ jáun² lɨ́¹³
ranh¹³, hi³ tsó³² tɨ³ cuá¹ quiéɨn² ñí¹ tiú²uú² lɨ́¹³ chauh¹ jáh³ hláɨnh¹ hí³. Ñí¹
jáun² né³ hiáuh³ tsá²mɨ³ hí³ má³² cuh³ tá¹la³ ngá¹³ hnɨ³² mii² tón³² jáun².
15 Jáun² jáh³ hláɨnh¹ chín¹ hí³ jlánh¹ ca³huéh³ jmáɨ² ho³, hi³ jáun² tá¹ron³
cáun² cua³ hi³ lɨ́¹³ tsa³den³ tsá²mɨ³ hí³;
16 tɨ³la³ cuá¹ hué²¹ né³ ca³ma³hau³ bíh¹ quioh²¹ tsá²mɨ³ hí³, quí¹ cuá¹ hué²¹
dá² ca³qui³ ca³nia³ bíh¹ ho³ hi³ ca³hɨnh³ jmɨ́² cua³ hi³ ca³hué² jáun² ho³ jáh³
hláɨnh¹ chín¹ hí³.
17 Jmɨ́¹jáun² tɨ³ lɨ³mí¹ ca³míh³ bí¹ tsɨ́³ jáh³ hláɨnh¹ chín¹ hí³ ñí¹con² tsá²mɨ³
hí³, jáun² ngau³ hi³ ja³jmú³ hniéɨ² quionh³ tsá² jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ tsá²mɨ³ hí³ ñí¹
hná¹ jáun², la³ cun³ la³jɨ́n³² tsá² ná¹má²tí³² hí³ héɨh³² quioh²¹ Dió³² yáh³, tsá²
hleh³² la³ má²hleh³² jáun² jú¹ tson² hi³ ca³hiauh³ tsú² jáun² ñí¹con² Jesús.

13

Jan² jáh³ hion² hñu³ jmɨ́²miih²¹

1 Jáun² né³, ca³jɨ́e³² jná¹³ hi³ ca³náu² tsá² hláɨnh¹ hí³ can³² jmɨ́²miih²¹.
Jmɨ́¹jáun² ca³jɨen¹ jná¹³ siáh³ jan² jáh³ hlah³ lɨ́n²¹ jniá³ hi³ ca³hion² hñu³
jmɨ́²miih²¹; jáh³ hí³ tsɨ²¹ quiau³ máɨ³ chí¹ hi³ cónh³ quia³ juɨ́¹³. Ma³ quin³² ma³
caun³² juɨ́¹³ jáun² jáh³ jmɨ́¹ ná¹hun¹ ma³ cáun² *có²ron¹ná¹ hi³ la³ ná¹hein³² tsá²
quien². Ma³ quin³² ma³ cá² máɨ³ chí¹ jáh³ jmɨ́¹ ná¹tón²¹ ma³ cá² jon¹ jáɨ¹³ hi³
chú² lén³² jáh³ Dió³².
2 La³jmɨ́¹ jniá³ jan² hiah³² huénh³ bíh¹ jniá³ jáh³ hláɨh¹ hí³, tɨ³la³ cuú² ta³ jáh³
má¹ná¹, jniá³ la³jmɨ́¹ jniá³ cuú² ta³ jáh³ náɨ² cánh¹ bíh¹, jáh³ téh²³ tsú² oso, hi³
ho³ jáh³ jniá³ la³jmɨ́¹ jniá³ ho³ hiah³² dáɨn³ cánh¹. Jáun² jáh³ hláɨnh¹ chín¹ hí³
né³ ca³cué³ pí³ hi³ ho² ñí¹con² jáh³ hláɨh¹ hí³, la³ má²quionh³ jɨ³ hmá²sɨ¹ ñí¹
cuá³, jɨ³ hi³ ca³cué³ siáh³ jáɨ¹³ quien² hi³ ho².
3 Cá² máɨ³ chí¹ jáh³ hláɨh¹ hí³ jmɨ́¹ cuɨ́h² hi³ jmɨ́¹ jniá³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ hi³ má²jún¹
mɨ³ chí¹ jáun²; tɨ³la³ la³ bíh¹ ñí¹ jmɨ́¹ cuɨ́h² jáun² quioh²¹ jáh³, hi³ jáun² tsá² zian²
tá¹ cáun² hngá¹máh³ né³ ca³ja³cáun² lɨ́n³² tsɨ́³ jmɨ́¹ ca³jɨe³ hi³ jáun², jáun² jlánh¹
ca³tanh² dí² ta²¹ jáh³ hláɨh¹ hí³.
4 Jáun² jlánh¹ ca³ma³tsu³ ma³jónh³² tsú² jáh³ hláɨnh¹ chín¹ hí³ quí¹hliá²
ca³cué³ jáɨ¹³ hi³ ho² ñí¹con² jáh³ hláɨh¹ hí³, hi³ ca³ma³tsu³ ma³jónh³² tsú² siáh³
jáh³ hláɨh¹ hí³ uá²jaɨ³², hi³ juáh³ la³ lá²:

—¿Hin^{2} bí^{1} tsánh^{2} cu^{3} ren^{3} quionh^{3} jáh^{3} lá^{2}? ¿Hin^{2} ya^{3} tsánh^{2} tioh^{21} jmu^{3}
hniéi^{2} quionh^{3} tsú^{2}?

5 Ja^{3}bí^{1} ca^{3}hiauh^{3} jáh^{3} hláɨh^{1} hí^{3} jáɨ^{13} hi^{3} jmu^{3} tonh^{2} hi^{3} chu^{3} lén^{32} Dió^{32}, jɨ^{3}
hi^{3} ca^{3}lɨ^{3}hiáun^{1} siáh^{3} hi^{3} hau^{3} jáɨ^{13} tá^{1} tu^{3}la^{3}tún^{3} zíh^{2}.

6 Jáh^{3} hláɨh^{1} hí^{3} né^{3}, ca^{3}chu^{3} ca^{3}lén^{32} Dió^{32} jɨ^{3} hi^{3} ca^{3}tu^{3} ca^{3}hión^{32} siáh^{3} Dió^{32},
jɨ^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2} ñí^{1} cuá^{3} jáun^{2} Dió^{32}, la^{3} má^{2}quionh^{3} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} tionh^{2} ñí^{1} jáun^{2}.

7 Ja^{3}bí^{1} hiauh^{3} siáh^{3} jáh^{3} hláɨh^{1} hí^{3} pí^{3} hi^{3} jmu^{3} hniéi^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} joh^{1} Dió^{32}
ca^{3}la^{3} ñí^{1} ca^{3}láɨh^{13}; hi^{3} hiauh^{3} siáh^{3} jáɨ^{13} hi^{3} hau^{3} jáɨ^{13} ñí^{1}con^{2} la^{3}jánh^{3} dú^{1} ñí^{1}
mí^{1}zionh^{2} tsáu^{2}, la^{3}jáh^{3} dú^{1} ñí^{1} juo^{3} tsá^{2} jma^{2}, jɨ^{3} ñí^{1}con^{2} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} zian^{2} ma^{3}
quin^{32} ma^{3} caun^{32} hué^{32} nɨ́^{2} siáh^{3}.

8 Jáun^{2} la^{3}jɨ́n^{32} bíh^{1} tsá^{2} zian^{2} tá^{1} cáun^{2} hngá^{1}máh^{3} ca^{3}ma^{3}tsu^{3} ma^{3}jónh^{32} jáh^{3}
hláɨh^{1} hí^{3}, la^{3} cun^{3} tsá^{2} tiá^{2} má^{2}ná^{1}tioh^{3} hí^{3} hi^{3} jmái^{2} ñí^{1} sí^{2} quioh^{21} Tsá^{2} lɨ́n^{3}
*Já^{1}ziáh^{2} míh^{1}, Tsá^{2} ca^{3}jun^{3} hí^{3}. Sí^{2} jáun^{2} né^{3} tioh^{3} hi^{3} jmái^{2} jmáh^{3}la^{3} tsá^{2}
ca^{3}tɨn^{1} hi^{3} lɨ^{13} zian^{2}, hi^{3} ná^{1}tioh^{3} ñí^{1} sí^{2} ca^{3}la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1} ca^{3}lɨ^{3}liau^{3} hngá^{1}máh^{3}
lá^{2}.

9 Nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} chi^{21} cuá^{1}, jáun^{2} cuɨ́^{1} nie^{13} re^{2}:

10 Nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} ca^{3}tɨn^{1} lɨ^{3}tson^{3},
jáun^{2} cu^{3}tí^{3} bíh^{1} lɨ^{3}tson^{3} tsú^{2};
hi^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} ca^{3}tɨn^{1} jún^{3} cun^{3}quionh^{3} mí^{1}táɨ^{3} hmu^{3} tá^{1} tun^{3} jo^{21} né^{3},
jáun^{2} cun^{3}quionh^{3} mí^{1}táɨ^{3} jáun^{2} bíh^{1} jún^{3} tsú^{2}.
Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} né^{3}, jáun^{2} tsá^{2} joh^{1} Dió^{32} hniáuh^{32} cuéh^{32} tsɨ́^{3}, jɨ^{3} hi^{3} nio^{2} cáun^{2}
tsɨ́^{3} la^{3} má^{2}nio^{2} jáun^{2}.

11 Jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3} ca^{3}jɨen^{1} jná^{13} siáh^{3} jan^{2} jáh^{3} hláɨh^{1} hi^{3} cuá^{1}hion^{2} hñu^{3}
hué^{32}. Jáh^{3} hí^{3} tsɨ^{21} juɨ́^{13} hi^{3} jniá^{3} la^{3}jmɨ́^{1} jniá^{3} juɨ́^{13} *já^{1}ziáh^{2} míh^{1}, tɨ^{3}la^{3} la^{3}jmɨ́^{1}
hleh^{32} jáh^{3} hláɨnh^{1} chín^{1} hí^{3} bíh^{1} hleh^{32} jáh^{3}.

12 Ñí^{1}con^{2} jáh^{3} hláɨh^{1} ñí^{1} má^{2}gon^{3} hí^{3} jmɨ́^{1} zia^{32} siáh^{3} la^{3}jɨ́^{32} jáɨ^{13} hi^{3} ho^{3} jáh^{3}
hláɨh^{1} la^{3}ñí^{1} hí^{3}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}hléh^{3} cha^{13} jáh^{3} hí^{3}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}jmú^{3} héih^{32} hi^{3}
la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} zian^{2} tá^{1} cáun^{2} hngá^{1}máh^{3} ca^{3}tɨn^{1} ma^{3}tsu^{3} ma^{3}jónh^{32} jáh^{3} hláɨh^{1}
la^{3}ñí^{1} hí^{3}, jáh^{3} hláɨh^{1} ca^{3}hin^{3} hí^{3} ñí^{1} jmɨ́^{1} cuɨ́h^{2} jáun^{2} chí^{1} hi^{3} jmɨ́^{1} má^{2}jún^{1}.

13 Jáh^{3} ñí^{1} má^{2}gon^{3} hí^{3} jmu^{2} siáh^{3} hliáun^{3} li^{21} hi^{3} lɨ́^{3} hua^{3}jueh^{32} hi^{3} ca^{3}la^{3} hi^{3}
jmu^{2} siáh^{3} hi^{3} so^{23} sɨ́^{2} chi^{3}cuú^{2} hi^{3} cha^{23} ñí^{1} hué^{21} lá^{2} ñí^{1} ta^{3} ñí^{1} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2}
zian^{2} hngá^{1}máh^{3} lá^{2}.

14 Hi^{3} jáun^{2} cun^{3}quionh^{3} la^{3}jɨ́^{32} li^{21} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} jáh^{3} hí^{3} cun^{3}quionh^{3} jáɨ^{13} hi^{3}
ho^{2} cha^{13} jáh^{3} hláɨh^{1} la^{3}ñí^{1} hí^{3} né^{3}, ca^{3}ma^{3}can^{2} tsá^{2} zian^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}. Jáun^{2}
ca^{3}jmú^{3} siáh^{3} héih^{32} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} zian^{2} hngá^{1}máh^{3} lá^{2} hi^{3} jmah^{3} tsú^{2} jan^{2} jáh^{3}
láɨn^{1} la^{3} cun^{3} rón^{32} jniá^{3} jáh^{3} hláɨh^{1} la^{3}ñí^{1} hí^{3}, jáh^{3} jmɨ́^{1} cuɨ́nh^{2} hí^{3} quionh^{3}
mí^{1}táɨ^{3}, tɨ^{3}la^{3} má^{2}laɨn^{32} bíh^{1}.

15 Jáun^{2} jáh^{3} hláɨh^{1} ñí^{1} má^{2}gon^{3} hí^{3} hiauh^{3} jáɨ^{13} hi^{3} tónh^{32} jmɨ́^{2}chí^{3} quioh^{21}
nóh^{32} má^{2}dí^{1}láɨn^{1} jáh^{3} hláɨh^{1} la^{3}ñí^{1} hí^{3}, hi^{3} ca^{3}la^{3} hi^{3} lɨ́^{13} hléh^{32} siáh^{3} nóh^{32}
dí^{1}láɨn^{1} jáun^{2}, jɨ^{3} hi^{3} jmu^{3} hi^{3} hiá^{1} tsán^{13} tsá^{2} tiá^{2} hnió^{3} ma^{3}tsu^{3} ma^{3}jáuh^{32}.

16 Ja^{3}bí^{1} ca^{3}jmú^{3} siáh^{3} jáh^{3} ñí^{1} má^{2}gon^{3} hí^{3} héih^{32} hi^{3} ca^{3}la^{3} jɨ́n^{32} tsáu^{2}
hniáuh^{32} taun^{3} cáun^{2} li^{21} cuá^{2} chu^{21} quioh^{21} ho^{3}lá^{2}dá^{2} chí^{1}quie^{13}, uá^{1} hi^{3}
tsá^{1}míh^{1} ho^{3} tsá^{2} má^{2}lieih^{21}, uá^{1} hi^{3} tsá^{2} hánh^{3} ho^{3} tsá^{2} tia^{3}mii^{2}, uá^{1} hi^{3} *tsá^{2}
má^{2}ná^{1}hlánh^{1} ho^{3} tsá^{2} zian^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hmóu^{32}.

17 Ja3bí1 ca3jmú3 siáh3 jáh3 hí3 héih32 hi3 hí1 jan2 tiá2 hin2 lí13 lá32 ho3 hi3
hna3 ní1juáh3 tiá2 la3 quian32 yáh3 tsú2 li21 hi3 lí3 jáun2 hi3 jmái2 jáh3 hláih1
hí3, ho3lá2dá2 número quioh21 hi3 jmái2 jáh3 hí3.

18 Hniáuh32 quia3lín3 jmí1 tsí3 bíh1 tsú2 ca3tí21 hi3 ní2. Jáun2 li3ua3 jan2 tsá2
quia3lín3 jmí1 tsí3 bíh1 lí13 hnauh13 he3 hnió3 juáh3 número jáun2 quioh21 jáh3
hláih1 hí3, quí1 número jáun2 dá2 lí3 hi3 jmái2 jan2 tsáu2 bíh1, hi3 tí3 jñéi3 nio2
hña3láu3 tsi21 hnaih32 nio2 quiú3 jñéi3.

14

Sun1 hi3 ná1hie32 tsá2 má2ca3liáun3

1 Jmí1 li21 jáun2 né3 ca3jien1 jná13 Tsá2 lín3 hí3 *Já1ziáh2 míh1 hi3 zenh2
tsi3 máh3 Sión la3 má2quionh3 tán1 hña3láun3 tsi21 tu3la3quiún3 mei21 tsá2
má2ná1tón21 hí3 chí1quie13 hi3 jmái2 Já1ziáh2 míh1 hí3, ji3 hi3 jmái2 Jméi2 tsú2
ní2 siáh3.

2 Jmí1jáun2 ca3nái32 jná13 cáun2 mah1 hi3 ja3 hñu3mi3cuú2. Mah1 jáun2 niéih3
la3jmí1 niéih3 cuú2jëh3 ñí1 hí1cha23 jmái2 ñí1 ñe1 lín21, ji3 la3jmí1 niéih3 mah1
quioh21 miíh32 ní2 siáh3; máh1 hi3 ca3nái32 jná13 jáun2 dá2 lí3 la3jmí1 lí3 sun1
quioh21 tsá2 ná1quien2 tun32 pih21 hi3 cai32 tsú2.

3 Tsá2 hí3 jmí1 ñí1ná1hie32 cáun2 sun1 hmai21 ñí1 ta3 ñí1 Tsá2 cuá1tsi21 hí3
hmá2si1, ñí1 ta3 ñí1 tá1 quiun3 tsá2cuú2 tsá2chín3, ji3 ñí1 ta3 ñí1 ji3lin2 tsá2daun32
hí3 ní2 siáh3; hí1 jan2 yáh3 tiá2 hin2 jmí1 lí13 li3 tin2 sun1 jáun2, jí32la3 hmóu32 tsá2
hña3láun3 tsi21 tu3la3quiún3 mei21 hí3 bíh1 tin2, tsá2 ca3liáun3 hí3 ñí1 hué21 lá2.

4 Tsá2 hí3 bíh1 tsá2 tiá2 lí1 má2ca3cuu3 ca3hlianh3 quionh3 tsá2mi3 juón1, tsá2
hí1 cónh3 tiá2 lí1 ca3jmu3 ca3tsau3 yáh3. Tsá2 hí3 dá2 ñi3táunh1 cu3chin1 cu3hna21
Tsá2 lín3 hí3 Já1ziáh2 míh1 li3ua3 cáun2 ñí1 tsó21. Tsá2 hí3 má2ca3liáun3 ja1
quioh21 tsá2mi3cuóun2 cun3quionh3 hi3 ca3ma3hmah1 Tsá2 lín3 hí3 Já1ziáh2 míh1,
hi3 ná1lín3 la3jmí1 lí3 hi3 lau32 la3ñí1, hi3 cue32 tsáu2 ñí1con2 Dió32 ji3 ñí1con2 Tsá2
lín3 hí3 Já1ziáh2 míh1.

5 Tsá2 hí3 bíh1 tsá2 tiá2 ca3hléh3 hí1 cáun2 jú1 tí1jái2, hú1tá1 tsá2 jin2 cu3tí13
bíh1 hí3.

Jái13 hi3 ngai32 gáun3 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32

6 Jmí1 li21 jáun2 ca3jien1 jná13 siáh3 jan2 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32 hi3 hí1ranh32
chi3cuú2 ñí1 ñe1 lín21. Tsá2 hí3 né3 quian32 jú1 chú32 hi3 quien2 la3 cun3
jmí1hi3nio2 hi3 hléh32 ñí1con2 tsá2 tionh2 ñí1 hué21 lá2, la3 cun3 la3jín32 tsá2 zian2
ma3 quin32 ma3 caun32 hué32, ca3la3 jánh3 dú1 ñí1 mí1zionh2 tsáu2, ji3 la3jáh3 dú1
ñí1 juo3 tsá2 jma2 ní2 siáh3.

7 Tsá2 hí3 né3 ca3hléh3 tiá3 hi3 ca3juáh3 la3 lá2:

—Juénh2 náh2 jmu3 ñí1con2 Dió32, ji3 hi3 ma3quien13 náh2 tsú2, quí1
má2cá2chó32 bíh1 jmái1 hi3 má2ra3tsi32 Dió32 héih32; jáun2 ma3tsú1 ma3jonh21
náh2 Tsá2 ca3jmú3 hí3 la3 cu3 la3 juéh3 mi3cuú2, la3 má2quionh3 jmí2miih21 ji3
la3jí32 ñí1 ñei32 jmái2 ní2 siáh3.

8 Jmí1 li21 jáun2 ja3 siáh3 tsá2 ñí1 má2gon3 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32, hi3 ca3juáh3:

—¡Má²já²hín³ bíh¹ juú² Babilonia, má²já²hín³ bíh¹ juú² chín¹ hi³ jlánh¹ jmɨ́¹ jmu² hi³ hen² tsɨ́³ tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ la³jɨ́³² hi³ hlah³ hi³ hó³², la³juah²¹ dúh¹ hi³ ca³hinh³ tsú² tsá² hí³ mu² ráu³ má²zéih¹!

9 Jmɨ́¹jáun² la³juɨ³² ja³ siáh³ tsá² ñí¹ má²gáun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ hún¹ cú²tiú² cú²jan³² lɨ́n³², hi³ juáh³ la³ lá²:

—Lɨ³ua³ jan² tsá² má²tsú² má²jónh³² jáh³ hláɨh¹ la³ñí¹, jɨ³ la³ má²quionh³ nóh³² hi³ dí¹láɨn¹ jáh³ hí³, jɨ³ hi³ he³ tsú² siáh³ li²¹ hi³ taun³ jáun² chí¹quie¹³ ho³lá²dá² cuo² tsú²,

10 jáun² tsá² la³ hí³ bíh¹ ca³tɨn¹ quiunh²¹ la³jɨ́³² la³ cun³ hi³ ma³tsau¹³ jáun² Dió³² ca³la³ hi³ míh²³ lɨ́n³² tsɨ́³, la³jmɨ́¹ hɨ́nh²³ tsú² mu² ráu³ hngó³² hi³ má²zéih¹ lɨ́n²¹. Tsá² la³ hí³ bíh¹ tsa³ma³tso² tsɨ́³ ja¹ sɨ́² lɨ́³ cun³quionh³ juɨ²¹ quɨ́n¹ azufre ñí¹ ta³ ñí¹ la³jɨ́n³² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² tsá² chun¹, jɨ³ ñí¹ ta³ ñí¹ hnga² Tsá² lɨ́n³ hí³ *Já¹ziáh² míh¹.

11 Ca³la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio² bíh¹ cuá³² mí²ñí¹ ñí¹ ná¹má²tso² jáun² tsá² hí³ tsɨ́³; cun³ tiá² tie³ nio² bíh¹ ñí¹ tionh¹ tsú² jáun² la³ huá² la³ jma², nɨ́¹juáh³ tsá² má²tsú² má²jónh³² jáh³ hláɨh¹ hí³ la³ má²quionh³ nóh³² hi³ dí¹láɨn¹ jáh³, ho³ lɨ³ua³ jan² tsá² he³ siáh³ li²¹ quioh²¹ hi³ jmáɨ² jáh³ hí³.

12 Jáun² né³, hniáuh³² tion³ tsɨ́³ bíh¹ tsá² joh¹ Dió³², tsá² má²má²tí³² hí³ héih³² quioh²¹ Dió³² jɨ³ hi³ nio² siáh³ cáun² tsɨ́³ ñí¹con² Jesús.

13 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³náɨ³² jná¹³ siáh³ cáun² mah¹ hi³ ñí¹ca³hléh³, hi³ ñí¹juah²¹:

—Tón³ ñí¹ sí² jáɨ¹³ lá²: “Hénh³ ma³ jmɨ́¹ ren² tsá² hiá¹ tsán¹³ hi³ tanh² ta²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí² né³² tɨ³ chí¹ján³”.

Jáun² Jmɨ́²chí³ Chun¹ siáh³ ñí¹ca³juáh³:

—Ján³, má²tiánh³ tsú² tie³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨ²¹ la³jɨ́³² ta²¹ hi³ lɨ́²jmú³, quí¹ ta²¹ hi³ ca³jmú³ tsú² tsa³toh³ cu³lɨ²¹ quionh³ tsú² ñí¹ tsa³tiánh² tsú² jáun² tie³.

Hi³ ca³láu² cuá¹ hué²¹

14 Jmɨ́¹ má²lɨ³² jáun² né³ ca³jɨ́e³² jná¹³ cáun² jnie² tiáu²; ñí¹ jnie² jáun² né³ cuá¹tsɨ²¹ jan² tsá² jniá³ la³jmɨ́¹ jniá³ tsá²mɨ³cuóun². Tsá² hí³ jmɨ́¹ hun¹ cáun² *có²ron¹ná¹ hi³ lɨ́³ cú¹mɨ́¹niau²¹ chí¹, jɨ³ hi³ zianh³² siáh³ cáun² mí¹jla² rá¹lɨnh² hmu³ lɨ́n³².

15 Jáun² cua³han³ siáh³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ñéih³ hñú³ hɨ́en¹ jáun² hi³ hleh³² tiá³ lɨ́n³² hi³ liéinh³² tsá² cuá¹tsɨ²¹ hí³ ñí¹ jnie², hi³ juáh³:

—¡Má²ca³láu² bíh¹ máɨ³ ñí¹ hué²¹ nɨ́², má²juú² bíh¹; né³² né³, tiú¹ chí² hieh² quionh³ mí¹jla² rá¹lɨnh² nɨ́² quián¹³, jáun² quiaun²!

16 Jáun² tsá² cuá¹tsɨ²¹ hí³ ñí¹ jnie² né³ ca³nga³ mí¹jla² quioh²¹ ñí¹ hué²¹ lá² hi³ ca³ziu³ ca³liauh³ la³jɨ́³² la³ cun³ hi³ ca³láu² hngá¹máh³ lá².

17 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ cua³han³ siáh³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ñéih³ hñú³ hɨ́en¹ zeh² jáun² hñu³mɨ³cuú², hi³ zianh³² siáh³ cáun² mí¹jla² rá¹lɨnh² hi³ hmu³ lɨ́n³².

18 Jáun² cua³han³ siáh³ cónh³í¹ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ñí¹ lɨ́³ ñí¹hiú¹³, tsá² hí³ ho² jáɨ¹³ ñí¹con² sɨ́²; tsá² hí³ ca³hléh³ tiá³ hi³ ca³teh³ tsá² zianh³² hí³ mí¹jla² rá¹lɨnh² hmu³ lɨ́n³², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Ngáɨ¹ mí¹jla² rá¹lɨnh² hmu³ nɨ́² quián¹³ chí² hieh² mɨ³ uóun²jɨeh¹³ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ nɨ́², quí¹ má²juú² lɨ́n³² bíh¹.

19 Jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hí³ ca³nga³ mí¹jla² jáun² quioh²¹ ñí¹ hué²¹ lá²,
hi³ ca³tiú³ chí² hieh² mɨ³ uóun²jɨeh¹³ hi³ má²ca³láu² jáun² ñí¹ hué²¹ lá², jáun²
ca³tóh³ tsú² tɨ³ ñeh² ñí¹ lɨ́¹³ jlinh³ tsú² hi³ quiáuh³² jmaɨh²¹; hi³ jáun² né³ hnió³
juáh³ ca³tɨ²¹ la³jɨ́³² hi³ ma³tsau¹³ tsú² jáun² Dió³² ca³la³ hi³ míh²³ lɨ́n³² tsɨ́³.
20 Mɨ³ uóun²jɨeh¹³ jáun² né³ ca³quiauh³ tsú² jmaɨh²¹ ñí¹ lɨ́³ tɨ³ cheih³² juú²;
jmɨ́¹ ca³quiauh³ tsú² jáun² jmaɨh²¹ mɨ³ uóun²jɨeh¹³ né³, jmɨ² bíh¹ ca³hué², hi³ lɨ³
cáun² cho² ñe¹ la³ cun³ tiéh¹ ho³ jan² tsa³cuá¹. Ñí¹ ca³ta³ná¹ho³ jmɨ² jáun² tí³
cun³ hnɨ³² nio² hña³láu³ kilómetros.

15

Quiaun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², tsá² quian³² quiau³ uu³mí²tsɨ³² ñí¹ má²ca³táuh³

1 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³jɨ́e³² jná¹³ siáh³ cáun² li²¹ hi³ cáu² hi³ jueh³² lɨ́n³²
hñu³mɨ³cuú². Ca³jɨen¹ jná¹³ quiaun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ ná¹quian³² tá¹
quiau³ uu³mí²tsɨ³² ñí¹ má²ca³táuh³; hi³ jáun² né³, cun³quionh³ hi³ jáun² bíh¹
má²tsá¹³ hi³ míh²³ tsɨ́³ Dió³².
2 Ca³jɨ́e³² jná¹³ siáh³ cáun² hi³ jniá³ la³jmɨ́¹ jniá³ jmɨ́²miih²¹ hi³ lɨ́³ hu³²
má²ná¹jan² quionh³ sɨ́². Can³² jmɨ́²miih²¹ jáun² né³ jmɨ́¹ ná¹táun³ la³jɨ́n³² tsá²
ca³cah¹³ jmáɨ¹ ñí¹con² jáh³ hláɨh¹ hí³ jɨ³ ñí¹con² nóh³² hi³ dí¹láɨn¹ jáh³ jɨ³ número
quioh²¹ hi³ jmáɨ² jáh³ siáh³. Tsá² hí³ né³ ná¹zianh³² ma³ cáun² tun³² pih²¹ caɨ³²
tsú² hi³ má²ca³cué³ Dió³²,
3 hi³ jáun² má²ná¹hɨe³² sun¹ hi³ la³ ca³hɨ́e³ hla¹ Moisés tsá² quian²¹ Dió³², jɨ³
sun¹ quioh²¹ Tsá² lɨ́n³ hí³ *Já¹ziáh² míh¹ nɨ́² siáh³, hi³ juáh³ la³ lá²:
Hnú² Dió³² Juo¹³ jnoh¹, Tsá² cú² juenh² lɨ́n³²,
hi³ cáu² hi³ jueh³² lɨ́n³² bíh¹ má²ca³jmuh³ hnú²,
hnú² Re²¹ Tsá² chín¹ ñí¹con² la³jɨ́³² hué³² hi³ zia³² tá¹ cáun² hngá¹máh³,
hnú² bíh¹ lɨ́n³ nú² Tsá² chun¹, Tsá² ma³tih²¹ jëh² la³ cun³ la³jɨ́³² hi³ jmuh³².
4 Hnú² Tɨ³² Juo¹³ jnoh¹, ¿hin² bí¹ tsánh² tiá² jmu³ juénh² ñí¹con² hnú²,
hin² bí¹ tsánh² tiá² ma³quien² hnú²?
Quí¹ jɨ́³²la³ huen² hnú² bíh¹ Tsá² hɨ́en¹ nú²,
hi³ jáun² dá² la³jɨ́n³² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ bíh¹ ja³tú¹ ja³lɨn³ hi³
ma³tsu³ ma³jáuh³² hnú²,
quí¹ má²ca³jɨ́e³ bíh¹ tsú² hi³ hnú² bíh¹ rá²tsɨh³² héih³² la³ cun³ ca³tɨ²¹.
5 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³jɨ́e³² jná¹³ siáh³ hi³ ca³niá³ ñí¹ jlánh¹ bíh¹ hɨ́en¹ quioh²¹
hñú³ hɨ́en¹ tɨ³ hñu³mɨ³cuú², ñí¹ nio¹ jáun² jáɨ¹³ quioh²¹ nió³² hi³ ca³jmú³ jáun²
Dió³².
6 Ñéih³ hñú³ hɨ́en¹ jáun² bíh¹ ca³huén² tá¹ quiaun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², tsá²
ná¹quian³² hí³ tá¹ quiau³ uu³mí²tsɨ³² jueh³² jáun²; tsá² hí³ ná¹quih³² hmɨh³² zɨ́n³
tiáu² jon³ cu³tí³, hi³ ná¹hñéih³ siáh³ láu² cú¹mí¹niau²¹ ñí¹ tsɨ́³ tsú².
7 Jáun² jan² tsá² quiun³ tsá²cuú² tsá²chín³ hí³ ca³zianh³ tá¹ quiaun³ tsá²cuú²
tsá²ta³ Dió³² ma³ cáun² uon² hi³ lɨ́³ cú¹mí¹niau²¹, hi³ ca³la³ hi³ ná¹canh² hi³
míh²³ jáun² tsɨ́³ Dió³² Tsá² zian² hí³ cun³ jmɨ́¹hi³nio².
8 Hi³ ñéih³ hñú³ hɨ́en¹ jáun² né³ ca³cónh³² mí²ñí¹ hi³ lɨ³ cun³ñí¹ hi³ jlánh¹
cuá¹quien² lɨ́n³² Dió³² jɨ³ hi³ cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ ho² tsú² pí³ nɨ́² siáh³. Hi³ jáun²

hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² jmí¹ lí¹³ hí³ ñéih³ jáun², ca³la³ tɨ³ ñí¹ ca³táuh³ tá¹ quiau³ uu³mí²tsɨ³² hi³ má²ná¹zianh³² jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ hí³ Dió³² máh³ má²lí¹³.

16

Uon² tioh³ uu³mí²tsɨ³²

1 Jáun² jná¹³ ca³náɨ³² siáh³ cáun² mah¹ hi³ ñí¹ja²¹ tɨ³ ñéih³ hñú³ hɨ́en¹ jáun² hi³ ñí¹ca³záɨh³ tsú² tá¹ quiaun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² la³ lá²:

—Cuá²can²¹ náh² ñí¹ hué²¹ ó³² tá¹ quiau³ uon² hi³ ná¹canh² hi³ míh²³ jáun² tsɨ́³ Dió³².

2 Jáun² ngau³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² tsá² la³ñí¹ hi³ ca³ñí¹can¹ uon² jáun² quioh²¹ ñí¹ hué²¹, jmɨ́¹jáun² ca³la³ jɨ́n³² tsá² má²ná¹quian³² li²¹ quioh²¹ hi³ jmáɨ² jáh³ hláɨh¹ hí³ jɨ³ hi³ má²tsú² má²jónh³² tsú² siáh³ nóh³² hi³ dí¹láɨn¹ jáh³ hí³, ca³hián² hmah² hlah³ hi³ cú² hi³ chéi³ cu³tí³.

3 Jáun² ngau³ siáh³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², tsá² ñí¹ má²gon³ hi³ ca³ñí¹can¹ uon² quioh²¹ ñí¹ jmɨ́²miih²¹, jmɨ́¹jáun² né³ ca³jéinh³² jmɨ² tá¹ cáun² jmɨ́²miih²¹ la³juah²¹ dúh¹ jmɨ́²hán¹ tsá² lɨ́²jngah³ tsáu², jmɨ́¹jáun² ca³hiá² cá²tsan³ ca³la³ jánh³ dú¹ ñí¹ jáh³ jmɨ́¹ tiáunh¹ hñu³ jmɨ́²miih²¹.

4 Ñí¹ má²gáun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ca³can³ siáh³ uon² quioh²¹ ñí¹ quioh²¹ la³jɨ́³² jmɨ́² cua³ jɨ³ la³jáh³ dú¹ ñí¹ ñei³² jmáɨ² nɨ́² siáh³, hi³ jáun² jmɨ² bíh¹ ca³lan³ la³jɨ́³² jmáɨ².

5 Jáun² ca³náɨ³² jná¹³ hi³ ca³hléh³ tsá²cuú² tsá² ta³ Dió³², tsá² ho² hí³ jáɨ¹³ ñí¹con² jmáɨ², hi³ ca³juáh³:

Hnú² bíh¹ jan² Tsá² rá²tsɨh³² héih³² re²,
Tsá² chun¹ nú²,
Tsá² qui³ cónh³ jmɨ́¹ zian² nú², hi³ zian² nú² la³ má²zian² jáun²,
quí¹ hnú² bíh¹ má²lɨ́²ra³tsɨh³² héih³² la³ cun³ ca³tɨ²¹,
6 quí¹ tsá² ó³² bíh¹ ca³táɨn³ jmɨ́²hán¹ tsá² joh² hnú²,
jɨ³ jmɨ́²hán¹ tsá² jmɨ́¹ ná¹lɨ́n³ tɨ³² jëh² hnú² nɨ́² siáh³,
hi³ jáun² dá² jmɨ² bíh¹ má²lɨ́²hinh²¹ nú² tsú² ta³né³²;
quí¹ la³ nɨ́² ca³tɨn¹ quiunh²¹ yáh³ tsú².

7 Hi³ jáun² ca³náɨ³² jná¹³ siáh³ cáun² mah¹ hi³ ñí¹ja²¹ la³ tɨ³ ñí¹ zeh¹ jáun² ñí¹hiú¹³, hi³ ñí¹ca³juáh³:

—Tson² bíh¹ cu³tí³, hnú² Tɨ³², Dió³² Tsá² cú² Tsá² juenh², hnú² bíh¹ Tsá² rá²tsɨh³² héih³² ca³la³ re² tso² cu³tí³ la³ cun³ ca³tɨ²¹.

8 Jáun² ja³ siáh³ tsá² ñí¹ má²quiun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ ca³can³ siáh³ uon² quioh²¹ ñí¹ quioh²¹ hiú²; jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³chéi³² lɨ́n³² bíh¹ hiú², ca³la³ hi³ ca³cáun³ bíh¹ tsáu² cun³quionh³ hi³ chéi³.

9 Tɨ³la³ jmɨ́¹ ca³cáun³ tsú² cun³quionh³ hi³ jlánh¹ chéi³ jáun² né³, tɨ³ ca³chu³ ca³juóun³² bíh¹ tsú² Dió³² Tsá² ho² hí³ jáɨ¹³ ñí¹con² la³jɨ́³² uu³mí²tsɨ³² jáun², cha³ jmɨ́¹ tsa³conh² tsɨ́³ tsú² hi³ jmɨ́¹ lɨ́¹³ lɨ³ ma³quien² tsú² Dió³².

10 Hi³ jáun² tsá² ñí¹ má²hñá³ tsá²cuú² tsá²ta³ hí³ Dió³² ca³can³ siáh³ uon² quioh²¹ ñí¹ hmá²sɨ¹ ñí¹ cuá¹quien² jáh³ hláɨh¹ hí³; jáun² jmɨ́¹jáun² ca³lɨ³ já¹niéi² la³ tán¹ ñí¹ hu²¹ cuo² jáh³ hí³. Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ má²quí² má²juoun³² tsáu² zɨh¹ cun³ñí¹ hi³ má²zian² hi³ chéi³ hi³ uóu³² cu³tí³.

11 Tsá² hí³ né³, tɨ³ ca³chu³ ca³juóun³² bíh¹ Dió³² Tsá² quioh²¹ hñu³mɨ³cuú² cun³ñí¹ hi³ má²má²tso² tsɨ́³ hi³ chéi³ hi³ uóu³² jɨ³ hi³ má²tsɨn¹ siáh³ hmah² hlah³ jáun²; cun³ tiá² ca³ja³conh² bíh¹ tsɨ́³ tsú² ca³tɨ²¹ la³jɨ́³² ta²¹ hlah³ hi³ ná¹jmú².

12 Jáun² ja³ siáh³ tsá² ñí¹ má²jñéi³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ ca³can³ siáh³ uon² quioh²¹ ñí¹ quioh²¹ cua³ jueh³² jmáɨ² Eufrates; jmɨ́¹jáun² ca³lɨ³ quiéin² cua³ jáun², hi³ jáun² ca³niá³ juɨ³² ñí¹ ja³táunh¹ tsá² ná¹lɨ́n³ re²¹, tsá² ja³táunh¹ tɨ³ juɨ³² ñí¹ hia³² hiú².

13 Jmɨ́¹jáun² ca³jɨen¹ jná¹³ gáun³ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hi³ jniá³ la³jmɨ́¹ jniá³ jɨeh². Jan² cua³han³ ho³ jáh³ hláɨnh¹ chín¹ hí³, jan² cua³han³ ho³ jáh³ hláɨh¹ la³ñí¹ hí³ hi³ cónh³ jan² cua³han³ siáh³ ho³ tsá² jlánh¹ juáh³ hí³ hi³ lɨ́n³ *tɨ³² jë¹ Dió³².

14 Jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hí³ dá² ca³la³ hi³ jmu² li²¹ hi³ lɨ́³ hua³jueh³². Hí³ bíh¹ tsa³táunh¹ hi³ tsa³ngɨh¹ tsá² ná¹lɨ́n³ re²¹ zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³, hi³ tsa³jmú³ cá²hon³ hi³ jmu³ hniéi² nɨ¹ má¹cá²chó³² jmáɨ¹ jueh³² jáun² quioh²¹ Dió³² Tsá² cú² Tsá² juenh².

15 —Sá¹nɨ́² jɨe³, cu³diá²jan² pih²¹ la³ lá² bíh¹ jáunh¹³ jná¹³ la³jmɨ́¹ ja³² jan² háɨn². Hénh³ ma³ jmɨ́¹ ren² nɨ́¹juáh³ tsá² cuá¹zian² tsɨ́³ jɨ³ hi³ cuá¹quih³² siáh³ ha¹ la³ má²quih³² jáun², quí¹ nɨ́² lɨ́¹ ca³lɨ³ jnia² hi³ láun³ tsú², hi³ jáun² tiá² jɨe³ tsáu² ñí¹ hua³heih²¹ quioh²¹ tsú².

16 Jáun² né³, ca³cuu³ ca³ngɨh³ bíh¹ jmɨ́²chí³ hí³ tsá² ná¹lɨ́n³ re²¹ máɨ² ñí¹ téh²³ tsú² jáun² Armagedón cun³quionh³ jú¹ *hebreo.

17 Jmɨ́¹jáun² né³ ja³ siáh³ tsá² ñí¹ má²quiaun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ ca³can³ uon² quioh²¹ ja¹ chí³; jmɨ́¹jáun² ca³náɨ³² jná¹³ cáun² mah¹ tiá³ cu³tí¹³ hi³ ñí¹ja²¹ la³ tɨ³ ñéih³ hñú³ hɨ́en¹, la³ tɨ³ ñí¹ zeh¹ hmá²sɨ¹ quioh²¹ Dió³², hi³ ñí¹ca³juáh³ la³ lá²:

—¡Má²ca³táuh³ bíh¹ la³jɨ́³²!

18 Jáun² jmɨ́¹ li²¹ jáun² né³ ja³tu³ ja³lɨ́³ sɨ́² quioh²¹ miíh³², hi³ ca³lɨ³ tiú² jan³², hi³ ca³quí¹ ca³hín¹ tiá³ lɨ́n³²; hi³ ca³qui³ ca³jɨ́eh³ siáh³ hué³² tiá³ tiá² tí¹ tiá² nio³ cu³tí¹³, cáun² hi³ tiá² má²lɨ³² hí¹ cónh³ la³ cun³ jmɨ́¹ ca³lɨ³zian² tsáu² ñí¹ hué²¹ lá², quí¹ cun³ tiá² cunh³ bíh¹ quionh³ la³ cun³ hi³ má²lɨ³² jmɨ́¹tin².

19 Jmɨ́¹jáun² ca³tsáun³ hnɨ³² tsoh³ juú² chín¹ jáun², hi³ juú² cáh¹ juú² pa²¹ hi³ zia³² tá¹ cáun² hngá¹máh³ né³ ca³juú² ca³tsúnh²; hi³ Dió³² né³ tsau³ tsɨ́³ juú² Babilonia juú² chín¹ jáun², hi³ ca³hinh³ dí² mu² ráu³ hi³ dí¹canh² jáun² copa quioh²¹, la³ cun³ hi³ niéih³ jáun² hi³ ma³tson¹³ dí² juú² jáun² ca³la³ hi³ míh²³ lɨ́n³² tsɨ́³.

20 Jmɨ́¹jáun² né³, cáun² lɨ́¹ ca³yéin² bíh¹ la³jɨ́³² hué³² pih²¹ hi³ jmɨ́¹ tioh³ jáun² chu³ jmáɨ² jɨ³ ñí¹ jmɨ́¹ lɨ́³ hngá¹máh³ nɨ́² siáh³.

21 Ja³bí¹ jmɨ́¹jáun² siáh³ ca³súh³² tsɨ́³ cáh¹ cu³tí³ ñí¹ quioh²¹ tsáu², hi³ héi² cun³ quiéinh³ nio² quiú³ cuah²¹. Jmɨ́¹jáun² la³jɨ́n³² bíh¹ tsáu² ca³chu³ ca³juóun³² siáh³ Dió³² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨ²¹ uu³mí²tsɨ³² jáun², quí¹ hi³ jáun² dá² cáun² hi³ huáh² tsɨ́³ lɨ́n³² bíh¹ hi³ ca³ma³tso² tsáu² tsɨ́³.

17

Jmáɨ¹ hi³ tsa³hín³ tsá²mɨ³ hláɨh¹

1 Jmɨ́¹ má²lɨ³² jáun² la³ jáun² né³, jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² tsá² quiaun³ jmɨ́¹
ná¹zianh³² hí³ uon² ca³záɨ³ jná¹³ la³ lá²:

—Sá¹nɨ́² ña³² ñá²jɨe³, lá² hɨ́e¹³ jná¹³ he³ lánh³ rón³² tá¹tsɨn¹ héih³² tsá²mɨ³ tsá²
jlánh¹ juón¹ cuá¹tsɨ²¹ ñí¹ jmáɨ² zia³² tá¹ cáun² hngá¹máh³.
2 La³jɨ́n³² bíh¹ tsá² ná¹lɨ́n³ re²¹ zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ lɨ́¹ má²ca³jmu³
ca³tsau³ quionh³ tsá²mɨ³ hí³, jɨ³ la³jɨ́n³² tsá² zian² hngá¹máh³ bíh¹
má²ca³ma³héinh³² siáh³ quionh³ mu² ráu³ hi³ ca³tɨ²¹ hi³ juón¹ tsá²mɨ³ hí³.

3 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³jau³ jná¹³ tsá²cuú² tsá²ta³ hí³ Dió³² juɨ³² jmɨ́²chí³ tɨ³ ñí¹
lɨ́³ cuá¹ quiéin². Jáun² ñí¹ jáun² ca³jɨen¹ jná¹³ jan² tsá²mɨ³ hi³ cuá¹tsɨn¹ jan² jáh³
hláɨh¹ dáɨn³. Ca³la³ hi³ rá²láɨn¹ bíh¹ jáh³ hí³ cun³quionh³ huéh³ lɨ́³ jáɨ¹³ hi³ chú²
hi³ lén³² Dió³². Jáh³ hí³ tsɨ²¹ quiau³ máɨ³ mɨ³ chí¹, hi³ cónh³ siáh³ quia³ juɨ́¹³.
4 Tsá²mɨ³ hí³ jmɨ́¹ cuá¹quih³² hmɨh³² zɨ́n¹³ jɨ³ hmɨh³² dáɨn³, hi³ jmɨ́¹ cuá¹láɨn¹
siáh³ cun³quionh³ cú¹mí¹niau²¹, quɨ́n¹ zɨ́n³ chú³² jniá³, jɨ³ cun³quionh³ máɨ³
pih²¹ zɨ́n³ hi³ téh²³ tsú² perla nɨ́² siáh³. Tsá²mɨ³ hí³ cuá¹zianh³² cáun² copa hi³
lɨ́³ cú¹mí¹niau²¹, ca³la³ hi³ canh² bíh¹ la³jáh³ dú¹ ñí¹ hi³ hlah³ hi³ hó³² cun³ñí¹
hi³ jlánh¹ juón¹ tsú².
5 Chí¹quie¹³ tsá²mɨ³ hí³ jmɨ́¹ tón²¹ cáun² jáɨ¹³ hi³ ná¹hmá¹ ná¹jnɨ́¹ hi³ juáh³
jáun²: “Babilonia juú² chín¹, mí¹ziú¹³ ca³la³ jɨ́n³² tsá²mɨ³ juón¹ jɨ³ mí¹zioh²¹
la³jɨ́³² ñí¹ hi³ hlah³ hi³ hó³² hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá²”.
6 Tsá²mɨ³ ca³jɨen¹ jná¹³ hí³ má²cuá¹hein²¹ cun³quionh³ jmɨ́²hán¹ tsá² joh¹
Dió³², la³ cun³ jmɨ́²hán¹ la³jɨ́n³² tsá² zih³² hí³ jú¹ tson² hi³ ca³tɨn¹ Jesús.

Lɨ́¹ tiá² ño¹ he³ jmu¹ bíh¹ jná¹³ lɨ³ jmɨ́¹ cá¹jɨ́e²¹ jáun².
7 Hi³ jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hí³ ca³záɨ³ jná¹³:

—¿He³ láɨh³² sa³ tsá²cáun² lɨ́n³² honh² hnú²? Lá² hɨ́e¹³ ná³ la³ cun³ he³ hnió³
juáh³ hi³ ca³tɨn¹ tsá²mɨ³ nɨ́² jɨ³ hi³ ca³tɨn¹ jáh³ hláɨh¹ cuá¹tsɨn¹ tsú² nɨ́², jáh³ chi²¹
nɨ́² quiau³ máɨ³ mɨ³ chí¹ hi³ cónh³ quia³ juɨ́¹³.
8 Jáh³ hláɨh¹ má²lɨ́²jɨen¹ hnú² nɨ́² dá² jan² jáh³ jmɨ́¹ zian² jmɨ́¹tin² bíh¹, tɨ³la³
tiú²uú² jáh³ nɨ́² zian² yáh³ ta³né³²; tɨ³la³ cun³ jáun² jáh³ nɨ́² dá² hion¹³ bíh¹ hñu³
háunh³ ñeh² bíh¹ hi³ chau²¹ jmáɨ¹ hi³ tsó³² jáh³ ñí¹ má²tsa³hín³. Jáun² la³jɨ́n³²
tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³, tsá² qui³ tiá² jmɨ́¹ ná¹tón²¹ hi³ jmáɨ² ñí¹ sí² la³
cun³ jmɨ́¹ ca³lɨ³liau³ hngá¹máh³, la³ cun³ sí² hi³ rá²tiáunh¹ tsá² ca³tɨn¹ hi³ lɨ́¹³
zian², tsá² hí³ jlánh¹ tsa³cáun² lɨ́n³² tsɨ́³ nɨ́¹ má¹ca³jɨ́en³² jáh³ hláɨh¹ jmɨ́¹ zian²
hí³ jmɨ́¹tin² hi³ tiú²uú² zian² yáh³ ta³né³², tɨ³la³ chau²¹ bíh¹ jmáɨ¹ jáuh³ siáh³.

9 ”Lá² zia³² cáun² hi³ lɨ́¹³ ngɨ¹³ tsá² quia³lín³ jmɨ́¹ tsɨ́³: Tá¹ quiau³ máɨ³ mɨ³ chí¹
jáh³ hí³ hnió³ juáh³ ca³tɨ²¹ quiau³ máh³ míh¹ ñí¹ cuá¹tsɨ²¹ tsá²mɨ³ ó³²; ja³bí¹ la³
jáun² hnió³ juáh³ siáh³ hi³ ca³tɨn¹ quiaun³ tsá² lɨ́n³ re²¹.
10 Hñá³ re²¹ hí³ má²já²hín³, hi³ cónh³ jan² né³ cuá¹ho² bíh¹ jáɨ¹³ ta³né³², hi³
tsá² ñí¹ má²quiaun³ né³ tiá² má²hó² yáh³ jáɨ¹³. Tɨ³la³ nɨ́¹ má¹cuán² tsá² ñí¹
má²ca³táuh³ né³, pih²¹ jmáɨ¹ bíh¹ cuá³² tsú² hi³ cuá¹ho² jáɨ¹³.
11 Hi³ jáh³ hláɨh¹ jmɨ́¹ zian² hí³ jmɨ́¹tin² né³, hi³ ta³né³² tiú²uú² zian² yáh³,
jáh³ hí³ bíh¹ lɨ́n¹³ siáh³ cónh³ɨ́¹ jan² re²¹ tsá² ñí¹ má²jña³. Hí³ bíh¹ jan² tsá² ja¹
re²¹ tsá² quiaun³ hí³; nɨ́¹ má¹lɨ³² jáun² né³ tá¹zanh¹ tsú² ñí¹ má²tsa³hín³.

12 ”La^{3} cun^{3} quia^{3} juí^{13} jáh^{3} hi^{3} má^{2}lí^{2}jɨeh^{3} hnú^{2} ní^{2} hnió^{3} juáh^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1}
quian^{3} re^{21} tsá^{2} tiá^{2} má^{2}ná^{1}ho^{2} jáɨ^{13} ta^{3}né^{32} bíh^{1}; cun^{3} cáun^{2} o^{1}rá^{1} bíh^{1} hau^{3}
tsá^{2} hí^{3} jáɨ^{13} hi^{3} ná^{1}lín^{3} re^{21} cu^{3}lɨ^{21} quionh^{3} jáh^{3} hláɨh^{1} hí^{3}.
13 Cáun^{2} bíh^{1} hi^{3} ná^{1}tioh^{3} tsí^{3} tsá^{2} hí^{3} jɨ^{3}lɨn^{2}, hi^{3} cué^{32} pí^{3} quioh^{21} ñí^{1}con^{2} jáh^{3}
hláɨh^{1} hí^{3} la^{3} má^{2}quionh^{3} jɨ^{3} jáɨ^{13} hi^{3} ná^{1}ho^{2} ní^{2} siáh^{3}.
14 La^{3}jín^{32} bíh^{1} tsá^{2} hí^{3} jmu^{3} hniéi^{2} ñí^{1}con^{2} Tsá^{2} lín^{3} hí^{3} *Já^{1}ziáh^{2} míh^{1}, tɨ^{3}la^{3}
Já^{1}ziáh^{2} míh^{1} hí^{3} bí^{1} láɨh^{13} hniéi^{2} jáun^{2}, quí^{1} hí^{3} bíh^{1} lín^{3} Tsá^{2} chín^{1} ñí^{1}con^{2} tsá^{2}
ná^{1}chín^{1} jɨ^{3} Re^{21} Juo^{13} tsá^{2} ná^{1}lín^{3} re^{21} ní^{2} siáh^{3}; hi^{3} tsá^{2} quionh^{3} Tsá^{2} lín^{3} hí^{3}
Já^{1}ziáh^{2} míh^{1} né^{3}, tsá^{2} má^{2}ná^{1}tén^{1} bíh^{1}, tsá^{2} má^{2}ná^{1}quiánh^{1}, tsá^{2} má^{2}tí^{32} re^{2}
ñí^{1}con^{2} tsú^{2}.
15 Hi^{3} ca^{3}záɨ^{3} jná^{13} siáh^{3} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} hí^{3} Dió^{32} la^{3} lá^{2}:
—Jmáɨ^{2} zia^{32} tá^{1} cáun^{2} hngá^{1}máh^{3} hi^{3} lí^{2}jɨeh^{3} hnú^{2} jáun^{2} hi^{3} cuá^{1}tsɨ^{21} tsá^{2}mɨ^{3}
juón^{1} hí^{3}, hnió^{3} juáh^{3} tsá^{2} juóun^{32} tsá^{2} hmí^{1}h^{1} tsá^{2} zian^{2} tá^{1} cáun^{2} hngá^{1}máh^{3}
bíh^{1}, ca^{3}la^{3} jáh^{3} dú^{1} ñí^{1} juo^{3} tsá^{2} jma^{2}.
16 Tá^{1} quia^{3} juí^{13} hi^{3} má^{2}lí^{2}jɨeh^{3} hnú^{2} jáun^{2} né^{3}, la^{3} má^{2}quionh^{3} jɨ^{3} hnga^{2} jáh^{3}
hláɨh^{1} hí^{3} lɨ^{3} hon^{2} bíh^{1} tsá^{2}mɨ^{3} juón^{1} hí^{3}; ca^{3}la^{3} hi^{3} lɨn^{21} zenh^{2} jmu^{3} dí^{2}, hi^{3} jmu^{3}
dí^{2} ca^{3}la^{3} hi^{3} láun^{3} cuánh^{2}, hi^{3} má^{2}cu^{3} má^{2}hính^{3} bíh^{1} tsú^{2} ngú^{3} quioh^{21} tsá^{2}mɨ^{3}
hí^{3}, hi^{3} jɨn^{3} dí^{2} siáh^{3} cun^{3}quionh^{3} sí^{2}.
17 Dió^{32} má^{2}ca^{3}jmú^{3} tsí^{3} tsá^{2} quian^{3} hí^{3} hi^{3} jmu^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} lín^{23} dí^{2} hnga^{2},
tsá^{2} hí^{3} jmu^{3} cá^{2}hon^{3} hi^{3} cuéh^{32} jáh^{3} hláɨh^{1} hí^{3} jáɨ^{13} hi^{3} ná^{1}ho^{2} hi^{3} hau^{3}, ca^{3}la^{3}
ñí^{1} ca^{3}lɨ^{3}tí^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}ca^{3}juáh^{3} jáun^{2} Dió^{32}.
18 Jáun^{2} né^{3}, tsá^{2}mɨ^{3} má^{2}lí^{2}jɨen^{1} hnú^{2} hí^{3} dá^{2} lín^{3} juú^{2} chín^{1} hi^{3} jmu^{2} jáun^{2}
héih^{32} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} ná^{1}lín^{3} re^{21} zian^{2} tá^{1} cáun^{2} hngá^{1}máh^{3} bíh^{1}.

18

Jmí^{1} já^{1}hín^{3} juú^{2} Babilonia

1 Jmí^{1} má^{2}lɨ^{32} jáun^{2} né^{3} ca^{3}jɨen^{1} jná^{13} siáh^{3} jan^{2} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} Dió^{32} hi^{3} ja^{3}
hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}; tsá^{2} hí^{3} né^{3} ho^{2} jáɨ^{13} quien^{2} lín^{32}. Jmí^{1}jáun^{2} táɨ^{3} tá^{1} cáun^{2} cuá^{1}
hué^{21} joh^{1} hi^{3} quian^{32} tsá^{2} hí^{3}.
2 Tsá^{2} hí^{3} né^{3} ca^{3}hléh^{3} tiá^{3} lín^{32} hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:
¡Má^{2}já^{2}hín^{3}, cu^{3}tí^{3} má^{2}já^{2}hín^{3} bíh^{1} Babilonia juú^{2} chín^{1}!
Ñí^{1} tionh^{1} tsá^{2} hláɨnh^{1} bíh^{1} má^{2}cá^{2}jéinh^{32} juú^{2} jáun^{2},
ñí^{1} tionh^{1} la^{3}jánh^{3} dú^{1} ñí^{1} jmí^{2}chí^{3} hláɨnh^{1},
hi^{3} má^{2}lí^{3} siáh^{3} za^{3} la^{3}jánh^{3} dú^{1} ñí^{1} quiuh^{21} tan^{32}, la^{3} cun^{3} tan^{32} hláɨh^{1} tan^{32}
hon^{2}, jáh^{3} tiá^{2} jɨn^{2}.
3 Quí^{1} juú^{2} jáun^{2} jmí^{1} lín^{3} la^{3}jmí^{1} lín^{3} jan^{2} tsá^{2}mɨ^{3} juón^{1} hi^{3} má^{2}quioh^{21} la^{3}jín^{32}
tsá^{2} zian^{2} tá^{1} cáun^{2} hngá^{1}máh^{3},
hi^{3} tsáu^{2} né^{3} ca^{3}lɨ^{3} hen^{2} cun^{3}quionh^{3} mu^{2} ráu^{3} hi^{3} lí^{3} hi^{3} juón^{1} tsú^{2} jáun^{2}.
Jɨ^{3} tsá^{2} ná^{1}lín^{3} re^{21} uá^{2}jaɨ^{32} lí^{1} ca^{3}jmu^{3} ca^{3}tsau^{3} quionh^{3} tsú^{2},
hi^{3} tsá^{2} zia^{32} hi^{3} ñi^{3}jmú^{1} ñi^{3}hna^{1} siáh^{3}, tsá^{2} zian^{2} tá^{1} cáun^{2} hngá^{1}máh^{3},
má^{2}ca^{3}lɨ^{3} hánh^{3} cun^{3}quionh^{3} la^{3}jí^{32} hi^{3} jmí^{1} dí^{1}quiaunh^{21} jáun^{2} tsí^{3} tsú^{2}.
4 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}náɨ^{32} jná^{13} siáh^{3} hi^{3} ñí^{1}ca^{3}hléh^{3} jan^{2} tsáu^{2} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2} hi^{3}
ñí^{1}ca^{3}juáh^{3}:
Huen^{3} hnoh^{2} já^{1} juú^{2} ní^{2}, hnoh^{2} tsá^{2} tionh^{2} jo^{3}uón^{32} jná^{13},

hi³ jáun² tiá² tsa³tsáɨnh² hnoh² tso³ quioh²¹ juú² nɨ́²,
hi³ sa³jun³ má¹tsoh¹ náh² siáh³ honh² la³ cun³ hi³ ma³tso² juú² nɨ́² tsɨ́³.
5 Quí¹ la³ tɨ³ hñu³mɨ³cuú² bíh¹ má²ca³ta³ná¹juɨ²¹ tsáu¹³ juú² nɨ́²;
hi³ Dió³² né³, má²tsau³² tsɨ́³ ca³tɨ²¹ la³jɨ́³² hi³ hlah³ hi³ hó³² hi³ jmú² juú² nɨ́².
6 Jáun² jéinh¹ ñí¹con² juú² nɨ́² la³ cun³ rón³² lɨ́³ hi³ má²ca³jmúh³² tsú² tsá² siánh³,
ma³hmah²¹ ñí¹con² tsú² tun³ nió³ la³ cónh³ bíh¹ hi³ má²ca³jmú³.
Hinh²¹ náh² tsú² mu² ráu³ má²zéih¹ tun³ nió³ la³ cónh³ bíh¹ hi³ ca³hinh³ tsú² jáun² tsá² siánh³.
7 La³ cun³ rón³² hi³ ca³ma³quien² juú² nɨ́² hnga²
jɨ³ hi³ ca³jmú³ tonh² hi³ ma³zian² re² tɨn² cu³tí¹³,
la³ jáun² ma³tson¹³ náh² tsú² hi³ zian² hi³ chéɨ³ hi³ uóu³²;
quí¹ hí³ jlánh¹ lɨ́n²³ hñu³ tsɨ́³ la³ lá²:
Lá² cuá¹tón²¹ jná¹³ la³jmɨ́¹ cuá³ jan² tsá²mɨ³ lɨ́n³ re²¹,
ha³ tiá² hnáɨ³ yáh³ jná¹³,
hi³ jáun² hí¹ cónh³ yáh³ tiá² lɨ³ cuo² jná¹³ he³ dá² jaun³² hi³ ho² hi³ jngɨh² tsú².
8 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ quiunh²¹ tsú² la³jɨ́³² uu³mí²tsɨ³² cáun² jmáɨ¹ cu³tsa³² la³ lá²;
hi³ hiá¹ tsán¹³ tsá² joh¹,
hi³ ná¹ho² ná¹jngɨh²,
hi³ já³² ho³cuóun³.
Hi³ má¹lɨ³² jáun² né³ có³² siáh³ juú² jáun² cun³quionh³ sɨ́²;
quí¹ Dió³², Tsá² má²lɨ́²ra³tsa² hí³ héih³² dá² jan² Tsá² ho² pí³ bíh¹.
9 Má¹jáun² má²ho³ má²jngɨh³ lɨ́n³² tsá² ná¹lɨ́n³ re²¹ zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³, hi³ chá³² hlah³ lɨ́n²¹ tsɨ́³ nɨ́¹ má¹ca³jɨ́e³ tsú² mí²ñí¹ hi³ má²cau³² juú² jáun². La³ nɨ́² bíh¹ jeinh²¹ tsá² ná¹lɨ́n³ hí³ re²¹, tsá² lɨ́¹ ca³jmu³ ca³tsau³ quionh³ juú² lɨ́n³ jáun² la³jmɨ́¹ lɨ́n³ jan² tsá²mɨ³ juón¹, juú² hi³ ca³jmú³ hi³ ná¹zian² tsú² re² tɨn² cun³quionh³ la³jɨ́³² hi³ jmɨ́¹ zioh².
10 Ñí¹ uóunh³ tionh² bíh¹ tsú² jɨ́e³ cun³ñí¹ hi³ juénh² ca³tɨ²¹ la³ cun³ hi³ má²má²tso² juú² jáun² tsɨ́³, hi³ ná¹juáh²³ la³ lá²:
¡Hóh³², hen³ ma³ hlah³!
¡Jlánh¹ juon²³ hnú², hnú² Babilonia juú² chín¹, juú² pin³!
Sa³ cu³diá²jan² pih²¹ la³ lá² bíh¹ ca³ta³tsɨn¹ hnú² héih³².
11 Ja³bí¹ tsá² zia³² hi³ ñi³jmú¹ ñi³hna¹ zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ siáh³ ho³ jngɨh³ hi³ chá³² hlah³ tsɨ́³ hi³ ca³tɨn¹ juú² jáun², quí¹ tiú²uú² hin² zian² yáh³ tsá² lɨ́¹³ lá³² hi³ hna² tsú²,
12 uá¹la³ cun³: cú¹mí¹niau²¹, mí¹ñí² cú¹tiáu², quɨ́n¹ zɨ́n³ chú³² jniá³, máɨ³ pih²¹ zɨ́n³ hi³ téh²³ tsú² perla, hmɨh³² chu²¹ hi³ lɨ́³ cun³quionh³ mí²ñi³² hi³ huéh²³ tsú² chí² ta³ náɨ² lino, hmɨh³² mí²ñi³² hmá¹³ jáh³, la³ cun³ hmɨh³² quian²¹ hin³² zɨ́n¹³ pin³, jɨ³ hi³ quian²¹ hin³² dáɨn³ nɨ́² siáh³; la³jɨ́³² ñí¹ hmá² ja³² má²ró³², la³jɨ́³² hi³ lɨ́³ cun³quionh³ ján¹ cuó² quioh²¹ jáh³, la³jɨ́³² hi³ lɨ́³ cun³quionh³ hmá² hmuh²¹ lɨ́n²¹, mí¹ñí² mí²niáu³ bronce, mí¹ñí² hierro, jɨ³ hi³ lɨ́³ cun³quionh³ cún¹ tiáu² hi³ téh²³ tsú² marmol nɨ́²;
13 cuáh¹³ hmá² canela, la³jɨ́³² ñí¹ háu² má²ró³², ziún², jmɨ² má²ró³², no¹ má²ró³², mu² ráu³ mɨ³ uóun²jɨeh¹³, no¹ quioh²¹ hmá² olivo, juɨ²¹ cuú²miih²¹

la^{3}ñí^{1}, cuú^{2}miih^{21}, cuá^{1}juí^{2}, *já^{1}ziáh^{2}, tsa^{3}cuá^{1}, hmá^{2} lɨh^{32} cuounh^{32} jáh^{3}, hi^{3} la^{3}
jɨ^{3} tsáu^{2} yáh^{3} nɨ́^{2} siáh^{3} jmɨ́^{1} hna^{2} tsú^{2}.
14 Jáun^{2} záɨh^{32} tsú^{2} juú^{2} jáun^{2} la^{3} lá^{2}:
La^{3}jɨ́^{32} bíh^{1} la^{3} cun^{3} hi^{3} jlánh^{1} jmɨ́^{1} dí^{1}quiaunh^{21} honh^{2} hnú^{2},
tɨ^{3} có^{32} bíh^{1} má^{2}cá^{2}quin^{3},
hi^{3} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} jlánh^{1} hmuh^{21} hi^{3} jlánh^{1} chú^{32} jniá^{3}, má^{2}ca^{3}yéin^{2} bíh^{1},
hi^{3} jáun^{2} ¡hí^{1} cónh^{3} yáh^{3} tiú^{2}uú^{2} lɨ́^{13} jáuh^{3} ñí^{1}con^{2} nú^{2}!
15 Tsá^{2} jmú^{2} tsá^{2} hna^{2} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} nɨ́^{2}, tsá^{2} ca^{3}lɨ^{3} hánh^{3} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} ca^{3}láɨh^{13}
hi^{3} jmu^{2} ta^{21} nɨ́^{2} tá^{1}tonh^{1} ñí^{1} uóunh^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} juénh^{2} tsú^{2} la^{3} cun^{3} tí^{3} hi^{3}
má^{2}má^{2}tso^{2} juú^{2} jáun^{2} tsɨ́^{3}. Tsá^{2} hí^{3} ho^{3} jngɨh^{3}, hi^{3} niau^{21} hlah^{3} lɨ́n^{21} tsɨ́^{3},
16 hi^{3} hóh^{32} hi^{3} juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
¡Hóh^{32}, hen^{3} ma^{3} hlah^{3}!
¡Hen^{3} ma^{3} juo^{23} juú^{2} chín^{1} nɨ́^{2} hi^{3} jmɨ́^{1} jniá^{3} la^{3}jmɨ́^{1} jniá^{3} jan^{2} tsá^{2}mɨ^{3}
hi^{3} quih^{32} hmɨh^{32} mí^{2}ñɨ^{32} lino hi^{3} lɨ́^{1} zɨ́n^{13} pin^{3} jɨ^{3} hmɨh^{32} dáɨn^{3} nɨ́^{2} siáh^{3},
hi^{3} cuá^{1}tú^{1} cuá^{1}láɨn^{1} cun^{3}quionh^{3} cú^{1}mí^{1}niau^{21}, quɨ́n^{1} zɨ́n^{3} chú^{32} jniá^{3}, jɨ^{3} máɨ^{3}
pih^{21} zɨ́n^{3} nɨ́^{2} siáh^{3};
17 sa^{3} cun^{3}quienh^{13} la^{3} lá^{2} bíh^{1} já^{1}hín^{3} la^{3} cun^{3} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} jmɨ́^{1} zioh^{2} juú^{2} nɨ́^{2}!
Jáun^{2} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} ná^{1}chín^{1} tiáunh^{1} hñu^{3} mu^{2}, tsá^{2} ná^{1}quian^{32} mu^{2}, jɨ^{3} tsá^{2}
ñɨ^{3}jmú^{1} ñɨ^{3}hna^{1} nɨ́^{2}, la^{3} cun^{3} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} jmu^{2} ta^{21} hi^{3} ñɨ^{3}tú^{1} ñɨ^{3}lɨn^{13} ñí^{1}
jmɨ́^{2}miih^{21}, ñí^{1} uóunh^{3} bíh^{1} ca^{3}ta^{3}tonh^{1}
18 jmɨ́^{1} ca^{3}jɨ́e^{3} jáun^{2} mí^{2}ñí^{1} hi^{3} má^{2}cau^{32} juú^{2} jáun^{2}, jáun^{2} ca^{3}tɨ^{3} ca^{3}hóh^{32} hi^{3}
ca^{3}juáh^{3}:
—¡Jmɨ́^{1}lɨ́h^{3} bíh^{1} tiú^{2}uú^{2} chauh^{1} dí^{2} siáh^{3} cáun^{2} juú^{2} hi^{3} cu^{3} hi^{3} ren^{3} quionh^{3}
juú^{2} chín^{1} ó^{32}!
19 Hi^{3} jáun^{2} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} hí^{3} ca^{3}qui^{3} ca^{3}tóh^{3} hliáu^{2} chí^{1} hi^{3} ca^{3}ho^{3} ca^{3}jngɨh^{3}, hi^{3}
ná^{1}jéinh^{32} hlah^{3} hi^{3} juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
¡Hóh^{32}, hénh^{3} ma^{3} hlah^{3}!
¡Jlánh^{1} juo^{23} juú^{2} chín^{1} nɨ́^{2}!
Já^{2} cun^{3}quionh^{3} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} zioh^{2} hí^{3} bíh^{1} dí^{2} jmɨ́^{1} má^{2}ca^{3}lɨ^{3} hánh^{3} jɨ^{3}lɨn^{2} tsá^{2}
ná^{1}quian^{32} mu^{2} ñí^{1} jmɨ́^{2}miih^{21}.
¡Sa^{3} cun^{3}quienh^{13} la^{3} lá^{2} bíh^{1} já^{1}hín^{3}!”
20 Tɨ^{3}la^{3} hnoh^{2} má^{1}ná^{1}, ma^{3}hiún^{13} náh^{2} honh^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} juú^{2} jáun^{2},
hnoh^{2} tsá^{2} qui^{3} tionh^{2} náh^{2} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2},
hnoh^{2} tsá^{2} má^{2}ná^{1}quiánh^{1} joh^{1} Dió^{32},
jɨ^{3} hnoh^{2} tsá^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} náh^{2} tɨ^{32} tsá^{2} quian^{32} jë^{1} Dió^{32},
jɨ^{3} hnoh^{2} tsá^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} *tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32} nɨ́^{2} siáh^{3},
quí^{1} má^{2}lɨ́^{2}ra^{3}tsɨ^{32} bíh^{1} Dió^{32} héih^{32} ñí^{1}con^{2} juú^{2} nɨ́^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnoh^{2}.
21 Jáun^{2} jan^{2} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} Dió^{32} tsá^{2} pin^{3} lɨ́n^{32} ca^{3}can^{3} cá^{2} máɨ^{3} quɨ́n^{1} pa^{21}
lɨ́n^{21} hi^{3} tí^{3} la^{3}jmɨ́^{1} tí^{3} quɨ́n^{1} hi^{3} daɨh^{32} tsú^{2} cuú^{2}, hi^{3} ca^{3}tón^{32} dí^{2} quɨ́n^{1} jáun^{2} hñu^{3}
jmɨ́^{2}miih^{21}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}juáh^{3}:
Hnú^{2} Babilonia juú^{2} chín^{1},
la^{3} nɨ́^{2} bíh^{1} tsa^{3}hín^{3} nú^{2}, la^{3}jmɨ́^{1} juóun^{32} tsú^{2} tsáu^{2} hué^{32} tiá^{3} lɨ́n^{32},
hi^{3} jáun^{2} hí^{1} jan^{2} bíh^{1} tiú^{2}uú^{2} hin^{2} chauh^{1} hnú^{2}.
22 Cun^{3} tiú^{2}uú^{2} hin^{2} jmu^{3} bíh^{1} sun^{1} ja^{1} hñú^{3} hi^{3} cóh^{32} tun^{32} pih^{21} hi^{3} caɨ^{32} tsú^{2},

sa^{3}jun^{3} uú^{2} jiéi^{32} tsú^{2} hmá^{2} tá^{2} le^{2},
hi^{3} sa^{3}jun^{3} uú^{2} jiéi^{32} tsú^{2} siáh^{3} mí^{1}ñí^{2} trompeta;
hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tsá^{2} jmu^{2} lɨ^{3}ua^{3} cáun^{2} ta^{21} tiú^{2}uú^{2} lɨ^{3} zian^{2} ñí^{1}con^{2} hnú^{2},
sa^{3}jun^{3} uú^{2} ne^{3} tsú^{2} mah^{1} quioh^{21} quɨ́n^{1} hi^{3} daɨh^{32} tsú^{2} cuú^{2}.
23 Hí^{1} cáun^{2} yáh^{3} joh^{1} sɨ́^{2} tiú^{2}uú^{2} jnia^{3},
sa^{3}jun^{3} uú^{2} ne^{3} tsú^{2} jáɨ^{13} hi^{3} hleh^{32} tsá^{2}mɨ^{3} tsá^{2}ñuh^{2}, tsá^{2} jenh^{13} cuo^{2};
la^{3} jáun^{2} bíh^{1} lɨ́^{13} quí^{1} tsá^{2} jmú^{2} tsá^{2} hna^{2} joh^{2} hnú^{2} bíh^{1} tsá^{2} jlánh^{1} jmɨ́^{1} ná^{1}quien^{2} tá^{1} cáun^{2} hngá^{1}máh^{3},
hi^{3} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} zian^{2} tá^{1} cáun^{2} hngá^{1}máh^{3} bíh^{1} ca^{3}lɨ^{3}can^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jlánh^{1} ca^{3}lɨn^{3} hnú^{2} jan^{2} tsá^{2} hláɨnh^{1}.
24 Quí^{1} juú^{2} nɨ́^{2} bíh^{1} ca^{3}ta^{3}can^{1} jmɨ́^{2}hán^{1} tsá^{2} ca^{3}lɨn^{3} tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32}, jɨ^{3} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} joh^{1} Dió^{32} ñí^{1} hná^{1} nɨ́^{2}, la^{3} má^{2}quionh^{3} jmɨ́^{2}hán^{1} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} ca^{3}jngah^{3} tsáu^{2} tá^{1} cáun^{2} cuá^{1} hué^{21} nɨ́^{2} nɨ́^{2} siáh^{3}.

19

Má^{2}tsú^{2} má^{2}jónh^{32} tsú^{2} Dió^{32} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}

1 Jáun^{2} né^{3}, jmɨ́^{1} má^{2}lɨ^{32} jáun^{2} ca^{3}náɨ^{32} jná^{13} cáun^{2} mah^{1} tiú^{2} jan^{32} cu^{3}tí^{13},
hi^{3} lɨ́^{3} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́^{3} hi^{3} ñí^{1}hleh^{21} ca^{3}la^{3} juóun^{32} hmɨ́h^{1} cu^{3}tí^{3} tsáu^{2} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}, hi^{3} ñí^{1}juah^{21} la^{3} lá^{2}:
¡Hénh^{3} ma^{3} chun^{1} Dió^{32}!
Ñí^{1}con^{2} Dió^{32} bíh^{1} ja^{32} hi^{3} lɨ́^{13} liáun^{3} tsú^{2};
hnga^{2} hí^{3} bíh^{1} ca^{3}tɨn^{1} lɨ^{3} quien^{2},
hi^{3} hnga^{2} hí^{3} bíh^{1} siáh^{3} ho^{2} pí^{3},
2 quí^{1} hí^{3} bíh^{1} Tsá^{2} rá^{2}tsɨ^{32} héih^{32} re^{2} la^{3} cun^{3} ca^{3}tɨ^{21},
quí^{1} má^{2}lɨ́^{2}ra^{3}tsɨ^{32} bíh^{1} tsú^{2} héih^{32} ñí^{1}con^{2} juú^{2} hi^{3} lɨ́^{3} jáun^{2} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́n^{3} jan^{2} tsá^{2}mɨ^{3} juón^{1},
tsá^{2} jlánh^{1} jmɨ́^{1} hliah^{23} hí^{3} cuá^{1} hué^{21} cun^{3}quionh^{3} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} jmɨ́^{1} jmú^{2} jmɨ́^{1} tsau^{32}.
Dió^{32} bíh^{1} má^{2}lɨ́^{2}jéinh^{32} ñí^{1}con^{2} tsú^{2} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} ca^{3}táɨn^{2} jmɨ́^{2}hán^{1} *tsá^{2} jmɨ́^{1} má^{2}ná^{1}hlánh^{1} joh^{1} Dió^{32}.
3 Jáun^{2} ñí^{1}ca^{3}juáh^{3} siáh^{3} tsá^{2} hí^{3} cónh^{3}í^{1} cu^{3} jéin^{32}:
¡Hénh^{3} ma^{3} chun^{1} Dió^{32}!
Mí^{2}ñí^{1} hi^{3} má^{2}caun^{32} tsá^{2}mɨ^{3} juón^{1} hí^{3} má^{2}ná^{1}cua^{32} ca^{3}la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1}hi^{3}nio^{2} bíh^{1}.
4 Jmɨ́^{1}jáun^{2} tán^{1} quiu^{3}quiun^{3} tsá^{2}daun^{32} hí^{3} la^{3} má^{2}quionh^{3} tá^{1} quiun^{3} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}chín^{3} hí^{3} ca^{3}tiánh^{3} ná^{1}hin^{3} ca^{3}la^{3} tɨ^{3} hué^{32} hi^{3} ca^{3}ma^{3}tsu^{3} ma^{3}jónh^{32} Dió^{32} Tsá^{2} cuá^{1}tón^{21} hí^{3} ñí^{1} hmá^{2}sɨ^{1}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
—¡Tson^{2} bíh^{1} la^{3} jáun^{2}! ¡Hénh^{3} ma^{3} chun^{1} Dió^{32}!
5 Hi^{3} jáun^{2} chu^{3} jo^{2} ñí^{1} zeh^{1} jáun^{2} hmá^{2}sɨ^{1} ñí^{1}ja^{21} siáh^{3} cáun^{2} mah^{1} hi^{3} ñí^{1}ca^{3}juáh^{3}:
¡Ma^{3}tsú^{1} ma^{3}jonh^{21} náh^{2} Dió^{32}
la^{3}jɨ́n^{32} hnoh^{2} tsá^{2} má^{2}ná^{1}hlánh^{1} náh^{2} joh^{1} Juo^{13} dí^{2},
tsá^{2} tanh^{23} náh^{2} tsú^{2} ta^{21},
la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{1}míh^{1} jɨ^{3} tsá^{2} má^{2}lieih^{21}!

Jmáɨ^{1} hi^{3} jenh^{13} cuo^{2} Tsá^{2} lɨ́n^{3} Já^{1}ziáh^{2} míh^{1}

6 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² ca³náɨ³² jná¹³ cáun² mah¹ lí³ la³jmí¹ lí³ hi³ ñí¹hleh²¹ juóun³²
lín³² tsáu², la³jmí¹ lí³ hi³ ñí¹hén¹³ cáun² jmɨ² cua³ pa²¹, hi³ ñí¹hén¹³ tiá³ lín³²
la³jmí¹ niéih³ mah¹ quioh²¹ miíh³², hi³ ñí¹juah²¹ la³ lá²:
¡Hénh³ ma³ chun¹ Dió³²!
Quí¹ Dió³² Juo¹³ dí² Tsá² cú² juenh² má²cuá¹ho² jáɨ¹³.
7 ¡Cuí¹ jmú¹³ dí² tsah¹,
cuí¹ má¹hiún¹³ dí² tsí³,
jɨ³ hi³ cuí¹ má¹quien¹³ dí² siáh³ Dió³²,
quí¹ má²cá²chó³² bíh¹ jmáɨ¹ hi³ jenh¹³ cuo² Tsá² lín³ *Já¹ziáh² míh¹,
quí¹ má²cuá¹hún¹ bíh¹ hua³jan²¹ tsá²mɨ³ tsá² má²nióh³² tsú² jáɨ¹³ quionh³!
8 Hi³ tsá²mɨ³ hí³ né³ má²hiauh³² cáun² hmɨh³² tiáu² jon³ hi³ lí³ quionh³ mí²ñi³²
lino hi³ quíh³²;
cáun² hmɨh³² zín³ lín³² bíh¹ hi³ jáun², hi³ jɨ² cu³tí³,
quí¹ cun³quionh³ hmɨh³² tiáu² jáun² bíh¹ lí²lin¹ hi³ Dió³² tɨ³² tsí³ la³jí³² ta²¹ hi³
ca³jmú³ jáun² tsá² joh¹.
9 Jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ hí³ Dió³² ca³záɨ³ jná¹³ la³ lá²:
—Tón³ ñí¹ sí² jáɨ¹³ lá²: "Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² má²ná¹tén¹ hi³ ja³jmú³ má³²
jmáɨ¹ ñí¹ jenh¹³ cuo² Tsá² lín³ *Já¹ziáh² míh¹".
Hi³ ca³juáh³ siáh³:
—La³jí³² jáɨ¹³ ní² dá² ja³ tá²chi²¹ ñí¹con² hnga² bíh¹ Dió³².
10 Jmí¹jáun² ca³quɨnh² jná¹³ tɨ³ rá¹hin³ ta³ ñí¹ tsá² hí³, hi³ ca³lɨ³hnó³² jná¹³
má¹tsú¹ má¹jonh²¹ tsú², tɨ³la³ tsá² hí³ né³ ca³juáh³:
—Ha³ lí² jmú² hnú² la³ ní²; quí¹ ja³bí¹ jan² tsá² lín³ quian²¹ Dió³² bíh¹ jná¹³
la³jmí¹ lín³ ní² hnú² la³ má²quiúnh¹ nú² la³jín³² jo³ renh² nú², tsá² ná¹hleh³²
hí³ jú¹ tson² quioh²¹ Jesús. Dió³² dá² ma³tsú¹ ma³jonh²¹. Quí¹ lɨ³ua³ jan² tsá²
hleh³² jú¹ tson² quioh²¹ Jesús bíh¹ hleh³² jáɨ¹³ hi³ cue³² Jmí²chí³ Chun¹ hñu³
tsí³, la³ cun³ qui³ hleh³² jáun² lɨ³ua³ jan² tsá² lín³ *tɨ³² jë¹ Dió³².

Tsá² cuá¹tsɨn¹ tsa³cuá¹ tiáun²

11 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³jíe³² jná¹³ hi³ há²na²¹ hñu³mɨ³cuú², jáun² né³ ja³ jan²
tsa³cuá¹ tiáun²; Tsá² cuá¹tsɨ²¹ cu³hna²¹ tsa³cuá¹ hí³ né³ jmáɨ² "Tsá² Chun¹ Tsá²
má²tí³² jë¹". Hí³ bíh¹ rá²tsɨ³² héih³² re² jɨ³ hi³ jmu² siáh³ hniéi².
12 Mí¹ñí¹ Tsá² hí³ lí³ la³jmí¹ lí³ zíh¹ sí², hi³ chí¹ tsú² né³ ná¹hun¹ hliáun³
*có²ron¹ná¹, hi³ la³ ná¹hun¹ chí¹ tsá² ho² jáɨ¹³; hi³ tón³² siáh³ cáun² hi³ jmáɨ²
tsú² hi³ tiá² hin² cuoh² hí¹ jan², jí³²la³ hnga² bíh¹ tsú² ñi³² he³ lánh³ hnió³ juáh³
hi³ jáun².
13 Tsá² hí³ quih³² siáh³ cáun² hmɨh³² má²ná¹quí¹ ná¹quíeh¹ jmɨ², hi³ hi³ jmáɨ²
tsú² né³ lí³ "Jë¹ Dió³²".
14 Jáun² hliáu³ tsá² zian² hñu³mɨ³cuú² né³ hí¹ja³táunh¹ siáh³ cu³hna²¹ tsú² hi³
ná¹tsɨn¹ tsa³cuá¹ tiáun². Tsá² hí³ ná¹quih³² hmɨh³² hi³ lí³ mí²ñi³² lino chu²¹, hi³
tiáu², hi³ jɨ².
15 Hi³ jáun² ho³ Tsá² chín¹ hí³ né³ chi²¹ siáh³ cáun² mí¹táɨ³ hmu³ lín³² tá¹
tun³ jo²¹, hi³ cun³quionh³ mí¹táɨ³ jáun² né³ tsa³ma³tsan² tsú² tsá² zian² tá¹
cáun² hngá¹máh³, la³jín³² tsá² hon² Dió³². Hí³ bíh¹ Tsá² cuá³² hi³ cuá¹ho² jáɨ¹³
cun³quionh³ cáun² hmá²hɨh¹ hi³ lí³ mí¹ñí². Hí³ bíh¹ Tsá² jmu³ hi³ quiunh²¹

tsáu^{2} la^{3} cun^{3} rón^{32} hi^{3} cuá^{1}míh^{23} tsí^{3} Dió^{32} Tsá^{2} cú^{2} juenh^{2}, la^{3} jan^{2} tsá^{2} há^{2} zauh^{32} ñí^{1} quiauh^{32} tsú^{2} jmaɨh^{21} mɨ^{3} uóun^{2}jɨeh^{13}.

16 Tsá^{2} hí^{3} tón^{32} ha^{1} hi^{3} jmáɨ^{2}, jɨ^{3} tsoh^{2} quiú^{1} tsú^{2} siáh^{3}, hi^{3} juáh^{3} la^{3} lá^{2}: “Re^{21} Juo^{13} tsá^{2} ná^{1}lín^{3} re^{21} jɨ^{3} Tsá^{2} chín^{1} Juo^{13} tsá^{2} ná^{1}chín^{1}”.

17 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}jɨen^{1} jná^{13} jan^{2} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} Dió^{32} hi^{3} zenh^{2} la^{3} re^{2} ñí^{1} he^{2} hiú^{2}. Tsá^{2} hí^{3} né^{3} ca^{3}hóh^{32} ca^{3}la^{3} hi^{3} chi^{21} tiú^{2} mah^{1} tiú^{2} jan^{32}, hi^{3} ca^{3}záɨh^{3} la^{3}jín^{32} quiuh^{21} tan^{32}, jáh^{3} ranh^{32} chi^{3}cuú^{2}, hi^{3} juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—¡Ñá^{2}tú^{1} ñá^{2}lɨn^{3} hnoh^{2}, cuú^{1}ngɨh^{21} náh^{2} ñí^{1} ní^{2} hi^{3} ñá^{1}cú^{1} ñá^{1}hính^{3} náh^{2} má^{32} hi^{3} má^{2}jmu^{3} Dió^{32} hliáun^{3} cu^{3}tí^{3},

18 hi^{3} ñá^{1}cú^{1} ñá^{1}hính^{3} náh^{2} ngú^{13} tsá^{2} ná^{1}lín^{3} re^{21}, ngú^{13} tsá^{2} ná^{1}lín^{3} juo^{13} hliáu^{3}, ngú^{13} tsá^{2} jlánh^{1} ná^{1}pin^{3}, ngú^{13} tsá^{2} ná^{1}tsɨn^{1} tsa^{3}cuá^{1}, jɨ^{3} la^{3} má^{2}quionh^{3} ngú^{13} tsa^{3}cuá^{1} joh^{1} tsú^{2} ní^{2} siáh^{3}, ca^{3}la^{3} jánh^{3} dú^{1} ñí^{1} tsáu^{2}, uá^{1} hi^{3} tsá^{2} zian^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hmóu^{32}, ho^{3}lá^{2}dá^{2} tsá^{2} má^{2}ná^{1}hlánh^{1} joh^{1} tsáu^{2}, uá^{1} hi^{3} tsá^{1}míh^{1} uá^{1} hi^{3} tsá^{2} má^{2}lieih^{21}!

19 Jmí^{1} má^{2}lí^{2}náɨ^{32} jná^{13} jáɨ^{13} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}jɨen^{1} ná^{1} jáh^{3} hláɨh^{1} hí^{3} la^{3} má^{2}quionh^{3} la^{3}jín^{32} tsá^{2} ná^{1}lín^{3} re^{21} tá^{1} cáun^{2} hngá^{1}máh^{3}, jɨ^{3} la^{3} má^{2}quionh^{3} siáh^{3} la^{3}jín^{32} hliáu^{3} joh^{1} hi^{3} má^{2}ná^{1}ngɨh^{32} hi^{3} má^{2}jmu^{3} hniéi^{2} ñí^{1}con^{2} Tsá^{2} cuá^{1}tsɨn^{1} hí^{3} tsa^{3}cuá^{1} la^{3} má^{2}quionh^{3} siáh^{3} hliáu^{3} joh^{1}.

20 Tɨ^{3}la^{3} jáh^{3} hláɨh^{1} hí^{3} né^{3} ca^{3}janh^{32} bíh^{1} hi^{3} ca^{3}lɨ^{3}tson^{3} la^{3} má^{2}quionh^{3} tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32} tí^{1}jáɨ^{2} joh^{1}, tsá^{2} jlánh^{1} jmí^{1} jmu^{2} hí^{3} li^{21} hi^{3} lí^{3} hua^{3}jueh^{32} cha^{13} jáh^{3} hí^{3}, hi^{3} tí^{2} má^{2}can^{2} tsá^{2} má^{2}ca^{3}héi^{3} hí^{3} li^{21} quioh^{21} jáh^{3} hláɨh^{1} hí^{3}, la^{3} cun^{3} tsá^{2} má^{2}tsú^{2} má^{2}jónh^{32} nóh^{32} dí^{1}láɨn^{1} jáh^{3} hí^{3} yáh^{3}. Jáun^{2} jáh^{3} hí^{3} né^{3}, la^{3} má^{2}quionh^{3} tɨ^{32} jë^{1} ca^{3}sunh^{3} chu^{3} sí^{2} ta^{3} liéih^{32}, ñí^{1} tioh^{3} jáun^{2} juɨ^{21} quín^{1} azufre hi^{3} ná^{1}cua^{32} sí^{2} chéi^{3} cu^{3}tí^{13}.

21 Hi^{3} tsá^{2} ñí^{1} hná^{1} jáun^{2} né^{3}, cun^{3}quionh^{3} mí^{1}táɨ^{3} hmu^{3} tá^{1} tun^{3} jo^{21} hi^{3} chi^{21} jáun^{2} ho^{3} Tsá^{2} cuá^{1}tsɨn^{1} hí^{3} tsa^{3}cuá^{1} bíh^{1} ca^{3}hiá^{2} cá^{2}tsan^{3}, hi^{3} jáun^{2} la^{3}jín^{32} bíh^{1} quiuh^{21} tan^{32} lah^{3} má^{32} quionh^{3} ngú^{13} la^{3}jín^{32} tsá^{2} hí^{3}.

20

Cú^{2} mei^{21} mii^{2} rá^{2}hñéih^{1} tsá^{2} hláɨnh^{1}

1 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}jɨen^{1} jná^{13} siáh^{3} jan^{2} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} Dió^{32} hi^{3} cuá^{1}son^{2} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}, hi^{3} zianh^{32} cáun^{2} llave quioh^{21} hñu^{3} háunh^{3}, la^{3} má^{2}quionh^{3} cáun^{2} cá^{2}den^{1}ná^{1} jueh^{32}.

2 Jáun^{2} hí^{3} né^{3} ca^{3}zanh^{3} jáh^{3} hláɨnh^{1} chín^{1}, jáh^{3} hláɨnh^{1} qui^{3} zian^{2} hí^{3} má^{2}cá^{2}jmáɨ^{1} lín^{21}, tsá^{2} hláɨnh^{1} lí^{1} tú^{2} lí^{1} hna^{2} hí^{3} tsáu^{2}, la^{3} cun^{3} *Satanás bíh^{1} hí^{3}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}hñéih^{32} dí^{2} tá^{1} cú^{2} mei^{21} mii^{2};

3 hi^{3} jáun^{2} ca^{3}tón^{32} dí^{2} hñu^{3} háunh^{3} jmí^{1} lɨ^{21} jáun^{2}, hi^{3} ca^{3}jnáɨ^{32} dí^{2}, ca^{3}jna^{3} tsú^{2} tiá^{3} lín^{32} ho^{3}hñú^{13}, jáun^{2} tiú^{2}uú^{2} lí^{13} ma^{3}can^{2} jáh^{3} hláɨnh^{1} hí^{3} tsá^{2} zian^{2} hngá^{1}máh^{3} lá^{2} ca^{3}la^{3} ñí^{1} ca^{3}tsɨn^{13} tá^{1} cú^{2} mei^{21} mii^{2}; má^{1}lɨ^{32} jáun^{2} né^{3} záɨnh^{3} siáh^{3} cónh^{3}í^{1} cu^{3}tiá^{3}.

4 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}jɨe^{32} jná^{13} hliáun^{3} hmá^{2}sɨ^{1}, hi^{3} ñí^{1} hmá^{2}sɨ^{1} jáun^{2} né^{3} ca^{3}na^{3}tsín^{32} tsá^{2} má^{2}lí^{2}héi^{3} jáɨ^{13} hi^{3} ra^{3}tsɨ^{32} héih^{32}. Ja^{1} quioh^{21} tsá^{2} hí^{3} né^{3} ca^{3}jɨen^{1} jná^{13} jmí^{2}chí^{3} joh^{1} tsá^{2} má^{2}cá^{2}hiá^{2} cá^{2}tsan^{3} hi^{3} ca^{3}jngah^{3} tsáu^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} hleh^{32} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Jesús, jɨ^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨ^{21} jáɨ^{13} quioh^{21} Dió^{32}. Tsá^{2} hí^{3} dá^{2} tiá^{2} ca^{3}ma^{3}tsu^{3} ma^{3}jónh^{32} yáh^{3} jáh^{3} hláɨh^{1} hí^{3}, sa^{3}jun^{3} nóh^{32} hi^{3} dí^{1}láɨn^{1}

jáh³ hí³, hi³ sa³jun³ ca³hen³ tsú² siáh³ hi³ taun³ li²¹ quioh²¹ jáh³ hí³ chí¹quie¹³ ho³lá²dá² cuo². Hi³ jáun² bíh¹ má²ca³jenh¹³ tsá² hí³, hi³ má²ná¹ho² jáɨ¹³ quionh³ Cristo tá¹ cú² mei²¹ mii².

5 Zian² cónh³í¹ cu³ nió³ tsá² má²cá²tsan³ hi³ tiá² má²ca³jenh¹³, tɨ³la³ jenh¹³ tsú² ca³la³ ñí¹ ca³tsɨn¹³ cú² mei²¹ mii² máh³; quí¹ hi³ la³ñí¹ ca³jenh¹³ bíh¹ tsáu² ja¹ hla¹ jmɨ́¹jáun².

6 Hénh³ ma³ jmɨ́¹ ren² tsá² chun¹, tsá² ca³jenh¹³ la³ñí¹, quí¹ tiú²uú² pí³ ho² yáh³ hmú³² ñí¹ má²tun³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² hí³, tɨ³la³ tsá² hí³ dá² má²ná¹lɨ́n³ mí²tsáu² joh¹ Dió³² quionh³ Cristo bíh¹, hi³ jáun² tsá² hí³ hau³ jáɨ¹³ quionh³ Cristo tá¹ cú² mei²¹ mii².

Tsá² lɨ́¹ quí² lɨ́¹ cha³² hí³ tso³ má²tánh³² ñí¹ hlah³

7 Jáun² nɨ́¹ má¹ca³tsɨn¹³ cú² mei²¹ mii² né³, má²liáun³ bí¹ siáh³ Satanás ñí¹ cuá¹jnaɨ³² jáun²,

8 hi³ jáun² má²tsa³ma³can² siáh³ tsá² zian² tá¹ quiún³ cuoh¹ cuá¹ hué²¹ lá²; la³ cun³ Gog yáh³ quionh³ tsá² zian² ñí¹ hu²¹ cuo² tsú², tsá² Magog, hi³ jáun² tsá² hí³ cuú¹ ngɨh¹³ hi³ jmu³ hniéi²; tsá² juóun³² hmɨ́h¹ cu³tí³ bíh¹ tsá² hí³, la³juah²¹ dúh¹ záɨ¹ táh¹ hi³ tioh³ can³² jmɨ́²miih²¹.

9 Jáun² ja³taunh²¹ tsú² hi³ ca³jmú³ ná¹yanh³² tá¹ cáun² hué³², hi³ ca³ñí¹jmú¹³ ná¹pɨ́² ná¹danh³² la³ cu³ la³ jéin³ ñí¹ tionh¹ tsá² joh¹ Dió³², la³ cun³ tsá² zian² juú² hi³ jlánh¹ hnio³ jáun² Dió³², tɨ³la³ hñu³mɨ³cuú² ca³táh³ cáun² sɨ́² hi³ jáun² ca³cáun³ ca³la³ jɨ́n³² tsá² hí³.

10 Hi³ jáun² tsá² hláɨnh¹ tsá² jlánh¹ jmɨ́¹ má²cau² quioh²¹ tsá² hí³ né³ ca³tón³² tsú² chu³ sɨ́² ñí¹ tioh³ juɨ²¹ quɨ́n¹ azufre hi³ ná¹cua³² sɨ́² chéi³ cu³tí³, ñí¹ má²cuá¹hún¹ jáun² jáh³ hláɨh¹ hí³ la³ má²quionh³ tsá² jlánh¹ jmɨ́¹ juáh²³ hí³ hi³ cuá¹lɨ́n³ *tɨ³² jë¹ Dió³²; ñí¹ jáun² bíh¹ ma³tso² tsú² tsɨ́³ hi³ jlánh¹ huáh² lɨ́n³² tsɨ́³ ca³la³ huá² la³ jma² la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio² cu³tí³.

Tsá² cuá¹tón²¹ ñí¹ hmá²sɨ¹ tiáu² ra³tsɨn² héih³² tsáu²

11 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³jɨ́e³² jná¹³ cáun² hmá²sɨ¹ tiáu², ñí¹ jáun² né³ cuá¹tsɨ²¹ jan² tsáu². Jáun² cuá¹ hué²¹ né³ quionh³ la³jɨ́³² hi³ jniá³ chi³cuú² ca³cuóun³ bíh¹ ñí¹ hó²¹ñí¹ Tsá² hí³, ha³ tiú²uú² lin¹ ñí¹ cá¹jnia³ yáh³.

12 Jmɨ́¹jáun² ca³jɨen¹ jná¹³ hla¹ tsá² má²cá²tsan³, la³jɨ́n³² tsá¹míh¹ jɨ³ tsá² má²lieih²¹, hi³ ná¹táun³ ta³ ñí¹ Tsá² cuá³ hí³ ñí¹ hmá²sɨ¹ jáun²; jmɨ́¹jáun² ca³qui³ ca³nia³ tsú² sí². Ca³niá³ bíh¹ siáh³ cónh³í¹ cáun² sí², sí² hi³ ná¹tiáunh¹ tsá² hiáuh³ jmáɨ¹ hi³ lɨ́¹³ zian². Jmɨ́¹jáun² ca³ta³tsɨn¹ héih³² la³jɨ́n³² hla¹ hí³ la³ cun³ rón³² lɨ́³ hi³ jmɨ́¹ má²rá¹tón³² la³jɨ́³² sí² jáun², lin¹ la³ cun³ rón³² lɨ́³ ta²¹ hi³ ca³jmú³.

13 Hi³ jáun² jmɨ́²miih²¹ ca³jɨenh³ hla¹ hi³ jmɨ́¹ tiáunh¹ tɨ³ ñeh² quioh²¹, jáun² hmú³² né³ la³ má²quionh³ ñí¹ tiáunh¹ tsá² má²cá²tsan³ ca³jɨenh³ siáh³ hla¹ tsá² jmɨ́¹ tiáunh¹ ñí¹ jáun², hi³ jáun² ca³ta³tsɨn¹ héih³² ma³ quin³² ma³ jan³² la³ cun³ lɨ́³ ta²¹ hi³ ca³jmú³.

14 Jáun² hmú³² né³ la³ má²quionh³ ñí¹ jmɨ́¹ tiáunh¹ jáun² tsá² má²cá²tsan³, ja¹ sɨ́² jáun² bíh¹ já¹taunh²¹. Ñí¹ ná¹cua³² jáun² sɨ́² né³ lɨ́³ hmú³² ñí¹ má²tenh³.

15 Hi³ jáun² lɨ³ua³ jan² tsá² tiá² tsauh³ hi³ jmáɨ² ñí¹ sí² hi³ rá²tiáunh¹ tsá² hiáuh³ jmáɨ¹ hi³ lɨ́¹³ zian² né³, ja¹ sɨ́² jáun² bíh¹ já¹taunh²¹ siáh³ la³jɨ́n³² tsá² hí³.

21

Chi³cuú² hmaɨ²¹ quionh³ cáun² hué³² hmaɨ²¹

1 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³jɨ́e³² jná¹³ cáun² chi³cuú² hmaɨ²¹, jɨ³ cáun² hué³² hmaɨ²¹
siáh³; quí¹ chi³cuú² jɨ³ hué³² hi³ jmɨ́¹ lɨ́³ la³ñí¹ lɨ́¹ cá¹hin³ bíh¹, hi³ sa³jun³
jmɨ́²miih²¹ yáh³ uú² zia³² lɨ³.
2 Jáun² ca³jɨ́e³² jná¹³ siáh³ juú² hɨ́en¹, Jerusalén hmaɨ²¹ hi³ cuá¹sau²
hñu³mɨ³cuú² hi³ ja³ ñí¹con² Dió³², ca³la³ hi³ tú¹ láɨ¹ re² lɨ́n³², la³jmɨ́¹ cuá¹tú¹
cuá¹láɨn¹ jan² tsá²mɨ³ tsá² má²jenh¹³ cuo² quionh³ tsá²ñuh² tsá² má²nióh³² jáɨ¹³
quionh³.
3 Jmɨ́¹jáun² ca³náɨ³² jná¹³ cáun² mah¹ hi³ ja³ chu³ jo² ñí¹ zeh¹ jáun² hmá²sɨ¹,
hi³ ñí¹ca³hléh³ tsáu² tiá³ lɨ́n³² hi³ ñí¹ca³juáh³ la³ lá²:
—Sá¹nɨ́² jɨe³ né³, ta³né³² má²cuá³ Dió³² ja¹ quioh²¹ tsá²mɨ³cuóun². Ma³zian²
Dió³² quionh³ tsú², hi³ jáun² tsá² nɨ́² né³ lɨ́n¹³ tsá² tionh² jo³cuo² Dió³², hi³ Dió³²
né³ lɨ́n¹³ Dió³² Juo¹³ tsá² nɨ́².
4 Hi³ hí³ bíh¹ Tsá² zí³² siáh³ jmɨ² zɨ́h¹ hi³ taɨn³² ñí¹ tsá² nɨ́². Má¹jáun² tiú²uú²
hin² jún³ yáh³, tiú²uú² hin² niau²¹ yáh³ hlah³ tsɨ́³, sa³jun³ uú² hau³ tsú², hi³
sa³jun³ lɨ³ zia³² bíh¹ hi³ chéɨ³ hi³ uóu³²; quí¹ má²ca³nga² bíh¹ la³ cun³ hi³ qui³
jmɨ́¹ lɨ́³ jmɨ́¹tin².
5 Hi³ jáun² Tsá² cuá¹tón²¹ hí³ ñí¹ hmá²sɨ¹ né³ ca³juáh³:
—Sá¹nɨ́² jɨe³ dúh¹, ¡jná¹³ jmu¹ hmaɨ²¹ ca³la³ jɨ́³² hi³ zia³²!
Ja³bí¹ ca³juáh³ tsú² siáh³:
—Tón³ ñí¹ sí² jáɨ¹³ hi³ juah²¹ jná¹³ hná¹ lá², quí¹ jáɨ¹³ hú¹tá¹ jú¹ tson² bíh¹
jaun³², jáɨ¹³ hi³ hú¹tá¹ cu³tí³ lɨ³tí³ bíh¹.
6 Jmɨ́¹jáun² ca³záɨ³ tsú² jná¹³ la³ lá²:
—Má²lɨ³² bíh¹. Jná¹³ bíh¹ lɨ́n³ ná¹ huéh³ la³ñí¹ hi³ ca³la³ tɨ³ huéh³ ñí¹ cá¹táuh³
siáh³, la³ cun³ Tsá² zian² ca³la³ cun³ jmɨ́¹ ca³lɨ³liau³ yáh³ jɨ³ la³ tɨ³ ñí¹ táuh³ siáh³.
Nɨ́¹juáh³ tsá² hí¹quiéin² tsɨ́³, jná¹³ bíh¹ cue¹ tsú² jmáɨ² hɨ́nh³, jmáɨ² hi³ chí¹ñeɨ³²
hi³ jmu³ hi³ lɨ́¹³ zian² tsú², cáun² hi³ lɨ́¹ cue¹ cu³tí³ bíh¹ jná¹³ tsú².
7 Tsá² cah¹³ jmáɨ¹ bíh¹ hiáuh³ la³jɨ́³² hi³ nɨ́², hi³ jná¹³ né³ lɨ́n¹³ Dió³² Juo¹³ tsú²,
hi³ hí³ né³ lɨ́n¹³ jón³² jná¹³.
8 Tɨ³la³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² juénh² má¹ná¹, tsá² tiá² ta²¹ haɨh²¹, tsá² jmu² hi³ hlah³
hi³ hó³², tsá² jngɨh² tsáu², tsá² jmu² hi³ juón¹, tsá² lɨ́n³ tsá² hláɨnh¹, tsá² má²tsú²
má²jónh³² dió³² tsá² láɨn¹, jɨ³ la³jɨ́n³² tsá² tɨ́¹ jáɨn² nɨ́² siáh³, la³ cun³ hi³ hiáuh¹³
tsá² la³ hí³, hi³ tsa³táunh¹ chu³ sɨ́² bíh¹ ñí¹ tioh³ juɨ²¹ quɨ́n¹ azufre hi³ ná¹cua³²
sɨ́² chéɨ³ cu³tí¹³; hi³ jáun² bíh¹ lɨ́³ hmú³² ñí¹ má²tenh³.

Juú² Jerusalén hmaɨ²¹

9 Jáun² né³, jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², tsá² quiaun³ jmɨ́¹ ná¹zianh³² hí³ uon²
hi³ ca³la³ hi³ ná¹canh² quiau³ ñí¹ uu³mí²tsɨ³² hi³ quioh²¹ ñí¹ ca³táuh³, tsá² hí³
ja³ ñí¹con² jná¹³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Sá¹nɨ́² ña³² ñá²jɨe³ ñí¹ lá², jáun² jná¹³ hɨen²¹ tsá²mɨ³ tsá² jenh¹³ cuo²
quionh³ Tsá² lɨ́n³ hí³ *Já¹ziáh² míh¹.

10 Jmɨ́[1]jáun[2] ca[3]jau[3] jná[13] tsú[2] juɨ[32] jmɨ́[2]chí[3] cáun[2] tsɨ[3] máh[3] pa[21], máh[3] ñe[1]
lɨ́n[21]; ñí[1] jáun[2] ca[3]hɨ́e[3] tsú[2] jná[13] Jerusalén juú[2] hɨ́en[1] hi[3] cuá[1]sau[2] hñu[3]mɨ[3]cuú[2]
hi[3] ja[3] ñí[1]con[2] Dió[32].

11 Juú[2] jáun[2] jniá[3] ca[3]la[3] cú[2]tú[1] cú[2]lí[13] la[3]jmɨ́[1] jniá[3] hnga[2] Dió[32]. Joh[1] hi[3]
quian[32] jniá[3] la[3]jmɨ́[1] jniá[3] cá[2] máɨ[3] quɨ́n[1] zɨ́n[3] chú[32] jniá[3], quɨ́n[1] jaspe, hi[3] jniá[3]
la[3]jmɨ́[1] jniá[3] cá[2] máɨ[3] quɨ́n[1] hu[32].

12 Juú[2] jáun[2] hu[21] hñu[3] hiah[32] jueh[32] lɨ́n[32] hi[3] ñe[1] lɨ́n[21], cáun[2] hñu[3] hiah[32] hó[32]
quia[3]tún[3] ho[3]hñú[13] quioh[21], hi[3] ma[3] quin[32] ma[3] caun[32] ho[3]hñú[13] né[3] tionh[2]
ma[3] jan[2] tsá[2]cuú[2] tsá[2]ta[3] Dió[32]. La[3] ma[3] cáun[2] ho[3]hñú[13] jáun[2] ná[1]tón[21] hi[3]
jmáɨ[2] ma[3] quin[32] ma[3] cu[3] nió[3] tsá[2] tá[1] quia[3]tún[3] tsoh[3] tsá[2] *Israel.

13 Tɨ[3] juɨ[32] ñí[1] hia[32] hiú[2] hó[32] hnɨ[32] ho[3]hñú[13], hnɨ[32] ho[3]hñú[13] hó[32] tɨ[3] la[3] ñéɨ[32],
hnɨ[32] ho[3]hñú[13] hó[32] jo[21] tɨ[3] la[3] quián[3], hi[3] cónh[3] siáh[3] hnɨ[32] ho[3]hñú[13] hó[32] tɨ[3]
juɨ[32] ñí[1] tá[2]tsɨ[21] hiú[2].

14 Jmɨ́h[1] hiah[32] hu[21] juú[2] jáun[2] hu[21] quia[3]tún[3] máɨ[3] quɨ́n[1] hi[3] lɨ́[3] mí[1]zioh[21]
hiah[32], ma[3] quin[32] ma[3] cá[2] máɨ[3] quɨ́n[1] jáun[2] né[3] ná[1]tón[21] hi[3] jmáɨ[2] ma[3] quin[32]
ma[3] jan[32] *tɨ[32] tsá[2] quian[32] jë[1] *Já[1]ziáh[2] míh[1] hí[3].

15 Tsá[2] ca[3]hléh[3] hí[3] ñí[1]con[2] jná[13] jmɨ́[1] zianh[32] cáun[2] hmá[2] héih[32] hi[3] hu[21] jñéɨ[3]
lɨ́[2] hi[3] lɨ́[3] cú[1]mí[1]niau[21], hi[3] chá[32] tsú[2] héih[32] juú[2] jáun[2] la[3] má[2]quionh[3] ho[3]hñú[13]
jɨ[3] hiah[32] hi[3] hu[21] juú[2] nɨ́[2] siáh[3].

16 Juú[2] jáun[2] dá[2] lɨ́[3] rá[1]quiún[3] cuonh[1] bíh[1], cá[2]ren[2] bíh[1] tɨ[3] la[3] hú[3] quionh[3]
tɨ[3] la[3] cuó[2]. Ca[3]chá[3] bíh[1] tsú[2] héih[32] juú[2] jáun[2] cun[3]quionh[3] hmá[2] héih[32] jáun[2],
jáun[2] tí[3] tun[3] mei[21] tsɨ[21] tun[3] nio[2] hña[3]láu[3] kilómetros rá[1]quiún[3] cuonh[1], jɨ[3] tɨ[3]
la[3] ñe[1] hná[1] hiah[32] nɨ́[2] siáh[3] cá[2]ren[2] bíh[1] tí[3].

17 Ca[3]chá[3] bí[1] siáh[3] tsá[2] hí[3] héih[32] tɨ[3] la[3] hmɨh[21] hná[1] hiah[32], hi[3] jáun[2] tí[3]
hña[3]láu[3] tsɨ[21] tu[3]la[3]quiún[3] lɨ́[2], quí[1] ja[3]bí[1] la[3]jmɨ́[1] lɨ́[3] héih[32] hi[3] cha[32] tsá[2]mɨ[3]cuóun[2]
bíh[1] lɨ́[3] héih[32] quioh[21] tsá[2]cuú[2] tsá[2]ta[3] Dió[32] uá[2]jaɨ[32].

18 Hná[1] hiah[32] jáun[2] lɨ́[3] cun[3]quionh[3] quɨ́n[1] zɨ́n[3] chú[32] jniá[3] hi[3] téh[23] tsú[2] jaspe,
juú[2] jáun[2] né[3] lɨ́[3] siáh[3] quionh[3] cú[1]mí[1]niau[21] hngó[32] la[3]jmɨ́[1] lɨ́[3] hu[32] hngó[32].

19 Jmɨ́h[1] hiah[32] hu[21] juú[2] jáun[2] ná[1]tú[1] ná[1]láɨ[1] cun[3]quionh[3] la[3]jáh[3] dú[1] ñí[1]
quɨ́n[1] chú[32] jniá[3]. Quɨ́n[1] la[3]ñí[1] hi[3] hu[21] jmɨ́h[1] hiah[32] jáun[2] lɨ́[3] quɨ́n[1] téh[23] tsú[2]
jaspe, quɨ́n[1] ñí[1] má[2]tun[3] máɨ[3] lɨ́[3] quɨ́n[1] hi[3] téh[23] tsú[2] zafiro, quɨ́n[1] ñí[1] má[2]hnɨ[32]
máɨ[3] lɨ́[3] quɨ́n[1] hi[3] téh[23] tsú[2] ágata, quɨ́n[1] ñí[1] má[2]quiún[3] máɨ[3] lɨ́[3] quɨ́n[1] esmeralda,

20 quɨ́n[1] ñí[1] má[2]hñá[3] máɨ[3] lɨ́[3] quɨ́n[1] ónice, quɨ́n[1] ñí[1] má[2]jñéɨ[3] máɨ[3] lɨ́[3] quɨ́n[1]
cornalina, quɨ́n[1] ñí[1] má[2]quiau[3] máɨ[3] lɨ́[3] quɨ́n[1] crisólito, quɨ́n[1] ñí[1] má[2]jña[3] máɨ[3]
lɨ́[3] quɨ́n[1] berilo, quɨ́n[1] ñí[1] má[2]ñu[3] máɨ[3] lɨ́[3] quɨ́n[1] topacio, quɨ́n[1] ñí[1] má[2]quia[3]
máɨ[3] lɨ́[3] quɨ́n[1] crisoprasa, quɨ́n[1] ñí[1] má[2]quia[3]cáun[2] máɨ[3] lɨ́[3] quɨ́n[1] jacinto, hi[3]
quɨ́n[1] ñí[1] má[2]quia[3]tún[3] máɨ[3] né[3] lɨ́[3] quɨ́n[1] amatista.

21 Tá[1] quia[3]tún[3] ho[3]hñú[13] jáun[2] ná[1]lɨ́[3] cun[3]quionh[3] cá[2] máɨ[3] perla; hi[3] ja[1]
hñú[3] quioh[21] juú[2] jáun[2] né[3] lɨ́[3] cun[3]quionh[3] cú[1]mí[1]niau[21] hngó[32] la[3]jmɨ́[1] lɨ́[3] hu[32]
hi[3] ngá[2] joh[1] cá[2] táun[2] cá[2] táun[2].

22 Tɨ[3]la[3] tiá[2] hñú[3] hɨ́en[1] ca[3]jɨ́e[32] yáh[3] jná[13] já[1] juú[2] jáun[2], quí[1] hnga[2] bíh[1] Dió[32]
Tsá[2] cú[2] juenh[2] Juo[13] dí[2] lɨ́n[3] hñú[3] hɨ́en[1] já[1] juú[2] jáun[2], la[3] má[2]quionh[3] Tsá[2] lɨ́n[3]
hí[3] Já[1]ziáh[2] míh[1] nɨ́[2] siáh[3].

23 Hi³ jáun² ñí¹con² juú² jáun² tiú²uú² joh¹ hiú² lɨ³ hniauh³ yáh³, hi³ sa³jun³
joh¹ zɨ́h² lɨ³ hniauh³, quí¹ joh¹ hi³ quian³² hnga² bíh¹ Dió³² tiéi³ juú² jáun², hi³
Já¹ziáh² míh¹ bíh¹ lɨ́n¹³ siáh³ sɨ́² já¹ juú² jáun².
24 La³jɨ́n³² bíh¹ tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ má¹jáun², má²lɨ́¹³ ñi³táunh¹
cun³quionh³ joh¹ hi³ cue³² juú² jáun²; hi³ la³jɨ́n³² bí¹ siáh³ re²¹, tsá² zian² tá¹
cáun² hngá¹máh³ ma³quien² juú² jáun² cha³ jmɨ́¹ ma³quien² hmóu³².
25 Hi³ la³jɨ́³² ho³hñú¹³ hiah³² hu²¹ juú² jáun² né³, cun³ jmɨ́¹líh³ tiá² jna¹³ bíh¹
ta³ jma², quí¹ sa³jun³ uú² lɨ³ zia³² yáh³ já¹niéi² ñí¹ jáun²;
26 hi³ la³jɨ́n³² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ ma³quien² juú² jáun² cha³ jmɨ́¹
ma³quien² hmóu³², jɨ³ hi³ hléh³² tsú² siáh³ re² hi³ ca³tɨn¹ juú² jáun².
27 Hí¹ cáun² bíh¹ hi³ tiá² jɨ² tiá² lɨ́¹³ hí³ já¹ juú² jáun², sa³jun³ tsá² jmú² tsau³²
hi³ hlah³ hi³ hó³², sa³jun³ tsá² tɨ́¹ jáɨn² nɨ́² siáh³; jɨ́³²la³ tsá² má²ná¹tón²¹ hí³ hi³
jmáɨ² ñí¹ sí² hi³ raunh³² jáun² Tsá² lɨ́n³ hí³ Já¹ziáh² míh¹ bíh¹ lɨ́¹³ tónh³² já¹ juú²
jáun², la³ cun³ sí² hi³ rá²tiáunh¹ jáun² tsá² hiáuh³ jmáɨ¹ hi³ lɨ́¹³ zian².

22

1 Jáun² né³, tsá²cuú² tsá²ta³ hí³ Dió³² ca³hɨ́e³ jná¹³ siáh³ cáun² jmɨ² cua³ hi³
jmu² hi³ lɨ́¹³ zian² tsú², ca³la³ hi³ rá¹zɨ́n³ lɨ́n³² la³jmɨ́¹ zɨ́n³ hu³². Cua³ jáun²
chí¹ñei³² ñí¹ zeh¹ hmá²sɨ¹ quioh²¹ Dió³² jɨ³ Tsá² lɨ́n³ hí³ *Já¹ziáh² míh¹ nɨ́² siáh³,
2 hi³ jáun² rá¹ngɨ³² ñí¹ lɨ́³ ja¹ hñú³ jueh³². Ma³ quin³² ma³ caun³² jo²¹ cua³
jáun² chi²¹ hmá² jmu² hi³ lɨ́¹³ zian² tsú², hmá² jáun² háɨ³² máɨ³ quia³tún³ jéin³²
cú² mii², cu³ jéin³² la³ ma³ quin³² ma³ caun³² zɨ́h²; mu²¹ hmá² jáun² jmu² ta²¹
hi³ hin²³ lɨ³ua³ cáun² hi³ zian² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³.
3 Hí¹ cáun² yáh³ hi³ ca³chá³ Dió³² ñí¹ hlah³ tiú²uú² lɨ³ zia³² ñí¹ jáun²; já¹ juú²
jáun² bíh¹ tá¹zah¹ hmá²sɨ¹ quioh²¹ Dió³² quionh³ Tsá² lɨ́n³ hí³ Já¹ziáh² míh¹, hi³
jáun² *tsá² má²ná¹hlánh¹ joh¹ tsú² né³ ma³cu³ ma³háɨ³².
4 Jɨ́e³ bíh¹ tsú² hó¹ñí¹ Dió³², hi³ chí¹quie¹³ tsú² né³ taun³ siáh³ hi³ jmáɨ² Dió³².
5 Jáun² ha³ tiú²uú² já¹niéi² lɨ³ zia³² yáh³, hi³ jáun² tiú²uú² joh¹ sɨ́² lɨ³ hniauh³
yáh³ quioh²¹ tsú², sa³jun³ joh¹ hiú² lɨ³ hniauh³, quí¹ hnga² bíh¹ Dió³² Juo¹³ dí²
tiéi³ joh¹ quioh²¹ ñí¹ jáun²; hi³ la³jɨ́n³² tsá² hí³ né³ zian² la³jmɨ́¹ zian² re²¹ ñí¹
jáun² ca³la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio².

Jmáɨ¹ hi³ jáunh³ Cristo

6 Tsá² hí³ ca³juáh³ siáh³ la³ lá² ñí¹con² jná¹³:
—Jáɨ¹³ lá² dá² hú¹tá¹ jú¹ tson² bíh¹, jáɨ¹³ hi³ cu³tí³ lɨ³tí³; hi³ jáun² Dió³² Juo¹³
dí², Tsá² chín¹ ñí¹con² jmɨ́²chí³ quioh²¹ tsá² ná¹lɨ́n³ *tɨ³² jë¹ Dió³², hí³ bíh¹
ca³zen³ tsá²cuú² tsá²ta³ hi³ ja³ma³jnia³² ñí¹con² tsá² joh¹ la³jɨ́³² hi³ má²ja³quián³
lɨ́¹³.
7 —¡Tia³juɨ³² lɨ́n³² bíh¹ má²jáunh¹³ jná¹³! —ca³juáh³ Jesús. ¡Hénh³ ma³ jmɨ́¹
ren² tsá² haɨh²¹ ta²¹ jáɨ¹³ hi³ ca³cué³ Dió³² hi³ má²rá¹tioh³ ñí¹ sí² lá²!
8 Hi³ jná¹³ bíh¹ la³², Juan², tsá² ca³náɨ³² ná¹ jɨ³ hi³ ca³jɨ́e³² ná¹ la³jɨ́³² hi³
nɨ́². Jmɨ́¹ má²lɨ́²náɨ³² jná¹³ né³, jɨ³ hi³ má²lɨ́²jɨ́e³² jná¹³ siáh³, ca³quɨnh² jná¹³ tɨ³
rá¹hin³ ta³ ñí¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² tsá² ca³hɨ́e³ jná¹³ hí³ la³jɨ́³² hi³ jáun², hi³
jmɨ́¹ hnó²¹ jná¹³ má¹tsú¹ má¹jonh²¹ tsú².
9 Tɨ³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, ca³záɨ³ jná¹³ la³ lá²:

—Ha³ lɨ́² jmú² hnú² la³ nɨ́², quí¹ ja³bí¹ jan² tsá² lɨ́n³ quian²¹ Dió³² bíh¹ jná¹³
la³jmɨ́¹ lɨ́n³ hnú², jɨ³ la³jɨ́n³² jon³ renh² nú² tsá² ná¹lɨ́n³ tɨ³² jë¹ Dió³² ñí¹ hná¹
nɨ́², jɨ³ la³jɨ́n³² tsá² má²tí³² jáɨ¹³ hi³ rá¹tioh³ sí² nɨ́² siáh³. Jáun² hnga² bíh¹ Dió³²
hniáuh³² má¹tsú¹ má¹jonh²¹ nú².
10 Jáun² ca³záɨ³ jná¹³ siáh³ tsá² hí³:
—Ha³ lɨ́² jnɨ́² jáɨ¹³ hi³ má²lɨ́²cué³² Dió³² hi³ má²rá¹tioh³ sí² nɨ́² ca³tɨ²¹ hi³ lɨ́¹³
jmɨ́¹ tsú² jmɨ́¹ ja³², quí¹ má²ja³quián³ lɨ³tí³ bíh¹ la³jɨ́³² hi³ nɨ́².
11 Tá¹la³ jáun² né³, nɨ́¹juáh³ tsá² zian² cun³quionh³ hi³ tiá² jéih³² Dió³² cuɨ́¹
zian² la³ má²zian² jáun²; nɨ́¹juáh³ tsá² tiá² jɨn², cuɨ́¹ lɨ́n³ tsú² la³ má²lɨ́n³ jáun²;
hi³ jáun² nɨ́¹juáh³ tsá² zian² la³ cun³ tɨ³² tsɨ́³ Dió³² cuɨ́¹ zian² tsú² la³ má²zian²
jáun², nɨ́¹juáh³ tsá² má²cuá¹chan¹ ca³tɨ²¹ hi³ chu²¹, cuɨ́¹ cuá¹chan¹ tsú² la³
má²cuá¹chan¹ jáun².
12 —Sá¹nɨ́² jɨe³, cu³tí³ má²jáunh¹³ bíh¹ jná¹³, ca³la³ má²quiáun¹ ná¹ la³ cun³
hi³ lɨ́¹³ hiáuh³ tsáu² ma³ quin³² ma³ jan³² nɨ́¹juáh³ ha³ lánh³ rón³² lɨ́³ tá¹³.
13 Jná¹³ bíh¹ la³² Tsá² lɨ́n³ huéh³ la³ñí¹ ca³la³ tɨ³ huéh³ ñí¹ táuh³, Tsá² ñí¹
ca³lɨ³liau³ jɨ³ ca³la³ tɨ³ ñí¹ táuh³, Tsá² lɨ́n³ ná¹ mí¹zioh²¹ jɨ³ la³ tɨ³ ñí¹ ca³tú²
ca³hián².
14 ”Hénh³ ma³ jmɨ́¹ ren² nɨ́¹juáh³ tsá² ma³jɨ² ha¹, quí¹ jáun² lɨ́¹³ cuh³ máɨ³ hi³
háɨ³² hmá² cue³² jmáɨ¹ hi³ lɨ́¹³ zian² tsú², jɨ³ hi³ jáun² lɨ́¹³ hí³ siáh³ juɨ³² ho³hñú¹³
hiah³² hu²¹ juú² jáun².
15 Cheih³² jáun² bíh¹ tá¹tonh¹ tsá² ná¹lɨ́n³ tsáɨ², tsá² lɨ́n³ tsá² hláɨnh¹, tsá²
juón¹, tsá² jngɨh² tsáu², tsá² má²tsú² má²jónh³² dió³² tsá² láɨn¹, jɨ³ la³jɨ́n³² tsá²
jéih³² jú¹ tɨ́¹jáɨ² nɨ́² siáh³.
16 ”Jná¹³ la³², Jesús, má²lɨ́²zéin³² ná¹ jan² tsá²cuú² tsá²tán² hi³ cué³² jú¹ tson²
ñí¹con² hnú² hi³ ca³tɨn¹ tsá² má²ná¹lɨ́n³ cuáh³². Jná¹³ bíh¹ Tsá² lɨ́n³ ná¹ chí²
zen² hi³ ca³hion² quioh²¹ hla¹ Dá²vi²¹, la³ cun³ Tsá² jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ tsú², hi³
lɨ́n³ jná¹³ siáh³ chí¹jmaɨ²¹ juenh¹³ hi³ hian³² tɨ³ ca³jniá³².

Cáun² jáɨ¹³ hi³ té²³ tsú² ñí¹ má²ca³táuh³

17 Jáun² né³, Jmɨ́²chí³ Chun¹ quionh³ jɨ³ tsá² má²nióh³² jáɨ¹³ quionh³ Tsá² lɨ́n³
hí³ *Já¹ziáh² míh¹ juáh³:
—¡Ña³²!
Hi³ jáun² tsá² náɨ³² né³ cuɨ́¹ juáh¹³ siáh³:
—¡Ña³²!
Hi³ jáun² nɨ́¹juáh³ tsá² hí¹quiéin² tsɨ́³, cuɨ́¹ já² tsú²; quí¹ nɨ́¹juáh³ tsá² hnió³
hɨ́nh³ jmáɨ² hi³ jmu² hi³ lɨ́¹³ zian² tsú², jmáɨ² tiá² hmah²¹ quien² hí¹ cú¹pih²¹,
jáun² cuɨ́¹ hính¹³ tsú².

Ñí¹ ca³táuh³ hɨe³² ha³ lánh³ hniáuh³² jmu³ tsú²

18 Jná¹³ bíh¹ tsá² cué²³ ná¹ jú¹ tson² ñí¹con² tsá² náɨ³² jáɨ¹³ hi³ má²lɨ́²cué³²
Dió³² hi³ má²rá¹tioh³ sí² lá², hi³ juah³² jná¹³ la³ lá²: Nɨ́¹juáh³ lɨ³ua³ jan²
tsá² ná²tsɨn³ jáɨ¹³ lá², ja³bí¹ Dió³² na³tsɨn³ uu³mí²tsɨ³² quioh²¹ tsú², la³ cun³
uu³mí²tsɨ³² hi³ rá¹juáh³ jáun² hnga² sí² lá².
19 Hi³ lɨ³ua³ jan² tsá² quin³ siáh³ cá² jon¹ jáɨ¹³ hi³ má²lɨ́²cué³² Dió³² hi³
má²rá¹tioh³ sí² lá², jáun² ja³bí¹ Dió³² quin³ siáh³ jáɨ¹³ ñí¹con² tsú² hi³ jmɨ́¹ lɨ́¹³

cuh^{3} máɨ^{3} hi^{3} háɨ^{32} hmá^{2} jmu^{2} hi^{3} lɨ́^{13} zian^{2} tsú^{2}, hmá^{2} hi^{3} rá^{1}hɨe^{32} ñí^{1} sí^{2} lá^{2}, hi^{3} sa^{3}jun^{3} lɨ^{3} zia^{32} siáh^{3} jáɨ^{13} hi^{3} hí^{3} tsú^{2} juú^{2} hɨ́en^{1} hi^{3} rá^{1}hɨe^{32} ñí^{1} sí^{2} lá^{2}.

20 Tsá^{2} má^{2}tson^{2} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} nɨ́^{2}, juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—Ján^{3}, tia^{3}juɨ^{32} lɨ́n^{32} bíh^{1} má^{2}jáunh^{13} jná^{13}.

Re^{2} bíh^{1} la^{3} jáun^{2}. ¡Ñah^{32} hniu^{32} Jesús Tɨ^{32} Juo^{13} jnoh^{1}!

21 Cuɨ́^{1} má^{1}hé^{1} má^{1}mieh^{2} Jesús Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2} la^{3}jɨ́n^{32} hnoh^{2}. Cun^{3} nɨ́^{2} bíh^{1} tí^{3} jáɨ^{13} nɨ́^{2}.